R. P.
FRANCISCVS
AMICVS
DE SACRAMENTIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

CVRSVS THEOLOGICI IVXTA SCHOLASTICAM HVIVS TEMPORIS SOCIETATIS IESV METHODVM

TOMVS SEPTIMVS

DE SACRAMENTIS IN GENERE,

NECNON

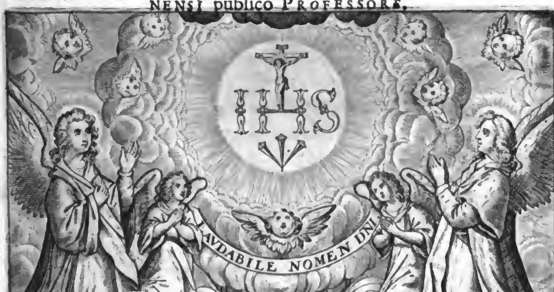
DE BAPTISMO, CONFIRMATIONE, ET EVCHARISTIA,

AVCTORE

R. P. FRANCISCO AMICO CONSENTINO,

SOC. IESV SS. THEOLOGIÆ DOCTORE,

Eiuſdemque olim in NEAPOLITANO Collegio, & in Celeberrima Archiducali Vniuerſitate GRÆCENSI Societatis IESV, necnon in Antiquiſſima & Celeberrima Vniuerſitate VIENNENSI publico PROFESSORE.

DVACI,

Ex Officinâ Viduæ BALTAZARIS BELLERI,

ſub Circino aureo, Anno M. DC. XL.

CVM GRATIA ET PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMO,

AC REVERENDISSIMO DOMINO,

D. EMERICO LOSI,

ARCHIEPISCOPO STRIGONIENSI,

EIVSDEMQVE LOCI COMITI PERPETVO,

S.æ SEDIS APOSTOLICÆ

LEGATO NATO,

REGNI HVNGARIÆ PRIMATI,

AC SVMMO CANCELLARIO,

SACRÆ CÆSAREÆ, REGIÆQVE

MAIESTATIS INTIMO CONSILIARIO, &c.

AD tiaras & veneranda Antiſtitũ ora ſplendidiùs comparent Sacramenta; vnaq; mea hęc de Sacramentis commentatio ad Tuæ Celſitudinis infulas. Illa à Summorum ſolenni ritu maieſtatem hauriunt, hæc ab explicata Siderum Tuorum luce, vt lucem videat, in poplites lunata, diem ambit ſereniorem. Neque ſpes fallet: ſperare didicit ſub alis Tuis, quas à cordis expanſas latitudine in eos animare ſoles amoris Fauonios, qui nubes ignorant, niſi quas vel aureus beneficiorum imber, vt amænum Gratiarum ver parturiat gratioſiùs, fœcundare; vel nominis, & inclyti decoris fulgor, vt ſe debilioribus cilijs attenuet, innata ſolet facilitate colligere. Auſint alij peregrinis pennis fidere, vitreo daturi nomina Ponto: ſolidiores ego, ſi permittis, à Te mutuàro, vt è Typographorum labyrintho prodeat nouus orbi Dædalus. Néve

exerret vſpiam, geminos Tyndaridas, Tua Sidera, fidiſſima Sidera! in orbem nauigaturus omni dioptrâ, ſemperq; veneretur: his enim ducibus nuſquam, nunquam in auia per rectũ eſt. Obluctabitur fortè frigus Aquilonium? gelu, Pol, Hęreticum! hyemes vincentur iſtis ignibus. Obſiſtent æſtus arctis Caniculæ, in Africæ, Syrięq; perniciosſam malaciam? alę ventum roris flantem ciebunt curſui auſpicato. Montes obſtabunt & vndę? pennis ſuperabit. Noctes denique Cimmerię prępeditum ibunt? clariùs à tenebris ſtellarum nitor emicabit: nec poterit eſſe exoſus hoſpes, quem ab Amici manu venientem Sidera commendabunt, quem Cor conueſtiet, quod velut alatum aluear, Barberinis Apibus amabile, fauorum ſanè, aris ipſis largùm perſtillantibus, eſt particeps. Excipietur; quia de ijs agit, quę ad ſidera monſtrant iter; quę Mortalium ſuâ, Parentiſq; culpâ terris (velut Caucaſo Prometheus) affixa ruptis retinaculis, erectoq; onere librant in æthera diuinis alis. Audietur; quia nomen Tuum, cui, apud ſummos etiam, faciles ſemper aures patuêre, quot literis, & apicibus, tot linguis ſonabit. Ignoſce interim, Princeps cordatiſſime, quòd fidĕter adeò Tua, cŏr, alas, ſidera prehenſet. Sacramenta gerit, quę non aliâ pulchriùs curuli, quàm alato corde, ſtelliſque anteambulonibus circumuehuntur. Cordi hoc debetur alato, ſidereo: vt volent, alato; vt amentur, ſidereo, vtroque Tuo. Ne vlteriùs moleſtus ſim, ex hoc Tuo pollice Te Gigantem emetire. Et quia virtutem noui, do locum modeſtiæ, Tu veniam veritatis contumaciæ, quæ, vt premat plurima, non poteſt omnia. Sidera non mentiuntur, niſi quòd maiora ſint, quàm apparent: alæ non fallunt, niſi peregrinæ. Illa cœlorum ocelli, Tu Pannoniæ. Illa lucent orta, Tu cùm primum Româ nobis appuliſti. Illæ, quæ Te Romam auexerunt, Patriæ reuexerunt, nos Tuos minimè fefellerunt. Teſtis eſt tribunal regium, Religio Regia, hoc eſt Catholica, Tu ipſe: primùm meritiſſimus ARCHIDIACONVS, tum VICEPVRPVRATVS, INFVLATVS deinde Agrienſis, ARCHIPRÆSVL demum Strigonienſis. Inuidit enim, ſanctè, Agriæ Strigonium; Vicariumque nuper expertum, Pazmanij dixit ſucceſſorem. Hîc amabo, lucem Tibi attulit, an potiùs à Te hauſit? ſaniſſimè; gemmis antea, nunc etiam ſtellis ſuperbit: imò alis euectum aſtra ſuccollantia felix calcat, ijſdemque afflabellantibus diuiniores ex Te in Se ignes prouocat pro roſtris, pro aris, nuſquam ſine corde. Nõ potes hoc, vt velis, magne Præſul pernegare. Circumuolat Cor

Tuum

Tuum Eccleſiam ſuam, commiſſum Tibi orbem, inſomne ſidus; ac Tridentinæ veritatis vndique faces, flammaſq; ſpargit diuinas. Neque minùs imbres ciet, ſed aureos: in Diuum Franciſcũ, collabentia Monoparthenia, Tẽpla, Omnes opis, ſtipiſque indigos. Et quia cordiale ſidus eſt, Iouiali in omnes influit beneuolentiâ. Inter cæteros, Societatem noſtram, quàm minimam, facis maximam, dum eo complecteris affectu, qui meritis noſtris imparibus ruborem prouocat cum rubore. Si cum Ægyptijs ſcriberemus, Cor Tibi in gutture pingeremus: ita nobis, id eſt Tuis, more Tuo, Loſiano, ſyncerisſimè conſueuiſti. Sodalitij Mariani, omnis virtutis palæſtræ, Rectorem etiamnum agis imitando exemplo: curarumque partem, quas vtrique Reipublicæ debes ex officio, in hoc quoque promouendum, ornandumq; deriuas. Nempe vt in bella, cœlo quondam laureanda, Marianos Primipilus animares, exempla præter, arma nuper MANVALIA ſuppeditaſti: quantis ad victorias trophæis, breui ſidera loquentur fatigata. Quin vt Mariana gens in regno Mariano numeroſior adoleſcat, Reginæque ſuæ gloriam, Hæretica improbitate obſoleſcentem, omnino reſtituat, Tyrnauiæ, ſub curam Societatis, Nobilioris Adoleſcentiæ Seminarium contradiſti; fructu ex primitijs prodromis auſpicato, olim in ampliſſimas meſſes emerſuro. Non poteſt enim non incrementa ſumere, quod tam nobili principio, Cordi Tuo vitam debet. Finio, quia cogis, non quia poſſum: Deumque animitus precor, vt hoc Cor vitam viuat nobis, Eccleſiæ, Deo, adhuc ſęcularem: ac tum Alæ Tuę in phęnicem abeant: ſideribus non eſt neceſſe vlteriorem perennitatem imprecari. Viennæ Auſtriorum ex Collegio Cæſareo Academico ad 13. Kalend. Apriles, anno ſalutari 1640. eodemque Societati noſtræ ſæculari.

Illuſt.mæ Celſidtud.is Tuæ

Seruus in Chriſto infimus

Franciſcus Amicus.

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS PROVINCIÆ AVSTRIACÆ SOCIETATIS IESV.

CVm Sacræ Cæſareæ Maieſtatis decreto omnibus & ſingulis Typographis & Bibliopolis, ac alijs quamcunque librariam negotiationem exercentibus ſeriò, firmiterque inhibeatur, ne quiſquam vllos libros à noſtris Patribus hactenus editos, vel imposterum edendos, intra Sacri Romani Imperij Regnorum, & Dominiorum ſuæ Cæſareæ Maieſtatis hereditariorum fines, ſimili vel alio characteris genere, aut forma, ſiue in toto, ſiue in parte recudere, vel aliò recudendos mittere, aut alibi etiam impreſſos adducere, vendere, & diſtrahere, clam, ſeu palam, citra iudicium ac teſtimonium ſupradictorum Patrum audeat, vel præſumat: Concedo ego IOANNES RVMER Societatis IESV per Auſtriæ Prouinciam Præpoſitus Prouincialis (poteſtate mihi ad id facta ab Admodum R. P. N. Generali Mutio Vitelleſco) ſoli Viduæ BALTAZARIS BELLERI Duacenſis Typographi facultatem excudendi CVRSVS THEOLOGICI Tomum VII. de Sacramentis in communi, Baptiſmo, Confirmatione & Euchariſtia à R. P. FRANCISCO AMICO Societatis Noſtræ Theologo conſcriptum, atque à deputatis ad id Patribus lectum, & approbatum. In quorum fidem hoc ei teſtimonium, & Priuilegium ad decennium manu noſtra ſubſcriptum & ſigillo munitum dare voluimus. Viennæ 5. Iulij. Anno M. DC. XXXIX.

IOANNES RVMER.

APPROBATIO.

EXimij Doctoris ac R. P. FRANCISCI AMICI præclari è Societate IESV Theologi Tomus VII. Sacramentis diuinis, ac in primis Auguſtiſſimo Euchariſtiæ myſterio facem egregiam accendit, ideoque typis dignum cenſeo. Duaci 30. Nouemb. Anno 1640.

F. Syluius S. Theol. Doctor, & eiuſdem Regius ac ord. Profeſſor.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
DISPVTATIONVM ET SECTIONVM
HVIVS OPERIS.

DISPVTATIO PRIMA.

DE natura & eſſentia Sacramenti.
Sectio I. *An ſacramentum eſſentialiter conſtituatur relatione ſigni, an relatione cauſa?* pag. 3
II. *Quale ſignum competat ſacramentis.* 8
III. *An ſacramenta noua & vetera vniuocentur in ratione ſacramenti?* 11

DISPVTATIO SECVNDA.

De materia & forma ſacramentorum nouæ legis.
Sectio I. *An omnia ſacramenta noua legis conſtent rebus & verbis?* 13
II. *An ſacramenta noua legis conſtent rebus & verbis tanquam materia & forma?* 14
III. *Quam ſimultatem requirant res & verba ſacramentalia, vt conſtituant vnum ſignum efficax ſanctitatis?* 16
IV. *An materia & forma ſacramentorum ſint determinata ex diuina inſtitutione?* 17
V. *Qua mutatio facta in ſacramentis irritet ſacramenta?* 27

DISPVTATIO TERTIA.

De neceſſitate Sacramentorum. 31
Sectio I. *An in ſtatu innocentia futura fuiſſent ſacramenta?* 32
II. *An in ſtatu innocentia futura fuiſſent ſacrificia?* 38
III. *An in lege natura fuerint ſacramenta & ſacrificia?* 39
IV. *De ſacramentis reliquorum ſtatuum.* 49

DISPVTATIO QVARTA.

De cauſalitate ſacramentorum. 50
Sectio I. *An vetera ſacramenta habuerint virtutem iuſtificandi ex opere operato?* ibid.
II. *An ſacramẽta noua legis ſint cauſa gratia?* 54
III. *Quo pacto gratia ſacramentalis differat ab habituali & reliquis virtutibus infuſis?* 56
IV. *Quam diſpoſitionem requirant ſacramenta noua legis in adultis vt gratiam cõferant?* 59
§. 1. *An ſacramenta mortuorum, vt adultis gratiam conferant, perfectam requirant peccati retractationem?* ibid.
§. 2. *Quam diſpoſitionem requirant ſacramenta viuorum, vt gratiam conferant adultis?* 63
V. *An ſacramenta viuorum vim habeant conferendi primam gratiam?* 64
VI. *An ſacramenta aqualem gratiam conferant aqualiter, inaqualem vero inaqualiter diſpoſitis?* 66
VII. *An ſacramenta gratiam conferant in voto tantùm ſuſcepta?* 68
VIII. *Quando ſacramenta actu ſuſcepta gratiam conferant?* ibid.
IX. *An omnia ſacramenta gratiam conferant recedente fictione?* 70
X. *Qualis diſpoſitio requiratur, vt tollatur obex, & ſacramentum ſuum effectum operetur?* 71
XI. *An ſacramenta noua legis ſint phyſica, an moralia inſtrumenta gratia?* 73

DISPVTATIO QVINTA.

De potentia obedientiali.
Sectio I. *An in rebus creatis detur potentia obedientialis, & quid illa ſit?* 82
II. *An potentia obedientialis reperiatur in omni genere cauſa?* 85
III. *An potentia obedientialis actiua ſit ſuperaddita, vel congenita naturis rerum?* 87
IV. *An hac qualitas naturis rerum ſuperaddita ab aduerſariys aſſerta ſit poſſibilis?* 97
V. *An potentia obedientialis ſit naturalis vel ſupernaturalis?* 101
VI. *An potentia obedientialis ſit completa in ratione perſona?* 103
VII. *An vna potentia obedientialis ſit perfectior alia?* ibid.
VIII. *An potentia obedientialis ſit eſſentialis creatura?* 106
IX. *In quo potentia obedientialis formaliter conſiſtat?* 107
X. *In quo genere, & pradicamento ſit potentia obedientialis?* 108

DISPVTATIO SEXTA.

Quæ entia, & ad quos effectus eleuari poſſunt.
Sectio I. *An ens ſucceſſiuum eleuari poſſit ad producendum effectum permanentem totum ſimul?* 109
II. *An poſſit aſſumi creatura ad ſui productionem?* 111
III. *An poſſit creatura eleuari ad deſtructionem ſui?* 113
IV. *An poſſit ens non vitale aſſumi ad vitaliter operandum?* 115
V. *An potentia obedientialis poſſit eleuari ad creandum?* 118
VI. *An potentia obediẽtialis eleuari poſſit ad producendos effectus tẽpore, & loco diſtãtes?* 119

DISPVTATIO SEPTIMA.

De charactere.
Sectio I. *An aliqua ſacramenta characterem imprimant?* 121

II. *Qua*

II. *Quæ ſacramēta characterem imprimāt?* 123
III. *Quid ſit character?* 124
IV. *In quo ſubiecto proximè imprimatur character?* 126
V. *An & quò pacto character ſit indelebilis?* 127
VI. *Quot ſint proprietates characteris?* 128
VII. *An Chriſtus & Beata Virgo habeant characterem?* 130
VIII. *An ſinguli characteres ſint diuerſæ ſpeciei inter ſe?* 131
IX. *An Epiſcopatus nouum imprimat characterem à Sacerdotali diſtinctum?* 132
X. *Quam diſpoſitionē requirant ſinguli characteres in ſubiecto, vt in eo imprimantur?* 133

DISPVTATIO OCTAVA.

De cauſa inſtituendi Sacramenta.

Sectio I. *An omnia ſacramenta nouæ legis ſint à Chriſto immediatè inſtituta?* 134
II. *An ſacramenta Chriſtus inſtituerit vt homo?* 136.

DISPVTATIO NONA.

De diſpoſitione requiſita ex parte miniſtri.

Sectio I. *An ſemper teneantur miniſtri, dum ſacramenta miniſtrant, ponere ſe in gratia?* 137
II. *Qualis intentio ad validitatem ſacramenti requiratur?* 138

DISPVTATIO DECIMA.

De neceſſitate Sacramentorum.

Sectio I. *Quæ ſacramenta ſint neceſſaria neceſſitate medij, quæ verò neceſſitate præcepti?* 140
II. *An Euchariſtia ſit neceſſaria neceſſitate medij, an tantum præcepti?* 141

DISPVTATIO VNDECIMA.

De Baptiſmo.

Sectio I. *An, & quando baptiſmus ſit à Chriſto inſtitutus?* 143
II. *In quo baptiſmi eſſentia conſiſtat?* 146
III. *Quiſnam ſit baptiſmi miniſter?* 148
IV *An poſſint plures eūdē hominē baptizare?* 150
V. *Quodnam ſubiectum ſit capax baptiſmi, eiuſque effectus?* 152
VI. *Quæ diſpoſitio ex parte ſuſcipientis neceſſaria ſit ad validitatem baptiſmi?* 155
VII. *An liceat infidelium infantes inuitis parentibus baptizare?* 156
VIII. *Quos effectus per ſe cōferat baptiſmus?* 160

DISPVTATIO DVODECIMA.

De baptiſmo flaminis, & ſanguinis.

Sectio I. *An, & quo pacto baptiſmus flaminis ſuppleat vicem baptiſmi fluminis?* 164
II. *An baptiſmus ſanguinis ſufficiat ad ſaluandos infantes?* 165
III. *An martyrium abſque ſacramento baptiſmi, aut pœnitentiæ ſufficiat ad iuſtificandos adultos?* 167

DISPVTATIO DECIMATERTIA.

De ſacramento Confirmationis.

Sectio I. *An, & quando hoc ſacramentum ſit à Chriſto inſtitutum?* 179
II. *Quænam ſit eſſentialis materia huius ſacramenti?* 181
III. *Quænam ſit eſſentialis huius ſacramenti forma?* 190
IV. *Quos effectus hoc ſacramentum confirmando conferat?* 192
V. *Quodnam ſubiectum ſit huius ſacramenti capax?* 193

DISPVTATIO DECIMAQVARTA.

De exiſtentia Euchariſtiæ.

Sectio I. *Quibus argumentis probatur realis præſentia corporis, & ſanguinis Chriſti in hoc ſacramento?* 195
II. *An hoc ſacramentum inſtitui potuerit ante incarnationem?* 199

DISPVTATIO DECIMAQVINTA.

De natura, & eſſentia Euchariſtiæ.

Sectio I. *Quid eſſentialiter importet ſacramentum Euchariſtia?* 200
II. *An hoc ſacramentum ſit vnum ſpecie?* 205
III. *Vnde ſumenda ſit vnitas numerica Euchariſtiæ?* 206

DISPVTATIO DECIMASEXTA.

De materia remota Euchariſtiæ.

Sectio I. *An ſolus panis triticeus, ſit materia remota Euchariſtiæ?* 209
II. *An panis azymus ſit neceſſarius neceſſitate ſacramenti, an præcepti?* 210
III. *An ſolum vinum de vite ſit materia remota calicis?* 211
IV. *An, & quo iure ſit vino admiſcēda aqua?* 213
V. *An aqua mixta vino ſit pars eſſentialis, an ſaltem integralis materiæ calicis?* 214
VI. *An poſito, quod elementa ſint formaliter in mixto, conuertantur in corpus & ſanguinem Chriſti?* 221
VII. *An materia conſecranda debeat eſſe præſens miniſtro?* 222
VIII. *An materia conſecranda debeat eſſe ſub certa quantitate determinata?* 223
IX. *An in aliquo caſu ex diſpenſatione Pontificis liceat in vna tantum ſpecie conſecrare?* 225

DISPVTATIO DECIMASEPTIMA.

De conuerſione panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti.

Sectio I. *An cum corpore & ſanguine Chriſti maneat ſubſtantia panis & vini?* 227
II. *An de potentia abſoluta ſimul cum corpore Chriſti ſacramentaliter exiſtente, manere poſſit ſubſtantia panis?* 230

DISPVTATIO DECIMAOCTAVA.

De natura Tranſſubſtantiationis.

Sectio I. *Quæ ad veram conuerſionem requirantur?* 231
II. *Quotuplex ſit conuerſio?* 236
III. *An hæc ſacramentalis actio ſit vera conuerſio, & quiſnam ſit formalis terminus ad quem ipſius?* 238
IV. *An hæc ſacramentalis conuerſio ſupponat in Chriſti corpore aliquā mutationē, & qualē?* 248
V. *An ad hanc actionem concurrat aliqua cauſa creata?* 252

VI. An

VI. *An in hac ſacra conuerſione, panis deſinat formaliter, vt alicuius actionis phyſica, & quanam illa ſit?* 255

VII. *An panis, & vinum in hac ſacra conuerſione annihilentur?* 257

Regula ad dignoſcedas propoſitiones, quæ de hoc ſacramento fieri ſolent? 261

VIII. *An qualibet creatura conuerti poſſit in aliam?* 262

IX. *An creatura conuerti poſſit in Deum, vel Deus in creaturam?* 264

DISPVTATIO DECIMANONA.

De præſentia Chriſti in Euchariſtia.

Sect. I. *An præſentia corporis Chriſti in hoc ſacramẽto per ſe colligatur ex cõuerſione panis?* 265

II. *An ex conuerſione panis colligatur indiuiſibilis præſentia corporis Chriſti?* 266

III. *An totus Chriſtus contineatur ſub quauis ſpecie?* ibid.

IV. *Quid nomine corporis veniat vi verborum in hoc ſacramento?* 268

V. *An totus ſanguis ſit vi verborum ſub ſpeciebus vini?* 273

VI. *An Verbum & vnio hypoſtatica ſint vi verborum in hoc ſacramento?* 274

VII. *Quid vi verborum, & quid per concomitantiam in triduo fuiſſet præſens ſub ſpeciebus panis & vini?* 276

VIII. *An corpus Chriſti ſit in hoc ſacramento cũ quantitate, cæteriſq; ſuis accidentibus?* 278

IX. *An ſit totus Chriſtus ſub quauis parte ſpecierum ante fractionem?* 281

X. *An Chriſtus ſit ſub indiuiſibilibus ſpecierũ?* 283

XI. *Quid ſit præſentia ſacramentalis?* 284

XII. *An ſacramentalis præſentia varietur ad motum ſpecierum?* 289

XIII. *An præſentia ſacramẽtalis includat vnionem corporis Chriſti cum ſpeciebus?* 290

XIV. *An hac præſentia pendeat à ſpeciebus?* 292

XV. *An corpus Chriſti moueatur ad motum ſpecierum, ſubiectando intrinſecus motum?* ibid.

XVI. *An corpus Chriſti poſſit eſſe in pluribus locis circumſcriptiuè?* 295

XVII. *An ſimul cũ ſubiecto neceſſario replicẽtur omnes proprietates à loco independentes?* 297

XVIII. *An mutatio facta corpori in vno loco neceſſario fiat eidem vbicunque exiſtenti?* 299

XIX. *An omnis mutatio facta ſubiecto in vno loco fieri poſſit eidem alibi exiſtenti?* 301

XX. *An eoſdem actus vitales cognoſcitiuos, & appetitiuos, quos eliceret homo in vno loco, eliceret in alio?* 302

XXI. *An poſſit eadem res ſubſtantialiter corrumpi, vel annihilari in vno loco, abſque eo, quod ſubſtantialiter corrumpatur, vel annihiletur in alio?* 308

XXII. *An ſub apparitionibus miraculoſis, in hoc ſacramento fieri ſolitis, Chriſtus ſacramentaliter perſeueret, & an caro & ſanguis, qui interdum in hoc ſacramento apparent, ſint vera caro, & verus ſanguis?* 310

DISPVTATIO VIGESIMA.

De his quæ poteſt Chriſtus in hoc ſacramento exiſtens, agere vel pati.

Sectio I. *An poſſit corpus Chriſti in hoc ſacramento exiſtens naturaliter moueri?* 311

II. *An corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens naturaliter agere vel pati poſſit actione corporea?* 313

III. *An anima Chriſti ſacramentaliter exiſtens ſit naturaliter capax actionis & paſſionis ſpiritualis?* 315

IV. *An anima Chriſti in hoc ſacramento exiſtes naturaliter intelligere aut velle poſſit?* 317

DISPVTATIO VIGESIMAPRIMA.

De paſſiua cognoſcibilitate corporis Chriſti in hoc ſacramento exiſtentis.

Sectio I. *An corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens per diuinam potentiam videri poſſit oculo corporeo?* 319

II. *An corpus Chriſti in ſacramẽto exiſtẽs naturaliter cognoſci poſſit ab intellectu creato?* 321

DISPVTATIO VIGESIMASECVNDA.

Quando & quomodo deſinat Chriſtus in hoc Sacramento?

DISPVTATIO VIGESIMATERTIA.

De accidentibus quæ in hoc Sacramento remanent.

Sectio I. *An & quæ accidentia maneant in hoc ſacramento peracta conſecratione?* 325

II. *Quo pacto accidentia in hoc ſacramento exiſtant?* 327

III. *Quænam agere ac pati valeant accidentia Euchariſtica?* 332

DISPVTATIO VIGESIMAQVARTA.

De forma ſacramenti Euchariſtiæ.

Sectio I. *In quibus verbis cõſiſtat eſſentialis forma conſecrationis corporis & ſanguinis?* 335

II. *An eiſdem verbis Chriſtus conſecrauit, quibus nos conſecramus?* 343

III. *Quid demonſtret pronomen* Hoc, *vel* Hic *in forma conſecrationis?* 348

IV. *An verba formæ proferantur à Sacerdote recitatiuè, an enuntiatiuè?* 350

V. *An verba conſecrationis hoc ſacramentum cauſent vt vera?* 354

VI. *An verba conſecrationis non cauſent, niſi in virtute Chriſti actu exiſtentis?* 358

VII. *An plures formæ concurrere poſſint ad eandem materiæ conſecrationem?* 362

DISPVTATIO VIGESIMAQVINTA.

De effectibus ſacramenti Euchariſtiæ.

Sectio I. *Quam diſpoſitionem requirat Euchariſtia vt ſuum effectum conferat?* 365

II. *An hoc ſacramentum ſemper continuò gratiã augeat, quamdiu in nobis manet?* 367

III. *An hoc ſacramentum maiorem gratiam cõferat virtute vtriuſque, quàm vnius tantùm ſpeciei?* 371

DISPVTATIO VIGESIMASEXTA.

De confeſſione peccati mortalis ante hoc Sacramentum præmittenda.

Sect. I. *An & quo iure præmittenda ſit confeſſio peccati mortalis ante ſacramentum Euchariſtiæ?* 378

Digitized by Google

II. *An & quando liceat abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione peccati mortalis ad Euchariſtiam accedere?* 380

DISPVTATIO VIGESIMASEPTIMA.

De ieiunio requiſito ad ſacram Euchariſtiam ſumendam.

Sectio I. *An, & quale ieiunium requiratur ad hoc ſacramentum ſumendum?* 384
II. *An interdum liceat hoc ſacramentum ſumi à non ieiuno?* 385
III. *Quando liceat Sacerdoti non ieiuno communicare?* 387

DISPVTATIO VIGESIMAOCTAVA.

De ijs qui ſunt capaces huius Sacramenti.

Sectio I. *An Angeli, & reliqua creaturæ homine inferiores ſint capaces huius ſacramenti?* 389
II. *An infantes, & perpetuò amentes ſint capaces ſacramentalis, & ſpiritualis manducationis Euchariſtiæ?* 390
III. *An amentes, qui antea habuerunt rationis vſum, ſint capaces huius ſacramenti, & num debeat illis ſaltem in articulo mortis miniſtrari?* 392

DISPVTATIO VIGESIMANONA.

De obligatione ad hoc Sacramentum ſumendum.

Sectio I. *An hoc ſacramentum ſit ſub præcepto diuino, an humano?* 393
II. *Quando præceptum diuinum ſumendi Euchariſtiam obliget?* 394
III. *De præcepto Eccleſiaſtico communicandi?* 396
IV. *An aliqui ſpeciali iure teneantur frequentiùs communicare?* 398
V. *Quando & quo actu obliget Eccleſiaſticum præceptum annuæ communionis?* 399
VI. *Quæ perſonæ adſtringantur hoc præcepto?* 402
VII. *An communio ſub vtraque ſpecie ſit omnibus neceſſaria?* 403

DISPVTATIO TRIGESIMA.

De obligatione repellendi peccatores à communione.

Sectio I. *An publici peccatores ſint à communione repellendi?* 410
II. *An peccatori occulto neganda ſit communio?* 411.

DISPVTATIO TRIGESIMAPRIMA.

De miniſtro diſpenſante Euchariſtiam.

Sectio I. *An ad ſolos Sacerdotes ſpectet diſpenſatio huius ſacramenti?* 413
II. *An hoc officium communicari poſſit diaconis, vel laicis in caſu neceſſitatis?* 415
III. *An & quam iuriſdictionem requirat hoc ſacramentum in miniſtro?* 420

DISPVTAT. TRIGESIMASECVNDA.

Quid ſit ſacrificium in communi.

An ad ſacrificium ſufficiat priuata authoritas? 423
Qualis debeat eſſe actio quæ ad ſacrificium requiritur? 425
An ad eſſentiam ſacrificij requiratur interior actus religionis? 426

DISPVTATIO TRIGESIMATERTIA.

De ſacrificio Miſſæ.

Sectio I. *An in Miſſa offeratur verum & proprium ſacrificium?* 428
II. *Quæ ſit res oblata in hoc ſacrificio?* 430
III. *In qua actione hoc ſacrificium eſſentialiter conſiſtat?* 433
IV. *Quinã ſint offerẽtes in ſacrificio Miſſæ?* 438
V. *Pro quibus poſſit hoc ſacrificium licitè & validè offerri?* 440
VI. *Quos effectus hoc ſacrificium cauſet ex opere operato?* 443
An hoc ſacrificium ex opere operato, & infallibiliter conferat primam gratiam, & remiſſionem peccatorum attritis? ibid.
An hoc ſacrificium vim habeat augendi gratiam ex opere operato? 446
An hoc ſacrificiũ habeat vim delendi venialia ex opere operato directè & immediatè? 447
An hoc ſacrificium ex opere operato immediatè remittat pœnas ex condonatis peccatis relictas? 449
Quibus perſonis hanc pœnarum remiſſionem ſacrificium Euchariſticum conferat? ibid.
An & quo pacto hunc effectum, ex opere operato cõferat Sacerdotibus offerẽtibus? 450
An & quo pacto hunc effectum participent reliqui offerentes? 452
Quinam hunc effectum per modum applicationis participare poſſint? 454
Quas conditiones hoc ſacrificium requirat, vt ſuos effectus infallibiliter conferat? 458
VII. *An hoc ſacrificium habeat valorem infinitum?* 460
VIII. *Quodnam ſit iuſtum ſtipendium pro Miſſa dicenda?* 464
IX. *An teneatur Sacerdos aliquando celebrare?* 466
X. *An licitum ſit ſingulis diebus celebrare?* 468
XI. *An liceat plures Miſſas eodem die celebrare?* 470
XII. *Quo ritu celebrandum ſit hoc ſacrificium?* 471
De loco celebrandi Miſſas? 472
De altari? 474
De calice cum patena, & reliquis ad altare requiſitis? 476
De veſtibus Sacerdotibus? 477

DISP.	NVM.	VERS.	
1.	14.	1.	*erade* non
	47.	17.	*expunge* non
	61.	7.	*Lege* u per huiuſm.
3.	64.	3.	voliti, ſufficit illis vt ſint
4.	90.	5.	effectum reliquorum Sacramentorum
	124.	antep.	Non ſic autem
5.	70.	7.	quæ in ſe non contineat
14.	22.	2.	ſub Ioanne XXIII. & Martino V.
16.	46.	penul.	Si Chriſtus aquam vino conſecrando miſcuiſſet.
	54.	4.	Affirmat Iulius I. non III.
	162.	vlt.	Secundùm omnes vnctiones.
18.	131.	in fine	*Adde.* Poteſt Deus producere duas res abſque vlla differentia intrinſeca; ergo & abſque vlla differentia numericâ intrinſecâ.

CVRSVS

CVRSVS THEOLOGICI IVXTA SCHOLASTICAM HVIVS TEMPORIS SOCIETATIS IESV METHODVM

TOMVS SEPTIMVS

DE SACRAMENTIS IN GENERE,

NEC NON DE

BAPTISMO, CONFIRMATIONE,

ET

EVCHARISTIA,

AVCTORE
R. P. FRANCISCO AMICO
CONSENTINO SOCIETATIS IESV
Sacro-ſanctæ Theologiæ Doctore, eiuſdemq; olim in Neapolitano Collegio, & in Celeberrima Archiducali Vniuerſitate Grçcenſi Societatis IESV, necnon in Antiquiſſima & celeberrima Vniuerſitate Viennenſi publico Profeſſore

PROOEMIVM.

EXplicato Incarnationis Myſterio, explicanda eſt natura Sacramentorum, quæ ſunt primaria beneficia à Chriſto Domino Seruatore noſtro, merito ſuæ Paſſionis, humano generi collata: ex quibus veluti fontibus omnis gratia ad ſupernaturalem vitam

Digitized by Google

gignendam, conſeruandam, augendamve deriuatur. Vt vel hinc appareat, quanta ſit huius operis vel vtilitas, vel dignitas. Agendum quippe eſt de Sacramentis, quæ ſunt inſtrumenta gratiæ, pretium redemptionis, organa ſalutis, practica ſigna ſanctitatis, prognoſtica gloriæ, pignora æternitatis, arcana ſecretorum, aureus circulus, quo eò feliciùs, quò faciliùs reparati hominis ad Deum regreſſio concluditur: nam vti dono creationis feliciter à Deo egredimur demerito peccati miſerè ab eo auertimur; ita virtute Sacramentorum feliciſſimè ad eumdem regredimur. Primum docet primus & ſecundus Tomus noſtri Theologici Curſus, qui de Deo diſputant & Angelis: Secundum Tertius & Quartus, qui de vitijs & virtutibus: Tertium, Sextus, Septimus, & Octauus, in quibus de Reparatore Deo, eiuſque ſingularibus beneficijs, quæ ſeptem Eccleſiæ ſacramentis præcipuè continentur, iuxta methodum, qua hoc tempore Theologia in Scholis traditur, diſputatur. Vt tandem vniuerſa res Theologa hoc aureo regreſſionis circulo hominis ad Deum per Sacramenta reparati feliciter concludatur.

Digitized by Google

DISPVTATIO I.

De Natura & eſſentia Sacramenti.

1. PRIMA quæſtio, quæ iuxta Ariſtotelis præcepta, de quauis re diſceptanda venit, eſt, *An ſit?* quæ, quia in præſenti re, nota eſt apud Catholicos, ea omiſſa, aggredimur ſecundam, *Quid ſit?* Cæterùm etſi *Sacramenti* nomen, cui Græcè Myſterium reſpondet, à ſacris, profaniſque ſcriptoribus ad diuerſa ſignificanda, præcipuè ad rem aliquam occultam, & humanam cognitionem excedentem, vſurpetur; aptiſſimè tamen ab Eccleſia, quidquid oblatrent hæretici, appropriatur ad ſignificanda ſeptem illa ſacra ſymbola, quæ ad varios morbos curandos, gratiaſque impartiendas reliquit nobis Chriſtus Dominus humani generis reparator. Atque in hac notione in hoc & ſequenti tomo de Sacramentis erit diſputandum.

Sacramentum quid nominis?

SECTIO I.

An Sacramentum eſſentialiter conſtituatur relatione ſigni, an relatione cauſæ?

2. PRIMA ſententia affirmat conſtitui relatione cauſæ. Eſt S. Thomæ in 4. diſt. 1. q. 1. art. 1. ad quæſtionem primã, & ad 5. quæſtionis 3. Capreoli q. 1. 1. art. concl. 1. Palatij Diſp. 1. §. *Ego verò.* Vnde inferunt antiqua Sacramenta, quia tantùm ſignificabant, non cauſabant gratiam, non fuiſſe propriè & vniuocè Sacramenta cum noſtris, ſed ſolùm impropriè & analogicè. Probant primò ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 7. vbi inter cauſas noſtræ iuſtificationis aſſignans Baptiſmum, illum definit non per relationem ſigni, ſed per relationem cauſæ: docet enim, illum eſſe inſtrumentalem cauſam noſtræ iuſtificationis. Idem probari poteſt de omnibus Sacramentis ſimul, tum ex eodem Concilio ſeſſ. 7. canone 6. tum ex Florentino in in decreto Eugenij IV. de vnione Armenorum, vbi Sacramenta nouæ legis definiuntur per relationem cauſæ, non autem per relationem ſigni. Secundò, Sacramenta inſtituta ſunt à Chriſto ad ſanctificandos homines, vt ex nomine ipſo conſtat: dicitur enim ſacramentum à ſacrando, eò quòd homines ſacrat, ſanctificando non formaliter, cùm ſacramentum non ſit ipſa formalis ſanctitas animæ; ſed efficienter: ergo relatio efficientis cauſæ conſtituit eſſentialiter ſacramenta nouæ legis, quę tantùm ſunt propriè ſacramenta.

1. Sentent. Sacramentum conſtitui tantùm relatione cauſæ. S. Thomas. Capreolus. Palatius. Probatur 1. Conc. Trid. Conc. Flor. Probatur 2. Ratione.

3. SECVNDA ſententia docet Sacramentum eſſentialiter conſtitui relatione ſigni: Eſt S. Thomæ 3. p. q. 60. art. 1. & 2. vbi, teſte Soto in 4. diſt. 1. q. 1. ar. 1. §. *Tertia demum ſignificatio*, priorem ſententiam retractat; Alenſis 4. parte qu. 1. membro 1. Bonauent. in 4. diſt. 1. p. 1. art. 1. qu. 2. Scoti q. 2. §. *De tertio*, Richardi ar. 1. q. 3. Durandi q. 1. nu. 8. & 9. Argent. q. 2. ar. 1. concl. 3. Rubionis q. 1. ar. 1. Ochami q. 1. ar. 1. Marſilij q. 1. ar. 1. Gabrielis q. 1. art. 1. Soti loco præcitato §. *Ex his.* Caiet. Nugnez, Vaſquez, Valentię, præcitata quæſt. 60. ar. 1. ex quo conſequenter inferunt, ſacramenta noua & vetera vniuocari in ratione ſacramenti, quia vniuocantur in ratione ſigni, in qua ſacramentum eſſentialiter conſiſtit: vtraque enim perfectam ſignificant animi ſanctitatem. Probatur autem hæc ſententia 1. ex recepta illa Sacramenti definitione, deſumpta ex Auguſtino 10. de Ciuit. cap. 5. *Sacramentum eſt ſignum rei ſacræ ſanctificantis animam.* Secundum probat S. Thomas art. 1. citato ad primum hoc pacto: Sanctitas à qua denominatur Sacramentum, non importatur per modum cauſę efficientis, vti importatur ſanitas à medicina, ſed per modum cauſæ formalis, vel finalis: ergo nequit relatio cauſæ Sacramentum eſſentialiter conſtituere.

2. Sentent. Sacramentum eſſentialiter cõſtitui relatione ſigni. S. Thomas. Alenſis. Bonauent. Scotus. Richardus. Durandus. Argentinus. Rubio. Ochamus. Marſilius. Gabriel. Sotus. Caietanus. Nugnez. Vaſquez. Valentia. Probatur 1. S. Auguſt.

4. TERTIA ſententia affirmat, vtramque relationem, tam ſigni, quàm cauſæ eſſe de eſſentia Sacramenti: Eſt Magiſtri in 4. diſt. 1. cap. 1. Alberti ibidem ar. 5. Aureoli q. 2. art. 1. propoſ. 3. & art. 2. propoſ. 2. vbi docet, Sacramentum de formali duplicem importare habitudinem, alteram ſigni, alteram cauſæ; Suarez 3. p. diſp. 1. ſect. 2. Coninck in ar. 4. dub. 2. Pro cuius controuerſiæ explicatione,

3. Sentent. Vtramque relationem tam ſigni, quàm cauſæ eſſe de eſſentia ſacramenti. Magiſter. Albertus. Aureolus. Suarez. Coninck.

DICO 1. Relatio ſigni perfectæ ſanctitatis eſt de eſſentia Sacramenti vt ſic. Aſſertio apertè deducitur ex Concilio Florentino ſuprà citato, & ex Tridentino ſeſſ. 7. can. 6. de ſacramentis in in communi. Vbi tam vetera, quàm noua ſacramenta appellantur ſigna gratiæ; illa quidem futurę, quam per paſſionem Chriſti dandam figurabant; hæc præſentis, quam cauſando ſignificant. Veriſimile autem non eſt, Concilia, omiſſis eſſentialibus, ſacramenta definiuiſſe per accidentalia. Potiſſimum Fundamentum eſt, quia ſacramentum non ſolùm ordinatur ad ſanctificandos, ſed etiã ad erudiendos & inſtruẽdos homines de rebus diuinis: erudit autem atque inſtruit homines de rebus diuinis, occulta atque arcana my-

Concl. 1. Relatio ſigni perfectæ ſanctitatis eſt de eſſentia ſacramenti. Conc. Flor. Trident.

Fundamentum.

na myſteria ſignificando: ergo ſignificatio interioris animæ ſanctitatis eſt de eſſentia ſacramenti vt ſic. Confirmatur: Quod prędicatur in recto, eſt de eſſentia rei; ſignum perfectæ ſanctitatis in recto prædicatur de ſacramento vt ſic: eſt enim ex Auguſtino *Sacramentum rei ſacra ſignum.* Quam definitionem omnes Scholaſtici cum Magiſtro in 4. diſt. 1. admittunt.

Confirmatur.

Secunda Concluſio. Relatio ſigni non cõſtituit adæquatè ſacramentũ. Fundamentum. 1. ad Cor. 10

6. DICO 2. Hæc relatio ſigni perfectæ ſanctitatis non conſtituit adęquatè ſacramentum vt ſic. Fundamentum eſt, quoniam hæc relatio ſigni fuit antiquis ſacramentis cum quibuſdam ſymbolis, quæ ſacramenta non erant, communis; vt tranſitus maris rubri, qui teſte Paulo 1. ad Cor. 10. ſanctitatem per baptiſmum conferendam ſignificabat, & Manna, quæ futuræ gratiæ per Euchariſtiam dandæ ſymbolũ fuit. Igitur ſola relatio ſigni perfectæ ſanctitatis non conſtituit adæquatè ſacramentum, cùm adæquata eſſentia vnius ſpeciei nequeat eſſe communis alteri ſpeciei.

Concluſio 3. Rationem ſacramenti conſtitui tam ex relatione ſigni quàm cauſa. Quoad nouæ legis ſacramenta probatur. Trident.

7. DICO 3. Adæquata ratio ſacramenti tam noſtris, quàm antiquis communis conſurgit tum ex relatione ſigni perfectæ ſanctitatis, tum ex relatione cauſę alicuius ſaltem imperfectæ ſanctitatis. Aſſertio hæc quoad ſacramenta nouæ legis videtur certa ex præcitatis Concilijs, quæ ſacramenta per vtramque relationem definiunt: Tridentinum præcitato canone 6. *Si quis dixerit, ſacramenta nouæ legis non continere gratiam, quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre &c. anathema ſit.* In qua definitione vtramque relationem, tam ſigni, quàm cauſæ Concilium comprehendit. Nam continentia gratiæ, quam ſacramentis tribuit, non eſt continentia formalis, aut materialis, vt per ſe patet, ſed effectiua. Quoad ſacramenta verò antiquę legis probatur: nam illa diſcriminabantur à reliquis ſymbolis, quæ etſi perfectam animi ſanctitatem præfigurabant, propria tamen ſacramenta non erant, ex eo quòd nullam legalem ſanctitatem conferebant.

De ſacramentis antiquæ legis probatur.

Quam ſanctitatem antiqua ſacramenta cauſabant.

8. Erat autem hæc legalis ſanctitas, quam antiqua ſacramenta ſuſcipientibus conferebant, vel conſignatio perſonę in veram religionem, ſignans & diſtinguens illam ab alijs falſis religionibus: vt erat Circumciſio, quæ externo ac materiali corporis charactere viros conſignabat veræ religionis, ſine qua nemo admitti poterat ad reliquas Iſraelitici populi legales obſeruãtias, vti nunc Baptiſmus baptizatos interno ac ſpirituali charactere obſignans, Chriſti militię conſignat, & ab alijs falſis religionibus diſcriminat, ſine quo nullus poteſt ad reliqua ſacramenta admitti: Vel in conſecratione Miniſtrorum Dei, vt erat conſecratio Pontificis ac Sacerdotum. Vel demũ in purificatione à quibuſdam exterioribus maculis, quæ per modum irregularitatum perſonas impediebant, quo minùs licitè poſſent ad cultum diuinũ accedere. Quæ maculæ in populo emũdabantur per aquæ aſperſionem, in Sacerdotibus autem & Leuitis per manuũ pedumque lotionẽ, ac pilorũ raſuram.

Ratio à priori concluſionis.

9. Ratio verò à priori ſumenda eſt ex duplici fine, ad quem ordinata ſunt ſacramenta, nempe ad homines erudiendos, vt nimirum per externa ac materialia ſigna in cognitionẽ veniamus latentium Myſteriorum, quæ ſub ſenſibilibus ſymbolis occultantur: *Ex viſibilibus enim ad intelligibilia, & ex fictione ſignorum ad ſimplices cæleſtium ordinum nos prouehi ſummitates*, vt de cæleſti Hierarchia in fine teſtatur Dionyſius, & ad Dei cultores ſanctificandos. Ad priorem finem ordinatur ſacramentum per relationem ſigni. Quod teſte Auguſt. lib. 2. de doctrina Chriſtiana cap. 1. præter ſpeciem ſui, quam ingerit ſenſibus, aliquid aliud ex ſe facit in cognitionem venire. Ad poſteriorem verò ordinatur per relationem cauſę alicuius imperfectæ ſaltem ſanctitatis, quàm ſuſcipientibus confert; igitur de ratione ſacramẽti in communi eſt, non modò perfectam animi ſanctitatem ſignificare, ſed aliquam etiam conferre, proportionatam ſtatui. Vel perfectam, vt in hoc ſtatu legis Euangelicę; Vel imperfectam & legalem, vti in ſtatu legis Moſaicę.

S. Dionyſ.

S. Auguſt.

10. Hanc duplicem relationem ſigni & cauſæ complexus eſt in definitione ſacramenti Hugo de S. Victore lib. 1. de ſacram. par. 9. cap. 2. *Sacramentum*, inquit, *eſt materiale elementum foris ſenſibiliter propoſitum, ex ſimilitudine repræſentans ex inſtitutione ſignificans, ex ſanctificatione continens aliquam inuiſibilem ac ſpiritualem gratiam.* Quę etiam duplicem relationem ſigni & cauſæ comprehendit in ſua definitione Magiſter: *Sacramentum enim*, inquit, *propriè dicitur, quod ita ſignum eſt gratiæ Dei, & inuiſibilis gratia forma, vt ipſius imaginem gerat, & cauſa exiſtat.* Vnde ibidem concludit: *Non ergo ſignificandi tantùm gratia ſacramenta inſtituta ſunt, ſed etiam ſanctificandi.* Hinc eſt, vt aliquando Patres ſacramenta definiant per relationem cauſæ, aliquando per relationem ſigni.

Hugo Victorinus.

Magiſter.

Ad rationẽ ſacramenti non requiri relationem cauſæ perfectæ ſanctitatis.

11. Quòd autem ad rationem ſacramenti vt ſic non requiratur relatio cauſæ perfectæ ſanctitatis, ſed ſufficiat relatio cauſę alicuius imperfectæ ac legalis ſanctitatis, contra Magiſtrum, qui ad rationem ſacramenti requirit relationem cauſæ perfectæ ſanctitatis, vt propterea antiqua non vocet ſacramenta, ſed ſigna tantùm, ſic probatur. Antiqua ſacramenta erant ſimpliciter ſacramenta, quæ tamen non cauſabant perfectam ſanctitatem, ſed ſolùm imperfectam; ergo ad rationem ſacramenti vt ſic non requiritur relatio cauſæ perfectę, ſed ſufficit relatio cauſæ imperfectæ tantùm ſanctitatis. Antecedens colligitur ex Florentino & Tridentino locis præcitatis, nec non ex Patribus, qui antiqua ſacramenta appellant ſimpliciter ſacramenta: quod autem appellatur ſimpliciter tale, eſt ſimpliciter tale: nam ex appellatione rei venimus in notitiam eſſentiæ eiuſdem rei. Igitur antiqua ſacramenta erant verè & propriè ſacramenta, eſto non habuerint relationem perfectæ, ſed ſolùm imperfectæ ſanctitatis: nam quod eſt ſimpliciter tale, eſt verè propriè tale. Idem ex-

Antiqua ſacramenta fuiſſe propriè ſacramenta.

Conc. Florentinum & Trid.

preſsè

Digitized by Google

Catechiſmus Rom.

preſsè docuit Catechiſmus Romanus de ſacramentis in commum paulò poſt initium: vbi, explicato nomine ſacramenti, ait, idem ſacramenti nomen conuenire veteris legis ſacramentis. Cum nomine autem intelligit eamdem ſacramenti rationem per nomen ſignificatam. Cæterùm hæc relatio cauſæ in ſacramento tenet ſe ex parte materiæ, quæ ad relationem ſigni præſupponitur, non autem ex parte formæ, quæ ſumitur ex relatione ſigni. Eſt enim ſacramentum ſacrum quoddam artificiatum conſtans ex ſymbolo ſenſibili cauſatiuo alicuius ſanctitatis, tanquam ex materia; & ex ſignificatione perfectæ ſanctitatis, tanquam ex forma.

Relatio cauſæ in ſacramentis tenet ſe ex parte materia.

Ceremoniæ non ſunt ſacramenta.

12. Ex dictis deducitur 1., tã antiquas cæremonias, quę legalem tantũ ſanctitatem conferebant, perfectam tamen non ſignificabant; quàm nouas ab Eccleſia inſtitutas, vt eſt aqua benedicta, prima tonſura, abſolutio ab excommunicatione, profeſſio religionis, non eſſe ſacramenta, ſed ad ſummum ſacramentalia, eò quòd perfectam ſanctitatem non ſignificant. Legendus eſt ſanctus Thomas 1.2. q. 101. art. 4.

S. Thomas.

Diſcrimen inter noua & antiqua ſacramẽta.

12. Deducitur ſecundò, ſacramenta noua diſcriminari à veteribus, nõ ſolùm quòd hęc perfectam, illa imperfectam ſanctitatem conferebant: ſed etiam, quòd illa non eamdem ſanctitatem, quam principaliter ſignificabant, conferebant: nam principaliter ſignificabant ſanctitatem perfectam dandam per Chriſtũ, conferebant verò imperfectam, mediante quâ figurabant perfectam. Noſtra verò eamdem ſanctitatem, quam practicè ſignificant, conferunt. Secundò differunt noſtra ab antiquis ratione ſigni: nam antiqua erant ſigna prognoſtica tantùm & promiſſoria futuræ ſanctitatis perfectæ, demonſtratiua tantùm pręſentis ſanctitatis imperfectæ, quam ex diuina inſtitutione infallibiliter conferebant. Noſtra verò ſunt ſigna demonſtratiua præſentis gratiæ, quam conferunt, & prognoſtica gloriæ, quam promittunt, & ſimul rememoratiua paſſionis Chriſti, à qua tanquam à cauſa meritoria principali originantur. Tertiò, principalior in noſtris ſacramentis eſt relatio cauſæ, quàm ſigni: nam hæc ordinatur ad inſtruendum, illa ad ſanctificandum hominem: potior autem eſt ſanctificatio, quàm inſtructio. In antiquis verò principalior fuit relatio ſigni, quàm cauſæ: nam relatio cauſæ in illis fuit imperfecta, ſaltem ratione termini; ſigni verò perfecta.

Cauſatiuũ ſanctitatis in ſacramẽtis natura prius eſt, quàm ſignificatiuum. Probatur. 1

14. Deducitur tertiò, in ſacramentis non eſſe cauſatiuum alicuius ſanctitatis natura præcedere eſſe ſignificatiuum perfectæ ſanctitatis. Probatur primò de omnibus ſacramentis: nam eſſe cauſatiuum alicuius ſanctitatis ſe tenet ex parte materię: materia autem tam in nouis, quàm in antiquis ſacramentis eſt prior ipſa ſignificatione perfectę ſanctitatis: igitur eſſe cauſatiuum alicuius ſanctitatis in ſacramentis natura præcedit eſſe ſignificatiuum perfectę ſanctitatis. Maior cõſtat. Minor patet: nam materia præſupponitur ad ſignificationem, ad quam exprimendam aſſumitur. Igitur in ſacramentis prius eſt eſſe cauſatiuum alicuius ſanctitatis, quod vt materia præſupponitur ad ſignificationem perfectæ ſanctitatis, quàm eſſe ſignificatiuum perfectæ ſanctitatis.

Probatur 2 ſpecialiter de ſacramẽtis veteris legis.

15. Secundò ſpecialiter probatur de ſacramentis veteris legis: nam illa per eamdem imperfectam ſanctitatem, quam ſuis cultoribus conferebant, præfigurabant futuram ſanctitatem perfectam, per Chriſti paſſionem conferendam. Igitur in illis eſſe cauſatiuum imperfectæ ſanctitatis præſupponebatur ad eſſe ſignificatiuum ſanctitatis perfectę.

Probatur 3. de ſacramẽtis nouæ legis.

16. Tertiò probatur de ſacramentis nouæ legis: quoniam in his eſſe cauſatiuum perfectę ſanctitatis eſt virtus cauſatiua ſanctitatis, quæ natura præcedit eſſe ſignificatiuum eiuſdem ſanctitatis, ſicut cauſa præcedit ſuum effectũ. Nam eſſe cauſatiuũ eſt cauſa ſanctitatis, quæ præcedit ſanctitatem, vt cauſa effectum: eſſe verò ſignificatiuum eiuſdem ſanctitatis includit ex parte termini ſignificati cauſalitatem ab ipſo ſacramento ponendam. Ratio eſt, quoniã hæc ſignificatio perfectæ ſanctitatis in ſacramentis nouę legis, eſt practica, quæ ſupponit in termino ſignificato practicam cauſalitatem ipſius termini ſignificati, quę, vt patet, pręſupponit virtutem cauſandi in ipſo ſacramento.

Confirmatur

17. Confirmatur: nam relatio ſigni in ſacramentis nouæ legis reſultat ad eſſe cauſæ & effectus: ergo relatio ſigni ſequitur ad ipſum eſſe cauſæ. Conſequentia patet. Antecedens probatur: nam ſiue cauſa & effectus ſumantur in eſſe potentiali, ſiue in eſſe actuali, ſemper relatio ſigni ſequitur eſſe cauſę & effectus. Nam ſicut prius cauſa cauſat ſuum effectum, quàm illum practicè ſignificet à ſe cauſatum: ita prius etiam cauſa eſt cauſatiua ſuum effectum, quàm illum practicè ſignificet, vt à ſe cauſabilem vel cauſandum, cùm in ipſo termino ſignificato ſupponat ſuam cauſalitatem. Ergo ſiue ſacramenta nouæ legis ſumantur in actu primo, vt cauſatiua gratię, ſiue in actu ſecundo vt cauſantia gratiã, ſemper relatio ſigni eiuſdẽ gratiæ vt cauſabilis vel cauſatæ ab ipſis ſacramentis, ſequitur rationem cauſantis vel cauſatiui eorumdem ſacramentorum.

Quando vtrum ſit, Ideo ſacramenta efficere gratiã, quia illam ſignificant?

Catechiſmus Rom.

18. Ex his explicantur ambæ illæ propoſitiones, quæ de ſacramentis fieri ſolent: *Ideo ſacramenta efficiunt gratiam, quia illam ſignificant.* Et: *Ideo ſacramenta gratiam ſignificant, quia illam efficiunt.* Vtramque enim propoſitionem indicat Catechiſmus Romanus de ſacramentis in cõmuni, vbi ex Patrum ſententia, ſacramenta appellat ſigna quædam ſenſibus ſubiecta, quæ gratiam, quam efficiunt, ſimul declarant ac veluti ante oculos ponunt. Infrà verò docet, corporis ablutionem in Baptiſmo illud in animo efficere, quod ſignificat. Eſt igitur prima propoſitio vera tantùm à poſteriori, & quoad nos: ſecunda à priori ſecundùm ſe. Quanquã eædem propoſitiones explicari poſſent de eodem genere prioritatis ſecundũ duplicem ſignificationem ſpeculatiuã & practicam, quam ſacramenta ipſa nouę le-

Significatio ſpeculatiua & practica quid.

gis includunt ſpeculatiua eſt, quæ ſupponitur ad ipſum eſſe cauſatiuum gratiæ: eſtque ſignificatio deſumpta tam ex naturali proportione externi ſymboli cum interna animi ſanctitate, quàm ex artificiali ſignificatione ex humano inſtituto ad eandem gratiam ſpeculatiuè ſignificandam impoſita. Practica verò eſt, quæ ſupponit in termino ſignificato cauſalitatem gratiæ ab ipſo ſacramento poſitam vel ponendam. Eſt igitur iuxta hanc duplicem ſignificationem prima propoſitio vera de ſignificatione ſpeculatiua, quę non modò præſupponitur ad practicam & ſacramentalem ſignificationem, ſed ad ipſam etiam virtutem cauſatiuam ſacramentorum: nam hæc eſt ex diuina inſtitutione, quę ſupponit tam naturalem proportionem externi ſymboli cum interna animi ſanctitate, quàm artificialem ſignificationem vocum ex humano inſtituto impoſitam ad eandem animi ſanctitatem ſpeculatiuè exprimendam. Secunda verò propoſitio intelligitur de ſignificatione practica, quę in ſacramentis conſequitur virtutem cauſatiuam gratiæ, quia ſupponit in termino ſignificato cauſalitatem ipſorummet ſacramentorum. Hanc duplicem ſignificationem complexus eſt in definitione ſacramenti Hugo Victorinus ſupra citatus; *Ex ſimilitudine repręſentans, ex inſtitutione ſignificans, ex ſanctificatione continens aliquam inuiſibilem & ſpiritualem gratiam.*

Hugo Victorinus.

Deducitur 4. Cauſare gratiam ſacramento eſſentiale non eſſe.

19. Deducitur 4. Sacramenta nouæ legis cauſare, vel practicè ſignificare gratiam, non eſſe propoſitionem in primo, ſed in tertio modo dicendi per ſe: cùm tantùm explicet naturam ſacramenti ab effectu proprio, qui eſt cauſare, ac practicè ſignificare gratiã; non autem ab eſſentia, quæ eſt eſſe cauſatiuum ac practicè ſignificatiuum gratiæ: cùm poſſit integra eſſentia ſacramenti conſiſtere, adhuc nõ producta, ac practicè ſignificata gratia, vt actu poſita, vt de ſingulis ſacramentis, vno excepto Pœnitẽtiæ ſacramento, ſuo loco oſtendam. Vnde, cum Concilia ſacramenta definiunt per ipſum cauſare & ſignificare gratiam, non definiunt illa per eſſentiam & à priori, ſed ab effectu & à poſteriori.

Obiectio 1.

20. *Obijcies* 1. Ratio ſigni eſt ens rationis: ergo non poteſt eſſentialiter conſtituere ſacramẽtum, quod eſt ens reale. Reſp. Negatur Antecedens. Eſt enim relatio ſigni in ſacramento extrinſeca denominatio deſumpta à voluntate inſtitutoris, ordinantis talem rem ad talem ſignificationem. Quę denominatio, licet extrinſeca rei denominatæ, realis tamen eſt; cum ſit ipſa realis voluntas inſtitutoris denominãs moraliter ſacramentum per ordinem ad terminum, ad quem ſignificandum aſſumitur.

Reſp. Quid ſit relatio ſigni in ſacramento.

Inſtabis.

21. Inſtabis. Sacramenta nouæ legis non ſolùm ſunt ſigna, ſed etiam cauſæ gratiæ: nequeunt autem eſſe cauſæ gratiæ per ſolam denominationem extrinſecam à voluntate inſtitutoris: nam eſſe cauſam, importat vim productiuam, quam conferre nequit ſola extrinſeca denominatio ordinantis. Reſpond. Negando, ſacramenta eſſe cauſas gratiæ per ſolam denominationem extrinſecam à voluntate inſtitutoris, licet illa requiratur, ſed per virtutem intrinſecam: de qua difficultate infrà.

Reſp.

Obiectio 2.

22. *Obijcies* 2. Differentia contractiua generis eſt in eodem prædicamento cum ipſo genere: nam teſte Porphirio cap. de differentia, differentię poteſtate ſunt in genere: ergo eſſe cauſatiuum ſanctitatis non poteſt eſſe differentia contrahens ſignum ad ſpeciem ſacramenti; cùm eſſe cauſatiuum ſit in prædicamẽto actionis, ſignum verò in prædicamento relationis. Reſp. Negando, eſſe cauſatiuum in ſacramento eſſe differentiam, ſed tenere ſe ex parte materiæ, ex qua & practica ſignificatione artificialiter componitur ſacramentum. Eſt enim ſacramentum artificiale quoddam compoſitum conſtans ex ſignificatione, tanquam ex forma; & ex cæremonia cauſatiua ſanctitatis, tanquam ex materia.

Porphirius. *Reſp.*

Dices.

23. Dices. Differentia materiæ in compoſito artificiali nõ diſcriminat vnum compoſitum artificiatum ab alio; eadem enim eſt imago Cęſaris, ſiue in auro, ſiue in cupro expreſſa: ergo nec differentia materię in compoſito ſacramentali diſcriminabit vnum ſacramentum ab alio: ergo ſiue materia ſacramenti ſit cauſatiua, ſiue non cauſatiua ſanctitatis, ſemper erit eadem ſignificatio, quæ ſola eſt forma ſacramenti. Reſp. Negatur conſequentia. Ratio diſciminis: quoniã non ſemper in cõpoſito artificiali forma requirit determinatũ ſubiectum, ſicut in cõpoſito ſacramẽtali ſignificatio perfectę ſanctitatis ex inſtitutione diuina, ex quã ratio ſacramenti deſumenda eſt, determinatam requirit materiam alicuius ſanctitatis cauſatiuam. Confirmatur: nam ſi eſſet aliquod compoſitum artificiatum, cuius forma præſupponeret determinatam materiam, talis materia eſſet tali compoſito eſſentialis. Sicut quia in aliquo compoſito naturali forma ſupponit aliquod determinatum ſubiectum, tale ſubiectum intrat eſſentiam talis compoſiti: vt quia ſimum ſupponit tanquam determinatum ſubiectum naſum; riſibile, rationale; & quodlibet proprium ſuum determinatum ſubiectum, in ipſo compoſito eſſentialiter includitur tale ſubiectum. Ita, quia in compoſito ſacramentali ſignificatio perfectæ ſanctitatis ex inſtitutione Dei ſupponit materiam alicuius ſanctitatis cauſatiuam, talis materia intrat cõſtitutionem ſacramentalis compoſiti.

Reſp. Quando aliqua forma determinatum ſubiectum ſupponit, illud eſt de eſſentia talis compoſiti.

Obiectio 3.

24. *Obijcies* 3. Sacramentum legis naturę ad peccatum originale paruulorũ delendũ inſtitutum, nullam ex ſe conferebat legalem ſanctitatem; ergo de ratione ſacramenti vt ſic, nõ eſt, neque imperfectam ſanctitatem conferre. Reſp. Negatur Antecedens. Nam quodcunque tandem illud erat, de quo infrà, non ſolùm erat ſignum gratiæ dandæ per Chriſtum in ſacramento Baptiſmi, & ſimul conditio gratiæ collatæ paruulo propter merita Chriſti, ſed etiam conſignatiuum & conſecratiuum eiuſdem paruuli veræ religioni & cultui diuino, ac proinde legaliter ſanctificatiuum ſubiecti, cui applicabatur.

Reſp. Etiam ſacramenta legis naturæ aliquam ſanctitatem contuliſſe.

Digitized by Google

Obiectio 4.

25. *Obijcies* 4. Poterant antiqua ſymbola differre à ſacramentis, per hoc tantùm, quod ſacramenta erant ſigna ſtabilia pro certo tempore ad perfectam animi ſanctitatem ſignificandam inſtituta; non autem ſymbola, quæ tantùm erant ſigna temporanea, ſolùm tranſeunter, ad gratiam ſignificandam impoſita: vt in lege Euangelica fuerunt igneæ linguæ quæ in die Pentecoſtes abundantiam interioris ſanctitatis & donorum Apoſtolis collatorum ſignificabant. Reſp. Eſto per hoc potuiſſent antiqua ſacramenta à puris ſymbolis diſcriminari, non eſt tamen ratio, cur non etiam diſcriminari debuerint per relationem cauſæ imperfectæ ſanctitatis, cùm etiam hanc includebant. Adde, quòd per eam potiùs rationem diſcriminari debuerunt, quæ eſt magis propria & intrinſeca ſacramentis: magis autem proprium & intrinſecum ſacramentis eſt eſſe cauſatiuum alicuius ſanctitatis quàm eſſe ſignum pro aliquo tempore firmum ac ſtabile, vt infrà conſtabit.

Reſp. Cur potiùs ſacramenta debeant dici differre à puris ſymbolis per eſſe cauſatiuũ, quàm per eſſe ſtabile.

Obiectio 5.

26. *Obijcies* 5. Eſſe cauſatiuum ſanctitatis non eſt quid vniuocum antiquis ac nouis ſacramentis: ergo ſi per eſſe cauſatiuum ſanctitatis antiqua ſacramenta differrebant à puris ſymbolis non differrebant vniuocè, ſed tantùm analogicè. Antecedens probatur, nam ſanctitas legalis, cuius antiqua ſacramenta erant cauſatiua, non vniuocè, ſed analogicè tantùm conueniebat cum ſanctitate interna animæ. Reſpond. Negatur Antecedens, de quo ſectione tertia. Ad probationem negatur conſequentia; nam licet, vt infrà oſtendam, ſanctitas legalis, & interna animæ non conueniant vniuocè, ac proinde in termino cauſato non conueniant vniuocè noua & vetera ſacramenta: conueniunt tamen vniuocè in ratione ipſa cauſandi.

Reſp.

Obiectio 6.

Obijcies 6. In ſacramento perfectior eſt ratio cauſæ, quàm ſigni: ergo ratio formalis ſacramenti potiùs conſtituenda eſt in ratione cauſæ, quàm ſigni. Reſp. Negatur Conſequentia: tum quia ratio formalis conſtituenda eſt in vltima perfectione rei, cùm ſit ratio limitatiua ac terminatiua omnium perfectionum rei; cumque vltima perfectio ſacramenti reliquarum terminatiua ſit relatio ſigni, nam hæc præſupponit relationem cauſę tanquam materiã, ideo potiùs formalis ratio ſacramenti conſtitui debuit in relatione ſigni, quàm in relatione cauſę. Tum quia in ea ratione conſtitui debuit ratio formalis ſacramenti, quæ æqualis eſt in omnibus ſacramentis: ſola autem relatio ſigni eſt æqualis antiquis & nouis ſacramentis; nam hæc habet eumdem terminũ, quæ eſt perfecta ſanctitas in vtriſque: illa eſt ſaltem analoga ratione termini cauſabilis ab vtriſque ſacramentis. Ratio autem formalis quoad fieri poteſt, debet eſſe æqualis in omnibus.

Reſp. Cur potiùs relatio ſigni quàm cauſæ in ſacramentis pro ratione formali.

Inſtabis.

28. Inſtabis. Sicut medicamentum dicitur à medicando, ita ſacramentum à ſacrando: ſed medicina importat ſolam habitudinem cauſę; ergo & ſacramentũ. Sed negatur Conſequentia: nam medicina ex natura ſua inſtituta tantùm eſt ad cauſandam ſanitatem; ſacramentũ autem non ſolùm ad cauſandum, ſed etiam ad ſignificandum: quia non ſolùm inſtitutum eſt ad ſacrandos homines Deo, eiuſque cultui conſignandos, ſed etiam ad eoſdem inſtruendos de occultis fidei arcanis.

Reſp.

Obiectio 7.

29. *Obijcies* 7. Signum potiùs conuenit effectui, quàm cauſæ: cauſa enim ſignificatur, non ſignificat, vt conſtat de fumo reſpectu ignis: ſed ſacramenta nouæ legis ſunt cauſa gratiæ: ergo potiùs ſignificantur à gratia, quàm illam ſignificent. Reſp. Maiorem eſſe veram, quãdo effectus eſt notior cauſa; falſam, quando cauſa eſt notior effectu. Cùm igitur ſacramenta ſint notiora nobis, vtpote ſenſibilia, quàm ſint eorum effectus, qui ſunt ſpirituales & inſenſibiles; cumque ſignum humanum debeat eſſe ſenſibile, potiùs ipſa debent ſignificare ſuos effectus, quàm ab illis ſignificari. Sicut nubes & Iris ſunt nobis ſigna futuræ pluuiæ, cuius tamen ſunt cauſæ, non effectus: eò quòd notiora ſint nobis præſentia, quàm futura. Legatur Bonauentura loco præcitato ad 2. & S. Thomas in 4. diſt. 1. q. 1. ar. 1. ad 5. contra 1. quæſt.

Reſp. Quando effectus debet dici ſignum ſuæ cauſæ.

Bonauent. S. Thomas.

Obiectio 8.

30. *Obijcies* 8. Etiam ſacrificia antiquę legis fuerunt ſymbola futuræ gratiæ per Chriſtum, Deique cultores legaliter ſanctificabant, vt conſtat de agno paſchali, qui, vt teſtatur S. Thomas 1. 2. q. 102. ar. 5. ad 3. fuit ſymbolum ſacramenti Euchariſtię: ergo nullum erat diſcrimen inter ſacramenta & ſacrificia. Reſp. nego Antecedens de ſacrificijs vt ſacrificia ſunt formaliter: nam hæc formaliter reſpiciunt cultum Dei, eiuſque increatam excellentiam, in cuius recognitionem offerũtur: ſacramenta verò hominũ ſanctitatem ad quos ſanctificandos ordinantur. Quia verò non repugnat, vtramque rationem, & ſacramenti, & ſacrificij in vnum conuenire ſubiectum, poteſt vna eademque cæremonia habere rationem ſacrificij, & ſacramenti ſimul: conſtat de Euchariſtia & agno paſchali, qui ſimul ſunt ſacrificium & ſacramentum. Ex quo oritur hoc aliud diſcrimen, quòd ſacrificium in actione, ſacramentum in paſſione conſummatur. Vnde poteſt illud vnum à pluribus offerri multiſque prodeſſe: hoc non niſi in vno recipi, vnique prodeſſe.

S. Thomas.

Reſp. Diſcrimen inter ſacrificia & ſacramenta.

Ad primum primæ.

31. Ad primum primæ ſententię ductum ab auctoritate Conciliorũ. Reſp. Ideo interdum Concilia ſacramenta definire per relationem cauſæ, quia hæc ingreditur conſtitutionem ſacramenti, ſaltem inadęquatè, & ex parte materiæ. Cæterùm, vt vidimus, illa interdum etiam definiunt per relationem ſigni, imò per vtramque relationem ſimul, vt conſtat ex Trid. ſeſ. 7. de ſacramentis in cõmuni, can. 6.

Trident.

Ad ſecundum.

32. Ad ſecundum diſtinguendum de ſacramentis nouæ ac veteris legis: concedendum autem eſt, ſacramenta nouæ legis principaliùs inſtituta eſſe ad homines ſanctificandos, quia hoc in his ſacramentis principalius eſt: negandum verò de ſacramentis antiquæ legis, quoniam in illis principalior fuit ſignificatio perfectæ ſanctitatis per Chriſtum dandæ.

Quid principaliùs ſit in ſacramentis ſignificare, an cauſare?

Digitized by Google

Ad primum 2.

33. Ad primum ſecundæ ſententiæ. Reſp. In ea definitione explicitè tantùm poni, quod ex parte formę requiritur, implicitè verò ſupponi quod ex parte materiæ prærequiritur.

Ad ſecundum.

34. Ad ſecundum, eſto ſanctitas, quam ſacramenta ſignificant, non importetur per modum efficientis ex parte ſignificationis, importatur tamen ex parte ſubſtrati. Nam ſacramentum vi nominis non ſolùm importat rem ſacram, ſed etiam virtutem ſacrandi homines, non minùs quàm medicina importet vim ſanandi infirmos,

SECTIO II.

Quale ſignum competat Sacramentis.

35. HACTENVS oſtendimus, ſacramentũ eſſe ſignum, licet non tantùm, ſed etiam cauſam: ſupereſt nunc indagãdum, quale ſignum ſit. Porrò ſignum duplicem habet relationem, alteram ad ſe in ratione ſignificantis; alteram ad terminum, in ratione ſignificati. Eſt enim ſignum, vt illud definit Auguſtinus lib. 2. de Doctr. Chriſtiana cap. 1. *Quod præter ſpeciem ſui, quam ingerit ſenſibus, aliquid aliud ex ſe facit in cognitionem venire.*

Signũ duplicem habet reſpectũ. S. Auguſt.

Prima concluſio. Signum ſacramentale debet eſſe ſenſibile. S. Thomas. Magiſter. Scotus.

36. DICO 1. Signum ſacramentale debet eſſe ſenſibile: eſt S. Thomæ 3. p. q. 60. ar. 4. & ferè communis Scholaſticorum cum Magiſtro in 4. diſt. 1. Conſtat 1. inductione in omnibus ſacramentis tam nouis quàm antiquis. Ratio S. Thomæ loco præcit. & Scoti in 4. diſt. 1. q. 3. eſt, quia ſacramenta ſunt inſtituta, vt per ea diuina intelligamus, intellecta appetamus, appetita procuremus: homo autem ad diuina conſcendit per ſenſibilia, *Inuiſibilia enim Dei à creatura mundi per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur*, Rom. 1. Addit Scotus, ſacramenta inſtituta eſſe vt ſigna proteſtatiua Chriſtianæ Religionis, quæ debent eſſe ſenſibilia, vt Chriſtianam Religionem ab alijs falſis ſectis humano modo ſecernant.

Rom. 1.

Ochamus. Aliacenſis. Gabriel.

37. At contendunt Ochamus in 4. quæſt. 1. Aliacenſis quæſt. 1. art. 3. Gabriel. d. 1. quæſt. 1. artic. 1. hanc conditionem non eſſe neceſſariam ſacramentis: tum quia poſſet Deus inſtituere ſigna ſpiritualia ad gratiam ſignificandam: tum quia contritio in ſacramento Pœnitẽtiæ, Chriſtus in Euchariſtia, character in Baptiſmo, Ordine, & confirmatione ſunt ſacramenta, & tamen aut non ſunt ſenſibilia, aut non ſunt modo ſenſibili.

De ratione ſacramenti eſt vt ſit ſignum ſenſibile.

38. Sed contrà: nam licet de ratione ſacramenti, vt abſtrahentis ab humano & Angelico, non ſit eſſe ſenſibile; eſt tamen de ratione ſacramenti homini ex animo & corpore conſtanti accommodati: ex quo patet ad priorem probationem. Ad poſteriorem dico ea omnia eatenus eſſe ſacramenta, quatenus externo aliquo ſigno fiunt ſenſibilia; contritio per confeſſionem, Chriſtus per ſpecies panis & vini, character per aquæ ablutionem & olei balſami ve vnctionem.

Secunda concluſio. Sacramentum non ſolùm terminatiuè ſed etiam ſubiectiuè ſacrum eſſe debet. S. Auguſt.

39. DICO 2. Signum ſacramentale debet eſſe non ſolùm terminatiuè ſacrum, ratione rei ſignificatæ; ſed etiam ſubiectiuè, ratione rei ſignificantis. Colligitur ex Patribus, præſertim ex Auguſtino 10. de Ciuit. cap. 5. vbi ſacramentum appellat, *ſignum ſacrum.* Nam quamuis ibi loquatur de ſacrificijs, eadem tamen ratio eſt de ſacramentis. Vnde communiter Scholaſtici hanc Auguſtini definitionem applicant ſacramentis.

Fundamentum. Quomodo ſacramentũ ſit ſubiectiuè ſacrum.

40. Fundamentum eſt: nam hoc ipſo, quod illud aſſumitur à Deo ad ſuos cultores ſanctificandos ſit ſacrum vel ipſa extrinſeca aſſumptione Dei ordinantis illud ad ſanctitatem hominis: vti in veteri & noua lege fiunt vaſa & veſtes ſacræ, hoc ipſo quòd deputantur ad cultum Dei. Vnde diuerſa cenſetur denominatio *ſacri* terminatiua, & ſubiectiua: nam illa immediatè eſt ab ipſa ſanctitate à ſacramento cauſabili; hæc ab inſtitutione Dei ordinantis illud ad ſanctitatem aliquam cauſandam. Hinc fit, vt licet Matrimonium apud exteras nationes & ſectas non ſit ſacrum, cùm non ſit ordinatum, niſi in officium naturę; eſt tamen ſacrum apud nos, apud quos peculiariter à Deo ordinatur ad coniuges ſanctificandos.

Tertia concluſio. Signum ſacramentale debet eſſe ſtabile. Fundamentum. Scotus.

41. DICO 3. Signum ſacramentale debet eſſe pro aliquo ſaltem tempore firmum ac ſtabile. Fundamentum eſt; quoniam, vt notauit Scotus ſupracitatus, ſacramenta non ſolùm ſunt impoſita ad ſignificandum, ſed etiam ad conſignandum populum Deo, eumq; in exteriori cultu & ritu ab alijs ſectis diſcriminandum; hæc enim omnia connotat ſacramentum: ergo debent ſaltem pro tempore, quo durat idem Religionis ſtatus, eadem ſacramenta & ſigna Religionis proteſtatiua durare.

Dices 1.

42. DICES. Magis vel minùs durare non variat rem: ergo ſiue ſignum, quod in ſacramentum aſſumitur diu ſiue breui duret non variatur in ratione ſacramenti. Reſp. Magis vel minùs durare non variat phyſicè, concedo; non variat moraliter, quod ad ſacramentũ, quod eſt ens morale, ſufficit, nego. Sicut magis aut minus durare in Beatitudine non variat operationem phyſicè, variat tamen moraliter & in ratione Beatitudinis, cuius eſt ſufficienter & perfectè explere rationalem appetitum. Vnde ſicut ceſſat eſſentialis ratio Beatitudinis, hoc ipſo, quod æternùm non durat: ita ceſſat eſſentialis ratio ſacramenti hoc ipſo quod firmiter ac ſtabiliter pro aliquo tempore non durat. Nam licet ſacramentum principaliter conſiſtat in eſſe ſignificatiuo perfectæ ſanctitatis, & cauſatiuo alicuius ſanctitatis, hęc tamen omnia eſſentialiter connotat, quibus deficientibus, deficeret ratio ſacramenti, prout de facto ſacramentum inſtitutum eſt.

Reſp. Magis vel minùs durare non variat rem phyſicè, variat tamen moraliter.

Act. 2. Ioann. 20.

43. Hinc à ratione ſacramenti excluduntur ignitæ linguę in die Pentecoſtes Act. 2. Inſufflatio Chriſti in Apoſtolos Ioan. 20. Verba eiuſ-

Digitized by Google

Luc. 7. ba eiuſdem ad Magdalenam, *Remittuntur tibi peccata tua*, Lucę 7. tum quia, licet fuerint ſigna interioris ſanctitatis Apoſtolis, & Magdalenæ collatæ, non tamen fuerunt firma ac ſtabilia pro aliquo determinato tempore ſancita: tum maximè, quoniam hæc ſymbola nullius ſanctitatis fuerunt cauſatiua; non perfectæ, nam hanc cauſauit ſolus Deus phyſicè, ſolus Chriſtus meritoriè, ſolum ſubiectum, cui conferebatur, diſpoſitiuè, nullo autem pacto externa ſymbola, quæ purè tantùm illam ſignificabant: cùm nulla cogat ratio aſſerendi, illa fuiſſe aſſumpta vt inſtrumenta ſiue phyſica, ſiue moralia ad conferendam gratiam: neque ſanctitatis imperfectæ, cùm nulla ſit aſſignabilis, cuius illa fuerint cauſatiua. Nam neque ab aliqua externa macula vel irregularitate ſubiectum emundabant; neque illud diuino cultui conſignabant, vt faciebant ſacramenta antiqua. Neque dici poteſt, ſaltem per Chriſti inſufflationem fuiſſe Apoſtolos cõſecratos ſacerdotes & conſignatos diuino cultui: nam hoc habuerunt per internum charecterem, quo nobiliori ac perfectiori modo fuerunt ſacerdotes conſecrati, ac diuino cultui perpetuò mancipati. Et quamuis dici poſſit, per illã inſufflationem accepiſſe poteſtatem iuriſdictionis, quæ neceſſaria eſt ad peccata per confeſſionem abſoluenda: hæc tamen non eſt propriè ſanctificatiua, cùm nullam conferat ſubiecto ſanctitatem ne imperfectam quidem, ſed tantùm poteſtatem abſoluendi.

Concl. 4. Signum ſacramentale debet eſſe practicum. Scotus. Sotus. Diſcrimen inter ſignũ practicum & ſpeculatiuum.

44. Dico 4. Signum ſacramentale non eſt ſpeculatiuum, ſed practicum. Eſt Scoti q. 3. contra Sotũ q. 1. ar. 2. circa principium; ratio deſumitur ex differentia practici & ſpeculatiui, ſpeculatiuum ex eodem Scoto qu. 3. §. *Hic quatuor*. eſt, quod ſolùm notificat conceptum & virtutem rei ſecundum ſe, vt vox *homo* ſolùm importat conceptum & eſſentiam hominis. Practicum eſt, quod ordinatur ad ſignificandũ ipſum fieri rei exercitè, vt oſculum eſt ſignum practicũ recõciliationis, quia ſignificat ipſum fieri reconciliationis exercitè. Sacramenta autem non ſunt conſtituta ad ſignificandum tantùm conceptum & virtutem ſanctitatis ſecundùm ſe, ſed ipſum actuale fieri & exercitam ſanctificationem hominũ, ſunt enim finaliter inſtituta ad actualem ſanctificationem noſtram: ergo ſunt practica, non ſpeculatiua ſigna. Nec refert quòd vetera gratiam, quam ſignificabant, non efficiebant, ſed tãtùm efficiendam ſignificabant per noſtra: quoniam ad rationem practici non requiritur, vt quod practicè ſignificat, ſimul efficiat; tametſi hoc requiratur ad ſignum efficax, ſed ſufficit vt exercitam cauſalitatem conſignificet in termino, à quocunque illa cauſetur. Erant igitur vetera ſacramenta practica ſigna, non autem efficacia gratię.

Dices 1. Sacrmenta nouæ legis ſunt practica ſigna gloriæ.

45. Dices 1. Ergo noſtra ſacramenta non ſolum ſunt practica ſigna gratię, ſed etiam gloriæ: quia etiam gloriam conſignificant vt effectum ſuo tempore conferendum. Reſp. Concedo totum.

Dices 2.

46. Dices 2. Si ad practicum ſignum ſacramentale non eſt neceſſe, vt ipſummet ſignum ſacramentale cauſet gratiam, ſed ſat ſit, vt illam aliunde cauſandam practicè ſignificat, poſſent homines ſacramenta inſtituere, quia poſſunt homines imponere ſigna ad ſignificandam gratiam cauſandam per ſacramenta à Chriſto inſtituta. Reſp. Negando ſequelam. Ad cuius probationem nego, tale ſignum ab homine impoſitum fore ſacramentum. Ratio, quia ſignum ſacramentale debet vi eiuſdem inſtitutionis, qua inſtituitur vt practicum ſignum conferendæ gratiæ, eamdem gratiam ſuo tempore conferre, vt patet in antiquis ſacramentis, quæ vi eiuſdem diuinæ inſtitutionis, qua inſtituta fuerunt vt practica ſigna futuræ gratiæ, eamdem ſuo tempore practicè dandam figurabant. Eſto igitur homo imponere poſſit ſignum ad ſignificandam gratiam dandam per ſacramenta à Chriſto inſtituta, non tamen vi ſuę inſtitutionis efficere poteſt, vt tali ſigno à ſe impoſito infallibiliter reſpondeat ſignificatum, quod ad practicum ſignum neceſſarium eſt. Inſtabis, Poteſt legiſlator in ſua Republica inſtituere practicum ſignum pacis, eſto in ſua poteſtate non ſit, ad tale ſignum pacem ponere, cùm illa pendeat ex voluntate ciuium: ergo poteſt homo inſtituere practicum ſignum gratiæ; eſto in ſua poteſtate non ſit, ad tale ſignum gratiam ponere. Reſp. Negãdo Conſequentiam, nam legiſlator habet moralem ſaltem poteſtatem cogendi ciues ad pacem, quam poteſtatem non habet homo in Deum, vt ad poſitionem ſigni gratiam ponat.

Concl. 5. Scotus.

47. Dico 5. Signum ſacramentale non eſt naturale; ſed ex inſtituto & beneplacito Dei. Aſſertio eſt Scoti & aliorum cõmunis. Quod non ſit naturale, patet; nam ſignum naturale habet neceſſariam connexionem cum termino ſignificato: nulla autem res ſenſibilis habet neceſſariam connexionem cum gratia. Maior conſtat ex definitione ſigni: Signum enim, ex Auguſt. lib. 2. de doctr. Chriſtiana, cap. 1. eſt, quod præter ſpeciem, quam ingerit ſenſibus, aliquid aliud facit in cognitionem venire. *Auguſt.* Minor probatur: quoniam omnis naturalis connexio aut eſt cauſę cum effectu, aut effectus cum cauſa, aut imaginis cum prototypo: nulla autem res ſenſibilis eſt naturalis cauſa, aut effectus, vel imago gratiæ. Non cauſa, quoniam hæc non debet naturaliter continere effectum: nulla autem res ſenſibilis poteſt naturaliter continere gratiam, quæ eſt auguſta quædam participatio naturæ diuinę. Non effectus, vel imago; cùm nulla res ſenſibilis ſit naturalis effectus aut imago gratię, vt per ſe patet. Quòd ſit ex inſtituto Dei, probatur: quia ſolus Deus poteſt gratiã producere: ergo ſolus Deus poteſt inſtituere practicum ſignũ gratiæ. *Solus Deus inſtituere poteſt practicum ſignum gratiæ.* Antecedens conſtat, quia cum gratia ſit ſpecialis participatio naturæ diuinæ, nullus niſi Deus habet virtutem illam producendi, vt latè probatum eſt tomo 3. diſp. de cauſis gratiæ. Conſequentia verò probatur, quoniam ſignum practicum importat exer-

Digitized by Google

rat exercitam cauſalitatem termini ſignificati: cùm igitur ſolius Dei ſit cauſare ſanctitatem, ſolius Dei erit inſtituere practicum ſignum eiuſdem ſanctitatis.

Obijcies 1.

48. *Obijcies* 1. Sacramenta nouę legis ſunt cauſa ſanctitatis: ergo ſunt naturale ſignum ipſius. Reſp. Negando Conſequentiam. Ratio, quia non ſunt cauſa naturalis, ſed obedientialis, quod ad naturale ſignum non ſufficit, quia ſignum naturale debet per ſpeciem ſui naturaliter excitare potentiam cognoſcitiuam ad notitiam termini ſignificati: hoc autem naturalem connexionem importat cauſæ cum effectu, cùm debeat per eamdem ſpeciem cauſæ excitare potentiam cognoſcitiuam ad notitiam effectus eiuſdem cauſæ. Cùm igitur cauſa obientialis nullam naturalem cônnexionem habeat cum effectu ſupernaturali, non poterit per cognitionem ſui excitare potentiam cognoſcitiuam ad notitiam effectus ſupernaturalis.

Reſp. Cauſas obedientiales non eſſe naturalia ſigna ſuorũ effectuum.

Obijcies 2. Auguſt.

49. *Obijcies* 2. Auctoritatem Auguſtini Epiſt. 23. ad Bonifacium circa finem, vbi ſic ſcribit: *Si ſacramenta quamdam ſimilitudinem earum rerum, quarum ſacramenta ſunt, non haberent, omnino ſacramenta non eſſent.* Quam doctrinam ſequens Magiſter docet ſacramentum eſſe nullum, niſi eius, quod ſignificat, imaginem gerat. Magiſtrum ſequuntur nonnulli Scholaſtici. Igitur ſacramenta ſunt naturale ſignum gratiæ.

Magiſter.

Reſp 1.

Non eſt de eſſentia ſacramenti habere aliquam proportionem cum rebus ſignificatis.

50. Reſpond. primò, de eſſentia ſigni ſacramentalis non eſt, proportionem vllam habere cum rebus ipſis ſignificatis. Vnde ſicut Deus de facto in ſacramento baptiſmi inſtituit corporis ablutionem ad ſignificandam animi munditiem, ita è contra inſtituere potuiſſet corporis maculationem ad eamdem animi munditiem exprimendam. Ratio verò eſt, quoniam in ſigno ad placitum non requiritur, niſi ſola voluntas inſtituentis.

Reſp. 2.

51. Secundò, eſto, talis proportio inter noſtra ſacramenta & res ſignificatas ex diuina prouidentia de facto intercedat, ea tamen ſufficiens non eſt, vt ſacramenta dici queant naturalia ſigna gratiæ: quoniam ſignum naturale eſt, quod ex ſe facit venire in cognitionem eius, cuius eſt ſignum: at nulla ſenſibilis proportio, ſecluſâ inſtitutione diuinâ, poteſt ex ſe facere in cognitionem gratiæ venire, cùm talis proportio non ſit vniuoca, ſed analoga. Auguſtinus verò interpretandus eſt vel de ſimilitudine non naturali, quam ſacramenta ex ſe habeant cum rebus ſignificatis; ſed de morali, quam ex diuina inſtitutione ſortiuntur. Vel certè loquitur de ſacramentis, prout de facto inſtituta ſunt. Nam ſi de facto à baptiſmo tollas naturalem ſimilitudinem & proportionem, quam ratione corporalis ablutionis habet cum abſterſione interioris animi maculæ, vel non abluendo corpus aqua, ſed atramento inficiendo; vel ſolùm madefaciendo, non abluendo corpus, eo ipſo tollis eſſentiam baptiſmi, quæ in ablutione corporis, tanquam in proxima materia conſiſtit.

S. Auguſt.

De facto ſacramenta debent habere aliquã ſimilitudinem & proportionem cum rebus ſignificatis.

Deducitur primò. Sacramenta differre inter ſe non ſolùm penes terminos ſignificatos, ſed etiam penes res ſignificatas.

52. Ex dictis deducitur primò, ſacramenta non modò eſſentialiter diſcriminari penes terminos ſignificatos, ſed etiam penes res ſignificantes: nam vtrumque ingreditur eſſentialem conſtitutionem ſacramenti: eſt enim ſacramentum artificiale quoddam concretum, ex ſigno & ſignificatione conſtitutum: ad concretum autem conſtituendum non ſolùm concurrit forma, ſed etiam ſubiectum.

Deducitur ſecundò. Sacramẽta noua ab antiquis tantùm ratione materiæ, non ratione forma differre.

53. Deducitur ſecundò, ſacramenta noua non differre eſſentialiter ab antiquis ratione formæ, ſed ratione materię: nam forma logica ſacramenti eſt ſignificatio: ſignificatio autem ſpecificatur à termino; cùm igitur vnus idemque ſit in vtriſque ſacramentis terminus, nempe perfecta ſanctitas, vna erit in vtriſque ſignificatio. Quòd autem illa ſignificabant ſanctitatem futuram, hæc præſentem, non variat eſſentialiter ſignificatum in ratione formali ſignificati. Differunt autem eſſentialiter penes materiam, quia hęc conſtat ex materia cauſatiua perfectæ ſanctitatis, illa imperfectæ & legalis tantùm.

Deducitur tertiò. Actus interni hominis nõ ſunt ſigna ſacramentalia. Durandus.

54. Deducitur tertiò, neque contritionem à peccatore elicitam, nec vllum actum ſupernaturali auxilio à iuſto productum, eſſe ſignum ſacramentale: nam vt rectè Durandus in 4. diſtin. 1, q. 1. nu. 9. ſacramentum, cùm ſit quoddam medicamentum naturæ infirmæ, debet eſſe aliquid extrinſecè appoſitum, quod ſit confortatiuum naturę, & expulſiuum morbi: contritio autem, & quæuis alia interna motio eſt proprius actus naturæ operantis cum interno auxilio gratię: vnde non poteſt habere rationem ſacramenti, ſicut non habent rationem medicamenti Criſis, qua natura ipſa per internam vim morbum expellit.

Deducitur 4. Martyrium non eſſe ſacramentum.

55. Deducitur quartò, neque martyrium eſſe ſacramentum, eſto eius natura conſumetur in paſſione extrinſecus illata, & ſit cauſatiuum gratiæ vltra meritum operantis. Ratio aſſignatur à nonullis, eò quòd martyrium non requirat determinatum ritum & cæremonias. Sed contrà: nam ſacramentum legis naturæ ad paruulos ab originali iuſtificandos inſtitutum, nullum habebat certum ritum ac determinatam cęremoniam, quia, vt infrà probabo, per quodcunque ſignum externum verę religionis proteſtatiuum, iuſtificabatur paruulus. Ergo de ratione ſacramenti non eſt, habere certum ritum determinatamque cæremoniam. Niſi certum ritum dicas, ſignum ipſum proteſtatiuum verę religionis, & conſignatiuum ſubiecti diuino cultui: quod ad certum ritum, & determinatam cęremoniam externam non ſufficit. Nam hoc modo etiam martyrium debet eſſe determinata paſſio violenter extrinſecus illata propter Deum patienter perpeſſa. Ratio igitur eſt, quia martyrium non eſt per ſe à Deo inſtitutum ad ſanctificandos homines, ſed

Ad rationẽ ſacramenti non pertinet, vt habeat certos ritus & cæremonias.

Digitized by Google

nes, ſed illud à tyranno illatum præmiat vltra condignum. Etenim, licet diuina ordinatio in ſacramentis ſit extrinſeca tantùm denominatio, eſt tamen per ſe à ſacramento connotata, quatenus nequit ſacramentum, niſi à Deo habere practicam ſignificationem gratię.

Deducitur vltimò. Quænam definitio ſacramenti aptiſſima ſit. S. Thomas

56. Vltimò deducitur, quænã definitio ſacramenti ex omnibus, quæ à DD. afferuntur, ſit aptior. Etenim, cùm definitio debeat eſſe vniuerſalis, & competere omni definito, illa erit aptior, quæ competit omnibus ſacramentis nouis, & veteribus. Vnde aptiſſima eſt illa, quam tradit S. Thomas 3. parte q. 60. art. 2. addito tantùm nomine practicum: quod ideo S. Thomas non addidit, quia non putauit de eſſentia ſacramenti eſſe cauſatiuũ, ſed tantùm ſignificatiuum ſanctitatis. Eſt igitur ſacramentũ communiter ſumptum, *ſignum practicum rei ſacræ ſanctificantis homines.* In qua definitione pro ſubſtrato ponitur ſignũ cauſatiuũ alicuius ſanctitatis, quod indicat nomen *practicum*, quod in hac definitione non modò ſumendum eſt practicum terminatiuè, ſed etiam ſubiectiuè. Pro forma verò ſignificatio perfectæ ſanctitatis importatę per illa verba, *rei ſacræ ſanctificantis homines.* Multæ aliæ afferuntur definitiones, quæ vel ſunt propriæ noſtrorum ſacramentorum; vel continent quædam, quæ ad ſacramenti eſſentiam non ſpectant, vt eſt illa Magiſtri: *Sacramentum eſt inuiſibilis gratiæ viſibilis forma, eiuſdem gratiæ ſimilitudinem gerens, & cauſa exiſtens.* Legi poſſunt aliæ apud Hugonem de S. Victore libro 1. de ſacramentis parte 9. cap. 2. Iſidorum lib. 6. Etymolog. cap. 19. Scotum in 4. diſt. 1. q. 2. §. *De tertio*, Aureolum q. 2. art. 2. Gabrielem loco præcitato.

Magiſter. Hugo de S. Victore. Iſidorus. Scotus. Aureolus. Gabriel.

SECTIO III.

An ſacramenta noua & vetera vniuocentur in ratione ſacramenti?

1. Sent. Magiſter. S. Thomas. Scotus. Palatius. Fundamentum.

57. PRIMA ſententia negat. Eſt Magiſtri in 4. diſtinct. 1. S. Tho. q. 1. artic. 1. quæſtiuncula 3. ad 5. Scoti quęſt. 6. §. *De potentia verò ordinata*, Palatij diſp. 1. Fundamentum eſt: quia ſacramentum in ratione ſacramenti eſſentialiter conſtituitur ſola relatione cauſæ: Cauſa autem ſpecificatur ab effectu: ſed effectus, quos noſtra & vetera ſacramenta cauſabant, non conueniunt vniuocè; cùm noſtra cauſent veram animi ſanctitatem, illa tantùm legalem & imperfectam, quæ erat exterior aliqua corporis munditiès, & remotio alicuius irregularitatis perſonas impedientis à cultu diuino. Quæ duæ ſanctitates, vt patet, non conueniunt vniuocè, ſed tantùm analogicè: igitur nec noua & vetera ſacramenta, quæ ab illis ſpecificantur, conueniunt vniuocè, ſed tantùm analogicè.

2. Sentent. Sacramenta noua & antiqua vniuocari tantùm in ratione ſigni. Sotus. Suarez. Vaſquez. Fundamentum.

58. SECVNDA ſententia affirmat, ſacramenta noua & vetera vniuocari tantùm in ratione ſigni, non in ratione cauſæ. Eſt Soti in 4. diſtinct. 1. q. 1. art. 1. §. *Ex his.* Suarez diſp. 1. ſect. 2. Vaſquez diſp. 128. cap. 5. Fundamentum eſt: quoniam ſignum ſpecificatur à ſignificato, cauſa verò ab effectu: atqui vnum eſt ſignificatum in noſtris & antiquis ſacramentis, nempe ſanctitas perfecta; non eſt autem vnus in vtriſque effectus; cùm in noſtris ſit perfecta, in antiquis verò imperfecta ſanctitas, quæ duę ſanctitates analogicè tantùm conueniunt inter ſe. Igitur in ratione ſigni noua & vetera ſacramenta vniuocantur inter ſe, in ratione verò cauſæ analogantur.

3. Sent. probabilior. Noua & vetera ſacramenta vniuocari tam in ratione ſigni quàm cauſæ. Bellarm. Coninck. Probatur.

59. TERTIA ſententia docet, noua & vetera ſacramenta vniuocari, tam in ratione ſigni, quàm in ratione cauſæ: eſt Bellarmini libro 1. de ſacramentis cap. 12. Coninck 3. parte qu. 60. art. 4. *quæ ſententia probabilior eſt*, & conformior ſuprà dictis. Eaque probatur, alioqui antiqua ſacramenta non fuiſſent vniuocè à puris ſymbolis diſcreta; quæ tantùm defectu cauſalitatis non dicebantur ſacramenta: quia cùm ab illis non fuiſſent diſcreta ratione ſigni perfectæ ſanctitatis, quàm etiam antiqua ſymbola figurabant, ſolùm fuiſſent diſcreta ratione cauſæ alicuius ſanctitatis, quam pura ſymbola non conferebant; igitur non fuiſſent antiqua ſacramenta à puris ſymbolis vniuocè diſcreta, ſi ratio cauſæ imperfectę ſanctitatis non fuiſſet vniuoca, ſed tantùm analoga in ſacramentis antiquæ & nouæ legis.

Dices 1.

60. DICES primò, Nulla eſt neceſſitas, vt antiqua ſacramenta vniuocè, ſed ſat eſt, vt tantùm analogicè à puris ſymbolis diſcreta fuerint. Secundò, potuiſſent antiqua ſacramenta à puris ſymbolis vniuocè differre per ſolam cæremoniam ſtabilem ac firmam ſicut ſacramenta nouæ legis vniuocè differunt à multis ſymbolis gratiæ, quę ſuprà enumerata ſunt.

Secundò.

Contra 1.

61. Sed contra primum eſt: quoniam ſi ſacramenta antiqua analogicè tantùm diſcreta fuiſſent à puris ſymbolis, etiam analogicè differrent à noſtris ſacramentis. Nam per eamdem relationem cauſæ diſcriminantur à ſacramentis nouis, quæ diſcriminata fuiſſent à puris ſymbolis; igitur per huiuſmodi relationem à puris ſymbolis diſcriminata fuiſſent tantùm analogicè, etiam à noſtris ſacramentis diſcriminarentur analogicè. Hoc autem, vt oſtenſum eſt ſuprà, non eſt conforme modo loquendi Conciliorum & Patrum, qui æquè noſtra ac vetera appellant ſimpliciter ſacramenta.

Contra 2. Quomodo noua ſacramenta differant à puris ſymbolis.

62. Contra ſecundum verò eſt: tum quia non eſt maior ratio, cur potiùs vniuocè differant per vnam, quàm per aliam rationem, nec verum eſt, noua ſacramenta vniuocè tantùm diſcriminari à puris ſignis per ſolam ſenſibilis ſigni ſtabilitatem, ſed etiam per relationem

Digitized by Google

tionem cauſæ alicuius ſanctitatis, qua cauſæ relatione prædicta ſymbola carent, cùm ſint pura ſigna inſtituta tantùm ad ſignificandam internam animi ſanctitatem & ſupernaturalia dona, quę eo tempore Deus cauſabat in animis eorum, ad quos talia ſymbola dirigebantur. Tum quia magis intrinſecum & proprium ſacramento eſt, eſſe cauſatiuum alicuius ſanctitatis, quàm eſſe firmum ac ſtabile pro aliquo tempore, vt ex ipſo nomine ſacramenti elucet: nam ſacramentum dicitur à ſacrando, quia nimirum ſubiectum ſacrat ac ſanctificat, aliquam ſanctitatem illi conferendo. Igitur magis debet à puris ſymbolis vniuocè diſcriminari, quàm per eſſe ſtabile: cùm vnaquæque res potiùs debeat à reliquis differre per ea, quæ ſunt ſibi magis intrinſeca & propria, quàm per ea, quæ ſunt ſibi extrinſeca & communia.

Probatur 2.

Vniuocatio ſacramentorum nouorum & veterum deſumitur ex vniuoco modo cauſandi vtrorumque.

63. *Secundò probatur.* Etenim ratio, quæ conſtituit ſacramentum in ratione cauſæ, non eſt ſanctitas ipſa cauſata vel cauſabilis, aut denominatio à ſanctitate deſumpta, ſed virtus ſeu ratio ipſa cauſandi ſanctitatem: atqui hæc eſt vniuoca in vtriſque ſacramentis: igitur ſacramenta noua & vetera vniuocantur etiam in ratione cauſæ. Conſequentia claret. Maior conſtat, quia ſanctitas eſt effectus ſacramenti: ergo non poteſt ſacramentum formaliter conſtituere: cùm nullus effectus formaliter conſtituere poſſit ſuam cauſam, cùm omnis cauſa natura prȩſupponatur ad ſuum effectum. Minor, in qua eſt difficultas, probatur. Nam ratio cauſandi ſanctitatem, tam in nouis, quã in antiquis ſacramentis, eſt honeſtas aliqua moralis, ſaltem imperfecta & inchoata, fundata in actione humana, ordinata ex inſtitutione diuina ad obiectum honeſtum, mouens Deum ad ſanctitatem ſiue perfectam, vt in noſtris ſacramentis, ſiue imperfectam, vt in antiquis, cauſandam: atqui hæc eſt eadem in vtriſque ſacramentis: igitur in ratione cauſandi ſanctitatem vniuocantur. Maior probatur: nam ratio cauſandi in noſtris ſacramentis non eſt phyſica, ſed moralis, vt infrà oſtendam. Eadem autem ratio cauſandi fuit in antiquis ſacramentis, quod ſic oſtendo. Nam ſicut actio ſacramentalis nouæ legis, vt valida ſit, non requirit honeſtatem à miniſtro, vt priuata perſona eſt; requirit tamen aliquam ſaltem inchoatam & obiectiuam, quam eo ipſo habet, quo exercetur circa obiectum honeſtum à diuina inſtitutione præſcriptum, cum aliqua implicita ſaltem & virtuali voluntate intendendi, quod per eam actionem intendit Deus vel Chriſtus: ſine qua implicita & virtuali intentione obiectiuæ honeſtatis non eſt valida actio ſacramentalis. Ita actio ſacramentalis antiquæ legis, etſi ad validitatem ſui non requirebat honeſtatem à miniſtro, tanquam à priuata perſona, requirebat tamen aliquam inchoatam & obiectiuam ab eodem miniſtro, vt erat publica perſona: quam inchoatam & obiectiuam honeſtatem eo ipſo ſacramentalis actio habebat, quod exercebatur erga obiectum honeſtum diuinâ inſtitutione prȩſcriptum, cum aliqua ſaltem implicitâ & virtuali intentione intendendi, quod per illam actionem Deus intendebat. Ergo virtus cauſandi ſanctitatem, tam in noſtris, quàm in antiquis ſacramentis, in modo ſaltẽ cauſandi erat eadem, ac proinde vniuoca.

Sacramenta noua & vetera analoga eſſe in vna ratione, in alia tamen vniuoca.

64. Confirmatur: nam licet animal, medicina, pulſus in ratione ſani formaliter ſint analoga, quia vt ſic denominantur à forma ſanitatis, quæ non æqualiter eſt in omnibus, cùm in vno ſit intrinſecè & formaliter, in cæteris tantùm extrinſecè & denominatiuè: in ratione tamen habitudinis ad eamdem ſanitatem vniuocantur: quia in ratione habitudinis ad ſanitatem omnia dicũt intrinſecum ordinem & reſpectum ad illam; animal per modum ſubiecti habentis, medicina per modum cauſę efficientis; pulſus per modum ſigni illam naturaliter referentis. Eodem modo ſacramenta noua & vetera licet in ratione ſacramenti denominatiuè ſumpti ab ipſa forma ſanctitatis, non ſint vniuoca, quia vt ſic denominantur ſacra à ſanctitate ab ipſis cauſabili, quæ non eſt eadem in vtriſque: in ratione tamen cauſandi ſanctitatem vniuocantur, quia in ratione cauſandi ſanctitatem conueniunt per eamdem virtutem moraliter mouentem Deum ad vtramque ſanctitatem conferendam. Cæterùm cur antiqua ſacramenta non fuerint cauſa moralis moraliter mouẽs Deum ad conferendam gratiam ſaltem paruulis pro originali peccato delendo, fuerint autem cauſa moralis moraliter mouens Deum ad ſanctitatem legalem conferendam, conſtabit ex diſp. 4.

Obijcies 1.

65. *Obijcies 1.* Ex dictis ſequeretur, ſacramenta noua & vetera, non tantùm genericè, ſed etiam ſpecificè conuenire: cùm vtraque habeant eamdem ſignificationem & modum cauſandi. Reſp. Negatur ſequela: nam licet ratio cauſandi in noſtris ſacramentis ſit eadem cum ratione cauſandi antiquorum, eſt tamen ſpecificè diuerſa ratione effectus connotati, qui in noſtris eſt ſanctitas perfecta, in illis verò imperfecta.

Reſp.

Obijcies 2.

66. *Obijcies 2.* Antiqua ſacramenta erant ſigna gratię dependẽter à noſtris, quia erant ſigna noſtrorum ſacramẽtorum: ergo ſunt analoga: nam analoga ſunt, quę dependentiam habent ab vno, vt ſanum dicitur analogũ, quia omnia ſana dependentiam habent ab vna forma ſanitatis ſubiectiuè exiſtẽtis in vno. Reſp. Fuiſſe antiqua ſacramenta dependenter à noſtris, nõ ratione ſignificationis, ratione cuius æquè perfectè illa gratiã ſignificabant ac noſtra; ſed in ratione termini dũtaxat ſignificati. Porrò dependentia à termino ſignificato non tollit vniuocationẽ: tã enim eſt perfecta imago, imago prototypi, quàm imago imaginis. Sanum autem non ideo analogum eſt formaliter, quia dicit habitudinem ad ſanitatem; ſed quia in ipſa denominatione ſani formaliter pendet à ſanitate, quæ non æqualiter eſt & dominat omnia ſana, nam vnum denominat

Reſp. Qua ratione antiqua ſacramenta dependeant à nouis?

per in-

Digitized by Google

per intrinſecam inhærentiam, reliqua per extrinſecam dumtaxat habitudinem.

Cauſa non ſignificantur tantùm ab effectu, ſed etiam à modo cauſandi.

67. Ex dictis patet ad fundamentum primæ & ſecundæ ſententiæ. Negandum enim eſt, cauſam tantùm ſpecificari ab effectu, ſed etiam à modo cauſandi effectum: & quia modus cauſandi tam ſanctitatem perfectam in noſtris ſacramentis, quàm imperfectam in antiquis, eſt vniuocus, vt probatum eſt, ideo noſtra & vetera in modo cauſandi vniuocantur, eſto in effectu cauſabili ſolùm analogentur. Conſtat in virtute cauſatiua riſus in homine & prato, quæ in modo cauſandi eſt vniuoca, cùm in vtroque fiat à principio intrinſeco vitæ, quamuis in riſu ipſo cauſato ſit analoga.

DISPVTATIO II.

De materia & forma Sacramentorum nouæ legis.

1. HACTENVS de eſſentia logica ſacramentorum, quæ conſiſtit in ſubſtrato & ſignificatione, diſputandum deinceps eſt de natura phyſica eorũdem, quæ certis rebus verbiſque conſtat. Reſtringimus autem diſputationem ad ſacramenta nouæ legis, nam hæc tantùm, vt communis fert Theologorum opinio, conſtant rebus & verbis, vtpote antiquis clariora & expreſſiora, quæ ſolis conſtabant rebus; quippe quæ vmbræ tantùm erant & prænuncia futurorum myſteriorum, quæ in noua lege clariùs debebant exprimi. Vnde ſi quæ verba interdum antiquis ſacramentis admiſcebantur, ea non erant de eſſentia ſacramenti, ſed tantùm deprecatoria, & ad libitum ſacerdotis, vt colligitur ex S. Thoma 3. p. q. 60. ar. 6. ad 3.

Antiqua ſacramenta ſolis rebus & non verbis conſtabant.

S. Thomas.

SECTIO I.

An omnia ſacramenta nouæ legis conſtent rebus & verbis?

Durandus.

2. PRIMA ſententia Durand. in 4. diſt. 1. q. 3. duo affirmantis. Primum, omnia ſacramenta nouæ legis conſtare verbis, cùm ſint ſigna expreſſiua præſentium, eorumque, quæ per Chriſtum exhibita ſunt: inter ſigna autem principatum tenent Voces, vt teſtatur Aug. lib. 2. de Doctrin. Chriſt. c. 2. Excipit tamen Durandus matrimonium, quod contrahi poteſt ſine verbis per litteras & nutus: & hoc ideo, quia ſacramentum hoc non eſt proprium nouæ legis, eſt enim illud idem, quod fuit in veteri lege, in qua perfici poterat ſine verbis. Secundum, non omnia conſtare verbis & rebus: quod probat tum exemplo matrimonij, quod contrahi poteſt ſolis verbis exprimentibus conſenſum de præſenti; tum pœnitentiæ, quod perficitur ſolis verbis confitentis & abſoluentis, abſque vllis rebus.

Auguſtin.

S. Thomas. Magiſter. Omnia ſacramenta noua conſtare rebus & verbis.

3. SECVNDA ſententia S. Doct. 3. p. q. 60. art. 6. & cõmunis Scholaſticorum cum Magiſtro in 4. diſt. 1. affirmantium, Omnia ſacramenta nouę legis conſtare rebus & verbis, nullum autem, aut ſolis rebus, aut ſolis verbis; *qua omnino vera eſt, & ſequenda*. Probatur ex Florent. in decreto de vnione Armenorum: *Hæc omnia*, inquit, *ſacramenta tribus perficiuntur, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona miniſtri conferentis ſacramentum cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia*; vbi ſingulorum materias & formas ſingillatim aſſignat, quorum quidem aliqua expreſsè conſtant ex Scriptura, vt materia remota baptiſmi, Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto* &c. Materia proxima & forma eiuſdem, Marci vlt. *Baptizantes eos in nomine Patris & Filij* &c. Materia & forma Euchariſtiæ, Mat. 26. Mar. 14. Lucæ 22. *Accepit Ieſus panem, ſimiliter & calicẽ*, ecce materia; *& benedixit & ait, Hoc eſt corpus meũ, Hic eſt ſanguis meus*; Ecce forma; materia Extremæ-Vnctionis, Iac. vlt. *Vngentes eum oleo*; forma, *in nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum*: Materia & forma Pœnitentiæ colligitur ex Ioan. 20. *Quorum remiſeritis peccata remittuntur eis* &c. Cætera verò habentur traditione, nam vt auctor eſt Dionyſ. c. 1. de Eccleſia. Hier. circa finem: *Primi Sacerdotalis muneris duces viſibilibus ſignis caleſtia ſacramenta texerunt, & partim ſcriptis, partim non ſcriptis inſtitutionibus nobis tradiderunt*. Ratio à priori eſt, diuina inſtitutio. Congruentia, vt noua ſacramenta expreſſiùs ſignificarent effectus, quos in ſuſcipientibus cauſant; aqua enim ex ſe indifferens eſt ad humectationem, frigefactionem & ablutionem, vt igitur determinaretur ad actionem ablutiuam, quæ ſymbolum eſt ſpiritualis emundationis, quam eadem vt pars ſacramenti cauſat, adiuncta ſunt verba, *Ego te baptizo*; ſunt enim verba, teſte Auguſt. 2. de Doctrin. Chriſtiana cap. 2. ad ſignificandum expreſſiora. Confirmatur: nam duo ſunt pręcipui ſenſus, quibus manu ducimur ad ſpiritualia intelligenda, viſus & auditus: vt igitur perfectiùs intelligeremus ſpirituales effectus, quos ſacramenta cauſant in anima ſuſcipientis, debuerunt non tantùm rebus, quibus viſus; ſed etiam verbis, quibus auditus manu ducitur, ſacramenta conſtare.

Probatur 1. Ex Florent.

Ioan. 3.

Marc. vlt.

Matth. 26. Marci 14. Luc. 22.

Iacobi vlt.

Ioan. 20.

Dionyſius.

Auguſtin.

4. Ad fundamentum primæ ſententiæ, quã temerariam appellat Nugnez 3. p. q. 60. in art. 3. nego matrimonium perfici poſſe aut ſolis

Nugnez.

ſolis rebus, aut ſolis verbis, perficitur enim mutua corporum traditione & acceptatione, verbo aut ſigno, quod æquiualeat verbo, expreſſa; eſt enim mutuus contractus, cõtractus autem inchoatur traditione materiæ, & conſummatur acceptatione eiuſdē, quare vterque coniugis conſenſus ſigno aliquo ſenſibili ſufficienter expreſſus, vt cõtinens mutuam corporum traditionem, eſt materia; vt continens eorumdem corporum mutuam acceptationē, eſt forma; nutus autem & litteræ in hoc ſacramento ſuccedunt verbis. Subindicat hoc cit. loco Florent. vbi aſſignans materiam & formam huius ſacramenti: *Cauſa*, inquit, *efficiens matrimonij regulariter eſt mutuus conſenſus per verba de præſenti expreſſus*; vbi notanter addidit *regulariter*. Ratio autem cur in hoc ſacramento vti poſſimus ſigno aliquo proportionali verbo, eſt, quia fundatur in contractu, quod nutibus & litteris æquè, ac verbis celebrari poteſt.

Materia & forma ſacramenti matrimonij.

Florentin.

5. Dices. Tali modo poſſemus in ſacramento Pœnitentiæ vti litteris ac nutibus locò verborũ abſolutionis, nam etiam hic eſt quidã cõtractus abſolutorius. Reſp. diſcrimen eſſe, quia licet vterque ſit quidam cõtractus, prior tamen peragitur per modum tradentis & acceptantis ciuiliter, & ideo confici poteſt nutibus & litteris; poſterior verò per modũ ſententiæ abſolutoriæ in foro conſcientiæ, cui repugnat peragi litteris, quæ ſuapte natura ſunt publicæ; aut nutibus, quoniam hi ex ſe apti non ſunt ſententiam declarare; nã quãuis poſſit pœnitens nutibus litteriſve ſuas culpas declarare, nequit tamen Sacerdos nutibus aut litteris abſolutionem impendere, cùm maior declaratio requiratur ex parte abſoluentis, quàm confitentis, quia abſolutio claudit & ſignat ſententiam; confeſſio tantùm inchoat. Nequit etiam ſacramentum Pœnitentiæ perfici ſolis verbis; quia præter verba abſoluẽtis, neceſſarij ſunt actus pœnitentis, Contritio, Confeſſio, Satisfactio, quos materiã ſeu quaſi materiã appellat Florent. & Trid. ſeſſ. 14. c. 3.

Sacramentum pœnitentiæ litteris vel nutibus perfici nequit.

Florentin. Tridentin.

6. Dices. In ſacramento Pœnitentiæ cõtritio nõ fit ſenſibilis niſi per verba: ergo tota tandem materia ſacramenti Pœnitentiæ reducitur ad verba. Reſp. negatur Cõſequentia. Nam eſto contritio non fiat ſenſibilis niſi per verba, non tamen ſequitur, non eſſe partem ſacramentalem, condiſtinctam à verbis: quia licet à verbis accipiat rationem ſenſibilis, quæ eſt cõditio requiſita ad ſacramentum, & quamlibet partem ipſius; non tamen ab illis accipit vim cauſatiuam & practicè ſignificatiuam gratiæ, quam ex ſe habet, poſita ſenſibilitate deſumpta à verbis, vt cõditione ſine qua non. Neque etiam repugnat, vt vna pars ſacramenti fiat ſenſibilis per aliam. Adde, quòd ad ſacramentum Pœnitentiæ non ſolùm concurrit vt proxima materia dolor de peccatis confeſſis, ſed ipſa etiam peccata vt materia remota. Sicut ad ſacramentum Eucharistiæ, tanquam materia remota concurrit ipſa ſubſtantia panis & vini, ex qua hoc ſacramentum conficitur.

Contritio pars ſacramenti licet ex ſe non ſenſibilis.

SECTIO II.

An ſacramenta nouæ legis conſtent rebus & verbis tanquam materia & forma?

7. Ratio pro parte affirmante eſt authoritas Scholaſticorum, appellantium res, quibus ſacramenta conſtant, materiam; verba verò, formam: quem dicendi modum vſurpant Florent. & Trident. ſeſſ. 14. cap. 3. de ſacramento Pœnitentiæ, & cap. 1. de ſacramento Extremæ-Vnctionis: pro parte negante eſt, quoniam tam res, quàm verba in ſacramẽto ſe habent vt materia, vtraque enim ordinantur ad componendum vnum ſignũ totale perfectæ ſanctitatis, quæ eſt vltima forma ſacramenti, ſicut tam lapides, quàm ligna ſe habent vt materia ad figuram, quæ eſt vltima forma domus.

Florentin. Tridentin.

8. Pro explicatione duplex diſtinguenda eſt compoſitio in ſacramentis, altera materialis, altera ſacramentalis; illa fit ex rebus & verbis, præſupponiturq́ue ad ſacramentalem: hæc ex rebus & verbis, tanquam ſubiecto, & ſignificatione ſacramentali, tanquam forma.

Compoſitio in ſacramentis materialis & ſacramentalis.

9. Dico 1. Omnia ſacramenta nouæ legis, quę in vſu conſiſtunt, materialiter componuntur ex rebus, tanquam materia, & verbis, tanquam forma. S. Tho. 3. p. q. 60. ar. 6. ad 2. & conſtat authoritate Florent. *Omnia*, inquit, *ſacramenta tribus perficiuntur, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſonâ miniſtri*. Ratio ſumitur ex analogia ad compoſitionem naturalem, in qua illæ partes dicuntur concurrere vt materia & forma, quæ ſunt eſſentiales & intrinſecæ compoſito, vna per modum determinabilis, altera per modum determinatiui: atqui tam res, quàm verba ſacramentorum nouæ legis in vſu conſiſtentiũ habent ſe vt eſſentiales, & intrinſecæ partes ſigni ſacramentalis, res vt quid determinabilē, verba vt quid determinatiuum, vtraque enim neceſſaria ſunt, & neutra ſufficiunt ad fundãdam ſignificationem ſacramentalem; etenim nec ablutio ſine verbis, nec verba ſine ablutione in ſacramento baptiſmi ſufficerent ad internam animæ ablutionem ſignificandam, ſiquidem ablutio ſine verbo *baptizo* indifferens eſt ad humectationem, frigefactionē, & ablutionem ſignificandam; verbum *baptizo* ſine ablutione eſt falſum. Confirmatur. Res ſunt indifferentes ad plura ſignificanda; verba ex humana inſtitutione ſunt determinata ad vnum: igitur illæ ſe habent vt materia, hæc vt forma. Dixi, *quæ in vſu conſiſtunt*, propter Euchariſtiam, quæ ſi conſideretur in fieri; eius materia tranſiens eſt ſubſtantia panis & vini; permanens eorum accidentia, forma ſunt verba conſecratoria. Si in facto eſſe, ſpecialem habet difficultatem infrà tractandam. Legendus eſt Scotus in 4. diſt. 8. q. 1. ad 3.

Sacramenta noua componuntur rebus tanquam materia & verbis tanquam forma.

S. Thomas.

Florentin.

Scotus.

10. *Obijcies.* Florent. non ſolùm docet, ſacramenta perfici rebus & Verbis, ſed etiam

Florentin.

perſona

perſona miniſtri; ergo etiam hæc concurrit ad conſtitutionem ſacramenti. Reſp. concurrere effectiuè, non conſtitutiuè. Vnde non dixit, ſacramentum conſtare ex perſona miniſtri tanquam ex materia, ſicut dixit de rebus & Verbis: Eſt enim perſona miniſtri cauſa extrinſeca, non intrinſeca ſacramenti.

11. Dices. Sacramentum intrinſecè conſtat ex operatione humana; niſi enim actio, ex qua ſacramentum componitur, procedat à voluntate miniſtri intendentis facere, illa non eſt ſufficiens ad validitatem ſacramenti; quod patet, nam eadem actio facta ab angelo non eſt ſufficiens ad ſacramentum: ſed operatio humana formaliter includit voluntatem miniſtri: dicitur enim humana à voluntate hominis; ergo ſacramentum intrinſecè conſtat ex intentione miniſtri. Reſp. cõcedo, operationem humanam requiri ad conſtitutionem ſacramenti: Verùm ſicut eſſe humanum in actione ſacramentali eſt tantùm denominatio extrinſeca à voluntate miniſtri, non ipſa voluntas ſeu intentio miniſtri, ita non voluntas vel intentio miniſtri, ſed extrinſeca denominatio ab ipſa voluntate ſeu intentione miniſtri deriuata in actionem ſacramentalem, conſtituit eſſentiam ſacramenti.

An intentio miniſtri pertineat ad conſtitutionem ſacramenti?

12. Dico 2. Hæc compoſitio non eſt phyſica, ſed moralis: contra Nugnez præcitatum art. 6. diffic. 2. Fundamentum, quia compoſitio phyſica, aut eſt per realem vnionem, aut continuationem, aut contiguationem partium in ordine ad certam figuram componendam; nullam ex his compoſitionibus habent res & verba ſacramentorum, vt infrà cõſtabit; ergo. Nec ſufficit ad phyſicam compoſitionem, quod partes ſint phyſicæ, ſed requiritur vt cõpoſitio ipſa ſit phyſica, aliquo ex aſſignatis modis. Quòd ſit moralis conſtat, nam aliqua compoſitio inter res & verba ſacramentalia intercedere debet, vt colligitur ex illis verbis Aug. tract. 80. in Ioan. *Accedit verbum ad elementum, & fit ſacramentum*; accedit autem verbum ad elementum per coniunctionem aliquam, alioqui non poſſet ex illis fieri vnum; nam omne vnum, quod non eſt per idẽtitatem, debet eſſe vnum per compoſitionem, inter compoſitionem autem phyſicam & moralem non datur media.

Compoſitio ſacramentalis eſt moralis.

Ad compoſitionem phyſicam, non ſufficit partes eſſe phyſicas.

S. Auguſt.

13. Dico 3. Tota hæc compoſitio ex rebus & verbis, tanquam ex materia & forma, comparatur ad ſacramentalem compoſitionem vt materia, quia comparatur ad illam, vt quid determinabile ad vltimum determinatiuum; nam tam res, quàm verba ſunt ex ſe indeterminatæ ad ſignificãdam practicè animi ſanctitatem, cuius ſignificatio eſt vltima forma ſacramentalis, conſtituens ſacramentum in ratione ſacramenti formaliter, ſicut figura eſt vltima forma artificialis conſtituens opus in eſſe operis artificioſi formaliter.

14. Ex dictis deducitur 1. in quolibet ſacramento eſſe duplicem ſignificationem; alteram materialem, compoſitam ex naturali ſignificatione rerum & artificiali verborum, quam ex humana inſtitutione habent; alteram ſacramentalem ſimplicem, fundatam in vtraque ſignificatione rerum & verborum ſimul, quia nec ſolæ res, nec ſola verba, ſed vtraque ſimul indiuiſibiliter fundant hanc ſignificationem, quam habent ex inſtitutione diuina, legatur Caiet. 3. p. q. 60. art. 6. ad 2. Deducitur 2. non rectè Sotum in 4. diſt. 3. q. vnica, art. 1. in 3. arg. pro ſubiecto relationis ſacramentalis aſſignare ſolas res, non autem verba; quod etiam probabile cenſuit Scotus q. 1. eò quòd res artificiata non ſupponit directè pro toto aggregato ex materia & forma artis, ſed pro materia directè, obliquè verò pro forma, ſtatua enim directè ſupponit pro ære connotante figuram: ſacramenta autem comparantur rebus artificiatis; ergo. Sed contrà, tum quia fortè etiam artificiata æquè primò ſupponunt pro vtroque, tum quia verba in ſacramentis non ſe habent, vt forma artificialis, ſed vt materia & ſubſtratum, nam tam res, quàm verba comparantur ad ſignificationem ſacramentalem, quæ ſola reſpondet formæ artis, vt materia & ſubſtratum: ergo ſicut res artificiatæ directè ſupponunt pro adæquata materia formæ artis, materiam & formam phyſicam: Statua enim nõ ſolùm ſupponit pro materia, ſed etiam pro forma phyſica æris, quia vtraque eſt adæquata materia formæ artis: ita ſacramentum ſupponere debet pro adæquato ſubſtrato formæ ſacramentalis, quod non ſunt tantùm res, ſed res & verba ſimul. Nec obſtat, quòd relatio ſacramentalis ſit vna, proinde vnum habens ſubiectum; tum quia hæc relatio non eſt realis; tum quia habet vnum ſubiectum per compoſitionem.

In ſacramento ſignificatio materialis, & ſacramentalis.

Caietanus.

Sotus.

Scotus.

Tam res quàm verba ſubſtratum ſignificationis ſacramentalis.

15. Deducitur 3. Res & verba in ſacramentis nouæ legis non modo importari vt partes intrinſecas eſſentialiter componentes phyſicam naturam ſacramenti, ſed etiam vtraque tam res, quàm verba importari in recto. Fundamentum eſt, quoniam tam res quàm verba importantur ſubſtantiuè, & per modum per ſe ſtantis, quod eſt in recto importari, neutrum autem adiectiuè, & per modum alteri inhærentis, quod eſt importari in obliquo. Etenim baptiſmus non dicitur ablutio verbis expreſſa, quod eſt, materiam importari in recto & ſubſtãtiuè, verba autem in obliquo & adiectiuè; ſed dicitur ablutio, & verba ablutionem ſignificantia, quod eſt vtrumque importari in recto & ſubſtantiuè. Idem dicitur de reliquis ſacramentis, de quibus ſubſtantiuè & in recto res & verba prædicantur, vt conſtat ex Florent. in decreto de vnione Armenorũ, vbi de ſingulis ſacramẽtis tã materia, quàm forma prædicatur in recto, vno excepto ſacramento matrimonij, de quo materia in recto, forma verò, quæ ſunt verba exprimentia mutuum vtriuſque coniugis cõſenſum, in obliquo prædicatur: *Cauſa*, inquit, *efficiens matrimonij regulariter eſt mutuus conſenſus*, ecce materia in recto & ſubſtantiuè prædicata: *Per verba de præſenti expreſſus*:

Florentin.

Ecce forma in obliquo importata. Quo fit, vt quantum ad eſſentiam ipſam ſacramentorum attinet, omnia ſacramenta exprimi potuerint per vnam partem in recto, & per aliam in obliquo ſignificatam, vt baptiſmus eſt ablutio verbis expreſſa: pœnitentia eſt contritio & confeſſio pœnitentis cum abſolutione miniſtri.

SECTIO III.

Quam ſimultatem requirant res & verba ſacramentalia, vt conſtituant vnum ſignum efficax ſanctitatis?

Gloſſa. 16. PRIMA ſententia Gloſſæ cap. *Detrahe* cauſa 1. q. 1. quæ requirit Mathematicam ſimultatem inter vltimam prolationem formæ & materiam: *Vnde*, eſt exemplum Gloſſæ, *ſi antequam in forma baptiſmi profeſatur vltimum Verbum Spiritus ſancti; puer eleuetur ab aqua* (ſupponit baptiſmum fieri per immerſionem) *& ſi toto tempore antecedenti fuerit in aqua, non erit baptizatus.* Fundamentum, quia ſacramentum perficitur in vltimo inſtanti prolationis totius formę; ergo in eo debent verba coniungi rebus.

17. SECVNDA requirit phyſicam ſimultatem, ſaltem inter aliquam partem prolationis formæ & materiæ, vt vel incipiat forma, antequam deſinat materia, vel contrà incipiat materia, antequam abſoluatur forma. Eſt Scoti in 4. diſt. 6. q. 3. Rub. diſp. 6. q. 1. art. 2. Gabr. q. 1. art. 2. concl. 8. Caiet. tom. 1. opuſcul. tract. 26. §. *Quoad ſecundum.* Fundamentum Caiet. Nulla oratio verificatur, niſi eius ſignificatum ponatur in tempore conſignificato: ſed tempus conſignificatum per orationem, quæ eſt forma ſacramenti, non extenditur extra tempus præſens prolationis verborum: ergo intra tempus prolationis verborum oportet ſignificatum orationis verificari. Maior probatur, quia Verba ſignificant in tempore; ergo ad ea verificanda requiritur, vt eorum ſignificatum ponatur in tempore conſignificato: Minor oſtenditur, nam differentia temporis verborum non ſe tenet ex parte prolationis; quia tam menſuratur tempore præſenti *baptizaui* & *baptizabo*, quàm *baptizo*; neque ex parte proferentis, quia proferens, tam poteſt intendere tempus præſens vnius anni, quàm vnius diei; ſed ex parte rei ſignificatæ, quia res ipſa ſignificata debet coëxiſtere tempori per verbum conſignificato, alioqui falſum diceret, *Ego te baptizo*, ſi de præſenti non poneret actum baptizandi.

Scotus. Rubio. Gabriel. Caietanus. Fundam. Caietan.

18. Confirmat 1. In Euchariſtia Verbum, *eſt* non conſignificat tempus extra prolationem Verborum; ergo nec in cæteris ſacramentis. Confirmat 2. niſi tempus præſens conſignificatum terminaretur ſimul cum prolatione verborum, nulla eſſet certitudo, quantum hoc tempus præſens durare deberet: vnde poſſet quis ſemel dicto, *Ego vos baptizo* per integram diem effundere aquam ſupra ſingulos baptizandos.

19. TERTIA affirmat, ſufficere moralem ſimultatem, maiorem minoremve pro ſacramentorum varietate: Eſt Richard. in 4. diſtinct. 3. art. 4. quæſt. 2. qui quamuis hanc ſimultatem explicet phyſicè cum ſecunda ſententia, id tamen non tanquam neceſſarium ad ſacramenti validitatem, ſed tantùm ad melius eſſe intelligit. Eſt etiam Soti diſtinct. 3. quæſt. vnica, art. 8. §. *Quando autem*, Suarez 3. part. tom. 3. diſp. 2. ſect. 2. *Quæ ſententia vera eſt & amplectenda.* Fundamentum eſt, quia oppoſita ſententia eſt nimis rigida & ſcrupuloſa; nec eſt veriſimile, Chriſtum Dominum cum tanto rigore inſtrumenta noſtræ ſalutis inſtituiſſe: Nec videtur probabile, Apoſtolos, cùm tot millia ſimul baptizabant, ſeruaſſe hanc rigoroſam ſimultatem: demum nequit hoc verificari in ſacramento pœnitentiæ, in quo poſt abſolutam totam confeſſionem, quæ eſt materia huius ſacramenti pœnitentiæ, incipit abſolutio, quæ eſt forma; neque eſt neceſſe, vt dum Sacerdos profert formam, pœnitens perſeueret in actu contritionis. Ratio eſt: nam ea ſimultas in materia & forma ſacramentorum ſufficit, quæ requiritur, & ſufficit in actibus humanis, nam in ipſis Deus ſacramenta inſtituit: Atqui in his tanta ſimultas neceſſaria non eſt: ergo. Quia verò ſacramenta conſtant ex diuerſis actibus humanis, quorum alij ex natura ſua maiorem, alij minorem ſimultatem poſtulant, non poteſt vna certa regula in omnibus aſſignari, ſed perpendenda eſt natura ſingularum operationum, quibus ſacramenta conſtant. Maiorem enim ſimultatem poſtulant Baptiſmus, Confirmatio, Ordo, Euchariſtia, Extrema-Vnctio; quæ perficiuntur per pronomina demonſtratiua, & verba de præſenti; Minorem verò Pœnitentia, quæ peragitur per modum iudicij, in quo accuſatio præſupponitur abſolutioni: minimam autem matrimonium, quod, quia eſt quidam ciuilis contractus, peragi poteſt etiam inter abſentes.

Moralis tantùm ſimultas requiritur. Richardus. Sotus. Suarez.

20. Ad fundamentum primæ ſententiæ, nego Antecedens: nam tunc cenſetur perfectum ſacramentum, quando moraliter cenſetur completa operatio, qua ſacramentum peragitur.

21. Ad fundamentum ſecundæ, nego, tempus præſens conſignificatum per orationem non ſe extendere extra tempus prolationis Verborum. Etenim cum verba ſint impoſita ad ſignificandas actiones & paſſiones more humano, non ſunt ita rigoroſè accipienda, vt tempus præſens ſolùm intelligatur illud, in quo immediatè coëxiſtit res conſignificata; ſed habet latitudinem, vt præſens non ſolùm intelligatur illud, quod exiſtit nunc, ſed vel quod

paulò

Digitized by Google

paulò ante præceſſit, vel paulò pòſt futurum eſt, vt cùm dico, *Sileo*, verum dico, etiamſi terminus ſignificatus non ponatur intra tempus præſens conſignificatum, ſed in tempore ſequenti. Ex quo patet ad probationem minoris.

22. Ad primam confirmationem, primò negandum eſt, verbum *eſt*, in ſacramento Euchariſtiæ non ponere ſuum ſignificatum extra tempus ipſius prolationis, nam tranſſubſtantiatio, quæ eſt ſignificatum ipſius, non fit in tempore, quo profertur ipſum Verbum ſubſtantiuum *eſt*, ſed in fine prolationis totius formæ.

23. Ratio 2. diſparem eſſe rationem: quia cùm forma Euchariſtiæ ſupponat materiam conſecrandam præſentem, quam debet tranſſubſtantiare in corpus & ſanguinem Chriſti Domini, neceſſariò in fine prolationis formæ, ſunt poſita omnia requiſita ad ſacramentum, proinde de neceſſitate fit ſacramentum: reliquæ verò ſacramentorum formæ, quia non verſantur circa materiam conſecrandam, non neceſſariò ſupponunt illam præſentem; proinde nec neceſſariò in fine prolationis formæ ponuntur omnia ad ſacramentum requiſita: nam ad ſacramentum requiſita, ſunt materia & forma: atqui in alijs ſacramentis, præter Euchariſtiam & pœnitentiam, cuius etiam forma, cùm ſit iudicialis ſententia, ſupponit ipſam confeſſionem Rei, non neceſſariò ad prolationem formæ ſupponitur materia, cùm poſſit priùs proferri forma, & deinde apponi materia.

Quorum ſacramentorũ formæ non neceſſariò ſupponant præſentem materiam.

24. Ad ſecundam, concedo, nullam haberi poſſe certitudinem phyſicam, quantum duraturum ſit tempus poſt prolationem verborum, poſſe tamen haberi moralem, quæ ex natura actionis, negotiorum, interruptionis, aliarumque circumſtantiarum iudicanda eſt; & ideo ad maiorem certitudinem, ſcrupuloſque tollendos, optimum conſilium eſt, in praxi ſeruandam eſſe ſecundam opinionem.

SECTIO IV.

An materiæ & formæ ſacramentorum ſint determinatæ ex diuina inſtitutione?

25. PRIMA ratio dubitandi eſt, quoniam Concilium Tridentin. ſeſſ. 24. c. 1. de reformat. irritauit clandeſtinum conſenſum, qui antea eodem Concilio teſte, erat ſufficiens materia matrimonij; eiuſq; loco pro neceſſaria materia ſubſtituit publicum contractum, coram Parocho vel alio Sacerdote de ipſius Parochi ſeu Ordinarij licentia, & duobus vel tribus ſaltem teſtibus initum. Igitur materia matrimonij non fuit à Chriſto determinata, alioqui non potuiſſet ab Eccleſia mutari, cùm Eccleſia poteſtatem non habeat mutandi, quæ Chriſtus determinauit.

Concilium Tridentin.

26. SECVNDA ratio dubitandi ſit de forma Baptiſmi, quæ alia fuit tempore Apoſtolorum, quo *viri ac mulieres baptizabantur in nomine Ieſu Chriſti*. Actorum 8. igitur forma baptiſmi non fuit à Chriſto determinata.

Actor. 8.

27. TERTIA ratio dubitandi ſumitur ex materia & forma ſacramenti Ordinis, quæ non videntur à Chriſto, ſed ab Eccleſia inſtitutæ, vt expreſsè docet Innocentius IV. in caput *Presbyter* de ſacramentis non iterandis his verbis: *Vnde credimus quod niſi eſſent formæ poſtea inuentæ, ſufficeret Ordinatori dicere, ſis Sacerdos, vel alia æquipollentia verba, ſed ſubſequentibus temporibus formas, quæ ſeruantur, Eccleſia ordinauit.* Nec ſolùm videtur loqui de formis, ſed etiam de materijs, cùm ad validam Ordinis collationem ſufficere dicat, *ſis Sacerdos*, nullius materiæ mentione facta.

Innocentius IV.

28. Præterea nunc materia Diaconatus in Eccleſia Latina eſt liber Euangeliorum, in cuius traditione cum forma illi correſpondente confertur, vt definit Concilium Florentinum in litteris vnionis: in primitiua verò Eccleſia, cùm nondum eſſent conſcripta Euangelia, erat ſola manus Epiſcopalis impoſitio: cuius ſolius cæremoniæ in collatione Diaconatus fit mentio à Patribus, & Concilijs. Ex Patribus Clemens Romanus libr. 8. Conſtitut. cap. 17. *Ego*, inquit *Philippus conſtituo, vt Diaconum ordines, Epiſcope, imponendo ei manus præſentibus omnibus Presbyteris & Diaconis.* Eadem Epiſcopalis manus impoſitione cap. 16. dixerat Ordinari Presbyterum Dionyſius Areopagita de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 5. *Præſul*, inquit, *vbi ſacrandus offertur vtroque genu poſito ante Altare, ſupra caput habet à Deo tradita Euangelia, manumque Pontificis: atque hoc modo a conſecrante Pontifice caſtiſſimis imprecationibus conſummatur. Sacerdos vero coram ſacro Altari ponens vtrumque genu, in capite habet Pontificis dexteram: in hunc modum à ſacrante Præſule Sanctiſſimis inuocationibus conſecratur. At verò Miniſter altero tantùm coram ſanctis Altaribus poſito genu, ſacrantis ſe Pontificis dexteram in capite præfert, atque ab eo perficitur precationibus ad eam rem accommodatis.* Hæc Dionyſius, qui inter conſecrationem Præſulis ſeu Epiſcopi, Sacerdotis, & Diaconi hoc tantùm aſſignat diſcrimen: quòd in conſecratione Epiſcopi, præter impoſitionem manus, imponenda ſunt Euangelia ſuper caput conſecrandi, in ſignum poteſtatis prædicandi Euangelium Chriſti: in conſecratione Sacerdotis ſola manus impoſitio ſuper caput conſecrandi adhibenda eſt: in conſecratione verò Diaconi præter dexteræ manus impoſitionem alterius tantùm genuflexio ante ſacrum Altare facienda eſt. Damaſus Epiſt. 5. ad Coëpiſcopos circa medium, damnans

Concilium Florentin. *Clemens Romanus.* *Dionyſius Areopag.* *Damaſus.*

Epiſcopos, qui inualidè conſecrati audebant Presbyteros, & alios Eccleſiæ miniſtros ordinare: *Et propterea*, inquit, *magis vulnerabant capita, quæ per manus impoſitionem tangebant.* Quibus verbis apertè ſupponit Pontifex, Ordines conferri per manus impoſitionem. Idem docet Innocentius I. Epiſt. 22. ad Epiſcopos Macedoniæ, quæ habetur tomo 1. Conciliorum pag. 619.

Innocentius I.

Concilium Carthagin. IV.

29. Eandem doctrinam tradit Concilium Carthaginenſe IV. Canone 4. his verbis: *Diaconus cùm ordinatur, ſolus Epiſcopus, qui eum benedicit, manum ſuper caput ipſius ponat.* Quòd autem in eo Canone Concilium loquatur de ſufficienti & integra materia Diaconatus, probatur: quia cùm Canone 5. immediatè ſequenti aſſignat materiam Subdiaconatus, pro ipſius materia aſſignat traditionem calicis & patenæ vacuæ, quæ, teſte Florentino, eſt propria materia Subdiaconatus. Si autem Concilium iudicaſſet, ad materiam Diaconatus pertinere etiam traditionem Euangeliorum, hoc expreſſiſſet, ſicut expreſſit traditionem calicis & patenæ vacuæ in collatione Subdiaconatus.

Concilium Florentin.

30. Eadem ſola manus impoſitio pro adæquata materia Diaconatus fuit in vſu in Eccleſia Anicienſi vſque ad tempus Durandi, qui tanquam Præſul illius Eccleſiæ vt ſe conformaret vniuerſali Eccleſiæ, iuſſit, vt ipſemet ſcribit in 4. diſt. 24. q. 3. n. 7. vt impoſterum in ordinatione Diaconi traderetur liber Euangeliorum. Et quod caput eſt, eundem ritum ſeruat nunc Eccleſia Græca, quæ tam in collatione Presbyteratus, quã Diaconatus, & Subdiaconatus adhibet ſolam manus impoſitionem ſuper caput ordinandi: cùm tamen nullus hactenus de hoc illam erroris arguit.

Durandus.

31. Vltimò nulla videtur certa forma huius ſacramenti à Chriſto inſtituta. Nam Eccleſia Latina ex præſcripto Cõcilij Florentini in collatione Presbyteratus vtitur hac: *Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro viuis & mortuis.* Eodem modo in collatione aliorum Ordinum idem Concilium docet, adhibendas eſſe formas, quæ in Pontificali Romano præſcribuntur. Græca verò Eccleſia vtitur hac alia forma longè diuerſa: *Diuina gratia promouet hunc Venerabilem Diaconum in Presbyterum.* Eadem proportionali vtitur in collatione Diaconatus & Subdiaconatus. Pro explicatione huius difficillimæ controuerſiæ,

Concilium Florentin.

Concluſio.

32. Dicendum eſt, omnes materias & formas ſacramentorum eſſe à Deo, vel à Chriſto inſtitutas, non tamen ſingulas quoad ſpeciem, ſed aliquas quoad genus tantùm, determinandas, quoad ſpeciem ab ipſis Apoſtolis, vel Eccleſia: inter quas eſt materia & forma ſacramenti Ordinis, cuius ſingulæ materiæ & formæ ſingulorum Ordinum non fuerunt à Chriſto Domino determinatæ in ſpecie, ſed tantùm in genere, ſub aliquo ſigno ſenſibili expreſſiuo poteſtatis quæ per ordinem traditur. Prior pars aſſertionis conſtat: nam ab eo materiæ & formæ ſacramentorum ſunt determinatæ, à quo ſunt ſacramenta ipſa inſtituta. Atqui omnia ſacramenta, tam veteris quàm nouæ legis ſunt à Deo, vel à Chriſto inſtituta: ergo & eorum materiæ & formæ. Maior probatur: quia cùm ſacramenta eſſentialiter conſtent ex materia & forma, ille dicitur ſacramenta inſtituere, qui eorum materias & formas inſtituit. Minor patet, cùm non alium ſacramentorum auctorem agnoſcat Eccleſia, quàm vel Deum reſpectu veterum, vel Chriſtum reſpectu nouorum ſacramentorum. De veteribus conſtat ex Exodo, Leuitico, Num. & Deuter. de nouis expreſsè definit Tridẽtinum ſeſſ. 7. Canone 1. de ſacramentis in communi, ea *omnia fuiſſe à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta.*

Exod. Leuit. Num. Deuteron. Concilium Trident. ſeſſ 7 can. 1. de Sacramentis in com.

33. Poſterior eiuſdem aſſertionis pars primò conſtat de ſacramento legis naturæ pro paruulis inſtituto ad eorũ originale peccatũ delendum, cuius nulla fuit certa materia in ſpecie à Deo determinata, ſed tantùm in genere ſub ratione ſigni ſenſibilis diuini cultus & Religionis poteſtatiui, vt infrà explicabo.

34. Secundò de ſacramentis nouæ legis conſtat primò de ſacramento matrimonij, quod nullam habet certam formam in ſpecie, ſed æquè poteſt verbo, ſcripto, ac nutu celebrari. Eodem modo neque eſt certum quoad materiam, cùm poſſit tam contractu priuato & Clandeſtino, vt ante Concilium Tridentinum, & vbi ipſum Concilium Tridentinum non eſt receptum, quàm contractu publico, vti nunc poſt Tridentinum, & vbi Tridentinũ eſt acceptatum. Secundò de ſacramento pœnitentiæ, quod tam attritione, quàm contritione, quæ ſpecie differunt, perfici poteſt: quemadmodum & confeſſione, Verbo, Scripto, aut nutu expreſſa. Tertiò de ſacramento Euchariſtiæ, quæ in quauis ſpecie vini, modo de vite ſit, confici poteſt. Idem igitur dicendum erit de ſacramento Ordinis, cuius materia & forma non fuit quoad ſpeciem à Chriſto inſtituta, ſed tantùm quoad genus ſub ſigno aliquo ſenſibili expreſſiuo poteſtatis, quæ per Ordinem traditur.

Quæ ſacramenta non habeant determinatam materiam quoad ſpeciem.

35. Quam ſentẽtiam expreſsè docet Cardinalis Bellarminus lib. de Sacramento Ordinis cap. 9. in fine, his verbis: *Credibile autem eſt, Dominum inſtituiſſe iſtas omnes materias Ordinum, non quidem in particulari, ſed generatim, monendo Apoſtolos, vt Ordines conferrent per ceremonias inſtrumentorum, quibus ſignificaretur eorum poteſtas.* Inter inſtrumenta autem intelligendæ ſunt etiam manus, quæ ſunt inſtrumentorum inſtrumenta, ac proinde etiam manuum impoſitio recenſenda eſt inter ceremonias inſtrumentorum, quibus ordinandi poteſtas ſignificatur. Eandem ſequuntur Petrus Arcudius de concordia Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ in adminiſtratione Sacramentorum libr. 6. cap. 4. & Ioannes de Lugo de Sacramentis diſput. 2. ſect. 5. Eaque apertè colligitur ex Gregorio IX. in cap. *Presbyter*, vbi tam Presbyterum, quàm Diaconum ordinari docet impoſitione

Bellarmin.

Petrus Arcudius.

Ioannes de Lugo.

Gregorius IX.

manus,

Digitized by Google

manus, titu ab Apoſtolis introducto: non igitur à Chriſto immediatè, ſed tantùm mediatè, & in genere ſub ratione ſigni poteſtatis expreſſiui determinato. Idem Pontifex ibidem ſtatuit, ſi quid per errorem in ordinatione omiſſum fuit, non eſſe ſacramentum iterandum, ſed cautè ſupplendum, quod prætermiſſum fuit. Ergo ſupponit Pontifex, Presbyteratum, & Diaconatum, non conferri per certam ac determinatam materiam à Chriſto inſtitutam: alioqui ea omiſſa iterari debuiſſet totum ſacramentum. Nec ſat foret poſt aliquod tempus illam tantùm ſupplere, cùm materia ſacramenti debeat moraliter coniungi cum ipſa forma. Sentit igitur Pontifex, Presbyteratum validè conferri, vel per ſolam traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, omiſſa impoſitione manus, vel per ſolam impoſitionem manus, omiſſa traditione calicis cum vino, & patena cum hoſtia. Eodem modo conferri Diaconatum vel per ſolam impoſitionem manus Epiſcopalis, omiſsâ traditione Euangeliorum, vel per ſolam traditionem Euangeliorum, omiſsâ impoſitione manus. Idem colligitur ex Concilio Florentino, & Tridentino. Nam Florentinũ pro materia Presbyteratus aſſignat traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia: Tridentinum verò ſeſſ. 14. cap. 3. de Extrema-Vnctione, ſupponit Sacerdotes eſſe ordinatos per impoſitionem manuum presbyterij.

Concilium Tridentin. Florentin.

1. Fundam. concluſionis.

36. Duplex autem huius ſententiæ affero fundamentum: Primum ductum ab ipſa varietate formæ & materiæ, quibus diuerſis temporibus vſa eſt Eccleſia ad hoc ſacramentum conferendum. Certum autem eſt, non poſſe Eccleſiam in materijs & formis ſubſtantialibus ſacramentorum errare: ergo dicendum eſt, nullam materiam, vel formam in ſpecie fuiſſe à Chriſto determinatam ad hoc ſacramentum conficiendum, ſed tantùm in genere ſub aliquo ſigno ſenſibili expreſſiuo illius poteſtatis, quæ per Ordinem traditur. Maior conſtat ex tertia ratione dubitandi. Minor probatur: quia nequit Eccleſia errare in aſſignandis medijs ad ſalutem neceſſarijs: ad hoc enim datæ ſunt illi claues cum infallibili Chriſti promiſſione, vt non ſint portæ inferi contra eas præualituræ. Atqui ſacramentum Ordinis eſt maximè ad ſalutem neceſſarium, cùm ex eo pendeant duo ſacramenta ad ſalutem apprimè neceſſaria, cuiuſmodi ſunt pœnitentia, & Euchariſtia, quæ nonniſi à legitimo Miniſtro per veram materiam & formam ordinato confici poſſunt.

Materia & forma Ordinis temporibus diuerſis diuerſa.

2. Fundam. concluſionis. Clemens VIII.

37. Secundum fundamentum dicitur ab authoritate Clementis VIII. qui peculiari Bulla edita anno 1595. die 31. Auguſti, quæ incipit: *Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Papa VIII.* in fine, *ex Sententia Congregationis ſuper reformatione Græcorum* (ſunt verba Bullæ) *decernit, declarat, mandat, conſtituit Romæ habendum eſſe Epiſcopum Græcum Catholicum, qui Græcos Epiſcopis Latinis Italiæ, & Inſularum adiacentium ſubiectos ab Epiſcopo Græco ordinari volentes, cum illorum dimiſſorijs ad id tantùm concedendis ritu Græco ordinet.* Ex quo Pontificis decreto euidenter deducitur aſſertio poſita hoc pacto. Non poteſt non eſſe validus ritus ille ordinandi, quem peculiari Bulla Summus Pontifex approbat: Atqui Summus Pontifex peculiari Bulla approbat ritum ordinandi Græcorum: ergo non poteſt ille non eſſe validus. Sed ritus ordinandi Græcorum eſt quoad materiam & formam diuerſus à ritu ordinandi Latinorum: ergo neuter eſt per ſe determinatè neceſſarius ad validitatem ſacramenti, ſed poterit ſub alterutro collatus eſſe validus. Maior patet: quoniam, vt ſuprà probatum eſt, nequit Pontifex in declarandis medijs ad ſalutem neceſſarijs errare. Minor aſſumpta probatur; quia dum per Bullam declarat habendum eſſe vt Catholicum illum Græcum Epiſcopum, qui Græcos ſubiectos Epiſcopis Latinis cum eorum dimiſſorijs Græco ritu ordinat, ſimul declarat, Ordinem per talem ritum collatum eſſe validum: alioqui nec poſſet cum detrimento animarum propria Bulla talem ritum permittere, nec Catholicum Epiſcopum declarare, qui ab eſſentiali ritu conferendi hoc ſacramentum à Romana Eccleſia recederet. Ergo ideo illum permittit & Catholicum Epiſcopum declarat, qui eo vtitur, quia iudicat illum eſſe validum. Adde, hunc ritum ordinandi Græcorum non modo peculiari Bulla Pontificia permitti ab Epiſcopo Græco exerceri in propria Diœceſi Græca, ſed à noua Congregatione Romæ nuper erecta ab Vrbano VIII. ſuper Euchologium examinandum poſt longam diſcuſſionem approbatum eſſe, vt nulli dubium deinceps de validitate ipſius eſſe poſſit.

Ritus Ordinandi Græcorum validus.

38. Minor ſubſumpta conſtat: nam Græca Eccleſia pro materia in Ordinibus Sacris ſolam adhibet manus impoſitionem: pro forma hæc verba: *Diuina gratia, quæ infirma ſanat, promouet hunc Subdiaconum in Diaconum, in Presbiterum.* Latina verò in Subdiaconatu pro materia adhibet traditionem calicis vacui cum patena vacua, & libri Epiſtolarum: pro forma: *Accipe librum Epiſtolarum, & poteſtatem eas legendi in Eccleſia Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis.* In Diaconatu pro materia præter manus dexteræ ſuper caput ordinandi impoſitionem, traditionem libri Euangeliorum: forma verò eſt: *Accipe poteſtatem legendi Euangelium in Eccleſia Dei, tam pro viuis, quàm pro defunctis.* In Presbyteratu pro materia duplicem adhibet vtriuſque manus ſuper caput Presbyteri impoſitionem, ſemel ante, iterum poſt conſecrationem, nec non calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia traditionem: forma eſt: *Accipe poteſtatem offerendi Sacrificium Deo, Miſſaſque celebrare, tam pro viuis, quàm pro defunctis:* poſt conſecrationem verò pro forma expreſſiua poteſtatis abſoluendi à peccatis, ſunt illa verba deſumpta ex Ioannis 20. *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata, remittentur eis, & quorum retinueris, retenta ſunt.* Quæ omnia in ratione ſigni mate-

Diuerſus licet à Latino.

Ioannis 20.

Digitized by Google

rialis valde differunt, vt per ſe patet. Vltima verò conſequentia, nempe quod neutrum ſignum ſit determinatè neceſſarium, ſed alterutrum ſufficiens ad Ordinis validitatem, probatur: quia cùm vtrumque ſit ab Eccleſia approbatum, cumque nequeat Eccleſia in approbatione ſubſtantialium Ordinis errare, alioqui errare poſſet in medijs ad ſalutem neceſſarijs, manifeſtè ſequitur, neutrum ſignum eſſe determinatè neceſſarium, ſed alterutrum ad Ordinis validitatem ſufficere.

39. Reſpondere poſſet quiſpiam, alterutrum ſignum eſſe determinatè neceſſarium pro ſuâ dumtaxat Eccleſiâ, Latinum pro Latina, Græcum pro Græca. Potuit quippe Chriſtus poteſtatem Eccleſiæ communicare, vt quod ipſa pro vna Eccleſia ſtatuiſſet, illud tantùm pro eâ, & non pro aliâ eſſet Ordinis materia. Hoc enim pacto ſaluatur, & quod Ordo in Eccleſia Græca Græco ritu collatus ſit validus; & quod materia & forma, quæ pro collatione Ordinis in Eccleſia Latinâ à Concilio Florentino aſſignantur, ſint determinatè neceſſariæ, alioqui Concilium non aſſignaſſet materias & formas neceſſarias huius ſacramenti, cùm præter has, quas de facto aſſignauit, ſit etiam ſufficiens materia & forma Græcorum.

40. Sed contrà: nam eſto Chriſtus huiuſmodi poteſtatem concedere potuiſſet Eccleſiæ, de facto tamen eam non conceſſiſſe manifeſtè colligimus tum ex alijs ſacramentis, quorum materias & formas voluit Chriſtus eſſe vbique eaſdem: tum quia ad Eccleſiæ vnitatem, quam Chriſtus in ea inſtituenda maximè ſpectauit, non expediebat, vt diuerſæ eſſent materiæ & formæ ſubſtantiales ſacramentorum: nam cum Eccleſia maximè dicatur vna ex vnitate Religionis, quæ in externa ſacramentorum profeſſione potiſſimùm conſiſtit, iuxta illud Pauli ad Epheſ. 4. *Vna Fides, vnum Baptiſma, vnus Deus* &c. non eſſet Eccleſia perfectè vna, ſi aliæ materiæ & formæ ſubſtantiales huius ſacramenti eſſent in Eccleſia Græca atque Latina. Sunt igitur hæc ſigna materialiter tantùm diuerſa in Eccleſia Gæca & Latina. Confirmatur: nam hoc ipſo, quod Bulla Pontificis concedit, vt Græcus ſubiectus Eccleſiæ Latinæ cum dimiſſorijs Epiſcopi Latini Ordinari poſſit ab Epiſcopo Græco ritu Græco, ſupponit etiam poſſe Græcum ſubiectum Eccleſiæ Latinę ritu Latino Ordinari ab Epiſco Latino. *Epheſ. 4.*

41. Ex dictis deducitur 1. quo pacto ſacramentum Ordinis ſemper validè fuerit in Eccleſiâ Dei collatus, non obſtante ſignorum varietate, ſub quibus pro diuerſis temporibus, diuerſiſque Eccleſijs, fuerit, & de facto nunc in Eccleſiâ Græcâ & Latinâ conferatur: quia cùm hoc ſacramentum ex inſtitutione Chriſti nullum habeat certum ſignum in ſpecie, ſub quo conferri debeat, ſed tantùm in genere, quatenus aliquo modo expreſſiuum eſt poteſtatis, quæ per Ordinem traditur, cumque hoc in ſpecie determinare ſit penes Eccleſiam, potuit pro varijs temporibus, variiſque Eccleſijs varia ſigna materialia ad eandem Ordinis poteſtatem exprimendam determinare. Vnde ante ſcripta Euangelia in Ordinatione Diaconi adhibebat ſolam manuum impoſitionem, quam etiam ſolam adhibebat in ordinatione Presbyteri, vt conſtat tum ex præcitato Concilio Carthaginenſi IV. tum ex Nicæno I. canon. 9. tum ex ritu Græco, tum maximè ex Sacris Oraculis in quibus ſola mentio ſit de impoſitione manuum, Actor. 13. Cùm Apoſtoli Saulum & Barnabam Presbyteros crearunt, *tunc*, inquit textus, *ieiunantes, & orantes, imponenteſque eis manus dimiſerunt illos* 1. ad Timotheum 5. *Manus*, inquit Paulus Timotheo Epiſcopo, *cito nemini impoſueris*, & 2. ad Timotheum 1. *Admoneo te, vt reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum*: & ibidem cap. 4. *Noli negligere*, inquit, *gratiam, quæ eſt in te, quæ data eſt tibi per Prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterij.* Hanc eandem manuum impoſitionem ſeruat nunc Eccleſia Latina in Ordinatione Diaconi, & Presbyteri, ſed præter eam ad maiorem collatæ poteſtatis expreſſionem, adhibet in ordinatione Diaconi traditionem Euangeliorum, cum verbis clariùs exprimentibus poteſtatem legendi Euangelia in Eccleſiâ Dei: in Ordinatione Presbyteri traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, cum verbis clariùs ſignificantibus poteſtatem ſacrificandi. Dixi *cum verbis clariùs exprimentibus*: nam aliqua verba implicitè ſaltem & confusè Ordinis Poteſtatem ſignificantia ſemper fuerunt neceſſaria, cùm omne ſacramentum nouæ legis conſtare debeat ex rebus & verbis.

Ordo ſemper validus non obſtante ſignorum varietate.

Conc. Carthagin. 4. Nicæn. 1.

Actor. 13.

1. ad Tim. 5.

2. ad Tim. 1.

42. Deducitur 2. Non poſſe quamlibet rem pro materia Ordinis ab Eccleſia ſubſtitui, ſed quæ ex ſe aliquam proportionem habeat ad Ordinis, qui per tale ſignum confertur, poteſtatem exprimendam. Conſtat hoc Corollarium 1. inductione reliquorum ſacramentorum, quæ materiam à Chriſto aſſignatam idoneam per ſe habent ad naturam cuiuſque ſacramenti exprimendam: Baptiſmus externam corporis ablutionem ad internam animi emundationem ſignificandam. Confirmatio manuum impoſitionem, vel in fronte vnctionem, ad denotandum Spiritus ſancti robur, quod confirmatus accipit ad fortiter reſiſtendum Tyranno. Euchariſtia panem & vinum, ad repræſentandum ſpirituale conuiuium, quo Chriſtus in hoc ſacramento ſe animæ communicat: Pœnitentia doloroſam peccatorum confeſſionem ad internam eorundem peccatorum remiſſionem exprimendam. Extrema-Vnctio externam ſenſuum inunctionem, ad internam animi fortitudinem, quam contra vrgentes tentationes inunctus accipit, ſignificandam. Matrimonium mutuam corporum traditionem, ad ſignificandum matrimoniale vinculum.

Non poteſt res qualibet pro materia Ordinis ab Eccleſia ſubſtitui.

43. Secundò conſtat inductione earum rerum, quas hactenus Eccleſia adhibuit pro materia Ordinis. Nam in Oſtiariatu adhibet

traditionem

traditionem clauium, ad denotandam poteſtatem, quam Oſtiarius accipit, aperiendi & claudendi portas Eccleſiæ. In Lectoratu librum, ad denotandam poteſtatem, quam lector accipit ad cantandas lectiones in Eccleſia. In Exorciſtatu traditionem libri continentis Exorciſmos, ad ſignificandam poteſtatem, quam Exorciſta accipit ad Exorcizandos Energumenos. In Acolytatu traditionem candelabri cum candela extincta, & vrceolum vacuum, ad ſignificandam poteſtatem, quam Acolytus accipit ad accendenda Eccleſiæ luminaria, & vinum & aquam in Euchariſtia ſubminiſtrandam. In Subdiaconatu calicem cum patenâ vacuâ & librum Epiſtolarum, ad denotandam poteſtatem, quam Subdiaconus accipit ad ſacra vaſa contrectanda, & Epiſtolas in Eccleſia legendas. In Diaconatu librum Euangeliorum, ad exprimendam poteſtatem, quam Diaconus accipit legendi Euangelia in Eccleſia. In Prebyteratu traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, ad ſignificandam poteſtatem, quam Presbyter accipit conſecrandi corpus & ſanguinem Chriſti Domini. Idem conſtat de impoſitione manuum Epiſcopaliũ, quam Græca Eccleſia adhibet in ſacris Ordinibus conferendis, quæ ex ſe apta eſt ad denotandam poteſtatem, quam Epiſcopus Ordinando confert: eſt enim manus impoſitio antiquum ſignum expreſſiuum authoritatis eius, qui manus imponit, in illum, ſuper quem imponit.

44. Dicis. Materia Ordinis non tam debet exprimere poteſtatem Ordinantis, quàm ordinati: ſed manus Epiſcopalis impoſitio non tam exprimit poteſtatem Ordinati, quàm ordinantis. Reſp. poteſtatem ordinati exprimi poſſe dupliciter; vno modo actiuè; quo pacto exprimitur per manus impoſitionem vt actiuè conferenda per Epiſcopum Ordinantem: alio modo executiuè, quo pacto exprimitur per traditionem inſtrumentorum, quibus ordinatus illam exercet. Tertiò idem Corollarium probatur à priori: quia cùm ſacramenta ſint quædam ſymbola expreſſiua eorum, quæ per illa geruntur in anima, debent ex ſe aliquam proportionem habere, vt tanquam idonea ſigna fideles inducant ad notitiam ſpiritualium Myſteriorum, quæ per ea exprimuntur.

Poteſtas ordinati exprimitur actiuè & executiuè.

45. Deducitur 3. Eccleſiam pro materia Ordinis adhibere potuiſſe ipſum ſacrarum veſtium vſum, quibus in ſuſceptione ſacrorum Ordinum ordinandi induuntur, ſicut & in Presbyteratu manuum vnctionem: de facto tamen eas adhibet vt puras cæremonias, & diſpoſitiones dumtaxat ſubiecti ad ſacros Ordines meliùs ſuſcipiendos. Primum conſtat: quoniam vtraque cæremonia de ſe apta eſt ad ſignificandam poteſtatem, quæ ordinato traditur, etſi minùs clarè, quàm aliæ, quas de facto Eccleſia adhibet vt materiam. Ergo ſi, vt probatum eſt, Eccleſia habet à Chriſto authoritatem ſubſtituendi quodlibet ſignum ſenſibile ex ſe idoneum ad poteſtatem ordinandi denotandam, poterit hæc ipſa pro materia adhibere. Secundum probatur: nam ex ipſa praxi Eccleſiæ, & declaratione Conciliorum habemus, hæc de facto adhiberi vt puras cæremonias & ſubiecti dumtaxat diſpoſitiones: vnde in nullo Concilio hæc recenſentur inter materias Ordinis.

Vſus ſacrarum veſtiũ eſt pura cæremonia.

46. Dices. Si hæc de ſe ſunt idonea materia ad exprimendam poteſtatem Ordinis, hoc ipſo quod ab Eccleſiâ adhibentur, fiunt materia Ordinis: vnde accedente debita forma, abſque alia materia perficitur ſacramentum. Sequela probatur: nam ſi Eccleſia à Chriſto habet authoritatem deſignãdi quodlibet ſignum ſenſibile de ſe idoneum pro materiâ Ordinis, hoc ipſo quod illud deſignat, fit materia ſacramenti, etiamſi non habeat voluntatem illud adhibendi pro materiâ ſacramenti, cùm non pendeat ampliùs ex voluntate Eccleſiæ, ſed Chriſti, vt ſit idonea materia ſacramenti. Ex voluntate enim Eccleſiæ ſolùm pendet deſignatio materiæ idoneæ, quâ deſignata cum debita forma fit ſacramentum.

47. Reſp. negando ſequelam. Etenim materia Ordinis non pendet tantùm ab Eccleſia in ratione ſigni materialis, ſed etiam formalis: niſi igitur Eccleſia huiuſmodi ſignum imponat vt ſignificatiuum poteſtatis, quæ per Ordinem traditur, non erit ſufficiens materia ſacramenti. Quò fit, vt ſi illud non ponatur ab Eccleſia vt ſignum expreſſiuum poteſtatis, quæ per ordinem traditur, ſed vt pura cæremonia ad melius ſubiectum diſponendum, non concurrat vt materia ad ſacramentum perficiendum. Sicut vox niſi ab habente authoritatem imponatur ad ſignificandam rem aliquam, nunquam illam ſignificabit: quia cùm ex ſe illam non ſignificet, debet ex inſtitutione eius, qui authoritatem habet, illam ſignificare. Cùm igitur materia Ordinis ex ſe naturaliter non ſignificet poteſtatem, quæ per Ordinem traditur, debet illam ſignificare ex libera inſtitutione eius, qui ad id authoritatem habet: ſola autem Eccleſia hanc authoritatem habet: ergo niſi Eccleſia ſua authoritate illam inſtituat vt ſignificatiuam talis poteſtatis, illam non ſignificabit. Vnde etiamſi illa in collatione Ordinis adhibeatur, quia tamen non adhibetur vt expreſſiua poteſtatis, quo tantum pacto eſt apta materia Ordinis non erit materia, ſed pura dumtaxat cæremonia. Nec refert, quòd vna materia ſuapte natura ſit magis apta, quàm alia ad hanc poteſtatem ſignificandam: quia cùm hæc aptitudo ſit tantùm inchoata & imperfecta, non ſufficit, vt abſque vlteriori inſtitutione Eccleſiæ illam determinatè ſignificet. Sicut etiamſi vna vox ſit magis apta ad vnam rem ſignificandam, quàm alia; quia tamen hæc aptitudo eſt tantùm inchoata, & indifferens ad alias res ſignificandas, eget vlteriori inſtitutione publicæ authoritatis, vt determinetur ad vnam potiùs rem, quàm ad aliam ſignificandam.

Materia ordinis pendet ab Eccleſia in ratione ſigni materialis, & formalis.

48. Quòd

Authoritas inſtituendi materiam Ordinis eſt penes Eccleſiam.

48. Quòd autem authoritas inſtituendi materiam expreſſiuam poteſtatis Ordinis, ſit tantùm penes Eccleſiam, conſtat: quia cùm hæc authoritas deriuetur à Chriſto, cumque Chriſtus illam ſoli Eccleſiæ contulerit, penes illam tantùm erit. Vnde non ſufficeret, ſi tale ſignum inſtitueretur à publica authoritate politica vel ab aliqua Eccleſia particulari, & multò minùs ab ipſo Ordinante: ſed debet inſtitui ab vniuerſali Eccleſia, vel à ſummo Pontifice. Hinc colligitur diſcrimen inter materias & formas huius ſacramenti: nam materiæ in ſignificando pendent à ſola Eccleſia, formæ verò etiam à publica authoritate politica: eò quòd formæ cònſtant ex vocibus, quæ quoad ſignificationem pendent à publica authoritate politica. Vnde Eccleſia non imponit ſignificationem vocibus, ſed ea ſuppoſita, vtitur illis ad ſacramentum perficiendum. Materiæ autem quoad ſignificationem pendent à ſola authoritate Eccleſiæ.

49. Inſtabis. Quemadmodum voces ab authoritate politica habent ſignificationem ſpeculatiuam, practicam verò efficiendi quod ſignificant, ab authoritate Eccleſiaſtica, vel à Chriſto eas aſſumente ad ſacramentum perficiendum: ita poſſet materia Ordinis ab authoritate politica habere ſpeculatiuam ſignificationem, practicam verò efficiendi quod ſignificat ab Eccleſia, vel à Chriſto eam aſſumente ad ſacramentum perficiendum. Ergo eadem eſt ratio de materia, ac forma ſacramenti Ordinis.

50. Reſp. negando paritatem: nam quidquid ſit, an poſſit politica authoritas res imponere ad ſignificandas ſpeculatiuè ſacras Ordinum poteſtates, vti ad eaſdem ſignificandas impoſuit voces, de facto tamen eas nunquam impoſuit: quod ſatis eſt ad noſtrum propoſitum, qui ſolùm intendimus aſſignare diſparitatem, quæ de facto intercedit inter materiam & formam ſacramenti Ordinis.

Ritus Græcus vnica impoſitio manus vnicaque forma.

51. Deducitur 4. Ritu Græco per vnicam impoſitionem manus vnicamque formam duplicem conferri poteſtatem, Subdiacono quidem contrectandi vaſa ſacra, & legendi Epiſtolas; Diacono diſpenſandi corpus & ſanguinem Chriſti ex commiſſione ſacerdotis, nec non legendi Euangelium; Presbytero conſecrandi corpus & ſanguinem Chriſti & ſimul à peccatis abſoluendi: ritu verò Latino non niſi per duplicem materiam duplicemque formam. Nam poteſtas contrectandi ſacra vaſa confertur Subdiacono per traditionem calicis & patenæ vacuæ cum forma correſpondente, poteſtas legendi Epiſtolas per traditionem libri Epiſtolarum cum alia forma correſpondente: poteſtas diſpenſandi corpus & ſanguinem Chriſti dependenter à commiſſione Sacerdotis traditur Diacono per impoſitionem manus dexteræ ſuper caput Ordinandi cum illis verbis: *Accipe Spiritum ſanctum ad robur, & reſiſtendum Diabolo, & tentationibus eius:* Poteſtas legendi Euangelia per traditionem libri Euangeliorum cum ſua forma reſpondente. Poteſtas conſecrandi corpus & ſanguinem Chriſti de facto confertur Presbytero, per impoſitionem manuum Epiſcopi, & traditionem calicis cum vino & patenæ cum pane cum forma correſpõdente. Dixi *de facto:* quia poſſet per alterutrum tantùm conferri, cùm alterutra materia per ſe ſufficiat, vt patet in ritu Græco: de facto tamen in ritu Latino vtraque materia concurrit ad integrandum vnum ſignum magis expreſſiuum poteſtatis conſecrandi: non quod alterutra omiſſa, de facto poteſtas conſecrandi non conferretur, ſed quia de facto forma non profertur, niſi poſt vtramque materiam adhibitam, ante autem adhibitam materiam & formam non confertur poteſtas Ordinis. Quo fit, vt ſi forma adhibeatur poſt alterutram tantùm materiam, conferatur poteſtas conſecrandi Prebytero. Poteſtas verò abſoluendi à peccatis confertur per impoſitionem manuum, quæ ab Epiſcopo fit poſt conſecrationem, cum verbis illis, *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta ſunt.* Ratio omnium eſt: quoniam poteſtas non confertur, niſi abhibita materia & forma implicitè ſaltem ſignificante illius Ordinis, qui confertur, poteſtatem. Atqui per ſingulas formas Græcorum vna cum impoſitione manus implicitè ſaltem ſignificantur poteſtates vnicuique Ordini, qui confertur, propriæ: nam hoc ipſo, quòd per quamlibet formam propria voce exprimitur Ordo ipſe, qui confertur, implicitè ſaltem ſignificatur poteſtas talis Ordinis: cùm igitur quiuis Ordo vtramque poteſtatem includat, dum per ſingulas formas totus Ordo exprimitur, per ſingulas formas vtraque poteſtas in Ordine incluſa ſignificatur, ac proinde vtraque poteſtas per vnicam formam vtramque poteſtatem implicitè ſignificantem confertur. Per formas verò Latinorum non niſi vna poteſtas Ordinis, qui confertur ſignificatur, licet explicatius, vt patet ſingulas formas Latinorum expendenti: igitur per ſingulas formas ſingulæ tantùm poteſtates conferuntur. Quo fit, vt ſi alterutra forma omitteretur, non conferretur poteſtas illa, quæ per eam exprimitur.

Ritus Latinus duplex materia formaque.

52. Nec refert, quod etiã in ritu Latino ſæpe exprimatur nomen Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, ac proinde etiam in ritu Latino implicitè ſaltem ſignificetur vtraque poteſtas in quouis ordine incluſa: nam in ritu Latino nunquam nomen Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi exprimitur in ipſa forma, per quam confertur Ordo, ſed ſolùm in cæremonijs accidentalibus, velut in orationibus, quæ pro Ordinandis fiunt, vel in traditione veſtis Sacerdotis, quæ, vt ſuprà diximus, non eſt ab Eccleſia deſignata materia Presbyteratus, vel alterius Ordinis, ſed vt pura cæremonia, & diſpoſitio dumtaxat ſubiecti: & conſequenter nec verba illam exprimentia erunt forma ad Ordinis poteſtatem conferendam concurrens.

In tribus Ordinibus confertur duplex poteſtas.

53. Quòd autem in ſingulis his tribus Ordinibus conferantur diuerſæ poteſtates, nemo

nemo negare poterit: cùm poteſtas ſit quædam habilitas ad aliquem actum validè & licitè exercendum: ac proinde cùm ſint diuerſi actus, ad quos ſinguli hi Ordines validè ac licitè exercendos, conferantur, diuerſæ quoque erunt poteſtates, quæ per huiuſmodi Ordines conferuntur. Confirmatur: Ideo in pluribus Ordinibus plures conferuntur poteſtates, quia plures dantur habilitates ad diuerſos actus validè ac licitè exercendos: ergo ſi in eodem Ordine plures etiam dantur habilitates ad diuerſos actus validè ac licitè exercendos, in eodem etiam Ordine plures conferentur poteſtates.

Vna conferri poteſt ſine altera.

54. Quod autem poſſit prior poteſtas conferri ſine poſteriori, patet tum in Presbyteratu, in quo poteſtas conficiendi corpus & ſanguinem Chriſti conferri poteſt, non collata poteſtate abſoluendi à peccatis: tū etiam in Diaconatu, eademq́; ratio eſt de Subdiaconatu: poteſt enim tam Diacono cōferri poteſtas miniſtrandi in Altari, nō collata poteſtate legendi Euāgelia, quàm Subdiacono poteſtas tractandi ſacra vaſa, non collata poteſtate legendi Epiſtolas. Quin addo in Diaconatu & Subdiaconatu conferri poſſe poſteriorem poteſtatem, non collata priori. Colligo ex præcitato cap. *Presbyter*, in quo Pontifex pręcipit, vt ſi in Ordinatione Diaconi omiſſa ſit manus impoſitio, non debeat totus Ordo iterari, ſed ſolùm ſtatuto tempore cautè ſupplendum, quod per errorem omiſſum fuit. Supponit igitur Pontifex, validè collatam fuiſſe poſteriorem poteſtatem legendi Euangelia abſque priori, quæ datur per impoſitionem manus Epiſcopi: alioqui non ſat fuiſſet, ſupplere ſolam manus impoſitionem, ſed etiam reiterare Euangeliorum traditionem, ſi hæc validè conferri non potuiſſet, non collata priori. Hæc tamen doctrina non verificatur de Presbyteratu, cuius licet prior poteſtas conferri poſſit ſine poſteriori, vt ex eodem cap. *Presbyter* conſtat: non tamen contrà conferri poteſt poſterior abſque priori. Cuius ratio eſt, quoniam poteſtas ſupra corpus Myſticum Chriſti ſupponit poteſtatem ſupra verum corpus eiuſdem.

55. Cæterùm, an hæ diuerſæ poteſtates in ſingulis Ordinibus conferantur per diuerſos ſpecie characteres integrantes vnum completum validè ac licitè executiuum totius Ordinis: an verò per vnum, qui tantùm inchoetur in priori, & perficiatur ac dilatetur in poſteriori collatione, hîc non definio. Hoc tamen affirmo, vtrumque eſſe ſufficientem ad denominandum Ordinatum ſimpliciter Diaconum, & Subdiaconum: præſertim prior, qui in vtroque Ordine eſt præcipuus: & conſequenter licet in primitiua Eccleſia, quando nondum erant conſcripta Euangelia, & Epiſtolæ, potuerit non conferri poſterior poteſtas Euangelia, vel Epiſtolas legendi, quia tamen conferebatur prior aſſiſtendi in Altari, & contrectandi Sacra vaſa eiuſdem, ſimpliciter dicebantur Ordinati Diaconus & Subdiaconus: ſicut ſimpliciter diceretur Ordinatus Presbyter per ſolam poteſtatem conficiendi corpus & ſanguinem Chriſti abſque poteſtate abſoluendi à peccatis.

56. Dixi *potuerit non conferri:* quia dupliciter poterant hi duo Ordines, Diaconatus, & Subdiaconatus ante ſcripta Euangelia, & Epiſtolas conferri, vel per formas exprimentes ipſum Ordinem, vti ſunt formę ipſę Græcorum, & conſequenter implicitè ſignificantes vtramque poteſtatem in quouis Ordine incluſam: quo pacto etiam ante ſcripta Euangelia & Epiſtolas Ordinati accepiſſent poteſtatem ea legendi in Eccleſia Dei, quando forent ſcripta abſque noua Ordinatione: vel per formas exprimentes priorem tantùm poteſtatem contrectandi vaſa ſacra, & diſpenſandi corpus & ſanguinem Chriſti Domini ex commiſſione ſacerdotis; quo pacto vi talis Ordinationis non accepiſſent poſteriorem poteſtatem, ſed debuiſſent per nouam Ordinationem illam accipere. Sicut de facto in Eccleſia Latina Presbyter per priorem formam exprimentem ſolam poteſtatem conſecrandi, non accipit poteſtatem abſoluendi à peccatis: potuiſſet tamen vtramque accipere per aliam formā vtramque poteſtatem exprimentem: vti de facto illam accipit Prebyter Ordinatus Græco ritu per formam implicitè exprimentem vtramque poteſtatem.

57. Deducitur 5. Quo pacto concilianda ſunt non modò Concilia, ſed etiam graues Authores, qui varias materias huic ſacramento aſſignant. Nam Concilium Nicænum I. Canon. 9. Carthaginenſe IV. cap. 3. Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 3. de Extrema-Vnctione, Presbyteratum manuum impoſitione conferri docent: Florentinum verò traditione calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia. Inter Scholaſticos Bonauentura in 4. diſt. 24. p. 2. art. & q. vlt. ad 2. Scotus q. vnica §. *de Secundo*, Durandus q. 3. n. 8. Diaconatum conferri putant per ſolam manus impoſitionem cum forma competente. Alij per ſolam Euangeliorum traditionem cum forma correſpondente, vt S. Thomas in 4. diſt. 24. q. 2. art. 3. ad 5. Richardus art. 4. q. 3. Palatius diſp. 7. poſt primam concl. Vaſquez 3. p. diſp. 238. cap. 4. Modus autem eos conciliandi eſt, quòd omnes ſufficientem materiam ſacramenti Ordinis aſſignent: quia cùm hæc non ſit in ſpecie determinata, ſed tantùm in genere ſub ratione ſigni ſenſibilis Ordinis poteſtatem exprimentis, quæuis ex aſſignatis erit ſufficiens materia Ordinis, modò accedat forma ſufficienter poteſtatem exprimens.

Concilium Nican. I.
Concilium Carth. IV.
Bonauent.
Scotus.
Durandus.
S. Thomas
Richardus.
Palatius.
Vaſquez.

Varijs temporibus varia materia Ordinis.

58. Deducitur 6. potuiſſe Eccleſiam pro varijs temporibus varias adhibere materias huius ſacramenti, irritando priorem, & nouam ſtatuendo. Conſtat primò à paritate ſacramenti matrimonij, in quo antea adhibebat quemcunque contractum, etiam clandeſtinum, poſt Concilium verò Tridentinum non adhibet, niſi publicum, clandeſtino irritato. Secundò euidenter deducitur ex iacto principio. Etenim ſi penes Eccleſiam eſt, materiam huius ſacramenti aſſignare, aſſumendo

illam

Digitized by Google

illam vt ſignum expreſſiuum poteſtatis, poterit pro vno tempore aſſumere vnam materiam pro ſigno expreſſiuo poteſtatis, pro alio verò aliam, priorem irritando. Nam cùm illa in ratione ſigni formaliter ſignificantis pendeat ab Eccleſia, poterit pro vno tempore ſtatuere vnum ſignum vt expreſſiuum poteſtatis Ordinis, pro alio verò tempore nolle ampliùs illud ſtatuere vt ſignum expreſſiuum poteſtatis eiuſdem: ſicut poteſt Reſpublica pro aliquo tempore aſſumere certam vocem ad ſignificandam certam rem, pro alio verò aliam, priori voce abrogata.

Non diuerſis Eccleſiis diuerſa materia.

59. Quæres, cur poteſt Eccleſia varijs vti materijs pro diuerſis temporibus, non autem pro diuerſis Eccleſijs. Reſp. ob rationem ſupra aſſignatam: quia nimirum Eccleſia debet eſſe vna quoad ſubſtantialia Religionis, & conſequenter quoad eſſentiales materias & formas ſacramentorum, quę Chriſtianam Religionem eſſentialiter conſtituunt. Non eſſet autem vna, ſi in diuerſis Eccleſijs diuerſæ eſſentialiter eſſent materiæ ſacramentorum. Eſt autem ſemper vna, etiamſi pro diuerſis temporibus varietur materia, quia non variatur in ratione ſigni formalis, ſed tantùm materialis. Vnde in ratione ſigni formalis ſemper manet eadem: ſicut ſemper manet eadem forma expreſſiua poteſtatis, etiamſi varientur voces materiales: nam ita ſe habent res ad ſignificandam Ordinis poteſtatem ſicut voces ad ſignificandas res.

60. *Obijcies* 1. Si materia Ordinis in ratione ſigni completè ſignificantis pendet ab Eccleſiæ authoritate, poſſet Eccleſia pro materia Diaconatus, vel Presbyteratus vtramque materiam aſſignare, & manus impoſitionem, & inſtrumentorum traditionem. Quo poſito, poteſtas non conferretur, niſi vtraque materia adhibita: quia non confertur Ordo, niſi vnà cum forma adhibeatur materia ſufficienter expreſſiua poteſtatis, quæ per Ordinem traditur: igitur ſi materia in ſignificando pendet ab Eccleſia, & Eccleſia limitat illam ad Ordinis poteſtatem ſignificandam vt coniunctam cum alia materia, non perficitur ſacramentum, niſi vtrâque materiâ adhibitâ. Confirmatur ex eo, quòd materia huius ſacramenti in ſignificando pendet ab Eccleſia, etiamſi in collatione Ordinis adhibeantur aliquæ cæremoniæ, quæ de ſe aptæ forent ad Ordinis poteſtatem ſignificandam, quia tamen ab Eccleſia non adhibentur vt ſignificatiuæ poteſtatis, per illas Ordinis poteſtas non confertur: ergo neque eadem poteſtas conferretur per vnam tantùm materiam etiamſi de ſe eſſet ſufficiens ſi ex Eccleſię inſtitutione vtraque ſit impoſita ad ſignificandam Ordinis poteſtatem.

61. Reſp. Cōcedo potuiſſe Eccleſiam pro materia Diaconatus, vel Presbyteratus vtrâque materiam aſſignare, qua aſſignata, nonniſi per vtramque collata fuiſſet Ordinis poteſtas, vt argumentum probat: nego tamen de facto vtramque vt neceſſariam materiam aſſignaſſe, ſed alterutram tantùm. Nam poſito, quòd ſemel pro ſufficienti materia in Græca Eccleſia aſſignauerit vnam tantùm actionem, hoc ipſo illa erit ſufficiens pro tota Eccleſia: cùm, vt ex dictis conſtat, Eccleſia poteſtatem non habeat diuerſas eſſentialiter materias pro diuerſis Eccleſijs conſtituendi. Ex his patet ad confirmationem: nam reliquæ cæremoniæ, quæ ſimul cum materia & forma in Ordinatione adhibentur, non ſunt de facto ab Eccleſia aſſumptæ in ſignum poteſtatis Ordinis, ſed vel vt diſpoſitiones ſubiecti, vel ad maiorem ſolemnitatem & celebritatem ſacramenti.

62. *Obijcies* 2. De facto Eccleſia in ſacramento matrimonij pro varijs Eccleſijs diuerſis vtitur materijs eſſentialibus. Nam vbi receptum eſt Concilium Tridentinum, vtitur publico contractu coràm Parocho vel alio Sacerdote de ipſius Parochi vel Ordinarij licentia, & duobus vel tribus ſaltem teſtibus celebrato. Vbi verò Tridentinum receptum non eſt, valida materia matrimonij eſt etiam contractus priuatus & clandeſtinus: igitur falſum eſt, non poſſe Eccleſiam pro varijs Eccleſijs diuerſis vti materijs eſſentialibus Ordinis.

Matrimonij materia non pendet ab Eccleſiâ ſolâ.

63. Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt: quoniam materia Ordinis in ratione ſigni, quo pacto tantùm eſt materia Ordinis, pendet à ſola authoritate Eccleſiæ. Vnde cùm ipſa poteſtatem non habeat aſſignandi diuerſas materias eſſentiales Ordinis pro diuerſis Eccleſijs, hoc ipſo quod pro vna tanquam ſufficientem materiam aſſignauit vnam, eadem cenſetur ſufficiens pro tota Eccleſia. Materia verò matrimonij non pendet à ſola authoritate Eccleſiæ, ſed etiam à politica Reipublicæ, in cuius poteſtate eſt, retinere, vel non retinere tanquam legitimum priuatum contractum ciuilem, qui ad matrimonij ſacramentum præſupponitur. Quia igitur vbi Tridentinum non eſt receptum, à publica poteſtate politica adhuc tanquam legitimus retinetur priuatus contractus clandeſtinus: contrà verò, vbi Concilium receptum eſt, à publica poteſtate ciuili priuatus contractus clandeſtinus non habetur ampliùs vt legitimus, ſed tantùm publicus, coram Parocho & teſtibus celebratus: & quia ſacramentum matrimonij fundatur in legitimo contractu ciuili, ideo vbi priuatus contractus habetur vt legitimus, eſt ſufficiens materia huius ſacramenti: vbi verò idem contractus non admittitur vt legitimus, non poteſt eſſe huius ſacramenti ſufficiens materia, ſed ſolus publicus contractus, qui tantùm acceptatur vt legitimus. Quemadmodum, quia voces in ratione ſigni non ſolùm pendent ab authoritate Eccleſiæ, ſed etiam ab authoritate politica, ſi Eccleſia in forma Baptiſmi abrogaret hanc vocem *Baptizo*, auferendo ab illa ſignificationem, quam de facto habet, & loco illius ſubſtitueret hanc aliam vocem *Induo*, tribuens illi idem ſignificatum, quod prior vox *Baptizo* habebat, vbi talis vocis mutatio à publica authoritate reciperetur, forma Baptiſmi

non

Digitized by Google

non eſſet valida, niſi in ea voce prolata, in quam commutata eſſet prior vox *Baptizo*. Vbi verò à publica authoritate talis vocis commutatio recepta non eſſet, adhuc forma baptiſmi valida eſſet in priori voce prolata, quia adhuc apud talem communitatem prior vox ſuam priſtinam retineret ſignificationem.

64. Vrgebis. Vt forma ſacramenti ſit vbique valida, ſat eſt, vt alicubi ſit valida: ergo etiam facta tali mutatione, ſufficit, vt alicubi talis vox non abrogetur, vt vbique in ea forma ſacramenti ſit valida. Antecedens probatur: nàm etiamſi apud Latinos vox aliqua barbara non habeat idem ſignificatum vbique, modò illud habeat alicubi, forma in ea voce prolata eſſet vbique valida. Reſp. concedo Antecedens, quando vox, eademque ratio eſt de re, quæ loco vocis ad ſignificandum aſſumitur, ita in vno loco retinet ſuum ſignificatum, vt in alio non ſit omninò abrogata, & ad diuerſum ſignificatum tranſlata: nego verò, quandò eadem vox ita in vno loco retinet ſuum priſtinum ſignificatum, vt in alio ſit omninò abrogata, & ad diuerſum ſignificatum commutata. Nam quando in aliquo loco vox non eſt omninò abrogata, & ad diuerſum ſignificatum tranſlata, adhuc permittitur ibi ſuum priſtinum ſignificatum retinere, quod tamen non permittitur retinere, vbi eſt prorſus abrogata, & in diuerſum ſenſum commutata. Cæterùm priuatus & publicus contractus Matrimonij ſic ſe habent, vt priuatus ita permittatur vt legitimus in loco, vbi Tridentinum non eſt acceptatum, vt tamen ſit penitus abrogatus, & in oppoſitum illegitimum contractum commutatus, vbi idem Tridentinum eſt acceptatum, proinde non poterit, vbi Tridentinum eſt acceptatum eſſe ſufficiens materia remota ſacramenti Matrimonij, cùm ibi nullo modo permittatur retinere priſtinam ſuam validitatem in ratione ciuilis contractus.

65. *Obijcies* 3. Ex dictis ſequeretur, Ordinem Diaconatus in Eccleſia Latina de facto non conferri per traditionem libri Euangeliorum, in qua tamen, teſte Concilio Florentino, confertur, ſed per manus Epiſcopalis impoſitionem. Sequela probatur: nam ante traditionem libri Euangeliorum præcedit manus Epiſcopalis impoſitio, cum debita forma: *Accipe Spiritum ſanctum ad robur, & ad reſiſtendum diabolo & tentationibus eius*, vt in Pontificali Romano habetur.

Concilium Florentin.

Diaconatus poteſtas confertur ante traditionem libri Euangel.

66. Reſp. Concedo, de facto in Eccleſia Latina Ordinem Diaconatus quoad poteſtatem dumtaxat diſpenſandi corpus & ſanguinem Chriſti dependenter à commiſſione ſacerdotis conferri ante traditionem libri Euangeliorum, non autem quoad poteſtatem legendi Euangelia, quæ confertur per ipſam libri Euangeliorum traditionem. Quia cùm hæ poteſtates ſint diſtinctæ, poteſt vna conferri priùs alia, vt ſuprà probatum eſt. Cæterùm Concilium aſſignauit ſolam materiam & formam poteſtatis legendi Euangelia, ſicut in Presbyteratu ſolam materiam & formam conſecrandi corpus & ſanguinem Chriſti, relicta materia & forma poteſtatis abſoluendi à peccatis, quæ confertur poſt conſecrationem per impoſitionem manuum Epiſcopi cum illis verbis: *Accipe Spiritum ſanctum: quorum remiſeris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta ſunt.* Cur autem in Diaconatu Concilium potiùs pro materia aſſignauerit traditionem libri Euangeliorum, ſicut in Presbyteratu traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, hanc rationem reddit citato loco Bellarminus: quia propoſitum Concilij fuit, aſſignare rem aliquam ſubſiſtentem, vti fecerat in Baptiſmo, Confirmatione, Euchariſtia, & Extrema-Vnctione: hæc autem in Ordine non eſt manus impoſitio, ſed inſtrumentorum traditio. Alia poſſet afferri ratio, & fortè probabilior: quia nimirum Concilium hîc intendebat aſſignare certam materiam, per quam ſufficienter etiam in ratione ſigni materialis vnus Ordo diſtinguitur ab alio, cuiuſmodi non eſt manus impoſitio, quæ communis eſt Diaconatui, & Presbyteratui, ſed diuerſorum inſtrumentorum traditio. Nam licet eadem manus impoſitio per diuerſam formam applicata, ſubeat vicem diuerſæ materiæ, & ſigni formalis, vt conſtat in ritu Græcorum, in quo eadem manus impoſitio per diuerſas formas applicata ſubit vicem diuerſorum ſignorum formalium, Concilium tamen aſſignare voluit diuerſitatem Ordinum per ipſamet ſigna materialia, quibus Eccleſia Latina vtitur.

67. *Obijcies* 4. Si ad formam Ordinis ſufficit, implicitè tantùm ſignificare poteſtatem, quæ per Ordinem traditur, ſufficiet etiam ad formam Baptiſmi dicere: *Ego te Baptizo in nomine Trinitatis*: ad formam Euchariſtiæ: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, abſque illis verbis, *qui pro vobis effundetur*, quæ tamen in noſtra ſententia, vt infrà oſtendam, ad ſanguinis conuerſionem neceſſaria ſunt: item ad ſacramentum Pœnitentiæ ſat erit peccata in genere tantùm confiteri, non explicando ſpeciem & numerum eorum: quod eſt contra Tridentinum ſeſſione 14. capite 5. & Canone 7.

68. Reſp. negando Sequelam: Et aſſignando de ſingulis allatis ſacramentis diſcrimen. Nam forma Baptiſmi eſt inſtituta ad profitendam fidem: ergo debuit diſtinctè exprimere principale myſterium noſtræ Fidei, quod in Trinitate perſonarum & vnitate eſſentiæ conſiſtit: hoc autem non exprimitur per nomen *Trinitatis*: cùm hoc ſit indifferens ad quemlibet alium numerum ternarium ſignificandum. Forma ſanguinis in Euchariſtia non ſolùm inſtituta eſt ad

Digitized by Google

exprimendum hoc ſacramentum ſub ratione ſacramenti, ſed etiam ſub ratione ſacrificij: cùm non minùs Euchariſtia ſit à Chriſto inſtituta in ſacrificium, quàm in ſacramentum, cumque natura ſacrificij non exprimatur per ſola illa verba: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, ſed per ſequentia, *qui pro vobis effundetur*, meritò hæc verba requiruntur vt ſubſtantialiter integrantia formam Euchariſticam, quæ ad vtramque rationem & ſacramenti & ſacrificij ſe extendere debet: Sacramentum autem Pœnitentiæ cùm inſtitutum ſit vt ſacramentale iudicium inter pœnitentem & Sacerdotem, continere debet diſtinctam peccatorum confeſſionem, vt poſſit Sacerdos iuridicum iudicium de illis ferre, proportionatamque pœnitentiam imponere.

69. *Obijcies* 5. In omni forma ſacramentali, vt valida ſit, exprimi debet actus ipſe miniſtri. Atqui in forma Græcorum non exprimitur actus miniſtri: ergo valida non eſt. Minor conſtat: nam illa verba: *Diuina gratia promouet, ſeu ordinat hunc in Subdiaconum, Diaconum, Presbyterum:* nullum exprimunt actum miniſtri, vt per ſe patet. Maior colligitur ex Concilio Florentino in inſtructione Armenorum §. *primum omnium:* & inductione conſtat in omnibus ſacramentis, præterquam in ſacramento Extremæ-Vnctionis, quod, quia applicatur per formam deprecatiuam, actum miniſtri non exprimit.

Concilium Florentin.

70. Reſp. primò negando Minorem: nam verbum Græcum προχειρίζομαι, quo Græci vtuntur ad ſacros Ordines conferendos ducitur à verbo χειρίζω, quod manum admouere ſignificat. Vox enim χεὶρ, à qua vtrumque verbum χειρίζω, & προχειρίζομαι deducitur, manum ſignificat: proinde in ipſo verbo importatur principale inſtrumentum, quo actus miniſtri erga ordinandum exercetur, quod eſt manus ipſius ordinantis.

71. Reſp. 2. diſtinguendo Maiorem: in omni forma ſacramentali, vt valida ſit, exprimi debet actus miniſtri, *ſignatè*, nego; *exercitè*, concedo. Exprimitur autem exercitè actus miniſtri per ipſam actionem, quam miniſter proferendo formam adhibet. Atque hæc poſterior Reſponſio meliùs ſaluat, quo pacto forma Baptiſmi Græcorum ſit valida, in qua tantùm exercitè per actionem ipſam ablutiuam actus miniſtri exprimitur. Nam licet à Concilio Florentino prænotato loco, forma baptizandi Græcorum referatur vel per verbum imperatiuum *Baptizetur*, vel per indicatiuum *Baptizatur* cum expreſſione, *Manibus meis*; adeoque prout à Concilio refertur, in ipſa forma ſignatè exprimatur actus miniſtri: tamen prout de facto ipſi nunc ea in baptizando vtuntur, illam non proferunt per verbum imperatiuum, ſed per verbum indicatiuum, abſque prædicta expreſſione, *Manibus meis:* ſic enim habet vt ex eorum Rituali conſtat: Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ὁ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Quod à fortiori conſtat ex forma ſacramenti Confirmationis, quam ſine vllo verbo proferunt hoc pacto σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου.

Actus miniſtri debet exercitè exprimi.

Concilium Florentin.

Forma Baptiſmi Græcorum.

72. Neque huic Reſponſioni obſtat, quod eodem modo ſufficeret ad ſacrificium in Euchariſtia exprimendum ipſa exercita ac myſtica ſeparatio corporis à ſanguine, abſque verbis ſanguinis effuſionem ſignificantibus. Nam adhuc talis Myſtica ſeparatio corporis à ſanguine facta ſub ſpeciebus panis & vini eſt indifferens ad repræſentandùm hoc ſacramentum vel tantùm ſub ratione perfecti conuiuij ſpiritualis, in quo cibus diſtinguitur à potu; vel etiam ſub ratione ſacrificij, quod tantùm per ſanguinis effuſionem, ad denotandam poteſtatem, quam Deus in vitam & mortem habet, exprimitur. Debet enim ſacramenti forma, ſaltem vt coniuncta materiæ non ampliùs eſſe indifferens, ſed determinata ad propriam ſacramenti, cuius ſymbolum eſt, naturam exprimendam. Sunt namque ſacramenta certa ſymbola eorum, quæ per ipſa in anima geruntur. Cùm igitur forma baptiſmi Græcorum vt coniuncta cum actione ablutiua miniſtri determinatè, etſi non ſignatè, exercitè ſaltem exprimat actum miniſtri, erit vt coniuncta cum materia ſufficienter expreſſiua naturæ Baptiſmi. Contrà verò, cùm in Euchariſtia forma corporis & ſanguinis, etiam vt coniuncta cum ſpeciebus ſeparatis panis & vini, ne quidem exercitè exprimat determinatè naturam ſacrificij, ſed potiùs ſpiritualis conuiuij, non poterit abſque verbo exprimente ſanguinis effuſionem eſſe ſufficiens forma Euchariſtiæ, prout hæc inſtituta eſt in ſacrificium. An autem verbum *Abſoluo* in ſacramento Pœnitentiæ coniunctum cum confeſſione peccatorum ſit determinatum ſignum ſufficienter expreſſiuum principalis effectus huius ſacramenti, dicemus tomo ſequenti.

73. Ex dictis patet ad rationes dubitandi initio poſitas. Ad primam negandum eſt, Eccleſiam mutare poſſe materias aut formas ſacramentorum, vt formaliter à Chriſto inſtitutas. Ad probationem autem negandum eſt, Concilium irritando conſenſum clandeſtinum, qui antea erat ſufficiens materia Matrimonij, mutaſſe materiam ſacramenti, prout formaliter à Chriſto inſtituta eſt. Nam Chriſtus pro materia huius ſacramẽti inſtituit mutuum conſenſum coniugum, quatenus eſt legitimus quidam ac ciuilis contractus: & quia in eſſe legitimi ac ciuilis contractus pendet ab humana inſtitutione, Eccleſia mutãdo cõſenſum clandeſtinum in publicum; fecit, vt qui antea ex authoritate humana erat legitimus contractus, ex eadem authoritate humana nũ ampliùs eſſet futurus legitimus contractus. Hoc autem Eccleſia facere potuit propter vniuerſalem poteſtatem, quam in ordine ad bonum ſpirituale animarum ſupra totam Chriſtianam Rempublicam, in condendis

Eccleſia non mutat materias aut formas vt formaliter à Chriſto inſtitutas.

nouis,

Digitized by Google

nouis, abrogandiſque antiquis legibus habet. Mutata igitur legitimitate contractus ab Eccleſia, ſtatim deſijt clandeſtinus conſenſus eſſe materia ſacramenti Matrimonij: & è contra, ſolus publicus conſenſus coniugum cœpit eſſe propria materia illius à Chriſto inſtituta. Vt quia voces in ſignificando pendent ex humana inſtitutione, ſi hæ voces: *Ego te Baptizo*: publica authoritate deſinerent ſignificare, quod de facto ſignificant, & aliæ loco ipſarum ſubrogarentur, quæ idem ſignificarent, quod ipſæ nunc ſignificant: tunc non hæ, quæ de facto ſunt, ſed aliæ his ſubrogatæ eſſent propria forma Baptiſmi à Chriſto inſtituta: nam Chriſtus inſtituit illas in forma Baptiſmi, præſuppoſita earum ſignificatione dependenter ab inſtitutione humana, quâ variatâ, deſineret eſſe forma Baptiſmi à Chriſto inſtituta.

S. Thomas.

74. Ad 2. rationem dubitandi Reſpondet S. Thomas 3. p. q. 66. art. 6. ad 1. & reliqui Scholaſtici in 4. diſt. 3. tunc Apoſtolos ex peculiari diſpenſatione Dei vſos fuiſſe tali forma Baptizandi, vt nomen IESV, tunc gentibus exoſum, venerabile redderetur per hoc, quod ad eius inuocationem Spiritus ſanctus in Baptiſmo daretur. Cæterùm dubitat Scotus in 4. diſt. 3. q. 2. circa finem *§. tertio*, an etiam nunc talis forma baptizandi eſſet valida. Quod dubium indeciſum relinquit, putatque tic baptizatum ſub conditione eſſe rebaptizandum. Sed omninò dicendum eſt, talem baptiſmum ſub tali forma nunc collatum fore inualidum, adeoque repetendum: quoniam ceſſante diſpenſatione, lex obligat, vt fuit à Legiſlatore primò condita: cùm igitur hoc tempore ceſſet diſpenſatio, lex Baptiſmi obligat ſub forma à Chriſto Legiſlatore inſtituta Matth. vlt. quæ eſt in nomine omnium Diuinarum perſonarum diſtinctè expreſſarum. Eadem ratione nunc inualidum eſſet ſacramentum Confirmationis collatum per ſolam impoſitionem manus, ſicut per diſpenſationem tempore Apoſtolorum conferebatur.

Scotus. *Matth. vlt.*

75. Ad 3. rationem dubitandi abundè patet ex dictis, materias & formas ſacramenti Ordinis non fuiſſe à Chriſto inſtitutas in particulari & in ſpecie, ſed tantùm in vniuerſali & in genere ſub ratione ſigni ſenſibilis expreſſiui poteſtatis, quæ per Ordinem traditur, & per verba hoc ipſum ſignificantia: quod etiam confirmat authoritas Innocentij IV. in eadem ratione dubitandi allata. Hæc me Viennæ Auſtriæ ſcribente, Romæ ſcriptum eſt, poſt longum ac diligens examen iuſſu ſummi Pontificis Vrbani VIII. Romæ habitam, omnes materias & formas Ordinum, quæ hactenus in Ritu Greco ſeruatæ & adhibitæ ſunt, quæque in eorum Euchologio habentur, approbatas & confirmatas fuiſſe, nihilque in eis immutatum fuiſſe.

SECTIO V.

Quæ mutatio facta in ſacramentis irritet ſacramentum?

S. Thomas. Bonauent. Richardus. Argentin. Marſil.

76. PRIMA ſententia S. Thomæ 3. p. q. 60. art. 8. Bonauent. in 4. diſtinct. 3. art. 2. q. 3. Richardi art. 2. q. 3. Argentinæ q. 1. art. 3. Marſilij q. 3. art. 4. affirmantium, hoc ipſo quòd miniſter addit, vel demit aliquid, etiam non neceſſarium, animo inducendi nouum ritum, irritari ſacramentum, non ex defectu formæ, vel materiæ, quando quod additur, vel demitur, non eſt corruptiuum formæ, aut materiæ; ſed defectu intentionis miniſtri, qui dum addit, vel demit aliquid formæ, aut materiæ à Chriſto inſtitutæ animo inducendi nouum ritum, non poteſt intendere, quod Chriſtus & Eccleſia intendit, ſed potiùs quod ipſe errando putat. Mouentur citati authores ad hoc aſſerendum authoritate Zachariæ Papæ, qui capite *Retulerunt*, de Conſecratione diſt. 4. definit, Sacerdotem, qui in hac forma baptizauit: *In nomine Patria, Filia, & Spiritua ſancta*, verè baptizaſſe, ſi tantùm imperitia linguæ Latinæ id dixit; ſecus, ſi animo introducendi errorem.

Zacharias Papa.

Durandus. Paludanus. Sotus.

77. SECVNDA ſententia Durandi in 4. diſt. 3. q. 2. num. 4. Paludani q. 1. *§. tertium principale*: Soti diſt. 1. q. 1. art. 8. & diſt. 3. q. vnica art. 5. aſſerentium, tunc additione, vel ſubſtractione alicuius vocis nõ neceſſariæ animo inducendi nouum Ritum, irritari ſacramentum, quando cum eo animo non manet intentio faciendi, quæ facit Eccleſia; ſecus quando cũ tali animo manet intentio faciendi quod facit Eccleſia, quia tunc priuatus error miniſtri nõ officit ſacramento. Probatur hæc ſententia: quoniã Græci animo introducendi nouum ritum baptizant illa forma: *Baptizetur, ſeu baptizatur talis ſeruus Chriſti In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti*. Conſecrant in fermentato: & in forma Corporis addunt illa Verba tanquam neceſſaria, *Quod pro vobis traditur*: & tamen Eccleſia Romana declarat, eos verè baptizari, & validè conſecrare, vt conſtat ex Concilio Florentino in Decreto de inſtructione Armenorum. Igitur ſola mutatio accidentalis, etiam cum animo inducendi nouum ritum, ſacramentum non irritat. Pro declaratione,

Concilium Florentin.

78. Notandum, Sacramentum ex citato Concilio *§. quinto*, tripliciter poſſe irritari. Primò defectu intẽtionis Miniſtri. Secundò defectu materiæ. Tertiò defectu formæ. Nã ſicut hæc tria concurrunt ad ſacramenti validitatem, primum vt cauſa efficiens ſeu applicans, poſteriora duo vt cõſtituentia, ita ex defectu ſingulorum poteſt irritum reddi. Porrò intentio ad ſacramenti validitatem requiſita ſufficit, vt ſit tantùm virtualis faciendi, quod fecit Chriſtus, vel facit Eccleſia.

Digitized by Google

Priuatus error cum ſufficienti intentione.

79. Dico 1. Poteſt quis cum priuato errore habere ſufficientem intentionem perficiendi ſacramentum. Fundamentum: quia poteſt quis cum priuato errore, & animo inducendi nouum ritum circa accidentalia, retinere ſufficientem intentionem circa eſſentialia ſacramenti, vt conſtat exemplo Græcorum, qui, quoniam cum errore & animo inducendi nouum ritum circa accidentalia Baptiſmi, & Euchariſtiæ, retinent ſufficientem intentionem circa eſſentialia, validè baptizant & conſecrant. Ratio eſt: quia ſicut non quiuis defectus materiæ aut formæ, ſed ſolus ſubſtantialis ſacramentum irritat: ita non quiuis defectus intentionis, ſed tantùm circa ſubſtãtialia officit ſacramento. Eſt enim intentio neceſſaria ſacramento propter ipſam materiam & formam, cùm ſit earum applicatio. Igitur quamdiu ſtat intentio circa ſubſtantialia ſacramenti, ſtat circa ipſum ſacramentum.

Si redundet in ſubſtantialia, irritat ſacramentum.

80. Dico 2. Quando error circa accidentalia redundat in ſubſtantialia, irritat ſacramentum, non defectu intentionis circa accidentalia, ſed circa ſubſtantialia. Redundat autem in ſubſtantialia primò, quando accidentalia putata eſſentialia ad ſacramentum conficiendum non adhibentur. Vt ſi Græcus putet illa verba, *Quod pro vobis traditur*, eſſentialia, & nihilominus ea ad conſecrandum non adhibeat, deficit ab intentione circa eſſentialia, etiamſi nihil eſſentiale omittat: eò quòd moraliter nequeat habere intentionem perficiendi ſacramentum, qui ſciens & volens omittit accidentalia putata eſſentialia: cùm non poſſit quis habere practicam & efficacem intentionem aſſequendi finem, qui ſcienter omittit media ad finem neceſſaria. Dixi, *moraliter*: nam Metaphyſicè poſſet quis habere hanc voluntatem, volo per hæc verba efficere, quidquid per ea effici poteſt, tametſi ego putem, per ea nihil effici. Quæ voluntas ſufficeret ad ſacramenti validitatem.

81. Secundò redundat error circa accidentalia in ſubſtantialia, quando verba formæ ſunt æquiuoca, & ex accommodatione vſus accipi poſſunt in verum ſenſum: ex intentione tamen proferentis detorquentur ad ſenſum contrarium ſignificationi verborum ſacramentalium. Nam tunc error, qui alioqui eſſet circa accidentalia, ex intentione proferentis redundat in ſubſtantialia. Talia ſunt illa verba à Pontifice relata: *In nomine Patria, Filia, & Spiritua ſancta*: quæ prolata ex imperitia linguæ Latinæ ſufficiunt ad validitatem Sacramenti, quia ex accommodatione vſus idem ſignificant apud circumſtantes, quod hæc: *In nomine Patris, Filij, & Spiritus ſancti*. Si verò ex intentione proferentis detorqueantur ad ſenſum falſum, quem verba ipſa præ ſe ferunt, ſacramentum eſt nullum, defectu intentionis circa eſſentialia: quia ſic proferens non intendit verum ſignificatum, quod ex accommodatione vſus & circumſtantiarum adſtantes intelligunt. Iuxta hanc doctrinam explicantur Doctores primæ ſententiæ, & definitio ipſa Zachariæ Pontificis. Atque hæc de mutatione circa intentionem.

Si materia amittat cõmunem vſum, eſt mutatio ſubſtantialis.

82. Dico 3. Quotieſcunque materia ita mutatur, vt moraliter amittat communem vſum, in quo primò fuit à Chriſto inſtituta, mutatio eſt ſubſtantialis; ſecus quando talem vſum non amittit. Fundamentum eſt: quia Chriſtus materias ſacramentorum inſtituit in rebus communibus, vt eſſent magis obuiæ miniſtris: ergo quotieſcunque talem vſum amittunt, mutantur ſubſtantialiter: quia amittunt vſum à Chriſto principaliter intentum.

Innocentius III. *S. Thomas.* *Syluester.*

83. Ex his deducitur 1. Validum eſſe Baptiſma collatum in aqua ſulphurea, lixiuio, expreſſa ex luto, ex glacie, quæ fluxit ex latere Chriſti: nam hæc, vt definit Innocentius III. capite *In quadam*, de Celebratione Miſſarum, & docet S. Thomas 3. par. q. 66. art. 4. ad 3. fuit vera aqua: omnes enim iſtæ aquæ habent eundem communem vſum abluendi, licet ſint accidentaliter alteratæ: contrà verò non eſſe validum collatum in aqua roſacea, alchimica, ſputo, ſudore, vrina, phlegmate, lachrymis: addit Syluester Verbo *Baptiſmus* quæſt. 2. num. 7. neque ex ſale reſoluta: ſed oppoſitum eſt probabilius.

84. Deducitur 2. Non confici ſacramentum Euchariſtiæ in maſſa farinæ, aquæ tantùm permixta, aut in alio pane, quàm ex tritico; neque in alio vino, quàm ex vite: non enim hæc habent communem vſum panis & vini.

Si forma varies principale ſignificatum eſt mutatio ſubſtantialis.

85. Dico 4. Quotieſcunque forma variata mutat principale ſignificatum verborum, in quo ſunt à Chriſto inſtituta, mutatio eſt ſubſtantialis; ſecus ſi principale ſignificatum non mutat. Fundamentum eſt: quia verba ſunt propter ſignificata, propter quæ in oratione aſſumuntur: ergo illa mutatio erit ſubſtantialis, quæ variat principale ſignificatum propoſitionis.

Sotus.

86. Porrò ſex modis fieri poteſt mutatio in vocibus. Primò per commutationem in alias voces, vel materiales diuerſi, aut euſdem idiomatis, idem ſecundùm eandem rationem ſignificantes: & hæc ſemper eſt accidentalis. Notat autem Sotus, has voces debere eſſe publica authoritate & vſu receptas, quoniam in his ſacramentorum formas Chriſtus inſtituit: vnde non eſſent validæ, ſi priuata tantùm authoritate eſſent inſtitutæ. Hinc infertur, etiamſi forma componatur ex vocibus diuerſi idiomatis, modò ſignificatio principalis non varietur, validam eſſe: ita Caietanus 3. p. quęſt. 60. art. 2. Aureolus in 4. diſtinct. 3. art. 2. quæſt. 2. condit. 1. Marſilius quæſtione 3. artic. 4. concluſ. 2. Vel mutatio fit in voces formales, diuerſa, aut idem, ſub diuerſa tamen ratione ſignificantes: & hæc mutatio ſi fiat circa ſignificatum principale, ſemper eſt ſubſtantialis. Hinc

Caietanus. *Aureolus.* *Marſilius.*

deducitur,

Digitized by Google

deducitur, formam illam Baptiſmi: *In nomine Genitoris, Geniti, & Spirati*, non eſſe validam: ita Bonauentura in 4. diſt. 3. art. 2. q. 3. Scotus q. 2. §. *Tertio:* Aureolus art. 2. q. 2. cond. vlt. Durandus q. 2. n. 5 Argentinas q. 1. art. 3. Marſilius loco præcitato: Sotus diſt. 3. art. 5. contra Caietanum 3. par. q. 66. art. 5. Ratio eſt: quia variatur modus ſignificandi quoad principale ſignificatum: exprimit enim perſonas diuinas per actus notionales, cùm tamen Chriſtus expreſſerit per proprietates perſonales. A fortiori nec erit valida illa: *In nomine Trinitatis:* quia confuſè & indeterminatè importat diuinas perſonas: ſicut nec iſta: *In nomine Paternitatis, Filiationis, & Spirationis paſſiuæ:* quia mutat concretum in abſtractum. Valet tamen hæc: *In nomine Patris, Ieſu Chriſti, & Spiritus Paracleti:* eſt Caietani & Soti locis citatis. Ratio, quia Chriſtus eſt nomen Filij ſub ratione hypoſtaſis: ſecùs, ſi dicatur, *in quantum homo:* quia tunc ſignificatum formale limitatur ad naturam humanam.

Bonauentura. Scotus. Aureolus. Durandus Argentinas. Marſilius. Sotus.

87. *Obycies* 1. Authoritatem Ambroſij, Bernardi, & Nicolai Pontificis: quorum primus libr. 1. de Spiritu ſancto cap. 3. Baptiſmum collatum tantùm in nomine Chriſti ait eſſe validum: quia *ſi Chriſtum*, inquit, *dicas, & Deum Patrem, à quo vnctus eſt Filius, & ipſum, qui vnctus eſt, Filium, & Spiritum, quo vnctus, deſignaſti.* Secundus Epiſt. 340. interrogatus, an validum fuerit Baptiſma in hac forma collatum: *Baptizo te in nomine Dei, & Sancta & vera Crucis:* Reſpondet affirmatiuè. Tertius cap. *à quodam Iudæo*, de Conſecratione diſtinct. 4. Conſultus, an Baptizati à Iudæo eſſent rebaptizandi: Reſpondet: *Si nomine Sanctæ Trinitatis, vel tantùm in Chriſti nomine, ſicut in actibus Apoſtolorum legimus, baptizati ſunt, conſtat eos non eſſe denuo baptizandos.*

Ambroſius. Bernardus. Nicolaus Pont.

88. Ad hæc communis Reſponſio Scholaſticorum eſt, Bernardum nomine Dei non excludere perſonas diuinas: adiectionem autem illam, *& Sanctæ Crucis*, non irritare Sacramentum: quia non ponitur vt modificatiua præcedentium: Ambroſium verò, & Nicolaum loqui ex peculiari reuelatione Spiritus ſancti; loquuntur enim de forma Baptiſmi collata tempore Apoſtolorum, quæ ex ſpeciali inſtinctu Spiritus ſancti, ad venerabile reddendum Sanctiſſimũ nomen Chriſti, ſolius Chriſti nomine expreſſa valida erat, vt docet Catechiſmus Romanus de Baptiſmo. Cæterùm cùm Pontifex ait, Baptiſmum collatum in nomine Trinitatis eſſe validum, à nomine Trinitatis non excludit perſonas diſtinctè explicatas, ſed illas compendioſo nomine *Trinitatis* ſubintelligit.

89. Secundò variari poteſt ſacramenti forma per additionem. Et tunc ſi quæ ſuperadduntur ſunt falſa, & ipſum principale ſignificatum formæ modificant, mutatio eſt ſubſtantialis. Vt in forma Baptiſmi Arianorum, *Baptizo te in nomine Patris maioris, Filij minoris* &c. Dixi, *ſi ſunt falſa:* quia ſi ſunt vera, ſacramentum non irritant, quia non falſificant ſignificatum formæ: vt ſi quis dicat: *Ego te Baptizo in nomine Patris ingeniti, Filij geniti.* Dixi, *ſi modificant principale ſignificatum formæ* &c. quia ſi quæ ſuperadduntur non modificant principale ſignificatum formæ, ſed ſolùm apponuntur vt expreſſiua tantùm priuati erroris ipſius miniſtri, ſacramentum non irritant: vt ſi baptizans dicat: *Ego te Baptizo In nominè Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, quos ego non credo:* modò non tollat debitam intentionem faciendi quod facit Eccleſia, verè Baptizat. Secùs ſi dicat: *Ego te Baptizo In nomine Patris, Filij, Beatæ Virginis, & Spiritus ſancti.* Nam ſuperadditum *Beatæ Virginis*, modificat ly *In Nomine:* & conſequenter non ſolùm intelligitur in virtute Dei, ſed etiam, Virginis, quod falſum eſt.

90. Cæterùm duo in hac mutatione diligenter notanda ſunt: Vnum eſt, vt quod additur, modificet ſignificatum principale, illudque falſum reddat: alioqui ſi quod additur non modificet ſignificatum principale, ſed ſolùm accidentale, non erit mutatio ſubſtantialis, ſed accidentalis: vt ſi quis Baptizans falsò dicat, *Ego Rex te Baptizo.* Ratio eſt: quia ſicut vox accidentalis poteſt ſimpliciter omitti, ita & falſificari, abſque præiudicio formæ ſubſtantialis.

91. Alterum eſt, ad hoc vt additum ſubſtantialiter falſificatiuum reddat inualidam formam, debet illam modificare: alioqui, ſi illam non modificat, non reddit inualidam. Modificat autem formam, quando ex intentione proferentis additum connectitur cum præcedentibus verbis formæ, ita vt ex verbis formæ & ſuperadditis fiat vna propoſitio. Non modificat formam, quando quod ſuperadditur, ex intentione proferentis non connectitur cum prioribus verbis formæ, ſed profertur tanquam propoſitio diſtincta à forma. Exemplum primi: ſi quis poſt prolatam formam Baptiſmi, *In nomine Patris, Filij, & Spiritus ſancti*, addat, & *Beatæ Virginis*; intendendo poſtrema verba connectere cum prioribus, componendo ex illis vnam propoſitionem. Exemplum ſecundi: ſi poſtrema verba proferens non connectat cum prioribus, ſed illa enuntiet tanquam diſtinctam propoſitionem à forma. Ratio huius eſt: quia quando ſuperadditum modificat formam, extrahit illam à ſuo ſignificato, & facit eam ſtare pro alio ſignificato. Vnde ſi tale ſignificatum, ad quod forma modificata transfertur, variat principalem ſenſum formæ, falſificat formam, eamque inualidam reddit: quia cùm forma ſit à Chriſto inſtituta propter ſignificationem formalem, ſi illa eſſentialiter falſificatur, non poterit eſſe valida.

92. Confirmatur. Non eſt valida forma, ſi ab ea tollatur aliquod ſignificatum eſſentiale: ergo nec erit valida, ſi ipſum eſſentiale

ſignificatum falſificetur: quia tunc tollitur ſignificatum, in quo fuit à ſuo inſtitutore impoſita. Perinde enim eſt, tollere ſignificatum principale formæ, atque illud in aliud falſum ſignificatum detorquere. Etenim ſiue à forma Euchariſtica tollas, *Corpus meum:* ſiue illud modificatum per aliquod ſuperadditum, Exempli cauſa, *Aëreum*, transferas ad aliud corpus ſignificandum, quàm ad quod fuit à Chriſto impoſitum, ſemper falſificatur forma, eaque inualida redditur ad ſacramentale ſymbolum cõſtituendum. Cæterùm notandum, non falſificari formam, ſi proferens priuato errore putet, illam non ſignificare, id quod reuera ſignificat, ſed aliud longè diuerſum, modò talem errorem voce non exprimat, & vniuerſalem ſaltem intentionem habeat faciendi, quod per talem formam, Chriſtus, vel Eccleſia intendit. Nam tunc etiamſi proferens erret, quia tamen applicat omnia, quæ ad ſacramentum perficiendum neceſſaria ſunt, non irritatur ſacramentum.

93. Dices. Verba, quæ adduntur poſt formam, inueniunt illam integrè prolatam: ergo non poſſunt eam inualidare. Cõſequentia probatur: quia forma ſacramentalis operatur vt cauſa naturalis, quæ ſtatim atque completè exiſtit, ſuum effectum producit: ergo verba, quæ poſt totam formam prolatam ſuperadduntur, non poſſunt illam inualidam reddere, cùm iam ſupponant illam ſuum effectum produxiſſe. Reſp. diſtinguendo Antecedens: inueniunt illam integrè prolatam materialiter, concedo; formaliter ſeu ſignificatiuè, quo pacto proferri debent verba formæ, vt per ea proferens dicatur loqui, nego. Nam tunc formaliter ſeu ſignificatiuè abſoluitur forma, quando abſoluitur ipſius formalis ſignificatio. Cùm igitur ex intentione proferentis ſignificatio verborum formæ connectatur cum ſubſequentibus verbis ſuperaddendis, non abſoluitur ſignificatio formæ, niſi per verba ſuperaddita: ac proinde verba ſuperaddita non inueniunt formam abſolutam, ſed potiùs ſuſpenſam quoad formalem ſuam ſignificationem, adeoque ineptam ad cauſandum, cùm non cauſet, niſi ipſius formali ſignificatione completa.

94. Instabis. In ſignificatione verborum potiùs habenda eſt ratio audientis, quàm proferentis, cùm verba inſtituta ſint ad ſignificandum alteri: ergo formæ ſignificatio non tam attendenda eſt penes intentionem proferentis, eam connectentis, vel non connectentis cum verbis ſubſequentibus, quàm penes audientes apprehendentes illam vt connexam, vel vt non connexam cum verbis ſubſequentibus.

95. Reſp. Ad falſificandam formam ſacramenti vtrumque requiritur, & intentio proferentis verba formæ ad falſum ſenſum detorquentis, & verba aliqua hanc ipſam falſificationem ſufficienter exprimentia. Vnde ſi quis ſolâ internâ mente ea ad falſum ſenſum detorquear, modò cum hac priuata intentione virtualem & implicitam retineat intentionem circa verum ſenſum formæ, non irritabitur ſacramentum. Cõtra verò, ſi verba, quæ ſuperaddũtur ex ſe ſint ſufficiens ſignum falſificationis formæ, ſi tamen falſificatio à proferente non intendatur, non falſificabitur forma: vt in exemplo allato, ſi quis dicat: *Ego te Baptizo In nomine Patris, Filij, & Spiritus ſancti, & beata Virginis*, non intendendo poſtrema verba connectere cum prioribus, ſed illa tanquam diſtinctam propoſitionem à priori enũciare, non irritabitur forma: quod expreſsè docuit S. Thomas 3. p. q. 60. art. 8. in Corpore circa finem. Ratio prioris eſt: quia priuatus error non obſtat ſacramento, dummodo ad illud perficiendum adhibeantur omnia neceſſaria. Ratio poſterioris eſt: quoniam formalis ſignificatio verborum põdet à proferente, cùm per ea debeat proferens loqui, ſuaque animi ſenſa promere. Vnde non ſat eſt, ea materialiter tantùm proferre, ſed etiam ſignificatiuè & formaliter, intendendo ſaltem implicitè & confusè ſignificationem ipſorum: alioqui ea non proferret modo humano, quo pacto proferenda ſunt ex Chriſti inſtitutione.

96. Tandem in hoc genere mutationis dubitari poteſt: An ille, qui errat in ſignificatione vocis, ex priuato errore intendens aliam ſignificationem contrariam veræ, verum conficere poſſit ſacramentum. Vulgare exemplum eſt, ſi quis ex ignorantia exiſtimet particulam *Hic*, quæ in forma calicis ponitur, non eſſe pronomen Chriſti ſanguinem demonſtrans, ſed aduerbium localem præſentiam ſignificans, eamque ſignificationem Sacerdos intendens hanc vocem proferat, an verè conſecrare poſſit.

97. Negant aliqui eò quòd hæc particularis intentio de falſa ſignificatione formæ ſtare non poteſt cum vniuerſali intentione de vera ſignificatione eiuſdem: nam hęc deſtruit illam, cùm illi directè opponatur. Alij, *quibus magis aſſentior*, affirmant, poſſe cum tali errore priuato & particulari intentione de falſa ſignificatione vocis adhuc retineri vniuerſalem virtualemque intentionem, ſaltem implicitam & confuſam de vera ſignificatione eiuſdem vocis. Non enim qui ex priuato errore falſam habet intentionem de ſignificatione vocis, hoc ipſo retractat virtualem intentionem, quam implicitè habet ſignificandi per ea verba, quod Chriſtus ſignificari voluit. Neque neceſſum eſt, ad verba humano modo proferenda, explicitè, ac diſtinctè eorum ſignificationem intendere, ſed ſufficit ſi tantùm implicitè & confusè: nam ſi quis ſignificationem horum verborum: *Ego te Baptizo In nomine Patris, Filij, & Spiritus ſancti*, prorſus ignoret, vt ſi ea in Hebræa lingua proferret, qui nunquam Hebræam didicit, modo virtualem intentionem habeat per ea ſignificandi, quod Chriſtus ſignificari voluit, accedente debitâ materiâ, verum conficit Baptiſmum.

Qui errat in ſignificatione vocis ex priuato errore conficit verum ſacramentum.

98. Tertiò mutatio fit per ſubſtractionem: & tunc diligenter aduertendum eſt, an

vox,

Digitized by Google

vox, quæ ſubtrahitur, tollat, aut mutet principale ſignificatum formæ. Vt quia in forma Baptiſmi principale ſignificatum eſt ablutio animæ in virtute Trinitatis expreſsè ſignificatæ, ſi omittatur aliqua ex his particulis, *Te, Baptizo, nomine, Patris, Filij, Spiritus ſancti:* nullum fit ſacramentum: ſecus ſi omittantur reliquę. Idem iudicium eſto de cæteris ſacramentis, præſertim in quibus habemus formas in ſpecie à Chriſto determinatas. Addo hoc propterea ſacramenta, quorum formæ non ſunt in ſpecie à Chriſto, ſed ab Eccleſia determinatæ. Nam in ijs attendendum eſt, quænam voces Eccleſia aſſumpſerit ad ſignificandam naturam ſacramenti, cuius implicita tantùm ſignificatio ſufficit, vt ſuprà vidimus. Hoc autem cognoſci poteſt ex continua praxi & ritu Eccleſiæ, præſertim ſi in eo vtraque Eccleſia Latina & Græca conueniant. Non deſunt ex Scholaſticis qui dicant, ſi puer, aut miniſter moriatur ante abſolutam formam eſſentialem Baptiſmi, talem puerum fore Baptizatum, ſupplente Deo defectum formæ: quod idem dicent, ſi ante eſſentialem formam abſolutionis moriatur pœnitens aut ſacerdos. Verùm cum hęc nobis certa reuelatione non conſtent, non poſſunt vt certa aſſeri, ſed tantùm vt pia credi.

Mutatio formæ fit per corruptionem verborum.

99. Quartò per corruptionem verborum, quæ tanta eſſe poteſt, vt variet ſenſum formæ. Quod accidit, quando verba neque hic & nunc in tali materia & circumſtantijs prolata, reddunt verum ſenſum apud circumſtantes, quod frequenter euenit inquit S. Doctor 3. par. q. 60. art. 7. ad 3. quando corruptio fit initio dictionis; ſecus quando fit in fine dictionis.

S. Thomas.

Et per ſimplicem tráſpoſitionem &c.

100. Quintò, per ſimplicem tranſpoſitionem verborum, aut conſtructionis actiuæ in paſſiuam, & vice verſa. Et in hac, ſi retineatur idem ſenſus, mutatio eſt accidentalis: vt *baptizetur* vel *baptizatur ſeruus Chriſti*, quæ eſt forma baptizandi Græcorum: *Abſoluere à peccatis tuis* &c. *In nomine Filij, Patris & Spiritus ſancti*, nã licet in diuinis ordo perſonarum ſit eſſentialis, id tamen ſufficienter exprimitur per nomina ipſa *Patris & Filij*, quomodocunque in propoſitione collocata: ita Scholaſtici ferè omnes in 4. diſt. 3. Bona. ar. 2. q. 3. in fine, Scotus q. 2. §. *De quarta*, Argent. q. 1. art. 3. Aureol. art. 2. q. 2. Durand. q. 2. n. 9. Marſil. q. 3. ar. 4.

Bonauent. Scotus. Argentin. Aureolus. Durandus. Marſilius.

Et per interruptionem.

101. Sextò per interruptionem. Et tunc ſi interruptio tanta eſt, vt moraliter non cenſeatur ex verbis antecedentibus & conſequentibus componi vna oratio, ſacramentum fit irritum.

Innocentius IV. Felinus.

102. Ex his patet quàm falſo Innocentius IV. & Felinus putent, poſſe materiam & formam in vna Eccleſia ſufficere, quæ tamen non ſufficiat in alia, vt ſi Latinus baptizaret in forma Græcorum, aut conſecraret in fermentato, nihil effecturum, eſt enim hoc contra Florentinum. Et ratio eſt, quia Eccleſia non accepit à Chriſto poteſtatem excellentiæ inſtituendi ſacramenta, ſed miniſterialem tantùm exequendi, quod Chriſtus inſtituit; efficere igitur non poteſt, vt quod in in vno loco ad ſacramentum non ſufficit, ſufficiat in alio. Nec dici poteſt, Chriſtum pro varijs Eccleſijs varia inſtituiſſe ſacramenta. Nam Chriſtus inſtituit vnam Eccleſiam. Cuius, teſte Paulo ad Epheſ. 4. *Vnus eſt Deus, vna Fides, vnum Baptiſma*, ergo vna omnium inſtitutio.

Forma, quæ ſufficit in vna Eccleſia, ſufficit etiam in alia.

Florentin.

Ad Eph. 4.

DISPVTATIO III.

De neceſſitate Sacramentorum.

1. NOn quærimus hîc de neceſſitate ſacramentorũ ſimpliciter, certum enim eſt, ea non fuiſſe neceſſaria ſimpliciter, cùm potuerit alijs vijs ac modis Deus homines ad æternam ſalutem dirigere; ſed de neceſſitate ſecundum quid, quæ conuenientia dici ſolet. Poteſt autem de hac ſacramentorum conuenientia diſputari in ordine ad omnes ſtatus, in quibus natura humana aut de facto eſt, aut futura fuiſſet, ſi peccatum non interueniſſet. Nam certum eſt, de facto nullum ſacramentum inſtitutum fuiſſe pro eo tempore, pro quo durauit ſtatus innocentiæ: tum quia ſtatus ille breuiſſimus fuit, pro quo nullo opus fuit ſacramento: nam ſi quod fuiſſet, fuiſſet ſacramentum Matrimonij: hoc autem non fuiſſe in eo ſtatu ſacramentum, infrà oſtendam. Tum quia nullum habemus fundamentum id aſſerendi; quia cùm res iſta pendeat ex ſola reuelatione diuina, verſatur enim circa factum, quod à ſola liberà voluntate Dei pendet, quæ ſine reuelatione nobis conſtare non poteſt, non poterit ſine authoritate aliqua in reuelatione Dei fundata, quæ de hac re nulla eſt, probabiliter aſſeri. Certum etiam eſt, neque in ſtatu gloriæ, quando homines futuri ſunt cum ſuis corporibus in cæleſti regno, futura eſſe ſacramenta: quia cùm hæc inuoluant obſcuritatem latentium Myſteriorum, quæ ſub ſenſibilibus ſymbolis credenda proponuntur, repugnant illi ſtatui, in quo ceſſat obſcura notitia fidei, eique ſuccedit intuitiua viſio eorundem Myſteriorum in Verbo.

Pro ſtatu Innocentiæ nullum ſacramentum fuit: ſed eſſe potuiſſet.

Nec in ſtatu gloria erit.

2. Duplex igitur controuerſia ſupereſt; vna hypothetica, an ſi ſtatus Innocentiæ perſeueraſſet, futura fuiſſent ſacramenta: altera abſoluta, an de facto fuerint aliqua ſacramenta in ſtatu legis naturæ, ſcriptæ, & Euangelicę.

Digitized by Google

Quoniam verò cum ſacramentis annexa ſunt ſacrificia, de his quoque diſputabimus. Et quidem de conuenientia, quę futura fuiſſet in ſtatu Innocentiæ, ſi in eo ſacramenta inſtituta fuiſſent, nulli erit dubium. Nam ille ſtatus, quamuis perfectiſſimis, capax tamen fuiſſet ſacrorum ſymbolorum ſenſibilium, per quorum notitiam homines duci potuiſſent in abſtractam & obſcuram latentium Myſteriorum cognitionem: atque adeo per ea humano modo tali ſtatui non repugnante, de diuinis rebus erudiri, & in gratia doniſque ſupernaturalibus per ea ſuſceptis, quotidie magis ac magis creſcere. Nam ſicut non fuit contra perfectionem illius ſtatus, vt primi homines conſeruationem iuſtitiæ originalis, & totius illius ſtatus felicitatis, tam pro ſe, quàm pro poſteris acciperent dependenter ab abſtinentia vnius pomi ſenſibilis: ita nec fuiſſet contra perfectionem eiuſdem ſtatus, notitiam rerum diuinarum, nec non accrementum eiuſdem iuſtitiæ accipere dependenter à ſignis ſenſibilibus à Deo inſtitutis.

3. Ergo ſola difficultas eſt, an de facto in eo ſtatu futura fuiſſent ſacramenta. Etenim non hoc ipſo, quod aliquid conueniens eſt, futurum eſt: quia cùm hæc liberè pendeant à Deo, etiamſi in eorum inſtitutione maxima eluceat conuenientia, non hoc ipſo tamen affirmare poſſumus, ea in eo ſtatu futura fuiſſe: ſed aliunde id colligere debemus.

Vnde colligi poſſit, an data hypotheſi, Deus aliquid facturus fuiſſet.

4. Duplex autem eſt principium, ex quo colligere poſſumus, an data aliqua hypotheſi, Deus aliquid in ea facturus, vel non facturus fuiſſet. Primum eſt, grauis aliqua authoritas ſcripturæ aut Patrum, vel traditionis: ſicut præcedente tomo ex Scripturæ & Patrum authoritate oſtendimus Adamo non peccante, Verbum Incarnādum non fuiſſe. Alterum eſt, ex ipſo decreto abſoluto Dei nobis per reuelationem noto, coniectare, quid datâ hypotheſi Deus facturus fuiſſet vi alterius decreti: vti nos in eodem præcitato tomo fecimus, ex decreto abſoluto Dei, quod de facto habuit circa Incarnationem Verbi, probabiliter deduximus, quid vi alterius decreti circa eandem Verbi Incarnationem facturus fuiſſet, peccato non interueniente. Nam etſi nihil cum fundamento affirmare poſſumus, quid Deus facturus eſſet in hac vel illa hypotheſi, vi alterius decreti nullam connexionem habentis cum præſenti, aliquid tamen ſaltem probabiliter affirmare poſſumus, quid facturus eſſet vi alterius decreti connexionem habentis cum decreto præſenti, vt citato loco docuimus. Ex eo enim, quòd de facto Incarnationem decreuit in remedium peccati, & vt Chriſto honorificam, probabiliter deduximus, vel peccato non exiſtente, vel Incarnatione non futura honorifica Chriſto, illam decretam non fuiſſe, etiamſi aliud decretum fuiſſet tunc, quàm ſit nunc: in hac igitur & ſequenti ſectione diſputabimus de prima cōtrouerſia hypothetica, in reliquis diſputaturi de ſecunda abſoluta.

SECTIO I.

An in ſtatu innocentiæ futura fuiſſent ſacramenta?

Sententia affirmans, etiamſi Verbum Incarnatum non fuiſſet.

5. PRIMA ſententia affirmat, futura fuiſſe in eo ſtatu ſacramenta, etiamſi Verbum Incarnatum non fuiſſet. Hanc apud neminem legi: probari tamen poteſt primò: nam Adamus in ſtatu Innocentiæ præſtitiſſet nobis, quæ Chriſtus de facto nobis præſtitit in ſtatu naturæ lapſæ: ſed in ſtatu naturæ lapſæ Chriſtus nobis promeritus eſt, vt non ſolùm iuſtificaremur, & in accepta gratia creſceremus per proprios actus ex opere operantis, ſed etiam ex ipſius meritis, & ex opere operato, medio aliquo ſigno ſenſibili: ergo idem nobis promeruiſſet Adamus in ſtatu Innocentiæ. Maior probatur: nam ſicut tunc Adamus non ſolùm fuiſſet caput phyſicum poſterorum quoad naturalem communicationem naturæ, ſed etiam morale ac meritorium quoad ſupernaturalem transfuſionem gratiæ & donorum: ergo ſicut dependenter ab ipſius meritis transfuſa fuiſſet iuſtitia originalis in poſteros: ita dependenter à meritis eiuſdem conſeruata atque aucta fuiſſet eadem originalis iuſtitia in poſteris, per aliquod ſacrum ſymbolum, vim atque efficaciam gratiam conferendi habens ex ipſius meritis.

6. Secundò, quia non fuiſſent tunc homines deterioris conditionis, quàm ſint nunc quoad ſuſceptionem, & augmentum gratiæ & glorię: ſed nunc homines non ſolùm habent media ſuſcipiendi & augendi ſibi gratiam & gloriam per internos actus virtutum, ſed etiā per externa ſymbola ſacramētalia: ergo etiam tunc non ſolùm habuiſſent media ſuſcipiendi & augendi ſibi gratiam & gloriam per internos actus virtutum, ſed etiam per externa ſymbola ſenſibilia.

7. Tertiò. Adhuc homines in gratia geniti potuiſſent in eo ſtatu peccare: ergo probabile eſt, ſaltem pro ijs inſtituendum fuiſſe ſacramentum, quo faciliùs potuiſſent à peccato reſurgere, & amiſſam gratiam recuperare. Antecedens conſtat: nam ſicut peccarunt primi parentes, non obſtante quòd fuerint in iuſtitia originali à Deo creati: ita peccare potuiſſent poſteri, non obſtante quòd cum eadem iuſtitia originali fuiſſent geniti. Conſequentia verò probatur: nam perfectio illius ſtatus poſtulabat, ne hoc faciliori remedio recuperandi gratiam per peccatum amiſſam careret, alioqui quoad hoc ille ſtatus fuiſſet ab iſto ſuperatus.

8. Confirmatur: nam hoc fuiſſet ad maiorem dignitatem capitis, & ſubordinationem atque obedientiam membrorum erga caput; quam ſubordinationem & obedientiam membrorum erga caput Deus ſemper intendit,

dit, cùm maximè conducat ad exercitium virtutis, & amorem tum capitis erga membra, tum membrorum erga caput, vt poſteri non ſolùm tunc Adamum agnoſcerent vt morale caput quo ad primam infuſionem gratiæ, ſed etiam quoad reparationem illius, ſi fortè illam per peccatum amiſiſſent.

9. Quartò. In eo ſtatu futura fuiſſent ſacrificia, cùm hæc ſint de iure naturæ, quod in omni ſtatu viget: ergo futuri fuiſſent ſacerdotes. Conſequentia probatur, quoniam ad ſacerdotes ſpectat, ſacrificia offerre, Hebr. 5. probabile autem eſt, eos publicè tunc electos & conſignatos fuiſſe cæremonia aliqua ſenſibili, vt à reliquis hominibus diſcriminarentur: & quia *Dei perfecta ſunt opera*, non ſolùm illi fuiſſent externo ſigno à reliquis hominibus diſcreti, ſed interno etiam aliquo ſtemmate ſeu charactere, vti nunc in lege Euangelica conſignantur ſacerdotes.

Hebr. 5.

Sententia affirmans, poſito quod futurus fuiſſet Chriſtus. Suarez. Nugnez.

10. Secvnda ſententia affirmat, futura fuiſſe in eo ſtatu ſacramenta, poſito quòd in eo ſtatu futurus fuiſſet Chriſtus: Eſt Suar. diſput. 3 ſect. 3. Nugnez 3. parte, quæſt. 61. art. 2. difficult. 1. Notat autem ibidem Suar. nullum tunc ſacramentum inſtituendum fuiſſe ante aduentum Chriſti, ſed omnia inſtituenda fuiſſe poſt aduentum ipſius. Probat, quoniam vel ea inſtituenda fuiſſent ante aduentum Chriſti vt cauſa gratiæ, vt ſunt ſacramenta nouæ legis; vel vt ſigna tantùm gratiæ futuræ, dandæ per Chriſtum, vt erant antiqua ſacramenta. Non primo modo; quia cùm ea vim cauſandi gratiam habuiſſent ex meritis Chriſti, tanquam ex cauſa principali; cumque per ſe magis conferat ad dignitatem Chriſti, magiſque ſit rerum naturis conſentaneum, vt virtus inſtrumentaria non communicetur inſtrumentis ſeparatis, niſi per organum coniunctum diuinitatis, congruentius eſt vt nullam vim cauſandi gratiam habitura fuiſſent ante aduentum Chriſti. Nec ſecundo modo: nam vti ſignis ſenſibilibus egenis & vacuis ad eruditionem tantùm, eſt imperfectio pertinens ad legalem ſeruitutem, vt teſtatur Paulus ad Galat. 4. quæ perfectiſſimo illi ſtatui repugnabat.

Ad Gal. 4.

Euchariſtiam futuram fuiſſe putat Suar. &c.

11. Maior difficultas eſt, quænam ſacramenta per hos Authores futura fuiſſent in eo ſtatu. Suar. putat, futurum fuiſſe ſacramentum Euchariſtiæ: cùm hoc ſit maximè expetibile, & à peccato independens, & per ſe primò ordinatum ad coniungendos homines cum Deo. Quod confirmari poteſt: nam motiuum inſtituendi hoc ſacramentum, fuit ſingularis amor, quo Chriſtus dilexit homines, vt conſtat ex illis Verbis Ioann. 13. *Cùm dilexiſſet ſuos, qui erant in mundo, in finem dilexit eos.* Quæ verba dixit Apoſtolus ad ſignificandam vehementiam amoris, quo Chriſtus in vltima cœna hoc ſacramentum inſtituit. Atqui non minori amore Chriſtus dilecturus fuiſſet homines in ſtatu Innocentiæ: ergo etiam tunc hoc ſacramentum in ſignum ſui amoris erga homines inſtituiſſet. Confirmatur, nam manente eodem motiuo manet idem decretum: atqui idem motiuum amoris Chriſti erga homines in hoc ſacramento inſtituendo manſiſſet in ſtatu Innocentiæ: ergo idem manſiſſet decretum.

Ioan. 13.

Alij & Ordinis ſacr.

12. Cum ſacramento Euchariſtiæ, probabile etiam putat, futurum fuiſſe ſacramentum Ordinis, propter connexionem, quam hoc ſacramentum habet cum Euchariſtia: quamquam hoc ſecundum relinquit incertum. Reliqua verò ſacramenta, quia vel peccatum ſupponunt, vt Baptiſmus, Pœnitentia, Extrema-Vnctio, matrimonium, quod per ſe primò inſtitutum eſt ad ſedandam concupiſcentiam, & mutua coniugum onera patienter ferenda; vel peccatum in alio ſaltem connotat, vt confirmatio, quæ datur ad profitendam fidem coram tyranno, qui tunc nullus fuiſſet, in eo ſtatu futura non fuiſſent. Pro qua ſententia citatur Alenſis 4. part. quæſt. 1. memb. 2. art. 1. Scotus in 4. diſt. 1. q. 3. art. 3. Durand. q. 2. n. 9. ſed alia eſt illorum mens, vt infrà conſtabit.

Alenſis. Scotus. Durandus.

Nugnez.

Alij & confirmationis; & pœnitentia.

13. Nugnez præter ſacramentum Ordinis, & Euchariſtiæ, concedit etiam ſacramentum confirmationis, quatenus fuiſſet ad augmentum gratiæ acceptæ: concedere etiam videtur ſacramentum Pœnitentiæ pro ijs, qui in eo ſtatu peccaturi fuiſſent: idque ex ſuppoſitione, quod in eo ſtatu futurus fuiſſet Chriſtus. Nam cæterùm hic author Thomiſticam ſententiam defendit, Adamo non peccante, Chriſtum venturum non fuiſſe, ac proinde nulla in eo ſtatu ſacramenta futura fuiſſe.

Negatur vllum futurũ fuiſſe ſacramentum.

Hugo Victorinus. Alenſis. Bonauent. S. Thomas. Scotus. Richardus. Durandus. Paludanus. Argentin. Herueus. Gabriel. Maior. Sotus. Palatius. Caietanus. Vaſquez. Valentia.

14. Tertia ſententia abſolutè negat, futura fuiſſe ſacramenta in eo ſtatu, ſiue Incarnatus, ſiue non Incarnatus fuiſſet Chriſtus: Eſt Hugonis de S. Victore lib. 1. de Sacrament. par. 9. cap. 3. Alenſ. loco præcitato, S. Bonauent. in 4. diſtinct. 1. art. 1. quæſt. 1. S. Thom. 3. par. q. 61. art. 2. & in 4. diſt. 1. q. 1. art. 2. ad 2. q. 1. Scoti loco ſuprà citato, Richard. ar. 2. q. 1. Durand. q. 2. Palud. q. 3. concl. 2. Argent. q. 2. ar. 2. Herueiq. 4. Gab. q. 2. ar. 2. concl. 1. Maioris q. penult. circa finem, Soti q. 2. ar. 2. Palat. diſp. 2. Caiet. 3. p. loco præcit. Vaſquez diſp. 130. c. 2. Valent. diſp. 3. q. 2. punct. 2.

15. Hæc ſententia vti communior inter Scholaſticos, ita probabilior eſt. Et ſanè quod nulla futura fuiſſent in eo ſtatu ſacramenta, poſita probabiliori ſententia, quòd durante eo ſtatu, Chriſtus futurus non fuiſſet, ab omnibus conceditur, & ex noſtris principijs facilè probatur: nam de facto omnia ſacramenta inſtituta ſunt à Chriſto in remedium naturæ infirmæ, & in gloriam & exaltationem ipſius Chriſti. Igitur Chriſto non Incarnato, nulla futura fuiſſent ſacramenta, ex his, quæ de facto inſtituta ſunt. Antecedens ſupponitur vt certum. Conſequentia verò probatur, nam ſi quod eſſet fundamentum aſſerendi in eo ſtatu futura fuiſſe ſacramenta, illud ex præſenti decreto, quo de facto inſtituta ſunt à Deo ſacramenta, colligere debemus: atque ex præſenti decreto nullum habemus

Digitized by Google

bemus ſufficiens fundamentum, ſed potiùs oppoſitum aſſerendi, futura fuiſſe in eo ſtatu ſacramenta. Nam vi præſentis decreti Deus ſacramenta inſtituit vt inſtrumenta Paſſionis Chriſti, in remedium naturæ infirmæ, vt ijs ad gratiam amiſſam recuperandam iuuaretur; & ſimul in gloriam & exaltationem ipſius Chriſti. Sed Chriſto non Incarnato, & Innocentiæ ſtatu perſeuerante, omnia hæc motiua ceſſaſſent. Ergo nullum habemus fundamentum aſſerendi, tunc futura fuiſſe ſacramenta.

Etiamſi Chriſtus incarnatus fuiſſet. Probat Vaſquez.

16. Difficilius eſt fundamentum aſſignare, cur neque in eo ſtatu futura fuiſſent ſacramenta, poſito quòd Chriſtus Incarnatus fuiſſet. Valſquez hoc aſſignat fundamentum diſp. citata cap. 3 quia vel loquimur de ſacramentis, quæ de facto Chriſtus inſtituit, vel de alijs, quæ tunc futura fuiſſent, ſiue Incarnando, ſiue non Incarnando Chriſto. Si ſermo ſit de his, quæ de facto Chriſtus inſtituit, tunc ſic probat; nullum futurum fuiſſe in eo ſtatu ſacramentum: quoniam etiam ſi Chriſtus tunc Incarnandus fuiſſet, non fuiſſet Incarnandus in carne paſſibili, nec pro hominibus moriturus fuiſſet: ergo id, quod de facto ex merito Paſſionis & mortis ipſius habuimus, tunc non habuiſſemus: nam cauſa, vnde omnia ſacramenta de facto habuimus, fuit Paſſio & mors Chriſti: igitur eâ ſublatâ, nullum ſacramentum, quod de facto habuimus, perſeuerante ſtatu Innocentiæ, habuiſſemus. Nam ſublatâ cauſâ in decreto diuino, ſublatus etiam fuiſſet effectus, qui ex tali cauſa definitus fuiſſet.

17. Si verò ſermo ſit de alijs ſacramentis quàm quæ de facto inſtituta ſunt; tunc hoc pacto probat, falſum eſſe, futura vel non futura fuiſſe in eo ſtatu ſacramenta. Quoniam, vt propoſitio, inquit, conditionata ſit vera, connexionē ex natura ſua habere debet cum ipſa conditione, ſub qua aſſeritur: cùm igitur nullam connexionem ex natura ſua habeant iſtæ propoſitiones, alia futura, vel non futura fuiſſent ſacramenta in ſtatu Innocentiæ, cum hac conditione, ſi Chriſtus Incarnatus, vel non Incarnatus fuiſſet, neutra propoſitio erit vera, ſed vtraque falſa. Ac proinde ſemper falſum erit, ſiue aſſeramus, alia futura fuiſſe, vel non futura fuiſſe in eo ſtatu ſacramenta, ſiue Incarnato, ſiue non Incarnato Chriſto.

Refellitur.

18. Sed contra primum eſt: nam eſto in eo ſtatu Chriſtus venturus non fuiſſet in carne paſſibili, nec mortem pro hominibus ſubijſſet, adhuc tamen non tollitur propoſitæ quæſtioni locus, an aliqua ex his ſacramentis, in eo ſtatu futura fuiſſent. Nam poſſent aliqua ex his, quæ inſtituta ſunt, de facto à Deo inſtituta eſſe ex motiuo aliquo abſtrahente à ſtatu carnis mortalis & paſſibilis: vt ſi ſacramentum Euchariſtiæ inſtitutum ſit ex motiuo dilectionis Chriſti erga homines, ad oſtendendam vehementiam ſui amoris erga nos; hoc ipſum motiuum manere potuiſſet in ſtatu Innocentiæ etiamſi Chriſtus Incarnatus fuiſſet in carne tantùm impaſſibili. Nec refert, quòd in eo ſtatu hoc ſacramentum non fuiſſet cauſatum ex meritis & Paſſione Chriſti, vti cauſatum eſt nunc: nam hæc eſt cauſa extrinſeca, quæ tolli potuit, non ſublato motiuo intrinſeco, propter quod fuit finaliter inſtitutum. Sicut de facto hominum prædeſtinatio prædefinita eſt ex meritis mortis & Paſſionis Chriſti, quibus tamen non exiſtentibus, adhuc prædefinita fuiſſet hominum prædeſtinatio, licet ex alia cauſa meritoria. Vt igitur dicamus, nullum tunc futurum fuiſſe ſacramentum ex his, quæ de facto inſtituta ſunt, probare oportet, nullum motiuum ex his, propter quæ hæc de facto inſtituta ſunt, in eo ſtatu manſiſſe: nam hæc eſt cauſa, quæ finaliter mouet agens liberum ad operandum, quâ tantùm ſublatâ, ceſſat ipſius operatio.

19. Confirmatur: nam de facto omnem gratiam & dona ſpiritualia Deus hominibus confert propter merita Paſſionis & mortis Chriſti: cùm tamen falſum ſit, nullam gratiam, & donum ſpirituale quod de facto nunc habemus per merita mortis & Paſſionis Chriſti, tunc homines habituros: quia licet in eo ſtatu ceſſaret cauſa meritoria, nōn tamen ceſſaret cauſa finalis, quæ poſſet eſſe eadem nunc & tunc. Quin etiam probabiliùs dici poſſet, quod licet tunc ceſſaret cauſa meritoria originata ex Paſſione & morte Chriſti, non tamen ceſſatura eſſet cauſa meritoria originata ex alijs actibus & operibus Chriſti.

20 Contra ſecundum eſt: Nam quando quærimus, an in ſtatu Innocentiæ futura fuiſſent alia ſacramenta; ſi Chriſtus Incarnatus, vel non Incarnatus fuiſſet, non quærimus de connexione conſequentis cum antecedenti, ſeu de ſequela vnius ex alio, ſed de ſimplici dumtaxat coëxiſtentia vtriuſque in eodem ſtatu Innocentiæ, quæ ſufficiens eſt ad fundandam materialem veritatem extremorum. Vt cùm quærimus, an Petro currente, Paulus legeret, non quærimus formalem illationem lectionis Pauli ex curſu Petri, ſed ſimplicem duntaxat coëxiſtentiam vtriuſque in eadem temporis duratione, quæ ſufficiens eſt ad fundandam materialem veritatem extremorum inter ſe. Quod ſic probatur, nam Deus ante vllam exiſtentiam & abſolutam futuritionem rerum, imò ante vllum ſuum decretum actu poſitum, per ordinem ad ſolum decretum conditionatum obiectiuè tantùm præſens, certò cognoſcit coëxiſtentiam huiuſmodi futurorum conditionalium, vt latè probo diſp. de ſcientia conditionalium: igitur talis coëxiſtentia, etiam ſine vlla connexione futuri conditionati cum conditione, ſufficiens eſt ad fundandam materialem veritatem ipſorum extremorum inter ſe; cùm implicet, in Deo eſſe formalem veritatem circa huiuſmodi futura conditionalia diſparata, abſque obiectiua veritate eorumdem, cùm ſemper cognitio eſſentialiter ſupponat ſuum obiectum.

21. Vt igitur probemus, nullum ſacramentum ex his, quæ de facto inſtituta ſunt, in ſtatu Innocentiæ futurum fuiſſe, ſi in eo ſtatu

Digitized by Google

ſtatu Chriſtus Incarnatus fuiſſet, oportebit probare, nullum motiuum, propter quod de facto illa nunc inſtituta ſunt, in eo ſtatu manſiſſe. Hoc autem ſic probo. Motiuum, propter quod de facto inſtituta ſunt ſacramenta, quæ peccatum ſupponunt, fuit infirmitas naturæ humanæ, quæ per peccatum ſauciata indiguit aliquo efficaci remedio ad amiſſam ſanitatem recuperandam: ergo ceſſante hoc motiuo in ſtatu Innocentiæ in quo natura, dono iuſtitiæ originalis, fuiſſet perfectè ſana, nullum futurum fuiſſet ſacramentum peccatum ſupponens: quia motiuum Dei ad huiuſmodi ſacramenta inſtituenda, fuit ad ſubueniendum naturæ infirmæ.

Quod motiuum fuit inſtituendi ſacramenta, quæ peccatum ſupponunt.

22. Cæterùm licet huiuſmodi ſacramenta inſtitui potuiſſent pro ijs, qui in eo ſtatu peccaſſent, aliunde tamen probabiliùs colligimus, ea non fuiſſe tunc inſtituta: tum quia pauciſſimi tunc peccaſſent, ijſque ſatis ac ſuperabūdè prouiſum fuiſſet de opportuno remedio illi ſtatui magis proportionato, nempe per internos actus contritionis & amoris Dei ſuper omnia, cum vberioribus auxilijs ad hos actus excitantibus & promouentibus, vti de facto prouiſum fuit primis parentibus poſt eorum peccatum. tum quia ex eo quod non tota natura Angelicà peccauit, non fuit peccantibus Angelis paratum remedium ad reſurgendum: ergo ex eo quod non tota natura humana, ſed pauciſſimi homines in ſtatu Innocentiæ peccaſſent, non fuiſſet præparatum remedium pro iis, qui peccaſſent, diuerſum ab interno remedio per actus contritionis & dilectionis Dei: quod remedium habuiſſent etiam in eo ſtatu peccatores per merita Chriſti, ſuppoſito, quòd in eo ſtatu Incarnatus fuiſſet.

Quo medio ſe liberaſſent à peccatis perſonalibus homines.

23. Motiuum verò, propter quod de facto inſtitutum eſt ſacramentum Euchariſtiæ, non ſolùm fuit vtilitas noſtra, vt per illud abundantior gratia cum ipſo Authore gratiæ ſacramentaliter communicaretur, ſed etiam honor & cultus Dei. Nam hoc non ſolùm inſtitutum eſt vt ſacramentum, ſed etiam vt ſacrificium, & quidem principaliùs; cùm principaliùs in Euchariſtia ſit ratio ſacrificij, quod immediatè reſpicit Deum quàm ratio ſacramenti, quod immediatè reſpicit homines. Quod autem hoc ſacramentum ſit etiam inſtitutum vt ſacrificium, definit Tridentinum ſeſſ. 22. cap. & Canon. 1. & apertè colligitur ex illis verbis Chriſti Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Atqui hæc ratio ſacrificij in ſtatu Innocentiæ ceſſaſſet: ergo etiam ceſſaſſet ratio ſacramenti. Minor hæc probatur: nam in eo ſtatu Chriſtus non fuiſſet oblatus Deo in ſacrificium, cùm ſacrificium eſſentialiter requirat ipſius victimæ, quæ offertur, mactationem. Cùm igitur in eo ſtatu Chriſtus fuiſſet in carne immortali & impaſſibili, non potuiſſet vt victima in ſacrificium Deo offerri: conſequenter neque hoc ſacramentum, quod eſt expreſſa repræſentatio ſacrificij cruenti Chriſti, in eo ſtatu habere potuiſſet rationem ſacrificij.

Quod motiuum fuerit de facto inſtituendæ Euchariſtiæ.

Tridentin.

Luc. 22.

24. Quod autem ceſſante ratione ſacrificij ceſſaret etiam ratio ſacramenti, certò demonſtrare non poſſumus, quia potuit de facto Chriſtus propter ſingula motiua ſufficienter moueri ad illud inſtituendum: vnde etiamſi in ſtatu Innocentiæ ceſſaſſet vnum motiuum, adhuc manere potuiſſet aliud ſufficienter mouens Chriſtum ad hoc ipſum ſacramentum inſtituendum. Probabiliter tamen hoc colligimus ex eo, quòd cùm ratio ſacrificij in hoc ſacramento ſit principalior, ceſſante ratione ſacrificij, probabiliter ceſſatura fuiſſet etiam ratio ſacramenti, quæ minùs principalis eſt.

Ceſſante ratione ſacrificij, ceſſaret ratio Euchariſtica.

25. *Obijcies* 1. Poſita hypotheſi, quòd Chriſtus in ſtatu Innocentiæ incarnatus fuiſſet, è dignitate ipſius fuiſſet, per ſacramenta, tanquam per inſtrumenta ſua, merita communicare hominibus: ſicut nunc maxima dignitas Chriſti eſt, vt ſacramenta gratiam conferant ex meritis ipſius vltra meritum operantis.

26. Reſp. eſto fuiſſet aliqua dignitas Chriſti, hanc tamen potuiſſe alio modo illi ſtatui magis conſentaneo ſuppleri. Nam potuiſſet Chriſtus ſua merita hominibus communicare per vberiora auxilia & illuſtriores mentis excitationes, vt ea communicauit Angelis: ſunt enim hæc merita magis proportionata naturæ ſanæ, quæ connaturaliùs mouetur ad incrementum vitæ ſpiritualis per operationes vitales internas, quàm per adiumenta externa. Ex alia verò parte habemus, de facto ſacramenta inſtituta eſſe à Chriſto vt remedia naturæ infirmæ, quæ ratio in ſtatu Innocentiæ ceſſaſſet.

27. Dices. Etiamſi hæc ratio ceſſaſſet, adhuc tamen manſiſſet ratio dignitatis & exaltationis Chriſti, quæ in ſacramentis inſtituendis fuit principalior. Sicut è contrario, quia ratio ſacrificij in Euchariſtia eſt principalior, ea in ſtatu Innocentiæ ceſſante, ceſſaſſet etiam ratio ſacramenti. Reſp. manſiſſet ratio dignitatis & exaltationis Chriſti per alia media inſupplebilis, nego; per alia media magis tali ſtatui proportionata æquè ac meliùs ſupplebilis, concedo. Ceſſante igitur infirmitate naturæ, propter quam, ſaltem propter motiuum partiale ſacramenta ſunt inſtituta, & manente motiuo dignitatis & exaltationis Chriſti meliùs ſupplebilis per alia media illi ſtatui magis proportionata, ceſſaſſent ſacramenta: cùm & vnum motiuum omnino ceſſaſſet & alterum per alia media illi ſtatui magis congrua meliùs ſuppleri potuiſſet.

28. *Obijcies* 2. Saltem Matrimonium in ſtatu Innocentiæ fuit ſacramentum: tum quia id docet Paulus ad Epheſ. 5. *Sacramentum*, inquit, *hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto, & Eccleſia.* Tum quia fuit ſymbolum vnionis verbi cum humanitate, & Chriſti cum Eccleſia, nec non gratiæ exhibendæ per Matrimonium nouæ legis, & aliquo modo ſanctificabat coniuges

Epheſ. 5.

iuges

iuges in ordine ad ſtatum illum maritalem: igitur habebat omnia ad naturam ſacramenti requiſita.

Matrimonium in ſtatu Innocentiæ non fuit ſacramentum.

29. Negat S. Thomas 3. parte quæſt. 61. artic. 2. ad 3. Antecedens, affirmans illud tantùm fuiſſe in officium naturæ. Ad authoritatem Pauli Reſp. illud appellaſſe ſacramentum, ſumpto nomine ſacramenti pro quouis ſigno ſignificante rem occultam. Ad rationem negat S. Thomas in 4. diſtinct. 1. quæſt. 1. articul. 2. ad quæſt. 2. ad 3. Primum Matrimonium fuiſſe à Deo peculiariter inſtitutum ad ſignificandam coniunctionem Chriſti cum Eccleſia: ſed poſtquam fuit Adamo reuelatum myſterium Incarnationis, ipſemet per infuſam ſcientiam nouit proportionem inter coniunctionem Maris cum fœmina & Verbi cum humanitate, ſiue Chriſti cum Eccleſia; & ad id ſignificandum retuliſſe nomen ipſum Matrimonij. Verùm, eſto ad id ſignificandum fuerit à Deo inſtitutum, ad rationem tamen ſacramenti hoc non ſufficit, ſed requiritur, vt principaliùs ſignificet gratiam ſaltem futuram, quam illud non ſignificabat. Falſum igitur eſt, illud fuiſſe ſymbolum futuræ gratiæ, vel aliquo modo coniuges ſanctificaſſe.

S. Thomas.

In ſtatu Innocentiæ nulla ſacramenta, etſi multi peccaſſent.

30. Quæres, an ſaltem futura fuiſſent in ſtatu Innocentiæ ſacramenta, ſi non pauci, ſed multi in eo ſtatu peccaſſent. Reſp. hoc dubium reſoluendum eſſe iuxta ea, quæ præcedente tomo diſput. 7. ſect. 5. docuimus de Aduentu Chriſti, an exiſtentibus ſolùm peccatis actualibus ſine originali in pleriſque Chriſtus Incarnatus fuiſſet. Vbi reſpondimus, exiſtentibus actualibus in pleriſque tantùm, & non in omnibus, aut ferè omnibus, non fuiſſe Incarnandum Chriſtum: quoniam ex vi præſentis decreti primariò non venit, niſi ad offerendum remedium toti naturæ, originali peccato infectæ: atqui peccantibus tantùm pleriſque, & non omnibus, aut ferè omnibus, non tota, aut ferè tota natura infecta fuiſſet. Exiſtentibus verò actualibus peccatis in omnibus, aut ferè omnibus, Incarnandum fuiſſe Chriſtum: quia tunc fuiſſet ferè eadem neceſſitas. Idem nunc dicimus de Inſtitutione ſacramentorum in eo ſtatu. Nam ſi peccata actualia futura fuiſſent in omnibus, vel ferè omnibus indiuiduis naturæ humanæ, futura fuiſſent ſacramenta: ſecus, ſi ſolùm in pleriſque: quia tunc ceſſaret motiuum, propter quod nunc inſtituta ſunt, quod fuit in remedium totius naturæ lapſæ.

31. An autem tunc vnà cum reliquis ſacramentis inſtituenda etiam fuiſſet Euchariſtia, pendet ex modo, quo tunc Chriſtus Incarnatus fuiſſet: nam ſi Incarnatus fuiſſet in carne paſſibili & mortali, vt probabilius exiſtimo, ſi omnes, aut ferè omnes tunc peccaſſent, vt hominibus, ad quos ſaluandos veniſſet, ſe magis conformaret, dicendum eſt, futuram fuiſſe Euchariſtiam, quæ non ſolùm habuiſſet rationem ſacramenti, ſed etiam ſacrificij: probabile namque eſt, in eo caſu Chriſtum, ſe in ſacrificium Deo oblaturum fuiſſe pro Redemptione eorum, qui in eo ſtatu peccaſſent ac proinde Euchariſtiam, inſtitui potuiſſe non ſolùm vt ſacramentum, ſed etiam vt ſacrificium. Contrà verò ſi Incarnatus fuiſſet in carne impaſſibili & immortali, tunc recurreret ratio ſupra adducta, quòd ceſſante in eo caſu ratione ſacrificij, ceſſatura etiam fuiſſet ratio ſacramenti in Euchariſtia.

32. Dices. Si peccatis actualibus ferè in omnibus exiſtentibus, Chriſtus Incarnatus fuiſſet in carne paſſibili, ſequitur, aliquos ex ijs, qui ante aduentum Chriſti peccantes, iuſtificati poſtea fuiſſent propter merita Chriſti futura, poſt ipſorum mortem conſecuturos fuiſſe gloriam corporis & animæ ante Chriſtum, quod videtur indecens. Idem argumentum fieri poteſt de ijs, qui abſque vllo peccato ante Aduentum Chriſti tranſlati fuiſſent cum corporibus in cælum.

33. Reſp. Nullum fore abſurdum, eos, qui nunquam in eo ſtatu peccaſſent, ante Aduentum Chriſti in cælum tranſlatos fuiſſe, ſicut de facto Angeli, qui in mea & multorum ſententia gratiam & gloriam habuerunt ex meritis Chriſti, glorificati ſunt ante Aduentum Chriſti; reliquos verò, qui peccaſſent, & poſtea per merita Chriſti iuſtificati fuiſſent, probabile eſt poſt mortem detentos fuiſſe in aliquo loco, donec vnà cum Chriſto triumphante tranſlati fuiſſent in cælum, vti factum eſt cum antiquis Patribus.

34. Ad argumenta primæ ſententiæ reſpondetur ad primum, negando Maiorem. Nam longè plura ac nobiliora dona præſtitit nobis Chriſtus in hoc ſtatu naturæ lapſæ, quàm nobis præſtitiſſet Adamus in ſtatu Innocentiæ: cùm infinito planè interuallo digniora fuerint merita Chriſti, vtpotè à perſona infinitè digna, quàm fuiſſent merita Adami. Etenim Chriſtus meruit nobis, vt tanquam membra ipſius condignè ſatisfaceremus pro offenſa contra Deum illatâ, quod præſtare non potuiſſet Adamus, vtpote perſona creata, ijs, qui in eo ſtatu peccaſſent. Ad probationem Maioris, concedo Adamum in eo ſtatu futurum fuiſſe noſtrum caput meritorium quoad primam transfuſionem gratiæ & iuſtitiæ originalis; vti de facto fuit noſtrum demeritorium caput quoad transfuſionem peccati originalis: nego autem, futurum fuiſſe noſtrum meritorium caput quo ad augmentum eiuſdem gratiæ: ſicut nec de facto fuit noſtrum caput quoad peccata actualia, & pœnas illis correſpondentes: Eſſe enim meritorium caput nõ ſolùm quoad primam transfuſionem iuſtitię, ſed etiam quoad incrementum ipſius, eſt proprium Chriſti, qui gratiam accepit abſque vlla limitatione, cùm ſit naturalis Dominus omnium ſupernaturalium donorum, qualis non fuit, nec fuiſſet

Etſi Adam fuiſſet noſtrum caput meritorium quoad primam gratiam, non tamen quo ad augmentum ipſius.

Adamus

Digitized by Google

Adamus in ſtatu innocentiæ, qui gratiam limitatè accepit.

Status gratiæ multò melior in multis ſtatu Innocentiæ.

35. Ad ſecundum, nego, illum ſtatum quoad omnia ſuperaſſe hunc noſtrum Euangelicum: cùm longè nobiliora dona habeamus in hoc ſtatu, quàm homines habuiſſent in illo. Nam in hoc & multò vberiora, & multò efficaciora, vt Auguſtinus ſæpe notauit, habemus per Chriſtum auxilia, quàm in eo ſtatu habuiſſemus. Vnde meritò cum Gregorio Magno exclamat Eccleſia, *ô felix culpa, quæ talem ac tantum meruit habere redemptorem.* Eſto igitur ſtatus ille ſuperaſſet hunc quoad naturę integritatē, ſubordinationēque appetitus inferioris cum ſuperiori, & ſuperioris cū Deo, reliquaſque animi & corporis perfectiones; quoad gratiam tamen & dona, quæ per ſacramenta, tanquam per quoſdam canales ex ipſo fonte paſſionis Chriſti, in nos deriuantur, hic ſtatus ſuperat illum.

Auguſt.

Greg. Magnus.

Palatius.

An ſi Adam non comediſſet de ligno confirmatus fuiſſet vnà cū poſteris in gratia?

Anſelmus.

36. Ad tertium, Nonnulli apud Palatium ſuprà citatum, negant Antecedens: putant enim, ſi Adamus non peccaſſet contra præceptum de non comedendo ex ligno vetito, & ipſum in accepta gratia, & ſimiliter omnes poſteros ex ipſo naſcituros fuiſſe in eadem gratia confirmandos. Quam ſententiam expreſsè docet Anſelmus lib. 1. *Cur Deus homo* cap. 18. his verbis: *In illa tamen iuſtitia, in qua erant, nempe primi homines, videtur quod ſi viciſſent, vt non peccarent tentati, ita confirmarentur cum omni progenie ſua, quòd vltra peccare non poſſent.* Verùm communis Scholaſticorum ſententia, quam tradit S. Thomas 1. p. q. 100. ar. 2. affirmat, nec Adamum confirmandum fuiſſe in gratia, etiamſi contra datum pręceptum non peccaſſet, quippe qui tanquam perfectus viator peccare potuiſſet contra alia pręcepta; neque poſteros in eadem gratia naſcituros confirmandos fuiſſe. Anſelmus hoc tantùm aſſeruit opinatiuè, vt patet ex ipſo verbo, *videtur.* Reſp. igitur ad argumentum, negando conſequentiam. Ad cuius probationem nego, perfectionem illius ſtatus exegiſſe in remedium peccati in eo commiſſi ſacramentum, ſed aliud potiùs remedium illi ſtatui magis conſentaneum.

S. Thomas.

37. Ad confirmationem, Tranſeat, quod hoc conciliaſſet & maiorem Authoritatem capitis erga membra, & ſubordinationem membrorum erga caput, nego tamen, vel talem authoritatē talis capitis erga membra, vel tantam ſubordinationem membrorum erga tale caput futuram fuiſſe expedientem. Nàm tanta ſubordinatio & dependentia membrorum à puro homine potuiſſet eſſe occaſio in membris, vt omnem ſuam ſpem collocarent in tali capite, agnoſcendo illud in omnibus ſupernaturalibus donis ſuum meritorium caput; quod non parum derogaſſet obedientiæ & ſubordinationi, quam debuiſſent Dei authori bonorum omnium. Quæ ratio non militat de Chriſto, qui ſimul eſt Deus: vnde nihil derogat ſubordinationi, quam debemus Deo, ſi omnem noſtram ſpem in Chriſto collocemus, agnoſcendo illum vt noſtrum meritorium caput omnium bonorum ſupernaturalium; cùm non ſit Chriſtus diſtincta perſona à Deo.

38. Ad quartum concedo, in eo ſtatu futura fuiſſe ſacrificia, vt ſequenti ſectione probabo, & conſequenter ſacerdotes etiam publico ritu & cęremonia eligendos, nego tamen, illos fuiſſe interno aliquo ſtemmate vel charactere conſignandos, ſed ſat fuiſſet, extrinſeca aliqua ac publica cæremonia ad tale munus eos deſignare, vt fuerunt ſacerdotes Moſaicę legis.

Motiuum inſtituendæ Euchariſtiæ principalius eſt affectus honorandi Deum.

39. Ex dictis conſtat ad argumenta ſecundæ ſententię: concedendum enim eſt, motiuum, quo de facto inſtitutum eſt ſacramētum Euchariſtię, fuiſſe ſingularem amorem Chriſti erga homines, non tamen ſolum, ſed etiam, & quidem principalius, ſingulariſſimum effectum honorandi hoc ſpeciali ſacrificio ęternum Patrem. Eſto igitur in ſtatu Innocentiæ manſurum fuiſſet motiuum amoris erga homines, quia tamen māſurum non fuiſſet motiuum diuini cultus & honoris erga Deum, quo Chriſtus principaliter motus eſt ad hoc ſacramentum inſtituendum, probabilius dicendum eſt, non fuiſſe in eo ſtatu hoc ſacramentum à Chriſto inſtitutum: quia potuit motiuum ipſum erga homines eſſe dependens à motiuo cultus & honoris erga Deum, quo ceſſante ceſſaſſet & illud: vti pręcedente tomo diximus, motiuum exaltationis Chriſti fuiſſe dependens à Redemptione humana, & contrà, Redemptionem humanam fuiſſe dependentem ab exaltatione Chriſti, ita vt alterutra deficiente, facta non fuiſſet Incarnatio Verbi. Vnde ad confirmationem negandum eſt, in eo ſtatu manſurum fuiſſe idem motiuum adæquatum, ſed tantùm inadæquatum & partiale huius ſacramenti.

Suarez.

40. Cęterùm notandum, non cohærenter Suar. ſacramentum Euchariſtię probabiliter in ſtatu Innocentię concedere, & eadem probabilitate in eodem ſtatu non concedere ſacramentum Ordinis: cum de facto ſacramentum Euchariſtię eſſentialem dependentiam habeat à ſacramento Ordinis, à quo tantùm confici poteſt. Vnde qui vi præſentis decreti colligit, in ſtatu Innocentię futurum fuiſſe vnum, cohærenter colligere debet, futurum fuiſſe alterum: cùm vi præſenti decreti vnum ſit eſſentialiter connexum cum alio.

Si fuiſſet Euchariſtia & Ordo in ſtatu debuiſſet.

41. Pari modo cohęrenter etiam cōcedere debuiſſet in eo ſtatu reliqua ſacramenta, quæ peccatum ſupponunt, pro ijs, qui in eo ſtatu peccaſſent: cùm eius ratio non minùs militet pro ſacramentis, quæ peccatum ſupponunt, quàm pro ſacramentis, quę peccatum non ſupponunt. Nam ipſius ratio, cur nimirum debuiſſent in eo ſtatu inſtitui ſacramenta, quæ peccata non ſupponunt, cuiuſmodi eſt Euchariſtia, eſt maxima vtilitas, quę ex ea in homines deriuatur, qua vtilitate non debuiſſent in eo ſtatu priuari: atqui non minor vtilitas deriuata fuiſſet ex alijs ſacramentis peccatum ſupponentibus in eos, qui in eo ſtatu pec-

Digitized by Google

tu peccaſſent: ergo etiam ea debuiſſent inſtitui. Nec refert, quòd ſacramenta, quæ peccatum ſupponunt, non potuiſſent pro omnibus inſtitui, cùm nec nunc ſingula ſacramenta ſint inſtituta pro omnibus, vt conſtat de Matrimonio, quod non niſi pro coniugibus, & de Pœnitentia, & Extrema-Vnctione, quæ tantùm pro peccatoribus baptizatis adultis inſtituta ſunt. Ergo licet hæc ſacramenta non fuiſſent profutura omnibus, ſat tamen eſſet, vt profutura fuiſſent iis, qui in eo ſtatu peccaſſent: Sicut non omnia ſacramenta nunc proſunt omnibus.

Suarez. Alenſis. Scotus. Durandus.

42. Ad auctoritatem Scholaſticorum, quos pro ſe citat Suarez, Reſpondeo: Eſto Alenſis oppoſitam opinionem probabilem putet, noſtræ tamen adhæret tanquam probabiliori. Scotus ſolùm affirmat, non fuiſſe congruum tunc, ſicut nunc ſacramenta inſtituere. Durand. diſtinguit: nam *ſi ſacramenta*, inquit, *vocentur quæcunque ſacra ſigna proteſtantia fidem de Deo Saluatore & Remuneratore, conferentem præſens ſanctitatem, & in futuro ſalutem, ſic ſacramenta fuerunt homini expedientia pro omni tempore, tam innocentiæ, quàm naturæ lapſæ: ſi autem ſacramenta ſolùm vocentur ſacra ſigna curationis ſpiritualis, ſic homo non indiguit ſacramentis in ſtatu Innocentiæ, ſed ſolùm poſt peccatum.* Vbi in priori ſignificatione latè accipit nomen ſacramenti pro quocunque ſigno denotante rem occultam, & gratiam conferente: quo pacto comprehenditur quicunque etiam actus meritorius virtutis: ſacramentum autem propriè importat ſignum ſanctificantis gratiæ vltra meritum operantis, ex diuina ordinatione inſtitutum.

SECTIO II.

An in ſtatu Innocentiæ futura fuiſſent ſacrificia?

Sententia negans. Sotus. Probatur ex fontibus 5.

43. PRIMA ſententia negat. Eſt Soti in 4. diſt. 1. qu. 2. art. 2. Probat. Nam quinque ex cauſis ſunt nobis cōgrua ſacrificia. Primò, vt pro peccatis ſatisfaciamus: at nulla tunc fuiſſent peccata. Secundò, vt per ea noſtra Religio diſcriminetur ab alijs ſectis: ſed tunc omnes homines fuiſſent eiuſdem Religionis, ſub vno authore Deo vero. Tertiò, vt nobis mutuò conſtaret, omnes eandem Religionem colere: at tunc omnibus conſtaret, natos eſſe filios Dei, in eiuſque famulatu & obedientia viuere, ſicut in cæleſti Patria. Quartò, vt ſeruemus memoriam beneficiorum Dei: ſed tunc non fuiſſet opus externis Elementis, vt memoriam diuinorum beneficiorum conſeruaremus, nam cum gratia, in qua naſceremur ſimul imbueremur de omnibus neceſſarijs, ipſique parentes ſuos natos de acceptis beneficijs plenè erudiiſſent, omneſque velut Angeli Deum perpetuò laudaſſent: alioqui etiam Beati in cæleſti Patria externis ſacrificijs indigerent ad colendum Deum. Quintò, vt de acceptis donis ei partem rependamus, iuxta illud 1. Paralipomenon vlt. *Tua ſunt omnia: & quę de manu tua accepimus, dedimus tibi.* At hæc vana eſſent, niſi in vſum templorum, & Miniſtrorum cederent: tunc autem nec templa fuiſſent, cùm aëris clementia tectis non eguiſſet; nec ſacramenta, atque adeo nec Miniſtri, qui illa miniſtrarent. Accedit, quòd tunc omnia fuiſſent communia: vnde nullus potuiſſet quicquam de proprio offerre: nec indiguiſſet, vt ab alio quicquam ſibi ſuppeditaretur.

1 Paralip. vlt.

Sententia affirmans probabilius. Aureolus. Suarez. Nugnez. Valentia. S. Thomas. Philoſophus 5 Eth.

44. SECVNDA ſententia affirmat: Eſt Aureoli in 4. diſt. 1. art. 3. Suar. diſp. 3. ſect. 2. Nugnez 3. part. q. 61. art. 2. difficult. 2. Valent. diſp. 3. q. 2. pun. 2. *Quæ vera eſt & amplectenda*, Fundamentum eſt: quia ſacrificare Deo, teſte S. Th. 2. 2. q. 85. ar. 1. eſt dictamen naturę. Quod etiam docuit Philoſ. 5. Ethic. 7. & patet, quoniam eſt idem apud omnes: nulla namque natio eſt, quę aliquod numen non agnoſcat, eique ſacrificium non offerat. Cuius ratio à priori eſt, quoniam inſitum eſt homini, aliquod ſupremum numen agnoſcere, quod ex ordine vniuerſi, & naturalium cauſarum ſubordinatione ad vnam primam, à qua cæteræ pendent, euidenter colligitur, à quo omnia ſua bona recognoſcat, eiq; & pro acceptis beneficijs gratias agere, & pro impetrandis ſupplicare, & ne accepta ſubtrahat, illud placare: naturale autē eſt homini, per ſigna ſenſibilia internas ſuas affectiones exprimere. Igitur naturale eſt homini, Deo ſacrificium offerre: ergo etiam in ſtatu Innocentiæ, in quo maximè lumen naturale viguiſſet, futura fuiſſent ſacrificia, non modò quæ offerenda eſſent à ſingulis, ſed quæ offerenda forent à tota communitate, cùm toti communitati naturale ſit, vt in acceptis bonis conſeruetur, & ad noua ſemper promoueatur.

45. Ex his patet ad rationes Soti: nam ſacrificia non ſolum inſtituuntur ad ſatisfaciendum pro peccatis, & Religiones diſtinguendas; ſed etiam ad gratias Deo agendas, eumque colendum & honorandum. Neque eſt neceſſe, vt quæ Deo offeruntur, in templorū & miniſtrorum vſum cedant, vt conſtat de holocauſto, quod totum cremabatur in honorem ſupremi numinis. Et ratio eſt, quia offerre aliquid in honorem Dei, in recognitionem bonorum, quæ ab ipſo accepimus, eſt per ſe honeſtum, etiamſi nulla inde vtilitas nobis cedat. Cæterùm ideo Beati his ſacrificijs non indigent ad Deum colendum, quia Beati non vtuntur rebus ſenſibilibus ſenſibiliter, ſed modo altiori, & intelligibiliter. Et ſanè eo modo, quo illi in glorioſis corporibus operationibus vtuntur ſenſibilibus, perpetuum Deo ſacrificium offerunt, voce illum continuò laudantes.

Cur Beati ſacrificijs ſenſibilibus non vtantur.

SECTIO III.

An in lege naturæ fuerint ſacramenta & ſacrificia?

Status naturæ quid & vnde ſic dicatur.

46. POST ſtatum Innocentiæ, qui ob breuitatem non computatur inter ſtatus, qui de facto fuerunt, ſed qui futurus fuiſſet, ſi Adamus non peccaſſet, reliquum tempus ſubſequens diuiditur in quatuor ſtatus. Primò in ſtatum legis naturæ, ſic dictum, non quòd ſolo inſtinctu naturæ, abſque auxilio gratiæ in eo vixerint homines, cùm omni tempore neceſſaria fuerit gratia Mediatoris ad ſalutem conſequendam. Nam ſi hęc neceſſaria fuiſſet in ſtatu innocentiæ, vt Concilium Arauſicanum ſecundum canone 19. teſtatur his verbis: *Natura humana etiamſi in illa integritate, in qua eſt condita, permaneret, nullo modo ſeipſam, creatore ſuo non adiuuante, ſeruaret:* quantò magis neceſſaria fuiſſet in ſtatu naturæ lapſæ? neque vllum fuit tempus quo Deus illam hominibus denegauit. Sed dicitur ſtatus legis naturæ, ad differentiam ſtatus legis ſcriptæ, in quo homines ſolo dictamine interioris rationis, ſupernaturali aliquo lumine illuſtratę, ad ſalutem dirigebantur. Secundò in ſtatum legis ſcriptæ, in quo obtenebreſcente iam interno lumine rationis, cæpit Deus per leges ſcriptas & præcepta poſitiua homines ad ſalutem dirigere. Tertiò in ſtatum legis Euangelicæ, in quo abundat gratia per Chriſtum. Quartò in ſtatum glorię, in quo ſublato velamine fidei Deum contemplabimur ſicuti eſt. In quo certum eſt, nulla futura ſacramenta, de reliquis verò ſtatibus indagabimus, an & quæ ſacramenta in ijs fuerint vel de facto ſint.

Concil. Arauſ.

Status legis ſcriptæ quis fuerit.

Status legis Euangelicæ.

Status gloriæ.

47. Et primò de ſtatu legis naturæ. Quoniam verò ſacramentum ſumi poteſt dupliciter, largè pro quocunque ſigno proteſtatiuo fidei; quo pacto à ſcholaſticis ſacrificia, oblationes, & quæcunque externa ſigna, internam animi fidem proteſtantia, appellantur ſacramenta: Et ſtrictè pro ſigno ſenſibili à Deo inſtituto ad ſignificandam practicè gratiam, ſiue præſentem, ſiue futuram, ex opere operato meritorum Chriſti, in hoc ſecundo ſenſu hîc de ſacramentis diſputamus.

Alenſis. S. Thomas. Richardus. Sotus. Vaſq.

48. PRIMA ſententia Alen. 4. part. quæſt. 14. membr. 1. artic. 2. §. 2. S. Thom. in 4. diſt. 1. quæſt. 2 artic. 2 ad 2. qu. Richar. art. 5. q. 3. Soti diſt. 1. qu. 2. art. 3. concl. 5. & diſt. 2. qu. 1. artic. 4. §. *Alterum verò dubium*, Vaſquez 3. part. qu. 61. in art. 3. & diſp. 165. negantium, præter ſacrificia fuiſſe in lege naturæ aliquod ſacramentum, nam circumciſio, quæ erat ſacramentum fuit potiùs inchoatio legis ſcriptę. Vnde conſequenter hi Authores docent, tunc paruulos fuiſſe iuſtificatos ſola fide parentum, vel eorum, ad quos ipſorum cura ſpectabat, ad paruulos directa, ſolo interioris mentis actu ex diuino inſtinctu concepto, abſque vllo externo ſigno ſenſibili: quemadmodum & adulti ab eodem originali iuſtificabantur, vti etiam nunc, cum deeſt opportunitas Baptiſmi propria fide interna, quæ Baptiſmus flaminis dicitur.

49. Probatur hæc ſententia primò: quoniam nec in ſcriptura, nec in Patribus legimus, neceſſariam fuiſſe externam aliquam actionem cum ipſa interna fide parentum pro paruulis in lege naturæ iuſtificandis: ergo abſque vllo fundamento illam nos requirimus: & conſequenter ſine fundamento aſſerimus, fuiſſe in lege naturę vllum verè & propriè ſacramentum.

S. Greg.

50. Probatur ſecundò authoritate B. Gregorij lib. 4. Moral. c. 2. vbi ſic ſcribit: *Quod verò apud nos valet aqua baptiſmatis, hoc egit apud veteres vel pro paruulis ſola fides, vel pro maioribus virtus ſacrificij, vel pro his, qui ex Abrahæ ſtirpe prodierant, myſterium circumciſionis.* Quibus verbis aperte docet, ſolâ fide ab originali iuſtificatos fuiſſe paruulos in lege naturæ. Idem docet Beda lib. 1. in Lucam cap. 8. in ea verba capitis 2. *poſtquã conſummati ſunt dies octo*, & Bernard. epiſt. 77. ad magiſtrum Vgonem de S. Victore column. 2. vbi hęc habet: *At verò quis neſciat & alia præter Baptiſmum contra originale peccatum remedia antiquis non defuiſſe temporibus? Abrahæ quidem & ſemini eius, circumciſionis ſacramentum in hoc ipſum diuinitus traditum eſſe. In nationibus verò quotquot inuenti fideles ſunt: adultos quidem fide & ſacrificijs credimus expiatos, paruulis autem etiam ſolam profuiſſe, imò & ſuffeciſſe parentum fidem.* Idem etiam non obſcurè tradidit Auguſtinus libr. 2 de nuptijs & concupiſcentia cap. 12. vbi: *ſed ſuperioribus* inquit *temporibus omni modo latuit ſacramentum iuſtificationis ex fide: eadem tamen fides Mediatoris ſaluos iuſtos faciebat antiquos puſillos cum magnis.* Atqui ſola interior fides Mediatoris iuſtos faciebat magnos; ergo etiam puſillos.

Beda. Bernardus.

Auguſt.

Sotus.

51. Tertiò probat Sotus: quoniam aut hoc ſacramentum fuiſſet ex inſtitutione humana; quod dici non poteſt, alioqui non fuiſſet infallibile: aut ex inſtitutione diuina; & tunc debuiſſet eſſe vnum toti orbi ſub præcepto propoſitum, ſicut nunc eſt Baptiſmus, & in populo Iſraëlitico fuit circumciſio: omne quippe ſacramentum ad ſalutem neceſſarium annexum habet pręceptum. Nec erat ratio, cur in vna natione vnum, in alia verò aliud inſtitueretur. Ex quo ſequitur, illud debuiſſe ſcripto euulgari, quod fuiſſet contra ſtatum legis naturę, qui omne præceptum lege ſancitum excludebat.

Scotus. Durandus. Paludanus. Argentin. Rubio. Suarez. Nugnez. Palatius.

52. SECVNDA ſententia affirmat, in lege naturæ, pręter ſacrificia, fuiſſe etiam ſacramenta: Eſt Scoti in 4. diſt. 1. q. 3. a. 3. & q. 7. Duran. q. 2. & 8. Palud. q. 3. concl. 4. & q. 5. ar. 5. Arg. q. 2. a. 2. Rub. q. 3. a. 1. Suar. diſp. 4. ſect. 3. & 4. Nugnez in 3. partem, q. 61. a. 3. Palat. diſp. 2.

Diuerſi auctores diuerſa admittunt ſacramenta in lege naturæ.

53. Diſcrepant tamen hi Doctores, nam Scotus, Durand. & Palud. non aſſignant, quæ fuerint hæc ſacramẽta, præter illud, quod paruulos ab originali emundabat. Rubio duo aſſignat ſacramenta in illo ſtatu legis naturæ; vnum deletiuum originalis; aliud deletiuum peccatorum actualium: hæc autem ſacramenta putat fuiſſe ſacrificia ipſa, quæ cæperunt ab initio mundi ab Abele, & Caino; quæque oblata Deo ſimul cedebant in cultum & honorem ipſius, & gratiam ritè diſpoſitis conferebant. Suarez præcitatâ ſect. 4. concl. 3. præter hoc originalis peccati remiſſiuum, admittit alia ex ſpeciali beneficio Dei conceſſa alicui genti, vel familiæ, vt oblatio panis & vini facta à Melchiſedech, quæ ſimul fuit ſacrificium & ſacramentum, eò quòd ita illam appellant Patres. Argentinas tria admittit in lege naturæ ſacramenta: vnum remiſſiuum peccati originalis; alterum deletiuum actualium, qualis nunc eſt Pœnitentia; tertium Matrimonium. Nugnez præter duo prima, admittit tertium, quo in accepta ſanctitate iuſti conſeruabantur, ſicut nunc eſt Euchariſtia. Demum Palatius admittit cum Scoto, Durando, & Paludano, certum aliquod remedium pro ſalute paruulorum, quod ex interiori fide Chriſti venturi, & ſigno aliquo externo eiuſdem fidei proteſtatiuo conſtitiſſe docet: licet quæ fuerit hæc exterior fidei proteſtatio, nobis incertum ſit: renuit tamen illud appellare ſacramentum: tum quia non fuit quoad externam fidei proteſtationem in ſpecie à Deo determinatum, ſed tantùm in genere, in ſpecie, & in indiuiduo determinandum à libera voluntate applicantis. Tum quia paruulos non iuſtificabat ex opere operato, ſed ex opere operantis, & merito ipſius applicantis.

54. Relatis aliorum ſententijs in hac controuerſia, ſtatuenda eſt noſtra. Quæ duas habet partes: Vna eſt, an in ſtatu legis naturæ fuerint ſacrificia? Altera, an fuerint ſacramenta, & quæ, vel qualia illa fuerint?

In lege naturæ fuerũt ſacrificia, non diuino aliquo iure poſitiuo inſtituta, ſed diuino inſtinctu inſpirata.

55. Dico 1. In lege naturæ fuerunt ſacrificia, non diuino aliquo iure poſitiuo inſtituta, ſed vel diuino inſtinctu inſpirata, vel humana lege determinata. Prior pars eſt certa, & conſtat ex ſacrificio Abelis, Caini, Noë, Abrahami, Melchiſedech, quæ omnia fuerunt in lege naturæ ante legem ſcriptam.

56. Poſterior pars probatur: etenim ſi illa fuiſſent diuino iure poſitiuo inſtituta, fuiſſent eadem apud omnes: ſicut quia nunc ſacrificium Euchariſticum eſt diuino iure poſitiuo inſtitutum, eſt idem apud omnes Catholicos. Atqui non omnia ſacrificia in lege naturæ fuerunt eadem apud omnes Dei cultores, nam Abel ſacrificauit primogenita gregis; Cainus terræ fructus; Alij alia, vt ex Scriptura ipſa conſtat.

57. Reliqua patent: quia cùm ſacrificare ſit de iure naturæ, abſque vllo poſitiuo iure diuino, potuerunt illi primi Dei cultores, vel interno inſtinctu diuino, vel poſitiuâ aliquâ lege humanâ, immediatè deriuatâ ex lege naturali, hæc, aut illa in particulari ad ſacrificandum determinare.

In lege naturæ remedium pro paruulorum iuſtificatione inſtitutum.

58. Dico 2. In eadem lege fuit aliquod remedium pro paruulorum iuſtificatione à Deo inſtitutum. Hæc eſt conſtans omnium Scholaſticorum ſententia, cum Magiſtro in 4. diſt. 1. & eorum omnium, qui hactenus ſua ſcripta prælo mandarunt, vt præcitata diſp. 165. cap. 1. notauit Vaſquez. Vnde miror Recentiores aliquos, quos ſuppreſſo nomine ibidem citat Vaſquez, auſos fuiſſe contrarium docere; & conſequenter coactos eſſe fateri, omnes paruulos, qui ante Chriſti aduentum mortui ſunt, damnatos fuiſſe, cùm nec in horum ſententia, vt ibidem refert Vaſquez Circumciſio gratiam contulerit.

Magiſter. Vaſquez.

59. Qui Auctores, præterquam quòd malè de diuina miſericordia ſentiunt, quæ tantam puerorum multitudinem reliquerit abſque vllo ſalutis remedio, manifeſtis etiam conuincuntur Patrum teſtimonijs. Nam præter Gregorium, Bedam, Bernardum, & Auguſtinum pro prima ſententia ſuprà citatos, apertè id docent Auctor de ratione Circumciſionis, qui cum operibus Cypriani circumfertur: *Sanè*, inquit, *originale peccatum, quod à primis parentibus in totam generis huius ſucceſſionem defluxit, omni tempore aliquibus remedijs oportuit expiari.* Et idem Aug. lib. 5. cõtra Iulian. c. 9. *Nec ideo tamen*, inquit, *credendum eſt, & ante datam Circumciſionẽ famulos Dei, quandoquidẽ eis inerat Mediatoris fides in carne venturi, nullo ſacramento eius opitulatos fuiſſe paruulis ſuis: quamuis quid illud eſſet aliqua neceſſaria cauſa ſcriptura latere voluit.* Sed maximum huic ſententiæ auctoritatis pondus attulit Innocentius III. qui cap. *Maiores* de Baptiſmo, non tantùm ſua auctoritate, ſed etiam ratione hanc ſententiam confirmat his verbis: *Abſit enim, vt vniuerſi paruuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipſis miſericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procurauerit ad ſalutem.* Nam etſi ibi Pontifex directè & per ſe id tantùm definiat de Baptiſmo, contra nonnullos hæreticos, qui negabant, Baptiſmum prodeſſe paruulis, eò quòd hi non ſint capaces actualis charitatis, quâ ſolâ peccata remitti putabant: indirectè tamen & conſequenter id etiam docet de remedio paruulorum pro quouis ſtatu: nam & eius verba generalia ſunt, quæ ſe extendunt ad omnem ſtatum; & ratio quam affert, probat etiam de paruulis, qui extiterunt in lege naturæ: quippe cùm omni tempore, & pro quouis ſtatu Deus voluerit omnes homines ſaluos fieri, & neminẽ perire. Idipſum confirmat exemplum quod affert de Circumciſione, quæ etiam originale peccatũ delebat. Hoc enim exemplo Põtifex non modò ſentit, præparatũ eſſe remediũ pro paruulis poſt aduentũ Chriſti, ne eorum tanta multitudo pereat; ſed etiam ante aduentum ipſius per ſacramentum Circumciſionis: quæ ratio planè militat & pro ijs, qui ante

Gregorius. Beda. Bernardus. Auguſt. Cyprianus. Auguſt. Innocent. 3.

Circum-

Digitized by Google

circumſionem fuerunt, & pro fæminis, quæ circumcidi non poterant, præparatum fuiſſe aliquod remedium, ne eorum tanta multitudo periret.

60. Eadem ſententia probatur ratione, quam idem pontifex ibidem indicat. Nam Deus, teſte Paulo 1. ad Timoth. 2. *vult omnes homines ſaluos fieri*, & *neminem*, vt docet Petrus 2. tertio, *perire vult*. Noluiſſet autem hos paruulos ad ſalutem Deus, ſi abſque vllo remedio à peccato originali emundatiuo eos reliquiſſet. Minor conſtat: nam qui non vult media ad finem neceſſaria, nec finem ipſum velle poteſt. Cùm igitur remiſſio peccati originalis ſit neceſſarium medium ad ſalutem conſequendam, ſi Deus noluiſſet medium peccati originalis remiſſiuum paruulis procurare, non potuiſſet illis ſalutem velle. Confirmatur: quia cùm certum ſit, circumciſionem ſaltem ſecundariò inſtitutam fuiſſe ad delendum peccatum originale in maribus; cumque nulla in ſacra ſcriptura mentio fiat de remedio pro fæminis, dicendum eſt, illud fuiſſe aliquod remedium, quod ante circumciſionem commune erat maribus & fæminis, quodque pro fæminis remanſit etiam poſt circumciſionem vſque ad Baptiſmum.

1. ad Tim. 2.
2. Pet. 3.

61. DICES. Etiam paruuli, qui moriuntur in vtero matris, ſunt antecedente voluntate ad ſalutem à Deo voliti; cùm tamen dum ſunt in vtero matris, nullum habeant paratum remedium, ſed ſufficit, vt poſſint per cauſas naturales ſuo tempore ab vtero materno educi, & educti baptizari. Eſto igitur paruuli, qui in lege naturę ante adultam ætatem moriebantur, nullum habuerint pro ea ætate ſalutis remedium, adhuc dicebantur à Deo voliti, quia ſaltem poterant per cauſas naturales in adultam ætatem perduci, & in ea proprijs actibus cum auxilio diuinæ gratiæ eliciti iuſtificari.

Caietanus.

62. Reſp. ad hoc argumentum Caiet. 3. p. q. 68. art. 11. negando minorem: putat enim, pueris in vtero matris periclitantibus adhiberi poſſe ſalutis remedium. Eſt autem per ipſum hoc remedium, quod poteſt pueris in vtero matris periclitantibus adhiberi, oblatio ipſius prolis ad Deum, cum aliqua benedictione, & inuocatione ſanctiſſimæ Trinitatis. Mouetur ad hoc aſſerendũ primò, quia Deus in nullo ſtatu hominem relinquit ſine remedio ſalutis. Secundò: infans in vtero matris eſt capax Baptiſmi ſanguinis, nam ſi propter Chriſtum in vtero matris occideretur, eſſet Martyr. cur igitur non erit capax Baptiſmi flaminis vel fluminis applicati per aliquod ſignum cum inuocatione ſanctiſſimę Trinitatis?

Pueris in vtero matris an vllũ ſalutis remedium.

63. Sed Contrà: nam hoc eſt contra omnes Scholaſticos. Vnde meritò hic Cietan. commentarius in præcitatum articulum S. Tho. in quo hanc ſententiã docebat, iuſſu Pij V. expunctus eſt in Romana impreſſione: repugnat enim illis Chriſti verbis Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto non poteſt introire in Regnum cælorum.* Nec eſt eadem ratio de Martyrio, quia cùm operetur ex priuilegio, non ſolùm poteſt ſe extendere ad matrem, ſed vnà cum matre etiam ad prolem. Contrà verò ſacramentum non prodeſt, niſi ſuſcipienti, quia non operatur, niſi per modum cauſæ naturalis applicatæ ſubiecto: vnde cùm non poſſit Baptiſmus applicari puero in vtero matris exiſtenti, non poterit illi prodeſſe. Quo autem pacto Deus antecedente voluntate illos velit ſaluos fieri, non obſtante, quod, dum ſunt in vtero matris, nullum habeant præperatum remedium, conſtabit ex noſtra reſponſione.

S. Thom.
Pius V.
Ioan 3.

64. Reſp. Igitur negando Conſequẽtiam. Etenim vt pueri in vtero matris dicantur à Deo antecedente voluntate ad ſalutẽ voliti, vt ſufficit illis ſint præparata media humano modo applicãda. Quia igitur non poteſt humano modo mediũ regenerationis illis applicari, qui adhuc ſunt in vtero materno: nam vt talis applicatio fiat humano modo, ſupponit perſonam perfectè genitam, & in ſeipſa exiſtentem: regeneratio enim ſupponit generationem: Ergo niſi quis ſit perfectè genitus generatione naturali, quod fit per ipſam natiuitatem, non cenſetur ab antecedente volunate, quam Deus habet, ſaluandi homines, excluſus. Contrà verò quia poteſt humano modo paruulis ex vtero matris excluſis remedium regenerationis applicari, ſi in ea ætate nullum haberent medium ſalutis, cenſerentur ab antecedente voluntate Dei ſaluandi omnes omnino excluſi.

Tamen in vtero matris ad ſalutem voliti.

65. Secus dicendum de ijs, quibus nũlla humana induſtria applicari poteſt remedium ſalutis, vel quia deeſt aqua ad baptizandum neceſſaria, vel quia non eſt qui baptizet: nam ſemper in huiuſmodi caſibus eſt potentia humano modo applicandi remedium ſalutis, ſaltem remota in aliqua cauſa libera, quę potuit puerum in tales anguſtias non adducere.

66. DICO tertiò. Longè probabilius eſt, hoc remedium pro iuſtificatione paruulorum inſtitutum, non fuiſſe ſolum actum Internum, interna voluntate Miniſtri ad puerum directum, ſed fuiſſe coniunctum ſimul cum aliquo actu externo ſenſibili. Probatur primò: nam hoc remedium debuiſſet eſſe certum, vt à quocunque applicatum infallibiliter habiturum eſſet effectum, cùm fuerit remedium neceſſitatis, vti nunc eſt baptiſmus, qui effectum in paruulis ſortitur, à quocunque applicetur cum intentione faciendi quod facit Eccleſia. Non fuiſſet autem certum, ſi illud fuiſſet ſola fides interna Miniſtri ad puerum directa: nam ſæpe miniſter caruiſſet internâ fide explicitâ Meſſiæ venturi; & conſequenter ſæpe defectu interioris fidei explicitæ non fuiſſet iuſtificatus puer. Nec dici poteſt, potuiſſe tunc miniſtrum per ſolum internum actum applicare paruulo fidem Eccleſiæ: quia vt rectè Durandus in 4. diſtinctione 1. quæſt. 8. num. 8. fides Eccleſiæ nequit applicari per ſolum actum internum mini-

Remedium pro puerorum iuſtificatione inſtitutum in ſtatu legis naturæ.
Durandus.

miniſtri, cùm nequeat miniſter per illum actum Eccleſiæ fidem alteri applicare, ſupra quem Eccleſia poteſtatem non habet: cùm igitur Eccleſia poteſtatem non habeat ſupra actus merè internos, non poterit quis per actum merè internum applicare alteri Eccleſiæ fidem. Nam per eum tantùm actum poteſt quis applicare eccleſię fidem, per quem poteſt ab Eccleſia conſtitui ipſius miniſter: nequit autem Eccleſia conſtituere ſibi miniſtrum per eos actus, ſupra quos poteſtatem non habet.

67. Probatur 2. Nam hoc remedium debebat humano modo paruulis applicari: atqui humanus modus poſtulat, vt per ſignum aliquod externum ſenſibile applicetur. Confirmatur, nam hoc remedium ſimul erat practicum ſignum gratiæ, & conſignatiuum atque conſecratiuum paruuli Deo: quod commodè fieri non poterat abſque aliquo ſigno externo ſenſibili, nam hoc ipſum alijs debebat conſtare.

68. Tertiò probatur ab abſurdo. Etenim ſi ſola fides interna miniſtri intentionaliter tantùm ad puerum directa ſuffeciſſet, potuiſſet puer etiam abſens iuſtificari: nam interna directio non requirit præſentiam obiecti, in quod tendit, ſed æquè poteſt in abſens, atque in præſens tendere. Igitur ſi ſolus actus internus miniſtri mentaliter tantũ ad puerum directus, ad illum iuſtificandũ ſuffeciſſet, ſufficere etiam potuiſſet actus eiuſdem miniſtri ad puerum abſentem directus. Ex quo etiam ſequitur, eandem fidem internam miniſtri potuiſſe ad puerum in vtero matris exiſtentem dirigi, eumque ab originali iuſtificari. Nam ex quo non fuiſſet neceſſaria aliqua actio exterior circa puerum exercenda, æquè bene potuiſſet ſiue abſens, ſiue præſens, ſiue exiſtens intra, ſiue extra vterum matris, puer iuſtificari.

Remedium deletiuum originalis in lege naturæ verum ſacramentum.

69. Ex his ſequitur, hoc fuiſſe verum & proprium ſacramentum, cùm habuerit omnia ad ſacramenti naturam requiſita. Nam fuit ſignum ſenſibile, & practicum gratię ſanctificantis, quam practicè ſignificabat, applicatum puero, & ſimul erat alicuius imperfectę ſanctitatis cauſatiuum, exteriùs conſignando & conſecrando puerum Deo ac verę Religioni: fuit etiam à Deo, ſaltem in genere inſtitutum vt infrà explicabo: Ergo habuit omnia ad veram & propriam ſacramenti naturam requiſita.

70. Vna contra hanc noſtram ſentẽtiam vrget difficultas. Nam hinc ſequitur, non modò hoc ſacramentum fuiſſe cauſam ſanctitatis imperfectę, ſed etiam perfectę in puero, cui applicabatur, non ſecus ac nunc Baptiſmus eſt cauſa ſanctitatis perfectè in puero, cui applicatur. Etenim ideo nunc Baptiſmus eſt cauſa gratiæ & ſanctitatis perfectæ, quia eſt practicum ſignum gratiæ, ad cuius præſentiam Deus mouetur ad gratiam infallibiliter conferendam: ergo ſi etiam illud erat practicum ſignum gratiæ, ad cuius præſentiam Deus infallibiliter illam conferebat, erat vera cauſa gratiæ. Hoc autem non cohæret cum doctrina Concil. Florent. in decreto de vnione Armenorum, vbi vniuerſaliter negat, antiqua ſacramenta cauſaſſe gratiam, ſed tantùm eam per Chriſtum dandam præfiguraſſe. *Florent.*

71. Reſp. Negando ſequelam. Ad cuius probationem, nego, ideo nunc Baptiſmum eſſe cauſam gratiæ, quia vel eſt practicum ſignum gratiæ, vel ad eius præſentiam Deus infallibiliter illam confert. Nam, vt ſit practicum ſignum gratiæ, non eſt neceſſe, vt ipſummet cauſet gratiam, ſed ſufficit, vt illam ab alio cauſandam ſignificet: ſicut ſacramenta Moſaycæ legis erant practica ſigna gratiæ, quam tamen ipſa non cauſabant, ſed tantùm per Chriſtum dandam figurabant. Neque vt ſit cauſa gratiæ, ſufficit, vt ad pręſentiam ipſius infallibiliter ponatur gratia: nam hoc poteſt puræ conditioni conuenire, vti conueniſſe Circumciſioni applicatæ paruulo, infrà docebo: Eſt igitur ad rationem cauſę neceſſarium, vt aliquo modo ſiue phyſicè, ſiue moraliter in effectum influat; & quia remedium illud legis naturæ pro paruulis inſtitutum nullo modo, neque phyſicè, neque moraliter influebat in gratiam; contrà verò Baptiſmus etſi non phyſicè, ſaltem moraliter in gratiam influit, mouendo Deum per intrinſecam aliquam honeſtatem, quam habet vt actio Chriſti inſtrumentalis eſt, quam honeſtatem non habebat remedium illud legis naturę, quia nondum erat à Chriſto aſſumptum vt ſuę Paſſionis inſtrumentum, propterea illud non erat cauſa gratiæ, vti nunc eſt cauſa Baptiſmus. Quod diſcrimen magis infrà explicabimus, cùm de cauſalitate ſacramentorum erit diſputatio. *Cur Baptiſmus confert gratiam.*

72. Dico 4. Probabile eſt, hoc ſignum ſenſibile fuiſſe actum aliquem externum, proteſtatiuum fidei Meſſię venturi. Aſſertio hæc eſt Auguſt. ſupra citati lib. 2. de nuptijs & concupiſ. cap. 12. *Eadem*, inquit, *fides mediatoris ſaluos iuſtos faciebat antiquos puſillos cum magnis*: & colligitur ex alijs Patribus, qui dum in remedium peccati originalis pro paruulis aſſignant fidem, procul dubio intelligunt de fide Chriſti venturi: cùm eandem fidem requirant in illo, quam requirunt nunc in Baptiſmo: ſed in Baptiſmo omnes requirunt fidem ſaltem implicitam & obiectiuam Chriſti pręteriti: Ergo in illo requirunt fidem ſaltem implicitam & obiectiuam Chriſti futuri. *Actus externus proteſtatiuus fidei Meſſiæ venturi. S. Auguſt.*

73. Probatur 2. Ratione: nam ſicut decreuit Deus, nullum adultum abſque propria fide Chriſti ſaluare; ita nullum puerum ab originali iuſtificare abſque parentum, vel alterius fide, ſaltem implicitâ eiuſdem. Pertinuit enim hoc ad dignitatem & excellentiam Chriſti, vt nulli, niſi per ipſius fidem, pateret ad ſalutem aditus. Decebat enim, vt ſicut per Chriſtum omnis gratia hominibus datur, ita per fidem eiuſdem omnis iuſtificatio conferretur, iuxta illud Actorum 4. *Nec enim aliud nomen ſub Cælo datum hominibus, in* *Actorum 4.*

quo

quo oporteat nos ſaluos fieri.

Determinatum à Deo in genere ſignum.

74. DICO 5. Hoc ſignum proteſtatiuum fidei Meſſię venturi non fuit à Deo determinatum in ſpecie, ſed tantùm in genere, relinquendo illud in ſpecie & indiuiduo determinandum ab ipſo applicante: hoc tamen veram ſacramẽti rationem ab illo non abſtulit. Prioris partis fundamentum eſt, quoniam ſi illud fuiſſet à Deo quoad ſpeciem determinatum, aliqua illius notitia ad nos perueniſſet, vel per ſcripturam, vel per traditionem: atqui nulla ad nos de tali determinatione notitia peruenit: igitur nullum eſt fundamentum aſſerendi, illud fuiſſe in aliqua certa ſpecie actionis determinatum. Et ſanè hoc congruentius fuit illi ſtatui, in quo Deus abſque vllâ lege poſitiua, per ſolum interiorem inſtinctum gratię, & priuatę reuelationis homines ad ſalutem dirigebat.

Palatius.

75. Poſterior pars eſt contra Palat. ſuprà citatum, quę ſic probatur. Nam ad veram rationem ſacramenti ſufficit, vt ſit practicum ſignum gratiæ à Deo quoad genericam tantùm rationem inſtitutum, vt patet de materia calicis, quæ non eſt hoc vel illud vinum in ſpecie determinatum, ſed vinum de vite in genere. Item materia Matrimonij non eſt contractus his, vel illis determinatis circumſtantijs veſtitus, ſed contractus legitimus, quibuſcunque tandem ſit conditionibus & circumſtantijs firmatus. Clariùs hoc conſtat in ſacramento ordinis, quod vt præcedente diſp. oſtendimus, non fuit à Chriſto in certa determinata materia vel forma inſtitutũ, ſed tantùm in genere ſub ratione ſigni expreſſiui poteſtatis, quę per ordinem traditur.

Qualis fides tunc neceſſaria?

76. Grauior controuerſia ſupereſt quænam tunc venturi Chriſti fides neceſſaria fuerit ad validitatem & efficaciam talis ſacramenti. Omnes DD. videntur conuenire, aliquam fidem Meſſię venturi neceſſariam fuiſſe, nam eam indicant Patres ſuprà citati: de qualitate tamen huius fidei acriter concertant, an illa debuerit eſſe explicita, vel ſat fuerit implicita: an neceſſaria fuerit ſupernaturalis & infuſa, vel ſuffeciſſet ſola naturalis & acquiſita: meritoriane & charitate formata, an etiam non meritoria & informis ſat fuiſſet? Demum an ſola fides miniſtri paruulis profuiſſet, an etiam fides Eccleſię neceſſaria fuiſſet? Et an hæc tantùm abſque illa ſat fuiſſet?

Vaſquez putat fidem charitate formatam.

77. Vaſq. citata diſp. 165. cap. 4. putat, non modò neceſſariam fuiſſe in applicante fidem ſupernaturalem & infuſam, ſed etiam meritoriam & charitate formatam, tametſi neceſſaria non fuerit fides Eccleſię ſine qua ſola fides applicantis profuiſſet puero. Vnde conſequenter infert, non profuiſſe paruulis remedium illud applicatum ab infidelibus, vel à fidelibus peccatoribus, ſed ſolùm à fidelibus iuſtis. Cæterùm, an illa debuerit eſſe explicita, an verò ſat fuerit implicita, expreſsè non diſputat, ex eius tamen ſententia manifeſtè colligitur, illam debuiſſe eſſe explicitam, cùm requirat illam actualem & meritoriam. Potiſſimum fundamentum ipſius eſt, quoniam hæc fides Chriſti venturi non operabatur in paruulis gratiam regeneratiuam ex aliquo opere operato, vti operantur ſacramẽta nouæ legis, ſed ex opere & merito ipſius applicantis, nam propterea nullum ipſe requirit in applicante opus externum. Vt autem potuerit fides Chriſti vẽturi prodeſſe paruulis ex opere & merito ipſius applicantis, neceſſariò debebat eſſe ſupernaturalis, & charitate formata: igitur ea ſola poterat paruulos à peccato originali iuſtificare. Ex eodem diſcurſu ſequitur, non fuiſſe neceſſariam fidem Eccleſię: nam ad meritum ſaltem de congruo pro altero, ſufficit ſanctitas operantis: nam ſicut hoc ſufficit ad promerendam gratiam ipſi operanti, ita ſufficiet ad eandem promerendam alteri.

Suffeciſſe etiam informam.

78. Addit, probabile nihilominus eſſe, Deũ iuſtificaſſe paruulos propter ſolã fidem ſupernaturalem infuſam informẽ applicantis, tanquam meritum de congruo, cùm etiam talis fides in homine peccatore ſit aliquo præmio ſupernaturali ex gratitudine remunerabilis; probabilius tamen putat oppoſitum, propter authoritatem Patrum, qui videntur requirere fidem formatam, vt conſtat ex Auguſt. pręcitat. lib. 5. contra Iulianum cap. 12. vbi hanc fidem, appellat fidem famulorum Dei: porrò fides famulorum Dei eſt fides iuſtorum, non peccatorum & inimicorum Dei. *Auguſt.*

79. Præterea docet, quod etſi probabilis ſit, & in ſcholis plauſibilis ſententia, quæ affirmat, fidem adultorum paruulis applicatam ex certa lege & promiſſione Dei illis profuiſſe, id tamen ex Patribus colligi non poſſe, ſed potiùs oppoſitum, nempe fidem parentum paruulis applicatam non ex certa lege & promiſſione Dei, ſed ſolùm impetratoriè illis gratiam obtinuiſſe. Fundamentum huius aſſertionis eſt, quia ſępe Patres dicunt, parentes precibus & orationibus apud Deum debuiſſe paruulis ſuis gratiam iuſtificationis procurare.

Durandus requirit charitate perfectam in Eccleſia.

80. Durandus in 4. diſt. 1. q. 8. nu. 7. affirmat, neceſſariam fuiſſe fidem charitate perfectam, ſaltem in ipſo corpore Eccleſiæ. Fundamentum ipſius eſt: quia cùm tunc fides non conferret gratiam paruulis per modum ſacramenti, ſeu ex opere operato, cùm nullum tunc hactenus ſacramentum inſtitutum eſſet, ſed per modum meriti, vel ſuffragij; cumque non poſſit fides aliena per modum meriti, vel ſuffragij prodeſſe alteri, niſi ſit charitate formata, ne ſæpe paruuli tunc fraudarentur effectu iuſtificationis, defectu fidei formatæ in miniſtro, dicendum eſt, illam profuiſſe paruulis propter ſolam fidem formatam Eccleſiæ, nomine cuius paruulus Deo offerebatur.

Paludanus & Sotus nullum habitum fidei.

81. Paludanus in 4. diſt. 1. q. 5. art. 5. concl. 1. & Sotus in 4. diſt. 2. q. 1. art. 4. §. *In præſentiarum*, non modo exiſtimant, nullam neceſſariam fuiſſe fidem charitate formatam aut explicitam Meſſiæ venturi, ſed nec vllum habitum fidei informis, vel in miniſtro appli-

cante, vel in ipſo corpore Eccleſiæ, ſed ſat fuiſſe aliquem actum, quo puer offerretur Deo, qui actus fuiſſet implicita tantùm & obiectiua fides Chriſti venturi: ſicut nunc ſola fides implicita Chriſti pręteriti ſufficit abſque vlla fide formata vel in miniſtro, vel in corpore Eccleſiæ ad iuſtificandum puerum per ſacramentum Baptiſmi. Notat autem Sotus, hunc actum implicitum fidei, quo debuiſſet puer offerri Deo, non potuiſſe per ſolam naturam haberi, ſed vel per reuelationem, vel ſuggeſtionem & doctrinam eorum, quibus facta fuiſſet reuelatio. Vnde inferunt, quòd ſi per impoſſibile, nullus tunc fuiſſet habitus fidei infuſæ, neque in applicante, neque in tota Eccleſia, adhuc per talem actum implicitum fidei Chriſti venturi, iuſtificatum fuiſſe puerum ab originali: non ſecus ac nunc iuſtificaretur puer baptizatus cum ſola fide implicita Chriſti pręteriti, etiamſi nulla eſſet vel in ipſo baptizante, vel in tota Eccleſia fides formata, aut habitus fidei informis. Fundamentum horum DD. videtur eſſe, quòd tunc ſola fides implicita Chriſti paruulos ab originali iuſtificabat, vel per modum ſacramenti, & ex opere operato, vt Paludanus ſentit; vel ad inſtar ſacramenti & operis operati, vt Sotus docet. Aliorum ſententijs relatis, ſtatuenda eſt noſtra. Pro qua,

Sotus.

Sat fuit ad ſacramentū fid. implicita Chriſti venturi.

82. Dico 6 Non fuit in lege naturę neceſſaria fides explicita, infuſa & formata Meſſiæ venturi, neque in miniſtro, neque in Eccleſia ad paruulos iuſtificandos, ſed ſat erat fides implicita obiectiua etiam informis eiuſdem Chriſti venturi, qua paruulus Deo offerebatur: quæ fides ſufficienter continebatur in illa voluntate vniuerſali faciendi, quod faceret vera Eccleſia: idque non ex eo, quòd talis fides gratiam in puero cauſaret ex opere operato ad inſtar ſacramenti, ſed quia illam Deus requirebat, tanquam conditionem ſine qua non, quâ poſita ſolus Deus ex certa legę & promiſſione infallibiliter per gratiam iuſtificantem puerum ab originali emundabat, intuitu meritorum Chriſti futurorum, tanquam cauſæ meritoriæ. In Aſſertione conuenio cum Paludano & Soto, à quibus tamen diſcrepo in fundamento & ratione. Eandem ſententiam ſecutus eſt Suarez diſputat. 10. ſect. 1.

Paludanus Sotus. Suarez.

Auguſt.

83 Prior par Aſſertionis colligitur ex Auguſt. lib. 1. contra Creſconium cap. 31. & epiſt. 203. circa medium, vbi docet circumciſionem à Samaritano collatam, fuiſſe validam non minùs quàm nunc validus eſt Baptiſmus ab hæretico collatus. Vnde ſicut non eſt rebaptizandus, qui abſque vera fide baptizatus eſt ab hæretico: ita nec tunc iterum erat circumcidendus, vel alio ſigno fidei proteſtatiuo Deo conſecrãdus, qui abſque vera fide fuiſſet à Samaritano circumciſus, ſi idem poſtea voluiſſet Iudæus fieri, & veram Religionem amplecti. Atqui eadem eſt ratio de remedio legis naturæ pro paruulis inſtituto, cui circumciſio ſucceſſit, vt infrà probabo, & aliqui ex aduerſijs admittunt: ergo ad validitatem & efficaciam illius ſacramenti non fuit neceſſaria fides explicita & infuſa Meſſiæ venturi, ſed ſat erat fides obiectiua implicita contenta in generali voluntate faciendi, quod vera Eccleſia faceret. Sicut nunc ſola fides obiectiua implicita Chriſti præteriti virtualiter contenta in generali voluntate faciendi, quod facit vera Eccleſia, ſufficit ad validum Baptiſmum conficiendum.

84. Reſp. aliqui Recentiores, Auguſtinum ſolùm negare, reiterandam fuiſſe circumciſionem ab infideli collatam, quoad externum dumtaxat corporis characterem, qui etiamſi abſque vlla intentione impreſſus fuiſſet phyſicè reiterari non potuiſſet: tum quoad impletionem legis; nam etiam ſic circumciſus impleuiſſet præceptum circumciſionis, quòd omnes mares ſeruare tenebantur: non autem quoad internam animi iuſtificationem, pro qua in tali caſu applicari debuiſſet remedium legis naturæ ad ſupplendum defectum veræ fidei in circumcidente.

Auguſt.

85. Sed contrà: tum quia per omnia ibi Auguſtinus circumciſionem comparat Baptiſmo, nulla mentione facta de alio remedio applicando circumciſo, ex ſuppoſitione quòd ille circumciſus fuiſſet ab infideli, ſed eodem modo docet, illum admittendum fuiſſe ad veram legem Iudæorum; ſicut nunc admittendi ſunt ad Catholicam Religionem, qui abſquę vera fide ab hæreticis baptizati ſunt. Tum quia iuxta hanc reſponſionem Auguſtinus non plenè ſatisfeciſſet argumento Aduerſariorum, quo contendebant ſupplendum eſſe aliquid in eo, qui ab hæreticis baptizatus ad catholicam tranſiuiſſet fidem. Ad quod argumentum confutandum adducit Auguſtinus exemplum de circumciſione, abſque vera fide à Samaritano collata. Etenim, ſi aliud ſacramentum defectu veræ fidei applicandum fuiſſet à Samaritano circumciſo: pari modo obijcere potuiſſet aduerſarius Auguſtino, defectu veræ fidei ſupplendum eſſe aliquid in puero ab hęretico baptizato: & quia non poteſt aliud ſacramentum, quàm Baptiſmus puero applicari, reiterandus eſſet idem Baptiſmus cum vera fide, ſicut per aduerſarios, quia reiterari non poterat circumciſio ſine vera fide collata, applicari debuiſſet antiquum ſacramentum legis naturæ cum vera fide Meſſię venturi. Eandem aſſertionem indicant reliqui Patres ſuprà citati, qui ſemper remedium legis naturæ comparant cum Baptiſmo.

86. Probatur 2. Ratione: tum quia non fuiſſet antiquis paruulis plenè ac ſufficienter de ſalutis remedio prouiſum, ſi ad eorum iuſtificationem neceſſaria fuiſſet fides explicita, ſupernaturalis, & formata Meſſiæ venturi in ipſo miniſtro applicante: nam ſicut hæc fuiſſet in paucis, ita pauci paruuli defectu talis fidei ante aduentum Chriſti ab originali iuſtificati fuiſſent: cùm eadem quoque ratio ſit de circumciſione, quæ remedio legis naturæ ſucceſſit, & durauit vſque ad Baptiſmum

Digitized by Google

mum: nam neque hæc in ſententia Vaſq. 1. 2. diſp. 130. cap. 5. à peccato originali paruulos iuſtificabat, niſi ratione fidei formatæ, per eam paruulis applicatæ. Atque credibile non eſt, Deum tam difficile medium pro antiquis paruulis inſtituiſſe, quod non niſi in paucis effectum habiturum fuiſſet. Tum quia cùm hanc fidem non requirat Deus in Baptiſmo, abſque fundamento aſſeritur, eam requiſitam fuiſſe in ſacramento legis naturę, demum cùm fides Meſſiæ venturi non fuerit requiſita vt meritum de congruo, quo Deus moueretur ad gratiam iuſtificantem paruulis dandam, ſed ſolùm vt pura conditio, vt mox probabo, non fuit neceſſarium, vt eſſet explicita, ſupernaturalis, & formata: nam ex quo non debebat per modum cauſæ meritoriæ, ſed ſolùm per modum puræ conditionis gratiam cauſare, non erat neceſſe, vt eſſet ſupernaturalis, explicita, & formata.

Remedium legis naturæ non iuſtificauit ex opere operato.

87. Poſterior aſſertionis pars, quod tale remedium non iuſtificauerit paruulos ex opere operato, probatur: quia vel iuſtificaſſet ex opere operato ipſius actus, quo tale remedium applicabatur paruulo; & tunc idem fuiſſet iuſtificare ex opere operato, atque ex opere & merito ipſius remedium applicantis: quod partim confutatum eſt; quia cùm non neceſſariò debuiſſet ille actus eſſe ſupernaturalis, & nullus niſi ſupernaturalis actus poſſit de congruo mereri alteri gratiam iuſtificantem, non potuiſſet paruulum iuſtificare ex opere operato, & merito ipſius remedium applicantis, partim ampliùs confutari poteſt hac duplici ratione. Primò, quia hoc derogaſſet meritis Chriſti, nam tunc cauſa meritoria iuſtificationis paruulorum non fuiſſent ſola merita Chriſti præuiſa, ſed etiam meritum ipſius miniſtri. Nec eſt eadem ratio de actione baptiſmali, quæ eſt cauſa inſtrumentalis meritoria iuſtificationis paruulorum: quoniam actio baptiſmalis non eſt inſtrumentalis cauſa meritoria iuſtificationis paruulorum, niſi quatenus eſt actio Chriſti ab ipſo aſſumpta vt inſtrumentum ſuæ Paſſionis: at verò actio illa miniſtri, ſi fuiſſet cauſa meritoria iuſtificationis paruulorum, non potuiſſet eſſe cauſa, vt actio Chriſti, cùm illa non fuerit à Chriſto aſſumpta vt inſtrumentum ſuæ Paſſionis: actio autem non operatur vt morale inſtrumentum alterius, niſi ſit ab ipſo principali agente in proprium inſtrumentum aſſumpta.

88. Secundò, quia debuiſſet Deus diſpenſare in lege omnibus puris creaturis præſcripta, de non promerendo infallibiliter alteri gratiam iuſtificantem: nam licet hoc priuilegium conceſſum fuerit Adamo, tanquam capiti omnium poſterorum, nulli tamen alteri legitur conceſſum, ne ipſi quidem Deiparæ. Nam etſi poſſit vnus alteri per modum impetrationis primam gratiam obtinere, nulli tamen, niſi Chriſto de facto conceſſum eſt, poſſe alteri iuſtificantem gratiam infallibiliter promereri, per modum operis operati. Niſi dicere velimus, neque antiquos miniſtros infallibiliter & ex certâ lege, vt Vaſq. indicat, obtinuiſſe gratiam iuſtificantem ſuo merito paruulis, ſed tantùm per modum impetrationis, quod eſt contra communem Theologorum ſententiam, vt ipſemet Vaſquez fatetur. *Vaſquez.*

89. Vel iuſtificaſſet ex opere operato meritorum Chriſti, quia ille actus, quicunque tandem fuiſſet, vim habuiſſet conferendi gratiam ex meritis Chriſti, vti hanc vim de facto habent omnia ſacramenta nouæ legis. At neque hoc modo potuiſſet illud remedium iuſtificare paruulos: tum quia hoc repugnat vniuerſali definitioni Concilij Florentini, qua *Florent.* ſtatuit, antiqua ſacramenta gratiam non contuliſſe, ſed eam tantùm per Paſſionem Chriſti dandam figuraſſe. Tum quia, actum miniſtri gratiam cõferre ex opere operato meritorum Chriſti, ſupponit; talem actum miniſtri aſſumptũ eſſe à Chriſto vt inſtrumentũ ſuæ Paſſionis, cum qua moraliter coniunctus vim habeat iuſtificandi ex meritis Chriſti. Cùm igitur actus miniſtri, antiquum remedium puero applicantis, non fuerit à Chriſto aſſumptus vt inſtrumentum ſuæ Paſſionis, non potuit gratiam iuſtificantem ex opere operato meritorum Chriſti conferre paruulis.

90. Dices. Eſto talis actus miniſtri antiquum remedium applicantis non potuerit conferre gratiam ex opere operato meritorum Chriſti, iam præteritorum, vti nunc conferunt ſacramentales actiones miniſtri: potuit tamen illam conferre ex opere operando meritorum Chriſti futurorum. Sed contrà, nam hoc ipſum ſupponit, actum illum miniſtri fuiſſe à Chriſto aſſumptum vt morale inſtrumentum ſuæ futuræ Paſſionis, cum qua moraliter coniunctus vim habuiſſet iuſtificandi ex opere operando meritorum Chriſti futurorum, cùm nequeat moraliter inſtrumentum in virtute & nomine alterius operari, niſi ſit ab ipſo aſſumptum & inſtitutum.

Remedium hoc concurriſſe ad iuſtificationem vt conditionem.

91. Ex his manifeſtè ſequitur, antiquum remedium ad paruulorum iuſtificationem concurriſſe vt puram conditionem à Deo requiſitam, tum ad celebritatem & notitiam maiorem Meſſiæ venturi, vt quotidie magis ac magis apud homines crebreſceret: ſicut ad celebritatem & clariorem notitiam Meſſiæ præteriti, voluit, vt omnia ſacramenta legis Euangelicæ applicarentur per fidem ſaltem implicitam & obiectiuam Chriſti præteriti. Tum in ſignum proteſtatiuum veræ Religionis, & conſecratiuum pueri vero Deo.

92. *Obijcies* 1. De ratione ſacramenti eſt, eſſe cauſatiuum ſanctitatis: ergo ſi tale remedium non cauſabat ſanctitatem, non poterat eſſe verum ſacramentum. Reſp. Diſtinguendo Antecedens: de ratione ſacrament eſt, eſſe cauſatiuum perfectę ſanctitatis, nego; alicuius imperfectè, & practicè ſignificatiuum perfectæ, concedo. Cæterùm prædictum remedium erat cauſatiuum imperfectæ ſanctitatis in paruulis, conſecrando & conſignando illos veræ Religioni, & ſimul practicum ſignum perfectæ ſanctitatis, quam practicè præſen-

tem à

Digitized by Google

tem à Deo cauſatam in paruulis demonſtrabat.

93 *Obyicies* 2. Non poterat Deus vt conditionem conferendi ſanctitatem requirere actum malum & peccaminoſum, qualis interdū erat implicita illa & obiectiua fides Meſſiæ venturi in miniſtro. Reſp. Non poterat illum requirere per ſe & ex primaria intentione, concedo; per accidens & ſecundariò, nego. Etenim per ſe & primaria intentione Deus intendebat diuulgationem & celebritatem Meſſiæ venturi, per aliquem actum proteſtatiuum illius futuri aduentus: quia verò hæc diuulgatio & celebritas Meſſiæ venturi non ſolùm fieri poterat actu bono, ſed etiam malo ab extrinſeco fine operantis vitiato, conſequenter etiam per illum, non tanquam per rationem mouentem, ſed per conditionem ſine qua non talem celebritatem & diuulgationem intendebat. Sicut cùm Pontifex ad fundandum pium aliquod opus concedit indulgentias, cum conditione erogandi Eleemoſynas in huiuſmodi pium opus, etiamſi quis in tale opus Eleemoſynas eroget ob prauum finem, indulgentias lucratur, eò quòd primarius finis per ſe à Pontifice intentus, ſit elargitio Eleemoſynæ in pium opus, qui finis habetur etiam per elargitionem prauo fine vitiatam.

Quomodo poſſit Deus malum actum requirere vt conditionem ad dandam gratiam.

94. *Obyicies* 3. Vel Deus mouebatur fide illa implicita & obiectiua Meſſiæ venturi ad conferendam gratiam paruulo, vel non mouebatur. Si mouebatur; ergo illa erat cauſa moralis inclinans voluntatem Dei ad gratiam conferendam, non minùs quàm nunc baptiſmalis actio eſt cauſa moralis inclinans Deum ad gratiam dandam baptizato. Si non mouebatur; ergo etiamſi illa adhibita non fuiſſet, adhuc Deus gratiam paruulo dediſſet, nam quod nullo pacto mouet agens. ad operandum, nihil intereſt, an ſit, vel non ſit ad ponendam operationem ipſam agentis.

95. Reſp. Dupliciter poteſt quis ab aliqua re moueri; vno modo allectus ab intrinſeca bonitate rei; alio modo allectus non ab intrinſeca bonitate rei, ſed ab extrinſeco bono, quod ex illa cauſatur. Sicut motus eſt Deus ad decernendam mortem proprio filio, non allectus ab intrinſeca bonitate mortis, quę cum ſit priuatio vitæ, nullam habet in ſe bonitatem, ſed potiùs carentiam bonitatis; ſed allectus à bono, quod ex ea erat promanaturum. Sic potuit moueri Deus à fide implicita & obiectiua Chriſti venturi ad conferendam gratiam paruulis, non allectus ab intrinſeca bonitate talis actus, qui interdum erat vitiatus extrinſeco fine operantis, ſed ab extrinſeco bono, quod ex eo etiam ſic vitiato cauſabatur, quæ erat celebritas & diuulgatio Meſſię venturi.

Mouetur Deus à conditione ad cauſandam gratiam.

96. Dices. Hæc diuulgatio erat in ipſo actu implicitè proteſtatiuo Meſſiæ venturi: ergo ſi Deus mouebatur propter iſtam diuulgationem, mouebatur propter ipſum actum proteſtatiuum: ac proinde ipſe actus proteſtatiuus cauſabat moraliter gratiam in paruulis. Reſp. Nego Antecedens: nam actus proteſtatiuus Meſſiæ venturi erat cauſa tantùm diuulgationis Meſſiæ venturi: diuulgatio autem erat ipſa notitia Meſſię venturi, quæ ex tali proteſtatione cauſabatur in animis hominum, à qua Deus mouebatur ad requirendam proteſtationem, etiam malo fine vitiatam.

97. Inſtabis. Neque bonitas, à qua Deus mouetur ad dandam gratiam baptizato, eſt intrinſeca actioni baptiſmali, cùm etiam talis actio interdum ſit vitiata prauo fine baptizantis: ergo neque actio baptiſmalis eſt cauſa moralis gratiæ regeneratiuæ, quæ baptizato confertur. Reſp. Negando Antecedens: nam licet actio baptiſmalis, quatenus eſt ipſius miniſtri, vt priuata perſona eſt, interdum ſit mala: vt tamen eſt eiuſdem miniſtri, quatenus publica perſona eſt à Chriſto inſtituta vt inſtrumentum ſuæ Paſſionis, eadem actio erit bona: quia vt ſic non conſideratur quatenus vitiata ex propria intentione miniſtri elicientis, ſed quatenus à Chriſto inſtituta & imperata, mediante miniſtro, tanquam proprio inſtrumento ad cauſandum effectum bonum & honeſtum, qualis eſt ſanctificatio ipſa baptizandi.

Actio ſimul diuerſo reſpectu bona & mala.

98. Vrgebis. Etiam actio praua miniſtri ex prauo fine remedium illud legis naturę applicantis, erat honeſta, quatenus ex inſtitutione Dei erat ordinata ad honeſtum & bonum effectum cauſandum, quam honeſtatem debebat ſaltem implicitè intendere miniſter, ſicut debet nunc qui baptizat ſaltem implicitè intendere honeſtatem effectus, ad quem ex inſtitutione Chriſti ordinatur. Sed nego, actionem illam applicandi remedium legis naturę ex prauo fine fuiſſe honeſtam, ac proinde idoneam ad mouendum Deum ad conferendam gratiam paruulo. Neque ad eam honeſtandam ſat erat ordinatio Dei, qua actionem illam ordinabat ad honeſtum finem, cum implicita intentione talis honeſtatis ex parte applicantis: alioqui omnes actiones adimpletiuæ præceptorū ex prauo fine elicitę, cum implicita tantùm intentione obiectiua honeſtatis ex parte adimplentis, eſſent honeſtę & acceptæ Deo, quod falſum eſt. Ad honeſtam igitur actionem non ſufficit, vt habeat honeſtum obiectum, & ad illud ſit à legiſlatore ordinata: ſed neceſſum præterea eſt, vt vel ab ipſo eliciente talis honeſtas ſit expreſsè intenta, excluſo omni extrinſeco fine malò; vel ſaltem vt talis actio ſit imperata ab aliquo agente expreſsè intendente ipſius honeſtatem, cum quo agente proximum eliciens faciat vnum moraliter. Nam tunc licet actio vt eſt ipſius elicientis ex prauo fine elicita, ſit praua, vt tamen eſt actio imperantis, honeſtatem expreſsè intendentis, erit bona: patet exemplis. Nam eadem actio publici miniſtri Eccleſię ex prauo fine publicas preces & ſacrificium exequentis, vt eſt ipſius miniſtri elicientis, eſt praua & peccaminoſa, vt verò eſt Eccleſiæ imperantis, & per ſuum deputatum miniſtrum, tanquam per morale inſtrumentum illam

Actio nō potuit eſſe honeſta ſi à miniſtro ob prauum finem eliciebatur.

Digitized by Google

illam exequentis, eſt bona, alijſque ſatisfactoria. Eadem eleemoſynæ largitio ob malum finem à famulo facta, erit praua; à Domino verò ex honeſto fine imperata, erit bona. Eadem externa deambulatio, vt imperata ab actu interno malo, eſt mala; vt imperata ab actu interno bono, eſt bona. Quia igitur actio illa, qua antiquum ſacramentum applicabatur paruulo, non exercebatur nomine Eccleſię, vel alterius expreſsè intendentis honeſtatem ipſius, ſed ab ipſo miniſtro, vt erat priuata perſona, ideo ſi à miniſtro ex prauo fine eliciebatur, non poterat eſſe honeſta ex honeſto imperio alterius, cum quo illa faceret vnum opus morale. Quòd autem illa actio non exerceretur nomine Eccleſię, probatur: quia nullũ tunc Eccleſia habebat certum miniſtrum ad tale munus deſignatũ: ſine deſignatione autem nemo poteſt nomine alterius opus agere, & cum eo moraliter componere vnum operans. Quòd nec exercebatur nomine alterius, etiam probatur. Nam vel exercebatur nomine Chriſti: & dici non poteſt, quia non poterat exerceri nomine Chriſti, ſi illa à Chriſto non erat in inſtrumentum ſuę Paſſionis aſſumpta: vel nomine Dei: & neque hoc dici poteſt, quia cùm Deus non poſſit eſſe cauſa meritoria, mereri enim eſt inferioris apud ſuperiorem, non potuit illam aſſumere vt ſuum inſtrumentũ merendi. Contrà verò, quoniam actio baptiſmalis exercetur nomine Chriſti, per ſe intendentis talis actionis honeſtatem, ideo licet illa ſit praua ex fine elicientis, erit tamen bona & honeſta ex imperio Chriſti, cum quo baptiſmalis actio facit vnum opus morale: atque adeo vt ſic vim habet mouendi Deum ad dandam gratiam baptizato. Sed de hac difficultate iterum recurret ſermo diſp. ſequenti.

Nec exercebatur nomine Eccleſiæ aut intendentis honeſtatem.

99. Sed inſtabis vlteriùs. Nam ſaltem quando illa actio erat ab homine iuſto, & ex honeſto fine elicita, mouebat Deum vt cauſa moralis ad conferendam gratiam puero, cui applicabatur. Reſp. Negatur Antecedens: tũ quia ratio, ſub qua illa requirebatur, debebat eſſe eadem in omnibus: ergo ſi in aliquibus non erat requiſita vt meritoria, ſed tantùm vt pura conditio, neque in omnibus requirebatur vt meritoria, ſed tantũ vt conditio. Quòd ſi interdum reperiebatur cum merito, illud meritum erat per accidens reſpectu paruuli, cui applicabatur. Tum quia, ſi mouiſſet Deũ per modum meriti, derogatum fuiſſet meritis Chriſti, nec non Deus diſpenſare debuiſſet in communi lege, vt ſuprà oſtenſum eſt.

100. *Obijcies* 4. Duplex tantùm datur modus iuſtificandi, vel ex opere operato, vel ex opere operantis: ergo vel illud Sacramentum iuſtificabat paruulos ex opere operato meritorum Chriſti, vel ex opere operantis ipſius miniſtri. Reſp. Nego Antecedens: nam præter hos duos modos, datur tertius per modum conditionis ſine qua non, quo pacto antiquum ſacramentum iuſtificabat paruulos.

101. *Obijcies* 5. Ex noſtra ſententia ſequitur, longè meliùs prouiſum fuiſſe antiquis paruulis per illud remedium legis naturæ, quàm per Baptiſmum: nam illud faciliùs applicari potuiſſet à quolibet etiã infideli, cùm non requireret certum actum internum, vel ſignum externum. Prętere a ſequitur, potuiſſe Gentiles ſuos filios ab originali peccato liberare, applicando illis aliquod ſignum externum cum generali voluntate faciendi, quidquid per tale ſignum fieri poſſet.

102. Reſp. Eſto ſacramentum illud quoad hoc, quòd pauciora requirebat, quàm Baptiſmus, facilius fuerit ad iuſtificandum: ex alia tamen parte longè meliùs prouiſum eſt nunc per Baptiſmum, tum propter maiorem notitiam & diuulgationem legis Euangelicæ, ad quam diuulgandam Eccleſiaſtici Pręlati tenentur ex præcepto: Tunc autem non erat niſi obſcura & valde tenuis de rebus diuinis notitia, eaque non niſi in paucis, propter idololatriam, quæ maximè dominabatur. Tum quia maior illa facilitas compenſatur vberiori gratia, quam confert baptiſmus. Ad aliam ſequelam, concedo, potuiſſe parentes gentiles, applicando aliquod ſignum externum cum ſola generali voluntate faciendi, quod per tale ſignum fieri poſſet, ſuos natos ab originali liberare, non ſecus ac nunc poſſent cum eadem voluntate applicandi Baptiſmum, ſuos liberos ab eodem peccato liberare. Nego tamen id facilè accidere potuiſſe, propter varios errores, quibus Gentiles circa notitiam veri Dei laborabant.

An meliùs prouiſ. m fuerit antiquis per medium legis naturæ, an nobis per baptiſmum.

103. Ex dictis conſtat, quid dicendum ſit ad ſententias Vaſq. Durand. Palud. ac Soti. Ad id verò quod adfert Vaſq. ad probãdum, Patres non ſentire, per illud antiquum remedium paruulos iuſtificatos fuiſſe ex certa lege & promiſſione Dei, ſed tantùm per modũ impetrationis, falſum eſt. Neque ipſius fundamentum vrget, eò quòd ſæpe dicant debuiſſe tunc parẽtes ſuis filijs orationibus & precibus ſalutem procurare. Nam hoc non ideo Patres dicunt, quòd ſentiant, adhuc applicato illo remedio, non infallibiliter iuſtificatos fuiſſe paruulos: ſed quia, cùm illud non eſſet in ſpecie determinatum, poſſetque varijs modis à parentibus determinari, inter quos modos vnus eſſet, orationibus & precibus illos Deo offerre, meritò dicunt, debuiſſe tunc parentes precibus & orationibus ſuis filijs ſalutem procurare.

Vaſquez. Durandus. Paludanus. Sotus. Ad fund. Vaſq. propoſitum nu. 79. Reſp.

104. Cæterùm, poſito quòd antiqui paruuli iuſtificati fuiſſent per modum meriti, probabilior modus defendendi eſt, iuxta opinionem Durandi, qui formatam fidem requirebat tãtùm in Eccleſia, non autem in miniſtro: nam iuxta hanc opinionem ſemper antiquum remedium applicatum paruulis cum ſola generali voluntate faciendi, quod faceret Eccleſia, ſortitum fuiſſet effectum, cùm ſemper in Eccleſia Dei fuerint aliqui iuſti. Nobis autẽ hic modus non placet ob rationes ſuprà aſſignatas, maximè, quia tunc miniſtri non applicabant hoc remedium nomine Eccleſiæ, cùm nullos tum Eccleſia tunc haberet ad tale munus aſſignatos miniſtros, ſed nomine proprio.

Durandus.

105. DICES.

105. Dices. Si hoc remedium miniſtri applicabant nomine proprio, non poterant illud applicare per generalem illam voluntatẽ faciendi, quod faceret vera Eccleſia. Reſp. negando ſequelam: nam per hanc voluntatem non ſignificabant, ſe illud applicare nomine Eccleſiæ, ſed ſolùm ſignificare volebant, ſe eam intentionem habere, quam haberent ij, qui illud ex certa ſcientia applicarent. Velut ſi quis ignorans, quæ conditiones requirantur ad perficiendum validum contractum in aliquo regno, diceret, habeo intẽtionem faciendi, quod faceret regnum, vel aliquis ex regno.

106. Dico 7. Hoc remedium non fuit pro adultis ſufficiens, aut neceſſarium. Non fuit ſufficiens, quia nullam gratiam illis conferebat vltra eam, quam habuiſſent virtute proprij meriti. Non neceſſarium, neque vt prçceptũ, quia non erat ſub certa ſpecie actionis determinatum; neque vt mediũ, quia non conferebat illis primã gratiã, quam adulti ſibi procurare debebant proprio actu, qui vel fuiſſet contritio, ſi cum originali habuiſſent etiam actualia mortalia: vel ſupernaturalis dilectio Dei, ſi habuiſſent tantùm originale: ad cuius remiſſionẽ neceſſarius non fuiſſet dolor, cùm peccatũ originale nõ ſit propria volũtate cõtractum. Nec ſat fuiſſet ſola fides cum ſpe veniæ: quia cùm nequeat originale remitti, niſi per gratiam iuſtificantem, in cuius priuatione eſſentialiter conſiſtit, vt oſtendimus 3. tomo diſp. 25. ſect. 3. cumque nequeat, ſaltem de lege ordinaria, gratiã iuſtificantem Deus peccatori infundere, abſque ſupernaturali conuerſione ipſius ad Deum finem ſupernaturalem, iuxta illud Zach. 1. *Conuertimini ad me, & conuertar ad vos*, non potuit, ſicut neque nunc poteſt ſola fides cum ſpe veniç ad illius remiſſionem ſufficere, ſed neceſſaria eſt ſupernaturalis dilectio Dei, per quam homo formaliter conuertitur ad Deum finem ſupernaturalem.

In adultis ad peccatũ originale delendum in lege naturæ neceſſaria fuit vel contritio, vel dilectio Dei ſuper omnia

Zachar. 1.

107. Confirmatur primò, nam ſicut Deus per gratiam iuſtificantem conuertitur ad peccatorem vt ſupernaturalis amicus ad amicũ, ita de lege ordinaria extra ſacramentum ſupponit ex parte peccatoris amicabilem conuerſiónem ad ſe, vt conſtat de homine exiſtente in peccato mortali propriâ voluntate contracto, ad cuius remiſſionem de lege ordinaria extra ſacramentum non ſufficit attritio, ſed requiritur contritio, quæ eſt amicabilis conuerſio peccatoris ad Deum finem ſupernaturalem.

108. Confirmatur ſecundò, nam alioqui nunquam adultus accedens ad Baptiſmum cum ſolo originali, abſque actuali mortali, conſequeretur ipſius remiſſionem vi ſacramenti. Quoniam vt dignè ſacramentum accederet ad ipſius effectum conſequendum, ad minimum deberet accedere cum fide & ſpe conſequendi remiſſionem ſuorum peccatorum: ergo ſi ſola fides & ſpes extra ſacramentum ſufficeret ad remiſſionem peccati originalis; adultus antequam accederet ad ſacramentum, conſequeretur remiſſionem peccati originalis. Cæterùm, an ſaltem ſola fides cum ſpe veniæ ſufficiat ad illius remiſſionem in ſacramento, dicemus diſputatione ſequenti ſectione 4.

109. Sed, quid ſi homo cum originali haberet ſola venialia, an tunc ſufficeret ſola attritio extra ſacramentũ, an neceſſaria eſſet contritio? Reſp. nec ſufficeret attritio: nam licet ſola attritio ſufficiat ad remiſſionem venialiũ extra ſacramentum in homine iuſto, nõ tamen ſufficit in peccatore: quia cùm nequeant remitti venialia, non remiſſo originali, vel mortali, cum quo reperiuntur coniuncta; vt ex ſequenti tomo ſuppono; cumque nequeat extra ſacramentum remitti originale, vel mortale abſque amicabili conuerſione peccatoris ad Deum finem ſupernaturalem, non poterit ſola attritio eſſe ſufficiens ad remittenda venialia coniuncta cum originali.

110. Neque erit neceſſaria contritio, ſed ſufficiet dilectio Dei ſupernaturalis: nam hæc eſt ſufficiens conuerſio peccatoris in Deum, & ſimul poteſt eſſe virtualis retractatio venialium; quç ad eorum remiſſionem ſufficit, vt in ſequenti tomo docebo. Dixi, *poteſt eſſe*, quia non neceſſariò dilectio Dei includit virtualem retractationem omnium venialium: nam eorum tantùm venialium virtualem retractationem neceſſariò includit, quæ ſi actu occurrerent, formaliter deteſtarentur: atqui fieri poteſt, vt diligens Deum finem ſupernaturalem, non omnia peccata venialia, quæ actu occurrerent, deteſtaretur, cùm poſſit dilectio Dei finis ſupernaturalis manere cum affectu ad aliquod veniale. Quo fit, vt poſſit quis iuſtificari ab originali, abſque eo, quòd iuſtificetur à venialibus: quemadmodum poſſet quis iuſtificari à mortalibus, abſque eo quòd iuſtificaretur à venialibus: quia poſſet vterque habere actum, quo vel diligeret Deum finem ſupernaturalem, vel contereretur de peccatis mortalibus, abſque virtuali retractatione peccatorum venialium, cùm vi talis dilectionis, vel contritionis poſſet homo habere complacentiam peccati venialis.

Poſſe hominem iuſtificari per aliquem actũ ab originali, & non à venialibus.

111. Dico octauò. Præter ſacramentum peccati originalis remiſſiuum, nulla alia fuerunt ſacramenta in lege naturæ. Fundamentum eſt: quia cùm inſtitutio ſacramentorum pendeat ex voluntate Dei, non ſunt ſine ſufficienti auctoritate, aut ratione multiplicanda: quæ tamen hic nulla eſt. Quòd ſi quando S. Thomas, & alij graues Auctores docent Pœnitentiam fuiſſe omni tempore ad ſalutem neceſſariam, intelligendi ſunt de Pœnitentiæ virtute, de qua Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. dixit, quouis tempore fuiſſe neceſſariam.

Præter ſacramentum remiſſiuum originalis, non fuerunt alia in lege naturæ.

S. Thom.

Trident.

112. Ad argumenta primç ſententię. Ad primum: Eſto ex ſcriptura & Patribus expreſsè non colligatur, neceſſariam fuiſſe cum interna fide parentum externam aliquam actionem ad paruulos iuſtificandos, ſufficienter tamen colligitur ex ratione à nobis ſuprà aſſignata.

113. Ad

Digitized by Google

113. Ad authoritatem autem Patrum, præſertim Gregorij & Bernardi, Reſp. eos non excludere extrinſecum ſymbolum interioris fidei proteſtatiuum cùm docent, ſolam fidem parentum ſuffeciſſe, ſed externa dumtaxat opera, quæ ad iuſtificationem paruulorum nihil conducebant.

Ad fund. Soti n. 51. 114. Ad fundamentum verò Soti Reſp. Illud fuiſſe ex inſtitutione diuina, non in ſpecie, ſed in genere, dependenter à voluntate applicantis quoad determinationem huius, vel illius ſigni in ſpecie: quod ſacramenti certitudini non repugnat, vt patet de ſacramento Ordinis. Cæterùm concedo, illud fuiſſe ſub præcepto pro paruulis tantùm, non poſitiuo, ſed naturali in ordine gratiæ: nam poſita ſupernaturali notitia de peccato originali, & remedio, ſaltem in genere, pro illo à Deo inſtituto, naturali iure tenebantur parentes illud ſuis filijs applicare, vel ij, ad quos paruulorum cura ſpectabat. Quod remediũ non ſcripto, aut lege aliqua, ſed maiorum traditione tenebant: Cuius licet nullà fiat in Scriptura expreſſa mentio, illud tamen ex Patribus, & ratione colligitur.

115. Ex dictis etiam patet ad argumenta ſecundæ ſententiæ, quatenus ſunt contra noſtram ſententiam. *Ad fund. Suarij.* Vnde ad fundamentum Suar. quo probat, alia fuiſſe ſacramenta, præter remedium remiſſiuum originalis, nego, oblationem illam Melchiſedech fuiſſe ſacramentum, ſed ſolùm ſacrificium, eò quòd non fuit cæremonia ſtabili lege firmata; licet Patres illud appellent ſacramentum, largè ſumpto nomine ſacramenti. Sacrificia autem, vt in prima Aſſertione probatum eſt, non pugnabant cum lege naturæ, quæ tantùm excludebant præcepta poſitiua à Deo inſtituta, non autem naturalia, vel ab homine etiam publica lege determinatà.

SECTIO IV.

De ſacramentis reliquorum ſtatuum.

116. POſt ſtatum legis naturæ duo ſequuntur ſtatus ſacramentorum capaces, legis Moſaicæ, & legis Euangelicæ, nam ſtatus gloriæ, vt ſuprà probatum eſt, non eſt ſacramentorum capax. Quoniam verò hæc, quæ de ſacramentorum exiſtentia, tam in lege antiqua, quàm noua, diſputari poſſunt, facilia ſunt, ea ſine opinionum concertatione breuiter expediemus.

Multa ſacramenta ceſſarunt in lege noua. Exodum. Leuit. Numer. Deuteron. Concilium Florentin. 117. Dico 1. Multa fuêre ſacramenta in lege antiqua, quæ tamen omnia ceſſarunt in noua lege. Prior pars Aſſertionis conſtat ex libris Exodi, Leuitici, Numer. Deuteron. eamque manifeſtè ſupponit Concilium Florentin. in decreto de vnione Armenorum, vbi definit Pontifex, ſacramenta nouæ legis multum differre à ſacramentis antiquæ legis: igitur ſupponit in antiqua lege fuiſſe ſacramenta.

118. Poſteriorem verò partem docet Paulus ad Hebr. 7. *Tranſlato*, inquit, *Sacerdotio, neceſſe eſt, vt & legis tranſlatio fiat.* *Hebr. 7.* Atqui tranſlatum eſt antiquum Sacerdotium, & commutatum in nouum Sacerdotium Chriſti: igitur & legis tranſlatio facta eſt, & in nouam commutata. Ratio verò eſt, quoniam vetera ſacramenta fuerunt tantùm figura nouorum, vt Concilium Florentin. teſtatur: Sed præſente veritate ceſſat figura: ergo inſtitutis nouis ſacramentis in lege Euangelica, ceſſarunt antiqua. *Concilium Florentin.* Porrò cum ſacramentis legis ſcriptæ, ceſſauit etiam ſacramentum legis naturæ, quod de fide cenſet Vaſquez 3. parte diſp. 165. cap. 4. *Vaſquez.* ex quo ſequitur, opinionem Caiet. putantis, remedium legis naturæ applicari poſſe paruulis adhuc in matris vtero exiſtentibus, eſſe contra fidem, iuxta hanc ſententiam Vaſquez. *Caietanus.*

119. Cæterùm omnia antiquæ legis ſacramenta ad quatuor reducit S. Thomas 1. 2. q. 102. ar. 5. *S. Thomas. Quæ ſacramenta in lege ſcripta Moſaica.* ad Circumciſionem, cui ſucceſſit Baptiſmus; Agnum Paſchalem, qui fuit figura Euchariſtiæ; Purificationes, quibus reſpondet ſacramentum Pœnitentiæ; & conſecrationem Pontificis, reliquorumque Sacerdotum, quibus reſpondet ſacramentum Ordinis. Sacramento autem Confirmationis & Extremæ-Vnctionis nullum reſpondit in veteri lege ſacramentum: eò quòd primum eſt ſacramentum plenitudinis gratiæ, quæ eſt propria legis Euangelicæ: ſecundùm eſt immediata præparatio ad gloriam, cuius aditus in veteri lege erat clauſus. Matrimonium non erat ſacramentum, quia nondum facta erat coniunctio humanitatis cum Verbo, cuius eſt ſymbolum, ſed fuit tantùm in officium naturæ.

120. Dico 2. Septem ſunt nouæ legis ſacramenta: *Secunda concluſio. Florentin. Tridentin.* Eſt de fide ab vtroque Concilio Florent. in præcitato decreto, & Tridentino ſeſſ. 7. Canon. 1. de Sacramentis in communi, expreſsè definita, eaque ſunt antiquis perfectiora, vt eadem Concil. definiunt, dum docent, noſtra ſacramenta gratiam conferre, quam non conferebant antiqua, ſed ſolùm eam per Paſſionem Chriſti dandam figuraſſe: & vt Auguſt. ſcribit lib. 19. contra Fauſtum cap. 13. *Auguſtin.* Sunt noſtra ſacramenta *virtute maiora, vtilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.* His ſacramentis tanquam proprijs notis dignoſcitur vera Eccleſia: Deo cultus tribuitur, & cultoribus Dei gratia confertur.

121. Horum aliqua dicuntur ſacramenta mortuorũ, vt Baptiſmus & Pœnitentia, *Sacramenta mortuorum.* quia conferunt primam gratiam, quæ eſt animæ vita; ille ſimpliciter primam, & ideo ſacramentum regenerationis; hæc primam poſt lapſum, & ideo à Patribus ſecunda tabula appellatur. Reliqua ſunt ſacramenta viuorum, *Viuorum.* quia ſupponunt primam gratiam, eamque ſolùm augent in ordine ad varios fines, ad quos ordinantur. Ex his prima duo ſunt neceſſaria neceſſitate medij & præcepti ſimul; Baptiſmus omnibus; Pœnitentia lapſis tantùm: alia ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti, vt ſingulis

Digitized by Google

adultis baptizatis Euchariſtia. De Confirmatione & Extrema-Vnctione nondum conſtat eſſe præceptum. Matrimonium, & Ordo ſunt neceſſaria communitati.

Septem in lege Euangelica. Florentin.

122. Congruentiam huius ſeptenarij numeri aſſignat Florent. quia cū ſacramenta ordinentur ad perficiendū hominem; cumque homo perfici poſſit vel in ordine ad communitatem, vel in ordine ad ſe, congruenter ſeptem inſtituta ſunt ſacramenta, nam Baptiſmo ſpiritualiter regeneramur; confirmatione augemur, & in fide roboramur; renati autem & roborati, nutrimur diuina Euchariſtiæ alimonia; infirmati per peccatum, Pœnitentia ſanamur; ſicut & Extrema-Vnctione ſpiritualiter pariter & corporaliter, prout expedit: Per ſacramentum ordinis Eccleſia gubernatur & propagatur ſpiritualiter; corporaliter per Matrimonium, Legatur S. Thomas 3. parte q. 65. art. 1. *S. Thomas.*

DISPVTATIO IV.

De cauſalitate Sacramentorum.

SECTIO PRIMA.

An vetera Sacramenta habuerint virtutem iuſtificandi ex opere operato?

Iuſtificatio ex opere operato vel operantis.

1. DVPLEX eſt modus, quo iuſtificatur homo: primus ex proprio ipſius actu & merito, qui dicitur ex opere operantis: ſecundus ex aliquo opere extrinſecùs applicato aliunde valorem habente, qui dicitur ex opere operato. Qui modus frequens eſt apud Scholaſticos, eumque vſurpat Trid. ſeſſ. 7. Canon. 8. de ſacramentis in communi.. Inter primum autem & ſecundum iuſtificationis modum hoc intereſt, quòd primus neceſſariò requirit opus ex ſe meritorium, intuitu cuius confertur iuſtificatio, ſaltem de congruo. Secundus non neceſſariò requirit opus de ſe meritorium, ſed ſupponit aliunde illud habere valorem, propter quem conferatur iuſtificatio: vt in Baptiſmo, gratia regenerans confertur baptizato, nō tam propter merita vel ipſius baptizandi, vel miniſtri baptizantis, quàm ex meritis & operibus operatis Chriſti Domini, ex quibus actio ipſa Baptiſmalis habet ſuum valorem. Hac explicatione poſitâ, præſens controuerſia non eſt de priori modo, nam vetera ſacramenta, quatenus erant quædam opera honeſta, iuxta legem à Deo præſcriptam, & ex auxilio diuino facta, erant vel impetratoria primæ gratiæ, vel meritoria ſecundæ; ſed de poſteriori tantùm. De quo, *Tridentin.*

Aſſerunt vetera ſacramenta iuſtificaſſe ex opere operato. Scotus. Aureolus. Bonauent. Paludanus Durandus. Rubio. Argentinas. Marſilius.

2. PRIMA ſententia affirmat: Eſt Scoti in 4. diſt. 1. q. 6. §. *de potentia*, Aureoli q. 6. art. 1. Bonauen. art. 1. q. 5. Palud. q. 6. ar. 4. Durand. q. 7. Rubion. q. 3. Argent. q. 3. art. 3. ad 2. Marſil. q. 2. art. 1. concl. 2. Cæterùm Scotus & Argent. putant, minorem gratiam contuliſſe Circumciſionem, quàm Baptiſmum; Marſilius verò æqualem. Fundamentum ſumitur ex præcedenti diſput. ſect. 3 Etenim cùm in omni lege neceſſarium fuerit ſacramentum aliquod remiſſiuum peccati originalis pro paruulis, cumque peccatum originale remitti nequeat ſine gratia iuſtificante, ſequitur antiquos paruulos per tale ſacramentum iuſtificatos fuiſſe, non virtute alicuius operationis propriæ, cuius capaces non erant, ſed virtute ipſius ſacramenti extrinſecus applicati, quod non ex ſe, ſed aliunde vim habebat iuſtificandi pueros: igitur iuſtificabat ex opere operato.

Negant probabiliùs. Magiſter. S. Thomas. Capreolus. Richardus. Heruæus. Albertus. Gabriel. Palatius. Sotus. Alenſis. Concilium Florentin.

3. SECVNDA ſententia negat: Eſt Magiſtri in 4. diſt. 1. S. Tho. 3. p. q. 62. ar. 6. & q. 70. ar. 4. Capr. in 4. diſt. 1. q. 2. ar. 3. Richard. ar. 6. q. 3. Heruæi diſt. 1. q. 1. §. *Reſpondeo*, Alberti ar. 8. & 9. Gabr. q. 3. ar. 2. Palatij diſp. 4. & 5. Sott diſt. 2. q. 1. art. 4. §. *videntur autem plura*, Alenſis 4. p. q. 3. memb. 4. ar. 1. & communis inter Recentiores. *Quæ ſententia longè probabilior eſt*, & poſt Concil. Florent. videtur omninò certa, ſaltem de ſacramentis legis ſcriptæ, inter quæ, & ſacramenta legis Euangelicæ aſſignant diſcrimen: *illa*, inquit, *non cauſabant gratiam, ſed eam ſolùm per Paſſionem Chriſti dandam eſſe figurabant: hæc verò noſtra & continent gratiam, & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt*. Vbi notanda eſt particula *ſolùm*, quæ non modò excludit infuſionē gratiæ per ſe, vt omnes cōcedunt, ſed etiam per accidens, quod nonnulli negant: nam quomodocumque gratiam vltra meritum ſuſcipientis contuliſſent, non potuiſſent dici, *eam ſolùm per Paſſionem Chriſti dandam figuraſſe*.

4. Eandem ſentētiam docet Paulus ad Gal. 4. vbi antiqua ſacramenta appellat *infirma & egena elementa*: *quia*, vt in hunc locum inquit Anſelmus, *per ſe non valent cultores adiuuare: & quia egent auxilio gratiæ, quæ prius fortia, & veluti quandam firmitatem dantia ſteterant, dum Iudæos adhuc comprimerent, & cohortarentur ad iuſtificationem fidei, & ad maiorem Dei notitiam paulatim promouerent: &* *Ad Gal. 4. S. Anſelm.*

erant

& erant diuitiæ, dũ locupletarent eos, dando quandam ipſis apud homines iuſtificationem, vt nõ punirentur, vt nihil mali paterentur. Ecce quam ſanctitatem ſuis cultoribus antiqua ſacramẽta conferebant, nempe quandam apud homines iuſtificationem, vt nõ punirentur, vel aliquid mali paterentur: atque hæ, teſte Anſelmo, erant diuitiæ illorum ſacramentorum. Idem teſtatur in hunc locum Hieronymus. Quare his vt certis poſitis,

Hieronym.

Diſcrimen inter baptiſmum & ſacramenta antiqua deletiua originalis.

5. Difficultas non modica eſt in aſſignando diſcrimine inter Baptiſmum & antiquum remedium originalis peccati remiſſiuum, & eadem ratio eſt de Circumciſione, quæ eandem vim habebat: vtrumque enim tam antiquum remediũ, quàm Baptiſma applicatum paruulo, peccatum originale remittit virtute ipſius ſacramẽti. Nec placet ſententia eorum, qui tantùm ſacramẽtis legis Moſaicæ hãc vim iuſtificãdi ex opere operato negant, nõ autem ſacramento legis naturæ, vel Circumciſioni, quæ ipſius loco ſucceſſit: nã & definitio Concilij vniuerſalis eſt, nullum antiquum ſacramentum excludens; & verba Pauli ad omnia antiqua ſacramenta ſe extendunt.

Magiſter. *S. Thomas.* *Originale non dimitti ſine gratia.*

6. Primus igitur modus eſt Magiſtri in 4. diſt. 2. cap. penult. aſſerẽtis, per Circumciſionem ſolùm deletum fuiſſe peccatum originale, non autem collatam fuiſſe gratiam. Sed contrà, tum quia vt rectè S. Tho. 3. par. q. 62. art. vlt. ad 3. & q. 70. art. 4. & ego ſuppono ex tertio tomo, nequit ſine gratia peccatũ deleri. Tum quia nemo ſine gratia ſaluatur. Vnde ſi talis moreretur, ex vna parte deberet carere omni pœna tam ſenſus, quàm damni, cùm nullum haberet peccatum: ex alia verò parte, cùm non haberet gratiam, deberet carere viſione beatifica, quæ non debetur niſi habenti gratiam: ac proinde talis deberet carere, & non carere viſione beatifica: carere, quatenus non haberet gratiam: non carere, quatenus nulla ei debita eſſet pœna, & conſequenter nec priuatio viſionis beatificæ, quæ eſt omnium maxima pœna.

S. Thomas.

7. Secundus Bonauent. in 4. diſt. 1. ar. & q. vlt. docentis in Baptiſmo pleniorem gratiã conferri, quæ non modò peccatum delet, ſed etiam potentias habilitat ad operandum; in Circumciſione verò minimam fuiſſe datam gratiam, quæ tantùm ſufficiebat ad peccatum delendum, non autẽ ad potentias habilitandas. Sed contrà, tũ quia hanc ipſam minimam gratiam negant Paulus & Concilium, dum dicunt, ſacramenta illa fuiſſe infirma & egena, gratiãque non contuliſſe, ſed ſolùm per Chriſtum dandam figuraſſe. Tum quia, vt rectè citato loco S. Tho. qui hunc Bonauent. modum aliquando ſequutus in ſumma retractat, quælibet vel minima gratia ſufficiẽs eſt ad habilitãdas potentias ad quodcũque pręceptum ſeruandum, peccatumque delendum.

S. Thomas. *Richardus.* *Sotus.* *Vaſquez.*

8. Tertius S. Thom. 3. par. q. 70. art. 4. Richard. in 4. diſt. 1. art. 6. q. 3. Soti diſt. 2. q. 1. ar. 4. Vaſq. præcitato loco cap. 2. docentium, antiquos pueros fuiſſe iuſtificatos virtute ſolius fidei internæ parentum, nullo autem modo vi externi ſigni ſenſibilis, in quo ratio ſacramenti conſiſtit: Nunc autem iuſtificari virtute ipſius ſacramenti exteriùs applicati, adeoque nunc dici iuſtificari ex opere operato, non autem tunc. Sed contrà: nam falſum eſt, vt præcedenti diſp. probatum eſt, antiquos pueros iuſtificatos fuiſſe ſolâ fide internâ parentum.

Capreolus. *Nugnez.*

9. Quartus modus eſt Capreoli, & Nugnez 3. parte q. 70. ar. 4. dub. 2. affirmantium, ideo Circumciſionem non contuliſſe gratiam ex opere operato, quia illam nõn cauſabat actiuè, vt Baptiſmus; ſed tantùm paſſiuè, quia ad poſitionem illius ſolus Deus illam cauſabat. Vnde cõcedit Nugnez in Circumciſione, & in remedio legis naturæ collatam fuiſſe gratiam paruulis ex opere operato paſſiuè, non autem actiuè: atque hæc videtur eſſe ſententia S. Tho. in 4. diſt. 1. q. 2. ar. 6. ad primam q. ad 2. vbi admittit, Circumciſionẽ iuſtificaſſe paruulos quaſi ex opere operato, quia iuſtificabat, *non in quãtum*, inquit, *erat actus perſonæ, ſed ex parte illa, qua reſpiciebat obiectum ſuum, ſcilicet Chriſtum, quod erat medicina totius naturæ, in quo habebat quandam ſimilitudinem cum ſacramentis noſtris, in quantum iuſtificabat ex obiecto, quaſi ex opere operato, non autem ex opere operante.* Sed contrà, quia multi probabiliter putant, ſacramenta nouæ legis moraliter tantùm cauſare gratiam; cùm tamen de fide ſit, ea gratiam conferre ex opere operato, vt apertè definit Triden. ſeſſ. 7. Cano. 8. de ſacramentis in communi. Igitur conferre gratiam ex opere operato, non eſt idem, atque illam phyſicè conferre.

S. Thomas. *Tridentin.*

10. Quintus modus eſt aliquorum putantium, ideo antiqua ſacramenta nõ iuſtificaſſe ex opere operato, quia etſi gratiam conferebant, non tamen ianuam Paradiſi aperiebant. Sed contrà, tum quia hoc non impedit, quin ſaltem gratiam contulerint ex opere operato. Tum quia, vt rectè Scotus loco præcitato §. *Ex iſtis*, hoc non fuit defectu Circumciſionis, ſed ratione temporis, in quo nondum erat ſolutum pretium. Quod patet, nam ſi quis poſt Paſſionem Chriſti veteri lege nondum abrogatâ, Circumciſus fuiſſet paradiſum introijſſet. Contrà verò ſi quis baptizatus fuiſſet ante mortem Chriſti, non ſtatim paradiſum introijſſet.

Scotus.

11. Sextus modus eſt quorundam Doctorum Recentiorum, qui docent, Circumciſionem conſideratam vi ſuæ inſtitutionis, nullam habuiſſe vim iuſtificandi, ex voluntate verò parentum eandem Circumciſionem applicatam paruulis loco remedij legis naturæ iuſtificaſſe illos. Cùm enim remedium illud legis naturæ non habuerit determinatã actionem proteſtatiuam fidei Meſſiæ venturi, ſed potuerit voluntate parentum per quamlibet actionem externam infantibus applicari, inſtituta Circumciſione, eaque ſub præcepto Iudæis omnibus propoſita, parentes elegerũt illam tanquam medium aptiſſimum ad fidem Meſſiæ venturi proteſtãdam. Atque hoc modo putant, ſe conciliare ſcripturas, & Concilia,

Digitized by Google

lia, quæ omnem vim iuſtificandi Circumciſioni negant, dum dicunt, illam fuiſſe infirmam, egenam, vacuam, & ad iuſtificandum inutilem, ſolumque gratiam per Paſſionem Chriſti dandam figuraſſe; & Patres, qui docent, Circumciſionem iuſtificaſſe paruulos à peccato originali: eò quòd ſcripturę & Concilia loquantur de Circumciſione formaliter ſumptâ, & vi ſuæ inſtitutionis, quâ tãtùm fuit inſtituta vt ſignum & character diſcretiuus populi Iſraëlitici à reliquis. Contrà verò Patres de Circumciſione loquuntur materialiter acceptâ quatenus ex voluntate parentum applicatur infantibus loco remedij legis naturę. Hunc etiam modum indicat & probabilem cenſet Suarez diſp. 5. ſect. 1. *Suarez.*

12. Sed contrà, primò, quia hic modus ſaltem admittit antiquũ ſacramentum legis naturæ ex ſe habuiſſe vim iuſtificandi paruulos, cùm tamen hoc ipſum negent ſcripturæ & Patres, dum vniuerſaliter docent, antiqua ſacramenta nullam habuiſſe vim iuſtificandi, ſed ſolùm fuiſſe vmbram & figuram futurorum, vt conſtat ex Paulo ad Gal. 4. & ad Coloſſ. 2. Nec dici poteſt, Paulum loqui, vel de antiquis ſacramentis poſt promulgationem Euangelicæ legis, vel de ſacramentis dumtaxat legis ſcriptæ; tũ quia loquens de Circumciſione ad Roman. 3. ſic ſcribit, *Quæ vtilitas Circumciſionis? multum per omnem modum, primùm quidem, quia credita ſunt illis eloquia Dei.* Si autem Paulus loqueretur de Circumciſione poſt promulgatum Euangelium, non poſſet dicere, quòd Circumciſio habuiſſet hanc vtilitatem, vt ratione illius credita eſſent eloquia Dei Circumciſis: cùm poſt promulgatũ Euangelium hanc vtilitatem amiſerit. Tum quia verba Apoſtoli non ſolùm ſe extendunt ad tempus legis ſcriptæ, ſed etiam, & quidem à fortiori ad ipſa tempora legis naturæ, quæ idem Paulus Actor. 17. appellat tempora à Deo deſpecta.

Ad Gal. 4. *Ad Coloſſ. 2.* *Ad Rom. 3.* *Actor. 17.*

13. Argumentor 2. ad hominem. Nam ideo iſti Authores reijciunt modum, qui docet, propterea antiqua ſacramenta fuiſſe ad iuſtificandum inutilia, quia non fuerunt cauſæ nec phyſicè nec morales, ſed puræ dumtaxat conditiones ad gratiam conferendã: eò quòd iſte modus non ſaluat ſcripturas & Concilia, quæ affirmant, antiqua ſacramenta fuiſſe ſimpliciter inutilia ſuſcipientibus: non fuiſſent autem ſimpliciter inutilia ſuſcipientibus, ſi illos iuſtificaſſent ſaltem vt puræ conditiones: nam parum retuliſſet ad ſuſcipientium vtilitatem, quòd illi iuſtificati fuiſſent per antiqua ſacramenta tanquam per cauſas, vel tanquam per conditiones, modò ad applicationem illorum ſuſcipientes infallibiliter fuiſſent iuſtificati. Atqui hoc idem argumentum fieri poteſt contra hunc modum, nam neque hic modus ſaluat ſcripturas & Cõcilia, quæ docent, antiqua ſacramenta ſimpliciter fuiſſe ſuſcipientibus inutilia: cùm iuxta hunc modũ ſacramentum Circumciſionis ſaltem materialiter, vt ex voluntate parentum loco remedij legis naturæ applicatum paruulis, eos à peccato iuſtificaſſet, ac proinde non fuiſſet illis inutile. Sicut non dicuntur ſimpliciter inutilia verba coniugum ad ſacramentalem gratiam illis cauſandam, eſto ea materialiter tantùm ex voluntate ipſorum coniugum, non autem formaliter ex vi inſtitutionis Chriſti ad gratiam cauſandam concurrant: cùm vi inſtitutionis Chriſti non minùs poſſint coniuges ad ſuum conſenſum manifeſtandum vti nutibus, ſcripto, vel quocunque alio ſigno externo interioris conſenſus expreſſiuo.

14. Tertiò falſum eſt, Circumciſionem ex ſola parentum volũtate, & non ex inſtitutione ſaltẽ ſecundaria Dei fuiſſe neceſſariam ad iuſtificandos paruulos: quod cum Magiſtro in 4. diſt. 1. & cũ S. Thoma 3. par. q. 70. ar. 4. communiter docent Scholaſtici, vt ipſemet S. Thom. teſtatur. Idque expreſſè colligit Aug. lib. 16. de Ciuit. c. 27. & lib. 2. de nuptijs & cõcupiſ. c. 11. ex illo loco Gen. 17. *Maſculus, cuius præputij caro Circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo, quia pactum meum irritum fecit. Ex quo enim*, inquit, *inſtituta eſt Circumciſio in populo Dei, quod erat tunc ſignaculum iuſtitiæ fidei, ad ſignificationem purgationis valebat & paruulis originalis veteriſque peccati, ſicut & baptiſmus ex illo valere cæpit ad innouationem hominis, ex quo eſt inſtitutus.* Auguſtinum ſecuti ſunt omnes ferè poſteriores Patres & quod caput eſt ipſe Pontifex Innocentius III. de Baptiſmo cap. *Maiores*: *Quoniam etſi*, inquit, *originalis culpa remittebatur per Circumciſionis myſterium, & damnationis periculum vitabatur.* Quod autem ſentiat Pontifex, hoc habuiſſe Circumciſionem vi ſuæ inſtitutionis, & non ex mera voluntate applicantium, apertè colligitur ex eo, quòd hanc vim tribuit Circumciſioni ex præcitato loco Geneſ. 17. ex quo illam colligit Auguſtinus.

Magiſter. *S. Thomas.* *Auguſtin.* *Geneſ. 17.* *Innocentius III.*

15. Septimus igitur, & omnium probabiliſſimus modus eſt, ideo antiqua ſacramenta non contuliſſe gratiam ex opere operato, quia nondum erant inſtituta inſtrumenta Paſſionis Chriſti, ſed erant puræ conditiones, ſine quibus Deus ſuam gratiam non contuliſſet paruulis. Etenim Concilia ipſa, quæ docent, noſtra ſacramenta conferre gratiam ex opere operato, ſimul affirmant, ea eſſe inſtrumenta Paſſionis Chriſti, vt de Baptiſmo expreſsè teſtatur Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. Ratio verò eſt: quoniam, vt docet S. Thom. 3. parte quæſt. 62. art. 5. ſacramenta noſtra operantur in virtute Paſſionis Chriſti, ſunt enim inſtrumenta illius, cui in iuſtificando ſucceſſerunt: inſtrumentum autem, præſertim morale, cuiuſmodi ſunt ſacramenta, non poteſt operari in virtute cauſæ principalis nondum exiſtentis, quia requirunt ipſius conſenſum, per quem in eius locum ſubſtitutum vices ipſius agat. Cùm enim ex ſe talem vim non habeat, habere illam debet à principali agente mediante ipſius conſenſu. Quia igitur in lege naturæ & ſcripta nondum facta erat Incarnatio, non poterant ſacramenta operari in virtute Paſſionis Chriſti,

Tridentin. *S. Thomas.*

nam

nam ad hoc requirebatur conſenſus Chriſti inſtituentis illa vt inſtrumenta ſuæ Paſſionis: ergo nec gratiam conferre poterant ex opere operato, ſed ſolùm erant quædam conditiones, ſine quibus Deus ſuam gratiam paruulis non contuliſſet. Requirebat autem illa Deus etiamſi per illa ad gratiam conferendam moraliter non moueretur, quia requirebat illa vt ſigna proteſtatiua fidei Meſſiæ venturi; cuius aduentus celebritatem per ea ſigna Deus intendebat, vt præcedente diſput. explicatum eſt. Atque hunc modum indicat S. Thom. 4. par. quæſt. 62. art. 6. vbi docet, ideo vetera ſacramenta non potuiſſe iuſtificare propriâ virtute, ſiue ex opere operato, quia non habebant virtutem deriuatam ex Paſſione Chriſti nondum exiſtente, vti habent ſacramenta noua.

S. Thomas.

16. *Obijcies* 1. Ideo noua ſacramenta cauſant gratiam ex opere operato, quia vim habent ex meritis Chriſti præteritis: ergo vetera ſacramenta cauſare poterant ex meritis Chriſti futuris: eadem quippe proportio eſt præteriti ad præſens, ac futuri ad præſens. Reſp. negando conſequentiam: nam præteritum ſupponit exiſtentiam cauſæ principalis, ex cuius conſenſu inſtitui potuit inſtrumentum: futurum verò nullam ſupponit exiſtentiam cauſæ principalis, ex cuius conſenſu inſtitui potuerit inſtrumentum: Vnde non eſt eadem ratio præteriti ad præſens, ac futuri ad præſens: quia quod fuit, poteſt moraliter perſeuerare in ſuo inſtrumento: at quod nondum eſt, non poteſt moraliter eſſe in ſuo inſtrumento, quia vt inſtrumentum moraliter operetur in virtute cauſæ principalis, prærequirit conſenſum illius.

Cur antiqua ſacramenta non poſſint dici cauſaſſe gratiam ex meritis Christi.

17. *Obijcies* 2. Eodem modo mouetur Deus nunc ad dandam gratiam ex meritis Chriſti præteritis, ſicut mouebatur tunc ex meritis Chriſti futuris: ergo eodem modo ſacramenta cauſant gratiam nunc, ac cauſabant tunc. Reſp. eodem modo ex parte meritorum Chriſti, non autem ex parte ſacramenti: quia nunc non ſolùm ex parte meritorum Chriſti, ſed etiam ex parte actionis ſacramentalis, tanquam actionis ipſius Chriſti, ab ipſo inſtitutæ & imperatæ, & à proprio miniſtro executioni mandatæ, mouetur Deus moraliter ad gratiam conferendam. Tunc autem ſolùm mouebatur à meritis Chriſti futuris, non autem ab actione ſacramentali, nondum à Chriſto inſtituta & imperata, & à proprio miniſtro executioni mandata.

18. Ad authoritatem Pauli, Concilij Florentini, & Patrum, qui negant vim iuſtificandi Circumciſioni, eamque appellant vacuam, egenam, inutilem, & vmbram figuramque futurorum. Reſp. id ideo ab Apoſtolo, Concilijs, & Patribus negari, quia ipſa Circumciſio adhuc poſita inſtitutione diuina, nullam in ſe habebat iuſtificandi virtutem, qua moueret Deum ad gratiam conferendam, ſed erat pura dumtaxat conditio. Contrà verò Baptiſmus, cui prædicta Concilia & Patres Circumciſionem opponunt, poſita inſtitutione Chriſti in ſe habet virtutem iuſtificandi, quia poſita inſtitutione Chriſti, actio Baptiſmalis iam eſt facta actio ipſius Chriſti, quæ à baptizante exercetur nomine & vice ipſius Chriſti.

19. Ex his conſtat, quo pacto cum Paulo, Concilijs & Patribus negantibus Circumciſioni vim iuſtificandi, concilientur alij Patres, eidem Circumciſioni vim iuſtificandi antiquos paruulos concedentes: quia nimirum illi contra Iudæos diſputantes, qui ſuam fiduciam ponebant in huiuſmodi ſacramentis, Circumciſionem conſiderarunt vniuerſaliter in ordine ad omnes, & ſecundùm virtutem, quam etiam poſitâ diuinâ inſtitutione, in ſe non habebat ad paruulos iuſtificandos. Alij verò Patres cum Auguſtino diſputantes contra Pelagianos, qui originale peccatum negabant, Circumciſionem conſiderarunt, ſaltem quatenus fuit conditio quædam à Deo requiſita ex ſecundaria intentione ad paruulos dumtaxat iuſtificandos, vt hinc probarent peccatum originale, ad quod delendum ex ſecundaria ſaltem inſtitutione Dei ordinata fuit Circumciſio.

Conciliantur Patres, qui negarũt Circumciſioni vim iuſtificãdi, cum alijs.

20. Neque eſt nouum, interdum Concilia & Patres circa eandem rem, ſecundùm diuerſos ſenſus, & per oppoſitionem ad varios errores conſideratam, diuerſa ſtatuere dogmata. Exemplum ſit de poteſtate humani arbitrij ad bonum operandum, vel malum vitandum: de quo Concilium Arauſicanum II. diſputans contra Pelagium, qui humano arbitrio plus quàm par erat, tribuebat, Canone 20. habet hanc propoſitionem: *Nulla bona facit homo, quæ non Deus præſtet, vt faciat homo.* & Cano. 22. *Nemo habet de ſuo, niſi mendacium & peccatum.* & Auguſt. ſæpè ait, *Liberum arbitriũ ſine gratia Dei non niſi ad peccandum valere.* Contrà verò Pius V. & Gregorius XIII. contra oppoſitos errores huius temporis damnant has propoſitiones in Bulla contra Michaëlem Baium: *Liberum arbitrium ſine gratia, & Dei adiutorio, non niſi ad peccandum valet: & Pelagianus eſt error, dicere, quòd liberum arbitrium valet ad vllum peccatum vitandum.* Et: *Cum Pelagio ſapit, qui boni aliquid naturalis, hoc eſt, quod ex natura ſolis viribus ortum ducit, agnoſcit.* Quæ propoſitiones ſi cortice tantùm tenus conſiderentur, videntur ex diametro oppoſitæ propoſitionibus Concilij Arauſicani & Auguſtini; ſi tamen hæ in ſenſu à Pōtificibus damnatæ, & illæ à Concilio aſſertæ conſiderentur, non opponuntur inter ſe. Nam priores propoſitiones negantur à Concilio & Auguſtino in eo ſenſu, in quo à Pelagio aſſerebantur, nempe liberum arbitrium valere ad bonum operandum, & malum vitandum in ordine ad ſalutem. Poſteriores verò propoſitiones, quæ materialiter ſunt eædem cum prioribus à Concilio & Auguſtino aſſertis, damnantur in eo dumtaxat ſenſu, quo illæ ab authore aſſerebantur, nempe neque ad bonum honeſtum naturale humanum arbitrium ex ſe ſine

Conciliorum & PP. dogmata quomodo diuerſa?

Concilium Arauſic. II.

Auguſtin.

Pius V. Greg. XIII.

Michaël Baius.

ſine gratia vires habere. Eadem ratione, qui Circumciſioni vim iuſtificandi negant, id negant in ſenſu à Iudæis intento, qui putabant, illam habuiſſe vim iuſtificandi omnes, & per intrinſecam virtutem. Contrà verò, qui illi vim iuſtificandi concedunt, ſolùm illam concedunt per modum puræ conditionis, & ſolùm in ordine ad paruulos contra Pelagianos, qui aſſerebant, nullo medio indiguiſſe paruulos ad ſalutem.

SECTIO II.

An ſacramenta nouæ legis ſint cauſa gratiæ?

21. NEgant hæretici huius temporis, affirmantes ea eſſe pura ſigna & ceremonias excitantes fidem, quæ ſola per ſe iuſtificat. Excitant autem per modum picturæ oculis adhibitæ: vnde Caluinus lib. 4. Inſtitut. cap. 14. in fine n. 19. *ſacramenta*, inquit, *meritò dicere poſſis cæremonias eſſe, quibus exercere vult populum ſuum Deus ad fidem intus fouendam, excitandam, confirmandam:* & ſuprà nu. 17. *ſacramenta*, inquit, *id ſunt nobis à Deo, quod ab hominibus rerum lætarum nuntij, vel arrhæ, in pactis ſanciendis, vtpote quæ non à ſe largiantur aliquid gratiæ, ſed renuntient & oſtendant, atque vt ſunt arrhæ, & teſſeræ rata apud nos faciant, quæ diuina largitate nobis data ſunt:* eaque comparat arcui cæleſti; qui non fuit cauſa, ſed ſignum tantùm fœderis inter homines & Deum. Et nu. 14. acerrimè inuehitur contra Catholicos, qui aſſerunt, ſacramenta eſſe cauſas noſtræ iuſtificationis. Sed contrà: nam ſi tantùm excitant fidem, cur applicantur infantibus, qui fidei capaces non ſunt? Cur non poſſunt etiam aſtantibus, quibus etiam fidem excitant?

Caluinus.

22. DICO igitur 1. Dogma fidei eſt, ſacramenta nouæ legis eſſe cauſas non principales, ſed inſtrumentales gratiæ: prior pars definitur à Concil. Flor. in decreto de vnione, his verbis: *Hæc noſtra ſacramenta & continent gratiam, & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt*; & à Trid. ſeſſ. 7. cano. 6. de Sacram. Poſterior pars ſtatuitur ab eodem Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. vbi Baptiſmum ait eſſe inſtrumentalem cauſam noſtræ iuſtificationis: atqui eadem ratio eſt de reliqnis ſacramentis, de quibus vniuerſaliter teſtatur ea eſſe gratiæ inſtrumenta Concilium Moguntinum celebratum à Sebaſtiano Archiepiſcopo ſub Paulo III. anno 1549. his verbis: *Doceant etiam Paſtores noſtri, ſeptem eſſe Eccleſiæ ſacramenta diuinitus inſtituta, per quæ velut apta remedia atque inſtrumenta & peccatis noſtris mederi & ſua gratia munera nobis impartiri Deus voluerit.* Hæc Concilium cap. XI.

Concilium Florentin.

Tridentin.

Paulus III.

23. Eadem veritas colligitur ex ſacra Scriptura & Patribus, qui legi poſſunt apud Bellarmi. lib. 2. de effectu ſacramentorum: duo nobis ſufficiant Tertullianus & Auguſtinus, quorum ille lib. de reſurrect. carnis: *Caro*, inquit, *abluitur, vt anima emaculetur: Caro vngitur, vt anima conſecretur: Caro ſignatur, vt anima muniatur: Caro manus impoſitione adumbratur, vt anima ſpiritu illuminetur: Caro corpore Chriſti & ſanguine veſcitur, vt anima de Deo ſaginetur:* Hic verò tract. 80. in Ioan. quem tamen pro ſe citat Caluinus, *vnde*, inquit, *tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat?*

Bellarmin. Tertullian. Auguſtin.

Caluinus.

24. Fundamentum huius veritatis eſt diuina inſtitutio, nobis reuelatione manifeſtata. Congruentia verò eſt, vt certius & efficacius adhiberetur ſaluti noſtræ remedium, quod facilius & efficacius eſſe debuit ſoluto Paſſionis Chriſti pretio: alioqui nullum foret inter nouam & antiquam legem diſcrimen: quod eſt contra Paulum tota Epiſtola ad Roma. cuius finis & ſcopus eſt, oſtendere differentiam inter legem Moſaicam & Euangelicam, quòd illa peccatum tantùm oſtendebat, vires autem obſeruantibus non addebat: contrà verò lex Euangelica abundantem gratiam per Chriſtum ſubminiſtrat ſuis cultoribus.

Fundam. aſſertionis.

Paulus ad Rom.

25. Cæterùm quòd ſacramenta nouæ legis non ſint cauſæ principales, ſed inſtrumentales gratiæ probatur: quoniam nullus effectus excedit virtutem cauſæ principalis: ſed gratia ſanctificans excedit virtutem ſacramentorum: igitur non poſſunt ſacramenta eſſe cauſæ principales, ſed tantùm inſtrumentales gratiæ. Minor probatur, quia ſiue ſacramenta cōſiderentur vt cauſæ phyſicæ, ſiue morales gratiæ, ſemper gratia excedit virtutem ipſorū. De phyſica virtute patet. De morali probatur, nam actiones ſacramentales ex ſe non ſunt condignè meritoriç gratiç ſanctificantis: cùm ſæpè actiones ſacramentales exerceantur à peccatore, cuius nulla actio poteſt eſſe condignè meritoria gratiæ: & eſto ſit condigne meritoria exercenti, non eſt tamen condignè meritoria alteri.

Sacramenta noua eſſe tantùm inſtrumentales cauſas gratiæ.

26. DICO 2. Dogma fidei eſt, ſacramenta nouæ legis eſſe cauſas gratiæ ex opere operato, ex Trid. ſeſſ. 7. cano. 8. de Sacram. Fundamentum eſt: quoniam ſacramenta nouæ legis inſtituta ſunt à Chriſto vt inſtrumenta ſuæ Paſſionis, vt idem Concil. docet ſeſſ. 6. cap. 7. igitur ex Chriſti inſtitutione moraliter continent Chriſti merita, ac proinde virtutem habent mouendi Deum ad cauſandam gratiam dignè ſuſcipientibus, non ex merito aut miniſtrantis, aut ſuſcipientis, ſed Paſſionis Chriſti, quam ex pacto & inſtitutione eiuſdem Chriſti continent: atqui cauſare gratiam ex opere operato, eſt cauſare illam virtute operis extrinſecùs applicati, aliunde quàm ex merito applicantis, aut ſuſcipientis ſuum valorem habentis. Igitur ſacramenta nouæ legis ſunt cauſæ gratiæ ex opere operato.

De fide cauſare gratiam ex opere operato. Concilium Tridentin.

27. Confirmatur, nam ſacramenta nouæ legis conferunt gratiam, vel nulla diſpoſitione requiſita in ſubiecto, vt in paruulis; vel ſi aliquam diſpoſitionem requirunt, vt in adultis, gratiam non conferunt iuxta proportio-

nem

nem diſpoſitionis, ſiue quia talis diſpoſitio ad gratiam non ſufficit, vt attritio ad gratiam culpæ remiſſiuam; ſiue quia non ſufficit ad tantam, quanta virtute ſacramenti confertur, plus enim gratiæ confertur iuſto attrito per ſacramentum pœnitentiæ, quàm conferretur ſine illo. Præterea ad effectum ſacramenti nulla neceſſaria eſt diſpoſitio ex parte miniſtri, præter ſolam intentionem faciendi, quod fecit Chriſtus.

Præter gratiam habitus illam conſequētes. Concilium Tridentin.

28. Dico 3. Noſtra ſacramenta vnà cum gratia ſanctificante cauſant etiam habitus gratiam conſequentes. Eſt certa aſſertio definita in Concilio Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. vbi agens de iuſtificatione adulti per ſacramentum Baptiſmi, *in ipſa* inquit, *iuſtificatione, cum remiſſione peccatorum hæc omnia ſimul infuſa accipit homo per Ieſum Chriſtum, cui inſeritur, Fidem, Spem, & Charitatem,* & cum his etiam intelliguntur reliqua dona infuſa: de quibus donis idem Concilium initio eiuſdem capitis dixerat, ea ad iuſtificationem conſequi, *quæ non eſt ſola,* inquit, *peccatorum remiſſio, ſed & ſanctificatio, & renouatio interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ & donorum.* Fundamentum eſt, quia gratia eo fine nobis datur, vt eâ mediante per opera condigna conſequamur æternam vitam: at gratia non eſt operatiua per ſeipſam, ſed per habitus & virtutes infuſas, quæ ſunt veluti naturales potentiæ, quibus mediantibus gratia operatur, vt ex tertio tomo ſuppono.

Par gratiæ & habituum augmentum.

29. Cæterùm non modò ſacramenta conferunt cum gratia habitus ſupernaturales quoad primam ipſorum infuſionem, ſed etiam cum ipſo augmento gratię ſimul augent & intendunt illos, iuxta eam proportionem, quâ augent & intendunt gratiam ipſam. Etenim cùm habitus infuſi ſint proprietates gratiæ ſanctificantis, & omnis proprietas connaturaliter poſtulet proportionari eſſentiæ, cuius eſt proprietas, ſequitur, non ſolùm cum primâ infuſione gratiæ infundi habitus ſupernaturales commenſuratos quoad intenſionem gratiæ, ſed etiam cum ipſo accremento gratiæ augeri eoſdem habitus, iuxta proportionem, quâ augetur gratia.

30. Dices. Singula ſacramenta ſunt per ſe ordinata ad ſpeciales virtutes gignendas & conſeruandas, vt Baptiſmus & Confirmatio ad fidem, Euchariſtia ad charitatem, & ſic de cæteris: ergo ſingula ſacramenta ſpecialiter gignent & augebunt eas virtutes & habitus, ad quos ex diuina inſtitutione ſunt ordinata. Reſp. negando Conſequentiam: nam ad hoc ſufficit, vt ad eas virtutes, ad quas ſunt ſpecialiter ordinata, ſpecialia conferant auxilia, vt ex ſequenti aſſertione conſtabit.

31. Instabis. Sæpe ſacramenta defectu diſpoſitionis ex parte ſubiecti ad gratiam requiſitæ, gratiam non conferunt, & tamen conferunt ſupernaturales habitus Fidei & Spei, qui eſſe poſſunt etiam cum peccato: ergo ſæpe ſacramenta conferunt habitus infuſos, non collatâ gratiâ, eoſdemque augebunt non auctâ gratiâ. Antecedens conſtat de adulto accedente ad ſacramentum Baptiſmi & Confirmationis cum diſpoſitione ſufficiente ad habitum Fidei & Spei, & non ad remiſſionem peccatorum actualium: etenim in tali caſu adultus recipiet habitum Fidei & Spei, non receptâ gratiâ: quia cùm ſacramenta operentur inſtar cauſarum naturalium, quando operari non poſſunt omnes ſuos effectus, operantur quos poſſunt, ſicut de factò in tali caſu Baptiſmus & Confirmatio producerent characterem: vel certè in tali caſu adultus recipiet augmentum Fidei & Spei, ſi fortè ante ſuſceptionem horum ſacramentorum receperit habitum Fidei & Spei, non recepto augmento gratiæ.

32. Reſp. Concedo, in tali caſu, ſacramenta conferre vel habitum ipſum Fidei & Spei, vel augmentum eorumdem, non collatâ gratiâ, vel augmento ipſius, ob rationem aſſignatam: nego tamen, hoc eſſe contra noſtram aſſertionem, quæ intelligenda tantùm eſt, quando ſacramenta ſimul cum huiuſmodi habitibus, vel augmento ipſorum conferunt gratiam, vel accrementum eius; non autem quando tales habitus vel infunduntur, vel augentur, non infusâ vel auctâ gratiâ, quia tunc non poſſunt infundi, vel augeri iuxta proportionem gratiæ, quæ non confertur, ſed iuxta proportionem diſpoſitionis ad tales habitus, vel ipſorum augmentum requiſitæ. Quæ diſpoſitio ſi eſſet in homine iuſto, ſimul eſſet diſpoſitio ad augmentum gratiæ, & habituum ſupernaturalium, non ſolùm Fidei & Spei, ſed etiam reliquorum omnium, iuxta menſuram accrementi gratiæ. Quare in tali caſu dici poſſet, augmentum Fidei & Spei negatiuè ſaltem non conferri vltra augmentum gratiæ, quod vi talis diſpoſitionis conferretur, ſi ſubiectum eſſet iuſtum.

Sacramentum confert propriam gratiam ſacramentalem. S. Thomas.

33. Dico 4. Præter gratiam habitualem & virtutes infuſas, vnumquodque ſacramentum confert ſuſcipienti propriam gratiam ſacramentalem: Eſt S. Tho. 3. p. q. 62. art. 2. & in 4. diſt. 1. q. 1. art. 4. ad 5. q. & communis Scholaſticorum. Fundamentum eſt: quia vnumquodque ſacramentum ordinatur ad proprium finem, propter quem inſtitutum eſt, vt Baptiſmus ad regenerationem ſpiritualem, Confirmatio ad animi robur, Euchariſtia ad nutrimentum ſpirituale, Pœnitentia ad ſanitatem animæ, Extrema-vnctio ad peccatorum reliquias abſtergendas, Ordo ad ſpirituale regimen animarum, Matrimoniũ ad ſedandam concupiſcentiam, & mutua coniugum onera patienter ferenda: ergo ſingula ſpeciales conferunt gratias ad proprios fines conſequendos, quæ ſacramentalis dicitur, eſtque vnicuique ſacramento propria.

Digitized by Google

SECTIO III.

Quo pacto gratia ſacramentalis differat ab habituali & reliquis virtutibus infuſis?

Opinio, differre penes extrinſecum agens.

Aureolus. Paludanus.

34. PRIMA ſententia affirmat, gratiam ſacramentalem non differre ab habituali & reliquis virtutibus infuſis, niſi penes agens extrinſecum: Eſt aliquorum apud Aureolum in 4. diſtinct. 1. quæſt. 3. artic. 4. & Paludanum diſtinct. 2. quæſt. 3. Fundamentum huius ſententiæ eſt, quia quidquid præſtat gratia ſacramentalis, præſtat gratia extra ſacramentum accepta: ergo non differunt, niſi penes ſolùm agens extrinſecum. Antecedens probatur, quia nihil poteſt homo efficere per gratiam ſacramentalem, quod non poſſit per gratiam extra ſacramentum acceptam: ergo gratia ſacramentalis ſolùm differt à gratia habituali & virtutibus infuſis, quia vt ſacramentalis connotat peculiare agens, nempe ſacramentum, à quo eſt producta, quod non connotat gratia extra ſacramenta collata.

Differre vt peculiarem habitum reparatiuum defectus alicuius.

35. SECVNDA ſententia aſſerit, differre vt peculiarem habitum reparatiuum defectus, contra quem ſpecialiter ordinatur ſacramentum: vt in Baptiſmo infunditur fides ad credendum; in Confirmatione virtus ſeptiformis ad robur; in Euchariſtia ſpecialis charitas, & amoris incendium erga Deum; in Pœnitentia ſpiritualis munditіes & pulchritudo; in Extrema-Vnctione roboratio ſpei; in Ordine, ſcientia ad rectè gubernandum & dignè obeundas functiones ſacras; in Matrimonio ſpiritualis caſtitas & continentia ad Tori fidem ſeruandam: Eſt Aureoli & Palud. locis præcitatis.

Aureolus. Paludanus.

36. Fundamentum huius ſententiæ eſt, quoniam in ſuſceptione vniuſcuiuſque ſacramenti homo manet habilis ad peculiarem illum effectum, ad quem ſacramentum ipſum ordinatur; ergo per inhærentem habitum diſtinctum à gratia, cæteriſque virtutibus infuſis; cùm hic modus ſit connaturalior, vt homo per inhærentem formam fiat habilis ad effectum operandum.

Differre penes modum.

37. TERTIA ſententia docet, gratiam ſacramentalem addere ſupra gratiam communem, perfectionem quandam modalem permanentem, quam non habet, qui eandem gratiam accipit extra ſacramenta: ratione cuius perfectionis homo fit rectè mobilis ad recipiendum auxilium diuinum in ordine ad proprias operationes, tali ſacramento correſpondentes: Eſt Nugnez 3. p. quęſt. 62. art. 2.

Nugnez.

S. Thomas.

38. Probat 1. hanc ſententiam authoritate S. Doctoris, qui citata quæſtione 62. art. 2. ad 3. ait, gratiam ſacramentalem habere ſe ad gratiam communiter dictam, ſicut ſpeciem ad genus: ſed gratia communiter dicta eſt qualitas permanens; ergo gratia ſacramentalis addit aliquid permanens, quia ſemper differentia addit aliquid proportionatum generi.

39. Probat 2. Gratia in Chriſto Domino licet in ratione habitus ſit eadem cum noſtra, in ratione tamen naturalis potentiæ differt, quia in nobis eſt accidens commune, in Chriſto verò propria paſſio; proinde in ipſo participat rationem potentiæ, quam non participat in nobis. Cùm igitur gratia, quam ex opere operato producunt ſacramenta, ſit ſpecialis effectus gratiæ Chriſti, non ſolùm participabit ab illa rationem habitus, ſed etiam potentiæ.

40. Confirmatur: Si gratia ſacramentalis ſupra gratiam communem non adderet, niſi ſolùm extrinſecum auxilium, non poſſent illam habentes ſemper vti, cùm vellent: ſicut quia gratia prophetiæ, & miraculorum conſiſtit in extrinſeco auxilio, non ſemper ſancti prophetant, aut miracula faciunt, cùm volunt. Atqui habentes gratiam ſacramentalem ſemper eâ vti poſſunt, cùm volunt: ergo non in extrinſeco auxilio, ſed in intrinſeco habitu conſiſtit.

Differre per ordinem ad peculiares effectus.

41. QVARTA ſententia affirmat, gratiam ſacramentalem differre à gratia communi per ordinem ad peculiares effectus ſacramentorum, ad quos præſtandos gratia ipſa communis ordinatur per ſpecialia auxilia Dei: Eſt Alenſis 4. p. q. 5. memb. 4. art. 2. S. Thom. q. 62. art. 2. & q. 72. art. 7. ad 3. & Caietan. ibidem, Bonauent. in 4. diſt. 1. art. 1. q. 6. & diſt. 7. art. 2. q. 2. Richard. diſt. 1. art. 4. q. 4. Soti q. 3. art. 2. Pro præſentis controuerſiæ definitione,

Alenſis. S. Thomas. Caietanus. Bonauentura. Richardus. Sotus.

Gratia ſacramentalis differt à gratia communi.

42. DICO 1. Gratia ſacramentalis differt aliquo modo à gratia communi virtutum. Probatur. Alioqui non differrent gratiæ ipſæ ſacramentales inter ſe, quod falſum eſt, nam aliàs ſacramenta non diſtinguerentur ſpecie penes ſignificationem termini formalis. Sequela maioris conſtat. Nam ſi gratiæ ſacramentales non differrent à gratia communi, nec illę differre poſſent inter ſeſe.

Non tantùm per agens extrinſecũ.

43. DICO 2. Hæc differentia non eſt tantùm penes agens extrinſecum, alioqui ſacramenta ipſa non differrent inter ſe, nam hęc differunt penes ſignificationem & cauſalitatem termini formalis; igitur ſi terminus formalis vnius non differt à termino formali alterius, niſi penes aliud, & aliud ſacramentum, nec ſacramenta ipſa differre poſſunt per terminos formales ſignificatos & cauſatos; quoniam hi non poſſunt diuerſificare ſacramenta, niſi independenter ab illis diuerſificentur inter ſe, alioqui committeretur circulus vitioſus, ſi ipſi diſcriminarentur à ſacramentis, & rurſus ſacramenta ab ipſis.

Non eſt ſpecialis habitus diſtinctus.

44. DICO 3. Gratia ſacramentalis non eſt ſpecialis habitus diſtinctus à reliquis infuſis.

Digitized by Google

fuſis. Fundamentum eſt, quia talis habitus eſt ſuperuacaneus, cum omnia ſaluari poſſint ſine illo: nullus enim eſt effectus, qui ſaluari non poſſit per gratiam donorum & virtutum cum ſpeciali auxilio Dei. Legatur Ochamus in 4. q. 9. art. 3. qui hanc Aureoli opinionem latè impugnat.

Ocham.

Non perfectio modalis:

45. Dico 4. Neque eſt perfectio modalis permanens diſtincta à gratia & auxilio Dei; tum quia ſuperflua, tum quia ab aduerſarijs ponitur vt principium operatiuum ſpecialium effectuum ſacramentorum, cùm tamen nullus modus poſſit eſſe talium effectuum operatiuus; tum quia non eſt explicabile quid ſit: nam vel eſt intenſio, & hæc neque ſufficit, & haberi poteſt extra ſacramenta; vel aliquis modus heterogeneus; & ſic gratia accepta per ſacramentum, augeri non poſſet à gratia accepta extra ſacramenta; & è contra.

Sed ipſa gratia communis cum peculiari auxilio Dei.

46. Dico 5. Gratia ſacramentalis eſt ipſa gratia communis virtutum, quatenus includit peculiare auxilium Dei, ratione cuius illa eadem fit proximè cauſatiua ſpecialis effectus, ad quem ſacramentum ex diuina inſtitutione ordinatur. Fundamentum S. Thom. eſt. Quia ſicut gratia, quæ perficit eſſentiam animæ, extenditur ad perficiendas potentias eiuſdem per virtutes ſuperadditas, quatenus per eas fit operatiua propriorum actuum earum, ita per auxilia ſuperaddita, eadem gratia & virtutes determinantur ad quoſdam peculiares effectus ſacramentorum; ergo ſicut virtutes addunt ſupra gratiam gratum facientem, ita gratia ſacramentalis addit ſupra gratiam, & virtutem.

S. Thomas

Gratia fit operatiua per habitus & auxilia

47. Qui S. Thom. diſcurſus fundatur in hoc: Gratia cùm ſit participatio diuini eſſe, non eſt de ſe immediatè operatiua, fit autem immediatè operatiua per virtutes ſuperadditas, proximiùs verò per auxilia; ſicut anima fit proximè operatiua per potentias, potentiæ verò per obiecta, à quibus vltimò determinantur in operando; intereſt autem inter virtutes & auxilia: quòd illæ ſunt qualitates in anima permanentes, hæ tranſeuntes; conſiſtunt enim in quibuſdam mentis illuſtrationibus, quibus anima fit proximè potens ad operandum. Gratia ergo ſacramentalis ſupra gratiam gratum facientem & virtutes, addit hæc peculiaria auxilia ordinata ad effectus ſacramentorum, quæ Deus ex pacto ſubminiſtrat ſacramenta ſuſcipientibus; vt qui baptizatur ſimul cum gratia ſanctificante & virtutibus conſequentibus accipit, non quidem permanenter & ſtatim, ſed tranſeunter, & datâ opportunitate peculiaria auxilia ad Chriſtianam vitam profitendam. Similiter qui confirmatur ſimul cum gratiæ & virtutum augmento accipit ſuo tempore peculiare auxilium ad fidem coram Tyranno profitendam, & ſic de reliquis.

48. Dices. Hæc auxilia, cùm ſint neceſſaria ad proximam potentiam operandi, offeruntur omnibus, qui gratiam & virtutes acceperunt, exiguntur enim ab ipſa gratia & virtutibus: ergo non tantùm ijs, qui gratiam acceperunt per ſacramenta. Reſp. offerri omnibus, ſed non ita copioſè & infallibiliter, vti offeruntur ſacramenta ſuſcipientibus: eadem quippe infallibilitate dantur opportuno tempore hæc auxilia ſacramenta ſuſcipientibus, ſi obicem non appoſuerint, qua datur gratia ipſa iuſtificans in ipſo inſtanti, quo ſacramentum ritè ſuſcipitur: cùm non minùs ex pacto teneatur Deus ad vnum, quàm ad aliud: vtrumque enim promeruit Chriſtus, vt infallibiliter daretur obicem non ponenti.

Diſtinctio auxiliorū:

Gratiæ ſacramentales ſpecie differunt,

49. Ex dictis deducitur, gratiam ſacramentalem propriam vnius ſacramenti ſpecie diſcriminari à gratia ſacramenti alterius ſacramenti propria, non ratione ſubſtrati, quæ eſt gratia ipſa ſanctificans, ſed ratione auxilij connotati, quod eſt proprium vniuſcuiuſque ſacramenti: Eſt S. Thom. 3. parte quæſt. 72. art. 7. ad 3. Fundamentum eſt, quoniam hæc auxilia ſpecificantur ab effectibus, ad quos vt proxima principia ordinantur: ſed ſpeciales effectus ſacramentorum, ad quos hæc auxilia ordinantur, ſpecie differunt inter ſe, cùm penes tales effectus ſacramenta ipſa diſcriminentur: igitur etiam hæc auxilia ſpecie diſcriminantur inter ſe.

S. Thomas.

50. Maior difficultas eſſe poſſet, an hæc ſpecialia auxilia, quæ vnumquodque ſacramentum ex ordinatione diuina infallibiliter confert obicem ad ea non ponenti, exigantur peculiariter à gratia ipſa habituali per ſacramentum collata. Ratio dubitandi pro affirmante parte eſt, quoniam hoc modo meliùs ſaluatur diſcrimen inter gratiam ſacramentalem, & non ſacramentalem: ſic enim gratia ſacramentalis diſtingueretur à non ſacramentali, non ſolùm per extrinſecam connotationem talium auxiliorum, ſed etiam per intrinſecam exigentiam eorumdem. Confirmatur: nam ſicut vnum lumen gloriæ per intrinſecam exigentiam, repræſentatiuam harum creaturarum, indiuidualiter differt inter eandem ſpeciem, ab alio lumine exigente repræſentationem aliarum creaturarum: ita poſſet gratia ſacramentalis per intrinſecam exigentiam horum auxiliorum intra eandem ſpeciem indiuidualiter differre à gratia non ſacramentali, quæ huiuſmodi peculiaria auxilia ab intrinſeco non exigit.

Auxilia illa non exiguntur à gratia ſacramentali ſpecialiter.

51. Dicendum nihilominus eſt huiuſmodi auxilia non exigi à gratia ſacramentali peculiari aliquâ exigentiâ, quæ non ſit in quacunque alia gratia non ſacramentali. Fundamentum eſt: quoniam hæc auxilia ſunt ordinata ex diuina inſtitutione ad aliquam ſpecialem virtutem ſupernaturalem: atqui nulla gratia ſacramentalis habet intrinſecam exigentiam alicuius ſpecialis virtutis, quam non habeat

quæcunque

Digitized by Google

quæcunque alia gratia non ſacramentalis: ergo nulla gratia ſacramentalis habet peculiarem exigētiam aliquorum auxiliorum, quam non habeat quæcunque alia gratia non ſacramentalis. Conſequentia patet: quoniam auxilia ſpecialia ſunt proximum complementum alicuius virtutis ſpecialis: ergo ſi nulla gratia ſacramentalis habet peculiarem exigentiam alicuius virtutis ſpecialis, quàm non habeat quæcunque alia gratia non ſacramentalis, non poterit habere peculiarem exigentiam ſpecialium auxiliorum, quam non habeat quæcunque alia gratia non ſacramentalis. Minor probatur: nam quæuis gratia ſacramentalis ex eo quòd eſt participatio diuini eſſe, intrinſecè exigit habere omnes habitus & virtutes ſupernaturales, tanquam proprietates, & proxima principia operandi: igitur non poteſt gratia ſacramentalis habitualis habere ſpecialem exigentiam alicuius virtutis ſupernaturalis, quam non habeat quæuis alia gratia non ſacramentalis.

Vel gratia omnia exigeret, & vnum ſpecialiter, vel vnum tantùm: neutrum dici poteſt.

52. Confirmatur: nam vel talis gratia ſacramentalis haberet ſolam exigentiam illius virtutis, ad cuius actum exercendum hæc auxilia diriguntur; vel cum exigentia omnium haberet ſpecialem huius virtutis, ad cuius actus hæc auxilia ordinantur: neutrum autem cum probabilitate dici poteſt. Non primum: nam talis gratia ad minimum ſpecie differret ab omni alia gratia habituali non ſacramentali: quippe quæ haberet ſpecificatiuum longè diuerſum à ſpecificatiuo cuiuſcunque gratiæ non ſacramentalis. Siquidem ſpecificatiuum illius eſſet ea tantùm virtus, quam ab intrinſeco exigeret: ſpecificatiuum verò huius de facto ſunt omnes virtutes ſupernaturales infuſæ. Vnde talis gratia eſſet longè imperfectior quacunque gratia non ſacramentali, cùm tamen in hac ſententia deberet eſſe perfectior, quia eſt peculiaris participatio illius gratiæ habitualis, quæ eſt in Chriſto, quæ eſt perfectior, aut ſaltem non imperfectior gratia habituali, quæ eſt in nobis.

53. Non ſecundum: nam etiam talis gratia plus quàm indiuidualiter differret à gratia non ſacramentali, ſiquidem primarium ſpecificatiuum ipſius eſſet illa tantùm virtus, quam ſpecialiter exigeret. Nam quando plura non æquè primò ab aliqua forma exiguntur, illud ſolet formam ſpecificare, quòd forma ipſa per ſe primò reſpicit, vt inductione conſtat: illud autem per ſe primò reſpicit forma, ad quod per ſe primò peculiariter ordinatur, vt per ſe patet: ergo primarium ſpecificatiuum talis gratiæ eſſet ea tantùm virtus, quam peculiariter exigeret. Vnde ſingulæ gratiæ ſacramentales ſpecie differrent inter ſe, nam ſingulæ per ſe primò ordinarentur ad diuerſas ſpecie virtutes. Contrà verò ſpecificatiuum gratiæ non ſacramentalis æquè primò ſunt omnes virtutes infuſæ, quas omnes reſpicit tanquam proprietates ſibi debitas.

54. Nec obſtat, quòd vna virtus ſit perfectior aliâ: tum quia hoc non tollit, quin illas æquè primò reſpiciat, vt adæquatum ſpecificatiuum ſui ſub aliqua ratione communi. Tum quia, eſto gratia non ſacramentalis vt primarium ſpecificatiuum ſui reſpiciat perfectiſſimam omnium virtutum, charitatem, adhuc ſequitur, illas gratias ſacramentales, quæ per ſe primò ordinantur ad alias virtutes à charitate, ſpecie diſcriminari à gratia non ſacramentali, quæ pro ſpecificatiuo ſui habet charitatem.

55. Ad Confirmationem, ratio diſcriminis eſt: quoniam formale ſpecificatiuum luminis gloriæ non ſunt creaturæ, vt ſuppono ex primo tomo, ſed Deus. Quo fit, vt poſſit manere idem formale ſpecificatiuum, qui eſt Deus, mutatâ exigentiâ harum, vel illarum creaturarum, quæ ſunt tantùm obiectum ſecundarium & materiale. Formale verò ſpecificatiuum gratiæ habitualis vel ſunt omnes virtutes infuſæ, vel omnium perfectiſſima charitas: hoc autem ſpecificatiuum neceſſariò mutaretur, ſi gratia ſacramentalis per ſe primò reſpiceret peculiarem aliquam virtutem. Concludo igitur, gratiam ſacramentalem ſpecie diſcriminari à non ſacramentali, non per intrinſecum aliquod prædicatum, ſed per extrinſecam connotationem ſpecialium auxiliorum, quæ auxilia, gratia ſacramentalis importat, non per intrinſecam exigentiam, ſed per extrinſecum decretum Dei.

Quid præſtet gratia ſacramentalis, quod non præſtaret alia.

56. Ad fundamentum primæ ſententiæ negandum eſt Antecedens: nam poteſt in ordine ad particularem effectum ex inſtitutione Dei aliquid præſtare gratia in ſacramento accepta, quod non præſtat gratia extra ſacramentum collata: nam per gratiam in ſacramento acceptam ex diuina promiſſione præparantur nobis infallibiliter, ſi obicem non poſuerimus, vberiora & illuſtriora auxilia, quibus certiùs, faciliuſquè aſſequamur finem, in ordine ad quem inſtitutum eſt ſacramentum, quàm aſſequeremur per gratiam extra ſacramentum nobis collatam.

57. Ad probationem antecedentis concedo, nihil nos ſimpliciter poſſe per gratiam in ſacramento acceptam, quod non poſſimus per gratiam extra ſacramentum collatam; poſſe tamen certiùs, citiùs, ac faciliùs: nam licet hunc ipſum operandi modum impetrare poſſimus per merita extra ſacramenta, non tamen cum ea infallibilitate, quâ illum habemus vi ſacramenti: nam vi ſacramenti illum habemus ex certa promiſſione Dei, niſi ad illum obicem ponamus.

58. Ad fundamentum ſecundæ ſententiæ Reſp. nihil, præter gratiam iuſtificantem, & virtutes conſequentes permanenter infundi ſacramentum ſuſcipientibus: Cæterùm maiorem illam habilitatem ad

effectum

effectum ſacramenti conſequendum non prouenire ex aliquo habitu permanente, ſed ex vberiori & illuſtriori auxilio tranſeunte, quod oportunè recipimus in occaſionibus occurrentibus, ſi obicem non ponamus.

S. Thomas. Caietanus.

59. Ad primum tertiæ ſententiæ ductum ab authoritate S. Thom. Reſp. cum Caiet. in eo articulo, gratiam communiter dictam appellari à S. Thom. gratiam communem ad habitualem & actualem, ſanctificantem & auxiliantem, quo pacto gratiam ſumpſit 1. 2. q. 110. art. 1. & 2. vtraque enim eſt effectus gratuitus diuinæ voluntatis: proinde gratia ſacramentalis, vtpote in auxilio formaliter conſiſtens, differt tanquam ſpecies à ſpecie à gratia ipſa virtutum, quæ in habitu conſiſtit: à gratia verò communiter dicta differt tanquam ſpecies à genere.

Gratia non eſt phyſica paſſio Chriſti.

60. Ad ſecundum, Nego, gratiam Chriſti differre à noſtra per aliquem modum phyſicum intrinſecum, ſed ſolùm moraliter. Nego etiam, illam in Chriſto eſſe paſſionem phyſicam, ſed tantùm moralem, quatenus ei debita eſt ratione vnionis hypoſtaticæ, à qua tamen phyſicè non promanat, quòd eſt de ratione phyſicæ paſſionis, & naturalis potentiæ. Cæterùm nobis per ſacramenta gratia non communicatur ſecundùm moralem illam perfectionem, quam in Chriſto habet, quia hæc deriuatur ex perſona ipſa increata hypoſtaticè vnita naturæ habenti gratiam; ſed ſolùm ſecundùm phyſicam entitatem, in qua gratia noſtra eſſentialiter conuenit cum gratia Chriſti.

61. Ad Confirmationem neganda eſt ſequela. Ad cuius probationem Reſp. diſparitatem eſſe, quoniam Prophetæ, aut miracula patrantes, non ſemper habent ad prophetandùm & miracula facienda paratum auxilium, vti habent qui ſacramenta ſuſceperunt, quia hi habent paratum auxilium ex pacto & promiſſione, illi autem ex pura & mera voluntate Dei.

SECTIO IV.

Quàm diſpoſitionem requirant ſacramenta noua legis in adultis vt gratiam conferant?

Sacramenta vt gratiam conferant aliquam diſpoſitionem requirunt. Concilium Florentin. Tridentin.

62. CErtum eſt, aliquam diſpoſitionem requirere, vt conſtat ex Florent. & Trident. ſeſſ. 7. Canon. 6. quæ docent, ſacramenta nouæ legis gratiam non conferre, niſi dignè ſuſcipientibus, & obicem non ponentibus: neceſſaria eſt igitur dignitas ſuſcipientis, & obicis remotio.

Duplex obex poſitiuus & negatiuus: Quodlibet peccatum mortale non retractatũ.

63. Duplex autem eſt obex, poſitiuus, & negatiuus: poſitiuus eſt peccatum; negatiuus eſt defectus alicuius diſpoſitionis ad peccati condonationem requiſitæ. Certum autem eſt, quodlibet peccatum mortale non retractatum impedire gratiam ſacramẽtalem: nam quod maius impedimentum, quàm peccatum mortale non retractatum? tum quia opponitur per ſe gratiæ, non eſt autem diſpoſitus ad gratiam, qui ad illam impedimentum voluntariè affert. Tum quia non eſt ſacramenti fructu dignus, qui illi irreuerentiam irrogat. Cæterùm, quod inter Scholaſticos controuertitur, eſt, quam peccati retractationem requirant ſacramenta, vt gratiam cõferant, & num præter peccati retractationem, aliquam aliam requirãt diſpoſitionem? Quoniam verò ſacramenta nouæ legis diuerſi ſunt generis, alia per ſe primò inſtituta ad remittenda peccata, alia ad vitam ſpiritualem augendam, nequeunt omnia eandem diſpoſitionem, peccatique retractationem requirere, ideò priùs agendum de diſpoſitione requiſita ad ſacramenta primi generis, quæ mortuorum dicuntur.

§. I.

An ſacramenta mortuorum, vt adultis gratiam conferant, perfectam requirant peccati retractationem?

Retractatio perfecta, & imperfecta.

64. DVplex eſt peccati retractatio. Altera perfecta, deteſtatio ſcilicet peccati propter Deum ſummè dilectum, quæ contritio dicitur. Altera imperfecta, dicta attritio, quæ concipitur ex aliquo motiuo infra Deum, quæ aut eſt naturalis, ſi motiuum ſit naturale; aut ſupernaturalis, ſi motiuum ſit ſupernaturale. Item alia eſt in re, quando reipſa talis eſt, alia putata, quando reipſa talis non eſt, probabiliter tamen putatur eſſe talis.

Magiſter. Alenſis. Bonauent. Argentin. Ocham. Capreolus. Gabriel Marſilius. Ioannes Medina.

65. PRIMA ſententia affirmat: Eſt Magiſtri in 4. diſt. 4. & 18. Alenſis 4. p. quæſt. 8. memb. 7. art. 2. & q. 14. memb. 2. art. 1. & q. 16. memb. 2. & q. 17. memb. 3. ar. 4. Bonauent. in 4. diſt. 18. art. 2. q. 1. Argent. diſt. 16. q. 1. art. 1. & diſt. 18. q. 1. ar. 3. Ochami q. 8. §. *Quantum ad ſecundam quæſtionem.* Capreol. diſt. 6. q. 2. ar. 3. ad 7. Gabr. diſt. 4. & 14. q. 2. art. 2. Marſil. q. 12. art. 2. dubio incidenti, Ioannis Medin. de Confeſſ. q. 38. §. *Eſt alia quarta opinio*, & qu. 20. §. *Secundum dictum.* Quam opinionem Gabriel ait fuiſſe communem apud antiquos.

Tridentin.

66. Fundamentum: quia attritio non ſufficienter tollit obicem, cùm nõ retractet peccatum, quatenus Dei offenſa eſt, ſub quo motiuo, naturali iure tenemur illud retractare, cùm iure naturali teneamur, Deo pro offenſa ſatisfacere. Confirmatur: nam Trid. ſeſſ. 6. cap. 6. ad baptiſmum adultorum requirit cõtritionem propter Deum ſummè dilectum, Et ſeſſ. 14. cap. 4. docet, contritionem, quæ quouis tempore neceſſaria fuit ad impetrandam veniam peccatorum, hominem poſt baptiſmum lapſum præparare ad remiſſionem peccatorum in ſacramento Pœnitentiæ obtinendam; ergo ex Trident. diſpoſitio

ad gratiam

Digitized by Google

ad gratiam baptiſmalem & pœnitentialem eſt contritio.

Victoria. Corduba. Nauarrus. Vega. Sotus.

67. Secvnda ſententia aſſerit, requiri contritionem ſaltem probabiliter putatam: Eſt Victoriæ relect. 1. de poteſtate Eccleſiæ ſect. 3. Cordubæ lib. 1. Theolog. quæſt. q. 2. §. *Quarta & vltima opinio*, Nauarri in ſumma cap. 1. num. 39. Vegæ lib. 13. in Trid. c. 33. circa finem: Idem ſentit Sotus de Sacra. Pœnitentiæ in 4. diſt. 6. quæſt. 1. art. 7. poſt 5. concluſ. & diſt. 12. q. 1. art. 4. §. *Obſerua*, & diſt. 17. q. 2. art. 5. conclu. 2. & diſt. 18. q. 3. art. 3. §. *Atqui meminiſſe oportet*. Dixi *de ſacramento Pœnitentiæ*, nam quoad ſacramentum Baptiſmi ſufficere putat attritionem etiam cognitam attritionem.

68. Fundamentum huius ſententiæ eſt: nam ea diſpoſitio eſt neceſſaria, & ſufficit ad gratiam in ſacramento recipiendam, quæ tollit obicem peccati, ſaltem in conſcientia ſuſcipientis: talis eſt contritio probabiliter putata, quia per illam homo videtur feciſſe quantum in ſe fuit. Ergo contritio probabiliter putata eſt neceſſaria, & ſufficit ad gratiam in ſacramento recipiendam.

S. Thomas. Scotus. Richardus. Durandus. Paludanus. Sotus. Palatius. Toletus. Suarez. Valentia. Vaſquez. Nugnez.

69. Tertia ſententia docet, ſufficere attritionem ex aliquo ſupernaturali motiuo conceptam, etiamſi non putetur contritio, ſed cognoſcatur vt attritio: Eſt S. Tho. in 4. diſt. 6. q. 1. art. 3. ad quæſt. 1. ad 5. & diſt. 18. q. 1. art. 3. ad 1. q. & 3. par. q. 68. art. 4. & q. 80. art. 4. ad 2. Scoti in 4. diſt. 14. q. 4. art. 3. & diſt. 4. q. 5. §. *Reſpondeo*, Richardi diſt. 18. art. 2. q. 1. Durand. diſt. 5. q. 2. n. 7. & diſt. 18. q. 2. n. 6. Palud. diſt. 4. q. 1. & diſt. 19. q. 1. art. 2. in fine, Soti quoad ſolum ſacramentum Baptiſmi diſt. 6. q. 1. art. 7. poſt 5. concluſ. Palat. diſt. 4. diſp. 3. & diſt. 18. diſp. 2. Tolet. in ſumma lib. 2. cap. 21. & lib. 3. cap. 10. Suar. 3. par. tomo 3. diſp. 7. ſect. 4. §. *Occurrebat*, & diſp. 28. ſect. 2. dicto 2. & de ſacramento Pœnitentiæ diſp. 20. ſect. 1. Valent. diſp. 4. q. 3. punct. 3. §. *Sed quæſtio hic eſt*, & diſp. 7. q. 8. punct. 3. §. *Eſt igitur tertia opinio*, Vaſquez diſp. 158. cap. 4. Nugnez 3. parte quæſt. 62. art. 1. difficul. 3. concluſ. 4.

Sotus.

70. Qvarta demum ſententia, eſt Soti in 4. citata diſt. 18. q. 3. art. 3. §. *Atqui meminiſſe oportet*, exiſtimantis, contritionem ſolius naturæ viribus elicitam ſufficere ad effectum horum ſacramentorum conſequendum. Pro explicatione propoſitæ controuerſiæ,

Non ſufficit ſola voluntas recipiendi ſacramẽtum mortuorum. Scotus.

71. Dico 1. Ad conſequendam gratiam ſacramentorum mortuorum non ſufficit ſola voluntas recipiendi ſacramentum: Eſt communis: Oppoſita ſententia tribuitur Scoto in 4. diſt. 14. q. 4. art. 3. vbi obſcurè loquitur, apertè tamen nobiſcum ſentit diſt. 4. q. 5. Fundamentum eſt: quia vel ad hæc ſacramenta accedis cum aliquo peccato perſonali, & ſic neceſſaria eſt aliqua deteſtatio, quâ tollatur obex; nam quamdiu peccatum non retractatur, tamdiu cenſetur moraliter perſeuerare: vel cum ſolo originali, vt contingeret adulto ad Baptiſmum accedenti abſque peccato perſonali, & tunc neceſſarius eſt ſaltem actus fidei & ſpei, quo firmiter credas, & ſperes, te in amicitiam & filiationem Dei ex meritis Chriſti recipiendum, *oportet* enim Heb. 11. *accedentem ad Deum credere, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit.* *Heb. 11.*

Requiritur dolor ſupernaturalis. Tridentin.

72. Dico 2. Non ſufficit ad conſequendum effectum horum ſacramentorum quiuis dolor de peccatis perſonalibus commiſſis, ſed requiritur ſupernaturalis. Colligitur ex Trident. ſeſſ. 6. cap. 6. & Canon. 3. & ſeſſ. 14. cap. 4. Vbi dolorem ad hæc ſacramenta requiſitum, appellat Spiritus ſancti impulſum, ad eumque requirit gratiam per Chriſtum, & Spiritus ſancti adiutorium.

73. Fundamentum, quia cùm hic dolor ſit diſpoſitio ad gratiam in ſacramento recipiendam, cumque omnis diſpoſitio debeat eſſe eiuſdem ordinis cum forma, ad quam diſponit, neceſſariò erit ſupernaturalis & eiuſdem ordinis cum gratia. Neque eſt ratio, vt dicamus, talem dolorem ſolùm requiri ad iuſtificationem, quæ diſponit extra ſacramentum, præſertim cum Concilium loquatur de dolore ad ſacramentum requiſito. Nec ſufficit, quod inuincibiliter putes, te accedere cum dolore ſupernaturali: nam hoc ſolùm facit vt non pecces, non autem vt gratiam conſequaris: cùm hoc non ex tua opinione, ſed ex Chriſti inſtitutione pendeat.

Ad remittendum originale non requiritur dolor formalis.

74. Dixi *De peccatis perſonalibus*: nam pro peccato originali nullus eſt neceſſarius formalis dolor, cùm illud non ſit propriâ voluntate commiſſum, proinde non debet propriâ voluntate retractari. Vnde adultus cum ſolo originali ad Baptiſmum accedens, cum ſolo actu fidei & ſpei conſequeretur remiſſionem ipſius: tametſi hi actus non ſufficiant ad conſequendam remiſſionem peccati originalis extra Baptiſmum, ſed neceſſariò requiratur dilectio Dei finis ſupernaturalis, vt præcedente diſput. ſect. 2. aſſert. 2. docuimus.

Dolor ſupernaturalis ad ſacramentũ mortuorum.

75. Dico 3. Dolor ad effectum horum ſacramentorum conſequendum debet eſſe ſupernaturalis quoad ſubſtantiam: nec ſufficit ſupernaturalis tantùm quoad modum. Fundamentum eſt: quoniam dolor ad effectum horum ſacramentorum conſequendum requiſitus, debet elici ex aliquo motiuo ſupernaturali: omnis autem dolor ex motiuo ſupernaturali elicitus eſt ſupernaturalis quoad ſubſtantiam: igitur dolor ad effectum horum ſacramentorum conſequendum requiſitus, neceſſariò debet eſſe ſupernaturalis quoad ſubſtantiam. Minor probatur, nam motiuum formale ſpecificat actum, eleuando illum intra eundem ordinem, in quo eſt motiuum ipſum. Maiorem oſtendo: nam vt hæc ſacramenta conferant gratiam, requirunt ſupernaturalem notitiam fidei Chriſti Authoris bonorum ſupernaturalium, ſine quâ fide nulli patet ad ſalutem aditus. Hæc autem neceſſariò includit motiuum ſupernaturale, ipſam ſcilicet authoritatem Dei reuelantis. Porrò peccator habitâ notitiâ Dei Authoris ſupernaturalis,

Digitized by Google

naturalis, tenetur ad ipſum accedere cum aliquo affectu ſupernaturali, adeoque peccatum retractare ex aliquo motiuo ſupernaturali; quia tenetur per affectum ſaltem implicitum illud retractare, quatenus eſt contra Deum auctorem ſupernaturalem. Atqui dolor ſupernaturalis quoad modum tantùm non ſe extendit ad motiuum ſupernaturale, ſed ſolùm ad motiuum naturale, cùm ſit quoad ſubſtantiam naturalis.

Trident.

76. Eamdem Aſſertionem non obſcurè colligo ex Concilijs, præſertim Tridentino ſeſſ. 6. canon. 3. vbi docet ad iuſtificationem adultorum per ſacramentũ Baptiſmi, de quo in ea ſeſſione præcipuè agitur, requiri actus fidei, ſpei, dilectionis, & pœnitentię, ex inſpiratione & adiutorio Spiritus ſancti, *ſicut oportet*, elicitos. In quo teſtimonio primum noto, Concilium non ſolùm dixiſſe, ad hos actus requiri inſpirationem, ſed etiam adiutorium Spiritus ſancti, vt nimirum indicaret, ad hos actus non ſolùm requiri cogitationem congruam ex parte intellectus, per inſpirationem ſignificatam; ſed etiam ſupernaturalem concurſum ad ipſam entitatem actus, per adiutorium Spiritus ſancti importatum.

77. Secundò expendo, eodem modo Concilium ad iuſtificationem per ſacramentum requirere fidem, atque ſpem, dilectionem, & pœnitentiam. Atqui certum eſt, ad iuſtificationem, ſiue per ſacramenta, ſiue extra ſacramenta, non ſufficere fidem quoad modum tantùm ſupernaturalem, ſed requiri fidem ſupernaturalem quoad ſubſtantiam: quia requiritur fides Dei vt Auctoris ac Remuneratoris ſupernaturalis: quę cùm nitatur reuelatione diuina, tanquam motiuo formali aſſentiendi, non poterit non eſſe ſupernaturalis quoad ſubſtantiam: ergo etiam reliqui actus, quos Concilium requirit, erunt ſupernaturales quoad ſubſtantiam.

78. Tertiò, particulę illæ, *ſicut oportet*, non obſcurè indicant, poſſe alios actus etiam honeſtos fidei, ſpei, dilectionis, & Pœnitentiæ ab homine exerceri, qui tamen non ſunt *ſicut oportet* ad iuſtificationem requiſiti. Nec dici poteſt, Concilium per actus fidei, ſpei, dilectionis, & Pœnitentiæ ſicut oportet ad iuſtificationem requiſitos, intelligere quoſcunque actus fidei, ſpei, dilectionis, & Pœnitentiæ ex recto honeſtoque fine elicitos, eſto non ex motiuo ſupernaturali; ſolumque excludere actus fidei, ſpei, dilectionis, & Pœnitentię ex prauo fine vitiatos: Non, inquam, hoc dici poteſt: nam de talibus actibus ex prauo fine elicientis vitiatis nulla poterat eſſe difficultas: vnde non erat, cur Concilium eos ſpecialiter excluderet: ſed potiùs excludere voluit eos actus, qui licet ex honeſto, non tamen ex ſupernaturali fine & motiuo eliciti eſſent: nam de his tantũ poterat eſſe difficultas.

Sufficit cõtritio ad effectum mortuorum. Trident.

79. DICO 4. Non eſt neceſſaria contritio; ſed ſufficit attritio ad effectum horum ſacramentorum conſequendum. Hanc aſſertionẽ ita puto ex Trid. manifeſtè deduci, vt oppoſitum nequeat hoc tempore ſine aliqua nota defendi. Etenim loquens de attritione ſeſſ. 14. cap. 4. *Et quamuis*, inquit, *ſine ſacramento Pœnitẽtiæ per ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in ſacramento Pœnitentiæ diſponit*. A fortiori colligitur hanc eandem attritionem ſufficere ad effectum Baptiſmi, ad quem minor diſpoſitio requiritur, quia maior præcedit ignorantia rerum diuinarum.

80. Nec obſtat, quòd Concilium dicat, illam tantùm diſponere ad gratiam in ſacramento impetrandam: quia non negat, illam in ſacramento gratiam conferre, ſed explicat modum, quo illa in ſacramento ad gratiam cauſandam concurrit, nempe vt diſpoſitio ex parte pœnitentis. Nam ea ratione Concilium affirmat, attritionem in ſacramento ad gratiam concurrere; quâ negat, illam ad eamdem gratiam concurrere extra ſacramentum: ſed non negat extra ſacramentum attritionem ad gratiam concurrere diſponendo, & impetrando: nam etiam extra ſacramentum hoc modo attritio diſponit ad gratiam; ſed per ſe iuſtificando, vt partem ſacramenti: igitur hoc modo affirmat, attritionem ad gratiam in ſacramento concurrere.

81. Ratio à priori deſumitur ex natura horum ſacramentorum, quæ cùm ſint per ſe primò inſtituta ad vitam ſpiritualem conferendam, quæ propterea mortuorum dicuntur, non debent illam per ſe ſupponere: per ſe autem illam ſupponerent, ſi ad ſuum effectum præſtãdum neceſſariò requirerent contritionem: quia per ſe ſupponerent ſubiectum præuia contritione iuſtificatum, ac proinde viuum. Maior patet, quia ſi per ſe illã ſupponerent, non poſſent ipſa per ſe vitam conferre, ſed ſolùm augmentum vitæ, quia non poſſunt alium effectum cõferre, quàm quem ipſa poſſunt inducere, poſita diſpoſitione ſubiecti: ſed recuperata vita per contritionem, non poſſunt ipſa niſi augmentum vitæ conferre.

Sacramenta mortuorum per ſe primò inſtituta ad primam gratiam.

82. Quòd autem hæc ſacramenta per ſe primò inſtituta ſint ad vitam, non autem ad augmentum vitæ ſpiritualis, conſtat tum ex ſcriptura & Concilijs, in quibus per Baptiſmum dicimur renaſci & regenerari; per Pœnitentiam, ad vitam reſurgere. Tum ex formis, quibus hęc ſacramenta conſtant: *Ego te baptizo*; *Ego te abſoluo*: quorum illa ſignificat gratiam ſordium emaculatiuam; hæc peccatorum remiſſiuam: atqui ſacramenta nouæ legis efficiunt quod ſignificant: ergo ipſa per ſe debent efficere ſordium emundationem, & peccatorum remiſſionem, quam ſignificant: alioqui tales formæ non verificarentur, cùm iam ſupponerent peractum, quod ipſæ ſignificant. Confirmatur: Si baptizans & abſoluens ſupponerent ſubiectum à peccatis purgatum, non bene dicerent, *te baptizo*, *te abſoluo*: nam *baptizare & abſoluere* ſignificant, conferre gratiam emundatiuam, & à peccatis remiſſiuam. Tum ex illo axiomate Theologorum, quod hæc ſacramenta faciunt ex attrito contritum: præſtant

autem hoc non formaliter, mutando intrinſecè attritionem in contritionem, ſed effectiuè conferendo attrito gratiam, quæ quoad effectum æquiualet cõtritioni: Tum demum, quia alioqui arctior eſſet via ad ſalutem nunc, quàm in lege naturæ, in qua ſufficiebat ſola contritio cum obſeruantia tantùm iuris naturalis: cùm tamen nunc requiratur etiam obſeruantia iuris poſitiui Sacramentorum. Vnde ſacramenta potiùs nobis obeſſent, quàm prodeſſent.

83. DICES. Eadem gratia, quæ nobis per contritionem datur, adſcribitur his ſacramentis, in quorum voto illa nobis datur, vt teſtatur Trident. ſeſſ. 14. cap. 4. Sed contrà: nam hoc non eſt aliud, quàm hęc ſacramenta ad contritionem concurrere vt præcepta ſuo tempore ſeruanda, vti concurrunt alia præcepta; ſicut etiam in veteri lege concurrebant præcepta naturalia. Nam ex eo, quòd contritio eſt efficax deteſtatio peccati, neceſſariò dicit voluntatem ampliùs non peccandi, & per conſequens propoſitum de cætero pręcepta omnia ſeruandi.

Trident.

84. DICO 5. Ad conſequendum effectum horum ſacramentorum ſufficit attritio, etiam cognita attritio. Fundamentum eſt: quoniam ea diſpoſitio, etiam ſecundum prudentem æſtimationem ſufficit ad effectum ſacramenti, quæ ex inſtitutione Chriſti cenſetur ſufficere ad finem ſacramenti; ſed attritio etiã cognita attritio ex inſtitutione Chriſti cenſetur ſufficere ad finem horum ſacramentorum: ergo. Maior conſtat, quoniam illa diſpoſitio ſufficit, etiam ſecundùm prudentem ęſtimationem, quæ conformatur inſtitutioni Chriſti, nam hæc eſt regula omnis diſpoſitionis in ſacramentis requiſitæ. Minor patet, quia hæc ſacramenta ex inſtitutione Chriſti ordinantur ad conferendam primam gratiam, ad quam contritio non modò non eſt neceſſaria, ſed potiùs illam deſtruit: nam hoc ipſo quòd illam pręrequirerent, non poſſent ipſa primam gratiam conferre, dum collatam ſupponerent per contritionem.

Sufficit attritio etiam cognita. Fundamentum.

85. Confirmatur. Vel hæc probabilis æſtimatio attritionis vt contritionis requiritur, vt non irroges iniuriam ſacramento, accedendo cum ſola attritione cognita: atqui nullam irrogas iniuriam, dum accedis cum diſpoſitione à Chriſto requiſitâ. Vel quia Chriſtus ipſe hoc inſtituit, vt attritio putata eſſet ſufficiens diſpoſitio ad effectum horum ſacramentorum. Et contrà eſt, quia nunquàm Chriſtus obligat ad habendam maiorem diſpoſitionem ſecundùm æſtimationem, quam re ipſa neceſſaria ſit, quia nunquam obligat ſupra naturam & exigentiam rerum. Cùm igitur hæc ſacramenta ex Chriſti inſtitutione ordinata ſint ad conferendam primam gratiam, veroſimile non eſt, Chriſtum voluiſſe, vt ad illa accederemus cum contritione putatâ: alioqui obligaſſet nos ſupra naturam & exigentiam horum ſacramentorum; imò contra ipſiuſmet voluntatem, quæ dum hæc ſacramenta ordinauit ad conferendam primam gratiam, non potuit pro diſpoſitione requirere in ſubiecto contritionem, neque realem, quia hoc repugnat primæ voluntati; neque putatam, quia hæc non exigitur à natura horum ſacramentorom.

86. AD Fundamentum primę ſententiæ, nego Antecedens. Nam licet attritio non tollat peccatum, tollit tamen affectum peccati, qui ſolus eſt obex ad effectum horum ſacramentorum, vt apertè colligitur ex Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. vbi loquens de attritione, vt eſt diſpoſitio ad ſacramentum Pœnitentiæ, *ſi voluntatem*, inquit, *peccãdi excludat*. Ratio verò eſt, nam alioqui hęc ſacramenta nunquam poſſent conferre effectum, ad quem ſunt à Chriſto inſtituta, ſed ſemper illum neceſſariò ſupponerent collatum.

Licet attritio non tollat peccatũ tollit tamen affectum peccati. Trident.

87. Ob eamdem rationem non tenemur ad conſequendum effectum horum ſacramentorum retractare peccata, quatenus Dei offenſæ ſunt explicitè & formaliter, ſed ſat eſt, illa retractare, quatenus Dei offenſæ ſunt implicitè & materialiter, explicitè verò & formaliter, quatenus mala noſtra ſunt ex aliquo ſupernaturali motiuo, non excludendo poſitiuè illa vt Dei offenſæ ſunt. Quòd ſi interdum teneamur iure naturæ illa retractare, quatenus Dei offenſæ ſunt, hoc non oritur formaliter ex natura horum ſacramentorum, ſed aliunde, vt ſequenti tomo de pœnitentiæ virtute oſtendam.

Ad effectum ſacramentorum non tenemur retractare peccata, vt Dei offenſæ ſunt explicitè.

88. Ad Tridentinum Reſp. in priori loco duo facere: primùm declarat modum, quo vniuerſaliter poſſint peccatores ad iuſtificationem ſe diſponere, vbi vtrumque actum explicat, attritionis, & Contritionis. Secundò, eamdem doctrinam applicat ad modum, quo adulti ſe diſponunt ad iuſtificationem per Baptiſmum. Vnde neceſſe non eſt, vt Concilium hanc doctrinam applicet iuſtificationi, quę fit per Baptiſmum, quo ad actum contritionis, ſed ſolùm quoad actum attritionis. In poſteriori verò eodem modo agit de contritione tam perfectâ, quàm imperfectâ: de perfecta dum docet illam quouis tempore neceſſariam fuiſſe ad impetrandam veniam peccatorum: de imperfectâ, dum ait, illam in homine poſt Baptiſmum lapſo præparare ad remiſſionem peccatorum. Vel certè dici poteſt, quod in idem redit, ibi Concilium agere de contritione, quę non ſolùm neceſſaria eſt ad remiſſionem peccatorum cum ſacramento, ſed etiam in voto ſacramenti Pœnitentiæ.

89. AD Fundamentum ſecundę ſententię, negandum eſt, per attritionem etiam cognitam non tolli obicem ad hæc ſacramenta. Nec tenemur ad hæc ſacramenta accedendo, facere quantum poſſumus, ſed quantum ſufficit ad effectum horum ſacramentorum recipiendum, iuxta Chriſti inſtitutionem.

§. II.

Digitized by Google

§. II.

Quam diſpoſitionem requirant ſacramenta viuorum vt gratiam conferant adultis?

Durandus. *Alenſis.* *Bonauent.* *S. Thomas.* *Paludanus* *Syluester.* *Caietanus*

90. PRIMA ſententia Durand. in 4. diſt. 11. qu. 4. nu. 6. affirmantis, ad conſequendam effectum Euchariſtiæ præter ſtatum gratiæ requiri actualem deuotionem, ad conſequendum verò effectum ſacramentorum, ſufficere ſtatum gratiæ. Idem ſentiunt quoad effectum Euchariſtiæ Alenſ. 4. p. qu. 10. membr. 8. art. 3. §. 2. Bonauent. in 4. diſt. 12. art. 4. qu. 1. S. Thom. qu. 2. art. 1. quęſtiunc. 3. & ad 3. Palud. q. 1. art. 2. Syluest. Verbo *Euchariſtia* in fine, Caiet. qu. 79. art. 1. qui conſequenter docet, peccata venialia, quæ talem deuotionem tollunt, impedire effectum Euchariſtiæ. Addit Caiet. illud augmentum gratię, quod defectu actualis deuotionis in ipſa ſuſceptione ſacramenti impeditur, dari poſtea recedente fictione. Fundamentum eſt: quia Euchariſtia datur per modum cibi & potus, qui viuentem non nutrit ſine proprio actu vitali ipſius viuentis; reliqua verò quia ſolùm dantur per modum cuiuſdam corporalis augmenti, gratiam augere poſſunt ſine proprio actu ſumentis. Confirmatur, ſi ad augendam gratiam Euchariſtia actualem deuotionem non requireret, tot ſacerdotes quotidie celebrantes, magnum cumulum gratiæ acquirerent, hoc autem eſt contra experientiam, nam cùm gratia ſit operatiua, deberent quotidie feruentiores euadere, cuius tamen oppoſitum conſtat.

Suarez. *S. Thomas.* *Nugnez.* *Corduba.* *Valentia.* *Vaſq.* *Toletus.*

91. SECVNDA ſententia Suar. 3. par. diſp. 7. ſect. 4. Nugnez 3. par. qu. 62. art. 1. dubitat. 3. concl. 5. Negantium, vllum ſacramentum viuorum, vt gratiam habitualem àdaugeat, requirere, præter ſtatum gratię, actualem deuotionem. Idem docent de Euchariſtia S. Thom. 3. p. qu. 79. art. 8. Corduba lib. 1. qu. 8. Valent. diſp. 6. qu. 8. punc. 3. Vaſq. diſp. 206. cap. 2. Tolet. lib. 6. cap. 16. & alij. Fundamentum eſt: nam aliqua ex his ſacramentis conferri poſſunt pueris & phreneticis, ſi ante petierunt. 26. qu. 6. cap. *Is qui*, ergo vt gratiam conferant, non requirunt niſi ſtatum gratiæ.

92. Pro explicatione, diſtinguenda eſt duplex gratia, quam ſacramenta per ſe conferunt, altera habitualis, actualis altera, quæ & ſacramentalis dicitur; & conſiſtit in aliqua ſancta cogitatione intellectus, & pia motione voluntatis ad melius faciliuſque conſequendum finem, propter quem ſacramentum, quod ſuſcipitur, inſtitutum eſt.

Diſpoſitio ad gratiam ſacram. viuorum, nulla actualis diſtractio.

92. DICO 1. Vt ſacramenta viuorum gratiam ſacramentalem conferant, non ſufficit ſtatus gratiæ habitualis, ſed requiritur prętérea, vt ſuſcepturus ſacramentum, ad illud accedat ſine actuali diſtractione mentis Fundamentum eſt: quoniam cùm hæc gratia conſiſtat in aliqua ſancta cogitatione ex parte intellectus, & piâ affectione ex parte voluntatis, impeditur per quācunque mentis diſtractionem: etenim occupata mens circa alia obiecta diſparata, non eſt capax piæ motionis, quæ naturaliter ſupponit potentiam, à quâ vitaliter eſt elicienda, liberam ab omni alia diſparatâ operatione.

94. Dixi, *ſine actuali diſtractione mentis*: quia non eſt neceſſaria poſitiua mentis deuotio ad recipiendam gratiam ſacramentalem, niſi per accidens, vel quatenus nequit mens humana eſſe ſine aliqua vitali operatione; & conſequenter dum ad ſacramentum non accedit cum bonâ, neceſſariò acccedere debet cum malâ, aut diſparatâ operatione, quæ ipſam occupat, quo minùs poſſit ſuſcipere cęleſtes influxus, quos Deus per ſacramentum paratus erat conferre: vel certè quatenus ſacramentum ſuſcepturus habet aliquod peccatum veniale non retractatum contra finem, propter quem, ſacramentum ſuſcipiendum eſt inſtitutum: nam etiam peccata venialia, præſertim contra finem ſacramenti, quod ſuſcipitur, ſunt obex ad huiuſmodi auxilia recipienda. Cæterùm extra hos caſus non eſt per ſe neceſſaria poſitiua deuotio ad gratiam ſacramentalem horum ſacramentorum recipiendam: tum quia qui ſic accedit, accedit ſine obice ad gratiam ſacramentalem: vnde ſacramenta, cùm operentur ad inſtar cauſarum naturalium, neceſſariò conferunt omnem effectum, in ordine ad quem non inueniunt obicem. Tum quia vel hæc poſitiua deuotio eſſet aliqua pia motio in ordine ad eundem finem, propter quem ſacramentum ipſum eſt inſtitutum; & tunc non poſſet eſſe effectus ſacramenti, cùm nullus effectus præſupponatur ad ſuam cauſam: vel eſſet aliquis alius pius affectus; & neque hic eſt neceſſarius, vt probatum eſt: alioqui gratia ſacramentalis non tam daretur vi ſacramenti operantis ex meritis Chriſti, quàm vi ipſius operis & meriti ſacramentum ſuſcipientis, cùm talis actus à perſonâ iuſtâ elicitus ſit dignus huiuſmodi auxilio, quod ſacramentum ipſum conferre dicitur.

Diſpoſitio ad augmentum gratiæ habitualis, ſtatus gratiæ.

95. DICO 2. Vt hæc eadem ſacramenta conferant augmentum gratiæ habitualis, ſufficit ſolus ſtatus gratiæ cum voluntate virtuali recipiendi ſacramentum, vt ſacramentum eſt: quę voluntas ad minimum includit fidem, quâ creditur tale ſacramentum à Chriſto inſtitutum; & ſpem, quâ illud vt nobis fructuoſum ſperamus. Fundamentum eſt. Quia hęc ſacramenta gratiam conferunt obicem non ponentibus, ſed qui ad illa accedit in ſtatu gratiæ, etiam cum mentis diſtractiòne, & peccato veniali, non accedit cum obice, quia nullum peccatum veniale opponitur gratiæ habituali, ſed tantùm actuali; ergo.

96. Confirmatur: Nam hæc ſacramenta remittunt mortale inuincibiliter ignoratum, vt infrà dicemus: cùm igitur aliquis accedit ad Euchariſtiam cum actuali diſtractione & pecca-

peccato mortali inuincibiliter ignorato, vel conſequitur remiſſionem mortalis, vel non; ſi primum, ergo mentis diſtractio non impedit gratiam habitualem; ſi ſecundum, ergo poſſet hic ſtatim mori & damnari, quod eſt contra Caietanum affirmantem, qui ſic diſtractus ad Euchariſtiam accedit, non priuari in æternum augmento gratiæ. Atque ad hoc tandem inclinat Alenſis in reſponſione ad penultimum: *Exiſtimo*, inquit, *quòd iuſtus accedens ad communionem, licet negligens fuerit in præparando ſe, modo debito & ſufficienti, dummodo non cadat à iuſtitia, aſſequatur aliquo modo effectum principalem huius ſacramenti ſcilicet vnionem firmiorem cum capite & membris.*

Caietanus. Alenſis.

97. Quod autem requiratur voluntas recipiendi ſacramentum vt ſacramentum eſt, probatur: Quia ſacramenta ſunt inſtrumenta meritorum Chriſti, quę non communicantur, niſi liberè cooperantibus. Quòd verò hæc voluntas includat fidem & ſpem, patet: quia dicit aſſenſum fidei ſupernaturalis ex teſtimonio Dei cum deſiderio conſequendi aliquod bonum ſupernaturale. Quod ſufficiat virtualis, conſtat, alioqui non poſſent hęc ſacramenta miniſtrari mente captis, qui antea petierunt. Cuius ratio eſt, quia hæc virtualis voluntas ſufficit ad tranſigenda negotia humana: non eſt autem putandum, Chriſtum maiorem diligentiam ad ſacramenta requirere, quàm quæ ad negotia humana tranſigenda requiretur, præſertim cùm idem Chriſtus ſacramenta inſtituerit in actionibus humanis, ab homine nomine ipſius Chriſti exercendis.

Voluntas recipiendi ſacramentum.

98. *Obijcies.* Si peccatum veniale actuale non impediret gratiam ſacramenti, poſſet eſſe diſpoſitio ad recipiendam gratiam in ſacramento, quia poſſet quis accedere ad ſacramentum cum ſola voluntate inanis gloriæ. Concedunt aliqui ſequelam. Nec reputant abſurdum, veniale eſſe diſpoſitionem ad gratiam ſacramentalem, quia hæc non reſpondet diſpoſitioni, ſed Chriſti merito: ſed neganda eſt ſequela, & ad probationem dicendum, quod vel hic actus inanis gloriæ eſſet tantùm concomitans actum recipiendi ſacramentum, & ſic non inficeret illum, propter quem daretur gratia in ſacramento; vel obiectum aut circumſtantia illius, & ſic in eo deeſſet ſufficiens voluntas recipiendi ſacramentum, quia hæc debet eſſe ſupernaturalis ex motiuo fidei, vnde nequit eſſe ex motiuo prauo, quia requirit auxilium ſupernaturale per Chriſtum, quod non datur ad actus prauos.

99. Ex dictis deducitur, à fortiori peccatum veniale non impedire gratiam, quæ datur per ſacramenta mortuorum: nam poteſt quis eſſe diſpoſitus ad illam per attritionem ſupernaturalem, & ſimul concomitanter habere actum inanis gloriæ, quæ primam gratiam iuſtificantem non impedit.

100. Ad fundamentum primæ ſententiæ. Reſp. ſufficere voluntatem virtualem recipiendi ſacramentum. Ad confirmationem, primò hoc ipſum eſt contra Caietanum, qui vult illud augmentum gratiæ, quod in ſuſceptione ſacramenti impeditur, dari poſtea recedente fictione: nam etiam contra eius ſententiam procedit ipſius argumentum, quando recedente fictione datur augmentum gratiæ, quod ab initio impeditum fuit. Reſp. ſecundò, rationem, cur talis gratia ſic aucta, non operetur quotidie feruentiùs, eſſe, quia illa non eſt proximè operatiua per ſe ipſam, ſed per auxilia, quę ob mentis diuagationem negantur: quoniam, vt ſupra dictum eſt, ad hæc auxilia non ſolùm eſt obex peccatum mortale, ſed etiam veniale: nam hæc auxilia ordinantur ad familiaritatem cum Deo, quæ non ſolùm impeditur peccato mortali, ſed etiam veniali: quia licet hoc non opponatur diuinæ amicitiæ, quæ fundatur in gratia habituali; opponitur tamen diuinæ familiaritati, quæ habetur per ſpecialia auxilia Dei, vt fusè ſequenti tomo.

Caiet.

101. Cęterùm falſum eſt, quod Caietanus docet, augmentum illud gratiæ dari recedente fictione: ſequeretur enim, ſi quis cum peccato mortali ad Euchariſtiam cum ſola contritione putata diſtractus accederet, poſtea extra ſacramentum, recedente fictione illum iuſtificatum iri: quia ceſſante diſtractione, ſine nouo actu rediret gratia, quam accepturus erat in ipſo ſacramento, ſi ad illud diſtractus non acceſſiſſet.

Caiet.

SECTIO V.

An ſacramenta viuorum vim habeant conferendi primam gratiam?

102. PRIMA ſententia negat de ſacramento Euchariſtiæ, & à fortiori negatum manet de reliquis, de quibus minor videtur ratio. Eſt Bonauent. in 4. diſt. 9. ar. 2. q. 3. & diſt. 12. par. 2. art. 1. q. 2. Rubion. diſt. 9. q. 2. Gabr. eadem diſt. q. 2. ar. 2. concluſ. 1. Vaſquez 3. p. diſp. 205. cap. 4. Fundamentum Vaſq. eſt: quia nullum effectum ex opere operato tribuere debemus ſacramentis, qui vel ex eorum inſtitutione & natura, vel ex aliqua Eccleſię aut Patrum authoritate non colligatur.

Bonauent. Rubio. Gabr. Vaſq.

103. SECVNDA ſententia affirmat de Euchariſtia, nulla mentione factâ de alijs: Eſt Alenſ. 4. part. qu. 11. membr. 2. art. 2. §. 2. circa finem, qui non ſibi contradicit qu. 10. membr. 8. art. 1. §. 2. vbi tantùm negat, Euchariſtiam conferre primam gratiam per ſe, non autem negat, illam interdum conferre per accidens, & *in caſu*, vt ipſe loquitur ad 3. Eſt etiam Scoti in 4. diſt. 9. §. *dicendum*, Richar. art. 2. qu. 1. & diſt. 12. art. 5. qu. 1. Palatij diſt. 9. diſp. 10. aliàs 4. Petri Soti ſect. 12. de Euchariſtia, Syluest. Verbo *Euchariſtia* in fine, Vegæ in Trid. lib. 9. cap. 34. Tole. lib. 6. cap. 15. inclinat Durandus in 4. diſt. 9. q. 4. nu. 7.

Affirmat. Alenſis. Scotus. Richardus. Palatius. Petrus Sotus. Syluester. Vega. Toletus. Durandus.

104. TERTIA ſententia affirmat de omnibus ſpeciatim verò de Confirmatione, Eucha-

riſtia

S. Thomas. Caietanus. Capreolus. Sotus. Suarez. Henriquez. Nugnez.

ritia, & extrema vnctione: Eſt S. Thom. 3. parte qu. 72. art. 7. ad 2. & quæſt. 79. art. 3. & in 4. diſt. 7. qu. 2. a. 2. ad 2. qu. & diſt. 12. q. 2. ar. 1. ad qu. 1. & diſt. 23. q. 1. ar. 2. ad 1. q. Caiet. qu. 72. ar. 7. in ſua q. 1. Capreoli in 4. diſt. 23. ar. 1. concl. 2. Soti diſt. 7. qu. vnica. ar. 7. §. *Quod ſi ſciſcneris*, & diſt. 12. qu. 1. ar. 4. concl. 2. Suar. diſp. 7. ſect. 4 §. *Occurrebat*, & diſp. 63. ſect. 1. Henriq. lib. 1. de ſacramento Pœnit. cap. 2. Nugnez 3. p. q. 62. ar. 1. diff. 2. pro explicatione huius ſententiæ.

Sacramenta viuorum non primò inſtituta ad primam gratiam.

105. Dico 1. Sacramenta viuorum non ſunt per ſe primò inſtituta ad conferendam primam gratiam. Fundamentum eſt, quia per ſe non ſunt inſtituta ad vitam ipſam ſpiritualem gignendam, ſed ad illam duntaxat nutriendam & augendam; propterea enim dicuntur ſacramenta viuorum, quia vt gratiam conferant, requirunt vitam. Ratio à priori, eſt voluntas diuina. Congruentia verò eſt: quoniam, vt docet Florent. in decreto de vnione, omnia ſacramenta nouæ legis ordinantur ad hominem in vita ſpirituali perficiendum. Vnde ſicut quædam ſunt, quæ vitam naturalem progignunt, alia quæ genitam nutriunt & conſeruant: ita aliqua ſacramenta ſunt, quæ vitam ſupernaturalem generant; alia, quæ genitam nutriunt & conſeruant.

Concilium Florent.

Illam conferunt per accidens.

106. Dico. 2. Omnia ſacramenta viuorum per accidens & ſecundariò vim habent conferendi primam gratiam, & conſequenter delendi peccata mortalia. Fundamentum eſt: quia omnia ſacramenta ex ſe vim habent conferendi gratiam obicem non ponentibus: at poteſt interdum quis in peccato exiſtens ad hæc ſacramenta accedere ſine obice. Maior eſt Tridentini ſeſſione 7. canone 6. & 7. de ſacramentis in communi. Minor probatur, nam ſi quis accedat ad illa cum peccato inuincibiliter ignorato, putans ſe probabiliter contritum, accedit ſine obice: ergo recipit gratiam virtute ſacramenti conferentis gratiam obicem non ponenti. Antecedens probatur, quia peccatum non eſt obex, niſi quatenus eſt in conſcientia ſeu notitia peccatoris.

Trident.

107. Confirmatur. Si iuſtus accedat ad hæc ſacramenta cum putatâ conſcientiâ peccati, ponit obicem, & gratiam non recipit: ergo è contrario, ſi peccator accedat cum putatâ conſcientiâ contritionis, non ponit obicem, & gratiam recipiet, quia moraliter fecit, quantum in ſe fuit. Nec tenetur ad maiorem diligentiam, quia non tenetur ad diligentiam per quam contritio re ipſa ponatur; ſed per quam ponatur ſecundùm probabilem conſcientiam & notitiam peccatoris: nam hæc eſt diligentia moralis, ad quam tantùm tenetur peccator, ne obicem ponat ſacramento.

108. Dices. Ipſummet peccatum habituale non remiſſum, eſſe obicem ad effectum ſacramenti. Sed contrà, quia illud non cenſetur moraliter obex, quod non eſt in probabili conſcientia peccatoris. Probabile enim eſt, hæc ſacramenta, cum gratiam cauſent ad inſtar cauſarum naturalium, reſpicere ſubiectum ſecundùm moralem diſpoſitionem actualem, quam habet ille, qui ad hæc ſacramenta accedit cum probabili conſcientiâ ſtatus gratiæ. Hoc enim congruit & diuinæ largitati, & humanæ imbecillitati, & virtuti ſacramentorum nouæ legis, quæ efficaciam habent ex meritis Chriſti iam exhibitis.

109. *Obijcies* 1. Prima gratia differt à ſecunda, quia inuoluit remiſſionem peccati: ergo non poſſunt neque per accidens ad illam ſe extendere ſacramenta viuorum, ſicut nec viſus poteſt per accidens ad obiectum intelligibile ſe extendere. Reſpond. Differentiam hanc non eſſe intrinſecam in ipſa entitate gratiæ, ſed extrinſecam ratione connotati. Prima enim dicitur, quia aliam non ſupponit; Secunda, quia ſupponit aliam ſicut primus calor dicitur, qui nullum alium in ſubiecto ſupponit; ſecundus, qui alium ante ſe ſupponit: vnde ſi ille, qui productus fuit ſecundo loco, productus fuiſſet primo; ille, non hic diceretur primus (ſuppono enim gradus homogeneos). Nec refert, quòd prima gratia ſit remiſſiua peccati, quia hoc non eſt peculiare illi gratiæ, quę dicitur prima, ſed commune omni, habet enim hoc quęlibet gratia ex eo, quòd eſt amicitia & filiatio adoptiua Dei. Vnde exemplum de viſu & intelligibili non eſt ſimile, quia viſibile, quod eſt obiectum proprium viſus, eſſentialiter differt ab intelligibili, quod eſt obiectum intellectus.

Denominatio prima non eſt intrinſeca gratia.

110. *Obijcies* 2. Sequeretur nos poſſe eſſe certos, quòd ſimus in gratia, contra Tridentinum ſeſſion. 6. cap. 9. ſequela probatur. Quia poteſt quis eſſe certus, quòd ad ſacramentum accedat cum probabili conſcientia nullius peccati mortalis; ergo poteſt eſſe certus quòd ex vi ſacramenti iuſtificetur. Reſpond. Negando ſequelam, tum quia noſtra ſententia non eſt certa, ſed tantùm probabilis: tum quia præter bonam fidem, ſæpè requiritur ſupernaturalis attritio, cuius certitudinem habere non poſſumus, cùm pendeat ex motiuo & auxilio ſupernaturali. Tum quia non ſumus certi, an ſufficienter nos diſcuſſerimus.

Trident.

111. Dico 3. Vt hæc ſacramenta conferant primam gratiam, & remittant mortalia inuincibiliter ignorata, requirunt in ſubiecto attritionem ſupernaturalem, quæ vniuerſaliter cadat ſuper omnia peccata, ſi ea nunquam ſint retractata, ſin autem illa ſint aliquando retractata, & poſtea inculpabiliter oblita, talis attritio non requiritur, ſed ſufficit bonâ fide ad ſacramentum accedere cum conſcientia ſtatus gratiæ. Primum probo: quia vt ſuppono, peccatum remitti non poteſt ſine proprio actu peccatoris; ergo ſi ea nunquam fuerint retractata, vt poſſint virtute ſacramẽti remitti requiritur attritio, quæ ſaltem ſub generali ratione peccati illa retractet. Secundum oſtendo, nam hæc attritio non requiritur vt materia ſacramenti, quo pacto requiritur in ſacramento pœnitentię, cuius abſolutio cadere debet

Quid requiratur vt primam gratiam conferant.

Digitized by Google

re debet ſupra peccata confeſſa & deteſtata, ſed vt conditio ſine qua gratia infundi, & peccatum remitti non poſſet? ergo ſi ſemel illa fuerint deteſtata, ſufficit, vt per gratiam virtute ſacramenti cauſatam remitti poſſint.

112. Ad fundamentum primæ ſententiæ. Reſpond. Hoc probabiliter colligi ex eorum natura & inſtitutione, quâ teſte Tridentino, gratiam conferunt obicem non ponentibus. *Trident.*

SECTIO VI.

An ſacramenta æqualem gratiam conferant æqualiter, inæqualem verò inęqualiter diſpoſitis?

Paludanus. Mayronus. Gabriel. Caietanus. Scotus. Maior.

113. PRima ſententia negat: Eſt Palud. in 4. diſtinct. 4. qu. 1. Mayr. qu. 2. Grabr. q. 2. a. 2. concl. 7. Caiet. q. 64. ar. 1. in reſpon. ad 2. inclinat Scotus in 4. diſt. 4. q. 7. & probabile putat Maior quæſt. 3. licet Gabriel, Caietanus & Scotus aſſerant, maiorem illam gratiam, quæ vni baptizato pręalio confertur, non dari virtute ſacramenti quę in omnibus operatur ęqualiter, ſed vel ex beneuolentia Dei, vt Gabriel, vel ex deuotione miniſtri, vt Caietan. & Scotus, vel ex prędeſtinatione ad maiorem gloriam, vt idem Scotus.

114. Probat 1. hanc ſententiam Paludan. homines futuri ſunt æquales Angelis in beatitudine, quippe quorum debent ſedes reſtaurare: atqui omnes Angeli ſunt inæquales in beatitudine, nam quò ſunt natura nobiliores, eò in gloria ſunt ſublimiores: ſunt autem omnes ſpecie, adeoque natura differentes: ergo homines, qui illis futuri ſunt in gloria æquales, erunt inter ſe in eadem gloria inęquales: gloria autem inęqualis ſupponit gratiam inęqualem; ergo cùm multi infantes moriantur ante vſum rationis, in quo poſſent proprijs meritis inęqualem gratiam acquirere, debent eam gratię inæqualitatem recipere in Baptiſmo, ad quem omnes accedunt æqualiter diſpoſiti.

115. Probat Scotus 2. Prædeſtinato ad altiorem gloriam, maior debetur gratia: ergo in ſuſceptione ſacramenti interdum maior gratia datur vni, quàm alteri, etiamſi ad illud æqualiter accedant. Confirmat. priùs ratione Deus prædeſtinauit homines ad diuerſos gradus gloriæ, quàm ſacramenta inſtituerit, cùm ille ſit finis, hęc media: ergo ordinato ad maiorem gloriam rationabiliter maior gratia conferri poteſt per ſuſceptionem ſacramenti, quę tamen maior gratia non datur virtute ſacramenti, ſed prędeſtinationis.

116. Tertiò probatur. Nam nec miniſter miniſtrando, nec ſuſcipiens recipiendo ſacramentum fit deterioris conditionis; ſed poſſet miniſter extra ſacramentum maiorem gratiam impetrare ſuſcipienti; ergo & in ipſa ſacramenti ſuſceptione; ergo æqualiter diſpoſiti ex inæqualitate miniſtrantium inæqualem poſſunt gratiam in ſacramento recipere: vnde probabiliter infert Scotus, effectum illum, quo S. Nicolaus adhuc infans bis in hebdomada vnâ tantùm contentus erat lactatione, fuiſſe ex peculiari gratia illi à parentibus impetrata. *S. Nicolaus.*

117. SECVNDA ſententia Alenſ. 4. parte, quęſt. 8. membr. 8. ar. 3. §. 3. affirmantis primam partem quæſtionis, negantis verò ſecundam. Fundamentum, quia ſacramenta ex inſtitutione Chriſti ſunt ad certum gradum gratię determinata; ergo ſemper illũ inuariabiliter conferunt obicem non ponentibus: ergo ſiue æqualiter, ſiue inæqualiter ſint diſpoſiti accedentes, ſemper æqualem gratiam recipiunt ex opere operato, quamuis inæqualem ex opere operantis. *Alenſis.*

118. TERTIA ſententia S. Thom. 3. part. quęſt. 69. art. 8. & in 4. diſtinct. 4. quęſt. 2. art. 3. ad quęſt. 3. & 4. Bonauent. art. 1. qu. 3. Richar. art. 3. qu. 3. Argent. quęſt. vnica ar. 4. Capreoli diſt. 5. quæſt. 1. ar. 1. concl. 2. Soti diſtinct. 6. qu. 1. affirmantium vtramque quęſtionis partem, *quæ verior eſt & amplectenda*. Cæterùm quæſtio non eſt de ſacramentis ſpecie diuerſis, an exempli cauſa æqualem gratiam conferant Baptiſmus & Pœnitentia, ſed de diuerſis numero. Quo poſito, *S. Thomas. Bonauent. Richardus. Argentin. Capreolus. Sotus.*

119. Probatur prior pars. Sacramenta ſunt ad inſtar cauſarum naturalium, quæ quantum eſt de ſe, ſemper & omnibus gratiam conferunt: ergo ſunt determinata ad certum gradum gratię omnibus æqualiter diſpoſitis conferendum, vtrumque enim eſt de ratione cauſę naturalis, ad inſtar cuius ſacramenta ſunt inſtituta.

120. Poſterior pars colligitur ex Trident. ſeſſion. 6. cap. 7. vbi docet, gratiam ſacramentalem dari ſecundùm menſuram propriæ diſpoſitionis & cooperationis. Fundamentum eſt: quia quo magis ſubiectum per meliorem diſpoſitionem appropinquat ad cauſam, eò meliorem recipit effectum; ſacramenta ſunt cauſa gratiæ: ergo quò magis ad illa per meliorem diſpoſitionem appropinquamus, eò meliorem effectum recipimus. Confirmatur, nam hic modus fauet deuotioni, quam ſacramentis debemus. Notat autem Scotus, hanc gratiam ſacramentalem, quæ reſpondet meliori diſpoſitioni, non reſpondere arithmeticè & ad æqualitatem, ſed geometricè & proportionaliter. *Trident. Scotus.*

121. Ex his infertur hæc alia aſſertio nunquam gratia ſacramentalis augetur per meliorem diſpoſitionem miniſtri, vel per altiorem prædeſtinationem ſubiecti: non per meliorem diſpoſitionem miniſtri, vt ex Auguſtino contra Creſconium definitur de Conſecratione diſt. 4. canone, *ſi inter bonos*. Ratio, quia mereri alteri immediatè gratiam, vel augmentum ipſius, eſt proprium Chriſti; quia cùm gratia ſit principium gloriæ, & gloria nõ *Non augetur diſpoſitione miniſtri. Auguſt.*

Digitized by Google

detur niſi ex meritis proprijs, aut Chriſti, nemo poterit immediatè illam alteri mereri: poſſumus autem impetrare, vt Deus in adultis excitet aliquem bonum motum, quo ſibi vel de congruo primam, vel de condigno ſecundam gratiam mereantur, non autem ipſam gratiam ſanctificantem immediatè. Non per altiorem prædeſtinationem ſubiecti, tum quia hoc congruentiùs fieri poteſt per propria merita ipſius ſubiecti: tum quia pari ratione quis dicet, Deum inæqualem gratiam ex opere operantis tribuere propter eumdem actum virtutis vni, quàm alteri, ob prędeſtinationis inæqualitatem. Vnde hanc ſententiam Sotus appellat non tutam.

Sotus.

122. *Obijcies.* Omne ſacramentum eſt determinatum ad minimum gradum gratię, quem confert omnibus obicem non ponentibus; ergo & ad maximum, quem cõfert etiam inęqualiter diſpoſitis. Reſpond. Negando conſequentiam quia cùm minimam gratiam non conferat ſacramentum iuxta menſuram diſpoſitionis ſubiecti, ſed virtute propriâ ſibi à Chriſto communicatâ, potuit & debuit determinari voluntate Chriſti: Maiorem verò minima, quia confert iuxta menſuram diſpoſitionis ſubiecti, cumque hæc determinata non ſit ad maximum, nec gratia ipſa ſacramentalis illi correſpondens erit determinata ad maximum.

123. Ex dictis deducitur 1. Omnes pueros recipere ęqualem gratiam in Baptiſmo, quia omnes ad illum accedunt æqualiter diſpoſiti, maiorem tamen quam recipiebant in circumciſione, quia meritum Chriſti exhibitum eſt validius ad ſalutem, quàm præuiſum: ſemper tamen adultus vberiorem recipit gratiam baptiſmalem quàm infans, quia ſemper adultus accedit meliùs diſpoſitus; nam vt gratiam accipiat, oportet vt accedat cum proprio motu fidei & ſpei, & formali dolore de peccatis à ſe commiſſis.

Infantes recipiunt ęqualem gratiam baptiſmalem.

Adulti ſemper maiorem.

124. Dices. Infans accedit cum ſolo peccato originali, adultus verò etiam cum actuali: ergo meliùs diſpoſitus accedit infans, quàm adultus. Confirmatur. Si infans accederet ad Baptiſmum iuſtificatus in vtero matris, accederet meliùs diſpoſitus, quàm adultus exiſtens in peccato: ergo tunc maiorem gratiam baptiſmalem reciperet, quàm adultus. Reſp. Accedere meliùs diſpoſitum negatiuè, quia cum paucioribus impedimentis, non poſitiuè, quo pacto meliùs diſpoſitus accedit adultus. Porrò gratia ex opere operato, non reſpondet intẽſior maiori diſpoſitioni negatiuæ, ſed maiori diſpoſitioni poſitiuæ; eò quòd maior diſpoſitio negatiua non diſponit ſubiectum melius ad formam, ſicut maior diſpoſitio poſitiua. Nam quòd ſubiectum fuerit magis vel minùs frigidum, non facit, vt nunc illud ſit magis vel minùs diſpoſitum ad formam ignis, ex ſola remotione intenſioris, aut minùs intẽſi frigoris: ergo etiamſi plura pręceſſerint impedimenta in adulto ad gratiam recipiendam, quia tamen omnia illa propriâ attritione remouentur, non cenſetur minùs diſpoſitus, quàm infans, qui cum ſolo accedit originali. Nam ſic autem diſpoſitio poſitiua, quæ ſicut poſitiuè ſubiectum diſponit, ita poſitiuè illud habilitat ad formam recipiendam.

125. Ad confirmationem. Reſp. In eo caſu Baptiſmum maiorem gratiam conferre puero iuſtificato, ob meliorem diſpoſitionem poſitiuam habitualem; an verò maiorem, quàm adulto accedenti cum peccato, pendet ex proportione, quam talis gratia habitualis infantis habet ad diſpoſitionem actualem adulti, quæ cæteris paribus ſemper eſt potior in ratione diſpoſitionis.

126. Deducitur 2. In eadem proportione, qua infunditur gratia, infundi etiam habitus & virtutes ſupernaturales: quoniam cùm hæ infundantur tanquam proprietates gratiæ cũque proprietates naturaliter commenſurari poſtulent eſſentiæ, cuius ſunt proprietates, conſequenter habitus & virtutes ſupernaturales, quæ ſunt naturales proprietates gratiæ, infunduntur in eadem propotione, quâ infunditur gratia ipſa.

Eadem proportione habitus & virtutes infunduntur.

127. Dices. Interdum gratia, quæ confertur virtute ſacramenti, eſt remiſſior virtutibus; ergo non ſemper virtutes infunduntur ſecundùm proportionem gratiæ. Antecedens probo: Nam habens quis gratiam vt ſex, & in eadem proportione fidem & ſpem, ſi poſtea gratiam amittat, & iterum illam recuperet vt quatuor, non accipit fidem & ſpem in eadem proportione cum gratia, quia gratiam accipit vt quatuor, fidem verò & ſpem retinet vt ſex, vt antea, cùm illas per peccatum non amiſerit. Reſp. Semper gratiam recuperari intenſiorem ea, quæ fuerat amiſſa, & conſequenter ſemper virtutes, quæ amiſſa gratia in peccatore remãſerunt, augeri. Ratio eſt: quia cùm pœnitentia reuiuiſcit tota gratia præcedens, & alia de nouo per pœnitentiam acquiritur. An autem detur caſus, in quo virtutes non augeantur iuxta proportionem gratiæ, alibi definiuimus tomo 3. de gratia.

128. Ad primum primę ſententiæ, neganda eſt maior: neque verum eſt, homines creatos fuiſſe ad reſtaurandas Angelorum ſedes, ita vt ſi illi non peccaſſent, homines creati non fuiſſent, cùm ſint per ſe beabiles, independenter ab Angelis: neque, ſi eo tantùm fine creati fuiſſent, neceſſariò ſequitur, futuros fuiſſe illis in beatitudine æquales.

129. Ad ſecundum nego conſequentiam: nam poteſt maior gratia dari extra ſacramentum ex opere operantis; vnde ſi duos ad inęqualem gloriam Deus ordinauerit, efficiet, vt qui ad maiorem gloriam eſt ordinatus, tandem perueniet ad ætatem, in quâ proprijs meritis maiorem gratiam acquirat.

130. Ad confirmationem: eſto priùs homines fuerint ad gloriam prædeſtinati, quàm illis fuerint remedia ſalutis per ſacramenta pręparata; nego tamen prędeſtinato ad maiorem gloriam, maiorem gratiam dari per ſuſceptionem ſacramenti, ſed per propria merita. Cęterùm ad Dei prouidentiam ſpectabit, vt qui ſunt ad maiorem gloriam prædeſtinati, non

prius moriantur, quàm ad debitam ætatem perueniant, in quâ proprijs meritis valeant maiorem gratiam acquirere.

131. Ad tertium, nego, poſſe miniſtrum, ſiue in, ſiue extra ſacramenta, gratiam ſanctificantem immediatè impetrare, ſed ſolùm impetrare poſſe bonum aliquem motum voluntatis, cuius infantes capaces non ſunt.

132. Ad fundamentum ſecundæ ſententię, nego ſacramenta eſſe determinata ad maximā gratiam, licet ſint determinata ad minimam, quam æqualiter conferunt obicem non ponentibus: nam hæc obicis remotio negatiua eſt; & æqualis in omnibus præter obicis autem remotionem, eſt poſitiua diſpoſitio, cui eò maior gratia reſpondet ex opere operato, quò ipſa fuerit maior.

SECTIO VII.

An ſacramenta gratiam conferant in voto tantùm ſuſcepta?

133. RATIO Dubitandi: quoniam multa ſacramenta iuſtificare dicuntur in voto tantū ſuſcepta, vnde quando ea non poſſumus actu, tenemur in voto ſuſcipere, vt de Euchariſtia docet Trident. ſeſſ. 13. cap. 8. eam in voto ſuſceptam ſuum fructum & vtilitatem conferre.

Tridentin.

134. Aſſertio. Nullum ſacramentum gratiam confert ex opere operato, niſi actu ſuſceptum: Eſt Soti in 4. diſt. 11. q. 2. ar. 1. §. *Ex hac ſolutione*, & diſt. 12. q. 1. ar. 1. in fine, Suar. 3. p. tom. 3. diſp. 8. ſect. 1. & aliorum. Colligitur primò ex ſcriptura, in quâ ſemper promiſſio fit ſacramentis actu ſuſceptis, *vt qui baptizatus fuerit: qui manducat meam carnem: quorum remiſeritis peccata: vngentes oleo.*

Nullum ſacramentum gratiam confert ex opere operato niſi actu ſuſceptum. Sotus. Suarez.

135. Secundò, ſi ſacramenta voto tantùm ſuſcepta gratiam conferrent ex opere operato, conferrent etiam alios effectus, cùm non ſit maior ratio de vno, quàm de alio: atqui alios effectus non conferunt, nam nec Baptiſmus voto ſuſceptus characterem imprimit, alioqui non poſſet reipſa ſuſcipi: nec delet totam pœnam, nec gratiam confert in ſolo voto attritionis ſuſceptus, vti illam confert reipſa ſuſceptus: nec reliqua ſacramenta voto tantùm ſuſcepta iuſtificant attritos, bonâ fide putantes ſe contritos. Confirmatur: nam hoc pertinuit ad maiorem reuerentiam ſacramentorum. Etenim ſi tota gratia ſacramenti haberi poſſet ex ſolo voto illius, mera ceremonia poſtea foret, illud actu ſuſcipere, & non niſi præcepti ſeruandi cauſa ad illud accederemus.

136. Ad rationem dubitādi, dici ſacramenta in voto ſuſcepta iuſtificare, non quia vt ſic ſuſcepta gratiam conferant ex opere operato, ſed quia contritio, ad cuius intuitum & menſuram datur gratia, includit propoſitum ſuſcipiendi ſacramenta tempore ſuo, tenemur autem illa in voto ſuſcipere, quando non poſſumus actu, quia ſi tunc iuſtificari volumus, tenemur actum contritionis elicere, qui illorum propoſitum includat.

137. Ad Trident. dico, illud intelligi de fructu & vtilitate, non quæ reſpondet ſacramento ex opere operato, ſed merito & voto operantis: hoc enim modo ſacramentum ad gratiam concurrit non cauſatiuè, ſed terminatiuè, vti concurrunt cætera obiecta honeſta. Eodem modo explicandus eſt S. Thom. 3. part. quęſt. 66. artic. 11. & 68. art. 2. & 73. art. 3. & quæſt. 80. art. 1. ad 3. vbi docet, nos per votum ſacramenti conſequi rem & effectum ſacramenti, nempe æquiualenter, quatenus in ordine ad iuſtificationem præſtat idem, quod præſtat gratia ſuſcepta per ſacramentum.

SECTIO VIII.

Quando ſacramenta actu ſuſcepta gratiam conferant?

137. RATIO Dubitandi, quia ſacramentū non confert gratiam antequam ſit cōpletum in ratione ſacramenti, cùm nulla res cauſet, antequam ſit in ſe ipſa completa: ſacramentum autem, cùm ſit ens ſucceſſiuum, excepta Euchariſtia, non poteſt habere eſſe completum, neque in inſtanti, quia in eo deſinit eſſe motus, & conſequenter ſacramentum in motu conſiſtens: neque in tempore, quoniam in eo producitur ſacramentum: dum autem ens ſucceſſiuum producitur, non poteſt habere eſſe completum, nam ens dicitur completum, quando habet omnes ſuas partes, dum autem ens ſucceſſiuum producitur, non habet omnes ſuas partes actu; ſed partim præteritas, partim futuras. Propter hanc difficultatem varij excogitati ſunt modi.

138. Primus affirmat, gratiam conferri in tempore indeterminato ante inſtans, in quo extrinſecè completur ſacramentum. Fundamentum: quia datur inſtans, in quo valet dicere, nunc primò non eſt ſacramentum immediatè ante erat: ſed ly immediatè antè, dicit tempus indeterminatum, quia dicit tempus minus & minus in infinitum verſus inſtans, cùm nulla pars ſe tota immediatè coniungatur inſtanti: ſacramentum autem gratiam conferr, quando eſt.

139. Confirmatur. Poteſt gratia amitti ante inſtans: ergo & acquiri. Antecedens probatur: quia poteſt iuſtus habere præceptum diligendi Deum ante inſtans mortis, qui ſi toto hoc tempore non diligat, amittit gratiam, & non in inſtanti mortis, quia non amittit gratiam, niſi quando peccat, peccare autem in inſtanti mortis non poteſt, quia mors eſt primum nō eſſe hominis, in quo ceſſat pręceptum: neque in aliquo inſtanti ante inſtans mortis, quia inter illud & mortis inſtā, mediat tempus determinatum, in quo adhuc

præceptum impleri poteſt.

Partes indeterminata non dantur.

140. Sed contrà 1. Quia hæc pars indeterminata per me non datur: implicat enim dari partem in continuo diuiſibilem, in alias partes indeterminatas infinitas, quàm Deus ſua cognitione non ſignet. Secundò ſequeretur, hoc tempus, quod ponitur indeterminatum, fore determinatum, quippe quod clauderetur inſtanti ſignato A, in quo gratia immediatè antea producta primò conſeruaretur, & altero inſtanti intercedente, quod diuideret non eſſe gratiæ ab ipſo eſſe gratię. Item gratia producta immediatè ante hoc inſtans poteſt in hoc inſtanti corrumpi: ergo tempus, quod cadit medium inter hoc inſtans, in quo primò conſeruatur, vel deſinit eſſe gratia, & inſtans, in quod vltimò peruenit non eſſe ipſius gratiæ, eſt determinatum.

141. Ad fundamentum nego, in illo immediatè ante conferri gratiam, ob rationem aſſignatam. Ad confirmationem dico, moraliter non poſſe hominem tale præceptum ſeruare, niſi in tempore determinato, quia homo operatur cum diſcurſu, qui tempus requirit. Vnde ſi ante aliquod tempus breuiſſimum prçceptum non impleuit, incurrit peccatum, & gratiam amittit, quia moraliter non poteſt in illo breuiſſimo tempore, quod ſupereſt, præceptum ſeruare. Loquendo autem de potentia abſoluta, dico, peccatum contrahi, & gratiam amitti in inſtanti extrinſeco mortis. Ratio, quia peccatum omiſſionis non contrahitur, quamdiu durat tempus implendi præceptum, ſed cùm primùm illud ceſſat, quia tunc contrahitur hoc peccatum, quando homo fit ſua culpa impotens ad præceptum ſeruandum.

142. Secundus modus aſſerit gratiam conferri in tempore indeterminato immediatè poſt inſtans, in quo inſtanti valeat dicere, nunc non eſt completum ſacramentũ, immediatè poſt erit completum. Fundamentum: quia ſacramentum eſt ens ſucceſſiuum, quod completur in tempore, non determinato, nam in qualibet parte priori ſacramentum erat completum; ergo indeterminato; non immediatè ante inſtans, quia in ipſo inſtanti adhuc ſacramentum eſt in completum: ergo immediatè poſt, per aliquam particulam indeterminatam motus.

143. Sed contrà: tum quia ſacramentum completur, quando completur eius moralis ſignificatio; hæc autem completur in inſtanti, nam adhuc non ſequuta particula motus immediatè poſt, ſignificatio ſacramenti moraliter percipitur; nec poteſt moralis ſignificatio impediri defectu partis indeterminatæ. Tum quia gratia eſt indiuiſibilis; ergo non poſtulat connaturaliter produci in tempore diuiſibili.

Sotus. Nugnez.

144. Tertius Soti in 4. diſt. 9. q. 2. ar. 7. Nugnez 3. parte q. 62. art. 1. difficultate 5. docentium, gratiam conferri in inſtanti extrinſeco, in quo primo non eſt, & immediatè antea erat ſacramentum. Fundamentum: quia ſacramentum eſt ens ſucceſſiuum, ens autem ſucceſſiuum non habet eſſe completum, niſi quando primò non eſt, nam quamdiu eſt, ſemper habet aliquas partes futuras, per quas adhuc eſt complendum, cùm motus eſſentialiter conſtet partibus præteritis & futuris. Sed contrà: quia hic modus non ſaluat phyſicam cauſalitatem ſacramentorum, qualem ſuſtinent Thomiſtę, cùm nequeat ſacramentum phyſicè cauſare, quando non eſt.

Suarez.

145. Quartus Suarez diſp. 8. ſect. 2. affirmantis, gratiam conferri in inſtanti intrinſeco, in quo Sacramentum vltimò perficitur per indiuiſibile reale poſitiuum, ſupponit enim in quolibet ente ſucceſſiuo dari aliquod indiuiſibile reale poſitiuum, quod producitur in inſtanti terminatiuo motus, vltimò complens illum, quod in tempore dicitur inſtans, in motu mutatum eſſe.

146. Sed contrà: tum quia hęc indiuiſibilia, vt ex Philoſophia ſuppono, non dantur. Tum quia ſupponit ſacramentum iam factũ, conſiſtit enim ſacramentum in ente ſucceſſiuo, quod deſinit in inſtanti: vnde dari poſſet caſus, in quo quis ſumpto ſacramento gratiam non reciperet, vt ſi in inſtanti terminatiuo motus baptizatus moreretur, reciperet totum ſacramentum quoad eſſe ſucceſſiuum; gratiam tamen non reciperet defectu indiuiſibilis, quod in inſtanti extrinſeco produceretur, in quo ſubiectum non eſt capax gratiæ ſacramentalis.

Gratia confertur in inſtanti negatiuo, in quo moraliter completur ſignificatio ſacramenti.

147. Quintus omnium probabiliſſimus eſt, gratiam conferri in inſtanti negatiuo, in quo moraliter completur ſignificatio ſacramenti. Fundamentum eſt: quia gratia producitur cùm primùm completur ſacramentum, completur autem ſacramentum, cùm primùm completur moralis ſignificatio ipſius, tam ex parte formæ, quàm ex parte materiæ, cùm ex vtraque conſtet eſſentialiter: completur autem moralis ſignificatio ſacramenti in aliquo inſtanti non poſitiuo, quia non datur; ergo negatiuo. Suppono autem, in quouis ſacramento dari aliquam particulam motus, quæ ſit extra eſſentiam ſacramenti, & conſequenter ſacramentũ eſſentialiter perfici ante huiuſmodi particulam, vt in Baptiſmo poſtrema ſyllaba *Ti*, eſt extra eſſentiam ſacramenti; nam prolata ſyllaba *Sanc* cenſetur moraliter completa ſignificatio ſacramenti, hæc autem ſyllaba *Sanc*, vel conſideratur vt diuiſibilis eſt in partes motus priores & poſteriores, vel vt dicit negationem vlterioris motus ſubſequentis. Porrò gratia non producitur in ea, vt diuiſibilis eſt in partes priores & poſteriores, ſic enim gratia produceretur diuiſibiliter; ſed vt dicit negationem vlterioris motus ſubſequentis, quo pacto habet rationem indiuiſibilis & inſtantis negatiui: nec obſtat, quòd ſit inſtans negatiuum, quia gratia non producitur phyſicè, ſed moraliter à ſacramento, vt infrà oſtendam.

In fine materiæ, vel formæ.

148. Ex dictis collige, gratiam interdum produci in fine prolationis formæ, interdum

in fine productionis materiæ, quia cùm ſacramentum eſſentialiter conſtet materia & forma, non producitur gratia, niſi completo ſacramento ex parte vtriuſque; & quia interdum vltimò completur per formam, interdum per materiam, aliquando gratia confertur in fine prolationis formæ, aliquando in fine productionis materiæ. Atque ex his patet ad rationem dubitandi.

SECTIO IX.

An omnia ſacramenta gratiam conferant recedente fictione?

Quid fictio in ſuſceptione ſacramenti.

149. FICTIO eſt obex ſeu impedimentum ad ſacramentum, quod duplex eſt, alterum ad eſſentiam ſacramenti, alterum ad effectum ſacramenti; prius facit, quòd ſacramentum ſit nullum, poſterius vt ſit tantùm informe & ſine principali effectu, qui eſt gratia. Accedis cum obice ad ſacramentum, quando accedis cum ficta voluntate recipiendi ſacramentum. Accedis cum obice ad effectum ſacramenti, quando non accedis cum diſpoſitione requiſita ad gratiam, nam maior diſpoſitio requiritur ad effectum, quàm ad eſſentiam ſacramenti. Controuerſia igitur eſt, an ſacramentum ſuſceptum cum obice ad gratiam; remoto obice, gratiam conferat, & an conueniat omnibus ſacramentis. Ratio dubitandi eſt: quia quando tollitur obex, ſacramentum non eſt: ergo non poteſt tunc gratiam conferre, quia quando non eſt, etiamſi antea fuerit, non poteſt effectum cauſare.

Gloſſa. Alenſis.

150. PRIMA ſententia eſt Gloſſæ in caput *tunc valere* de conſecrat. diſt. 4. negantis de Baptiſmo, ac proinde omnibus ſacramentis. Videtur Alenſ. 4. part. quæſt. 8. membr. 11. in fine, dum dicit gratiam impeditam per fictionem Baptiſmi recuperari per pœnitentiam.

S. Thomas. Caietanus. Henriquez. Nugnez. Suarez. Coninck.

151. SECVNDA ſententia S. Thom. in 4. diſt. 17. q. 3. ar. vlt. ad quæſt. 1. Caiet. to. 1. opuſcul. tract. 5. cap. 5. Henriq. lib. 1. de ſacra. c. 25. Nugnez 3. part. q. 62. difficult. 6. affirmantium de omnibus ſacramentis. Idem ſentiunt Suar. diſp. 28. ſect. 6. Coninck qu. 62. dub. 5. excepta Euchariſtia. Fundamentum eſt: quia multa ſacramenta iterari non poſſunt, vt quę characterem imprimunt, Matrimonium & extrema vnctio in eadem infirmitate: at ſæpe hęc ſuſcipiuntur in peccato mortali: ergo ne ſubiectum perpetuo priuent gratia, quam continent, debent illam recedente fictione conferre. Pœnitentia autem etſi iterari poſſit, non ſemper tamen tenemur peccata fictè confeſſa, iterum confiteri, vt cum illa confeſſi ſumus cum diſpoſitione ſufficienti ad ſacramentum, non autem ad effectum ſacramenti: ne igitur hæc peccata remaneant indeleta, debet ſacramentum pœnitentiæ, recedente fictione, gratiam peccatorum remiſſiuam conferre.

152. TERTIA ſententia eſt Palud. in 4. diſt. 4. qu. 5. art. 3. ante medium, & diſt. 17. qu. 8. in modo 3. Concl. 4.] Capreoli diſt. 7. art. 1. conclu. 2. & art. 3. ad 1. & diſt. 17. qu. 2. art. 1. concl. 2. affirmantiuum de ſacramento Pœnitentiæ, & reliquis imprimentibus characterem: probabile etiam putat de Circumciſione diſt. 1. qu. 1. art. 3. ad 7. Durandi contra 4. conclu. quę per externum characterem materialem operabatur recedente fictione, teſte S. Thoma in 4. d. 1. q. 2. art. 4. ad 1. q. ad 3. *Sicut*, inquit, *in Baptiſmo manet character ſpiritualis, ratione cuius fictus depoſita fictione effectum recipit Baptiſmi, ita manebat character exterior in Circumciſione, qui hoc idem efficiebat.* *Paludanus Capreolus.* *S. Thomas*

153. QVARTA ſententia eſt Bonauent. in 4. d. 4. ar. 2. q. 3. S. Thomę q. 3. ar. 2. ad 3. q. ad 3. Richar. art. 1. q. 2. Gabr. diſt. 17. q. 1. ar. 3. dub. 2. Ioan. Med. de confeſſ. q. 20. aſſerentium de ſacramentis imprimentibus characterem. Fundamentum eſt: quia character eſt proxima diſpoſitio ad gratiam; ergo remoto obice, gratiam producit, nam omnis cauſa, remoto impedimento, effectum ſuum producit. *Bonauent. S. Thomas Richardus. Gabriel. Ioannes Medina.*

154. QVINTA ſententia eſt Durandi in 4. d. 4. q. 4. num. 8. & d. 17. q. 13. nu. 7. Cani relect. de Pœnitentia par. 6. affirmantium tantùm de Baptiſmo & Pœnitentia. Fundamentum eſt: quia hæc duo tantùm ſacramenta ſunt neceſſaria ad ſalutem. *Durandus. Canus.*

155. SEXTA ſententia eſt Soti diſt. 6. q. 1. ar. 8. §. *nihilominus*, Vaſq. diſp. 161. cap. 2. affirmantiũ tantùm de Baptiſmo. Fundamentum eſt: quia nihil debemus de ſacramentis affirmare, niſi quod certâ auctoritate conſtat: ſolùm autem de Baptiſmo nobis certa auctoritate conſtat quod ſuum effectum recedente fictione nobis conferat. ergo. *Sotus. Vaſquez.*

156. DICO I. Certum eſt, Baptiſmum ſuum effectum operari recedente fictione: Eſt Scoti in 4. d. 4. q. 5. §. *Reſpondeo.* Argentinæ q. 1. ar. 3. Altiſid. lib. 4. tract. 3. cap. 2. & reliquorum citatorum. Conſtat de conſecr. d. 4. cap. 42. *tunc valere incipit ad ſalutem Baptiſmus, cùm fictio veraci confeſſione receſſerit*, quod ſumptum eſt ex Auguſtino libro 1. de Baptiſmo cap. 12. Fundamentum eſt: quia effectus Baptiſmi non poteſt aliunde ſuppleri: ergo ne baptizatus maneat perpetuò illo priuatus, debet recedente fictione illum recipere. Antecedens probatur, quia effectus Baptiſmi eſt remiſſio peccati originalis & actualium, quæ ante Baptiſmum ſunt commiſſa, & condonatio totius pœnæ: hæc autem per aliud ſacramentum ſuppleri non poſſunt, quia originale & actualia ante Baptiſmum commiſſa non ſunt ſubiecta clauibus: ergo cùm Baptiſmus iterari non poſſit, debent virtute Baptiſmi ſuſcepti, recedente fictione, conferri. *Baptiſmus gratiam habitualē confert recedente fictione. Scotus. Argentin. De conſecr. S. Auguſt.*

157. DICES. Poſſe recuperari virtute Contritionis. Sed contrà: Tum quia Contritio non

tionon condonat totam pœnam; cum maximè, quia pręter Contritionem dari debet aliquod ſacramentum, vi cuius hæc peccata deleri poſſint, alioquin non eſſet ſaluti hominum plenè prouiſum: cùm ergo nullum aliud eſſe poſſit, quàm Baptiſmus; cumque hic iterari non poſſit, dicendum eſt, ea dari virtute Baptiſmi fictè ſuſcepti, cùm primùm recedit fictio.

Nullum aliud ſacramentum,

158. Dico 2. Nullum aliud ſacramentum confert gratiam habitualem recedente fictione, præter Pœnitentiam, ſi ea informis dari poteſt. Fundamentum primi eſt: quia nulla eſt authoritas aut conueniens ratio, nam quòd multa iterari non poſſint, id nō probat, niſi de Baptiſmo, cuius tantùm gratia eſt ad ſalutem neceſſaria, & per aliud ſacramentum ſuppleri non poteſt. Cæterorum verò nec eſt ad ſalutem neceſſaria, cùm non ſit per ſe ordinata ad remiſſionem peccatorum mortalium, & per alia ſacramenta haberi poteſt. Neque character eſt phyſica & neceſſaria cauſa gratię, vt impedimento remoto ſtatim gratiam cauſet. Fundamentum ſecundi: nam in ea opinione peccata fictè confeſſa non tenemur ampliùs confiteri, cum ſemel validè clauibus ſubiecta ſint; ergo ne remaneant ſine vllo ſacramenti remedio perpetuò irremiſſibilia, debent virtute præteritę confeſſionis, cùm primùm recedit fictio, remitti.

Niſi confeſſio informis detur.

159. Dices 1. Remiti poſſe ſubſequente confeſſione formata. Secundò actu contritionis ſine voto ea iterum confitendi. Sed contra primum: quia poſt confeſſionem informem poteſt nulla ſubſequi confeſſio, vel quia inſtat mors, vel quia non eſt copia confeſſarij, & nulla ſtimulat conſcientia peccati mortalis. Contra ſecundum; quia reddit difficiliorem viam ſalutis, quàm fuerit in lege veteri, cùm præter præceptum confeſſionis ponat neceſſariam contritionem. Dixi, *ſi ea informis dari poteſt.* Cęterùm an ea informis & valida dari poſſit ſequenti tomo examinabimus.

Omnia conferunt gratiam ſacramentalem.

160. Dico 3. Omnia ſacramenta recedente fictione operantur gratiam ſacramentalem. Fundamentum eſt: quia hæc conſiſtit in quibuſdam auxilijs ordinatis ad finem ſacramenti meliùs conſequendum, quæ cùm ſint propria vniuſcuiuſque ſacramenti, non poſſunt haberi ſaltem cum ea certitudine, infallibilitate & abundantia per alia ſacramenta: ergo recedente fictione, & recuperata gratia habituali per alia ſacramenta, conferuntur virtute proprij ſacramenti iam pręteriti: vt contraxit quis Matrimonium in peccato, non accepit gratiam, condonato verò poſtea peccato per confeſſionem, vel contritionem, eiuſque virtute habituali gratiâ recuperatâ, confertur illi virtute præteriti Matrimonij peculiare auxilium ad onera Matrimonij ſuſtinenda. Iuxta hanc concluſionem interpretor authores ſecundæ ſententiæ, de qua tantùm procedunt argumenta. Ad rationem verò dubitandi, nego conſequentiam. Ad cuius probationem concedo, id quod non eſt, non poſſe phyſicè effectum cauſare, non autem moraliter, vti gratiam cauſant ſacramenta, vt infrà oſtendam.

SECTIO X.

Qualis diſpoſitio requiratur, vt tollatur obex, & ſacramentum ſuum effectum operetur?

Obex poſitiuus vel negatiuus.

161. Duplex obex opponi poteſt ſacramento. Vnus poſitiuus & culpabilis, vt cùm quis ad ſacramentum accedit cum affectu peccandi, aut formali, vt cum actuali propoſito furandi: aut virtuali, vt ſi aduertens accedat ſine ſufficienti dolore peccatorum: Alter negatiuus & inculpabilis, vt ſi ſacramentum ſuſcipias ſine ſufficiente diſpoſitione ad gratiam ex ignorantia inuincibili. Prior obex aut eſt tantùm concomitans, aut etiam ſubſequens ſacramentum, vt ſi poſt indignam ſuſceptionem ſacramenti alia peccata etiam committas. Quæſtio igitur eſt, an ad tollendum obicem ſiue poſitiuum, ſiue negatiuum ſiue concomitantem, ſiue ſubſequentem, vt eo ſublato ſacrámentum conferat gratiam, requiratur contritio, an ſufficiat ſola attritio. Nota, hanc quæſtionem fieri tantùm de Baptiſmo, de quo ſolùm eſt certum, ſuum effectum operari recedente fictione.

Paludan.

162. Prima ſententia eſt Palud. in 4. diſt. 4. qu. 5. affirmantis, ſufficere attritionem ad quemlibet obicem tollendum, quo ſublato Baptiſmus confert gratiam, quam à principio contuliſſet, ſi nullum obicem inueniſſet. Fundamentum eſt, quia licet ſola attritio non ſufficiat ad tollendum obicem peccati mortalis in ipſa ſuſceptione Baptiſmi, vel poſt commiſſi, ſufficit tamen in virtute Baptiſmi ſuſcepti moraliter in ſuo charactere perſeuerantis; cùm enim Baptiſmus vim habeat gratiam conferendi attrito, & delendi peccata, quæ ante ipſum ſunt commiſſa, cumque vnum mortale deleri non poſſit ſine alio, hoc ipſo, quo fictè baptizatus atteritur, ſufficienter diſponitur ad recipiendam gratiam baptiſmalem, quæ directè tollit peccata ante commiſſa, indirectè autem etiam peccata poſt Baptiſmum commiſſa. Confirmatur: quia nec Pœnitentia per ſe eſt inſtituta ad delenda peccata non confeſſa, nec Euchariſtia ad delendum mortale, & tamen indirectè tam Pœnitentia delet peccata non confeſſa oblita, vel ex rationabili cauſa omiſſa, quàm Euchariſtia peccatum mortale bonâ fide accedenti.

Vaſquez.

163. Secunda ſententia eſt Vaſq. diſp. 161. cap. 2. requirentis contritionem, vel attritionem vnà cum ſacramento Pœnitentiæ; ad quemlibet obicem etiam negatiuum & inculpabilem tollendum. Fundamentum eſt: quia oppoſitum neque Auguſtin. qui de Baptiſmo recedente fictione ſuum effectum

operari

Digitized by Google

operari docuit, neque vllus antiquus doctor aſſeruit.

Henriquez. Suarez. Coninck.

164. Tertia ſententia eſt Henriq. lib. 1. de ſacramentis cap. 24. Suar. 3. part. tomo 3. diſp. 28. ſect 5. Coninck art. 1. dubitat. 6. affirmantium, ad tollendum obicem negatiuum & inculpabilem ſufficere attritionem, ad tollendum verò obicem poſitiuum & culpabilem requiri contritionem, vel attritionem vnâcum ſacramento Pœnitentiæ.

Attritio tollit obicem inculpabilem;

165. Hæc ſententia probabilior eſt & ſequenda. Cuius prior pars probatur. Nam ea diſpoſitio ſufficit, vt prçteritum ſacramentum ſuum effectum operetur, quæ ſufficeret, vt cum ea præſens ſacramentum eundem effectum operaretur; ſed ad hoc ſufficeret attritio: ergo. Maior probatur. Nam tota ratio, cur impeditus fuerit effectus ſacramenti, fuit negatio debitæ diſpoſitionis: ergo eâ tantùm poſitâ, & nullo alio impedimento appoſito, producitur effectus præteriti ſacramenti. Cõſequentia probatur: quia præſens diſpoſitio ſupplendo defectum prçteriti ſacramenti, illud quaſi retrotrahit, & facit, vt nunc ſit productiuum, quod antea non erat. Confirmatur: ſufficit attritio tempore præcedens, vt ſacramentũ poſtea ſuũ effectum conferat: ergo ſufficit attritio tempore ſubſequens, vt ſacramentum poſtea ſuum tribuat effectum; eſt enim eadem ratio. Poſterior pars eſt Scoti in in 4. diſt. 4. qu. 5. Gabr. q. 1. art. 3. dub. 3. Soti diſt. 6. qu. 1. art. 8. in reſolutione argumentorum. Et reliquorum ſcholaſticorum, qui loquuntur de obice culpabili. Fundamentum eſt: quia attritio non ſufficit delere peccatum mortale, niſi in virtute alicuius ſacramenti: ergo ſola attritio non ſufficit ad tollendam fictionem, & reliqua peccata Baptiſmum ſubſecuta.

Contritio culpabilem Sotus. Gabr. Scotus.

166. Dices. Ea deleri in virtute præteriti Baptiſmi. Sed contrà, quia Baptiſmus non ſe extendit ad peccata poſt ipſum commiſſa, hæc enim teſte Trid. ſeſſ. 14. cap. 1. ſubijciuntur clauibus, cùm ſint peccata hominis inſigniti charactere baptiſmali, per quem homo fit ſubditus Eccleſiæ, proinde illa non ſunt ampliùs obiecta Baptiſmi, ſed confeſſionis.

167. Inſtabis. Etiam peccata ante Baptiſmum commiſſa ſunt extra ſphçram Pœnitentiæ, & tamen hæc indirectè ad illa ſe extendit, quia cum ſola attritione non ſolùm delet peccata poſt, ſed etiam ante Baptiſmum commiſſa; nam fictè baptizatus, ſi dignè accedat ad confeſſionem, non ſolùm conſequitur peccatorum veniam poſt, ſed etiam ante Baptiſmum commiſſorum. Reſpond. Nego peccata ante Baptiſmum deleri virtute Pœnitentiæ, ſed Baptiſmi, qui ſublato obice per Pœnitentiam, ſtatim reuiuiſcit, deletque omnia ante ipſum commiſſa, quæ deleuiſſet, ſi nullum à principio obicem inueniſſet. Solùm ergo Pœnitentia tollit obicem, quæ ſunt peccata poſt Baptiſmum, quo ſublato, Baptiſmus ipſe delet peccata ante ipſum commiſſa; patet: Nam ſacramentum Pœnitentiæ ſine Baptiſmo peccata non delet. Quare vtrumque ſacramentum concurrit, alterum ad delenda peccata poſt Baptiſmum, quç erant obex, ne Baptiſmus gratiam conferret: alterum ad delenda peccata ante Baptiſmum, ſufficit ergo attritio cum Pœnitentia ad delenda peccata ante Baptiſmum, quia adiuuatur à Baptiſmo; non ſufficit autem Baptiſmus fictè ſuſceptus cum ſola attritione ad delenda peccata poſt Baptiſmum, quia non adiuuatur à Pœnitentia, cuius eſt delere peccata poſt Baptiſmum.

Peccata ante Baptiſmum commiſſa Pœnitentiâ remitti.

168. Inſtabis adhuc, quia hinc ſequeretur, dimidiari veniam peccatorum; nam neutrum ſacramentum tribuit perfectam remiſſionem peccatorum, ſed dimidia habetur ab vno, dimidia ab altero. Reſpond. Nego ſequelam. Ad probationem dico, aliud eſſe neutrum ſacramentum per ſe habere vim remittendi omnia peccata, quod veriſſimum eſt, quia non ad omnia peccata delenda ordinatur quodlibet ſacramentum. Aliud poſſe in re haberi dimidiatam peccatorum remiſſionem, quod falſum eſt, & impoſſibile, quia implicat vnum mortale remitti ſine alio, & ideo nec Baptiſmus delere poteſt peccata ante ipſum commiſſa, ſine Pœnitentia delente peccata Baptiſmum ſubſequuta: nec Pœnitentia delere peccata poſt Baptiſmum, ſine Baptiſmo remittente peccata ante ipſum patrata. Vnde in hoc caſu priùs ratione confertur gratia pœnitentialis, quàm baptiſmalis, quia priùs ratione intelligitur remoueri obex, quàm Baptiſmus operari; ſed obex remouetur per gratiam pœnitentialem: ergo.

169. Dices. Non intelligitur ſubiectum capax gratiæ pœnitentialis, niſi priùs ſit regeneratum per gratiam baptiſmalem: ergo priùs ratione confertur gratia baptiſmalis, quàm pœnitentialis. Reſp. Nego Antecedens, ſufficit enim, vt ſit inſignitum charactere baptiſmali, qui ſicut facit ſubiectum ſubditum Eccleſiæ, ita & capax gratiç ſacramentalis, quamuis ſub reſpectu regenerationis gratia baptiſmalis ſit prior pœnitentiali, eſto ſub alio reſpectu remouentis obicem, prior ſit gratia pœnitentialis.

170. Ex dictis ſequitur primò, non modò attritionem cum ſacramento Pœnitentiæ, ſed etiam contritionem putatam cum aliquo ſacramento viuorum tollere obicem culpabilem Baptiſmi.

171. Sequitur ſecundò: ad remouendum obicem confeſſionis informis, ſi dari poteſt, ſemper ſufficere attritionem, & nunquam requiri contritionem. Fundamentum eſt: quia contritio requiritur ad tollendum obicem culpabilem; at hoc ipſo, quod obex eſt culpabilis, confeſſio eſt nulla defectu doloris, qui eſt pars integrans ſacramenti.

172. Sequitur tertiò: quando Baptiſmus & Pœnitentia ſimul concurrunt ad delenda peccata commiſſa ante & poſt Baptiſmum, peccata ante Baptiſmũ remitti quoad totum reatum, non autem peccata poſt Baptiſmum: Eſt S. Thom. 3. part. qu. 69. art. 10. ad 3. Ratio eſt: quia illa remittuntur virtute Baptiſmi, *S. Thomas.*

cuius

Digitized by Google

cuius eſt peccata quoad totam pœnam remittere, hæc autem virtute Pœnitentiæ, quæ hanc virtutem non habet.

Gabriel. 173. Sequitur quartò: Non bene Gabr. dicere, recedente fictione, Baptiſmum remittere peccata ante ipſum commiſſa ſolùm quoad pœnam, eò quòd quoad culpā ſupponuntur remiſſa per contritionem tollentem obicem: nam Baptiſmus ſimul cum contritione, vel cum Pœnitentia concurrit ad gratiam remiſſiuam omnium peccatorum: eadem enim gratia vt remiſſiua peccatorum ante Baptiſmum, eſt à Baptiſmo; vt remiſſiua peccatorum poſt Baptiſmum, eſt à Pœnitentia, vel contritione, ſub diuerſa prioritate, vel poſterioritate.

Cum charactere informi baptiſmali infunditur fides & ſpes, non charitas. Caietanus. 174. Sequitur quintò: Cum charactere informi baptiſmali non infundi charitatem, quia hæc inſeparabiliter comitatur gratiam, infundi tamen fidem & ſpem: Eſt Caietani 1. 2. quæſt. 62. art. 4. Fundamentum eſt: quia fides & ſpes non repugnant cum peccato fictionis, ſolùm enim illæ virtutes pugnant cum infidelitate & deſperatione. Quoad fidem docet Tridenti. ſeſſ. 6. Cano. 28. & eadem ratio eſt de ſpe: ergo ſimul infundentur cum charactere, tum quia rectè Caieta. ſic baptizatus eſt verè fidelis, efficimur autem fideles habitu fidei: tum quia ſacramenta agunt ad inſtar cauſarum naturalium, quæ ſtatim conferunt, quidquid conferre poſſunt. *Tridentin.*

175. Ex dictis patet ad fundamentum primæ ſententiæ. Ad confirmationem diſparitas eſt: quia tam peccata confeſſa, quàm mortale inuincibiliter ignoratum, ſunt commiſſa ante ſacramentum; ergo aliquo modo ſunt intra ſphæram ſacramenti. Vnde poteſt indirectè ſaltem ſe ad illa extendere. Peccata verò poſt Baptiſmum ſunt omnino extra ſphæram Baptiſmi: vnde neque indirectè poteſt ſe ad illa extendere.

Auguſtin. 176. Ad fundamentum ſecundæ ſententiæ: licet nec Auguſt. nec veteres Doctores de obice inculpabili expreſsè diſputarint, id tamen ex eorum dictis colligitur: nam omnes docent, ideo ſacramentum à principio gratiam non contuliſſe, quia erat obex: ergo, eo ſublato per attritionem, ſtatim illam confert.

SECTIO XI.

An ſacramenta nouæ legis ſint phyſica, an moralia inſtrumenta gratiæ?

S. Thomas. 177. PRIMA ſententia S. Thom. 3. par. q. 62. art. 3. & 4. & ferè omnium Thomiſtarum. Affirmat, ſacramenta noſtra eſſe phyſica inſtrumenta gratiæ. Probant 1. quia Scripturæ, Concilia, & Patres docent, ſacramenta emundare, ſanctificare, continere, conferre gratiam. Auguſt. tract. 80. in Ioannem: *Vnde*, inquit, *iſta tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo?* Hæc autem phyſicam cauſalitatem important: igitur ſacramenta noſtra ſunt phyſica inſtrumenta gratiæ. *Auguſtin.*

178. Secundò, quia alioqui non verificarentur ſacramentorum formę: *Ego te baptizo: Ego te abſoluo.* Etenim ſi ſolus Deus in baptizato & confitente gratiam produceret, ſolus Deus, non baptizans, & abſoluens à peccato emundaret, & ab eodem pœnitentem abſolueret. *Ex veritate formæ ſacramētalis.*

179. Tertiò, quod eſt fundamentum S. Tho. ſi ſolus Deus ad præſentiam ſacramenti gratiam infunderet, ſacramentum nō tranſcenderet rationem ſigni: hoc autem eſt contra Concilia & Patres, qui præter rationem ſigni, noſtris ſacramentis addunt rationem cauſæ. Florentinum in decreto Pontificis §. *quinto*. aſſignans differentiam inter vetera & noua ſacramenta, *Illa*, inquit, *non cauſabant gratiam, ſed eam ſolùm per Paſſionem Chriſti dandam eſſe figurabant: hæc vero noſtra & continent gratiam, & ipſam dignè ſuſcipientibus conferunt*. & Tridentin. ſeſſ. 7. canon. 6. de Sacram. *Si quis*, inquit, *dixerit, ſacramenta nouæ legis non continere gratiam, quam ſignificant; aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre, quaſi ſigna tantùm externa ſint acceptæ per fidem gratiæ, vel iuſtitiæ, & notæ quædam Chriſtianæ profeſſionis, quibus apud homines diſcernuntur fideles ab infidelibus; anathema ſit.* *S. Thomas. Concilium Florentin. Tridentin.*

180 Quartò, Chriſtus per ſuam humanitatem tanquam per inſtrumentum coniunctum phyſicè cauſat in nobis gratiam: ergo eandem phyſicè etiam producit per ſacramenta tanquam per inſtrumentum ſeparatum. Conſequentia probatur, quia inſtrumentum debet conformari cauſæ principali. Antecedens apertè colligitur ex Trid. ſeſſ. 6. cap. 16. vbi docet, Chriſtum iugiter virtutem influere in ipſos iuſtificatos, tanquam caput in membra, & vitem in palmites. Porrò caput, & vitis non moraliter, ſed phyſicè virtutem influit in membra, & in palmites. Adde, quod verbum, *influit*, quo Tridentinum vtitur, phyſicam cauſalitatem importat. *Concilium Tridentin.*

181. Quintò, Adamus per ſemen tanquam per inſtrumentum ſeparatum phyſicè in poſteros peccatum transfundit: ergo à fortiori Chriſtus per ſacramenta, tanquam per inſtrumentum ſeparatum phyſicè gratiam in ſua membra influit.

182. Sextò, Ignis tartareus phyſicè torquet animas damnatas: ergo ſacramenta phyſicè illas ſanctificant. Antecedens probatum eſt tomo 2. diſp. vlt. ſect. 4. conſequentia probatur: nam ſi Deus ad torquendas animas vtitur phyſico inſtrumento, à fortiori eo vtetur ad eaſdem animas ſanctificandas.

183. Septimò. Si ſacramenta nouæ legis phyſicè gratiam non producerent, nō differ-

Digitized by Google

Concilium Florentin.

rent à Circumciſione, quę gratiam infallibiliter conferebat applicata paruulis: Conſequens eſt contra præcitatum Concil. Florent. vniuerſaliter docens, antiqua ſacramenta gratiam non contuliſſe. Sequela verò probatur: nam etiam Circumciſio erat moralis cauſa, à quâ mouebatur Deus ad conferendam gratiam paruulis, igitur ſi ſacramenta nouæ legis non conferunt niſi moraliter gratiam, non differunt à Circumciſione.

184. Octauò. Conferre phyſicè gratiam facit ad maiorem dignitatem ſacramétorum, & oſtenſionem omnipotentiæ Dei: ergo non eſt noſtris ſacramentis denegandum.

185. Nonò. Si ſacramenta non cauſarent phyſicè gratiam, ſed ſolus Deus ad illorum præſentiam eam conferret, nón magis eſſent cauſa gratiæ, quàm verba malefici habentis pactum cum dæmone ſint cauſa eorum effectuum, quos dæmon ad præſentiam talium verborum operatur. Sequela probatur, nam etiam verba malefici ſunt cauſa moralis talium effectuum, mouendo voluntatem dæmonis ad eos cauſandos. Cæterùm authores huius ſententiæ ſunt inter ſe diuiſi.

Paludanus. Capreolus. Ferrarienſ. Ioan. de Neapoli. S. Thomas.

186. Paludan. in 4. diſtinct. 1. quæſt. 1. concl. 2. Capreol. q. prima, concl. 3. Ferrar. 4. contra Gentes cap. 57. §. *Ad euidentiam primi dubij*, Ioan. de Neapoli q. 33. punct. 2. docent, ſacramenta non eſſe immediata inſtrumenta gratiæ, ſed characteris, vel ornatus phyſicè diſponentis ad gratiam, quæ etiam fuit ſententia S. Thom. in 4. diſtinct. 1. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 1. & de veritate quæſt. 27. art. 4. ad 7. Fundamentum eſt: quia gratia creatur, ad creandum autem creatura aſſumi non poteſt: igitur nequeunt ſacramenta eſſe immediata inſtrumenta phyſica gratiæ. Maior eſt S. Thom. 1. 2. quæſt. 110. art. 2. ad 3. & de potentia quæſt. 3. art. 8. ad 3. & in 1. diſtinct. 14. quæſt. 3. Cuius ratio eſt, quia gratia non eſt educibilis de potentia animæ, quia cùm ſit forma ſupernaturalis, non continetur in potentia actiua, aut paſſiua creaturæ. Minor eſt eiuſdem 1. parte q. 45. art. 5.

Sotus.

187. Sotus in 4. diſtinct. 1. quæſt. 3. ar. 1. §. *Igitur ad argumentum*, putat, ſacramenta eſſe immediata inſtrumenta non gratiæ, quia creatur; neque ornatus, quia ſuperfluus; ſed hominis grati, hoc eſt vnionis gratię cum anima, ad eum modum, quo homo attingens vnionem animæ cùm corpore, eſt immediata cauſa hominis, mediata verò animæ.

Caietanus. Nugnez. Bellarmin. Henriq. Suarez. Valentia. Vega.

188. Caiet. 3. parte quęſt. 62. artic. 1. & quęſt. 78. art. 4. Nugnez quæſt. 62. artic. 1. difficult. 7. Bellarm. libr. 2. de Sacramentis cap. 11. Henriq. lib. 1. de Sacramentis c. 16. & 17. Suar. diſp. 9. ſect. 2. Valentia diſp. 3. quæſt. 3. punct. 1. Vega lib. 7. in Trident. cap. 11. 12. 19. affirmant eſſe immediata inſtrumenta gratiæ. Fundamentum eſt: quia gratia cùm ſit accidens, non creatur, ſed educitur. Vega etſi cap. 13. putet gratiam creari, adhuc tamen cenſet, eam phyſicè attingi à ſacramentis, cùm poſſit creatura à Deo aſſumi ad creandum.

189. SECVNDA ſententia negat, ſacramenta eſſe phyſica inſtrumenta gratiæ, aut qualitatis ad gratiam phyſicè diſponentis. Huius quoque ſententiæ authores diuiſi ſunt, ſed in modo loquēdi potiùs, quàm in reipſa: omnes namque conueniunt, ſacramenta non cōcurrere phyſicè ad gratiam, vel ad qualitatem vllam phyſicè diſponentem ad gratiam.

Bonauentura. Richardus. Rubio. Marſilius. Maior. Altiſiod.

190. Bonauent. in 4. diſtinct. 1. art. 1. q. 4. & 5. in fine. Richard. diſt. 1. art. 4 quæſt. 2. Rubio. q. 2. art. 2. & ad 2. dubium. Maio. diſt. 6. q. 3. & 4. Marſil. q. 1. art. 3. in 3. par. articuli. Altiſiod. lib. 4. tract. 4. cap. 3. initio, abſolutè negant, ſacramenta eſſe cauſas effectrices gratiæ.

Durandus. Gabriel. Ocham. Aliacenſ. Ioannes Medina.

191. Durand. in 4. diſt. 1. quęſt. 4. n. 19. Gabr. diſt. 1. quęſt. 1. art. 2. concl. 7. Ochamus q. 1. Aliacen. q. 1. art. 1. concl. 3. Ioan. Medin. codice de confeſſione qu. 20. circa medium vocant ſacramenta cauſas ſine quibus non, quia ſine illis Deus gratiam non conferret. Dicuntur tamen cauſæ per ſe, quia ad illa infallibiliter ſequitur effectus ex pacto & promiſſione Dei. Solus Durand. diſt. 4. q. 1. n. 11. cauſam ſine qua non confundit cū cauſa per accidens. Fundamentum ipſius eſt: quia ſicut ſe habet lex vetus ad nouam, ita ſacramenta noua ad vetera; ſed lex noua non cauſat, ſed ſolus Deus in ea cauſat, quòd vetus promittebat: ergo nec ſacramenta noua cauſant, ſed ſolus Deus in eis, quod vetera figurabant.

Scotus. Petrus de Aquila. Argentinas. Alenſis. Aureolus.

192. Scotus diſtinct. 1. quæſt. 5. §. *Ad primam ergo quæſtionem*, Petrus de Aquila q. 3. Argent. diſt. 2. quæſt. 1. art. 1. concluſ. 4. Alenſis 4. part. q. 5. memb. 3. art. 5. §. 3. appellant cauſas diſponentes non phyſicè, ſed moraliter. quia ritè ſuſcepta ex diuina inſtitutione diſponunt ſubiectum ad gratiam. Aureolus diſtinct. 1. quæſt. 1. art. 4. cauſas applicantes, quia applicant virtutem diuinam ad efficiendam gratiam, quàm alioqui non efficerent.

Canus. Ledeſma. Molina. Vaſquez. Coninck. Victoria. Sotus. Scotus.

193. Canus relectione de Sacramentis in genere parte 4. Ledeſma in 1. parte 4. q. 3. art. 1. Molin. 1. parte quæſt. 43. ar. 8. in fine. Vaſquez in 3. part. diſp. 132. c. 5. Coninck quæſt. 62. art. 4. cauſas morales inſtrumentales. Cuius etiam ſententiæ putat Vaſquez fuiſſe Victoriam, à quo docti fuēre Canus & Ledeſma; & ſanè hanc ſententiam docere voluit Sotus, præcipuè eâ ratione 3. quam in confirmationem ſuæ ſententiæ mutuatur, ex Scoto: quia ſicut meritum, inquit, eſt cauſa præmij, ita ſacramentum gratiæ: at meritum eſt cauſa moralis præmij, ergo & ſacramentum gratiæ.

Palatius.

194. Idem reipſa ſentit Palat. in 4. diſt. 1. diſput. 4. dum docet, ſacramenta non eſſe cauſas influxiuas, ſed tantùm diſpoſitiuas, quatenus reddūt ſubiectum capax gratiæ, eo modo quo meritum dicitur cauſa præmij, non quia efficit præmium, ſed quia diſponit ſubiectum ad pręmium recipiendum. Cæte-

rùm

Digitized by Google

rùm immeritò contendit non eſſe dicendas cauſas morales, eò quòd cauſa moralis, inquit, eſt, ad quam non ſemper & infallibiliter ſequitur effectus. Falſum quippe eſt, cauſam moralem eſſe, ad quam non ſemper & infallibiliter ſequitur effectus, cùm, ipſo etiam fatente, meritum ſit cauſa moralis præmij, ad quod tamen infallibiliter ex diuina promiſſione ſequitur præmium: non igitur de ratione cauſæ moralis per ſe eſt, vt ad illam non ſemper & infallibiliter ſequatur effectus. His præſuppoſitis,

Non eſſe cōtra rationē cauſæ moralis, quòd ſequitur infallibiliter effectus.

Sacramenta non ſunt phyſica inſtrumenta characteris.

195. Dico 1. Sacramenta non ſunt phyſica inſtrumenta characteris, vel alterius qualitatis ſupernaturalis ad gratiam diſponentis. Probatur 1. quia iſta qualitas ſuperflua eſt, nec à gratia exigitur, vt conſtat in eo, qui iuſtificatur extra ſacramenta, hic enim gratiam, vel incrementum gratiæ accipit abſque vlla præuia qualitate diſponente. Secundò, quia hæc qualitas explicari non poteſt in ſacramento Euchariſtiæ, in quo abſque vlla præuia qualitate ſupernaturali, vi verborum ſacramentalium panis tranſſubſtantiatur in corpus, & vinum in ſanguinem Chriſti: neque enim illa deſeruiet ad expellendam ſubſtantiam panis & vini, ſiquidem illa expellitur ab ipſo corpore & ſanguine Chriſti ſuccedente loco ſubſtantiæ panis & vini. Tertiò ad hominem, ideò Aduerſarij ponunt hanc qualitatem, quia putant, gratiam vtpote formam ſupernaturalem non educi, ſed creari, ad quod nulla creatura aſſumi poteſt: ſed etiam hæc qualitas eſt ſupernaturalis: ergo etiam hæc creatur. Adde, quod falſum eſt, non poſſe creaturam aſſumi ad creandum obedientialiter, vt oſtendi 2. tomo diſp. 2. ſect. 4.

Nec attingunt phyſicè vnionem gratiæ.

196. Dico 2. Sacramenta non attingunt phyſicè vnionem gratiæ cum anima; nam eſto hoc ſit poſſibile, ſupponendo enim inhærentiam à parte rei diſtingui ab accidente, poſſet ſolus Deus producere gratiam effectiuè, ſacramenta verò ſolam vnionem informatiuam gratię cum ſubiecto: aliunde tamen non eſt hoc aſſerendum, tum quia nec requiritur, vt ſacramentum dicatur vera cauſa phyſica gratiæ: nam etiam homo attingit vnionem animæ cum corpore, qui tamen non dicitur cauſa phyſica animæ: tum quia ſi ſemel ſacramenta ponuntur phyſica inſtrumenta, potiùs ponenda ſunt productiua gratiæ, quàm vnionis, nam hoc modo & meliùs ſaluatur, quòd ſint phyſica inſtrumenta gratiæ, & nulla eſt repugnantia ex parte termini; quia gratia cùm ſit accidens non creatur, ſed educitur de potentia obedientiali animæ. Nec refert, quòd ſit ſupernaturalis, nam etiam actus charitatis, & viſio beata ſunt formæ ſupernaturales, & tamen medio habitu ſupernaturali eliciuntur ab anima.

Nec ſunt phyſica inſtrumenta gratiæ. Moguntin.

197. Dico 3. Sacramenta non ſunt phyſica inſtrumenta gratiæ. Hanc aſſertionem 1. colligo ex Concilio Moguntino celebrato anno 1549. ſub Paulo III. loquens enim de ſacramentis nouæ legis c. 11. *Eaque*, inquit, *non eſſe ritus ſimplices, quod quidam impunè confingunt, ſed ſacroſancta ſignacula & efficacia ſigna, quæ ritè ea ſuſcipientes, gratiam eis conferendo, ſanctificant: gratiam verò ſacramentorum non ex ipſa externarum rerum virtute, nec ex merito miniſtri; ſed ex interna & diuina operationis virtute æſtimandam eſſe.* Quibus verbis apertè Concilium gratiam, quæ per ſacramenta nobis confertur, tribuit non externo ſymbolo ſacramentali, ſed internæ virtuti & operationi diuinæ. Quod cùm intelligi non poſſit de cauſalitate morali, alioqui nullo pacto ſacramenta gratiam conferrent, quod eſt contra ipſummet Concilium; intelligi debet de cauſalitate phyſica, quę ex ſolâ virtute diuina procedit.

198. Probatur 2. Ideo ab aduerſarijs ſacramenta ponuntur phyſica inſtrumenta gratiæ, quia Patres, Concilia, & Scripturæ teſtantur, ſacramenta eſſe veras cauſas gratiæ: atqui ad hoc ſaluandum ſufficit cauſalitas moralis: ergo non eſt ponenda phyſica. Conſequentia conſtat, quoniam ſuperflua eſt phyſica, vbi ſufficit moralis. Minor probatur: quia non minùs ſcripturæ docent, Paſſionem Chriſti eſſe cauſam noſtræ ſalutis 1. Ioan. 1. *Sanguis Chriſti emundat nos ab omni peccato*: Apocalypſis 1. & 5. *Lauit nos à peccatis noſtris in ſanguine ſuo: redemiſti nos Deo in ſanguine tuo*; quàm ſacramenta gratiæ: ſed Paſſio & ſanguis Chriſti non ſunt phyſica, ſed moralis cauſa noſtræ ſalutis; ergo nec ſacramenta gratiæ. Minor hęc probatur, quia quod non eſt, non poteſt phyſicè cauſare: atqui Paſſio & ſanguis Chriſti effuſus, quo pacto eſt cauſa noſtræ ſalutis, nunc non eſt: ergo non poteſt illam phyſicè cauſare.

1. Ioan. 1. Apocal. 1. & 5.

199. Reſpondet Nugnez ad octauum argumentum, manere nunc Chriſti Paſſionem in quinque ſtigmatibus, tanquam in ſuo effectu reali, per quæ etiam nunc phyſicè influit in noſtram ſalutem. Sed contrà, quia ſtigmata, quæ nunc manent in Chriſti corpore, non ſunt propria Paſſio, ſed effectus Paſſionis: Scripturæ autem noſtram ſalutem tribuunt Paſſioni.

Nugnez.

200. Probatur 3. Quoniam multi Patres phyſicam cauſalitatem expreſsè negant noſtris ſacramentis, & ſolùm illis tribuunt moralem. Cyprianus ſerm. de Baptiſmo Chriſti & manifeſtatione Trinitatis, initio: *Quoniam remiſſio peccatorum*, inquit, *ſiue per Baptiſmum, ſiue per alia ſacramenta donetur, propriè Spiritus ſanctus eſt, & ipſi ſoli huius efficientiæ priuilegium manet: verborum ſolemnitas, & ſacri inuocatio Nominis, & ſigna inſtitutionibus Apoſtolicis Sacerdotum miniſterijs attributa, viſibile celebrant ſacramentum, rem verò ipſam Spiritus ſanctus format & efficit, & conſecrationibus viſibilibus inuiſibiliter manum totius bonitatis Author apponit, & plenitudinem gratiæ vnctionis diuina pinguedo ſanctificationibus officialibus infundit, & rem ſacramenti conſummat &*

Cyprianus.

perficit. Et infrà: *Propria*, inquit, *ſibi omnipotentia Dei retinet hunc effectum*. Quo quid pro noſtra ſententia expreſſius? Idem docet Ambroſius libr. de dignitate Sacerdotali cap. 5. ad finem: *Homo*, inquit, *manum imponit, & Deus largitur gratiam*. Loquitur autem de ſacramento Ordinis, quem putat conſtare ex impoſitione manuum Epiſcopi, tanquam ex materia, ad quam Deus ipſe gratiam largitur: nam *Sacerdos*, inquit, *imponit ſupplicem dexteram, & Deus benedicit potenti dextera*. Idem Ambroſius lib. 1. de Sacram. cap. 5. Baptiſmum comparat aquæ Iordanis emundantis à lepra Naaman Syrum; atqui emundatio illa moralis fuit, non phyſica. Hieronymus in 4. Iſa. *Homo*, inquit, *tantùm aquam tribuit, Deus autem Spiritum ſanctum*. Auguſtinus Epiſt.23 ad Bonifacium circa initium: *Aqua*, inquit, *exhibens forinſecùs ſacramentum gratia, & Spiritus operans intrinſecùs beneficium gratia, ſoluens vinculum culpa, reconcilians bonum natura, regenerat hominem in vno Chriſto, ex vno Adam generatum*. Idem explicat Bernardus ſerm. de Cœna Domini exemplo libri, baculi, annuli, quibus inueſtitur Canonicus, Abbas, Epiſcopus. Tandem Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. aſſignans cauſas noſtræ iuſtificationis, quæ fit per Baptiſmum, efficientem aſſignat ſolùm Deum, meritoriam Chriſtum, inſtrumentariam Baptiſmum: Cùm igitur efficientem aſſignat ſolùm Deum, ſignum eſt, Baptiſmum ab hoc genere phyſicæ cauſalitatis excludi.

S. Ambr. *S. Hieron.* *S. Auguſt.* *S. Bernard.* *Concilium Tridentin.*

201. Probatur 4. Sæpe ſacramenta gratiam cauſant, quando non ſunt: ergo non ſunt phyſicæ cauſæ gratiæ. Conſequentia patet: quia quando ſacramentum non eſt, non poteſt phyſicè cauſare, & tamen etiam tunc dicitur cauſa gratiæ: ergo non eſt cauſa gratiæ ex eo, quòd phyſicè illam cauſet. Antecedens conſtat; in ſacramentis, quæ operantur recedente fictione, nam quando recedit fictio, ſacramentum non eſt; ſed quando recedit fictio, producitur gratia: ergo non poteſt tunc ſacramentum gratiam phyſicè cauſare, nec dici poteſt, tunc gratiam produci, à charactere, vel ornatu relicto à ſacramento, tum quia hic ornatus non ab omnibus aduerſarijs admittitur: tum quia impropriè ſumitur effectus ſacramenti pro ipſo ſacramento.

In Matrimonio nequit gratia produci phyſicè.

202. Secundò euidentiùs in ſacramento Matrimonij, quando contrahitur per Procuratorem; nam tunc producitur gratia in contrahentibus, quando in ipſis non eſt materia & forma ſacramenti; eſt enim materia & forma Matrimonij per procuratorem peracti, non conſenſus ipſe procuratoris per ipſius verba expreſſus, ſed conſenſus principalis contrahentis, conſenſu & verbis procuratoris tanquam conditione ſine qua non manifeſtatus, & alteri coniugi notificatus, eadem namque eſt materia & forma Matrimonij inter præſentes & abſentes; ſed materia & forma inter præſentes eſt mutuus conſenſus ipſorum contrahentium: ergo eadem eſt inter abſentes, alioqui non idem foret Matrimonium, quod inter præſentes & abſentes celebratur. Cùm ergo ſæpe accidat, vt quando procurator abſoluit verba, quibus notificat conſenſum principalis, conſenſus principalis, qui ſolus eſt ſacramentum, deſierit eſſe, non poterit tunc ſacramentum phyſicè gratiam producere.

203. Admittunt plerique ex aduerſarijs, tam hoc, quàm alia ſacramenta interdum gratiam cauſare moraliter: Et conſequenter concedunt, hanc cauſalitatem ſufficere ad ſaluandum, quod ſacramenta ſint veræ cauſæ gratiæ: negant tamen, id ſemper contingere, quando ſunt omnia ad phyſicam cauſalitatem requiſita, cùm hoc non debeat noſtris ſacramentis negari. Alij vniuerſaliter negant, ſacramenta in vllo caſu moraliter gratiam cauſare; & ad exemplum Matrimonij reſpondent, gratiam phyſicè cauſari in contrahentibus per verba procuratoris, in quibus moraliter perſeuerat conſenſus contrahentium.

204. Sed contrà: quia non dicitur contrahens phyſicè agere per phyſicam actionem procuratoris, ſicut nec mandans per phyſicam actionem mandatarij. Cuius ratio eſt: quia operatio ſequitur eſſe, ſed procurator non facit vnum eſſe phyſicum, ſed morale tantùm cum principali contrahente: ergo non poteſt contrahens denominari phyſicè agere, per phyſicam actionem procuratoris. Confirmatur: quia verba procuratoris nō ſpectāt ad materiam & formam Matrimonij, nam tota hæc ſaluatur in conſenſu principalium contrahentium; ſunt enim verba procuratoris ſola cōditio: ergo nō poteſt dici, quod Matrimoniū ipſum phyſicè operetur per verba procuratoris, tanquam per aliquid ſui.

Non per procuratoris verba.

205. Tertiò probatur: quia ſacramenta non ſolùm ſunt cauſa gratiæ habitualis, quæ infunditur tunc, quando ſacramentum actu cauſat; ſed etiam gratiæ ſacramentalis, quæ eſt propria vniuſcuiuſque ſacramenti: ſed hæc regulariter non datur, quando ſacramentum eſt, ſed quando non eſt: quia cùm conſiſtat in quibuſdam motibus & illuſtrationibus per ſe ordinatis ad conſequendum proprium finem vniuſcuiuſque ſacramenti, non datur, niſi quando vrgent occaſiones: at hæ ſæpe vrgent, quando ſacramentum non eſt, velut auxilia debita coniugibus ex vi Matrimonij ad onera patienter ferenda, dantur poſt contractum Matrimonium, quando vrgent occaſiones: Cùm igitur ſacramenta ſint cauſæ huius gratiæ, alioqui non eſſent cauſæ illius gratiæ, quæ eſt propria ipſorum, per hanc namque vnum ſacramentum diſcriminatur ab alio, nam in habituali gratia omnia conueniunt; Cumque non poſſint eſſe phyſica, ſed moralis cauſa huius, cùm hæc gratia ſæpe detur, quando ſacramentum non eſt, dicendum omninò erit, poſſe ſacramenta eſſe veras cauſas gratiæ, eſto illam phyſicè non cauſent.

Gratia ſacramentales non à nihilo cauſa.

206. Dico

Digitized by Google

Sacramenta non ſunt conditiones:

206. Dico 4. Sacramenta non ſunt conditiones ſine quibus non, aut cauſæ tantùm per accidens gratiæ. Fundamentum eſt: quia conditio nullo modo influit in effectum. Vnde ſi ſacramenta eſſent tantùm conditiones, non tranſcenderent rationem ſigni, contra Concilia, quæ docent, non ſolùm ea eſſe ſigna, ſed etiam cauſas gratiæ: nam ex Trident. ſeſſ. 7. cano. 6. gratiam, quam ſignificant, continent & conferunt obicem non ponentibus: multò etiam minùs dici poſſunt cauſæ per accidens, quoniam hæ neque influunt, neque ad eas infallibiliter ſequitur effectus, ſiquidem per accidens coniunguntur cum cauſa per ſe, vt albedo cum Muſico. Vnde oppoſitam ſententiam Capr. in 4. diſt. 1. q. 1. in fine appellat temerariam & præſumptuoſam.

Concilium Tridentin. *Nec cauſæ per accidens gratiæ:* *Capreolus.*

207. Vnde ad fundamentum Durand. nego Conſequentiam, loquendo de lege formaliter: quia legis tantùm eſt, obiectiuè dirigere. Vnde perfecta erit lex, ſi perfectè dirigat: ſacramenti verò eſt, ſanctificare: vnde non erit perfectum ſacramentum, ſi ſanctitatem aliquo modo non cauſet.

Nec extrinſecè diſponentes ſubiectum:

208. Dico 5. Sacramenta non ſunt cauſæ extrinſecè tantùm diſponentes ſubiectum. Tum quia hęc extrinſeca diſpoſitio reducitur ad conditionem ſine qua non; nihil enim influit in intrinſecam ſanctitatem animæ. Tum quia alioqui tota efficacia ſacramentorum teneret ſe ex parte materiæ, non ex parte formæ: tum quia materia tantùm, non forma recipitur in ſubiecto: Diſpoſitio autem non diſponit niſi afficiat ſubiectum, quod diſponit, vnde ſolis actibus pœnitentis, non autem verbis ſacerdotis abſoluentis tribueretur tota vis ſacramenti Pœnitentiæ, contra Trident. ſeſſ. 14. cap. 3. vbi præcipuam vim ſacramentalem tribuit abſolutioni: tum quia diſpoſitio non poteſt ſaluari in tranſubſtantiatione panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti, ad quam nulla præcedit diſpoſitio in ſubſtantia panis & vini recepta.

Concilium Tridentin.

Sed morales cauſa:

209. Dico 6. ſacramenta nouæ legis ſunt moralia inſtrumenta gratiæ reliquorumque donorum, quæ ſuſcipientibus conferunt. Probatur. 1. Nam ex Concilijs ſunt veræ cauſæ gratiæ, alioqui non differrent à puro ſigno; non phyſicæ, vt ex iiſdem Concilijs & Patribus probatum eſt; ergo morales; non principales, cùm principalis cauſa moralis ſit Paſſio Chriſti, virtute cuius operantur; ergo inſtrumentales. Quòd autem cauſalitas moralis ſufficiat ad veram rationem cauſæ conſtituendam, patet: quia cauſa moralis eſt vera cauſa, nam finis eſt vera cauſa, & tamen non cauſat, niſi moraliter mouendo agens ad agendum. Præterea eleemoſyna in ſcriptura dicitur liberare nos à morte, purgare & redimere à peccatis; cùm tamen hæc non niſi moraliter præſtet: vnde rectè Aureolus, quædam, inquit, cauſæ directè agunt in effectum, vt phyſicæ, quędam directè in agens principale, quod mouent & inclinant ad effectum cauſandum, vt morales: ſacramenta igitur non agunt immediatè in gratiam, ſed in Deum, mouendo & inclinando moraliter illum ad gratiam conferendam.

Et vera: *Aureolus.*

Quia inſtrumenta Paſſionis Chriſti. *Concilium Tridentin.*

210. Probatur 2. ſacramenta ſunt inſtrumenta Paſſionis Chriſti; ſunt enim ſigna rememoratiua illius; ſed Paſſio Chriſti eſt moralis tantùm cauſa gratiæ, teſte Trid. ſeſſ. 6. cap. 7. ergo & ſacramenta. Cōſequentia probatur: quia inſtrumentum debet proportionari ſuæ cauſæ principali, alioqui non eſſet inſtrumentum illius, nam inſtrumentum debet eodem concurſu, quo principalis cauſa in effectum influit, influere. Si autem inſtrumentum eſſet phyſicum, agens verò principale morale, iam non poſſet inſtrumentum eodem concurſu, quo agens principale in effectum influit, influere: Nam illud influeret concurſu phyſico, agens autem principale concurſu morali, qui concurſus, cùm ſint diuerſi generis, nequeunt in vnum indiuiſibilem concurſum conuenire. Confirmatur: Nam Trident. ſtatim poſt aſſignatam Paſſionem Chriſti vt cauſam meritoriam, aſſignat Baptiſmum, vt cauſam inſtrumentalem illius: ergo non potuit aliud genus cauſæ Baptiſmo vt inſtrumento Paſſionis Chriſti aſſignare, quàm illud ipſum, quod aſſignauit eidem Paſſioni Chriſti, vt cauſę principali. Grauior difficultas ſupereſt, quo pacto ſacramenta moueant & inclinent moraliter Deum ad gratiam conferendam. Pro qua re,

Inclinant moraliter Deum.

211. Dico 7. Sacramenta ſunt moralia inſtrumenta gratiæ, quatenus voluntate Chriſti aſſumpta ſunt vt inſtrumenta ſuæ Paſſionis, cum qua moraliter coniuncta, mouent diuinam voluntatem ad gratiam dignè ſuſcipientibus conferendam. Explico. Duo ſunt ad inſtrumentalem cauſalitatem neceſſaria. Inſtrumentum ipſum, & virtus aliqua cauſatiua ſaltem inchoata, à virtute principalis agentis condiſtincta, alioqui eleuari non poſſet, vt vnà cum principali agente effectum cauſaret. Nam, vt infrà oſtendam, eleuatio non ponit, ſed ſupponit virtutem, quæ cum principali agente effectum concauſare debet: non eſt tamen neceſſe, vt hæc virtus in inſtrumento ſit completa, ſed ſufficit quæcunque vis inchoata & incompleta, complebilis per aſſociationem cum virtute principalis agentis, à quo ad effectum concauſandum aſſumitur; aliàs ſi nulla vis cauſatiua ſupponeretur in inſtrumento, quod ad cauſandum aſſumitur, ſed tota vis cauſatiua eſſet in ſola principali agente, non poſſet verè & propriè inſtrumentum dici reipſa cauſare, niſi tantùm extrinſecè ab extrinſeca cauſalitate principalis agentis, quod ad verum & proprium inſtrumentum non ſufficit. Porrò virtus principalis meritoria in ſacramentis eſt Paſſio ipſa Chriſti, vt definit Trid. ſeſſ. 6. c. 7. & docet Ambr. lib 4. de Sacramentis c. 4. Quæ virtus ob infinitam ſuam dignitatem & valorem coniuncta moraliter ex inſtitutione Chriſti cum operatione ipſa ſacramentali, complet inchoatam bonitatem illius, vt vnà cum

Ratio inſtrumentalis cauſa. *Concilium Tridentin.* *S. Ambroſ.*

Digitized by Google

meritis Chriſti permouere valeat voluntatem Dei ad gratiam dignè ſuſcipientibus conferendam. Quare tota difficultas eſt, & quidem maxima de hac ipſa virtute inchoata inſtrumentali, quæ præſupponi debeat in ipſa operatione ſacramentali, quæ moraliter coniuncta cum virtute meritoria principali Paſſionis Chriſti inclinare valeat diuinam voluntatem ad gratiam tribuendam.

212. Ratio verò difficultatis eſt: quia cùm virtus iſta inchoata in ſacramento debeat eſſe aliqua bonitas ſeu honeſtas moralis, ratione cuius ſit aptum meritoriè mouere diuinam voluntatem ad gratiam retribuendam, cùm nihil valeat meritoriè diuinam voluntatem mouere, niſi bonitas ſeu moralis honeſtas, non videtur hæc in quouis ſacramento aſſignabilis. Patet primò in ſacramento Baptiſmi ob finem malum infanti collato, qui tamen validus eſt. Secundum in ſacerdote ſacramentum abſolutionis impendente ob prauum finem, & de reliquis miniſtris ſacramenta conferentibus, quæ vt valida ſint, non requirunt, vt ex honeſta actione miniſtri procedant, cùm etiam ad malum finem collata valida ſint, modò virtualem intentionem faciendi quod facit Eccleſia in miniſtro non excludant.

Inchoata bonitas inſtrumenti non aſſignatur.

213. Ob hanc difficultatem communiter noſtræ ſententiæ authores nullam requirunt in actionibus ſacramentalibus moralem bonitatem, ſed ſufficere aiunt, vt per modum chyrographi contineant merita Chriſti pro nobis exhibita, ad quæ reſpiciens Deus, quoties illa per ſacramenta, tanquam per chyrographum præſentamus, gratiam nobis conferat, & peccata condonet. Vel per modum crumenæ pretium noſtræ redemptionis continentis, vt quoties ſacramenta ſuſcipimus aliquid nobis ſoluatur de pretio redemptionis, vt à peccati captiuitate liberemur. Verùm hæc & metaphorica ſunt, & moralem cauſalitatem in ſacramentis non ſaluant, quæ tamen vt probatum eſt, neceſſaria eſt ad moralem cauſalitatem inſtrumentalem: etenim ſi ſacramenta ſunt ad inſtar chyrographi, aut regiarum litterarum continentium maiorum merita in regis obſequium exhibita, cum promiſſione ipſius regis, vt quoties tales litteræ præſententur, detur præſentanti præmium, non poterunt dici veræ & propriè cauſæ gratiæ, ſed puræ conditiones, & mera ſigna rememoratiua Paſſionis Chriſti, ſicut chyrographum, aut regiæ litteræ non ſunt cauſæ mouentes regem ad præmium dandum, ſed puræ conditiones & ſigna rememoratiua laborum impenſorum in regis obſequium, qui tantùm mouent regem ad præmium retribuendum; eodem modo non crumena, cui comparatur actio ſacramentalis, ſed pecunia in crumena contenta, cui Chriſti Paſſio aſſimilatur, à captiuitate liberat.

Neceſſaria eſt bonitas moralis.

214. Eſt igitur ad veram & propriam cauſalitatem moralem ſaluandam antiqua bonitas ſeu honeſtas moralis in ipſa actione, quæ ſacramentum eſſentialiter conſtituit, neceſſaria, quæ ſimul cum morali bonitate & honeſtate operum Chriſti Deum meritoriè moueat ad gratiam conferendam. Cuius ratio à priori eſt: quoniam cauſalitas moralis eſt per modum actionis impetratoriæ, quæ eſſentialiter fundatur in aliqua bonitate & honeſtate morali: igitur vbi nulla eſt bonitas & honeſtas moralis, nulla moralis cauſalitas eſſe poteſt: ergo probandum nobis eſt, in quauis actione ſacramentali reperiri aliquam bonitatem ſeu honeſtatem moralem, ſaltem incompletam & inchoatam, in qua fundari poſſit cauſalitas moralis ſacramentorum, quæ per modum inchoati meriti, ſimul cum meritis Chriſti mouere valeat Deum ad gratiam retribuendam; cùm enim actio ſacramentalis debeat eſſe inſtrumentum Paſſionis Chriſti, cumque Paſſio Chriſti ſit principalis cauſa in ratione meriti, etiam actio ſacramentalis, debet eſſe cauſa inſtrumentalis in ratione meriti, alioqui non conueniret inſtrumentum cum ſua cauſa principali.

215. Hoc autem ſic probo. Omnis actio ſacramentalis, vt ſit valida, habere debet ex inſtitutione Chriſti, obiectum honeſtum, propter cuius honeſtatem ſaltem implicitè & virtualiter fieri debeat: nam omnis actio ſacramentalis, vt ex inſtitutione Chriſti ſit valida, debet ſaltem implicitè & virtualiter ordinari ad ſanctificationem ſubiecti, cui ſacramentum miniſtratur; niſi enim miniſter, quicumque ille ſit, habeat voluntatem faciendi per ſacramentum, quod Chriſtus vel Eccleſia facere intendit, ſacramentum eſt nullum: igitur omnis actio ſacramentalis habet obiectum honeſtum, propter cuius honeſtatem ſaltem implicitè fieri debeat: atqui talis honeſtas ſufficit ad moralem cauſalitatem inſtrumentalem, cùm hæc bonitas ex obiecto ſit aliqua moralis bonitas: ergo ſufficit ad moralem cauſalitatem inſtrumenti obedientialis. Conſequentia probatur: quoniam ad cauſalitatem inſtrumenti obedientialis ſufficit quæcunque virtus eiuſdem generis cum virtute principalis operantis: ſicut enim ad cauſalitatem phyſicam inſtrumenti obedientialis ſufficit quæcunque vis productiua, vt cum virtute principalis agentis concurrere valeat ad effectum ipſius principalis agentis: ita ad cauſalitatem moralem inſtrumenti obedientialis, ſufficiet quæcunque moralis bonitas, vt cum bonitate principalis mouentis mouere valeat ad effectum ipſius principalis mouentis. Cuius ratio eſt: quia quidquid ad effectum cauſandum obedientiali inſtrumento deeſt, ſuppletur per virtutem ipſius principalis operantis, à quo obedientiale inſtrumentum ad cauſandum aſſumitur: ergo quæcunque virtus in inſtrumento ſupponatur, ſufficit vt in eo genere cauſæ, in quo aſſumitur, poſſit à principali operante compleri, & vnà cum eo effectum concauſare.

Reperitur illa in actione ſacramentali.

216. Quòd autem hæc bonitas ex obiecto, ex quo procedere debet omnis actio ſacramentalis, vt ſit valida, ſit aliqua bonitas moralis, probatur: nam hæc eſt prima bonitas

ab omni

Digitized by Google

ab omni alia bonitate finis & circumſtantiarum præſuppoſita, quin nulla poteſt eſſe bonitas moralis, niſi hac præſuppoſita: nam hæc eſt quæ tribuit primam ſpeciem moralem actui, propter quod primordialis & originaria à Theologis nuncupatur. Neque hæc bonitas tollitur per prauam intentionem miniſtri; nam licet praua intentio miniſtri inficiat actionem ſacramentalem, quatenus actio priuatæ perſonæ eſt; non tamen eam inficit, vt actio publicæ perſonæ eſt à Chriſto inſtitutæ; etenim poteſt vna & eadem actio ab eadem perſona priuata ob malum finem exercita eſſe mala, & ſimul ab eadem vt publica perſona propter honeſtatem obiecti implicitè ſaltem & virtualiter elicita, eſſe bona. Poteſt enim Reſpublica vel Princeps ſtatuere, ne priuata malitia perſonæ irritet actionem, ab eadem vt publica perſona, propter obiectum honeſtum lege præſcriptum, exercitam: vti leges Romanæ ſtatuebant, ne priuatus defectus Magiſtratus irritaret publicos contractus, & actiones ab eodem tanquam publica perſona, iuxta legum ſolemnitates celebratas, vt conſtat ex lege *Barbarius* ff. de officio prætoris, in qua ſtatuitur, ne contractus & actiones à ficto & putato prætore celebratæ ſint irritæ, ſed validæ & efficaces, ac ſi à vero & legitimo miniſtro celebratæ eſſent. Potiori iure potuit Chriſtus ſtatuere, ne priuatus defectus & malitia miniſtri inficeret actionem ſacramentalem à ſe, propter honeſtum finem & obiectum inſtitutam, ſed non obſtante priuata malitia miniſtri, adhuc perſeueraret in actione ſacramentali à miniſtro, vt à publica perſona exercita, moralis honeſtas ex obiecto deſumpta.

Actio mala vt à priuata perſona, bona vt à publica.

Leg. Barbarius.

217. Confirmatur 1. Nam ſicut vna & eadem actio externa tribuendi eleemoſynam, vt imperata ab hero ob finem bonum, eſt honeſta & meritoria; vt executioni mandata à ſeruo ob malum finem, eſt mala & demeritoria: ita vna eademque actio ſacramentalis aſſumpta & imperata à Chriſto ob finem bonum, eſt honeſta & meritoria coram Deo; vt executioni mandata à miniſtro ob prauum finem, eſt mala & demeritoria.

218. Confirmatur 2. Potuit Deus cum Adamo pactum inire, vt per ſolam externam obſeruantiam præcepti de non comedendo ligno prohibito promereretur iuſtitiam originalem poſteris, & tunc etiamſi externa illa præcepti obſeruatio ex obiecto honeſta ab Adamo exercita fuiſſet ob prauum finem, adhuc fuiſſet meritoria nobis propter honeſtatem obiecti, licet non meritoria ipſi Adamo, vt priuatæ perſonæ; poteſt igitur eadem actio ſacramentalis ex obiecto honeſta, ad malum finem à miniſtro elicita, eſſe meritoria nobis, demeritoria elicienti. Ratio verò eſt: quia actio ſacramentalis non mouet Deum ad conferendam gratiam, vt actio miniſtri eſt, ſed vt eſt actio Chriſti per miniſtrum, tanquam per inſtrumentum executioni mandata: ac proinde vt ſic includit imperium Chriſti aſſumentis actionem illam vt ſuam. Contra hanc noſtram rationem

219. *Obijcies* 1. Nullam moralem bonitatem tribuit obiectum honeſtum actui humano, quando eſt aliquâ circumſtantiâ malâ infectum. Secundò: Nulla honeſtas obiecti refunditur in actum, niſi expreſsè, & per ſe intendatur; ſed vt actio ſacramentalis ſit valida, neceſſe non eſt, vt per eam expreſsè & per ſe intendatur honeſtas obiecti, ad quod ex Chriſti inſtitutione ordinatur: igitur nulla ex tali obiecto refunditur honeſtas in actionem ſacramentalem.

220. Reſp. ad primum, Antecedens eſſe verum, quando actus ab eadem perſona elicitur & imperatur: falſum quando à diuerſis perſonis imperatur & elicitur. Conſtat in exemplo heri & ſerui ad eandem externam actionem eleemoſynæ concurrentium: nam eadem externa actio vt elicita à ſeruo, eſt mala; vt imperata ab hero, bona; Et contrà, eadem vt elicita à ſeruo, poſſet eſſe bona; vt imperata ab hero, mala, ſi à domino ob malum finem imperetur, & à ſeruo ob bonum finem eliciatur.

221. Pari modo ad ſecundum Reſp. Maiorem intelligendam eſſe de actione ab eadem perſona elicita & imperata, non autem de actione à diuerſis perſonis imperata & elicita: quia tunc poteſt ab eliciente quoad moralem bonitatem inchoari, ab imperante verò compleri & conſummari: Conſtat in eodem exemplo, nam ſi famulus implicitè intendat honeſtatem eleemoſynæ, quam expreſsè per actum imperantem intendit herus, eadem externa actio eleemoſynæ, erit inchoatiuè honeſta ex voluntate elicientis, & completè bona ex voluntate imperantis. Ratio diſcriminis eſt: quia quando vna eademque eſt perſona imperans & eliciens, nequit externa actio ſuam bonitatem vel malitiam deſumere aliunde, quàm ex actu eiuſdem perſonæ imperantis: vnde ſi ille eſt ob malum finem, actio externa erit mala; ſi ob bonum, actio externa erit bona: quando verò alia eſt perſona imperans ab eliciente, ambæque conueniunt ad eandem actionem exercendam, poteſt eadem actio ex voluntate elicientis eſſe mala, ex voluntate verò imperantis bona; & è contra, ex voluntate elicientis bona, ex voluntate imperantis mala: nam actio externa dicitur moraliter bona, vel mala extrinſecè ab actu imperante bono, aut malo: ergo quando eadem actio externa pendet à duplici imperio perſonaliter diſtincto, poteſt reſpectu vnius eſſe mala, reſpectu verò alterius bona. Similiter reſpectu vnius ſolùm inchoari quoad honeſtatem obiectiuam, reſpectu verò alterius quoad eandem honeſtatem obiectiuam conſummari.

Poteſt bonitas obiecti refundi in actũ, licet non expreſsè intendatur, quando actus ille à diuerſo imperatur, & à diuerſo executioni datur.

222. Dices. Hoc modo ne quidem implicitè neceſſum foret, vt miniſter intenderet honeſtatem obiecti à Chriſto inſtituti, ſed ſat eſſet ſi tantùm externam actionem ſacramentalem exerceret, quia actio externa ſacramentalis habet inchoatam bonitatem ex

obiecto, ad quod ex inſtitutione Chriſti ordinatur, & ex imperio eiuſdem Chriſti in eadem obiectiua bonitate conſummatur. Sed negatur ſequela: nam Chriſtus actiones ſacramentales inſtituit humano modo à miniſtris exercendas: humano autem modo actio à miniſtris exercetur, quando ſaltem implicitè elicitur propter illum finem & obiectum, ad quod eſt à principali inſtitutore ordinata.

223. *Obijcies* 3. Actio ſacramentalis habet moralem bonitatem & valorem ex voluntate Chriſti illam inſtituētis, & ordinantis ad bonum finem; ergo non ex ſe. Reſp. habet moralem bonitatem & valorem ex voluntate Chriſti efficienter concedo: habet totam bonitatem formaliter, nego, ſed completiuè tantùm à voluntate Chriſti, inchoatiuè verò à voluntate miniſtri, vt perſonæ publicæ, quæ implicitè ſaltem debet obiecti honeſtatem intendere.

224. *Obijcies* 4. Ex dictis ſequitur, etiam Circumciſionem fuiſſe moralem cauſam gratiæ, contra Florent. definiens, antiqua ſacramenta tantùm figuraſſe, non dediſſe gratiam. Sequela probatur: nam etiam Circumciſio potuit mouere Deum ad conferendam gratiam Circumciſo propter merita Chriſti præuiſa. Reſp. negatur ſequela. Nam vt Circumciſio potuiſſet tanquam inſtrumentum Paſſionis Chriſti mouere Deum ad dandam gratiam Circumciſo, non ſat fuiſſet Deum in ipſa Circumciſione gratiam contuliſſe Circumciſo, propter merita præuiſa Chriſti, ſic enim nullo pacto Circumciſio, ſed ſola merita Chriſti cauſaſſent moraliter gratiam. Ratio eſt: quoniam vt Circumciſio potuiſſet cauſare moraliter gratiam vt inſtrumentum Paſſionis Chriſti, debuiſſet fuiſſe aſſumpta ab humana voluntate Chriſti, vt inſtrumentum ſuæ Paſſionis: Quia vt valeat inſtrumentum morale in virtute alterius operari, debet ex voluntario conſenſu illius, virtute cuius operatur, ſubſtitui; quia cùm ex ſe ſufficientem operandi virtutem non habeat, debet illam per moralem communicationem alterius, medio libero conſenſu ipſius, habere; non potuit autem Circumciſio aſſumi ab humana voluntate Chriſti vt inſtrumentum ſuæ Paſſionis, quia quando erat Circumciſio, non erat humana voluntas Chriſti, vt illam poſſet tanquam vicariam ſuæ Paſſionis ſubſtituere.

Florentin.

Cur Circūciſio non potuerit eſſe moralis cauſa gratiæ.

Inſtrumentum morale quid requirit?

225. Dices. Potuit Deus moueri ex Circumciſione, non vt aſſumpta, ſed vt aſſumenda ab humana voluntate Chriſti futura, ſicut potuit moueri ad dandam gratiam antiquis Patribus ex meritis Chriſti futuris. Sed contrà. Nam eſt contra naturalem modum operandi cauſæ, vt quando debeat cauſare, non habeat virtutem cauſandi: cùm igitur inſtrumentum morale ſuam completam virtutem cauſandi habeat à libero conſenſu principalis operantis, non potuit Circumciſio connaturaliter cauſaſſe, vt inſtrumentum Chriſti, antequam eſſet aſſumpta per liberum conſenſum ipſius Chriſti. Nec ſat fuiſſet, vt in præſcientia Dei ſimul fuerint, Circumciſio & virtus communicata ab humano conſenſu Chriſti futuro: quia per hoc non tollitur innaturalitas, quòd cauſa, vt connaturaliter cauſet, non debeat reipſa tempore ſeparari à ſua virtute cauſandi. Nec eſt eadem ratio de meritis Chriſti, quæ præuiſa, vt futura cauſare potuerunt gratiam prçteritam: nam aliud eſt, cauſam præuiſam futuram cauſare effectum præteritum: Aliud, cauſam præteritam cauſare per virtutem futuram. Primum non eſt contra connaturalem modum cauſæ meritoriæ, quæ cauſat mouendo voluntatem præmiantis ad retribuendū præmium, nam ad hoc ſufficit, vt meritum ſit præuiſum aliquando futurum, ad hoc, vt præmians moueri poſſit ad præmium quocunque tempore retribuendum. Secundum eſt: contra connaturalem modum cauſæ, vt cauſet per virtutem futuram, quia cùm virtus cauſandi debeat eſſe aliquo modo intrinſeca cauſæ, ſiue per identitatem, ſiue per inhærentiam, ſiue per denominationem, contra connaturalem modum ipſius erit, vt cauſet per virtutem tempore diſtantem. Merita autem Chriſti futura non cauſarunt gratiam præteritam, tanquam per ſuam virtutem cauſandi, nam hanc non habuerunt à gratia præterita, ſed à ſeipſis, vt à perſona, à qua fuerunt præuiſa procedere: quare etiam vt futura præuidebantur cum intrinſeca virtute prçſente; Circumciſio autem prçuiſa fuiſſet cum extrinſeca virtute futura.

226. *Obijcies* 5. Nequit in ſacramento Euchariſtiæ aſſignari inſtrumentum morale mouens Deum ad gratiam dignè ſuſcipienti conferendam. Non Chriſtus, quia Chriſtus eſt ipſamet cauſa principalis; non ſpecies ſacramentales, quia hæ non ſunt capaces bonitatis moralis, quæ in libera actione fundatur; non ipſa actio miniſtrandi, aut manducandi; tum quia neutra eſt eſſentialis huic ſacramento, vt infrà oſtendam: ſacramentum autem eſt morale inſtrumentum per aliquid ſibi eſſentiale, aliàs conferri poſſet totum eſſentiale ſacramentum, & nihilominus ſuum effectum dignè ſuſcipienti non conferre, defectu cōditionis accidentalis, per quam ſacramentum conſtitueretur cauſatiuum gratiæ, quod eſt contra Concilia, quç definiunt ſacramenta gratiam conferre, obicem non ponentibus; ſi autem ſacramentum non conferret gratiam per id, quo eſſentialiter conſtituitur in ratione ſacramenti, poſſet ſacramentum obicem non ponentibus gratiam nō conferre, cùm eſſentiale ſacramentum, ſit ipſum ſacramentum: tum quia poſſet infanti baptizato, vel amenti Euchariſtia dari: In quo caſu Euchariſtia augeret in infante, vel in amente gratiam; cùm tamen nec actio amentis, nec manducatio infantis eſſet moralis cauſa inſtrumentalis gratiæ, cùm neutra eſſet actio libera, in qua omnis moralis cauſalitas fundatur.

227. Reſp. In hoc ſacramento ad gratiam conferendam Deum non vti inſtrumento ſeparato,

parato, ſed tantùm coniuncto, quod eſt ipſummet corpus & ſanguis Christi, quatenus fuerunt immediata instrumenta paſſionis & mortis Christi, in qua meritum nostræ redemptionis conſummatum fuit.

Sotus. 228. *Obijcies* 6. ex Soto. Cauſa moralis non eſt instrumentum eius; qui mouetur, ſed alterius; ſacramenta autem ſunt instrumenta Dei ad gratiam producendam: ergo non ſunt cauſa moralis. Reſp. Sacramenta propriè eſſe instrumenta Christi, qui virtutem ſuæ Paſſionis illis communicauit, quæ propterea dicuntur ſigna rememoratiua Paſſionis Christi, vt ipſemet Sotus docuit in 4. dist. 1. q. 2. ar. 3. circa principium. *Sotus.* Dicuntur autem instrumenta Dei, quatenus ſubordinantur Deo ad gratiam producendam.

229. *Obijcies* 7. Merita Christi ſemper ſunt actu præſentia Deo: ergo continuo mouent eius voluntatem: ergo non poſſunt denuo per ſacramenta fieri præſentia Deo, eiuſque voluntatem mouere ad gratiam conferendam. Reſp. eſſe continuò præſentia, non tamen continuò mouere diuinam voluntatem ad gratiam producendam, niſi ſpeciali modo applicata per actiones ſacramentales, tanquam per instrumenta à Christo instituta: ſicut eadem merita Christi, & ſanctorum, ſunt Deo continuò præſentia, non tamen ſemper mouent Deum ad gratiam retribuendam, niſi peculiari modo applicata per orationes aliorum.

Gratia nequit dici conferri ex opere operantis ministri. 230. Ex dictis deducitur 1. Sacramenta non conferre gratiam, vel ex opere operantis ſubiecti, vt patet de paruulis; vel ex opere operantis ministri, vt constat de ministro conferente ſacramentum ob malum finem: ſed ex opere operato meritorum Christi, quia operatio ministri non cauſat moraliter gratiam, quatenus ipſius operatio eſt, ſed quatenus eſt actio Christi ab ipſo aſſumpta & instituta in instrumentum ſuæ Paſſionis: vnde per accidens eſt ad gratiam conferendam, quòd actio ministri, quatenus priuata perſona eſt, ſit bona.

Sacramenta cauſant, & continent gratiam. 231. Deducitur 2. Quo pacto ſacramenta nouæ legis non ſolùm cauſent, ſed etiam contineant gratiam, vt Concilia definiunt; quia nimirum ex institutione Christi ſunt moraliter coniuncta cum meritis ipſius, virtute quorum dicuntur continere gratiam., quia ex morali coniunctione cum illis habent, vt ſint collatiua gratiæ.

Non ſunt pura ſigna. 232. Deducitur 3. Rectè hac nostra ratione ſaluari, quòd ſacramenta non ſint pura ſigna, ſed veræ ac reales cauſæ morales gratiæ. Nam pura ſigna nullo pacto mouent, ne incompletè quidem, voluntatem premiantis, vti mouent ſacramenta voluntatem Dei per incompletam bonitatem moralem ex obiecto honesto, implicitè ſaltem intento, refuſam, quam bonitatem neceſſariò requirunt vt valida ſint. Hanc moralem motionem non ſaluant, qui ea tantùm cauſare dicunt ad instar chyrographi, aut regiarum litterarum, vel crumenæ pretium continentis.

233. Ad primum fundamentum primæ ſententiæ Reſp. præcitatas authoritates intelligendas eſſe de cauſalitate morali: Nam eodem modo loquuntur de Paſſione Christi, quæ, teſtibus aduerſarijs, non eſt niſi moralis cauſa nostræ ſalutis. *Ad 1. primæ ſent. n. 177.*

234. Per idem patet ad ſecundum, nam ſufficit cauſalitas moralis ad verificandas formas ſacramentorum, ſicut verè dicitur Paſſio & ſanguis Christi emundare & lauare nos à peccatis, & pecunia redimere nos à captiuitate.

235. Ad tertium nego ſequelam: quia ſignum nec phyſicè, nec moraliter continet aliquid, ratione cuius poſſit inclinare voluntatem agentis ad conferendum effectum: ſacramenta verò continent bonitatem; ſaltem incompletam, ex obiecto honesto refuſam, merito cuius mouere poſſunt voluntatem Dei ad gratiam ritè ſuſcipientibus conferendam.

236. Ad 4. nego Antecedens: Nam humanitas Christi ſolùm moraliter & impetratoriè miracula patrabat, vt fuſè tomo præcedente diſp. 22. Concilium autem intelligitur de influxu morali, qui eſt vera & propria cauſalitas, vt probatum eſt. Neque neceſſarium eſt, vt verbum, *influit*, intelligatur de cauſalitate phyſica, cùm æquè benè intelligi poſſit de morali: præſertim, cùm idem Concil. eadem ſeſſ. c. 7. expreſsè dixerat, Christum ad nostram iuſtificationem concurrere vt cauſam meritoriam.

237. Ad 5. nego, priuationem gratiæ, in qua originale peccatum formaliter conſiſtit, phyſicè cauſari ab Adamo, ſed tantùm moraliter.

238. Ad 6. Nego conſequentiam: Nam ignis tartareus non eſt aptus cauſare moraliter pœnam damnatorum, eſt autem aptus illam cauſare phyſicè. Nam cauſare moraliter, eſt inclinare voluntatem alterius, vel propter bonitatem ad præmium, vel propter malitiam ad pœnam inferendam; ignis autem nullam habet malitiam, propter quam Deum moueat ad pœnam damnatis inferendam, nam hæc tantùm eſt in peccatis, quæ damnati commiſerunt, propter quam Deus moraliter mouetur ad inferendam illis pœnam.

239. Ad 7. Nego ſequelam. Nam Circumciſio non erat cauſa moralis, ſed pura conditio, ſine qua Deus gratiam non contuliſſet, eò quòd illa nondum erat à Christo in instrumentum ſuæ Paſſionis aſſumpta.

240. Ad 8. Nego antecedens: etenim ad dignitatem ſacramentorū magis facit, quòd cauſent moraliter, quàm quòd cauſent phyſicè. Nam cauſa moralis cauſat per intrinſecam bonitatem. Vnde non quodlibet ens aptum eſt ad hanc cauſalitatem, ſed ſolùm quod fundatur in aliqua morali honeſtate: cauſa autem phyſica cauſat per phyſicam potentiam, quæ reperiri poteſt in ente imperfectiſſimo, & de ſe malo, nam ad talem cauſalitatem Deus vti poteſt etiam actu peccaminoſo.

241. Ad

Digitized by Google

241. Ad 9. Reſp. negando ſequelam. Ad cuius probationem negandũ eſt, verba malefici eſſe cauſam moralem reſpectu effectuum, quos dæmon ad prolationem illorum ex pacto operatur; ſed eſſe puram conditionem. Ratio, quia in verbis malefici nulla eſt virtus intrinſeca mouens dæmonem ad huiuſmodi effectus cauſandos, vti eſt in ſacramentis virtus ſaltem inchoata mouens Deum ad gratiam conferendam. Cæterùm de ratione cauſæ moralis, vt condiſtinctæ à purâ conditione, eſt, mouere agens ad effectum cauſandum per intrinſecam virtutem in ſe exiſtentem. Maior patet: quia dæmon non mouetur ad tales effectus operandos propter verba ipſa malefici, ne partialiter quidem & inadæquatè, vti mouetur Deus ab honeſtate actionis ſacramentalis ad gratiam conferendam, ſed propter alia motiua: vnde verba ſunt tantùm conditio.

242. Dices, moueri dæmonem à verbis malefici, quatenus huiuſmodi verba includunt obiectiuam malitiam, cùm non operentur, niſi vt prolata ſaltem ex implicito pacto dęmonis. Reſp. negando aſſumptum: nam etiamſi talia verba proferrentur ex bono fine, taliſque prolatio haberet obiectiuam honeſtatem, adhuc dæmon ad prolationem illorum operaretur effectus, vt aliquando experientia compertum eſt: quod eſt euidens ſignum, dæmonem non moueri ex obiectiua malitia talium verborum: alioqui quando illa proferrentur ex recto fine, nõ poſſet dæmon moueri ad tales effectus cauſandos.

243. Cæterùm S. Thom. nonnulli explicant de cauſalitate morali: ſed falsò, quia cùm ipſe ad hanc cauſalitatem ſaluandam, ponat virtutem quandam ſpiritualem tranſeuntem, à Deo ſacramentis impreſſam, ad inſtar motus artificioſi, qui ab artifice inſtrumento imprimitur, vt ratione illius fiat productiuum operis artificioſi, vt conſtat ex 3. parte q. 62. art. 4. & quæſt. 66. art. 1. intelligi non poteſt de cauſalitate morali, quia cùm hæc virtus ſit phyſica, & ab ipſo ponatur ad cauſandam gratiam, vt inſtrumentum Dei, non poteſt poni ad cauſandam illam moraliter, ſed phyſicè, vti etiam conuincit exemplum inſtrumenti artificialis, quo ſemper vtitur.

S. Thomas. ſenſit gratiam phyſicè cauſari à ſacramentis.

DISPVTATIO V.

De potentia Obedientiali.

1. HANC potentiam hoc loco explicare tenentur, non modò qui contra nos docent, ſacramenta nouę legis phyſicè cauſare gratiam; cùm enim ſacramenta, vtpote res ſenſibiles & materiales, nõ habeant ex ſe vim phyſicè producendi gratiam; cumque nulla cauſa cauſare poſſit ſine aliqua virtute cauſatiua, explicare coguntur, quæ, qualiſque ſit hæc virtus phyſicè cauſatiua gratiæ in ſacramentis: verùm etiam illam explicare tenentur ij, qui nobiſcum ſentiunt; ſacramenta eſſe veras cauſas morales gratiæ. Nam cùm etiam in cauſa morali ſupponi debeat vis aliqua moraliter inclinatiua voluntatis alterius; cumque ſacramenta non ſemper habeant hanc vim, quâ moraliter mouere valeant diuinam voluntatem ad gratiam ſupernaturalem retribuendam, explicandum eſt, vnde hæc vis in ſacramenta deriuetur: quæ etſi ſufficienter, quantum ad præſentem difficultatem attinet, præcedente diſp. explicata videatur, quia tamen plena notitia huius rei perneceſſaria eſt ad plurimas, grauiſſimaſque Theologiæ difficultates enodandas, operæ pretium duxi, vniuerſalem de ea hîc attexere diſputationem.

SECTIO I.

An in rebus creatis detur potentia obedientialis, & quid illa ſit?

2. NOmine potentiæ obedientialis, cum Scholaſticis intelligimus potentiam, per quam creatura nata eſt obedire ſuo creatori in ordine ad effectus naturæ vires excedẽtes: vnde malè Aureolus in 1. diſt. 42. ar. 3. *§. in ſecunda inquiſitione*, potentiam obedientialem confundit cum obiectiua, qua creatura dicitur eſſe in potentia obiectiua, antequam ſit, nam hæc non eſt potentia aliqua realis, propter quam creatura cooperari valeat Deo ad effectus naturæ vires excedentes, cùm omnis potentia realis fundari debeat in entitate reali: Creatura autem antequam ſit, nullam habet entitatem realem, adeoque nullam realem potentiam, ſed puram non repugnantiam ad eſſendum. Hoc prænotato,

Quid ſit potentia obedientialis.

Aureolus.

3. PRIMA ſententia negat, dari huiuſmodi potentiam obedientialem in creaturis, per quam natæ ſint poſitiuè obedire Deo ad concauſandos effectus naturæ vires excedentes: Eſt Aureoli loco præcitato, vbi docet, potentiam obedientialem in creatura non eſſe propriè dictam potentiam, ſed ſimilitudinariè & metaphoricè, cùm non conſiſtat in aliquo poſitiuo, per quod apta ſit poſitiuè cooperari

Aureolus.

Deo,

Digitized by Google

Deo, ſed in purâ negatione reſiſtentiæ, per quam apta eſt non reſiſtere Deo operanti. Probat 1. Omnis creatura antequam ſit, dicitur in potentia obedientiali ad eſſendum, cùm tamen talis potentia non ſit aliquid poſitiuum, ſed pura negatio repugnantiæ: ergo neque potentia, quâ creatura dicitur obedire Deo operanti, eſt aliquid poſitiuum, ſed pura negatio reſiſtentiæ. Secundò, ſi hæc potentia obedientialis eſſet aliquid poſitiuum in creatura, cùm hoc poſitiuum ſit etiam creatura, fundaret etiam potentiam obedientialem poſitiuam, & hæc, cùm etiam ſit creatura, fundaret aliam potentiam obedientialem, & ſic in infinitum. Vnde infert, nunquam creaturas exequi effectiuè imperium Dei, cùm aliquid circa illas ſupra naturæ leges Deus operatur, ſed Deum ipſum per ſuam potentiam actiuam. ſuum imperium exequi circa creaturas, quæ ſibi obedire dicuntur.

Scotus.
Fundam.

4. Secvnda ſententia negat, in creatura eſſe potentiam obedientialem in ordine ad actum, aut formam receptibilem, ſed ſolùm in ordine ad agens ſupernaturaliter operans: Eſt Scoti in prologo q. 1. §. *Ad quæſtionem igitur.* & ad argumenta principalia. Fundamentum ipſius eſt: omnis potentia comparata ad actum, aut eſt naturalis, ſi reſpiciat illum vt perfectiuum ſui; aut violenta, ſi vt deſtructiuum; aut neutra, ſi neque vt perfectiuum, neque vt deſtructiuum ſui illum reſpiciat. Comparata verò ad agens, vel eſt naturalis, ſi reſpiciat illud vt naturaliter impreſſiuum formæ; vel obedientialis, ſi vt ſupernaturaliter productiuum actus: velut potentia receptiua beatitudinis comparata ad actum ipſum beatitudinis, eſt naturalis, quia reſpicit illum, vt perfectiuum ſui; comparata verò ad Deum, eſt obedientialis, quia reſpicit illum, vt ſupernaturaliter impreſſiuum talis actus: datur igitur potentia obedientialis reſpectu Dei ſupernaturaliter agentis, non autem reſpectu actus receptibilis.

5. Confirmatur quæuis potentia naturaliter inclinat ad ſuam perfectionem, & quò maior eſt perfectio, eò magis ad illam inclinat: ergo maximè ad ſupernaturalem, quæ eſt omnium maxima: ergo reſpectu perfectionis ſupernaturalis receptibilis non datur potentia obedientialis. Vnde Auguſt. lib. 1. de prędeſtinatione Sanctorū c. 5. *Poſſe*, inquit, *habere fidem, ſicut poſſe habere charitatem, natura eſt hominum: habere autem fidem, quemadmodum habere charitatem, gratia eſt fidelium.*

Auguſtin.

6. Tertia ſententia affirmat, dari potentiam obedientialem non tantùm negatiuam non reſiſtendi imperio Dei, ſed etiam poſitiuam, non modò in ordine ad Deum ſupernaturaliter operantem; ſed etiam in ordine ad formas ſupernaturales receptibiles: Eſt S.Th. 3. p. q. 1. ar. 3. ad 3. & q. 11. art. 1. & de potentia q. 1. art. 3. ad 1. & q. 6. art. 1. ad 18. & 1. diſt. 42. ar. 2. ad 4. Palud. in 4. diſt. 49. q. 8. art. 2. Capr. q. 2. prologi ad 1. contra 6. concl. & in 1. diſt. 42. art. 1. concl. 4. Caiet. 1. p. q. 1. art. 1. §. *Ad euidentiam*, & 3. p. q. 13. art. 2. §. *Ad euidentiam*, & q. 62. ar. 4. & 78. art. 4. & in opuſculis tom. 3. tract. 3. q. 2. Ferrar. 1. contra Gent. cap. 5. circa finem, & 3. contra Gent. c. 156. §. *Ad euidentiam:* Marſil. in 4. q. 13. ar. 1. Corollario poſt 3. concl. dubij incidentis: Gabr. in 4. diſt. 1. q. 1. ad 3. dub. 2. ante medium. Bannez 1. p. q. 12. ar. 1. dub. 1. ad 2. in fine: Suar. 3. p. tom. 1. diſp. 31. ſect. 6. Vaſq. 1. p. diſp. 176. c. 3. & 3. p. tom. 2. diſp. 132. c. 3. & ferè omnium recentiorum.

S. Thomas.
Capreolus.
Caietan.
Ferrarienſ.
Marſil.
Gabriel.
Bannez.
Suarez.
Vaſquez.

De fide eſſe, dari potentiam obedientialem ad omne non implicans.
Eccleſ. 42.
Matth. 8.

7. Dico 1. Datur in creaturis potentia ad nutum & imperium creatoris obeditiua in ordine ad omne id, quod contradictionem non inuoluit. In hac aſſertione conueniunt omnes, quam cenſeo de fide, ex illo Eccle. 42. in fine: *Omnia obediunt ei:* & Matt. 8. *Qualis eſt hic, quia venti & mare obediunt ei:* In quem locum Hieron. *Ex hoc*, inquit, *loco intelligimus, quod omnes creaturæ ſentiant creatorem, quas enim increpauit, & quibus imperauit, ſentiunt imperantem, non errore hæreticorum, qui omnia putant animantia, ſed Maieſtate conditoris, quæ apud nos inſenſibilia, illi ſenſibilia ſunt.* Origenes Homi. 6. in diuerſos ad finem; *hi qui prudentia & intellectus expertes ſunt, inclinantur iubenti, quibus neque loquela, neque ſermo, obediunt.* Hanc veritatem exemplis & ratione fusè probat Auguſt. lib 9. in Geneſim ad litteram c. 17. & 18. *Omnis*, inquit, *iſte naturæ vſitatiſſimus curſus habet quaſdam naturales leges ſuas, ſecundùm quas & ſpiritus vitæ, qui creatus eſt, habet quoſdam appetitus ſuos determinatos quodammodo, quos etiam mala voluntas non poſſit excedere; Et elementa mundi huius corporei, habent definitam vim qualitatemq́ue ſuam, quid vnumquodque valeat, vel non valeat. quid de quo fieri poſſit, vel non poſſit. Ex his veluti primordijs rerum, omnia quæ gignuntur, ſuo quoque tempore exortus proceſſusque ſumunt, fineſque & deceſſiones ſui cuiuſque generis. Vnde fit vt de grano tritici non naſcatur faba, vel de faba triticum, vel de pecore homo, vel de homine pecus: ſuper hunc autem modum curſumq́ue rerum naturalem poteſtas creatoris habet apud ſe poſſe de his omnibus facere aliud, quàm eorum quaſi ſeminales rationes habent, non tamen id, quod in eis poſuit, vt de his fieri vel abſque ipſo poſſit. Neque enim potentia temeraria, ſed ſapientia virtute omnipotens eſt. Et hoc de vnaquaque re in ſuo tempore facit, quod ante in ea fecit, vt poſſit. Alius ergo eſt rerum modus, quod illa herba ſic germinat, illa ſic. illa ætas parit, illa non parit, homo loqui poteſt. pecus non poteſt. horum & talium modorum rationes non tantùm in Deo ſunt, ſed ab illo etiam rebus creatis indita, atque concreata. Vt autem lignum de terra exciſum, aridum perpolitum ſine radice vlla, ſine terra, & aqua repentè floreat, & fructum gignat, vt per iuuentam ſterilis fœmina in ſenectute pariat, vt aſina loquatur, etſi quid huiuſmodi eſt, dedit quidem naturis, quas creauit, vt ex eis & hæc fieri poſſent, neque enim ex eis, vel ille faceret, quod ex eis fieri non poſſe. ipſe præfigeret, quoniam ſeipſo, non eſt nec ipſe potentior, veruntamen alio modo dedit, vt non hæc haberent in motu naturali, ſed in*

S. Hieron.
Origenes.
S. Auguſt.

eo, quo

eo, quo ita creata eſſent, vt eorum natura voluntati potentiori amplius ſubiaceret. Habet ergo Deus in ſeipſo abſconditas quorumdam factorum cauſas, quas rebus conditis non inſeruit eaſque implet, non illo opere prouidentiæ, quo naturas ſubſtituit, vt ſint, ſed illo, quo eas adminiſtrat, vt voluerit, quas vt voluit, condidit. Hæc Aug. quæ non minùs eleganter, quàm profundè potētię obedientialis naturā exprimunt & declarant.

8. Fundamentum aſſertionis eſt: datur in Deo potentia imperatiua in ordine ad omne id, quod contradictionem non inuoluit: ergo datur in creaturis potentia executiua in ordine ad omne id, quod contradictionem non implicat, atque adeo potentia ad nutum & imperium creatoris obeditiua. Antecedens patet: nam Deus habet perfectiſſimum dominium ſupra omnes creaturas: ergo illis imperare poteſt, quidquid contradictionem nō implicat. Conſequentia verò probatur. Nam creatura eſt perfectè ſubiecta Deo: ergo exequi poteſt quidquid ſibi à Deo imperatur, quod contradictionem non inuoluit.

Eſt vera potentia.

9 Dico 2. Potentia obedientialis eſt vera & propria, nō metaphorica potentia. Hanc etiam puto de fide: De fide namque eſt, humanum arbitrium diuina gratia motū atque excitatum actiuè cooperari ad ſuam ipſius iuſtificationem, vt definiuit Trident. ſeſſ. 6. c. 5. & Can. 4. Sed ad ſuam iuſtificationem non concurrit vt potentia naturalis, quippe quod concurrit vt eleuatum à gratia ad opus, quod naturæ viribus attingere non poſſet, vt idem Concil. Can. 2. & 3. docet: ergo vt potentia obedientialis: ergo potentia obedientialis eſt vera & propria, non metaphorica potentia. Poſterior conſequentia conſtat, quia non poteſt non eſſe vera & propria potentia, quę actiuè concurrit ad effectum, ad quem eleuatur. Prior probatur: nam ea omnis potentia, quæ ad effectum attingendum eget peculiari virtute & auxilio ſibi indebito, vti ex citato Concilio, eget humanum arbitrium ad ſuam ipſius iuſtificationem, dicitur obedientialis; quia cùm nequeat eſſe naturalis, nam hæc ſine virtute & auxilio ſibi indebito attingit effectum; nec violenta, nam hæc comparatur ad effectum, vt ad deſtructiuum ſui, iuſtificatio autē eſt maximè perfectiua hominis; Nec neutra, nā neque hæc cōparatur ad effectum vt perfectiuū ſui, neceſſariò erit obediētialis, cùm non ſit excogitabilis alia potentia.

Concilium Tridentin.

10. Confirmatur: nam anima non modo actiuè concurrit per intellectum & voluntatem ad actus ſupernaturales fidei, ſpei, charitatis, & viſionis beatæ, ſed etiam ſubiectiuè ad eoſdem ſuſtentandos: ergo potentia obedientialis non modò eſt vera & propria potentia actiua, ſed etiam ſuſtentatiua.

Potentia obedientialis poſitiua virtus.

11. Dico 3. Potentia obedientialis non eſt ſola non repugnantia ad reſiſtendum imperio Dei, ſed poſitiua virtus, in ſuo genere cooperans omnipotētiæ Dei. Sequitur ex pręcedente aſſertione. Etenim ſi hęc potentia actiuè & ſuſtentatiuè cooperatur Deo, iuſtificanti hominē per dona ſupernaturalia; non poterit formaliter conſiſtere in ſola non repugnantia, quæ nequit eleuari ad agendum, vel ſuſtentandum. Idque confirmat Auguſtini exemplum de ligno arido ſine radice, & aqua florente fructumque gignente: nam cùm florere, fructumque gignere, ſit actiuè florere, fructuſque producere, alioqui non tam florere, fructuſque gignere, quàm floridum fieri, fructuſque recipere dici deberet, non poteſt per ſolam non repugnantiam hæc præſtare.

Auguſtin.

12. Dico 4. Hęc potentia non ſolùm eſt reſpectu Dei ſupernaturaliter operantis, ſed etiam reſpectu formæ ſupernaturaliter receptibilis. Eſt S. Th. q. 1. de potentia ar. 3. ad 1. *In creaturis*, inquit, *diſtinguuntur duplex potentia vna naturalis ad proprias operationes, vel motus; alia obedientia dicitur ad ea, quæ à Deo recipiunt.* Et colligitur ex citato teſtimonio Auguſt. in quo quæ in creatura ſupra vſitatum rerū curſum fiunt, ea dicuntur nō haberi in motu naturali ipſius creaturæ; haberentur autem in motu naturali creaturæ, ſi ad ea naturalem potentiam haberet.

Etiam reſpectu formæ ſuper naturaliter receptibilis. S. Thom.

Auguſtin.

13. Fundamentum aſſertionis eſt: quoniā potentia naturalis eſt tantùm ad ea, quæ natura proprijs viribus cum ſolo generali concurſu ſibi debito conſequi poteſt: nequit igitur ad eas formas comparari vt naturalis potētia, quas proprijs viribus cum ſolo generali concurſu conſequi non poteſt. Antecedens probatur: tum quia naturalis potentia dicitur, quæ ſuapte natura commenſurata eſt formæ, ad quam naturaliter inclinat: tum quia actus ſupernaturalis reſpicit ſubiectum vt perfectio excedens illud; ideò enim dicitur ſupernaturalis, quia eſt ſupra naturam, & capacitatem illius: ergo è conuerſo, ſubiectum reſpicit illum vt perfectionem excedentem propriam capacitatem: ergo nequit reſpicere illum, vt potentia naturalis reſpicit ſuū actum naturalem: nam hæc mutuo ſeſe reſpiciunt vt perfectiuum & perfectibile in eodem ordine, tum quia, ex Ariſtotele 3. de anima c. 5. omnipotentiæ naturali reſpōdet aliqua potētia actiua naturalis, à qua poſſit ad actum reduci: atqui nulla datur potētia actiua naturalis, quæ creaturam reducere valeat de potentia ad actus ſupernaturales: ergo nulla datur potētia paſſiua naturalis ad actus ſupernaturales.

Ariſtoteles

14. Confirmatur: quia non ſolùm datur potentia obedientialis paſſiua ad recipiēdam formam ſupernaturalem, ſed etiam obedientialis actiua ad producendum actum ſupernaturalem vnà cum Deo ſupernaturaliter cooperante, vt conſtat ex ſecunda aſſertione: ſed potentia obedientialis actiua non ſolùm eſt reſpectu Dei ſupernaturaliter cooperātis, ſed etiam reſpectu actus ſupernaturaliter à creatura cooperabilis: ergo potentia obedientialis paſſiua non ſolùm erit reſpectu Dei ſupernaturaliter agentis, ſed etiam reſpectu formæ ſupernaturalis receptibilis.

15. *Obijcies* 1. Potentia obeditiua correlatiuè reſpicit potentiam imperatiuam, nā ab ea formaliter ſpecificatur, eiuſque imperium exequitur: atqui potentia imperatiua non eſt

Digitized by Google

in forma receptibili, ſed in agente formam exequendam imperante: igitur potentia obedientialis in creatura non eſt reſpectu formæ receptibilis, ſed reſpectu Dei formam ſupernaturalem exequendam imperantis.

Potentia obedientialis duo importat.

16. Reſp. Potentia obedientialis duo importat in creatura, & innatam promptitudinem ad exequendum imperium Dei, & ſimul improportionem ad actum imperatum exequendum. Eſto igitur ratione primi reſpiciat tantùm Deum imperantem: ratione tamen ſecundi reſpicit etiam actum imperatum, ad quem exequendum eget peculiari eleuatione ſibi indebita.

17. *Obÿcies* 2. Accidens ſupernaturale naturaliter non obedientialiter reſpicit ſubiectum naturale: ergo pariter ſubiectum naturale naturaliter, non obedientialiter reſpicit accidens ſupernaturale. Antecedens patet: nam omne accidens eſſentialiter, adeoque naturaliter reſpicit aliquod ſubiectum: nequit autem accidens ſupernaturale reſpicere ſubiectum ſupernaturale, quia hoc non datur nec dari poteſt, vt ſuppono ex primo tomo diſp. 9. ſect. 6. ergo ſubiectum naturale. Conſequentia primi enthimematis probatur; quia cùm informatiuum & informabile ſint correlatiua, debent ſibi mutuo correſpondere: igitur ſi datur informatiuum naturale, dari debet etiam informabile naturale.

Accidens ſupernaturale naturaliter reſpicit ſubiectum naturale, non contrà.

18. Reſp. Negando conſequentiam, etenim poteſt, quod eſt ſuperioris ordinis, naturaliter reſpicere, quod eſt ordinis inferioris: potentia enim Dei, quæ eſt ſupremi ordinis, naturaliter reſpicit quodcumque creatum infimi ordinis: & potentia intellectiua ſuperior, naturaliter reſpicit obiectum potentiæ viſiuæ inferioris: non poteſt autem quod eſt inferioris ordinis naturaliter reſpicere, quod eſt ſuperioris ordinis, quia ſuperius poteſt eminenter continere inferius; non contrà. Ad probationem autem Reſp. Informatiuum ſupernaturale & informabile naturale eſſe correlatiua, non eiuſdem, ſed diuerſi ordinis: nam vnum eſt informatiuum naturale, alterum informabile obedientiale: accidens enim ſupernaturale eſt naturaliter informatiuum ſubiecti naturalis; ſubiectum verò naturale non naturaliter, ſed obedientialiter eſt informabile ab accidente ſupernaturali: quemadmodum per aduerſarios potentia paſſiua & actiua naturalis creaturæ, & actiua ſupernaturalis Dei, ſunt correlatiua non eiuſdem, ſed diuerſi ordinis, obedientialis vna, natutalis altera.

16. Ad primum Aureoli, nego conſequentiam: nam creatura, antequam ſit, vti nullam habet entitatem, ita nullam realem potentiam: poſtquam autem eſt, ſicut habet realem entitatem, ita realem potentiam ad cooperandum Deo ſupernaturaliter agenti.

20. Ad ſecundum, negatur Conſequentia: nam vel potentia obedientialis non diſtinguitur ab entitate creaturæ: & tunc ſicut creatura per ſeipſam obedientialiter reſpicit Deum ſupernaturaliter agentem; ita non ſequitur, quòd potentia vna obedientialis fundet aliam; ſed ſolùm, quòd quælibet creatura ſe ipſa ſit potentia obedientialis. Vel diſtinguitur ab entitate craturæ: & neque tunc ſequitur, quòd ſi creatura fundet potentiam obedientialem ad Deum, quòd vna potentia obedientialis fundet aliam potentiam obedientialem: quia vna ratio formalis non eget alia ratione formali eiuſdem generis, vt fiat talis, cùm ſit per ſeipſam formaliter talis: cùm igitur potentia obedientialis ſeipſa obedientialiter reſpiciat Deum ſupernaturaliter operantem, non eget alia potentia, qua obedientialiter reſpiciat Deum ſupernaturaliter operantem.

21. Ad fundamentum Scoti, nego antecedens: nam præter potentias aſſignatas, datur obedientialis ad actus ſupernaturales. Ad confirmationem, concedo antecedens de perfectione commenſurata naturæ; quia cùm naturalis inclinatio ſit propenſio naturæ ad bonum ſibi commenſuratum, non poteſt ſe extendere ad bonum excedens naturam: nego autem de perfectione excedente naturam. Neque Auguſtinus eſt contra nos: quia licet hæc potentia non ſit naturalis terminatiuè, quia vt ſic reſpicit terminum ſupernaturalem; eſt tamen naturalis ſubiectiuè, quia fundatur in ipſa natura rei creatę, vt infrà oſtendam.

Explicatur Auguſtinus.

SECTIO II.

An potentia obedientialis reperiatur in omni genere cauſæ?

22. PRIMA ſententia affirmat, reperiri tantùm in genere cauſæ materialis: eſt Zumel tomo 3. variarum diſputationum, diſp. 1. concl. 2. & aliquorum Thomiſtarum. Fundamentum eſt: quia obedire opponitur imperare: ſed imperare, eſt agere; ergo obedire, eſt pati: igitur potentia obedientialis, quæ opponitur potentiæ imperatiuæ, eſt tantùm paſſiua.

Zumel.

23. SECVNDA ſententia docet, illam reperiri in ſolo genere cauſæ efficientis: eſt Vaſquez 1. p. diſp. 176. in fine. Fundamentum ipſius eſt. Potentia obedientialis eſt, per quam creatura à Deo aſſumitur vt inſtrumentum ad aliquid cauſandum: in ſolo autem genere cauſæ efficientis creatura à Deo aſſumi poteſt vt inſtrumentum ad aliquid cauſandum: igitur in ſolo genere efficientis reperitur potentia obedientialis. Minor probatur: nam nec materia aſſumi poteſt ad recipiendum, nec forma ad informandum vt inſtrumentum: quoniam aſſumi vt inſtrumentum, eſt aſſumi ad cauſandum in virtute ipſius aſſumentis, tanquam principalis cauſæ: ſed materia & forma ſunt primæ ac principes cauſæ in ſuo genere: igitur nequeunt aſſumi ad cauſandum vt inſtrumenta Dei aſſumentis.

Vaſquez.

Bannez. Cabrera.

24. Tertia ſententia ait, reperiri in genere cauſę materialis & efficientis: eſt Bannez 1. part. quæſt. 12. art. 1. dubio 1. ad 2. in fine, Cabreræ 3. part. quæſt. 1. art. 1. diſp. 6. dub. 6. §. 3.

Suarez.

25. Quarta ſententia aſſerit, reperiri in genere cauſæ materialis, formalis, & efficientis: eſt Suarez 3. part. tomo 1. diſp. 31. ſect. 5. §. *Dicendum ergo videtur. Quæ ſententia eſt omnium probabiliſſima*, ſi addatur etiam genus cauſæ meritoriæ.

Potentia obedientialis reperitur & in genere cauſæ materialis;

26. Probatur 1. de cauſa materiali. Omnes res creatæ ſunt perfectè ſubiectæ Deo; ergo per ſe aptę ſunt recipere quemcumque effectum excedentem propriam naturam, vt conſtat de anima rationali recipiente dona ſupernaturalia. Confirmatur: recipere obedientialiter, eſt recipere aliquid quod à ſe nō exigitur; nam recipere obedientialiter opponitur recipere connaturaliter, quod eſt recipere aliquid ſibi commenſuratum & debitum.

27. Probatur 2. de cauſa formali: tum quia poteſt forma aſſumi ad informanda plura ſubiecta, & corpus ad occupanda plura loca, & anima ad informandum maius corpus, quàm ex ſe apta eſt informare. Tum quia ſi vera eſt opinio, poſſe ſuppoſitum creatum alienam naturam ſuppoſitare, poſſet ſuppoſitum humanum eleuari ad ſuppoſitandam naturam Angelicam: ſed informare plura, maius, aut nobilius ſubiectum, quàm forma ex ſe nata eſt informare, eſt obedientialiter informare, quia eſt informare ſupra naturalem exigentiam.

Non ſemper vt inſtrumentum.

28. Neque eſt neceſſe, vt ſemper potentia obedientialis reſpectu effectus, ad quem aſſumitur, comparetur vt inſtrumentum, quippe quæ comparari poteſt vt cauſa principalis de ſe improportionata, vt ipſemet Vaſquez citata diſp. nu. 17. concedit de intellectu & voluntate reſpectu viſionis & amoris beatifici, ad quos actus ratione intellectionis & volitionis vitalis tales potentiæ comparantur vt principes cauſæ. Ratio verò eſt: quia potentia obedientialis non repugnat cum cauſa principali: eſt enim potentia obedientialis capacitas ad effectum indebitum, ad quem naturalem propenſionem non habet: cauſa verò principalis eſt, quæ in eo genere non habet priorem, in cuius virtute ad cauſandum nitatur, ſed ipſa eſt in eo genere prima: non repugnat autem, vt aliqua cauſa ſit in aliquo genere cauſandi prima, & nihilominus naturalem propenſionem cum effectu, ad quem cauſandum eleuatur, non habeat: quod proprium eſt earum cauſarum, quæ ſe ipſis immediatè cauſent, quales ſunt cauſæ materialis & formalis. Nam quatenus ſe ipſis immediatè cauſant, non nituntur in cauſando virtute alterius: quatenus verò cauſant effectum, ad quem natutalem inclinationem non habent, obedientialiter cauſant.

Vaſquez.

29. *Obijcies* 1. Semper materia & forma cauſant ſecundùm exigentiam naturalem; implicat namque materiam recipere, vel formam informare, niſi ad quod habet naturalem exigentiam & inclinationem. Confirmatur, quia materia recipit ſeipſa; forma ſeipſa informat: ergo nequeunt ad recipiendum, & informandum eleuari. Conſequentia probatur, quia eleuari addit rei eleuabili vltra propriam entitatem auxilium indebitum, quo res fiat potens ad cauſandum illum, quem propria virtute nō poſſet: ſed materia & forma ſeipſis cauſant, nullo medio auxilio indebito: ergo.

Eleuatio non neceſſariò addit auxilium indebitum?

30. Reſp. Nego Antecedens, eiuſque probationem: & ad confirmationem negatur conſequentia. Ad cuius probationem dico, eleuationem addere rei eleuabili vel auxilium indebitum, vt in cauſa efficiente, vel formā aut ſubiectum indebitum, vt in cauſa materiali & formali. Eſto igitur materiæ, quando eleuatur ad recipiendam formam ſupernaturalem, non addatur auxilium indebitum, quo formaliter recipiat, additur tamē illi forma indebita, quā recipit, dum eleuatur ad recipiendum id, ad quod ſuapte natura non eſt ordinata: ſimiliter cùm forma eleuatur ad ſubiectum indebitū, vel ad informandum modo indebito, additur illi nō auxilium, quo formaliter & immediatè informet, cùm ſeipſa immediatè informet; ſed ſubiectum, vel modus informandi indebitus, ad quod, vel ad quē non eſt ſuapte natura ordinata. Eleuatio igitur ſupra entitatē rei eleuabilis addit aliquid indebitum, ſiue illud ſit auxilium, ſiue quodcunque aliud, ad quod nō eſt res, quę eleuatur, ſuaptè natura ordinata.

Etſi id dici poſſit.

31. Quanquam dici poteſt, quod etiam materię & formę, cùm eleuantur, addatur auxiliū indebitum, nempe ipſe concurſus, ſeu vnio ſuſtentatiua in materia, & cōcurſus ſeu vnio informatiua in forma, per quam tanquā per cauſalitatem tam illa recipit formā ſibi indebitā, quàm hæc informat ſubiectū ſibi improportionatū. Neque propterea ceſſant eſſe cauſæ principales in ſuo genere: quia nec materia in ſuſtentando, nec forma in informando nititur virtute Dei vt principialis ſuſtentantis atque informantis, quia Deus in hoc auxilio præſtādo, non concurrit cū materia vel forma in genere cauſæ materialis, vel formalis, ſed efficiētis tantùm. Vnde licet materia & forma in virtute huius concurſus indebiti cauſent effectū, ad quem eleuantur, non tamen cauſant in virtute illius vt materialis, aut formalis cauſalitatis Dei, ſed vt efficientis tantùm: nam eadem vnio eſt materialis, aut formalis cauſalitas materiæ & formæ, & ſimul efficientis cauſalitas reſpectu Dei: eandem enim ipſam cauſalitatem ſupernaturalem reſpectu formæ indebitæ materia recipit & cauſat in ſuo genere vt cauſa principalis.

32. Dices. Materia & forma vt eleuatę, cauſant effectū in virtute auxilij ſibi indebiti: ergo cauſant vt inſtrumēta. Reſp. Negatur conſequentia: quia non cauſant in virtute auxilij vt cauſæ principalis, ſed vt cauſalitatis materialis vel formalis, efficienter tantùm à Deo productę: cauſare autem in virtute auxilij, nō vt cauſæ ſed vt cauſalitatis materialis aut formalis, non eſt cauſare vt inſtrumentum, quia inſtrumētum eſt tantùm per ordinem ad cauſam

ſam principalem, non ad cauſalitatem propriam, quam etiam in ſuo genere materia & forma principaliter cauſant: ſiquidem in ea materialiter aut formaliter cauſando non nituntur virtute aliena, ſed propria.

33. *Obijcies* 2. Anima informata gratia habituali connaturaliter recipit habitus infuſos: ſicut & forma habens duas vniones, connaturaliter informat duo ſubiecta: ergo non datur potentia obedientialis in genere cauſæ materialis & formalis. Reſp. Negatur conſequẽtia: nam eſto & anima informata gratia, connaturaliter recipiat habitus ſupernaturales & forma habens duas vniones, cõnaturaliter informet duo ſubiecta: nego tamen, vel animam connaturaliter recipere gratiam, vel formam duas vniones: nam potentia obedientialis nõ eſt, vt poſita intrinſeca eleuatione, creatura obedientialiter operetur: ſed potentia obdiẽdientialis eſt ad ipſammet eleuationem, quam creatura ſuapte natura non poſtulat, licet ea poſita connaturaliter operetur effectum, ad quem vt eleuata intrinſecè ordinatur: vt cõſtat de cauſa efficiente, quæ eleuata per habitũ intrinſecum, connaturaliter producit actum ſupernaturalem, ad quem per habitum ipſum intrinſecè ordinatur, licet habitum ipſum obedientialiter recipiat.

34. Inſtabis. Nunquam materia & forma attingunt effectus, ad quos eleuantur obedientialiter, ſed connaturaliter: quia ad nullum effectum vel recipiendum, vel præſtandum eleuari poſſunt, quin priùs ratione eleuentur per concurſum vnitiuum indebitum, per quem non obedientialiter, ſed connaturaliter attingunt effectum. Reſpond. 1. Hanc difficultatem non eſſe propriam cauſę materiali & formali, ſed etiam efficienti: nam etiam efficiens vt attingat effectum excedentem propriam virtutem, debet priùs ratione eleuari per actiuũ cõcurſum ſibi indebitum, per quẽ non obedientialiter, ſed connaturaliter attingit effectum.

35. Reſp. 2. Negando Antecedens: nam eſto cauſa materialis aut formalis, vel etiam efficiẽs, ratione concurſus, & vt *Quo*, non attingat effectum, ad quem eleuatur obedientialiter: ratione tamen ſui, & vt *Quod* attingit tam concurſum, quàm terminum concurſus, ad quem eleuatur, obedientialiter: quia vt ſic tam ad concurſum, quàm ad terminum concurſus materia & forma, & quæuis alia cauſa comparatur tanquam ad aliquid indebitum & excedens propriam virtutem.

Prob. de efficiente ex S. Thomas. 36. Probatur 3. De cauſa efficiente ex S.Th. in 4. diſt. 8. q. 2. ar. 3. ad 4. *Nulla* inquit, *creatura poteſt agere, quæ ſunt ſupra naturam, quaſi principale agens, poteſt tamen agere, quaſi agens inſtrumentale à virtute increata motum, quia ſicut creaturæ ineſt obedientia potentia, vt in ea fiat quidquid creator diſpoſuerit, ita etiam vt ea mediante fiat.* Fundamentum verò eſt: quia nulla eſt repugnantia, vt creatura per virtutem ſibi innatam, cooperetur Deo ad effectus ipſius naturales vires excedentes, vt conſtat de anima, quæ non ſolùm eleuatur paſſiuè ad recipiendum, ſed etiam actiuè ad eliciendos actus ſupernaturales fidei, ſpei, charitatis & viſionis beatę, qui cũ ſint actus vitales neceſſariò debent à ſuis principijs vitalibus actiuè procedere: igitur datur potentia obedientialis actiua. Conſequentia probatur: quia cùm huiuſmodi actus ſint in eſſentia ſupernaturales, non poſſunt elici à potentia naturali: ergo ab obedientiali.

Et de cauſa meritoria. 37. Probatur 4. De cauſa meritoria: nã meritum puri hominis, quatenus Chriſti membrũ eſt, eleuatur à meritis eiuſdem Chriſti, ad cõdignè promerendam remiſſionem peccatorũ, quam de ſe condignè mereri non valeret; & in ſacramentis moralis honeſtas actionis ſacramentalis, aſſumpta à Chriſto vt inſtrumentũ ſuæ Paſſionis, cõdignè meretur alteri gratiam ſacramentalem, quã de ſe condignè mereri nõ poſſet. Tum quia nulla actio, quantumuis bona & honeſta, de ſe apta eſt condignè mereri alteri gratiam ſanctificantem, niſi ſola actio Chriſti; cùm ſola actio Chriſti ſit actio capitis ac perfecti Domini omnium donorum ſupernaturalium, adeoque communicatiua talium donorum alijs, tanquam membris. Tũ quia ſępè actio ſacramentalis vel nõ eſt quoad omnes circumſtãtias honeſta, vel certè nõ eſt honeſta honeſtate ſupernaturali, quæ ad cõdignitatem in ordine ad effectũ ſupernaturalẽ requiritur.

Non dari in genere cauſa finalis. 38 Probatur 5. Nõ dari in genere cauſæ finalis potẽtiam obedientialem: nam eatenus in hoc genere daretur potentia obedientialis, quatenus finis ignobilior eleuatus à fine nobiliori, mouere poſſet ad affectum ac deſideriũ finis nobilioris: ſed eo ipſo tunc finis ignobilior non moueret vt finis, ſed vt mediũ ad effectum & deſiderium finis nobilioris, quia non moueret vltimatè propter ſe, ſed propter finem nobiliorem, cui finis ipſe ignobilior ſubſeruiret, vt medium ad illum conſequendum, proinde amitteret rationem finis, & tranſiret in rationem medij.

39. Ad fundamentum primæ ſententię. Reſ. obedire opponitur imperare, quia imperare eſt à ſe agere, obedire eſt pati, vel agere motũ ab alio. Cæterùm ſicut non omne imperiũ eſt de re patienda, ſed etiam de re agenda: ita non omne obedire eſt pati, ſed aliquando obedire eſt agere, quamuis non à ſe, ſed ex imperio & motione alterius.

40. Ad fundamentum ſecundę ſententię, patet ex dictis: vt enim creatura dicatur aſſumi, neceſſe nõ eſt, vt aſſumatur per modũ inſtrumẽti, ſed ſufficit, vt aſſumatur ad effectũ indebitum excedentẽ capacitatem naturalem, eſto ad illum aſſumatur, vt cauſa principalis.

SECTIO III.

An potentia obedientialis actiua ſit ſuperaddita vel congenita naturis rerum?

41. CONVENIVNT omnes potentiã obedientialem paſſiuam non eſſe ſuperadditam naturis rerum, ſed eſſe res ipſas ſecũdùm proprias entitates, ſecũdùm quas aptæ ſunt

ſunt recipere quamcunque formam non deſtructem propriam ipſarum naturam; eademque ratio eſt de potẽtia obedientiali informatiua; & ſic etiam modo de potentia obedientiali imperatiua. Sola cõtrouerſia ſupereſt de potentia obedientiali actiua, an ſit congenita, vel ſuperaddita rebus. Ratio dubitandi eſt: quoniam omnis effectus ſupponit virtutem proportionatẽ in cauſa à qua producatur: igitur effectus ſupernaturalis, ad quem producẽdum res naturalis eleuatur, ſupponere debet in re ipſa naturali virtutem aliquã ſupernaturalẽ: atqui hæc nequit eſſe congenita, quia nil ſupernaturale poteſt eſſe congenitũ rei naturali: igitur debet illi extrinſecùs addi. In oppoſitũ eſt: quoniã ad actus ſupernaturales eleuantur etiam potentiæ vitales: igitur ſi tota vis producendi hos actus eſt extrinſecùs addita, nil ad eos per ſe immediatè influũt potentiæ ipſæ vitales, quod eſt cõtra naturã actus vitalis, præſertim liberi, qui quoad produci, & nõ produci pẽdet à libera potẽtia vitali operãtis: nõ poſſet pendere à libera potẽtia vitali operantis, ſi tota vis illũ producendi eſſet ſola qualitas ſuperaddita, cũ libertas nõ ſaluetur niſi in virtute actiua: igitur ſi ſola virtus ſuperaddita, & non potentia ipſa vitalis innata operãtis eſſet productiua actus, nõ poſſet actus quoad produci & nõ produci pẽdere à potẽtia ipſa vitali operãtis, ſed ſolũ à virtute ſuperaddita, à qua nõ liberè, ſed neceſſariò produceretur: quia illa nõ ageret ex deliberatione, ſed merè naturaliter. Quoniã verò hæc difficultas præcipua eſt in hac materia, & fundamentũ reliquarũ, maximeq; conducẽs ad penetrandã naturã potentiæ obedientialis, diligentiùs illã examinãdã duxi. Et quia potiſſimũ fundamentũ habet in S.Th. 1. loco de eius mẽte diſputandũ erit.

S. Thomas.

Quid in hac re S.Tho. & Thomiſtæ ſentiant.

42. Quatuor de hac re poſſunt quæri in doctrina S.Th. Primũ an res naturales producere poſſint effectum ſupernaturalẽ ſine virtute ſuperadita inhærente. 2. An hæc virtus ſuperaddita ſit per modũ potẽtiæ operatiuæ, an per modũ actualis motionis. 3. An tota vis producendi effectum ſupernaturalẽ ſit huiuſmodi virtus ſuperaddita, an verò præter hanc ſupponatur in re, quæ eleuatur, vis aliqua innata incõpleta genericè ſaltẽ productiua effectus ſupernaturalis. 4. An, & cur hæc vis innata producere nequeat effectũ ſupernaturalẽ, niſi intrinſecè cõpleatur per formam inhærentem.

In doctrina S. Th. virtus ſupernaturalis cauſæ inhæret.

43. Dico 1. Certum eſt in doctrina S. Th. nullam rem eleuari poſſe ad effectũ excedentem proprias vires ſine aliqua virtute ſuperaddita inhærente, proportionata ſaltẽ per modũ inſtrumenti effectiui producendo. Conueniũt omnes Thomiſtæ Palud. in 4. diſt. 1. q. 1. conc. 3. Capreol. q. 1. art. 1. concl. 4. Sotus q. 3. art. 4. Caie. 3. p. q. 62. art. 4. §. *Aduerte*, & qu. 13. art. 2. Ferr. 3. contra gentes c. 54. ad 1. Bannez 1. p. q. 12. ar. 1. dub. 1. ad 2. in fine, Med. 3. p. q. 13. a. 2. §. *pro expoſitione nota*, Nugnez q. 62. art. 1. diff. 7. ad 5. Vnũ excipe Aſturicenſem, qui relectione de Chriſti gratia q. 6. pag. 804. opinatur non ideo hanc ſententiã S. Tho. docuiſſe, quòd putarit oppoſitam eſſe impoſſibilẽ, ſed quia regulariter ita Deus ſoleat creaturas aſſumere ad ſupernaturales effectus producẽdos. Verùm noſtra aſſertio Probatur 1. Nã omnes ſcholaſtici S.Th. poſteriores in hoc ſenſu illũ intelligunt, & impugnant. 2. Euidẽter hoc deducitur ex principijs ipſius. Primò hãc virtutem ſuperadditam ponit in omni inſtrumẽto phyſico artificiali & cauſa ſecunda, quatenus attingit eſſe, quod eſt proprius effectus cauſæ primæ, quod eſſe natura attingit vt inſtrumẽtum Dei. De inſtrumento phyſico ſic habet 1. p. q. 118. a. 1. *Ex anima generantis deriuatur quadã virtus actiua ad ipſum ſemen animalis vel plantæ, ſicut & à principali agente deriuatur quadã vis motiua ad inſtrumentum.* Ex quo principio explicat cõmune illud Axioma, *ſol & homo generant hominem*, quia in ſemine non ſolũ eſt incluſa vis animæ, ſed etiã cælorum, virtute quorum illud agit, & q. 3. de potentia ar. 11. ad 6. *ſed ſemen*, inquit, *non mouetur ab anima generantis per imperiũ, ſed per cuiuſdam virtutis transfuſionẽ, quæ in ſemine manet etiã poſtquã fuit deciſũ.* Eandẽ virtutem ponit in motu cæleſti, cõmunicatã ab Angelo mouente; in voce, impreſſam à proferẽte; in cauſis ſublunaribus deriuatam ab orbibus cæleſtibus, in 4. diſt. 1. q. 1. a. 4. quæſtiunc. 2. ad 4. & 3 p. q. 62. a. 4. ad 1. & q. 3. de potentia ar. 7.

Paludanus. Capreolus. Sotus. Caietanus. Ferrarienſ. Bannez. Medina. Nugnez. Aſturicenſ.

44. De cauſa ſecunda vt inſtrumento Dei ad attingendũ vniuerſaliſſimũ effectũ eſſendi incluſũ in quolibet eſſe particulari, ſic habet q. 3. de potẽtia a. 7. ad 7. *dicendũ quod virtus naturalis, quæ eſt rebus naturalibus in ſua inſtitutione collata, ineſt eis vt quadã forma habẽs eſſe ratũ & firmũ in natura, ſed id quod à Deo fit in re naturali, quo actualiter agat, eſt vt intentio ſola habẽs eſſe quoddã incompletũ, per modũ quo colores sũt in aere, & virtus artis in inſtrumẽto artificis. ſicut ergo ſecuri per artẽ dari potuit acumen, vt eſſet forma in ea permanens, nõ autem dari ei potuit, quòd vis artis eſſet in ea quaſi quadam forma permanẽs, niſi haberet intellectũ: ita rei naturali potuit cõferri virtus propria, vt forma in ipſa permanẽs, nõ autẽ vis, quã agit ad eſſe, vt inſtrumentũ primæ cauſæ, niſi daretur ei, quod eſſet vniuerſale eſſendi principiũ. Nec iterũ virtuti naturali conferre potuit, vt moueret ſeipsã: vnde ſicut patet, quod inſtrumento artificis conferri nõ potuit, quod operaretur abſq; motu artis: ita rei naturali conferri nõ potuit, quod operaretur abſq; operatione diuina.* Hæc ille.

45. De inſtrumento verò artificiali ſic ſcribit ibid. a. 11. ad quintum. *Dicendũ, quod inſtrumẽtũ intelligitur moueri à principali agente, quãdiu retinet virtutem à principali agente impreſſã: vnde ſagitta tãdiu mouetur à proijciẽte, quãdiu manet vis impulſiu proijciẽtis.* Ex his à fortiori ſequitur, hanc virtutẽ S. Th. requirere in quolibet inſtrumẽto obedientiali in ordine ad effectus ſupernaturales, ad quos producẽdos eleuatur. *S. Thom.*

46. Secundò. Semper hanc virtutem S. Th. explicat exemplo virtutis artificialis, quæ communicatur inſtrumento artis: nã ſicut, inquit, hoc nõ agit, niſi motũ ab artifice: ita nec illud, niſi motũ à Deo. Ita 3. p. q. 62. a. 4. & in 4. diſt. 1. q. 1. a. 4. quæſtiun. 2. & ſæpe alibi. Atqui inſtrumentum

Digitized by Google

ſtrumentum artis non agit opus artis, niſi per virtutem inhærentem ab artifice impreſſam: ergo nec inſtrumẽtum obedientiale agit opus ſupernaturale, niſi per vim inhærentem à Deo communicatam.

47. Tertiò docet, hanc virtutem eſſe ſpiritualem, ac ſupernaturalẽ, nec repugnare, ſpirituale per modum entis incompleti & fluentis recipi in ſubiecto corporeo, in eoque exiſtere. Ita habet 3.p.q 62.ar.3.ad 3.& ar.4 ad 1. & in 4.diſt.1.q.1.a.4.quæſtiun.2.& q. 27.de verit.a.4.vbi in 4 argumẽto ſic ſibi obijcit: *Si ſacramenta ſunt cauſa gratia, aut per propriam virtutem, aut per aliquam ſuperadditam: non per propriam virtutem, quia ſic qualibet aqua ſanctificaret, ſicut aqua Baptiſmi: non per aliquam virtutẽ ſuperadditam, quia omne quod recipitur in altero, recipitur in eo per modum recipientis, & ſic cùm ſacramentum ſit materiale elementũ, vt Hugo de S. Victore dicit, non recipiet niſi virtutem materialem, qua non ſufficit ad productionem forma ſpiritualis.* Ad quod argumentum reſpondet, *quòd ſacramenta non operantur ad gratiam per virtutem propria forma, ſic enim*, inquit, *operarentur per ſe agentia: ſed operantur per virtutem principalis agentis, ſcilicet Dei in eis exiſtentem: qua quidem virtus non habet eſſe completum in natura, ſed eſt quid incompletum in genere entis: quod patet ex hoc, quod inſtrumentum mouet, in quantum mouetur, motus autem eſt actus imperfectus ſecundùm Philoſophum. Vnde ſicut illa qua mouent, inquantum ſunt iam quaſi in termino motus aſſimilata agenti, mouent per formam perfectam: ita illa qua mouent, prout ſunt in ipſo moueri, mouent per virtutem incompletam*; quo pacto docet, ſacramenta mouere ad gratiam producendam. Vnde cõcludit, *quod non eſt inconueniens, quod virtus ſpiritualis ſit in re materiali.* Nec intelligere poteſt, quod talis virtus ſit ſpiritualis, & ſupernaturalis terminatiuè in ordine ad effectum: ſic enim non eſſet ſpiritualis tantùm fluenter, vt ipſe ait: nec ceſſaret ceſſante motu agentis principalis, vti ceſſat vis impreſſa in inſtrumento artis, ceſſante motu artificis.

48. Quartò, implicat in doctrina S.Th. intellectum creatum eleuari ad videndum Deũ ſine lumine inhærente, ſaltem fluente: ergo implicat in doctrina eiuſdem, rem creatam eleuari ad effectum excedentem propriam naturam ſine virtute ſuperaddita. Conſequẽtia conſtat. Nam ideo in eius doctrina nequit intellectus creatus abſque lumine inhærente eleuari ad videndum Deum, quia ex ſe nõ eſt actiuus viſionis Dei, adeoque indiget fieri actiuus medio lumine gloriæ: ſed nulla res creata ex ſe actiua eſt effectus excedentis propriam naturam. Antecedẽs conſtat 2.2.q.175. a.3.ad 2. *Dicendum*, inquit, *quòd diuina eſſentia videri ab intellectu creato non poteſt, niſi per lumen gloria, quod dupliciter participari poteſt: vno modo per modum forma immanentis, & ſic beatos facit S. in Patria: alio modo per modum cuiuſdam paſſionis tranſeuntis, vt fuit in Paulo.* Et 3. contra gentes c.53. *impoſſibile*, inquit, *eſt, quòd Eſſentia Dei fiat intelligibilis forma alicuius intellectus creati, niſi per hoc, quod aliquam diuinam ſimilitudinem intellectus creatus participet. hac igitur diuina ſimilitudinis participatio neceſſaria eſt, ad hoc, quod Dei ſubſtantia videatur.* Hæc ibi. Eſt autem hæc diuinæ ſimilitudinis participatio, vt ibidem explicat lumen gloriæ roborans & confortans intellectum in actu primo ad eliciendam viſionem Dei. Idem docet Capreolus in 4. diſt. 49. quæſt. 4. art. 1. concl. 2. & articulo 3. ad 1. Scoti contra 2. concl. Palud. q.1.ar.3.concl.3. vbi quamuis affirmet, poſſe beatum videre Deũ de potentia abſoluta ſine lumine, id tantùm docet ſupponendo, viſionem beatam effici poſſe à ſolo Deo. Cæterùm ſi debeat intellectus actiuè ad illam cõcurrere, *oportet*, inquit, *praintelligere, quòd pra moueatur à Deo ad illam eliciendam.* Caiet. 1. p.q.12.ar.5.ad 3. Ferrar.3 contra gentes c.54. ad 1. Sotus in 4.diſt. 49.q.2.art. 4.§. *arguit verumtamen Scotus*, Bannez 1.p.q.12.a.5.dub.3.

49. Quintò in doctrina S.Tho. ſacramenta, quæ egent materia conſecrata, vt confirmatio, extrema vnctio, Euchariſtia. Habẽt vim actiuam ſuperadditã permanenter, etiã poſt vſum ſacramenti, vt conſtat q.27.de verit.a.4.ad 10. *In ſacramentis*, inquit, *qua indigent materia ſanctificata, manet virtus ſacramenti in materia poſt vſum ſacramenti partialiter, licet non completè*; quia nimirum requiritur etiam virtus partialis verborũ: atqui hæc virtus in ſacramẽto permanens poſt vsũ ipſius explicari nõ poteſt, vel de actuali motione, per quã ſacramentum ipſum influit in effectũ ſupernaturalẽ, quia hæc motio ſolùm eſt, quando inſtrumentũ actu cauſat effectũ, cum tamen hæc maneat etiã poſt effectum cauſatũ; vel de virtute cõgenita, nam illam negat in reliquis ſacramentis, quæ nõ egẽt materia conſecrata. *In ſacramentis*, inquit, *qua nõ indigẽt materia ſanctificata, nihil remanet poſt ſacramenti vſum: vnde aqua; in qua celebratus eſt Baptiſmus, nihil plus habet, quàm alia aqua:* virtus autem congenita eſt in omnibus ſacramentis, quia illa non pendet ex infuſione Dei, ſed ex ipſis naturis rerum.

50. Dices. q.22.de verit.a.8.S.Th docet, dupliciter poſſe Deum immutare voluntatem creatam, vno modo per formam illi impreſſã, alio abſque forma illi impreſſa: ergo ex ſentẽtia S.Th. ſimpliciter non implicat, creaturam à Deo eleuari ad producendũ effectum excedentem proprias vires abſque qualitate ſuperaddita inhærente. Reſ. Eo loco S.Th. per formã impreſſam intelligere qualitatem habitualem permanentẽ, nã ſtatim illã explicans ſubdit, *ſicut ſine appoſitione alicuius habitus quãdoq; facit vt homo velit hoc quod priùs non volebat.*

51. Dico 2. Controuerſum & inter Thomiſtas, an hæc, virtus ſuperaddita in doctrina S. Th. ſit per modũ potentiæ in actu primo productiuæ, an per modum actualis motionis in ipſo inſtrumento receptæ, probabilius tamen eſt in ſententia ipſius eam eſſe per modum potentiæ in actu primo productiuæ. Primum conſtat, nam Palud. & Capreol. locis præcit. contendunt eſſe per modum qualitatis in actu primo productiuæ: Caiet. & Sotus per modũ actualis

Hugo de S. Victore.
S.Thomas.
Capreolus.
Paludanus.
Caietanus.
Ferrar.
Sotus.
Bannez.
S.Thomas.
S. Thomas.
S.Thomas.
Paludanus.
Capreolus.
Caietanus.
Sotus.

actualis motionis, quam Caiet. 3. p. q. 13. ar. 2. & q 62. art. 4. appellat ***motum virtuoſum***, quia conſtituit inſtrumentum formaliter actiuum effectus Dei principalis agentis. Nuncupat etiam ***vſum paſſiuum***, quia eſt, quo Deus vtitur ad effectum ſupernaturalem producendum, quem tamen recipi volunt in ipſo inſtrumento, ſicut motus, quo mouetur inſtrumentũ artis, recipitur in ipſo inſtrumento, imò ex hoc probant eam non eſſe qualitatem productiuã, ſed actualẽ motionem, quia ſicut inſtrumentũ artis nõ recipit niſi motũ artificis, quo motum mouet ad effectum artis: ita creaturæ non recipiunt à Deo, niſi motum, quo motæ mouent ad opus Dei: neque contra arguas, inquit Sotus in 4. diſt. 1. q. 3. a. 4. quod ſicut dum quis ſagittam emittit, nõ tantùm motum, ſed vim imprimit motiuam: nã licet hoc verum ſit de inſtrumẽto ſeparato, falſum eſt de cõiuncto; cui tantùm motus imprimitur, creaturæ autem reſpectu Dei, omnes ſunt vt inſtrumentum coniunctum & ideo non recipiunt niſi motum, quo motæ moueant ad effectum excedentem propriam naturam. *Sotus.*

52. Secũdum verò probatur. Tum quia falſa eſt prædicta diſtinctio Soti de inſtrumento coniuncto & ſeparato, nam eodem modo mouens communicat ſuam virtutem inſtrumento coniuncto ac ſeparato, tum quia S. Th. illam vocat principium actionis, virtutẽ cauſatiuam, quæ ſunt proprietates potentiæ productiuæ, non actualis motionis. Tum quia, vt ſuprà vidimus, illam ponit permanẽter in ſacramentis, quæ requirunt materiam conſecratam: ergo per modum actus primi, cũ iam ſeparetur ab actu ſecundo. Tum quia hanc vim ponit S. Th. in principio libero ad operandos actus ſupernaturales, in quo neceſſariò debet eſſe in actu primo: aliàs non ſaluaretur libertas: nam talis motio imprimitur à Deo independenter à libertate creata: ergo ſi non eſſet motio in actu primo, ſed tantùm in actu ſecundo, non relinqueret libertatem in voluntate, quia motio in actu ſecundo inuoluit motionem ipſius voluntatis, non enim diſtinguitur à motione ipſius voluntatis, ſicut motus artificioſus ſerrę non diſtinguitur à motu proprio ipſius, qui eſt ſcindere. *Sotus. S. Thomas.*

Præter vim ſuperadditam ſupernaturalem ſupponit vim congenitam in creaturis S. Thom Capreolus. Caietanus. Ferrar. Sotus. Bannez. S. Thomas.

53. DICO 3. Certum eſt in doctrina S. Tho. præter vim ſupperadditam ſupernaturalem, ſupponi vim congenitam in creaturis, quę actuata per virtutem ſuperadditam ſupernaturalem, fit formaliter productiua effectus ſupernaturalis. Conueniunt Doctiores Thomiſtæ, Capreol. in 4 diſt. 49. q. 4. ar. 3. ad 1. Scoti contra 2. concl. §. *dicitur tertio*. Caiet. 1. p. qu. 45. ar. 5. Ferrar. 3. contra gentes c. 54. ad 1. Sotus in 4. diſt. 49. q. 2. a. 4. Bannez 1. p. q. 12. a. 1. ad 2. in fine, & a. 3. dub. 2. ad 1. idque expreſſe docuit ipſemet S. Th. q. 3. de potentia a. 7. in fine corporis, & apertè probatur ex principijs ipſius, nam hanc virtutem ſuperadditam vt neceſſariam agnoſcit in omni inſtrumento naturali, artificiali & cauſa ſecunda reſpectu primæ, in ordine ad vniuerſaliſſimum effectum eſſendi: ſed in his pręter virtutem ſuperadditam ſupponitur congenita, alioqui inſtrumenta & cauſæ ſecundæ nihil agerent, ſed ſolus Deus per virtutem ſuperadditam, quod eſt contra ipſum S. Th. & rationem: ergo etiam in inſtrumento obedientiali, pręter virtutem ſuperadditam ſupponitur cõgenita.

54. Secundò de hoc inſtrumento obedientiali 1. p. q. 45. ar. 5. expreſsè docet, in eo præter virtutem participatam à Deo, neceſſariò ſupponi vim propriam congenitam: Ex quo principio deducit primò, non poſſe dari inſtrumentũ ad creandum, quia nulla vis congenita ad creandum ſupponi poteſt in creatura. Secundò, non quodlibet inſtrumentum eleuari poſſe ad quodlibet, quia non quælibet virtus innata inſtrumenti proportionatur cuilibet effectui.

55. Tertiò in ſententia S. Doctoris, intellectus & voluntas actiuè concurrunt ad actus ſupernaturales, non poſſent autem actiuè concurrere, niſi in ſe haberent aliquam vim innatam, quæ actuata per habitum ſupernaturalẽ hos actus elicerẽt: vnde 1. p. q. 12. a. 5. cum docet intellectum creatum ad videndum Deum egere lumine ſuperaddito, non ait, hoc lumen eſſe totam rationem videndi, ſed requiri vt confortans & fortificans potentiam, quę ex ſe ſola ad videndum Deũ non ſufficeret, ſupponit ergo in intellectu vim cõgenitam remotã videndi Deum, quę actuata lumine fit proximè potens ad videndum: quemadmodum inquit Caiet. 1. p. q. 79. a. 2. circa 2. dubitationẽ, intellectus actiuus inchoatiuè, fit actiuus completè per ſuperadditam ſpeciem. *Caietanus.*

56. Quartò in ſententia S. Th. & omnium Theologorum, voluntas eſt libera, etiam in ordine ad actus ſupernaturales, alioqui per illos mereri non poſſet; nõ eſſet autem libera, ſi tota vis producendi actus ſupernaturales eſſent habitus infuſi, nã libertas eſſentialiter conſiſtit in potentia actiua, quæ ſola poteſt producere, & non producere ſuum actum; non autem in potentia paſſiua, in cuius poteſtate non eſt recipere, vel nõ recipere. Falſò igitur aliqui Recentiores Thomiſtæ totam vim agendi in inſtrumento obedientiali tribuunt formæ ſuperadditę, cùm in hac ſentẽtia ſaluari nequeat libertas in actibus ſupernaturalibus: quia cum forma, quę ſuperadditur non ſit in agendo libera, non poteſt in ea tantùm ſaluari libertas. *S. Thomas.*

57. At dicunt, libertatem ſaluari, quia licet forma ſuperaddita non ſit in ſe formaliter libera, pendet tamen in agendo ab ipſa voluntate libera. Sed contrà: Tum quia nequit forma ſuperaddita liberè in agendo pendere à voluntate, niſi voluntas ipſa actiuè concurrat cum illa; nam eatenus poteſt talis forma in agendo liberè pendere à voluntate, quatenus actiuè poteſt à voluntate ad agendum, vel nõ agendum applicari, ad hoc autem neceſſariò requiritur, vt voluntas ipſa actiuè concurrat cũ ſuperaddita forma ad actum, cũ non poſſit liberè illam ad agendum applicare per ſolam paſſiuam receptionem illius, ſed per actiuam cooperationem ad eundem actum producẽdum vel non producendum. Tum quia hoc *Nequit ſaluari libertas niſi ſimul agat.*

eſt con-

eſt cōtra principia ipſorum expreſsè, qui volunt per hanc ſuperadditam qualitatē potiùs applicari volūtatem, & quamlibet cauſam ſecundam ad operādum, quàm ipſam voluntatem talem qualitatem ad operandum applicare: nam ideo illam adſtruunt, quia putant, nullam cauſam ſecundam operari poſſe, niſi per huiuſmodi qualitatem applicatam à prima, quippe cùm nullà cauſa ſecunda valeat ſe ipſam ad agendum applicare.

Virtus ſupernaturalis inſtrumentalis, in doctrina S. Th.

58. DICO 4. Implicat in doctrina S. Tho. creaturam per hanc vim congenitam actiuè concurrere ad effectus excedentes propriam naturam, niſi ei ſuperaddatur vis aliqua inſtrumentalis proportionata effectui producendo. Ratio implicantię, quam communiter Thomiſtæ aſſignāt, eſt, quia repugnat, aliquid agere ſine forma agendi, quemadmodum repugnat, aliquid eſſe ſine forma eſſēdi: ſed nulla creatura ex ſe habet vim producendi effectus ſupernaturales: vt igitur illos producat, ſuperaddenda eſt ei vis aliqua ſupernaturalis proportionata. Hæc de ſententia & mente S. Doctoris.

Quid de hac re ſenſerint reliqui Scholaſtici?

Alenſis. Aureolus. Bonau.

59. HAnc virtutem ſuperadditam ante S. Th. docuit Alenſ. 4. p. q. 5. memb. 3. a. 5. & alibi, cui tanquam primo authori tribuit Aureol. in 4. diſt. 1. q. 1. eamque vt opinionem magnorum Magiſtrorum refert Bonauent. a. 1. q. 4. Reliqui verò illam impugnāt vt ſuperfluam, vt Bonaue. & Aureol. præcitati, Scotus in 4. diſt. 1. q. 5. Richard. art. 4. q. 2. Gabr. q. 1. a. 1. Argent. diſt. 1. q. 1. a. 2. Mayro. diſt. 6. q. 3. & 4. Marſ. q. 1. in 3. p. a. 3. non tamē apertè declarant, an in creaturis detur vis aliqua congenita, qua poſſint cooperari Deo ſupernaturaliter agenti, quamuis multi eam videantur ſupponere, dum docent, poſſe intellectum abſque lumine gloriæ eleuari ad videndum Deū, vt Argent. in 4. diſt. 49. q. 2. a. 1. Durand. q. 2. n. 24. Scotus in 3. diſt. 13. q. 4. ad 4. q. niſi quod Scotus & Durand. putent, intellectum habere naturalem potentiam ad videndum Deum, poſita præſentia obiecti, & ſublato impedimento ex parte intellectus.

Scotus. Richardus. Gabriel. Argentin. Mayronus. Marſilius. Durandus.

Quid de hac re doceant Recentiores Theologi?

Suarez. Vaſquez.

60. SVar. 3. p. tom. 1. diſp. 31. ſect. 6. Vaſq. 10. 2. diſp. 132. c. 3. & 1. p. 176. diſp. c. 3. cōfutata huiuſmodi virtute ſuperaddita, tāquam impoſſibili, agnoſcunt ſolam vim innatam incompletam in creatura, quę eleuata per extrinſecam virtutem Dei attingere poteſt effectus excedentes proprias vires. Cæterùm Suar. hanc vim agnoſcit in omni ente & modo creato, etiamſi ex ſe naturaliter actiuus nō ſit. Vnde affirmat, quodlibet eleuari poſſe ad quodlibet quod contra contradictionem nō inuoluit. Fundamentū eſt: quia quodlibet ens creatum perfectè ſubijcitur Deo in odine ad omne, quod contradictionem non inuoluit.

Suarez exiſtimat quodlibet eleuari poſſe ad quodlibet.

Vega. Vaſquez ſpecificam proportionem ſpectat.

Idem docet Vega lib. 7. in Trident. c. 13. Vaſ. contrà, non in omni ente creato hanc vim obedientialem actiuam ad producendos effectus ſupernaturales agnoſcit, ſed in eo duntaxat, quod non tantùm genericam ſed etiā ſpecificam proportionem habet cū effectu producendo, ſolumque eget, vt natiua eius virtus compleatur ad producendum illum, quà ſupernaturalis eſt.

61. Ex quo infert, ſolùm intellectū & voluntatem poſſe eleuari ad producendos actus ſupernaturales, quia hę tantū potentiæ ſuapte natura reſpiciunt actus intellectionis & volitionis ſecundū vltimam differentiam earum, ſolumque egēt eleuari, vt natiuæ virtutes earum compleantur, vt poſſint illos producere, qua ſupernaturales ſunt. Cętera verò entia, etſi actiuitatem aliquam habeāt in ordine ad ſuos effectus naturales, quia tamen illa ſufficiens non eſt ad attingendam vltimam differentiā in effectu, ad quem dicūtur aſſumi, ſed ſolùm communem aliquam & genericam rationem entis, qualis eſſet v. g. in aqua ratio productiua frigiditatis, quæ quia vt adæquatum effectum ſuæ actiuitatis reſpicit hanc determinatam qualitatem, quæ non niſi genericè conuenit cum qualitate ſupernaturali, nequit ad illam producendam eleuari.

62. Confirmat. nam omnis intellectio & volitio poſtulat fieri ab intellectu & voluntate, at non omnis qualitas poſtulat fieri ab aqua: poſſunt igitur intellectus & voluntas adiutæ auxilio ſupernaturali elicere intellectionem & volitionem ſupernaturalem, quia ad eas eliciendas ſolùm egent, vt compleantur virtute ſupernaturali, non poteſt autem aqua adiuta virtute diuina producere qualitatem ſupernaturalem, quia nec omnis qualitas poſtulat fieri ab aqua, nec aqua ſolùm eget compleri virtute ſupernaturali, vt illam qua ſupernaturalis eſt, producat. Eandem ſententiam ſequitur Coninck de ſacram. q. 62. a. 4. concl. 1. Cabrer. vero 3. p. q. 1. a. 1. diſp. 6. conc. 2. negat omnē vim actiuam innatam ad effectus ſupernaturales in creaturis, ſolumque cōcedit in eis potentiam paſſiuam ad recipiendam diuinam motionem, qua formaliter fiunt actiuæ effectuum ſupernaturalium. Fundamentum eſt: quia hæc virtus innata ad effectus ſupernaturales non poteſt eſſe naturalis, cū non ſit proportionata effectui; nec ſupernaturalis, cum nil ſupernaturale poſſit eſſe congenitum rei naturali: ergo nulla, cùm inter naturale & ſupernaturale non detur medium.

Coninck. Cabrera negat ad id vim innatam actiuam.

Authoris Sententia explicatur.

63. DIco 1. Datur potentia obedientialis actiua congenita in ſolis, & omnibus entibus ſuapte natura productiuis. Tria aſſertio docet. Primum dari potentiam obedientialem congenitam rebus. Secundum, dari in ſolis rebus ſuapte natura productiuis. Tertiū in omnibus natura ſua productiuis. Primum conſtat tum ex præcitato teſtimonio Auguſtini 9. in Geneſ. cap. 17. qui poſt adducta exempla ligni aridi ad Dei nutum florentis, fru-

Datur potentia obedientialis actiua congenita in entibus natura actiuis.

Ex S. Aug.

ctumque gignentis, ſterilis fœminæ in ſenectute parientis, Aſinæ loquentis, concludit in hæc verba: *Et ſi quid eiuſmodi eſt, dedit quidem naturis, quas creauit, vt ex eis & hæc fieri poſſent, & alio modo dedit, vt non hoc haberent in motu naturali, ſed in eo, quod ita creata eſſent, vt eorum natura voluntati potentiori amplius ſubiaceret:* quo teſtimonio agnoſcit Auguſt. hanc vim in rebus ipſis congenitam, non quidem per ordinem ad motum naturalem, ſed ad omnipotentem voluntatem Dei, cui res cunctę creatæ ſubiacent. Tum quia alioqui, vt ſuprà probatum eſt, non ſaluaretur vitalitas & libertas in actibus ſupernaturalibus intellectus & volũtatis, cùm actus vitales & liberi eſſentialiter poſtulent, vt actiuè procedant à ſuo principio intrinſeco congenito.

Caietanus

S. Thomas

64. Secundum expreſsè docet Caiet. 1. p. q. 45. a. 5. §. *Ad euidentiam huius difficultatis.* Et colligitur ex S. Th. ibidem, qui ad omne inſtrumentum requirit aliquam virtutẽ agendi, alioqui *fruſtra*, inquit, *adhiberetur ad agendum, nec oporteret eſſe determinata inſtrumenta determinatarum actionum* ſi quodlibet ens etiã non actiuum aſſumi poſſet vt inſtrumentum ad agendum. Probatur hæc aſſertio primò à paritate. Implicat, aſſumi ad informandum, ſuſtentandum, merendum, quod natura ſua non eſt informatiuum, ſuſtentatiuum, aut meriti capax: ergo nec ad agendum, quod natura ſua actiuum non eſt. Antecedẽs patet, quoniam implicat, Deum eleuare materiam ad informãdum, modum ad ſuſtentandum, actionem intrinſecè malam ad merendum.

65. Secundò ab abſurdo. Si poſſet res non actiua eleuari ad ſupernaturalem effectũ producendum, daretur potentia in creatura per ſe primò ſpecificata ab effectu ſupernaturali. Conſequens eſt abſurdũ; ergo & Antecedens. Minor conſtat: nam potẽtia per ſe primò ſpecificata ab effectu ſupernaturali, eſt quoad eſſentiã ſupernaturalis: ideo enim habitus infuſi ſunt quoad eſſentiã ſupernaturales, quia per ſe primò ſpecificãtur ac effectibus ſupernaturalibus, ad quos per ſe primò ordinantur. Cuius ratio à priori eſt: quia ſpecificatũ trahitur ad ordinẽ ſui ſpecificantis; abſurdũ autẽ eſt, creaturã habere potentiã ſupernaturalẽ congenitã, nam hoc eſt confundere ordinẽ naturalem cum ſupernaturali. Sequelã maioris, in qua eſt difficultas, ſic probo. Omnis potentia debet habere aliquod ſpecificatiuũ, nullum autem poſſet aſſignari ſpecificatiuũ huius potentiæ, præter effectũ ſupernaturalẽ, ergo. Maior eſt certa. Minor probatur, quia ſpecificatiuũ potẽtię eſt id, ad quod potẽtia per ſe primò ordinatur, vt inductione cõſtat in omnibus potẽtijs, tam naturalibus, quã ſupernaturalibus; id autẽ ad quod per ſe primò hæc potentia ordinaretur, eſſet effectus ſupernaturalis: quoniã ad illum tantũ eſſet ordinata, cũ ex ſe nullius effectus naturalis ſupponeretur productiua: igitur id, quod per ſe primò hãc potentiã ſpecificaret, eſſet effectus ipſe ſupernaturalis, ad quẽ per ſe primò producendũ eſſet ordinata.

66 Tertiò à priori: Eleuatio non ponit, ſed ſupponit potentiã eleuabilem: ergo niſi res ſit ex ſe actiua, non poterit ad agendum eleuari. Cõſequentia patet, quia nequit creatura agere, niſi in ea ſit vis agendi, alioqui non ipſa, ſed Deus ageret: ergo ſi hanc non habet ab ipſa eleuatione, præhabere debet ex ſe ante eleuationem. Antecedens prob. quia eleuatio non mutat intrinſecè rem eleuabilem, ſed illã extrinſecè tantũ coniungit cum Deo principali agente, in ordine ad effectũ producendũ: ſicut cũ eleuatur inſtrumẽtum naturale à ſuo principali agente, per eleuationẽ non mutatur inſtrumentũ intrinſecè, ſed ſolùm extrinſecè in ordine ad effectũ producendum. Qui modus ſupponit in inſtrumento vim aliquam motiuã attingendi effectũ principalis agentis: alioqui ſi tota vis producẽdi effectũ eſſet virtus principalis agentis, nullo pacto effectus produceretur ab inſtrumento; aut igitur eleuatio ſupponit vim actiuã in creatura per ſe primò ſpecificatã ab aliquo effectu naturali, cuius ſupponitur productiua, & habetur intentum, aut ſupponit vim ordinatã ad producendum tantùm effectũ ex imperio Dei, & talis virtus cũ non ſupponatur aliunde ſpecificata ab aliquo effectu naturali, cuius ſit res ipſa productiua, erit per ſe primò ſpecificata ab effectu ſupernaturali, & cõſequenter talis virtus erit quoad entitatem ſupernaturalis, adeoque daretur in creatura potentia congenita quoad entitatem ſupernaturalis.

Eleuatio illam virtutẽ ſupponit.

67. Dices. Nullum datur ens creatum neque modale, quod non habeat aliquã actiuitatem: ergo nullum datur ens creatũ, in quo nõn reperiatur hæc potentia obedientialis actiua. Antecedens probatur, quia omne ens creatũ, etiam modale eſt intelligibile: ergo ſaltem habet vim actiuã producẽdi ſpeciem ſui, nam potentia intelligibilitatis eſt potẽtia producendi ſpeciem ſui. Reſp. 1. Adhuc cõceſſo toto argumento, nihil eſt contra nos, qui ſolũ contra aduerſarios contendimus, potentiam obedientialem non reperiri in ente ſuapte natura non productiuo: quod ſi ſupponatur omne ens natura ſua productiuũ, nihil eſt cõtra nos. 2. Nego Antecedens: ad cuius probationem, negatur conſequentia, nam vt ens ſit intelligibile, non eſt neceſſe, vt ipſum producere poſſit ſpeciem intelligibilẽ ſui, ſed ſufficit, vt intelligi poſſit per ſpeciem intelligibilẽ productam à Deo, ſicut lapis eſt intelligibilis ab Angelo, & vnus Angelus ab alio, eſto nec lapis ſit productiuus ſpeciei intelligibilis in intellectu Angeli, nec vnus Angelus ſpeciei intelligibilis ſui in intellectu alterius Angeli.

Non omne intelligibile ſuæ ſpeciei productiuum.

68. Ex dictis à fortiori conſtat, non poſſe ad effectum realiter cauſandum aſſumi ens negatiuum, vel impoſſibile, vel etiam poſſibile dum manet in ſtatu poſſibilitatis; neque ens rationis, aut extrinſecam denominationem: nam hæc omnia vti nullam habent realem entitatem, ita nec realem vim producendi.

Entia actu entitatem non habentia non poſſe eleuari.

69. Tertium aſſertũ eſt: quòd hæc potentia ſit in omnibus entibus ſuapte natura productiuis, contra Vaſ. colligitur ex prænotato teſtimonio Aug. fundantis hanc potẽtiã obediẽ

Quodlibet naturã productiuum poſſe. Auguſt.

tialem

Digitized by Google

tialem actiuā non in proportione rei ad effectū producendum, ſed in ſubiectione ad voluntatem creantis. Probatur autem primò à paritate: Ita ſe habet intellectus naturalis ad producendā intellectionem ſupernaturalem, ſicut vis frigefactiua aquæ, exempli cauſa, ad producendam gratiā: ergo ſi poteſt ille ſupernaturali auxilio adiutus ſupernaturalē intellectionem attingere, poterit hæc ſupernaturali virtute eleuata ſupernaturalem gratiā producere. Conſequentia conſtat. Antecedens probatur. Nam tam intellectio ſupernaturalis, vt cōtracta per differentiā ſupernaturalitatis, eſt ſupra capacitatē intellectus creati, quā gratia eſt ſupra capacitatem potentiæ frigefactiuæ aquæ. Quod autem intellectus ex ſe attingere poſſit quamlibet intellectionē naturalē, aqua verò attingere non valeat quālibet qualitatem naturalem, nō facit, quin intellectio ſupernaturalis ſit ſupra capacitatem intellectus naturalis: igitur ſi hoc non obſtante, poteſt ille adiutus auxilio ſupernaturali attingere intellectionem ſupernaturalē, poterit aqua, aut quæuis alia creatura naturaliter productiua, adiuta virtute ſupernaturali, attingere effectū ſupernaturalem gratiæ. Nā quod plures gradus in intellectione ſupernaturali correſpondeāt intellectui naturali, quàm in gratia potentię frigefactiuæ aquæ, non probat, niſi quod maior eleuatio requiritur in aqua ad ſupplendā maiorem virtutē reſpondentem pluribus gradibus producēdis in gratia, quā in intellectu ad producendā intellectionem ſupernaturalem. Cæterùm tam eſt extra naturalē capacitatem intellectus, vltimus gradus intellectionis ſupernaturalis, quā plures gradus gratiæ ſint extra naturalē potentiā frigefactiuā aquę: ergo ſi poteſt naturalis potentia adiuta virtute ſupernaturali eleuari ad vnū, poterit roborata maiori virtute ſupernaturali eleuari ad plures. Nā tota difficultas eſt, vt eleuari poſſit ad gradū, qui ſit extra ſphęram potentię naturalis; quod autem hic ſit vnus vel plures, difficultatē non variat, ſed auget ſolùm intra eādem ſphæram.

A paritate intellectus contra Veſq.

70. Secundò à priori. Nullus eſt effectus ſupernaturalis, qui non participet genericam rationem entis: ergo nulla eſt virtus actiua naturalis, quæ eleuata non poſſit aliquam rationem in illo cauſare. Antecedens patet. Conſequentia probatur, quia nulla eſt virtus actiua naturalis, quæ in ſe contineat genericam rationem entis. Nam cum hæc ſit ratio prima à reliquis eſſentialiter præſuppoſita, neceſſariò reperitur in omni virtute actiua: nam ſicut in omni virtute actiua continetur aliqua determinata ratio producibilis, ita neceſſariò continetur ratio generica entis, eſſentialiter incluſa in omni ratione particulari: igitur nulla eſt virtus naturalis actiua, quæ eleuata ad effectum ſupernaturalem, non poſſit in illo aliquam rationem producere; ſiquidem ad aliquam rationem in effectu producendam nil aliud requiritur; quàm vt talis ratio contineatur in cauſa, & effectus ſit talis rationis capax; ſed ratio generica entis in omni actiua virtute cōtinetur, & illius eſt capax quiuis effectus ſupernaturalis: igitur ad quemlibet effectum ſupernaturalem producendum eleuari poteſt quæcunque virtus actiua naturalis.

71. Contra hanc noſtram rationem triplex enodanda eſt difficultas. Prima, cauſa non attingit vnam rationem ſine alia, quia ſicut attingit totam entitatem effectus, ita omnes rationes incluſas in effectu: ergo niſi cauſa virtute contineat, quidquid continet effectus, non poterit illum producere. Secunda. Nulla virtus creata continet intra ſphæram ſuę actiuitatis genericam rationem entis, ſed determinatam duntaxat & particularem: atqui nullus effectus ſupernaturalis eſt capax illius determinatę rationis, cuius eſt productiua virtus naturalis: ergo nulla virtus naturalis eleuari poteſt ad producendum effectum ſupernaturalem. Minor patet. Non enim gratia eſt capax frigiditatis vel humiditatis, quarum tantùm eſt productiua aqua. Maior probatur. Nā ſi virtus naturalis intra ſphæram ſuę actiuitatis contineret genericam rationem entis, obiectum ipſius eſſet ens vt ens, quod eſt falſum. Nam hoc eſt obiectum ſolius omnipotentiæ diuinæ. Tertia omnium difficillima. Ratio generica entis, cuius eſt capax effectus ſupernaturalis, nō eſt naturalis ſed ſupernaturalis; virtus autem naturalis non cōtinet rationē genericā entis ſupernaturalē, ſed naturalem: igitur nullā rationem poteſt virtus naturalis eleuata in effectu ſupernaturali producere. Cōſequētia conſtat: quia per eleuationem non mutatur virtus ipſa intrinſeca creaturæ; porrò ipſa non poteſt communicare effectui ſupernaturali, niſi quod habet in ſe: ergo ſi illud non eſt niſi naturale, non poterit effectui ſupernaturali communicare aliquid, cuius ille ſit capax. Minor primi ſyllogiſmi patet: nam virtus naturalis eam rationem entis continet, qua conſtat: conſtat autem ſola ratione entis naturalis: ergo. Maior eiuſdem primi ſyllogiſmi probatur. Illius ſolùm rationis poteſt effectus ſupernaturalis eſſe capax, quæ compoſſibilis eſt cum ipſo effectu ſupernaturali, ſola autem ratio entis ſupernaturalis compoſſibilis eſt cum ipſo effectu ſupernaturali; repugnat quippe, eandem entitatem effectus conſtitui ratione naturali, & ſupernaturali. Cōfirmatur. Quod potentia obedientialis producit in effectu ſupernaturali nō eſt diſtinctum ab ipſa entitate effectus ſupernaturalis, alioqui nō eleuaretur ad producendū effectū ipſum ſupernaturalē, ſed tantùm ad producendum illud, quod cauſaret vt diſtinctū ab ipſo effectu ſupernaturali, quod vel eſſet ſupernaturale, & recurreret difficultas: vel naturale, & ſic non eleuaretur ad producendum effectum ſupernaturalem.

Triplex difficultas.

72. Ad primam difficultatem, negatur conſequentia. Etenim vt vna cauſa aſſociata cum alia producere poſſit omnes rationes, quæ ſunt in effectu, neceſſe non eſt, vt eas omnes ſeorſim ab alia cauſa, in ſeipſa contineat, ſed ſat fuerit, ſi eas contineat aſſociata cum alia cauſa, cum non debeat totus effectus adęquatè contineri in ſingulis cauſis, quando plures ad illum producendum concurrunt, ſed ſat

Sufficere ſi cauſa habeat ſpecificam proportionem.

ſed ſat eſt, ſi totus adæquatè contineatur in omnibus cauſis ſimul, vt inductione cõſtat in omnibus cauſis partialibus; non enim quidquid eſt in actu vitali cõtinetur vel in ſola ſpecie intentionali, vel in ſola potẽtia vitali, cùm nec vitalitas contineatur in ſpecie, nec expreſſio obiecti in potentia, ſed ſufficit, vt ambę cõtineantur in vtraque ſimul, vt totus effectus phyſicè, quoad omnes rationes dicatur produci ab vnaquaq; cauſa. Eſto igitur ſola potẽtia obedientialis, non contineat, quidquid eſt in effectu ſupernaturali, vt tamẽ illum phyſicè dicatur, quoad omnes rationes attingere, ſufficit, vt totũ cõtineat aſſociata cauſæ ſuperiori.

Virtus continet genericam rationem entis vt obiectum materiale;

73. Ad ſecundam, diſtinguenda eſt Maior. Nulla virtus creata continet intra ſphærã ſuæ actiuitatis genericam rationẽ entis, vt obiectũ formale per ſe primò illã ſpecificans, concedo, vt obiectum materiale neceſſariò incluſum in ipſo obiecto formali ſpecifico, nego. Primo modo eſt tantùm obiectum omnipotẽtiæ diuinæ; Secundo cuiuſcunque potentiæ actiuæ creatæ. Nã cuiuſcunque potentiæ actiuæ creatę formale & ſpecificum obiectum, eſt aliquis effectus realis producibilis: in omni autẽ effectu reali producibili eſſentialiter includitur ratio entis, proinde quælibet virtus creata intra ſphęram ſuæ actiuitatis materialiter continet, rationem communem entis.

A naturali & ſupernaturali præciſam.

74. Ad tertiam, diſtinguo maiorem: ratio generica entis, cuius eſt capax effectus ſupernaturalis, non eſt naturalis, concedo: eſt tantùm ſupernaturalis, nego; eſt enim ratio generica entis à naturali & ſupernaturali præciſa, cuius capax eſt effectus ſupernaturalis, & quem cauſare poteſt quęlibet virtus actiua naturalis: ſunt enim naturalitas & ſupernaturalitas differentiæ entis, ratio verò entis abſtrahit, licet imperfectè à naturalitate & ſupernaturalitate, quę quamuis reipſa nunquam reperiatur, niſi cum alterutra differẽtia coniuncta, poteſt tamen ab vna cauſa formaliter produci, eſto ab eadem formaliter non producatur, ſecundùm vltimam differentiam, ſecundùm quam formaliter producitur ab alia cauſa, cũ qua coniungitur ad effectum cauſandum.

Exempla.

Explico exemplis. Ratio expreſſiua obiecti ſemper reperitur identificata cum vitalitate, & tamen poteſt ſpecies aſſociata potentiæ vitali formaliter attingere expreſſionem obiecti, nõ attingendo formaliter vitalitatem actus. Ratio qualitatis in ſpecie intelligibili, ſẽper eſt identificata cũ ſpiritualitate, & tamen poteſt phãtaſma materiale formaliter attingere rationem qualitatis, non attingendo formaliter rationẽ ſpiritualitatis: tam ratio intellectionis cum ſupernaturalitate, quàm ratio ſupernaturalitatis cum intellectione reperiuntur identificatæ in ipſa viſione beata, & tamen nec lumen gloriæ formaliter attingit rationẽ intellectionis, nec intellectus rationem ſupernaturalitatis: ergo licet ratio entis in effectu ſupernaturali ſẽper ſit identificata cũ ſupernaturalitate, poteſt tamẽ virtus naturalis aſſociata cauſę ſupernaturali formaliter attingere rationẽ entis, nõ attingendo formaliter rationem ſupernaturalitatis.

Ratio.

75. Secundò probatur ratione. Nulla eſt virtus naturalis, quæ non habeat aliquam conuenientiam ſaltem genericã entis cũ quolibet effectu ſupernaturali: ergo nulla eſt virtus naturalis, quæ habere non poſſit aliquam actiuitatem in effectu ſupernaturali; nam actiuitas proportionatur entitati, quippe quæ in ea fundatur: ergo qualis eſt proportio entitatis cum entitate, talis eſt virtutis actiuæ cum effectu producibili, non quòd poſſit virtus naturalis ſuam actiuitatẽ in effectu ſupernaturali ſeorſim à cauſa ſupernaturali exercere, nam vt diſſociata à cauſa ſupernaturali, non poteſt niſi naturalem rationem entis producere, quia cũ reipſa nequeat ſolam genericam rationẽ entis producere, ſed determinatã ad aliquã differẽtiam, cumque diſſociata à cauſa ſupernaturali nequeat illam producere, vt determinatã ad differentiam ſupernaturalitatis; neceſſariò illã produceret vt determinatã ad differentiã naturalitatis. Aſſociata igitur cũ cauſa ſupernaturali, poterit ſupernaturalem rationẽ entis producere, quia miſcendo ſuum concurſum, non quidem adæquatè & ſecundũ rationem ſpecificam, ſed inadæquatè & ſecundùm rationem genericam cum concurſu ſupernaturali cauſę ſuperioris eleuantis, poterit ſupernaturalẽ rationem entis in effectu ipſo ſupernaturali producere: cuius ratio pręciſa entis formaliter reſpõdet virtuti naturali, ratio verò ſupernaturalitatis virtuti ſupernaturali: ſicut miſcẽdo intellectus ſuũ genericũ concurſum intellectionis cũ ſpecifico cõcurſu ſupernaturalis intellectionis luminis glorię, poterit attingere ſupernaturalẽ intellectionẽ; cuius tamẽ intellectionis ratio formaliter reſpondeat intellectui, ſupernaturalitas verò lumini glorię: vnde nõ ſequitur, quod virtus naturalis cõmunicet effectui ſupernaturali, quod nõ habet in ſe, nã ipſa per ſe formaliter non cõmunicat rationem ſupernaturalitatis, quã ſola cauſa ſupernaturalis formaliter communicat, ſed præciſam rationem entis, quã in ſe habet & licet illam in ſe nõ habeat, vt præciſam à naturalitate, poteſt illam cõmunicare vt præciſam à naturalitate, quia poteſt illam cõmunicare non medio concurſu naturali primę cauſæ ſibi debito, quo pacto illã cõmunicat vt contractam ad naturalitatem, ſed medio concurſu ſupernaturali cauſæ eleuantis ſibi indebito, quo pacto illam communicat ex ſe quidem, vt pręciſam à naturalitate, ſimul verò cum cauſa eleuante, vt contractam ad ſupernaturalitatem.

Cauſa inferior aſſociata ſuperiori quid poſſit.

76. Quòd autem poſſit vna cauſa aſſociata alteri nõ cauſare in effectu rationem, ſecundũ eam differentiam, ſecundùm quam illam continet in ſe, ſed ſecundũ eam, ſecundùm quam cõtinetur in cauſa ſuperiori, conſtat exemplis. Nam nec calor producens cũ igne ignem, nec phantaſma producens cum intellectu agente ſpeciem intelligibilem, nec intellectus beati cũ lumine gloriæ, viſionem glorioſam, cauſant in effectu rationem, ſecundùm eam differentiam ſecundùm quam illam continet in ſe, ſed ſecundùm illam, ſecundũ quam continetur in cauſa ſuperiori. Nam & differentia ignis eſt

Digitized by Google

ſubſtantia, & ſpecie intelligibilis ſpiritualitas, & viſionis glorioſæ ſupernaturalitas, quæ tamen non continentur in calore, phantaſmate, intellectu beati, ſed in igne, intellectu agente, lumine gloriæ.

77. Ex his patet ad probationē maioris. Ad confirmationem concedo, id quod in effectu ſupernaturali producit potentia obedientialis, nō eſſe ab ipſo effectu diſtinctum; nego tamen, non poſſe ab illa, vt eleuata à cauſa ſupernaturali produci. Nam quod producitur à potentia obedientiali, vel conſideratur vt reipſa phyſicè vnum cum effectu ſupernaturali, & vt ſic non reſpondet ſoli potentiç obedientiali ſeorſim ſumptæ, ſed vt ſimul coniunctæ cum cauſa ſupernaturali; producitur que à potētia obedientiali, & cauſa ſupernaturali, eodem indiuiſibili concurſu, ab vtraque procedente; vel vt formaliter condiſtinctum à ratione ipſa ſupernaturali, & vt ſic quamuis formaliter ſūptum reſpondeat ſoli potētiç obedientiali reipſa tamen non attingitur à ſola potentia obedientiali, niſi vt coniuncta cum cauſa ſupernaturali; quia cùm illud, quod formaliter in effectu ſupernaturali reſpondet potentiç obedientiali, non ſit reipſa diſtinctum, vel contractum ad differentiam naturalitatis, ſed contractum ad differentiam ſupernaturalitatis, nō poteſt ſeorſim, ſed coniunctim cum cauſa ſupernaturali à potentia obedientiali attingi: ſicut quod formaliter in ſpecie intelligibili reſpondet phantaſmati, non poteſt à ſolo phantaſmate attingi, ſed ab illo ſimul cum intellectu agēte, quia ſicut illud nequit produci abſque differentia ſpiritualitatis, quod reſpōdet ſoli intellectui, ita nequit abſque intellectu cōcauſante ſpiritualitatē à phātaſmate produci.

Totus effectus ſupernaturalis attingitur non omnis ratio formaliter.

78. Hinc colligitur, quo pacto verum ſit, & quod potētia obedientialis reipſa phyſicè producat totum effectū ſupernaturalem, & nihilominus in illo formaliter non attingat, niſi rationē entis, aut qualitatis, quam hæc potentia obedientialis habet in ſe, & cuius capax eſt effectus ſupernaturalis. Verū eſt primum, quatenus potentia obedientialis coniuncta cū cauſa ſupernaturalis, eodē indiuiſibili cōcurſu, procedente ab vtraque, phyſicè tendit in totā entitatē effectus; quin vnaquæque cauſa dicitur totum effectum producere, non tamen totaliter; producitur autem ab vnaquaque totus, quia non partim producitur ab vna, partim ab alia, ſed ab vnaquaque totus, cum ope & auxilio alterius, non producitur totaliter, quia nō quælibet cauſa dat tantum quantum ſat eſt ad totam entitatem effectus. Verum eſt ſecundū: quatenus conſideratur non totum id, quod reipſa attingitur eodem indiuiſibili concurſu procedente ab vtraque cauſa, ſed quatenus conſideratur ſolùm id, quod præciſè reſpondet virtuti productiuæ.

79. Dices 1. Repugnat, Deum producere effectum ſecundùm rationem ſpecificam ſupernaturalitatis, & non ſecundùm rationem genericam entis: ergo implicat, ad eundē effectū creaturam concurrere ſecundū eādem rationem genericā entis, cùm tali concurſui nulla reſpondeat ratio in effectu. Reſp. Diſtinguo Antecedens: repugnat, Deum non producere effectum ſecundùm rationem genericam entis ſaltem inadæquatè, concedo; quia cùm hçc ratio ſit creata, neceſſariò debet ad illam Deus concurrere: repugnat, Deum non producere effectum ſecundū rationē genericam adæquatam, nego. Etenim cùm hæc ipſa generica ratio entis ſit metaphyſicè diuiſibilis, poteſt attēperato concurſu non ſufficiente ad totam rationem producendam attingi, adeoque partialiter à Deo, partialiter à creatura.

80. Dices 2. Si poteſt virtus naturalis cum virtute ſupernaturali producere effectum ſupernaturalem, poterit vice verſa, virtus ſupernaturalis ſimul cum virtute naturali producere effectum naturalē. Sequela probatur. Ideò poteſt virtus naturalis vnà cum virtute ſupernaturali producere effectum ſupernaturalē, quia poteſt virtus naturalis cauſare ſolam genericam rationem entis non cauſatā differentia naturalitatis in effectu ſupernaturali: ergo etiā poterit virtus ſupernaturalis cauſare ſolā genericam rationem entis, non cauſata differentia ſupernaturalitatis in effectu naturali: ergo. Reſp. Concedo totum, nec vllum video hinc ſequi abſurdum: nam ſicut virtus naturalis, quia continet communem rationem entis, poteſt illam in effectu ſupernaturali vnà cum cauſa ſupernaturali producere, ita quia virtus ſupernaturalis continet eandem communem rationem entis poterit illam vnà cum cauſa naturali in effectu naturali producere.

Virtus ſupernaturalis coniuncta naturali an attingat effectum naturalem.

81. Cæterùm quòd de facto, potiùs virtus ſupernaturalis vnà cum virtute naturali ſemper producat effectum ſupernaturalem, quàm virtus naturalis vnà cùm virtute ſupernaturali, producat effectum naturalem, ea eſt ratio, quia naturaliter ſemper principalior cauſa aſſimilat ſibi effectum, quia fortiùs agit, vt inductione conſtat in omnibus cauſis principalibus agentibus cum ſuis inſtrumentis: principalior autem cauſa eſt virtus ſupernaturalis, quàm naturalis reſpectu effectus ſupernaturalis; nam vel illa eſt cauſa principalis, vel ad ſummum inſtrumentum connaturale, hæc verò ſemper eſt inſtrumentum obedientiale: diuinitus autem non implicat, vt virtus ſupernaturalis vnà cum virtute naturali, attemperato concurſu, influat in effectum naturalem ſecundùm rationem entis, non influendò ſecundùm differentiam ſupernaturalitatis, quæ incompoſſibilis eſt cum differentia naturalitatis. Vnde in tali euentu virtus ſupernaturalis non ageret connaturaliter, ſed obedientialiter, quia non ageret per concurſum adçquatum, connaturaliter ſibi debitum, nam hic non eſt tantùm ad communem rationem entis, ſed etiam ad differentiam ſupernaturalitatis.

82. Dico 2. Poteſt hçc vis obediētialis actiua ſine virtute intrinſecùs addita, per ſolā cōiunctionem extrinſecā ad omnipotentiā Dei, quç fit per extrinſecū imperium ipſius eleuari ad producēdos effectus excedētes propriā naturā. Fundamentū eſt: quia poſito, quòd nō tota

Potentiam poſſe eleuari per ſolùm extrinſecum imperium Dei.

vis producendi effectum ſupernaturalem, ſit virtus ſuperaddita, ſed etiam innata creaturæ, poteſt hæc ad producendum effectum ſupernaturalem compleri non ſolùm virtute intrinſecùs addita, ſed etiam extrinſecùs aſſiſtente. Cuius ratio eſt, quia virtus actiua, vt actiua formaliter, non eget compleri niſi in ordine ad effectum: vt autem compleatur in ordine ad effectum, ſufficit extrinſeca coniunctio cum cauſa ſupplente defectum virtutis intrinſecæ in ordine ad productionem effectus. Maior conſtat, quia virtus actiua formaliter eſt per ordinem ad effectum. Minor probatur, quia vt actiuè dicatur attingere effectum, non eſt neceſſe, vt illum completè & adæquatè contineat in ſe, ſed ſufficit ſi tantùm inadęquatè & incompletè ſecundùm aliquam rationem genericam: nam ſecundùm quamcunque rationem illum contineat, poterit cum alia cauſa ſupplente reliqua quæ ad completam productionem effectus requiruntur, illum attingere.

83. Et ratio à priori eſt, quia virtus adęquatè productiua, non eſt neceſſe, vt ſit vna indiuiſibilis virtus, exiſtens in eodem ſubiecto; ſed poteſt conſtari ex pluribus virtutibus partialibus, exiſtentibus in diſtinctis ſubiectis. Contrà verò quia effectus vnus eſt, & indiuiſibilis, non enim in eo ratio, ſecundùm quam attingitur ab vna virtute, diſtinguitur à ratione, ſecundùm quam attingitur ab alia, ſed vtraque coaleſcit in vnam indiuiſibilem entitatem, nõ poteſt ab vna cauſa inadæquata attingi ſecundùm vnam rationem, quin attingatur ſecundũ omnes, licet non ſeorſim, ſed coniunctim cum alia cauſa, quo fit, vt quamuis effectus non cõtineatur ſecundùm adæquatam perfectionem in qualibet cauſa, ſed inadæquatè in vna, inadæquatè in alia, verè tamen & propriè dicetur totus effectus produci à qualibet, ob indiuiſibilem ſuam entitatem: ergo quamuis effectus ſupernaturalis non contineatur adęquatè in potentia obedientiali àctiua creaturę, quia tamen continetur ſecundùm aliquam rationem genericam, poterit verè & propriè ab illa produci, ſi adiuuetur extrinſeca virtute ſupplente reliqua, quæ ad completam productionem requiruntur.

84. *Obijcies* 1. Nulla res poteſt effectum producere, niſi ſupponatur potens ad illum producendum, nulla res naturalis de ſe eſt potens ad producendum effectum ſupernaturalem: ergo debet fieri potens per intrinſecam formam. Maior conſtat: quia omnis actus primus ſupponitur ad ſecundum. Minor probatur, quia nulla forma naturalis eſt proportionata effectui ſupernaturali. Conſequentia patet, nam eſſe potens ad producendum, eſt denominatio formalis intrinſeca, quę nequit ſuppleri per formam extrinſecam. Reſp. Diſtinguendo minorem: nulla res naturalis eſt potens ad producendum effectum ſupernaturalem proximè & completè, ſecundùm vltimam differentiam ſupernaturalitatis, concedo; remotè & incompletè ſecundùm genericam ſaltem rationem entis, nego. Sicut nec phantaſma eſt proximè potens producere ſpeciem intelligibilem ſecundùm vltimam differentiam ſpiritualitatis, ſed remotè ſecundùm genericã rationem qualitatis. Ad probationẽ maioris nego, actum primum non ſupponi ad ſecundum: duplex namque eſt actus primus, adęquatus vnus, & hic ſupponitur in cauſa principali & inſtrumento ſimul; inadęquatus alter, & hic tantùm ſupponitur in inſtrumẽto: nec eſt neceſſe, imò contra rationem inſtrumenti, vt actus primus adæquatè ſupponatur in inſtrumento, ſed ſat eſt, vt in eo tantùm ſupponatur inadæquatè, & ſecundùm aliquam rationem. Ad probationem minoris, concedenda eſt maior de proportione adęquatã & naturali, neganda de inadæquata & obedientiali ſecundùm remotam aliquam rationem. Ad probationem conſequentiæ, eſſe potens partim eſt denominatio intrinſeca deſumpta à virtute intrinſeca, partim extrinſeca deſumpta à virtute & cõcauſa extrinſeca: cõſtat in omni cauſa ſecunda, quæ dicitur potens producere ſuos actus, tum à forma intrinſeca, tum à virtute extrinſeca Dei, parata concurrere concurſu generali ad omnem effectum cauſæ ſecundæ, ſine qua nulla cauſa ſecunda eſt potens producere ſuum effectum. Dicitur igitur creatura potens tum à virtute intrinſeca, tum ab extrinſeca, à qua completur ad effectum ſupernaturalem producendum, non dicitur autẽ ſimpliciter potens in ordine ad effectũ ſupernaturalẽ à ſola virtute intrinſeca, quia illa eſt tantùm generica & remota. *Eſſe potens ad producendum eſt partim denominatio intrinſeca, partim extrinſeca.*

85. *Obijcies* 2. Nequit forma incompleta compleri per extrinſecam formam: ergo nequit potentia obedientialis actiua incompleta, compleri per extrinſecam virtutem Dei. Conſequentia probatur, quia licet potentia obedientialis actiua ſit efficiens reſpectu effectus, eſt tamen formalis reſpectu ſubiecti: ſed poſito imperio Dei creatura dicitur formaliter potens, cùm antea non diceretur potens, ergo per intrinſecam virtutem ſuperadditam. Reſp. Nego conſequentiam. Ad cuius probationem dico, poſito imperio Dei, creaturam denominari potentem ab intrinſeca virtute, connotata coniunctione cum extrinſeca potentia Dei, ſicut calor dicitur potens producere carnem, connotata extrinſeca coniunctione viuente.

86. *Obijcies* 3. Non poteſt effectus formalis variari, inuariatâ forma; ſed variatur effectus formalis potentis producere: nam poſito imperio Dei, creatura fit potens, quæ antea non erat. Reſp. Non poſſe effectum formalem variari, inuariata forma, vel in ſe, vel in ſuo connotato; poſito autem imperio Dei, non variatur potentia obedientialis in ſe, variatur autem in ſuo connotato, nempe in coniunctione cum extrinſeca potentia Dei, qua poſita ſine intrinſeca variatione virtutis, creatura denominatur potens producere effectum ſupernaturalem, quem antea non poterat; ſicut cauſa ſecunda dicitur formaliter potens, poſito extrinſeco decreto Dei de concurrendo cum illa: Et agens dicitur abſolutè potens poſita ca- *Poſſe effectum formalem variari forma vitria: à connotato.*

ſita ca-

Digitized by Google

ſita capacitate paſſi, quâ ſublatâ idem agens dicitur abſolutè impotens. Cuius ratio eſt, quia potentia in ſuo effectu formali includit proximum ordinem ad effectum producendum, nam potens ſimpliciter dicitur, qui habet expeditam virtutem ad effectum producendum: potentia autem vt ſit proximè productiua pendet à multis extrinſecis, à concauſa, à paſſo, à conditionibus: ergo aliquo ex his deficiente, non poteſt denominari ſubiectum ſimpliciter potens: ergo ſola facta variatione extrinſeca, poteſt variari effectus formalis intrinſecus, qui præter intrinſecam formam requirit extrinſeca cõnotata, quoniam igitur ſola virtus innata creaturæ non eſt niſi remotè & genericè potens ad effectum ſupernaturalem, non poteſt illam denominare ſimpliciter potentem, denominat autem illam ſimpliciter potentem, poſita extrinſeca tantùm coniunctione per imperium diuinum ad virtutem ſupernaturalem Dei: nam, hac poſita, illa fit proximè operatiua effectus ſupernaturalis.

87. *Obijcies* 4. Creatura per potentiam obedientialem debet ſupernaturali concurſu attingere effectum ſupernaturalem: implicat, creaturam per potentiam entitatiuè naturalem concurſu ſupernaturali attingere effectũ ſupernaturalem. Reſp. implicat attingere ſeorſim, non autem coniunctim cum virtute diuina; ſicut implicat, inſtrumentum naturale ſeorſim, non autem coniunctum cum cauſa principali, attingere effectum cauſæ principalis.

88. *Obijcies* 5. Si potentia obedientialis eſt naturalis & innata creaturæ; igitur debet illi correſpõdere aliquis effectus, cùm omnis potentia reſpiciat aliquem effectum, & conſequenter debitus eſt illi aliquis concurſus. Reſp. potentiam obedientialem conſiderari dupliciter. Primò entitatiuè; prout eſt aliqua potentia naturalis exigens concurſum vniuerſalem Dei ad effectum ſibi proportionatum, & vt ſic reſpondet illi effectus naturalis. Secundò formaliter, prout connotat extrinſecam coniunctionem per imperium diuinum ad virtutem ſupernaturalem Dei, & vt ſic reſpondet illi effectus ſupernaturalis, debituſque eſt ei concurſus ſupernaturalis, quia vt ſic non dicit ſolam virtutem naturalem, ſed etiam extrinſecam ſupernaturalem, ratione cuius debitus eſt illi effectus ſupernaturalis: ſicut calori per ſe ſumpto debitus eſt concurſus calefactiuus, coniuncto verò cum animali, debitus eſt illi concurſus carnefactiuus.

Acceptio potentia obed. entitatiuè, & formaliter.

89. Dices. Creatura eſſentialiter eſt obeditiua Deo; ergo eſſentialiter exigit imperiũ Dei, adeoque concurſum ſupernaturalem ad effectus ſupernaturales. Reſp. eſſe eſſentialiter obeditiuam remotè, non autem proximè.

90. Ex dictis deducitur 1. Diſcrimen inter potentiam obedientialem & naturalem: nam hæc naturaliter exigit concurſum ad effectum ſibi commenſuratum, illa verò non exigit concurſum ſupernaturalem ad effectus ſupra naturam. Ratio eſt, quia potentia naturalis eſt intrinſecè completa ad effectum naturalem. Potentia verò obedientialis ad effectum ſupernaturalem, non eſt intrinſecè completa, ſed complenda per extrinſecã coniunctionem cum virtute ſupernaturali, quam non poſtulat naturaliter, cùm ſit complementum excedens propriam naturam.

Diſcrimen inter potentiã obed. & naturalem:

91. Dices. Inſtrumentum naturale exigit naturaliter concurſum ad effectum cauſæ principalis: ergo & inſtrumentum obedientiale concurſum ad effectum ſupernaturalem. Reſp. nego Conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt: quia inſtrumentum naturale eſt naturalis potentia cauſæ principalis, ſine qua illa operari non poteſt: Inſtrumentum verò obedientiale non eſt naturalis potentia Dei, ſine qua Deus non poſſet naturaliter operari, ſed eſt inſtrumentum voluntarium, quo Deus liberè vtitur ad effectum, quem voluerit.

Inter inſtrumentum naturale & obediẽtiale.

92. Deducitur 2. Creaturam non dici potentem ad effectus ſupernaturales per extrinſecam dumtaxat eleuationem, quia nulla res dicitur potens per ſolam virtutem exiſtentem in alio, ſicut nec agere per ſolam actionem alterius, ſed per intrinſecam potentiam, poſita tamen extrinſeca coniunctione cum omnipotentia Dei, ſine qua hæc non eſſet proximè operatiua effectus ſupernaturalis.

Creatura non dicitur potens ad ſupernat. per extrinſecam eleuationem.

93. Deducitur 3. Potentiam obedientialem non ſolùm ſe extendere ad effectus ſupernaturales, ſed etiam ad naturales, ad quos non eſt per ſe ordinata, vt ſi aqua eleuetur ad calefaciendum. Ratio eſt: quia potentia obedientialis eſt ad omne id, ad quod cauſandũ creatura eget auxilio indebito: atqui non ſolùm creatura eget auxilio indebito ad effectus ſupernaturales, ſed etiam ad naturales, ad quos non eſt de ſe ordinata. Ex dictis patet ad rationem dubitandi initio poſitam.

Potentia obed. etiam ad effectus naturales.

SECTIO IV.

An hæc qualitas naturis, rerum ſuperaddita ab aduerſarijs aſſerta, ſit poſſibilis?

94. Ex dictis ſect. præcedente ad minimũ conſtat, hanc qualitatem naturis rerum ſuperadditã eſſe ſuperfluam, cùm omnia, quę de potentia obedientiali Scholaſtici tradunt, ſaluari poſſint per innatam virtutem rebus congenitam. Vlteriùs examinandum eſt, an ſaltem hæc qualitas, ſit poſſibilis. Vt autem videamus an ſit poſſibilis, videndum eſt, quo pacto illa ab aduerſarijs adſtruatur: vt autem videamus, quo pacto illa ab aduerſarijs adſtruatur, videndum eſt, ob quem finem illam adſtruant. Porrò finis, ob quem illã adſtruũt, eſt, vt actuet & applicet vim creatã ad operandum: putant enim nullam vim creatam exire poſſe in actũ etiam ſibi commenſuratum, niſi actuetur & applicetur à Deo media huiuſmodi qualitate, tanquam inſtrumento Dei, ad eum modum, quo inſtrumentum artis nõ poteſt

Quo fine aduerſarij adſtruant qualitatem illam ſuperadditam rebus, per quã eæ eleuẽtur, vel reddantur potentes operari.

poteſt in opus artis exire, niſi per artificioſum motum ſibi ab artifice impreſſum, ad operandum applicetur. Conſequenter hanc qualitatem non ſolùm ponunt in ſacramentis ad gratiam, vel ornatum producendum, & in Chriſti humanitate ad miracula patranda, ſed in omni virtute creata, ſiue ſit naturalis & cõgenita rebus, ſiue ſupernaturalis & infuſa, vt ſunt habitus ſupernaturales, qui, vt in actum exeant, debent hac qualitate actuari & applicari, alioqui de ſe impotentes erunt ad operandum.

Neceſſitas qualitatis rebus ſuper addita.

95. Neceſſitas huius qualitatis eſt eſſentialis ſubordinatio creaturarum in operando ad Deum, quæ in eo conſiſtit, vt non valeant ſeipſas ad operandum applicare, niſi præmotæ & actuatæ à Deo; quocirca ponunt illam fluentem, quæ tranſit tranſeunte actu, in ordine ad quẽ datur, alioqui ſi eſſet permanens, etiam ipſa indigeret præmotione ad agẽdum. Cæterùm, vt præcedente ſect. notauimus, nõ ponunt illam ordinariè per modum actus ſecundi, ſed per modum actus primi proximi, quo virtus creata cõpleatur in ordine ad actũ ſecundum producendum. His prædeclaratis,

Suarez.

96. Prima ſententia negat, hanc qualitatem eſſe poſſibilem: Eſt Suar. 3. p. tom. 1. diſp. 31. ſect. 5. Fundamentum eſt: quia non videtur poſſibilis virtus, quæ producere poſſit tot diuerſos ac mirabiles effectus, cuiuſmodi ſunt Chriſti miracula, & effectus omnes tam quoad modum, quàm quoad eſſentiam ſupernaturales.

97. Secunda ſententia affirmat, illam eſſe poſſibilem. Pro cuius controuerſiæ explicatione, diſtinguendus eſt duplex effectus ſupernaturalis, alter quoad modum, alter quoad ſubſtantiam; proinde duplex etiam diſtinguenda eſt virtus, altera productiua effectus ſupernaturalis quoad modum, altera quoad ſubſtantiam.

Implicat virtus connaturaliter productiua effectus ſupernaturalis quoad modum.

98. Dico 1. Implicat virtus creata, quæ per modum connaturalis inſtrumenti ſit productiua effectus ſupernaturalis quoad modũ. Fundamentũ eſt duplex: Primum. Implicat virtus creata naturaliter operans ſupra, aut contra leges naturæ; talis autem virtus naturaliter ageret ſupra, aut contra leges naturæ: ergo. Minor conſtat, nam talis virtus ageret independenter à ſpatio, à diſpoſitione ſubiecti, à concurſu cauſarum naturalium, ſiquidem ageret in diſtans, in ſubiectum nõ diſpoſitum, non exigẽtibus cauſis naturalibus, quę omnia ſunt ſupra leges & curſum naturæ. Maior eſt S. Tho. in 3. diſt. 16. q. 1. ar. 3. *Solius eius,* inquit, *eſt immutare legem & curſum naturæ impoſitum, qui naturam inſtituit & ordinauit, quod ſolus Deus facit, & ideo neque aliqua virtus corporalis, nec ſpiritualis, aut anima, aut Angeli, nec etiam anima Chriſti potuit ad immutationem legis naturæ impoſitæ diuinitus, niſi per modum Orationis, aut interceſſionis.* Hæc ille. Et probatur: quoniã implicat, vt virtus creata naturaliter exigat operari ſupra, aut pręter id, quod ipſius natura poſtulat, alioqui naturaliter exigeret operari, plus quàm naturaliter poſſet.

S. Thomas.

99. Dices. Hoc ad ſummum probat de virtute permanente, non autem de tranſeunte: nam hæc cùm ſit inſtrumentum Dei, non repugnat, operari ſuprà leges naturæ, cũ actio inſtrumenti, ſit actio cauſæ principalis. Secũdò, neque hoc probat de virtute permanente, cùm non repugnet, proprium modum operandi Dei per formam accidentalem permanentem connaturaliter participari à creatura, vt conſtat de viſione Dei per modum actus puri, qui modus permanenter connaturaliter participatur à Beatis per lumen gloriæ. Confirmatur: nã poteſt proprius modus operandi vnius naturæ, per formam accidentalem permanentem connaturaliter participari ab alia, vt operatio calefaciendi propria ignis participatur ab aqua, per formam accidentalem caloris, ſaltem ad tempus in ea permanentem.

100. Reſp. ad primum, negando antecedens: nam connaturaliter operari ſuprà leges naturæ repugnat enti creato vt ſic, eo ipſo enim, quod ens creatum eſt, ſubijcitur tam in eſſendo, quàm in operando legibus entis creati; cùm igitur etiam virtus tranſiens inſtrumentaria ſit ens creatum, non poterit ei talis modus operandi connaturaliter competere, ſicut quia eſſe independens à Deo repugnat enti creato vt ſic, ne inſtrumentaliter quidem communicari poteſt creaturæ. Nec refert, quòd operatio inſtrumenti non tribuatur inſtrumẽto, ſed cauſæ principali: quia licet non tribuatur inſtrumento principaliter, tribuitur tamen inſtrumentaliter. At hoc ipſum repugnat, tribui inſtrumento connaturaliter modum operandi ſuprà leges naturæ. Dixi, *connaturaliter:* quia obedientialiter non repugnat: nam operari ſupra leges naturæ obedientialiter, non ſupponit in creatura naturalem exigentiam operandi ſupra leges, quibus ipſa, vt ens creatum naturaliter ſubijcitur.

101. Ad ſecundum, diſpar eſt ratio de reliquis modis operandi proprijs Dei, qui per formam accidentalem connaturaliter communicari poſſunt creaturæ: quia illi non repugnant enti creato vt ſic, ſed ſolùm enti creato ſubſtantiali: ſicut non repugnat, aquæ accidentaliter communicari modum operandi ignis, repugnat autem, communicari ſubſtantialiter: ita nec repugnat, creaturæ accidentaliter communicari proprium modum cognoſcendi Dei, repugnat autem, communicari ſubſtantialiter, quia tunc natura creata mutaretur in naturam Dei: ſicut ſi propria operatio ignis ſubſtantialiter communicaretur aquæ, deberet natura aquæ mutari in naturam ignis. Legatur noſter 1. Tomus diſp. 9. ſect. 6. Ex his patet ad Confirmationem.

Quia eſſet principalis cauſa.

102. Secundum fundamentum eſt: Si daretur inſtrumẽtum naturaliter productiuum effectuum ſupernaturalium quoad modũ, neceſſariò foret cauſa principalis: implicat autẽ cauſa principalis effectuum ſupernaturalium quoad modum: ergo. Minor patet; nam hoc in omnium ſententia eſt proprium Dei, incommunicabile creaturæ. Sequela verò probatur.

batur. Quod habet adæquatam proportionem cum effectu, non eſt inſtrumentum, ſed cauſa principalis: ſed ſi daretur inſtrumentũ naturaliter productiuum effectuum ſupernaturalium quoad modum, haberet adæquatam proportionem cum effectu: ergo non eſſet inſtrumentum, ſed cauſa principalis. Maior probatur. Nam in hoc diſcriminatur inſtrumentum à cauſa principali, quòd inſtrumentum non habeat adæquatam proportionem cum effectu vltimato, alioqui ad illum producendum non egeret concurſu cauſæ principalis; ideò enim eget concurſu cauſæ principalis, vt eo mediante proportionetur ad illum producendum: cauſa verò principalis habet adæquatam proportionem cum effectu; & licet cauſa principalis etiam egeat concurſu ſui inſtrumenti, non eget illo vt cauſæ ſuperioris eleuantis, ſed vt potentię inferioris ſibi naturaliter ſubordinatæ. Minor probatur. Ratio ſpecificans virtutem inſtrumentalem connaturalem & principalem in effectibus ſupernaturalibus quoad modum, eſt eadem: ergo non poteſt ſpecificare illam vt inſtrumentum connaturale, quin ſimul ſpecificet vt cauſam principalem. Conſequentia patet. Nã virtutes, quæ nõ habent diuerſas rationes ſpecificantes, nequeunt habere diuerſas rationes cauſæ inſtrumentalis & principalis. Antecedens oſtendo. Ratio ſpecificãs virtutem productiuam effectuum ſupernaturalium quoad modum, ſiue principalem, ſiue inſtrumentalem, non eſt entitas ipſa effectus producibilis, in qua metaphyſicè diſtingui poſſent plures gradus & perfectiones maiores, & minores, penes quas ſumi poſſet diuerſa ſpecificatio virtutis principalis, & inſtrumentalis, vt in ſpecie intelligibili ratio ſpiritualitatis ſpecificat virtutem principalem intellectus agentis; ratio verò repræſentationis quidditatis materialis ſpecificat virtutem inſtrumentalẽ phantaſmatis; ſed eſt ipſa attingibilitas effectus independenter, exempli cauſa, à ſpatio, diſpoſitione ſubiecti, & reliquis cauſis naturalibus; hęc autem ratio, cùm ſit indiuiſibilis, cõſiſtit enim in modo attingendi effectum per negationem ſpatij diſpoſitionis ſubiecti, vel exigentiæ cauſarum naturalium, non poteſt diuerſo modo ſpecificare inſtrumentum, & virtutem principalẽ. Minor probatur: quia virtus productiua effectus ſupernaturalis quoad modum, non eſt ſupernaturalis ratione entitatis effectus, qui ſemper eſt quoad entitatem naturalis, vt ignis genitus in diſtans, ſanitas inducta ſine diſpoſitione ſubiecti, oculus productus abſque exigentia cauſarum naturaliũ, ſed tantùm ratione modi attingendi, qui modus, cùm cõſiſtat in indiuiſibili, nempe in negatione cauſæ, aut cõditionis naturalis, totus ac totaliter reſpõdet tã inſtrumento naturali, quàm cauſæ principali, proinde nulla poterit eſſe diuerſitas in ipſis virtutibus ſpecificatis.

Virtus productiua effectus ſupernaturalis quoad eſſen-

103. Dico 2. Hæc virtus productiua effectus ſupernaturalis quoad eſſentiam, prout ab aduerſarijs adſtruitur, non modò eſt ſuperflua, verùm in multis caſibus non cohærens ipſorum principijs, in multis etiam impoſſibilis. Quòd ſit ſuperflua, conſtat ex dictis. Quòd in multis caſibus non ſit aduerſariorũ principijs cohærens, oſtendo. Nam aduerſarij ponũt illam per modum fluentis virtutis, eamq; implicare aiunt per modum permanentis qualitatis, cùm tamen in multis caſibus illam admittere cogantur per modum qualitatis permanentis. Primò ad viſionem & actum beatificum producendũ. Secundò ad actus, quibus Angelus ſeipſum continuò naturaliter cognoſcit & diligit. Tertiò ad apprehenſionem, quâ damnati pœnas ſuorum ſcelerũ ſine intermiſſione apprehendunt. Quartò ad actionem, qua quæuis natura creata ſuas naturales proprietates permanenter cõſeruat; nam cùm hanc virtutem ipſi vt neceſſariam applicationem cauſarum ſecũdarum à prima ad quemlibet earum effectum producendum conſeruandumve adſtruant, cumque enumeratæ cauſæ continua perennique actione ſuos effectus producant atque conſeruent, continua quoque perennique virtute ipſas ad operandum applicante indigebunt: Conſequẽter talis virtus non ſemper erit fluens, ſed permanens, cùm debeat continuò permanere cum cauſa ſecunda, illam ad effectum conſeruandum continuò applicans; cùm nõ minùs cauſa ſecunda egeat applicatione ad effectum conſeruandum, quàm ad producendum: nam ideo per aduerſarios ad effectum producendum eget applicatione, quia alioqui nõ ſaluaretur eius eſſentialis ſubordinatio in operando ad primam cauſam, atqui non minùs cauſa ſecunda eſſentialiter ſubordinatur cauſæ primæ in effectu conſeruando, quàm in producendo: ergo ſi eget applicari ad producendum, egebit etiam ad conſeruandum, alioqui in conſeruando non eſſet ſubordinata & dependens à prima. Niſi fortè dicatur hęc virtus continuò variari, & vna alteri continuò ſuccedere, quod quàm ſit ridiculum, & ſolùm ad argumentum eludendum confictum, nemo non videt.

tiæ in multis caſibus non cohæret cum principijs aduerſariorum;

104. Quòd in nonnullis caſibus ſit etiam impoſſibilis, probatur: nam primò illam ponunt ſpiritualem in ſacramentis ad gratiam, vel ornatum in inſtanti producendum, nec tantùm illam ponunt productiuam gratiæ in rebus, ſed etiam in verbis ſacramentorum: at implicat, ens ſucceſſiuum, cuiuſmodi ſunt verba, producere in inſtanti effectum permanentem, vt infrà. Secundò. Illam ponunt in voluntate creata ad ſuos actus meritorios eliciendos: at implicat per huiuſmodi virtutem, vt ab aduerſarijs adſtruitur, ſaluari vſum libertatis ad meritum requiſitum. Minor probatur. Nam hæc virtus ab ipſis ponitur, vt priùs natura voluntatem ad operandum applicans: implicat autem, vt voluntas priùs natura ad operandum applicetur, & tamen in operando libera maneat. Maior eſt ipſorum aſſertio, euidenterque ſequitur ex eorum principijs; nam ideò illam ponunt, vt voluntatem, quæ ſeipſam applicare ad operandum non valet, applicet.

In multis caſibus eſt impoſſibilis.

Lædit libertatem.

Digitized by Google

Minor probatur. Nam hæc applicatio reipſa non diſtinguitur ab actione voluntatis, ſed eſt vna & eadem cũ ipſius actione: alioqui ſi eſſet diſtincta ab actione voluntatis, adhuc volũtas maneret indeterminata & inapplicata ad ſuã actionem eliciendam; nam ideo talis virtus ponitur, vt vltimò determinet & applicet voluntatem ad ſuam actionem eliciendam, ad quam nõ poteſt ſe per ſemetipſam applicare: ergo nequit talis actio reſpectu volũtatis eſſe libera. Conſequentia probatur. Nam applicatio ad operandum, quam in voluntate cauſat hæc virtus, non eſt voluntati libera: ergo nec actio voluntatis, erit ipſi volũtati libera. Antecedens probatur. Nam applicatio, quam in voluntate cauſat hæc virtus, non pendet ab ipſa voluntate, nõ enim eſt in poteſtate ipſius, illam habere, vel non habere, ſed in ſola poteſtate Dei, illam dare, vel non dare: nec in poteſtate voluntatis eſt, illam ad operandũ applicare, vel non applicare, cùm potiùs ipſa debeat per eam ad operandum applicari. Cõſequentia probatur: quia ſi applicatio voluntatis non liberè eſt ab ipſa voluntate, nec liberè ab eadem voluntate erit ipſius voluntatis actio, quam talis applicatio reipſa indiuiſibiliter inuoluit.

105. Dices. Poſitâ applicatione voluntatis ad operandum, non poteſt actio voluntatis non ſequi in ſenſu compoſito, poteſt tamen nõ ſequi in ſenſu diuiſo. Sed cõtrà: quia vel poſita applicatione, poteſt actio volũtatis non ſequi in ſenſu diuidente ab ipſa applicatione, vel in ſenſu diuidente ab actione ipſius voluntatis. Primum ad libertatem non ſufficit: nam libertas requirit, vt voluntas poſſit non agere, non ex defectu alicuius principij actiui, quo pacto diuidendo ab applicatione, voluntas per aduerſarios non poſſet agere defectu principij actiui ad agendum neceſſariò requiſiti, cùm hæc virtus ab ipſis ponatur vt proximum complementum virtutis actiuæ. Sed debet poſſe non agere ex propria poteſtate, quam cum omnibus ad agendum requiſitis habet; aliàs hoc modo ſaluaretur libertas etiam cum virtute neceſſitante ad actum: Nam etiam voluntatis diuidendo à virtute neceſſitante ad actum, poteſt non agere; vnde amor beatificus in Patria foret liber, quia voluntas diuidendo à viſione beata, ad amorem neceſſitante, poſſet illũ non elicere. Secundum ſupponit aliquod inſtans temporis, vel naturę, in quo voluntas, antequã eliciat ſuam actionem, poſſit illam nõ elicere: quia cùm actualis libertas eſſentialiter requirat, vt voluntas poſitis omnibus ad agendum prærequiſitis, poſſit agere, & nõ agere, vt poſſit talis libertas ſaluari, debet tale inſtans aſſignari: ſed poſita applicatione voluntatis ad operandum, nullum poteſt tale inſtans aſſignari, quia cùm applicatio ipſam voluntatem præueniat, eiusque actionem neceſſariò inuoluat, non poterit voluntas, poſita applicatione, ſuam actionem non elicere, adeoque non poterit diuidendo à ſua actione, in ſententia aduerſariorum, voluntas eſſe libera; quia vt ſit libera, debet poſita applicatione, adhuc poſſe non ponere ſuam actionem, quod eſt eſſe liberum in ſenſu diuiſo à propria actione.

Poſita prædeterminatione, ſenſus diuiſus non ſaluat libertatem.

106. Confirmatur. Vt actio ſit libera, debet aliquo modo potuiſſe non poni; ſed non datur in hac ſentẽtia inſtans temporis, vel naturæ, in quo potuerit actio volũtatis nõ poni: non ante applicationem, quia tunc non erant omnia ad agendum requiſita; non poſt, quia ea poſita, voluntas non poteſt ſuam actionem non ponere, cùm ipſius actio reipſa non diſtinguatur ab applicatione, quæ neceſſariò & independenter à voluntate ponitur.

107. Tertiò hanc virtutem aduerſarij adſtruunt tanquam infallibile mediũ exequendi efficax decretum Dei: at impoſſibile eſt, vt ea, prout ab aduerſarijs adſtruitur, ſit infallibile medium exequendi efficax decretum Dei, & ſimul relinquens liberum vſum volũtati creatæ. Nam, vt illa ab aduerſarijs adſtruitur, eſt infallibiliter connexa cum effectu futuro, nõ ex præſcientia Dei, ſed ex natura ſua: impoſſibile autem eſt, vt illa relinquat liberũ vſum voluntati, & ſimul natura ſua, independenter ab omni ſcientia Dei, ſit infallibiliter cõnexa cum effectu futuro. Minor probatur: quia nequit natura ſua, independenter à præſcientia Dei, eſſe infallibiliter connexa cum effectu futuro, niſi ſit neceſſariò cum illo connexa: proinde implicat, eſſe infallibile medium exequendi efficax decretum Dei, & ſimul relinquens liberum vſum voluntati creatæ. Antecedens oſtendo, declarando terminos. Infallibile eſt, quod nõ poteſt non eſſe, nam infallibile opponitur fallibili: fallibile autem eſt quod poteſt eſſe, & non eſſe: ergo infallibile eſt, quod non poteſt non eſſe. Porrò quod nõ poteſt non eſſe, aut eſt ex ſuppoſitione futuræ determinationis, adeoq; ex ſuppoſitione alicuius ſcientiæ certo pręuidentis talem ſuppoſitionem futuram, vel ex natura ſua: ſed tale medium ab aduerſarijs non ponitur infallibile ex ſcientia Dei certò præuidentis futurã ſuppoſitionem voluntatis, ſed ex natura ſua; quòd autẽ non poteſt non eſſe ex natura ſua, implicat, vt ſit infallibiliter futurum, & non neceſſariò futurum; quia quod non eſt neceſſariò futurum, poteſt non eſſe futurum; quod autem poteſt non eſſe futurum, nõ eſt natura ſua infallibiliter futurum, quia infallibiliter futurum eſt, quod non poteſt non eſſe futurũ; proinde implicat in terminis, hanc virtutem natura ſua eſſe infallibiliter connexam cum effectu futuro, & ſimul relinquere liberum vſum voluntati creatæ; aut certè ſi natura ſua poteſt non eſſe connexa cum effectu futuro, non poterit eſſe infallibile medium exequẽdi efficax decretum Dei; quia cùm hoc per nullam potentiam ſit mutabile, requirit medium, quod per nullam potentiam mutari poſſit, alioqui ſi poſſet medium mutari, mutari poſſet decretum ipſum Dei.

Vlterius id oſtenditur.

108. Quartò. Eandem virtutem aduerſarij ponunt in ordine ad actus peccaminoſos; hoc autem implicat, cùm implicet, Deum

Deus eſſet author peccati.

antecedenter

antecedenter per ſeipſum voluntatem creatam prædeterminare ad actum peccaminoſum, non minùs, quàm antecedenter per ſeipſum prędeterminare intellectum ad actum falſum: cùm non minùs illud ſit contra bonitatem, quàm hoc contra infinitam ſapientiam Dei. Nec difficultatem euadunt dicentes, Deum non prædeterminare ad malitiam, vel falſitatem actus, ſed ad entitatem dumtaxat peccati, atque erroris: nam non alia ratione dicitur voluntas creata author peccati, niſi quia liberè producit entitatem, cum qua infallibiliter connexa eſt malitia peccati; ſed non minùs eſt infallibiliter connexa malitia peccati cum entitate actus, ad quem Deus ex ſe antecedenter voluntatem creatam prædeterminat: ergo non minùs Deus, quàm voluntas creata dicetur author peccati.

109. Ad fundamentum aduerſariorũ, negandum eſt, cauſas ſecundas agere non poſſe, niſi præmotas & applicatas à prima præmotione antecedente, ſed tantùm concomitante; atque in hoc ſaluatur eſſentialis ſubordinatio cauſarum ſecundarum in operando à prima, vt in actum exire non valeant, niſi concomitanti actione iuuentur à prima, quæ actio nõ in cauſa, ſed in effectu recipitur, eſtque vna & eadem cum actione cauſæ ſecundæ, non minùs quàm actio cauſæ principalis eſt eadẽ cum actione inſtrumẽti: alioqui ſi actio cauſę primæ eſſet diſtincta ab actione cauſæ ſecundæ; vel actio cauſæ ſecundæ eſſet dependens à Deo, vel independens: ſecundum dici non poteſt, alioqui daretur ens creatum independens à Deo. Si primum, vel eſſet dependens ſeipſa: & contrà eſt, quia implicat, vt actio vnius cauſæ ſeipſa fiat dependens ab alia cauſa, quia cùm actio ſit ipſa actualis dependẽtia effectus à ſua cauſa, implicat, vt fiat actualis dependentia ab alia cauſa. Vel eſſet dependẽs alia actione diſtincta; & contrà eſt, quia ſicut implicat, vt vnio vnius extremi vniatur diſtincta vnione cum alio extremo, vel vt ſubſiſtentia vnius naturæ ſubſiſtat diſtincta ſubſiſtẽtia naturæ alterius; & vniuerſaliter, vt modus vnius ſubiecti, diſtincto modo fiat modus alterius ſubiecti: ita etiam vt actio vnius cauſæ fiat dependens diſtincta actione ab alia cauſa: quia cùm actio, & vniuerſaliter omnis modus, eſſentialiter conſiſtat in actuali modificatione eius, cuius eſt modus, vel ad quem eſt reſpectus, implicat, vt actio, quę eſſentialiter eſt actualis reſpectus ad ſuã cauſam, fiat diſtincta actione actualis reſpectus ad aliam cauſam; nã hoc ipſo deſtrueretur eius eſſentia, quæ eſt actualis reſpectus ad hanc cauſam.

Actio eadem cauſæ primæ & ſecundæ.

110. Ex his apertè conſequitur, actionem cauſæ primæ eſſe eandem cum actione cauſæ ſecundæ, quæ tota, non tamen totaliter reſpicit cauſam primam; ſicut tota, non totaliter reſpicit cauſam ſecundam. Neque eſt eadem ratio de inſtrumentis artis, quæ non agunt, niſi præmota & applicata ab artifice: nam hæc non agunt, niſi per impulſum localiter mouendo corpora: nequeunt autem ex ſe habere vim impellendi localiter corpora, niſi ab artifice præmota; inſtrumenta autem diuina agunt phyſicè producendo effectũ, ad quem eleuantur, poſſunt autem ex ſe habere vim aliquam phyſicam, ſaltem inchoatam, producendi effectum, ad quem eleuantur.

SECTIO V.

An potentia obedientialis ſit naturalis, vel ſupernaturalis?

111. Ratio dubitandi eſt: quia potentia ſpecificatur ab actu, quem reſpicit: Potentia autem obedientialis reſpicit actũ ſupernaturalem: ergo eſt ſupernaturalis. In oppoſitum eſt, quia potentia obedientialis eſt congenita creaturæ; nihil autem congenitum creaturæ poteſt eſſe ſupernaturale. Pro intelligentia Doctorum,

112. Notanda eſt duplex potentia obedientialis, actiua, & paſſiua. In ſententia Thomiſtarum potentia obedientialis actiua ſemper eſt ſupernaturalis: Eſt S. Tho. in 4. diſt. 1. q. 1. art. 4. quæſtiunc. 2. Fundamentum eſt: quia in eorum ſententia potentia obedientialis actiua eſt qualitas, diuinitus infuſa, effectui ſupernaturali, ad quem datur, commenſurata. Sola controuerſia inter eos eſt de potentia obedientiali paſſiua. *S. Thomas.*

113. Palud. in 4. diſt. 49. q. 8. art. 2. Caiet. 1. 2. q. 113. ar. 10. & in opuſculis tom. 3. tr. 3. q. 2. Bannez 1. p. q. 9. art. 2. appellant illam ſupernaturalem. Sotus 1. de natura & gratia c. 4. & in 4. diſt. 49. q. 2. ar. 1. concl. 1. Scotus q. 1. prologi §. *Ad quæſtionem*, & in 4. diſt. 49. q. 11. §. *Reſpondeo ergo.* Durandi q. 8. n. 8. Palat. in prologo q. 1. præcurſoria ad 6. Zumel 1. p. q. 12. ar. 1. diſp. 2. poſt 3. concl. vocant naturalem. Ferrar. 3. contra Gentes c. 156. §. *Ad euidentiam*, Cabrera 3. p. q. 1. ar. 1. diſp. 6. dub. 2. §. 2. dicunt, eſſe naturalem ex parte ſubiecti, ſupernaturalem verò ex parte termini. Capreol. q. 1. prologi art. 3. ad 1. contra 6. concl. Molin. 1. p. q. 12. art. 1. diſp. 2. §. *Caietanus verò*, Med. 1. 2. q. 3. ar. 8. §. *Quid verò ſit hæc potentia*, Suar. 3. p. diſp. 31. ſect. 6. in fine, aiunt, nec propriè dicendam eſſe naturalem, nec ſupernaturalem, ſed obedientialem. Hæc ſunt Doctorum placita de potentia obedientiali paſſiua. Nos de illa diſputabimus, etiam vt actiua eſt. Ex quo conſtabit, ſimul quid dicendum ſit de potentia obediẽtiali paſſiua in ſententia S. Doctoris.

Paludanus. Caietanus. Bannez. Sotus. Scotus. Durandus. Palatius. Zumel. Ferrarienſ. Cabrera. Capreolus. Molina. Medina. Suarez.

114. Dico 1. Potentia obedientialis paſſiua, etiam in doctrina S. Thomæ, eſt naturalis entitatiuè. Conſtat ex 1. 2. q. 113. art. 3. vbi, *naturaliter*, inquit, *Anima eſt gratiæ capax.* & 3. contra Gentes cap. 156. Potentiam ad bonum ſupernaturale, appellat *naturalem*. Fundamentũ eſt: quoniam aut hæc potentia eſſet diuinitus infuſa, aut naturaliter congenita. Si primum, vel ad illam recipiendam ſupponitur alia potentia paſſiua ſupernaturalis, & ſic in infinitum; vel naturalis, & ſi hæc

Potentia obedientialis paſſiua etiam in doctrina S. Tho. eſt naturalis entitatiuè.

ſufficit ad recipiendam potentiam ſupernaturalem, ſufficiet ad recipiendam quamcunque aliam perfectionem ſupernaturalem, cùm ſit æqua omnium ratio. Secũdum eſt plus quàm falſum: tum quia ſequeretur, creaturam naturaliter exigere perfectiones ſupernaturales gratiæ & gloriæ, ad quas per hanc potentiam naturaliter inclinaret, non minùs, quàm per potentiam naturalem exigit perfectiones naturales; ad quas naturaliter inclinat. Tum quia implicat, eſſe aliquid naturæ congenitum, & ſupernaturale; nam quod eſt naturæ congenitum, non ſe extendit vltra terminos naturæ, cùm nequeat paſſio vlteriùs ſe extendere, quàm ipſius ſubiectum.

115. Confirmatur. Implicat, potentiam eſſe ſupernaturalem, eiuſdemq; ordinis cum effectu, & eſſe obedientialem; nam obedientialis dicitur, quæ aſſumitur ad effectum, ad quem nõ eſt ſuapte natura ordinata, vt nomen ipſum obedientialis potentiæ indicat, obedit enim creatura Deo, quando operatur iuxta imperium Dei, non iuxta exigentiam & inclinationem propriæ naturæ.

116. Dices. Connaturalius eſt creaturæ obedire Deo, quàm cuilibet potentiæ cooperari naturæ, cuius eſt potentia: ergo nunquam magis connaturaliter operatur, quàm cùm obedit Deo. Reſp. ly *Connaturalius* ſtare dupliciter, vel in ordine ad Deum imperantem; & ſic verum eſt antecedens, idque ob maiorem ſubiectionem creaturæ ad creatorem; Vel in ordine ad effectum exequendum, & ſic falſum eſt antecedens: Nam potentia naturalis exequitur actum naturæ cum inclinatione naturali, cum qua non exequitur potentia obedientialis effectum ſupernaturalem: ſicut magis inclinat manus ad obediendũ voluntati ad ictum in ſe recipiẽdum, ob bonum totius ſuppoſiti, non tamen cum maiori inclinatione, quàm quæuis naturalis potentia inclinet ad ſuum actum.

Actiua eſt naturalis entitatiuè.

117. Dico 2. Etiam potentia obedientialis actiua eſt naturalis entitatiuè. Fundamentum eſt: quia etiam hæc in noſtra ſententia eſt congenita naturæ: quidquid autem eſt congenitum naturæ, eſt naturale; nam quidquid eſt congenitum naturæ, eſt commenſuratum principijs naturæ: ergo nequit ſe extendere vltra principia naturæ: nequeunt autem principia naturæ ſe extendere ad effectus ſupernaturales, alioqui ſe extenderent, vltra quod ipſorum naturalis conſtitutio poſtulat.

Vtraque ſupernaturalis terminatiuè, connotatiuè.

118. Dico 3. Vtraque potentia obedientialis tam actiua, quàm paſſiua eſt ſupernaturalis terminatiuè, non quidem ſpecificatiuè, ſed connotatiuè. Primum conſtat: quia vtraque potentia terminatur ad actum ſupernaturalem: ergo vtraque eſt ſupernaturalis terminatiuè. Secundum probatur: quia ſpecificatio ponit ſpecificatum in ordine ſpecificantis, vt inductione conſtat. Cuius ratio eſt: quia ſpecificans tribuit ordinem ſpecificato, quia concurrit vt cauſa & terminus ſpecificationis: atqui potentia obedientialis non eſt eiuſdem ordinis cum actu ſupernaturali, cùm hic ſit ſupernaturalis, illa naturalis; connotatio verò non ponit connotantem in ordine connotati, vt exemplis conſtat: viſibile enim, quia tantùm connotat viſum, non ſumit ſpeciem & ordinem à viſu, neque intelligibile ab intellectu, ſed vtrumque independenter ab illis cõſtituitur in ſua ſpecie, per ordinem ad proprium eſſe & operari; alioqui inter potentiam & obiectum eſſet mutua relatio fundata in mutua ſpecificatione, contra Philoſophum in prædicamento *ad aliquid*. *Ariſtoteles.* Item potentia diuina, quia ſolùm connotat creaturas, non ſumit ordinem & ſpecificationem ab illis. Cuius ratio à priori eſt: quia quod purè connotatur, non concurrit vt terminus intrinſeci ordinis connotantis, ſed ſolùm vt terminus extrinſecè tantùm importatus, ſupponens connotantem aliunde in ſua ſpecie conſtitutũ, ſolumq; illi aduenit vt quid extrinſecum & extra conſtitutionem ipſius. Quare licet potentia obedientialis, vt ſtat ſub imperio Dei, ſit ad actũ ſupernaturalem, quia tamen non eſt ad illum, vt ad terminum ſpecificantem, ſed ad purum connotatum, non ſumit ſpeciem & ordinem ab illo; ergo quamuis ſit ſupernaturalis terminatiuè, non eſt tamen ſupernaturalis entitatiuè; quia actus ſupernaturalis non concurrit vt tribuens ſpeciem & ordinem potentiæ obedientiali, quia non concurrit vt cauſa & terminus ipſius ſpecificationis, ſed vt purum connotatum, ſupponens illam aliunde ſpecificatam & conſtitutam per ordinem ad propriam operationem. Et hoc ideo, quia vnumquodque ſpecificatur à termino, ad quem per ſe primò ordinatur, & quem per ſe primò reſpicit: nã ſpecificari ab aliquo, eſt illi in ſua entitate & perfectione commenſurari, commenſuratur autem res termino, ad quem per ſe primò ordinatur: nam ab illo recipit ordinem & conſtitutionem in ſuo eſſe; ſed potentia obedientialis non ordinatur per ſe primò ad actus ſupernaturales, ſed ad naturales: quia ordinatio ad actus ſupernaturales eſt poſterior & conſequens, ſupponens ordinationem ad actus naturales: ordinatio verò ad actus naturales eſt prior & per ſe primò conſtituens potentiam in eſſe naturali, quod neceſſariò ſupponitur ad eſſe obedientiale.

119. Ad rationem dubitandi, concedendum eſt; potentiam ſpecificari ab actu, quem reſpicit vt terminum ſuæ ſpecificationis, non autem ab actu, quem reſpicit vt purè connotatum.

120. Dices. Potentia obedientialis eſt cauſa phyſica actus ſupernaturalis: ergo non poteſt illum tantùm connotatiuè reſpicere: quia pura connotatio fundatur in ſola extrinſeca denominatione, vt patet in exemplis allatis de viſibili & intelligibili, quæ ſolam dicunt extrinſecam denominationem à viſu & intellectu. Reſp. nego conſequentiam, eiuſq; probationem; *In quo fundetur connotatio.* non enim ſemper connotatio fundatur in ſola extrinſeca denominatione, ſed poteſt interdum fundari in intrinſeca cauſalitate effectus cõnotati, vt patet in omni-

potentia

Digitized by Google

potentia Dei connotante creaturas, quas phyſicè cauſat, & in obiecto viſibili connotante viſum, quem phyſicè ſpecificat. Ratio eſt: quia purè connotare non negat dependentiam, ſeu cauſalitatem in termino connotato, reſpectu connotantis, ſed ſolùm in connotante reſpectu connotati. Poteſt igitur terminus connotatus cauſari & dependere à connotante, & nihilominus purè connotari ab illo: ergo poteſt effectus ſupernaturalis phyſicè pendere à potentia obedientiali, & ſolùm ab illa connotari; nam potentia obedientialis non cauſatur quoad ſpecificationem ab illo, quamuis terminus connotatus phyſicè cauſetur ab illa.

SECTIO VI.

An potentia obedientialis ſit completa in ratione potentiæ?

Albertinus. 121. AFfirmat Albertin. tom. 1. principio 2. Corrollario 1. punct. 2. de omnipotentia tam actiua, quàm paſſiua. Fundamentum eſt: quia potentia obedientialis, vt attingat effectum, non requirit niſi extrinſecum imperium Dei, vt conditionem ſine qua non exiret in actum ſecundum: ſicut potentia motiua eſt completum principium ad motum ſurſum; vt tamen moueat, requirit imperium voluntatis, vt conditionem ſine qua non.

Suarez. *Potentia obedientialis paſſiua, eſt completa in ratione potentiæ.* 122. Negat Suar. loco ſuprà citato: quoniam vt operetur effectum ſupra naturam, eget complemento virtutis diuinæ. Ego diſtinguendum puto: nam vel loquimur de potentia obedientiali paſſiua, & hanc exiſtimo eſſe completam in ordine ad quemcuuque actum etiam ſupernaturalem & excedentem propriam naturam: ratio eſt, quia ad recipiendũ quæuis potentia eſt cauſa principalis, cùm ad recipiendum non requiratur, niſi entitas realis cum non repugnantia ad actum. Cuius ratio eſt: quia potentia paſſiua non producit, ſed ſolùm recipit actum: ad quod ſufficit entitas realis cum non repugnantia.

Actiua incompleta etiam in ratione inſtrumenti. 123. Vel loquimur de potentia obedientiali actiua, & hanc puto eſſe incompletam, etiam in ratione inſtrumenti. Fundamentum eſt: quia etiam in ratione inſtrumenti, eget compleri. Maius quppe complementum habet ad producendam viſionem beatam intellectus informatus lumine gloriæ, quàm ſine illo: ſed intellectus cum lumine gloriæ eſt inſtrumentum completum productiuum viſionis beatæ: ergo ſine illo erit inſtrumentum incompletum.

124. Dices. Poſito imperio Dei, potentia obedientialis naturaliter exigit concurſum ad effectum ſupernaturalem, non minùs quàm potentia actiua ad motum, poſito voluntatis imperio: ſed imperium Dei eſt ſola conditio, vt hæc agat: ergo ex ſe eſt completa potentia ad effectum ſupernaturalem, non minùs quàm potẽtia ad motũ. Reſp. Poſito imperio Dei, deberi potentiæ obedientiali concurſum ad actum ſupernaturalem, non ratione ipſius potentiæ, quæ ſemper manet intrinſecè improportionata effectui ſupernaturali, ſed ratione imperij diuini, coniungentis ſuam potẽtiam cum potentia creaturæ in ordine ad actum ſupernaturalem, vel per habitum inhærentem, vel per virtutem aſſiſtentem. Nec eſt eadem ratio de potentia motiua, quæ ex ſe eſt proportionata motui, & tantùm requirit imperium voluntatis vt conditionem.

125. Instabis. Non minùs potentia obedientialis, vt inſtrumentum Dei, exigit concurrere ad omnes effectus ſupernaturales, ad quos ſe extendit potentia Dei, quàm quæuis potentia naturalis ad effectus ſuæ cauſæ principalis: ſed hæc naturaliter exigit concurrere ad omnes effectus ſuæ cauſæ principalis: ergo & illa ad omnes effectus ſupernaturales potentiæ diuinæ. Reſp. nego maiorem: nam hæc exigit concurrere vt inſtrumentum proportionatum ad effectus, illa vt inſtrumentum improportionatum, quod proportionari debet per ipſam eleuationem cauſæ ſuperioris.

SECTIO VII.

An vna potentia obedientialis ſit perfectior alia?

126. EX duplici capite deſumi poteſt perfectio potentiæ. Primò ex modo attingendi effectum, ſi minori cum depẽdentia à ſubiecto, à diſpoſitione, à ſpatio, cæteriſque conditionibus naturaliter requiſitis. Secundò ex perfectiori effectu, aut ex maiori influxu in eundem; fortiùs quippe in effectum influit principalis, quàm inſtrumentalis cauſa. Rurſus potentia obedientialis bifariam conſiderari poteſt, vno modo vt ſtat ſub eleuatione, vel in actu primo coniuncta cum omnipotentia diuina, per ipſius imperium ad effectum ſupernaturalem; vel in actu ſecundo, per ipſam actualem eleuationem, qua actu influit in effectum ſupernaturalem. Alio modo ſecundùm virtutem, quæ ad eleuationem præſupponitur in re ipſa, quæ eleuatur. Conſiderata vt ſtat ſub eleuatione, ſiue in actu primo, ſiue in actu ſecundo, ea dicitur perfectior, quæ ad perfectiorem effectum, modumve producendi à ſubiecto independentiorem aſſumitur. perfectior igitur eſt potentia obedientialis, quæ ad viſionem beatificam, quàm quæ ad actum fidei eliciendum aſſumitur: perfectior eſt potentia obedientialis, quæ ad creandum, quàm quæ ad educendum eleuatur. Maior difficultas eſt de potentia obedientiali quoad virtutem, quæ ad eleuationem præſupponitur in re ipſa, quæ eleuatur, an maior perfectioque ſit in vna, quàm in alia.

Digitized by Google

127. PRIMA ſententia negat: ſequitur ex ſententia tum eorum, qui docent, potentiam obedientialem formaliter conſiſtere in negatione repugnantię; tum eorum; qui dicunt, perfectiorem potentiam naturalem merè per accidens ac materialiter ſe habere ad productionem effectus ſupernaturalis: vtrique enim affirmant, totam effectus, ad quem obedientialis potentia eleuatur, perfectionem menſurari ex ipſa eleuatione virtutis eleuantis, nullo modo ex virtute creaturæ eleuatæ, quæ ſiue perfectior, ſiue imperfectior, eodem ſemper modo concurrit ad effectum, ad quem eleuatur. Probari autem poteſt hæc ſententia 1. concurſus potentiæ obedientialis indiuiſibiliter ſe habet ad effectum ſupernaturalem, quippe quæ illum attingit ſolùm ſub ratione entis, quæ eadem eſt in quauis potentia obedientiali. Secundò, ſi perfectior virtus naturalis perfectiùs concurreret ad effectum ſupernaturalem, ſequeretur, duos beatos habentes inæqualem intellectum cum æquali lumine gloriæ, inæquales actus beatificos elicere: hoc autem eſt falſum. Nam maior, aut minor beatitudo non reſpondet perfectori, aut minùs perfecto intellectui, ſed perfectiori, aut minùs perfecto lumini. Nam beatitudo non datur propter virtutes & perfectiones naturales, ſed propter merita & actus ſupernaturales. Vnde ſicut maioribus, aut minoribus meritis, maius, aut minus reſpondet lumen; ita maior, aut minor beatitudo non reſpondet perfectiori, aut minùs perfecto intellectui, ſed perfectiori, aut minùs perfecto lumini: igitur qui propter æqualia merita, æquale habent lumen, etiamſi inæquales habeant intellectus, non inæquales, ſed æquales eliciunt viſiones beatificas.

128. SECVNDA ſententia affirmat, poſſe vnam potentiam obendientialem ſecundùm virtutem, ad eleuationem prȩſuppoſitam, eſſe alia perfectiorem. Pro cuius explicatione,

Nulla potētia obedientialis eſt ante eleuationem perfectior alia, quoad modum attingendi effectum independenter à conditione naturali:

129. DICO 1. Nulla potentia obedientialis quoad modum attingendi effectum ſupernaturalem independenter ab aliqua cauſa, vel conditione naturali, eſt ante eleuationem perfectior aliâ. Fundamentum eſt: quia nulla potentia obedientialis ante eleuationem ex ſe habet aliquid, per quod ſit magis idonea ad operandum independenter à cauſis, vel conditionibus naturalibus, ſed omnes quoad hoc ſunt æqualiter non repugnantes. Ratio eſt: quia ad modum attingibilitatis independenter à cauſis, vel conditionibus naturalibus, potentia obedientialis non concurrit diuiſibiliter, ſed indiuiſibiliter: quia cùm ipſe modus ſit indiuiſibilis, conſiſtens in negatione dependentiæ à cauſa, vel conditione naturali, non poteſt in vna potentia ſupponi maior habilitas ad ſic operandum, quàm in alia, ſed in omnibus eſt æqualis habilitas non naturalis, ſed obedientialis.

Eſt quoad virtutem influendi.

130. DICO 2. Poteſt vna potentia obedientialis quoad virtutem influendi, quę ante eleuationem prȩſupponitur, eſſe perfectior alia. Fundamentum eſt: Ea potentia cenſenda eſt quoad virtutem influendi perfectior, quæ maiori fortiorique influxu influit in effectum: atqui poteſt vna potentia obedientialis maiori fortiorique influxu, quàm alia, influere in effectum, ad quem eleuatur: ergo datur vna potentia obedientialis ſecundùm virtutem influendi, ad eleuationem præſuppoſitam, perfectior alia. Minor, in qua tantùm eſt difficultas, probatur Poteſt vna potentia obedientialis in ſe continere maiorem influxum, cuius ſit capax effectus, ad quem eleuatur, quàm alia: ergo poteſt vna potentia obedientialis maiori influxu, quàm alia influere in effectum, ad quem eleuatur. Conſequentia probatur: quia poteſt potentia obedientialis coniuncta cum omnipotentia Dei conferre effectui, ad quem eleuatur, totum, quod habet in ſe, & cuius capax ſit effectus, ad quem eleuatur, quia concurrit vt perfectè ſubiecta Deo. Antecedens oſtendo. Maiorem, fortioremque influxum compoſſibilem cum gratia habet potentia ſpiritualis animæ, quàm modus aliquis corporeus, poſito quòd actiuus ſit, nam potentia ſpiritualis continet maiorem influxum genericum entis, quàm quiuis modus, & præterea influxum ſpiritualitatis, quem non continet modus corporeus. Nec refert, quòd potentia obedientialis non influat in effectum ſupernaturalem ſecundùm differentiam naturalitatis, quia influere poteſt ſecundùm alias differentias, quarum effectus ſupernaturalis ſit capax, cuiuſmodi ſunt differentiæ qualitatis, & ſpiritualitatis, ſecundùm quas influere non poteſt modus corporeus, ipſum etiam influxum genericum entis fortiorem habet, adeoque fortiùs etiam influit in effectum, ad quem eleuatur entitas obedientialis actiua, quàm modalitas obedientialis actiua, quia influxus proportionatur entitati, proinde vbi maior eſt entitas, maior fortiorque eſt influxus.

131. Confirmatur 1. Illud inſtrumentum fortiùs influit in effectum, cuius minor influxus ſupplendus eſt à cauſa principali: contrà verò illud minùs influit, cuius maior influxus ſupplendus eſt à cauſa principali: minor autem influxus à Deo ſupplendus eſt in effectu ſpirituali gratiæ, ad illam obedientialiter coagente potentia ſpirituali, quàm corporea. Et è contra, maior influxus à Deo ſupplendus eſt in eodem effectu ſpirituali gratiæ obedientialiter ad illam coagente potentia corporea, quàm ſpirituali: ergo fortiùs in effectum ſupernaturalem influit vna virtus obedientialis quàm alia. Maior elucet. Nam omnis effectus requirit determinatum influxum, ſiue ab vna, ſiue à pluribus producatur cauſis, quia influxus commenſuratur entitati effectus: ergo quò minor influxus ſuppletur ab vna cauſa, eò maior præbetur ab alia in eundem effectum concurrente: & è contra, quò maior influxus ſuppletur ab vna cauſa, eò minor præbetur ab alia in eundem effectum coagente. Minor probatur. Nam obedientialiter concurrente ad effectum ſpiritualem potentia ſpirituali, non debet à Deo

Minor influxus ſupplendus à Deo.

ſuppleri

ſuppleri totus influxus ſpiritualis, ſed tantùm partialis cauſæ principalis. Contrà verò, ad eumdem effectum ſpiritualem obedientialiter concurrente potentia corporea ſuppleri debet totus influxus ſpiritualis: quia cùm nullum ſpiritualem influxum habeat potentia corporea, quippe quæ nihil habet ſpiritualis entitatis, in qua ſpiritualis influxus fundatur, totus ſuppleri à Deo debet. Eodem modo probatur quoad influxum ipſum genericum entis, effectui ſupernaturali obedientialiter collatum à potentia entitatiua, & à potentia modali; minor quippe influxus genericus entis ſupplendus eſt in effectu ſupernaturali obedientialiter ad illam concurrente potentia entitatiua, quam modali, quia ſicut illa fortiorem habet entitatem, ita & influxum.

132. Confirmatur 2. Nigredo vt octo plus influit in albedinem, ſi ad eam producendam eleuetur quàm nigredo vt vnum, quia nigredo vt octo, vti plus habet entitatis, ita & actiuitatis, atque adeo plus habet de concurſu. Nam licet ad differentiam ipſam albedinis nigredo ſe habeat indiuiſibiliter, cùm illa non reſpondeat formaliter influxui nigredinis, ſed Dei ſupplentis concurſum albedinis, ad genericam tamen rationem qualitatis diuiſibiliter ſe habet, quia plus influit nigredo vt octo, quàm vt vnum.

Non neceſſariò influit quantum poteſt.

133. Dico 3. Potentia obedientialis non neceſſariò in effectum, ad quem eleuatur, influit, quantum per natiuam ſuam virtutem obedientialiter poteſt, ſed quantum Deus ipſe practico ſuo imperio vult. Fundamentum eſt: quia potentia obedientialis per ſuam natiuam virtutem ad effectum ſupernaturalem concurrit vt eleuata per imperium Dei; ergo ad illum concurrit non quantum idonea eſt concurrere, ſed quantum per imperiũ Dei ad concurrendum determinatur. Antecedens patet: quia potentia obedientialis ex ſe idonea non eſt cum omnipotentia Dei coagere, niſi per imperium Dei eleuata. Conſequentia probatur: Nam ſicut potentia obedientialis in effectum ſupernaturalem non agit, niſi vt eleuata imperio Dei, ita nec in illum agit, niſi quantum eodem imperio Dei fuerit determinata. Confirmatur. Magis ſubiecta eſt potentia obedientialis Deo in operando, quàm potentia motiua animæ in mouendo: ſed potentia motiua non mouet, quantum poteſt, ſed quantum per practicum imperium ab anima determinatur: ergo nec potentia obedientialis operatur, niſi quantum per practicum imperium à Deo determinatur.

134. Dices. Practicum imperium Dei eſt extrinſecum creaturæ: ergo nequit per illud formaliter ad operandum determinari. Antecedens patet. Conſequentia probatur: Nam quod eſt extrinſecum non mutat intrinſecè vim operatiuam: ergo ſi potentia obedientialis ex ſe non poteſt in effectum ſupernaturalem agere, nec poſt imperium poterit, cùm nil poſt imperium habeat, quod non habuerit antea. Reſp. diſtinguo conſequens: non poteſt creatura per imperium Dei ad operandum determinari formaliter, concedo; efficienter nego: determinatur autem formaliter per ipſum concurſum Dei. Etenim cùm omnis cauſa creata, vt in effectum agat, egeat concurſu Dei comitanti, poterit Deus determinare intrinſecè creaturam ad operandum, præueniendo ſuo concurſu concurſum creaturæ; quia cùm concurſus Dei reipſa ſit idem cum concurſu creaturæ, hoc ipſo quòd Deus præuenit ſuo concurſu concurſum creaturæ, creatura neceſſariò operatur, non quantum ipſa per innatam vim poteſt, ſed quantum per concurſum Dei determinatur; quia cùm effectus determinatum requirat concurſum, & quò maiorem Deus præbet concurſum, eò minorem concurſum præbeat creatura, poterit Deus non modò ſuo concurſu determinare creaturam ad operandum ſimpliciter, ſed ad operandum, quantum ipſe voluerit, non quantum creatura potuerit.

Cauſas neceſſarias Deus determinat.

135. Cæterùm hoc agendi modo non vtitur Deus, niſi cum cauſis neceſſarijs, quæ quia intrinſeca indifferentia carent, egent extrinſeca determinatione Dei ad effectus, earum naturam excedentes, producendos. Cauſæ verò liberæ, cùm etiam ad effectus ſupernaturales retineant intrinſecam indifferentiam, non à Deo proximè, ſed à ſeipſis, cum auxilio tamen Dei, ad ſupernaturales actus, ad quos obedientialiter eleuantur, ſeſe determinant: Quod qua ratione fiat, ſic breuiter explico.

Voluntas etiam eleuata poteſt ſeipſam determinare.

136. Ea cauſa poteſt ſe ad operandum determinare, quæ poſitis omnibus ad operandum requiſitis, adhuc manet actiuè indifferens, ac potens in vtramque partem contradictionis: talis eſt voluntas eleuata per auxilium Dei ad actus ſupernaturales: ergo voluntas creata etiam eleuata per auxilium Dei, potens eſt ſeipſam ad actus ſupernaturales determinare. Maior conſtat. Nam ille poteſt ſeipſum ad operandum determinare, qui in actu primo habet omnia ad operandum requiſita, in ſua poteſtate poſita. Minor probatur: Nam voluntas creata, etiam eleuata per infuſam cogitationem intellectus, & virtutem ſupernaturalem Dei illi aſſiſtentem, manet actiuè indifferens, atque ad actum ſupernaturalem, ad quem per infuſam cogitationem allicitur, & per virtutem aſſiſtentem Dei completur, eliciendum, vel non eliciendum potens ſe determinare. Nam his omnibus poſitis, adhuc ex Concil. Trident. ſeſſ. 6. c. 5. & cano. 4. manet in voluntate creata poteſtas cooperandi, vel non cooperandi; & conſequenter libera poteſtas ſeſe ad actum ſupernaturalem determinandi, vel non determinandi. Proinde alio modo vtitur potentia obedientiali Deus creaturæ liberæ, ac neceſſariæ. Nam ibi oblatis omnibus ad actum ſupernaturalem requiſitis, in ipſius poteſtate relinquit vltimam determinationem; hanc actuali concurſu præueniendo, neceſſariò determinat ad effectum, ad quem comproducendum

Concilium Tridentin.

ducendum aſſumitur. Cæterùm negari non poteſt, Deum etiam creaturam liberam præuenire ad actus ſupernaturales, non quidem actuali concurſu ad ipſum actum ſupernaturalem liberum, ad quem comproducendum illam aſſumit, ſed excitante cogitatione, qua poſita, in noſtra poteſtate relinquit concurſum in actu: quo fit, vt noſter concurſus in liberum conſenſum, etſi reipſa idem ſit cum concurſu Dei, prius tamen ratione ſit à voluntate creata præuenta auxilio diuino, quàm ab ipſo Deo. Contrà verò, concurſus creaturæ neceſſariæ, priùs ratione ſit à Deo, quàm ab ipſa creatura; vnde hic neceſſitat creaturam ad cooperandum Deo, ille verò non.

Poteſt eleuari ad minus, quàm poteſt, non ad plus.

137. Ex dictis infertur 1. Poſſe potentiam obedientialem non agere in effectum ſupernaturalem, quantum poteſt; non poſſe autem agere plus quàm poteſt: quia poteſt non dare quantum habet; non poteſt autem dare, quod non habet.

138. Infertur 2. Si Deus minori influxu influat, quàm ſimul cum toto influxu creaturæ ſufficiens ſit ad exiſtentiam effectus, nullum ſequi effectum: quia effectus non ſequitur, niſi ad ſufficientem concurſum. Contrà verò, ſi maiori influxu influat, quàm ſimul cum toto influxu creaturæ ſit neceſſarius ad exiſtentiam effectus, ſequi effectum: quia tunc maior concurſus diuinus modificando concurſum creaturæ, facit vt creatura, minùs concurrat quàm poſſit.

139. Ad primum primæ ſententiæ, negandum eſt, omnem concurſum potentiæ obedientialis in effectum ſupernaturalem eſſe indiuiſibilem, ſed ſolùm illum, qui ſe tenet ex parte attingibilitatis effectus independenter à cauſis, vel conditionibus naturalibus, vt prædeclaratum eſt.

Cur duo intellectus inæquales, non producant inæquales viſiones cum eodem lumine gloriæ.

140. Ad 2. Negatur ſequela, etenim licet duo beati habentes æquale lumen, inæquales habeant intellectus, non propterea inæquales ſibi producunt viſiones beatas, quia diuerſi intellectus ad viſionem beatam non concurrunt ſecundùm intellectualem differentiam, ſecundùm quam ſunt differentes inter ſe, ſed ſecundùm genericam dumtaxat rationem intellectus, ſecundùm quam omnes ſunt æquales: nam ſecundùm eam rationem ad viſionem concurrunt, cuius eſt capax ipſa viſio, porrò beata viſio non eſt capax propriæ differentię intellectus creati, ſed genericæ dumtaxat rationis, omnibus intellectibus, tam humanis, quàm Angelicis communis. Ratio eſt: quia proprius modus differentialis viſionis beatæ, eſt tendere ad Deum per modum actus puri, qui modus eſt proprius Dei: hic autem modus non admittit propriam differentiam intellectus creati, cuius eſt tendere ad Deum per modum potentialis, proinde diuerſi intellectus ad viſionem glorioſam non concurrunt ſecundùm proprium modum differentialem, ſecundùm quem in ſe conſtituuntur, & à ſe inuicem diſcriminantur, cùm hic ſit incompoſſibilis cum modo tendendi per modum actus puri, ſed ſecundùm modum genericum, ſecundùm quem omnes vniuocè conueniunt.

SECTIO VIII.

An potentia obedientialis ſit eſſentialis creaturæ?

141. AFfirmat Suar. diſp. 31. ſect. 5. §. *Quod ſi quæratur.* Fundamentum eſt: quia illa imbibitur in omni ente creato vt ſic, quippe quæ proximè fundatur in eſſentiali ſubiectione creaturæ ad Deum. Confirmatur: quia præciſo omni accidente creatura per ſuam eſſentiam formaliter eſt ſubiecta Deo, proinde obedientialiter potens, anima enim per ſuammet eſſentiam eſt capax gratiæ, & potens coagere Deo ad omnem effectum ſupernaturalem, contradictionem non inuoluentem. *Suarez.*

142. Negant Cabr. 3. p. q. 1. ar. 1. diſp. 4. Albert. tom. 1. principio 2. Corrollario 1. punct. 2. difficult. 2. Fundamentum eſt: quia eſſentia eſt per ordinem ad eſſe: potentia verò per ordinem ad operari, quod ſupponit eſſe. Eſt igitur potentia obedientialis ſola proprietas conſequens eſſentiam, licet inſeparabilis à creatura. *Cabrera. Albertinus.*

143. DICO 1. Potentia obedientialis non eſt de eſſentia entis creati vt ſic. Fundamentum eſt: quia proximè hæc fundatur in potentia naturali; ſed aliquod ens creatum nullam habet potentiam naturalem, neque ſuſtentatiuam, neque informatiuam alterius ſubiecti, vt ſunt modi, neque etiam actiuam, vt de quibuſdam probabile eſt: ergo. *Potentia obedientialis non eſt de eſſentia entis creati, vt ſic.*

144. DICO 2. Potentia obedientialis non eſt de conceptu conſtitutiuo primario, ſed ſecundario creaturæ naturaliter operatiuæ. Fundamentum eſt: quia vnaquæque natura primariò conſtituitur per ordinem ad actum, ad quem per ſe primò ordinatur. Nam per ordinem ad illum ſumit certam quandam ſpecificationem & conſtitutionem entis, ratione cuius diſtinguitur ab omni alio: ſed nulla natura per ſe primò ordinatur ad actum excedentem ſeipſam, nam hoc repugnat ex terminis; etenim hoc ipſo quòd natura aliqua per ſe primò ordinatur ad aliquam perfectionem, accipit ſpecificationem per ordinem ad illam: cùm nil aliud ſit ſpecificari ab aliquo, quàm accipere eſſe commenſuratum illi: repugnat igitur naturam per ſe primò ordinari ad aliquem actum, & ab illo excedi: ergo nulla creatura per ſe primò ordinatur ad actus ſupernaturales, alioqui omnis creatura, haberet eſſe commenſuratum termino ſupernaturali: ergo potentia obedientialis, quæ connotat terminum ſupernaturalem, non eſt de primario conceptu conſtitutiuo creaturæ naturaliter operatiuæ. Quòd autem ſit de conceptu conſtitutiuo ſecundario; probatur, quia de eſſentia talis creaturæ eſt, habere aliquam potentiam, vel actiuam, *Sed de conceptu ſecundario naturaliter operantis.*

vel

vel paſſiuam, vel formalem in ordine ad terminum, ad quem per ſe primò ordinatur: ergo de ſecundario conceptu eiuſdem erit, habere potentiam eleuabilem ad effectus ſupernaturales. Antecedens probatur: quia ſicut talis natura conſtituitur per ordinem ad talem actum ſeu terminum operandum, ita conſtituitur per aliquam potentiam ad illum, nam ordo & potentia ad operandum ſunt idem, (ſuppono autem ſubſtantiam creatam eſſe immediatè operatiuam alicuius effectus, penes quem ſumit ſuam ſpecificationem.) Conſequentia verò conſtat: quia omnis potentia naturalis eleuabilis eſt ex imperio Dei ad aliquem effectum ſupernaturalem, excedentem propriam naturam: ergo ſaltem de ſecundario conceptu talis naturæ eſt, habere potentiam obedientialem ad aliquem actum ſupernaturalem.

145. Ad fundamentum primæ ſententiæ, nego Antecedens. Ad cuius probationem nego, potentiam obedientialem proximè fundari in ſubiectione creaturæ ad Deum, ſed tantùm remotè, proximè verò in aliqua potentia operatiua; potentia enim obedientialis duplicem habet reſpectum, alterũ ad Deum, cui vt agenti principali ſubordinatur; alterum ad effectum, ad quem debet ex imperio Dei eleuari. Prior reſpectus fundatur in ente creato vt ſic, quia fundatur in eſſentiali dependentia creaturæ ad Deum: Poſterior in ſolo ente operatiuo, quia non poteſt Deus facere, vt quod ex ſe operatiuum non eſt, ſolo extrinſeco ſuo imperio operatiuum fiat, quia imperium non eſt, niſi ſola conditio ſupponens intrinſecam vim operatiuam in creatura eleuabili. Confirmatio ſolùm probat ſecundam concluſionem de conſtitutione ſecundaria, & ente naturaliter operatiuo.

146. Ad fundamentum ſecundæ ſententiæ; nego, eſſentiam conſtitui per ordinem ad eſſe, præciſo ordine ad operari; cùm ipſum eſſe eſſentiæ nequeat diſtingui ab alio eſſe, niſi per ordinem ad tale operari: ergo in ipſo conceptu eſſentiæ operatiuæ includitur ordo ad operari.

SECTIO IX.

In quo potentia obedientialis formaliter conſiſtat?

Aureolus. *Marſilius.* *Medina.*

147. PRIMA ſententia Aureoli in 1. diſt. 42. q. 1. ar. 3. Marſil. in 4. q. 13. ar. 1. Corroll. poſt concluſionem 3. dubij incidentis. Medin. 1. 2. q. 3. art 8. §. *quod verò ſit*, & aliorum affirmantium, illam conſiſtere in ſubiectione ad omnipotentiam Dei, cum non repugnantia ad effectum, quem Deus in illa operatur.

Caietanus. *Bannez.*

148. SECVNDA ſententia Caiet. 1. p. q. 1. ar. 1. §. *Ad euidentiam*, Bannez q. 48. art. 4. concl. 4. aſſerentiũ, illam conſiſtere in aptitudine ad effectus ſupernaturales operandos.

Potentia obed adæquatè conſtituitur per ſubiectionẽ ad Deũ, & per aptitudinem.

149. DICO 1. Potentia obedientialis adæquatè conſtituitur per vtramque rationem, & ſubiectionis ad Deum, tanquam per rationem remotam, & aptitudinis ad actus excedentes propriam naturam, tanquam per rationem proximam. Fundamentum eſt: quia potentia obedientialis eſt inſtrumentum Dei; inſtrumentum autem conſtituitur duplici reſpectu, altero ad agens principale, cuius eſt inſtrumentum; altero ad effectum, cuius eſt productiuum. Cuius à priori ratio eſt: quia inſtrumentum dicit vim aliquam eſſentialiter incompletam cauſatiuam effectus principalis agentis: ergo quà dicit vim cauſatiuam effectus, reſpicit effectum; quà dicit illam eſſentialiter incompletam, reſpicit agens, cuius effectus eſt cauſatiuum, vt ab eo in cauſando talem effectum compleatur. Quòd autem relatio ad agens ſit remota, ad effectum verò proxima, probatur. Quoniam ea ratio dicitur remota, quâ poſitâ nondum intelligitur completa res; ea verò proxima, qua poſita res formaliter completur: poſita autem relatione ſubiectionis ad Deum, nondum creatura intelligitur inſtrumentaliter potens & eleuabilis ad effectus excedentes propriam naturam: tum quia omnis creatura habet hanc relationem, cùm tamen nõn omnis creatura ſit obedientialiter potens & eleuabilis: Tum quia inſtrumentum non ſit formaliter potens per relationem ad agens, ſed per relationem ad effectum, quia per hanc habet formaliter virtutem producendi. Contrà verò, poſita aptitudine ad effectus ſupernaturales, ſtatim creatura intelligitur obedientialiter potens, & eleuabilis ad tales effectus: ergo hæc, nõn illa, eſt ratio proxima inſtrumenti obedientialis.

Subiectio creaturæ ad Deum ratio remota, aptitudo ad effectus ſupernaturales eſt proxima inſtrumenti obedientialis.

150. DICES. Per ſubiectionem ad Deum, creatura completur in virtute cauſatiua effectus ſupernaturalis: ergo per hanc proximè conſtituitur in ratione inſtrumenti obedientialiter potentis. Reſp. nego antecedens: formaliter enim in actu primò completur per virtutem diuinam ſibi aſſiſtentem, & imperium Dei, vt conditionem ſine qua non; In actu verò ſecundo per concurſum Dei ſibi indebitum. Cæterùm ad rationem inſtrumenti obedientialis proximior eſt aptitudo ad effectum, quàm ſubiectio ad Deum: nam per hanc aptitudinem creatura ſit inchoatiuè potens, atque adeo proximior ad effectum ſupernaturalem producendum: proximior namque ratio inſtrumenti eſt illa, quæ inſtrumentum idoneum reddit ad effectum principalis agentis producendum: ſed relatio ad effectum inchoatiuè ſaltem reddit inſtrumentum obedientiale idoneum ad effectum ſupernaturalem producendum; ſubiectio verò ad Deum non niſi remotè.

Quod completur in actu 1. per virtutem diuinam ſibi aſſiſtentẽ in actu 2. per concurſum Dei ſibi indebitum.

Aptitudo illa remota eſt per modũ innatæ capacitatis ad operandum.

151. DICO 2. Hæc aptitudo creaturæ ad effectus ſupernaturales, non eſt proxima, ſed remota; nec per modum tranſcendentalis ordinis & inclinationis, ſed per modum cuiuſdam innatæ capacitatis ad operandum, quidquid repugnantiam non inuoluit. Primum patet, alioqui non egeret complemento virtutis

tutis diuinæ. Secundum probatur: Tum quia potentia obedientialis non eſt per ſe primò inſtituta per ordinem & commenſurationem ad effectus ſupernaturales: ergo non poteſt ad illos habere aptitudinem per modum tranſcendentalis ordinis & inclinationis, quia hunc ordinem & inclinationem non habet, niſi ad proprium & primarium ſpecificatiuum. Habet igitur ſolùm innatam capacitatem, per quam non repugnat ad illos cauſandos eleuari.

152. Dices. Creatura naturaliter inclinat ad Deum: ergo ad cauſandos effectus Dei. Conſequentia probatur. Nam ideo inſtrumentum naturale naturaliter inclinat ad effectum principalis agentis, quia naturaliter inclinat ad ipſum agens principale, tanquam potentia ipſius: atqui non minùs eſt potentia Dei creatura ad effectus ſupernaturales. Reſp. nego conſequentiam. Ad cuius probationem, nego cauſalem. Etenim non ideo inſtrumentum naturale naturaliter inclinat ad effectum agentis principalis, quia naturaliter inclinat ad ipſum agens principale ſimpliciter, ſed quia ad ipſum inclinat, vt potentia proportionata ad effectum: Creatura verò naturaliter quidem inclinat ad Deum, non tamen vt potentia proportionata Dei ad effectus ſupernaturales. Poteſt autem creatura naturaliter inclinare ad Deum, quia inclinatio hæc eſt per modum effectus dependentis à cauſa: Effectus autem, vt naturaliter pendeat à cauſa, non oportet, vt habeat eſſe proportionatum cauſæ, quia non debet dare, ſed recipere eſſe à cauſa: non poteſt autem naturaliter inclinare ad effectus ſupernaturales, quia hæc inclinatio eſt per modum cauſæ communicantis eſſe: vt autem, cauſa naturaliter inclinet ad communicandum eſſe effectui, debet illi eſſe naturaliter proportionata.

Inſtrumētū naturale, naturaliter inclinat ad effectum agentis principalis, vt eius potentia proportionata.

SECTIO X.

In quo genere & prædicamento ſit potentia obedientialis?

153. Communiter affirmant Thomiſtæ cum S. Thom. 3. p. q. 62. ar. 4. ad 1. & 2. & alibi, illam non eſſe in aliquo genere per ſe, ſed reduci ad genus virtutis cauſæ principalis; vnde ſi illa eſt ſpiritualis, etiam hæc erit ſpiritualis; ſi ſupernaturalis, hæc quoque ſupernaturalis erit. Fundamentum eſt: quia hæc eſt quædam imperfecta participatio virtutis cauſæ principalis, quæ propterea dicitur eſſe per modum fluxus, & formæ intentionalis: ergo non conſtituit per ſe genus, ſed reducitur ad genus virtutis, quam imperfectè participat: ſicut, quia motus eſt imperfecta participatio termini, reducitur ad genus termini, & virtus impreſſa ad potentiam motiuam, cuius eſt participatio.

S. Thomas.

154. Dico 1. Potentia obedientialis non conſtituit aliquam ſpeciem potentiæ per ſe. Fundamentum eſt: quia non habet peculiarem ſpecificationem, nam licet connotet terminum ſupernaturalem, ab illo tamen non ſpecificatur, vti ſpecificantur habitus infuſi, qui propterea conſtituunt peculiarem ſpeciem potentiæ ſupernaturalis. Confirmatur. Ideo potentia, per quam aqua mouetur ſurſum ad replendum vacuum, non conſtituit diuerſam ſpecie potentiam, quia ex tali motu non habet peculiarem ſpecificationem, ſed eadem potentia ſpecificata ex primario termino ſuo, concomitanter etiam habet, impendente vacuo, vt moueri poſſit ſurſum, contra inclinationem priuatam. Sicut nec potentia, qua manus contra priuatam inclinationem mouetur ad recipiendum ictum impendentem capiti, conſtituit peculiare genus potentiæ.

Potentia obedientialis non conſtituit aliquā ſpeciem potētiæ per ſe.

155. Dico 2. Potentia obedientialis non reducitur ad genus virtutis cauſæ principalis. Fundamentum eſt: quia cauſa principalis reſpectu potentiæ obedientialis, eſt virtus diuina: ſed potentia obedientialis non reducitur ad ſpeciem potentiæ diuinæ, tum quia non ſolùm datur potentia obedientialis actiua, quæ in ſententia Thomiſtarum eſt imperfecta participatio virtutis diuinæ, ſed etiam paſſiua, quæ reduci non poteſt ad ſpeciem virtutis diuinæ, cùm in Deo non detur potentia paſſiua. Tum quia ſunt diuerſi ordinis, & plus quàm prædicamento differentes: nam hæc eſt in aliquo prædicamento, illa in nullo; hæc eſt naturalis & creata, illa ſupernaturalis & increata: quæ autem tali modo differunt, nequeunt, ne reductiuè quidem in certo genere conuenire.

Nec reducitur ad genus principalis.

156. Dico 3. Potentia obedientialis ſubiectiuè ad eam potentiam reducitur, in qua proximè fundatur, terminatiuè verò ad ſpeciem potentiæ infuſæ. Primum probatur: quia ſubiectiuè non diſtinguitur, neque conſtitutionem diuerſam habet ab ea, quam habet potentia, in qua proximè fundatur: vnde ſi hæc erit naturalis, etiam illa naturalis erit; ſi ſupernaturalis (nam etiam hæc eleuari poteſt ad effectum excedentem propriam naturam) illa quoque ſupernaturalis erit; ſi hæc actiua, etiam illa erit actiua; ſi hæc paſſiua, aut formalis, etiam illa paſſiua, aut formalis ſit oportet; ſi ſpiritualis, ſpiritualis; ſi corporea, corporea; ſi ſubſtantialis vel accidentalis, etiam illa talis erit. Cuius ratio à priori eſt, quia cū non habeat diuerſam ſpecificationem ab illa, ſequitur naturam & cōditiones illius.

Sed ſubiectiuè ad eā potentiam, in qua proximè fundatur, terminatiuè ad ſpeciem in fuſa.

157. Confirmatur: nam calor vt productiuus ignis, non conſtituit diuerſam potentiam ab ea, qua productiuus eſt caloris, quippe qui per eandem indiuiſibilem virtutem, & eſt productiuus caloris, & ignis. Et inſtrumentum artis per eandem indiuiſibilem potentiam recipit & ſuſtentat formas artis, & naturæ ſimul. Secundum oſtendo. Nam terminatiuè connotat effectum ſupernaturalem: igitur terminatiuè reducitur ad potentiam ſupernaturalem.

158. Obijcies

158. *Obiicies* 1. Poteſt ad effectum ſupernaturalem non vitalem eleuari potentia vitalis; exempli cauſa, intellectus ad producendam gratiam: ſed potentia, quæ producit non vitaliter, non poteſt reduci ad potentiam vitalem, cùm ſit diuerſę ſpeciei. Reſp. Nego minorem, quando potentia non habet peculiarem ſpecificationem à termino, ad quem aſſumitur, quia ſicut tunc non accipit ab illo diuerſam ſpecificationem, ita nec diuerſam potentiæ conſtitutionem, adeoque falſum eſt, tunc eſſe diuerſæ ſpeciei ſubiectiuè.

159. *Obiicies* 2. Si potentia obedientialis non diſtingueretur à naturali, ſequeretur, aliquid ſpirituale eſſentialiter pendere à corporeo. Sequela probatur: Nam actio, per quam potentia corporea obedientialiter attingeret effectum ſpiritualem, eſſet ſpiritualis: ſed hæc eſſentialiter pendet à tali potentia corporea: ergo aliquid ſpirituale eſſentialiter penderet à corporeo. Reſp. Concedo ſequelam. Nullum enim eſt abſurdum: Patet de ſpecie intelligibili, eiuſque actione eſſentialiter dependente à phantaſmate corporeo.

160. Ex dictis deducitur 1. Potentiam obedientialem ſubiectiuè multiplicari ad multiplicationem potentiæ naturalis, quia cùm proximè fundetur in illa, tot erunt potentiæ obedientiales ſubiectiuæ, quot erunt potentiæ naturales in eadem natura. Ex modo verò tendendi ad effectum excedentem propriam naturam, & per concurſum indebitum in omnibus creaturis, concipi quaſi vnam ſpecie potentiam obedientialem, numero tantùm diuerſam in ſingulis, licet per ordinem ad diuerſos terminos concipi poſſit multiplex ſpecificè, vna tantùm genericè. *Subiectiuè multiplicatur ad multiplicationē naturalis.*

161. Deducitur 2. Potentiam obedientialem ſubiectiuè eſſe finitam, quia fundatur in potentia naturali finita; terminatiuè verò infinitam, quia ſe extendit ad omnes effectus, ad quos ſe extendit omnipotentia Dei, cuius eſt inſtrumentum, & in cuius virtute agit: hæc tamen infinitas, cùm non ſpecificet potentiam, nec potentia ad hos effectus concurrat concurſu ſibi debito & proportionato, ſed indebito, & vt eleuata per virtutem ſolùm extrinſecè aſſiſtentem, non refundit infinitatem in ipſam potentiam. *Eſt finit a ſubiectiuè, terminatiuè infinita.*

DISPVTATIO VI.

Quæ entia, & ad quos effectus eleuari poſſint?

1. PROPOSITA controuerſia non cadit in ens increatū, quod nec eleuari poteſt ad producendū aliquid, quod ſit ſupra ſuam virtutem, cū quidquid producat, ſiue ad ad intra, ſiue ad extra, naturaliter producat; nec in producendo ſubijci poteſt alteri, aut ſibi ipſi, cùm nec ſibi ipſi ſubiectus ſit Deus, ſine ſubiectione autem nequit aliquid ad agendum eleuari. Præterea nequit creatura eleuari ad diuinas perſonas comproducendas, tum quia implicat, diuinas perſonas in ſuo eſſe pendere à creatura, penderent autem ſi à creatura obedientialiter eleuata producerentur; quia cùm potentia obedientialis realiter influat in effectum, ad quem producendum eleuatur ſi diuinæ perſonæ, poſſent à creatura obedientialiter produci, poſſent realiter in ſuo eſſe ab ea pendere. Tum quia proceſſiones diuinæ ſunt immutabiles & neceſſariæ, omnimoda neceſſitate, non minùs quàm Deus ipſe: ergo nequeunt aliter eſſe, quàm de facto ſunt: poſſent autem aliter eſſe, quàm de facto ſunt, ſi poſſent à creatura eleuata attingi, quia tunc non eſſent à Patre & Filio tantùm, ſed etiam à creatura, cum vtroque obedientialiter concurrente: ergo tantùm cadit in ens creatum, nec in omne, ſed in ſolum actiuum; cùm nequeat, quod ex ſe actiuum non eſt, ad agendum eleuari. Hic igitur indagabimus, quænam entia eleuari poſſint, & ad quos effectus.

Deus non poteſt eleuari.

Nec creatura ad comproducendas diuinas perſonas.

SECTIO I.

An ens ſucceſſiuum eleuari poſſit ad producendum effectum permanentem totum ſimul?

2. DVpliciter poteſt ens ſucceſſiuum effectum permanentem producere: vno modo, ſucceſſiuè & diuiſibiliter, alio indiuiſibiliter & totum ſimul. De primo nulla eſt difficultas cùm etiam naturaliter per alterationem ſucceſſiuam producatur qualitas permanens; calefactio enim, qua ignis producit calorem in ligno, eſt ſucceſſiua, cùm tamen calor per eam productus ſit permanens, quippe qui corrupta calefactione, qua ſucceſſiuè eſt ab igne productus, permanet totus ſimul à ſolo Deo permanenti actione conſeruatus. Sola ergo controuerſia eſt de ſecundo modo.

3. PRIMA ſententia affirmat: Eſt Albertini tomo 1. principio 2. Corrollario 1. difficultate 4. Probat, quia nulla apparet implicantia, quin poſſet Deus aſſumere aliquod ens ſucceſſiuum, immediatè ante, vel poſt inſtans ſignatum A. ad producendam gratiam, vel ali- *Albertinus*

vel aliquem effectum indiuiſibilem totum ſimul.

Nec ens ſucceſſiuum ad permanens Suarez.

4. Secvnda ſententia negat. Eſt Suar. 3. p. tomo 3. diſput. 8. ſect. 2. in 2. modo: *quæ probabilior eſt, & ſequenda.* Vnicum Fundamentum eſt, quoniam implicat, eandem numero actionem vel corrupto agente perſeuerare, vel ſucceſſiuè fieri, conſeruari ve à diuerſis agentibus: atqui hoc ſequeretur ſi ens ſucceſſiuum produceret effectum permanentem indiuiſibiliter totum ſimul. Maior probatur. Actio eſt ipſa actualis dependentia effectus ab agente: ergo implicat vel manere corrupto agente, vel eandem ſucceſſiuè fieri aut conſeruari à diuerſis agentibus. Antecedens probatur: Nam actio eſt modus reſpectiuus eſſentialiter reſpiciens tam agens, à quo eſt, quàm terminum, ad quem eſt. Conſequentia patet: quia implicat manere rem abſque propria eſſentia: ergo ſi eſſentia actionis eſt actualis dependentia effectus ab agente, implicat, vel illam manere corrupto agente, vel eandem ſucceſſiuè fieri, aut conſeruari à diuerſis agentibus; cùm implicet, manere actualem dependentiã ab hoc agẽte, corrupto aut variato hoc agente: nam hoc ipſo quòd vel maneret ſine hoc agente, vel ſucceſſiuè conſeruaretur ab alijs agentibus, non eſſet actualis dependentia ab hoc agente, cùm nequeat eſſe actualis dependentia ab hoc agente, niſi actu pendeat ab hoc agente: nequit autem actu pendere ab hoc agente, corrupto, vel variato hoc agente; nam actualis dependentia in eſſendo, qualis eſt actualis dependentia actionis, eſſentialiter requirit agens actu influens eſſe: nequit autem actu influere eſſe agens, quod corruptum eſt; vel vnum conſeruare actualem dependentiam alterius; nam ſicut hæc actualis dependentia eſſentialiter eſt dependentia ab hoc agente, ita nequit fieri actualis dependentia ab alio agente.

Fundamentum.

5. Confirmatur: Implicat, manere hanc dependentiam accidentis ab hoc ſubiecto, corrupto aut variato hoc ſubiecto: ergo implicat, manere hanc dependentiam effectus ab hoc agente, corrupto aut variato hoc agente. Antecedens probatur: Aliàs aut poſſet vnio eſſe abſque vnitis, aut vniri diſtincta vnione: etenim ſi maneret abſque ſubiecto, maneret ſine vnitis; ſi vniretur alteri ſubiecto, vniretur diſtinctâ vnione, cùm non poſſet ex non vnita fieri nouo ſubiecto vnita, niſi noua vnione. Conſequentia verò probatur: Nam ſicut vnio eſſentialiter reſpicit ſubiectum, in quo eſt, & terminum, quem intrinſecè vnit, ita actio agens, à quo eſt, & terminum ad quem eſt.

6. Dices. Poteſt eadem vnio perſeuerare in ſubiecto, variato reſpectu ad agens: ergo poteſt eadem actio perſeuerare in termino, variato reſpectu ad agens. Antecedens probatur: nam poteſt eadem vnio produci ab vno agente, & conſeruari ab alio, vti de facto eadem vnio compoſiti diuerſa actione producitur à Deo, & à generante ſimul, & diuerſa conſeruatur à Deo ſolo. Reſp. nego conſequentiam: ratio diſcriminis eſt, quoniam vnio non eſt eſſentialis reſpectus ad agens, ſed ad vnibilia, vnde poteſt retento actuali reſpectu ad vnibilia, variare reſpectum ad agens; actio verò eſt ipſemet actualis reſpectus ad agens, cùm ſit actualis dependentia ab ipſo, adeoque implicat, manere eandem actionem, variato reſpectu ad nouum agens. Minorem primi ſyllogiſmi ſic oſtendo: actio, qua ens ſucceſſiuum produceret rem permanentem totam ſimul, neceſſariò deberet durare per aliquod tempus, ſed toto eo tempore, quo talis actio duraret, ſucceſſiuè variarentur agentia: ergo vel eadem numero actio perſeueraret, corrupto agente, vel eadem ſucceſſiuè fieret aut conſeruaretur à diuerſis agentibus. Maior probatur: Nam talis actio non fieret in inſtanti, ſed in tempore, quia fieret ab ente ſucceſſiuo, quod neceſſariò exiſtit in tempore, ac proinde in eodem produceret, cùm non poſſet in alia duratione producere, quàm in qua exiſteret: ergo neceſſariò talis actio duraret per aliquod tempus. Conſequentia patet. Quia implicat, actionem in ea duratione, in qua fit, corrumpi, aliàs in eadem duratione ſimul eſſet, & non eſſet. Minor probatur: Nam cum agens ſucceſſiuum non habeat partes, per quas agit, omnes ſimul exiſtentes, ſed ſucceſſiuè, mutuò ſibi ſuccedentes, deberent neceſſariò toto tempore, quo tale agens ſucceſſiuè produceret ſucceſſiuè variari agentia: quia cùm agentia ſint ipſæ partes, quibus ens ſucceſſiuum conſtat, ſicut illæ ſucceſſiuè variantur quoad eſſe, ita ſucceſſiuè variantur quoad agere, cùm non poſſit agens agere, niſi ſecundùm quod exiſtit.

7. Nec dici poteſt, vel quod partes ſuccedentes conſeruent actionem productam à partibus præcedentibus; cùm implicet, actionem vnius agentis conſeruari ab alio; vel quòd ſolus Deus illam conſeruet, cùm ſit eadem implicantia: etenim ſi actionis eſſentia eſt actualis dependentia ab agente, nec ſolus Deus conſeruare poterit actionem alterius agentis, ſuperſtite actionis eſſentia, cùm nec Deus facere poſſit, vt perſeueret res ſine ſua eſſentia: vel quod Deus à principio producat talem effectum duplici actione adæquata, altera totali à ſe ſolo, altera à ſe, & ab ente ſucceſſiuo ſimul, quo deſinente deſinat poſterior actio, perſeuerante priori, vi cuius poteſt totus effectus perſeuerare: quia manet eadem implicantia de hac poſteriori actione, quæ cùm ſit indiuiſibilis & tota ſimul, & ex alia parte durare debeat per aliquod tempus, intra quod debeant neceſſariò variari aliæ & aliæ partes producentes, ſequitur, quòd eadem actio neceſſariò penderet à diuerſis agentibus.

8. *Obijcies* primò. Ens ſucceſſiuum, à quo hæc actio produceretur, neceſſariò durare, per aliquod tempus: ergo non ſequitur dari actionem abſque ſuo agente. Antecedens proba-

Digitized by Google

probatur: quia implicat, ens pro ea duratione, qua fit, corrumpi: ſed ens ſucceſſiuum neceſſariò fit in tempore: ergo implicat, pro eo tempore corrumpi. Reſp. diſtinguo antecedens. Ens ſucceſſiuum duraret per aliquod tempus permanenter, nego; ſucceſſiuè, concedo. Contrà verò actio cùm ſit indiuiſibilis & tota ſimul, deberet neceſſariò durare per aliquod tempus permanenter, intra quod actio perſeueraret eadem, & nihilominus agentia continuò variarentur: quia cùm agens ſit ſucceſſiuum habens partes mutuo ſuccedentes, non poſſet intra illud tempus, quo duraret, ſemper perſeuerare idem, ſed neceſſariò variaretur ſecundùm alias & alias partes ſuccedentes, proinde intra illud tempus, quo actio duraret, non poſſet habere idem ſemper agens, ſed aliud & aliud ſucceſſiuè.

9. *Obijcies* 2. Poteſt ens ſucceſſiuum producere effectum permanentem actione ſucceſſiuâ: ergo etiam actione permanente. Conſequentia probatur: Nam etiam in tali euentu deberet dari actio à diuerſis agentibus producta. Reſp. negatur conſequentia, eiuſque probatio. Etenim in tali caſu non eſſet vna actio ad totum effectum indiuiſibiliter terminata, ſed vna conflata ex pluribus ſucceſſiuè ad effectum terminata, quarum nulla eſſet prima: nam ſicut in effectu nulla pars foret tota ſimul producta, ſed ſucceſſiuè vna ante aliam abſque prima, talis quippe foret actio, qualis foret effectus productus, & agens producens: ergo ſicut nec in effectu producto, nec in agente producente aſſignabilis eſſet aliqua pars tota ſimul vel producta, vel producens, ita nec aliqua partialis actio tota ſimul. In caſu verò noſtro neceſſariò danda foret vna actio tota ſimul indiuiſibiliter ad effectum terminata, durans per aliquod tempus à diuerſis agentibus producta.

10. *Obijcies* 3. Saltem poſſet ens ſucceſſiuum producere effectum permanentem, totum ſimul, non per vnicam actionem permanentem, ſed per plures ſucceſſiuas abſque prima: nam ſicut poteſt per plures actiones partiales ſucceſſiuas abſque prima, ita per plures totales ſucceſſiuas abſque prima. Reſp. negando antecedens. Etenim ſi poſſet ens ſucceſſiuum per plures actiones totales ſucceſſiuas abſque prima effectum producere, poſſet infinitos effectus infinitaſque actiones determinatas categorematicè producere. Conſequens, vt ex Philoſophia ſuppono, eſt impoſſibile. Sequelam demonſtro. Omnes actiones, quas tale ens ſucceſſiuum intra vnam horam, exempli cauſa, produceret, non eſſent finitæ, alioqui aſſignari poſſet prima, contra ſuppoſitum: non infinitæ ſyncategorematicè, nam omnes eſſent actu productæ, infinitum autem ſyncategorematicum eſt, quod partim eſt in actu, partim in potentia: ergo neceſſariò eſſent infinitæ categorematicè. Nec refert, quòd totales actiones non exiſterent omnes ſimul, ſed ſucceſſiuè; tum quia ad infinitum categorematicum non requiritur, vt actu ſimul exiſtat, ſed ſufficit, vt extiterit. Velut ſi productæ fuiſſent infinitæ circulationes orbis lunæ, procul dubio illæ fuiſſent infinitæ categorematicè, eſto non omnes ſimul extitiſſent; tum quia facere poſſet Deus, vt per ſingulas actiones totales diſtincti numero effectus producerentur, in quo caſu exiſterent ſimul infiniti effectus categorematicè à tali ente ſucceſſiuo producti per infinitas actiones totales ſucceſſiuas.

11. Ex dictis deducitur 1. Poſſe aſſumi ad producendum effectum actione permanente ens ſucceſſiuum, etiam dum ſucceſſiuè producitur, modò poſt ſucceſſionem totum ſimul maneat, quia tunc producens reſpectu actionis permanentis non variaretur, ſed perſeueraret idem, quia per ſucceſſionem non corrumperetur, ſed permaneret totum ſimul.

12. Deducitur 2. Non potuiſſe Chriſtum per ſuam paſſionem, quatenus paſſio importat motum ſucceſſiuum rei fluentis, phyſicè producere gratiam totam ſimul, potuiſſe autem, quatenus importat terminum, qui ſucceſſiuè productus aliquo tempore permanet.

13. Deducitur 3. Non modò de facto ſacramenta phyſicè gratiam non producere, ſed nec poſſe per verba ſacramentalia illam phyſicè producere indiuiſibiliter & totam ſimul: nam verba ſunt entia ſucceſſiua eſſentialiter fluentia, adeoque inepta ad producendum effectum permanentem indiuiſibiliter & totum ſimul. Ex dictis patet ad fundamentum Albertini. *Verba ſacramentalia non poſſe eleuari ad producendã phyſicè gratiam indiuiſibiliter & totam ſimul.*

SECTIO II.

An poſſit aſſumi creatura ad ſui productionem?

14. DVPLEX eſt productio, vna quâ res primò tranſit à non eſſe ad eſſe. Altera quâ in eodem eſſe accepto conſeruatur. Nemo hactenus, quem ego legerim, docuit, poſſe creaturam aſſumi ad primam ſui productionem. Ratio implicantiæ eſt manifeſta, quoniam productio ſupponit virtutem productiuam, ſaltem naturâ priorem: Prima autem productio rei, nequit ſupponere virtutem productiuam eiuſdem, naturâ priorem: ergo nequit res ad primam ſui productionem aſſumi, aliàs eadem virtus ſupponeretur vt ſui prodctiua naturâ prior, & à ſuamet productione independens, & non præſupponeretur naturâ prior, vt à ſe producenda. Maior conſtat: quia productio eſt realis egreſſus effectus à cauſa: ergo priùs ſaltem natura ſupponi debet in cauſa, alioqui extrahi ex illa non poſſet, cùm nihil ex alio extrahi poſſit, niſi in illo contineatur. Minor probatur. Prima productio rei dat primum eſſe rei: ergo non ſupponit illud, adeoque nec virtutem productiuam illius, *Implicat eleuari aliquid ad primam ſui productionem.*

Digitized by Google

quæ in eſſe fundatur. Conſequentia probatur: quia quod dat primum eſſe, nullum ſupponit eſſe, aliàs non daret primum eſſe. Confirmatur. Si idem poſſet ſeipſum producere, poſſet producere antequam eſſet productum, quia cùm produceretur ſuamet productione, antequam ſuamet productione produceretur, produceret ſuam productionem, adeoque produceret antequam eſſet productum. Sola ergo controuerſia ſupereſt, an aſſumi poſſit ad ſui conſeruationem.

Suarez.

15. Prima ſententia affirmat: Eſt Suar. 3. p. tom. 3. diſp. 50. ſect. 4. in fine, & aliorum recentiorum affirmantium. Fundamentum eſt: quia in conſeruatione non militat implicantia quæ militat in prima productione: nam ideo ad primam ſui productionem nequit creatura aſſumi, quia debet præſupponi cũ ſua virtute productiua natura prior: non poſſet autem præſupponi cum ſua virtute productiua natura prior ante primam ſui productionem, quia ante primam ſui productionem nullum haberet eſſe, adeoque nec vim producendi. Hoc autem non militat in conſeruatione: quia cùm conſeruatio ſit ſecunda productio rei, ſupponit rem per primam ſui productionem habere eſſe, adeoque virtutem ad producendum, quâ virtute ſicut vti poteſt Deus ad omnem aliam productionem, ita ad ſecundam productionem rei eiuſdem.

Vaſquez.

16. Secvnda ſententia negat: Eſt Vaſq. 1. p. diſp. 176. c. 3. in fine, & 3. p. diſp. 57. c. 1. Pro qua notandum, tripliciter poſſe creaturam ad ſui conſeruationem aſſumi. Primò per nouam actionem, ceſſante priori. 2. Per nouam, adhuc perſeuerante priori. 3. Per nouam actionem replicatiuam in diſtincto loco.

Implicat aliquid aſſumi ad nouã ſui productionem ceſſante priori.

17. Dico 1. Implicat, idem aſſumi ad nouam ſui conſeruationem, ceſſante priori. Ratio implicantiæ, quia non minùs virtus productiua ſupponi debet naturâ prior ad actionem conſeruatiuam, quàm ad primò productiuam: ergo ſi non poteſt creatura aſſumi ad primam ſui productionem, nec poterit ad ſui conſeruationem. Conſequentia conſtat: quia militat æqua in vtroque caſu implicantia. Antecedens oſtendo. Ideo ad primam productionem ſupponi debet virtus productiua natura prior, quia cùm ex ea egreſſura ſit ipſa productio, ſupponi debet cum continentia ipſius productionis, independenter ab ipſa productione, cùm non poſſit à ſua productione cauſa acquirere virtutem producendi ſuammet productionem: ſed non minùs ex virtute conſeruatiuâ extrahenda eſt conſeruatio, ergo etiam virtus conſeruatiua præſupponi debet naturâ prior & independens à ſua conſeruatione; non poſſet autem ſupponi naturâ prior, & independens à ſua conſeruatione, ſi poſſet, corrupta priori conſeruatione, à ſua etiam conſeruatione conſeruari: quoniam, ceſſante priori actione, virtus conſeruatiua maneret tota dependens à ſua tantùm conſeruatione, adeoque foret naturâ poſterior, non prior illâ.

18. Confirmatur. Cauſa vt cauſa, ſiue ſit productiua, ſiue conſeruatiua, debet dare eſſe ſuo effectui: ergo ſiue ſit productiua, ſiue conſeruatiua, debet eſſe naturâ prior & independens à ſuo effectu. Conſequentia patet. quia non minùs cauſa conſeruando, quàm producendo dat eſſe effectui: ergo non minùs vt conſeruatiua, quàm vt productiua, debet eſſe prior & independens à ſuo effectu. Nec refert, quod antea fuerit independens à ſua conſeruatione, id enim per accidens ſe habet ad præſentem cauſalitatem, nam quòd antea fuerit independens, non ſequitur, quòd nunc etiam ſit independens, quia ceſſante priori actione, vi cuius erat independens à ſua conſeruatione, & ſuccedente tantùm conſeruatione à ſe producta, non poteſt manere independens & naturâ prior, ſed dependens, & naturâ poſterior ſua conſeruatione, cùm tamen vt cauſa illius, debeat eſſe ab alia independens & naturâ prior; nam cauſa, etiam quando cauſat, debet eſſe naturâ prior & independens à ſuo effectu, quia etiam quando cauſat, dat eſſe ſuo effectui, adeoque ſupponi debet vt præhabens illum, & non accipiens vim producendi ab alio.

19. Dico 2. Si eadem res conſeruari poſſit duplici actione adæquata, non implicat, idem aſſumi ad nouam ſui conſeruationem, perſeuerante priori: quia tamen in mea ſententia implicat, eandem rem conſeruari duplici actione adæquata in eodem loco exiſtentem, implicat, idem aſſumi ad nouam ſui conſeruationem, perſeuerante priori. Prior aſſertionis pars probatur: nam poſito, quod duæ actiones totales reſpectu eiuſdem rei in eodem loco exiſtentis non implicent, poſſet eadem res adæquatè conſeruata per vnam actionem totalem, ſupponi prior naturâ & independens reſpectu alterius actionis conſeruatiuæ à ſeipſa producendæ: ergo poſſet ad eam producendam aſſumi. Conſequentia probatur: nam hæc ſola ratio contra primam aſſertionem obſtabat, quo minùs poſſet idem ad nouam ſui conſeruationem, ceſſante priori, aſſumi, quia non poſſet, quatenus conſeruans ſupponi naturâ prior & independens à ſuamet conſeruatione. Antecedens probatur: Nam vi prioris conſeruationis perſeuerantis res haberet totum ſuum eſſe ſuamque virtutem productiuam adæquatè conſeruatam ab alio, quàm à conſeruatione à ſe producenda: ergo haberet illam priùs naturâ & independentem à conſeruatione à ſe producenda.

Si eadem res conſeruari poſſet duplici actione adæquatâ poſſet idem aſſumi ad nouam ſui conſeruationẽ, priori perſeuerante.

20. Confirmatur: nam ſicut in eo caſu res haberet ſuam vim productiuam natura priorem & independentem à quacunque actione extra ſe producenda, ita & à quacuque actione à ſeipſa producenda: nam ideo illam haberet naturà priorem & independentem à quacumque actione extra ſe producenda, quia non haberet eam media actione extra ſe producenda, ſed neque illam haberet media actione à ſe producenda, ſed media

Digitized by Google

alia actione priori & independente à ſua actione: ergo.

21. Dices. Implicat, idem eſſe cauſam ſuiipſius: ergo implicat idem conſeruare ſeipſum. Reſp. implicat, idem eſſe cauſam ſuiipſius quoad primam productionem, non autem quoad conſeruationem: quia quoad conſeruationem poteſt idem ſupponi natura prius & independens à ſua conſeruatione, vi alterius actionis adæquatè conſeruantis.

Implicat eandē rem duplici actione adæquata cauſari ſimul.

22. Poſteriorem aſſertionis partem ſuppono ex præcedente tomo, cuius illud eſt vnicum fundamentum: quoniam actio eſt modus, modus autem cum eſſentialiter conſiſtat in actualitate, actu præſtat, quidquid pręſtare poteſt, alioqui, ſi non actu præſtaret, quantum poſſet, ſequeretur, ex ea parte, qua non præſtaret quātum poſſet, non fore actualem, ſed aptitudinalē rationem, ſed de ratione actionis ſubſtantialis, eſt actu communicare eſſe ſubſtantiale termino, cuius eſt actio: atqui ſecunda actio adæquata non communicaret actu eſſe ſubſtantiale termino, ſed ſolùm communicaret, ſi non inueniret illud actu communicatum per aliam actionem; ergo non actu præſtaret, quantum poſſet. Minor aſſumpta patet: Nam actio ſubſtantialis eſt ipſa actualis communicatio ſubſtantialis eſſe termini. Aſſumpta probatur: Nam ſecunda actio nec producit eſſe termini, cùm illud inueniat productum, nec aliud eſſe producit, ſed ſolùm dicitur nouo modo conſeruare illud idem eſſe, quod reperit productum.

23. Confirmatur. Implicat, vnionem ſubſtantialem non actu componere compoſitum ſubſtantiale, ſed tantùm compoſituram, ſi non inueniret actu compoſitum: ergo implicat actionem ſubſtantialem actu non communicare eſſe termino, ſed cōmunicaturam, ſi illud communicatum non inueniret.

24. Nec dici poteſt, ſecundam actionem fore accidentalem: nam ſecunda actio præſtaret, quidquid præſtat prima, ſi non eſſet: vnde ceſſante prima, abſque vlla ſui mutatione, ſecunda foret ſubſtantialis, quia actu communicaret idem eſſe ſubſtantiale, quod communicabat prima. Nec etiam dici poteſt, actionem ſecundam non communicare actu eſſe ſubſtantiale termino, non defectu ſui, ſed capacitatis termini, nam hoc ipſo quod terminus non eſt capax actualis communicationis ſui eſſe, in qua eſſentia actionis conſiſtit, non poteſt talis actio eſſe poſſibilis.

Non implicat idem aſſumi ad actionem replicatiuam ſui.

25. Dico 3. Non implicat, idem aſſumi ad actionem replicatiuam ſui. Fundamentum eſt: quoniam ad actionem replicatiuam præſupponitur res priùs natura exiſtens, & independens ab actione replicatiua, & actio ipſa replicatiua actu præſtat, quidquid præſtare poteſt: ergo non eſt vnde repugnet. Conſequentia patet: quoniam ſi repugnaret, alterutro ex his capitibus repugnaret. Antecedens quoad priorem partem probatur: Nam talis creatura ſupponeretur prior natura, & independens ab actione replicatiua, vi actionis, qua adæquatè conſeruaretur in alio loco. Nec neceſſum eſſet, talem creaturam, antequam in diſtincto loco produceret actionem replicatiuam ſui, priùs natura eſſe in tali loco, cum non implicet, vt infrà oſtendam, creaturam agere in diſtans.

26. Probatur quoad poſteriorem partem: Nam de eſſentia actionis ſubſtātialis, eſt actu communicare eſſe ſubſtantiale termino: atqui talis actio replicatiua actu communicaret eſſe ſubſtantiale termino replicato: ergo actu præſtaret, quidquid poſſet. Minor probatur: Nam actio replicatiua actu producit terminum in loco, vbi antea non erat: ergo actu communicat eſſe ſubſtantiale termino. Antecedens oſtendo: Quoniam actio ſubſtantialis replicatiua non producit ſolā localem pręſentiam, ſed ſubſtantiam ipſam termini, quamuis non diuerſam numero ab ea, quæ eſt in alio loco. Quod ſic oſtendo: quia deſinente actione conſeruatiua termini alibi exiſtentis, adhuc terminus exiſteret vi actionis ſubſtantialis replicatiuæ, ſi aliunde non repugnet. Quod ideo addo, quia in noſtro caſu, deſinente priori actione conſeruatiua, non poſſet res ampliùs ſupponi natura prior & independens à ſua actione replicatiua, adeoque illa ceſſante, ceſſaret & hæc, ac proinde res vtrobique deſineret. Quod ſi actio replicatiua producatur ab alio, quàm ab ipſa creatura replicata, tum ceſſante priori actione conſeruatiua, perſeueraret terminus vi actionis replicatiuæ in diſtincto loco.

SECTIO III.

An poſſit creatura eleuari ad deſtructionem ſui?

27. Deſtruitur creatura amittendo aliquid, à quo in ſuo eſſe conſeruabatur; dupliciter autem poteſt creatura amittere aliquid, à quo in ſuo eſſe conſeruatur. Primò per ſuſpenſionem concurſus. Secundò per productionem alicuius rei incompoſſibilis cum re, à qua in ſuo eſſe conſeruatur, vt per productionem formæ ignis deſtruitur lignum. Adhuc dupliciter poteſt creatura deſtrui. Vno modo immediatè, amittendo immediatè id, à quo in eſſe conſeruatur, vt immediatè deſtrueretur anima rationalis, immediatè amittendo concurſum creatiuum: Alio modo mediatè, immediatè amittendo aliquid, quo amiſſo amitteret id, à quo immediatè conſeruatur, vt mediatè annihilaretur materia prima, ſi immediatè amitteret omnem formam ſubſtantialem, quâ amiſsâ, mediatè amitteret creatiuum concurſum, qui ampliùs non deberetur materiæ omni forma ſubſtantiali ſpoliatæ. His prænotatis,

Duplex deſtructio.

Nulla creatura eleuari poteſt ad immediatam deſtructionem ſui:

28. Dico 1. Nulla creatura eleuari poteſt ad immediatam deſtructionem ſui. Fundamentum eſt: quia nulla creatura immediatè pendet à ſeipſa in conſeruari, ſed vel à ſolo Deo, vel ſimul à cauſis ſecundis: ergo nulla creatura aſſumi poteſt ad immediatam deſtructionem ſui. Antecedens conſtat ex ſect. præcedente. Conſequentia probatur: Quoniam immediata deſtructio rei, eſt per immediatam ſuſpenſionem concurſus conſeruatiui: nullum autem agens poteſt immediatè ſuſpendere concurſum conſeruatiuum rei, niſi illud, à quo immediatè res ipſa pendet: cùm igitur nulla res immediatè à ſeipſa pendeat, nulla res aſſumi poterit ad immediatam deſtructionem ſui. Quæ ratio non tantùm probat, nullam creaturam de facto aſſumi poſſe ad immediatam deſtructionem ſui, ſed nec de poſſibili, facta quacunque hypotheſi, cùm nulla hypotheſi facta, poſſit in noſtra ſententia creatura immediatè ſeipſam conſeruare, niſi ſola actione replicatiua, in quo caſu poterit tantùm ſeipſam deſtruere replicatiuè, non autem ſimpliciter: quia ceſſante actione replicatiua à ſe dependente, adhuc perſeueraret actio productiua, qua adæquatè conſeruaretur in eſſe.

Poteſt ad mediatam.

29. Dico 2. Quæuis natura creata aſſumi poteſt ad mediatam deſtructionem ſui. Fundamentum eſt: quia quælibet natura creata aſſumi poteſt ad ſuſpenſionem ſuarum naturalium proprietatum, à quibus ſaltem pendet tanquam à conditione, ſine qua illi nō debetur eſſe: ergo quæuis natura creata aſſumi poteſt ad mediatam deſtructionem ſui. Conſequentia conſtat: quia mediata deſtructio rei, eſt immediata deſtructio alicuius, ex cuius deſtructione ſequitur deſtructio ipſa rei. Antecedens probatur: quia nulla eſt natura creata, quæ non habeat aliquas naturales proprietates reipſa diſtinctas, vt in natura ſpirituali, intellectus, voluntas, & motrix potentia, vt ex 2. tomo de Angelis ſuppono: In reliquis verò ſunt qualitates bene diſponentes ac perficientes naturam: probabile autem eſt, huiuſmodi proprietates non modò in genere cauſæ ſuſtentantis, ſed etiam efficientis, continuò pendere à naturis, quarum ſunt proprietates: quæuis autem cauſa aſſumi poteſt ad ſuſpenſionem eius effectus, quem actu conſeruat: ergo quæuis natura creata aſſumi poterit ad ſuſpēſionem ſuarum naturalium proprietatum, adeoque ad mediatam deſtructionem ſui. Minor ſubſumpta probatur: quia non minùs creatura eſt ſubiecta Deo in ceſſando ab omni actione ſibi naturaliter debita, quàm in producenda quacunque actione ſibi indebita. Cæterùm qui negant, vel vllas proprietates in natura ſpirituali reipſa diſtingui, vel illas efficienter pendere à natura, cuius ſunt proprietates, cohærenter negabunt, poſſe huiuſmodi naturas aſſumi ad mediatam deſtructionem ſui, quia hæc deſtructio non fit, niſi per ſuſpenſionem alicuius concurſus effectiui, quo ceſſante, non amplius naturaliter debetur concurſus ipſe creatiuus Dei.

30. Dices. Eſto naturales proprietates effectiuè non pendeant à natura, adhuc poſſet natura aſſumi ad mediatam deſtructionem ſui, quia poſſet aſſumi ad producendam aliam ſubſtantiam, quæ adæquatè ſuſtentaret eaſdem proprietates, qua ſuſtentatione poſita, non deberetur ampliùs priori ſubſtantiæ conſeruatiuus concurſus, cùm repugnet naturaliter, duo ſubiecta adæquatè ſuſtentare eandem formam. Reſp. Nihil eſſe contra nos, qui ſolùm aſſerimus, ſi naturales proprietates effectiuè non penderent à natura, non poſſe naturam aſſumi ad mediatam deſtructionem ſui, per ſuſpenſionem, non autem per productionem concurſus, vti in adducto caſu fieret.

Non per ſuſpenſionem concurſus ſuſtētatiui:

31. Quæres. An ſicut aſſumi poteſt res ad mediatam deſtructionem ſui per ſuſpenſionem concurſus effectiui, ita aſſumi poſſit ad mediatam deſtructionem ſui per ſuſpenſionem concurſus ſuſtentatiui. Reſp. negatiuè. Ratio diſcriminis eſt: quoniam agens agit, actiuè influendo in effectum: ſubiectum verò ſuſtentat, paſſiuè recipiendo effectum ab alio productum, poteſt autem agens, poſitis omnibus ad agendum requiſitis, impediri, ne agat, non poteſt autem ſubiectum, poſitis omnibus ad ſuſtentandum requiſitis, impediri, ne ſuſtentet; quoniam inter requiſita ad ſuſtentandum, eſt, vt agens in ſubiectum agat; nam quamdiu agens in ſubiectum non agit, non poteſt ſubiectum ſuſtentare, cùm nequeat ſuſtentare, niſi quod agens in ſe producit: implicat autem, vt agens in ſubiectum agat, & ſubiectum actionem ab agente productam non ſuſtentet, cùm non poſſit ſubiectum agens impedire, ne in ſeipſum agat, vel ne in ſe productam actionem recipiat. Confirmatur, poteſt à creatura impediri, quod ab ipſius virtute pendet; pendet autem ab ipſius virtute ſuus actiuus concurſus; non pendet autem à ſua ipſius virtute, ne vel agens in ſe agat, vel ne, eo agente, actionem in ſe recipiat.

Neque res ſimplex aſſumi poteſt ad actiuam deſtructionem ſui.

32. Dico 3. Nulla res ſimplex aſſumi poteſt ad actiuam deſtructionem ſui. Fundamentum eſt: quia omnis actiua deſtructio mediata, eſt per productionem alicuius incompoſſibilis cum reipſa deſtruibili: nulla autem incompoſſibilitas exerceri poteſt cum re ſimplici: igitur nulla res ſimplex aſſumi poteſt ad mediatam actiuam deſtructionem ſui. Minor probatur: Nam omnis incomprehenſibilitas fit per formalem expulſionem rei ab aliquo ſubiecto, vel termino intrinſeco, à quo res ipſa in ſuo eſſe pendet: res autem ſimplex à nullo ſubiecto, vel termino intrinſeco in ſuo eſſe pendet, alioqui non eſſet ſimplex, ſed compoſita ex ſubiecto, vel termino, à quo in ſuo eſſe penderet.

33. Ex his conſtat, neque materiam, neque quantitatem, vel vllum accidens extra ſubiectum conſeruatum, aſſumi poſſe ad actiuam deſtructionem ſui.

34. Dices.

Digitized by Google

34. Dices. Poſſet frigus à ſubiecto ſeparatum aſſumi ad producendum calorem in ſeipſo: ſed calor productus in frigore, deſtrueret frigus: ergo poſſet res ſimplex aſſumi ad actiuam deſtructionem ſui. Reſp. nego minorem; nam vel in eo caſu calor crearetur à frigore, & ſic calor non reciperetur in frigore, ſed actione creatiua conſeruaretur extra frigus, proinde non poſſet corrumpere frigus, quia nullam poſſet in illo formalem incompoſſibilitatem exercere: vel educeretur ex potentia obedientiali paſſiua frigoris, & tunc non poſſet calor deſtruere frigus, alioqui in eodem inſtanti frigus ſimul eſſet, & non eſſet: eſſet, quia deberet calorem ſuſtentare; non eſſet, quia deberet ab eodem calore corrumpi.

35. Neque dicas, fore in inſtanti, in quo deberet calorem ſuſtentare; non fore immediatè poſt, in quo, deſinente frigore, ſuccederet calor: tum quia ſi in inſtanti & in fieri ſimul non repugnant, nec repugnabunt in tempore & in facto eſſe: tum quia implicat, vt calor per eandem actionem, qua productus eſt à frigore, perſeueret corrupto frigore, quia illa fuit actio eductiua eſſentialiter pendens à potentia obedientiali paſſiua frigoris: tum quia nulla res poteſt formaliter deſtruere ſubiectum per id, quod à ſubiecto eſſentialiter pendet: ſed actio eductiua eſſentialiter pendet à frigore: ergo non poſſet per talem actionem calor formaliter corrumpere frigus. Maior probatur: quia quod eſſentialiter pendet ab aliquo: neceſſariò exigit illud: ergo non poteſt illud formaliter deſtruere, quia deſtruere, eſt expellere illud, vt ſibi contrarium: implicat autem, vt vna eademque res eſſentialiter exigat aliquid vt ſui conſeruatiuum, & ſimul expellat illud, vt ſibi contrarium: quia ſimul exigeret eſſentialiter illud, & non exigeret eſſentialiter illud.

Qualibet entitas compoſita aſſumi poteſt ad actiuam deſtructionem ſui.

36. Dico 4. Quælibet entitas compoſita aſſumi poteſt ad actiuam deſtructionem ſui, quia quælibet entitas compoſita pendet aliquo modo à ſua comparte: quælibet autem entitas creata aſſumi poteſt ad producendum aliquid ſibi incompoſſibile ſub ſua comparte: igitur quælibet entitas compoſita aſſumi poteſt ad actiuam deſtructionem ſui. Maior conſtat: nam omnis naturalis compoſitio fundatur in mutua componentium dependentia. Minor probatur: Nam quælibet entitas creata obedientialiter aſſumi poteſt ad quemlibet effectum contradictionem non inuoluentem: ergo ad producendum aliquod ens ſibi incompoſſibile ſub eodem ſubiecto, vel termino componente.

SECTIO IV.

An poſſit ens non vitale aſſumi ad vitaliter operandum?

37. Triplex eſt vita, vegetans, ſentiens, intelligens, adeoque triplex ens vitale, vegetatiuum, ſenſitiuum, intellectiuum. Porrò operatio dupliciter dicitur vitalis, primo modo, denominatiuè à principio ipſo vitæ; ſecundo ab effectu aliquo, quem exercet in principio ipſo, in quo, & à quo eſt. Primo modo implicat ex terminis, ens non vitale aſſumi ad operandum actum vitalem: quia actus vitalis denominatiuè dicitur talis ab ipſo principio vitali, à quo producitur: ſed ens non vitale non fit vitale formaliter per eleuationem: ergo non poterit operatio, à principio non vitali producta, denominari vitalis formaliter. Igitur ſola controuerſia eſt de ſecundo modo, an poſſit ens non vitale eleuari ad actum, qui circa ens ipſum non vitale exerceat aliquem effectum, quem exercet in principio ipſo vitali: & quoniam hæc quæſtio non tam diſputatur, quàm ſupponitur à Doctoribus, breuiter à nobis ſine opinionum varietate definienda eſt.

Non vitale poteſt eleuari ad producendum in ſe effectum vitæ vegetantis.

38. Dico 1. Non implicat, ens non vitale eleuari ad producendum in ſe aliquem effectum vitæ vegetantis. Fundamentum eſt; quia poteſt ens non vitale eleuari ad perficiendum ſeipſum actiuè, vltra perfectionem, quam à generante accepit: atqui hoc eſt proprium entis vitalis, ſeipſum actiuè perficere vltra perfectionem, quam à generante accepit: igitur poteſt ens non vitale eleuari ad aliquem effectum, ſaltem materialem vitæ vegetantis. Minor conſtat ex definitione vitæ in experientia fundata. Nam ideo dicitur planta viuere, quia ſeipſam actiuè perficit vltra perfectionem, tam ſubſtantialem, quàm accidentalem, quam à generante accepit, per aggenerationem nouæ materiæ, nouæque formæ ſubſtantialis, & per accrementum nouæ quantitatis, & qualitatis propriæ naturæ proportionatum. Maior verò probatur: quia poteſt eleuari lapis ad perficiendum ſeipſum actiuè, tam ſubſtantialiter, quàm accidentaliter vltra perfectionem, quam à generante accepit, aggenerando ſibi nouas partes materiæ, per productionem nouarum vnionum ſubſtantialium cum illis, nouarumque partium ſubſtantialium formæ, augendoque ſibi quantitatem, reliquaſque diſpoſitiones ac proprietates propriæ naturæ commenſuratas: Quod ſubſtantiæ, quantitatis, cæterarumque proprietatum accrementum, etſi non dicatur propriè & formaliter vitale, eò quòd non ſit à principio actiuo intrinſeco connaturali; ſed tantùm obedientiali, habet tamen aliquem effectum vitæ ſaltem materialem, quatenus productum ab intrinſeco

Digitized by Google

principio perficit illud vltra perfectionem, quam à proprio generante accepit.

Implicat ens non ſenſitiuum eleuari ad exercendum actum ſentientis.

39. Dico 2. Implicat, ens non ſenſitiuum eleuari ad exercendum actum etiam materialem vitæ ſentientis. Fundamentum eſt: quoniam exercitium huius vitæ formaliter conſiſtit in quadam perceptione & diſcretione obiecti, quam media ſenſatione principium ipſum ſenſitiuum de obiectis per ſenſationem ſibi applicatis facit. Implicat autem, hanc obiecti perceptionem diſcretionemve vnius ab alio fieri à principio non ſenſitiuo: igitur implicat, principium non ſenſitiuum eleuari ad exercẽdum actum vitæ ſentientis. Maior conſtat: nam omne principium ſenſitiuum eſt perceptiuum, ſimulque diſcretiuum vnius obiecti ab alio; vt oculus caloris; auditus ſoni; olfactus odoris; guſtus ſaporis; tactus obiecti tangibilis. Minor probatur, nam hanc obiectorum perceptionem diſcretionemve facit ſenſus per experimentalem attactum, ſiue realem, ſiue intentionalem ipſorummet obiectorum. Implicat autem, ſenſum experimentali attactu obiecta percipere, eorumque differentias diſcernere, niſi formalem aliquam proportionem, certamque commenſurationem habeat cum illis: igitur non quodlibet ens ad huiuſmodi obiectorum perceptionem diſcretionemve faciendam eleuari poteſt. Maior conſtat inductione: nam tactus percipit tangibile, vnumque ab alio diſcernit per realem & immediatum attactum ipſorummet tangibilium. Guſtus percipit ſapores, vnumque ab alio diſcernit, per realem ipſorummet ſaporum attactum. Eodem modo olfactus odores percipit, eorumque differentias diiudicat per realem contactum ipſorummet odorum. Viſus verò & auditus ſua obiecta percipiunt & diſcernunt per intentionalem attactum medijs ſpeciebus, quæ loco obiectorum ſubſtituuntur. Minor probatur: nam niſi hæc certa proportio, commenſuratiove inter ſenſum & ſenſibile requireretur, naturaliter poſſet vnus ſenſus percipere ac diſcernere alterius ſenſus obiectum: Sequela probatur, quia non poteſt alia ratio aſſignari, cur naturaliter nequeat vnus ſenſus percipere ac diſcernere obiectum alterius, niſi quia non habet eandem formalem proportionem commenſurationemve cum obiecto alterius.

40. Quod autem ens non ſenſitiuum nequeat ad materialem actum vitæ ſentientis eleuari, probatur: quoniam in mea ſententia, vt in tertio tomo probo, actus cognoſcitiuus, ſicut & appetitiuus vitæ cognoſcentis, eſſentialiter pendet ab ipſo principio cognoſcitiuo, vel appetitiuo, non minus ac quæuis actio eſſentialiter pendet à cauſa, cuius eſt actio. ſicut igitur nequit actio vnius cauſæ fieri ac produci ab alia, ita nec actus cognoſcitiuus, vel appetitiuus vnius potentiæ fieri vel produci ab alia potentia.

41. Ex quo apparet diſcrimen inter actum vitæ vegetantis & ſentientis, quod ille ſaltem quoad materialem entitatem fieri ac produci poteſt à principio non vitali, eique aliquem effectum formalem præbere, quod eſt perficere & augere illud vltra perfectionem, quam à generante accepit. Ratio verò diſcriminis eſt, quia actus vitæ vegetantis non conſiſtit formaliter in ipſa actuali tendentia principij ad effectum ſeu terminum, ſed in ipſo ſubſtantiali, vel accidentali accremento vltra perfectionem à generante communicatam, quod accrementum produci poteſt à quouis principio actiuo, etiam non viuente, licet produci non poſſit per eandem actionem, per quam produceretur ab ipſo principio viuẽte. Contra verò, cum actus vitæ cognoſcentis non producatur à principio cognoſcente media actione diſtinctâ, ſed ſeipſo, vti producitur actio ipſa, non poteſt, ne materialiter quidem fieri, vel produci à principio non cognoſcente.

42. Cæterum, cùm dicimus, neque ad ipſum materialem actum vitæ ſentientis, eademque ratio eſt de actu vitæ intelligentis, aſſumi poſſe ens non ſenſitiuum, vel intellectiuum, non intelligimus, quod aſſumi non poſſit vt principium partiale, cùm ad actum vitæ ſentientis & intelligentis vt principium partiale de facto concurrat ſpecies impreſſa, quæ vitalis non eſt; ſed vt principium totale. Modò enim ad actum vitæ ſentientis vel intelligentis concurrat principium ipſum ſenſitiuum vel intellectiuum, ſaluatur eſſentia actus vitæ ſentientis & intelligentis: cùm hic ſolùm eſſentialiter petat procedere à principio, ſenſitiuo, vel intellectiuo; non autem quod ad ipſum concurrere non poſſit tanquam partiale principium vnà cum potentia vitali ſenſitiua vel intellectiua aliquid non vitale.

43. Ex dictis infertur diſcrimen, cur ad producẽdum ſimpliciter quælibet effectum, quælibet entitas actiua aſſumi poſſit, non autem ad actum vitaliter exercendum: quia ens ad producendum ſimpliciter non requirit aliam proportionem cum effectu producibili, quàm virtutis productiuæ, quæ in omni ente actiuo reperitur. Ad exercẽdum autem actum vitæ, præſertim cognoſcitiuæ, præter proportionem virtutis productiuæ, requiritur proportio in ratione percipientis ac diſcernentis, quæ non in omni ente reperitur; cumque hæc proportio ſit formalis, in certa commenſuratione potentiæ cum obiecto conſiſtens, non poteſt per eleuationem ſuppleri, abſque deſtructione ipſius rei, quæ eleuatur. Vt ſi velit Deus reddere lapidẽ aptum ad videndum, debet conſtitutionem lapidis, mutare in conſtitutionem viſus, quod eſt eſſentiam lapidis deſtruere.

Non poteſt ens non intellectiuum aſſumi ad actum vitæ intelligẽtis.

44. Dico 3. Non poteſt ens non intellectiuum aſſumi ad actum vitæ intelligentis, ne materialiter quidem producendum. Fundamentum eſt idem, quod præcedentis aſſertionis: quia non poteſt, niſi quod formalem proportionem habet cum actu vitæ intelligentis, eoque mediante cum obiecto ipſo intelligibili, obiectum ipſum intelligibile per-

cipere

Digitized by Google

cipere ac diſcernere: atqui ens non intellectiuum non habet formalem proportionem cum actu vitæ intellectiuæ, eoque mediante cum obiecto ipſo intelligibili: ergo ens non intellectiuum aſſumi non poteſt ad actum vitæ intelligentis. Quod nec ad materialem actum vitæ intellectiuæ aſſumi poſſit ens non intellectiuum, conſtat eadem ratione, quâ ſuprà probatum eſt, ens non ſenſitiuum aſſumi non poſſe ad materialem actum ſenſationis producendum.

Aut non cognoſcitiuum ad actum appetitus vitæ cognoſcentis.

45. Dico 4. Non poteſt ens non cognoſcitiuum aſſumi ad exercendum actum appetitus vitæ cognoſcentis. Fundamentum eſt: quia hunc actum exercere non poteſt, niſi natura cognoſcens: igitur implicat, ad illum exercendum aſſumi naturam non cognoſcentem. Antecedens probatur: quia hic actus eſſentialiter eſt appetitus obiecti vt cogniti: ergo implicat, exerceri à non cognoſcente. Antecedens probatur. Implicat, appetitum ſiue rationalem, ſiue ſenſitiuum ferri in obiectum incognitum: ergo actus elicitus à tali appetitu eſſentialiter eſt appetitus obiecti vt cogniti.

46. Dices. Poſſet natura non cognoſcens exercere actum circa obiectum ab alia natura cognitum, v. g. poſſet aſſumi lapis ad eliciendum actum circa obiectum cognitum ab equo. Reſp. nego antecedens. Nam vitalis appetitus eſſentialiter eſt actus elicitus circa bonum cognitum ab ipſo appetente. Cuius ratio eſt: quia vitalis appetitus eſt inclinatio ad bonum apprehenſum, vt conforme appetenti; nequit autem bonum ab alio cognitum repræſentari vt conforme alteri non cognoſcenti, cùm nequeat cognitio vnius ſuppoſiti repræſentare alteri ſuppoſito, nedum naturæ non cognoſcenti. Confirmatur, nam vitalis appetitio eſt actualis tendentia principij appetitiui in obiectum appetibile; ſicut cognitio eſt actualis tendentia principij cognoſcentis in obiectum cognoſcibile: ergo implicat, elici ab alio principio, quàm à principio appetitiuo vitali.

47. Ad complementum huius controuerſiæ indagandum ſupereſt, an vita ſuperior eleuari poſſit ad exercendum actum vitæ inferioris, v. g. vita intellectiua ad exercendum actum vitæ ſentientis, aut vegetantis?

Aut vita intellectiua ad actum vitæ vegetantis: poteſt ſenſitiua.

48. Dico 5. Implicat, vitam intellectiuam, non autem ſenſitiuam, exercere actum vitæ vegetantis. Prior pars probatur: quoniam actus vitæ vegetantis, eſt quo vegetans actiuè ſeipſum perficit vltra perfectionem, tam ſubſtantialem, quàm accidentalem, quam à ſuo generante accepit. Implicat autem, intellectiuum ſeipſum perficere vltra perfectionem ſubſtantialem, quam à generante accepit, quia cùm ſit indiuiſibile, implicat ſubſtantialiter augeri; ſubſtantiale namque accrementum diuiſibilitatem ſubſtantiæ ſupponit in ipſo accreſcente. Nec augere ſeipſum poteſt accremento accidentali vegetantis vitæ proprio. Nam accrementum accidentale vegetantis vitæ proprium, non eſt per modum actus ſecundi, ſed primi & homogenei cum ipſa vita vegetatiua: vita autem intellectiua non ſolùm eſt indiuiſibilis ſubſtantialiter, ſed etiam accidentaliter per modum actus primi homogenei. Minor probatur: quia non ſolùm ſubſtantia, ſed ipſa etiam accidentalis potentia intellectiua indiuiſibilis eſt. Cæterùm vita intellectiua ſeipſam perficit vltra perfectionem accidentalem, quam à creante accepit, vel per modum actus ſecundi, vt ſunt operationes intellectiuæ; vel per modum actus primi heterogenei, vt ſunt habitus & ſpecies intelligibiles.

49. Poſterior pars conſtat. Nam vita ſentiens cùm ſit diuiſibilis tam ſubſtantialiter, quàm accidentaliter, eſt capax vtriuſque vitalis augmenti per modum actus primi homogenei: quin de facto naturaliter vita ſenſitiua ſeipſam perficit accremento vitæ vegetatiuæ, licet non vt ſentiens, ſed vt vegetans hoc formaliter præſtet; nam de facto corpora beata exercebunt actus vitæ ſentientis, non autem vegetantis.

Implicat intellectiuũ exercere actum vitæ ſentientis.

50. Dico 6. Implicat, intellectiuum exercere actum vitæ ſentientis. Fundamentum eſt: quia vel illum exerceret media intellectione, repræſentando ſibi per intellectionem obiectum ipſum vitæ ſentientis, v. g. ſonum, aut ſaporem; vel media ſenſatione: neutro modo poteſt; ergo. Maior conſtat: quia cùm debeat per aliquem actum vitæ illum exercere, cumque omnis actus vitæ, aut ſit vegetantis, aut ſentientis, aut intelligentis, cumque nequeat illum exercere per actum vitæ vegetantis, neceſſariò exercere debebit per actum vitæ ſentientis, aut intelligentis. Minor quoad primam partem probatur: quoniam implicat, intellectione exprimi ac repræſentari obiectum ſenſibile ſenſibiliter, quo pacto eſt obiectum vitæ ſentientis: ergo implicat, intellectiuum per intellectionẽ exercere actum vitæ ſentientis. Antecedens probatur: Nam ſenſibiliter, ſicut & intelligibiliter, ſunt modi tenentes ſe ex parte actuum, ſub quibus potentiæ tendunt in ſua obiecta: implicat autem, vt vel intellectio præbeat intellectui modum tendendi in obiectum ſenſibiliter, vel vt potentia per ipſum modum intelligibiliter tendat in obiectum ſenſibiliter, cùm nec poſſit forma oppoſitum effectum formalem præbere ſubiecto, nec ſubiectum formaliter præſtare, quod præſtaret per effectum formalem alterius formæ oppoſitæ.

51. Probatur quoad poſteriorem partem: nam ſenſibile media ſenſatione non eſt aptum percipi ac diſcerni ab intellectiuo, ſed tantùm à ſenſitiuo: quia non eſt aptum percipi ac diſcerni à potentia niſi ſub formali motiuo; ſub quo potentia apta eſt tendere in obiectum, cùm nulla potentia apta ſit in obiectum tendere, niſi ſub ſuo formali motiuo. Porrò formale motiuum, ſub quo intellectus aptus eſt tendere in obiectum, non eſt ſenſibilitas, ſed intelligibilitas: ergo non poterit ſenſibile media ſenſatione percipi ac diſcerni ab intellectu. Confirmatur. Implicat, oculum

Digitized by Google

tendere in obiectum ſub formali motiuo auditus, vel guſtum ſub formali motiuo olfactus; ergo & intellectum ſub formali motiuo ſenſus.

52. *Obijcies*. Poteſt voluntas ferri in obiectum ſenſitiua cognitione propoſitum, vt in tomo 3. diximus: ergo poterit intellectus ferri in obiectum ſenſitiua cognitione expreſſum. Reſp. negatur conſequentia. Ratio diſcriminis eſt: quoniam obiectum debet à potentia cognoſcitiua, non autem ab appetitiua percipi ac dignoſci: non poteſt autem obiectum à potentia cognoſcitiua percipi ac dignoſci, niſi potentia formalem proportionem commenſurationemve habeat cum obiecto ipſo perceptibili, cùm debeat illud per ſeipſam intentionali contactu percipere ac dignoſcere: potentia autem appetitiua, cùm ſolùm vitali impulſu inclinet in obiectum, neceſſe non eſt, vt eam proportionem commenſurationemve habeat.

SECTIO V.

An potentia obedientialis poſſit eleuari ad creandum?

S. Thomas. Caietanus. Ferrarienſ. Medina. Nugnez. Scotus. Vaſquez. Molina. Cabrera. Granadus.

53. PRIMA ſententia negat: Eſt S. Thom. 3. p. q. 13. ar. 2. & 1. p. q. 45. ar. 5. & 2. Contra gentes cap. 20. & 21. de potentia q. 5. ar. 3. ad vlt. Caiet. & Ferrar. locis præcitatis, Medi. 3. p. q. 13. ar. 2. §. *Ad ſecundam difficultatem* & q. 48. art. 6. in fine, Nugnez ibidem q. 62. ar. 1. difficult. 7. §. *ſed contra has omnes ſolutiones*, & alibi, Scoti in 4. diſt. 1. Vaſq. 1. p. q. 176. Mol. q. 45. ar. 5. diſp. 2. Cabreræ 3. p. q. 13. ar. 2. dubit. 5. Gran. 1. p. Controuerſia 6. diſp. 4. Fundamentum eſt: quia nulla res poteſt à Deo aſſumi ad producendum effectum, ad quem vim aliquam innatam non habeat, vel productiuam, vel ſaltem per ſe diſpoſitiuam: nulla autem res creata ex ſe vim habet creatiuam, aut per ſe diſpoſitiuam ad effectum creationis. Maior conſtat. In omnibus inſtrumentis, alioqui quodlibet aſſumi poſſet ad quodlibet. Minor probatur: quia nulla res creata ex ſe vim habet producendi effectum ex nihilo, vel ſaltem vim diſponendi ad talem effectum, cùm nulla diſpoſitio poſſit ad talem effectum conducere, omnis namque diſpoſitio debet recipi in ſubiecto, quod debet diſponi ad effectum recipiendum, effectus autem creationis, cùm fiat ex nihilo, nullum ſupponit ſubiectum.

Magiſter. S. Thomas. Durandus. Bacho. Gabriel. Vega. Suarez. Sententia probabilior

54. SECVNDA ſententia affirmat: Eſt Magiſtri in 4. diſt. 5. in fine, S. Thom. ibidem q. 1. ar. 3. quæſtiunc. 3. ad 4. & in 2. diſt. 1. q. 1. ar. 3. Durand. in 2. diſt. 1. q. 4. n. 23. Bachon. in 2. diſt. 32. q. 1. ar. 4. Gabr. in 4. diſt. 1. q. 1. ar. 3. dubitat. 2. Vegæ lib. 7. in Trident. c. 13. Suar. 3. p. diſp. 31. ſect. vlt. *quæ probabilior eſt & ſequenda*. Fundamentum eſt: quia nulla apparet implicantia; vt enim creatura per potentiam obedientialem attingat effectum creationis, non eſt neceſſe, vt ſit virtutis infinitæ, & independentis, vt aliqui falsò putant, quia non debet illum attingere, vt cauſa principalis, aut inſtrumentalis connaturalis, ſed obedientialis eleuata per virtutem diuinam, ad quod ſufficit quæcunque virtus productiua creata, ſupplente Deo reliqua, quæ ad creationem requiruntur.

55. Confirmo concluſionem ad hominem contra Thomiſtas, qui docent, verba ſacramentalia tranſubſtantiare panem in corpus, & vinum in ſanguinem Chriſti Domini, nam hæc tranſubſtantiatio per ipſos eſt vera & realis productio totius ſubſtantiæ corporis & ſanguinis Chriſti, independens ab omni ſubiecto, & ex eo tantùm non denominatur creatio, quia connotat eſſe ipſius corporis & ſanguinis Chriſti præexiſtentis, nec non panem & vinum, vt terminos poſitiuos *à quibus*: at hæc non obſtant, quin verba ipſa verè & realiter per modum inſtrumenti obedientialis effectiuè attingant ipſam ſubſtantiam corporis & ſanguinis Domini independenter à quocunque ſubiecto. Nam etiamſi aduerſarij formalem tranſubſtantiationem ponerent in vnione corporis & ſanguinis Chriſti, cum ipſis accidentibus, adhuc admittere deberent actionem productiuam corporis & ſanguinis Chriſti independenter ab vnione cum accidentibus, naturâ præcedentem, vnionem ipſam cum accidentibus, ad quam inſtrumẽtaliter cõcurrerent verba ſacramentalia. Confirmatur: Nam in productione corporis & ſanguinis Chriſti panis & vinum non concurrunt ſubiectiuè, vel in aliquo genere cauſæ, quod veram creationem tollat, ſed ſolùm vt termini poſitiui *à quibus*: eadem quippe productio eſſet, ſiue fieret ex pane, ſiue ex lapide, aliave materia, ſolùm enim variaretur extrinſecus terminus connotatus. Et ratio à priori eſt: quia ea tantùm ad productionem intrinſecè concurrunt, quæ ad illam intrinſecè influunt: hæc autem ſunt ſolæ cauſæ efficiens principale, inſtrumentale, materia, quando ad eam concurrit, & terminus, qui eſt veluti formalis cauſa productionis: ſed terminus *à quo* in nullo genere cauſæ concurrit, niſi vt pura conditio: ergo non poteſt actionem variare.

56. DICES. Creatura nullam habet vim, ne incompletam quidem & genericam, ad attingendam actionem independenter à ſubiecto: ergo non poteſt eleuari ad creandum formaliter, ſed tantùm materialiter, attingendo ſolam entitatem creationis, non independentiam ipſius à ſubiecto. Antecedens patet: Quia cùm creatio formaliter dicat independentiam à ſubiecto, independentia autem ſit quid indiuiſibile, ſi creatura haberet aliquam formalem proportionem ad creandum, eſſet principalis cauſa creationis: ergo ſi in creatura non eſt proportio ad creandum formaliter, ſed tantùm materialiter, non poterit eleuari ad creandum formaliter, ſed

tantùm

tantùm materialiter. Confirmatur. Ideo per nos dari non poteſt connaturale inſtrumentum ad creandum, quia inſtrumentum connaturale debet habere aliquam proportionem cum effectu agentis principalis, ſed etiam inſtrumentum obedientiale debet habere aliquam proportionem, ſaltem remotam & genericam ad creandum, alioqui non poſſet concurrere ad creandum formaliter.

57. Sed negandum eſt, inſtrumentum obedientiale debere habere proportionem cum obiecto formali agentis principalis, vt illud dicatur attingere, ſed ſufficit, ſi habeat proportionem cum obiecto materiali. Secus de inſtrumento connaturali, quod niſi habeat proportionem cum obiecto formali, non dicitur illud attingere formaliter. Ratio diſcriminis eſt: quia cùm inſtrumentum obedientiale non ſit naturalis potentia agentis principalis, ſed tantùm voluntaria, qua voluntariè vtitur agens ad effectum ſupra ipſius vires producendum, ſufficit quæcunque proportio, vt illud dicatur producere quia illum producit in virtute agentis principalis. Inſtrumentum verò connaturale, cùm ſit naturalis potentia agentis principalis, debet habere proportionem cum ipſomet obiecto formali agentis principalis, alioqui dici non poſſet connaturale inſtrumentum illius, atque adeo illius effectum inſtrumentaliter attingere.

58. Ex his patet ad fundamentum primæ ſententiæ: nam ad inſtrumentum obedientiale ſufficit quæuis virtus imperfecta & inchoata, quę compleri poſſit virtute cauſæ principalis.

59. Ex his patet, an poſſit creatura eleuari ad annihilandum: etenim immediatè non poteſt; quia immediata annihilatio fit per ſuſpenſionem concurſus creatiui, vna autem creatura cùm non ſupponatur creatiuo concurſu conſeruare aliam, non poterit immediatè eleuari ad illā annihilandam, poteſt autem mediatè, quia cùm poſſit vna creatura eleuari ad creandam aliam, poterit deinde per ſuſpenſionem talis concurſus illam annihilare. Sed de his plura in 2. tomo diſp. 2. ſect. 14.

SECTIO VI.

An potentia obedientialis eleuari poſſit ad producendos effectus tempore, & loco diſtantes?

60. QVOAD primam difficultatem affirmant Capreol. in 4. diſt. 13. q. vnica a. 3. ad argumenta contra primam concluſionem, §. *Dicitur quarto*, Sotus diſt. 1. qu. 2. ar. 3. circa initium, & in fine totius quarti §. *In primo tomo*, Medin. 3. part. qu. 48. ar. 6. §. *Sed iam quorum*. Probatur 1. Nam tam gratia collata antiquis Patribus, quàm collata nobis eſt phyſicus effectus Paſſionis Chriſti, vt ſæpè teſtatur S. Thom. ſed Paſſio Chriſti, tam reſpectu gratiæ antiquorum Patrum, quàm noſtræ, eſt tempore diſtans: ergo. Secundò, vt poſſit res aliqua à Deo aſſumi ad phyſicè cauſandum, ſufficit, vt coëxiſtat æternitati: atqui omnis res coëxiſtit æternitati: ergo omnis res aſſumi poterit ad phyſicè producendum.

Capreolus. Sotus. Medina. S. Thomas

61. Negant, & veriùs reliqui omnes. Colligitur ex S. Thom. 3. p. q. 62. art. 6. vbi propterea docet, antiqua ſacramenta non cauſaſſe gratiam, quia nondum exhibita erat paſſio Chriſti, ex qua ad ea virtus iuſtificatiua deriuaretur. *Quia*, inquit, *cauſa efficiens non poteſt eſſe poſterior in eſſe ordine durationis*. Ratio à priori eſt: quia quod non eſt, nequit habere virtutem phyſicè cauſandi, quia hæc eſſentialiter ſupponit exiſtentiam rei, cùm debeat realiter communicare eſſe effectui per phyſicam & realem cauſalitatem: nequit autem cauſa abſque reali virtute phyſicè communicare eſſe effectui. Nec refert, quòd ſit inſtrumentum, nam etiam inſtrumentum debet phyſicè influere. *S. Thomas.*

62. Ad primum oppoſitæ ſententię nego, gratiam antiquorum Patrum, aut noſtram eſſe phyſicum effectum Paſſionis Chriſti, ſed tantùm moralem. Et ita explicandus eſt S. Doctor. *Explicatur*

63. Ad ſecundùm nego, ſolam coëxiſtentiam rei in æternitate ſat eſſe, vt ea aſſumi poſſit ad phyſicè producendum, ſed requiri coëxiſtentiam rei in ea duratione, in qua debet phyſicè producere. Quis enim dicat, poſſe hoc tempore, cui Antichriſtus non coëxiſtit, phyſicè cauſare? Quoad ſecundam difficultatem.

64. PRIMA ſententia negat: Eſt Capreol. in 1. diſt. 37. art. 3. ad 8 contra primam concluſionem, Aureol. art. 2. Ferrar. 3. contra gentes c. 68. §. *Ad euidentiam horum*, Gill. lib. 2. tract. 9. c. 4. Probatur 1. quia mouens & motum debent eſſe ſimul 7. phyſicor. text. 4. ſecundò ſi poſſet agens operari, vbi non eſt, tolleretur medium ad probandum exiſtentiam Dei in rebus contra S. Thom. 1. p. q. 8. art. 1. & Scholaſticos omnes in 1. diſt. 37. imò contra Paulum, qui Actorum 17. præſentiam Dei in rebus omnibus arguit ex ipſius operatione. Sequela probatur. Quia poſſet operari in omnibus, & non eſſe præſens omnibus. Tertiò, nequit res, quando non exiſtit, operari: ergo neque vbi non exiſtit: quia vbi non exiſtit, nullam habet exiſtentiam, eſtque ac ſi non eſſet reſpectu effectus ibi producendi. Quartò, implicat formam informare ſubiectum, aut ſubiectum ſuſtentare formam loco diſtantem: ergo & agens producere effectum loco diſſitum, quia agens eſt actus paſſi, ſicut forma eſt actus ſubiecti. Quintò, repugnat mobile moueri ab extremo ad extremum ſine medio; ergò & agens actionem traijcere in paſſum diſtans ſine medio. *Capreolus. Aureolus. Ferrar. Gillius. Ariſt. S. Thomas Act. 17.*

65. SECVNDA ſententia affirmat: Eſt Scoti in 1. diſt. 37. qui hanc vim de facto tribuit cauſis naturalibus, vt ſoli producenti mineralia in viſceribus terræ, abſque eo quòd illa pro- *Sententia affirmans probabilior.*

Caietanus. Suarez. Vaſquez. Nugnez. Vega. Medina.

la producat in medio: Caiet. 3. p. q. 13. ar. 2. §. *Ad euidentiam*, & 1. p. qu. 8. ar. 1. ad 2 Suar. 3. p. to. 1. diſp. 31 ſect. 7. Vaſq. 1. p. diſp. 28. cap. 5. Nugnez 3. p. q. 62. ar. 1. difficult. 7. ad 4. Vegæ 7. in Trident. c. 14 Medin. 3. p. q. 13. ar. 2. ad 3. Fundamentum Scoti eſt: Sol de facto operatur mineralia in viſceribus terræ, vbi non eſt. Quod ſic probat: quia non poteſt illa operari per accidētia in medio producta, alioqui ſubſtantia produceretur à non ſubſtantia: ergo per ſuam formam immediatè. Nec refert, quòd non operetur ſubſtantias in remotum, niſi priùs alteret medium propinquum, quia hoc prouenit vel propter coniunctionem duarum potentiarum actiuarum in eodem ſubiecto, quarum vna habet pro paſſo proportionato medium propinquum, altera remotum: vel propter imperfectionem agentis, quod priùs debet agere ſecundùm formam imperfectiorem, tum ſecundùm perfectiorem; ſicut corruptibile priùs alterat, deinde generat, propter agentis imperfectionem, à quo priùs origine eſt imperfectius quàm perfectius. Cæterùm ſublata ab agente creato potentia ad propinquum, ſuperſtite tantùm potentia ad remotum, & ſublata hac imperfectione, quòd non priùs debeat actionem inchoare ab imperfecto, non erit ratio, cur tunc non ageret in remotum, non agendo in propinquum: ſicut modo per hanc potentiam verè agit in remotum, eſto ſimul per aliam agat in propinquum ob coniunctionem cum illa. *Hæc ſententia probabilior eſt, & ſequenda.*

66. Noſtrum fundamentum eſt: quia neque effectus ratione paſſiuę operationis petit eſſe cum operante, nec operans ratione actiuæ operationis petit eſſe cum operato: ergo non repugnat, agens producere effectum à ſe diſtantem. Conſequentia conſtat: Nam ſi qua ratione non poſſet, maximè hac: nam per hanc & agens fit formaliter agens, & effectus formaliter dependens ad agente. Antecedens probo: quia effectus ratione paſſiuæ operationis, ſolùm petit dependere ab agente; Et agens ratione actiuæ operationis, ſolùm poſtulat effectum à ſe dependentem, hoc autem non inuoluit formaliter ſimultatem loci, ſed durationis. Nam de facto non ſolùm, quod eſt immediatum ſoli, ſed etiam quod eſt ab illo remotum, producitur immediatè à ſole:

Lumen per totum medium immediatè ab ipſo ſole produci.

Alioqui contra experientiam non produceretur maius lumen in aëre oppoſito directè ſoli, quàm in aëre non directè oppoſito ſoli, ſi lumen remotum à ſole produceretur à ſolo lumine intermedio, & non à ſole ipſo, cùm eodem modo tali lumini intermedio directè opponatur aër directè oppoſitus ſoli, atque aër non directè oppoſitus ſoli: quod tamen eſt contra experientiam, qua conſtat, maius lumen apparere in medio directè oppoſito ſoli, quàm in medio ſoli directè non oppoſito, etiamſi vtrumque ſit ęquè directè oppoſitum lumini intermedio.

Inſtrumentum obedientiale poteſt eleuari ad agendum in quamcunque diſtantiam.

67. Quod autem poſſit inſtrumentum eleuari ad agendum in quamcunque diſtantiam, patet: Nam ex eo quòd nulla certa requiratur, non eſt maior ratio, cur poſſit in tantam, & non in maiorem. Neque hinc arguitur virtus infinita in inſtrumento, ſed ad ſummum in agente principali, in quo ſolo etiam arguitur virtus connaturaliter operandi independenter à ſpatio.

68. Ad primum oppoſitę ſententiæ reſpondet Scotus, illam propoſitionem intelligi de agentibus naturalibus; & reddi poteſt ratio. Quia ſicut hęc habent modum eſſendi circumſcriptum ſpatio, ita & modum operandi dependenter à ſpatio, alioqui modus operandi eſſet nobilior & abſtractior modo eſſendi.

69. Ad 2. Nego ſequelam. Nam Deus operatur perfectiſſimo modo: perfectiſſimus autē modus eſt, eſſe pręſentem rebus, in quibus operatur. Cæterùm ſi poſſet Deus nō eſſe vbique præſens, perfectiùs eſſet, operari in diſtans, quàm ſolùm in propinquum, cùm dicat modum operandi abſtractiorem.

70. Ad 3. Nego conſequentiam. Nam exiſtentia eſt ratio formalis agendi, propinquitas eſt ſola conditio: poteſt autem res agere ſine propria conditione, non autem ſine formali ratione agendi.

71. Ad 4. Diſparitas eſt. Quia tam actus informat ſubiectum, quàm ſubiectum ſuſtentat actum media vnione, quę indiſtantiam eſſentialiter inuoluit; efficiens verò non producit effectum media vnione, ſed dependentia, quæ indiſtantiam non includit. Ad probationem dico, agens eſſe actum paſſi, effectiuum, non formalem.

72. Ad 5. Multi concedunt Antecedens in motu Angelorum. Sed diſparitas eſt: quia motus eſt forma continua ſucceſſiua, eſſentialiter ordinata ad ſpatium, eſt enim ſucceſſiua vnio mobilis cum ſpatio: vnde implicat, eſſe in mobili, & non facere illud continuo ſucceſſiuè vnitum ſpatio. Actio verò eſt dependentia effectus ab agente, quæ non dicit formaliter vnionem localem cum agente: eſt enim per ſe tantùm ordinata ad eſſe abſtrahens à ſpatio.

DISPVTA-

DISPVTATIO VII.

De Charactere.

SECTIO PRIMA.

An aliqua Sacramenta characterem imprimant?

1. Χαρακτὴρ Gręcè, Latinè forma dicitur, ferro aliove inſtrumento impreſſa. Vtimur autem hîc pro ſigno ſpirituali in anima impreſſo ad munus aliquod obeundum ordinato, de quo prima quęſtio eſt, an ſit?

Vvicleffus. Valdenſis. Caluinus.

2. Prima ſententia ſeu error Wicleffi lib. 4. trialogi c. 15. teſte Valden. de ſacramentis c. 109. Caluin. in antidoto Concilij Trident. ſeſſ. 7. cano. 9. & omnium hæreticorum huius temporis negantium. Fundamentum eſt: quia nulla de eo apud ſcripturam, vel Patres mentio fit, quin & apud Scholaſticos ipſos res controuerſa eſt.

Alenſis. Bonauentura. S. Thomas. Caietanus. Scotus. Aureolus. Richardus. Durandus. Paludanus Capreolus Argentin. Marſilius. Mayronus. Gabriel. Sotus. Conc. Flor & Trident. Innoc. III Valdenſis. S. Dionyſ. S. Baſilius Auguſtin. Bellarmin.

3. Secunda ſententia eſt Catholicorum omnium, Alenſis 4. p. q. 8. membro 8. ar. 1. Bonauent. in 4. diſtinctione 6. art. 1. qu. 1. S. Tho. 3. p. qu. 63. cum Caiet. & in 4. diſt. 4. q. 1. Scoti diſt. 6. qu. 7. 9. 10. & 11. Aureoli diſt. 4. Richar. diſt. 6. ar. 3. q. 2. Durandi diſt. 4. q. 1. Palud. diſt. 4. Capreol. diſt. 4. qu. 1. Argent. diſt. 6. Marſil. q. 1. art. 1. Mayron. diſt. 7 q. 5. Gabr. diſt. 6. q. 6. Soti diſt. 1. q. 4. & diſt. 19. q. 1. art. 1. & reliquorum affirmantium. Quamuis Scotus, Durandus, & Gabriel teſtentur, hoc efficaci ratione & auctoritate probari non poſſe. Cæterùm nunc res definita eſt à Florentino in decreto de vnione Armenorum, & Trid. ſeſſ. 7. cano. 9. quæ definiunt, tria eſſe ſacramenta, quæ characterem imprimunt in anima indelebilem, Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem. Primus hanc veritatem docuit Innocentius III. de Baptiſmo cap. *Maiores: Tunc ergo*, inquit, *characterem ſacramentalis imprimit operatio, cùm obicem voluntatis contraria non inuenit obſiſtentem.* De quo teſte Valden. conſtans ſemper fuit in Eccleſia traditio, ab Apoſtolorum ad hæc vſque tempora deriuata. Fundamentum habet in Patribus, Dionyſio de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 2. Baſilio oratione 13. Auguſtino lib. 6. de Baptiſmo c. 1. & alijs, qui legi poſſunt apud Bellarminum lib. 2. de effectu ſacramentorum c. 21.

4. Probatur ratione, quam citata Concilia indicant. Hæc tria ſacramenta iterari non poſſunt in eadem perſona: ergo præter gratiam imprimunt aliquid in anima, quod ſemel impreſſum, nunquam deletur. Antecedens eſt conſtans Eccleſiæ traditio, quam omnes Hæretici admittunt, exceptis Anabaptiſtis. Conſequentia probatur: Nam ideo hæc repeti non poſſunt, quia ſemel ſuſcepta manent ſemper in ſuo effectu: ergo ne fruſtra ſuſcipiantur, repeti non poſſunt: ſicut quia Circumciſio præter gratiam, imprimebat in corpore materialem characterem, repeti non poterat. Reliqua verò, quia præter gratiam, quæ amitti augerique poteſt, nihil imprimunt in anima ſuſcipientis, repeti poſſunt.

5. Secundò à priori. Per hæc ſacramenta homo fit habilis ad aliquid, ad quod antea non erat, per Baptiſmum ad recipienda reliqua ſacramenta, per Confirmationem ad tuendam Chriſtianam religionem aduerſus Tyrannos, per Ordinem ad obeundas actiones ſacras: ergo per aliquid intrinſecum permanens. Conſequentia probatur: Nam ſicut Deus amando facit obiectum amabile, & ſimul potens redamare per aliquid intrinſecum permanens in eo productum; ita habilitando, facit ſubiectum habile ad operationes, ad quas antea non poterat, per aliquid intrinſecum in eo impreſſum: hæc namque eſt differentia inter Deum & homines, quòd homines extrinſeca dumtaxat authoritate ſuos miniſtros deputant ad publica munia obeunda, Deus autem, cuius perfecta ſunt opera, per intrinſecam poteſtatem & virtutem.

6. Tertiò probatur: nam ſicut in exercitu benè ordinato, & in familia principis rectè diſpoſita, diuerſi ſunt hominum ordines, ſinguli ſuis obſignatis notis atque inſignibus, quibus ab alijs diſcernuntur: ita in exercitu & familia Chriſti diuerſi ſunt hominum ordines, ſinguli ſuis obſignati characteribus, quibus diſcernuntur ab alijs. Nam per characterem Baptiſmi homo fit de exercitu & familia Chriſti, diſtinguiturque ab omni alio, qui non eſt de exercitu & familia Chriſti. Per characterem confirmationis homo deputatur ad certamen ſpirituale, contra fidei perſecutores, diſtinguiturque à communi populo. Per characterem ordinis homo tanquam Chriſti miniſter deputatur ad ſacramenta diſpenſanda, variaſque actiones ſacras obeundas iuxta diuerſitatem ordinis, quem

Digitized by Google

recipit, diſtinguiturq́ue ab alijs, qui huiuſmodi poteſtatem non habent.

7. *Obijcies* 1. Non decet, actu peccanti Deum ſua dona infundere: infunderet autem actu peccanti ſua dona, ſi præter gratiam in his ſacramentis characterem imprimeret; nam accedentibus ad illa cum actuali peccato Deus imprimeret characterem, alioqui ſi actu peccanti Deus characterem non imprimeret, poſſent hæc ſacramenta in actuali peccato ſuſcepta iterari, contra vſum Eccleſiæ, quæ Hæreticos, & in adulta ætate ab Hęreticis baptizatos non rebaptizat, ſi ad veram fidem conuertantur. Reſp. Nego Maiorem: conſtat de dono prophetię, quod non minùs ſupernaturale eſt, cùm tamen illud ſępe infundat actu peccanti, vt colligitur ex Numerorum vigeſimo ſecundo. Cuius ratio eſt, quia character non datur proximè ad ſanctificandum, ſed ad conſignandum ſubiectum Deo, conſignantur autem non ſolùm amici, ſed etiam inimici. *Num, 22.*

8. *Obijcies* 2. Character datur ad conſignandos homines Deo, eosq́ue ab alijs, qui de militia Chriſti non ſunt, diſtinguendos: ſed ad hoc ſufficit gratia. Reſp. nego minorem. Nam gratia conſignat homines per modum amicitiæ, eoſq́ue diſtinguit ab alijs in ordine ad præmium futuræ gloriæ, character verò conſignat ac deputat homines Chriſto per modum militis militantis ſub ipſius vexillo, & per modum miniſtri participantis eius poteſtatem in diſpenſandis bonis ſpiritualibus, cùm tamen non omnes, qui gratiam habent, habeant hanc poteſtatem; nec qui gratiam amittunt, huiuſmodi poteſtate priuantur.

9. *Obijcies* 3. Vaſa & templa manent ſacra Deo ex ſola conſecratione externa: ergo etiam homines ſola actione ſacramentali externa manent conſignati Deo. Reſp. nego conſequentiam: tum quia illa non ſunt capacia conſignationis internæ: tum quia eorum conſecratio fit ab homine, qui non habet virtutem mutandi res intrinſecè: homines verò conſecrantur à Deo, medijs ſacramentis, qui virtutem habet mutandi res interiùs, vt connaturaliter operentur.

10. *Obijcies* quartò. Per characterem homo non fit habilis ad phyſicè operandum aliquid, quod antè non poterat: ergo non requiritur forma habilitans ſubiectum ad operandum. Reſp. non requiri vt formam habilitantem phyſicè, requiri tamen vt formam habilitantem moraliter: quia nec ſine charactere Baptiſmi reliqua ſacramēta eſſent valida; nec ſine ordine valerent actus ſacerdotales. Et licet in humanis ſola authoritas extrinſeca principis ſufficiat ad validandos actus publicos, non eſt tamen eadem ratio de actionibus diuinis, quæ quia perfectiori modo communicantur miniſtris Dei, ſunt validæ non ſolùm ab extrinſeca authoritate Dei, ſed etiam ab intrinſeca poteſtate miniſtri, ei communicata.

11. *Obijcies* 5. Non rectè infertur, non poſſunt iterari: ergo imprimunt characterem, tum quia poſſent non iterari ex ſola voluntate Dei: tum quia non valet ad conuertentiam, imprimunt characterem, ergo non poſſunt iterari, quia poſſent iterari ad augendam gratiam, quæ eſt principalior. Reſpondeo eſto non inferatur neceſſariò, cùm potuerint hæc ſacramenta ex ſola extrinſeca voluntate Dei, vt argumentum probat, eſſe initerabilia: nego tamen, non inferri probabiliter iuxta modum perfectiorem operandi Dei cum creaturis. Vnde ad primam probationem concedo, de poſſibili potuiſſe, de facto tamen id nego, factum eſſe, ob perfectiorem participationem operationis diuinæ, & connaturaliorem modum exercendi actiones ſacras. Ad ſecundam nego Antecedens. Ad probationem verò concedo, id potuiſſe, de facto tamen nego, id factum eſſe: quia licet gratia ſit principalior charactere, quia tamen poteſt alijs modis, & per alia ſacramenta haberi, non fuit expediens, propter illam tantùm iterari.

12. Aliam rationem de Baptiſmo aſſignat Scotus in 4. diſtinctione 6. quæſtione 7. cur non fuerit expediens iterari, ne daretur libertas peccandi: quia cùm Baptiſmus deleat omnem culpam & pœnam, abſque onere talia peccata confitendi, multi liberiores eſſent in peccando, ſi haberent ſemper paratum hoc ſacramentum. Vnde fit, vt etiamſi quis inculpabiliter repeteret aliquod ex his ſacramentis, nullam reciperet gratiam, etiamſi cum optima diſpoſitione accederet: neque etiam poſſent in tali caſu hæc ſacramenta facere de attrito contritum accedentē cum peccato inculpabiliter ignorato: nam ex quo characterem, quem iam ſupponunt, imprimere non poſſent, nec etiam poſſent gratiam: quia hæc ex ordinatione & inſtitutione diuina in his ſacramentis non datur, niſi mediante charactere, qui quamuis ſit effectus ſymboli externi, eſt tamen ſignum & ſacramentum reſpectu gratiæ, & ideo dicitur res, & ſacramentum ſimul. *Scoti ratio de Baptiſmo.*

13. *Obijcies* 6. Neque matrimonium iterari poteſt, cùm tamen characterem non imprimat: ergo ex eo, quòd hęc tria ſacramenta iterari non poſſunt, non rectè infertur, ea characterem imprimere. Reſpondeo negando maiorem. Etenim matrimonium non modò iterari poteſt cum alio coniuge, priori defuncto; ſed etiam cum eodem, ſi mortuus iterum miraculosè reſurgat, nam ex Paulo 1. Corinthiorum 7. Vnus Coniux non aſtringitur alteri coniugi, niſi quamdiu viuit: vnde per mortem naturalem diſſoluitur vinculum matrimoniale. Quo fit, vt ſi miraculosè reſuſcitatus velit cum priſtina coniuge copulari, iterum teneatur cum illa Matrimonium inire. Eadem quoque eſt ratio de illo, qui poſt ratum & non conſummatum Matrimonium, Religionem *Quando & quomodo liceat Matrimonium iterare. 1. ad Cor. 7.*

gionem profeſſus, à Pontifice diſpenſationem accipit matrimonium contrahendi: is enim, ſi priſtinam coniugem accipere velit, tenetur iterum cum illa contrahere, cùm primum matrimonium fuerit per Religionis profeſſionem diſſolutum. Contrà verò ſi baptizatus, confirmatus, aut ordinatus, mortuus iterum reſurgat, non debebit iterum baptizari, confirmari, aut ordinari.

14. *Obijcies* 7. Prima tonſura non eſt iterabilis, & tamen nullum imprimit characterem: ergo ex eo quòd ſacramentum non ſit iterabile, non rectè infertur, quòd imprimat characterem. Minor probatur, nam prima tonſura non eſt ordo à Chriſto inſtitutus, ſed diſpoſitio ad ordinem ab Eccleſia inſtituta: Eccleſia autem non habet poteſtatem inſtituendi ſignum productiuum characteris.

15. Reſp. Negando Conſequentiam. Etenim non ex eo præciſè, quòd ſacramentum non eſt iterabile, infertur, quòd imprimat characterem: ſed ex eo, quòd tale ſacramentum initerabile ſit inſtitutum à Deo, cuius perfecta ſunt opera. Cùm enim omnia ſacramenta, quæ characterem imprimunt, ſint à Deo inſtituta, tanquam notæ diſcretiuæ vnius ordinis hominum ab alio; cùmque vnus ordo hominum perfectiùs diſcernatur ab alio per intrinſecam notam & characterem, rectè ſequitur, huiuſmodi ſacramenta imprimere ſpiritualem characterem in anima, quem non imprimit prima tonſura ab Eccleſia inſtituta, quæ ſolùm eſt initerabilis ex extrinſeca inſtitutione Eccleſiæ. Ex his patet ad fundamentum Hæreticorum.

SECTIO II.

Quæ ſacramenta characterem imprimant?

Tria tãtùm ſacramenta characterẽ imprimere, eſt de fide. Concilium Florentin.

16. De fide eſt, tria tantùm ſacramenta nouæ legis characterem imprimere, ex citato Concilio Florentino: *Inter hæc*, inquit, *ſacramenta tria ſunt, Baptiſmus, confirmatio, & ordo, quæ characterem imprimunt in anima, reliqua verò quatuor characterem non imprimunt:* vbi non modò de fide eſt Aſſertio affirmatiua; ſed etiam negatiua. Ratio eſt: quia per hæc tria tantùm conſtituimur in nouo ſtatu: nam per Baptiſmum recipimur in familiam Chriſti: per confirmationem conſtituimur milites eiuſdem ad defendendam eius legem coram tyrannis: per ordinem præficimur alijs ad recipiendos & conſtituendos illos in certis gradibus in eadem familia Chriſti. Legatur Scotus in 4. diſtinctione 6. quæſtione 9. §. *ſed reſtat*. Hoc poſito duplex ſupereſt controuerſia. Prima, an aliquod ex antiquis ſacramentis characterem impreſſerit. Secunda, An reliqua ſacramenta nouæ legis aliquid characteri proportionale imprimant?

Scotus.

Circumciſionem characterem impreſſiſſe exiſtimarũt Scotus, Gabriel.

17. Quoad priorem affirmat Scotus de Circũciſione in 4. diſtinctione 6. quæſtione 9. ad rationes principales, & probabile putat Gabriel quæſtione 2. dubitatione 5. Fundamentum eſt: quia non minùs Circumciſio erat prima ianua ad ſalutem in lege veteri, quàm Baptiſmus in noua. Negat verò Sanctus Thomas 3. parte quæſtione 63. articulo 1. ad 3. & reliqui Scholaſtici citati, *cum quibus ſentiendum eſt.*

Negat probabiliùs S. Thomas.

18. Probatur 1. character ſolùm habilitat ſubiectum, vel ad participanda, vel ad communicanda bona ſpiritualia, quæ ex opere operato per ſacramenta recipimus: ſed nulla bona ſpiritualia ex opere operato per antiqua ſacramenta communicabantur. Nam etſi per Circumciſionem dabatur gratia paruulis vltra meritum operantis, ad eam tamen recipiendam, vel miniſtrandam non erat neceſſarius character, tum quia neque nunc neceſſarius eſt ad miniſtrandum Baptiſmum, eſto ſit neceſſarius ad recipiendam gratiam in Baptiſmo, ſiquidem priùs natura producitur character, quàm gratia baptiſmalis: id tamen ideo eſt, quia nunc actio ſacramentalis eſt cauſa moralis gratiæ, tunc autem erat ſola conditio, vt ſuprà probatum eſt: ergo aliquid debet includere nunc, vt poſſit mouere Deum ad dandam gratiam, quod non includebat tunc. Confirmatur. Non minùs fæminæ, quàm mares participes erant ſalutis: ſed fæminæ nullum habebant characterem, quia non recipiebant Circumciſionem, in qua ſola per aduerſarios character imprimebatur.

19. Secundò, ſi Circumciſus habuiſſet characterem, non potuiſſet baptizari, cùm nequeat Baptiſmus conferri habenti characterem. Negat Scotus Sequelam. Et ad probationem reſpondet, vel in eo caſu Baptiſmum non impreſſurum characterem, vel impreſſurum alium diuerſæ rationis, vel certè perfecturum priorem characterem. Sed contra primum: nam pariter dicam, poſſe Baptiſmum dari baptizato, quia licet non imprimat characterem, imprimit gratiam. Contra ſecundum: quoniam vterque eſt ad conſignandum ſubiectum Deo, & habilitandum illud ad bona ſpiritualia: ergo non ſunt diuerſæ rationis. Contra tertium: hic effectus eſt indiuiſibilis: ergo vnuſquiſque character illum perfectè præſtat: Non igitur vnus ordinatur ad perficiendum alium.

Scotus.

20. Ad fundamentum Scoti Reſpondeo Circumciſionem fuiſſe in maribus ianuam ad participanda tantùm bona legalia, quæ per antiqua ſacramenta dabantur, ad quæ ſufficiebat character materialis impreſſus in corpore, in quo erant illa bona recipienda: Baptiſmus autem eſt ianua ad bona ſpiritualia, quæ quia recipiuntur in anima, in eadem debet imprimi character.

Digitized by Google

Sacramēta imprimere ornatum in anima docēt S. Thomas, Capreolus, Paludanus Ferrar.

21. Quoad poſteriorem controuerſiam, S. Thom. in 4. diſt. 1. q. 1. ar. 4. quæſtiunc. 1. Et de veritate q. 29. a. 4. ad 3. Capreol. in 4. diſt. 1. q. 1. a. 3. Palud. diſt. 1. q. 1. & diſt. 2. q. 2. a. 3. & diſt. 4. q. 2. a. 2. & 3. Ferrar. 4. contra gentes c. 57. §. *Ad euidentiam primi dubij*, & alij Thomiſtę docent, reliqua ſacramenta imprimere quendam ornatum ſpiritualem in anima, quem Paludanus concedit etiam circumciſioni, ponitque illum in eſſentia animæ: ornatum verò Matrimonij collocat in parte organica, docetque illum in morte deleri. Fundamentum eſt triplex. Primum. Ad omnem formam perfectam præcedere debet aliqua diſpoſitio: gratia eſt forma perfecta: ergo ad eam præcedere debet aliqua diſpoſitio, quę in ſacramentis, quæ characterem non imprimunt, eſt ſpiritualis ornatus. Secundum eſt, ne reliqua ſacramenta fruſtrentur, quando propter obicem nequeunt gratiam conferre. Tertium ſacramenta nouæ legis ſunt cauſa gratiæ, gratia autem creatur: igitur non poteſt à ſacramentis produci: ergo ſaltem ab illis producitur ornatus ad gratiam diſponens.

Sotus negat veriùs.

22. Sotus in 4. diſt. 1. q. 4. art. 6. affirmans S. Tho. in ſumma mutaſſe ſententiam, cum reliquis Scholaſticis negat, cætera ſacramenta producere huiuſmodi ornatum. Quæ *ſententia vera eſt*. Fundamentum eſt: quia ſuperfluus eſt hic ornatus: falſum quippe eſt, illum requiri vt diſpoſitionem ad gratiam, alioqui non ſolùm produceretur in ſacramentis, ſed etiam extra, quando quis proprio actu iuſtificatur, aliàs extra ſacramenta non reciperetur connaturaliter gratia. Legatur Mayr. in 4. diſt. 7. q. 5. a. 8. Confirmatur: Quia vt rectè Scotus in 4. diſt. 6. q. 10. §. *Hic dicitur*, circa finem, ornatus iſte eſſet forma ſupernaturalis indelebilis, quia non haberet cauſam demeritoriam, à qua deleri poſſet: ergo non differret à charactere: A fortiori ſequitur, nullum characterem imprimi in Baptiſmo flaminis, aut ſanguinis, quia hic eſt effectus ſolius Baptiſmi fluminis actu ſuſcepti.

Mayronus.

23. Ad 1. Neganda eſt maior, patet in vnione hypoſtatica, quæ eſt forma omnium perfectiſſima, ad quam tamen nulla præceſſit diſpoſitio.

24. Ad 2. nego propter hoc vllam eſſe neceſſitatem talem ornatum aſſerendi: ſat enim eſt, ſi ſacramenta quantum eſt de ſe gratiam conferant obicem non ponentibus. Ad 3. Patet ex diſputatione quarta ſectione vltima.

SECTIO III.

Quid ſit character?

Durandus. Rubio.

25. PRIMA ſententia Durand. in 4. diſt. 4. q. 1. n. 11. Rub. diſt. 17. q. 2. ar. 2. circa finem affirmantium, eſſe relationem rationis, perquam homo ex diuina inſtitutione deputatur ad ſacras actiones exercendas, quam etiam probabilem putat Sotus in 4. diſt. 1. q. 4. ar. 2. & diſt. 14. q. 1. arr. 1. Fundamentum eſt: quia ſicut nummus habet rationem pretij ex ſola principis voluntate: & iudex, atque rex nouam accipit poteſtatem ex ſola hominum inſtitutione; ita homo ad ſacras actiones obeundas ex ſola Dei voluntate. Cōfirmat Sotus, quia quando Deus inſtituit Dauidem in regem, & Chriſtus Petrum in ſui vicarium, præter gratias & virtutes, nihil in eis reſultauit, niſi ſolus reſpectus rationis.

Sotus.

26. Sed contrà: nam hæc ſententia, non bene ſaluat Concilia, quæ dicunt, characterem imprimi in anima ſuſcipientis: imprimi autem, propriè eſt formæ realiter inhærentis: non enim propriè dicitur viſio imprimi obiecto, quod extrinſecè denominat; nec verè dici poſſet ſignum ſpirituale in anima impreſſum, ſed potiùs ſignum ſenſibile in corpore receptum, ſiquidem in eo, non in anima ſacramenta recipiuntur. Nec dici poteſt, ex ſacramento in corpore recepto ſpiritualem denominationem reſultare in anima, tum quia nequit denominatio eſſe ſpiritualis, ſi forma ipſa eſt corporea, quia denominatio eſt effectus formalis formæ denominantis. Tum quia, vel loquimur de ſubiecto immediato & partiali huius denominationis; & hoc non eſt anima, vt Concilia decernunt, ſed corpus, in quo externum ſacramentum recipitur: vel de totali; & hoc non eſt anima, ſed homo: ergo in nullo ſenſu poteſt anima in ſententia Durandi eſſe ſubiectum characteris. Vnde hæc ſententia parum differt ab errore hæreticorum, ſiquidem illi non negant, hominem ex ſuſcepto ſacramento manere extrinſecè deputatum ad ſacras actiones. Confirmatur 1. Quia hoc non eſſet peculiare horum trium ſacramentorum, ſed commune omnibus, nam ad omnia reſultat reſpectus rationis omnino indelebilis ex actu præterito ſuſceptionis.

Durandus.

27. Confirmatur 2. character eſt ſignum diſcriminans vnum ſubiectum ab alio, non ſolùm reipſa, ſed etiam reſpectu aliorum: non poteſt autem ſola extrinſeca denominatio præteriti ſacramenti diſcriminare ſubiectum reſpectu aliorum. Minor patet, quoniam extrinſeca denominatio ex præterito ſacramento deſumpta nihil intrinſecum ponit in anima: ergo non poteſt reſpectu aliorum diſcriminare. Maior probatur: quia character eſt ſignum, quo Deus vult, vt homines ex ſua familia & militia ab alijs dignoſcantur, ad eum modum, quo principes volunt, vt homines, qui ſunt de ipſorum familia, ſenſibili aliquo ſigno notentur, & ab alijs dignoſcantur. Nam ſicut Deus per Circumciſionem ſenſibili ſigno ſuum populum à reliquis diſcernebat: ita nunc ſuos famulos ac milites, ſpirituali ſigno ab alijs diſcernit, vt ſic diſcreti ab Angelis dignoſci poſſint.

28. Confirmatur 3. Character non eſt tan-

Digitized by Google

tùm ſignum, quo homines dignoſcantur ab alijs ſolùm in hac vita, ſed etiam in futura: atqui in futura, non poſſunt baptizati, confirmati, ordinati, dignoſci à non baptizatis, nō confirmatis, non ordinatis, niſi per aliquod ſignū in ipſis permanens. Minor probatur: Nam nō omnes ſaltem damnati ſciunt illos, qui in hac vita fuerunt baptizati confirmati, vel ordinati: ergo non poſſunt illos dignoſcere à non baptizatis, non confirmatis & non ordinatis ex præterito dumtaxat baptiſmo, confirmatione, & ordine. Antecedens patet, quia talis cognitio non eſt debita damnatis, cùm ſit cognitio effectus præteriti liberi, cuius non potuerunt naturaliter omnes damnati habere ſpeciem. Conſequentia verò probatur: quia ſi neſciunt damnati, quinam in hac vita fuerunt baptizati, confirmati & ordinati, ſi aliunde hæc ſacramenta nullum imprimerent ſignum reale permanens in ſubiecto, non poſſent omnes damnati illos ab alijs diſcernere.

29. Ad fundamentum diſparitas eſt: quia homines, ex quorum inſtitutione illa fiunt, non habent vim mutandi res interiùs. Ad confirmationem Reſp. Nihil Deum produxiſſe in Dauide, quando in regem inſtituit, quia illum inſtituit more humano, ſupplendo id, quod feciſſent homines, ſi illum in regem inſtituiſſent. In Petro autem nihil intrinſecum impreſſit præter characterem ſacerdotalem, quia hic ſufficiens eſt ad quamlibet dignitatem Eccleſiaſticam validè obeundam.

Scotus.

30. Secvnda ſententia eſt Scoti in 4. diſt. 6. q. 10. §. *Hic dicitur*, aſſerentis, eſſe reſpectum extrinſecùs aduenientem à Deo immediatè cauſatum in anima ſuſcipientis. Fundamentum eſt: quia per hoc ſaluantur omnes conditiones characteris. Confirmatur, quia character eſſentialiter eſt ſignum: ſignum autem eſſentialiter dicit reſpectum ad rem ſignatam.

5. Phyſic.

31. Sed contrà: quia vel hic reſpectus extrinſecùs adueniens eſt tantùm ſecundum dici: & ſic ſtare poteſt cum re abſoluta; vel ſecundùm eſſe: & non ſaluatur, quo pacto ſit immediatus terminus actionis, cùm ad relationem 5. phyſicor. text. 10. non ſit per ſe motus.

32. Ad fundamentum dico, vel non ſaluari, quòd ſit forma extrinſecùs impreſſa, ſi ea ſit formaliter relatiua; vel ſi ſit abſoluta, explicandum ampliùs eſt, quid illa ſit. Ad confirmationem, eſto character ſit ſignum, & ſignum eſſentialiter dicat reſpectum ad ſignatum, hinc tamen non excluditur res abſoluta, in qua talis reſpectus fundetur, vt patet in omni ſigno tam naturali, quàm ad placitum, hoc ergo fundamentum quærimus, quid ſit.

Alenſis. Bonauent. S. Thomas. Caietanus. Paludanus. Capreolus. Sotus. Aureolus. Mayronis. Richardus. Argentinas. Altiſid. Marſil. Gabriel.

33. Tertia ſententia eſt Alenſis 4. p. q. 8. memb. 8. a. 1. Bonau. in 4. diſt. 6. a. 1. q. 1. S. Th. 3. p. q. 63. a. 2. cum Caiet. & in 4. diſt. 4. q. 1. a. 1. Palud. diſt. 4. q. 2. Capreol. q. 1. a. 1. Soti diſt. 1. q. 4. a. 2. Aureol. diſt. 4. a. 1. 2. & 3. Mayro. diſt. 7. q. 1. a. 10. Richard. diſt. 5. a. 2. q. 1. Argent. diſt. 6. q. 1. a. 1. Altiſid. lib. 4. tract. 3. c. 2. Marſ. in 4. q. 4. a. 1. concl. 7. Gabr. diſt. 6. q. 2. dubit. 3. & Recentiorum affirmantium, characterem eſſe rem abſolutam realiter ab anima diſtinctam.

Gabriel. Sub quo genere prædicamenti locari debeat character.

34. Controuerſia grauior eſt, ſub quo genere ſit locandus. Gabriel locat ſub diuerſis, ſecundum quòd diuerſis ſignificatur nominibus. Sed contrà, quia licet poſſit eadem res ſecundùm diuerſas formalitates ſub diuerſis locari prædicamentis, hîc tamen quærimus, ſub quo genere locatur, vt character eſt formaliter, quo pacto non poteſt niſi ad vnum prædicamentum pertinere, quia vt ſic vnam tantùm habet eſſentiam & formalitatem.

Ariſtoteles.

35. Cæteri eum locant ſub genere *Qualitatis*. Sed adhuc diſſenſio eſt, ſub qua ſpecie. Aliqui apud S. Bonauent. & S. Thom. putant ſub nulla ex quatuor ab Ariſtotelè aſſignatis, eò quòd ſub illis ſolùm locantur qualitates acquiſitæ, non infuſæ. Probant ex Ariſtotele in prædicamentis c. de *quali*, qui poſt enumeratas quatuor ſpecies: *fortaſſe*, inquit, *quidam alius quiſpiam modus apparuerit qualitatis, ſed fortè qui maximè dicuntur, hi ſunt.*

46. Sed contrà: quia ſub prima ſpecie locantur habitus infuſi, qui vniuocè conueniunt cum acquiſitis. Nec Ariſtotelis ſubdubitatio aliud probat, quàm ad ſummum reperiri poſſe aliquem modum qualitatis ab his quatuor diuerſum. Quòd autem character ſit iſte modus, nondum eſt ab Aduerſarijs probatum.

Marſilius. Richardus. S. Thomas. Scotus.

37. Marſi. & Richard. reponunt ſub quarta ſpecie figuræ. Sed contrà: quia vt rectè S. Tho. & Scotus, nulla res ponitur in prædicamento ſecundùm id, quod de ea metaphoricè dicitur, alioqui Apoſtoli eſſent in genere qualitatis, quia de illis dicitur, quod ſint lux mundi: ſed figura eſt propria quantitatis, quæ non niſi metaphoricè, de anima dicitur.

Altiſid. S. Thomas.

38. Altiſid. Sub tertia paſſionis, vel paſſibilis qualitatis, tum quia eſt quædam animæ illuminatio, per quam videt, quid agendum ſit: tum quia eſt apta mouere intellectum ad mulcebrem paſſionem cauſandam. Sed contrà: quoniam ex S. Thoma citato loco in 4. in hac ſpecie non locantur niſi qualitates ſenſibiles, quæ aptæ ſunt tranſmutare corpus.

Argentinas. Ariſtoteles. Aureolus.

39. Thomiſtæ locant illum ſub ſecunda ſpecie potentiæ, ſub qua etiam locat Argent. Ordinem. Sed contrà: tum quia ſub hac ſpecie Ariſtoteles ſolùm locat potentias naturales & congenitas, non autem ab extrinſeco infuſas, quas potiùs locat in prima: tum quia character non eſt phyſica potentia, vt docet Aureolus artic. 2. ſed tantùm moralis, qualis eſt regia, vel papalis: in hac autem ſpecie ſolùm locantur potentiæ phyſicæ. Maior probatur: quia nulla eſt ſupernaturalis operatio, quę tanquam phyſico principio tribuenda ſit characteri. Nam tranſubſtantiatio phyſicè fit à Deo, à miniſtro tantùm moraliter, me-

ter, medijs verbis conſecratorijs, & charactere vt morali dumtaxat principio.

Alenſis. Altiſiodior. Paludanus

Aureolus.

40. Reliqui locant ſub prima ſpecie diſpoſitionis vel habitus, aut quia putant, illum eſſe diſpoſitionem ad gratiam vt Alenſ. Altiſid. Palud. aut quia eſt quædam animi pulchritudo & diſpoſitio ad perfectiſſimam animam Chriſti, cuius eſt ſimilitudo, vt Aureol. aut quia, cùm ſit difficile mobilis, non poteſt niſi ad habitum pertinere.

S. Thomas.

41. Contrà 1. quia character manet cum peccato, quod eſt forma oppoſita gratiæ; non igitur eſt diſpoſitio ad gratiam, quia nulla phyſica diſpoſitio manet cum forma oppoſita. Contrà 2. Nam ex hoc potiùs ponendus foret in quarta ſpecie formæ. Contrà 3. Quoniam, vt rectè S. Thom. habitus eſt, quo bene, aut malè, non autem quo indifferenter vtimur ab bene, vel malè operandum; charactere autem poſſumus bene, vel malè vti ad operandum.

Directè locari in ſpecie diſpoſitionis, indirectè in potentia.

42. Dicendum igitur eſt, characterem directè locari in prima ſpecie diſpoſitionis, indirectè verò in 2. potentiæ. Primum probatur: quia character eſt quædam foma ſupernaturalis perficiens & diſponens animam, non ad aliquam operationem phyſicè eliciendam, ſed in ordine ad eſſe ſimpliciter, ornans & obſignans illam, vt quicunque ſit eo inſignitus, ſtatim ex pacto & deputatione Dei fiat habilis ad ſacras actiones obeundas, non ſecus ac quis humano aliquo titulo aut ſtemmate ex principis deputatione inſignitus, ſtatim fit habilis ad præſtantiſſimas principis legationes obeundas. Eſt enim character ſtemma, ac titulus, quo inſignitus homo ex deputatione Chriſti fit habilis ad excellentiſſimas actiones ſacramentales exercendas.

S. Thom.

43. Secundum conſtat: quia idem character conſideratus ſecundùm moralem potentiam, induit nouum conceptum, ſecundùm quem reducibilis eſt ad aliquam ſpeciem, non ad aliam, quàm potentiæ, vt per ſe patet. Vnde rectè S. Thom. dixit, characterem non eſſe propriè in genere, vel ſpecie, ſed tantùm reduci ad ſecundam ſpeciem qualitatis, quia non tam illum conſiderauit ſecundùm phyſicam naturam, quàm ſecundùm moralem poteſtatem, quæ præcipua eſt in charactere; pertinet autem ſecundùm hanc rationem ſolùm reductiuè ad hanc ſpeciem, quia in hac ſpecie per ſe tantùm collocantur potentiæ congenitæ, & phyſicè operatiuæ.

S. Baſilius.

44. *Obijcies.* Character eſt in genere ſigni: ergo non rectè collocatur in prædicamento qualitatis. Conſequentia probatur, quoniam ſignum formaliter conſiſtit in ordine & reſpectu ad rem ſignificatam: ergo collocandus eſt in prædicamento *Ad aliquid*, in quo omnis formalis reſpectus collocatur; Antecedens apertè docent Patres: Baſilius in exhortatione ad Baptiſmum: *Teſſeram duces*, inquit, *ſub ſe militantibus dant, vt amici faciliùs inuicem ſe noſcentes exhortentur, & ſi cum hoſtibus commiſceantur, eò faciliùs diſcerni ac ſeparari poſſint. Quod ſi fortè commilitonum ſeparatio fiat, nemo te, quarum, noſtrarum, an aduerſarij partium ſis, nouerit, niſi myſticis ſignis familiaritatem præ te feras, niſi ſignatum ſit ſuper te lumen vultus Domini: niſi characterem in te agnoſcat Angelus, quonam modo pro te pugnabit, aut ab inimicis vindicabit? quomodo, inquam, dices, Dei ſum, ſigna non oſtendens? an ignoras, quemadmodum ſignatas domos in Ægypto exterminator præterijt, in non ſignatis verò primogenita peremit? theſaurus non obſignatus furibus facilè patebit. Ouis item abſque nota inſidijs protinus eſt obnoxia.*

45 Reſp. negando conſequentiam. Ad cuius probationem, eſto character conſiſtat in reſpectu & ordine ad rem ſignificatam; nego tamen, omnem reſpectum & ordinem collocari in prædicamento *Ad aliquid*, ſed ſolùm reſpectum & ordinem prædicamentalem. Cæterùm character non eſt ordo & reſpectus prædicamentalis, ſed tranſcendentalis ad rem ſignificatam, ſicut omne accidens eſt reſpectus & ordo tranſcendentalis ad ſubſtantiam, cùm tamen non omne accidens collocetur in prædicamento *ad aliquid*, ſed ſolùm accidens, quod eſt relatio prædicamentalis.

SECTIO IV.

In quo ſubiecto proximè imprimatur character?

Durandus.

46. PRIMA ſententia eſt Durand. in 4. diſt. 4. q. 1. n. 9. ponentis illum in potentia exequutiua miniſtri, per quam applicat materiam & formam ſacramenti, vt in manu applicante materiam, & in lingua proferente verba. Fundamentum eſt: in ea potentia ponenda eſt virtus, ad quam perficiendam ordinatur: character autem immediatè ordinatur ad perficiendam potentiam exequutiuam, quia immediatè ordinatur ad rectam ſacramenti adminiſtrationem, quam exercemus per potentiam exequutricem: ergo.

Conc. Florentinum & Trid.

47. Sed contra: quia character ex Florentino & Trident. eſt ſignum ſpirituale indelebile, quod remanet etiam poſt mortem; non igitur eſſe poteſt in potentia organica, quæ corporea eſt, & corruptibilis.

48. Ad fundamentum primò nego maiorem: nam ars ordinatur ad perficiendas potentias executrices, cùm tamen ſit in anima. Secundò nego minorem, quia cùm character non ſit potentia phyſica, ſed moralis, ſine qua Deus non acceptaret vt validas & legitimas operationes miniſtri, non eſt neceſſe, vt ponatur in potentia exequutiua, eſto per eam exerceantur actiones ſacramentales.

Bonauentura.

49. SECVNDA ſententia Bonauent. in 4. diſt. 6. ar. 1. q. 3. collocantis in tota imagine animæ, conſtante ex tribus potentijs. Fundamentum eſt: quia character eſt configuratio animæ ad Deum, configuramur autem

Deo per triplicem potentiam, memoriam, intellectum, & voluntatem. Sed contrà: quia nequit vnum accidens abſolutum, cuiuſmodi eſt character, naturaliter eſſe in pluribus ſubiectis.

Sotus. Mayronus. 50. TERTIA Scoti in 4. diſt. 6. q. 11. §. *Dico ergo.* Mayron. diſt. 7. qu. 5. art. 12. ponentium in voluntate: 1. quia character eſt diſpoſitio ad gratiam: gratia autem, cùm non diſtinguatur à charitate, eſt in voluntate: ergo in ea ponendus eſt character. Secundò. Character eſt ſignum obligationis animi ad Deum: ergo poni debet in ea potentia, cuius eſt primò obligari: hæc autem eſt voluntas, cuius actu nos primò obligamus.

51. Sed contra primum, tum quia character non eſt phyſica diſpoſitio ad gratiam: tum quia, vt ſuppono ex 3. tomo, gratia non eſt eadem cum charitate, proinde non eſt in voluntate, ſed in eſſentia animæ. Contrà 2. quia non oportet, vt ſignum obligationis ſit in ea potentia, quæ primò ſe obligat, nam etiam per fidem obligamur Deo & tamen fides eſt in intellectu.

Alenſis. S. Thomas. Caietanus. Paludanus. Capreolus. Sotus. Richardus. 52. QVARTA Alenſ. 4 part. qu. 8. membr. 8. art. 1. §. 3. S. Thom. 3. part. qu. 63. art. 4. Caiet. ibidem. Paludan. in 4. diſt. 4. q. 2. a. 2. concluſ. 3. Capreol. quęſt. 1. art. 1. concluſ. 3. Soti diſt. 1. qu. 4. art. 4. Richard. diſt. 5. a. 2. qu. 1. affirmantium, eſſe in intellectu. Fundamentum eſt: quia character ordinatur ad ea, quę ſunt diuini cultus: diuinus autem cultus in fidei proteſtatione præcipuè conſiſtit: ergo character eſt in intellectu, in quo eſt fides. Hæc probabilis eſt authoritate S. Doctoris. Cæterùm cùm character non ſit phyſica, ſed moralis potentia, neceſſe non eſt, vt ponatur in intellectu.

Aureolus. Marſilius. Argentin. Suarez. Vaſquez. 53. QVINTA ſententia eſt Aureol. in 4. diſt. 4. art. 4. Marſil. qu. 4. art. 1. in fine. Argentin. diſt. 6. quęſt. 1 art. 2. Gabri. diſt. 6. qu. 2. dubitat. 2. Suar. diſp. 11. ſect. 4. Vaſq. diſp. 134. c. 4. locantium in eſſentia animæ. *Quæ ſententia probabilior eſt.*

54. Fundamentum eſt: quia character non eſt habitus operatiuus, ſed diſpoſitiuus ad eſſe, & obſignatiuus animæ, vel in ouem gregis Chriſti, vel in militem, vel in Miniſtrum & diſpenſatorem bonorum Chriſti. Diſpoſitio autem ad eſſe, & obſignatio, cùm per ſe primò ſpectet ad totam animam, poni debet in ipſa ſubſtantia animæ, vt conſtat de gratia, quæ quia non diſponit immediatè ad operari, cùm ſit ipſum eſſe ſupernaturale animæ, ponitur in ipſa eſſentia animæ, in potentijs autem non collocantur niſi qualitates operatiuæ, quia cùm ſint principia per ſe ordinata ad operandum, non poſtulant niſi qualitates operatiuas, quæ illas adiuuent ad operandum.

SECTIO V.

An & quo pacto character ſit indelebilis.

55. QVÒD ſit indelebilis, definiunt Florent. & Trident. citata ſect. 1. Tri- *Concilium Florentin. & Trident.* pliciter autem poteſt intelligi hæc indelebilitas. 1. in ordine ad omnipotentiam Dei: 2. per ordinem ad cauſas ſecundas actu productas: 3. per ordinem ad cauſas ſecundas producibiles.

56. PRIMA ſententia affirmat, illum eſſe indelebilem etiam reſpectu omnipotentiæ Dei. Fundamentum eſt, quia character eſt denominatio ex actu præterito: ſed fieri non poteſt, vt actus præteritus non ſit præteritus: ergo fieri non poteſt, vt character ſemel impreſſus deleatur.

57. SECVNDA communis Scholaſticorum docet, characterem eſſe indelebilem ſolùm per ordinem ad cauſas ſecundas actu productas. Pro cuius explicatione,

58. DICO 1. Character non eſt indelebilis reſpectu omnipotentię Dei. Fundamentũ *Non eſt indelebilis reſpectu omnipotentia Dei.* eſt, quia ſicut omne ens creatum pendet à Deo in conſeruari, ita ab eodem corrumpi poteſt, ſolâ conſeruatiui concurſus ſuſpenſione.

59. AD Fundamentum oppoſitæ ſententiæ 1. nego maiorem, vt conſtat ex dictis. 2. Eſto character ſit denominatio ex actu præterito, adhuc poſſet à Deo deleri, quia poſſet ſtatuere, neminem baptizatum, vel ordinatum fore habilem ad gratias ſacramentales recipiendas, vel diſpenſandas poſt peccatum ſemel commiſſum, ſicut Pontifex ſtatuere potuit, vt Eccleſia amitteret conſecrationem tali maculatione poſitâ.

60. DICO 2. Non ſolùm eſt indelebilis *Sed reſpectu creaturarum.* per ordinem ad cauſas ſecundas actu productas, ſed etiam per ordinem ad cauſas producibiles. Primum probo: quoniam de fide eſt, quòd character ſit indelebilis: ergo de fide eſt, quòd Deus illum ſaltem in hac vita ſemper conſeruet: atqui Deus res conſeruat connaturali modo: connaturalis autem modus eſt, vt illum conſeruet ſine contrario, alioqui non connaturaliter, ſed violenter illum conſeruaret: cùm igitur illum conſeruet in quouis ſubiecto varijs multiplicibuſque diſpoſitionibus affecto, ſignum eſt, quòd ille cum nulla forma ex his quæ in nobis ſunt, contrarietatem habeat, ac proinde indelebilis eſt reſpectu eorum. Confirmatur: Nam ſi cum aliqua forma deberet habere contrarietatem, maximè cùm peccato: ſed cum hoc non habet, cùm conſeruetur etiam in peccatore: ergo.

61. Secundum ſic oſtendo. Nulla videtur poſſibilis qualitas, quæ ſit deſtructiua characteris: nam vel hæc eſſet deſtructiua morali-

ter;& hęc non poſſet eſſe niſi peccatum, à quo tamen de facto non deſtruitur; vel phyſicè & hæc non apparet, quæ eſſe poſſit. Cuius ratio à priori eſt: quia character eſt forma perficiens animam in ordine ad eſſe ſupernaturale: at nulla qualitas poteſt phyſicè eſſe contraria ipſi eſſe ſupernaturali. Minor probatur tum à paritate: quia nulla qualitas naturalis eſt contraria eſſe naturali ſubiecti, in quo recipitur: vnde quia quantitas perficit ſubſtantiam materialem in ordine ad eſſe ſimpliciter, nullum habet contrarium, quæ propterea eſt coæua materiæ. Tum à priori: quia eſſe eſt primum ſubiectum & ſuſtentaculum accidentium: ergo nequit deſtrui ab illis, cùm nulla forma ſit deſtructiua ſui ſubiecti, alioqui eſſet deſtructiua ſui ipſius. Cùm igitur character perficiat animam in ordine ad eſſe ſupernaturale, induit eandem conditionem cum ipſo eſſe ſupernaturali: igitur ſi ipſum eſſe ſupernaturale nulli opponitur, neque character opponetur.

62. Dices. Gratia perficit animam in ordine ad eſſe ſupernaturale, & tamen habet contrarium peccatum. Reſp. Gratiam non ſolùm eſſe formam phyſicam, ſed etiam moralem: eſt enim amicitia inter nos & Deum: opponitur igitur peccato, non vt forma phyſica, ſed vt forma moralis. Character autem neque vt phyſica, neque vt moralis forma opponitur peccato, cùm non ſit amicitia inter nos & Deum, ſed ſignum tantùm acceptæ poteſtatis.

Etiam in futura vita indelebilitas ineſt animæ.

63. Ex his deducitur, characterem non modò indelebiliter ineſſe animæ in hac vita, ſed etiam in futura, quamuis hoc ſecundum non ſit de fide. Ratio eſt: quia neque in futura vita habet contrarium, à quo deleri poſſit, & alioqui Deus rem ſemel conditam nunquam corrumpit, niſi exigentibus cauſis ſecundis, vnde ſi baptizatus, aut ordinatus vita functus reuiuiſceret, non poſſet rebaptizari, nec reordinari, & conſecrando conficeret; ſecus ſi tantùm corpus aſſumeret: ita S. Thom. loco præcitato ar. 5. ad 3. & cum eo reliqui ſcholaſtici. Legatur Mayro. in 4. diſt. 8. ar. 2. quamuis in alia vita non maneat cum poteſtate muneris exercendi, quia ibi ceſſat finis; manet tamen vt S. Thom. teſtatur, in ſignum pręteritæ poteſtatis, beatis quidem ad gloriam & decorem, damnatis autem ad pœnam & ignominiam.

S. Thomas.
Mayronus.
S. Thomas.

64. Dices. Character eſt forma ſupernaturalis: ergo nequit cognoſci niſi notitia ſupernaturali: ſed damnati nullam habent notitiam ſupernaturalem, nam hęc datur ex meritis Chriſti, cuius damnati non ſunt capaces, cùm ſint in termino, ergo. Mayron. in 4. diſt. 7. qu. 5. ar. 2. negat primam conſequentiam, putat enim naturaliter cognoſci à damnatis, à quibus etiam diſcurſiuè cognoſcitur Trinitas, cuius character eſt repręſentatiuus. Sed contrà: quia omnis forma ſupernaturalis eſt extra ſphęram potentiæ naturalis, alioqui naturaliter poſſet Angelus cognoſcere incarnationem.

Mayronus.

65. Reſp. Igitur 1. duplicem eſſe notitiam ſupernaturalem, alteram ordinatam ad ſalutem, & huius capaces non ſunt damnati; Alteram ordinatam ad pœnam qualis eſt notitia characteris in ſignum acceptæ poteſtatis, & huius damnati ſunt capaces, vt magis confundantur, quòd accepta poteſtate ſint malè vſi. Reſp. 2. characterem non cognoſci intuitiuè à damnatis, quo pacto nequit cognoſci, niſi notitia ſupernaturali, ſed abſtractiuè & fide humana, quomodo non petit cognoſci notitia ſupernaturali.

Alicuius cognitionis ſupernaturalis capaces eſſe damnatos.

Characteri abſtractiuè tantùm cognoſci à damnatis.

SECTIO VI.

Quot ſint proprietates Characteris?

66. QVATVOR aſſignat Mayro. loco præcitato: eſſe ſignum naturaliter repręſentatiuum Trinitatis, ad cuius inuocationem imprimitur: eſſe rememoratiuũ ſacramẽti ſuſcepti: eſſe aſſimilatiuum hominum eiuſdem familiæ Chriſti: eſſe diſtinctiuum eorundem ab alijs, qui eiuſdem familiæ non ſunt. Scotus in 4. diſt. 6. q. 9. §. *Hic intelligendum*, præter tres vltimas, aſſignat alias duas, eſſe conformatiuum Chriſto, quam etiam aſſignat S. Thom. 3. part. quæſt. 63. artic. 3. & obligatiuum Deo. Alenſ. Altiſid. & alij aſſignant hanc aliam, quòd ſit diſpoſitiuus ad gratiam.

Mayronus aſſignat 4.

Scotus alias duas.

S. Thomas.
Alenſis.
Altiſid.

67. Dico 1. Nullus character eſt naturale ſignum Trinitatis. Fundamẽtum eſt: quia dupliciter poteſt aliquid eſſe naturale ſignũ alterius, vel vt effectus repræſentans cauſam, vel vt cognitio exprimens obiectum: neutro modo character eſt ſignum Trinitatis. Non primo: quia nullus effectus eſt à Deo vt trino, ſed vt vno, quippe cùm nulla relatio ſit Deo principium agendi ad extra, ſed natura: effectus autem non repręſentat cauſam, niſi ſecundùm eam perfectionem, à qua formaliter proficiſcitur, cùm non repræſentet niſi arguitiuè, quantum arguit perfectio ipſa effectus producti. Non ſecundo: quia character non eſt cognitio.

Nullus character eſt naturale ſignum Trinitatis.

68. Dico 2. Nullus character eſt phyſicè diſpoſitiuus ad gratiam, ſed tantùm moraliter ex diuina ordinatione: Eſt Marſil. in 4. q. 4. art. 1. poſt 7. concluſ. ad 3. Gabr. diſt. 6. qu. 2. art. 1. Notabili 2. Probatur. Si character eſſet phyſica diſpoſitio ad gratiam, gratia non eſſet ita connaturaliter in Angelis beatis, & antiquis Patribus non habentibus characterem, ſicut eſt in reliquis beatis characterem habentibus, tum quia deberet character in peccatore & damnato corrumpi; nam ablata forma, ceſſat phyſica diſpoſitio ad illam.

Nec niſi moraliter diſpoſitiuus ad gratiam.
Marſilius.
Gabriel.

69. Dico 3. Character non eſt propriè ſignum obligatiuum, ſed poteſtatis acceptę, ad quam conſequitur obligatio. Fundamentum eſt: quia character primariò non ordinatur

Eſt ſignum acceptæ poteſtatis.

ad obli-

Digitized by Google

ad obligandum,ſed ad obſignandum & habilitandum ſubiectum ad actiones ſacras, ad quod conſequitur obligatio in Deum , ſicut ad quoduis beneficium ſua ſpecialis conſequitur obligatio.

Proprietates illius.

70. Dico 4. Character eſt configuratiuus Chriſto,aſſimilatiuus eiuſdem Religionis,diſtinctiuus ab alijs, & ſignum ſuſcepti ſacramenti. Fundamentum eſt: quia character ex S. Thom. loco præcitato, eſt quædam participatio characteris Chriſti; nam ſicut Chriſtus obſignatus increato charactere verbi, eſt habilis principaliter ad exercendas omnes operationes diuinas, ita Chriſtianus obſignatus charactere Baptiſmi, Confirmationis, & Ordinis fit habilis miniſterialiter ad exercendas eaſdem operationes diuinas, & conſequenter character configurat nos Chriſto in exercendis diuinis actionibus.

S. Thomas.

71. Addit Aureol. in 4. diſt. 4. qu. 1. art. 3. propoſ. 2. hanc conformationem noſtri ad Chriſtum medio charactere in eo conſiſtere, quòd character ſit propria ſpecies, & ſpecialis imago animę Chriſti: diſtinguit enim duplicem ſimilitudinem, alteram, quæ eſt principium cognoſcendi vt *Quo*, qualis eſt ſpecies intentionalis, quę non cognita ducit in cognitionem alterius: Alteram, quæ eſt principium cognoſcendi, vt *Quod*, quæ cognita ducit in cognitionem rei, cuius eſt ſimilitudo: character eſt ſpecialis ſimilitudo animæ Chriſti, non primo, ſed ſecundo modo. Probat. 1. ex illo ad Galat. 3. *Omnes, qui baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis*, induimus autem in Baptiſmo etiam informi Chriſtum, quia ipſius animæ ſimilitudinem medio charactere recipimus. Secundò ex illo ad Roman. 8. *Quos præſciuit, hos & prædeſtinauit conformes fieri imaginis Filij ſui*: ergo character eſt aliqua imago & ſimilitudo Chriſti in nobis deriuata.

Ad Galat. 3.

Ad Rom. 8.

72. Cætera patent: Nam character configurat nos Chriſto: ergo aſſimilat nos ſub eodem ſigno, & conſequenter diſtinguit ab alijs, qui non ſunt hoc ſigno muniti: eſt autem character ſignum ſuſcepti ſacramenti, Angelis quidem & animabus ſeparatis immediatè per ſeipſum, hominibus verò media externa ceremonia.

Characterem non eſſe actiuum.

73. Ex his patet, characterem non eſſe actiuum, quia non ordinatur ad agendum, ſed ad conſignandum, & diſtinguendum, velut ſceptrum & corona, quæ ſolùm ornant & dignificant, ideoque poteſtas, quam præbent, non eſt phyſica, ſed moralis.

74. Adhuc ſupereſt difficultas, an hanc configurationem, ſeu ſimilitudinem, quam character ſacramentalis habet cum Chriſto, habeat ex natura ſua, an ex voluntate extrinſeca Dei. Ex voluntate extrinſeca Dei eam habere ſentiunt, qui docent, characterem non eſſe ſignum naturale, ſed ad placitum, ex ſola inſtitutione diuina ſignificans: Ita Suar. 3. p. tom. 3. diſp. 11. ſect. 2. & 3. & alij. Cuius ſententiæ fundamentum eſſe poteſt: quoniam vt poſſet character natura ſua nos cònformare & aſſimilare Chriſto, deberet eſſe naturalis ſimilitudo Chriſti: non apparet autem, quo pacto poſſit character eſſe naturalis ſimilitudo Chriſti: ergo non poteſt character natura ſua nos conformare & aſſimilare Chriſto. Maior conſtat: quia non poteſt natura ſua nos aſſimilare Chriſto, niſi ponendo in nobis formalem ſimilitudinem Chriſti: non poteſt autem ponere in nobis formalem ſimilitudinem Chriſti, niſi illam formaliter habeat in ſe, cùm nulla forma præbere poſſit effectum formalem, niſi illum formaliter contineat. Minor primi ſyllogiſmi probatur: nam vel hæc ſimilitudo Chriſti eſt intentionalis vel realis. Non intentionalis: quia hæc aut eſſet ſpecies expreſſa, aut impreſſa Chriſti: atqui character ſacramentalis neque eſt ſpecies impreſſa, neque expreſſa, cùm nec ſit cognitio, nec ordinetur ad cognoſcendum, ſed tantùm ad conſignandum ſubiectum. Confirmatur, quia ſi eſſet ſpecies impreſſa vel expreſſa Chriſti, damnati haberent ſpeciem impreſſam, vel expreſſam de Chriſto: quod falſum eſt, nam Chriſtus eſt compoſitum ex natura humana & ſubſiſtentia verbi. Vnde ſi damnati haberent ſpeciem de Chriſto, haberent ſpeciem de perſona verbi. Nec eſt ſimilitudo realis: quia non videtur quæ realis ſimilitudo Chriſti nobis communicari poſſit: quia cùm realis ſimilitudo Chriſti debeat realiter exprimere Chriſtum; cumque Chriſtus ſit compoſitum ex humanitate & ſubſiſtentia verbi, non videtur dari poſſe ſimilitudo creata, realiter repræſentans perſonam Chriſti.

Ex ſua natura habere configurationem cum Chriſto.

75. Contrà verò alij docent, hanc configurationem & ſimilitudinem cum Chriſto habere characterem ſacramentalem ex ſe. *Quę ſententia mihi magis probatur*. Ratio, quæ me mouet, eſt, quoniam ſi character ſacramentalis non haberet ex ſe hâc vim configurandi & aſſimilandi nos Chriſto, non eſſet maior ratio, cur Deus ad talem effectum potiùs vteretur charactere, quàm quauis alia qualitate. Quęadmodum ob eandem rationem docent communiter Theologi, gratiam habitualem ſuapte natura eſſe iuſtificatiuam ſubiecti, quia alioqui non eſſet maior ratio, cur Deus ad iuſtificandos homines adhiberet talem formam, & non aliam. Ratio verò à priori eſt: quia Deus, vt inductione conſtat, ſemper operatur effectus per cauſas ſecundas modo connaturaliori: connaturalior autem modus eſt, vt character non ex extrinſeca voluntate & beneplacito Dei, ſed ex natura ſua configuret & aſſimilet nos Chriſto: igitur ſi talis naturæ character eſt poſſibilis, de facto concedendus. eſt.

76. Tota igitur controuerſia eſt, an talis character ſit poſſibilis. Cæterùm non puto, illum eſſe poſſibilem per modum ſpeciei impreſſę, vel expreſſæ, vt argumentum pro priori ſententia allatum probat; ſed per modum proprietatis, quæ cognita abſtractiuè ducit in notitiam Chriſti: eo modo, quo quæuis proprietas cognita ducit in notitiam abſtractiuam naturæ, cuius eſt proprietas: ſic fu-

mus ducit in abſtractiuam cognitionem ignis, riſus hominis in abſtractiuam notitiam rationalitatis; mœror vultus in abſtractiuam notitiam doloris. Ita character poſſet eſſe ſingularis proprietas vnionis hypoſtaticę, quæ cognita ducat in abſtractiuam notitiam eiuſdem vnionis. Neque eſt neceſſe hanc abſtractiuam cognitionem vnionis hypoſtaticę concedere damnatis, quia illi characterem non cognoſcunt intuitiuè & in ſe, ſed abſtractiuè & fide humana.

77. Dices. Alio modo ſubiectum conſignat character baptiſmalis, ac reliqui confirmationis, & ordinis. Nam character baptiſmalis conſignat baptizatum per modum famuli famulantis ſub eadem familia Chriſti; Confirmationis per modum militis militantis ſub eodem vexillo Chriſti; Ordinis per modum miniſtri diſpenſantis bona Chriſti: ergo non poſſunt tam diuerſę proprietates exprimi per ordinem ad eandem formam. Reſp. Negando conſequentiam: nam poſſunt huiuſmodi proprietates exprimi ex diuerſo modo tendendi ad eandem formam: ſicut omnes externi affectus animi ducunt ad cognoſcendam eandem animam, diuerſo tamen modo, ex diuerſa tendentia ad illam. Diuerſo quippe modo ducit in cognitionem animæ affectus triſtitiæ, atque affectus gaudij. Pari modo poſſent iſti characteres diuerſo modo ducere in abſtractiuam notitiam Chriſti, ex diuerſo modo tendendi ad illum.

78. Ex dictis patet ad fundamentum oppoſitę ſententię, & ad ipſius Confirmationem. Reſp. 1. nullum eſſe abſurdum in damnatis eſſe abſtractiuam notitiam Chriſti, ſicut ex miraculis, quæ Chriſtus in atteſtationem ſuæ deitatis faciebat, dæmones veniebant in abſtractiuam notitiam Chriſti. Reſp. 2. neque hanc abſtractiuam notitiam Chriſti damnatos habere ex vi cognitionis characteris: quia cùm illum non cognoſcant intuitiuè, ſed tantùm abſtractiuè per fidem humanam non neceſſariò ex tali cognitione perueniunt in notitiam Chriſti.

SECTIO VII.

An Chriſtus & Beata Virgo habeant characterem.

yronus. 79. Prima ſententia Mayron. in 4. diſt. 7. qu. 5. ar. 13. docentis, Chriſtum habuiſſe omnes characteres in inſtanti ſuæ conceptionis, beatam autem Virginem non omnes, ſed qui ſuæ naturę conueniebant. Primò quia character eſt dignitas & ornamentum animæ: ſed anima Chriſti inter omnes animas fuit ornatiſſima. Secundò. Idem eſt ſignum Ducis & exercitus: ſed Chriſtus eſt Dux militię Chriſtianæ: ergo eſt eodem ſigno inſignitus, quo eius milites. Tertiò. Chriſtus ſuſcepit materialem characterem circumciſionis, vt eſſet ſimilis Patribus: ergo & characteres ſpirituales ſacramentorum, vt eſſet ſimilis fratribus.

80. Secunda ſententia eſt aliquorum apud Alenſem 4. p. qu. 8. membr. 8. art. 1. §. 11. & S. Thom. in 4. diſt. 4. q. 1. ar. 3. queſtiuncula 5. affirmantium, in Chriſto eſſe tantùm characterem Ordinis, cùm ſit ſummus ſacerdos. *Alenſis. S. Thomas.*

81. Tertia eſt Alenſ. S. Thom. Richardi in 4. diſt. 5. a. 2. q. 4. Gabriel. diſt. 6. q. 2. dubitatione 6. & reliquorum negantium de Chriſto. Pro cuius ſententię explicatione, *Alenſis. S.Th. Richardus. Gabriel.*

82. Dico 1. In Chriſto nullus eſt character. Fundamentum eſt, quia proprietates omnium characterum ſacramentalium repugnant Chriſto, & aliunde Chriſtus eminentiori charactere increato verbi inſignitus eſt. Antecedens probatur: nam vel character conſignat ſubiectum in famulum Dei: Chriſtus autem, cùm ſit naturalis Filius Dei, non poteſt eſſe famulus Dei. Quapropter præcedente tomo diſp. 28. negauimus, Chriſtum, etiam vt hominem, dici poſſe ſeruum Dei, quia ſeruitus propriè ſumpta repugnat cum filiatione naturali. Vel conſignat ſubiectum in militem Chriſti: Chriſtus autem, cùm ſit totius Chriſtianæ militiæ Dux, non poteſt eſſe miles: nam miles dicitur, qui ſub alterius vexillo & ductu militat: Chriſtus autem ſub nullius ductu & vexillo militat, cum ſit ſupremus Dux, ſub cuius vexillo omnes Chriſtiani militant. Vel demum character ſubiectum conſignat in miniſtrum Chriſti, ad diſpenſanda bona ipſius Chriſti: repugnat autem, Chriſtum eſſe miniſtrum in diſpenſatione ſuorum bonorum, cùm ſit naturalis & legitimus dominus omnium ſupernaturalium bonorum. *In Chriſto nullus eſt character: Supponit imperfectionem.*

83. Dico 2. Probabile eſt, beatam Virginem habuiſſe characterem Baptiſmi, & Confirmationis. De charactere Baptiſmi probabile putat Gabr. Fundamentum eſt: beata Virgo fuit capax gratiæ ſacramentalis, præſertim Euchariſtiæ, quam, vt multi teſtantur, quotidie ſumebat, & Confirmationis: ergo probabile eſt, habuiſſe characterem baptiſmalem, qui capacitatem tribuit ad gratiam ſacramentorum participandam. Antecedens probatur: Quia beata Virgo non ſtatim in ipſa conceptione accepit omnem gratiam, ad quam fuit electa, vt falsò Gabr. cum quibuſdam cenſuit, ſed illam proprijs meritis ſucceſſiuè ſibi comparauit; ergo ſicut fuit capax gratiæ extra ſacramenta, ita & in ſacramentis: vnde per Baptiſmum & Confirmationem non ſolùm accepit characterem, ſed etiam augmentum gratiæ. Cæterùm non fuit in Virgine character ordinis, quia fæmina iure naturę eſt incapax prælationis ſupra populum, quam prælationem ordo ſacramentalis præſupponit. *B. Virginem habuiſſe characterẽ baptiſmi & confirmationis. Gabriel. Gabriel.*

84. Reſp. ad primum, nego characterem facere ad dignitatem & ornamentum ſimpliciter, ſed ſuppoſita aliqua imperfectione vt conſtat ex aſſertione prima: & alioqui Chriſtus ratione

ſtus ratione vnionis hypoſtaticę erat habiliſſimus tam ad recipienda quàm ad communicanda bona ſupernaturalia, propter quos fines nobis infunduntur characteres.

85. Ad 2. Nego maiorem, quando vexillum ducis eſt altioris ordinis, quàm queat ab exercitu participari, vt eſt vexillum Chriſti fundatum in charactere increato.

86. Ad 3. Nego conſequentiam: etenim paſſus eſt circumciſionem, vt legem ſeruaret, non vt charactere ſignaretur propter quod voluit etiam à Ioanne baptizari, vt legem, quam erat de Baptiſmo laturus, in ſeipſo adimpleret Matt. 3.

87. Ad fundamentum ſecundæ ſententiæ concedo, Chriſtum fuiſſe ſummum ſacerdotem, ſed charactere increato verbi, qui eminenter, & abſque vlla imperfectione continet creatum characterem Ordinis.

SECTIO VIII.

An ſinguli characteres ſint diuerſæ ſpeciei inter ſe?

88. OMnes ferè vt certum ſupponunt, characteres Baptiſmi, Confirmationis & Ordinis ſpecie diſtingui, eò quòd ad diuerſa munia deſtinentur. Difficultas eſt, de characteribus ordinis, in qua duplex eſt controuerſia. Altera, an ſinguli ordines ſuum imprimant characterem: Altera, poſito, quòd ſinguli ſuum imprimant characterem, an omnes ſpecie diſtinguantur inter ſe?

Sotus. Vaſquez. Nauarrus.

89. Quoad primam, Sotus in 4. diſt. 24. q. 1. ar. 4. concluſ. 7. Vaſquez 3. p. tomo 3. diſp. 237. cap. 2. Nauarrus in ſumma cap. 22. nu. 18. & alij negant, ordines minores eſſe propriè ſacramentum, & conſequenter gratiam, aut characterem imprimere; ſed eſſe ſacramentalia ab Eccleſia inſtituta vt diſpoſitiones ad presbyteratum.

Durandus. Caietanus.

90. Durand. quæſt. 2. Caiet. tom. 1. opuſculorum, tract. 11. negant etiam de Subdiaconatu & Diaconatu, ſolumque Presbyteratum docent, eſſe ſacramentum, & characterem imprimere. Fundamentum eſt: quia nullam habent certam formam, certamque materiam, nam tempore Apoſtolorum conferebantur per manuum impoſitionem; nunc per Euangeliorum traditionem.

Singulos Ordines eſſe ſacramenta. S. Thom. Bonauentura. Paludanus.

91. S. Tho. in 4. diſt. 24. q. 1. art. 2. quæſtiuncula 2. Bonauent. Palud. & alij iam antiquiores, quàm recentiores affirmāt, ſingulos ordines eſſe vera ſacramēta à Chriſto inſtituta, ſuumque characterē imprimere; *Quæ ſententia verior eſt & amplectenda.* Fundamentum eſt: quia omnes ſunt initerabiles, non ſecus ac presbyteratus: ſunt autem initerabiles ratione characteris, quem imprimunt. Confirmatur: quia Florenti. ſacramentum ordinis appellat ſextum ſacramentum, nec tantùm presbyteratus, ſed reliquorum etiam materias, formaſque aſſignat.

Concilium Florentin.

92. DICES. Ergo non vnum, ſed ſeptem ſunt ſacramenta ordinis. Sed negatur ſequela: quia ſacramentum ordinis non eſt vnum vnitate ſimplicitatis aut compoſitionis, ſed attributionis, quatenus omnia ad vnum ſupremum ordinem presbyteratus referuntur. Præterea in ſingulis ordinibus ſpecialis traditur poteſtas.

93. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ diſtinguo Antecedens: nullam habet certam materiam, certamque formam in ſpecie, concedo; in genere, nego: iuxta ea, quæ dicta ſunt diſp. 2. ſect. 4. ex quo patet ad probationem antecedentis.

94. Quoad ſecundam controuerſiam negant aliqui, characteres ordinis eſſe diuerſæ ſpeciei inter ſe, ſed omnes eſſe vnam ſimplicem qualitatem, quæ inchoata per primum, perficitur per ſupremum ordinem presbyteratus.

Singulorum characteres ſpecie inter ſe differre. Bonau. Scotus.

95. Bonauent in 4. diſt 24. art. 3. q. 2. Scotus ibidem, & alij affirmant, ſingulos ſpecie differre inter ſe: *Quæ ſententia probabilior eſt & ſequenda.* Fundamentum eſt, tum quia ſinguli ordinantur ad diuerſa munia exercenda: tum maximè, quoniam ſi omnes eſſent vna ſimplex qualitas, explicari non poſſet, quo pacto character ſacerdotalis virtute contineat reliquos inferiores: nam illos continere certum eſt, quod & docuit S. Thom. loco citato quæſtiunc. 5. & conſtat ex eo, quia ſi quis ſacerdotium ſuſciperet, priuſquam ſuſciperet alios ordines inferiores, ſuſceptus ordo teneret, ſicque ordinatus validè, quamuis non licitè, conſecraret. Quod fieri non poſſet, niſi ſacerdotium virtute contineat reliquos inferiores ordines. Aſſumptum probatur: quia non alio modo ſupremus ordo contineret inferiores, quàm continendo formaliter eos gradus qualitatis, quos inferiores characteres imprimunt: ſicut dicitur calor vt octo continere reliquos gradus caloris, quia illos continet formaliter, (ſuppono gradus qualitatis eſſe homogeneos:) ſed non poteſt hoc modo ſupremus ordo cōtinere inferiores, alioquin non poſſent inferiores ſuppleri in eo, qui ſuſcepto ſupremo omiſit inferiores: ſiquidem illi formaliter continerentur in ſupremo: ſicut non dicuntur ſuppleri inferiores gradus caloris in calore vt octo, quia in illo formaliter continentur. Alio ergo modo dicitur ſuperior ordo continere inferiores, quia ſcilicet eſt perfectioris naturæ & entitatis, quo pacto non eſt aptus facere vnum cum illis, quia non comparatur ad illos vt actus ad potentiam, ſed vt qualitas perfectior ad imperfectiorem, quod neceſſariò ſupponit diuerſitatem ſpecificam, adeoque ineptitudinem ad faciendam vnam qualitatem perfectiorem.

S. Thomas.

Quomodo ſupremus Presbyteratus character contineat inferiorum ordinum characteres.

Digitized by Google

SECTIO IX.

An Epiſcopatus nouum imprimat characterem à ſacerdotali diſtinctum?

Altiſidior. Geffredus. Durandus. Scotus. Petrus Soto Bellarmin.

96. AFFIRMANT Altiſid. & Goffre. 4 p. c. 1. Duran. in 4. diſt. 24. q. 6. Scotus vtramque partem probabilem defendit. Ex recentioribus Petrus Soto lect. 4. de ſacram. Ordinis. Bellarm. lib. 1. de ſacram. Ordinis c. 5. & Canoniſtæ communiter. Fundamentum eſt: quia in Epiſcopatu traditur ſpecialis poteſtas conferendi ſacramentum Confirmationis & Ordinis, quæ non traditur in presbyteratu: vbi autem eſt ſpecialis poteſtas, ibi eſt nouus ordo character, hac enim de cauſa in alijs ordinibus characteres diſtinguimus.

96. Secundò in presbyteratu confertur gratia, vt ſacerdos dignè miniſtrare valeat ſacramenta: ergo etiam in Epiſcopatu, vt Epiſcopus dignè miniſtrare valeat ſacramenta Confirmationis & Ordinis.

S. Thomas Sotus. Caietanus. Bonauent. Aureolus. Argentin.

98. Negant verò S. Thom. in 4. diſt. 24. qu. 3. ar. 2. Sotus qu. 2. ar. 3. & cæteri Thomiſtæ. Vnus tantùm ſubdubitat Caiet. tom. 1. opuſculo. tract. 11. Idem docent Bonau. in 4. diſt. 24. ar. 4. q. 3. Aureo. ar. 2. Argent. art. 4. & reliqui Theologi communiter, à quibus recedendum non eſt.

Ex S. Aug.

98. Probatur 1. Ex Auguſt. in quæſtionibus veteris & noui teſtamenti c. 101. *Quid eſt,* inquit, *Epiſcopus, niſi primus Presbyter, hoc eſt ſummus ſacerdos?* idque colligit ex Apoſtolo 1. ad Timoth. 3. vbi promiſcuè loquitur de Epiſcopis & Presbyteris. Et Ambro. in Epiſtola ad Epheſ. 4. Vbi ex eo, quòd Apoſtolus Timotheum à ſe creatum Presbyterum vocat Epiſcopum, probat, primos Presbyteros vocatos fuiſſe Epiſcopos. Demum concludit, non ordine, ſed merito Epiſcopum vocari.

1. ad Tim 3. S. Ambroſ.

99. Secundò. Si Epiſcopatus characterem imprimeret, non ſeptem, ſed octo forent ordines contra Eccleſiæ ſenſum.

100. Tertiò. Omnes ordines referuntur ad Euchariſtiam, & penes diuerſos actus ad illam diſtinguuntur. Cùm igitur Epiſcopatus, nec ſit ſacerdotali inferior, cùm non ſubſeruiat ſacerdoti; nec ſacerdotali ſuperior, quia ſumma poteſtas, quæ per ordines datur, eſt, conficere corpus Chriſti, in qua ſacerdos eſt æqualis Epiſcopo; & licet Epiſcopus ſuperaddat poteſtatem iuriſdictionis, non pænes illam ſumitur diſtinctio ordinum, alioqui etiam papatus eſſet diſtinctus ordo. Quòd autem Epiſcopatus ſuperaddat ſpecialem poteſtatem conferendi chriſma, ſacroſque ordines, quos ſimplex ſacerdos non poteſt, non arguit nouum characterem à ſacerdotali diſtinctum, ſed moralem dumtaxat extenſionem prioris ad eos actus validè exercendos; etenim cùm character non ſit phyſica, ſed moralis poteſtas ad actus ordinis exercendos, potuit ex inſtitutione Dei character ſacerdotalis ad ea tantùm reſtringi, quæ per ſe ſolùm conducunt ad legitimam Chriſti corporis conſecrationem: quia igitur chriſma & ordines conferre, per ſe non conferunt ad legitimam poteſtatem conficiendi corpus Chriſti, potuit Deus ſacerdotalem characterem ita limitare, vt non niſi accedente Epiſcopali poteſtate, quæ eſt ſola poteſtas dignitatis & iuriſdictionis, ad eos actus extendere: ſic enim ſaluatur, quo pacto Epiſcopatus non ſit diſtinctus Ordo, & ſimplex ſacerdos non valeat ſacros ordines conferre: quia licet character phyſicè ſit idem, non eſt tamen idem moraliter, eò quòd Deus illum limitauit, vt non niſi in Epiſcopo haberet actum ſecundum conferendi ordines, & miniſtrandi ſacramentum confirmationis.

101. Quartò. Si Epiſcopatus imprimeret diſtinctum characterem, ſequeretur, poſſe aliquem fieri Epiſcopum, antequam fieret ſacerdos, & exercere quidquid ſacerdos poteſt, ſiquidem Ordo ſuperior non pendet, vt ſuum imprimat characterem ab inferiore: nam poſſet quis ſuſcipere ſacerdotium abſque Diaconatu, & validè exercere quidquid Diaconus & ſacerdos poteſt, quia Ordo ſuperior virtute continet inferiorem, cùm igitur character Epiſcopalis non poſſit eſſe ſacerdotali inferior, erit illo ſuperior, adeoque poterit, quidquid poteſt character ſacerdotalis.

102. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ dico, ideo ex collatione poteſtatis Epiſcopalis non argui nouum characterem à ſacerdotali diſtinctum, quia poteſtas Epiſcopalis non eſt per ſe primò ordinata ad conficiendum Euchariſtiam, penes quam diſtinguuntur ordines, & alioqui character ſacerdotalis cum morali dumtaxat extenſione ſufficiens eſt ad exercenda ea, quæ ſupperaddit poteſtas Epiſcopalis; cùm enim character ſacerdotalis eminenter contineat omnes characteres, & alioqui ad excercendos actus Epiſcopales non requiratur character ſacerdotali perfectior, rectè poterit ſacerdotalis cum morali dumtaxat deputatione extendi ad ea, quæ ſuperaddit poteſtas Epiſcopalis.

103. DICES. Ergo neque ſunt neceſſarij characteres inferiores, cùm ſolus ſacerdotalis ſufficiat ad exercendos omnes actus ordinum inferiorum. Reſp. Nego ſequelam. Tum quia inferiores characteres requiruntur vt diſpoſitiones ad ſacerdotium: tum quia ſinguli characteres inferiores exercere poſſunt ſuos actus, ad quos ordinantur, independenter à ſacerdotali: at Epiſcopus nequit exercere ſuum actum abſque charactere ſacerdotali, qui cùm ſufficiat ad actus Epiſcopales, cùm non ſit illis inferior, non erit neceſſarius alius diſtinctus. Pari ratione nec erit neceſſaria diſtincta gratia ab ea, quę confertur in charactere ſacerdotali, alioqui etiam Pa-

Digitized by Google

iam Papatus & Patriarchatus eſſent ſacramenta. Quamuis ſi ſermo ſit de gratia per modum auxilij, illa non tantùm Papæ & Patriarchis, ſed omnibus Eccleſiæ Prælatis confertur, ad meliùs faciliuſque ſua munia obeunda: Verùm hæc ſicut non arguit diſtinctum ſacramẽtum, ita nec diſtinctum characterem. Cęterùm dicitur Epiſcopatus ordo, ſumpto ordine non pro ſacramento imprimente characterem, ſed pro dignitate & gradu Eccleſiaſtico.

Epiſcopatus non bene dicitur modificare ac perficere characterem presbyteratus.

104. Nec minus improbabilis eſt aliorum opinio aſſerentium, quòd etſi Epiſcopatus non addat nouum characterem, modificat tamen & perficit priorem: nam cùm character ſit qualitas, non videtur, qua ratione poſſit perfici & modificari, niſi per additionem noui gradus: porrò nouus gradus additus priori, non poteſt ſubiectum perficere, niſi in ordine ad ea, ad quę ſubiectum vi præcedentis gradus erat ordinatum: quia cùm gradus ſint homogenei, ſubiectum perficiunt in ordine ad eundem terminum. Si verò character eſt indiuiſibilis, non ſuſcipiens intenſionem, minùs probabiliter dicitur, vnus modificari per alium, ſed potiùs vterque diuerſum conſtituere characterem.

SECTIO X.

Quam diſpoſitionem requirant ſinguli characteres in ſubiecto vt in eo imprimantur?

105. DIco 1. Character Baptiſmalis per ſe nullam requirit diſpoſitionem: conſtat in paruulis. In adultis verò ſufficit voluntas ſuſcipiendi ſacramentum.

106. Dico 2. Character baptiſmalis neceſſariò ſupponitur ad reliquos: Eſt S. Thom. 3. p. q. 63. ar. 6. & q. 72. a. 6 & omnium Scholaſticorum in 4. diſt. 7. Ratio eſt: quia character baptiſmalis eſt primus ingreſſus ad reliquos. Vnde nihil imprimeret ſacramentum Confirmationis, & Ordinis in non baptizato. Character verò Confirmationis non neceſſariò, ſed de congruo tantùm requiritur ad characterem Ordinis, ſicut & character Ordinis inferioris ad characterem Ordinis ſuperioris: Vnde per ſaltum ordinatus in ordine ſuperiori, non debet in eo iterum ordinari, ſed tantùm prætermiſſum ſupplere: decreuit Innocentius III. cap. *de clerico per ſaltum promoto*; Et docet S. Thom. in 4. diſt. 7. q. 2. ar. 2. quæſtiuncula 3. & diſtinct. 24. qu. 1. art. 2. ad q. 5.

Innocentius tertius. S. Thomas.

Characterē baptiſmalem poſſe à quouis imprimi. Conc. Flor.

107. Dico 3. Character baptiſmalis poteſt à quouis imprimi. Ex Florent. in decreto de Baptiſmo aſſerente, in caſu neceſſitatis, non ſolum ſacerdotem & Diaconum, ſed etiam laicum & mulierem, imò paganum, & Hæreticum baptizare poſſe, dummodo formam Eccleſiæ ſeruet, & facere intendat, quod facit Eccleſia. Et quamuis Concilium definiat in caſu neceſſitatis, extenditur tamen ad omnem caſum ex communi ſenſu & interpretatione Eccleſię, ex quo colligimus, hanc fuiſſe inſtitutionem Chriſti.

Confirmationem à ſimplici ſacerdote conferri.

108. Dico 4. Longè probabilius eſt, characterem Confirmationis ex commiſſione Pontificis imprimi poſſe à ſimplici ſacerdote, non autem à Diacono; tametſi ordinarius eius miniſter ſit Epiſcopus, etiam excommunicatus, degradatus, Hæreticus.

109. Aſſertio eſt S. Thom. 3. p. q. 72. ar. 11. ad 1. & in 4. diſt. 7. q. 3. ar. 1. quęſtiunc. 3. & ferè communis inter Doctores & canoniſtas, Excipe Bonauent. Durand. & Adrianum, qui negant, hoc ſacramentum cõmitti poſſe ſimplici ſacerdoti: in qua re dubius eſt Scotus. *S. Thomas. Bonauent. Durandus. Adrianus. Scotus.*

110. Prior pars colligitur tum ex B. Gregorio lib. 3. Epiſt. 26. vbi poteſtatem miniſtrandi hoc ſacramentum conceſſit, in abſentia Epiſcoporum, Presbyteris Sardiniæ. Notandum autem eſt, citatum locum Gregor. malè legi, *vt Presbyteri etiam in frontibus baptizandos chriſmate vngere debeant*, cùm potiùs legendum ſit, *baptizatos*, alioqui nobis non faueret. Quòd autem ita legendum ſit, patet ex Epiſt. 9. in qua prohibet, ne Presbyter baptizatos vngat in fronte: In hac autem Epiſtola 26. concedit, quod Epiſtola 9. prohibuerat. Idem colligitur ex Ambro. ad Epheſ. 4. in quo dum refert, Ægyptios Presbyteros confirmaſſe in abſentia Epiſcoporum, talẽ vſum non reprobat. Tandem dum Cõcilium Arauſicanum primum & ſecundum, Toletanum 1. Florentinum, & Trident. docent, ordinarium miniſtrum huius ſacramenti eſſe Epiſcopum, tacitè indicant, extraordinarium eſſe poſſe alium. *S. Gregor. S. Ambroſ. Concil. Arauſicanum Toletanum. Florentinũ. Trident.*

Non poſſe Confirmationem conferri à Diacono.

111. Poſterior pars conſtat: quia cùm ex inſtitutione Chriſti ordinarius miniſter huius ſacramenti ſit ſolus Epiſcopus, & ex traditione Eccleſiæ habeamus, hanc poteſtatem delegatam eſſe ſoli ſacerdoti, non debemus temerè illam ad inferiores miniſtros extendere: cuius optimam rationem reddit S. Thom. quia ſicut ſolus ſacerdos habet directam poteſtatem in corpus Chriſti, verũ, ita & in corpus Chriſti myſticum, ad ſacramenta illi miniſtranda. *S. Thomas.*

112. Hinc colligimus, irritum eſſe hoc ſacramentum, ſi conferatur à ſimplici ſacerdote abſque commiſſione Pontificis, quia cùm ex inſtitutione Chriſti ordinarius eius miniſter ſit ſolus Epiſcopus, ex eadem etiam inſtitutione colligimus, ordinarium eiuſdem ſacramenti miniſtrum, non poſſe eſſe alium ab Epiſcopo. Cæterùm communiter tenetur, hanc diſpenſationem fieri non poſſe, niſi à ſolo Papa, à quo tantùm legimus, in hoc diſpenſatum fuiſſe: neque in ijs, quæ ſunt Iuris diuini, debemus ſine ſufficienti traditione ad alios inferiores prælatos extendere. *Poſſe à ſimplici Presbytero:*

113. Poſtrema pars communis eſt. Fundamentum eſt: quia confirmare, non eſt actus iuriſdictionis, ſed ordinis quippe cùm à nullo impediri poſſit, cùm immediatè pendeat à miniſtro vicem Chriſti gerente; ergo ſiue qui illum *Etiam à degradato Epiſcopo.*

illum miniſtrat, ſit excommunicatus, ſiue degradatus, ſemper verum efficiet ſacramentū.

Ordinum minorum characteres poſſunt à ſimplici ſacerdote imprimi.

114. DICO 5. Poſſunt characteres ordinum minorum ex commiſſione Pontificis, etiam à ſimplici ſacerdote imprimi. Fundamentum eſt: quia, vt rectè S. Thom. poteſt Pontifex, qui plenam habet poteſtatem, committere non Epiſcopo ea, quæ ad Epiſcopalem dignitatem pertinent, dummodo illa immediatam relationem non habeant ad verum corpus Chriſti: tales ſunt ordines minores. Maior difficultas eſt de characteribus ſacris, Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, an poſſint ex commiſſione Pontificis, ab alio, quàm ab Epiſcopo imprimi.

Victoria.

115. Negatiua pars communior eſt: Victoria tamen in ſumma ſacramentorum de ſacramento ordinis affirmat, ſe legiſſe Bullam, in qua Pontifex quibuſdam Abbatibus ordinis Ciſtercienſis concedebat poteſtatem conferendi Subdiaconatum: Idem affirmat Suar. diſp. 11. ſect. 3. de ſacramentis in genere. Hanc Bullam, quæ eſt Innocentij VIII. refert Emanuel Rodericus tom. 1. qu. 18. ar. 3. vbi concedit etiam Diaconatum: Aureol. verò in 4. diſt. 25. ar. 1. Vaſq. diſp. 243. c. 4. & alij docent etiam de Presbyteratu.

Suarez. *Emanuel.* *Aureolus.* *Vaſq.*

Diaconatum quoq;

116. Probabile mihi eſt, ſolùm Diaconatum & Subdiaconatum poſſe ex Pontificis commiſſione à ſimplici ſacerdote conferri, ob citatam Bullam, quamuis ordinarius eius miniſter ſit Epiſcopus, etiam excommunicatus, & Hæreticus: eò quòd ordinare, non ſit Iuriſdictionis, ſed ordinis, qui quamuis impediri poſſit, ne legitimè fiat, impediri tamen non poteſt, ne validè fiat. Aduertat tamen ordinatus ab Epiſcopo nominatim excommunicato, aut publico percuſſore clerici, vel Hæretico, ipſo facto eſſe ſuſpenſum ab executione ordinum.

Fæmina iure diuino eſt incapax ordinis.

117. DICO 6. Fæmina iure diuino eſt incapax ordinis, non autem vir, etiam ante legitimam ætatem, in qua ſolus Pontifex diſpenſare poteſt: Et in qua ſi quis ſacris initietur, non tenetur ad votum caſtitatis, quod ex præcepto Eccleſiæ coniunctum eſt cum ordine ſacro, niſi fortè ad perfectam ætatem perueniens id ratum habeat, vel in ſacris ordinibus perſiſtere velit. Primum habetur ex traditione Eccleſię. Et ratio eſt: quia fæmina eſt naturaliter ſubdita viro: igitur non eſt naturaliter capax prælationis ſupra plebem, quam ſecum adfert quiuis ordo. Secundum colligitur ex cap. *de clerico per ſaltum promoto.* Et docet Gloſſa ibidem, recipiturque communiter à Doctoribus: qui tamen ante legitimam ætatem ordinatus eſſet, ſuſpenſus maneret ab exequutione ordinum vſque ad legitimum tempus. Reliqua ab omnibus ferè recipiuntur.

Gloſſa.

DISPVTATIO VIII.

De cauſa inſtituente ſacramenta.

SECTIO PRIMA.

An omnia ſacramenta nouæ legis ſint à Chriſto immediatè inſtituta.

Hugo Victorinus. Magiſter. Alenſis. Bonauent.

1. PRIMA ſententia negat, ſaltem extremam vnctionem fuiſſe à Chriſto inſtitutam, ſed ab Apoſtolis: Eſt Hugo. Victori. lib. 2. de ſacram. p. 15. c. 2. Et Magiſtri in 4. diſt. 23. c. 2. Alenſ. verò 4. p. q. 5. mēb. 2. a. 1. & q. 9. memb. 1. & Bona. in 4. diſt. 7. a. 1. q. 1. & diſt. 23. a. 1. q. 2. qui non ſolū negant, extremam vnctionē, ſed etiam ſacramentū Confirmationis fuiſſe à Chriſto, imò nec ab Apoſtolis, ſed poſt Apoſtolos inſtinctu Spiritus S. in Concilio Meldenſi, vt Alenſ. ait, inſtitutum. Fundamentum eſt: quia de neutro ſacramento fit ab vllo Euangeliſta mentio: ergo neutrū fuit à Chriſto inſtitutum. Etenim cum ſacramenta ſint prima Eccleſiæ fundamenta, veriſimile non eſt, ea ab omnibus Euangeliſtis, qui reliqua omnia Eccleſiæ ſubſtantialia diligentiſſimè narrant, omiſſa fuiſſe.

Concilium Meldenſe.

2. Confirmat Bonau. quia non decuit, Spiritum ſanctum dari ante glorificationem Chriſti, ex illo Ioan. 7. *Nondum erat ſpiritus datus, quia Ieſus nondum erat glorificatus*: poſt glorificationem autem Chriſti, quæ cōpleta eſt per Aſcenſionem, ſicut Apoſtoli confirmati fuerunt abſque ſacramento in die Pētecoſtes, ita & ipſi alios abſque ſacramento confirmabāt.

Ioan. 7.

3. SECVNDA ſententia, quæ eſt reliquorum Scholaſticorum communis in 4. diſt. 7. & 23. affirmat, eaque definita eſt in Concilio Tridentin. ſeſſion. 7. canon. 1. de ſacramentis in communi, vbi: *ſi quis dixerit*, inquit, *ſacramenta noua legis nō fuiſſe omnia à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta &c. anathema ſit.* Specialiter de extrema vnctione ſeſſion. 14. cap. 1. docet, eam inſtitutam fuiſſe à Chriſto Domino noſtro. Et quidem apud Marcum 6. eam tantùm fuiſſe inſinuatam, per Iacobum autem Apoſtolum fidelibus commendatam

Sentent. affirmans vera. *Conc. Trid.* *Marci 6.*

& pro-

Digitized by Google

& promulgatam. Nec refert, quòd concilium vſum non fuerit particula *immediatè*, propter quod Suar. diſp. 12. ſect. 1. Aſſertionem hanc non cenſet de fide: nam id ex fine & contextu apertè colligitur.

Suarez.

4. Confirmatur 1. Nam concilium de omnibus ſacramentis nouæ legis æquè affirmat, ea inſtituta fuiſſe à Chriſto: ſed de aliquibus certum eſt, ea immediatè à Chriſto inſtituta fuiſſe: ergo & de reliquis omnibus.

Bellarmin.

5. Confirmatur 2. Quoniam, vt rectè argumentatur Bellarm. lib. 1. de ſacramentis in genere cap. 23. ſi definitio Concilij intelligeretur de mediata inſtitutione ſacramentorum, pari modo Chriſtus dici poſſet inſtitutor cæremoniarum, quæ ad ſacramentorum ſolemnitatem adhibentur nam eas etiam Chriſtus mediatè inſtituit: dando poteſtatem Eccleſiæ eas inſtituendi, cùm tamen earum, non Chriſtus, ſed Eccleſia dicatur à Concilio ſeſſ. 21. cap. 2. inſtitutrix.

Mentio in ſcriptura omnium.

6. Quia verò totum fundamentum, quo contraria ſententia nititur, cur non omnia ſacramenta nouę legis ſint à Chriſto immediatè inſtituta, eſt, quia non de omnibus fit ab Euāgeliſtis mentio, conandum nobis eſt probare, ea omnia, ſaltem implicitè in Euangelijs contineri. Et quidem Baptiſmus & Euchariſtia expreſsè habentur Matt. vlt. & 26, Marci 14. & Lucæ 22.

Matt. vlt. & 26. Marci 14. Luc. 22. Ioan. 20.

7. Reliqua probantur: nam ſacramentum Pœnitentiæ, colligitur ex illis verbis Ioan. 20. *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt. Ex quibus tam perſpicuis verbis*, inquit Trident. ſeſſ. 14. c. 1. *poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles, poſt Baptiſmum lapſos. Apoſtolis, & eorum legitimis ſucceſſoribus fuiſſe communicatam, vniuerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit.*

Conc. Trid.

8. Sacramentum Ordinis inſtitutum eſt in vltima cæna, quando *corpus, & ſanguinem ſuum*, inquit Trident. ſeſſ. 22. de ſacrificio Miſſę c. 1. *ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earundem rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc noui teſtamenti ſacerdotes conſtituebat, vt ſumerent, tradidit.* Quod apertè colligitur ex illis verbis, Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Completum verò fuit hoc ipſum ſacramentum quoad poteſtatem in corpus myſticum Ioann. 20. cùm tradita illis eſt poteſtas remittendi, retinendique peccata, vt Concilium Senonenſe teſtatur decreto 10. de ſacramento Ordinis.

Trident. Luc. 22. Ioan. 20. Conc. Senonenſe.

9. Matrimonium verò colligitur ex Matt. 19. & Marci 10. *Quod ergo Deus coniunxit*, inquit Chriſtus, *homo non ſeparet.* Quibus verbis, vt teſtatur Trident. ſeſſ. 24. cap. vnico, matrimonialis nexus indiſſolubilitatem ab Adamo tanto ante pronunciatam confirmauit. Quod enim ante erat in officium naturæ, in ſacramentum, coniugum ſanctificatiuum Chriſtus euexit.

Matth. 19. Marc. 10. Trident.

10. Extremam vnctionem inſinuatam tantùm docet Trident. ſeſſ. 14. c. 1. apud Marc. 6. illis verbis, *vngebant oleo multos ægros, & ſanabant:* promulgatam autem per Iacobum c. 5. ex quo materia, forma, & miniſter huius ſacramenti colligitur. *Infirmatur*, inquit, *quis in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum vngentes eum oleo in Nomine Domini, & oratio fidei ſaluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.*

Trident. Marci 6. Iacobi 5.

11. Maior difficultas eſt de ſacramento cōfirmationis. Conc. Senonenſe decreto citato, illud inſtitutum fuiſſe cenſet, quando Matt. 19. oblati ſunt Chriſto paruuli, vt manus eis imponeret, & oraret. Sed probabiliùs Fabianus Papa in 2. Epiſt. ad Epiſcopos orientales circa initium, quę habetur tom. 1. Concilior. p. 1. pag. 97. in vltima cæna. *In illa*, inquit, *die Dominus Ieſus poſtquam canauit cum diſcipulis ſuis, & lauit eorum pedes, ſicut a ſanctis Apoſtolis prędeceſſores noſtri acceperunt, nobiſq́; reliquerunt, chriſma conficere docuit.* Vnde miror Alenſ. dixiſſe, hoc ſacramentum inſtitutum fuiſſe in Conc. Meld. cùm multò ante hoc Concilium fuerit Fabianus Papa, hic enim fuit anno 238. Concilium autem Meldenſe 845. ſub Carolo Iuniore Francorum Rege, & Sergio Papa 11. Adde, quod in hoc Concilio ſupponitur, hoc ſacramentum inſtitutum, & ſolùm præcipitur, vt non niſi in V. Feria maioris Hebdomadæ conficiatur, & nullum munus pro eo adminiſtrādo accipiatur, vt habetur c. 45. & 46. Quin multò antiquiora Concilia huius ſacramenti mentionē fecerunt, vt Valentinum ſub Damaſo 1. ann. 374. Et Carthaginenſe IV. ſub Anaſtaſio 1. anno 416. ſiue, vt alij computāt 398. in quibus pręcipitur, ne à quolibet Epiſcopo, ſed à ſuo, debeant Presbyteri ante paſchę ſolēnitatem chriſma petere. Imò Clemēs ipſe Romanus, à Petro ſibi in ſucceſſorem deſignatus lib. 3. Apoſtol. Conſtit. c. 16. expreſsè meminit huius ſacramenti: *poſtea*, inquit, *Epiſcopus Baptizatos chriſmate vngat.* In quem locū noſter Turrianus, *Ecce* inquit, *mandatum Apoſtolica Conſtitutionis Eccleſijs tradita de chriſmate.*

Concil. Senonenſe. Matt. 19. Fabianus Papa. Alenſis erraſſe oſtenditur. Conc. Valentinum. Carthaginenſe. Clemens Romanus. Turrianus.

12. Ratio autem, cur decuit, omnia ſacramenta immediatè à Chriſto inſtitui, ea eſt: quia cùm ſacramenta ſint prima Eccleſię fundamenta, ab illo debuerunt omnia inſtitui, qui eſt caput Eccleſiæ: ſolus autem Chriſtus eſt caput Eccleſię, reliqui autem ſunt miniſtri, iuxta illud 1. ad Corinth. 4. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.*

1. Cor 4.

13. Ad fundamentum negatur conſequentia. Non enim neceſſe fuit, omnia explicitè ab Euangeliſtis enarrari, ſat enim fuit, aliqua traditione, per manus ad poſteros traduci, vti multa per traditionem ſeruat Eccleſia, quorum nulla fit in Euangelijs mentio, vt de virginitate Mariæ ante & poſt partum.

14. Ad Confirmationem Reſp. potuiſſe hoc ſacramentùm ante Chriſti glorificationē inſtitui, non autem adminiſtrari. Et ſanè veroſimile eſt, non fuiſſe illud ante Chriſti reſurrectionem adminiſtratum, donec Apoſtoli ipſi fuerint Ioa. 20. Epiſcopi ordinati, quorū tantùm ordinarium munus eſt, hoc ſacramentum miniſtrare, vt ex citato Clemēte colligitur, & Floren-

Confirmatio ante Chriſti glorificationem inſtituta, poſt adminiſtrata. Ioan. 20. Clment.

Digitized by Google

Concilium Florentin. Trident. Florentinum atque Tridentinum ſeſſ. 6. can. 3. de confirmatione definiunt. Imò probabile eſt, illud non fuiſſe adminiſtratum, antequam Apoſtoli fuerint in die Pentecoſtes, virtute Spiritus ſancti confirmati.

SECTIO II.

An Sacramenta Chriſtus inſtituerit vt Homo.

Scotus. 16. PRIMA ſententia negat. Eſt Scoti in 4. diſt. 1. q. 3. a. 2. & diſt. 2. q. 1. §. *Ex his*, *Durandus.* Durand. diſt. 2. q. 1. *Gabriel.* Gabri. diſt. 1. q. 2. a. 3. dubitatio. 2. *Vaſquez.* Vaſq. 3. p. diſp. 135. *Fauentinus* cap. 2. Fauentini in 4. diſp. 5.

16. Fundamentum Scoti eſt: illius propriè eſt Sacramentum inſtituere, cuius eſt non tantùm ſignum imponere, ſed etiam efficaciam illi ad producendum id, quod ſignificat, conferre. Solus autem Deus poteſt efficaciam ad producendum id, quod ſacramentum ſignificat, conferre. Igitur ſolus Deus poteſt ſacramentum inſtituere. Maior probatur. Nam in his duobus ſacramentum eſſentialiter conſiſtit, vt ſit ſignum aliquod ex inſtitutione impoſitum ad ſignificandam perfectam animi ſanctitatem, & vt ſimul annexam habeat infallibilem certitudinem de ſignificato ponendo: ergo licet Chriſtus vt homo, & quæuis pura creatura potuerit ſignum aliquod ad perfectam animi ſanctitatem ſignificandam imponere, haud tamen potuit illi efficaciam conferre ad producendum id, quod ſignificaret, quod eſt propriè ſacramentum inſtituere. Minor probatur, nam dare efficaciam ſacramento ad producendum id, quod ſignificat eſt, ſacramento aſſiſtere ad gratiam ſignificatam infallibiliter ponendam: Cùm igitur ſolus Deus ſit Author gratiæ, nec poſſit ab vlla creatura ad eam infallibiliter cauſandam adigi, ſolius Dei erit efficaciam ſacramento conferre.

Vaſquez. 17. Confirmat Vaſquez: nã inſtituere propriè, eſt rem primò ſtatuere, vel incipere: ergo ei ſoli conuenire poteſt, ſacramentum inſtituere, cui conuenire poteſt, illud primò ſtatuere, vel incipere: hoc autem ſoli Deo conuenire poteſt. Minor probatur: Nam implicat, communicari creaturæ poteſtatem primò ſtatuendi, vel incipiendi ſacramentum; nam quæcunque poteſtas ſacramentum inſtituendi creaturæ communicaretur, illa à Deo neceſſariò communicaretur: Ergo non creatura, ſed Deus, qui primò per talem poteſtatem, creaturæ communicatam, ſacramentum inchoaret, ſacramentum inſtituere diceretur. Adde quòd creaturæ alia poteſtas communicari non poteſt, quàm impetrandi, vt Deus det efficacitatem ſigno à ſe poſito: hoc autem neceſſariò ſupponit in Deo decretum, quo ſtatuit, vt cuicunq; ſigno, ab homine poſito, ipſe efficaciam daret, adeoq; non creatura, ſed Deus diceretur ſacramenti inſtitutor.

18. SECVNDA ſententia negat, Chriſtum vt hominem ſacramenta inſtituiſſe poteſtate authoritatis, affirmat verò, illa inſtituiſſe poteſtate excellentiæ, ſibi à Deo communicata: eſt S. Thom. 3. p. q. 64. a. 3. & 4. Caietan. ibidem, & Nugnez ar. 4. difficult. 1. ad 3. Soti in 4. diſt. 1. q. 5. a. 4. §. *At forſan.* Bonauent. diſtinct. 5. ar. 3. qu. 1. Richard. artic. 1. qu. 3. Suar. 3. p. tom. 3. diſp. 12. ſect. 2. Henriq. lib. 1. de ſacramentis in genere cap. 3. Quam ſententiam Bonauent. appellat communem: eamque colligunt ex Auguſtin. tract. 5. in Ioannem ante medium: *Potuit*, inquit, *Dominus noſter Ieſus Chriſtus, ſi vellet dare poteſtatem alicui ſeruo ſuo, vt daret Baptiſmum ſuum, tanquam vice ſua, & transferret à ſe baptizandi poteſtatem, & conſtitueret in aliquo ſuo, & tantam vim daret Baptiſmo tranſlato in ſeruum, quantam vim haberet Baptiſmus datus à Domino.* Hæc Auguſtinus. Vnde ſi potuit hoc à pura creatura fieri, à fortiori fieri potuit à Chriſto vt homine, adeoque ita factum eſſe aſſerendum eſt, quia cùm abſolutè à Concilijs & Patribus dicatur Chriſtus inſtituiſſe ſacramenta, aſſerendum eſt, eum non tantùm vt Deum poteſtate authoritatis, ſed etiam vt hominem poteſtate excellentię illa inſtituiſſe. *Chriſtus vt homo ſacramenta inſtituit poteſt. excellentia. S. Thomas. Caietanus. Nugnez. Sotus. Bonauent. Richardus. Suarez. Henriq. Auguſtin.*

19. *Quæ ſententia longè probabilior eſt, adeoque ſequenda.* Nec viget argumentum in oppoſitum, quia non ſolùm inſtituere dicitur, qui propria authoritate & à ſe rem ſtatuit atque incipit, ſed etiam qui communicata ſibi poteſtate rem inchoat: potuit igitur Deus committere Chriſto, vt homini, imò & cuicunque purę creaturæ, vt libera ſua voluntate, nõ modò certa ſigna ſtatueret, ſed etiam efficaciam daret, non quidem primaria poteſtate, ſed ſecundaria & delegata, ita vt omnibus, & nullis alijs ſignis Deus efficaciam tribueret, quã quæ talis creatura libera ſua voluntate determinaret. In quo caſu, licet primus Author eſſet Deus, ſecundarius tamen & delegatus eſſet creatura, dependenter à qua Deus efficaciam daret ſigno ab ipſa inſtituto.

20. Confirmatur: Nam rem inſtituere abſtrahit à primario, & ſecundario inſtituente: ſicut cauſare abſtrahit à cauſare per modum cauſę primę, & ſecundę: tam enim dicitur cauſare cauſa ſecunda, virtute ſibi à Deo communicata, quàm prima virtute propria: ſed inſtituere ſacramenta, eſt eſſe cauſam ſacramentorum: atqui creatura poteſtate ſibi delegata, eſſet vera cauſa moralis ſacramentorum, ergo verè & propriè eſſet inſtitutrix eorum.

21. *Obijcies* 1. Sequeretur, de facto antiquos Patres, in quorum libertate fuit, inſtituere hoc, vel illud ſignum originalis peccati deletiuũ, fuiſſe illius ſacramenti inſtitutores. *Reſp.* Negatur ſequela. Etenim ad inſtitutionem ſacramenti, ſat non eſt, poſſe ad libitum, hoc, vel illud in ſpecie determinare: ſed ad libitum, poſſe illud ſimpliciter ſtatuere, vel non ſtatuere, nec non certam efficaciam conferre, vel nõ conferre: Chriſtus autẽ vt homo, non ſolũ habuit poteſtatẽ determinandi certa ſigna in ſpecie, ſed ſimpliciter illa ſtatuere, vel nõ ſtatuere, nec nõ illis efficaciã tribuere, vel nõ tribuere,

quia

Digitized by Google

quia nimirum Deus talem poteſtatem illi cōmunicauit, vt in ipſius voluntate ſimpliciter eſſet, ſtatuere, vel non ſtatuere certa ſigna cauſatiua gratiæ, nam licet gratia ſacramentalis phyſicè non cauſetur ab humana Chriſti voluntate, cauſatur tamen moraliter, quatenus Deus gratiam in ſacramento non cauſaret, niſi voluntas ipſa humana Chriſti voluiſſet: quemadmodum ex eo, quòd Deus non cauſat in peccatore gratiam, niſi peccator ipſe actum contritionis eliciat; gratia cauſari dicitur dependenter à voluntate peccatoris. Antiqui verò Patres ſolùm poterant hoc, vel illud in ſpecie ſignum determinare, non autem illud ſimpliciter, vt gratiæ cauſatiuum inſtituere, aut illi efficaciam conferre, quia nec Deus illud in genere inſtituit dependenter à voluntate illorum, nec efficaciam illi contulit dependenter ab eorumdem voluntate.

22. *Obijcies* 2. Etiamſi Rex poteſtatem condendi leges Duci deleget, adhuc Rex, non Dux dicitur legiſlator: ergo etiamſi Deus poteſtatem inſtituendi ſacramenta creaturæ deleget, adhuc non creatura, ſed Deus dicetur ſacramentorū inſtitutor. Reſp. Negatur conſequentia: nam poteſtas leges ferendi eſt propria Regis, incommunicabilis alteri: poteſtas autem inſtituendi ſacramenta, non eſt ita propria Dei, vt non poſſit communicari creaturę. Cuius diſcriminis ratio eſt, quia poteſtas leges ferendi, eſt poteſtas obligandi ſubditos ad leges ſeruandas in ordine ad bonum commune: ſolus autem Princeps à communitate electus poteſtatem habet, ſuo imperio obligandi voluntatem ſubditorum ad leges ſeruandas in ordine ad bonum commune. Vnde à quocunque leges cōdantur, aut promulgentur, ſemper illæ vim obligandi ſortiuntur à voluntate & imperio Principis, nec poſſunt ab alio, quàm ab ipſo principe vim obligandi obtinere. Inſtituere verò ſacramentum, eſt inſtituere ſignum cauſatiuum gratiæ: non implicat autem, creaturæ communicari poteſtatem inſtituendi ſignum cauſatiuum gratiæ; nam vt dicatur creatura ſacramentum inſtituere, ſufficit vt ſit cauſa ſigni, & gratiæ per ſignum importatę; cùm ſacramenta inſtituere, non ſit aliud, quàm eſſe cauſam ſacramentorum: atqui poteſt creatura eſſe cauſa, ſaltem moralis, ſigni, & gratiæ per ſignum ſignificatæ. Confirmatur. Non minùs contritio eſt ſignū cauſatiuum gratię, quàm ſit ipſum ſacramentum: ſed ex eo, quòd peccator virtute ſibi à Deo communicata, poteſt ponere contritionem moraliter cauſatiuā gratiæ, dicitur poſſe cauſare ſignum cauſatiuum gratiæ, imò & gratiam ipſam: ergo ex eo, quòd creatura virtute ſibi à Deo communicata, poſſet ponere ſignum moraliter cauſatiuum gratiæ, dicetur cauſa talis ſigni, adeoque ſacramenti, & gratiæ per tale ſignum importatæ.

23. Ad fundamentum primæ ſententiæ, diſtinguenda eſt minor, eiuſque probatio: ſolius Dei eſt, conferre efficaciam ſacramento poteſtate auctoritatis, concedo; poteſtate delegata à Deo cōmunicata, nego. Ad Confirmationem, diſtinguo Antecedens: Inſtituere; rem ſtatuere ſimpliciter, nego; eſt primò rem ſtatuere in ſuo genere, concedo: creatura autem poteſtate, ſibi à Deo communicata, poſſet in genere cauſæ moralis ſecundæ, primò ſacramenta inſtituere; atque hoc ſufficit, vt dicatur ſacramētorum inſtitutrix: concedo etiam, creaturæ aliam poteſtatem communicari nō poſſe, quàm moralem impetrandi efficaciam ſacramentis: nego autem, hoc non ſufficere ad cauſam inſtitutionis ſacramentorum. Nec refert, quòd hæc poteſtas ſupponat in Deo decretum de inſtitutione ſacramentorum; nam ſupponit decretum non abſolutum, ſed conditionatum & dependens à voluntate creaturæ: potuit enim Deus non abſolutè ſacramenta inſtituere, ſed ſi voluntas humana Chriſti voluerit illa inſtituere: ſicut voluit Deus nobis gratiam iuſtificantem dare, non abſolutè, ſed ſi voluerimus ad actum cōtritionis cooperari. Vnde licet contritio ſupponat in Deo decretum de danda gratia, quia tamen ſupponit illud cum dependentia à noſtra libera cooperatione, verè dicimur cauſa talis gratię.

DISPVTATIO IX.

De diſpoſitione requiſita ex parte miniſtri.

SECTIO PRIMA.

An ſemper teneantur Miniſtri, dum Sacramenta miniſtrant, ponere ſe in gratia?

Peccare miniſtrum cōſecratum, qui in ſtatu mortalis peccati ſacramenta conficit.

1. CONSTANS eſt apud Patres, & Scholaſticos opinio, quam Iura ipſa definiunt, peccare Miniſtrum conſecratum, qui in ſtatu mortalis peccati Sacraméta conficit; vnde tenetur huiuſmodi miniſter, in gratia ſe conſtituere, vt dignè ſacramenta adminiſtret: non eſt autem neceſſe, vt ſe in gratia conſtituat, per confeſſionem, cùm nullum extet de hoc præceptum, niſi ad conficiendum ſacramentum

Conc. Trid.

tum Euchariſtiæ, vt conſtat ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. & Cano. 11. ſed poterit per contritionem.

2. Conſentiunt etiam DD. hoc præceptum non eſſe poſitiuum ex humano iure, aut ex diuina lege, ſed eſſe ex ipſa inſtitutione ſacramentorum, independenter ab omni lege poſitiua, connaturali iure deductum. Sola controuerſia eſt, in reddenda ratione, in qua hoc naturale ius fundetur.

Caietanus. Sotus. Suarez.

3. Caiet. 3. p. q. 64. art. 6 Sotus in 4. diſt. 1. q. 5. art. 6. Suar. diſp. 6. ſect. 3. hanc rationem aſſignant: quia cùm miniſtri peculiari conſecratione ſint ad tam ſanctum miniſterium deputati, ad quod condignè exercendum ſpecialem gratiam acceperunt, tenentur ſub præcepto principali agenti ſe in ſanctitate conformare. Limitat hanc doctrinam Caietan. quando quis ſacramentum miniſtrat extra caſum neceſſitatis, nam tunc non modò laicus, ſed nec ſacerdos in ſtatu peccati mortalis peccaret baptizando, eò quòd in eo caſu non ſe exhiberet ſacerdos, vt miniſtrum Eccleſiæ ad tale munus ex officio deputatum, ſed tantùm ſubuenit neceſſitatem patienti.

Vaſquez.

4. Vaſq. 3. p. tomo 2. diſp. 136. cap. 3. & alij rationem aſſignant ex eo: quia miniſter hoc ipſo, quo ſacramentum adminiſtrat, tenetur ſe in ſanctitate conformare, & cum Deo authore ſacramentorum, & cum ſacramentis ipſis. *Quæ ratio probabilior eſt.*

5. Ex quo colligo, tam miniſtrum conſecratum, quàm laicum in caſu neceſſitatis peccare, ſi ſacramentum adminiſtret in ſtatu peccati, licet grauiùs peccet miniſter ex officio deputatus, eò quòd ipſe non ſolùm tenetur propter reuerentiam actionis ſacræ, ſed etiam, quia ad hanc dignè exercendam peculiarem gratiam accepit.

6. *Obijcies* 1. Ergo peccaret confirmatus, fidem profitens in ſtatu peccati, cùm ad fidem profitendam peculiarem acceperit gratiam. Secundò peccaret Diaconus, Euchariſtiam miniſtrando, & reliqui miniſtri inferiores actus ſui ordinis exercendo.

7. Reſp. ad 1. diſparitatem eſſe, quia poteſtas profitendi fidem non traditur, vt eam in ſtatu gratiæ profiteamur, vti poteſtas conficiendi ſacramentum: eò quòd actio profitendi fidem non eſt ex natura ſua ſanctificatiua ſubiecti, ſicut actio ſacramentalis, quæ per ſe ordinatur ad ſanctificandum ſubiectum.

Nec diaconus de nouo peccat, administrando actus ſui ordinis, extra ſtatum gratiæ.

8. Ad ſecundum, non deſunt, qui affirment, tam Diaconum Euchariſtiam in peccato miniſtrantem, quàm reliquos inferiores miniſtros, actus ſui ordinis exercentes, peccare. Mihi autem probabilius eſt, eos non peccare, quia prædictæ actiones non ſunt eiuſmodi, vt peculiari ratione requirant Deũ vt authorem ſanctitatis, peculiari modo ſanctificantem ſubiectum, cùm illæ æque benè, ac malè fieri poſſint: & quamuis actio miniſtrandi Euchariſtiam applicet ſacramentum, quod eſt ſanctificatiuum ſubiecti, per ſe tamen non integrat vnum cum actione per ſe ſanctificatiua ſubiecti. A fortiori ſequitur, non peccare duplici peccato indignæ adminiſtrationis, & ſuſceptionis ſacramentalis, ſacerdotem, aut Diaconum, qui exiſtens in peccato ſibi ſacramentum Euchariſtiæ adminiſtraret, ſed ſolùm peccare peccato indignè ſuſceptionis ſacramentalis.

Nec exercens actus ſupernaturales.

9. Hinc colligo 1. Cur exercere actus ſupernaturales in ſtatu peccati, peccatum non ſit, quia nimirum nulli rei ſacræ iniuria fit, tales actus exercendo, cùm ipſi non ſint per ſe peculiari deputatione ſacri, vti eſt ſacramentum.

10. Secundò. Cur non peccet Epiſcopus, chriſma in ſtatu peccati benedicendo, vel ſacerdos, ſacramentalia exercendo: quia huiuſmodi actiones non ſunt per ſe ordinatæ ad immediatè ſanctificandum ſubiectum.

Caietanus. Nec concionatoris.

11. Tertio colligo contra Caiet. non peccare mortaliter (niſi fortè ratione ſcandali) concionatorem in peccato mortali concionantem: quia nec actio concionandi eſt peculiari deputatione ſacra, nec per ſe ordinata ad ſanctificandum immediatè ſubiectum.

SECTIO II.

Qualis intentio ad validitatem ſacramenti requiratur?

12. MVLTIPLEX diſtinguitur intentio: Alia eſt interpretatiua & in cauſa: alia formalis & in effectu: alia abſoluta, alia conditionata: alia actualis, alia virtualis, alia habitualis.

Intentio purè interpretatiua & in cauſa, non ſufficit ad validè conficiendũ ſacramentum.

13. Primò certum eſt, interpretatiuam & in cauſa non ſufficere, ſed requiri formalem. Vnde non conſecraret ſacerdos, qui præuidens ſe in ebrietate prolaturum verba conſecratoria, voluntariè ſe inebriaret, & in ea ebrietate proferret verba conſecratoria ſuper certam materiam. Nec baptizaret, qui præuidens ſe in ſomno baptizaturum, & in ſomno poſtea debitam materiã & formam ſuper certam perſonam applicaret. Ratio eſt: quia intẽtio miniſtri requiritur vt principium proximè imperans actionem ſacramentalem: cùm enim actio ſacramentalis debeat eſſe libera, & humano modo applicari, neceſſariò requirit actum voluntatis liberum, à quo, tanquam à principio proximè imperante proficiſcatur. Secus verò eſt in ſuſcipiente ſacramentum, in quo intentio interpretatiua, & in cauſa ſufficit. Ratio eſt: quia voluntas recipiendi ſacramentum ſolùm requiritur in ſubiecto vt diſpoſitio, in miniſtro verò vt principium efficiens ſacramentum: effectus autem non neceſſariò poſtulat præſentiam diſpoſitionis, ſicuti poſtulat præſentiam cauſæ efficientis, à qua recipit eſſe.

14. DICES. Voluntas interpretatiua & in

cauſa ſufficit ad merendum, & demerendum, ergo & ad ſacramentum efficiendum: quia non maior intentio requiritur ad ſacramentum, quàm ad actionem meritoriam, vel demeritoriam. Antecedens probo. Si quis præuidens, ex aliqua honeſta actione ſe martyrium paſſurum, ſi poſtea det operam tali actioni, & in phreneſim incidens, martyrium patiatur dicitur verè martyr, vel ſi quis præuidens, ſe in ebrietate inimicum occiſurum, & poſtea voluntariè inebriatus illum occidit, eſt homicida, & vt talis punitur.

15. Reſp. nego conſequentiam: quia, vt actus ſit meritorius, vel demeritorius, non eſt opus, vt comparetur tanquam cauſa ad effectum bonum, vel malum; ſed ſatis eſt, ſi terminetur tanquam ad obiectum honeſtum: at verò vt intentio miniſtri ſit ſufficiens ad ſacramentum comparari debet ad illud, vt cauſa ad effectum: quo fit, vt actus poſſit eſſe meritorius, vel demeritorius per ſolam voluntatē in cauſa, quia poteſt voluntas in cauſa per modum actus terminari ad obiectum honeſtum, vel turpe. Quod autem homicidium in ebrietate ſecutum imputetur, tanquam proprius effectus ei, qui voluntariè ſe inebriauit, non imputatur illi vt effectus humano modo ab eo operatus, ſed ſolùm interpretatiuè, quia moraliter ſe gerit, ac ſi humano modo accideret. Quòd verò martyrium ſuum effectum tribuat, etiam ratione carenti, per ſolam voluntatem in cauſa, ideo eſt, quia voluntas ſuſcipiendi martyrium non ſe habet ad illud vt cauſa efficiens, ſed tantùm vt diſponens, ſicut voluntas ad ſuſcipiendum ſacramentum.

Nec ſufficit conditionata.

16. Secundò certum eſt, ad validitatem ſacramenti requiri intentionem abſolutam, nec ſufficere conditionatam, niſi quæ ſtatim tranſeat in abſolutam. Primum patet, quia intentio, quæ ad ſacramentum requiritur, debet eſſe efficax & operatiua, quia debet eſſe principium operatiuum actionis ſacramentalis: atqui ſola intentio abſoluta eſt efficax & operatiua, cùm conditionata nihil ponat in eſſe. Secundum conſtat: quia intentio conditionata, quæ, poſita conditione, tranſit in abſolutam, æquiualet abſolutæ.

17. Diſputari hic ſolet, an ſacramentum ſub conditione de futuro impenſum, valeat de præſenti, poſito, quòd conditio futura ſit ponenda, vt ſi quis abſolutiónem impendat in hac forma: *Ego te abſoluo, ſi reſtitueris.* Verùm, quia hæc difficultas ex profeſſo tractanda eſt in tomo ſequenti de ſacramento Pœnitentiæ, ſuperſedendum nunc eſt.

Nec actualis eſt neceſſaria, nec habitualis ſufficit.

18 Tertiò indubitatum eſt: ſicut actualis intentio neceſſaria non eſt ad ſacramentum conficiendum, eò quòd, illam ſemper adhibere, moraliter eſt impoſſibile; ita habitualem non ſufficere, quia illa non eſt proximum principium ſacramentalis actionis, cùm poſſit eſſe in dormiente. Eſt igitur neceſſaria, & ſufficit virtualis, quæ virtute perſeueret in aliqua externa actione, à miniſtro imperata, & directa ad opus ſacramentale exequendum, & nondum moraliter reuocata per temporis interruptionem.

Intentio requiſita debet ad certā perſonam materiamq́; dirigi.

19. Quartò. Vt intentio miniſtri valida ſit ad ſacramentum conficiendum, debet ad certam perſonam, certamque materiam dirigi, tum quia hoc indicant formæ ſacramentorum, quæ per pronomina *Te*, vel, *Hoc*, certas perſonas, certamque materiam deſignant. Tum quia intentio, quæ ad ſacramentum requiritur, eſt operatiua; non eſt autem operatiua, niſi ad certam perſonam, certamque materiam dirigatur: quo fit, vt ſi quis intendat abſoluere Petrum, & ſit Paulus, abſolutio ſit nulla, quia intentio non fuit niſi ad Petrum directa; ſecus ſi intendat abſoluere hunc, quem putat eſſe Paulum, cùm tamen ſit Petrus: quia tunc intentio non fuit ad Paulum directa, ſed ad hunc, à qua intentione non fuit excluſus Petrus. Eadem ratione, ſi quis intendat conſecrare vnam tantùm hoſtiam, non conſecrat alias. Si verò intendat conſecrare quidquid habet præſens, etſi putet, vnam tantùm eſſe hoſtiam, omnes conſecrat. At ſi quis habens præſentes decem, intendat vnam conſecrare vagè, nullam conſecrat, quia intentio debet ferri ad materiam certam. Eſt autem peculiare in ſacramento matrimonij, quod non modò inualidum eſt, quando intentio fertur in vnum, & reuera eſt alius, ſed etiam, quando fertur ad hunc, qui cenſetur eſſe vnus, & reuera eſt alius, niſi fortè qui contrahit, intentionem habeat contrahendi cum hoc, quicunque ſit. Ratio eſt: quia perſonæ circumſtantia in hoc ſacramento eſt ſubſtantialis, ac proinde ignorantia ipſius, ſicut reddit conſenſum non voluntarium, ita ſacramentum nullum, quod ſupra voluntarium contractum fundatur.

DISPVTATIO X.

De neceſſitate ſacramentorum.

SECTIO PRIMA.

Quæ ſacramenta ſint neceſſaria neceſſitate medij quæ verò neceſſitate præcepti?

1. PRÆSENS controuerſia pendet ex declaratione diſcriminis inter neceſſitatẽ medij, & præcepti. Ratio dubitandi eſt: quia eadem videtur neceſſitas medij, & pręcepti: ſi quidem neceſſitas medij, eſt neceſſitas rei ad ſalutem neceſſarię: ſed obſeruatio præceptorum eſt res ad ſalutem neceſſaria, ſine qua nulli contingit ſalus: ergo quidquid eſt neceſſarium neceſſitate præcepti, eſt etiam neceſſarium neceſſitate medij. Et contrà, quidquid eſt neceſſarium neceſſitate medij, eſt etiam neceſſarium neceſſitate præcepti, cùm vnuſquiſque teneatur per neceſſaria media propriam ſalutem operari.

Diſcrimen inter neceſſitatem medij & neceſſitatem præcepti.

2. Communis tamen ſententia eſt, differre neceſſitatem medij à neceſſitate præcepti: præcipua differentia eſt, quia quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij, per ſe & immediatè conferunt ad ſalutem conſequendam: quæ verò ſunt neceſſaria neceſſitate præcepti tantùm, ſolùm conferunt ad remouenda peccata, quæ ſunt impedimenta ad ſalutem: quoniam verò vnicum medium, quo ſalutem conſequimur, eſt gratia iuſtificationis, ea erunt neceſſaria neceſſitate medij, quæ huiuſmodi gratiam conferunt. Porrò gratia iuſtificationis, aut eſt prima, qua homo acceptatur in amicitiam Dei: aut ſecunda, qua in accepta amicitia creſcit: medium autem neceſſarium ad ſalutem, non eſt ſecunda gratia, ſed prima: ergo ſolùm ea, quæ per ſe ſunt inſtituta ad conferendam primam gratiam, erunt neceſſaria neceſſitate medij. Ea autem ſunt in duplici differentia, quædam ſunt connaturalia gratiæ, vt contritio, & quæ contritio ipſa per ſe ſupponit, vt actus fidei, ſpei & charitatis: quædam ex ſola inſtitutione diuina, vt ſacramenta Baptiſmi, & Pœnitentiæ, quorum ille, hominem regenerando, confert primam gratiam ſimpliciter; hæc, eundem reparando, confert primam reſpectiuè ad hominem lapſum. Reliqua verò ſiue interna opera, ſiue externa ſacramenta, ſicut non conferunt, ſed ſolùm augent primam gratiam: ita non ſunt neceſſaria neceſſitate medij, ſed præcepti tantùm.

Neceſſitas medij alia ex natura, alia ex inſtitutione diuina.

3. Inter ea, quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij, vt connaturalia gratiæ, & ea, quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij ex ſola inſtitutione diuina, hoc intereſt, quòd priora ſint neceſſaria in re: neque excuſat ignorantia inculpabilis illorum, vt poſſit quis ſine illis in re habitis, ſalutem conſequi: nam quamuis poſſit excuſari, ne nouum peccatum committat, fieri tamen non poteſt, vt abſque illis ſalutem conſequatur: cùm decreuent Deus, nemini ſuam gratiam, quæ eſt vnicum medium ad ſalutem, conferre, niſi ſaltem præceſſerint media connaturalia gratiæ, quando non poſſunt haberi media ex diuina voluntate inſtituta. Poſteriora verò non ſunt neceſſaria in re, ſed tantùm in voto, aut explicito, ſi illa in mentem venerint, aut implicito, ſi illa menti non occurrerint. Ratio huius differentię eſt, quia priora ſemper ſunt in noſtra poteſtate, ſaltem remotâ, nam quiuis poteſt prioribus auxilijs bene vtendo, ad poſteriora paulatim diſponi, donec vberiore gratia aſpirante, actum contritionis eliciat. Poſteriora verò non ſunt in noſtra poteſtate, vel ea ſcire, ſi inuincibilem ignorantiam illorum habeamus; vel ea ſuſcipere, ſi eorum copia non ſuppetat. Vnde ad diuinam prouidentiam pertinuit, vt quoties eorum, quæ ex diuina ordinatione inſtituta ſunt, vt media ad ſalutem neceſſaria, copia non ſuppeteret, ſuppleri poſſit per ea, quæ ſunt connaturalia gratiæ, & quæ in noſtra poſita ſunt libertate.

4. Inter ea autem, quę ex diuina inſtitutione ſunt media ad primam gratiam, & ea, quę neceſſaria ſunt neceſſitate præcepti tantùm, hoc aliud diſcrimen intercedit; quòd etſi neutra quandoque in re, ſed in voto tantùm neceſſaria ſint, adhuc tamen ea in voto tantùm habita, diuerſo modo ad finem conferunt: nam priora conferunt tanquam media per ſe ad finem conducentia, cùm ſint per ſe cauſa primæ gratiæ, quæ eſt vnicum medium ad ſalutem neceſſarium; cùm enim votum medij ſuccedat loco medij, ſicut medium confert primam gratiam, ita etiam illius votum. Contrà verò, quia obſeruantia præcepti non confert primam gratiam, ita neque votum eiuſdem confert primam gratiam, ſed ad ſummum ſecundam.

Alia neceſſitas præcepti, alia medij ex diuina inſtitutione.

5. DICES. Donum perſeuerantiæ eſt neceſſarium ad ſalutem conſequendam: ſed hoc haberi non poteſt, niſi per obſeruantiam præceptorum: ergo obſeruantia præceptorum eſt neceſſaria neceſſitate medij. Reſp. Donum perſeuerantiæ à multis pendere, à Deo principaliter, per peculiaria auxilia & ſpecialem protectionem; à Chriſto meritoriè; ab actibus charitatis & contritionis diſpoſitiue; à reliquis virtutibus & obſeruantia

Donum perſeuerantiæ à multis cauſis pendere.

uantia præceptorum tum imperatiuè, tum vt à cauſa remouente impedimenta. Quare etſi donum perſeuerantiæ aliquo modo pendeat ab obſeruantia præceptorum, non tamen illa eſt neceſſaria neceſſitate medij, quia non pendet ab illa, vt à cauſa per ſe influente in aſſecutionem finis, ſed ſolùm vt à remouente impedimenta, quæ ſi adeſſent, finis aſſecutionem impedirent.

Aliqua neceſſaria neceſſitate medij, vt ſuppleri non poſſint.

6. Notandum verò eſt, eorum, quæ neceſſaria ſunt neceſſitate medij iure quaſi connaturalitatis, aliqua eſſe quæ per alia nullo modo ſuppleri poſſunt, ſed ſemper, & in omni caſu neceſſaria ſunt in re ipſa: huiuſmodi ſunt fides, & ſpes, quæ ſemper neceſſaria ſunt, ſiue iuſtificatio fiat actu contritionis, ſiue ſacramento Baptiſmi, vel Pœnitentiæ: cùm tam contritio ſupponat eſſentialiter fidem, & ſpem, quàm digna ſuſceptio Baptiſmi, & Pœnitentiæ: nam digna ſuſceptio horum ſacramentorum eſſentialiter requirit in adulto attritionem ſupernaturalem, quæ neceſſariò ſupponit fidem & ſpem. At verò contritio, quæ eſt medium connaturale ad ſalutem, non ſemper eſt neceſſaria in re ipſa, niſi quando currit præceptum de illa, cùm poſſit iuſtificatio fieri per Baptiſmum, vel confeſſionem, cum ſola attritione, & voto tantùm ſeruandi præceptum contritionis tempore, quo obligat.

An obſeruantia præceptorum in voto ita neceſſaria?

7. Vltimo ſupereſt difficultas de obſeruantia præceptorum in ipſo contritionis voto incluſa, an ea neceſſaria ſit neceſſitate medij, an tantùm præcepti. Nonnulli opinantur, neceſſariam eſſe neceſſitate medij; Alij præcepti.

8. Mihi videtur diſtinguendum, nam vel ea conſideratur, vt quid integrans naturam contritionis, & ſic eſt neceſſaria neceſſitate medij: vel vt quoddam explicitum propoſitum de præceptorum obſeruantia, ſaltem ratione diſtinctum ab ipſo contritionis actu, quo pacto non habet rationem medij, ſed integrat vnum cum ipſa obſeruantia præceptorum.

Aliqua ſimul neceſſaria neceſſitate præcepti & medij.

9. Ex dictis collige 1. Medium interdum præcipi & tunc non ſolùm habere neceſſitatem medij, ſed etiam præcepti: vt autem ſciamus, quænam media cadant ſub præceptum, diſtinguendum eſt medium ab ipſa cauſa medij, & dicendum, medium, cùm ſit ipſe habitus gratiæ & charitatis, non cadere ſub præceptum, quia præcepta non dantur de habitibus, ſed de actibus, qui tantùm ſunt ſub noſtra immediata poteſtate; cadere autem ſub præceptum cauſas producentes, ſiue diſponentes ad medium, vt contritionem, quæ vltimò diſponit ad gratiam, & Baptiſmum ac Pœnitentiam, quæ ſunt morales cauſæ gratiæ. Quare cùm dicimus, aliquid eſſe neceſſarium neceſſitate medij, nomine medij, non ſolùm venit prima gratia, quæ eſt medium ipſum formale, ſed ea, quæ ad eam immediatè conferendam ſunt inſtituta.

10. Dices. Etiam obſeruantia præceptorum diſponit ad gratiam. Reſp. Diſponere remotè, ſicut actus moraliter boni. Cęterùm

Quæ intelligantur nomine medij.

quę veniunt ſub nomine medij, aut ſunt vltimæ diſpoſitiones & cauſæ gratiæ, aut ſaltem actus, qui immediatè & eſſentialiter ad vltimam diſpoſitionem prærequiruntur, vt actus fidei, ſpei, & charitatis, obſeruantia autem præceptorum, nec immediatè, nec eſſentialiter ad vltimam diſpoſitionem gratiæ prærequiritur, nam vel ea poſſunt inculpabiliter ignorari, vel poteſt nondum currere tempus illorum, vel contingere poteſt hominem eſſe impotentem ad ea obſeruanda, cùm tamen ſine actibus fidei, & ſpei, impoſſibile ſit, actum contritionis elicere.

Tria ſacramenta neceſſaria neceſſitate medij.

11. Collige 2. Tria tantùm ſacramenta in lege Euangelica eſſe neceſſaria neceſſitate medij, duo ſingulis, Baptiſmum & Pœnitentiam, Tertium communitati, nempe Ordinem, ſine quo Pœnitentia miniſtrari non poteſt. Ratio: quoniam hæc tantùm ſunt ad primam gratiam inſtituta.

12. Difficultas ſupereſt de Euchariſtia, an ſit inſtituta ad primam, vel ſaltem ad poſtremam gratiam conferendam, ac proinde, an ſit neceſſaria neceſſitate medij, ſiquidem vtraque gratia eſt ad ſalutem neceſſaria.

SECTIO II.

An Euchariſtia ſit neceſſaria neceſſitate medij, an tantùm præcepti?

13. PRima ſententia eſt quorundam recentiorum affirmantium, Euchariſtiam eſſe neceſſariam neceſſitate medij, ſaltem in voto ſuſceptam, vt ſaluent etiam paruulos habere votum implicitum huius ſacramenti, incluſum in ipſo Baptiſmo, actu ſuſcepto: eſt Henriq. lib. 4. de ſacramentis ſeu de Pœnitentię ſacramento lib. 1. c. 2. num. 1. *Henriq.* Probant 1. authoritate S. Thom. 3. p. qu. 73. ar. 3. & q. 79. a. 1. ad 1. & q. 80. a. 11. docentis, *S. Thom.* tam paruulis, quàm adultis dari gratiam in voto huius ſacramenti, ſine quo nemini patet ad ſalutem aditus.

14. Secundò. Ex ſcriptura Ioan. 6. *Niſi manducaueritis carnem Filij hominis, non habebitis vitam in vobis.* *Ioan. 6.* Ex ſimili autem forma, *niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. &c.* colligimus neceſſitatem medij in Baptiſmo. Vnde multi Patres hanc manducationem ſpiritualem extendunt etiam ad paruulos, qui præcepti capaces non ſunt, ſunt tamen capaces medij.

15. Tertiò. Ex eodem Ioan. *Qui manducat meam carnem & bibit meum ſanguinem, habebit vitam æternam, & ego reſuſcitabo eum in nouiſſimo die: & qui manducat hunc panem viuet in æternum:* quæ cùm intelligi nequeant de neceſſitate ad primam gratiam, intelligi ſaltem debent de neceſſitate ad vltimam.

16. Quartò ibidem: *Sicut miſit me viuens Pater, & ego viuo propter Patrem: & qui manducat me, ipſe viuet propter me:* ergo ſicut Pater eſt vnicum principium vitę Filij, ita Euchari-

ſtia

tia eſt vnicum medium vitæ ſpiritualis animæ.

17. Quintò. Non minus ad ſalutem eſt neceſſaria vltima gratia, quàm prima: ſed ad primam inſtituta ſunt Baptiſmus & Pœnitentia; ergo ad vltimam inſtituta eſt Euchariſtia.

18. Sextò. Euchariſtia inſtituta eſt vt cibus animæ ad ſpiritualem vitam alendam: ergo ſicut cibus naturalis materialis, eſt neceſſarius ad vitam corporalem, ita Euchariſtia ad vitam ſpiritualem.

19. Septimò. Euchariſtia in aliquo caſu confert primam gratiam, quando nimirum attritus bonâ fide accedit cū inuincibili ignorantia peccati obliti ad Euchariſtiam: ergo Euchariſtia confert primam gratiam; ac proinde eſt neceſſaria neceſſitate medij: nam, vt patet ex ſect. præcedenti, quę conferunt primam gratiam, ſunt neceſſaria neceſſitate medij. Antecedens conſtat ex diſp. 4. ſect. 5.

Probabilius negat. Durandus. Paludanus

20. SECVNDA ſententia eſt Durand. in 4. diſt. 9. q. 2. Palud. q. 1. a. 1. §. *Alia ſacramenta*, & reliquorum ſcholaſticorum communis negantium, Euchariſtiam eſſe neceſſariam neceſſitate medij, ne in voto quidem ſuſceptā, ſed ſolùm eſſe neceſſariam neceſſitate præcepti. *quæ ſententia probabilior eſt, & nobis ſequenda*, pręſertim cùm oppoſita nullum habeat ſolidum fundamentum in ſcripturis, Patribus, aut concilijs.

21. Vnicum huius ſententiæ fundamentum eſt, quoniam gratia finalis, de qua tantùm poteſt eſſe controuerſia, eſt peculiaris effectus diuinæ pręḋeſtinationis, cùm Deus eam liberali ſua voluntate elargiatur, cui vult, vt conſtat de paruulis morientibus cum ſolo Baptiſmo, in quibus nullum præceſſit votum Euchariſtiæ, quia omne votum ſupponit actum, qui ſuccedat loco rei, cuius eſt votum. Patet etiam in adulto, qui in extremo conſtitutus, poſt viaticum mortaliter peccauit, & deinde per Pœnitentiam abſque voto Euchariſtiæ, quam amplius ſumere non tenetur, iuſtificatus decedit: hic enim conſequitur gratiam finalem & non in voto Euchariſtię, vt per ſe patet: ergo.

22. Neque dicas, illam dari intuitu Euchariſtiæ ante ſuſceptæ: nam hæc ſuſceptio Euchariſtiæ per accidens ſe habet ad talem gratiam, cùm illa ſit interrupta peccato, & alioqui auxilia, quibus hic homo iuſtificatur, non conferantur intuitu Euchariſtiæ: nam hæc huiuſmodi auxilia non exigit in peccatore.

23. Confirmatur, quia quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij, obligant ad ea habenda, antequam ex hac vita diſcedatur, quando actu haberi poſſunt: ergo ſi Euchariſtia eſſet neceſſaria neceſſitate medij ad finalem gratiam conſequendam, obligaret moribundum, qui poſt ſuſceptum viaticum incidit in peccatum, ad iterum, poſt talis peccati confeſſionem, Euchariſtiam ſuſcipiēdam, antequam ex hac vita diſcedat. Atqui nemo dicet, moribundum obligari, etiamſi poſſit, iterum Euchariſtiam ſuſcipere, ſi paulò antè, illam per modum viatici ſuſcepit. Antecedens probatur: nam quando re ipſa haberi poteſt Baptiſmus, vel confeſſio, non ſufficit illorum votum, ſed neceſſaria eſt actualis ſuſceptio, vt patet in propoſito caſu, in quo nōn ſufficit, vt moribundus habeat tantùm votum faciendi confeſſionem, ſed tenetur illam actu facere, ſi habeat copiam confeſſarij. Imò non poteſt habere efficax votum illius, ſi dum poteſt, illam non facit, quia votum eſt per ordinem ad actualem ſuſceptionem ſacramenti. Igitur ſi Euchariſtia eſt neceſſaria neceſſitate medij ad finalem gratiam, obligat in eo caſu moribundum ad Euchariſtiā iterum ſuſcipiendam, antequā ex hac vita diſcedat, non obſtante quòd illam paulò antè ſuſceperit: ſicut quia confeſſio eſt neceſſaria neceſſitate medij, obligat moribundum ad illam repetendam, antequā ex hac vita diſcedat, non obſtante, quòd paulò antè illam fecerit, & per contritionem ſit à nouo peccato commiſſo iuſtificatus.

24. Ad 1. Oppoſitæ ſententiæ Reſp. Vel S. Thom. loqui de neceſſitate præcepti, vel per votum intelligere naturalem inclinationem & ordinem, quem cætera ſacramenta dicunt ad Euchariſtiam, tanquam ad ſuam vltimam perfectionem, & finem. *Explicatur S. Thomas.*

25. Ad 2. Ex citatis verbis non poteſt colligi neceſſitas medij, cùm ea forma pręcipiendi ſcriptura vtatur etiam in ijs, quæ tantùm neceſſaria ſunt neceſſitate præcepti, vt conſtat ex illo: *Niſi efficiamini; ſicut paruuli iſti &c.* Patres autem explicandi ſunt de manducatione ſpiritualiter per fidem, quam paruuli recipiunt in Baptiſmo. *Matth. 18.*

26. Ad 3. Ea loca explicanda ſunt, vel de neceſſitate morali, non phyſica; quia cùm hoc ſacramentum inſtitutum ſit ad conferendam peculiarem gratiam à peccatis pręſeruatiuam, ob maximam eius vtilitatem, & efficaciam, cenſetur moraliter neceſſarium ad perſeuerandum in gratia; vel de neceſſitate præcepti remouentis impedimenta, quę conſecutionem æternæ vitæ impedire poſſunt.

27. Ad 4. Non oportet, pręcitatam ſimilitudinem quoad omnia verificari, ſed in eo tantùm, quòd ſicut Pater dat vitam Filio, per naturalem generationem; ita Chriſtus, dat & conſeruat vitam animæ, per ſacramentalem vnionem.

28. Ad 5. Nego conſequentiam: cùm nulla authoritate conſtet, ad finalem gratiam inſtitutum eſſe aliquod ſacramentum, ſicut ad primam, vt videlicet maiori cum cautela negotium ſalutis noſtræ operemur.

29. Ad 6. Dico, Euchariſtiam non comparari cibo materiali quoad neceſſitatem ſimpliciter, alioqui cùm cibus materialis reſarcire debeat humidum radicale, quod per neceſſariam actionem caloris naturalis continuò deperditur, neceſſarius eſſet in omni ętate, & tempore; ſed tantùm quoad augmentum vitę: nam cæterùm, cum cibus ſpiritualis ordinetur ad alendam vitam gratię, quę non niſi actione praua libera deperditur, non erit neceſſarius, ſicut cibus materialis. Adde, quòd ſicut non eſt ad vitam corporis hic determi-

natus

Digitized by Google

natus cibus neceſſarius, ſed aliquis vagè, ita neque ad vitam ſpiritualem animæ neceſſarius erit hic determinatus cibus ſacramentalis, ſed aliquis vagè qui eſſe poteſt vel per hoc ſacramentum, vel per alia opera bona.

30. Ad 7. Diſtinguendum eſt primum conſequens, Euchariſtia confert primam gratiam per ſe, & ex primaria ſua inſtitutione, nego; per accidens, & ex ſecundaria tantùm inſtitutione, concedo. Vt autem ſit neceſſaria neceſſitate medij, debet per ſe, & ex primaria ſua inſtitutione ordinari ad primam gratiam conferendam.

31. Atque hæc de ſacramentis in genere, ſupereſt, vt de iiſdem in particulari in hoc & ſequenti tomo diſputemus. In hoc de tribus tantùm diſputabimus, Baptiſmo, Confirmatione, & Euchariſtia: in ſequenti verò de Pœnitentia, & Extrema-Vnctione; de Ordine verò & Matrimonio fortaſſe in alio diſtincto tomo, ſi Deus vitam & otium conceſſerit.

DISPVTATIO XI.

De Baptiſmo.

SECTIO PRIMA.

An & quando Baptiſmus ſit à Chriſto inſtitutus?

1. ETsi multi hæretici negarunt, Baptiſmum eſſe ad ſalutem neceſſarium, vt olim Pelagiani, teſte Auguſtino libr. de hæreſibus cap. 88. & nunc aliqui ex Recentioribus noſtri temporis hæreticis, vt videre eſt apud Bellarminum libro primo de ſacramento Baptiſmi capite 4. nullus tamen hactenus ex iis, qui Euangelium admiſerunt, negauit, illum fuiſſe à Chriſto inſtitutum: cùm expreſsè contineatur in illis verbis Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non poteſt introire in regnum Dei:* Matthæi vltimo: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti:* Marci vltimo, *qui crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Vnde nullum peculiarem Canonem de inſtitutione huius ſacramenti habet Concilium Trident. ſeſſ. 7. vbi de hoc ſacramento agit, contra hæreticos. Quare ſola controuerſia ſupereſt de tempore, quando ille fuit à Chriſto inſtitutus, ante, an poſt Chriſti paſſionem.

Auguſt. *Bellarmin.* *Ioan. 3.* *Matt. vlt.* *Marci vlt* *Conc. Trid.*

2. PRIMA ſententia affirmat, illum à Chriſto inſtitutum fuiſſe poſt ſuam paſſionem: eſt Alenſis 4. part. qu. 8. membro 2. artic. 3. Alberti in 4. diſtinct. 3. artic. 3. Mayroni qu. 1. quam probabilem cenſet Canus libro 8. de locis Theologicis cap. 5. aliquantò poſt initium: eamque indicat S. Thomas 3. part. qu. 73. art. 5. ad 4. in priori reſponſione, in qua admittit, Baptiſmum fuiſſe tempore poſteriùs ſacramento Euchariſtiæ.

Alenſis. *Albertus.* *Mayronus.* *Canus.* *S. Thomas.*

3. Probatur primò hæc ſententia authoritate Patrum. Primus ſit Tertullianus, qui lib. de Baptiſmo circa medium, docet, Apoſtolos ante Chriſti paſſionem non fuiſſe baptizatos Baptiſmo Chriſti, ſed Ioannis, eò quòd non dum Chriſti Baptiſmus inſtitutus erat. Vnde quando apud Ioan. 4. dicuntur Apoſtoli baptizaſſe, explicat hic author de Baptiſmo Ioannis: *Itaque tingebant,* inquit, *diſcipuli eius vt miniſtri, vt Ioannes antè Præcurſor, eodem Baptiſmo Ioannis, ne qui alio putet, quia nec exſtat alius, niſi poſtea Chriſti, qui tunc vtique à diſcentibus dari non poterat, vtpotè non-dum adimpleta gloria Domini: nec inſtructa efficacia lauacri per paſſionem & Reſurrectionem: quia nec mors noſtra diſſolui poſſet, niſi Domini paſſione, nec vita reſtitui, niſi reſurrectione ipſius.* Hæc Tertullianus, quæ manifeſtè oſtendunt, Chriſti Baptiſmum in ipſius ſententia inſtitutum fuiſſe poſt Chriſti paſſionem.

Tertullian *Ioan. 4.*

4. Secundus ſit Chryſoſtomus homil. 28. in Ioan. multò poſt initium, vbi ſic ſcribit: *Quòd ſi quis percontaretur, quid amplius in Ioannis Baptiſmate & diſcipulorum fuerit? Nihil reſpondebimus. Vtrumque enim ſimiliter Spiritus expers erat, & vnam eandemque baptizandi cauſam habebat, vt ſcilicet Chriſto reconciliaret baptizatos.* Quibus verbis apertè ſignificat, Baptiſmum Ioannis fuiſſe eundem, ac Baptiſmum Chriſti, quo ante paſſionem Apoſtoli baptizabant. *Chryſoſt.*

5. Tertius ſit Theophilactus in 3. caput Ioannis in illa verba: *Poſt hæc venit Ieſus* &c. qui quoad omnia conſentit Chryſoſtomo, cuius eiſdem ferè verbis concludit hoc pacto: *Baptizant igitur diſcipuli Chriſti Baptiſmo, qui nihil habebat amplius, quam Baptiſmus Ioannis: ambo enim imperfecti, & non dum habentes Spiritum: eademque vtrique cauſa, vt adducantur ad Chriſtum baptizandi.* *Theophilactus.*

6. QVARTVS Leo I. epiſt. 4. decretali ad vniuerſos Epiſcopos Siciliæ cap. 3. vbi definit Baptiſma conferendū eſſe die ipſo Paſchatis, eò quòd illud inſtitutum ſit poſt reſurrectionem Chriſti. *Ipſa igitur,* inquit, *operis qualitas docet celebrandæ generaliter gratia, eum eſſe legitimum* *Leo I.*

Digitized by Google

timum diem; in quo orta eſt & virtus muneris, & ſpecies actionis. Ad cuius rei confirmationem plurimùm valet, quod ipſe Dominus Ieſus Chriſtus, poſteaquam reſurrexit à mortuis, diſcipulis ſuis, in quibus omnes Eccleſiarum Præſules docebantur, & formam & poteſtatem tradidit baptizandi, dicens: Euntes ergo nunc, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. De quo vtique eos etiam ante paſſionem potuiſſet inſtruere, niſi propriè voluiſſet intelligi, regenerationis gratiam ex ſua reſurrectione cepiſſe. Et cap. 6. *Et tunc,* inquit, *regenerationis potentiam ſanxit, quando de latere ipſius profluxerunt ſanguis redemptionis, & aqua Baptiſmatis.*

Rupertus Abbas. 7. VLTIMVS ſit Rupertus Abbas in 3. caput Ioannis in illa verba: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua &c.* vbi ſic ſcribit: *Sciendum autem, non confeſtim hoc dicto cœpiſſe ſacramenti huius celebrari virtutem: ſed nec quamdiu idem Dominus noſter Deus immortalis, homo inter homines degit noſtram indutus mortalitatem. At vbi reſurgendo ipſe à mortuis regnare cæpit, priorque in regni ſui gloriam intrauit, tunc primùm cæperunt renaſci, qui viderunt regnum Dei, videlicet per Baptiſmum commoriendo, & correſurgendo, illi data tunc primùm regula baptizandi ab eodem docente:* Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. *Non enim,* pergit idem auctor, *per Baptiſmum Ioannis, vel per aliquod aliud remedium cuiquam poterat aperiri hic, de quo nunc agitur, introitus regni Dei, priuſquam ipſe Rex per paſſionem ſuam acquireret regnum Dei, priuſque per aquam & ſanguinem de latere ſuo profluentem, ipſum conderet ſacramentum Baptiſmi.* Et paulò infrà: *Igitur, de cauſa, vel vtilitate,* inquit, *circumciſionis ita differendum eſt, vt pariter intelligamus, quod rectè ex tunc ceſſare debuerit, ex quo moriente Chriſto in cruce, Baptiſmi ſacramentum conditum eſt.*

8. Tandem probatur hæc ſententia ratione: Baptiſmus eſt inſtitutus in ſymbolum mortis & ſepulturæ Chriſti iuxta illud ad
Ad Rom. 6 Rom. 6. *Quicunque baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in morte ipſius baptizati ſumus. Conſepulti enim ſumus cum illo per Baptiſmum in*
Ad Coloſ. 2 *mortem.* Et ad Coloſ. 2. *Conſepulti ei in Baptiſmo.* Igitur non debuit ante paſſionem inſtitui. Cõfirmatur: nam quando Chriſtus Apoſtolos
Matt. 10. Marci 3. Lucæ 9. ad prædicandum miſit Matt. 10. Marci 3. Lucæ 9. nullam mentionem fecit Baptiſmi, ſed tantùm poteſtatis curandi infirmos, & dæmonia eijciendi, cùm tamen maximè debuiſſet huius ſacramenti mentio fieri, ſi inſtitutum fuiſſet, cùm ſit ſacramentum fidei, & ad ſalutem neceſſarium. Contrà verò illius
Matt. vlt. facta eſt mentio Matth. vlt. quando Chriſtus ad cælos aſcenſurus diſcipulos per totum mundum ad prędicandum miſit. Signum igitur eſt, illud non fuiſſe ante paſſionem Chriſti inſtitutum.

Probabilius Baptiſmum inſtitutum fuiſſe ante Chriſti paſſionem. 9. SECVNDA ſententia affirmat, Baptiſmum fuiſſe à Chriſto inſtitutum ante ipſius paſſionem, tametſi ille obligare non incœperit, niſi poſt Chriſti reſurrectionem, quando promulgatum fuit per illa verba Matt. vlt. Matt. vlt.
Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti: eſt reliquorum Scholaſticorum cum Magiſtro in 4. Magiſter.
diſt. 3. & cum S. Thoma 3. p. q. 66. art 2. S. Thomas
Quæ ſententia longè probabilior eſt: quam docuerunt Cyrillus Alexandrinus lib. 2. in Ioan. cap Cyril. Alex August.
57. & 76. & Auguſtinus tract. 5. in Ioan. circa finem: vbi docet, baptizatos baptiſmo Ioannis debuiſſe iterum baptizari baptiſmo Chriſti, eò quòd Baptiſmus Ioannis non erat ſufficiens ad ſalutem: contrà verò baptizatos à Iuda non debuiſſe iterum baptizari, quia Baptiſmus, quem Iudas conferebat, erat Baptiſmus Chriſti: Iudas autem, vt ex Euangelica hiſtoria conſtat, non potuit baptizare, niſi ante paſſionem Chriſti. Et tract. 15. aliquantò poſt initium, loquens de Baptiſmo Chriſti: *Baptizabat,* inquit, *Ieſus, quia ipſe mundabat: non baptizabat, quia ipſe non tingebat. Præbebant diſcipuli miniſterium corporis, præbebat ille adiutorium maieſtatis.* Et paulò pòſt ſibi objiciens: *Sed fortè ait aliquis: baptizat quidem Chriſtus in ſpiritu, non in corpore.* Ad quod reſpondet: *quaſi verò alterius dono, quàm illius quiſquam etiam ſacramento corporalis & viſibilis baptiſmatis imbuatur. Vis noſſe, quia ipſe baptizabat, non ſolùm ſpiritu, ſed etiam aqua?* Eadem docet epiſt. 108. ad Seleucianum. Hanc ipſam ſententiam expreſsè tradit Catechiſmus Romanus de Baptiſmo, §. *Sed duarum.* Catechiſmus Rom.

10. Secundò probatur ratione: quia cùm expreſsè legamus Ioan. 3. & 4. Chriſtum ante ſuam paſſionem per diſcipulos baptizaſſe, Ioan. 3. & 4
nulla eſt ratio negandi, illum Baptiſmum fuiſſe Baptiſmum Chriſti, ac proinde ante ipſius paſſionem inſtitutum: non enim probabile eſt, quod notauit Auguſtinus præcit. epi- Auguſt.
ſtola diſcipulos Chriſti baptizaſſe Baptiſmo Ioannis, alioqui, vt ſapienter in 3. cap. Ioannis annotat. 32. aduertit Toletus, nulla fuiſſet Toletus.
cauſa contentionis inter diſcipulos Ioannis & Iudæos, vt ibidem Euangeliſta indicat. Videntes enim diſcipuli Ioãnis diſcipulos Chriſti baptizantes, conqueſti ſunt apud Ioannem, quòd auſi ſint baptizare. Si autem baptizaſſent Baptiſmo Ioannis, nullam habuiſſent cauſam querelæ, quia tunc baptizaſſent nomine Ioannis, cuius Baptiſmo baptizaſſent: ac proinde queri non potuiſſent, quòd Apoſtoli baptizaſſent baptiſmo Chriſti.

11. Tertiò id non obſcurè colligitur ex textu ipſo Euangelij: nam diſcipuli Ioannis ira moti, quòd diſcipuli Chriſti baptizarent, hanc rem deferentes ad ſuum magiſtrum, non dicunt, quòd diſcipuli Chriſti baptizant, ſed quòd ipſe Chriſtus baptizet: *Rabbi,* inquiunt, *qui erat tecum trans Iordanem, cui tu teſtimonium perhibuiſti, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum:* cùm tamen Euangeliſta Ioannes cap. 4. expreſsè dicat, Chriſtum non Ioan. 4.
baptizaſſe, ſed eius diſcipulos. Ideo autem diſcipuli Ioannis dixerunt, quòd Chriſtus & non eius diſcipuli, baptizabat, quia licet diſcipuli Chriſti baptizarent, non tamen ba-

ptizabant virtute, & nomine proprio, ſed virtute & nomine Chriſti, adeoque dicebatur per eos ipſe Chriſtus baptizare. Quòd dici non potuiſſet, ſi illi nomine & Baptiſmo Ioannis baptizaſſent: quia tunc potiùs dicere debuiſſent, quòd ipſe Ioannes per Apoſtolos baptizaret: nam ille dicitur per alios baptizare, cuius nomine baptizatur.

12. Accedit congruentia, cur hoc ſacramentum inſtitui debuerit ante paſſionem: quia cùm ſit ianua ad reliqua ſacramenta, ſine quo, iuxta legem à Deo ſtatutam, nequeunt aliorum ſacramentorum effectus participari, congruum fuit, vt inſtitueretur ante ſacramentum Euchariſtiæ, & Ordinis, quę duo ſacramenta cùm inſtituta ſint in vltimâ cœnâ, vt conſtat ex Tridentino ſeſſ. 22. Can. 2. debuit ſacramentum Baptiſmi ante hæc ſacramenta, ac proinde ante paſſionem inſtitui. Neque eſt vlla ratio aſſerendi, Chriſtum cum Diſcipulis ſuis diſpenſaſſe, vt in illis ſacramentum Baptiſmi non ſupponeretur ad reliqua ſacramenta: præſertim cùm videamus, in reliquis ſacramentis hunc ordinem ſeruatum eſſe. Nam priùs fuerunt Apoſtoli ordinati Sacerdotes per illa verba: *Hoc facite in meam commemorationem*, vt Tridentinum cit. loco definit, quàm poteſtatem acceperint abſoluendi à peccatis, cùm hanc acceperint poſt reſurrectionem illis verbis Ioan. 20. *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta ſunt.* Vnde Auguſtinus præcit. Epiſt. ad Seleucianum, ex illis verbis, quæ Chriſtus Ioan. 13. Petro dixit: *Qui lotus eſt, non indiget, niſi vt pedes lauet, ſed eſt mundus totus*, colligit, Petrum ante lotionem pedum fuiſſe baptizatum.

Concilium Tridentin.

Tridentin.

Ioan. 20.

Auguſtin.

Ioan. 13.

13. Verùm adhuc ſupereſt controuerſia de tempore, quo ante ſuam paſſionem Chriſtus hoc ſacramentum inſtituerit. Magiſter, quem communiter ſequuntur Scholaſtici, docet, illud inſtituiſſe eo ipſo tempore, quo Chriſtus ipſe baptizatus fuit à Ioanne. *Quod valde probabile eſt:* & apertè docet citato loco Catechiſmus Romanus. Quin addunt aliqui, quod veroſimillimum eſt, ſtatim Ioannem fuiſſe à Chriſto, proprio Baptiſmo Chriſti baptizatum: idque colligunt ex illis verbis, quæ Ioannes Chriſto dixit Matth. 3. *Ego à te debeo baptizari.* Cui Chriſtus non negauit, ſe illum baptizaturum, ſed reſpondit: *Sine modo: ſic enim decet nos implere omnem iuſtitiam.* Quaſi diceret: exequere quod nunc dico: poſtea ego te ipſum baptizabo.

Catechiſmus Rom.

Matth. 3.

14. Ex dictis infertur primò, Chriſtum non fuiſſe à Ioanne baptizatum Baptiſmo Chriſti, qui nondum inſtitutus erat, ſed Baptiſmo ipſius Ioannis. Non enim decebat, Chriſtum baptizari Baptiſmo, quem ipſe inſtituturus erat pro peccatoribus: nam quamuis dignatus ſit circumcidi, & baptizari Baptiſmo Ioannis, eò quòd hæc erant ſacramenta antiquæ legis, quam Chriſtus non venit ſoluere, ſed adimplere, vt ipſemet teſtatus eſt Matth. 5. non tamen debuit baptizari Baptiſmo proprio, quem ipſe inſtituturus erat pro peccatoribus in lege Euangelica: quemadmodum nec decuit, ipſum confirmari, vel inungi.

Matth. 5.

15. Infertur ſecundò, magnum eſſe diſcrimen inter Ioannis, & Chriſti Baptiſmum. Nam baptiſmus Ioannis gratiam ex opere operato non conferebat, ſicut Baptiſmus Chriſti. Quod diſcrimen ipſemet Ioannes aſſignauit Mat. 3. cùm dixit: *Ego quidem baptizo vos in aqua: qui autem poſt me venturus eſt, baptizabit vos in Spiritu ſancto & igni.* Vnde meritò Tridentinum ſeſſ. 7. Can. 1. de Baptiſmo, Anathemate damnat, qui dixerit Baptiſmum Ioannis habuiſſe eandem vim cum Baptiſmo Chriſti. Cæterùm, An Baptiſmus Ioannis fuerit vniuocè ſacramentum cum ſacramentis nouæ legis, negant aliqui: ſed non video negationis cauſam, præſertim ſi admittamus, vti ſuprà cum communi ſententia Doctorum admiſimus, de ratione ſacramenti non eſſe, perfectam ſanctitatem cōferre, ſed eam tantùm ſignificare, & aliquam imperfectam & legalem ſaltem cauſare. Cùm igitur Ioannis Baptiſma fuerit ſymbolum Chriſti Baptiſmi, & ſignum gratiæ per illum dandæ, & aliquam ſaltem legalem ſanctitatem baptizatis contulerit, non eſt, cur negemus, illum fuiſſe verum, & vniuocè ſacramentum cum noſtris.

Diſcrimen inter baptiſmum Chriſti & Ioannis.

Matth. 3.

Concilium Tridentin.

Vide hac de re fuſius d. 1. n. 59.

16. Infertur tertiò, Chriſtum non ſolùm ſuis manibus baptizaſſe Ioannem, ſed etiam alios. Eſt enim veroſimile, Chriſtum ſuis manibus propriam matrem baptizaſſe, & ſaltem Petrum Apoſtolorum Principem: quin addit Henriq. lib. 2. de Baptiſmi ſacramento cap. 5. n. 3. baptizaſſe etiam Andream Petri Germanum, & filios Zebedæi.

Chriſtum ſuis manibus aliquos baptizaſſe.

Henriquez.

17. Ad argumentum oppoſitæ ſententiæ, citatos Patres aliqui explicare conantur, non de inſtitutione, ſed de obligatione, vt nimirum baptiſmus ante paſſionem non obligauerit, eſto ante paſſionem fuerit inſtitutus. Vix tamen ipſorum verba hanc explicationem admittunt. Veriùs igitur cum Vaſquez diſput. 140. cap. 2. dicendum, citatos Patres in ea fuiſſe ſententia, propter quorum authoritatem oppoſita opinio nulla eſt cenſuræ nota digna.

Vaſquez.

18. Ad rationem autem reſpondendum eſt, quòd Baptiſmus inſtitutus ſit in ſymbolum mortis & ſepulturæ Chriſti, nihil obſtat, quo minùs ante ipſius mortem inſtitui potuerit. Quemadmodum nihil obſtat, quo minùs ſacrificium Euchariſticum, quod inſtitutum eſt ad repræſentandum cruentum crucis, inſtitui potuerit ante ſacrificium crucis: cùm poſſit inſtitutio ſigni anticipari ad ſignificandam rem futuram, reſpectu cuius dicitur ſignum prognoſticum, poſtquam verò res ſignificata de futura tranſijt in præteritam, idem ſignum dicitur rememoratiuum.

19. Ad confirmationem, negandū eſt, neceſſarium

Digitized by Google

ceſſarium fuiſſe, vt Chriſtus mentionem faceret de poteſtate baptizandi, cùm ſuos Diſcipulos ad prædicandum miſit: Quia cùm nondum baptiſmus eſſet ſub præcepto, neceſſe non fuit, peculiarem mentionem illius facere, ſicut de illo facta eſt poſt Chriſti reſurrectionem Mat. vlt. quando ceſſante veteri lege, baptiſmus cœpit omnes obligare.

Matth. vlt.

SECTIO II.

In quo Baptiſmi eſſentia conſiſtat?

Metaphyſicè definitur baptiſmus.

20. DVplex aſſignari poteſt baptiſmi eſſentia; Vna Metaphyſica, Phyſica altera. Metaphyſicè definiri poteſt: *Signum ſenſibile collatiuum gratiæ regeneratiuæ in Chriſto.* Per priora verba, baptiſmus genericè conuenit cum reliquis ſacramentis nouæ legis, quæ omnia ſunt ſigna ſenſibilia collatiua gratiæ. Per vltimam verò particulam, tanquam per propriam differentiam diſcriminatur baptiſma à reliquis ſacramentis nouæ legis, quæ non regenerant, ſed vel genitos in Chriſto alunt & roborant, vel eos ſupernaturali vitâ deſtitutos reſuſcitant, & ad ſpiritualem vitam reuocant.

Concilium Tridentin.
Ioan. 3.
Toletus.

21. Eſt igitur gratia regeneratiua in Chriſto, quæ hominem transfert à ſtatu peccati, in quo naſcitur, ad ſtatum gratiæ, & adoptionem filiorum Dei, vt illam definit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 4. & colligitur ex illis verbis Chriſti Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto.* In quem locum notat Toletus annot. 8. in Græco non legi, *renatus*, ſed *genitus:* quia nimirum baptiſmus gignit hominem Deo, communicando illi primam gratiæ natiuitatem, per quam conſtituitur adoptiuus filius Dei & hæres æternæ vitæ. Baptiſmus igitur, non quidem per ipſam gratiam regeneratiuam, quæ eſt effectus, & poſterior baptiſmo, ſed per ordinem ad illam conſtituitur ſacramentum eſſentialiter diuerſum à reliquis, quæ vitæ ſpiritualis generationem non conferunt, ſed ſupponunt, vel amiſſam reſtituunt.

22. DICES. Etiam contritio conferre poteſt generationem vitæ ſupernaturalis: vt ſi non baptizatus, perueniens ad perfectum rationis vſum, eliciat actum contritionis, vel amoris Dei ſuper omnia, conſequitur gratiam iuſtificantem, quæ, quia transfert hominem à ſtatu peccati, in quo natus eſt, ad ſtatum adoptionis filiorum Dei, dicitur gratia regeneratiua in Chriſto.

Diſcrimen inter contritionem & baptiſmũ metaphyſicè conſideratũ.
Ioan. 3.

23. Reſp. multiplex eſſe diſcrimen inter baptiſmum, & contritionem. Primum eſt, quia baptiſmus eſt per ſe inſtitutus ad regenerandum hominem in Chriſto, iuxta præcitata verba; *Niſi quis renatus fuerit* &c. Ratio eſt, quia baptiſmus eſt per ſe inſtitutus ad delendum peccatum originale, ex cuius deletione homo primò transfertur ex ſtatu peccati in ſtatum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei. Contritio verò per ſe inſtituta eſt ad delenda peccata perſonalia, per accidens autem ad delendum originale, quando reperitur coniunctum cum perſonalibus. Secundum: Baptiſmus ſtatim reddit baptizatum capacem gloriæ, quia vnà cum peccato totam pœnam condonat, tam æternam, quàm temporalem. Contritio verò non ſtatim per ſe reddit contritum capacem gloriæ, ſed poſt expiatam pœnam temporalem, quæ adhuc condonata culpa manet luenda. Tertium: Baptiſmus inſignit hominem ſpeciali charactere, quo fit de familia Chriſti. Contritio nullum imprimit ſpeciale ſignum, quo contritus ſpecialiter fiat de familia Chriſti. Quartum: Baptiſmus reddit ſubiectum reliquorum ſacramentorum capax, quod non facit contritio. Quintum: Baptiſmus dicitur peculiari ratione regenerare hominem in Chriſto, quia communicat illi gratiam ex opere operato Chriſti, quam vt optimus parens ſuis filijs promeruit altiori ac nobiliori titulo, quàm illam nobis promeruiſſet primus parens Adamus, ſi in ea ſanctitate, in qua conditus fuit, perſeueraſſet.

Phyſicè definitur baptiſmus.

24. Phyſicè autem definiri poteſt: *Symbolum ſenſibile conſtans ex aqua naturali tanquam ex materia remota, & ablutione tanquam ex materia proxima, & forma expreſſiua tum actionis miniſtri in baptizandum, tum trium Diuinarum perſonarum in vnitate eſſentiæ collatiuum gratiæ regeneratiuæ.* Breuius autem ſic illum definit Catechiſmus Romanus de ſacramento Baptiſmi, §. *Quòd autem ad rei definitionem: Baptiſmus eſt Sacramentum regenerationis per aquam in verbo.*

Catechiſmus Rom.

25. Dicitur *Symbolum ſenſibile*, in quo genericè conuenit cum reliquis ſacramentis, quæ omnia etiam antiquæ legis ſunt ſymbola ſenſibilia, vtpote inſtituta pro hominibus, qui ex ſenſibilibus notitiam ducunt.

Concilium Florentin.
Tridentin.

26. Dicitur *ex aqua naturali*, vt definiunt Concilia, Florentinum in decreto de vnione Armenorum §. *Primum omnium*, & Tridentinum ſeſſ. 7. de Bapt. Can. 2. & conſtat ex perpetua Eccleſiæ traditione: colligiturque ex ipſis verbis Chriſti Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua:* Quòd autem intelligenda ſit de aqua verâ & naturali, euidenter demonſtrat tum locus ille Act. 8. *Et dum venerunt ad quandam aquam: ait Eunuchus* Reginæ Candacis Philippo: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari?* tum teſtimonium illud Pauli ad Epheſ. 5. *Mundans lauacro aquæ in verbo vitæ.*

Ioan. 3.
Act. 8.
Ad Eph. 5.

27. Nec obſtat, quòd Ioannes de Baptiſmo Chriſti Mat. & Lucæ 3. dixerit, illum futurum eſſe *in Spiritu ſancto & igni:* & Marci, & Ioan. 1. & Act. 1. *in Spiritu ſancto:* nam vel pro *igni* Ioannes intellexit cœleſtem gratiam, per quam ſignificare voluit, ſuum baptiſmum diſcriminari à baptiſmo Chriſti. Aut certè

Matth. 3.
Luc. 3.
Marc. 1.
Ioan. 1.
Act. 1.

indicare

Digitized by Google

indicare voluit ignem, quem Chriſtus in die Pētecoſtes miſſurus erat in Apoſtolos. Quòd autem Baptiſmus Chriſti dicatur ex Spiritu ſancto, non excluditur aqua naturalis, ſed ſolùm explicatur effectus, qui eſt, regenerare hominem per gratiā à Spiritu ſancto infuſam. Legatur Catechiſmus Roman. de ſacramēto Baptiſmi. Ex his deducitur, nullam aquā artificialem eſſe aptam materiam Baptiſmi.

Catechiſmus Rom.

28. Dicitur, *tanquam ex materia remota, & ablutione tanquam materia proxima:* nam baptiſmus non eſt aqua, ſed ablutio: vnde niſi aqua abluat ſubiectum, cui applicatur, non fit baptiſmus. Quanta autem, vel qualis debeat eſſe ablutio, vt ad ſacramentum ſufficiat, omnes conueniunt, eam quantitatem ſufficere, quâ moraliter homo dici poſſit ablutus. Hæc autem ſiue fiat aſperſione, ſiue immerſione, vnica, gemina, aut tripla, nil refert ad ſacramenti validitatem, modò per eam ſubiectum dicatur moraliter ablutum. Quin etiamſi baptizandus in aquam immergatur, modò cætera non deſint, erit verè baptizatus, etiamſi ſic immerſus moriatur: quidquid aliqui in oppoſitum opinentur.

Quanta ablutio ſufficiat.

29. Hinc infertur, non fore baptizatum, qui tantùm in veſtibus ablueretur, vel in ſolis partibus excrementitijs, vt in capillis, vnguibus, ſed neceſſum eſſe, vt aliqua pars, aut membrum hominis aqua tingatur. An autem quamlibet vel minimam partem hominis, exempli cauſa, digitum abluere, ſufficiat ad validitatem ſacramenti: affirmat Vaſquez diſput. 145. cap. vlt. Tum quia Innocentius IV. iubet, puerum in periculo mortis baptizandum eſſe in quacunque parte minima corporis: non poſſet autem, etiam in neceſſitate in quacunque minima parte corporis homo ablui, niſi quæcunque minima pars abluta ſufficiens eſſet ad baptiſmum conficiendum. Tum quia per quamlibet partem, etiam minimam ablutam, homo dicitur ſimpliciter ablutus.

Vaſquez. Innoc. IV.

30. Confirmatur: nam ſi probabile non eſſet, quamlibet minimam partem hominis abluere, ad ſacramentum Baptiſmi ſufficere, non potuiſſet Pontifex præcipere, vt in ea parte puer in periculo mortis baptizaretur; cùm neque in periculo mortis liceat ſacramentum miniſtrare, niſi quando ſaltem probabile eſt, illud validè confici poſſe. Vnde quia probabile non eſt, verum ſacramentum applicari poſſe puero in matris vtero exiſtenti, prohibet Paulus V. in ſuo Rituali, ne puero intra matris vterum exiſtenti, ne in mortis quidem periculo, ſacramentum Baptiſmi applicetur.

Paulus V.

31. Negant, & quidem *probabiliùs* alij, quamlibet minimam partem ablutam hominis ad ſacramentum Baptiſmi validè perficiendum ſufficere. Fundamentum eſt: quia ſicut non quæuis minima ablutio ſufficit ad denominandum hominem ſimpliciter ablutū; ita nec quæuis minima pars hominis abluta ſufficiet ad baptiſmi ſacramentum.

Non ſufficit minima partis ablutio.

32. Nec obſtat, quòd Pontifex in caſu neceſſitatis præcipiat, puerum eſſe in quauis minima parte corporis baptizandum: nam hoc tantùm probat, oppoſitam ſententiam non eſſe omninò improbabilem, quod nos vltrò fatemur, & cum omnibus aſſerimus, puerum in periculo mortis baptizandum eſſe in quauis corporis parte; ſi autem ſuperuixerit, iterum eſſe ſub conditione baptizandum, quod cæteri etiam concedunt. Monet autem in ſuo Rituali Paulus V. de ſacramento Baptiſmi ritè adminiſtrando §. *De baptizandis paruulis,* quod antè docuit S. Th. 3. p. quæſt. 68. art. 11. puerum in periculo in capite baptizatum, non eſſe iterum ſub conditione baptizandum: Contrà verò in quocunque alio membro baptizatum, iterum eſſe ſub hac conditione baptizandū: *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris* &c.

Paulus V. *S. Thomas.*

33. Dicitur, *ex forma expreſſiua actionis miniſtri:* nam debere actionem miniſtri in baptiſmo exprimi, apertè docet Florentinum loco prætitato, vbi definit, in baptiſmo exprimendum eſſe actum, qui per miniſtrum tanquam per inſtrumentum in baptizandum exercetur: *Si,* inquit, *exprimatur actus, qui per ipſum exercetur miniſtrum, cum Sancta Trinitatis inuocatione, perficitur ſacramentum.* Cuius rei cauſam ſuprà aſſignauerat: *Quoniam cùm,* inquit, *principalis cauſa, ex qua baptiſmus virtutem habet, ſit Sancta Trinitas, inſtrumentum autem ſit miniſter, qui tradit exterius ſacramentum, ſi exprimatur* &c. Idem docet Catechiſmus Romanus de ſacramento Baptiſmi §. *Sed duarum partium:* & colligitur ex illis verbis Chriſti: *Baptizantes eos:* quibus exprimitur actio baptizantis in baptizandum.

Concilium Florentin. *Catechiſmus Rom.*

34. Dices. Græci per illam formam, *Baptizetur ſeruus Chriſti* &c. validè baptizant, vt definit Florentinum loco prænotato: ſed per hanc formam non exprimitur actus baptizantis in baptizandum: igitur expreſſio actus baptizantis in baptizandum non ſpectat ad validitatem ſacramenti.

Florentin.

35. Reſp. negando minorem: nam optimè per imperium exprimitur actus miniſtri in baptizandum: nam qui imperat actum, maximè illum exercet, cùm non poſſit illum imperare, niſi in illum poteſtatem habeat. Cæterùm etiamſi Græci priuato errore putent, non eſſe miniſtri, ſed ſolius Dei actum in baptiſmo exprimendum, non tollitur, quo minùs applicando debitam materiam & formam per generalem intentionem faciendi, quod fecit Chriſtus, vel facit vera Eccleſia, verum conficiant ſacramentum: nam priuatus error ſacramenti validitati non obeſt, modò ad illud cætera concurrant. Maior difficultas eſt de alia forma indicatiua, qua nunc Græci vtuntur, vt conſtat ex eorum Rituali. Sed dicendum, etiam per huiuſmodi formam exprimi actum miniſtri exercitè, modo ſuprà declarato diſp. 2. ſect. 4.

36. Ex his deducitur, baptiſmum non in ſola ablutione paſſiua, ſed etiam in actiua conſiſtere, quatenus illa non ſolùm paſſiuè recipitur

Requiritur actiua, paſſiuaq; ablutio.

Digitized by Google

recipitur in ſubiecto, ſed etiam actiuè procedit à baptizante, patet: nam ſi vel paſſiua ablutio nõ actiuè applicetur à miniſtro, etiãſi recipiatur in ſubiecto, velut ſi baptizandus pluuia ablueretur, etiamſi miniſter illa verba proferret, *Ego te baptizo*, nõ fieret ſacramentum: vel contrà ſi miniſter actiuè applicaret ablutionem, ſi tamen baptizandus illam in ſe non reciperet, nullum fieret baptiſma. Igitur neutra per ſe ad baptiſmi validitatem ſufficit.

Neceſſaria trium perſonarum in vna eſſentia expreſſio.

37. Eſt etiam ad eſſentiam baptiſmi neceſſaria trium diuinarum perſonarum in vna eſſentia expreſſio, vt colligitur ex iiſdem Chriſti verbis: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Adiuncta traditione, & Eccleſiæ authoritate. Siquidem, vt rectè notauit Bellarminus lib. 1. de Baptiſmo cap. 3. Ex verbis Chriſti præcisè ſumptis non cogimur aſſerere, inuocationem diuinarum perſonarum in vna eſſentia eſſe in forma baptiſmi neceſſariò exprimendam, cùm poſſint verba Chriſti intelligi, vel de poteſtate à Deo accepta, in cuius virtute Apoſtoli baptizabant, vel de fide Sanctiſſimæ Trinitatis, quã docendi eſſent baptizandi, vt docet ibidem Bellarminus. Accedente autem traditione & authoritate Eccleſiæ, certum omninò eſt, hãc diuinarum perſonarum in vna eſſentia expreſſionem neceſſariam eſſe ad validitatem baptiſmi. Ita docent omnes Scholaſtici cum Magiſtro in 4. diſt. 3. nec non cum S. Thoma 3. p. q. 66. art. 5.

Bellarm.

Magiſter. S. Thomas. Et reliqui Scholaſtici.

Canones.

38. Et probatur primò: nam huius diuinarum perſonarum expreſſionis mentio fit in 49. Can. Apoſtolorum. Secundò, in Can. *Multi*, & Can. *in Synodo*, de conſecratione diſt. 4. expreſsè habetur, omnium diuinarum perſonarum expreſſionem neceſſariam eſſe ad baptiſmi validitatem: *Hoc quoque*, inquit citatus Canon ſecundus, *obſeruari in prædicta Synodo Sacerdotes voluerunt, vt qui vel vnam de Trinitate perſonarum in baptiſmo nõ nominaret, illud baptiſma eſſe verum non poſſet. Quod pro certo verum eſt: quia qui vnam ex Sancta Trinitate confeſſus non fuerit, perfectus Chriſtianus eſſe non poteſt.* Tertiò eandem veritatem definit Florentinum loco præcitato, quam etiam plurimi Patres apertè tradiderunt, qui legi poſſunt apud Bellarminum loco præcit.

Concilium Florentin.

Bellarm.

39. Quartò probatur tandem hæc veritas ratione. Etenim cùm hoc ſit primum ſacramentum, quo homo recipitur ad Chriſti fidem, congruum fuit, vt in ipſa ſacramenti collatione exprimeretur principale ac potiſſimum myſterium Chriſtianæ fidei, quod eſt myſterium Sanctiſſimæ Trinitatis, ad hoc vt in ipſo Religionis ingreſſu homo inſtrueretur de principali myſterio, quod poſtea eſſet in tota ſua vita profeſſurus.

Sub quibus nominibus debeant perſonæ diuinæ in forma baptiſmi exprimi.

40. Ex his colligitur, perſonas diuinas in forma baptiſmi exprimendas eſſe proprijs nominibus, quibus illæ ſolent communiter exprimi & concipi ab hominibus, nempe ſub nominibus Patris, Filij, & Spiritus ſancti, non autem ſub nominibus Genitoris, Geniti, & Spirati: nam ſub illis, non ſub his nominibus communiter ſolet Trinitatis myſterium hominibus explicari.

41. Vltimò dicitur *collatiuum gratiæ regeneratiuæ*. Quibus verbis exprimitur ordo huius ſacramenti ad proprium effectum & finem, propter quem eſt inſtitutum, qui eſt regenerare homines in Chriſto, faciendo illos ex filijs Diaboli filios Dei, & hæredes vitæ æternæ. Cæterùm non ipſa gratia regeneratiua, quę eſt effectus huius ſacramenti, ſed ordo ad illam eſt de eſſentia huius ſacramenti.

41. Hic agendum eſſet de neceſſitate baptiſmi, quæ duas continet controuerſias: vna eſt, quando hoc ſacramentum cœpit obligare: Altera, an ſit neceſſarium omnibus, non ſolùm neceſſitate præcepti, ſed etiam medij. Quia verò prior controuerſia facilis eſt, nam omnes ferè conueniunt, baptiſmum obligare cœpiſſe poſt Chriſti reſurrectionem, quando vetus lex ceſſauit, nouâ per Apoſtolos promulgatâ: quod etiam docuit Catechiſmus Rom. loco ſuprà notato. Poſterior definita manet ex præcedente diſputatione, in qua definiuimus, quæ ſint neceſſaria neceſſitate præcepti, quæ verò medij, ideò ab hac quæſtione ſuperſedendum putaui. Quæ autem ſimultas materiæ cum forma neceſſaria ſit, quæque mutatio ſufficiat ad hoc ſacramentum irritandum, conſtat ex diſput. 2.

Catechiſmus Rom.

SECTIO III.

Quiſnam ſit baptiſmi miniſter?

Miniſter huius ſacramenti ordinarius, & extraordinarius.

43. DVplex eſt baptiſmi miniſter; alter ordinarius & ex officio; alter extraordinarius, & in caſu neceſſitatis. Etſi non defuerint, qui putarunt, non quemcunque hominem in caſu neceſſitatis poſſe hoc ſacramentum miniſtrare, ſed aut ſolos Eccleſiæ miniſtros, vt putauit Caluinus lib. 4. Inſtitutionum, cap. 15. à nu. 20. citans pro ſe Auguſtinum; aut ſaltem baptizatos, vt docuiſſe videntur Concilium Eliberitanum celebratum in Hiſpania anno 305. ſub Marcello I. cap. 38. vbi: *non niſi lauacrum regenerationis habens poteſt*, inquit, *in neceſſitate infirmitatis baptizare*; & Gregorius XI. vt refertur Can. *Quos*, de conſecrat. diſt. 4. qui iubet, à Paganis baptizatos eſſe rebaptizandos. De qua etiã quæſtione dubitauit Auguſtinus, eamque indeciſam reliquit lib. 2. contra Epiſt. Parmeniani cap. 13. Verùm hoc tempore nulli Catholico ampliùs dubitare licet, cùm expreſsè definitum ſit à Concilio Florentino in decreto de vnione Armenorum §. *Primum omniũ*: vbi, *in cauſa*, inquit, *neceſſitatis non ſolùm Sacerdos, vel Diaconus, ſed etiam laicus, vel mulier, imò etiam paganus & hæreticus baptizare poteſt, dummodo formam ſeruet Eccleſia, & facere intendat, quod facit Eccleſia.*

Caluinus.

Concilium Eliberitan.

Gregor. XI.

Auguſtin.

Concilium Florentin.

44. Ex quo infertur primò, baptizatos ab hæreticis non eſſe rebaptizandos, quod ex decreto Concil. Tridentini ſeſſ. 7. can. 4 & 11.

Concilium Tridentin.

Digitized by Google

& 11. conſtanter ſeruat Eccleſia. Oppoſitum huic veritati docuit Cyprianus cum 71. Epiſcopis Africanis in Concil. Carthaginenſi II. congregatis: quod Concilium quoad hoc reprobatũ fuit à Stephano Papa per propriam epiſtolam, quâ idem Cyprianus impugnauit, vt habetur tomo 1. Conciliorũ p. 1. pag. 147.

Cyprianus. Concilium Carthag. Stephanus Papa.

45. Infertur ſecundò, poſſe in caſu neceſſitatis filium baptizari à proprio patre, vel matre. Neque propter hoc amittunt ius petendi debitũ coniugale, vt declarauit Ioannes VIII. & refertur Can. *ad limina* 30. q. 1. & expreſſit in ſuo Rituali Paulus V. de miniſtro Baptiſmi, eodem modo poſſunt parentes in caſu neceſſitatis circa proprios filios exercere munus patrini, non contracta cognatione ſpirituali. Difficultas eſt, An ſi extra caſum neceſſitatis id faciant, ſpiritualem cognationem contrahant. Affirmant multi apud Suarez in cõment. vlti. art. q. 67. negat verò, & probabiliùs ipſe P. Suarez ibid. & alij apud ipſum.

Ioannes VIII. Paulus V. Suarez.

46. Quare ad Concilium Eliberitanum reſpondendum eſt, illud tantùm docere, in caſu neceſſitatis poſſe baptizare, qui baptizatus eſt, non autem negare, non baptizatum baptizare non poſſe. Gregorius autem ideo iubet, à Paganis baptizatos iterum eſſe baptizandos, quia ſupponitur ab illis, vtpote myſteriorum noſtræ Fidei ignaris, non fuiſſe adhibita omnia ad hoc ſacramentũ neceſſaria.

Explicatur Concilium Eliberitan. & Gregorius XI.

47. Ratio autem, cur quicunque homo ad hoc ſacramentum miniſtrandùm ſufficiat, ea eſt: quia illud non ſolùm, vt reliqua etiam ſacramenta, nullam requirit in miniſtro probitatem, ſed neque eſt actus iudicij, quod antecedentem iuriſdictionem in miniſtrãte ſupponat: neque fundatur in aliquo ciuili contractu, cuius validitas pendeat ab Eccleſia. Ex alia verò parte, cùm ſit ſacramentum neceſſitatis, debuit poſſe in caſu neceſſitatis à quouis miniſtrari.

48. Eſt autem in baptizando debitus ordo ſeruandus, vt etiam in caſu neceſſitatis minùs dignus cedat digniori, vt non baptizatus baptizato, fœmina viro, niſi pudoris cauſa deceat fœminam potiùs, quàm virum baptizare infantem nondum editum, non clericus clerico, reliqui clerici Sacerdoti. Difficultas tamen eſt, an hunc ordinem inuertere, ſit mortale. Communiter affirmant Doctores, quando hic ordo non ſeruatur erga Sacerdotem, cui ex officio incumbit hoc ſacramentum miniſtrare; quemadmodum & erga Diaconum, cui ex commiſſione Sacerdotis, hoc ipſum competit, licet negent in reliquis: tametſi nonnulli putant, præferre infidelem fideli in baptizando, eſſe etiam peccatum mortale, quia fit iniuria ſacramento. Cæterùm notandum, in hoc ordine inuertendo facilè interuenire poſſe cauſam excuſationis.

An diaconus excommunicatus præferendus ſit non Sacerdoti non excõmunicato. Henriquez. Nauarrus. Coninck.

49. Maior verò difficultas eſt de Sacerdote, vel Diacono excommunicato, an præferendus ſit non Sacerdoti, aut laico non excõmunicato. Affirmat Henriquez lib. 2. de Baptiſmo c. 28. Negat Nauarrus in ſumma c. 22. n. 7. Mihi verò cum Coninck q. 67. a. 5. dub. 2. diſtinguendũm eſt, de Sacerdote, vel Diacono excommunicato ab Eccleſia tolerato, & tunc præferendus eſt laico, vel non clerico: ſecus ſi non ſit ab Eccleſia toleratus, cuiuſmodi ſunt publici hæretici, nominatim excõmunicati, & notorij clericorum percuſſores.

50. Notandum autem eſt, etſi in caſu neceſſitatis vnicuique licitum ſit, alterum baptizare, haud tamen vnicuique licitum eſt, ſed ſoli Sacerdoti, ſolemniter baptizare. Vnde quicunque clericus Sacerdote inferior, ſine commiſſione Sacerdotis, qui tãtùm Diacono hoc munus ſolemniter baptizandi cõmittere poteſt, ſolemniter baptizauerit, non ſolùm grauiter peccat, ſed etiam irregularitatem incurrit, quia exercet actum ordinis, ad quem non eſt promotus, cuiuſmodi eſt ſolemnis actus baptizandi.

51. Dices: ergo etiam irregularitatem incurrit, ſi abſque neceſſitate non ſolemniter baptizat: nam etiam tunc exercet actum ordinis, ad quem non eſt promotus. Reſp. negando conſequentiam: quoniam ad contrahendam irregularitatem requiritur, vt actus ille ordinis, ad quem clericus non eſt promotus, ſolemniter ab eo exerceatur, vt communiter docent Doctores in caput *Si quis*, de clerico non ordinato miniſtrante, in quo ſpecialis mentio fit de baptizante.

C. Si quis.

52. Quòd autem ſoli Diacono poſſit hoc munus ſolemniter baptizandi à Sacerdote committi, probatur: tum quia id docet Catechiſmus Rom. de ſacramẽto Baptiſmi §. *Iam verò à quibus miniſtris.* Tum quia ſoli Diacono, quando ordinatur, ab Epiſcopo, dicitur, quòd debeat baptizare. Tum quia Diaconus eſt proximus miniſter Sacerdotis. Vnde in neceſſitate poteſt Sacerdos illum ſubſtituere in ijs omnibus, quæ non ſunt propria muneris Sacerdotalis.

Soli Diacono poſſe cõmitti ſolemniter baptizandi munus. Catechiſmus Rom.

53. At, inquies, non tantùm Diaconus, ſed quiuis alius inferior clericus, imò & laicus poteſt ex commiſſione Pontificis ſolemniter baptizare: ergo hoc non eſt proprium Diaconi. Antecedens probatur: quia cùm munus ſolemniter baptizandi nõ ſit de iure diuino, ſed Eccleſiaſtico, poterit Pontifex, qui ſuprà totũ ius Eccleſiaſticũ poteſtatem habet, illud cuicunque committere. Reſp. conceſſo antecedente, negatur conſequentia. Etenim proprium Diaconi eſt, vt poſſit ex commiſſione ſolius Sacerdotis ſolemniter baptizare, quod non poſſunt reliqui Diacono inferiores, niſi ex commiſſione ſummi Pontificis. Hactenus de miniſtro extraordinario, & ſufficienti.

54. Miniſter verò ordinarius & ex officio duo requirit, & certum gradum Ordinis, & iuriſdictionem aliquam: cùm enim licita huius ſacramenti adminiſtratio duo requirat, & dignitatem perſonæ adminiſtrantis in certo gradu Hierarchico in Eccleſia conſtitutæ, & iuriſdictionem aliquam, vel in baptizandum, vel in Chriſtianam rempublicam, ad quam admitti debet baptizandus, duo neceſſariò requirit Ordinarius miniſter huius ſacramenti, & certum Ordinem, & iuriſdi-

Miniſter ordinarius Presbyter.

& iuriſdictionem aliquam, ſine quorum alterutro validum quidem fit baptiſma, non tamen licitum. Ordo autem ad dignam huius ſacramenti adminiſtrationem, eſt presbyteratus: ita Concilium Florentinum in decreto de vnione Arm. §. *Primum omnium: Miniſter*, inquit, *huius ſacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare*, Quod multò antea docuerat Clemens Romanus lib. 3. Apoſtolicarum conſtitut. cap. 11. vbi, *Neque reliquis clericis*, inquit, *poteſtatem baptizandi facimus, vt lectoribus, cantoribus, ianitoribus, aut miniſtris, niſi tantùm Epiſcopis & Presbyteris, miniſtrantibus Diaconis.*

Concilium Florentin.

Clemens Romanus.

55. Quod autem præter Ordinem Sacerdotalem, iuriſdictio etiam aliqua ad licitam & dignam huius ſacramenti adminiſtrationem requiratur, vel ex eo conſtat: quòd baptizare, eſt baptizatum admittere in Eccleſiam Dei: ergo ad eos ex officio ſpectat baptizare, qui authoritatem habent admittendi in Eccleſiam Dei: hi autem ſunt Epiſcopi in ſuis Diœceſibus, & Parochi in ſuis Parœcijs: his enim, cùm ſint principes Eccleſiæ, incumbit cura per baptiſmum aggregandi homines in Eccleſiam Dei.

56. Confirmatur: nam vel baptizandi ſunt filij Chriſtianorum, vel Gentilium: ſi Chriſtianorum, ad eos ſpectabit iure illos baptizare, ſub quorum iuriſdictione, & poteſtate erant baptizandorum parentes: ſi Gentilium, ad eos pertinebit, ſub quorum Diœceſi baptizandi velint baptizari: ac proinde ſemper ad Epiſcopos, vel Parochos ius baptizandi pertinebit. Nec refert, quòd Gentilis baptizandus ſub nullius ſpirituali iuriſdictione, antequam baptizetur, ſit; nam hoc ipſo, quòd petit baptiſmum, fit ſubditus illius Diœceſis, in quam per baptiſmum admitti petit; proinde hoc ipſo tenetur legibus illius Diœceſis: vnde non poteſt à ſimplici Sacerdote illius Diœceſis, iuriſdictionem non habente, baptiſmum petere.

SECTIO IV.

An poſſint plures eundem hominem baptizare?

57. DVpliciter poſſunt plures eundem baptizare: vno modo vt cauſæ totales, ſinguli integram materiam & formam applicantes: Alio, vt cauſæ tantùm partiales, vt vnus tantùm materiam, alius ſolùm formam applicaret. Velut in caſu, quo vnus eſſet mutus, qui formam proferre non poſſet, & alius mancus, qui abluere non poſſet, an tunc validum eſſet baptiſma ex ablutione vnius, & prolatione formæ alterius.

Si vnus formam proferat, & alter materiam applicet, Baptiſmus nullus.

58. Communis Scholaſticorum ſententia in 4. diſt. 3. Quarta, quinta, & ſexta, & S. Thomæ 3. p. q. 67. art. 6. ad 3. negat, poſſe talem baptiſmum eſſe validum. Ratio: quoniam, vt validè baptiſmus conferatur, debent ipſa verba formæ verificari: non verificantur autem verba formæ, ſi à non abluente proferrentur: igitur non poſſet in eo caſu baptiſmus validè conferri. Maior patet: quoniam verba ſacramentalia cauſant vt vera, vt conſtabit ex infrà diſputandis de ſacramento Euchariſtiæ. Minor probatur: nam verbum *Baptizo* ſignificat externam ablutionem corporis, per quam denotatur interna ablutio animi: igitur tale verbum non verificatur prolatum ab eo, qui non abluit.

S. Thomas.

59. Reſpondent Marſilius in 4. q. 4. a. 4. dub. 11. Rubio q. 1. in fine, & Caietanus loco prænotato, §. *In reſponſione ad tertium*, qui oppoſitum docent, in eo caſu hominem non eſſe baptizandū forma Eccleſiæ Latinæ, *Ego te Baptizo*, ſed vel Eccleſiæ Græcæ, *baptizetur ſeruus Chriſti*, vel in plurali, *nos te baptizamus*. Sed contra primum; nam forma Græcorum eatenus legitima eſt, quatenus conformatur formę Latinæ. Vnde etiam in forma græcorum ſaltem exercitè ſignificatur actio ablutiua vt procedens ab ipſo proferente: nam hoc, vt ſect. 2. ex Florentino oſtēdimus, requiritur in omni legitimo baptiſmo. Contra ſecundum: nam vt verba illa, *nos te baptizamus*, verificari poſſint, debent proferri ab ipſo abluente. Etenim cùm hæc verba non ſignificent, niſi externam corporis ablutionem, cumque externa corporis ablutio nullo pacto procedat à proferente verba, nullo pacto poterunt à non abluente prolata verificari.

Marſilius. Rubio. Caietanus.

Sed contrà.

Florentin.

60. At inſtant ijdem authores. Sint duo iudices, quorum neuter ſine altero poſſit legitimam ſententiam ferre: adhuc verum diceret, ſi quis illorum pronunciaret, *nos ſententiam ferimus*. Item ſint duo eandem nauim trahentes, vel eundem librum ſcribētes, alteruter verum diceret, ſi pronunciaret, *nos nauem traximus, hunc librum ſcripſimus:* ergo etiam verum diceret, qui ſimul cum altero eundem baptizans, vno tantùm abluente, altero formam proferente, pronunciaret, *nos hunc baptizamus*.

61. Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt: quoniam in ſententia ipſa à duobus iudicibus lata eſt aliquid, quod actiuè procedit à proferente ſententiam: quemadmodum & in tractione nauis, aut ſcriptione libri, eſt aliquid, quod actiuè procedit à proferente verba: & per conſequens poſſunt verba ab vno tantùm prolata verificari. At verò nihil eſt in externa ablutione, quod actiuè procedat à proferente verba, *nos te baptizamus:* ergo reſpectu ipſius proferentis nullo pacto verba verificari poſſunt. Minor conſtat: nam externa ablutio tota procedit ab altero, qui formam non profert: igitur nihil in ea eſt, quod actiuè procedat à proferente verba. Sententia verò à duobus iudicibus lata includit imperium vtriuſque iudicis; tractio nauis, & ſcriptio libri, impulſum, & inſcriptionem vtriuſque trahentis, ſcribentiſque: proinde ratione illius, quòd in ipſo effectu à proferente verba ponitur, poſſunt

Digitized by Google

poſſunt verba ab vno tantùm prolata verificari.

62. Dices etiam in baptiſmo eſt aliquid, quod procedit ab ipſo, qui tantùm formam profert. Antecedens probatur: nam baptiſmus eſt ſacramentum: ſacramentum autem præter ablutionem, includit etiam formæ prolationem. Reſp. cum diſtinctione antecedentis: in baptiſmo adæquatè ſumpto eſt aliquid, quod procedit à proferente formam, concedo; inadæquatè ſumpto pro ſola ablutione, nego: & quia ſola externa ablutio ſignificatur per verbum *Baptizo* vel *Baptizamus*, ideo nihil eſt in baptiſmo, prout ſignificatur verbo ipſo *Baptizo*, vel *Baptizamus*, quod ſit à ſolo proferente verba. Ad probationem autem antecedentis, concedo baptiſmum adæquatè ſumptum conſtantem ex ablutione & prolatione, eſſe ſacramentum: nego autem, illum eſſe ſacramentum inadæquate tantùm ſumptum pro ſola externa ablutione corporis, quo pacto ſignificatur à verbo ipſo *Baptizo*.

63. Vrgebis. Qui profert verba ſacramentalia, ponit formam ipſam ſacramenti; ergo ponit aliquid ab ipſo procedens. Reſp. diſtinguendo conſequens: ponit aliquid circa ſignificatum verborum, nego; quod ponere deberet, vt verba verificari poſſent reſpectu proferentis: ponit verba ipſa vt ſigna ad placitum rei ſignificatæ, & tantùm materialiter, non ponendo formale ſignificatum ipſorum, vt à verbis ipſis, *ego te Baptizo*, importatur, concedo. Hoc autem non ſufficit, vt verba verificari poſſint reſpectu proferentis. Sicut non verificarentur verba reſpectu illius, qui nauim non trahens, diceret, *nos nauim trahimus*: quia verba verificari debent, pro vt ſignificant: quia igitur hæc verba: *Ego te baptizo*, vel *Nos te baptizamus*, ſignificant externam ablutionem, vt actiuè procedentem ab ipſo, qui verba profert, non poterunt verificari, niſi qui ea profert, ſimul eorum ſignificatum ponat.

In quo caſu poſſet baptiſmus à duobus ſimul cõferri.

64. Cæterùm, dato quòd non adeſſent, qui baptizarent, niſi mutus, qui verba, proferre, & mancus, qui abluere non poſſet, & vrgeret neceſſitas, puto baptiſmum fore dandum, per ablutionem vnius, & prolationem alterius: cùm in caſu neceſſitatis meliùs ſit, conferre baptiſmum dubium quàm nullum, quod etiam docuit Suarez diſp. 23. ſect. 3. §. *Ad vltimam verò confirmationem.*

Suarez.

65. Dices: ergo pari ratione applicari poſſet remedium legis naturæ infanti exiſtenti in vtero matris, cùm melius ſit dubium remediũ adhibere, quàm nullũ. Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt: quia hoc eſt omninò improbabile, & ab Eccleſia, vt ſect. ſequenti oſtendam, damnatum: illud verò neque eſt omninò improbabile, neque ab Eccleſia damnatum. Nunquam autem, ne in extrema quidem neceſſitate licitum eſt, vti ad ſacramentum conficiendum medio omninò improbabili, & ab Eccleſia damnato: contrà verò ſemper licitum eſt, vti medio non improbabili, & ab Eccleſia permiſſo, quando probabilius, & certius habere non poſſumus. Sicut in nullo caſu extremæ neceſſitatis dare poſſumus ablutionem ſacramentalem per litteras pœnitenti abſenti: poſſumus autem eam dare per ſigna tantùm doloris: quia primum eſt omninò improbabile, & ab Eccleſia damnatum, vt ſequenti tomo videbimus: hoc verò non eſt omnino improbabile, & ab Eccleſia permiſſum.

65. Quoad poſteriorem propoſitæ controuerſiæ partem, an ſcilicet plures vt cauſæ totales poſſint eundem hominem baptizare, ſingulis ſimul abluentibus & proferentibus, diſtinguendus eſt multiplex modus, quo plures poſſint ad eundem baptizandum concurrere.

Quomodo poſſent plures, vt cauſa totales, ſimul baptizare.

66. Primus eſt, ſi omnes accedant cum abſoluta voluntate baptizandi: & tunc ſi omnes ſimul abſoluant in eodem inſtanti, omnes baptizant. In quo caſu non multiplex, ſed vnum confertur baptiſma: nam omnes illæ ablutiones & prolationes ordinantur ad vnum effectum in anima baptizandi cauſandum, in ordine ad quem omnes illæ ablutiones & prolationes accipiunt numericam vnitatem: non ſecus ac multę particulæ conſecratæ ab eodem ſumptæ, non ſunt plura, ſed vnum ſacramentum per ordinem ad vnam refectionem ſpiritualem, ad quam, mediante vna comeſtione, illæ ordinantur. Si verò vnus alios in baptizando pręueniret, tunc qui primus materiam & formam abſolueret, ſacramentum conferret, nihil alijs efficientibus.

67. Secundus modus eſt, ſi vterque intenderet baptizare ſub hac conditione, niſi alter baptizauerit. Tunc ſolus qui primus abſolueret, baptizaret: Si verò ſimul in eodem inſtanti abſoluerent, nullus baptizaret: cùm in eo caſu non eſſet maior ratio, cur potiùs vnus, quàm alter baptizaret: nec poteſt vterque baptizare, cùm vterque in eo caſu habeat intentionem, non baptizandi, ſi alter baptizaret: Conſequenter non poſſet in eo caſu, in quo vterque ſimul materiam & formam abſolueret, verificari intentio baptizantis.

68. Tertius modus eſt, ſi vterque intenderet baptizare ſub hac conditione, ſi alter baptizauerit. In quo caſu neuter baptizaret: tum quia talis conditio eſt contra naturam baptiſmi, qui nequit conferri baptizato. Vnde velle baptizare Petrum, ſi alter eundem Petrum baptizauerit, eſt, velle Petrum iam baptizatum rebaptizare, quod eſt contra naturam baptiſmi, qui iterari non poteſt. Tum quia in tali caſu intentio vnius deſtrueret intentionem alterius; nam intentio vnius eſſet baptizare, ſi alter priùs baptizaſſet, vnde ſupponeret alterum iam baptizaſſe. Similiter intentio alterius ſupponeret alterum priùs baptizaſſe: & conſequenter vterque ſupponeret, alterum priùs baptizaſſe, quod implicat, cùm nequeat vterque, ſed alteruter tantùm priùs baptizaſſe: & conſequenter cùm talis mutua intentio ſimul verificari non poſſit,

neuter in eo caſu baptiſma cōferret, cùm hoc ad ſui validitatem pendeat ab intentione baptizantis, quæ quando implicat verificari, ſimul implicabit baptiſmus ab ipſius verificatione dependens.

69. Petes: An ſaltem in eo euentu ſequeretur baptiſmus, ſi vterque ſimul in eodem inſtanti materiam & formam applicaret. Reſp. ſi intentio vtriuſque baptizantis eſſet, baptizare, ſi alter priùs baptizaſſet, tunc nego, vllum futurum baptiſma: quia in eo caſu neuter altero priùs baptizaret. Si autem intentio eſſet, baptizare, ſi alter ſimul cum ipſo baptizaret, tunc aio, vtrumque ſimul baptizaturum: quia tunc vtriuſque intentio verificaretur, hoc ipſo, quod vterque materiam & formam in eodem inſtanti applicaret.

SECTIO V.

Quodnam ſubiectum ſit capax baptiſmi, eiusque effectus?

70. Certa ſententia eſt, ſolos, & omnes homines ſtatim atque ex vtero matris excluduntur vſque ad inſtans mortis excluſiuè, non modò qui ſeminali via ex Adamo propagantur, ſed etiam qui miraculosè à Deo crearentur, capaces eſſe baptiſmi, eiuſque effectus. Aſſertio quoad omnes partes, præter vltimam, cenſetur fidei dogma, vt ex ſingularum partium probationibus conſtabit.

Soli homines baptiſmi capaces: Matth. vlt. 71. Primò igitur, quòd ſoli homines ſint baptiſmi capaces, patet: quoniam ad ſolos homines baptizandos miſſi ſunt Apoſtoli Mat. vlt. *Euntes, docete omnes gentes, baptizantes eos.* Ratio, quia ſoli homines ſunt capaces ſacramentorum. Ex quo excluduntur Angeli, & reliquæ creaturæ homine inferiores.

Et omnes ſaltem adulti: Marci vlt. 72. Secundò, quòd omnes homines, ſaltem adulti, ſint capaces baptiſmi, conſtat ex citatis verbis Chriſti: *Docete omnes gentes, baptizantes eos:* & Marci vlt. *Prædicate Euangelium omni creaturæ: qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit:* quibus verbis nullus excipitur: nam eoſdem docet eſſe baptizandos, quos præcipit eſſe docendos: atqui omnes præcipit eſſe docendos: ergo & omnes eſſe baptizandos. Ratio, quia baptiſmus eſt principaliter inſtitutus in remedium peccati originalis, quod ſicut omnes ſeminali via ex Adamo propagati contrahunt, ita omnes baptiſmi capaces ſunt.

Non antequam ex vtero matris prodeant. Gerſon. Caietanus. 73. Tertiò, quòd non antè, quàm ex vtero matris excludantur, ſint baptiſmi capaces, eſt certa omnium Scholaſticorum ſententia, duobus exceptis, Gerſone apud Alphonſum de Caſtro verbo *baptiſmus*, hæreſi 9. & Caietano 3. p. q. 68. art. 2. & 11. qui auſi ſunt docere, poſſe paruulos adhuc in vtero matris latentes ſaluari in voto parentum, cum aliquo exteriori ſigno, & inuocatione Trinitatis, vt Caietanus ait. Quorum ſententiam Alphonſus de Caſtro, & Vega lib. 5. in Trident. cap. vlt. & alij hæreticam appellant: cùm ſit contra Eccleſiæ traditionem, Conciliorum definitionem, & verba Chriſti. Contra Eccleſiæ traditionem: nam conſtat, nunquam Eccleſiam inter ſua membra numeraſſe infantes, qui vel ex baptiſmo aquæ, vel ex baptiſmo ſanguinis renati non eſſent. Contra Conciliorum definitionem. Nam tam in Concilio Florentino, quàm Tridentino oppoſita ſententia definitur. Sic enim Florentinum in decreto de vnione Armenorum, §. *Primum omnium* ſcribit: *Et cùm per primum hominem mors introierit in vniuerſos, niſi ex aqua & Spiritu S. renaſcimur, non poſſumus, vt, inquit veritas, in regnum cælorum introire:* & in definitione de libris Canonicis: *Circa pueros verò*, inquit, *propter periculum mortis, quod poteſt ſæpe contingere, cùm ipſis non poſſit alio remedio ſubueniri, niſi per ſacramentum baptiſmi, per quod eripiuntur à Diaboli dominatu, & in Dei filios adoptantur, admonet, non eſſe per 40. aut 80. dies, ſeu aliud tempus iuxta quorundam obſeruantiam ſacrum baptiſma differendum.* Tridentinum verò ſeſſ. 6. cap. 4. deſcribens iuſtificationem impij, ait eſſe, tranſlationem à ſtatu, in quo homo naſcitur filius iræ, in ſtatum gratiæ & adoptionis filiorum Dei: *quæ quidem tranſlatio poſt Euangelium promulgatum ſine lauacro*, inquit, *regenerationis, aut eius voto fieri non poteſt.* Atqui paruuli in vtero matris latentes non ſunt capaces voti baptiſmatis, cùm hoc fundetur in proprio actu iuſtificandi; neque baptiſmi, cùm non poſſint aquâ tingi: ergo dum in vtero matris exiſtunt, nullum habent ſalutis remedium. *Concilium Florentin. Tridentin.*

74. Tandem oppoſita ſententia eſt contra illa verba Chriſti Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua* &c. quæ iuxta Patrum explicationem, neceſſitatem important, quæ in paruulis, vt probatum eſt, non poteſt per votum ſuppleri. Vnde meritò Pius V. vtrumque Caietani commentarium iuſſit ex ſumma S. Thomæ in Romana impreſſione expungi: & Paulus V. in ſuo Rituali §. *De baptizãdis paruulis*, iubet neminem in vtero matris clauſum eſſe baptizandum. Cæterùm etſi Vaſquez diſp. 151. cap. 2. Caietani opinionem hæreticam eſſe non cenſeat, erroris tamen illam inſimulat, cùm facilè illa Patrum ac Scripturæ teſtimonijs erroris argui poſſit. *Ioan. 3. Pius V. Paulus V. Vaſquez. Cenſura opinionis Caiet.*

75. Dices. Poteſt paruulus intra matris vterum exiſtens eſſe capax baptiſmi ſanguinis, vt infrà probabo; ergo etiam baptiſmi fluminis. Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſcriminis, quia poteſt per mortem matris proles in ſeipſa mori, ac proinde verè & propriè ſanguinis baptiſmum, qui in morte propter Chriſtum conſummatur, participare: nequit autem per ablutionem matris in ſeipſa ablui, proinde nequit baptiſmum, qui in huiuſmodi ablutione conſiſtit, in ſeipſa participare.

76. Quartò, quòd ſtatim è matris vtero excluſus homo ſit baptiſmi capax, eſt certum fidei dogma. Quod ſatis nobis conſtat, tum ex perpetua Eccleſiæ traditione, tum ex definitione Conciliorum. Mileuitanum II. *Concilium Mileuit.*

Alphonſus de Caſtro. Vega.

Can. 2. *Placuit*, inquit, *vt quicunque paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat* &c. *Anathema ſit*. *Florentin. Caſtro. Vega.* Florentinum in poſteriori loco à Caſtro, & Vega citatum, nam apud ipſum Concilium reperire non potui, addit hæc verba: *ſed quàm primùm fieri poteſt, debet*, nempe baptiſmus, *conferri: ita tamen, quòd mortis imminente periculo, mox ſine vlla dilatione baptizentur etiam per laicos*. Idem docet *Concilium Tridentin.* Tridentinum ſeſſ. 5. Can. 4. & apertè colligitur ex ſeſſ. 7. Can. 12. 13. & 14. in quorum primo anathema imprecatur ijs, qui contendunt neminem eſſe baptizandum, niſi in ea ætate, in qua baptizatus eſt Chriſtus. In reliquis verò ſupponit, omnes paruulos ex matris vtero excluſos capaces eſſe baptiſmi, & ſolùm contra Anabaptiſtas definit, eos non indigere fide, vt validè baptizari poſſint: nec eſſe interrogandos, cùm adoleuerint, an ratum habeant, quòd eorum patrini pro ipſis ſpoponderunt. *Innoc. III.* Idem expreſsè docuit Innocentius III. cap. *Maiores*, de baptiſmo & eius effectu, vbi definit pontifex, omnibus paruulis proprium remedium, quod nullum ſexum, vel ætatem excludat, fuiſſe à Deo præparatum. Idem præcipit in ſuo Rituali *Pauli V.* Paulus V. §. *De baptizandis paruulis*, vbi ait, imminente periculo mortis, baptizandum eſſe infantem in quocunque membro extra vterum matris emiſſo.

77. Ratio verò eſt: quia homo ſtatim atque ex vtero matris excluditur, eſt capax ſalutis: ergo habere debet aliquod medium illam conſequendi: hoc autem aliud eſſe non poteſt, quàm baptiſmus. Antecedens patet: nam ſtatim atque homo ex vtero matris excluditur, fit perſona diſtincta à matre, atque adeo propriæ ſalutis capax. Prior verò conſequentia probatur: nam etiam tales infantes admittit Deus in regnum cœlorum, iuxta il- *Matth. 19. Marc. 10. Luc. 18.* lud Chriſti Mat. 19. Marci 10. Lucæ 18. *Sinite paruulos venire ad me, talium eſt enim regnum cœlorum*. Quòd autem Chriſtus ibi loquatur de infantibus, conſtat ex cit. loco Lucæ, vbi dicitur, quòd *afferebant ad illum infantes, vt eos tangeret*.

78. Confirmatur primò: nam in lege veteri ſtatim atque infans ex vtero matris excludebatur, erat ſacramenti capax ab originali emundantis: ergo multò magis in lege noua, in qua propter paſſionem Chriſti exhibitam, gratia eſt vberior & vniuerſalior. Antecedens probatur: nam qui ob periculum mortis non poterat expectare vſque ad octauum diem, vt iuxta præceptum Domini circumcideretur, applicabatur illi ſacramentum legis naturæ.

79. Confirmatur ſecundò: quia non eſt maior ratio, cur pueri ſint capaces baptiſmi, antequam perueniant ad vſum rationis, & non ſtatim atque ex matris vtero egrediuntur, cùm non maiorem habilitatem acquirat puer ad baptiſmum recipiendum ante rationis vſum, quàm habeat ſtatim è matris vtero editus. Cæterùm quod dictum eſt de infantibus intelligendum eſt de perpetuò amentibus, cùm ſit eadem vtrorumque ratio.

80. Contra hanc veritatem ſenſerunt quidam hæretici tempore S. Bernardi, quos confutat epiſt. 240. quorum Dux omnium primus, vt teſtatur Alphonſus de Caſtro verbo *Alphonſus de Caſtro.* *baptiſmus*, hæreſi 5. fuit quidam Petrus de *Petrus de Bruis.* Bruis Gallus ex prouincia Narbonenſi, à quo reliqui dicti sũt Petro-Bruſiani: huic ſucceſſit quidam Henricus, cuius mentionem facit ci- *Henricus.* tata epiſt. B. Bernardus, à quo dicti ſunt *S. Bernard.* Henriciani. Eandem hæreſim noſtro tempore ſuſcitarunt Anabaptiſtæ, qui negant, dandum eſſe baptiſmum infantibus, ſed ſolùm adultis, qui illum petierunt, quam hæreſim damnat Tridentinum locis præcit. *Tridentin.* Fundamentum horum hæriticorum conſtabit ex ſequenti ſect.

81. Ex his colligitur tam ex præcitato teſtimonio Florentini, quàm ex continua Ec- *Florentin.* cleſiæ praxi præceptum eſſe, ſub mortali *Eſt præceptum baptizandi paruulos.* obligans, baptizandi paruulos: neque expectandum eſſe tempus adultę ætatis, ſed quàm primùm commodè ac moraliter fieri poteſt, eſſe baptizandos, vt citatum Concilium monet, & Paulus V. in ſuo Rituali Parochos ad- *Paulus V.* hortatur.

82. Quintò. Quòd homo ſit baptiſmi capax vſque ad inſtans mortis excluſiuè, conſtat: nam quamdiu homo eſt in hac vita, eſt in ſtatu conſequendæ ſalutis; & conſequenter quamdiu eſt in hac vita, habere debet media ad ſalutem neceſſaria. Quòd autem vltrà tale inſtans, non ſit ampliùs baptiſmi capax, conſtat ex illa regula generali, quòd tempus ſalutis eſt ſola vita præſens, quæ nobis conceſſa eſt tanquam ſtadium ſalutis conſequendæ. Quæ regula non ſolùm comprehendit adultos, ſed etiam infantes, vt etiam hi non ſint ampliùs poſt hanc vitam ſalutis conſequendę, ac proinde baptiſmi capaces.

83. Contra hanc veritatem dogmatiza- *Cataphrygum hæreſis.* runt Cataphryges, ſic dicti ex eo, quòd ex Phrygia originem duxerint, qui mortuos baptizare ſolebant. Alij verò non mortuum, ſed viuum in locum demortui non baptizati baptizabant. Quam hęreſim apertè confutant verba illa Chriſti Marci vlt. *Qui cre-* *Marci vlt.* *diderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit:* non dixit, qui pro alio, ſed qui ipſe baptizatus fuerit: manifeſtè indicans, baptiſmum non prodeſſe, niſi ipſi ſuſcipienti.

84. Vltimò; quòd non tantùm ſeminali via ex Adamo propagati, ſed etiam miraculosè à Deo procreati, ſint baptiſmi, eiuſque effectus capaces, res eſt certa, ſi quęſtio tantùm ſit de phyſica dumtaxat capacitate: nam hæc conſiſtit in potentia paſſiua recipiendi characterem & gratiam regeneratiuam, media ablutione externa, quam quiuis homo habet, quocunque modo ſit procreatus.

85. Maior difficultas eſt, ſi quæſtio intel- *Miraculosè à Deo creatus capax moraliter baptiſmi.* ligatur de capacitate morali cũ obligatione ad baptiſmũ ſuſcipiendũ. Ratio difficultatis pro negante parte ſumi poteſt, tũ ex verbis Chriſti, Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua* &c. *Ioan. 3.*

Quæ

Quæ verba ſupponunt, ad hoc vt ſubiectum ſit capax ſpiritualis natiuitatis, priùs eſſe natum naturali natiuitate. Porrò qui eſſet à Deo miraculoſè creatus, non eſſet propriè natus: ergo nec poſſet propriè renaſci. Tum ex fine, propter quem inſtitutũ eſt hoc ſacramentum, qui eſt emundatio à peccato originali, qui autem miraculoſè à Deo crearetur, non contraheret peccatum originale, quia hoc non contrahitur, niſi per ſeminalem generationem ab Adamo, tanquam à primo parente, in cuius lumbis poſteri omnes continebantur.

86. Nihilominus dicendum, huiuſmodi homines obligari ad baptiſmum ſuſcipiendum: tum quia licet vi talis productionis huiuſmodi homines non contraherent peccatum originale, & conſequenter ex hoc capite baptiſmo non indigerẽt: adhuc tamen vi talis productionis non neceſſariò crearentur in gratia, cùm creari poſſent in pura natura: ergo adhuc maneret in eis naturalis obligatio, ſupernaturalem ſalutem ſibi cum reliquis hominibus per baptiſmum procurandi: vnuſquiſque enim tenetur illam per conſentanea media à Deo ſtatuta ſibi procurare, quamdiu per reuelationem certus non eſſet, quòd ab ea eſſet excluſus. Tum quia etiamſi tales homines crearentur in gratia, adhuc obligarentur ad ſuſcipiendum baptiſmum, imò certiori obligatione, quam ſi in pura tantùm natura conderentur. Etenim hoc ipſo, quòd conderentur in gratia, eleuati eſſent ad finem ſupernaturalem conſequendum, per media à Deo ſtatuta; ac proinde eo ipſo facti eſſent capaces omnium donorum & gratiarum, quarum capaces ſunt reliqui homines ex Adamo propagati; & conſequenter ſacramentorum, quibus mediantibus varias gratias & dona conſequimur: cùm enim non poſſit homo reliquorum ſacramentorum effectus participare, niſi mediante baptiſmo, teneretur illum ſuſcipere, vt particeps fieri poſſet reliquorum ſacramentorum effectuum.

87 Confirmatur: nam huiuſmodi homines tenerentur conteri de peccatis, ſi in ea aliquando delaberentur, & omnia præcepta naturalia ſeruare: ergo etiam tenerentur ſeruare præceptum de ſuſceptione Baptiſmi. Nam poſitâ inſtructione fidei hic naturaliter obligat ad ſui ſuſceptionem, non ſolùm ad conſequendam iuſtificationem peccati originalis, ſed etiam ad conſequendam remiſſionem peccatorum perſonalium, à quibus non eſſent tales homines, vt ſupponitur, immunes: & quia non poſſent conſequi, ſaltem certiùs & faciliùs, remiſſionem peccatorum per ſacramentum Pœnitentiæ, niſi ſuſcepto Baptiſmo, ideò tenerentur ad illum ſuſcipiendum.

88. Tandem addo, etiamſi tales homines, non ſolùm crearentur in gratia, ſed etiam in ea confirmarentur, adhuc teneri ad ſuſcipiendum baptiſmum propter præceptum Chriſti expreſſum illis verbis Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua* &c. Quæ cùm ſint generalia, nullum purum hominem, quocunque modo procreatum excipiunt. Etenim ſicut non excipiunt hominem in vtero matris ſanctificatum; cùm etiam in vtero matris ſanctificatus teneretur baptiſmum ſuſcipere; vt Albert. in 4. d. 6. ar. 8. in fine & communiter alij: & patet de Ieremia & Ioanne Baptiſta, qui in vtero ſanctificati, circumciſi ſunt: ita neque in gratia conditum, in eaque confirmatum.

Ioan. 3. *Albertus.* *Ieremias.* *Ioannes Baptiſt.*

89. Nec refert, quòd in huiuſmodi hominibus miraculoſè à Deo creatis, & in gratia confirmatis, ceſſaret principalis finis, propter quem inſtitutus eſt baptiſmus: nam ſemper lex ſeruanda eſt, quamdiu ſine iniuſtitia ſeruari poteſt, etiamſi in aliquibus ceſſet finis, propter quem eſt inſtituta: vt patet de lege confitendi ſemel in anno, cuius finis fuit, vt homo non diu differret reconciliari cum Deo: quo fine adhuc in homine iuſto ceſſante, obligat illum ad annuam confeſſionem: cùm etiam à iuſto poſſit hæc lex confitendi ſemel in anno, abſque iniuſtitia ſeruari. Ratio verò eſt: quia ſemper præſtat obſeruantia legis. Cùm igitur nulla facta exceptione lata ſit lex à Chriſto vniuerſalis, etiamſi in aliquo ceſſaret finis, propter quem lata eſt, non proptèrea is eſſet à lege eximendus: cùm ob publicum bonum præſtet, legem ſeruare, quamdiu abſque iniuſtitia ſeruari poteſt. Præſertim quia lex non obligat immediatè ad finem, propter quem eſt inſtituta, ſed ad medium, quod adhuc ceſſante fine manere poteſt, vti maneret baptiſmus, adhuc ceſſante peccato originali, ad quod delendum principaliter eſt inſtitutus.

90. Dices. Hoc ipſo, quòd talis homo conditus eſſet in gratia & in ea confirmatus, videretur cum illo Deus diſpenſaſſe circa Baptiſmum & reliqua ſacramenta, quæ inſtituta ſunt ad peccata delenda. Reſp. niſi hoc reuelatum eſſet, ex tali confirmatione pręcisè colligi non poſſet: quia potuiſſet Deus talem hominem in gratia confirmare dependenter à ſuſceptione ſacramentorum, ſicut probabile eſt, hoc pacto Apoſtolos, & alios in gratia confirmaſſe.

91. Petes, an tales homines miraculoſè procreati eſſent ſubditi Eccleſiæ. Ratio dubitandi eſt: quia non poſſent eſſe ſubditi Eccleſiæ, niſi ratione parentum Chriſtianorum, ex quibus generarentur: cùm igitur tales homines non eſſent naturali via progeniti ex Chriſtianis parentibus, nullo modo eſſent ſubditi Eccleſiæ. Reſp. Si tales homines miraculoſè procrearentur apud infideles, nullo pacto fore ſubditos Eccleſię: ſecus, ſi crearentur apud fideles: ratio eſt: quoniam etſi ratione productionis tales homines nulli ſubderentur, ratione tamen educationis, neceſſariò deberent ſubdi illi ciuitati ſeu Reipublicæ, in qua procrearentur: ac proinde ratione educationis ſubderentur Eccleſię. Atque hoc non ſolùm verum eſſet, ſi tales homines conderentur in ætate infantili, ſed etiam virili, cùm etiam in ætate virili quoad educationem

Idemne ſubditus Eccleſiæ?

educationem deberent alicui homini, vel communitati ſubdi.

92. Ex his patet ad poſteriorem rationem dubitandi. Ad priorem verò reſpondendum eſt, illa verba, *niſi quis renatus fuerit*, non neceſſariò ſupponere hominem naturali tãtùm via, ſed quacunque alia productione productum, per quam ſupponatur ad regenerationem ſpiritualem, quæ fit medio baptiſmate.

SECTIO VI.

Quæ diſpoſitio ex parte ſuſcipientis neceſſaria ſit ad validitatem Baptiſmi?

93. DVplex, vt ex præcedenti ſect. conſtat, eſt baptiſmi ſuſceptiuum; Adultus, & paruulus nondum rationis vſum habens: proinde de duplici diſpoſitione ex parte ſuſcipientis requiſita, adulti, & paruuli rationis vſum non habentis, hîc diſputandum eſt; cum paruulis comprehenduntur perpetuò amentes, cùm ſit eadem vtrorumque ratio. Pro clariori autem intelligentia, diſtinguendus eſt baptiſmus ab effectu ipſius. Baptiſmus eſt ipſum ſymbolum ſenſibile imprimens in anima characterem collatiuum gratiæ regeneratiuæ. Effectus verò eſt ipſa gratia regeneratiua cum remiſſione totius culpæ & pœnæ. Vnde poteſt baptiſmus ſeparari à ſuo effectu, quia poteſt quis accedere cum diſpoſitione ſufficiente ad baptiſmum & non ad effectum baptiſmi. In hac ſectione reſpectu adultorum ſolùm agimus de diſpoſitione requiſita ad validitatem, non autem ad effectum baptiſmi. Dixi *reſpectu adultorum:* nam reſpectu paruulorum eadem eſt diſpoſitio ad validitatem, atque ad effectum baptiſmi, vt ex dicendis conſtabit.

94. Dico 1. Ad validitatem baptiſmi neceſſarius eſt ex parte adulti baptizandi aliquis voluntarius conſenſus, quo velit baptiſmum ſuſcipere. Eſt communis ſententia Scholaſticorum in 4. diſt. 4. & S. Thomæ 3. p. q. 68. art. 7. præſertim ad 2. vbi docet, iterandum eſſe baptiſmum in eo, qui ſine intentione ſuſcipiendi ſacramentum baptizatus eſt. Aſſertio hæc primò certa eſt ex praxi Eccleſiæ, quæ nunquam adultum baptizat, niſi priùs illum interroget, an velit, & reſpondeat, velle: aut ſaltem ſibi conſtet, quòd antea baptiſmum petierit. Vnde Paulus V. in ſuo Rituali de Baptiſmo adultorum, monet, non niſi volentem eſſe baptizandum: amentes verò, qui lucida habent interualla, dum mentis compotes ſunt, eſſe baptizandos, *ſi velint.* Idem docuit Innocentius III. capite *Maiores*, de baptiſmo & eius effectu. Et Auguſtin. lib. 4. de Bapt. cap. 24. in fine, hoc diſcrimen aſſignat inter baptiſmum paruulorum & adultorum, quòd niſi adulti per ſeipſos reſpondeant interroganti, baptiſmus illis collatus nullus eſt. Hoc ipſum colligitur ex verbis Chriſti Marci vlt. *Si quis crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit:* & Act. 8. *Quis*, inquit, Eunuchus Philippo, *me prohibet baptizari?* Reſpondit ei Philippus: *Si credis, licet.* Quæ authoritates non ſolùm probant, requiri conſenſum baptizandi ad effectum, ſed etiam ad validitatem baptiſmi, cùm non debeant limitari ad effectum tantùm.

S. Thomas. Paulus V. Innoc. III. Auguſtin. Marci vlt. Act. 8.

95. Secundò conſtat ratione: quia per baptiſmum debet homo Chriſti legem, eiuſque religionem amplecti; nec non initium ſalutis inchoare: nam etiam per baptiſmum informem homo iacit initium ſalutis æternæ, quia per illum fit membrum Eccleſiæ, eiuſque bonorum, reliquarumque ſacramentalium gratiarum capax: Deus autem neminem ad ſuam legem religionemque niſi volentem admittit, ſicut neque ad propriam ſalutem, niſi liberè accedentes amplectitur, quippe iuxta illud Auguſtini proloquium, *qui creauit te ſine te, non ſaluabit te ſine te.* Auguſtin.

96. Dico ſecundò. Non ſufficit ſola negatio reſiſtentiæ, ſeu negatiua permiſſio, ſed requiritur poſitiuus conſenſus ſaltem virtualis, etiam vi, aut metu extortus. Aſſertio eſt communis. Primum conſtat: quoniam negatio reſiſtentiæ, ſeu negatiua permiſſio, non eſt conſenſus, quem Eccleſia in adultorum baptiſmo requirit, ſed negatio conſenſus. Quamuis huiuſmodi negatiua permiſſio ſufficeret, vt baptizatus in foro externo maneret ſubiectus Eccleſiæ, à quâ cogi poſſet ad fidem ſeruandam.

97. Quòd autem ſufficiat tantùm virtualis, conſtat: Alioqui non poſſet baptiſmus conferri amenti, qui ante amentiam illum petiuit, vt Doctores omnes docent, & Innocentius III. capite *Maiores* de Baptiſmo & eius effectu, vnà cum Paulo V. in ſuo rituali de Baptiſmo Adultorum definit. Eſt autem virtualis conſenſus, poſitiua voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum, nunquam per contrarium actum retractata. Innoc. III. Paulus V.

98. Demum quòd ſufficiat conſenſus etiam vi, aut metu extortus, expreſsè docuit Concil. Toletanum IV. cap. 56. in quo etſi monet, non eſſe ampliùs Iudæos ad fidem cogendos, eos tamen, qui ad fidem ſuſcipiendam coacti ſunt, cogendos eſſe, vt illam teneant & ſeruent. Qui tamen non ita coacti ad fidem veniſſe intelligendi ſunt, vt nullo ipſorum conſenſu baptizati fuerint, ſed vt cit. loco Innocentius III. declarat, vi quidem, aut metu coacti, propria tamen voluntate ſaltem conditionata, ad euitanda ſupplicia, quamuis non abſoluta & ſpontanea voluntate baptiſmum ſuſceperint. Vnde ſic tandem præcitatum caput concludit: *Tum ergo characterem ſacramentalis imprimit operatio, cum obicem voluntatis contraria non inuenit obſiſtentem.* Concilium Toletan. Innoc. III.

99. Addit Henriquez lib. 2. de ſacramento Baptiſmi cap. 24. n. 3. in fine, ſufficere conſenſum extortũ metu, etiam iniuſtæ mortis incuſſo. Ratio eſt: nam à quacunque cauſa Henriquez.

extrinſeca talis conſenſus extorqueatur, ſemper eſt ab intrinſeco principio libero, quod pro ſua innata libertate illum potuit elicere, & non elicere; cùm nulla extrinſeca cauſa tollat intrinſecam libertatem, niſi quæ illam in agendo præuenit, qualis non eſt vis, aut metus extrinſecus illatus. Igitur talis conſenſus ſufficientem habebit libertatem, vt poſſit eſſe diſpoſitio, etſi non ad effectum, ſaltem ad Baptiſmum ipſum validè ſuſcipiendum.

100. Præter proprium ipſius baptizandi conſenſum, nullus alius requiritur; nec parentis, ſub cuius cuſtodia; nec tutoris, ſub cuius tutela; nec Domini, ſub cuius ſeruitute viuit. Ratio eſt: quoniam in ijs, quę ad propriam ſalutem æternam ſpectant, homo eſt ſui iuris, nec ab vllo, quàm à ſeipſo pendet.

101. Dico 3. Ad validum baptiſmum paruulorum non ſolùm quoad ſacramentum, ſed etiam quoad omnes effectus, nulla requiritur diſpoſitio, nec paruuli ſuſcipientis, nec miniſtri conferentis, nec parentum offerentium, imò neque Eccleſiæ fides. Quoad duas priores partes aſſertio eſt de fide: de fide namque eſt, baptiſmum paruulo collatum à quocunque eſſe validum, non ſolùm quoad eſſentiam ſacramenti, ſed etiam quoad effectus imprimendi characterem, delendi peccatum originale, & perueniendi ad gloriam, ſi tunc moreretur. Etenim, quòd Baptiſmus à quocunque collatus ſit validus, definiunt Florentinum in decreto de vnione Armen. & Trident. ſeſſ. 7. Can. 12. de ſacramentis in genere. Quòd autem baptiſmus paruulo collatus ſit validus, etiam quoad effectus imprimendi characterem delendi peccatum originale, & perueniendi ad gloriam, definit idem Trident. ſeſſ. 5. Can. 4. & ſeſſ. 7. Can. 9. Quæ veritas cōſtat ex perpetua Eccleſiæ praxi, quæ ideò huiuſmodi infantes baptizat, ne ſi moriantur, amittant regnum cœlorū, cuius per baptiſmum ſibi à quocunque collatum, fiunt participes atque hæredes.

Concilium Florentin. Tridentin.

102. Oppoſitū huic veritati ſentiunt Anabaptiſtæ: qui propterea contendunt, non eſſe infantes baptizandos, donec perueniant ad eam ætatem, in qua poſſint illum propria diſpoſitione inſtructi ſuſcipere. Potiſſimum eorum fundamentum ſunt verba Chriſti, Matthęi, & Marci vlt. In quorum primo baptizandi, ſunt priùs docendi: *Docete omnes gentes, baptizantes eos* &c. in ſecūdo, debent priùs credere: *Si quis crediderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit.* Verùm hæc intelligenda tantùm ſunt de baptiſmo adultorum, vt Patres explicant. Inde tamen non excluduntur infantes: nam ſi non excludebantur in lege veteri, in qua ante rationis vſum remedium habebāt, quo à peccato originali emundari poſſent, vt conſtat de Circūciſione: quantò magis illud habere debent in lege noua, in qua gratia per Chriſtum eſt vberior & vniuerſalior? Alioqui totam infantium ætatem Deus reliquiſſet abſque vllo remedio ſalutis: quod impium eſt de diuina clementia & benignitate aſſerere. Confirmatur: Baptiſmus ſucceſſit circūciſioni: ſed circumciſio delebat peccatum originale, abſque vlla diſpoſitione, & ipſius paruuli circumcidendi, & miniſtri circumcidentis, vt ex ſacramentis in genere conſtat: Ergo & Baptiſmus.

Hæreſis Anabaptiſtarum.

Matth. & Marci vlt.

103. Tandem quòd nec parentum, aut Eccleſiæ fides, aut nulla alia diſpoſitio requiratur, probatur: quia baptiſmus totam ſuam vim iuſtificandi habet à Chriſto, à cuius voluntate & inſtitutione tantùm pendet. Vnde ſi tantùm applicentur ea, quæ Chriſtus inſtituit, validè fit, eſto nulla ſit diſpoſitio, vel ex parte parentum, vel ex parte Eccleſiæ. Si enim fingatur caſus, in quo nulla ſit in Eccleſia fides, adhuc ſi paruulo applicentur ea, quæ Chriſtus pro hoc ſacramento inſtituit, cum debita intentione faciendi quod fecit Chriſtus, talis maneret verè ac validè baptizatus.

104. Confirmatur: nam ſi ſola voluntas Adami, abſque voluntate proximi parentis, deriuare poteſt originalem culpam in paruulos: à fortiori ſola voluntas Chriſti, abſque voluntate parentum, vel Eccleſiæ influere poterit regeneratiuam gratiam in eoſdem: alioqui contra Paulum ad Rom. 5. efficaciùs eſſet Adami peccatum, quàm Chriſti meritum. Quæ ratio etiam probat, non requiri ex parte paruuli diſpoſitionem aliquam, ſed ſufficere ſolam voluntatem vniuerſalem Chriſti. Etenim ſicut poſſunt abſque propria voluntate originalem labem contrahere: ita poterunt abſque propria voluntate eiuſdem labis emundationem accipere.

Ad Rom. 5

SECTIO VII.

An liceat infidelium infantes inuitis parentibus baptizare?

105. Nomine infidelium intelligimus hic ſolos non baptizatos, non autem hæreticos & Apoſtatas, qui à fide defecerunt. Quia cùm hi maneant Eccleſię ſubiecti, ſicut ipſi cogi poſſunt ad fidem ſeruandam, ita & eorum filij, ipſis etiam renitentibus, baptizari, non minùs, quàm baptizari poſſunt filij fidelium, inuitis eorum parentibus: nam ſemper filij, ratione parentum manent quoad ſpiritualem ſalutem Eccleſiæ ſubiecti. Porrò huiuſmodi infideles, aut ſunt ſubiecti quoad ciuilem poteſtatem Chriſtianis principibus, aut non: ſi Chriſtianis principibus ſubiecti non ſunt, omnes conueniunt, ipſorum infantes non eſſe contra voluntatem parentum baptizandos. Controuerſia nonnulla inter eos eſt in aſſignanda huius rei ratione.

Infidelium infantes contra parentum voluntatem non baptizandi.

106. Durandus in 4. diſt. 4. q. 7. n. 13. Paludanus q. 4. poſt 3. opinionem, Marſilius q. 4. ar. 4. dub. 3. Catharinus opuſc. de pueris Iudæorum recipiendis ad baptiſmum, hanc rationem aſſignant: quoniam talis baptiſmus non eſſet validus: cùm ad validitatem baptiſmi non ſolùm requiratur debita

Ratio Durandi. Paludan. Marſil. Catharin.

materia,

Digitized by Google

materia, forma, & intentio miniſtri, ſed etiam voluntas baptizandi, aut ipſius propria, ſi ſit adultus; aut parentum eius, vel ſaltem eorum, ſub quorum cura & tutela eſt, ſi adultus non ſit. Eandem rationem ex Paludano refert, & tanquam dubiam indeciſam relinquit Capreolus in 4. diſt. 5. q. 1. art. 3. ad 1. Scoti contra 1. concluſ. Notant autem Marſilius, & Syluester verbo *baptiſmus* 4. q. 7. ſufficere voluntatem vnius tantùm parentis. Item ſi iuſtè ſint tales infantes de poteſtate parentum ſubtracti, quia tunc Eccleſia ſupplet eorum voluntatem, ſub cuius poteſtate in tali caſu paruuli fiunt.

Capreol. Syluest.

Refutatur. 107. Sed contrà: nam falſum eſt, validitatem baptiſmi paruulorum, pendere à voluntate parentum, vel eorum, quorum curæ commiſſi ſunt: Cùm nullum huius rei aſſignari poſſit ſufficiens fundamentum. Nam ſi quod eſſet, vel eſſet ex propria inſtitutione huius ſacramenti, vel ex aliqua authoritate, vel ex praxi Eccleſiæ, vel ex paritate conſenſus, qui in adulto requiritur: ex nullo autem horum capite ſufficiens fundamentum colligi poteſt: ergo.

108. Non ex propria inſtitutione huius ſacramenti: nam ex ea contrarium potiùs colligitur: cùm enim ſit ſummè paruulis ad ſalutem neceſſarium, debuit eſſe independens ab omni extrinſeco conſenſu parentum, ne defectu talis conſenſus ſæpe fruſtraretur infantis ſalus.

109. Non ex aliqua authoritate, vel Eccleſiæ, quæ nulla eſt, vel Patrum: nam ſi qua Patrum authoritas eſſet, maximè eſſet Auguſtini lib. 4. de Baptiſmo cap. 24 in fine, vbi loquens de baptiſmo paruulorum, ſic ſcribit: *ideo cùm alij pro eis reſpondent, vt impleatur erga eos celebratio ſacramenti, valet vtique ad eorum conſecrationem, quia ipſi reſpondere non poſſunt. At ſi pro eo, qui reſpondere poteſt, alius reſpondeat, non itidem valet.* Verùm hæc Auguſtini authoritas nihil aduerſarios iuuat: nam pro celebratione ſacramenti, non intelligit hic Auguſtinus ipſam ſacramenti eſſentiam, ſed ſolemnitatem, quę iuxta Eccleſiæ ritum ad ſacramenti eſſentiam præmittitur. Pari modo explicanda ſunt illa verba, *valet vtique ad eorum conſecrationem*, nempe non intrinſecam, quæ naturam ipſam Baptiſmi conſtituit; ſed extrinſecam, quæ ex ſolemnitate illi adiuncta reſultat. Nec te moueat comparatio, quam hîc Auguſtinus facit: quòd ſicut ſe habet propria voluntas in adulto, ita aliena in paruulo; & conſequenter ſicut non valet baptiſmus adulti ſine propria ipſius voluntate, ita neque baptiſmus infantis, ſine aliena offerentis voluntate. Nam hoc non ideò dixit quòd putaret, eodem modo neceſſariam eſſe offerentis voluntatem ad infantis baptiſmum, ſicut propriam ad baptiſmum adulti; ſed tantùm proportionaliter: quòd ſicut illa eſt neceſſaria ad ſolemnitatem ſacramenti, ita hęc ad eſſentiam eiuſdem.

Auguſtin.

Auguſtin. 110. Quòd autem hæc ſit Auguſt. mens, non obſcurè colligitur ex Epiſt. 23. ad Bonifacium, vbi docet, ad baptiſmum infantis non requiri voluntatem parentum; neque eorum infidelitatem nocere paruulis: *non enim*, inquit, *ſcriptum eſt: niſi quis renatus fuerit ex parentum voluntate, aut ex offerentium, aut miniſtrantium fide, ſed niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu. Aqua igitur exhibens forinſecus ſacramentum gratiæ, & ſpiritus operans intrinſecùs beneficium gratiæ, ſoluens vinculum culpæ, concilians bonum naturæ, regenerat hominem in vno Chriſto, ex vno Adam generatum*; & infrà: *offeruntur quippe paruuli ad percipiendam ſpiritualem gratiam non tam ab eis, quorum geſtantur manibus, quàm ab vniuerſa ſocietate ſanctorum atque fidelium. Ab omnibus namque offerri rectè intelliguntur, quibus placet, quòd offeruntur, & quorum ſancta atque indiuidua charitate ad communicationem S. Spiritus adiuuantur. Tota hoc ergo mater Eccleſia, quæ in ſanctis eſt, facit, quia tota omnes, tota ſingulos parit.* Hæc Auguſtinus, quibus manifeſtæ ſignificat, ad validitatem baptiſmi non requiri conſenſum parentum, ſed ſufficere interpretatiuum Eccleſiæ, quæ hoc ipſo quòd huiuſmodi infantes baptizantur, à quocunque baptizentur, interpretatiuè conſentit, dum placet illi, quòd baptizentur. Et hæc quidem iuxta Auguſtini ſententiam, nam iuxta noſtram, ne Eccleſiæ quidem conſenſus requiritur, ſed ſufficit voluntas vniuerſalis Chriſti; qua ſtatuit, vt à quocunque baptiſmus huiuſmodi paruulis conferretur cum intentione faciendi, quod fecit & ſtatuit Chriſtus, illis prodeſſet ad ſalutem.

111. Neque hoc colligi poteſt ex praxi Eccleſię: nam hæc potiùs eſt in contrarium; quippe quæ nunquam conſueuit rebaptizare infantes contra voluntatem parentum baptizatos. Sæpe enim baptizantur filij gentilium, obluctantibus parentibus, vt cùm in iuſto bello capiuntur, qui tamen poſtea in terras Chriſtianorum aſportati non rebaptizantur.

112. Reſpondent aduerſarij, valere tunc infantium baptiſmum, quia in iuſto bello licitè à parentibus abſtracti, fiunt ſub poteſtate Chriſtianorum, qui ſuccedunt loco parentum. Vnde conſequenter docent, ad baptiſmum eorum infantium, qui naſcuntur ex parentibus Chriſtianis, non requiri voluntatem parentum, quia in ijs loco parentum ſuccedit Eccleſia.

113. Sed cōtrà: tum quia ſępe ob periculū mortis, antequam tales infantes abſtrahātur è poteſtate parentū baptizantur, qui tamen nō ſolent poſtea rebaptizari. Tum quia, etiamſi nollet Eccleſia, vt tales infantes baptizarentur propter periculum apoſtatandi, eò quòd fieri poſſet, vt poſt iuſtum bellum parentes facta cum victore compoſitione, manerent cum ſuis liberis in priſtinā gentilitate. Tunc enim, adhuc Eccleſiæ prohibitione poſitā, ſi aliquis infans inuitis parentibus baptizaretur, non eſſet rebaptizandus. Signum igitur eſt, ad validitatem baptiſmi non requiri parentum voluntatem, imò neque Eccleſiæ,

ſed ſufficere ſolam voluntatem Chriſti, qua hoc ſacramentum inſtituit.

114. Neque tandem hoc colligi poteſt ex paritate conſenſus, qui in adulti baptiſmo requiritur: quia cùm adultus ſit ſui iuris in ordine ad ſalutem æternam, quam Deus non decreuit dare adultis, niſi liberè cooperantibus, neceſſariò ad eorum baptiſmum requiritur proprius ipſorum conſenſus. Infantes verò cùm non ſint ſui iuris, debuerunt in ordine ad ea, quæ ad æternam eorum ſalutem ſpectant, ab alterius voluntate pendere. Quę voluntas non neceſſariò eſt parentum, vel Eccleſiæ, ſed Chriſti tanquam vniuerſalis parentis omnium. Etenim ſicut ſola voluntas Adami ſufficiens fuit, vt omnes ab illo deſcendentes generarentur peccatores: ita ſola voluntas Chriſti ſufficiens fuit, vt omnes regenerarentur iuſti: cùm non minùs efficax ſit Chriſti meritum ad iuſtificandum, quàm Adami demeritum ad damnandum.

Vera ratio aſſignatur.

S. Thomas.

115. Vera igitur & efficax ratio, cur non licitè, etiamſi validè, infidelium infantes, inuitis eorum parentibus, baptizari poſſint, eſt illa, quam affert S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 12. & 3. p. q. 68. art. 10. eaque vtuntur reliqui Theologi: Si inuitis parentibus baptizarentur infantes, vel fieret iniuria ſacramento, vel ipſis parentibus. Sequela probatur: nam aut tales infantes baptizati relinquerētur ſub cura parentum: atque hoc modo eſſet euidens periculum, & ferè moralis certitudo, quòd tales infantes, cùm in adultam ætatem peruenirent, tum propter affectum erga ſuos parentes, tum propter ignorantiam myſteriorum fidei, cum magna noſtræ Religionis, & ſacramenti iniuria à ſuſcepta fide apoſtatarent. Aut ſtatim baptizati ſubtraherentur è poteſtate parentum: hoc autem eſt contra naturale ius, quod parentes habent erga ſuos filios. Sunt enim filij, ratione naturalis generationis, pars parentum: vnde naturali iure illos habent ſub propria poteſtate. Quod ius parentum erga filios noluit Chriſtus per legem baptiſmi violari. Cuius euidens ſignum eſt, quòd nunquam hactenus Eccleſia hoc tentauit, cùm tamen ſępe commoditatem habuerit, & de facto habeat baptizandi infantes Iudæorum, quorum parentes multi ſubſunt poteſtati ciuili Eccleſiæ.

Impendente morali periculo mortis baptizandi.

116. Ex dictis deducitur primò, licitè poſſe baptizari infantem etiam parentibus inuitis, impendente morali periculo mortis: quia tunc neque periclitaretur fides, cùm talis infans ſupponatur certò moraliter moriturus: neque violaretur ius paternum, cùm non abſtraheretur filius è poteſtate patris: ſed tantùm corrigeretur ius patrium in filio, cui iuxta legem Chriſti debebat pater baptiſmum procurare.

117. Deducitur ſecundò, à quocunque huiuſmodi infantes, inuitis parentibus baptizentur, validè baptizari, modo baptiſmus conferatur in legitima materia, forma, & intentione faciendi, quod faceret Eccleſia. Ratio eſt: quoniam, poſito quòd voluntas parentum ad baptiſmi validitatem non requiratur, vt ſuprà probatum eſt; & ex alia parte quæuis perſona, vt ex Concil. Florentino conſtat, ſufficiens ſit, ad illum miniſtrandum, à quocunque ille miniſtretur, etiam à gentili, erit validus. Si verò paruulorum parentes ſint ſubiecti Chriſtianis principibus, concertatio non modica inter Scholaſticos eſt, an licitè poſſint à Chriſtianis principibus, ſub quorum poteſtate ſunt, eorum infantes contra ipſorum voluntatem baptizari.

Concilium Florentin.

Quid ſi parentes ſubiecti ſint Chriſtianis principibus? Scotus. Rubio. Mayronus. Gabriel. Palatius. Fauentin. Baptizādos affirmant.

118. Affirmant Scotus in 4. diſt. 4. q. 9. Rubio q. 1. in fine, Mayronus q. 2. circa finem, Gabriel q. 2. art. 3. dubitat. 5. Palatius diſp. 5. concluſ. 3. & ad argumenta S. Thomæ, Fauentinus diſp. 15 cap. 2. & 3. non ſolùm poſſe, ſed etiam debere Chriſtianos principes infidelium paruulos, inuitis parentibus, baptizare, quin & ipſos parentes ad baptiſmum cogere.

119. Fundamentum Scoti eſt: Ad principem ſpectat, procurare, vt omnes inferiores ſibi ſubiecti ſeruent leges & pręcepta ſuperiorum: ergo ad principem ſpectat procurare, vt omnes infideles ſibi ſubiecti ſeruent leges & præcepta Dei ſupremi Domini. Atqui lex Dei eſt, vt omnes tam adulti, quàm non adulti baptizentur: ergo ad principem ſpectat procurare, vt hæc lex ab omnibus infidelibus ſibi ſubiectis ſeruetur. Igitur poteſt Princeps, etiam reluctantibus parentibus infidelibus, abſque vlla iniuſtitia eorum filios baptizare, ſicut & ipſos parentes cogere ad baptiſmum ſuſcipiendum.

120. Confirmatur. Maius ius & dominium habet Deus ſupra infantes infidelium, quàm ipſimet parentes: ergo ius & dominium, quod habent parentes in ſuos filios, non poteſt præiudicare iuri & dominio, quod habet Deus in eorum filios. Nihil igitur contra ius Patrium facit princeps, curando ſeruari ius Dei de baptizandis infantibus contra voluntatem parentum. Sicut nihil contra ius Patrium facit princeps, curando abſtrahi filium à parente volente illum occidere, eò quòd nullum ius habeat parens in vitam corporalem filij, ac multò minùs in vitam ſpiritualem animæ.

Negant S. Thomas. Caietanus. Richardus.

121. Negant verò S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 2. & 3. p. q. 68. art. 10. Caietanus locis præcit. Richardus in 4. diſt. 6. art. 3. q. 3. & reliqui Scholaſtici in 4. Pro cuius controuerſiæ deciſione, diſtinguendum eſt; nam vel infideles ſubduntur poteſtati Principum Chriſtianorum, tanquam ciues, vel tanquam ſerui. Si tanquam ciues, nequeunt eorum infantes contra voluntatem ipſorum baptizari: contrà verò poſſunt contra ipſorum voluntatem eorum filij baptizari, ſi ſubdantur tanquam ſerui.

122. Fundamentum prioris aſſertionis eſt idem ac præcedentis. Nam vel huiuſmodi infantes poſt baptiſmum manerent ſub poteſtate ſuorum parentum; & ſic cum iniuria & cōtemptu noſtræ fidei exponerentur certo

periculo

periculo illam deſerendi, cùm in adultam ætatem peruenirent: vel abſtraherentur à poteſtate parentum; & hoc eſſet contra naturale ius, quod parentes habent in proprios filios: quod ius non poteſt violare princeps, eo ſolo titulo, quòd velit ſeruatam legem diuinam de baptizandis infantibus. Cuius ratio eſt: quoniam etſi Deus efficere potuiſſet, vt huiuſmodi lex ſeruaretur etiam cum violatione naturalis iuris, quod parentes habent in ſuos filios, de facto tamen noluit illam ſeruari cum talis iuris violatione: quod nobis à poſteriori conſtat. Nam hactenus nunquam Eccleſia curauit baptizari paruulos inuitis parentibus, qui erant ſub poteſtate principiũ Chriſtianorum, cuiuſmodi fuerunt Conſtantinus Magnus, Theodoſius, & alij Chriſtianiſſimi principes, qui libentiſſimè hoc feciſſent, ſi iudicaſſent, hoc licitè fieri poſſe: imò obligati fuiſſent iuxta Scoti doctrinam ad procurandum, vt tales infantes baptizarentur: quia ſecundùm Scoti ſententiam tenentur efficere Chriſtiani principes, vt hæc lex à ſuis ſubditis ſeruetur.

Conſtantinus. Theodoſius. Scotus.

123. Confirmatur: nam per Scotum non ſolùm tenentur principes procurare, vt baptizentur infantes infidelium ſibi ſubiectorum, ſed etiam ipſi parentes: ergo ſaltem eos Chriſtianiſſimi principes baptizandos curaſſent, ſi vel ipſi per ſe, vel ab Eccleſia moniti licitum putaſſent. Cùm igitur lex baptiſmi ſit lex poſitiua, noluit Deus, ob ſuauem ſuam prouidentiam in gubernando, illam ſeruari, niſi naturalis iuris ordine ſeruato: ſicut nec legem circumciſionis ſeruatam voluit cum violatione iuris naturalis, non enim licitum erat contra voluntatem infidelium parentum, qui ſub poteſtate Iudæorum erant, eorum infantes circumcidere.

124. Dices. Violare ius diuinum, eſt contra legem naturalem: ſed princeps temporalis habet poteſtatem puniendi delicta commiſſa contra legem naturalem: ergo princeps temporalis poteſtatem habet puniendi infideles ſibi ſubditos, qui contra legem diuinam prohibent, ne ipſorum infantes baptizentur. Ergo poterit in pœnam, eorum filios ex ipſorum poteſtate abſtrahere, eoſque inuitis ipſis baptizare.

125. Reſp. diſtinguendo maiorem: violare ius diuinum naturale, eſt contra legem naturalem, concedo: violare ius diuinum ſupernaturale, quale eſt ius baptiſmi, eſt directè contra legem naturalem, nego: eſt enim directè tantùm contra legem ſupernaturalem, licet indirectè & conſequenter ſit etiam contra legem naturalem, quæ dictat, nullum ius eſſe violandum. Ad minorem autem nego, Principem temporalem habere poteſtatem puniendi delicta, quæ directè tantùm ſunt contra legem ſupernaturalem, ſed ſolùm quæ directè ſunt contra legem naturalem. Cùm enim princeps temporalis ſuam poteſtatem habeat ab hominibus, non poteſt illa ſe extendere ad ea, quæ excedunt legem naturalem. Etenim, cùm lex ſupernaturalis multa ſupponat ſupra rationem naturalem, quæ ab hominibus ſciri non poſſunt, niſi per illuſtrationem diuinam, nequeunt homines ob peccata contra legem ſupernaturalem commiſſa à principe temporali puniri: cùm ſæpe circa huiuſmodi legem homines laborent ignorantia inuincibili.

126. Quòd autem poſſint, inuitis parentibus infantes baptizari, ſi principibus Chriſtianis eorum parentes ſubdantur tanquam ſerui, primò conſtat ex continua praxi: nam filij Turcarum & Maurorum, qui in iuſto bello ſerui fiunt Chriſtianorum, contra parentum voluntatem baptizantur à Dominis. Secundò ratione: nam iuſtè poteſt Dominus filios ſerui vendere, eoſque ab eius poteſtate abſtrahere, ergo abſque periculo apoſtatandi poteſt illos baptizare. Antecedens probatur: nam tam ſerui, quàm ſeruorum filij ſubſunt poteſtati Domini, qui ſicut licitè poteſt ſeruos vendere, ita & ſeruorum filios. Eſt enim hæc iuſta pœna iure gentium introducta ad redimendam vitam, qua priuari debebant iuſto bello capti. Conſequentia verò probatur: etenim ſi licitè poteſt Dominus ſeparare filios à parentibus infidelibus ſibi ſubiectis vt ſeruis, poterit illos baptizare, baptizatoſque procul à parentibus inter fideles mittere, inter quos abſque periculo apoſtatãdi poterunt educari: proinde non ſolùm abſque iniuſtitia patriæ poteſtatis, ſed etiam abſque iniuria ſacramenti, poterit illos inuitis parentibus baptizare.

Filij infidelium ſeruorum contra parentum voluntatem baptizandi.

127. Ex dictis infertur primò, à fortiori non poſſe filios infidelium, qui ciuili dumtaxat iure ſubduntur Chriſtianis principibus, à priuata perſona, inuitis eorum parentibus, baptizari, quod concedit Scotus, Scotique Aſſeclæ, qui ſolùm hanc poteſtatem concedunt principi. *Scotus.*

128. Infertur ſecundò, licitum eſſe Chriſtianis principibus iuſtum bellum infidelibus inferre, vt eorum infantes baptizentur: non eſſe autem licitum, iniuſtum bellum propter hunc finem illis conferre, cùm non liceat honeſtum finem iniquis medijs procurare.

129. Ad Fundamentum Scoti diſtinguendum eſt antecedens: ad principem ſpectat curare, vt omnes ſibi ſubiecti ſeruent leges & præcepta ſuperiorum, ad quæ ipſius poteſtas ſe extendit, concedo; ad quæ poteſtas ipſius non ſe extendit, nego. Cùm igitur iudicium de lege & ritu baptizandi homines Deus non commiſerit poteſtati ſæculari, ſed Eccleſiaſticæ, ad principes ſæculares non ſpectabit obſeruantiam legis de baptizandis hominibus vrgere, cùm non poſſit quis legis obſeruantiam vrgere, qui non poteſt de lege iudicare.

130. Dices: ergo ſaltem ad Eccleſiam pertinet, procurare, vt infideles, eorumque infantes baptizentur. Reſp. pertinere ad Eccleſiam, procurare, vt infideles, eorumque infantes baptizentur, ſed modò à Chriſto præſcripto, nempe naturalis iuris ordine ſeruato, vt oſtenſum eſt.

131. Vnde ad minorem, quæ in fundamento Scoti aſſumitur, concedendum eſt, legem Dei eſſe, vt omnes tam adulti, quàm non adulti baptizentur, ſed vel liberè propria libertate, vt adulti, vel dependenter à libertate parentum, vt infantes, vt ſeruetur naturalis ordo à Chriſto præſcriptus.

132. Ad confirmationem, negatur poſterior conſequentia. Nam licet maius ius & dominium habeat Deus ſupra infantes infidelium, quàm parentes ipſi, proinde non poſſit ius & dominium, quod parentes in ſuos filios habent, præiudicare iuri & dominio, quod ſupra eoſdem Deus habet: negandum tamen eſt, inde ſequi, nihil contra ius patrium committere principem, qui inuitis parentibus infantes baptizat. Vt enim hoc iuſtè facere poſſet, poteſtatem à Deo habere deberet eos baptizandi, naturalis iuris ordine non ſeruato, quod ius dictat curam conſecrandi filios Deo, eoſque religioni adſcribendi, eſſe penes parentes: quod ius Deus ſeruatum vult in puerorum baptiſmo, vt hactenus probatum eſt. Nec eſt eadem ratio de parentibus, filios occidere volentibus: nam vita naturalis ciuium pertinet ad bonum naturale Reip. cuius cura demandata eſt principi: vita verò ſupernaturalis eorumdem non ſpectat ad bonum naturale Reip. ſed ad ſupernaturalem felicitatem cœleſtis patriæ, quæ eſt extra ſphæram ſæcularis poteſtatis.

SECTIO VIII.

Quos effectus per ſe conferat Baptiſmus?

133. HÆc quæſtio magna ex parte reſoluta eſt de ſacramentis in genere diſp. 4. de cauſalitate ſacramentorum: ideò in ea explicanda hic breuiſſimi erimus, addentes tantùm ea, quæ ibi declarata non ſunt.

134. Dico primò. Baptiſmus imprimit in anima characterem, ſignum quoddam ſpirituale indelebile, ratione cuius baptiſmus ſemel ritè ſuſceptus iterari non poteſt. Aſſertio eſt de fide, definita in duobus Concilijs generalibus, Florentino in decreto de vnione Arm. §. *Quinto Eccleſiaſticorum*, & Tridentino ſeſſ. 7. Can. 9. de ſacramentis in genere. Naturam huius characteris cum ſuis proprietatibus explicuimus diſp. 7. Solùm hîc notandum, ad hunc effectum cauſandum non eſſe aliam diſpoſitionem in adulto neceſſariam, quàm virtualem ipſius conſenſum ſuſcipiendi ſacramentum. Vnde imprimi poteſt abſque reliquis effectibus gratiæ & donorum. Quapropter idem character ſimul eſt effectus exterioris ſymboli, & ſacramentum interioris gratiæ & donorum. *Florentin. Concilium Tridentin.*

135. Dico ſecundò. Baptiſmus non ſolùm delet peccatum originale, ſed etiam omne perſonale tam mortale, quàm veniale ante baptiſmum commiſſum. Aſſertio definitur in Concilio Florent. in decreto præcit. §. *Primum omnium*, his verbis: *huius ſacramenti effectus eſt remiſſio omnis culpæ originalis, & actualis* Quòd autem nomine culpæ actualis non ſolùm Concilium comprehendat mortalem, ſed etiam venialem, manifeſtè conſtat ex verbis immediatè ſequentibus: *Omnis quoque pœna, quæ pro ipſa culpa debetur. Propterea baptizatis nulla pro peccatis præteritis iniungenda eſt ſatisfactio: ſed morientes, antequam culpam aliquam committant, ſtatim ad regnum cœlorum, & Dei viſionem perueniunt.* Si autem baptiſmus vi ſua non ſe extenderet etiam ad venialia remittenda, non poſſet pœna illis debita in baptiſmo condonari, cùm nequeat, ſaltem de lege ordinata, condonari pœna manente culpa. Item non poſſet adultus baptizatus ſtatim ad regnum cœlorum & Dei viſionem peruenire: cùm Apocalip. 21. Nihil coinquinatum intret in illud. Neque verum eſſet, nullam ſatisfactionem iniungendam eſſe baptizato pro prçteritis peccatis, cùm iniungi ei poſſet pro venialibus præteritis nondum condonatis. *Concilium Florentin.* *Apoc. 21.*

136. Eandem veritatem definit Tridentinum ſeſſ. 5. Can. 5. docens, homines per baptiſmum renaſci Deo innocentes, immaculatos pueros, innoxios, Deo dilectos, hæredes Dei, cohæredes Chriſti, *ita vt nihil prorſus eos ab ingreſſu cœli remoretur:* remoraretur autem, ſi vnà cum originali in adulto non delerentur omnia perſonalia, tam mortalia, quàm venialia, cùm etiam venialia, quamdiu non remittuntur, retardent ab ingreſſu regni cœleſtis. Et ſeſſ. 14. cap. 1. ait, non fuiſſe opus aliud, ab ipſo baptiſmo, ſacramentum ad peccatorum remiſſionem inſtitui, ſi iuſtitiam in baptiſmo ſuſceptam conſtanter tuerentur. Id ipſum exprimitur in ſymbolo Nicæno illis verbis: *Confiteor vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum.* *Concilium Tridentin.* *Concilium Nicænum.*

137. Ratio horum omnium eſt: quia cùm baptiſmus ex primaria ſua inſtitutione regeneret hominem in Chriſto, transferendo illum in nouam creaturam, quæ ſecundùm Deum creatur, vt ex illis verbis Chriſti conſtat: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto*, ſuapte natura delet, & nõ tantùm radit, vel tegit, vt hæretici noſtri temporis garriunt, quidquid Deo diſplicet, reddendo illum purum, innocentem, immaculatum, & innoxium coram Deo.

138. Ex dictis ſequitur, baptiſmum per ſe inſtitutum eſſe non ſolùm ad delendum peccatum originale, ſed etiam perſonale, quamuis principaliùs ad delendum originale, tanquam peccatum totius naturæ. Fundamentum eſt: quia baptiſmus per ſe inſtitutus eſt ad perfectè regenerãdum hominem in Chriſto: perfecta autem regeneratio in Chriſto non ſolùm includit remiſſionem peccati originalis, ſed etiam perſonalis. Quare non modò baptiſmus remittit peccatum perſonale vt coniunctum cum originali, ſed etiam vt ſeparatum ab illo. Vt ſi quis in vtero matris *Baptiſmus per ſe eſt inſtitutus ad delendum peccatum etiam perſonale, ſed principaliùs ad delendũ originale.*

ſancti-

ſanctificatus, poſtea adultus cum aliquo peccato perſonali baptizaretur; vel ſi Catechumenus proprio actu dilectionis Dei ab originali iuſtificatus, ad baptiſmum accederet cum aliquo perſonali poſt originale deletum, commiſſo, conſequeretur remiſſionem peccati perſonalis ſeparati ab originali, quod iam ſupponeretur proprio actu ante baptiſmum deletum. Confirmatur: nam ſicut ſacramentum Pœnitentiæ non ſolùm remittit peccata venialia, quæ inuenit coniuncta cum mortali, ſed etiam ſeparata ab illo: ita ſacramentum Baptiſmi non ſolùm remittit peccata perſonalia, quæ inuenit coniuncta cum originali, ſed etiam ſeparata ab illo. Cuius ratio à priori eſt, quia cùm baptiſmus per ſe conferat gratiam iuſtificantem; cumque nequeat gratia iuſtificans, etiam de potentia abſoluta, vt in 3. tomo diſp. 32. ſect. 1. oſtendo, eſſe cum peccato mortali, implicat baptiſmum conferre gratiam iuſtificantem, & non delere omne peccatum mortale perſonale.

139. Dico 3. Baptiſmus per ſe confert gratiam habitualem vnà cum virtutibus infuſis fidei, ſpei, & charitatis, reliquiſque donis & habitibus ſupernaturalibus gratiam comitantibus. Aſſertio non eſt quoad omnes partes æquè certa. Quoad primam eſt de fide, expreſsè definita, tum in Concilio Florentino loco proximè citato, vbi de omnibus ſacramentis nouæ legis id decernit: tum in Tridentino ſeſſ. 5. Can. 5. & ſeſſ. 6. cap. 5. & 7. & ſeſſ. 7. Can. 6. 7. & 8. & ſæpe alibi. Poſt quorum Conciliorum definitionem nulli Catholico fas eſt, de hac prima aſſertionis parte dubitare.

Concilium Florentin.

Tridentin.

140. Quoad ſecundam partem de virtutibus infuſis fidei, ſpei, & charitatis, communior, probabiliorque recentiorum ſentententia eſt, illam etiam eſſe de fide, vt euidenter deducitur ex Tridentino præcit. ſeſſ. 6. cap. 7. ex quo loco eam fusè deduximus tomo 3. diſp. 29. ſect. 2. Quoad tertiam verò partem ſolùm probabilior ſententia eſt, huiuſmodi habitus eſſe qualitates permanentes, in anima inhærentes, à virtutibus infuſis fidei, ſpei, & charitatis diſtinctas, quod latè oſtendo cit. diſp. ſect. 6.

141. Ratio prioris partis noſtræ aſſertionis deducitur ex multis principijs in Theologia aut certò aut probabiliter admiſſis. Primum eſt, quòd peccatum originale formaliter conſiſtat in priuatione gratiæ habitualis, nobis in origine debitæ, vt fusè probo præcit. tomo 3. diſp. 25. ſect. 3. Ex quo ſequitur, illud remitti non poſſe, niſi per infuſionem gratiæ habitualis, cùm nequeat priuatio è ſubiecto expelli, niſi per oppoſitam formam, cuius eſt priuatio. Secundum eſt, de facto nullum peccatum ſiue originale, ſiue perſonale mortale remitti, niſi per iuſtitiam habitualem nobis inhærentem, vt expreſsè definit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 7. & Can. 11. ex quo manifeſtè ſequitur, non poſſe baptiſmum remittere peccata, niſi habitualem gratiam conferendo, ſine quâ, ſaltem de lege ordinatâ, peccata non remittuntur. Tertium eſt, quòd neque de potentiâ abſolutâ remitti poſſit peccatum mortale ab homine in hoc ſtatu commiſſum, niſi per gratiam habitualem: quod etiam oſtendo cit. tomo diſp. 32. ſect. 1. & diſp. 33. ſect. 1.

Tridentin.

142. Vtriuſque verò partis poſterioris vnicum fundamentum eſt: quia cùm baptiſmus ſit ſacramentum perfectè regeneratiuum hominis in Chriſto, debet ea omnia conferre, quæ ad perfectam regenerationem in Chriſto requiruntur. Ad perfectam autem in Chriſto regenerationem non ſolùm requiritur gratia habitualis, quæ hominem transferat à ſtatu peccati in ſtatum adoptionis filiorum Dei; ſed etiam ea, quæ eundem hominem reddunt ab intrinſeco potentem ad exercenda omnia ea opera, quæ ſunt propria filiorum Dei: hæc autem ſunt habitus ſupernaturales fidei, ſpei, charitatis, & reliquarum virtutum moralium infuſarum: igitur hæc omnia per ſe confert ſacramentum Baptiſmi. Maior patet, quia cùm Deus ſit perfectiſſimum agens, quando aliquid ad determinatum aliquem finem conſequendum ordinat, omnia illi tribuit, quę ad talem finem perfectè conſequendum ſunt neceſſaria: ſed ad conſequendum perfectum ſtatum adoptionis filiorum Dei, præter gratiam habitualem, neceſſarij ſunt habitus ſupernaturales fidei, ſpei, charitatis, reliquarumque virtutum infuſarum: ergo. Minor probatur: nam filius adoptiuus Dei debet poſſe operari, quæ ſunt propria filiorum Dei, cuiuſmodi ſunt actus fidei, ſpei, charitatis, reliquarumque virtutum ſupernaturalium, quibus & vitam æternam promereatur, & debita obſequia præſtet Deo.

143. Confirmatur: nam licet poſſit iuſtus per ſolam virtutem aſſiſtricem Dei, huiuſmodi actus elicere: quia tamen connaturaliùs illos elicit per virtutes ſibi intrinſecè inhærentes; cum ipsâ gratiâ ſimul etiam in baptiſmo recipit omnes virtutes infuſas, per quas conſtituitur connaturaliter operatiuus huiuſmodi actuum ſupernaturalium: non ſecus ac homo per potentias naturales ſibi intrinſecè inhærentes conſtituitur connaturaliter operatiuus actuum naturalium.

144. Dico quartò. Præter gratiam iuſtificantem, & virtutes ſupernaturales infuſas, confert Baptiſmus omnia ea auxilia ſupernaturalia, quæ ſunt proportionata fini, ad quem Baptiſmus eſt inſtitutus. Aſſertio conſtat ex ijs, quę ſuprà docuimus diſp. 4. ſect. 3. vbi vniuerſaliter oſtendimus, omnia & ſingula ſacramenta, præter gratiam habitualem & virtutes ſupernaturales infuſas, vel augmentum earum, conferre propriam gratiam ſacramentalem ordinatam ad proprium finem, propter quem ſingula ſacramenta ſunt inſtituta. Quæ gratia ſacramentalis, vt ibidem probauimus, conſiſtit in quibuſdam auxilijs, quibus homo præuentus faciliùs conſequitur proprium finem, ad quem ſacramen-

tum ordinatur. Eſt autem proprius finis ſacramenti Baptiſmi, ſeruare legem Chriſti, eiuſque religionem profiteri.

145. Dico 5. Baptiſmus, præter hæc remittit omnem pœnam debitam peccato originali, & perſonali. Aſſertio hæc expreſsè definita eſt in Concil. Florentino loco ſuprà notato, illis verbis: *Huius ſacramenti effectus eſt remiſſio omnis culpæ originalis, & actualis, omnis quoque pœna, quæ pro ipſa culpa debetur.* Vbi conſequenter decernit, nullam ſatisfactionem iniungendam eſſe baptizato pro præteritis peccatis. Idem colligitur ex Tridentino ſeſſ. 5. Can. 5. vbi dicitur, nihil prorſus baptizatos remorari ab ingreſſu cœli, *Quin*, vt præcitatum Concil. Florentinum ait, *ſtatim morientes, antequam culpam aliquam committant, ad regnum cœlorum, & Dei viſionem perueniant.* Porrò ſi nôn totam pœnam peccatis debitam baptiſmus remitteret, aliquid baptizatos ab ingreſſu cœli remoraretur, quo minùs morientes ſtatim ad viſionem Dei peruenirent: cùm obligatio pœnæ remoretur animam in purgatorio, quin ſtatim ad cœlum euolet.

Concilium Florentin.

Concilium Tridentin.

146. *Obijcies* 1. Baptiſmus non tollit pœnas, quas ex peccato originali contrahimus: ergo non remittit omnem pœnam peccato debitam. Antecedens probatur: nam per peccatum originale contrahimus mortem corporis, ægritudines, paſſibilitatem, inordinationem potentiarum, cæteraſque huius vitę pœnalitates, quæ per baptiſmum non tolluntur.

147. Reſp. diſtinguendo duplex genus pœnarum; Alterum, quod per ſe conſequitur ex principijs naturæ, niſi aliunde illi ſubueniatur: Alterum, extrinſecum naturæ, taxatum ab extrinſeca volũtate iudicis punientis, propter peccatum contractum. Primum genus pœnarum non tollitur per baptiſmum: nam tales pœnæ non retardant ab ingreſſu beatitudinis, ſed potiùs relinquuntur in baptizatis ad agonem & meritum, vt Tridentinum teſtatur ſeſſ. 5. Can. 5. Remittitur autem ſecundum genus pœnarum, quę tantùm ab ingreſſu beatitudinis retardant.

Tridentin.

148. *Obijcies* 2. Poſſet adultus ad Baptiſmum accedere cum diſpoſitione ſufficienti ad remiſſionem peccatorum mortalium, non autem ad remiſſionem venialium: ſi nimirum accederet cum attritione peccatorum mortalium, & complacentia vnius venialis. In quo caſu conſequeretur remiſſionem peccatorum mortalium, quia complacentia peccati venialis non impediret remiſſionem mortalium, de quibus accederet attritus; cùm tamen non conſequeretur remiſſionem illius venialis, cum cuius complacentia ad baptiſmum accederet: cùm nequeat, ſaltem de lege ordinatâ, remitti peccatum, durante eius complacentiâ. Perſeuerante autem peccato, perſeueraret pœna peccato debita: cùm nequeat de lege ordinatâ remitti pœna, non remiſsâ culpâ. Ergo non ſemper baptiſmus remittit omnem pœnam peccato debitam.

149. Reſp. primò, cùm dicitur baptiſmus per ſe remittere omnem pœnam peccato debitam, intelligitur, niſi baptizandus ponat obicem: cùm igitur in caſu propoſito baptizandus ponat obicem, quo minùs baptiſmus remittat culpam venialem, mirum non eſt, quòd neque etiam in tali caſu remittat pœnam tali peccato debitam.

150. Reſp. ſecundò, adhuc in eo caſu dici poſſe, baptiſmum tollere pœnam tali peccato debitam: quia licet illam non remittat actu, remittit ſaltem virtute: nam accedente poſtea diſplicentia de tali peccato, vi ſuſcepti baptiſmi remittitur tota pœna tali peccato debita. Sicut ſi quis ad baptiſmum accederet cum diſpoſitione ſufficienti ad ſacramentum, non autem ad effectum ipſius, licet actu non conſequeretur remiſſionem pœnæ peccatis debitæ, illam tamen virtute conſequeretur: quia recedente poſtea fictione, vi ſacramenti ſuſcepti non modò conſequeretur remiſſionem peccatorum, quorum ſufficientem diſpoſitionem non habuit, ſed etiam totius pœnæ illis debitæ. Quare ſemper verum erit, baptiſmum per ſe ſiue actu, ſiue virtute remittere totam pœnam peccatis debitam.

151. Difficultas eſt, an hunc effectum remittendi omnem pœnam conferat Baptiſmus ratione ſuæ inſtitutionis, an extrinſeca duntaxat voluntate Dei, nullum in re ipſa fundamentum ſupponentis. Vaſquez diſp. 156. cap. 4. affirmat, illam remitti extrinſeca duntaxat voluntate Dei, nullo in reipſa fundamento ſuppoſito. Vnicum ipſius motiuùm eſt: quoniam iuſtificatio, quæ in hoc ſacramento fit, eſt eiuſdem rationis cum iuſtificatione, quæ vel fit extra omne ſacramentum, vel in ſacramento Pœnitentiæ. Sed plerumque iuſtificatio, quæ vel fit extra omne ſacramentum, vel in ſacramento Pœnitentiæ, non remittit totam pœnam, ſed ſolùm illam in temporalem commutat, pro quâ expiandâ neceſſaria eſt aliqua ſatisfactio: ergo neque iuſtificatio, quæ in hoc ſacramento fit, per ſe totam pœnam extinguit, ſed manere poteſt cum aliquâ temporali, pro quâ expiandâ neceſſaria ſit aliqua ſatisfactio.

Vaſquez.

152. Mihi verò dicendum eſt, Baptiſmum ratione ſuæ inſtitutionis cum fundamento in re, & non tantùm extrinſecâ voluntate Dei, remittere totam pœnam baptizato. Hanc noſtram aſſertionem vnà cùm ratione ipſa indicat Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 8. his verbis: *Sanè & diuinæ iuſtitiæ ratio exigere videtur, vt aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptiſmum per ignorantiam deliquerint, aliter verò qui ſemel à peccati & dæmonis ſeruitute liberati, & accepto Spiritus ſancti dono, ſcientes templum Dei violare, & Spiritum ſanctum contriſtare non formidauerint. Et diuinam clementiam decet, ne ita nobis abſque vllâ ſatisfactione peccata dimittantur.* Quibus verbis optimam rationem Concilium aſſignat, cur iuxta diuinæ iuſtitiæ iudicium, omnis pœna, quæ peccatis ante baptiſmum commiſſis debetur in baptiſmo remittenda ſit: quia nimirum per ignorantiam

Baptiſmus ratione ſuæ inſtitutionis cum fundamento in re remittit totam pœnam baptizato.

Concilium Tridentin.

illa

illa commiſſa ſunt. Quæ ignorantia naturâ ſuâ exigit maiorem iudicis clementiàm in pœnâ condonandâ, quam exigant peccata per malitiam commiſſa.

153. Dices. Nec omnia peccata baptizandi, ſunt per ignorantiam commiſſa; nec quæ ſunt ignoranter commiſſa, naturâ ſuâ poſtulant, vt per ſolam attritionem cum ſacramento baptiſmi quoad totam pœnam, quam merentur, remittantur: cùm etiam huiuſmodi peccata ante baptiſmum ignoranter commiſſa, ſint contra Deum, & ab ipſo peccatore vt talia implicitè ſaltem cognita, commiſſa ſint: proinde illa merentur aliquâ ſatisfactione ſaltem temporali, ſecundùm iuſtitiæ leges puniri.

154. Reſp. omnia peccata, quæ ante baptiſmum committuntur, quia committuntur in ſtatu ignorantiæ diuinæ legis & Euangelicæ illuminationis, per ſe dici peccata ignorantię, proinde per ſe mereri condonationem totius pœnę: per accidens autem eſſe aliquod peccatum, quod in eo ſtatu per malitiam cõmittatur; propter quod non debuit baptiſmus, qui per ſe inſtitutus eſt ad remittenda peccata in ſtatu ignorantię commiſſa, mutari. Cæterùm etſi ratio remota, cur tota pœna peccatis ante baptiſmum commiſſis per baptiſmum remittatur, ſit ignorantia, ex quâ illa commiſſa ſunt; proxima tamen eſt ſatisfactio Chriſti, quæ per ſacramentum Baptiſmi applicatur, quantum opus eſt ad remiſſionem totius pœnæ, tã æternæ, quàm tẽporalis, id exigentibus peccatis ignoranter cõmiſſis.

155. Ad fundamentum Vaſquez concedo, remiſſionem totius pœnæ in baptiſmo non fieri ratione iuſtificationis præcisè, ſed ratione talis iuſtificationis, nempe peccatorum in ſtatu ignorantiæ commiſſorum, quæ, vt Concil. teſtatur, maiorem ex ſe poſtulant veniam, quàm peccata commiſſa in ſtatu illuminationis: in quo etſi interdum aliqua etiam peccata ignoranter committantur, id eſt per accidens, non ratione ſtatus, in quo committuntur, ſed defectu & malitiâ peccatoris nolentis illuminari, vtendo medijs, quæ in eo ſtatu habet.

156. Dices: ergo ſi gentilis ante baptiſmum iuſtificetur per actum contritionis, vel dilectionis Dei, conſequetur etiam remiſſionem totius pœnæ, cùm etiam talis iuſtificatio ſit de peccatis in ſtatu ignorantiæ commiſſis. Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſcriminis, quoniam per iuſtificationem extra ſacramentum non applicatur nobis peculiari modo ſatisfactio Chriſti, vti applicatur per ſacramenta: nam per ſacramenta applicatur vt cauſa particularis immediatè operans per inſtrumentum à Chriſto aſſumptum: per contritionem verò ſolùm applicatur vt cauſa vniuerſalis ſatisfactoria, concurrens cũ noſtra ſatisfactione, tanquam cum cauſa ſecunda.

157. Hic diſputandum eſſet tum de diſpoſitione ad effectus baptiſmi requiſita, tum, An, & quo pacto baptiſmus gratiam conferat recedente fictione: verum prior quæſtio deciſa manet tum ex ſect. 6. huius diſputationis, in qua diſputatum eſt de diſpoſitione ad validitatem baptiſmi, & conſequenter ad primum ipſius effectum, qui eſt character: tum de Sacramentis in genere diſp. 4. ſect. 4. vbi egimus de diſpoſitione requiſita ad conſequendum effectum ſacramentorum mortuorum: poſterior verò reſoluta eſt in eadem diſput. ſect. 9. & 10. in quibus vniuerſaliter diſputatum eſt, quę ſacramenta gratiam conferant recedente fictione, qualiſq; diſpoſitio requiratur ad fictionem tollendam.

DISPVTATIO XII.

De Baptiſmo Flaminis & Sanguinis.

Magiſter. S. Thomas.

1. TRIA baptiſmata diſtinguũt Scholaſtici cum Magiſtro diſt. 4. & cum S. Thoma 3. p. q. 66. art. 11. Fluminis, Flaminis, & Sanguinis. Quæ triplicis baptiſmatis partitio fundamentum habet in Patribus, Auguſtino lib. 4. de Baptiſmo cap. 22. Damaſceno lib. 4. de Fide cap. 10. Anſelmo in 6. caput ad Hebræos, ſuper illa verba, *baptiſmatum doctrina*, Bernardo epiſt. 77. Nicœta in Scholijs Nazianzeni, oratione *in ſancta lumina*, ad finem, & alijs. Cuius etiam triplicis baptiſmatis mentionem facit Gloſſa ordinaria ſuper citata verba *Baptiſmatum doctrinæ*. Vbi notat, ideò baptiſmatum doctrinæ pluraliter dici: *Quia eſt*, inquit, *baptiſmus in aquâ, Pœnitentiâ, & in ſanguine*. Idem refertur cap. *Baptiſmi vicem*, de conſecrat. diſt. 4. Hinc tamen non ſequitur, vt eadem Gloſſa aduertit, tria eſſe baptiſmata ſacramenta, quia reliqua duo non fiunt accedente verbo, vt Gloſſa loquitur; ſed vicem tantùm ſacramenti ſupplendo, per cordis contritionem, & ſanguinis pro Chriſto effuſionem: *Quia ſic*, inquit, *mundatur homo à peccatis per pœnitentiam, vel ſanguinis effuſionem, ſicut per lauacrum baptiſmi*. Explicato igitur baptiſmate Fluminis, explicanda ſunt reliqua duo, Flaminis & Sanguinis. Eſt autem Baptiſmus Flaminis, perfecta in Deum conuerſio, includens votum baptiſmi Fluminis. Baptiſmus verò Sanguinis, eſt Martyrium pro Chriſto perpeſſum. Præcipua difficultas eſt de baptiſmo Sanguinis: ideò breuiter priùs expedienda eſt difficultas de baptiſmo Flaminis.

Auguſtin. Damaſcen. Anſelmus. Bernardus Nicætas.

Gloſſa.

Digitized by Google

SECTIO I.

An, & quo pacto Baptiſmus Flaminis ſuppleat vicem Baptiſmi Fluminis?

Author de Eccleſiaſt. dogmatib. Bernardus

2. NON defuerunt, qui negarint poſſe baptiſmum Fluminis ſuppleri per internam cordis contritionem, vt de Catechumenis affirmat author de Eccleſiaſticis dogmatibus cap. 74. & de alijs refert Bernardus præcit. Epiſt. 77. Quæ ſententia dupliciter intelligi poteſt; vno modo, vt nullo pacto contritio ſola, abſque baptiſmo Fluminis reipsâ ſuſcepto, hominem ſaluare valeat: in quo ſenſu illam aſſerit citatus author de Eccleſiaſticis dogmatibus, & relati à S. Bernardo: Alio, vt Baptiſmum Fluminis ſupplere non poſſit quoad omnes eius effectus. In priori ſenſu prædicta ſententia damnata eſt in Concil. Tridentino ſeſſ. 6. c. 4. In poſteriori vera eſt quoad aliquos effectus, non autem quoad omnes. Pro cuius explicatione

Tridentin.

3. Dicendum eſt, perfectam animi contritionem ſupplere vicem Baptiſmi quoad remiſſionem peccati, tam originalis, quàm perſonalis; nec non quoad gratiæ, virtutumque infuſionem, ac pœnæ æternæ condonationem, non autem ſemper quoad totius pœnæ relaxationem, numquam autem quoad characteris impreſſionem. Prior pars affirmans eſt de fide, quâ conſtat, peccatorem per actum perfectæ contritionis iuſtificari ante vllam ſacramenti ſuſceptionem, vt expreſsè Tridentinum definit ſeſſ. 14. cap. 4. docetque cit. ſeſſ. 6. cap. 4. vbi, *Tranſlatio*, inquit, *ab eo ſtatu, in quo homo naſcitur filius primi Adæ in ſtatum gratiæ & adoptionis filiorum Dei poſt Euangelium promulgatum ſine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri non poteſt.* Quibus apertè ſupponit, iuſtificationẽ non ſolùm fieri per baptiſmum Fluminis, ſed etiam Flaminis. Peccatoris autẽ iuſtificatio, vt idem Trident. definit ſeſſ. 6. cap. 7. includit interiorem animi ſanctitatem per voluntariam ſuſceptionem inhærentis gratiæ & donorum, per quam homo ex iniuſto & inimico, fit iuſtus & amicus, & hæres vitæ æternæ. Igitur perfecta animi contritio non modò vicem Baptiſmi ſupplet quoad remiſſionem peccati tam originalis, quàm perſonalis, ſed etiam quoad gratiæ, virtutumque infuſionem, ſine quâ peccatoris iuſtificatio non fit, & pœnæ æternæ, quæ cum homine iuſtificato ſtare non poteſt, condonationem.

Contritionẽ ſupplere vicem baptiſmi quoad remiſſionem peccati. Tridentin.

Non quoad pœnæ totius relaxationem.

4. Poſterior verò pars negatiua quoad pœnæ totius relaxationem, probatur: nam ſæpe contritio non attingit illum perfectionis gradum, quo contritus mereatur totius pœnæ temporalis cõdonationem. Cùm enim condonatio pœnæ temporalis, in quam virtute iuſtificationis commutatur æterna, in contritione fiat per modum condignæ ſatisfactionis, cumque non omnis contritio ſit adæquata ſatisfactio pro totâ pœnâ temporali, in quam mutata eſt æterna, non ſemper contritio ſupplet vicem baptiſmi quoad relaxationem totius pœnæ.

Nec quoad characteris impreſſionem.

5. Demum quoad impreſſionem characteris, conſtat: nam hic non imprimitur, niſi à ſacramento: alioqui ſolâ contritione iuſtificatus, non teneretur, imò non deberet baptiſma ſuſcipere; cùm hoc ſuſcipi non poſſit ab illo, qui baptiſmalem characterem habet: eſt enim baptiſma initerabile ratione characteris. Item ſequeretur, ſolâ contritione iuſtificatum eſſe capacem reliquorum ſacramentorum: nam fit homo reliquorum ſacramentorum capax ratione characteris baptiſmalis.

6. Ex dictis infertur, ſi iuſtificatus ſolâ contritione, abſque baptiſmo moriatur, ſi poſtea ad vitam reuocetur, illum teneri ad baptiſmũ ſuſcipiendum: quia in ipsâ contritione habuit votum, ſaltem implicitum & virtuale, illum ſuſcipiendi, quoties commoditas ſe offerret. Quæ obligatio non extinguitur per mortem in eo, qui ex morte ad vitam reuocatur. Pari modo Catechumenus per martyrium iuſtificatus, teneretur, ſi poſt mortem reuiuiſceret, ad baptiſmum ſuſcipiendum: non minùs quàm teneretur ad peccata confitenda, ſi baptizatus martyrium ſubiret cum aliquo peccato, quod inopiâ confeſſarij ante martyrium confiteri non potuit. Nam quemadmodum hic teneretur huiuſmodi peccatum confiteri, ſi poſt lethalia vulnera pro Chriſto accepta acquireret copiam confeſſarij: ita ſi poſt mortem iterum ad vitam rediret, cùm ſemper maneat obligatio, quam in voto habuit, ſeruandi præcepta, cùm primùm poſſit.

Nec Martyrium characterem imprimit.

7. Conuenit etiam baptiſmus ſanguinis cum baptiſmo flaminis quoad characteris impreſſionem: neutrum enim baptiſma characterem imprimit. Imprimit tamen martyrium, vt Alenſis docet 4. p. quæſt. 8. memb. 9. art. 4. §. 4. & nos 3. tomo diſput. 16. cum S. Thoma 3. p. quæſt. 54. art. 4. ex Auguſtino 22. de Ciuitate cap. 20. deduximus, in martyrum membris, in quibus pro Chriſto vulnera acceperunt quendam ſingularem fulgorem in teſtimonium heroïcæ virtutis pro Chriſto exercitæ, cui reſpondet ſpeciale præmiũ, quæ dicitur Aureola, quæ teſte S. Thoma in 4. diſt. 49. quæſt. 5. art. 1. eſt præmium accidentale ſuperadditum eſſentiali, fundatum in ipſo opere excellenti & heroïco pro Chriſto patrato, nempe ſingulare gaudium de tali opere in Dei obſequium exhibito.

Alenſis. S. Thomas. S. Auguſt.

Digitized by Google

SECTIO II.

An Baptiſmus ſanguinis ſufficiat ad ſaluandos infantes?

Alenſis. 8. PRIMA ſententia negat eſt, Alenſis 4. p. q. 8. memb. 9. art 5. affirmantis, baptiſmum aquæ ad plures perſonas ſe extendere, quàm baptiſmum ſanguinis: quia ille non ſolùm liberat adultos, ſed etiam infantes; hic tantùm adultos. Idem ſentire videtur *Bonauent.* Bonauent. in 4. diſtinct. 4. in 2. p. diſt. art. 1. q. 2. qui ſimiliter docet, plures perſonas liberare baptiſmum aquæ, quàm baptiſmum ſanguinis: qui etſi non explicet, quas plures perſonas liberet baptiſmus aquæ, quas non liberat baptiſmus ſanguinis, procul tamen dubio intelligit de pluribus perſonis adultorum, & non adultorum, iuxta Alenſis doctrinam, quam ibi quoad omnia ferè ſequitur. Adde, quod non poſſunt aliæ plures perſonæ intelligi, quas liberat baptiſmus aquæ, & non liberat baptiſmus ſanguinis, quàm perſonæ adultorum, & non adultorum. Pro eâdem ſententia citantur *Armacan.* Armacanus lib. 8. de quæſt. Armen. cap. 37. & *Adrianus.* Adrianus in 4. q. vlt. de baptiſmo: qui quamuis id certò negare non audeant, probabile tamen cenſent, martyrium nullam ex ſe peculiarem gratiam conferre infantibus in odium Chriſti occiſis.

9. Potiſſimum fundamentum huius ſententiæ eſt: quoniam eos tantùm ſaluare poteſt Baptiſmus ſanguinis, qui capaces ſunt martyrij. Atqui infantes martyrij capaces non ſunt: igitur ſanguinis baptiſma eos ſaluare non poteſt. Maior patet: nam qui cauſæ capaces non ſunt, nec eius effectus capaces eſſe poſſunt: ſicut qui capaces non ſunt Baptiſmi flaminis, nec eius effectus capaces eſſe poterunt. Minor probatur: nam martyrium, vt cū *S. Thomas.* S. Thoma 2. 2. q. 124. ar. 1. docent Theologi, eſſentialiter eſt actus virtutis: infantes autem, cum vſu rationis careant, actus virtuoſi capaces non ſunt, proinde nec martyrij. Implicat igitur, eos martyrio iuſtificari poſſe. Quæ autem dicta ſunt de infantibus, eadem intelligenda ſunt de perpetuò amentibus.

10. SECVNDA ſententia affirmans communis eſt, & certa apud reliquos Scholaſticos *S. Thomas.* in 4. diſt. 4. & apud S. Thomam eâdem diſt. q. 3. art. 3. ad 1. contra 3. quæſtiunculam, & quæſtiuncula 4. & 2. 2. q. præcit. art. 1. ad 1. & omnes Recentiores. Cuius oppoſitam ſententiam *Suarez.* Suarez diſp. 29. ſect. 1. & *Vaſquez.* Vaſq. diſp. 153. c. 7. appellant temerariā, & erroris notā *Cenſura.* dignam. Et meritò, cùm ea ſit contra vniuerſalem Eccleſiæ traditionem, quę indiſcriminatim infantes omnes ab Herode propter Chriſtum occiſos celebrat & colit vt ſanctos. *Baronius.* Quā traditionem Baronius anno Chriſti 58. n. 37. docet deſcendiſſe ab ipſis Apoſtolis: quod etiam inſinuat Origenes homil. 3. in diuerſos infrà citandus. *Origenes.*

11. Nec dici poteſt primò, eos tantùm proponere colendos vt ſanctos, qui fuerunt circumciſi: tum quia ſi tantùm proponeret adorandos eos, qui fuerunt circumciſi, non poſſet proponere omnes indiſcriminatim, cū multi ex illis non fuerint circumciſi, vt infrà conſtabit. Tum quia omnes proponit adorandos vt martyres: ergo cauſa, propter quam ab Eccleſiâ adorandi proponuntur, non eſt, quia fuerunt ſacramento Circumciſionis iuſtificati, ſed quia fuerunt baptiſmo proprij ſanguinis abluti. Antecedens conſtat: nam de omnibus proprium officium & ſacrum de Martyribus inſtituit: eoſque in hymno ad laudes ſalutat vt Martyres: in propriâ collectâ appellat Martyres, *qui præconium non loquendo, ſed moriendo confeſſi ſunt.*

12. Pari modo Patres eos Martyrum encomijs celebrant: Origenes homil. 3. in diuerſos magis verſus finem, loquens de Innocentibus: *Horum*, inquit, *& memoria ſemper, vt dignum eſt, in Eccleſijs celebratur, ſecundùm integrum ordinem Sanctorum vt primorum Martyrum pro Domino occiſorum, & vt ipſa Bethleem primitias Domino Martyrum, in qua natus eſt ipſe Saluator obtuliſſe videatur.* Vbi etiam inſinuat, vt ſuprà dicebamus, hanc beatorum Innocentum celebritatem inſtitutam fuiſſe ab ipſis Apoſtolis, his verbis: *Bene ergo, & ſecundùm voluntatem Dei eorum memoriam Sancti Patres celebrari mandarunt ſempiternam in Eccleſijs, velut pro Domino morientium.* Cùm enim hic Pater proximus vixerit tempori Apoſtolorum, quippe qui vixit circa annū 200. Incarnationis Domini per Sanctos Patres, alios intelligere non potuit, quàm Apoſtolos, vel eorū immediatos ſucceſſores. *Origenes.*

13. Author de Stella & Magis & nece Innocentum, qui habetur inter opera Cypriani, eos *Protomartyres* vocat, eò quòd inquit, *in ordine Sanctorum Martyrum primum habeant locum:* & paulò pòſt: *hi nuper cruore lacteo loti primitias Baptiſmi Martyrio conſecrarunt, tradentes poſteris formam, vbi neceſſitatis articulus excluſerit moram, non minus ad lauacrum anima ſanguinem efficacem, quàm ſanctificatas verbis ſolemnibus aquas. Idem occiſio, quod merſio operatur, qua extinctam peccati vitam, virtutemque emortuam vtriuſque rei continet ſacramentum.* Quibus verbis apertè docet, idem prorſus in infantibus operari mortem pro Chriſto páſſam, quod Baptiſma. *Author de Stella, & Magis.*

14. Leo Papa Serm. 1. in ſolemnitate Epiphaniæ de Herode loquens: *Necari omnes Bethleem paruulos iubet: & quoniam quem metuat, neſcit infantem, generalem ſæuitiam in ſuſpectam ſibi tendit ætatem. Sed quos Rex impius eximit mundo, Chriſtus inſerit cœlo: & quibus nondum ſanguinis ſui impēdit redemptionem, iam martyrij tribuit dignitatem.* Hæc Leo, qui non modò docet eos martyrij dignitate decoratos, ſed ſimul omnes Bethleemiticos infantes hanc dignitatem conſecutos fuiſſe: nam omnes *Leo Papa.*

omnes illi in ſententiâ B. Leonis, fuerunt martyrij coronâ decorati, qui fuerunt ab Herode occiſi: atqui omnes Bethleemitici infantes fuerunt ab Herode occiſi: ergo omnes fuerunt martyrij coronâ decorati. Ergo non tantùm circumciſi: neque cauſa eos colendi eſt ſanctitas in circumciſione collata, ſed dignitas & corona in martyrio donata. Idem Author ſer. 2. in eâdem ſolemnitate, loquens de Chriſto: *Noua*, inquit, *gloria coronabat infantes, & de initijs ſuis paruulorum primordia conſecrabat: vt diſceretur, neminem hominum diuini incapacem eſſe ſacramenti, quando etiam illa ætas gloriæ eſſet apta martyrij.* Et Ser. 6. in eodem feſto ſic ſcribit: *ſed hâc Herodis iſtius rabiẽ ille vincit, & deſtruit, qui etiam paruulos martyrij gloriâ coronauit.*

15. Hoc ipſum multis in locis teſtatur Auguſtinus. *Auguſtin.* Vnus nobis ſufficiat locus lib. 3. de Symbolo ad Catechumenos cap. 4 in quo manifeſtè ſuam mentem expreſſit: loquens enim de infantibus pro Chriſto occiſis, quos & Martyres appellat: *Sed quid*, inquit, *eis præſtitit gratia, niſi vt erueret eos de poteſtate tenebrarum? præſtitit eis Chriſtus, vt pro Chriſto morerentur: præſtitit vt ſuo ſanguine ab originali peccato diluerentur.* Ecce quomodo eorũ originalis peccati ablutionem non in circumciſionem, ſed in ipſorum ſanguinis pro Chriſto effuſionem refert.

16. *Bernardus* Bernardus Serm. in Natali Sanctorum Innocentum, quaſi præuidens noſtrorum aduerſariorum dubitationem, ſic eos infidelitatis & erroris arguit: *An verò de Innocentum coronis quis dubitet? ille pro Chriſto trucidatos infantes dubitet inter Martyres coronari, qui regeneratos in Chriſto non credit inter adoptionis filios numerari.* Vbi optimam etiam rationem huius coronationis aſſignat: *Alioqui*, inquit, *quando coæuos ſibi pueros, puer ille, qui natus eſt nobis, non contra nos, propter ſe pateretur occidi? quod vtique ſolo nutu poterat prohibere, niſi melius aliquid eis prouideret: vt quemadmodum cæteris infantibus tunc quidem circumciſio, nunc verò Baptiſmus ſine vllo propriæ voluntatis vſu ſufficit ad ſalutem: ſic nihilominus pro eo ſuſceptum martyrium illis ſufficeret ad ſanctitatem.* Vbi totam cauſam ſanctitatis horum Innocentum refert ad martyrium, quod in illis vicem baptiſmi ſuppleuit.

17. *Laurentius Iuſtinian.* Beatus Laurentius Iuſtinianus in feſto Sanctorum Innocentum poſt medium, ſic de illis ſcribit: *Sine pugna cõſenſu hi coronantur infantes. Non interrogati occiduntur: Innocentes auferuntur à ſæculo, & conſecrantur Chriſto. Nec corde credebant ad iuſtitiam, neque ore confitebantur ad ſalutem, & tamen martyrij adepti ſunt palmam.*

18. *Argumentum conficitur.* Ex his omnibus tale formo argumentum. Si cauſa ſalutis horum infantium ex citatis Patribus, alijſque innumeris, qui pro hac re citari poſſunt, non fuiſſet ſanguinis pro Chriſto effuſio, ſed ſola circumciſio; cùm hæc non omnes conſignauerit, vt qui vel ad octauum diem nondum peruenerant, vel qui erant gentilium filij, qui ſimul cum Iudæis habitabant, non potuiſſet Eccleſia omnes indiſcriminatim tãquã ſanctos & beatos omnibus adorãdos proponere: imò neque illos proponere adorandos vt Martyres, ſiquidem eos non Martyrium, ſed ſolius Circumciſionis ſacramentum ſanctos per aduerſarios effeciſſet. Ex quo ſequitur, Eccleſiam magno in errore verſari, adorando inter Circumciſos non Circumciſos, qui per aduerſarios damnati ſunt.

19. Nec dici poteſt ſecundò, eos non virtute martyrij, ſed ex ſpeciali priuilegio, facto ipſorum perſonis, ſaluos factos fuiſſe. Idque confirmari poteſt authoritate B. Laurentij Iuſtiniani loco prænotato, vbi cauſam ſalutis *B. Laurentius Iuſtinianus.* horum infantium non refert ad ipſorum mortem pro Chriſto paſſam, ſed ad miſericordiam Dei: *Commendare*, inquit, *voluit Dominus in his pueris miſericordiam ſuam: gratis, vt ſic dicam, perceperunt brauium felicitatis æternæ.*

20. Sed contrà: tum quia, vt hactenus vidimus, totam cauſam ſalutis horum paruulorum Eccleſia cum citatis Patribus refert in mortem pro Chriſto paſſam. Non potuiſſet autem illam referre in mortem pro Chriſto paſſam, ſi propter aliam cauſam & non propter hanc iudicaſſet illos ſaluos factos fuiſſe. Tum quia multi ex citatis Patribus expreſsè cauſam eorum ſaluationis referunt in mortem pro Chriſto ſuſceptam, vt Author de Stella & Magis: *Tradentes*, inquit, *Author de Stella & Magis.* *poſteris formam, vbi neceſſitatis articulus excluſerit moram, non minùs ad lauacrum animæ ſanguinem efficacem, quàm ſanctificatas verbis ſolemnibus aquas.* Quibus verbis eandem efficaciam abluendi animam à peccatis tribuit cuicunque ſanguinis pro Chriſto effuſioni, atque baptiſmi lauacro. Bernardus *Bernardus.* ſuprà citatus, & alij permulti, qui mortem horum infantium comparant cum lauacro Baptiſmi, quod ex ſe vim habet iuſtificandi à peccatis.

21. Neque citata authoritas B. Laurentij quidquam fauet aduerſariorum ſententiæ. Etenim non ideo hic Pater dixit, commendaſſe Deum in his pueris miſericordiam ſuam, eoſque gratis gloriæ brauium percepiſſe, quia nullo habito reſpectu ad ipſorum mortem pro ſe paſſam, illos Deus coronauerit: ſed quia præ alijs, qui diu in certamine pugnarunt, gratis quodammodo hi coronati videntur. Statim enim ſubdit, *Alij laborant toto vitæ ſuæ tempore: Alij vſque ad ſanguinem certant: nonnulli tentationibus, vigilijs, ieiunijs, pernoctationibuſque crebris ſeipſos affligunt: ſicque alij atque alij ſic deſudant & patiuntur, vt regni cæleſtis mereantur eſſe participes. Iſti autem non ita: breuiſſimâ propter Chriſtum perſecutione ingruente iugulati pariter, & coronati ſunt.* Prætereà verba illa, ab authore addita, *vt ſic dicam*, apertè declarant, noluiſſe ipſorum mortem excludere. Quin & nomen ipſum *Brauium* ſatis indicat, eos non omninò gratis, ſed aliquo modo certantes, ſi non actu voluntatis, ſaltem actu corporis per inflictam mortem, coronatos fuiſſe.

Digitized by Google

22. Ex his, quæ de infantibus ab Herode occiſis dicta ſunt, euidenter colligitur, idem eſſe dicendum de cæteris omnibus, qui ob ſimilem cauſam occiſi ſunt, vel occidentur. Etenim cùm cauſa illorum ſalutis fuerit mors propter Chriſtum paſſa, & non ſpeciale aliquod priuilegium ipſorum perſonis factum, eadem ratio erit de cæteris omnibus, qui propter eundem Chriſtum occiſi, vel occidendi ſunt. Confirmatur, nam ſi potuit mors in odium Chriſti illata infantibus, eos abſque circumciſione ab originali iuſtificare: eadem mors in odium eiuſdem Chriſti illata, ab eodem originali abſque Baptiſmo poterit alios infantes iuſtificare.

Infantes qui in vtero matris cum ipſa matre trucidantur propter Chriſtum, martyrij laureolam conſequi. Bacho. Richard. Scotus. Rubio. Gabriel. Paludan. Sotus. Syluester. Vaſquez. Toletus. Sà.

23. Ex his etiam infertur contra aliquos apud Bachonem in 4. diſt. 4. q. 1. art. 2. circa finem, etiam infantes, qui in vtero cum ipſa matre propter Chriſtum trucidantur, conſequi eundem fructum martyrij, quem conſequuntur, qui excluſi ab vtero matris trucidātur. Quod expreſsè docuerunt Richardus in 4. diſt. 4. art. 2. q. 3. ad 1. Scotus q. 3. §. *Dicitur*, Rubio q. 1. art. 2. Gabriel q. 2. ar. 2. concl. 9. & ar. 3. dub. 2. Paludanus diſt. 6. q. 1. ar. 3. concl. 1. Sotus diſt. 5. q. vnicâ, ar. 11. in fine, Syluester verbo *Baptiſmus* 1. q. 2. Vaſquez cit. diſp. cap. 7. Toletus lib. 2. cap. 22. Emmanuel Sà verbo *Martyrium*, & alij. Nec eſt eadem ratio de Baptiſmo aquæ; quia hic non poteſt contingere infantem intra matris vterum exiſtentem, ſicut illum contingere poteſt mors propter Chriſtum illata.

24. Tandem ex dictis deducitur, maiorem gratiam conſecutos fuiſſe infantes, qui circumciſi necati ſunt, quàm qui non circumciſi. Quemadmodum maiorem gratiam conſequeretur infans, qui poſt Baptiſmum in odium Chriſti interficeretur, quàm qui ante Baptiſmum. Ratio eſt euidens: quia qui circumciſus, vel baptizatus pro Chriſto occiditur, duplicem conſequitur gratiam, circumciſionis ſeu Baptiſmi fluminis, & Baptiſmi ſanguinis.

25. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, diſtinguenda eſt maior, de martyrio quoad actum internum virtutis, & quoad opus externum mortis. Porrò martyrium non tantùm ſaluat eos, qui capaces ſunt actus interioris virtutis, ſed etiam qui capaces ſunt exterioris operis mortis. Licet igitur infantes capaces non ſint martyrij quoad actum internum virtutis, ſunt tamen capaces quoad opus externum mortis, quod propter phyſicam & realem conformitatem cum paſſione & morte Chriſti, iuſtificat illos ex opere operato. Idque colligitur ex vniuerſali illâ promiſſione indiſcriminatim omnibus à Chriſto facta Matthæi 10. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo*, quam de martyrio intelligunt Patres, vt ex infrà dicendis conſtabit. Cæterùm etſi nequeant infantes ore Chriſtum confiteri, ſaltem facto ipſo mortis confiteri poſſunt, iuxta illud, *non loquendo, ſed moriendo confeſſi ſunt*.

26. Dices: ergo pari ratione poterit martyrium ſolùm quoad opus externum, abſque actu interno iuſtificare adultum, vt qui nunquam de martyrio cogitauit, dormiens pro Chriſto occideretur. Reſp. negando conſequentiam: nam ſicut Baptiſmus abſque actu interno non iuſtificat adultum, qui tamen iuſtificat infantem: ita nec martyrium, quod Baptiſmo ſuccedit, abſque actu interno iuſtificat adultum, quod tamen non adultum iuſtificat: eò quòd plus requiritur ab eo, qui eſt ſui iuris & libertatis, quàm qui libertatis vſum non habet.

SECTIO III.

An martyrium abſque ſacramento Baptiſmi, aut Pœnitentiæ ſufficiat ad iuſtificandos adultos?

27. Hoc habet martyrium adultorum, quod non habet martyrium paruulorum, quòd non ſolùm ſupplere poſſit ſacramentum Baptiſmi in ijs, qui nondum baptizati martyrium ſubeunt; ſed etiam ſacramentum Pœnitentiæ in ijs, qui baptizati ad martyrium rapiuntur ante ſacramentalem confeſſionem de peccatis poſt Baptiſmum commiſſis. Intereſt præthereà inter martyriū adultorum & paruulorum, quòd illud neceſſariò requirit conſenſum adulti, non ſecus ac ſacramentum Baptiſmi, vt gratiam cōferat: hoc autem, vt gratiam infanti conferat, nullū requirit, aut infantis, cuius capax nō eſt, aut alterius perſonæ cōſenſum, ſicut nec Baptiſmus. Quò fit, vt ſi adultus dormiens, aut in phreneſim lapſus, qui nullam antea de martyrio ſubeūdo voluntatem habuit, pro Chriſto occideretur, martyrij effectum non conſequeretur; ſicut nec Baptiſmi effectum, ſi nunquam antea illum deſiderauit, aut petiuit: ſecus ſi eſſet perpetuò amens: nam ſicut tunc baptizatus abſque ipſius conſenſu, baptiſmi effectum, ita & martyrij conſequeretur.

Martyrium adultorum neceſſariò requirit conſenſum illorum.

28. Porrò conſenſus iſte, quem in adulto martyrium requirit, neceſſariò debet eſſe ſupernaturalis, fundatus in fide diuinâ, pro cuius defenſione ſuam vitam exponit: & ſaltem cum aliquo dolore ſupernaturali de peccatis commiſſis, nec non cum aliquo actu ſpei, quo Deum ſibi propitium fore martyr ſperaret. Quò fit, vt nec hæreticus poſſit eſſe verus martyr, etiamſi moriatur pro aliquo articulo fidei, cùm veram fidem non habeat; nec gentilis, etiamſi moriatur pro defenſione alicuius virtutis moralis.

29. His vt certis poſitis, duæ ſuperſunt de martyrio adultorum, & quidem grauiſſimæ controuerſiæ. Vna eſt: An martyrium ex quacunque virtute ſupernaturali imperatum ſufficiat ad remittenda martyri omnia peccata: an verò neceſſarium ſit, vt ex virtute ſupernaturali charitatis imperetur. Dixi *imperatum:* nam elicitiuè martyrium eſt actus

fortitudinis

fortitudinis infuſæ, cuius officium eſt, hominem confirmare circa pericula mortis in ordine ad finem ſupernaturalem, vt teſtis eſt S. Thomas 2. 2. quæſt. 124. ar. 2. Altera eſt: An gratiam conferat ad inſtar ſacramenti ex opere operato, an tantùm ex opere operantis.

S. Thomas.

30. PRIMA ſententia affirmat, martyrium nullam gratiam conferre adultis ex opere operato, ſed tantùm ex opere operantis; & conſequenter martyrium non eſſe ſufficiens ad remittenda peccata mortalia, aut etiam originale, niſi imperatum à virtute charitatis: nam hæc ſola ſufficiens eſt, ex opere operantis, ſaltem diſpoſitiuè peccata remittere, iuxta illud Lucæ 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum:* & Ioan. 14. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo.* Hanc ſententiam tanquam antiquam & communem nō ſolùm inter Theologos, ſed etiam inter Patres defendit Vaſq. diſp. 153. à cap. 3. pro quâ multos citat Scholaſticos, & Patres. Verùm quòd ad Scholaſticos attinet, ſolùm illam expreſsè docent Alenſis 4. p. quæſt. 8. memb. 9. art. 5. Bonauent. in 4. diſt. 4. in 2. p. diſtinct. art. 1. q. 2. Paludanus q. 3. art. 1. concluſ. 1. Sotus diſt. 3. q. vnicâ, art. 11. propoſit. 1. & poſt propoſit. 4. vbi ait, ſufficere ſolùm actum charitatis, quo quis dicit: *Volo pro Chriſto mori*, abſque vllo dolore de peccatis. Eandem doctrinam repetit lib. 2. de naturâ, & gratiâ cap. 16. Canus relect. de Pœnitentia parte 3. §. *Verum ſententia contraria.* Bannez 2. 2. q. 24. art. 6. dub. 5. ad 7. Layman lib. 3. ſect. 3. n. 6. Thomas Valdenſis de ſacramento Baptiſmi cap. 105. præter hos citantur S. Thomas, Richardus, Durandus, Gabriel, Vega, qui tamen, vt ex dicendis conſtabit, aut contrariam ſententiam docent, aut certè huic non fauent.

Luc. 7. Ioan. 14. Vaſquez. Alenſis. Bonauent. Paludanus. Sotus. Canus. Bannez. Layman. Thomas Valdenſis. Richardus. Durandus. Gabriel. Vega.

31. Ex Patribus primò citatur Clemens Rom. qui lib. 5. Apoſtolicarum conſtitutionum cap. 5. poſtquam docuerat, martyrium veriorem eſſe Baptiſmum, ſubiungit: *Lætetur ergo, quòd Magiſtrum imitetur, ſiquidem iuſſum eſt, vt ſit vnuſquiſque perfectus ſicut Magiſter eius.* Manifeſtum autem eſt, eum, qui Chriſtum imitari cupit, debere non in tormentis tantùm, ſed maximè in charitate eum imitari. Sentit igitur hic Pontifex, martyrem in martyrio tolerādo debere Chriſti charitatem imitari, mortem in odium Chriſti illatam ex affectu charitatis perferendo: alioqui non poſſet dici perfectus, ſicut Pater eius cœleſtis, iuxta Chriſti ſententiam, perfectus eſt.

Clemens Romanus.

32. Secundò citatur Author de Cœnâ Domini apud Cyprianum, qui loquens de bono latrone, circa finem ſermonis hæc habet: *Latrocinium damnationem meruerat & ſupplicium, ſed cor contritum pœnam mutauit in martyrium.* Vbi hic author totam martyrij virtutem tribuit contritioni: Siquidem virtute contritionis ſupplicium mortis, quod latro propter ſua peccata meruerat, commutatum fuit in martyrium.

Author de Cœnâ Domini.

33. Tertiò Aug. lib. 13. de Ciuit. Dei c. 7. vbi de martyrio diſputās: *Quid enim precioſius,* inquit, *quàm mors, per quam fit, vt etiam delicta omnia dimittantur, & merita cumulatiùs augeantur?* Ex quo loco ſic argumentatur Vaſquez. Si martyrium gratiam conferret ex opere operato homini tantùm attrito, quamuis in eo delicta remitterentur, haud tamen merita cumulatiùs augerentur: ſiquidē martyrium gratiam non conferret, niſi paulò ante mortem poſt lethalia vulnera accepta, poſt quæ vix tempus eſſet ampliùs promerendi: ſine gratia autem iuſtificante nulla opera ſunt æternæ vitæ meritoria: ergo iuxta contrariam ſententiam, merita in martyrio non cumularentur, ſed potiùs minuerentur: Siquidē iuxta illam ferè omnes cruciatus martyr pateretur ante infuſionem gratię iuſtificantis, cùm hanc martyr non accipiat, niſi poſt conſummatum martyrium: hoc autem conſummatur paulò ante martyris obitum, quādo iam ceſſat libertas ad meritum neceſſaria. Prętereà idem Auguſtinus ibidē ſubdit hæc verba, quibus apertè ſignificat, ad martyrium requiri charitatē: *Sed quando ſine abundantiâ gratiâ ſpiritus illius, qui vbi vult ſpirat, tantùm Chriſtum amare poſſent, vt eum in tanto vitæ diſcrimine ſub tantâ ſpe veniâ negare non poſſent?* & lib. 3. de Baptiſmo contra Donatiſtas cap. 16. & lib. 4. c. 17. docet, ideo mortem pro Chriſto hæreticis non prodeſſe, quia charitatem habere non poſſunt, quamdiu hæretici ſunt.

Auguſtin. Vaſquez. Auguſtin.

34. Vltimò citatur Bernardus Epiſt. 77. vbi docet, martyrem adultum, de quo tantùm ibi loquitur, non tam morte pro Chriſto toleratâ, quàm fide & charitate, quâ illam tolerat, à peccatis iuſtificari: quæ charitas etiam ſine martyrio ad iuſtificandum ſufficeret. Sic enim ante medium Epiſtolæ ſcribit: *Pro certo cùm non aliunde martyrium, niſi ex fidei merito, illam obtinuerit prærogatiuam, vt ſingulariter vice Baptiſmi ſecurè ſuſcipiatur, non video, cur non ipſa æquè & ſine martyrio apud eum tantundem poſſit, cui & ſine martyrij probamento procul dubio innoteſcit: poſſit ſanè tantundem, dixerim, quantum ad ſalutis ſpectat obtentum, non autem ad meriti cumulum, quod indubitanter martyrium antecellit.* Et ne videatur totum hoc ad ſolam fidem referre, paucis interpoſitis, ſubdit: *Quomodo is, qui alieno debito ſe teneri fortè in extremis poſitus recolit, ſi deſit, vnde perſoluat, ſolâ nihilominus pœnitentiâ, & cordis contritione obtinere veniam creditur, ne iam pro eo damnetur: ſic ſola fides, & mentis ad Deum conuerſio, ſine effuſione ſanguinis, & ſine profuſione aquæ, ſalutem ſine dubio operatur volenti, ſed non valenti, prohibente articulo baptizari.*

Bernardus.

35. Nonnulli hanc eandem ſententiam confirmant teſtimonio illo Pauli 1. ad Corinth. 13. *Etſi tradidero corpus meum, ita vt ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt.* Vbi apertè videtur Apoſtolus docere, martyrium ſine charitate nihil ad ſalutem prodeſſe. Atqui plurimùm ad ſalutem ſine charitate prodeſſet, ſi ad inſtar Baptiſmi

1. Ad Corinth. 13.

ex opere

Digitized by Google

ex opere operato martyrem ex attrito efficeret contritum.

Probatur à Vaſquez. 36. Vltimò probatur hæc ſententia rationibus. Vaſquez, impugnatis omnibus, quæ ab alijs afferuntur, hac vna nititur. Cùm mors pro Christo tolerata vim iuſtificandi hominem attritum inſtar ſacramenti ex natura ſua non habeat, illam habere debebit ex lege & voluntate Dei: atqui talis lex & voluntas Dei nobis non conſtat: temerè igitur & ſine fundamento talem vim martyrio tribuimus. Minorem probat: quia vel illa nobis cónſtaret ex ſcriptura, vel ex Eccleſiæ definitione, aut Patrum traditione, vel certè efficaci aliqua ratione: ex nullo horum nobis conſtat: nam nec vllus ſcripturæ locus eſt, ex quo ſententia hæc erui poſſit; nec vlla Eccleſiæ definitio, aut Patrum traditio, vel ratio aliqua efficax, vt patet ex impugnationibus: ergo.

Ab alijs 1. 37. Alij verò hanc ſententiam probant primò. Si martyrium gratiam conferret ex opere operato vltra meritum operantis, eſſet ſacramentum: conſequens eſt falſum, alioqui non ſeptem, ſed octo forent Eccleſiæ ſacramenta. Sequela probatur: nam illud eſſet ſignum rei ſacræ ſanctificantis homines, quæ vt ſuprà vidimus de ſacramentis in genere, eſt ipſiſſima ſacramenti definitio ab omnibus recepta. Cui autem conuenit definitio, conuenit & definitum.

2. 38. Secundò, ſequeretur non poſſe aſſignari tempus, in quo martyrium gratiam conferret. Non in inſtanti mortis, quando martyrium eſt conſummatum: alioqui ſequeretur, toto tempore vitæ martyrem fuiſſe in peccato, & in inſtanti ſeparationis animæ à corpore, quando homo eſt extra viam, à peccato iuſtificari. Non in aliquo inſtanti ante mortem, cùm in nullo inſtanti ante mortem martyrium ſit conſummatum, nam hoc conſummatur morte ipſa martyris: martyrium autem gratiam non confert, niſi in inſtanti, in quo conſummatur: ſicut nec ſacramenta gratiam conferunt, niſi in inſtanti, in quo complentur: alioqui poſſet martyr gratiam accipere ante mortem, & deinde caſu liberari à morte: in quo euentu homo iuſtificaretur, & non per martyrium, quia hoc morte ipſa martyris conſummatur: ergo per actum propriæ voluntatis: ergo ſi ſola attritio ſufficeret, ſola attritio ſine martyrio in eo caſu hominem à peccatis iuſtificaret.

3. 39. Tertiò. Voluntas efficax martyrij, & martyrium actu ſuſceptum quoad eſſentialia non differunt: igitur ſi martyrium ſufficiens eſt ſine contritione hominem iuſtificare, ſufficiens quoque erit efficax eius voluntas abſque martyrio actu ſuſcepto: proinde poterit peccator ſola voluntate efficaci ſuſcipiendi martyrium abſque contritione à peccatis iuſtificari. Antecedens probatur, quoniam actus exterior nullam nouam bonitatem ſuperaddit actui interno, cùm tota bonitas moralis formaliter ſaluetur in ſolo actu interno.

40. Quartò. Mors patienter pro Christo tolerata non eſt ſufficiens remittere in hæretico, vel ſchiſmatico peccatum hæreſis aut ſchiſmatis, quamdiu in hæreſi & ſchiſmate manent: ergo neque erit ſufficiens remittere reliqua peccata, quamdiu peccator in illis manet. Tamdiu autem peccator in illis manet, quamdiu de illis vel extra ſacramentum non conteritur, vel cum ſacramento Baptiſmi, aut confeſſionis non atteritur. Antecedens docent Auguſtinus libro 1. de Baptiſmo contra Donatiſtas capite 11. & libro 3. capite 16. & libro 4. capite 17. Cyprianus de ſimplicitate Prælator. vbi: *Occidi*, inquit, *talis poteſt, coronari non poteſt*, alijque Patres. 4. August. Cyprianus.

41. Quintò. Si quis mortem oppetat pro Christo ante Baptiſmum, non iuſtificatur ſine voto Baptiſmi, ſi re ipſa Baptiſmum ſuſcipere non poteſt: ergo nec poſt Baptiſmum, ſi poſt Baptiſmum commiſit aliquod peccatum mortale, abſque voto ſacramenti Pœnitentiæ, ſi re ipſa Pœnitentiæ ſacramentum ſuſcipere non poteſt. Atqui votum ſacramenti Pœnitentiæ eſt contritio: ergo ſine contritione, aut ſaltem attritione ſimul cum ſacramento Baptiſmi, vel Pœnitentiæ, martyrium hominem non iuſtificat. Prima verò Conſequentia patet, quia non minùs vnum ſacramentum, quàm aliud eſt ad ſalutem neceſſarium.

42. Sextò. Si tempore martyrij ſe offerat commoditas Baptiſmi ei, qui baptizatus non eſt; aut ſacramenti Confeſſionis, qui baptizatus conſcientiam habet alicuius peccati mortalis, tam ille tenetur ante martyrium baptizari, quàm hic cõfiteri. Igitur deficiente copia ſacramenti, vterque tenetur de commiſſis peccatis conteri. Conſequentia probatur, quia vterque tenetur voto ſupplere virtutem ſacramenti, cuius inopiâ laborat. Neuter autem ſacramẽti virtutem ſupplere poteſt actu attritionis, ſed cõtritionis. Nam ille actus vim ſacramenti ſupplet, qui ſufficiens eſt ſeipſo facere, quod faceret ſacramentum ipſum, ſi ſuſciperetur: hic autem non eſt actus attritionis, ſed contritionis: nam hic tantùm iuxta Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 4. extra ſacramentum iuſtificat. Conc. Trid.

43. SECVNDA ſententia docet, martyrium ex ſingulari priuilegio & ſpeciali promiſſione Christi, habere vim conferendi primam gratiam, & conſequenter ad inſtar ſacramenti martyrem iuſtificare ex opere operato. Hanc ſententiam ex Theologis expreſsè docent Maior in 4. distinctione 4. quæſtione 3. §. *Secunda propoſitio probabilis*, qui ad actum martyrij conſequendum ſolùm requirit, vt martyr martyrio non diſſentiat: *Omnis*, inquit, *non diſſentiens occiſus pro Christo baptizatur Baptiſmo ſanguinis*. Andreas Vega lib. 6. in Trid. cap. 36. & 37. Henriquez lib. 2. de ſacramento Baptiſmi cap. 34. Bellarminus libro 1. de ſacramento Baptiſmi cap. 6. Suarez 3. parte Maior. Andreas Vega. Henriq. Bellarmin. Suarez.

Digitized by Google

Valentia. Toletus. Leſſius. Coninck. Nugnez. Tanerus. Præpoſitus. Cornelius à Lapide.

tomo 3. diſputatione 29. ſectione 3. Valentia 2. 2. diſputatione 8. quęſtione 2. puncto 2. Toletus libro 2. Summæ capite 22. Leſſius apud Layman ſuprà citatum, Coninck 3. parte quæſt. 66. artic. 12. dubio 1. & 2. Nugnez eadem quæſtione articulo 12. difficult. vnica, concluſ. 4. Tanerus 3. parte diſputatione 4. de Baptiſmo q. 3. dub. 3. Prępoſitus 3. p. q. 68. de ſacramento Baptiſmi ar. 3. dub. 8. concluſ. 3. Cornelius à Lapide in 1. Epiſtol. ad Corinthios c. 13. in illa verba, *Si tradidero corpus meum* &c.

S. Thomas. Caietanus.

44. Cum his annumerari poſſunt S. Thomas 3. p. q. 87. & Caietanus ibidem, qui concedunt, poſſe hominem dormientem per martyrium ab omni culpa tam mortali, quàm veniali liberari: *quia*, inquit, ibidem S. Doctor, *paſſio pro Chriſto ſuſcepta obtinet vim baptiſmi: & ideo purgat ab omni culpâ & veniali, & mortali, niſi actualiter voluntatem peccato inuenerit inhærentem.* Non poſſet autem martyrium dormientem à culpâ mortali liberare, niſi vim haberet primam gratiam conferendi ex opere operato: quod ſic probatur. Nam hic ſupponitur in ſomno habere peccatum mortale, alioqui contra ſuppoſitum non poſſet in ſomno pro Chriſto occiſus à culpâ mortali liberari, ſed potiùs ante occiſionem ſupponeretur ab omni culpâ liber: nec ab eâ liberari poſſet per actum charitatis elicitum in ipſo martyrio in ſomno ſuſcepto: quia homo in ſomno vſum libertatis non habet: neque per actum charitatis ante ſomnum elicitum, quia tunc non per martyrium in ſomno paſſum, ſed per actum charitatis ante ſomnum elicitum à peccato liberaretur: cùm actus ipſe charitatis ex ſe vim habeat iuſtificandi hominem à peccato. Sequitur ergo, quòd hic à peccato liberetur per gratiam collatam ab ipſo martyrio, pro Chriſto in ſomno illato: quæ gratia cùm ſupponat ſubiectum adhuc in peccato habituali exiſtens, neceſſariò erit prima: igitur martyrium in ſententia S. Thomæ habet vim conferendi primam gratiam, atque adeo ex opere operato, cùm illam non ſupponatur conferre ex opere operantis, cùm nullum opus martyr in ſomno exercere poſſit, quod primam gratiam mereatur. Idem docet in 4. diſt. 4. q. 3. art. 3. quæſtiunculâ 4. vbi affirmat, Baptiſmum ſanguinis excedere Baptiſmum aquæ, *quia in Baptiſmo ſanguinis & gratia magis augetur habenti, & amplior datur non habenti, ſi impedimentum non adſit.*

S. Thomas. Caietanus.

Et quodlib. 4. ar. 19. vbi ait, poſſe aliquem martyrium ſufferre ſine charitate. quamquam pro contraria ſumma hunc locum interpretatur Caiet. 2. 2. q. 124. art. 2. circa finem, quòd is, qui abſque charitate martyrium ſuffert, martyrij effectum non conſequatur. Nec refert, quod alibi doceat, martyrium efficaciam habere iuſtificandi hominem ex actu charitatis: nam intelligendus, ne ſibi ipſe contradicat, de charitate non antecedente, ſed concomitante, vel conſequente. Pari modo explicandi ſunt Richardus, Durandus, & Gabriel, qui pro

Richardus. Durandus. Gabriel.

contrariâ ſententiâ citantur. Etenim cùm hi Authores expreſsè doceant, Baptiſmum ſanguinis vim iuſtificandi martyrem habere ex paſſione Chriſti, cui per mortem patienter toleratam martyr realiter conformatur, cùm ad illud charitatem requirunt, non poſſunt intelligi de charitate antecedenter requiſita; alioqui non ex reali conformitate cum paſſione Chriſti, ſed ex vi ipſius actus charitatis, & contritionis martyrium iuſtificandi vim haberet, ſed ſolùm de charitate concomitante, & conſequente.

45. Vt autem huius controuerſiæ difficultatis punctus melius percipiatur, notandum eſt, quæſtionem non eſſe, an ratione alicuius pręcepti, martyrium concomitantis, teneatur martyr ad martyrium per actum charitatis ſe præparare: ſed quæſtionem tantùm eſſe, an martyrium per ſe ex Chriſti lege & promiſſione habeat primam gratiam conferre, & conſequenter peccata remittere. Ita vt ſi ponatur caſus, in quo martyr nullo præcepto teneatur, vel ad ſacramentum Baptiſmi, aut Pœnitentiæ ſuſcipiendum, eò quòd eorum opportunitatem non haberet; vel ad actum charitatis contritionisve eliciendum, vt in caſu quo quis in ſomno pro Chriſto occideretur, præuiâ tantùm attritione de commiſſis peccatis; vel ſi abſque culpa per inuincibilem obliuionem, aut naturalem inaduertentiam huiuſmodi præcepta obliuiſceretur, per quorum obſeruantiam iuſtificaretur; vel demum ſi conaretur ad tales actus dilectionis & contritionis eliciendos, quos tamen inculpabiliter non attingeret, atringeret autem ſolum actum attritionis: quæritur, an in tali euentu martyrium faceret ex attrito contritum, conferendo primam gratiam ex opere operato.

46. Vltimò notandum, etiamſi concedatur, martyrium non iuſtificare, niſi quatenus includit actum charitatis, non propterea inde ſequi, illud gratiam non conferre ex opere operato, ſed ſolùm ex merito operantis, tum quia poſſet primam gratiam ſimul conferre ex merito operantis, & ex opere operato, maiorem ſcilicet tribuendo, quàm tribueret ex ſolo merito operantis. Quemadmodum poſſet contritio primam gratiam conferre ex merito congruo ipſius operantis, & ſimul ex opere operato, maiorem tribuendo, quàm ipſa ex ſe, vt actus operantis eſt, de congruo mereretur. Tum quia ſaltem quando martyrium ſubiretur ab homine iuſto, conferret illi augmentum gratiæ, non tantùm ex opere operantis, ſed etiam ex opere operato: ſicut de facto illam tribuunt ſacramenta viuorum. Verùm de facto omnes, qui negant martyrium à peccatis iuſtificare, niſi ratione actus charitatis, à qua imperatur, ſimul negant, illud gratiam conferre ex opere operato. His adnotatis,

Martyrium ex opere operato gratiā confert.

47. Dico primò. Longè probabilius, eſt & ſanctorum auctoritati conformius, martyrium

tyrium gratiam conferre ex opere operato, vel illam in iuſto vltra meritum operantis augendo, vel in peccatore interdum primam conferendo. Aſſertio hæc primò colligitur *Matth. 10.* illis verbis Chriſti Matthæi 10. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus confitebor & ego* *Marci 8.* *eum coram Patre meo* : & Marci 8. *Qui perdiderit animam ſuam propter me, & Euangelium, ſaluam faciet eam.* *Auguſt.* Quę verba iuxta Auguſtini, & aliorum Patrum interpretationem, ſpecialem promiſſionem continent factam ijs, qui vitam pro Chriſto, eiuſque doctrina exponunt: *Quicunque*, inquit 13. de ciuitate cap. 7. Auguſtinus, *etiam non percepto regenerationis lauacro, pro Chriſti confeſſione moriuntur : tantùm eis valet ad dimittenda peccata, quantùm ſi abluerentur ſacro fonte baptiſmatis. Qui enim dixit*: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum cælorum: *alia ſententia iſtos fecit exceptos, vbi non minùs generaliter dixit*: Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui in cælis eſt. *Et alio loco* : Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam. Et paucis interpoſitis: *Quid enim*, inquit, *precioſius, quàm mors, per quam fit, vt etiam delicta omnia dimittantur, & merita cumulatiùs augeantur.* Vbi non minùs excitatis verbis Chriſti: *Qui me confeſſus fuerit* &c. colligit dari remiſſionem omnium delictorum morte ipſa Chriſtum confitentibus: quàm ex illis alijs: *Niſi quis renatus fuerit* &c. infert condonationem eorumdem peccatorum Baptiſmi ſacramentum ſuſcipientibus.

48. Nec dici poteſt, hanc efficaciam remittendi peccata ab Auguſtino tribui martyrio ratione charitatis, à qua procedit: tum quia expreſsè illam tribuit ratione promiſſionis à Chriſto factæ : nam eodem modo ait, in martyrio remitti delicta ratione illius generalis ſententiæ & promiſſionis: *Qui me confeſſus fuerit* &c. ſicut in Baptiſmo ratione illius: *Niſi quis renatus fuerit* &c. Tum quia, ſi ſolùm ratione charitatis hanc vim remittendi peccata martyrio tribuiſſet Auguſtinus, nullum potuiſſet inter ipſum & Baptiſmum aſſignare diſcrimen : nam etiam Baptiſmus ſuſcipi poteſt cum eadem, imò & cum maiori charitate: cùm tamen Auguſtinus abſolutè pronunciet, Baptiſmum excedi à martyrio, quia in hoc & omnia delicta remittuntur, & merita cumulatiùs augentur. Quod etiam *Auctor de Eccleſiaſt. dogmatibus* notauit Auctor de Eccleſiaſticis dogmatibus, qui Baptiſmo remiſſionem, martyrio verò extinctionem peccatorum tribuit.

49. Secundò, hæc ſententia colligitur ex tacito Eccleſiæ ſenſu; quę dum infantes ab Herode occiſos colit vt beatos, ſupponit in martyrio eſſe aliquam vim iuſtificandi à peccatis independenter ab actu martyris, ei communicatam ex lege & promiſſione diuina: ergo eamdem vim retinet applicatum adultis: cùm nullum habeamus fundamentum excludendi à tali virtute & promiſſione adultos: cùm potiùs verba illa, *qui me confeſſus fuerit* &c. primariò dicta ſint adultis, qui non ſolùm opere, ſed etiam ore Chriſtum confiteri poſſunt. Sicut igitur ex illis verbis: *Niſi quis renatus fuerit* &c. colligit Eccleſia, communicatam eſſe Baptiſmo virtutem iuſtificandi à peccatis, quam Baptiſmus retinet etiam applicatus adultis: ita, quia ex illis alijs verbis, *Qui me confeſſus fuerit* &c. eadem Eccleſia colligit, communicatam eſſe martyrio vim iuſtificandi paruulos ab originali, vt conſtat ex Collecta, quam pro Innocentibus inſtituit; *Qui non loquendo, ſed moriendo confeſſi ſunt*; procul dubio alludens ad verba Chriſti; cùmque nullum ex alia parte habeamus fundamentum à tali virtute excludendi adultos, non eſt cur eos excludere debeamus.

50. Video, hoc argumentum eludi poſſe exemplo circumciſionis, quæ etſi iuſtificabat paruulos, non tamen iuſtificabat adultos. Verùm magnum eſt diſcrimen inter circumciſionem & martyrium. Etenim quòd circumciſio adultos non iuſtificauerit ex opere operato, rectè colligimus ex illa vniuerſali doctrina Concilij Florentini in de- *Conc. Flor.* creto de vnione Armenorum definientis, ſacramenta antiquæ legis gratiam non cõtuliſſe, ſed eam tãtùm per paſſionem Chriſti dandam figuraſſe. Nullam autem habemus vel Eccleſiæ definitionem, vel Patrum auctoritatem, ex qua vel probabiliter colligere poſſimus, martyrium non iuſtificare adultos, ſicut iuſtificat infantes, ex opere operato & promiſſione diuina.

51. Omitto aliam rationem, quæ ad hoc ipſum probandum adduci ſolet : nempe quòd dum Eccleſia pro canonizando martyre format examen, non indagat, an fuerit antea peccator, & num ex charitate pro Chriſto mortuus ſit? ſed hoc ipſo quòd ſibi per teſtes & humana indicia moraliter conſtat, illum mortuum fuiſſe pro defenſione fidei, ſatis eſſe iudicat, procedendum eſſe in canonizatione illius. Hanc, inquam, rationem omitto, cùm eadem fieri poſſit contra noſtram ſententiam, in qua aliquẽ ſupernaturalem actum virtutis infuſę ad martyrium requirimus, vt martyrem valeat à peccatis iuſtificare : cùm tamen neque de huiuſmodi actibus ſoleat Eccleſia inquirere, quando de martyribus pro canonizatione examen format.

52. Efficaciùs igitur hæc ſententia probatur ex quibuſdam Patrum principijs. Primum eſt, tria eſſe baptiſmata, Fluminis, Flaminis, & Sanguinis, vt initio diſputationis ex multorum Patrum ſententia retulimus. Atqui ſi martyrium ſuam efficaciam à peccatis iuſtificandi ſortiretur à ſolo actu charitatis, à quo procedit, non diſtingueretur à Baptiſmo Flaminis : nam etiam hic vim iuſtificandi à peccatis habet ab actu charitatis vel contritionis. Vnde hæc duo baptiſmata coinciderent in vnum. Nec dici poteſt Baptiſmum Sanguinis diſtingui à Baptiſmo Flaminis per ipſum opus externum mortis,

mortis, quod non includit Baptiſmus Flaminis: quia cùm opus externum mortis nihil in ſententia aduerſariorum conducat ad remiſſionem peccatorum; neque ex opere operato, quod ipſi martyrio negant; neque ex opere operantis, quia cùm nullum opus externum augeat honeſtatem actus interni, nullo modo poterit diſtinguere baptiſmum ſanguinis à baptiſmo Flaminis quoad vim & efficaciam iuſtificandi à peccatis.

53. Secundum principium eſt, martyrium ſuccedere loco Baptiſmi, vt expreſsè tradunt Patres,

Clemens Rom. Cyprianus. Tertullian.

Clemens Romanus infrà citandus, Cyprianus epiſtol. ad Iubaianum, Tertullianus lib. de Baptiſmo magis verſus finem: vbi poſtquam Baptiſmum Sanguinis comparauit cum Baptiſmo aquæ, ſic de Baptiſmo ſanguinis concludit: *hic eſt Baptiſmus, qui lauacrum & non acceptum repræſentat, & perditum reddit.*

Auguſt. Proſper.

Idem ſæpe docet Auguſtinus & Proſper lib. de ſententijs, hanc de martyribus ſententiam habet ordine 149. *Qui etiam non percepto regenerationis lauacro pro Chriſti confeſſione moriuntur, tantùm eis valet ad abolenda peccata, quantùm ſi abluerentur fonte Baptiſmatis:* & alij Patres quàm plurimi. Atqui Baptiſmus aquæ gratiam confert ex opere operato: ergo etiam Baptiſmus ſanguinis, alioqui non perfectè illi ſuccederet quoad omnia: præſertim, cùm, vt infrà oſtendam, illi ſuccedat quoad remiſſionẽ totius pœnæ, quam non niſi ex opere operato martyrium conferre poteſt.

54. Tertium principium eſt, martyrium quoad virtutem & efficaciam longè antecellere Baptiſmum aquæ.

Clemens Romanus.

Clemens Romanus lib. 5. Apoſtolicarum conſtitutionum cap. 5. *At verò*, inquit, *qui martyrio habitus eſt dignus is lætitiam in Domino percipiat, quòd tantam coronam adeptus ſit, & quòd propter confeſſionem ex hac vita exeat: etſi Catechumenus ſit, recedat ad Deum lætus*: reddit autem rationem: *cruciatus enim, quo eſt propter Deum affectus, erit ei verior baptiſmus, quòd is quidem experientia ipſa mortis commoritur Chriſto, reliqui verò myſtica repræſentatione.*

Cyprianus.

Cyprianus cit. Epiſt. ad Iubaianum magis verſus finem: *Numquid*, ait, *poteſt vis Baptiſmi maior eſſe aut potior, quàm confeſſio? quam paſſio?* vt ex eodem Cypriano

Auguſt.

Auguſtinus refert 4. lib. de Baptiſmo cap. 16. *Vt quis coram hominibus Chriſtum confiteatur, & ſanguine ſuo baptizetur?* Idem Cyprianus de exhortatione ad martyrium in fine: Baptiſmum ſanguinis Baptiſmo aquę in gratia & eſſe ſublimitate præfert, his verbis: *Docentes hoc baptiſma in gratia maius, in poteſtate ſublimius, in honore pretioſius: Baptiſma, in quo Angeli baptizant, & in quo Deus, & Chriſtus eius exultant: Baptiſma, quod poſt nemo iam peccat; baptiſma, quod fides noſtræ incrementa conſummat, baptiſma, quod nos de mundo recedentes ſtatim Deo copulat. In aqua baptiſmo percipitur peccatorum remiſſa; in ſanguine, corona virtutum.*

Auctor de Eccleſ. dogmatibus.

Auctor de Eccleſiaſticis dogmatibus capite ſeptuageſimo quarto, ita martyrium Baptiſmo præfert, vt in hoc dimitti, in illo extingui peccata affirmet.

Rupertus Abbas.

Rupertus Abbas libro ſeptimo de diuinis officijs capite quinto, vbi diſputans, an martyrium ſit Baptiſmus: *Quid ergo?* inquit: *Numquid hi baptizati ſunt?* Reſpondet: *Imò tantò maiorem gratiam præ illis, qui in pace Eccleſia moriuntur, aſſecuti ſunt: quantò grauiori diſpendio morti & ſanguini Chriſti communicarunt. Nam in Baptiſmo communi, tantùm ſimilitudo mortis eſt, ſicut ait Apoſtolus: Si enim complantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius, ſimul & reſurrectionis erimus: in martyrio autem ipſa mors.*

Bernardus.

Idem docet Bernardus prænotata Epiſtola ſeptuageſima ſeptima, vt ſuprà vidimus, & alij Patres. Ex quo principio hoc formo argumentum: Si martyrium gratiam conferret ſolùm ex merito operantis, non poſſet dici perfectius & efficacius Baptiſmo, maioremque, quàm ille gratiam conferre: nam Baptiſmus gratiam confert, & ex opere operato, & ex merito operantis: maior autem eſt gratia, quæ confertur ex opere operato, & operantis ſimul, quàm ex merito operantis tantùm, vt per ſe patet. Maior probatur: nam idem actus attritionis, qui ante ſuſceptam gratiam baptiſmalem, eſt diſpoſitio, poſt ſuſceptam gratiam eſt meritum, intuitu cuius augetur gratia. Nec refert, quòd actus martyrij, intuitu cuius datur gratia martyri ex opere operantis, ſemper eſt actus charitatis; actus autem baptizandi, qui vt diſpoſitio requiritur ad gratiam baptiſmalem, eſt attritio; magis autem meritorius eſt actus charitatis, quàm attritionis: nam licet actus charitatis ſit magis meritorius, quàm actus attritionis, ſemper tamen maior eſt gratia, quæ confertur ex opere operato, quippe quæ immediatè fundatur in meritis Chriſti, quàm quæ datur ex opere operantis, quæ immediatè fundatur in ipſo merito creaturę. Licet igitur gratia reſpondens attritioni, tanquam merito operantis ſit minor gratia reſpondente actui charitatis: gratia tamen reſpondens attritioni, vt merito operantis, & Baptiſmo vt operi operato ſimul, maior eſt ſola gratia reſpondente martyrio ex ſolo merito operantis: proinde maiorem gratiam conferret Baptiſmus, quàm martyrium contra citatos Patres.

55. Quartum principium eſt, ideo martyrium à peccatis iuſtificare, quia eſt realis imitatio paſſionis & mortis Chriſti:

Clemens Romanus. Rupertus Abbas.

ita Clemens Romanus ſuprà citatus, Rupertus Abbas, & alij Patres: qua etiam ratione vtuntur Scholaſtici. Eſt autem martyrium realis imitatio paſſionis & mortis Chriſti, non ratione actus interioris, quem etiam non martyr habere poſſet; ſed ratione actus & operis exterioris, quod non niſi martyr habere poteſt. Ergo non tantùm ratione actus interioris, ſed maximè ratione actus & operis exterioris à peccatis iuſtificat. Confirmatur: nam ideo ex ſententia Patrum Baptiſmus ratione operis exterioris à peccatis iuſtificat, quia ratione operis exterioris eſt myſtica configuratio baptizati cum Chriſt

morte

morte & ſepulturâ: ergo à fortiori, cùm martyrium ratione exterioris operis ſit realis conformitas cum morte & paſſione Chriſti, maximè ratione illius à peccatis iuſtificabit.

56. Quintum principium eſt, martyrium remittere omnem pœnam: vnde Auguſtinus ſermone 17. de verbis Domini ad initium, & Innocentius III. cap. *Cum Martha* ad finem, de celebrat. miſſarum, *iniuriam*, inquiunt, *facit martyri, qui orat pro martyre, cuius nos debemus orationibus commendare.* Cuius rationem aſſignat ibidem Auguſtinus: quia *certauit contra peccatum vſque ad ſanguinem.* Quam doctrinam ſequuntur etiam Scholaſtici. Si autem non omnis pœna virtute martyrij remitteretur martyri, ſed aliqua ei in purgatorio luenda maneret, poſſet Eccleſia pro martyre orare, vt à pœna, quam in purgatorio patitur, liberaretur. Porrò hanc totius pœnæ remiſſionem non poteſt martyrium, niſi ex opere operato conferre. Nam ſæpe martyrium non eſt quoad acerbitatem proportionatum pœnæ, quam martyr ob præcedentia peccata contraxit. Demus enim hominem ſceleſtiſſimum, qui ingentia atque enormia commiſit crimina, ad vnum breuiſſimum ictum capitis leuiſſimum ſubire martyrium: nemo dixerit, huiuſmodi martyrium fore condignum pœnâ, quam hic debet pro tot tantiſque ſceleribus commiſſis. Confirmatur: nam ſæpe maior eſt pœnitentia ardorque charitatis alicuius confeſſoris, qui per multos annos fuit in continuis ieiunijs, vigilijs cæteriſque corporis afflictationibus, quam charitas & mors martyris, qui ad inſtantaneum capitis ictum mortem priùs ſubijt quam ſenſit.

Auguſt. *Innoc. III.*

57. At meretur, inquit Vaſquez, totius pœnæ relaxationem martyr, quia dando vitam, dat maximum, quod hic dare poteſt bonum; & ſubeundo mortem, patitur maximum, quod in hac vita pati poteſt, malum. Sed contrà: nam ponamus, martyrem vel vltima ætate decrepitum, qui vix poſſet vltra annum diutius viuere; vel adeo naturali morbo confectum, vt nulla ſuperſit vltra hebdomadam de ipſius ſalute ſpes: næ iſte in comparatione alicuius confeſſoris, qui per multos annos in laborioſiſſimis corporis animique afflictationibus vitam impendit, longe minùs bonum dat, aut malùm patitur: Cùm tamen ille per tot diuturnas, aſſiduaſque pœnitentias non ſemper conſequatur remiſſionem totius pœnæ ſuorum præteritorum peccatorum, quam tamen conſequitur martyr, etiamſi martyrium ſubeat, vel in ætate decrepita, vel corporis ſalute omnino deſperata. Quòd ſi martyrium hunc effectum confert ex opere operato, non eſt maior ratio, cur non etiam culpæ remiſſionem ex eodem opere operato conferat. Quam ſequelam ingenuè concedit Vaſquez, ideoque, ne illam cogatur concedere negat, antecedens.

Inſtat Vaſq. *Sed contrà* *Vaſquez.*

58. Sextum principium eſt, martyrium hos effectus cauſare ex diuina promiſſione: quòd ſi ex diuina promiſſione; non igitur ex natura actus, à quo imperatur. Antecedens tradunt Cyprianus Epiſt. ad Iubaianum ſuprà citata, vbi loquens de catechumenis, qui ante baptiſmum pro Chriſto moriuntur, ſic ſcribit: *Deinde nec priuari baptiſmatis ſacramento, vtpotè qui baptizentur glorioſiſſimo, & maximo ſanguinis baptiſmo, de quo Dominus dicebat, habere ſe aliud baptiſma baptizari, & paſſione ſanctificatum conſummari, & diuinæ pollicitationis gratiam conſequi.* Quod etiam confirmat exemplo boni latronis, qui ex diuina pollicitatione conſecutus eſt, & ſuorum peccatorum remiſſionem, & gloriæ adeptionem. Sanctus Auguſtinus libro 13. de ciuitate capite 7. ita concludit: *Mors ergo non ideo bonum videri debet, quia in tantam vtilitatem non vi ſua, ſed diuina opitulatione conuerſa eſt: vt quæ tunc* (nempe in Paradiſo terreſtri) *metuenda propoſita eſt, ne peccatum cõmitteretur, nunc ſuſcipienda proponatur, vt peccatum non committatur cõmiſſumq; deleatur; magnaq; victoria debita iuſtitiæ palma reddatur.* Ecce quo pacto Auguſtinus hanc vtilitatem, quam pro Chriſto tolerata mors, ne peccatum committatur, affert martyri, referat non in ipſam mortem, vel actum, quo toleratur, vel imperatur, ſed in diuinam opitulationem, quæ facit, vt diuiuina intercedente promiſſione, hanc vtilitatem, quam martyrium ex natura ſua non habet, diuina largitate & liberalitate nobis afferat. Nec te moueant vltima verba, quibus videtur hanc vtilitatem ad iuſtitiam, quæ potiùs opus operantis reſpicit, referre: nam nomine iuſtitiæ Auguſtinus, & reliqui Patres, vt Scholaſtici explicant, & nos præcedente tomo diſput. 6. ſection. 7. & 8. docuimus, non intelligit perfectam & rigoroſam fundatam in perfecta iurium alteritate, ſed quamcunque virtutem ad alterum ordinatam: quo pacto fidelitas in promiſſione fundata dicitur etiam iuſtitia, quia eſt virtus ad alterum, & à ſancto Thoma 2. 2. quæſt. 80. artic. vnico ad 3. numeratur inter ſpecies poteſtatiuæ iuſtitiæ.

Cyprianus *Auguſt.* *S. Thom.*

59. Tandem hanc aſſertionem concludo hac practica ratione: Sit aliquis peccator, qui inopinatò ad martyrium ſtatim rapiatur pro defenſione fidei: conetur iſte ad actum contritionis eliciendum, & illum non attingat, ſed loco illius eliciat actum attritionis; ita tamen, vt moraliter putet, ſe elicuiſſe actum contritionis: nec illi per tempus vacet maiorem diligentiam adhibere, cùm debeat contra Tyranni inſultus, & tormentorum vim acerbitatemque mortis ſe munire. Aut iſte cum ſolo actu attritionis ſaluabitur, aut non. Si primum, habetur intentum, nempe martyrium ex attrito reddere martyrem contritum. Secundum difficile eſt creditu, nec diuina clementia dignum: nam etſi iſte non fecit quantum potuit, certè fecit quantum moraliter putauit, ſe facere poſſe.

Ratio practica.

Digitized by Google

Neceſſarius eſt dolor ſupernaturalis de peccatis.

60. Dico ſecundò. Vt martyrium primam gratiam conferat ex opere operato, neceſſaria eſt aliqua pœnitentia, & dolor ſupernaturalis de peccatis commiſſis. Aſſertionem hanc primò docet Innocentius III. cap. *Maiores* de Baptiſmo, vbi definit, *peccatum actuale, quod conſenſu contrahitur, ſine conſenſu minimè relaxari.* Secundò conſtat à paritate ſacramenti Baptiſmi, & Pœnitentiæ, quorum vtrumque, vt primam gratiam conferat ex opere operato, requirit aliquem ſupernaturalem dolorem de peccatis commiſſis, vt expreſsè de Baptiſmo definit Tridentinum ſeſſ. 6. cap. 6. de Pœnitentia verò ſeſſione 14. capite 3. & 4. & canone 4. Si igitur hæc ſacramenta, quæ per ſe primò inſtituta ſunt ad remittenda peccata, vt ea remittant, neceſſariò requirunt aliquem ſupernaturalem dolorem, à fortiori hunc dolorem requiret martyrium, quod non eſt primò per ſe inſtitutum ad peccata delenda, ſed hoc habet ex adiuncto priuilegio.

Innoc. III. *Concilium Trident.*

61. Tertiò probatur ex eodem Concilio cit. ſeſſ. 14. cap. 4. vbi definitur, hic dolor quouis tempore fuiſſe neceſſarius ad impetrandam veniam peccatorum. Igitur non tantùm eſt neceſſarius ad eam impetrandam in ſacramento Baptiſmi & Pœnitentiæ, ſed etiam in martyrio. Conſequentia probatur: quia ſi quouis tempore talis dolor de peccatis commiſſis eſt neceſſarius, erit etiam neceſſarius tempore martyrij, quo homo non eximitur ab obligatione ſeruandi præcepta diuina: quin maximè eo tempore ad ea ſeruanda obligatur, cùm per eorum obſeruantiam debeat ſe ad martyrium diſponere.

Ratio.

62. Quartò probatur ratione à priori. Etenim cum peccatum in hoc ſtatu naturæ eleuatæ commiſſum, ſit offenſa contra Deum finem ſupernaturalem, ſaltem connaturaliter remitti nequit, niſi per aliquam ſupernaturalem retractationem peccatoris, quâ & præcedens voluntas, in cuius morali perſeuerantiâ habituale peccatum conſiſtit, tollatur; & aliqua ſatisfactio Deo fini ſupernaturali offenſo offeratur. Quæ ſatisfactio nequit reſpectu Dei, qui corda hominum reſpicit, alio modo fieri, quàm proprio actu diſplicentiæ, quo commiſſa offenſa retractetur.

63. Confirmatur, nam nil magis, ſæpius, atque efficaciùs, quàm hic dolor de commiſſis peccatis ad veniam impetrandam in ſacra ſcriptura inculcatur. Leuitici 5. *agat Pœnitentiam pro peccato:* 2. Paralip. 6. *ſi conuerſi egerint Pœnitentiam &c. tu exaudies de cœlo, & propitiare peccato populi tui:* Iob 2. *Agite Pœnitentiam:* Ieremiæ 18. *Si Pœnitentiam egerit gens illa à malo ſuo, agam & ego pœnitentiam:* Ezechielis 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, vitâ viuet, & non morietur.* Nec minùs hic dolor & pœnitẽtia inculcatur in lege Euangelicâ: Matthæi 3. & 4. *Pœnitentiam agite:* Lucæ 13. *Niſi Pœnitentiam habueritis, omnes ſimul peribitis:* & ſæpe alibi.

Leuit. 5. 2. Paral. 6. Iob 2. Ierem. 18. Ezech. 18. Matt. 3. & 4. Luca 13.

Sufficit dolor ex ſupernaturali motiuo infra motiuũ contritionis.

64. Dico tertiò. Dolor de peccatis cum martyrio ad iuſtificandum requiſitus, per ſe non eſt contritio, ſe ſufficit attritio. Aſſertio hæc ſequitur ex primâ, in quâ probatum eſt, martyrium ex ſpeciali priuilegio & promiſſione Dei ad inſtar ſacramenti Baptiſmi conferre primam gratiam, & ex attrito reddere martyrem contritum. Dixi *per ſe:* nam per accidens ratione alicuius præcepti tempore martyrij occurrentis, poterit martyr illo tempore obligari ad actum contritionis eliciendum, de quo ſequenti tomo.

65. *Obijcies* primò. Ex hac opinione ſequeretur, poſſe martyrem ad martyrium accedere cum ſolâ attritione notâ: ſicut poteſt baptizandus, & ſacramentaliter confeſſurus ad Baptiſmum & Pœnitentiam accedere cum ſolâ attritione notâ: quia ſufficienter homo ad martyrium diſpoſitus accedit, quando eâ diſpoſitione accedit, quæ cum ipsâ morte pro Chriſto patienter toleratâ ſufficiens eſt ad remittenda peccata. Reſp. Concedendo ſequelam, quantum eſt ex vi diſpoſitionis ad effectum martyrij conſequendum requiſitæ: quã ſequelam concedit etiam Henriquez lib. 2. de Baptiſmi ſacramento cap. 37. n. 1. in fine. An autem teneatur ſaltem ad conandum ad illam eliciendam, eò quòd in articulo mortis homo ſemper teneatur tutiorem viam ad ſalutem amplecti, conſtabit ex ſequenti tomo.

Henriq.

Conc. Trid.

66. *Obijcies* ſecundò. Ex Tridentino ſeſſ. 6. cap. 4. homo ante Baptiſmum à peccatis non iuſtificatur, niſi aut lauacro regenerationis, quod fit per Baptiſmum, aut eius voto: poſt Baptiſmum verò non niſi Pœnitentię ſacramento, aut eius voto. Ergo martyrium per ſe hominem non iuſtificat, niſi vel in voto Baptiſmi, qui Baptizatus non eſt, vel in voto ſacramenti Pœnitentiæ, qui baptizatus eſt. Reſp. Concilium cit. locis ſolùm agere de medijs ad iuſtificationem ordinarijs, non autem de extraordinarijs, cuiuſmodi eſt martyrium. Quod inde conſtat, quia nec ibi mentionem facit de iuſtificatione infantium per ſanctificationem in vtero matris, vel per mortem in odium Chriſti paſſam: cùm etiam hæc media infantem iuſtificent à peccato originali.

Non requiri deteſtationẽ formalem peccatorum.

67. Dico quartò. Ad effectum martyrij conſequendum interdum ſufficit dolor & deteſtatio virtualis peccatorum, eminenter incluſa in actu formalis dilectionis Dei ſuper omnia. Fundamentũ eſt: quoniam ex vnâ parte dilectio hominis erga Deum ex diuina promiſſione ſecum affert dilectionem Dei erga hominem Lucę 7. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum:* Ioan. 14. *Qui diligit me, diligetur à Patre meo.* Ex alia parte dari poteſt caſus, in quo martyr excuſetur à formali deteſtatione peccatorum. Ergò tunc ſufficiet ſolus dolor & deteſtatio virtualis eminenter incluſa in ipſa formali dilectione Dei ſuper omnia. Conſequentia patet: alioqui poſſet quis amare Deum ſuper omnia, & vi talis amoris vitã ſuam pro Chriſto profundere, & tamen non diligi à Deo, contra citatas authoritates. Antecedens quoad poſterio-

Luca 7. Ioan. 14.

rem partem probatur: quia poſſet quis ardenti affectu charitatis ferri in Deum, & vt talis affectus vitam ſuam in Dei honorem & cultum dare, & nihilominus à formali deteſtatione peccatorum excuſari, vel quia tunc menti non occurrerent, & per tempus non vacaret illa diligentiùs excogitare; vel etiamſi menti occurrerent, propter ſubitam mortem, qua à Tyranno præueniretur, non poſſet contra illa formalem deteſtationem concipere. Quis hunc, qui ex ardenti amore charitatis mortem propter Chriſtum oppetijt, æternùm damnabit? eò quòd ſubita morte à tyranno illata præuentus, formalem deteſtationem ſuorum peccatorum, quæ tunc menti occurrebant, formare non potuerit. Atque in hoc caſu veram puto Soti ſententiam negantis, ad effectum martyrij conſequendum neceſſarium eſſe formalem dolorem, aut Pœnitentiam de commiſſis peccatis, ſed tantùm ſufficere actum charitatis, quo martyr ſe offerat ad mortem prò Chriſto patiendam. Nam aliàs repugnat, vt ſequenti tomo oſtendam, hominem habere actum dilectionis Dei ſuper omnia, & peccata memoriæ præſentia non ſtatim deteſtari, ſi poteſt: vnde ſi poteſt, & actu illa ſtatim non deteſtatur, à poſteriori ſignum eſt, illum non habere verùm actum delectionis Dei ſuper omnia, quia hæc ſtatim tollit malùm ab amico, in quem ſuper omnia fertur amore amicitiæ.

Sotus.

Nec ſufficit actus inferior charitate abſque formali.

68. Ex dictis infertur primò, nullum actum inferiorem charitate abſque formali pœnitentia ſufficere ſimul cum morte patienter pro fide Chriſti tolerata ad iuſtificandum hominem à peccatis. Fundamentum eſt, quia nullus actus charitate inferior ſine formali pœnitentia eſt ſufficiens cum aliquo ſacramento mortuorum ad iuſtificandum peccatorem: ergo neque erit ſufficiens cum morte patienter pro Chriſti fide tolerata ad iuſtificandum hominem à peccatis: cùm non minorem diſpoſitionem requirat martyrium ad iuſtificandum hominem à peccatis, quàm ſacramenta mortuorũ, quæ per ſe inſtituta ſunt ad remittenda peccata. Confirmatur. Nullus actus præter charitatem erga Deum ex diuina promiſſione habet annexam dilectionem Dei erga hominem: ergo præter actum charitatis nullus erit ſufficiens abſque formali pœnitentia vel cũ morte patienter pro Chriſti fide tolerata, vel cum aliquo ſacramento mortuorum ad iuſtificandum hominem à peccatis.

Caietanus.

69. Infertur ſecundò contra Caietanum ſuprà citatum, eum, qui cum voluntate mentiendi iuit dormitum, ſi in ſomno occidatur pro Chriſto, non conſecuturum per martyrium remiſſionem talis peccati: cùm etiam ad remiſſionem peccati venialis requiratur aliqua retractatio; ſed remiſſionem illius conſecuturum per actum feruentis charitatis, quem in inſtanti ſeparationis animæ à corpore eliciet, ſicut remittuntur reliqua peccata venialia, cum quibus iuſti ex hac vita diſcedunt. vt ſequenti tomo oſtendam. Remiſſa autem culpa vi actus charitatis, remittitur tota pœna tali peccato debita virtute martyrij pro Chriſto in ſomno paſſi.

Qui nunquam voluntatem habuit ſubeundi martyrium, ſi in ſomno pro Chriſto occidatur, non conſequitur effectum martyrij:

70. Infertur tertiò, qui nunquam habuit voluntatem ſubeundi mortem pro Chriſto etiamſi iuſtus ſit, & in ſomno in odium Chriſti occidatur, vel reperiatur cum aliquo peccato mortali, cuius ante ſomnum præceſſit attritio, huiuſmodi hominem non conſecuturum effectum martyrij. Vnde nec iuſtus per talem mortem acquireret incrementum gratiæ, nec peccator cum præuia attritione iuſtificaretur. Ratio eſt: quia ſicut in tali caſu baptiſmus non conferret gratiam, ita nec martyrium: cùm non minùs martyrium, quàm baptiſmus, vt gratiam adulto conferat, adulti voluntatem requirat. Ratio vtriuſque eſt inſtitutio Chriſti fundata in ipſa conuenientiâ rei, vt nimirum qui propriæ voluntatis eſt capax, nec ſacramenti, nec martyrij effectum conſequatur, abſque proprio ipſius conſenſu. Nec refert, quòd in ſomno propriæ voluntatis capax non ſit: nam ſufficit vt antea capax fuerit. Vnde ſibi imputet, ſi defectu propriæ voluntatis ſaltem virtualis & in genere, ſacramenti effectus, vel martyrij non conſequatur: cùm iuxta Chriſti præceptum, debeat homo ſemper eſſe vigil & ad mortem diſpoſitus.

Sed qui voluntatem nunquam retractauit.

71. Infertur quartò, eum, qui ſemel voluntatem habuit ſubeundi pro Chriſto mortem, & nunquam illam retractauit, ſi in ſomno propter Chriſtum occidatur cum aliquo peccato mortali, cuius ante ſomnum præceſſit attritio, cònſecuturum effectum martyrij: ſicut etiam conſequeretur effectum baptiſmi. Ratio eſt: quia præcedens voluntas nunquam retractata, moraliter cenſetur perſeuerare, ac proinde eſſe apta componère martyrium cum morte præſentè propter Chriſtum illatà effectumque martyrij ſubiecto obicem non ponenti conferre. Actus enim præcedens attritionis ſicut ab huiuſmodi homine ſuſtulit habitualem voluntatem peccandi; ita ex parte eiuſdem ſuſtulit obicem, qui in huiuſmodi habituali voluntate fundatur.

72. Dices. Præcedens voluntas moriendi pro Chriſto retractatur per ſubſequens peccatum mortale: ergo etiamſi poſtea de illo peccator attritionem habeat, non poterit pro Chriſto ſomno occiſus martyrij effectũ conſequi. Reſpondeo negando antecedens. Ratio eſt, quia non quodlibet peccatum mortale retractat quemcunque actum honeſtum, ſed tantùm illum, cui formaliter opponitur. Quare adhuc commiſſo peccato mortali, manere poteſt virtualiter præcedens voluntas pro Chriſto moriendi, quæ poſita attritione ſufficiens eſt ad martyrium, eiuſque effectum: non minùs quàm ſufficiens foret ad baptiſmum eiuſque effectus cauſandos: nam quidquid ſufficit ad baptiſmum aquæ eiuſque effectum, ſufficit etiam ad baptiſmum ſanguinis, eiuſque effectum: cùm non minùs vnus quàm alius ex diuinâ inſtitutione primam gratiam conferat obicem non habenti.

Explicatur Clemens.

73. Ad argumenta oppoſitæ ſententiæ. Ad primum ductum ex auctoritate Patrum, ad Clementem reſpondeo primò, nullam ibi mentionem fieri de imitatione Chriſti quoad virtutem charitatis, ſed ſolùm patientiæ. Secundò, ex huiuſmodi hortatione, non ſequitur, martyrem ex præcepto teneri ad imitationem eius, ad quod fit adhortatio: cùm ſæpe adhortatio fieri ſoleat de ijs; quæ ſunt ſub conſilio. Nec te moueat verbum illud, *iuſtum eſt*: quia cùm hoc præceptum non ſit in ſpecie de Chriſti charitate imitanda in martyrio tolerando, ſed tantùm in genere, vt martyr moriendo ſit perfectus, ſicut Magiſter eius, non cogimur illud intelligere de imitatione Chriſti quoad charitatem, ſed quoad quamcumque aliam virtutem.

Ad Pſeudo Cyprianum

74. Ad Pſeudo-Cyprianum Reſpondeo, optimè hunc auctorem dixiſſe: *cor contritum pœnam latronis mutauit in martyriũ*: quia cùm ille non fuerit martyr, vt teſtatur Auguſt. lib. 4. de Baptiſmo c. 22. & ratio ipſa ſuadet, ſiquidem non pœna, ſed cauſa martyrem facit: ille autem mortem non propter Chriſtũ, ſed propter ſua ſcelera paſſus eſt; non potuit remiſſionem ſuorum peccatorũ conſequi virtute martyrij, ſed cõtritionis: merito cuius ideo dicitur illius pœna in martyrium mutata, quia in eo contritio ſuppleuit virtutem martyrij, omnem culpam & pœnam remittendo, vt conſtat ex illis verbis: *Hodie mecum eris in paradiſo.*

Ad S. Aug.

75. Ad Auguſtinum primo loco citatum ſecundùm priora verba, negandum eſt, ex ijs ſequi, merita martyris in martyrio non cumulari: nam licet gratia non conferatur, niſi quando aut nulla, aut exigua defectu libertatis futura ſunt merita, gratia tamen, quam martyrium ex operato confert, eſt adeo copioſa & abundans, vt excedat quæcunque merita, quæ martyr ſuis operibus comparare poſſet. Poſteriora autem verba ex eodem capite citata vel intelligi poſſunt de charitate, qua plerunque martyres mortem pro Chriſto oppetunt, vel de amore concupiſcentiæ, quo actu ſpei Chriſtũ amant tanquam bonum beatificum proprium: nam etiam ad hunc amorem, cùm ſit, vt ſuppono, in ſubſtantia ſupernaturalis, requiritur peculiaris gratia Spiritus ſancti, vt definit Tridentinum ſeſſ. 6. can. 3. In ſecundo autem loco citatus negat cum Cypriano, martyrium prodeſſe hæreticis defectu charitatis, non ſolùm antecedentis, qua carent; ſed etiam conſequentis, quam dum hęretici ſunt, habere non poſſunt. Tum quia vnà cum charitate illis deſunt reliquæ virtutes infuſæ, præcipuè fides, ſine qua nullum opus Deo placere poteſt.

Ad S. Bernardum.

76. Ad Bernardum reſpondeo primò, eſto ille fuerit huius opinionis, ei tamen opponimus multos alios Patres ſuprà citatos. Reſp. ſecundò Bernardum in ea epiſtola totum eſſe in confutando errore illorum, qui negabant, ad ſalutem ſufficere cordis contritionem, [illegible] Baptiſmi. Vt autẽ hunc errorem confutet, oſtendit ipſummet martyrium fieri Deo acceptũ merito interioris fidei & cordis contritionis, qui actus ex ſe abſque ſanguinis effuſione, vel aquæ profuſione, quando in re haberi non poteſt, ſufficientes ſunt ad ſalutem. Quare mirum videri non debet, ſi hic Pater ad hunc errorem validiùs confutandum contrariam ſupponat de martyrio ſententiam, quę etſi minùs probabilis ſit, ſua tamen probabilitate non caret. Sæpe enim Patres ad efficaciùs aliquem errorem confutandum vti ſolent ſententia minùs probabili. Quin addo, non obſcurè ex eadem epiſtola colligi Bernardum noſtræ fauere ſententiæ: nam ibidem docet, martyrium quoad meriti cumulum longè ſuperare Baptiſmum aquæ: quòd, vt ſuprà vidimus, ſupponit maiorem aliquam gratiam conferre martyrium, quàm ex ſolo actu chaaitatis debita ſit.

Ad S. Pauli.

77. Teſtimoniũ autem Pauli plerique noſtræ ſententiæ auctores explicant de charitate concomitanti, ſeu conſequenti. Quod inde probat Bellarminus, quia hoc ipſum dici etiam poteſt de Baptiſmo: nam etiam qui Baptiſmum habet ſine charitate, nihil ei prodeſt: cùm tamen nemo neget, Baptiſmum conferre primam gratiam, & cum ea charitatem, cæteraſque virtutes. Cęterùm Chryſoſtomus homil. 32. hunc Pauli locum explicat per hyperbolem, vel ex hypotheſi, vt nimirum ſi fieri poſſit, vt quis martyrium ſubeat ſine charitate, tam antecedente, quàm conſequente, ſaluus eſſe non poſſet.

Bellarmin. *Chryſoſt.*

Ad Vaſq.

78. Ad rationem Vaſquez ſatis abundè conſtat ex dictis: in quibus oſtendimus teſtimonio ſcripturæ, adiuncta Patrum explicatione, nec non tacito Eccleſię ſenſu, Patrum auctoritate, hanc Dei promiſſionem martyrio factam probabiliter nobis conſtare.

Ad aliorum rationem 1.

79. Ad rationes aliorum. Ad primam negatur ſequela. Ad ſacramentum enim requiritur, vt ſit actio humana à Chriſto cum certo ritu & cæremonia aſſumpta ad gratiam conferendam. Quæ conditio non conuenit martyrio. Non enim mors in odium Chriſti à Tyranno illata eſt actio à Chriſto aſſumpta ad gratiam conferendam, ſed tantùm à Deo permiſſa, qua poſita ex ſua liberalitate Deus, ob conformitatem talis actionis cum morte & paſſione Chriſti, gratiam confert martyri vltra ipſius meritum.

Ad 2.

80. Ad ſecundam, primò hoc argumentum fieri etiam poteſt de infantibus ab Herode occiſis: nam etiam hi accipere debuerunt gratiam originalis peccati deletiuam in aliquo inſtanti ante mortem. Secundò dicendum eſt, tempus, in quo martyrium primam gratiam confert attrito, eſſe paulò ante mortem, quando martyr accepto lethali vulnere non ſolùm non poteſt ampliùs naturaliter viuere, ſed nec ſenſibus & ratione vti: nam tunc moraliter cenſetur conſummatum martyrium, ac proinde gratiam conferre: neque martyrem poſſe ampliùs gratiam martyrij perdere, cùm non ſit ampliùs in ſtatu liberè operandi, ac proinde per peccatum

acceptam gratiam amittendi: idque colligitur ex S. Thoma 2. 2. qu. 124. art. 4. ad 4. Quòd ſi poſt acceptam gratiam diuinitus mors impediretur, ne ſequeretur, tunc puto, huiuſmodi hominem martyris coronam non amiſſurum. Quod etiam docet Suarez diſp. 29. ſect. 3. circa finem, & colligitur ex ſenſu Eccleſiæ celebrantis feſtum S. Ioannis Euangeliſtæ ſub ritu martyris. Ratio eſt: quia in eo caſu martyr non ſolùm affectu, ſed etiam opere ipſo paſſus eſſet, quantum pati potuiſſet, vt ſuam vitam pro Chriſto daret, mortemque ſuſtineret. Siquidem reliquum illud vitæ, quod ſupereſſet, non eſſet vita hominis, ſed plantæ, cùm nec rationis, nec ſenſus vſum in eo caſu martyr habere poſſet: proinde verè dici poſſet pro Chriſto ſuam vitam perdidiſſe. Vnde perinde eſſet, ac ſi mortuus iterum reuocaretur ad vitam. Cęterùm an tali miraculo facto, Deus eſſet talem martyrem in gratia per martyrium acquiſita confirmaturus: affirmat loco citato Suarez. Incertum putant alij, cùm nihil nobis, quid Deus in tali caſu facturus eſſet, conſtare poſſit.

81. Ad tertiam, diſtinguendum eſt Antecedens: efficax voluntas ſubeundi martyrium, & martyrium actu ſuſceptum quoad eſſentialia actuum internorum non differunt, concedo: quoad opus externum, cui ex pacto & lege Dei reſpondet gratia vltra meritum operantis, nego. Sicut efficax voluntas ſuſcipiendi Baptiſmum, & Baptiſmus actu ſuſceptus quoad internos actus non differunt: differunt autem quoad externum opus, cui ex lege & promiſſione Dei reſpondet peculiaris gratia, vltra meritum baptizandi, quæ non reſpondet ſoli internæ voluntati ſuſcipiendi baptiſmum. Eſto igitur nihil honeſtatis moralis addat opus externum actui interno, quod tamen falſum eſſe doceo tomo 3. diſput. 16. adhuc aliqua gratia ſaltem ex priuilegio reſpondere poteſt operi externo, quæ non reſpondet actui interno. Sicut de facto per omnes externo operi martyrij reſpondet laureola, quæ teſte S. Thoma in 4. diſt. 49 q. 5. art. 3. quæſtiuncula 2. ad 3. non reſpondet ſoli voluntati internæ moriendi pro Chriſto. Vnde notanter Chriſtus Matthęi 10. ſuam coram Patre confeſſionem non promiſit volenti illum coram hominibus confiteri, ſed actu confitentibus: non enim dixit: *Qui me confiteri voluerit*: ſed, *qui me confeſſus fuerit*, &c.

S. Thomas.

Matth 10.

82. Ad quartam, negatur conſequentia. Nam hæreticus, quamdiu manet hæreticus, veram fidem habere non poteſt: abſque vera autem fide nullum opus Deo placere poteſt. Peccator autem, etſi gratiam Dei non habeat, poteſt tamen voluntatem peccandi per ſupernaturalem attritionem retractare, & per opus priuilegiatum martyrij gratiam conſequi: non minùs quàm per eamdem ſupernaturalem attritionem poteſt voluntatem peccandi retractare, & per opus operatum alicuius ſacramenti gratiam adipiſci. Quòd ſi hęreticus, qui pro aliquo vero articulo fidei à tyranno occideretur, reſipiſceret, ſuique erroris pœnitentiam ageret, illuminaretur à Deo; illuminatuſque cum ſola attritione ex vera fide infuſa procedente, vi martyrij iuſtificaretur. Quod etiam notauit Henriquez libro 2. de Baptiſmi ſacramento cap. 36. n. 4.

Henriq.

83. Ad quintam, negatur conſequentia, quoniam votum ſacramenti Baptiſmi, aut Pœnitentiæ non confert gratiam ex opere operato, ſed tantùm ex opere operantis: vnde non iuſtificat ſaltem diſpoſitiuè vouentem, niſi includat perfectam cordis contritionem. At verò martyrium, vt probatum eſt, gratiam confert ad ad inſtar ſacramenti Baptiſmi, aut Pœnitentiæ ex opere operato; proinde vt martyrem à peccatis iuſtificet, non requirit actum contritionis, ſed tantùm attritionis, quæ cum opere ipſo externo martyrij primam gratiam confert.

84. Ad ſextam, conceſſo Antecedente (non enim martyrium, vt ſuprà dictum eſt, martyrem deobligat ab obſeruantia præceptorum, quæ tempore martyrij ſeruari poſſunt) negatur conſequentia, quantum eſt ex vi diſpoſitionis ad martyrium requiſitæ; quidquid ſit, an ex alio capite teneatur ad contritionis actum, de quo tomo ſequenti. Ad probationem autem conſequentiæ concedo, ſolum votum attritionis ſupplere non poſſe vim effectumque ſacramenti; nego autem non poſſe ſimul cum martyrio, quia cùm martyrium, vt oſtenſum eſt, ex diuina promiſſione annexum habeat priuilegium conferendi gratiam ex opere operato, poterit vnà cum attritione primam conferre. Quemadmodum ſi in defectum ſacramenti Pœnitentiæ eſſet aliud ſacramentum, quod ex diuina promiſſione conferret primam gratiam, poſſet quis abſque ſacramento Pœnitentiæ, in voto tantùm illius, cum hoc alio ſacramento re ipſa ſuſcepto conſequi primam gratiam. Sicut iuxta probabilem ſententiam, quam nos diſputatione 4. de cauſalitate ſacramentorum ſectione 4. ſecuti ſumus, poſſet aliquis cum ſola attritione probabiliter putata contritione, cum aliquo ſacramento viuorum reipſa ſuſcepto à peccatis iuſtificari. Cæterùm Tridentinum loquitur de ordinario modo, quo ſolent homines iuſtificari.

Explicatur Trident.

85. Vltimò ad complementum huius materiæ quæri poteſt, An hoc priuilegium conferendi gratiam vltra meritum operantis conceſſum fuerit martyribus ante aduentum Chriſti. Pars negans videtur ex dictis ſequi. Siquidem docuimus, hoc priuilegium fundari in illa promiſſione à Chriſto facta Matthæi 10. *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo*: quæ cùm facta non ſit antiquis martyribus ante aduentum Chriſti, non potuit in illis martyrium gratiam conferre ex ſpeciali priuilegio, ſed ex merito dumtaxat operantis: quia cùm priuilegium pendeat ex conceſſione

Ante Chriſtum martyrium ex opere operato iuſtificaſſe.

Matth. 10

Digitized by Google

ſione principis, quæ ante promulgationem nulli iùs dat eo fruendi, non potuit ante promiſſionem à Chriſto promulgatam in aliquo ſuum effectum operari. Confirmatur: Ante aduentum Chriſti nullum ſacramentum gratiam conferebat adulto ex opere operato; ergo nec martyrium: cùm hic modus conferendi gratiam ſit peculiaris legis Euangelicę, propter merita Chriſt actu exhibita.

Henriq. *Suarez.* 86. Affirmantem pàrtem ſequuntur Henriquez lib. 2. de Baptiſmi ſacramento c. 36. num. 1. & Suarez cit. diſp. 29. ſect. 3. ad 3. *Quæ probabilior eſt.* Eamque primò docet *Nazianzenus.* Nazianzenus orat. de Machabæis, in qua circa initium affirmat, *neminem eorum, qui ante Chriſtum natum martyrio perfuncti ſunt, id citra Chriſti fidem eſſe conſecutum.* Quibus verbis apertè denotat, eodem modo illos in Chriſti fide fuiſſe martyrio iuſtificatos, ſicut iuſtificantur alij poſt Chriſtum natum. Expreſſiùs id docet infrà circa finem orationis, his verbis; *Hoc denique martyrij, nempe facinus, victimis illis, quæ poſtea pro Chriſto cæſa ſunt, nequaquam minorem laudem gloriamque promerebatur;* Quibus verbis eamdem laudem gloriamque apud Deum tribuit martyrio Sanctorum ante Chriſtum, ac poſt Chriſtum: non enim loquitur de laude & gloria ſolùm apud homines, ſed maximè de laude & gloria apud Deum.

87. Secundò efficaciter eadem ſententia colligitur ex martyrio infantium, qui fuerunt ab Herode pro Chriſto occiſi. Nam illi martyrium paſſi ſunt, quando nondum facta erat promiſſio à Chriſto; cùm tamen, vt ex ſecunda ſectione conſtat, in illis martyrium operatum ſit ex priuilegio, ſicut operatum eſt in reliquis martyribus poſt promiſſionem à Chriſto promulgatam. Nec refert, quòd hi martyrium paſſi ſint poſt Chriſti aduentum: nam ſi hoc priuilegium pendet ex promiſſione Chriſti, non potuit, antequam illam promulgaſſet, ſuum effectum operari: cùm eodem modo talis promiſſio ſe habeat reſpectu martyrum ante Chriſtum natum, ac poſt Chriſtum natum, nondum tamen promiſſione promulgata.

Ratio. 88. Tertiò probatur ratione. Etenim cauſa, propter quam conceſſum eſt hoc priuilegium martyrio, eſt, vt ex Patribus ſuprà deduximus, quia martyrium eſt perfecta & realis configuratio cum morte & paſſione Chriſti. Hæc autem cauſa vt Deum moueret ad huiuſmodi priuilegium martyrio concedendum, non requirebat mortem & paſſionem Chriſti actu exhibitam, ſed ſat erat prę uiſam eſſe vt futuram, vt conſtat de martyrio Ioannis Baptiſtæ, quod præceſſit mortem & paſſionem Chriſti, & fortè etiam promiſſionem à Chriſto martyribus factam. Et ſanè decuit ad honorandam mortem & paſſionem Chriſti, vt ipſius intuitu adhuc futuræ Deus hoc priuilegium concederet omnibus, qui ſaltem propter implicitam ipſius fidem mortè patienter toleratâ realiter ſe conformaturi eſſent cum futura morte & paſſione eiuſdem. Quemadmodum ad eamdem Chriſti mortem & paſſionem honorandam & exaltandam, nullam gratiam Deus antiquis Patribus concedere decreuit, niſi dependenter à futura morte & paſſione eiuſdem.

89. Vnde ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ reſpondendum eſt; hoc priuilegium conceſſum martyrio, fundari quidem in illâ promiſſione Chriſti, non quæ tunc primum inſtituta eſt, ſed quæ tunc primùm ore Chriſti explicata fuit, cùm antea etiam fuerit vel per traditionem, vel per diuinam inſpirationem. Fuit autem neceſſum, vt hoc priuilegium magis in lege Euangelica, explicaretur hominibus per expreſſam & publicam Chriſti promiſſionem, ad animandas & excitandas tot hominum myriades, qui pro Chriſto mortem ſubituri erant. Ad illud autem quod dicitur, priuilegium ſuum effectum non operari, niſi ſit notum ei, cui conceditur, verum tantùm eſt de priuilegio, cuius effectus pendet ex vſu priuilegiati, quia niſi priuilegiatus illud ſciat, non poterit eo vti: non eſt autem verum de priuilegio, cuius effectus pendet ex ſola voluntate priuilegiantis, quale eſt priuilegium martyrij, cuius effectus, quæ eſt gratia vltra meritum operantis, pendet ex ſola voluntate Dei illam benignè ac liberaliter conferentis.

90. Ad confirmationem, diſparitas eſt: quia ſacramenta ſunt moralia inſtrumenta Chriſti, quæ gratiam non operantur, niſi vt aſſumpta à principali cauſa meritoria, qui eſt Chriſtus: inſtrumentum enim morale cùm facere debeat vnum cum cauſa principali aſſumente; cumque vt faciat cum aſſumente vnum debeat per liberam voluntatem illius aſſumi, non potuerunt ſacramenta gratiam operari vt moralia inſtrumenta Chriſti, antequam aſſumerentur per liberam voluntatem Chriſti: & conſequenter non potuerunt ante Chriſti aduentum gratiam operari tanquam moralia inſtrumenta Chriſti. Suppono enim, vt ex ſuprà diſputatis conſtat, Chriſtum vt hominem, non vt Deum ſacramenta inſtituiſſe. Contrà verò, quia martyrium gratiam non operatur vt morale inſtrumentum Chriſti, ſed ſolùm ex priuilegio ſibi à Deo conceſſo, propter realem conformitatem ipſius cùm morte & paſſione Chriſti, potuit etiam ante Chriſtum natum ſuum priuilegiatum effectum operari.

DISPV-

DISPVTATIO XIII.

De ſacramento Confirmationis.

SECTIO PRIMA.

An & quando ſit hoc ſacramentum à Chriſto inſtitutum?

1 Confirmatio ſic à Patribus appellata ab effectu quem producit; quemadmodum & chriſma à materia remota, & conſignatio à materia proxima, & manus impoſitio, ab impoſitione manus, cum qua antea hoc ſacramentum miniſtrabatur, ſecundum inter ſacramenta nouæ legis obtinet locum: non ratione dignitatis, ſed quia, vt Patres teſtantur, eſt quoddam Baptiſmi complementum. Non quia ſine illo baptiſma non eſt perfectum & completum ſacramentum: ſed quia, vt ſanctus Doctor 3 p. q. 72. art. 7. ad 2. explicat, datur ad augmentum gratiæ, quod primam gratiam regeneratiuam per Baptiſmum collatam, complet & perficit. Sicut enim in materialibus augmentum vitæ corporalis ſpectat ad perfectum & completum ſtatum viuentis, ſine quo viuens eſt quidem in ſua ſpecie completum; nondum tamen perfectum ſtatum viuentis obtinet: ita baptizatus eſt quidem perfectè in Chriſto regeneratus, & in nouum hominem ſecundùm Deum creatus; nondum tamen obtinet perfectum ſtatum ſpiritualis creaturæ, cùm ſine ſacramento Confirmationis nondum habeat gratiam roborantem & confirmantem, quæ eſt huius ſacramenti propria. *In baptiſmo enim*, vt teſtatur Melchiades Pontifex in ſua decretali ad Epiſcopos Hiſpaniæ paulò poſt medium, *regeneramur ad vitam, poſt Baptiſmum confirmamur ad pugnam: in Baptiſmo abluimur, poſt Baptiſmum roboramur. Et ſi continuò tranſituris ſufficiant regenerationis beneficia, victuris tamen neceſſaria ſunt Confirmationis auxilia. Regeneratio per ſe ſaluat mox in pace beati ſæculi recipiendos. Confirmatio autem armat & inſtruit ad agones mundi huius & prælia reſeruandos.* Contra hanc veritatem inuehuntur hæretici noſtri temporis ſecuti errorem antiquorum hæreticorum, qui putarunt, Confirmationis ſacramentum eſſe meram Eccleſiæ cæremoniam.

S. Thomas.

Melchiades Pontifex.

2. Probatur autem hæc veritas primò expreſſis ſanctorum Patrum teſtimonijs. Dionyſius lib. de Eccleſiaſtica hierarchia cap. 4. circa finem: *ſed & ipſi*, inquit, *qui ſacratiſſimo regenerationis myſterio conſecratur, aduentum S. Spiritus conſummans, inunctio largitur vnguenti.* Clemens Rom. lib. 3. Apoſtolicarum conſtitut. cap. 16. *Poſtea*, inquit, *Epiſcopus baptizatos chriſmate vngat.* Cuius ſacramenti ſignificationem explicat ſequenti cap. his verbis: *Oleum pro Spiritu S. ſigillum crucis, pro cruce chriſma, confirmatio confeſſionis eſt:* Et libro 7. capite 44. ſic ſcribit: *poſtquam verò baptizauerit in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti vngat vnguento chriſmatis* Vrbanus I. in ſuâ Epiſtolâ decretali ad finem de hoc ſacramento hæc habet: *Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum ſanctum poſt baptiſmum accipere debent, vt planè Chriſtiani inueniantur.* Origines homil 8. in Leuiticum: *ſic ergo*, ait, *conuerſis à peccato purificatio quidem per illa omnia datur, quæ ſuperiùs diximus: Donum autem gratiæ Spiritus per olei imaginem deſignatur, vt non ſolùm purgationem conſequi poſſit is, qui conuertitur à peccato, ſed & Spiritu S. repleri.* Tertullianus lib. de reſurrectione carnis multo ante medium, hoc ſacramentum non ſolùm quoad externum ſymbolum, ſed etiam quoad internos effectus ita deſcribit: *Caro vngitur, vt anima conſecretur. Caro ſignatur, vt anima muniatur. Caro manus impoſitione adumbratur, vt & anima ſpiritu illuminetur.* Cyprianus epiſt. vltima lib. 1. circa medium: *Vngi quoque*, inquit, *neceſſe eſt eum, qui baptizatus ſit, vt accepto chriſmate, id eſt, vnctione, eſſe vnctus Dei, & habere in ſe Chriſti gratiam poſſit.* Pacianus lib. de Baptiſmo. *Lauacro peccata purgantur, chriſmate ſanctus Spiritus ſuperinfunditur: vtraque verò iſta manu & ore Antiſtitis impetramus.* Auguſtinus lib. 2. contra litteras Petiliani Donatiſtæ cap. 104. ita de hoc ſacramento ſcriptū reliquit: *In hoc vnguento ſacramentum chriſmatis vult interpretari, quod quidē in genere viſibilium ſignaculorum ſacroſanctū eſt, ſicut ipſe Baptiſmus:* & infrà ita concludit: *Diſcerne ergo viſibile ſanctum ſacramentum, quod eſſe & in bonis, & in malis poteſt, illis ad præmium, iſtis ad vitium.* Beatus Gregorius in primum caput ſuper Canticum: *Balſamum*, inquit, *naſcitur, quod cum oleo Pontificali benedictione chriſma efficitur, quo dona ſancti Spiritus exprimantur.*

Confirmationem eſſe verum ſacramentum.

Dionyſius

Clemens Rom.

Vrbanus I.

Origenes.

Tertullian.

Cyprianus.

Pacianus.

Auguſt.

B. Greg.

3. Nec dici poteſt, hos Patres de Confirmatione locutos fuiſſe, tanquam de cæremonia ab Eccleſia inſtituta, vt hæretici autumant: tum quia multi expreſsè dicunt, per illam nobis dari gratiam, & Spiritum ſanctum: Eccleſia autem poteſtatem non habet inſtituen-

inſtituendi ſignum collatiuum gratiæ, aut Spiritus ſanctus. Tum quia multi hoc ſacramentum comparant cum Baptiſmo, eique præferunt, eò quòd in Baptiſmo gratia, in Confirmatione plenitudo gratiæ donetur: tum quia nonnulli expreſsè docent, huius ſacramenti vſum ex ipſis Apoſtolis deſcendere, Pacianus ſuprà citatus Epiſt. 1. ad Sympronianum: *Si ergo*, inquit, *lauacri & Chriſmatis poteſtas, maiorum longè chariſmatum ad Epiſcopos inde ex Apoſtolorum forma deſcendit* &c. Tum demum quoniam aliqui expreſsè hoc ſacramentum appellant: interrogatus enim Melchiades Pontifex, quodnam maius eſſet ſacramentum, manus impoſitio Epiſcoporum, an Baptiſmus: ita in ſua decretali reſpondet: *Scitote vtrumque magnum eſſe ſacramentum.* *Pacianus.* *Melchiades Pontifex.*

4. Secundò probatur auctoritate Conciliorum, è quibus omnibus duo tantùm nobis ſufficiant, quibus magis credendum eſt, quàm hæreticis, qui potiùs odio erga hoc ſacramentum, quàm ratione, vel auctoritate ducti illud negant, niſi fortè pro auctore Auguſtinum citent, vt illum pro ſuo errore citare audet Caluinus lib. 4. inſtit. cap. 19. nu. 12. qui tamen omnium expreſſiſſimè, vt ex citato teſtimonio ipſius conſtat, hoc ſacramentum affirmat. Concilium ergo Florentinum in decreto de vnione Armen. §. *Secundum*, & Tridentinum ſeſſ. 7. can. 1. de ſacramentis in genere, & can. 1. de Confirmat. expreſsè hoc vt verum & proprium ſacramentum, tanquam vnum è ſeptem à Chriſto inſtitutum definiunt. Omitto ſextam Synodum generalem, quæ 95. canone de hoc ſacramento mentionem facit, his verbis: *Sanctè primùm chriſmate inungentes, & frontem, & oculos, & nares, & os, & aures, conſignantes autem dicimus, ſignaculum doni Spiritus ſancti.* Hanc, inquam, Concilij auctoritatem omitto: tum quia Canones, qui tanquam huius Concilij circumferuntur, non ſunt ab ipſo confecti: tum quia non omnes hi canones, qui ſunt 102. approbati ſunt, vt in admonitione ad lectorem, quæ habetur ante canones, adnotatur. *Auguſt. Caluinus.* *Florentinũ. Tridẽt.* *VI. Synodus generalis*

5. Tertiò probatur hæc veritas ex ſcriptura Actor. 8. vbi: *Cùm audiſſent*, inquit, *Apoſtoli, qui erant Ieroſolymis, quòd recepiſſet Samaria verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Ioannem. Qui cùm veniſſent, orauerunt pro ipſis, vt acciperent Spiritum ſanctum, nondum enim in quemquam illorum venerat, ſed baptizati tantùm erant in Nomine Domini IESV. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Ex quo loco euidenter hoc ſacramentum colligitur vt condiſtinctum à Baptiſmo. Nam primò ex hoc loco habetur fuiſſe aliquod externum ſymbolum, videlicet Apoſtolicarum manuum impoſitionem; nec non aliqua verba, quæ ſimul cum impoſitione manuum proferebantur, vt conſtat ex verbo illo, *orauerunt*: ad cuius ſymboli applicationem conferebatur Spiritus ſanctus. Atqui hæc conſtituunt verum ſacramẽtum: igitur Confirmatio eſt verum ſacramentum. Maior eſt expreſſa in ipſo citato teſtimonio ſcripturæ. Nam quod hoc fuerit ſymbolum diuerſum à ſacramento Baptiſmi, apertè conſtat, nam illi dicuntur fuiſſe baptizati, qui tamen nondum Spiritum ſanctum acceperunt, eò quòd nondum ſuper illos manuum Apoſtolicarum impoſitio, quæ ad hoc ſacramentum conficiendum neceſſaria erat, facta fuerat. Ergo etiamſi potuerint ab alijs baptizari, non tamen poterant ab alijs confirmari, ſed debuerunt ad confirmandum mitti Petrus & Ioannes, vel aliquis ex Apoſtolis, qui tantùm poteſtatem hoc ſacramentum miniſtrandi habebant: ſiquidem ordinarius miniſter huius ſacramenti eſt Epiſcopus, ſoli autem tunc temporis Epiſcopi erant Apoſtoli. Quòd autem Apoſtolicarum manuum impoſitio tunc temporis fuerit ſymbolum externum huius ſacramenti, conſtabit ex ſect. ſequenti. Quòd verò prǽter hoc externum ſymbolum, adhibuerint verba, quæ ſunt de eſſentia ſacramenti nouæ legis, præter quam colligitur ex citato verbo *orauerunt*, expreſsè docet Clemẽs Romanus lib. 7. Apoſtolicarum conſtit. cap. 45. Tandem quòd huiuſmodi ſymbolum, fuerit gratiæ collatiuum, quod eſt proprium ſacramanti nouæ legis, conſtat ex eodem citato teſtimonio. Nam in eo dicitur, quòd per huiuſmodi ſymbolum, ſeu manuum impoſitionem datus fuerit Spiritus ſanctus. Porrò Spiritus ſanctus non datur niſi cum ipſa gratia, cum qua vnà cum reliquis diuinis perſonis venire dicitur ad hominem iuſtificatum, iuxta illud Ioan. 15. *Si quis diligit me, ſermonem meum ſeruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eũ veniemus, & manſionẽ apud eum faciemus.* Nam peculiari modo diuinę perſonę per gratiã dicũtur venire ad hominẽ iuſtum, tanquã ad proprium templum, in quo ſpecialiter inhabitãt, vt primo tomo diſp. penultima de miſſione diuinarum perſonarum explicuimus. Ex his omnibus colligitur Confirmationem non eſſe puram cæremoniam, cùm cæremonia non ſit gratiæ collatiua. *Aćt. 8.* *Clemens Romanus.* *Ioan. 15.*

6. At inſtant hæretici, ad verum ſacramentum requiri diuinam promiſſionem de gratia conferenda, quæ hîc nulla eſt. Sed eſto, nulla eſſet ſcriptura, quę hanc promiſſionem manifeſtè ſignificaret, ſufficeret *totius orbis in hãc partem conſenſus*, vt Hieronymus aduerſus Luciferianos dixit. Sufficeret Apoſtolorum exemplum: nam quid, quæſo, expreſſius poteſt hanc Dei promiſſionem de gratia confirmatis danda ſignificare, quàm factum ipſum Apoſtolorum, ad quorum manuum impoſitionẽ ſtatim Spiritus ſanctus dabatur? An poterant Apoſtoli propria auctoritate, nulla Dei promiſſione facta, Spiritum ſanctum conferre? Illa igitur Spiritus ſancti viſibilis donatio euidenter ſupponebat diuinam promiſſionem de gratia confirmatis danda. *Hieronym.*

7. Nec tamen deſunt ad hanc ipſam diuinam promiſſionem confirmandam ſcripturæ teſtimonia: nam omnia ea loca, in quibus Chriſtus promittit ſe Spiritum ſanctum daturum, quid aliud probant, quàm hanc Dei pro-

miſſionem?

Digitized by Google

Ioan. 14. 15. & 16. Act. 1.

miſſionem? Ioan. 14. 15. & 16. & Actor. 1. *Accipietis virtutem ſuperuenientis Spiritus ſancti in vos, & eritis mihi teſtes*, &c. Nam quòd Apoſtoli in die Pentecoſtes per ignitas linguas, & alij per Apoſtolorum manuum impoſitionem viſibiliter acceperunt, reliqui fideles inuiſibiliter accipiunt per inuiſibilem gratiæ, & chriſmatum infuſionem.

Quo tempore hoc ſacramentum à Chriſto inſtitutum.

8. Cæterùm de tempore, quo fuit hoc ſacramentum à Chriſto inſtitutum, inter Catholicos non conſtat, cùm nullus ſit ſcripturę locus, ex quo id certò colligi poſſit. Probabilior tamen ſententia eſt, quam docet Sotus in 4. diſt. 7. q. vnica, art. 1. Sequiturque Suarez diſp. 32. ſect. 2. & alij, illud inſtitutum fuiſſe in ipſa nocte cœnæ, in qua Chriſtus Apoſtolos inſtruxit de hoc & alijs ſacramentis miniſtrandis. Quam ſententiam expreſſè tradit Catechiſmus Romanus de ſacramento Confirmationis, & Fabianus Papa Epiſt. 2. decretali paulò poſt initium, his verbis: *In illa enim die Dominus Ieſus, poſtquam cœnauit cum Diſcipulis ſuis, & lauit eorum pedes, ſicut à ſanctis Apoſtolis prædeceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt, chriſma conficere docuit.* Quibus verbis non modò hic Pontifex pontificia ſua authoritate hanc ſententiam confirmat, ſed inſuper illam ex Apoſtolica traditione deſcendere teſtatur.

Sotus. Suarez. Catechiſmus Rom. Fabianus Papa.

Inſtantia.

9. Huic tamen ſententiæ obſtare videtur, quia nondum Apoſtoli in vltima cœna inſtituti erant Epiſcopi, penes quos tantùm eſt, hoc ſacramentum miniſtrare, vt Florentinum & Tridentinum docet: igitur non videtur eo tempore fuiſſe hoc ſacramentum inſtitutum, quo defectu miniſtri eſſentialiter requiſiti non poterat fidelibus miniſtrari. Verùm eſto non potuerit ab Apoſtolis in vltima cœna hoc ſacramentum fidelibus adminiſtrari, potuit tamen tunc inſtitui vt ſuo tempore adminiſtraretur. Quod non obſcurè colligitur ex præcit. authoritate Fabiani, qui non dixit, *Chriſma tradere docuit*, *ſed conficere.*

Florentin. Tridentin. Solutio. Fabianus.

SECTIO II.

Quænam ſit eſſentialis materia huius ſacramenti?

10. DVplex eſt materia huius ſacramenti, remota, & proxima: de vtraque proponitur quæſtio, & primò de remota, tum de proxima, quæ eſt applicatio & vſus ipſius remotæ in omnibus ſacramentis, quæ in ſolo vſu & operatione conſiſtunt. Quæ autem poteſt eſſe remota materia huius ſacramenti, eſt manuum impoſitio, quam initio ſolebant Apoſtoli adhibere ad hoc ſacramentum conficiendum, oleum, & balſamum ex quibus chriſma conficitur, & benedictio Epiſcopalis, qua chriſma conſecratur.

11. Prima ſententia affirmat, ſolam Epiſcopalis manus impoſitionē, abſque chriſmatis vnctione, eſſe materiam eſſentialem huius ſacramenti. Hæc ſententia referente Aureolo apud Marſilium in 4. q. 5. art. 1. fuit Canoniſtarum: quam tamen, vt Sotus in 4. diſt. 7. q. vnica, art. 2. teſtatur, nullus Canoniſta docet. Probari tamen poteſt primò ex facto Apoſtolorum, qui vt legitur Act. 8. & 19. per ſolam manuum impoſitionem hoc ſacramentum miniſtrabant, nulla mentione facta de chriſmate, vel alia materia. Ergo ſola manuum impoſitio eſt eſſentialis materia huius ſacramenti. Conſequentia patet, quia neque Apoſtoli potuiſſent abſque eſſentiali materiâ hoc ſacramentum conficere: cùm eſſentialis materia ſacramentorum non pendeat ab Apoſtolis, ſed à Chriſto, qui poteſtate excellentiæ materias & formas omnium ſacramentorum inſtituit. Igitur ſi Apoſtoli ſola manuum impoſitione vſi ſunt ad hoc ſacramentum conficiendum, ſola manuum impoſitio eſt eſſentialis materia illius. Secundò tam apud Patres, quàm apud ſacros Canones hoc ſacramentum appellatur manus impoſitio à materia, ex qua conſtat: Vrbanus I. ſuprà citatus, *Per manus*, inquit, *impoſitionem Epiſcoporum, Spiritum ſanctum poſt Baptiſmum accipere debent.* Euſebius Papa Epiſt. 3. *Manus*, inquit, *impoſitionis ſacramentum magna veneratione tenendum eſt:* & de conſecrat. diſt. 5. *Vt Epiſcopi*, inquit Canon, *non niſi ieiuni per impoſitionem manuum Spiritum ſanctum tradant.*

Aureolus. Marſilius. Sotus. Act. 8. & 19. Vrbanus I. Euſebius Papa.

12. Secunda ſententia docet, omnia hæc eſſe materiam Confirmationis, oleum, balſamo mixtum, & per Epiſcopum benedictum, & manuum impoſitionem ab ipſa chriſmatis vnctione diſtinctam. Quam ſententiam expreſſè docere videtur Tertullianus ſuprà citatus, qui omnia hæc pro materia Confirmationis aſſignat: *Caro*, inquit, *vngitur, vt anima conſecretur. Caro ſignatur, vt anima muniatur. Caro manus impoſitione adumbratur, vt & anima Spiritu illuminetur.* Quibus verbis præter vnctionem chriſmatis Epiſcopali manu in fronte confirmandi faciendam, aſſignat diſtinctam manus impoſitionem. Secundò probatur: nam omnes Patres, quamuis non ſinguli, mentionem faciunt horum omnium: ergo omnia requiruntur eſſentialiter ad hoc ſacramentum conficiendum. Conſequentia probatur: nam potiſſimum fundamentum, quo probamus, hoc vel illud eſſe materiam eſſentialem huius ſacramenti, eſt ipſa authoritas Patrum: ergo ſi omnes, eſto non ſinguli, mentionem faciunt horum omnium, hæc omnia erunt de eſſentiâ materiæ Confirmationis. Confirmatur: nam neque ſinguli Patres mentionem faciunt olei, balſami, & Epiſcopalis benedictionis: & tamen, quia licet non ſinguli, ſaltem omnes horum omnium meminerunt, hæc omnia vt infrà conſtabit, ponimus tanquam eſſentialia huius ſacramenti.

Tertullian.

13. Tertia ſententia aſſerit, ſolùm oleum ex oliuis eſſe eſſentialem materiam Cōfirmationis: Eſt Caietani 3. p. quęſt. 72. ar. 1. Soti

Caietanus.

Sotus. Nauarrus. Valentia. Victoria. Couarr.

Soti in 4. diſt. 7. quæſt. vnicâ ar. 2. Nauarri in ſumma c. 22. n. 8. Valentiæ 3. p. diſp. 5. q. 1. puncto 2. Pro qua citat Victoriam in ſumma & Couarruuiam lib. 1. variarum reſolut. aitque, hanc opinionem eſſe tam illuſtrium Doctorum authoritate fundatam, vt contraria nequaquam communis dici poſſit.

Innoc. III.

14. Potiſſimum fundamentum huius ſententiæ eſt authoritas Innocentij III. cap. *Paſtoralis*, de ſacramentis non iterandis: vbi interrogatus Pontifex, an ſacramentum Confirmationis iterandum eſſet in eo, qui per errorem non chriſmate, ſed oleo tantùm fuit vnctus; Reſpondet: *non eſſe aliquid iterandum, ſed cautè ſupplendum, quod incautè fuerat prætermiſſum.* Si autem balſamum eſſet materia eſſentialis Confirmationis, debuiſſet totum ſacramentum in eo caſu iterari: quia cùm non fuiſſet per ſolam olei vnctionem ſacramentum eſſentialiter perfectum, iterum debuiſſet, per vtriuſque materiæ vnctionẽ perfici: cùm nec pars materiæ præcedentis poſſit cõponere vnum cum parte materię præſentis, nec pars materiæ præſentis cum parte materiæ præcedentis, quia tota materia eſſentialis debet eſſe moraliter præſens formæ. Confirmatur: nam eodem modo ibi Pontifex reſpondet ſupplendam tantùm eſſe Epiſcopalis manus impoſitionem in eo, qui ſine illa fuerat per errorem ad ſubdiaconatum promotus, ac balſami vnctionem in eo, qui ſine balſamo per errorem fuerat confirmatus: Sed manus impoſitio non eſt de eſſentiâ ſubdiaconatus: ergo neque balſamum ſacramenti Confirmationis.

15. Probatur ſecundò ratione. Etenim materia ſacramenti debet eſſe clara & certa, de qua nemo dubitare poſſit, vt patet in materia Baptiſmi, Euchariſtiæ, Extremæ-Vnctionis, & reliquorum ſacramentorum. Atqui balſamum multis modis adulterari ſolet, vt refert Plinius à Soto citatus: Igitur non poteſt eſſe ſacramenti materia: alioqui ſemper eſſemus dubij, an verum ſacramentum conficeremus.

Plinius.

16. QVARTA ſententia opinatur, materiam Confirmationis eſſe vel oleum, vel balſamum, vel vtrumque ſimul disiunctiuè: ita vt ſicut in Euchariſtia conſecratio non ſolùm fieri poteſt in pane & vino ſimul, ſed vel in pane tantùm, vel in vino tantùm, vel in vtroque ſimul: ita Confirmatio non in oleo & balſamo ſimul tantùm, ſed vel in ſolo oleo, vel in ſolo balſamo, vel in vtroque ſimul. Hanc ſententiam Valentia cit. loco tribuit Cano: eaque fundari poteſt in allato exemplo de ſacramento Euchariſtiæ.

Valentia. Canus.

17. QVINTA ſententia negat Epiſcopalem benedictionem chriſmatis ingredi eſſentialem materiam huius ſacramenti. Probatur: tum quia hæc chriſmatis benedictio eſt aliquid ſacramentale ab Eccleſia inſtitutum, ſicut eſt benedictio aquæ baptiſmalis: tum quia eodem chriſmate ab Epiſcopo benedicto inungitur baptizandus, & confirmandus: ſed reſpectu baptizandi eſt pura cæremonia ab Eccleſia inſtituta: ergo etiam reſpectu confirmandi. Vnde ſicut reſpectu baptizandi ſufficeret chriſma à ſimplici Sacerdote benedictũ: ita reſpectu confirmandi. Hanc ſententiã docet Scotus in 4. diſt. 7. q. 1. paulò poſt initium, Paludanus quæſt. 4. art. 3. ad 1. Capreolus quæſt. vnica artic. 3. ad 1. contra primam concluſ. Caiet. 3. p. q. 72. art. 3. Sotus q. vnica art. 3. Palatius diſp. 4. §. *Quod ſi quærat aliquis*, Valentia ſuprà citatus, & alij.

Scotus. Paludanus. Capreolus. Caietanus. Sotus. Palatius. Valentia.

18. SEXTA ſententia docet, eſſentialem materiam ſacramenti Confirmationis eſſe oleum oliuarum balſamo mixtum Epiſcopali benedictione conſecratum: hæc ſententia communior eſt inter Theologos, præſertim recentiores, quam docent cum S. Thoma 3. p. quæſt. 72. art. 2. Sylueſt. verbo Confirmatio 1. Nauarrus in ſumma cap. 22. n. 8. Henriquez lib. 3. de ſacramento Confirm. cap. 2. Bellarm. cap. 8. Suarez diſp. 33. ſect. 2. Coninck quæſt. 72. art. 3. dubio 1. concluſ. 4. Nugnez art. 3. diff. 4. licet oppoſitam ſententiam putet probabilem.

S. Thomas. Syluester. Nauarrus. Henriquez. Bellarm. Suarez. Coninck. Nugnez.

Quæ manus impoſitio eſſentialis materia confirmationis.

19. DICO primò. Nulla manus impoſitio, condiſtincta ab ea, quæ requiritur in ipſa ſacri chriſmatis vnctione, eſt eſſentialis materia huius ſacramenti. Eſt certa ſententia fundata in Concilio Florentino in decreto de vnione Armen. vbi Pontifex, loco illius manus impoſitionis, per quam Apoſtoli dabant Spiritum ſanctum, decernit dari nunc in Eccleſia Confirmationem, hoc eſt ſacri chriſmatis vnctionem. Vnde nulla huius manus impoſitionis mentio fit in Pontificali Romano, præter eam, qua chriſmatis vnctio in modum crucis applicatur in fronte confirmandi. Eadem veritas colligitur ex ritu Græco, in quo præter chriſmatis vnctionem, nulla alia adhibetur manus impoſitio. In hac aſſertione omnes Catholici conueniunt: cùm non poſſit Eccleſia errare in eſſentiali materia ſacramentorum. Controuerſia tantùm eſt in explicando facto Apoſtolorum, an illa manuum impoſitio, quam tunc adhibebant Apoſtoli in adminiſtratione huius ſacramenti, fuerit eadem, quam nunc Eccleſia adhibet in adminiſtratione eiuſdem.

Reſpondet Bellarm. Thomas VValdenſis.

20. Bellarminus libr. 2. de ſacramento Confirmatio. cap. 9. §. *Eſt alia ſolutio*, ſecutus Thomam Waldenſem putat eandem fuiſſe manus impoſitionem per chriſmatis vnctionem, quam adhibent nunc Epiſcopi. Probat primò: quia negari non poteſt Apoſtolos vſos fuiſſe chriſmatis vnctione, vt Dionyſius, & Clemens Rom. teſtantur. Secundò, quoniam eiuſdem vnctionis meminerunt antiquiſſimi Patres, tanquam rei per traditionem acceptæ. Tertiò, quoniam apud Patres idem eſt ſacramentum chriſmatis, & impoſitionis manuum: quòd enim in vno loco appellant chriſma, in alio vocant manuum impoſitionem. Vnde Innocentius III. cap. *Cùm veniſſet*, de ſacra vnctione: *Per frontis*, inquit, *chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur Cõfirmatio.* Vbi

Dionyſius. Clemens Romanus.

manifeſtè

Digitized by Google

manifeſtè hoc ſacramentum appellat manus impoſitionem ab ipſa chriſmatis vnctione, quæ fit per manum Epiſcopi, dum confirmandum inungit. Quartò, quia hoc modo meliùs ſaluatur, quòd eadem materia ſit ſemper adhibita ad hoc ſacramentum conficiendum. Nec refert, quòd in Scripturâ non fiat expreſſa métio vnctionis, ſed ſolius manuum impoſitionis, nam ſæpe ſcriptura breuitatis cauſa per figuram Synecdochen totum explicat per partem.

Contrà eſt Concilium Florentin.

21. Hæc reſponſio optima eſſet, niſi illi obſtaret Concilium Florentinum decreto ſuprà citato, in quo expreſsè ait, loco manus impoſitionis, quam adhibebant Apoſtoli, ſucceſſiſſe in Eccleſiâ Confirmationem, hoc eſt chriſmatis vnctionem. His enim verbis Concilium apertè ſignificat, aliam fuiſſe manus impoſitionem quam adhibebant Apoſtoli tunc, atque adhibet Eccleſia nunc: alioqui dici non poſſet, loco illius nunc ſuccedere chriſmatis vnctionem. Vt enim vna res dicatur in locum alterius ſuccedere, debet, quæ ſuccedit eſſe diuerſa ab eâ, in cuius locum ſuccedit, cùm nulla res propriè in ſui locum ſuccedat.

Reſpondet Bellarmin.

22. Reſpondet ad hoc argumentum Bellarminus primò, non omnia, quæ habentur in Concilijs, & ſacris Canonibus pertinere ad fidem, ſed tantùm ea, quæ directè definiuntur, non autem ea, quæ obiter afferuntur ad meliùs explicandam rem definitam: tale eſt hoc, quod à Concilio affertur, vt ab ipſo non definiatur, ſed tantùm obiter dicatur ad meliùs explicandam huius ſacramenti materiam.

23. Reſpondet ſecundò, & vt ipſe ait, meliùs, & tutiùs, nolle Concilium dicere, nunc chriſmatis vnctionem eſſe loco impoſitionis manuum, quaſi nec Apoſtoli vterentur chriſmate, nec nos manus impoſitione, ſed tantùm aſſerere velle, id ipſum, quod Apoſtoli faciebant per manuum impoſitionem, nunc facere Epiſcopos per chriſmatis vnctionem: ita vt diuerſitas non aſſignetur in re & ritu ſacramentum conficiendi, ſed in modo tantùm loquendi, & perſonæ à perſona: quia nimirum tunc hoc ſacramentum à manus impoſitione dicebatur manus impoſitio, nunc Confirmatio: tunc qui illud conferebant, erant Apoſtoli, nunc Epiſcopi.

Sed contrà.

24. Sed contrà primum reſponſum: nam eſto id directè Concilium non definiat, ſed directè tantùm ibi definiat, chriſma ex oleo & balſamo confectum eſſe materiam huius ſacramenti; maximum tamen illi addit authoritatis pondus, vt vel ſine expreſsâ definitione Eccleſiæ, vel abſque euidenti abſurdo, quod ex huiuſmodi Concilij aſſertione ſequeretur, nemini negare liceat. Atqui nulla eſt in contrarium expreſſa Eccleſiæ definitio: nec vllum ex hac Concilij declaratione euidens ſequitur abſurdum, vt mox conſtabit: igitur neganda non eſt.

25. Secundum verò reſponſum aduerſatur apertè Concilio, quòd diuerſitatem non ſecundùm denominationem, ſed ſecundùm eſſe aſſignat inter ritum, quo nunc, & tunc hoc ſacramentum celebratur: non enim dicit loco illius manus impoſitionis nunc dicitur, ſed datur, (quod ritum importat) in Eccleſia Confirmatio.

S. Thomas docet aliam manuum impoſitionē ab Apoſtolis adhibitam.

26. Sanctus Thomas 3. p. quæſt. 72. art. 2. ad 1. & art. 4. ad 1. quem communiter ſequuntur reliqui Theologi in 4. diſt. 7. docet, aliam fuiſſe tunc manuum impoſitionem, quam Apoſtoli adhibebant ad hoc ſacramentum conficiendum ab ea, quam adhibet nunc Eccleſia: eò quòd tunc Spiritus ſanctus viſibiliter in confirmatos deſcendebat, proinde opus non erat externa chriſmatis vnctione, quæ internam animi vnctionem, quæ per hoc ſacramentum confertur, ſignificaret. Eandem ſententiam ſequitur Concilium Moguntinum celebratum anno 1549. ſub Paulo III. cap. 8. his verbis: *Nam cùm initio Spiritus ſanctus ad euidentiorem recentis adhuc fidei commendationem, ſigno viſibili influeret confirmatis, externa vnctione, quæ illam internam deſignaret, tunc non erat opus. Poſtea verò adulta Eccleſia, & ſtabilita fide, cùm ſigna externa apparere ceſſauerunt, nec iam ampliùs Spiritus ſanctus viſibiliter deſcenderet, mox in locum viſibilis ſigni, vnctio chriſmatis adhiberi cœpit, quæ his, qui confirmarentur, internam & ſpiritualem vnctionem repræſentarunt, vt quid intus agatur per gratiam, foris aliquo viſibili ſigno innoteſcat, & verbi fidem externi elementi ſimilitudo confirmet.* Hæc Concilium. Quæ reſponſio procul dubio vti eſt Concilijs conformior, ita longè probabilior.

Concilium Moguntin. Paulus III.

27. Quæ Reſponſio adhuc poteſt dupliciter intelligi. Primò quòd materia huius ſacramenti non fuerit à Chriſto determinata quoad ſpeciem, ſed tantùm quoad genus ſub ratione ſigni ſenſibilis expreſſiui Spiritus ſancti roboris, quod per hoc ſacramentum datur, vti de materia Ordinis ſuprà diſputat. 2. ſect. 4. diximus. Proinde iuxta hanc ſententiam potuit Eccleſia, in cuius poteſtate erat, hoc ſignum quoad ſpeciem determinare, pro vno tempore vti ſola manus impoſitione; pro alio cum manus impoſitione, chriſmatis etiam inunctione; pro alio verò ſola chriſmatis vnctione, vti vtitur nunc. Secundùm quem modum optimè conſonant omnia, quæ Patres & Concilia de hoc ſacramento docent, cuius diuerſas pro diuerſis temporibus aſſignant materias. Verùm huic modo obſtat authoritas Fabiani Papæ, qui in ſua præcitata decretali expreſsè affirmat, Chriſtum in vltima Cœna ſuos Diſcipulos chriſma conficere docuiſſe: & conſequenter aſſerere videtur materiam huius ſacramenti fuiſſe à Chriſto quoad ſpeciem determinatam. Hoc ipſum confirmat Ritus Eccleſiæ Græcæ, quæ in materia huius ſacramenti conuenit cum Latina.

Fabianus Papa.

28. Ideò probabiliùs intelligi poteſt Reſponſio ſecunda, vt materia quidem perpetua ac ſtabilis huius ſacramenti, quod eſt chriſma ex oleo & balſamo confectum fuerit

fuerit à Chriſto quoad ſpeciem determinata. Cæterùm tempore Apoſtolorum ex eiuſdem Chriſti inſtitutione diſpenſatum fuiſſe, vt in ſola manus impoſitione, abſque chriſmatis vnctione, hoc ſacramentum adminiſtraretur: ſiue quia eo tempore, vt præcitatum
Concilium Mogunt. Concilium Moguntinum teſtatur, loco chriſmatis vnctionis, dabantur à Deo ad euidentiorem recentis fidei commendationem alia ſigna miraculoſa, quibus viſibiliter ſignificabatur deſcenſus Spiritus ſancti in ipſos Confirmatos: ſiue quia expediebat
S. Thomas. tunc, vt S. Thomas indicat in 4. diſt. 7. q. 1. art. 3. ad ſecundum argumentum contra primam quæſtiunc. ad occultanda myſteria Chriſtianæ Religionis, ne ea à Gentilibus irriderentur, abſtinere à nouo & inſolito ſigno vnctionis chriſmatis, eiuſque loco vti ſigno impoſitionis manus, quod apud omnes erat vſitatum ſignum expreſſiuum authoritatis ſignantis ſupra ſignatum. Hoc ipſum confirmat exemplum de Baptiſmo, cuius etſi perpetua ac ſtabilis forma quoad ſpeciem inſtituta ſit à Chriſto cum expreſſa inuocatione omnium diuinarum perſonarum, vt ſuprà de Baptiſmo docuimus, & conſtat ex
Matth. vlt. Matth. vlt. ad celebritatem tamen nominis IESV tunc Iudæis & Gẽtilibus exoſi, inſtinctu eiuſdẽ Chriſti initio naſcentis Eccleſiæ Apoſtoli baptizabant in ſolo nomine IESV. Eſto igitur pro perpetua ac ſtabili materia ſacramenti Confirmationis fuerit à Chriſto chriſma inſtitutum, ad euidentiorem tamen fidei commendationem, & ad myſteria Chriſtianæ Religionis Gentilibus occultanda, potuit Deus per alia ſigna miraculoſa Spiritus ſancti deſcenſum in confirmatos oſtendere.

Ad argum. Bellarm. 29. Ad argumenta Bellarmini Reſp. ea tantùm probare aliquando vſos fuiſſe Apoſtolos, chriſmatis vnctione, quod vltro concedimus, præſertim quando ceſſarunt ſigna illa viſibilia, quibus Spiritus ſanctus viſibiliter deſcendebat in confirmatos; vel Eccleſiæ fides creuerat: probabile enim eſt non toto tempore Apoſtolorum duraſſe modum illum dandi Spiritum ſanctum confirmatis viſibiliter. Vſos autem fuiſſe aliquando Apoſtolos chriſmate non obſcurè colligitur ex
1. Ioan. 2. prima Canonica Ioannis cap. 2. illis verbis: *Sed vos vnctionem habetis à ſancto.* Quem lo-
Cyrillus. Auguſtin. Bellarm. Lorinus. cum Cyrillus Ieroſolymitanus Catech. 3. Myſtagogica, & Auguſtinus tract. 3. in Epiſtolam Ioannis apud ipſum Bellarminum cap. 8. & Lorinum in hunc locum explicant de ſacramento Confirmationis. Et ſanè expediens fuit, vt aliquando hoc ſacramentum ab Apoſtolis miniſtraretur, eo ritu, quo erat perpetuò, iuxta Chriſti inſtitutionem, in Eccleſia adminiſtrandum. Quòd autem Patres modò hoc ſacramentum appellent manus impoſitionem, modò chriſmatis vnctionem, ſeu confirmationem, ſolùm probat, aliquando illud adminiſtratum fuiſſe manuum impoſitione, ex qua nomen retinuit. Ex his conſtat hoc ſacramentum ſolùm quoad externum ſymbolum, non autem quoad internum effectum, eſſe diuerſum ab illo, quod Apoſtoli ſola manuum impoſitione, cum certis verbis proportionatis cæremonijs illis, quas tunc adhibebant, adminiſtrabant. Idque totum vt ſuprà diximus factum eſt ex voluntate & inſtitutione eiuſdem Chriſti.

30. Ex dictis patet ad argumenta primæ ſententiæ: & ſimul confutata manet ſecunda ſententia: nam hoc ipſo, quòd à materia Confirmationis excluditur manuum impoſitio vt condiſtincta à chriſmatis vnctione, non poſſunt pro materia aſſignari ea omnia, quæ ſecunda ſententia aſſignat. Ad authoritatem autem Tertull. Reſp. illam eſſe repetitionem eiuſdem manus impoſitionis, qua chriſma per modum crucis imponitur in fronte confirmandi. Ad fundamentum verò, vnà cum ſua confirmatione, Reſp. authoritatem Patrum non eſſe adæquatum fundamentum, cur hoc, vel illud ponamus materiam huius ſacramenti, ſed ſimul cum explicatione & declaratione Eccleſiæ & Conciliorum, ex quibus certò conſtat, impoſitionem manuum vt condiſtinctam à chriſmatis vnctione non eſſe neceſſariam Confirmationis materiam. Atque hæc quidem iuxta poſteriorem reſponſionem probabiliorem: nam iuxta priorem reſpondendum eſt, vt ſuprà.

31. DICO ſecundò. Eſſentialis materia huius ſacramenti, non eſt ſimplex oleum, ſed cum balſamo mixtum. Hæc eſt communis ſententia non modò inter antiquiores, ſed etiam recentiores Theologos, quidquid Valentia dicat, eamque expreſsè docet Concilium Florentinum in decreto præcit. de vnione Armenor. in quo aſſignans materiam huius ſacramenti, ait eſſe chriſma confectum ex oleo, quod nitorem ſignificat conſcientiæ, & balſamo, qui odorem ſignificat bonæ famæ. *Eſſentialis materia huius ſacramenti eſt oleum balſamo mixtum.* *Concilium Florentin.*

32. Neque explicari poteſt, vt vnum definiat vt neceſſarium neceſſitate ſacramenti, aliud tantùm neceſſarium neceſſitate præcepti, ſicut ibidem etiam definit materiam calicis eſſe vinum aquæ mixtum, cùm tamen ſolùm vinum ſit neceſſarium neceſſitate ſacramenti, aqua tantùm neceſſaria neceſſitate præcepti: non, inquam, poteſt hoc modo explicari Concilium. Nam cùm definit materiam Confirmationis æquè primo in recto aſſignat oleum & balſamum, dum ait eſſe chriſma ex oleo & balſamo confectum. Vnde vi modi aſſignandi colligi non poteſt, vnum potiùs quàm aliud eſſe materiam tantùm præcepti: Contrà verò, cùm materiam calicis aſſignat, non dicit eſſe aliquid ex vino & aquâ mixtum, ſed vinum de vite, cui ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet, vt ex ipſo aſſignandi modo indicet, non æquè vnum atque aliud eſſe materiam calicis, cùm vnum in recto, aliud in obliquo aſſignet. Adde, quod infrà multa dicit, quibus manifeſtè declarat

Digitized by Google

declarat aquam non eſſe materiam eſſentialem calicis: de ſacramento autem Confirmationis ne verbum quidem habet, quo vel leuiter inſinuet, balſamum non eſſe materiam eſſentialem huius ſacramenti.

Concilium Tridentin.

33. Idem docet Concilium Tridentinum ſeſſ. 7. Can. 2. de Confirmatione, in quo ſupponit materiam huius ſacramenti eſſe chriſma, quod eſt compoſitum ex oleo & balſamo. Nam licet chriſma Græcè quodcunque vnguentum ſiue vnctionem ſignificet; Eſt enim à verbo χρίω hoc eſt vngo: ex accommodatione tamen vſus communiter à Doctoribus Eccleſiaſticis vſurpatur pro cõpoſito ex oleo & balſamo. In quo ſenſu illud vſurpat Concilium Trid. vt expreſsè teſtatur Catechiſmus Rom. qui ex ordinatione Pontificis authoritatem habet explicandi Concilium: *Hac autem*, inquit, nempe materia Cõfirmationis, *chriſma appellatur, quo nomine à Græcis accepto, etſi profani ſcriptores quodlibet vnguenti genus ſignificant, illud tamen, qui res diuinas tradunt communi loquendi conſuetudine, ad illud tantummodo vnguentum accommodarunt, quod ex oleo & balſamo, ſolemni Epiſcopi conſecratione conficitur.*

Catechiſmus Rom.

34. Secundò probatur authoritate omniũ ferè Patrũ, qui huius ſacramenti mentionem fecerunt: ferè omnes enim pro materia illius aſſignant chriſma. Vnde à materia ipſa ſacramentum hoc appellant chriſma. Nec refert, quod interdum illud appellent oleum, vt Origenes homil. 8. in Leuit. Innocentius I. epiſt. 1. ad Decentium, Damaſcenus lib. 4. Fidei cap. 10. Nam ijdem authores, qui in vno loco appellant oleum, in alio appellant chriſma, vt Innocentius in eâdem epiſt. Aut certè, quoniam in Græco, vt diximus, chriſma quodlibet vnguentum ſignificat, qui ex Græco in Latinum hoc nomen tranſtulit, non tam habuit rationem Eccleſiaſtici, quàm profani nominis.

Origenes. Innoc. I. Damaſcen.

35. Tertiò eadem ſententia deducitur ex continuata traditione & praxi Eccleſiæ, quæ à tempore Apoſtolorum ad hęc vſque ſemper inuiolabiliter ſeruata eſt, vt non niſi ex oleo balſamo mixto hoc ſacramentũ conficeretur. Huius traditionis teſtes ſunt Dionyſius, qui quamuis huius mixtionis olei cum balſamo expreſsè non meminerit, illam tamen ab effectu ita deſcribit, lib. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 4. p. 3. multo ante medium: *Dicimus igitur vnguenti compoſitionem collationem eſſe quandam ſpirantium ſuauiter materiarum, habentem in ſe affatim odoratas qualitates, cuius qui participes ſunt, pro quantitate eius, quæ in illis fit, fragrantis participationis, odoris ſuauitate replentur.* Clemens Rom. locis ſuprà citatis, materiam huius ſacramenti appellat chriſma, quod, vt oſtenſum eſt, eſt cõpoſitum ex oleo & balſamo. Expreſsè balſami meminerunt Fabianus Papa in 2. epiſt. decretali ad Epiſcopos Orientales paulò poſt initium. Referens enim obiectionem eorum Epiſcoporũ, qui ſe excuſabant, quòd ſingulis annis non poſſent chriſma conficere veteri combuſto: *Dicunt*, inquit, *nec balſamum per ſingulos annos poſſe reperiri.* Et quod caput eſt, hoc ipſum docet tanquam ab ipſis Apoſtolis ordinatum, non quòd Apoſtoli fuerint huius ſacræ mixtionis authores, ſed tantùm primi miniſtri & promulgatores: vt ipſemet Pontifex in eâdem epiſt. teſtatur, hanc ſacri chriſmatis vnctionem cõficere Apoſtolos, doctos fuiſſe à Chriſto in vltimâ cœnâ. Author apud Cyprianum de vnctione chriſmatis, initio: *Hodie*, inquit, *chriſma conficitur, in quo mixtum oleo balſamum regiæ ac ſacerdotalis gloriæ exprimit vnitatem.* Gregorius I. præcedente ſect. citatus: Gregorius VII. epiſt. 1. lib. VIII. Regiſtri, in qua reprehendit Armenos, quòd chriſma non ex balſamo, ſed ex butyro conficiant: Innocentius III. capite *Cùm veniſſet* de ſacra Vnctione, Concilium Bracarenſe II. Can. 4. & Florentinum citatum. Eadem materia ex oleo & balſamo pro chriſmate aſſignatur in Pontificali Romano. Eadem veritas colligitur ex ritu Eccleſiæ Græcæ, quæ pro materia adhibet chriſma ex oleo & balſamo confectũ, vt Innocentius IV. & Clemens VIII. in Bulla de inſtructione Græcorum ſupponunt.

Dionyſius. Clemens Roman. Fabianus Papa. Greg. I. Greg. VII. Innoc. III. Concilium Bracarenſe. Florentin. Innoc. IV. Clemens VIII.

36 Quartò probãt aliqui ratione hoc pacto. Omnis eã materia eſt eſſentialis ſacramẽto, quæ eſt neceſſaria ad verificandam formam ſacramenti: ſed balſamum eſt neceſſarium ad verificandam formam huius ſacramenti: ergo balſamum eſt materia eſſentialis huius ſacramenti. Maior patet tum inductione in omnibus ſacramentis: tum quia forma, vt vera, eſt pars eſſentialis ſacramenti. Minor probatur: nam forma huius ſacramenti, quam aſſignat citatum Concil. Florentinum, & præſcribitur in Pontificali Romano eſt hæc: ſigno te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Sed nomine chriſmatis ex vſu Eccleſiaſticorum Doctorum, vt ſuprà oſtenſum eſt non venit ſimplex oleum, ſed oleum balſamo mixtũ. Ergo ſi tantùm oleum adhibeatur pro materia, non verificatur forma huius ſacramẽti. Cæterùm hęc ratio rectè probaret, ſi hæc tantùm eſſet forma huius ſacramenti. Verùm quia non hæc tantùm eſt forma huius ſacramenti, vt infrà oſtendam, ratio nihil probat.

36. Ad fundamentũ igitur tertiæ ſententiæ ſumptum ex cap. *Paſtoralis*, reſpondendũ eſt, ibi tantùm Pontificem negâre, iterandam eſſe externam ſolemnitatem, cum qua ex inſtitutione Eccleſiæ ſolet hoc ſacramentum adminiſtrari, vt non obſcurè colligitur ex particula illa *cautè*. Cæterùm hanc fuiſſe mentem Pontificis, vel inde patet, quòd in omniũ ſententia deberet taliter confirmatus iterum cõfirmari: quia cùm noſtra ſententia ſit ſaltem probabilis, quod nec aduerſarij negare queunt, fieri poſſet, vt talis non eſſet verè confirmatus, cùm materia ſacramentorum non pendeat ex opinione Doctorum, ſed ex Chriſti inſtitutione. Verùm quia etiam oppoſita ſententia probabilis eſt, poſſet in eo caſu ſolo oleo vnctus ſub conditione confirmari.

Digitized by Google

37. Nec refert, quòd eodem modo cit. loco Pontifex reſpondet, ſupplendam eſſe manuum impoſitionem, quæ omiſſa fuit in collatione Subdiaconatus, quæ tamen vel iuxta multorum ſententiam eſt tantùm accidentalis, vel iuxta noſtram eſt materia expreſſiua vnius tantùm poteſtatis, quæ poſteriùs tempore aliâ conferri poteſt: nam ex hoc tantùm colligitur, voluiſſe Pôtificem breuitatis causâ vnâ reſponſione generali vtrique interrogationi ſatisfacere, vnicuique tamen modo proportionato; vt nimirum in vno ſacramento ſuppleatur, quod omiſſum fuit ſubſtantiale; in alio, quod omiſſum fuit accidentale, vel vt materia alterius poteſtatis, quæ tempore poſterius alterâ conferri poteſt.

38. Ad rationem verò reſpondeo ad hoc ſacramentum conficiendum ſufficere quodcunque balſamum ſiue perfectum, ſiue imperfectum & adulterinum, quale eſt Indicum. Vnde referente Henriquez lib. 3. de ſacramento Confirmationis cap. 2. circa textum, Pius IV. conceſſit, vt poſſint Epiſcopi, qui ſunt in Indiâ, hoc ſacramentum conficere ex Indico balſamo, quod eſt minùs perfectum: tale autem balſamum reperiri facilè poterit. Præterquam quòd ipſa praxis Eccleſiæ tot ſæculis continuata ſatis oſtendit, nunquam in Eccleſiâ Dei defuiſſe balſamum: ſiquidem hactenus nunquam legimus confirmationis vſum ceſſaſſe ob balſami penuriam. Adde, quòd cùm hoc ſacramentum non ſit neceſſarium neque neceſſitate medij, vt Baptiſmus & Pœnitentia; neque neceſſitate præcepti, vt Euchariſtia, non fuit neceſſum, vt eius materia eſſet ita obuia vel certa, vti eſt obuia & certa materia reliquorum ſacramentorum.

Henriquez.
Pius IV.

39. Ex dictis etiam confutata manet quarta ſententia: nam ſi ſolùm oleum, vel ſolùm balſamum foret eſſentialis materia, non poſſet verificari id, quod Concilia & Patres pro materia huius ſacramenti aſſignant: Siquidem nec ſolùm oleum, nec ſolùm balſamum eſt chriſma, prout chriſma vſurpatur ab Eccleſiaſticis authoribus: Nec eſt par ratio de Euchariſtia: nam in illa poteſt vna materia conſecrari independenter ab alia, quia quælibet materia per ſe ſumpta habet ſuam formam independentem à forma & materia alterius: in hoc autem ſacramento neutra materia per ſe ſumpta habet propriam formam, ſed vtraque materia ſimul mixta habet eandem formam communem. Hinc etiam infertur, non valere ſacramentum, ſi priùs vngatur confirmandus oleo, & deinde balſamo: quia reſpectu neutrius vnctionis verificaretur chriſma, quæ eſt materia ex vtraque mixta.

Hoc chriſma debet conſecratum eſſe ab Epiſcopo.

40. DICO 3. Materia eſſentialis adæquata huius ſacramenti eſt chriſma, conſecrâtum ab Epiſcopo ſaltem, tanquam ab ordinario conſecrante. Prima aſſertionis pars patet ex præcedenti aſſertione. Secunda verò, quòd debeat eſſe conſecratum contra Paludanum & Capreolum opinantes ſufficere chriſma non benedictum, conſtat ex conſtanti Eccleſiæ praxi, & communi ſententia Conciliorum & Patrum. Dionyſius ſuprà citatus appellat ſacrum ac ſanctum vnguentum: Eſt autem ſacrum ac ſanctum Epiſcopi benedictione. Clemens Rom. lib. 7. Apoſtolicarum Conſtitut. cap. 43. expreſsè ait, chriſma priùs eſſe ab Epiſcopo benedicendum. Idem docet Fabianus Papa epiſt. 2. decretali ſuprà citata, in qua præcipit, ſingulis annis in Cœna Domini nouum chriſma eſſe conficiendum, & vetus comburendum: *Sicut*, inquit, *à ſanctis Apoſtolis prædeceſſores noſtri acceperunt, nobiſque reliquerunt.* Et licet ibi expreſſam mentionem non faciat benedictionis, ſatis tamen illam indicat, dum chriſma ſanctum appellat: fit autem ſanctum Epiſcopali benedictione: idem docent reliqui Patres, vt neceſſarium non ſit in re manifeſtâ eorum teſtimonia in medium adducere. Ex Concilijs autem ſufficiat vnum Oecumenicum ſæpe citatum Florentinum in prædicto decreto de vnione Armenorum, vbi diſertis verbis materiâ huius ſacramenti ait eſſe chriſma per Epiſcopum benedictum. Atque ita ſeruat vſus & praxis Eccleſiæ tam Græcæ, quàm Latinæ, vt conſtat ex præcitata Bulla Innocentij IV. quæ incipit: *Sub Catholica.*

Paludanus. Capreolus.
Dionyſius.
Clemens Romanus.
Fabianus Papa.
Florentin.
Innoc. IV.

41. Nec alicuius momenti eſt ratio, quam contra hanc communem ſententiam affert cit. loco Paludanus: quia nimirum benedictio nihil intrinſecum addit chriſmati. Etenim licet nihil phyſicum addat, requiritur tamen vt præuia conditio ex inſtitutione Chriſti ad validitatem huius ſacramenti eſſentialiter requiſita, vt præcitati Patres & Concilia, præſertim Catechiſmus Romanus his verbis docet: *Conſecratur autem chriſma ſolemnibus cæremonijs ab Epiſcopo: ita enim Saluatorem noſtrum docuiſſe in extrema cœna, cùm chriſmatis conficiendi rationem Apoſtolis commendaret, Fabianus Pontifex, ſanctitate & martyrij gloriâ clariſſimus, tradidit.* Vbi etiam rationem aſſignat, cur debeat materia Confirmationis ſpeciali benedictione conſecrari: quia *in pleriſque alijs ſacramentis Chriſtus ita eorum materiam inſtituit, vt ſanctitatem quoque illi tribuerit: non ſolùm enim aquam elementum Baptiſmi eſſe voluit*, cùm inquit: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto non poteſt introire in regnum Dei: *ſed cùm ipſe baptizatus eſt, effecit vt ea deinceps vi ſanctificandi prædita eſſet. Quoniam igitur Dominus hanc Confirmationis materiam vſu ipſo, & tractatione non ſacrauit, neceſſarium eſt, vt ſanctis & Religioſis precationibus conſecretur*; quam rationem colligit ex Patribus: eaque communiter vtuntur Scholaſtici.

Paludanus.
Catechiſmus Rom.

42. Atque ex his aſſignatur diſparitas, cur benedictio aquæ baptiſmalis ſit tantùm ſacramentale ab Eccleſia inſtitutum; ſicut etiam benedictio chriſmatis, quo baptizandi vnguntur: nam hæc benedictio non fuit à Chriſto inſtituta, ſed ab Eccleſia ordinata: & conſequenter poterit ſine illa validum eſſe baptiſma. Neque nouum eſt, vt aliquid ſit ſubſtantiale

Accidentale vnius ſacramenti ſubſtantiale alterius.

Digitized by Google

ſtantiale reſpectu vnius ſacramenti, & accidentale reſpectu alterius. Etenim aqua eſſentialis eſt Baptiſmo, accidentalis verò materię calicis. Expreſſa inuocatio Sanctiſſimæ Trinitatis eſt eſſentialis formæ Baptiſmi, accidentalis autem formis reliquorum ſacramentorum.

Concilium Florentin. Catechiſmus Rom.

43. Tertia aſſertionis pars, quòd debeat Chriſma conſecrari ab Epiſcopo tanquam ab ordinario conſecrante, colligitur ex omnibus citatis Patribus & Concilijs, quæ expreſsè docent, hanc conſecrationem pertinere ad Epiſcopum: ita enim citatum Concilium Florentinum, & Catechiſmus Romanus: *Neque enim,* inquit, *ad alium ea confectio, niſi ad Epiſcopum pertinere poteſt, qui eiuſdem ſacramenti ordinarius miniſter conſtitutus eſt.* Vnde Canones & Concilia expreſsè prohibent, hanc conſecrationem Chriſmatis presbyteris. Concilium Toletanum VIII. *Quæ de re noſſe nos conuenit, quòd Epiſcopalis eminentia diuina authoritas non immeritò ſacris omnibus eſſe ſumma percenſuit, quæ cæteris ſacerdotibus exercenda prohibuit: ſcilicet templorum Dei ſacrationem, Chriſmatis benedictionem, ſacrorumque ordinum inſtitutionem.* Et Canone *presbyter* 26. q. 6. ſic habet: *Presbyter, inconſulto Epiſcopo, virgines non conſecret: chriſma verò nunquam conficiat.* Idem docet Innocentius IV. in Bulla ſuprà cit. Ratio verò eſt: quia ſicut ordinarius miniſter huius ſacramenti, vt eadem Concilia & Patres docent, eſt ſolus Epiſcopus: ita ordinarius etiam conſecrator materiæ confirmationis erit ſolus Epiſcopus: ad eundem quippe ſpectat materiæ conſecratio, ad quem ſpectat ſacramenti confectio.

Concilium Toletanum VIII.

Innoc. IV.

An poſſit ex diſpenſatione Pontificis conſecratio chriſmatis committi Sacerdoti ſimplici.

44. Grauior controuerſia ſupereſt, an ſaltem per diſpenſationem Pontificis poſſit conſecratio chriſmatis ſimplici ſacerdoti committi, vti legitur à B. Gregorio commiſſa fuiſſe aliquando adminiſtratio huius ſacramenti ſimplici ſacerdoti: nam ſi potuit adminiſtratio huius ſacramenti committi ſimplici ſacerdoti, à fortiori poterit eidem ſacerdoti committi conſecratio materiæ, cùm hoc minus ſit, quàm ſacramentum ipſum conficere & adminiſtrare.

45. Negant authores ſextæ ſententiæ primò, quia in hoc nunquam legitur fuiſſe diſpenſatum: quòd autem nunquam eſt diſpenſatum, habetur tanquam indiſpenſabile à Chriſto inſtitutum. Secundò etiamſi aliquando diſpenſatum ſit in adminiſtratione huius ſacramenti, nunquam tamen diſpenſatum eſt in eiuſdem materiæ conſecratione, cùm tamen factâ priori diſpenſatione, facilè fieri potuiſſet poſterior. Vnde Concilium Florentinum ſupponit diſpenſatum aliquando fuiſſe in miniſtro huius ſacramenti, nunquam tamen diſpenſatum, aut diſpenſari poſſe in materiæ conſecratione. Sic enim ſcribit: *Legitur aliquando per Apoſtolicæ ſedis diſpenſationem ex rationabili & vrgente admodum cauſâ ſimplicem ſacerdotem chriſmate per Epiſcopum confecto hoc adminiſtraſſe confirmationis ſacramentum.* Vbi quamuis concedat, diſpenſatum aliquando fuiſſe per ſimplicem ſacerdotem hoc ſacramentum adminiſtrari, non tamen concedit, hoc ipſum adminiſtrari potuiſſe chriſmate ab ipſo ſacerdote, ſed ab Epiſcopo confecto. Tertiò hoc indicat Fabianus Papa ſuprà citatus, qui teſtatur, Chriſtum in vltimâ cœnâ Apoſtolos docuiſſe, chriſma conficere: igitur conſecratio chriſmatis de iure diuino pertinet ad ſolum Epiſcopum. Quartò hoc ipſum docet Catechiſmus Romanus illis verbis ſuprà citatis: *Neque ad alium ea confectio niſi ad Epiſcopum pertinere poteſt:* qui videtur omninò excludere omnem inferiorem ſacerdotem. Quintò, quoniam Concilia & Canones, vt ſuprà vidimus, conſecrationem chriſmatis prohibent presbyteris. Sextò, quia minor neceſſitas erat in diſpenſatione conſecrationis materiæ, quàm miniſtri: cùm minor poſſit eſſe penuria Epiſcoporum, quàm chriſmatis conſecrati, cùm eodem chriſmate ab vno Epiſcopo conſecrato, vti poſſint multi. Igitur maior fuit diſpenſandi ratio in miniſtro, quàm in materiæ conſecratione.

Concilium Florentin.

Fabianus Papa.

Catechiſmus Rom.

Affirm. ſententia probabilior.

46. Verùm etſi vtraque ſententia probabilis ſit, nunquam tamen poterit prioris ſententiæ fundamento ſufficienter ſatisfieri: cur nimirum ſi potuit ſummus Pontifex adminiſtrationem huius ſacramenti ſimplici committere ſacerdoti, non etiam eidem poſſit materiæ conſecrationem committere? cùm maius ſit illud, quàm hoc. Neque ſatisfit, dicendo, quia in illo legimus aliquando diſpenſatum, non autem in hoc: nam hoc non probat poteſtatis defectum, ſed negationem dumtaxat facti, & maiorem congruentiam, cur Eccleſia in conſecratione materiæ nunquam diſpenſauerit, diſpenſauerit autem in miniſtro, propter maiorem difficultatem habendi Epiſcopos, qui poſſit tanquam ordinarius miniſter hoc ſacramentum adminiſtrare, quàm habendi chriſma ab Epiſcopo conſecratum. Confirmatur: nam ſola facti negatio antequam fuiſſet in miniſtro huius ſacramenti diſpenſatum, non arguebat defectum poteſtatis in ſupremo Eccleſiæ capite: igitur neque ſola facti negatio in diſpenſatione conſecrationis materiæ arguet defectum poteſtatis in eodem ſummo Eccleſiæ capite.

47. Secundò efficaciùs demonſtratur maior huius ſententiæ probabilitas. Nam potiſſimum fundamentum, cur oppoſita ſententia neget, poſſe cõſecrationem chriſmatis ſimplici ſacerdoti committi, eſt, quia Concilia & Patres affirmant, hanc eſſe propriam functionem Epiſcopi: prohibentque illam exercendam eſſe à presbyteris. Atqui non minùs Patres & Concilia affirmant, adminiſtrationem huius ſacramenti eſſe propriam Epiſcopi; prohibentque, ne illud ſimplex ſacerdos adminiſtret. Igitur ſi hæc Patrum, Conciliorumque authoritas non obſtat, quo minus concedamus, poſſe per diſpenſationem ſummi Pontificis adminiſtrationem huius ſacramenti committi ſimplici ſacerdoti, inter-

Digitized by Google

pretando Concilia & Patres de adminiſtratione miniſtri dumtaxat ordinarij, non autem eſſentialis. Cur eadem Patrum Conciliorumque authoritate non obſtante, concedere non poſſimus, poſſe per diſpenſationem ſummi Pontificis conſecrationem chriſmatis ſimplici ſacerdoti committi, interpretando Concilia & Patres de ordinario, non de eſſentiali conſecrante? Præſertim cùm nullum verbum habeamus in Patribus aut Concilijs, quo potiùs in vno, quàm in alio aſſerere cogamur, poſſe per Apoſtolicæ ſedis authoritatem diſpenſari. Quòd ſi pro vnâ ſententiâ valet factum, pro alia valebit argumentum deductum à maiori ad minus ex eodem facto.

Concilium Toletan. I.

48. Confirmatur: nam Concilium Toletanum I. dum Can. 20. prohibet, ne presbyteri, ſed ſolus Epiſcopus, chriſma conficiant, apertè indicat, hanc conſecrationem non debere eſſentialiter fieri ab Epiſcopo. Ita enim cit. Canone preſcribit: *Quamuis penè vbique cuſtodiatur, vt abſque Epiſcopo chriſma nemo conficiat, tamen quia in aliquibus locis, vel Prouincijs presbyteri dicuntur chriſma conficere, placuit ex hâc die nullum alium, niſi Epiſcopum chriſma conficere.* Loquitur autem non de adminiſtratione huius ſacramenti, ſed de conſecratione dumtaxat materiæ. In qua authoritate primò expendo illud: *Quamuis penè vbique cuſtodiatur:* nam hinc innuitur, aliquem fuiſſe locum, vbi hoc non ſeruabatur. Secundò pondero, quòd ibi Concilium contrarium non damnat vt irritum, ſed ſolùm prohibet, ne illud deinceps fiat. Si autem putaſſet, conſecrationem Epiſcopalem ad validitatem ſacramenti eſſentialiter requiri, diligenter prouidiſſet, vt confirmati chriſmate per ſimplicem ſacerdotem benedicto iterum confirmarentur, ne perpetuò fructu huius ſacramenti fruſtrarentur.

49. Vnde ad argumentum oppoſitæ ſententiæ Reſp. ad primum, illud tantùm eſſe argumentum negatiuum, in quo neutra ſententia neque affirmans, neque negans poſitiuè fundari poteſt, niſi aliunde conſtet de diſpenſabilitate, vel indiſpenſabilitate. Cùm igitur nobis conſtet de diſpenſabilitate quoad miniſtrum huius ſacramenti, ex eadem non improbabiliter infertur diſpenſabilitas quoad conſecrationem materiæ eiuſdem ſacramenti.

50. Ad ſecundum, conſtat ex dictis, cur potiùs diſpenſatum ſit in miniſtro, quàm in conſecratione materiæ: eò quòd difficilius ſit, ordinarium miniſtrum ſemper & vbique reperiri, quàm materiæ conſecrationem, quæ faciliùs ex vno in alium locum transferri poteſt. Ad Concilium autem Florentinum dicendum eſt, illud tantùm docuiſſe, id quod factum eſt, nempe aliquando diſpenſatum eſſe in miniſtro, non autem in conſecratione materiæ; non tamen negaſſe, id fieri non potuiſſe.

51. Ad tertium Reſp. citatum Pontificem ſolùm dixiſſe, Chriſtum Dominum in vltimâ cœnâ Apoſtolos docuiſſe chriſma conficere: non autem dixiſſe, non poſſe per diſpenſationem ſupremi capitis Eccleſiæ ſimplici ſacerdoti committi, vt chriſma conficiat.

52. Ad quartum, verba citata Catechiſmi intelligenda eſſe iuxta ipſius catechiſmi explicationem. Sic enim ſcribit: *Neque ad alium ea confectio, niſi ad Epiſcopum pertinere poteſt, qui eiuſdem ſacramenti ordinarius miniſter inſtitutus eſt.* Eâ igitur ratione chriſmatis confectio non niſi ad Epiſcopum pertinere poteſt, qua ratione ad eundem ſpectat, eſſe miniſtrum huius ſacramenti: ad ſolum autem Epiſcopum ſpectat eſſe ordinarium, non autem eſſentialem miniſtrum huius ſacramenti: ergo eadem ratione ad ſolum Epiſcopum, tanquam ad ordinarium, non autem tanquam ad eſſentialem miniſtrum pertinebit, confectio materiæ huius ſacramenti.

53. Ad quintum, ex eo quòd Concilia & Canones chriſmatis conſecrationem presbyteris prohibent, non ſequitur, quòd hæc poteſtas non poſſit illis per diſpenſationem ſummi Pontificis communicari; ſed ſolùm quòd illis ordinario iure non competat. Nam eadem Concilia & Canones prohibent, ne presbyteri Virgines, & templa conſecrent; & Innocentius IV. cit. bulla, ne chriſma conferant; cùm tamen per diſpenſationem ſummi Pontificis poſſint ſimplices ſacerdotes templa & Virgines conſecrare, nec non chriſma conferre. Citatus autem Canon *presbyter* non tam indicat impoſſibilitatem quàm difficultatem diſpenſandi in confectione chriſmatis cum ſimplici ſacerdote, eò quòd nequeat eſſe tam vrgens ratio diſpenſandi in confectione chriſmatis, quàm in conſecratione Virginis. *Innoc. IV.*

54. Ad ſextum, ex allata ratione tantùm ſequitur, non eſſe ita facilè diſpenſandum in conſecratione materiæ, quàm in adminiſtratione huius ſacramenti: cùm minor neceſſitas vrgere poſſit in conſecratione materiæ, quàm in adminiſtratione confirmationis. Atque hæc de materia remota huius ſacramenti. Quoad proximam verò,

Quæ ſit proxima materia confirmationis.

55. Dico quartò. Proxima materia huius ſacramenti, eſt vnctio chriſmatis in modum crucis ſupra frontem confirmandi facta. Hanc expreſsè docet Scotus in 4. diſt. 7. q. 1. circa initium: *materia proxima,* inquit, *eſt vnctio facta in fronte in figurâ crucis cum chriſmate ſanctificato.* Scotum ſequuntur Durandus q. 2. n. 9. Rubio q. 1. art. 1. Gabriel q. vnica art. 1. notabili 1. & reliqui fere Theologi. Eaque conſtat ex perpetuo vſu & praxi Eccleſiæ, nec non ex Concilijs & Patribus, qui etſi non ſinguli omnium aſſignatarum partium expreſsè meminerint, nulla, tamen eſt, cuius mentio in Concilijs & Patribus non fiat. Nam in primis vnctionis in forma crucis faciendæ meminerunt Dionyſius de Eccleſiaſtica Hierarchia c. 4. circa finem, Clemens Rom. lib. 3. Apoſtolicarum Conſtitut. cap. 17. Cornelius Papa & Martyr in Epiſt. ad Fabium Antiochenum poſt medium, in qua loquens de Nouato hæretico: *Neque Domini,* inquit, *ſigillo ab Epiſcopo obſignatus fuit.* Eſt

Scotus. *Durandus.* *Rubio.* *Gabriel.* *Dionyſius.* *Clemens Romanus.* *Cornelius Papa.*

autem

Digitized by Google

Cyprianus. Auguſtin.

autem Domini ſigillum, crucis ſignum: Cyprianus in Epiſt. ad Iubaianum, Auguſtinus in Pſal. 141. in ea verba, *In via hac* &c. vbi alludens ad hanc ſacram vnctionem ſigno crucis per hoc ſacramentum in fronte impreſſam: *vſque adeo*, inquit, *de cruce non erubeſco, vt non in occulto, ſed in fronte portem.* Quòd autem loquatur de ſigno crucis per ſacramentum confirmationis impreſſo conſtat ex verbis immediatè ſequentibus, ſic enim ſtatim ſubdit: *Multa ſacramenta aliter atque aliter accipimus. Quædam, ſicut noſtis, ore accipimus, quædam per totum corpus accipimus. Quia verò in fronte erubeſcitur ille, qui dixit: qui me erubuerit coram hominibus, erubeſcam eum coram Patre meo, qui in cælis eſt,* &c.

Concilium Florentin. — Suarez.

56. Multa ſunt Concilia, quæ huius ſacræ vnctionis per modum crucis factæ mentionem fecerunt: ſed præ omnibus ſufficiat vnum Florentinum in decreto de vnione Armen. vbi ſimul rationem aſſignat, cur hæc vnctio per modum crucis in fronte facienda ſit: *ideoque*, inquit, *in fronte, vbi verecundia ſedes eſt, confirmandus inungitur, ne Chriſti nomen confiteri erubeſcat, & præcipuè crucem eius, qui Iudæis eſt ſcandalum, gentibus autem ſtultitia ſecundùm Apoſtolum, propter quod ſigno crucis ſignatur.* Propter quam rationem paſſim hoc ſacramentum apud Concilia & Patres appellatur ſacrum ſigillum, Dominicum ſignaculum, Regia nota. Notat autem Suarez hoc ſignum crucis debere fieri ipſa vnctione chriſmatis, nec ſufficere ad validitatem huius ſacramenti, ſi priùs ſine chriſmate ſignetur, & deinde inungatur confirmandus: quod probabile eſt, quamuis nequeat efficaci ratione probari, cùm id neque ex forma huius ſacramenti, neque ex aliqua expreſſa authoritate colligatur: Nam licet, hoc affirmet Pontificale Romanum, dum præſcribit intincto chriſmate pollice, ſignandum eſſe ſigno crucis confirmandum: id tamen non intelligitur præſcribere vt neceſſarium neceſſitate ſacramẽti, ſed pręcepti, vt de pollice infrà patebit. Probatur igitur ex vſu & praxi Eccleſię, quæ in hoc ſenſu implicitam Patrum authoritatem interpretatur.

Tertullian. — Innocent. I. — Leo I. — Cyrill. Ieroſolymitan. — Prudentius — B. Gregor. — Innoc. IV. Clemens VIII. — Auguſtin. Concilium Florentin. — Ledeſma.

57. Secundò meminerunt frontis, in qua hæc ſacra vnctio fieri debet, Tertullianus lib. de pręſcriptionibus cap. 16. vbi referens, quo pacto Diabolus diuinorum ſacramentorum miniſteria in ſuis æmulans: *Tingit*, inquit, *& ipſe quoſdam, vtique credentes & fideles ſuos, expiationem delictorum de lauacro repromittens: ſignat illic in frontibus milites ſuos:* Innocentius I. in Epiſt. decretali ad Decentium Eugubinum Epiſcopum cap. 3. vbi prohibet, ne presbyteri frontem chriſmate ſignent, *quod ſolis*, inquit, *debetur Epiſcopis:* Leo I. Epiſt. 88. in qua etiam prohibet presbyteros, *chriſmate baptizatorum frontes ſignare:* Cyrillus Ieroſolymitanus Cathecheſi 3. Prudentius in Pſychomacia: *poſt inſcripta* inquit, *oleo frontis ſignacula, per quæ vnguentum regale datum eſt:* B. Gregorius lib. 3. Epiſt. epiſt. 9. *Presbyteri*, inquit, *baptizatos infantes ſignare bis in fronte chriſmate non præſumant:* Idem prohibent in ſuis Bullis Inn. IV. & Clemens VIII. ſuprà citati, & docent Auguſtinus, & Concilium Florentinum vt ſuprà vidimus. Ex quibus colligitur hanc vnctionem cum ſigno crucis in fronte confirmandi eſſe de eſſentiâ huius ſacramenti. Vnde temerè Ledeſma apud Suarez diſp. 33. ſect. 3. ſolùm putat eſſe de neceſſitate præcepti, non autem ſacramenti, hanc vnctionem fieri in fronte, cùm per ipſum æquè fieri poſſet in quacunque corporis parte.

58. Tertiò probatur aſſertio ratione. In omnibus ſacramentis, quæ in vſu conſiſtunt, proxima materia, eſt actualis applicatio materiæ remotæ circa ſuſcipientem ſacramentum: vt quia materia remota Baptiſmi eſt aqua, proxima materia eiuſdem eſt actualis ablutio baptizandi: Quia remota materia Extremæ-Vnctionis eſt oleum benedictum, proxima materia ipſius eſt vnctio eiuſdem olei in præcipuis ſenſibus infirmi applicata. Igitur, quia remota materia Confirmationis eſt chriſma, proxima materia eiuſdem erit vnctio eiuſdem chriſmatis in fronte confirmandi.

Vnctio in fronte ſolùm eſſentialis. — Cyrill. Ieroſolymitan. 6. Synodus. — Concilium Florentin. Auguſtin.

59. Quòd autem vnctio in fronte, & non in aliâ corporis parte ſit eſſentialis ſacramento Confirmationis, conſtat primò ex perenni vſu & praxi Eccleſiæ fundatâ in authoritate Patrum & Conciliorum. Nam licet antiquitus confirmandus non ſolùm vngeretur in fronte, ſed etiam in oculis, naribus, ore, & auribus, vt habetur apud Cyrillum Ieroſolymitanum Catecheſi 3. & apud 6. Synodum generalem Can. 95. ſiue ad quamcunque aliam Synodum Canones illi ſpectent, ſola tamen vnctio frontis erat eſſentialis, reliquæ verò adhibebantur tanquam cæremoniæ accidentales. Secundò conſtat: quoniam vt Concilium Florentinum, & Auguſtinus docent, frons eſt ſedes verecundiæ, in quâ militare ſignum accipit confirmandus, vt non erubeſcat Chriſti doctrinam etiam ſanguine coram Tyranno profiteri. Voluit enim Chriſtus regio ſigno crucis tanquam militari notâ ſuos Athletas inſignire, vt depoſitâ omni erubeſcentiâ, libera fronte illum coram hominibus profiterentur.

Non eſt de eſſentia vt adminiſtretur pollice dextera. — Suarez Reſpondet negatiuè.

60. Ad complementum huius materiæ, vlteriùs ſupereſt indagare, an eſſentiale ſit huic ſacramento, vt ipſo pollice dexteræ manus Pontificis, immediatè adminiſtretur: An etiam validè poſſit, quocunque alio digito etiam ſiniſtræ manus adminiſtrari. Priorem partem approbare videtur vſus & praxis Eccleſiæ, quę in Pontificali præſcribitur, in quo præcipitur, hanc vnctionem faciendam eſſe ſummitate pollicis dexteræ manus confirmantis. Verùm cum Suarez loco præcit. dicendum eſt, validè poſſe hoc ſacramentum quouis digito ſiue dexteræ, ſiue ſiniſtræ Pontificis manus confici. Fundamentum eſt: quia ſiue hæc vnctio fiat dextera, ſiue ſiniſtra manu, ſiue vno, ſiue alio digito, nihil derogat naturæ & eſſentiæ huius ſacramenti.

61. Maior

Poſſet fieri inſtrumēto.

Suarez.

61. Maior difficultas eſt, an ea validè fieri poſſit medio aliquo intercedente. Negat Suarez. Mihi tamen affirmandum videtur. Et primùm certam puto valere, ſi fiat medio aliquo lineo vel goſſipino panno: non enim hoc obſtare videtur validitati ſacramenti: nam perinde eſt, ac ſi fieret ipſo Epiſcopi digito. Secundò probabile etiam cenſeo, hanc vnctionem fieri poſſe medio penicillo aut alio ſimili inſtrumento. Nam etiam per hunc modum ſaluantur omnia, quæ ſunt huic ſacramento eſſentialia. Nam per talem vnctionem verè & propriè diceretur Epiſcopus confirmandum inungere, & manum illi imponere: ſicut verè & propriè dicitur baptizare, qui medio inſtrumento baptizandum abluit. Neque alia manus impoſitio eſt huic ſacramento neceſſaria, quàm quæ requiritur & ſufficit ad ipſum confirmandum inungendum. Vnde ad Pontificale reſpondetur, illud tantùm ſub præcepto præſcribere, vt confirmandus debeat Pontificis pollice inungi.

SECTIO III.

Quænam ſit eſſentialis huius ſacramenti forma?

62. SAnctus Thomas 3. p. q. 72. art. 4. & cū eo reliqui Scholaſtici in 4. diſt. 7. hanc aſſignant huius ſacramenti formā: *Signo te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis, In nomine Patris, Filij, & Spiritus ſancti:* Quam etiam amplectuntur recentiores Theologi: eamque expreſsè tradunt Concilium Florentinum in decreto de inſtructione Armenorum, & Catechiſmus Romanus: & habetur in Pontificali Romano. Probatur hæc communis ſententia primò: Forma ſacramenti exprimere debet naturam ipſius ſacramenti: ad hoc enim adiuncta ſunt verba ſacramentis, vt clariùs explicent, quod ſacramenti natura continet. Vnde nec forma continere debet verbum, quod non explicet aliquid pertinens ad ſubſtantiam ſacramenti; nam hoc ipſo huiuſmodi verbum non conſtitueret eſſentialiter formam, ſine quo adhuc confici poſſet ſacramentum: neque ſacramentum continere debet aliquid ſubſtantiale, quod per formam non exprimatur, alioqui talis forma non eſſet ſufficiens. Quod autem hæc forma exprimat naturam ſacramenti confirmationis probatur: nam hoc ſacramentum eſt militare quoddam ſignum, quo Chriſtianus adſcribitur in militiam Chriſti, impreſſum ſub peculiari materiâ, denotante animi robur & firmitatem, quæ ad Chriſti fidem tuendam ſuſcipienti confertur. Ergo ipſius natura conſiſtit in ſuſceptione ſigni crucis, quod eſt militaris nota, ſub quâ omnes fideles ſub Chriſto militant, impreſſi ſub materiâ chriſmatis, quæ naturâ ſuâ apta eſt denotare animi robur & firmitatem, quæ in hoc ſacramento ad pugnandum contra tyrannicos conſultus datur. Igitur ipſius forma exprimere debet tam crucis ſignum, quàm proximam materiam, ſub quâ, & per quam imprimitur, quæ eſt ipſa chriſmatis vnctio. Quia verò hoc robur, quod in hoc ſacramento datur, principaliter ordinatur ad profitendam Chriſti fidem; potiſſimum autem Chriſtianæ fidei miſterium eſt glorioſiſſima Trinitas, expreſſio huius myſterij erit eſſentialis formæ huius ſacrrmenti, quod eſſentialiter ordinatur ad profeſſionem huius miſterij, tanquam principalis obiecti noſtræ fidei, non minùs quam ſacramentum Baptiſmi, cuius hoc eſt complementum.

63. Secundò probatur explicando principales partes huius formę. Nam per ly *ſigno te ſigno crucis*, exprimitur militaris nota, quam confirmandus à Pontifice accipit in fronte, in qua eſt ſedes verecundię & audaciæ. Per ly *Confirmo te chriſmate*, ſignificatur materia, ſub quâ, & per quam crucis ſignum datur, quæ de ſe idonea eſt denotare internum animi robur & firmitatem. Nam ſicut chriſma ex oleo & balſamo confectum roborat & conſolidat corpus: ita de ſe aptum eſt ſignificare animi robur & firmitatem. Præterea verbum *confirmo*, non ſolùm denotat externam vnctionem, ſed etiam internam animi firmitatem. Per ly *ſalutis*, indicatur animi ſanctitas, quæ per hoc ſacramentum confertur. Per reliqua verba exprimitur principale obiectum fidei, ad quod tuendum confirmandus accipit hoc militare vexillum vnà cum interioribus armis gratiæ & fortitudinis.

64. Bellarminus cit lib. 2. de ſacramento confirmationis cap. 10. opinatur, verba illa, *chriſmate ſalutis*, non eſſe eſſentialia: tum quia includuntur in ipſo verbo *Confirmo:* nam ſicut non dicitur *Baptizo te aquâ*, eò quòd hæc includitur in ipſo verbo *Baptizo:* ita neque dicitur eſſentialiter, *Confirmo te chriſmate ſalutis*, eò quòd hæc includuntur in ipſo verbo *Confirmo*, quod idem ſonat, atque *vngo*. Tum quia hoc ſatis exprimitur actione ipſa vngendi. Tum demum quoniam hæc non reperiuntur in quodam ordine antiquo Romano, quem citat Alcuinus. *Bellarmin.*

65. Oppoſitum communis eſt inter Doctores, eò quòd per illa verba exprimatur materia proxima huius ſacramenti, quæ eſt chriſma, ſeu chriſmatio: in omni autem ſacramento debet per formam exprimi proxima materia ſacramenti. Quare potiùs putarem in hac forma non eſſe de eſſentiâ nomen illud *ſalutis*, cùm non ſit neceſſarium, per formam explicitè ſignificari effectum ſacramenti, vt patet in ſacramento Baptiſmi, cuius forma explicitè non exprimit animi munditiem, ſed tantùm implicitè quatenus exprimit proximam materiam, quæ animi ablutionem & regenerationem denotat. Pari modo in hoc ſacramento explicitè exprimi poſſet ſola materia, quæ eſt chriſma, eoque mediante implicitè animi ſalus, abſque alio nomine eam expreſsè ſignificante. Simili modo nec videtur ne-

Quæ voces in aſſignata forma non ſunt de eſſentia eius.

Digitized by Google

tur neceſſarium nomen *ſigno*, ſed ſat eſſet ſolùm verbum *ſigno te cruce*.

Ad Bellar. 66. Ad argumenta Bellarmini. Ad primum negandum eſt *Chriſma ſalutis* includi in verbo *Confirmo*: nam hoc indifferens eſt ad ſignificandum tam hanc, quàm quamcunque aliam materiam, quæ de ſe idonea eſſet ad denotandum animi robur & firmitatem. Nec eſt per ratio de verbo *Baptizo*, quod per ſe determinatum eſt ad ipſam aquæ ablutionem ſignificandam: Vnde ſuperfluè omninò poneretur aqua.

67. Ad ſecundum negandum eſt ſufficere exercitam ipſam actionem vngendi, abſque aliquo verbo illam exprimente: alioqui neque in ſacramento Baptiſmi opus eſſet verbo *baptizo*, cùm etiam per ipſam exercitam actionem abluendi exprimatur proxima materia Baptiſmi. Ratio verò eſt: quia verba adiuncta ſunt ſacramentis, vt explicitè ſignificent ipſorummet operationes.

68. Ad tertium dicendum, non omnia, quę de ſacramentorum formis habemus, reperiri ſcripta apud Eccleſiaſticos Authores, ſed multa ſolùm oretenus ad nos deueniſſe, iuxta illud Pauli 1. ad Theſſ. 2. *Tenete traditiones, quas didiciſtis, ſiue per ſermonem, ſiue per Epiſtolam noſtram.* Rationem huius rei indicant Dionyſius de Eccleſiaſtica Hierarchia circa finem, & Innocentius I. in Epiſt. 1. cap. 3. quia nimirum non audebant antiqui Patres myſteria noſtrę Religionis omnia ſcripto vulgare, ne à gentilibus irriderentur. (*1. Ad Theſſ. 2.* *Dionyſius.* *Innoc. I.*)

69. *Obijcies* primò. Etiam per Baptiſmum homo adſcribitur in militiam Chriſti: ſed in Baptiſmo nulla fit mentio de conſignatione crucis: ergo neque fieri debet in hoc ſacramento. Reſp. negando maiorem: non enim per Baptiſmum homo adſcribitur in militiam, ſed in familiam Chriſti. Vnde neceſſe non eſt, vt in Baptiſmo fiat expreſſa mentio conſignationis crucis, quę eſt militare ſignum, ſub quo militant milites Chriſti. Huc reuocatur reſponſio S. Thomæ cit. quæſt. art. 4. ad 3. dicentis, ideo in Baptiſmo non fieri mentionem crucis, quia Baptiſmus eſt regeneratio ſpiritualis, per quam homo primò incipit ſibi ſpiritualiter viuere: Confirmatio verò eſt militare vexillum, quo Chriſtianus armatur ad pugnam ſpiritualem: vnde in hoc fieri debuit expreſſa mentio militaris ſigni, quod confirmatus accipit militaturus Chriſto. (*S. Thomas.*)

70. *Obijcies* ſecundò. Superfluū eſt alterutrum verbum *ſigno*, vel *confirmo*: cùm vnum tantùm è duobus ſufficiat. Reſp. negando antecedens: Nam vtrumque eſt neceſſarium, Alterum ad exprimendum æternum ſignum Crucis; Alterum ad internum robur & fortitudinem animi. Dices. Poſſet vno verbo vtrumque ſignificari, ſi hoc modo dicatur: *Signo te cruce, & chriſmate*: vel *confirmo te cruce & chriſmate*. Reſp. negando antecedens: nam prior modus etſi exprimat externum ſignum crucis, non tamen exprimit internum animi robur & fortitudinem. Poſterior etſi exprimat crucem, vt res quædam eſt, non tamen exprimit illam, vt actio miniſtri eſt. Nam verbum *confirmo* propriè non ſignificat externam actionem, quâ Pontifex cruce confirmandum conſignat, ſed potiùs virtutem & effectum, qui ex tali conſignatione in confirmando cauſatur.

71. Et hæc quidem pro explicatione ſententiæ communis, quam & ego ipſe olim ſecutus ſum. Verùm vbi in Græcorum formam incidi, eamque diligenter examinaui, non poſſum ampliùs huic communi ſententiæ aſſentiri. Eſt autem Græcorum forma vt in eorum Rituali habetur σφραγὶς δωρεᾶς πνεύματος ἁγίου: quod Latinè ſignum, ſeu ſigillum, vel ſignaculum doni Spiritus ſancti ſignificat. Hanc autem formam eſſe validam primò colligitur ex ipſius antiquitate, nam ea traditur à ſexta Synodo Generali Canon. 95. his verbis: *Sanctò primùm chriſmate inungentes & frontem, & oculos, & nares, & os, & aures: conſignantes autem dicimus, ſignaculum doni Spiritus ſancti.* (*Forma Confirmationis Græcorum.* *6. Synodus Generalis.*)

72. Secundò cùm hæc forma ſit Concilio Florentino multò antiquior, vtpote cuius expreſſa mentio fit in præcitata ſexta Synodo, quæ celebrata eſt 750. circiter annis ante ipſum Concilium Florentinum: cumque in hoc Concilio, quod congregatum fuit ad vniendam Eccleſiam Græcam cum Latina, nulla mota ſit de hac forma Græcorum controuerſia, cùm tamen, tam de forma Baptiſmi, quàm de materia Euchariſtiæ, de quibus nonnulla inter Græcos & Latinos controuerſia erat, & mota, & deciſa ſit quæſtio, manifeſtum ſignum eſt, hanc formam tanquam validam approbatam & receptam fuiſſe in hoc Concilio. (*Concilium Florentin.*)

73. Tertiò. Neque Innocentius IV. neque Clemens VIII. in peculiaribus Bullis de vnione inter Græcos & Latinos vllam mentionem faciunt de hac forma Gręcorum, ſed illam potiùs vt validam ſupponentes, prohibent ſolùm, ne hoc ſacramentum adminiſtretur à puris Presbyteris, vti mos erat apud Gręcos, ſed tantùm ab Epiſcopis, ad quos tanquam ad ordinarios miniſtros huius ſacramenti adminiſtratio ſpectat. Quin Clemens ipſe VIII. ſpecialiter in prædicta Bulla huius formę Græcorum meminit, eamque vt validam ſupponit: Dum enim initio Bullæ prohibet, ne Græci Presbyteri Baptizatos chriſmate in fronte conſignent, iubet Presbyteros baptizantes omittere quædam verba, *Vbi habetur*, inquit, *forma huius conſignationis*: atqui apud Græcos non alia forma huius ſacramenti habetur, quàm quę à nobis ſuprà relata eſt: ergo dum Pontifex illam appellat formam huius ſacramenti, approbat vt validam. (*Innoc. IV. Clemens VIII.*)

74. Confirmatur: nam ſi illam ſaltem vt dubiam iudicaſſet, debuiſſet pręſcribere, vt per illam confirmati, iterum eſſent ſaltem ſub conditione confirmandi: vti ibidem pręſcribit eſſe ſub conditione reconfirmandos infantes Græcos à Græcis Presbyteris baptizatos, eò quòd hi ſoleant vnà cum Baptiſmo

Digitized by Google

etiam ſacramentum confirmationis conferre. Cùm igitur in hac Bulla Pontifex dogmaticè inſtruat Græcos de eſſentiali ritu adminiſtrandi ſacramenta, in quo debeant cum Latina Eccleſia conuenire, debuiſſet hoc dubium in forma Græcorum tollere, ſi illam vt dubiam iudicaſſet, vti fecit in eodem ſacramento à puro Presbytero collato: alioqui defuiſſet in ſubſtantialibus ſacramentorum, de quibus in hac Bulla Pontifex Græcos inſtruit.

75. Quartò probatur ratione: quoniam, vt diſp. 2. ſect. 4. de materia Ordinis oſtendimus, ad formam ſacramenti ſufficit vt implicitè tantùm naturam ſacramenti ſignificet, vt poſſit vnà cum materia determinatè illam exprimere. Atqui hæc forma Græcorum implicitè ſaltem naturam huius ſacramenti ſignificat: nam per ſignaculum doni Spiritus ſanctus exprimitur natura huius ſacramenti, quæ eſt animum roborare contra Tyranni inſultus, & ſimul coniuncta cum externo ſymbolo vnctionis determinatè exprimit illud. Subintelligitur autem in hac forma Græcorum vel imperatiuum verbum, *Accipe*, vel ſubſtantiuum verbum *eſt*.

76. Tandem dum hæc ſcribo Viennæ Auſtriæ refertur mihi per binas litteras R. Patris Antonij Caſilij è Societate IESV, controuerſiam hanc deciſam eſſe Romæ à noua congregatione erecta à Sanctiſſimo Papa Vrbano VIII. ſuper Euchologium examinandum. *Vrbanus VIII.* Dum enim examinatores venerunt ad diſcuſſionem formæ huius ſacramenti, cenſuerunt illam eſſe validam, ac proinde nihil in ea immutandum, ſed imprimendam, vti hactenus fuit.

77. Ex his infertur, in forma Latina hoc ſacramentum perfici ante expreſſionem diuinarum perſonarum: cùm talis expreſſio in forma huius ſacramenti non ſit eſſentialis. Nec eſt eadem ratio de forma Baptiſmi: quia cùm per Baptiſmum homo primò renaſcatur ad fidem, debet ipſius principale myſterium ei explicitè proponi vt credendum. Per confirmationem autem cùm homo iam ſupponatur ad fidem renatus, & ad Religionem Chriſtianam admiſſus per explicitam diuinarum perſonarum profeſſionem, non eſt ampliùs earundem diuinarum perſonarum expreſſa profeſſio neceſſaria.

78. Vnde ad authoritatem Concilij Florentini, Catechiſmi, & pontificalis Romani, nec non Theologorum, qui in ſacramento confirmationis expreſſam requirunt diuinarum perſonarum inuocationem, dicendum eſt, eam tantùm requirere ſub præcepto, & quidem ſolùm in Eccleſia Latina. *Concilium Florentin. Catechiſmus.* Alioqui, non poſſet Eccleſia Latina permittere, vt Græci hoc ſacramentum adminiſtrarent abſque expreſſa inuocatione diuinarum perſonarum, vti non permittit, vt abſque expreſſa inuocatione earundem adminiſtretur ſacramentum Baptiſmi.

79. Vna ſupereſt hîc difficultas: quoniam hinc ſequeretur validè etiam conferri poſſe Baptiſma ſub hac forma: *Ablutio animæ in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.* Verùm neganda eſt ſequela: tum quia forma Baptiſmi determinata eſt quoad ſpeciem ab ipſo Chriſto, vt habetur Matth. vlt. *Matth. vlt.* formam autem confirmationis non habemus quoad ſpeciem à Chriſto determinatam: probabile namque eſt, vti de formis & materijs ſacramenti ordinis diximus, illam determinatam tantùm fuiſſe genericè ſub ratione ſigni implicitè ſaltem expreſſiui naturæ huius ſacramenti. Tum quia maior eſt ratio, vt potiùs in Baptiſmo exprimatur perſona baptizata, quàm in confirmatione perſona confirmata: quia cùm Baptiſmus per ſe ſit emundatiuus ſubiecti à peccato, debuit exprimi ſubiectum quod emundatur. Sicut, quia ſacramentum Pœnitentiæ per ſe eſt emundatiuum ſubiecti à peccato, debet etiam exprimi ſubiectum, quod à peccato emundatur. Sacramentum autem confirmationis, cùm per ſe non ſit emundatiuum ſubiecti à peccato, ſed roboratiuum animi, potiùs exprimi debuit principalis author roboris, qui eſt Spiritus ſanctus: ſicut quia author & ſubiectum peccati eſt perſona, quæ baptizatur, & confitetur, debuit in his duobus ſacramentis ſubiectum exprimi.

SECTIO IV.

Quos effectus hoc ſacramentum confirmando conferat?

80. DIco primò. Hoc ſacramentum imprimit in animâ confirmandi characterem ſpiritualem indelebilem diſtinctum à charactere baptiſmali, quâ peculiari notâ confirmatus inſignitus adſcribitur in militiam Chriſti. Aſſertio eſt de fide definita tam in Concilio Florentino in decreto de vnione Armen. §. *Quinto*, quàm in Tridentino ſeſſ. 7. Can. 9. de Sacramentis in genere. *Concilium Florentin. Tridentin.* Et conſtat ex ipſius initerabilitate: Etenim ſacramenta, quæ characterem imprimunt, ritè ſemel ſuſcepta ampliùs iterari non poſſunt, cuiuſmodi ſunt Baptiſmus, Ordo, & confirmatio. Cùm enim character, quem hæc ſacramenta in anima imprimunt, ſit indelebilis, ſemel impreſſus ſemper perſeuerat: proinde ſacramenta, quæ illum imprimunt, ritè ſemel ſuſcepta, iterari non poſſunt. Quòd autem hoc ſacramentum ſit initerabile conſtat tum ex illis verbis Pauli ad Hebr. 6. *Ad Heb. 6.* *Non rurſum iacientes fundamentum Pœnitentiæ ab operibus mortuis, & Fides ad Deum, Baptiſmatum doctrinæ, impoſitionis quoque manuum.* Per manuum autem impoſitionem teſtibus Chryſoſtomo homil. 9. Ambroſio, Anſelmo, & alijs intelligitur ſacramentum confirmationis, *Chryſoſt. Ambroſius. Anſelmus.* quod ſemel iactum iterari non poteſt: tum ex Concilio Toletano VIII. Can. 7. vbi Concilium apertè docet ſanctum chriſma ſemel collatum repeti non poſſe tum ex Concilio Florentino, & Trident. *Concilium Toletanum. Concilium Florentin. Tridentin.*

& Trid. ſeſſ. 7. de ſacram. in genere can 9. Quæ expreſsè definiunt ſacramentum Confirmationis quemadmodum Baptiſmi & ordinis iterari non poſſe.

Characterē Confirmationis diſtinctum eſſe à baptiſmali.

81. Quòd autem character Confirmationis ſit diſtinctus à charactere baptiſmali, patet: nam ſicut confirmatio eſt diſtinctū ſacramentum à Baptiſmo, ita & diſtinctum imprimit characterem. Sicut quia ordo eſt diſtinctum ſacramentum à Baptiſmo & Confirmatione, diſtinctum ab illis imprimit characterem. Confirmatur: nam character baptiſmalis nullum alium ſupponit in ſubiecto characterem, eſtque primâ ianüa ad reliqua omnia ſacramenta: character verò Confirmationis ſupponit baptiſmalē: & ad reliqua ſacramenta neceſſarius non eſt. De naturâ huius characteris plura dicta ſunt ſuprà diſp. 7.

82. Dico 2. Sacramentum Confirmationis præter ſpiritualem characterem cauſat in animâ ſuſcipientis augmentum gratiæ habitualis, ſimul cum peculiaribus auxilijs opportuno tempore dandis ad Chriſti fidem fortiter & conſtanter profitendā. Aſſertio hæc eſt etiam de fide ex illâ generali regulâ à Concilio Florentino loco proximè citato, & Tridentino ſeſſ. 7. can. 5. de ſacramentis in genere expreſsè traditâ, quòd ſacramēnta nouæ legis continent gratiam, quā conſignificant, eamque obicem non ponentibus conferunt. Atqui Confirmatio eſt verum ſacramentum à Chriſto inſtitutum, vt ſect. 1. probatum eſt: ergo gratiam, quā ſignificat, continet eamque obicem non ponenti confert.

Concilium Florentin. Tridentin.

83. Dixi *augmentum gratiæ*: quia cùm hoc ſacramentum per ſe non ſit inſtitutum ad delenda peccata, ſed ad roborandum animum, eumque ad ſpiritualem pugnam armandum, per ſe non confert primam gratiam, ſed eam ſupponit, & ſuppoſitam auget. Quo fit, vt hoc ſacramentum per ſe requirat ſtatum gratiæ: vnde non poteſt adultus licitè ad illud accedere cū conſcientiâ peccati mortalis. Quamuis in eo caſu peccator characterē acciperet, quia hic non pugnat cum peccato, ſed ſolùm requirit in ſubiecto virtualem, & interpretatiuam voluntatem ſuſcipiendi ſacramentum. Cæterùm non tenetur confirmādus per confeſſionem, ſed ſufficit per contritionem, ad hoc ſacramentū dignè ſuſcipiendum ſe præparare, vt docet Pontificale Rom. de hoc ſacramento, quod commune eſt reliquis ſacramentis, præter quam ſacramento Euchariſtię, quod peculiari decreto Concilij Tridentini ſeſſ. 13. cap. 7. & can. 11. ad dignam præparationem prærequirit ſacramentalem confeſſionem. An autem interdum hoc ſacramētum per accidens conferat primam gratiam remiſſiuam peccati, diſputatum eſt ſuprà diſp. 4. de cauſalitate ſacramentorum ſect. 4.

Non poteſt adultus licitè accedere cum peccato mortali.

Concilium Trident.

84. Tandem quòd hoc ſacramentum pręter augmentum gratiæ habitualis peculiaria conferat auxilia opportuno tempore danda ad fidem Chriſti conſtanter defendendam, conſtat ex fine, propter quem hoc ſacramentum à Chriſto inſtitutum eſt, qui eſt ad ipſius fidem tuendam. Omne autem ſacramentum præter gratiam habitualem, confert peculiare auxilium, quæ dicitur gratia ſacramentalis, ad melius, faciliuſque conſequendum finem, propter quem eſt inſtitutum. Cùm igitur hoc ſacramentum ex ordinatione Chriſti inſtitutum ſit ad Chriſtianam religionem tuendam, præter augmentum gratiæ habitualis confert peculiaria auxilia ſuo tempore danda ad hunc finem faciliùs conſequendum.

Maioremne gratiam cōferat hoc ſacramentū quàm Baptiſmus.

85. Controuerſia eſt inter Doctores, an maiorem gratiam conferat hoc ſacramentum, quàm baptiſmus. Affirmant aliqui, eò quòd in hoc ſacramento datur plenitudo, in baptiſmo autem prima gratia. Negant alij, eò quòd in baptiſmo homo regeneratur in Chriſto, remittaturque omnis culpa & pœna; verùm neutra opinio certò definiri poteſt, cùm tota res pendeat ex voluntate Chriſti, quæ quoad hanc partem nobis reuelata non eſt: & Patres non magis pro vna quàm pro alia ſententia citari poſſunt.

SECTIO V.

Quodnam ſubiectum ſit huius ſacramenti capax?

86. SVppono 1. ſolùm hominem viatorem eſſe capacem huius ſacramenti, ex illa generali regula, quòd omnia ſacramenta inſtituta ſint pro hominibus viatoribus, eò quòd ſoli homines viatores ſint capaces nouę gratiæ, eiuſque accrementi. Suppono 2. ſolos homines baptizatos eſſe capaces eiuſdem ſacramenti, cùm baptiſmus ſit ad reliqua ſacramenta neceſſariò requiſitus.

Omnis homo capax huius ſacramenti.

87. Dico 1. Omnis homo baptizatus viator, ſiue infans, ſiue adultus, ſiue vir, ſiue fœmina, ſiue rationis capax, ſiue amens, capax eſt huius ſacramenti. Fundamentum eſt: quia omnis homo baptizatus eſt capax effectus huius ſacramenti; ergo & ipſius ſacramenti: qui enim eſt capax effectus ſacramenti, eſt capax ſacramenti, nam ſacramentum eſt propter effectum. Antecedens verò probatur: nam effectus huius ſacramenti eſt character & augmentum gratię: ad hæc autem conferenda ſufficit in paruulo (& eadem ratio eſt de perpetuo amente) ſola voluntas Chriſti: in adulto verò ad characterem ſufficit, ſola voluntas virtualis & interpretatiua ſuſcipiendi ſacramentum: ad augmentum verò gratiæ, præter hęc requiritur ſtatus gratię. Sed quiuis baptizatus adultus habere poteſt virtualem & interpretatiuam voluntatem ſuſcipiendi hoc ſacramentum, ſi nimirum vel ſemel illam habuit, & nunquam illam retractauit; vel etiamſi illam nunquam explicitè habuit, habuit tamen implicitè, hoc ipſoquod habuit voluntatem ſui ſpiritualis profectus. Vnde dari poteſt perpetuò amentibus & moribundis, etiamſi illud antea non petiuerint; nec non ijs, qui in a-

Digitized by Google

mentiam inciderunt, modò certò non cõſtet, illos ante amentiam fuiſſe in ſtatu peccati.

88. Dico 2. Expedit, vt hoc ſacramentum non conferatur infantibus, ſed ratione vtentibus, ſaltem quando primò ad vſum rationis perueniunt. Hanc aſſertionem amplectitur Pius V. in Catechiſmo ipſius iuſſu edito. & Probatur tum propter meliorem ſubiecti diſpoſitionem: tum maximè, ne propter ignorantiam hoc ſacramentum iteretur.

Pius V. Catechiſmus Rom.

SECTIO VI.

Quiſnam ſit ordinarius miniſter huius ſacramenti?

89. De fide eſt, ordinarium miniſtrum huius ſacramenti eſſe ſolùm Epiſcopum, vt expreſsè definitur in Concilio Florentino, & Tridentino ſeſſ. 7. Can. 3. de Confirmatione, idque apertè docent PP. qui ſolis Epiſcopis confirmandi munus tribuunt. Dionyſius de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 4. p. 3. vbi miniſtrum huius ſacramenti aſſignat Pontificem: *Vnguentum*, inquit, *iactibus in crucem formatis infundens Pontifex*. Clemens Romanus lib. 3. Apoſtolic. Conſtit. cap. 16. loquens de baptiſmi miniſtro: *tu*, inquit, *Epiſcope aut Presbyter tuus, qui ſub poteſtate tua eſt, facta ſuper eos nominatim ſacra inuocatione Patris, & Filij, & Spiritus ſancti baptizabis.* dum verò chriſmatis miniſtrum aſſignat: *Poſtea*, inquit, *Epiſcopus baptizatos vngat*. Et cap. 20. aſſignans munia Presbyteri: *Presbyter*, ait, *tantummodo doceat, offerat, baptizet, benedicat populo:* Nunquam autem illi tribuit officium confirmandi. Fabianus in ſua decretali ad ſolos Epiſcopos ſupponit munus conficiendi chriſma pertinere. Melchiades in ſua Epiſtola decretali ad Epiſcopos Hiſpaniæ, reſpondens ad interrogationem ſibi factam, ita ſcribit: *de his verò ſuper quibus rogaſtis vos informari, id eſt, vtrum maius eſſet ſacramentum, manus impoſitio Epiſcoporũ, an baptiſmus: ſcitote, vtrumque magnum eſſe ſacramentum: Et ſicut vnum a maioribus fit, id eſt à ſummis Pontificibus, quod à minoribus perfici non poteſt, ita & maiori veneratione venerandum, & tenendum eſt.* Hæc Melchiades. Innocentius. I. ad Decentium cap. 3. ſic habet: *de conſignandis verò infantibus manifeſtum eſt, non ab alio, quam ab Epiſcopo fieri licere.* Quod probat non ſolùm Eccleſiaſtica conſuetudine, ſed etiam exemplo Apoſtolorum Petri & Ioannis, qui vt legitur 8. Act. Apoſtolorum, miſſi ſunt ad confirmandos, baptizatos à Philippo. Leo I. Epiſtola 88. ad longum probat, ſolis Epiſcopis conuenire, chriſma conficere, eoque baptizatorum frontes ſignare: Expreſsè id etiam presbyteris prohibent Concilium Toletanum I. Can. 20. & VIII. Can. 7. Quod ipſum etiam reliqui PP. Concilia, & Canones faciunt & ſpecialiter Innocentius IV. & Clemens VIII. in proprijs bullis.

Conc. Flor. Trident. *Dionyſius* *Clemens Romanus.* *Fabianus.* *Melchiades* *Innoc. I.* *8. Act. Leo I.* *Concil. Toleta. 1. & 8* *Innoc. IV. Clemens 8.*

90. Quæ veritas fundamentum habet in Scriptura: nam Act. 8. dicuntur Hieroſolymis in Samariam miſſi Petrus & Ioannes ad confirmandos eos, qui baptizati erant à Philippo. Erat autem hic vnus è ſeptem illis Diaconis ab Apoſtolis electis Act. 6. vt ex communiori PP. ſententia docet Lorinus in 8. caput Act. Porrò nulla reddi poteſt ratio, cur potiùs Apoſtoli, & non alij, vel ipſemet Philippus, qui eos baptizauerat, hoc ſacramentum contulerint, niſi quia ſoli Apoſtoli tunc erant Epiſcopi: proinde ad eos tantùm tanquam ad ordinarios miniſtros ſpectabat hoc munus baptizatos confirmandi. Ratio huius veritatis ſumitur ex inſtitutione Chriſti. Congruentia eſt: quia per hoc ſacramentum homo adſcribitur in militiam Chriſti in militiã autem adſcribere nõ eſt cuiuſcunque ſed exercitus ducũ, quales in exercitu Eccleſiaſtico sũt Epiſcopi, qui Apoſtolis ſuccedũt.

91. Contra hanc veritatem non modò ſentiunt Hæretici noſtri temporis ſecuti Wicleffum, ſed etiam Armacanus lib. 11. Armenicarum, quæſt. cap. 4. à quo teſte Waldenſi lib. 2. de ſacram. c. 114. Wickeffus ſuam hæreſim hauſit: autumant enim hoc eſſe cõmune Epiſcopis cum ſacerdotibus. Ex dictis.

Armacanus VVicleffus. VValdenſis

92. Infertur 1. Nullum fore ſacramentum à ſimplici ſacerdote collatum: quia cùm ex inſtitutione Chriſti ordinarius miniſter ipſius ſit Epiſcopus, à quocunque inferiori collatum, erit inualidum. At, inquies, miniſter eſt cauſa extrinſeca; ergo non poteſt irritare ſacramentum, ſi cæteroqui omnia intrinſeca adhibeantur. Sed contrà, quia licet ſit cauſa extrinſeca, eſt tamen neceſſariò requiſita ex voluntate Chriſti: ſicut eſt etiam cauſa extrinſeca Presbyteratus, qui tamen ab alio quàm ab Epiſcopo collatus, eſt irritus.

93. Infertur 2. A quolibet Epiſcopo, etiam hæretico, & degradato hoc ſacramentum collatum eſſe validum. Eſt conſtans & communis Doctorum ſententia. Ratio eſt: quia ad hoc ſacramentum miniſtrandum, non requiritur niſi debita materia & forma, applicata à miniſtro habente ordinem Epiſcopalem. Sed per hæreſim vel degradationem Epiſcopus non amittit ordinem Epiſcopalem, cùm hic pendeat à Chriſto, qui per nullum peccatum tollitur, aut impeditur, quo minus validè, eſto non licitè, Epiſcopales functiones exerceat, vt expreſsè definit Tridentinum de quolibet peccato ſeſſ. 7. Can. 12. de ſacramentis in genere.

A quocunq; Epiſcopo collatum hoc ſacramentum validum eſt *Conc. Trid.*

94. Maior controuerſia ſupereſt, an ſaltem per diſpenſationem poſſit ſimplex ſacerdos validè hoc ſacramentum miniſtrare. Quam controuerſiam expediuimus diſp. 7. ſect. vlt. in qua cum communiori ſententia docuimus, poſſe per diſpenſationem ſolius Papæ, non autem alterius inferioris Prælati adminiſtrationem huius ſacramenti ſimplici ſacerdoti committi. Quam ſententiam approbat Concilium Florentinum, dum in decreto de vnione Armen. admittit fuiſſe aliquando per Apoſtolicæ ſedis authoritatem ex rationabili & validè vrgente cauſa diſpenſatum, vt ſimplex ſacerdos confirmationis ſacramentum adminiſtraret.

Conc. Flor.

DISPV-

Digitized by Google

De Auguſtiſsimo EVCHARISTIÆ SACRAMENTO.

DISPVTATIO XIV.

De exiſtentia Euchariſtiæ.

SECTIO PRIMA.

Quibus argumentis probatur realis præſentia corporis & ſanguinis Chriſti in hoc Sacramento?

1. DIſputaturus de Auguſtiſſimo Euchariſtiæ ſacramento, præmittam eius exiſtentiam vt præambulam ad ea, quæ dicenda ſunt. Conſiſtit autem hæc in reali præſentia corporis & ſanguinis Chriſti Domini ſub ſpeciebus panis & vini, quæ quoniam fide tenetur, iis duntaxat erit argumentis probanda, quæ illam faciunt euidenter credibilem, ad hoc vt ſi humanus intellectus obiecti veritate, quæ non videtur, conuinci non poſſit, ſaltem conuincatur euidentia ipſa credibilitatis, quòd illud ſit à Deo reuelatum, proinde falſum eſſe nequeat, cùm nequeat Deus falſum reuelare. Porrò argumenta, quibus res fidei comprobantur, ex triplici eruuntur fonte, Ex ſcriptura, ex traditione, ex Eccleſiæ authoritate.

Exiſtentia Euchariſtiæ.

2. Probatur 1. Ex Scriptura, in qua nulla veritas manifeſtiùs exprimitur, quàm hæc, vt falsò dixerit Caietan. 3. p. quæſt. 75. art. 1. illam non poſſe ex ſolo teſtimonio Scripturæ, abſque Eccleſiæ authoritate, euidenter probari: quamuis cordatiùs poſtea idem Author in opuſculo de Cœna Domini aſſeruerit, hanc veritatem colligi ex verbis Euangelicis, vt teſtatur Sotus in 4. diſt. 9. qu. 2. art. 1.

Probatur ex Scriptura. *Caietanus.* *Sotus.*

3. Primò igitur hanc veritatem tradidit Chriſtus Ioan. 6. vbi occaſione capta ex illo miraculo, quo quinque panibus multa hominum millia ſatiauit, primùm eos ad fidem ſui adhortatur; tum à fide ſui, tranſitum facit ad corpus ſuum in hoc ſacramento dandum; & quòd ibi Chriſtus non loquatur tantùm de manducatione ſpirituali per fidem, vt hæretici contendunt, Conſtat 1. quia comparat & præfert ſe Mannæ, quæ typus fuit huius ſacramenti: non præferret autem ſe Mannæ, ſi vel hoc eſſet tantùm ſignum corporis ſui, vel de ſola fide loqueretur, quia etiam Patres, qui Manna manducarunt, in Chriſtum crediderunt. 2. quia loquitur in futuro: *Panis,* inquit, *quem ego dabo, caro mea eſt:* vtpote, quia nondum hoc ſacramentum inſtituerat: cùm autem de fide loquitur, non in futuro, ſed in præſenti, vel præterito loquitur, quia obiectum fidei ſemper eſt præſens. 3. Si de ſola manducatione per fidem loqueretur, ſat Chriſto fuiſſet, dicere, niſi meipſum manducaueritis: Cùm autem diſtinguat carnem & ſanguinem per modum cibi & potus, quis dubitet myſterium hoc deſignaſſe? cùm fides non aliter credat carnem, aliter ſanguinem. Hoc faciunt illæ ipſæ explicitæ confirmationes: *Caro mea verè eſt cibus: Sanguis meus verè eſt potus:* nempe ad excludendum cibum metaphoricum, qui ſola fide manducatur. 4. Hoc ipſum efficaciter confirmat ſcandalum Iudæorum, qui de manducatione corporali Chriſti verba intelligentes dixerunt, *Durus eſt hic ſermo, quomodo poteſt hic nobis carnem ſuam dare ad manducandum?* Cùm tamen Chriſtus, ſi de ſpirituali manducatione per fidem loquutus fuiſſet, facilè hoc ſcandalum ſedare potuiſſet, dicendo, non de manducatione corporali, ſed ſpirituali per fidem hoc eſſe intelligendum. Vnde tantùm abeſt, vt Chriſtus in hoc ſenſu traditam doctrinam explicarit, vt illam in priori ſenſu iureiurando confirmarit. 5. Euangeliſta Ioan. alioqui in myſterijs Fidei, præſertim quæ in

Ioan. 6. *Non mãducari Chriſtum tantùm per fidem.*

vltima cœna peracta ſunt, diligentiſſimus, de hoc ne verbum quidem, quia nimirum de illo egerat hoc cap. 6. Quod etiam notauit *Auguſtin.* Auguſt. lib. 3. de conſenſu Euangeliſtarum cap. 1. alioqui dicendum eſſet, præcipuum myſterium noſtræ fidei ab eo fuiſſe prætermiſſum. Et ſanè neceſſarium fuit, vt Apoſtoli, priuſquam tantùm ſacramentum è manibus Chriſti in vltima cœna ſumpturi eſſent, *Matth. 26.* à Chriſto inſtruerentur, ne, vt in 26. Matt. adnotauit Chryſoſt. cùm poſtea audituri erant: *Accipite & manducate: hoc eſt Corpus meum*: turbarentur, ſicut turbati fuerant Ioan. 6. cùm primùm hoc myſterium audierunt. 6. Sequeretur, nuſquam de hoc myſterio præceptum extare, nullibi eius excellentiam & vtilitatem à Chriſto explicatam, vt de Baptiſmo præſtitit. Nam in vltima cœna ſolùm illud inſtituit. Adde, omnes Catholicos ſcriptores, quotquot vel ex profeſſo in Ioannem ſcripſerunt, vel obiter in hunc locum inciderunt, vnanimi conſenſu hunc locum de Euchariſtia intellexiſſe, paucis exceptis, qui potius, vt facilius ad Lutheranos reſponderent, ex hoc loco probare contendentes laicam communionem ſub vtraque ſpecie, dixerunt, hîc non agi de manducatione ſacramentali.

Matth 26. Marc. 14. Luc. 22. 4. Secundò hæc veritas exprimitur Matt. 26. Marci 14. Luc. 22. his verbis: *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt Sanguis meus*: quæ verba adeo viſa ſunt *Lutherus.* Luthero clara, vt cùm maximè propenſus eſſet ad hoc ſacramentum negandum, ingenuè faſſus ſit, ſe non poſſe tā manifeſto teſtimonio Chriſti repugnare, qui, vt teſtatur in ſuo illo opere de abrogādā Miſſa, longam de hac re diſputationem habuit cū dæmone, qui ſophiſticis argumentis contendebat, Chriſtum non adeſſe ſub ſacris ſpeciebus, à quo tamen, vt ipſemet *Lutherus* teſtatur, conuinci non potuit. Et ſanè ſi ipſimet Hæretici interrogarentur, quibuſnam verbis Chriſtus vti potuiſſet ad realem ſuam præſentiam in hoc ſacramento ſignificandam, certè fateri debent, non potuiſſe clarioribus expreſſioribuſque quàm, quibus de facto vſus eſt. aut igitur negent, hoc fieri potuiſſe, quod plerique non audent, niſi pauci quidam *Caluinus.* cum Caluino; aut concedant oportet, hoc factum eſſe, conuicti tam manifeſto teſtimonio Chriſti.

5. Tertiò hanc veritatem confirmat Paulus *1. Ad Corinth. 11.* 1. ad Corinth. 11. quam & teſtatur, ſe accepiſſe à Domino; & ad tam ſancti panis & calicis ſumptionem docet, neceſſariam eſſe ſui probationem, quæ probatio, vt declarat *Tridentin.* Trid. ſeſſ. 13. cap. 7. in eo conſiſtit, vt nullus mortalis peccati conſcius, quamtumuis ſibi contritus videatur, abſque præuia ſacramentali confeſſione ad hoc ſacramentum accedat. At quid opus tanta præparatione, ô Paule, ad inane fruſtulum panis ſumendum? ad ſymbola fidei, quibus Chriſti corpus repræſentatur, cum debita veneratione ſumenda, *Caluinus.* inclamat Caluinus: ergo eadem præparatione opus erit ad imagines Chriſti dignè venerandas. Et ſanè ſi ſola fide Chriſti corpus in hoc ſacramento manducatur, quid opus tanta præparatione? cùm fides exerceri poſſit etiam cum conſcientia peccati mortalis?

6. Sed audiamus Hæreticos Chriſti verba *Varia hæreticorum explicationes.* explicantes. 1. pronomen *Hoc*, explicant aduerbialiter, pro *Hic*, vt ſenſus ſit, *hîc ſedet Corpus meum*: digna Hæreticis expoſitio, ridenda magis, quàm impugnanda: Ecquis rem oculis præſentem, cuiuſmodi erat Chriſti corpus Apoſtolorum proſpectui, digito videndam commonſtret?

7. Secundò. Explicant verbum *eſt*, pro ſignificat: ſiquidem familiare, inquiunt, erat Chriſto, vti verbo ſubſtantiuo, pro ſignificatiuo, Ioan. 15. *Ego ſum vitis vera, vos palmites: Pater meus agricola eſt.* *Ioan. 15.*

8. Alij non in verbo, *Eſt*, ſed in nomine, *Corpus*, tropum fingunt, vt nimirum hac voce non ſignificetur corpus Chriſti naturale, ſed aut myſticum diſcipulorum, aut ſignum & figura veri corporis Chriſti.

9. Alij demum pronomen, *Meum*, exponunt poſſeſſiuè, vt ſenſus ſit, *hoc*, oſtenſo pane, *eſt Corpus meum*, id eſt, à me creatum.

10. Sed hæc duo poſtrema commenta apertè refellunt verba ſubſequentia, *quod pro vobis tradetur: qui pro vobis effundetur in remiſſionem peccatorum*: atqui non corpus, & ſanguis Apoſtolorum; non panis à Chriſto creatus, ſed corpus, & ſanguis Chriſti pro nobis traditum, & effuſus eſt in remiſſionem peccatorum.

11. Reliqua verò falſa eſſe, inde conſtat: *In teſtamētis & legibus nulla metaphora.* quoniam etſi interdum licitum ſit, vti metaphoris, in teſtamento tamen, legibuſque condendis, nunquam licet, ne tropis & metaphoris mens teſtatoris, legiſlatoriſque in dubium reuocetur. Chriſtus autem in vltima cœna leges condebat vniuerſales ſacramentorum pro tota Eccleſia, ſuique teſtamentum faciebat, in quo vltimam ſuam voluntatem declarauit: ergo tanquam ſapientiſſimus legiſlator verbis vſus eſt proprijs, ne in dubium reuocari poſſet eius mens, vt in alijs ſacramentis & legibus præſtitit: quam regulam ſæpe Auguſt. 3. de doctrina Chriſtiana c. 10. *Auguſtin.* docet, ſeruandam in diuino ſermone, vt ad morum honeſtatem, vel ad fidei veritatem referatur.

12. Adde, quòd quando ſcriptura vtitur *Quæ verba in Scriptura metaphorica.* metaphoris, ex antecedentibus & cōſequentibus conſtat, illam metaphoricè loqui: at hîc nullum eſt ſignum figuratæ loquutionis, neque ex antecedentibus aut conſequentibus id conſtare poteſt; quin cuncta conſpirant ad veram propriamque loquutionem. Nam quod Chriſtus promiſit Ioann. 6. adimplet Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. ſine vlla ambage verborum, ſimplici ſermone. *Ioan. 6. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.* Eſt & aliud ſignum propriæ loquutionis, nam ſæpe quod vnus Euangeliſta metaphoricè, alius propriè narrat: hîc conſpirant in eandem loquutionem, eiſdem planè verbis omnes. Et quidem ſi Apoſtoli in alio ſenſu, quàm proprio, illam intellexiſſent, petijſſent à Chriſto,

Digitized by Google

Chriſto, vt illam ſibi explicaret, vti aliàs fecerunt.

Damaſcen.

13. Concludimus ergo contra Hæreticos cum Damaſc. lib. 4. Fidei, cap. 14. *Non eſt figura, panis & vinum, corporis & ſanguinis Chriſti: abſit enim hoc, ſed eſt ipſum corpus Domini deificatum, ipſo Domino dicente, hoc eſt meum, non figura corporis, ſed corpus, non figura ſanguinis, ſed ſanguis.* Et Ambro. lib. 4. de Sacramentis cap. 5. *Ante verba Chriſti, calix eſt vini & aquæ plenus, vbi verba Chriſti operata fuerint, ibi ſanguis efficitur, qui plebem redemit.*

Ambroſius.

Probatur exiſtentia Euchariſtiæ ex traditione.

14. Secundò principaliter probatur hæc veritas ex perpetua, & nunquam interrupta traditione, ab ipſis Apoſtolis ad nos vſque, continuata ſucceſſione, per manus maiorum delata, quæ in omni ætate & ſæculo viguit, cuius oppoſita ſententia, vt aperta hæreſis à fidelibus ſemper habita, & oppugnata eſt. Primus oculatus huius perpetuæ traditionis teſtis ſit B. Andreas Apoſtolus, in cuius vita ab ejus Diſcipulis conſcripta, hæc habes: *Ego omnipotenti Deo immaculatum agnum quotidie ſacrifico, qui cùm ſit verè ſacrificatus, & verè à populo carnes eius manducata, integer perſeuerat viuus.* Secundus eiuſdem veritatis oculatus teſtis, eſt Iacobus Frater Domini, qui in ſua Lithurgia expreſsè fatetur, per verba ſacramentalia, verum corpus & ſanguinem Chriſti confici. Idem in ſua Lithurgia fatetur Marcus Euangeleſta. Tertius ſit Ignatius, qui & ipſe fuit Apoſtolorum tempore, in cuius ad Smyrnenſes Epiſtola hæc ſcribuntur: *Euchariſtias & oblationes non admittunt, quod non confiteantur Euchariſtiam eſſe carnem ſaluatoris, quæ pro peccatis noſtris paſſa eſt.* Quartus ſit Clemens Romanus III. à Petro Pontifex, ab ipſo Petro in ſucceſſorem nominatus lib. 8. Apoſtolicarum conſtitutionum cap. 17. Vbi Deum alloquens: *Rogamus te,* inquit, *vt mittas ſpiritum Sanctum tuum ſuper hoc ſacrificium, teſtem Paſſionum Domini Ieſu, vt oſtendat hunc panem corpus Chriſti tui, & hunc calicem ſanguinem Chriſti tui.* Et cap. 21. *Percepto,* inquit, *corpore & pretioſo ſanguine Chriſti* &c. quæ verba leguntur etiam in Lithurgia Iacobi Apoſtoli. Eandem veritatem & in ſuis Lithurgijs, & ſæpe alibi expreſſerunt Baſilius, Chryſoſtomus, & alij. Alios huius traditionis teſtes, qui per ſingulas ætates illam confirmarunt; legito apud Bellarmi. lib. 2. de ſacramento Euchariſtiæ: vt vel hinc appareat Caluini impudentia, qui, vt ſuum errorem defenderet, auſus eſt lib. 4. Inſtitutio. cap. 18. num. 11. omnes antiquos Patres damnare, quòd contra Chriſti & Euangelij ordinationem plus æquo huic ſacramento conceſſerint: ſcilicet meliùs potuit Caluinus, non ita pridem in perniciem Chriſtianæ Religionis natus, hæc ſcire, quàm ipſimet Apoſtoli & Diſcipuli Domini, qui ex ipſo Chriſti ore hauſerunt.

S. Andreas Apoſtolus. *S. Iacobus.* *S. Marcus Euāgeliſta.* *S. Ignatius.* *Clemens Rom. III.* *Baſilius.* *Chryſoſt.* *Bellarm.* *Temeritas Caluini.*

Vera praxes Eccleſiæ.

15. Hanc Apoſtolicam traditionem confirmat praxis Eccleſiæ, quæ ſemper diligentiſſimam ſe exhibuit in pertractando hoc ſacramento. Nam antequam fideles ſumerent, adorabant, non vt repræſentans tantùm, ſed vt verè continens corpus Chriſti, vt Theodoretus dixit, *hæc myſteria adorari, non quia ſignificant, ſed quia ea ſunt, quæ creduntur:* Secundò illud inuocabant. 3. diligentiſſimè cauebant, ne aliquod fruſtulum in terram caderet. 4. Non permittebant, illud videri ab infidelibus & Catechumenis. Quintum ſignum huius veritatis eſt antiqua ceremonia, cuius meminit Auguſt. lib. 2. de peccatorum meritis cap. 26. qua benedicebatur panis, vt daretur Catechumenis; quem ſanctum ſacramentumque appellat Auguſt. *Quamuis,* inquit, *non ſit corpus Chriſti.* quòd ſi Euchariſtia nihil aliud eſſet, quàm purus panis, ſola ſacerdotis benedictione ſacratus, quid opus erat alium panem benedicere, vt daretur Catechumenis? aut cur hic etiam non appellatur corpus Chriſti? ſextò demonſtrat id, quod, teſte Tertulliano in Apolog. cap. 7. Gentiles Chriſtianis exprobrabant, nempe quòd ad infantem comedendum congregarentur. Idem teſtatur Auerr. qui nos impios appellat, eò quòd Deum noſtrum manducemus.

Theodoret. *Auguſtin.* *Tertullian.* *Auerroes.*

A miraculis.

16. Tandem oſtendunt tot miracula, quæ Deus in diuerſis locis, temporibus, & perſonis ad hanc veritatem confirmandam operatus eſt, quorum exempla paſſim leguntur in hiſtorijs, & ego ipſe multa vidi, & audiui, quæ negari moraliter non poſſunt, niſi pertinaciter velimus omnem fidem hiſtorijs denegare.

Definitionibus Eccleſiæ, & Concilijs. *Nicænum I.*

17. Tertiò probatur principaliter ex definitione Eccleſiæ. Ex Concilijs generalibus, quod primum hanc veritatem docuit, fuit Nicænum primum ſub annum 330. in cuius actis hæc leguntur: *Iterum etiam in hac diuina menſa, ne humiliter intenti ſimus ad propoſitum panem & calicem, ſed attollentes mentem, fide intelligamus, ſitum in ſacra illa menſa agnum illum Dei tollentem peccata mundi, incruentè à ſacerdotibus immolatum, & pretioſum ipſius corpus, & ſanguinem verè nos ſumentes credere.*

Concilium Epheſinum.

18. Secundum eſt Epheſinum in Epiſtola Cyrilli ad Neſtorium ab ipſo Concilio approbata, quæ habetur tom. 1. Conc. cap. 26. *Ad myſticas,* inquit, *benedictiones accedimus, eaque ratione ſanctificamur, vtpote ſacræ carnis, & pretioſi ſanguinis Chriſti omnium noſtrum ſaluatoris participes effecti.* Et paulò pòſt: *neque enim illam vt carnem communem ſuſcipimus, ſed tanquam verè viuificam, ipſiuſque verbi propriam.*

Concilium Vercellenſe Romanum.

19. Tertiò exorta hæreſi Berengarij, qui primus circa 1050. publicè præſentiā Chriſti in hoc ſacramento negauit, definita eſt hæc veritas in tribus Concilijs, in Vercellenſi ſub Leone IX. & duobus Romanis ſub Nicolao II. & Gregorio VII. per publicam confeſſionem fidei, & abiurationem contrariæ hæreſis, ab ipſo Berengario factam, vt habetur de conſecratione diſt. 2. c. *Ego Berengarius.*

Digitized by Google

Lateranēſe. 20. Quartò definitur hæc veritas in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. Can. 1. his verbis: *Verum Chriſti corpus & ſanguis in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continetur, tranſſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem, poteſtate diuina.*

Viennenſe. 21. Quintò. Eadem veritas ſtabilitur in Concilio Viennenſi Generali, ſub Clemente V. vbi ſtatuitur feſtum Corporis Chriſti, & adoratio illi debita, contra Begardos & Beguinas.

Conſtan. tienſe. 22. Sextò. Eadem confirmatur in Concilio Conſtātienſi Generali ſub Ioanne XXIV. vbi ſeſſ. 13. ſub pœnā excommunicationis prohibetur laicis communicatio ſub vtraque ſpecie: *Cùm firmiſſimè,* inquit, *credendum ſit, & nullatenus dubitandum, integrum Chriſti corpus & ſanguinem, tam ſub ſpecie panis, quàm ſub ſpecie vini, veraciter contineri.*

Florentin. 23. Septimò. Eadem decernitur in Concilio Florent. ſub Eugenio IV. *Ipſorum*, inquit, *verborum virtute, ſubſtantia panis in corpus, & ſubſtantia vini in ſanguinem conuertuntur.*

Tridentin. 24. Poſtremò hæc veritas ex profeſſo ſancitur cōtra hæreticos noſtri temporis in Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 1. his verbis: *Principio docet ſancta Synodus, & apertè ac ſimpliciter profitetur, in almo ſancta Euchariſtia ſacramento, poſt panis, & vini conſecrationem, Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, verum Deum, atque hominem, verè realiter, ac ſubſtantialiter ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilium contineri.* Quibus verbis quatuor hæreſes confutantur. *Vbiquiſtarum hæreſis.* Prima Vbiquiſtarum aſſerentium, Chriſtum adeſſe in hoc ſacramento non virtute conſecrationis, ſed vbiquitatis corporis Chriſti. *Sacramentariorum.* Secunda Sacramentariorum negantiū, Chriſtum verè eſſe in hoc ſacramento, ſed tantùm vt in ſigno. *Caluini.* Tertia Caluini affirmantis, Chriſtum non eſſe in hoc ſacramento realiter, ſed ſola fide apprehenſum. Quarta Caluiniſtarum dicentium, Chriſtum non eſſe in hoc ſacramento ſubſtantialiter, ſed per quandam virtutem accidentalem, qua nobis coniungitur.

Ab abſurdis. 25. Quartò principaliter probatur ex duplici abſurdo. Primum eſt, ſi Euchariſtia non eſſet, niſi purus panis, Eccleſia Chriſti excederetur in ſacrificijs ab antiqua Synagoga: nam hæc præter ſacrificium Miſſæ, nullum aliud habet, quo diuinam recognoſcat excellentiam, cùm illa & multas, & varias habuerit oblationes & victimas, quas diuinæ libabat maieſtati, cortuerent antiquę Prophetiæ, quibus ſemper aliquid maius, & excellentius promittebatur in ſacrificium Eccleſiæ poſt aduentum Meſſiæ, quàm antea nunquam fuerit, *Malach. 1. Zachar. 8. S. Thomas.* Malach. 1. Zach. 8. legatur S. Thom. 3. p. q. 75. art. 1. Secundum abſurdum, quod apud me maximam vim habet, & hæreticos ipſos apertè falſitatis conuincere deberet, eſt intolerabilis error idololatriæ, quem Chriſtus ab incunabulis ſuæ naſcentis Eccleſiæ vſque ad finem mundi, quouſque duraturum eſt hoc ſacrificium, permiſiſſet in tota Eccleſia, vt in puro pane & vino adoraretur verum corpus & ſanguis ipſius. Explicatur abſurdum. Iam tunc quando Chriſtus hoc ſacramentum inſtituebat, ſi re ipſa noluiſſet ſub illo ſuum corpus relinquere, ſed ſignum tantùm corporis ſui, præuidiſſet Eccleſiam in hunc errorem lapſuram, & quidem rationabiliter motam ex verbis ipſius, hoc ſatis apertè ſignificantibus. Vnde tenebatur ab hoc errore Eccleſiam ſuam liberare, vtendo verbis, ex quibus poſſet colligi, illum metaphoricè loqui, quod cùm non fecerit, imò ex toto contextu conſtet oppoſitum, manifeſtè ſequitur de facto ſuum corpus in hoc ſacramento conſecraſſe, vt verba ipſa ſignificant.

Exiſtentia Euchariſtiæ moraliter euidens. 26. Ex omnibus hactenus dictis conficitur hæc demonſtratio moraliter euidens, quæ non niſi à pertinacibus negari poteſt. Implicat obiectum illud eſſe falſum, quod ea ſigna credibilitatis habet, quæ euidenter moraliter oſtendunt, quòd ſit à Deo reuelatum: tale eſt hoc ſacramentum: ergo implicat illud eſſe falſum. Conſequentia ſequitur in recta forma Syllogiſtica. Minor conſtat ex omnibus ſignis & rationibus, quas hactenus in confirmationem huius veritatis attulimus, quæ omnia ſimul ſumpta, maiorem faciunt euidentiam credibilitatis, quòd hoc ſacramentum ſit à Deo reuelatum, quàm quod India ſit, vel Ariſtoteles fuerit, de quibus dubitare extremæ dementiæ eſt. Maior probatur: quoniam ad Dei prouidentiam ſpectat, non permittere tot ſigna credibilitatis in confirmationem rei falſæ ad Religionem ſpectantis; cùm enim naturale ſit homini, in rebus, quarum euidentiam non habet, eas amplecti vt veras, quæ maiora & euidentiora habent ſigna credibilitatis, ſi Deus permitteret tot ſigna credibilitatis in confirmationem rei falſæ ad Religionem ſpectantis, ipſe cenſeretur moralis cauſa erroris, cùm aliunde non poſſit homo de obiecti falſitate fieri certus, adeo vt non minùs, verè quàm confidenter *Richardus Victorinus.* dixerit Richardus Victorinus 1. de Trinit. cap. 2. *Domine ſi eſt error, à te decepti ſumus, nam iſta in nobis tantis ſignis & prodigijs confirmata ſunt, & talibus, quæ non niſi per te fieri poſſunt.* Nec dici poteſt, hominem certum fieri diſcurſu naturali, quo naturaliter apprehendit implicantiam huius myſterij, quoniam in rebus fidei, cùm ſuperent captum noſtri intellectus, prohibemur vti diſcurſu, ſed potiùs præcipimur, captiuare intellectum in obſequium earum, alioqui multa alia myſteria noſtræ Fidei eſſent neganda, ſi ea obliqua lance humani diſcurſus eſſent examinanda & approbanda. Lege Fr. Syluium in 3. *Syluius.* p. quæſt. 75. art. 1. rem hanc eruditè pertractantem.

Digitized by Google

SECTIO II.

An hoc ſacramentum inſtitui potuerit ante Incarnationem?

Negant Caietanus. Paludanus. S. Thomas.

27. PRIMA ſententia negat: Eſt Caiet. 3. p. q. 76. art. 2. Paluda. in 4. diſt. 8. q. 1. art. 3. Conclu. 2. Et videtur S. Thom. 3. p. q. 73. art. 5. ad 2. Et in 4. diſt. 8. q. 1. art. 3. quæſtiuncula 2. Fundamentum Caiet. eſt: Eſſe ſacramentale ſupponit eſſe naturale, in quo eſſentialiter fundatur. Nam eſſe ſacramentale ſolùm addit ſupra eſſe naturale corporis Chriſti, extrinſecam præſentiam ad ſpecies panis & vini: implicat autem produci præſentiam ſine re præſente, ſicut implicat conſeruari præſentiam, deſtructo corpore præſente: ergo.

Fundam. Caiet.

Paludanus.

28. Fundamentum Palud. eſt: Implicat, aliquid conuerti in id, quod non eſt; quia conuertibile ſupponit id, in quod debet conuerti: ergo implicat, panem conuerti in corpus Chriſti non exiſtens: igitur implicat, hoc ſacramentum inſtitui potuiſſe ante Incarnationem.

29. Confirmatur. Si corpus Chriſti fuiſſet priùs productum ſub pręſentia ſacramentali, non potuiſſet deinde produci ſub præſentia naturali, quia productio eſt ad eſſe: ſed eſſe corporis Chriſti ſupponeretur productum ſub præſentia ſacramentali; ergo non potuiſſet produci ſub præſentia naturali.

Affirmant Scotus. Aureolus. Mayronus. Sotus. Gabriel. Suarez.

30. SECVNDA affirmat: Eſt Scoti in 4. diſt. 10. q. 4. §. *Hic duo.* Aureol. diſt. 8. q. 1. art. 4. Mayro. diſt. 11. q. 9. Soti diſt. 8. q. vnica art. 5. argumento 2. & diſt. 10. q. 1. art. 2. circa initium, Gabr. lect. 47. in Canonem Miſſæ, Suar. diſp. 47. ſect. 2. Hæc controuerſia, ſi iuxta ſenſum, quem titulus quæſtionis præ ſe fert, diſputanda foret, nullam haberet difficultatem; ſenſus enim, quem titulus quæſtionis præ ſe fert, eſt, an ante factam vnionem humanitatis cum verbo, hoc namque importat Incarnatio, potuerit hoc ſacramentum inſtitui, quod apertam inuoluit implicantiam: cùm enim hoc ſacramentum eſſentialiter conſiſtat in reali præſentia ſacramentali corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, quæ eſſentialiter ſupponit hypoſtaticam vnionem eiuſdem corporis & ſanguinis cum Verbo, implicat, illud ante Incarnationem inſtitui potuiſſe, non minùs quàm implicet, conſtitui corpus hîc ante ipſius realem productionem, cùm nequeat præſentia produci ante productionem ipſius rei præſentis: & in hoc ſenſu videtur Caiet. impugnaſſe Scoti ſententiam. Verùm in alio ſenſu Doctores ſecundæ ſententiæ præſentem controuerſiam diſputant, nempe, an priùs corpus & ſanguis Chriſti potuerit fieri præſens præſentia ſacramentali, quàm præſentia naturali: hunc enim ſenſum admittere poteſt ly *ante Incarnationem*: hoc eſt, ante naturalem præſentiam humanitatis Chriſti, non autem ante vnionem ipſius cum Verbo; & in hoc ſenſu nos de propoſita controuerſia diſputamus. Pro qua,

Caietanus. Senſus controuerſiæ.

31. DICO 1. Non implicat abſolutè, hoc ſacramentum inſtitui potuiſſe ante Incarnationem. Fundamentum eſt: quia potuit corpus Chriſti vniri verbo per actionem Incarnatiuam, & in eodem inſtanti ſimul fieri præſens ſub ſpeciebus panis præſentia ſacramentali, & indiuiſibili, abſque eo quòd fieret præſens in ſeipſo pręſentia naturali & diuiſibili. Antecedens probatur: quia ſicut potuit vniri verbo, & ſimul in eodem inſtanti fieri præſens præſentia naturali, abſque præſentia ſacramentali; ita potuit vniri verbo, & ſimul in eodem inſtanti fieri præſens pręſentia ſacramentali, abſque præſentia naturali: nulla enim eſt eſſentialis connexio inter præſentiam ſacramentalem & naturalem, vt non poſſit fieri ſub vna, abſque eo quòd fiat ſub alia. Cuius ratio à priori eſt, quia tam præſentia naturalis, quàm ſacramentalis ſunt modi à parte rei diſtincti à corpore, & à neutro determinatè pendet eſſentialiter corpus.

32. Notat Mayro. non fuiſſe tunc futura in hoc ſacramento aliqua ex vi verborum, aliqua verò per concomitantiam; quia non ſupponeretur corpus Chriſti alibi exiſtens, ſed primò produceretur, & conſequenter omnia fierent præſentia ex vi verborum. Sed non placet, nam ad concomitantiam ſufficit, vt quantum eſſet ex vi verborum, ſub ſpeciebus non produceretur niſi corpus & ſanguis: nam ſicut nunc vi verborum non producitur niſi corpus & ſanguis, ita fieri potuiſſet tunc. Ex eodem fundamento ſequitur, poſſe Chriſti corpus deſinere ſub omni præſentia naturali, abſque eo, quòd deſinat ſub pręſentia ſacramentali: Nam qua ratione potuit produci ſub modo exiſtendi ſacramentali, abſque eo quòd produceretur ſub modo exiſtendi naturali: eadem ratione poſſet deſinere ſub modo exiſtendi naturali, abſque eo, quòd deſineret ſub modo exiſtendi ſacramentali: quia non plus pendet res ab aliquo in facto eſſe, quàm in fieri: ergo ſi potuit Chriſti corpus ſine vlla præſentia naturali produci, poterit ſine vlla præſentia naturali conſeruari.

Mayronus.

Quid vi verborum veniſſet, ſi formula fuiſſet prolata ante Incarnationem.

33. DICO 2. Implicat, hoc ſacramentum inſtitui potuiſſe ante Incarnationem ex vi Verborum, vi quorum de facto eſt inſtitutum. Fundamentum eſt; quia de facto hæc verba non habent vim producendi vnionem hypoſtaticam inter humanitatem & Verbum: ſed hoc ſacramentum eſſentialiter ſupponit hanc vnionem: ergo implicat, potuiſſe inſtitui ante Incarnationem ex vi pręſentium verborum. Conſequentia conſtat: quia cùm nec verba ipſa hanc vnionem producerent, nec aliunde illam ſupponerent productam, vt concluſio ſupponit, non poſſet ex vi præſentium verborum hoc ſacramentum confici. Minor eſt certa, quia hoc ſacramentum continet Chriſtum, qui eſſentialiter dicit

Verba conſecratoria non producunt vnionem hypoſtaticã

vnionem humanitatis cum verbo. Maior probatur: quia verba cõſecratoria non habent virtutem, niſi vel vniendi Chriſtum cum ſpeciebus, vel ad ſummum producendi corpus & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus, non autem vnionem inter humanitatem & verbum, quia hæc non fit præſens in hoc ſacramento vi verborum, ſed per concomitantiam, vt infrà oſtendemus.

34. Dico 3. Repugnat, hoc ſacramentum potuiſſe inſtitui ante præſentiam naturalem Chriſti cum omnibus ijs circumſtantijs, cum quibus de facto eſt inſtitutum. Conſtat, nam de facto inſtitutum eſt per verba à Chriſto prius tempore prolata: ergo ſaltem quoad hanc circumſtantiam implicat, potuiſſe inſtitui ante naturalem præſentiam Chriſti. Nam antequam hoc ſacramentum conficeretur, oportuiſſet præcedere Chriſtum cum præſentia naturali, vt ſacramentalia verba proferret, ex quibus hoc ſacramentum pendet, vt à cauſa: Non potuiſſet autem illa proferre, niſi ſub modo præſentiæ naturalis, nam vt verba humano modo proferantur, quo pacto ſunt forma ſacramentorum, debent proferri per gutturis colliſionem, quæ neceſſariò ſupponit quantitatiuum contactum corporum collidentium, qui ſine extenſione locali fieri nequit. Confirmatur: Nam ſi ante prolationem verborum Chriſtus ſupponeretur ſacramentaliter exiſtens, iam ſacramentalis præſentia non eſſet terminus prolationis verborum, vt nunc eſt: ergo ſaltem non haberet hanc circumſtantiam.

Quomodo ad eſſe ſacramentale præſupponi debet eſſe naturale.

35. Ad fundamentum Caiet. Nego, eſſe ſacramentale ſupponere eſſe naturale, ſi per eſſe naturale intelligat ipſam naturalem præſentiam corporis, quia hæc nullam habet eſſentialem connexionem cum præſentia ſacramentali, cùm ſit modus diſparatus & oppoſitus. Si verò per eſſe naturale, intelligat ipſam naturalem ſubſtantiam corporis, quod neceſſariò priùs natura ſupponeretur producta ſub præſentia ſacramentali, concedo, eſſe ſacramentale ſupponere eſſe naturale; ſed nego, in hoc ſenſu eſſe ſacramentale ſolùm dicere extrinſecum reſpectum ad ſpecies ſacras, nam includit ipſum eſſe naturale corporis, in quo hic reſpectus fundatur. Vnde non ſequitur, produci & conſeruari præſentiam ſine corpore præſente, ſed ſolùm produci & conſeruari corpus ſub præſentia ſacramentali, ſine naturali.

36. Ad fundamentum Paluda. ſufficit vt corpus Chriſti ſupponatur exiſtens priùs natura quàm panis in ipſum conuertatur. Nam in inſtanti completæ ſignificationis verborum, produceretur corpus vnitum hypoſtaticè verbo, & ſimul in eodem inſtanti vniretur accidentibus panis, vi cuius vnionis ſubſtantia panis conuerteretur in corpus Chriſti: ſicut igitur vnio corporis cum accidentibus ſacramentalibus ſupponeret corpus priùs natura exiſtens, & vnitum verbo; ita conuerſio panis in corpus, quę formaliter fit per hanc vnionem, ſupponeret corpus priùs natura exiſtens, & vnitum verbo.

37. Ad confirmationem, negat Scotus ſequelam: Vnde concedit, idem corpus ſacramentaliter productum, potuiſſe produci & formari in vtero virginis ſecũdùm eſſe naturale: ſicut non obſtante, quòd nunc exiſtat naturaliter, adhuc produci poteſt ſacramentaliter. *Scotus.*

38. Authoritatem S. Thom. Sotus explicat de potentia ordinata, nõn autem de abſoluta. *Sotus.*

DISPVTATIO XV.

De natura & eſſentia Euchariſtiæ.

SECTIO PRIMA.

Quid eſſentialiter importet ſacramentum Euchariſtia?

1. MVLTA concurrunt ad hoc ſacramentum perficiendum: panis & vinum, vt materia remota, verba conſecratoria, actio tranſubſtantiatiua panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti, quæ conſecratio dicitur, quia per eam conſecrantur ſpecies, quę ſunt proxima materia huius ſacramenti, ſpecies ipſæ conſecratæ, Chriſtus ſub his ſpeciebus realiter contentus, indiuiſibilis præſentia ipſius, ſub ijſdem ſpeciebus, ſumptio Euchariſtiæ, gratia ſacramentalis, quæ nobis media ſumptione confertur. Certum eſt, primum & vltimum non ingredi eſſentiam huius ſacramenti. Nam materia remota nullius ſacramenti eſſentiam ingreditur: gratia, cùm ſit effectus ſacramenti, ſolùm concurrit vt terminus ſignificationis ſacramentalis. De reliquis eſt,

Panis & vinum non ſunt conſtitutiua huius ſacramenti, nec gratia ſacramẽtalis.

2. PRIMA ſententia Aureol. in 4. diſt. 8. q. 1. ar. 1. affirmantis, Euchariſtiam, vt eſt purum ſacramentum, eſſentialiter conſtitui ſpeciebus, verbis & vſu ſacramentali. Quòd Euchariſtia ſint ſpecies, & nõ Chriſtus, Probat: *Aureolus.* *Probatur.*

quia

Digitized by Google

quia Chriſtus eſt res ſacramẽti, vt in Baptiſmo character: ſed res ſacramenti non eſt purum ſacramentum, ſed res ſignificata per ſacramentum, vt conſtat de charactere. Quòd ſint verba, colligit ex definitione ſacramenti nouæ legis: Eſt enim ſignum & cauſa rei ſacræ: atqui verba ſignificant, & efficiunt corpus Chriſti ſub ſpeciebus. Quòd vſus ſacramentalis ſit etiam pars eſſentialis Euchariſtiæ, probat: quia facit illam productiuam vltimi effectus, qui eſt gratia, ſine quo non eſſet productiua.

Marſilius. Gabriel.

3. Quoad prima duo conſentit Marſil. q. 6. art. 2. notando 2. & 5. Gabriel verò etſi q. 1. ar. 1. doceat, ſpecies panis aut vini, vt Chriſti corpus & ſanguinem continent, eſſe ſacramentum, ar. tamen 3. dubitatione 2. ſub formidine aſſerit, etiam conſecrationem & comeſtionem eſſe duo alia ſacramenta à primo diſtincta, quoniam ſingulis conuenit definitio ſacramenti; omnia tamen dici vnum aggregatione & ordine, ad vnum finem proximum, qui eſt ſpiritualis refectio: Sicut ordines dicuntur vnum ſacramentum per reſpectum ad presbyteratum, in quo diſcrepat ab Aureolo.

Nugnez.

4. SECVNDA ſententia eſt Nugnez 3. p. q. 73. art. 1. difficult. 2. aſſerentis, Euchariſtiam eſſentialiter conſtitui ſpeciebus panis & vini, tanquam materia, & verbis conſecratorijs, tanquam forma, cum eſſentiali tantùm ordine ad conſecrationem, comeſtionem, & corpus Chriſti, quæ tantùm importantur in obliquo. *Fundam.* Fundamentum eſt: quia omnia ſacramenta nouę legis conſtant rebus ſenſibilibus tanquam materia, & verbis tanquam forma. Confirmat ex modo loquendi Conciliorum & Patrum, qui dicunt, in hoc ſacramento contineri corpus & ſanguinem Chriſti: ergo in ratione ſacramenti non conſtituitur per Chriſti corpus in recto, alioqui non diceretur in ſacramento contineri corpus Chriſti, ſed eſſe ipſum corpus Chriſti.

Magiſter. Bonauent. Scotus. Richardus. Sotus.

5. TERTIA ſententia eſt magiſtri in 4. diſt. 8. Bona. p. 2. art. 2. q. 1. Scoti q. 1. Richard. art. 1. q. 1. Soti q. vnica art. 1. affirmantium, Euchariſtiam in ratione ſacramenti eſſentialiter conſtitui per ſpecies, quatenus ſunt ſignum corporis Chriſti. Quòd autem per ſpecies, & non per verba, probat Scotus: quia eſt ſacramentum permanens, verba autem ſunt ſucceſſiua. Quòd non etiam per corpus Chriſti, probant reliqui cum Magiſtro: quia Chriſtus eſt res ſignificata per ſpecies, ſicut character per externam ablutionem.

Valdenſis.

6. QVARTA Valdenſ. de Sacra. Euchar. cap. 21. docentis, Euchariſtiam in recto ſolùm dicere corpus Chriſti, in obliquo verò connotare ſpecies, quas appellat ſacramentum ſecundùm quid, ratione rei contentæ: *Eſt igitur*, inquit, *hoc Venerabile Sacrificium, verum Chriſti Corpus in recto ſub forma panis, quam connotat in obliquo.*

Alenſis. Capreolus. Caietanus.

7. QVINTA Alenſ. 4. p. q. 10. membr. 3. art. 3. Capreol. in 4. diſt. 8. q. 1. art. 3. ad 1. contra 1. concluſ. Caieta. 3. p. q. 75. art. 1. §. *Et poteſt formari.* Et §. *Vnde conuenientius.* Suar. diſp. 42. Vaſq. diſp. 167. Henriquez lib. 8. de Sacramentis c. 6. & 7. Coninck q. 73. art. 1. & aliorum docentium, ſacramentum hoc eſſentialiter conſtitui ex ſpeciebus & Chriſti corpore.

Suarez. Vaſquez. Henriquez. Coninck.

Verba non pertinere ad conſtitutionẽ Euchar. Concilium Florentin.

8. DICO I. ſacramentum Euchariſtię non conſtat verbis conſecratorijs, vt forma intrinſecè conſtituente. Colligitur ex Florent. in decreto de vnione Armenorum, vbi docet, per verba Saluatoris hoc confici ſacramentum, *Quia ipſorum*, inquit, *virtute ſubſtantia panis in corpus Chriſti, & ſubſtantia vini in ſanguinem conuertuntur:* ergo ex Concilio hoc ſacramentum potiùs eſt effectus verborum, quàm conſtitutum ex ipſis: non enim dixit, *ex verbis conſtitui*, ſed *confici*, quod habitudinem importat cauſæ efficientis, non formalis. Et licet ibidem verba appellet formam, intelligit de forma, qua efficitur, non qua conſtituitur.

Concilium Tridentin.

9. Fundamentum eſt: quia Euchariſtia eſt ſacramentum permanens: ergo nequit conſtitui ente ſucceſſiuo tanquam forma intrinſeca. Antecedens conſtat ex Trident. ſeſſ. 13. Cano. 7. Conſequentia probatur, quia ens permanens perſeuerat, corrupto ſucceſſiuo: atqui nulla res conſtitui poteſt eſſentialiter per formam corruptam, aliàs ſequeretur, perſeuerare integram naturam rei, corrupta eius forma eſſentiali. Confirmatur: aut verba conſtituunt eſſentialiter Euchariſtiam, aut non: Si ſecundum, habetur intentum: Si primum; ergo illis corruptis, non manet integrum ſacramentum Euchariſtiæ contra Concilia.

Nugnez.

10. Reſpondet Nugnez, manere verba virtualiter in ſpeciebus, per realem virtutem ab ipſis cauſatam, cum qua virtute ſpecies componunt vnum phyſicè. *Reijcitur.* Sed contrà: tum quia non verba, ſed virtus à verbis producta, eſſet forma conſtituens Euchariſtiam in eſſe ſacramenti permanentis: tum quia ficticia eſt iſta virtus, ad fugam dumtaxat argumenti conficta, nam vel eſt naturalis; & non, quia verba naturaliter non producunt niſi ſonum, ſpeciesque ſoni, quę neceſſe non eſt, vt phyſicè attingant ſpecies conſecrandas, eæque ſtatim deſinunt, deſinente motu verborum: vel ſupernaturalis, & hæc alia eſſe non poteſt, quàm ſeparatio ſpecierum à propria ſubſtantia, earumque vnio cum corpore Chriſti, ſuccedentis in munus propriæ ſubſtantiæ; nam quidquid aliud fingitur, ſuperuacaneum eſt: atqui hæc non ſunt virtus, ſed effectus verborum, quatenus vt inſtrumentum Chriſti efficiunt, quod ſignificant.

Aureolus.

11. Reſpondet 2. Aureol. manere verba virtualiter, ſicut manet offenſa, vel opus ſtudioſum in mente Dei, & hominum. Confirmat: quia conſenſus vnius coniugis moraliter tantùm perſeuerans, ſufficit componere vnum matrimonium cum actuali conſenſu alterius.

Refellitur.

12. Sed contrà: tum quia, corruptis verbis, non diceretur manere Euchariſtia, niſi tantùm moraliter in mente Dei, vel hominum,

Digitized by Google

num, vti manent actus humani phyſicè, corrupti, quod falſum eſt: nam independenter à cognitione Dei, vel hominum Euchariſtia perſeuerat phyſicum ſacramentum, etiam tranſactis verbis: tum quia non poteſt dici formà ſemel prolata moraliter perſeuerare, ſicut dicitur offenſa aut opus honeſtum, vel quicunque conſenſus non retractatus. Ratio eſt: quoniam ea tantùm dicuntur moraliter per modum habitus perſeuerare, quorum retractatio pendet à libera voluntate noſtra: talis eſt quicunque conſenſus liberè à nobis elicitus, quem dum ſemel elicitum non retractamus, videmur interpretatiuè velle, & quaſi illum continuatè elicere. Actus autem externi, quia ſemel producti non manent ampliùs in noſtra poteſtate, non dicuntur moraliter, ſed phyſicè perſeuerare, ſi exiſtant; vel phyſicè non perſeuerare, ſi corrumpantur. Quod inde patet, quia ſi ſacerdos poſt prolatam formam verborum cum debita intentione ſuper debitam materiam, retractet actum, non fiet irritum ſacramentum, ſicut fieret irritus conſenſus, ſi ſemel elicitus retractaretur, quia hic pendet à noſtra libertate, non autem illud.

Cur non poteſt dici forma ſacramentalis poſt ſui prolationem manere moraliter.

13. Ex his patet ad confirmationem, & ſimul aſſignatur diſcrimen, cur reliqua ſacramenta conſtituantur ex verbis, tanquam ex forma intrinſeca: quia nimirum cætera ſunt entia ſucceſſiua, quæ vt componant vnum, ſatis eſt, vt in aliqua ſui parte moraliter conueniant.

14. Reſpondent alij manere verba conſecratoria quoad denominationem, quatenus denominant ſpecies conſecratas, ac proinde verba conſecratoria non eſſe formam inhærentem, ſed ſolùm denominantem hoc ſacramentum. Quemadmodum eſſe cognitum eſſentialiter conſtituitur ex obiecto & cognitione, vt forma non inhærente, ſed denominante.

15. Confirmant 1. forma vt forma nõ poteſt habere alium modũ concurrendi, quàm intrinſecè componendi; nec alium effectum habere poteſt quàm compoſitum ex ipſa reſultans: ſed ex Concil. Florent. verba conſecratoria ſunt forma ſacramenti Euchariſtię; ergo componunt intrinſecè illud, non inhærendo, ſed denominando.

Concilium Florentin.

16. Confirmant 2. ſpecies panis & vini vt condiſtinctæ à verbis, non poſſunt habere integram rationem ſacramenti: ergo eſſentialiter includunt verba vt formale completiuum ſacramenti. Antecedens probatur, quia vt condiſtinctæ à verbis, non habent integram & completam ſignificationem ſenſibilem gratiæ nutrimentalis, qualis requiritur ad hoc ſacramentum. Nam ſpecies panis & vini de ſe nec ſignificant præſentiam corporis & ſanguinis Chriſti, nec gratiam nutrimentalem; neque ad hæc ſignificanda ſunt inſtitutæ; neque ad hæc excitant intellectum videntis, niſi dependenter à verbis conſecratorijs: ergo integram ſignificationem habent ex verbis ipſis conſecratorijs, ſine quibus nec ſignificarent gratiam nutrimentalem, nec ad eam intelligendam intellectum videntis excitarent.

17. Sed contrà, quia falſum eſt, ſacramentum hoc includere denominationem à verbis prę̨teritis conſecratorijs, vt formale complementum ſui: quia cùm, vt probatum eſt, ab illis ſolùm pendeat efficienter; cumque nullus effectus includat formalem denominationem ſuæ cauſæ efficientis, non poterit hoc ſacramentum formaliter & intrinſecè includere denominationem à verbis conſecratorijs, tanquam formam complentem illud in ratione ſacramenti. Nec eſt par ratio de cognito: quia cognitum formaliter includit cognitionem, vt formam formaliter tribuentem eſſe cognitum: Euchariſtia verò ſolùm connotat verba vt cauſam efficientem ſui. Vnde Euchariſtia nullum complementum in eſſe ſacramenti accipit in genere cauſæ formalis à verbis conſecratorijs: nam in eſſe ſacramenti Euchariſtia adæquatè conſtituitur per eſſe ſignum nutrimentalis gratiæ: hoc autem habent ſpecies panis & vini, vt continentes corpus & ſanguinem Chriſti, independenter à verbis conſecratorijs: quod ſic oſtendo: nam idem foret ſacramentum, ſi aliò modo, quàm per verba conſecratoria inſtitutum fuiſſet: igitur verba non complent hoc ſacramentum formaliter in ratione Euchariſtici ſacramenti. Conſequentia patet: quia ſi complerent illud formaliter in ratione Euchariſtici ſacramenti, ſublata forma, tolleretur compoſitum ex tali forma reſultans. Antecedens probatur: Nam rationem Euchariſtici ſacramenti formaliter habet ex eo, quòd eſt cibus & potus ſpiritualis animę: hoc autem formaliter habet per ipſas ſpecies panis & vini, vt continentes corpus & ſanguinem Chriſti: igitur ſolæ ſpecies panis & vini vt continentes corpus & ſanguinem Chriſti, habent integram & completam rationem Euchariſtici ſacramenti.

18. Ad priorem confirmationem concedo, formam vt formam non poſſe habere alium effectum, quàm compoſitum ex ipſa reſultans: nego autem, verba conſecratoria concurrere ad ſacramentum Euchariſtiæ in genere cauſę formalis, ſed ſolùm efficientis, vt ſuprà ex Concilio Florent. deduximus.

Concilium Tridentin.

19. Ad poſteriorem verò, nego antecedens. Nam ſpecies panis & vini ſunt ſignum ſenſibile gratiæ nutrimentalis, vt continentes corpus & ſanguinem Chriſti, independenter à verbis, tanquam à forma formaliter denominante, licet dependenter ab ijſdem, tanquam à cauſa efficiente. Falſum autem eſt, excitare intellectum videntis proximè & immediatè per denominationem à verbis deriuatam, ſed per ipſam continentiam corporis & ſanguinis Chriſti.

20. Dices. Species panis & vini ſunt ſacramentale ſignum gratiæ nutrimentalis, quatenus ſunt conſecratę: ſunt autem conſecratæ formaliter per verba conſecratoria: ergo verba conſecratoria formaliter integrant rationem

Digitized by Google

tionem ſacramenti Euchariſtici nutrimentalem gratiam ſignificantis. Reſp. negando minorem: non enim ſpecies dicuntur ſacræ ſeu conſecratæ formaliter à verbis, ſed à corpore & ſanguine Chriſti, per cuius vnionem redduntur formaliter ſacræ.

Species conſecrata formatur ab vnione cum corpore Chriſti.

21. DICO 2. Sacramentum Euchariſtiæ non conſtituitur eſſentialiter per conſecrationem, ſiue per actionem tranſubſtantiatiuam. Fundamentum eſt: quia hæc eſt via ad ſacramentum, via autem non eſt ratio conſtitutiua termini; non enim effectus conſtituitur per actionem, qua producitur, ſed per ſuam entitatem. Confirmatur, quia poſſunt circa idem numero ſacramentum variari actiones, vt ſi fiat medio inſtrumento, vel à ſolo Deo, actiones enim variantur variato agente: nequit igitur actio eſſe forma eſſentialiter conſtitutiua huius ſacramenti, aliàs, variata actione, variaretur hoc ſacramentum: ſicut quia reliqua ſacramenta eſſentialiter conſtituuntur actione, variata actione, variatur numero ſacramentum.

Euchariſtiam non conſtitui eſſentialiter per conſecrationem,

22. *Obijcies* S. Thom. 3. p. q. 73. art. 1. ad 3. & in 4. diſt. 8. q. 1. art. 1. quæſtiunc. 1. affirmantem, hoc ſacramentum eſſe ipſam ſanctificationem materiæ, per quod diſtinguitur ab alijs ſacramentis, quæ conſiſtunt in vſu materiæ conſecratæ, non in ipſa conſecratione materiæ.

S. Thomas.

23. Reſp. dixiſſe S. Thom. Euchariſtiam eſſe ipſam ſanctificationem materiæ, quia per hanc immediatè attingitur hoc ſacramentum, ſicut per actionem immediatè attingitur terminus: vnde in 3. p. non dixit, eſſe ipſam conſecrationem materiæ, ſed *perfici in ipſa conſecratione materiæ*, quòd importat habitudinem viæ, ac per hoc rectè ab alijs ſacramentis diſtinguitur, quæ non perficiuntur conſecratione, tanquam via proxima & immediata, ſed remota & mediata, & ideo in illis dicitur ſacramentale, quia non pertinet immediatè ad ſacramentum, vt conſecratio ad Euchariſtiam.

24. DICO 3. Sumptio non pertinet eſſentialiter ad hoc ſacramentum. Fundamentum eſt: quia ante ſumptionē eſt eſſentialiter integrum, vt conſtat ex Concilijs, quæ illud appellant abſolutè ſacramentum, etiam ante ſumptionem: non eſſet autem eſſentialiter integrum, ſi ſumptio eſſet pars eſſentialis ipſius. Ratio patet ex dictis: quia hoc ſacramentum eſt permanens: ergo non poteſt eſſentialiter conſtitui per aliquid ſucceſſiuum, qualis eſt vſus ſacramentalis.

Sumptionē non pertinere eſſentialiter ad hoc ſacramentum.

25. DICO 4. Hoc ſacramentum non conſtituitur adæquatè, aut ſolis ſpeciebus, connotato tantùm corpore Chriſti aut ſolo corpore Chriſti, connotatis tantùm ſpeciebus: Fundamentum prioris partis eſt, quia per corpus Chriſti hoc ſacramentum eſt formaliter cauſatiuum gratiæ nutrimentalis: atqui eſſe cauſatiuum gratiæ nutrimentalis eſt præcipuum in hoc ſacramento: ergo corpus Chriſti non ſe habet tantùm connotatiuè in hoc ſacramento. Conſequentia patet: quia non poteſt ſe habere tantùm connotatiuè id, quod rem conſtituit, ſecundùm primarium conceptum ipſius, cùm ſemper primarius conceptus rei præſupponatur ad eſſe connotatiuum. Minor patet: nam primaria ratio ſacramenti nouę legis, eſt, eſſe cauſatiuum gratię. Maior conſtabit ex aſſertione 5. Confirmatur: nam contraria ſententia non ſaluat Concilia & Patres, in recto prædicantes de hoc ſacramento corpus Chriſti.

26. Fundamentum poſterioris partis eſt: quoniam ſenſibilitas intrat formalem conſtitutionem ſacramenti, cùm ſacramentum eſſentialiter ſit practicum ſignum ſenſibile gratiæ: eſt autem hoc ſacramentum formaliter ſenſibile per ſpecies: igitur ſpecies intrant formalem conſtitutionem huius ſacramenti. Cæterùm licet non repugnet, aliquid connotatiuè intrare formalem conſtitutionem rei, vel extrinſecè, vt cognitio intrat conſtitutionem cogniti; vel intrinſecè, vt albedo conſtitutionem albi: in re tamen noſtra nequeunt ſpecis connotatiuè tantùm intrare conſtitutionem Euchariſtiæ: tum quia ſpecies non ſunt extrinſeca, ſed intrinſeca forma huius ſacramenti. Tum quia non importantur per modum formæ adiacentis corpori Chriſti, vt importatur albedo ſubiecto albo, ſed per modum partis ſenſibilis conſtituentis vnū compoſitum ſenſibile ſacramentale cum ipſo corpore Chriſti, vti importatur forma artificialis in opere artis, quæ vnà cum materia componit vnum opus artificiale.

Non repugnat aliquid connotatiuè ingredi formalem conſtitutionem rei.

27. DICO 5. Hoc ſacramentum eſſentialiter conſtituitur ex ſpeciebus & corpore Chriſti contento ſub illis: Eſt S. Thom in 4. loco præcitato ad 2. affirmantis, ex ſpeciebus & corpore Chriſti fieri vnum ſacramentum, non minùs quàm in reliquis, ex elemento & virtute diuinitus habita fit vnum ſacramentum: Syluio in 3. p. q. 53. art. 1. conclu. 2. etiam *probabilius videtur, propriè dictum hic ſacramentum eſſe verum Chriſti corpus & ſanguinem, non quidem abſolutè conſiderata, ſed quatenus ſub viſibilibus panis & vini ſpeciebus exiſtūt.* Supponit S. Thom. ſacramenta eſſe cauſas gratię per qualitatem ſuperadditam, quę vna cum elemento integrat vnam cauſam productiuam gratiæ, cui in hoc ſacramento ſuccedit corpus Chriſti, quod vnà cum ſpeciebus integrat vnam virtutem cauſatiuam refectionis ſpiritualis.

Hoc ſacramentum eſſentialiter conſtitui ex ſpeciebus & corpore Chriſti. S. Thom. Syluius.

28. Fundamentum eſt: corpus & ſanguis in recto & in *Quid* prædicantur de hoc ſacramento: ergo illud eſſentialiter conſtituunt. Conſequentia conſtat, quia nequit in recto & in *Quid* prædicari, niſi quod eſt eſſentiale & conſtitutiuum rei, non enim dicitur potentia eſt obiectum, ſed ordo ad obiectum, quia ordo, non obiectum eſt eſſentiale conſtitutiuum potentiæ: vnde ſi ordo tantùm ſpecierum ad corpus, non corpus ipſum conſtitueret eſſentialiter hoc ſacramentum, ordo ad corpus, non corpus Chriſti prędicaretur de illo. Antecedens paſſim docent Patres, Ignatius ad Smyrnenſes Euchariſtiam appel-

S. Ignatius.

lat carnem

S. Ambroſ. lat carnem ſaluatoris: Ambroſ. de ijs,qui myſterijs initiantur c. vlt. *in illo*, inquit, *ſacramento Chriſtus eſt; quia corpus eſt Chriſti*: Et lib. 4. de ſacramentis cap. 50. *Antequam conſecretur, panis eſt, vbi autem verba Chriſti acceſſerunt, corpus eſt Chriſti*: colligitur ex verbis *Ioan. 6.* Chriſti Ioan. 6. *Caro mea verè eſt cibus: ſanguis meus verè eſt potus*: Si ergo vera eſt hæc, corpus Chriſti eſt cibus, eſt etiam vera ſua conuertens, hic cibus eſt caro Chriſti.

Hoc ſacramentum eſt eſſentialiter ſacrificium. 29. Confirmatur. Hoc ſacramentum eſſentialiter eſt ſacrificium: ſed vt ſacrificium eſſentialiter conſtituitur ex ſpeciebus & corpore Chriſti: ergo etiam vt ſacramentum. Maior patet: quia eſt realis repræſentatio ſacrificij cruenti in Ara crucis conſummati. *Canon Hoc eſt.* Minor habetur in Canone, *Hoc eſt*, de conſecratione diſtin. 2. Vbi dicitur, *hoc ſacrificium duobus conſtare, viſibili elementorum ſpecie, & inuiſibili Domini noſtri Ieſu Chriſti carne, & ſanguine.*

30. Secundò. Non repugnat, vt aliquid ſit res ſacramenti, & ſimul conſtituat ſacramentum: conſtat de ſacramento Pœnitentię, in quo attritio eſt res ſacramenti reſpectu externæ confeſſionis, & tamen intrinſecè conſtituit ſacramentum Pœnitentiæ, vt eſſentialis materia ipſius: ergo quamuis corpus Chriſti ſit res ſacramenti reſpectu ſpecierum, poteſt intrinſecè conſtituere illud: quod indicat citatus Canon. *Conficitur*, inquit, *ſacrificium Eccleſiæ duobus, ſacramento, & re ſacramenti, id eſt, corpore Chriſti.*

31. Dices. Implicat, vt effectus conſtituat ſuam cauſam: ſed res ſacramenti eſt effectus ſacramenti: ergo implicat, vt illud conſtituat. Confirmatur. Res ſacramenti ſupponit ſacramentum: ergo non conſtituit, ſed *Qua ratione dicitur res ſacramenti effectus ſacramenti.* ſupponit illud conſtitutum. Reſp. diſtinguendo minorem: etenim non ſemper res ſacramenti, eſt effectus ſacramenti totalis & integrè ſumpti, licet ſit effectus ſacramenti partialis & inadæquatè accepti, vt in Pœnitentia attritio eſt res ſacramenti partialiter ſumpti, nempè externæ confeſſionis: non implicat autem, vt effectus ſacramenti partialis conſtituat illud ſub ratione ſacramenti totalis, ſub qua illud non ſupponit conſtitutum, ſed formaliter conſtituit. Eſt igitur corpus Chriſti res ſacramenti partialis, nempe ſpecierum, & ſimul conſtituit illud ſub ratione ſacramenti totalis; ex quo patet ad confirmationem.

32. Tertiò probatur à priori. Sacramenta nouæ legis non ſolùm ſunt ſigna, ſed etiam cauſæ gratiæ: ſolę autem ſpecies non ſunt cauſæ gratiæ: igitur ſolæ ſpecies non ſufficiunt ad integram eſſentiam ſacramenti. Maior cum conſequentia conſtat. Minor, in qua eſt difficultas, probatur: quia in noſtra ſententia ſacramenta non cauſant niſi vt cauſæ morales per aliquam bonitatem moralem: ſed ſpecies pręciſæ à corpore Chriſti, non ſunt capaces bonitatis moralis, cùm non conſiſtant in actione humana, quæ ſola eſt capax bonitatis moralis, ſed in entitate phyſica. Nec dici poteſt, quòd ſpecies vt conſecratæ actione miniſtri, ſint capaces bonitatis moralis, quia actio conſecratiua non pertinet ad hoc ſacramentum. Vnde licet illa vt actio Chriſti principalis Authoris, ſit capax bonitatis, per quam vt inſtrumentum Chriſti mouet Deum ad tranſubſtantiandum panem & vinum in corpus & ſanguinem Chriſti; quia tamen non pertinet ad hoc ſacramentum in facto eſſe, quatenus eſt productiuum gratiæ ſacramentalis, non poſſunt ſpecies ratione illius moraliter mouere Deum ad cauſandam gratiam.

33. Eadem ratione nec dici poteſt, quòd vel actio diſpenſatiua, vel perceptiua huius ſacramenti ſit moralis cauſa gratiæ, cùm neutra ſit illi eſſentialis; nec perceptiua neceſſariò debeat eſſe moralis, cùm poſſit hoc ſacramentum dari pueris. Eſt igitur Euchariſtia moralis cauſa gratiæ per bonitatem Paſſionis & meritorum Chriſti, quæ in hoc ſacramento applicantur medio corpore & ſanguine Chriſti, vt principali inſtrumento meritorum Chriſti. *Quomodo Euchariſtia ſit cauſa gratiæ.* Atque hæc eſt potiſſima excellentia huius ſacramenti præ alijs, quòd in hoc tota cauſa mouens moraliter Deum ad conferendam gratiam ſacramentalem, eſt ipſe Chriſtus per ſua merita: ergo corpus & ſanguis Chriſti, intrinſecè pertinent ad eſſentiam huius ſacramenti, quatenus eſt cauſatiuum gratiæ.

34. Dices. Si ſpecies non cauſant gratiam, non participant formalem rationem ſacramenti, quę in virtute cauſatiua gratiæ formaliter conſiſtit. Reſp. negando ſequelam. Vt enim participent formalem rationem ſacramenti, ſufficit, vt componant vnum ſenſibile ſignum practicè cauſatiuum gratiæ cum corpore & ſanguine Chriſti. Quemadmodum vt externum ſignum, quo quis, loquela deſtitutus, manifeſtat internum ſuum dolorem, participet formalem rationem ſacramenti Pœnitentiæ, ſufficit, vt cum interno dolore, qui tantùm cum abſolutione ſacerdotis eleuatur ad gratiam ſacramentalem conferendam, componat vnum ſignum ſenſibile gratiæ cauſatiuum. Ratio verò eſt, quia ſpecies vnitę cum corpore & ſanguine Chriſti, conſtituunt vnum compoſitum ſacramentale, ratione cuius ſacramentalis compoſitionis participant ea, quæ ſunt propria corporis & ſanguinis Chriſti.

35. Dico 6. Quæ ſolùm concomitanter ſunt in hoc ſacramento, non conſtituunt eſſentialiter illud, ſed tantùm quæ ſunt vi verborum. *Tantùm illa conſtituunt hoc ſacramentum, quæ ſunt in eo vi verborũ.* Fundamentum eſt, quoniam abſque ijs, quæ ſunt in hoc ſacramento concomitanter, tota eſſentia huius ſacramenti ſaluari poſſet: igitur non conſtituunt eſſentialiter illud, cùm nequeat integra eſſentia rei ſaluari, aliqua ipſius parte ſublata. Antecedens probatur: quoniam integra eſſentia huius ſacramenti conſiſtit in practico ſigno ſenſibili nutrimentalis gratiæ: atqui totum hoc ſaluatur per ſola ea, quæ in hoc ſacramento ſunt vi verborum: igitur ea tantùm illud eſſentialiter

Digitized by Google

ter conſtituunt. Minor probatur: tum quia promiſſio gratiæ nutrimentalis non eſt facta, niſi corpori & ſanguini Chriſti, tanquam cibo & potui animæ, Ioannis 6. ſignificatio autem ſacramentalis reſpondet promiſſioni: igitur integra eſſentia huius ſacramenti conſiſtit in ſolo corpore & ſanguine Chriſti ſignificato per modum cibi & potus ſpiritualis animæ. Tum quia ideo cætera dicuntur concomitanter in hoc ſacramento adeſſe, quia non adſunt vt per ſe illud integrantia, ſed per accidens, & ſine quibus ſaluaretur integra eſſentia ſacramenti. Tum quia, quæ ſolùm concomitanter adſunt, non adſunt ſenſibiliter, cùm non adſint vi ſenſibilis ſignificationis verborum, aut ſpecierum; cùm nec verba, nec ſpecies illa ſignificent: nam ſpecies ſolùm ſignificant ea, quæ hîc adſunt vi verborum: cùm enim ſpecies ſint effectus verborum, non ſe extendunt ad ſignificanda niſi ea, ad quæ ſe extendunt verba ipſa, virtute quorum ponuntur ſpecies in hoc ſacramento.

Ioan. 6.

36. Ad primum fundamentum primę ſententiæ, nego, rem ſacramenti, quando non eſt vltimus effectus, vt eſt gratia, non poſſe eſſentialiter pertinere ad ſacramentum, vt conſtat de attritione, nec eſt eadem ratio de charactere, quia hic ſupponit integrum ſacramentum, vt efficax ſignum gratię.

37. Ad ſecundum: non quodcunque ſignũ rei ſacræ eſt ſacramentum, prout hîc de ſacramento diſputatur; ſed debet eſſe ſignum rei ſacræ formaliter ſanctificantis homines. Quãuis igitur verba ſignificent, & efficiant corpus Chriſti, non ſunt tamen ſacramentum, quia non efficiunt rem ſacram formaliter, ſed efficienter tantùm ſanctificatiuam hominum.

Manducatio eſt conditio ad cauſandam gratiam.

38. Ad tertium nego, vſum ſacramentalem eſſe rationem formalem, ſed conditionem duntaxat, ſine qua hoc ſacramentum gratiam non cauſaret. Ratio eſt, quia nec ab illo accipit ſenſibilitatem, quippe quam habet à ſpeciebus; nec vim cauſatiuam gratiæ, quam habet à corpore & ſanguine Chriſti: patet, nam ſi hoc ſacramentum daretur puero, conferret illi gratiam, cùm tamen ipſius manducatio nil conferret ad vim cauſatiuam gratiæ, cùm non eſſet actio moralis, quę ſola eſt apta cauſare gratiam per modum cauſæ impetratoriæ.

39. Ad quartum Gabr. nego, eſſe plura ſacramenta Euchariſtiæ, ſicut ſunt plures ordines. Ratio diſcriminis eſt: quia cùm Euchariſtia ordinetur ad vnum effectũ ſpiritualis refectionis, debuit eſſe vna: ordines verò cùm ſinguli ordinentur ad effectus & poteſtates diuerſas, debuerunt eſſe plures.

An verum ſit omnia ſacramenta conſtare verbis, vt forma.

40. Ad fundamentum ſecundæ, concedo, omnia ſacramenta nouę legis cõſtare vebis vt forma, aut conſtituente, vt reliqua ſacramenta; aut efficiente, vt hoc.

41. Ad Confirmationem dico, ex illa loquutione tantùm argui diſtinctionem aliquã inadæquatam inter corpus & ſpecies ſacramentales, qualis eſt iſta, *in homine eſt anima*, non autem adæquatam & perfectam.

42. Ad 2. Tertiæ, quòd Chriſtus ſit res ſignificata per ſpecies, non impedit, quin ſimul cum ſpeciebus conſtituat intrinſecè ſacramẽtum. Vnde non negamus in hoc ſacramento tria illa, quę in omnibus ſacramentis diſtingui ſolent, ſacramentum tãtùm, quę ſunt ſpecies, licet non integrum; rem tantùm, quæ eſt gratia; rem & ſacramentum ſimul, qui eſt Chriſtus ſub ſpeciebus contentus.

SECTIO II.

An hoc ſacramentum ſit vnum ſpecie?

43. PRIMA ſententia eſt Gabr. in 4. diſt. 8. q. 2. a. 2. concl. 2. & 3. negantis, eſſe vnum vnitate ſacramenti & ſignificati per ſe, licet dici poſſit vnum vnitate ordinis & finis proprij ac ſignificati totalis. Fundamentum eſt: quia tam ſpecies panis abſque ſpeciebus vini, quàm ſpecies vini abſque ſpeciebus panis, ſunt integrum ſacramentum, alioqui Laicus communicans in vna tantùm ſpecie, non ſumeret integrum ſacramentum; nec in pyxide aſſeruaretur totum ſacramentum. Confirmatur: quia ſpecies panis per ſe tantùm ſignificant corpus, ſpecies vini per ſe tantùm ſignificant ſanguinem: ergo non ſunt vnum vnitate ſignificati per ſe, licet ſint vnum vnitate ordinis & finis proprij ac ſignificati totalis, quia ſingulæ ſpecies concomitanter ſaltem continent totum Chriſtum.

Negat Gabriel.

44. SECVNDA ſententia affimat: Eſt Alenſ. 4. p. qu. 10. membr. 3. ar. 1. S. Thom. 3. p. qu. 73. ar. 2. & in 4. diſt. 8. qu. 1. ar. 1. quæſtiunc. 2. Bonauent. in 2. p. diſt. 8. ar. 2. qu. 2. Scoti q. 2. §. *Reſpondeo*, Aureol. qu. 1. ar. 2. Richard. ar. 1. qu. 2. Marſ. qu. 6. ar. 2. Palud. q. 1. ar. 1. Capreol. qu. 1. ar. 1. concl. 2. Soti qu. vnica ar. 2. Caiet. 3. p. loco præcit. Syluij ibid. & Recentiorum. Fundamentum habet in Cõcilijs & PP. loquentibus de illo tanquã de vno ſacramẽto; & docet Catechiſmus Romanus. Quare Sotus hanc Aſſertionem ait, eſſe amplectendam tanquam Eccleſiæ confeſſionem, & oppoſitam Nugnez in citatum ar. 3. p. appellat erroneam, & errori proximam. Sed cenſura hæc nimis rigida eſt.

Affirmant Alenſis. S. Thomas. Bonauent. Scotus. Aureolus. Richardus. Marſilius. Paludanus. Capreolus. Sotus. Caietanus. Syluius. Catechiſmus Rom.

Nugnez.

45. Difficultas eſt, vnde ſit hæc vnitas deſumenda. Alenſ. & Bonau. deſumunt ex vnitate inſtitutionis, licet non excludant vnitatem finis. Sed contrà: quia inſtitutio eſt extrinſeca, habet enim ſe per modum cauſæ efficientis, à qua non ſumitur vnitas termini.

Vnde ſpecifica vnitas Euchriſtiæ. Alenſis. Bonauent.

46. Aureol. Ab vnitate rei contentæ, qui eſt Chriſtus: cùm enim tam ſpecies panis, quàm vini contineant & ſignificent totum Chriſtum, licet illæ directè corpus, & ex conſeſequenti, ſanguinem; hæ directè ſanguinem, & ex conſequenti corpus, habent formalem vnitatem termini ſignificati: cùm idem ſit for-

Aureolus.

ſit formale ſignificatum vtriuſque. Sed contra. Nam vnitas ſigni non eſt deſumenda penes rem indirectè & concomitanter, ſed per ſe & directè ſignificatam: cùm igitur ſanguis indirectè tantùm & concomitanter importetur per ſpecies panis, & corpus per ſpecies vini, non poterit vnitas huius ſacramenti deſumi ex vnitate rei contentæ, quia hæc vt directè ſignificata ex vi verborum, non eſt eadem in vtroque ſigno. Antecedens probatur: nam ab eo deſumenda eſt veritas ſigni, à quo ſignum per ſe ſpecificatur, ſpecificatur autem à termino per ſe importato, nam hoc tantùm inuariato, manet vnitas ſigni: atqui variato termino indirectè ſignificato, manet vnitas ſpecifica Euchariſtiæ: idem quippe fuiſſet ſacramentum peractum in triduo, in quo ſpecies panis ſolùm continuiſſent corpus; & ſpecies vini ſolùm ſanguinem: ergo.

S. Thomas. 47. S. Thom. *Cum quo nobis ſentiendum eſt*, vnitatem Euchariſtię deſumit ex vnitate finis, ad quem ex Chriſti inſtitutione ordinatur: hæc autem eſt ſpiritualis animę refectio; nam ſicut cibus & potus integrant vnum conuiuium materiale per ordinem ad vnam refectionem corporis; ita corpus & ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini vnam comeſtionem ſacramentalem per ordinem ad vnam refectionem animæ. Nam ſicut homo, inquit Marſilius, ad perfectam refectionem corporalem eget cibo, vt roboretur, & potu, vt à nimio calore refrigeretur: ita animus ad plenam refectionem ſpiritualem eget Chriſti corpore, vt in vita gratia roboretur, & Chriſti ſanguine, vt à noxio concupiſcentiæ calore refrigeretur: *omnem enim effectum, quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem ſuſtentando, augendo, reparando, & delectando*, inquit Florent. *hoc quoad vitam operatur ſpiritualem* ſacramentum hoc.

Marſilius.

Conc. Flor.

48. Quam rationem ſic ampliùs explico. Euchariſtia eſſentialiter eſt ſignum: ſignum autem vt ſpecificationem, ita vnitatem ſumit à termino ſignificato: hic autem eſt perfecta animi ſanctitas per modum ſpiritualis refectionis, quæ eſt gratia habitualis, cum ordine ad diuerſa auxilia, vel roborantia & conſeruantia in vita ſpirituali, & hęc reſpondent ſacramento corporis exiſtentis ſub ſpeciebus panis: vel extinguentia & mitigantia concupiſcentiam, & hæc reſpondent ſacramento ſanguinis exiſtentis ſub ſpeciebus vini, quó fit, vt quãuis ſit diuerſa gratia ſacramẽtalis correſpondens corpori, & ſanguini, vtrũque tamen integrat vnum terminum totalem perfectæ refectionis ſpiritualis, importatum per hoc ſacramentum. Vnde & partes ipſę materiales integrantes hoc ſacramentum, quæ ſunt ſpecies panis continentes corpus, & ſpecies vini continentes ſanguinem, ſunt heterogeneæ, quę vt componant vnum ſignũ totale refectionis ſpiritualis, eandem ſimultatem requirunt, quam cibus & potus materialis in ordine ad refectionem corporis.

49. Dices. Ergo Laici ſumentes tantùm corpus, defraudantur gratia correſpondente ſanguini. Reſpond. Nego ſequelam, quia licet non recipiant illam ex vi formalis & directæ ſignificationis ſacramentalis, recipiunt tamen ex vi materialis & indirectæ; quia ſicut concomitanter cum corpore accipiunt ſanguinem, ita cum eo indirectè & ex conſequenti accipiunt gratiam ſacramentalem illi correſpondentem.

50. Inſtabis. Ergo ſaltem in triduo ſi quis ſumpſiſſet corpus, fuiſſet defraudatus gratia correſpondente ſanguini. Reſp. Tranſeat totum.

51. Ad fundamentum 1. Sententiæ nego Antecedens. Ad probationem dico, nec Laicos ſumere, nec in pyxide aſſeruari integrum ſacramentum formale, ſed tantùm materiale, quia ſcilicet ſub ſpeciebus panis concomitanter ſaltem continetur ſanguis.

52. Ad Confirmationem, nego ſequelam, quia ſignificatum per ſe & vltimatum huius ſacramenti non eſt corpus & ſanguis Chriſti, ſed gratia refectiua ſignificata per corpus & ſanguinem Chriſti, quatenus integrant vnam comeſtionem ſacramentalem.

SECTIO III.

Vnde ſumenda ſit vnitas numerica Euchariſtiæ?

53. Prima ſententia deſumit ex veritate numerica corporis Chriſti, quia ſicut eſt vnum numero corpus in omnibus ſpeciebus, ita omnes ſpecies, quandocunque, & à quocunque conſecratæ ſint, vnum numero ſunt ſacramentum. Probatur 1. In Euchariſtia ſacramentum & ſacrificium ſunt idem: ſed ſacrificium eſt vnum numero, propter vnitatem victimæ vt conſtat canon. *in Chriſto*, de conſecrat. diſt. 2. *Sicut*, inquit, *vnum eſt corpus, non multa corpora, ita vnum ſacrificium*. 2. Si Chriſtus aſſumeret plures humanitates, eſſet vnus homo: ergo vniens ſibi plures ſpecies ſacramentales, eſt vnum ſacramentum. 3. Si corpus eſſet in pluribus locis replicatum, ibique haberet plures albedines, nõ plura, ſed vnum eſſet album: ergo etiam Chriſtus in pluribus ſacramentis replicatus, in eiſque habens plures ſpecies, dicendus eſt vnum, non multiplex ſacramentum.

54. Quartò ſolùm corpus & ſanguis Chriſti in hoc ſacramento importantur in recto, ſpecies tantùm connotatiuè; ad multiplicationem autem numericam concreti non ſufficit ſola multiplicatio eius, quod importatur connotatiuè, ſed requiritur multiplicatio eius, quod importatur in recto: non enim multiplicaretur album, ſi multiplicarentur albedines in eodem ſubiecto: igitur multiplicatis tantùm ſpeciebus, connotatiuè importatis, non multiplicatur ſacramentum, quod eſt concretum ex ſpeciebus & corpore Chriſti. Hanc ſententiam probabilem cen-

ſet Suarez diſputatione 39. ſect. 4. quam cum ipſo ſequuntur aliqui recentiores Theologi.

Vaſquez. 55. Secunda ſententia eſt Vaſq. diſp. 163. c. 2. deſumentis ex ſola vnitate ſpecierum,vt vnum numero ſacramentum ſit,quod conſtat vna numero ſpecie conſecrata; plura verò, quæ ex pluribus, ſiue hæc à diuerſis, ſiue ab eodem ſumatur. Fundamentum eſt: quia vnitas numerica ſacramenti ſumi debet ab aliquo, quod non ſe habet accidentaliter ad ſacramentum, ſed aliquo modo ſubſtantialiter, quia vnitas numerica pertinet ad ſubſtantiale complementum rei: hoc autem nequit eſſe niſi vnitas ſpecierum, quia ſicut vnaquæque ſpecies conſecrata habet ſuam integram ſignificationem per ordinem ad vltimum effectum, quem poteſt cauſare: ita plures ſpecies habent plures ſignificationes per ordinem ad plures effectus, quos in diuerſis cauſare poſſunt. Nec refert, inquit, quod plura ſacramenta ab eodem ſumpta non conferant, niſi vnam tantùm gratiam: nam hoc ideo eſt, quia ad communicandum vnum, vel plures effectus, pendet à ſumptione, vt à conditione ſine qua non. Hæc Vaſquez.

Nugnez. 56. Tertia ſententia Nugnez 3. p. q. 73. ar. 2. diffic. 2. illam ſumentis ex vnitate formæ & materiæ, vt vnum ſit, quod conſtat ex vna materia & forma verborum, plura verò, quod ex pluribus materijs & formis. Fundamentum ipſius eſt, quia vnitas numerica principaliter ſumitur ex materia, & aliquo modo etiam ex forma.

Sententia probabilior. 57. Quarta *probabilior & ſequenda* affirmat, deſumendam eſſe ex morali vnitate ſpecierum, cum ordine ad vnam ſacramentalem refectionem, media vna ſumptione morali, tanquam conditione ſine qua non; contrà verò pluralitatem ex pluralitate ſpecierum, cum ordine ad plures refectiones ſacramentales, medijs pluribus ſumptionibus moralibus. Fundamentum eſt: Hoc ſacramentum eſt à Chriſto inſtitutum vt ſpirituale conuiuium animarum: ergo inde ſumi debet eius numerica vnitas, vnde conuiuium corporale, ad inſtar cuius hoc inſtitutum eſt, ſuam vnitatem ſumit: ſed conuiuium corporale numericam ſuam vnitatem deſumit ex morali vnitate ciborum, cum ordine ad vnam refectionem corporalem, media vnica comeſtione morali: ergo ex ijſdem ſuam numericam vnitatem deſumet hoc conuiuium ſpirituale. Antecedens eſt de fide Ioan. 6. *Caro mea verè eſt cibus: ſanguis meus verè eſt potus.* Prior conſequentia conſtat à proportione conuiuij corporalis. Minor probatur: Nam diſtincti cibi ordinari poſſunt ad vnam corporalem refectionem, media vna morali comeſtione. Contrà verò vnus cibus ordinari poteſt ad plures corporales refectiones, medijs pluribus moralibus comeſtionibus. Quo fit, vt comedens vnus eoſdem cibos, non frangat ieiunium, quod tamen frangit alius, quia vnus illos comedit vna morali comeſtione continuata, alius diſtinctis & diſcontinuatis comeſtionibus. Hinc enim eſt, quòd Eccleſia non prohibeat vna comeſtione ſacramentali plures hoſtias conſecratas ſumi poſſe, prohibeat autem pluribus comeſtionibus ſacramentalibus plures hoſtias conſecratas eadem die ſumi poſſe.

Hoc ſacramentum inſtitutum eſt vt ſpirituale conuiuium animarum.

Ioan. 6.

Comeſtionē reſpectu huius Vnitatis eſſe tantùm conditionem, ſine qua non. 58. Quod autem tam comeſtio corporalis ad refectionem corporis, quàm comeſtio ſacramentalis ad refectionem animæ ſe habeat vt conditio ſine qua non, & conſequenter per ordinem ad illam non debeat deſumi vnitas numerica conuiuij, tam corporalis, quàm ſpiritualis, probatur: Nam tota eſſentia conuiuij ſaluatur per hoc, quòd ſit refectiuum & roboratiuum virium corporis, vel animi: hoc autem non habet conuiuium per comeſtionem tanquam per rationem formalem, ſed tanquam per conditionem applicantem, habet enim ſe comeſtio, vt deferens cibum ad varias corporis partes qui delatus propria virtute eas reficit & roborat: non ſecus ac ſe habet applicatio rei odoriferæ ad reficiendas corroborandaſque vires cerebri: qualitas enim odorifera excitata & applicata olfactui, natiua ſua virtute reficit cerebri vires.

59. Confirmatur: Nam comeſtio ſacramentalis non requiritur, vt reddat ſacramentum ſenſibile, nam hoc habet à ſpeciebus, quę propterea eſſentialiter integrant hoc ſacramentum; neque vt cauſa gratiæ ſacramentalis, nam hoc cauſatur à ſolo corpore & ſanguine Chriſti, vt fuerunt inſtrumentum executionis mortis & paſſionis ab anima Chriſti acceptatæ: ergo ſolùm ſe habet vt conditio, quia quod neutro ex iſtis modis ſacramentum integrat, non poteſt illud ſubſtantialiter integrare, cùm in his tantùm conſiſtat integra ſacramenti eſſentia.

60. *Obijcies* primò Ex hac ſententia ſequitur primò in illis formulis conſecratis, quæ nunquam ſunt ſacramentaliter ſumendæ, nullam poſſe aſſignari numericam vnitatem: Conſequens eſt falſum, quia numerica vnitas eſt aliquid intrinſecum pertinens ad eſſe ſubſtantiale rei: igitur ante ſumptionem, quæ eſt extrinſeca huic ſacramento, aſſignari debet vnitas numerica huius ſacramenti. Sequela verò probatur: Nam ante ſumptionem ſacramentum hoc eſt indifferens, vt ſit vnum, vel plura, cùm vnitatem, vel pluralitatem deſumat media vna, vel pluribus ſumptionibus. Secundò ſequitur, numericam vnitatem in hoc ſacramento compleri per aliquid ipſi accidentale & extrinſecum, nempe per ipſam ſumptionem. Tertiò ſequitur, hoc ſacramentum ſumptum à peccatore non habere ſuam vnitatem numericam, quia in peccatore non habet refectionem ſpiritualem, in ordine ad quam completur ipſius vnitas numerica. Quartò. Sequitur, dum hoc ſacramentum determinatur per vnam moralem ſumptionem ad vnitatem numericam, ſimul

Digitized by Google

eſſe vnum actu per vnam actualem ſumptionem, & plura in potentia per ordinem ad plures numero ſumptiones morales.

61. Reſp. nego ſequelam. Ad cuius probationem, diſtinguo duplicem ſumptionem exercitam & actu poſitam, vel per aſſignationem tantùm connotatã: ante ſumptionem per aſſignationem tantùm cõnotatam, eſt hoc ſacramentum indifferens vt ſit vnum, vel plura, concedo; poſt ſumptionem verò per aſſignationem cõnotatam, ergo. Non igitur ad vnitatem huius ſacramenti requiritur vnitas ſumptionis actu poſitæ, ſed per aſſignationem tantùm connotatæ. Sicut ijdem cibi ante aſſignationem ad vnam, vel plures comeſtiones, ſunt indifferentes ad vnum, vel plura conuiuia: poſt aſſignationẽ verò fiunt vnum, vel plura conuiuia ante ipſam actualem comeſtionem.

62. Ad 2. Nego ſequelam: nam numerica vnitas huius ſacramenti non ſumitur à ſacramentali ſumptione, tanquam à termino dante numericam vnitatem, ſed tanquam à conditione ſine qua ſubſtantialis terminus ipſius, qui eſt ſpiritualis refectio, non daret numericam vnitatem.

63. Ad 3. Nego ſequelam: etenim ſubſtantialis terminus dans numericam vnitatem huic ſacramento, non eſt actualis, ſed poſſibilis refectio ſpiritualis: ſicut enim hoc ſacramentum non conſtituitur eſſentialiter per actualem cauſationem gratiæ refectiuæ, ſed per eſſe cauſatiuum gratiæ refectiuæ: ita terminus dans numericam vnitatem, non eſt vnitas gratiæ refectiuæ cauſatæ, ſed cauſabilis.

64. Ad 4. Ex ſuppoſitione, quòd per deſignationem hoc ſacramentum ſit determinatum ad vnam moralẽ ſumptionem ſacramentalem, eſt indifferens ad plura, nego: ante factam ſuppoſitionem, concedo. Sicut ijdem cibi corporales poſt factam deſignationem ad vnam numero moralem refectionem ſeu comeſtionem, non ſunt amplius indifferentes ad plura conuiuia, licet fuerint indifferentes ante factam deſignationem.

Duæ voces ſignificantes eundem numero terminum quomodo differant.

65. *Obijcies* 2. Duæ voces ſignificantes eundem numero terminum, differunt numero: ergo ad pluralitatem numericam non requiritur numerica pluralitas terminorum, ſed ſufficit numerica pluralitas ſignorum. Reſp. diſtinguendo Antecedens: differunt numero completè & in ratione ſigni formaliter, nego: nam hoc ſicut formaliter conſtituitur per ordinem ad ſignificatum, ita per ordinem ad illud ſumit completam vnitatem, vel pluralitatem: differunt incompletè & materialiter, concedo.

66. *Obijcies* 3. Hoc ſacramentum non ſolùm conſtat ſpeciebus, ſed etiam Chriſti corpore: ſed hoc eſt vnum numero, ſub quibuſcunque ſpeciebus: ergo non poteſt ex pluralitate ſpecierum, etiam cum ordine ad diuerſas ſumptiones ſacramentales, deſumi pluralitas huius ſacramenti. Reſp. nego ſequelam: nam ſignum vt ſignum formaliter vnitatem, vel pluralitatem deſumit ex perfecta vnitate, vel pluralitate terminorum ſignificatorum: quia igitur hoc ſacramentum eſt ſignum ſpiritualis refectionis, ex vnitate, vel pluralitate huius deſumit perfectam ſuam vnitatem, vel pluralitatem, eſto ſignum ipſum materiale non ſit perfectè multiplex: quia igitur hoc ſacramentum habet multiplex ſignificatum formale, poteſt eſſe multiplex numero, ratione ſignificati formalis, eſto ſit vnum ratione ſigni materialis.

Signum vt ſic vnitatem ſuam deſumit ex vnitate terminorum ſignificatorum.

67. Ad 1. Fundamentum 1. ſententiæ, diſtinguo maiorem: ſunt idem materialiter, concedo: ſunt idem formaliter, nego: formaliter enim ſacrificium conſiſtit in oblatione victimæ: oblatio autem, cùm ſit actio, numericam vnitatem ſumit à re oblata: quæ, cùm ſit vna, nempe Chriſtus, vnum conſtituit ſacrificium. Sacramentum verò conſiſtit formaliter in ſignificatione perfectæ ſanctitatis, quæ multiplicatur ad multiplicationem ſacramentalis manducationis.

Si Chriſtus aſſumeret plures humanitates eſſetne vnus homo, vel plures.

68. Ad 2. Falſum eſt antecedens. Et eſto ſit verum, negatur tamen conſequentia: nam ideo in eo caſu eſſet vnus, & non plures homines, quia cum naturis aſſumptis non multiplicaretur ſuppoſitum, quod in ea opinione eſt neceſſarium ad multiplicationem nominis ſubſtantiui. Ad multiplicandum verò ſacramentum, ſufficit, vt multiplicetur ſignum ſenſibile cum ſua ſignificatione; quia in hoc formaliter conſiſtit ſacramentum. Licet igitur Chriſtus ſit vnus contentus in quolibet ſacramento, multiplicatur tamen in ſymbolo per relationem ad diuerſos effectus vltimatos.

Cõcreta adiectiua ſolùm multiplicantur ad multiplicationem ſubiecti.

69. Ad 3. 1. Nego conſequentiam: nam concreta adiectiua non multiplicantur ad multiplicationem formæ, ſed ſubiecti: quia cùm importent formam vt alteri adiacentem, non multiplicantur, niſi multiplicato ſubiecto, cui adiacent. In hoc autem ſacramento ſpecies potiùs ſe habent vt ſubiectum, ſacramentaliter ſenſibiliter continens corpus & ſanguinem Chriſti. Vnde diſpar eſt ratio de corpore replicato habente plures albedines, quia in hoc caſu non multiplicatur ſubiectum, ſed forma adiacens ſubiecto.

70. Secundò. Eſto ſpecies ſe habeant in hoc ſacramento vt forma, quatenus dat ſenſibilitatem huic ſacramento: adhuc nego, multiplicatis ſpeciebus nõ multiplicari numero ſacramenta: quia licet ſe habeant vt forma reſpectu corporis & ſanguinis Chriſti, non tamen importatur vt forma adiacens, ſed vt conſtituens vnum ſacramentale cum Chriſto, ſicut forma artificialis cũ materia. Vnde ſicut multiplicata forma ſubſtantiali, vel artificiali in ſubiecto, multiplicatur compoſitum formaliter: ita multiplicata forma ſacramẽtali, multiplicatur compoſitum ex ea reſultans.

71. Ad 4. Negatur maior: quoniam, vt probatum eſt, vtrumque tam corpus, quàm ſpecies importantur in recto.

72. Ad fundamentum 2. Sententiæ, nego minorem, quia non tantùm ad ſubſtantiam Euchariſtiæ pertinẽt ſpecies, ſed etiam ordo

ad ſpiri-

Digitized by Google

ad ſpiritualem refectionem, media ſacramentali ſumptione. Falſum autem eſt, vnam, aut plures ſpecies habere vnam, aut plures ſignificationes, niſi media ſacramentali ſumptione.

73. Ad fundamentum tertiæ, nego, ex vnitate formæ conſecratoriæ ſumi poſſe numericam vnitatem huius ſacramenti; tum quia illa non conſtituit ſacramentum: tum quia vna numero forma confici poſſunt plura numero ſacramenta, vt vna numero forma baptizandi & abſoluendi, plura numero Baptiſmata, & Pœnitentiæ.

DISPVTATIO XVI.

De materia remota Euchariſtiæ.

SECTIO PRIMA.

An ſolus panis triticeus ſit materia remota Euchariſtiæ.

1. HACTENVS de materia proxima permanente, ex qua conſtat hoc ſacramentum. Nunc de remota tranſeunte, ex qua conficitur: quæ duplex eſt, Altera ex qua conficitur corpus: Altera ex qua conficitur ſanguis. Nunc de materia corporis, quam de fide eſt, eſſe panem Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. vbi dicitur Chriſtus accepiſſe panem, eumque in ſuum corpus tranſubſtantiaſſe; quod æquè certum eſt, hunc panem non eſſe ex fructibus arborum, aut leguminibus, vt conſtat ex Florent. in decreto de vnione Armenor. definiente, materiam huius ſacramenti eſſe panem triticeum. Ratio eſt: quia talis panis eſt vſualis & communis, in quo Chriſtus hoc ſacramentum inſtituit. *Matt. 26. Marci 14. Luc. 22. Concilium Florentin.*

2. Sola Controuerſia eſt, an omnis panis ex frumento ſit ſufficiens materia: nomine autem frumenti, teſte Iſidoro lib. 17. cap. 3. Etymolog. veniunt omnia ſemina, quæ habent ariſtas, cuius vulgatæ ſpecies ſunt, triticum, ſiligo, far, ſpelta, hordeum. *Iſidorus.*

3. PRIMA ſententia eſt Argent. in 4. diſt. 11. q. 2. art. 1. Gabr. q. 2. & in canon. Miſſæ lect. 35. affirmantium, omne genus frumenti ſufficere, tum quia frumentum eſt vniuocum ad omnes ſpecies prædictas: ergo & panis ex ijs confectus: ſicut quia omne vinum de vite eſt vniuocum, quodlibet ſufficit. *Argentin. Gabriel.*

4. Hanc ſententiam, excluſo hordeo, ſequuntur etiam Palud. citata diſt. qu. 1. art. 4. Caiet. 3. p. qu. 74. ar. 3. Sotus diſt. 9. ar. 3. tum quia, vt Palud. teſtatur, aliquæ Eccleſiæ conſecrant in pane ſpeltaceo: non eſt autem veriſimile, eas in re tam graui errare: tum quia, ſicut ſanguis, ait Caiet. ex diuerſis cibis generatus, eſt eiuſdem ſpeciei, ita panis ex diuerſis granis confectus. *Paludanus. Caietanus. Sotus.*

5. SECVNDA ſententia eſt Alenſ. 4. p. q. 10. membr. 4. art. 1. §. 4. S. Tho. 3. p. q. 74. ar. 3. & in diſt. 11. q. 2. art. 2. Et 4. contra gentes cap. 69. Scoti diſt. 11. q. 6. Durand. q. 4. Richard. ar. 2. qu. 2. Marſ. qu. 6. ar. 1. dubio 2. Syluij 3. part. ibid. affirmantium, ſolùm panem ex tritico eſſe ſufficientem materiam Euchariſtiæ: ex ſiligne verò & ſpelta eatenus ſufficere, quatenus illæ ſunt ſpecies tritici. Idem ſentit Bonauent. diſt. 11. part. 2. art. 1. qu. 4. *Alenſis. S. Thomas. Scotus. Durandus. Richardus. Marſilius. Syluius. Bonauent.*

6. *Quæ ſententia vera eſt, & ſequenda*, quam docuit Florent. loco citato. Nec rectè Caiet. Concilium explicat de materia præcepti, non ſacramenti; nam eodem modo ibi aſſignat materiam ſanguinis, quę eſt vinum de vite: at hæc eſt neceſſaria neceſſitate ſacramenti; ergo & illa. Ratio colligitur ex inſtitutione Chriſti, qui hoc ſacramentum inſtituit in pane vſuali; ſed panis vſualis fit ex tritico, nam alius omnis ſubſtituitur in defectum huius. Vnde nec panis ſimpliciter dici conſueuit, ſed cum addito panis hordeaceus, panis ex milio &c. *Concilium Florentin. Solus panis ex tritico ſufficiens materia.*

7. Confirmatur. Ex Durando: nam illud eſt materia ſacramenti, cui primariò conuenit ratio nominis: ſed nomen panis primariò conuenit triticeo, reliquis cum addito, & in defectum huius. Atque hæc cenſetur Apoſtolica traditio, quam Eccleſiaſtica Authoritas confirmauit, vt teſtatur Catechiſmus Romanus. *Catechiſmus Rom.*

8. Cæterùm probabile eſt, ſiliginem, & ſpeltam eſſe ſpecies tritici, tum propter affinitatem accidentium; tum maximè, quoniam vt periti teſtantur, quos ego conſului, interdum illæ naſcuntur ex tritico, quod, teſte S. Tho. qu. citat. ar. 3. ad 2. ſignum eſt ſpecificæ identitatis, quia ſemper generans generat ſibi ſimile in ſpecie. Vide Scotum & Paludanum. Refert autem Albertus in 4. diſt. 12. art. 7. fuiſſe à ſede Apoſtolica iudicatum, ſpeltam eſſe ſpeciem hordei: ad quod ipſe reſpondet, vel non fuiſſe definitum, vel talem definitionem *Siligo tritici ſpecies. S. Thomas. Scotus. Paludanus. Albertus.*

nem ex ignorantia proceſſiſſe. Dubiam cenſet ſpeltę materiam Syluius, quam qui in neceſſitate conſecraret, fortè excuſari poſſet ob probabilitatem opinionum: Ipſum lege in 3. part. quæſt. 74. art. 3. rem hanc accuratè pertractantem. *Syluius.*

9. Ad primum Gabr. cuius ſententiam Henriq. lib. 8. de ſacramentis c. 9. appellat temerariam, Reſp. Licet frumentum ſit vniuocum phyſicè ad omnes frumenti ſpecies, non eſt tamē vniuocū moraliter, eò quòd pro pane vſuali venit ſolus triticeus. Diſpar autem eſt ratio de vino, quia quodlibet vinum de vite non ſolùm phyſicè, ſed etiam moraliter, & in ordine ad humanum vſum, eſt vniuocè vinum. Ad ſecundum, patet ex dictis. Ad 3. diſparitas eſt, quia ſanguis generatur ex cibis, vt ex termino à Quo, panis verò ex granis, vt materia ex Qua inexiſtente & componente, ideo diuerſa diuerſum efficiunt panem. *Henriq.*

10. Deducitur 1. Panem confectum ex granis diuerſæ ſpeciei, non eſſe materiam, ſi maior pars ſit diuerſæ ſpeciei; ſecus ſi minor, quia tunc ſupponitur, quod maior pars conuertat minorem in ſubſtantiam panis triticei, alioqui ſi talis materia maneret cum parte triticea non conuerſa, non conſecraretur, ſicut nec aqua, niſi in vinum conuerſa, vt infrà.

11. Deducitur 2. Maſſam crudam, aut torridam ſole, non eſſe aptam materiam, quia panis vſualis requirit, vt coquatur igne, ſicut nec paſta oleo frixa, vel aqua elixa.

12. Deducitur 3. Panem ex aqua roſacea non eſſe materiam conſecrabilem. S. Tho. q. citata art. 7. ad 3. & in 4. diſt. 11. qu. 2. art. 4. quæſtiunc. 1. ad 3. Syluius qu. cit. ar. 3. contra Caiet. Ibidem & Alenſ. 4. p. q. 10. memb. 4. art. 1. §. *Quinto*, eò quòd cenſet, aquam non eſſe partem eſſentialem componentem, ſed tranſeuntem, eſt enim, inquit, panis tertia res reſultans ex commixtione farinæ & aquæ per paſtæ decoctionem. ſed quidquid ſit, an aqua ſit materia componens, an tranſiens certè talis panis non eſt vſualis; conſequenter ineptus ad conſecrationem. *S. Thomas. Syluius contra Caiet. Alenſ.*

13. Deducitur 4. Panem ex amydo non eſſe aptum. Eſt S. Thom. qu. citata ar. 3. ad 4. & in 4. diſt. 11. qu. 2. art. 2. quæſt. 2. ar. 3. Scoti q. 6. Sylu. tum quia fit ex tritico corrupto: tum quia ex eo non fit panis vſualis, cùm eius materia non tam ſit tritici farina, quàm lac ex eo expreſſum, vt notauit Sotus. oppoſitum docent Palud. & Caiet. *S. Thomas. Scotus. Syluius. Sotus. Paludanus Caietanus.*

14. Deducitur 5. Exhalationes, quæ exhalant ex pane calido, non eſſe aptam materiam Euch. quia eſto illæ ſint ſubſtantialiter panis, non ſunt tamen in forma panis vſualis. Eadem ratio eſt de ſpiritibus, qui exhalant ex vino, nam neque illi ſunt in forma potus vſualis eſto ſint ſubſtantialiter vinum.

SECTIO II.

An panis Azymus ſit neceſſarius neceſſitate ſacramenti, an præcepti?

15. PRIMA ſententia ſeu error Gloſſę c. *literas*, de celebrat. Miſſarum aſſerentis, ex quodam Hugone, Azymum in Eccleſia occidentali eſſe neceſſarium neceſſitate ſacramenti. *Gloſſa. Hugo.*

16. Secundus error Græcorum affirmantium, ſolùm fermentatum eſſe materiam conſecrationis. Fundamentum eſt: quia Chriſtus conſecrauit in fermentato; conſecrauit enim 13. Luna Martij pridie ante Feſtum Paſchæ, quando Azyma nondum inceperant: hæc enim incipiebant Luna 14. quando Agnus immolabatur, Exodi 12. Quòd autem Chriſtus eo die conſecrauerit, colligunt 1. ex Ioan. 18. vbi de Iudęis dicitur, *& ipſi non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, ſed vt manducarent Paſcha.* ergo nondum Iudæi paſcha celebrauerant. 2. ex cap. 19. Chriſtus dicitur mortuus in Paraſceue Paſchę: eſt autem paraſceue totum tempus præcedens, in quo ea, quæ ad Paſchatis celebritatem neceſſaria erant, parabantur: ergo nondum cœperat dies feſtus. 3. ex cap. 13. vbi omnia illa, quę Chriſtus geſſit in cœna, dicuntur geſta ante diem feſtum Paſchæ: ergo Chriſtus cænam fecit pridie ante Feſtum Paſchæ quando Azyma non currebant. 4. Ioann. 19. dicitur *magnus dies ille ſabbati:* erat autem magnus, quia in illum inciderat Paſcha. 5. Si Chriſtus conſecraſſet Luna 14. condemnatus & crucifixus fuiſſet ipſo die Paſchæ, quod Iudæis propter legem non licebat, nam eo die prohibiti erant omnes actus iudiciales. *Exodi 12. Ioan. 18. Ioan. 19. Ioan. 13. Ioan. 19.*

17. TERTIA ſententia eſt S. Tho. q. ſuprà citata art. 4. Syluij ibid. & omniū Scholaſticorum in 4. diſt. 11. affirmantium, in vtroque pane, Azymo, & fermentato validè conſecrari poſſe, teneri tamen ſub præcepto & Latinum in Azymo, & Gręcum in fermentato iuxta ritum ſuæ Eccleſiæ conſecrare, vt definit Eugenius IV. in decreto de vnione Armenorum. Cuius ratio eſt: quia ſiue in Azymo, ſiue in fermentato Chriſtus conſecrarit, vterque panis eſt vſualis: vterque venit nomine panis ſimpliciter Luc. 24. *accepit Chriſtus panem: &, cognouerunt eum in fractione panis*, cùm tamen panis ille Azymus fuerit, quia currebant Azyma, quæ durabant per ſeptem dies. Confirmatur: nam certum eſt, non in albo & rubro vino ſimul Chriſtum conſecraſſe, ſed in alterutro tantùm, & tamen, Græcis fatentibus, vtrumque eſt materia apta conſecrationis, quia vtrumque eſt vinum ſimpliciter & vſuale. *S. Thomas Syluius. Eugenius 4. Luca 24.*

18. Secundò falſum eſt, Chriſtum conſecraſſe Luna 13. quando Azyma nondum

Digitized by Google

inceperant, vt eſt communis ſententia Latinorum Patrum, & Scholaſticorum, quæ cenſetur traditio fidei; & colligitur ex Paulo 1. Corinth. 5. *Epulemur*, inquit, *in Azymis Synceritatis, & veritatis:* vbi alludit ad Azyma ſacramentalia, præmiſſerat enim illa verba: *Etenim Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus:* & probatur: Tum quia vero ſimile non eſt, Chriſtum, qui in omnibus fuit diuinæ legis obſeruantiſſimus, in hoc legem non ſeruaſſe. Tum maximè, quoniam Matt. 26. Mar. 24. Luc. 22. apertè dicitur Chriſtus Paſcha cum diſcipulis ſuis celebraſſe ipſo primo die Azymorum. Nec rectè Euthymius primum diem Azymorum explicat, ipſum pridiè Azymorum, nam Lucas addit, diem feſtum. Erat autem dies feſtus, ſolus primus, & ſeptimus dies Azymorum, Exodi 12. Cæterùm qui primus in Eccleſia Latina præcepit, hoc ſacramentum conſecrandum eſſe in Azymis, fuit Alexander I. vt habetur in ipſius vita apud Platinam.

1. Cor. 5. Matth. 26 Marci 14 Luc. 22. Euthymius. Exod. 12. Alexäder I

19. Ad primum ergo fundamentum reſpondet S. Thomas, Scotus & reliqui Scholaſtici, noluiſſe Iudæos in prętorium introire, vt mundi comederent Azyma, & ſacrificia, quę per ſeptem dies celebrabantur, omnes enim illi dies ob ſolemnitatem Azymorum & ſacrificiorum, quæ immolabantur, appellabantur Paſcha. Legatur Vaſq. diſp. 172. c. 7.

Vaſquez.

20. Ad ſecundùm, dicitur paraſceue Paſchæ, non quod eſſet pridie ante feſtum Paſchæ; ſed quia erat pridie ante feſtum ſabbati, qui ſolus dies habebat paraſceue, hoc eſt præparatorium ciborum, quia in ſolo die ſabbati non licebat cibos ad manducandum præparare. Vnde Marc. 15. *Erat autem*, inquit, *Paraſceue, quod eſt ante ſabbatum.* Dicitur autem, à Ioanne Paraſceue Paſchæ, non quòd eſſet Paraſceue ſabbati quod inciderat in Paſcha, ſed quia Paraſceue ſabbati erat ipſius Paſchatis.

Marci 15. Ioannes.

21. Ad tertium. Quæ à Chriſto geſta ſunt in nocte Cænæ, dici ab Euangeliſta facta ante diem Feſtum Paſchæ, ſumpta die, pro die artificiali, pront contra diſtinguitur à nocte; non pro naturali, vt complectitur noctem. Vnde non dixit, *ante Feſtum*, ſed, *ante diem Feſtum:* Eſt explicatio Catechiſmi Romani cap. de Euch. legatur S. Thomas loco præcitato.

Catechiſ. Rom S. Thomas.

22. Ad quartum. Dicitur magnus dies ille ſabbati, quia inciderat in ſecundum diem Azymorum, qui ob frequentiam populi, qui ad Paſcha conuenerat, erat celeberrimus.

23. Ad quintum 1. Non eſt certum ex ſcriptura, actus iudiciales fuiſſe in hoc Feſto prohibitos. 2. Facilè poterant exiſtimare, pro bono communi ſe pro tunc ad eam legem non teneri.

24. Supereſt inter Latinos cōtrouerſia, an interdum licitum ſit, vel Latino in fermentato, vel Græco in Azymo conſecrare: quod tribus in caſibus contingere poteſt. 1. Inſtante morte, in quo currit præceptum de communicando, & alioqui non ſuppetit debita materia pręcepti. 2. Ad ſupplendum ſacrificium. 3. Quando Latinus iter facit per Eccleſiam græcam, vel Græcus per Latinam.

25. Quoad 1. Reſp. Non licere. Ratio eſt, quia cùm hoc ſacramentum non ſit neceſſarium neceſſitate medij, ſed pręcepti, non obligat niſi cum debitis circumſtantijs, in quibus potiſſima eſt materia ab Eccleſia præcepta: ſicut nec liceret in eo caſu ſacrum facere, veſtibus non ſacris, aut non ieiuno, vide auctores apud Syluium ar. cit.

Liceatne Græco in azymo, aut Latino in fermentato conſecrare? Syluius.

26. Quoad 2. Reſp: Licere, quia maius pręceptum & integritas ſacrificij, cùm ſit diuinum, quàm determinatio materię, quæ eſt præceptum humanum.

27. Quoad 3. Reſp. Vtrumque licitè fieri poſſe: nam & poterit ſe conformare conſuetudini illius Eccleſiæ, per quam tranſit, quia ex doctrina Ambroſij, licitè poteſt vnuſquiſque ſe cōformare cōſuetudini illius Eccleſiæ, in qua moratur; & adhuc licitè poterit ſeruare leges ſuę Eccleſię, ſi nullum ſit ſcandalum. Secus ſi fiat incola loci, quia tunc tenetur ſeruare conſuetudinem illius Eccleſiæ, vt cæteri ciues: nec refert quod caput ſit Schiſmaticum, quia in illis, quæ ſunt licita, tenemur obedire.

Ambroſ.

28. Dices. Quid ſi Latinus iter faciat per Eccleſiam Græcam, in qua ſint Monaſteria, in quibus ſeruatur ritus Eccleſię Latinæ, num tenebitur ſacrum facere in illis ſeruando ritum Latinum? Reſpond. Vtrumque licitè poſſe, & ad neutrum ſub præcepto teneri, ſicut & Græco iter facienti per Eccleſiam Latinam.

SECTIO III.

An ſolùm vinum de vite ſit materia remota calicis?

29. Non defuerunt Hæretici, qui materiam remotam ſanguinis dixerunt eſſe aquam, qui propterea Aquarij dicti ſunt. Alij lac, vt refertur in Concilio Bracharenſi III. cap. 1. Alij mel, contra quos ſufficiat locus Matth. 26. vbi dicitur Chriſtus accepiſſe calicem, eumque in proprium ſanguinem conuertiſſe. Quòd autem materia calicis fuerit vinum de vite, conſtat ex illis Verbis, *non bibam amodo ex hoc genimine vitis*, quam veritatem ſupponunt Concilia Lateranen. ſub Innocentio III. Carthagi. III. Aurelianē. IV. Antiſidioren. Trident. ſeſſ. 13. eamque definit Florentinum: & confirmat Eccleſiaſtica traditio ab Apoſtolis ad hęc vſque tempora traducta: cuius optima congruentia eſt: quia cùm hoc ſacramentum ſit inſtitutum per modum conuiuij, non potuit ſub conuenientiori materia inſtitui, quàm panis & vini, quia ſicut hæc ſunt cibus & potus corporis, ita ſacramenta ſub eorum ſpeciebus inſtituta ſunt cibus & potus animæ.

Concilium Brachar. Matt. 26. Lateranēſe ſub Innoc. 3 Carthag. 3. Aurelian. 4 Altiſidiorenſe. Trident. Florentinū.

Digitized by Google

Muſtum apta materia conſecrationis. S. Thomas. Syluius. Iulius papa.

30. Deducitur 1. Muſtum eſſe aptam materiam conſecrationis: Eſt S. Thom. q. citata art. 5. ad 3. Syluij ibid & omnium Scholaſticorum, definiturque à Iulio Papa, vt refertur de conſecrat. diſt. 2. c. *cum omne*, vbi docet non ſolùm poſſe, ſed etiam licere in muſto conſecrare, tempore neceſſitatis. Ratio eſt: quia muſtum eſt ſimpliciter vinum, licet non perfectè purgatum & defæcatum, habet enim omnes proprietates vini, & tale à ſcriptura appellatur Actorum 2. *Muſto pleni ſunt.*

Actor. 2.

Non ſuccus vuarum incluſus. Iulius papa.

31. Deducitur 2. Succum intra folliculos vuarum incluſum, non eſſe aptam materiam conſecrationis. Colligitur ex eodem Iulio Papa citato. Ratio eſt: quia quamdiu ille manet in baccis incluſus, habet formam cibi, non potus, qualem oportet eſſe materiam calicis, iuxta illud: *Bibite ex hoc omnes.*

Nec expreſſus ex vua acerba. S. Thomas. Syluius. Syluester.

32. Deducitur 3. Succum expreſſum ex vna acerba, non eſſe materiam conſecrabilem: Eſt S. Tho. q. citata, art. 5. ad 3. Siluij & reliquorum. Ratio eſt: quia hic non eſt vinum vſuale, eſt autem conſecrabilis ſuccus ex vua non perfectè matura, vt docet Sylueſt. verbo Euchariſtia 1. q. 3.

Nec acetũ.

33. Deducitur 4. Acetum non eſſe materiam conſecrabilem, quia non eſt vinum, ſed vinum corruptum, ſicut cadauer non eſt homo, ſed homo mortuus: Eſt autem aptum vinum acidum, peccat tamen, qui in eo conſecrat, ob reuerentiam ſacramenti: Eſt S. Thom. & omnium.

S. Thomas.

Nec ſuccus ex vuis paſſis.

34. Deducitur 5. Poſſe conſecrari in ſucco expreſſo ex vuis paſſis, in quo, fama eſt, conſecrare Egyptios: quia talis ſuccus eſt vinum, eoque perfectius, quo ab aqueo humore perpurgatius. Nec obſtat, quod vuæ, ex quibus exprimitur, ſint paſſæ: nam hoc non variat ſuccum intra folliculos contentum: ſecus ſi ob nimiam ſiccitatem, opus eſſet, ad exprimendum humorem, nimia copia aquæ: quia tunc amitteret rationem communis & vſualis vini. Ob eadem rationem non eſt idonea materia lora, quę fit ex aqua iniecta acinis, vel racemis in dolio expreſſis, niſi illa ſit in parua quantitate, quæ conuerti poſſit in vinum.

Vinum congelatũ conſecrabile. Syluester. Angelus. Sotus. Suarez. Vaſquez. Emmanuel Sà. Armilla.

35. Deducitur 6. Eſſe aptam materiam conſecrationis vinum congelatum, modo congelatio tanta non ſit, vt vinum conuertat in lapidem: Eſt Sylueſt. verbo Euchar. 2. q. 10. Angeli verbo Miſſa, Soti in 4. diſt. 9. art. 5. Suar. diſp. 45. ſect. 1. Vaſq. diſp. 175. cap. 2. Emmanu. Sà verbo Miſſa n. 3. Contra Armil. verbo Euchar. & alios. Fundamentum huius Corolarij eſt, quia tale vinum ſimpliciter eſt potabile, licet difficulter, ſicut panis durus eſt ſimpliciter comeſtibilis, licet cum difficultate.

In pane imbibitũ materia corporis.

36. Deducitur 7. Non eſſe materiam aptam calicis vinum in pane imbibitum, eſſe tamen materiam aptam corporis. Primum conſtat, quia tale vinum imbibitum in offa panis, non habet rationem potus, qualis debet eſſe materia calicis. Secundum probatur, quia talis panis, etiam vino perfuſus, eſt ſimpliciter panis, & comeſtibilis per modum cibi; igitur eſt apta materia corporis.

37. Dices: Vinum conſecratum adhuc miſtum pani conſeruat Chriſti ſanguinem: ergo eſt aptum conſecrationi ſanguinis. Conſequentia probatur, nam eadem diſpoſitio requiritur ad conſeruationem ſanguinis, quæ requiritur ad conſecrationem eiuſdem. Reſp. Negatur conſequentia, eiuſque probatio. Ratio diſcriminis: quoniam ad conſecrationem requiritur, vt materia ſanguinis poſſit initio conſecrationis demonſtrari per modum potus, quemadmodum & materia corporis per modum cibi: non eſt autem hoc neceſſarium ad conſeruandum ſanguinem. Cùm igitur nequeat vinum perfuſum pani demonſtrari per modum potus, non erit aptum conſecrationi: erit autem aptum conſeruare ſanguinem, quia ad conſeruandum ſanguinem ſufficit, vt retineat ſpecies vini, etiam ſi non retineat illas in forma potus.

38. Quæres, cur eſt neceſſarium, vt vinum in conſecratione ſit in forma potabili, non autem poſt conſecrationem? Reſp. rationem eſſe, quia in conſecratione debet verificari pronomen, quo ſanguis per pronomen *Hic* demonſtratur per modum ſpiritualis potus: facta autem ſemel conſecratione, non eſt ampliùs neceſſaria talis demonſtratio, ſed ſufficit, ſi tantùm retineat ſpecies vini.

Nec licet dubia materia ob integritatem ſacramenti.

39. Ex dictis colliguntur tres regulę. Prima eſt: nunquam eſſe licitum dubia materia vti, neque ob integritatem ſacramenti, cùm grauiora ſint incommoda, quæ ex hoc ſequuntur. Primum, quia ſacrificans exponit ſe periculo fruſtrandi ſacramentum; ſecundò, idololatrandi; tertiò manet idem periculum dimidiandi ſacrificium.

Nec probabili, quãdo certa haberi poteſt.

40. Secunda regula eſt: Nunquam eſſe licitum in materia Sacramentorũ, relicta materia certa, vti probabili & minùs certa, quando certa commodè haberi poteſt, tum ob periculum fruſtrandi ſacramentum, cùm hoc non tam pendeat ex opinione hominum, quàm ex inſtitutione Chriſti; tum ob damnum ſpirituale, quod infert proximo, priuando illum fructu ſacramenti, eoque peccatum eſt maius, quo ſacramenti vſus & fructus ad ſalutem eſt magis neceſſarius.

Tempore neceſſitatis licet vti probabili.

41. Tertia regula eſt: Tempore neceſſitatis licitum eſſe vti materia probabili, quando certa haberi non poteſt; quia tunc, penſatis omnibus, prudentia dictat, ita eſſe agendum, cùm maius malum ſit, illud prorſus omittere, quàm perficere in materia probabili: quia primum eſt certum malum proximi: ſecundum non eſt certum periculum fruſtrandi ſacramentum. Nec eſt eadem ratio de materia dubia, quia operari cum dubio ſemper eſt malum, non autem cum ratione probabili: nam hæc eſt proportionata regula humanorum actuum, cùm homo non operetur, niſi medio diſcurſu, deducendo vnum ex alio probabiliter. Vnde ſic operans eſt certus practicè de rectitudine ſuæ operationis: quod ſi

alter

Digitized by Google

aliter contingat, non imputatur illi, cùm non poſſit, nec ſępè teneatur maiorem certitudinem habere.

SECTIO IV.

An & quo iure ſit vino admiſcenda aqua?

Error Armenorum.

42. FVIT error Armenor. vt conſtat ex decreto fidei Eugenij IV. poſt vltimam ſeſſion. non eſſe aquam vino conſecrando admiſcendam, quam ſequuntur Hęretici noſtri temporis.

43. Oppoſitam ſententiam vt certam traditionem ab ipſis Apoſtolis deriuatam, & ab omnibus tam Græcis, quàm Latinis Eccleſijs, ab initio naſcentis Eccleſiæ conſtanter ſeruatam, definit citato loco Eugenius IV. Pontifex: cuius ſacræ ceremonię triplicem rationem reddit. Prima eſt, quia iuxta teſtimonium SS. Patrum, creditur Chriſtus in vino aqua miſto conſecraſſe. Secunda, ad denotandam aquam quę ex Chriſti latere profluxit. Tertia, ad ſignificandum effectum huius ſacramenti, qui eſt vnio Chriſtiani populi cum Chriſto.

Eugenius IV. Pontifex.

44. Controuerſia eſt, quo iure, diuino, an humano ſit aqua vino conſecrando miſcenda.

Alphonſus de caſtro.

45. PRIMA ſententia eſt Alphonſi de caſtro lib. 6. aduerſus hæreſes, verbo *Euchariſtia*, hęreſi 7. Affirmantis, eſſe diuinum, *quia etſi, inquit, ex Chriſti inſtitutione non eſſet, Eccleſia nihilominus hoc ſtatuere poterat.* Supponit ergo eſſe pręceptum Chriſti. Fundamentum eſt: quia Concilia Affricanum, Carthag. III. Aurelian. IV. Cyprianus Epiſtol. 3. lib. 2. hoc præceptum appellat dominicam traditionem, cuius Author & Magiſter fuit Chriſtus.

Concilium Africanum. Carthag. 3 Aurelian 4 Cyprianus.

Valdenſis.

46. SECVNDA ſententia eſt Valdenſ. lib. de ſacramentis, titu. 4. c. 32. aſſerentis, præceptum miſcendi aquam vino conſecrando fluxiſſe ab Apoſtolis, à quibus primo cæptus eſt vſus miſcendi aquam in calice, non autem à Chriſto, qui merum in cæna conſecrauit. Probat, quia Patres rationem huius ceremoniæ non reducunt ad factum Chriſti, ſed ad mixtionem aquæ, quę profluxit ex latere Chriſti, vt conſtat ex Innocentio III. de celebrat. Miſſarum cap. *in quadam.* recurrerent autem ad factum Chriſti, ſi Chriſtum aquam vino conſecrando miſcuiſſe.

Innocent. 3

Sententia Probabilior

47. TERTIA *probabilior eſt, & ſequenda. Affirmat, & Chriſtum miſcuiſſe vino aquam conſecrando, & nihilominus præceptum hoc non eſſe diuinum, ſed Eccleſiaſticum.* Primum vt certam traditionem ab Apoſtolis deriuatam ſupponunt Concilia, Florent. & Trident. ſeſſ. 22. cap 7. quam & in ſuis Lithurgijs expreſſerunt Iacobus, Marcus, & Clemens Romanus lib. 8. conſtitution. cap. 17. his verbis: *Similiter & calicem miſcens ex vino & aqua, & ſanctificans tradidit eis, dicens: Bibite ex eo omnes. Hic eſt calix ſanguinis mei.*

Concil. Florent. Trid. S. Iacobus. S. Marcus. Clemens Rom.

Scotus. Richardus. Argent. Trident.

48. Secundum expreſsè docuit Scotus in 4. diſt. 11. q. 7. Richard. art. 3. q. 1. Argent. q. 2. ar. 1. ad finem, & colligitur ex Trident. ſeſſ. 22. cap. 7. *Monet,* inquit, *ſancta Synodus præceptum eſſe ab Eccleſia ſacerdotibus, vt aquam vino in calice offerendo miſceant:* non dixit, *pręceptum eſſe à Chriſto,* ſed, *ab Eccleſia.* Fundamentum eſt: quia potuit Chriſtus hac cæremonia vti, & nihilominus eam arbitrio Eccleſiæ relinquere ſub præcepto ſeruandam, ſicut creditur in Azymo conſecraſſe, & tamen arbitrio Eccleſiæ reliquit, in Azymo, vel fermentato eſſe ſub præcepto conſecrandum: quia non ſolùm Græcis conſecrandum eſt in fermentato, Latinis verò in Azymo, ſed Latinis ipſis tempore Leonis IX. ad euitandam hæreſim Ebionitarum præceptum fuit, conſecrandi in fermentato, vt referunt Alenſ. 4. p. qu. 10. memb. 4. ar. 1. §. tertio, Bonauen. in 4. diſt. 11. ar. 3. qu. 1. S. Thom. qu. 2. ar. 2. quæſtiunc. 3. Scotus qu. 6. Durand. qu. 4. n. 10. Palud. qu. 1. art. 4. concl. 6. Richar. ar. 2. qu. 3. ad 5. Argent. q. 1. ar. 1. Gabr. qu. 2. ar. 3. dub. 3. Marſ. quæſt. 6. art. 1. Qui autem primus in Eccleſia Latina aquam vino conſecrando miſcendam præcepit, fuit Alexander primus, vt in eius vita teſtatur Platina.

Leo 9. Alenſ. Bonauent. S. Thomas. Scotus. Durandus. Paludanus. Richardus. Argent. Gabriel. Marſilius. Alexand. I Aquam vino miſcendam præcepit.

49. Deducitur 1. Poſſe in hoc præcepto vrgente cauſa, ab Eccleſia diſpenſari: Secundò poſſe ſacerdotem, ſi deſit aqua, conſecrare in ſolo vino ad perficiendum ſacrificium inchoatum; quia integritas ſacrificij eſt de iure diuino: ſecus ad inchoandum, quia minùs eſt omittere, quàm ea peragere ſine debitis circumſtantijs: Tertiò non ſatis eſſe, aquam miſcere vino in dolio, vel vaſe, ſed in ipſo calice continente vinum, & in ipſa celebratione Miſſæ ante offertorium. Quòd ſi obliuione non fuerit ante offertorium mixta, debet ſtatim miſceri ſine oblatione, non tamen eſt miſcenda poſt conſecrationem, quia tunc ceſſat ſignificatio, & tempus præcepti.

50. Ad primum primæ ſententiæ, dici hoc præceptum à Patribus & Concilijs diuinum, eiuſque Authorem fuiſſe Chriſtum, quia fundatur in facto Chriſti.

51. Ad primum ſecundę ſententiæ, huiuſmodi authoritates eſſe piè exponendas, vt nolint Patres ſimpliciter negare, Chriſtum aquam vino miſcuiſſe, cùm oppoſitum certa traditione conſtet, ſed diſputantes contra Ebionitas, ſolùm negaſſe, aquam vino miſcuiſſe, vt neceſſariam ad validitatem ſacramenti.

Ebionita.

52. Ad ſecundum, ex eo non ſequi, quòd Chriſtus hac cęremonia non ſit vſus, ſed quòd præceptum ſit impoſitum etiam ad ſignificandam aquam, quæ ex latere Chriſti profluxit.

SECTIO

SECTIO V.

An Aqua mixta vino ſit pars eſſentialis, an ſaltem integralis materiæ Calicis?

Quid ſit eſſe partem eſſentialē, quid integralem ſacramenti.

53. DICITVR pars eſſentialis, ſine qua non conficitur ſacramentum, vt aqua naturalis eſt pars eſſentialis materiæ corporis, quia ſine illa non fit panis vſualis, qui eſt materia corporis. Dicitur pars integralis, quæ non requitur eſſentialiter ad materiam ſacramenti, integrat tamen illam, & coniuncta cum reliquis partibus, conuertitur in corpus, vel ſanguinem Chriſti: ſicut in ſacramentō Pœnitentiæ dolor & Confeſſio venialium coniunctus cum dolore & confeſſione mortalium, eſt pars integralis materiæ Pœnitentiæ, quia licet ſine eo fieret ſacramentum, tamen coniunctus cum confeſſione mortalium, fit pars integralis totius materiæ Pœnitentię, ſupra quam totam cadit abſolutio.

Armacanus *Iulius III.*

54. PRIMA ſententia eſt Armacani lib. 9. de quęſtionibus Armenorum cap. 9. affirmantis, aquam eſſe partem eſſentialem materiæ calicis. Probat 1. quia id affirmat Iulius III. de conſecrat. diſt. 2. cap. *Cum omne: non enim poteſt*, inquit, *calix Domini eſſe aqua ſola, aut vinum ſolum niſi vtrumque miſceatur*. Secundò, quia eandem authoritatem Iulij citat & approbat Concilium Bracharenſe III. cap. 2.

Cōcil. Bracharenſe 3 Cyprianus.

55. Tertiò. Cyprianus Epiſt. 3. lib. 2. poſt medium, & refertur de conſecrat. diſt. 2. can. 1. *Sic autem*, inquit, *in ſanctificando calice Domini offerri aqua ſola non poteſt, quomodo nec vinum ſolum poteſt*. Cuius duas adfert ibidem rationes. Prima: quia vt farina ſine aqua non eſt apta materia corporis, ita nec vinum ſine aqua eſt idonea materia ſanguinis. Secunda: quod fecit Chriſtus, eſt neceſſarium ad eſſentiam ſacramenti: ſed Chriſtus conſecrauit vinum mixtum aqua: ergo vinum mixtum aqua eſt neceſſaria materia huius ſacramenti.

Alanus. Toletus. Coninck.

56. SECVNDA ſententia eſt Alani lib. 1. de Euch. c. 13. Toleti lib. 2. ſummę c. 25. Ægidij Coninck 3. p. q. 74. ar. 8. & aliorum apud ipſum aſſerentium, aquam eſſe partem integralem materię calicis. Quam ſententiam nonnulli cenſent de fide.

Ambroſ.

57. Probatur 1. Ex Patribus. Ambroſ. lib. 4. de ſacram. in fine: *Vinum* inquit *& aqua in calicem mittitur, ſed fit ſanguis conſecratione verbi cæleſtis*: & cap. 5. *Ante verba Chriſti, calix eſt vini & aquæ plenus: vbi verba Chriſti operata fuerint, ibi ſanguis efficitur.*

S. Hieron.

58. Hieronym. in 14. caput Marci in illa verba: *Accepit Ieſus panem* &c. Sic ſcribit: *Formans ſanguinem ſuum in calicem vino & aqua mixtum*. Quibus verbis apertè docet, conſecrationem, qua Chriſtus calicem conſecrauit, immediatè cecidiſſe in vtramque materiam, tam vinum, quàm aquam vino mixtam.

Damaſc.

59. Damaſcenus lib. 4. fidei cap. 14. hæc habet: *Non poteſt panem ſui ipſius corpus facere, & vinum & aquam ſanguinem?* quibus verbis diſtinctè ponit, vinum & aquam in ſanguinem conuerti: quod ſæpe repetit eodem capite. Confirmatur: nam ibidem docet, illud Chriſtum in potum ſpiritualem in hoc ſacramento inſtituiſſe, quod in hominibus eſſe potus ſolet vſualis, qui communiter ex vino & aqua componitur: *quia mos*, inquit, *hominibus eſt, panem manducare, vinum & aquam bibere, coniunxit his ipſis ſuam diuinitatem, & fecit hæc ſuum corpus & ſanguinem.*

Iuſtinus Martyr.

60. Iuſtinus Martyr Apolog. 2. pro Chriſtianis ſub finem: *Præſidens* inquit, *poſtquam gratiarum actionem perfecit, & populus vniuerſus apprecatione læta eam comprobauit, qui apud nos vocantur Diaconi atqui Miniſtri, diſtribuunt vnicuique præſentium, vt participet eum, in quo gratiæ actæ ſunt, panem, & vinum & aquam, & ad abſentes perferunt.* Et ne videatur de alia re, quàm de ſacramento Euchariſtiæ loqui, mox ſubiungit: *Porrò alimentum hoc apud nos appellatur Euchariſtia.*

Paſchaſius *Hildebert.* *Algerus.*

61. Paſchaſius apud Baronium Anno 1188. ſub finem: *Aqua*, inquit, *conſecratur, non quod aqua permaneat, ſed vertatur in ſanguinem.* Quo quid pro hac ſententia clarius? Idem docet Hidelbertus apud eundem: *Aqua*, inquit, *in ſanguinem vertitur.* Idem confirmat Algerus ibidem: *ſed licet*, ait, *in Menſa Domini tria conſtituantur munera, ſunt tamen duo, per quam ſacrificatur, eſt aqua mixta priùs vino, ſed quando ſacratur, non niſi ſanguis erit.*

62. Roboratur hoc argumentum, quod in hac ſententia eſt potiſſimum. Patres dicunt, aquam ſimul cum vino conſecrari, & conſecratione ipſa in ſanguinem verti: ſi autem deberet in vinum verti, antequam conſecraretur, non poſset de ea verificari, quòd ſimul cum vino conſecretur, cùm tempore conſecrationis non ſit aqua, ſed vinum. Nec dici poteſt, Patres loqui de aqua vinum conuerſa: tum quia hæç explicatio eſt nimis extorta, nullumque habet in Patribus fundamentum. Tum quia pari ratione dici poſſet, triticum conſecrari, & in Chriſti corpus conuerti, quia cònſecratur panis, qui ex tritico conficitur. Dici etiam poſſet, ſacerdotem bibere vinum, quia bibit ſanguinem, qui ex vino cōſecratur. Tum quia, cùm hęc veritas pendeat ex inſtitutione Chriſti, eaque nobis innoteſcere non poſſit, niſi Patrum traditione, ſtandum eſt proprietati verborum, quibus Patres eam nobis tradunt.

63. Probatur 2. rationibus. Prima eſt. Multò certius eſt, totum contentum in calice per conſecrationem conuerti in ſanguinem, quàm aquam priùs conuerti in vinum: ergo hoc eſt aſſerendum. Conſequentia patet: quoniam quæ ex reuelatione pendent, ea potiùs ſunt aſſerenda, quæ certiora ſunt. Antecedens probatur. Nam multi de fide putant, quòd totum in calice contentum per conſecrationem conuertatur in ſanguinem, vt conſtat ex

Patribus

Conc. Trid. Patribus, & Concilijs, præſertim Trident. ſeſſ. 13. Can. 2. vbi definit, totam ſubſtantiam vini conuerti in ſanguinem, manentibus duntaxat ſpeciebus. Accipit autem vinum pro toto contento in calice. Nullus autem vnquam de fide putauit, aquam priùs conuertendam eſſe in vinum, quàm in ſanguinem, cùm ſæpe de hoc rationabiliter dubitare poſſimus, non autem de illo.

64. Secvnda. Per mixtionem aquę cum vino fit vnus potus vſualis. Nam potus vſualis non eſt tantùm vinum purum, ſed etiam vinum aqua mixtum: Igitur totum mixtum ex aqua & vino per modum vnius potus vſualis, ſecundùm omnes ſuas partes, ex quibus componitur, conuertitur in ſanguinem Chriſti.

65. Tertia. Etiamſi aliqua materia extranea miſceatur pani, quia tamen illa componit vnum cibum vſualem cum pane, conuertitur in Corpus Chriſti: ergo pari ratione, quia aqua componit vnum potum vſualem cum vino, conuertitur in ſanguinem eiuſdem.

66. Qvarta. Sicut aqua mixta farinæ triticeæ, tranſit in Corpus Chriſti: ita aqua mixta vino, tranſit in ſanguinem eiuſdem.

67. Qvinta ratio ducitur ex facto Chriſti. Chriſtus conſecrauit totum contentum in calice, alioqui non fuiſſent verificata illa verba: *Hic eſt ſanguis meus:* quæ ſupponunt pro toto contento: ſed Chriſtus, vt ex PP. Concilijs, & traditione conſtat, conſecrauit vinum aqua mixtum: Non eſt autem vero ſimile, tam breui tempore illam aquam priùs conuerſam fuiſſe in vinum, quàm in ſanguinem.

68. Vrgent ampliùs hoc argumentum docti aliqui Recentiores. Si Chriſtus eo animo aquam vino miſcuiſſet, vt ea priùs conuerſa fuiſſet in vinum, quàm in ſanguinem, ſemper deberet Eccleſia, inter mixtionem aquæ cum vino, & conſecrationem interponere ſufficiens tempus; quo talis præconuerſio aquæ in vinum fieri poſſet ante conſecrationem; neque in vllo caſu ſacerdotem obligare poſſet obligare poſſet, antequam talis præconuerſio aquę in vinum probabiliter facta eſſet: Atqui in aliquo caſu Eccleſia, non expectando tempus aptum ad huiuſmodi præconuerſionem, obligat ſacerdotem ad conſecrandum: primò, quando ſacerdos paulò ante conſecrationem aduertit, non fuiſſe tempore oblationis calici appoſitam aquam. Secundò, quando in ipſa ſumptione aduertit loco vini fuiſſe puram aquam. In vtroque caſu pręcipit rubrica, vt ſacerdos apponat aquam, & ſtatim conſecret. Sequela verò maioris probatur, quia non poſſet Eccleſia, contra factum & intentionem Chriſti, apponere cum vino materiam non conſecrabilem: nam hoc eſſet, magnam irreuerentiam irrogare huic ſacramento: non ſecus ac ſi cum vino miſceretur lac, aut mel: vnde potiùs in huiuſmodi caſibus deberet Eccleſia abſtinere à mixtione aquæ: quod cùm non faciat, manifeſtum ſignum eſt, exemplo Chriſti edoctam, non eâ intentione aquam miſcere vino, vt priùs illa conuertatur in vinum, ſed vt ſimul cum vino immediatè vertatur in ſanguinem.

69. Sexta ratio. Olim, vt habetur in Concilio Triburienſi cap. 19. tertia pars aquæ miſcebatur vino: atqui veroſimile non eſt, vel aquam illam conuerſam fuiſſe in vinum, antequam conuerſa fuiſſet in ſanguinem; vel remanſiſſet in propria natura in ſanguinem non conuerſam: nam hoc modo daretur populo occaſio idololatrandi. Concilium Triburienſe

70. Septima ratio. Si aqua tempore conſecrationis nondum eſſet in vinum conuerſa, non poſſet verificari forma calicis: nam pronomen *Hic* cadit ſupra totum, quod in calice continetur.

71. Octava ratio. Si aqua nondum in vinum tranſmutata in ſanguinem non conuerteretur, ſequeretur, ſacerdotem illam ſimul cum ſanguine ſumentem, non manere ieiunum, atque adeo non poſſe aliam Miſſam celebrare.

72. Nona ratio. Nequit aqua naturaliter in vinum conuerti: tum quia experientia conſtat, aquam mixtam vino multo tempore poſt mixtionem à vino extrahi poſſe. Tum quia nullum purum elementum conuertitur in mixtum. Tum quia vinum eſt ſuccus ſubſtantię viuentis, qui non gignitur, niſi natiua virtute nutritiuæ facultatis, non ſecus ac ſanguis, qui non gignitur, niſi natiua virtute nutritiua animalis. Vnde ſicut ſanguis ab animali ſecretus, non habet vim conuertendi in ſui ſubſtantiã aliam materiam; ita nec vinum à vite ſeparatum. Tum demum, quoniam experientia conſtat, quò plus aquæ miſcetur vino, eò magis vinum debilitari: atqui ſi vim haberet conuertendi in ſe aquam, poſſet per innatam virtutem in priſtinam ſuam generoſitatem ſe reducere, vti reducunt ſe reliqua agentia, cùm agendo aliquid patiantur. An vinum habeat vim conuertendi in ſe aquã.

73. Decima. Eſto vinum vim habeat conuertendi aquam in ſe, non tamen, poſſet tam breui tempore illam in ſe conuertere, velut quando ſacerdos immediatè ante conſecrationem debet illam calici apponere: præterea neque vim habet conuertendi totam aquam in ſe, quin ſaltem craſſæ aliquę particulę maneant in vinum non conuerſæ, vt conſtat tum de viuentibus, quæ quamuis vim habeant conuertendi alimentum in ſe, nunquam tamen illud totum in ſe conuertunt, quin ſemper remaneant aliquæ partes excrementitiæ: tum de igne, qui quamuis ſit omnium elementorum actiuiſſimus, nunquam tamen totam materiam combuſtibilem in ſe abſumit, vt patet de cineribus & fuliginibus, quæ poſt combuſtionem remanent.

74. Vndecima ratio. Materia calicis, vt ex ſcripturis & Concilijs conſtat, eſt, vinum ex vite genitum: ſed quod ex aqua gignitur,

gignitur, non eſt ex vite genitum: igitur non eſt idonea materia calicis.

Alenſis. Albertus. Bonauent. S. Thomas. Scotus. Paludanus. Richardus. Argentin. Gabriel. Sotus. Mayronus. Suarez. Vaſquez. Nugnez. Syluius.

75. Tertia ſententia communis omnium ſcholaſticorum affirmat, aquam nec eſſe partem eſſentialem, nec integralem calicis. Vnde docent, priùs illam conuertendam eſſe in vinum, quàm in ſanguinem: Ita Aleſ. 4. part. quæſt. 10. membr. 4. artic. 1. §. 5. Albertus in 4. diſtinct. 12. artic. 9. Bonauent. diſtinct. 11. articul. 2. quæſt. 3. S. Thom. 3. part. quæſt. 74. artic. 8. & in 4. diſtinct. 11. quæſt. 2. artic. 4. quæſtiuncul. 1. ad 2. Scotus quæſt. 7. Paludan. quæſt. 1. artic. 6. concluſ. 5. Richard. artic. 3. quæſt. 3. Argentin. quæſt. 1. artic. 1. in fine, Gabri. quæſtione 2. articulo 3. dubitatione 3. Sotus quæſtione 1. artic. 6. concluſ. 5. Mayron. diſtinctione 13. quæſtione 3. & ferè omnium Recentiorum, Suarez diſputat. 45. ſectione vlt. Vaſquez diſputat. 178. cap. 2. Nugnez 3. part. quæſt. 74. art. 8. difficult. vnica; Syluij ibid.

Aquam mixtam vino non eſſe partem eſſentialem materiæ calicis: Concilium Florentin.

76. Dico 1. Aqua mixta vino non eſt pars eſſentialis materiæ calicis. Eſt certa Aſſertio, quæ habetur de conſecratione diſtinct. 2. canone 1. *Nam ſi vinum*, inquit, *tantùm quis offerat, ſanguis Chriſti incipit eſſe*. Et colligitur ex Florentino definiente, materiam huius ſacramenti eſſe vinum. Et quamuis ſubiungat, *cui ante conſecrationem aqua modiciſſima admiſceri debet*, hoc non dicit, quòd putet, aquam eſſe materiam, ſed ſolam ceremoniam: alioqui dicere debuiſſet, materiam calicis eſſe vinum & aquam. Cæterùm verbum *debet*, non materiæ, ſed præcepti neceſſitatem deſignat. Eadem veritas conſtat ex Tridentin. ſeſſione 22. cap. 7. vbi docet, *præceptum eſſe ab Eccleſia ſacerdotibus, vt aquam vino in calice offerendo miſceant*. Non poteſt autem Eccleſia materiam ſacramentorum præcipere, ſed ſolùm materiam à Chriſto præſcriptam declarare. Fundamentum eſt, quoniam materia huius ſacramenti eſt vinum vſuale: ſed de eſſentia vini vſualis non eſt aqua, cùm etiam merum dicatur & ſit vinum vſuale.

Trident.

Nec partem integralem ſacramenti. Innoc. 3.

77. Dico 2. Aqua non eſt pars integralis huius ſacramenti. Hanc ſententiam, quidquid oppoſitæ opinionis Authores contendant, tanquam probabiliorem ab Innocentio III. definiri puto cap. *cum Martha*, de celebrat. Miſſarum §. *Quæſiuiſti*. Vbi Pontifex tres adfert ſententias: primam aſſerentem, vinum & aquam, quæ in hoc ſacramento miſcentur, diuina virtute mutari in ſanguinem & aquam, quæ de Latere Chriſti profluxerunt: ſecundam affirmantem, aquam mixtam vino tranſſubſtantiari, in ſanguinem, priùs in vinum conuerſam: Tertiam docentem, aquam remanere cum accidentibus vini in ſanguinem non conuerſam. Ex his tribus ſententijs ſecundam definit tanquam probabiliorem, his verbis: *Verùm inter opiniones prædictas, illa probabilior indicatur, quæ aſſerit, aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari*. Cùm igitur Pontifex nullam mentionem ſuprà fecerit opinionis docentis, aquam adhuc in vinum non conuerſam tranſmutari in ſanguinem, ſed tantùm opinionis aſſerentis aquam priùs in vinum conuerſam, in ſanguinem tranſmutari, non potuit, cùm decreuit, probabiliorem eſſe opinionem, quæ aſſerit, aquam cum vino in ſanguinem tranſmutari, intelligere, vt aduerſarij contendunt, opinionem ipſorum, ſed noſtram, cuius tantùm ſupra mentionem fecerat.

78. Confirmatur: nam Verba illa, *inter omnes opiniones prædictas*, ſolùm refert opiniones ab ipſo Pontifice ſuprà relatas. Vnde ſi nouam ſtatueret opinionem à ſuprà relatis diuerſam, non poſſent Pontificis verba verificari. Nec ſatisfaciunt Aduerſarij dicentes, quòd ſecundam opinionem Pontifex faciat bimembrem, vt ſimul contineat vtramque conuerſionem, mediatam, & immediatam, eamque ſolùm approbet, quatenus continet immediatam conuerſionem aquæ in ſanguinem: non, inquam, ſatisfaciunt, quia cùm nulla huius immediatæ conuerſionis aquæ in ſanguinem mentionem ſupra fecerit, ſed tantùm mediatæ, alteriuſque tantùm opinionis aſſerentis, aquam manere cum accidentibus vini ſub propria natura aquæ in ſanguinem non conuerſam, non potuit poſtea vt probabiliorem docere eam, cuius antea nullo pacto meminerat.

Gloſſa. Catechiſmus Rom.

79. Non inficior, Gloſſam eo loco Aduerſarijs fauere, ſed pluris facienda eſt Authoritas Catechiſmi Romani, qui cap. de Euchari. hunc locum explicat de conuerſione mediata, vt ex ipſius verbis mox patebit.

Catechiſmus Rom.

80. Probatur igitur hæc ſententia 2. Authoritate Catechiſmi Romani, qui citato loco ita ſcribit: *Illud autem ſacerdotibus animaduertendum eſt; quemadmodum in ſacris Myſterijs aquam vino adhiberi oportet, ſic etiam modicam infundendam eſſe: nam Eccleſiaſticorum ſcriptorum ſententia & iudicio aqua illa in vinum conuertitur.* Quo quid pro hac ſententia illuſtrius dici potuit? vbi non modò illam confirmat authoritate propria, quæ maximi ponderis ac momenti æſtimari debet, cùm talis liber compoſitus edituſque ſit Authoritate Pij V. Pontificis maximi, verùm etiam roborat teſtimonio & iudicio Eccleſiaſticorum ſcriptorum, inter quos procul dubio intelligit Innocentium III. à nobis præcitatum.

Pius 5

Concilium Florentin.

81. Tertiò probatur Authoritate Concilij Florentini in decreto de vnione Armenorum in quo iubet Pontifex, modiciſſimam aquam ante calicis oblationem eſſe vino admiſcendam, ad quam tam ſanctam vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudinem adhortatur Armenos, qui hanc ceremoniam non ſeruabant. Porrò hoc decreto Pontifex abſque

dubio

Digitized by Google

dubio corrigit, quod prouinciale Concilium Triburienſe cap. 19. ſtatuerat, tertiam aquæ partem eſſe vino admiſcendam. Atqui nulla alia ex cauſa moueri potuit Pontifex ad hoc decretum Triburienſis Concil. corrigendũ, niſi quia putabat, aquam non priùs in ſanguinem, quàm in vinum conuerti, ac proinde præcipit modiciſſimam eſſe admiſcendam, vt faciliùs poſſit ante conſecrationem in vinum conuerti.

Triburienſe correctum.

82. Minor ſubſumpta probatur: non enim moueri potuit, vel quia tertia pars aquę deſtrueret potum vſualem, cùm adhuc in ea quantitate maneat vſualis potus vini, vt per ſe patet; & aduerſarij ipſi non negant: alioqui decretum Concil. Triburienſis intolerabilem continuiſſet errorem, nullusque, qui ſe tali decreto conformaſſet, conſecraſſet. Vel quia facto Chriſti conformius eſt, modiciſſimam, quàm tertiam partem aquæ vino miſcere: cùm potiùs in ſententia aduerſariorum facto Chriſti conformius ſit, tertiam partem, quàm modiciſſimam admiſcere: eò quòd, vt ipſi aiunt, Chriſtus vſuali potu vſus eſt, quali vti ſolebant incolæ illius loci, qui procul dubio non modiciſſimam, ſed notabilem partem aquæ vino miſcebant, vtpote potenti ac generoſo; quale ea Regio fert: Vel ad myſticam ſignificationem tum aquæ ex latere Chriſti profluentis, tum populi cum Chriſto vnionis: nam potiùs ad priorem myſticam ſignificationem præſtat, notabilem, quàm modiciſſimam aquam miſcere: cùm non modiciſſima, ſed notabilis aqua vnà cum ſanguine ex latere Chriſti profluxit, vt ex illis verbis Ioan. 19. apertè colligitur: *Et continuò exiuit ſanguis & aqua: & qui vidit teſtimonium perhibuit.* Non enim potuiſſet corporeo viſu aqua à ſanguine diſcerni, niſi in aliqua notabili quantitate cum ſanguine fluxiſſet. Poſterior verò myſtica ſignificatio æquè bene poteſt per notabilem, ac per modiciſſimam aquam exprimi: modò ad denotandam maiorem Chriſti ſanguinis virtutem, vinum excedat aquam, *quia maior eſt*, inquit citatum Concil. Triburien. *maieſtas ſanguinis Chriſti, quàm fragilitas populi.* Reſtat igitur, vt finis Concilij Florent. propter quem decretum Concilij Tribur. correxerit, fuerit, quia iudicauit, aquam priùs conuertendam eſſe in vinum, quàm in ſanguinem: cùm facilius certiusque ſit, modiciſſimam, quàm tertiam partem aquæ in vinum conuerti.

Ioan. 19.

Concilium Triburiẽſe.

83. Quartò probatur noſtra ſententia ex Concilio Trident. ſeſſ. 13. Canon. 2. & 3. in ſecundo enim definit, facta conuerſione panis in corpus, & vini in ſanguinem, manere ſolas ſpecies panis & vini: in tertio verò decernit, *totum Chriſtum contineri ſub ſingulis, cuiusque ſpeciei partibus, ſeparatione facta.* Ex quibus locis ſic argumentor. Ex Concilio poſt conſecrationem, non manent, niſi ſolæ ſpecies panis & vini: ergo nulla ſubſtantia, niſi ſola panis & vini conuertitur in corpus & ſanguinem Chriſti: igitur omnis alia ſubſtantia, quæ erat mixta cum pane & vino, non conuertitur in corpus & ſanguinem Chriſti, ſed manet in ſua propria natura non conuerſa. Antecedens eſt ipſa definitio Concilij. Poſterior conſequentia elucet: nam ſi tantùm ſubſtantia panis & vini conuertitur in corpus & ſanguinem Chriſti, omnis alia, quæ non eſt panis & vinum, manet in ſua propria natura in corpus & ſanguinem Chriſti non conuerſa. Prior verò conſequentia probatur. Si alia ſubſtantia, quàm panis & vini conuerteretur in corpus & ſanguinem Chriſti, facta conſecratione, non manerent tantùm ſpecies panis & vini, ſed illius etiam ſubſtantiæ, quæ ſimul cum pane & vino conuerſa fuiſſet in corpus & ſanguinem Chriſti: hoc autem, vt patet, eſt contradictorium antecedentis à Concilio definiti: igitur falſum eſt, aliam ſubſtantiam cum pane & vino miſtam conuerti in corpus & ſanguinem Chriſti. Igitur aqua non conuerſa in vinum, non conuertitur in ſanguinem: alioqui non manerent ſolæ ſpecies vini, ſed etiam aquæ.

Concilium Tridentin.

84. Dices 1. Concilium ſolùm definire contra eos, qui negabant, panem & vinum conuerti in corpus & ſanguinem Chriſti; non autem definire, nullam aliam ſubſtantiam integrantem panem & vinum vſuale conuerti in corpus & ſanguinem Chriſti. Confirmatur, quia primum eſt affirmatiuum, ſecundum verò negatiuum, quod per ſe non ſequitur ex definitione affirmatiui. Potiùs igitur Concilium affirmare vnum, & non negare alterum.

85. Sed contrà, nam eſto principale intentum Concilij ſit, contra hæreticos huius temporis affirmare, panem & vinum conuerti in corpus & ſanguinem Chriſti: verba tamen ipſius ſecundùm propriam ſignificationem accepta, extendunt ſe ad negandum, omnem aliam ſubſtantiam, quæ non ſit panis & vinum, conuerti in corpus & ſanguinem Chriſti, vt conſtat ex illis verbis, *manentibus dumtaxat ſpeciebus panis & vini:* quæ non ſolùm affirmant conuerſionem panis & vini, ſed etiam virtute negant conuerſionem cuiuſcunque alterius ſubſtantiæ, quæ panem & vinum ſubſtantialiter non componit.

86. Dices 2. Per panem & vinum Concilium non intelligere ipſam nudam ſubſtantiam panis & vini, ſed quamcunque aliam componentem & integrantem panem & vinum vſuale. Vnde particula *dumtaxat* non excludit à ſpeciebus vini ſpecies aquæ, quia hæ integrant potum vſualem, ſed ſolùm ſpecies alterius ſubſtantiæ, quæ vſualem potum non integrant.

87. Sed contrà, nam in 3. Canone citato Concilium docet, facta ſeparatione, totum Chriſtũ manere ſub ſingulis ſpeciebus panis

& vini: ergo quando in 1. Cano. dixit, conſecratione facta, manere dũtaxat ſpecies panis & vini, nõ potuit per ſpecies panis & vini intelligere etiam ſpecies aquæ, vel alterius ſubſtantiæ mixtæ cum pane & vino. Conſequentia probatur, alioqui ſeparari poſſent ſpecies aquæ à ſpeciebus vini; quod facilè fieri poſſet, ſi vel multum de aqua admiſceretur, vel pars aquæ mixta vino congelaretur: nam tunc ob denſitatem & duritiem non facilè ſpecies aquæ miſcerentur cum ſpeciebus vini, adeóque facilè ſeparari poſſent ab ipſis ſpeciebus vini, & ſub illis manere Chriſtus. Quod quamuis circa finem concedat Ægidius Coninck, hoc probabiliter defendi poſſe, nemo tamen non videt, hoc repugnare Concilijs, quæ docent, non niſi ſub ſpeciebus panis & vini conſeruari corpus & ſanguinem Chriſti. Quòd ſi dicas, in eo caſu deſiturum Chriſti ſanguinem ſub ſpeciebus ſolius aquæ, contrà eſt; tum quia hoc non eſt conforme Concilio docenti, ſub ſingulis vini ſpecierum partibus manere Chriſtum: cùm igitur per aduerſarios, aqua ſit pars vini vſualis, ſub ipſius etiam ſpeciebus manebit Chriſtus. Tum quia non poteſt adferri ratio, cur ſi ſanguis Chriſti conſeruetur ſub ſpeciebus aquæ coniunctis cum ſpeciebus vini, non etiam conſeruetur ſub ijſdem à ſpeciebus vini diſiunctis: cùm per diſiunctionem à ſpeciebus vini, nullam ſubeant mutationem quoad vſum potus humani, quæ mutatio potiſſimùm ſpectanda eſt in hoc ſacramento, aduerſarijs ipſis fatentibus: hoc autem ſic oſtendo. Ponantur ſpecies aquæ non continuæ, ſed tantùm contiguæ cum ſpeciebus vini, ita vt ſpecies vini ambiant tantùm ſpecies aquæ, & non faciant cum illis vnum continuum, ſed contiguum: quod facilè fiet, ſi aqua appoſita vino congeletur: nam tunc præ duritie & denſitate non continuabitur, ſed tantùm contiguabitur cum vino. In tali caſu non puto, affirmaturos aduerſarios, deſiturum ſanguinem ſub ſpeciebus aquę, cùm adhuc in tali caſu ſpecies aquæ componant vnum potum vſualem humanum cum ſpeciebus vini; cùm ad potum humano more vſualem, nihil referat, quòd aqua ſit continua, vel contigua vino, ſicut nec quòd inter aquam & vinum aliquis intercedat aër, modò aqua circumambiatur à vino. Ergo in tali caſu conſeruabitur ſanguis Chriſti ſub puris ac meris ſpeciebus aquæ, cùm in tali caſu nulla fiat mutatio in aqua quoad moralem vſum potus humani: nam eodem modo in tali caſu talis potus cenſebitur humano more vſualis, ac ſi eædem ſpecies aquæ continuarentur cum ſpeciebus vini.

Ægidius Coninck.

88. Quintò probatur hæc noſtra ſententia à priori. Etenim ex Florent. conſtat, vinum eſſe materiam calicis, aquam ſolùm apponi vt cęremoniam ſacram: ergo neque vt mixta vino, niſi conuerſa in illud, eſt materia ſanguinis: ſicut quia panis triticeus eſt materia corporis, nulla alia materia mixta pani, erit idonea materia corporis. Cuius ratio eſt, quia illud tantùm conuertitur in corpus & ſanguinem Chriſti, quod ſubſtantialiter integrat panem & vinum, quæ ſunt materia huius ſacramenti: ſed aqua extrinſecus appoſita non integrat ſubſtantialiter vinum, alioqui quidquid miſceretur cum illo, conuerteretur in ſanguinem. Quod falſum eſt, alioqui ſi cum pane miſceretur aliquid de butyro, melle, vel alio liquore, talis ſubſtantia, cùm non variaret panem vſualem conuerteretur in corpus Chriſti. Eodem modo panis madefactus aqua, conuerteretur cum ipſa aqua in corpus Chriſti, imò & cum ipſo aëre intra poros panis & vini incluſo, cùm nec talis aër variet vſualem cibum, ac potum. Quæ omnia nemo non videt, eſſe maxima abſurda, quę tamen ex oppoſita ſententia manifeſtè ſequuntur.

A priori. Florentin.

Illud tantùm conuertitur in corpus & ſanguinem Chriſti, quod ſubſtantialiter integrat panem & vinum.

89. Dico 3. Si aqua mixta vino immediatè ante prolationem verborum non eſt conuerſa in vinum, non conuertitur in ſanguinem, ſed manet ſub forma aquæ mixta ſpeciebus vini. Fundamentum eſt, quia vt materia conſecrari poſſit, debet eſſe præſens formæ verborum: ſed ſi immediatè ante prolationem formæ aqua non eſt in vinum conuerſa, non poteſt eſſe materia præſens formæ: ergo ſi tunc aqua non eſt conuerſa in vinum, non conuertitur in ſanguinem. Maior probatur, quia materia debet conſecrari virtute formæ: ergo debet eſſe præſens formæ, vt ab ea poſſit effectum conſecrationis recipere: comparantur enim verba ad materiam conſecrandam, ſicut agens ad paſſum: vnde ſicut non producitur effectus, niſi pręſente paſſo, ita non conſecratur materia, niſi præſens formæ.

90. Confirmatur. Nam vel aqua conuerti poſſet in vinum poſt conſecrationem, vel in inſtanti conſecrationis, vel ante ipſam conſecrationem, inchoata iam forma verborum: in nullo autem caſu conuerti poteſt in ſanguinem. Non in primo, quia nec ſpecies conſecratæ vim habent conuertendi illam in ſanguinem, alioqui vim etiam haberent conuertendi vinum de nouo illis appoſitum: Nec verti poteſt in ſanguinem vi præcedentis conſecrationis, nam quando fiebat conſecratio, illa non erat apta materia; vnde reſpectu conſecrationis, eſt, ac ſi non eſſet. Nec conſecratio extendi poteſt in materiam abſentem, alioqui ſemel prolata forma conſecrationis, vi illius conſecrari poſſet, quidquid poſtea Sacerdos ſibi faceret præſens.

91. Non in ſecundo: quia implicat, tunc conuerti in ſanguinem. Ratio implicantię eſt, quia implicat, eandem rem ſimul incipere, & deſinere in eodem inſtanti, cùm implicet rem eſſe, & non eſſe in eodem inſtanti: ſi autẽ aqua conuerteretur in vinum in inſtanti conſecrationis, pro eo inciperet eſſe vinum. Rurſus ſi in eodem inſtanti conuerteretur in ſanguinem, deſineret eſſe vinum, quia inciperet eſſe

Implicat aquam conuerti in inſtanti conſecrationis in vinum, & in ſanguinem.

ſanguis,

ſanguis, qui vi præſentis inſtitutionis pugnat cum ſubſtantia vini: igitur in eodem inſtanti eſſet vinum,& deſineret eſſe vinum. Nec poſſet conuerti in ſanguinem immediatè poſt, quia tunc ceſſat forma verborum, vi cuius ſupponitur facta conſecratio immediatè ante.

92. Neque in tertio caſu, quia licet forma non operetur effectum tranſſubſtantiandi vinum in ſanguinem, niſi in vltimo inſtanti, quando ipſius ſignificatio eſt completa, requirit tamen toto tempore, quo profertur, materiam præſentem, alioqui non verificaretur ipſius ſignificatio, in qua exprimitur materia præſens per pronomen *Hic:* ſicut non valeret Baptiſmus, ſi baptizandus non eſſet pręſens toto tempore, quo profertur forma Baptiſmi.

93. Dices. Sufficit præſentia moralis inter materias, & formas ſacramentorum: ſed vinum ex aqua conuerſum in fine verborum formæ conſecrationis, eſſet moraliter præſens formæ conſecrationis: ergo vi illius poſſet in ſanguinem conuerti. Maior conſtat in materia & forma Baptiſmi,reliquorumque ſacramentorum, quæ non oportet vt ſint ſimul phyſicè,ſed tantùm moraliter præſentes. Minor patet. Nam talis præſentia eſſet moralis, quia ſimul eſſet cum aliqua parte formę.

Inter illas tantùm materias & formas ſacramentorũ moralis ſimultas ſufficit quæ non tranſmutantur, in aliјs requiritur phyſica præexiſtentia.

94. Reſp. diſtinguo maiorem, ſufficit pręſentia moralis inter materiam & formam ſacramentorum, quando materia ipſa non debet à forma tranſmutari, concedo; nego autem, quando materia debet à forma tranſmutari, vt eſt in propoſito caſu, in quo vinum debet à forma conſecratoria in ſanguinem tranſmutari: aqua verò non debet à forma Baptiſmi, nec Chriſma à forma Confirmationis tranſmutari, ſed tantùm ſubiectum debet tranſmutari. Vnde ſicut ſubiectum baptizandum, vel confirmandum,quia debet per hæc ſacramenta tranſmutari, non ſufficit, vt fiat præſens poſt prolationem formæ, ſed debet ad illam præſupponi, quia ſubiectum debet neceſſariò præſupponi ad integram actionem eſſentialem, non debet autem materia præſupponi ad formam,quando non comparatur ad illam vt ſubiectum receptiuum illius, ſed ſolùm vt indifferens ad determinatum, vti comparatur aqua Baptiſmi ad verba eiuſdem.

95. Vrgebis. Sufficit præſentia moralis materiæ conſecrandæ, vt hoſtia intra pyxidem tecta. Reſp.ſufficere materiam moraliter pręſentem, quoad locum, nõ autem quoad tempus, quia poteſt ſubiectum diſtans ſpatio eſſe capax paſſionis, non poteſt autem ſubiectum diſtãs tempore eſſe capax paſſionis; quia ſubiectum ſpatio tantùm diſtans, ſimpliciter eſt; tempore autem diſtans, ſimpliciter non eſt ac proinde incapax paſſionis realis. Non inficior oppoſitam ſententiam quam tuetur Vaſquez diſp.201. cap. 4. in fine, eſſe etiam probabilem.

Vaſquez.

96. Ex his deducitur 1. modicam aquam eſſe vino admiſcendam,vt tempore conſecrationis ſit verſa in vinum. Vnde Florent. præcipit eſſe modiciſſimam. Alenſis 4. p. q. 10. memb. 4. art. 1. §. 5. in fine docet, ſufficere guttam quantumcunque paruam. Sylueſter monet, eſſe miſcendam initio Miſſæ, quod Patres Dominicani obſeruant.

Florentin. *Alenſis.* *Sylueſter.*

97. Deducitur 2. Aquam artificialem non irritare hoc ſacramentum, ſicut irritat ſacramentum corporis, ſi miſceatur pani. Ratio eſt, quia in hoc aqua non eſt eſſentialis, ſicut in illo: peccaret tamen grauiter, qui ea vteretur; poſſet tamen vti, quando naturalem non haberet,& Miſſa eſſet inchoata;ſecus ſi Miſſa non eſſet inchoata, quia tunc potiùs eſſet omittenda. Ita Palud. q. 1. art. 6. concl. 3.

Aqua artificialis ſi miſceatur vino non irritat ſacramentum:

Peccaret, qui eâ vteretur.

Paludanus.

Solutio argumentorum.

98. AD primum primæ ſententiæ *Ly non poteſt*, vt cadit ſupra aquam importat neceſſitatem ſacramenti; vt cadit ſupra vinum, importat ſolam neceſſitatem præcepti, vt idem ſit,quod licitè non poteſt.Ita S.Thomas 3. p. q. 74. art. 7. ad 1. & cæteri Scholaſtici: & colligitur ex cit. Concilio Bracharenſi: *Nam ſi vinum*, inquit, *tantùm quis offerat, ſanguis Chriſti incipit eſſe ſine nobis*, hoc eſt ſine ſignificatione coniunctionis noſtri cum Chriſto, ad quem finem docet miſcendam eſſe aquam.

Ad 1. 1. n. 54. *S. Thom.* *Concilium Bracharenſe.*

99. Cyprianus etiam expreſsè loquitur de neceſſitate præcepti, vt ex eodem conſtat, qui vtitur iiſdem verbis, quæ poſtea vſurpauit Concilium. Quoad paritatem autem, quam affert citato loco Cyprianus, explicandus eſt de neceſſitate pręcepti,nõ ſacramenti. Quoad factum autem Chriſti attinet, Reſpondeo,nõ omnia, quæ Chriſtus ad hoc ſacramentũ conficiendum ſeruauit, cenſenda eſſe de neceſſitate ſacramenti. Nam certum eſt, Chriſtum conſecraſſe,vel in pane azymo,vel in fermentato; in vino albo, vel rubro; cùm tamen certum quoque ſit, tam fermentatum,quàm azymum, tam rubrum, quàm album vinum eſſe idoneam materiam huius ſacramenti.

Ad auth. Cypriani.

100. Ad primum ſecundæ. Ductũ ab authoritate Patrum Reſp. Patres locutos eſſe de cõſecratione mediata; vt nimirum priùs aqua conuertenda ſit in vinum, quàm in ſanguinẽ, vt ex Florentino deduximus, quod propterea modiciſſimam aquam præcipit vino admiſcẽdam, vt faciliùs poſſit in vinum conuerti: atque ita illos interpretãtur omnes Scholaſtici. Cæterùm Patres nullam expreſſam mentionẽ fecerunt huius præconuerſionis aquæ in vinum,quia totum intẽtum illorum erat,exemplo & facto Chriſti docere, vinum aqua mixtum eſſe conſecrandum, nulloque modo aquam conuertendam eſſe vel in phlegma, vel in aquam,quæ ex latere Chriſti fluxit, vt nonnulli putabant, ab Innocentio III. ſuprà cit. loco relati.

Florentin. *Innoc. III.*

101. Cur autẽ dici non poſſit, vel triticum conuerti in corpus Chriſti, vel Sacerdotem bibere vinum, intelligendo de mediata conuerſione, ea eſt: quia nec triticum mixtum

aquæ debilitatur, eſt, tum quia continuò agendo repatitur à contrarijs qualitatibus aquæ, quæ paulatim vini qualitates refrangunt: tum quia agendo, ſubtiliores actiuioreſque ſpiritus amittit, quibus amiſſis nequit ſe in priſtinum ſtatum reducere, vti ſe reducunt alia agentia, quæ agendo vim actiuam non amittunt.

111. Ad decimam. Eſto interdum ob temporis breuitatem nequeat aqua in vinum tranſmutari, vt in caſibus aſſignatis; illud tamen eſt per accidens, & præter primariam intentionem Eccleſiæ, quæ primariò & per ſe aptum tempus deſignat ad huiuſmodi aquæ præconuerſionem. Quòd autem in certis caſibus fortuitis aptum tempus non expectet, vrgent aliæ cauſæ, quæ rationabiliter potuerunt Eccleſiam mouere ad illud non expectandum, vt ex ſuprà dictis conſtare poteſt. Cæterùm falſum eſt, non omnes partes aquæ conuerti poſſe in vinum: nec eſt eadem ratio de alijs corporibus, quæ non ſecundùm omnes ſui partes conuertuntur in ſubſtantiam agentis: nam alia corpora conſtãt ex multis partibus craſſis & heterogeneis, quę difficilè conuertuntur in ſubſtantiam alterius corporis, aqua verò cùm conſtet ex partibus tenuibus & homogeneis, eſt facilè conuertibilis in ſubſtantiam alterius corporis.

112. Ad vndecimam negatur, ſolùm vinum ex vite immediatè genitum, eſſe aptam materiam calicis, ſed quodcunque habet veram naturam vini potabilis: alioqui vinum miraculosè productum, cuiuſmodi fuit vinum ex aqua genitum in Cana Galileæ, non eſſet apta materia calicis. Cùm igitur vinum productum ex aqua, media natiua virtute vini ex vite geniti, habeat veram naturam vini, erit apta materia calicis. Cæterùm dum Concilia docent, materiam calicis eſſe vinum de vite, nolunt excludere aliud vinum, quod habeat veram naturam vini, ſed ſolùm excludere volunt omnem alium liquorem, qui veram naturam potabilis vini non habet.

Quomodo materia calicis vinum de vite.

113. Hinc deducitur, vinum, quod tantùm virtute alterius vini ex vite progeniti, productum eſſet ex aqua, fore aptam materiam calicis, etiamſi nullum aliud vinum ex vite immediatè genitum cum eo mixtum foret. Ratio eſt, quia tale vinum haberet veram naturam vini. Confirmatur, nam de facto tale vinum ex aqua productum, mixtum cum vino ex vite genito, conuertitur in ſanguinem: ergo etiam conuerteretur in ſanguinem, ſi cum illo mixtum non foret, cùm per talem mixtionem nihil acquirat, per quod fiat apta materia calicis.

Vinum ex aqua productum eſſet apta materia.

SECTIO VI.

An poſito, quòd elementa ſint formaliter in mixto, conuertantur in corpus & ſanguinem Chriſti?

114. Ratio dubitandi oritur ex præcedente ſectione, nam ſi aqua extrinſecùs appoſita non eſt apta materia conſecrationis, neque erit intrinſecùs mixta, cùm ſit eadem ratio. Confirmatur, quia ſi aqua & cætera elementa conuerterentur in corpus & ſanguinem Chriſti, poſſent eorum ſpecies ſeparari, in eiſque corpus & ſanguis Chriſti conſeruari. Sed nihilominus,

115. Dicendum eſt, in hac opinione elementa conuerti in corpus & ſanguinẽ Chriſti. Quam difficultatem apud neminem agitatam reperi. Illam tamen ſic probo. Quidquid eſt de ſubſtantia panis & vini, conuertitur in corpus & ſanguinem Chriſti: Elementa in hac opinione ſunt de ſubſtantia panis & vini: ergo. Maior eſt Tridentin. ſeſſ. 13. cap. 4. & Canon. 2. definientis, totam ſubſtantiam panis & vini conuerti in ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti. *Concluſio affirmatiua.* *Concilium Trident.*

116. Confirmatur. Nam ob eandem rationem, aqua, ex qua conficitur panis, conuertitur in corpus Chriſti, quia integrat ſubſtantialiter panem. Minor verò probatur. Nam elementa in hac opinione integrant ſubſtantialiter mixtum, non minùs, quàm formæ partiales integrant ſubſtantialiter viuens. Explicatur. Elementa non ſunt accidentia, ſed ſubſtantia mixti: ergo ſi non conuertuntur in corpus & ſanguinem Chriſti, aliquid ſubſtantiale pertinens ad naturam panis & vini, manet cum corpore & ſanguine Chriſti: nec omnia accidentia panis & vini manerent ſine proprio ſubiecto, vt eſſent accidentia elementorum, Quippe quæ manerent cum ſubſtantia ipſa elementorum. Quæ omnia non cohærent cum doctrina Tridentini aſſerentis, Nihil ſubſtantiæ panis & vini manere cum corpore & ſanguine Chriſti, omniaque accidentia conſeruari ſine ſubiecto. Confirmatur. Nam qui, pręter formam totalem, concedunt partialem corporeitatis in mixtis, docent, eam conuerti in corpus & ſanguinem Chriſti: eadem autem eſt ratio de elementis ſubſtantialiter componentibus mixtum. *Tridentin.*

117. Ad rationem dubitandi, ratio diſcriminis eſt, quia aqua extrinſecùs appoſita non eſt de ſubſtantia vini, ſicut intrinſecùs mixta, quia ſine hac nequit conſeruari & generari, poteſt autem ſine illa. Ad Confirmationem, nego, ſub talibus ſpeciebus conſeruari ſacramentaliter Chriſtum, ſicut nec conſeruaretur ſub ſpeciebus aquæ, ex qua conſtabat panis conuerſus in corpus Chriſti, ſi illæ ſepararentur à reliquis ſpeciebus panis; quemadmodum nec conſeruaretur

in ſola quantitate à reliquis accidentibus ſeparata, vt rectè Argent. in 4. diſt. 10. quæſt. 2. art. 3. concl. 2. ad 2. Et ratio eſt, quia Chriſtus non continetur ſub his ſpeciebus, niſi quamdiu ſub illis contineretur ſubſtantia panis & vini, ſi adeſſet: ſed ſub ſpeciebus elementorum ſeparatis à ſpeciebus mixti, non conſeruaretur ſubſtantia panis & vini: ergo ſub illis non conſeruaretur corpus & ſanguis Chriſti.

Argentinas

Obiectio.

118. Contra hanc noſtram reſponſionem militat argumentum præcedenti ſect. factum contra opinionem affirmantem, aquam extrinſecùs appoſitam immediatè conuerti in ſanguinem. Ita enim contra illam ſupra argumentati ſumus: ſi poteſt Chriſti ſanguis conſeruari ſub ſpeciebus aquæ coniunctis cum ſpeciebus vini, idem ſanguis conſeruari poterit ſub ſpeciebus aquæ ſeparatis à ſpeciebus vini, cùm nil acquirant ſpecies aquæ per iuxta-poſitionem cum ſpeciebus vini, quo formaliter fiant idoneæ conſeruare ſacramentaliter Chriſti ſanguinem. Atqui idem argumentum fieri poteſt contra hanc noſtram reſponſionem: nam ſi poteſt Chriſti ſanguis ſacramentaliter conſeruari ſub ſpeciebus aquæ ſubſtantialiter componentis naturam vini vt coniunctis cum ſpeciebus vini, idem Chriſti ſanguis ſacramentaliter conſeruari poterit ſub ſpeciebus aquæ ſeparatis à ſpeciebus vini, cum eadem videatur vtriuſque ratio.

Soluitur.

119. Reſp. negando paritatem. Ratio diſparitatis eſt: quoniam aqua, quæ ſubſtantialiter componit naturam vini, naturaliter exigit vnionem continuatiuam cum ipſa forma vini, & partibus ipſius: aqua autem extrinſecùs appoſita, vt faciat vnum potum vſualem cum vino, non requirit, vt vniatur cum forma vini, aut cum partibus ipſius, ſed ſufficit, ſi illi tantùm iuxta-ponatur. Quo fit, vt, ſi ſanguis Chriſti conſeruari poſſit ſub ſpeciebus aquæ extrinſecùs appoſitæ, vt continuatis cum ſpeciebus vini, conſeruari etiam poſſit ſub ijſdem, vt diſcontinuatis, & ſolùm iuxta poſitis. Nam ſiue ſint continuatæ, ſiue tantùm iuxta-poſitæ ſpeciebus vini, ſemper efficiunt cum illis vnum potum humano modo vſualem. Contrà verò, niſi ſpecies aquæ, ſubſtantialiter componentis naturam vini, ſint continuatæ ac phyſicè vnitæ cum ſpeciebus vini, non ſunt aptæ ſacramentaliter conſeruare Chriſti ſanguinem: cùm non ſint aptæ ſacramentaliter conſeruare Chriſti ſanguinem, niſi quamdiu aptæ ſunt naturaliter conſeruare & facere vnum per ſe cum forma vini: atqui diſcontinuatæ & tantùm iuxta-poſitæ formæ vini, non ſunt aptæ facere vnum per ſe cum illa: igitur nec ſunt aptæ Chriſti ſanguinem ſacramentaliter conſeruare. Minor probatur, quoniam vnum per ſe non fit, niſi media vnione ſubſtantiali: ergo inter ea, inter quæ vnio ſubſtantialis non intercedit, nec ſubſtantialis compoſitio intercedere poteſt: ac proinde defectu talis conditionis Chriſti ſanguis ſacramentaliter conſeruari non poterit.

SECTIO VII.

An materia conſecranda debeat eſſe præſens Miniſtro?

120. PRIMA ſententia Maioris in 4. diſt. 11. q. 2. affirmantis, poſſe Sacerdotem conſecrare hoſtiam à tergo, vel trans parietem exiſtentem. Fundamentum eſt: quia poteſt conſecrare vnam hoſtiam latentem ſub alia hoſtia, vel linteo: ergo & à tergo, vel poſt parietem exiſtentem. Vnde ſequitur, in eius ſententia non requiri materiæ præſentiam.

Negat Maior.

121. SECVNDA ſententia eſt S. Thom. in 4. diſt. 11. qu. 2. art. 1. quæſtiunc. 3. ad 1. Durand. q. 6. Palud. quæſt. 1. art. 3. Gabr. q. 2. dubitatio. 1. Richard. diſt. 10. ar. 7. q. 1. Soti diſt. 9. q. 1. art. 2. & reliquorum requirentium materiæ conſecrandæ præſentiam. *Quæ vera eſt & ſequenda*, alioqui poſſet Sacerdos hoſtiam conſecrare in quacunque diſtantia, quod falſum eſt. Cuius ratio à priori eſt; quia non poſſumus vti materia oppoſito modo, quàm in forma exprimatur, cùm non poſſimus vti forma oppoſito modo, quàm nobis fuit à Chriſto præſcripta: ſed in forma conſecrationis materia conſecranda exprimitur, vt præſens Miniſtro, vt patet ex pronomine *Hoc*, quod non verificatur, niſi de materia præſente Miniſtro: ergo

Affirmandum cum S. Thoma. Durando. Paludano. Gabriele. Richardo. Soto.

122. Maior controuerſia eſt, qualis præſentia requiratur. Sumitur autem hic præſentia non pro ſola exiſtentia rei in loco, ſed pro relatione eiuſdem ad cognitionem proferentis, ita vt illa materia dicatur præſens Miniſtro, quæ aliqua cognitione ab ipſo percipitur. Omnes autem conueniunt, ad ſacramentalem præſentiam non ſufficere, vt materia conſecranda percipiatur à conſecrante ſola cognitione intellectuali, aut imaginaria, ſed requiri, vt percipiatur aliqua notitia ſenſus, quia hoc ſacramentum perficitur in materia ſenſibili, per pronomen demonſtratiuum *Hoc*, quod ex natura ſua requirit materiam ad ſenſum aliquem præſentem. Non eſt tamen neceſſe, vt illa percipiatur in ſe, ſed ſufficit, vt percipiatur in ſuo continente, vt panis in pyxide, vinum in calice, etiam cooperto. Non requiritur autem, vt materia conſecranda ſit præſens omnibus ſenſibus, alioqui cæcus non poſſet conſecrare, cuius oppoſitum docet Sotus de quodam Epiſcopo, qui quotidie conſecrabat ex diſpenſatione Pontificis, ſed ſufficit vt ſit præſens alicui ſenſui.

Quid nomine præſentia hic intelligatur.

Vt materia dicatur præſens, debet aliquo ſenſu percipi.

Sotus. Sacerdotem cæcum conſecrare poſſe.

123. Difficultas eſt, an cuiuſlibet ſenſus notitia ſufficiat. & quidem certum eſt, viſus notitiam ſufficere, cùm ſit certa; non tamen quæuis eſt ſufficiens, ſed qua materia conſecranda ſignari valeat pronomine *Hoc*, quæ enim à longè videmus, non ſignamus pronomine

Digitized by Google

mine *Hoc*, ſed *Illud*. Vnde talis præſentia non eſt ad ſacramentum ſufficiens; duo enim requirit materia conſecranda, & notitiam aliquam ſenſus, vt certum reddat conſecrantem de qualitate materię, & debitam loci propinquitatem, cùm debeat à Miniſtro conſecrari; quod fieri nequit, niſi ſit ipſi moraliter pręſens. Sufficit etiam notitia tactus, quoniam ea certi reddimur de pręſentia materię conſecrandæ; nec ſolùm, quæ coram, ſed etiam quæ à tergo exiſtentia tangimus, validè conſecrare poſſumus, contra Sotum. Sufficit etiam panem & vinum percipere olfactu, guſtu, vel auditu, hoc eſt ex relatione alterius, nam etiam hæc notitia ſufficit, vt aduertit Sotus, licet, vt ipſe inquit, culpa non careret. Cæterùm in dubio rationabili ſemper eſt repetenda conſecratio.

Notitia tactus ſufficit. *Sotus.* *Item olfactus, guſtus, auditus.*

124. Ad fundamentum primæ ſententiæ, nego conſequentiam: Nam quamuis vna hoſtia ſit ſub alia, vel ſub linteo, aut pyxide tecta, eſt tamen ſenſui pręſens, ratione continentis; quo pacto non eſt à tergo, vel poſt parietem exiſtens, niſi attrectetur, quia neque in ſe, neque in ſuo continente eſt ſenſui præſens.

125. Dices. Infans intra vterum matris exiſtens, non eſt moraliter pręſens, vt poſſit Baptiſmum ſuſcipere: ergo nec hoſtia intra pyxidem exiſtens. Reſp. nego conſequentiam; quoniam infans debet phyſicè ablui, ad quod requiritur phyſica pręſentia ſubiecti abluendi: hoſtia autem non debet verbis conſecratorijs phyſicè tangi, adeoque ſufficit moralis eius pręſentia.

SECTIO VIII.

An materia conſecranda debeat eſſe ſub certa quantitate determinata?

126. DVplex eſt determinatio, altera quoad magnitudinem, vt maior conſecrari non poſſit; altera quoad paruitatem, vt minor conſecrari nequeat.

127. Prima ſententia eſt Alenſ. 4. p. q. 10. memb. 4. art. 2. §. 6. Bonauent. in 4. diſt. 10. p. 2. art. 1. q. 4. Palud. diſt. 11. q. 1. art. 3. Angeli verbo *Euchariſtia* 1. n. 25. affirmantium, materiam conſecrandam eſſe determinatam quoad maximum, non autem quoad minimum. Fundamentum eſt: quia quantitas materiæ conſecrandæ ſumi debet per ordinem ad vſum fideliũ, propter quem hoc ſacramentum eſt inſtitutum: ergo tanta, & non maior conſecrari poteſt, quanta probabiliter ſufficit ad vſum fidelium.

Alenſis. *Bonauent.* *Paludanus.* *Angelus.*

128. Confirmat 1. Palud. quia virtus conſecratiua in miniſtro eſt finita: ergo nequit ſe extendere ad infinitam materiam conſecrandam. Secundò Angelus; quia alioqui poſſet hoc ſacramentum confici in irriſionem, contumeliam, & veneficia. 3. Alenſ. quia miniſter debet ſe conformare intentioni Chriſti & Eccleſię.

Paludanus. *Angelus.* *Alenſis.*

129. Secvnda ſententia eſt S. Thom. 3. p. q. 74. art. 2. & in 4. diſt. 11. q. 2. art. 1. quæſtiunc. 3. & opuſc. 59. cap. 5. Durand. diſt. 11. q. 6. Richard. diſt. 10. art. 7. q. 1. Caiet. loco citato art. 2. Gabriel. diſt. 11. q. 2. dubitat. 1. Soti diſt. 9. q. 1. art. 2. Syluest. verbo *Euchariſtia* 2. n. 4. affirmantium, materiam conſecrandam non eſſe determinatam quoad maximum, quoad minimum verò docet Maior in 4. diſt. 10. q. 1. determinari ad illam, quæ inter viſibiles eſt minima; Sotus verò ad quamcunque, ſub qua conſeruari poteſt panis & vinum.

S. Thom. *Durandus.* *Richardus.* *Caietanus.* *Gabriel.* *Sotus.* *Syluester.* *Maior.*

130. Dico 1. Materia conſecranda non eſt per ſe determinata quoad maximum. Probatur 1. Nam fide conſtat, Chriſtum poteſtatem dediſſe ſacerdotibus conſecrandi panem & vinum: nulla autem authoritate aut traditione conſtat, hanc poteſtatem ad certum terminum limitaſſe: vnde oppoſitam ſententiam Syluester vocat periculoſam.

Materiam conſecrandam non eſſe per ſe determinatam quoad maximum. *Syluester.*

131. Secundò ſequeretur, conſecrata ſufficiente materia ad vſum fidelium, non poſſe poſtea ſacerdotem aliam quantumuis paruam conſecrare, quia illa non eſſet ad vſum fidelium; neque parochum paucos habentem parochianos, multas particulas conſecrare. Ratio verò eſt. Tum quia, vt rectè Durand. hoc ſacramentum non conſiſtit in vſu, ſed in conſecratione materiæ, quamuis ordinetur ad vſum, tanquam ad effectum poſteriorem: ergo ſaluatur eius eſſentia in ſola materia debitè applicata cum certa forma & intentione miniſtri. Tum quia, vt ſapienter S. Thom. vſus fidelium non debet ſumi pro ijs, qui actu occurrunt, ſed qui occurrere poſſunt, alioqui non poſſet conſecrari niſi quantum ſufficeret ad vſum fidelium actu communicantium: ſed numerus fidelium, qui occurrere poſſunt, non eſt determinatus, cùm & multi, & ijdem ſæpius communicare poſſint. Dixi, *per ſe*, nam per accidens, defectu præſentiæ, poſſet conſecratio impediri, vt ſi Sacerdos formam proferret ſupra quantitatem panis hinc Viennam vſque protenſam, ſolùm conſecraretur quantum eſſet illi moraliter præſens.

Durandus. *S. Thom.*

132. Dico 2. Quæcunque minima quantitas ſenſibilis, in qua ſubſtantia panis & vini conſeruari poteſt, eſt apta materia conſecrationis. Fundamentum eſt, quia hæc habet omnes conditiones ad conſecrationem requiſitas, eſt enim ſenſibilis, quæ eſt præcipua conditio ſacramenti, & ſub ea conſeruatur ſubſtantia panis & vini, quæ eſt materia remota huius ſacramenti. Nec refert, quòd ſit minima, nam Chriſtus de facto exiſtit ſub minima parte materiæ conſecratæ.

Quæcunque quantitas ſenſibilis eſt apta materia conſecrationis.

133. Dices 1. Non quæcunque minima quantitas aquæ ſufficit ad Baptiſmum: ergo neque quæcunque minima quantitas panis ad hoc ſacramentum. Reſp. diſparitatem eſſe, quoniam materia ſacramenti Baptiſmi

non eſt aqua, niſi vt abluens: at non quæuis minima aqua moraliter abluit. Panis verò eſt materia Euchariſtiæ, vt continens Chriſtum: quælibet autem minima quantitas panis poteſt continere totum Chriſtum indiuiſibiliter exiſtentem.

134. Dices 2. Hoc ſacramentum eſt inſtitutum vt cibus: ſed ad rationem cibi requiritur aliqua determinata ſenſibilitas. Reſp. eſſe inſtitutum vt cibum, non materialem, qui vt corpus reficiat, determinatam requirit quantitatem, ſed vt ſpiritualem, qui vt animã reficiat, certam quantitatem non poſcit.

135. Vrges. Eſt inſtitutus vt cibus ſpiritualis media ſumptione corporali, ſed vt cibus ſit corporaliter ſumptibilis, certam requirit quantitatem. Sed contrà, nam ſumptio corporalis eſt tantùm conditio applicans, qua poſita, ſacramentum ipſum propria virtute reficit ſpiritualiter animam, conditio autem, cùm non debeat operari, non requirit certam quantitatem.

Nulla inſenſibilis ſeparata à toto.

136. Dico 3. Nulla pars naturaliter inſenſibilis, etiamſi in ea conſeruetur ſubſtantia panis & vini, ſeparata à toto, eſt apta materia conſecrationis. Fundamentum eſt, quia de eſſentia ſacramenti eſt, vt ſit ſignum ſenſibile: nec ſufficit vt ſit ſenſibile ſupernaturaliter; ſicut, quamuis diuinitus Deus conſeruaret ſubſtantiam vini ſub accidentibus aceti, non propterea eſſet idonea materia calicis, eò quòd non eſſet vinum vſuale, quali homines vtuntur, qui præcipuè ad accidentia attendunt.

137. *Obijcies* 1. Si Deus miraculosè conſeruet ſubſtantiam panis ſub minimo ſenſibili, ſub quo non petit naturaliter conſeruari, eſſet apta materia conſecrationis: ergo ſi miraculosè reddat ſenſibile minimum panis, quod naturaliter non eſt ſenſibile, erit etiam apta materia conſecrationis. Reſp. nego conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt, quia in priori caſu facto ſemel miraculo, ſunt omnia naturaliter requiſita ad panem vſualem: nam & eſt panis cum omnibus ſuis proprietatibus & accidentibus, & eſt naturaliter ſenſibilis: ſicut vinũ illud in Cana Galileæ ex aqua miraculosè factum, erat apta materia conſecrationis, quia habebat omnia, quæ ad vinum vſuale naturaliter requiruntur. In poſteriori verò caſu, adhuc poſito miraculo, minimum illud manet inſenſibile ſecundùm ſe, & naturaliter extra obiectum oculi corporei, ſicut vinum conſeruatum ſub accidentibus aceti, ſecundùm ſe manet extra vſum humanum. Quando igitur res per miraculum efficitur accommodata naturaliter vſui hominum, eſt apta materia conſecrationis; ſecus quando non redditur accommodata naturaliter vſui hominum.

138. *Obijcies* 2. Chriſtus conſeruaretur in quauis parte etiam inſenſibili hoſtiæ conſecratæ, ſi à toto diuideretur: ergo poſſet etiam in ea primo produci, nam eadem diſpoſitio requiritur ad conſeruandum, atque ad perficiendum hoc ſacramentum. Antecedens probatur, quia ſicut in toto Chriſtus conſeruatur ſub quauis parte etiam inſenſibili, ita etiam à toto ſeparata, quia ſeparatio non variat naturam panis. Reſp. nego antecedens, nam in parte inſenſibili ſeparata à toto non conſeruaretur panis vſualis, qui debet eſſe ſenſibilis. quidquid ſit, an in ea cõſeruaretur panis ſimpliciter. Chriſtus autem conſeruatur ſub accidentibus panis, quamdiu ſub illis conſeruaretur panis vſualis. Ad probationem, diſparitas eſt, quia in toto quælibet pars ſit ſenſibilis ratione totius, cum quo continuatur, vnde ſeparata variatur quoad ſenſibilitatem. A fortiori ſequitur, non fore Chriſtum in punctis, ſi hæc poſitiua ſint, & ſeparari poſſint à continuo, fore tamen in ijs in continuo exiſtentibus.

Minima pars in toto deſignabilis conſecrari poteſt.

139. Dico 4. Poteſt in toto conſecrari quælibet minima pars, non conſecratis reliquis, modò ſenſibilis ſit, & mente deſignari poſſit. Fundamentum eſt, quia licet illa pars inexiſtat & continuetur cum toto, verè tamen eſt materia ſacramenti: ergo ex intentione miniſtri ea tantùm deſignari poteſt, vt actualis materia ſacramenti: ſicut conſecrari poteſt vna dimidietas hoſtiæ, non conſecrata alia, & quæcunque pars determinatè ſignabilis: quia continuatio cum toto non impedit conſecrationem, vt conſtat de vino, quod mixtum ſanguini, ſui conſecrationem non impedit. Secus ſi ſacerdos volens conſecrare vnam partem hoſtiæ, illam non determinet, vel confusè intendat conſecrare omnes quartas, aut quinas proportionales, relictis intermedijs; aut ſi ex decem particulis, velit conſecrare nouem indeterminatè: in his enim caſibus nihil efficiet. quoniam actio conſecratoria cadere debet ſupra materiam determinatam, cùm ſit practica & operatiua. Nec ſufficit, vt ſacerdos ſe remittat ad Deum, vt illa ſit conſecrata quam Deus deſignauerit, nam deſignatio fieri debet à miniſtro, à quo forma ipſa deſignatiua profertur.

Sit materia ſenſibilis ipſi conſecranti.

140. Vltimò quæri poteſt, an materia conſecrabilis debeat eſſe ſenſibilis ipſi conſecranti, an ſufficiat, vt ſaltem alicui ſit ſenſibilis. Priorem partem affirmant aliqui, eò quòd ipſe conſecrans debeat per ipſum pronomen demonſtratiuum oſtendere ac deſignare materiam conſecrabilem. Poſteriorem verò partem affirmant alij: *quibus magis aſſentior*, & ſequitur ex dictis ſect. 7. præcedentis diſp. vbi oſtendimus, ad præſentiam materiæ conſecrandæ, non eſſe opus, vt illa cognoſcatur ab ipſo conſecrante, ſed ſat eſſe ſi cognoſcatur ab alio, ex cuius relatione certus ſacerdos eſſe poſſit. Neque apparet, ex quo capite ſit neceſſarium, vt materia conſecranda debeat ab ipſo conſecrante cognoſci, cùm poſſit illam demonſtratiuo pronomine oſtendere, etiamſi illam ipſe non cognoſcat cognitione viſiua, aut tactiua propria, modò fiat certus ex cognitione viſiua, aut tactiua alterius. Ex quo patet ad fundamentum oppoſitę ſententię.

141. Ex dictis ſequitur, non poſſe conſecrari guttam vini cum magna aquæ quantitate miſtam,

te miſtam, cùm illa non poſſit determinatè ſignari atque oſtendi pronomine demonſtratiuo *Hic*, vel *Hoc*.

142. Ad fundamentum primæ ſententiæ, patet ex dictis. Ad primam confirmationem, nego conſequentiam: nam ſolus Deus eſt cauſa efficiens huius ſacramenti, ſacerdos autem eſt tantùm cauſa moralis. Tum quia, eſto ſacerdos ſit cauſa phyſica, eſt tamen cauſa obedientialis, quæ agit in virtute Dei.

143. Ad ſecundam, concedo ſequelam: nam hoc non ſequitur ex inſtitutione Chriſti, ſed ex malo vſu miniſtri, ſicut homo vtitur libertate in contumeliam Dei, quamuis ei data ſit in laudem ipſius.

144. Ad Tertiam, duplex eſt intentio, alia conficiendi ſacramentum, & hæc neceſſaria eſt, & ſufficit; alia reuerenter vtendi ſacramento, quæ ſolùm requiritur, vt licitè, non autem vt validè fiat.

SECTIO IX.

An in aliquo caſu ex diſpenſatione Pontificis liceat in vna tantùm ſpecie conſecrare?

Affirmant Albertus. Paludanus. Maior. Adrianus. Gabriel. Angelus. Antoninus. Henriquez. Innoc. IV.

145. PRIMA ſententia eſt Alberti in libello de corpore Chriſti citato à Soto in 4. diſt. 12. q. 1. art. 12. Paluda. in 4. diſt. 11. q. 1 ar. 2. concl. 5. Maio. diſt. 9. q. 3. vel in alia impreſſione q. 1. §. *At dicis.* Adria. q. 6. de Euchari. Gabr. in Cano. Miſſæ, lect. 84. littera L. in fine. Angeli verbo *Euchariſtia* 1. n. 20. Antoni. 3. p. titu. 13. c. 6. Henriq. lib. 8. de ſacramentis c. 13. Innocentij IV. de officio Miſſæ, & aliorum affirmantium, ſiue quia conſecrationem in vtraque ſpecie putant eſſe præceptum Eccleſiaſticum, non diuinum, vt Maior, qui docet, hoc licitum eſſe cuilibet ſacerdoti ad communicandum infirmum in caſu neceſſitatis, Adrianus & alij: ſiue quia licet putent eſſe præceptum diuinum, adhuc cenſent, in eo Pontificem diſpenſare poſſe, interpretando Ius diuinum in aliquo caſu non obligare, vt ſi in regno aliquo vinum conſeruari non poſſit. Probant 1. Hoc ſacramentum inſtitutum eſt propter vtilitatem animarum: ergo in caſu, quo defectu vini non poſſet in vtraque ſpecie conſecrari, diſpenſari poſſet, ne tot animæ priuarentur vtilitate huius ſacramenti.

Maior. Adrianus.

146. Secundò. Concurrentibus duobus præceptis, ſeruandum eſt maius: maius autem eſt in articulo mortis communicare, quàm in vtraque ſpecie conficere, quia illud cedit in vtilitatem animarum.

147. Tertiò. Non minùs de integritate Extremæ-Vnctionis ſunt quinque vnctiones, quàm Euchariſtiæ ſpecies panis & vini: ſed moribundis interdum datur vna vnctio ſine alia, vt cùm ſuperueniente morte non poſſunt omnes perfici.

148. Quartò. De iure diuino eſt confeſſionis integritas, & tamen in aliquo caſu licet confeſſionem dimidiare: ergo licet de iure diuino ſit in vtraque materia celebrare, in aliquo tamen caſu licebit in vna tantùm ſacramentum hoc conficere.

149. Quintò. Hoc non eſt intrinſecè malum, & aliunde expedit ſaluti animarum. Maior conſtat, quia in multis caſibus neceſſarium eſt, in vna tantùm ſpecie conſecrare. 1. quando conſecrata hoſtia deficit ſacerdos, definitum eſt in Concil. Toleta. 7. & 11. vt alius ſacerdos ſuccedat ad calicem tantùm conſecrandum. 2. Si conſecrata hoſtia immineat ſacerdoti periculum mortis, poteſt, ſumpta hoſtia, calicem omittere & fugere. 3. Si poſt ſumptum corpus aduertat, in calice fuiſſe alium liquorem, & vinum haberi non poſſe ſine periculo mortis, aut graui ſcandalo, poteſt ſacrificium abſoluere.

Concilium Toletanum VII. & XI.

150. Sextò. Nonnulli Patres teſtantur, Chriſtum communicaſſe diſcipulos euntes in Emaus in ſpecie tantùm panis.

151. Septimò. Totus Chriſtus continetur ſub quauis ſpecie: ergo quæuis ſufficit ad integrum ſacramentum & ſacrificium.

152. Octauò. Legitur ab Innocẽtio VIII. diſpenſatũ fuiſſe cum Noruegijs anno 1490. vt refert Volaterranus lib. 7. c. 4. cuius gratia docet, legationem eò miſſam fuiſſe.

Innoc. VIII. Volaterranus.

153. Nonò. Quoniam, vt definit Trident. ſeſſ. 21. c. 2. eſt in Eccleſiâ poteſtas, vt ſalua ſacramentorum ſubſtantia, ſtatuat vel mutet, quæ ſuſcipientium vtilitati & ſacramentorum venerationi pro rerum, temporum & locorum varietate magis expedire iudicauerit: ergo, vrgente graui & publica neceſſitate, poteſt in hoc diſpenſare.

Concilium Trident.

154. Decimò. Poteſt in alijs iuribus diuinis diſpenſare, vt in voto ſolemni, in matrimonio rato & non conſummato, in reſidentia perſonali Paſtoris, in miniſtro Confirmationis & ordinis: ergo etiam in hoc.

155. SECVNDA ſententia eſt Syluest. *Euchariſt.* 1. q. 5. Suar. diſp. 43. ſect. 4. Vaſq. diſp. 223 cap. 3. Nugnez 3. p. q. 74. art. 1. Conink q. 83. art. 1. dubio 5. Corollario 3. negantium. Inclinant Sotus in 4. diſt. 9. q. 1. art. 1. in fine, Armilla *Euchariſtia* 10. qui refert Alexandrum vltimum voluiſſe in hoc diſpenſare, & declaratum fuiſſe, quòd non poterat.

Sylueſter. Suarez. Vaſquez. Nugnez. Coninck. Sotus. Armilla. Alexander.

156. DICO 1. Non poteſt priuatus ſacerdos, neque ob publicam neceſſitatem in vna tantùm ſpecie conſecrare. Fundamentum eſt: quia cùm hoc ſit præceptum diuinum, & de re grauiſſima, vt præter Authores ſecundæ ſententiæ, docent Palud. in 4. diſt. 11. q. 1. art. 2. Marſ. q. 6. art. 1. dubio 3. Caiet. q. 80. art. 12. in 1. ſua q. §. 4. *dicitur*, non poteſt à priuata perſona, neque per modum iuris interpretationis mutari: quia hoc, vt conſtat de legibus, & docet S. Doctor. 2. 2. q. 120. art. 1. ad 3. ſpectat ad principem, præſertim in re graui & publica.

Paludanus. Marſilius. Caietanus. S. Thomas.

157. DICO 2. Nec videtur à Pontifice, ob priuatam

ob priuatam tantùm vtilitatem, in hoc diſpenſari poſſe. Fundamentum eſt, quia Pontifex non habet propriè poteſtatem diſpenſandi in iure diuino: cùm nullus inferior poteſtatem habeat diſpenſandi in leges ſuperioris, ſed ſolùm interpretandi: at nulla priuata vtilitas præualere poteſt huic iuri de conſecrando in vtraque ſpecie: ergo nunquam datur caſus, in quo ob priuatam vtilitatem poſſit Pontifex interpretari, hoc ius de conſecrando in vtraque ſpecie non obligare. Minor probatur, quia magis præualet integritas ſacrificij, ad quod hoc ſacramentum eſt eſſentialiter inſtitutum, quàm priuata cuiuſque vtilitas, præſertim cùm hoc ſacramentum non ſit ad ſalutem ſimpliciter neceſſarium.

Pontificem nec ob publicam vtilitatem diſpenſare poſſe probabilius

158. DICO 3. Probabile eſt, poſſe in hoc iure, ob publicam dumtaxat vtilitatem, à ſummo Pontifice, per iuris interpretationem diſpenſari: probabilius tamen eſt, nec ob publicam vtilitatem id poſſe. Prioris partis fundamentum eſt authoritas tot Doctorum, & rationes, quæ hanc opinionem reddunt practicè probabilem.

S. Thom. Caietanus.

159. Poſterioris verò fundamentũ, quod S. Thom. 3. p. q. 74. art. 1. ad 2. & Caiet. ibidem indicat; eſt, quia hoc ſacramentum eſt eſſentialiter inſtitutum in ſacrificium realiter expreſſiuum cruenti ſacrificij crucis: ergo ſicut illud importat realem, ita hoc ſacramentalem ſeparationem corporis à ſanguine: ſed ratio perfecti ſacrificij præualere debet cuicunque vtilitati animarum: ergo. Antecedens conſtat ex illis verbis Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*, ex quibus Trident. ſeſſ. 22. cap. 1. colligit, Chriſtum præceptum dediſſe Apoſtolis, eorumque in ſacerdotio ſucceſſoribus, offerendi Deo Patri in ſacrificium ſuum corpus & ſanguinem ſub ſpeciebus viſibilibus panis & vini. Conſequẽtia verò patet, quia repręſentans debet exprimere repræſentatum. Vide apud Syluium plura ibid.

Luc. 22. Concilium Tridentin.

Syluius.

160. Nec ſufficit, vt ſanguis implicitè tantùm repræſentetur ſub ſpeciebus panis, vel contrà: Nam vt ſit expreſſiuum cruenti ſacrificij, debet vtrumque exprimi ſub forma viſibili. Minor probatur, quia ratio ſacrificij reſpicit immediatè cultum Dei, vtilitas verò animarum, quam reſpicit vt ſacramentum, non eſt, ſimpliciter neceſſaria: ſed cultus Dei præualere debet cuicunque bono non neceſſario animarum: ergo.

161. Ad primum fundamentum primæ ſententiæ, nego, hoc eſſe præceptum humanum, ſed diuinum, huic ſacramento connaturale. Nec dari poteſt caſus, in quo Pontifex interpretari poſſit illud non obligare, quia nullus dari poteſt caſus, in quo cultus, qui in hoc ſacrificio Deo exhibetur, non præualeat bono non neceſſario animarum. Nego autem, principalem finem huius ſacramenti eſſe bonum animarum, ſed cultum Dei: colligitur ex verbis Chriſti: *Hoc facite in meam commemorationem*, quibus ex Trident. præcipitur cultus ſacrificij.

Tridentin.

162. Ad ſecundum negatur minor. Ad tertium, nego maiorem: etenim ſpecies panis & vini non ſolùm ſunt de integritate Euchariſtiæ vt ſacramenti, ſed etiam vt ſacrificij. Quinque verò vnctiones ſolùm ſunt de integritate Extremę-Vnctionis vt ſacramenti, quod quia principaliter ordinatur ad vtilitatem animarum, poteſt moribundo conferri, etiamſi nequeat ſecundùm vnctiones perfici.

163. Ad quartum, de integritate confeſſionis eſſe ſolam integritatem formalem, quia totum hoc ſacramentum ordinatur ad vtilitatem animæ: de integritate verò Euchariſtię vt ſacrificij, eſſe vtraſque ſpecies, quibus viſibiliter ſacramentaliter corpus ſeparatur à ſanguine.

164. Ad quintum, concedo, hoc ſacrificium dimidiare, non eſſe intrinſecè malum, ſed ex ſola prohibitione extrinſeca Chriſti, de non dimidiando ſacrificio ab ipſo inſtituto: cuius integritati nulla debet animarũ vtilitas pręualere. Vnde Gelaſ. Papa de cõſecr. diſt. 2. c. *Comperimus: aut integra*, inquit, *ſacramenta percipiant, aut ab integris arceantur, quia diuiſio vnius, eiuſdemque myſterij ſine grandi ſacrilegio non poteſt prouenire.*

Gelaſius.

165. Ad caſus allatos: ad primum dico, licere tunc vnam tantùm ſpeciem conſecrare, quia ſacerdos ſuccedens integrat vnum ſacrificantem cum præcedente. Ad 2. & tertium Reſp. præualere ius vitæ temporalis & ſpiritualis huic iuri de non dimidiando ſacrificio, quia hoc eſt ius diuinum poſitiuum, cui præualet ius naturale vitæ: ſecus quando id cogeretur facere in contemptum fidei, quia tunc præualet ius naturale diuinum de tuendo honore Deo debito.

166. Ad ſextum, quidquid ſit de Antecedente, quod etiam dubium eſt apud PP. negatur paritas: quia Chriſtus, vt inſtitutor ſacramentorum, vti potuit in hoc caſu poteſtate excellentiæ, quam Eccleſiæ non communicauit.

167. Ad ſeptimum dico, eſſe totum Chriſtum ſub quauis ſpecie, ſed inuiſibiliter, non autem viſibiliter ſacramentaliter, vti poſtulat natura ſacrificij.

168. Ad octauum, hiſtoria illa de Innocẽtio VIII. concedente Noruegijs conſecrare tantùm in pane, non eſt admittenda, tum propter rationem, quam adfert, quia ſcilicet, vinum in ea regione ob nimium frigus aceſcit, quod experientia conſtat eſſe falſum, ſiquidem nunc de facto conſecratur in vtraque ſpecie. Tum maximè, quia dicit conceſſum fuiſſe, vt calix ſine vino ſacrificaretur, quaſi poſſit pro vino alius liquor conſecrari, quod eſt contra ſubſtantiam huius ſacramenti.

169. Ad nonum nego conſequentiam, quoniam integritas ſacramenti cenſetur de ſubſtantia huius ſacrificij, ad quam non ſe extendit Eccleſiæ poteſtas.

170. Ad decimum nego pariter conſequentiam: quoniam in alijs Iuribus, vel ſupponitur immediata poteſtas in voluntatem

contra-

Digitized by Google

contrahentium, qua ſublata, ceſſat obligatio, vt in voto & matrimonio, qui vt contractus humani pendent à voluntate contrahentium: quæ ſubiecta eſt Papæ in ordine ad bonum ſalutis: ſicut voluntas filiorum eſt ſubiecta Patri in ordine ad bonum priuatum ipſorum: vel recipere poſſunt interpretationem Iuris in ordine ad bonum publicum, vt reſidentia paſtoralis; vel certè ſupponitur poteſtas communicata à Chriſto, vt in commiſſione miniſtri confirmationis, & ordinis.

DISPVTATIO XVII.

De conuerſione panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti.

SECTIO PRIMA.

An cum corpore & ſanguine Chriſti maneat ſubſtantia panis & vini?

Error Berengarij. VValerammi. VVicleffi. Lutheri.

1. PRIMVS error Berengarij, Walerammi, Wicleffi, Lutheri affirmantium, integram ſubſtantiam panis & vini manere cum corpore & ſanguine Chriſti.

Ioannis Pariſienſis, apud Paludan. Capreol. Sotum.

2. Secundus cuiuſdam Ioannis Pariſienſis, quem referunt & impugnant Palud. Capreol. Sotus & alij, aſſerentis, panem manere vnitum hypoſtaticè verbo, non immediatè, ne Deus dicatur panis, vel impanatus, ſed mediante corpore Chriſti. Fundamentum horum authorum eſt, tum ne accidentia maneāt ſine ſubiecto: Tum quia de pane prædicatur corpus Chriſti, vt *hoc eſt corpus meum.* Nam pronomen *Hoc* ſupponit pro pane, Ioan. 6. *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt.* *Ioan. 6.*

Error Durandi,

3. Tertius Durand. in 4. diſt. 11. q. 3. n. 5. opinantis, manere cum corpore Chriſti materiam panis. Vnde hanc conuerſionem appellat ſupernaturalem quoad modum, naturalem verò quoad ſubſtantiam, cui ſimilis eſt conuerſio, quæ fit per nutrimentum, in qua materia alimenti manet cum alito.

Aliorumq́.

4. Quartus aliorum dicentium, manere formam, deſtructa materia. Fundamentum eſt, quia in hoc ſacramento manent operationes formæ panis & vini, vt eſt nutrire, inebriare &c.

5. Quintus aliorum docentium, panem, qui ſumendus eſt à iuſtis, conuerti in corpus Chriſti, qui verò ſumendus eſt à peccatoribus, non conuerti in corpus Chriſti.

Opinio Henrici. Scoti.

6. Sexta opinio eſt Henrici, quam refert, & confutat Scotus in 4. diſt. 11. q. 4. aſſerentis, aliquam realitatem panis manere cum corpore Chriſti. Fundamentum eſt, quoniam ex Ambro. lib. 4. de ſacramentis cap. 4. *Id quod erat panis, eſt corpus Chriſti,* relatiuum enim *Quod,* non refert accidentia panis, quia illa nec ſunt corpus Chriſti, nec conuerſa in corpus Chriſti: ſed refert ſubſtantiam ipſam panis; non quoad gradum ſpecificum, quia ille deſinit, ſed quoad genericum ſubſtantiæ, qui virtute diuina commutatur in corpus Chriſti. Eadem opinio tribuitur Caiet. 3. p. q. 75. ar. 3. vbi concedit hanc propoſitionem, *Quod fuit panis, eſt corpus Chriſti:* negat verò has: *Quod erat panis, non eſt aliquid; Quod erat panis, eſt nihil.* Sed immeritò, vt conſtat ex ar. 4. vbi ſolùm contendit, ſubſtantiam panis non deſinere in nihilum, ſed loco eius ſuccedere corpus Chriſti: ſolumque docet, panem manere in corpore Chriſti, vt in ſuo ſimili, quia ambo conueniunt in ratione corporis. Legatur ipſe §. *contrariatur* & §. *Ad obiecta.* *Ambroſ. Caiet.*

7. Septima opinio eſt aliquorum apud Palud. in 4. diſt. 12. q. 3. art. 1. quam vt probabilem defendit Bannez 1. p. q. 4. art. 2. dubio 2. aſſerentium, ſub accidentibus Euchariſticis manere exiſtentiam panis & vini. Probat 1. Bannez authoritate S. Thom. 3. p. q. 77. ar. 4. vbi, *Quamuis,* inquit, *ſubiectum non remaneat, remanet tamen eſſe; quod habebant huiuſmodi accidentia in ſubiecto, quod quidem eſt proprium, & conforme ſubiecto.* 2. Quia, vt Sotus docet 1. phyſicor. q. 6. art. 1. Accidentia exiſtunt exiſtentia ſubſtantiæ: ſed manent accidentia panis & vini: ergo manet exiſtentia ſubſtantiæ panis & vini. 3. Repugnat, aliquid creatum conuerti in aliquid increatum: Si autem ſubſtantia panis & vini deſineret quoad exiſtentiam, conuerteretur in exiſtentiam corporis & ſanguinis Chriſti, quę eſt exiſtentia increata verbi, qua tota eius humanitas exiſtit. *Bannez. S. Thomas. Sotus.*

Nil ſubſtantiæ panis & vini poſt conſecrationem manere.

8. Catholica verò ſententia eſt, nil ſubſtantiæ panis & vini poſt conſecrationem manere cum corpore & ſanguine Chriſti. Hanc do-

cent

Concilium Lateranēſe. Conſtantienſe. Florentin. Tridentin.

cent Concilia, Lateranen. ſub Innocētio III. Conſtantien. ſeſſ. 8. contra primum art. Ioan. Wicleffi Florent. in decreto de Euchar. Trident. ſeſſ. 13. cap. 4. & Cano. 2. vbi definit, in hoc ſacramento fieri conuerſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus dumtaxat ſpeciebus panis & vini: Eamque vel expreſsè docent PP. cùm affirmant, poſt conſecrationem, non eſſe ampliùs panem & vinum, ſed carnem & ſanguinem Domini; vel vt certam ſupponunt, dum aſſerunt, panem & vinum conuerti, tranſmutari, tranſferri, tranſelementari in corpus & ſanguinem Chriſti: in eandem, vno excepto Durando, conſpirant omnes Scholaſtici cum Magiſtro in 4. diſt. 11.

Durandus. Magiſter.

9. Sola controuerſia inter Catholicos eſt, an hæc veritas colligi poſſit ex verbis Chriſti. Negant Scotus in 4. diſt. 11. q. 3. §. *Hic duo*, Palud. q. 2. art. 1. ad 4. Durand. q. 1. n. 15. Argent. q. 1. art. 2. Fundamentum eſt: quia æquè vera eſſent verba Chriſti, etiamſi cum ipſius corpore maneret ſubſtantia panis, quia tunc pronomen *Hoc* non demonſtraret ſubſtantiam panis, ſed contentum ſub illa, ſicut modò non demonſtrant accidentia, ſed contentum ſub illis. Confirmat Durand. quia propoſitio indefinita poteſt verificari de vno tantùm: ergo licet cum corpore maneat panis, poſſet hæc propoſito, *Hoc eſt corpus meum*, verificari tantùm de corpore.

Negant Scotus. Paludan. Durand. Argent.

Durand.

10. Affirmant verò S. Thom. 3. p. q. 75. art. 2. & in 4. diſt. 11. q. 1. art. 1. quæſtiuncul. 1. Capreol. q. 1. art. 1. conclu. 1. & art. 3. ad 8. contra primam concluſ. Marſ. q. 8. art. 1. conclu. 4. Sotus diſt. 9. q. 2. art. 2. ad finem, Bellarm. lib. 3. de ſacram. Euchariſt. cap. 19. Syluius 3. p. loc. cit. & cæteri Recentiores. *Quæ ſententia vera eſt & amplectenda.* Colligitur 1. ex Trident. citato cap. 4. vbi ex eo, quòd Chriſtus verè dixit eſſe corpus ſuum id, quod ſub ſpecie panis offerebat, colligit, ſemper perſuaſum fuiſſe in Eccleſia Dei poſt conſecrationem fieri conuerſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus &c. vbi apertè indicat, hanc veritatem colligi ex veritate ipſa verborum.

Affirmant veriùs S. Thom. Capreolus. Marſilius. Sotus. Bellarm. Syluius.

Concilium Trident.

11. Secundò probatur ratione S. Thom. qua cæteri vtuntur. Si cum corpore Chriſti maneret ſubſtantia panis, verba Chriſti non eſſent vera. Sequela probatur, quia quando ſub aliquo ſenſibili plures latent ſubſtantiæ, non verè dicitur, *Hoc eſt hoc*, vna tantùm ſubſtantia demonſtrata: ergo ſi ſub ſenſibili ſpecierum panis vtraque ſubſtantia panis & corporis Chriſti lateret, non verè diceretur, *Hoc eſt corpus Chriſti*, ſed potius, vt S. Thom. aduertit, *Hic ſeu in hoc eſt corpus Chriſti.* Conſequentia conſtat. Antecedens probatur inductione, tam in naturalibus, quàm in artificialibus. Falsò quippe dices, hoc, demonſtrato homine, eſt anima: hoc, demonſtrata crumena auri argentique plena, eſt aurum. Cuius ratio à priori eſt, quia ex communi vſu & hominum inſtitutione, quando hæc pronomina ſtant pro contento, deſignant totam ſubſtantiam, quæ ſub continente ſenſibili latet. Vnde implicitè & virtualiter hanc taxatiuam inuoluunt, hoc eſt tantùm hoc, & non aliud: ſed Chriſtus vſus eſt nominibus, vt ex humana inſtitutione ſignificant: quia cùm loqueretur ad homines, debuit nominibus vti, vt ſunt humano modo ſignificatiua: ergo ſi ſub ſpeciebus panis vnà cum corpore eſſet etiam ſubſtantia panis, non verè dixiſſet, *Hoc eſt corpus meum*, ſed potiùs, *Hic*, vel, *in hoc eſt corpus meum.* Legatur Caiet. in citatum art. 2. §. *Contra ſecundam rationem.* Ferrar. 4. contra gentes cap. 63. §. *Circa tertium dictum.*

S. Thomas.

S. Thomas.

Quando ly Hoc, pro contento, *deſignat ſubſtantiam ſub continente.*

Caiet. Ferrar.

12. Dices. In eo caſu ſenſus eſſet, ſub hoc ſenſibili continente, quod eſt ſubſtantia panis cum ſuis accidentibus, eſt corpus Chriſti: ſicut nunc ſenſus eſt, ſub hoc ſenſibili continente, quod ſunt ſpecies ipſæ panis, eſt corpus Chriſti: cùm non minùs poſſit corpus Chriſti contineri ſub panis ſubſtantia, quàm ſub eius ſpeciebus. Confirmatur, quia poteſt ſub vna ſubſtantia artificiali contineri alia, & ratione talis continentiæ ſola ſubſtantia contenta demonſtrari, vt, hoc dolium eſt vinum, hæc arca eſt panis: ſenſus enim eſt, contentum in hoc dolio eſt vinum, contentum in hac arca eſt panis: ita contentum in hoc pane, eſt corpus Chriſti.

13. Reſp. nego verè & propriè ſub panis ſubſtantia demonſtrari poſſe corpus Chriſti, vt demonſtratur ſub accidentibus ipſius, & vna ſubſtantia ſub alia artificiali continente: Quoniam ad hoc, vt Chriſti corpus verè & propriè demonſtretur ſub panis ſubſtantia, debet illa aliquo modo continere corpus Chriſti: at nullo modo illa Chriſti corpus contineret, neque vt vas, vti ſubſtantia artificialis continet aliam, ſiquidem vtraque eſſet ſimul penetrata ſub iiſdem accidentibus ſenſibilibus; vnde non eſſet maior ratio, cur vna potiùs, quàm alia alteram contineret: neque vt locus, quia non eſſet in illa, vt in loco, ſed vtraque ſimul eſſet in loco diſtincto: neque vt accidens continens ſubſtantiam, quia non eſſet ſub illa per modum ſubiecti, ob quam rationem dici non poteſt, hoc, demonſtrato lapide, eſt Deus, vel Angelus, etiamſi vterque ſit penetratiuè in illo, eò quòd neuter eſt in illo, vt contentus in continente.

14. Ex his patet ad paritatem tum de accidentibus panis, quia ſub illis corpus Chriſti continetur per modum ſubiecti ſuſtentantis, ſicut ſub illis continebatur propria ſubſtantia; tum de ſubſtantia artificiali, in qua alia continetur tanquam in vaſe.

15. Inſtabis. Semper accidentia panis ſignificant panem, quia ſignificant illum naturaliter: ergo neque deſtructa ſubſtantia panis, ſignificabunt corpus Chriſti, quia ſignificatio ad placitum, non poteſt tollere ſignificationem naturalem. Reſp. concedo, de ſignificatione aptitudinali, & hanc tollere nequit ſignificatio ad placitum: quia accidentia panis, ſicut eſſentialem ordinem dicunt ad pro-

Accidentia panis ſignificant panem aptitudinaliter.

priam

priam ſubſtantiam; ita ſemper illam aptitudinaliter ſignificabunt: nego tamen de actuali, quam poteſt mutare ſignificatio ad placitum, quia hæc non eſt de eſſentia, proinde ſeparabilis. Accidentia igitur panis aptitudinaliter quidem ſignificant panem, actualiter verò ex diuina inſtitutione, Chriſti corpus; denominatio autem non cadit ſupra ſignificationem aptitudinalem, quam accidentia panis retinent, ſed ſupra actualem, quam ex diuina inſtitutione acquirunt.

16. Ex his impugnatus manet primus & ſecundus error, cuius author non ſaluat, quæ in hoc ſacramento ſaluare intendit. Primò, quòd Deus non dicatur impanatus, nam cùm hypoſtaticè vniatur materiæ panis, verè & propriè dicetur Deus panis, & panis Deus, non ſecus ac dicitur Deus homo, & homo Deus. Secundò non ſaluat, quo pacto corpus fiat præſens in hoc ſacramento ad præſentiam panis verbo vniti: quia cùm panis ſit diſtinctus à corpore, etiamſi vtrumque ſit vnitum verbo, non ſequitur, quòd ſi verbum ſit præſens ſecundùm vnum, fiat præſens ſecundùm aliud: Sicut in triduo erat Chriſtus præſens ſecundùm corpus in ſepulchro, in quo tamen non erat præſens ſecundùm animam.

17. Nec obſtat, quòd verbum dicatur vnitum pani mediante corpore: quia cùm in Chriſto corpus non ſubſiſtat ſubſiſtentia propria, ſed diuina, non erit ad illud propriè vnio, ſed dicetur panis, eo mediante, vnitus verbo, ſicut dicitur in Incarnatione corpus, mediante anima, coniunctum verbo, vt medio congruitatis.

18. Ad fundamentum vtriuſque erroris. Ad primum Reſp. nullum eſſe abſurdum, accidentia in hoc ſacramento manere ſine proprio ſubiecto. Ad ſecundum, nego, Chriſti corpus prædicari de pane. Vnde nego, in verbis conſecratorijs pronomen *Hoc* ſupponere determinatè pro pane: illa autem propoſitio, *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt*, & ſimiles, explicari poſſunt tripliciter. 1. quia datur in ſpecie panis: ſecundò, quia fit ex pane, vt aqua in vinum conuerſa, dicitur aqua vinum facta, Ioan. 2. 3. de pane myſtico, vnde non dicitur panis ſimpliciter, ſed cæleſtis, diuinus, viuificus. *Ioan. 2.*

19. Contra tertium Durandi, ſequeretur, corpus Chriſti continuò augeri & creſcere per continuam acquiſitionem materiæ, quæ media tranſſubſtantiatione vniretur corpori & ſanguini Chriſti.

20. Contra quartum dico, manere operationes formæ in ſuis accidentibus, vt in proprio inſtrumento.

1. Ad Corinth. 11.

21. Contra quintum eſt illud Pauli 1. ad Corinth. 11. *Qui enim manducat indignè, iudicium ſibi manducat, non dijudicans Corpus Domini.* Vbi ſupponit accedentem cum peccato, ſumere Corpus Domini, alioqui non peccaret peccatò ſacrilegij, qui cum peccato ad illud accederet, quia non ſumeret corpus Chriſti, ſed purum panem.

22. SEXTA opinio eſt falſa: tum quia, vt arguit Scotus, tollit tranſſubſtantiationem, quæ dicit deſitionem totius ſubſtantię panis: nam eatenus vna ſubſtantia conuertitur in aliam, quatenus deſinit ex vi alterius: ergo ſi non tota ſubſtantia panis deſinit ex vi corporis Chriſti, non tota ſubſtantia panis tranſſubſtantiatur in corpus Chriſti. Tum quia implicat, panem conuerti ſecundùm gradum ſpecificum, & non ſecundùm gradum genericum, cùm quiuis gradus genericus ſit de eſſentia inferioris: implicat autem, rem produci, vel corrumpi, non producto, aut corrupto eo, quod eſt de ipſius eſſentia. Tum quia ex hac opinione continuò accreſceret corpori Chriſti noua ſubſtantia panis & vini, quæ in illud conuerteretur in quauis ſacramentali conuerſione. Legatur Scotus ſuprà citatus. *Scotus.*

23. Ambroſius autem benignè interpretandus eſt, vt non intelligatur, id, quod erat determinatè panis, fiat corpus Chriſti, ſed accommodè, id, quod contentum erat ſub ſpeciebus panis, fiat Chriſti corpus, ita vt relatiuum *Quod* non referat determinatè ſubſtãtiam panis, ſed contentũ ſub ſpeciebus, quod ante eſt panis, poſt conſecrationem eſt Chriſti corpus. Illas autem propoſitiones, quas admittit Caiet. expreſsè negat S. Thom. art. 8. ſi enim vera eſſet hæc: *Subſtantia panis ſit corpus Chriſti:* eſſet etiam vera hæc: *Subſtantia panis poſt conſecrationem eſt aliquid*, quod negat S. Thom. art. 3. ad 3. *Ad authoritatem S. Ambroſij.* *Caietanus, S. Thomas.*

24. SEPTIMA opinio non eſt apertè contra Concil. cùm illa non affirmet, exiſtentiam ſubſtantialem remanere, vt actum ſubſtantiæ, ſed accidentium: eſt tamen implicitè contra Concil. quatenus admittit verum contradictorium eius, quod definit Concil. eſt enim definitio Concilij hæc: Tota ſubſtantia panis conuertitur, remanentibus tantùm ſpeciebus, cuius cõtradictoria eſt, Non tota ſubſtãtia panis conuertitur, remanentibus tantùm ſpeciebus, quę vt verificetur, ſufficit, vt aliquid ſubſtantiæ quoquo modo remaneat cum accidẽtibus. Falſum præterea eſt, accidens exiſtere exiſtentia ſubſtantiæ: Tum quia nulla exiſtẽtia diſtinguitur ab eſſentia: Tum quia eſto diſtinguatur, non poteſt exiſtentia ſubſtantiæ, quæ eſt exiſtentia per ſe, eſſe proportionata eſſentiæ accidentis, quę eſt in alio. Tum quia ſequeretur, productionem accidentis nõ terminari ad exiſtens, quia exiſtentia accidentis præſupponitur in ſubſtantia, in qua illud producitur: implicat autem, eſſe productionem, & non terminari ad exiſtens; cùm omnis productio formaliter ponat rem extra cauſas, extra quas formaliter ponitur per exiſtentiam. Tum quia ſi exiſtentia diſtingueretur ab eſſentia, diſtingueretur vt modus, quem implicat conſeruari, corrupto fundamento. *Cenſura opinionis.* *Accidentia non exiſtũt exiſtentia ſubſtantiæ*

25. Ex his patet ad rationes oppoſitæ ſententiæ: falſum enim eſt, corpus & ſanguinem Chriſti exiſtere exiſtentia increata Verbi. S. Thom. autem loquitur de eſſe accidentium, vt contradiſtincto ab eſſe ſubiecti. Dicitur autem hoc eſſe proprium & conforme *Nec corpus Chriſti exiſtentia Verbi.* *S. Thomas.*

ſubiecto, quia indiuiduatur per Ordinem ad illud.

Ad fund. Scoti.

26. Ad fundamentum Scoti, nego, ſi cum corpore maneret panis, pronomen *Hoc* demonſtraturum tãtùm corpus, ſed vtrumque, & quidem principaliter panem, ad quem primariò ducerent accidẽtia propria panis: ſicut ſi in crumena ſimul cum auro eſſet argentum, pronomen *Hoc* non ſolùm demonſtraret aurum, ſed etiam argentum. Nec poſſet, niſi falsò ad vnum limitari, quia nomina non ſignificant ex priuata intentione proferentis, ſed & publica intentione imponentis. Nec eſt eadem ratio de accidentibus, quia illa non demonſtrantur per pronomen *Hoc*, ſed contentum ſub illis tantùm: ſicut cùm dicimus, hoc dolium eſt vinum, non dolium, ſed contentum ſub illo demonſtramus. Cur autem ſemper pronomen *Hoc* demonſtret totum contentum ſub continente, non autem ſemper cum contento demonſtret continens, eſt, quia continens patet ad ſenſum: Vnde niſi ſpecialiter exprimatur, non intelligitur demonſtrari per pronomen *Hoc*, quia demonſtratio tendit ad aliquid occultum patefaciendum: contentum autem contrà, quia eſt occultum ſenſui, niſi ſpecialiter exprimatur, ſemper intelligitur totum demonſtrari per pronomen demonſtratiuum, alioquin demonſtratio eſſet deceptoria. Ad Confirmationem Durand. Reſp. cum Caiet. propoſitionem ſingularem & determinatam, qualis eſt illa, *Hoc eſt Corpus meum*, non poſſe ſignificare aliquid vagum & indeterminatum.

Ad Confir. Durand. Caiet.

SECTIO II.

An de potentia abſoluta ſimul cum corpore Chriſti ſacramentaliter exiſtente manere poſſit ſubſtantia panis?

Negant Bonauent. Paludan. Capreol. Ferrar.

27. PRIMA ſententia negat: Eſt Bonauent. in 4. diſt. 11. p. 1. art. 1. q. 2. ad vlt. Palud. q. 2. art. 1. §. *Non valent*, Capreoli q. 1. art. 1. concluſ. 1. Ferrar. 4. contra gentes c. 63. §. *Pro ſolutione*. Fundamentũ eſt tum authoritas S. Doctor. 3. p. q. 75. ar. 2. & in 4. diſt. 11. q. 1. art. 1. ad 1. q. aſſerentis, hoc eſſe impoſſibile, quia deberet fieri per motum localem: implicat autem corpus vel moueri ad poſteriorem locum, non relicto priori, vel ad diuerſa loca ſimul: ergo implicat, corpus Chriſti motu locali fieri præſens in ſacramento, non relicto loco cæleſti, vel ad diuerſa altaria ſimul, in quibus conſecratur. Tum quia, vt indicat Ferrar. loco citato §. *dicitur* 2. non poteſt idem corpus circumſcriptiuè eſſe in pluribus locis.

S. Thom.

Ferrar.

Affirmat verius Scotus. Durandus. Argentinas. Caietanus. Sotus.

28. SECVNDA ſententia affirmat. Eſt Scoti in 4. diſt. 11. q. 3. §. *Hic duo*, Durand. q. 1. n. 11. & 14. Argenti. q. 1. art. 2. Caiet. ar. 2. §. *Ad euidentiam*, Soti diſt. 9. q. 2. art. 2. §. *Sed rogas*: & Recentiorum *Quæ probabilior & ſequenda*. Fundamentum eſt, quia non implicat: nam fieri poſſet præſens cum ſubſtantia panis per actionem productiuam, non deſerendo cælum. Confirmatur, quia de facto non fit præſens in hoc ſacramento formaliter per deſitionem panis: quia cùm hæc ſit negatio actionis conſeruatiuæ, non poteſt eſſe corpori formalis ratio eſſendi hìc, ſed per actionem poſitiuam producentem, vel adducentem corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis: ſed hæc ipſa terminari poſſet ad corpus ſub iiſdem accidentibus, non corrupta ſubſtantia panis: ergo fieri poſſet præſens ſacramentaliter, manente ſubſtantia panis. Conſequentia patet: Nam poſitis iiſdem cauſis, ſequitur idem effectus: ergo ſi corpus Chriſti eſt formaliter in hoc ſacramento vi actionis ſolius producentis, vel adducentis, ea tantùm poſita poneretur corpus ſub iiſdem accidentibus. Minor probatur: Quia ſubſtantia panis ad hanc actionem non concurrit niſi vt terminus à *Quo* poſitiuus, qui quoniam extrinſecè & connotatiuè tantùm concurrit, non variat intrinſecè actionem; eadem quippe foret actio eductiua formæ ignis, ſiue manente, ſiue corrupto termino à *Quo* poſitiuo: Eadem foret actio creatiua animæ, ſiue corrupto, ſiue manente embrione. Cuius ratio à priori eſt, quia actio non variatur intrinſecè, niſi variatis cauſis ad eam intrinſecè influentibus, cuiuſmodi non eſt terminus à *Quo* poſitiuus, qui tantùm connotatur. S. Thomã explicat Caiet. & Sotus de potentia ordinaria. Aut certè, cùm S. Thom. dixit, impoſſibile eſſe, vt corpus Chriſti fiat ſimul præſens cum ſubſtantia panis in hoc ſacramento, intellexit de præſentia per actionem conuerſiuam, quæ, vt ſequenti diſp. conſtabit, eſſentialiter includit deſitionem termini à *Quo*. Vnde ſi corpus Chriſti fieret præſens ſimul cum ſubſtantia panis, non fieret per actionem conuerſiuam, ſed per actionem purè productiuam corporis, & ſuſtentatiuam accidentium, quæ licet intrinſecè & formaliter foret eadem, quæ nunc eſt, connotatiuè tamen eſſet diuerſa; quia non connotaret deſitionem panis, defectu cuius connotationis non diceretur conuerſio.

S. Thomas explicatur à Caiet. & Soto.

29 Ad primam rationem nego id tantùm fieri debere per motum localem, ſed per actionem ſimilem ei, qua de facto fit præſens accidentibus non connotata deſitione panis.

30. Ad ſecundam, quidquid ſit de antecedente (de quo infrà) nego conſequentiam, quia corpus Chriſti nõ eſſet circumſcriptiuè, ſed ſacramentaliter cum ſubſtantia panis.

DISPV-

Digitized by Google

DISPVTATIO XVIII.

De natura Tranſſubſtantiationis.

1. CVm hoc Myſterium perficiatur, vt vidimus, conuerſione totius ſubſtantiæ panis & vini in corpus, & ſanguinem Chriſti Domini, quæ à Trident. ſeſſ. 13. cap. 4. & Cano. 2. propriè & aptiſſimè tranſſubſtantiatio appellatur, explananda erit tranſſubſtantiationis natura; in qua explicanda deſudant Theologi, irridentibus hæreticis, qui non modò rem ipſam negant; ſed etiam vocabulum, tanquam barbarum, portentoſum, faſtigioſumque calumniantur. Sed relictis hæreticis, qui veræ fidei armis ſpoliati, nequeunt nobiſcum de hoc profundo Fidei Myſterio decertare, tota noſtra, non quidem de reipſa, quam conſtanti animo ac certa fide amplectimur, ſed de modo eam explicandi, cum Catholicis futura erit altercatio.

Concilium Tridentin.

SECTIO I.

Quæ ad veram conuerſionem requirantur?

2. QVONIAM tranſſubſtantiatio ſpecies eſt conuerſionis, omnis enim tranſſubſtantiatio conuerſio eſt: non contrà, omnis conuerſio tranſſubſtantiatio eſt; cumque nequeat perfectè intelligi ſpecies, niſi priùs intellecto genere, & ijs, quæ per ſe ad genus ſpectant, priùs diſputandum erit de conuerſione, quæ genus eſt ad tranſſubſtantiationem.

Tranſſubſtantiatio eſt ſpecies conuerſionis.

3. Cæterùm quædam ſunt, quæ in omnium ſententia ad conuerſionem requiruntur. Primum eſt, vt verſetur inter duos terminos poſitiuos, per quod differt à creatione, quæ eſt à termino negatiuo, ſcilicet à non eſſe rei ſimpliciter, ad eſſe rei ſimpliciter; & à generatione, quæ eſt ex termino priuatiuo, ſcilicet ex negatione formæ in ſubiecto apto ad illam recipiendam. Vnde anima rationalis vi actionis, qua producitur independenter à ſubiecto, non eſt terminus conuerſionis embrionis in ſeipſam, quia vi huius actionis non fit ex embrione tanquam ex termino poſitiuo, ſed ex nihilo ſui. Eſt autem terminus ad quem conuerſionis, vi actionis generatiuæ, qua vnitur ſubiecto, quia vi huius actionis embrio per naturalem incompoſſibilitatem deſinit ſeu conuertitur in animam rationalem.

Conuerſio eſt inter duos terminos poſitiuos.

4. DICES. De facto nulla datur generatio, quæ ſimul non ſit conuerſio, quia de facto nulla datur generatio, quæ non præſupponat aliam formam in ſubiecto, quæ deſinat vi productionis ſubſequentis formæ. Sed contrà: Tum quia hoc per accidens ſe habet ad generationem, nam etiamſi forma genita nullam præſupponat in ſubiecto formam ſibi repugnantem, ex eo tantùm quòd fiat ex priuatione ſui, verè dicitur generari. Tum quia falſum eſt, nullam de facto eſſe generationem, quæ non præſupponat aliam formam in ſubiecto; nam prima generatio rerum nullam ſuppoſuit in ſubiecto formam, quia cùm fuerit prima forma inducta in ſubiectum, non potuit aliam priorem ſe in eodem ſubiecto præſupponere, adeoque ita fuit prima illa rerum actio generatio, vt nullo pacto fuerit conuerſio: nam etſi quæuis generatio ſit etiam identicè conuerſio, diſtinguuntur tamen penes diuerſos terminos formales: nam generatio dicitur, quatenus fit ex priuatione ſui, conuerſio verò quatenus procedit ex forma poſitiua incompoſſibili.

Per accidens ad generationem forma procedit.

5. Secundò, vt ſit aliquid tertium commune vtrique termino, ſub quo, deſinente vno, ſuccedat alter, neceſſitas huius requiſiti eſt, quia cum in conuerſione debeat terminus à *Quo* deſinere vi termini ad *Quem*; cumque nequeat deſinere vi termini ad *Quem*, niſi per formalem incompoſſibilitatem cum illo; nequeat autem formalis incompoſſibilitas inter duos terminos exerceri, niſi ſub aliquo communi termino, ſub quo dum ſuccedit vnus, nequit alter conſeruari, neceſſariò fit, vt in omni conuerſione dandum ſit aliquid, ſub quo exercenda ſit formalis incompoſſibilitas vtriuſque extremi.

Conuerſio requirit tertium commune vtriuſque termini ex parte naturaliter vel obedientialiter.

6. Confirmatur. Non poteſt vna ſubſtantia creata immediatè deſtruere aliam: ergo ſi debet illam deſtruere, debet deſtruere mediatè, auferendo illi aliquid, à quo in ſuo eſſe dependet: ergo in omni conuerſione datur aliquid vtrique termino commune. Antecedens patet; quia immediata deſtructio rei, fit per ſuſpenſionem concurſus conſeruatiui effectiui: nulla autem ſubſtantia effectiuè pendet in conſeruari ab alia ſubſtantia creata: ergo non poteſt aliam ſubſtantiam creatam immediatè deſtruere. Prior conſequentia probatur, quia non datur alius modus, quo vna res poſſit aliam deſtruere, niſi vel per immediatam ſuſpenſionem concurſus effectiui, vel per ſublationem alicuius,

Quot modis vna res aliam deſtruit.

Digitized by Google

à quo res deſtruenda in ſuo eſſe pendet, quo ſublato, res deſinat eſſe; cùm nulla res poſſit in ſuo eſſe conſeruari, niſi habeat omnia ad ſui conſeruationem neceſſaria. Poſterior verò conſtat; etenim niſi id, quod auſertur à termino à *Quo*, maneat ſub termino ad *Quem*, non ſaluabitur conuerſio, quæ eſſentialiter poſtulat, vt res, quæ conuertitur, maneat ſecundùm aliquid ſui in eo, in quod conuertitur, alioquin eſſet pura deſitio termini à *Quo*, & ſimplex productio termini ad *Quem*. Vt igitur dicatur res in aliam conuerti, debet aliquid rei conuerſæ manere in conuertente.

7. Dices. Poteſt vnus actus immediatè deſtruere alium, eſto vnus actus non pendeat in conſeruari ab alio: ergo poteſt vnum immediatè deſtruere aliud, eſto non pendeat in conſeruari ab illo. Antecedens probatur, nam & actus fidei immediatè deſtruit actum ſcientiæ, & actus amoris Dei actum odij eiuſdem, cùm tamen nec actus fidei effectiuè pendeat ab actu ſcientiæ, nec actus amoris ab actu odij. Reſp. nego, vnum actum immediatè deſtruere alium, ſed vel mediante ſubiecto, quo occupato ab vno actu, per incompoſſibilitatem deſinit alius; vel mediante potentia actiua, quæ propter limitationem ſuæ virtutis, dum producit vnum actum, ceſſat ab alio.

8. Tertiò requiritur, vt hoc commune requiſitum ſit capax vtriuſque termini, vel naturaliter, vt in conuerſione naturali; vel ſaltem obedientialiter, vt in conuerſione ſupernaturali. Fundamentum eſt: quia ſub hoc communi requiſito debet ſucceſſiuè conſtitui vterque terminus: igitur debet eſſe capax vtriuſque. Conſequentia patet, quia non poteſt vterque terminus ſub illo conſtitui, niſi vtriuſque termini ſit capax. Antecedens probatur, quoniam ad conuerſionem requiritur, vt aliquid, quod fuit ſub termino à *Quo*, maneat cum termino ad *Quem*. Quòd autem in conuerſione naturali requiratur capacitas naturalis vtriuſque termini, probatur. Nam in conuerſione naturali vterque terminus à *Quo*, & ad *Quem* naturaliter reſpicit illud commune requiſitum, ſub *Quo* ſit conuerſio, vtraque enim forma tam præcedens ligni quàm ſubſequens ignis, naturaliter reſpicit commune ſubiectum, ſub quo fit conuerſio ligni in ignem. Quòd verò in ſupernaturali, ſaltem obedientialiter debeat tale requiſitum eſſe capax vtriuſque termini, patet: Aliàs non poſſet ſub illo vterque terminus conſtitui, ac proinde fieri conuerſio ſimpliciter, nam quod ſaltem obedientialiter nequit eſſe ſub aliquo, ſimpliciter implicat eſſe ſub illo, quia tantùm ſe extendit potentia obedientialis creaturæ, quantum ſe extendit omnipotentia Dei, cuius potentia obedientiàlis eſt inſtrumentum: ergo quod per potentiam obedientialem fieri nequit, ſimpliciter implicat fieri. Dixi, *ſaltem obedientialiter*: quia non eſt neceſſe, vt in conuerſione ſupernaturali hoc requiſitum ſit tantùm capax obedientialiter extremorum, cùm poſſit eſſe capax etiam naturaliter, vt accidit in omni conuerſione ſupernaturali, quoad modum: vt in conuerſione aquæ in vinum facta in Cana Galileæ, Ioan. 2. in conuerſione vxoris Loth in ſtatuam ſalis Geneſ. 19. in vtraque enim commune ſubiectum, quod fuit materia prima, naturaliter erat capax vtriuſque termini à *Quo* deſinentis, & ad *Quem* ſuccedentis.

Ioan. 2. *Geneſ. 19.*

9. Quartò requiritur, vt hoc tertium commune, ſub *Quo* recedente vno, ſuccedit alterum, ſit aliquid intrinſecum & proprium termini à *Quo*, ſub quo ſuccedat terminus ad *Quem*; defectu cuius conditionis non dicitur corpus Chriſti, ſacramentaliter exiſtens ſub ſpeciebus panis, conuerti in ſubſtantiam chyli, quando alteratis in ſtomacho ſpeciebus panis, deſinit ſub illis eſſe corpus Chriſti, & in eius locum ſuccedit ſubſtantia chyli; cùm enim ſpecies Euchariſtiæ non ſint propriæ corporis Chriſti, ſed panis conuerſi, non dicitur Chriſti corpus conuerti in ſubſtantiam chyli ſub talibus accidentibus ſuccedentem, cùm de ratione conuerſionis ſit, vt aliquid proprium conuerſi maneat in conuertente.

Illud commune ſit aliquid intrinſecum termino à Quo, qui deſinat vi termini ad Quem.

10. Quintò requiritur, vt terminus à *Quo* deſinat vi termini ad *Quem*, alioqui nulla eſſet inter deſitionem termini à *Quo*, & productionem termini ad *Quem* connexio, adeoque nulla inter eos eſſet vnitas ad componendam vnam actionem conuerſiuam, ſed eſſet pura deſitio vnius, & ſimplex productio alterius. Vnde quæuis productio componere poſſet conuerſionem, cum quauis deſitione, ſi nulla inter deſitionem vnius & productionem alterius neceſſaria foret connexio. Ratio à priori deſumitur ex natura conuerſionis, quæ eſt cauſalitas, mediante qua vnum conuertit in ſe aliud, ipſius vices gerens: non poteſt autem vnum vi ſuæ cauſalitatis in ſe aliud conuertere, vices ipſius gerens, niſi vi ſuæ cauſalitatis illud deſtruat.

11. Dices. Sufficit, vt terminus ad *Quem* ſuccedat termino à *Quo*, non à ſe, ſed ab alio deſtructo, vti de facto vna forma ſubſtantialis ſuccedit alteri formæ ſubſtantiali, deſtructæ non à ſe, ſed à diſpoſitionibus priùs natura introductis. Similiter poſſet Deus deſtruere ſubſtantiam panis, & loco ipſius ſub iiſdem accidentibus ſubſtituere corpus Chriſti.

12. Sed contrà, quia tunc non diceretur vnum in ſe aliud conuertere: nam vnum in ſe aliud conuertere, eſt illud vi ſuæ cauſalitatis deſtruere. Vnde in caſu, quo ſolus Deus deſtrueret ſubſtātiam panis, & loco eius, ſub ipſius accidentibus ſubſtitueret corpus Chriſti, diceretur quidem corpus Chriſti ſubſtitui

loco

loco panis, haud tamen in ſe panis ſubſtantiam conuerteret. Vnde negandum eſt, in conuerſione formali vnam formam ſubſtantialem non deſtruere aliam vi ſuæ cauſalitatis. Nec obſtat, quòd forma ſubſtantialis deſtruatur à diſpoſitionibus, quia deſtruitur à diſpoſitionibus diſpoſitiuè, & vt *Quo*, à forma verò formaliter, & vt *Quod*: in eodē quippe inſtanti intrinſeco eſt diſpoſitio vltima ad formam, & ſimul forma ipſa genita, quæ ſimul cum diſpoſitionibus deſtruit formam præcedentem: quemadmodum corpus Chriſti in eodem inſtanti deſtruit ſubſtantiam panis per ſuſtentationem vt *Quo*, & per ſuam ſubſtantiam vt *Quod*. Hæc ſunt apud omnes ferè certa, quæ ſequuntur controuerſa.

13. Primum, an de ratione conuerſionis ſit, vt terminus à *Quo* deſinat ſimpliciter, an tantùm ſufficiat, vt deſinat ab aliquo munere ſubſtantiali. Pro poſteriori controuerſiæ parte, prima ratio deſumitur à paritate termini ad *Quem*, qui, vt infrà probabitur, neceſſe non eſt, vt ſimpliciter producatur, ſed ſufficit, vt ſuccedat in aliquo munere ſubſtantiali: ergo idem dicendum de termino à *Quo*.

14. Secvnda, quia dantur aliquæ conuerſiones, in quibus terminus à *Quo* non deſinit ſimpliciter, vt in conuerſione hominis in cadauer, terminus à *Quo* eſt anima rationalis, quæ non deſinit ſimpliciter, ſed ſolùm à munere ſubſtantiali informandi corpus.

15. Tertia, quia ſaluatur vnius ſubſtantiæ in aliam conuerſio, per ſolam deſitionem muneris ſubſtantialis: ergo non eſt neceſſaria deſitio ſimpliciter. Antecedens probatur: Nam talis deſitio non poteſt pertinere, niſi ad conuerſionem ſubſtantialem, cùm ſit deſitio ab aliquo ſubſtantiali. Confirmatur: Nam quando conuertitur homo in cadauer, deſinit ſola vnio ſubſtantialis: igitur ſola deſitio muneris ſubſtantialis ſufficiens eſt ad conuerſionem ſubſtantialem. Nihilominus cum communi Doctorum ſententia,

Debet ſimpliciter deſinere, id quod dicitur in aliud conuerti.

16. Dicendum eſt, ad conuerſionem requiri, vt omninò deſinat id, quod formaliter dicitur in aliud verti. Ratio eſt: quia verti in aliud, ex ſuo conceptu, importat deſinere vi cauſalitatis alterius. Vnde aliud eſt, ſubſtantiam verti in ſubſtantiam, aliud munus ſubſtantiale vnius in munus ſubſtantiale alterius: ſicut ergo dici non poteſt, munus ſubſtantiale vnius verti in munus ſubſtantiale alterius, niſi munus ſubſtantiale vnius ſimpliciter deſinat: ita nec dici poterit vna ſubſtantia verti in aliam, niſi ſubſtantia, quæ vertitur, deſinat eſſe ſubſtantia, quia ſub ea ratione formali, ſub qua vnum dicitur in aliud verti, debet deſinere eſſe, alioqui ſub eadem ratione verteretur, & non verteretur.

17. Ad primam rationem dubit. Ratio diſcriminis eſt, quoniam de ratione termini ad *Quem*, ſolùm eſt vt ſuccedat termino à *Quo*, eiuſque vices munuſque gerat: ſiue igitur producatur, ſiue non producatur, modò ſubſtituatur in munus termini à *Quo* verè dicetur eſſe terminus, in quem deſinit & conuertitur terminus ipſe à *Quo*. De ratione verò termini à *Quo*, eſt, vt vertatur in terminum ad *Quem*: quæ verſio intelligi nequit, abſque deſitione eius, quod formaliter verti dicitur.

18. Confirmatur. In homine forma alimenti conuertitur in formam aliti, abſque productione ipſius formæ, in quam alimenti forma conuertitur: igitur in conuerſione non requiritur, vt terminus ad *Quem* producatur, ſed tantùm vt ſuccedat in munus termini à *Quo*. Antecedens conſtat, nam anima rationalis, in quam alimenti forma conuertitur, non producitur, ſed tantùm ſuccedit in materiam alimenti per ſubſtantialem informationem illius.

19. Ad ſecundam, negandum eſt, terminum à *Quo* conuerſionis hominis in cadauer, eſſe animam rationalem; ſicut nec terminus à *Quo* conuerſionis vxoris Loth in ſtatuam ſalis, fuit eadem anima rationalis, ſed compoſitum ſubſtantiale, quod in vtraque conuerſione deſinit ſimpliciter: nam in vtraque conuerſione deſinit homo, qui formaliter importat vnionem animæ cum corpore. Vnde per mortem non dicitur anima, ſed homo conuerti in cadauer: ſicut nec anima, ſed vxor Loth conuerſa eſt in ſtatuam ſalis. Ergo etiam, inquies, diceretur panis conuerti in corpus Chriſti, ſi tantùm compoſitum ex ſubſtantia panis & ipſius accidentibus deſineret. Vnde poſſet in hoc myſterio ſaluari vera conuerſio, conſeruata ſubſtantia panis, corrupta tantùm ipſius vnione cum accidentibus. Sed negatur ſequela, etenim panis non conſtituitur formaliter per vnionem cum accidentibus, nam hæc eſt illi accidentalis, ſed per vnionem formæ cum materia: Homo autem formaliter conſtituitur per vnionem animæ cum corpore: ergo hac ſola deſtructa, dicitur homo deſtrui: deſtructa verò vnione panis cum accidentibus, non dicitur deſtrui panis, quia vnio ſubſtantiæ cum accidentibus non conſtituit formaliter panem, vti vnio animæ cum corpore conſtituit formaliter hominem.

20. Inſtabis. Ergo ſaltem deſinente ſola vnione formæ panis cum materia, deſtrueretur panis, adeoque poſſet in hoc myſterio ſaluari cōuerſio, per ſolam deſtructionem vnionis formæ cum materia panis. Reſp. conceſſa prima conſequentia, negatur ſecunda; nam ex Concilijs, & verbis Chriſti habemus, in hoc myſterio non ſolùm panem, ſed totam ſubſtātiam panis conuerti in Chriſti corpus, proinde tota ſubſtantia panis eſt terminus à *Quo* huius ſacræ conuerſionis: igitur tota ſubſtātia panis debet deſinere, alioquin non ſaluaretur conuerſio totius ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti. Eſto igitur per ſolā deſitionem vnionis ſubſtantialis inter formam & materiam ſaluaretur conuerſio panis, non tamen ſaluaretur conuerſio totius ſubſtantiæ panis, vt

Concilia definiunt, & ex verbis Chriſti colligitur.

21. Ad tertium, negatur Antecedens; ad cuius probationem dico, talem deſitionem pertinere ad conuerſionem non ſubſtantiæ, ſed muneris ſubſtantialis, nam talis eſt conuerſio, qualis eſt deſitio rei, quæ conuertitur. Vnde ſi res, quæ deſinit, eſt ſubſtantia, conuerſio eſt ſubſtantiæ; ſi munus ſubſtantiale, conuerſio eſt muneris ſubſtantialis; nam conuerſio formalem denominationem ſortitur ex termino, qui deſinit. Confirmatio autem eſt pro nobis: nam ſicut, deſinente ſola vnione ſubſtantiali inter animam & corpus, non dicitur tota ſubſtantia hominis, ſed homo tantùm conuerti: ita, deſinente tantùm munere ſubſtantiali, non dicitur tota ſubſtantia, ſed munus tantùm ſubſtantiale conuerti.

Conuerſio eſt ſubſtantialis vel accidẽtalis, ſecundùm quod terminus à quo fuerit.

22. Secundò controuertitur, an conuerſio eſſentialiter includat aliquam actionem. Nonnulli recentiores, inter quos Vaſq. to. 3. diſput. 181. cap. 12. negant. Fundamentum eſt, quia licet conuerſio naturalis per ſe includat actionem, cùm fiat per phyſicam repugnantiam vnius formæ cum alia; cumque nequeat vna forma alteri phyſicè repugnare, niſi per actionem qua producta in ſubiecto illud informet, informandoque aliam expellat; adeoque productio formæ per ſe requiratur ad conuerſionem naturalem; non tamen per ſe requiritur ad conuerſionem ſupernaturalem, nam hæc fieri poteſt per ſolam repugnantiam moralem.

Vaſquez.

23. Oppoſitum eſt cõmunius inter Theologos, requiri ſcilicet phyſicam aliquã actionem ad omnem veram conuerſionem, ſiue naturalem, ſiue ſupernaturalem. Fundamentum eſt, quia in omni conuerſione debet terminus ad *Quem*, per phyſicam repugnantiam expellere terminum à *Quo*: non poteſt autem per phyſicam repugnantiam illum expellere, niſi per aliquid, quo illi phyſicè repugnet: nequit autem terminus ad *Quem* fieri phyſicè repugnans termino à *Quo*, niſi per aliquam actionem: igitur in omni vera conuerſione requiritur aliqua actio. Maior probatur. Nam vera conuerſio eſt, quæ in ſeipſa intrinſecè includit, quidquid vera conuerſio requirit: igitur vera conuerſio erit, quæ in ſeipſa intrinſecè includit repugnantiam cum termino à *Quo*; per moralem autem repugnantiam terminus ad *Quem* non intrinſecè, ſed ſolùm extrinſecè includit repugnantiam cum termino à *Quo*. Minor aſſumpta conſtat. Subſumpta probatur. Nam poteſt terminus ad *Quem* conſeruari, ſine phyſica repugnantia cum termino à *Quo*; poteſt enim conſeruari anima rationalis, & quæuis forma etiam materialis intimè præſens ſubiecto habenti aliam formam, & corpus Chriſti ſuis accidentibus, & tamen nec forma intimè præſens repugnabit alteri formæ, nec corpus Chriſti ſubſtantiæ panis. Vt igitur tam forma fiat phyſicè repugnans cum alia forma, quàm corpus Chriſti cum ſubſtantia panis, neceſſariò producendum eſt aliquid, quo ex non repugnante fiat phyſicè repugnans, cùm nequeat phyſicus tranſitus intelligi, abſque phyſica actione.

Conuerſio eſſentialiter includit aliquam actionem.

24. Dices. Non per actionem, ſed per informationem forma phyſicè opponitur alteri formæ: ergo non actio, ſed informatio eſt per ſe neceſſaria ad conuerſionem. Reſp. nos hactenus tantùm contendiſſe ad veram conuerſionem tantùm requiri actionem, cùm nec ipſa informatio, vel ſuſtentatio, ſine aliqua actione fieri queat: quia cùm hæc informatio, vel ſuſtentatio dicat vnionem informantis, vel ſuſtentantis cum informabili, vel ſuſtentabili; cumque nulla vnio abſque actione fieri poſſit, rectè ſequitur, aliquam actionem in omni vera conuerſione requiri, in quocunque tandem conuerſio formaliter ſita ſit, de quo mox.

25. Cæterùm quamuis hæc rectè probent de conuerſione connaturaliori modo facta, haud tamen probant de conuerſione ſimpliciter. Quare dicendum, etſi ad conuerſionem ſimpliciter ſufficiat ſola moralis repugnantia termini ad *Quem* cum termino à *Quo*, ad conuerſionem tamen connaturaliori modo factam, requiri phyſicam repugnantiam inter terminum ad *Quem* & terminum à *Quo*; ac proinde requiri phyſicam aliquam actionem ad huiuſmodi conuerſionem connaturaliori modo factam: ratione cuius phyſicæ actionis terminus ad *Quem* fiat phyſicè & intrinſecè incompoſſibilis cum termino à *Quo*, vt fuſius ſect. 3. explicabitur.

26. Tertiò ergo controuertitur, an actio requiratur formaliter proximè, an tantùm remotè & antecedenter ad conuerſionem. Multi putant, requiri formaliter. Fundamentum eſt, quia conuerſio eſt mutatio, conſtans ex deſitione termini à *Quo*, & productione termini ad *Quem*: ergo ſicut deſitio requiritur proximè & formaliter, ita & productio.

27. Oppoſitum eſt verius; nam id tantùm proximè & formaliter ad conuerſionem requiritur, quod proximè & formaliter reddit terminum ad *Quem* repugnantem cum termino à *Quo*; id autem non eſt actio, ſed vnio termini ad *Quem*, cum eo, quod erat termini à *Quo*. Maior patet, nam id tantùm proximè & formaliter ad conuerſionem requiritur, quod eſt proxima & formalis cauſa deſitionis termini à *Quo*, cùm hæc ſit eſſentialis ratio conuerſionis, vt vnum deſinat ex poſitione alterius: ergo illud proximè & formaliter ad conuerſionem requiritur, quod eſt proxima cauſa deſitionis termini à *Quo*. Minor probatur: Nam per actionem, ſolùm effectiuè, non formaliter terminus ad *Quem* fit repugnans termino à *Quo*. Vnde poſſet terminus à *Quo* actiuè expellere terminum ad *Quem*, etiamſi non formaliter illi repugnaret: vt ſi Deus ſe ſolo efficienter conſeruaret accidentia panis independenter à ſubiecto, eo ipſo ſubſtantia panis deſineret: & tamen in eo caſu Deus non opponeretur formaliter ſubſtantiæ panis, ſed tantùm effectiuè. Requiritur igitur

Actionem non requiri proximè & formaliter ad conuerſionem.

tur igitur actio remota & antecedenter, quatenus requiritur vt productiua vnionis, per quam proximè & formaliter terminus ad *Quem* fit formaliter incompoſſibilis cum termino à *Quo*. Ad fundamentum negatur Antecedens, de quo iam ſtatim.

28. Quartò controuertitur, an ad conuerſionẽ requiratur productio termini ad *Quem*. Affirmant docti aliqui Recentiores, inter quos eſt Suar. *Suarez.* Fundamentum eſt idem, quod præcedentis ſententiæ. Confirmatur: nam in omni conuerſione, tam naturali, quàm ſupernaturali hactenus facta, reperitur productio termini ad *Quem*, vt in conuerſione aquæ in vinum Ioan. 2. *Ioan. 2.* vxoris Loth in ſtatuam ſalis Gene. 19. *Geneſ. 19.* ſignum ergo eſt, illam neceſſariò requiri.

Nec requiritur productio termini ad Quem.

29. Sed contrarium mihi eſt probabilius. Fundamentum eſt, quia hoc colligi non poteſt, neque ex conuerſione vt ſic; nam hæc tantùm dicit commutationem vnius termini in alium, quod ſaluari poteſt ſine productione, per ſolam ſubſtitutionem termini ad *Quem*, in munus & vicem termini à *Quo*: Neque ex conuerſione ſubſtantiali; nam hæc etiam ſaluari poteſt, per ſucceſſionem ſubſtantiæ in munus & officium præcedentis ſubſtantiæ.

30. Confirmatur. Vel hæc productio termini ad *Quem* requiritur vt cauſa proxima, per quam terminus ad *Quem* fiat formaliter incompoſſibilis termino à *Quo*; vel vt actio & via ad id, per quod terminus ad *Quem* fit formaliter incompoſſibilis termino à *Quo*. Non primo, quia terminus ad *Quem* non fit formaliter incompoſſibilis cum termino à *Quo*, actione, qua producitur, ſed qua vnitur cum aliquo, quod erat termini à *Quo*: anima enim rationalis non fit incompoſſibilis cum embrione, actione, qua creatur, ſed actione, qua informat eandem materiam, quam informabat embrio. Non ſecundo, nam productio termini ad *Quem*, eſt actio & via ad eſſe ipſius termini ad *Quem*: Atqui terminus ad *Quem* non opponitur termino à *Quo*, per eſſe ſimpliciter, cùm poſſint manere terminus ad *Quem*, & terminus à *Quo* ſecundùm eſſe ſimpliciter; ſed in ordine ad aliquod tertium: per productionem autem ſui, terminus ad *Quem* non fit ſub aliquo tertio, quia ſub illo non fit per actionem terminatam ad eſſe ſimpliciter, ſed per actionem terminatam ad eſſe vnitum.

31. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, negandum eſt, conuerſionem eſſentialiter componi ex deſitione termini à *Quo*; & productione termini ad *Quem*; ſed ex deſitione termini à *Quo*, & ſucceſſione termini ad *Quem* in munus ſubſtantiale incompoſſibile cum termino à *Quo*. Ad confirmationem, negatur vniuerſaliter, in omni conuerſione reperiri productionem termini ad *Quem*, vt patet in conuerſione embrionis in animam rationalem, cuius creatio omninò per accidens & concomitanter ſe habet ad conuerſionem, cùm vi illius poſſet anima manere præſens embrioni, nulla facta conuerſione embrionis in animam rationalem.

32. Quintò controuertitur, an conuerſio per ſe importet mutationem termini ad *Quem*. De termino à *Quo*, non eſt difficultas, cùm ille deſinere debeat vi termini ad *Quem*. Dixi, *per ſe*, vt excluderem mutationem per accidens, quæ interdum eſt neceſſaria, non ad conuerſionem formaliter, ſed ad defectum aliquem ſupplendum, ſicut neceſſaria eſt aliqua mutatio in corpore Chriſti, vt fiat præſens pani, ad hoc vt poſſit panis in illud conuerti. Affirmant omnes, qui putant, conuerſionem per ſe importare productionem termini ad *Quem*. Fundamentum eſt, quia impoſſibile eſt, vt terminus ad *Quem* ex non repugnante fiat formaliter repugnans termino à *Quo*, abſque vlla ſui mutatione, cùm debeat per aliquid reale, quod antea non habebat, illi repugnare.

33. Oppoſitum docent cõmuniter Scholaſtici, nempe conuerſionem per ſe tantùm importare mutationem termini à *Quo*, non autem termini ad *Quem*. *Conuerſio importat mutationem termini à Quo.* Eſt Bonauent. in 4. *Bonauent.* diſt. 11. p. 1. art. 1. qu. 1. in Corpore, & ad vlt. & q. 3. in Corpore, S. Thom. ibid. q. 1. *S. Thomas.* art. 3. quęſtiun. 1. ad 3. Heruæi in 4. diſt. 11. *Herueus.* q. 1. ad 1. Caiet. 3. p. q. 75. art. 4. §. *Pro ſolutione*, *Caietanus.* & expreſſè docet Scotus quodlib. 10. *Scotus.* §. *Ad iſta*, circa finem. *Quod probabilius eſt.* Fundamentum eſt, quia ad conuerſionem veram, ſufficit, vt terminus ad *Quem* ſuccedat, in munus & officium termini à *Quo*: poteſt autem terminus ad *Quem* ſuccedere in munus & officiũ termini à *Quo*, abſque mutatione ſui: igitur poteſt eſſe conuerſio, abſque mutatione termini ad *Quem*. Maior conſtat ex dictis. Minor probatur: Tum quia poſſet corpus Chriſti in hoc ſacramento ſuccedere ſubſtantię panis in munus ſuſtentandi accidentia, abſque ſui mutatione, per ſolam mutationem ſubſtantiæ & accidentium.

34. Nec obſtat, quòd debeat Chriſti corpus per aliquam mutationem fieri præſens, antequam ſuſtentet accidentia panis, nam hæc mutatio eſt per accidens ad conuerſionem, quia poſſet panis conuerti in corpus Chriſti in cælo exiſtens. Tum quia poſſet perſona creata conuerti in increatam, abſque vlla mutatione perſonæ increatæ. Vt ſi perſona increata vniret ſibi hypoſtaticè naturam creatam in propria perſona exiſtentem, per talem vnionem perſona creata conuerteretur in increatam, nulla mutatione facta in perſona increata.

35. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, diſtinguo antecedens: impoſſibile eſt, vt terminus ad *Quem* fiat ex non repugnante repugnans, abſque mutatione ſui, nego; abſque mutatione aliqua, ſaltem illius tertij, ſub quo ſuccedit, concedo, vt patet in exemplis allatis.

SECTIO II.

Quotuplex ſit conuerſio?

Conuerſio alia accidentalis, altera ſubſtantialis:

36. Diuiditur primò cõuerſio in accidentalem, & ſubſtantialem. Accidentalis eſt, quæ verſatur circa terminos accidentales: vt cùm frigidum conuertitur in calidum, aut contrà. Subſtantialis eſt, quæ verſatur inter terminos ſubſtantiales. Duplex autem eſt, altera, in qua pars tantùm ſubſtantiæ conuertitur in aliam partem ſubſtantiæ, vt cùm forma ligni conuertitur in formam ignis, quæ transformatio dicitur, quia verſatur inter formas: Altera, in qua tota ſubſtantia ſecundùm omnes ſuas partes conuertitur in aliam ſubſtantiam; cuius nullum poteſt eſſe in natura exemplum, quia nullum agens naturale agere poteſt, niſi dependenter à materia, quæ eſt pars ſubſtantialis compoſiti naturalis: ergo nullum agens naturale poteſt conuertere totam ſubſtantiam ſecundùm omnes ſuas partes in aliam ſubſtantiam. Conſequentia probatur: Nam hoc ipſo quòd agens conuerteret totam ſubſtantiam in aliam ſubſtantiam, eius actio non penderet à materia, cùm non poſſet eius actio pendere à materia, quam agens agendo deſtrueret: nam vt ab ea penderet, deberet eſſe, quando ipſius actio eſſet: ſed quando ipſius actio eſſet, materia non eſſet, quia vi actionis deſtrueretur, & alia integra ſubſtantia produceretur, quæ cùm non produceretur dependenter à materia, neceſſariò crearetur.

Subſtantialis alia eſt transformatio:

Altera tranſſubſtantiatio.

37. Vnicum huius conuerſionis exemplum habemus in conuerſione panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti, in qua tota ſubſtantia panis & vini conuertitur in ſubſtantiam corporis & ſanguinis Chriſti, quæ à Trident. aptiſſimè *tranſſubſtantiatio* appellatur. Controuertitur autem, an ad conuerſionem ſubſtantialem requiratur, vt vterque terminus ſit ſubſtantialis, an ſufficiat, vt vnus tantùm ſit ſubſtantialis.

Tridentin.

38. Prima ſententia affirmat, ſufficere, vt ſolus terminus à *Quo* ſit ſubſtantialis. Fundamentum eſt, quia conuerſio dicitur potiſſimùm ex termino à *Quo*: nam conuerſio principaliter importat deſitionem rei, eſt enim verſio vnius in aliud: ſed terminus à *Quo* eſt, qui in conuerſione deſinit: ergo ex deſitione ipſius principaliter habet, vt ſit conuerſio: ergo ad conuerſionem ſubſtantialem ſufficit, vt hic tantùm ſit ſubſtantialis.

39. Secunda ſententia docet ad conuerſionem ſubſtantialem ſufficere, vt ſolus terminus ad *Quem* ſit ſubſtantialis. Fundamentum eſt, quia in omni mutatione, quod principaliter intenditur, eſt terminus ad *Quem*: nam hic eſt, quem per ſe agens agendo intendit; omne enim agens per ſe intendit communicationem ſui, non deſtructionem alterius, niſi per accidens & conſecutiuè: ergo ad conuerſionem ſubſtantialem ſufficit, vt ſolus terminus ad *Quem* ſit ſubſtantialis. Conſequentia probatur: Nam ad denominandam mutationem ſubſtantialem ſufficit, vt ſolus terminus principalis ſit ſubſtantialis, cùm omnis denominatio deſumatur à potiori formâ.

Ad conuerſionem ſubſtant. requiritur vtr. que terminus ſubſtãt.

40. Tertia ſententia requirit vtrumque terminum ſubſtantialem, nec putat ſufficere ad conuerſionem ſubſtantialem, vt alteruter tantùm ſit ſubſtantialis, *Quæ verior eſt*. Fundamentum eſt, quia conuerſio vtramque mutationem per ſe requirit, eſt enim compoſita ex deſitione termini à *Quo*, & ſucceſſione termini ad *Quem*: ergo vt ſit ſubſtantialis vtrumque terminum poſtulat ſubſtantialem. Conſequentia probatur: vt compoſitum dicatur, & ſit ſubſtantiale, non ſat eſt, vt vnum tãtùm extremum ſit ſubſtantiale, ſed vtrumque debet eſſe ſubſtantiale: ergo vt conuerſio compoſita ex mutatione termini à *Quo*, & ad *Quem*, ſit ſubſtantialis, non ſufficit, vt ſit vnus tantùm terminus, ſed vterque debet eſſe ſubſtantialis. Conſequentia probatur, quia non minùs conuerſio componitur ex mutatione vtriuſque termini, quàm compoſitum ex vnione vtriuſque extremi.

41. Confirmatur. Ex eodem habet conuerſio, vt ſit ſubſtantialis, ex quo habet vt ſit conuerſio: habet autem vt ſit conuerſio ex mutatione vtriuſque termini, nam, qualibet mutatione ſublatâ, tollitur conuerſio, & tantùm remanet vel pura deſitio, vel ſimplex productio, aut ſubſtitutio. Maior probatur: Nam per ordinem ad eadem principia eſſentialia deſumenda eſt ratio ſpecifica, per ordinem ad quæ deſumitur ratio generica, cùm vtraque conſtituant eſſentialiter rem.

42. Ad fundamentum vtriuſque ſententiæ Reſp. eſto, conuerſio principaliter importet, vel mutationem termini à *Quo*, vel mutationem termini ad *Quem*, ad hoc tamen, vt ſit ſubſtantialis, non ſufficit, vt ſola mutatio termini principalis ſit ſubſtantialis, ſed requiritur, vt vtriuſque termini mutatio ſit ſubſtantialis, cùm ex vtriuſque termini mutatione eſſentialiter conſtituatur. Cæterùm tunc denominatio rei deſumenda eſt ex potiori formâ, quando neutra forma rem eſſentialiter conſtituit.

Quando denominatio à potiori forma.

43. Dices, vt homo dicatur corporeus, ſufficit, vt vnum tantùm extremum ſit corporeum: ergo vt conuerſio dicatur ſubſtantialis, ſufficiet, vt vnus tantùm terminus ſit ſubſtantialis. Sed negatur conſequentia: & retorqueo argumentum: nam ſicut non ſufficit, vt homo dicatur ſpiritualis, quòd vnum tantùm extremum ſit ſpirituale: ita nec ſufficiet, vt conuerſio dicatur ſubſtantialis, vt vnus tantùm terminus ſit ſubſtantialis. Et ſicut compoſitum ex extremo ſpirituali & corporeo denominatur ſimpliciter corporeum ab extremo inferiori: ita compoſitum ex mutatione ſubſtantiali & accidentali denominabitur ſimpliciter accidentale ex termino inferiori; nam bonum ex integra cauſa, malum

Digitized by Google

ex quocunque defectu. Cùm igitur denominatio ſubſtantialis, ſicut & ſpiritualis, habeat rationem boni ſimpliciter, denominatio verò accidentalis, aut corporei, habeat rationem boni deficientis, compoſitum ex mutatione accidentali & ſubſtantiali, denominabitur accidentale, ſicut compoſitum ex extremo ſpirituali, & corporeo, corporeum.

Conuerſio naturalis.

44. Diuiditur ſecundò, conuerſio in naturalem & ſupernaturalem. Naturalis eſt, quæ fit virtute agentis naturalis, & hæc ſemper eſt cum productione termini ad *Quem*, cùm nullum agens naturale, vnum in aliud conuertere valeat, niſi producendo formam in ſubiecto incompoſſibilem cum alia forma.

Supernaturalis quoad modum.

Supernaturalis eſt duplex; altera quoad modum, quæ verſatur circa terminos naturales, diciturque ſupernaturalis, quia fit, non exigentibus cauſis naturalibus, vt fuit conuerſio aquæ in vinum, vxoris Loth in ſtatuam ſalis.

45. Dices. Ergo conuerſio panis in corpus Chriſti eſt ſupernaturalis tantùm quoad modum, nam etiam hæc verſatur inter panem & corpus Chriſti, qui ſunt termini naturales. Sed negatur conſequentia, quia licet termini ipſi à *Quo*, & ad *Quem* ſint naturales quoad entitatem, ſunt tamen ſupernaturales quoad modum intrinſecum deſinendi & ſuccedendi: quidquid autem eſt ſupernaturale quoad modum intrinſecum, dicitur ſupernaturale quoad eſſentiam; ſolumque ſupernaturale quoad modum, dicitur illud, quod tantùm ab extrinſeco agente ſupernaturali, non exigentibus cauſis ſecundis, fit, vt inſtantanea mutatio aquæ in vinum, vnio animæ rationalis cum corpore iam defuncto: in quibus omnia intrinſeca ſunt naturalia, ſolùm ſupernaturale eſt, quod hæc fiant à Deo agente ſupernaturali, non exigentibus cauſis naturalibus.

Quomodo conuerſio panis in corpus Chriſti ſupernaturalis?

46. At in conuerſione ſacramentali, licet terminus à *Quo*, & ad *Quem* ſint quoad entitatem naturales, vterque tamen quoad aliquid intrinſecum conuerſioni, eſt ſupernaturalis: nam corpus Chriſti eſt ſupernaturale in modo ſuccedendi ſub accidentibus panis, ſub quibus ſuccedit ad inſtar ſpiritus indiuiſibiliter, & per vnionem ſuſtentatiuam ſupernaturalem, & in munus ſubſtantiale panis: ad quæ omnia Chriſti corpus non habet potentiam naturalem, ſed obedientialem. Panis etiam deſitio eſt intrinſecè ſupernaturalis hoc ipſo, quod fit ex termino ad *Quem* ſupernaturaliter ſuccedente, nam conuerſio eſſentialiter importat ſucceſſionem termini ad *Quem*, vi cuius conuertitur.

Conuerſio ſupernaturalis quoad eſſentiam.

47. Altera eſt ſupernaturalis quoad eſſentiam: quæ diuiditur in ſubſtantialem, & accidentalem. Subſtantialis eſt conuerſio ſubſtantiæ in ſubſtantiam, vt panis in corpus Chriſti, perſonæ creatæ in increatam. Accidentalis, eſt conuerſio vnius accidentis ſupernaturalis in aliud, vt conuerſio habitus fidei in habitum gloriæ, conuerſio actus fidei in actum viſionis beatæ, quæ ſaltem naturaliter pugnant in eodem ſubiecto.

Implicat ſubſtantialis inter terminos ſupernaturales quoad entitatem.

48. Cæterùm notandum non poſſe dari conuerſionem ſubſtantialem, quæ verſetur inter vtrumque terminum ſupernaturalem quoad entitatem. Fundamentum eſt, quia non eſt poſſibilis ſubſtantia, aut perſona ſupernaturalis creata, quæ conuerti poſſit in perſonam ſupernaturalem increatam, proinde nequit dari conuerſio ſubſtantialis, quæ verſetur inter vtrumque terminum ſupernaturalem quoad entitatem, licet poſſit dari conuerſio ſubſtantialis, quæ verſetur inter vtrumque terminum ſupernaturalem quoad intrinſecum modum ſuccedendi & deſinendi, vt ſuprà explicatum eſt.

Conuerſio voluntatis ex odio Dei in amorem ſupernaturalis.

49. Petes. An conuerſio actus naturalis in ſupernaturalem, vel contrà, dicenda ſit naturalis, an ſupernaturalis: Vt cùm voluntas ex odio Dei conuertitur in amorem, vel contrà, ex amore in odium eiuſdem Reſp. priorem conuerſionem eſſe ſupernaturalem, tum quia fit ab agente ſupernaturali, concurrente creatura obedientialiter: Tum quia, etſi actus odij ſit naturalis, eius tamen deſitio eſt ſupernaturalis, quia non deſinit per puram ſuſpenſionem concurſus potentiæ vitalis, quo pacto eſſet naturalis, ſed per productionem amoris ſupernaturalis, quo pacto deſitio odij eſt ſupernaturalis, quia vt ſic connotat actum ſupernaturalem, vi cuius deſinit.

Conuerſio actus amoris Dei in odium naturalis.

50. Poſteriorem verò eſſe naturalem, tum quia fit viribus naturæ; tum quia etſi actus, qui deſinit, ſit ſupernaturalis; tamen quia deſitio proximè deſumitur ex ordine ad terminum ad *Quem*, vi cuius formaliter deſinit, ſi hic naturaliter producitur, naturaliterque opponitur termino à *Quo*, eſto ille ſit quoad entitatem ſupernaturalis, eius tamen deſitio erit naturalis.

51. Dices. Ergo etiam quando terminus à *Quo* eſt accidens, ſi deſinat vi termini ad *Quem* ſubſtantialis, deſitio erit ſubſtantialis. Sed negatur conſequentia: Quia poteſt deſitio termini à *Quo* denominari ſupernaturalis non ſolùm ex entitate ſupernaturali deſinente, ſed etiam ex modo ipſo deſinendi; ſicut poteſt productio termini ad *Quem* denominari ſupernaturalis non ſolùm ex entitate effectus producti, ſed etiam ex modo ipſo productionis: at non poteſt deſitio accidentis denominari ſubſtantialis ex modo tantùm deſinendi: ſicut nec poteſt ipſius productio denominari ſubſtantialis ex modo tantùm productionis. Non enim dicetur productio ſubſtantialis, productio accidentis independenter à ſubiecto: ergo nec dicetur deſitio ſubſtantialis, deſitio accidentis vi productionis ſubſtantiæ; nam tam productio, quàm deſitio denominatur accidentalis, vel ſubſtantialis ex ſola entitate producta, vel deſtructa.

Conuerſio ex duplici mutatione.

52. Ex dictis deducitur 1. Conuerſionem componi ex duplici mutatione, ex deſitione termini à *Quo*, & productione ſeu ſucceſſione termini ad *Quem*; vtramque verò mutationem procedere ex termino à *Quo* in terminum ad *Quem*; deſitionem ab eſſe termini à *Quo* ad non eſſe termini à *Quo*; productionem

Digitized by Google

verò vel ſucceſſionem contra, à non eſſe termini ad *Quem* ad eſſe termini ad *Quem*, vel à non ſubſtitutione in aliquod munus, in ſubſtitutionem in aliquod munus.

Vt dicatur mutatio, ſufficit ex parte termini à Quo *mutatio.*

53. Secundò infertur, vt conuerſio ſimpliciter dicatur mutatio, non eſſe neceſſarium, vt ex parte vtriuſque termini ſit vera & propria mutatio, ſed ſat eſſe, vt tantùm ex parte vnius termini, nempe à *Quo*, qui deſinit, ſit vera & propria mutatio, non autem ex parte termini ad *Quem*, ex parte cuius ſufficit, vt tantùm ſubſtituatur in aliquod munus loco termini à *Quo*, quod fieri poteſt abſque mutatione ſui, per ſolam mutationem termini à *Quo*, vt probatum eſt.

SECTIO III.

An hæc ſacramentalis actio ſit vera conuerſio, & quiſnam ſit formalis terminus ad quem ipſius?

54. Examinatis ijs, quæ ad veram conuerſionem in communi ſpectant, examinandum nunc eſt, an hæc omnia reperiantur in hac ſacra conuerſione. Omnes autem Catholici conueniunt, hanc eſſe veram conuerſionem, cùm id Concilia ſuprà citata, præſertim Trident. apertè definiant, & conſequenter conueniunt, ea omnia in hac ſacra conuerſione reperiri, quæ ſunt de ratione conuerſionis ſubſtantialis vt ſic, cùm nequeat ſaluari vera ſpecies, niſi includat omnia, quæ ad genus ſpectant, cùm genus eſſentialiter includatur in ſpecie; cumque hæc conuerſio ſit ſpecies ad conuerſionem ſubſtantialem vt ſic, qui admittit, hanc eſſe veram conuerſionem ſubſtantialem, neceſſariò admittere tenetur, in ea reperiri omnia, quæ ad conuerſionem ſubſtantialem vt ſic neceſſaria ſunt.

Concilium Tridentin.

55. Quare tota controuerſia, quæ in hac materia inter Catholicos verſatur, non eſt, an hæc ſit vera conuerſio ſubſtantialis, ſed, an ſint vera ea, quæ in prima ſect. indicata ſunt, eſſentialia conuerſioni ſubſtantiali vt ſic, qui propterea illa præmiſimus, vt facilior nobis eſſet via, ad ea ipſa in hac ſacra conuerſione ſingillatim acuratiuſque examinanda. Porrò totius controuerſiæ cardo verſatur, in aſſignando formali termino ad *Quem* huius ſacræ conuerſionis: nam de termino à *Quo*, omnes conueniunt, illum eſſe totam ſubſtantiam panis & vini, medium verò vtrique termino commune, eſſe eiuſdem panis & vini accidentia, ſub quibus ſuccedunt corpus & ſanguis Chriſti. Conueniunt etiam de termino ad *Quem* materiali, qui eſt ipſum corpus & ſanguis Chriſti, aliquo modo incompoſſibilia cum ſubſtantia panis & vini.

Vaſquez.

56. Prima igitur ſententia affirmat, eſſe corpus Chriſti, quatenus ex virtute & ſignificatione verborum ſacramentalium pugnat cum ſubſtantia panis: Eſt Vaſq. 3. p. tom. 3. diſp. 181. cap. 12. Fundamentum ipſius eſt, corpus Chriſti, vt formalis terminus ad *Quem*, opponi debet termino à *Quo*, eumque formaliter expellere: nequit autem illi opponi eumque formaliter expellere ex natura ſua; ergo ex veritate & ſignificatione verborum: expellit autem illum veritate & ſignificatione verborum, quatenus nequeunt verba, virtute quorum Chriſti corpus ponitur in hoc ſacramento, verificari, niſi ad poſitionem ipſius deſinat ſubſtantia panis. Maior conſtat ex natura conuerſionis ſuprà explicata. Minor patet: quia Corpus Chriſti nullam habet ex ſe cum ſubſtantia panis oppoſitionem; idem namque corpus cum eadem præſentia ſacramentali, quam nunc habet ad ſpecies ſacramentales, habere potuiſſet cum ſubſtantia ipſa panis. Conſequentia probatur, quia cùm non ſit alius facilior modus, & hic ad veram conuerſionem ſufficiat, non eſt alius difficilior adſtruendus. Quòd ſufficiat, probatur: Nam non alio modo Trident. tranſubſtantiationem panis in corpus, & vini in ſanguinem Chriſti colligit quàm ex ipſa veritate verborum, vt conſtat ex illis verbis ſeſſ. 13. c. 4. *Quoniam autem Chriſtus Redemptor noſter corpus ſuum id, quod ſub ſpecie panis offerebat, verè eſſe dixit, ideo perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, idque nunc denuo ſancta Synodus declarat, per conſecrationem panis & vini, conuerſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis, & totius ſubſtantiæ vini in ſubſtantiam ſanguinis Chriſti* &c. Vbi ex eo, quòd Chriſtus id, quod offerebat ſub ſpecie panis, corpus ſuum verè eſſe dixit, colligit, conuerſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in corpus Chriſti, quod eſt illam ex verborum veritate & ſignificatione colligere, quia cùm verba practicè ſignificent id, quod erat panis, eſſe corpus Chriſti, vt hæc ſint practicè vera, neceſſariò requirunt, vt ad præſentiam corporis Chriſti deſinat ſubſtantia panis; cùm non poſſint, manente ſubſtantia panis, verba hæc: *Hoc eſt corpus meum*, eſſe vera, vt ex ſuperioribus conſtat. Vnde ſicut agens naturale, inducendo formam in ſubiectum, conuertit formam præcedentem in ſubſequentem: ita ſacerdos, conſtituendo vi verborum ſacramentalium corpus Chriſti ſub accidentibus panis, conuertit ſubſtantiam panis in corpus Chriſti; niſi quòd illud phyſicè formam, hic moraliter Chriſti corpus ſub ſpeciebus panis producit.

Concilium Trident.

57. Variè hanc Vaſq. ſententiam impugnant recentiores: Alij ex eo, quòd non ſaluet naturam veræ conuerſionis, quæ poſtulat, vt ab intrinſeco habeat omnia, quæ ad conuerſionem requiruntur: hæc autem Vaſq. conuerſio non ab intrinſeco, ſed tantùm ab extrinſeca veritate & ſignificatione verborum habet, vt opponatur ſubſtantiæ panis: ergo.

Oppugnatur Vaſquez:

58. Sed contrà: nam eſto non ſaluet naturam phyſicæ conuerſionis, tamen ſaluat naturam moralis conuerſionis, quod ſufficit ad aliquam denominationem realis conuerſionis,

Non ſufficienter.

ſionis, vt patet de cauſa morali, quæ dicitur, & eſt vera cauſa realis. Quod autem ſaluet naturam moralis conuerſionis, probatur: nam hæc non requirit, vt habeat omnia requiſita intrinſecè phyſicè, ſed ſufficit, ſi habeat omnia requiſita intrinſecè moraliter & denominatiuè, vti habet corpus Chriſti ſignificatum per verba conſecrationis. Nam, vt ſignificatum per verba conſecrationis, habet moralem incompoſſibilitatem cum ſubſtantia panis, quia vt ſignificatum per verba conſecrationis, poſtulat eſſe id, quod erat panis; proinde poſtulat, vt deſinat ſubſtantia ipſa panis, cùm non poſſit eſſe id, quod erat panis, & ſimul cum eo perſeuerare ſubſtantia panis.

59. Alij impugnant ex eo, quòd corpus Chriſti, vt ſignificatum per verba conſecrationis, non opponitur ſubſtantiæ panis in actu ſecundo, ſed tantùm in actu primo: nam ſignificatio verborum, non eſt ipſa actualis poſitio corporis ſub ſpeciebus panis, ſed principium, à quo procedit ipſa actualis poſitio corporis, cùm ſignificatio in ſacramentis ſit ratio, per quam illa conſtituuntur in actu primo operatiua, non autem ſit ipſa actualis operatio ſacramentorum.

60. Sed contrà: nam eſto ſignificatio in ſacramentis non ſit actualis operatio, per quam illa actu cauſent, ſiue phyſicè, ſiue moraliter gratiam; ſed ratio conſtituens ea in actu primo operatiua gratiæ: eſt tamen in corpore Chriſti hæc ſignificatio, formalis ratio, per quam ipſum corpus Chriſti conſtituitur formaliter oppoſitum ſubſtantiæ panis: nam ratione huius ſacramentalis ſignificationis corpus Chriſti moraliter poſtulat, actu ſubeſſe accidentibus panis, deſtructa ſubſtantia panis. Ratio verò diſcriminis eſt: quoniam reſpectu gratiæ, ſignificatio ſacramentalis ſe habet vt principium effectiuum, ſiue phyſicum, ſiue morale; reſpectu verò conuerſionis panis, moraliter conſtituens corpus vt expulſiuum ſubſtantiæ panis: quod ſufficit, vt expulſio ipſa panis moraliter cauſata à corpore Chriſti, vt ſignificato per verba ſacramentalia, verè dicatur & ſit moralis conuerſio panis in corpus Chriſti. Quemadmodum idem corpus Chriſti, vt phyſicè vnitum cum accidentibus panis, conſtituitur phyſicè incompoſſibile cum ipſa ſubſtantia panis; proinde expulſio ipſa panis facta vi corporis phyſicè vniti cum accidentibus panis, verè dicitur & eſt phyſica conuerſio panis in corpus Chriſti.

Efficacius. 61. Ratio igitur, qua prædicta ſententia impugnatur, eſt: quia non ſaluat naturam conuerſionis iuxta connaturaliorem modum, quem ipſa exigit; nam connaturalior modus, quem natura conuerſionis exigit, eſt, vt non moraliter, ſed phyſicè cauſetur à termino ipſo ad *Quem*. Cùm igitur Deus omnia, etiam ſupernaturalia, vt inductione conſtat operetur iuxta connaturaliorem modum, quem rerum ipſæ naturæ poſtulant, dicendum eſt, etiam in hoc ſacroſancto Myſterio conuerſionem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti Deum operari, iuxta connaturaliorem modum, quem natura ipſa conuerſionis poſtulat. Minor, de qua tantùm eſt controuerſia, probatur. Conuerſio eſt operatio, qua vnus terminus per incompoſſibilitatem expellit alium, eumque in ſeipſum conuertit, per introductionem ſui ſub aliquo, quod fuit præcedentis termini. Atqui hæc connaturaliùs ſaluantur, per phyſicam, quàm per moralem imcompoſſibilitatem termini ad *Quem* cum termino à *Quo*. Hanc minorem ſic oſtendo. Connaturalius eſt, vt terminus ad *Quem* per intrinſecam & inhærentem formam, quam per extrinſecam tantùm denominationem opponatur, & expellat terminum à *Quo*. Cuius ratio eſt, quia conuerſio eſt deſitio termini à *Quo* in terminum ad *Quem*, vi cauſalitatis formalis, aut materialis, vel quaſi formalis, aut materialis ipſius termini ad *Quem*: cauſa autem formalis & materialis, ſeu quaſi formalis & materialis, cauſant per immediatam exhibitionem ſui: igitur quo ratio, per quam cauſant, eſt illis intimior, eò cauſalitas eſt connaturalior. Cùm igitur forma phyſica ſit magis intrinſeca rei, cùm ſit illi inhærens, quàm forma moralis, quæ tantùm eſt extrinſecè denominans, connaturalius erit cauſę formali aut materiali, ſeu quaſi formali & materiali, cauſare per formam phyſicam, quàm per moralem: ac proinde connaturalior erit conuerſio phyſica cauſata per formam intrinſecè inhærentem, quàm moralis, cauſata per formam extrinſecè tantùm denominantem.

62. Confirmatur, nam propter hunc connaturaliorem modum agnoſcunt PP. & docent Theologi, omnem conuerſionem hactenus à Deo ſupernaturaliter factã, factam eſſe per phyſicam, & non tantùm per moralem incompoſſibilitatem termini ad *Quem* cum termino à *Quo*, vt conſtat tum de conuerſione vxoris Loth in ſtatuam ſalis: tum de conuerſione aquæ in vinum facta in Cana Galileæ. Pari igitur modo dicendum eſt de hac ſacramentali conuerſione: cùm nulla ratio afferri poſſit, cur illas potiùs, quàm hanc, phyſicè Deus operatus ſit.

63. Dices. Connaturalior modus cauſandi eſt, vt ſacramenta phyſicè, quàm moraliter gratiam cauſent; cùm priori modo, per intrinſecam formam, poſteriori verò modo, per extrinſecam dumtaxat denominationem cauſent; & tamen in noſtra ſententia non phyſicè, ſed moraliter tantùm gratiam cauſant.

64. Reſp. negando maiorem. Etenim connaturalior modus cauſandi noſtrorum ſacramentorum eſt, vt moraliter, non phyſicè gratiam cauſent: tum quia cauſant vt inſtrumenta Paſſionis Chriſti, quæ non phyſicè, ſed moraliter, vt ex præcedente tomo ſuppono, gratiam cauſat: inſtrumentum autem eò connaturaliùs cauſat, quò in ipſo modo cauſandi imitatur principalem cauſam, virtute cuius operatur. Tum quia cauſant vt actiones humanæ à Chriſto ſubſtitutæ vice ſuarum

actionum,

actionum, quæ moraliter tantùm gratiam cauſabant. Ad probationem autem maioris, negandum eſt, ſacramenta per formam dumtaxat extrinſecam moraliter cauſare gratiam, ſed per formam intrinſecam: cauſant enim moraliter gratiam, mouendo Deum ad illam conferendam, per intrinſecam bonitatem, quam inchoatè ſaltem habent, per ordinem ad obiectum honeſtum, quod implicitè ſaltem intendere debet miniſter, vt declaratum eſt diſp. 4. ſect. 11.

65. Ex his infertur, conuerſionem phyſicam reſpectu moralis conuerſionis, non modò eſſe magis connaturalem, ſed etiam magis propriam: nam illa conuerſio eſt magis propria, quæ magis accedit ad cauſalitatem formalem, vel materialem, quæ eſt per intrinſecam entitatem rei informantis, aut ſuſtentantis, vi cuius informationis, aut ſuſtentationis expellitur terminus à *Quo*. Ex quo etiam ſequitur, magis propriè ſacramenta eſſe reales cauſas gratiæ, etiamſi ſint tantùm morales, quàm moralem conuerſionem panis in corpus Chriſti per veritatem verborum: nam illa ſunt morales cauſæ per intrinſecam aliquam honeſtatem, hæc tantùm per extrinſecam repugnantiam, prouenientem ex ſola extrinſeca ſignificatione verborum.

Ad Vaſq. 66. Ad fundamentum autem Vaſq. negatur conſequentia. Ad cuius probationem conſtabit infrà in noſtro modo. Ad Concil. Reſp. illud non tam ex veritate verborum collegiſſe conuerſionem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti, quàm ex connaturaliori modo, quo ſupponitur hoc myſterium à Deo peractum: connaturalior autem modus eſt, vt ſuppoſito, quòd ad veritatem verborum nequeat ſubſtantia panis ſimul cum corpore Chriſti ſub iiſdem accidentibus manere, phyſicè expellatur ab ipſo corpore Chriſti: nam hoc melius & connaturalius, vt ſuprà dictum eſt, ſaluat incompoſſibilitatem corporis Chriſti cum ſubſtantia panis, quàm verba ipſa ſacramentalia exprimunt.

67. SECVNDA ſententia affirmat, terminum ad *Quem* formalem huius ſacræ conuerſionis, eſſe præſentiam corporis Chriſti, ſiue corpus Chriſti vt præſens ſpeciebus panis:

Scotus. Eſt Scoti quodlib. 10. §. *Contra iſta*, & in 4. diſt. 10. q. 1. §. *Quantum ergo*. & diſt. 11. q. 3. §. *Quantum ergo ad iſtum articulum dico*.

Paludanus. Rubio. Ochamus. Marſilius. Palud. q. 2. in fine, & q. 3. art. 2. ad 2. Rub. q. 1. art. 3. Ochami q. 6. ad 1. dubium. Marſ. q. 8. art. 2. Conclu. 8. Fundamentum eſt, quia cùm corpus Chriſti præexiſtat ſecundùm totum ſuum eſſe ſubſtantiale, non videtur, quodnam aliud eſſe ſub ſpeciebus ſacramentalibus acquirere poſſit, quàm eſſe præſentiæ.

Refutatur. 68. Sed contrà: Tum quia hæc opinio non ſaluat ſubſtantialem conuerſionem, quæ requirit vtrumque terminum formalem à *Quo*, & ad *Quem* ſubſtantialem, vt ex præcedente ſect. conſtat.

69. DICES. ſufficit, vt ſit ſubſtantialis terminus materialis. Sed contrà, quia quod ſpecificat non eſt terminus materialis, ſed formalis. Tum quia non ſaluat formalem oppoſitionem, quam terminus ad *Quem* habere debet cum termino à *Quo*: nam per præſentiam ſacramentalem corpus Chriſti non opponitur ſubſtantiæ panis, quia poſſet cum eadem præſentia manere cum ipſa ſubſtantia panis; cùm enim hæc præſentia non collocet corpus Chriſti circumſcriptiuè & diuiſibiliter, quo pacto expelleret circumſcriptiuam & diuiſibilem præſentiam panis, ſed definitiuè & indiuiſibiliter, non repugnat eſſe ſimul cum illa. Ad fundamentum patebit infrà.

70. TERTIA ſententia formalem terminum ad *Quem* huius conuerſionis aſſignat ordinem ſeu habitudinem corporis Chriſti ad ſubſtantiam panis, vt in ipſum tranſſubſtantietur: Eſt Mayro. in 4. diſt. 11. q. 13. in fine. *Mayronus.* Sed contrà, quia cùm hic ordo ſeu habitudo nihil ponat in corpore Chriſti, ratione cuius fiat formaliter incompoſſibile cum ſubſtantia panis; cumque per nullum alium ordinem poſſit reſpicere ſubſtantiam panis vt in ſeipſum conuertibilem, niſi per ordinem incompoſſibilitatis & oppoſitionis cum illa non poterit per huiuſmodi ordinem eſſe terminus formalis conuerſionis. Niſi fortè dicatur, hoc ipſo quòd corpus Chriſti aſſumitur à Deo, vt terminus ad *Quem* tranſſubſtantiationis panis in ipſum, eleuari per potentiam obedientialem ad formalem repugnantiam cum illo. *Effugio occurritur.* Sed contrà eſt, nam vel hæc formalis repugnantia cum ſubſtantia panis, quam corpus Chriſti per eleuationem acquirit, diſtinguitur à corpore Chriſti, & explicandum eſt, quid illa ſit: vel non diſtinguitur: & impoſſibile eſt, vt illud per eleuationem acquirat, cùm nequeat per eleuationem acquirere aliquid à ſe indiſtinctum; quia cùm eleuatio non mutet intrinſecam naturam rei, ac proinde neque quæ intrinſecè identificantur cum re ipſa, implicat, vt per eleuationem res acquirat aliquid à ſe indiſtinctum, ſibique identificatum.

71. QVARTA ſententia docet, terminum ad *Quem* formalem huius ſacræ conuerſionis, eſſe corpus Chriſti ſecundùm eſſe ſubſtantiale, non quod de facto accipit, ſed quod acciperet virtute verborum, ſi non exiſteret: Eſt Soti in 4. diſt. 9. q. 2. art. 4. §. *Aliter tamen arguit*.

72. Sed contrà, nam hæc ſententia non aſſignat terminum ad *Quem* actu, ſed potententia; conuerſio autem cùm ſit actualis, requirit terminum ad *Quem* actu. Nam ſicut implicat, eſſe actionem actu, & non eſſe terminum actu; ita eſſe conuerſionem actu, & non eſſe terminum actu, præſertim cùm in hac ſententia conuerſio formaliter conſiſtat in actione. *Implicat conuerſio actualis ſine actualibus terminis.* Maior probatur, quia terminus formalis ad *Quem* conuerſionis ſubſtantialis, eſt terminus ſecundùm eſſe ſubſtantiale: ergo ſi corpus Chriſti de facto vi verborum ſacramentalium non accipit eſſe ſubſtantiale, ſed acciperet, ſi non exiſteret, non eſt terminus ad *Quem* actu, nam ſit terminus ad *Quem*

actu

Digitized by Google

actu formaliter per acceptionem eſſe ſubſtantialis: vnde terminus ad *Quem* in hac ſententia eſt tantùm in potentia.

73. QVINTA ſententia docet, terminum formalem eſſe corpus Christi ſecundùm eſſe ſubſtantiale; quatenus vi verborum nouo modò conſeruatur ſub ſpeciebus ſacramentalibus vt repugnans ſubſtantiæ panis. Vnicum fundamentum eſt, quia conuerſio formaliter eſt actio: ergo conuerſio ſubſtantialis, qualis eſt hæc, eſt actio ſubſtantialis: cùm igitur nequeat actio ſubſtantialis terminari ad nouum eſſe ſubſtantiale corporis Christi, ſaltem erit actio ſubſtantialis ad idem eſſe ſubſtantiale præexiſtens. Hæc ſententia communior eſt inter Recentiores, quam ex Antiquioribus docuit Gabri. in 4. d. 11. q. 1. dubit. 2. Tres autem ſunt modi illam explicandi.

Gabriel.

Modi hanc ſententiam defendendi reijciuntur. Primus.

74. Primus eſt, vt eadem actione conſeruatiua, qua corpus Christi ſecundum eſſe ſubſtantiale conſeruabatur à ſolo Deo, conſeruetur etiam à forma conſecrationis cum repugnantia ad ſubſtantiam panis. Sed contrà: Tum quia, vt ſuprà de ſacramentis in genere probauimus, ſacramenta non ſunt phyſica, ſed moralia inſtrumenta. Et ſanè peculiaris repugnantia eſt in verbis conſecratorijs, quæ cùm ſint entia ſucceſſiua, implicat aſſumi ad producendum, vel conſeruandum effectum indiuiſibiliter, vt conſtat ex ijs, quæ de potentia obedientiali diſput. 6. ſect. 1. docuimus. Tum quia; eſto hoc ſit poſſibile, eſt tamen ſuperfluum: quia cùm debeat, ceſſantibus verbis, ceſſare actio dependens à verbis, cùm nequeat actio, quæ eſt actualis reſpectus ad agens, conſeruari destructo agente, ſuperfluè poneretur talis actio, vnico tantùm inſtanti dependens à verbis conſecratorijs. Tum maximè, quia implicat, actionem vnius cauſæ fieri actionem alterius: quia cùm actio ſit actualis reſpectus ad agens, implicat actionem vnius agentis fieri actionem alterius. Tum demum, quia non apparet, quomodo per nouam dependentiam à verbis ſacramentalibus, talis actio fiat repugnans cum ſubſtantia panis. Ad fundamentum, negatur, de ratione conuerſionis eſſe actionem, vt conſtat ex ijs, quæ docuimus ſect. 1.

75. Secundus modus eſt, vt corpus Christi diſtincta actione ſubſtantiali adæquata accipiat idem eſſe ſubſtantiale, nouo modo ſub ſpeciebus, vi cuius productionis produceretur ex nihilo, ſi non exiſteret: quia tamen ſupponitur exiſtere, non dicitur vi huius actionis ſimpliciter produci, ſed conſeruari, quia productio eſt ad primum eſſe ſimpliciter, non connotata præexiſtentia eiuſdem rei. Hæc ſententia ſupponit, poſſe eundem effectum produci & conſeruari duplici actione totali, quarum qualibet ſit ſufficiens conferre totum eſſe effectui.

76. Probant autem hanc ſententiam 1. quia Patres docent, corpus Christi in hoc ſacramento, effici, confici, creari: nam reuera hæc actio non differt à creatione, niſi per extrinſecam connotationem termini à *Quo*. Vnde S. Thom. 3. p. quæſt. 75. artic. 8. illam comparat creationi. Secundo, Tranſſubſtantiatio eſt actio ſubſtantialis, non ratione termini à *Quo*, qui corrumpitur, ſed ratione termini ad *Quem*: non poteſt autem eſſe ſubſtantialis, niſi attingat ipſam ſubſtantiam, actio enim dicitur ſubſtantialis à termino, quem formaliter attingit. Tertiò, Verba ſacramentalia ex Florentino & Tridentino efficiunt, quod ſignificant [:] ſignificant autem ſubſtantiam corporis Christi ſub ſpeciebus panis; ergo illam efficiunt. Quartò, Vnaquæque res petit conſeruari actione proportionata modò eſſendi, ſub quo conſtituitur: ſed corpus Christi conſtituitur ſub ſpeciebus modò ſupernaturali diuerſo à modo eſſendi naturali, ſub quo eſt in cælo: ergo petit conſeruari actione ſupernaturali diſtincta ab actione, qua conſeruatur in cælo. Maior probatur: Nam ideo accidens poſtulat conſeruari diuerſa actione extra, atque in ſubiecto, quia conſtituitur ſub modo eſſendi diuerſo In, atque extra ſubiectum. Quintò, Ex alijs conuerſionibus ſupernaturalibus rectè colligimus ſubſtantialem productionem termini ad *Quem*, vt ex conuerſione aquæ in vinum, ſubſtantialem productionem vini; ex conuerſione vxoris Loth in ſalem, ſubſtantialem productionem ſalis: ergo ex conuerſione panis in corpus Christi, rectè arguimus ſubſtantialem productionem corporis Christi, alioquin omnia ſaluari poſſent per ſolam tranſlocationem termini.

S. Thomas.

Concilium Florent. Tridens.

77. Contra hunc modum militant omnia argumenta, contra primum modum facta, excepto penultimo; præſertim illud, quod per hanc actionem nō fit corpus Christi formaliter incompoſſibile cum ſubſtantia panis. Vnde ad primum, cùm Patres dicunt, corpus effici, confici, creari, intelligendi ſunt non de actione, quæ neceſſaria eſt ad conuerſionem formaliter, ſed quæ ab ea in hoc ſacramento neceſſariò præſupponitur, de qua ſect. ſequenti.

78. Ad ſecundum, nego minorem. Vt enim actio ſit ſubſtantialis, ſufficit, vt terminetur ab ſubſtantiam ſecundùm aliquam rationem ſubſtantialem, quam ex vi talis actionis debet talis ſubſtantia de nouo exercere. Ad tertium, ſufficit, vt verba attingant corpus ſecundùm aliquam rationem ſubſtantialem.

79. Ad quartum, Vera eſt maior, quando modus eſſendi ſupernaturalis mutat rem ſubſtantialiter intrinſecè, quia tunc ſicut variatur eſſe ſubſtantiale intrinſecum, ita & eius actio: at corpus Christi, vt conſtituitur in hoc ſacramento, non variatur quoad eſſe ſubſtantiale intrinſecum, ſed ſolùm quoad eſſe ſubſtantiale in ordine ad nouum munus ſuſtentandi accidentia. Ad probationem maioris, ideo accidens extra ſubiectum poſtulat conſeruari diuerſa actione, quia ſupplendus eſt concurſus ſuſtentatiuus ſubiecti, qui terminabatur ad eſſe ipſius accidentis: at in corpo-

Digitized by Google

re Chriſti exiſtente ſub accidentibus nullus cōcurſus ſupplēdus eſt ſpectans ad ipſius eſſe.

80. Ad quintum, nego conſequentiam: nam aliæ conuerſiones ſunt tantùm formales, in quibus ſubiectum mutatur ex vna forma ſubſtantiali in aliam: non poteſt autem connaturaliter forma materialis ex vna materia in aliā transferri, tū propter dependentiā à propria; tum ne materia, ex qua forma migrat, maneat priuata omni forma; in hac autem tota ſubſtātia conuertitur in aliam integram ſubſtātiam.

81. Tertius modus eſt aliquorum Recentiorum, qui aiunt, terminum formalem ad *Quem* in hac ſacra conuerſione, eſſe corpus Chriſti, quatenus noua actione ſubſtantiali accipit eſſe ſubſtantiale ex pane, tanquam ex termino à *Quo*: quæ actio duo eſſentialiter inuoluit, vnum eſt terminari ab ſubſtātiam corporis, alterum exigere, vt in eodem inſtanti corpus eleuetur ad ſuſtentanda actiuè accidentia panis: quæ duo ita ſunt in hac actione connexa, vt implicet primum abſque ſecundo: idque non ex voluntate extrinſeca Dei, ſed ex natura ipſius actionis, quæ hoc ipſo quod eſt actio dans eſſe corpori Chriſti ex pane tanquam ex termino à *Quo*, eſſentialiter exigit, vt idem corpus accipiens eſſe ex pane in eodem inſtanti eleuetur ad ſuſtentanda actiuè accidentia panis, ſine qua actiua ſuſtentatione non eſſet hæc actio ſufficiens ad dandum eſſe corpori Chriſti ex pane tanquam ex termino à *Quo*, atque adeo nec eſſe ſimpliciter, cùm non det illi eſſe, niſi dependenter à pane: ſicut quia eductio non dat eſſe educto, niſi dependenter à ſubiecto, non poteſt dare illi eſſe ſimpliciter, niſi dependenter ab vnione cum ſubiecto: vnde ſine vnione non poteſt conſeruari eductio.

82. Differt autem hic modus à præcedenti, quòd precedens non ponit intrinſecam connexionem inter actionem productiuam corporis, & actiuam ſuſtentationem accidentium, ſed tantum extrinſecam ex voluntate Dei: vnde iuxta præcedentem poſſet manere actio productiua corporis, abſque actione ſuſtentatiua accidentium. Fundamentum huius modi eſt, quoniam hic propriſſimè ſaluat omnia, quæ ſunt de ratione ſubſtantialis conuerſionis: nam primò ſaluat actionem ſubſtātialem, ex qua conuerſio ſubſtantialis eſſentialiter conſtat. Secundò, formalem oppoſitionem cum ſubſtantia panis tanquam cum termino à *Quo*, per actiuam ſuſtentationem accidentium panis, quam talis actio eſſentialiter poſtulat, nam poſita actiua ſuſtentatione accidentium à corpore Chriſti, accidentia ipſa naturaliter deſinunt ſuſtentari à propria ſubſtantia, cùm nequeat naturaliter idem accidens adæquatè ſuſtentari à duplici ſubiecto: ſeparatis autem accidentibus à ſubſtantia panis, panis ipſe naturaliter petit corrumpi, cùm nulla ſubſtantia petat eſſe, niſi in ordine ad aliquam operationem; operatur autem ſubſtantia per ſua accidentia, tanquam per proprias potentias: ijs ergo amiſſis, non amplius petit naturaliter eſſe: proinde per actiuam ſuſtentationem accidentium ſubſtantia panis expellitur à corpore Chriſti, adeoque vi talis actionis panis conuertitur in corpus Chriſti.

83. Sed contrà 1. Quia non apparet, quo pacto actio terminata ad corpus Chriſti eſſentialiter pendeat ab actiua ſuſtentatione accidentium, nam actio adæquatè ſuum eſſe habet ab agente & termino, vel ſubiecto, in quo mediante termino recipitur: ab hac autem actiua ſuſtentatione, cùm ea recipiatur in accidentibus, nequit productiua actio corporis Chriſti pendere: nec pendere poteſt à ſubſtantia panis, quia cùm illa deſinat, non poteſt eſſe terminus realis dependentiæ corporis à ſe; neque ab ipſis accidentibus tanquam à termino, quia de ratione actionis nō eſt pendere à termino extrinſeco, ſed ſolùm ab intrinſeco, & ſubiecto, in quo ipſius terminus recipitur.

84. Secundò. Nulla cauſa poteſt in ſuo eſſe pendere à ſuamet actione: ergo non poteſt corpus Chriſti, ſub accidentibus panis exiſtens, pendere à ſuamet actione ſuſtentatiua accidentium. Antecedens patet: quia cauſa debet natura priùs ſupponi exiſtens, antequam agat, alioqui ageret, antequam fieret, adeoque antequam haberet virtutem agendi, quę cauſæ exiſtentiam ſupponit. Conſequentia verò probatur. Nam, per aduerſarios, corpus Chriſti habet eſſe ſub accidentibus vi actionis conuerſiuæ: ergo nequit ſecundùm hoc eſſe pendere à ſuamet actione ſuſtentatiua accidentium. Conſequentia probatur. Nequit corpus Chriſti quoad eſſe, per creationem primò acceptum, pendere à ſuamet actione: ergo neque quoad eſſe, per conuerſionem ſub accidentibus Euchariſticis primo acceptum, à ſuamet actione ſuſtentatiua accidentium: nam ita ſe habet eſſe per conuerſionem ſub accidentibus Euchariſticis acceptum, ſicut eſſe per creationem primò acceptum: quia corpus Chriſti non ſuſtentat actiuè accidentia ſecundùm eſſe quod habet in cęlo, ſed ſecundùm eſſe, quod habet in altari: ergo ſicut, vt in cælo agat, debet ſupponi priùs natura independens in ſuo eſſe & virtute agēdi: ita, vt in altari agat, debet ſupponi priùs natura independens in ſuo eſſe & virtute agendi: ergo implicat, vt ſecūdum eſſe quod vi cōuerſionis accipit in Altari, pendeat à ſua actione ſuſtētatiua accidentium; alioqui in altari ageret, antequā in altari fieret, & haberet virtutē agendi.

85. Confirmatur. Implicat, formam materialem in eodem inſtanti, quo educitur, eleuari ad producendam vnionem ſui cum ſubiecto: ergo implicat, in hac ſententia corpus Chriſti in eodem inſtanti, quo accipit eſſe, per conuerſionem, eleuari ad producendam ſuſtentationem accidentium: Antecedens probatur: Nam ſine vnione cum ſubiecto forma materialis nō eſt completa in eſſe: ergo implicat, ante illam operari, alioqui operaretur, antequam completa eſſet. Conſequentia probatur. Nam eodem modo in hac ſententia corpus Chriſti vt terminus conuerſionis pendet ab actiua ſuſtentatione accidentium, ſicut forma materialis ab vnione cum ſubiecto.

Implicat formam materialem eo inſtanti, quo educitur eleuari ad producendam vnionem ſui cum ſubiecto.

86. Sexta ſententia eſt quorundam recentiorum opinantium, terminum ad *Quem* formalem huius conuerſionis eſſe modum, vi conuerſionis de nouo in corpore Chriſti productum: quem alij aiunt eſſe accidentalem, alij ſubſtantialem. Sed contrà, quia nequit explicari, quid modus iſte ſit: aut enim eſt præſentia ſacramentalis; & iam incidit in ſecundam ſententiam impugnatam; aut vnio corporis Chriſti cum accidentibus; & hæc cùm ſit accidentalis, ſufficiens non eſt ad formalem terminum conuerſionis ſubſtantialis.

Valent. 87. Septima ſententia eſt Valent. 3. p. diſp. 6. q. 3. punct. 3. aſſerentis, eſſe ſubſtantialem quandam habitudinem corporis Chriſti ad accidentia panis, quam ipſe vocat coniunctionem primam erga accidentia; duo enim munera ſubſtantialia diſtinguit in quauis ſubſtantia creata erga ſua accidentia, primum eſt intima quædam coniunctio, qua ſe primò cum ſuis accidentibus coniungit. Secundum, eſſe ſubiectum inhæſiuum & ſuſtentatiuum eorundem. Dicitur autem prima, quia ſupponitur ad omnem aliam habitudinem eiuſdem ſubſtantiæ ad ſua accidentia, priùs enim ſubſtantia coniungitur cum ſuis accidentibus, quàm illa inhærenter ſuſcipiat ac ſuſtentet, imò priùs, quàm fiat loco præſens.

88. Docet igitur, corpus Chriſti ſuccedere ſubſtantiæ panis in hoc primum munus; quod cùm ſit ſubſtantiale, verè & propriè dicitur eſſe terminus ſubſtantialis. Sed contrà: Tum quia non eſt intelligibilis hęc prima cõiunctio ſubſtantiæ cum accidentibus, vt diſtincta ab vnione inhæſiua & ſuſtentatiua eorundem, & locali pręſentia eiuſdem: nam his tantùm poſitis, & omni alio circumſcripto, ſufficienter intelligitur ſubſtantia ſuum munus ſubſtantiale erga accidentia exercere. Tum quia non videtur, quo pacto vi huius ſolius intimæ coniunctionis cum accidentibus, præciſa vnione tam inhæſiua, quàm ſuſtentatiua eorundem, corpus Chriſti formaliter opponatur ſubſtantiæ panis; nam per huiuſmodi intimam coniunctionem nihil cauſat in accidentibus; alioqui non eſſet ſola intima coniunctio, ſed aliquis effectus in illis cauſatus: nequit autem corpus formaliter opponi ſubſtantiæ panis, niſi cauſando aliquid, ad cuiu cauſationem ſequatur expulſio panis.

Palatius. 89. Octava ſententia Palatij in quarto, diſtinctione vndecima, diſputatione prima, poſt ſecundam concluſionem, & *Albertinus.* Albertini in prædicamento quantitatis & vbi Corolar. 3. dubio ſexto, aientium, eſſe corpus Chriſti vt effectiuè ſuſtentans accidentia panis: docent enim, quamlibet ſubſtantiam creatam duplex cauſalitatis genus exercere erga propria accidentia, materialis & efficientis; corpus Chriſti ſuccedit ſubſtantiæ panis in primum munus, non autem in ſecundum, quod imperfectionem importat. Quoniam verò hæc actio ſuſtentandi accidentia eſt accidentalis, docet Albertinus, terminum formalem tranſſubſtantiationis non eſſe corpus Chriſti vt ſuſtentans in actu ſecundo, ſed in actu primo: ſic enim ſaluat, quo pacto terminus formalis ſit ſubſtantialis, nempe ipſum corpus Chriſti quoad eſſe ſubſtantiale, ſecundùm quod ſit ſuſtentans in actu primo accidentia per potentiam obedientialem, quæ eſt ſubſtantialis creaturæ. Saluat etiam phyſicam incompoſſibilitatem corporis cum pane, quia ex vi huius actionis corpus Chriſti conſtituitur perfectè ſuſtentatiuum in actu primo; vt autem ſit perfectè conſtitutiuum in actu primo, ſupponit deſitionem panis vt conditionem, ſine qua non poſſet exire in actum ſecundum ſuſtentandi.

90. Sed contrà 1. Quia falſum eſt, deſitionem panis præſupponi ad corpus Chriſti in actu primo conſtitutum ad ſuſtentandas ſpecies; nam deſitio panis conſequitur ad deſitionem vnionis eiuſdem cum accidentibus: ſed hæc conſequitur ad actionem, qua corpus Chriſti actu ſuſtentat accidentia, ſicut corruptio ad productionem: ergo multò magis deſitio panis conſequitur ad actionem ſuſtentatiuam accidentium; at nullus effectus ſupponitur ad conſtitutionem ſuę cauſæ: ergo multo minùs id, quod conſequitur ad talem effectum. Secundò hęc actio non neceſſariò dicit Corpus Chriſti ſubſtantialiter pręſens accidentibus, quia cùm ſit ab illo efficienter, cumque effectio non neceſſariò requirat principium efficiens ſubſtantialiter præſens, cùm poſſit fieri à principio loco diſtante, non neceſſario dicit illud ſubſtãtialiter præſens accidentibus. Vnde adhuc exiſtens in cœlo poſſet efficienter ſuſtentare accidentia panis exiſtentia in terris. At tranſſubſtantiatio formaliter importat terminum ad *Quem* ſubſtantialiter præſentem ſub accidentibus termini à *Quo*. Nec ſatisfacit Palatius dicens, corpus Chriſti non ſolùm ſuccedere ſubſtantiæ panis in actiua ſuſtentatione accidentium, ſed etiam in exiſtentia ſubſtantiali: nam hæc ſubſtantialis exiſtentia corporis Chriſti ſub accidentibus non colligitur ex vi conuerſionis panis, vt ab Aduerſarijs ponitur, ſiquidem ex effectiua ſuſtentatione accidentium non infertur ſubſtantialis exiſtentia corporis Chriſti ſub accidentibus panis, cùm tamen debeamus in hoc ſacramento talem conuerſionem aſſerere, vi cuius colligatur ſubſtantialis exiſtentia corporis cum accidentibus.

91. Tertiò ſequeretur, quòd hoc modo etiam Deus poſſet eſſe terminus huius conuerſionis, quia etiam Deus vt cauſa particularis poſſet ſuſtentare accidentia panis, illiſque per ſuam ſubſtantialem exiſtentiam fieri pręſens, quod tamen aduerſarij non admittunt. Quartò vi huius actionis corpus Chriſti non opponitur formaliter, ſed tantùm efficienter ſubſtantiæ panis: formaliter autem ſolùm opponitur ipſa formalis ſuſtentatio, quia hęc tantùm expellit formaliter ſubſtantiam

tiam panis: nam ex vi huius actionis corpus Chriſti non neceſſario fit præſens & indiſtans à ſubſtantia panis, quod ad formalem oppoſitionem requiritur.

92. Nec ſatis faciunt docti aliqui Recentiores, ponentes, præter actiuam ſuſtentationem accidentium à corpore Chriſti, alligationem quandam eiuſdem corporis cum accidentibus, ratione cuius corpus Chriſti fit inſeparabiliter præſens accidentibus Euchariſticis, quæ per virtutem diuinitus ſibi communicatam Chriſti corpus ſecum trahunt. Quæ virtus non eſt aliud quàm extrinſecum decretum Dei, quo ſtatuit concurrere cum ſpeciebus ad trahendum Chriſti corpus quandocunque opus fuerit; à quo decreto Chriſti corpus denominatur alligatum accidentibus. Non, inquam, ſatisfaciunt, quoniam hic modus non ſaluat naturam phyſicæ conuerſionis, quam prædicti Authores nobiſcum contra Vaſquez docent. Nam phyſica conuerſio poſtulat, vt non per decretum extrinſecum, ſed per formam intrinſecam alliget terminum ad *Quem* ſub aliquo, quod fuit termini à *Quo*. Cùm enim phyſica conuerſio phyſicè ſubſtituat terminum ad *Quem* ſub aliquo, quod fuit termini à *Quo*; per conſequens phyſicè alligat illum ſub eo, ſub quo alligatus erat terminus à *Quo*: igitur nō per extrinſecum decretum, ſed per intrinſecam naturam ipſius actionis conuerſiuæ: alioqui quod eſt proprium & formale conuerſionis, non eſſet ab ipſa conuerſione, ſed ab extrinſeco decreto Dei: & conſequenter non eſſet phyſica, ſed moralis conuerſio, quod tamen Aduerſarij, contra quos diſputamus, negant.

93. Antequam noſtram de hac re ſententiam proferamus, diligenter notandum eſt, aliud eſſe, quærere, quæ, qualeſve mutationes de facto neceſſariæ ſint ad hanc Sacramentalem conuerſionem, aliud, quæ inter omnes mutationes, quæ hîc interueniunt, formalem rationem conuerſionis habeat, quique eius terminus formalis ad *Quem* per ſe ſit. In hac ſectione ſolùm inquirimus, quænam mutatio hîc propriè rationem formalem conuerſionis habeat, quique eius formalis terminus ad *Quem* per ſe ſit; infrà diſputaturi de reliquis mutationibus, quæ ſolũ per accidens & cõcomitanter ad eam requirũtur.

94. Ergo terminus formalis per ſe huius ſacræ conuerſionis, eſt corpus & ſanguis Chriſti, per ſe ipſum immediatè ſuccedens ſubſtantiæ panis & vini in munus ſuſtentandi vt ſubiectum primum ipſa accidentia panis & vini, non effectiuè, ſed materialiter præciſa imperfectione inhærentiæ. Modum hunc indicant Aureol. in 4. diſt. 11. quæſt. 1. artic. 3. Capreolus diſtinctione 10. quæſt. 3. artic. 3. ad argumenta Scoti contra 2. Concl. Sotus diſt. 9. quæſt. 2. artic. 4. §. *Igitur conuerſio in hoc ordinatur*. Et apertè illum docuit Bellar. lib. 3. de Sacramentis Euchariſtiæ cap. 18. §. *Ex his colligimus*: vbi docet, per hanc conuerſionem corpus Chriſti fieri ſub ſpeciebus panis, non ſolùm per ſimplicem præſentiam ſiue coëxiſtentiam, ſed etiam per vnionem quandam, qualis erat inter ſubſtantiam panis & accidentia panis, excepta tamen inhærentia. Etenim duo præſtabat ſubſtantia panis erga ſua accidentia.

Aureolus. Capreol. Sotus. Bellarmin.

95. Primò ſuſtentabat illa immediatè per ſe ipſam vt ſubiectum primum. Secundò informabatur ab illis: ratione primi cauſabat illa in genere ſubiecti primi ſuſtentantis. Ratione ſecundi cauſabatur ab illis in genere cauſæ formalis: corpus Chriſti ſuccedit ſubſtantiæ panis non in ſecundum munus, quod imperfectionem inuoluit, importatque potiùs cauſari ab accidentibus, quàm cauſare, ſed in primum, quod perfectionem dicit, vt conſtat de perſona Verbi, quæ ſe ipſa immediatè ſuſtentat dependentiam naturæ humanæ ad ſe, importatque formaliter cauſare in genere cauſæ ſeu termini ſuſtentantis, quod præciſa informatione ſeu inhærentia formæ ſuſtentatæ, perfectionem dicit, quia dicit dare, & non recipere eſſe.

96. Duo ſunt nobis hîc probanda, primum poſſe Chriſti corpus ſuccedere ſubſtantiæ panis in munus ſuſtentandi accidentia, vt ſubiectum primum, abſque inhærentia & informatione accidentium. Secundum, hunc modum melius ſaluare, quæ ſunt de ratione conuerſionis ſubſtantialis. Primum ſic probo. Poſſibilis eſt vnio, quâ accidentia ſuſtententur à ſubſtantia, & non informent illam: ergo poſſibile eſt, vt corpus Chriſti ſuccedat ſubſtantiæ panis in munus ſuſtentandi accidentia, vt ſubiectum primum, abſque inhærentia accidentium. Conſequentia patet, quoniam accidentia non inhærent ſubſtantiæ per vnionem, qua ſuſtentantur, ſed qua informant: vt conſtat de vnione hypoſtatica, quæ etſi ſe ipſa immediatè ſuſtentetur à Verbo, non tamen inhæret Verbo, ſed humanitati, eò quòd non informat Verbum, ſed humanitatem. Cuius ratio eſt, quia inhærere, eſt intrinſecè afficere: ergo illi tantùm ſubiecto accidens inhæret, quod intrinſecè afficit: per vnionem autem purè ſuſtentatiuam accidens non intrinſecè afficit ſubiectum: igitur per vnionem ſuſtentatiuam non inhæret ſubiecto. Antecedens verò probatur, quia poſſibilis eſt vnio, quæ tantùm ſubiectetur in vno, & terminetur ad aliud extremum: ſed per talem vnionem accidens ſuſtentaretur, & non informaret: igitur poſſibilis eſt vnio, quâ accidens ſuſtentetur à ſubſtantia, & non informet, aut inhæreat illi. Maior conſtat de vnione hypoſtatica, quæ tantùm ſubiectatur in humanitate, & terminatur ad Verbum. Minor probatur: Nam, vt oſtenſum eſt, ad hoc vt forma informet & inhæreat ſubiecto, debet intrinſecè afficere illud: propterea enim vnio hypoſtatica non informat & inhæret Verbo, quia non intrinſecè afficit illud: ſed per vnionem purè ſuſtentatiuam forma non afficit intrinſecè ſubiectum: patet, quia non poteſt forma magis intrinſecè afficere ſubiectum, quàm afficiat vnio ipſius, mediante qua attin-

Chriſti corpus ſuccedit ſubſtantiæ panis in munus ſuſtentandi accidentia, vt ſubiectũ primum, abſque inhærentia.

git

git ſubiectum: ergo ſi vnio purè ſuſtentatiua non afficit intrinſecè ſubiectum, neque forma per talem vnionem vnita afficiet intrinſecè ſubiectum.

97. Confirmatur. Intimius vnio attingit ſubiectum, quàm ipſa forma vnita; nam vnio ſe ipſa, forma mediante vnione, attingit ſubiectum: ſed vnio purè ſuſtentatiua ſeu terminatiua non informat vel inhæret extremo, ad quod terminatur, vt conſtat de vnione hypoſtatica: ergo nec forma per talem vnionem vnita informabit, vel inhærebit extremo, ad quod terminatur. Quòd autem per vnionem purè ſuſtentatiuam accidens ſuſtentetur in ſuo eſſe à ſubiecto, patet in vnione hypoſtatica, quæ non ſolùm ſuum eſſe in genere cauſæ ſuſtentatiuæ accipit ab humanitate, cui inhęret, ſed etiam à Verbo, ad quod ſolum terminatur.

98. Eſt & alia ratio, cur accidentia panis vnita corpori Chriſti, non informent & inhæreant illi; quia cùm corpus Chriſti ſit in hoc ſacramento ad inſtar ſpiritus indiuiſibiliter, non eſt capax effectus formalis accidentium materialium: nam, vt hæc tribuant effectum formalem, ſupponere debent ſubiectum diuiſibile: ſicut in ſententia Thomiſtarum, etiamſi accidentia materialia ſubiectentur in anima ſpirituali, vtpotè quæ ſola in eorum ſententia exiſtit; non tamen tribuunt illi effectum formalem; quia cùm ſit ſpiritualis, non eſt capax effectus formalis materialis, qui eſſentialiter ſupponit ſubiectum diuiſibile.

Modus hic ſaluat quo de ratione conuerſionis ſubſtant.

99. Secundum oſtendo. Nam hic modus ſaluat 1. quo pacto hæc conuerſio ſit ſubſtantialis, quoniam, vt ex 1. ſect. conſtat, ad conuerſionem ſubſtantialem ſufficit, vt vna ſubſtantia ſuccedat alteri in munus ſubſtantiale: ſed in hac noſtra ſententia, ſubſtantia corporis Chriſti ſuccedit ſubſtantiæ panis in munus ſubſtantiale: igitur eſt vera conuerſio ſubſtantialis. Minor probatur: Nam eſſe ſubiectum primum ſuſtentatiuum accidentium, eſt munus proprium ſubſtantię incommunicabile accidenti.

100. Porrò vt munus ſit ſubſtantiale, neceſſe non eſt, vt immediatè exerceatur circa ſubſtantiam, ſed ſufficit, vt non poſſit exerceri niſi à ſubſtantia: ſicut è contrario, vt munus ſit accidentale, neceſſe non eſt, vt exerceatur circa accidens, cùm etiam ſubſtantia exercere poſſit munus accidentale circa aliam ſubſtantiam, vt cùm vna ſubſtantia ſuccedit alteri in loco. Ratio verò eſt: quia tunc munus dicitur proprium alicuius, quando ab alio, quàm ab ipſo exerceri non poteſt. Maior autem probatur: Nam ſuſtentare vt ſubiectum primum accidentia, eſt nullum in ſuſtentando pręſupponere ſubiectum, hoc autem eſt proprium ſubſtantiæ, quæ ita ſuſtentat ſua accidentia, vt nullum ipſa, ne aptitudinaliter quidem ſupponat ſubiectum, à quo ſuſtentetur, vel egeat ſuſtentari. Vnum autem accidens, etſi ſuſtentare poſſit aliud accidens, haud tamen illud ſuſtentare poteſt vt ſubiectum primùm; cum omne accidens ſupponat ſubſtantiam, ſaltem aptitudinaliter, à qua eget ſuſtentari; proinde nequit ſuſtentare vt ſubiectum primum.

101. Dices 1. Ergo ſaltem forma materialis non ſuſtentat accidentia vt ſubiectum primum, cùm ipſa ſupponat materiam vt primum ſubiectum, à quo ſuſtentetur. Sed negatur conſequentia. Nam etſi forma materialis ſubſtantialis ſupponat ſubiectum, ſupponit tamen illud diuerſæ rationis, atque ipſa eſt ſubiectum ſuorum accidentium: nam ipſa ſupponit ſubiectum compoſitionis ſubſtantialis, cuiuſmodi non eſt ipſa reſpectu ſuorum accidentium, reſpectu quorum eſt ſubiectum purè ſuſtentatiuum, & compoſitionis duntaxat accidentalis, in quo genere forma materialis, & quæuis ſubſtantia eſt primum ſubiectum reſpectu ſuorum accidentium.

Quomodo forma materialis ſubſtectat ſua accidentia vt ſubiectũ primum.

102. Inſtabis. Eodem modo dici poterit, accidens eſſe primum ſubiectum reſpectu alterius accidentis in ſuo genere. Sed contrà, quia cùm accidens nequeat eſſe ſubiectum compoſitionis ſubſtantialis, ſed tantùm accidentalis reſpectu alterius accidentis, non poterit eſſe primum in aliquo ordine diuerſo ab eo, quo eſt ipſamet ſubſtantia reſpectu accidentium.

103. Dices 2. Subſtantia ſuſtentat accidentia media potentia ſuſtentatiua: ergo non ſuſtentat vt ſubiectum primum. Conſequentia patet. Quia potentia ſuſtentatiua ſupponit ſubiectum, à quo ſuſtentetur, & non ſupponit illud, vt ſubiectum compoſitionis ſubſtantialis, quia potentia ſuſtentatiua, cùm ſit accidens ſaltem metaphyſicum, non facit vnum ſubſtantiale cum ſubſtantia. Reſpondeo nego, ſubſtantiam ſuſtentare accidentia media potentia ſuſtentatiua, ne metaphyſicè quidem diſtincta à ſe ipſa: ſuppono enim ex Philoſophia, potentiam ſuſtentatiuam accidentium eſſe de eſſentia ſubſtantię creatę vt ſic.

Subſtantia non ſuſtētat accidentia potentia à ſe diſtincta.

104. Saluat ſecundò, quomodo vi huius conuerſionis corpus Chriſti immediatè per ſuam ſubſtantiam fiat formaliter incompoſſibile cum ſubſtantia panis, & conſequenter vi conuerſionis fiat ſubſtantialiter præſens ſub ſpeciebus panis: nã vi huius modi corpus Chriſti immediatè per ſuam ſubſtantiam fit intrinſecus terminus vnionis ſuſtentatiuæ accidentium: quâ vnione poſita, deſinit vnio, qua eadem accidentia ſuſtentabãtur à ſubſtantia panis, cùm nequeat ſaltem naturaliter idem accidens adæquatè ſuſtentari à duplici ſubiecto: corrupta autem vnione ſuſtentatiua accidentium cum ſubſtantia panis, ſubſtantia ipſa panis non poſtulat ampliùs naturaliter exiſtere, cùm omnis ſubſtantia ſit propter aliquam operationem; ſublatis autem à ſubſtantia materiali omnibus accidentibus, non poteſt ampliùs operari, cùm omnem operationem ſubſtantia materialis exerceat per accidentia, vel tanquam per proprias potentias operatiuas,

Corpus Chriſti ſit formaliter incompoſſibile cũ ſubſtantia panis vi conuerſionis.

vel tanquam per diſpoſitionem ad operandũ neceſſariò requiſitam; cuiuſmodi eſt quantitas, quæ requiritur vt neceſſaria conditio ad hoc, vt ſubſtantia materialis poſſit immanenter ſibi ſuas proprietates producere. Spoliata igitur omnibus ſuis accidentibus, cùm nec operari poſſit defectu potentiarum operatiuarum, nec eas ſibi producere, defectu quantitatis tanquam conditionis neceſſariò requiſitæ, non petit amplius eſſe.

105. Saluat tertiò connexionem inter deſitionem panis, & ſucceſſionem corporis Chriſti ſub vno tertio: nam panis non deſinit pura ſuſpenſione concurſus, aut mera voluntate Dei, ſed per ſuſtentationem accidentium à corpore Chriſti tanquam à ſubiecto primo, qua poſita, ille incompoſſibiliter deſinit. Vnde prius prioritate naturæ eſt corpus Chriſti ſuſtentans, vt ſubiectum primum accidentia, quàm panis deſitio, cùm hoc ſit cauſa illius, non contrà; ſicut in transformatione prior eſt forma genita, quàm corrupta, quia generatio eſt cauſa corruptionis.

Mutatio hac variat ſubſtantiã panis, non corpus Chriſti.

106. Saluat quartò Commune illud Scholaſticorum dictum, hanc ſacramentalem conuerſionem fieri per ſolam mutationem panis, non autem corporis Chriſti: quod non ſolùm in noſtra ſententia verum eſt de mutatione deperditiua, ſed etiam de mutatione acquiſitiua, per ſe ſpectante ad conuerſionem; quod expreſsè conceſſit Scotus quodlib. 10. §. *Ad iſta* in fine. Nam licet aliqua mutatio neceſſaria ſit in corpore Chriſti, vt fiat ſubſtantialiter præſens ſub ſpeciebus, illa tamen per ſe ad conuerſionem non ſpectat; nam adhuc ea poſita, poteſt non fieri conuerſio: & è contrà, fieri poteſt conuerſio abſque illa, ſi panis conuertatur in corpus Chriſti in Cælo exiſtens. Ratio eſt, quoniam ad Conuerſionem ſufficit, vt terminus ad *Quem* ſuccedat termino à *Quo* in aliquod munus ſubſtantiale: poteſt autem corpus Chriſti ſuccedere in munus ſubſtantiale ſuſtentandi accidentia vt ſubiectum, abſque vlla mutatione ſui, quia poteſt illi ſuccedere per vnionem receptam in accidentibus, & terminatam tantùm ad ſe, ſicut poſſet perſona increata ſuccedere perſonæ creatæ: igitur ex vi conuerſionis nulla requiritur mutatio in corpore Chriſti, nam per vnionem purè ſuſtentatiuam non mutatur corpus, ſed accidentia.

Scotus.

107. Dices. Saltem neceſſaria eſt mutatio in corpore Chriſti, ſi non ex vi conuerſionis vt ſic, ſaltem conuerſionis Sacramentalis, nam hæc importat modum exiſtendi corporis Chriſti indiuiſibilem, oppoſitum modo exiſtendi naturali, quem acquirere debet vi conuerſionis. Reſp. Eſto aliqua mutatio neceſſaria ſit vi huius conuerſionis ſacramentalis, quæ de facto eſt: nego tamen, eam neceſſariam eſſe vi conuerſionis ſacramentalis vt ſic, quia poſſet Chriſti corpus ſuccedere ſubſtantiæ panis in munus ſuſtentandi accidentia, vt ſubiectum primum cum ſuo modo exiſtendi naturali, penetrandi ſe cum tanta quantitate panis, quanta eſſet quantitas & modus exiſtẽdi naturalis ipſius corporis Chriſti; tunc enim fieret ſacramentalis conuerſio panis in corpus Chriſti in cœlo exiſtens, abſque vlla mutatione Corporis Chriſti.

Vnio hic ſubiectari in accidentibus, terminatur ad corpus Chriſti, quod exercet munus cauſæ materialis.

108. Ex dictis infertur 1. hanc vnionem ſubiectari tantùm in accidentibus, terminari autem ad corpus & ſanguinem Chriſti; quia cùm ſit dependentia accidentium à corpore Chriſti in genere cauſæ ſuſtentantis, cumque dependentia formaliter ſit in eo, quod dependet, ſequitur, illam eſſe in ſolis accidentibus.

109. Infertur ſecundò, Corpus Chriſti erga accidentia exercere munus cauſæ materialis, præciſa imperfectione recipientis. Duo enim cauſa materialis importat: primum eſt, dare eſſe immediatè ſe ipſa ſuſtentando. Secundum eſt, ſimul mutuò perfici à forma ſuſtentata: Corpus autem Chriſti præſtat primum, quod perfectionem importat, non autem ſecundum, quod imperfectionem denotat.

110. Infertur tertiò. Hanc vnionem eſſe accidentalem: quia per eam nullum fit compoſitum ſubſtantiale: repugnat namque vnionem eſſe ſubſtantialem, per quam nullum fit compoſitum ſubſtantiale.

Supernaturalis quoad ſubſtãtiam.

111. Infertur quartò. Hanc vnionem non ſolùm eſſe ſupernaturalem quoad modum, ſed etiam quoad eſſentiam. Fundamentum eſt, quia omnis vnio naturalis quoad eſſentiam, afficit vtrumque vnibile; quia cùm eſſentialiter ſit vinculum & nexus duorum perfectibilium, afficit vtrumque vnibile, cùm non ſit maior ratio, neque ex parte vnionis, neque ex parte vnibilium, vt potiùs afficiat vnum, quàm alterum vnibile, cùm vtrumque ſit naturaliter perfectibile: cùm igitur hæc vnio tantùm afficiat vnum extremum, & ſolùm terminetur ad aliud, non poterit eſſe quoad eſſentiam naturalis. Confirmatur, nam hoc modo meliùs ſaluatur, quo pacto Myſterium hoc natura ſua lateat dæmones, non ſolùm quoad modum præſentiæ, quo Chriſtus eſt in hoc ſacramento, ſed etiam quoad vnionem, qua idẽ eſt cum accidẽtibus ſacramentaliter vnitus; quia cùm nulli intellectui creato naturaliter debeantur ſpecies rerum ſupernaturalium: contra verò intellectui Angelico naturaliter debeantur ſpecies rerum naturalium, ſi hæc vnio ponitur ſupernaturalis quoad eſſentiam, ſuaptè natura latebit intellectum Angelicum, cui nulla ſpecies rei ſupernaturalis quoad eſſentiam naturaliter debetur: non poſſet autem ſuapte natura illum latere, ſi ea eſſet quoad eſſentiam naturalis, niſi ſola extrinſeca voluntate Dei impediente, atque adeo vim inferente intellectui Angelico, ne haberet, vel vteretur ſpecie rei naturalis ſibi debita.

112. *Obijcies* 1. Immediatus terminus formalis ad *Quem* huius conuerſionis, eſt accidens: eſt enim ipſa vnio ſuſtentatiua accidẽtium, quæ accidentalis eſt; ergo tota conuerſio erit accidentalis. Antecedens patet: Nam ille eſt immediatus terminus formalis ad *Quem* conuerſionis, qui immediatè expellit terminum à *Quo*; quod autem immediatè expellit ſub-

ſubſtantiam panis, non eſt corpus Chriſti, ſed vnio ſuſtentatiua accidentium, nam, ea ſola poſita, expellitur ſubſtantia panis, eaque tantùm ſublata, non expellitur ſubſtantia panis. Conſequẽtia verò probatur: Nam omnis cauſalitas denominatur formaliter à termino immediato formali, qui cauſatur.

Conuerſio denominatur à termino vltimato.

113. Reſpondeo negatur conſequentia, nam conuerſio non denominatur formaliter à termino immediato, ſed à mediato vltimato per ſe principaliter intento: terminus autem vltimatus per ſe principaliter in conuerſione intentus, eſt ſubſtantia ſuccedens in munus ſubſtantiæ: cùm igitur ſubſtantia corporis Chriſti ſit, quæ in hac ſacra conuerſione ſuccedit, vt terminus vltimatus in munus ſubſtantiæ panis, ab hoc, non ab vnione accidentali, denominabitur conuerſio ſubſtantialis. Maior conſtat in ipſo termino à *Quo*, qui dicitur ſimpliciter ſubſtantialis, non à termino immediato, qui deſinit, nam hic eſt vnio accidentalis, qua ſubſtantia panis vniebatur ſuis accidentibus; ſed à termino mediato & vltimato, qui eſt ſubſtantia ipſa panis. Ratio à priori eſt, quia cùm conuerſio non ſit formaliter actio, qua producitur terminus ad *Quem*, ſed qua ſuccedit termino à *Quo*, id in conuerſione per ſe ſpectatur, quod principaliter ſuccedit termino à *Quo*: Quod autem principaliter in hac ſacra conuerſione ſuccedit ſubſtantiæ panis, non eſt vnio ſuſtentatiua, ſed corpus Chriſti ſuſtentans; nam id principaliter ſuccedit termino à *Quo*, quod ipſius vices & munus ſubit; quod autem vices & munus ſubſtantiæ panis ſubit, non eſt vnio ipſa ſuſtẽtatiua, nam hæc eſt tantùm ratio *Qua*, ſed corpus Chriſti ſuſtentans vt *Quod*.

Ratio à priori.

114. Confirmatur 1. In conuerſione naturali cum forma ſubſtantiali ſuccedũt etiam diſpoſitiones accidentales, & tamen tota conuerſio dicitur ſubſtantialis ex termino à *Quo*, & ad *Quem* vltimatum. Confirmatur ſecundò. Nam etiam in ſententia aduerſariorum, qui Conuerſionem conſtituunt, vel in actione productiua corporis Chriſti, vel in actione ſuſtentatiua accidentium, terminus immediatus ad *Quem*, eſt accidentalis, nempe actio ipſa accidentalis ſuſtentatiua accidentium, ſine qua nec actio ſubſtantialis corporis Chriſti, nec ipſum corpus Chriſti immediatè per ſuã ſubſtantiam opponeretur ſubſtantiæ panis.

115. *Obijcies* 2. Conuerſio vt Conuerſio, eſt productio: productio vt productio denominatur à termino immediatè producto: terminus autem immediatè productus in hac Sacra conuerſione eſt accidens, ipſa nimirum vnio ſuſtentatiua accidentium: ergò conuerſio vt conuerſio, eſt accidentalis.

116. Reſpondeo negando conſequentiam: variatur enim ſenſus materialis in formalem: nam in maiori prædicatur productio de conuerſione in ſenſu materiali, in minori verò in ſenſu formali. Vnde nõ tenet conſequentia, vt clarũ eſt in hoc Syllogiſmo: homo vt homo eſt ſubſtantia: ſubſtantia vt ſubſtantia non diſcurrit ergò homo vt homo non diſcurrit: Cuius vitioſa eſt conſequentia ob variationem ſenſus materialis in formalem: nam in maiori ſubſtantia prædicatur de homine in ſenſu materiali: in minori verò negatur diſcurſus de ſubſtantia in ſenſu formali. Vnde non tenet conſequentia, in qua diſcurſus negatur de homine in ſenſu formali. Eſto igitur conuerſio vt productio formaliter ſit accidentalis, quia vt productio formaliter denominatur à termino immediatè producto; vt conuerſio tamen, eſt ſubſtantialis, quia vt conuerſio denominatur formaliter non à termino producto, ſed ab introducto, quod eſt corpus Chriſti ſuccedens accidentibus panis in ſubſtantiale munus panis.

117. *Obijcies* 3. Ex noſtra ſententia ſequitur, accidentia panis non manere ſine ſubiecto, cùm maneant in corpore Chriſti, tãquam in ſubiecto ſuſtentante: hoc autem eſt contra Concil. Conſtantien. ſeſſ. 8. & vltima. Vbi inter errores Wicleffi, ſecũdus numeratur, quòd accidentia panis in hoc ſacramento non maneant ſine ſubiecto. Reſpond. 1. negando ſequelam de ſubiecto propriè dicto in rigore philoſophico: nam hoc non ſolùm dicit ſuſtentationem ſeu terminationem dependentiæ accidentis ad ſe, ſed etiam receptionem accidentis in ſe. Secundò, Concedo de ſubiecto ſuſtentationis, quod recurrit cum termino intrinſecè terminante dependentiam accidentis ad ſe; nego verò de ſubiecto inhæſionis.

Concil. Conſtan. Wicleff.

118. Cæterùm cùm Concilia & PP. docent, accidentia Euchariſtica manere ſine ſubiecto, primò pro ſubiecto intelligunt ſubiectum proprium, ita citatum Concil. contra Wicleffum, qui contendebat, cum corpore Chriſti manere ſubſtantiam panis. Secundò loquuntur de ſubiecto in rigore philoſophico, quod non ſolum dicit terminationem dependentiæ accidentium ad ſe, ſed etiam receptionem eorundem in ſe.

119. *Obijcies* 4. Adhuc ſublata vnione ſuſtentatiua accidentium à ſubſtantia panis, per vnionem ſuſtentatiuam à corpore Chriſti, manere poteſt vnio informatiua accidentium cum propria ſubſtantia panis: ergo vi vnionis ſuſtentatiuæ accidentium à corpore Chriſti, non deſinit naturaliter ſubſtantia panis. Cùm nunquam ſubſtantia petat deſinere, quamdiu informata manet ſuis accidentibus. Reſpondeo negatur Antecedens: nam vnio, qua accidentia ſuſtentantur à pane, non diſtinguitur ab vnione, qua eadem accidentia panem informant: quare ea corrupta vt ſuſtentatiua, corrumpitur etiam vt informatiua; nam quamuis illæ vel naturaliter in diuerſis formis, vel ſupernaturaliter à Deo poſſint diſtingui, reſpectu tamen eiuſdem formæ, & ſubiecti capacis informationis non diſtinguuntur, ſed eſt vna & eadem, quæ vt eſt via ad tribuendum eſſe formæ, dicitur ſuſtentatio; vt eſt via ad communicandum effectum formalem ſubiecto, dicitur informatio. Cuius fundamentum eſt; quia vna non implicat, & ſufficit: ergo non ſunt multiplicandæ plures.

Digitized by Google

120. *Obijcies* 5. Vnumquodque in illud conuertitur, vi cuius actionis deſinit: ſed panis deſinit formaliter vi actionis, qua ipſius accidentia ſuſtentantur à corpore Chriſti: ergo panis non deſinit in corpus Chriſti, ſed in ſua accidentia. Minor patet; nam panis formaliter deſinit vi illius actionis, qua fit incompoſſibilis cum corpore Chriſti: hæc autem eſt actio ſuſtentatiua accidētium: nam hac actione adęquatè vniuntur accidentia cum corpore Chriſti, qua vnione poſita, accidentia ſeparantur à ſubſtantia panis; atque adeo panis naturaliter petit deſinere, cùm non ampliùs habeat finem, propter quem fuit productus, qui eſt per accidentia, tanquam per propria inſtrumenta operari.

121. Sed negandum eſt, in illud rem conuerti, vi cuius actionis præciſè deſinit eſſe; ſed in illud, quod in ſuo munere & officio ſuccedit in ordine ad idem tertiū. Nam in aliud conuerti, eſt, ſuum munus & officium, quod in ordine ad aliquod tertium exercebat, alteri cedere. Cùm igitur ſolùm corpus Chriſti, non autem accidentia, ſuccedat in munus & officium panis, in ordine ad eadem accidentia ſuſtentanda, quod erat proprium munus & officium panis, in ſolum corpus, & non in accidentia conuertitur panis.

SECTIO IV.

An hæc ſacramentalis conuerſio ſupponat in Chriſti corpore aliquam mutationem, & qualem?

122. HActenus de conuerſione formaliter, eiuſque termino ad *Quem*, nunc de mutatione, quam hæc ſacramentalis conuerſio ſupponit in Chriſti corpore. Et ſanè aliquam mutationem realem ſupponi in Chriſti corpore, certum eſt: quia cùm hæc cōuerſio formaliter conſiſtat in ſucceſſione corporis Chriſti in munus ſuſtentandi accidentia panis vt ſubiecti primi, ſupponit priùs natura corpus Chriſti ſubſtantialiter præſens ſub accidētibus, quàm, vt illa vt ſubiectum primum loco panis ſuſtentet, idque diſtincta mutatione, cùm nequeat eadem mutatione, qua ſuſtētat accidentia, fieri ſubſtantialiter præſens, cùm poſſit fieri ſubſtantialiter præſens & accidentia non ſuſtentare. Quòd autem ſubſtantialis præſentia præcedat ſaltem natura accidentium ſuſtentationem, conſtat, nam hęc ſuſtentatio eſt vnio accidentium cum corpore Chriſti, vnio autem prærequirit, non efficit, extrema indiſtantia: ergo ſola controuerſia, & quidem maxima eſt, qualis hæc mutatio ſit.

Scotus. Rubio. Mayronus. Bellarmin. Vaſquez.

123. PRIMA ſententia affirmat eſſe adductiuam, qua Chriſti corpus adducitur ſub accidentibus panis. Eſt Scoti in 4. diſt. 11. q. 3. §. *Quantum ergo ad iſtum articulum*, Rubio. q. 1. a. 3. Mayroni qu. 13. Bellarmini, lib. 3. de ſacramento Euchariſtiæ ca. 18. Vaſquez 3. p. tom. 3. diſp. 181. cap. 12. & ſequitur ex opinione eorum, qui docent terminum formalem ad *Quem*, eſſe præſentiam corporis Chriſti. Fundamentum eſt, nam hęc mutatio ſufficit: ergo non eſt maior aſſerenda. Conſequentia conſtat, quia non ſunt multiplicanda maiora miracula, quàm ſint neceſſaria ad Myſterium explicandum: maius autem miraculum eſt actio productiua, quæ terminatur ad ſubſtantiam, quàm adductiua, quę ſolùm terminatur ad pręſentiam corporis Chriſti. Antecedens probatur, nam ea tantùm mutatio hîc neceſſaria eſt, quæ conſtituit corpus Chriſti ſub ſpeciebus præſens, ad hoc autem ſufficit adductiua: ergo.

124. SECVNDA ſententia docet, neceſſariam eſſe actionem productiuam terminatam ad ſubſtantiam corporis Chriſti: Eſt omnium, qui putant, conuerſionem conſiſtere in actione, quia cùm hæc conuerſio ſit ſubſtantialis, ſaluari debet in actione ſubſtantiali; hæc autem alia eſſe non poteſt, quàm actio productiua corporis Chriſti. In quo tamen ſenſu nos hîc difficultatem non agitamus, ſed in alio, an nimirum actio productiua ſit neceſſaria, non quidem ad conuerſionem, de qua ſect. 1. & 3. ſed ad ſubſtantialem præſentiam corporis Chriſti ad conuerſionem pręſuppoſitam; qui ſenſus coincidit cum eo, an poſſit eadem res pluribus in locis ſubſtantialiter replicari ſola actione adductiua, ſine productiua. Et in hoc ſenſu multi negant, poſſe abſque actione productiua, ſola adductiua id fieri. Inter quos eſt Koninck 3. p. q. 75. a. 4. d. 3. Pro cuius controuerſiæ deciſione, *Koninck.*

Non poſſe Chriſti corpus ſola actione adductiua fieri præſens ſubſtantialiter ſub accidentibus

125. DICO 1. Nequit Chriſti corpus fieri ſubſtantialiter pręſens ſub accidentibus ſola actione adductiua. Probatur explicando varios modos, quibus poſſet Chriſti corpus actione adductiua fieri præſens ſub accidentibus panis. Primò actione productiua vbi, locantis Chriſti corpus ſub accidentibus panis. Secundò motu & impulſu locali, ſucceſſiuè transferente Chriſti corpus è Cælo ad locum accidentium. Tertiò productione nouæ locabilitatis, qua idem corpus fiat aptum occupare nouum locum diſtinctum ab eo, quem occupat ratione naturalis locabilitatis quam habet in cœlo. Quartò actione æquiualente impulſui, & motui locali, inſtantaneè, & abſque medio transferente Chriſti Corpus in locum accidentium.

126. Nullus ex his ſufficiens eſt, conſtituere Chriſti corpus ſubſtantialiter præſens ſub accidentibus. Non primus, tum quia vbi, vtpote ſuperfluum in mea ſententia non datur. Tum quia, eſto detur, adhuc de ſe ſufficiens non eſt, ſubſtantialiter replicare ſubiectum in diſtincto loco. Cuius fundamentū eſt, quia nulla forma conferre poteſt ſubiecto effectum formalem, quem ipſa non continet: at vbi non continet ſubſtantialem replicationem ſubiecti: nequit igitur illam conferre. Conſequentia patet, quia collocare ſubiectum ſubſtantialiter præſens in diſtincto loco, eſt illi conferre ſubſtātialem replicationem. Maior

Digitized by Google

ior elucet, quoniam forma, etiam vt eleuata, confert ſuum effectum formalem ſubiecto per immediatam exhibitionem ſui: ergo implicat, conferre effectum formalem, quem ipſa non continet; alioqui non conferret illum per immediatam exhibitionem ſui; quia per immediatam exhibitionem ſui illum conferre, eſt per ſuammet entitatem illum tribuere: nequit enim albedo, etiam vt eleuata conferre ſubiecto, niſi eſſe album; in quo differt ab efficiente, quia efficiens non confert ſeipſum effectui, ſed eſſe à ſe diſtinctum. Vnde etiamſi illud adæquatè non contineat, poteſt ab alia cauſa, ad illud conferendum iuuari: forma verò confert ſubiecto ſe ipſam, media vnione: quo fit, vt in effectu formali includatur entitas ipſa formæ; in effectu vero efficientis non includitur entitas ipſa efficientis, cùm vi ſuę cauſalitatis non accipiat ipſum eſſe efficientis, vti vi ſuę cauſalitatis effectus formalis accipit ipſum eſſe formæ, ſed aliud ab efficiente diſtinctum. Minor probatur. Nam vbi eſt tantùm modus à ſubiecti entitate diſtinctus, vniens ſubiectum cum loco: ergo non continet ſubſtantialem ſubiecti replicationem. Antecedens eſt certum, etiam in ſententia aduerſariorum. Conſequentia probatur quia, vt oſtenſum eſt, nulla forma poteſt conferre, niſi quod habet in ſe: ergo ſi vbi non habet in ſe, niſi vnire tantùm ſubiectum cum loco, non poterit ſubiecto dare ſubſtantialem replicationem; nam hæc, præter vnionem ſubiecti cum loco, includit ipſam entitatem ſubiecti: non enim per replicationem tantùm vnitur ſubiectum cum diſtincto loco, ſed fit ſubiectum ipſum ſubſtantialiter indiſtans à diſtincto loco, in quo antea non erat: ergo non ſolùm per replicationem ſubiectum accipit vnionem cum loco, ſed etiam entitatiuam indiſtantiam à loco: quod ſic probatur. Nam priùs natura intelligitur ſubiectum per ſuam entitatem indiſtans à loco, quàm per vbi formaliter vniatur loco: ſed per vbi non habet formaliter, vt fiat entitatiuè indiſtans à loco, nam hoc præſupponitur ad vbi, à quo tantùm formaliter habet, vt vniatur poſitiuè cum loco; nullum enim vbi, pręſertim permanens, de quo nunc diſputamus, dat formaliter ſubiecto, vt fiat indiſtans à loco, cum quo illud vnit, ſed ſupponit illud per aliam mutationem à loco, cum quo illud vnit, indiſtans, vel per motum localem, qui eò ſubiectum tranſtulit, vel per creationem, quæ ſubiectum in eo loco produxit. Etenim vbi Romanum, vniens Petrum cum loco Romano, non efficit Petrum indiſtantem à loco Romano, ſed illum per aliam actionem ſupponit à loco Romano indiſtantem, & ſolùm vnit illum cum loco Romano: ergo vbi afficiendo ſubiectum, non dat illi ſubſtantialem replicationem, quæ non ſolùm conſiſtit in vnione ſubiecti cum loco, ſed in indiſtantia ipſius entitatis à loco.

127. Confirmatur 1. Ita ſe habet vbi reſpectu ſubiecti, quod vnit cum loco, ſicut vnio reſpectu formę, quam vnit cum ſubiecto: ſed nequit vnio conferre formæ, niſi tantùm eſſe vnitum cum ſubiecto: ergo nec vbi, niſi tantum eſſe vnitum loco. Maior conſtat, nam ſicut vnio eſſentialiter eſt modus vniens hanc formam cum hoc ſubiecto: ita vbi eſſentialiter eſt modus vniens hoc ſubiectum cum hoc loco. Minor probatur: nam ſi in hac albedine, vnita cum hoc ſubiecto, ponatur alia vnio vniens eandem albedinem cum alio diſtincto ſubiecto, non poterit hæc noua vnio dare huic albedini replicationem & indiſtantiam à ſubiecto, cum quo illam vnit, ſed tantùm nouum eſſe vnitum: ergo nec poterit nouum vbi, vbificans ſubiectum cum diſtincto loco, dare ſubiecto indiſtantiam à tali loco, ſed ſolùm eſſe vnitum ſeu vbificatum in tali loco.

128. Confirmatur ſecundò. Non poteſt vbi vnire ſubiectum cum loco, niſi ſupponat illud indiſtans à loco, cum quo debet illud vnire: ergo vbi non confert ſubiecto indiſtātiam à loco. Conſequentia patet. Antecedens probatur. Non poteſt vnio vnire formam cum ſubiecto, niſi ſupponat illam indiſtantem à ſubiecto: ergo nec vbi ſubiectum cum loco, niſi ſupponat illud indiſtans à loco.

129. Nec poteſt ſecundus modus, per motum ſeu impulſum localem ſubiectum replicare, tum quia hic non inſtātaneè, ſed ſucceſſiuè, & per medium transfert corpus de loco ad locum: corpus autem Chriſti non ſucceſſiuè, ſed inſtantaneè, & abſque medio fit ſubſtantialiter præſens, & indiſtans ab accidentibus panis. Tum quia neque motus localis poteſt conferre ſubiecto ſubſtantialem replicationem, ſed, illa per aliam mutationem ſuppoſita, ſucceſſiuè tantùm vnit ſubiectum cum ſpatio: cùm in ſe non contineat niſi impulſum, & ſucceſſiuam vnionem mobilis cum ſpatio. *Non poteſt corpus Chriſti ſolo motu locali ſub accidentibus poni.*

130. Nec poteſt tertius modus, ob eandem rationem: nam nec locabilitas, cùm ſit tantùm modus extendens ſubiectum in ordine ad ſpatium, continet ſubſtantialem replicationem ſubiecti, ſed illam ſupponere debet per aliam mutationem vt poſſit ſubiectum localiter extendere ad ſpatium. Cùm enim duo ſint neceſſaria ad ſubſtantialem replicationem, ſubſtantia ipſa ſubiecti in diſtincto loco, & extenſio eiuſdem in loco; cumque nullus modus locans ſubiectum ſpatio, contineat primum, nullus modus locans ſubiectum ſpatio, poterit ſubiectum ſubſtantialiter replicare. *Nec productione nouæ locabilitatis replicari.*

131. Nec demum quartus. Nam ſi talis mutatio non æquiualet niſi motui locali, cùm motus localis non contineat ſubſtantialem replicationem ſubiecti, nec talis mutatio illam continebit; adeoque nec illam conferre poterit ſubiecto, cùm nihil conferre poſſit ſubiecto, niſi quod continet in ſe. *Nec actione æquiualente motui locali inſtantaneè.*

132. Dices. Anima per ſolam productionem pręſentiæ fit in noua parte materiæ,

riæ, in qua antea non erat ſimiliter: Angelus per ſolam productionem præſentiæ fit in ſpatio, in quo antea non erat: ergo & corpus Chriſti per ſolam productionem præſentiæ, fieri poteſt pręſens, vbi antea non erat. Reſp. negando Conſequētiam. Ratio diſcriminis eſt, quia tam anima quàm Angelus habet virtualem extenſionem intra ſuam ſphæram, in qua eſſe poteſt per ſuã entitatem, media locabilitate tanquam ratione formali proxima: corpus autem non habet talem extenſionem, ſicut nec Angelus extra ſuam ſphæram. Vnde ſi debet extra ſphæram collocari, debet actione replicatiua collocari. Pręterea nec anima occupando nouam partem materiæ, nec Angelus nouam partem ſpatij, fit diſtans à ſe ipſo, ſed virtualiter continuatur cum ſe ipſo intra eandem ſphæram exiſtente: corpus verò Chriſti diſcontinuatur loco & ſpatio à ſe ipſo, proinde fit virtualiter diuerſum à ſe ipſo: ergo per aliquid, quod habeat vim communicandi eſſe virtualiter diuerſum à ſe ipſo: hoc autem eſſe non poteſt actio vbicatiua, quia hæc non tendit ad communicandum eſſe, ſed vnionem tantùm ſubiecti cum ſpatio.

Sed ſubſtãtialiter præſens noua actione productiua ipſius.

133. Dico ſecundò. Corpus Chriſti fit ſubſtantialiter præſens ſub accidentibus Euchariſticis, per nouam actionem adæquatè productiuam ipſius. Fundamentum eſt, quoniam hæc ſola continet ſubſtantialem replicationem termini. Aſſumptum probo: Nam hęc ſola eſt actualis communicatio eſſe termini ab agente: ergo hæc ſola conferre poteſt ſubſtantialem replicationem termino. Conſequentia conſtat: Nam illa forma conferre poteſt ſubſtantialem replicationem ſubiecto, quę continet ſubſtantiale eſſe ipſius ſubiecti. Antecedens probatur ex ipſa definitione actionis productiuę, quę eſt actualis via, mediante qua agens communicat eſſe termino. Vnde ſi in virtute agentis continetur eſſe termini, & ipſa quoque productio tanquam via ad terminum, continebit eſſe termini: ſed in virtute diuina continetur idem numero corpus Chriſti, eſto illud productum ſit: ergo. Tota difficultas eſt, quo pacto poſſit in virtute diuina contineri idem numero effectus, ſi iam ſupponatur productus. Ratio dubitandi eſt, quia ſi effectus eſt productus, non poteſt idem, ſed alius numero in virtute diuina contineri, alioqui idem numero effectus, quatenus productus, eſſet extra; quatenus iterata actione producendus, eſſet intra virtutem diuinam. Verùm hoc non obſtante,

Poteſt idem numero effectus iterum produci.

134. Dicendum eſt, poſſe eundem numero effectum ſemel productum, iterum atque iterum produci, adeoque poſſe idem Chriſti corpus exiſtens in cœlo, iterata actione ſub accidentibus Euchariſticis produci. Probatur 1. à pari. Poteſt Deus eundem numero effectum ſemel productum, atque corruptum iterata actione reproducere: ergo poterit eundem numero effectum ſemel productum, & nũquam corruptum iterata actione producere. Antecedens ſuppono vt certum. Conſequentiam oſtendo: Nam eadem omnino ratio eſt de effectu ſemel producto, ſiue exiſtat, ſiue non exiſtat. Quod ſic demonſtro: ex eo, quòd talis effectus ſit corruptus, non tollitur, quin habuerit ſuam numericam entitatem extra cauſas exiſtentem: atqui tota difficultas eſt, quo pacto poſſit idem effectus, qui ſemel numericam ſuam entitatem habuit extra cauſas, iterum ſecundùm eandem numero entitatem contineri in virtute cauſæ, à qua iterata actione produci poſſit, ſiue ſecundùm eandem numericam entitatem exiſtat, ſiue non exiſtat. Nam non propterea quòd non exiſtat, magis continetur in virtute cauſæ, quàm ſi exiſtat. Igitur ſi, non obſtante eodem numero effectu ſemel producto atque corrupto, poteſt iterata actione produci; non obſtante eodem numero effectu producto & non corrupto, poterit iterata actione idem numero produci.

135. Secundò à priori. Eadem virtus diuina, quę produxit hunc numero effectum, manet cum eadem efficacia poſt productionem effectus: ergo ſi ante potuit producere hunc numero effectum, poterit etiam poſtea. Antecedens patet, quia Deus producendo hunc numero effectum, non ſe priuauit intrinſeca ſua virtute, quam antea habebat. Conſequentia verò probatur: Nam ratio, cur potuerit Deus hunc numero effectum producere, eſt, quia illum eminenter continebat in ſua virtute: ſed, adhuc illo producto, manet eadem eminens virtus in Deo, quæ ex productione effectus non eſt diminuta, vel immutata: ergo manet eiuſdem numero effectus productiua. Supponit hęc ratio, iuxta communem ſententiam, effectum non indiuiduari à circumſtantijs extrinſecis loci, temporis &c. Sed ab intrinſeca entitate.

136. Vnde ad rationem dubitandi, concedo, eundem numero effectum, vt productum manere extra virtutem diuinam formaliter, vt iterata verò actione producibilem manere intra eandem virtutem eminenter: ſicut idem numero effectus corruptus, manet extra virtutem diuinam formaliter; vt iterata actione reproducibilis, manet intra eandem virtutem diuinam eminenter.

Chriſti corpus produc. ſub accidẽtibus diſtincta numero actione, ab ea qua conſeruatur in cœlo.

137. Dico 3. Non poteſt idem Chriſti corpus ſub accidentibus produci eadem numero actione, qua conſeruatur in cœlo, ſed alia numero diſtincta. Fundamentum eſt, quoniam, vt eadem actio, quę Chriſti corpus conſeruat in cœlo, reproduceret ſub accidentibus, deberet ipſamet actio ſub accidentibus replicari: implicat autem actionem, quæ Chriſti corpus conſeruat in cœlo, ſub accidentibus replicari, quia cùm nequeat replicari productione vbi, vel alterius forma, cùm ſit eadem ratio de actione, & de termino actionis, deberet replicari, aut ſe ipſa, aut alia actione à ſe diſtincta: ſe ipſa replicari nequit, quia implicat eandem actionem, quæ eſt in cœlis

nulla

Digitized by Google

nulla in ipſa facta variatione, conſtitui ac replicari in terris. Nec alia actione à ſe distincta, vti replicari poteſt terminus: quia ad actionem non datur actió, alioqui non ſolùm eſſet actualis via ad terminum, ſed etiam aptitudinalis terminus, quatenus poſſet alterius actionis fieri terminus, quod implicat, cùm adęquata ipſius eſſentia ſit actualis via ad terminum.

138. Eadem aſſertio probatur ex deſitione corporis Chriſti ſub ſpeciebus: implicat, corpus Chriſti ſubſtantialiter deſinere ſub ſpeciebus, nulla facta mutatione in corpore Chriſti: ergo implicat corpus Chriſti ſubſtantialiter fieri præſens ſub ſpeciebus: abſque noua actione ſubſtantiali diſtincta ab ea, quà conſeruatur in cælis. Conſequentia probabatur, quia nequit per aliam mutationem ſub ſpeciebus deſinere, quàm per quam fit hic ſubſtantialiter præſens; nam hac ſola perſeuerante, & omni alia deſinente, non deſineret ſubſtantialiter hic: quia ſicut hæc ſola fuit ſufficiens ad conſtituendum illud ſubſtantialiter hic; ita ea ſola eſt ſufficiens ad conſeruandum illud ſubſtantialiter hic. Porrò ſi actio, quà Chriſti corpus fit ſubſtantialiter præſens hic, eſſet eadem numero cum ea, qua conſeruatur in cœlo, deſinente hic, deſineret etiam in cœlo, adeoque etiam in cœlo deſineret eſſe corpus Chriſti; cùm nequeat res conſeruari ſine aliqua actione. Sequela probatur: Quia cùm actio, qua Chriſti corpus conſeruatur in cœlo, non poſſit eſſe hic per Vbi, vel aliam mutationem, ſed ſeipſa immediatè, ſi deſineret hic, non poſſet deſinere per deperditionem vbi, vel alterius formæ, ſed per immediatam deperditionem ſui, quæ cùm foret eadem hîc, & in cœlo, vtrobique deſineret.

Tot actiones replicatiuæ Chriſti, quot res in eo diſtinctæ.

139. Ex dictis deducitur, actionem replicatiuam, quà Chriſti corpus ponitur ſub ſpeciebus, non eſſe vnam, ſed multiplicem, tot ſcilicet, quot ſunt res, & modi diſtincti, qui cum corpore & ſanguine Chriſti replicantur: cùm enim nihil ſubſtantialiter replicari poſſit, niſi per actionem, tot erunt actiones replicatiuæ, quot ſunt res, & modi, qui cùm corpore & ſanguine Chriſti de facto replicantur. Vnde quia cum corpore & ſanguine replicatur, ſaltem concomitanter etiam vnio hypoſtatica, hæc etiam fit hic ſubſtantialiter præſens diſtincta actione, qua conſeruatur in cœlo.

140. *Obijcies* 1. Poteſt eadem numero actio, corrupta in vno tempore, reproduci in alio: ergo poteſt eadem numero actió, exiſtens in vno loco, reproduci in alio. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt, quia poteſt eadem actio replicari in diuerſis temporibus cum reali mutatione ipſius, non poteſt autem eadem actio replicari in diſtinctis locis cum reali mutatione eiuſdem: implicat autem, actionem replicari in diſtinctis locis, abſque reali mutatione ſui, cùm implicet nouus effectus realis; qualis eſt replicatio eiuſdem actionis in diſtincto loco, ſine noua mutatione reali. Maior probatur: Nam vt actio replicetur in diuerſis temporibus, neceſſe eſt, vt in vno corrumpatur, & in alio reproducatur; reproductio autem actionis ab eſſe corrupto eiuſdem, eſt realis mutatio, cùm ſit mutatio à non eſſe ad eſſe, adeoque ſufficiens, vt poſſit eadem actio in diuerſis temporibus realiter replicari: vt autem eadem actio replicetur in diſtincto loco, non debet in priori corrumpi, ſed potiùs in illo perſeuerare: ergo non poteſt in diſtincto loco fieri per reproductionem ipſius, cùm iam non ſupponatur corrupta; cumque per nullam aliam mutationem replicari in diſtincto loco poſſit, implicat ſimpliciter in diſtincto loco replicari.

141. Dices. Eſto eadem numero actio ſit in vno loco, non tamen eſt in alio: ergo poteſt, vbi non eſt, virtute diuina transferri à non eſſe ad eſſe: ſicut eſto actio fuerit in vno tempore, quia tamen non eſt in alio, poteſt in quo non eſt, virtute diuina transferri à non eſſe ad eſſe. Reſpondeo negatur conſequentia. Nam licet non ſit in vno loco, ſimpliciter tamen eſt: ergo non poteſt ſimpliciter transferri à non eſſe ad eſſe, vti transferri poteſt à non eſſe ad eſſe in tempore, in quo non eſt, ſed ſolùm à non eſſe hic ad eſſe hic, quæ tranſlatio cùm nequeat ſine reali mutatione ipſius actionis fieri, implicat ſimpliciter fieri.

141. *Obijcies* ſecundò. Non minùs in virtute diuina eminenter continetur eadem numero actio, etiam poſtquam ſemel producta eſt, quàm idem numero terminus: ſed ideo idem numero terminus, etiam poſtquam ſemel productus eſt, reproduci poteſt, quia eminenter continetur in eadem virtute diuina: ergo eadem numero actio, etiam poſtquam ſemel producta eſt, reproduci poterit. Reſpondeo nego, ideo eundem numero terminum ſemel productum, poſſe iterum produci vbi non eſt, quia ſimpliciter continetur in virtute diuina, ſed quia continetur media actione, vi cuius poteſt recipere idem numero eſſe in alio loco: actio autem, quia non continetur media alia actione, non poteſt ſemel producta recipere idem numero eſſe, niſi priùs corrumpatur: idque ex eo, quia nequit eadem numero actio fieri in diſtincto loco per realem mutationem, vti fieri poteſt idem numero terminus.

142. Sed contrà: Nam adhuc vrget difficultas, cur poſſit eadem numero actio corrupta reproduci, & non poſſit in vno loco producta, in alio reproduci. Fateor, me huius diſcriminis rationem à priori aſſignare non poſſe, ſed tantùm à poſteriori, quia primo modo fieri poteſt cum mutatione ſui, non autem ſecundo modo: ſine mutatione autem intelligibile non eſt, quomodo eadem actio fiat in diſtincto

Digitized by Google

ctoloco, vbi antea non erat. Video, hanc difficultatem meliùs ſoluere eos, qui docent, actionem indiuiduari à tempore; proinde impoſſibile eſt, eandem numero actionem productam vno tempore, reproduci in alio. Sed hæc opinio grauiores difficultates inuoluit, quàm vt propter hanc vnam meliùs ſoluendam, à nobis admittenda ſit.

143. *Obijcies* 3. Non ſolùm actio, qua corpus Chriſti fit ſubſtantialiter præſens ſub accidentibus, à non eſſe transfertur ad eſſe; ſed etiam ipſum Chriſti corpus à non eſſe ſubſtantiali ſub accidentibus tranſit ad eſſe ſubſtantiale ſub accidentibus. Reſpondeo nego aſſumptum: nam Chriſti corpus non tranſit à non eſſe ſimpliciter, ſed à non eſſe ſub accidentibus ad eſſe ſub accidentibus vi nouæ actionis: actio autem tranſit à non eſſe ſimpliciter ad eſſe ſimpliciter. quia hæc actio nullibi ſupponitur eſſe.

144. *Obijcies* 4. Nequit diuerſa numero actio terminari ad eundem numero terminum, tum quia actio eſt ipſe terminus in fieri: ergo diuerſa numero actio eſt diuerſus numero terminus: tum quia omnis effectus creatus indiuiduatur ex concurſu diuino: ergo ex diuerſo numero concurſu, diuerſus oritur numero effectus. Reſpondeo, nego Antecedens. Ad primam probationem, diſtinguo antecedens: Actio eſt ipſe terminus in fieri identicè, concedo; modaliter, nego: Quod ſufficit, vt poſſit diuerſa numero actio terminari ad eundem numero terminum, ſicut diuerſa numero figura ad eandem numero quantitatem, & diuerſa numero vnio, ad eandem numero formam.

145. Ad ſecundam, concedo, omnem effectum creatum indiuiduari ex concurſu diuino; nego autem, non poſſe diuerſum numero concurſum terminari ad eundem numero effectum, quia non ex quocunque concurſu numero diuerſo, effectus accipit diuerſum numero eſſe.

146. *Obijcies* 5. Nequit ſola productione replicatiua res fieri in diſtincto loco, ſed neceſſaria eſt noua etiam locabilitas, qua poſſit diſtinctum locum occupare. Reſpondeo nego aſſumptum: nam eadem actio replicatiua non ſolùm in diſtincto loco producere poteſt eandem entitatem rei, ſed etiam eandem locabilitatem: etenim cùm in mea ſententia locabilitas, non ſit ad certum locum determinata, ſed per eandem locabilitatem res ſucceſſiuè occupare poſſit diuerſa loca, poterit per eandem locabilitatem, noua actione productiua replicatam, res diuerſa loca occupare.

147. *Obijcies* 6. Totum eſſe actionis, eſt actu exiſtere: ergo implicat, illam ſemel productam reproduci, alioqui tranſiret de potentia ad actum. Antecedens probatur. Nam eſſentia actionis, eſt carere omni potentialitate. Reſpondeo nego antecedens, eiuſque probationem: actualitas enim eſſentialis actioni, non eſt actualitas eſſendi ſimpliciter, nam hæc eſt ſolius Dei, ſed actualitas ex ſuppoſitione actu præſtandi totum id, quod præſtare poteſt: cui actualitati non repugnat vel poſſibilitas obiectiua ad eſſendum, vel potentialitas deſinendi.

Qualis actualitas ſit eſſentialis modis.

148. *Obijcies* 7. Actio reproductiua communicat totum eſſe termino replicato independenter à ſubiecto: ergo eſt creatio: implicat autem creari id, quod ſimpliciter exiſtit; nam creatio eſt actio transferens rem à non eſſe ſimpliciter ad eſſe ſimpliciter. Reſpondeo, negatur conſequentia: Nam creatio non tantum importat intrinſecam communicationem eſſe, ſed etiam negationem præexiſtentiæ termini: actio autem replicatiua, etſi conueniat cum creatione quoad actualem communicationem eſſe, differt tamen ab illâ quoad connotationem præexiſtentiæ termini replicati, ratione cuius potiùs conuenit cum conſeruatione.

Creatio eſſentialiter connotat negationem præexiſtentiæ termini.

149. Dices. Ad creationem ſat eſt, vt actio non connotet præexiſtentiam ſui, non autem termini: ergo eſto, actio reproductiua connotet præexiſtentiam termini replicati, non tamen connotat præexiſtentiam ſui, cùm ipſa tranſeat à non eſſe ſimpliciter ad eſſe ſimpliciter: ergo erit vera creatio. Sed negatur hoc ſufficere, quia cùm actio eſſentialiter inuoluat terminum, penes illum ſumit ſuam adæquatam eſſentiam.

SECTIO V.

An ad hanc actionem concurrat aliqua cauſa creata?

150. Non quærimus de cauſa principali, quam certum eſt, eſſe ſolum Deum, cùm ſolus Deus poſſit eſſe cauſa principalis effectus ſupernaturalis quoad modum, qualis eſt actio ſubſtantialiter replicatiua corporis Chriſti, quæ fit independenter à ſubiecto, à ſpatio, & ſupra omnem exigentiam naturalem ipſius corporis Chriſti, quod naturaliter non poſtulat, niſi vnum locum, vnamque actionem, qua conſeruetur: ſed ſolum quærimus cauſam inſtrumentalem, eamque obedientialem; cùm nequeat ad huiuſmodi effectus dari cauſa inſtrumentalis connaturalis, vt conſtat ex diſput. 5. de potentia obedient. ſect. 4. Quæſtio igitur eſt an ad eam, præter Deum, concurrat aliquod inſtrumentum obedientiale.

Solus Deus cauſa principalis effectus ſupernaturalis quoad modum.

151. Prima ſententia affirmat: Eſt Suares 3. p. tom. 3. diſp. 50. ſect. 3. §. *Et hinc tandem infertur*, & ſect. 4. in fine, & ſect. 5. §. *Sed hic tandem*, & communis Thomiſta. Fūdamentū eſt illud idē quo cenſent, omnia Sacramenta

Digitized by Google

cramenta nouæ legis phyſicè concurrere ad ſuos effectus: cùm igitur Euchariſtia, quæ Chriſti corpus ſub ſpeciebus ſubſtantialiter præſens eſſentialiter includit, ſit effectus ſacerdotis conſecrantis, phyſicè ab illo producetur. Cæterùm diſcrepant aduerſarij in aſſignando phyſico inſtrumento huius actionis. Suarez duplex aſſignat, & ipſum corpus Chriſti, & verba ſacramentalia à legitimo miniſtro prolata, vtrumque enim docet, ad hanc actionem phyſicè concurrere, illud vt inſtrumentum diuinitati coniunctum, hoc vt inſtrumentum ſeparatum. Quòd verba ſacramentalia illum phyſicè attingant, probat; quoniam ex Concilijs verba efficiunt, quod ſignificant: atqui verba ſacramentalia ſignificant Chriſti corpus & ſanguinem; ergo illum efficiunt. Quod ad illam phyſicè concurrat, etiam corpus & ſanguis Chriſti, oſtendit: quia multi PP. dicunt, Chriſtum quotidie ſuum corpus creare. Alij verò docent, ſola verba ad hanc actionem phyſicè concurrere. Alij nec Verba, nec Chriſti corpus, ſed characterem ſacerdotalem, qui ad hoc datur, vt tanquam inſtrumentum Dei phyſicè attingat corpus & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini.

152. SECVNDA ſententia negat, ad hanc actionem vllam creaturam phyſicè concurrere, ſed fieri à ſolo Deo; pro cuius controuerſiæ definitione,

Implicat replicationem Phyſicè produci à verbis ſacramentalibus.

153. DICO I. Implicat, hanc actionem phyſicè produci à verbis ſacramentalibus. Conſtat ex diſputione 6. de potentia obedient. ſectione 1. Vbi vniuerſaliter oſtendimus, nullum Ens ſucceſſiuum aſſumi poſſe ad producendum effectum permanentem indiuiſibiliter & totum ſimul, vti producitur corpus & ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini: cùm igitur Verba ſacramentalia ſint Ens ſucceſſiuum, nequeunt eleuari ad phyſicè producendum corpus & ſanguinem Chriſti.

154. Secundò. Eſto ad talem effectum producendum eleuari poſſent verba ſacramentalia, improbabile tamen eſt, ad illum de facto eleuari; quia cùm talis actio non duret niſi per inſtans, poſt quod debet alia ſuccedere, vel à ſolo Deo, vel à Deo ſimul & Chriſti corpore iuxta Suarez ſententiam, fruſtranea eſſet, & cum multorum miraculorum multiplicatione, quæ, non niſi neceſſitate vrgente, multiplicanda ſunt.

Suarez.

Non implicat ad hanc replicationem phyſicè cõcurrere corpus Chriſti, vel characterem ſacerdotalem.

155. DICO 2. Non implicat, ad hanc actionem phyſicè concurrere vel ipſummet corpus Chriſti, vel characterem ſacerdotalem: probabile tamen eſt, ad eam neutrum concurrere. Primum conſtat ex diſputatione 5. & 6. de potentia obedient. Vbi probauimus, omne Ens natura ſua productiuum aſſumi poſſe à Deo ad quemcunque effectum contradictionem non inuoluentem: Probabile autem eſt, characterem ſacerdotalem eſſe alicuius effectus natura ſua productiuum, quemadmodum & Chriſti corpus; nec vllam inuoluit contradictionem, vt ibidem ſectio. 2. oſtendimus, poſſe idem conſeruatum in vno loco actione totali à ſe ipſo independente, phyſicè ſe ipſum in alio loco, actione ſubſtantialiter replicatiua, à priori actione diſtincta, reproducere.

156. DICES. Implicat, idem eſſe cauſam ſui ipſius: ergo implicat, idem etiam actione conſeruatiua ſe ipſam cauſare. Antecedens patet, nam inter cauſam & effectum requiritur diſtinctio realis; alioqui idem vt cauſa præſupponeretur priùs natura cum virtute cauſatiua, atque adeò cum ſuo eſſe; idem verò vt à ſe ipſo cauſandum, non præſupponeretur eſſe: ac proinde idem eſſet natura prius, & non eſſet natura prius.

157. Conſequentia probatur 1. Nam prioritas, quæ inter cauſam & effectum requiritur, non eſt ſola prioritas originis, quæ tantùm reperitur inter actiones, quarum vna præſupponitur vt dans primum eſſe ſimpliciter, altera vt conſeruans tantùm idem eſſe vi alterius actionis acceptum; ſed etiam inter ipſas entitates cauſæ & effectus, cùm debeat cauſa media actione cauſare ipſam entitatem effectus à ſe diſtinctam; alioqui non conueniret illi definitio cauſæ communiter recepta, quæ dicitur principium per ſe influens eſſe in aliud.

158. Secundò: Quoniam ſecunda actio conſeruatiua, qua idem habens eſſe per aliam actionem adæquatam, concurrit ad conſeruandum ſe ipſum, non poteſt eſſe actio adæquata: nam actio adæquata eſt illa, vi cuius effectus poteſt, omni alia præciſa, à parte rei exiſtere: atqui vi huius ſolius actionis conſeruatiuæ nequit effectus à parte rei exiſtere, vt per ſe patet: alioqui cùm ad hanc ſecundam actionem concurrat res ipſa, quæ conſeruatur, eadem res eſſet prior, & poſterior natura ſe ipſa reſpectu primæ actionis, quod in omnium ſententia implicat. Sequela probatur, quia tunc non eſſet niſi vna actio, ac proinde illa eſſet prima negatiuè, quia nullam aliam præſupponeret.

159. Tertiò: Ex hac doctrina plurima fidei dogmata infirmantur, nempe quòd Deus ſit omninò improductus: quòd Pater ſit perſona improducta: quòd Filius à ſolo Patre, & Spiritus ſanctus à Patre & Filio tantùm procedat. Etiam iuxta hanc ſententiam dici poſſet, Deum vt præexiſtentem ſecundùm ſuum eſſe, independenter à ſe ipſo, iterum accipere idem ſuum eſſe per actionem conſeruatiuam à ſe ipſo productam: Patrem improductum, iterum idem ſuum eſſe accipere per actionem conſeruatiuam à ſe productam: Filium productum à Patre, & Spiritum ſanctum à Patre

& Filio, denuo ſe ipſos producere per alias actiones conſeruatiuas.

160. Reſp. Diſtinguendo antecedens: implicat, idem eſſe cauſam ſui ipſius prima productione, concedo, ſecunda productione, quæ tantùm ſit conſeruatiua, præſuppoſita alia productione communicante primum eſſe ſimpliciter, nego. Cuius diſcriminis rationem attulimus ſuprà diſp. 6. de potentia obedientiali ſectione 2. & iuxta hanc diſtinctionem, neganda conſequentia.

161. Ad cuius primam probationem, negandum eſt, ratione ſecundæ productionis conſeruatiuæ requiri realem diſtinctionem inter ipſam entitatem cauſæ & effectus, ſed ſat eſſe realem tantùm diſtinctionem inter actiones primò productiuam, & conſeruatiuam; & virtualem duntaxat diſtinctionem inter entitatem cauſæ & effectus. Iuxta quam diſtinctionem intelligenda eſt definitio cauſæ, vt nimirum ſit principium per ſe influens eſſe in aliud, aut realiter diſtinctum, ſi prima productione, aut ſaltem virtualiter, ſi ſecunda tantùm actione conſeruatiua influat.

162. Ad ſecundam fateor, ex hoc capite talem actionem non poſſe dici adæquatam, cùm implicet, ſola actione à ſe, etiam partialiter producta, rem conſeruari, abſque alia independenter à ſe ipſa, illam adæquatè conſeruante. Alia tamen ratione talis actio dici poſſet adæquata, quatenus conſeruaret totum eſſe rei, licet per eſſentialem dependentiam ab alia actione independente ab ipſa re conſeruata.

163. Ad tertiam, negatur ſequela. Etenim ex alio capite euidentiori demonſtratur implicantia, cur nequeat Deus, aut vlla perſona diuina, ſe ipſam actione conſeruatiua producere. Nam Deus ſecundùm naturam abſolutam eſt incapax omnis productionis, quod inde patet; nam alioqui ſecundùm naturam abſolutam eſſet ſibi ipſi oppoſitus: etenim vt conſeruans, opponeretur ſibi ipſi, vt conſeruato. Præterea ſequeretur, actionem, qua Deus ſe ipſum conſeruaret, realiter diſtingui à Deo, quatenus actiuè procederet ab ipſo Deo, cùm nequeat actio realis realiter ab aliquo procedere, & ab illo realiter non diſtingui, vt latè demonſtro in 1. tomo diſp. 23. ſectione 2. eandem verò non realiter diſtingui à Deo, quatenus pro termino haberet eundem Deum: nam quidquid ex natura ſua non opponitur Deo, identificatur cùm Deo: actio autem ex natura ſua non opponitur Deo producto, ſed Deo producenti, vt conſtat de actione, qua Filius procedit à Patre, quæ non diſtinguitur à Filio producto, ſed tantùm à Patre producente. Eadem implicantia ſequeretur, ſi Pater, vel Filius aut Spiritus ſanctus ſe ipſos producerent actione conſeruatiua. Eadem quippe actio, vt procedens à Patre, Filio, & Spiritu ſancto, realiter diſtingueretur à Patre, Filio, & Spiritu ſancto producentibus: eadem verò non diſtingueretur ab iiſdem, vt tali actione productis.

Ex quo capite probari poſſit, quod nequeat Deus ſeipſu actione ſaltem conſeruatiua producere.

164. Atque hæc iuxta ſententiam admittentem plures actiones adæquates reſpectu eiuſdem effectus, etiam in eodem loco exiſtentis. Cæterum in mea ſententia, in qua tantùm admitto plures actiones adæquatas reſpectu eiuſdem effectus diuerſis tantùm in locis exiſtentis, faciliùs allata argumenta ſoluuntur: cùm & maior diſtinctio virtualis intercedat inter entitatem cauſæ & effectus diuerſis in locis exiſtentis; & maior implicantia appareat, cur nequeat Deus, vel aliquod diuinum ſuppoſitum conſeruatiua actione ſe ipſum producere, quia nimirum nequit Deus, aut vlla perſona diuina replicari, in quo tantùm caſu in mea ſententia poteſt idem ſe ipſum conſeruare ſecunda actione conſeruatiua: cùm repugnet ratione immenſitatis, Deum, aut vllam perſonam diuinam replicari: cùm replicatio dicat actualem præſentiam in diſtincto loco, in quo res naturaliter non petit eſſe, poteſt tamen diuinitus eſſe: Deus autem ratione ſuæ immenſitatis neceſſariò actu eſt, vbicunque eſſe poteſt: ac proinde nequit in Deum cadere replicatio, & conſequenter nec actio replicatiua.

165. Eſt & alia implicantia, cur nequeat Deus, aut vllum ſuppoſitum diuinum actione purè conſeruatiua ſe ipſum producere: quia nimirum hæc fieri nequit potentia naturali, ſed obedientiali: nequit autem Deus, aut vllum ſuppoſitum diuinum operari potentia obedientiali: nequit igitur Deus, aut vllum ſuppoſitum actione conſeruatiua ſe ipſum producere. Minor patet: quoniam potentia obedientialis reſpicit cauſam ſuperiorem, cui in operando ſubijcitur: Deus autem nulli ſubijcitur, ne quidem ſibi ipſi: cùm, Authore Auguſtino, non ſit ſe ipſo potentior: talis namque ſubiectio apertam inuoluit imperfectionem, Deo diuiniſque perſonis repugnantem. Maior probatur tum inductione, qua conſtat, vnumquodque vnica tantùm adæquata actione conſeruari: ſi autem res naturaliter exigerent plures actiones adæquatas, violenter contra ipſarum exigentiam vnicâ tantùm conſeruarentur. Tum à priori: nam omnis natura refugit, quod eſt ſuperfluum: cùm igitur ſecunda actio purè conſeruatiua ſit ſuperflua, nam abſque illa res adæquatè conſeruari poteſt, repugnat Deo, in quo nihil poteſt eſſe ſuperfluum, ſed quidquid in Deo eſt, neceſſarium eſt; nec poteſt non eſſe, cùm hoc ſit de eſſentiali conceptu perfectionis diuinæ. *Auguſtin.*

166. Confirmatur: nam ſi hæc actio eſſet poſſibilis, de facto eſſet in Deo: quia cùm Deus ſit Ens omnino neceſſarium, quidquid poteſt in eo eſſe, neceſſariò actu eſt.

Digitized by Google

eſt. Vnde ſequeretur, de facto in Deo eſſe aliquid ſuperfluum, cùm ſine tali actione poſſet perfectiſſimè eſſe. Aut certè, ſi abſque tali actione non poſſet perfectiſſimè eſſe, neceſſariò illam haberet, nam quidquid facit ad perfectiſſimum ſtatum diuini eſſe, neceſſariò in Deo eſt. Vnde vlteriùs ſequeretur, Deum per illud eſſe, quod habet independenter à tali actiode, ſibi non ſufficere ad perfectè exiſtendum, ac proinde non eſſe infinitæ perfectionis. Eadem implicantia applicari poteſt diuinis perſonis. Nam aut perſona diuina eſt improducta; & illa perfectiſſimè exiſtit per illud eſſe, quod habet improductum: aut eſt producta, & illa perfectiſſimè exiſtit per productionem, qua ab alia perſona producitur: alioqui ſi talis productio non ſufficeret ad perfectiſſimum eſſe perſonæ productæ, ſed alia neceſſaria eſſet ab ipſa perſona producta procedens, actio, qua ab alia perſona procedit, non eſſet infinitæ perfectionis: quod repugnat diuinis proceſſionibus, quarum vnaquæque in ſuo genere eſt illimitatæ atque infinitæ perfectionis. Confirmatur. In Deo implicat multiplicatio productionum ſolo numero diſtinctarum: ſed tales productiones ſolo numero diſtinguerentur. Maior patet: nam hoc ipſo, quòd vna productio poſſet numero diſtingui ab alia, non eſſet infinita ſimpliciter, cùm non haberet indiuidualem perfectionem alterius, à qua numero diſtingui poſſet. Minor probatur, quia nullum eſſet caput, vnde tales productiones plus quàm numero in Deo diſtinguerentur: omnes quippe eſſent per intellectionem, & volitionem, vt conſtat ex ijs quæ in primo tomo diſputatione 18. ſectione 4. docuimus.

Non cōcurrit character ad replicationem corporis Chriſti, Phyſicè:

167. Secundum probatur, & primò de charactere: tum quia non poteſt eſſe per ſe primò productiuus actionis ſubſtantialiter replicatiuæ: quia cùm hæc actio ſit ſupernaturalis quoad modum, non poteſt connaturaliter produci à charactere; produceretur autem connaturaliter à charactere, ſi per ſe primò ab illo produceretur: quia tunc per ſe primò ordinaretur ad illam, adeoque per ſe primo ſpecificaretur ab illa: virtus autem per ſe primò ſpecificata ab effectu, naturaliter reſpicit illum, proinde naturaliter illum producit. Tum quia, vel talis actio à charactere producta, duraret tantùm in inſtanti, poſt quod ſuccederet alia à ſolo Deo producta, & ſuperfluè poneretur, cum multiplicatione miraculorum non neceſſariorum; vel duraret quamdiu duraret corpus Chriſti ſubſtantialiter præſens ſub ſpeciebus Euchariſticis, & tunc ſequeretur, interdum Chriſti corpus pendere à charactere damnati, cùm poſſit ſacerdos poſt multas conſecratas formulas damnari.

Nec corpus Chriſti ad ſui replicationem phyſicè.

168. Secundò probatur de ipſo corpore Chriſti, quia cùm omnia ſaluari poſſint per ſolam moralem cauſalitatem, non eſt, cur phyſicam introducamus, præſertim cùm nec illa ad ſacramenti neceſſitatem, nec ad Chriſti dignitatem faciat: nam ſumma Chriſti dignitas eſt, vt hæc omnia meritoriè nobis promereatur.

169. Dices. Phyſicè Chriſti corpus producit vnionem accidentium ad ſe terminatam: ergo phyſicè etiam producit ſe ipſum ſub accidentibus. Reſp. Negatur conſequentia. Ratio diſcriminis eſt, quia cùm Chriſti corpus ſuccedat in officium & munus ſubſtantiæ panis, cumque ſubſtantia panis non ſolùm ſuſtentet, ſed etiam efficiat vnionem ſuorum accidentium, ſaltem conſeruatiuè, corpus Chriſti ſuccedens in munus ſubſtantiæ non ſolùm ſuſtentatiuè, ſed etiam effectiuè cauſat vnionem accidentium ad ſe; quæ ratio non militat in reproductione ſui corporis. Reſp. 2. Negando antecedens, de quo infrà.

Quas cauſas habeat replicatio corporis Chriſti.

170. Dico 3. Hæc actio phyſicè fit à ſolo Deo, moraliter à ſacerdote vt inſtrumento à Chriſto eleuato, à Chriſto verò vt à cauſa principali meritoria eleuante. Omnia conſtant ex dictis tum hic, tum de ſacramentis in genere. Iuxta hanc cauſalitatem moralem intelligendæ ſunt illæ Authoritates, quibus dicuntur verba ſacramentalia efficere, quod ſignificant, ſacerdotes Chriſti corpus conficere, Chriſtum quotidie ſe ipſum creare: quamuis hoc intelligi poſſit de Chriſto vt Deo, aut etiam de Chriſto vt homine, non quidem quoad productionem ſui, ſed quoad productionem vnionis ſui ſub accidentibus: ſæpè enim quæ ſunt propria accidentium, tribuuntur Chriſti corpori, propter vnionem ipſius cum accidentibus: dicitur enim Chriſti corpus videri, tangi, miſceri &c. quæ ſunt propria accidentium: ergo multò magis illi tribui poſſunt, quæ ſunt propria vnionis ipſius cum accidentibus: potuit igitur denominari productum à productione vnionis ipſius cum accidentibus, licet impropriè, ſicut multæ aliæ prædicationes.

SECTIO VI.

An in hac ſacra conuerſione, panis deſinat formaliter vi alicuius actionis phyſicæ, & quanam illa ſit?

171. Prima ſententia docet, vi nullius actionis phyſicæ ſubſtantiam panis deſinere, ſed aut ex ſola voluntate Dei, vt Scotus in 4. diſt. 11. quæſt. 4. §. *Ad quæſtionem*, aut ex ipſa veritate verborum, vt do- *Scotus. Vaſquez.*

cet Vaſquez 181. capite 12. Fundamentum eſt: quia ex natura rei nulla eſt phyſica impoſſibilitas inter corpus Chriſti ſub ſpeciebus contentum, & ſubſtantiam panis: ergo non poteſt hęc deſinere vi alicuius actionis phyſicæ, qua corpus Chriſti ſuccedit accidentibus.

172. Sed contrà; Quoniam, vt ex 3. ſect. conſtat, hæc ſententia non ſaluat naturam phyſicæ conuerſionis, quæ in eo à morali diſtinguitur, quod phyſica per intrinſecam, moralis per extrinſecam duntaxat incompoſſibilitatem opponitur termino à *Quo*; connaturalior autem modus, & magis proprius conuerſionis eſt, vt ibidem oſtendimus, vt per intrinſecam incompoſſibilitatem terminus ad *Quem* conuertat in ſe terminū à *Quo*: alioqui ſi ſola extrinſeca agentis voluntas, vt Scotus opinatur, ad conuerſionem ſufficeret, corruptio Angeli ex ſola voluntate Dei connexa cum productione lapidis, eſſet conuerſio lapidis in Angelum.

Scotus.

173. Nec ſatisfacit Vaſquez dicens, hanc conuerſionem non fieri ſolâ voluntate Dei, ſed ipsâ verborum ſignificatione: nam hæc ipſa verborum ſignificatio eſt extrinſeca corpori Chriſti, proueniens ex ſola voluntate Dei, qua ſtatuit, ad huiuſmodi Verba deſinere panem, & ſuccedere Chriſti corpus: quòd ſicut non ponit intrinſecam incompoſſibilitatem in Chriſti corpore, ita non reddit illud ab intrinſeco exigitiuum expulſionis panis: ac proinde non ſaluat connaturaliorem modum conuerſionis, quæ conſiſtit in actuali exercitio intrinſecæ incompoſſibilitatis termini ad *Quem* cum termino à *Quo*.

Vaſquez effugio occurritur.

174. SECVNDA ſententia eſt Nugnez 3. p. quæſtione 75. articulo 4. difficultate 1. & aliorum affirmantium, panem deſinere vi actionis, qua corpus Chriſti ſubſtantialiter producitur ſub ſpeciebus ſacris.

Nugnez.

175. Sed contrà; Quoniam hæc actio non pugnat cum ſubſtantia panis, vel cum aliquo, ad cuius deſitionem naturaliter deſinat panis: nam hæc formaliter terminatur ad ſubſtantiam corporis: vna autem ſubſtantia non pugnat cum alia, niſi penes aliquod tertiū, à quo ſeſe formaliter excludant: ſed vi huius actionis corpus Chriſti non vnitur cum aliquo tertio, à quo formaliter excludat ſubſtantiam panis.

Refellitur.

176. Reſpondent aliqui, actionem, qua corpus Chriſti producitur, naturaliter exigere actionem ſuſtentatiuam accidentium, & ratione huius exigentiæ illam eſſe incompoſſibilem cum ſubſtantia panis, cùm vi huius exigentiæ poſtulet actionem formaliter expulſiuam ſubſtantiæ panis.

177. Sed contrà; Quia non apparet hæc naturalis exigentia in corpore Chriſti ſubſtantialiter reproducto: omnis quippe actio aliam actionem exigit ratione termini: ſed terminus huius actionis eſt corpus Chriſti: hoc autem neque vt noua actione reproductum naturaliter exigit ſuſtentare accidentia panis, cùm omnis exigentia naturalis fundetur in priuatione alicuius perfectionis debitæ: atqui vnio cùm accidentibus panis non eſt perfectio naturaliter debita corpori Chriſti, ne quidem vt noua actione reproducto: igitur non poterit illam naturaliter exigere: vnde ſolùm illam habebit ex voluntate & lege extrinſeca Dei.

eijciūtur.

178 Reſpondent alij, actionem reproductiuam corporis Chriſti eſſe naturaliter incompoſſibilem cùm ſubſtantia panis ratione præſentiæ localis, rationis cuius vna ſubſtantia naturaliter expellit aliam ab eodem loco.

Aliqui

179. Sed contrà, tum quia non ipſa actio ſubſtantialis reproductiua corporis, ſed accidentalis productiua præſentiæ eſſet incompoſſibilis cum ſubſtantia panis. Tum quia, cùm hæc præſentia non ſit circumſcriptiua, ſed definitiua & indiuiſibilis, non poteſt eſſe localiter incompoſſibilis cum ſubſtantia panis, quia vnum corpus non expellit aliud ab eodem loco, niſi media extenſione locali, & præſentia circumſcriptiua.

Refutatur.

180. TERTIA ſententia eſt Suarez diſputatione 50. ſectione 6. concluſione 3. aſſerentis, panem deſinere vi actionis, qua panis accidentia ſeparantur à ſubſtantia panis, & fiunt per ſe.

Suarez

181. Sed contrà, nam hæc ſententia non ſaluat incompoſſibilitatem in ipſa actione tranſſubſtantiatiua, ſed in alia accidentali, & conſequenti: nam in eius ſententia actio tranſſubſtantiatiua eſt reproductiua corporis Chriſti, ad quam accidentaliter ſequitur actio ſuſtentatiua accidentium: vnde poſſet ſaluari eſſentialis tranſſubſtantiatio abſque actione ſuſtentatiua accidentium, & conſequenter abſque phyſica incompoſſibilitate cum ſubſtantia panis. Igitur tranſſubſtantiatio in hac ſententia non habet phyſicam incompoſſibilitatem cum termino à *Quo*.

Reijcitur.

182. QVARTA *igitur & omnium probabiliſſima ſententia* duo affirmat; & panem deſinere vi actionis phyſicæ, cùm hoc ſpectet ad connaturaliorem modum conuerſionis, & hanc actionem eſſentialiter pertinere ad phyſicam conuerſionem: alioqui non ſaluaretur phyſica incompoſſibilitas in ipſa formali conuerſione; nec panis deſineret vi conuerſionis formaliter, ſed vi alterius actionis accidentaliter coniunctæ cum ipſa conuerſione.

Sententia probabilior.

183. Porrò hæc actio alia non eſt, quàm ipſa accidentium vnio cum corpore Chriſti, vi cuius accidentia adęquatè ſuſtentata à corpore Chriſti, ſeparantur à propria ſubſtantia, cùm nequeat accidens à pluribus ſubiectis adæquatis

Panis ſubſtantia deſinit propter incompoſſibilitatem cum vnione, quam eius accidētia acquirunt ad corpus Chriſti.

Digitized by Google

naturaliter ſuſtentari: ſeparatis autem accidentibus, ſubſtantia panis non petit amplius in rerum natura conſeruari, cùm illi non debeatur eſſe, niſi in ordine ad operari, cùm omne Ens ſit propter aliquod operari. Operari autem ſubſtantia non poteſt ab accidentibus ſeparata; nam hæc ſunt proximæ potentiæ & inſtrumenta, quibus ſubſtantia operatur. Igitur ſubſtantia panis deſinit per formalem incompoſſibilitatem cum corpore Chriſti, ſe ipſo ſuſtentante ac terminante accidentia panis. Quòd autem hæc vnio eſſentialiter ſpectet ad phyſicam conuerſionem, conſtat, quoniam hac tantùm vnione ſublata, tollitur phyſica tranſſubſtantiatio, etiam ſi remaneat corpus Chriſti præſens accidentibus. Quòd verò hæc vnio, vt conuerſio formaliter, ſit ſubſtantialis, probatur: quia vt conuerſio denominatur à termino vltimato, quod eſt corpus Chriſti vt ſuſtentans accidentia per propriam ſubſtantiam, non ſecus ac eadem accidentia ſuſtentabat ſubſtantia ipſa panis, præciſa imperfectione inhærentiæ.

184. Dices. Neque in hac noſtra ſententia ſaluatur phyſica incompoſſibilitas corporis Chriſti cum ſubſtantia panis, cùm non ſit maior ratio, cur potiùs corpus Chriſti vnitum accidentibus, quàm ipſa ſubſtantia panis debeat accidentia ſuſtentare: ergo quod potiùs corpus Chriſti quàm panis illa ſuſtentat, eſt ex mera voluntate Dei volentis, vt hoc potiùs, quàm ille ſuſtentet; atque adeo vt potiùs panis cedat corpori Chriſti, quàm corpus Chriſti pani.

185. Reſp. Negando antecedens. Ad cuius probationem dico, maiorem rationem eſſe, quoniam cùm corpus Chriſti ſuſtentet accidentia panis per virtutem obedientialem, quæ efficacior eſt in operando, quippe quæ operatur vt inſtrumentum Dei, quàm ſit virtus ipſa ſuſtentatiua panis, maior eſt ratio, cur potius corpus Chriſti, quàm ipſe panis accidentia ſuſtentet, quia nimirum efficaciori virtute conſeruatur vnio accidentium cum corpore Chriſti, quàm vnio eorundem cum pane. Sicut quia efficaciori virtute conſeruatur præſentia mobilis perfectioris ad ſpatium, quàm præſentia mobilis minùs perfecti ad idem ſpatium, maior eſt ratio, cur potiùs ab eodem ſpatio abſcedat mobile imperfectius, quàm perfectius.

SECTIO VII.

An panis & vinum in hac ſacra conuerſione annihiletur?

186. PRIMA ſententia affirmat: Eſt Durand. in 4. diſt. 11. quæſt. 3. n. 4. *Affirmat. Durand.* qui quamuis putet manere panem & vinum quo ad materiam proinde non annihilari; ſuppoſito tamen, quòd ſubſtantia panis & vini tota deſinat, contendit, illam deſinere per annihilationem: Ochami quæſt. 6. dubio 7. tribuitur Scoto quæſt. 4. & quodlibet. 10. artic. 3. Sed ille dubius eſt, & potiùs inclinat in oppoſitum. *Ocham. Scotus.* Probat Durandus 1. Nihil ſubſtantiæ panis aut vini in ſe, aut in alio manet poſt conſecrationem: ergo annihilatur, quia annihilatio eſt deſitio rei abeuntis in nihilum.

187. Secundò. Si ex duabus hoſtijs vna annihilaretur, manentibus tantùm ſpeciebus, & alia conuerteretur in corpus Chriſti, nihil plus maneret de ſubſtantia vnius, quàm alterius: ſed prima dicitur annihilari; ergo & ſecunda.

188. Tertiò. Si ſub iiſdem accidentibus, ſub quibus nunc eſt corpus Chriſti, rediret ſubſtantia panis, verè crearetur, quia fieret ex nihilo ſui: ergo ſi præexiſtente corpore Chriſti, & nihil de ſubſtantia panis in eo remanente, panis deſinat, verè annihilatur: quia ita ſe habet terminus ad *Quem* annihilationis, ſicut terminus à *Quo* creationis: ergo ſi exiſtentia corporis Chriſti non impediret, quin reproductio panis eſſet creatio, neque præexiſtentia eiuſdem impediret, quin deſitio panis ſit annihilatio.

189. Quartò, ſi in corruptione naturali ſimul cum forma deſineret materia, eſſet annihilatio: ergo ſi in hac mutatione cum forma deſinit etiam materia panis, erit annihilatio.

190. Quintò. Si anima Chriſti conuerteretur in formam panis, annihilaretur, quia ſicut illa non incipit niſi per creationem, ita non deſinit niſi per annihilationem: ergo idem dicendum de forma panis, quæ conuertitur in animam Chriſti.

191. Sextò, probat Scotus. Mutatio attenditur penes terminos per ſe, non penes terminos per accidens: ſed termini per ſe in deſitione panis, non corpus Chriſti, quod per accidens coniungitur cum non eſſe panis; ſed eſſe panis, & non eſſe panis, ille vt terminus à *Quo*, hic vt terminus ad *Quem*: ergo penes terminos per ſe deſitio panis eſt annihilatio, nam hæc per ſe verſatur inter eſſe & non eſſe rei. *Scotus.* Maior conſtat, nam mutatio attenditur penes terminos, à quibus ſpecificatur: hi autem

hi autem ſunt termini per ſe, non autem per accidens, qui tantùm connotantur, & variari poſſunt ex voluntate agentis. Minor probatur. Nam termini per ſe eſſentialiter concurrunt ad mutationem, implicat enim eſſe mutationem ſine ſuis terminis per ſe; corpus autem Chriſti nõ concurrit eſſentialiter ad deſitionem panis, cùm eadem deſitio panis eſſe poſſit ſine corpore Chriſti hîc præſente.

Negat. Alenſis. Bonauent. S. Thomas. Palud. Capreolus. Aureolus. Richardus. Argentin. Marſilius. Mayronus. Maior. Sotus. Caietanus. Ferrarienſ. Ægidius. Syluius. Scotus. Soti cenſura. Gabriel.

192. Secunda ſententia negat. Eſt Alenſis 4. parte quæſtione 10. memb. 5. art. 3. paragraph. 3. Bonauent. in 4. diſtinctione 11. parte 1. articulo 1. quæſtione 3. Sancti Thomæ 3. parte quæſtione 75. articulo 3. & 4. contra gentes capite 65. & in 4. diſtinctione 11. quæſtione 1. articulo 2. Paludani quæſtione 3. articulo 2. Capreol. quæſtione 1. articulo 1. concluſione 2. Aureoli quæſtione 3. Richardi articulo 1. quæſtione 3. Argentinæ quæſtione 1. articulo 2. Marſil. quæſtione 8. articulo 1. concluſione 3. Mayroni quæſtione 20. Maior. quæſt. 1. §. *contra tertiam concluſionem*, Soti diſtinctione 9. quæſtione 2. articulo 3. & 4. Caietan. & Ferrar. locis præcitatis, Ægidij Theorem 1. & 34. Syluij 3. parte loco citato & aliorum recentiorum. In quam inclinat Scotus, cuius oppoſitum citra errorem defendi non poſſe cenſet Sotus. *Quæ ſententia omnino vera eſt, & amplectenda*, quamuis illam de ſola voce putet eſſe Gabriel q. 1. a. 3. dubitat. 6. Tota controuerſia eſt in aſſerenda ratione.

Trident.

193. Prima ſit. Ideo panem non annihilari, quia aliquid de ſubſtantia illius manet. Sed hoc ſupra confutatum eſt quia non ſaluaretur tranſſubſtantiatio à Trident. definita.

Ratio Ægidij, Palud. & Capreol.

194. Secunda Ægidij, Paludani, Capreoli, articulo 3. ad 1. confirm. primæ rationis, Scoti contra ſecundam concluſ. Ideo ſubſtantiam panis non annihilari, quia manet in potentia tum naturali informatiua accidentium, ad eam iterum informandam; Tum obedientiali corporis Chriſti, quatenus per eius conuerſionem illa redire poteſt: ſicut enim forma non annihilatur ex eo, quòd manet in potentia materiæ, ita neque panis, eò quòd manet in potentia tum informatiua accidentium, tum corporis Chriſti conuertibilis in ipſum.

Reijcitur Scotus. Ad annihilationem rei non requiritur, vt illa nõ maneat in potentia alicuius.

195. Sed contrà, tum quia vt rectè Scotus in 4. diſtinctione 11. quæſtione 4. §. *Hic dicitur*, hinc ſequeretur, nullum corpus poſſe annihilari, niſi annihilata tota ſubſtantia corporea, eò quòd nulla eſt ſubſtantia corporea, quæ non contineatur in potentia obedientali alterius ſubſtantię corporeæ conuertibilis in ipſam. Tum quia, ſicut potentia informatiua accidentium non impediret, quin ſubſtantia panis verè crearetur, ſi ſub illis ex nihilo ſui reproduceretur, ita nec impediret, quin verè annihilaretur, ſi in aliam ſubſtantiam conuerteretur. Cuius ratio eſt: quia ſicut concurſus informatiuus non impedit veram creationem, alioquin nulla ſubſtantia poſſet creari, quia quælibet ſubſtantia creata pendet ex aliquo concurſu informatiuo alicuius potentiæ, à qua pendet in operando; ita nec veram annihilationem: nam eodem modo illa ſe habet ad annihilationem, atque ad creationem: vnde ſi Deus ſubtraheret concurſum conſeruatiuum materiæ, etiamſi illa maneret in potentia informatiua animæ rationalis, verè annihilaretur; ſicut verè crearetur, ſi illam Deus reproduceret ex nihilo, non obſtante concurſu informatiuo animæ. Qua re diſpar eſt ratio de forma materiali corrupta, quæ manet in potentia ſubiectiua materiæ: nam ſicut hæc tollit creationem, ita & veram annihilationem, quæ eſt ſubtractio ſolius concurſus creatiui.

196. Dices. Sicut terminus poſitiuus à *Quo* tollit creationem, ita terminus poſitiuus ad *Quem*, annihilationem ergo ſicut quia forma corrupta manet in potentia ſubiectiua materiæ, non annihilatur: ita, quia ſubſtantia panis corrupta manet in potentia corporis Chriſti obedientialiter conuertibilis in ipſam ſubſtantiam panis, non annihilatur. Reſpondeo 1. Non ideo formaliter formam non annihilari, quia manet in potentia ſubiectiua materię, nam ſi ſupponeretur miraculosè producta per creationem, ſubtractio talis concurſus eſſet annihilatio, non minùs, quàm ſubtractio concurſus conſeruatiui animæ rationalis; cùm tamen etiam ſic annihilata maneret in potentia ſubiectiua materiæ, quia miraculum non tolleret, quin illa contineretur in potentia eductiua materiæ; ſed ideo formaliter non annihilari, quia non deſinit per ſubtractionem concurſus creatiui, ſed eductiui; quia ſicut ipſa non ſupponitur conſeruari per creationem; ita nec deſinere poteſt per annihilationem, quę eſt, ſolius concurſus creatiui ſubtractio. Contrà vero, etiamſi forma corrupta poſſet reproduci per creationem, ſi illa deſijt per ſubtractionem concurſus eductiui, non dicetur annihilari: igitur etiamſi panis reproduci poſſit per conuerſionem alterius ſubſtantiæ in ipſum, ſi tamen deſijt per ſubtractionem concurſus creatiui, dicetur annihilatus. Contrà verò, ſi non deſijt per ſubtractionem concurſus creatiui, eſto reproduci poſſit per creationem, non dicetur annihilatus, ſed conuerſus. Cuius ratio eſt, quia natura mutationis, cùm ſit actualis tendentia ad terminum, non eſt menſuranda penes terminum ad quem eſſe poteſt, ſed ad quem actu eſt.

Sed ſubtractio concurſus creatiui.

197. Secundò. Nego, ens creabile per ſe fieri poſſe ex termino poſitiuo à *Quo*: nam fieri ex termino poſitiuo à *Quo*, eſt fieri per actionem expulſiuam alterius entis: repu-

gnat

Digitized by Google

gnat autem, ens creabile per ſe primo fieri actione expulſiua alterius entis; quia ens creabile formaliter eſt ens independens à ſubiecto: ergo nequit formaliter fieri actione expulſiua alterius entis, quia vnum ens non expellitur ab alio, niſi per incompoſſibilitatem cum aliquo tertio: ergo nequit formaliter expelli, niſi per actionem vnitiuam termini cum aliquo tertio: atqui actio vnitiua termini cum aliquo tertio, ſupponit actionem creatiuam eiuſdem termini, ſicut omnis vnio ſupponit terminum vnibilem: ergo implicat ens creabile fieri ex termino poſitiuo à *Quo*. Non eſt autem par ratio de deſitione, quia poteſt ens annihilabile deſinere per conuerſionem alterius in ipſum: quia ens annihilabile non ſolùm poteſt deſinere per puram ſuſpenſionem concurſus, ſed etiam per incompoſſibilitatem alterius cum ipſo, media vnione illius cum aliquo tertio.

Ledeſma. 198. Tertia ratio eſt Ledeſmæ apud Suar. diſp. 50. ſect. 6. affirmantis, ideo panem & vinum non annihilari, quia manent eorum accidentia. Quòd ſi contra ipſum inſtes, quia accidentia non ſpectant ad intrinſecam naturam ſubſtantiæ, quæ dicitur ſola creari & annihilari: Reſpondet quòd neque ſubſtantia ſpectat ad intrinſecam naturam accidentium, & tamen deſitio accidentium, manente ſubſtantia, non eſt annihilatio.

Refutatur. 199. Sed contrà, quia annihilatio eſt ſubtractio ſolius concurſus creatiui: ergo ſicut concurſus creatiuus terminatur ad ſolam ſubſtantiam: ita ad deſitionem eiuſdem terminatur annihilatio; accidentia autem ſicut non creantur, ita neque annihilantur, nam deſitio reſpondet inceptioni. Confirmatur. Si eadem ſubſtantia reproduceretur ex nihilo ſub iiſdem accidentibus, crearetur: ergo ſi deſinat ſub illis per ſolam ſubtractionem concurſus, annihilatur: quia ita ſe habet terminus à *Quo* creationis, ſicut terminus ad *Quem* annihilationis.

Ratio Suarez. 200. Quarta eſt Suar. diſp. 50. ſect. 7. aſſerentis ideo ſubſtantiam panis & vini non annihilari, quia non deſinit per meram ſubtractionem concurſus, ſed vi actionis poſitiuæ ſeparantis & cōſeruantis accidentia extra ſubiectum; & quia omnis actio neceſſariò terminatur ad aliquod poſitiuum, vel per modum termini, quem attingit, vel per modum ſubiecti, in quo recipitur; nulla autem actio poteſt deſtruere aut terminum, quem attingit, aut ſubiectum, in quo recipitur, nequit vi talis actionis deſtrui totum, quod ſupponitur, ſed pars tantùm, nempe ſubſtantia, vt pars eſt compoſiti ex ſubſtantia & accidentibus, manentibus accidentibus, vt ſubiecto talis actionis. Annihilatio verò, quia eſt pura ſuſpenſio concurſus, totam rem deſtruit.

Retunditur. 201. Sed contrà. Nam eſto deſitio ſubſtantiæ ex vi actionis poſitiuæ ſeparantis & conſeruantis accidentia extra ſubiectum, non ſit annihilatio, quia non eſt per puram ſubtractionem concurſus, ſed per incompoſſibilitatem termini ad *Quem*; falſum tamen eſt, de facto ſubſtantiam panis & vini formaliter deſinere vi actionis ſeparantis & conſeruantis accidentia extra ſubiectum, ſed potiùs vi corporis Chriſti ſe ipſo ſuſtentantis accidentia: Tum quia alioqui non ſaluaretur tranſſubſtantiatio, quæ formaliter eſt conuerſio ſubſtantiæ in ſubſtantiam: Si autem ſubſtantia panis deſineret vi modi: quo accidentia ſeparantur & conſeruantur extra proprium ſubiectum, non eſſet formalis conuerſio in ſubſtantiam, ſed in modum, quo accidentia panis conſeruantur extra ſubiectum, qui cùm ſit accidens, erit potiùs tranſaccidentatio, quàm tranſſubſtantiatio. Minor conſtat, quia conuerſio dicitur ſubſtantialis, vel accidentalis potiſſimū ex termino formali ad *Quem*, vi cuius deſinit terminus formalis à *Quo*: igitur ſi ſubſtantia panis deſinit formaliter vi modi, quo accidentia ſeparantur, non erit tranſſubſtantiatio, ſed tranſaccidentatio. Tum quia ille eſt terminus formalis, quem per ſe verba ſignificant: verba autem per ſe non ſignificant modum, quo accidentia panis & vini à proprio ſubiecto ſeparantur, ſed corpus & ſanguinem Chriſti ſub accidentibus contentum.

202. Quinta ratio eſt Mayro. Gabr. in 4. diſt. 11. quæſt. 1. a. 3. dubitat. 2. Vaſq. diſp. 183. cap. 3. Coninck q. 75. a. 4. dub. 4. n. 145. affirmantium, ideo ſubſtantiam panis & vini non annihilari, quia eius deſitio ex intentione Dei ordinatur ad terminum poſitiuum, nempe ad corpus & ſanguinem Chriſti. In eandem inclinat Scotus loco citato §. *Ad quæſtionem*, & Ferrar. Fundamentum eſt; quia mutatio ſpecificatur à termino vltimato ad *Quem*, qui in hac mutatione non eſt non eſſe panis, ſed eſſe corporis, ad quod non eſſe panis ordinatur vt diſpoſitio ex intentione Dei. *Mayronus. Gabr. Vaſquez. Coninck. Scotus. Ferrar.*

203. Sed contrà, nam ſola extrinſeca voluntas Dei non variat intrinſecè ac phyſicè rem: ergo ſi reipſa hæc mutatio eſt phyſica annihilatio, non variabitur ex ſola voluntate Dei extrinſeca, illam ordinantis ad terminum poſitiuum, niſi ad ſummum variabitur moraliter penes extrinſecam voluntatem Dei, contra ea, quæ ſect. 3. docuimus. *Soluitur.*

204. Sexta igitur & vera ratio, cur panis & vini deſitio in hac ſacra conuerſione non ſit annihilatio, eſt, quia illa eſſentialiter connotat corpus & ſanguinem Chriſti vt terminum ad *Quem*, vi cuius introductionis ſub ſpeciebus ſacris ſubſtantia ipſa panis & vini deſinit per phyſicam incompoſſibilitatem cum illo. Fundamentum eſt: quia natura mutationis non ſolùm attendi debet penes terminum ad *Quem*, ſed penes modum, quo ad illum tendit: *Vera Ratio, cur panis deſitio non ſit annihilatio.*

tendit: vnde productio formæ in ſubiecto, abſque alterius formæ incompoſſibilis deſtructione, dicitur generatio: productio verò formæ in ſubiecto cum deſtructione alterius formæ incompoſſibilis, dicitur conuerſio: Cùm igitur in hac ſacta mutatione panis & vinum non deſinant ex mera ſuſpenſione concurſus creatiui, ſed ex repugnantia & incompoſſibilitate corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus ſacris, ad quorum poſitionem Deus lege connaturalitatis tenetur ſubſtantiam panis & vini non conſeruare, non erit talis deſitio, annihilatio: quia cùm annihilatio ſit oppoſita creationi, ſicut creatio fit ex puro nihilo, ita annihilatio tendit ad purum nihilum: non poteſt autem illa mutatio tendere ad purum nihilum, quæ ex natura ſua connexionem habet cum poſitiuo termino ad *Quem*: quia tunc vi talis connexionis, præter deſtructionem rei, quæ corrumpitur, eſſentialiter connotatur principalis terminus ad *Quem*, vi cuius ille corrumpitur: talis eſt deſitio panis & vini in hac ſacramentali mutatione, quæ eam habet cum exiſtentia corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus ſacris connexionem, vt vi modi, quo fit, eſſentialiter connotet illam vt terminum ad *Quem* naturaliter incompoſſibilem, ac proinde illa non eſt mera ſuſpenſio creatiui influxus, ſed deſitio ſubſtantiæ ex lege connaturalitatis, ob incompoſſibilitatem corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus conſtituti.

205. Confirmatur, quia quando panis deſinit vi ſolius ſuſpenſionis concurſus, ipſum non eſſe panis eſt adæquatus terminus ad *Quem* talis mutationis; quando verò deſinit vi poſitionis corporis, idem non eſſe panis eſt inadæquatus & minùs principalis terminus mutationis, quia tunc vi phyſicæ incompoſſibilitatis panis cũ corpore Chriſti ipſum non eſſe panis facit vnum adæquatum terminum ad *Quem* cum ipſo corpore incompoſſibiliter ſuccedente.

S. Thomas. Aureolus. 206. Hanc rationem aſſignat S. Doctor citato loco in 4. & Aureol. propoſit. 5. *Annihilatio*, inquit, *non eſt mutatio, quæ ſit ſequela alterius mutationis, ſed eſt præciſè ſola ſubtractio manutenentiæ Dei*: atqui deſitio panis eſt ſequela alterius mutationis, nempe poſitionis corporis Chriſti: ergo non eſt propriè annihilatio.

207. Ex his deducitur, deſitionem panis eſſe effectum ſecundarium actionis, qua corpus Chriſti conſtituitur ſub ſpeciebus, non quidem formalem, ſed cauſalem, eo modo, quo generatio dicitur cauſa corruptionis. Ratio eſt, quia panis deſinit per incompoſſibilitatem corporis Chriſti: ergo corpus Chriſti eſt cauſa, cur deſinat panis.

208. Ad primum argumẽtum 1. ſententiæ nego conſequentiam: Nam vt res annihiletur, non ſat eſt, vt nihil ſui in ſe, vel in alio maneat, ſed etiam vt nihil ei incompoſſibiliter ſuccedat. Eſt igitur annihilatio mutatio, qua res non ſolùm abit in nihilum, ſed qua non deſinit in aliquid ſibi incompoſſibile poſitiuè. Vnde quamuis dici poſſit, panem abire in nihilum panis haud tamen dici poterit abire in nihilum ſimpliciter: quod ſufficit ad tollendam propriam annihilationem.

209. Ad ſecundum, concedo, nihil plus ſubſtantiæ manere de hoſtia conſecrata, ac de annihilata; nego tamen, ſi vna dicitur annihilata, dici & aliam: quia vna deſinit in nihilum ſui per puram ſubtractionem concurſus, ac proinde in nihilum ſimpliciter; alia in terminum poſitiuum per phyſicam incompoſſibilitatem; ac proinde non in nihilum ſimpliciter.

210. Ad tertium, nego conſequentiam: nam per actionem purè creatiuam ſubſtantia panis ex nihilo rediret ſub iiſdem accidentibus, per actionem verò conuerſiuam non deſineret in purum nihilum, ſed in corpus Chriſti. Et ratio à priori eſt, quia actio, qua reproduceretur ſubſtantia panis, eſſet independens ab actione, qua eadem ſubſtantia vniretur accidentibus, quia eſſet prior, vtpote terminata ad eſſe ipſius. Contrà verò mutatio, qua panis ſubſtantia deſinit ſub accidentibus, eſt dependẽs ab actione, qua corpus Chriſti vnitur ſub iiſdem accidentibus; nam ex vnione corporis Chriſti cum accidentibus deſinit ſubſtantia panis. Vnde non eſt idem terminus ad *Quem* deſitionis, & à *Quo* reproductionis: quoniam illa reproduceretur ex nihilo ſubiecti, & poſitiui termini à *Quo*; cùm tamen eadem non deſinat in nihilum ſimpliciter, ſed in terminum poſitiuum ad *Quem*; quare non eodem modo ſe habet præexiſtentia corporis Chriſti ad reproductionem panis, & ad deſitionem eiuſdem: quia ad illam ſe haberet merè concomitanter, quia non concurreret vt terminus à *Quo*, vel vt cauſa talis reproductionis; ad hanc verò ſe habet vt terminus ad *Quem*, & cauſa illius, quia verè deſitio cauſatur ex corpore Chriſti per ſe ipſum ſuſtentante accidentia panis.

211. Ad quartum Reſp. dupliciter poſſe materiam ſimul cum forma deſinere, vel per puram ſubtractionem concurſus, & ſic annihilaretur; vel per incompoſſibilitatem cum alia re ſub aliquo communi termino, & ſic conuerteretur, vti nunc conuertitur in corpus Chriſti.

212. Ad quintum, nego Antecedens: quoniam annihilationi non ſolùm ſtat ſub obiectum, ſed etiam terminus poſitiuus, in quem res corrupta deſinit. Ad probationem, nego paritatem: nam ideo anima rationalis non incipit, niſi per creationem, quia non incipit vt terminus incompoſſibilis: quia licet vt vnibilis, ſit incompoſſibilis cum forma embrionis, ac proinde vt ſic ſit terminus conuerſionis; non tamen

vt

vt creabilis quia vt ſic non opponitur illi, nam vt ſic ſit independenter ab illo. Cæterùm quia non ſolùm poteſt deſinere per ſuſpenſionem concurſus, ſed etiam per incompoſſibilitatem termini ad *Quem*, non ſolùm poteſt annihilari, ſed etiam conuerti.

213. Ad ſextum, duplex eſt terminus per ſe mutationis, alter intrinſecus & formalis, ad quem mutatio formaliter terminatur, vt eſſe rei eſt terminus intrinſecus & formalis actionis, per quā res incipit eſſe; ſicut non eſſe rei eſt terminus intrinſecus, & formalis, in quem res formaliter deſinit: Alter cauſalis, à quo res, quæ incipit, vel deſinit, aliquo modo cauſatur, vt corruptio vnius cauſatur ex generatione alterius, ac proinde terminatur ad illam non formaliter, ſed cauſaliter: vterque autem eſt terminus per ſe mutationis, quia vterque per ſe, & non tantùm per accidens eſt illi connexus, licet prior formaliter, poſterior cauſaliter. Quare neganda eſt minor. Ad cuius probationem, nego, corpus Chriſti in hac mutatione non concurrere eſſentialiter cauſaliter, licet non eſſentialiter formaliter. Nec obſtat, quòd corpus Chriſti ſolùm connotetur, non autem ſpecificet deſitionem panis; nam cùm hæc connotatio fundetur in reali & phyſica incompoſſibilitate, illam à parte rei diſtinguit ab annihilatione.

214. Dices. Nil plus habet deſitio panis, ex eo quod de facto illi ſuccedat corpus Chriſti, atque haberet, ſi illi Chriſti corpus non ſuccederet: ergo per hoc, quòd illi Chriſti corpus ſuccedat, non mutatur: ſed ſi illi Chriſti corpus non ſuccederet eſſet annihilatio: ergo etiam nunc erit annihilatio.

215. Reſp. Concedo, Nihil nunc habere plus formaliter, habere autem plus connotatiuè: quia nunc connotat corpus Chriſti vt cauſam ſui, quod non connotaret tunc: ratione cuius connotationis non dicitur nunc annihilatio. Et quamuis hæc connotatio non mutet intrinſecè deſitionem panis, cùm hæc connotatio non ſit intrinſecus aliquis reſpectus, vel modus realis; variat tamen ipſum formale ſignificatum intrinſecum conuerſionis, quod eſt totum aggregatum ex deſitione panis & ſucceſſione corporis Chriſti: quod ſatis eſt ad variandam denominationem mutationis: nam annihilatio nullum connotat terminum ad *Quem* poſitiuum, à quo cauſetur, cùm tamen deſitio panis, prout de facto ſit & ſignificatur, connotet corpus Chriſti vt phyſicam cauſam ſui, in quo ſenſu ſuprà diximus, deſitionem panis, prout de facto ſit non eſſe phyſicam annihilationem, quia connotat corpus Chriſti vt phyſicam cauſam ſui.

Regulæ ad dignoſcendas propoſitiones, quæ de hoc Sacramento fieri ſolent.

216. PRIMA regula eſt, quæ ſimul cùm duabus ſequentibus colligitur ex S. Tho. 3. p. quæſt. 75. articulo 8. Syluio ibid. omnes propoſitiones, quæ ſignificant tranſitum panis in corpus, & vini in ſanguinem Christi, admittendæ ſunt vt propriæ: vt ex pane ſit corpus: ex vino ſit ſanguis: nam particula *Ex* ſucceſſionem termini à *Quo*, in *Quem* importat, vt ex nihilo ſit Ens: ex priuatione ſit forma. *Prima Regula.* *S. Thomas.* *Syluius.*

217. SECVNDA. Propoſitiones, quę important ſubiectum vtrique termino commune, in rigore ſunt falſæ, quia nullum manet hîc ſubiectum vtrique termino commune: de pane ſit corpus: vinum ſit ſanguis: nam particula *De*, vt rectè S. Thom. conſubſtantialitatem aliquam importat. *S. Thomas.* Vnde ea vtimur in diuinis proceſſionibus, ad exprimendam conſubſtantialitatem perſonæ procedentis cum producente, vt Filius eſt, ſiue producitur de ſubſtantia Patris. Poſterior verò propoſitio importat ſubiectum vtrique termino commune; vnde ſolùm verificatur de conuerſione formali, in qua manet idem ſubiectum, vt album ſit nigrum, aër ſit ignis. Quod ſi quando illæ reperiantur apud PP. explicandæ ſunt tranſitiuè, vt idem ſignificent, quod ex pane ſit corpus, panis conuertitur in corpus.

218. TERTIA. Propoſitiones, in quibus corpus & ſanguis prædicantur de pane & vino, qualis eſt illa, quæ habetur cap. *Ego Berengarius*, de conſecrat. diſt. 2. Panis & vinum poſt conſecrationem ſunt verum corpus & ſanguis Chriſti, intelligendæ ſunt non de eadem re determinata, ſed de eadem vagè contenta ſub iiſdem ſpeciebus, vt ſenſus ſit, quod erat panis, nunc eſt corpus, ita vt relatiuum *Quod* non ſupponat pro eadem re in vtraque parte propoſitionis, ſed in vna pro pane, in alia pro corpore Chriſti: quæ, quia ambo conueniunt ſub ratione contenti, poſſunt aliquo modo huiuſmodi propoſitiones verificari.

SECTIO VIII.

An quælibet creatura conuerti poſſit in aliam?

Negant Durand. Aureolus. Vaſquez. Fund. Durandi.

219. PRIMA ſententia eſt Durandi in 4. diſt. 11. quæſt. 2. Aureol. quæſt. 4. art. 2. Vaſquez diſputatione 154. cap. 2. negantium. Fundamentum Durandi eſt. Nequeunt mutuò conuerti, niſi quæ communicant in materia: non omnia autem entia creata communicant in materia: ergo non quodlibet conuerti poteſt in quodlibet. Maior probatur, quia in conuerſione debet conuerſum aliquo modo manere in conuertente, alioqui non conuerteretur, ſed annihilaretur: nõ poteſt autem manere actu, alioqui non conuerteretur; ergo potentia, non actiua Dei, alioqui non differret ab annihilatione, quippe cùm annihilata maneant in potentia actiua Dei; ergo in potentia paſſiua; hæc autem eſt materia: ergo nequeunt mutuò conuerti, niſi quæ communicant in materia. Ex quo infert, nequo corpus conuerti poſſe in ſpiritum; quia in nulla materia communicant; neque corpus cæleſte in ſublunare, quia conſtat ex diuerſa materia; nec vnum ſpiritum in alium, quia ſpiritus nec fieri poteſt niſi per creationem, nec deſinere niſi per annihilationem.

Fund. Vaſquez.

220. Fundamentum Vaſquez eſt. Non poteſt vna ſubſtantia in aliam conuerti, niſi habeat accidentia intrinſeca ſibi inhærentia, & ſubiecta ſenſui, ſub quibus remanentibus illa demonſtrari poſſit per pronomen *Hoc* vel *Illud*. Non omnis autem ſubſtantia creata habet huiuſmodi accidentia, vt conſtat de ſpirituali. Maiorem probat, quia in quauis conuerſione ſubſtantia, in quam fit conuerſio, debet opponi ſubſtantiæ, quæ conuertitur, nam illa debet eſſet cauſa deſitionis huius; inter nullas autem ſubſtantias talis oppoſitio eſſe poteſt, cùm nulla ſubſtantia neque ex natura ſua opponatur alteri ſubſtantiæ, neque ex voluntate Dei, quia hæc facere non poteſt, vt quæ ex ſe oppoſita non ſunt, oppoſita fiant: ergo ex ſola veritate verborum conſtituenda eſt, cùm alia excogitari non poſſit: ex ſola autem veritate verborum talis oppoſitio eſſe nequit, niſi vtamur pronominibus *Hic* & *Hoc*: atqui hæc verè ennuntiari non poſſunt, niſi ſubſtantia conuertenda habeat accidentia intrinſeca & ſubiecta ſenſui, cùm talis demonſtratio fieri debeat ad ſenſum.

221. Quòd autem nullus alius ſuperſit modus, probat, quia omnis alius reducitur ad extrinſecam voluntatem Dei, quæ non ſufficit, niſi vtatur aliquo inſtrumento, ex cuius operandi modo, inceptio vnius ſit cauſa deſitionis alterius, & ita inter ſubſtantias ſit oppoſitio ratione inſtrumenti: nullo autẽ inſtrumento alio ad hoc Deus vti poteſt, quàm verbis demonſtratiuis ad ſenſum: ergo.

222. Ex quibus infert, non ſolùm corpus in corpus, ſed etiam in ſpiritum conuerti poſſe, quia non ſolùm corpus, ſed etiam ſpiritus ſub accidentibus corporis demonſtrari poteſt: contrà verò ſub accidentibus ſpiritus, nec corpus, nec alium ſpiritum, per pronomen ad ſenſum demonſtrari poſſe.

223. SECVNDA ſententia eſt Scoti in 4. diſt. 11. quæſt. 2. & quodlib. 10. art. 1. Rubio. in 4. diſt. 11. quæſt 1. §. *Quantum ad* 2. Mayro. q. 16. Argent. q. 1. art. 1. Marſil. q. 8. art. 1. dub. 1. Maioris q. 1. Caiet. 3. p. q. 75. art. 4. in reſponſione ad 3. Nugnez diſſi. 3. Soti diſt. 9. q. 2. art. 4. in fine, Bellarm. lib. 3. de Eucha cap. 13. ad 3. argumentum Durand. Suarez diſp. 50. ſect. 10. affirmantium. Pro cuius controuerſiæ definitione,

Scotus. Rubio. Mayronus. Argentin. Marſilius. Maior. Caietanus. Nugnez. Sotus. Bellarm. Suarez.

224. DICO. Quodlibet Ens creatum conſtans ex materia & forma, vel ex ſubiecto & accidente realiter diſtincto, & ſeparabili, conuerti poteſt in quodlibet aliud ens creatum realiter diſtinctum, & aliquo modo oppoſitum. Fundamentum eſt: quoniam, vt vnum conuerti poſſit in aliud debet vnum poſſe deſinere ex vi alterius, alioqui non eſſet conuerſio, ſed annihilatio vnius, & productio alterius. Vt autem vnum deſinere poſſit ex vi alterius, debet habere terminum communem, ſub quo aliud ſuccedendo, ipſum incompoſſibiliter deſinat. Ergo vt vnum conuertatur in aliud, debet conſtare ex ſubiecto, vel accidente ſeparabili, ſub quo poſſit id, in quod conuertitur, ſuccedere, & ſuccedendo ipſum per incompoſſibilitatem expellere.

Quæ Entia ens conuerti poteſt in aliud, ſi quid commune, ſub quo fiat conuerſio intrinſecè componat rem conuerſam.

245. DIXI, *conſtans ex materia & forma, vel ſubiecto & accidente*: quia vt ſub illo tertio fiat conuerſio, debet illud tertium intrinſecè componere rem conuertendam: quoniam, vt res dicatur conuerti in aliam, debet in illa aliquo modo remanere, vt recte S. Thom. 4. contra gentes cap. 63. remanet autem in illa, vel ſecundùm ſubiectum ſubſtantiale, vt in conuerſione formali; vel ſecundùm terminum accidentalem, vt in tranſſubſtantiatione. Quo fit, vt nec ſubſtantia ſuccedens alteri in loco, tempore, veſte, corpore aſſumpto, dicatur in eam conuerti, quia hæc omnia ſunt extrinſeca ſubſtantiæ conuerſæ, proinde non poteſt ratione horum ſubſtantia conuerſa dici aliquo modo remanere in ea, in quam eſt conuerſa; nec forma ſeparata conuerti in aliam, vt albedo in nigredinem; aut vna ſubſtantia integra cum omnibus ſuis accidentibus in aliam commutari, quia in tali mutatione nullus maneret terminus communis, ſub quo fieret conuerſio: nam ſubſiſtentia creata, ſub qua tanquam ſub communi termino dici poſſet fieri conuerſio, modaliter tantùm diſtinguitur

S. Thomas.

diſtinguitur à natura, vt ſuppono ex præcedente tomo diſp. 1. ſect. 2.

216. Dixi, *realiter diſtincto*; quia ſi ſit tantùm modaliter, non poteſt ſub illo fieri conuerſio: quia cùm nequeat modus ſeparari à proprio ſubiecto, non poteſt illi ſeparato à proprio aliud ſubiectum ſuccedere: vnde nequit vnum ſuppoſitum creatum in aliud creatum conuerti.

217. Dixi, *& ſeparabili*: nam etiamſi illud diſtinguatur vt entitas ab entitate, ſi tamen à proprio ſubiecto non eſt ſeparabile, nequit ſub illo fieri conuerſio, quia nequit illi ſeparato à proprio aliud ſubiectum ſuccedere: tales ſunt in probabili ſententia actus vitales, qui quamuis ſint entitates à proprijs potentijs diſtinctæ, ab ijs tamen ſeparari nequeunt, & in diſtincto ſubiecto conſeruari.

218. Dixi, *in quodlibet aliud ens creatum realiter diſtinctum*: quia non minùs implicat, vt modus ſeparatus à proprio ſubiecto ſuccedat alteri vt ſubiectum, quàm vt ei ſeparatio à proprio ſuccedat alterum ſubiectum.

219. Dixi, *aliquo modo oppoſitum*: alioqui non ſaluaretur phyſica incompoſſibilitas inter terminum recedentem & accedentem: vnde ſi Deus ad productionem ſcientiæ infuſæ, deſtrueret acquiſitam, illa non propriè ex acquiſita conuerteretur in infuſam, quia tales ſcientiæ naturaliter non ſe expellunt ex eodem ſubiecto. Ob eandem rationem nec poteſt idem conuerti in ſe ipſum.

230. Ex his collige, inter quæ fieri poſſit conuerſio. 1. Inter duas formas tam accidentales, quàm ſubſtantiales; tam materiales, quàm ſpirituales; tam naturales, quàm ſupernaturales, quia inter eas poteſt eſſe formalis repugnantia in ordine ad tertium.

231. Secundò. Inter vnam materiam & aliam ſub vna forma ſubſtantiali, vel accidentali.

232. Tertiò. Inter vnam ſubſtantiam materialem totalem, & aliam ſub iiſdem accidentibus, vt de facto fit in Auguſtiſſimo Sacramento altaris.

233. Quartò. Inter duas ſubſtantias ſpirituales poſito quòd in illis ſint aliqua accidentia realiter diſtincta, & ſeparabilia, vt probabilior opinio docet, quam nos ſecuti ſumus tomo 2. diſput. 7. ſectio. 2. & diſput. 8. ſect. 2.

234. Quintò. Inter ſubſtantiam materialem & ſpiritualem, & vice verſa: cùm non repugnet vel ſpiritum ſubſtare accidentibus materialibus, vt de facto corpus Chriſti. ad inſtar ſpiritus indiuiſibiliter ſubſtat accidentibus materialibus panis; vel corpus eſſe receptiuum accidentis ſpiritualis.

235. Sextò. Inter vnum accidens & aliud ſub vno communi termino, vt quantitas vnius hoſtię conſecratæ in aliam, in qua manerent albedo & reliqua accidentia quantitatis conuerſę ſub quantitate hoſtię, in quam facta foret conuerſio.

236. Septimò. Conuerti poteſt ſubſtantia in accidens, vt ſi quantitas hoſtiæ conſecratæ ſuccederet accidentibus lapidis tunc ſubſtantia lapidis conuerteretur in quantitatem hoſtiæ conſecratæ.

237. Octauò. Accidens in ſubſtantiam, vt ſi ſubſtantia lapidis adæquatè ſuſtentaret accidentia hoſtiæ conſecratæ, non ſuſtentando quantitatem: nam tunc quantitas conſecrata conuerteretur in ſubſtantiam lapidis, quia deſineret in lapidem ex vi ſubſtantiæ ipſius lapidis ſuccedentis in munus ſuſtentandi accidentia quantitatis conſecratæ. Nam quantitas, hoc ipſo quòd non ſuſtentaret accidentia panis, deſineret eſſe, non minùs, quàm deſinit eſſe panis, ceſſando à ſuſtentatione ſuorum accidentium.

238. Nonò. Vnum in multa, & multa in vnum: velut ſi plura ſubiecta ſuccedant accidentibus vnius ſubſtantiæ, aut vnum ſubiectum accidentibus plurium ſubſtantiarum. In priori vna ſubſtantia conuerteretur in plures, in poſteriori plures in vnam.

239. Decimò. Non poteſt vna res conuerti in aliam loco diſtantem, niſi res, in quam conuertitur, vi conuerſionis fiat præſens loco rei conuerſæ, contra Scotum q. 2. §. *Ad argumenta* ad 2. Fundamentum eſt, quia ad conuerſionem requiritur vt res, in quam fit conuerſio, intimè vniatur cum ſubiecto, aut termino rei conuerſæ: non poteſt autem eſſe vnio inter res loco diſtantes: ergo. Maior probatur, quia in phyſica conuerſione res conuertenda debet formaliter expelli à re, in quam fit conuerſio: non poteſt autem vna res formaliter expelli ab alia loco diſtante, quia formalis & phyſica expulſio, de qua nunc tantùm agimus, fieri debet per proprias entitates in ordine ad aliquod tertium, à quo per incompoſſibilitatem ſe expellant. *Terminus ad quem conuerſionis debet fieri, præſens communi termino ſub quo fit conuerſio, vi ipſius conuerſionis. Scotus.*

240. Ad fundamentum Durand. Nego maiorem. Ad probationem, dico, ſat eſſe, quòd res conuerſa maneat in re, in quam conuertitur, per ſua accidentia. *Ad funda. Durand.*

241. Ad fundamentum Vaſquez. Nego maiorem. Ad probationem, concedo, in omni conuerſione ſubſtantiali debere ſubſtantiam, in quam fit conuerſio, opponi ſubſtantię, quæ conuertitur; nego autem, hanc oppoſitionem formaliter exerceri per ſolam veritatem verborum, ſed etiam per actionem phyſicè expulſiuam ſubſtantię panis, quam actionem, aut ſe ſolo Deus cauſare poſſet, aut medio aliquo alio inſtrumento, quo fit, vt ne cauſaliter quidem, hæc oppoſitio pendeat à verbis ad ſenſum demonſtratiuis, tanquam ab vnico medio. *Ad funda. Vaſquez.*

SECTIO

Digitized by Google

ſui, ſed ſecundùm aliquid alienum in ea maneret, non tam ipſa, quàm illud aliud diceretur in eam conuerti: implicat autem, Deũ ceſſare à munere ſubſtãtiali in re ſibi propria, in cuius vicem ſuccedat ſubſtantia creata: ergo implicat, Deum in creaturam conuerti.

251. Confirmatur. Nam id, in quod fit conuerſio, ſuccedere debet in munus aliquod ipſius, quod conuertitur: implicat autem, creaturam ſuccedere in munus aliquod proprium Dei in natura diuina: igitur implicat, Deum conuerti in creaturam.

DISPVTATIO XIX.

De præſentia Chriſti in Euchariſtia.

EXPLICATA actione tranſſubſtantiatiua, eiuſque termino principali, qui eſt corpus & ſanguis Chriſti, vt ſubſtant accidentibus panis & vini, explicanda ſunt reliqua, quæ cum termino principali connectuntur; præcipua autem difficultas eſt de præſentia, qua Chriſti corpus, & cætera, quæ corpus comitantur, in hoc ſacramento fiunt præſentia.

SECTIO I.

An præſentia corporis Chriſti in hoc ſacramento per ſe colligatur ex conuerſione panis?

1. PRIMA ſententia eſt Scoti in 4. diſt. 10. q. 1. §. *Contra*, Caieta. 3. p. q. 75. art. 1. §. *Ad euidentiam*, negantium. Fundamentum Scoti eſt, quia potuiſſet Deus conuertere panem in corpus Chriſti exiſtens in cœlo: ergo ex conuerſione panis in corpus Chriſti præciſè non colligitur ipſius præſentia ſub ſpeciebus panis. Confirmat. Nam potiùs conuerſum trahitur in locum eius, in quod conuertitur, quàm contrà, vt conſtat de alimento, quod trahitur in locum aliti, in quod conuertitur potiùs, quàm trahat ad ſe alitum. *Scotus. Caietanus. Fundam. Scoti.*

2. Fundamentum Caiet. eſt, quia etſi conuerſio ſacramentalis, vt illatiua veritatis verborum, inferat præſentiam corporis Chriſti ſub ſpeciebus panis, non tamen illam infert, vt conuerſio eſt ſimpliciter. *Fundam. Caietani.*

3. SECVNDA ſententia eſt Capreol. in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 3. ad 4. & 5. Scoti contra 3. concl. Ferrar. 4. contra gentes cap. 63. ad 6. Scoti, *Affirmatiua & ſequenda.* Conſtat 1. ex Concilijs & PP. qui ex conuerſione panis & vini colligunt præſentiam corporis & ſanguinis Chriſti in hoc ſacramento. Legatur Ambroſ. lib. 4. de ſacram. S. Thom. 4. contra gentes cap. 63. *Veriùs affirmant Capreol. Ferrar. Ambroſius. S. Thomas.*

4. Secundò probatur à priori. Conuerſio fieri nequit, abſque formali repugnantia & incompoſſibilitate extremorum ſub vno tertio, ſub quo, dum vnum introducitur, alterum expellitur: ergo fieri nequit abſque introductione eius, in quod fit conuerſio, in locum & vicem eius, quod conuertitur. Rectè igitur ex conuerſione panis in corpus Chriſti, colligitur præſentia eiuſdem ſub accidentibus panis, tanquam ſub communi termino. Antecedens conſtat ex natura ipſa conuerſionis, quam ex dictis diſput. præcedentis ſuppono, fieri non poſſe per actionem tantùm actiuè ſuſtentatiuam accidentium. Prior conſequentia probatur, quia repugnat vnum phyſicè fieri incompoſſibile alteri, illudque per ſeipſum ab aliquo tertio expellere, abſque reali præſentia ſui ſub tali tertio.

5. Cæterùm præſentia corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus non ſolùm colligitur ex formali conuerſione panis & vini in ipſum corpus, & ſanguinem Chriſti, ſed etiam ex actione ſubſtantialiter replicatiua: quia cùm actio ſubſtantialiter replicatiua ſit ipſum fieri termini, implicat poni actionem ſubſtantialiter replicatiuam, & non poni terminum.

6. Ad fundamentum Scoti, negatur conſequentia: Nam etiam tunc ex conuerſione panis in corpus Chriſti colligeretur præſentia eiuſdem ſub ſpeciebus panis in cœlum tranſlatis. Ad confirmationem, ſiue conuerſum trahatur in locum eius, in quod conuertitur, ſiue contrà, ſemper verum eſt, ex conuerſione vnius colligi præſentiam alterius ſub vno communi termino, ſub quo fit conuerſio: vnde ſi panis tranſlatus in cælum, conuerteretur in corpus Chriſti ibi exiſtens, adhuc ex tali conuerſione colligeretur præſentia corporis Chriſti peculiari modo exiſtentis ſub accidentibus panis, ſub quibus fieret conuerſio: ſicut ex conuerſione alimenti in alitum colligitur præſentia formæ aliti in materia alimenti, ſub qua fit conuerſio. *Ad Scoti.*

7. Ad fundamentum Caiet. nego aſſumptum: etenim vt conuerſio eſt formaliter, & non tantùm vt conuerſio eſt ſacramentalis, infert præſentiam corporis Chriſti ſub communi termino, ſub quo fit, vt ex natura ipſa conuerſionis ſuprà explicata conſtat. *Ad Caiet.*

Digitized by Google

SECTIO II.

An ex conuerſione panis colligatur indiuiſibilis præſentia corporis Chriſti?

8. QVoniam verò Chriſti corpus non ſolùm eſt præſens, ſed etiam indiuiſibiliter præſens ſub ſpeciebus, indagandum ſupereſt, an ſicut vi conuerſionis eſt ſub illis præſens, vi etiam eiuſdem ſit ſub illis indiuiſibiliter præſens. Ratio dubitandi eſt, quia corpus Chriſti ſuccedit ſpeciebus loco ſubſtantiæ panis: ergo ſicut tota natura panis erat ſub qualibet parte ſpecierum: ita totum corpus Chriſti vi conuerſionis ſuccedit in qualibet parte ſpecierum.

Vi conuerſionis non colligi indiuiſibilem præſentiam.

9. DICO I. Vi ſolius conuerſionis non poteſt colligi hæc indiuiſibilis præſentia corporis Chriſti ſub ſpeciebus. Fundamentum eſt: quia neque hęc indiuiſibilis præſentia colligi poteſt vi conuerſionis vt ſic, cùm fieri potuerit conuerſio panis in corpus Chriſti diuiſibiliter ſuccedens ſub accidentibus; neque vi talis conuerſionis, nam vi talis conuerſionis non colligitur, niſi quod corpus Chriſti ſit ſub ſpeciebus. An autem ſub illis ſit indiuiſibiliter, neque ex conuerſione, neque ex Verbis ſacramentalibus arguitur: nam ſtante eadem veritate verborum, potuit Chriſti corpus conſtitui in hoc ſacramento præſentia diuiſibili & extenſa.

10. Vnde ad rationem dubitandi Reſp. falſum eſſe, totam naturam panis phyſicè & integraliter eſſe ſub quauis parte ſpecierum, ſed tantùm metaphyſicè & eſſentialiter: quia cùm natura panis ſit homogenea, tota eius eſſentia metaphyſicè ſaluatur in quauis minima parte panis. Ex hoc autem non ſequitur, quòd corpus Chriſti illi ſuccedens, ſuccedere debeat indiuiſibiliter phyſicè & integraliter totum ſub quauis parte ſpecierum, ſed potiùs diuiſibiliter, ſicut ſub illis erat propria ſubſtantia panis.

Hæc deducitur ex connaturaliori modo exiſtendi. Concilium Tridentin.

11. DICO 2. Hæc indiuiſibilis præſentia corporis & ſanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, quam Trident. ſeſſ. 13. cap. & cano. 3. definit, deducitur ex connaturaliori, & decentiori modo exiſtendi ipſius ſub ſpeciebus: nam poſito Myſterio, connaturalior, ac decentior modus eſt, vt indiuiſibiliter & inextenſè exiſtat in ordine ad ſpecies: connaturalior autem decentiorque modus in eo conſiſtit: quoniam ſi corpus Chriſti exiſteret in hoc ſacramento diuiſibiliter in ordine ad ſpecies, vel hoc eſſet per penetrationem ipſius quantitatis cum quantitate panis, vel per condenſationem partium, qua corpus redigeretur ad extenſionem commenſuratam extenſioni ſpecierum, vel per præſentiam diuiſibilem extenderetur extra quantitatem ſpecierum in ambiente contiguo. Non primum; ſic enim deberet retinere ſuam actualem extenſionem localem ſeptipalmarem: atqui per eam neceſſariò occuparet ſpatium ſeptipalmare, quia hæc cùm ſit actualis extenſio ad locum, implicat eſſe & adæquatum ſpatium non occupare: nam licet intra idem ſpatium admittere poſſit aliud corpus extenſum, repugnat tamen, eſſe talem extenſionem in ſubiecto, & actu totum ſpatium non occupare; non ſecus ac repugnat eſſe figuram, & adæquatè non figurare; vel vbi, & adæquatè non vbicare, quia modus totus, quantus quantus eſt, actualis eſt, & eſſentialiter modificans ſubiectum, in quo eſt. Maior probatur: Nam in hoc formaliter conſiſtit penetratio, vt retenta propria extenſione locali, duo corpora ſimul admittantur in eodem ſpatio; alioqui ſi ab alterutro auferatur propria extenſio, non erit ampliùs penetratio: quia tunc naturaliter poſſent eſſe ſimul, omnis quippe penetratio formaliter prouenit ab extenſione locali; quo fieret, vt vel hoc ſacramentum confici non poſſet, niſi in hoſtia ſeptipalmari, vel vltra circumferentiam hoſtiæ corpus extenderetur ad ſpatium contiguum.

12. Non ſecundum: alioqui Chriſtus in hoc ſacramēto exiſtens careret debita diſpoſitione membrorum, debitaque forma ac pulchritudine, ex certa collocatione partium & organorum conſurgente: cùm enim per condenſationem deberet Chriſti corpus ad minorem locum commenſurari, quàm ipſum ex ſe aptum ſit occupare, neceſſariò fieret, vt omnes corporis partes cum magna confuſione & indecentia intra ſe complicarentur, vt poſſent minori ſpatio adaptari.

13. Non tertium: nam & per ſe apparet abſurdum, & ſaltem quando manducaretur, deberet condenſari aut penetrari cum hoſtia, vel cum palato manducantis, vt poſſet totum deglutiri; & verba ipſa non verificarentur, quæ tantùm ſignificant corpus & ſanguinem exiſtentem intra ſpecies.

Huius ratio ex parte panis & vini.

14. Tandem aliqua huius indiuiſibilis pręſentię ratio aſſignari poteſt ex parte ipſius panis & vini, quæ cùm ſint ſubſtantiæ homogeneæ non potiùs vna earum pars poſtulat conuerti in vnam, quàm in aliam partem corporis, vel ſanguinis Chriſti: Igitur conformius eſt ſubſtantiæ homogeneæ, vt tota conuertatur in totum, & ſingulæ eius partes in totum Chriſti corpus; ac proinde ex vi talis conuerſionis Chriſti corpus ſuccedit totum toti, & ſingulis partibus ſubſtantiæ conuerſæ.

SECTIO III.

An totus Chriſtus contineatur ſub quauis ſpecie?

15. RAtio dubitandi eſt: quia id tantùm continetur ſub quauis ſpecie, quod exprimitur in forma: atqui in forma corporis exprimitur tantùm corpus, in forma

ſanguinis

Digitized by Google

ſanguinis tantùm ſanguis. Confirmatur: quia ſi in triduo conſecratum fuiſſet, ſolùm corpus fuiſſet ſub ſpecie panis, ſolus autem ſanguis ſub ſpecie vini: ergo etiam nunc, quia nunc non eſt diuerſum ſacramentum ab eo, quod fuiſſet tunc. Pro explicatione,

Concilium Tridentin.

Quid vi verborum, quid per cōcomitantiam ponit

16. Nota ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. aliqua eſſe in hoc ſacramento vi verborum, aliqua vi naturalis connexionis & concomitantiæ. Vi verborum ſunt, quæ formaliter exprimuntur verbis conſecratorijs, quæque neceſſaria ſunt ad veritatem verborum: cùm enim verba ſacramentalia non efficiant, niſi quod ſignificant, ea tantùm dicuntur fieri vi verborum, quæ formaliter verba ipſa exprimunt, quæque ad ea verificanda neceſſaria ſunt. Vi naturalis concomitantiæ ſunt, quæ naturalem connexionem habent cum ijs, quę fiunt vi verborum: quia cùm verba ponant ſuum formale ſignificatum in hoc ſacramento, ſicut illud reperiunt extra ſacramentum, cumque extra ſacramentum illud reperiant coniunctum cum alijs perfectionibus, concomitanter etiam illud ponunt cum reliquis perfectionibus, cum quibus illud à parte rei reperiunt coniunctum. Hoc adnotato,

Nullā perfectionem accidentalem eſſe vi verborum. S. Thomas. Syluius.

17. Dico 1. Nulla perfectio accidentalis Chriſti eſt vi verborum in hoc ſacramento: Eſt S.Tho. 3. p. q. 76. art. 3. & 4. Syluij ibid. & omnium Scholaſticorum in 4. diſtinct. 10. Fundamentum eſt: quia id tantùm eſt vi verborum, quod eſt vi conuerſionis, nam verba per ſe exprimunt terminum conuerſionis, vt ſuccedentem termino conuerſo: ſed vi conuerſionis non eſt niſi ſubſtantia corporis & ſanguinis Chriſti in hoc ſacramento. Minor conſtat: nam illud tantùm eſt vi conuerſionis, in quod directè terminatur conuerſio: in id autem directè terminatur conuerſio, quod formaliter ſuccedit termino conuerſo: atqui nulla perfectio accidentalis Chriſti formaliter ſuccedit termino conuerſo in hoc ſacramento: quod inde patet, quia omnis perfectio accidentalis panis & vini remanet in hoc ſacramento, ſola ſubſtantia deſtructa; repugnat autem, vnum ſuccedere alteri vt termino à *Quo*, eo non deſtructo, cum terminus à *Quo* formaliter expelli debeat vi termini ad *Quem*: igitur ſi ſola ſubſtantia panis & vini vi conuerſionis deſinit, ſola ſubſtantia corporis & ſanguinis Chriſti erit terminus ad *Quem* conuerſionis; & conſequenter ea tantùm eſt ex vi verborum: nam idem eſt terminus conuerſionis, & ſignificationis verborum.

Vi verborū eſt ſolùm corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis, & ſolus ſanguis ſub ſpeciebus vini. Tridentin.

18. Dico 2. Ex vi verborū ſola ſubſtantia corporis eſt ſub ſpecie panis, & ſola ſubſtantia ſanguinis ſub ſpecie vini. Fundamentum eſt: quia ea tantùm ſunt vi verborum, quæ per verba formaliter exprimuntur; hæc autem ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. ſunt ſola ſubſtantia corporis ſub ſpecie panis, & ſola ſubſtantia ſanguinis ſub ſpecie vini. Ratio à priori eſt, quia verba ſacramentalia, cùm ſint practica, id tantùm efficiunt, quod formaliter ſignificant.

19. Dices. Corpus, quod vi verborum eſt in hoc ſacramento, eſt organicum: at hoc, præter ſubſtantiam, includit debitam proportionem membrorum, quæ ſine certa figura, denſitate, & raritate concipi non poteſt. Propter hoc argumentum putat Vaſq. diſp. 187. cap. 4. quantitatem, & alia multa accidentia eſſe ex vi verborum ſub ſpecie panis. Verùm hoc eſt expreſsè contra S. Thom. & reliquos Scholaſticos; nec ſaluat naturam tranſſubſtantiationis, quę eſt conuerſio ſubſtantiæ in ſubſtantiam, vt eam definit Trident. ſeſſ. 13. cap. 4. cùm in hac ſentent. corpus organicum, quod eſt terminus tranſſubſtantiationis ſacramentalis, in ratione corporis organici formaliter conſtituatur per accidentia. Neganda eſt igitur minor. Ad cuius probationem, diſtinguenda eſt duplex figura & organizatio; altera ſubſtantialis, quæ conſiſtit in varia diſpoſitione materiæ organizatæ, per diuerſas formas ſubſtantiales organicas, exigitiuas diuerſarum diſpoſitionum accidentalium: altera accidentalis, quæ conſiſtit in varia diſpoſitione eiuſdem materiæ per varias formas accidentales organizatæ: quæ organizatio accidentalis naturaliter conſequitur & exigitur à ſubſtantiali. Prior tantùm fit vi verborum, poſterior ſolùm concomitanter, & vi naturalis connexionis.

Vaſquez. S. Thomas. Tridentin.

20. Instabis. Saltem ſanguis eſſentialiter integrat corpus humanum; nam hoc eſſentialiter componitur ex quatuor humoribus, inter quos primum locum tenet ſanguis: ergo ſaltem ſanguis eſt vi verborum cum corpore ſub ſpeciebus panis. Reſp. nego antecedens, Nam licet ſanguis integret corpus humanum viuum, non tamen integrat corpus humanum mortuum: & conſequenter ſanguis non importatur formaliter à corpore humano vt ſic, quod abſtrahit à viuo & mortuo. Quia igitur corpus Chriſti vi verborum eſt ſub ſpeciebus panis, vt abſtrahit à viuo & mortuo, cùm idem ſit formale ſignificatum corporis nunc, ac fuiſſet in triduo, per ſe ſub ſpeciebus panis vi verborum, eſt tantùm corpus ſine ſanguine.

Florentin. Tridentin.

21. Dico 3. Vi naturalis concomitantiæ totus Chriſtus, quoad omnes ſuas perfectiones à loco independentes, ſibique realiter coniunctas, eſt ſub quauis ſpecie ſacramenti: Eſt Florent. in decreto de Euchariſtia, & Trident. ſeſſ. 13. cap. & can. 3. & ſeſſ. 21. cap. & cano. 3. Fundamentum eſt. Quotieſcunque aliqua ſunt realiter connexa inter ſe, vbi eſt vnum, ibi vi realis connexionis ſunt reliqua: ſed cum corpore & ſanguine Chriſti ſunt realiter connexæ cæteræ perfectiones, tam ſubſtantiales, quàm accidentales Chriſti: ergo vi huius connexionis omnes Chriſti perfectiones ſunt ſub quauis ſpecie ſacramenti. Maior, vt ſit vera, limitanda eſt primò, connaturaliter, quia ſupernaturaliter poteſt replicari vnum, non replicato alio, cum eo naturaliter connexo. Secundò, quando connexa non ſeſe excedunt quoad præſentiam: non enim valet, verbum eſt vbique; ergo & eius humanitas, quia verbum

Digitized by Google

bum excedit humanitatem quoad præſentiam. Nam quamuis valeat illatio ab exceſſo ad excedens, vt vbi eſt humanitas Chriſti, ibi eſt verbum, non tamen ab excedente ad exceſſum. Hac duplici limitatione poſita, rectè ſequitur, vbicunque eſt corpus & ſanguis Chriſti, ibi ſunt reliquæ perfectiones à loco independentes: tum quia hoc myſterium peragitur modo connaturali; tum quia vel connexa non ſeſe excedunt quoad præſentiam, vt ſunt omnes perfectiones creatæ in Chriſto; vel ſi ſeſe excedunt cuiuſmodi ſunt perfectiones creatæ comparatæ cum increatis, illatio non fit ab excedente ad exceſſum, ſed ab exceſſo ad excedens: non enim ex præſentia diuinitatis arguimus præſentiam humanitatis; ſed contrà, ex præſentia humanitatis, quæ per ſe primò fit virtute verborum in hoc ſacramento, arguimus præſentiam diuinitatis. Dixi, *perfectiones à loco independentes:* nam quæ à loco dependent, vt motus, vbi, contactus, extenſio localis, non replicantur cum corpore Chriſti.

22. Ex his collige, veſtes & indumenta neque concomitanter eſſe in hoc ſacramento, quia illa non ſunt realiter coniuncta cum corpore Chriſti. Quod etiam de cibo nondum digeſto ſentit Scotus, quia neque ille eſt realiter vnitus corpori: ſunt autem cum corpore concomitanter vngues, dentes, capilli, quia hæc ſubſtantialiter integrant & perficiunt corpus humanum; non autem ſaliua, lacrymæ, & reliquæ partes excrementitiæ, quæ erant in corpore Chriſti mortali. Ad rationem dubitandi patet ex dictis.

Scotus.

SECTIO IV.

Quid nomine corporis veniat vi verborum in hoc ſacramento?

23. TRiplex eſt corpus, mathematicum, metaphyſicum, phyſicum. Primum eſt de genere quantitatis. Secundùm de prædicamento ſubſtantiæ, abſtractum ex vtraque parte ſubſtantiali compoſiti phyſici, prædicabile in recto de quolibet compoſito ſubſtantiali. Tertium, eſt altera tantùm pars compoſiti naturalis, ex qua, & forma conſtituitur vnum compoſitum phyſicum organicum, quod Ariſtoteles 2. de anima text. 4. appellat ſubiectum animæ potentia vitam habens. Certum autem eſt, corpus, quod exprimitur in forma conſecrationis, non eſſe mathematicum; quia cùm hoc ſit accidens, non poteſt eſſe formalis terminus tranſubſtantiationis; aut metaphyſicum, alioqui à ſuo formali ſignificato non excluderet animam; quia cùm illud ſit prædicabile in recto de toto compoſito, nullam partem compoſiti excludit: quod eſt contra Trid. ſeſſ. 13. cap. 3, vbi definit, animam non eſſe in hoc ſacramento vi verborum, ſed concomitanter: eſſet autem vi verborum, ſi non excluderetur à formali ſignificato corporis, quia vi verborum eſt, quidquid pertinet ad formale ſignificatum verborum. Confirmatur, nam vt rectè Argentin. in 4. diſt. 13. q. 1. art. 1. poſt concl. 3. ſi corpus in forma expreſſum importaret compoſitum ex materia & forma, non rectè Chriſtus dixiſſet, *Hoc eſt Corpus meum,* ſed potiùs, *Hoc eſt corpus, quod ſum ego:* ſicut non rectè dicimus, *hoc eſt animal meum, ſed hoc eſt animal quod ſum ego:* rectè autem dicimus, *Hoc eſt Corpus meum*, ſumendo corpus pro parte tantùm compoſiti: quia quę ſunt nobis cum alijs prædicatione communia, non rectè dicuntur noſtra, ſiquidem noſtra dicuntur, quæ nobis tantùm appropriantur: appropriantur autem nobis, quæ nos conſtituunt, vt partes actuales, quia hæc tantùm ex modo ſignificandi importantur vt noſtra. Sola ergo controuerſia ſupereſt de corpore phyſico, quid illud formaliter importet in forma conſecrationis.

Ariſtoteles.

Corpus mathematicū, vel metaphyſicum non exprimitur &c.

Concilium Tridentin.

Argentin.

24. PRIMA ſententia eſt Gabri. in 4. diſt. 11. q. 1. art. 1. notabili 4. & art. 2. conclu. 3. Marſil. q. 8. art. 1. in fine, & aliorum affirmantium, illud importare nudam materiam. Fundamentum eſt: quia hoc melius ſaluat, quo pacto idem numero corpus vi ſacramenti conſecratum fuiſſet in triduo: nam eadem numero materia, quæ denudata omni forma ſubſtantiali iacuit in ſepulchro, quæque tantùm vi verbórum fuiſſet ſub ſpeciebus panis, eſt nunc in Chriſto, ſitque præſens in ſacramento vi eorundem verborum.

Gabriel.

Marſilius

25. Sed contrà, quia ſola materia denudata omni forma non eſt corpus humanum, quale ſignificabant verba, quando à Chriſto proferebátur, quia hoc dicit organizationem variarum partium diſſimilarium, oſſis, carnis, neruorum &c. quæ in ſola materia, habente tantùm partes ſimilares, ſaluari non poſſunt: vnde Ariſtoteles, humanum corpus, appellat organicum potentia vitam habens, quia per huiuſmodi partes organicas & diſſimilares, eſt inſtrumentum animæ ad varias functiones vitæ obeundas. Confirmatur, nam in hac opinione, etiamſi Chriſti corpus eſſet in cineres redactum, conſecrari poſſet vi præſentium verborum, quia adhuc maneret eadem numero materia.

Nec nuda materia ſignificatur.

Ariſtoteles.

26. SECVNDA ſententia eſt Ægidij Theorem. 28. 29. & 30. Argent. in 4. diſt. 13. q. 1. art. 1. concluſ. 3. & ad 4. aſſerentium, corpus per verba conſecrationis expreſſum importare materiam, vt ſtat ſub modo extenſionis, ſanguinem verò importare materiam, vt ſtat ſub modo qualitatis; qui modus licet connotet quantitatem, & qualitatem, non eſt tamen quantitas, aut qualitas, ſed realiter eſt ipſa materia extenſa & ſubiecta qualitati: ratione cuiuſmodi materia diſtinguitur in partes diſſimilares, carnis, oſſis, nerui &c. Fundamentum eſt idem ac præcedentis ſententię, putant enim, materiam in triduo manſiſſe ſine forma ſubſtantiali.

Ægidius. Argentin.

27. Sed contrà, quia neque vt ſtat ſub modo

Nec materia vt ſtat ſub modo extenſionis.

modo extenſionis materia dici poteſt corpus humanum, & organicum, cùm à tali modo non habeat niſi extenſionem partium homogenearum; neque vt ſtat ſub modo qualitatis, quia cùm hic ſit accidentalis, non ſaluat conuerſionem ſubſtantialem.

S. Thomas. Caietanus Capreolus. Durandus. Sotus. Ferrarienſ. Nugnez. Suarez. Vaſquez.

28. Tertia ſententia eſt S. Thom. 3. p. q. 75. art. 6. ad 2. Caiet. ibidem in reſponſio. ad 2. Capreol. in 4. diſt. 10. q. 2. art. 3. Durand. q. 2. n. 6. Soti q. 1. art. 1. Ferrar. 4. contra gentes, c. 64. §. *conſiderandum* 3. Nugnez q. 76. art. 1. §. *grauiſſima difficultas*, ſiue in alia impreſſione difficult. 1. poſt. 2. concl. Suar. diſp. 51. ſect. 4. Vaſq. diſp. 186. c. 3. docentium, tam corpus, quàm ſanguinem importare aliquam formam ſubſtantialem dantem eſſe corporis & ſanguinis: quæ in corpore viuo eſt anima rationalis ſecundùm gradum corporeitatis, quem virtualiter continet: in mortuo eſt forma cadaueris: in ſanguine, verò eſt propria forma ſanguinis, quæ eadem eſt in coniuncto & ſeparato; hic enim cùm ſit in venis tanquam liquor in vaſis, non informatur eadem forma hominis, ſed propria ſanguinis. Fundamentum eſt, quia cum in quolibet ſuppoſito vna tantùm ſit forma ſubſtantialis, & ex alia parte nequeat materia ſola intelligi nomine corporis & ſanguinis, neceſſariò ſequitur, vt pręter materiam cũ corpore importetur, vel anima vt dans eſſe corporis, vel forma cadaueris, nam ſub alterutra ſaluatur natura corporis humani; cum ſanguine verò, quia non integrat vnam eſſentiam phyſicam cum homine, importatur propria forma ſanguinis, ab anima & cadauere diuerſa.

Tridentin.

29. Saluat autem hæc ſententia 1. quod iuxta Tridenti. anima non ſit in hoc ſacramento vi verborum, ſed naturalis tantùm cõcomitantiæ: quia nõn eſt, vt anima formaliter; accidit enim corpori humano, vt ſit cum anima, quippe cùm eſſe poſſit cum forma cadaueris.

30. Secundò ſaluat, quod fuerit idem numero corpus mortuum & viuum: quia fuit, idem ratione eiuſdem numero materiæ, & hypoſtaſis, quãuis fuerit diuerſum formaliter ob diuerſitatem formæ cadaueris, & rationalis.

31. Dupliciter hæc ſententia explicatur à ſuis Authoribus. Primò, vt nomine *Corporis* ſub ſpecie panis veniat materia prima cum ſolo gradu corporeitatis in communi, non autẽ cum reliquis gradibus inferioribus, quos anima tribuit materiæ, quam informat. Secũdò, vt veniat materia prima cũ aliqua forma ſubſtantiali indeterminatè & diſiunctiuè, nempe vel cum anima rationali, vel cum forma cadaueris; nam cùm vtraque forma poteſt corpus humanum conſiſtere.

Concilium Tridentin.

32. Sed contra vtramque explicationem eſt: quoniam ex Concilio Trid. ſeſſ. 13. c. 3. vi verborũ ſub ſpecie panis ponitur vna tantùm pars compoſiti humani, prout ab alia parte condiſtinguitur: cùm tamen in hac ſententia vi verborum non ponatur vna tantùm pars humani compoſiti, ſed totum compoſitum ex vtraque parte reſultans; ſiquidem ponitur materia cum aliqua forma ſubſtantiali, ſaltem vt componente vnum cũ materia, & ipſa forma dante gradum corporeitatis. Maior apertè colligitur ex modo loquendi Concilij docentis, animam in hoc ſacramento eſſe vi naturalis connexionis, qua partes Chriſti inter ſe copulantur, quo ſignificatur, animam poni vt partem condiſtinctam à corpore: alioqui non poneretur vt pars & vi naturalis connexionis, ſed vt incluſa in ipſo gradu corporis & vi eſſentialis identitatis eiuſdem cum gradu corporis: etenim anima vi gradus corporeitatis: quem tribuit materiæ, non vnitur & copulatur cum corpore, ſed includitur & identificatur cum corpore.

33. Confirmatur: nam inter ea, quæ fiunt per ſe, & quæ fiunt tantùm concomitanter, intercedere debet diſtinctio ex natura rei; cùm tamen nulla diſtinctio ex natura rei intercedat inter animam, vt dat eſſe corporis, & eſſe animati, vt ſuppono, & aduerſarij concedunt. Maior colligitur tum ex modo loquendi Cõcilij, dũ ait, animam Chriſti fieri ſub vtraque ſpecie præſentem vi naturalis connexionis, qua partes inter ſe copulantur cum Chriſto non amplius morituro: tum quia in communi modo loquendi ea dicuntur concomitanter tantùm adeſſe, quæ poſſunt abeſſe, ſaluo termino formalis ſignificationis.

Nec ſola materia cum gradu corporeitatis.

34. Sed ſpecialiter contra ſingulas explicationes, & primò contra primam ſic argumentor: vi verborum non ponitur hîc corpus in communi, ſed in particulari determinatum ad hoc corpus indiuiduum, vt conſtat ex ipſo pronomine *Hoc*, quod cùm ſit demonſtratiuum ad ſenſum non cadit, niſi ſupra ſubiectum determinatum & indiuiduum: igitur nomine *Corporis* non poteſt hîc ſignificari materia cum gradu aliquo communi & generico, ſed cum indiuiduo & particulari: & conſequenter cum tali gradu corporis non ſolùm venit gradus præciſus corporis, ſed reliqui etiam ab huiuſmodi gradu indiuiduo corporis præſuppoſiti: ſicut cum eodem gradu corporis venit etiam gradus ſubſtantiæ, ad gradum corporis eſſentialiter prę ſuppoſitus. Cùm igitur in hac ſententia hic gradus indiuidualis corporis ſit ab anima rationali, per ſe cum gradu indiuiduali corporis venit anima cum omnibus ſuis gradibus ab indiuiduali gradu ſuæ hæcceitatis præſuppoſitis; cùm quiuis gradus inferior prę ſupponat ſuperiores. Neque dicas, verba conſecratoria attingere gradum indiuidualem corporis, non huius, vel illius determinatè, ſed vagè: nam pronomen demonſtratiuum *Hoc* non poteſt cadere ſupra indiuiduum vagum, ſed maximè determinatum & particulare, cùm ſit demonſtratiuum ad ſenſum, qui non fertur, niſi in particulare & determinatum.

Nec cum aliqua forma ſubſtantiali indeterminatè.

35. Contra ſecundam verò explicationem arguo primò. Verba conſecratoria, præſertim in ſententia aduerſariorum, producunt quod ſignificant ad inſtar cauſæ naturalis: ergo habent vnum terminum determinatum, quem determi-

determinatè attingant: ergo non habent terminum indeterminatum & ſub disiunctione. Poſterior conſequentia patet. Prior probatur. Cauſa naturalis producit effectum per virtutem determinatam ad vnum: ergo debet habere vnum terminum, quem determinatè attingat: ac proinde etiam verba ſacramentalia, quæ ad inſtar cauſæ naturalis producunt, debent habere vnum terminum determinatum, quem determinatè attingant: ſed compoſitum vel ex anima rationali, vel ex forma cadaueris, non eſt vnus effectus determinatus, ſed indeterminatus & multiplex: ergo non poteſt eſſe effectus verborum ſacramentalium.

36. Dices, habere verba conſecratoria terminum determinatum; quem ad inſtar cauſæ naturalis attingunt, quia habent corpus prout à parte rei reperiunt, vel cum forma cadaueris, vt in triduo; vel cum anima rationali, vt extra triduum. Sed contrà: nam hoc ipſum eſt contra modum producendi cauſæ naturalis, quæ ſicut habet virtutem determinatam ad vnum effectum, ita non poteſt modo vnum, modo alium ſpecie diuerſum, quale eſt compoſitum ex anima rationali, & forma cadaueris, nulla facta variatione in ipſa virtute productiua cauſare. Atqui ex eò, quòd corpus modò reperiatur cum forma cadaueris, modò cum anima rationali, nulla fit in ipſa virtute productiua verborum ſacramentalium variatio nam ſiqua fieret, eſſet, quia cum ipſis verbis ſacramentalibus effectiuè concurreret ipſum corpus Chriſti; proinde ſecundùm aliam virtutem concurreret conſtitutum ex forma cadaueris, atque conſtitutum ex anima rationali: ſed, vt cum pleriſque ex aduerſarijs ſuppono, corpus Chriſti non concurrit effectiuè cum verbis conſecratorijs ad ſacramentalem præſentiam ſui: ergo.

Diſcrimen inter cauſas liberas & neceſſarias.

37. Hinc apparet diſcrimen inter cauſam naturalem, & liberam: quòd libera ex dominio, quod habet in ſuas actiones, modò pro libito poteſt, ſeipſam applicare ad vnum, modò ad alium effectum. Naturalis verò, quia nullum habet ſupra ſuas actiones dominium, ſed neceſſariò applicatur ad agendum, non poteſt modò vnum, modò alium effectum producere, nulla in ipſa virtute cauſandi facta variatione: vti fit in virtute ſolis, quæ cum varijs inſtrumentis coniuncta, varios gignit in terris effectus.

38. Ex his ſoluitur inſtantia, quæ fieri poſſet. Etenim ſicut qui nouit recitare vnum pſalmum, non tenetur ad recitandum hunc, vel illum determinatè & in particulari, ſed ad aliquem indeterminatè & in communi: ita verba ſacramentalia non habent pro termino hoc, vel illud corpus determinatè & in particulari, ſed aliquod indeterminatè & vagè, quamuis ſemper attingant hoc, vel illud determinatè, quod à parte rei reperiunt. Diſparitas autem eſt, quoniam vouens eſt cauſa libera, quæ propter dominium ſupra ſuas actiones, poteſt ex actu indeterminato & in communi ſeipſum determinare ad hunc, vel illum in particulari: verba autem ſacramentalia ſunt cauſa neceſſaria, quæ non poſſunt ex effectu in communi & indeterminato ſeipſa determinare ad hunc, vel illum in particulari.

Vrgebis.

39. Vrgebis. Verba ſacramentalia non ſolùm habent vim producendi effectum, quem per ſe ſignificant, ſed etiam ea, quæ talem effectum naturaliter comitantur: ergo verba conſecratoria corporis non ſolùm habent vim ponendi ſacramentaliter ſub ſpeciebus panis corpus, ſed etiam animam, & reliquas perfectiones, tam ſubſtantiales, quàm accidentales, quæ Chriſti humanitatem naturaliter comitantur. Ergo non eſt contra modum cauſandi formæ huius ſacramenti, quòd modò ſub ſpeciebus panis ſacramentaliter ponat Chriſti corpus cum anima rationali, modò cum forma cadaueris; cum vim habeat ea omnia cauſandi, quæ naturaliter comitantur, vel comitari poſſunt formale ſignificatum verborum. Antecedens conſtat: tum in ſacramento Pœnitentiæ, quod quamuis per ſe tantùm ordinetur ad cauſandam primam gratiam iuſtificantem, vitæ ſpiritualis reſuſcitatiuam, tamen vim habet cauſandi etiam habitus virtutum infuſarum cum gratia iuſtificante deperditos: tum in hoc ſacramento Baptiſmi, quod per ſe tantùm ordinatur ad gratiam regeneratiuam, cùm tamen vim habeat cauſandi cum reliquis habitibus ſupernaturalibus etiam characterem: tum in cauſis ipſis naturalibus, quæ non ſolùm habent virtutem cauſandi effectus, ad quos per ſe ordinantur, ſed etiam ea, quę talem effectum comitantur: ignis enim non ſolùm habet virtutem cauſandi ignem, ad quem per ſe ordinatur, ſed etiam accidentia, ad ignis generationem diſponentia.

Antecd. probatur.

40. Reſp. negando Antecedens. Etenim cùm ſacramenta vim habeant cauſandi ex diuina inſtitutione, nequeunt ſe extendere vltra id, ad quod ſunt ex diuina inſtitutione ordinata. Porrò diuinam ordinationem Concilia colligunt ex formali ipſorum ſignificatione. Vnde Trident. ſeſſ. 7. can. 6. de ſacramentis in communi, docet, ſacramenta nouæ legis continere gratiam, quam ſignificant: & ſeſſ. 13. cap. 3. ex formali ſignificatione formæ corporis, & ſanguinis, colligit vi verborum tantùm poni ſub ſpeciebus panis corpus, & ſub ſpeciebus vini ſanguinem. Igitur cum verba conſecratoria corporis, & ſanguinis non ſignificent, niſi corpus, & ſanguinem, vim non habent, niſi ſacramentaliter cauſandi corpus & ſanguinem: reliqua verò, quæ corpus & ſanguinem naturaliter comitantur, ſolum cauſantur à Deo, ad exigentiam termini formaliter ſignificati.

Concilium Tridentin.

41. Ad primam probationem Antecedentis, negandum eſt, ſacramentum Pœnitentiæ per ſe non ordinari etiam ad habitus infuſos cum gratia ſanctificante naturaliter connexos:

Pœnitentia per ſe ordinatur etiam ad habitus infuſos con-

Digitized by Google

gratia per ſe connexos: connexos: quia cùm hoc ſacramentum per ſe ordinetur ad perfectè iuſtificandum hominem; cumque ad perfectam iuſtificationem non ſolùm concurrat gratia ſanctificans, ſed omnes habitus infuſi virtutum cum gratia ipſa ſanctificante connexi, vt definit Trident. ſeſſ. 6. cap. 7. initio, conſequenter ad omnes habitus virtutum infuſas per ſe ordinatur ſacramentum Pœnitentiæ. *Concilium Tridentin.*

42. Ad ſecundam, negandum etiam eſt Baptiſmum per ſe non ordinari tam ad habitus ſupernaturales infuſos, cum gratia ſanctificante connexos, quàm ad characterem, ad quem etiam ordinantur ſacramenta Confirmationis, & Ordinis. Nam Baptiſmus per ſe ordinatur ad perfectè regenerandum hominem in Chriſto, cumque conſignandum in famulum Chriſti: adeoque per ſe ordinatur ad conferendos cum gratia omnes habitus infuſos, qui perfectè regenerant hominem in Chriſto, nec non characterem, tanquam ſpirituale ſignum, perfectè diſtinctiuum ab alijs, quæ non ſunt de familia Chriſti. Eodem modo, quia Chriſma ordinatur ad conſignandum hominem in militem Chriſti, cuius fidem profitendam ſuſcipit coram tyranno: per ſe etiam ordinatur ad characterem imprimendum, quo diſtinguatur ab alijs, qui non ſunt in Chriſti militiam adſcripti. Similiter Ordo, quia per ſe hominem conſecrat in peculiarem Chriſti Miniſtrum ad validè & licitè diſpenſanda bona & merita eiuſdem Chriſti, per ſe etiam ordinatur ad ſpecialem characterem imprimendum, quo validè & licitè poſſit tali miniſterio fungi. *Baptiſmus ad characterem, & habitus infuſos:*

43. Ad tertiam probationem, nego cauſas naturales per ſe ex inſtitutione naturæ non ordinari ad accidentia ſimul cum ſubſtantia producenda. Ratio eſt: quia cùm ex inſtitutione naturæ huiuſmodi ſubſtantiæ creatæ ad ſuos effectus ſubſtantiales cauſandos ordinentur medijs accidentibus, tanquam proprijs inſtrumentis tam concauſantibus cum ſua cauſa principali, quàm diſponentibus ſubiectum ipſum, in quod introducendus eſt effectus principalis: per ſe etiam ordinantur eædem ſubſtantiæ ad producenda ſua accidentia, cum quibus, & per quæ ſuos principales effectus producere debent. *Cauſa naturales ad ſubſtantiã, & ad accidentia.*

44. Secundò hæc ſententia non ſaluat formalem vnitatem in ſignificato corporis: nam aliud corpus ſignificaſſent verba in cœnâ prolata, aliud in triduo: quia in cœna ſignificaſſent corpus conſtitutum ex anima, in triduo verò ex forma cadaueris: vnde ſi in cœna fuiſſet conſeruata hoſtia conſecrata, vſque ad mortem Chriſti, non remanſiſſet idem corpus phyſicum Chriſti, quod conſecratum fuit in cœna. Idem factum fuiſſet ſi hoſtia in triduo conſecrata, ſeruata fuiſſet vſque ad Reſurrectionem. Ex quo vlteriùs ſequitur in eo caſu de nouo fuiſſe formale ſignificatum verborum in ſacramento, & non vi verborum ſacramentalium, quia de nouo fuiſſet corpus Chriſti conſtitutum ex cadauere ſub ſpecie panis, ſub qua antea fuiſſet conſtitutum ex anima abſque prolatione verborum ſacramentalium.

45. Qvarta ſententia eſt quorumdam Recentiorum aſſerentium, per *Corpus* ſignificari materiam primam cum ſola organizatione ſubſtantiali ſufficienti ad habendas diuerſas partes ſubſtantiales organicas, vt oſſis, carnis, nerui, &c. quam ſubſtantialem organizationem habet materia prima in homine per diuerſas vniones ſubſtantiales heterogeneas, quibus vnitur cum anima rationali. Diſtinguit autem hæc ſententia duplicem organizationem, alteram accidentalem, quam habet materia prima in homine ex diuerſa diſpoſitione accidentium; alteram ſubſtantialem, quam eadem materia habet per diuerſas vniones ſubſtantiales heterogeneas, quibus vnitur cum anima rationali. Per diuerſam quippe vnionem ſubſtantialem vnitur anima cum materia, quæ eſt in carne; per aliam verò cum materia, quæ eſt in oſſe. Hanc igitur organizationem ſubſtantialem conſurgentem ex diuerſa vnione materiæ cum anima rationali formaliter importat corpus humanum: nam per talem organizationem materia prima fit corpus organicum, & pars ſubſtantialis hominis ab anima rationali condiſtincta.

46. Sed contrà, quia per ſolam vnionem ſubſtantialem materia prima non eſt formaliter corpus humanum, ſed tantùm via ad eſſe corporis humani. Nam corpus humanum non dicit ſolam vnionem ſubſtantialem heterogeneam, ſed formam aliquam ſubſtantialem dantem hanc ſubſtantialem heterogeneitatem partium. Nam ſi per impoſſibile materia prima haberet hanc vnionem ſubſtantialem heterogeneam, & per eam nullam haberet formam ſubſtantialem ſibi vnitam, talis materia non poſſet dici formaliter corpus humanum, ſed ad ſummum diceretur eſſe in via ad eſſe corporis humani. Aut certè ſi præter vnionem ſubſtantialem, includit etiam formam aliquam ſubſtantialem, incidit in ſententias præcedentes impugnatas. Nec obſtat, quòd forma in obliquo tantùm, & non in recto, nomine corporis, importetur: nam quocunque modo importetur, integrat formale ſignificatum corporis humani: ac proinde illa iuxta Trident. non venit tantùm concomitanter, ſed per ſe, vi ſignificati formalis corporis humani. *Corpus humanum dicit pro formali formam ſubſtantialem.* *Tridentin.*

47. Qvinta ſententia eſt Henric. quodlib. 3. q. 6. & 8. Scoti in 4. diſt. 11. q. 3. ar. 2. Aureol. q. 2. Mayro. q. 17. Richard. art. 1. q. 2. affirmantium, per corpus importari materiam cum forma ſubſtantiali corporeitatis, quæ coæua materiæ ſemper illi tribuit eſſe corporeum. Sed contrà, quia hæc non ſaluat ſubſtantialem organizationem partium diſſi- *Henricus. Scotus. Aureolus. Mayronus. Richardus.*

milarium, quas includit corpus humanum: quia cùm hæc forma ſit homogenea, vt patet in corporibus ſimplicibus, in quibus illa reperitur abſque vlla heterogeneitate partium, nequit dare materiæ heterogeneitatem partium neque hanc partium diuerſitatem habere poteſt materia ex diuerſitate diſpoſitionum, quas exigit hæc forma: quia cùm ipſa ſit homogenea, nequit exigere diſpoſitiones heterogeneas, alioqui illas etiam exigeret in corporibus ſimplicibus.

'era ſententa aſſerit emine corporis venire materiam rimam um formis artialibus. cotus.

48. Sexta & vera ſententia eſt, quam vt probabilem docet Scotus q. vnica §. *Ad rationes*, affirmat, corpus humanum, præter materiam, includere formas ſubſtantiales, carnis, oſſis, nerui, cæterorumque organorum, ex quibus ſubſtantialiter componitur, & diſponitur ad animam rationalem, tanquam ad vltimum & ſupremum actum ſubſtantialem recipiendum; quæ dicuntur formæ partiales, quia ſingulæ tantùm partialiter diſponunt & organizant materiam in ordine ad formam totalem animæ rationalis, ſunt enim ſingulæ partiales cauſæ ſubſtantialis organizationis & diſpoſitionis, quàm in proximo perfectibili requirit anima intellectiua, cui ſubordinantur & deſeruiunt vt propria inſtrumenta & organa ad varias operationes obeundas. Fundamentum eſt, quia non repugnant plures formæ ſubſtantiales ſubordinatæ vni totali & perfectæ, ad quam diſponant in eodem compoſito, quæ omnes habent rationem ſubiecti perfectibilis ab vna forma ſuperiore; & meliùs ſaluant, tum quæ Philoſophia docet, præſertim de reſolutione miſtorum in clementa; tum quæ de Chriſto tradit Theologia, vt quod ſemel aſſumpſit, nunquam dimiſit; idem corpus, quod natum fuit de Virgine, iacuit in ſepulchro, & regnat in cælo; quòd anima Chriſti non ſit in ſacramento vi verborum, ſed naturalis concomitantiæ; quæ omnia ægrè ſaluat oppoſita ſententia.

49. Saluat primum, quia nullam admittit formam cadaueris in corpore Chriſti mortuo, quam aſſumere debuiſſet in illo triduo Verbum, eamq; in Reſurrectione dimittere.

50. Saluat ſecundum, quia idem numero corpus ſub iiſdem partialibus formis, abſque alia forma ſubſtantiali aduentitia iacuit in ſepulchro, fuit in vtero Virginis, & regnat in cælo.

51. Saluat tertium, quia vi verborum fit tantùm corpus cum huiuſmodi formis organicis ſubſtantialibus; anima verò vi ſolius naturalis connexionis, qua copulatur cum corpore Chriſti viuo.

identin.

52. Tandem hæc ſententia ſaluat modum loquendi Trident. docentis, animam poni in hoc ſacramento cum corpore & ſanguine tantùm concomitanter, vi naturalis connexionis, qua partes iſtæ inter ſe copulantur in Chriſto non ampliùs morituro: Cùm in hac ſententia corpus ſit tantùm pars realiter condiſtincta ab anima, quem modum loquendi non ſaluant aduerſarij tertiæ ſententiæ.

53. Præcipua argumenta contra hanc ſententiam ſunt hæc. Primum: Ex duobus entibus in actu, fieri nequit vnum per ſe: ſed materia per quamlibet formam ſubſtantialem fit ens in actu: ergo nequit cum alia forma ſubſtantiali, quæ eſt ens in actu, facere vnum per ſe.

54. Secundum, quia alioqui nullum foret diſcrimen inter formam ſubſtantialem & accidentalem: nam vtraque in hac ſententia relinqueret materiam incompletam, & vlteriùs perfectibilem; & neutra daret eſſe ſimpliciter, cùm tamen quæuis forma ſubſtantialis, vt condiſtincta ab accidentali, det eſſe ſimpliciter.

55. Tertium, ſicut anima dat materię eſſe ſubſtantiæ, viuentis, ſenſibilis, rationalis, ita & eſſe corporis, quod virtualiter continet.

56. Quartum, Non manet vltima diſpoſitio, diſcedente forma, ad quam diſponit: ſed formæ partiales ſunt vltima diſpoſitio ad animam: ergo non manent, abeunte anima, ad quam diſponunt. Confirmatur: Anima non ſeparatur à materia, niſi introducatur aliqua diſpoſitio diſponens ad formam contrariam, alioqui daretur naturaliter corruptio vnius, abſque generatione alterius, adeoque ens eſſentialiter incompletum à parte rei naturaliter exiſtens.

57. Quintum. In hac ſententia non ſaluatur natura tranſſubſtantiationis, quæ eſt conuerſio ſubſtantiæ completæ in ſubſtantiam completam, non autem in ſubſtantiam incompletam, qualis eſt corpus in hac ſententia.

58. Ad primum argumentum, diſtinguendum eſt duplex ens in actu; alterum completum, quod non ex quauis forma, ſed ex vltima & ſuprema conſtituitur; atque hoc nequit facere vnũ per ſe cum alio ente in actu, quia iam ſupponitur vltimò conſtitutum in ſuo eſſe ſubſtantiali. Alterum incompletum, quod conſtituitur ex aliqua forma ſubſtantiali incompleta ſubordinata formæ ſuperiori completæ; & hoc facere poteſt vnum per ſe cum alio ente in actu, nempe cum alia forma perfectiore completa, quæ comparatur ad formam imperfectiorem, vt perfectiuum ad perfectibile, proinde apta facere vnum per ſe cum illa, non vt illa habet rationem actus, ſed vt habet rationem potentiæ & perfectibilis: forma enim ſubſtantialis inferior, eſt actus & perfectiuum reſpectu materiæ, ſubiectum verò & perfectibile reſpectu formæ ſuperioris.

59. Ad ſecundum, nego ſequelam: nam diſcrimen inter formam ſubſtantialem & accidentalem, eſt hoc, quòd forma ſubſtantialis, aut dat eſſe completum, qualis eſt vltima & ſuprema, aut diſponit ſubſtantialiter ad eſſe completum: accidentalis verò, nec dat eſſe completum, nec ad illud ſubſtantialiter diſponit.

60. Ad tertium, diſtinguo duplex eſſe corporis, alterum completum prædicabile de

toto

toto compoſito, & hoc habet ex anima & materia ſubſtantialiter organizata: alterum incompletum,& hoc habet materia ex formis partialibus organicis, quibus aduenieus anima non dat eſſe corporis organici ſimpliciter, nam hoc ſupponitur ad animam; eſt enim hæc actus corporis organici, quod vt ſubiectum præcedit formam; ſed eſſe corporis completi prædicabilis de toto compoſito, tanquam ſuperius de inferiore.

61. Ad 4. nego minorem; vltima enim diſpoſitio ad animam non ſunt ſolæ formæ ſubſtantiales organicæ, ſed primæ etiam qualitates in certo gradu combinatæ, qua combinatione & temperamento diſſoluto, ſeparatur anima, quamuis nõ corrumpantur formæ ſubſtantiales organizatæ: quia illæ ſaltem ad tempus conſeruari poſſunt cum minori temperamento, quia non manent,vt proxima inſtrumenta animæ propter quod Ariſtoteles 2. de generat. animal. cap. 1. carnem mortui, appellat æquiuocè carnem, non quòd mutata ſit in aliam formam ſubſtantialem, ſed quia diſſoluto temperamẽto primarum qualitatum, deſinit eſſe organum animæ.

Ariſtoteles.

62. Ad confirmationem, cõcedo, animam non ſeparari à materia, niſi in ea introducatur aliqua diſpoſitio;nego tamen,cum hac diſpoſitione non poſſe ad tempus conſeruari formas partiales viuentis. Nego etiam, fieri corruptionem vnius abſque generatione ſaltem accidentali alterius: non enim ſemper oportet ad corruptionem vnius ſubſtantiæ, aliam ſtatim generari: nec eſt abſurdum ad aliquod breue tempus dari in rerum natura ens eſſentialiter incompletum, quòd tantùm ſit in via ad corruptionem, vel generationem, legatur Scotus loco præcitato.

Generatio vnius ſubſtantiæ non neceſſariò conſequitur corruptionẽ alterius.

Scotus.

63. Ad quintum negatur antecedens: nam tranſſubſtantiatio per ſe tantùm dicit conuerſionem totius ſubſtantiæ in terminum ſubſtantialem ſuccedentem accidentibus prioris ſubſtantiæ deſinentis.Nec eſt par ratio de termino à *Quo* tranſſubſtantiationis, qui totus debet deſinere: quia tranſſubſtantiatio vi nominis importat deſitionem totius ſubſtantiæ: alioqui ſi aliquid ſubſtantiale illius remaneret, non poſſet dici tranſſubſtantiatio, ſed vel transformatio ſi ſola forma, vel tranſmateriatio, ſi ſola materia, vel tranſperſonatio, ſi ſola perſonalitas deſineret: Conuerſio enim formaliter, cùm importet in recto deſitionem termini à *Quo*, ab illo denominatur talis vel talis conuerſio. Cæterùm erit vera tranſſubſtantiatio, eſto terminus ad *Quem*, non ſuccedat ſubſtantiæ deſinenti ſecundùm omnem partem ſubſtantialem, quam includit: cùm tranſſubſtantiatio ſolùm neget remanere aliquid ſubſtantiale prioris ſubſtantiæ, non autem negat, manere aliquid ſubſtantiale in termino ſuccedente, quod priori ſubſtantiæ formaliter non ſuccedat.

SECTIO V.

An totus ſanguis ſit vi verborum ſub ſpeciebus vini?

64. PRIMA ſententia affirmat ſolùm, qui fuit in Paſſione effuſus, eſſe vi verborum in hoc ſacramento; reliquum verò, qui nunc reperitur in glorioſo corpore, eſſe tantùm concomitanter. Fundamentum eſt, quia hîc tantùm exprimitur in forma conſecrationis, vt patet illis verbis, *Qui pro vobis effundetur*.

65. Secunda ſententia docet, totum ſanguinem vi verborum eſſe in hoc ſacramento. Pro cuius explicatione, ſciendũ, quęſtionem eſſe poſſe non ſolùm de ſanguine, qui remanſit in venis & iecore Chriſti mortui, ſed etiam de aliqua gutta, quæ nõ fuit in Reſurrectione reaſſumpta, tanquam minùs neceſſaria ad integritatem corporis glorioſi.

66. DICO 1. Totus ſanguis, qui nunc eſt in corpore Chriſti glorioſo, etiamſi non totus fuerit in Paſſione effuſus, eſt ex vi ſacramenti ſub ſpeciebus vini. Fundamentum eſt: quia verba illa, *qui pro vobis effundetur*, non limitant præcedentia ad ſignificandum ſolùm ſanguinem, qui fuit in Paſſione effuſus, ſed ad exprimendum primarium finem huius ſacramenti, qui eſt repræſentatio Paſſionis Chriſti, vt ſi Chriſtus conuertiſſet aquam in vinum, his verbis, *Hoc eſt vinum, quod à vobis potabitur:* poſteriora verba non limitaſſent priora ad conuertendum ſolùm aquam in vinum, quòd fuiſſet ab illis potandum, ſed tantùm ad denotandum finem miraculi, eſto non totum vinum fuiſſet ab illis potandum. Confirmatur: nam aliquis ſanguis fuit ſacramentaliter præſens ſub ſpeciebus vini in cœna, qui non fuit in paſſione effuſus, nempe ille, qui ante paſſionem fuit in carnem conuerſus: ergo ad verificanda verba, non eſt neceſſe, vt totus ſanguis fuerit in paſſione effuſus.

67. DICO 2. Solus ſanguis, qui nunc eſt in corpore Chriſti, eſt in hoc ſacramento; Si quis verò reperitur extra illud, non eſt in ſacramento. Fundamentum eſt: quia ſanguis per verba conſecrationis expreſſus, eſt ſanguis Chriſti, vt conſtat ex pronomine *Mei*, in perſona Chriſti prolati, quod idem ſonat, quod, *Sanguis hic eſt meus:* Si quis autem nunc de ſanguine Chriſti reperitur in terris, ille non eſt amplius ſanguis Chriſti, ſed ſuppoſiti creati, quo talis ſanguis ſuppoſitatur: cùm enim nequeat naturaliter talis ſanguis conſeruari,niſi in aliqua ſubſiſtentia,non increata,quia ſuppono illum non manere ampliùs vnitum hypoſtaticè verbo; ergo ſubſiſtentia creata, proinde non eſt ampliùs ſanguis Chriſti. Nec ſat eſt, vt aliquando fuerit verbo vnitus, alioqui omnes partes materiæ, quę vi naturalis caloris cõtinuò exhalabant è

Sanguinem eſſe in ſacramento, qui nunc eſt in corpore Chriſti.

Digitized by Google

corpore Chriſti, & in alias formas conuertebantur, eſſent in hoc ſacramento, quia illæ fuerunt aliquando vnitæ verbo. Quod diximus de ſanguine, intelligendum etiam eſt de præputio, ſi verum eſt, illud in terris conſeruari, non eſſe vi verborum ſub ſpeciebus panis.

68. Ex his deducitur, ſi in triduo fuiſſet ſanguis à corpore ſeparatus, & ille fuiſſet ſubſiſtens ſubſiſtentia creata, & aliquis Apoſtolorum conſecraſſet, illum non fuiſſe ſub ſpeciebus vini: ſecus ſi ſeparatus mãſiſſet abſque omni ſubſiſtentia, quia tunc non fuiſſet factus proprius ſuppoſiti creati, ſed manſiſſet ſuppoſiti increati. Eodem modo ſi corpus fuiſſet ſubſiſtens ſubſiſtentia creata, non fuiſſet vi verborum ſub ſpeciebus panis: ſecus ſi manſiſſet abſque vlla ſubſiſtentia, quia tunc non fuiſſet factum alterius ſuppoſiti: ſicut quamdiu corpus S. Petri non fuit conuerſum in aliud ſuppoſitum, dicebatur corpus S. Petri, etiam ſeparatum ab anima, non autem poſtquam illud fuit factum alterius ſuppoſiti.

69. Dico 3. Si in triduo fuiſſet conſecratum, omnes partes ſanguinis effuſæ & diſcontinuatæ fuiſſent vi verborum in ſacramento; quemadmodum & omnes partes corporis, etiamſi corpus fuiſſet membratim conciſum. De ſanguine patet: quia cùm ſit homogeneus, de quauis parte verificatur forma, cum quælibet pars ſanguinis ſit ſanguis. De corpore probatur: quia licet forma non poſſet verificari de quauis parte ſingillatim, poſſet tamen de omnibus ſimul ſumptis; nam omnes partes ſimul ſumptæ eſſent corpus humanum. In quo caſu partes corporis eodem modo fuiſſent in ſacramento inter ſe ſeparatæ, ſicut extra ſacramentum, quia verba ponunt ſignificatum, ſicut illud inueniunt à parte rei.

70. Ex dictis in hac & præcedenti ſect. colligitur, quid vi verborum ponatur ſub ſpeciebus vini. Etenim vt diximus de corpore, quod vi ſuæ formalis ſignificationis, importet materiam varijs formis ſubſtantialibus organizatam: ita de ſanguine dicendum, quòd vi ſuæ formalis ſignificationis importet materiam cum peculiari forma ſubſtantiali ſanguinis, quam retinet in corpore viuo & mortuo, intra & extra corpus, quamdiu manet ſub ſpeciebus ſanguinis, contra eos, qui dicunt, vel ſanguinem in corpore viuo informari ſola anima, in mortuo verò ſola forma cadaueris; vel qui opinantur, alia forma ſubſtantiali ab anima diſtincta informari in corpore, alia extra corpus. Vtraque enim ſententia cùm doceat alia forma ſubſtantiali informari ſanguinem in corpore viuo, atque in mortuo, iiſdem argumentis impugnanda erit, quibus impugnata eſt ſecunda, & tertia ſententia de corpore, præcedenti ſect. relata.

SECTIO VI.

An verbum & vnio hypoſtatica ſint vi verborum in hoc ſacramento?

71. Qvod in hoc ſacramento ſit verbum & vnio hypoſtatica, apertè colligitur ex Concil. Epheſino, in quo dicimur in hoc ſacramento recipere carnem viuificatricem, & ipſius verbi propriam factam: idque apertè definit Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. & cano. 3. in quibus docet, totum atque integrum Chriſtum eſſe ſub ſingulis ſpeciebus. Sola ergo difficultas eſt, an ſint vi verborum, vel ſolius concomitantiæ. Ratio dubitandi eſt, tum quia corpus & ſanguis, qui ſunt termini formales ſignificationis ſacramentalis, exprimuntur per modum ſubſiſtentis, quia exprimuntur in concreto, & per ſe ſtantis: ergo formaliter important ſubſiſtentiam, non creatam, quæ in Chriſto non eſt; ergo increatam Verbi, qua omnia in Chriſto ſubſiſtunt. *Concilium Epheſinum.* *Tridentin.*

72. Confirmatur: ex parte termini à *Quo* non ſolùm vi verborum conuertitur natura panis & vini, ſed etiam eorum ſubſiſtentia: ergo ex parte termini ad *Quem* non ſolùm vi verborum ſuccedit natura corporis & ſanguinis, ſed etiam ipſorum ſubſiſtentia: nam in conuerſione terminus ad *Quem* ſuccedere debet proportionatus termino à *Quo*. Tum quia pronomen *Meum* in perſona Chriſti prolatum importat vnionem corporis cum verbo, eſt enim corpus verbi formaliter per vnionem hypoſtaticam. Vnde Bellarm. lib. 4. de Euchariſt. cap. 23. in fine putat, ſubſiſtentiam verbi eſſe vi verborum in hoc ſacramento. *Bellarmin.*

73. Dico 1. Verbum non eſt hîc vi verborum, ſed concomitanter: colligitur ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. docente, Diuinitatem eſſe hîc, propter admirabilem illam eius cum corpore & anima hypoſtaticam vnionem: ergo non ex vi verborum: nam ea tantùm ſunt vi verborum, quę per ſe, & non propter connexionem cum alijs ſiunt hîc pręſentia. Quòd autem per diuinitatem intelligat Concilium etiam perſonam verbi, conſtat: tum quia alioqui doctrina Concilij eſſet manca, tradit enim vniuerſalem regulam dignoſcendi ea, quæ in hoc ſacramento ſunt vi verborum, & quæ ſunt vi naturalis concomitantiæ: ergo ſi per diuinitatem, ſolùm intelligeret naturam diuinam, nihil docuiſſet de perſona verbi. Tũ quia aſſignans rationem huius concomitãtiæ, ait, eſſe vnionem hypoſtaticam, quæ primariò eſt ad verbum. Fundamẽtum eſt, quia corpus & ſanguis non important per ſe & formaliter ſubſiſtẽtiam, ſed concretũ tantùm ſubſtantiæ. *Verbum diuinum in hoc ſacramento tantùm concomitanter. Concilium Tridentin.*

74. Dico 2. Neque ipſa vnio hypoſtatica eſt hîc vi verborum, ſed concomitanter: cõtra Nugnez 3. p. q. 76. ar. 1. poſt concl. 6. §. *Eodem modo*. Fundamentũ eſt: quia illa nõ exprimitur *Vnio hypoſtatica tantùm concomitanter. Nugnez.*

per

per verba conſecrationis, per quæ ſolùm exprimitur corpus & ſanguis, qui eſt Chriſti: ſi enim illam Chriſtus exprimere voluiſſet, potiùs dixiſſet, *Hoc eſt Corpus mihi vnitum.* Neque ex eo quòd Concilium dixit, eſſe hîc diuinitatem propter eius cum corpore hypoſtaticam vnionem, colligi poteſt, vnionem formaliter importari cum ipſo corpore; nam eodem modo dixit, ſub vtraque ſpecie eſſe animam ob naturalem eius vnionem cum corpore & ſanguine, cùm tamen vnio corporis & ſanguinis cum anima, non niſi concomitanter importetur, alioqui non fuiſſet in triduo, in quo nulla erat vnio corporis & ſanguinis cum anima, idem ſignificatum formale.

75. Confirmatur contra Nugnez: Nam ſi vnio hypoſtatica fieret in hoc ſacramento præſens vi verborum, illa produceretur à verbis, media qualitate ſuperaddita tanquam inſtrumento Dei, tali effectui proportionato, adeoque daretur connaturale inſtrumentum hypoſtaticę vnionis productiuum, quod pręcedente tomo diſp. 12. confutauimus.

76. Ad primam rationem dubitandi nego, antecedens. Ad cuius probationem, dico, exprimi per modum concreti ſubſtantiæ, non ſubſiſtentis; nam hoc ſupra conceptum ſubſtantiæ, addit explicitum conceptum eſſendi per ſe, qui nō importatur in formali ſignificato corporis & ſanguinis, quia etiamſi hæc exiſterent ſine vlla ſubſiſtentia, adhuc ſignificarentur nomine corporis & ſanguinis. Confirmatur. Si corpus & ſanguis importarent formaliter ſubſiſtentiam, dici non poſſet, verbum aſſumpſit corpus, aut ſanguinem, quia non poteſt dici, verbum aſſumpſit aliquod ſubſiſtens, propter quod dici non poteſt, verbum aſſumpſit hominem, quia homo importat ſubſiſtentiam.

In formali ſignificato corporis & ſanguinis non importatur ſubſiſtentia.

77. Ad confirmationem, dico, ſubſiſtentiam panis & vini conuerti concomitanter ad conuerſionem ſubſtantiæ. Concomitantia autem conſiſtit in hoc, quod cùm ſubſiſtentia creata ſit modus ſubſtantiæ, nequit ſubſtantia conuerti, non cōuerſo eius modo, cū nequeat manere modus, deſtructo ipſius fundamēto.

78. Ad ſecundam, eſto pronomen *Meum* in perſona Chriſti prolatum, denotet corpus vnitum verbo, non tamen vt exiſtens in ſacramento: nam etiamſi in ſacramento non replicaretur cum vnione ad verbum, modò illam retineret extra ſacramentum, adhuc pronomen *Meum* verificaretur: ſicut ſi Deus replicaret meum corpus Romæ ſine vnione cum anima, verè dicere poſſem, *Hoc eſt Corpus meum:* ergo etiamſi in ſacramento non replicaretur corpus Chriſti cū vnione ad verbum, adhuc ſacerdos in perſona Chriſti verè diceret, *Hoc eſt Corpus meum,* propter vnionem, quam retinet cum verbo extra ſacramentum. Legatur Sotus in 4. diſt. 10. q. 1. ar. 1. §. *Aliter tamen arguitur.* Reſp. 2. negando, pronomen *Meum* denotare actualem vnionem corporis cum verbo, ſed ſolam poſſeſſionem corporis, quam adhuc verbum retineret in corpore ſibi actu non vnito. Sicut corpus S. Petri dicitur corpus S. Petri, etiam ab ipſius anima ſeparatum, & equus Pauli ſemper dicitur equus Pauli, quamdiu non ſit ſub iuridico dominio alterius.

Sotus.

97. Dices. Ergo ſi tantùm hîc eſſet materia corporis Chriſti, verificarentur verba, ex eo, quòd alibi ipſius corpus exiſteret. Reſp. negando cōſequentiam. Quoniam ratio corporis debet verificari hîc: Nam dum dico, *hoc eſt Corpus,* ſignifico, ſub his accidentibus eſſe corpus: ergo ſi tantùm eſſet materia, non verificaretur; verificaretur autē, ſi ſub his accidentibus non eſſet corpus vnitum verbo, quia ly *Meum* eſt nomen poſſeſſiuum, quod verificari poteſt ratione corporis poſſeſſi: nomen verò corporis eſt nomen abſolutū, quod verificari non poteſt, niſi adſit ſub ſpeciebus.

80. Supereſt examinandum, an reliquæ etiam diuinæ perſonæ dici poſſint eſſe in hoc ſacramento concomitanter. Affirmat Suar. 3. p. tom. 3. diſp. 51. ſect. vlt. in fine, vbi docet, verbum eſſe in hoc ſacramento per concomitantiam immediatam, tanquam propriū ſuppoſitū humanitatis; naturam autem diuinam eſſe per concomitantiam ſecundùm rationem quidem mediatam, ſecundùm rem verò immediatam, cùm ſit idem cum verbo; reliquas verò perſonas per concomitantiam omninò mediatam, & ſecundùm rationem, & ſecundùm rem, cùm realiter diſtinguantur à verbo. Probat 1. Maior eſt coniunctio Patris, Filij, & Spiritus ſancti cum eſſentia diuina, quàm Filij cum humanitate, ratione vnionis hypoſtaticæ: Sed ratione vnionis hypoſtaticæ Filius eſt per concomitantiam in hoc ſacramento: ergo etiam reliquæ perſonæ diuinæ, ſaltem ſecundariò. Secundò. Anima eſt in hoc ſacramento concomitanter, propter vnionem cum corpore & ſanguine; ergo etiam Pater & Spiritus ſanctus, propter naturalem connexionem cùm Filio in eadem natura diuina, erunt in hoc ſacramento concomitanter.

Perſonam Patris & Spiritus ſancti eſſe in hoc ſacramento concomitanter putat Suarez.

81. Negant verò alij Recētiores, Patrem, & Spiritum ſanctum eſſe per concomitantiam ſacramentalem ſub ſpeciebus panis & vini. Primò, quia totum fundamentū, in quo Trident. ſeſſ. 13. c. 3. fundat hanc ſacramentalem concomitantiam, eſt vnio hypoſtatica, quam habet verbum & diuinitas cum humanitate, quā non habent reliquæ perſonę. Quæ ratio ſic ampliùs explicatur; ea tantùm dicuntur eſſe per cōcomitantiam in hoc ſacramento, quæ vniuntur cum termino formali, vel tāquam pars naturæ, vel tāquam cōplementum totius, vel tanquam propria accidentia complentia vnum ſuppoſitaliter cū illo: Pater autem, & Spiritus ſanctus nullo ex his modis vniūtur cum termino formali ſignificato: ergo nullo modo dici poſſunt eſſe in hoc ſacramēto per concomitantiam. Secundò: Quæ ſunt in hoc ſacramento per cōcomitantiam, participant per cōmunicationem idiomatū, omnes denominationes, quæ per ſe cōueniunt terminis formalibus ſignificatis: ſed per cōmunicationem idiomatū Pater, & Spiritus ſanctus nō

Negant id alij.

Tridentin.

participant

participant proprias denominationes terminorum formalium: igitur non ſunt in hoc ſacramento per concomitantiam. Maior conſtat: Nam verbum, quod in hoc ſacramento eſt per concomitantiam, dicitur manducari, conſecrari, offerri &c. Minor patet: Nam iſtæ denominationes nullo modo conueniunt Patri, & Spiritui ſancto. Tertiò, Connexio, quam mediâ naturâ diuina Pater, & Spiritus ſanctus habent cum perſona verbi, non ſufficit, vt dicantur mediatè terminare vnionem hypoſtaticam, incarnari, concipi, naſci, mori, &c. ergo nec ſufficit, vt dicantur eſſe per ſacramentalem concomitantiam ſub ſpeciebus panis & vini.

Gabriel. Quæſtio de nomine.

82. Hanc quæſtionem magna ex parte puto eſſe de nomine, quod notauit Gabr. in cano. Miſſæ lect. 42. omnes quippe conueniunt, ſolam perſonam verbi eſſe in hoc ſacramento concomitanter, propter vnionem ipſius cum termino formali ſignificato; reliquas verò perſonas eſſe tantùm ratione identitatis cum eadem natura diuina: Præterea ſolùm verbum integrare vnum ſuppoſitum cum termino formali ſignificato, non autem reliquas perſonas. Cæterùm an dicendum ſit, eas eſſe concomitanter hîc, controuerſia eſt de puro nomine; nec video, quid abſurdi eſſe poſſit in hoc modo loquendi, quem multi graues Theologi vſurpant, præſertim cum explicatione à Suarez appoſita.

Suarez.

83. Quod ſic probatur: Nam eſſe in hoc ſacramento concomitanter non reſtringitur tantùm ad ea, quæ ſunt per vnionem, nam etiam per aduerſarios potentiæ animæ ſunt in hoc ſacramento concomitanter, cùm tamē non ſint propter vnionem earum cum termino formali, ſed per identitatem cum anima rationali, quę hic eſt concomitanter, propter vnionem ipſius cum termino formali: neque etiam reſtringitur ad ſola ea, quæ integrant vnum perfectum ſuppoſitum cum termino formali: nam hoc modo natura diuina non eſſet hîc concomitanter, contra Trident. quia natura diuina non integrat vnum ſuppoſitum cum corpore & ſanguine, cùm id ſufficienter præſtet ſola ſubſiſtentia relatiua verbi.

Tridentin.

84. Ex his patet ad 1. argumentum ſecundæ ſententiæ. Ad ſecundum, ideo prædictas denominationes non conuenire reliquis perſonis, quia reliquæ perſonæ non ſunt idem ſuppoſito cum termino formali: ob eandem rationem, neque conueniunt naturæ diuinæ, ſed ſoli verbo, quia idiomatum communicatio fundatur in vnione ſuppoſitali, quę ſolùm intercedit inter verbum & terminum formalem ſignificatum.

85. Ad tertium, negatur conſequentia: nam mediatè terminare vnionem hypoſtaticam, incarnari, concipi &c. non importat ſolùm intimam præſentiam cum natura humana, ſed aliquo modo eſſe terminum vnionis hypoſtaticæ: Pater autem, & Spiritus ſanctus nullo pacto ſunt terminus vnionis hypoſtaticæ: eſſe autem cōcomitanter in hoc ſacramento, ſolùm dicit, eſſe in illo per intimam præſentiam propter identitatem cum natura diuina & naturalem connexionem cum perſona verbi: fiunt autem perſonę diuinę in hoc ſacramento intimè præſentes, non per mutationem ſui, ſed per mutationem ſpecierum ſacramentalium, quæ ſpecies per vnionem ſuſtentatiuam immediatè terminatam ad corpus & ſanguinem Chriſti, fiunt per ſe primò præſentes corpori & ſanguini; tum peculiari modo, quo antea non erant, fiunt etiam præſentes verbo, & reliquis diuinis perſonis: quibus etſi antea erant præſentes vt vnitæ cum propria ſubſtantia panis & vini, non erant tamen præſentes vt vnitæ cum ſubſtantia corporis & ſanguinis Chriſti: qui eſt peculiaris modus, quo illæ de nouo fiunt prę́ſentes perſonis diuinis, propter vnionem corporis & ſanguinis cum verbo, & identitatem reliquarum perſonarum in eadem natura diuina.

Species panis peculiari modo fiunt præſentes perſonæ reliquæ.

SECTIO VII.

Quid vi verborum, & quid per concomitantiam in triduo fuiſſet præſens ſub ſpeciebus panis & vini?

86. HÆc quęſtio ponitur ad exactiùs intelligendum terminum formalem verborum ſacramentalium. Quia verò hæc ab alijs Doctoribus ex profeſſo non examinatur, breuiter à nobis ex ijs, quæ Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. docet, quæ per ſe, quæ per concomitantiam in hoc ſacramento de facto præſentia fiant, definienda eſt.

Tridentin.

87. Dico 1. Per ſe vi verborum in triduo ſub ſpeciebus panis fuiſſet corpus inanime, abſque vlla forma totali, cum ſolis formis partialibus, eſſentialiter integrantibus corpus humanum. Fundamentum eſt. Id per ſe factum fuiſſet in triduo præſens ſub ſpeciebus panis, quod fuiſſet terminus formalis ſignificationis corporis: ſed illud fuiſſet corpus inanime, abſque vlla forma totali, cum ſolis formis partialibus, eſſentialiter integrantibus corpus humanum: ergo. Omnia patent ex dictis.

Per ſe vi verborum in triduo ſub ſpeciebus panis fuiſſet corpus inanime ſine vlla forma totali:

88. Dico 2. Per ſe vi verborum in triduo ſub ſpeciebus vini fuiſſet totus ſanguis, tam in terra effuſus, quàm intra demortui corporis venas incluſus, cum ſola forma ſanguinis, abſque anima rationali. Fundamentum eſt, quia totus, & ſolus ſanguis cum ſola propria forma ipſius, eſt formale ſignificatum verborum calicis: ergo totus, & ſolus ſanguis cum ſola propria forma ipſius fuiſſet præſens in triduo ſub ſpeciebus vini.

Sub ſpeciebus vini ſanguis tam effuſus, quam non effuſus:

89. Dico 3. Per concomitantiam cum corpore ſimul fuiſſet verbum diuinum, ac tota diuinitas, nec non ſanguis intra corporis venas incluſus, non autem in ſuperficie eiuſdem corporis perfuſus. Primum conſtat, cùm eadem ratio ſit de corpore viuo & mortuo: vnde ſi cum viuo per concomitantiam venit verbum

Per concomitantiam Verbum diuinum, ac tota diuinitas:

Digitized by Google

verbum cum tota diuinitate; etiam cum corpore mortuo veniſſet: nam etiam cũ mortuo corpore manſit ſemper coniuncta diuinitas.

Concilium Tridentin. Et ſanguis intra corporis venas incluſus, ſub ſpeciebus panis:

90. Secundum colligitur ex eodem Trident. nam ideò de facto ſanguis per concomitantiam vnà cum corpore viuo conſtituitur ſub ſpeciebus panis, quia de facto eſt vnitus cum corpore viuo: ſed etiam ſanguis, qui manſiſſet intra venas defuncti corporis, fuiſſet vnitus cum corpore mortuo: ergo etiam ille in triduo concomitanter factus fuiſſet præſens ſimul cum corpore ſub ſpeciebus panis.

Non ille, qui ſuperficiei corporis adhærebat:

91. Tertium probatur: Nam ſanguis in ſuperficie defuncti corporis aſperſus, non erat vnitus cum corpore Chriſti, ſed ſolùm illi cõtiguus per iuxta poſitionem, eo modo, quo erat illi contiguus ſanguis in cruce aſperſus, quem idem Chriſti corpus in cruce pendens tangebat: per concomitantiam autem ſolùm veniunt, quæ reperiuntur vnita cum ipſo termino formali ſignificato: alioqui etiam anima ſeparata à corpore, ſi ſolùm mãſiſſet indiſtans à corpore, vel ſanguine, fuiſſet per concomitantiam ſimul cum corpore & ſanguine, quod falſum eſt.

Et corpus ſub ſpeciebus vini.

92. Dico 4. Per concomitantiam cum ſanguine non ſolùm fuiſſet verbum, & cum eo tota diuinitas, ſed etiam corpus ſub ſpeciebus vini. Sequitur ex præcedente Aſſertione. Nam ſi propter vnionem corporis cum ſanguine in venis incluſo, cum corpore ſub ſpeciebus panis concomitanter veniſſet ſanguis; etiam cum ſanguine ſub ſpeciebus vini cõcomitanter veniſſet corpus vnitum cum ſanguine in ipſius venis incluſo, cùm ſit eadem ratio vtriuſque.

Non anima præſens.

93. Dico 5. Cum neutro concomitanter fuiſſet in hoc ſacramento anima, à corpore & ſanguine ſeparata. Fundamentum eſt: Nam ea tantùm fiunt concomitanter præſentia in hoc ſacramento, quæ à parte rei reperiuntur vnita cum termino formali ſignificato: ſed anima Chriſti cum neutro termino formali ſignificato erat in triduo à parte rei vnita; ergo cum neutro fuiſſet concomitanter in hoc ſacramento.

94. *Obijcies* 1. Fuiſſet concomitanter in triduo cum corpore & ſanguine verbum: ergo etiam anima vnitá verbo. Conſequentia probatur: Quia non ſolùm concomitanter fiunt præſentia, quæ immediatè, ſed etiam quæ mediatè vniuntur cum termino formali ſignificato: ſed anima Chriſti in triduo, ſaltem mediatè erat vnita cum vtroque termino formali ſignificato, nam mediante verbo erat vnita cum vtroque termino tam corporis, quàm ſanguinis. Maior probatur: Quia cum termino formali ſignificato non ſolùm concomitanter eſt præſens verbum, ſed etiam diuinitas, & reliquæ perſonæ diuinæ, quæ ſolùm mediatè & remotè ſunt vnitæ cum termino formali corporis & ſanguinis. Præterea cum termino formali corporis, non ſolùm concomitanter eſt anima, quæ immediatè vnitur corpori, ſed etiam potentiæ & habitus infuſi, qui mediatè tantùm vniuntur cum corpore: ergo non ſolùm concomitanter fiunt præſentia, quæ immediatè, ſed etiam quæ mediatè vniuntur cum termino formali ſignificato.

Sed vniuntur cum termino formali etiam mediatè, ſi adæquatè.

95. Reſp. Vt maior ſit vera, intelligendá eſt de ijs, quæ ſunt vnita vnione adæquata cũ termino formali, non autem de ijs, quæ ſunt vnita vnione inadæquata, quo pacto anima Chriſti mediante verbo erat vnita cum corpore & ſanguine eiuſdem Chriſti. Nam quæ hoc modo vniuntur, poſſunt immediatè vniri cum tertio, & non inter ſe, propter limitationem ſui, & illimitationem tertij: Sic Pater & Filius identificantur cum natura diuina, & non inter ſe, quia inter ſe limitantur ad certum genus oppoſitionis, in quo non limitantur cum natura diuina, quæ ob ſui infinitatem, & illimitationem in omni genere, nulli opponitur. Pari modo ſi Verbum diuinum ſuppoſitaret naturam humanam & angelicam ſimul, non neceſſariò vbi eſſet natura humana, ſimul eſſet angelica: ſed poſſet naturaliter vna eſſe in vno loco, alia in alio. Vnde ex vnione cum eodem ſuppoſito diuino, non infertur vnio, vel indiſtantia talium naturarum inter ſe. Quia igitur in triduo corpus, ſanguis, & anima Chriſti erant vnita, tanquam entia limitata cum ſuppoſito immenſo & illimitato, non ſequitur, quòd vbi fuiſſet corpus, vel ſanguis, ibi naturaliter ſimul fuiſſet & anima: quia poterant, ob illimitationem & immenſitatem ſuppoſiti, hæc omnia eſſe vnita & indiſtantia à ſuppoſito, & tamen naturaliter diſtantia & ſeparata inter ſe. Contrà verò, quia potentiæ & habitus adæquatè vniuntur cum anima, vbi eſt anima, naturaliter ſunt & ipſius potentiæ atque habitus. Quanquam hoc eodem exemplo confirmare poſſumus traditam doctrinam: nam quia anima eſt illimitatior corpore, non ſequitur, ex eo, quòd caput & pedes vniantur, & ſint immediatè præſentes animæ, quòd etiam vniantur, & ſint immediatè præſentes inter ſe.

96. Ex his patet ad probationem maioris. Nam diuinitas & reliquæ perſonæ increatæ ſunt ſpeciali modo in hoc ſacramento cum ſuppoſito Verbi, tum ratione immenſitatis, tum ratione identitatis cum eadem natura diuina, ratione cuius identitatis, etiamſi non eſſent immenſæ, adhuc fierent ſimul præſentes in hoc ſacramento: in quo, dum propter hypoſtaticam vnionem cum corpore & ſanguine, fit per ſe primò concomitanter præſens Verbum, ratione eſſentialis connexionis media natura diuina cum reliquis Perſonis, fiunt etiam ſpeciali modo præſentes reliquæ Perſonæ increatæ, cùm non poſſint inter ſe ſeiungi, propter identitatem cum eadem natura diuina.

97. *Obijcies* 2. Contra commune Theologorum Axioma videtur, quòd in triduo ſimul cum corpore cõcomitanter fuiſſet etiam ſanguis, & cũ ſanguine corpus. Reſp. negetur aſſumptum: Nam hoc Theologorum Axioma catenus verum eſt, quatenus ſupponit, nihil

Suarez.

ſanguinis remanſiſſe in corpore Chriſti defuncto, quod probabile putat Suar. 3. p. tom. 3. diſp. 51. ſect. 3. poſt ſecundum dictum. Cæterùm ſupponendo, quòd aliquis ſanguis manſerit in venis, negari non poteſt, quin ille vi verborum fuerit ſub ſpeciebus vini, & conſequenter cum illo propter vnionem cum corpore concomitanter etiam corpus: & contra ſub ſpeciebus panis cum corpore concomitanter etiam ſanguis.

SECTIO VIII.

An corpus Chriſti ſit in hoc ſacramento cum quantitate, cæteriſque ſuis accidentibus?

Negant Durandus, Maior.

98. PRIMA ſententia eſt Durand. in 4. diſt. 10. q. 2. probabiliùs opinantis, Chriſtum eſſe in hoc ſacramento ſine propria quantitate, quod etiam probabile cenſet Maior q. 3. poſt ſecundam concluſionem. Primò, quia de eſſentia quantitatis eſt extenſio partium: ſed corpus Chriſti non eſt in hoc ſacramento extenſum: ergo. Secundò. Nihil poteſt comparari ad aliud, modo oppoſito ſuæ naturæ: ſed indiuiſibilitas eſt modus oppoſitus quantitati, cùm ipſa eſſentialiter ſit diuiſibilis: ergo non poteſt quantitas corporis Chriſti comparari ad quantitatem ſpecierum indiuiſibiliter. Tertiò. Non poteſt indiuiſibile comparari ad aliud diuiſibiliter: ergo neque diuiſibile comparari ad aliud indiuiſibiliter. Quartò. Superficies cæli eſt vnita per contactum corpori Chriſti in cœlo, & tamen non fit præſens in ſacramento: ergo etiamſi quantitas ſit vnita per inhærentiam corpori Chriſti in cælo, non tamen fit præſens in ſacramento. Quintò. Vbicunque eſt ſubſtantia, eſt ſubſtantialiter: ergo vbicunque eſt quantitas, eſt quantitatiuè: cùm non minùs modus quantitatiuus ſit eſſentialis quantitati, quàm modus ſubſtantialis ſubſtantię. Confirmatur. Implicat qualitas ſine intenſione; ergo & quantitas ſine extenſione.

Affirmat Gabriel.

99. SECVNDA ſententia eſt Gabriel. in 4. diſt. 10. q. vnica, art. 2. conclu. 2. & reliquorum Nominalium affirmantium, Chriſti corpus eſſe in hoc ſacramento cum quantitate, cum qua eſt in cælo, non tamen quantum & extenſum. Fundamentum primi eſt, quia quantitas non diſtinguitur ex natura rei à re quanta: cùm igitur Chriſtus ſit in hoc ſacramento cum corpore, cum quo eſt in cælo, erit etiam cum quantitate, cum qua eſt in cælo, ſiquidem quantitas ab ipſius corpore non diſtinguitur. Fundamentum ſecundi eſt, quia eſſe quantum, eſt habere partem extra partem ſitualiter: ſed corpus Chriſti in ſacramento non habet partem extra partem ſitualiter: ergo non eſt quantum.

Alenſis, Bonauent.

100. TERTIA ſententia eſt Alenſ. 4. p. q. 10. memb. 7. art. 3. §. 4. Bonauent. in 4. diſt. 10. p. 2. art. 1. q. 2. S. Thom. 3. p. q. 76. art. 4. quarto contra gentes cap. 64. & in 4. diſt. 10. q. 1. art. 2. quæſtiuncula 3. & 4. Palud. q. 2. Capreol. q. 2. art. 1. concl. 2. Caiet. & Ferrar. locis citatis, Scoti in 4. diſt. 10. q. 1. §. *dico ergo*, Maior. q. 1. Aureol. q. 3. art. 1. 2. & 3. Richard. art. 1. q. 2. Mayron. q. 2. Argent. q. 2. art. 2. & 3. Marſil. q. 7. art. 2. Soti diſt. 10. q. 1. art. 4. Altiſidior. lib. 4. tract. 1. & omnium recentiorum aſſerentium, corpus Chriſti, non ſolùm eſſe in hoc ſacramento cum ſua quantitate, ſed etiam quantum & extenſum. Vnde ſententiam Durandi Caietanus appellat contra communem, Alenſis erroneam, Bonauentura errori propinquam, Suar. diſp. 51. ſect. 2. temerariam, Nugnez q. 76. art. 4. concl. 1. erroneam, Sotus erroneam & hæreticam, Mayronus noſtram appellat veritatem determinatam & certam. Mihi Durandi ſententia videtur temeraria, cùm ſit contra omnes Theologos; nec non periculoſa, magis quàm Nominalium ſententia, quia occaſionem præbet errandi in hac materia.

S. Thomas. Paludanus. Capreolus. Caietanus. Ferrarienſ. Scotus. Maior. Aureolus. Richardus. Mayronus. Argentin. Marſilius. Sotus. Altiſiodor.

Cenſura Durandi.

Corpus Chriſti eſſe in hoc ſacramento cum tota ſua quantitate, & accidentibus abſolutis. Concilium Tridentin.

101. DICO 1. Corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento cum tota ſua quantitate, cæteriſque accidentibus abſolutis, cum quibus eſt in cælo. Deducitur ex Trident. ſeſſ. 13. c. 3. affirmante, totum atque integrum Chriſtum eſſe ſub quauis ſpecie vi naturalis connexionis, qua partes Chriſti copulantur inter ſe: ſed non minùs cum Chriſto copulantur partes accidentales, quàm ſubſtantiales: ergo. Confirmatur, quia corpus humanum non poteſt naturaliter exiſtere ſine quantitate, cæteriſque accidentibus ad humanum temperamentum & organizationem concurrentibus: nam nec forma naturaliter informat, nec materia naturaliter informatur, niſi poſita debita diſpoſitione & temperamento naturaliter requiſito: ſed Chriſti corpus exiſtit hîc cum ſuis naturalibus diſpoſitionibus, & accidentibus, alioqui nimis imperfectè & monſtruosè exiſteret.

102. DICES. Saluatur integrum ſignificatum corporis in ſola integritate partium ſubſtantialium: ergo ſaluatur integritas corporis humani ſine quantitate, cæteriſque accidentibus. Reſp. concedo ſaluari integrum ſignificatum corporis in ſola integritate partium ſubſtantialium, quia tamen nequit integrum corpus naturaliter conſiſtere ſine integritate accidentalium diſpoſitionum, ſimul cum integritate ſubſtantiali fit vi realis connexionis etiam præſens integritas accidentalis, quia ex Concilio fit præſens corpus cum omnibus ſuis partibus, cum quibus realiter connectitur, & à quibus naturaliter pendet.

103. Dixi, *cæteriſque accidentibus abſolutis*, vt excluderem accidentia, quæ important actualem reſpectum ad locum vt motum localem, extrinſecum contactum, præſentiam circumſcriptiuam, & eiuſmodi: quæ quia pendent à ſpatio diuiſibili, non replicantur cum corpore Chriſti in ſacramento. Legatur Alenſ. §. 7.

Alenſis.

104. DICO

Extenſum in ordine ad ſe, non ad locum.

104. Dico 2. Corpus Chriſti eſt in ſacramento quantum & extenſum in ordine ad ſe, non autem in ordine ad locum. Fundamentum eſt, quia implicat, formam inhærere ſubiecto apto, & non conferre illi ſuum effectum formalem: ſed quantitas inhæret corpori Chriſti exiſtenti in ſacramento: ergo confert illi ſuum effectum formalem: atqui formalis effectus quantitatis, eſt reddere ſubiectum quantum & extenſum in ordine ad ſe, non autem in ordine ad locum. Maior patet, quia effectus formalis eſt ipſa forma inhærens ſubiecto capaci: ergo implicat, formam inhærere ſubiecto capaci, & non cõferre illi effectum formalem: ſicut implicat agens agere, & effectum non producere; & vniuerſaliter cauſam cauſare, & cauſatum non cauſari. Cuius ratio eſt; quia cauſalitas & cauſatum ſunt idem realiter: igitur implicat, eſſe vnum ſine alio. Minor aſſumpta conſtat ex præcedente aſſertione. Subſumptam verò, in qua tantùm præſens controuerſia verſatur, probant 1. Thomiſtæ; Quia quando aliquid non fit per ſe primò, ſortitur modum eſſendi illius, quod comitatur; ſicut, quia ſubſtantia eſt in loco media quantitate, ſortitur modum eſſendi quantitatis quoad eſſe circumſcriptiuum in loco, nam omnis ratio per accidens ſequitur rationem per ſe. Sed quantitas corporis Chriſti non eſt in ſacramento per ſe, ſed concomitanter ad ſubſtantiam corporis, quæ ſola eſt terminus per ſe conuerſionis ſacramentalis: ergo non eſt ibi modo circumſcriptiuo proprio, ſed definitiuo ſubſtantiæ, ad quam conſequitur. Hac ratione vtitur S. Th. art. 4. ad 1.

Thomiſtæ.

S. Thomas.

Scotus. Durandus.

105. Sed contrà: tum quia, vt rectè Scotus loco cit. §. *De ſecundo*, & Durand. n. 9. ſiue aliquid fiat per ſe, ſiue per accidens, nunquam poteſt eſſe modo oppoſito ſuæ naturæ: ergo ſi eſſe in loco indiuiſibiliter, eſt modus oppoſitus quantitati, neque per accidens poterit illi conuenire: nam ex eo quòd aliquid fit per accidens, non mutat ſuam naturam: ergo nec poteſt fieri capax modi oppoſiti ſuæ naturæ. Tum quia, vt rectè Mayro. poſſet hic quantitas eſſe per ſe, ſi nimirum Chriſtus dixiſſet, *Hoc eſt corpus meum quantum:* & tamen potuiſſet eſſe, ſicut nunc eſt: ergo quòd nunc ſit indiuiſibiliter, non eſt formaliter ex eo, quòd conſequitur ſubſtantiam.

Mayronus.

106 Ad exemplum de ſubſtantia materiali 1. falſum eſt, illam ſuapte natura poſcere modum eſſendi in loco indiuiſibiliter, cùm hoc ſit propriũ ſubſtantiæ ſpiritualis. Secundò, diſpar eſt ratio, quia ſubſtantia materialis, in hac opinione, ſupponitur de ſe indifferens ad vtrumque modum eſſendi circumſcriptiuum & definitiuum: at quantitas per aduerſarios non eſt de ſe indifferens, ſed determinata ad modum eſſendi circumſcriptiuum: ergo neque per accidens fieri poterit indiuiſibiliter ſitualiter. Sicut quia anima rationalis ex ſe eſt determinata ad modũ eſſendi definitiuum, neque per accidens, ratione quantitatis, fieri poteſt in loco circũſcriptiuè.

107. Secundò probant alij apud Scotum; quia ſicut poteſt vnum corpus penetrare ſe cum alio corpore, ita vna pars corporis cum alia eiuſdem corporis, & ſic vna ſubintrando aliam, omnes redigi in minimam quantitatem. Sed contrà; tum quia non poſſent omnes partes corporis redigi, niſi ſub certa quantitate: at corpus Chriſti exiſtit ſub qualibet minima quantitate ſpecierum: tum quia, vt bene Scotus, hæc opinio non ſolùm tollit poſitionem partium in loco, ſed etiam in toto: quia ponendo vnam partem intra aliam, tollit continuationem & extraneitatem, & conſequenter figuram & organizationem, ex tali poſitione conſurgentem.

Alij apud Scotum.

Scotus.

108. Tertio probãt alij, fieri corpus Chriſti in hoc ſacramento per cõdenſationem, & cõſtipationem partiũ corporis inter ſe: nam ſicut poteſt corpus per rarefactionem reſpondere maiori loco: ita per condenſationem minori. Sed contrà: Tum quia condenſatio non tollit omnem extenſionem localem è corpore condenſato: at corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento ſine vlla extenſione locali: tum quia per condenſationem tolleretur debita diſpoſitio, quam ſingulæ partes organicæ poſtulant: aliam quippe diſpoſitionem denſitatis, & raritatis poſtulat caro, aliam os.

Alij.

Reijciuntur.

109. Quartò probant reliqui Scholaſtici, diſtinguendo duplicem extenſionem in quantitate, alteram in ordine ad totum, alteram in ordine ad locum. Prior conſiſtit in continuatione & extenſione partium in ſe, vt vna immediatè continuetur vni, & mediatè cæteris: caput enim immediatè continuatur collo, eoque mediante, pectori, cæteriſque corporis partibus. Poſterior in ſituatione & extenſione partium in ordine ad ſpatium, vt vna pars corporis reſpondeat vni, alia alteri parti ſpatij: Prior eſt eſſentialis & inſeparabilis à quantitate, & in eodem prædicamento cum quantitate. Poſterior accidentalis, & ſeparabilis, & in prædicamento ſitus; illa eſt principium & radix huius; hæc effectus & paſſio illius, modaliter tantùm diſtincta: vnde poteſt illa eſſe ſine hac, non autem hæc ſine illa. Potuit igitur à quantitate corporis Chriſti ſeparari poſterior, manente priori, & conſequenter manere effectus formalis prioris extenſionis, abſque effectu formali poſterioris extenſionis.

Id alij melius.

110. Hæc doctrina, quæ aptiſſima eſt ad hoc Myſterium explicandum, cõfirmanda eſt primò; quoniam nõ minùs de ratione quantitatis eſt, reddere ſubiectũ impenetrabile cum alio corpore, quàm loco extenſum: ſed poteſt priuari primò, vt conſtat de Chriſto ad Diſcipulos ingreſſo, ianuis clauſis; ergo & ſecundo. Secundò, poteſt Deus tollere omnem correſpondentiã ad tempus à partibus motus, qualitatis: ergo & omnem correſpondentiam ad locum à partibus quantitatis. Conſequentia probatur. Nam ita ſe habet extenſio partium motus ad tempus, ſicut ex-

Digitized by Google

tenſio partium quantitatis ad locum. Antecedens conſtat. Nam poteſt Deus in inſtanti reproducere omnes partes caloris, quas ignis produxit in tempore: ergo poteſt tollere à partibus motus caloris omnem correſpondentiam ad tempus. Tertiò, ſic arguit Maior diſt. 10. q. 1. Poteſt ſubſtantia indiuiſibilis coëxiſtere ſpatio diuiſibili, vt patet de Angelo exiſtente in ſpatio diuiſibili: ergo & ſubſtantia diuiſibilis ſpatio indiuiſibili. Quartò à priori. Quodlibet ens priùs natura conſtituitur in ſe, quàm per reſpectum ad extrinſecum; cùm omnis reſpectus ad extrinſecum ſupponat rem conſtitutam in ſe: ſed ſituatio partium in loco, eſt quid extrinſecum, ſupponens continuationem partium in ſe: ergo poteſt ſeparari abſque deſtructione prioris.

Maior.

111. *Obijcies* 1. Nequit corpus maius commenſurari minori, niſi eius partes penetrentur, vel addenſentur: ergo nequit corpus Chriſti commenſurari hoſtiæ, niſi eius partes penetrentur, vel addenſentur. Secundò, repugnat, eſſe quantum ſine figura: ſed figura concipi nequit ſine ordine partium in loco. Tertiò, ſublata extenſione ad locum, tollitur denſitas & raritas, quæ concipi nequit ſine ordine partium in loco; inuariato enim ordine partium in toto, variato tãtùm ordine partium in loco, corpus ex denſo fit rarum, & ex raro denſum: ergo careret corpus Chriſti in hoc ſacramento denſitate, & raritate ſibi debita. Quartò, non poteſt intelligi quantitas ſine diſtantia partium: vbi autem eſt diſtantia partium, motus localis eſſe poteſt: ergo à capite ad pedes Chriſti ſacramentaliter exiſtentis, poterit eſſe motus localis. Quintò, ſequeretur, caput & pedes diſtare, & non diſtare inter ſe: diſtare, quia vnum eſt extra aliud in ordine ad ſe; non diſtare, quia ambo reſponderent eidem puncto indiuiſibili ſpecierum. Sextò, implicat, motum non menſurari tempore, cui coëxiſtit; ergo & quantitatem loco, cui correſpondet: ſed corpus Chriſti correſpondet ſpeciebus: implicat igitur illis non commenſurari: atqui commenſuratio fieri nequit abſque extenſione partium in loco. Septimò, ſequeretur, continuum poſſe diuidi in omnem ſui partem, quia cùm omnes corporis partes ſint ſub quolibet puncto ſpecierum, poſſet Deus illas diuidere per illud punctum: ſed non eſt maior ratio, cur potiùs diuideret vnam, quàm aliam; ergo omnes. Octauò, omne quantum aut eſt longum, aut latum, aut profundum: ſed hæc intelligi nequeunt abſque extenſione locali: ergo.

112. Ad primum, diſtinguo duplicem commenſurationem: alteram per adæquationem ſitualem partis ad partem, & totius ad totum; & hæc eſſe non poteſt niſi inter æqualia & extenſa localiter: Alteram per ſimplicem præſentiam vnius ad aliud; & hæc poteſt eſſe etiam inter inæqualia & inextenſa localiter, per ablationem extenſionis localis. Sic corpus Chriſti inæquale hoſtiæ quoad extenſionem partium in toto, æquatur illi per ſimplicem dumtaxat præſentiam.

113. Ad ſecundum, duplex eſt figura; altera, quæ conſurgit ex diuerſa ſituatione partium in loco, vt figura ſtantis, ſedentis, & quæcunque acquiri, vel deperdi poteſt motu locali: Altera, quæ conſurgit ex conſtitutione partium in toto, vt figura ſphærica in oculo, cuius partes à centro ad circumferentiam ſemper æquè diſtant in ordine ad ſe, ſiue ſituetur in loco, ſiue non, ſic etiam caput diſtat à pectore mediante collo, & pectus à pedibus mediante reliquo corpore etiam in ordine ad ſe. Nec iſta figura variatur per ſolùm motum localem: atque hæc tantùm eſt de eſſentia quantitatis, quàm habet corpus Chriſti etiam ſacramentaliter præſens.

114. Ad tertium, diſtinguenda eſt duplex denſitas & raritas: altera organica conſiſtens in vnione plurium, vel pauciorum partium ſubſtantiæ ſub parua, vel magna quantitate, cum toto temperamento primarum qualitatum: altera ſitualis conſiſtens in vnione plurium, vel pauciorum partium quantitatis, ſub parua, vel magna extenſione locali: vt enim plures, paucioreſve partes ſubſtãtiæ, ſub parua aut magna quantitate, faciunt denſitatem, aut raritatem organicam: ita plures, paucioreſve partes quantitatis, ſub parua, aut magna extenſione locali faciũt denſitatem, aut raritatem ſitualem. Prior denſitas, aut raritas nõ variatur ad variationem extenſionis localis, ſed tantùm poſterior: quia licet addenſetur caro occupando minorem locũ, vel rareſiat os, maius ſpatium acquirendo, ſemper tamen conſeruatur eadem figura organica: quia nec per deperditionem maioris extenſionis localis veniuntur plures partes ſubſtantiæ ſub maiore quantitate carnis: nec per acquiſitionem maioris extenſionis localis fiunt pauciores partes ſubſtantię ſub minore quantitate oſſis.

Duplex raritas & denſitas in corpore Chriſti conſiderari poteſt, vna organica, quam ſeruat in ſacramento; altera ſitualis, quam non ſeruat.

115. Dices. Ergo poſſet corpus Chriſti fieri in hoc ſacramento per condenſationem partium quantitatiuarum ſub minori, & minori extenſione locali, abſque condenſatione partium ſubſtãtialium ſub minori, & minori quantitate, & conſequenter ſine deperditione denſitatis & raritatis organicæ, quod ſuprà negatum eſt. Reſp. nego cõſequentiam, quia licet non variaretur denſitas, vel raritas ſubſtantialis conſurgens ex vnione plurium pauciorumve partiũ ſubſtantiæ ſub paucioribus, pluribuſve partibus quantitatis, variaretur tamen eadem denſitas vel raritas ſubſtantialis quoad naturalem exigentiam maioris, vel minoris extenſionis localis: nam ſicut per condenſationem fit exigitiua minoris, ita per rarefactionem fit exigitiua maioris extenſionis localis, & conſequenter non foret corpus cum ea exigentia naturalis extenſionis localis, cùm qua eſt in cælo.

116. Ad quartum, concedenda eſt maior de diſtantia entitatiua & integrali, ſecundùm quam vna pars eſt extra aliam, in ordine ad ſe; neganda de ſituali, ſecundùm quàm vna

Digitized by Google

pars ſit extra aliam in ordine ad locum: negandum verò eſt, motum localem fieri poſſe, niſi ſuper diſtantiam ſitualem, cùm eſſentialiter ſit ſucceſſiua acquiſitio ſpatij.

117. Ad quintum, concedo, partes corporis Chriſti non diſtare ſitu & loco, quia omnes reſpondent eidem loco; diſtare tamen entitatiuè & in ordine ad ſe, quia vna non eſt intra, ſed extra aliam: ſicut membra corporis humani non diſtant ab anima, cui omnia vniuntur, diſtant tamen inter ſe, quia vnum eſt extra aliud.

118. Ad ſextum, nego conſequentiam. Nam motus inuoluit eſſentialiter correſpondentiam ad tempus, eſt enim ipſa ſucceſſiua correſpondentia partium, quæ fiunt, ad tempus, cui correſpondent. At quantitas non eſt eſſentialiter extenſio ad locum. Vnde retorqueo argumentum: nam ſicut poſſunt partes, quæ ſubſtant motui, ſeparari ab omni correſpondentia ad tempus, & fieri in inſtanti: ita partes, quæ ſubſunt extenſioni locali, ſeparari ab omni correſpondentia ad locum, & conſtitui in puncto; quamuis nequeat ipſa localis extenſio; quæ eſſentialiter eſt correſpondentia diuerſarum partium loci, fieri in puncto.

119. Ad ſeptimum nego ſequelam: nam diuiſio ſupponit ſituationem partium: vnde ad diuiſionem hoſtiæ, non diuiditur Chriſti corpus, quia non eſt ſitualiter in illa.

120. Ad octauum, concedo, quantum eſſentialiter eſſe, aut longum, aut latum, aut profundum in ordine ad ſe, non autem in ordine ad locum.

121. Ex his patet ad primum Durandi. Ad ſecundum, nego minorem de indiuiſibilitate ſituali, & in ordine ad locum. *Ad Durandum n. 98.*

122. Ad tertium, nego conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt, quia præſentia diuiſibilis ſupponit ſubiectum poſitiuè diuiſibile in ſe, eſt enim modus, quo diuerſæ partes ſubiecti reſpondent diuerſis partibus loci: at præſentia indiuiſibilis non neceſſariò ſupponit ſubiectum poſitiuè indiuiſibile in ſe, ſed ſolùm negatiuè indiuiſibile in loco: nam vt poſſit illud locare totum ſub quauis parte loci, ſufficit, vt in ordine ad locum non ſupponatur diuiſibile; vt autem queat in ordine ad locum conſtitui diuiſibiliter, neceſſariò debet ſupponi diuiſibile in ſe.

123. Ad quartum, nego conſequentiam: Quoniam ſuperficies cæli eſt vnita tantùm localiter Chriſto, propria verò quantitas realiter: quæ autem ſunt vnita tantùm localiter, non replicantur cum corpore Chriſti.

124. Ad quintum, nego conſequentiam, ſi quantitatiuè ſignificet ordinem partium in loco: nam ſicut poteſt ſubſtantia eſſe ſine aliquo modo ſubſtantiali, nempe ſubſiſtentia; ita & quantitas ſine aliquo modò quantitatiuo non eſſentiali.

125. Ad confirmationem, vel intenſio dicit vnionem partium qualitatis in eadem parte ſubiecti, & nego antecedens: nam ſicut poteſt ſeparari qualitas ab omni ſubiecto, ita conſequenter ab omni intenſione: vel dicit vnionem partium qualitatis in ſe, & nego conſequentiam: quoniam aliqua intenſio eſt eſſentialis qualitati, quippe cùm ſit conſtitutiua partis intra partem in ſe, non minùs quàm vnio continuatiua eſt eſſentialis quantitati, quia conſtituit partem extra partem in ſe.

SECTIO IX.

An ſit totus Chriſtus ſub quauis parte ſpecierum ante fractionem?

126. NOtanter dixi, *ante*, nam poſt fractionem, omnes docent, ſub quauis parte fracta, modò ſenſibilis ſit, eſſe totum Chriſtum, quod definiunt Florent. & Trid. ſeſſ. 13. can. 3. & conſtat ex factò Chriſti, qui conſecrato calice Luc. 21. dedit diſcipulis dicens: *Accipite, & diuidite inter vos.* quod factum neceſſariò ſupponit in ſingulis ſpeciebus ſeparatis fuiſſe totum Chriſtum, alioqui ſinguli partem calicis ſumentes, non totùm Chriſtum ſumpſiſſent. Sola igitur controuerſia eſt, an ſit totus Chriſtus ſub ſingulis ſpeciebus ante diuiſionem. *Totũ Chriſtum ſub quauis parte ſpecierum eſſe ante fractionem. Concilium Florent. & Tridentin. Luc. 21.*

127. PRIMA ſententia eſt Altiſiodor. l. 4. tract. 5. cap. 4. & aliorum apud Alenſem 4. p. quæſt. 10. memb. 7. art. 3. §. 5. & Bonauenturam in 4. diſt. 10. p. 1. art. 1. q. 5. affirmantium, ita Chriſtum eſſe ſub tota forma conſecrata, quòd ſub nulla parte eſt per ſe. Fundamentum eſt, quia intentio Sacerdotis eſt ad conſecrandam totam hoſtiam, & non partem aliquam per ſe. Confirmant. Sicut in ſpeculo ante fractionem eſt vna tantùm imago, poſt fractionem verò multiplicatur in ſingulis partibus fractis: ita ante diuiſionem eſt ſemel tantùm Chriſtus in tota hoſtia, poſt diuiſionem verò multiplicatur in ſingulis partibus diuiſis. Hæc eadem ſententia tribuitur Alberto in 4. diſt. 13. art. 11. ſed immeritò, vt conſtat ex reſponſione ad ſecundum, vbi admittit, eodem mòdo Chriſtum eſſe in forma conſecrata, ſicut anima eſt in corpore, tota in toto, & tota ſub quauis parte. *Altiſiodorenſis, &c. Albertus.*

128. SECVNDA ſententia eſt Alenſ. in fine §. citati, Bonauent. ad 2. Argentin. in 4. diſt. 10. quæſt. 2. art. 3. concl. 2. ad 2. Gabr. lect. 8. in Cano. Miſſæ, littera T, aſſerentium, Chriſtum eſſe totum in quolibet minimo naturali, ſub quo ſubſtantia panis conſeruaretur; non autem in minori minimo, ſub quo ſubſtantia panis non conſeruaretur. Fundamentum eſt, quia in ijs tantùm partibus conſeruatur totus Chriſtus, quæ ſeparatæ conſeruarent Chriſtum: ſola autem minima naturalia ſeparata conſeruarent Chriſtum. Minor patet, nam eæ tantùm partes ſeparatæ conſeruant Chriſtum, *Alenſis. Bonauent. Argentinas. Gabriel.*

Digitized by Google

quæ panis ſubſtantiam conſeruarent: atqui ſola minima naturalia ſeparata à toto panis ſubſtantiam conſeruarent. Maior probatur: Quoniam in ijs tantùm partibus Chriſtus conſeruatur in toto, in quibus conſeruatur extra totum.

S. Thomas. Capreolus. Durandus. Richardus. Marſilius. Sotus. Syluius.

129. Tertia ſententia eſt S. Thom. 3. p. q. 76. art. 3. & in 4. diſt. 10. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 3. Capreol. q. 2. Durand. q. 2. n. 8. Richard. art. 6. q. 1. Marſil. q. 7. art. 1. ad 4. & art. 3. dub. 2. Soti q. 1. art. 3. Syluij 1. p. loc. cit. & Recent. affirmantium, totum Chriſtum eſſe ſub quauis parte ſpecierum, etiam minori minima naturali.

Totus Chriſtus eſt ſub quauis parte ſpeciei conſecratæ. Concilium Tridentin.

130. Dico 1. Totus Chriſtus eſt ſub quauis parte ſpeciei conſecratæ. Fundamentum eſt: quoniam ex Tridenti. in ſingulis partibus poſt diuiſionem eſt totus Chriſtus: ergo etiam ante diuiſionem. Conſequentiam probo. Nam ſola diuiſio, cùm fiat virtute naturali, non conſtituit Chriſtum, vbi antea non erat; alioqui abſque noua conſecratione, ſola virtute naturali Chriſtus fieret ſacramentaliter præſens, vbi antea non erat. Vnde id quod Concil. cano. 3. dixit, totum Chriſtum eſſe ſub ſingulis partibus ſeparatione facta, c. 3. abſolutè dixerat, totum Chriſtum eſſe ſub quauis panis & vini ſpeciei parte; propter quod Sotus, & alij cenſent, hoc eſſe de fide, licet Suar. diſp. 52. ſect. 2. Vaſq. diſp. 188. cap. 3. Nugnez q. 76. ar. 3. id negent: quibus magis aſſentior, cùm Concilia illam expreſsè non definiant. Oppoſitam tamen ſententiam hi Authores appellant erroneam, aut errori proximam, eò quòd ex certis principijs conuinci poſſit, vt falſa.

Sotus. Suarez. Vaſquez. Nugnez. Cenſura.

131. Probatur 2. ratione. Nam ſi in ſingulis partibus ante diuiſionem non eſſet totus Chriſtus: ergo vel eſſet pars, vel nihil: non ſecundum, alioqui cùm totum componatur ex partibus, ſi nihil Chriſti eſſet in partibus, nihil Chriſti eſſet in toto compoſito ex partibus. Si eſſet pars, aut eadem pars reſponderet ſingulis partibus, & ſic ſola pars corporis Chriſti eſſet ſub tota quantitate ſpecierum, cùm nequeat plus eſſe ſub toto, quàm ſub ſingulis partibus collectiuè ſumptis: aut vna pars corporis reſponderet vni, altera alteri parti ſpeciei; & ſic totus Chriſtus eſſet ſitualiter & circumſcriptiuè: vel per condenſationem partium corporis in minori hoſtia; vel per rarefactionem in hoſtia maiori, vtrumque autem tollit debitam diſpoſitionem à corpore, eſtque contra canonem de conſecrat. diſt. 2. cap. 2. & cap. *vbi pars*, vbi eſt pars corporis Chriſti, ibi eſſe totum Chriſtum. Cuius rei optimam rationem aſſignat S. Thom. quia cùm conuerſio fiat ex pane & vino, quæ ſunt res homogeneæ, non eſt maior ratio, cur potiùs hæc pars ſubſtantiæ conuertatur in hanc partem corporis Chriſti, quàm in aliam: ergo quælibet in totum Chriſtum.

Canon de conſecrat. S. Thomas.

S. Thomas.

132. Dices. Ergo Chriſtus erit infinities in hoſtia, quia infinitæ ſunt partes, in quibus actu eſt totus. Reſp. S. Doctor, citato loco ad 1. & in 4. diſt. 10. q. 1. art. 3. quæſtiunc. 3. ad 1. negando conſequentiam: Nam nec anima rationalis dicitur eſſe infinities in corpore, quod informat. Ratio eſt, quia ſicut quantitas eſt vna per continuationem; ita & præſentia corporis Chriſti. Dici tamen poteſt infinities in potentia, ſemel tantùm in actu, ita S. Doctor. citato loco in 4.

Totus Chriſtus ante diuiſionem eſt ſub quulibet parte minori minima naturali.

133. Dico 2. Totus Chriſtus ante diuiſionem eſt ſub qualibet parte minori minima naturali. Fundamentum eſt: quia ſub ijs partibus eſt totus Chriſtus, ſub quibus fuit ſubſtãtia panis: ſed ante diuiſionem ſub qualibet parte minori minimo naturali fuit ſubſtantia panis: ergo. Maior conſtat, quia quælibet pars panis conuertitur in totum Chriſtum. Minor probatur: Nam ante diuiſionem cuilibet parti quantitatis reſpondebat aliqua pars ſubſtantiæ, alioqui aliqua pars quantitatis eſſet ſine proprio ſubiecto, nec ſubſtantia ipſa eſſet continuata. Eſto ergo dentur minima naturalia panis & vini, ſub quibus eorum ſubſtantia conſeruari poſſit, ſub minori verò non poſſit; ex hoc ad ſummum ſequeretur, Chriſtum non eſſe in partibus minoribus minimo ſeiunctis à continuo, non autem in partibus minoribus minimo coniunctis.

134. Confirmatur 1. Aut in parte minore minimo eſt pars Chriſti, aut nihil: ſecundum dici non poteſt: ergo primum: ergo vel eadem pars Chriſti, eſt in qualibet parte minore minimo, & ſic non totus Chriſtus erit in toto minimo: vel pars Chriſti in vna parte, alia in alia parte minore minimo, & ſic Chriſtus erit in minimo ſitualiter & circumſcriptiuè.

135. Confirmatur 2. Nam ſæpè contingeret, vt pars diuiſa participaret dimidietates duorum minimorum: vnde quia in illa conſeruaretur propria ſubſtantia, conſeruaretur etiam Chriſtus: cùm tamen iuxta hanc opinionem in illa parte participante dimidietates duorum minimorum, non exiſteret totus Chriſtus, ſed pars Chriſti in vna dimidietate, & pars in alia; & quia interdum accideret, vt in vtraque dimidietate Chriſtus exiſteret ſecundùm eandem partem corporis, conſequenter fieret, vt facta diuiſione, aut Chriſtus mutaret modum præſentiæ coëxiſtendo ſecundùm totum, vbi antea coëxiſtebat ſecundùm partem; aut illa remaneret ſecundùm eandem partem bis replicatam. Secundum eſt contra Concilium definiens, totum Chriſtum eſſe ſub quauis parte ſeparatione facta: Primum nemo non iudicat abſurdum.

Neceſſaria non eſt explicita intentio Sacerdotis ad ponendum Chriſtum in quauis parte ſpecierum.

136. Ad fundamentum primæ ſententiæ, eſto explicita intentio ſacerdotis non ſit ad ponendum Chriſtum in aliqua parte per ſe, hoc tamen ſequitur ex intentione, quam habet ponendi Chriſtum in tota hoſtia, in qua, cùm vi conſecrationis ponatur indiuiſibiliter, vi talis intentionis neceſſariò ponitur totus ſub quauis parte per ſe.

137. Ad confirmationem, diſparitas eſt, quia per fractionem fiunt nouæ productiones ſpecierum in diuerſis partibus ſpeculi fracti, & conſequenter nouæ reflexiones ſpe-

cierum

Digitized by Google

cierum ad oculum, repræſentantiuum obiectum in diuerſis partibus ſpeculi fracti. Per fractionem verò hoſtiæ non fit noua productio præſentiæ corporis Chriſti in diuerſis partibus hoſtiæ fractæ, quia hæc non producitur, niſi ad prolationem verborum ſacramentalium: ergo ſi ante fractionem non erat totus Chriſtus in ſingulis partibus hoſtiæ, non poterit in ijs fieri præſens vi fractionis.

138. Ad fundamentum 2. ſententiæ, nego maiorem, eiuſque probationem: nam cùm Chriſtus in hoc ſacramento ſuccedat loco panis & vini, in ijs partibus ſpecierum ſuccedit, ſub quibus conſeruari poſſet propria ſubſtantia: cùm igitur propria ſubſtantia conſeruari poſſet ſub qualibet parte minore minimo coniuncta, non autem ſub minore minimo à continuo ſeiuncta, non ſub iiſdem partibus conſeruatur ſeiunctis à toto, atque coniunctis in toto.

SECTIO X.

An Chriſtus ſit, ſub indiuiſibilibus ſpecierum?

Negant Scotus, Mayronius, Richardus, Vaſquez.

139. PRIMA ſententia eſt Scoti in 4. diſt. 10. q. 9. §. *Hic dicitur.* Mayron. q. 2. in fine, Richard. art. 6. q. 2. Vaſq. diſp. 188. cap. 4 negantium. Probat Vaſq. 1. ſub indiuiſibilibus ſpecierum non erat ſubſtantia panis & vini: ergo nec corpus & ſanguis Chriſti, quæ ſuccedunt loco ſubſtantiæ. Antecedens probatur, quia indiuiſibile panis non eſt panis, alioqui poſſet ſacerdos ſolam panis ſuperficiem conſecrare, quia illam demonſtrare poſſet pronomine *Hoc*.

140. Secundò. Sequeretur, ad diuiſionem ſpecierum Chriſtum de nouo fieri ſub indiuiſibilibus terminatiuis, quæ ex diuiſione reſultant, in ijſque deſinere, cùm iterum ſpecies continuarentur, & ſub alio indiuiſibili continuatiuo ex vnione ſpecierum reſultante, de nouo pręſentem fieri; quin ſub eodem indiuiſibili continuatiuo eſſe Chriſtum & ſubſtantiam vini ſimul, vt ſi cum vino conſecrato miſceatur non conſecratum, in ſuperficie continuante conſecratum, cum non conſecrato erit Chriſtus & ſubſtantia vini ſimul: cùm enim vna ſit vtriuſque ſuperficies, ſimul in ea erit Chriſtus, quatenus ſuperficies eſt conſecrati, & ſubſtantia vini, quatenus ſuperficies eſt non conſecrati.

Affirmant Capreolus, Sotus, Suarez, Nugnez, Albertinus.

141. SECVNDA ſententia eſt Capreol. in 4. diſt. 10. q. 4. art. 3. ad 2. contra 1. concl. Soti diſt. 10. q. 1. art. 1. in fine & diſt. 49. q. 4. art. 6. ad argumenta Durandi, Suar. diſp. 52. ſect. 3. Nugnez q. 76. art. 3. §. *his ſuppoſitis.* Albertin. tom. 2. de prædicamento vbi, Corollario 1. dubitatio. 5. affirmantium. Fundamentum eſt: quia præſentia Chriſti eſt continua in hoc ſacramento, non ſecus ac præſentia animæ in corpore, & Angeli in loco: non foret autem continua, ſi non correſpóderet omnibus indiuiſibilibus ſpecierum, interrumperetur namque per infinita indiuiſibilia continuatiua: quin ſequeretur, illam fore diuiſam in omnem ſui partem. Confirmatur. Non poteſt duratio Angeli eſſe continua, niſi correſpondeat omnibus partibus & momentis temporis, cui coëxiſtit: ergo nec præſentia Chriſti, niſi reſpondeat omnibus partibus & indiuiſibilibus ſpecierum, quibus eſt præſens. Pro cuius controuerſiæ explicatione,

Chriſtum eſſe tantùm ſub illis indiuiſibilibus, quæ ſupponuntur ante conſecrationem.

142. Dicendum eſt, ex ſuppoſitione, quòd hæc indiuiſibilia dentur, Chriſtum fieri tantùm præſentem ſub illis, quæ ſupponuntur ante conſecrationem; non autem ſub illis, quæ reſultant poſt conſecrationem. Fundamentum primi eſt: quia ſub quolibet indiuiſibili quantitatis eſt indiuiſibile ſubſtantiæ, ne detur accidens ſine proportionato ſubiecto, ſed Chriſtus vi conſecrationis fit ſub omni eo, ſub quo præerat aliquid ſubſtantiæ panis & vini, cùm illi adæquatè ſuccedat: ergo. Fundamentum ſecundi eſt: quia alioqui ſequeretur, Chriſtum de nouo fieri præſentem, vbi antea non erat, ſine noua conſecratione. Nec ſatisfit, dicendo, Chriſtum fieri præſentem ſub nouo indiuiſibili per reſultantiam vi prioris conſecrationis: tum quia prior conſecratio non potuit ſe extendere ad materiam abſentem & futuram: tum quia poſſet Sacerdos conſecrare totam hoſtiam non cōnſecrata vltima eius ſuperficie terminatiua: in quo caſu neque per reſultantiam Chriſtus eſſet in ſuperficie terminatiua hoſtiæ, eſto eſſet in tota hoſtia: ergo Chriſtus non eſt per puram reſultantiam ſub indiuiſibilibus panis.

143. Confirmatur. Nam poſita opinione, quòd in rarefactione acquiratur noua quantitas, abſurdum eſt dicere, Chriſtum poſt conſecrationem fieri præſentem ſub quantitate per rarefactionem de nouo acquiſita: ergo & ſub indiuiſibilibus per diuiſionem reſultantibus: eſt enim hæc præſentia ſupernaturalis, quam Deus non producit, niſi mediante forma conſecratoria.

144. DICES. Eſto in rarefactione non acquiratur noua quantitas, acquiritur tamen noua extenſio ſpecierum ad locum, ſub qua de nouo fit Chriſtus ſine noua conſecratione, alioqui Chriſtus non eſſet ſub tota extenſione ſpecierum: ergo idem dicendum de indiuiſibilibus reſultantibus poſt conſecrationem.

145. Sed negandum eſt, Chriſtum vi præſentię ſacramentalis per ſe eſſe ſub extenſione locali ſpecierum: conſtat inde, quia ſi Deus tolleret omnem extenſionem localem à ſpeciebus, ponendo illas in puncto loci, Chriſtus non variaret præſentiam ſacramentalem ad illas: ſicut nec anima variaret præſentiam informatiuam ad corpus, ſi corpus amitteret omnem extenſionem ad locum. Cuius ratio eſt, quia per præſentiam ſacramentalem Chriſtus cum ijs tantùm accidentibus immediatè vnitur, cum quibus immediatè vniebatur ſubſtantia panis: atqui hæc non vniebatur im-

Digitized by Google

mediatè cum extenſione locali accidentium; nam cùm hæc ſit modus, ſubiectatur in ſola quantitate, eaque mediante in cæteris. Esto igitur varietur extenſio localis, non propterea variatur præſentia ſacramentalis Chriſti, quia hæc immediatè & per ſe tantùm eſt ad accidentia ſicut, quia præſentia informatiua animæ immediatè & per ſe eſt ad materiam, non variatur ad variationem accidentium, niſi quatenus ad variationem accidentium tollitur diſpoſitio neceſſaria ad informationem animæ requiſita.

146. Ad fundamentum primæ ſententiæ, nego antecedens, eiuſque probationem: & concedo caſum. Ad ſecundum, concedo, ſub indiuiſibilibus reſultantibus poſt conſecrationem, non fieri de nouo Chriſtum præſentem ob rationem à nobis aſſignatam.

147. Ad fundamentum ſecundæ, concedo, Chriſti prꝗſentiam per ſe eſſe continuam, quia à principio fit ſub omnibus partibus & indiuiſibilibus ſpecierum; per accidens autem fieri diſcontinuam, vel per diuiſionem ſpecierum, vel per mixtionem alterius liquoris: in quo caſu, etiam per aduerſarios, præſentia ſacramentalis interrumpitur à partibus liquoris admixti, quæ interponuntur inter ſpecies ſacras, cum quibus tamen continuatur præſentia ſacramentalis: nunquam tamen datur caſus, in quo illa diuidatur in omnem ſui partem, quia nunquam partes liquoris admixti, quæ præſentiam cum ſpeciebus ſacris interrumpunt, diuidi poſſunt in infinitas.

148. Ad confirmationem, diſparitas eſt, quia duratio Angeli non eſt ab ipſo, & tempore, cui coëxiſtit, diſtincta, vt ex Philoſophia ſuppono. Vnde hoc ipſo, quod Angelus & tempus ſimul exiſtant, eius duratio eſt continua: præſentia verò ſacramentalis eſt diſtincta à Chriſto & ſpeciebus ſacris: vnde non eo ipſo, quòd ſimul exiſtunt, præſentia eſt continua, quia poteſt diſcontinuari defectu modi poſitiui intercedentis.

SECTIO XI.

Quid ſit hæc præſentia ſacramentalis?

149. HÆc eſt omnium maxima, & celeberrima difficultas, quam Scholaſtici potius ſupponunt, quàm explicant. Ratio difficultatis eſt, quia vi huius præſentiæ Chriſti corpus ſit indiuiſibiliter ſub ſpeciebus diuiſibilibus, quod repugnare videtur corpori, cùm hoc ſit proprium ſpiritus. *Difficultatis ratio.*

150. PRIMA ſententia docet, hanc præſentiam ſacramentalem, nil aliud eſſe, quàm relationem ordinis corporis & ſanguinis ad ſpecies, ratione cuius abſque vlla mutatione ſui, poteſt eſſe vbicunque ſunt ſpecies, & quòcunque ſpecies ipſæ transferuntur: Eſt Durand. in 4. diſt. 10. q. 3. n. 6. & diſt. 11. q. 1. n. 9. Fundamentum eſt, quia corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento, ſicut Angelus in loco: ſed Angelus non eſt in loco, niſi per præſentiam ordinis, per quam ſine ſui mutatione poteſt eſſe præſens multis locis. Maiorem probat, quia corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento abſque quantitate: ergo eſt ſicut Angelus per ſolam præſentiam ordinis, nam ſublata quantitate, non poteſt ſubſtantia aliam præſentiam in rebus habere, quàm præſentiam ordinis. *Durandus reijcitur.*

151. Sed contrà: Nam iſta præſentia ordinis, prout à Durando explicatur, ſine vlla mutatione corporis, repugnat fidei: fides enim docet, Corpus Chriſti verè, realiter, & ſubſtantialiter, poſt conſecrationem eſſe præſens ſub ſpeciebus, vt definit Trident. ſeſſ. 13. cap. 1. nequit autem corpus verè, realiter, & ſubſtantialiter eſſe præſens in varijs altaribus, abſque mutatione ſui, per ſolam præſentiam ordinis; nam hæc prꝗſentia ordinis, vt excludit realem mutationem corporis, non poteſt importare, niſi præſentiam virtutis, quo pacto exiſtens in cælo, fieri poteſt præſens ſub ſpeciebus per virtutem operandi in ſpeciebus. *Concilium Tridentin.*

152. Vnde ad fundamentum ipſius, negatur minor, quidquid ſit de maiore: nam etiam Angelus, præter præſentiam virtutis operatiuæ, habet etiam præſentiam ſubſtantiæ in loco, vbi eſt, vt latè probo in 2. tomo diſp. 5. ſect. 1.

153. SECVNDA ſententia affirmat, eſſe ſolam extenſionis localis negationem: nam, ea ablata, manet corpus indiuiſibiliter in ordine ad locum; omnem quippe localem diuiſibilitatem habet corpus ab extenſione locali: ergo, ea ſublata, manet diuiſibile in ordine ad locum: Eſt Vaſq. diſp. 191. n. 13.

254. Sed contra: nam ex præciſa extenſionis localis negatione tantùm ſequitur negatio localis diuiſibilitatis, non autem poſitiua indiuiſibilitas; implicat enim, vt pura negatio tribuat effectum formalem poſitiuum: corpus autem Chriſti non tantùm eſt non diuiſibile, ſed etiam poſitiuè indiuiſibile ſub quauis parte ſpecierum. *Vaſquez reijcitur.*

155. Confirmatur. Vi ſacramentalis præſentiæ corpus Chriſti non ſolùm fit præſens hoſtiæ minori, ſed etiam maiori ſe, ſi in maiori ſe conſecraretur: implicat autem, fieri præſens hoſtiæ maiori ſe, per ſolam negationem extenſionis localis; cùm nequeat negatio extenſionis collocare indiuiſibiliter ſubſtantiam ſub ſpatio maiori, quàm ſub quo diuiſibiliter illam collocabat propria extenſio, alioqui plus præſtaret negatio, quàm præſtabat oppoſita forma negata.

156. Secundò. Modus hic exiſtendi ſacramentalis, eſt ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, vt colligitur ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 1. & docent PP. dũ teſtantur, eſſe opus diuinæ potentiæ, & ſupra captum naturalis intelligentiæ: non eſſet autem ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, ſi conſiſteret in ſola negatione extenſionis localis, cùm nequeat negatio eſſe

altioris

altioris ordinis, quam ſit forma negata, à qua adæquatè ſpecificatur: cùm igitur extenſio localis ſit naturalis paſſio quantitatis, nequit eius negatio eſſe ſupernaturalis quoad ſubſtantiam. Legatur Caiet. 3. p. q. 76. art. 3. §. *Pro faciliori intellectu*.

Caietanus.

157. Ad argumentum in oppoſitum Reſp. ex eo tantùm ſequi indiuiſibilitatem negatiuam, non autem poſitiuam, quam habet corpus Chriſti in hoc ſacramento.

158. Tertia ſententia docet, hanc præſentiam eſſe reproductionem corporis Chriſti denudati propria extenſione locali ſub quauis parte ſpecierum. Fundamentum eſt, quoniam ad ſaluandam indiuiſibilem præſentiam corporis ſub quauis parte ſpecierum ſufficit indiſtantia totius corporis ſub qualibet parte ſpecierum: at hoc ipſo, quod corpus denudatum extenſione locali, reproduceretur ſub quauis parte ſpecierum, conſtitueretur totum ſub quauis parte earum.

159. Confirmatur: quia quælibet pars panis conuertitur in totum corpus Chriſti: ergo totum corpus Chriſti reproducitur ſub quauis parte ſpecierum: nam ideo panis conuertitur in corpus Chriſti, quia corpus Chriſti reproducitur ſub ſpeciebus panis: ergo ideo quælibet pars panis conuertitur in totum corpus Chriſti, quia totum corpus Chriſti reproducitur ſub qualibet panis parte.

160. Sed contrà. Quia ſi hic modus nihil aliud ſuperaddat, ex eo ſequeretur, in quauis conuerſione ſacramentali dari infinitas reproductiones in actu: nam tot eſſent reproductiones in actu, quot ſunt partes ſpecierum in potentia, quibus illæ reſponderent: ſed hæ ſunt infinitæ in potentia: ergo & reproductiones eſſent infinitæ in actu: implicat autem infinitum in actu, vt ex Philoſophia ſuppono. Ex quo patet ad fundamentum. Ad confirmationem patebit ex noſtro modo infrà explicando. Præterea hæc ſententia non ſaluat intrinſecam ſupernaturalitatem præſentię ſacramentalis: quia cùm iſtæ reproductiones ſint in eſſentia naturales, quippe quæ terminantur ad corpus Chriſti ens naturale, non poſſunt conſtituere præſentiam intrinſecè ſupernaturalem, ſed tantùm extrinſecè & quoad modum. Tandem ſola reproductio non ſufficit, vt conſtituat corpus, de ſe diuiſibile, poſitiuè indiuiſibiliter ſub ſpeciebus, cùm actionis non ſit, conſtituere terminum in loco, ſed ſolùm communicare illi eſſe.

161. Quarta ſententia eſt aliquorum Thomiſtarum affirmantium, præſentiam ſacramentalem eſſe actionem, quam Chriſti corpus exercet in ſpecies, eas in ſuo eſſe continendo. Fundamentum eſt, quia hæc præſentia eſt perſimilis præſentię, quam habet Angelus ad corpora: ſed hęc formaliter conſiſtit in actione, qua Angelus continet corpora, ergo.

162. Sed contrà: Nam vi huius præſentiæ ſacramentalis corpus Chriſti non eſt quomodocunque, ſed indiuiſibiliter præſens ſpeciebus: non poteſt autem eſſe indiuiſibiliter præſens ſpeciebus præcisè per actionem, qua continet ſpecies, quia cùm hæc actio recipiatur in ſpeciebus, non poteſt dare corpori Chriſti poſitiuam rationem indiuiſibilitatis. vnde diſpar eſt ratio de Angelo, quia hic cùm ſit natura ſua indiuiſibilis, poteſt per ſolam entitatem fieri præſens indiuiſibiliter corpori diuiſibili, per actionem contentiuam corporis. At corpus Chriſti, cùm ſit ex ſe diuiſibile, vt conſtituatur poſitiuè indiuiſibiliter ſub ſpeciebus, conſtitui debet per aliquid in ſe receptum.

163. Ex quo ſequitur, nec fieri poſſe formaliter præſens per conuerſionem ipſam: nam neque hæc poteſt eſſe corpori Chriſti ratio exiſtendi indiuiſibiliter: tum quia poſſet corpus Chriſti manere cum eadem præſentia indiuiſibili, non conuerſa ſubſtantia panis in ipſum: tum quia conuerſio per ſe nihil intrinſecum ponit in corpore Chriſti: cùm dicat ſolam deſitionem panis ex vi vnionis corporis Chriſti cum accidentibus panis: quæ vnio, cùm ſolùm ſubiectetur in accidentibus, & terminetur tantùm ad corpus Chriſti, nihil intrinſecum ponit in corpore Chriſti.

Corpus Chriſti non fieri formaliter per conuerſionem indiuiſibiliter in Euchar.

164. Quinta ſententia docet, eſſe modum ſuperadditum corpori, vi cuius totum corpus ſit ſub quauis parte ſpecierum, in quo modo adhuc varij excogitati ſunt modi.

5. Sententia primus modus diſplicet.

165. Primus affirmat, eſſe repetitionem plurium prę́ſentiarum naturalium in ordine ad eaſdem ſpecies: ita vt per ſingulas præſentias corpus Chriſti conſtituatur diuiſibiliter ſub ſpeciebus, per omnes autem ſimul ſumptas indiuiſibiliter, hoc modo: vt per vnam conſtituatur rectum, per aliam inuerſum, per aliam obliquum, per aliam curuum &c. ita vt vbi vna collocat caput & non pedes, alia collocet pedes & non caput, & vbi vna conſtituit pedes, alia conſtituat caput, & ſic repetendo huiuſmodi integras præſentias corporis, in omnibus partibus ſpecierum, tandem fiet, vt vbi eſt vna pars corporis, ibi ſint & reliquæ.

166. Sed hic modus 1. non ſaluat intrinſecam ſupernaturalitatem præſentiæ ſacramentalis, cum omnes iſtæ prę́ſentiæ ſint naturales quoad eſſentiam. Secundò. Vi talis præſentiæ corpus Chriſti eſſet ſimpliciter diuiſibiliter in ordine ad ſpecies, quia per ſingulas præſentias collocaretur diuiſibiliter ſub illis. Tertiò cogit admittere infinitas præſentias totales diſcretas in corpore Chriſti, per quas infinities replicatum poſſet conſtitui totum ſub ſingulis & omnibus partibus ſpecierum. Quartò. Repugnat, vt per infinitas præſentias totales diuiſibiles, totum corpus conſtituatur ſub quacunque minima parte ſpecierum: quia cùm quælibet prę́ſentia collocet corpus ſecundùm diuerſam & diuerſam partem ipſius, ſub determinata parte ſpecierum, non videtur hoc modo poſſe conſtitui totum ſub quacunque minima parte ſpecierum, ſed ſemper ſub aliqua determinata.

Contra hunc modum eſt.

167. Secundus modus docet, eſſe replicationem totius præſentię corporis, in qualibet parte

Et 2. modus diſplicet.

bet parte eiuſdem corporis: nam ſicut per vnam præſentiam totalem diuiſibilem fit totum corpus præſens ſub ſpeciebus: ita, ſi tota hæc præſentia replicetur in qualibet parte corporis, vbi conſtituitur vna pars corporis, ibi conſtituetur totum corpus, quia in qualibet parte corporis ſubiectatur tota illa ratio, qua corpus conſtituitur totum ſub tota quantitate ſpecierum.

168. Confirmatur. Si partialis præſentia, quæ eſt in capite, ſubiectaretur etiam in pectore, vbi eſſet pectus, eſſet etiam caput: ergo ſi præſentia, quæ eſt in toto corpore, ſubiectaretur in capite, vbi eſſet caput, eſſet etiam totum corpus: ergo ſi eadem ſubiectaretur in ſingulis partibus corporis, vbi eſſent ſingulæ partes corporis, ibi eſſet etiam totum corpus, proinde totum in toto, & totum ſub qualibet parte ſpecierum.

169. Sed neque hic modus ſaluat intrinſecam ſupernaturalitatem præſentię ſacramentalis. Secundò, implicat modum, cùm ſit actualis modificatio ſubiecti, modificare plura ſubiecta ſimul: igitur implicat, pręſentiam, quæ modificat caput, modificare etiam pectus, & reliquas partes corporis: nam eadem eſt ratio de modo partiali reſpectu ſubiecti partialis, ac de modo totali reſpectu ſubiecti totalis. Tertiò. Repugnat, modum dare ſubiecto ſuum effectum formalem, abſque eo quòd illud actu modificet, cùm effectus formalis ipſius ſit actualis modificatio ſubiecti: igitur non poteſt totalis pręſentia corporis replicata tantùm in manu, conſtituere totum corpus in ſpatio, vbi eſt manus: ſicut non poteſt tota vnio corporis cum anima, replicata tantùm in manu, vnire totum corpus cum anima. Quartò. Implicat, pręſentiam, cùm ſit reſpectus ad ſpatium, collocare ſubiectum in ſpatio minore, quam exigat pręſentia ipſa ſecundùm ſe.

Et 3. modus Albertin. 170. Tertius modus eſt Albertini in prędicam. Vbi, Corollar. 1. dubitat. 7. putantis, eſſe modum ſpiritualem indiuiſibilem in ordine ad ſe, & in ordine ad ſpatium, qui cùm ſubiectetur totus in toto, & totus in quauis parte corporis, conſtituit illud indiuiſibiliter totum ſub tota hoſtia, & totum ſub quauis parte illius. Fundamentum eſt, quia effectus formalis, quem habet corpus Chriſti exiſtendi indiuiſibiliter in hoc ſacramento, debet eſſe ab aliqua forma indiuiſibili.

171. Sed contrà, quia ſi eſſet modus indiuiſibilis, non poſſet ſecundùm aliquid corrumpi, quin totus corrumperetur, & conſequenter non poſſet corrupta pręſentia circa vnam partem hoſtiæ, non corrumpi circa reliquas, quod falſum eſt. Nam adhuc corrupta præſentia in vna parte hoſtiæ, perſeuerat Chriſtus in reliquis, in quibus panis diſpoſitiones perſeuerant. Nec dici poteſt, quòd corrupta priori pręſentia, alia de nouo producatur circa partes hoſtiæ, quę integrę perſeuerant, cùm non producatur noua præſentia, niſi ad nouam prolationem verborum ſacramentalium.

172. Ad fundamentum ipſius Reſp. talem effectum eſſe poſſe à modo diuiſibili, vt infrà ex noſtro modo conſtabit.

173. Quartus modus aſſerit, eſſe modum diuiſibilem, cuius quælibet pars habet vim conſtituendi totum corpus ſub quauis parte ſpecierum. *Et 4. modus*

174. Sed contrà: quia cùm non quælibet pars modi afficiat totum corpus, non poteſt totum corpus conſtituere ſub quauis parte ſpecierum; cùm nequeat modus tribuere effectum formalem, niſi afficiendo ſubiectum. *Cõfutatur.*

175. Quintus modus affirmat, eſſe modum extenſum, cuius quęlibet pars habet vim conſtituendi partem corporis, quam afficit ſub ſingulis partibus ſpecierum, ſub quibus Chriſti corpus ſuccedit loco panis: vt præſentia capitis conſtituit caput ſub ſingulis partibus ſpecierum, præſentia pectoris conſtituit pectus ſub ſingulis partibus earundem, & ſic de reliquis: quo tandem fiet, vt omnes partes præſentiæ conſtituant omnes partes corporis ſub ſingulis, & omnibus partibus ſpecierum, proinde totum in toto, & totum in quauis parte earum: cùm nil aliud ſit totum, quàm partes ſimul pręſentes eidem ſpatio. *Et 5.*

176. Sextus docet, totum modum conſtituere totum corpus ſub ſingulis partibus ſpecierum. *Et 6.*

177. Sed neuter ſaluat, quo pacto, corrupta partiali præſentia circa vnam partem ſpecierum, maneat circa reliquas; nam, aut corrupta vna parte ſpecierum, tota præſentia ſacramentalis corrumpitur, aut aliquid, aut nihil: ſi primum, ergo non manet Chriſtus ſub reliquis partibus hoſtiæ, quæ peſeuerant incorruptæ, vel certè noua præſentia ſacramentalis ſine noua prolatione verborum ſacramentalium ſub illis produci debet. Si ſecundum; non poteſt dici, quòd corrumpatur partialiter ex parte ſubiecti, hoc eſt, ſola præſentia, quæ eſt in capite, vel pectore, quia cùm totum corpus conſtituatur ſub ſingulis partibus ſpecierum, cumque nequeat per ſolam pręſentiam partialem, afficientem vnam tantùm partem corporis, conſtitui totum ſub ſingulis partibus ſpecierum, debet neceſſariò conſtitui per pręſentiam totalem afficientem totum corpus: ergo ſi aliquid pręſentiæ ex parte ſubiecti corrumpitur, tota debet corrumpi, quia non poteſt corrumpi, niſi vt afficit & modificat totum corpus. Tertium dici non poteſt, quia ad corruptionem effectus realis, debet deſinere aliqua forma realis: ſed Chriſtum eſſe præſentem in hac parte hoſtiæ, eſt effectus realis: ergo hoc corrupto, corrumpi debet aliquid reale.

178. Dices. Nihil reale corrumpi ex parte modi, ſed tantùm ceſſare ab aliquo effectu formali circa ſpecies, defectu termini: ſicut nihil reale corrumpitur in relatione, deficiente termino partiali, ſed ſola extrinſeca terminatio.

179. Sed contrà: quia relatio in quouis termino partiali habet totam ſuam rationem formalem, à qua adęquatè pendet: vnde termini

Digitized by Google

mini partiales habent ſe tantùm materialiter: præſentia verò ſacramentalis adęquatè pendet ab omnibus, & ſingulis partibus ſpecierum: alioqui poſſet præſentia non adæquatè vbicare ſubiectum in ordine ad totum ſpatium, quod reſpicit, quod implicat.

180. Luſtratis omnibus modis aperiendus eſt noſter, in quo nec mihi planè ſatisfacio, paratus aliorum ſequi ſententiam, vbi noſtro probabiliorem propoſuerint. Aſſero igitur, Euchariſticam pręſentiam eſſe modum ſuperadditum corpori Chriſti, ſupernaturalem quoad ſubſtantiam, diuiſibilem non ſolùm extenſiuè, ſed etiam intenſiuè, cuius quælibet pars extenſionis replicat tantùm partem corporis, quam afficit, & tota extenſio totum corpus ſub ſpeciebus, diuerſę verò partes intenſionis totius præſentię extenſiuæ replicant totum corpus ſub diuerſis partibus ſpecierum, vt pręſentia afficiens caput, replicat ſolum caput, pręſentia afficiens collum, replicat ſolum collum, præſentia afficiens totum corpus, repetit totum corpus: quia verò hæc ipſa præſentia extenſiua totius corporis eſt diuiſibilis intenſiuè, conſtans ex infinitis partibus intenſiuis eiuſdem extenſionis, afficientibus totum corpus, fit vt ſingulę partes intenſionis afficientes totum corpus, repetant totum corpus ſub diuerſis partibus ſpecierum: & quia in noſtra ſententia pura præſentia localis non habet vim replicandi ſubiectum ſubſtantialiter, dicendum vlteriùs erit, hunc modum præter pręſentiam vbicantem Chriſti corpus ſub ſingulis ſpeciebus, includere etiam actionem ſubſtantialiter reproducentem, idem corpus ſub iiſdem ſpeciebus: cuius actionis quælibet pars ſubſtantialiter reproducat totum corpus ſub determinata parte ſpecierum, & tota actio ſub omnibus partibus earundem. Quòd autem ſola actio reproductiua corporis, abſque pręſentia vbicante idem corpus ſacramentaliter ſub ſpeciebus, non ſufficiat, conſtat: quia per actionem res formaliter non conſtitueretur in loco, ſed in ſe, nam vi actionis formaliter res ſolùm accipit eſſe ab agente. Igitur pręter actionem ſubſtantialiter reproductiuam, neceſſaria eſt etiam pręſentia, qua formaliter conſtituatur in loco: pręſertim cùm corpus Chriſti fiat indiuiſibiliter pręſens, quod non poteſt habere à nuda ſua entitate. Confirmatur: nam per ſolam actionem reproductiuam corpus Chriſti manet indifferens, vt fiat diuiſibiliter, vel indiuiſibiliter ſub ſpeciebus: ergo debet per aliam formam hunc effectum indiuiſibilis pręſentię accipere.

181. Probo ſingula. Primum. Corpus Chriſti eſſe indiuiſibiliter pręſens ſub ſpeciebus, eſt effectus realis de nouo in ipſo corpore, qui antea non erat: ergo ab aliqua forma ſuperaddita corpori; non realiter diſtincta, quia hæc neceſſaria non eſt; ergo modaliter tantùm.

182. Secundum: Hic modus eſt indebitus corpori, & cuicunque naturæ creatæ; eſt enim quædam participatio diuinę immenſitatis: ergo ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, nam quamuis debitum ſit Angelo, vt intra ſuam ſphæram indiuiſibiliter exiſtat, non eſt tamen debitum, vt vi eiuſdem præſentiæ, connaturaliter exiſtat in diuerſis partibus diſiunctis & diſtantibus eiuſdem ſphæræ, ſicut vi Euchariſticæ præſentiæ debitum eſt corpori Chriſti, vt exiſtat in diuerſis partibus, etiam ſeiunctis ac diſtantibus hoſtiæ.

183. Tertium: Quilibet modus debet commenſurari ſubiecto, in quo recipitur: atqui ſubiectum, in quo modus iſte recipitur, eſt corpus Chriſti extenſum & diuiſibile quoad ſe: ergo modus iſte debet eſſe extenſus & diuiſibilis in ſe.

184. Quartum deficiente aliqua parte ſpecierum, neceſſe eſt formam aliquam deficere, quæ dabat corpori effectum formalem præſentiæ ſacramentalis in ordine ad talem partem: non poteſt autem deficere aliqua pars præſentiæ quoad extenſionem, quæ modificabat tantùm caput, aut pectus, exempli cauſa: Tum quia alioqui caput, vel pectus non haberet ſacramentalem præſentiam ad reliquas partes ſpecierum, quæ remanent: tum quia, cùm totum corpus deſinat eſſe ſacramentaliter ſub parte corrupta ſpecierum, non poteſt deſinere per corruptionem partialis præſentiæ afficientis vnam tantùm partem corporis, quia hæc non habet vim conſtituendi ſub parte ſpecierum, niſi partem corporis, quam afficit: ergo deſinit per corruptionem præſentiæ totalis extenſiuæ: ergo niſi ponatur eadem diuiſibilis intenſiuè, non ſaluabitur, quo pacto corrupta circa vnam partem ſpecierum, maneat circa reliquas.

185. Prædeclarato modo, quo Chriſtus conſtituitur ſacramentaliter præſens ſub ſpeciebus, prædeclaranda eſt actio, qua idem Chriſti corpus ſubſtantialiter reproducitur ſub iiſdem ſpeciebus. Hæc autem non alio modo probatur, quàm quod non repugnat talis naturę actio, cuius quælibet pars reproducat totum corpus ſub determinata parte ſpecierū; & tota actio ſub omnibus partibus ſpecierum; vti diximus de modo præſentiæ. Vnde ſicut in illo duplicem diſtinximus diuiſibilitatem, vnam ſubiectiuam, in ordine ad corpus, quod afficit: alteram terminatiuam, in ordine ad ſpecies ſeu ſpatium, ad quod vbicat: ita in hac actione reproductiua diſtinguenda eſt duplex diuiſibilitas; vna reſpectu corporis, quod reproducit; altera reſpectu ſpecierum, ſeu ſpatij, ſub quo ſubſtantialiter illud reproducit. Nam licet actio reproductiua ſeipſa formaliter non conſtituat terminum reproductum in loco; exigit tamen habere aliquam pręſentiam in loco, ſine qua non poteſt ad illum terminari. Prior diuiſibilitas terminatur ad partes corporis reproducti: quia cùm terminus reproductus ſit diuiſibilis, habens partes & partes, etiam actio, qua reproducitur, eſt ſubiectiuè,

Authoris modus.

Qualis ſit actio, quâ producitur Chriſti corpus indiuiſibiliter.

Diuiſibilitas alia ſubiectiua, alia terminatiua.

Subiectiua huius actionis terminatur ad partes corporis reproducti.

ctiuè diuiſibilis: alia eſt enim partialis actio, qua reproducitur caput; alia, qua reproducitur pectus, & ſic de cæteris. Poſterior diuiſibilitas eſt in ordine ad ſpecies ſeu ſpatium, vt nimirum vna actio, quæ reproducit totum corpus in ordine ad omnes ſuas partes, reproducat illud ſub vna parte ſpecierum; alia verò, quæ idem corpus reproducit ſecundùm omnes partes in ordine ad ſe, reproducat ſub alia parte ſpecierum; ita vt quælibet actio reproducat totum corpus in ordine ad ſe, non tamen in ordine ad partes ſpecierum vel ſpatij, ſed ſingulæ in ordine ad ſingulas, & omnes in ordine ad omnes partes ſpatij, ac ſpecierum, vti de modo ipſo præſentiæ diximus. Ratio horum omnium eſt: quoniam hæc actio reproducit corpus Chriſti vt affectum pręſentia ſacramentali ad has, vel ad illas partes ſpecierũ: ergo ſicut per diuerſas præſentias, ſeu partes præſentiæ ſacramentalis, eſt ſub diuerſis partibus ſpecierum: ita per diuerſas actiones, ſeu partes actionis reproducitur ſub diuerſis partibus ſpecierum: cùm non poſſit per ſolum modum præſentiæ abſque actione ſubſtantialiter reproductiua, corpus ſubſtantialiter conſtitui ſub diuerſis partibus ſpecierum.

Terminatiuè eſt in ordine ad ſpecies.

Ratio horũ omnium.

186. Hic modus optimè ſaluat, primò maximam illam difficultatem, quo pacto idẽ corpus deſinere poſſit ſub vna parte ſpecierũ, nõ deſinente ſub reliquis, non ſolùm per deſitionem partialis præſentiæ, quæ Chriſti corpus vbicabat ſub illa parte, ſub qua deſinit; ſed etiam per deſitionem partialis actionis, quæ Chriſti corpus ſubſtantialiter reproducebat ſub eadem parte, ſub qua ſubſtantialiter deſinit: quia cũ hęc reproductio non ſit vna actio indiuiſibilis, qua deſinente, totum corpus ſub omnibus ſpecierũ partibus deſinere deberet; ſed diuiſibilis, cõſtans ex pluribus actionibus reproducentibus idem Chriſti corpus ſub omnibus partibus ſpecierum, poterit, deſinente vna actione, quæ Chriſti corpus reproducebat ſub vna parte, deſinere ſub eadem Chriſti corpus, non deſinente ſub reliquis ſpecierum partibus, ſub quibus conſeruatur per alias actiones reproductiuas.

Saluat Chriſti corpus deſinere ſub vna ſpecierum, & ſub reliquis remanere.

187. Saluat 2. quomodo non ſint infinitæ actiones reproductiuæ in hoc noſtro modo: quia nimirum omnes ſunt per modum vnius, integrantes vnam actionem totalem, cuius ſingulæ partes eiuſdem actionis conſideratæ in ordine ad ſpecies, reproducunt corpus ſubſtantialiter ſub ſingulis partibus ſpecierum. Vnde ſicut de modo ipſo præſentiæ diximus, quòd non liceat accipere vnam partem præſentiæ vbicantem Chriſti corpus ſub vna parte ſpecierum, quin cum illa accipiantur infinitæ partes eiuſdem præſentiæ, quę idem Chriſti corpus vbicant ſub infinitis partibus ſpecierum; cùm talis præſentia ſit diuiſibilis terminatiuè, iuxta diuiſibilitatem ſpecierum, ſub quibus Chriſti corpus collocat: ita nec licebit accipere vnam partem actionis reproductiuæ, quin cum illa accipiantur infinitę ſyncategorematicè & in potentia, quæ idem Chriſti corpus ſubſtantialiter reproducũt ſub infinitis etiam in potentia partibus ſpecierum.

Non eſſe infinitas actiones reproductiuas.

188. Saluat 3. Quo pacto, etiamſi in mea ſententia nequeat idem terminus conſeruari pluribus actionibus adęquatis, adhuc poſſit idem corpus conſeruari pluribus actionibus reproductiuis adæquatis: quia nimirum iſtę actiones non reproducunt Chriſti corpus in eadem, ſed in diuerſis ſpecierũ, ſeu loci partibus, quo pacto in mea ſententia non implicat: quia tũc poteſt actio cõmunicare eſſe termino in loco, vbi non eſt: non poteſt autem cõmunicare eſſe termino in loco, in quo ſupponitur eſſe, cùm illud ſupponatur cõmunicatum vi alterius actionis: actio autem, cùm eſſentialiter ſit actualis communicatio eſſe, implicat eſſe, & actu non communicare eſſe termino; proinde implicat, eundem terminum pluribus actionibus adęquatis conſeruari in eodem loco, non autem in diuerſis.

Poſſe idem corpus conſeruari pluribus actionibus reproductiuis totalibus.

189. *Obijcies* 1. Vi huius actionis Chriſti corpus non ſolùm reproducitur in ſe, ſed etiã in ordine ad locum ſeu ſpecies ſacramentales: ergo, præter actionem reproductiuam, fruſtra eſt præſentia vbicatiua; cùm totum id, quod habetur per præſentiam vbicatiuam, habeatur per ſolam actionem reproductiuam.

190. Reſp. negãdo antecedens: etenim ſolùm exigitiuè & radicaliter hęc actio reproducit Chriſti corpus in ordine ad ſpecies ſeu locum: formaliter autem in ordine ad locum ſeu ſpecies illud cõſtituit pręſentia vbicatiua. Sicut creatio formaliter tantùm ponit Angelum in ſeipſo extra cauſas, eſſentialiter tamen exigit in Angelo modum aliquem præſentiæ ipſi proportionatum, ſine quo non poteſt ad illum creatio terminari: licet talis modus locandi Angelum in ſpatio, in mea ſententia, nõ ſit eſſentialiter addictus huic, vel illi ſpatio, ſed poſſit cũ eodem modo, inuariato quoad intrinſeca, Angelus variare ſpatium: de quo fusè tomo 2. diſp. 5. ſect. 2. & 3.

191. *Obijcies* 2. Stante eadẽ actione reproductiua, poteſt Chriſti corpus mutare præſentiam indiuiſibilem & ſacramentalem in diuiſibilem & circũſcriptiuam: ſed ea poſita, nõ erit Chriſti corpus reproductum totum ſub toto ſpatio, & totum ſub quauis parte ſpatij; quia tunc nõ erit indiuiſibiliter totum in quauis parte ſpatij, ſed diuiſibiliter in ſpatio; proinde totũ in ſpatio, & pars ipſius in parte ſpatij: ergo neque nunc vi talis actionis eſt totũ corpus reproductum ſub quauis parte ſpatij; cùm nulla tunc per mutationem indiuiſibilis & ſacramentalis pręſentiæ in diuiſibilem & circumſcriptiuam, fieret variatio in ipſa actione reproductiua.

192. Reſp. negando maiorem: nam talis reproductio eſſentialiter exigit talem præſentiam, quę Chriſti corpus collocet totum ſub qualibet parte ſpecierum: & conſequenter ad variationem talis præſentiæ, neceſſariò etiam variabitur talis reproductio: nam cùm talis reproductio reproducat totum corpus ſub quauis parte ſpecierum, ſi adhuc mutata pręſentia

Actio, qua Chriſti corpus producitur, exigit modum præſentiæ.

indiuiſibili

Digitized by Google

indiuiſibili in diuiſibilem & circumſcriptiuam, maneret totum corpus ſub qualibet parte ſpecierum, cùm illud manere non poſſet vi præſentię circumſcriptiuæ, cùm illa non poſſit locare corpus indiuiſibiliter; neque vi ſolius actionis reproductiuæ, tum quia illa formaliter non locat; ſed reproducit tantùm corpus; tum quia repugnat, idem corpus eſſe ſimul diuiſibiliter, & indiuiſibiliter in ordine ad ſpatium; maneret corpus indiuiſibiliter præſens ſpatio abſque forma illud indiuiſibiliter vbicante. Quòd autem repugnet, idem corpus ſimul eſſe diuiſibiliter & indiuiſibiliter in ordine ad idem ſpatium, conſtat: quoniam hi ſunt duo effectus formaliter oppoſiti, quorum vnus expellit alium, vt per ſe patet.

193. *Obijcies 3.* Poteſt idem Chriſti corpus, retenta actione, qua fuit reproductum ſub vna parte hoſtiæ, per aliam actionem reproduci ſub alia parte hoſtię: ergo poteſt idem corpus in ordine ad idem ſpatiùm conſeruari duabus actionibus adæquatis. Conſequentia patet: nam in caſu propoſito, idē corpus haberet duas actiones reproductiuas adæquatas in ordine ad idem ſpatium. Antecedens probatur, nam actio non pendet à loco: ergo poſſet corpus actionem, qua producitur in vno loco, retinere in alio loco, in quo rurſus reproduci poſſet per aliam diſtinctam actionem.

194. Reſp. Dupliciter poſſe corpus retinere duplicem actionem adæquatè reproductiuam in eodem loco; vno modo ſimul retinendo in eodem ſpatio extrinſeco duplicem pręſentiam ſeu locabilitatem intrinſecā: alio modo cum duplici actione reproductiua, vnam tantùm retinendo præſentiam & locabilitatē intrinſecā. Poſteriori modo, implicat, corpus retinere duplicem actionem reproductiuam in eodem ſpatio: non implicat autem priori modo; ratio diſcriminis eſt, quoniam poſteriori modo, non poteſt vtraque actio exercere ſuum eſſentiale munus, actu communicando eſſe termino, cū iam illi ſupponatur adæquatè cōmunicatum vi alterius actionis: poteſt autē vtraque actio ſuū eſſentiale munus exercere, priori modo: nam iuxta priorē modum, vtraque actio poteſt communicare eſſe termino, ſaltem in ordine ad diuerſam pręſentiam & locabilitatem intrinſecam; ratione cuius duplicis locabilitatis idem corpus fit virtualiter diuerſum & diſtinctum à ſeipſo; poteſtque per motum localem naturaliter à ſeipſo ſeiungi ac ſeparari, diuerſaſque actiones exercere ſub vna præſentia & locabilitate, quas non exercet ſub alia: exempli cauſa, ſi idem corpus retinēs duplicem præſentiam circumſcriptiuam, penetret ſecum ſeipſo in eodem ſpatio, poterit, vt eſt ſub vna præſentia, aliquid operari, quod non operatur ſub alia: nam, vt eſt ſub vna præſentia poterit ſe mouere localiter, non ſe mouendo vt eſt ſub alia; comedere vt eſt ſub vna, non comedendo, vt eſt ſub alia; quas operationes diuerſas exercere non poterit corpus, ſi in eodem ſpatio vnam tantùm retineat intrinſecam præſentiam ſeu locabilitatem: ac proinde non poterit abſque duplici locabilitate conſeruari virtualiter diuerſum ac diſtinctum à ſeipſo: & conſequenter nullum eſſe, ſaltem virtualiter diſtinctum accipere poterit ab altera actione adæquatè reproductiua, vti accipere poteſt ſub duplici locabilitate, per ordinem ad diuerſas actiones, quas ſub duplici locabilitate exercere poteſt.

Poteſt idem Chriſti corpus duplici actione adæquata prōduci in eodem loco, ſi habeat duplicem locabilitatem

195. Atque hæc de eſſentia ſacramentalis præſentiæ ſatis, nam in re tam arcana; ſat fuit attigiſſe difficultatem. Non enim aut tam hebetes ſumus vt non intelligamus, alium modum aſſignari poſſe hoc noſtro aptiorem, qui & hoc myſterium meliùs explicet, & Theologiæ ſtudioſis magis ſatisfaciat: aut tam ſapientes haberi volumus, vt hunc noſtrum proponamus, tamquam omnium qui ſapienter hactenus excogitati ſunt, optimum. Non enim deerit, qui hoc noſtro modo improbato, vel alium proprio marte probabiliorem excogitabit; vel aliquem ex excogitatis, tamquam ad proprium captum aptiorem, amplectetur.

SECTIO XII.

An ſacramentalis præſentia varietur ad motum ſpecierum?

196. AFFIRMAT Suar. diſput. 47. ſect. 2. dicto primo vltimo, & ſect. 4. dicto 4. Fundamentū eſt, quia Chriſtus ad motum ſpecierum mutat ſpatium: ergo & præſentiam: ſed Chriſtus non habet aliam pręſentiam ſub ſpeciebus, quàm ſacramentalem: ergo variat illam, variando ſpatium. Antecedēs patet, quia Chriſtus comitatur ſpecies; ergo mutat cum illis ſpatium. Prior conſequentia probatur: Quia præſentia eſſentialiter eſt addicta ſpatio: ergo hoc mutato, mutatur & illa. Confirmatur: Chriſtus mutādo ſpatium, mutat relationē diſtantiæ & propinquitatis: ergo mutat præſentiam, quæ tales relationes fundat, repugnat namque variari relationem, non variato fundamento. *Suarez affirmat.*

197. Oppoſita ſententia mihi eſt omnino vera, quam docet Caieta. qu. 76. ar. 6. in fine; affirmans, ſimul cum corpore Chriſti moueri, & trāsferri de loco ad locum eius pręſentiam ſacramentalem. Et colligitur ex ijs Authoribus, qui docent, hanc præſentiam eſſe ipſam coniunctionem corporis cum ſpeciebus: nam ſicut ad motum ſpecierum non variatur hæc coniunctio: ita nec ſacramentalis præſentia, quæ in hac coniunctione formaliter per eos conſiſtit. Fundamentum huius ſententiæ duplex eſt. *Negat verius Caietanus.*

198. Primum. Hæc præſentia, ipſomet Suar. teſte eſt ſupernaturalis quoad eſſentiam: ergo nō poteſt eſſe terminus mutationis naturalis, cùm nequeat actio naturalis attingere terminum ſupernaturalem quoad eſſentiam: nam actio adæquatè ſpecificatur à termino: eſſet autem iſta præſentia ſacramentalis, terminus mutationis naturalis, ſi ad motum ſpecierum mutaretur; nam eſſet terminus motus localis ſpecierū, vt ſecundariò ſubiectati in corpore *Suarez.*

Chriſti, ſed hic eſt naturalis, cum fiat virtute naturali: ergo.

199. Dices. Motum eſſe tantùm conditionem, qua poſita, ſolus Deus producit præſentiam ſacramentalem in Chriſti corpore. Sed contrà: Tum quia falſum eſt, produci nouam præſentiam ſacramentalem ſine noua prolatione verborum. Tum quia in doctrina Suarez motus ipſe localis ſecundariò receptus in corpore Chriſti, eſt præſentia ſacramentalis ſucceſſiua eiuſdem corporis, ad ſpatium: putat enim, motum localem eſſentialiter eſſe præſentiam mobilis ad ſpatium: ergo hoc ipſo, quòd Chriſtus mouetur cum ſpeciebus ad nouum ſpatium, acquirit nouam præſentiam, non naturalem, alioqui præter præſentiam ſacramentalem haberet etiam naturalem; ergo ſacramentalem, quæ perſeuerat in fine motus, vt intrinſecus terminus illius.

200. Secundum fundamentum eſt: præſentia ſacramentalis non pendet eſſentialiter ab hoc, vel illo ſpatio in particulari: ergo quantumcunque mutetur ſpatium, non mutatur præſentia ipſa ſacramentalis. Pro cuius explicatione, diſtinguenda ſunt duo in quauis re creata, prout occupat ſpatium. Vnum eſt, ratio illa, per quam res eſt proximè occupatiua ſpatij, & per quam ſemper actu occupat aliquod ſpatium, quę dici poteſt locabilitas. Alterum eſt ipſa actualis occupatio huius, vel illius ſpatij: Primum in corporibus eſt ipſa actualis extenſio partium ad locum, ratione cuius res ſemper occupat actu aliquod ſpatium, & per quam eſt proximè occupatiua alterius ſpatij æqualis: in ſpiritibus verò eſt virtualis extenſio, ratione cuius actu occupant aliquod ſpatium, & quâ ſunt proximè occupatiui alterius ſpatij. Primum tam in corporibus, quàm ſpiritibus, eſt modus ex natura rei diſtinctus à mobili, pendens ab aliquo ſpatio, non tamen ab hoc, vel ab illo determinatè: vnde variato ſpatio per motum localem, non variatur hic modus, qui ſemper perſeuerat idem in quouis ſpatio. Secundum non diſtinguitur ex natura rei ab ipſa formali, vel virtuali extenſione locali, ſed ſupra illam addit extrinſecam dumtaxat connotationem huius, vel illius ſpatij, quod mobile acquirit medio motu locali, vel alia mutatione ęquiualente. Quoniam verò ſacramentalis præſentia comparatur primæ illi rationi, per quam tam corpora, quàm ſpiritus occupant aliquod ſpatium, & per quam ſunt formaliter occupatiua alterius ſpatij æqualis, medio motu, aut mutatione locali, non tanquam ratione formaliter occupante, ſed quam ratione deferente ſubiectum ex vno loco in alium: ſiquidem interdum ſubiectum occupat locum, & non per motum localem, vt conſtat de corpore, vel Angelo conſtituto in loco, vi ſolius creationis; ideo ex natura rei à corpore Chriſti diſtinguitur, non minùs, quàm ab ipſo diſtinguatur extenſio localis, in cuius locum ſuccedit hæc ſacramentalis præſentia, non tamen ab ipſo ex natura rei diſtinguitur actualis occupatio huius, vel illius ſpatij, niſi ſola connotatione extrinſeca: etenim ſicut Angelus per motum localem non variat virtualem extenſionem localè, vti nec anima virtualem ſuā extenſionem & præſentiam ad corpus, ſed extrinſecam tantùm connotationem ſpatij: ita nec Chriſti corpus ad motum ſpecierum variat pręſentiam ſacramentalem ad ſpecies, ſed extrinſecam duntaxat connotationem ſpatij. Fundamentum, quia ſuperfluus eſt iſte modus diſtinctus à mobili, variabilis ad quamlibet variationē ſpatij, cùm poſſint omnia ſaluari per modum reſpicientem quidem ſpatium, ſed inuariabilē ad variationem ſpatij, alioqui per motum localem variaretur nouum eſſe ſacramentale, quod conſurgeret ex noua præſentia ſacramentali.

Locabilitas in corporibus, / *& in ſpiritibus.* / *Eſt modus ex natura rei diſtinctus à mobili.* / *Præſentia ſacramentalis ab illo diſtinguitur*

201. Ad fundamentum Suarez, nego conſequentiam eiuſque probationem. Ad confirmationem, ſufficit, vt mutet præſentiam quoad extrinſecam connotationem ſpatij, quę eſt ratio fundandi nouam relationem diſtantiæ, vel propinquitatis, ratione tantùm diſtincta ab ipſa intrinſeca pręſentia mobilis.

202. Ex dictis deducitur, hanc præſentiam reduci ad prædicamentum vbi, cùm ſit formalis ratio conſtituendi corpus immediatè præſens ſpeciebus, mediatè verò ſpatio earundem, contra Nugnez qu. 76. ar. 5. difficult. 2. reducentem illam ad prædicamentum ſubſtantię, eò quòd Trident. ſeſſ. 13. cap. 1. affirmet, Chriſti corpus eſſe in hoc ſacramento ſubſtantialiter, & ex S. Thom. ar. 3. 4. & 5. docente, illud eſſe ſub ſpeciebus per modum ſubſtantiæ.

Nugnez. / *Trident.* / *S. Thomas*

203. Sed contrà, nam præter hanc præſentiam nihil ſubſtantiale recipit Chriſtus, cùm ſupponatur in ſe perfectè conſtitutus, ſenſus autem Trident. eſt, Chriſtum eſſe in hoc ſacramento præſentem immediatè per ſuam ſubſtantiam, contra Caluinum, qui aiebat, eſſe præſentem per ſolam virtutem. Senſus verò S. Thom. eſt, Chriſtum eſſe præſentem per modum ſubſtantiæ indiuiſibiliter; propter quod non dicitur hęc pręſentia localis, quia Chriſtus non eſt ſub ſpeciebus vt locatum in loco commenſuratiuè, quamuis dici poſſit localis, quatenus, inquit S. Thom. in 4. diſt. 10. qu. 1. art. 3. qu. 1. ad 1. eſſe in loco, ſignificat eſſe in aliquo ſeparato extra ſubſtantiam, quod non eſt cauſa ipſius.

Concilium Trident. / *Caluinus.* / *S. Thomas.*

SECTIO XIII.

An præſentia ſacramentalis includat vnionem corporis Chriſti cum ſpeciebus?

Negant Scotus. Durand. Argentina. Maior. Mayron. Ockam. Gabriel.

204. Prima ſententia eſt Scoti in 4. diſt. 10. q. 6. §. *Ad intellectum*. Dur. q. 3. Argent. q. 2. a. 4. ad 3. cōtra 3. conc. Maior. q. vlt. Mayr. diſt. 11. q. 11. Ockam. q. 5. a 2. Gab. lect. 47. in canone Miſſæ littera I. negantium, tum quia

quia talis vnio non eſt neceſſaria: Tum quia alioqui corpus Chriſti vniretur vt potentia, ſpecies verò vt actus, ex quibus fieret vnum per accidens: vnde conſequenter negant, corpus Chriſti moueri à mouente ſpecies, ſed vel ab anima ipſa Chriſti non motu organico, ſed ſimplici vt Ockam. vel à Deo, vt reliqui.

S. Thomas. Aureol. Capreolus. Caietanus. Sotus. Vaſquez. Bellarm. Henriquez. Suarez. Albertin.

205. Secunda ſententia eſt S. Thom. in 4. diſt. 11. qu. 1. ar. 1. quæſtiunc. 1. ad 1. Aureol. q. 1. ar. vnico, Capreol. diſt. 10. q. 3. ar. 3. ad argumenta Scoti contra 2. concluſ. initio: Caiet. q. 75. a. 1. & qu. 76. ar. 6. Soti in 4. diſt. 9. qu. 2. art. 4. § *igitur conuerſio*, Vaſq. diſp. 190. cap. 3. Bellarm. lib. 3. de ſacramento Euchariſtiç cap. 18. Henriq. de Sacram. libr. 8. cap. 24. Suarez diſp. 47. ſect. 3. Albertin. in prædicamento vbi coroll. 1. dubitat. 8. & 9. affirmantium.

206. Cæterùm quadruplex poteſt eſſe controuerſia. Prima, an præſentia ſacramẽtalis ſit formalis vnio. Secunda, an ſaltem illam concomitãter includat. Tertia, qualis ſit hęc vnio. Quarta, in quo ſubiectetur, in corpore, an in accidentibus.

Præſentia Euchariſt. non eſt formaliter vnio Chriſti cum ſpeciebus.

207. Dico 1. Præſentia Euchariſtica non eſt formaliter vnio Chriſti cum ſpeciebus. Fundamentum eſt: quia effectus vnionis eſt tantùm vnire ſubiectum cum termino, ſicut illud reperit à parte rei exiſtens: hæc autem præſentia conſtituit Chriſti corpus natura ſua diuiſibile indiuiſibiliter, immediatè quidem in ordine ad ſpecies, mediatè verò in ordinę ad ſpatium; quod eſt proprium præſentiæ vt condiſtinctæ ab vnione.

208. Confirmatur. Hæc preſentia ſupplet præſentiam, quam habebat ſubſtantia panis ſub proprijs accidentibus: ſed illa nõ erat formaliter vnio, nam vi illius manſiſſet præſens ſpatio, ſi Deus corruptis accidentibus ſubſtantiam conſeruaſſet. Quòd ſi S. Thom. q. 76. ar. 6. hanc præſentiam appellat habitudinem corporis Chriſti ad ſpecies, intelligendus eſt de habitudine per modum locantis, non vnientis. Ita & Syluius ibid. ar. 5.

S. Thomas

Syluius. Illa concomitanter includit vnionem.

209. Dico 2. Præſentia Euchariſtica ſaltem concomitanter includit aliquam vnionẽ Chriſti corpus & ſpecies ſacramẽtales. Fundamentum eſt: quoniã ex PP. Chriſtus mouetur ad motũ ſpecierũ: niſi autem ponatur aliquis nexus inter corpus Chriſti & ſpecies, Chriſtus non mouebitur. Nam ſola preſentia non nectit Chriſti corpus cum ſpeciebus. Nec ſatisfaciunt Aduerſarij dicentes, moueri corpus ad motum ſpecierum, vel à ſolo Deo, vel ab anima Chriſti ratione pacti; tum quia connaturaliùs ſit per vnionem: nam ea poſita ſequitur per cauſam formalem intrinſecam motus in Chriſti corpore, qua ſublata ſolùm ſequitur per cauſam moralem extrinſecam. Tum quia non ſaluat, quo pacto ſacerdos ipſe moueat & deglutiat Chriſti corpus. Sicut non diceretur quis mouere Angelum, mouendo lapidem, cui Angelus eſt tantùm præſens: ſed tantùm eſſet conditio, qua poſita Angelus ipſe ſe moueret.

Non effectiuam, ſed formalem.

210. Dico 3. Vnio hæc, quæ comitatur preſentiam Euchariſticam non eſt effectiua, ſed formalis, contra Suar. & alios docentes, Chriſti corpus effectiuè tantùm conſeruare ſpecies extra ſubiectum, & mutuo ſpecies effectiuè conſeruare præſentiam corporis Chriſti: ex qua mutua effectione prouenit, vt non poſſit moueri vnum ſine alio: velut ſi ferrum traheret ad ſe magnetem, & magnes mutuò ad ſe ferrum, mouens ferrum moueret ſimul & magnetem. Fundamentum noſtræ Aſſertionis eſt: tum quia ſola cauſalitas effectiua non eſt ſufficiens ad denominandum corpus Chriſti vnitum ſpeciebus, & ſpecies vnitas corpori: nam cauſalitas effectiua non poſtulat formaliter vnionem cum cauſa, alioqui poſſet creatura, vi effectiuæ conſeruationis, dici vnita Deo: ſed Patres docent, corpus Chriſti eſſe vnitum ſpeciebus & vi huius vnionis, ex Chriſto & ſpeciebus conſtitui vnum ſacramentum, tum quia ſola vnio effectiua non ſaluat, quòd hoc ſacramentum verè ſit & dicatur corpus & ſanguis Chriſti: non enim lapis dicitur Deus, ex eo, quòd Deus effectiuè tantùm conſeruat lapidem: nam vnum eſſe aliud, fundatur in phyſica vnione inter illa duo. Nec ſatisfacis, ſi dicas, hoc fundari in effectiua vnione corporis cum accidentibus, & in mutua conſeruatione corporis ab accidentibus, vi cuius mutuæ effectiuæ cauſalitatis, dicuntur accidentia ſecum trahere corpus quocunque moueantur, & corpus per modum ſubſtantię ſubſtare accidentibus. Nam & hæc mutua effectiua cauſalitas difficile explicatur, & connaturaliùs ſaluari poſſunt omnia per formalem vnionem: tum quia ſine vnione formali nequit ſaluari formalis incompoſſibilitas conuerſionis.

Vnio eſt in ſpeciebus, & terminatur ad corpus: Albertin.

211. Dico 4. Hæc vnio non eſt in corpore Chriſti, ſed in ſpeciebus, terminata tantùm ad corpus, contra Albertin. affirmantem, eſſe in corpore terminatam ad ſpecies. Fundamentum eſt: quia hæc vnio eſt ſuſtentatiua accidentium, vi cuius deſinit ſubſtantia panis: vnio autem ſuſtentatiua formaliter eſt in ſuſtentato: quia cùm ſit dependentia ipſius à ſuſtentante, debet poni in ipſo ſuſtentato, non in ſuſtentante.

Diuiſibilis & ſecundũ quamlibet ſui partem terminata ad totum.

212. Dico 5. Hæc vnio eſt diuiſibilis, & ſecundùm ſe totam, & ſecundùm quamlibet ſui partem terminatur ad totum corpus Chriſti. Fundamentum eſt: quia corpus Chriſti vi couerſionis ſuccedit totum ſub qualibet parte quantitatis panis, & ſub qualibet parte vnionis, nam corpus Chriſti ſuſtentat quantitatem media vnione, vt ratione *Qua*: ergo ſicut ſe habet ad quantitatem tanquam ad rationem ad *Quam*; ita ad vnionem tanquam ad rationem *Qua*: ſed ad quamlibet partem quantitatis ſe habet vt totum ſubiectiuè: ergo ad quamlibet partem vnionis. Confirmatur: Nam ſi corrumpatur vna pars vnionis quantitatis ad corpus Chriſti, ſub illa deſinit totum corpus Chriſti: ergo qualibet pars vnionis termi-

naturad totum corpus Chriſti vt ratio *Quæ*: ſicut quælibet pars quantitatis vt ratio *Qua*.

Supernaturalis quoad ſubſtantiā. 213. Dico 6. Hæc vnio eſt ſupernaturalis quoad ſubſtantiam. Fundamentum eſt: quia omnis vnio naturalis per ſe poſtulat modificare vtrumque extremum, vt ex Philoſophia ſuppono: vnde propterea vnio hypoſtatica eſt ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, quia modificat vnum tantùm extremum.

SECTIO XIV.

An hæc præſentia pendeat à ſpeciebus?

Suarez. 214. Prima ſententia eſt Suar. diſp. 47. ſect. 3. admittentis mutuam dependentiam in genere cauſæ effectiuæ, non quidem primò producentis, ſed conſeruantis, inter pręſentiam ſacramentalem & ſpecies. Docet enim in inſtanti conſecrationis, virtute verborum, produci corpus Chriſti, eiuſque præſentiam; nec non ſpecies effectiuè ſuſtentari extra ſubiectum; immediatè verò pòſt, tam corpus Chriſti eleuari ad conſeruandas ſpecies extra ſubiectum, quàm ſpecies ipſas eleuari ad conſeruandam præſentiam ſacramentalem corporis Chriſti. Fundamentum eſt: quia ſola effectiua dependentia ſpecierum à corpore Chriſti, non ſufficit ad ſaluanda, quę de hoc ſacramento docent PP. ergo præter hanc, ponenda eſt effectiua dependentia corporis præſentis à ſpeciebus. Antecedens probat: quia per ſolam dependentiam ſpecierum à corpore, non ſequitur, motis ſpeciebus, moueri corpus: ſicut non ſequitur, tracto ferro, trahi ſimul & magnetem. Cuius ratio eſt, quia agens non pendet à ſubiecto, in quod operatur: ergo, eo moto, non neceſſariò mouetur agens circa illud. Contrà verò, quia ferrum pendet à magnete, & omne ſubiectum ab agente, moto magnete ſeu agente, mouetur & ſubiectum: ergo, vt motis ſpeciebus moueatur & corpus, debet corpus ſaltem quoad pręſentiam pendere à ſpeciebus. Confirmatur. Nam cap. *firmiter* de ſumma Trinitate, ſpecies dicuntur continere corpus Chriſti; continent autem illud per effectiuam conſeruationem præſentiæ, per quam illud trahunt quocunque mouentur, non ſecus ac magnes ferrum.

Vaſquez. Albertinus. 215. Secunda ſententia eſt Vaſq. diſp. 190. cap. 4. & Albertin. in prædicamento *Quando* corolla. 1. dubit. 4. concl. 4. & aliorum negantium. Pro cuius explicatione,

Nō eſt mutua dependentia inter præſentiam & ſpecies. 216. Dico 1. Non eſt hæc mutua dependentia inter præſentiam Chriſti & ſpecies admittenda. Ratio eſt, quia hæc mutua dependentia neceſſaria non eſt: nullum autem miraculum eſt hîc admittēdum, quod ad Myſterium neceſſarium non ſit. Maior probatur: Quia in inſtanti conſecrationis ſaluatur integra natura Euchariſtiæ, in quo tamen, Aduerſario teſte, non eſt hæc mutua dependentia, nam in eo inſtanti omnia pendent à verbis conſecrationis.

217. Dico ſecundò. Præſentia Euchariſtica non pendet immediatè à ſpeciebus, ſed ſolùm mediatè, ratione vnionis, quam includit: Eſt S. Thom. qu. 76. ar. 6. ad 3. & in 4. diſt. 10. qu. 1. ar. 3. quæſtiunc. 1. ad 1. Marſil. q. 7. art. 1. ad 5. Fundamentum eſt: quia poſſet Deus conſeruare corpus Chriſti cum hac numero pręſentia ſine vllis ſpeciebus, imò & imminutis ſpeciebus, poſſet præſentia non minui. Cuius ratio à priori eſt: quia præſentia per ſe tantùm depēdentiam dicit à ſpatio, tanquam ab extrinſeco termino, cuius eſt occupatiua. Quòd autem dependeat ſaltem mediatè à ſpeciebus, probatur. Nam ratione vnionis, qua ſpecies vniuntur ſuſtentatiuè cum corpore, non poteſt non eſſe præſens ſpeciebus, easque comitari, quocunque moueantur, quia per talem vnionem corpus alligatur ſpeciebus. *Præſentia pendet ſolū & materialiter à ſpeciebus mediante vnione. S. Thomas. Marſilius.*

218. Dico 3. Probabile eſt, vnionem, quam hæc præſentia concomitanter includit, non ſolùm materialiter, ſed etiam efficienter pendere à corpore Chriſti: oppoſitum tamen eſt cohærētius noſtris his principijs. Fundamentum primi eſt: quia probabile eſt, vnionem ſuſtentatiuam, per quam accidentia ſuſtentabantur à propria ſubſtantia panis, non ſolùm materialiter, ſed etiam effectiuè pendere ab illa: quia ſubſtantia non ſolùm habet vim producēdi ſibi proprietates, ſed etiam eas ſibi vniendi: atqui corpus Chriſti ſuccedit ſubſtantiæ in eo, quòd imperfectionem non importat: ergo probabile eſt ſuccedere illi in hoc genere cauſalitatis, imperfectionem non inuoluentis. Fundamentum ſecundi eſt: quoniam iuxta noſtra principia humanitas Chriſti ad huiuſmodi actiones miraculoſas non niſi moraliter & impetratoriè concurrit, vt fusè præcedente tomo diſp. 22. ergo etiam Chriſti corpus ad vnionem ſacramentalem.

219. Ad fundamentum Suarez negatur conſequentia: quoniam in noſtra ſententia, præter præſentiam, eſt vnio formalis inter ſpecies & corpus Chriſti, ratione cuius ad motum ſpecierum mouetur corpus, quamuis ipſum non pendeat à ſpeciebus, ſed potiùs ſpecies ab ipſo. *Ad Suarez.*

220. Ad confirmationem Reſp. Alenſ. 4. p. qu. 10. membr. 7. art. 3. §. 7. & Capreol. in 4. diſt. 10. q. 1. ar. 3. ad 1. argumentum Durand. Bellarm. libr. 3. de Euch. cap. 18. dici ſpecies continere corpus Chriſti, ad inſtar ſubiecti, præciſa inhærentia. *Alenſis. Capreolus. Bellarmin.*

221. Ex dictis colligitur, priùs natura corpus Chriſti fieri præſens, quàm vniri ſpeciebus, quia priùs fit præſens, quàm operatur in ſpecies.

222. Cæterùm dubitari poteſt, an corpus Chriſti ſecundùm eſſe reproductum in hoc ſacramento, efficienter conſeruare poſſet ſpecies, & ſimul ſecundùm idem eſſe ſacramentale reproductū efficienter cauſari à ſpeciebus. Pro parte affirmatiua eſt: quoniam nō videtur

implicare

implicare, quod creatura A adæquatè à Deo conſeruata, efficienter concurrat ad primam productionem creaturæ B: & rurſus creatura B concurrat ad conſeruationem creaturæ A, à qua creatura ipſa B fuit producta, ergo nec repugnabit, quod ſpecies panis à Deo, & à ſubſtantia panis adæquatè conſeruatæ, reproducant corpus Chriſti: & rurſus corpus Chriſti efficienter conſeruet ſpecies panis extra omne ſubiectum.

Implicat corpus efficienter conſeruare ſpecies, & ſimul cauſari à ſpeciebus.

223. Dicendum tamen eſt, hoc apertam inuoluere implicantiam: nam licet ſpecies vt adęquatè conſeruatæ à Deo, & à ſubſtantia panis, reproducere poſſint corpus Chriſti: non tamen rurſus poſſet corpus Chriſti vt reproductum à ſpeciebus, conſeruare ſpecies ipſas panis extra ſubiectum, deſinente priori actione, qua ſpecies conſeruabantur à Deo, & à ſubſtantia panis. Sicut nec poſſet creatura A concurrere ad primam productionem creaturæ B; rurſumque creatura B concurrere ad conſeruationem creaturæ A, deſinente priori actione, qua creatura A adæquatè conſeruabatur à ſolo Deo. Ratio implicantiæ: quoniam vt corpus Chriſti ſecundùm eſſe ſacramentale reproductum efficienter conſeruet ſpecies extra ſubiectum, debet ſecundùm tale eſſe reproductum ſupponi priùs & independens à ſpeciebus, ſaltem ſecundùm id, ſecundùm quod deberet ſpecies cauſare: non poſſet autem ſupponi prius & independens à ſpeciebus, ſecundùm id, ſecundùm quod deberet ſpecies cauſare. Minor conſtat; quia cùm corpus Chriſti ſecundùm ipſum eſſe reproductum efficienter pendeat à ſpeciebus, non poſſet ſecundùm hoc ſecundùm quod deberet ſpecies cauſare, ſupponi prius & independens à ſpeciebus. Maior probatur: quoniam vt cauſa efficienter cauſet, ſupponi debet cum ſua virtute cauſatiua, quę ad cauſandum requiritur: nequit autem ſupponi cum virtute cauſatiua ad cauſandum prærequiſita, niſi ſupponatur in priori naturæ cum toto ſuo eſſe: ſed ſi deberet ſuum eſſe recipere ab ipſo effectu à ſeipſa cauſando, non poſſet ſupponi cum ſua virtute cauſatiua, quippe quam recipere deberet à ſuo effectu.

224. DICES. Hoc implicat ſecundùm primam productionem, non autem ſecundùm conſeruationem. Sed contrà, nam etiam cauſa conſeruatiua vt conſeruatiua, debet natura præcedere effectum conſeruabilem; cùm non minùs conſeruatiua quàm primò productiua tribuat eſſe effectui: alioqui poſſet idem eleuari ad conſeruationem ſui, deſtructa priori actione, quod ſuprà diſputat. 6. de potentia obedientiali ſectione 2. oſtendimus repugnare: eadem autem implicantia eſt vt concurrat ad conſeruationem alterius, à quo cauſa ipſa conſeruans pendeat in eſſe: nam tunc ſaltem mediatè eſſet cauſa ſuæ conſeruationis.

SECTIO XV.

An corpus Chriſti moueatur ad motum ſpecierum ſubiectando intrinſecùs motum?

225. PRIMA ſententia negat: Eſt Durand. in 4. diſtinct. 10. quæſt. 3. Vaſquez diſput. 19?. cap. 4. Nugnez qu. 76. artic. 6. difficult. 1. Albertin. dubitat. 10. Fauet S. Thom. diſtinct. 10. qu. 1. art. 3. quæſtiunc. 4. & Caiet. qu. 76. art. 6. §. *Ad euidentiam*, & §. *Ad excludendas fugas*. Probat Durandus 1. quia quæ non ſunt vnum ſubiectum continentia, colligatione, aut contactu, moto vno, non neceſſariò mouetur alterum: ſic ſe habent Chriſtus & ſpecies: ergo. 2. Repugnat idem moueri motibus oppoſitis: ſi autem Chriſtus intrinſecè moueretur ad motum hoſtiæ, ad motum vnius aſcēderet, ad motum verò alterius deſcenderet. 3. Chriſtus exiſtens in cælo fit pręſens ſacramento ſine motu locali: ergo à fortiori exiſtens in ſacramento fit præſens alibi per ſolùm motum ſpecierum. 4. Si Corpus Chriſti moueretur, mota hoſtia, etiam frangeretur fracta hoſtia.

Negant Durand. Vaſquez. Nugnez. Albertin. S. Thomas. Caietanus.

226. Fundamentum aliorum eſt. Si corpus Chriſti moueretur motu intrinſeco, vbicaretur nouo vbi intrinſeco, quia motus eſt per ſe via ad vbi: atqui corpus Chriſti non vbicatur nouo vbi intrinſeco, tum quia cū tale vbi debeat eſſe ſupernaturale & indiuiſibile, produci nequit à mouente ſpecies; & conſequenter non poteſt dici corpus Chriſti moueri à ſacerdote, ſed à Deo, qui tale vbi produceret. Contrà verò, ſi dicamus, Chriſtum moueri motu ſpecierum, & vbicari vbi ſpecierū, optimè ſequitur, ipſum moueri à ſacerdote: quia ſicut ſacerdos mouet ſpecies, ita & Chriſtum, qui vt verè dicatur moueri, & vbicari, ſufficit motus, & vbi ſpecierum. Tum quia, quæ mouentur, & vbicantur per accidens, non mouentur, & vbicantur per formam intrinſecam, ſed extrinſecè tantùm denominantur moueri, & vbicari per formā intrinſecam eius, quod mouetur, & vbicatur per ſe: nā quod per ſe mouet ſubiectum, neceſſariò etiam per accidens mouet ea, quę ſunt in ſubiecto. Igitur nō oportet, ponere diſtinctū motū, & vbi in eo, quòd mouetur per accidēs; nā omni alio motu & vbi præciſo, ſufficienter determinatur per motum & vbi eius, quod mouetur per ſe.

227. SECVNDA ſentētia probabilior affirmat: Eſt Paluda. in 4. diſt. 10. q. 3. Capreol. q. 3. a. 3. Richard. a. 4. q. 1. Soti q. 1. a. 6. Marſ. q. 7. ar. 3. dub. 5. Palat. diſp. 2. Suar. diſp. 52. ſect. 1. Sylu. in qu. 76. art. 6. Scoti, Mayro. Maior. Argent. Ockam. & omnium, qui dicunt, Chriſti corpus moueri à Deo, vel à ſeipſo in hoc ſacramento. Pro explicatione.

Affirmant veriùs Paludanus. Capreolus. Richardus. Sotus. Marſil. Palatius. Suarez. Syluius, Scotus. Mayron. Maior. Argentinas Ockam.

228. DICO, Chriſtus mouetur ad motum hoſtiæ ſubiectando in ſe, motum, non tamen variando vbi ſacramentale. Fundamentum primi eſt; quoniam corpus Chriſti habet effectum formalem motus, qui eſt ſucceſſiua

acquiſitio ſpatij; & ex alia parte non eſt incapax motus localis, vt conſtat de Angelo, & anima rationali: ergo ſubiectat in ſe motum. Conſequentia conſtat, quia effectus formalis eſt idem cum forma: ergo non poteſt hæc eſſe extrinſeca ſubiecto, ſi ille eſt intrinſecus: atqui ſucceſſiua mutatio ſpatij eſt intrinſeca corpori Chriſti: ergo etiam motus localis.

228. Fundamentum ſecundi quoniam vbi ſacramentale non eſt addictum certo ſpatio, ſed eſt ratio quædam occupatiua ſpatij, ſimilis locabilitati Angelorum, & corporum, quam Angeli & corpora per motum intrinſecè non variant, ſed ſolùm extrinſecè, connotando nouum ſpatium, in quo per motum localem, tanquam per rationem deferentem ſe collocant.

229. Fundamentum tertij: quia præter hanc locabilitatem, per quam corpora & ſpiritus proximè occupant ſpatium commenſuratum propriæ locabilitati, non datur diſtinctum vbi, per quod occupent hoc vel illud ſpatium in particulari, ſitque intrinſecus terminus motus localis, cùm rectè poſſit per ſolam locabilitatem, tanquam per rationem formalem, & motum localem tanquam per actionem deferentem diuerſa ſpatia occupare. Vnde negandum eſt, motum localem, pręter intrinſecum impulſum receptum in mobili, & extrinſecum ſpatium, ad quod defert, habere alium diſtinctum terminum.

Ad Durandum.

230. Ad primum Durand. patet ex dictis. Ad ſecundum nego, tales motus eſſe oppoſitos, quia non ſunt eiuſdem ſecundùm idem, ſed ſecundùm diuerſas ſpecies, cum quibus Chriſti corpus eſt vnitum, vt conſtat de anima, quę ratione diuerſorum membrorum, quæ informat, poteſt moueri & quieſcere; eleuari in vno, & deprimi in alio. Idem contingeret, ſi eadem anima replicaretur in diſtinctis corporibus.

231. Ad tertium, nego conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt: quia motus localis non ſolùm importat acquiſitionem termini ad *Quem*, ſed etiam derelictionem termini à *Quo*. Cùm igitur Chriſtus, per acquiſitionem ſpecierum ſacramentalium in terris, non derelinquat locum in cælis, non dicitur localiter moueri; tametſi dici debeat ſimpliciter mutari, cũ per nouam præſentiam ſacramentalem aliter ſe habeat, quàm priùs: per motum verò ſpecierum non ſolùm acquirit nouum ſpatium, ſed etiam deſerit antiquum, quod medijs ſpeciecum quibus vnitur ante occupabat.

232. Ad quartum, nego Sequelam: nam corpus Chriſti verè & propriè ad motum ſpecierum mutat ſpatium, quod ad motum ſufficit: at non verè & propriè ad diuiſionem ſpecierum diuiditur, quod ad fractionem propriè dictam requiritur.

233. Ad fundamentum aliorum, nego ſequelam, eiuſque probationem. Cæterùm dicitur ſacerdos mouere corpus Chriſti, non ratione noui vbi, quod in illo producit; ſed ratione motus localis, quem medijs ſpeciebus in illo imprimit. Vnde negandum eſt, id, quod mouetur per accidens, moueri motu extrinſeco: nam ſicut intrinſecè mutat ſpatium, ita intrinſecè etiam ſubiectum mouet, præſertim quando ſubiectum eſt capax motus localis, vti eſt corpus Chriſti in hoc ſacramento exiſtens, quod cum indiuiſibilitate terminatiua retinet diuiſibilitatem ſubiectiuam, ratione cuius eſt capax motus localis diuiſibilis.

234. De vbi autem, ſi illud intelligatur modus diſtinctus à locabilitate, neque illud eſt neceſſarium in Chriſti corpore, neque in ſpeciebus: ſi verò intelligatur ipſa locabilitas, hæc diuerſa eſt in corpore Chriſti, & in ſpeciebus: nam in corpore Chriſti eſt ipſa præſentia Euchariſtica, quę eſt diuiſibilis virtualiter: in ſpeciebus verò eſt ipſa localis extenſio ſpecierum: neutra autem variatur per motum localem, ſed ſolùm variatur extrinſeca connotatio noui ſpatij.

Chriſtus non eſt in Euchariſtia tanquam locatum in loco.

235. Ex dictis deducitur, Chriſtum non eſſe in hoc ſacramento, tanquam locatum in loco: tum quia locatum & locus nullam habent inter ſe colligationem, vt moto vno, naturaliter moueatur & alterum: quam colligationem habent ſpecies ſacramentales & corpus Chriſti, quod naturaliter ad motum ſpecierum mouetur. Tum quia locus & locatum nullam inter ſe exercent cauſalitatem: cùm tamen in hoc ſacramento Chriſti corpus exerceat cauſalitatem erga accidentia, ſuſtentando illa in genere cauſæ materialis præciſa imperfectione: & accidentia, ratione vnionis cum corpore Chriſti, requirant idem corpus intimè ſibi præſens. Ex quo ſequitur, corpus Chriſti eſſe in hoc ſacramento per modum ſubſtantiæ: nam ſicut ſubſtantia ſubſtat accidentibus, ſuſtentando illa: ita Chriſti corpus ſubſtat accidentibus Euchariſticis, ſubſtentando illa, abſque imperfectione inhærentiæ, vt ſuprà declaratum eſt.

236. Ex his quæri poteſt, an mota hoſtia circulariter, cum ea ſimul moueatur Chriſti corpus. Negat Maior in 4. diſt. 10. q. vlt. cõcl. 7. & alij. Sed diſtinguendum eſt: nam vel loquimur de Chriſti corpore, vt exiſtit in tota hoſtia, & vt ſic non mouetur, quia vt ſic non acquirit nouum ſpatium; ſicut nec hoſtia ipſa quoad totum mouetur, cùm ſemper quoad totum ſit in eodem ſpatio: vel de corpore Chriſti, vt exiſtit per partialem præſentiam in vna parte hoſtiæ; & vt ſic mouetur ex vna parte ſpatij ad aliam, in qua antea non erat. Nam ſicut vna pars hoſtiæ mouetur ex vna parte ſpatij ad aliam occupandam, licet vt tota non moueatur: ita & corpus Chriſti in ea parte hoſtiæ exiſtens ſimul cum eadem parte hoſtiæ mouetur ad aliam partem ſpatij, in qua antea non erat, licet fuerit quoad aliam præſentiam. *Maior.*

237. Ex dictis etiam definitur, quæ denominationes tribui poſſint corpori Chriſti, ratione ſpecierum: quę verò ſpeciebus, ratione corporis Chriſti. Duplex eſt enim denominatio: alia, cuius forma intrinſecè afficit ſubiectum: & hæc propriè tribuitur corpori Chri-

Digitized by Google

ſti, cuiuſmodi ſunt denominationes mobilis, propinqui, diſtantis, quarum forma intrinſecè afficit Chriſti corpus. Alia verò eſt, cuius forma extrinſecè tantùm afficit ſubiectum: atque hæc non niſi impropriè Chriſti corpori tribuitur, vt frangi, alterari, tangi, videri, guſtari, & huiuſmodi: harum enim denominationem forma in ſolis ſpeciebus intrinſecè ſubiectatur: quæ quia non vniuntur ad faciendum vnum phyſicum cum corpore Chriſti, non communicant illi ſua attributa, ſicut nec Chriſti corpus ſua attributa communicat ſpeciebus. Vnde impropriè intelligendæ ſunt illæ propoſitiones, quas de corpore Chriſti in hoc ſacramento exiſtente in ſua abiuratione Berengarius pronunciat, nempe corpus Chriſti in hoc ſacramento manibus ſacerdotum tractari, frangi, dentibus fidelium atteri: omnes enim intelligendæ ſunt per extrinſeçam tantùm denominationem à ſpeciebus.

Berengarius

SECTIO XVI.

An corpus Chriſti poſſit eſſe in pluribus locis circumſcriptiuè?

Negant Bonauent. S. Thomas. Paludanus Capreolus. Durand. Sotus. Ferrarienſ. Nugnez. Henric. Ægidius. Vaſquez.

238. PRIMA ſententia negat. Eſt Bonauent. in 4. diſt. 49. ar. penult. q. 1. ad ante penult. S. Thom. diſt. 10. qu. 1. ar. 1. ad 5. & diſt. 44. qu. 2. art. 2. quæſtiunc. 3. ad 4. quodlib. 3. ar. 2. 3. p. q. 75. ar. 1. ad 3. Et q. 76. a. 8. Paludan. in 4. diſt. 10. q. 1. ad finem, Capreol. q. 1. ar. 3. ad argumenta Scoti contra 2. concluſ. 2. loco adducta, Durand. q. 1. ad 2. & 3. Soti q. 1. ar. 5. Ferrar. 4. contra gentes cap. 63. §. *Ad euidentiam ſecundi dicti*, & §. *attendendum*. Nugnez qu. 76. ar. 8. difficult. 2. Henriq. quodlib. 9. quæſt. 32. Ægidij quodlib. 1. q. 1. & quodlib. 2. qu. 17. Vaſq. diſp. 189. cap. 4. & aliorum.

239. Fundam. S. Tho. duplex eſt. Primũ, quia circũſcribi loco, eſt comprehendi loco, cõprehendi autem loco, eſt ita eſſe in loco, vt nihil locati ſit extra ipſum locũ: ergo ponere corpus in pluribus locis, eſt ponere contradictoria. Confirmatur. Quia termini locati & loci ſunt ſimul, ſuperficies enim connexa locati, & concaua locantis ſunt ſimul: ergo ſi corpus poſſet eſſe extra terminos ſui loci, poſſet eſſe extra terminos ſuæ entitatis, quod implicat. Secundum eſt: implicat indiuiduum ſeparari & diuidi à ſeipſo, hoc enim in indiuiſione ſui conſiſtit: ergo implicat idem corpus poni in pluribus locis, quia diuideretur & ſepararetur à ſeipſo.

240. Fundamentum Vaſq. eſt. Si idem corpus poſſet eſſe in diuerſis locis circumſcriptiuè, ſequeretur idem corpus naturali virtute producere ſibi duplex vbi: ponatur enim idem lapis ſupra duplicem trabem, ſublata trabe, idem lapis duplici motu ab intrinſeco moueretur ad centrum. Idem ſequeretur ſi idem quieſceret in centro, & ſimul moueretur à trabe ad centrum: nam idem conſeruaret ſibi vbi in centro, & naturali virtute produceret ſibi vbi ad centrum.

241. Probant alij primò: Implicat eandem rem eſſe in diuerſis temporibus ſimul: ergo etiam in diuerſis locis. Secundò ſi idem corpus poſſet eſſe in pluribus locis ſimul. Ergo & in infinitis. Tertiò implicat poni effectum ſecundarium alicuius formæ abſque primario eiuſdem: ergo implicat poni corpus circũſcriptiuè in pluribus locis. Antecedẽs conſtat: quia effectus ſecundarius eſſentialiter pendet à primario. Conſequentia probatur, quia tale corpus haberet extenſionem localem, exempli cauſa, vt duo, quantitatem verò, qui eſt effectus primarius, non niſi vt vnum.

242. Quartò ex Bonauent. corpus occupat locum formaliter per quantitatem: ſed implicat augeri effectum formalem, non aucta forma: ergo implicat corpus occupare plura loca per eandem quantitatem inuariatam.

243. Quintò ex Ægidio. Non poteſt res per ſuam naturam eſſe niſi vna tantùm ſpecie: ergo nec corpus per ſuam quantitatem, niſi in vno tantùm loco.

244. Sextò. Sequeretur, idem corpus moueri & quieſcere; moueri ſurſum & deorſum; calefieri in vno loco, frigefieri in alio; mori in vno, viuere in alio; peccare & amittere gratiam in vno, mereri & gratiam acquirere in alio; damnari in vno, beari in alio & cætera eiuſmodi.

Affirmant verius Alenſis. Scotus. Mayronus. Maior. Argentinas Richardus. Marſilius. Aureol. Gabriel. Scotellus, Rubio. Occham. Sotus. Bellarmin. Valentia. Suarez. Coninck. Albertinus.

245. SECVNDA ſententia affirmat. Eſt Alenſ. 4. p. q. 11. mẽmbr. 2. ar. 1. §. 7. Scoti in 4. diſt. 10. qu. 2. §. *dico ergo*. Mayron. diſt. 11. q. 1. & 2. Maio. diſt. 10. q. 2. Argent. qu. 1. ar. 1. Richard. ar. 1. qu. 2. Marſ. q. 7. ar. 3. Aureol. diſt. 48. ar. 2. Gabriel. diſt. 10. ar. 2. concl. 7. & lect. 46. in canonem Miſſę: Scotelli diſt. 10. qu. 1. ar. 2. Rubio. in 1. diſt. 37. qu. 1. ar. 2. Et in 4. diſt. 10. qu. 4. art. 2. concl. 2. Occkami q. 4. ad 1. difficult. & ad 6. argumentum. Soti in in 4. Phyſic. Bellarm. lib. 3. de ſacramento Euchariſt. cap. 3. Valent. de pręſentia Chriſti diſp. 6. q. 3. punct. 1. §. 22. Suar. diſp. 38. lect. 4. Coninck q. 75. a. 4. dub. 3. Albert. in prædicamento vbi corolla. 2. dubitat. 2. *Quæ verior eſt & principijs fidei conformior.*

Fund. Scoti

246. Præcipuum fundamentum, quo Scotus & reliqui vtuntur, eſt hoc. Non repugnat, corpus Chriſti replicari in pluribus ſacramentis definitiuè: ergo neque in pluribus locis circumſcriptiuè. Conſequentia probatur, quia replicatio ſacramentalis definitiua includit totum id, quod replicatio circumſcriptiua, & præterea addit modum naturaliter oppoſitum corpori: ergo ſi non repugnat replicari ſacramentaliter, à fortiori non repugnabit replicari circumſcriptiuè. Conſequentia elucet. Antecedens probo. Nã duplex eſt implicantia principalis in ſententia Thomiſtarum. Prima, quia per circumſcriptiuam replicationem corpus ipſum entitatiuè multiplicaretur, ac proinde diuideretur, & à ſeipſo

ſepararetur, quod eſt contra rationem indiuidui: ſed totum hoc reperitur in replicatione ſacramentali. Nam etiam per hanc corpus Chriſti fit à ſeipſo diſtans, & præſentialiter diuiſum, nam prout eſt in ſacramento, diſtat à ſeipſo, prout eſt in cælo, vel in alio ſacramento, quia prout eſt in ſacramento, non continuatur præſentialiter cum ſeipſo, vt eſt in cælo, vel in alio ſacramento.

247. Secvnda, quoniam ex vi præſentiæ circumſcriptiuæ, corpus comprehenditur à loco: ſed non minùs vi ſacramentalis præſentiæ Chriſti corpus definitur ſpatio vnius hoſtię, quo tamen non obſtante adhuc poteſt vi alterius præſentiæ conſtitui in ſpatio alterius hoſtię: ergo non obſtante, quòd vi vnius præſentiæ naturalis circumſcribatur, & comprehendatur vno loco, adhuc vi alterius conſtitui poteſt in alio; aut ſi non poteſt habere plures præſentias naturales, cur habere poterit plures ſacramentales?

248. Secundò. Non repugnat, animam rationalem replicari in duplici corpore, & Angelum in duplici loco; ergo nec corpus in duplici ſpatio. Conſequentia conſtat, quia non minùs anima & Angelus per ſuas pręſentias ſpirituales definiuntur loco, quàm corpus per ſuam pręſentiam corpoream circumſcribatur ſpatio. Antecedens probo 1. de anima: tũ quia non implicat, eandem formam replicari in duplici ſubiecto; ſicut nec idem ſubiectum ſub duplici forma, vt de facto replicatur corpus Chriſti ſub pluribus pręſentijs ſacramẽtalibus & hoſtijs conſecratis: eſt enim eadem ratio de ſubiecto ſub duplici forma, ac de forma in duplici ſubiecto: implicat autem formam replicari in duplici ſubiecto, niſi per duplicem pręſentiam, cùm informatio eſſentialiter ſupponat pręſentiam: ergo ſi poteſt replicari forma in duplici ſubiecto, poterit etiam in duplici loco. Tum quia poſſet Deus conſeruare eandem animam in capite & buſto à ſe diuiſis, vt fertur de S. Dionyſio: ergo poſſet illam cõſeruare in diſtinctis locis, corporisbusque. Antecedens probatur: quia poſſet Deus conſeruare eandem animam in capite & manu, non conſeruata in brachio intermedio: ergo in capite & manu ſeparata, cùm talis continuatio eſſet merè per accidens.

249. Secundò probo, de Angelo: Tum quia in multorum ſententia poteſt Angelus virtute propria collocare ſe in duplici loco inadæquato: ergo poterit virtute diuina collocari in duplici loco adæquato, cùm aliquid ampliùs concedendum ſit virtuti diuinæ, quod non conceditur virtuti naturali. Tum quia nõ implicat, hanc præſentiam ſpiritualem multiplicari in alieno ſubiecto, vt de facto multiplicatur in corpore Chriſti ſacramentaliter exiſtente: ergo nec in proprio, qualis eſt ſubſtantia ſpiritualis: tum quia poſſet Deus conuertere panem in Angelum: & tunc Angelus haberet duplicem pręſentiam vtramque indiuiſibilem, & proportionatam ſuæ naturæ.

250. Tertiò. Poteſt Deus conuertere quantitatem ſeptipalmarem panis, in quantitatem ſeptipalmarem corporis Chriſti: ſed tunc pręter præſentiam quantitatiuam, qua exiſteret in cælo, acquireret præſentiam quantitatiuam, quæ exiſteret ſub reliquis accidentibus panis, quibus per ſuam quantitatiuam pręſentiam ſuccederet.

251. Confirmatur. Non repugnat ſubſtantiam fieri præſentem duplici præſentia indiuiſibili ſibi porportionata: ergo nec quantitatem duplici præſentia diuiſibili ſibi commenſurata: & ſicut hoc non eſt contra indiuiduam rationem ſubſtantiæ, quæ adhuc replicata manet vna iudiuiſa entitatiuè: ita nec erit contra indiuiduam rationem quantitatis replicari duplici præſentia ſibi porportionata: quia adhuc replicata, maneret vna indiuiſa in ſe, licet multiplex & diuiſa localiter.

252 Quartò Non implicat, duo corpora ſimul eſſe in vno loco: ergo nec vnum in duobus. Antecedens, vno excepto Durando, omnes concedunt. Conſequentia probatur: quia non minùs locus commenſuratur locato, quã locatum loco: ergo ſi poteſt vnus locus commẽſurari duobus locatis, poterit vnum locatũ commenſurari duobus locis. Nec ſatisfacit S. Thom. citata diſt. 44. *quia corpus*, inquit, *fieri in duobus locis, eſt idem atque à ſeipſo diuidi: duo vero corpora fieri in eodem loco, eſt idem non diuidi ab alio: magis autem intrinſecum eſt indiuiduo, non diuidi à ſe, cùm ſit ratio prima, quàm diuidi ab alio, quæ eſt paſſio conſequens.* Non, inquam, ſatisfacit: tum quia hoc ipſum dici poteſt de corpore Chriſti ſacramentaliter replicato. Tum quia, ſi loquamur de diuiſione, & indiuiſione intrinſeca & entitatiua, æquè repugnat, vnum diuidi à ſe, quàm non diuidi ab alio. Ratio igitur eſt: quia non implicat, idem diuidi à ſe localiter: ſicut nec repugnat, plura fieri vnum, & indiuiſa localiter. *Durandus.* *S. Thomas.*

253. Quintò à priori. Corpus fit circumſcriptiuè in loco formaliter per extenſionem localem, nam ea tantùm ſublata, tollitur circumſcriptiua præſentia, eaque poſita, ponitur: ſed poteſt vna cum corpore, vel eadem extenſio localis replicari, vel alia numero diſtincta produci: igitur poteſt corpus circumſcriptiuè replicari. Conſequentia patet. Nam poſita forma in ſubiecto apto, ponitur ipſius effectus formalis: igitur poſita cum corpore replicato, extenſione locali, ponitur ipſius effectus formalis, qui eſt reddere corpus circumſcriptiuè in loco. Minor quoad primam partem probatur. Quia ſicut cum corpore Chriſti replicatur propria quantitas: ita cum eodem replicari poſſet extenſio localis, quæ eſt modus ipſius quantitatis: non enim apparet maior implicantia, cur cum corpore replicari poſſit quantitas, & cum quantitate non poſſit replicari eius figura, pręſertim cùm in mea ſententia extenſio localis non ſit addicta certo loco. Quoad poſteriorem partem ſic oſtendo. Extenſio localis eſt modus re ipſa diſtinctus à corpore: ergo poteſt replicari, non multiplicato corpore. Antecedens conſtat: Nam de facto Chriſti corpus in ſacramento eſt ſine extenſione locali circumſcri- *Extenſio localis eſt modus re ipſa diſtinctus à corpore*

cumſcri-

circumſcriptiua, cum qua eſt in cælo: ergo diſtinguitur ab illo, alioqui non poſſet eſſe ſine illa. Conſequentia probatur: Tum quia de facto multiplicata præſentia ſacramentali (aliam quippe præſentiam ſacramẽtalem habet Chriſti corpus ſub vna hoſtia, quàm ſub alia) non multiplicatur Chriſti corpus, non enim diſtinctum corpus eſt in vno ſacramento, atque in alio: ergo etiam poſſet multiplicari præſentia circumſcriptiua, non multiplicato, ſed replicato tantùm corpore. Tum quia omne poſterius, diſtinctum à priori, multiplicari poteſt, non multiplicato priori; quia ſicut habet diſtinctam entitatem, ita & diſtinctam multiplicabilitatem, poteſt enim multiplicari vnio, non multiplicato vnibili; multiplicari accidens, non multiplicato ſubiecto: ſed præſentia circumſcriptiua eſt poſterior, & diſtincta à corpore: ergo multiplicari poteſt non multiplicato corpore.

Poteſt fieri impenetrabile corpus cum ſeipſo.

254. Ex his deducitur 1. Idem corpus fieri impenetrabile cum ſeipſo, ratione duplicis extenſionis localis, nam ex hac oritur formaliter impenetratio corporum.

255. Deducitur 2. Idem poſſe diſcedere à ſeipſo & accedere localiter ad ſeipſum; ſeipſũ ſiſtere, pellere, propellere, nec non cum ſeipſo contendere; moueri in vno loco, quieſcere in alio: vt conſtat de anima rationali reſpectu diuerſorum membrorum. Cuius ratio à priori eſt, quia hæc omnia conueniunt ſubiecto ratione diuerſarum extenſionum localium.

Ad S. Tho.

256. Ex his patet ad primum fundamentum S. Thom. Ad confirmationem, nego conſequentiam: alioqui Chriſti corpus circumſcriptiuè exiſtens in cælo, non poſſet per ſuã ſubſtantiam ſacramentaliter fieri extra illud. Ratio eſt, quia corpus in duobus locis conſtitutum, in neutro exiſtit adæquatè: vnde ex eo, quòd poteſt eſſe extra terminos vnius loci, nõ ſequitur poſſe eſſe extra terminos ſuę entitatis, quia multiplicatio locorum, nõ infert multiplicationem locatorum. Cùm autem dicitur ſuperficies loci adæquatur cum ſuperficie locati, concedendum eſt de adæquatione quoad proximam rationem, ſecundùm extenſionem localem, ſi illa nõ replicetur, ſed multiplicetur cum corpore locato: ſicut per vnam præſentiã ſacramentalem adæquatur cum vna hoſtia. Negandum verò eſt de adæquatione quoad rationem remotam & fundamentalem, quæ eſt quantitas ipſa locati. Si verò tantùm replicetur, tunc dicendum eſt, ſolùm adæquari, prout eſt in vno loco, non prout eſt in alio. Ad ſecundum conſtat ex dictis.

Ad Vaſq.

257. Ad fundamentum Vaſq. Reſp. poſita duplici locabilitate in corpore, vel eadem diſtincta ratione replicata, nullum eſſe abſurdũ, idem ab intrinſeco moueri duplici motu, non excedente virtutem motiuam mobilis vtrobique exiſtentis: neque eſſe abſurdum, quieſcere in vno, & moueri in alio, vt patet de anima rationali, quæ moueri poteſt in capite, & quieſcere in pede: nam hæc proximè ſequuntur ad præſentiam localem.

258. Ad primum fundamentum aliorum, negatur conſequentia, quia cùm tempora ſint eſſentialiter ſucceſſiua, ſicut nequeunt ſimul coëxiſtere, ita nec aliæ res ſimul cum illis: loca verò ſunt permanentia, in quibus poteſt idem corpus ſimul coëxiſtere.

259. Ad ſecundum, nego, poſſe idem corpus eſſe in locis categorematicè infinitis; eſtò eſſe poſſit, in infinitis locis ſyncategorematicè infinitis. Neque poſſe eſſe hoc modo in infinitis locis, eſt proprium Dei: tum quia Deus eſt in ſpatio actu infinito, vt ſuppono ex 1. tomo diſp. 8. ſect. 3. tum quia Deus ex ſe & ab intrinſeco occupat infinita ſpatia.

260. Ad tertium, nego conſequentiam: falſum quippe eſt, per replicationem corporis poni effectum ſecundarium ſine primario; nuſquam enim ponitur extenſio localis ſine quantitate: ſed potiùs multiplicatur effectus ſecundarius, non multiplicato primario, quando multiplicatur extenſio localis, non multiplicata quantitate, quod nullam inuoluit repugnantiam. Sicut nec quòd in Chriſto multiplicetur præſentia ſacramentalis, non multiplicata, ſed replicata tantùm ſubſtantia.

261. Ad quartum. Neganda eſt maior, ſi intelligatur de occupatione formali & proxima; cùm ratio formalis & proxima occupandi locum in corpore, non ſit quantitas, ſed extenſio localis. Ad minorem verò. Reſp. cum diſtinctione; implicat augeri effectum formalem, non aucta forma nec realiter, nec virtualiter, concedo; non aucta forma, ſaltem virtualiter, nego.

262. Dices. Noua replicatio circumſcriptiua eſt nouus effectus realis: ergo ad illum prærequiritur noua forma realis, nec ſufficit noua forma virtualis. Reſp. Nouam replicationem eſſe nouum effectum realem, ratione nouæ actionis realis reproductiuæ ac noui termini connotati, non autem ratione nouæ formæ locum occupantis.

263. Ad 5. Negatur conſequentia: quoniam natura eſt in ſpecie per identitatem cum illa: corpus verò eſt in loco per modum diſtinctum à loco: proinde poterit idem corpus eſſe in duplici loco realiter; non autem eadem natura in duplici ſpecie, niſi tantùm ratione & conuenientia.

264. Ad 6. argumentum partim conſtat ex dictis, partim conſtabit ex dicendis ſequentibus ſectionibus.

SECTIO XVII.

An ſimul cum ſubiecto neceſſariò replicentur omnes proprietates à loco independentes?

265. TRIPLEX eſt genus proprietatum: Aliæ ſunt, quæ ſola ratione à ſubiecto diſtinguuntur: Aliæ quæ ex natura rei, ſed à loco dependent: aliæ, quæ & ex natura rei diſtinguuntur, & à loco dependentes nõ ſunt. Priores

Priores neceſſariò replicantur cum ſubiecto: quia cùm ſint idem cũ ſubiecto, eo replicato, neceſſariò replicatur, quidquid eſt cum illo re ipſa identificatum. Poſteriores verò, ſi quæ ſunt, quæ à determinato loco pendent, illæ cum ſubiecto non replicantur, ſed neceſſariò multiplicantur: quia cùm loca ſint diſtincta inter ſe, quę à diſtinctis locis determinatè pendent, non poſſunt ineſſe eidem ſubiecto pluribus in locis exiſtenti. Sola controuerſia ſupereſt de poſtremis, de quibus,

Affirmant Scotus Marſilius. Vaſquez, Albertin.

266. Prima ſententia affirmat. Eſt Scoti in 4. diſt. 10. qu. 2. §. *dico ergo*. Marſil. qu. 7. ar. 3. Vaſq. diſp. 189. cap. 4. & diſp. 192. cap. 3. Albertin. in prædica. quantitatis coroll. 2. dubit. 3. & 4. Fundamentum eſt: quia, quæ conueniunt ſubiecto independenter à loco, vt ſint in ſubiecto, non requirunt, niſi entitatem ſubiecti: quia vt ſint in illo, non pendent ab aliqua præſentia ad locum, cùm priùs natura illa ſint in ſubiecto, quàm ſubiectum ipſum ſit in loco. Confirmant, nam eodem vbi, quo vbicatur ſubiectum, vbicantur coniuncta ſubiecto: ergo implicat replicari ſubiectum, & cum eo non replicari omnia coniuncta ſubiecto.

Probabilius negant Alenſis. Mayron. Maior. Occham. Sotus. Gabriel. Suarez.

267. Secunda ſententia negat, Eſt Alenſ. 4. p. qu. 11. membr. 2. art. 1. §. 7. Mayron. in 4. diſt. 11. qu. 2. Maior. diſt. 10. qu. 2. Ocham. q. 5. ad 1. dub. Soti q. 1. a. 5. Gabriel. lect. 46. in cano. Miſſæ. Suar. diſp. 48. ſect. 5. *Quæ ſententia probabilior eſt, & ſequenda*. Fundamentum eſt: quia nulla res poteſt replicari, niſi in ea fiat aliqua mutatio: atqui poteſt hæc mutatio fieri in ſubiecto, & non in forma: igitur cum ſubiecto nõ neceſſariò replicatur forma. Maior conſtat ex diſputatis. Minor probatur: tum quia hæc mutatio fieri poteſt in forma, & non in ſubiecto, ſi nimirum replicetur forma, non replicato ſubiecto: ergo fieri poterit in ſubiecto, & non in forma. Tum quia ſola mutatio ſubiecti, non eſt ſufficiens ad replicãda omnia, quæ ſunt in ſubiecto, ſed requiritur mutatio vnicuique rei propria: nam ſicut vnaquæque res propriam habet entitatem à ſubiecto diſtinctam, ita propriam poſtulat mutationem à ſubiecti mutatione diſtinctam.

268. Confirmatur. Vel replicatio fit per reproductionem ſubſtantialem: & tunc non ſufficit ad replicanda omnia, quæ ſunt in ſubiecto, reproductio ſolius ſubiecti: ſicut non ſufficit productio ſolius ſubiecti ad producenda omnia, quę ſunt in ſubiecto, ſed neceſſaria eſt productio vnicuique formæ propria à ſubiecto diſtincta. Vel fit per productionem ſolius præſentiæ localis: & tunc ſola præſentia localis ſubiecti, non ſufficit ad replicanda omnia, quæ ſunt in ſubiecto: ſed requiritur diuerſa pręſentia in vnaquaque forma à ſubiecto diſtincta: nam ſicut vnaquæque forma habet propriam entitatem, ita vt replicetur, propriam poſtulat locabilitatem.

269. Probatur ſecundò. Nam aliquid de facto habet corpus Chriſti in cęlo, quod non habet in ſacramento, & aliquid in ſacramento, quod non habet in cęlo: in cęlo enim habet extenſionem localem, quam non habet in ſacramento; & in ſacramento habet præſentiam ſacramentalem, quam non habet in cęlo: & anima habet aliquam vnionem in capite, quam non habet in pede, & vice verſa: ergo poteſt ſubiectum in vno loco nõ habere proprietates, quas habet in alio, etiamſi ſint à loco independentes. Conſequentiam probo, quia licet proprietates locales pendeant terminatiuè à loco, quia priùs reſpiciunt illum, ſubiectiuè tamen pendent à mobili non minùs quàm proprietates abſolutę, & tamen non neceſſariò comitantur mobile: ergo nec proprietates independentes à loco.

270. Confirmatur. Nam extenſio localis nõ eſt eſſentialiter addicta certo loco, vti eſt vbi in ſententia eorum, qui illud concedunt: patet quia illam nobiſcum ferimus; quocunque mouemur: & tamen poteſt hæc ſubiectum non comitari: ergo & aliæ proprietates à loco omnino independentes.

271. *Obijcies*. Non poteſt ſubiectum moueri localiter, non motis ijs, quæ ſunt in ſubiecto: ergo nec poteſt replicari, niſi replicatis omnibus, quæ ſunt in ſubiecto. Reſp. Negatur conſequentia: quoniam de ratione motus localis eſt, vt mobile relinquat locum, vbi antea erat; conſequenter non poteſt moueri non motis ijs, quę ſunt in mobili, alioqui manerent accidentia ſine ſubiecto. De ratione verò replicationis non eſt vt ſubiectum non maneat in loco, in quo antea erat. Sed vt fiat in loco in quo antea nõ erat, adeoque poteſt replicari ſubiectum, non replicatis ijs, quæ ſunt in ſubiecto. Præterea in mea ſententia non poteſt replicari res, niſi per actionẽ ſubſtãtialiter reproductiuam: non poteſt autem actio reproducere terminum, niſi illum ſubſtantialiter cõtineat. Atqui reproductio ſubiecti non continet ſubſtãtialiter ea, quæ ſunt in ſubiecto. Minor aſſumpta conſtat ex diſputatis diſp. pręced. ſect. 4. Minor ſubſumpta probatur: nam ſicut productio ſubiecti non continet productionem eorum, quę ſunt in ſubiecto: ita nec reproductio ſubiecti continet reproductionem eorum, quæ ſunt in ſubiecto. At verò per motum localem ſolùm debet ſubiectum, & ea, quæ ſunt in ſubiecto localiter tranferri de vno loco ad alium.

272. Ad fundamentũ 1. ſententiæ, negatur Antecedens. Nam licet proprietates abſolutæ abſoluãtur à præſentia ad locum primaria; eò quòd non reſpiciant primariò locum, vti illũ reſpiciunt proprietates locales à loco dependentes: non tamen abſoluuntur à præſentia ad locũ ſecundaria; cùm non poſſint vniri ſubiecto, quin fiant præſentes ſubiecto, cum quo, vt vniantur, requirunt neceſſariò pręſentiam ad illud, tanquam conditionem ſine qua non. Per quam præſentiam non modo forma fit præſens & indiſtans ſubiecto, ſed eo mediante à ſpatio: vt conſtat de anima rationali, & qualibet forma, quæ per eandem præſentiam fit pręſens corpori, & ſpatio mediante corpore: cùm igitur hęc præſentia ſecundaria ad nouũ locum ſit neceſſaria in forma, adhoc vt informet ſubiectum in eo loco conſtitutum; eam-

que

que acquirat forma per ſolam replicationem ſubiecti, cùm hic ſit nouus effectus ab ipſa replicatione ſubiecti diſtinctus: non neceſſariò per replicationẽ ſubiecti, replicabitur forma.

Inſtantia ſoluitur.

273. Dices. Forma per vnam numero vnionem vnitur ſubiecto in duplici loco conſtituto: ergo per vnam numero præſentiam fit pręſens ſubiecto in duplici loco poſito. Reſp. Negando conſequentiam. Ratio diſcriminis: quia vnio reſpicit partes vt vnibiles, quæ quia per replicationem non variantur, nec variatur ipſa vnio. Præſentia verò reſpicit partes vt locabiles, & quia in ratione locabilitatis variantur, variatur quoque præſentia formę ad illas. Ad confirmationem patet ex dictis.

Poſſe ſubiectum replicari ſine forma:

274. Ex his deducitur 1. Poſſe replicari ſubiectum, non replicata forma, aut modo ex natura rei diſtincto: quia omnis forma, vel modus fit pręſens ſubiecto, ac loco per pręſentiam diſtinctam à ſubiecto.

Formam realiter diſtinctam ſine ſubiecto.

275. Deducitur 2. Poſſe replicari quamcunque formam realiter, nõ autem modaliter diſtinctam, non replicato ſubiecto. Primum cõſtat, quia quæuis forma realiter diſtincta eſt capax propriæ replicationis. Secundum probatur, quia cùm de eſſentia modi ſit actu modificare proprium ſubiectum, implicat replicari ſine illo quo fit, vt nequeat modus reproduci, niſi in proprio ſubiecto, cùm eſſentialiter conſiſtat, in actuali modificatione proprij ſubiecti.

276. Deducitur 3. Licet poſſit diuinitus replicari ſubiectum ſine ſuis proprietatibus, cõnaturaliùs tamen cum ipſo replicari omnes proprietates à loco independentes, quia connaturalius eſt, vt ſubiectum vbicunque exiſtit, exiſtat cum omnibus cauſis & conditionibus, à quibus in ſuo eſſe dependet. Legatur Gabr. loco præcitato.

Gabriel.

SECTIO XVIII.

An mutatio facta corpori in vno loco, neceſſariò fiat eidem vbicunque exiſtenti?

Affirmant Scotus. Argentin. Marſil. Altiſiodor Alenſis. Vaſquez. Albertin.

277. Prima ſententia eſt Scoti in 4. diſt. 10. §. *dico ergo.* Et qu. 6. §. *Ad intellectum.* Argent. qu. 1. a. 1. Marſ. q. 7. ar. 3. ſuppoſit. 3. Altiſidio. lib. 4. tract. 5. cap. 1. q. 6. Alenſ. Vaſq. Albertin. vbi ſuprà, affirmantium. Fundamentum eſt; quia ſubiectum eſt idem: ergo quando mutatio eſt independens à loco, ſi fit in vno, fit in omnibus, in quibus idem ſubiectum exiſtit.

Negant Maior. Sotus. Gabriel. Suarez.

278. Secvnda ſententia eſt Maior. in 4. diſt. 10. q. 2. Soti qu. 1. ar. 5. Gabr. lect. 46. in canonem Miſſæ, Suar. diſp. 48. ſect. 6. & aliorum negantium. *Quæ ſententia probabilior eſt*, & ſequitur ex ſect. pręcedente. Nam ſi replicato ſubiecto, non neceſſariò cum illo replicantur omnia, quę ſunt illi coniuncta, eò quòd ſola coniunctio cum ſubiecto non ſufficit vt replicato ſubiecto replicentur omnia, quæ ſunt ſubiecto coniuncta, ſed requiritur noua præſentia à ſubiecti præſentia diſtincta; ſequitur, quòd nec coniunctio cum ſubiecto ſufficiet, vt mutatio facta ſubiecto in vno loco, fiat eidem alibi exiſtenti, abſque noua præſentia mutationis à ſubiecti pręſentia diſtincta.

279. Secundò probatur eadem ſententia. Nam vel mutatio eſt localis & à loco dependens, vel independens à loco: neutra autem facta in vno loco neceſſariò fit in alio. De locali patet: nam ex eo, quòd Corpus Chriſti mouetur in hoſtia, non neceſſariò mouetur in cælo, aut contrà: neque ex eo quòd in ſacramento amittit extenſionem localem, & acquirit ſacramentalem, eandem amittit, & acquirit in cælo.

280. De mutatione verò à loco independẽte probatur hoc pacto. Nulla mutatio fieri poteſt in ſubiecto duplici in loco exiſtente, niſi per duplicem pręſentiam, à præſentia ſubiecti diſtinctam. Nulla autem cauſa naturalis vim habet producendi effectum cum duplici pręſentia: igitur nulla mutatio facta ſubiecto in vno loco, neceſſariò fit eidem in alio loco exiſtenti. Maior conſtat ex præcedente ſect. Minor probatur: Nam vel hæc eſſet agens, quod effectum producit: ſed hoc non poteſt mutare, niſi ſubiectum ſibi propinquum, cùm non poſſit naturaliter agere in ſubiectum diſtans. Vel eſſet effectus ipſe qui productus in vno loco, per naturalem reſultantiam ſibi produceret aliam præſentiam in eodem ſubiecto alibi exiſtente. Sed hoc dici non poteſt, cũ nullũ Ens creatum habeat naturalem vim ſeipſum replicãdi. Vel demum eſſet ſubiectum ipſum, quod cùm ſit idem vtrobique, recipiens mutationem in vno loco, eandem neceſſariò reciperet in alio. Sed neque hoc dici poteſt: quoniam, vt præcedente ſect. probatum eſt, ſola identitas ſubiecti non ſufficit, vt forma pręſens ſubiecto in vno loco, fiat eidẽ pręſens in alio, ſed neceſſariò requiritur propria præſentia formæ à ſubięcti præſentia diſtincta.

281. Confirmatur: nam ex oppoſita ſententia ſequeretur, quòd ſi qua mutatio facta fuiſſet ab agente naturali in corpore Chriſti extra ſacramentum in vltima cæna, eadem quoque facta fuiſſet in corpore eiuſdem ſacramentaliter exiſtente: quòd quamuis concedat Scotus q. 6. §. *Ad intellectum* verſu, *hac etiam concluſio:* falſum tamen eſt, cùm repugnet, mutationem fieri in corpore Chriſti ſacramentaliter exiſtente, niſi per præſentiam ſacramentalem: quæ cùm ſit ſupernaturalis, nequit fieri ab agente naturali. Quòd ſi S. Thom. 3. p. q. 81. a. 4. affirmat, mutationem factam in corpore Chriſti, in propria ſpecie exiſtente, fieri etiam in eodem ſacramentaliter exiſtente, explicandus eſt, vel de mutatione deperditiua, de qua tantùm ipſe ibidem exemplificat; vel etiam de acquiſitiua, ſed ſupra curſum naturalem.

Scotus. S. Thomas.

282. Eadem ſententia à fortiori ſequitur ex noſtris principijs: iuxta quæ nullum ens replicari poteſt abſque actione ſubſtantialiter reproductiua. Atqui nullum agens creatum

Digitized by Google

naturalem vim habet producendi effectum cum duplici actione ſubſtantialiter productiua: igitur nulla mutatio facta in ſubiecto in vno loco exiſtente, neceſſariò fit in eodem alibi exiſtente.

Subiectum replicatum contrarias formas ſimul habere poſſet.

283. Ex his infertur 1. Poſſe ſubiectum in vno loco calefieri in ſummo, in alio in ſummo frigerifieri: in vno recipere formam ignis, in alio formam aquæ: quia neutra forma impediret actionem alterius. Cùm enim vna forma recepta in ſubiecto in vno loco, non eſſet præſens idem exiſtenti in alio, non poſſet impedire actionem contrarij agentis: quia ſicut agens non agit, niſi in paſſum ſibi propinquum, ita paſſum non reſiſtit, niſi agenti ſibi proximo.

284. Dices. Licet forma recepta in ſubiecto in vno loco exiſtente, non impediret formam contrariam recipiendam in alio loco; quia tamen forma corrupta in vno loco, corrumperetur vbique eadem forma corrupta ab vno agente contrario in vno loco, per naturalem ſaltem ſequelam ab eodem corrumperetur in alio loco exiſtens. Ergo ſaltem ratione corruptionis agentia naturalia ſeſe mutuo impedirent, quo minùs agerent in ſummo, & vnumquodque in eandem materiam ſuam formam induceret.

285. Reſp. 1. Negando conſequentiam: nam licet forma ligni exempli cauſa, corrupta hîc ab igne, corrumperetur etiam alibi, ſi tamen in eodem ligno alibi exiſtente ageret aqua, ibique induceret formam aquæ, hæc non poſſet expelli ab igne hîc agēte, vel à forma ignis hîc inducta quia agens non expellit niſi formam ſibi præſentem: ſola autem forma ligni, non autem aquæ eſſet hîc præſens igni: ergo ſola hæc, non illa expelleretur ab igne hîc exiſtente: proinde poſſet materia in duplici loco poſita manere cum duplici forma ſubſtantiali, vel accidentali in ſummo: cùm nec calor expellat, niſi frigus ſibi præſens, nec frigus, niſi calorem ſibi propinquum. Quo fieret, vt nec calor hîc inductus expelleretur à frigore alibi frigefaciente: nec frigus alibi productum expelleretur à calore hîc calefaciente, quia neutrum eſſet præſens contrario agenti. Vnde poſſet ſubiectum in vno loco à calore in ſummo calefieri, in alio in ſummo à frigore frigefieri: quia poſſet calor, expulſo frigore hîc ſibi præſente, calefacere ſubiectum in ſummo; & frigus, expulſo calore à ſubiecto alibi exiſtente, ſibique præſente, frigefacere ſubiectum in ſummo: cùm neutra forma introducta ob diſtantiam loci impediret actionem alterius formæ.

Replicata forma corrupta aut nutrita in vno loco, non neceſſariò corrumperetur aut nutriretur in alio.

286. Reſp. 2. Falſum eſſe, formam corruptam in vno loco, per naturalem ſequelam, neceſſariò corrumpi alibi exiſtentem. Quia cùm in mea ſententia, non poſſit forma eſſe in duplici loco, niſi per duplicem actionem ſubſtātialiter productiuam, poſſet in vno loco corrūpi actio productiua formæ, non corrupta actione eandem formam alibi adæquatè conſeruante: igitur non neceſſariò ex corruptione vnius formæ in vno loco ſequeretur corruptio in alio: cùm vtraque actio vim habeat adæquatè conſeruandi rem in rerum natura, & neutrum agens naturale corrumpendo formam in vno loco, vim habeat corrumpendi eandem in alio loco per diſtinctam actionem adæquatè conſeruatam.

287. Infertur 2. Poſſe corpus in vno loco nutriri & augeri, abſque eo quòd nutriretur, & augeretur in alio, contra Scotum affirmantem, eaſdem partes, quæ per nutritionem aggenerarentur viuenti in vno loco, aggenerandas fore eidem vbique exiſtenti. Fundamentum noſtri corollarij eſt: quia poteſt in vno loco viuens cibum ſumere, & vi naturalis caloris illum in propriam ſubſtantiam conuertere; in alio verò nullum cibum ſumere, proinde nec nutriri, nec augeri. Confirmatur. Poſſet ignis hic exiſtens comburendo materiam ſibi propinquam, per iuxta poſitionem augeri abſque eo quòd augeret alibi: ergo poſſet viuens hîc exiſtens, conuertendo in ſe cibum hic præſentem, nutriri & augeri per intra ſuſceptionem, abſque eo quòd nutriretur, & augeretur alibi. *Scotus.*

288. *Obijcies*. Virtus replicatione nō creſcit quia cùm non creſcat entitate, nec creſcit virtute: ſed in hac noſtra ſententia creſceret virtute: tum quia corpus replicatum poſſet pluribus motibus ſe mouere, quibus non poſſet non replicatum: tum quia materia replicata poſſet plures formas recipere quas non poſſet non replicata.

289. Reſp. Negandò minorem. Et ad primam probationem dico, poſſe quidem corpus pluribus motibus ſe mouere, ſed minori velocitate in ſingulis, quàm moueretur in vno: nam velocitas omnium non excederet velocitatem vnius adæquati motus quem corpus poſſet in vno tantùm loco exiſtens exercere: Ad ſecundam, vel Deum in eo caſu ſuppleturum concurſum ſubiecti; vel agentia naturalia ceſſatura ab actione, defectu capacitatis materiæ, vel certè materiā ex ſe capacem eſſe oppoſitarum formarum: vnde non impedientibus ſe formis ob diſtantiam locorum, eadem materia poſſet multas oppoſitaſque formas recipere: quod mihi probabile eſt: nam formę quæ non habent oppoſitionem, nullum habent certum limitem, vltra quem non poſſint in ſubiecto recipi: vt conſtat de ſcientijs & qualitatibus ſpiritualibus, quę ſine certo limite recipi poſſunt in anima. Neque hinc arguitur infinitas aliqua in anima, vt fusè probauimus tomo 2. diſp. 9. ſect. 9. vnde quando vna forma expellit aliam à ſubiecto, non eſt ex defectu capacitatis ſubiecti, ſed contrarietatis formarum, quæ in eodem ſubiecto in certo gradu ſeſe non compatiuntur.

SECTIO XIX.

An omnis mutatio facta ſubiecto in vno loco fieri poſſit eidem alibi exiſtenti?

290. HActenus oſtendimus, mutationem factam ſubiecto in vno loco, eandem non neceſſariò fieri eidem alibi exiſtenti. Vlteriùs indagandum ſupereſt, an ſaltem poſſit omnis mutatio facta ſubiecto in vno loco, eidem fieri in alio exiſtenti. Pro cuius controuerſiæ explicatione, diſtinguenda eſt duplex mutatio; altera, quæ locum primariò reſpicit, altera, quæ locum non reſpicit. De vtraque breuiter diſputabimus, an facta in vno loco, fieri poſſit in alio.

291. Dico 1. Siqua eſt mutatio, quæ à determinato loco eſſentialiter pendet, ea facta ſubiecto in vno loco exiſtenti, fieri nequit eidem alibi exiſtenti. Ratio aſſertionis eſt euidens: nam mutatio pendens à determinato loco, nequit ſine tali determinato loco conſeruari: nequit autem mutatio in vno loco facta, in alio replicari, ſimul cum eodem determinato loco, à quo eſſentialiter pendet. Igitur nequit mutatio eſſentialiter pendens à determinato loco in alio replicari. Maior cum cõſequentia clara eſt, cùm nulla res conſeruari poſſit abſque ſuo eſſentiali termino. Minor probatur: quoniam locus, vt illum definit Phyloſophus 4. Phyſico. cap. 4. Eſt *ſuperficies corporis continentis immobiliter:* igitur de eſſentia ipſius eſt immobilitas & affixio ad certum determinatumque ſpatium imaginarium, quod implicat transferri cum re locata, cùm illud non ſit quid reale. Igitur implicat mutationem eſſentialiter addictam vni ſpatio, ſimul cum tali ſpatio alio replicari.

Ariſt. 4. phyſic.

292. Dico 2. Nulla in mea ſententia eſt mutatio, ne localis quidem, quæ facta in ſubiecto in vno loco, fieri non poſſit eidem alibi exiſtenti, præter ſolam actionem rei productiuam. De actione rei productiua conſtat: quoniam in mea ſententia nullum ens replicari poteſt per ſolam præſentiam localem, abſque actione ſubſtantialiter productiua: nequit autem actio reproduci, cùm nequeat ad actionem dari actio: alioqui actio non eſſet eſſentialiter actio, hoc eſt ſola actualis communicatio eſſe in terminum, ſed etiam terminus, quatenus terminare poſſet aliam actionem, vi cuius ſubſtantialiter reproduci poſſet: hoc autem eſt contra eſſentiam modi, cuiuſmodi eſt actio, quæ conſiſtit in ſola actualitate, abſque omni aptitudine ac potentialitate.

Actio rei productiua replicari nequit.

293. Dices. Poteſt actio reproduci vt *Quo,* ſicut actio corrupta reproduci poteſt vt *Qua.* Reſp. negando antecedens: nam implicat, intelligere eandem actionem reproduci vt *Quo:* aut enim foret eadem numero, aut diuerſa. Si diuerſa, non ſumus in caſu: ſi eadem, implicat, intelligere illam ſubſtantialiter reproduci, abſque ſubſtantiali mutatione ſui: cùm igitur nulla fieret ſubſtantialis mutatio in actione exiſtente in vno loco, & reproducta in alio, non poſſet talis reproductio intelligi. Confirm. non poteſt intelligi reproductio termini abſque ſubſtantiali mutatione termini: ergo nec reproductio actionis, abſque ſubſtantiali mutatione actionis. Nec eſt par ratio de actione corrupta, quia illa ſubſtantialiter tranſit à non eſſe ad eſſe.

294. Quod autem inter reliquas mutationes nulla ſit, quæ facta ſubiecto in vno loco, fieri non poſſit eidem in alio exiſtenti probatur. Et quidem de mutatione omnino à loco independente, res eſt certa, & apertè ſequitur ex ſect. 16. ſola difficultas eſt de mutatione locali, quæ primariò locum reſpicit, de qua potiſſimùm probatur poſita Aſſertio: Nam in mea ſententia nulla eſt mutatio localis, quæ à determinato loco eſſentialiter pendeat: ergo nulla eſt mutatio localis, quæ facta in vno loco, fieri non poſſit in alio. Conſequentia patet: Nam ſi qua eſſet huiuſmodi mutatio, maximè eſſet vel præſentia localis, vel motus ipſe localis: atqui neutrum in mea ſententia eſſentialiter pendet à determinato loco. Non præſentia localis: nam hæc in mea ſententia, non diſtinguitur à locabilitate ſeu extenſione ad locum: quæ locabilitas ſeu extenſio ad locũ, non pendet à determinato loco, vt ſuppono ex 2. tomo diſp. 5. ſect. 2. Nec eſt motus ipſe localis: nam per eundem motum, per quem corpus mouetur ſupra vnum locum, moueri poſſet ſupra alium, cùm nulla appareat determinata dependentia talis motus à tali determinato loco: igitur nulla eſt mutatio localis, quæ facta in ſubiecto in vno loco, eadem numero fieri non poſſit in alio.

Mutatio localis replicari poteſt, vt alia quæuis.

295. Dices. Eo motu, quo lapis mouetur deorſum ad centrum, non poſſet moueri ſurſum: neque contrà, eo motu, quo mouetur ignis ſurſum, moueri deorſum: ſicut nec motu, quo ſagitta impellitur antrorſum, impelli ac moueri poſſet retrorſum: ergo motus localis eſt certo loco ac ſpatio addictus.

296. Reſp. duo eſſe in motu locali conſiderãda, ſpatium, ſupra quod mobile per motum defertur, & corpus ſeu punctũ aliquod, à quo mobile recedit, vel accedit: vt in motu lapidis ad centrum, eſt ſpatium intermedium, ſupra quod lapis ad centrum decurrit, & centrum ipſum, quod eſt punctum æquè diſtans à circumferentia mundi: licet igitur motus, quo lapis ad centrum decurrit, non poſſit eſſe motus ſurſum, ratione centri, ad quod naturaliter tendit, tanquam ad proprium locum: idem tamen numero motus potuiſſet eſſe ad idem centrum per aliud numero ſpatium, ſi nimirum idem lapis motus fuiſſet per aliam lineam ad cẽtrum: nulla enim apparet neceſſitas, vt ſi idem lapis per aliam lineam ad centrum deſcendiſſet, diuerſo numero motu motus fuiſſet: præſertim cùm ſpatium ſe habeat tantùm vt extrinſecum cõnotatum ad motum localem,

Motum localem non eſſe affixum vni loco.

localem, qui intrinſecâ ſuam numericam vnitatem habet à concurſu primæ cauſç. Confir. nam ſicut actio non indiuiduatur à tempore, cùm poſſit eadem numero actio eſſe in alio, & alio tempore: ita nec motus localis à ſpatio, quin idem numero motus eſſe poſſit in alio, & alio ſpatio.

297. Reſpondebis neceſſitatem eſſe, quoniam motus localis eſt ſucceſſiua vnio mobilis cum ſpatio: vnde ſicut implicat, eandem numero vnionem vnire idem numero ſubiectum cum alia & alia forma, ita eundem numero motum idem numero mobile cum alio & alio ſpatio. Sed contrà, nam vnio reſpectu formæ, quam vnit, ſe habet vt intrinſeca ſaltem adhærentia: quia licet vnio ſacramentalis non inhæreat corpori Chriſti, nec vnio hypoſtatica verbo, adhæret tamẽ, intrinſecè vniendo vnum extremum cum alio: at motus localis neque inhæret, neque adhęret ſpatio, ſed tantùm connotat illud, vt medium, per quod mobile decurrit: quod inde patet, quia ſpatium non componit vnum cum mobili.

298. Inſtabis. Medium non ſe habet purè extrinſecè ad motum localem, ſed intrinſecè, efficienter concurrendo cum ipſo mobili ad motum producendum: ergo diuerſa loca diuerſos producunt motus locales. Reſp. 1. argumentum ad ſummum probare de motu facto in pleno, non autem de motu facto in vacuo, in quo ſpatium ſe habet purè extrinſecè.

299. Secundò neque probare de motu facto in pleno: nam licet hoc efficienter concurrat cum mobili ad motum comproducendum, nulla tamen eſt implicantia, quin poſſint diuerſa ſpatia per diuerſas actiones efficienter concurrere ad eundem localem impulſum. Sicut non implicat, vt diuerſæ cauſæ per diuerſas actiones ad eundem concurrant numero terminum; potuit igitur idem motus localis, qui in mea ſententia non eſt pura actio, ſed qualitas impreſſa, diſtincta actione producta ab agente, fieri à lapide, coagente ſpatio A, vel coagente ſpatio B: ſicut potuit idem numero ignis per diuerſas actiones produci, vel à ſole, vel ab alio igne. Vnde quamuis actio, qua motus localis produceretur à lapide, coagente ſpatio A, eſſet diuerſa ab actione, qua idem motus produceretur ab eodem lapide, coagente ſpatio B, qualitas tamen ipſa per vtramque actionem producta, poſſet eſſe eadem.

SECTIO XX.

An eoſdem actus vitales cognoſcitiuos & appetitiuos, quos eliceret homo in vno loco, eliceret in alio?

300. HAnc controuerſiam diſtinctè agitandam iudicaui ob peculiares difficultates, quas includit. Cùm enim in his actibus idem ſit agens & paſſum (idem quippe principium actum producit & recipit) non videtur militare illa ratio, quæ in alijs entibus militat, ideo non poſſe formam productam in ſubiecto in vno loco, naturaliter produci in alio, quia agens, quod inducit formam in ſubiectum ſibi propinquum, non habet illud idem ſibi propinquum in alio loco exiſtens: nam in his actibus ſemper agens habet paſſum ſibi intimè propinquum, cùm agens non diſtinguatur à paſſo in actibus vitalibus.

301. Pro explicatione notanda eſt differentia, quæ eſt inter ipſos actus vitales: nam alij ſunt, qui in fieri & conſeruari efficienter pendent ab obiectis externis, vt ſunt omnes ſenſationes externæ, quæ, quia requirunt peculiarem concurſum obiecti, ſiue per ſe, ſiue media ſpecie, quæ in fieri & conſeruari pendet ab obiecto, non poſſunt naturaliter fieri & conſeruari, niſi præſentibus obiectis. Alij ſunt, qui immediatè non pendent ab obiectis externis, vt ſunt actus interiores intellectus, voluntatis, phantaſiæ, & appetitus ſenſitiui, quos actus elicimus etiam circa res abſentes. His adnotatis,

Actus vitales externi, non eliciuntur connaturaliter in duplici loco:

302. Dico 1. Actus vitales externi, qui medio obiecto eliciuntur à potentia vitali in vno loco, non eliciuntur connaturaliter in alio. Fundamentum eſt: quia hi actus non ſolùm pendent actiuè à potentia, ſed etiam ab obiecto: ſed obiectum non poteſt naturaliter coagere cum potentia diſtante: ergo non poteſt obiectum exiſtens in vno loco naturaliter coagere cum potentia exiſtente in alio: vnde oculus eliciens viſionem in vno loco, non poteſt naturaliter eandem elicere in alio, quia in alio non habet idem obiectum viſibilę præſens: eſt enim in hoc eadem ratio, ac de quacunque alia mutatione externa, niſi quòd hæc totaliter pendet ab agente extrinſeco, vt calor à calore: hi verò actus ſolùm partialiter: eadem eſt tamen difficultas, nam ſiue actus partialiter, ſiue totaliter pendeat ab agente extrinſeco, ſemper ſupra vires agentis naturalis eſt, agere in ſubiectum diſtans.

303. Confirmatur: quia quando ex vno loco mouemur in alium, non ferimus nobiſcum huiuſmodi actus vitales externos, ſed illos variamus ad varietatem obiectorum, in quæ ſucceſſiuè incurrimus: ergo nec replicati eos, quos elicimus in vno loco, virtualiter aſportamus in alium, cùm replicatio ſit virtualis quædam aſportatio ex vno loco in alium.

Nec interni, niſi replicetur omne comprincipium:

304. Dico 2. Actus vitales interni pendentes ab aliquo comprincipio phyſico, quod ſit in vno loco, & non in alio, eliciti in vno loco, non eliciuntur connaturaliter in alio. Fundamentum eſt idem, ac præcedentis aſſertionis: nam alioqui poſſet agens connaturaliter agere in diſtans. Quo fit, vt ſi cum intellectu non replicentur ſpecies, vel cum phantaſia phantaſmata, nequeat intellectus, vel phantaſia eundem actum, quem

elicit in loco, vbi habet ſpeciem & phantaſma, connaturaliter elicere in alio. Eadem eſt ratio de actibus internis elicitis medijs ſpeciebus productis ab actibus externis, qui in vno loco eliciuntur, & non in alio.

Etſi habeăt idem principium in vtroque loco, non neceſſariò eliciuntur in vtroque.

305. Dico 3. Etiamſi actus interni vitales habeant idem principium in vtroque loco, eliciti tamen in vno loco non neceſſariò eliciuntur in alio. Fundamentum eſt: nam eadem eſt ratio de productione, & conſeruatione: ſed ex eo, quòd idem actus conſeruatur cum ſubiecto in vno loco, non neceſſariò cum eodem conſeruatur in alio, quia poteſt cum ſubiecto non replicari actus: ergo neque ex eo, quòd producitur in vno, neceſſariò producitur in alio.

306. Confirmatur: nam alioqui phantaſia animæ Chriſti eliciens phantaſiationem in cælo, eandem naturaliter eliceret in ſacramento; in quo, cùm nequeat eſſe ſine præſentia ſacramentali, naturaliter phantaſia produceret phantaſiationem cum præſentia ſupernaturali. Ratio verò à priori eſt: quoniam, vt actus producatur à potentia in duplici loco, produci debet vel cum duplici præſentia, vel etiam cum duplici actione ſubſtantialiter productiua, cùm non poſſit vel per eandem præſentiam, vel per eandem actionem, qua producitur in vno loco, eſſe in alio: ſed ex eo quòd actus producitur à potentia in vno loco, non neceſſariò reproducitur in alio: ergo non ex eo, quòd producitur in vno loco, producitur etiam in alio, etiamſi vtrobique ſit idem principium & ſubiectum: cùm ſola identitas principij & ſubiecti non ſufficiat, ſed requiratur etiam diſtincta mutatio in ipſo actu, qui replicatur.

307. Dices. Productio actus præcedit preſentiam eiuſdem ad ſubiectum: ſed productio actus facta à potentia in vno loco, neceſſariò fit ab eadem in alio loco exiſtente: ergo independenter à quacunque præſentia, ſi actus producitur à potentia in vno loco, neceſſariò etiam ab eadem potentia producetur in alio loco exiſtente. Maior patet, quoniam præſentia eſt modus eſſentialiter ſupponens fundamentum. Minor probatur, nam eatenus productio in vno loco, non neceſſariò fieret in alio, quatenus, vt fieret in alio, diſtinctam requireret preſentiam, quæ non neceſſariò comproduceretur cum actu in vno loco producto; igitur ſi hæc nõ requiritur, facta in vno loco, neceſſariò fit in alio, quia vtrobique eſt idem agens & patiens.

308. Reſp. concedo productionem actus precedere preſentiam eiuſdem in genere fundamenti, pendere tamen ab illa, vt à conditione ſine qua non. Ex quo patet ad minorem, eiuſque probationem: nam implicat productionem actus fieri in duplici loco ſine duplici præſentia; quæ, quia impediri poteſt, non neceſſariò ſi fit in vno, fiet etiam in alio.

309. Sed contrà: nam ex hac doctrina ſequeretur, poſſe eundem hominem in vno loco aſſentire, in alio verò diſſentire eidem obiecto; in alio diligere, in alio odiſſe Deum; & quod ex his ſequitur, in vno eſſe in gratia & amicum Dei; in alio in peccato, & inimicum eiuſdem; in inferno cruciari ob ſcelera in vno loco commiſſa; in cælo beari propter merita in alio loco comparata. Concedunt omnes has ſequelas Maior in 4. diſt. 10. q. 2. & Conink 3. p. q. 75. art. 4. dub. 3. circa finem. Negant verò Suar. 3. p. tom. 3. diſp. 48. ſect. vlt. Vaſq. diſp. 189. cap. 4. Philippus Moncæus diſp. 10. cap. 11. & communiter. Quod Recentiores quod apertè ſequitur ex ſententia eorum, qui docent, omnia accidentia à loco independentia neceſſariò cùm ſubiecto replicari. Nã cùm iſti actus, in hac ſententia debeant tanquam à loco independentes neceſſariò cùm ſubiecto replicari, cumque implicet, eos ſimul eſſe in eodẽ loco, implicabit etiam, eos eſſe in diuerſis; cùm nequeant eſſe in diuerſis, quin priùs ſint in eodem, per neceſſariam ſubiecti concomitantiam. Pro cuius difficultatis ſolutione,

Maior. Conink. Suarez. Vaſquez. Philippus Moncæus.

Implicat potentiam cognoſcitiuam, vel appetitiuam in vno loco elicere actũ oppoſitum illi, quem habet in alio.

310. Dico 4. Licet potentia cognoſcitiua, vel appetitiua, poſſit in vno loco non habere actum, quem habet in alio; implicat tamen, vt in vno loco poſſit elicere actum oppoſitum illi, quem habet in alio. Prior aſſertionis pars conſtat ex iactis principijs, cùm nullum ens, neque in produci, neque in conſeruari fieri poſſit in duplici loco abſque mutatione ab ipſa productione, & conſeruatione diſtincta. In poſterioris verò aſſertionis parte probanda laborant Theologi.

Probat Vaſquez.

311. Vaſq. diſp. 189. c. 4. ita illam probat. Si poſſet idem homo in vno loco eſſe in peccato, & in alio in gratia, cõſtituatur talis homo in vno tantùm loco; vel in illo erit in gratia tantùm, vel in peccato tantùm, vel in vtroque ſimul. Non in vtroque ſimul, cum gratia & peccatum ſimul implicent: non in ſola gratia, vel in ſolo peccato, cùm non ſit maior ratio, cur potiùs vnum expellat aliud, quàm contrà: igitur ſimpliciter implicat.

312. Sed contrà: nam facilè poſſet aduerſarius reſpondere, in eo caſu hominem fore in peccato: nam perinde eſſet, ac ſi idem homo in eodem loco, vbi haberet gratiam, peccaret. Vnde ſicut talis homo in eo caſu per peccatum amitteret gratiam, cùm non poſſet in eodem ſubiecto ſimul in eodem loco conſtituto eſſe gratia & peccatum: ita idem homo in vno loco conſtitutus cum peccato, in alio verò cum gratia, ſi idem poſtea in vno tãtùm loco conſtitueretur, amitteret gratiam; nam malum ex quocunque defectu, bonum autem ex integra cauſa: quia cùm eſſet idem homo, qui in vno loco peccauit, & peccatum nullibi retractauit, ſemper illi tale peccatum imputaretur, ac proinde ſi in vno loco cõſtitueretur, ibi amitteret gratiam, propter peccatum alibi commiſſum, & nunquam retractatum.

313. Alij implicantiã in his actibus vitalibus aſſignant, non penes eſſe phyſicum, ſed penes eſſe morale. Cõcedunt enim, oppoſitos actus cõſideratos ſecundùm eſſe phyſicũ, eſſe poſſe in eodẽ homine diuerſis in locis exiſtente: negant tamẽ, eos eſſe poſſe ſecundũ eſſe morale.

Probant primum: quoniam vt oppoſitæ formæ ſeſe mutuo excludant ſecundùm eſſe phyſicum, non ſufficit, vt ſint in eodem ſubiecto, ſed etiam requiritur, vt ipſęmet formæ ſint mutuò ſibi præſentes: igitur ex eo, quòd vnus actus ſecundùm eſſe phyſicum ſit in vno loco, non ſequitur, quòd excludat oppoſitum actum in alio loco exiſtentem: cùm vnus non ſit alteri præſens, etiamſi vterque ſit præſens eidem ſubiecto.

314. Probant ſecũdum: quoniam vt actus meritorius, vel demeritorius conſtituat hominem iuſtum, aut iniuſtum, non requirit phyſicam præſentiam in ſubiecto, ſed ſufficit moralis. Implicat autem, vt idem homo ſit iuſtus & iniuſtus coram Deo: ergo implicant actus oppoſiti in eodem homine, etiam pluribus in locis conſtituto, ſi non ratione effectus formalis phyſici, ſaltem ratione effectus formalis moralis. Maior probatur: nam actus meritorius, vel demeritorius, etiam poſtquam phyſicè deſierunt, denominant hominem iuſtum, vel iniuſtum: quin ſi idem homo iuſtus, vel iniuſtus annihiletur, & poſtea reproducatur, reproducetur iuſtus vel iniuſtus, ſicut fuit ante annihilationem. Minor probatur: nam ratione meriti homo conſtituitur in gratia & amicitia Dei; ratione verò demeriti in odio & inimicitia eiuſdem: implicat autem, hominem eſſe in gratia & amicitia, & ſimul in odio & inimicitia Dei: igitur implicat, hos actus ſimul eſſe in eodem homine, etiam diuerſis in locis conſtituto.

315. Sed contrà: tum quia hoc verificari non poteſt de omnibus actibus, nam multi opponuntur ſolùm phyſicè, non autem moraliter, vt ſunt aſſenſus & diſſenſus, & reliqui oppoſiti actus intellectus. Vnde ſaltem iſti eſſe poterunt in eodem ſubiecto diuerſis in locis conſtituto. Tum quia fortè aduerſarius non iudicabit abſurdum, poſſe eundem hominem, ratione diuerſorum actuum in diuerſis locis elicitorum, denominari iuſtum, & à Deo per gratiam in vno loco diligi amore amicitiæ; in alio verò peccatorem, & à Deo odio haberi odio inimicitiæ. Tum quia nequit hæc ſententia ſatisfacere quibuſdam interrogationibus. Primò: quid fieret, ſi homo haberet peccatum habituale in vno loco, in alio verò diligeret Deum ſuper omnia; an conſequeretur remiſſionem peccati, quod habet in vno loco, propter dilectionem Dei elicitam in alio? Suppono autem, quòd vbi iſte elicit actum dilectionis, neſciat ſe eſſe in peccato, ſed ſolùm ſciat vbi habet peccatum, ne dicatur tale peccatum dimitti tanquam oblitum, propter dilectionem alibi elicitam. Secundò: ſi idem habens duo peccata mortalia, vnum in vno, alterum in alio loco, an in vno tantùm loco confitens vnum peccatum, neſciens ſe in alio habere aliud, conſequeretur gratiam ſacramentalem: vel contrà, an habens gratiam in vno loco, peccans in alio, gratiam amitteret in alio loco?

316. Ratio igitur, cur potentia cognoſcitiua, vel appetitiua habens actum in vno loco, nequeat in alio oppoſitum elicere, hæc eſt. Quoniam, licet cognitio, vel appetitio non ſit in vtroque loco phyſicè & informatiuè, eſt tamen in vtroque loco obiectiuè & intentionaliter, ſaltem reſpectu animæ intelligentis & appetentis: quod ſufficit, vt non poſſit eadem anima informata vno actu in vno loco, oppoſitum in alio elicere. Minor patet: nam tota repugnantia, quæ eſt inter hos actus, vt nequeant eſſe ſimul, eſt penes obiecta, quia vnus deſtruit formale obiectum alterius: quo deſtructo, impoſſibile eſt, vt actus circa tale obiectum eliciatur, cùm actus eſſentialiter pendeat à ſuo obiecto formali. Vt aſſenſus eſſentialiter requirit, tanquam formale motiuum aſſentiendi, in obiecto veritatem; diſſenſus contrà falſitatem: cùm autem non poſſit idem obiectum ſimul objici vt verum & falſum, neceſſariò vnus actus tollit formale motiuum alterius: adeoque nequeunt oppoſiti actus circa idem obiectum ſimul exerceri. Igitur ſi eadem erit obiectorum repræſentatio animæ etiam in duplici loco conſtitutæ, eadem erit eorundem actuum repugnantia.

In vtroque loco eſt cognitio vel appetitio, ſaltem obiectiuè.

317. Maior, in qua totus difficultatis cardo verſatur, Probatur 1. à poſteriori. Nam eadem anima, quæ cognoſcit obiectum per potentiam imaginatiuam in vna tantùm parte corporis, in qua hæc potentia reſidet, ſimul idem obiectum appetit per appetitum ſenſitiuum in alia parte corporis reſidentem. Atqui non poſſet anima appetere obiectum in ea parte corporis, in qua non informatur actu imaginationis, niſi in ea parte corporis tale obiectum cognoſceret, cùm nequeat in incognitum ferri. Igitur poteſt anima cognoſcere obiectum, etiam vbi actu cognitionis non informatur. Vnde ſi potentia imaginatiua tantùm diſtaret ab appetitiua, quantum diſtaret homo à ſeipſo in alio loco conſtituto, adhuc poſſet anima per imaginationem elicitam in vna parte corporis, appetere obiectum actu imaginationis cognitum in alia parte corporis. Nec refert, quòd anima in corpore, ſit quaſi continua, & à ſeipſa non diſſita, vti eſſet in diuerſis locis replicata: quia cùm hæc diſcontinuatio non ſit entitatiua, ſed localis, non impedit, quo minùs anima in vno loco exiſtens ſciat, quid ipſa eadem alio in loco faciat.

318. Probatur 2. ab abſurdo. Etenim ſi poſſet anima neſcire in vno loco, quæ cognoſcit in alio, defectu cognitionis, qua non informatur in vno, & informatur in alio loco, poſſet Angelus exiſtens in vna parte ſuæ ſphæræ, ignorare, quæ cognoſcit in alia parte eiuſdem ſphæræ: quia poſſet, ſaltem diuinitus, cognitio Angelica informare intellectum Angeli, vt exiſtit in vna parte ſphæræ, & non vt exiſtit in alia parte eiuſdem.

319. Probatur 3. explicando modum, quo eadem anima poſſet per actum in vno tantùm

loco

loco elicitum, ſcire obiectum in alio loco exiſtens, vbi talem actum non haberet. Dupliciter autem hoc explicari poteſt. Primò, ſi eadem cognitio vel appetitio in vno loco conferat animæ ſolum phyſicum effectum informationis, in vtroque verò conferat intentionalem repręſentationis: quia cum vtrumque effectum huiuſmodi actus ſeipſis prę̨ſtent, & phyſicum, ſeipſis animam informando; & intentionalem, obiectum per modum vitalis imaginis animæ præſentando, poterit priorem animæ conferre in vno tantùm loco, poſteriorem verò vbique, eò quòd prior pendeat à prę̨ſentia formæ ſubiectũ informantis; poſterior autem abſtrahat ab omni præſentia.

320. Secundò, ſi dicamus, actum in vno tãtùm loco, tam phyſicè informare animam, quàm illi intentionaliter obiectum repræſentare: quia tamen eadem eſt anima, quæ habet obiectum ſibi vitaliter propoſitum & repręſentatum in vno loco, & quæ in alio exiſtit, non poterit, vbi ſine tali actu exiſtit, ignorare idem obiectum, quod in alio loco vitaliter propoſitum & repræſentatum habet.

321. Inter hos duos modos, prior eſt difficilior: tum quia ex illo ſequitur, debere oculum replicatum Romæ, hîc obiectiuè habere pręſentia, quæ Romæ videt: nam vi viſionis exiſtentis Romæ fierent hîc obiectiuè præſentia, quæ videntur Romæ, etiamſi hîc non exiſteret actus viſionis Romanæ. Tum quia hæc intentionalis repręſentatio eſt ipſe effectus formalis cognitionis, quem confert animæ, ſeipſa immediatè informando: ergo impoſſibile eſt, vt ſit, vbi non eſt forma ipſa cognitionis, vel apparitionis: cùm nequeat effectus formalis eſſe, vbi non eſt forma, cùm nil aliud ſit effectus formalis, quàm forma ipſa vnita ſubiecto capaci.

322. Poſterior igitur modus & facilior eſt, & aptior ad propoſitas difficultates ſoluendas. Qui ſic vlteriùs explicari poteſt. Etenim licet cognitio, vel appetitio, neque quoad phyſicam informationem & vnionem ſui cum ſubiecto, neque quoad intentionalem & vitalem repræſentationem obiecti ſit hîc cum anima, quià tamen quoad vtrumque effectum eadem cognitio, vel appetitio eſt cum eadem anima alibi exiſtente, non poterit anima hîc exiſtẽs ignorare, quæ alibi cognoſcit: conſequenter non poterit hîc elicere oppoſitum actum ei, quem alibi habet: cùm non poſſit hîc ferri in obiectum, cuius formale motiuum deſtructum eſt per oppoſitũ actum alibi exiſtentem: quod formale motiuum non poteſt ignorare anima hîc exiſtens, quia cùm ſit eadem in vtroque loco, non poteſt, quæ in vno cognoſcit, in alio ignorare. Et quia tota hæc vitalium actuum penes obiecta repugnantia, eſt in ordine ad animam, quæ non poteſt ſeipſam in obiectum mouere, vbi nulla ipſi appatet ex parte obiecti mouendi ratio, non poterit, ſi in vno loco habet deſtructum obiectum per vnum actum, in idem obiectum ferri per alium actum etiam in diſtincto loco elicitum.

323. *Obÿcies* 1. Anima non habet hîc cognitionem: ergo non poteſt hîc cognoſcere; cùm cognoſcere ſit effectus formalis cognitionis, qui nequit eſſe, vbi non eſt forma. Reſp. diſtinguendo conſequens: non poteſt hîc cognoſcere per actum cognitionis hîc exiſtentis, concedo; per actum cognitionis alibi exiſtentis, nego. Vnde concedendum eſt, animam non cognoſcere hîc per ſe primò, ſeu hîc vt hic reduplicatiuè, ſed hîc per ſe ſecundò & ſpecificatiuè: nam cognoſcit hîc per quandam vitalem reſultantiam & ſympathiam, quæ eſt inter eandem animam hîc & alibi exiſtentem, quæ non poteſt in vno loco ignorare, quæ alibi cognoſcit. Concedendum etiam eſt, hîc non eſſe phyſicum effectum formalem cognitionis; negandum tamen eſt, hîc non cognoſcere, quæ alibi cognoſcit, cùm poſſit hîc cognoſcere per effectũ formalem cognitionis alibi exiſtentis. Vnde poſſet hîc enarrare, quæ alibi cognoſcit: ſicut eadem anima eloquitur ore, quæ viſu cernit, & imaginatione apprehendit.

324. *Obÿcies* 2. Poteſt anima ignorare, quæ ſuis oculis videt: ergo poteſt ignorare hîc, quæ alibi videt & intelligit. Antecedens probatur: nam poſſet Deus concurrere cum anima ad viſionem obiecti viſibilis, & ſimul impedire, ne talis viſio ſui ſpeciem tranſmitteret in ſenſus internos, ijſque mediantibus in intellectum: ſed implicat, aut ſenſum internum, aut intellectum obiectum ſine ſpecie cognoſcere: ergo poteſt anima ignorare, quæ ſuiſmet oculis videt.

325. Reſp. diſtinguendo Antecedens: poteſt anima ignorare, ſeu potiùs non cognoſcere actu ſenſationis internæ, vel intellectionis, quæ oculis videt, cõcedo; poteſt ignorare, ſeu non cognoſcere nullo cognitionis genere, quę proprijs oculis videt, nego. Nam ſaltẽ in eo euentu anima per ipſam viſionem externam cognoſceret, quæ oculis videret. Cõfirmatur: nam poſito, quòd anima aliquid cognoſcit mediante vna potentia, non poteſt illud idem actu talis potentiæ non cognoſcere, licet poſſit actu alterius potentię illud ipſũ non cognoſcere: ita poſito, quòd aliquid alicubi cognoſcit, non poteſt illud idem alibi non cognoſcere, & conſequenter per naturalem ſympathiam fundatam in eadem entitate animæ illud idem vbique non cognoſcere, licet poſſit illud ipſum non cognoſcere actu alterius potentiæ.

326. *Obÿcies* 3. Non poteſt anima hîc appetere obiectum, quod alibi cognoſcit: ergo ignorat hîc obiectum, quod alibi cognoſcit. Conſequentia cõſtat: quia ſi cognoſceret hîc obiectum, quod alibi cognoſcit, poſſet illud hîc appetere. Antecedens probatur: nõ poteſt anima per appetitum aut ſenſitiuum, aut intellectiuum appetere obiectũ, quod cognoſcit ſola viſione externa; ergo non poteſt appetere hîc, quod cognoſcit cognitione alibi exiſtẽte: nam ita ſe habet cognitio alibi exiſtens reſpectu potentiæ hîc appetentis, ſicut viſio externa reſpectu appetitus interni.

327. Reſp. Negando Antecedens, vt euidenter probat exemplum de appetitu ſenſitiuo, qui in vna parte corporis exiſtens appetit obiectum in alia parte corporis imaginationis actu apprehenſum. Quòd exemplum non modo probat, animam exiſtentem hîc appetere poſſe obiectum alibi cognitum, per nouam cognitionem ſibi hîc productam ex cognitione alibi exiſtente, eo modo, quo ex ipſa viſione externa ſibi producit nouam cognitionem internam, & ex cognitione phantaſiæ intellectionem, ſi vna cognitio non concurrit efficienter ad aliam, ſed nulla ſibi hic noua cognitione producta, per ſolam cognitionem alibi exiſtentem. Siquidem appetitus ſenſitiuus reſidens in vna parte corporis, non appetit obiectum cognitum in alia parte corporis, per nouam cognitionem ſibi productam in ea parte, vbi appetitionis actum elicit, ſed per cognitionem exiſtentem in alia parte corporis, cùm illa ſit ſufficiens ad vitaliter mouendam animam ad obiectum appetendum, ob identitatem eiuſdem animæ vtrobique exiſtentis.

328. Ad probationẽ antecedentis Reſp. 1. negando antecedens: nam fortaſſe poteſt anima per appetitũ internum ferri in obiectum ſola viſione externa cognitum. Secundò negatur conſequentia: nam viſio externa non eſt proportionata regula reſpectu appetitus interni: & ideo præter viſionem externam neceſſaria eſt cognito interna, quæ proportionatè repræſentet obiectum appetitui interno. At verò cognitio interna, etiam alibi exiſtens, eſt proportionata regula appetitui interno hîc exiſtenti: quia per ſolam localem diſtantiam non variatur in ratione regulæ: nam ſicut per localem diſtantiam non variatur in ratione actus talis potentiæ, ita neque in ratione regulę obiectum proportionatè proponentis.

329. *Obijcies* 4. Anima non intelligit in pede, quæ intelligit in capite: ergo nec intelliget hîc, quæ alibi intelligit. Reſp. negatur conſequentia: quoniam cùm in pede anima non ſit apta intelligere, ſicut nec velle, defectu organorum, quæ ex parte corporis ad intelligendum & volendum requiruntur, non poterit intelligere, aut velle in pede, quæ intelligit, & vult in capite; quoniam intelligere hîc vel ibi, ſupponit aptitudinem ad intelligendum hîc & ibi. Contrà verò quia hîc habet omnia ad intelligendum & volendum requiſita, intelliget hîc, quæ alibi intelligit; & velle poterit hîc, quæ alibi cognoſcit.

330. Dices: ergo ſaltem beatus viſione beatifica non ſolùm beatur in capite, ſed etiam in pede, cùm viſio beatifica non pendeat ab vllo organo corporeo. Reſp. tranſeat totum. Etenim ſicut anima ſeparata à corpore exiſtens intra ſuam ſphæram non beatur vt exiſtens in vna tantùm parte ſphæræ, ſed vt exiſtens in tota ſphæra: ita vnita corpori glorioſo non beatur vt vnita vni tantùm parti corporis, ſed vt vnita toti corpori: cùm non minùs beatitudo ſit independens à corpore, quàm à loco: ergo ſicut illa beat animam præſentem toti ſphęræ, ita beat animam præſentem toti corpori.

331. Ex dictis non modò probata manet quarta noſtra aſſertio, ſed etiam ſoluta omnia argumenta in oppoſitum adducta. cùm enim nulli actus cognoſcitiui, vel appetitiui elici poſſint ab eodem homine in diuerſis locis conſtituto, qui elici non poſſunt in eodem loco; cumque implicet, in eodem loco hominem ſimul aſſerentiri & diſſentiri eidem obiecto; diligere Deum ſuper omnia, & eundem odio habere; eſſe in gratia & in peccato; eſſe beatum propter acquiſita merita, & damnatum propter patrata demerita, eadem implicabunt in eodem homine, etiam in diuerſis locis conſtituto.

332. Ratio autem, cur nequeat idem homo in diuerſis locis conſtitutus eſſe in gratia & in pecccato ſimul, eſt, quia ſequeretur eadem omnino implicantia, quæ ſequitur in homine cum gratia & peccato in eodem loco conſtituto. Sequela verò probatur: quia cùm gratia & peccatum non ſolùm ſint formæ phyſicę, quæ phyſicam præſentiam requirunt, vt tribuant ſuos effectus formales phyſicos; ſed etiam formæ morales, quæ, vt tribuant ſuos effectus morales, ſolùm requirunt præſentiam moralem in ſubiecto; vt conſtat tum de peccato, quod etiam poſtquam phyſicè deſijt, conſtituit hominem peccatorem; tum de merito, quod etiam dum tranſijt, manet moraliter conſtituens hominem merentem, non poterit homo in vno loco eſſe peccator, quin etiam ſit & conſtituatur in alio: nec contrà in vno loco eſſe gratus & amicus Deo, quin etiam ſit & conſtituatur amicus Deo in alio. Proinde ſicut implicat, eundem hominem in eodem loco ſimul eſſe in peccato & gratia, eadem ratione implicabit eundem eſſe in peccato & gratia diuerſis in locis.

Cur idem homo in diuerſis locis non poſſit conſtitui in gratia & in peccato ſimul.

333. Dices. Poteſt idem homo eſſe in peccato & gratia in diuerſis temporibus; ergo & in diuerſis locis. Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſcriminis: quoniam ex eo quòd idem homo eſſet in peccato & gratia in diuerſis temporibus, non ſequeretur, quòd idem homo cõſtitueretur peccator, & gratus amicuſque Deo ſimul in eodem tempore. At verò ex eo, quòd idem homo eſſet in peccato & gratia in diuerſis locis, ſequeretur, eundem hominem neceſſariò fore peccatorem, & gratum amicumque Deo, etiam in eodem loco: quod ſic oſtendo. Nam ex eo, quòd homo peccaret in vno loco, neceſſariò cõſtitueretur peccator etiam in alio loco: & rurſus ex eo, quòd in vno loco reciperet gratiam, neceſſariò conſtitueretur gratus & amicus Deo in alio etiam loco, vt ſuprà probatũ eſt. Contrà verò ex eo, quòd homo peccaret vno tẽpore, non cõſtitueretur eodem tempore ſimul gratus & amicus Deo, vel per gratiam amiſſam præteritam, vel per gratiam acquirendam futuram. Neque ex eo, quòd vno tẽpore fieret

Digitized by Google

gratus & amicus Deo, eodem tempore ſimul conſtitueretur peccator, vel per peccatum præteritum iam remiſſum, vel per futurum committendum: quoniam vt forma moralis poſſit moralem effectum ſubiecto conferre, debet ſaltem moraliter eſſe præſens in ſubiecto: ſed neque peccatum preteritum ſemel remiſſum, vel futurum nōdum commiſſum, neque gratia per peccatum amiſſa, vel nondum acquiſita, ſunt moraliter præſentia in homine: igitur non poſſunt illi ſuos morales effectus conferre. Contrà verò, quia tam peccatum commiſſum ab homine in vno loco, quàm gratia ab eodem acquiſita in alio, ſunt moraliter præſentia in ſubiecto, poſſunt eidem vbicunque exiſtenti morales ſuos effectus conferre, nam vbicunque ſubiectum exiſtat, ſemper hæ formæ habent moralem præſentiam ad illud, quia ſemper cenſentur morales formæ illius, quamdiu contrario actu retractatæ non ſunt.

Vt peccatū in vno loco commiſſum, in vtroque remittatur, ſatis eſt, vt in vno retractetur.

334. Hinc ſequitur, ad hoc, vt peccatum in vno loco cōmiſſum, in vtroque remittatur, ſatis eſſe, vt in vno tantùm loco retractetur, & per gratiam remittatur. Vnde per contritionem in vno tantùm loco elicitam homo conſtitueretur vtrobique ex peccatore & inimico gratus & amicus Deo, licet gratiam phyſicè in vno tantùm loco reciperet.

Cur nequeat aliquis in vno loco beari, & in alio ſimul damnari.

335. Hinc etiā apparet, cur nequeat idem homo diuerſis in locis cōſtitutus, in vno beari, in alio damnari: quoniam ad beatitudinem præſupponitur gratia, ad damnationem peccatum: cùm igitur implicent gratia & peccatum in eodem homine, etiam diuerſis in locis conſtituto, implicabit eundem hominem in vno loco beari, in alio verò damnari.

336. Ex dictis infertur 1. Si idem homo in vno loco dormiens conſenſum præberet obiecto turpi, cuius alibi euigilans perfectum haberet iudicium, illum peccaturum: quoniā per iudicium perfectum, quod haberet in loco, vbi vigilaret, impedire potuiſſet conſenſum, quem præbuit in loco, vbi dormiebat. Secus, ſi in loco, vbi vigilaret, non haberet de eodem obiecto perfectum iudicium: quia tunc per nullum iudicium ſufficienter poſſet talem conſenſum impedire.

337. Infertur 2. Si potentia in vno loco eliciat actum, quem non elicit in alio, nō poſſe in alio diſtinctum actum elicere cum eodem conatu, quo illum eliceret, ſi nullū in alio loco actum elicuiſſet: quia potentia replicata in ſua virtute non creſcit: ergo non plus poteſt in omnibus locis ſimul, quàm in vno tantùm: vt conſtat de anima rationali, quæ intenſè operando vnum actum, redditur remiſſior ad reliquos.

[S]i humani[t]as Chriſti [ſi]ne vnione [h]ypoſtatica [re]plicare[tu]r, adhuc [no]n poſ[ſe]t peccare.

338. Infertur 3. Non poſſe Chriſti humanitatem in vno loco replicatam abſque vnione hypoſtatica, in eodem peccare: tum quia tale peccatum conſtitueret eandem humanitatem peccatricem, etiam in loco, vbi eſſet hypoſtaticè vnita verbo. Tum quia adhuc talis humanitas replicata ſine vnione ad verbum, maneret ſub ſpeciali dominio verbi, propter vnionem, quam cùm verbo in alio loco retineret: implicat autem, humanitatem peccare, dū eſt ſub ſpeciali dominio verbi, vt fusè probatum eſt in precedente tomo diſp. 24. ſect. 1.

339. Quæres, an ſaltem poſſet talis humanitas, vbi exiſtit abſque vnione ad verbum, peccare, & ſimul ab eadem diſſolui vnio hypoſtatica cum verbo, vbi exiſtit cum vnione ad verbum. Quemadmodum, eſto non poſſit homo peccare, vbi replicatus exiſtit ſine gratia, retenta gratia in alio loco, poſſet tamen peccare amittendo gratiam in eo loco, vbi illam habebat. Ratio dubitandi eſt: quoniam catenus implicat, humanitatem Chriſti peccare, quatenus tale peccatum tribueretur verbo talem naturam ſuppoſitanti: ſed verbum non ſuppoſitaret humanitatem in loco, vbi exiſteret ſine vnione ad verbum: ergo peccatum ab humanitate in tali loco commiſſum non tribueretur verbo, ſed ſoli humanitati.

340. Confirmatur: Si in tali loco huiuſmodi humanitas exerceret opus meritorium, tale opus non tribueretur verbo, ſed humanitati tantùm: alioqui illud eſſet infiniti valoris, cùm tamen non poſſet tale opus eſſe infiniti valoris, quia non eſſet condignificatum ab ipſa perſona increata verbi, quæ vt condignificet opus, requirit illud media hypoſtatica vnione ſibi coniunctum: ergo neque ſi in tali loco peccaret, peccatum tribueretur verbo, ſed ſoli humanitati. Conſequentia probatur: nam ei tribuitur opus, qui illud operatur: ſed opus ſiue bonum, ſiue malum elicitum ab humanitate in tali loco, non operaretur ipſum verbum, ſed ſola humanitas: ergo non tribueretur verbo, ſed humanitati. Maior conſtat: nam opus eſt actus operantis: ergo illi tribuitur, qui illud operatur. Minor probatur: quia verbum, cùm non ſuppoſitaret in tali loco humanitatem, non poſſet per modum ſuppoſiti ad opera illius concurrere, ſed ſola humanitas eſſet principium operatiuum tam vt *Quo*, quàm vt *Quod* talium operum.

341. Ad propoſitam tamen quæſtionem Reſp. negatiuè. Ratio, quia licet in tali loco humanitas non ſuppoſitaretur à verbo, quia tamen adhuc in tali loco exiſtens eſſet ſub ſpeciali dominio verbi, non poſſet peccare, quin tale peccatum tribueretur verbo. Quod eſſet ſub ſpeciali dominio verbi, probatur: tum quia, vt ſupponitur, non eſſet ſub alio ſuppoſito: tum quia adhuc illa diceretur humanitas Chriſti: nam de illa verificarentur verba ſacramentalia: *Hoc eſt Corpus meum: Hic eſt ſanguis meus:* quæ verificari non poſſunt, niſi de corpore & ſanguine Chriſti. Vnde talis humanitas vi verborum ſacramentalium fieret præſens ſub ſpeciebus, ſub quibus non ſit niſi proprium corpus, & ſanguis Chriſti.

Si humanitas Chriſti replicata ſine vnione hypoſtatica, peccaret, peccatum illud tribueretur moraliter verbo.

342. Quod autem tale peccatum tribueretur verbo, ſic oſtendo: tum quia ſi parens creatus ſuum filium, etiam abſentem, dirigere poſſet, ne peccaret, teneretur illum dirigere: & non dirigendo, peccatum filij impu-

 taretur

taretur parenti. Igitur à fortiori, cùm poſſit verbum ſuam humanitatem, etiam in eo loco, vbi ſine vnione hypoſtatica exiſtit, dirigere; illam non dirigendo, moraliter cenſeretur cum ipſa humanitate peccare. Tum quia, cùm adhuc in talem humanitatem retineret peculiare ius & dominium, ratione vnionis, quam cum eadem habet in alio loco, adhuc retineret debitum illam regendi.

343. Nec eſt par ratio de homine exiſtente in vno loco cum gratia, & in alio ſine gratia. Nam ex eo, quòd peccaret vbi gratiam non haberet, eamque amitteret, vbi illam haberet, non ſequeretur maius abſurdum, quàm ſi peccaret, & gratiam amitteret, vbi illam haberet. At ſi humanitas Chriſti peccaret, etiam vbi vnionem hypoſtaticam non haberet, tale peccatum tribueretur verbo, non ſecus ac illud committeretur ab humanitate, vbi eſſet vnita verbo.

343. Ad rationem dubitandi Reſp. vt peccatum talis humanitatis tribuatur verbo, ſufficit, vt in vno tantùm loco ſuppoſitetur à verbo: nam ex ſuppoſitatione in vno tantùm loco reſultat in ſuppoſito diuino debitum illam regendi in omni loco: quia cùm tale debitum ſit morale, non requirit vbique phyſicam vnionem cum humanitate, ſed ſufficit, vt in vno tantùm loco ſit phyſicè vnita verbo, vt vbique teneatur regi à verbo, tanquam à proprio ſuppoſito.

Vt aliquod opus moraliter condignificetur à perſona verbi requirit phyſicam vnionem cum verbo.

344. Ad confirmationem negatur conſequentia. Etenim, vt opus moraliter condignificetur à perſona verbi, requirit phyſicam vnionem mediante humanitate cum verbo ibi, vbi tale opus exercetur. Vt autem peccatum tribuatur verbo, non requirit perſonam verbi hypoſtaticè vnitam verbo, ibi, vbi peccat. Ratio: quoniam, vt peccatum tribuatur verbo, ſufficit debitum regendi humanitatem: quod debitum, cùm ſit morale, non requirit vbique phyſicam vnionem cum humanitate: condignitas verò operis, cùm ſit quidam effectus formalis communicatus à perſona verbi vt à ſuppoſito operante, requirit phyſicam vnionem cum perſona ipſa verbi, vt mediante tali vnione poſſit deriuari condignitas perſonæ operantis ad opus naturæ. Nec ſufficit, vt in vno tantùm loco humanitas ſit vnita verbo, vt ipſius condignitas reſultare poſſit in opera ab ipſa exercita, etiam vbi non eſt vnita verbo; cùm nequeat perſona communicare ſuam dignitatem per modum effectus formalis operibus ſuæ naturæ, niſi ſit illi hypoſtaticè vnita. Nec ſufficit, quòd talis dignitas ſit moralis: quia licet ſit moralis in ſe, requirit tamen phyſicam vnionem cum perſona dignificante.

Humanitas Chriſti in proprio ſuppoſito, peccare non poſſet, ſoluta vnione ad verbum in alio loco.

345. Petes, an ſaltem talis humanitas non ſolùm in diſtincto loco exiſtens ſine vnione ad verbum, ſed etiam in proprio ſuppoſito peccare poſſet, ſoluta vnione ad verbum in alio loco. Reſp. negatiuè. Nam ex eo, quòd talis humanitas fieret ſub proprio ſuppoſito, adhuc non extraheretur ex ſpeciali dominio verbi, ratione vnionis, quam in alio loco retineret cum verbo. Vnde adhuc perſeueraret in verbo debitum illam regendi.

346. Confirmatur: nam in tali caſu perinde eſſet, ac ſi verbum aſſumeret humanitatem in proprio ſuppoſito exiſtentem: ſed ſi verbum ſiue per poſſibile, ſiue per impoſſibile aſſumeret humanitatem in proprio ſuppoſito exiſtentem, adhuc teneretur illam regere: ergo etiam in tali caſu teneretur illam regere. Ratio autem eſt: quia talis humanitas per proprium ſuppoſitum non acquireret maiorem exemptionem à verbo, quàm haberet ſine illo: quia per ſuppoſitum creatum non acquireret vel maiorem ſubiectionem ad aliquam perſonam in regendo potentiorem ac ſapientiorem, ratione cuius ſubiectionis liberaretur à ſubiectione & regimine verbi; vel infallibile aliquod regimen, ratione cuius non egeret ampliùs regi à verbo: cùm nequeat natura creata dirigi à ſubſiſtentia propria, nedum infallibiliter dirigi, cùm ſit purus modus, ſed potiùs ab intellectu, quæ eſt regula directiua operationum moralium.

SECTIO XXI.

An poſſit eadem res ſubſtantialiter corrumpi vel annihilari in vno loco, abſque eo, quòd ſubſtantialiter corrumpatur, vel annihiletur in alio?

347. PRIMA ſententia affirmat: Eſt Suar. diſp. 48. ſect. 6. cui ſententiæ fauent Alenſ. 4. p. q. 11. memb. 2. art. 1. §. 7. Gabriel. lect. 46. in canonem Miſſæ, Sotus in 4. diſt. 10. q. 1. art. 5. & alij affirmantes, poſſe hominem in vno loco viuere, in alio verò mori. Fundamentum eſt: quia ſicut poteſt idem produci in vno loco, & non in alio; ita poterit in vno loco corrumpi, vel annihilari, & non in alio. *Suarez. Alenſis. Gabriel. Sotus.*

348. SECVNDA ſententia negat: Eſt Scoti in 4. diſt. 10. q. 2. §. *Dico ergo*, verſu, *Quartum quod eſt de morte & vita.* Et q. 4. §. *Hic duo*, verſu, *ad rationem:* Argent. q. 1. art. 1. ad 12. Altiſidiorenſ. lib. 4. tract. 5. q. 6. Vaſq. diſp. 189. cap. 4. & 192. cap. vltim. ad poſtremum. *Scotus. Argentina. Altiſiodor. Vaſquez.*

349. In hac controuerſia aliqua ſunt de re, aliqua de modo loquendi. De re ſunt, an hoc ipſo, quòd res corrumpitur in vno loco, neceſſariò corrumpatur in alio. De modo verò loquendi eſt, an poſito, quòd res corrupta in vno loco, non corrumpatur in alio, dicenda ſit, ſaltem in eo loco, vbi deſinit eſſe, ſubſtantialiter corrumpi. Pro maiori intelligentia, dupliciter poſſumus in hac controuerſia loqui; vno modo iuxta ſententiam affirmantem, rem replicari per ſolam præſentiam localem: alio modo iuxta ſententiam noſtram, quæ docet rem replicari non poſſe, niſi per actionem ſubſtantialiter reproductiuam. His adnotatis,

350. DICO

Quod deſinit in vno loco, non deſinit in alio.

350. DICO 1. Si res replicetur ſola præſentia locali, non hoc ipſo, quòd deſinit in vno loco, deſinit in alio. Fundamentum eſt: quia præſentia vnius loci non pendet à præſentia alterius loci: ergo poteſt corrumpi vna, manẽte alia. Igitur ex eo, quòd res deſinit eſſe in vno loco, non neceſſariò deſinit in alio. Vnde poſſet corpus Chriſti deſinere eſſe circumſcriptiuè in cælo, abſque eo quòd deſineret ſacramentaliter in altari: quemadmodum deſinit eſſe ſacramentaliter in altari, abſque eo, quòd deſinat circumſcriptiuè in cęlo. Ex his conſtat, non modò præſentiam vnius loci non pendere à præſentia alterius; ſed nec rẽ ipſam, quæ eſt pręſens in vno loco, pendere, quoad ſuam entitatem à præſentia alterius loci. Ratio eſt: quia res quoad ſuam entitatem non pẽdet à pręſentia, quæ eſt quid poſterius ſupponens entitatem, tanquam fundamentum: ſed à cauſa, media actione, vi cuius producitur & conſeruatur in ſuo eſſe.

351. DICO 2. Sicut præſentia deſinat etiam actio, qua res conſeruatur in loco, non poteſt in hac ſententia res deſinere in vno loco, quin deſinat vbique. Fundamentum eſt: quoniam in hac ſententia res non replicatur per actionem ſubſtantialiter reproductiuam, ſed purè vbicatiuam: repugnat autem rem in rerum natura conſeruari abſque vlla actione ſubſtantialiter conſeruatiua: ergo ſi ea vel in vno tantùm loco ſupponitur deſinere, res neceſſariò vbique deſinit. Conſequentia patet: quia iuxta hanc ſententiam, actio conſeruatiua rei non multiplicatur, ſed ſolùm replicatur cum reipſa, cuius eſt actio, per diuerſas tantùm præſentias locales, quæ ſolæ in hac ſententia multiplicantur: igitur ſi ſubſtantialiter deſinit in vno loco, ſubſtantialiter etiam deſinet in alio, cùm nequeat vna eademque indiuiſibilis actio in vno loco ſubſtantialiter corrumpi, & in alio ſubſtantialiter perſeuerare: licet poſſit in vno loco corrũpi tantùm quoad præſentiam, & in alio ſubſtantialiter perſeuerare quoad aliam præſentiam: non autem corrupta in vno loco ſubſtantialiter eadem ſubſtantialiter perſeuerare in alio. Confirmatur. Ideo poteſt eadem res corrupta in vno loco ſolùm quoad præſentiam, adhuc perſeuerare in alio ſubſtantialiter, quia per corruptionem ſolius præſentiæ, non corrumpitur res quoad entitatem. Implicaret autem, rem corrumpi in ſe quoad entitatem in vno loco, & adhuc in alio ſubſtãtialiter perſeuerare per ſolam pręſentiam vbicatiuam: cùm ſolà præſentia vbicatiua non conſeruet, ſed ſupponat rem ſubſtantialiter cõſeruari per propriam actionem, qua corrupta, corrumpitur res, & ſimul cum ea omnis præſentia localis.

Corrupta actione reproductiua rei in vno loco, non corrumpitur res in alio.

352. DICO 3. iuxta noſtram ſententiam, corrupta actione reproductiua rei in vno loco, non corrumpitur res in alio. Fundamentum eſt: quoniam in mea ſententia actio ſubſtantialiter productiua rei non replicatur, ſed multiplicatur, non minùs quàm in aliorum ſententia multiplicatur præſentia ipſa localis: ergo ſicut corrupta pręſentia locali in vno loco, non corrumpitur res in alio, quia poteſt in alio manere cum alia præſentia & actione ſubſtantialiter conſeruatiua: ita corrupta in mea ſententia actione reproductiua in vno loco, non neceſſariò corrumpitur actio conſeruatiua in alio; cùm hæ ſint diſtinctæ actiones, ex quarum vnaquæque res adęquatè pendet in ſuo eſſe: neque vna eſſentialiter pendet ab alia, cùm poſſit vna eſſe ſine alia. Vnde ſequitur, corrupta actione conſeruatiua corporis Chriſti in cælo, non neceſſariò corrumpi corpus Chriſti in ſacramento, vel è contra.

353. Cæterùm de modo loquendi ſupereſt quæſtio, an in hac noſtra ſententia dicenda ſit res corrumpi, vel annihilari ſubſtantialiter in loco, vbi deſinit per corruptionem actionis ſubſtantialis. Affirmant aliqui. Negant alij: *quibus magis aſſentior.* Et ſanè quoad annihilationem res conſtat: nam hæc importat ſubſtantialem deſtructionem rei: cùm igitur res ſupponatur ſubſtantialiter conſeruari in alio loco, non poterit, ne quidem cum addito dici, quòd annihiletur in hoc loco. Sicut nec cum addito dici poteſt, res in hoc loco creari, ſi præſupponatur alibi exiſtere: cùm tam creatio dicat tranſitum ex non eſſe ſimpliciter, ad eſſe ſimpliciter; quàm annihilatio ex eſſe ſimpliciter, ad non eſſe ſimpliciter.

Non poteſt dici res ibi ſubſtantialiter annihilata, vbi eſſe deſinit.

354. Quoad corruptionem verò maior eſt difficultas, an dici poſſit res ſubſtantialiter corrumpi, ex eo tantùm quòd ipſius actio ſubſtantialis corrumpatur. Et quidem abſolutè abſque vllo addito, dici nequaquam poteſt: nam ex eo tantùm, quòd ipſius actio ſubſtantialis corrumpitur, non corrumpitur res ipſa quoad ſuam entitatem, quæ ſubſtantialiter perſeuerat eadem, vi alterius actionis. Vnde ſi eadem res duplici actione totali conſeruetur in eodem loco, vtrauis actione corrupta, non dicetur res ipſa corrumpi: quia ſemper res manet incorrupta vi alterius actionis. Corrumpi enim, eſt amittere eſſe: cùm igitur eſſe rei ſemper perſeueret idem vi alterius actionis, non poterit propriè verificari corruptio de re, quæ ſemper retinet idem eſſe.

Nec ſubſtantialiter corrumpi.

355. An verò dici ſaltem poſſit cum addito, res corrumpi hîc, vel in hoc loco, ſicut dicitur deſinere hîc, nullum video in hoc modo loquendi abſurdum. Nam per additum *hic*, corruptio limitatur ad ſolam pręſentiam localem. Vnde etiam dicimus, corpus Chriſti corrumpitur ſacramentaliter, & ſub ſpeciebus: quoniam per ly, *ſacramentaliter, & ſub ſpeciebus*, corruptio limitatur ad ſolam præſentiam ſacramentalem.

356. Ad fundamentum primę ſententiæ Reſp. diſparem eſſe rationem de productione & corruptione rei. Etenim dici poteſt res ſimpliciter produci in vno loco abſque eo, quod producatur in alio: quia poteſt res in vno loco tranſire à non eſſe ſimpliciter ad eſſe ſimpliciter: quod eſt ſimpliciter produci. Non poteſt autem dici res ſimpliciter corrumpi in vno loco, abſque eò quòd corrum-

patur

patur in alio: quia non poteſt res in vno loco tranſire ab eſſe ſimpliciter ad non eſſe ſimpliciter, quod eſt ſimpliciter corrumpi, niſi corrumpatur, quoad intrinſecam entitatem, ac proinde vbique corrumpi: poteſt tamen cum addito in vno tantùm loco corrumpi, abſque eo quòd corrumpatur in alio. Tametſi de annihilatione, ne cum addito quidem dici poteſt, vt ſuprà explicatum eſt.

357. Tandem concedo id, quod eadem ſententia ſupponit, poſſe eūdem hominem in vno loco viuere, in alio mori, quod dupliciter fieri poſſet, aut conſeruata in vno loco vnione inter ipſius animam & corpus, in alio verò, non eadem, ſed alia diſtincta vnione, qua idem homo ibi conſeruabatur, corrupta (poſſet enim idem homo, diſtinctis numero vnionibus, diſtinctis in locis conſeruari) aut corrupta tantùm actione, qua eadem vnio in vno loco conſeruabatur, non corrupta alia actione, qua eadem vnio in alio loco conſeruabatur. An autem iuxta priorem modum dicendus eſſet homo ſimpliciter corrumpi, cùm iuxta priorem modum vnio trāſeat ab eſſe ſimpliciter ad non eſſe ſimpliciter; ac proinde compoſitum ex tali vnione, dici debeat ſimpliciter corrumpi, pars affirmans alicui videri poſſet probabilior. Verùm cùm ad corruptionem ſimpliciter obſtet conſeruatio eiuſdem hominis, licet per aliam numero vnionem, alio in loco, non poſſet talis homo dici ſimpliciter corrumpi, quamuis ipſa vnio dici poſſet ſimpliciter corrumpi.

SECTIO XXII.

An ſub apparitionibus miraculoſis, in hoc ſacramento fieri ſolitis, Chriſtus ſacramentaliter perſeueret, & an caro & ſanguis, qui interdum in hoc ſacramento apparent, ſint vera caro & verus ſanguis?

358. FIeri interdum huiuſmodi miraculoſas apparitiones ad confirmandam veritatem huius ſacramenti, indubitatum eſt, vt multi graueſque Auctores teſtantur: inter quos Alenſ. 4. p. ſuæ ſummæ q. 10. memb. 7. art. 3. §. 4. narrat de quodam ſacerdote, qui dum cuperet de hac veritate certior fieri, apparuit in eleuatione hoſtiæ Chriſtus in forma pueri: de quo caſu fuit ipſemet Alenſis conſultus. Idem author ibidem q. 11. memb. 2. art. 4. §. 3. refert de quodam alio ſacerdote, qui dum ſtimulatus eſſet à quibuſdam, vt communionem præberet ſub vtraque ſpecie, in ipſa fractione hoſtiæ viſa eſt patena ſanguine impleri, in ſignum, quòd vnà cum corpore ſumeretur etiam ſanguis Chriſti Domini. Et ego ipſe meis oculis Ferrariæ vidi in quodam Sacello canonicorum regularium vetuſtiſſimi veſtigia miraculi, quod factū eſt dum quidam ſacerdos in ipſo ſacrificio de hac veritate dubitaret: repente enim apparuit totus fornix ſacelli guttis ſanguinis aſperſus: cuius miraculi adeo nunc poſt tot ſæcula recentia extant veſtigia, vt nuper contigiſſe videatur. Nec ſemel ipſemet poſt ſeruum examen à quadam pia ac nobili matrona, cuius vitæ ſanctitas mihi optimè perſpecta erat, audiui, ſæpe illi in ipſa eleuatione hoſtiæ apparuiſſe Chriſtum ſecundùm varias figuras, ac formas, ad eam conſolandam, & in feruore ſpiritus excitandam. Hoc igitur ſuppoſito, primùm quæritur, an cùm fiunt huiuſmodi apparitiones, Chriſtus perſeueret ſacramentaliter ſub ſpeciebus. Secundum eſt, an caro & ſanguis, qui in huiuſmodi mutationibus apparet, ſit vera caro, veruſq̀ue ſanguis. Quoad ſecundum quæſitum,

Alenſis.

359. PRIMA ſententia eſt affirmans Alenſ. in 2. loco ſuprà citato, & Gabr. in canonem Miſſæ lect. 51. Fundamentum ipſorum eſt: quia hoc eſt conformius fini, qui in huiuſmodi apparitionibus intenditur. Finis autem, qui in huiuſmodi apparitionibus intenditur, eſt vel confirmatio realis præſentiæ Chriſti in hoc ſacramento, vel conſolatio alicuius viri ſancti ac iuſti: conformius autem eſt, vt hoc ipſum fiat per vera, quàm per apparentia ſigna: ergo. *Affirmant Alenſis, Gabriel.*

360. SECVNDA ſententia eſt negās S. Th. 3. p. q. 76. art. 8. & reliquorum Scholaſticorum in 4. diſt. 10. *quæ verior eſt & ſequenda.* Fundamentum eſt: quia vel caro & ſanguis, qui in hoc ſacramento apparent, ſunt caro & ſanguis Chriſti, vel alia. Si ſecundum; non haberetur finis apparitionis, qui eſt, vt ipſa caro & ſanguis Chriſti videatur. Primum non decet, vt ipſa caro & ſanguis Chriſti ſecundùm propriam figuram & circumſcriptiuam præſentiam ſint in hoc ſacramento, præſertim quando illa diu perſeuerant, vt eſt ſanguis ille, quem ego Ferrariæ vidi, qui poſt multa ſecula perſeuerat per modum guttularum aſperſus in fornice. Confirmatur: nam ſæpe notatum eſt, huiuſmodi carnem & ſanguinem poſt aliquod tempus putreſcere: quod nefas eſt de carne & ſanguine Chriſti affirmare. *Negat verius S. Tho.*

361. Quare dicendum eſt, huiuſmodi apparitiones fieri, vel per productionem ſolius ſpeciei repræſentantis carnem & ſanguinem, aut aliquid ſimile in oculo ipſius videntis: quod tunc maximè cenſendum eſt, quando huiuſmodi apparitiones fiunt ad breue tempus, nec apparent omnibus: vel per aliquam mutationem factam in ipſis ſpeciebus, quæ tantùm referat figuram & colorem carnis, aut ſanguinis, non autem quod contineat ſubſtātiam ipſam carnis, aut ſanguinis. Quod idem dicendum eſt, quando Chriſtus apparet in forma pueri, vel alterius figuræ. *Hæc fieri per productionem ſpeciei in oculo.*

362. Neque hoc eſt contra finem huiuſmodi apparitionum, in quibus intenditur veritas realis præſentiæ Chriſti, aut conſolatio alicuius viri iuſti: nam hæc ipſa æquè bene haberi poſſunt, modo prædeclarato à nobis.

Digitized by Google

Auguſtin. Neque hæc fictio eſt mendacium: quoniam, vt teſtatur Auguſt.lib.2.qq. Euangelicarum, quando fictio refertur ad aliquam ſignificationem, non eſt mendacium, ſed figura veritatis. Hinc patet ad fundamentum primę ſententiæ.

Tunc Chriſtus perſeuerat in hoc ſacramento.

363. Quoad primum verò quæſitum, dicendum eſt, quando apparitio fit per ſolam productionem ſpeciei repræſentantis tantùm carnem, aut ſanguinem, tunc nullum dubium eſſe, ſub ſpeciebus ſacris perſeuerare Chriſtum ſacramentaliter, quoniam tunc nulla fit mutatio in ſpeciebus ipſis: proinde ſub illis perſeuerat Chriſtus vt antea. Quando verò apparitio fit cum aliqua mutatione reali ſpecierum; tunc, ſi mutatio tanta eſt, vt cum illa conſeruari nequeat ſubſtantia panis, deſinit ſub illis Chriſtus: Secus, ſi mutatio tanta non eſt, vt cum illa conſeruari queat ſubſtantia panis. Ratio, quia Chriſtus ſuccedit ſpeciebus loco ſubſtantiæ panis: ergo tamdiu putandum eſt, in illis ſacramentaliter perſeuerare, quamdiu in ijſdem perſeueraſſet propria ſubſtantia panis. Neque hoc eſt contra finem apparitionis, qui eſt, vt oſtendatur ſigno aliquo ſenſibili realis præſentia corporis Chriſti in hoc ſacramento. Nam ad hoc ſufficit, vt per huiuſmodi ſigna, oſtendatur, vel adeſſe, vel adfuiſſe realiter Chriſtum in hoc ſacramento.

Quid tunc faciendum Sacerdoti.

364. Quid autem faciendum ſit Sacerdoti, quando huiuſmodi apparitiones fiunt, ſuadent Doctores, abſtinendum tunc eſſe à ſumptione, quamdiu ſpecies ſacramentales immutatæ apparent, tum ob reuerentiam: tum quia quando immutatio eſt notabilis, periculum eſt, ne ibi non ſit Chriſtus. An autem debeat tunc aliam hoſtiam conſecrare ad ſacrificium perficiendum, ijdem Doctores relinquunt arbitrio Sacerdotis, pręſertim cùm probabile ſit, ſumptionem non eſſe de eſſentia ſacrificij.

DISPVTATIO XX.

De his, quæ poteſt Chriſtus in hoc Sacramento exiſtens, agere vel pati.

SECTIO PRIMA.

An poſsit corpus Chriſti in ſacramento exiſtens naturaliter moueri?

1. QVÆSTIO non eſt de motu per accidens, de quo præcedenti diſp. ſed de motu per ſe, cauſato vel ab intrinſeca virtute ipſius Chriſti, vel ab extrinſeco motore.

Negat Suar.

2. PRIMA ſententia negat: Eſt Suar. diſp. 53. ſect. 1. Fundamentum eſt: quia vel corpus Chriſti moueretur ab intrinſeca virtute: atqui hoc modo moueri non poteſt, niſi organicè: implicat autem motus organicus in corpore Chriſti in hoc ſacramento indiuiſibiliter cõſtituto: cùm motus organicus eſſentialiter requirat localem extenſionem partium in ſubiecto, quod mouetur. Vel moueretur ab extrinſeco motore: at nullus creatus motor habet naturalem vim corrumpendi ſacramentalem pręſentiam, & aliam loco corruptæ in corpore Chriſti producendi. Supponit autem hic Author, per motum localem corrumpi præſentiam ſacramẽtalem corporis Chriſti, & aliam ſucceſſiuè acquiri.

Affirmant Scotus. Ochamus. Aureolus. Aliacenſ.

3. SECVNDA ſententia affirmat: Eſt Scoti in 4. diſt. 10. quæſt. 7. §. *Reſpondeo*, concl.2. Ochami q.5. ad 2.ar. Aureol. q.3. ar.3. Aliacenſ. q. 5. paulò ante finem. Pro cuius explicatione, diſtinguendus eſt duplex motus, alter progreſſiuus; alter ſimpliciter delatiuus, ſeu impulſiuus de vno loco in alium.

Corpus Chriſti non poteſt ſe hic mouere progreſſiuè.

4. DICO 1. Corpus Chriſti in hoc ſacramento exiſtens non poteſt ſeipſum mouere motu progreſſiuo. Fundamentum eſt: quia hic motus eſſentialiter requirit localem extenſionem membrorum; fit enim per phyſicum impulſum, quo vna pars mota mouet aliam medio contactu quantitatiuo: ſed corpus Chriſti caret in hoc ſacramento extenſione locali membrorum: ergo nequit in hoc ſacramento moueri motu progreſſiuo.

Nec comedere, nutriri, reſpirare.

5. Ex quo deducitur, non poſſe corpus Chriſti in hoc ſacramento comedere, nutriri, augeri, reſpirare; tametſi poſſit nutrimentum, & augmentum alibi in propria præſentia circumſcriptiua acquiſitum hîc ſupernaturaliter fieri præſens præſentia ſacramentali. Fundamentũ eſt: quia nulla operatio ex his exerceri poteſt abſque motu locali, qui per ſe ſupponit extenſionem localem, vt patet diſcurrenti per ſingulas. Nam comeſtio eſt traiectio cibi per guttur ad ſtomachum, quæ neceſſariò ſupponit extenſionem localem gutturis & ſtomachi, per quos mouendus eſt cibus. Nutritio, præter hunc, dicit etiam motum, quo alimentum à virtute nutritiua attrahitur ad partes,

vbi per-

vbi perficienda eſt nutritio. Augmentatio, vltra hęc includit motum, quo viuens, acquiſita noua quantitate, coëxtenditur maiori ſpatio. Reſpiratio eſt motus pulmonis & arteriarum, quo continuò nouus aër attrahitur ad refrigerandum viuens.

Poteſt naturaliter moueri delatiuè potentiâ animæ inorganicâ.

6. Dico 2. Poteſt corpus Chriſti in ſacramento exiſtens naturaliter moueri ab intrinſeca virtute, motu ſimpliciter delatiuo ex vno loco in alium. Fundamentum eſt: quoniam, vt docet citato loco Scotus, quæuis anima rationalis habet potentiam motiuam inorganicam, qua naturaliter mouere poteſt ſuum corpus ex vno loco ad alium. Quam potentiam etſi exercere non poſſit in hac vita, exercere tamen poteſt in alia in ſtatu beatitudinis: ſicut è conuerſo multas potentias exercet in hac vita, quas nunquam exercebit in alia. Igitur poterit anima Chriſti per hanc potentiam mouere ſuum corpus ſacramentaliter exiſtens ex vno loco in alium. Conſequentia patet, quoniam hic motus non poſtulat localem extenſionem in ſubiecto, vt conſtat de Angelo & anima ſeparata, mouentibus ſeipſos ex vno loco in alium. Antecedens probatur: nam debita eſt animæ ſeparatæ hæc potentia, quoad inſtar Angeli ſeipſam mouere valeat ex vno loco in alium: ergo etiam coniunctæ corpori glorioſo, cùm hoc ſit capax talis motus.

7. *Obijcies* 1. Anima rationalis eſſentialiter eſt actus corporis organici, vt illam definit Philoſophus 2. de anima cap. 1. ergo in ordine ad illud non habet niſi potentiam organicam. Conſequentia probatur: quia in ordine ad corpus non habet aliam potentiam, quàm cuius actus corpus ſit naturaliter capax: atqui ſolius motus organici corpus humanum eſt naturaliter capax: nam hic tantùm eſt ipſius naturæ proportionatus.

Ariſtoteles.

8. Reſp. negando conſequentiam. Ad cuius probationem, neganda eſt minor: nam in ſtatu beatitudinis corpus humanum non ſolùm eſt naturaliter capax motus organici, ſed etiam inorganici & ſimpliciter delatiui: nam per hunc motum potiſſimùm beati exercent dotem agilitatis.

9. *Obijcies* 2. Talis motus non competit corpori, niſi in ſtatu beatitudinis: ſed hic ſtatus eſt homini ſupernaturalis: ergo erit etiam ei ſupernaturalis motus inorganicus, qui talem ſtatum ſupponit.

Poſſe eſſe homini aliquid connaturale pro vno ſtatu, & non pro alio.

10. Reſp. negando conſequentiam. Nam etiam intelligere abſque conuerſione ad phantaſmata conuenit homini in ſtatu beatitudinis; cùm tamen nemo dicet talem modum intelligendi eſſe ſupra naturam hominis in tali ſtatu poſiti: quippe cùm poſſint aliqua eſſe connaturalia homini pro vno ſtatu, quæ connaturalia non ſunt pro alio: vt connaturale eſt homini pro hoc ſtatu mortalitatis nutriri, & augeri, quod tamen connaturale non eſt pro ſtatu immortalitatis.

11. *Obijcies* 3. Vel anima Chriſti per hanc potentiam mouet ſuum corpus contactu phyſico: atqui hic motus ſupponit extenſionem localem. Vel mouet illud ſolo imperio voluntatis: atqui hic excedit naturalem virtutem animæ, quæ vt forma & actus corporis, non poteſt illud mouere, niſi organicè, eodemmet corpore actiuè coagente.

Quomodo anima Chriſti poſſit mouere ſuum corpus.

12. Reſp. neutro modo animam Chriſti per hanc potētiam mouere ſuum corpus, ſed vel per impulſum, mouendo immediatè & directè ſeipſam, mediatè verò per naturalem colligationem, corpus: vel immediatè & directè corpus, per impulſum æqualiter illi impreſſum. Sicut Angelus mouet corpus aſſumptum, per impetum æqualiter illi communicatum: cuius impulſus eſt naturaliter capax corpus glorioſum, propter agilitatis dotem.

Poteſt corpus Chriſti, & per ſe moueri ab Angelo.

13. Dico 3. Poteſt corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens directè & per ſe naturaliter moueri ab Angelo. Dixi, *directè & per ſe*: nam per accidens ad motum ſpecierum, poteſt etiam naturaliter moueri ab homine, mouente ſpecies. Fundamentum aſſertionis eſt: quia poteſt vnus Angelus mouere alium Angelum per ſolum contactum virtualem, qui nullam ſupponit in ſubiecto extenſionem: ſed corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens eſt capax huius contactus virtualis; ergo poteſt talem motum ab Angelo recipere.

14. Dices. Nequit motus recipi in corpore Chriſti abſque ſacramentali præſentia; nam quidquid in eo recipitur, recipi debet cum ſacramentali præſentia: nequit autem Angelus hanc ſacramentalem præſentiam producere: igitur nequit Angelus talem motum in Chriſti corpus ſacramentaliter exiſtens imprimere.

15. Reſp. negando maiorem. Ad cuius probationem, negandum eſt aſſumptum de motu locali, qui cùm ſit quædam ſucceſſiua præſentia mobilis ad ſpatium, implicat illum fieri præſentem mobili per aliam præſentiam; non minùs, quàm implicet vnionem vniri diſtincta vnione, vel actionem fieri per aliam actionem.

Ad Suarez.

16. Ex his patet ad fundamentum Suar. quantum ad 1. partem. Quantùm ad ſecundam verò nego, Angelum mouendo localiter corpus Chriſti, ipſius ſacramentalem præſentiam corrumpere: nam quamuis corrumpere poſſit per accidens, corrumpendo ſpecies, applicando corrumpentia, quibus corruptis, deſineret corpus Chriſti in hoc ſacramēto: nequit tamen illam corrumpere per motum localem. Ratio eſt, quia hæc præſentia ſacramentalis non eſt eſſentialiter addicta certo ſpatio, à quo, Chriſti corpore ſubmoto, ceſſet eius ſacramentalis præſentia: ſed per eandem præſentiam ſacramentalem correſpondere poteſt diuerſis ſpatijs: ſicut per eandem locabilitatem Angelus occupare poteſt diuerſa loca.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO II.

An corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens naturaliter agere vel pati poſſit actione corporea?

Affirmant Ocham Maior Aliacenſis.

17. PRIMA ſententia affirmat: Eſt Ochami in 4. quæſtione 5. artic. 1. Maior. diſt. 10. quæſt. penult. Aliacenſ. q. 5. circa finem. Fundamentum eſt: quia non minùs agens eſt diſpoſitum ad agendum, quando ſe toto eſt præſens paſſo, & cuilibet parti eius, quàm quando per vnam partem eſt præſens vni parti paſſi, per aliam alteri parti eiuſdem paſſi: ſed Chriſtus ſacramentaliter exiſtens ſe toto eſt præſens hoſtiæ, & cuilibet parti eius, & cuicunque paſſo, cui applicari poſſet: ergo ex ſe eſt ſufficienter diſpoſitus ad agendum in quodcunque paſſum. Eadem ratio probat de paſſione: quia non minùs paſſum eſt diſpoſitum ad patiendum, quando ſe toto eſt præſens agenti, à quo poteſt pati, & cuilibet parti ipſius: quàm quando per vnam partem eſt præſens vni parti, & per aliam alteri parti agentis.

18. Ex his inferunt, Chriſtum non modò naturaliter videre ſe ipſum ſacramentaliter exiſtentem, ſed etiam circumſtantes, eoſque loquentes audire: quin ſi Deus agere vellet iuxta exigentiam cauſarum naturalium, corpus Chriſti in ſacramento exiſtens & videretur à nobis, & in circumſtantes ageret: ſed ad meritum fidei hæc omnia nobis occultari, per ſuſpenſionem concurſus debiti cauſis naturalibus.

2. Sententia negat. S. Thomas. Scotus Aureolus Richardus Paludan. Capreolus. Scoti. Suarez. Vaſquez.

19. SECVNDA ſententia negat. Eſt S. Tho. 3. p. quæſt. 76. art. 7. & quæſt. 81 art. 4. ad 1. Scoti in 4. diſt. 10. quæſt. 6. §. *reſpondeo*, & quæſt. 7. §. *reſpondeo*. & quæſt. 9. § *Hic dicitur:* Aureol. quæſt. 3. art. 2. & 3. Richard. art. 5. quæſt. 2. Paludani quæſt. 4. art. 1. concl. 4. Capreol. quæſtione 4. art. 1. & 3. ad 4. Scoti, Suarez diſputatione 53. ſectione 2. Vaſquez diſp. 191. cap. 3. & communis Recentiorum. Pro huius controuerſiæ explicatione,

Repugnat naturaliter, corpus Chriſti pati paſſionem corpoream.

20. DICO 1. Repugnat naturaliter, corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens pati paſſionem aliquam corpoream, ſiue à ſe, ſiue ab extrinſeco agente. Hanc aſſertionem probant communiter Doctores, quia nequit corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens recipere aliquam paſſionem corpoream, niſi recipiat illam cum præſentia ſacramentali eiuſdem rationis, qua ipſum corpus Chriſti in hoc ſacramento exiſtit. Nullum autem agens naturale poteſt naturaliter producere præſentiam ſacramentalem eiuſdem rationis, quâ corpus Chriſti in hoc ſacramento exiſtit. Igitur repugnat naturaliter corpus Chriſti in ſacramento exiſtens pati paſſionem aliquam corpoream. Minor conſtat ex diſputatione præcedente, in qua probatum eſt, præſentiam ſacramentalem corporis Chriſti eſſe ſupernaturalem quo ad ſubſtantiam, quippe quæ nulli creaturæ debita eſt, cùm ſit quædam participatio diuinæ immenſitatis: igitur nullum agens creatum poteſt illam naturaliter producere, cùm nullum agens creatum naturaliter agere poſſit ſupra ſuas vires. Maior probatur: nam quidquid recipitur, debet recipi ad modum ipſius ſubiecti recipientis: cùm igitur corpus Chriſti in hoc ſacramento indiuiſibiliter exiſtat, ſequitur, vt quidquid in ipſo recipitur, recipi debeat modo ac præſentia indiuiſibili.

21. Verùm hæc ratio impugnari poſſet: quia non videtur implicantia, cur non poſſit forma diuiſibilis, retenta diuiſibilitate, & extenſione circumſcriptiua ad ſpatium, informare corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens. Nam ſicut de facto corpori Chriſti indiuiſibiliter exiſtenti vniuntur ſpecies ſacramentales, vnione tantùm ſuſtentatiua, retenta præſentia diuiſibili & circumſcriptiua ad ſpatium: ita eidem corpori indiuiſibiliter exiſtenti vniri poſſent vnione informatiua, eadem diuiſibili & circumſcriptiuâ præſentia ad ſpatium in ſe ipſis retenta. Hoc enim modo non eſſet neceſſarium cum forma diuiſibili producere præſentiam ſacramentalem indiuiſibilem, ſed diuiſibilem proportionatam ipſi formæ diuiſibili, quæ ab agente naturali produceretur in corpore Chriſti ſacramentaliter exiſtente.

22. Sed contrà 1. Nam forma inhærens ſubiecto, fit propria ſubiecti: ergo ſubit modum exiſtendi ſubiecti: ergo ſi ſubiectum exiſtit indiuiſibiliter, etiam talis forma inhærens ſubiecto, exiſtit indiuiſibiliter. Confirmatur: nam de facto omnia accidentia, quæ inhærent corpori Chriſti, exiſtunt indiuiſibiliter in hoc ſacramento cum ipſo corpore Chriſti: ergo etiam illa, quæ idem corpus Chriſti in hoc ſacramento acquireret. Nec eſt eadem ratio de accidentibus panis & vini, quæ cum corpore Chriſti vniuntur tantùm ſuſtentatiuè: quia per talem vnionem huiuſmodi accidentia non fiunt propria corporis Chriſti, ſed adhuc manent accidentia panis & vini, & ſolùm ex diuina inſtitutione ſignificant, ſub illis ſacramentaliter ad-eſſe corpus & ſanguinem Chriſti.

23. Secundò, eſto poſſet forma extenſa retenta extenſione, inhærere corpori Chriſti indiuiſibiliter exiſtêti: adhuc talis forma nô poſſet naturaliter produci ab agente naturali. Nam ſaltem vnio, qua talis forma vniretur corpori Chriſti ſacramentaliter exiſtenti, non poſſet naturaliter produci ab agente naturali: cùm talis vnio ex parte formæ eſſet diuiſibilis, quia educeretur tota ex

Digitized by Google

tota forma, & ſingulæ partes ipſius ex ſingulis partibus formæ: ex parte verò corporis eſſet indiuiſibilis, quia tota educeretur ex toto, & ſingulæ partes ex toto corpore; atque adeò tota inhæreter toti, & ſingulæ partes toti corpori. Atqui talis vnio excederet naturales vires agentis creati: ergo non poſſet ab agente creato naturaliter produci. Maior conſtat: nam talis vnio educeretur ex corpore Chriſti indiuiſibiliter exiſtente: ergo tota educeretur ex toto, & ſingulæ partes ex toto corpore. Antecedens eſt caſus ipſe, de quo diſputamus. Conſequentia probatur: quia corpus Chriſti eſſet ſubiectũ talis vnionis vt indiuiſibiliter exiſtens; ſed vt indiuiſibiliter exiſtens totum ſubijceretur toti, & totum ſingulis partibus vnionis: igitur tota vnio educeretur ex toto, & ſingulæ partes ex toto corpore. Alioqui ſi pars vnionis educeretur ex parte tantùm corporis, non educeretur ex illo vt indiuiſibiliter, ſed vt diuiſibiliter exiſtente.

24. Confirmatur: nam corpus Chriſti in hoc ſacramento non habet extenſionem propriam, quæ eſt proxima ratio, qua partes corporis diuiſibiliter ſubijciũtur actioni agentis naturalis corporei: eadem quippe ratio, qua partes ſubſtantiæ corporæ conſtituuntur diuiſibiler in ſpatio, conſtituuntur etiam ſubiectæ actione agentis naturalis corporei, cùm nequeat agens corporeum naturaliter agere, niſi in ſubiectum in ſpatio poſitum, ſibique propinquum: ergo non poſſet talis vnio diuiſibiliter, ſed indiuiſibiliter educi ex corpore Chriſti ſacramentaliter exiſtente.

25. Quòd autem talis vnio excederet naturales vires agentis corporei, probatur: nam agens corporeum non habet virtutem, niſi producendi vnionem extremis proportionatam: cùm igitur ambo extrema ſint corporea, non habet virtutem producendi vnionem diuiſibilem ex parte vnius, & indiuiſibilem ex parte alterius.

26. Probatur ſecundò eadem aſſertio. Nam in corporibus quantitas, vt localiter extenſa, eſt conditio naturaliter requiſita ad recipiendam paſſionem corpoream: ſed corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens non habet quantitatem localiter extenſam: ergo non eſt naturaliter capax paſſionis corporeæ. Maior probatur: nã omnia accidentia corporea, vna excepta quantitate, immediatè recipiuntur in ipſa quantitate: quantitas autem non eſt naturaliter capax accidentis corporei & extenſi, niſi vt diuiſibiliter extenſa, quia debet ſubiectiuè commenſurari accidenti, cui ſubiectiuè ſubſternitur.

Corpus Chriſti naturaliter nil videre nec audire poteſt.

27. Ex dictis deducitur corpus Chriſti in ſacramento conſtitutum, non modò ſe ipſum ſacramentaliter exiſtens, naturaliter non videre, ſed nec naturaliter videre, vel audire poſſe circumſtantes, aut vllam ſenſationem externam vel internam, in ſe ipſo producere: cùm eadem ſit ratio quo ad receptionem de his actibus, & de alijs effectibus materialibus ab extrinſeco agente productis.

28. *Obijcies.* Non excedit naturales vires agentis corporei, producere vnionem diuiſibilem ex parte corporis humani, & indiuiſibilem ex parte animæ rationalis: ergo nec erit ſupra naturales vires agentis corporei, producere vnionem in corpore Chriſti ſacramentaliter exiſtente diuiſibilem ex parte formæ, & indiuiſibilem ex parte corporis.

Non ſemper excedit naturales vires agentis corporei, producere vnionẽ diuiſibilẽ ex parte extremi, & indiuiſibilem ex parte alterius.

29. Reſpondeo. Negando conſequentiam: nam quando ſubiectum eſt natura ſua indiuiſibile, vti eſt anima rationalis, non eſt contra naturales vires agentis corporei, talem vnionem producere: quia naturalis virtus ipſius ſe extendit ad producendam vnionem extremis proportionatam: cùm igitur in homine vnum extremum ſit corporeum alterum ſpirituale, naturalis virtus generantis ſe extendit ad huiuſmodi vnionem. Contrà verò, cùm in vnione formæ extenſę cum corpore Chriſti ſacramentaliter exiſtente, vtrumque extremum ſit corporeum, talis vnio naturaliter peteret diuiſibilitatem ex parte vtriuſque extremi.

30. Inſtabis. Corpus Chriſti indiuiſibiliter exiſtens ſe habet vt anima rationalis reſpectu vnionis copulantis corpus cum anima rationali: ergo ſi hæc naturaliter producitur à generante, etiam illa naturaliter producetur ab agente naturali. Confirmatur. Poſita ſupernaturali replicatione corporis intra ſphæram agentis naturalis, agens naturale naturaliter agit in tale corpus ſic replicatum: ergo poſita indiuiſibili præſentia corporis Chriſti, agens naturale naturaliter poteſt in illud agere vnione indiuiſibili ex parte corporis.

31. Reſpondeo negando antecedens. Nam corpus Chriſti per præſentiam indiuiſibilem non fit indiuiſibile quo ad entitatem, per quam eſt ſubiectum vnionis corporeæ, cùm talis vnio non ſubiectaretur in præſentia corporis, ſed in ipſo corpore. Anima verò rationalis eſt indiuiſibilis quo ad ipſam entitatem, per quam naturaliter poſcit vnionem indiuiſibilem ſibi proportionatam.

32. Ad confirmationem, negatur conſequentia: nam in primo caſu nulla ſequitur ſupernaturalitas in ipſo effectu producto ab agente naturali in corpore intra ſuam ſphæram replicato. Nam perinde eſſet tunc agere in tale corpus bis replicatum intra ſphęram agentis, ac agere in duplex corpus intra eandem ſphæram poſitum: ergo ſicuti in hoc caſu agens naturaliter ageret in duplex ſubiectum, imprimendo illi duplicem paſſionem: ita in alio caſu naturaliter ageret in idem corpus bis replicatum, imprimendo illi duplicem paſſionem. Non enim, quod eſt notandum, tunc agens naturale produ-

ceret

ceret eandem paſſionem cùm duplici præſentia in corpore bis intra ſuam ſphæram replicato. nam hoc excederet naturalem virtutem ipſius; ſed duplicem paſſionem cum duplici præſentia, non ſecus ac ſi duplex eſſet corpus. In ſecundo verò caſu eſt aliqua ſupernaturalitas in ipſo effectu producto ab agente naturali, nempe ipſa indiuiſibilitas vnionis ex parte corporis Chriſti.

Poteſt Chriſtus naturaliter mouere aliud.

33. Dico ſecundò. Poteſt Chriſtus ſacramentaliter exiſtens naturaliter mouere aliud corpus, vel ſpiritum. Aſſertio pendet à duobus principijs. Vnum eſt, animam habere potentiam motricem inorganicam, cuius actum exercere poteſt in corpore glorioſo. Alterum eſt, per hanc potentiam animam non ſolùm mouere poſſe ſuum corpus glorioſum, quod informat, per impetum illi æqualiter impreſſum, ſed etiam alia corpora à proprio diſtincta. Primum probatum eſt ſectione 1. ſecundum ſuppono ex 2. tomo de Angelis diſputatione 4. ſectione 4. ad hunc enim motum etiam circa alia corpora exercendum, non eget anima vt ſe ipſam, vel proprium corpus priùs moueat, quàm alia corporea impellat: ſed poteſt illa ſe primo mouere, per impulſum illis impreſſum, abſque eo, quòd moueat ſe, vel proprium corpus, mediante quo aliud à ſe diſtinctum moueat. Nam cùm hæc potentia ſit inorganica, ſimilis potentiæ, quam habet Angelus ad mouenda corpora, vel alios ſpiritus, non requirit organum corporeum, quo mediante illius actum exerceat, ſed poteſt illum exercere abſque vlla ope corporis: ſicut illum exercere poteſt anima à proprio corpore ſeparata, tam in ſe ipſam, quàm in alia corpora, vt fusè probo citato loco.

Et actione corporea agere in corpus ſibi propinquũ.

34. Dico 3. Non repugnat naturaliter, vt corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens actione corporea agat in corpus ſibi propinquum. Hanc aſſertionem, me Iudice, efficaciter probat fundamentum Nominalium ſuprà adductum: quam etiam probabilem putat Suarez diſputatione 53. ſectione 2. ad finem. Quoniam vt agens etiam corporeum naturaliter agat actione corporea in corpus extenſum, ſolùm requirit immediatam præſentiam ad illud: ergo non eſt neceſſaria talis extenſio: igitur poſſet corpus Chriſti abſque extenſione locali naturaliter agere actione corporea in ſubiectum ſibi propinquum. Antecedens probatur 1. Quoniam vt agens corporeum agat actione corporea in ſubiectum extenſum, non eſt neceſſarius inter agens & paſſum aliquis contactus formalis & quantitatiuus, per immediatam iuxta-poſitionem quantitatis vnius cum quantitate alterius, ſed ſufficit virtualis & phyſicus, per immediatam indiſtantiam agentis à paſſo. Nam vt qualitas, quæ eſt principium agendi, agat in paſſum, non eſt neceſſe, vt ſit extenſa localiter, ſed ſufficit, vt ſit immediatè præſens paſſo: vt conſtat tum de potentia motiua Angeli, quæ vt agat per impulſum in ſubiectum extenſum, non requirit, niſi immediatam præſentiam ad illud. Tum de potentia motiua inorganica corporis Chriſti, qua agere poteſt per impulſum localem in corpus ſibi immediatè propinquum, abſque vlla extenſione locali, vt aſſertione 2. probatum eſt.

35. Probatur ſecundò ex diuerſo modo, quo quantitas requiritur in ſubiecto corporeo ad patiendum, & in agente corporeo ad agendum. Etenim in paſſo requiritur vt immediatum ſubiectum receptiuum actionis corporeæ: proinde in paſſo requiritur vt naturalis conditio ad recipiendam actionem corpoream & extenſam. In agente verò non requiritur vt naturalis conditio agendi: cùm nec agens formaliter agat per quantitatem, ſed per qualitatem, quæ etiam indiuiſibiliter exiſtens, & in puncto redacta adhuc retinet ſuam vim agendi; cùm à quantitate non habeat, niſi immediatam ſubſtentationem: nec actio eſt formaliter corporea & extenſa vt proficitur ab agente, ſed vt recipitur in ſubiecto: cùm etiam poſſit ab agente ſpirituali proficiſci actio corporea. Solùm autem localis extenſio in agente corporeo requiritur ad connaturaliter tantùm exiſtendum: qua tamen ſupernaturaliter ſublata, poterit agens corporeum naturaliter agere actione corporea in corpus ſibi immediatè propinquum. Cùm per ſublationem talis extenſionis nullo pacto mutetur vel eius virtus, vel ipſius propinquitas cum paſſo. Sicut non variatur connaturalis modus agendi accidentium panis & vini ex eo, quòd varient modum exiſtendi naturalem in ſupernaturalem.

Extenſio localis nõ requiritur ad agendum, in agente corporeo.

36. Ex his patet ad fundamentum primæ ſententiæ, quod ſolùm probat, extenſionem localem naturaliter requiri in ſubiecto corporeo ad connaturaliter patiendum, non autem in agente ad connaturaliter agendum.

SECTIO III.

An anima Christi sacramentaliter existens ſit naturaliter capax actionis & paſsionis ſpiritualis.

37. Duplex eſt actio & paſſio ſpiritualis: altera actio eſt tranſiens ab agente in paſſum diſtinctum: altera, quæ manet in ipſomet agente, quæ dicitur actio immanens. Similiter paſſio: altera eſt, quæ proficiſcitur ab agente, & recipitur in paſſo diſtincto: altera, quæ proficiſcitur & recipitur in eodem, quæ eſt eadem cum actione immanente, cuius idem eſt principium & ſubiectum. In hac ſectio-ne

ne ſolùm diſputabimus de actione & paſſione ſpirituali tranſeunte, in ſequenti de actione & paſſione ſpirituali immanente.

Ratio dubitādi quoad paſſionem in partem negatiuam.

38. Ratio dubitandi quo ad paſſionem, eſt quoniam nequit recipi in anima Chriſti ſacramentaliter exiſtente, niſi cum modo præſentiæ ſacramentalis, quæ cùm ſit in eſſentia ſupernaturalis, nequit ab agente creato naturaliter produci.

Affirmant veriùs Scotus Aureol. Ocham Mayron. Vaſquez.

39. Communis tamen Scholaſticorum ſententia affirmat: quā docet Scotus in 4. diſtinctione 10. quæſtione 7. §. *Reſpondeo.* Aureol. quæſtione 3. articulo 3. Ocham. quæſtione 5. Mayronus diſtinctione 11. quæſtione 7. Vaſquez diſputatione 191. capite 3. & alij tum Antiquiores, tum Recentiores Theologi. Fundamentum huius communis ſententiæ eſt: quia cùm anima rationalis ſit ſubſtantia ſpiritualis, non requirit extenſionem localem, ſed ſufficit, vt habeat immediatam præſentiam ad paſſum, vt in eo naturaliter agere valeat: ſicut neque vt patiatur ſpiritualem paſſionem, requirit localem extenſionem, ſed ſufficit, vt habeat immediatam præſentiam & propinquitatem ad agens, à quo pati debet: vt conſtat de Angelo tam agente in alium Angelum, quàm patiente ab alio Angelo. Sed anima Chriſti in ſacramēto exiſtens poteſt eſſe immediatè præſens cuilibet paſſo, in quod ſpiritualiter agere, vel agenti, à quo ſpiritualiter pati poſſit. Minor conſtat: nam præſentia ſacramentalis non impedit, ſed magis conducit ad hanc intimam indiſtantiam & propinquitatem agentis cum paſſo, vel paſſi cum agente, vt per ſe patet: igitur anima Chriſti in ſacramento exiſtens eſt naturaliter capax tam actionis ſpiritualis tranſeuntis in aliud quàm paſſionis ſpiritualis tranſeuntis àb alio in ſe.

40. Ad rationem dubitandi, diſtinguenda eſt duplex præſentia in Chriſto ſacramentaliter exiſtente: altera in corpore; altera in anima. Prior eſt ſupernaturalis quo ad ſubſtantiam, quia conſtituit corpus de ſe diuiſibile indiuiſibiliter in ordine ad ſpecies: poſterior eſt naturalis quoad ſubſtantiam, per eandem quippe præſentiam animæ Chriſti eſt præſens corpori, & ſpeciebus ſacris: ſed hæc eſt naturalis animæ Chriſti; ergo etiam illa. Minor probatur: nam præciſa omni alia præſentia, per eandem, qua anima Chriſti eſt præſens ſuo corpori, fit mediante corpore ſacramentaliter præſens ſpeciebus. Ratio verò eſt, quia præſentia, quam habet anima Chriſti ad ſuum corpus, eſt indiuiſibilis: ergo poteſt per illam, mediante corpore indiuiſibiliter conſtituto reſpondere indiuiſibiliter ſpeciebus. Igitur neceſſe non eſt, vt effectus productus in anima Chriſti ſacramentaliter exiſtente producatur cum præſentia ſupernaturali, ſed ſat erit, ſi producatur cum præſentia naturali indiuiſibili, qualis eſt ipſamet præſentia indiuiſibilis animæ. Vnde ſi poteſt anima per præſentiam naturalem indiuiſibilem correſpondere ſpeciebus ſacris indiuiſibiliter; poterunt etiam omnia accidentia ſpiritualia in eadem anima recepta per ſimilem præſentiam naturalem indiuiſibilem correſpondere iiſdem ſpeciebus indiuiſibiliter.

Præſentia animæ Chr. vt naturalis quoad ſubſtantiã.

41. Dices. Per præſentiam ſacramentalem non modò in quauis parte ſpecierum replicatur totum corpus, ſed etiam tota anima Chriſti: nullum autem agens naturale habet virtutem producendi effectum cum multiplici præſentia naturali: ergo etiamſi anima Chriſti ſit in hoc ſacramento per præſentiam naturalem, adhuc tamen non poterit eſſe naturaliter capax effectus ſpiritualis.

42. Reſpondeo negando, in tali caſu non poſſe agens naturale in tale ſubiectum replicatum naturaliter agere. Conſtat, nam ſi Angelus replicaretur in decem locis, & omnia hæc loca eſſent intra ſphęram Angeli ſuperioris, poſſet Angelus ſuperior naturaliter mouere Angelum inferiorem replicatum in omnibus illis locis, vel aliquem alium effectum ſpiritualem illi imprimere. Ratio eſt: quia poſità replicatione ſubiecti per plures præſentias naturales, naturaliter agens ageret in illud intra ſuam ſphæram replicatum: nam perinde eſſet tunc agere in ſubiectum bis, aut ter intra propriam ſphęram replicatum, atque in duo, vel tria ſubiecta numero diſtincta, intrà eandem ſphæram exiſtentia: cùm non maior virtus requiratur in agente ad agendum in ſubiectum bis, aut ter intra ſuam ſphæram replicatum, quàm in duo, vel tria diſtincta numero ſubiecta intra eandem ſphæram exiſtentia. Ratio verò eſt: quia in eo caſu agens naturale non replicaret, ſed multiplicaret ſuum effectum. Non enim in ſubiecto bis replicato produceret eundem numero effectum cum duplici tantùm præſentia, vel actione productiua, quod eſſet ſupra virtutem agentis naturalis: ſed duplicem effectum quaſi partialem numero diſtinctum, cum duplici etiam præſentia, & actione partiali numero diſtincta, non ſecus ac illos produceret in diſtincto numero ſubiecto: cùm idem numero ſubiectum in duplici loco replicatum æquiualeat duplici numero diſtincto ſubiecto. Quare negandum eſt, in eo caſu agens naturale producturum eundem numero effectum cum multiplici preſentia naturali.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO IV.

An anima Chriſti in hoc ſacramento exiſtens naturaliter intelligere aut velle poſſit?

43. COMMVNIS ſententia Theologorum affirmat: quia cùm iſti actus ſint ſpirituales; cumque præcedente ſectione oſtenſum ſit, animam Chriſti in hoc ſacramento exiſtentem eſſe naturaliter capacem, tam actionis, quàm paſſionis ſpiritualis, conſequitur, vt etiam hos actus in ſe producere naturaliter poſſit. Pro cuius controuerſiæ explicatione,

Non poteſt anima Chr. naturaliter elicere actũ intellectionis circa obiectũ, quod mediante phãtaſmate alibi producto, primò cognoſcit.

44. DICO I. Non poteſt anima Chriſti in hoc ſacramento exiſtens naturaliter elicere actum intellectionis circa obiectum, quod mediante phantaſmate alibi producto primò cognoſcit. Fundamentum eſt: quoniam ad talem actum eliciendum requiritur ſpecies intelligibilis ipſius obiecti eruta ex phantaſmate expreſſo alibi elicito: ſed ad hanc ſpeciem intelligibilem producendam vnà cum intellectu agente inſtrumentaliter effectiuè concurrit ipſum phantaſma expreſſum. Nequit autem phantaſma expreſſum, vel hîc ab anima Chriſti naturaliter elici, cùm ſit actus materialis, naturaliter requirens extenſionem in ſubiecto; vel alibi ab anima Chriſti productum naturaliter coagere cum intellectu agente Chriſti hîc ſacramentaliter exiſtente, cùm nequeat agens naturaliter agere actum cùm duplici præſentia: igitur nequit naturaliter anima Chriſti in hoc ſacramento exiſtens elicere actum intellectionis circa obiectum, quod mediante phantaſmate expreſſo, alibi producto, primò cognoſcit. Omnia conſtant ex ſuprà diſputatis.

45. DIXI, *Quod medio phantaſmate alibi producto primò cognoſcit*: vt excluderem tam actus ſcientiæ infuſæ, qui in obiectum tendunt abſque vlla dependentia à phantaſmate; ac proinde, poſſent hîc ab anima Chriſti ſacramentaliter exiſtente elici: tum vt excluderem actus ſcientiæ acquiſitæ, circa obiecta, quorum ſpecies fuerunt antea ab anima Chriſti acquiſitæ. Etenim ſi intellectus Chriſti ſupponatur hîc habere ſpeciem intelligibilem obiecti materialis, quàm antea acquiſiuit medio phantaſmate expreſſo, naturaliter hîc cognoſcere poſſet tale obiectum: quia licet ad tale obiectum cognoſcendum naturaliter etiam requiratur phantaſma expreſſum, vt circa idem obiectum materiale verſetur phantaſia per ſuum actum, circa quod per ſuum verſatur intellectus; ad hoc tamen ſufficit, vt anima Chriſti habeat circa tale obiectum actum phantaſiæ alibi exiſtentem, cùm non debeat per talem actum effectiuè concurrere, vel cum intellectu agente ad producendam ſpeciem intelligibilem, quæ iam ſupponitur producta; vel cum intellectu poſſibili ad actum intellectionis hic producendum, ſed ſolùm requiratur vt actus concomitans circa idem obiectum: Ad quam concomitantiam ſaluandam ſufficit, vt alibi phantaſia verſetur circa illud idem obiectum, circa quod hîc verſatur intellectus. Sicut vt appetitus ſenſitiuus exiſtens in vna parte corporis verſari valeat circa obiectum appetibile, ſufficit, vt circa idem verſetur æſtimatiua in alia parte corporis exiſtens.

Poteſt naturaliter in ſe producere intellectionem & volitionem.

46. DICO ſecundò. Poteſt anima Chriſti ſacramentaliter exiſtens naturaliter in ſe producere intellectionem & volitionem. Fundamentum: quoniam ad hos actus producendos nulla eget anima Chriſti in ſacramento exiſtens ſupernaturali virtute. Nam vel illâ egeret, propter præſentiam ſupernaturalem, qua hi actus deberent fieri præſentes animæ Chriſti ſacramentaliter exiſtenti: ſed hæc præſentia, vt præcedente ſectione probatum eſt, non eſt ſupernaturalis, ſed naturalis, nam ſimili præſentia huiuſmodi actus fierent præſentes animæ Chriſti ſacramentaliter exiſtenti, quâ eadem anima fit præſens ſuo corpori, eoque mediante ſpeciebus, quam citato loco oſtendimus eſſe naturalem.

47. Vel egeret illa, quia deberet eos producere ſaltem cum multiplici præſentia naturali; eò quòd deberet illos producere, vbicunque eſſet anima ipſa ſacramentaliter replicata: atqui falſum eſt, eos debere neceſſariò producere, vbicunque eſſet anima ipſa ſacramentaliter replicata. Nam poſſet illos producere non per correſpondentiam ad omnes, & ſingulas partes ſpecierum, ſub quibus anima Chriſti ſacramentaliter replicata exiſtit, ſed primariò per correſpondentiam ad animam ſecundùm ſe, ſecundariò verò per correſpondentiam ad partes ſpecierum, non quidem determinatas & certas, ſed indeterminatas & incertas, ita vt ad nullam partem determinatam ſpecierum reſponderet talis actus animam Chriſti informans: alioqui ſicut in ea parte determinata anima Chriſti exiſtit pluries & pluries replicata, iuxta plures & plures partes in eadem parte determinata incluſas; ſiquidem in quauis parte in infinitum aſſignabili, intra eandem partem determinatam incluſa, exiſtit ſacramentaliter totus Chriſtus: pari modo idem actus eſſet cum eadem anima Chriſti pluries & pluries in eadem parte determinata replicatus: ſed ſolùm per correſpondentiam ad partem minorem & minorem in infinitum, eo modo, quo ſolemus in tempore diuiſibili aſſignare productionem rei indiuiſibilis, in eo factam, non in aliqua parte determinata temporis, ſed ſemper in minori & minori in infinitum. Ex his fit, vt anima Chriſti eliciens ſibi

actum intellectionis aut volitionis, vt exiſtit in vna parte ſpecierum, non neceſſariò illum eundem eliciat in reliquis partibus ſpecierum, in quibus ſacramentaliter exiſtit; & à fortiori neque vt illum eundem eliciat in cælo exiſtens: quamuis per talem actum in vna parte tantùm ſpecierum elicitum anima Chriſti fiat intelligens, vbicunque exiſtit, iuxta ea, quæ præcedente diſp. docuimus.

Poteſt naturaliter loqui cum Angelis, cæteriſq; ſpiritibus.

48. Ex dictis deducitur, poſſe animam Chriſti in ſacramento exiſtentem naturaliter loqui cum Angelis, cęteriſque ſpiritibus, eoſque mutuò ſibi alloquentes audire; nec non & eos illuminare, tam de rebus naturalibus, quàm de ſupernaturalibus, quas ignorant. Nam omnia hæc exercentur actibus ſolius intellectus, quibus vel obiecta proponuntur à loquente audienti, vel à loquente iam propoſita, percipiuntur ab audiente; & actibus voluntatis, quibus tam loquens ſuum intellectum applicat ad proponendum verbum mentis ſpiritui audienti, quàm audiens ſuum intellectum inclinat ad auſcultandum, percipiendumque verbum ſibi à loquente propoſitum. Quod enim præſtant in locutione vocali os & auris, hoc præſtat in locutione mentali ſolus intellectus; qui ſimul loquitur, conceptum verbum alteri proponens, & audit, propoſitum ſibi verbum percipiens.

49. *Obijcies.* Non poteſt anima Chriſti ſacramentaliter exiſtens producere in ſe motum localem, vt eſt præſens in vna parte ſpecierum, quin eundem in ſe ipſa producat vt eſt præſens in reliquis partibus earundem: ergo nec poterit in ſe producere actum intellectionis aut volitionis, vt ſacramentaliter exiſtit in vna parte ſpecierum, quin eundem in ſe ipſa producat, vt ſacramentaliter exiſtit in reliquis partibus earundem.

50. Reſp. Negando conſequentiam. Ratio diſcriminis eſt: quoniam natura motus localis eſt, vt cum mobili, ſimul trahat omnia, quæ cùm mobili ſunt coniuncta: & quia cum corpore Chriſti ſunt coniunctæ ſpecies ſacramentales, ſub quibus continuò replicatum exiſtit, non poteſt Chriſtus mouere ſe vt ſacramentaliter præſentem vni parti ſpecierum, quin ſimul per colligationem moueat ſpecies ipſas, cum quibus corpus Chriſti eſt continuò ſacramentaliter coniunctum, & iiſdem mediantibus ſeipſum vt continuò replicatum & coniunctum cum omnibus ſpecierum partibus: proinde nequit ſe mouere vt exiſtens ſub vna parte ſpecierum, quin ſimul ſeipſum moueat vt exiſtens ſub reliquis partibus earundem, ſub quibus eſt continuò ſacramentaliter coniunctum. Dixi, *ſub quibus eſt continuò ſacramentaliter coniunctum:* quia poſſet ſe mouere, vt exiſtens in vna parte ſpecierum, abſque eo, quòd ſe moueret vt exiſtens in reliquis partibus, ſub quibus diſcontinuatè tantùm ſacramentaliter exiſteret. Vt cùm ſpecies conſecratæ diuiduntur, poſſet Chriſti corpus localiter mouere ſe ipſum vt præſens ſub vna parte diuiſa, non mouendo ſe vt præſens ſub alia parte diuiſa: quia tunc nulla eſt colligatio inter corpus Chriſti, vt præſens ſub vna parte, & vt præſens ſub alia parte diuiſa ſpecierum.

51. Natura verò intellectionis & volitionis eſt, vt non hoc ipſo, quòd elicitantur ab intellectu & voluntate exiſtentibus in vno loco, ſimul ab iiſdem eliciantur vt exiſtentibus in alio. Cùm hanc replicationem non habeant tales actus, aut vi ſuæ productionis, cùm præter hos actus & ſubiectum ipſum alibi replicatum. Nam ex eo, quòd intellectio vniatur cum intellectu hîc exiſtente, non neceſſariò vnitur cum eodem exiſtente alibi: quoniam vt etiam vniatur cum intellectu alibi exiſtente, neceſſaria eſt noua mutatio à productione & vnione cum intellectu hîc exiſtente diſtincta, quæ mutatio non neceſſariò conſequitur ad productionem & vnionem hîc factam.

illam neceſſariò diſtincta mutatio [illegible] vi alicuius connexionis inter

52. Hactenus diſputatum eſt, an corpus & anima Chriſti ſacramentaliter exiſtens ſit naturaliter capax alicuius actionis, vel paſſionis phyſicæ, corporeæ aut ſpiritualis, tranſeuntis aut immanentis: diſputandum ſupereſt, an idem corpus ſacramentaliter exiſtens ſit naturaliter, aut ſaltem ſupernaturaliter capax alicuius paſſionis intentionalis. Porrò de duplici paſſione intentionali potiſſima eſt inter Scholaſticos concertatio, de paſſiua viſione & intellectione: an ſaltem illud ſit diuinitus ab oculo corporeo viſibile, aut naturaliter ab aliquo intellectu creato intelligibile. Vtramque controuerſiam ſequens diſputatio dirimet.

DISPV-

DISPVTATIO XXI.

De paſſiua cognoſcibilitate corporis Chriſti in hoc Sacramento exiſtentis.

SECTIO PRIMA.

An corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens per diuinam potentiam videri poſſit oculo corporeo?

1. PRo explicatione notãdum, duplicem hîc eſſe controuerſiam: altera eſt, an corpus Chriſti propria extenſione locali ſpoliatum diuinitus terminare valeat viſionem corpoream: altera, an modus ipſe ſupernaturalis, quo Chriſti corpus ſit hîc ſacramentaliter præſens, poſſit eſſe obiectum oculi corporei. Non diſputamus autẽ hîc de viſione mediata & per accidẽs, quo pacto dicitur Chriſtus videri, & tangi mediantibus ſpeciebus, ſed de immediata & in ſe, quo modo dicitur videri color, & tangi qualitas in ſe ipſa.

Negant Bonau. Richard. Aureol. Paludan. Capreol. Durand. Argentin. Mayron. Suarez.

2. PRIMA ſententia negat: Eſt Bonauent. in 4. diſt. 10. q. vlt. Richard. a. 5. q. 2. Aureol. q. 3. a. 3. Paludan. q. 4. a. 1. Capreol. q. 4. a. 3. ad 6. Durand. q. 4. Argent. q. 1. a. 4. conlu. 1. Mayroni diſt. 11. q. 6. Suarez diſp. 53. ſect. 4. & aliorum.

3. Probatur 1. Nullum obiectum eſt viſibile, niſi ſit ſenſibile: nullũ autem obiectum eſt ſenſibile, niſi ſit loco extẽſum. Atqui corpus Chriſti in ſacramento exiſtens non eſt loco extenſum: igitur non eſt viſibile. Neque hæc conditio eſt ſupplebilis à Deo, cùm ſe teneat ex parte obiecti formalis, quod cùm ſit ſpecificatiuum actus, eſt omnino inſupplebile. Vnde Argentinas hoc extendit ad omnes ſenſus, quia omnes ſenſus eſſentialiter requirunt ſenſibilitatem in obiecto.

4. Secundò; Quoniam, vt perſpectiui demonſtrant, viſio corporea fit per figurã pyramidalẽ, cuius baſis ſit in obiecto, conus verò terminetur ad oculum: repugnat autẽ baſim pyramidis fundari in obiecto indiuiſibili & inextenſo, quale eſt corpus Chriſti in ſacramẽto exiſtens: igitur implicat, corpus Chriſti in ſacramẽto exiſtens videri oculo corporeo.

5. Tertiò. Viſio corporea eſſentialiter eſt intuitiua repræſentatio obiecti ad inſtar rei præſentis: quia cùm ſit repræſentatio rei exiſtentis, vel ad modum rei exiſtentis, quæ abſtrahere non poteſt ab aliqua præſentia reali, vel apparenti, implicat repræſentare obiectum vt abſens: ſed non poteſt repræſentari obiectum vt preſens, aut per modũ preſentis, niſi vt loco extenſum. Igitur implicat, obiectum localiter inextenſum videri oculo corporeo.

6. Quartò Probatur ex abſurdis, quæ ex oppoſita ſentẽtia ſequerẽtur. Etenim ſi poſſet oculus eleuari ad videndũ corpus localiter inextenſum, poſſet etiã eleuari ad colorẽ in communi, & ad colorem punctualem. Sequeretur etiã, cæteros ſenſus externos eleuari poſſe ad obiectum localiter inextenſum.

Affirmant Scotus Marſil. Maior. Aliacenſ. Gabriel. Sotus Palatius Nugnez Vaſquez Valentia Coninck Ocham.

7. SECVNDA ſententia affirmat: Eſt Scoti in 4. diſt. 10. q. 5. §. *reſpondeo*, & q. 9. §. *Ad quæſtionem*. Marſil. q. 7. a. 1. ad 4. Maioris q. 5. Aliacen. q. 5. circa finem ad 2. dubium. Gabriel. lect. 45. in canonẽ Miſſæ littera Q. Soti diſt. 10. q. 1. a. 7. §. *dubium*, Palatij diſp. 3. poſt concluſ. 3. Nugnez q. 76. a. 7. Vaſquez diſp. 191. ca. 2. Valent. 3. p. eadem q. punct. 3. Coninck ibidem. Ochamus verò q. 5. ad 2. dubium, non ſolùm putat, hoc eſſe poſſibile ſupernaturaliter, ſed etiam naturaliter; ſi Deus permitteret cauſas ſecundas agere iuxta ſuã naturalẽ inclinationem. Cęterũ Scotus, Sotus, Marſil. & Nugnez ſolùm affirmant de corpore, & negant de modo, quo Chriſti corpus eſt in ſacramento præſens. Vaſquez autẽ affirmat etiã de modo, licet ipſe putet, modum hunc non eſſe poſitiuum, ſed negatiuũ, ipſam ſcil. negationem localis extenſionis.

Poteſt eleuari oculus ad videndũ corpus Ch. S. Thom.

8. DICO 1. Non repugnat, de potentia abſoluta, oculũ corporeum eleuari ad videndum corpus Chriſti in ſacramento exiſtens. Aſſertio hæc colligitur ex S. Tho. 3. p. q. 76. a. 7. ad 2. vbi docet, oculũ Chriſti videre ſeipſum ſub ſacramento exiſtentem: & in 4. diſt. 10. q. 1. a. 4. quęſtiunc. 1. ad 1. affirmat, hoc per miraculum non repugnare. Syluius 3. p. ibid. Alenſ. 4. p. q. 10. memb. 7. a. 3. §. 8. hoc ipſum tribuit oculo Beatæ Virginis ex ſpeciali priuilegio.

Syluius. Alenſis.

9. Fundamentũ aſſertionis eſt: quoniam extenſio localis eſt ſola conditio extrinſeca in obiecto viſibili, ſine qua diuinitus non repugnat, potentiam viſiuã in obiectum ferri. DIXI, *ſola conditio extrinſeca*, ad differentiam conditionis intrinſecæ, quæ redundat in rationem formalem obiecti, qualis eſt extenſio integralis partium in ſe, ſine qua nullum obiectum percipi poteſt à potentia ſenſitiua; quæ cùm ſit materialis, eſſentialiter poſtulat obiectum materiale & extenſum, ſaltem extenſione integrali partium in ſe.

10. DICO 2. Non repugnat, oculum corporeum eleuari ad videndum modum ipſum

ſacramen-

ſacramentalis præſentiæ, quo in ordine ad ſpecies afficitur color ipſe corporis Chriſti ſacramentaliter exiſtentis; non autẽ modum, quo afficitur ſubſtantia eiuſdem corporis.

11. Fundamentum prioris partis aſſertionis, eſt: quia non repugnat, aliquid eſſe ſupernaturale quoad ſubſtantiam, & aliquo modo contineri intra obiectum ſenſus: ergo non repugnat, ſenſum eleuari ad illud percipiendum. Conſequentia conſtat: quia quotieſcunque obiectũ aliquo modo participat rationem formalem potẽtię, poteſt potentia, ſaltem vt eleuata, ad illud ferri, cùm non feratur omnino extra ſuum obiectum. Antecedẽs probatur tum à pari, quia non repugnat, aliquid ſupernaturale contineri intra obiectum intellectus creati, vt conſtat de Deo in ſe ipſo viſibili: tum quia in patria dãtur qualitates ſupernaturales ſenſibiles, quæ tanquã connaturales proprietates gloriæ, ſunt proportionata obiecta ſenſuum glorificatorum. Tum à priori: quia non repugnant duo entia, ſiue ens & modus diuerſi ordinis, quę ob ſpecialem conuenientiam in ordine ad aliquam potentiam, componant vnum obiectum proportionatum tali potentiæ.

Oculus nõ poteſt eleuari ad videndũ modum præſẽtiæ ſacramentalis ſubſtantiæ corporis Ch.

12. Fundamentũ poſterioris partis eiuſdem aſſertionis, eſt: quia modus ille ſacramentalis, quo afficitur ſubſtantia, eſt proportionatus ſubſtantiæ: ergo nequit eſſe obiectum viſus. Nã quotieſcunque potentia non poteſt ferri ad entitatem rei, neque ad ipſius modũ ferri poteſt: ſed viſus ferri non poteſt ad ſubſtantiam; ergo neque ad modũ ipſius. Atque de hoc modo explicandus eſt S. Tho. loco præcitato ad 2. & reliqui Doctores, cùm negãt, oculum corporeum videre poſſe modum, quo Chriſti corpus in ſacramento exiſtit, nempe modum, quo ipſius ſubſtãtia, non autem quo eius color ſacramentaliter exiſtit.

S. Thomas explicatur.

13. Dices. Iſte modus eſt indiuiſibilis terminatiuè: ergo nequit ab oculo videri, cùm hic nequeat ferri in indiuiſibile vt indiuiſibile. Reſp. Negãdo conſequentiam: nam licet hic modus ſit indiuiſibilis terminatiuè, eſt tamen diuiſibilis ſubiectiuè: quod ſufficit, vt videri queat ab oculo eleuato. Nã etiã color, qui tali modo afficitur, eſt indiuiſibilis terminatiuè: & tamen probatum eſt, illum poſſe videri ab oculo corporeo: quia non eſt neceſſe, vt ſi talis modus videtur ſubiectiuè, videatur etiam terminatiuè: quia poteſt retinere formalitatẽ obiecti viſibilis ſecũdùm vnam rationẽ, & non ſecundùm aliam: & ex alia parte non repugnat, videri diuiſibilitatẽ ſubiectiuam abſque indiuiſibilitate terminatiua, quia poteſt oculus in vna, & non in alia inuenire formalitatem ſui obiecti. Vt ſi color eſſet in ſubiecto partim lucido, partim tenebroſo, oculus ſolùm ferretur ad colorẽ vſque ad tenebras excluſiuè, ad reliquum verò tantùm negatiuè: ita oculus eleuatus ſolùm videret modum iſtum vt extenſum ſubiectiuè, non vt inextenſum terminatiuè. Atque hoc fortè voluit Scotus q. 9. præcitata, cùm dixit, quòd, etſi de potentia abſoluta non implicet, cauſari in oculo corporeo viſionem corporis Chriſti, licet corpus Chriſti nuſquã exiſtat, niſi in Euchariſtia: implicat tamen illud videri, vt hîc primo exiſtens: quia vt hîc primò exiſtens, *non eſt*, inquit, *abſolutè viſibile nec vt cauſatiuum viſionis, nec vt terminatiuum*: nempe vt formaliter hîc exiſtẽs cum præſentia terminatiua indiuiſibili.

Scotus explicatur.

14. Reſp. 2. Adhuc poſſe hunc modum ſacramentalem videri terminatiuè in ordine ad ſpecies, quia nunquam ille terminatur ad indiuiſibile actu, cùm tale indiuiſibile in mea ſententia non detur, ſed ſemper ad aliquid diuiſibile: ſeu potiùs videri vt terminatũ ad diuiſibile, non vt terminatũ ad indiuiſibile.

15. Ad 1. Argumẽtum primæ ſententiæ. Reſp: Sat eſſe, vt obiectũ ſit ſenſibile ſecundùm ſe; vt ab eo poſſit ſenſatio ſpecificari. Quàm ſenſibilitatem retinet corpus Chriſti, etiam locali extenſione priuatum. Ad probationem, nego, extenſionem localem eſſe conditionem tenentem ſe ex parte obiecti formalis.

16. Ad 2. Reſp. Sufficere, vt obiectum ſit extenſum in ordine ad ſe, & entitatiuè, vt terminare poſſit baſim viſualis pyramidis.

17. Ad 3. Concedo, obiectum viſibile non poſſe ab oculo corporeo repræſentari abſque aliqua præſentia: nego autem, hanc neceſſariò eſſe circumſcriptiuam, ſed poſſe eſſe vel definitiuam ipſius obiecti quanti & diuiſibilis in ſe; vel ſacramentalem diuiſibilẽ ſubiectiuè, aut etiam terminatiuè per ordinem ad aliquam partem indeterminatam, modo prę-explicato.

18. Ad 4. Ex abſurdis: quoad primum abſurdum, nego ſequelam: nam color in communi eſt omnino extra obiectum viſus, qui ferri non poteſt, niſi ad hunc colorem indiuiduum & particularem, cùm ſit potentia materialis affixa organo materiali.

19. Ad 2. Abſurdum, diſparitas eſt, quia color punctualis nullam habet ſenſibilitatem, neque in ordine ad locum, neque in ordine ad ſe: implicat autem, ſenſum ferri in obiectum omni carens ſenſibilitate, quia hęc eſt ratio formalis generica obiecti potentiæ ſenſitiuæ, quæ eſſentialiter ſupponitur in omni ratione ſpecifica.

Corpus Ch. non poteſt immediatè tangi.

20. Ad 3. Abſurdũ, negatur ſequela: nam reliqui ſenſus externi, excepto auditu, tendũt in obiecta ipſa immediatè per phyſicum & quantitatiuum contactũ: repugnat autem, Chriſti corpus ſacramẽtaliter exiſtens tangi tactu phyſico quantitatiuo, quia hic fit per commenſurationem obiecti cum potentia: atqui repugnat, obiectum per ſe ipſum quantitatiuè commenſurari potentiæ ſine extenſione locali: nam ratio formalis talis commenſurationis eſt extenſio ipſa localis. Vnde licet corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens producere poſſet in potentia tactiua qualitates tangibiles, haud tamen poſſet in ſe ipſo tangi. Potentia verò viſiua non percipit ſuũ obiectum contactu phyſico & quantitatiuo, ſed virtuali & intentionali, media ſpecie, &

Digitized by Google

actu in ſe ipſo obiectum exprimente. Cuius ſignum eſt, quia ad viſionem non requiritur realis exiſtentia obiecti, vt optimè Scotus, & nos fusè in 1. tomo diſp. 9. ſect. 3. ſed ſufficit ſola ſpecies & ſimilitudo ipſius. Ad tactum verò neceſſariò requiritur exiſtentia obiecti tangibilis. Auditus verò licet non feratur in obiectum, per contactum phyſicum & quantitatiuum, ſed tantùm virtualem intentionaliter, expreſſiuum obiecti audibilis, media ſpecie audituia: ſonus tamen, qui eſt formale obiectum ipſius, eſſentialiter includit motum ſucceſſiuum diuiſibilem, qui ſine locali extenſione eſſe non poteſt. De reliquis verò ſenſibus internis nulla eſt difficultas, quin illi diuinitus ferri poſſint in corpus Chriſti ſacramẽtaliter exiſtens: quod à fortiori ſequitur ex paritate potẽtię viſiuæ.

Scotus.

Corpus Ch. ſacramentaliter exiſtens nõ poteſt oculo corporeo naturaliter videri. Ochamus.

21. Ex dictis colligitur contra Ochamũ, non poſſe Chriſti corpus ſacramẽtaliter exiſtens ab oculo corporeo naturaliter videri: cùm oculus naturaliter requirat obiectum localiter extenſum; nec non modum præſentiæ naturalis eiuſdem ordinis cum obiecto ipſo viſibili.

SECTIO II.

An corpus Chriſti in ſacramento exiſtens naturaliter cognoſci poſſit ab intellectu creato.

22. DIXI *naturaliter*; quoniam ſupernaturaliter nemo dubitat, cognoſci poſſe ab intellectu creato: nam & viatores cognitione obſcura fidei, & comprehenſores notitia beata in verbo, ſiue infuſa extra verbum, ſupernaturaliter illud cognoſcunt: ſola ergo ſcholaſtica cõcertatio eſt de cognitione naturali intellectus creati: qui triplex eſt, humanus ſeu corpori coniunctus, animæ ſeparatæ & Angelicus.

Affirmat Ocham.

23. PRIMA ſententia affirmat, illud naturaliter cognoſci poſſe ab intellectu humano corpori cõiuncto: Eſt Ochami in 4. q. 5. in fine, & reliquorum nominalium, quorum fundamentum eſt: quia illud naturaliter cognoſci poſſet ſenſu, niſi ad meritum Fidei ſupernaturaliter impediretur: ergo multò magis naturaliter cognoſci poſſet intellectu humano: quia quidquid poteſt cognoſcere naturaliter ſenſus, poteſt & intellectus humanus, qui in cognoſcendo pendet à ſenſu. Legatur Gabri. lect. 45. in canonem Miſſæ §. *de intellectu coniuncto*.

Gabriel.

Affirmat de intellectu ſeparato Scotus.

24. SECVNDA ſentẽtia Scoti in 4. diſt. 10. q. 8. §. *reſpondeo*. concluſ. 2. aſſerentis, illud naturaliter cognoſci poſſe ab intellectu ſeparato, & angelico. Probat. 1. Modus accidentalis obiecti per ſe, non impedit cognitionem illius: ſed præſentia ſacramentalis eſt modus accidẽtalis corporis Chriſti: ergo non impedit cognitionem ipſius reſpectu intellectus, cuius illud eſt obiectum per ſe: atqui corpus Chriſti eſt obiectum per ſe intellectus abſtracti, qui in intelligẽdo non pẽdet à ſenſibilibus: ergo poteſt Chriſti corpus ſacramẽtaliter exiſtens naturaliter cognoſcere. Maiorem probat: Quoniã intellectus ſe habet ad intelligibilia, ſicut ipſa intelligibilia ſe habent ad eſſe, vt quæ priora ſunt ad eſſe, priora ſint ad intelligibilitatem; nam 2. Metaph. tex. 4. vnumquodque ſicut ſe habet ad eſſe, ita ſe habet ad veritatem: ſed ſubſtantia corporis Chriſti eſt prior ſecundùm eſſe naturale ipſa præſentia ſacramentali: ergo eſt prior etiã ſecundum intelligibilitatẽ. Igitur modus pręſentiæ ſacramentalis non impedit cognitionẽ naturalem illius reſpectu intellectus abſtracti, cuius illa eſt obiectum per ſe. Ergo poterit intellectus abſtractus naturaliter cognoſcere ſubſtantiã corporis Chriſti in ſacramẽto exiſtentẽ, abſque eo quòd intelligat modũ ſacramentalis præſentiæ eiuſdem.

2. Metaph.

25. Secũdò. Virtus, quę poteſt cognoſcere obiectum, dum eſt præſens intuitiuè, poterit cognoſcere eius abſentiã, dum eſt abſens: ſed intellectus abſtractus poteſt naturaliter cognoſcere præſentiam panis, quando eſt præſens: ergo naturaliter etiam cognoſcere poterit eius abſentiam, quando eſt abſens: ergo qua ratione cognoſcere poteſt abſentiã panis, cognoſcere poterit præſentiam corporis Chriſti; cũ corpus Chriſti in ſe ſit obiectum proportionatum intellectui abſtracto.

26. Tertiò. Totum ens creatum, eſt proportionatum obiectum intellectus abſtracti, tum quoad notitiam abſtractiuam, tum quo ad intuitiuam: quia intuitiua cognitio non differt ab abſtractiua, niſi penes aliã & aliam obiecti præſentiã: quidquid ergo poteſt eſſe proportionatum obiectum intellectui ſecundùm vnam præſentiam, poterit eſſe etiam ſecundùm aliam. Atqui quodlibet ens creatum poteſt ab huiuſmodi intellectu abſtractiuè cognoſci, quando illud eſt ei imperfectè pręſens: ergo illud idẽ poterit ab eodẽ intuitiuè cognoſci, quando eſt ei perfectè præſens in propria exiſtentia actuali.

27. Quartò. Naturale & ſupernaturale, non ſunt intrinſecæ differentiæ entis in ſe, ſed ſolũ extrinſeci reſpectus ad aliud & aliud agens. Dicitur enim naturale, quod à naturali; ſupernaturale, quod à ſupernaturali agente fit. Vnde oculus cæco reſtitutus, & à natura progenitus non differũt quoad ſubſtantiã: ſed habitudo ad aliud & aliud agens non neceſſariò arguit diuerſitatem entis in ſe; ergo nec diuerſitatẽ intelligibilitatis, quæ in entis diuerſitate fundatur.

Negant de omni intellectu

S. Thom. Caietan. Syluius. Capre l. Scotus Bonau. Durand. Argentin.

28. TERTIA Sententia negat, intellectum creatum ſiue humanũ, ſiue angelicum proprijs viribus hoc Myſterium cognoſcere poſſe: Eſt S. Th. 3. p. q. 76. a. 7. Caiet. Syluij ibidem, Capreol. in 4. diſt. 10. q. 4. a. 1. concl. 3. Soti q. 1. a. 7. Bonauent. a. vlt. q. 1. Durand. q. 4. n. 6. Argent. q. 1. a. 4. & reliquorum tam veterum, quàm recentiorũ Scholaſticorum. Pro cuius explicatione,

Corpus Ch. non eſt naturaliter cognoſcibile ab intellectu viatoris.

29. DICO 1. Corpus Chriſti in ſacra-

mento

mento exiſtens non eſt naturaliter cognoſcibile ab intellectu viatoris. Fundamentum: quia intellectus viatoris nihil poteſt naturaliter cognoſcere, niſi quod ſenſu percepit: naturalis quippe modus intelligendi ipſius pro hoc ſtatu, eſt per ſpecies à ſenſibus deſumptas: vnde nihil poteſt eſſe in intellectu, quin fuerit in ſenſu. Sed corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens non eſt naturaliter ſenſu perceptibile; ergo neque eſt naturaliter intelligibile ab intellectu viatoris.

Nec ab alio creato.

30. Dico 2. Nullus intellectus creatus, ne Angelicus quidem, poteſt naturaliter cognoſcere modum ſacramẽtalis præſentiæ, quo Chriſti corpus exiſtit in Euchariſtia; ac proinde cognoſcere nequit corpus Chriſti, vt in Euchariſtia exiſtens. Fundamentũ eſt: quia hic modus eſt ſupernaturalis quoad eſſentiam: ergo à nullo intellectu creato eſt naturaliter cognoſcibilis. Conſequẽtia conſtat tum à paritate aliorum entium ſupernaturalium quoad eſſentiam: nam ideo Deus in ſe ipſo, vnio hypoſtatica, gratia & reliqui habitus infuſi cognoſcibiles nõ ſunt naturaliter ab intellectu creato, quia ſunt ſupernaturales quoad eſſentiam: tum à priori, quia inter potentiam naturaliter cognoſcitiuam, & obiectum naturaliter cognoſcibile debet eſſe naturalis proportio cognoſcentis & cognoſcibilis: ſed inter intellectum creatũ, & ens ſupernaturale quoad eſſentiam nulla eſt proportio naturalis cognoſcentis & cognoſcibilis, nã hæc nequit eſſe, niſi inter ea, quæ ſunt eiuſdem ordinis; eſt enim cognoſcitiuitas connaturalis paſſio potentię cognoſcitiuæ: ſicut cognoſcibilitas connaturalis paſſio obiecti cognoſcibilis: paſſio autem proportionari debet eſſentiæ ad quam conſequitur: ergo ſi potentia & obiectum ſunt in diuerſo ordine entis, paſſiones quoque ad ea conſequentes erunt diuerſi ordinis, proinde vna contineri non poterit intra obiectum alterius. Antecedens conſtat ex ſuprà diſputatis.

31. Confirmatur. Omnis cognitio aut eſt intuitiua per propriam ſpeciem, aut abſtractiua per effectum, vel cauſam: neutra autem competit naturaliter Angelo. Non intuitiua per propriam ſpeciem, quia cùm hæc ſit ſupernaturalis, non eſt naturaliter debita intellectui angelico, vel cuicumque alteri creato. Non abſtractiua, quia nullus eſt naturalis effectus, aut cauſa, quæ hanc ſacramentalem præſentiam corporis Chriſti euidenter oſtendat. Nam vel hic eſſet abſentia panis à proprijs accidentibus; vel independẽtia accidentiũ à proprio ſubiecto; vel vnio eorundem accidentium cum corpore Chriſti; vel demum priuatio extenſionis localis in corpore Chriſti.

32. Non primũ & ſecundum: quoniam licet hæc naturaliter cognoſcantur ab Angelo, nullam tamen habent cum præſentia corporis Chriſti neceſſariam connexionem, vt ex vna infallibiliter valeat aliam arguere, nam poſſet ab accidentibus abeſſe panis, & nihilominus ſub illis Chriſti corpus non adeſſe. Neque negatio inhærentiæ & ſuſtentationis accidentium à proprio ſubiecto neceſſariam cõnexionem habet cum ſuſtentatione eorundem à corpore Chriſti: cùm ſublata inhærentia & ſuſtẽtatione à proprio ſubiecto, alio modo, quàm à corpore Chriſti conſeruari poſſent accidentia panis & vini.

33. Non 3. Quia talis vnio eſt in eſſentia ſupernaturalis, vt probatum eſt diſp. 19. ſect. 13 proinde nequit naturaliter cognoſci ab vllo intellectu creato.

43. Non demum 4. Quoniam priuatio proprię extenſionis localis non eſt ipſa ſacramentalis præſentia: ergo illa cognita, non euidẽter cognoſcitur hæc. Sicut cognita priuatione ſubſiſtentię creatę in humanitate Chriſti, non euidenter cognoſcitur ſubſiſtentia increata in eadem natura humana Chriſti exiſtens, quia vna non eſt neceſſariò connexa cũ alia. Quin etiamſi euidenter cognoſcat Angelus, non poſſe corpus ſine aliqua præſentia in rerum natura conſeruari, adhuc ex ſola priuatione præſentiæ naturalis non poterit euidenter arguere, illud exiſtere præſentia ſacramentali: ſed ad ſummũ vel poſſet ſuſpicari, ſibi occultari præſentiã naturalem talis corporis; vel exiſtere illud quidem pręſentia ſupernaturali, quę tamen, aut qualis eſſet hæc pręſentia in particulari, omnino ipſe ignoraret.

35. Neque hoc euidenter arguere poteſt ex ipſa omnipotentia Dei: quia licet Angelus naturaliter cognoſcat à Deo fieri poſſe quidquid contradictionem non inuoluit; in particulari tamen ignorat, quæ ſint illa, quæ cõtradictionem non inuoluunt: quia cũ de ijs nullas habeat ſpecies, neq; intuitiuas, neque abſtractiuas, & alioqui omnipotentiam Dei in ſe ipſa non comprehendat, non poteſt euidens iudicium ferre, quæ in particulari contradictionem non inuoluant, atq; adeo à Deo fieri poſſint.

Implicat videri corpus Chriſti & præſcindere à modo, quo eſt in ſacramẽto.

36. Dico 3. Nequit intellectus creatus videre corpus Chriſti in ſacramẽto, & ſimul præſcindere à modo, quo eſt in ſacramento: proinde repugnat, corpus Chriſti ſimpliciter videri poſſe virtute naturali in ſacramento exiſtens. Fundamentum eſt: quia implicat, videri effectum formalem in ſe, nõ viſa forma: ſed corpus Chriſti eſt in Sacramẽto formaliter per modum ſupernaturalem: ergo implicat, videri corpus Chriſti in ſacramento, non viſo modo, quo eſt in ſacramentõ, ac proinde vt in ſacramento exiſtens: quia ly *in ſacramento exiſtens* reduplicat modum ſacramentalis pręſentiæ, quo formaliter eſt in ſacramento.

37. Dices. Poteſt naturaliter videri humanitas Chriſti, non viſo modo vnionis ad verbum: ergo poterit naturaliter videri corpus Chriſti in ſacramento exiſtens, non viſo modo ipſius præſentię ad ſpecies.

38 Reſp. Negatur conſequentia. Ratio diſcriminis: quoniam videri humanitatem Chriſti ſimpliciter, non eſt videre illam cum aliquo effectu ſupernaturali: at videre corpus

pus

pus Chriſti in ſacramento eſt videre illud cũ effectu ſupernaturali: nam eſt in ſacramẽto formaliter per modum ſupernaturalem, ſine quo, ſi videretur, non videretur vt in ſacramẽto exiſtens, ſed in ſua nuda & naturali entitate, ſecundum quã non dicit eſſe in ſacramento. Sicut videre humanitatẽ Chriſti, nõ eſt videre illam ſubſiſtentem in Verbo, ſed exiſtentem in ſua propria natura. Vnde ſicut non poteſt naturaliter videri humanitas vt ſubſiſtens in verbo, quia vt ſic reduplicat modum vnionis ſupernaturalis; ita nec corpus Chriſti vt in ſacramento exiſtens, quia vt ſic reduplicat modum præſentię ſupernaturalis.

39. Ad fundamentum primæ ſententiæ; negatur antecedens. Ad primum ſecundæ ſententiæ, negatur vltima conſequentia: repugnat namque, vt dictum eſt, cognoſcere corpus Chriſti in ſacramento exiſtens, & non cognoſcere modum, quo in illo exiſtit. Licet igitur præſentia ſacramentalis non impediat naturalem cognoſcibilitatem corporis ſecundùm ſe: impedit tamen naturalem cognoſcibilitatem corporis vt ſacramentaliter exiſtentis, quia hoc non dicit nudam entitatem corporis, ſed totum aggregatum ex corpore & præſentia ſacramentali, quæ, quia ſupernaturalis eſt, impedit, quin totum formaliter ſit naturaliter cognoſcibile, non minùs quàm ipſa præſentia ſacramentalis, quæ aggregatum formaliter conſtituit, impedit, quin ipſa ſit naturaliter cognoſcibilis.

40. Ad ſecundum negatur etiam vltima conſequentia: nam tam abſentia panis, quàm præſentia eiuſdem, ſunt naturale obiectum intellectus creati, non autem præſentia corporis Chriſti ſacramentaliter exiſtentis. Ad probationem verò concedo, corpus Chriſti eſſe proportionatum obiectum intellectus creati: nego autem, illud eſſe naturale obiectum eiuſdem vt ſacramentaliter exiſtens. Neque ex abſentia panis illud poteſt euidenter argui, vt ſupra oſtenſum eſt.

41. Ad 3. Negatur antecedens: falſum enim eſt, totum ens creatum eſſe naturale obiectum intellectus abſtracti, ſed ſolùm illud, quod eſt eiuſdem ordinis cum tali intellectu. Falſum quoque eſt, quidquid poteſt naturaliter cognoſci abſtractiuè, poſſe naturaliter cognoſci intuitiuè: etenim Deus cognoſcibilis eſt naturaliter abſtractiuè, cùm tamen à nullo intellectu creato naturaliter cognoſcibilis ſit intuitiuè, cùm nulli intellectui creato debeatur intuitiua cognitio Dei, vt latè probo in 1. tomo diſp. 9. ſect. 6.

42. Ad 4. Negatur antecedens. Ad cuius probationem, negandum eſt, differentias *naturalis & ſupernaturalis* deſumi per habitudinem ad agens, ſed potiùs per habitudinem ad ſubiectum. Naturale enim eſt, quod eſt iuxta capacitatem & exigentiam ſubſtantiæ creatæ: ſupernaturale verò, quod excedit & ſuperat capacitatem totius ſubſtantiæ creatæ, ſolique Deo proprium eſt. Ad exemplum autem de oculo cęco reſtituto, diſpar eſt ratio: nam hic eſt ſupernaturalis ſolùm quo ad modum. Cæterùm entia ſupernaturalia tantùm quoad modum naturaliter cognoſci poſſunt, cùm nullam habeant intrinſecam ſupernaturalitatem, ratione cuius ſint extra ſphæram intellectus naturalis.

Differentia naturalis & ſupernaturalis non deſumuntur per habitudinẽ ad agens.

43. Dices. Eſto dæmon non videat præſentiam ſupernaturalem corporis Chriſti, tamen videt præſentiã naturalem animę eiuſdẽ infinities cum ipſo corpore in ſacramento replicatã: ſed ex hac præſentia infinities cùm corpore in ſacramento replicata poteſt euidenter arguere ſupernaturalẽ pręſentiam corporis: ergo poteſt ſupernaturalẽ præſentiam corporis ſaltem arguitiuè ex naturali præſentia animæ infinities in hoc ſacramento replicata naturaliter cognoſcere.

44. Reſp. 1. Negando maiorem: nam eſto talis præſentia non ſit ſupernaturalis quo ad ſubſtantiam; quia tamen ordinatur ad præſentiam ſupernaturalem corporis ſacramentaliter exiſtentis, non cognoſcitur naturaliter à dæmone.

An poſſet euidenter arguere præſentiam ſacramentalem.

45. Reſp. 2. Negando minorem: nam hæc præſentia animæ immediatè tantùm eſt ad corpus, non autem ad ſpecies, eandem enim præſentiam habet anima Chriſti in corpore naturaliter, ac ſupernaturaliter exiſtente: ergo ea cognita, non neceſſariò cognoſcitur præſentia corporis; nam licet cognita præſentia animæ ad corpus, cognoſcatur corpus quo ad entitatem, non tamen neceſſariò cognoſcitur quo ad ſacramentalem præſentiam, quoniam hic eſt modus ſupernaturalis à parte rei diſtinctus ab entitate corporis, ſine quo poteſt cognoſci corpus, ſicut humanitas Chriſti ſine vnione ad verbũ.

DISPVTA-

DISPVTATIO XXII.

Quando & quomodo deſinat Chriſtus in hoc Sacramento?

1. TRiplex eſt hîc difficultas. Prima quomodo Chriſtus deſinat ſub ſpeciebus ſacris. Secunda, quando deſinat. Tertia, an talis deſitio ſit conuerſio.

Chriſtus deſinit eſſe ſub ſpeciebus ſacris, quando propria illarū ſubſtantia deſitura fuiſſet. S. Thomas.

2. Dico 1. Deſinit Chriſtus ſub ſpeciebus ſacris, quando deſitura fuiſſet propria ſubſtantia, & non ante: eſt S. Thom. q. 77. a. 4. & in 4. diſt. 12. q. 1. a. 2. q. 6. & communis Scholaſticorum in 4. diſt. 12. Fundamentum eſt: quia Chriſtus ſuccedit ſpeciebus loco propriæ ſubſtantiæ: ergo nō ante deſinit ſub illis, quàm deſitura fuiſſet propria ſubſtātia. Cuius ratio à priori eſt, quia Deus nunquam ſe ſubtrahit è rebus, niſi res ipſæ ſubtractionē poſcant: quia teſte Paulo ad Rom. 1. *Dona Dei ſunt ſine pœnitentiâ*: ergo ea ſemel conceſſa, nunquā reuocat, niſi reuocationis cauſam det ipſa creatura: ſed vnio & præſentia Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini ſunt maximū donum conceſſum creaturę: ergo nunquā ab illis ſe ſubtrahit, niſi ſpecies ipſæ hāc ſubtractionem poſcant. Porrò tunc ſpecies hanc ſubtractionē poſcunt, quando deſinunt eſſe propriæ panis & vini, quia Chriſtus fit præſens illis, quatenus ſunt propria accidētia panis & vini, eſt enim hoc ſacramentum cibus & potus fidelium.

Alenſis. Bonauent.

3. Confirmatur: Quia ſi Chriſtus aliquādo deſineret ſub ſpeciebus, nulla facta alteratione in illis, non eſſet infallibile ſignum præſentiæ ſacramentalis: vnde ſemper poſſemus dubitare, num in illis perſeueret Chriſtus, quare nō rectè Alenſ. 4. p. q. 10. memb. 7. a. 2. § 2. Bonau. in 4. di. 12. a. 2. q. 1. ad 1. & alij dicunt, deſinere Chriſtum ſub ſacramento, quando in lutum, vel in alium immundū locū projicitur, quia vt doctè S. Tho. in 4. diſt. 9. q. 1. a. 2 quęſtiunc. 1. ad 3. Cū corpus Chriſti ſit in hoc ſacramento impaſſibiliter, nullā cōtrahit in his caſibus, in ſe ipſo immunditiam: vnde teſte Vaſquez diſp. 195. c. 5. hæc ſententia damnata eſt à Gregorio XI. in directorio inquiſitorum.

S. Thomas.

Vaſquez. Greg. XI.

Nunquā deſinit Chriſtus ſub ſpeciebus, niſi ſuccedente alia ſubſtantia à pane & vino diuerſa.

4. Dico 2. Nunquam deſinit Chriſtus ſub ſpeciebus, niſi ſuccedente alia ſubſtantia à pane & vino diuerſa: Eſt S. Tho. in 4. diſt. 9. q. 1. a. 2. q. 1. & diſt. 12. q. 1. ar. 2. quæſtiunc. 4. & communis Scholaſticorum. Fundamentū eſt: quia Chriſtus non deſinit ſub ſpeciebus, niſi quando deſitura fuiſſet propria ſubſtantia: at propriæ ſubſtantia nunquam deſitura fuiſſet, niſi alia genita fuiſſet, quia naturaliter nunquam corrumpitur vnū, quin generetur aliud: ſubſtantia autem, ad cuius generationem corrupta fuiſſet ſubſtātia panis & vini, non potuiſſet eſſe alia ſubſtantia panis & vini, quia nulla alteratio corrumpens indiuiduum vnius ſpeciei, diſponit ad generationē alterius indiuidui eiuſdem ſpeciei, quia alteratio non corrumpit, niſi ſubſtantiam ſibi contrariam, alteratio autem, quæ non eſt cōtraria vni indiuiduo, nulli alij eiuſdē ſpeciei contraria eſſe poterit: ergo nunquam deſinit Chriſtus ſub ſpeciebus, niſi alia ſubſtantia diuerſa ſpecie à pane & vino ſuccedat.

Hæc non generatur ex quantitate, tanquam ex primo ſubiecto eductionis. S. Thom.

5. Dico 3. Subſtantia, quę ſuccedit corpori Chriſti, non generatur ex quantitate tāquam ex primo ſubiecto eductionis: videtur contra S. Tho. q. 77. a. 5. 4. cōtra gentes c. 66. & in 4. diſt. 12. q. 1. a. 2. quæſtiunc. 4. affirmantem, quantitatem Euchariſticam ſubire vicē materiæ ac primi ſubiecti formarum ſubſtātialium. Fundamentum eſt: quidquid ſit, an poſſit ſubſtantia informare accidentia, ſicut poteſt accidēs informare ſubſtantiam: certè nequit ex accidente & ſubſtantia fieri vnum in genere ſubſtantiæ, quia hæc non componitur niſi ex ſubſtātijs. Nec ſatisfacit Ferrar. quantitatem componere ſubſtantiam, nō vt quantitas eſt, ſed vt habet proprietatem ſubſtantiæ: quia ad compoſitionem ſubſtantialem non ſufficit, vt extrema ſint virtualiter ſubſtantia, ſed requiritur vt ſint ſubſtantia formaliter, quia compoſitum dicitur tale ex formali entitate componentium.

Ferrar.

Scotus.

6. Confirmatur. Nam, vt rectè Scotus in 4. diſt. 12. q. 6. §. *eſt alia opinio*, ſequeretur, poſſe hominem à principio ad finem ſuę vitę ex ſolis ſpeciebus Euchariſticis enutritum, reſurgere compoſitum ex ſola quantitate, & anima rationali.

Forma ſubſtantialis quæ ſuccedit, educitur ab agēte naturali ex materia priùs naturâ à Deo creatâ.

7. Dico 4. Subſtantia, quæ ſuccedit corpori Chriſti, non producitur à ſolo Deo, ad exigentiā præcedentis diſpoſitionis inductæ in quantitatem Euchariſticam ab agente naturali, quod alterauit ſpecies ſacramentales, ſed in inſtanti generationis priùs natura à ſolo Deo creatur materia, ex qua deinde virtute agentis naturalis educitur forma ſubſtantialis, exigitiua præcedētium diſpoſitionum, ab eodem agente naturali in quantitate Euchariſtica productarum. Primum eſt contra Scotum §. *dico ergo*. Secundum eſt Aureoli in 4. diſt. 12. q. 3. a. 3. Gabr. lect. 45. in canonem Miſſæ littera K. & aliorum. Fundamentum eſt: quia meliùs ſaluatur efficientia agentium naturalium, quæ non tantū diſpo-

Scotus. Aureolus. Gabriel.

Digitized by Google

nunt, ſed etiam educunt formam ſubſtantialem, diſponunt autem, alterando quantitatẽ Euchariſticam, quæ eſt immediatum ſubiectum accidentium: educunt verò, producendo formam ſubſtantialem dependẽter à materia pri⸗is natura à Deo creata, & vnita accidentibus vltimò diſponentibus ad talem formam. Nec eſt neceſſe, vt materia tempore præcedat eductionem formæ, vt conſtat de prima rerum productione.

8. Ex his deducitur, qua ratione ſpecies ſacramẽtales nutriant; nutriunt enim ratione materiæ, quam Deus in inſtanti completæ alterationis, ſub illis producit, quæ deinde vnita viuẽti, in ipſum conuertitur, & nutrit.

Corpus Chriſti deſinit per deperditionem actionis replicatiuæ.

9. Dico 5. Corpus Chriſti deſinit ſub ſpeciebus non ſolùm per deperditionem præſentiæ ſacramentalis, ſed etiam actionis ſubſtantialiter replicatiuæ. Fundamentum eſt: quia Chriſti corpus fit præſens ſub ſpeciebus non ſolùm per productionem præſentiæ ſacramentalis, ſed etiam per actionem ſubſtantialiter reproductiuam: ergo deſinit ſub illis non ſolùm per corruptionem præſentiæ ſacramentalis, ſed etiam actionis ſubſtantialiter reproductiuæ Antecedens conſtat ex ſuprà diſputatis. Conſequentia probatur, nam ſi corrumperetur ſola præſentia ſacramentalis, adhuc maneret Chriſti corpus vi actionis ſubſtantialis: an autem tunc deberet illi produci alia præſentia, pendet ex illa quæſtione, an res conſeruari poſſit ſine vlla præſentia in rerum natura, de qua alibi. Igitur corpus Chriſti non ſolùm deſinit per corruptionem præſentiæ ſacramentalis, ſed etiam actionis ſubſtantialiter reproductiuæ.

Non per conuerſionem.

10. Dico 6. Mutatio, qua corpus Chriſti deſinit ſub ſpeciebus, non eſt conuerſio. Fundamentum eſt duplex: tum quia ad conuerſionem requiritur, vt terminus à *Quo* ſubſtantialiter corrumpatur; corpus autem Chriſti per ſacramentalem deſitionem non corrumpitur ſubſtantialiter. Tum quia ad conuerſionem requiritur, vt res conuertenda per aliquid proprium ſui remaneat in eo, in quod conuertitur: ſed corpus Chriſti ſecundùm nihil ſui proprium remanet in ſubſtantia, quæ ſuccedit: nam accidentia, quæ remanent cum ſubſtantia de nouo genita, non ſunt propria corporis Chriſti, ſed ipſius ſubſtantiæ genitæ.

DISPVTATIO XXIII.

De accidentibus, quæ in hoc Sacramento remanent.

SECTIO PRIMA.

An, & quæ accidentia maneant in hoc Sacramento peracta conſecratione?

Concil. Lateran. Conſtantienſe. Florentinũ. Trident.

1. Remanere accidentia panis & vini, peracta conſecratione, non modò fides docet, vt conſtat ex Concil. Lateran. cap. *firmiter*, Conſtantienſi ſeſſ. 8. in refutatione articulorum Ioannis Wicleffi, Florentino in decreto de vnione Armenorum, § *tertium eſt Euchariſtiæ ſacramentum*, Trident. ſeſſ. 13. canon. 2. definientibus, corpus & ſanguinem Chriſti contineri ſub accidentibus panis & vini, quas ſpecies vocant, ſiue quia medijs ſenſuum ſpeciebus percipiuntur, ſiue quia ſunt naturaliter repræſentatiua propriarum ſubſtantiarum: ſed etiam certo ſenſus experimento conſtat.

Eadem numero accidentia remanent, quæ fuerunt in pane & vino.

2. Ex iiſdem etiam principijs colligitur, perſeuerare eadem numero accidentia, quæ fuerunt in pane & vino. Primò, quia nulla fit in pane & vino mutatio, quæ hanc numericam accidentium diuerſitatem exigat in termino ad *Quem*, vti in ſententia Thomiſtarum fit, quando ex vno compoſito ſubſtantiali generatur aliud: quia cùm tunc in eorum ſententia mutetur ſubiectum accidentium; mutari debent & accidentia ipſa, quæ in priori compoſito ſubiectabantur, & alia de nouo produci, quæ in genito recipiantur. Hic verò, etſi tota ſubſtantia panis & vini conuertatur in corpus & ſanguinem Chriſti, nulla tamen eſt ratio, quæ naturaliter exigat, vt accidentia, quæ fuerant panis & vini, corrumpantur, & alia noua producantur. Nam licet proprium eorum ſubiectum corrumpatur, nullum tamen aliud ſuccedit, quod naturaliter exigat, alia numero accidentia in ipſo produci, quia quod in hac conuerſione ſuccedit vt terminus ad *Quem*, eſt corpus & ſanguis Chriſti, non vt ſubiectum receptiuum accidentium, ſed vt res tantùm ſignificata per accidentia, quæ potiùs exigit eadem numero accidentia, quæ fuerunt

fuerunt panis & vini, tanquam terminum communem vtriuſque extremi, & panis deſinentis, & corporis ſuccedentis.

3. Secundò. Quia alioqui non ſaluaretur vera conuerſio panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti. Ad veram enim conuerſionem, vt ex diſputatione de conuerſione conſtat, requiritur, vt aliquid rei conuerſæ maneat in re, in quam fit conuerſio: igitur ad veram conuerſionem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti requiritur, vt eadem accidentia, quæ fuerunt propria panis & vini, maneant in corpore & ſanguine Chriſti: alioqui ſi non eadem, ſed alia numero accidentia manerent in corpore & ſanguine Chriſti, non tam panis & vinum, quę ſimul cum ſuis accidentibus ſupponuntur deſijſſe, quàm alius panis & aliud vinum, quorum propria eſſent hæc accidentia, quæ de facto in corpore & ſanguine Chriſti manerent, dicerentur in corpus & ſanguinem Chriſti conuerti.

4. His igitur vt certis fide, necnon ſenſu, & ratione manifeſtis, nonnulla inter Theologos concertatio eſt, an omnia accidentia, quæ fuerũt in pane & vino, maneant in hoc ſacramento? Cæterùm quęſtio non eſt de accidentibus modalibus, quæ immediatè modificabant ipſam ſubſtantiam panis & vini, vt erat accidentalis vnio eorum cum ſuis accidentibus & proprietatibus, & ſi qui erant alij modi panis & vini ſubſtantiam immediatè afficientes. Ratio eſt: quia cùm nequeat conſeruari modus abſque proprio ſubiecto; cùm tota eſſentia ipſius ſit actu modificare proprium ſubiectum, implicat, corrupto ſubiecto, ipſius modum manere. Sola ergo concertatio eſt de accidentibus realiter à panis & vini ſubſtantia diſtinctis.

Quæ ſenſu aliquo percipi poſſunt

5. Porrò hæc accidentia duplicis ſunt generis: alia, quæ ſenſu aliquo percipi poſſunt; atque hæc ad minimum remanere in hoc ſacramento probant definitiones Conciliorum, & rationes à ſenſu petitæ: alioqui ſi aliquod accidens ſenſibile, peracta conſecratione, non remaneret in hoc ſacramento, poſſet hoc myſterium ex abſentia huiuſmodi accidentis euidenter cognoſci. Alia verò accidentia ſunt, quæ ſenſu aliquo perceptibilia non ſunt, quæ virtutes ſeu qualitates occultæ vocari ſolent. Et de his proponitur quæſtio, an ſimul cum reliquis accidentibus ſenſibilibus maneant in hoc ſacramento. De quibus adhuc duplex eſt quęſtio: altera, an ſimpliciter maneant: altera; an ſit de fide, ea manere, ſimul cum reliquis accidentibus ſenſu perceptibilibus.

Et quæ ſub nullum ſenſum cadunt.

6. Primùm admittitur communiter à Theologis, cùm ſit conformius Concilijs & PP. qui nulla exceptione facta, abſolutè docent, manere accidentia panis & vini in hoc ſacramento: cumque non ſit maior ratio de vnis, quàm de alijs, fatendum eſt, omnia manere. Sic enim meliùs explicantur definitiones Conciliorum, quæ cùm ſint indefinitæ, & in materia doctrinali, intelligendæ ſunt vniuerſaliter. Tota igitur controuerſia eò reducitur, an hæc ipſa accidentia poſitiuè comprehendantur in definitionibus Conciliorum, ac proinde de fide ſit, etiam hæc accidentia in hoc ſacramento remanere.

Vaſquez cenſet de fide.

7. Affirmat Vaſq. diſp. 144. cap. 1. Fundamentum ipſius eſt duplex. Primum, quoniam ſi Concilia in ſua definitione ſolùm comprehendiſſent accidentia ſenſibilia, & non etiam inſenſibilia, ſi quæ ſunt cum ſenſibilibus naturali neceſſitate connexa, ſequeretur, eadem Concil. de facto definiuiſſe, talia accidentia non manere in hoc ſacramento. Ex quo vlteriùs ſequeretur, de fide eſſe huiuſmodi accidentia in hoc ſacramento non manere. Priorem ſequelam probat: nam Trident. ſeſſ. 13. cano. 2. expreſsè definit, in hoc ſacramento non manere, niſi ſolas ſpecies panis & vini, vt conſtat ex illis verbis, *manentibus duntaxat ſpeciebus panis & vini.* Igitur ſi per ſpecies Concil. intellexiſſet ſola accidentia ſenſibilia, ſola hæc definiuiſſet in hoc ſacramento remanere, reliqua verò, ſi quæ eſſent, excluſiſſet: cùm definiat, pręter ſpecies, nihil aliud manere.

Concil. Trident.

8. Secundum fundamentum eſt: nam etiamſi per ſpecies Concilia intelligant accidentia ſenſibilia, adhuc ſequitur, in ſua definitione comprehendere etiam inſenſibilia, ſi quæ ſunt. Nam cùm ad minimum in ſua definitione comprehendant vnà cum quantitate quatuor primas qualitates, earumque temperamentum, ſine quo nullum mixtum naturaliter conſeruari poteſt, nam omnia hæc ſenſibilia ſunt; cumque ad primas qualitates, earumque temperamentum naturaliter conſequantur non modò qualitates ſecundæ ſenſibiles, vt ſunt color, ſapor, & odor in pane & vino, ſed etiam reliquæ virtutes occultæ, planè efficitur, vt in definitione Conciliorum non ſolùm comprehendantur accidentia ſenſibilia, ſed etiam inſenſibilia & occulta, ſi quæ ſunt: cùm omnia illa in definitione Conciliorum comprehendantur, quæ naturaliter neceſſariò conſequuntur ad temperamentum primarum qualitatum, ne plura miracula quàm neceſſaria ſunt, ad hoc Myſterium explicandum temerè aſſerantur.

Suarez id negat.

9. Suar. diſp. 56. ſect. 1. negat, huiuſmodi occulta accidentia, ſi quæ ſunt, in definitione Conciliorum comprehendi. Fundamentum, quia nullum Theologicum argumentum habere potuerunt Concilia ad huiuſmodi accidentia in ſua definitione comprehendenda, nam ſi quod fuiſſet, fuiſſet illud, quòd in hoc ſacramento ſit ſola conuerſio ſubſtantiæ. Sed huic nihil obſtat, vt ſimul cum ſubſtantia deſinant aliqua accidentia: nam ad ſubſtantialem conuerſionem ſufficit, vt terminus conuertendus ſit ſubſtantia, eſto ſimul cum illo deſinant etiam accidentia. Patet: quia non minùs ad ſubſtantialem conuerſionem requiritur vt terminus ad *Quem* ſit ſubſtantialis: cùm tamen

men ſubſtantiali conuerſioni non obſtet, quin cum ipſo termino ſubſtantiali ad *Quem* concomitanter etiam ſuccedant accidentia. Confirmatur: nam hæc accidentia non conuerterentur in alia, ſed deſinerent purè concomitanter cum ipſa ſubſtantia panis & vini: Proinde non forent propter hoc duæ conuerſiones, vna ſubſtantialis, altera accidentalis; ſed vna tantùm ſubſtantialis. Pro cuius controuerſiæ definitione,

Accidentia occulta, non comprehenduntur in definitione Conciliorum.

10. Dicendum eſt, ſi quæ ſunt huiuſmodi accidentia, quæ ſint omnino occulta, ea in definitione Conciliorum non comprehendi: proinde de fide non eſſe, ea, conſecratione peracta, remanere cum cæteris accidentibus ſenſibilibus. Aſſertionem efficaciter probat argumentum Suar. quod ad huiuſmodi accidentia definienda nullo potuerunt Concilia fundamento niti: abſque fundamento autem nihil poſſunt Concilia definire, vt ex quarto tom. de virtut. Theologicis ſuppono. Maior probatur: nam hoc fundamentum eſſe non potuit, ipſa ſubſtantialis conuerſio, vt probatum eſt. Nec minus eſſe potuit, quod ſecundo loco adfert Vaſq. Nam licet cum temperamento primarum qualitatum naturaliter maneant ſecundæ, quæ immediatè proficiſcuntur ex primis: non tamen neceſſariò manent aliæ, quæ tantùm diſpoſitiuè pendent ex temperamento primarum qualitatum, formaliter verò & immediatè ſolùm pendent ex ipſa forma panis & vini, qua corrupta, ſimul cum illa corrumperentur huiuſmodi virtutes occultæ. Non enim repugnat, manere temperamentum primatum qualitatum, non manentibus ſaltem ad tempus ſecundis, quæ immediatè pendent à forma ſubſtantiali, cum qua huiuſmodi ſecundæ qualitates corrumpi poſſunt. Patet in cadauere, in quo manet ſaltem ad tempus temperamentum primarum qualitatum, in quo tamen non manent virtutes organicæ, quæ immediatè proficiſcuntur ab anima, medio temperamento primarum qualitatum, tanquam præuia diſpoſitione. Neque per corruptionem huiuſmodi accidentium aliquid derogaretur huic myſterio, quia cùm ſint occulta, non poſſet ex abſentia ipſorum hoc myſterium naturaliter cognoſci. Atque ex his patet ad ſecundum fundamentum Vaſq.

Suarez.

Vaſquez.

Ad Vaſq.

11. Ad primum verò negatur ſequela. Ad cuius probationem dicendum eſt: cùm Concilium definit, in hoc ſacramento manere duntaxat ſpecies panis & vini, per particulam *duntaxat*, excludere tantùm ſubſtantiam panis & vini, non autem huiuſmodi occultas virtutes. Colligitur ex Canone, & fine Concilij, in quo tantùm damnatur Lutheranorum hęreſis, qui ſimul cum accidentibus docent, manere ſubſtantias ipſas panis & vini: proinde ijs tantùm Concilium ſpecies opponit, dum eas tantùm Concilium ad Lutheranorum hæreſim damnandam, peracta conſecratione, ab hoc ſacramento excludit.

12. Cæterùm alio fundamento ego vtor, cur omnia accidentia panis & vini in definitione Conciliorum comprehendantur; quia nimirum nulla accidentia ſunt in ſubſtantijs materialibus, quæ ſaltem mediatè non ſint ſubiecta ſenſibus: nam omnes qualitates & virtutes naturæ ordinantur ad aliquam operationem eiuſdem naturæ, per quam operationem euidenter deuenitur in notitiam talis virtutis, vt ex acrimonia vini deuenitur in peculiarem virtutem, quam habet vinum ad talem acrimoniam cauſandam: & ſic de cæteris virtutibus occultis. Verùm cùm hæc non niſi probabiliter in Philoſophia aſſerantur, non poſſumus ex hoc principio, certò, ſed tantùm probabiliter aſſerere, hæc accidentia poſitiuè comprehendi in definitione Conciliorum.

SECTIO II.

Quo pacto accidentia in hoc ſacramento exiſtant?

13. POSITO tanquam certo fidei dogmate, accidentia in hoc ſacramento carere proprio ſubiecto, controuertitur inter DD. de modo exiſtendi ipſorum. In qua controuerſia duplex eſt difficultas; altera, an quantitas ſit immediatum ſubiectum reliquorum accidentium: altera, quæ mutatio fiat in accidentibus, quæ diuinitus conſeruantur extra proprium ſubiectum. Quoad priorem difficultatem,

14. Communis ſententia Nominalium negat. Quorum fundamentum eſt: quia nulla datur quantitas à parte rei diſtincta ab ipſis rebus quantis, ſed vnumquodque dicitur quantum per extenſionem intrinſecam & propriam: cùm igitur non ſit maior ratio, cur vnum potiùs, quàm aliud accidens ſit alterius ſubiectum, omnia in hoc ſacraměto manebunt abſque ſubiecto, ſicut omnia immediatè inhærebant propriæ ſubſtantiæ. Nec deſunt ex ijs etiam Authoribus, qui quamuis cum reliquis Scholaſticis ſentiant, quantitatem realiter diſtingui à rebus quantis, adhuc affirment, omnia accidentia ſimul cum quantitate in hoc ſacramento manere abſque ſubiecto: eo quod putent, omnia accidentia immediatè inhærere ſoli ſubſtantiæ.

15. Verùm oppoſita ſententia communior eſt inter Scholaſticos, ſolam quantitatem in hoc ſacramento eſſe ſine ſubiecto, reliqua verò accidentia recipi in quantitate, tanquam in proximo & immediato ſubiecto, vti recipiebantur antea, quando ſimul cum quantitate inhærebant ſubſtantiæ. Ex quo ſequitur, nullam fieri mutationem in reliquis accidentibus, ſed in ſola quantitate: nam ſola quantitas manet ſeparata à proprio ſubiecto, reliqua verò manent vt antea

Sola quantitas ſine ſubiecto; reliqua accidentia recipiuntur in quantitate

Digitized by Google

totaliter ac ſufficienter ſuſtentata à quantitate. Suppono enim, reliqua accidentia non inhærere ſubſtantiæ media quantitate, vel quantitati & ſubſtantiæ ſimul, ſed ſoli quantitati. Fundamentum huius ſuppoſitionis eſt, quia ſola quantitas ſufficiens eſt ad hoc munus præſtandum; cùm nulla in contrarium vrgeat ratio, & hoc poſito, connaturaliùs & paucioribus cum miraculis ſaluantur multa, quæ in hoc myſterio interueniunt.

Saluatur connaturaliter modus exiſtendi accidentium:

16. Nam primò ſaluatur connaturalior modus exiſtendi reliquorum accidentium: cùm in hac ſententia reliqua omnia accidentia inhæreant quantitati, tanquam proximo & ſufficienti ſubiecto, qui modus exiſtendi eſt proprius & connaturalis accidenti.

Et agendi agentium naturalium in ſpecies:

17. Secundò ſaluatur connaturalis modus agendi agentium naturalium, dum in accidentia conſecrata agunt, educendo ex ipſa quantitate, tanquam ex proximo & ſufficienti ſubiecto accidentia, quæ in ea producunt: cùm tamen in contraria ſententia fatendum ſit, accidentia, quæ ab extrinſecis agentibus in hoſtiam, aut vinum conſecratū producūtur, non produci ab ipſis agentibus creatis, ſed à ſolo Deo: quia cùm illa produci debeant per creationem independenter à ſubiecto, cumque nullum agens creatum virtutem habeat creandi, neceſſariò illa in hac ſententia produci debent à ſolo Deo. Quis autem dicat, cùm ignis hoſtiam, aut vinum cōſecratum calefacit, non ignem, ſed ſolùm Deum huiuſmodi calorem producere? Neque dicas, hoc ipſum dici poſſe de actione rarefactiua, quæ immediatè verſatur circa quantitatem, extendendo augēdoque illam: nam per rarefactionem non acquiritur noua quantitas, vt ex Philoſophia ſuppono, ſed modus duntaxat quantitatis, qui immediatè educitur & recipitur in ipſa quantitate: proinde actio rarefactiua talis modi productiua, eſt actio eductiua, cùm habeat pro ſubiecto ipſam quantitatem.

Et quo vnum expellit contrarium.

18. Tertiò ſaluatur connaturalis modus, quo vnum accidens expellit ſuum contrarium in hoc ſacramento: quia cùm omnia accidentia recipiantur in quantitate, tāquam in ſubiecto communi, dum in eandem quantitatem inducitur vnum cōtrarium, per naturalem incompoſſibilitatē expellitur aliud. Quam formalem expulſionem per phyſicam & naturalem incompoſſibilitatem ſaluare non poteſt contraria ſententia, quæ nullum admittit commune ſubiectum, ſub quo tantùm naturalis ac phyſica incompoſſibilitas exerceri poteſt. Vnde recurrere debet ad extrinſecam voluntatem Dei deſtruentis, aut remittētis vnum contrarium, quando aliud producitur, vel intenditur, abſque vlla phyſica exigentia ipſorummet accidentium: quę cùm ſolùm maneant ſimul per quandam concomitantiam, non petunt, vt vno contrario producto, vel intenſo, aliud corrumpatur vel remittatur: cùm per talem concomitantiam nullam incompoſſibilitatem exerceant.

19. Quartò. Non poſſunt Authores, qui cum communi ſententia admittunt, quantitatem realiter diſtingui à reliquis accidentibus, ſaluare, quo pacto qualitates in hoc ſacramento ſint quantæ: quia cùm non ſint in communi ſententia quantæ per ſe, fieri debent quantæ per quantitatem à ſe ipſis diſtinctam: non poſſunt autem fieri quantæ per quantitatem à ſe ipſis diſtinctam, niſi media vnione inhæſiua inter ipſa & quantitatem: ſola enim concomitans ſimultas ipſorum cum quantitate non ſufficit, vt per eam fiant quantæ. Nam eſſe quantum, eſt intrinſecùs effectus communicatus rei quantæ: hic autem non communicatur, niſi media vnione formali inhæſiua. Vnde non poteſt hæc ſententia has propoſitiones admittere: *Hoc album eſt quantum: Hoc quantum eſt album:* ſed potiùs has: Hæc eſt quantitas: Hæc eſt albedo. Quoniam cùm priores ſint concretæ, important vnionem ſubiecti cum forma. Poſteriores verò, cùm ſint abſtractæ, nullam vnionem ſubiecti cum forma important.

Denominatio quanti, eſt per vnionem inhærentem.

20. Ex dictis patet ad fundamentum Nominalium: falſum namque eſt, quantitatem non diſtingui à rebus quantis: eſt enim affirmans ſententia communis inter Scholaſticos, vt expreſsè teſtatur Scotus in 4. diſt. 12. q. 2. §. *ad quæſtionem,* & conformior huic myſterio. Quoad poſteriorem verò difficultatem, quæ magis controuerſa eſt inter DD.

Scotus.

21. PRIMA ſententia docet, nullam in quantitate Euchariſtica fieri mutationem, niſi purè priuatiuam, amittendo tantùm ſubiectum, quo amiſſo per eandem actionem, qua conſeruabatur in ſubſtantia, conſeruari extra illam: Eſt Scoti in 4. diſt. 12. q. 1. §. *Ad argumenta, ad ſecundum,* & q. 6. §. *Ad argumenta:* Rubionis qu. 1. a. 2. circa medium, §. *Ex hoc ſequitur corollariè:* Nugnez 3. p. q. 77. a. 1. difficult. vnica: ad quam inclinare videtur Sotus in 4. diſt. 10. q. 2. a. 2. Fundamentum huius ſententiæ eſſe poteſt: quoniam ſubiectum nullum eſſe influit in accidens, quod ſuſtentat, ſed illud prioritate naturæ ſupponit adæquatè productum & conſeruatum ab agente, à quo vi actionis totum ſuum eſſe, quod habet, accipit: ergo non eget noua actione, vt conſeruari poſſit extra ſubiectum; cùm nullum eſſe ſuppleri debeat in accidente conſeruato extra ſubiectum; omnis autem noua actio eſt propter aliquod nouum eſſe, quod ſuppleri debeat in re. Igitur poterit per eandem actionem, qua accidens conſeruabatur in ſubiecto, conſeruari extra illud.

Scotus. Rubio. Nugnez. Sotus.

22. SECVNDA ſententia affirmat, duplicem mutationem fieri in quantitate Euchariſtica, vnam ex parte actionis, variata eductione, qua antea conſeruabatur in ſubiecto, in creationem, qua conſeruatur extra ſubiectum; alteram ex parte modi, tribuenti

tis quantitati eſſe per ſe, ſimili modo, quo ſubſtantia per ſubſiſtentiam exiſtit per ſe. Hanc expreſsè docent Suar. diſp. 56. ſect. 2. Vaſq. diſp. 184. cap. 2. Coninck 3. p. q. 77. a. 1. dub. 1. & 2. Caiet. 3. p. qu. 77. art. 1. & Ferrar. 4. contra gentes cap. 66. licet hi poſtremi duo Authores expreſsè tantùm affirment, poſteriorem mutationem quoad modum per ſe exiſtendi, quantitati Euchariſticæ ſuperadditum.

Suarez. Vaſquez. Coninck. Caiet. Ferrari.

23. Probatur hæc ſententia quoad priorem partem 1. Actio, qua quantitas conſeruatur in ſubiecto, eſſentialiter pendet à ſubiecto: ergo non poteſt vi eiuſdem actionis conſeruari extra ſubiectum. Conſequentia patet: quia non poteſt actio conſeruari abſque eo, à quo eſſentialiter pendet, ideo enim conſeruari non poteſt ſine agente, vel termino, quia ab his eſſentialiter pendet: ergo neque conſeruari poterit ſine ſubiecto, à quo etiam eſſentialiter pendet. Antecedens probatur: nam actio, qua quantitas conſeruatur in ſubiecto, eſt eductio: eductio autem non eſt aliud, quàm actualis dependentia termini educti à ſubiecto, ex quo educitur. Confirmatur: nam eductio eſt ipſa receptio termini educti in ſubiecto: ergo implicat conſeruari extra illud.

24. Secundò. Accidens extra ſubiectum exiſtere, eſt quid ſupernaturale: non eſſet autem ſupernaturale, ſi eadem actione accidens conſeruari poſſet extra ſubiectum, quâ conſeruatur in ſubiecto. Maior patet: tum quia hoc eſt indebitum cuilibet accidenti, cui eſſentialis eſt ſaltem aptitudinalis inhærentia in ſubiecto; ac proinde actualis inhærentia in ſubiecto eſt accidenti connaturalis: ſicut quæuis paſſio proficiſcens ab eſſentia, eſt debita & connaturalis ſubiecto: ac proinde priuatio illius eſt contra, vel ſupra naturam ſubiecti. Tum quia nullum agens naturale naturaliter producere poteſt accidens extra ſubiectum. Minor probatur: quia nihil eſt ſupernaturale, quod à cauſa naturali cum concurſu ei debito fieri poteſt: ſed in illa ſententia poſſet cauſa naturalis cum concurſu ſibi debito conſeruare accidens extra ſubiectum, velut ſol cum concurſu generali ſibi debito conſeruare poſſet lumen in aëre productum, annihilato aëre. Nam ſi ad conſeruandum accidens extra ſubiectum, eadem actio ſufficit, quâ conſeruabatur in ſubiecto, poſſet in tali caſu ſol per eandem actionem naturalem, qua lumen conſeruabat in aëre, illud ipſum conſeruare extra aërem: proinde non eſſet ſupernaturale lumini conſeruari extra ſubiectum: cùm nihil poſſit eſſe ſupernaturale alicui, quod à cauſa naturali, & concurſu illi debito fit.

25. Probatur eadem ſententia quo ad poſteriorem partem, de mutatione ex parte modi per ſe exiſtendi. Quia per hunc modum connaturaliùs ſaluantur omnia, quæ in accidentibus Euchariſticis fiunt. Nam 1. ſaluatur, quo pacto quantitas non exiſtat violenter, quia cùm hic modus ſuppleat vicem ſubiecti, per illum cōnaturaliter exiſtit quantitas. Secundò ſaluatur, quo pacto ex ſubiecto receptiuo & ſuſtentatiuo *Quo*, fiat ſubiectū receptiuum & ſuſtentatiuum *Quod*: quia per hunc modum quantitas fit vltimatum ſubiectum reliquorum accidentium. Tertiò. Per hunc modum quantitas fit principium actiuum *Quod* ſubſtantiæ: nam per hunc modum quantitas fit productiua ſubſtantiæ, quia per hunc modum fit vicaria & vices gerens ſubſtantiæ.

26. Tertia ſententia docet, mutationem in quantitate Euchariſtica fieri per ſolam variationem actionis eductiuæ in creatiuam. Eſt Mayro. in 4. diſt. 12. q. 4. Palatij diſp. 1. versùs finem: & videtur eorum, qui abſolutè dicunt quantitatem Euchariſticam conſeruari virtute diuina, nullo modo illi intrinſeco ſuperaddito. Nam per negationem huius modi, non intendunt hi Aduerſarij, negare mutationem ex parte efficientis, ſed ſolùm ex parte ſubiecti. Fundamentum huius ſententiæ eſt: quia hæc ſola mutatio in præſenti eſt neceſſaria, & ſufficit: igitur ſuperflua eſt omnis alia. His opinionibus relatis,

Mayronus. Palatius.

27. Dico primò. Quantitas Euchariſtica nequit exiſtere extra ſubiectum per puram priuationem inhærentiæ, & ſeparationem à proprio ſubiecto. Fundamentum: quoniam, vt ſuppono, ſubiectum eſt vera cauſa materialis accidentis: ergo niſi talis cauſalitas ſuppleatur, impoſſibile eſt, vt accidens poſſit extra ſubiectum conſeruari vi ſolius actionis, qua in genere efficientis conſeruabatur in ſubiecto. Conſequentia probatur: quia impoſſibile eſt, vt res exiſtat abſque omnibus iis, quæ ad eius exiſtentiam ſunt per ſe neceſſaria: ergo ſi ad exiſtentiam accidentis eſt per ſe neceſſarium ſubiectum, impoſſibile eſt, vt abſque eo, vel aliquo ſupplente vicem ipſius, exiſtat. Antecedens patet: quia ſicut impoſſibile eſt, vt ſit eſſentia abſque omnibus, quæ eſſentiam conſtituunt: ita impoſſibile eſt, vt ſit exiſtentia abſque omnibus ijs, quæ exiſtentiam per ſe cauſant. Alioqui exiſteret, & non exiſteret. Exiſteret, vt ſupponitur; non exiſteret, quia non totum eſſe ipſius eſſet extra omnes cauſas, à quibus tale eſſe per ſe pendet.

Quantitas non poteſt exiſtere extra ſubiectum, per puram priuationem inhærentiæ.

28. Confirmatur. Implicat, effectum, qui antea dependebat à duplici cauſa effectiua partiali, poſtea conſeruari ab vna tantùm, non ſuppleta partiali cauſalitate alterius: ergo pariter implicabit, accidens, quod antea dependebat à duplici cauſa materiali & effectiua, poſtea conſeruari à ſola effectiua, non ſuppleta cauſalitate cauſæ materialis; cùm non minùs accidens accipiat ſuum eſſe in genere cauſæ materialis à ſubiecto, quàm in genere cauſæ efficientis ab agente.

29. Dico ſecundò. Quantitas Euchariſtica non exiſtit per modum aliquem ſuperadditum ab actione conſeruatiua diuerſum.

Sed per modum diuerſum ab actione conſeruatiua.

Fundamentum eſt: quoniam vel hic modus eſt impoſſibilis, vel ſuperfluus. Aut enim eſt ipſa exiſtentia ſubſtantiæ panis & vini, quæ remanet cum quantitate Euchariſtica, in qua tanquam in proximo & immediato ſubiecto inhæret quantitas, vt nonnulli autumant apud Paludan. in 4. diſt. 12. q. 3. in primo modo dicendi: Atqui hic modus non ſolùm eſt contra Trident. definiens, nihil ſubſtantiæ panis & vini, ſed eorum duntaxat ſpecies manere in hoc ſacramento; verùm etiam impoſſibilis, cùm impoſſibile ſit, exiſtentiam rei ſeparari ab eſſentia eiuſdem; cùm inter exiſtentiam & eſſentiam nulla ſit ex natura rei diſtinctio, vt latè probo tomo 2. diſp. 3. ſect. 4.

Paludan.

Trident.

30. Aut eſt virtus aliqua ſubſtantifica à Deo tributa, ratione cuius quantitas fit vicaria ſubſtantiæ & eius vices gerens in omnibus, quæ operabatur ſubſtantia, vt Caiet. & Ferrari. opinantur. Et hic etiam modus vel eſt impoſſibilis, ſi intelligatur, vt Ferrar. intelligit, quod per talem modum quantitas præſtet omnia munia ſubſtantiæ. Quia cùm per hunc modum quantitas in ſua intrinſeca entitate non mutetur, cumque aliqua munia ſubſtantia præſtet per ſuam intrinſecam entitatem, vt eſt ſuſtentatio formarum ſubſtantialium, ſubſtantialis compoſitio cum ſuis formis ſubſtantialibus, non poterit quantitas, neque cum tali modo, ſi ex ſe ſuſtentatiua non eſt formarum ſubſtantialium, aut conſtitutiua ſubſtantialis compoſiti, fieri earum ſuſtentatiua, aut conſtitutiua alicuius ſubſtantialis compoſiti. Confirmatur: nam per hunc modum quantitas non plus habet, quàm habebat à propria ſubſtantia, cuius hic modus vicem ſupplet: ſed à propria ſubſtantia non habebat, vt poſſet hæc ſubſtantiæ munia præſtare: ergo neque hoc habet ab iſto modo. Vel certè hic modus erit ſuperfluus: cùm omnia ſaluari poſſint per ſolam mutationem actionis eductiuæ in creatiuam: qua poſita, quantitas fit per ſe exiſtens extra ſubiectum, quia per talem actionem ſuppletur in quantitate concurſus ſubiecti: ergo ſicut in ſubiecto exiſtens poterat omnia accidentia ſuſtentare, & per illa agere: ita eadem præſtare poteſt conſeruata actione creatiua extra ſubiectum.

Caiet.
Ferrari.

31. Aut demum hic modus eſt ſimilis modo, quo ſubſtantia fit per ſe ſubſiſtens, vt reliqui Aduerſarij ſentiunt. Et hic etiam modus aut eſt impoſſibilis, aut ſuperfluus. Superfluus, quia omnia ſaluari poſſunt per actionem creatiuam, vel per alium modum huic myſterio magis congruum, infrà explicandum. Impoſſibilis: quia cùm non ſit ſubſtantialis, vt Authores ipſi fatentur, ſed accidentalis, conferre non poterit virtutem ſuſtentandi vt *Quod*, cùm hanc virtutem non habeat modus accidentalis in ſe, cùm ſit actualis inhærentia & paſſiua ſuſtentatio ſui, nam hoc eſt de eſſentia cuiuſlibet modi accidentalis.

32. Dico tertio. Sola mutatio actionis eductiuæ in creatiuam ſufficit in ſententia eorum, qui nullam vnionem formalem inter accidentia Euchariſtica & Chriſti corpus admittunt. Nam in hac ſententia quantitas præſtare poteſt, quidquid poterat in proprio ſubiecto conſeruata: Nam per actionem creatiuam eminenter ſuppletur, quod eadem quantitas à proprio ſubiecto habebat: quo ſuppleto, poterit, quidquid poterat in proprio ſubiecto exiſtens, cùm per ſeparationem à proprio ſubiecto non amittat virtutem, quam habebat in proprio ſubiecto exiſtens; cùm hæc non diſtinguatur ab intrinſeca entitate ipſius, quæ per ſeparationem à ſubiecto non variatur.

33. Dico quartò. De facto quantitas Euchariſtica non conſeruatur actione creatiua, ſed eductiua eadem numero, quâ conſeruabatur in proprio ſubiecto, addita illi tantùm vnione ſuſtentatiua, qua ſuſtentatur à corpore Chriſti abſque inhærentia. Hanc aſſertionem admittere cohærenter debent, qui inter accidentia Euchariſtica & corpus Chriſti formalem vnionem admittunt. Fundamentum eſt: quoniam implicat cum tali vnione actio creatiua. Aſſumptum probatur: nam actio creatiua reddit terminum actu à ſubiecto ſuſtentatiuo independentem: vnio verò ſuſtentatiua contra reddit terminum actu à ſubiecto ſuſtentatiuo dependentem. Implicat autem, vt idem numero terminus, etiam per diuerſos modos ſimul actu pendeat, & non actu pendeat à ſubiecto ſuſtentante: igitur implicat, quantitatem Euchariſticam, quæ de facto vnione ſuſtentatiua pendet à Chriſti corpore, conſeruari actione creatiua. Maior quo ad priorem partem conſtat: nam per hoc creatio diſcriminatur ab eductione. Quo ad poſteriorem verò patet: nam hæc ſuſtentatio eſt ipſa actualis dependentia termini à ſubiecto ſuſtentante. Minor probatur, quoniam actu dependere à ſubiecto, & actu non dependere à ſubiecto ſunt effectus incompoſſibiles, quorum vnus eſſentialiter deſtruit alterum; non minùs quàm, eſſe rectum deſtruit eſſe curuum in eadem linea. Sicut igitur implicat, etiam per diuerſas figuras, lineam ſimul eſſe rectam & curuam: ita implicabit, etiam per diuerſos modos, idem accidens ſimul actu pendere, & non actu pendere à ſubiecto ſuſtentante.

Quantitas conſeruatur eadẽ actione eductiua, quâ in proprio ſubiecto.

34. Confirmatur: nam hæc vnio ſuſtentatiua quantitatis cum corpore Chriſti, æquiualet, ſublata imperfectione, vnioni, quâ eadem quantitas ſuſtentabatur à propria ſubſtantia: ſed cùm illa non poterat eſſe actio creatiua; ergo neque cum hac. Neque dicas, hoc ipſo, quod ab vnione tollitur inhærentia, tollitur etiam incompoſſibilitas cum actione creatiua: nam incompoſſibilitas, quam actio creatiua habet cum vnione ſuſtentatiua, formaliter oritur ex paſſiua dependentia, quam accidens media tali vnione habet à ſubiecto ſuſtentante: quæ dependentia remanet in quantitate à

corpore

corpore Chriſti ſuſtentata, etiam ſublatâ inhærentiâ, quæ tantùm eſt vnio informatiua ſubiecti.

35. Ad fundamentum primæ ſententiæ, diſtinguendum eſt antecedens: nullum eſſe in genere efficientis tribuit ſubiectum accidenti, concedo; nullum eſſe in genere cauſæ materialis & ſubiecti ſuſtentantis, nego. Effectus autem, vt in rerum natura exiſtat, neceſſariò poſtulat influxum omnium ſuarum cauſarum, à quibus per ſe pendet: alioqui, vt ſuprà probatum eſt, exiſteret, & non exiſteret. Quare concedo, ſubiectum ſupponere accidens adæquatè productum & conſeruatum in genere cauſæ efficientis, non autem in omni genere cauſæ, à qua per ſe poſtulat pendere.

36. Ad primum argumentum ſecundæ ſententiæ, diſtinguendum eſt pariter antecedens: actio, qua quantitas, & quæuis forma materialis conſeruatur in ſubiecto, eſſentialiter pendet à ſubiecto immediato, concedo; mediato, nego. Etenim duplex ſubiectum habet quæuis eductio; vnum immediatum, quod eſt ipſe terminus eductus; qui eductione ipſa producitur; alterum mediatum, eſtque ſubiectum ipſum, cui vnitur terminus eductus. Vt in eductione formæ ſubſtantialis, ſubiectum immediatum, in quo proximè recipitur eductio, eſt ipſa forma ſubſtantialis, quæ per eductionem producitur: mediatum verò eſt materia, cui forma ipſa ſubſtantialis educta vnitur. Abſque priori ſubiecto non poteſt conſeruari eductio, poteſt autem abſque poſteriori. Ratio diſcriminis: quoniam à priori ſubiecto dependet ſe ipſa immediatè, vt actio à termino; quo ſublato, implicat manere actionem, quæ eſt actualis communicatio & influxus in terminum. A poſteriori verò pendet mediante termino, qui ſicut poteſt à ſubiecto diuinitus ſeparari, ita & cum eo ipſius actio. Ad probationem antecedentis, reſpondendum eſt, iuxta datam diſtinctionem; eductionem eſſe actualem dependentiam à termino immediato, à quo ſe ipſa pendet, nullo medio interueniente; non autem à ſubiecto mediato, à quo pendet mediante vnione ſui termini.

37. Ad confirmationem, negandum pariter eſt; eductionem eſſe immediatam receptionem ſui in ſubiecto, ſed immediatam receptionem ſui in termino. Cęterum forma materialis immediatè in ſubiecto recipitur & ſuſtentatur vnione, non eductione, niſi tantùm exigitiuè. Eſt igitur eductio, actio eſſentialiter exigens vnionem formæ eductæ cum ſubiecto ſuſtentante, non autem ipſa formalis vnio formæ cum ſubiecto: proinde poterit hæc forma cum hac eductione per aliam, & aliam vnionem diuinitus conſeruari. Quod eſſentialiter exigat vnionem cum ſubiecto ſuſtentante, patet: quia per hoc diſcriminatur à creatione, quæ talem vnionem non exigit. Nam licet creatio materiæ exigat vnionem cum forma,

Forma materiales non recipiuntur immediatè in ſubiecto eductione, ſed vnione.

Eductio eſſentialiter exigit vnionem.

non tamen exigit vnionem cum ſubiecto ſuſtentante, quæ ſola vnio repugnat creationi, quæ eſt productio termini ex nihilo ſubiecti. Quod autem eductio non ſit ipſa formalis vnio formæ cum ſubiecto, probatur: tum quia, cùm in homine reperiamus vnionem diſtinctam ab actione, qua anima producitur, idem debemus probabilius fateri in reliquis compoſitis. Tum quia alius eſt conceptus eductionis, alius vnionis: nam eductionis, eſt communicare eſſe termino cum eſſentiali exigentia ſuſtentationis à ſubiecto: vnionis verò, eſt copulare extrema ad vnum compoſitum faciendum.

Non eſt ipſa formalis vnio.

38. Dices. Non repugnat, hos duos conceptus ſimul in eandem entitatem conuenire, vt per eandem eductionem forma & producatur ab agente, & recipiatur ac ſuſtentetur à materia, & ſimul per eam forma informet ſubiectum: ſic enim & meliùs ſaluatur conceptus eductionis vt condiſtinctæ à creatione, vt ſcilicet non media vnione diſtincta, ſed ſe ipſa immediatè recipiatur & ſuſtentetur à materia; & ſimul euitatur ſuperfluitas entium, vt non ſit neceſſaria alia productio, vnioque diſtincta ab ipſa productione formæ materialis.

39. Reſpondeo hanc ſententiam procul dubio eſſe probabilem. Iuxta quam dicendum foret, variari quidem actionem eductiuam quantitatis Euchariſticæ, cùm non poſſit per eandem, quâ conſeruabatur in ſubiecto, conſeruari extra ſubiectum; cùm in hac ſententia hæc eductio eſſentialiter pendeat ab hoc ſubiecto, non minùs, quàm hæc vnio ab his extremis: Non tamen dicendum eſt, illi ſuccedere actionem creatiuam, cùm hæc repugnet, vt oſtenſum eſt, cum vnione ſuſtentatiua; ſed aliam actionem eductiuam diuerſæ ſpeciei, quæ poſtulet immediatè recipi in forma, & mediatè tantùm in ſubiecto ſuſtentante. Talis enim eductio, ſupernaturaliter ſaltem non repugnat: ſicut licet repugnet, vt naturalis vnio non afficiat vtrumque extremum: non tamen repugnat vnio ſupernaturalis, quæ tantùm afficiat vnum extremum, & intrinſecè tantùm terminetur ad aliud. Cùm tali enim eductione ſaluamus ſuſtentatiuam vnionem accidentium à corpore Chriſti, quæ neceſſaria eſt ad formalem & phyſicam incompoſſibilitatem inter corpus Chriſti, & ſubſtantiam panis, ad phyſicam & perfectam conuerſionem requiſitam.

Probabile eſt eductionem non diſtingui ab vnione.

40. Ad ſecundum, neganda eſt minor, cum ipſius probationis minore. Et in caſu adducto, negandum eſt, in tali euentu ſolem eadem actione conſeruaturum lumen, annihilato aëre, qua illud conſeruabat in aëre; ſed vel ceſſaturum à conſeruatione illius, ſi aliunde ſubiecti concurſus non ſuppleretur; vel ſupplente Deo in lumine concurſum ſubiectiuum per aliam vnionem ſuſtentatiuam luminis cum alio ſubiecto, perrecturum ſolem in conſeruatione eiuſdem luminis, vel per eandem actionem eductiuam iuxta prio-

Digitized by Google

rem ſententiam, vel per aliam diuerſæ ſpeciei, iuxta poſteriorem opinionem. Quare ſemper aliquod miraculum neceſſarium eſt ad conſeruandum accidens extra ſubiectum, quod neceſſarium non eſt ad conſeruandum illud in proprio ſubiecto; ac proinde ſemper erit ſupernaturale accidenti, exiſtere extra ſubiectum: quia neceſſarium eſt, vt ſuppleatur concurſus ſubiecti, abſque quo ſupplemento implicat accidens conſeruari extra ſubiectum. Siue igitur talis concurſus ſuppleatur per mutationem eductionis in creationem, ſiue vnionis inhæſiuæ in purè ſuſtentatiuam, ſiue eductionis in aliam diuerſæ ſpeciei, ſemper aliquod miraculum interueniat oportet.

41. Ad fundamentum poſterioris partis eiuſdem ſententiæ, conſtat ex dictis: cùm talis modus vel ſit impoſſibilis, vel ſuperfluus, vt probatum eſt. Cæterùm quæ per talem modum Aduerſarij ſaluant, optimè, & probabiliùs ſaluari poſſunt, vel per ſolam mutationem eductionis in creationem, vel vnionis inhæſiuæ in ſuſtentatiuam. Nam ſolùm neceſſarium eſt, vt in quantitate ſuppleatur concurſus ſuſtentatiuus ſubiecti, quo ſuppleto vel eminenter per creationem, vel formaliter per vnionem purè ſuſtentatiuam, quantitas ipſa præſtare poterit omnia, quæ poterat coniũcta proprio ſubiecto, ac proinde non ſolùm eſſe ſubiectum *Quo*, ſed etiam *Quod*, quatenus in ipſa vltimatè recipiuntur, & ſuſtentantur reliqua accidentia. Nam licet in ea, vt inhęrente proprio ſubiecto, vltimatè etiam recipiantur & ſuſtententur reliqua accidentia, eò quòd hæc non recipiuntur in ſubſtantia media quantitate, vel in ſubſtantia & quantitate ſimul, ſed in ſola quantitate, eò quòd ſola hæc pro tali munere ſufficiens ſit. Non dicuntur tamen in ea recipi & ſuſtentari vltimatè, vt à ſubiecto *Quod*, ſed tantùm *Quo*, quia ſaltem ſupponunt vlterius ſubiectum inhæſionis ipſius quantitatis, quod ſaltem mediatè neceſſarium eſt, vt reliqua accidentia recipiantur & ſuſtententur ab ipſa quantitate: quod vlteriùs ſubiectum, quia non ſupponunt accidentia Euchariſtica, cùm corpus Chriſti non ſit illorum ſubiectum inhæſionis, ſed tantùm ſuſtentationis, dicenduſque potiùs ſit terminus, quàm ſubiectum, non dicuntur recipi & ſuſtentari à quantitate, vt à ſubiecto *Quo*, ſed *Quod*. Per hoc etiam ſaluatur, quo pacto eadem quantitas Euchariſtica non violenter exiſtat, & ſit principium *Quod*, non quidem formale, ſed materiale & denominationis omnis productionis, quæ à reliquis accidentibus fit.

42. Ad fundamentum tertiæ ſententiæ, patet ex dictis. Non enim negamus, in quantitate Euchariſtica mutationem eductionis in creationem, tamquam inſufficientem: ſed quia in noſtra ſententia meliùs ſaluatur natura conuerſionis per formalem ac phyſicam incompoſſibilitatẽ corporis Chriſti ſuccedentis cum pane deſinente ſub vno communi termino: quæ formalis & phyſica incompoſſibilitas ſub vno communi termino non ſaluatur per mutationem eductionis in creationem: quia vi creationis quantitas non vniretur cum corpore Chriſti, tamquam cum ſubiecto ſuſtentante; proinde non poſſit corpus Chriſti ſuccedere pani formaliter ac phyſice incompoſſibile, media vnione ſuſtentatiua quantitatis, vi cuius vnionis per phyſicam incompoſſibilitatem expelleretur ſubſtantia panis à corpore Chriſti.

SECTIO III.

Quænam agere ac pati valeant accidentia Euchariſtica?

43. DVPLEX eſt actio & paſſio; realis vna, intentionalis altera. De vtraque breuiter abſque opinionum examine, cùm res ſit facilis, in hac ſectione agemus.

44. Dico primò. Accidentia Euchariſtica omnem actionem intẽtionalem, quam exercebant coniuncta proprio ſubiecto, exercent extra illud. Fundamentum eſt: quoniam principium formale huius actionis, per ſeparationem à proprio ſubiecto, non variatur. Sunt enim huius actionis principium accidentia ipſa, quæ vel per ſpecies intentionales, vel immediatè per ſe ipſa, vel per alia diuerſa numero accidentia in medio producta, immutant intentionaliter ſenſus ad ſui cognitionem. Vnde experientia conſtat, eodem modo viſum per ſpecies colorum, auditum per ſpecies ſoni, tactum & guſtum per immediatum contactum ipſorummet accidentium, olfactum per qualitates ab ipſis in medio productas, eadem accidentia percipere quæ ante percipiebant. *Accidentia Euchariſtica omnem actionem intentionalem poſſunt exercere extra ſubiectum, quam poterant in illo.*

45. Ex quo conſequitur, eandem quoque paſſionem intentionalem accidentia Euchariſtica pati, quam antea patiebantur proprio ſubiecto inhęrentia. Nam ſi eodem modo intentionaliter agunt in ſenſus, eodem etiam modo terminant cognitionem ſenſuum, quod eſt intentionaliter pati. Nam per eandem formam obiectum & agit in potentiam cognitiuam ſui, & terminat actũ potentiæ cognoſcentis ad ſe, vt introductione conſtat, & ratio ipſa euidenter probat. Nam finalis cauſa, cur obiectum agat intentionaliter in potentiam, eſt, vt ab illa cognoſcatur: vt autem ab illa cognoſci poſſit, debet per eam formam potentiam immutare, quæ à potentia ipſa cognoſcenda eſt; cùm non aliter obiecti cognitio fiat, quàm per intentionalem aſſimilationem formæ cognoſcendæ in potentia ipſa cognoſcente. Atque hæc de actione & paſſione intentionali.

46. Quo ad actionem verò realem, triplex diſtinguenda eſt actio accidentis; vna principalis, aſſimilatiua ſui; altera inſtrumentalis

Digitized by Google

mentalis aſſimilatiua ſubſtantiæ; tertia reparatiua ſui in proprio ſubiecto: has enim omnes actiones experimur in accidentibus. Nam calor ignis & producit calorem ſui ſimilem, & concurrit ad generationem ignis, & ſiquando in proprio ſubiecto remittitur, ab eodem reparatur & reſtauratur. His adnotatis,

Et eandem actionem principalem extra ſubiectū, quam in ipſo.

47. Dico ſecundò. Accidentia Euchariſtica eandem actionem principalem aſſimilatiuam ſui, & inſtrumentalem aſſimilatiuam propriæ ſubſtantiæ exercent extra, quam exercebant in proprio ſubiecto. Fundamentum prioris aſſertionis eſt: quia principium huius actionis, per ſeparationem à proprio ſubiecto, non variatur, cùm ſit eadem forma accidentalis, quæ erat in proprio ſubiecto, quæ per ſeparationem in virtute producendi ſibi ſimile non minuitur, cùm hanc vim habeat ab intrinſeca ſua entitate, quæ per ſeparationem manet eadem.

Eandem etiam inſtrumentalem.

48. Fundamentum poſterioris aſſertionis eſt: quoniam etſi ad talem actionem concurrat etiam ſubſtantia, vt cùm probabiliori ſententia ex philoſophia ſuppono, nihilominus cùm etiam accidens ſeparatum à propria ſubſtantia maneat naturale inſtrumentum ſubſtantiæ, debetur illi etiam à propria ſubſtantia ſeparato concurſus generatiuus ſubſtantiæ: vt inductione conſtat in omnibus accidentibus actiuis à propria ſubſtantia ſeparatis, quæ etiam ſeparata illam producunt, ſupplente Deo vt cauſa prima concurſum propriæ ſubſtantiæ. Vnde cùm accidentia vini conſecrati eò vſque aquam ſibi mixtam alterant, vt in ea naturaliter introducenda eſſet forma vini; tunc accidentia vini, ſupplente Deo, vt cauſa vniuerſali, concurſum formæ vini, introducunt in materiam aquæ ſic diſpoſitam formam vini.

49. Eadem aſſertio à fortiori ſaluatur in alijs ſententijs. Nam ſiue cum Thomiſtis dicamus, totam ſubſtantiam in virtute ſubſtantiæ; ſiue cum Scotiſtis, ſolas diſpoſitiones accidentales, produci ab accidentibus, ſemper verum erit, eandem actionem inſtrumentalem in effectus ſubſtantiales exercere poſſe accidentia ſeparata, quam poſſunt coniuncta: cùm etiam ſeparata maneant inſtrumenta & virtus propriæ ſubſtantiæ, ac proinde actiua in virtute propriæ ſubſtantiæ.

Actio reparatiua accidentium prouenit à ſubſtantia.

50. Supereſt difficultas de actione reparatiua, à quo principio illa in accidentibus Euchariſticis producatur, vt cùm ſpecies vini nimiùm frigefactæ reducunt ſe ad priſtinum temperamentum, formæ vini debitum. Suppono autem cum communi ſententia, huiuſmodi actionem non proficiſci ab ipſis accidentibus, etiam cùm ſunt coniuncta proprio ſubiecto, cùm nullum accidens vim habeat ſe ipſum intendendi in proprio ſubiecto: neque à virtute aliqua occulta, quia cùm etiam illa ſit accidens intenſibile & remiſſibile, etiam illa cum reliquis accidentibus remiſſa, poſtulabit reduci in priſtinum ſtatum. Fingere autem virtutem aliquam indiuiſibilem, quæ ſit incapax intenſionis & remiſſionis, quæque tantùm deſeruiat ad huiuſmodi actionem exercendam, fictitium eſt, & omnino ſuperfluum; cùm talis actio poſſit & debeat in propriam formam ſubſtantialem reduci; cùm ad illam tanquam ad radicem & fundamentum totius eſſe compoſiti ſpectet, deperditum temperamentum reparare. Cùm igitur ab accidentibus Euchariſticis abſit propria ſubſtantia, non poterit in illis huius actionis principium aſſignari.

Ferrar. Caiet.

51. Vnde Caietanus, & Ferrarienſ. conſequenter ad ſua principia hanc actionem reducerent ad quantitatem, quæ in hoc ſacramento quoad omnia ſuccedit propriæ ſubſtantiæ. Verùm hoc principium refutatum eſt à nobis ſuprà.

Non à Deo vt cauſa 1.

52. Alij verò illam reducunt in Deum, vt cauſam primam ſupplentem defectum cauſæ ſecundæ ex debito naturæ. Sed contrà: quoniam, cùm hæc actio ſit tantùm propter ſubſtantiam, vt in ſuo connaturali ſtatu & temperamento ſeruetur, non autem propter accidentia, quæ æquè bene conſeruantur cum vno, atque cum alio temperamento, cumque hic propria ſubſtantia abſit, non videtur hic concurſus accidentibus ſeparatis à propria ſubſtantia naturaliter debitus. Nec eſt eadem ratio de concurſu generatiuo ſubſtantiæ: nam generatio nouæ ſubſtantiæ ſpectat ad vniuerſi perfectionem, quam Deus vt cauſa prima conſeruare tenetur: & conſequenter concurſus ad generationem nouæ ſubſtantiæ accidentibus Euchariſticis eſt naturaliter debitus.

Sed vt particulari in ſacram.

53. Dico igitur tertiò. Principium huius actionis eſt ſolus Deus, non vt cauſa prima agens ex debito naturæ, ſed vt cauſa particularis operans ex ſuppoſitione inſtitutionis huius myſterij, quod decreuit ad meritum fidelium occultum ſeruare. Cùm igitur poſſet ex defectu talis actionis hoc myſterium naturaliter cognoſci, ad illud occultandum, vt cauſa particularis, abſque villa exigentia cauſæ ſecundæ, talem actionem reſtauratiuam temperamenti vini ſolus ipſe ſupplet.

54. Vlteriùs quæri poſſet, an ad huiuſmodi actiones obedientaliter concurrat corpus Chriſti. Affirmabunt fortè aliqui eo fundamento, quòd cùm corpus Chriſti his accidentibus ſuccedat in munus & officium propriæ ſubſtantiæ, præſtat, quidquid propria ſubſtantia præſtaret, ſublatis imperfectionibus. Quæ ſententia probabilis eſt, & congruentior eorum principijs, qui ad cæteras etiam actiones ſacramentales & miraculoſas, docent Chriſti humanitatem obedientaliter concurrere. Iuxta noſtra verò principia, quibus in hoc, & præcedente tomo negauimus, Chriſti humanitatem phyſicè concurrere ad actiones ſacramentales & miraculoſas, neque ad has dicendum eſt,

Corpus Chriſti nec obedientaliter concurrere.

eam

eam efficienter concurrere. Neque cùm dicitur corpus & ſanguis Chriſti ſuccedere in munus & officium panis & vini, intelligitur quoad omnia, ſed ſolùm quoad id, quod neceſſarium eſt ad perfectam conuerſionem: ad hoc autem ſufficit, vt ſuccedat, tanquam ſubiectum ſuſtentariuum, præciſa inhærentia: quia per hoc ſuccedit, vt formaliter incompoſſibile cum ſubſtantia panis & vini ſub iiſdem accidentibus. Atque hæc de actione phyſica accidentium ſacramentalium, ſupereſt de phyſica paſſione eorundem.

55. Porrò duplex eſt paſſio phyſica; vna accidentalis, altera ſubſtantialis. De accidentali nulla eſt difficultas, quin illius ſubiectum ſit quantitas, in qua non ſolùm recipiuntur accidentia, quæ fuerunt propria panis & vini, ſed reliqua omnia, quæ ab extrinſeco agente producuntur. Sola difficultas eſt de paſſione ſubſtantiali, quando ex ſpeciebus conſecratis generatur aliqua ſubſtantia. Quam paſſionem præcedenti diſputat. contra Ferrar. oſtendimus recipi, non in quantitate, ſed in materia prima, quæ in inſtanti vltimæ diſpoſitionis naturaliter exigentis formam ſubſtantialem, priùs natura à Deo creatur, vt ex ea ab agente naturali educi poſſit forma ſubſtantialis: ad quam etiam in eodem inſtanti inſtrumentaliter concurrunt diſpoſitiones antecedenter introductæ in quantitatem, quæ vnà cum reliquis diſpoſitionibus vnitur materiæ de nouo creatæ, fitque propria illius formæ, quæ de nouo gignitur. Cæterùm hæc vnio quantitatis cum materia, vel fit per productionem vnionis ipſius cum materia, perſeuerante eadem actione eductiua, qua conſeruabatur ſeparata à proprio ſubiecto: vel iuxta aliam opinionem, quam etiam probabilem præcedente ſect. putauimus, per aliam actionem eductiuam ſe ipſa immediatè copulantem, abſque vnione diſtincta, quantitatem cum materia.

Ferrar.

56. Ex dictis infertur primò omnem actionem, vel paſſionem, quam exercere poterant accidentia coniuncta, poſſe etiam ſeparata: Nam vel illa eſt accidentalis, cuius proximum principium eſt qualitas, proximumque ſubiectum quantitas, & idem erit vtrobique proximum principium & ſubiectum. Vel eſt ſubſtantialis, cuius inſtrumentale principium eſt accidens, principale verò ſubſtantia: atque huius quoque actionis idem erit vtrobique inſtrumentale principium. Contrà verò ſubſtantialis paſſionis neutrobique ſubiectum eſt accidens, ſed materia, vel quæ præerat, vt in accidentibus coniunctis, vel quæ à Deo miraculosè creatur, vt in ſeparatis.

Omnem actionem vel paſſionem quam accidentia coniuncta exercere poterant, poſſe ſeparata.

57. Vna remanet difficultas de augmentatione, & diminutione quantitatis. Sed hæc vel fit per rarefactionem, & condenſationem, quarum cùm proximum ſubiectum ſit quantitas, idem erit vtrobique ſubiectum. Vel per acquiſitionem nouæ, aut deperditionem antiquæ quantitatis: & cùm noua quantitas non acquiratur, niſi cum noua, nec deperdatur niſi cum antiqua materia, à qua quantitas naturaliter eſt inſeparabilis, neutrobique datur ſubiectum paſſionis acquiſitiuæ nouæ, aut deperditiuæ veteris quantitatis, ſed ſolùm vel vnionis, qua noua quantitas vnà cum noua materia vnitur cum alia, vel corruptionis vnionis, qua pars quantitatis ſimul cum parte materiæ ſeparatur ab vno quanto, & vnitur cum alio.

58. Infertur ſecundò, an per mixtionem alicuius liquoris, deſinat ſanguis Chriſti ſub ſpeciebus vini. Etenim ſi mixtio tanta ſit, vt corrumpat ſpecies vini, tunc dicendum eſt, deſinere ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus, ſub quibus non manet, niſi quamdiu ſub illis manſura fuiſſet propria ſubſtantia vini; ſecus, ſi mixtio tanta non ſit, vt corrumpat ſpecies vini, ſed ſolùm illas alteret accidentaliter, vt quando cum ſpeciebus vini conſecrati miſcetur vinum non conſecratum: nam tunc manet ſanguis ſub ſpeciebus vini accidentaliter tantùm alteratis. Neque ex eo, quòd per talem mixtionem ſpecies in minutiſſimas partes diuiduntur, deſinet ſub eis Chriſti ſanguis: nam ſicut ſub illis non deſineret ſubſtantia vini, quæ adhuc ſub minutiſſimis particulis continuatis, vel contiguatis cum partibus admiſti liquoris conſeruari poſſet: ita nec ſub iis deſinit Chriſti ſanguis.

DISPVTATIO XXIV.

De forma ſacramenti Euchariſtiæ.

SECTIO PRIMA.

In quibus verbis conſiſtat eſſentialis forma conſecrationis corporis & ſanguinis?

1. ALIQVA verba ex inſtitutione Chriſti eſſe neceſſaria ad hoc ſacramentum conficiendum, conſtat expreſſa definitione Eccleſię, fundata tum in certa traditione Apoſtolica, tum in Scriptura ſacra. Controuerſia ſola ſupereſt, an omnia, quibus de facto ad hoc ſacramentum conficiendum vtimur, ſint eſſentialia. Atque vt certa ab incertis ſecernamus,

Nullum verbum conſequens formam conſecrationis eſt neceſſarium ad validitatem ſacramenti.

2. Primò certum eſt, nullum verbum ſubſequens formam conſecrationis corporis, aut ſanguinis eſſe neceſſarium ad validitatem ſacramenti. Quod patet ex eo, quia ſtatim prolatis verbis formæ, proponitur ſacramentum adorandum: ergo independenter à quocunque verbo ſubſequente conficitur hoc ſacramentum.

Græci. *Lucas 22. 1. Corin. 11.*

3. Contra hoc ſentiunt Græci, neceſſaria eſſe ad conſecrationem corporis verba illa, *Quod pro vobis datur*, vt Lucas 22. ſiue *tradetur*, vt Paulus 1. ad Corinth. 11. ſcribit. Sed eſt manifeſtus error: tum quia ſolus Lucas inter Euangeliſtas, & ſolus Paulus inter Apoſtolos, hæc verba refert: cùm tamen omnes referre debeant eſſentialia formæ. Tum quia ante conſcriptum Euangelium à Luca, & ante conſcriptam Epiſtolam Pauli, Apoſtoli vtebantur forma corporis, abſque huiuſmodi verbis: vtebantur enim eadem forma, qua nunc vtitur Eccleſia Romana, quæ certa traditione, vt Bellarm. teſtatur lib. 4. de ſacra. Euchari. cap. 13. cenſetur à S. Petro conſcripta. Tum quia illa non ſignificant præſentiam corporis, in qua hoc ſacramentum conſiſtit, ſed ſupponunt illam factam per ea verba, *Hoc eſt corpus meum*.

Bellarmin.

Nullum verbum antecedens formam eſt neceſſarium ad veritatem ſacramenti. Florent.

4. Certum eſt ſecundò, nullum verbum antecedens formam corporis, aut ſanguinis eſſe neceſſarium ad veritatem ſacramenti. Fundamentum eſt: quia, vt ex Florent. conſtat in decreto de vnione Armenorum, verba, quibus hoc conficitur ſacramentum, *ſunt verba ſaluatoris, in cuius perſona ſacerdos loquens hoc conficit ſacramentum*: at nulla verba ex ijs, quæ formam præcedunt, ſunt verba ſaluatoris, niſi illa: *Accipite & manducate ex hoc omnes*. Et illa: *Accipite & bibite ex eo omnes*, quæ, quoniam nec in perſona Chriſti ſacerdos enunciat, ſed tantùm materialiter & recitatiuè narrat, nec, vt S. Thom. notauit q. 78. a. 1. ad 2. eſſentiam ſacramenti important, ſed tantùm vſum, qui eſt extra eſſentiam Euchariſtiæ, non poſſunt ad validitatem ſacramenti requiri. *S. Thom.*

Scotus contrà.

5. Contra hoc opinatus eſt Scotus in 4. diſt. 8. q. 2. §. *de ſecundo*, qui quamuis putet, formam conſecrationis corporis eſſe illam: *Hoc eſt corpus meum*, ad validitatem tamen ſacramenti cenſet, eſſe præmittenda verba canonis, quibus aut omnibus, aut ſaltem aliquibus omiſſis hoc ſacramentum non conficitur. Ratio ipſius eſt, quia verba ſacramentalia debent ex ſe, & vi propriæ ſignificationis, & non tantùm ex intentione miniſtri ſignificare, quod efficiunt: vt ergo efficiant corpus Chriſti ſub ſpeciebus, debent vi ſua, & non tantùm ex intentione miniſtri illud ſignificare: non poſſunt autem vi ſuæ ſignificationis illud exprimere, ſine præcedentibus verbis Canonis, quia pronomen, *Meum*, niſi connectatur cum verbis præcedentibus, quibus ſignificatur illud proferri in perſona Chriſti, vi ſua demonſtrat perſonam loquentis, vt ſi proferas hæc verba abſolutè, ſine connexione cum alijs verbis antecedentibus, *Mea doctrina eſt iſta*, ex vi ſermonis referuntur ad perſonam loquentis, quantumcunque intendas, te illa proferre in perſona Chriſti. Quæ autem ſint hæc verba canonis, quæ neceſſariò ſunt præmittenda, vt ſacramentum conficiatur, non explicat Scotus in particulari, ſed tantùm vniuerſaliter docet, ea verba eſſe neceſſaria, ex quibus vi ſermonis haberi poteſt, quòd verba formæ proferantur in perſona Chriſti. *Vnde non ſine cauſa*, inquit, *Eccleſia totum Canonem Miſſæ connectit ab illo loco, communicantes* vſque ad *ſupplices te rogamus*.

Verba conſecrationis prolata in perſona Chriſti.

6. Alij affirmant neceſſaria eſſe illa verba, *Qui pridie, quàm pateretur* &c. aut ſaltem illa: *Accipite & comedite ex hoc omnes*: eò quòd illa ſint verba Chriſti, quæ integrant vnam completam orationem ſacramentalem. Sed vtraque opinio communiter reijcitur, nam vt verba huius ſacramenti proferantur in perſona Chriſti, non pendent ex verbis antecedentibus, ſed ex intentione, quam poſtulat veritas ipſa formæ à Chriſto inſtitutæ; etenim hoc ipſo, quòd verba formæ

Digitized by Google

mæ proferantur vt vera, neceſſe eſt proferri in perſona Christi. Neque eſt par ratio de exemplo, quod Scotus affert, quoniam verba illa, quæ Scotus affert, non ſunt inſtituta, vt quoties proferuntur vt vera, proferantur in perſona Chriſti, ſicut ſunt inſtituta verba ſacramentalia. Vt ſi Rex ſtatueret aliqua verba, quæ quoties dicerentur à regio conſilio, repręſentarent perſonam Regis, hoc ipſo, quod illa poſtea proferrentur à conſilio regio, abſque alijs verbis, quibus ſignificaret ſe loqui in perſona Regis, in actu exercitò conſilium talia verba proferens, repręſentaret perſonam ipſam Regis, ex eo tantùm quòd talia verba eſſent à Rege inſtituta ad repræſentandam perſonam ipſam Regis. Vnde concedo Scoto, verba ſacramentalia ex vi ſermonis pręciſè non referri ad perſonam Chriſti, ſed adiuncta inſtitutione Chriſti, & intentione, quam poſtulant verba ipſa prolata, vt vera à legitimo miniſtro.

Scotus.

Particula Enim, non pertinet ad eſſentiam formæ. Catechiſmus Rom. Matth.

7. Tertiò certum eſt, particulam, *Enim*, non pertinere ad eſſentiam formæ, vt docet Catechiſmus Romanus de ſacra. Euchar. & omnes ferè DD. Ratio verò eſt: quia nec illa additur ab omnibus Euangeliſtis, ſed ſolùm à Matthęo in forma calicis; nec ſignificat aliquid intrinſecum & eſſentiale ſacramento, ſed ſolam coniunctionem verborum ſubſequentium cum pręcedentibus, quæ connexio neceſſaria non eſt ad validitatem huius ſacramenti, vt ſuprà contra Scotum probatum eſt. Ex quo ſequitur, ſola illa verba, *Hoc eſt corpus meum*, eſſe formam eſſentialem conſecrationis panis, quia ſola illa ſufficienter exprimunt pręſentiam corporis Chriſti ſub ſpeciebus panis. Vnde ea tantùm prolata à legitimo miniſtro ſuper debitam materiam, cum debita intentione cauſant conuerſionem panis in corpus Chriſti.

8. Grauior controuerſia ſupereſt de forma calicis, an omnia verba in ea contenta ſint de eſſentia conſecrationis. In qua re tres reperio celebriores ſententias.

S. Thomas. Albertus. Heruæus. Paludan. Capreolus. Richardus. Argentin. Syluester. Armilla. Tabiena. Petrus Sotus.

9. Prima ſententia eſt S. Doctoris 3. p. q. 78. a. 3. Alberti in 4. diſt. 8. a. 7. Heruæi q. 2. Paludan. q. 3. a. 2. concl. 2. Capreol. q. 1. concl. 6. Richard. a. 3. q. 2. Argent. q. 1. art. 2. §. *tertia tamen opinio:* Syluest. verbo *Euchariſtia* 1. in fine, Armillæ eodem verbo n. 14. Tabien. ibidem t. n. 31. Petri Soti de ſacra. Eucha. lect. 2. affirmantium, omnia verba in forma calicis contenta eſſe de eſſentia huius ſacramenti. Fundamentum S. Docto. quo reliqui etiam vtuntur, eſt: quia omnia verba, quæ in forma ſanguinis ſubſequuntur pronomen *Mei*, ſunt quædam determinationes prędicati, quibus exprimitur virtus ſanguinis Chriſti in paſſione effuſi. Nam per ly, *Noui & æterni teſtamenti*, exprimitur hęreditas æternæ vitæ, per ly, *Myſterium fidei*, iuſtificatio noſtra, quam fides operatur charitate perfecta: per reliqua tum ſacrificium paſſionis, tum remiſſio noſtrorum peccatorum. Ergo omnia pertinent ad integritatem locutionis per talem propoſitionem expreſſam. Conſequentia probatur, quia tota propoſitio manet ſuſpenſa, donec omnia illa proferantur.

10. Confirmat hoc ipſum duplici ſigno. Primò, quia omnia verba profert ſacerdos eodem ritu & ceremonia, calicem manibus tenendo. Secundò, quia Luc. 22. verba poſteriora interponuntur prioribus, hoc modo: *Hic calix nouum teſtamentum eſt in meo ſanguine*. Signum igitur eſt, omnia pertinere ad eſſentiam formæ, cùm interponantur verbis ſignificantibus conuerſionem. Accedit authoritas Catechiſmi Pij V. in quo omnia verba dicuntur forma huius ſacramenti, iuſſu cuius in commentarijs Romanis expunctum eſt commentum Caietani in artic. tertium pręcitatæ qu. 78. in quo S. Thomæ ſententiam deſerebat.

Conf. 1. Luc. 22. Catechiſmus Rom. Caietanus.

11. De hac ſententia dubitat Scotus in 4. diſt. 8. q. 2. a. 2. vbi docet, periculoſum eſſe, in hac re aliquid certi aſſerere; ſed tutius eſſe, omnia verba Canonis à principio ad finem vſque diſtinctè legere, cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia: præſertim cùm nullum ſit periculum ignorare, quæ ſint præciſè verba formæ vniuſcuiuſque ſacramenti ad illud validè conficiendum: ibique confutat nonnullos, qui hoc falſo aſſerebant.

Scotus.

12. Secunda ſententia docet, ſola illa verba, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, eſſe de eſſentia formæ conſecrationis calicis; reliqua tantùm eſſe neceſſaria neceſſitate præcepti, ſaltem in Eccleſia Latina: Eſt Alenſ. 4. p. q. 10. memb. 4. a. 2. §. 4. Bonauent. in 4. diſt. 8. p. 2. a. 1. q. 2. Durand. q. 2. Aureol. q. 2. a. 4. Maior. q. vnica, circa initium, Marſil. q. 6. a. 1. p. 2. §. *ſecundo videtur*, Palatij diſp. 2. concl. 2. Gabriel. lect. 53 in Canonem Miſſæ littera P. Caiet. loco præcitato a. 1. in impreſſione Lugdunenſi; Nugnez, & Coninck ibidem eadem q. pręcitata a. 3. Suar. diſp. 60. ſect. 1. Vaſq. diſp. 193. cap. 3. Bellarm. lib. 4. de ſacra. Eucha. cap. 14. Emanuel. Sà verbo *Miſſa* n. 4. Syluij 3. p. q. 78. a. 3. & aliorum.

Alenſis. Bonauent. Durand. Aureolus. Maior. Marſilius. Palatius. Gabriel. Caiet. Nugnez. Coninck. Suarez. Vaſquez. Bellarm. Sà. Syluius.

13. Probatur hæc ſententia 1. Nam ſola hæc verba reperiuntur apud omnes Euangeliſtas & Liturgias ſanctorum: reliqua verò apud nullum Euangeliſtam, & approbatam liturgiam reperiuntur, vt ſunt tria illa, *Myſterium fidei, & æterni*: Hæc enim in nulla liturgia, ne in S. Baſilij quidem, quæ dictata cenſetur ab Angelo, præterquam in Romana, & Mozarabica leguntur: vel certè non omnia narrantur ab omnibus Euangeliſtis, cùm tamen ab omnibus referantur priora verba conuerſionem exprimentia. Aut igitur non ſinguli Euangeliſtæ referunt eſſentialia Verba formæ, quod credibile non eſt, cùm ſinguli narrent hiſtoriam continentem inſtitutionem & præceptum faciendi, quod fecit Chriſtus, vt conſtat ex illis verbis, relatis à Luca, & Paulo tradente Corinthijs ex mandato Dei, vt ipſe teſtatur, for-

S. Baſilius. Lucas. Paulus.

mam

mam & ritum conſecrandi, *Hoc facite in meam commemorationem*. Aut totam Eccleſiam Græcam, cum tot antiquiſſimis Patribus errare, qui in conſecratione calicis quinque illa verba omittunt; *Noui & æterni teſtamenti*, & *Myſterium fidei*: quem ſanè errorem nec permitteret, nec permittere poſſet Romana Eccleſia, ſi cenſeret, ea verba neceſſaria eſſe ad conſecrationem, quin oppo-

Concil. Florent.

ſitum videtur ſupponere Florentinum in illo decreto, in quo docet, vnumquemque ſacerdotem rectè conficere iuxta ſuæ Eccleſiæ conſuetudinem. Nec vllam legitur cum Græcis de hac re controuerſiam Florent.

Capreolus.

Concilium habuiſſe. Dicere autem, vt Capreolus dicit, aut illam cum tot Patribus in conſecratione calicis errare, aut cum ea Deum ex peculiari dono diſpenſare, eſt, aut Romanam Eccleſiam ſugillare, quæ tam intolerabilem errorem permittat, aut diuerſas in diuerſis Eccleſijs ſacramentorum formas introducere: quod maximum eſſet inconueniens, & occaſio Schiſmaticis inter fideles.

14. Secundò probatur à paritate formæ corporis, in qua verba illa, *Quod pro vobis tradetur*, non ſunt eſſentialia: ergo nec in forma calicis verba illa, *Qui pro vobis effundetur*, cùm eodem modo illa, atque hæc determinent prædicatum propoſitionis, per traditionem corporis, & effuſionem ſanguinis.

15. Tertiò probatur ratione: Nam hæc verba ab alijs præciſa, ſufficienter exprimunt conuerſionem vini in ſanguinem: ergo ea ſola ſufficiunt ad conſecrationem calicis. Antecedens patet. Nam ea ſola ab alijs præciſa ſignificant præſentiam ſanguinis ſub ſpeciebus vini. Conſequentia probatur: quia verba ſacramentalia efficiunt, quod ſignificant: ergo ſi ſola priora à poſterioribus præciſa ſignificant conuerſionem vini in ſanguinem, illum independenter à ſubſequentibus efficiunt, quia ſtatim effectum producunt, atque eorum ſignificatio complètur.

Sotus. Ledeſma.

16. Tertia ſententia eſt Soti in 4. diſt. 11. q. 1. a. 3. Ledeſm. in 1. p. quarti, q. 19. a. 3. docentium, verba eſſentialia formæ calicis eſſe ſola illa: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, reliqua verò eſſe tantùm de ſubſtantia & integritate formæ, quia ex intentione Eccleſiæ omnia concurrunt ad conſecrationem. Nec mirum, quòd aliquid ſit de ſubſtantia & integritate, & non de eſſentia; nam primò manus eſt de ſubſtantia hominis, non tamen de eſſentia. Secundò Pronomen *meum*, longiſſima temporis mora prolatum, totum concurreret ad conſecrationem, cùm tamen minor temporis mora ſufficeret. Tertiò vbi Baptiſmus celebratur ſub trina merſione, omnes merſiones ſunt de integritate, & concurrunt ad effectum Baptiſmi, qui non producitur, niſi ad poſtremam; & tamen non omnes ſunt de eſſentia, nam ſi quis intenderet per vnicam tantùm baptizare, perficeret ſacramentum. Quartò addit Ledeſ-

Ledeſma.

ma pronomen, *Ego*, in forma baptiſmi, aut pœnitentiæ, non eſt de eſſentia, & tamen cùm profertur, eſt de ſubſtantia, & concurrit ad effectum, ſicut particula *Enim*, in vtraque forma Euchariſtiæ. Quintò in ſacramento pœnitentiæ confeſſio vnius peccati venialis, eſt ſufficiens ad eſſentiam ſacramenti in eo, qui caret conſcientia peccati mortalis, & tamen ſi fiat confeſſio plurium venialium, tota erit de ſubſtantia, & integritate confeſſionis.

17. Sed hæc opinio probabilis non eſt: nam aut prolatis primis verbis, fit conuerſio, aut non: ſi fit: ergo quæ ſubſequuntur non ſunt neceſſaria, ac proinde non magis illa erunt de ſubſtantia formæ calicis, quàm de ſubſtantia corporis erunt hæc, *Quod pro vobis tradetur*. Si ſecundum: ergo ſunt neceſſaria, ac proinde eſſentialia, non minùs, quàm priora conuerſionem exprimentia. Fruſtra igitur in formis ſacramentorum diſtinguitur id, quod eſt de ſubſtantia ab eo, quod eſt de eſſentia: nam quidquid eſt neceſſarium ad ſacramentum perficiendum, non ſolùm eſt de ſubſtantia, ſed etiam de eſſentia formæ ſacramentalis: & contrà, quidquid non eſt neceſſarium ad ſacramentum perficiendum, non ſolùm non eſt de eſſentia, ſed nec de ſubſtantia: quia eſſentia & ſubſtantia in formis ſacramentorum, quæ non habent eſſe, niſi ex inſtitutione Chriſti, coincidunt in vnum.

18. Nec ſatisfacit Sotus, ideo verba illa dici de ſubſtantia, non autem de eſſentia *Fuga Soti occurritur.*
formæ calicis, quia in arbitrio conſecrantis eſt, vel per illa, vel ſine illis conuerſionem efficere. Quia ſi ſacerdos, vt ipſe ait, intendat per ſola priora verba conſecrare, conſecrabit, ſacrilegium tamen committet, non ſe conformando intentioni Eccleſiæ. Si verò non intendat conſecrare, niſi per omnia verba formæ, ſicut intendere tenetur ex inſtituto Eccleſiæ ordinantis, vt per omnia verba conſecratio fiat, conſecratio non perficietur, niſi in vltimis verbis: non, inquam, ſatisfacit, quoniam vt verba ſacramentalia efficiant, quod ſignificant, non pendent ex intentione miniſtri, aut Eccleſiæ, ſed Chriſti. Vnde ſi Chriſtus inſtituit, vt per omnia illa conſecratio perficiatur, etiamſi miniſter intendat per ſola prima verba conſecrare, non conſecrabit. Contrà verò, ſi Chriſtus inſtituit, vt per prima tantùm verba ſacramentum perficiatur, non erit in voluntate miniſtri, aut Eccleſiæ conuerſionem ſuſpendere vſque ad poſtrema verba.

19. At dicet Sotus, totum hoc factum eſſe ex diuina inſtitutione, vt ſi velit, poſſit miniſter primis duntaxat verbis conuerſionem efficere: ſub præcepto tamen teneri, vt per omnia verba formæ conſecrationem intendat. Sed hoc voluntarium eſt, cùm nullum habeat in reliquis ſacramentis exemplum, in quibus tota ſubſtantialis perfectio & efficacia pendet à voluntate Chriſti, certa verba formæ determinantis. Alioqui ſimiliter

Digitized by Google

dicere quis poſſet, in arbitrio baptizantis, eſſe, vel per omnia, vel per prima tantùm verba baptiſmi, effectum exprimentia, ſacramentum perficere.

Authoris ſententia.

Illa ſolùm verba ſunt de eſſentia conſecrationis calicis, quæ vnà cum vini conuerſione ſanguinis etiam pro nobis effuſionem ſignificant.

20. Mea igitur in hac celebri controuerſia ſententia eſt, nec ſola prima verba conuerſionem exprimentia, nec reliqua omnia ſubſequentia, ſacramenti effectus ſignificantia, ſed illa duntaxat, quæ vnà cum vini conuerſione ſanguinis etiam pro nobis effuſionem ſignificant, eſſe de eſſentia conſecrationis calicis. Ratio mea fundamentalis hæc eſt. Ea verba ſunt de eſſentia formæ calicis, quæ adęquatè exprimunt naturam Euchariſtiæ: atqui natura Euchariſtiæ non ſolùm conſtat ex ratione ſacramenti, ſed etiam ex ratione ſacrificij. Nequit autem exprimi natura ſacrificij, niſi per ſanguinis effuſionem: ſicùt nec natura ſacramenti, niſi per ſanguinis pręſentiam ſub ſpeciebus ſenſibilibus vini. Vtraque igitur verba erunt de eſſentia formæ calicis, & quæ ſanguinis præſentiam ſub ſpeciebus ſenſibilibus, & quæ ſanguinis effuſionem ſignificant. Maior conſtat, tum à paritate formæ baptiſmi qui quoniam inſtitutus eſt ad profitendam fidem, de eſſentia formæ ipſius non modò ſunt verba, quæ effectum ſacramento proprium ſignificant, ſed quæ perſonarum etiam Trinitatem, quod potiſſimum eſt Chriſtianæ fidei myſterium, exprimunt. Tum à priori: quoniam ad hunc finem addita ſunt verba ſacramentis nouæ legis, vt explicitè ſignificent, quod ſacramenti natura implicitè dicit. Vnde non ſufficit, vt ſolis rebus, ſed etiam verbis, natura ſacramenti explicetur. Minor aſſumpta conſtat tum ex verbis Chriſti: *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. 22. quibus verbis teſte Trident. ſeſſ. 22. can. 2. Chriſtus ordinauit, vt ipſius corpus & ſanguis ab Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus in ſacrificium offerretur. Tum ex eodem Trident. ibidem can. 1. vbi definit in Miſſa non ſolùm dari nobis Chriſtum ad manducandum, ſed etiam in ea offerri Deo verum & proprium ſacrificium. Tum ex forma ipſa, qua ſacerdoti traditur poteſtas in corpus & ſanguinem Chriſti: in qua ſolùm exprimitur natura ſacrificij, tanquam principalis finis Euchariſtiæ: *Accipe*, inquit, *poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro viuis & defunctis*. Tum quia ratio ſacrificij eſt nobilior, quàm ratio ſacramenti: nam illud immediatè reſpicit Deum, in cuius dominij & excellentiæ recognitionem offertur; hoc ſanctitatem noſtram: ergo principaliùs à Chriſto intenta fuit ratio ſacrificij, quàm ſacramenti.

Lucæ 22. Concil. Trident.

Ad Hebr. 9.

21. Minor ſubſumpta probatur: nam teſte Paulo ad Hebr. 9. ſacrificium in ſanguinis effuſione completur & conſummatur. Cuius ratio eſt: quoniam per victimam, quam in ſacrificium Deo offerimus, proteſtamur illum eſſe Authorem vitæ & mortis. Porrò victima, quæ in ſacrificium Deo offertur, non eſt apta ad proteſtandum illum eſſe Authorem vitæ & mortis, niſi per ſanguinis effuſionem. Nam quamdiu animal non immolatur per ſanguinis effuſionem, non repræſentat dominium, quod Deus habet in vitam & mortẽ omnium. Cùm igitur vtraque ratio & ſacramenti, & ſacrificij, ex inſtitutione Chriſti ſit de eſſentia huius myſterij, non poterit vna perfici abſque alia.

Non perficitur priùs ſacramentum quàm ſacrificium in Euchariſtia.

22. Nec dici poteſt, priùs perfici ſacramentum, per vini in ſanguinem conuerſionem, quæ ad ſacrificium præſupponitur; tum ſacrificium ipſum per verba exprimentia ſanguinis effuſionem: primò quia hoc dici non poteſt de baptiſmo, qui non priùs perficitur in ratione ſacramenti, quàm in ratione proteſtationis fidei. Secundò quia ipſa ſanguinis conſecratio ex modo, quo in hoc ſacramento fit per ſacramentalem ſeparationem à corpore, eſt re ipſa ex inſtitutione Chriſti perfectum & completum ſacrificium: ergo non fit ante prolationem verborum, perfectum ſacrificium exprimentium. Antecedens patet: nam ſicut per realem & cruentam ſeparationem ſanguinis à corpore conſummatum fuit ſacrificium crucis: ita per ſacramentalem & incruentam ſeparationem ſanguinis à corpore conſummatur ſacrificium Altaris, quod crucis ſacrificium repræſentat. Conſequentia verò probatur: quia quando effectus ſacramenti includit aliquid, quod ſignificatur à forma ſacramenti, non ponitur in re, niſi proferatur tota forma ſacramenti, à qua talis effectus ſignificatur. Quia cùm formæ ſacramentorum efficiant, quod ſignificant, nunquam earum effectus ponuntur in re, niſi ponatur ipſorum ſignificatio, per quam formaliter cauſantur. Cùm igitur conſecratio ſanguinis ſit effectus formę ſanguinis, includatque re ipſa ex Chriſti inſtitutione naturam perfecti ſacrificij, non poteſt re ipſa poni ante prolationem totius formæ, quæ perfectum ſacrificium ſignificat.

23. Confirmatur. Non minùs Euchariſtia cauſatur à verbis formæ in ratione ſacrificij, quàm in ratione ſacramenti: atqui in ratione ſacramenti non cauſatur, donec proferatur tota forma, à qua exprimitur in ratione ſacramenti: ergo neque cauſatur in ratione ſacrificij, donec proferatur tota forma, à qua exprimitur in ratione ſacrificij. Ergo ſi conſecratio ſanguinis, vt ſacramentaliter ſeparati à corpore re ipſa ex inſtitutione Chriſti eſt perfectum ſacrificium, non ponetur, donec proferatur tota forma illud ſignificans. Minor conſtat: quia in ratione ſacramenti cauſatur à forma, quatenus ab illa ſignificatur. Maior probatur: quia cùm ad vtrumque ſignificandum, ex inſtitutione Chriſti ſint adiuncta verba; neque ſit maior ratio de vno, quàm de alio, idem dicendum erit de vtroque.

A paritate baptiſmi, & confirmationis.

24. Atque hoc confirmat exemplum baptiſmi, cuius forma, quia nõ ſolùm ſignificat gratiam

gratiam regeneratiuam, quam cauſat, ſed etiam fidei proteſtationē, ad quam proteſtandam ſpecialem confert gratiam, non ſolùm ad ſuum effectum cauſandum concurrit per verba exprimētia gratiam generatiuam, ſed etiam per reliqua, fidei proteſtationem ſignificantia. Nec antè confert gratiam generatiuam, quàm omnia ipſius verba, etiam fidei proteſtationem exprimētia, efferantur: cùm tamen non ita intrinſecè & per ſe gratia generatiua includat fidei proteſtationem, ſicut ſanguinis conſecratio à corpore ſacramentaliter ſeparati naturam perfecti ſacrificij: igitur ſi effectus formæ baptiſmi nō ponitur in re, niſi proferatur tota forma, etiam quo ad verba, quæ fidei proteſtationem exprimunt: neque à fortiori re ipſa ponetur effectus formæ conſecrationis ſanguinis, niſi tota forma ſanguinis proferatur, etiam ſecundùm verba, quæ naturam perfecti ſacrificij exprimunt: cùm non minùs hæc ſint adiuncta ad perfectum ſacrificium in hoc myſterio exprimendum, quàm illa ad fidei Chriſtianæ proteſtationem in baptiſmo ſignificandam.

Verba eſſentialia formæ calicis.

25. Ex his colligo, hæc omnia & ſola eſſe de eſſentia formæ calicis: *Hic eſt calix ſanguinis mei, qui pro vobis, ſeu pro multis effundetur*; reliqua verò eſſe tantùm accidentalia, quibus adhuc non prolatis, fieret conſecratio ſanguinis: tum quia hæc ſola & omnia referuntur à ſingulis Euangeliſtis, Matth. 26. Mar. 14. Luc. 22. Tùm quia ea in omnibus approbatis liturgijs reperiuntur: vt in liturgia S. Iacobi: *Hic eſt ſanguis meus noui Teſtamenti, qui pro vobis & multis effunditur & datur in remiſſionem peccatorum*. In liturgia S. Marci: *Hic eſt enim ſanguis meus noui Teſtamenti, qui pro vobis & multis effunditur, & diſtribuitur in remiſſionem peccatorum*. In liturgia S. Baſilij, quæ dictata dicitur ab Angelo, *Hic eſt ſanguis meus noui Teſtamenti, qui pro vobis & multis effundetur in remiſſionem peccatorum*. In liturgia S. Chryſoſtomi: *Hic eſt enim ſanguis meus noui Teſtamenti, qui pro vobis & plurimis effundetur in remiſſionem peccatorum*. In liturgia Æthiopum, cuius Author cenſetur Matthæus Apoſtolus; *Hic eſt calix ſanguinis mei, qui pro vobis effundetur, & pro redemptione multorum. Amen*. In liturgia Mozarabum, cuius ſanguinis forma eſt eadem, quæ Romanæ. Porrò hæc tam Euangeliſtarum, quàm liturgiarum omnium in eadem verba conſenſus & conſpiratio certum teſtimonium facit, ea eſſe de eſſentia formæ calicis: alioqui ſicut à ſingulis omiſſa ſunt quædam verba non eſſentialia, ita ab aliquo Euāgeliſta, vel in aliqua liturgia omiſſa fuiſſent hæc, tanquam non neceſſaria ad conſecrationis validitatem.

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. Liturgia S. Iacobi, S. Marci, S. Baſilij, S. Chryſoſtomi, Liturgia Æthiopum. Liturgia Mozarabū.

Liturgia S. Petri.

26. *Obijcies* 1. In liturgia S. Petri Apoſtoli, quæ habetur in fine primi tomi Bibliothecæ Patrum, non habentur, niſi hæc verba pro calicis forma: Hic eſt ſanguis meus: ergo non in omnibus liturgijs habetur verbum, *effundetur*.

A Guilielmo Londano editam.

27. Reſpondeo prædictam liturgiam non eſſe authenticam: tum quia dicitur tantùm edita ſtudio Gulielmi Londani Epiſcopi Gandauenſis: nullus enim antiquus Author de illa mentionem facit. Tum maximè, quoniam in ea pro forma corporis, ponuntur illa verba, *Quod pro vobis frangitur*. Veroſimile autem non eſt, hac forma corporis vſum fuiſſe in ſua liturgia primum Chriſti Vicarium: alioqui eadem forma vſi fuiſſent reliqui Pontifices ipſius ſucceſſores, qui quoad fieri poteſt, omnes ad normam Petri, tanquam ex immediata Chriſti inſtructione hæc ipſa exequentis, vnanimi conſenſu ſe conformant. Vnde certum mihi eſt, Petrum non alia pro calicis forma vſum fuiſſe, quàm modo vtitur Romana Eccleſia, quæ conſtantiſſimè ſecuta eſt Petri veſtigia. Quod etiam teſtatur Bellarm. lib. 4. de ſacra. Euchar. cap. 13.

Ait Bellarminus.

Ad cap. quia corpus. Cyprian. Ambroſ. Damaſc.

28. *Obijcies* 2. Authoritatem capitis, *Quia corpus*, de conſecrat. diſt. 2. Cypriani de cœna Domini. Ambroſij lib. 4. de ſacra. cap. 5. Damaſc. lib. 4. fidei, cap. 14. qui omnes pro forma calicis aſſignant ſolùm hæc verba: *Hic eſt ſanguis meus*.

29. Reſpondeo 1. hæc verba ab his Authoribus non aſſignari, vt ſufficientia ad Euchariſtiam conficiendam, niſi tacitè ſub intellectis reliquis verbis, quæ ad ſacrificium exprimēdum neceſſaria ſunt, quæ breuitatis cauſa omittuntur, vt apertè conſtat ex Damaſceno, qui priùs omnia hæc verba aſſignauerat: *Hic meus eſt ſanguis noui Teſtamenti, qui pro vobis effundetur in remiſſionem peccatorum*: Poſtea verò breuitatis ergo, ſubintellectis ijs, quæ antea aſſignauerat, ſolùm hæc quatuor enumerat: *Hic meus eſt ſanguis*. Secundò concedi poteſt hæc tantùm verba ab his Patribus aſſignari vt ſufficientia ad Euchariſtiam conficiendam, interim oppoſitam ſententiam non improbando, ſed hanc vt probabilem ſequendo, quam etiam nos ipſi probabilem cenſemus, licet noſtram probabiliorem ob rationes ſuprà aſſignatas.

Ad 1. Corinth. 11.

30. *Obijcies* 3. Authoritatem Pauli 1. Corinth. 11. vbi pro forma calicis aſſignat tantùm verba illa: *Hic calix nouum Teſtamentum eſt in meo ſanguine*. Reſpondeo ibi Paulum non præſcribere formam huius ſacramenti, alioqui non addidiſſet in forma corporis, *Quod pro vobis tradetur*: ſed tantùm voluiſſe Corinthios docere, ſe hæc à Chriſto accepiſſe. Vnde potiùs vtriuſque ſacramenti forma ſuppoſita, eos adhortatur ad dignam tanti ſacramenti perceptionem.

31. *Obijcies* 4. Non eſt hæc ſacrificij expreſſio neceſſaria in forma corporis: ergo neque in forma ſanguinis: cùm non minùs ad ſacrificium incruentum Miſſæ, concurrat corpus, quàm ſanguis: ſicut ad ſacrificium cruentum crucis, cuius hoc eſt realiter expreſſiuum, non minùs concurrit corpus, quàm ſanguis.

32. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſcriminis: quia corpus ad ſacrifi-

cium concurrit inchoatiuè, ſanguis verò completiuè: nam, vt ex Paulo ad Hebræos 9. colligitur, ſacrificium in ſanguinis effuſione completur & conſummatur: igitur potiùs expreſſio ſacrificij fieri debuit in ſanguine, quàm in corpore, quia corpus tantùm inchoat, ſanguis verò complet & perficit ſacrificium.

Ad Hebr. 9.

33. *Obijcies* 5. Sufficit, vt in hoc ſacramento ratio ſacrificij exprimatur per ſacramentalem ſeparationem ſanguinis à corpore, quæ maior eſt, & expreſſior, quàm per verba. Reſpondeo negando aſſumptum: nam in reliquis ſacramentis non ſufficit, vt effectus ſacramenti exprimatur ſolis rebus, ſed requiritur, vt etiam exprimatur verbis ſignificantibus id ipſum, quod res repræſentant. Non enim ſat eſt ad effectum baptiſmi, confirmationis, confeſſionis, & ordinis exprimendum, ſola aquæ aſperſio, frontis inunctio, pœnitentis confeſſio, & ſacerdotis ſuper abſoluendum manuum impoſitio, vel ad presbyteratum vnctio manuum ordinandi, & Epiſcopalium manuum impoſitio: ſed requiritur propria forma in vnoquoque ſacramẽto idipſum verbis ſignificans, quod res ipſæ exprimunt. Ergo nec ſat erit ad ſacrificium nouæ legis exprimendum ſola expreſſio rerum, ſed requiritur præterea ſignificatio verborum, cùm non minùs ſignificatio ſacrificij, quàm ſacramenti in noua lege ordinata ſit ad inſtituendos Chriſti fideles.

34. *Obijcies* 6. In ſacramento Pœnitentiæ non ſunt neceſſaria illa verba, *A peccatis tuis*, ſed ſufficiunt tantùm hæc, *Abſoluo te*: ergo nec in ſacramento Euchariſtiæ ſunt neceſſaria illa verba, *Qui pro vobis effundetur*, ſed ſufficiunt tantùm hæc, *Hic eſt ſanguis meus*. Conſequentia probatur: ideo verba illa, *A peccatis tuis*, in ſacramento pœnitentiæ non ſunt neceſſaria, quia peccata confeſſa ſufficienter intelliguntur materia, in quam cadere debet abſolutio ſacerdotis ex circumſtantijs, quibus illa hîc & nunc à pœnitente ſubijciuntur clauibus: atqui ſufficienter etiam intelligitur ratio ſacrificij incruenti in Miſſa per ſolam ſacramentalem ſeparationem ſanguinis à corpore: igitur non ſunt neceſſaria alia verba illud exprimentia.

35. Reſpondeo: quidquid ſit de antecedente, de quo tomo ſequenti: negatur conſequentia: ratio diſcriminis eſt: nam poſita peccatorum confeſſione, à pœnitente facta, ſola illa verba, *Abſoluo te*, ſufficienter ac determinatè exprimunt naturam huius ſacramenti: quæ eſt confeſſa peccata remittere. At etiam poſita ſacramentali ſeparatione corporis à ſanguine, non ſufficienter per ſola verba, *Hic eſt calix ſanguinis mei*, exprimitur natura ſacrificij, quippe quæ ſignificare poſſunt ſolam naturam huius ſacramenti, quæ per modum perfecti conuiuij continet cibum ſeparatum à potu. Vt igitur determinatè ſignificent naturam ſacrificij debent determinari per ſubſequentia verba, *Qui pro vobis effundetur*, quibus tantùm determinatè exprimitur natura ſacrificij vt condiſtincti à natura ſacramenti.

Ad Concil. Florent.

36. *Obijcies* 7. Ex Concilio Florent. habemus, formam huius ſacramenti, eſſe verba ipſa ſaluatoris, quibus ſacerdos in perſona Chriſti loquens hoc conficit ſacramentum: ſed verba illa, *Qui pro vobis*, vel *pro multis effundetur*, non profert ſacerdos in perſona Chriſti, cùm ſolùm recitatiuè, non autem enunciatiuè illa proferat, cùm non ampliùs Chriſti ſanguis ſit effundendus: ſolùm autem ea in perſona Chriſti ſacerdos enunciat, quæ enunciatiuè profert.

37. Reſpondeo negando minorem: etenim ſacerdos non ſolùm induit perſonam Chriſti in proferendis verbis formæ enunciatiuè ſupra præſentem materiam, ſed etiam conſtituendo ſe per implicitam & generalem intentionem præſentem tempori, quo illa fuerunt à Chriſto prolata. Quare poterit ſacerdos nunc in perſona Chriſti pro tempore, quo Chriſtus illa protulit, verè & enunciatiuè dicere, *Hic eſt calix ſanguinis mei, qui pro vobis effundetur*, vt infrà ſect. 4. fuſiùs explicabitur.

38. *Obijcies* 8. Sequeretur, etiam neceſſaria eſſe vltima verba, *in remiſſionem peccatorum*: nam illa exprimunt naturam ſacrificij propitiatorij. Reſpondeo nego ſequelam. Ad cuius probationem nego, hoc ſacrificium ex ſua inſtitutione limitari ad ſacrificium propitiatorium, licet hoc ſit in eo principale, ſed ad omne genus ſacrificij, quod poteſt pro nobis offerri, hoc autem ſatis exprimitur per verba illa, *Qui pro vobis effundetur*.

Euchariſtia non eſt ſolùm propitiatorium ſacrificium.

39. *Obijcies* 9. Sacrificium non conſtat ex verbis, ſed ex rebus: ergo ad illud exprimendum non ſunt neceſſaria verba, ſed ſufficiunt res. Cùm igitur ſanguinis conſecratio ſacramentaliter à corpore ſeparati ſufficienter repræſentet naturam ſacrificij cruenti in cruce peracti, non erunt neceſſaria verba ad illud exprimendum. Antecedens probatur: nam per hoc, ſacrificium differt à ſacramento, quod hoc conſtat ex rebus & verbis; illud ex ſolis rebus.

40. Reſpondeo diſtinguendo primum conſequens: non ſunt neceſſaria verba in hoc ſacrificio, vt ſacrificium eſt formaliter, concedo: vt ſacramentum eſt, nego: eſt autem ſacrificium formaliter, quatenus offertur Deo; ſacramentum verò, quatenus exprimitur & ſignificatur nobis: non enim ſolùm nobis exprimitur vt ſacramentum eſt, hoc eſt, vt eſt ſanctificatiuum animarum, ſed etiam vt proteſtatiuum eſt increati dominij: atque adeo non ſolùm vt ſacramentum, ſed etiam vt ſacrificium debet exprimi & ſignificari nobis. Sicut verba ſacramenti baptiſmi, non ſolùm ſignificant ſanctitatem regeneratiuam animæ, ſed etiam Chriſtianæ fidei profeſſionem. Eſto igitur ad hoc ſacrificium non requirantur verba, quatenus proteſtatiuum eſt diuini dominij atque excellentiæ,

Digitized by Google

cellentiæ, quoniam ad hoc ſufficerent tantùm res: requiruntur tamen, vt hæc ipſa increati dominij atque excellentiæ proteſtatio exprimatur nobis: ſub qua formalitate induit rationem ſacramenti: nam vltimatè hæc ſacrificij ſignificatio ordinatur ad noſtram inſtructionem & eruditionem, quod eſt proprium ſacramenti. Quia verò verba ſacramentalia non ſolùm ſignificant, ſed etiam cauſant ſuum ſignificatum, verba hæc non ſolùm ſignificant ſacrificium, ſed illud etiam cauſant. Ratio verò, cur ad ſacrificium ſufficiant res, non autem ad ſacramentum, eſt: quia ſacrificium dirigitur ad Deum, qui non eget verbis, vt nos intelligat: ſed ſufficiunt res ad ipſum colendum ordinatæ. Sacramentum verò dirigitur ad nos, qui expreſſiùs per verba, quàm per res intelligimus & erudimur. Vnde alijs terminis dici poteſt, verba non requiri ad ſacrificium vt ſic, ſed ad ſacrificium Euangelicum.

41. *Obijcies* 10. Sola verba conuerſiua calicis non ſolùm ponunt ſanguinem myſticè ſeparatum à corpore, ſed etiam ſignificant illum, vt myſticè à corpore ſeparatum; ergo ſufficienter explicant illum in ratione ſacrificij: ergo non ſunt neceſſaria alia verba ad illum ſub ratione ſacrificij exprimendum. Poſterior conſequentia clara eſt. Prior probatur: nam ſicut integra natura ſacrificij conſiſtit in ſeparatione ſanguinis à corpore victimæ: ita expreſſa ſignificatio ſeparationis ſanguinis à corpore victimæ ſufficienter explicat naturam ſacrificij. Sicut quia natura ſacramenti pœnitentiæ conſiſtit in gratia remiſſiua peccatorum, expreſſa ſignificatio remiſſionis peccatorum ſufficienter & adæquatè explicat naturam ſacramenti pœnitentiæ: cùm verba in ſacramentis non debeant plus exprimere, quàm res ipſæ ſacramentales exprimunt. Antecedens verò probatur: nam verba conuerſiua calicis non ſolùm conſtituunt ſanguinem ſub ſpeciebus vini à ſpeciebus corporis ſeparatis, ſed etiam vi ſuæ ſignificationis formalis non important, niſi ſolum ſanguinem vt condiſtinctum à corpore: ergo non ſolùm ponunt ſanguinem myſticè ſeparatum à corpore, ſed etiam ſignificant illum vt myſticè ſeparatum à corpore, quia efficiunt illum myſticè ſeparatum à corpore, ſignificando illum myſticè à corpore ſeparatum.

42. Reſpondeo negando vtramque conſequentiam. Nam eſto ſola verba exprimentia conuerſionem non modò ſignificent corpus & ſanguinem myſticè ſeparata inter ſe, verùm etiam ipſam actionem, quam myſticè inter ſe inuicem ſeparantur; adhuc nego, per hæc ſufficienter exprimi naturam ſacrificij. Ratio eſt: quia non ſolùm termini ipſi corpus & ſanguis, vt ſeparatim ſub diuerſis ſpeciebus in altari poſiti, ſed etiam actio myſticè ſeparans ſanguinem à corpore in altari, eſt de ſe indifferens, vt ſit ſeparatiua corporis & ſanguinis ſub ſpeciebus panis & vini per modum cibi & potus tantùm,

Cur non ſufficiant ſola verba conuerſiua etiamſi concedatur ſignificare ſeparationē corporis à ſanguine.

vel etiam per modum ſacrificij: ergo ad hoc, vt non tantùm ſit actio myſticè ſeparatiua corporis & ſanguinis per modum cibi & potus, ſed etiam per modum ſacrificij, debet exprimi & ſignificari per verbum *Effundetur*. Conſequentia patet: quia in forma calicis non eſt aliud verbum, quod poſſit actionem myſticè ſeparatiuam ſanguinis à corpore determinare ad actionem etiam ſacrificatiuam, quàm prædictum verbum *Effundetur*: nam hoc perfectè explicat actionem ipſam, per quam victima immolatur. Antecedens probatur: nam ſi hoc ſacramentum inſtitutum fuiſſet tantùm per modum cibi & potus ſpiritualis, non potuiſſet congruentiùs inſtitui, quàm per materias & verba conuerſiua, quibus de facto inſtitutum eſt: cùm tam materia panis & vini, quàm verba exprimentia corpus & ſanguinem ſeparatim poſita ſub ſpeciebus panis & vini, valde congruant huic ſacramento, quatenus eſt ſpirituale conuiuium animarum. Nam ſicut in conuiuio materiali cibus datur ſeparatus à potu: ita in hoc conuiuio ſpirituali cibus datur myſticè ſeparatus à potu. Igitur nec materiæ, in quibus hoc ſacramentum eſt inſtitutum, nec ſola verba conuerſiua, ſunt de ſe determinata ad ſacrificium exprimendum: alioqui non potuiſſet per has materias, & per hæc verba conuerſiua inſtitui in ratione ſacramenti, quin etiam inſtitueretur in ratione ſacrificij. Eſto igitur ſola verba conuerſiua non modò ſignificent corpus & ſanguinem myſticè ſeparata inter ſe, ſed etiam actionem, qua hæc eadem myſticè inter ſe ſub diuerſis ſpeciebus ſeparantur, adhuc talis ſignificatio non eſt ſufficiens ad exprimendam naturam ſacrificij, cùm tota hæc ſignificatio terminari potuiſſet ad ſolam naturam ſacramenti, vt ſpirituale conuiuium eſt.

43. *Obijcies* 11. Cultus Dei eſt de intrinſeca natura ſacrificij, cùm omne ſacrificium eſſentialiter dirigatur ad cultum Dei: & tamen in hoc ſacrificio non exprimitur cultus Dei: ergo non erit neceſſe exprimi naturam ſacrificij. Contra verò ly *Pro vobis*, ſeu *pro multis* non pertinent ad eſſentiam ſacrificij: ergo fruſtra ponuntur vt eſſentialiter integrantia formam calicis.

44. Reſpondeo diſtinguendo minorem: cultus Dei in hoc ſacrificio non exprimitur explicitè & in ſe, concedo; implicitè & in alio, nego: nam exprimitur per ly *pro vobis*, vel *pro multis*. Nam hoc ipſo, quòd offertur pro nobis, ſeu in bonum, & emolumentum noſtrum, cedit in cultum & honorem Dei. Imò non poteſt in bonum noſtrum offerri, niſi dirigatur in cultũ Dei. Cęterùm potiùs expreſſa eſt relatio in bonum noſtrum, quàm in cultum Dei: quia cultus Dei eſt ratio generica eſſentialiter imbibita in ipſa ratione ſpecifica. Vnde expreſſa ratione ſpecifica, quæ eſt relatio ad bonum noſtrum, in ea exprimitur ratio generica cultus diuini. Contra verò in ratione generica non exprimitur

Quare in formis ſacramentorũ generica ratio ſanctitatis quam per ſe conferunt: non exprimatur explicitè.

ratio ſpecifica. Qui modus exprimendi ſeruatur in omnibus ſacramentis. Nam neque in Baptiſmo, aut Confirmatione, neque in Pœnitentia, aut Ordine, vel Extrema vnctione exprimitur generica ratio ſanctitatis, quam quodlibet ſacramentum per ſe confert, ſed ſola ratio ſpecifica, in qua eſſentialiter includitur generica. Vt in Baptiſmo ratio ablutiua peccati, in Confirmatione ratio roboratiua gratiæ, in Pœnitentia ratio remiſſiua peccatorum, in Ordine poteſtas dignè offerendi ſacrificium, in Extrema vnctione ratio deletiua reliquiarum peccatorum. Vnde negandum eſt, reſpectum ad bonum noſtrum non pertinere ſaltem ſecundariò ad eſſentiam huius ſacrificij. Nam licet Christus illud primariò inſtituerit propter cultum Dei, ſecundariò tamen illud inſtituit propter bonum noſtrum, vt colligitur ex verbis, quibus illud expreſſit.

45. Atqui eodem modo, inquies, dici poſſet, implicitè tantùm exprimi actionem effuſiuam ſanguinis per ſola verba conuerſiua calicis, ſicut implicitè exprimitur cultus Dei. Sed negatur antecedens: nam per verbum *Effundetur* exprimitur ipſa ratio ſacrificij ſimpliciter, quia per illud primò determinatur actio ipſa conſtitutiua ſanguinis ſub ſpeciebus vini, quæ de ſe erat indifferẽs, vt eſſet vel ſola actio refectiua animæ, vel etiam ſacrificatiua, vt ſtet etiam pro actione ſacrificatiua. At verò ſine expreſſa ſignificatione cultus diuini, habetur ratio ſacrificij ſimpliciter, per ipſum reſpectum effuſionis ſanguinis in bonum noſtrum.

46. Inſtabis: ergo ſaltem non ſunt neceſſaria illa verba *Pro vobis*, ſeu *Pro multis*: cùm ſatis natura ſacrificij exprimatur per verbum *Effundetur*. Sed negatur conſequentia. Etenim niſi exprimatur finis, in quem ſanguinis effuſio dirigitur, ratio ſacrificij non exprimitur, cùm poſſit ſanguis effundi, & non per modum ſacrificij, ſi nimirum in nullius cultum, & emolumẽtum effundatur. Vt igitur ſignificaretur, quòd talis effuſio futura erat per modum ſacrificij, explicata fuit per reſpectum ad bonum noſtrum, ſine quo effuſio indifferens erat, vt eſſet per modum ſacrificij, vel per modum puræ effuſionis.

47. Ad fundamentum primæ ſententiæ negandũ eſt, omnia verba, quæ determinant prædicatum, eſſe de eſſentia formæ; alioqui in abſolutione ſacramentali verba illa, *In nomine Patris* &c. quæ determinant prædicatum formæ Sacramenti pœnitentiæ, eſſent de eſſentia. Sola igitur verba, quæ determinant prædicatum ad rationem ſacrificij, quod Euchariſtię eſt eſſentiale, ſunt de eſſentia formæ calicis. Cùm autem dicitur, tota propoſitio manet ſuſpenſa, donec omnia verba in ea contenta proferantur, intelligendum eſt de verbis determinãtibus illam ad aliquid eſſentiale, non autem ad aliquid accidentale. Quod autem omnia verba formæ calicis proferantur eodem ritu, ad ſummum probat, omnia illa eſſe ſub præcepto ſic proferenda. Quod verò interdũ ab Euangeliſtis verba poſteriora interponãtur prioribus, non eſt efficax argumentum ad probandum, omnia verba, quæ interponantur eſſe de eſſentia: tum quia Matthęus in forma calicis cum verbis prioribus, interponit coniũctionem *Enim*, quæ tamen in omnium ſententia non eſt de eſſentia. Tum quia non ſemper Euangeliſtæ referunt verba ordine, quo fuerunt à Christo prolata, vt conſtat de Luca 22. qui conſecrationem calicis præponit conſecrationi panis. Tum maximè, quoniam interdum talem verborum interpoſitionem requirit ordo & contextus ipſe orationis. *Luc. 22.*

48. Ad authoritatem Catechiſmi, reſpondeo, ſæpè à Doctoribus appellari formam ſacramenti, non ſolùm verba eſſentialia, ſed etiam accidentalia, quæ miſcentur cum eſſentialibus: vt patet de forma abſolutionis, quæ dicitur vna forma, etiamſi non omnia verba, quæ includit, ſint illi eſſentialia: Ratio eſt, quia de illis tanquam de vna oratione habetur eadem ratio. Quòd autem Pius V. expunxerit Commentarium Caietani, potiùs noſtram confirmat ſententiam: nam ille putabat, in ſolis primis verbis fieri conſecrationem. *Ad Catech. Rom.* *Pius V. Caiet.*

49. Argumenta verò ſecundæ ſententiæ, quatenus faciunt contra nos, ſoluta manent ex dictis.

50. Ad argumẽta autem tertiæ ſententiæ, Ad primum patet ex dictis. Ad ſecundum dico, id prouenire ex eo, quod non perficiatur ſacramentum, donec compleatur moralis ſignificatio propoſitionis: & quia illa non completur, donec proferatur pronomen, *Meum*, ideo per accidens eſt, quod illud longiori, aut breuiori tempore proferatur.

51. Ad tertium reſpondeo, ideo baptiſmum non perfici, niſi poſt trinam merſionem, quia non ſolent omnia verba formæ abſolui, niſi in vltima merſione: ſecus ſi omnia abſoluantur in prima merſione, nam tunc in ea completur ſacramentum.

52. Ad quartum nego, tam pronomen *Ego*, in forma baptiſmi, vel pœnitentiæ, quàm particulam coniunctiuam *Enim*, in forma Euchariſtiæ, eſſe de ſubſtantia ſacramenti, cùm poſſit ſine illis ſacramentum perfici.

53. Ad quintum diſpar eſt ratio de materia pœnitentiæ, quæ ſunt peccata confeſſa, & de forma calicis: ſiquidem illa non eſt determinata ad hæc, vel illa peccata, ſed eſt confeſſio vel omnium mortalium, vel venialium, quæ voluerit pœnitens clauibus ſubijcere. Vnde quo ad hoc, materia confeſſionis pendet ex voluntate pœnitentis: at forma ſacramenti eſt certa & definita ex inſtitutione Christi.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO II.

An iiſdem verbis Chriſtus conſecrauit, quibus nos conſecramus?

Negant. Innocentius III. Mayronus. Vaſquez. Alphonſus Salmeron.

54. PRIMA ſententia negat: quam docuit Innocentius III. lib. 4. de myſt. Miſſæ cap. 17. & ſecutus eſt Mayronus in 4. diſt. 8. q. vnica, a. 5. in fine, & multi alij, quos citat Vaſquez diſp. 197. cap. 1. & Alphonſus Salmeron lib. 9. tract. 13. qui hanc eandem ſententiam non modò pluribus confirmat rationibus, ſed omnia etiam argumenta ſoluit, quæ contra illam fieri poſſunt: non quòd eam ipſe probabilem exiſtimet, vt nonnulli fortè non totum ipſius tractatum legentes putarunt; ſed vt clariùs appareat veritas oppoſitæ ſententiæ, vt in fine tractatus his verbis teſtatur: *Hac idcirco tam latè à me allata ſunt ad hanc firmandam ſententiam, non quòd poſt Concilij Florentini decretum, tam vnanimiter in Scholis receptum, & durè ab Aduerſarijs explicatum, tutam eam exiſtimem; ſed vt videas, quibus ſe tueantur rationibus, & eis per te ipſum facilè diſſolutis, in ea ſententia permaneas, quæ eâdem formâ nos dicit conſecrare, quâ Chriſtus ipſe conſecrauit.* Hæc Salmeron. Quibus verbis tantùm abeſt, vt hanc ſententiam probabilem cenſeat, vt potiùs illam poſt Florentini decretum non exiſtimet tutam. Non inficior, hanc eandem ſententiam, tanquam probabilem ab eodem authore fuiſſe propoſitam, cùm eam multis rationibus confirmatam iudicio lectoris ſequendam, vel non ſequendam relinquat. Sed ſtandum eſt tanquam ipſius vltimo teſtamento verbis vltimis, quibus totum tractatum concludit.

Concilium Florent.

Matth. 26.

55. Probatur autem hæc ſententia 1. ex ipſo textu Euangelico: nam Matthæus 26. ſic ſcribit: *Cœnantibus autem eis, Accepit Ieſus panem, & benedixit, ac fregit, deditq; Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite & comedite, Hoc eſt corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes. Hic eſt enim ſanguis meus* &c. Porro verba iſta, *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus,* ſunt tantùm indicantis, & oſtendentis, quid panis, qui ad manducandum, quidue vinum, quod ad bibendum dabatur, contineret; non autem conſecrantis & tranſmutantis panem in corpus, & vinum in ſanguinem. Igitur per hæc verba non fuit Chriſti corpus & ſanguis conſecratus, ſed potiùs per benedictionem præcedentem. Minor probatur: tum quia non eſt probabile, Chriſtum priùs panem fregiſſe, eumque Diſcipulis dediſſe, vt textus docet, quàm eum conſecràſſe, cùm conſecratio præcedat fractionem, & ſacramenti porrectionem. Tum quia benedictio illa Chriſti in panem & vinum antea facta, non fuit inanis, ſed efficax, vti fuit benedictio ſuper quinque panes Matth. 14. & ſuper ſeptem Matth. 15. quæ ſtatim panes multiplicauit. Igitur per illam, non per verba ſubſequentia, Chriſtus conſecrauit. Tum demum: quia verbum ſubſtantiuum, *Eſt*, non ſignificabat fieri corporis, ſed illud ſupponens factum, tantùm oſtendebat Apoſtolis.

Matth. 14. & 15.

Marci 14.

56. Confirmatur: nam apud Marcum 14. non ſolùm benedictio panis & vini præcedit verba, corpus & ſanguinem exprimentia, ſed ipſamet verba, ſanguinem exprimentia ponuntur poſt ſumptionem ſanguinis: *Et biberunt*, inquit, *ex illo omnes: & ait illis: Hic eſt ſanguis meus* &c. Igitur non potuit Chriſtus per hæc verba, quæ ſanguinem iam conſecratum & ſumptum ſupponebant, ſanguinem conſecrare. Et apud Luc. 22. Chriſtus priùs dedit calicem diuidendum inter Diſcipulos, quàm hæc verba proferret.

Luc. 22.

57. Secundò. In reliquis ſacramentis Chriſtus non eſt vſus verbis, quibus nos vtimur: ergo neque veroſimile eſt, vſum fuiſſe in hoc. Antecedens conſtat: nam nec ipſe baptizauit, aut confirmauit, aut à peccatis abſoluit, vel Apoſtolos ſacerdotes conſecrauit, eadem formâ, quâ nos: Nam Matth. 9. peccata Paralytico dimiſit illis verbis: *Confide fili remittuntur tibi peccata tua*: & Luc. 7. *Magdalenæ: Remittuntur tibi peccata.* Et ſanato in probatica piſcina Ioan. 5. *Ecce ſanus factus es: iam noli peccare; ne deterius tibi aliquid contingat*: Et Luc. 22. Presbyteratum Apoſtolis contulit, teſte Trident. ſeſſ. 22. Cano. 2. illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*: qua tamen forma non vtuntur Epiſcopi, cùm ſacerdotes conſecrant, quin hoc ipſum Euchariſtiæ ſacramentum Chriſtus ſola benedictione confecit, quando illud ſumendum dedit euntibus duobus diſcipulis in Emaus Luc. vlt. *Accepit*, inquit, *panem & benedixit, ac fregit, & porrigebat illis.* Confirmatur: quia Chriſtus in ſacramentis inſtituendis vtebatur poteſtate excellentiæ, quæ non erat addicta verbis, vti poteſtas miniſterialis, quam Eccleſiæ communicauit: igitur alio ritu & ceremonia ipſe hoc ſacramentum confecit, ac nos.

Matth. 9. Luc. 7. Ioan. 5. Luc. 22. Concil. Trident. Luc. vlt.

58. Tertiò probatur: nam oppoſita ſententia multas habet & inextricabiles difficultates, quæ tamen omnes in hac ſententia facilè ſoluuntur. Prima difficultas eſt, quid per pronomen, *Hoc*, Chriſtus oſtendit; non ſuum corpus, quia nondum erat, quando illud proferebat; non panem, alioqui falſum dixiſſet, *Hoc eſt corpus meum*; cùm panis non ſit corpus Chriſti: non ſpecies ipſas panis, tum quia cùm illæ ſint ſenſibiles, non egent pronomine demonſtratiuo, vt oſtendantur: tum quia falſum eſt, ſpecies panis eſſe corpus Chriſti: non aliquid abſtrahens à pane & corpore Chriſti, cùm omnis demonſtratio tendat ad aliquod particulare & indiuiduum.

59. Secvnda difficultas eſt de verbo, *Eſt*, quod tunc quandò enunciatur, requirit præſentiam ſubiecti, de quo enunciatur: cùm igitur illud Chriſtus enunciauerit de ſuo corpore ſacramentaliter exiſtente ſub accidentibus panis, debebat tunc, quando illud à Chriſto proferebatur, corpus eſſe ſub accidentibus: quod tamen falſum eſt: nam corpus Chriſti in oppoſita ſententia non fuit præſens ſub ſpeciebus panis, niſi poſt prolatum pronomen, *Meum*, quia tunc facta fuit conuerſio panis in corpus Chriſti.

60. Tertia difficultas eſt, quæ ex præcedente oritur: quoniam hæc verba ſacramentum Euchariſtiæ cauſaſſent, vt vera. Et tunc emergit difficultas, quia cùm non potuiſſent eſſe vera ante factam conuerſionem panis in corpus Chriſti; cùm eorum veritas ſit practica, quæ pendet à ſignificatione conuerſionis iam peractæ & exiſtentis, non potuiſſent cauſare vt vera.

Eraſmus.

61. Quartò probatur hæc ſententia: quoniam, vt notauit Eraſmus in annotationibus in 1. ad Corinth. cap. 11. in Græco textu forma corporis non legitur cum verbo ſubſtantiuo *Eſt*, ſed ſine eo, hoc pacto: *Hoc corpus meum*: quæ verba non ſunt conuerſiua panis in corpus Chriſti, ſed tantùm indicatiua: oſtendunt enim tantùm eſſe corpus Chriſti, quod ſub accidentibus dabatur Apoſtolis. Hæc ſunt potiſſima argumenta pro hac ſententia.

S. Thomas.

62. Secvnda ſententia affirmat, iiſdem omnino verbis Chriſtum conſecraſſe, quibus nos conſecramus: eſt communis & conſtans reliquorum omnium Scholaſticorum in 4. diſt. 8. & S. Thom. 3. p. q. 78. a. 1. ad 1. quam ſententiam non modò veram & magis probabilem, verùm oppoſitam aliqua nota dignam cenſet Vaſq. diſp. 197. cap. 1. quam cenſuræ notam adhuc magis explicans Suar. diſp. 58. ſect. 1. ait, non poſſe contrariam ſententiam, *abſque temeritate defendi*. Palatius verò in 4. d. 8. diſp. 2. poſt ſecundam concl. appellat oppoſitam, *dogma non catholicum*. Et meritò, cùm ad minimum ea ſit contra communem Scholaſticorum, & Patrum ſenſum.

Cenſura oppoſita à Vaſquez.
Suarez.
Palatius.

Probatio 1.

63. Ceterùm nonnulli hanc ſententiam deducunt ex ipſo Canone: quia cùm ſacerdos, inquiunt, pronuntiat verba illa, *Qui pridie, quàm pateretur*, ſimul cum verbis ipſis conſecratorijs, quid aliud facit, quàm factum & ritum Chriſti referre, quo hoc ſacramentum confecit: ad cuius imitationem debet ipſe in perſona Chriſti hoc idem conficere.

Reijcitur.

64. Sed hæc probatio efficax non eſt: nam poſſet hæc verba ſacerdos referre vt dicta à Chriſto, non quòd ijs Chriſtus conſecrauerit; ſed quòd voluerit, vt ijs ſacerdos in perſona ipſius conſecraret.

2. etiam. Concil. Florent.

65. Secundò probant ex Concil. Florent. in decreto de vnione Armenorum, vbi dicitur, *Forma huius ſacramenti eſſe verba Saluatoris, quibus hoc confecit ſacramentum*. Quæ verba ſi in Concilio eſſent, vti ab Authoribus citantur, procul dubio ſententia hæc definita eſſet. Quia verò in prædicto Concil. non eſt verbum, *Confecit*, de præterito, ſed, *Conficit*, de præſenti, ideo ex hoc teſtimonio nullum poteſt efficax argumentum elici: cùm poſſit Chriſtus his verbis hoc ſacramentum cum ſacerdote conficere vt principalis Author, etiamſi ipſe iiſdem illud non confecerit: quia potuit inſtituere, vt per hæc verba ſacerdotes hoc ſacramentum conficerent, etiamſi ipſe alio ritu & ceremonia illud confecerit: ſicuti inſtituit, vt Epiſcopi tanquam Chriſti miniſtri ſacerdotes conſecrarent, etiamſi ipſe alijs verbis Apoſtolos in ſacerdotes conſecrauerit.

3. quoque. Concil. Tridens.

66. Tertiò probant ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 1. vbi huius ſacramenti inſtitutionem explicat: *Cùm poſt panis*, inquit, *viniqúe benedictionem ſe ſuum ipſius corpus illis præbere, ac ſuum ſanguinem diſertis ac perſpicuis verbis teſtatus eſt*. Vbi apertè Concilium definit, iiſdem verbis Chriſtum hoc ſacramentum inſtituiſſe, quibus Eccleſia vtitur in conſecratione eiuſdem.

67. Sed neque ex hoc teſtimonio efficax deducitur probatio: cùm aliud ſit, inſtituere, aliud conficere ſacramentum. Potuit igitur Chriſtus hoc ſacramentum inſtituere, vt his verbis à nobis conficeretur, etiamſi ipſe alio ritu illud confecerit. Neque citata verba, *Diſertis ac perſpicuis verbis teſtatus eſt*, referre cogimur ad ea verba, quibus Chriſtus hoc ſacramentum confecit, cùm referri poſſint ad ea, quibus illud confectum declarauit, ſimulque per ea poteſtatem contulit Apoſtolis idipſum faciendi.

4. Vaſq.

68. Quartò probat Vaſq. ex illis verbis eiuſdem ſeſſ. cap. 4. *Quoniam autem Chriſtus Redemptor noſter corpus ſuum, id quod ſub ſpecie panis offerebat, verè eſſe dixit; ideò perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, idq́; nunc denuò ſancta hæc Synodus declarat, per conſecrationem panis & vini, conuerſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis* &c. Ex quibus verbis hanc ſententiam ſic deducit. Hoc loco Concilium ex veritate ipſa verborum colligit, conuerſionem fieri panis in corpus Chriſti: ſed ex his verbis Concilium non tantùm colligit, conuerſionem fieri nunc à ſacerdotibus, ſed etiam factam fuiſſe tunc à Chriſto, cùm nulla ſit ratio Chriſtum excludendi. Non potuiſſet autem hæc conuerſio à Chriſto fieri, niſi per eadem, vel æquiualentia verba, quibus de facto nunc fit à ſacerdotibus: igitur neceſſario dicendum eſt, Chriſtum iiſdem, vel æquiualentibus verbis hoc ſacramentum confeciſſe, quibus illud nunc ſacerdotes conficiunt. Minorem ſubſumptam probat: quia impoſſibile eſt, alio modo tranſubſtantiationem fieri, quàm per pronomen demonſtratiuum, vt ſuprà probauerat diſput. 184. cap. 2. & 3.

69. Verùm neque hæc deductio eſt efficax,

cùm pendeat ex priuata doctrina ipſius, quâ citata diſp. cap. 2. putat, vnam ſubſtantiam in aliam conuerti non poſſe, niſi habeat accidentia intrinſecè ſibi inhærentia, & ſubiecta ſenſibus, ſub quibus permanentibus demonſtratio fieri poſſit per pronomen: quam ſententiam ſuprà in diſp. de conuerſ. refutauimus, oſtendimuſque cum probabiliori, conuerſionem hanc non eſſe moralem, ſed phyſicam, per phyſicam incompoſſibilitatem corporis Chriſti cum ſubſtãtia panis, quæ fieri potuit abſque pronomine demonſtratiuo. Potuit igitur Concilium ex veritate ipſa verborum colligere cõuerſionem panis in corpus Chriſti, non ſolùm, quæ nunc fit à ſacerdotibus, ſed etiam quæ facta eſt in vltima cœna à Chriſto, etiamſi Chriſtus non ſit vſus his verbis ad hoc ſacramentum conficiendum: nam ſaltem Chriſtus diſcipulis oſtendit, factam fuiſſe conuerſionem panis in ſuum corpus, cùm poſt benedictionem dixit: *Accipite & manducate, Hoc eſt corpus meum*: cùm non potuerint hæc eſſe vera, niſi ſub accidentibus panis, ſub quibus ſuum corpus demonſtrabat, fuiſſet ſola ſui corporis ſubſtantia; vt in citata diſp. de conuerſ. oſtendimus. Eſto igitur Chriſtus ad hanc conuerſionem faciendam non ſit vſus his verbis, quia tamen ijs ſaltem oſtẽdit, factam eſſe conuerſionem, ex eorundem verborum veritate, qua nunc colligitur, fieri conuerſionem, quando illa à ſacerdote proferuntur, colligi potuit etiam tunc factam fuiſſe à Chriſto, non quidem quando hæc verba protulit, ſed ante, quando panem benedixit.

Efficax ex Concil. Florent.

70. His confutatis vna remanet ex citato Concilio Florent. efficax pro hac ſententia probatio, præter authoritatem Scholaſticorum, & Patrum, quorum teſtimonia infrà citabo. Docet autem citato loco Concil. ſacerdotem in perſona Chriſti loquentem hoc conficere ſacramentum. Si autem Chriſtus non ijſdem verbis hoc ſacramentum confeciſſet, non poſſet ſacerdos in perſona Chriſti loquens hoc conficere ſacramentum: ergo dicendum eſt, Chriſtum ijſdem verbis hoc ſacramentum confeciſſe, quibus illud ſacerdotes conficiunt. Minor probatur. Eatenus ſacerdos in perſona Chriſti loquens hoc ſacramentum conficit, quatenus induens perſonam Chriſti hæc verba in eo ſenſu & ſignificatione profert, in quâ illa protulit Chriſtus: ſi autem Chriſtus hæc verba non protuliſſet ad tranſubſtantiandum panem in ſuum corpus, ſed ſolùm ad oſtendendum panem iam tranſubſtantiatum in ſuum corpus, ſacerdos hæc verba non proferret in ſenſu & ſignificatione, in qua illa Chriſtus protulit: ergo. Minor patet: quoniam à Chriſto non fuiſſent prolata vt efficax cauſa operatiua huius ſacramenti, ſed vt purum duntaxat ſignum oſtenſiuum conuerſionis iam factæ: à ſacerdote verò pronuntiantur vt efficax cauſa operatiua ſacramenti: igitur in alio ſenſu prolata fuiſſent à Chriſto, ac proferuntur à ſacerdote. Maior probatur: nam in hoc conſiſtit conformitas ſacerdotis loquentis cum Chriſto loquente, vt in eo ſenſu & ſignificatione verborum loquatur, in qua locutus eſt ipſe Chriſtus: alioqui ſi in alio ſenſu & ſignificatione verborum ſacerdos loqueretur, non conformaretur vt loquens cum Chriſto loquente, cùm conformitas vnius cum alio in loquendo, ſit, vti locutione in eadem ſignificatione, qua vſus eſt alter. Sicut conformitas vnius cum alio in agendo, eſt, agere eadem, & eodem modo quo alter egit. Vnde ſicut non cõformaretur cum alio in agendo, qui non eadem & eodem modo ageret, quo alter egit: ita non conformatur cum alio in loquendo, qui non in eadem ſignificatione, vtitur locutione, qua vſus eſt alter.

71. Hanc conformitatem ſacerdotis in perſona Chriſti in hoc ſacramento loquẽtis eleganter expreſſit Chryſoſt. Homil. 60. ad populum Antiochenum, his verbis: *Non ſunt humana virtutis opera propoſita: qui tunc ipſa fecit in illa cœna, idem ea nunc quoque facit. Nos miniſtrorum tenemus locum: qui verò ſanctificat ea, & immutat, ipſe eſt.* Et ſermo de proditione Iudæ apud S. Thom. in ſua catena in 14. caput Marci, in illa verba, *Et manducantibus illis*, citatus: *Et nunc*, inquit, *etiam ille praſto eſt Chriſtus, qui illam ordinauit menſam, ipſe iſtam quoque conſecrat. Non enim homo eſt, qui propoſita corpus Chriſti facit, & ſanguinem, ſed ille, qui pro nobis crucifixus eſt Chriſtus. Sacerdotis ore verba proferuntur, & Dei virtute conſecrantur & gratia: hoc verbo, quod dicit:* Hoc eſt corpus meum, *propoſita conſecrantur. Et ſicut illa vox, qua dicit:* Creſcite & multiplicamini; & replete terram, *ſemel quidem dicta eſt, ſed omni tempore ſentit effectum ad generationem, operante natura: ita & vox iſta ſemel quidem dicta eſt, ſed per omnes menſas Eccleſia vſque in hodiernum diem, & vſque ad eius Aduentum praſtat ſacrificio firmitatem.*

S. Chryſoſt.

S. Thomas. Marci 14.

72. Tripliciter poſſet hæc noſtra argumentatio eludi. 1. negando, debere ſacerdotem loquentem in hoc ſacramento conformari cum Chriſto in locutione formali, & enunciatiuè, ſed tantùm materiali & recitatiuè, proferendo quidem eadem verba, quæ Chriſtus protulit, ſed in alio ſenſu & ſignificatione. Secundò ſacerdotem loquentem in perſona Chriſti, non eſſe aliud, quàm ſacerdotem per hęc verba à Chriſto inſtituta habere poteſtatem conficiendi hoc ſacramentum; ſicut dicimur reliqua ſacramenta in perſona Chriſti conficere, quia à Chriſto poteſtatem accepimus, ea per certas formas & materias conficiendi; cùm tamen non ijſdem verbis, eodemque ritu reliqua ſacramenta Chriſtus confecit, quibus nos ea conficimus. Tertiò dici poteſt, Chriſtum vſum fuiſſe his verbis in duplici ſenſu; primo ad oſtendendum ſacramẽtum iam confectum; ſecundo, vt ijs vterentur Apoſtoli, eorumque ſucceſſores ad hoc idem ſacramentum conficiendum: ſacerdos autem, cùm hoc ſacramentum

Digitized by Google

in perſona Chriſti conficit, conformat ſe Chriſto in poſteriori, non autem in priori ſenſu.

Sed cõtra 1. 73. Sed contra 1. Nam hoc modo ſacerdos non loqueretur in perſona Chriſti, ſed propria, contra Cõcil. Nam qui tantùm recitat verba alterius, non vtendo illis in eadem ſignificatione, quâ vſus eſt alter, non loquitur in perſona alterius, ſed propria: nam actus recitantis eſt proprius ipſius recitantis, non eius, cuius verba recitantur. Vt patet, cùm recito illa verba Ariſtotelis, *generationes fuerunt ab æterno*: hic actus, quo recito hęc Ariſtotelis verba, non eſt Ariſtotelis, licet terminetur ad verba Ariſtot. ſed meus: proinde dici non poteſt prolatus in perſona Ariſtotelis, ſed mea. Confirmatur: nam eſſentia locutionis eſt ſignificatio; ergo ſi ſacerdos non vtitur locutione Chriſti in ea ſignificatione, in qua locutus eſt Chriſtus, non cõformatur illi in loquendo ſimpliciter: cùm non poſſit dici conformari in locutionę ſimpliciter, qui non conformatur ſecundùm eſſentiàlia locutionis.

Contra 2. 74. Contra ſecũdum; nam falſa eſt maior. Non enim, ſacerdotem loquẽtem in perſona Chriſti hoc conficere ſacramentum, eſt ſolùm, ſacerdotem per hæc verba habere poteſtatem à Chriſto hoc ſacramentum conficiendi: ſed eſt, peculiari modo hoc ſacramentum conficere in perſona ipſius, proferendo & enuntiando verba, non in noſtra, ſed in ipſius perſona, vt patet ex forma huius ſacramenti, non enim dicimus: *Hoc eſt corpus Chriſti*: ſed, *Hoc eſt corpus meum*. Quæ verba non haberent virtutem tranſubſtantiandi, niſi eſſent prolata in perſona Chriſti, quam ſacerdos induit, dum hęc verba pronuntiat. In reliquis verò ſacramentis non loquimur in perſona Chriſti, ſed propria, etiam ſi illa conficiamus vt miniſtri Chriſti, per poteſtatem ab ipſo acceptam. Vnde cùm dicimus: *Ego te baptizo, ego te abſoluo*: pronomen, *Ego*, non refert perſonam Chriſti; cuius virtute & authoritate baptizamus, & abſoluimus, ſed miniſtri baptizantis & abſoluentis. Peculiari ergo titulo in hoc ſacramento operamur in perſona Chriſti, quo non operamur in reliquis; quoniam in reliquis, etſi operamur vt Chriſti miniſtri, virtute ab ipſo accepta, operamur tamen in propria perſona: in hoc autem non ſolùm operamur per virtutem à Chriſto acceptam, ſed in propria ipſius perſona, vt ipſe ſit, vt Chryſoſtomus dicebat, & Florentinum docet, qui in perſona noſtra loquatur, & hoc conficiat ſacramentum, verbis, ipſius vice, à nobis prolatis. Vnde de nullo alio ſacramento Concilium dixit, ſacerdotem in perſona Chriſti loquentem, hoc conficere ſacramentum, vt declararet peculiarem titulum, quo hoc ſacramentum in perſona Chriſti conficimus, quo titulo non conficimus reliqua.

Nullius ſacramenti, niſi Euchariſtiæ formula in Chriſti perſona enuntiatur.

Chryſoſt. Florent.

Contra 3. 75. Contra tertium eſt, quia non poſſet ſacerdos in loquendo conformare ſe Chriſto, iuxta poſteriorẽ ſenſum formaliter, ſed tantùm materialiter: quia reſpectu Chriſti formalis ſenſus horum verborũ fuiſſet, ea dirigere ad Apoſtolos, eorumque in ſacerdotio ſucceſſores, vt ijs, & non alijs verbis hoc ſacramentum conficerent. Reſpectu verò ſacerdotis, hęc verba proferẽtis, eſt, vt ipſemet per ea hoc ſacramentum conficiat. Ex quo ſequitur, nõ poſſe hoc modo ſacerdotem hæc verba formaliter proferre in perſona Chriſti: quia cùm ipſe debeat per hæc verba intendere hoc ſacramentum conficere; ſi Chriſtus per hæc eadem ſacramentum non confecit, ſed ſolùm inſtituit, vt per ea ſacerdotes illud conficerent, non poterit in hoc ſacramento conficiendo, hæc verba in perſona Chriſti formaliter proferre, cùm ea Chriſtus non protulerit ad hoc ſacramentum conficiendum.

76. Hanc eandem ſententiam confirmat communis authoritas Patrum. Et ſanè nullus eſt, ſaltem ab Aduerſarijs nullus adducitur, qui doceat, Chriſtum alio ritu, aut verbis, conſecraſſe, quàm nos conſecramus: multi autem ſunt, qui apertè docent, illum ijſdem verbis conſecraſſe, quibus nos. Vnde eorum opinio nullo nititur Patrum, aut Eccleſiæ, vel Scripturæ fundamento. Ex Patribus autem, qui noſtram ſententiam docent, ſunt,

77. Primus Tertullianus lib. 4. contra Marcionem aliquantò ante finem: *Acceptum*, inquit, *panem, & diſtributum diſcipulis, corpus ſuum illum fecit*, Hoc eſt corpus meum, *dicendo*. Quo quid expreſſius pro hac ſententia dici potuit? *Tertullianus.*

78. Secundus ſit Cyprianus de cœna Domini paulò poſt initium: *Summus*, inquit, *Sacerdos panem profert & vinum: Hoc eſt, inquit, corpus meum*. Statim verò poſt de Apoſtolis loquens, ſubdit: *manducauerant & biberant de eodem pane ſecundùm formam viſibilem, ſed ante verba illa cibus ille communis tantùm nutriendo corpori commodus erat*: Igitur ante prolata illa verba, *Hoc eſt corpus meum*, panis ille communis erat. Ergo nonniſi hiſce verbis fuit in Chriſti corpus tranſubſtantiatus. *Cyprianus.*

79. Tertius ſit Chryſoſtomus Homil. 60. ad populum Antiochenum, qui paulò poſt medium ſic ſcribit: *Qui namque dixit, Hoc eſt corpus meum, & verbo factum confirmauit*. Loquitur autem vt patet ex verbo, *confirmauit*, non de præſenti, ſed de præterito facto, potiſſimùm de conſecratione ab ipſomet Chriſto in cœna facta, quam ait verbo confirmaſſe. *Chryſoſtomus.*

80. Quartus ſit Ambroſius lib. 4. de ſacram. cap. 4. & 5. in quibus docet, non ſolùm nunc à ſacerdotibus his verbis in perſona Chriſti prolatis hoc confici ſacramentum, vt putat Vaſq. ſed etiam tunc, quando primùm fuerunt hæc verba à Chriſto prolata: tum quia hæc ipſa verba citato cap. 4. comparat cum verbis, quibus Deus omnia à principio condidit, quæ ſtatim à Deo dicta habuerunt efficaciam. Tum quia cap. 5. *Ambroſius.* *Vaſquez.*

vniuer-

Digitized by Google

vniuerſaliter, non reſtringendo ad hoc tempus, quo illa in perſona Chriſti à ſacerdotibus proferuntur, docet, per ea tantùm conſecrationem fieri: *Antequam*, inquit, *conſecretur, panis eſt: vbi autem verba Chriſti acceſſerint, corpus eſt Chriſti.*

Auth. Homil. de corp. &c.

81. Quintus ſit Author Homiliæ de corpore & ſanguine Chriſti, quæ habetur ſub titulo incerti Authoris circa finem 9. tomi Hieronymi, loquens de Chriſto: *Nam viſibilis*, inquit, *Sacerdos viſibiles creaturas in ſubſtantiam corporis & ſanguinis ſui verbo ſuo, ſecreta poteſtate conuertit, ita dicens: Accipite & comedite, Hoc eſt corpus meum: & ſanctificatione repetita: Accipite, inquit, & bibite: Hic eſt ſanguis meus.*

Damaſcenus.

82. Sextus ſit Damaſcenus lib. 4. fidei cap. 14. qui verba Chriſti appellat viua, efficacia, & omnipotentia, quæ ſemper habuerunt, & habebunt effectum: eaque comparat verbis illis Geneſ. 1. *Fiat lux, & facta eſt lux: fiat firmamentum, & factum eſt firmamentum:* quæ ſtatim edita, fuerunt efficacia.

Geneſ. 1.

Congruentia eſt.

83. Vltimò accedit congruentia: quia cùm hoc ſacramentum ſit ſimul ſacrificium, quod in tota Eccleſia offerendum erat Omnipotenti Deo, decuit, vt Chriſtus ipſe ſolemni ritu & cæremonia, qua erat perpetuò in Eccleſia celebrandum, illud celebraret, vt maior eſſet conformitas & vnitas inter Authorem & Miniſtrum, qui in perſona ipſius Authoris debebat hoc ſacrificium Omnipotenti Deo offerre.

84. Ex his infertur, non modò falsò, & abſque vllo fundamento opinari eos, qui dicunt, Chriſtum conſecraſſe abſque vllis formis, ſola benedictione panis & vini, vel virtute interna; ſed etiam eos, qui contendunt, conſecraſſe alijs verbis, aut iiſdem bis repetitis, ſemel tacitè ad conſecrandum, iterum alta voce ad diſcipulos inſtruendos de forma, qua eſſent ipſi vſuri ad hoc idem ſacramentum conficiendum. Omnes enim abſque vllo fundamento, contra authoritatem Scholaſticorum & PP. in re tanta, tamque arcana, quæ non niſi reuelatione Dei, authoritate Eccleſiæ, PP. & Scholaſticorum explicata, nobis conſtare poteſt, temerè diuinant.

Ad argumenta oppoſita.

85. Ad primum argumentum oppoſitæ ſententiæ, neganda eſt minor. Ad cuius primam probationem reſpondent aliqui apud S. Tho. loco præcitato, non ſemper Euangeliſtas eundem ordinem ſeruare in ſcribendo, qui ſeruatus eſt in rebus geſtis. Vnde ſic putant iuxta ordinem rei geſtæ verba textus componenda eſſe: *Accipiens panem benedixit, dicens: Hoc eſt corpus meum. Deinde fregit, deditque diſcipulis ſuis.* Reſpondet ſecundò ibidem S. Doctor: hæc verba intelligi, dicta eſſe concomitanter ad facta, vt ſenſus ſit: dum benediceret, frangeret, & daret diſcipulis ſuis, hæc verba dixit. *Hoc eſt corpus meum*: ita vt non ſit neceſſe intelligere, quòd hęc verba fuerint prolata, poſtquam benedixit, fregit, & dedit diſcipulis, ſed ſolùm importare quandam concomitantiam verborum cum factis, quæ ſimul cum verbis narrantur.

S. Thomas.

Benedictio panis ante conſecrationē à Chriſto factam in prima cœna quid efficacia habuerit.

86. Ad ſecundam probationem concedo, benedictionem, quæ pręceſſit conſecrationem, non fuiſſe inanem, quia etſi non fuerit efficax ad tranſubſtantiandum panem in corpus, & vinum in ſanguinem, ſaltem fuit efficax ad præparandam materiam, quæ conſecrabilis erat, & ad diſponendos Apoſtolorum animos ad tantum myſterium concipiendum. Familiare enim erat Chriſto, ad magna opera patranda, inuocationem diuini numinis, & gratiarum actionem præmittere, tanquam præambula ad meliùs patrandi operis maieſtatem percipiendam, vt conſtat ex reſuſcitatione Lazari Ioan. 11. Nec obſtat, quod benedictiò ſuprà panes Matth. 14. & 15. fuerit efficax ad eos multiplicandos: quia tunc ſacramētum non conficiebat, quod verbis potiſſimùm conficitur, ſed purum patrabat miraculum, quod placuit ſola panis benedictione, abſque verbis patrare. Ad tertiam probationem, conſtabit ex ſectione ſequenti. Ad confirmationem reſpondeo, ea verba ab Euangeliſta Luca dicta eſſe per anticipationem: neque enim eſt nouum apud Euangeliſtas, vt notauit Auguſtinus lib. 2. de conſenſu Euangeliſtarum cap. 30. & 31. vt quæ dicenda eſſent priori loco, poſteriori narrentur; & è contra. Vnde idem Euangeliſta, qui per anticipationem vini conſecrationem, panis conſecrationi præpoſuit, poſtea ordinem rei geſtæ ſeruans, vini conſecrationem panis conſecrationi ſubtexuit.

Ioan. 11. Matth. 14. & 15.

Lucas.

Auguſtinus.

87. Ad ſecundum, negatur conſequentia: tum quia de hoc ſacramento peculiarem habemus rationem id aſſerendi, ob authoritatem Scholaſticorum, PP. & Concil. Florentini, quam rationem non habemus de cęteris ſacramentis. Tum quia, vt dictum eſt, cùm hoc ſacramentum ſit etiam ſacrificium, decuit, vt ipſemet eſſet nobis Author, etiam quo ad ritum & cęremonias illud offerendi. Cæterum, quidquid ſit, an Chriſtus conſecrauerit, quando cum duobus diſcipulis euntibus in Emmaus in forma peregrini comedit, quod multi non improbabiliter negant; adhuc negandum eſt, vllum argumentum ex tali facto contra nos deduci poſſe. Quia vel dici poteſt, etiam tunc Chriſtum verbis conſecraſſe, quæ tamen breuitatis cauſa ab Euangeliſta omittuntur: vel certè voluiſſe tunc ſola benedictione, quemadmodum & in vna tantùm ſpecie conſecrare, vt oſtenderet ſuam authoritatem, quam habebat varijs modis, hoc, & cætera ſacramenta conficiendi.

In quo conſiſtebat poteſtas excellentiæ Chriſti, in tranſubſtantiatione panis in ſuum corpus.

88. Ad confirmationem concedo, Chriſtum etiam in hoc ſacramento inſtituendo conficiendoque vſum fuiſſe poteſtate excellentiæ: quæ non in eo, vt Aduerſarij contendunt, conſiſtit, vt debuerit abſque verbis hoc ſacramentum conficere; ſed cùm potue-

rit alio ritu, aliaque ceremonia, tamen voluit verbis illud conficere. Quòd autem illud verbis confecerit, non eſt, quia fuit adſtrictus verbis, ſicut adſtringimur nos: ſed quia libera ſua voluntate ita illud conficere voluit: idque ſufficienti authoritate PP. & Concil. Florentini conſtat.

89. Ad tertium reſpondeo, omnes difficultates in argumento propoſitas militare etiam in conſecratione, quæ fit à ſacerdote in perſona Chriſti. Nam etiam hæc verba, à ſacerdote in perſona Chriſti prolata, cauſant vt vera, demonſtrant contentum ſub ſpeciebus, & aliquo modo ſignificant conuerſionem, quæ per ea fit, panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti. Vnde ad illas patebit ex ſequentibus ſectionibus.

90. Ad quartum reſpondeo 1. ſicubi talis forma abſque verbo ſubſtantiuo *Eſt* reperitur, id factum eſſe errore ſcriptoris. Nam vt Eraſmus ipſe apud Palatium in 4. d. 8. diſp. 2. poſt ſecundam concl. fatetur, in alijs codicibus, etiam Græcis reperitur cum verbo *Eſt*. Quod ſignum eſt, quòd ſicubi reperiatur ſine illo, id factum fuerit incuria ſcriptoris. Secundò dico, quòd etiamſi reperiatur abſque verbo ſubſtantiuo, illud tamen tacitè ſubintelligi. Neque enim probabile eſt, hæc verba à Chriſto prolata fuiſſe abſque verbo *Eſt*, cùm omnes tres Euangeliſtæ, qui hęc verba, vt à Chriſto dicta referunt, illa referant cum ipſo verbo ſubſtantiuo *Eſt*.

Eraſmus apud Palatium.

SECTIO III.

Quid demonſtret pronomen Hoc *vel* Hic *in forma conſecrationis?*

91. Ratio dubitandi eſt: quia vel pronomen *Hoc* in forma corporis ſignificat panem: & falſum eſt, cùm panis non ſit corpus Chriſti; vel accidentia, & eadem eſt ratio, cùm neque accidentia ſint corpus Chriſti. Vel demonſtrat ipſum corpus Chriſti, & cùm illud non adſit, niſi in fine prolationis totius formæ, non poſſet ad ſenſum demonſtrari per pronomen *Hoc*: quia quando profertur, corpus Chriſti non eſt. Ad quam difficultatem enodandam variæ excogitatæ ſunt à Scholaſticis ſententiæ.

92. Prima ſententia affirmat, per hæc pronomina demonſtrari tantùm accidentia panis, & vini: Eſt Aureol. in 4. diſt. 8. q. 2. a. 2. Fundamentum eſt: quia hæc tantùm cadunt ſub ſenſum, & perſeuerant eadem à principio ad finem vſque conſecrationis.

Aureolus.

93. Sed contrà: tum quia accidentia non ſunt id, de quo prædicatur corpus Chriſti: ſed pronomen *Hoc* demonſtrat aliquid, de quo prædicatur corpus Chriſti. Tum quia corrumpit propriam notionem verbi, *Eſt*: nam in hac ſententia non ſignificaret identitatem prædicati cum ſubiecto, ſed continentiam corporis ſub accidentibus; eſſetque ſenſus, *hoc continet corpus meum*.

94. Secunda ſententia docet, demonſtrare panem, non qui permanet, ſed qui conuertitur in corpus Chriſti: vt ſenſus ſit, hoc tranſit, ſiue cõuertitur in corpus meum: Eſt Bonau. in 4. diſt. 8. in ſecunda parte diſt. a. 1. q. 1. & aliorum. Fundamentum eſt: quia formæ ſacramentorum exprimunt, quod ſignificant: Forma autem Euchariſtiæ ſignificat conuerſionem materiæ, quæ tranſit in corpus, & ſanguinem Chriſti: atqui conuerſio non ſolùm importat terminum ad *Quem*, ſed etiam à *Quo*: ergo forma huius ſacramenti non ſolùm importat corpus & ſanguinem vt terminum ad *Quem*, ſed etiam panem & vinum vt terminum à *Quo*.

Bonauent.

95. Sed contrà: tum quia de pane non prędicatur corpus Chriſti. Tum quia hæc ſententia corrumpit propriam ſignificationem verbi ſubſtantiui *Eſt*, quod non tranſitum ex vno termino in alium, ſed identitatem prędicati cum ſubiecto propriè importat. Tum quia hæc explicatio non cadit in formam ſanguinis, in qua pronomen *Hic* non poteſt ſupponere pro materia conſecranda: alioqui dicendum fuiſſet: *Hoc eſt ſanguis meus*: quia vinum, quæ eſt materia conſecranda, eſt neutrius generis.

96. Nec rectè alij explicant verbum, *Eſt*, pro, *Fit*: tum quia, vt docet S. Tho. 3. p. q. 78. a. 2. conuerſio panis in corpus Chriſti, cùm ſit inſtantanea, explicanda fuit per factum eſſe, non per fieri: quia in mutationibus inſtantaneis idem eſt fieri, & factum eſſe. Tum quia hoc ſacramentum eſt permanens: non fluens, ſicut cætera: ergo meliùs explicatur per verbum *Eſt*, quod permanentiam ſignificat; quàm per verbum *Fit*, quod ſucceſſionem importat. Tum quia, cùm nullum maneat ſubiectum pani & corpori Chriſti commune, non rectè dicitur, panis fit corpus Chriſti: ſicut dicitur ignis fit aër, quia manet idem ſubiectum vtrique termino commune.

S. Thomas.

97. Ad fundamentum verò Bonau. reſpondeo, formam Euchariſtiæ exprimere quidem conuerſionem, non tamen explicitè, & in actu ſignato, ſed tantùm implicitè, & in actu exercito. Dum enim ſignificat id, quod ſub ſpeciebus continetur, eſſe corpus Chriſti, implicitè & exercitè importat conuerſionem panis in corpus Chriſti. Quia cùm ex vi huius formæ, *Hoc eſt corpus meum*, nequeat manere panis cum corpore Chriſti, neceſſariò vi eiuſdem formæ importatur conuerſio panis in corpus Chriſti. Quo fit, vt in hoc ſacramento conuerſio panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti non ſit expreſsè, & in ſe reuelata in forma ipſa conſecrationis, ſed ſolùm implicitè & in alio, nempe in verbo, *Eſt*: quod coniunctum cum pronomine *Hoc*, in forma conſecrationis panis, & cum pronomine *Hic* in forma conſecrationis calicis, euidenter infert præſentiam corporis, & ſanguinis ſub ſpeciebus ſacris, & abſentiam panis & vini ſub iiſdem.

Ad Bonau.

98. Tertia

98. Tertia ſententia aſſerit, pronomen *Hoc* in forma corporis non ſignificare panem determinatè, quia ille non manet in fine prolationis verborum; neque corpus determinatè, alioqui forma ſacramentalis non efficeret, ſed præſupponeret, quod ſignificat; præſupponeret enim corpus Chriſti, quod importaret pronomen *Hoc*: ſed demonſtrare aliquid vtrique termino commune, non ſecundùm rem, ſed ſecundùm conceptionem noſtram: vt ſenſus ſit: hoc contentum ſub his accidentibus eſt corpus meum, quod quidem ab initio eſt panis, in fine corpus Chriſti. Eſt S. Tho. loco præc. ar. 5. & in 4. diſt. 8. q. 2. ar. 1. quæſtiunc. 4. ad 1. Durand. q. 2. ad 1. Bellar. lib. 1. de Euchar. cap. 11. Suar. diſput. 58. ſect. 7. & aliorum.

S. Thomas. Durand. Bellarmin. Suarez.

99 Fundamentum huius ſententiæ, præter aſſignatum, eſt: quia pronomen *Hoc* vi ſuæ ſignificationis habet, vt quoniam eſt ſimul demonſtratiuum ad ſenſum, ſtatim ac profertur, demonſtret id, quod eſt præſens ſenſibus. Et quia, dum profertur, non eſt corpus Chriſti, ſed ſubſtantia panis, præſens ſenſibus, ſtatim demonſtrat illam, non ſub determinata ratione panis, ſed ſub confuſa ratione contenti ſub his accidentibus. Quæ ratio etſi materialiter non ſit eadem in principio & fine conſecrationis, eſt tamen eadem formaliter. Ac proinde vera & propria eſt hæc propoſitio: *Hoc eſt corpus meum*: quia per illam non deſignatur eadem res indiuidua & materialis à principio ad finem vſque perſeuerans, ſed eadem tantùm ratio formalis ſubſtantiæ contentæ ſub his accidentibus, quæ licet à principio ſit coniuncta cum pane, in fine tamen coniungitur cum corpore Chriſti.

100. Sed contrà 1. Quia cùm hæc propoſitio notetur ſigno demonſtratiuo *Hoc*, nequit eſſe indeterminata & communis: quia terminus quantùcunque indeterminatus & communis, ſi notetur pronomine demonſtratiuo, ſingularizatur, & æquiualet propoſitioni, in qua ſubijcitur terminus diſcretus & ſingularis. Vnde rectè Argent. in 4. diſt. 8. q. vnica a. 2. ad 4. contra 1. concl. *Dicere*, inquit, *quod terminus communis notatus pronomine demonſtratiuo, maneat in ſua communitate & indeterminatione, eſt dicere oppoſitum in adiecto.*

Argent.

101. Nec ſatisfacit Sotus, in 4. diſt. 11. q. 1. a. 5. poſt 3. concl. dicens, huiuſmodi pronomen reddere propoſitionem ſingularem vagè, non determinatè. Tum quia indiuiduum vagum non ſignatur pronomine demonſtratiuo *Hoc* vel *Illud*, ſed potiùs relatiuo *aliquid* vel *quidpiam*. Tum quia eſto interdū huiuſmodi pronomen accommodetur ad demonſtrandā rem communem, vt ſi quis dicat, quod eſt exemplū Soti, & ſumpſit à Bonau. *Hæc herba creſcit in horto meo*: vbi pronomē demonſtratiuum *Hæc* non ſupponit pro hac herba determinatè in indiuiduo, ſed in ſpecie: verùm quando illud coniungitur cum re practicè operabili, vt fit in forma conſecrationis, non poteſt ſignificare rē communem & indeterminatam: ſed indiuiduam & ſingularem, quia praxis non verſatur niſi circa rem indiuiduam & ſingularem.

Effugium Soti præcluditur.

102. Contrà 2. Quoniam in hac ſententia pronomen demonſtratiuum *Hoc* aliud demonſtrat in principio, aliud in fine conſecrationis; cùm in principio demonſtret panem, in fine corpus Chriſti: vnde in vna eademque propoſitione committeretur æquiuocatio.

103. Qvarta ſententia docet, pronomen *Hoc* demonſtrare corpus Chriſti, non in principio, ſed in fine prolationis formæ ponēdum ſub ſpeciebus: ſicut in eadem propoſitione verbum *Eſt*, non ſignificat connexionem prædicati cum ſubiecto, quando profertur, ſed in inſtanti prolationis verborum, quando corpus Chriſti producitur ſub ſpeciebus: Eſt Argent. in 4. diſt 8. q. vnica a. 2. ad 4. contra 1. concl. in fine: quam etiam probabilem cenſet Rubio q. 2. a. 4 circa finem, & ſequitur Vaſq. diſp. 201. cap. 4. Sylu. 3. p. q. 78. a. 1 quæſtiunc. 1. *Quæ ſententia probabilior eſt amplectenda.*

Demōſtrare corpus Christi in fine prolationis formæ ponendum.

Argent.

Rubio.

Vaſquez. Syluius.

104. Fundamentum eſt: quia in huiuſmodi locutionibus practicis, in quibus res, quæ ſignificatur, non ſupponitur, ſed fit, pronomina demonſtratiua non demonſtrant rem ad ſenſum in principio, ſed in fine locutionis: quia cùm talis res debeat fieri vi ipſius locutionis; vt ſignificatiuæ talis rei, non poteſt ad ſenſum demonſtrari ante prolationem completæ locutionis, ante quam res ſignificata nō eſt producta: vt patet his exemplis: *Hæc eſt linea*: *Hic eſt circulus*: non enim hæ propoſitiones, lineā, vel circulum ad ſenſum demonſtrant in ipſa prolatione propoſitionis, quando linea, vel circulus non eſt ductus, ſed in fine, quando linea, vel circulus eſt formatus. Ratio verò eſt: quia hæc pronomina in propoſitione poſita manent ſuſpenſa in ſignificando vſque ad cōpletam prolationem propoſitionis: quia cùm dicant eſſentialem habitudinem ad prædicatum, à quo in ſua ſignificatione determinantur, cùm ex ſe ſint indeterminata, non poſſunt habere determinatam ſignificationem, niſi in fine completæ locutionis, quando ſignificatur, vel producitur prædicatum.

105. Confirmatur: quoniam ſi Deus conferret virtutem creandi ex nihilo vinum, his verbis: *Hoc eſt vinum*: pronomen *Hoc* non poſſet demonſtrare, niſi ſolùm vinum, cùm in creatione nullum ſupponatur ens, quod ante ipſum terminum creandum demonſtrari poſſet: & tamen vinum non demonſtraret, niſi in fine prolationis, in quo vinum crearetur. Pari ergo, ratione poterit pronomen *Hoc* demonſtrare corpus Chriſti ſub ſpeciebus in fine prolationis formæ, ſub quibus vi verborum, corpus Chriſti ponitur.

106. Ex his infertur, in hac ſententia pronomen *Hoc*, & *Hic*, non ſupponi ſubſtantiuè ſignificans aliquid per modum ſtantis condiſtincti à corpore & ſanguine Chriſti; ſed adiectiuè ſignificans idem quod corpus & ſanguis Chriſti, implicitè tamen & confuſè, & per modum illis adiacentis.

107. *Obijcies* 1. Si pronomen *Hoc* ſupponeret pro corpore Chriſti, propoſitio eſſet identica, quippe quæ redderet hunc ſenſum: *cor-*

pus meum eſt corpus meum. Reſp. Negando ſequelam: nam ſatis eſt, vt ſubiectum implicitè & confusè dicat, quod prædicatum diſtinctè explicat: alioqui omnes propoſitiones, in quibus prædicatũ implicitè includitur in ſubiecto, eſſent identicæ: quod falſum eſt, vt patet in propoſitione, in qua definitio prædicatur de definito, quæ recta & legitima eſt, eſto prædicatum implicitè includatur in ſubiecto.

108. *Obijcies* 2. Hæc propoſitio *Hoc eſt corpus meum* non eſt ſpeculatiua, ſed practica, quę efficit, quod ſignificat: non eſſet autem practica, ſi pronomẽ ſupponeret pro corpore Chriſti, quia tunc non ſignificaret conuerſionem panis in corpus Chriſti, quam efficit. Vnde illa eſſet vera, etiamſi proferretur à laico, non habente poteſtatem efficiendi corpus Chriſti.

Forma Euchariſtiæ eſt practica exercitè ex n. 97.

109. Reſp. Negando minorem: eſt enim forma Euchariſtiæ practica in actu exercito, non in actu ſignato. Dum enim ſignificat corpus Chriſti eſſe ſub ſpeciebus, exercitè ſignificat conuerſionem panis in corpus Chriſti: quia cùm nequeant ſub iiſdem ſpeciebus ſimul eſſe ſubſtantia panis & corporis Chriſti, hoc quod ſignificat, ſub illis eſſe corpus Chriſti, exercitè ſimul ſignificat, ſub iiſdem non eſſe ſubſtantiam panis. Vnde ad probationem negandum eſt huiuſmodi propoſitionem eodem modo eſſe veram prolatam à laico, atque à ſacerdote: nam prolata à ſacerdote eſt vera practicè, cùm illam ſuis verbis reddat veram, ponendo corpus Chriſti ſub ſpeciebus, quod propoſitio ipſa ſignificat: quam veritatem cùm dare non poſſit laicus, non poteſt à laico prolata eſſe vera practicè: ſed ad ſummum ſpeculatiuè ſi poſt conſecrationẽ hoſtiæ illam proferat, dicendo, *Hoc eſt corpus Chriſti.*

110. *Obijcies* 3. Senſus huius propoſitionis in hac noſtra ſententia eſſe iſte: *corpus meum ſit corpus meum*: quod falſum eſt, ſiquidem vi formæ non fit, vt corpus Chriſti ſit corpus Chriſti, ſed ſolùm vt corpus Chriſti ſit ſub ſpeciebus.

111. Reſp. Negando maiorem: ſenſus enim huius propoſitionis eſt: *id, quod eſt, ſeu fit ſub ſpeciebus, eſt corpus meum.* Vt ſi Deus conferret vim creatiuam Angeli his verbis: *Hic eſt Angelus*, ſenſus illius non eſſet, *hic Angelus fit Angelus*, ſed, *quod fit, eſt Angelus*: nam per ly, *quod fit*, ſignificatur Angelus ipſe, qui creatur, implicitè & confusè.

112. *Obijcies* 4. Pronomen demonſtratiuũ ſtatim ac profertur, demonſtat id, in quod cadit; cùm in demonſtrando id, in quod cadit, non pendeat ex intentione proferentis, ſed ex propria ſignificatione: ſed ſtatim ac profertur, cadit in ſubſtantiam panis præſentem, quia cùm corpus Chriſti nondum ſub ſpeciebus exiſtat, non poteſt in illud cadere: nam in illam ſubſtantiam cadit, quę per ſpecies pręſens demonſtratur.

113. Reſp. Negando ſemper pronomen demonſtratiuum, ſtatim ac profertur, completam habere ſignificationem, ſed interdum habere illam in fine completæ orationis; idque non ex intentione tantùm proferentis, ſed etiam ex vi coniunctionis cum pręḋicato, à quo determinatur ad ſupponendum pro hac, vel illa re.

114. *Obijcies* 5. Si quod profertur non ſtatim demonſtrat id, ſupra quod cadit, demonſtratio non fieret ad ſenſum, ſed ad intellectum: quia demonſtratio ad ſenſum non fit, niſi per rem præſentem ſenſui. Cùm igitur hæc demonſtratio corporis Chriſti ſub ſpeciebus non fiat ad intellectum, ſed ad ſenſum debet ſuum ſignificatum demonſtrare, quando profertur: ſed quando profertur, non eſt niſi panis; ergo non demonſtrat niſi panem.

115. Reſp. Vt demonſtratio fiat ad ſenſum, & non tantùm ad intellectum, ſufficit, vt in fine completæ prolationis res demonſtrata fiat præſens ſenſibus: vt patet in hac demonſtratione: *Hoc eſt præceptum meum vt diligatis inuicem*: in qua præceptum charitatis, quod demonſtratur ad ſenſus auditus, non fit præſens auribus, niſi in fine completę prolationis.

SECTIO IV.

An verba formæ proferantur à ſacerdote recitatiuè, an enuntiatiuè?

116. PROFERVNTVR verba recitatiuè, quãdo per illa proferens non intendit aſſerere, vel negare, quod verba ipſa aſſerunt, vel negant; ſed ſolùm illa referre vt ab alio enũciata: quo pacto ſacerdos refert ac recitat verba illa Chriſti immediatè antè formas conſecrationis: *Accipite & manducate*: & *bibite ex eo omnes.* Nam per hæc nihil aſſerit ſacerdos, cùm per ea non intendat, nec intendere poſſit ſignificatum ipſorum, quod eſt dare corpus & ſanguinem Chriſti manducandum & bibendum diſcipulis.

Quid ſit recitatiuè verba proferre?

117. Proferuntur autem enunciatiuè ſeu ſignificatiuè, quando per ea proferens intendit aſſerere, vel negare, quod verba ipſa vi ſuæ ſignificationis aſſerunt, vel negant: vt cũ aſſertiuè enuncias: *Deus eſt vnus & trinus: Deus non eſt corpus.* Hinc emergit quæſtio apud Scholaſticos ſatis controuerſa, an verba formæ conſecrationis efferantur à ſacerdote enunciatiuè, an recitatiuè, an vtroque modo ſimul. Dixi, *verba formæ*: nam conueniunt omnes, tam verba, quæ formas conſecrationis præcedunt, quàm quæ immediatè ſequuntur, vt ſunt illa: *Hæc quotieſcunque feceritis, in mei memoriam facietis*, efferri tantũ recitatiuè. Sola ergo concertatio eſt de ipſis verbis formæ conſecrationis, quo pacto debeant à Sacerdote proferri.

Quid enũtiatiuè efferre?

118. PRIMA ſentẽtia affirmat, proferri tantùm recitatiuè. Hanc ſententiã docuit Innocentius III. lib. 4. de Myſt. Miſſ. c. 17. quem ex Scholaſticis ſecuti ſunt Dur. in 4. diſt. 8. q. 2. n. 18. Mayron. q. vnica, art. 3. Rubio q. 2. circa finẽ, Maior q. vnica §. *Secundo arguitur.* quam fusè cõfirmat, & omnia argumenta, quæ contra ipſam fieri ſolent, diſſoluit Salmeron lib. 9. tract. 13. pro qua citat etiam alios.

Innoc. III. Durand. Mayron. Rubio. Maior. Salmeron.

119. Potiſſima ratio huius ſententiæ fundatur in Canone Miſſ. in quo verba pręcedẽ-

tia

Digitized by Google

tia formam, panis vt ſunt illa: *Accipite & manducate ex hoc omnes*: & quæ præcedunt formam conſecrationis calicis, tantùm recitatiuè proferuntur à ſacerdote, cùm illa tantùm referatur vt à Chriſto dicta ſuis diſcipulis in vltima cæna: ergo etiam verba formæ proferuntur recitatiuè. Conſequentia probatur: nam eodem modo ſacerdos pronuntiat illa, vt dicta à Chriſto, ac præcedentia, vt conſtat ex participio, *Dicens*, quod non minùs refert Chriſtum dicẽtem verba formæ, quàm verba præcedentia formam. Dicere autem, quòd verba præcedentia ſolùm recitatiuè, forma verò ipſa enunciatiuè, & in perſona Chriſti à ſacerdote proferantur, & ſine fundamento dicitur, & contra tenorem canonis aſſeritur in quo eodem modo quo participiũ, *Dicens* continuantur verba antecedentia cum verbis ipſis formæ, cùm vnus idemque Chriſtus referatur protuliſſe verba præcedentia, atque ipſa verba formæ. Confirmatur: nam in forma calicis verbum, *effundetur*, non poteſt efferri enunciatiuè, ſed tantùm recitatiuè, cùm non ſit ampliùs glorioſus Chriſti ſanguis effundendus.

120. SECVNDA ſententia docet, verba formæ recitatiuè ſimul & enunciatiuè à ſacerdote proferri. Eſt Soti in 4. diſt. 11. q. 1. ar. 5. concluſ. 1. Suar. diſp. 58. ſect. 4. Coninck 3. p. qu. 78. a. 3. dub. 1. Nugnez ibid. ar. 5. difficul. 1. & cenſetur ſententia S. Tho. citata q. a. 5. vbi ait, non obſtare, quòd ſacerdos hæc verba recitatiuè proferat, quo minùs eadem ſignificatiuè etiam pronuntiet. *Sotus. Suarez. Coninck. Nugnez. S. Thomas.*

121. Fundamentum huius ſententiæ quoad priorem partem eſt idem, quod præcedentis. Confirmatur 1. nam niſi verba formæ recitatiuè proferantur, incongruè & inutiliter in eã additur particula coniunctiua, *Enim*: nam hæc additur ad connectenda verba formæ cum præcedentibus, quæ tantùm recitatiuè proferuntur: ergo ſi verba formæ tantùm enunciatiuè, & non etiam recitatiuè proferuntur, non poteſt particula, *Enim*, in ipſa forma habere formalem ſignificationem, cùm tota ipſius ſignificatio ſit, connectere verba formæ cum præcedentibus recitatiuè tantùm prolatis: ergo ſi verba formæ ſolùm enunciatiuè pronũtiantur, fruſtra & inutiliter per particulã *Enim* connectuntur cum verbis præcedentibus: nã eatenus verba formæ connectuntur cum præcedentibus, quatenus referuntur eodem modo à perſonâ Chriſti dicta. Confirmatur 2. quoniam vt tota oratio, quam ſacerdos profert, ſit vera, neceſſarium eſt, vt tota fuerit à Chriſto prolata, & eodem modo à ſacerdote relata: cùm & hoc intendat ſacerdos, & audientes concipiant. Quoad poſteriorem verò partem conſtabit ex dicendis.

122. TERTIA ſententia aſſerit, verba formæ ſolùm enuntiatiuè, nulloque modo recitatiuè à ſacerdote proferri: eſt expreſſa ſententia Marſ. in 4. qu. 6. art. 1. ad 6. dub. vbi duplicem tantùm agnoſcit modum proferendi verba formæ, recitatiuè & perſonaliter, docetque, ea perſonaliter à ſacerdote proferri: quia, inquit, *ea loquitur in perſona Chriſti, vt eius vicarius, vel procurator ad hoc officium per eum inſtitutus, tenendo verba perſonaliter, ſicut Chriſtus ea teneret, ſi in propria perſona ea proferret.* Quam ſententiam ſequitur Vaſq. diſp. 200. cap. 2. Pro cuius controuerſiæ explicatione, *Marſilius.*

123. DICO 1. Verba conſecrationis non proferuntur recitatiuè tantùm à ſacerdote. Aſſertio hæc elicitur ex Concil. Florent. in decreto de vnio. Armenor. vbi dicitur ſacerdos in perſona Chriſti loquens hoc conficere ſacramentum: non poteſt autem in perſona Chriſti loquens hoc conficere ſacramentum, ſi tantùm recitatiuè hæc verba proferat. Minor probatur: quoniam, qui tantùm recitat verba alterius, non loquitur in perſona illius, cuius verba recitat, ſed in propria. Eſt enim recitatio actus ipſius recitantis, non eius, cuius verba recitantur. Nam recitare, eſt alterius verba, quemadmodum & narrare, alterius geſta referre. Vnde ſicut qui tantùm narrat alterius geſta, non agit perſonam alterius: ita qui tantùm refert verba alterius, non loquitur in perſona alterius, ſed propria. Nam licet tã verba, quæ recitantur, quàm geſta, quæ narrantur, ſint alterius; actus tamen, quo aut verba recitantur, aut geſta narrantur, eſt proprius recitantis, ac narrantis. Confirmatur: nam loqui in perſona alterius, eſt in loquendo induere perſonam alterius, eamque in loquendo repræſentare, ac ſi ille in ſeipſo loqueretur: qui verò tantùm recitat verba alterius, non induit perſonã alterius, vt illam in ſe exprimat & repræſentet, ſed loquitur in perſona propria, vt condiſtincta à perſona eius, cuius verba refert. *Verba conſecrationis non proferri recitatiuè tantùm à ſacerdote. Conc. Flor.*

124. Reſp. Aduerſarij, dupliciter dici poſſe aliquem loqui in perſona alterius: vno modo, vt eam repræſentet, & in ea loquatur, ſicut qui in tragœdia repræſentat perſonam regis, & in ea loquitur, ac ſi rex ipſe loqueretur: altero modo, vt loquatur locutione alterius; & per eam efficiat quidquid alter loquendo efficeret per virtutem ab altero ſibi communicatam: ſicut miniſter per poteſtatem ſibi à principe communicatam loquendo efficit, quod princeps ipſe loquendo efficeret. Hoc ſecundo modo, non primo dicitur ſacerdos loqui in perſona Chriſti in hoc ſacramento.

125. Sed contrà: quoniam, vt præced. ſect. oſtendimus, ſacerdos peculiari nomine ac titulo in hoc ſacramento in perſona Chriſti loquitur, quo non loquitur in reliquis ſacramentis: cùm tamen reliqua etiam ſacramenta conficiat in virtute & poteſtate à Chriſto ſibi communicata. Vnde notauimus, Concilium de nullo alio ſacramento dixiſſe, quàm de hoc, quod illud ſacerdos in perſona Chriſti loquens conficiat.

126. Secundò probatur. Si ſacerdos ſolùm recitaret hæc verba: *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus*: referret illa, vt fuerunt à Chriſto prolata in vltima cæna; nam recitare verba alterius, eſt referre illa, prout fuerunt ab Authore enunciata: atqui in vltima cæna fuerunt à Chriſto enunciata ſupra aliam materiam, quàm ſupra quam ea ſacerdos enuntiat: nam in vltima cæna, ea prolata fuerunt ſupra ma-

teriam, quam tunc Chriſtus conſecrauit: ergo ſi ea recitatiuè tantùm ſacerdos proferret, non poſſet ea proferre ſupra præſentem materiam, ſed ſupra præteritam, ſupra quam illa Chriſtus protulit in vltima cæna. Conſequentia probatur: nam hoc ipſo, quod illa enuntiaret ſupra præſentem materiam, non referret, vt ea fuerunt à Chriſto enunciata: proinde non tantùm recitatiuè, ſed etiam enunciatiuè illa proferret: quia illa proferret ad demonſtrandum corpus & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus præſentibus, ſub quibus his verbis ſuum corpus & ſanguinem in vltima cęna Chriſtus non demonſtrauit, ſed ſub alijs, quas tunc conſecrauit.

127. Reſpondent ad hoc argumentum aduerſarij, hæc verba à Chriſto in vltima cæna prolata, nō ſolùm enunciata fuiſſe ſupra materiam, quam tunc Chriſtus præſentem habebat, ſed etiam virtute enunciata fuiſſe ſupra omnem materiam futuram, quæ ab omnibus futuris ſacerdotibus conſecrabilis erat, ſicut dicunt PP. Chriſtum per contactum aquę Iordanis, qua fuit à Ioanne baptizatus, conſecraſſe omnes alias aquas, quibus baptizandi erant reliqui homines. Idque colligunt ex illis verbis canonis, quibus ſacerdos referens perſonam Chriſti, dicit: *Accipiens hunc præclarum calicem*: Non enim inquiunt, dicit, *Illum*, ſed *hunc præclarum calicem*: vt ſignificet, etiam hunc, & reliquos omnes calices fuiſſe à Chriſto in vnico illo calice, in quo primum ſuum ſanguinem conſecrauit, virtute conſecratos.

128. Sed contrà: tum quia hoc temerè dicitur, cùm nec PP. illud inſinuent, nec ex verbis ſcripturæ colligi poſſit. Tum quia vi conſecrationis illius primi calicis fuiſſe reliquos omnes virtute conſecratos, non eſt aliud, quàm vi primę illius inſtitutionis, quâ fuit hoc ſacramentum Euchariſtię in pane & vino vſuali inſtitutum, omnem poſtea panem ex tritico, & vinum de vite fuiſſe factam idoneam materiam ad hoc ſacramentum conficiendum: ſicut Chriſtum per contactum aquæ Iordanis conſecraſſe omnes alias aquas, non eſt aliud, quàm Chriſtum per inſtitutionem Baptiſmi in materia aquæ, effeciſſe, vt omnes aquæ eſſent idonea materia ad hoc ſacramentum conficiendum. Hoc autem, vt patet, nihil fauet ſententiæ Aduerſariorum. Ad citata verba canonis Reſpondeo, ideo à ſacerdote Chriſti perſonam referente dici, *Hunc*, & non, *Illud calicem*, quia ſacerdos in hoc ſacramento conficiendo repræſentat perſonam Chriſti pro eo tempore, quo Chriſtus hoc ſacramentum confecit.

Quid ſit Chriſtum per contactum aquæ Iordanis cõſecraſſe omnes alias aquas.

129. DICO 2. ſacerdos nullo modo recitatiuè in perſona propria, ſed ſolùm aſſertiuè in perſona Chriſti verba formæ pronunciat. Fundamentum eſt: quoniam hi duo modi, nempe loqui in perſona alterius, & in perſona propria, pro eodem tempore & reſpectu eiuſdem locutionis, ſaltem naturaliter repugnant inter ſe: igitur non poſſunt ſaltem naturaliter in eandem conuenire perſonam. Antecedens probatur. Nam loqui in perſona alterius, excludit, loqui in perſona propria: quod ſic oſtendo: qui loquitur in perſona alterius, debet exuere propriam, & induere perſonam alterius, quia debet ſubſtituere perſonam propriam in locum perſonæ alterius, & in ſua perſona loqui, ac ſi eſſet perſona alterius: ergo hoc ipſo, quòd pro eodem tempore, & reſpectu eiuſdem locutionis loquitur in perſona alterius, ceſſat perſona propria.

Sacerdos aſſertiuè in perſona Chriſti verba conſecrationis profert.

130. DICES. Hoc tantùm verum eſt de perſona formaliter & reduplicatiuè ſumpta, quia dum loquitur nomine alterius, non poteſt, vt ſic, ſimul loqui nomine proprio: non autem de perſona materialiter & ſpecificatiuè accepta: nōn enim naturaliter repugnat, vt eadem perſona materialiter ſumpta exerceat eandem locutionem nomine vtriuſque perſonæ, & propriæ, illam recitatiuè referendo; & alienę, eandem aſſertiuè enuntiando.

131. Reſpond. Nego, hæc duo in eandem perſonam etiam materialiter ſumptam poſſe, ſaltem naturaliter, conuenire, vt ſimul pro eodem tempore, & reſpectu eiuſdem locutionis, agat perſonam propriam & alienam: nam hoc ipſo, quòd pro eodem tempore ſubſtituit perſonam propriam loco alienæ, in eadem locutione enuntianda, eo ipſo tempore, & reſpectu eiuſdem locutionis ceſſat propria, & ſolùm loquitur aliena per propriam perſonam repræſentata.

Nequit eidem conuenire, vt eodem tempore agat ſuā perſonam & alienam eadem locutione.

132. Inſtabis. Cur non poterit eadem perſona, & nomine proprio eandem locutionem recitare vt ab alio prolatam, & ſimul enunciatiuè efferre nomine alterius: ſicut cùm ſacerdos in Miſſa eandem orationem dominicam ſimul recitat vt à Chriſto dictam, & enunciat, per eam petendo, quę in ea petere docemur?

133. Reſpond. Rationem eſſe: quoniam hoc ipſo, quòd eandem locutionem pro eodem tempore nomine alterius exercet, non habet quod eadem perſona nomine proprio in eandem locutionem efficiat. Nam hoc ipſo, quòd illam enunciat in perſona alterius, per illam aſſerit, quod aſſereret alter, & ſimul neceſſariò repræſentat locutionem alterius: non quòd ſimul recitet præteritam locutionem alterius, ſed quia ipſamet præſens locutio in perſona alterius exercita, eſt ſimul neceſſariò præſentatiua præteritæ locutionis alterius. Vnde cum ſacerdos enuntiat illa verba in perſona Chriſti, *Hoc eſt corpus meum*, non recitat verba, quę Chriſtus dixit in vltima cæna, ſed profert ea in perſona eiuſdem, ac ſi nunc idem Chriſtus in perſona ſacerdotis eadem verba ſupra præſentem materiam proferret: ac proinde ipſamet locutio hîc & nunc à ſacerdote in perſona Chriſti exercita, eſt eſſentialiter repræſentatiua locutionis præteritæ Chri-

ſtæ Chriſti. Quemadmodum cum ſacerdos in perſona eiuſdem Chriſti offert hoc ſacrificium Deo, non quaſi repetit cruentum ſacrificium crucis, ſed nouum perficit incruentum ſacrificium altaris, quod eſſentialiter eſt expreſſiuum crucis. Atque hoc modo dicitur ſacerdos referre pręteritam locutionem, oblationemque Chriſti, non quòd eandẽ illam præteritam ſignato actu referat, ſed quòd nouam in perſona Chriſti conficiendo, per eandem ſimul exercitè repræſentet & exprimat antiquam. Quo fit, vt in hac noſtra ſententia non ſint duo actus, ne virtualiter quidem diſtincti, referre præteritam locutionem Chriſti, & per illam enuntiatiuè aſſerere, quod Chriſtus in propria perſona aſſeruit: ſed eſt vnus idemque indiuiſibilis actus, qui hîc & nunc à ſacerdote exercetur in perſona Chriſti, qui quoniam ſimul eſt eſſentialiter expreſſiuus præteritæ locutionis Chriſti, ſimul eſt relatiuus illius. Contrà verò in ſententia Aduerſariorum, ſunt hic duo actus virtualiter ſaltem diſtincti, per quorum vnum recitatur præterita locutio Chriſti, per alterum exercetur noua locutio in perſona Chriſti. Vnde per Aduerſarios poſſet ſacerdos pręſentem locutionem hîc & nunc in perſona Chriſti exercere, abſque eo quòd præteritam locutionem eiuſdem Chriſti ſignato actu recitatiuè referret.

134. Sed adhuc vrgebis. Si poteſt præterita locutio Chriſti diſtincto actu virtuali referri, cur de facto non refertur, cùm hoc ſit conformius canoni? Reſpondeo, quia ſaltem talis relatio præteritæ locutionis, diſtincto actu virtuali ſignato ab ipſo actu, quo eadem præterita locutio exercitè repræſentatur, per ipſammet præſentem locutionem in perſona Chriſti elicitam, ſuperflua eſſet. Confirmatur: nam ſicut; qui in perſona alterius exercet aliquam actionem, quæ eſt eſſentialiter repræſentatiua præteritæ actionis eiuſdem perſonæ, in cuius nomine illam exercet, non per aliã actionem ſignatam, ſed per ipſammet exercitam, quam nomine alterius exercet, ſimul refert & repręſentat præteritam actionem eiuſdem: ita qui in perſona alterius exercet aliquam locutionem eſſentialiter repræſentatiuam pręteritæ locutionis eiuſdem nõ per alium actum ſignatum, ſed per ipſummet, quo præſentem locutionem nomine alterius exercet, præteritam locutionem eiuſdem exercitè refert.

Orationem dominicam in propria perſona proferimus.

135. Ad exemplum de oratione dominica, negatur paritas. Nam orationem dominicam non proferimus in perſona Chriſti, ſed propria; licet illam in eodem ſenſu proferamus, ſaltem quoad aliqua, in quo illam Chriſtus protulit. Non enim implicat, eandem locutionem recitare vt dictam ab alio, & ſimul per eam in propria perſona enuntiare: quia vterque actus, & recitare verba alterius vt ab altero dicta, & ſimul per ea enuntiatiuè aſſerere, quod verba ipſa ſignificant non in perſona alterius, ſed propria, refertur ad eandem perſonam propriam. Repugnat autem, eadem verba enuntiatiuè efferre in perſona alterius, & ſimul eadem recitare in perſona propria: quia hi ſunt duo actus, qui ſimul eodem tempore, & reſpectu eiuſdem locutionis exercentur à perſona propria, & aliena per propriam perſonam repræſentata, quorum vnus naturaliter ſaltem excludit alterum: quia dum loquitur perſona propria nomine alterius, ceſſat pro eodem tempore reſpectu eiuſdem locutionis loqui nomine proprio.

136. Ex dictis deducitur, ad validè conſecrandum, neceſſariam non eſſe, ne confuſam quidem & generalem intentionem recitandi verba conſecrationis, tanquam à Chriſto dicta: eſſe tamen neceſſariam, ſaltem confuſam & generalem intentionem ea enuntiatiuè proferendi in perſona Chriſti: cùm poſterior intentio, non autem prior neceſſaria ſit ad conſecrandum.

Ad argum. contra.

137. Ad 1. argumentum 1. ſententię, negatur conſequentia. Ad cuius probationem, negandum eſt, ſacerdotem eodem modo pronuntiare verba præcedentia, ac pronuntiat, verba ipſa formæ: nam illa tantùm pronũtiat recitatiuè, referẽdo illa ipſa verba, quę Chriſtus in vltima cæna protulit; hæc verò tantùm enunciatiuè per ea in perſona Chriſti aſſerendo, quę verba ipſa ſupra præſentem materiam practicè ſignificant. Cæterùm participium *Dicens*, aut refert Chriſtum proferentem tantùm priora verba, non autem verba ipſa formæ, quæ tantùm de præſenti à ſacerdote in perſona Chriſti proferuntur; Aut dici poteſt, quòd referat Chriſtum, tam in perſona propria loquentem in vltima cæna per illa verba: *Accipite & manducate*, quàm in perſona ſacerdotis mox per ipſius os locuturum ſupra pręſentem materiam. Vnde negandum eſt, hoc abſque fundamento, & contra tenorem canonis dici. Neque enim nouum eſt, in eodem canone recitando, ſacerdotem modò propriam, modò Chriſti perſonam agere: modò à ſacerdote præſente referri Chriſti perſonam, vt de præterito operantem & loquentem: modò ab eodem ſacerdote conſtituto præſente, pro tempore, quo Chriſtus hæc operabatur, exprimi perſonam Chriſti de præſenti operantem pro eo tempore, quo hæc eadem de pręſenti operabatur, prout actiones & verba ipſa canonis exigunt [illegible]

138. Ad confirmationem reſpondeo, verbum, *Effundetur*, efferri à ſacerdote vt conſtituto præſente tempori, quo Chriſtus hæc verba primùm protulit. Etenim ſacerdos ita hoc ſacramentũ in perſona Chriſti conficit, vt non modò propriam perſonam & verba ſubſtituat loco perſonæ & verborum Chriſti, ſed etiam ſeipſum conſtituat pręſentem tempori, quo Chriſtus hæc verba protulit, ac ſi idem Chriſtus eadem verba proferret illomet tempore, quo illa primùm protulit.

139. Sed contrà: quia neque in perſona Chriſti ſacerdos intendere poteſt ſignificatũ

huius verbi, *Effundetur*; cùm neque Chriſtus ipſe poſſit hoc intendere: ſacerdos autem in perſona Chriſti loquens non plus intendere poteſt, quàm Chriſtus ipſe poſſet. Reſpondeo, non poteſt intendere ſignificatum illius in perſona Chriſti de præſenti repræſentata, concedo; repræſentata de præterito, ac ſi eſſet præſens, nego. Etenim hoc ipſo, quòd ſacerdos ſubſtituit ſuam perſonam loco perſonæ Chriſti repræſentatæ pro tempore, pro quo hæc primùm operatus eſt, poteſt in perſona illius intendere, quod pro tunc Chriſtus per hoc verbum, *Effundetur*, intendit.

140. Sed adhuc vrgebis: nam verbum *Effundetur*, etiam in perſona Chriſti de præterito à ſacerdote repræſentata, non poteſt cadere ſupra materiam præſentem, ſed ſupra præteritam ſupra quam tantùm proferri potuit ſanguis, vt effundendus. Reſpondeo negando Antecedens: nam licet hoc verbum cadere non poſſit ſupra materiam præſentem repræſentatam à ſacerdote vt præſentem, poteſt tamen in illam cadere vt ab eodem ſacerdote repræſentatam pro eo tempore pro quo Chriſtus primum hoc verbum protulit. Sic enim poteſt ſacerdos hoc verbum proferre in perſona Chriſti ſupra præſentem materiam pro eo tempore repræſentatam, quo Chriſtus primùm hoc verbum protulit. Cęterùm quòd ſacerdos non ſolùm repræſentet perſonam Chriſti, ſed etiam materiam vt præſentem tempori, quo Chriſtus primùm hoc ſacramentum confecit, conſtat ex illis verbis canonis: *Et accipiens hunc præclarum calicem*: quibus verbis ſacerdos pręſentem calicem, quem præ manibus conſecrandum habet, præſentem reddit illi tempori, quo primùm Chriſtus ſuum calicem conſecrauit.

141. Vlteriùs vrgebis. Sacerdos per verba calicis conuertere intendit materiam præſentem in præſentem ſanguinem, qui nunc eſt in Chriſti corpore glorioſo: atqui de hoc aſſerere non poteſt, quòd ſit offundendus. Reſpondeo. Sacerdos per verba calicis intendit conuertere præſentem materiam in præſentem Chriſti ſanguinem vt retrotractum ad tempus vltimæ cœnæ, pro quo illi conuenit verbum, *Effundetur*: ac proinde poteſt ſacerdos in perſona Chriſti pro eo tempore repręſentata illud de Chriſti ſanguine affirmare. Etenim, cùm ſit idem numero ſanguis nunc, qui tunc fuit, ſi idem à ſacerdote in perſona Chriſti pro eo tempore repræſentetur, pro quo erat effundendus, abſque dubio poterit in perſona Chriſti de eodem ſanguine pro eo tempore repræſentato hoc verbum enuntiari.

142. Scio, multos per hoc verbum, *Effundetur* intelligere non ſolùm effuſionem cruentam, quæ facta eſt in Paſſione: ſed etiam incruentam, quæ quotidie fit in hoc ſacrificio per ſacramentalem ſeparationem ſanguinis à corpore: vt idem ſit, *quod pro vobis effundetur, ac pro vobis in ſacrificium offertur ſeu libatur in remiſſionem peccatorum.*

143. Ad 1. Confirmationem ſecundæ ſententiæ, negatur ſequela. Etenim hoc ipſo, quod ſacerdos conſtituit ſe loco Chriſti enunciat formam cum particula coniunctiua *Enim*, vti Chriſtus ipſe apud Matthæum 26. formam ſanguinis cum eadem particula pronuntiauit. Significatum verò illius eſt continuatio verborum formę cum præcedentibus verbis, ſub diuerſo tamen reſpectu, vt nimirum illa tantùm recitatiuè intelligantur de Chriſto dicta; hæc verò ſolùm enuntiatiuè. Nec mirum, quòd eadem particula connectens verba poſteriora cum prioribus, priora ſolùm referat recitatiuè, poſteriora verò tantū aſſertiuè: nā hæc variatio fit iuxta exigentiam perſonæ loquentis, quę modò loquitur in perſona propria, verba Chriſti recitando; modò in perſona Chriſti, verba eiuſdem aſſertiuè proferendo, quemadmodum & ipſimet Aduerſarij hoc concedere debent. *Matt. 26.*

144. Alij verò reſpondent, hanc particulam *Enim* ſolùm à ſacerdote proferri recitatiuè, quia non eſt de eſſentia formæ conſecrationis: ſola autem verba eſſentialia formæ proferenda ſunt enunciatiuè. Sed prior noſtra reſponſio ſolidior eſt, & textui conformior.

145. Ad 2. Confirmationem concedo, quód verba formę debuerint fuiſſe à Chriſto prolata, vt per illa ſacerdos hoc ſacramentum conficiat: quia debuit ſacramenti inſtitutio, quę per certa verba à Chriſto determinata, facta eſt, præcedere ſacramentum ipſum à nobis in perſona Chriſti conficiendum: nego tamen, illa neceſſariò proferenda eſſe à ſacerdote, tanquam à Chriſto prolata, ſed poſſe ea in perſona Chriſti à ſacerdote proferri, ac ſi nunc à Chriſto in propria perſona in præſentem materiam proferrentur. Nam totum hoc potuit Chriſtus in inſtitutione & confectione huius ſacramenti intendere: quòd autem de facto intenderit, conſtat ex rationibus ſuprà à nobis adductis. Et confirmatur: nam neceſſarium eſt, vt verba formæ baptiſmalis fuerint à Chriſto dicta; cùm tamen neceſſarium non ſit, vt illa à baptizante proferantur, tanquam à Chriſto dicta: non enim cùm baptizans formam baptiſmalem ſuper baptizandum profert, illam recitat vt à Chriſto dictam; ſed per illam in propria perſona baptizans enuntiat, quod verba ipſa ex inſtitutione Chriſti ſignificant.

SECTIO V.

An verba conſecrationis hoc ſacramentum cauſent vt vera.

146. PRIMA ratio dubitandi contra partem affirmantem eſt: quoniam verba veri- *Ratio dubitandi cōtra partem affirm.*

ba veritatem ſortiuntur ex rebus, quas ſignificant; propoſitio enim vera aut falſa dicitur, ex eo quòd res eſt, vel non eſt, vt Ariſtoteles docuit cap. *de ſubſtantia*, circa finem, & cap. *de priori*. Verba autem conſecrationis ſignificant exiſtentiam corporis Chriſti ſub ſpeciebus: ſed hanc eandem Chriſti corporis exiſtentiam ſub ſpeciebus cauſant verba ipſa conſecrationis: igitur non poſſunt illam cauſare vt vera. Conſequentia probatur; quia vt cauſarent quatenus vera, deberent ſupponere exiſtentiam corporis Chriſti ſub ſpeciebus, à qua formaliter habent vt ſint vera; nam ex eo quòd corpus Chriſti ſub ſpeciebus exiſtit, dicuntur verba conſecrationis vera: igitur non poſſunt illam cauſare, vt vera formaliter: alioqui ſimul præcederent vt vera, quatenus cauſarent vt vera: & non præcederent vt vera, quatenus nondum ſupponerent Chriſti corpus ſub ſpeciebus cauſatum, à quo formaliter denominantur vera.

147. Secvnda ratio dubitandi contra eandem partem affirmantem eſt: quoniam verba conſecrationis enuntiant exiſtentiam corporis & ſanguinis, Chriſti ſub ſpeciebus de pręſenti: falſum autem eſt, corpus & ſanguinem Chriſti de pręſenti eſſe ſub ſpeciebus, quando copula *Eſt* profertur, nam quando profertur copula, *Eſt*, nondum eſt corpus Chriſti ſub ſpeciebus, ſed panis. Ergo non poſſunt verba conſecrationis eſſe vera, cùm illa non enuntient rem pro tempore, quo illa exiſtit, nam enuntiant corpus pro tempore præſenti, cùm tamen illud exiſtat pro tempore futuro.

Contra partem negantem.

148. Ratio dubitandi contra partem negantem eſt: quoniam ſi verba formæ non cauſant vt vera; ergo cauſant vt falſa: falſum autem eſt, verba formæ hoc ſacramentum cauſare vt falſa: alioqui Chriſtus hoc ſacramentum confeciſſet verbis falſis. Prior conſequentia probatur: nam verba non poſſunt præſcindere à veritate & falſitate: aut enim conformantur rebus, quas enunciant, & dicuntur vera; aut non conformantur, & dicuntur falſa.

Affirmant Sotus. Coninck.

149. Prima ſententia affirmat, formam conſecrationis cauſare vt veram formaliter: Eſt Soti in 4. diſt. 11. q. 1. art. 5. ad finem: Coninck 3. p. q. 78. art. 5. Fundamentum Soti: quoniam forma conſecrationis habet virtutem cauſandi conuerſionem panis in corpus, & vini in ſanguinem Chriſti, ratione veræ ſignificationis: igitur non cauſat illam, niſi vt vera formaliter. Nec obſtat, quòd vt vera præſupponat Chriſti corpus: quia non implicat, vt in eodem inſtanti reali temporis, forma præſupponat corpus in genere cauſæ obiectiuæ, & ſimul ipſa pręſupponatur ad corpus in genere cauſæ efficientis. Sicut introitus aëris per feneſtram eſt prior in genere efficientis apertione ipſa feneſtræ, nam illam intrando aperit: & tamen in genere cauſæ materialis apertio feneſtræ eſt prior introitu aëris, quia niſi aperiretur feneſtra, non poſſet aër intrare.

105. Fundamentum Coninck. Veritas propoſitionis pendet ab exiſtentia rei, non abſolutè, ſed prout à propoſitione ipſa affirmatur, ſiue illa affirmetur vt præſens, ſiue vt præterita, ſiue vt futura: ſed propoſitio practica affirmat exiſtentiam ſui effectus præſentem quidem in eo inſtanti temporis, futuram verò in poſteriori inſtanti naturæ: igitur propoſitio practica cauſat ſuum effectum vt vera, quia cauſat illum per conformitatem, quam cum illo habet pro poſteriori ſigno naturæ extiturum: quam conformitatem habet propoſitio practica in priori inſtanti naturæ. Confirmatur: quia ſicut poteſt propoſitio vera tempore præcedere exiſtentiam ſui obiecti, vt patet in hac propoſitione: *Petrus cras curret*: quæ vera eſt de præſenti, eſto curſus ſit cras futurus: ita pariter poterit propoſitio vera præcedere ſuum effectum pro poſteriori ſigno futurum.

Aſſerit cauſare vt veram practicè Caietanus.

151. Secvnda ſententia docet, formam conſecrationis cauſare hoc ſacramentum vt veram practicè, non autem vt veram ſpeculatiuè: Eſt Caietani tertia parte quæſtione 78. articulo quinto. Fundamentum eius eſt: quia veritas practica, cùm ſit veritas in cauſando, quæ non præſupponit, ſed facit rem, præſupponitur ad rem, quam facit: vnde antequam res ſit veritas practica eſt. Definitionem autem veritatis ab Ariſtotele traditam vt ex eo propoſitio ſit vera vel falſa quòd res ſit, vel non ſit, explicat de veritate ſpeculatiua, non autem de veritate practica, quæ rei exiſtentiam antecedit.

Ariſtot.

Negat abſolutè.

152. Tertia ſententia negat, formam conſecrationis hoc ſacramentum cauſare vt veram, ſiue practicè, ſiue ſpeculatiuè, ſed tantùm vt ſignificatiuam, quatenus præſcindit à veritate, & falſitate, & ſolùm dicit eſſe ſignum inſtrumentale ad placitum ſignificatiuum: Eſt Scoti in quartum, diſtinctione octaua, quæſtione ſecunda §. *Aliter ergo poteſt dici*, verſu, *Breuiter ergo diceret Theologus*: vbi docet, formam conſecrationis ſuum ſignificatum cauſare, neque formaliter vt veram neque formaliter vt falſam, ſed vt neutram, & naturaliter priorem ſua veritate, quam ipſa ſibi cauſat. Scotum ſequuntur communiter Recentiores Suar. diſp. 58. ſect. ſexta, Vaſquez diſp. 202. cap. ſecundo & alij. Fundamentum ſumitur ex prima ratione dubitandi: quia cùm veritas formæ ſacramentalis pendeat ab exiſtentia Chriſti ſub ſpeciebus; cumque illa producatur vi eiuſdem formæ, non poterit forma vt vera formaliter hoc ſacramentum efficere: ergo ſolùm illud efficiet vt ſignificatiua formaliter, quia vt ſic pręſcindit à veritate, eamque præcedit ſubſiſtendi conſequentia. Pro huius controuerſiæ ſolutione,

Scotus

Suarez. Vaſquez.

Triplex veritas in formis ſacram.

153. Diſtinguenda eſt triplex veritas in formis ſacramentalibus: Prima deſumitur ex pacto & promiſſione Dei: ex eo enim, quòd

Deus promiſit ad prolationem talis formæ ſupra debitam materiam, ſe producturum rem per talem formam ſignificatam, hoc ipſo forma ſortita eſt infallibilem veritatem in ponendo ſuum effectum à parte rei, vti illum ſignificat. Secunda deriuatur ex ipſa exiſtentia: non quidem præſenti, ſed futura effectus, ex eo enim, quòd futurus eſt effectus à ſe cauſandus prius prioritate rationis & naturæ forma ſacramentalis intelligitur vera per conformitatem ad talem effectum à ſe cauſandum. Tertia deſumitur ex ipſa actuali exiſtentia rei productæ; in ordine ad quam forma ſacramentalis acquirit nouam conformitatem practicam actualem, quam antea non habebat, quia nunc connotat exiſtentiam præſentem ſui obiecti, quam antea non connotabat. His præiactis fundamentis,

Formæ ſacramentales cauſant ſuos effectus vt veræ veritate ſibi communicata ex infallibili promiſſione Dei.

154. Dico 1. Formæ ſacramentales cauſant ſuos effectus vt veræ veritate ſibi communicata ex infallibili promiſſione Dei. Aſſertio hæc eſt euidens: nec de illa dubitare potuerunt Scholaſtici, cuius tamen expreſſam mentionem non fecerunt. Ratio euidentiæ eſt: quoniam forma ſacramentalis ex pacto & promiſſione Dei habet omnimodam infallibilitatem ad cauſandum effectum, quem ſignificat: ſed hæc infallibilitas cauſandi effectum præcedit ſaltem naturâ ipſam productionem effectus: ergo forma ſacramentalis cauſat ſuum effectum vt vera, veritate ſibi communicata ex infallibili promiſſione Dei. Maior elucet, cùm implicet contradictionem, diuinam promiſſionem fruſtrari. Minor etiam clara eſt: nam hæc infallibilitas cauſandi effectum, non deſumitur ex ipſa exiſtentia effectus, quamuis ad illam ordinetur; ſed ex promiſſione Dei, quę antecedit exiſtentiam effectus: eſt enim moralis quædam virtus in actu primo conſtituens formam ſacramentalem infallibiliter operaturam ſuum obiectum. De hac veritate intelligendus eſt S. Doctor 3. part. quęſt. 78. articulo 8. vbi veritatem formæ ſacramentalis comparat cum veritate, quam habet verbum Dei ad res ab ipſo operatas: *Ita*, inquit, *veritas huius locutionis non præſupponit rem ſignificatam, ſed facit eam: ſic enim ſe habet verbum Dei ad res factas per verbum.* Hanc veritatem habebant locutiones illæ diuinæ, *Fiat lux: fiat firmamentum*, antequam ſuum effectum operarentur: ex eo enim, quòd illæ erant locutiones Dei, non poterant fruſtrari effectu, quem practicè ſignificabant.

S. Thomas

Veritate ſpeculatiua deſumpta ex conformitate ad effectum à ſe cauſandum.

155. Dico 2. Formæ ſacramentales cauſant ſuum effectum vt veræ, veritate ſpeculatiua deſumpta ex conformitate ad effectum à ſe cauſandum. Quæ dici poteſt veritas ſpeculatiua ad diſtinctionem veritatis practicæ, de qua aſſertione ſequenti. Fundamentum noſtræ aſſertionis eſt: quoniam prius eſt effectum formę ſacramẽtalis eſſe extiturum virtute ipſius formæ, quā actu exiſtere virtute eiuſdem formæ: ergo poteſt forma ſacramentalis per conformitatem ad effectum à ſe cauſandum eſſe priùs vera, quàm illum actu cauſet: igitur poteſt illum cauſare vt vera, veritate deſumpta ex conformitate ad effectum à ſe cauſandum. Antecedens patet: nam eſſe futurum cuiuſcunque creaturæ æternitate præceſſit actuale eſſe eiuſdem creaturæ: nam ex ſuppoſitione, quòd res aliquando exiſtat, ſemper verum fuit, talem rem fuiſſe extituram: atque adeo propoſitio tam mentalis, quàm vocalis tale eſſe futurum enuntians, fuit ſemper vera ante ipſam actualem exiſtentiam rei enuntiatæ. Prior verò conſequentia probatur: nam poſito, quòd effectus formæ ſacramentalis ſit extiturus, forma ipſa ſacramentalis in priori ſigno naturæ, antequam illum actu producat, habet conformitatem cum illo, quia enuntiat illum cauſandum pro poſteriori ſigno naturæ: igitur poteſt in priori ſigno naturæ, quando nondum intelligitur cauſatus effectus, ſed cauſandus, illum actu cauſare vt vera, veritate deſumpta ex conformitate ad effectum pro poſteriori ſigno naturę extiturum.

Exemplo cognitionis diuinæ.

156. Optimum huius rei exemplum habemus in cognitione diuina, tam ad intra, quàm ad extra productiua. Nam cognitio notionalis Patris, quæ in priori ſigno originis repręſentat Filium producendum pro poſteriori ſigno originis, eſt vera veritate quaſi ſpeculatiua ex conformitate ad eundem mox poſteriori ſigno extiturum: atque adeo in priori ſigno originis cognitio notionalis Patris producit Filium vt vera veritate ſpeculatiua. Præterea cognitio abſoluta Dei productiua ad extra ab æterno fuit vera veritate ſpeculatiua per conformitatem ad mundum in tempore futurum: ex ſuppoſitione enim; quòd producendus erat mundus, cognitio diuina ab ęterno repræſentauit illum vt in tempore futurum, & conſequenter quando illum in tempore produxit, produxit vt vera veritate ſpeculatiua deſumpta ex conformitate ad mundum in tempore futurum: nam eandem conformitatem, quam ad mundum futurum ab æterno habuit, habuit etiam in priori ſigno naturæ, quàm illum actu in tempore produceret. Pari modo hæc propoſitio ſacramentalis: *Hoc eſt corpus meum*, in eodem inſtanti temporis, in quo eius ſignificatio completur, priùs natura quàm actu cauſet exiſtentiam corporis Chriſti ſub ſpeciebus, eſt vera veritate ſpeculatiua per conformitatem, quam habet ad exiſtentiam corporis Chriſti mox ſub ſpeciebus futuram pro poſteriori ſigno naturæ; ac proinde cauſat illa vt vera veritate ſpecuatiua.

157. Confirmatur: nam ſi hæc propoſitio, *Hoc eſt corpus meum*, non ſtatim atque eius ſignificatio completur effectum cauſaret, ſed poſt aliquam moram temporis, tunc per conformitatem ad terminum ſequenti tempore cauſandum, non ſolùm natura, ſed etiam tempore præcederet vt vera: ergo etiam ſi

de fa-

Digitized by Google

de facto ſuum effectum cauſet in eodem inſtanti temporis, in quo eius ſignificatio completur, adhuc in priori ſigno naturæ præcedit vt vera per conformitatem, quam in tali ſigno habet ad ſuum effectum in poſteriori ſigno naturę exiturum.

158. DICES. Prius eſt, propoſitionem, cauſaturam ſuum effectum, quàm accipere ordinem conformitatis ad illum: ergo non poteſt per ordinem conformitatis ab effectu deſumptum, eundem effectum cauſare. Antecedens probatur: nam prius fuit Deum ab æterno decreuiſſe mundum creare, quàm illum cognouiſſe vt creandum.

159. Reſp. Negando conſequentiam. Etenim licet non poſſit propoſitio eſſe vera per conformitatem deſumptam ab effectu futuro, niſi priùs ratione ſupponatur ſuum effectum cauſatura: poteſt tamen priùs habere conformitatem deſumptam ab effectu futuro, quàm illum actu cauſare. Quemadmodum non potuit ſcientia diuina eſſe vera per conformitatem deſumptam à mundo futuro, niſi priùs ratione eadē ſcientia ſupponeretur mundum cauſatura: potuit tamen & de facto fuit vera, antequam actu illum cauſaret. Ratio eſt: quia conformitas ab effectu futuro, quæ conſtituit propoſitionem, vel ſcientiam formaliter veram veritate ſpeculatiua, præcedit actualem productionem eiuſdem effectus: ac proinde priùs natura, quàm illum actu producat, præcedit vt vera.

Nō veritate practica deſumpta e x conformitate cum obiecto exiſtente.

160. DICO 3. Non poteſt forma ſacramentalis cauſare ſuum effectum vt vera, veritate practica deſumpta ex conformitate cum exiſtentia ſui obiecti actu exiſtentis. Ratio aſſertionis eſt: quia hæc conformitas ſupponit effectum à ſe cauſatum, à quo denominatur formaliter vera veritate practica actuali: ergo non poteſt forma ſacramentalis vt vera, veritate practica actuali ſuum effectum cauſare. Alioqui ſupponeret illum actu exiſtentem priùs natura, quàm illum cauſaret: nam priùs natura deberęt eſſe vera per conformitatem ad ſuum effectum actu exiſtentem: igitur priùs natura ſupponeret illum actu exiſtentē, quàm illum eundem cauſaret.

161. Iuxta has noſtras aſſertiones conciliantur omnes præcitatæ ſententiæ. Nam prima intelligenda eſt de veritate per conformitatem ad exiſtentiam corporis Chriſti pro poſteriori ſigno naturæ cauſandam, vt in ſecunda aſſertione explicatum eſt: quidquid ſit de exemplo à Soto adducto venti per feneſtram cubiculum ingredientis, deque ipſius fundamento: quod non eſt intelligendum in eo ſenſu, in quo plerique Recentiores intelligunt, quòd forma ſacramentalis cauſet in virtute ſuæ veritatis deſumptæ ab exiſtentia obiecti, vel cauſandi, vel cauſati: cùm non poſſit propoſitio ab obiecto à ſe cauſando, ſumere virtutem cauſatiuam & multò minùs illam ſumere poteſt ab obiecto à ſe cauſato: cùm virtus cauſandi in propoſitione ſupponi debeat, antequam ab illo vt exiſtente, vel exituro veritatem deſumat: nam ex virtute, quam talis propoſitio ad ſuum obiectum cauſandū habet, ſupponitur obiectum ipſum cauſandum, vel actu cauſatum. Sed intelligitur de veritate deſumpta ex promiſſione Dei, ex qua habet, vt ſit potens ad cauſandum obiectum, quod ſignificat.

Sotus.

Ad Coninck.

161. Fundamentum verò Coninck non rectè diſtinguit duas illas veritates, quas habet practica propoſitio, alteram per conformitatem ad effectum exiturum, ratione cuius poteſt illum cauſare vt vera: alteram per conformitatem ad effectum actu exiſtentem: ratione cuius nōn poteſt illum cauſare vt vera, cùm hęc deſumatur ex ipſo effectu actu exiſtente.

Quid de 2. ſentent.

163. SECVNDA ſententia, vt vera ſit, intelligi debēr de veritate practica in actu primo, deſumpta ex infallibili promiſſione Dei: hæc enim præcedit exiſtentiam rei, eſtque moralis, vel phyſica cauſa illius. Quamquam non rectè idem Author excludit ab eadem forma ſacramentali veritatem ſpeculatiuam: nam hæc deſumitur per conformitatem ad rem vt exiturā, quam practica propoſitio habet priùs natura, quàm ſuum effectum producat.

Quid de 3.

164. TERTIA demum ſententia explicanda eſt de veritate actuali practica, deſumpta ex conformitate ad rem actu exiſtentem, vt in tertia noſtra aſſertione explicatum eſt, contra quam veritatem ſolùm militat fundamentum ipſius.

Concilium Trident.

165. Ex his infertur 1. quam rectè Tridentinum ſeſſion. 13. cap. 4. ex veritate verborum deduxerit conuerſionem panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti. Non enim hoc tantùm deduxit ex veritate verborum tanquam à poſteriori, vt docet Vaſquez ſupra citatus, ſed etiam à priori & per cauſam. Nam hoc ipſo, quòd verba Chriſti ſunt ab ipſo inſtituta debent habere infallibilem veritatem antecedentem ad ponendum effectum, quem ſignificant.

Vaſquez.

Quomodo dicuntur formæ ſacramentales ſeipſas veras efficere.

166. Infertur ſecundò, quo pacto dicantur formæ ſacramentales ſe ipſas veras efficere. Dupliciter enim formæ ſacramentales efficiunt ſe ipſas veras: Primò veritate actuali practica: nam hoc ipſo, quòd actu cauſant ſuos effectus, efficiunt ſe veras practicè per conformitatem, quam de nouo acquirunt cum ſuis obiectis actu exiſtentibus. Secundo efficiunt ſeipſas veras veritate ſpeculatiua per conformitatem ad ſuos effectus à ſe infallibiliter cauſandos. Ex virtute enim, quam ex promiſſione Dei acquirunt, habent, vt à quouis legitimo miniſtro prolatę ſupra debitam materiam, ſint infallibiliter ſuos effectus operaturæ: ac proinde ex illa habent, vt reddant ſeipſas veras veritate conformitatis ad ſuos effectus infallibiliter futuros.

Ad rationē dub. n.146

167. Ex dictis patet tam ad 1. rationem dubitandi contra priorem partem affirmantem, quàm ad alteram contra poſteriorem partem negantem. Quæ non rectè infert: ſi forma ſacramentalis, non cauſat vt vera, neceſſariò

cauſa

Digitized by Google

cauſat vt falſa: quia cauſare pollet vt præſcindens ab vtroque, & tātùm vt ſignificatiua eſt, vti de facto cauſat vt præſcindēs à veritate & falſitate actuali practica, ſolumque cauſat vt practicè ſignificatiua eſt: priùs namque eſt, propoſitionem ſignificare, quàm verum vel falſum ſignificare.

168. Pro ſolutione ſecundæ rationis dubitandi contra priorem partem affirmantem, ex doctrina Caiet. loco præcitato, duplex tempus in propoſitionibus diſtinguendum eſt; vnum, in quo ſignificant; aliud, pro quo ſignificant; ſiue, vt ipſe loquitur, tempus ſignificationis, & tempus conſignificationis. Primum eſt, in quo propoſitio profertur; ſecundum, in quo ſignificatum propoſitionis conſignificatur. Vt in his propoſitionibus: *Chriſtus ſurrexit*: *Chriſtus iudicaturus eſt mundum:* tempus ſignificationis, eſt tempus præſēs, illud ipſum, in quo huiuſmodi propoſitiones proferuntur, quia in eo important conformitatē cum obiectis ſignificatis. Tempus verò conſignificationis, eſt præteritum, & futurum, in quibus ſuum obiectum poſitum, vel ponendum conſignificant. Interdum verò tempus ſignificationis, & conſignificationis coincidunt in vnum, vt conſtat in propoſitionibus de præſenti, vt *Petrus currit*, *Paulus ſcribit*: in his enim idem eſt tempus, in quo ſignificant, & pro quo ſignificant: quia in his idem eſt tempus, in quo proferuntur, & in quo earum ſignificata ponuntur. Formę autem ſacramentales, cùm ſint de præſenti, tempus ſignificationis, & conſignificationis earum coincidunt in vnum: nam ſtatim atque à legitimo miniſtro proferuntur, earumque ſignificatio completur, earum obiecta ponuntur.

Duplex tēpus in propoſitionibus conſideratur.

169. Porrò propoſitio non poteſt certam ſignificationem habere, niſi quando integrè prolata eſt: nam, antequam ſit integrè prolata, manet ſuſpenſa ad hoc, vel illud ſignificandum: vt conſtat in hac propoſitione, *Paries eſt albus*: quamdiu enim hæc propoſitio integra non profertur, vt affecta ſuo prædicato, manet ſuſpenſa & indifferens ad ſignificandum vel parietem album, ſi poſt copulam, *Eſt*, addatur, *Albus*; vel nigrum, ſi poſt eandem copulam, *Eſt*, addatur, *Niger*: Ratio verò huius eſt: quia per propoſitionem ſignificatur compoſitio, vel diuiſio ſubiecti à prędicato: ſed repugnat intelligi, vel compoſitionem vnius cum alio, vel diuiſionem vnius ab alio, niſi vtriſque terminis componentibus, aut diuiſis intellectis. Quo fit, vt propoſitio vocalis non poſſit habere completam ſignificationem, quando ipſius copula profertur, ſed quando cum copula prolati ſunt omnes termini per copulam annexi, qui ſunt prædicatum & ſubiectum: quia tunc propoſitio determinatur ex certa compoſitione ſubiecti cum prædicato ad certam ſignificationem.

Propoſitiones certam ſignificationem non habent, niſi integrè prolata.

170. Ex hac doctrina vniuerſali euidenter colligitur, quando formæ ſacramentales habeant ſuam completam ſignificationem, ac proinde ſuos effectus cauſent, ab eiſque practicam ſortiantur veritatem actualem. Cùm enim formæ ſacramentales ſint propoſitiones de præſenti & indicatiuæ, tempus ſignificationis & conſignificationis earum coincidunt in vnum: nam in eodem tempore ſimul completè ſignificant, & ſua ſignificata in re ponunt. Rurſus cum non ante completè ſignificent, quàm integrè proferantur; cumque non antè integrè proferantur, quàm earum extrema, ſubiectum videlicet & prædicatum per copulam connexa enuntientur, ſequitur, vt non ante completam habeant ſignificationem, & conſequenter ſuos cauſent effectus, quàm in fine prolationis ipſarum, in quo ſimul completè ſignificant & actu cauſant, & denominantur veræ veritate practica actuali: priùs tamen natura completè ſignificant, quàm cauſent: & priùs natura cauſant quàm efficiantur veræ veritate practica actuali, ab eaque denominentur vt tales.

Quando formæ ſacramentales habeant ſuam completam ſignificationem, & ſuos effectus cauſent.

171. Vnde negandum eſt, tunc ponendum eſſe corpus Chriſti ſub ſpeciebus, quando effertur verbum, *Eſt*, cùm nondum tunc propoſitio ſacramentalis ſit integrè prolata; ſed in prolatione pronominis, *Meum*, à quo propoſitio determinatur ad ſignificandum corpus Chriſti. Nam ante prolationem pronominis *Meum* propoſitio erat indifferens ad ſignificandum corpus Chriſti, vel quodcunque aliud. Nec eſt contra naturam enuntiationis indicatiuę, nō ſtatim poni ipſius ſignificatum, ac profertur verbum *Eſt*: nam in his propoſitionibus totum tempus, quod impenditur in proferenda integra propoſitione, cenſetur moraliter præſens, cum totum illud tempus ſit neceſſarium ad integram ſignificationem propoſitionis exprimendam, ante quam non poteſt propoſitio ipſa de prǽſenti ſuum ſignificatum exprimere in auribus audientis. Et quia propoſitio practica non cauſat, niſi quando completè ſignificat, cùm cauſet vt ſignificans, non ponit ſuum effectum in ipſa prolatione verbi *Eſt*, quando nondum completa eſt eius ſignificatio, ſed in fine prolationis totius propoſitionis. Cæterùm quid demonſtret verbum *Eſt* in forma conſecrationis ante prolationem pronominis *Meum*, conſtat ex ſect. 3. in qua docuimus, demonſtrare corpus Chriſti ponendum ſub ſpeciebus in termino prolationis totius formæ ſacramentalis eſſentialis.

SECTIO VI.

An verba conſecrationis non cauſent, niſi in virtute Chriſti actu exiſtentis?

172. PRIMA ſententia negat: Eſt quorundam Recent. quæ etiam à Palatio infrà citando tribuitur Scoto in 4. diſt. 10. qu. 4. ſed ibi §. *Hic duo ſunt videnda*, ſolùm loquitur de poſſibili, non autem de facto, & vi præſentis inſtitutionis, de qua tantùm proponitur

Negat Scotus

nitur quæſtio. Ex eo enim, quòd ante Incarnationem, hoc eſt, ante præſentiam naturalem circumſcriptiuam potuerit Chriſti corpus eſſe in hoc ſacramento, ſicut nunc eſt de facto, infert, poſſe etiam poſt Incarnationẽ, hoc eſt, poſt præſentiã naturalem & circũſcriptiuam idem Chriſti corpus deſinere ſub eſſe naturali, & nihilominus manere ſub eſſe ſacramentali. & è conuerſo, incipere ſub eſſe ſacramentali, abſque eo quòd inciperet ſub eſſe naturali; cũ vna ratio exiſtẽdi nõ pendeat ab alia. Qui diſcurſus vel ſolùm probat quoad conſeruationem, non autem quoad productionem eſſe ſacramentalis: vel certè tantùm procedit de poſſibili, nõ vi præſentis inſtitutionis. Quin iuxta principia Scoti, verba cõſecrationis vi præſẽtis inſtitutionis non habẽt vim ponẽdi corpus Chriſti ſub ſpeciebus, niſi vt illud pręſupponunt exiſtens extra ſacramentum; ac proinde non operantur, niſi in virtute Chriſti exiſtentis. Quoniam ex principijs Scoti, vt conſtat eadem diſt. 10. q. 1. a. 1. & quodlib. 10. a. 2. & §. *Ad iſta*, vi præſentis inſtitutionis corpus Chriſti non fit præſens in hoc ſacramento per actionem reproductiuam, ſed tantùm adductiuam, quæ eſt productiua ſolius præſentiæ, non autem ſubſtantiæ. Vnde vi talis actionis non poſſet Chriſti corpus conſtitui ſub ſpeciebus, ſi alibi non exiſteret: nam ſola actio productiua præſentię non eſt ſufficiens ponere terminum quoad ſubſtantiam alicubi, ſi nullibi ſupponatur exiſtere.

Scotus.

173. Fundamentum huius ſententiæ eſt hoc. Vi præſentis inſtitutionis Chriſtus vim contulit verbis conſecrationis, vt ſeipſa vera efficerent: ergo hanc vim retinerent in omni caſu naturaliter poſſibili: fuit autem naturaliter poſſibile, vt corpus Chriſti in cineres redigeretur: ergo in eo caſu verba conſecrationis haberent vim ſeipſa vera efficiendi: ac proinde Chriſti corpus producendi; cùm non poſſent in eo caſu ſeipſa vera efficere, niſi producendo quod ſignificant. Igitur in eo caſu non cauſarent Chriſti corpus in virtute Chriſti exiſtentis, cùm in eo caſu Chriſti humanitas non exiſteret, ac proinde neque exiſteret compoſitum ex humanitate & perſona verbi, quod dicitur Chriſtus. Conſequentia primi enthymematis probatur: nam hoc ſpectat ad liberalitatem Dei, vt quando creaturæ tribuit virtutem operandi aliquem effectum talem virtutem illi tribuat ad omnes caſus naturaliter ſaltem poſſibiles, eſto illam non tribuat ad caſus ſupernaturaliter tantùm poſſibiles. Vnde ſi Chriſti humanitas diuinitus annihilaretur, ad eam reproducendam verba conſecrationis vi præſentis inſtitutionis non ſe extenderent, eò quòd talis caſus non eſt naturaliter poſſibilis.

Affirmant probabilius Palatius, Suarez. Vaſquez. Coninck. Philippus Fauentin.

174. SECVNDA ſententia affirmat, verba conſecrationis vi præſentis inſtitutionis ſuum effectum cauſare in virtute Chriſti exiſtentis. Vnde conſequenter hæc ſententia docet, ſi Chriſti corpus in rerum natura non exiſteret, verba conſecrationis nihil effectura: eſt Palatij in 4. diſt. 8. diſp. 4. ad finem, Suar. diſp. 48. ſect. 2. §. *Ex dictis expeditur*, Vaſquez diſput. 192. cap. 1. Coninck 3. p. qu. 75. ar. 4. dub. 5. in fine, & quæſt. 83. art. 1. dub. 10. num. 181. Philippi Fauent. in 4. diſtinct. 10. diſp. 39. cap. 2. Quæ ſententia *probabilior eſt & ſequenda*. Difficultas eſt in reddenda efficaci ratione.

Ratio Palatij.

175. Palatius hanc reddit. De facto verba conſecrationis vi præſentis inſtitutionis non ſunt productiua, ſed conuerſiua panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti: ergo debet præexiſtere id, in quod conuertunt. alioqui non ſolùm eſſent conuerſiua, ſed etiam productiua. Confirmatur: nam alioqui pari ratione dici poſſet, hæc verba, *Ego te baptizo*, eſſe productiua aquæ, ſi aqua in rerum natura non eſſet.

176. Sed contrà: quia non repugnat, vt verba conſecrationis ſint conuerſiua termini à *quo*, & ſimul productiua termini ad *Quem*: vt ſi in Cana Galileæ Chriſtus conuertiſſet aquam in vinum per aliquod verbum vocale, tale verbum ſimul fuiſſet conuerſiuum aquæ in vinum, & productiuum ſubſtantiæ vini. Et de facto in viuentibus materialibus actio nutritiua eſt ſimul conuerſiua alimenti in ſubſtantiam aliti, & productiua ipſius ſubſtantialis termini ad *Quem*.

Malè ſupponit verba non habere vim producendi corpus.

177. Video rationem Palatij cum Scotiſtis ſupponere, de facto verba conſecrationis non habere vim producendi, ſed tantùm adducendi corpus Chriſti alibi exiſtens. Verùm cùm hoc fundamentum ſit magis incertum & controuerſum, quàm ſit aſſertio, ad quam probandam illud aſſumitur, conſequenter diſcurſus in eo fundatus non rectè procedit. Ad confirmationem, negatur ſequela: nam vt ipſemet argumenti inualiditatem præuidens, negat, eandem eſſe rationem de formis reliquorum ſacramentorum, quia illę non ſunt conuerſiuæ, vti eſt forma huius ſacramenti, ſed productiuę ſuorum effectuum.

Vaſquez.

178. Vaſquez hanc aſſignat rationem: vi præſentis inſtitutionis Chriſtus reliquit ſeipſum in hoc ſacramento, ad hoc vt exiſtens in cælo nobis eſſet ſolatium in terris: ergo vi pręſentis inſtitutionis, ſi Chriſti corpus non exiſteret in cęlo, vel alibi naturaliter, non exiſteret in Euchariſtia.

179. Sed contrà: quia licet hic fuerit finis Chriſti in hoc ſacramento inſtituendo, vt nobis aliquod ſuæ pręſentiæ ſolatium relinqueret, ſi tamen reipſa vim contulit verbis ſuum corpus producendi, etiamſi illud nullibi ſupponerent exiſtens, producerent: quia per hoc, quòd illud nullibi ſupponerẽt exiſtens, verba conſecrationis non amitterent ſuam virtutem, quam de facto habent ſubſtantialiter producendi corpus Chriſti: quòd autem hanc virtutem de facto non habeant, ratio Vaſq. non probat.

Suarez.

180. Suarez hanc affert rationem. Ad productionem corporis Chriſti non ſolùm concurrunt verba ſacramentalia vt inſtrumentum ſeparatum, ſed humanitas ipſa Chriſti vt inſtrumentum diuinitati coniunctũ: ac proinde

Digitized by Google

non exiſtente Chriſti humanitate non poſſent verba conſecrationis, vi præſentis inſtitutionis, Chriſti corpus producere: quia vi præſentis inſtitutionis, verba non habent adæquatam vim cauſandi, niſi vt inſtrumentum humanitatis actu concauſantis cum ipſis verbis effectum ſignificatum.

181. Sed contrà: nam fundamentum, cui hæc ratio innititur, eſt magis controuerſum, quàm aſſertio ipſa, ad quam probandam aſſumitur: cùm plerique Theologi negent, Chriſti humanitatem effectiuè concurrere ad productionem ſui corporis & ſanguinis, ſed tantùm moraliter. Quod genus cauſæ vt cauſet, non prærequirit exiſtentiam ſui, vt patet de gratia collata antiquis Patribus, moraliter cauſata à meritis Chriſti nondum exiſtentis.

Ratio Suarez & Coninck

182. Idem Suar. & Coninck hanc aliam adducunt rationem: quia ſi Chriſtus non exiſteret, non poſſent verificari verba formæ: quia cùm illa proferantur à ſacerdote in perſona Chriſti, non eſſent vera, niſi Chriſtus exiſteret. Vt enim verificetur pronomen *Meum* per os ſacerdotis in perſona Chriſti prolatum, debet exiſtere Chriſtus ipſe, in perſona cuius à ſacerdote effertur.

Non ſubſiſtit.

183. Sed neque hæc ratio conuincit. Nam vel ideo exiſtentia Chriſti prærequiritur, vt poſſit ſacerdos verba Chriſti in perſona ipſius Chriſti verè enuntiare, vel quia pronomen *Meum* in perſona Chriſti prolatum neceſſariò ſupponit corpus Chriſti exiſtens: ad neutrum autem modum prærequiritur exiſtentia Chriſti. Non ad primum: nam ad hunc ſufficit, vt ſacerdos verba Chriſti proferat in perſona ipſius Chriſti, qui aliquando fuit, & dedit ſacerdotibus poteſtatem, vt quoties eius nomine ipſius verba proferrent, hoc conficerent ſacramentum. Sicut verè dicitur, qui in tragœdia perſonam demortui Regis agit, in perſona illius & loqui, & agere. Et magis ad rem noſtram, ſi aliquis Apoſtolorum in triduo verba formæ ſuper debita materia protuliſſet, verè conſecraſſet, vt fert communis & conſtat Theologorum ſententia: cùm tamen in illo triduo nullus Apoſtolus potuiſſet verba Chriſti proferre in perſona Chriſti tunc actu exiſtentis: nam Chriſtus eſt compoſitum ex humanitate & perſona verbi: cùm igitur in illo triduo non exiſteret compoſitum ex humanitate & perſona Verbi, ſed ſolùm corpus & anima inuicem ſeparata, quę non conſtituunt Humanitatem, non poterat dici exiſtere Chriſtus, prout Chriſtus appellat compoſitum ex humanitate & perſona Verbi, quo pacto erat neceſſarium, vt verba conſecrationis dicerentur proferri in perſona Chriſti, eò quòd Chriſtus illa non protulit vt Deus, ſed vt homo. Quare vel negandum eſt, in triduo potuiſſe verba conſecrationis in perſona Chriſti verè proferri, atque adeo conſecrationem fieri, quod eſt contra receptum Theologorum Axioma, & PP. affirmantium, verba conſecrationis ſtatim atque fuerunt ex ore Chriſti prolata, accepiſſe vim tranſubſtantiandi panem & vinũ in corpus & ſanguinem ipſius. Vel etiãſi non potuiſſent verba conſecrationis in perſona Chriſti verè in illo triduo proferri, adhuc tamen per ea à legitimo miniſtro prolata hoc ſacramentum confectum fuiſſe: eò quòd tunc habuiſſent virtutem, non vt in perſona Chriſti enuntiatiuè prolata, ſed vt recitatiuè tantũ relata à perſona miniſtri: quod non minùs eſt contra communem ſenſum Theologorum docentium, verba conſecrationis eodem modo tunc, atque nunc in perſona Chriſti prolata, vim habuiſſe hoc ſacramentum conficiendi. Quod nõ obſcurè colligitur ex illi verbis Concilij Florent. *Forma huius ſacramẽti ſunt verba Saluatoris, quibus hoc conficit ſacramentum. Sacerdos enim,* vt ibidem ſubdit Concil. *in perſona Chriſti loquens hoc cõficit ſacramentum.* Ergo ex Concilio ad huius ſacramenti confectionem requiritur, vt verba formę proferantur in perſona Chriſti: ergo etiam vt in triduo hoc ſacramentum confeciſſent, debuiſſent proferri in perſona Chriſti. Nec poſſunt verba Concilij intelligi pro tempore extra triduum, cùm ſint indefinita, & æquiualenter vniuerſalia: quippe quę explicant naturam ipſam formę ſacramentalis, quæ in omni tempore eſt eadem.

Concilium Florentin.

Etiam in triduo mortis Chriſti verba debuiſſent in perſona Chriſti proferri.

183. Neque Chriſti exiſtentia prærequiritur ad verificandum pronomen *Meum* in perſona Chriſti à ſacerdote prolatum: nam ad illud verificãdum ſufficeret, vt in fine prolationis ipſius pronominis corpus Chriſti ſub ſpeciebus exiſteret per verba conſecrationis cauſatum. Quia cùm hęc verba ſint operatiua ſui ſignificati, non requirunt, illud vt præexiſtens, ſed ſufficit, ſi exiſtat in fine prolationis. Præſertim cùm verba conſecrationis non debeant cauſare vt formaliter practicè vera, veritate actuali.

185. Confirmatur: ſi Chriſtus conferret his verbis ab ipſomet Chriſto prolatis: *Hic panis eſt caro mea: hoc vinum eſt ſanguis meus*, vim conuertendi panem & vinum in ſuammet carnem & ſanguinem, ad ea verificãda neceſſariũ non eſſet, vt ante prolationem verborum in Chriſto exiſteret caro & ſanguis, in quem cõmutanda eſſent panis & vinum, ſed ſat foret, ſi in fine prolationis verborum illa producerentur hypoſtaticè vnita Chriſto. Ergo ad verificanda hæc verba: *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus:* quæ ſimiliter prolata in perſona Chriſti vim habent cauſandi corpus & ſanguinem Chriſti, non eſt neceſſe, vt Chriſti corpus & ſanguis præexiſtant ante prolationem ipſorum, ſed ſufficit, ſi exiſtant in fine completæ prolationis eorundem, virtute ipſorummet verborum cauſata.

Efficacior ratio.

186. Efficax igitur huius ſententiæ ratio deſumenda eſt ex eo, quòd verba conſecrationis vi præſentis inſtitutionis non habent vim, vnà cum corpore & ſanguine Chriſti, producendi etiam vnionem hypoſtaticam eorundem cum verbo, ſed hæc ſolùm concomitanter fit: præſens cum corpore & ſanguine in hoc ſacramento, vt ſupra oſtendimus diſp. de præſent. ſacramentali. Si autem corpus & ſanguis Chri-

ſti ii

Digitized by Google

ſti in rerum natura nō exiſterent, neque eorū vnio cum verbo cōſequenter exiſteret. Igitur non poſſent tunc verba cōſecrationis producere corpus & ſanguinem Chriſti, cū non poſſit eſſe corpus & sāguis Chriſti, niſi per vnionem ad perſonam Chriſti. Igitur ſi verba cōſecrationis nōn habent vim producēdi vnionem cum perſona Chriſti, non poſſent in eo caſu producere corpus & ſanguinem Chriſti, proinde non poſſent in eo caſu verificari: quoniam vt verificarentur, deberent ſaltem in fine prolationis adeſſe corpus & ſanguis Chriſti: quia cùm nullibi ſupponerentur exiſtere, ſi ſaltem in fine prolationis verborum tunc non exiſterent, nullo modo verba formæ verificarentur.

Effugio occurritur. 187. Nec dici poteſt, in eo euentu produci à verbis ſolùm corpus & ſanguinem, vnionem verò hypoſtaticam concomitanter fieri à ſolo Deo, eo modo, quo nunc à verbis producitur ſolùm corpus & ſanguis, vnio verò concomitanter fit à ſolo Deo: nam ea tantùm fiunt concomitanter, quæ reipſa inueniuntur connexa cum termino formali ſignificato: non enim in triduo cum corpore facta fuiſſet in hoc ſacramento præſens anima Chriſti, eò quòd illa in triduo non erat reipſa vnita cum corpore. Cùm igitur in tali caſu vnio hypoſtatica non reperiretur reipſa connexa cum corpore & ſanguine, quia hæc nullibi ſupponerentur vnita cum perſona Chriſti, ſed tunc primò producerentur à verbis conſecrationis, quæ vim non haberent illa producendi cum vnione ad perſonam Chriſti, non poſſet in tali caſu vnio hypoſtatica fieri præſens per concomitantiam ad productionem corporis & ſanguinis, vti fit nunc.

An ſi ſola materia corporis & ſanguinis Chriſti reperiretur vnita verbo, verba conſecrationis prolata producerent corpus & ſanguinem Chriſti. 188. Sed adhuc ſupereſt difficultas, an ſi ſaltem materia, quæ fuit corporis & ſanguinis Chriſti, reperiretur actu vnita hypoſtaticè verbo, poſſent tunc verba formæ producere corpus & ſanguinem Chriſti. Ratio dubitandi eſt, quia tunc verba conſecrationis producerent corpus & ſanguinem, ad quæ producenda virtutem habent, vnio verò per concomitantiam produceretur à Deo. Etenim poſito, quòd illa reipſa inueniretur cum materia, reproducta à verbis ſacramentalibus materia vnà cum reliquis humanum corpus conſtituentibus, concomitanter etiam fieret præſens vnio, quæ cum tali materia corpus & ſanguinem Chriſti integrante reperiretur.

Negatur probabiliùs. 189. Fateor, in tali caſu probabiliter primam opinionem defendi poſſe. Nihilominus neque in hoc caſu recedendum eſt à ſententia communi: quia ſaltem in eo caſu vnio hypoſtatica non fieret per concomitantiam præſens cum formâ ſanguinis, neque cum formis organicis, quæ humanum corpus cōſtituunt: quia cùm hæ formæ primò producerentur à verbis ſacramentalibus, non ſupponerentur vnitæ verbo. Verùm, quoniam adhuc tunc dici poſſet, illud corpus & ſanguis, eſſe corpus & ſanguis Chriſti, propter ſolam vnionem hypoſtaticam cum materia, ſicut de facto accidentia humanitatis, dicuntur accidentia Chriſti, propter ſolam vnionem hypoſtaticam cum humanitate, ideo in hoc caſu recurrendum eſt ad rationem communem, quia nimirum verba conſecrationis vi præſentis inſtitutionis non habent vim cauſandi corpus & ſanguinem Chriſti in hoc ſacramento, niſi vt illa reperiunt extra ſacramentum naturaliter exiſtentia. *Ex vi præſentis inſtitutionis:* Atque hoc nobis conſtat tum à poſteriori, quia de facto illa in hoc ſacramento pònunt, vti reperiunt extra illud exiſtentia: vnde quia de facto reperiunt Chriſti corpus viuum & glorioſum, illud ſub hoc ſacraméto cauſant viuum & glorioſum. Contrà verò, quia in triduo repeririſſent mortuum & paſſum, eodem modo illud in ſacramento poſuiſſent. Tum à priori: quia non debemus maiorem virtutē ſacramentalibus verbis concedere, quàm quæ, & quanta neceſſaria eſt ad ſacramentum perficiendum, iuxta connaturales leges diuinæ inſtitutionis, de tali ſacramento, cùm omnis alia maior virtus ſit ſuperflua. *A priori.* Sed iuxta connaturales leges diuinæ inſtitutionis, in hoc ſacramento ſufficit, vt verba conſecrationis habeant virtutem ponendi corpus & ſanguinem Chriſti in hoc ſacraméto, prout illa reperiunt extra ſacramentum exiſtentia. Cùm iuxta connaturales leges diuinæ inſtitutionis nunquam futurus ſit caſus, in quo corpus & ſanguis Chriſti nō reperiantur extra ſacramentum exiſtentia. Etenim nō aliter putandum eſt, Deum virtutem tribuere rebus ad opera miraculoſa, ad quæ patrandā aſſumit, quàm naturis ipſis rerum ad opera naturalia cauſanda. Sed non maiorem virtutem Deus naturis rerum tribuit ad opera naturalia cauſanda, quàm quæ, & quanta neceſſaria eſt ad conſequendum finem, quem iuxta naturales leges ſuæ ſapientiæ huiuſmodi naturis præfigit: ergo nec maiorem virtutem cenſendus eſt tribuere rebus, quas ad ſupernaturalia opera patranda aſſumit, quàm quæ & quanta neceſſaria eſt ad conſequendum finem, quem iuxta connaturales leges ſuæ ſapientiæ huiuſmodi rebus præfigit. Cùm igitur iuxta cōnaturales leges ſuæ ſapiētię Deus decreuerit, vt nunquam hoc ſacramentum conficiatur ex corpore & ſanguine Chriſti extra ſacramentum non exiſtentibus, eò quòd iuxta leges ſuæ ſapientię decreuerit nunquam corpus & ſanguinem Chriſti eſſe corrumpenda; conſequenter vi præſentis inſtitutionis non maiorem virtutem tribuit verbis conſecrationis, quàm quanta neceſſaria eſt ad cauſandum corpus & ſanguinem Chriſti, prout extra hoc ſacramentum reperiuntur exiſtentia. Ad quam explicationem reduci poteſt ratio Vaſq. *Vaſquez.*

190. Ex his patet ad fundamentum 1. ſententiæ. Etenim neceſſum non fuit, vt Chriſtus eam virtutem conſecrationis verbis tribueret, quæ nunquam in actum proditura eſſet. Neque talem virtutem rebus tribuere, magis commendat Dei liberalitatem, quàm eius potiùs arguit prodigalitatem, tribuendo rebus

do rebus virtutem, quæ nunquam ſit operatura, aut vlli nunquam profutura.

SECTIO VII.

An plures formæ concurrere poſſint ad eiuſdem materiæ conſecrationem?

191. QVæſtio proponitur propter conſuetudinem, qua Eccleſia Romana vtitur cum ſacerdotibus recens ordinatis, qui omnes cum Epiſcopo ordinante concelebrant, ſimul cum illo verba conſecrationis ſuper eandem materiam proferentes. Cæterùm quæſtio non eſt de validitate conſecrationis: certum enim eſt, ſi omnes verba formæ abſoluerent in eodem inſtanti temporis, fore vt omnes validè eandem materiam conſecrarent: non ſecus ac ſi duo eadem verba Baptiſmi, poſt ablutionem ab vtroque factam, in eodem inſtanti abſoluerent, eundem hominem ſimul baptizarent: cùm non maior ratio in tali caſu foret de vno, quàm de alio, cùm vterque adhibuiſſet omnia ad eſſentiam Baptiſmi requiſita. Nam licet, vt verba formæ ſint valida ad efficiendum, quod ſignificant, debeant integrè omnia à ſingulis proferri: quo fit, vt ſi ſacerdos moriatur poſt inchoatam, & nondum abſolutam conſecrationis formam, non ſufficiat, ſupplere ſola illa verba, quæ defunctus omiſit, ſed neceſſarium ſit, totam formam integram repetere: non eſt tamen contra validitatem formæ, vt à pluribus legitimis miniſtris ſuper eandem materiam integrè proferantur.

Illicitum videtur Durando: 192. Quæſtio igitur tantùm proponitur, an hic modus ſit licitus, ob multa incommoda, quæ ex eo ſequi videntur. Cùm enim moraliter impoſſibile ſit, vt omnes in eodem inſtanti verba conſecrationis abſoluant, impoſſibile moraliter etiam erit, vt omnes ſimul cõſecrent. Poſito autem, quòd non omnes poſſint ſimul moraliter conſecrare, ſequitur, debere aliquos verba formæ proferre ſupra materiam iam conſecratam: hoc autem eſt maximum ſacrilegium, cùm non liceat conſecrationis verba proferre, niſi ſuper materiam debitam, quæ eſt ſola materia non conſecrata: alioqui non ſine tanti ſacramenti irreuerentia fruſtraneè proferrentur verba conſecrationis.

193. Confirmatur: nam qui probabiliter ſciret, materiam eſſe conſecratam, non poſſet abſque ſacrilegio in eandem materiam verba conſecrationis proferre: ergo neque qui moraliter ſciret, ſe eadem verba prolaturum in materiam priùs ab alijs conſecratam. Igitur talis modus licitus non eſt; nec ad eum obligare poteſt Eccleſia, cùm non poſſit obligare ad id, quod intrinſecè vergit in iniuriam ſacramenti.

194. Secundò in tali modo ſæpe accidit, vt Epiſcopus, qui eſt principalis celebrans, & Chriſti perſonam repræſentat, non conſecret, ſed qui prior ipſo verba conſecrationis abſoluit. Cùm enim in poteſtate conſecrantis non ſit, effectum conſecrationis ſuſpendere, ſed ſtatim prolatis verbis formæ conſecratio fiat, non poterit concelebrans impedire, quo minùs ſequatur conſecratio, ſi ante Epiſcopum verba formæ protulit cum intentione conſecrandi.

195. Tertiò ex tali modo ſequitur, nõ fieri integrum ſacrificium ab ijs, qui ſimul cum Epiſcopo conſecrarunt. Nam hoc non ſolùm conſiſtit in conſecratione, ſed etiam in ſumptione vtriuſque ſpeciei, cùm non minùs hoc ſacrificium integretur ex ſumptione quàm ex conſecratione vtriuſque ſpeciei, vt infrà de ſacrificio Miſſæ conſtabit.

196. Propter hæc incommoda Durand. in 4. diſt. 13. q. 3. hanc Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem improbat, aitque illam potiùs eſſe abolendam, quàm ſeruandam, eamque periculoſam vocat: ſed nimis temerè auſus eſt hic author tam antiquum Romanæ Eccleſiæ ritum improbare: cùm antiquitus non modò Presbyteri recèns ordinati cum Epiſcopo, ſed etiam Cardinales cum Papa celebrante concelebrabant, vt refert Innocentius III. lib. 4. de myſte. Miſſæ c. 25. Cæterùm etſi poſterior hic ritus ceſſauerit, non tamen ceſſauit prior; quin illum à tota Eccleſia ſeruandum præcipit Clemens VIII. in Pontificali Romano, vt patet, tum ex ipſius conſtitutione initio Pontificalis, vbi vniuerſaliter ſub præcepto ſeruanda proponit ab *omnibus vniuerſi terrarum Orbis Eccleſijs,* quæ in Romano Pontificali cõtinentur. Tum ſpeciatim de ordinibus conferendis, loquens de Presbyteris cũ Epiſcopo concelebrantibus: *Debent enim,* inquit, *ex conſuetudine concelebrare, & etiam verba conſecrationis proferre.* Præterea contra Durandũ facit antiquus vſus Eccleſiæ, vt ſemper Epiſcopus conſecratus concelebret cum Epiſcopo conſecrante. Cùm ſit eadem in vtroque ritu ratio, licet in priori ſit maius periculum, propter multitudinem concelebrantium. *Cenſurandus ob cenſuram datã Eccleſiæ.* *Innoc. III.* *Clemens VIII.*

197. Quare non licet de tali conſuetudine dubitare, cùm hoc ipſo, quòd ſit ab Eccleſia introducta, approbata, & ſub præcepto omnibus Chriſtiani orbis Prælatis propoſita, mala & illicita eſſe non poſſit. Intendit autem Eccleſia per hanc cæremoniam repræſentare primam illam huius Myſterij ſolemnitatem, quãdo diſcipuli cum Chriſto, ſuũ corpus & ſanguinem cænante, cõcænarunt. Nã licet diſcipuli cum Chriſto non cõſecrarint, ſed ſolùm concommunicarint, cũ prima huius Myſterij inſtitutio eſſe debuerit à ſolo Chriſto, tanquã à primo Authore: quia tamen illis ab eodem Chriſto dictum fuit, vt hoc facerent in ipſius commemorationem, rectè ab Eccleſia in huius commemorationis memoriam inſtituta eſt hæc cæremonia, quæ non ſolùm repræſentat cõcommunicationem diſcipulorum cum Chriſto, ſed etiam obſeruationem mandati, quod Chriſtus in illis verbis intendit: *Hoc facite in meam commemorationem,* nempe non tantùm aliquando ſimul concommunicando, ſed etiam concelebrando. Ergo tota huius *Presbyteri recèns ordinati ſimul cum Epiſcopo conſecrant omninò licitè: & infrà n. 210.*

controuerſiæ

Digitized by Google

controuerſiæ difficultas ſita eſt in aſſignando modo, quo poſſit hæc introducta conſuetudo abſque incommodo ſeruari.

Primus modus conſuetudinem hanc ſeruandi. Innocentius III. S. Thomas.

198. Primus modus fuit Innocentij III. quem ſequitur S. Thom. 3. p. q. 82. art. 2. quòd licet plures ſint concelebrantes, omnes tamen intentioné conſecrandi referre debent ad vnum idemque inſtans conſecrationis: ex quo omnia enumerata incommoda vitantur.

Reijcitur rectè à Palud.

199. Sed contrà: nam in poteſtate conſecrantis non eſt, verba conſecrationis ſuſpendere, vt non quando verba in ſua ſignificatione complentur, ſed quando ipſe conſecrans vult, effectum operentur. Alioqui, vt rectè infert Palud. in 4. diſt. 13. q. 4. art. 2. poſſet ſacerdos verba conſecrationis proferre manè, vt veſperi ſuum effectum operarentur. Non igitur poſſunt concelebrantes ad libitum verba conſecrationis dirigere, vt in eodem inſtanti omnes cõſecrationem perficiant, niſi reipſa omnes in eodem inſtanti verba conſecrationis abſoluant: ac proinde per hunc modum non vitatur incommodum, quod ſæpe aliqui proferrent verba ſupra materiam priùs ab alio conſecratam. Neque ad hoc ſufficit, proferre verba cum conditionata voluntate, vt non habeant effectum, niſi in inſtanti, in quo Epiſcopus verba conſecrationis abſoluit. Nam etſi conditionata voluntas impediat, ne verba, ante inſtans conſecrationis Epiſcopi prolata, habeant effectum, efficere tamen non poteſt, vt vel poſt, vel antequam prolata ſint, effectum operentur: nam in vtroque caſu cauſarent, quando non eſſent.

2. Modus Palud.

200. Secundus modus eſt ipſius Palud. qui refutato hoc modo, hunc alium affert, vt nimirum conſecratio fiat in vltimo inſtanti, in quo vltimus concelebrans verba conſecrationis abſoluit: ad quam conſecrationem omnes concelebrantes cõcurrunt per virtutẽ, quam ſinguli reliquerunt in aëre, in quo virtutes omnium, miraculosè conſeruantur vſque ad inſtans, in quo vltimus concelebrans verba conſecrationis abſoluat.

Irridetur à Durando.

201. Sed meritò hunc modum Durandus appellat deriſorium, nec dignum improbatione; cùm ſatis ſeipſum improbet, vel ipſa miraculi nouitate ad hãc cæremoniam ſaluandam minimè neceſſarij. Præterquam quòd falſam ſupponit doctrinam à nobis ſuprà de ſacramẽtis in communi, & potentia obedientiali refutatam, nimirum quòd verba ſacramentalia ſuos effectus cauſent per virtutem ſuperadditam.

3. Modus Richardi, Soti.

202. Tertius modus relatus à Richardo in 4. diſt. 13. art. 2. q. 1. & Soto q. 1. art. 2. affirmat, ſolum Epiſcopum conſecrare, quia ſolus Epiſcopus verba conſecrationis profert enuntiatiuè & formaliter, reliqui verò tantùm recitatiuè & materialiter. Quod confirmari poteſt ex quibuſdam verbis antiqui Pontificalis, quibus ſacerdotes recèns ordinati monentur, vt dicant omnia, quæ ſunt in Miſſali, ſicut ſi celebrarent: ergo reuera non celebrant, ſed ſolùm gerunt ſe, ac ſi celebrarent.

Improbatur.

203. Sed contrà: nam hoc pacto ſacerdotes cum Epiſcopo non concelebrarent; nam celebrare, eſt ſimul conſecrare: hoc autem eſt contra citatum Pontificale, in quo ſacerdotes recèns ordinati dicuntur cum Epiſcopo concelebrare. Præterea fruſtra Pontificale tantoperè Epiſcopo ordinanti commendaret, vt *ſecreta moroſè dicat, vt ordinati ad ſacerdotium poſſint illa cum eo dicere, & eodem momento, quo dicuntur per Pontificem.* Cæterùm citata verba non ſunt in nouo Põtificali à Clemente VIII. reformato: & eſto eſſent, ſenſus illorum eſt, vt ita ſe gerant, ac ſi ipſi per ſe ſeorſim celebrarent.

Clemens VIII.

4. Modus.

204. Quartus modus docet, omnes celebrantes concurrere ad eandem materiam in eodem inſtanti conſecrandam, eſto vnus paulò citiùs, aut tardiùs alio verba conſecrationis proferat, ſicut accidit in reliquis ſacramentis, in quibus non ſtatim prolata forma conficitur ſacramentum, ſed expectanda eſt, mora aliqua, donec applicetur materia: Qui enim verba Baptiſmi profert, non ſtatim Baptiſmum conficit, ſed expectare debet aquæ ablutionem. Pari modo, quando multi ad hoc ſacramentum cõficiendum per modum vnius cauſæ concurrunt, non ſtatim prolata forma ab vno, conficitur ſacramentum, ſed expectandum eſt, donec reliqui omnes abſoluant, cùm omnes integrent vnam cauſam totalem conſecrantem, non minùs quàm materia & forma integrant vnam cauſam totalem in reliquis ſacramentis.

Meritò à Soto reijcitur.

205. Hunc modum ſecutus eſt aliquando Sotus, vt ipſe fatetur in 4. diſt. 13. q. 1. art. 2. quem poſteà reprobat, & meritò: nam verba ſacramentalia ex diuina inſtitutione habent efficaciam, vt ſtatim atque eorum ſignificatio completur, efficiant, quod ſignificant. Neque hæc efficacia differri, aut ſuſpendi poteſt intentione proferentis. Confirmatur. Si verba conſecrationis proferrentur ab vno tantùm ſacerdote, ſtatim ſuum effectum operarentur: ergo eodem modo illum operabuntur, etiamſi cũ illo alij etiam ſacerdotes verba conſecrationis proferant: nam concomitantia celebrantium non tollit, quin verba ſtatim à quouis integrè ſuper debitam materiam prolata, ſuum ſortiantur effectum, cum hoc habeant ex diuina inſtitutione. In reliquis verò ſacramentis ideo interdum non ſtatim prolata forma, ſacramentum perficitur, quia nondum eſt applicata materia, quæ ſimul cum forma integrat ſacramentum: cæterùm ſi ante prolationem formæ ſupponatur applicata materia, ſicut ante prolationem formæ conſecrationis ſupponitur applicata materia in hoc ſacramento, prolata forma, nulla expectanda eſt temporis mora, ſed ſtatim ſacramentum perficitur. Neque plures concelebrantes ad eandem materiam conſecrandam concurrunt per modum vnius cauſæ totalis, vt nimirum non fiat conſecratio, donec omnes abſoluant. Nam cùm ſacramenta ſuam virtutem & modum cauſandi habeant à Chriſto, cùm quilibet celebrans ſeorſim ſumptus ſit totalis cauſa conſe-

conſecrationis non poteſt hic modus ab Eccleſia mutari.

5. Modus Caietani. 206. Quintus modus eſt Caiet. 3. p. q. 82. art. 2. opinantis, nouos ſacerdotes cum Epiſcopo concelebrantes nullam debere habere intentionem determinatam, neque conſecrandi, neque non conſecrandi, ſed debitam, qualis eſt hæc: *Intendo dicere cum ea intentione, qua debeo.* Sic enim tota intentio determinata conſecrandi relinquitur Epiſcopo.

Impugnatur. 207. Sed contrà: quia cùm ex Pontificali Romano ſacerdotes recèns ordinati debeant concelebrare cum Epiſcopo celebrãte, cumq́ue concelebrare nequeant, niſi determinatam habeant intentionem conſecrandi, ineptus erit iſte modus ad hanc conſuetudinem explicandam, prout ab Eccleſia ſeruatur.

6. Modus Suarez. 208. Sextus modus eſt Suar. diſp. 61. ſect. 4. in fine arbitrantis, ad omnia hæc incommoda vitanda debere ſacerdotes, qui cum Epiſcopo concelebrant, habere hanc intentionem diſiunctam, nimirum aut conſecrandi ſimul cum Epiſcopo, aut certè ſi id fieri non poſſit, proferendi verba tantùm materialiter, ſine animo conſecrandi.

Refellitur. 209. Sed contrà: nam licet per hanc diſiunctam voluntatem vitentur adducta incommoda, optimumq́ue conſilium ſit, hunc modum à recèns ordinatis ſeruari: damnandus tamen non eſſet, qui cum abſoluta intentione cum Epiſcopo conſecrandi accederet. Adde, quòd ſi hæc diſiuncta voluntas neceſſaria eſſet ad prædicta incommoda vitanda, debuiſſet ab Eccleſia explicari, ne periculo exponeret nouos ſacerdotes, qui nihil de hac diſiuncta voluntate cogitantes optimè ſe diſpoſitos accedere arbitrantur, ſi accedant abſoluta voluntate cum Epiſcopo conſecrandi; Neque alia intentio ex verbis Pontificalis colligi poteſt.

7. Probabilior modus Vaſquez, Sotus. 210. Dicendum igitur eſt cum Soto & Vaſq. locis præcitatis, licitè potuiſſe Eccleſiam hanc cæremoniam ſtatuere ad repræſentandum factum Chriſti, non obſtante morali periculo proferendi aliquando verba conſecrationis ſupra materiam iam conſecratam. Tum quia ſi quando hoc accidit, eſt præter intentionem Eccleſiæ, quæ magna cum cautela monet, vt verba conſecrationis moroſè & altè ab Epiſcopo proferantur, vt poſſint à reliquis concelebrantibus ſimul cum ipſo eodem momento temporis proferri. Nam vt conſecratio fiat ab omnibus ſimul eodem temporis momento, ſufficit vt omnes ſimul verba conſecrationis abſoluant, eſto non omnes ſimul incipiant, vel continuent. Tum quia nullus concelebrans eſt moraliter certus, quòd ſit verba conſecrationis fruſtra prolaturus: quin vnuſquiſque illa profert ex opinione, & morali iudicio, quòd per ea ſit conſecraturus: quia quantum fieri poteſt, ea profert eodem tempore cum reliquis concelebrantibus. Vnde caſu quo certus eſſet, ea ſe fruſtra prolaturum in materiam iam conſecratam, non poſſet ea proferre, quia tunc non poſſet ea licitè proferre. Hoc igitur morale iudicium, quod vnuſquiſque concelebraturus habet non fruſtrandi verba conſecrationis, reddit hanc actionem licitam: & alioqui aptiſſima eſt ad repræſentandum factum Chriſti. Igitur licitè potuit ab Eccleſia introduci.

211. Ex his patet ad 1. incommodum. Nam eſto hoc ſit moraliter certum in communi, quod ab aliquo ſint verba conſecrationis fruſtra proferenda: quia tamen in particulari de nullo eſt moraliter certum, quin potiùs ſinguli in particulari morale iudicium habent, per ea ſe conſecraturos, non poteſt propter hanc moralem certitudinem in communi hæc actio reddi illicita. Quemadmodum moraliter certum eſt, quod, ſi Eccleſia propter aliquod vniuerſale bonum præciperet omnibus fidelibus menſtruum ieiunium, aliqui hoc præceptum ſit trangreſſurus, cùm tamen per hoc non reddatur tale præceptum illicitum: quia tunc tantùm redditur actio illicita, quando ab aliquo in particulari neceſſariò deberet malè exerceri. Ad confirmationem negandum eſt, vel omnes, vel aliquem, qui ſimul cum Epiſcopo verba conſecrationis proferunt, moraliter eſſe certos, fruſtraneè ſe illa prolaturos: alioqui, vt dictum eſt, non poſſet ea licitè proferre. *Ad 1. incommodum n. 192.*

212. Eodem modo reſpondetur ad ſecundum incommodum. Nam licet aliquando fieri poſſit, vt Epiſcopus ipſe verba conſecrationis proferat ſupra materiam iam conſecratam, quia tamen id non accidit ex certa ſcientia & intentione, cùm nullus accedere debeat cum intentione Epiſcopum præueniendi, non poterit ex tali caſu hæc actio reddi illicita. *Ad 2. n. 194.*

213. Ad tertium in primis multi ſunt, qui eſſentiam huius ſacrificij conſtituunt in ſola conſecratione, non autem in ſumptione vtriuſque ſpeciei. Secundò eſto etiam conſiſtat in ſumptione vtriuſque ſpeciei, ad hoc tamen ſufficit, vt principalis celebrans vice omnium illud conſumat. *Ad 3. n. 195.*

214. Dices. De iure diuino eſt, vt qui conſecrat, ſimul ſumat quæ conſecrauit: ergo ſi omnes concelebrantes vtramque ſpeciem conſecrarunt, omnes debent vtramque ſpeciem ſumere: neque in hoc diſpenſare poteſt Eccleſia.

215. Reſp. multos negare, hoc eſſe de Iure diuino, quòd inter alios ſentire videtur Suar. diſp. 75. de ſacrif. ſect. 5. ad finem: proinde potuit iuxta hanc ſententiam ab Eccleſia diſpenſari. Secundò, eſto ſit de Iure diuino, potuit tamen illud per Iuris interpretationem ab Eccleſia declarari, in hoc caſu, ad factum Chriſti repræſentandum, non obligare: vti per eandem Iuris interpretationem in Paraſceue declarat, ad mortem Chriſti repræſentandam, ea die Sacerdotem non obligari ad conſecrandam materiam, quam offert & conſumit, ſed poſſe etiam ab alio conſecratam offerre & conſumere. *Suarez.*

DISPV-

Digitized by Google

DISPVTATIO XXV.

De effectibus ſacramenti Euchariſtiæ.

SECTIO PRIMA.

Quam diſpoſitionem requirat Euchariſtia vt ſuum effectum conferat?

Sacramentum hoc dignè ſuſceptum effectum ſuum confert ex opere operato.
Concilium Florentin. Tridentin.

1. SVPPONO 1. De fide certum, ſacramentum hoc dignè ſuſceptum ſuum effectũ conferre, idq; ex opere operato, vt de omnibus ſacramentis nouæ legis definiunt Florent. in decreto de vnio. Armenor. & Trident. ſeſſ. 6. c. 7. & ſeſſ. 7. can. 6. & 8. & de hoc in particulari docet idem Florent. & Trident. ſeſſ. 13. cap. 2. Fundamentum eſt: quia omnia ſacramenta nouæ legis vim habent conferendi gratiam ex Chriſti merito, non autem ex merito & diſpoſitione conferentis, vel ſuſcipientis: quod eſt gratiam conferre ex opere operato, non autem ex opere operantis.

Quis proprius effectus?

2. Suppono 2. Effectum proprium huius ſacramenti eſſe augmentum gratiæ ſanctificantis, cum augmento virtutum infuſarum, quæ ſimul cum gratia augentur, nec non peculiaria auxilia ordinata ad principalem finem huius ſacramenti, qui eſt, vnire nos cum Chriſto, tanquam membra cùm capite per affectum charitatis. Ratio eſt: quia cùm hoc ſacramentum ſit per modum refectionis ſpiritualis, ſupponit vitam ſpiritualem in anima, eamque per ſe tantùm auget ac nutrit. Hoc igitur ſuppoſito, quærimus, quæ diſpoſitio ſit neceſſaria in ſuſcipiente, vt effectum huius ſacramenti conſequatur.

Alenſis. Bonauent. S. Thomas Durandus. Paludanus. Syluester. Caietanus.

3. PRIMA ſententia aſſerit, præter ſtatum gratiæ habitualis, neceſſariam eſſe deuotionem actualem: Eſt Alenſ. 4. p. q. 10. memb. 8. art. 3. §. 2. Bonau. in 4. diſt. 12. art. 4. q. 1. S. Tho. q. 2. art. 1. quæſtiunc. 3. Durand. q. 4. n. 6. Palud. q. 1. ar. 2. Syluest. verbo *Euchariſtia*, in fine, Caiet. 3. p. q. 79. ar. 1. qui conſequenter docent, peccata venialia, quæ hanc deuotionem tollunt, impedire fructum huius ſacramenti. Vnde Marſil. in 4. q. 6. ar. 4. docet, per ſolum peccatum veniale in ipſa ſumptione ſacramenti, hominem reddi indignũ. Cæterùm addit Caiet. illud augmentum gratiæ, quod defectu actualis deuotionis in ipſa ſuſceptione ſacramenti impeditur, dari poſtea recedente fictione.

Marſilius.

4. Fundamentum huius opinionis eſt, quia hoc ſacramentum eſt inſtitutum per modum cibi & potus, qui viuentem non nutriunt abſque proprio actu vitali ipſius viuetis. Nec eſt eadem ratio de reliquis ſacramentis viuorum, quæ quia dantur per modum cuiuſdam corporalis augmenti, vitam gratiæ augere poſſunt abſque proprio actu ſuſcipientis. Confirmat Caiet. quoniam ſi hoc ſacramentum ad augendam gratiam habitualem, non requireret actualem deuotionem in ſumente, ſequeretur, tot Sacerdotes, qui quotidie celebrant, magnum gratiæ cumulum acquiſituros: hoc autem eſt contra experientiam: quia cùm gratia ſit operatiua, deberent quotidie feruentiores in operando euadere, cùm tamen experientia oppoſitum doceat.

Confirmat Caiet.

5. SECVNDA ſententia negat, præter ſtatum gratiæ habitualis, requiri deuotionem actualem ad fructum huius ſacramenti percipiendum. Eſt Soti diſt. 11. q. 2. art. 8. Suar. diſp. 63. ſect. 3. Vaſq. diſp. 206. c. 2. Valent. diſp. 6. q. 8. punct. 3. Coninck 3. p. q. 79. art. 1. dub. 1. Nugnez ibid. art. 8. diffic. vnica, Tolet. lib. 6. cap. 16. & aliorum. Pro cuius ſententiæ explicatione,

Sotus. Suarez. Vaſquez. Valentia. Coninck. Nugnez. Toletus.

6. DICO 1. Vt hoc ſacramentum nobis conferat gratiam actualem, requirit, vt ſaltem ad illud accedamus ſine actuali diſtractione: Eſt S. Tho. 3. p. q. 80. art. 8. Ratio eſt: quia hæc gratia conſiſtit in aliqua ſancta cogitatione, ac pia affectione, quæ impeditur per quamlibet mentis diſtractionem. Confirmatur: nam vt hæc gratia recipiatur in nobis, requirit ſubiectum capax: non eſt autem capax, niſi ſit ſpoliatum omni alia mentis cogitatione, quia cùm proximum ſubiectum huius gratiæ ſit intellectus & voluntas, cumque hæ potentiæ nequeant ad plura perfectè attendere, ſi tempore ſumptionis occupantur in alijs rebus cogitandis, non erunt aptæ ad recipiendas diuinas illuſtrationes.

Accedens actuali diſtractione careat, vt gratiam actualem accipiat. S. Thomas.

7. DICO 2. Vt hoc ſacramentum conferat augmentum gratiæ habitualis, non requiri deuotionem actualem, ſed ſufficit ſtatus gratiæ cum ſola voluntate virtuali ſumendi hoc ſacramentum, vt ſacramentum eſt: quæ voluntas ſaltem implicitè includit fidem, qua creditur hoc ſacramentum eſſe à Chriſto inſtitutum, & ſpem aliquam, qua ſperamus illud nobis profuturum. Eſt S. Th. ſuprà citati. Probatur 1. quia hoc ſacramentum antiquitus dabatur infantibus, & nunc

Ad augmentum gratiæ non requiri deuotionem actualem.
S. Thomas.

etiam mente captis, in quibus nulla poteſt eſſe actualis deuotio.

8. Probatur 2. Quia hoc ſacramentum gratiam confert obicem non ponenti: ſed qui ad illud accedit in ſtatu gratiæ, etiam cum mentis diſtractione, & peccato veniali non accedit cum obice, quia nullum peccatum veniale, aut actualis diſtractio opponitur gratiæ habituali, vel augmento ipſius. Tertio. Hoc ſacramentum remittit mortalia inuincibiliter ignorata: aut igitur cùm aliquis accedit ad Euchariſtiam diſtractus & cum mortali inuincibiliter ignorato, conſequitur remiſſionem peccati mortalis, aut non. Si conſequitur; ergo mentis diſtractio non impedit gratiam habitualem: ſi non conſequitur; ergo poſſet ſtatim hic mori & damnari, quod eſt contra Caiet. affirmantem, qui ſic diſtractus accedit, non priuari in æternum augmento gratiæ. Atque ad hanc tandem ſententiam inclinat Alenſ. in reſpon. ad penult. vbi, *Exiſtimo,* inquit, *quòd iuſtus accedens ad communionem, licet negligens fuerit in præparando ſe modo debito & ſufficienti, dummodo non cadat à iuſtitia, aſſequatur aliquo modo effectum principalem huius ſacramenti, ſcil. vnionem firmiorem cum capite, & membris*

Caietanus.

Alenſis.

Requiritur voluntas recipiendi hoc ſacramentum, vt ſic:

9. Quòd autem requiratur voluntas recipiendi ſacramentum, vt ſacramentum eſt, patet: quia hæc requiritur in adultis ad omne ſacramentum recipiendum. Sunt enim ſacramenta inſtrumenta meritorum Chriſti, quæ non communicantur ſacramenta ſuſcipientibus, niſi liberè ad ea ſuſcipienda cooperentur. Nec ſufficit ſola negatio reſiſtentiæ: nam hæc non eſt cooperatio, ſed permiſſio tantùm: cùm tamen Chriſtus ad ſua merita communicanda requirat liberam cooperationem: hoc enim decuit & ad dignitatem ſacramentorum, & ad paſſionem Chriſti, & ad modum operandi creaturæ rationalis, vt non niſi per liberam cooperationem iuſtificaretur.

In hac includitur fides & ſpes implicitè:

10. Quòd autem hæc voluntas includat fidem, & ſpem ſaltem implicitè, probatur: quia includit voluntatem recipiendi ſacramentum vt ſacramentum eſt: hæc autem ſupponit aſſenſum ſaltem virtualem in ſacramentum, vt ſacramentum eſt, hoc eſt in practicum ſignum gratiæ à Chriſto inſtitutum ad homines iuſtificandos.

Sufficit voluntas virtualis ſumendi ſacramentum.

11. Quòd ſufficiat virtualis, conſtat: alioqui non poſſet hoc ſacramentum dari mente captis, ſi nullum ſit periculum, & antea petierint. Ratio verò eſt: quia hæc voluntas ſufficit ad tranſigenda negotia humana: veroſimile autem non eſt, Chriſtum, qui in omnibus ſe accomodauit modo agendi humano, expreſſiorem voluntatem ad ſacramenta requirere, quàm requiratur ad humana negotia tranſigenda.

Maius augmentum gratiæ accipit, qui accedit cum intenſiori gratia:

12. Ex dictis ſequitur 1. maius augmentum gratiæ, cæteris paribus, conſequi eum, qui cum intenſiori gratia habituali ad hoc ſacramentum accedit. Nam ſi gratia habitualis eſt diſpoſitio ad hoc ſacramentum, intenſior gratia, erit perfectior diſpoſitio. Dixi, *Cæteris paribus:* quia poteſt hæc maior intenſio gratiæ compenſari per intenſiorem deuotionem.

Qui ſine vlla voluntate, nullum recipit effectum.

13. Sequitur 2. Quòd ſi quis ad hoc ſacramentum accedat ſine vlla voluntate, ne virtuali quidem recipiendi hoc ſacramentum, nullum recipere effectum: nam hæc eſt conditio neceſſaria requiſita, vt ſacramentum conferat ſuum effectum adultis. Eſt autem hæc voluntas virtualis duplex; formalis, & interpretatiua. Formalis eſt, quæ aliquando præceſſit in aliquo actu expreſſo recipiendi hoc ſacramentum. Interpretatiua eſt, quæ nunquam præceſſit in aliquo actu explicito, ſed in ſola voluntate implicita ſeruandi omnia præcepta, inter quę eſt ſuſceptio huius ſacramenti. Porrò ad fructum huius ſacramenti conſequendum ſufficit voluntas virtualis interpretatiua; quæ aliquando præceſſit in aliqua voluntate ſeruandi omnia pręcepta, & nunquam fuit retractata.

Virtualis voluntas duplex.

14. *Obijcies* 1. Si ad effectum huius ſacramenti requiritur poſitiua aliqua voluntas: ergo qui ad illud accedit ſine tali voluntate, peccat mortaliter, quia ponit obicem, ne ſacramentum ſuum habeat effectum. Ideo enim qui ad Baptiſmum accedit ſine debita diſpoſitione, vel ad reliqua ſacramenta viuorum cum peccato mortali, peccat mortaliter, quia ponit obicem, ne ſacramentum in ipſo habeat effectum. Reſp. nego conſequentiam: tum quia effectus Euchariſtiæ, eſt etiam gratia actualis, & tamen qui ponit obicem ad illam, non peccat mortaliter: tum quia, qui obicem ponit effectui ſacramenti, nullam iniuriam facit ſacramento, quia effectus ſacramenti eſt in bonum ſuſcipitentis: ergo ſi nolit illum ſuſcipere, nullam iniuriam facit ſacramento.

Qui accederet ad hoc ſine vlla voluntate recipiendi in ſtatu gratiæ, non peccaret:

15. Ad probationem dico, non ideo peccaret mortaliter, qui ſine debita diſpoſitione accedit ad Baptiſmum, vel cum peccato mortali ad reliqua ſacramenta viuorum, quia ponit obicem effectui ſacramenti: ſed quia recipit ſacramentum, quod ſacrum & ſanctum eſt, in ſubiecto indigno: ſi enim qui ſacramenta miniſtrat in peccato mortali peccat mortaliter, quantò magis, qui illud in ſeipſo recipit in peccato mortali. Qui verò accedit ad Euchariſtiam cum iuſtitia habituali ſine ſufficiente voluntate conſequendi effectum, non recipit ſacramentum in ſubiecto indigno: igitur nullam illi iniuriam facit.

Si ad confeſſionem, peccaret mortaliter.

16. Dices. Ergo qui accederet ad Baptiſmum, vel confeſſionem ſine voluntate recipiendi ſacramentum, non peccaret mortaliter, quia non reciperet ſacramentum in ſubiecto indigno, cùm in eo caſu nullum fieret ſacramentum. Reſp. nego conſequentiam: nam magna iniuria fit ſacramento, ponere obicem ne fiat: hîc autem non ponitur obex, ne fiat, cùm iam ſupponatur factum, & ex alia parte non recipitur in ſubiecto indigno.

17. *Obijcies* 2. Si peccatum veniale non eſſet obex ad effectum gratiæ habitualis in hoc ſacramento, poſſet eſſe diſpoſitio ad talem

effectum

Digitized by Google

effectum recipiendum, quia poſſet quis ad hoc ſacramentum accedere cum ſola voluntate inanis gloriç. Cōcedunt aliqui ſequelam, nec putant abſurdum veniale eſſe diſpoſitionem ad gratiam ſacramentalem, quia hęc non reſpondet diſpoſitioni ſuſcipientis, ſed Chriſti merito.

18. Ego verò nego ſequelam: & ad probationem dico: vel hic actus inanis gloriæ eſſet tantùm concomitans actum recipiendi ſacramentum: & ſic non inficeret illum: vel eſſet obiectum, aut circumſtantia illius; & tunc ſi nulla alia in eo ſupponeretur voluntas ſaltem virtualis, non conſequeretur effectum ſacramenti: quia repugnat illum conſequi per peccatum, tanquam per diſpoſitionem.

19. Dices. Non repugnat, vt ex parte conferentis intentio ſit peccaminoſa: ergo neque ex parte recipientis. Reſp. nego conſequentiam. Nam plus cenſetur ad ſalutem cooperari ſubiectum, quàm miniſter. Vnde peccatum mortale miniſtrantis non impedit effectum ſacramenti, impedit tamen peccatum mortale ſuſcipientis.

Negatio actualis deuotionis impedit intenſionem gratiæ.

20. Dico 3. Licet peccatum veniale actuale concomitans, & negatio actualis deuotionis non impediat totalem effectum gratiæ habitualis in hoc ſacramento, impedit tamen intenſionem illius. Ratio eſt: quia, vt ſuppono ex doctrina de ſacramentis in communi, ſacramenta nouæ legis eò intenſiorem gratiam ex opere operato producunt in ſubiecto, quò illud meliùs diſpoſitum inueniunt, quia producunt ad inſtar cauſarũ naturalium, quę eò perfectiorem effectum producunt, quò perfectiùs diſpoſitum inueniunt ſubiectum. Ea ſanè fuit hoc tum ad dignitatem ſacramentorum, tum ad vtilitatem ob incitamentum fidelium neceſſarium, quia ſic meliùs ſe diſponunt ad ſuſceptionem ſacramentorum.

21. Ad rationem primæ ſententiæ Reſp. ſufficere voluntatem virtualem recipiendi ſacramentum. Ad confirmationem dico 1. hoc ipſum eſſe contra Caiet. qui vult illud augmentum gratiæ, quod in ſumptione ſacramenti impeditur, dari poſtea recedente fictione. Secundò. Ideo talis gratia ſic aucta non operatur quotidie feruentiùs, quia illa proximè operatur per auxilia actualia, quę ob mentis diſtractionem negantur.

Ad Caiet.

22. Cæterùm falſum eſt, augmentum illud gratiæ dari recedente fictione: alioquin ſiquis ad Euchariſtiam accederet diſtractus cum ſola contritione putata, poſtea extra ſacramentum recedente fictione iuſtificaretur, quia ceſſante diſtractione ſine nouo actu rediret gratia, quam accepturus erat in ipſa ſumptione ſacramenti. Hic diſputandum eſſet, an ſacramentum Euchariſtiæ habeat virtutem aliquando cōferendi primam gratiam, niſi de hac diſputatum eſſet ſuprà de ſacramentis in genere diſp. 4. ſect. 5. ad quam ſectionem remittimus lectorem, ne bis in eodem tomo eadem difficultas tractetur.

SECTIO II.

An hoc ſacramentum ſemper continuò gratiam augeat, quamdiu in nobis manet?

23. Prima ſententia negat: Eſt Soti in 4. diſt. 11. q. 2. art. 1. Palatij diſt. 12. diſp. 4. Vaſquez diſp. 203. cap. 2. & aliorum. Probatur primò, nam promiſſio gratiæ facta eſt manducanti Ioan. 6. qui autem ſpecies ſacramentales in ſtomacho conſeruat, & digerit, non manducat, vt per ſe patet: nam manducare, eſt cibum ex ore in ſtomachum traijcere. Secundò, ſequeretur, gratiam ſucceſſiuè produci pro toto eo tempore, quo ſpecies in ſtomacho durant. Tertiò, reliqua ſacramenta non conferunt gratiam, niſi in aliquo determinato inſtanti, quo elapſo, non ampliùs gratiam conferunt: ergo neque hoc ſacramentum gratiam confert, niſi in aliquo determinato inſtanti, quo tranſacto, non amplius gratiam cauſat. Quartò digeſtio ſpecierum non eſt vſus ſacramenti, vel actio libera, ſed merè naturalis: ergo non poteſt virtute illius gratia ſacramentalis augeri, quia hæc non eſt promiſſa, niſi liberè vtenti hoc ſacramento: alioqui poſſet illud dormienti collatum gratiam conferre. Quintò ſequeretur, maiorem gratiam recepturum illum, qui plures, aut maiorem accipit hoſtiam, imò qui debiliorem habet ſtomachum, quia diutiùs in eo manent ſpecies ſacramentales. Vnde hinc aperiretur via ſuperſtitionibus, plures, grandioreſque procurandi hoſtias communicantibus: quod teſte Vaſq. eſt ab inquiſitoribus damnatum. *Sotus. Palatius. Vaſquez. Ioan. 6. Vaſquez.*

24. Secvnda ſententia affirmat: Eſt Caiet. 3. p. q. 79. art. 1. Suar. diſp. 63. ſect. 7. Coninck q. cit. art. 1. dub. 2. inclinat Maior in 4. diſt. 9. q. 1. Quæ ſententia dupliciter intelligi poteſt; vno modo, quòd nulla facta variatione diſpoſitionis in ſubiecto, hoc ſacramentum continuò gratiam augeat, quamdiu in ſuſcipiente perſeuerat: Atque in hoc ſenſu ſub dubio illam docere videtur cit. loco Maior: Caietanus verò non explicat, in quo ſenſu illam intelligat. *Caietanus. Suarez. Coninck. Maior.*

Sacramentum hoc non auget gratiã, quamdiu perſeuerat, ſi non augeatur diſpoſitio.

25. Dicendum tamen eſt, gratiam non augeri, niſi aucta diſpoſitione ſubiecti. Aſſertio duas habet partes. Prior eſt, quòd gratiam hoc ſacramentum non augeat, nulla facta augmentatione diſpoſitionis in ſubiecto. Poſterior eſt, quòd huiuſmodi augmentatione facta, gratiam augeat, quamdiu illud in nobis manet. Prior pars conſtat: quia nulla facta variatione in ipſa diſpoſitione ſubiecti, nulla eſt ratio, ob quam debeat ſacramentalis gratia augeri. Nam vel illa augeretur vltrà gradum, quem ſacramentum ipſum, poſita tali diſpoſitione, eſſet aptum cauſare, eo tantùm nomine, quòd talis diſpoſitio perſeueret

Digitized by Google

cum ſacramento. Atqui hoc dici non poteſt: quia ſacramentum ſemel à Chriſto inſtitutum gratiam cauſat ad inſtar cauſæ naturalis: cauſa autem naturalis non producit nouum effectum in ſubiecto, niſi facta aliqua variatione melioris diſpoſitionis, aut applicationis agentis ad paſſum vel paſſi ad agens: ergo neque hoc ſacramentum nouum producit effectum, niſi ad nouam diſpoſitionem ſubiecti. Vel non augeretur vltra gradum, quem ſacramentum cum tali diſpoſitione aptum eſt cauſare, ſed illum eundem gradum, quem producturum erat in principio ſumptionis totum ſimul, produceret ſucceſſiuè, quamdiu eadem diſpoſitio & ſacramentum in ſumente perſeuerat. Sed neque hoc dici poteſt: quia cùm ſacramenta ſint perfecta inſtrumenta Paſſionis Chriſti, quæ vt ſuos effectus producant, non requirunt, niſi vt in ſubiecto non ſit obex, ſtatim totum effectum producunt, quem poſſunt in ſubiecto apto. Igitur cùm totum augmentum gratiæ hoc ſacramentum producere poſſit in principio ſumptionis, non eſt, cur illum ſucceſſiuè producat, præſertim cùm nullum ſit ex parte ſubiecti impedimentum.

Auget gratiam, ſi diſpoſitio augeatur.

26. Poſterior verò pars probatur: nam ſicut cauſæ naturales ad meliorem applicationem paſſi, melioremque diſpoſitionem ſubiecti intenſiorem perfectioremque producunt effectum: ita ſacramenta ad meliorem diſpoſitionem ſubiecti intenſiorem producunt gratiam: igitur aucta diſpoſitione ſubiecti, augetur gratia ſacramentalis; cùm hæc producatur ad inſtar effectus naturalis.

27. Confirmatur. Si in principio ſacramentum meliorem inueniſſet diſpoſitionem in ſubiecto, perfectiorem à principio effectum produxiſſet: ergo ſi meliorem diſpoſitionem inueniet in medio, vel in fine, perfectiorem etiam in medio, vel in fine effectum producet: cùm eadem ſit proportio, principij, medij, & finis. Supponit autem hæc ratio, ſacramenta eò maiorem conferre gratiam ex opere operato, quò meliorem inueniunt in ſubiecto diſpoſitionem: quod probatum eſt ſuprà de Sacram. in genere.

28. Probatur hæc aſſertio ſecundò ratione ducta ex natura huius ſacramenti. Conſtat enim, hoc ſacramentum inſtitutum eſſe per modum cibi & potus: vnde docet Florent. in decreto de vnio. Armenor. id operari quoad vitam ſpiritualem hoc ſacramentum, quod materialis cibus & potus agunt quoad vitam corporalem. Sed cibus & potus materialis non ſolùm agunt in vitam corporalem, dum manducatur, & bibitur, ſed etiam dum in ſtomacho digeruntur: ergo etiam hoc ſacramentum non ſolùm in vitam ſpiritualem operatur, quando comeditur, & bibitur, ſed quamdiu per modum cibi & potus in ſtomacho perſeuerat.

Concilium Florentin.

An ad id quæuis noua diſpoſitio ſufficiat?

29. Maior difficultas eſt, an quæuis diſpoſitio noua ſufficiat, vt hoc ſacramentum, dum in nobis perſeuerat, gratiam adaugeat. Ratio dubitandi eſt: nam etiamſi poſt primum inſtans, in quo hoc ſacramentū primo augmentum gratiæ contulit nullus nouus à communicante eliciatur actus, quin etiamſi omnis actualis diſpoſitio in eo ceſſet, adhuc ſacramentum hoc continuò gratiam augebit, quamdiu in ſtomacho perſeuerabit. Quod ſic oſtendo. Nam ſola intenſior gratia habitualis eſt diſpoſitio ad maius augmentum gratiæ ab hoc ſacramento in primo inſtanti recipiendum: ergo etiam poſt primum inſtans ſola intenſior gratia habitualis, abſque actuali diſpoſitione, erit diſpoſitio ad maius augmentum gratiæ ab eodem ſacramento recipiendum. Ergo etiamſi nulla accedat noua diſpoſitio actualis, imò ceſſante omni diſpoſitione actuali, ſolùm augmentum gratiæ initio collatum, cum præcedente gratia habituali erit diſpoſitio ad nouum augmentum gratiæ recipiendum: & rurſus hoc augmentum cum præcedente gratia erit diſpoſitio ad aliud nouum augmentum gratiæ recipiendum: & ſic deinceps quodlibet augmentum de nouo collatum cum præcedente gratia erit perfectior diſpoſitio ad nouum augmētum ſubſequens, quamdiu ſacramentum in ſtomacho perſeuerabit. Vnde, nulla noua facta variatione diſpoſitionis ex parte communicantis, per ſolam variationem factam à gratia, per nouum augmentum collatum, gratia continuò augeretur in ipſo communicante.

Sententia negans, vera.

30. Nihilominus dicendum eſt, ſolam variationem factam in ſubiecto à ſacramento per nouum augmentum gratiæ, ab eo productum, non ſat eſſe, vt hoc ſacramentum nouum conferat ſubiecto gratię augmentum, etiamſi ab initio intenſior gratia habitualis fuerit ſufficiens ad maius gratiæ augmentum recipiendum; ſed neceſſariam eſſe nouam diſpoſitionem actualem perfectiorem præcedente. Fundamentum principalis aſſertionis eſt: quoniam diſpoſitio, quam hoc ſacramentum ad ſuum effectum cauſandum requirit, debet eſſe independens ab ipſo ſacramento, & ſolùm dependens à ſubiecto: cùm igitur intenſior gratia habitualis ſubiecti ſit independens ab incremento gratiæ, quod initio ſacramentum confert; contrà verò non ſit independens intenſior gratia habitualis ſubiecti ab incremento gratiæ, quod idem ſacramentum poſt primum inſtans confert, intenſior gratia habitualis ſubiecti poſt primum inſtans non erit ſufficiens diſpoſitio ad nouum incrementum gratiæ à ſacramento recipiendum; erit autem ſufficiens ad nouum incrementum in primo inſtanti recipiendum. Antecedens probatur: nam omnis diſpoſitio, cùm verſetur circa ſubiectum habilitandum ad effectum recipiendum, natura ſua præſupponitur ad effectum inducendum, non minùs quàm ſubiectum ipſum, quia hoc ipſum non præſupponitur, niſi vt habile ad effectum recipiendum: ergo quidquid requiritur ad ſubiectum habilitandum, præſupponi debet ante effectum. Conſequentia primi Enthimematis conſtat: nam omnis gratia, quæ ante primum augmentum huius ſacramenti

menti

menti in ſubiecto præſupponitur, aliunde præſupponitur, quàm ab hoc ſacramento, cauſata. Contrà verò intenſior gratia, quæ poſt primum augmentum præſupponitur ad ſecundum augmentum ab eodem ſacramento recipiendum, non aliunde ſupponitur cauſata, quàm ab ipſomet ſacramento.

Inſtantia. 31. Dices. Eſto intenſior gratia, quæ ad primum augmentum conferendum præſupponitur, non pendeat ab ipſo augmento per ſacramentum conferendo, ſed ad illud præſupponatur vt diſpoſitio, poterit tamen gratia facta intenſior, per primum augmentum à ſacramento cauſatum, præſupponi vt noua diſpoſitio ad ſecundum: & per hoc vlteriùs intenſior facta præſupponi vt noua diſpoſitio ad tertium, & ſic deinceps. Hoc enim modo diſpoſitio non coincidit cum ipſo effectu inducendo: ſed potiùs vnus effectus cauſatus à ſacramento eſt noua diſpoſitio ad alium diſtinctum effectum, ab eodem ſacramento cauſandum: quod nullum eſt abſurdum, imò neceſſariò dicendum, quoties agens agendo continuò meliùs diſponit ſubiectum ad perfectiorem effectum recipiendum.

Confirm. 32. Confirmatur: nam etiamſi intenſior gratia, quæ ad primum augmentum præſupponitur, ſit cauſata ab eodem ſacramento, adhuc illa eſt ſufficiens diſpoſitio ad maius augmentum gratiæ ab eodem ſacramento in principio recipiendum: ergo etiamſi intenſior gratia, quæ ad ſecundum augmentum præſupponitur, ſit cauſata ab eodem ſacramento, adhuc erit ſufficiens diſpoſitio ad nouum augmentum ab eodem ſacramento recipiendum. Antecedens probatur: nam ſi quis poſt communionem, primumque augmentum gratiæ à ſacramento ſuſceptum, hoſtiam conſecratam euomat, eamque paulò poſt reſumat, iſte procul dubio conſequetur nouum incrementum gratiæ, etiamſi nulla accedat noua diſpoſitio actualis, ex eo tantùm, quòd illam reſumat cùm intenſiori gratia habituali, quàm prima vice illam ſumpſerat.

Soluitur. 33. Sed contrà: nam totum illud augmentum gratiæ, quod ſacramentum confert à principio vſque ad finem, quo in nobis ſacramentum durat, comparatur ad ſacramentum ipſum per modum vnius effectus, quem totum à principio contuliſſet, ſi totam diſpoſitionem à principio inueniſſet. Ergo ſicut in principio omnem diſpoſitionem ex parte ſubiecti præſupponit independentem à ſeipſo, ita & in reliquo tempore, quo durat: cùm vnus & idem effectus eandem ſemper exigat diſpoſitionem. Alioqui etiam in primo inſtanti, in quo ſacramentum produxit primum augmentum gratiæ, producere etiam debuiſſet ſecundum: quia in eodem inſtanti gratia habitualis per primum augmentum à ſacramento collatum, reddita eſt intenſior, adeoque facta eſt apta ad nouum augmentum gratiæ recipiendum.

34. Ad confirmationem, negandum eſt, in eo caſu communicantem per iteratam ſacræ hoſtiæ ſumptionem nouum incrementum gratiæ conſecuturum: niſi vel noua accedat actualis diſpoſitio, vel certè iterata ſacræ hoſtiæ manducatio non fiat ſtatim poſt, ſed interpoſito tempore aliquo notabili, poſt quod moraliter cenſeatur noua manducatio ac refectio ſpiritualis.

35. Cæterùm, quæ, aut qualis debeat eſſe hæc noua diſpoſitio actualis, vt ſufficiat ad nouum incrementum gratiæ ab hoc ſacramento recipiendum, non explicant Doctores. Puto tamen ſufficere, quamlibet nouam honeſtatem ſupernaturalem, ſeu valorem nouum vel eiuſdem actus, qui à principio fuit, vel alterius de nouo accedentis, qui aut ſeorſim, aut ſimul cùm præcedenti actu meliùs diſponat ſubiectum, quàm antea diſpoſitum erat. *Qualis diſpoſitio requiratur*

36. Quòd hæc diſpoſitio debeat eſſe ſupernaturalis, patet: quia diſpoſitio naturalis non eſt proportionata ad effectum ſupernaturalem, qualis eſt augmentum gratiæ habitualis. Haud tamen puto, hanc diſpoſitionem neceſſariò debere eſſe ſupernaturalem quoad ſubſtantiam; ſed ſat eſſe, vt ſit ſupernaturalis quoad modum tantùm.

37. Quòd autem idem actus, qui à principio fuit diſpoſitio ad primum augmentum gratiæ recipiendum, poſſit eſſe noua diſpoſitio ad nouum incrementum gratiæ recipiendum, conſtat: quia, vel idemmet actus poteſt magis intendi, & ſic fieri melior diſpoſitio ſubiecti. Vel etiamſi non intendatur, ſola duratione ſui fit melior ac perfectior diſpoſitio ſubiecti: nam ſicut quò diutiùs ille durat, eò magis in valore & merito creſcit, vt ex tertio tomo diſp. vlt. ſectio 9. ſuppono; ita eò magis creſcit etiam in ratione diſpoſitionis, ſubiectum habilitantis ad maius incrementum gratiæ ex opere operato ab hoc ſacramento recipiendum. In quo tamen actu triplex diſtinguendus eſt valor & perfectio: altera proueniens ab intrinſeca honeſtate actus, deriuata ex obiecto; altera refuſa ex gratia habituali, independente à ſacramento: tertia communicata ab ipſo augmento gratiæ, à ſacramento productæ. Porrò ratione primi & ſecundi valoris, non autem tertij refuſi ex augmento gratiæ à ſacramento producto, actus fit noua diſpoſitio ad nouum incrementum gratiæ promerendum. Ratio: quia ſicut ipſamet noua intenſio gratiæ, à ſacramento producta, non eſt ſufficiens diſpoſitio ad nouum incrementum gratiæ: ita nec valor, ex ea in actum refuſus, erit ſufficiens diſpoſitio ad nouum incrementum gratiæ.

38. Quòd verò poſſit nouus actus ſimul cùm præcedente, etiamſi præcedens ceſſauerit, fieri noua diſpoſitio ad nouum augmentum gratiæ promerendum, probatur:

quia

Digitized by Google

Omnes actus, qui eliciuntur dũ ſacram. perſeuerat, habent ſe per modum vnius diſpoſitionis.

quia omnes actus, qui à communicante eliciuntur toto tempore, quo in eo ſacramentum perſeuerat, habent ſe per modum vnius diſpoſitionis. Quod ſic probatur. Quia ſi omnes illi eliciti fuiſſent in principio, iuxta illorum omnium valorem & perfectionem collatum fuiſſet augmentum gratiæ à ſacramento Euchariſtico: ergo iuxta eorundem omnium valorem & perfectionem conferetur augmentum ab eodem ſacramento, etiamſi ſucceſſiuè illi eliciantur, nam etiam ſucceſſiuè eliciti comparantur tanquam vna diſpoſitio ad totum augmentum gratiæ Euchariſticæ. Quo fit, vt etiamſi ſubſequens actus ſit minoris honeſtatis & perfectionis ſecundùm ſe, quàm fuerit præcedens, adhuc ſit melior diſpoſitio, quàm præcedens: quia licet ſit minoris perfectionis ſecundùm ſe & ſeorſim conſideratus, coniunctus tamen cum præcedente, cum quo componit vnam diſpoſitionem, eſt perfectior.

Hinc deducitur 1.

39. Hinc ſequitur primò, ſolùm eo tempore, quo communicans ceſſat ab omni actu honeſto ſupernaturali, illum ceſſare nouum incrementum gratiæ à ſacramento recipere. Nam quamdiu vel in priſtino actu perſeuerat, vel nouum aliquem, etiam inferioris honeſtatis elicit, ſemper ſubiectum redditur habilius ad nouum incrementum gratiæ Euchariſticæ recipiendum.

2.

40. Sequitur ſecundò, hoc gratiæ incrementum à ſacramento produci iuxta modum, quo creſcit & augetur ipſa ſubiecti diſpoſitio: nam ſi hæc creſcit & augetur inſtantaneè; etiam augmentum gratiæ à ſacramento producitur inſtantaneè. Contrà verò ſi ſubiecti diſpoſitio creſcit & augetur ſucceſſiuè: etiam augmentum gratiæ à ſacramento producitur ſucceſſiuè: cùm ſacramentum ad ſuum effectum producendum non expectet tempus, ſed ſtatim atque ſubiectum inuenit diſpoſitum, illum producit.

3. Hoc ſacram. cauſat gratiam, ſi peccatum per contritionem retractetur, antequam ſpecies corrumpantur.

41. Sequitur tertiò, poſſe aliquem accipere hoc ſacramentum in peccato, atque adeò nullàm in principio gratiam recipere, in fine verò, poſita ſufficienti contritione, illam recipere, ſimul cum ipſa peccati condonatione. Idem dicendum eſt de eo, qui ad hoc ſacramentum accedit cum peccato inuincibiliter oblito, & nondum ſufficienter retractato, ſi antequam ſpecies ſacramentales corrumpantur, illud ſufficienter retractet. Vnde optimum conſilium eſt, eo tempore ad actus contritionis & dilectionis erga Deum maximè conari.

4. Speciali peccato ſacrilegij peccat, qui hoc ſacram. cum mortali retinet.

42. Sequitur quartò, peccare ſpeciali peccato ſacrilegij, non modò, qui ad hoc ſacramentum accedit cum peccato, ſed etiam qui peccat dum illud retinet in ſtomacho: cùm non minorem iniuriam ſacramento irroget, qui illud accipit in peccato, quàm qui illud in peccato retinet. Atque hoc corollarium, me iudice, admittere debent etiam aduerſarij: nam etiamſi in eorum ſententia dum Chriſtus perſeuerat in ſtomacho, non cauſet gratiam, magna tamen illi iniuria irrogatur, peccando eo tempore, quo per ſacramentalem præſentiam intra nos eſt.

43. Dices. Hinc ſequi, communicantem non ſolùm obligari ad confitendum peccatum ante ſacramentalem manducationem commiſſum, ne hoc ſacramentum indignè ſuſcipiat, ſed etiam poſt ſacramentalem manducationem patratum, ne indignè hoc ſacramentum intra ſe retineat: nam ſi eadem irrogatur iniuria per indignam manducationem, ac per indignam retentionem, eadem erit obligatio ante, ac poſt ſacramentalem manducationem commiſſum peccatum per confeſſionem expiandi.

44. Reſp. quoad confeſſionem negari poteſt ſequela; eò quòd præceptum illud diuinum ab Apoſtolo traditum 1. Corinth. 11. de non manducando pane, & bibendo calice domini, niſi præuia probatione ſui, quam probationem Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. interpretatur de præuia confeſſione, vbi peccati mortalis conſcientia ſtimulauerit, iuxta praxim & declarationem Eccleſiæ non obligat, niſi ante ſacramentalem ſumptionem; non autem poſt niſi ſolos Sacerdotes, idque ex ſpeciali præcepto Euchariſtiæ, vt infrà. Quoad contritionem verò, omninò cenſeo, talem hominem teneri ad actum contritionis eliciendum, ne iniuriam irroget ſacramentali præſentiæ Chriſti.

1. Cor. 11.

Concilium Tridentin.

45. *Obijcies* 1. Cibus materialis viuentem non nutrit, niſi poſtquam corruptus eſt; ergo neque hoc ſacramentum, quod ad inſtar cibi ſpiritualis inſtitutum eſt, ſumentem nutrit, niſi poſtquam ipſius ſpecies corruptæ ſunt. Reſp. negando conſequentiam. Ratio diſcriminis: quoniam cibus materialis nutrit per conuerſionem ſui in ſubſtantiam viuentis: vnde vt viuentem nutriat, debet priùs corrumpi, cùm non poſſit in illum conuerti, niſi in ſeipſo corrumpatur. Contrà verò hoc ſacramentum nutrit per conuerſionem ſumentis in ſeipſum: vt autem conuertat ſumentem in ſeipſum, debet agere & operari, quando eſt, cùm nullum agens aptum ſit operari, quando non eſt.

46. *Obijcies* 2. Sequeretur, quòd ſi Angelus poneret hoſtiam conſecratam in ſtomacho alicuius fidelis iuſti, quòd talis conſequeretur effectum ſacramenti. Reſp. primò concedendo ſequelam, cùm nullum inde ſequeretur abſurdum. Secundò negari poſſet ſequela: cùm in tali caſu deeſſet ſacramentalis manducatio ad effectum huius ſacramenti à Chriſto requiſita.

47. *Obijcies* 3. Nullo hæc ſententia nititur fundamento, neque ex Scriptura, neque ex authoritate Patrum, aut ex ſolida aliqua ratione ducto: igitur temerè aſſeritur. Reſp. ſufficiens fundamentum eſſe, quòd illud inſtitutum ſit per modum cibi & potus, qui non tantùm nutriunt, quando comeduntur & potantur, ſed etiam poſtquam ſunt comeſta & pota.

48. Ad

Digitized by Google

Ad arg. contr. 48. Ad 1. argumentum 1. ſententiæ Reſp. ex eo quòd gratia ſit promiſſa manducanti, non ſequitur, illam dari tantùm in manducatione, ſed ſolùm ſequi, manducationem eſſe conditionem, ſine qua illa non daretur. Eſt igitur manducatio non ratio, in qua, ſeu per quam ſolam datur gratia, ſed pura conditio, ſine qua non daretur. Sicut fidei facta eſt promiſſio ſalutis; cùm tamen hæc non detur propter ſolam fidem.

49. Ad ſecundum Reſp. nullum eſſe abſurdum, gratiam ſucceſſiuè produci, iuxta ſucceſſiuam productionem diſpoſitionis, ad cuius menſuram gratia augetur. Nec ſequitur, huiuſmodi augmentum eſſe infinitum, cùm correſpondeat augmento diſpoſitionis, quod finitum eſt, vt ſuppono ex 3. tom. diſp. vlt. ſect. 9. ſuprà citata.

50. Ad tertium, neganda eſt conſequentia: nam reliqua ſacramenta non ſunt permanentia, ſed ſucceſſiua & tranſeuntia, quæ in inſtanti perficiuntur, & deſinunt extrinſecè; proinde ſuos effectus cauſare non poſſunt, niſi in ſolo inſtanti, in quo ſunt.

51. Ad quartum, negandum eſt, gratiam ſacramentalem augeri propter naturalem digeſtionem ſpecierum, ſed propter liberam diſpoſitionem, quæ à communicante elicitur tempore digeſtionis. Vnde non ſequitur, ſacramentum hoc cum fructu dari poſſe dormienti, quia in dormiente nulla eſt libera cooperatio. An autem dari poſſit ex libera cooperatione præcedente, etiamſi nulla ſit libera cooperatio præſens, conſtabit ex infrà dicendis.

52. Ad quintum nego, per ſe maiorem gratiam accepturum, qui plures, maioremve hoſtiam ſumpſit. Nam ſi à principio eandem diſpoſitionem habuiſſet, qui vnam, minoremve, quàm qui plures, maioremve hoſtiam ſumpſit, eandem accepiſſet gratiam: ſed tantùm id ſequi per accidens, ex eo quòd, quò diutiùs hoc ſacramentum durat, eò plures poteſt actus communicans elicere, quibus meliùs ſe diſponat ad maiorem gratiam ſacramentalem ex opere operato accipiendam. Vnde tantùm abeſt, vt per hanc noſtram ſententiam aperiatur via ſuperſtitionibus, vt per eam potiùs commendetur diligentia communicantis, & augeatur reuerentia ergà tantum ſacramentum. Nam dum communicans ſcit, quamdiu hoc ſacramentum manet in ipſo, continuò gratiam augere ad meliorem diſpoſitionem ſubiecti, maiori cum diligentia conabitur ad plures perfectioresque actus virtutum eliciendos, ad maius gratiæ incrementum conſequendum.

SECTIO III.

An hoc ſacramentum maiorem gratiam conferat virtute vtriuſque, quàm vnius tantùm ſpeciei?

53. QVÆSTIO eſt de ſpeciebus diuerſæ rationis, panis & vini, quibus hoc ſacramentum, tanquam perfectum conuiuium ſpirituale integratur; non autem de ſpeciebus eiuſdem rationis: quæ etiam multiplicatæ in eadem ſumptione, per ſe, & vi ſacramenti, maiorem gratiam non conferunt, quàm conferrent nō multiplicatæ, imò quàm conferret vel minima pars hoſtiæ conſecratę. Ergo ſola controuerſia eſt de ſpeciebus diuerſæ rationis, an per ſe & vi ſacramenti, non autem ratione melioris diſpoſitionis ſubiecti, maiorem conferat gratiam, ratione vtriuſque, quàm vnius tantùm ſpeciei.

54. PRIMA ſententia affirmat: Eſt Alenſ. 4. p. qu. 11. memb. 2. art. 4. §. 3. docentis, ſumptionem vtriuſque ſpeciei maioris eſſe efficaciæ. Eandem ſequitur Vaſq. diſp. 215. cap. 2. Ioannes de Lugo de Sacramēto Euch. diſp. 12. ſect. 3. & pauci quidā alij apud ipſos. Potiſſimum fundamentum huius ſententiæ ſumitur ex communi illo axiomate Theologorum in Concilijs fundato, quòd ſacramenta Euangelica cauſent id, quod ſignificant: Cæterùm maiorem gratiam ſignificat gemina ſpecies, quàm alterutra tantùm: igitur maiorem gratiam confert vtraque, quàm altera tātùm ſpecies. Minor probatur: nam vtraque ſpecies ſignificat plenitudinem conuiuij ſpiritualis, & perfectam animi refectionem; quam non ſignificant ſingulæ ſpecies ſeorſim ſumptæ. Etenim ſicut cibus & potus materialis diuerſas important refectiones corporis: nam vnus roborat & confirmat: alter exhilarat & inebriat; vnus expellit famem, alter ſitim extinguit: ita hoc ſacramentum, quòd teſte Florent. decreto de vnio. Armen. eoſdem effectus operatur quoad vitam ſpiritualem, quos cibus & potus materialis agunt quoad vitam corporalem, diuerſas etiam importat animi refectiones per vtramque, quàm per vnam tantùm ſpeciem. *Affirmant Alenſis. Vaſquez. Ioan. de Lugo. Concilium Florentin.*

55. Confirmatur 1. Non minùs ſpecies vini, quàm panis eſt verum ſacramentum, verumque ſignum rei ſacræ ſanctificantis animas, ergo non minùs vni, quàm alteri ſigno reſpondere debet ſua propria gratia ſacramentalis animarum ſanctificatrix. Vnde Clemens VI. concedens per Bullam Regi Galliæ communionem ſub vtraque ſpecie, addit hęc verba: Ad maius gratiæ augmentum. *Clemēs VI.*

56. Confirmatur ſecundò. Si eadem gratia confertur ab vtraque, atque ab alterutra tantùm ſpecie: vel tota hæc gratia Sacerdoti confertur in ſumptione ſolius ſpeciei panis, vel in ſumptione ſolius ſpeciei

vini, vel partim in ſumptione vnius, partim in ſumptione alterius. Non primum: alioqui ſpecies vini non eſſet verum ſacramentum: nam verum ſacramentum eſt, quod gratiam, quam ſignificat, confert, obicem non ponenti: ergo ſi ſpecies vini ſpiritualem refectionem, quam ſignificat, ſacerdoti obicem non ponenti, non confert, non erit verum ſacramentum. Non ſecundum ob eandem rationem: nam alioqui ſpecies panis non eſſet verum ſacramentum. Adde quod, cùm reperiat ſubiectum diſpoſitum, non poteſt aſſignari ratio, cur ſuum effectum ſacerdoti non conferat, ſicut confert laico. Nec tertium: cùm non poſſit aſſignari ratio, cur ſpecies panis ſumpta à laico ſtatim illi conferat totam ſuam gratiam, quam apta eſt conferre, ſacerdoti verò non totam, quam apta eſſet cauſare in laico, ſed tantùm dimidiam, aliam dimidiam cauſandam relinquens à ſubſequente ſpecie vini: cùm enim ſacramenta, poſtquam ſunt inſtituta, cauſent ad inſtar cauſarum naturalium, quæ ſtatim totum ſuum effectum producunt, quem poſſunt producere, non eſt, cur hoc negemus huic ſacramento.

Veriùs negant S. Tho.

57. SECVNDA ſententia negat, maiorem gratiam conferri ab vtraque ſpecie ſimul, quàm ab alterutra tantùm. Eſt communior inter Theologos, quam docent S. Thomas opuſ. 58. cap. 29. in fine, affirmans, tam vtilem eſſe laico communionem ſub vna ſpecie, quàm ſacerdoti ſub vtraque: & 3. p. q. 80. art. 12. ad 3. ait, poſſe ſine vllo detrimento hoc ſacramentum ſumi ſub vna tantùm ſpecie. Caiet. ibidem, vbi fusè in ſua peculiari q. 2. hanc ſententiam probat: Bonauentura in 4. diſt. 11. ſecunda parte diſt. art. 1. q. 2. Richardus art. 4. q. 6. Sotus diſt. 12. q. 1. art. 12. Palatius diſt. 13. diſp. 5. conclu. 7. Gabriel lect. 84. in canon. Miſſæ littera S, Bellarm. lib. 4. de Sacram. Eucha. cap. 23. Suar. diſp. 63. ſect. 6. Valentia diſp. 6. q. 8. punct. 5. §. 6. Henriq. lib. 8. de Sacram. cap. 44. Coninck 3. p. q. 80. art. 1. dub. 2 conclu. 3. Syluius ibid. art. 12. q. 2. Alanus de Sacram. Euchariſt. lib. 1. cap. 43. Salmeron tomo 9. tract. 36. & reliqui ferè omnes, qui hoc tempore ſcripſerunt contra hæreticos de communione ſub vtraque ſpecie. Quæ ſententia tametſi ad dogma fidei non pertineat, vt nonnulli falsò putarunt, probabilior tamen eſt, aptiorque ad occurrendum tum hæreticorum obtrectationibus, tum imperiti populi querelis, quas contra Eccleſiam ingeminant, eò quòd auferendo illis communionem ſub vtraque ſpecie, ſpeciali gratia ſacramentali eos priuauerit.

Caietanus. Bonauent. Richardus. Sotus. Palatius. Gabriel. Bellarmin. Suarez. Valentia. Henriquez. Coninck. Syluius. Alanus. Salmeron.

Aliqui probant ex Conc. Trid.

58. Cæterùm aliqui hanc ſententiam deducere conantur ex Concil. Trident. ſeſſ. 21. cap. & canon. 3. in quorum primo definit, ſub altera tantùm ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi, ac propterea quod ad fructum attinet, nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari, qui vnam ſpeciem ſolam accipiunt. In ſecundo ſtatuit, ſub vna panis ſpecie ſumi totum & integrum Chriſtum, omnium gratiarum fontem & authorem. Præterea PP. Concilij Baſileenſis cum Bohemis, communionem ſub vtraque ſpecie flagitantibus, conueniſſe dicuntur, vt ſi vellent eam habere, inter alias conditiones, deberent profiteri, non plus fructus capi ex vtraque ſpecie, quàm ex vna tantùm, vt ex Ruardo Bellarminus refert. His igitur duorum Conciliorum teſtimonijs videtur hæc ſententia vel eſſe definita, vel proximè ad definitionem accedere. Ad quod inclinare videtur citato loco Bellarminus.

Concil. Baſileenſ.

Ruardus. Bellarm.

Sed contrà: Ad Trid.

59. Sed contrà: nam quod attinet ad Tridentinum, non ſine cauſa Concilium addidit *Nulla gratia neceſſaria ad ſalutem eos defraudari.* Conſultò enim hæc verba à Patribus addita fuerunt, vt nonnulli ex ijs, qui Concilio interfuêre, teſtantur, ne altera ſententia damnaretur. Nec obſtat, quòd Concilium dicat, in vna tantùm ſpecie verum ſumi ſacramentum, integrumque Chriſtum, gratiarum omnium fontem & authorem: nam etiam in oppoſita ſententia verum ſumitur ſacramentum: nam verùm ſacramentum eſt, quod aliquam gratiam conferat, etſi non totam. Vndè non dixit, *totum*, ſed *verum ſacramentum*, quia vt ſit verum ſacramentum, ſat eſt, vt aliquam gratiam, quantacunque illa ſit, conferat.

60. Neque ex eo, quòd per quamlibet ſpeciem ſumatur totus atque integer Chriſtus gratiarum omnium fons & author, ſequitur, quòd eadem gratia, quæ cauſatur per vnam, cauſetur per vtramque ſpeciem ſimul: nam neque controuerſia eſt de integritate contenti, nec de authore omnium gratiarum in actu primo; vltro enim authores contrariæ ſententiæ concedunt; ſub ſingulis ſpeciebus ſumi totum Chriſtum authorem omnium gratiarum in actu primo: ſed controuerſia tantùm eſt de integritate effectus, & authore totius gratiæ ſacramentalis Euchariſticæ in actu ſecundo. Quam ſolam integritatem negant aduerſarij. Quòd autem Concilium locutum ſit de authore omnium gratiarum in actu primo, & non in actu ſecundo, inde patet: quoniam alioqui qui hoc ſacramentum ſuſciperet, non ſolùm conſequeretur gratiam huius ſacramenti propriam, ſed etiam reliquorum, cùm etiam reliquorum ſacramentorum gratiæ ſit Chriſtus fons & author.

Ad Concil. Baſileenſ.

61. Quod verò attinet ad Concilium Baſileenſe, in ſeſſ. 30. vbi decretum de communione ſub vna tantùm ſpecie pro fidelibus laicis ſtabilitur, nulla prorſus mentio fit huius conditionis. Sic enim ſcribit: *Siue autem ſub vna ſpecie, ſiue ſub duplici quis communicet, ſecundùm ordinationem, ſeu obſeruantiam Eccleſiæ proficit dignè communicantibus ad ſalutem. Nec vllatenus ambigendum eſt, quòd non ſub ſpecie panis caro tantùm, nec ſub ſpecie vini ſanguis tantùm, ſed ſub qualibet ſpecie eſt integer Chriſtus.* Poſt hæc autem commendat laudabilem conſuetudinem laicæ communionis ſub vna tantùm ſpecie, ab Eccleſia rationabiliter introductam, eamque præcipit ſeruari. Et ſanè

ratio

Digitized by Google

Cauſæ propter quas Concilia laicam communionem ſub vtraque ſpecie ſuſtulerunt.

ratio tollendi laicam communionem ſub vtraque ſpecie, quæ ſemper in Concilijs aſſignatur, non eſt, quia idem fructus ſpiritualis capitur ex vna, atque ex vtraque ſimul, in nullo enim Concilio hæc ratio reperitur: ſed præter illas duas, nempe periculum effundendi ſanguinem, & ne populus ignarus putaret, non totum Chriſtum ſub altera tantùm ſpecie ſumi; hæc alia ſolet à Concilijs aſſignari, quia nimirum nullo fructu ſpirituali ad ſalutem neceſſario defraudantur, qui ſub vna tantùm ſpecie communicant. Quod ſi verum eſt, quod Bellar. ex Ruardo refert, illud contrariæ ſententiæ authores interpretantur de integritate, non fructus, ſed rei contentæ, vt non duplex, ſed vna tantùm ſit conditio, alteram magis explicans.

Bellarm. Ruardus.

Aliter probatur à quibuſdam.

62. Alij hanc ſententiam probant ex eo, quia ſi vera eſſet oppoſita ſententia, non potuiſſet Eccleſia authoritate propria laicum populum priuare communione ſub vtraque ſpecie: eò quòd Eccleſia non ſit autrix, ſed diſpenſatrix tantùm donorum Chriſti. Vnde ſi reuera Chriſtus maiorem gratiam fructumque ſpiritualem promiſiſſet communicantibus ſub vtraque ſpecie, contra iuſtitiam & Chriſti promiſſionem feciſſet Eccleſia, priuando populum communione ſub vtraque ſpecie: non minùs quàm contra iuſtitiam faceret, qui legata non diſpenſaret iuxta voluntatem legantis. Cùm igitur Eccleſia in ſacramentorum adminiſtratione debeat ſe gerere vt fidelis diſpenſatrix bonorum, quæ Chriſtus vt amantiſſimus Parens ſuis filijs legauit, non potuiſſet populum priuare maiori fructu ſpirituali, qui ex communione vtriuſque ſpeciei percipitur.

Salmeronis ratio refutatur bene à Bellarmino.

63. Verùm hanc rationem, quæ eſt Salmeronis, optimè refutat Bellarm. quia potuit Eccleſia propter reuerentiam tanti ſacramenti, ob morale periculum effundendi ſanguinem, priuare populum fructu aliquo ſpirituali ad ſalutem non neceſſario. Sicut ob ſimile periculum priuat infantes, qui capaces ſunt fructus huius ſacramenti, nec non phreneticos, & eos, qui vomitum patiuntur. Ratio eſt, quia reuerentia tanti ſacramenti debet præualere ſpirituali fructui populi ad ſalutem non neceſſario: Sicut integritas ſacrificij præualet, ne hoc ipſum ſacramentum in vna tantùm ſpecie conficiatur, vt ſuprà docuimus. Vnde negandum eſt, Eccleſiam contra iuſtitiam & Chriſti voluntatem facere, negando populo communionem ſub vtraque ſpecie. Nam hæc ipſa fuit voluntas Chriſti, quam pro tempore, loco, & perſonis interpretandam reliquit Eccleſiæ.

Alij probant inefficaciter.

64. Alij ex eo hanc ſententiam probant, quòd in vnaquaque ſpecie, æquè atque in vtraque, totus atque integer ſumatur Chriſtus. Sed hæc ratio, vt dictum eſt, ſolùm probat, de integritate rei contentæ, non autem de integritate fructus. Poteſt enim integer Chriſtus in vna tantùm ſpecie ſumi, & tamen plus gratiæ accipi ſub vtraque. Non enim integritas effectus pendet ex integritate cauſæ in ſacramentis, ſed ex voluntate Chriſti; qui illa inſtituit: potuit autem Chriſtus inſtituere, vt plus gratiæ conferretur communicanti ſub vtraque ſpecie, quàm ſub vna tantùm. Præterquam quod aduerſarij reſponderent, integram cauſam gratiæ Euchariſticæ non eſſe ſolùm Chriſtum, ſed etiam ſpecies ſacramentales, quæ integrant vnum ſacramentum cum Chriſto. Vnde ſicut in ſola ſpecie panis non eſt ſpecies vini, aut contrà: ita in vnaquaque ſpecie non eſt integra cauſa ſacramenti.

Caietani ratio confutatur.

65. Ex his refutata manet quædam alia ratio Caiet. ideò non plus gratiæ dari per geminam, atque per ſimplicem ſpeciem: quia nimirum tota ratio cauſandi in hoc ſacramento eſt ſolus Chriſtus, qui idem eſt in duplici, atque in ſimplici ſpecie: tum quia hoc facilè negaret aduerſarius: tum quia, eſto tota ratio cauſandi ſit Chriſtus, hic tamen Euchariſticam gratiam non cauſat, niſi vt determinatus & applicatus per ſpecies ſacramentales ſenſibiles: potuit autem Chriſtus plus gratiæ conferre applicatus per vtramque ſpeciem, quàm per vnam tantùm, eò quòd per vtramque applicatur vt perfectè refectiuus ſpiritualis alimoniæ, vti non applicatur per alteram tantùm.

66. Alij demum, inter quos eſt ipſemet Caietanus, ideò negant, maiorem gratiam conferri per geminam, quàm per vnam ſpeciem: quia quidquid ſumitur per geminam ſpeciem, ſumitur etiam per vnam tantùm. Nam ſub ſpecie panis non ſolùm ſumitur corpus, ſed etiam ſanguis; & ſub ſpecie vini non ſolùm ſanguis, ſed etiam corpus, licet vnum per ſe & vi ſacramenti, alterum concomitanter & vi naturalis connexionis. Sed non ſolùm habent vim cauſandi gratiam, quæ in hoc ſacramento ſunt per ſe & vi verborum, ſed etiam quæ ſunt concomitanter & vi naturalis connexionis: igitur qui alteram tantùm ſpeciem ſumit, non ſolùm conſequitur fructum ſpeciei, quam ſumit, ſed etiam alterius quam non ſumit: quia ſub qualibet concomitanter ſaltem ſumit quidquid ſub altera continetur: & conſequenter quidquid apta eſt cauſare vtraque ſpecies ſimul, apta erit cauſare altera tantùm ſpecies. Minor, in qua tantùm eſt difficultas, probatur: nam tam diuinitas, quàm anima Chriſti concomitanter eſt in hoc ſacramento: cùm tamen tam diuinitas, quàm humanitas Chriſti ſit principalis cauſa gratiæ ſacramentalis, illa phyſica, hæc meritoria: igitur non tantùm ea, quæ in hoc ſacramento ſunt per ſe, ſed etiam quæ ſunt concomitanter, gratiam ſacramentalem cauſant. Cùm igitur ſub vnaquaque ſpecie non ſolùm ſit corpus, ſed etiam ſanguis, quælibet ſpecies cauſabit, quidquid vtraque ſimul per ſe apta eſt cauſare.

67. Hæc ratio mihi olim arriſit, eam tamen poſtea maturiùs examinatam approbare non poſſum, propter duo. Primum, quoniam hinc ſequeretur, non fuiſſe eiuſdem virtutis & efficaciæ hoc ſacramentum

in triduo confectum. Quod licet admittant aduerſarij, quemadmodum & ego olim, haud tamen admittendum videtur, cùm non minùs huic ſacramento in triduo, quàm extra triduum confecto competerent, quæ Chriſtus de ſua carne, & ſanguine dixit Ioan. 6.

Ioan. 6.

68. Secundum eſt: quoniam in hoc ſacramento gratiam ſacramentaliter non cauſant, niſi quæ ſunt per ſe vi ſacramenti, non autem quæ ſunt concomitanter vi ſolius connexionis. Quod ſic oſtendo. Etenim ea tantùm in hoc ſacramento gratiam ſacramentaliter cauſant, quæ in hoc ſacramento ſunt vi verborum: atqui vi verborum tantùm ſunt, quæ in eo ponuntur per ſe, non autem quæ ponuntur concomitanter: igitur ea tantùm gratiam ſacramentaliter cauſant. Minor cum conſequentia conſtat. Maior probatur: nam ea tantùm gratiam ſacramentaliter cauſant, quæ ex voluntate inſtitutoris hoc ſacramentum formaliter conſtituunt: hæc autem tantùm ſunt, quæ in hoc ſacramento ponuntur vi verborum: nam hæc tantùm ſunt ab inſtitutore intenta vt formaliter conſtituentia hoc ſacramentum, reliqua verò intenduntur merè concomitanter, & extra formalem conſtitutionem ſacramenti, atque adeò extra virtutem cauſatiuam illius.

In hoc ſacram. ea cauſant gratiam, quæ ſunt per ſe. vi ſacram.

69. Confirmatur: nam ſi etiam ea, quæ in hoc ſacramento ſunt concomitanter haberent vim cauſandi gratiam ſacramentaliter, etiam ea formaliter conſtituerent hoc ſacramentum. Nam omne id conſtituit formaliter hoc ſacramentum, quod habet vim conferendi gratiam: Cùm enim ſacramentum Euangelicum formaliter conſiſtat in ſigno collatiuo gratiæ, quidquid in hoc ſacramento erit ſignum collatiuum gratiæ, erit formaliter ſacramentum: proinde non tantùm ea, quæ ſunt per ſe vi verborum, ſed etiam quæ ſunt concomitanter, formaliter hoc ſacramentum conſtituerent. Quæ eſt aperta implicantia in adiecto: nam ideò quæ non ſunt vi verborum, dicuntur concomitanter tantùm eſſe in hoc ſacramento, quia non conſtituunt formaliter hoc ſacramentum, cùm eſſe concomitanter, & eſſe formaliter, ſeſe mutuò deſtruant. Ratio eſt: quoniam ea tantùm formaliter hoc ſacramentum conſtituunt, quæ per ſe ſignificantur à ſpeciebus ſacramentalibus: ſpecies autem ſacramentales ea tantùm per ſe ſignificant, quæ hîc ponuntur vi verborum, vi quorum ſpecies ſeparatæ à propria ſubſtantia ſuccedunt termino formali, virtute verborum cauſato.

Implicat quod eſt concomitanter, formaliter illud conſtituere.

70. Vnde ad fundamentum aduerſariorum concedo, tam diuinitatem, quàm animam Chriſti eſſe cauſam principalem gratiæ Euchariſticæ, ſed vniuerſalem & per modum cauſæ primæ à ſecunda determinabilis, non autem particularem, & per modum cauſæ ſecundæ determinantis primam. Eſt igitur diuinitas phyſica cauſa vniuerſalis gratiæ, non ſolùm huius, ſed reliquorum etiam ſacramentorum. Sicut & anima Chriſti eſt vniuerſalis cauſa meritoria totius gratiæ, tam huius, quàm reliquorum ſacramentorum. Particularis tamen & proxima cauſa eſt corpus Chriſti ſub ſpecie panis, & ſanguis eiuſdem ſub ſpecie vini. Niſi enim corpus Chriſti ſub ſpecie panis, & ſanguis ſub ſpecie vini, tanquam cauſa proxima particularis determinaret Deum, & animam Chriſti, nec Deus phyſicè, nec Anima Chriſti meritoriè gratiam per hoc ſacramentum producerent.

Diuinitas & anima Chriſti ſunt cauſæ vniuerſales gratiæ.

71. Dices. Concilia & PP. docent, carnem Chriſti habere vim viuificandi & ſanctificandi animas, ex eo quòd ſit caro Verbi: ergo vim cauſandi gratiam habet ex vnione ad Verbum. Reſp. caro Chriſti vim habet ſanctificandi animas in hoc ſacramento ex vnione ad Verbum, radicaliter, concedo: nam niſi eſſet caro Verbi, non eſſet illi inſtrumentaliter communicata vis ſanctificandi animas: habet formaliter, nego: nam formaliter hanc vim habet, quatenus conſtituit vnum ſignum ſenſibile per modum cibi ſpiritualis cum ſpecie panis. Rectè autem Concilia & PP. dicunt, carnem Chriſti viuificare & ſanctificare animas, quatenus eſt caro Verbi, quia niſi eſſet caro verbi, non haberet hanc vim in ſe transfuſam.

Caro Chriſti tantùm radicaliter habet vim ſanctificandi animam ex vnione.

72. Efficax igitur ratio huius ſententiæ deſumenda eſt ex fine, ad quem hoc ſacramentum inſtitutum eſt. Eſt autem hoc ſacramentum inſtitutum ad coniungendas animas fidelium ſpeciali vinculo charitatis cum Chriſto. Hic enim fuit finis Chriſti, vt conſtat tum ex illis verbis Ioann. 13. *Cùm dilexiſſet ſuos, in fine dilexit eos:* quæ peculiariter ab Euangeliſta dicta ſunt ad exprimendum ſpecialem amorem, quem Chriſtus in vltima Cœna oſtendit in inſtitutione huius ſacramenti. Tum ex Trident. ſeſſ. 13. cap. 2. vbi docet, Chriſtum in hoc ſacramento inſtituendo, diuitias amoris ſui erga homines effudiſſe. Tum quia, vt teſtatur Chryſoſt. Homil. 61. ad populum Antiochenum, ardentet amantium hoc eſt proprium, vt ex ipſis fiat vnum corpus, & vna caro, quod in hoc ſacramento fit per ſacramentalem vnionem carnis Chriſti cum noſtra: quam Cyrillus Alexandrinus lib. 4. in Ioan. cap. 17. aſſimilat ceræ liquefactæ, quæ dum alteri ceræ liquefactæ infunditur, ex duabus fit vna. Quò fit, vt PP. effectum huius ſacramenti appellent incorporationem noſtri cum Chriſto. Porrò hoc ſpeciale vinculum charitatis noſtri cum Chriſto, æquè cauſatur per vnam tantùm, ac per vtramque ſpeciem. Minor hæc, quæ ſola controuerſa eſt, probatur: nam æquè vna ſpecies, atque vtraque ſimul, ſignificat hanc ſpecialem vnionem charitatis noſtri cum Chriſto. Quod autem vna illam ſignificet per modum cibi, altera per modum potus, nil diuerſum aut varium importat in ipſa ſpirituali vnione charitatis noſtri cum Chriſto. Nam cùm hæc ſpecialis vnio charitatis noſtri cum Chriſto conſiſtat in quibuſdam peculiaribus auxilijs, quibus promouemur ad fa-

Efficax ratio, cur non conferatur maior gratia ſub vtraque ſpecie.

Ioan. 13.

Concilium Tridentin.

S. Chryſoſt.

Cyrillus Alexandr.

miliaritatem

miliaritatem Chriſti, quæcunque ſpecies huius ſacramenti vniens nos ſacramentaliter cum Chriſto, neceſſariò nobis adfert hæc peculiaria auxilia promouentia nos ad familiaritatem Chriſti: cùm non aliter hoc ſacramentum vniat nos ſpeciali vinculo charitatis cum Chriſto, quàm conferendo nobis huiuſmodi auxilia ad Chriſti familiaritatem promouentia. Vnde rectè notauit Caiet. loco præcit. non eſſe maiorem ſignificationem ex parte rei ſignificatæ in vtraque ſpecie ſimul, quàm in vna tantùm; cùm tam vtrique, quàm vni tantùm ſpeciei pro re ſignificata reſpondeat perfecta noſtri cum Chriſto familiaritas: ſed maiorem tantùm eſſe ſignificationem ex parte modi ſignificandi: nam eadem ſpiritualis coniunctio per vtramque ſpeciem exprimitur per modum cibi & potus, per vnam verò tantùm exprimitur vel per modum cibi, vel per modum potus tantùm. Atqui maior expreſſio ex parte modi ſignificandi non ſemper in ſacramentis importat aliquid maius in reipſa ſignificata: vt patet in Baptiſmo, qui per immerſionem expreſſiùs ex modo ſignificandi importat conſepulturam baptizati cum Chriſto, quàm per ſolam aſperſionem: cùm tamen vtrouis modo collatus eandem ſemper importet gratiam, quæ baptizatum cum Chriſto conſepelit.

Caietanus.

Contraria ſent. authores docent augmentum eſſe diuerſum in vnaquaque ſpecie.

73. Cæterùm contrariæ ſententiæ authores non conueniunt in aſſignando huiuſmodi maiori augmento gratiæ, quod datur in vtraque ſpecie. Nam plerique contendunt, hoc augmentum eſſe diuerſum in vnaquaque ſpecie, per ordinem ad diuerſa auxilia, quæ conferuntur à diuerſis ſpeciebus. Nam ſicut, inquiunt, panis materialis diuerſum cauſat effectum in corpore, quem non cauſat potus: ſiquidem ille roborat, hic recreat; ille famem, hic ſitim extinguit; ita diuerſum cauſat effectum in anima hoc ſacramentum ſumptum ſub ſpecie panis, ac ſumptum ſub ſpecie vini. Nam ſumptum ſub ſpecie panis animam confortat per auxilia roborantia; ſumptum ſub ſpecie vini, animam lætificat per auxilia recreantia & inebriantia: ſub ſpecie panis famem, ſub ſpecie vini ſitim extinguit.

Vaſquez.

74. Alij verò, inter quos Vaſq. ſufficere putant, ſi vberiora dumtaxat auxilia, licet eiuſdem rationis, conferantur ab vna, atque ab alia ſpecie. Vnde conſequenter docent, per vtramque ſpeciem ſimul non conferri aliquam gratiam diuerſæ rationis, quæ non conferatur ab vna tantùm, ſed copioſiorem dumtaxat & vberiorem.

Vtraque ſpecies ſacramentalis per ſe ordinantur ad eundem effectũ.

75. Contra priorem modum directè procedit ratio noſtra fundamentalis: quia cùm finis ſit vnus & idem, nempe ſpecialis & perfecta coniunctio animæ cum Chriſto, per actus perfectæ charitatis & familiaritatis; cumque tam vtraque, quàm alterutra tantùm ſpecies per ſe tendat ad cauſandam hanc perfectam vnionem animæ cum Chriſto; tam vtraque, quàm alterutra tantùm eadem auxilia, in ordine ad eoſdem actus perfectæ charitatis & familiaritatis, coniungentis nos cum Chriſto, cauſabit. Vnde diuerſa eſt ratio de cibo & potu materiali, qui per ſe ordinantur ad diuerſos fines proximos, diuerſoſque defectus naturæ tollendos. Nam vnus ordinatur ad pellendam famem, alter ad extinguendam ſitim, quæ in corpore ſunt diuerſi defectus, qui tolli non poſſunt, niſi per diuerſa contraria. Contrà verò vnio animæ cum Deo, per actus perfectæ charitatis & familiaritatis, quam in anima cauſat hoc ſacramentum; nec non fames & ſitis, ad quas extinguendas inſtituta eſt Euchariſtia, in ſpiritualibus ſunt eadem, vt notauit Auguſtinus tract. 25. in Ioan. & in Pſalmum 103. in illum verſiculum, *Panis cor hominis confirmat:* idem quippe iuſtitiæ & ſanctitatis affectus dicitur fames & ſitis, vt conſtat ex illis verbis Matth. 5. *Beati qui eſuriunt & ſitiunt iuſtitiam:* quibus idem iuſtitiæ affectus dicitur fames & ſitis, quæ ſimul tolluntur eadem iuſtitiæ virtute. Igitur eadem auxilia gratiæ in anima cauſabit vtraque, atque alterutra tantùm ſpecies, cùm quæuis ſpecies ſit apta cauſare perfectam vnionem animæ cum Chriſto, & vtrumque affectum, tam famis, quàm ſitis per eandem perfectæ vnionis collationem extinguere.

S. Auguſt.

Matth. 5.

76. Poſteriorem verò modum fateor, non ita ex dictis impugnatũ manere. Nam etiamſi vnus idemque ſit cibi & potus ſpiritualis finis, adhuc maior poſſet gratia, vberioraque auxilia ad eundem finem dari per geminam, quàm per vnam tantùm ſpeciem: Aliunde tamẽ poteſt hic modus impugnari. Nam Chriſtus Ioan. 6. eoſdem planè effectus, quos ſuprà tribuerat ſuo corpori & ſanguini ſub ſpecie cibi & potus, poſtea tribuit ſoli corpori ſub ſpecie tantùm panis. Si autem plus gratiæ conferret per vtramque ſpeciem ſimul, quàm per vnam tantùm, non poſſet eoſdem effectus tribuere vni tantùm, quos tribuit vtrique ſimul, vt per ſe patet. Maior probatur: nam ſuprà corpori & ſanguini ſub ſpecie cibi & potus tribuerat præſeruationem à morte, vitam æternam, & mutuam vnionem charitatis ſui cum anima, & animæ ſecum. Eoſdem poſtea tribuit ſoli corpori ſub ſpecie dumtaxat panis ſumpto. *Qui manducat,* inquit, *me & ipſe viuet propter me:* Ecce mutua charitatis vnio animæ cum Chriſto, & Chriſti cum anima. *Hic eſt panis, qui de cælo deſcendit: non ſicut manducauerunt Patres veſtri & mortui ſunt:* Ecce præſeruatio à morte. *Qui manducat hunc panem viuet in æternum:* Ecce vita æterna manducanti Chriſti corpus ſub ſpecie tantùm panis promiſſa. Hoc ipſum egregiè confirmat exemplum de manna, quæ fuit figura huius ſacramenti: de qua, vt dicitur Exodi 16. *Non amplius habuit, qui plus collegerat: nec qui minus parauerat, reperit minus.*

Ioan. 6.

Exodi 16.

77. Ex dictis infertur, non modò eandem gratiam & fructum ſpiritualem conferri ab vna tantùm, atque ab vtraque ſpecie ſimul; ſed eandem ab vna, atque ab altera ſpecie ſeorſim ſumpta. Eandem quippe gratiam & fructum ſpiritualem confert ſola ſpecies panis, quem conferret ſola ſpecies vini, cùm eadem

ſit ratio de vna, atque de altera ſpecie: nam æquè vna, atque altera ordinata eſt ad vniendam animam cum Chriſto per actus perfectæ charitatis & familiaritatis.

78. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, negatur minor. Ad cuius probationem, negandum eſt, ex parte rei ſignificatæ pleniorem refectionem ſpiritualem ſignificari per vtramque ſpeciem ſimul, quàm per alterutram tantùm; ſed ſolùm ex parte modi ſignificandi. Vnde concedo cum Florentino, hoc ſacramentum eoſdem effectus cauſare in anima, quos cibus & potus materialis cauſant in corpore: nego autem, quod ſicut diuerſi effectus cauſantur à cibo & potu materiali in corpore, ita diuerſi effectus cauſentur à cibo & potu ſacramentali in anima, ſed quidquid cauſant ambo ſimul, cauſant ſinguli per ſe ſeorſim ſumpti.

Florent.

79. Ad priorem confirmationem, concedo, vtramque ſpeciem ſeorſim ſumptam eſſe verum ſacramentum, & ſignum ſpiritualis alimoniæ, nec non vnicuique ſpeciei per ſe reſpondere gratiam ſacramentalem, ſaltem ratione compartis, cum qua integrat vnum ſacramentum totale: vt conſtat de reliquis ſacramentis, quorum ſæpè vni parti tribuitur, quod fit & cauſatur per aliam, & quod conuenit toti formaliter, tribuitur ſingulis eius partibus quatenus ſingulæ partes integrant vnum ſacramentum totale. Sic gratia baptiſmalis, quæ interdum producitur in aſperſione aquæ, tribuitur ſignificationi verborum, quæ præceſſit: Sicut etiam tribuitur toti ablutioni & ſignificationi verborum, quod producitur in ſolo inſtanti vltimo completiuo ſacramenti. Pari igitur ratione tribui poteſt vni ſpeciei Euchariſticæ, quod producitur per aliam: nec non toti ſacramento conſtanti ex vtraque ſpecie, quod fit per vnam tantùm. Nam ex eò quòd quæuis ſpecies integrat vnum ſacramentum cum altera, quidquid cauſatur per vnam, tribui poteſt alteri vt integranti vnum cum altera. Ad authoritatem Clementis VI. Reſp. vel illam intelligendam eſſe de maiori augmento gratiæ, ratione maioris diſpoſitionis, quam Pontifex in Rege ſupponebat, hoc ipſo, quod acceſſurus eſſet ad communionem ſub vtraque ſpecie ſibi ſpeciali priuilegio à ſede Apoſtolica conceſſam: vel certè Pontifex loquitur iuxta oppoſitam ſententiam; quæ probabilis eſt.

Malè dicitur gratiam produci in ſumptione calicis.

80. Ad poſteriorem confirmationem Reſpondent aliqui, gratiam produci in ſumptione calicis. Sed contrà, tum quia ſacerdos eſſet deterioris conditionis: Nam ſi laicus ſumeret ſolum ſanguinem, ſtatim conſequeretur gratiam ſacramentalem: tum quia, ſi ſacerdos ſumpta hoſtia, non poſſet ampliùs ſumere calicem, in eo caſu priuaretur gratia ſacramentali, & tamen in tali caſu verum ſuſcepiſſet ſacramentum, quod ſumptum à laico gratiam contuliſſet: ergo etiam ſumptum à ſacerdote. Confirmatur: quia vna ſpecies non pendet ab alia in conferenda gratia ſacramentali: ergo ſi reperit omnia in ſubiecto requiſita, ſtatim gratiam confert, non expectata ſubſequenti ſpecie.

Aut in ſumptione vtriuſque ſpeciei.

81. Alij reſpondent, gratiam produci in ſumptione vtriuſque ſpeciei, vt nimirum gratia, quæ laico datur in ſumptione vnius ſpeciei, ſacerdoti datur partim in ſumptione vnius, partim in ſumptione alterius ſpeciei. Sed contrà: tum quia hoc etiam modo ſacerdos deterioris foret conditionis, quam laicus, qui ſtatim totam gratiam acciperet initio ſumptionis vnius tantùm ſpeciei. Tum quia omne ſacramentum à principio cauſat, quantum poteſt, iuxta ſubiecti diſpoſitionem: ergo ſi ſubiectum ſupponatur æquè diſpoſitum in ſuſceptione hoſtiæ, atque in ſuſceptione calicis, nulla eſt ratio, cur totam gratiam non conferat in ipſa ſuſceptione hoſtiæ.

Tota gratia Sacerdoti datur in ipſa hoſtia ſumptione.

82. Dicendum igitur eſt, totam gratiam ſacerdotem conſequi in ipſa ſuſceptione hoſtiæ, niſi creſcat ſubiecti diſpoſitio: nam tunc ratione nouæ diſpoſitionis, nouam conſequetur gratiam in ſuſceptione calicis. Nec propterea ſumptio calicis non erit verum ſacramentum. Tum quia, vt ſit verum ſacramentum, non eſt neceſſe, vt gratiam actu conferat, ſed ſufficit vt ſit collatiuum: nam etiam dum eſt in pixide, eſt verum ſacramentum. Tum quia dici poteſt, gratiam actu conferre ratione alterius ſpeciei, cum qua integrat vnum ſacramentum totale.

83. Dices. Sacramenta cauſant ſuos effectus ad inſtar cauſarum naturalium: ergo ſemper illos cauſant in ſubiecto diſpoſito: Sed ſi ſpecies vini ſumerentur ante ſumptionem ſpecierum panis, cauſarent ſuum effectum: ergo etiam illum eundem cauſant ſumptæ poſt ſpecies panis.

84. Reſp. negando vltimam conſequentiam: non enim eſt diſpoſitum ſubiectum ad effectum calicis, poſito quòd communicans totum effectum ſacramenti accepit in ſumptione ſpecierum panis. Sicut ferrum calefactum vt quatuor non eſt diſpoſitum ad recipiendum aliquod augmentum caloris ab agente calido vt quatuor, à quo tamen fuiſſet aptum aliquem calorem recipere, ſi non fuiſſet ab alio agente calefactum vt quatuor. Nam inter conditiones, quas cauſa naturalis ad agendum requirit, vna eſt, vt ſupponat ſubiectum priuatum eâ perfectione, quam ipſa in ſubiectum inducere debet. Cùm igitur ſumptio calicis facta poſt ſumptionem hoſtiæ ſupponat ſubiectum aſſimilatum ſacramento quoad gratiam ſacramentalem, non poterit in illud ampliùs agere; in quod tamen egiſſet, ſi non inueniſſet illud per ſumptionem hoſtiæ ſibi quoad gratiam ſacramentalem perfectè aſſimilatum.

85. Confirmatur. Si laicus poſt ſumptam vnam particulam, immediatè ſumeret aliam, nullam per ſe gratiam acciperet, quam tamen accepiſſet, ſi primam particulam non ſumpſiſſet. Pari modo in reliquis ſacramentis in aliquo caſu vna pars ſacramenti non producit effectum, quem in alio caſu produceret. Vt ſi in forma corporis vltimo loco proferatur

Digitized by Google

feratur *Corpus*, in prolatione ipſius producitur corpus ſub ſpeciebus panis, & non in prolatione *Meum*. Similiter in baptiſmo, ſi aſperſio aquæ fiat poſt prolationem formæ, in ipſa, & non in prolatione formæ, producitur gratia baptiſmalis.

86. Inſtabis, hinc ſequi, non debere in ſumptione hoſtiæ produci gratiam, ſed potiùs in ſumptione calicis. Nam ſicut non producitur gratia baptiſmalis, neque in prolatione formæ, ſi non ſit poſita materia; Neque in poſitione materiæ, ſi non ſit prolata forma, ſed in poſitione vtriuſque, quia vtraque componunt vnùm ſacramentum: ita, quia ſpecies panis, & vini integrant vnum ſacramentum, non producitur gratia in ſumptione ſpecierum panis, in qua nondum eſt ſumpta alia pars ſacramenti, ſed in ipſa ſumptione calicis, quia tunc ponitur vtraque pars ſacramenti conſtitutiua.

87. Reſp. negando ſequelam. Etenim cùm quodlibet ſacramentum Euangelicum eſſentialiter conſtet rebus & verbis, non poteſt fieri ſacramentum, & conſequenter ab eo gratia conferri, vel per poſitionem ſolius materiæ, vel per poſitionem ſolius formæ, ſed per vtramque ſimul, cùm vtraque ſimul eſſentialiter concurrat ad conſtituendum ſacramentum Euangelicum. Sumptio verò calicis, cùm neque ſit materia, neque forma hoſtiæ, cùm hæc habeat ſuam materiam & formam diſtinctam, non pendet in ratione ſacramenti eſſentialiter à ſumptione calicis: ſicut in reliquis ſacramentis, vel poſitio materiæ pendet à prolatione formæ, vel prolatio formæ à poſitione materiæ, cùm neutra ſine altera ſuum effectum cauſare poſſit. Cæterùm dicitur hoſtia partiale ſacramentum, ſicut & calix, non eſſentialiter, vti eſt materia reſpectu formæ, vel forma reſpectu materiæ, quarum neutra ſine altera conſtituit rationem ſacramenti: ſed ſolùm integraliter, quo pacto vna pars aquæ dicitur pars reſpectu totius integralis. Porrò inter partem eſſentialem & integralem hoc intereſt, quod eſſentialis non participat virtutem totius: nam neque materia, neque forma, quæ ſunt partes eſſentiales compoſiti naturalis, participant virtutem totius compoſiti. Contrà verò pars integralis participat virtutem compoſiti integralis: Pars enim vini participat virtutem totius compoſiti integralis vini: proinde quælibet pars ſacramenti Euchariſtici, cùm ſit pars integralis participat virtutem totius integralis.

Diſcrimen inter partes eſſentiales, & integrales.

88. Vrgebis. Eſto hoc ſit verum de parte integrali homogenea, haud tamen eſt verum de parte integrali heterogenea: vt conſtat de homine, cuius non quodlibet membrum participat virtutem totius corporis. Sed partes ſacramenti Euchariſtici ſunt heterogeneæ, cùm conſtent ſpeciebus diuerſæ rationis, cuiuſmodi ſunt ſpecies panis, & vini.

89. Reſpondeo. Eſto partes ſacramenti Euchariſtici ſint heterogeneę, tam quoad ſpecies ſenſibiles, quàm quoad formale contentum, nam aliæ continent per ſe corpus, aliæ ſanguinem: ſunt tamen homogeneæ quoad virtutem, quam vtræque participant per ordinem ad eumdem finem, propter quem ſunt inſtitutæ, vt ex prædeclaratis conſtat.

90. Cæterùm, quod hactenus diximus, hoc ſacramentum non maiorem gratiam conferre ſub vtraque ſpecie ſimul, quàm ſub altera tantùm, intelligendum eſt de ſacramento vt ſacramentum eſt, non autem de ſacramento, vt ſacrificium eſt: nam vt ſic diſtinctos habet effectus, eoſque non confert per vnam, ſed per vtramque ſpeciem ſimul, quia vtraque ſpecies ſimul concurrit ad ſacrificium integrandum. Quos effectus non ſolùm confert ſacerdoti ſacrificanti, ſed omnibus, qui huic ſacrificio ſuo modo cooperantur, vt infrà de ſacrificio explicabitur.

Hoc ſacram. vt ſacrificium, cõfert maiorem gratiam, ſub vtraque ſpecie quàm ſub alterũ.

91. Ex dictis deducitur, quo pacto hoc ſacramentum vnà cum gratia nobis conferat reliquos effectus, nempe adeptionem gloriæ, condonationem peccati mortalis, remiſſionem venialium, relaxationem pœnæ, & pręſeruationem à peccatis futuris, de quibus agit S. Thomas 3. parte q. 79. per totam. Confert adeptionem gloriæ, dum confert augmentum gratiæ habitualis, quæ eſt ſemen ad gloriam; confert condonationem peccati mortalis, quatenus interdum per accidens primam gratiam confert, quæ ſemper eſt annexa cum condonatione peccati mortalis. Cauſat remiſſionem venialium, dum per ſe auget feruorem charitatis oppoſitum peccatis venialibus. Tribuit remiſſionem pœnæ æternæ, dum per accidens interdum confert primam gratiam, cum qua ſemper eſt annexa remiſſio pœnæ æternæ. Remittit pœnam temporalem, quatenus excitat actus charitatis, virtute quorum remittitur culpa temporalis. Cauſat præſeruationē à peccatis futuris, iuxta illud Ioan. 6. *Hic eſt panis de cœlo deſcendens, vt ſi quis ex ipſo manducauerit, non moriatur*, augendo in nobis gratiam & virtutes, & conferendo ſpecialia auxilia, quibus ſuo tempore præuenti, vrgentibus tentationibus reſiſtamus. Demum, vt docet S. Doctor q. citata art. 6. ad 3. non quidem per ſe, ſed conſequenter hoc ſacramentum minuit in nobis fomitem concupiſcentiæ, quatenus auget in nobis charitatem, cuius augmentum, teſte Auguſtino in lib. 83. q. 36. eſt diminutio cupiditatis. Alios effectus enumerat Gabriel ſect. 85. in Canonem Miſſæ.

Soliti effectus illius. *S. Thomas.* *Ioan. 6.* *S. Thomas.* *S. Auguſt.* *Gabriel.*

DISPVTATIO XXVI.

De confeſſione peccati mortalis ante hoc ſacramentum præmittenda.

SECTIO PRIMA.

An, & quo iure præmittenda ſit confeſſio peccati mortalis ante ſacramentum Euchariſtiæ?

PRæmittendam eſſe confeſſionem ſacramentalẽ ante ſumptionem Euchariſtiæ ab eo, qui ſibi peccati mortalis conſcius eſt, nec ſufficere ſolam contritionem, non modò definitum eſt in Concilio Tridentino ſeſſ.13.c.7. & Can.11. ſed etiam fuit conſtans ſenſus antiquorum Doctorum, exceptis Caietano & Armilla in ſumma verbo *Communio*, & Panormitano in caput de *Homine*, de celebratione Miſſarum, docentibus nullum præceptum fuiſſe in Eccleſia Dei de confeſſione præmittenda ante communionẽ. Quod Caietanus colligit ex Paulo 1. ad Corinth.11. vbi definiens Apoſtolus, cũ qua pręparatione deberent fideles Corinthij ad hoc ſacramentum accedere, non aliam ibi aſſignat, quàm probationem ſui per diſcuſſionem propriæ conſcientiæ. *Probet autem*, inquit Paulus, *ſeipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat*. Quòd autem per probationem ſui Apoſtolus non intelligat probationem per confeſſionem Sacerdoti factam, ſed per examen propriæ conſcientiæ, colligit ex eodem Paulo, qui hanc probationem non requirit ad dignam, ſed ſolùm ad non indignam ſumptionem huius ſacramenti: ſic enim ſuprà pręmiſerat: *Itaque quicunque manducauerit panem, & biberit calicem Domini indignè* &c. Vnde licet Caietanus in citatum locum Pauli putet, ad dignam ſumptionem huius ſacramenti non ſufficere ſolam diſcuſſionem ſui per examen, quo inueniat ſeipſum probum abſque conſcientia peccati mortalis, ſed requiri præterea approbationem à confeſſario per ſacramentalem cõfeſſionem habitam, iuxta illud 1. ad Corinth.4. *Nihil mihi conſcius ſum, ſed in hoc iuſtificatus ſum:* ad non indignam tamen ſumptionem, quam dumtaxat eo loco Paulus requirit ab accedentibus ad hoc ſacramentum, ſufficere ait ſolam diſcuſſionem ſui, qua ſeipſum immunem à peccato inueniat, abſque vlla confeſſarij approbatione.

Concilium Tridentin. Caietanus. Armilla. Panormitanus. 1. ad Cor.11. 1. ad Cor.4.

2. Huic ſententiæ fauere videntur Chryſoſtomus in eadem Epiſtola ad Corinth. homilia 28. aliquanto poſt initium: *Neque iuſſit*, inquit, *alteri alterum probare, ſed ſibi ſeipſum, faciens iudicium, ad quod populo non pateat aditus, & probationem, quæ careat teſtibus:* Et Theophilactus in eadem Apoſtoli verba, explicans, quæ conſcientiæ præparatio neceſſaria ſit ad dignam ſumptionem Euchariſtiæ: *Non alium tibi iudicem attribuo, verùm te ipſum tibi ipſi commendo. Iudica igitur & explora conſcientiam tuam, & ſic accede, non quando fuerint feriæ, ſed quando purum te ipſum ac dignum inueneris.* Qui Patres non aliam ad dignam huius ſacramenti ſuſceptionem prærequirunt, quàm propriæ conſcientiæ diſcuſſionem.

S.Chryſoſt. Theophil.

3. Verùm communis & conſtans reliquorum Doctorum ſententia eſt, ſemper in Eccleſia Dei fuiſſe hoc pręceptum de pręmittẽda confeſſione ſacramentali peccati mortalis ante ſumptionem Euchariſtię, vt expreſsè teſtantur author de ſalutaribus documẽtis apud Auguſtinum cap.33. his verbis: *Quando enim illud*, id eſt corpus Domini, *accipere debemus, antea ad confeſſionem, & pœnitentiam recurrere debemus, & omnes actus noſtros curioſiùs diſcutere: & peccata obnoxia, ſi in nobis ſenſerimus, citò feſtinemus per confeſſionem & veram pœnitentiam abluere;* Anſelmus in 1. Corinth.11. & Richardus Victorinus de poteſtate ligandi & ſoluendi cap.21. *audacter dico, ſi ante Sacerdotis abſolutionem ad communionem corporis & ſanguinis Chriſti acceſſerit, iudicium ſibi pro certo manducat & bibit, etſi eum peccaſſe iam multum pœniteat, & vehementer doleat & ingemiſcat.* Eandem ſententiam docent Albertus 4. diſt. 9. art.10. in fine: Bonauentura diſt.13. in expoſitione textus: Richar.d.9.ar.2.q.2. & diſt. 17. ar.3.q.6. Scotus diſt.9. Mayronus diſ.8. q. vnica, art.7. Durandus diſt.17.q.10. Argentina diſt.9.art.2. Palud.q.2.art.1. Maior q.1.concl.2. Rubio q.2.ar.2. Marſilius q.9. ar.3. Sylueſt.Euch.3.q.14. Gabriel lect.7. in Cano.Miſſę, Sotus diſt.12.q.1.ar.4. Palatius in 4. diſt.9. diſp.10. Ioan. Medina codice de cõfeſſione q.14. Suarez diſp.66. ſect.3. Vaſquez diſp.207.c.3. Valent.diſp.6.q.8. puncto 3. Henriq.lib.8. de Sacr.c.4. Coninck in 3. parte q.80.ar.4.dub.1. Syluius 3.p.q.80. art.4. & alij. Quæ veritas, teſte Soto decreta fuit à tota Academia Pariſiẽſi. Vltimò accedit authoritas

Author de ſalut. documẽt. Anſelmus. Richardus. Victorinus. Albertus. Bonauent. Richardus. Scotus. Mayronus. Durandus. Argent. Paludanus. Maior. Rubio. Marſilius. Sylueſter. Gabriel. Sotus. Palatius. Medina. Suarez. Vaſquez. Valentia. Henriquez. Coninck. Syluius.

Digitized by Google

authoritas Concilij Tridentini, quod, dum præcitato loco definit, præmittendam eſſe cõfeſſionem peccati mortalis ante Euchariſtiã, ita prædicto c. 7. ſcribit: *Quare communicare volenti reuocandum eſt in memoriam eius præceptum: Probet ſeipſum homo: Eccleſiaſtica conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, vt nullus ſibi conſcius peccati mortalis, quantumuis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione ad ſacram Euchariſtiam, accedere debeat: Quod à Chriſtianis omnibus, etiam ab ijs Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hac ſancta Synodus perpetuò ſeruandam*
Concilium Trident. *eſſe decreuit.* Quibus verbis non ſolùm Concilium ex cit. loco Pauli colligit, fuiſſe antiquũ præceptum probandi ſeipſum, ſed etiam definit, hanc probationem non fuiſſe aliam, vt Eccleſiaſtica conſuetudo declarauit, quàm confeſſionem ſacramentalem. Vnde meritò
Cenſura opin. Caiet. cenſetur à Concilio damnata opinio Caietani: quin & iniuncta excommunicatio ipſo facto incurrenda, ſiquis eam *docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publicè diſputando defendere præſumpſerit*, vt habetur citato Can. XI.

4. Ad authoritatẽ Chryſoſtomi & Theophilacti Reſp. eos ſolùm negaſſe cõfeſſionem publicam, non autem priuatam, quæ fit inter pœnitentem & confeſſarium 1. patet ex ipſis verbis Chryſoſtomi, quibus ſolùm negat neceſſarium eſſe iudicium populi & probationẽ teſtium, non autem iudicium & probationem cõfeſſarij. De eadẽ confeſſione intelligendus eſt Theophilactus. Neque ex eo quòd Paulus iubeat probationẽ per internum examen conſcientiæ, negat confeſſionẽ ſacramentalem, ad quam huiuſmodi examen præmittendum eſt. Nec fundamẽtum Caietani quidquã probat; cùm non ſolùm ad hoc ſacramentũ teneamur accedere nõ indigni, ſed etiam poſitiuè digni. Adde, quòd idem videtur eſſe, accedere ad hoc ſacramentum non indignè, & dignè: quia non indignitas, quæ ad hoc ſacramentum requiritur, eſt ſine conſcientia peccati mortalis, quæ eſſe non poteſt ſine conſcientia gratiæ, quæ eſt poſitiua dignitas, cùm non poſſit dari conſcientia ſtatus medij: neque gratiæ, neque non gratiæ; ſed eo ipſo, quòd habeo conſcientiam non peccati mortalis, habeo indirectè ſaltem cõſcientiam gratiæ. Maior autem controuerſia inter Catholicos ſupereſt, quo iure ſacramentalis confeſſio ſacræ communioni præmittenda ſit: in qua tres reperio ſententias.

5. Prima docet, eſſe iuris naturalis. Fundamentum eſt: quia poſita dignitate Euchariſtiæ, & inſtitutione ſacramenti confeſſionis, naturali iure tenemur, præmittere confeſſionem ſacramentalem ante ſumptionem Euchariſtiæ, quando nos ſtimulat conſcientia peccati mortalis: quia iure naturali tenemur ad illam dignè accedere, ne iniuriam inferamus tanto ſacramento, quod per ſe requirit ſtatum gratiæ. Nullum autem certius mediũ eſt, ponendi ſe in gratia, ac proinde dignè accedendi ad hoc ſacramentum, quàm ſacramentalis confeſſio, vt per ſe patet: cùm ad perfectam contritionem difficiliùs & rari perueniunt. Confirmatur: quoniam in articulo mortis omnes tenemur, quantumuis contriti, ſacramentalem confeſſionem præmittere: ergo etiam ad ſumptionem Euchariſtiæ; cùm non minùs teneamur debitam reuerentiam tanto ſacramento præſtare, quàm propriam ſalutem nobis procurare. Hanc ſententiam docere videtur Rubio, dum ea ſola ratione affirmat, communicaturum debere ſacramentalem confeſſionem præmittere, quia tenetur ſecuriorem partem eligere: ſecurior autem pars eſt, per confeſſionem, quàm per ſolam contritionem ad hoc ſacramentum accedere.

6. Sed contrà: nam eatenus ſacramentalis confeſſio peccati mort. foret naturali iure ante Euchariſtiam præmittenda, quatenus vel *Refutatur.*
eſſet medium neceſſarium, vel certius ad ſtatum gratiæ, qui ad Euchariſtiam requiritur, conſequendum: Atqui neutro modo eſt neceſſaria. Non primo: nam quotieſcunque poteſt ad eundem finem per plura media perueniri, nullum eſt per ſe ſimpliciter neceſſarium: atqui ad ſtatum gratiæ non ſolùm peruenire poſſumus confeſſione, ſed etiam contritione: igitur neutra eſt ſimpliciter neceſſaria. Non ſecundo; quia non ſemper tenetur homo in ſuis operationibus adhibere certiora media, præſertim quando medium certius adhuc non tollit omne dubium oppoſitæ partis, vt eſt in propoſito caſu, in quo neque confeſſio ſacramentalis tollit omne dubium, quòd peccatum ſit remiſſum: cùm etiam dubium ſit, an ad confeſſionem ſacramentalem accedamus cum ſufficienti dolore ad tale ſacramentum requiſito. Nec eſt par ratio de periculo mortis, in quo, quoniam agitur de bono æternæ ſalutis, vel irreparabiliter amittendo, vel acquirendo, iure naturæ obligamur ad omnem diligentiam adhibendam, ne in eo momento irreparabiliter pereamus. Vnde negandum eſt, nos ad eandem diligentiam naturali iure teneri ad reuerentiam huic ſacramento præſtandam, & ad propriam ſalutem in articulo mortis procurandam: quoniam ad illam ſufficit, ſi ſecundùm probabilem noſtram æſtimationem reuerenter in gratia conſtituti ad hoc ſacramentum accedamus: Ad hanc autem non ſat eſt accedere cùm ſola probabili opinione: quia ſalus reipſa non pendet ex probabili noſtra opinione, ſed ex medijs reipſa adhibitis: & quia fieri poteſt, vt media ſint adhibita ſecundùm probabilem noſtram opinionem, non autem ſecundùm rem ipſam, ideò tenemur in eo momento non ſolùm adhibere media certa, ſed etiam certiora, ne ſalus eo momento periclitetur, & fortè reipſa non habeatur.

7. Secvnda ſententia affirmat, eſſe præceptum Apoſtolicum: eſt Scoti diſt. præcit. in *Scotus.*
fine, Ioannis Medinæ, Palatij, & Coninck. *Ioannes Medina.*
Fundamentũ eſt: quia nullũ habemus ſignum, *Palatius,*
quòd ſit præceptũ diuinũ; multa verò, quòd ſit *Coninck.*

Digitized by Google

Apoſtolicum: tum quia non ſolet Chriſtus de modo & ritu ſuſcipiendi ſacramenta dare præcepta, niſi quæ conſequuntur ex ipſa natura inſtitutionis, ſed eam curam relinquere Eccleſiæ, vt conſtat in reliquis ſacramentis. Tum quia Trident. ad probandum, ſemper in Eccleſia Dei fuiſſe hoc præceptum de præmittenda confeſſione ante ſacramentalem communionem, non aliud teſtimonium ad hoc probandum affert, quàm citatum locum Pauli; *Probet autem ſeipſum homo.* Atqui ex hoc non poteſt colligi, niſi præceptum Apoſtolicum.

Concilium Tridentin.

8. Tertia ſententia *communior & probabilior* aſſerit, eſſe præceptum diuinum: Eſt Petri Soti lect. 12. de Euchariſtia Dominici Soti loco ſuprà cit. Cani de Sacramento pœnit. parte 6. §. *Ad ſecundum ex dictis facilè patet:* Henriquez lib. 8. de Sacram. cap. 45. Valent. Suarez, Vaſquez, & aliorum, & colligitur ex Apoſtolo, qui hoc præceptum tradit vt à Chriſto acceptum: *Ego enim*, inquit, *accepi à Domino, quod & tradidi vobis.*

Probabiliùs aſſerit eſſe præceptum diuinum. Petrus Sotus. Dominicus Sotus. Canus. Henriquez. Valentia. Suarez. Vaſquez.

9. At, inquiunt aduerſarij, Apoſtolus ſolùm affirmat, inſtitutionem & vſum huius ſacramenti accepiſſe à Domino, reliqua verò ipſe præcipit, non Dominus. Sed contrà, tum quia hoc Paulus expreſſiſſet, ſicut expreſſit, quando eadem Epiſtola cap. 7. dixit: *Non ego præcipio, ſed Dominus, vxorem à viro non diſcedere.* Contrà verò ipſe, non Dominus præcepit, vt vir fidelis non dimittat vxorem infidelem; nec vxor fidelis virum infidelem, ſi velit cohabitare cum illa: tum quia hoc præceptum non tradit eo loco Apoſtolus, tanquam nouum & tunc primò inſtitutum, & Corinthijs impoſitum: alioqui non reprehendiſſet illos, quòd ſine ſacramentali probatione ad Euchariſtiam acceſſiſſent. Quòd ſi ſupponat illud, non eſt, vnde aduerſarij probent, illud eſſe Apoſtolicum, & non diuinum: quia illud eſſe Apoſtolicum, & non diuinum, eatenus ex hoc loco probare poſſunt, quatenus hoc præceptum hoc loco primò inſtituitur. Quod ſi non primò hoc loco inſtituitur, ſed ſupponitur iam inſtitutum, ſolumque ab Apoſtolo ipſius executio vrgetur, non eſt vnde probare poſſint, illud non eſſe diuinum, ſed Apoſtolicum.

1. Cor. 7.

10. Ad fundamentum ſecundæ ſententiæ, (nam ad fundamentum primæ reſponſum eſt) negatur antecedens: etenim ſigna ſufficientia huius diuinæ inſtitutionis allata ſunt ſuprà. Ad priorem probationem Reſpõdeo: fuiſſe in hoc ſacramento ſpecialem rationem, quæ non fuit in reliquis, ob maieſtatem rei contentæ: ideoque potiùs de hoc, quàm de reliquis Chriſtum ſpeciale præceptum tradidiſſe de ſacramentali confeſſione peccati mortalis præmittenda, ad ipſius dignam ſumptionem. Ad poſteriorem, negatur minor. Nec refert, quod Concilium appellet hoc præceptum Apoſtoli; quia non appellat illud præceptum Apoſtoli quoad inſtitutionem, ſed quoad promulgationem: ſicut dicitur lex Moyſi, etiamſi illa fuerit à Deo condita.

11. Ex dictis deducitur primò, etiamſi quis certa reuelatione ſciret, ſe per contritionem eſſe à peccato iuſtificatum, adhuc teneri ad ſacramentalem confeſſionem præmittendam ante ſumptionem Euchariſtiæ, vt rectè Henriquez lib. 8. de Sacramentis cap. 4. contra Rubionem, Palatium & alios. Ratio verò eſt: quia etiamſi finis huius præcepti ſit, vt accedens ad hoc ſacramentum, ſit in gratia; adhuc tamen conſequuto fine, præceptum ſeruandum eſt, quando poteſt ſeruari: vt conſtat de præcepto confitendi ſemel in anno, cuius finis eſt, vt vnuſquiſque ponat ſe in gratia: cùm tamen qui certò ſciret, ſe eſſe in gratia, nullumque commiſiſſe peccatum mortale, teneretur hoc præceptum ſeruare. Idem eſſet de eo, qui certò nouiſſet, ſe in ventre matris fuiſſe ſanctificatum, adhuc teneri ad baptiſmum ſuſcipiendum. Ratio eſt, quia præceptum eſt tantùm de medio, non de fine: vnde quamdiu tale medium præceptum non eſt adhibitum, adhibendum eſt, etiamſi finis propter quem medium eſt præceptum, ſupponatur acquiſitus.

Etiamſi quis per reuelationem ſciret ſe iuſtificatum per contritionē, teneretur confiteri ante ſumptionē Euchar. Henriquez. Rubio. Palatius.

12. Deducitur ſecundò, non modò qui certam habet conſcientiam peccati mortalis, ſed etiam qui tãtùm probabilem, vel dubiam, teneri ad confeſſionem ſacramentalem præmittendam. Nam hæc probabilis ac dubia conſcientia ſatis eſt, vt ad hoc ſacramentum accedamus indiſpoſiti. Secus ſi probabilem, licet non certam ſcientiam habeas, quòd commiſſum peccatum non ſit mortale: nam hæc ſcientia ſatis eſt, vt non accedas indiſpoſitus ad hoc ſacramentum. Eſt enim talis ſcientia homini, qui non poteſt omnia certò & euidenter cognoſcere, proportionata regula ad ſuas actiones dirigendas.

Et qui probabilem cõſcientiam mortalis haberet vel dubiam.

SECTIO II.

An & quando liceat abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione peccati mortalis ad Euchariſtiam accedere?

13. Omnes conueniunt, & docet Trident. ſeſſ. 17. cap. 7. licere interdum, fidelem abſque præuia confeſſione peccati mortalis, cum ſola contritione ad Euchariſtiam accedere. Duas autem ad hoc requirit Concilium cõditiones. Prima eſt, vt non deſit copia confeſſarij: Secunda, vt vrgeat neceſſitas. Alterutra deficiente, non licebit fideli, abſque præuia confeſſione peccati mortalis, ad Euchariſtiam accedere. Nam aut eſt copia cõfeſſarij, & tenebitur confiteri: aut nõ vrget neceſſitas, & tenebitur à cõmunione abſtinere. Difficultas eſt in explicãdis his duabus conditio-

Concilium Tridentin.

Digitized by Google

conditionibus, quando nimirum cenſenda ſit inopia confeſſoris, & quæ, qualiſve neceſſitas ſufficiat.

Non eſt cenſenda confeſſarij inopia, quòd deſit proprius. Syluester Richardus.

14. Quoad priorem conditionem: non eſt cenſenda confeſſoris inopia ex eo tantùm, quòd deeſt proprius, cui poſſis deuotiùs, & vtiliùs confiteri, contra Syluest. *Eucha.* 3. quæſt. 14. qui tamen hoc ſub dubio aſſerit, pro quo citat Richardum, qui in 4. diſt. 17. art. 3. quæſt. 6. id expreſsè docet. Ratio autem eſt: quia reuerentia huic ſacramento debita, præualet priuatæ vtilitati & deuotioni. Neque etiam cenſenda eſt confeſſoris inopia, quia tantùm adeſt Sacerdos, cui nonniſi ex priuilegio confiteri potes: nam reuera in tali caſu non deeſt copia confeſſoris, proinde teneris in eo euentu vti priuilegio ad obſeruantiam huius pręcepti. Sicut teneris eo vti ad præceptum annuæ confeſſionis ſeruãdum. Neque etiam à confeſſione excuſatur, qui habet Sacerdotem, à quo poſſit abſolui à non reſeruatis, licet directè abſolui non poſſit à reſeruatis: nam ſicut in tali caſu teneretur tali Sacerdoti confiteri ad pręceptum annuæ confeſſionis, quod eſt minus; ita ad pręceptum de præmittenda ſacramẽtali confeſſione peccati mortalis ante Euchariſtiam, quod eſt maius. An autem in eo caſu teneretur pœnitens ſimul cum peccatis non reſeruatis, confiteri etiam reſeruata, eſt quæſtio diſputanda in tomo ſequenti. Eadem ratio eſt de illo, qui probabiliter timet aliquod notabile damnum ſpirituale, aut temporale ſe paſſurum ex confeſſione alicuius peccati: nam tunc teneretur confiteri reliqua, eo dumtaxat ſuppreſſo, ex cuius manifeſtatione damnum timet: ſicut in eo caſu teneretur tali Sacerdoti confiteri ad præceptum annuæ confeſſionis implendum.

15. Sed quid ſi præter mortale ex cuius manifeſtatione timet damnum, non habeat, niſi venialia, an in eo caſu tali Sacerdoti teneretur confiteri venialia, ad præceptum de præmittenda ſacramentali confeſſione ante Euchariſtiam ſeruandam? Variant in hoc Doctores: ego tamen puto, teneri: nam ſicut in eo caſu teneretur confiteri venialia ad præceptum annuæ confeſſionis ſeruandum; ita à fortiori teneretur ad præceptum dignæ communionis adimplendum.

16. Dices: Ergo ad ſeruandum hoc pręceptum tenebimur confiteri cuiuis Sacerdoti, etiam ſimplici nullam habenti iuriſdictionem; cùm quiuis Sacerdos authoritatem habeat abſoluendi à venialibus. Reſpondeo negando conſequentiam: ſicut nec tenemur ad ſeruandum annuæ confeſſionis præceptum confiteri peccata venialia cuiuis Sacerdoti, ſed tantùm proprio. Ratio, quia cum præceptum tantùm ſit de præmittenda confeſſione peccati mortalis, per ſe tale præceptum ſupponit in confeſſario authoritatem & iuriſdictionem ſupra peccata mortalia. Ergo hoc ipſo, quòd Sacerdos non habet talem authoritatem, non tenemur illi confiteri, eſto confitendo illi tantùm venialia, in quæ habet authoritatem, indirectè abſolueret à mortalibus, ſupra quæ non habet authoritatem. Nec eſt par ratio de eo, qui ſuppreſſo mortali, ex cuius manifeſtatione damnum timet, confitetur venialia ei, qui authoritatem habet ſuprà mortalia: nam talis confeſſor comprehenditur in decreto Concilij, in quo tamen non comprehenditur, qui nullam habet iuriſdictionem ſuprà peccata mortalia.

Si ſola ſit poteſtas abſoluendi à venialibus, non eſt obligatio.

Quo caſu cenſetur inopia confeſſarij.

17. Ergo tunc tantùm cenſenda eſt inopia confeſſoris, quando vel ſimpliciter abeſt, & ſpectata qualitate perſonæ, itineris, & negotiorum, moraliter adiri non poteſt: vel ſi adeſt, non habet iuriſdictionem: aut non poteſt abſque nota infamiæ tali Sacerdoti confiteri: vt quando inchoato ſacro Sacerdos, vel laicus propè altare communicaturus recordatur peccati mortalis non confeſſi: in tali enim caſu vterque poteſt abſque præuia confeſſione, ſola contritione præmiſſa, venerabile Euchariſtiæ ſacramentum ſumere. Eadem ratio eſt, ſi pœnitens non habeat confeſſarium eiuſdem linguæ, à quo ſine interprete intelligi non poſſit: quia non tenetur pœnitens adhibere interpretem ad ſacramentalem confeſſionem faciendam.

Et vrgens neceſſitas ſumendi Euchariſtiam ſine confeſſione.

18. Quoad poſteriorem conditionem. Primò vrgens neceſſitas cenſenda eſt, articulus, vel periculum mortis, tam ſui, quàm alterius: nam licebit tunc communicaturo, ſiue Sacerdos, ſiue laicus ſit, cum ſola contritione Euchariſtiam ſumere. Sicut etiam in eo caſu licebit Sacerdoti, etiam non ieiuno hoſtiam conſecratam è ſacrario ſumere, non tamen celebrare non ieiunum & multò minùs ſine veſtibus ſacris, aut in vna tantùm ſpecie, vel in fermentato.

19. Secundò probabile periculum infamiæ excuſat, ne Sacerdos, vel laicus ſacramentalem confeſſionem præmittat ad Euchariſtiæ ſumptionem. Addunt aliqui, etiam præceptum faciendi ſacrum in die feſto excuſare Sacerdotem à præmittenda confeſſione ſacramentali. Verùm non puto, hoc ſufficere, ſed potiùs in eo caſu abſtinendum eſſe à ſacro: cùm maius pręceptum ſit, præmittere confeſſionem ante debitam Euchariſtiæ ſumptionem, quàm facere, vel audire ſacrum die feſto. excipio ſolemne aliquod feſtum, vt in die Paſchatis, Iubilæi, aut ſolemniſſimi feſti in quo magna multitudo communicantium eſſe ſolet: nam tunc bonum, quòd ex tanta multitudine communicantium ſperatur, præualet præcepto de confeſſione ante celebrationem Miſſæ à Sacerdote pręmittenda; & quidem de die Paſchatis eſt ſpecialis ratio; nam præceptum communicandi eo die, eſt determinatio præcepti diuini de communicando aliquando in vita. Vnde docet Paludanus in 4. diſt. 9. q. 4. art. 1. concluſione 10. non poſſe in Paſchate denegari Euchariſtiam contrito, qui non habet copiam confeſſoris, vt ſi adſit Diaco- *Paludanus.*

nus,

nus, qui poſſit Euchariſtiam miniſtrare, non autem Sacerdos, qui poſſit abſoluere: *Niſi*, inquit, *eſſet vinculum excommunicationis*. & ſubdit rationem ductam à paritate: *Quia ſicut*, ait, *Sacerdos contritus, quando non habet, cui confiteatur, propter neceſſitatem, poteſt celebrare: ſic iſte communicare.*

20. Cæterùm, quia Concilium non ſolùm confirmat antiquum præceptum de præmittenda cõfeſſione ante Euchariſtiam, ſed etiam nouum condit, de confitendo quamprimum, ſi fortè vrgente neceſſitate, & copia confeſſoris deficiente, Sacerdos abſque præuia confeſſione celebrauerit, examinandum ſupereſt, quos nouum hoc præceptum, quod Eccleſiaſticum eſt, & ab ipſo dumtaxat Concilio latum, comprehendat.

Nauarrus. *Henriquez.*

21. Nauarrus in ſumma cap. 2. num. 10. Henriquez lib. 8. de Sacramentis cap. 45. arbitrantur, ſub hoc præcepto comprehendi etiam laicos, qui vrgente neceſſitate, deficiente copia confeſſoris, communicarunt cum conſcientia peccati mortalis. Fundamentum Nauarri eſt: quoniam ſi Concilium interrogatum fuiſſet de laicis, qui licitè in caſibus, in quibus non datur copia confeſſoris, abſque confeſſione communicant, idem definiuiſſet, quod de Sacerdotibus definiuit: ergo iuxta præſumptam Concilij mentem ſub hoc præcepto comprehenduntur etiam laici.

Præceptum de confitendo poſt ſumptionem cadit in ſolos Sacerdotes.

22. Communior tamen probabiliorque opinio cæterorum theologorum eſt, ſub hoc nouo præcepto de confeſſione quamprimum facienda, non comprehendi, niſi ſolos Sacerdotes celebrantes. Dixi *celebrantes:* nam de Sacerdotibus more laicorum communicantibus eadem eſt ratio, ac de laicis. Fundamentum eſt: quia cùm hoc præceptum ſit pœnale, extendi non debet, niſi ad eos, quos verba ipſa legiſlatoris in propria ſignificatione ſumpta ſe extendunt: atqui verba Concilij in propria ſignificatione ſumpta non ſe extendunt, niſi ad Sacerdotes celebrantes: ergo non debent ad alios extendi. Minor conſtat ex ipſis verbis Concilij: nam poſtquam citato cap. 7. declarauerat, qualis præparatio tam laicis, quàm Sacerdotibus neceſſaria eſſet ad Euchariſtiæ perceptionem, in fine capitis de ſolis Sacerdotibus ſtatuit, quod ſi vrgente neceſſitate abſque præuia confeſſione celebrauerint, quamprimum confiteantur. Colligiturque ex fine ipſo præcepti, qui eſt, ne Sacerdotes, quibus ex officio celebrare incumbit, prætextu vrgentis neceſſitatis ſæpe celebrent, ſacramentali confeſſione prætermiſſa.

Ad Nauarr.

23. Ad fundamentum Nauarri, negatur conſequentia. Etenim in præceptis, præſertim pœnalibus, quale eſt hoc, non eſt attendendum, quid legiſlator interrogatus ſtatuiſſet, ſed quid de facto ſua lege ſtatuit. Cùm enim lex non obliget vt exiſtens in mente legiſlatoris, ſed vt ſcripto, aut verbo expreſſa, etiamſi Concilium in mente habuiſſet, vt interrogatum hoc ipſum de laicis ſtatuiſſet, quia tamen hoc non ſtatuit, laicos non obligat: quia ſola voluntas interna legiſlatoris ſubditos non obligat.

24. Cæterùm vt Sacerdotes ſub hoc Concilij præcepto comprehendantur, tres conditiones ex eodem Concilio requiruntur. Prima, ne celebraturus ſit ſibi conſcius peccati mortalis: Secunda, vt ei deſit copia confeſſoris: Tertia, vt vrgeat celebrandi neceſſitas. Has enim tres conditiones exprimit in ſuo decreto. Defectu primæ conditionis, non tenetur ad hoc præceptum qui bona fide ad celebrandum accedit, abſque conſcientia peccati mortalis, niſi fortè illius recordetur ante ſumptionem Euchariſtiæ: nam tunc communicat conſcius peccati, vrgente neceſſitate, cùm non poſſit ſacrum ſine ſcandalo omittere; & deficiente copia confeſſoris, cùm non poſſit ſine nota infamiæ illum ad altare vocare; proinde in tali caſu tenebitur poſt celebratum ſacrum, quam primum confiteri.

Qui ad aram meminit mortalis, tenetur ſtatim poſt confiteri.

Vaſquez contrà.

25. Contrà verò Vaſquez diſput. 208. cap. 3. putat, nullo modo ad hoc præceptum ſeruandum aſtringi Sacerdotem, qui in ipſo altari recordatur alicuius peccati mortalis, ſiue illud recordetur poſt, ſiue ante ſacramenti perceptionem. Probat primò, quia in hoc caſu non ſeruatur ſecunda conditio, quæ eſt inopia confeſſarij. Nam iſte non ideò communicat conſcius peccati mortalis, quia ſibi deeſt copia confeſſarij, cùm aliàs, vt ſupponitur, confeſſarij copiã habeat, ſed ne infamiæ notam incurrat.

26. Secundò, quoniam finis Concilij in hoc præcepto ſtatuendo fuit, ne Sacerdotes negligentiores fierent in confeſſario quærendo: quòd non ita Concilium timere poterat de ijs, qui habentes copiam confeſſoris, illum tamen adire non poſſent, ne infamiam incurrerent: ſicut de ijs, qui confeſſarij copiam non habentes celebrarent. Vt igitur hos redderet diligentiores & cautiores in confeſſario quærendo, peculiari præcepto aſtrinxit, vt quamprimum confiterentur.

27. Tertiò; In rubricis de defectibus diſpoſitionis animæ in Miſſali Romano, duo caſus aſſignantur: Primus, quando Sacerdos non habens copiam confeſſoris, vrgente neceſſitate celebrat: & huic iniungitur præceptum de confitendo, quamprimum poterit. Secundus eſt: ſi in ipſa celebratione Sacerdos recordetur, ſe eſſe in peccato mortali, & huic vt neceſſarium remedium præcipitur ſola contritio, nulla mentione facta de præcepto confitendi, quam primum poterit. Signum igitur eſt, Pontificem declaraſſe, in hoc ſecundo caſu decretum Concilij non habere locum.

Contra Vaſquez.

28. Sed contrà: Nam falſum eſt, Sacerdotem, dum celebrat, in ipſo actu celebrationis habere copiam confeſſarij, etiamſi tunc confeſſarius non deſit. Ratio eſt: quia hæc confeſſarij copia, vel inopia non eſt accipienda tantùm phyſicè, ſed etiam moraliter.

Vnde

Vnde ſicut non dicitur habere copiam confeſſoris, qui vel ob valetudinem, vel ob periculum mortis, illum vel ad breue ſpatium adire non poteſt, cuius tamen copiam diceretur habere, qui nullum timeret valetudinis, aut mortis periculum: ita neque ob infamiæ notam dicetur copiam confeſſoris habere, qui publicè celebrat, cuius tamen confeſſoris copiam diceretur habere Sacerdos, qui priuatim celebrans ſolo confeſſario præſente ac miniſtrante, abſque vlla infamiæ nota poſſet ei ante ſacram Euchariſtiæ ſumptionem confiteri peccatum, quod in ipſa celebratione occurrit.

29. Ex his patet ad primum argumentum Vaſquez: nam huic reuerà deeſt confeſſoris copia, ſi non phyſicè, ſaltem moraliter. Ad ſecundum: eſto non ſit æquale negligentiæ periculum in vtroque de confeſſione procuranda, adhuc tamen, quia aliquod periculum eſt, ne poſteaquam Sacerdos ſacrum abſoluit, peccatum, quod in ipſa celebratione illi occurrit, non ſtatim confiteatur, eodem debuit ad hanc negligentiam præcauendam præcepto aſtringi. Adde, quòd cùm verba præcepti in propria ſignificatione ſumpta ſe extendant etiam ad eos, qui in ipſa celebratione, ante perceptionem ſacramenti, alicuius peccati recordati ſunt, debet præceptum ad eos etiam ſe extendere. Nam quando verba præcepti in propria ſignificatione ſumpta ſe extendunt ad aliquos, illi à præcepti obligatione non eximuntur, quidquid ſit de fine, & mente legiſlatoris, quæ, vt oſtenſum eſt, non obligat, niſi vt verbis explicata.

30. Ad tertium, ideò in citatâ rubricâ non fieri mentionem in ſecundo caſu de præcepto confitendi, quàm primum fieri poterit, quia illud ſubintelligitur ex primo caſu paulò antè poſito. Cùm enim rubricæ ſint quidam Canones & regulæ breuiſſimæ, quàm maximè abſtinent à verbis ſuperfluis: atque adeò, cùm hoc facilè intelligi potuerit ex primo caſu, nulla fuit neceſſitas, iterum illud in ſecundo caſu repetere.

31. Defectu ſecundæ conditionis, non tenetur ad hoc præceptum, qui habens copiam confeſſarij, vrgente neceſſitate celebrat, non præmiſſa confeſſione ſacramentali. Quemadmodum nec defectu tertiæ, hoc eodem præcepto aſtringitur, qui deficiente copia confeſſoris, nulla vrgente neceſſitate celebrat cum conſcientia peccati mortalis. Ratio eſt: quia cùm hoc præceptum ſit pœnale, non debet extendi, niſi ad eos, ad quos verba Concilij in proprietate ſumpta quoad omnes conditiones à Concilio aſſignatas ſe extendunt.

32. Vna hìc ſupereſt difficultas, an hoc præceptum ſe extendat ad eos, qui quamuis & inopiam confeſſoris habeant, & neceſſitas vrgeat celebrandi, adhuc tamen ad celebrandum accedunt cum interna voluntate non accedendi ad confeſſarium, etiamſi adeſſet. Ratio dubitandi eſt: quia hoc præceptum ſolùm ijs videtur à Concilio impoſitum, qui bona fide licitè ob defectum confeſſoris, neceſſitate vrgente ad celebrandum accedunt. Sed hic illicitè & mala fide accedit cum voluntate non præmittendi ſacramentalem confeſſionem peccati mortalis, etiamſi confeſſarius adeſſet: igitur non videtur hoc nouo Concilij præcepto de confeſſione ſtatim facienda obligari.

33. Nihilominus probabiliùs puto, hunc teneri. Fundamentum eſt: quia Concilium in hoc præcepto inſtituendo non tam attendit ad internam voluntatem Sacerdotis ad celebrandum accedentis, quàm ad externam confeſſoris inopiam, & vrgentem neceſſitatem: ergo ſi reuerà hic habet inopiam confeſſoris, & vrget celebrandi neceſſitas, quidquid ſit de interna ipſius voluntate comprehenditur ſub hoc præcepto. Confirmatur: nam ſi quis habens confeſſoris inopiam, & vrgeat celebrandi neceſſitas, accedat cum ſola attritione putata, comprehenditur ſub hoc præcepto: ergo etiam qui accedit cum voluntate non confitendi, ſi adeſſet confeſſarius. Antecedens, me iudice, conſtat: cùm Concilium in ſuo decreto non expreſſerit, vt quando Sacerdos non habet copiam confeſſarij, & vrget neceſſitas, debeat accedere contritus, ſed ſolùm dixerit, quando deficiente copia confeſſoris, & neceſſitate vrgente, abſque præuia confeſſione celebrauerit, quàm primum confiteatur. Conſequentia verò probatur; nam eodem modo accedit mala fide, qui cum cõſcientia peccati mortalis in tali caſu ad celebrandum accedit cum ſola attritione putata, quàm qui accedit cum voluntate confeſſionẽ non præmittendi, etiamſi cõfeſſarius adeſſet.

34. Ex dictis deducitur ad hoc præceptum teneri etiam Sacerdotem, qui alterius defectum ſuppleret, eius inchoatum ſacrificium perficiendo. Maior difficultas eſt, an hoc præcepto teneatur Sacerdos, qui in Paraſceue ſolùm communicat in vna tantùm ſpecie. Ratio dubitandi eſt: quia Concilium ad hoc præceptum ſolùm obligat illos, qui celebrant: hic autem non videtur celebrare: nam celebrare propriè importat ſacrificare, hic autem non ſacrificat, ſed ſolùm communicat. Vnde ſi in hanc diem incidat feſtum obligans ad ſacrum audiendum, non tenebitur populus huic ſacræ actioni intereſſe: quia cùm non ſit propriè ſacrificium, non tenebitur illi intereſſe, cùm ex vi præcepti non teneatur niſi intereſſe ſacrificio.

35. Communior tamen ſententia eſt, hunc etiam teneri ad confeſſionem quàm primum faciendam, ſi fortè defectu confeſſoris ad hanc ſacram actionem acceſſit ſine præuia confeſſione. Ratio eſt; quia etiam hæc actio ab Eccleſiaſticis authoribus dicitur celebratio, & Sacerdos, qui illam exercet, abſolutè dicitur celebrare. Vnde in rubricis feriæ ſextæ in Paraſceue dicitur, *Celebrans facta reuerentia vſque ad terram &c.* Nec refert, quòd iſte propriè non ſacrificet: nã ſufficit, vt exerceat actionem, quæ dicatur celebratio, ſub

Digitized by Google

cuius nomine Concilium ſuum decretum exprimit. Neque etiam obſtat, quòd tali actioni non teneatur intereſſe, qui Eccleſiaſtico pręcepto obligatur ad ſacrum audiendum; quia plus requiritur ad ſacrificium, ad quod tantùm obligat Eccleſiaſticum præceptum, quàm ad celebrationem, ſub cuius tantùm nomine Cõcilium ſuum decretum expreſſit.

DISPVTAIO XXVII.

De ieiunio requiſito ad ſacram Euchariſtiam ſumendam.

SECTIO PRIMA.

An & quale ieiunium requiratur ad hoc ſacramentum ſumendum?

1. REQVIRI ad hoc ſacramentum ſumendum ieiunium, contra hæreticos huius temporis non ſolùm præſens teſtatur Eccleſiæ vniuerſalis conſuetudo, ſed antiquus etiam mos, qui creditur ab ipſis Apoſtolis manaſſe, vt communis opinio Scholaſticorum fert in 4. diſt. 8. & teſtatur Auguſtinus Epiſtola 118. ad Ianuarium circa finem his verbis: *Ex hoc enim placuit Spiritui ſancto vt in honorem tanti Sacramenti, in os Chriſtiani priùs dominicum corpus intraret, quàm cæteri cibi. Nam ideò per vniuerſum orbem mos iſte ſeruatur.* Qui mos ſtatuitur in Concilijs Carthaginenſi 3. can. 29. Toletano 7. can. 2. in Trulano 6. Synodi can. 29. Confirmaturque in Concilio generali Conſtantienſi ſeſſ. 13. initio. Non eſt tamen hoc præceptum Chriſti, vt putauit Sotus in 4. diſt. 12. quęſt. 1. art. 8. & probabile cenſuit Scotus diſt. 8. q. 3. & Gabriel lect. 10. in Can. Miſſæ, ſed Apoſtolorum, vt reliqui Scholaſtici docent. Ratio verò eſt: quia alioqui non potuiſſet Eccleſia in hoc præcepto diſpenſare, cùm tamen, vt habetur in Concilio Carthaginenſi 3. in primitiua Eccleſia quinta feria hebdomadæ ſanctæ, ob ſingularem memoriam Cœnæ Domini, & Sacerdotes celebrabant, & fideles communicabant cœnati: quem morem ſeruatum fuiſſe aliquamdiu in nonnullis priuatis Eccleſijs, teſtatur Auguſtinus Epiſtola citata.

S. Auguſt.

Concium Carthaginenſe. Toletanum. Trulanum. Conſtantienſe. Sotus. Scotus. Gabriel.

Concilium Carthag.

Auguſt.

Ieiunium aliud naturale, aliud Eccleſiaſticum.

2. Difficultas igitur eſt, quale ieiunium requiratur ad ſacram Euchariſtiam ſumendam. Porrò duplex eſt ieiunium, naturale, & Eccleſiaſticum: illud ſoluitur, per quamcunque cibi aut potus ſumptionem; non autem hoc. Goffredus, & Ioannes Pariſienſis apud Syluestrum verbo *Euchariſtia*. 3. q. 6. putabant, ſufficere ieiunium Eccleſiaſticum: quia cùm hoc ſit præceptum Eccleſiaſticum, ſat erit, ſi hoc ſacramentum Eccleſiaſtico ieiunio ſumatur. 2. leuitas materiæ in quouis præcepto excuſat à peccato mortali; ergo etiam in hoc. Id ipſum colligitur ex conſuetudine Eccleſiæ, quæ in die Paraſceues præcipit, partem hoſtiæ conſecratæ ſumi ſimul cum vino non conſecrato. Præterea adhærente parte hoſtiæ conſecratæ calici, vel palato eadem permittit, communicantem ſumere ablutionem, vt per eam faciliùs deglutiatur: Veroſimile autem eſt, priùs ad ſtomachum deſcendere ablutionem, quàm partem hoſtiæ conſecratę. 4. ſi quæ poſt communionem remanſerint in altari reliquiæ, & non poſſint decenter aſſeruari, ſumendę ſunt à Sacerdote, etiamſi poſt ablutionem non ſit ieiunus. 5. in antiqua Eccleſia mos erat, vt dictum eſt, in feria quinta hebdomadæ ſanctæ Sacerdotes celebrare, & reliquos fideles communicare poſt cœnam, vt in præcitato Concilio Carthaginenſi 3. habetur.

Goffredus. Ioannes Pariſienſis.

Concil. Carthag. III. Ad Euchariſt. requiritur naturale.

3. Communis tamen ſententia reliquorum Doctorum eſt, conſtanti totius Eccleſię conſuetudine firmata, requiri ad hoc ſacramentum ſumendum ieiunium naturale, nec ſufficere Eccleſiaſticum. Conſtat ex Concil. Toletano 7. can. præcitato, vbi prohibetur Miſſæ celebratio poſt quemcunque minimum cibum ſumptum, & cap. *Ex parte*, de celebratione Miſſarum, prohibetur Sacerdoti, ne ſecundam Miſſam dicat, ſi fortè in prima ablutionem acceperit: cùm tamen hęc Eccleſiaſticum ieiunium non impediant. Et colligitur ex ipſa prohibitione Eccleſiæ, quæ vt acutè aduertit Durandus in 4. diſt. 8. quęſt. 4. num. 11. pręcipit, hoc ſacramentum ſumendum eſſe à ieiunis, non à ieiunantibus. Hoc autem intereſt inter ieiunum & ieiunantem, quòd ieiunus non eſt, niſi qui naturæ ieiunium ſeruat: ieiunans verò dicitur, etiam qui naturæ ieiunium violat.

Conc. Toletanum VII. Cap. ex parte.

Durandus.

4. Ratio verò congruentiæ deſumitur ex reuerentia huic ſacramento debita: non enim decet, vt Auguſtinus docet præcitata Epiſtola 118. *Vt in os Chriſtiani priùs intrent cæteri cibi, quàm corpus Domini.* Vnde etiam ſi

S. Auguſt.

quod

quod deglutitum eſt, euomatur, impedit ſumptionem huius ſacramenti. Non tamen impedit, ſi accedas cibo non digeſto, vel inſomnis, vel ſtatim poſt mediam noctem, etiamſi immediatè ante mediam noctem cibũ ſumpſeris. Neque naturæ ieiunium violat deglutio reliquiarum, quæ ex præteritò cibo relinquũtur, vel guttula aquæ, dum os abluitur, etiamſi in ſaliuam conuerſa non ſit; neque humor ex capite in ſtomachum fluens; vel quidquid caſu per nares, vel os extrinſecùs illatum intrat in ſtomachum: vt ſi cadens in fluuium, caſu multam aquam ingurgites: aut obambulans fortuitu muſcas, vel aliquid ſimile deglutias, eò quòd hæc non ſumuntur per modum cibi & potus. Vnde papyrus, vel lapillus in ſtomachum traiectus non impediunt Euchariſtiæ ſumptionem, quia non traijciuntur per modum cibi.

An ſaccharum in ore retentum impedit ſumptionem Euchar.

5. Dubium eſt de ſaccharo, quod retinetur in ore ad temperandas capitis diſtillationes, an impediat Euchariſtiæ ſumptionem. Affirmat Suarez diſput. 68. ſect. 4. & communiter reliqui. Negare tamen videtur Tabiena, verbo, *communio*, & alij docti viri, quos ego conſului, qui addunt, hanc opinionem tutam eſſe in praxi. Et ſanè non videtur improbabilis, cùm talis liquor in ſtomachum deſcendat per modum ſaliuæ. *Suarez. Tabiena.*

6. De ieiunio autem ſeruando poſt communionem antiquum decretum fuit à Clemente I. vt conſtat ex ipſius epiſt. 2. ad Iacobum fratrem Domini ſcripta, & refertur cap. *Tribus* de conſecr. diſt. 2. vt qui mane communicaſſent, debuiſſent ieiunare vſque ad ſextam, vel qui tertia, vel ſexta communicaſſent, ieiunare debuiſſent vſque ad veſperam, qui mos abrogatus eſt: decet tamen, aliquod tempus interponere inter communionem & communem refectionem, vt docet S. Thomas 3. parte, q. 80. art. 8. ad vltimum, & cum eo reliqui Theologi. Sed quanta debet eſſe hæc temporis mora? Reſpondeo ſufficere vnius horæ quadrantem: nam intra hoc tempus communiter corrumpuntur ſpecies calore ſtomachi alteratæ. Si autem quis ex rationabili cauſſa ſtatim comederet, non peccaret, vt docet Syl. *Euchariſt.* 3. q. 9. & communiter alij. *Clemens I. Quale ieiunium requiratur poſt ſumptionem. S. Thomas. Sylueſter.*

7. Ad argumenta oppoſitæ ſententiæ. Ad primum, concedo, præceptum de ſumendo hoc ſacramento ieiunum, eſſe eccleſiaſticum, nego tamen ad illud ſeruandum ſufficere eccleſiaſticum ieiunium, ſed requiri naturale, vt eccleſiaſtica conſuetudo declarauit. Ad 2. nego, ad hoc excuſare materiæ leuitatem, quidquid ſit de alijs præceptis, propter ſacramenti maieſtatem & reuerentiam. Non enim in tranſgreſſione huius præcepti tam attenditur ad leuitatem materiæ, quæ ante communionem ſumi prohibetur, quàm ad actum ipſum principalem de non communicando poſt quemcumque cibum, cuius tranſgreſſio ſemper eſt grauis, etſi materia cibi fuerit leuis.

8. Ad 3. & 4. Reſpondeo in enumeratis caſibus, totam illam ſumptionem moraliter reputari vnam refectionem ſpiritualem, ac proinde non impedire ſacramentalem perceptionem. Ad 5. quidquid ſit de antiqua conſuetudine, quam iuſtas ob cauſas potuit tunc eccleſia ſeruare ob ſingularem memoriam & repræſentationem cœnæ Domini, nunc contraria conſuetudine abrogata eſt, & in Concilio Trullano ſextæ Synodi Can. 29 & Conſtant. ſeſſ. 13. oppoſita conſuetudo approbata & definita eſt: cùm enim hoc ſit præceptum eccleſiaſticum, eadem eccleſia, quæ hanc conſuetudinem induxit, tollere & abrogare potuit. *Concilium Trullanum. Concilium Conſtant.*

SECTIO II.

An interdum liceat hoc ſacramentum ſumi à non ieiuno?

9. Extra controuerſiam eſt, poſſe, & debere hoc ſacramentum miniſtrari non ieiuno exiſtenti in articulo, vel probabili periculo mortis, quando commodè ieiunij tempus expectari non poteſt. Nam iura & Concilia ab illa lege vniuerſali non communicandi niſi ieiunos, excipiunt infirmos. Quod vltimò etiam definiuit in ſuo rituali Paulus V. Idem ſentiendum eſt de eo, qui eſt in periculo phreneſis, & de damnatis ad mortem, ſi nolit iudex vſque ad tempus ieiunij ſententiam differre: nam licet his non concedatur extrema vnctio, conceditur tamen viaticum, vt apertè docent Concilium Rhemenſe Cano. 11. & Concilium Mediolanenſe quintum, ſub titulo, *Quæ ad Sanctiſſima Euchariſtiæ ſacramentum pertinent*, in fine. Ratio verò eſt: quia cùm hoc ſacramentum ex præcepto Chriſti aliquando obliget ad ſui perceptionem, ſi eſt tempus, in quo illud obligat, eſt articulus, & probabile periculum mortis: quia tunc maximè fideles egent ope huius ſacramenti. Nec ſufficit, hoc præceptum adimpleuiſſe in paſchate, niſi hoc contigerit paucis diebus ante: quod Paludanus in 4. diſt. 9. qu. 1. art. 1. in fine, quem ſequitur Henriquez lib. 8. de ſacramentis cap. 4. determinat intra vnam, vel alteram hebdomadam. Et conſtat à paritate confeſſionis: nam ſicut ab illa non deobligatur, qui eſt in articulo, vel probabili periculo mortis, per annuam confeſſionem in paſchate adimpletam: ita neq; deobligabitur à ſacra communione, per annuam communionem adimpletam in paſchate. His vt certis poſitis, *In probabili periculo mortis licet Euchariſtiam ſumi à non ieiuno. Paulus V. Concilium Rhemenſe. Concilium Mediol. V. Paludanus Henriquez.*

10. Prima difficultas eſt, an liceat in eadem infirmitate ſæpiùs non ieiunum communicare. Negat Vaſquez diſp. 211. cap. 4. Fundamentum ipſius eſt: quoniam ad hoc ſacramentum tenetur infirmus ratione neceſſitatis, ne ſine viatico decedat ex hac vita: atqui ſemel ſumpto hoc ſacramento in *In eodem infirmitate licere ſæpius. Negat Vaſquez.*

eadem infirmitate, ſiue ante, ſiue poſt cibum, ceſſat neceſſitas ampliùs communicandi: ergo ſi velit infirmus iterum communicare, ſeruare debet præceptum de præmittendo ieiunio naturali ante communionem.

Affirmant probabilius Tabienna. Armilla. Henriquez. Suarez. Sa. Coninck. 11. Affirmant verò Tabiena verbo *Communio* §. 48. Armilla num. 18. Henriquez lib. 8. de ſacramentis cap. 50. Suarez diſput. 68 ſect. 5 Emmanuel Sa verbo *Euchariſtia* num. 5. Coninck 3. parte quæſt. 50. artic. 8. & alij. *Quæ ſententia longè probabilior eſt*, eaque non obſcurè colligitur ex *Paulus V.* Rituali Romano Pauli V. in quo præcipit Pontifex, *quod ſi æger, ſumpto viatico, dies aliquot vixerit, vel periculum mortis euaſerit, & communicare voluerit, eius pio deſiderio Parochus non deerit*. Cùm igitur Pontifex decernat, ſi poſt viaticum, velit infirmus iterum communicare, non eſſe illi communionem denegandam, non eſt, cur hæc Pontificis facultas limitanda ſit ad ſolam communionem ante cibum: tum quia ad hanc neceſſaria non erat noua Pontificis declaratio & facultas, cùm etiam Concilia hanc facultatem infirmo concedant de communicando ſæpiùs in eadem infirmitate, vt *Conc. Mediolan. V.* apertè illam concedit Concilium Mediolanenſe V. ſuprà citatum Canone penultimo: ergo aliquid ampliùs concedit hic Pontifex infirmo, quod non concedunt Concilia: hæc autem eſt facultas in eadem infirmitate communicandi etiam per modum viatici. Tum quia illa verba: *Etſi dies aliquot vixerit*, conſulto ſunt poſita, vt nimirum non ſtatim ſemel ſumpto viatico, concedenda ſit illi iterum communio per modum viatici, iuxta communem ſententiam Doctorum, qui ſaltem requirunt vnam hebdomadam inter vnam & alteram communionem per modum viatici. Tum quia, cùm Pontifex duas apponat conditiones, vt æger licitè poſſit iterum in eadem infirmitate communicare, *Si aliquot dies vixerit, vel mortis periculum euaſerit*; cumque poſterior intelligenda ſit de pura communione, cùm per modum viatici non liceat, niſi in mortis periculo illud accipere, prior conditio intelligenda erit de communione etiam per modum viatici: nam per particulam diſiunctiuam, *vel*, Pontifex ſatis declarat, aliud intendere in vno, atque in alio membro.

12. Vnde negandum eſt Vaſquez, hoc ſacramentum concedi infirmo ſolùm propter neceſſitatem, ſed etiam propter ingentem vtilitatem & fructum, quem percipit infirmus in articulo mortis. Nec eſt eadem ratio de quacumque alia infirmitate, in qua non eſt periculum mortis: quia in ea non cenſetur infirmus habere tantam neceſſitatem huius ſacramenti ad ſuperandas tentationes, & incorporandum ſe Chriſto.

13. SECVNDA difficultas, an liceat infirmo bis in eadem die communicare, ſemel ieiuno per modum communionis, iterum non ieiuno per modum viatici; affirmant aliqui è noſtra Societate, qui & hoc præſtiterunt in morte Patris Claudij Aquauiuæ Generalis Societ. IESV. Quibus ego aſſentire non poſſum, cùm omnes Doctores affirment, non licere bis in die communicare: Hoc enim vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo, & vnitas paſſionis Chriſti, quam hoc ſacramentum repræſentat, efficaciter oſtendit: ita docent Alenſ. 4. p. quæſt. 11. *Alenſis.* m. 2. artic. 4. §. 2. Sanctus Thomas 3. p. *S. Thomas.* quæſt. 80. artic. 10. ad 4. & in 4. diſt. 12. quæſt. 3. artic. 1. ad quæſtionem quartam, & reliqui Doctores.

14. Nec eſt eadem ratio de ſacerdote celebrante, qui non ſolùm in feſto Natiuitatis Domini, ſed etiam vrgente aliqua neceſſitate, vt habetur cap. *Conſuluiſti*, de celebratione Miſſ. qualis eſſet ad moribundum communicandum, vel ad ſatisfaciendum duabus Parœcijs, quarum curam haberet Parochus, & non poſſet propter paupertatem vicarium ſubſtituere: in his enim duobus caſibus concedunt communiter Doctores, poſſe ſacerdotem pluries in die celebrare, & conſequenter communicare, cùm prohibitum ſit ſacerdoti ſacrificanti de ſacrificio non participare cap. *Comperimus* de conſecr. diſtinct. 2. modo, vt ijdem authores notant, ieiunus celebret, aliàs in his caſibus non liceret non ieiunum celebrare. Non, inquam, eadem eſt de ſacerdote celebrante ratio: quoniam, vt rectè præcitati Authores docent, ſacerdos eſt perſona publica, & ad publicis neceſſitatibus occurrendum ſubueniendumve conſtituta: ergo licitè poterit pluries in die celebrare, ad ſubueniendum neceſſitatibus communibus, quod tamen licitè non poterit priuata perſona ob priuatam deuotionem pluries in die communicare. Vnde Vaſquez diſput. *Vaſquez.* 214. cap. 3. ad finem putat laicos Eccleſiaſtico præcepto prohiberi, bis in die communicare. Colligit autem ex eo, quòd cùm impoſitum ſit præceptum ſacerdotibus de non celebrando extra feſtum Natalis Domini, & caſum neceſſitatis, pluries in eadem die, vt habetur Can. *Sufficit* de conſecratione diſt. 1. & cap. *Conſuluiſti* de celebratione Miſſarum, à fortiori idem præceptum intelligendum eſt de laicis, quibus in nullo caſu à iure permiſſum eſt, bis in die communicare, niſi in periculo irreuerentiæ, quæ huic ſacramento immineret: tunc enim tantùm, ſi non poſſet alia via huic irreuerentiæ occurri, liceret laico pluries in eadem die communicare.

SECTIO

SECTIO III.

Quando liceat ſacerdoti non ieiuno communicare?

15. Triplex aſſignari poteſt ratio, ob quam licet Sacerdoti non ieiuno communicare, præter eam, quam communem habet cum laico in articulo, vel periculo mortis.

16. Prima eſt propter integritatem ſacrificij, quæ præualet præcepto de ieiunio præmittendo: nam hoc eſt tantùm iuris Eccleſiaſtici, vt ſuprà dictum eſt; illud diuini naturalis, quod dictat ſacrificia integra offerenda eſſe Deo. Quam rationem ſæpè aſſignant Concilia.

17. Hinc deducitur primò teneri ſacerdotem iterum calicem conſecrare & ſumere, ſi fortè aquam loco vini conſecrauerit, & biberit.

Gabriel.

18. Deducitur ſecundò contra Gabrielem in 4. diſtinct. 8. quæſt. 2. artic. 3. poſſe & teneri, ſi alius ieiunus non adſit, ſupplere defectum ſacerdotis qui inchoatum ſacrificium perficere non potuit, vt determinatur in Concil. Toletano VII. Can. 2. Quod intelligitur, ſi facta ſit conſecratio ſaltem corporis, non autem ante, etiamſi verba formæ ſint ſemiprolata, vt habetur in Miſſali Rom. in vltima rubrica de defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus. In qua etiam notatur, quòd ſi ſacerdos deficiens non obierit, ſed ſolùm infirmatus ſit, ſi poſſit communicare, & non adſit alia hoſtia conſecrata, ſacerdos, qui Miſſam ſupplet, præbeat illi partem hoſtiæ conſecratæ. Quod etiam docuit Alenſis 4. p. quæſt. 11. memb. 2. artic. 4. §. 2. ad 1. & P. Suarez diſput. 85. ſect. 2. Emmanuel Sà *Euchar.* 15. cum Palud. in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 5. Syl. *Euch.* 2. quæſt. 10. ad finem id extendunt ad quemcunque alium communicandum.

Concilium Tolet. VII.

Alenſis. Suarez. Emmanuel Sà. Paludanus Syluester.

19. Quid ſi facta conſecratione deficiat Epiſcopus, dum Pontificaliter celebrat, ordines conferendo, nec inueniatur alius Epiſcopus, qui ſupplere poſſit? Reſpondet Henriquez lib. 8. de ſacramentis cap. 50. poſſe quemlibet ſacerdotem ſupplere ſine pontificali, eò quòd ſolemnitas pontificalis non pertinet ad eſſentiam Miſſæ. Quin puto in eo caſu ſuppleri etiam poſſe per ſimplicem ſacerdotem, ſi non reperiatur Epiſcopus etiam ante factam conſecrationem ad complendam cæremoniam, quam recèns ordinati ſeruant ſimul conſecrando cum Epiſcopo: quia hæc non videtur ita propria Epiſcopi, vt non poſſit ſuppleri per ſimplicem ſacerdotē, cùm per eam non conferatur ordo: ſecus eſt de impoſitione manuum poſt abſolutum ſacrum: nam illa eſt propria Epiſcopi, & in ſententia multorum, per eam completur character ſacerdotalis in ordine ad myſticum corpus Chriſti, daturque poteſtas excipiendi fidelium confeſſiones, vt accedente poſtea legitima materia, & reliquis conditionibus, exire poſſit in actum ſecundum.

Henriquez.

20. Deducitur tertiò, poſſe ſacerdotem, quamdiu eſt in altari, ſumere reliquias, quæ remanſerunt ex ijs, quæ ipſe conſecrauit, ſiue pro ſe, ſiue pro alijs, etiamſi ieiunus non ſit: quia illæ pertinent ad integrale complementum ſacrificij, quod vna actione morali peragitur, vt notauit Miſſale. Dixi, *quæ ipſe conſecrauit:* nam alia eſt ratio de ijs, quæ ipſe non conſecrauit, quoniam illa non pertinent ad complementum integrale huius ſacrificij, ſed illius, à quo illa conſecrata fuerunt, vt rectè adnotauit Vaſquez.

Vaſquez.

21. Deducitur quartò, poſſe ſacerdotem ad particulam hoſtiæ conſecratæ, calici, vel palato adhærentem in ſtomachum traijciendam, aquam ſumere. Quam facultatem concedit Miſſale in vltima rubrica citata de defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus. Nam tota illa actio ordinatur ad vnum ſacrificium, vnamque refectionem ſacramentalem complendam, ad quam ſufficit, vt Caietanus ait, accedere ieiunium in principio totius actionis, ſic enim accedis ſimpliciter ieiunus ad totam actionem ſacramentalem.

Caietanus.

22. Secunda ratio, ob quam licet ſacerdoti, & cuilibet laico, ſumere hoc ſacramentum pranſo, eſt periculum irreuerentiæ, quæ probabiliter timetur futura ſacramento: Maius quippe præceptum eſt, euitare irreuerentiam ſacramento, cùm hoc præceptum ſit diuinum naturale; quàm illud ſumere pranſum, cùm hoc ſit poſitiuum humanum.

In periculo irreuerētia, poteſt hoc ſacramentum ſumi à pranſo.

23. Hinc deducitur, poſſe ſacerdotem, vel laicum, abſente ſacerdote, ſumere hoſtiam conſecratam, ne præripiatur à Saracenis, ne conculcetur ab hæreticis, ne in terram vel in lutum cadat, ne comburatur, ne ab animali deuoretur; vel quia nullus eſt locus, in quo decenter aſſeruari poſſit, vt notatur in rubrica de defectu intentionis. Atque hæc ferè ab omnibus conceſſa ſunt.

24. De tertia ratione controuerſia eſt, an liceat ſacerdoti non ieiuno celebrare, ad ſubueniendum ſibi, vel alteri extremè indigenti. Vt ſi ſacerdos ipſe ſumpto veneno, ſentiat ſe morti appropinquare, & nulla adſit particula conſecrata. Similiter ſi laicus ad mortem properet, & non ſit niſi ſacerdos pranſus, an tunc liceat ſacerdoti non ieiuno celebrare, vt ſibi, vel alteri morienti ſubueniat de opportuno viatico.

Licere non ieiuno celebrare, ad ſubueniendum ſibi, vel alteri extremè indigenti,

25. Affirmat Maior in 4. diſtinct. 9. quæſt. 3. §. 5. *arguitur:* quin addit, non ſolùm poſſe ſacerdotem ad talem infirmum communicandum celebrare non ieiunum, ſed etiam ſine veſtibus ſacris, & in vna tantùm ſpecie panis, etiam fermentati: quamuis hoc

Affirmat Maior.

hoc in impreſſione Pariſienſi non habeatur, ſed oppoſitum, non debere ſcilicet tunc ſacerdotem propter neceſſitatem infirmi celebrare, vt habetur q. 1. §. *contra primam partem tertiæ concluſionis*, & Palatius in 4. diſt. 8. diſput. 5. qui ſaltem addit, hoc fieri poſſe, diſpenſante Epiſcopo. Argumenta ipſius ſunt hæc.

Palatius.

26. Primò: licet ſacerdoti non ieiuno celebrare, ad mortem, vel vulnus vitandum: ergo ad ſubueniendum ſibi, vel alteri morienti. Secundò: licet infirmo de vita periclitanti viaticum miniſtrare non ieiuno: ergo in gratiam eiuſdem licebit, ſacerdoti non ieiuno celebrare. Tertiò: Poteſt ſacerdos in articulo mortis abſoluere à quibuſcunque cenſuris & peccatis, à quibus ante non poterat: ergo & non ieiunus celebrare. Quartò efficaciùs. Poteſt ſacerdos ad ſubueniendum ſibi, vel alteri morienti celebrare non præmiſſa confeſſione peccati mortalis: ergo & non præmiſſo ieiunio. Antecedens conceditur ab omnibus. Conſequentia conſtat: nam maius præceptum eſt præmittendi confeſſionem peccati mortalis, cùm ſit iuris diuini, vt ſuprà probatum eſt, quàm præmittendi ieiunium, cùm hoc ſit tantùm iuris poſitiui humani. Quintò: Licitum eſt ſacerdoti, propter ægroti neceſſitatem, anticipare, vel poſtponere tempus celebrationis, vt omnes ferè concedunt: ergo etiam licebit, non ieiunum celebrare, cùm vtrumque ſit præceptum Eccleſiaſticum. Sextò: Præceptum de communicando in articulo mortis eſt diuinum: ergo debet præualere præcepto de non celebrando poſt ſumptum cibum, quod eſt humanum.

Hæc probabilis eſt, ſi ſpectetur ratio, improbabilis, ſi authoritas. Suarez. Conc. Conſtantienſe.

27. Hæc ſententia, ſi penſanda eſt iuxtà rationes, & media intrinſeca, ſatis probabilis eſt, vt etiam indicat Suarez diſput. 68. ſectione quinta. Si per authoritatem & media extrinſeca, improbabilis: tum quia ferè omnes Doctores oppoſitum docent: tum quia Concilium Conſtantienſe Generale ſeſſione decima tertia, in caſu infirmitatis eximit tantùm communicantes, non autem celebrantes ab illa vniuerſali lege de non communicando, niſi ieiunè. Tum quia hactenus in Eccleſia numquam fuit vel diſpenſatum, vel practicatum, vt ſacerdos non ieiunus celebraret ob ſolam neceſſitatem infirmitatis. Quod optimum ſignum eſt, non eſſe à lege illa vniuerſali, de non communicando niſi ieiunè, excluſos celebrantes, ob ſolam neceſſitatem infirmitatis.

28. Confirmatur: nam hoc Eccleſia in ſua lege intendere potuit, ob reuerentiam tanti ſacramenti, & aliunde ſufficienter prouiſum eſt infirmis, per diligentem aſſeruationem huius ſacramenti, vt caſus iſte non facilè poſſit occurrere: ergo de facto id intendit. Conſequentiam ſatis ſufficienter probat ſemper continuata, & numquam interrupta conſuetudo. Etenim quod ſemper eſt ſeruatum, & numquam diſpenſatum, habetur in Eccleſia Dei pro indiſpenſabili. Cùm igitur in ijs, quæ ſpectant ad ritum & vſum ſacramentorum, magis ſtandum ſit authoritati Eccleſiæ & Doctorum, quàm rationi, abſolutè negatiua pars aſſerenda eſt, & affirmatiua omninò neganda.

29. Dices. Hoc præceptum eſt Eccleſiaſticum: ergo non eſt indiſpenſabile. Reſpondetur non eſſe abſolutè & ſimpliciter indiſpenſabile, cùm eadem Eccleſia, quæ illud condidit, tollere, vel diſpenſare poſſit: eſſe tamen indiſpenſabile moraliter: nam ex eo, quòd hactenus numquam diſpenſauit, eſt ſignum, quòd numquam velit diſpenſare, fundata in reuerentia tanto ſacramento debita: & aliunde cùm diligenter prouiſum ſit, ne talis neceſſitas occurrat: & occurrente adhuc præſtat obſeruantia huius legis, ob reuerentiam tanti ſacramenti, quàm in ea propter priuatum commodum & deuotionem vnius, vel alterius, diſpenſare: præſertim cùm non ſit ſacramentum ad ſalutem ſimpliciter neceſſarium, non eſt, cur in ea velit aliquando diſpenſare: proinde dicitur ex hac ſuppoſitione indiſpenſabilis, quamuis ſimpliciter poſſit.

Ad Maior.

30. Ad argumenta oppoſitæ ſententiæ. Ad primum, negatur conſequentia: nam tueri propriam vitam, eſt iuris naturalis: vnde non potuit in tali euentu lex poſitiua humana de non celebrando poſt cibum, obligare. Subuenire autem ſibi vel alteri de viatico, non eſt iuris naturalis, cùm non ſit ſacramentum neceſſitatis, & aliunde poſſit per alia media talis defectus ſuppleri: cùm tamen, vt ſupponimus, nequeat celebrans propriam vitam tueri, niſi celebrando non ieiunus. Intellige, quando non ſit in contemptum præcepti, quia tunc potiùs ſubeunda eſt mors.

Cur ad vitandum graue vulnus poſſit non ieiunus celebrare.

31. Ad ſecundum negatur conſequentia: quoniam primus caſus excipitur à lege, non autem ſecundus. Ratio diſcriminis: quia primus eſt frequentiſſimus, vt non poſſit infirmus expectare tempus ieiunij, conſequenter debuit ab vniuerſali lege, quæ ad huiuſmodi frequentiſſimos caſus attendit, excipi. Secundus verò rariſſimus: lex autem cùm ad rariſſimos & extraordinarios caſus non attendat, non fuit neceſſum illum ab vniuerſali lege excipere.

32. Ad tertium neganda eſt conſequentia: quoniam vnum habetur expreſsè in lege, non autem aliud, imò ei contradicit recepta conſuetudo & praxis. Et hoc ideò, quia vnum eſt neceſſarium neceſſitate medij, aliud tantùm præcepti.

33. Ad quartum negatur conſequentia: quoniam illud eſt licitum per Eccleſiæ conſuetudinem, & Doctorum explicationem, non autem hoc. Cuius diſcriminis ratio eſt, quia illud ſæpiùs poterat contingere, hoc autem non niſi rariſſimè. Debuit igitur illud caueri, ne ſæpè infirmi propter huiuſmodi impedimentum defraudarentur hoc ſalutari viatico.

34. Ad quintum neganda eſt conſequentia: quoniam præceptum de celebrando, tempore debito, non eſt ita intrinſecè connexum cum reuerentia huic ſacramento debita, ſicut præceptum de præmittendo ieiunio. Vnde in illo paſſim diſpenſant Pontifices.

35. Ad ſextum neganda eſt conſequentia: etenim præceptum ipſum diuinum non obligat, niſi cùm debitis circumſtantijs præſcriptis ab ipſo præcepto humano. Vnde ſicut non obligat ad communicandum in periculo, vel articulo mortis in fermentato, vel ſine veſtibus ſacris, quæ ſunt præſcripta præcepto humano; ita neque ſine præmiſſo ieiunio: cùm æquè hoc, atque illa ex præſcripto Eccleſiæ tendant ad debitam reuerentiam tanti ſacramenti.

Palatius. 36. Nec limitatio, quam adhibet Palatius, vt ſaltem hoc fieri poſſit, diſpenſante Epiſcopo, quidquam habet probabilitatis: quia cùm hoc præceptum ſit vniuerſale pro tota Eccleſia, non poteſt in eo Epiſcopus diſpenſare: nam illud cenſetur inſtitutum ab ipſis Apoſtolis à tota Eccleſia ſeruãdum. Nec refert, quod aliquando in Eccleſia conſueuerint ſacerdotes celebrare cœnati feria quinta cœnæ Domini: nam hoc ſeruari potuit ob ſingularem memoriam cœnæ Domini, quæ conſuetudo eſt nunc abrogata.

37. Ex dictis deducitur, poſſe ſacerdotem, ſi poſt ſumptum corpus aduertat, nullam eſſe particulam conſecratam pro communicando infirmo in articulo mortis conſtituto, ſtatim ſumpto ſanguine, incipere aliam Miſſam, & communicare infirmum: quia tunc celebrat ieiunus, & alioqui in caſu neceſſitatis, qualis eſt iſte, concedit Eccleſia ſacerdoti plures Miſſas celebrare, vt conſtat ex cap. *Conſuluiſti* de Celebratione Miſſarum. Dixi, *Poſt ſumptum corpus*: quia ſi aduertit ante ſumptum corpus, poteſt partem ſuæ hoſtiæ dare infirmo: non autem poteſt dare partem ſanguinis, niſi vbi permiſſa eſt communio ſub vtraque ſpecie. Nam communio ſub vtraque ſpecie eſt maximè prohibita propter ſanguinem, ne in ipſius miniſtratione effunderetur.

38. Vnum tantùm excipio caſum, in quo liceret ſacerdoti non ieiuno celebrare, ſi nimirum ſumpto veneno morti appropinquaret, & habens conſcientiam peccati mortalis copiam confeſſarij habere non poſſet: tunc enim poterit ſaltem putatiuè contritus celebrare, vt ſi fortè reipſa contritus non ſit, virtute ſacramenti fiat ex attrito contritus. Nam in hoc caſu ſacramentum Euchariſtiæ eſt ad ſalutem neceſſarium; vnde videtur hic caſus per ἐπιείκειαν excipi à lege vniuerſali. *Caſus ſingularis.*

DISPVTATIO XXVIII.

De ijs qui ſunt capaces huius ſacramenti.

SECTIO PRIMA.

An Angeli & reliquæ creaturæ homine inferiores ſint capaces huius ſacramenti?

Triplex capacitas ad hoc ſacramentum eiuſq; fructum percipiendum:

1. TRiplex diſtinguitur capacitas ad hoc ſacramentum, eiuſque fructum percipiẽdum: Prima purè ſacramentalis, quæ reperitur in ſubiecto habente ſolam potentiam remotam ad recipiendum hoc ſacramẽtum, vt practicum ſignum gratiæ: Altera ſpiritualis, quæ reperitur in ſubiecto capaci ad ſacramentalem perceptionem, cum voto tantùm ad illam: Tertia ſacramentalis & ſpiritualis ſimul, quæ eſt capacitas proxima & expedita percipiendi hoc ſacramentum cum fructu.

Nulla in Angelo:

2. Primò certum eſt, Angelum neque in ſe, neque in corpore aſſumpto eſſe capacem ſumptionis ſacramentalis, imò neque ſpiritualis propriè. Primum conſtat: quoniam Angelus neque in ſe, neque in corpore aſſumpto eſt capax manducationis vitalis, quæ ad ſacramentalem ſumptionem requiritur, cùm Angelus nequeat in corpore aſſumpto operationes vitales exercere, vt ſuppono ex ſecundo tomo diſp. 4. ſect. 5.

3. Secundum probatur: nam is tantùm eſt capax manducationis ſpiritualis huius ſacramenti, qui eſt capax manducationis ſacramentalis: quia manducatio ſpiritualis ſupponit capacitatem ad ſacramentalem: eſt enim manducatio purè ſpiritualis votum ſeu deſiderium ad manducationem ſacramentalem. Vnde ſicut non poteſt Angelus eſſe capax baptiſmi flaminis, quia non eſt capax baptiſmi fluminis, in ordine ad quem eſt baptiſmus flaminis: ita nec poterit eſſe

capax manducationis ſpiritualis Euchariſtiæ, quia hæc eſt per ordinem ad manducationem ſacramentalem; cùm illa ſit votum & deſiderium huius: qui autem non habet potentiam & capacitatem ad actum, nec votum & deſiderium abſolutum ad illum habere poteſt. Cæterùm non nego, Angelos manducare Chriſtum ſpiritualiter per viſionem beatam, quod notauit S. Thomas 3. p. quæſt. 80. artic. 2. verùm aliud eſt, manducare ſpiritualiter Chriſtum, aliud hoc ſacramentum, quod rectè aduertit Gabriel in 4. diſt. 9. quæſt. 1. art. 1. notab. 1.

S. Thomas

Gabriel.

Nec in irrationali animali.

4. Secundò certum quoque eſt, nullum animal inferius homine eſſe capax manducationis ſacramentalis, multòque minùs manducationis ſpiritualis. Nam quamuis animal dicatur comedere hoc ſacramentum, quod quando accidit, exenterandum eſt, & comburendum, ſpeciesque ab eo extractæ in ſacrario ſeruandæ, donec conſumantur, vt monet Paludanus in 4. diſt. 9. quæſt. 1. artic. 3. & docet Rubrica Miſſalis *De defectu panis*, haud tamen dicitur ſacramentaliter comedere, cùm non poſſit illud comedere vt practicum ſignum gratiæ. Atque hæc ſunt apud omnes certa: controuerſa autem ſunt quæ ſequuntur: Primum, an infantes baptizati & perpetuò amentes ſint capaces manducationis ſacramentalis & ſpiritualis. Secundum, an homines non baptizati: Tertium, an amentes, qui antea fuerunt ſui compotes.

Paludanus

SECTIO II.

An infantes & perpetuò amentes ſint capaces ſacramentalis & ſpiritualis manducationis Euchariſtiæ?

5. PRIMA ſententia negat, infantes & perpetuò amentes eſſe capaces manducationis ſacramentalis, & fructus ſpiritualis huius ſacramenti: eſt Alenſ. 4. par. quæſt. 11. m. 2. art. 3. §. 1. Paludani in 4. diſt. 9. quæſt. 4. art. 3. Maioris quæſt. 1. §. *Prima eſt, dans paruulo corpus Chriſti*: Gabrielis quæſt. 2. art. 3. dub. 4. Caiet. 3. p. quæſt. 80. art. 12. in quæſt. ſua 1. §. *Quoad tertium:* Syluest. verbo *Euchariſtia* 3. quæſt. 5. Petri Soti ſect. 8. de Euchar. inclinat Dominicus Sotus in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 9. ſub finem; & videtur S. Thomæ quæſt. cit. art. 9. ad 3. affirmantis, nullum vitæ detrimentum pati pueros ex eo, quòd non communicent: ſi autem nullum vitæ detrimentum patiuntur; ergo nullum vitæ accrementum illis hoc ſacramentum confert: alioqui illud non ſumendò, paterentur illud vitæ detrimentum, quod ſumptum illis conferret. Et quod caput eſt, illam docere videtur Catechiſmus Rom. de ſacramento Euchar. §. *Sed ne fortè*, vbi, ait, infantes idoneos non eſſe, qui hoc ſacramentum accipiant, & comedant. Vnicum fundamentum huius ſententiæ eſt: quoniam ad percipiendum fructum huius ſacramenti requiritur ſacramentalis manducatio: hæc autem, requirit actualem notitiam huius ſacramenti, quæ in infantibus & perpetuò amentibus eſſe non poteſt. Maior probatur: nam hoc ſacramentum datur per modum cibi nutrientis, qui neceſſariò requirit actum vitalem ipſius viuentis, ſine quo cibus non nutrit.

Negant Alenſis.

Paludanus. Maior. Gabriel. Caietanus. Syluester. Petrus Sotus. Dominicus Sotus. S. Thomas

Catechiſmus Romanus.

6. SECVNDA ſententia docet, infantes & perpetuò amentes eſſe capaces tam fructus ſpiritualis, quàm ſacramentalis ſumptionis Euchariſtiæ: eſt Vaſquez diſp. 212. cap. 2. Prior pars huius ſententiæ conſtabit ex tertia ſententia. Poſteriorem verò probat; quoniam impoſſibile eſt, aliquem eſſe capacem fructuoſæ manducationis Euchariſtiæ, & non eſſe capacem ſacramentalis ſumptionis eiuſdem: cùm fructuoſè manducare hoc ſacramentum, non ſit aliud, quàm recipere illud vt practicum ſignum gratiæ. Igitur ſi infantes & perpetuò amentes poſſunt hoc ſacramentum recipere vt practicum ſignum gratiæ, cùm illud recipere poſſint cum ipſo effectu gratiæ, poterunt illud ſacramentaliter manducare.

Affirmat Vaſquez.

7. TERTIA ſententia negat, paruulos & perpetuò amentes eſſe capaces manducationis ſacramentalis, tametſi capaces ſint fructus & nutritionis ſpiritualis huius ſacramenti. *Quæ ſententia probabilior eſt, & amplectenda:* quam docuit Henriquez lib. 8. de Euchariſtia cap. 41. in fine, & alij recentiores. Et ſanè quòd infantes & perpetuò amentes ſint capaces fructus & nutritionis ſpiritualis huius ſacramenti, in quo cum Vaſquez conuenimus, multi graues authores docent, & probatur: tum quia hæc conſuetudo communicandi paruulos viguit aliquando in Eccleſia, vt colligitur ex Dionyſio lib. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. vltimo, Cypriano ſermone 5. de lapſis verſus finem, vbi narrat mirabilem caſum de quadam puella, quæ, cùm ei inſcijs parentibus datum fuiſſet aliquid de Idolothytis, cùm poſtea eidem, iuxta conſuetudinem illius temporis, daretur ſanguis Chriſti, reluctans illum accepit, acceptumque ſtatim euomuit: quaſi non potuerit, vt ibidem Cyprianus teſtatur, *in corpore atque ore violato Euchariſtia permanere.* Eiuſdem conſuetudinis mentionem facit Auguſtinus epiſtola 107. poſt medium: vbi loquens de pueris in infantili ætate morientibus. *Vnde & ipſi*, inquit, *ſicut dixi, ſi in illa parua ætate moriuntur, vtiq; ſecundum ea, quæ per corpus geſſerunt, id eſt, tempore quo in corpore fuerunt, quando per corda & ora geſtantium crediderunt, vel non crediderunt, quando baptizati ſunt, vel non baptizati, quando carnem Chriſti manducauerunt, vel non manducauerunt, quando & ſanguinem biberunt vel non biberunt.* Et lib. de Eccleſiaſticis dogmatibus cap. 52. *Si verò*, inquit,

Probabilior ſent. aſſerit capaces fructus, & nutritionis ſpiritualis. Henriquez.

S. Dionyſius.

Cyprianus.

Viguit conſuetudo dandi infantibus Euchariſtiam.

S. Auguſtinus.

inquit, *paruuli ſunt, vel hebetes qui doctrinam non capiant, reſpondeant pro illis, qui eos offerunt iuxta morem baptizandi: & ſic manus impoſitione, & Chriſmate muniti, Euchariſtiæ myſterijs admittantur*. Eadem conſuetudo colligitur ex antiquo Miſſali B. Gregorij, in quo decernebat Pontifex, vt in ſolemni ritu baptiſmi pueri ſtatim poſt baptiſmum Euchariſtiam ſumerent. Quæ conſuetudo teſte Henriquez lib. 8. de Euchariſtia cap. 42. etiam nunc viget apud Armenos. Eandem indicat Tridentinum ſeſſ. 21. cap. 4. nec propterea damnandos iudicat Patres, qui illam induxerunt: cùm tamen maximè damnandi fuiſſent, ſi iudicaſſent, Euchariſtiam nullum fructum conferre paruulis: cùm nunquam licitum ſit, miniſtrare ſacramenta ijs, in quibus ſuum effectum habere non poſſunt. Sentit igitur Concilium, Euchariſtiam effectum ſuum habere poſſe in paruulis, dum conſuetudinem eos communicandi non damnat in antiquis Patribus, ſolumque illam prohibet, quia non eſt hoc ſacramentum paruulis ad ſalutem neceſſarium. Tum quia, vt conſtat ex diſput. 25. ſect. 1. actualis deuotio neceſſaria non eſt ad fructum huius ſacramenti percipiendum, ſed ſufficit ſolus ſtatus gratiæ, qualis in paruulis & perpetuò amentibus reperitur.

B. Gregorius. Henriquez. Concilium Trident.

8. Confirmatur. Non minùs paruuli ſunt capaces gratiæ nutritiuæ, quæ datur per ſacramentum Euchariſtiæ, quàm roboratiuæ, quæ datur per ſacramentum Confirmationis, cùm vtraque ordinetur ad ſpiritualem vitam augendam: atqui paruuli ſunt capaces gratiæ roboratiuæ per ſacramentum Confirmationis, vt conſtat ex vſu Eccleſiæ, quæ illos etiam ante rationis vſum confirmare ſolet: ergo etiam erunt capaces gratiæ nutritiuæ per ſacramentum Euchariſtiæ. Vide Syluium 3. p. quæſt. 80. art. 9.

Syluius.

9. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, neganda eſt maior. Ad cuius probationem, dicendum eſt, hoc ſacramentum dari per modum cibi, non qui conuerti debeat in manducantem, ſed potiùs qui conuertere debeat manducantem in ſeipſum, iuxta illud Auguſtini 7. Confeſſ. 10. *Non tu*, inquit Chriſtus Auguſtino, *me in te mutabis, ſicut cibum carnis tuæ, ſed tu mutaberis in me.* Nec S. Thomas eſt contra nos, qui ſolùm docet, paruulos non communicantes nullum pati detrimentum vitæ eſſentialis gratiæ, non autem accidentalis. Nam hoc ſolùm pronunciat contra illos, qui putabant, paruulos debere communicare, eò quòd ad eos etiam pertineret illud præceptum Chriſti Ioan. 6. *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Neque etiam contra nos eſt Catechiſmus, qui ſolùm prohibet, ne Euchariſtia detur infantibus, eò quòd in ea ætate non poſſunt deuotione, qua par eſt, illud accipere.

Auguſtinus. S. Thomas. Ioan. 6. Catechiſmus Romanus.

10. Quòd autem infantes & perpetuò amentes, non ſint capaces ſacramentalis manducationis, in quo à Vaſquez diſcrepamus, probatur: quoniam ad ſacramentalem manducationem, præter vitalem ipſam comeſtionem, omnes Doctores requirunt actualem notitiam huius ſacramenti, vt ſacramentum eſt: ſed paruuli & perpetuò amentes nequeunt habere actualem notitiam huius ſacramenti, vt ſacramentum eſt: igitur capaces non ſunt ſacramentalis ſumptionis, etiamſi ſint capaces fructus huius ſacramenti. Minor elucet. Maiorem docent S. Thomas 3. p. quæſt. 80. artic. 3. ad 2. & 3. & in 4. diſtinct. 9. quæſt. 1. artic. 2. ad ſecundam quæſtionem, Albertus artic. 6. ad vltimum, Bonauentura artic. 1. quæſt. 3. Rubio quæſt. 1. artic. 1. & reliqui. Cuius ratio eſt: quoniam, vt prædicti Doctores docent, ly *Sacramentaliter* ſuprà manducationem addit modum tenentem ſe ex parte manducantis, non ex parte rei manducatæ. Qui modus alius non eſt, vt iidem Doctores teſtantur, quàm huius ſacramenti vſus; vtimur autem hoc ſacramento, quando illud manducamus cum notitia ſaltem implicita fidei.

Vaſquez. Infantes & perpetuò amentes in capaces manducationis ſacram. S. Thomas. Albertus. Bonauent. Rubio. Quid ſit ſacramentaliter manducare.

11. Confirmatur. Non diceretur infidelis hoc ſacramentum ſacramentaliter manducare, niſi illud ſumeret cum aliqua ſaltem implicita notitia fidei: ſicut nec fidelis, qui hoc ipſum ſacramentum ignorans ſumeret: ergo ad ſacramentalem ſumptionem neceſſaria eſt aliqua ſaltem implicita & confuſa notitia ſacramenti, vt ſacramentum eſt, ex parte ipſius ſumentis.

12. Dices, poſſe hanc notitiam fidei in paruulis ſuppleri per miniſtrum, ſicut ſuppletur notitia, quæ ad ſuſcipiendum baptiſmum requiritur. Reſpondeo dupliciter ſuppleri poſſe hanc fidei notitiam per miniſtrum in paruulis: vno modo, vt per talem notitiam à miniſtro ſuppletam paruuli denominentur ſacramentaliter manducare hoc ſacramentum: Atque hoc modo nego, hanc notitiam ſuppleri poſſe à miniſtro: quia cùm hæc conſiſtat in actione, & quidem vitali, non poteſt per eam alter denominari vitaliter agere. Alio modo, vt hoc ſacramentum poſſit gratiam conferre paruulis, ſine qua notitia ſaltem implicita fidei miniſtri, non conferret paruulis gratiam. Atque hoc modo concedendum eſt, huiuſmodi notitiam ſuppleri à miniſtro. Nec eſt eadem ratio de baptiſmo: quoniam hic reſpectu baptizandi conſiſtit in paſſione, manducatio verò in actione: vnde poterit infans denominari baptizatus, per paſſiuam ſuſceptionem baptiſmi; non poterit autem denominari ſacramentaliter manducans, per notitiam miniſtri, quia hæc in actione vitali conſiſtit. Legatur S. Thomas præcitato loco in 4. ad 2.

S. Thomas.

13. Ad fundamentum Vaſquez, negatur antecedens. Ad cuius probationem, diſtinguo aſſumptum: hoc ſacramētum fructuosè manducare, eſt illud recipere vt practicum ſignum gratiæ ex vi manducationis actiuæ,

Vaſquez.

nego: nam ad hoc requiritur, vt manducans manducet illud vt ſignum gratiæ formaliter: hoc autem non eſt neceſſarium ſimpliciter ad fructum huius ſacramenti percipiendum. Fructuoſè manducare, eſt illud recipere cum effectu vi manducationis paſſiuæ, concedo. Quare ſi ſacramentaliter manducare ſolùm importet, cum fructu hoc ſacramentum recipere, concedendum eſt, infantes illud ſacramentaliter recipere: verùm hic ſenſus non eſt à Doctoribus intentus, qui per ly *ſacramentaliter* importari volunt modum ex parte manducationis actiuæ, qui eſt per actualem notitiam huius ſacramenti, & non tantùm ex parte rei manducatæ.

14. *Obijcies.* Si hoc ſacramentum poteſt ſuum effectum conferre paruulis abſque ſacramentali manducatione, eundem conferre poterit adultis iuſtis. Sequela probatur, quia vel ſacramentalis manducatio requiritur ad effectum huius ſacramenti, & ſic abſque illa non poterit eſſe fructuoſum paruulis: vel non requiritur, & ſic abſque illa poterit eſſe fructuoſum iuſto adulto.

15. Reſpondeo negando ſequelam. Ad cuius probationem dico, ſacramentalem manducationem requiri in adulto, non autem in paruulo: quia adultus cùm ſit ſuæ libertatis, tenetur ipſemet liberè cooperari ſuſceptioni ſacramentorum, vt eorum effectum recipiat: paruulus autem, cùm non ſit ſuæ libertatis, non tenetur ipſe, ſed ſufficit, vt alius loco ipſius cooperetur ad liberam ſuſceptionem ſacramentorum. Cæterùm quamuis hæc notitia ſacramenti, vt ſacramentum eſt, non requiratur in paruulo, vt effectum ſacramenti recipiat, requiritur tamen in miniſtro, qui vice ipſius ſacramento cooperatur. Quò fit, vt ſi Gentilis daret paruulo baptizato hoſtiam conſecratam, vel fidelis putans illam eſſe purum panem, in eo caſu paruulus nullum reciperet huius ſacramenti effectum: quia ſaltem hæc notitia requiritur in miniſtro ſacramentum miniſtrante, vt de reliquis etiam ſacramentis conſtat.

Vt Euchariſtia gratiam conferat, debet haberi ſaltem in miniſtro notitia eius.

16. Ex dictis ſoluitur ſecunda quæſtio, An homines non baptizati ſint capaces manducationis ſacramentalis & ſpiritualis huius ſacramenti; ſunt enim capaces manducationis ſacramentalis, quia poſſunt illud manducare cum aliqua ſaltem confuſa notitia ſacramenti, vt ſacramentum eſt, vel ipſimet credentes, hoc eſſe ſignum ſacrum, vel ſaltem credentes id quod Chriſtiani credunt de hoc ſacramento, vt docet S. Thomas 3. p. quæſt. citatâ artic. 3. ad 2. Non ſunt tamen capaces manducationis ſpiritualis & effectus ipſius, etiamſi ſint fideles & iuſti per internos actus fidei & charitatis. Ratio eſt: quia hoc ſacramentum, ſicut & cætera, vt conferat ſuum effectum, requirit in ſubiecto characterem baptiſmalem. Vnde Apoſtoli antequam in vltima cœna communicauerint, fuerunt à Chriſto baptizati. Quod etiam puto de B. Virgine, quam probabile eſt, hoc ſacramentum quotidie ſumpſiſſe. Oppoſitum docere videtur Innocentius III. cap. *Veniens*, de Preſbytero non baptizato, vbi ait, ſacramentum Coniugij, & Euchariſtiæ à non baptizatis accipi poſſe. Sed explicandus eſt de materiali ſacramenti ſuſceptione, non autem de formali & fructuoſa.

Non baptizati capaces manducationis ſacram. non fructus.

S. Thomas.

Innoc. III.

SECTIO III.

An amentes, qui antea habuerunt rationis vſum, ſint capaces huius ſacramenti, & num debeat illis ſaltem in articulo mortis miniſtrari?

17. QVi putant, hoc ſacramentum requirere actualem deuotionem, ad ipſius fructum percipiendum, conſequenter docent, amentes, etiamſi antea ſani fuerint, non eſſe huius ſacramenti capaces, & conſequenter nunquam eſſe illis miniſtrandum; cùm nunquam liceat ijs ſacramentum miniſtrare, qui ipſius effectus capaces non ſunt, quod expreſsè docent Alenſis, & Gabriel locis ſuprà citatis. Caietanus verò, etſi ad effectum huius ſacramenti percipiendum, actualem requirat deuotionem, in ſumma tamen putat ſufficere, ſi præceſſerit, quando homo ſui compos hoc ſacramentum petijt.

Alenſis. Gabriel. Caietanus.

18. Oppoſita tamen opinio & communior & verior eſt, tales amentes ac phreneticos capaces eſſe effectus huius ſacramenti, ijſque in articulo mortis miniſtrandum, modò periculum non ſit illud eijciendi, & ante ſaltem implicitè & interpretatiuè petierint, vel ſi interrogati illud petituri fuiſſent. Addit Henriquez lib. 8. de Euchariſtia capite 42. ſat eſſe, quòd ante amentiam vel phreneſim Chriſtianè vixerint, nec conſtet proximè ante amentiam eos fuiſſe in aliquo peccato notorio: tales enim interpretatiuè petere cenſentur vtilia ſacramenta, qualia ſunt communio, & Extrema-vnctio. Eſt Sancti Thomæ 3. parte quæſt. 80. artic. 9. Paludani in 4. diſtinct. 9. quæſt. 4. artic. 2. Henriquez loco præcitato, Vaſquez diſput. 112. capite tertio, Suarez diſput. 69. lect. 2. & reliquorum recentiorum.

Opinio affirmans communior & verior eſt.

Henriquez.

S. Thomas. Paludanus. Henriquez. Vaſquez. Suarez.

19. Quod ſint capaces huius ſacramenti, à fortiori ſequitur de perpetuò amentibus. Quod autem illis ſit in articulo mortis miniſtrandum, quod tamen miniſtrandum non eſt perpetuò amentibus, de quibus eſt eadem ratio ac de infantibus, primò colligitur ex Concilio Carthag. IV. Can. 76. & refertur

Concilium Carthag. IV.

refertur 22. qu. 6. Can. *Is qui pœnitentiam:* vbi non tantùm Concilium docet, dandam eſſe abſolutionem ſacramentalem ei, qui illam petijt, & antequam ſacerdos accederet, incidit in phreneſim, ſed etiam ſacram Euchariſtiam. Secundò colligitur tum ex Can. 13. Concilij Arauſicani I. qui refertur 26. quæſt. 6. Can. *Qui recedunt:* vbi confirmato Can. præcedente, ſic concludit: *Amentibus etiam quæcunque pietatis ſunt, conferenda ſunt:* tum ex Concil. Toletano XI. Can. 11. in quo id apertè ſupponitur. Tertiò id docet Catechiſ. Rom. de ſacramento Euch. Ratio verò eſt: quia ſi licitum eſt, talibus hominibus in articulo mortis Euchariſtiam miniſtrare, omninò miniſtranda eſt: quia in eo articulo hoc ſacramentum obligat iure diuino omnes, quibus licitè miniſtrari poteſt, & aliquando fuerunt huius præcepti capaces. Igitur ſi poteſt licitè in eo articulo miniſtrari, obligat Prælatos, vt illis miniſtrent: qui tamen excuſari poſſunt, vbi id non eſt in vſu, vel ob aliquam rationabilem cauſam, ita Emmanuel Sà verbo *Euchariſtia* 2. Nec eſt eadem ratio de perpetuò amentibus: quoniam hi nunquam fuerunt obligati hoc præcepto.

Concilium Arauſic. I. *Concilium Tolet. XI.* *Catechiſmus Romanus.* *Sa.*

10. Sed quid ſi amens antea fuerit excommunicatus? Reſpondeo ſi moraliter conſtet, illum in amentiam incidiſſe cum peccato, non eſſe illi Euchariſtiam tribuendam: ſin verò probabiliter conſtet oppoſitum, priùs eſſe ab excommunicatione abſoluendum, & poſteà Euchariſtiam dandam. Nam cum his ſeruanda eſt illa regula iuris, vt quamdiu non conſtet, eos eſſe malos, præſumendi ſint boni. Cæterum nunc à Paulo V. in ſuo Rituali limitata eſt hæc obligatio communicandi Amentes & Phreneticos ad eos tantùm, *qui lucida habent interualla & deuotionem oſtendunt, dum in eo ſtatu manent:* aliàs expreſsè Pontifex ait, eos communicare non licere, quod prohibere potuit ob ſacramenti reuerentiam. Sicut etiam ibidem prohibet, ne, quando infirmus communicare non poteſt, ſacramentum ad eum deferatur deuotionis tantùm prætextu, quod antea Concilia & iura permittebant. Quanquam quod attinet ad prohibitionem de non communicandis amentibus, niſi actu habentibus lucida interualla, explicare Pontificem quis poſſet de annua tantùm communione, de qua tantùm ibi loquitur, non autem de communione in articulo mortis, in quo iura & Concilia communionem concedunt etiam non habentibus actu lucida interualla, modò antea petierint, & nullum ſit periculum irreuerentiæ.

Paulus V.

DISPVTATIO XXIX.

De obligatione ad hoc ſacramentum ſumendum.

SECTIO PRIMA.

An hoc ſacramentum ſit ſub præcepto diuino, an humano?

1. EVCHARISTIAM eſſe ſub præcepto, conſtat ex cap. *Omnis*, de pœnitentijs & remiſſionibus, vbi Innocentius III. ſub pœna, vt viuens arceatur ab ingreſſu Eccleſiæ, & moriens Eccleſiaſtica careat ſepultura, præcipit omnibus Chriſti fidelibus, vt ad minùs in Paſcha Euchariſtiæ ſacramentum reuerenter ſuſcipiant. Controuerſia tamen inter Scholaſticos eſt, an hoc præceptum ſit tantùm humanum, an etiam diuinum, per humanum explicatum.

Innoc. III.

2. PRIMA ſententia eſt Alenſis 4. par. quæſt. 11. memb. 2. artic. 4. §. 1. Bonauenturæ in 4. diſt. 12. parte 2. artic. 2. quæſt. 1. S. Thomæ diſt. 9. quæſt. vnica, artic. 1. ad quæſt. 2. & diſt. 12. quæſt. 3. art. 2. ad 1. qu. Argentinæ quæſt. 3. artic. 4. Ferrarienſis 4. contra Gentes cap. 61. Syluestri verbo *Euchariſtia* 3. quæſt. 1. Gabrielis in Can. Miſſæ lect. 87. in fine, Palatij in 4. diſt. 9. diſput. 2. concluſ. 4. affirmantium, eſſe ſolùm præceptum humanum. Ad quam ſententiam propendet Caietanus 3. par. quæſt. 80. artic. 11. eamque docuit S. Thom. in 4. diſtinct. 9. quæſt. 1. artic. 1. quæſtiunculæ 2. Fundamentum huius ſententiæ eſt: quia nullus eſt locus Scripturæ, ex quo tale præceptum eruatur.

Humanum aſſerunt Alenſis. Bonauent. S. Thomas. Argentina. Ferrarienſis Syluester. Gabriel. *Palatius.* *Caietanus.*

3. Confirmatur; nam Euchariſtia nullum habet effectum per ſe neceſſarium ad ſalutem. Quia vel obligat iuſtum, vel peccatorem: non iuſtum, quia hic iam eſt dignus vita æterna: igitur non poteſt, vt eam conſequatur, ad ſumptionem huius ſacramenti obligari: nam omnis ſacramentorum obligatio ordinatur ad conſequendam ſalutem: non peccatorem, quia hoc ſacramentum non eſt per ſe inſtitutum ad conferendam primam gratiam peccati remiſſiuam: igitur nullum obligat.

4. SECVNDA

Probabilius diuinum. S. Thomas. Durandus. Paludanus. Rubio. Sotus. Suarez. Vaſquez. Henriquez. Syluius. Valentia. Mayronus.

4. SECVNDA ſententia probabilior eſt S. Thomæ 3. p. quæſt. 80. artic. 11. Durandi in 4. diſt. 9. quæſt. 2. Paludani qu. 1. art. 1. Rubionis q. 1. art. 1. Soti diſt. 12. q. 1. art. 11. Suarez diſp. 69. ſect. 1. Vaſquez diſp. 213. cap. 2. Henriq. lib. 8. de Euchariſtia c. 3. Syluij 3. p. cit. loco, & reliquorum recentiorum affirmantium, hoc præceptum eſſe diuinum, adeò vt Valentia diſp. 6. q. 8. puncto 4. dixerit, nullum Catholicum hoc tempore oppoſitum docere: quin Franciſcus Mayronus in 4. diſt. 8. art. 6. putat, eſſe de iure naturæ, debere aliquando hoc ſacramentum applicari fidelibus. Duo ſunt loca ſcripturæ, ex quibus hoc præceptum colligitur. Primus eſt Ioan. 6. *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Vbi, cùm Chriſtus loquatur de manducatione ſacramentali, vt ſuprà docuimus, planè ſequitur, aliquam obligationem percipiendi hoc ſacramentum his verbis contineri, quam qui non ſeruat non habebit vitam in ſe. Confirmatur, nam ex ſimili forma colligimus tum præceptum baptizandi Ioan. 3. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. non poteſt introire in regnum Dei:* tum præceptum pœnitentiæ Lucæ 13. *Si pœnitentiam non egeritis, omnes ſimul peribitis.*

Ioan. 6. — Ioan. 3. — Luc. 13.

5. Secundus locus eſt Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quæ verba præceptum imponunt, commemorationem Chriſti faciendi per huius ſacramenti ſumptionem, vt declarauit Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 2. his verbis: *In illius* (nempe Euchariſtiæ) *ſumptione colere nos ſui memoriam præcepit.* Quod autem loquatur hîc Concilium de præcepto commemorationem Chriſti faciendi non ex ſuppoſitione, quòd hoc ſacramentum ſumamus, vt Caietanus interpretatur, ſed ſimpliciter, colligitur ex ſequentibus verbis: *Sumi autem voluit ſacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur & confortentur viuentes.* Vbi verbum *voluit* idem ſonat, quod præcepit, cùm ſit illius repetitio.

Luc. 22. — Concilium Trident. — Caietanus.

6. Efficax ratio ad hoc præceptum probandum nulla afferri poteſt: quia cùm non ſit ſacramentum neceſſitatis ad primam gratiam, ſed vtilitatis ad incrementum dumtaxat gratiæ conferendum inſtitutum, non poteſt eius obligatio ex ſola inſtitutione colligi, vti colligitur obligatio ſacramenti Baptiſmi, & Pœnitentiæ. Sola aſſignari poteſt congruentia, cur illud Chriſtus voluerit ſub præcepto nobis relinquere: ob ingentes vtilitates & fructus, quos hoc ſacramentum ritè ac deuotè ſuſceptum nobis affert. Vnde ſi Adamus in ſtatu innocentiæ ſub peculiari præcepto diuino debuiſſet aliquando de ligno vitæ, qui typus fuit Euchariſtiæ, comedere ad immortalem vitam corporis perpetuandam, vt teſtantur multi: quantò magis congruum fuit, hominem lapſum ad immortalem vitam animæ conſeruandam, diuino adſtringi præcepto, vt aliquando teneretur de hoc vitali ligno comedere? & quidem eò hoc præ illo congruentius fuit, quò negligentior eſt homo ad vitam animæ, quàm ad vitam corporis procurandam, conſeruandamve. Vt igitur Chriſtus, ſalutis noſtræ amantiſſimus, huic noſtræ ſocordiæ occurreret, voluit nobis præceptum imponere, vt aliquando ad hunc ſalutarem cibum accederemus, ne multi, ſi hoc præceptum non eſſet, ingentibus huius ſacramenti fructibus priuarentur.

Ratio efficax nulla. — Congruentia. — Adam in innocentiâ ſub præcepto diuino debuiſſet de ligno vitæ comedere.

7. DICES, totum hoc Chriſtum efficere potuiſſe per Eccleſiam, dando illi poteſtatem inſtituendi præceptum de ſumptione huius ſacramenti, ſicut ei poteſtatem dedit determinandi tempus. Reſpondeo potuiſſe, ſed ad maiorem diligentiam in nobis excitandam, voluit ipſemet illud ſub præcepto nobis relinquere. Nec eſt eadem ratio de temporis determinatione: quia cùm hæc pendeat ex multis circumſtantijs, quæ ſucceſſiuè, & pro temporum, locorum, ac perſonarum diuerſitate variari poterant, non potuit moraliter certa aliqua regula ſtatui, ſed relinqui prudenti iudicio Eccleſiæ.

8. Ad fundamentum primæ ſententiæ conſtat ex dictis. Ad confirmationem negatur conſequentia: non enim eſt neceſſarium, ad hoc vt ſacramentum ſit in præcepto, vt contineat effectum neceſſarium: imò nullum ferè præceptum, præter ea, quæ ſunt neceſſaria neceſſitate medij, continet effectum per ſe neceſſarium, ſed fit neceſſarium hoc ipſo, quòd præcipitur. Ad inſtantiam reſpondeo ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum obligari iuſtum, falſum igitur eſt ad hoc ſacramentum iuſtum non obligari, vti obligatur ad reliqua præcepta, ſine quorum obſeruantia non poſſet ſe in gratia conſeruare, cùm ipſius iuſtitia in conſeruari pendeat à præceptorum obſeruantia. Vnde, concedo, quòd ſacramentorum obligatio ordinetur ad ſalutem vel gignendam, vel conſeruandam. Cæterùm quod attinet ad authoritatem S. Thomæ pro prima ſententia citati, reſpondeo illum mutaſſe ſententiam in ſumma, vt etiam aduertit Caietanus in præcitatum articulum.

S. Thomas. — Caiet.

SECTIO II.

Quando præceptum diuinum ſumendi Euchariſtiam obliget?

9. LOquimur de hoc præcepto, non vt determinato per Eccleſiam, ſed ſecundum ſe, præciſa omni determinatione Eccleſiæ. Ratio verò dubitandi eſt: quia cùm hoc præceptum ſit affirmatiuum, cuius natura eſt, non obligare ad ſemper, ſed certo tem-

tempore, non videtur, præciſa determinatione Eccleſiæ, quando poſſet fideles obligare. Vnde qui negant, de hac re exſtare præceptum diuinum, conſequenter affirmant, præciſo præcepto Eccleſiæ, nunquam fideles obligari ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum: quod aſſerere videtur Caietanus in ſumma verbo *Communio ſacramentalis*, & Syluester verbo *Euchariſtia* 3. quæſt. 1. Præſens igitur controuerſia inter eos tantùm verſatur, qui putant, de hac re diuinum exſtare præceptum.

Caietanus. Syluester.

Paludanus alijq́.

10. Prima ſententia affirmat, obligare ſemel tantùm in vitâ: eſt Paludani in 4. diſtinct. 9. quæſt. 1. artic. 1. & aliorum apud Suarez diſput. 69. ſect. 3. Fundamentum eſt: quia ad ſatisfaciendum illis verbis: *Niſi manducaueritis carnem filij hominis*, ſufficit, ſi ſemel tantùm in vitâ communices: ſicut ad ſatisfaciendum illis verbis: *Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, &c.* ſufficit, ſi ſemel tantùm in vitâ baptizeris. Confirmatur: quia non eſt maior ratio, cur potiùs hoc ſacramentum vi præcepti diuini obliget vno tempore, quàm alio.

Obligat hoc præceptum, quoties magna neceſſitas vrget ad eius finem.

11. Secunda ſententia affirmat, hoc præceptum obligare, quoties magna aliqua neceſſitas vrget ad conſequendum finem, propter quem hoc ſacramentum eſt inſtitutum, nempe ad roborandam vitam ſpiritualem contra graues tentationes. Quæ ſententia probabilior eſt: difficultas tamen non modica eſt in aſſignandâ huiuſmodi neceſſitate. Durandus in 4. diſt. 9. quæſt. 2. & Gabriel quæſt. 1. attic. 2. poſt concluſ. 3. aſſignant articulum mortis, in quo vnuſquiſque fidelis tenetur ſe præmunire hoc neceſſario viatico. Alij præter hunc articulum, quoties neceſſitas vrget ſuperandi grauem aliquam tentationem: Alij, quoties fidelis putat, nunquam ampliùs huius ſacramenti opportunitatem ſe in hac vitâ habiturum: Suarez diſput. 69. ſect. 3. concl. 3. tertio, quartove quoque anno. Alij, hanc obligationem vltra articulum mortis relinquunt prudenti iudicio confeſſoris: nec poſſe aiunt dari tempus, quo quis certò obligetur ad hoc ſacramentum recipiendum, ſed ad illud neceſſariam fuiſſe Eccleſiæ determinationem.

Durandus. Gabriel. Suarez.

Et quoties imminet probabile periculum mortis.

12. In hac re duo mihi certa ſunt: Primum, vi præcepti diuini vnumquemque fidelem obligari ad hoc ſacramentum ſumendum, quoties imminet articulus, vel probabile periculum mortis. In hoc conueniunt omnes ſecundæ ſententiæ authores: & colligitur ex Concilio Nicæno Can. 13. & refertur Can. *de his* 26. quæſt. 6. vbi ſtatuitur, vt cum ijs, qui ad exitum veniunt, lex antiqua ſeruetur, vt vltimo & neceſſario viatico non defraudentur. In quo duo expendenda ſunt: Primum ly *antiqua lex*: non enim fuit lex tunc primùm à Concilio ſancita, ſed antiquitus ſeruata ab ipſo tempore Apoſtolorum, à quo ſemper Eccleſia Dei fuit ſolicita de procurando viatico ijs, qui eſſent ex hac vita diſceſſuri, vt ſtatuitur in Concil. Carthaginenſi IV. Can. 77. & 78. Secundum, ly *neceſſario viatico*: non enim dicitur hoc ſacramentum neceſſarium ratione effectus, quem cauſat, cùm non conferat primam gratiam; ſed ratione præcepti, quod in eo articulo obligat ad ſui ſumptionem. Quòd autem eo tempore ſacramentum hoc obliget iure diuino, conſtat: quia poſito, quòd hoc præceptum ſit diuinum, vt præcedente ſectione oſtenſum eſt, non poteſt, præciſa determinatione Eccleſiæ, commodiori tempore obligare, quàm in mortis articulo, in quo tenetur infirmus, quantum poteſt, ſe cum Chriſto incorporare, & de ſecuro viatico pro periculoſo itinere ſibi prouidere. Ad hoc tempus reuocatur, cùm quis probabiliter putat, nunquam ſe ampliùs habiturum in hac vita huius ſacramenti opportunitatem.

Concil. Nicænum. Conc. Carthagin. IV.

Etiam extra articulum mortis.

13. Secundum eſt etiam mihi certum, præter articulum, ſeu periculum mortis, obligari aliquando fideles in vitâ ad illud ſumendum: vix tamen poſſe hoc tempus ſolo arbitrio confeſſoris determinari: ideóque neceſſaria fuit determinatio Eccleſiæ, vt id quod erat ex ſe indeterminatum, determinaretur. Primùm probo: nam ſphæra obligationis præcepti deſumenda eſt ex fine, ad quem præceptum ipſum ex ſua inſtitutione ordinatur. Sed præceptum Euchariſtiæ ex ſua inſtitutione ordinatur ad nutriendam, roborandamve animam in vita ſpirituali: Ad hoc autem non ſufficit, ſemel tantùm in vita, vel in ſolo articulo mortis hunc cibum ſumere. Maior conſtat: nam obligatio præcepti eſt propter conſequendum finem præcepti: ergo quando non conſtat de tempore, quo præceptum obligat, indagandum eſt ex fine ipſo obligationis præcepti. Minor aſſumpta patet. Subſumpta verò probatur: nam de vita ſpirituali theologandum eſt proportionaliter ad corporalem: ergo ſicut ad vitam corporalem non ſufficit, ſemel, aut iterum in vita cibum ſumere: ita nec ad vitam ſpiritualem. Etenim ſicut illa paulatim minuitur actione caloris naturalis, humidum radicale continuò depaſcentis, defectu cuius humidi radicalis vita animalis deſtruitur: ita hæc actione concupiſcentiæ, humidum radicale amoris diuini perpetuò abſumentis. Vnde ſicut de ligno vitæ, qui fuit huius ſacramenti typus, Adamus in ipſo ſtatu innocentiæ, non ſemel, ſed pluries debuiſſet ex Dei præcepto comedere, ad reſtaurandum humidum radicale vitæ humanæ: ita & de hoc ſacramento proportionaliter dicendum eſt.

14. Secundum autem ſic oſtendo: quia nullum poteſt aſſignari certum tempus, quo quis certò putet, ſe teneri ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum, extra articulum, vel periculum mortis. Nam quod aliqui dicunt, quoties vehemens vrget tentatio, imprimis

illa

Digitized by Google

illa poſſet per alia media ſuperari. Secundò talis obligatio eſt per accidens, vt rectè notauit Suarez, hic autem quærimus obligationem per ſe, ſecluſo omni extrinſeco obligante. Quod verò dicit Suarez, hoc præceptum obligare ſaltem tertio, vel quarto anno, non conuincit, quia poſſet quis intra tale tempus probabiliter æſtimare, ſe nullo modo obligari ad hoc ſacramentum ſuſcipiendum: In quo caſu non poſſet is de crimine peccati mortalis damnari. Hæc accuratè Syluius 3. p. qu. 80. art. 11.

Suarez.

Syluius.

15. Ex his patet ad fundamentum primæ ſententiæ Neque eſt eadem ratio de baptiſmo, qui cùm ſit ad regenerandum hominem in vitam ſpiritualem, non obligat niſi ſemel, ſicut ſemel quis naſcitur: Euchariſtia verò, cùm ordinetur ad nutriendam, conſeruandamve vitam animæ, non ſat eſt, ſemel tantùm illam ſuſcipere. Ad confirmationem, maior eſt ratio in articulo mortis propter imminentem neceſſitatem: reliqua verò tempora determinanda fuerunt præcepto Eccleſiæ.

16. Vltimò quæritur, an ſatisfaciat moribundus huic præcepto, ſi paulò antè valens communicauit. Negat Vaſquez diſput. 214. cap. 2. etiamſi vno die antè communicauerit. Primò, quia ſi poſſet vel vno die ante articulum mortis huic præcepto ſatisfacere, non poſſet aſſignari ratio, cur non poſſet ante & ante, cùm non ſit maior ratio de vno tempore, quàm de alio. Secundò, nequit impleri præceptum per opus exhibitum ante tempus obligationis: ergo nequit impleri præceptum de communicando in articulo mortis ante hoc tempus. Tertiò, ſi conſtitutus in articulo mortis vellet communicare non ieiunus, licitè poſſet, etiamſi præcedente die ſanus communicaſſet. Atqui nemo excuſatur à præcepto præmittendi ieiunium ante communionem, niſi ratione alterius præcepti in extrema neceſſitate ſtrictiùs obligantis: ergo adhuc ſupereſt illi obligatio ſuſcipiendi hoc ſacramentum pro articulo mortis.

Moribundũ ſatisfeciſſe huic præcepto ſi paulò ante, valens communicauit. Negat Vaſquez.

17. Affirmant verò Sotus in 4. diſt. 12. q. 1. art. 11. Henriquez lib. 8. de Euchariſtia cap. 4. Coninck 3. p. qu. 80. artic. 11. dub. 3. Paludanus & Suarez ſuprà citati, & communiter reliqui Doctores, qui tale tempus extendunt ad octo vel quindecim dies ante mortis articulum. *Quæ ſententia probabilior eſt*. Ratio eſt: quia hic per virtualem voluntatem cenſetur ſeruare præceptum de viatico ſumendo, per communionem paulò ante articulum mortis factam.

Affirmat probabiliùs Sotus. Henriquez. Coninck. Paludanus Suarez.

18. Confirmatur: nam ex opinione Vaſquez ſequeretur, illum, qui manè ſanus communicaſſet, ſi veſperi incideret in articulum mortis, teneri iterum communicare: quia cùm præceptum communicandi in articulo mortis ſit diuinum, non communicandi verò bis in die, non ſit niſi humanum, neque expreſſum, ſed ſolùm per paritatem rationis ex præcepto impoſito ſacerdotibus de non celebranda, niſi vna tantùm Miſſa in die, præualebit præceptum de communicando in mortis articulo, præcepto communicandi bis in die. Imò ſicut permittitur ſacerdoti Can. *Sufficit* de conſecratione diſt. 1. vt pro defunctis poſſit aliam Miſſam eadem die celebrare: ita à fortiori poſſet, & deberet in ſententia Vaſquez conſtitutus in articulo mortis eadem die communicare.

Vaſquez.

19. Ad primum argumentum Vaſquez, negatur ſequela. Nam poſſet tale tempus aſſignari arbitrio prudentis. Ad ſecundum, neganda eſt conſequentia: quia tempus obligationis de communicando in articulo mortis, non eſt ſicut præceptum de audiendo ſacro in die feſto, quod reſtringitur ad ipſum diem feſtum, ſed moraliter extenditur ad vnam, vel alteram hebdomadam ante ipſum articulum mortis. Confirmatur: quia ſi quis initio infirmitatis, quando nondum erat articulus mortis, communicaſſet, & ſequenti die incœpiſſet articulus mortis, non teneretur iterum communicare ad ſatisfaciendum præcepto de viatico ſumendo in articulo mortis: quia iſte moraliter cenſetur impleuiſſe præceptum die præcedente. Ad tertium, nego, infirmum excuſari à ieiunio præmittendo ſolùm ratione præcepti, quo tenetur communicare in articulo mortis, ſed etiam ratione maximæ vtilitatis, quam ex communione percepturus eſt.

SECTIO III.

De præcepto Eccleſiaſtico communicandi.

20. PRæter præceptum diuinum, exſtat nunc Eccleſiaſticum, latum in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. & refertur cap. *Omnis vtriuſq́; ſexus* de pœnitentijs & remiſſionibus, vt omnes fideles, cùm ad annos diſcretionis peruenerint, teneantur ſemel ſaltem in anno in Paſchate communicare. Nomine autem *Paſchatis*, ex Eccleſiaſtica conſuetudine, & bulla Eugenij IV. quæ incipit *Fide digna*, intelligitur totum tempus à Dominica palmarum vſque ad Dominicam in albis incluſiuè: imò in aliquibus regionibus extenditur à principio quadrageſimæ vſque ad 15. diem poſt Paſcha, vt communiter ſeruatur in Germania.

Concilium Lateranenſe ſub Innoc. III. Eugen. IV.

21. Ante hoc præceptum præceſſit decretum Fabiani Papæ, qui electus eſt anno 238. obligans fideles ad ſacramentalem communionem ter ſaltem in anno, in die natalis Domini, Paſchatis, & Pentecoſtes, vt habetur Canone *Etſi* de conſecratione diſt. 2. & Can. *Sæculares* eadem diſt. cui Sother Pontifex ob memoriam paſſionis & inſtitutionis huius ſacramenti, addidit ipſum diem cœnæ Domini, vt habetur in Cano. *In cœna* eadem diſt. non quidem vt diſtinctum præ-

Fabianus Papa.

Sother Pontifex.

ceptum,

Digitized by Google

ceptum, ſed vt determinationem ipſius præcepti de communicando in Paſchate. Quæ tamen omnia reuocata ſunt per hoc vltimum decretum Concil. Lateranenſis. Satisfit autem huic præcepto de ſemel communicando in Paſchate qualibet die à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, etiam ipſa die Paraſceues; & qualibet hora diei, cùm nulla hora diei ſit prohibitum communicare. Atque hæc apud omnes ſunt certa: controuerſa autem ſunt primum: An in primitiua Eccleſia fuerit præceptum quotidie communicandi.

In primitiua Eccleſia præceptum fuiſſe quotidie communicandi docent Alenſis. S. Thomas. Richardus. Sotus. Vaſquez. Henriquez. Anacletus Papa.

22. Affirmant Alenſ. 4. p. quæſt. 11. m. 2. art. 4. §. 1. S. Thomas 3. p. quæſt. 80. art. 10. ad 5. Rich. in 4. diſt. 12. art. 6. q. 1. Sotus q. 1. art. 11. & reliqui Scholaſtici communiter: quibus conſentit Vaſquez diſp. 214. c. 3. & Henriq. lib. 8. de Euch. c. 5. Fundamentũ eſt authoritas Anacleti Papæ, qui ſucceſſit Clemẽti: is enim epiſtola prima ad Epiſcopos & fideles omnes, & refertur can. *Epiſcopus* de conſecr. diſt. 1. & can. *Peracta* de conſecrat. diſt. 2 expreſsè teſtatur, fuiſſe præceptum in primitiua Eccleſia quotidie communicandi, his verbis: *Peracta conſecratione omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus, ſic enim & Apoſtoli ſtatuerunt, & ſancta Romana tenet Eccleſia.* Qui non ſolùm verbis, ſed etiam pœna eliminationis ab Eccleſia hoc præceptum exprimit. Idem præcipitur 10. can. Apoſtolorum.

Alenſis.

23. Addunt verò Alenſ. & alij, creſcente poſteà populo, & refrigeſcente charitate, hoc præceptum mutatum fuiſſe in ſingulos dies Dominicos. Fundamẽtum huius mutationis colligitur ex quodam decreto Pij I. vt habetur in primo tomo Conciliorum p. 1. pag. 72. in quo ſtatuit Pontifex; *Vt de oblationibus, quæ offeruntur à populo, & conſecrationibus, quæ ſuperſunt, vel de panibus, quos deferunt fideles ad Eccleſiam, vel certè de ſuis, Presbyter conuenienter partes inciſas habeat in vaſe nitido & conuenienti, vt poſt Miſſarum ſolemnia, qui communicare non fuerint parati, eulogias omni die Dominico & in diebus feſtis exinde accipiant:* quod etiam habetur in Concilio Nannetenſi cap. 9. Sed fortiùs poteſt hæc ſententia confirmari ex Iuſtino Martyre in Apologia 2. pro Chriſtianis ad Antonium Pium ad finem, vbi teſtatur ſolitos fuiſſe eo tempore Chryſtianos ſingulis Dominicis diebus congregari ad Euchariſtiam ſumendam & qui adeſſe non poterant mittebatur illis domum per Diaconos: idque Apoſtolos habuiſſe ex præcepto Chriſti.

Pius I. Concilio Nannetenſe. Iuſtinus.

24. Oppoſita tamen ſententia mihi longè probabilior eſt, nempe nunquam in Eccleſia Dei fuiſſe præceptum de quotidiana communione, quod etiam docet Bellarminus lib. 2. de Miſſa cap. 10. ad 8. obiectionem & Suarez diſp. 70. ſect. 2. Ratio, qua moueor, eſt: quia non potuiſſent Chriſti fideles, præſertim coniugati ea corporis & animi diſpoſitione, qua par eſt, ad hoc ſacramentum accedere. Cùm enim Concilia ob reuerentiam tanti ſacramenti prohibeant, ne coniugati ad ſacramentalem communionem accedant ea die, qua ſuas coniuges carnaliter nouerunt, non eſt probabile, quòd Apoſtoli ſub præcepto obligare voluerint omnes fideles ad quotidianam communionem. Alioqui vel ſimul illos obligaſſent ad ſemper abſtinendum à coniugali copula, vt dignè potuiſſent quotidie hoc ſacramentum ſumere, quod fuiſſet matrimonia deſtruere: vel certè nihil curaſſent, quo minùs fideles cum ea animi & corporis diſpoſitione ad tantum ſacramentum accederent, cum qua poſteriora Concilia & Patres decreuerunt, vt omnes accederent: veroſimile autem non eſt, ſolicitiores fuiſſe poſteriores Eccleſiæ Paſtores, quàm primos fundatores de hac debita animi & corporis communicantium diſpoſitione.

Bellarmin. Suarez.

25. Idem mihi etiam veroſimile eſt de hebdomadali communione: licet contra eam non militet adducta ratio: ſed quia ex citato decreto Pij I. huiuſmodi præceptum non colligitur. Nam quod in eo dicitur, *Qui communicare non fuerint parati, eulogias omni die Dominico accipiant,* non arguit, quòd ſacramentalis communio fuerit ſingulis Dominicis & feſtis diebus ſub præcepto, ſed tantùm ſub conſilio. Nam ſi fuiſſet ſub præcepto, potiùs qui illis diebus non communicaſſent, fuiſſent aliqua pœna mulctati, ſicut mulctantur nunc, qui in Paſchate non communicant. Gratis autem dicitur, quod præceptum de communicando ſingulis Dominicis & feſtis diebus cõmutatum fuerit in ſacram cæremoniam de ſumendo pane tantùm benedicto, cum nec ibi, nec alibi talis commutationis mentio fiat. Refert autem ex Euſebio Baronius anno Chriſti 57. num. 45. ita Apoſtolos communionem ordinaſſe, vt ter in hebdomada, feria 4. Sabbato, & Dominica fideles ad communicandum cõuenirenr. Cæterùm, an hæc ordinatio fuerit ſub conſilio, vel ſub præcepto, nihil ibi. Authoritas autem Iuſtini intelligitur de præcepto, quod Apoſtoli à Chriſto acceperunt die Dominico celebrandi, & fideles ad ſacrum audiendum obligandi, non autem eos communicandi: alioqui Eccleſia non potuiſſet in eo præcepto diſpenſare.

Pius I. Baronius. Iuſtinus.

26. Ad authoritatem autem Anacleti Pontificis Reſpondeo illum tantùm loqui de clericis, qui aſſiſtebant Epiſcopo ſolemniter celebranti, vt Bellarminus ſuprà citatus & Noſter Franciſcus Turrianus lib. 1. de canonibus Apoſtolorum cap. 22. teſtantur, & ex verbis ipſis Pontificis apertè conſtat. Loquens enim de Epiſcopo: *In ſolemnioribus quippe diebus,* inquit, *aut ſeptem, aut quinque, aut tres Diaconos, qui eius oculi dicuntur, & ſubdiaconos atque reliquos miniſtros ſecum habeat, qui ſacris induti veſtibus, in fronte & à tergo, & Presbyteri è regione dextra, leuaque contrito corde & humiliato Spiritu, ac prono ſtent vultu cuſtodientes eum à maleuolis hominibus, & conſenſum eius præbeant ſacrificio.* Poſt quæ ſtatim ſubdit: *Peracta autem conſecratione, omnes communicent, qui noluerint Eccleſiaſticis carere liminibus. Sic enim & Apoſtoli ſtatuerunt, &*

Anacletus. Bellarm. Turrian.

Digitized by Google

Alenſis.

ſancta Rom. tenet Eccleſia. Quæ verba referuntur ad eos, de quibus ſuprà Pontifex mentionem fecerat; quam tandem expoſitionem admittit ipſemet Alenſis.

Concil. Antiochenum.

27. In Canone autem Apoſtolorum, vt explicatur in Concilio Antiocheno can. 2. non præcipitur communio, ſed ſolùm imponitur pœna ijs, qui ex aliqua ſuperſtitione communionem auerſabantur, erantque cæteris perturbationi. Adde, quòd in citato canone, prout habetur in primo tomo Conciliorum, non determinatur tempus communionis, ſed ſolùm dicitur, *quod fideles laici ingredientes Eccleſiam communicare debeant*; quod non neceſſariò intelligitur, quòd debuerint ſingulis diebus Eccleſiam ingredi, ſed feſtis dumtaxat diebus. Vnde ad ſummum ex eo ſolùm colligitur præceptum communionis in feſtiuis diebus. Nec vrgent illa verba Act. 2. *Quotidie quoque perdurantes vnanimiter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum, cum exultatione & ſimplicitate cordis:* Nam hæc intelliguntur de ſumptione cibi communis & vſualis, iuxta morem naſcentis Eccleſiæ, quo fideles non ſolùm conueniebant in templo ad ſumendam refectionem ſpiritualem, ſed etiam corporalem. De qua conſuetudine multa Baronius in Compendio Spondani anno Chriſti 57. à num. 34. eaque colligitur ex Paulo primæ ad Corinth. 11.

Act. 2. — *Baronius.* — *1. Cor. 11.*

SECTIO IV.

An aliqui ſpeciali iure teneantur frequentiùs communicare?

28. PRIMA difficultas eſt de ſacerdotibus, an ratione muneris ſacerdotalis, quo funguntur, teneantur pluries in anno celebrare, & conſequenter communicare. Verùm quia hæc obligatio non oritur præcisè ex debito communicandi, ſed ex debito celebrandi, commodiùs infrà tractabitur, cùm de ſacrificio Miſſæ peculiarem diſputationem inſtituerimus.

De Religioſis negant Henriquez. Suarez. Nauarrus. Clement. in agro.

29. SECVNDA difficultas eſt de Religioſis, an ſpeciali iure teneantur pluries in anno communicare. Negant Henriquez lib. 8. de Euchariſtia cap. 5. & Suarez diſp. 70. ſect. 2. Affirmat verò Nauarrus in ſumma cap. 21. in fine de Monachis S. Benedicti, & de Monialibus, tum propter Clementinam *In agro*, §. *ſanè* de ſtatu monachorum: in qua præcipitur monachis Ordinis S. Benedicti, vt *ſingulis menſibus tam in monaſterijs, quàm extra, ſublata occaſione quacunque, ad confeſſionem ſaltem ſemel accedant omnes & ſinguli Monachi, & in Prima Dominica menſis cuiuſlibet in monaſterijs ſemper communicent.* Tum propter Concilium Tridentinum ſeſſ. 25. cap. 10. vbi de monialibus ſtatuit, *vt ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & Sacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant.*

Concilium Tridentin. — *Vaſquez bene ſentit ex*

Bulla Clementina ſolos religioſos S. Benedicti ad hoc obligari, non moniales.

30. Ego verò cum Vaſquez diſp. 214. cap. 3. cenſeo, ſolos prædictos religioſos S. Benedicti, vi præcitatæ Bullæ teneri ad menſtruam communionem, non autem moniales. Hæc poſterior pars conſtat: quia nullo verbo præceptiuo præcitato loco Concilium vtitur, ſed tantùm monitorio & adhortatorio. Verba Concilij ſunt: *Attendant diligenter Epiſcopi, & cæteri ſuperiores monaſteriorum Sanctimonialium vt in conſtitutionibus earum admoneantur Sanctimoniales, vt ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant, & Sacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant.* Vnde niſi aliunde vi propriarum conſtitutionum, ad quas Concilium videtur ſe remittere, ſub præcepto teneantur ad menſtruam communionem, vi præcitati capitis Concilij non tenentur. Nec dici poteſt, his verbis Concilium ſe remittere ad citatam conſtitutionem Pontificis, in qua ſicut ſub præcepto, vt mox probabo, ad menſtruam communionem obligat Monachos S. Benedicti, ita & moniales: tum quia apertè Concilium loquitur de conſtitutionibus nō Pontificijs, ſed ipſarummet monialium proprijs, vt conſtat ex illo relatiuo *earum*, quod moniales ipſas refert. Tum quia, cùm in prædicta Bulla nulla mentio fiat de monialibus, ſed tantùm de monachis nigris S. Benedicti, non potuit Concilium ad illam moniales remittere, quoad præceptum menſtruæ communionis.

Clemens V. — *Fabianus Pontifex.* — *Suarez.* — *Tridentin.*

31. Prior verò pars probatur: Tum quia eiſdem verbis, eodemque tenore Clemens V. in prædicta conſtitutione præcipit communionem in prima Dominica cuiuſlibet menſis omnibus & ſingulis Monachis nigris S. Benedicti, quibus, & quo Fabianus Pontifex can. *Etſi* de conſecratione diſt. 2. præcipit ſingulis & omnibus fidelibus trinam communionem in anno: ergo ſi ex hoc colligimus præceptum, etiam ex illo colligere debemus. Tum quia idem Pontifex in eadem Bulla eodem tenore prohibet clamoſam venationem & aucupationem, ſicut præcipit menſtruam communionem: Atqui illam prohibet ſub mortali, vt conſtat ex pœna, quam iniungit: ergo hanc etiam præcipit ſub mortali. Tum quia, vt docent communiter Theologi, nec Suarez ipſe negat lib. 3. de lege humana cap. 15. num. 8. verba imperatiua ſufficienter indicant voluntatem præceptiuam ſuperioris, vt conſtat ex verbo illo Tridentini ſeſſ. 13. cap. 7. *quàm primum confiteatur.* Quo verbo omnes ferè Theologi docent, Concilium nouum tradere præceptum ſacerdotibus, vt ſuprà oſtendimus. Sed Pontifex in dicta Bulla per verbum imperatiuum *Communicent* præcipit menſtruam communionem Benedictinis: quamuis illam dependentem faciat à iudicio ſuperiorum & Pœnitentiariorum monaſterij.

32. Cæterùm puto, huic præcepto fieri ſatis per communionem Paſchatis, quando hoc incidit in primam Dominicam menſis: prætereà non teneri huiuſmodi religioſos ad huiuſmodi menſtruam communionem faciendam, quando ſunt extra ſua monaſteria,

tametſi

tametſi teneantur ad menſtruam confeſſionem, vt Bulla ipſa apertè notat.

33. Sed reſpondebunt aduerſarij: eſto vi Bullæ tales Religioſi teneantur ſub præcepto quauis prima Dominica menſis communicare, quia tamen hæc Bulla lata fuit iuxta conſtitutiones eorum, cumque nulla eorum conſtitutio obliget ſub mortali, neque hæc Pontificis conſtitutio illos obligabit ſub mortali.

34. Sed contrà: tum quia non conſtat, nullam monaſticam conſtitutionem eos obligare ſub mortali, quod mihi difficile eſt creditu. Tum quia, eſto hoc ſit, certè potuit Pontifex, tanquam ſupremus eorum prælatus ſpeciali hac conſtitutione illos obligare: ſicut hac eadem ſpeciali conſtitutione illos obligauit ad abſtinendum à clamoſa venatione. Quòd autem eos de facto obligauerit, conſtat ex verbis imperatiuis, quibus hanc menſtruam communionem illis præcipit.

35. Cæterùm, quod eſt notandum, aliud eſt, an huiuſmodi Religioſi vi Bullæ ſub præcepto teneantur ad menſtruam communionem, de quo nos hîc tantùm diſputamus: Aliud an ex conſuetudine huiuſmodi obligationem ſub præcepto non habeant, ſed tantùm ſub conſilio. Etenim fieri potuit, vt Pontifex voluerit illos ſub præcepto obligare ad huiuſmodi communionem: nihilominus tamen noluerint illi talem obligationem ſub præcepto, ſed ſolùm ſub conſilio acceptare. Quod, an licitè, ſaltem à primis fieri potuerit, hîc non diſputo. Solùm igitur hîc contendimus, ex verbis bullæ non minùs teneri nigros Monachos S. Benedicti ad menſtruam communionem, quàm olim ex vi decreti Fabiani Papæ tenebantur omnes fideles ad trinam communionem in anno, quidquid ſit de praxi & conſuetudine ipſorum, qui aliter prædictam Bullam acceptare & practicare potuiſſent, quàm ipſius verba ſonant.

Fabianus Papa.

36. Tertia difficultas eſt, an ſit prohibita iterata communio in eadem die propter vrgentem aliquam neceſſitatem, quæ ocurrere poſſet, vt ſi nimirum quis manè communicauit, & veſperi incidit in articulum mortis, & habeat conſcientiam peccati mortalis, nec adſit copia confeſſarij, cui poſſit illud confiteri, adſit tamen Diaconus, qui poſſit illi Euchariſtiam miniſtrare, vt ſaltem per ſuſceptionem huius ſacramenti fiat de attrito contritus. Etenim ſi eſt caſus, in quo poſſet quis bis in die communicare, eſt iſte.

Aliquem eadem die cõmunicare poſſe bis.

37. Negatiuam partem vt ſuprà vidimus abſolutè docent omnes Doctores, Alenſis 4. p. q. 11. memb. 2. art. 4. §. 2. S. Thomas 3. p. quæſt. 80. arr. 12. ad 4. Richardus in 4. diſt. 12. art. 6. q. 1. Sotus q. 1. art. 10. Syluester verbo *Euchariſtia* 3. quęſt. 15. Suarez diſp. 69. ſect. 4. Vaſquez diſp. 214. cap. 3. Henriquez lib. 8. de Euchariſtia cap. 53. & reliqui Scholaſtici, qui hanc prohibitionem colligunt ex cap. *Conſuluiſti* de celebratione Miſſarum, & cap. *Sufficit* de conſecratione diſt. 1. vbi prohibetur Sacerdoti plures, quàm vnam Miſſam in die celebrare, præterquam in Natiuitate Domini, niſi neceſſitas vrgeat, quæ in laico ordinariè eſſe non poteſt, ſed tantùm in Sacerdote, tanquam in publica perſona. Verùm licet hæc ſententia abſolutè vera ſit vt ſuprà etiam docuimus, in caſu tamen propoſito puto poſſe moribundum, ſiue laicus ſit, ſiue Sacerdos, eadem die communionem iterare: quoniam in eo euentu iterata communio cenſeretur maximè ad ſalutem neceſſaria: nam ſatis probabile foret, quod talis cum communione ſaluaretur, abſque communione verò non ſaluaretur, quia virtute ſacramenti fieri poſſet ex attrito contritus, quam contritionem ſine ſacramento non aſſequeretur; & licet non ſit certum, Euchariſtiam in aliquo caſu facere ex attrito contritum, ſufficit, vt ſit probabile: nam etiam ad media probabilia certiora tenetur moribundus. Vnde citati Authores in hoc caſu non negarent, poſſe moribundum Euchariſtiam iterare.

Negant Alenſis. S. Thomas. Richardus. Sotus. Syluester. Suarez. Vaſquez. Henriquez.

Probabile poſſe in aliquo caſu.

SECTIO V.

Quando, & quo actu obliget Eccleſiaſticum præceptum annuæ communionis?

38. Quoad primum, certum eſt, huic præcepto ſatisfieri per communionem cuiuſcunque diei à Dominica Palmarum vſque ad Dominicam in Albis incluſiuè, vel vbi viget conſuetudo à prima die quadrageſimæ vſque ad decimam quintam poſt Paſcha, & non ante, vel poſt, niſi de conſilio proprij confeſſoris, vt habetur in capite *Omnis vtriuſque ſexus*. Hoc autem tanquam certo poſito.

39. Prima difficultas, an qui præuidet ſe impeditum iri, quo minùs communicare poſſet tempore ab Eccleſia præſcripto, teneatur illud præuenire, communionem anticipando. Ratio dubitandi eſt, quia tenemur hoc præceptum ſeruare: ergo vbi periculum eſt, ne illud ſeruare poſſimus tempore ab Eccleſia præſcripto, tenemur ſaltem illud ſeruare tempore anticipato. Sicut tenemur anticipare obſeruantiam præcepti de communicando in articulo mortis, ſi periculum ſit, ne tali tempore copiam talis ſacramenti habituri non ſimus. Confirmatur. Præceptum Eccleſiaſticum de annua communione eſt declaratio & determinatio præcepti diuini: ſed ad præceptum diuinum ſeruandum tenemur quocunque alio die, quando deſignato non poſſumus, vt patet quando non poſſumus in articulo mortis communicare, quo tempore obligat præceptum diuinum, vt ſuprà oſtenſum eſt.

An qui præuidet ſe fore impeditum, tempore præſcripto, teneatur cõmunionem anticipare?

40. Communis Theologorum opinio eſt, non teneri nos ad præueniendum tempus communionis, quando ipſo tempore Paſcha-

Digitized by Google

Negant Henriquez. Suarez. Coninck & communiter.

li ab Eccleſia præſcripto communicare non poſſumus. Ita Henriquez de ſacramentis cap. 4. Suarez diſp. 70. ſect. 2. Coninck 3. p. q. 80. art. 11. dubio 4. & alij. Fundamentum eſt: quia nemo obligatur ad anticipandum actum præceptum, niſi per talem actum ſatisfacere poſſit præcepto, Atqui per anticipatam communionem non ſatisfacimus præcepto de communicando in Paſchate: ergo non tenemur communionem anticipare, quando præuidemus nos illam ſeruare non poſſe in Paſchate. Maior conſtat: quia lex non obligat, niſi vt impleatur. Minor probatur: nam ſi quis anticipauit communionem, poſtea ipſo tempore Paſchatis nullum occurrat impedimentum, tenetur iterum communicare, quia tunc lex præcipit, & cùm ſeruari poſſit, ſeruanda eſt. Igitur communio anticipata non eſt impletiua præcepti, alioqui non obligaret ad iterum communicandum.

Probabilius Vaſquez affirmat, ſi quis præuideret ſe impeditum fore toto anno.

41. Mihi diſtinguendum eſt, quia vel timetur futurum impedimentum pro tempore Paſchali tantùm, & ſic non tenetur quis præuenire, cùm ad hoc non obligetur: vel toto anno; & ſic cum Vaſquez de pœnitentia q. 90. art. 3. dub. 2. num. 13. puto teneri ad communionem anticipandam. Ratio eſt, quia præceptum de communione, ſicut & de confeſſione, eſt, ne differatur vltra annum. Igitur qui præuidet, ſe impeditum iri per totum annum, tenetur communionem, ſicut & confeſſionem, anticipare, vt allata ratio dubitandi cum ſua confirmatione probat. Si quis præuideat, quòd non poterit communicare niſi multo tempore poſt Paſcha, videri obligari ad præueniendum, probat Syluius 3. p. q. 80. art. 11. q. 3.

Syluius.

42. Nec eſt eadem ratio de illis præceptis, quæ ſunt addicta certo diei vel tempori, vt de ſacro audiendo, vel ieiunando, horaſve canonicas recitando: hæc enim non tenemur præuenire, niſi intra illud tempus, cui ſunt addicta. Annua verò communio non ſolùm præcipitur propter Paſchalem ſolemnitatem, ſed etiam propter præceptum diuinum, ne vltrà annum differatur: ac proinde quando timetur inopia Euchariſtię per totum annum, tenemur illam præuenire, ne differatur vltrà annum. Ex quo ſequitur, quòd ſi quis præuideret, ſe futurum amentem per totum annum, teneretur ad communionem anticipandam: eodem modo ille, qui longiſſimæ nauigationi ſe committens præuideret, toto anno ſe cariturum hoc ſacramento, teneretur antequam ſe nauigationi committeret, illud ſuſcipere.

43. Ad oppoſitum fundamentum Reſp. eandem rationem eſſe de eo, qui timens ſe non habiturum copiam Euchariſtiæ in articulo mortis, illam multo tempore ante anticiparet, & poſtea in ipſo articulo mortis illius copiam haberet. In quo caſu concedunt aduerſarij, nos teneri ad communionem anticipandam. Dicendum igitur eſt, in tali euentu nos non teneri ad iterum communicandum tempore præſcripto: nam propter probabile impedimentum futurum, tale præceptum fuit per anticipatam communionem, & prudentem legis interpretationem adimpletum. Vnde ad probationem minoris, nego, in eo caſu legem obligare illum, qui per prudentem legis interpretationem actum pręceptum anticipauit.

Qui tépore Paſchali omiſit communionem manere de-obligatum eo anno,

44. Secvnda difficultas, An qui tempore Paſchali omiſit communicare, maneat deobligatus à præcepto vſque ad ſequens tempus Paſchatis.

Affirmant Syluester. Sotus. Medina. Henriquez. Valentia. Sà.

45. Prima ſententia affirmat: eſt Syluestri verbo *Euchariſtia* 3. quæſt. 15. Soti in 4. diſt. 18. q. 1. art. 4. in fine, Medinæ codice de pœnitentia q. 14. §. *De confeſſione ſemel in anno agenda*, Henriquez lib. 8. de Euchariſtia cap. 5. Valentiæ diſp. 6. q. 8. puncto 4. Emmanuelis Sà verbo *Euchariſtia* 7. Fundamentum, quia præceptum affirmatiuum non obligat, niſi pro tempore à lege præſcripto, quo tranſacto non obligat ampliùs, vt conſtat de præceptis ieiunandi, audiendi ſacrum, recitandi horas Canonicas, quæ non obligant, niſi pro certo tempore, quo elapſo non obligant ampliùs. Præceptum autem annuæ communionis eſt affirmatiuum determinatum ad tempus Paſchatis: ergo eo elapſo non obligat ampliùs.

Negant, quando omiſſio oritur ex impotentia. Armilla. S. Antonin.

46. Secvnda ſententia affirmat, quando communionis omiſſio oritur ex malitia, ſecus quando ex impotentia, vel aliquo legitimo impedimento: eſt Armillæ verbo *Communio* 6. & S. Antonini apud ipſum. Prior pars conſtat argumentis primæ ſententiæ. Poſterior fundatur in verbis legis, quæ cùm facultatem præbeat confeſſario differendi propter aliquam cauſam communionem, non deobligat pœnitentem à præcepto communicandi, ſed ſolùm differt obſeruantiam illius vſque ad tempus, quo ſeruari poteſt. Eadem autem eſt ratio, quandocunque illa differtur propter aliquod legitimum impedimentum, vel impotentiam.

Negant abſolutè Nauarr. Suarez. Vaſquez. Syluius, & probabilius.

47. Tertia ſententia abſolutè negat: Eſt Nauarri in ſumma cap. 21. num. 45. Suarez diſp. 70. ſect. 2. Vaſquez de pœnitentia q. 90. art. 3. dub. 2. Syluius 3. p. q. 80. art. 11. q. 4. *Quæ probabilior eſt, & ſequenda*. Fundamentum: quia, vt optimè Nauarrus, communio in Paſchate non eſt tantùm præcepta propter ſolemnitatem paſchalem, quo pacto eſt onus addictum tantùm tempori; ſed maximè propter ſalutem animarum, ne vltra annum differatur, tam ſalutare remedium: ergo adhuc elapſo tempore obligat. Conſequentia conſtat: nam quando tempus præſcribitur à lege vt terminus, quo vſque differri poſſit obſeruantia præcepti, eo elapſo non extinguitur obligatio. Ratio eſt, quia quod principaliter tunc intenditur, eſt ſubſtantia ipſa actus præcepti, & tempus ſolùm præſcribitur vt terminus, vltrà quem non liceat differre obſeruantiam actus præcepti. Antecedens probatur, tum quia hoc præceptum de ſemel communicando in Paſchate, eſt determinatio præcepti diuini, ne vlteriùs differatur quàm

par ſit. Tum quia hoc ipſum indicat lex per illa verba, *Ad minùs in Paſcha Euchariſtiæ ſacramentum ſuſcipiens*: & clariùs Tridentinum ſeſſ. 13. can. 9. *Si quis*, inquit, *negauerit, omnes & ſingulos Chriſti fideles teneri ſaltem in Paſchate, ad communicandum* &c. quibus verbis Concilium declarat, principalem intentionem Eccleſiæ eſſe, ne vltrà annum huius ſacramenti ſuſceptio differatur.

Concilium Tridentin.

Præceptum de communicando ad Paſcha eſt virtualiter negatiuum.

48. Ex his patet ad fundamentum aliarum opinionum: quia licet hoc præceptum ſit affirmatiuum, eſt tamen ſimul virtualiter negatiuum, quatenus includit prohibitionem de non differendo vltrà annum hoc ſacramentum. Allata verò exempla omnia ſunt de præcepto addicto certo tempori, quo elapſo non ampliùs obligat.

49. Ex dictis infertur, continuò peccare eum, qui cùm poſſit communicare, non communicat: ſicut continuò peccat ille, qui cùm poſſit reſtituere, non reſtituit. Quid ſi quis, inquies, ex deuotione communicauit in natali & poſtea tranſgreſſus eſt præceptum in Paſchate, an poſſit expectare vſque ad ſequens natale, in quo annum complet? Negat Suarez: quia hoc, inquit, eſt per accidens, per ſe autem ſeruandum eſt Eccleſiaſticum præceptum de annua communione. Quod probabile eſt,

Suarez.

50. Quoad ſecundum, difficultas eſt, an poſſit hoc præceptum adimpleri actu ſacrilego: de qua.

Hoc præceptum impleri actu ſacrilego, Negant Durandus. Nugnez. Syluius.

51. Prima ſententia negat: eſt Durandi in 2. diſt. 28. & quæſt. 4. n. 6. Nugnez 3. p. q. 80. art. 11. dub. 4. Syluius ibid. q. 2. Fundamentum: quia quando finis præcepti eſt materia præcepti, non impletur præceptum, niſi ſeruetur finis incluſus in præcepto. Finis autem præcepti Euchariſtiæ eſt ſpiritualis nutritio animæ, & hæc ipſa eſt in præcepto. Maior conſtat. Minor aſſumpta patet: nam finis Euchariſtiæ eſt nutrire ſpiritualem vitam animæ incremento gratiæ iuſtificantis. Minor ſubſumpta probatur, tum quia hoc declaratur in ipſo præcepto per particulam *Reuerenter*, quæ internam animi diſpoſitionem importat. Tum quia hoc ſacramentum præcipitur à fidelibus ſumendum: vt cibus ſpiritualis animarum: cibus autem eſſentialiter ordinatur ad nutriendam vitam, cuius eſt cibus: ergo cum ipſa ſumptione ſacramenti præcipitur finis intrinſecus, qui eſt ſpiritualis vitæ nutritio.

Affirmant Suarez. Vaſquez. Coninck. Henriquez. Sà.

52. Secunda ſententia affirmat: Eſt Suarez diſp. 70. ſect. 3. Vaſquez de pœnitentia quæſt. 92. art. 3. dub. 5. n. 4. Coninck 3. p. q. 80. art. 11. dub. 4. Henriquez lib. 8. de Euchariſtia cap. 5. Emmanuel Sà verbo *Euchariſtia* n. 25. Fundamentum, quia quod hic præcipitur, eſt ſacramentalis manducatio Euchariſtiæ: hæc autem non includit finem Euchariſtiæ, qui eſt ſpiritualis nutritio animæ: ergo hæc non cadit ſub præceptum. Maior conſtat, quia quando in ipſo præcepto non exprimitur finis ipſius, non cadit ſub præceptum, quia cùm ſit materia odioſa, non obligat, niſi vt expreſſa. Minor probatur: nam ſacramentalis manducatio ſaluatur quoad ſubſtantiam per voluntariam dumtaxat ſuſceptionem huius ſacramenti: ergo etiam ſi quis hoc ſacramentum manducet in peccato, ſatisfaciet præcepto de ſacramentali manducatione huius ſacramenti. Confirmatur. Satisfacit præcepto Baptiſmi, Confirmationis, & reliquorum ſacramentorum, qui voluntariè tantùm illa ſuſcipit; ergo etiam præcepto huius ſacramenti.

Præcepto diuino ſatisfieri nequit per ſacrilegum actum.

53. Mihi diſtinguendum eſt de duplici præcepto Euchariſtiæ, Eccleſiaſtico, & diuino: & quidem Eccleſiaſticum omnino cenſeo cum ſecunda ſententia adimpleri, etiam per ſacrilegam manducationem; diuinum verò non niſi per condignam ſumptionem. Ratio diſcriminis: quoniam Eccleſia vel non poteſt, vel non ſolet præcipere, niſi actus externos, quos tantùm cognoſcere & iudicare poteſt; Chriſtus autem etiam internos. Quòd autem de facto non ſolùm externam, ſed etiam internam condignam manducationem huius ſacramenti præceperit, probatur 1. quoniam præcepit illud vt ſpiritualem cibum animarum Ioan. 6. *Caro mea verè eſt cibus*: atqui vt cibus animarum intrinſecum ordinem dicit ad nutritionem ſpiritualis vitæ animæ: ergo.

Ioan. 6.

54. Probatur 2. quia præcepit illud vt medium ad conſeruandam vitam ſpiritualem animæ, vt conſtat ex illis verbis: *Qui manducat me, & ipſe viuet propter me*. Sicut quia præcepto naturali tenemur ad materialem cibum ſumendum, vt medium conſeruatiuum vitæ corporalis, non ſatisfacimus huic præcepto naturali, ſi ſumentes cibum materialem, illi obſtaculum ponamus, ne noſtram vitam corporalem nutriat: ita quia præcepto diuino obligamur ad ſumendum hoc ſacramentum, vt conſeruatiuum vitæ ſpiritualis, tali præcepto non ſatisfacimus, ſi ſumentes hoc ſacramentum, obſtaculum ponamus, quo minùs illud ſpiritualem noſtram vitam nutriat.

Qui in Paſchate ſacrilegè communicauit, tenetur iterum cõmunicare eo anno, ad ſatisfaciendũ præcepto diuino.

55. Ex dictis deducitur 1. eum qui in Paſchate communicauit in peccato, non teneri eo anno ampliùs communicare ad ſatisfaciendum præcepto Eccleſiaſtico, teneri tamen condignè communicare ad ſatisfaciendum præcepto diuino: quia cum præceptum Eccleſiaſticum de annua communione ſit determinatio præcepti diuini, & huic non ſatisfiat per ſacrilegam communionem, tenebitur ad ſatisfaciendum præcepto diuino, eo anno condignè communicare: non tamen tenebitur ſtatim, quia hoc non obligat ad certum diem, ſed intrà totum annum, quin poterit per communionem Eccleſiaſticam ſequentis anni huic præcepto ſatisfacere: quia inter vltimam communionem, & ſequentem Paſchatis intercedit annus, intrà quem communicans poteſt diuino præcepto ſatisfacere.

Non incurrit pœnas Eccleſiaſticas.

56. Deducitur 2. eum qui in peccato communicauit, non incurrere cenſuras & pœnas Eccleſiaſticas, quæ ſolent non communicantibus in Paſchate imponi: nam huiuſmodi pœnæ non imponuntur, niſi ratione violatio-

nis præcepti Eccleſiaſtici: ſed qui in peccato communicauit, ſatisfecit præcepto Eccleſiaſtico: ergo. Dixi, *quæ ſolent imponi:* quia nullæ ſunt pœnæ in iure, quæ ipſo facto incurrantur per violationem huius præcepti, ſed tantùm comminantur, vt viuentes arceantur ab ingreſſu templi, & morientes Eccleſiaſtica careant ſepultura.

57. Ex his patet ad fundamentum primæ ſententiæ, quod ſolùm intelligitur de præcepto diuino, quod non tantùm præcipit ſubſtantiam, ſed modum ipſum rei præceptæ, quando modus includitur in reipſa præcepta formaliter ſumpta. Fundamentum verò ſecundæ intelligitur de præcepto Eccleſiaſtico, quod ſolùm præcipit externam manducationem, quam tantùm modificat particula *Reuerenter*.

Satisfit præcepto diuino, ſi ſacrilegè etiam ſuſcipiantur reliqua ſacramenta, præter Euchariſtiam & pœnitentiam.

58. Ad confirmationem, concedo quoad reliqua ſacramenta, excepto ſacramento Pœnitentiæ, ſatisfieri etiam præcepto diuino per ſuſceptionem ſacrilegam. Ratio diſcriminis eſt: quia reliqua ſacramenta non dicunt ita eſſentialem ordinem ad nutritionem vitæ ſpiritualis, ſicut Euchariſtia. Quippe quæ habere poſſent aliquem effectum in ſuſcipiente à gratia diuerſum, propter quem illa ſuſcipi poſſunt, vt Baptiſmus, Confirmatio, & Ordo characterem; Matrimonium, contractus indiſſolubilitatem inter coniuges; Extrema-Vnctio corporis ſanitatem: Euchariſtia, aut Pœnitentia nullum habent effectum à gratia diuerſum, propter quem ſacrilega ſuſceptione illa ſuſcipi poſſent: præceptum autem diuinum cadere debet ſupra rem præceptam formaliter ſumptam, vt medium eſt ad aliquem finem conſequendum.

SECTIO VI.

Quæ perſonæ adſtringantur hoc præcepto?

Quæ ætas ſufficiat ad ſumendam Euchariſtiam.

59. PRimò, omnes adulti Baptizati, cùm peruenerũt ad eam ætatem, in qua per plenum rationis vſum ſciunt diſcernere inter hunc panem ſacramentalem & communem. Quæ tamen ætas nequit certo termino definiri, cùm alij citiùs, alij tardiùs, iuxta diuerſas temperamentorum diſpoſitiones, ad hunc perfectum rationis vſum perueniunt, ſed conſulendi ſunt confeſſarij, & parentes. Notant autem communiter Doctores, minorem vſum rationis requiri ad præceptum confeſſionis, quàm ad præceptum communionis: cùm minùs requiratur ad confitendum, quàm ad communicandum: quoniam ad illud ſufficit, poſſe diſcernere inter bonum & malum: ad hoc vlteriùs requiritur, poſſe diſcernere inter cibum ſacramentalem & communem.

60. Cæterùm hic plenus rationis vſus non ſolùm requiritur ad ſeruandum præceptum Eccleſiaſticum annuæ communionis, ſed etiam diuinum communicandi in articulo mortis, contra Suarez diſp. 70. ſect. 1. putantem minorem rationis vſum requiri ad præceptum diuinum, quàm ad Eccleſiaſticum. Vnde cenſet, in mortis articulo ad communicandum teneri quemcunque confeſſionis capacem. Sed noſtra ſententia, quæ eſt Nauarri in ſumma cap. 21. n. 57. & Vaſquez diſp. 214. n. 41. probatur: tum quia præceptum Eccleſiaſticum non ſolùm determinauit diuinum quoad tempus extra mortis articulum, ſed etiam ſufficientem rationis vſum, ad hoc ſacramentum quocunque tempore ſumendum: nam hoc erat valdè neceſſarium ad condignam ſuſceptionem huius ſacramenti. Tum quia etiam ad exequendum præceptum diuinum requiritur certus rationis vſus, quo fidelis diſcernere ſciat inter cibum ſacrum & profanum. Et ratio eſt, quia hic plenus rationis vſus fundatur in ipſa natura ſacramenti, quod quia ſumendum eſt vt ſpiritualis cibus animarum, ad condignam ſumptionem præcedere debet ſufficiens notitia ipſius. Eſt tamen cum Nauarro conſulendum, vt in articulo mortis communicet quicunque habet rationis vſum ſufficientem ad confeſſionem, etiamſi ſub præcepto non teneatur.

Suarez.

Nauarr. Vaſquez. Non omnis qui habet ſufficientem rationis vſum ad ſacram. pœnitentiæ, tenetur communicare, &c.

Nauarrus.

61 Tandem non eſt ſcrupuloſè cum huiuſmodi pueris agendum, vt ſtatim atque ad talem vſum rationis peruenerint, quo ſciant diſcernere inter cibum, & cibum, obligentur ad communicandum: ſed poſſunt expectare per vnum, vel alterum annum, aut ad meliùs ſe præparandum, aut quia Eccleſia non obligat cum tanto rigore: Vnde rem committit confeſſoris arbitrio, ad quem tenentur parentes ſuos liberos remittere, vt proprio ſatisfaciant debito.

62. Secundò tenentur ad hoc præceptum amentes, qui lucida habent interualla, ſecus ſi huiuſmodi lucida interualla non habent. Qui tamen, ſi probabiliter præuident, ſe vel toto anno, vel in mortis articulo in phreneſim, vel amentiam caſuros, tenentur communionem præuenire, iuxta ea, quæ docuimus ſectione præcedenti difficultate 1.

63. Tertiò tenentur Energumeni: quoniam hi non impediuntur à communione, modò ſint compotes ſui, & nullum ſit periculum irreuerentiæ erga ſacramentum. Vnde à fortiori communicare tenentur in articulo, vel periculo mortis.

64 Quartò ad hoc ſacramentum ſumendum tenentur ad mortem damnati, eo iure, quo tenentur, qui ſunt in articulo mortis, nempe iure diuino, cùm verè iſti ſint in articulo mortis licet violentæ. Vnde laudabiliter Philippus II. Hiſpaniarum Rex peculiari lege ſuſtulit abuſum, qui in Hiſpania vigebat, non communicandi huiuſmodi ad mortem damnatos, ex quodam motu proprio Pij V. quem in ſua lege citat.

Pium factũ Philippi II. Hiſpaniarũ Regis. Pius V.

SECTIO

Digitized by Google

SECTIO VII.

An communio ſub vtraque ſpecie ſit omnibus neceſſaria?

VVicleffiſtæ. Lutherani. Caluiniſtæ. 65. AFfirmant Wicleffiſtæ, huius erroris authores, Lutherani, & Caluiniſtæ, nam licet hi cum Caluino negent realem præſentiam corporis & ſanguinis Chriſti in hoc ſacramento, contendunt tamen vtramque ſpeciem, quam ſymbolum tantùm corporis & ſanguinis Chriſti ipſi appellant, miniſtrandam eſſe populo, vt expreſſè *Caluinus.* Caluinus habet lib. 4. Inſtit. cap. 17. à numero 47. Mouentur, quia hoc eſt de iure diuino, in quo nequit Eccleſia diſpenſare. Antecedens colligunt primò ex Scripturis. Primò, ex illo *Matth. 26.* Matthæi 26. *Bibite ex hoc omnes:* id eſt vt *Paſchaſius.* Paſchaſius lib. de corpore Chriſti cap. 15. exponit, tam miniſtri, quàm reliqui credentes. *Ioan. 6.* Secundò, ex illo Ioan. 6. *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis,* vbi expreſſè proponitur hoc ſacramentum ſub vtraque ſpecie omnibus fidelibus. Tertiò, ex illis verbis *Luc. 22.* Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* His enim verbis Chriſtus præcepit Apoſtolis, vt alijs ipſi facerent, quod Chriſtus fecit ipſis: Chriſtus autem ſub vtraque ſpecie ipſos communicauit: ergo id etiam alijs faciendũ præcepit. Quartò, ijs Chriſti ſanguis datus eſt in ſacramentum, pro quibus in ſacrificium fuſus eſt: fuſus autem in ſacrificium fuit etiam pro laicis: ergo in ſacramentum datus eſt etiam laicis. Maiorem propoſitionem probant verba *Matth. 26.* Chriſti Matthæi 26. *Bibite ex hoc omnes, hic eſt enim ſanguis meus, qui pro multis effundetur:* non dixit tantùm pro ſacerdotibus. Quinto, *1. Cor. 11.* ex prima ad Corinth. 11. *Ego,* inquit *Paulus, accepi à Domino, quod & tradidi vobis.* Porrò tradere idem eſt, ac Chriſti præceptum intimare; ſed quod à Domino Paulus accepit, fuit, vt omnes ſub vtraque ſpecie communicarent, vt conſtat ex illis verbis: *Quotieſcunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis:* ergo hoc tradens Corinthijs, tradidit præceptum Chriſti de communicando ſub vtraque ſpecie.

S. Ignatius Martyr. 66. Secundò ex Patribus. Ignatius ad Philadelf. *Vnus,* inquit *calix, qui pro omnibus nobis diſtributus eſt.* *Iuſtinus.* Iuſtinus Apolo. 2. pro Chriſtianis poſt deſcriptam communionem ſub vtraque ſpecie, ſubdit: *Apoſtoli in Euangelijs ita ſibi Chriſtum præcepiſſe tradiderunt.* *Cyprianus.* Cyprianus lib. 2. Epiſt. 3. initio: *Quidam,* inquit, *vel ignoranter, vel ſimpliciter in calice Domini ſanctificando, & plebi miniſtrando, non hoc faciunt, quod Chriſtus fecit & docuit:* Et ſermone de Cœna Domini ante medium: *Lex eſum ſanguinis prohibet: Euangelium præcipit, vt bibatur.* *S. Auguſt.* Auguſtinus lib. quæſtionum in Leuiticum q. 57. *Ad bibendum ſanguinem omnes,* inquit, *exhortantur, qui volunt habere vitam.* *S. Bernard.* Bernardus ſerm. 3. in ramis palmarum: *Alimoniam corporis & ſanguinis Domini,* ait, *in prima cœna Domini exhibitam, deinceps frequentari mandatam.* *Concilium Turonenſe.* Sextò, Concilium Turonenſe decernit, dandam eſſe ægrotis Euchariſtiam ſanguine intinctam, vt miniſter dicere poſſit, *corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti.*

67. Tertiò probant ex antiqua Eccleſiæ praxi & conſuetudine, in qua per multa ſæcula viguit vſus communicandi ſub vtraque ſpecie. Quam Eccleſiæ conſuetudinem expreſſè ſupponit *Concilium Conſtantienſe.* Concilium Conſtantienſe ſeſſ. 13. his verbis: *Licet in primitiua Eccleſia huiuſmodi ſacramentum reciperetur à fidelibus ſub vtraque ſpecie.* Qui vſus adhuc perſeuerare dicitur apud Græcos, vt *Viguerius.* Viguerius teſtatur de Euchariſtia cap. 16. §. 3. verſu 4. & apud Ruthenos, & in Monaſterio Cluniacenſi, & Dionyſiano Pariſijs, teſte *Henriquez.* Henriquez lib. 8. de Euchariſtia, cap. 44. & Romæ Papa ſolemniter celebrante ſub vtraque ſpecie communicant Diaconus & Subdiaconus. Non potuit autem hic vſus prouenire, niſi à Chriſto, qui dum hoc ſacramentum inſtituit, ſimul præcepit, vt illud ſub vtraque ſpecie ab omnibus ſumeretur.

68. Quartò, ratione ducta ex natura huius ſacramenti, quod eſſentialiter conſtat ex vtraque ſpecie: ergo qui illud ſumit ſub vna tantùm ſpecie, non ſumit integrum & perfectum, ſed mutilum & imperfectum. Vnde *Gelaſius Papa.* Gelaſius Papa Can. *Comperimus* de conſecratione diſt. 2. prohibet ſumptionem vnius tantùm ſpeciei. Confirmatur: quia ſicut non licet dimidiare baptiſmum, aut pœnitentiam, ita nec Euchariſtiam. Tum ex fine, ad quem ordinatur hoc ſacramentum, quæ eſt perfecta animi refectio, quæ in vtraque ſpecie conſiſtit. Tum quia hoc ſacramentum eſt commemoratio mortis Chriſti, quam communicantes tenemur facere ex præcepto Chriſti, vt conſtat, ex illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Mors autem Chriſti non exprimitur per vnam tantùm ſpeciem, ſed per vtramque. Poſtremò: hoc ſacramentum, vt *Luc. 22. 1. Cor. 11.* conſtat Lucæ 22. & 1. Corinth. 11. & ex ipſa forma calicis, eſt vltimum teſtamentum, quo Chriſtus morti proximus corpus & ſanguinem ſuum legauit filijs ſuis. igitur non poteſt Eccleſia abſque iniuſtitia hac hæreditate Chriſtianos priuare, cùm non ſit domina, ſed adminiſtratrix tantùm ſacramentorum.

Negant Catholici omnes. 69. Negant verò Catholici omnes. Quæ veritas primùm fuit ab vniuerſali Eccleſia longo tempore obſeruata: tum à ſacro *Concilium Conſtantienſe gen.* Concilio Conſtantienſi generali ſeſſ. 13. anno 1415. approbata, & à *Martin. V.* Martino V. in eodem Concilio electo anno 1418. confirmata: deinde à *Concilium Baſileenſe gen.* Concilio Baſileenſi generali, ſeſſ. 30. anno 1437. iterum confirmata. Poſtremò definita in *Concilium Tridentin.* Concilio Tridentino ſeſſ. 21. cap. & Can. 1. Quam veritatẽ ante hæc Concilia expreſſè docuerũt *Innoc. IV.* Innoc. IV. de officio Miſſæ,

Digitized by Google

Alenſis. Albertus. S. Thomas. Bonauent. Richardus. Paludanus. Argent. Rubio. Ioan. de Raguſio.

Alenſis 4. p. q. 11. mẽb. vltimo, art. 4. §. 3. Albertus tractatu de corpore Chriſti, S. Thomas 3. p. q. 80. art. 12. Bonauentura in 4. diſt. 11. p. 2. art. 1. q. 2. ad 1. Scotus diſt. 8. q. 3. circa finem, Richardus diſt. 11. art. 4. q. 6. Paludanus q. 1. ar. 1. concl. 2. Argentina in 2. p. diſt. 11. ar. 3. Rubio diſt. 9 q. 1. art. 2. In ipſo verò Concilio Baſileenſi ſtrenuè illam defendit contra hæreticos Ioannes de Raguſiò Ordinis Prædicatorum Procurator Generalis, qui doctiſſimè & eruditiſſimè ad omnia capita hæreticorũ reſpondet. Quæ defenſio habetur in 4. tomo Conciliorum inter fragmenta Cõcilij Baſileenſis. Poſt verò Conciliũ Conſtantienſe & Baſileenſe egregiè illam contra eoſdẽ hereticos tutati ſunt Thomas Valdenſis lib. de Euchariſtia à cap. 88. Maior in 4. diſt. 13. q. 1. ad finem, Gabriel lect. 84. in Can. Miſſæ, & in 4. diſtinct. 12. quæſt. 2. art. 3. Caietanus 3. p. quæſt. prȩcitata art. 12. Sotus in 4. diſt. 12. quæſt. 1. art. 12. Palatius diſt. 13. diſp. 5. Viguerius de Sacramento Euchariſtiæ c. 16. §. 3. verſu 4. Alanus de Euchariſtia lib. 1. à cap. 39. Gropperus de communione ſub altera tantùm ſpecie, Bellarminus lib. 4. de Sacramento Euchariſtiæ à cap. 20. Henriquez lib 8. de Euchariſtia cap. 44. Suarez diſp. 71. Vaſquez diſp. 216. Valentia diſp. 6. quæſt. 8. puncto 5. Ægidius Coninck 3. p. q. 80. ar. 12. Syluius ibid. & reliqui omnes recentiores.

Thomas Valdenſis. Maior. Gabriel. Caietanus. Sotus. Palatius. Viguerius. Alanus. Gropperus. Bellarm. Henriquez. Suarez. Vaſquez. Valentia. Coninck. Syluius.

70. Quæ veritas probanda eſt oppoſito fundamẽto, nempe nullo iure diuino Euchariſtiam præceptam eſſe omnibus ſub vtraque ſpecie, ſed ſolis Sacerdotibus conſecrantibus. Ad cuius probationem ſufficeret authoritas trium Conciliorum Generalium Conſtantienſis, Baſileenſis, & Tridentini, quæ longè maioris ponderis eſt, quàm paucorum quorumdam hæreticorum, qui potiùs odio contra Rom. Eccleſiam, quàm veritate ipſa impulſi oppoſitum dogmatizant. Quare videant hæreticorum ſectatores, cuinam potiùs debeant in negotio æternæ ſalutis credere, pauculis quibuſdam ſciolis, qui ſuperbiæ fumo elati, quibuſdam ratiunculis ex proprio cerebro confictis, plebem ſubuertunt, & è gremio veræ Eccleſiæ ſeparare conantur; an Eccleſiæ Rom. quæ non niſi maturè ac præuia tot Doctiſſimorum virorum in Generalibus Concilijs congregatorum diſcuſſione, ſua dogmata promit? Vnde ſi rationi & promiſſioni diuinæ conſentaneum eſt, vt Chriſtus ſuæ aſſiſtat Eccleſiæ in rebus ad ſalutem neceſſarijs, cui par eſt potiùs vt aſſiſtat, hæreticisne, res ex proprio cerebro definientibus, an Romano Pontifici, fidei dogmata non niſi præuia cõſultatione Generalium Conciliorũ, in quibus omnes Eccleſiæ Prȩlati, ac prȩcipui orbis Doctores conueniunt, decernentis.

71. Confirmatur. Illa doctrina cenſenda eſt verior, & in praxi ſecurior, quæ traditur à viris ſapientioribus, in ſtudio ſcientiarum exercitatioribus, affectu purgatioribus, ſanctitate præſtantioribus. Atqui noſtra doctrina traditur à viris ſapientioribus, in ſtudio ſcientiarum exercitatioribus, affectu purgatioribus, ſanctitate præſtantioribus: ergo hæc cenſenda erit verior, & in praxi ſecurior, quàm oppoſita. Maior conſtat: nam quò is, qui doctrinam tradit eſt ſapientior, eò minùs falli; quò ſanctior, eò minùs fallere poteſt: proinde eò minùs eius doctrina erit errori & deceptioni ſubiecta. Minor probatur: nam authores noſtræ doctrinæ ſiue ſpectentur, qui in tribus Concilijs Generalibus eam diſcuſſerunt, ſiue qui ante illam tradiderunt, ſiue qui poſt eandem docuerunt, non modò ſunt numero, ſed etiam ſapientia, & exercitio ſacrarum ſcientiarum longè ſuperiores, quippe qui totum ſuȩ vitȩ tempus plerique in ſtudio ſacrarum ſcientiarum contriuerunt; ab affectu remotiores, præſertim qui hanc doctrinam tradiderunt ante vllam cum hȩreticis exortam controuerſiam, quando nullo poterant affectu moueri, ſed ſola veritatis luce colluſtrati, illam aſſeruerunt; ſanctitate prȩſtantiores, cùm multi ex ijs fuerint miraculis clari, ac vitȩ ſanctitate toti mundo conſpicui. His autem Generalibus principijs ipſo naturæ lumine notis, deſcendendum eſt ad particulares probationes.

72. Probo igitur nullum ius diuinum exſtare de laica communione in vtraque ſpecie. Nam vel illud colligi poteſt ex facto ipſo Chriſti, vel ex Scripturæ, aut Patrum authoritate, vel ex antiqua Eccleſiȩ praxi, vel ex natura & fine huius ſacramenti: ex nullo horum colligi poteſt: ergo. Non ex facto ipſo Chriſti, quoniam non quidquid Chriſtus fecit, alijs etiam faciendum prȩcepit: alioqui teneremur conſecrare veſperi poſt cœnam, ſicut ipſe conſecrauit. Non ex Scripturæ, aut Patrum authoritate, vt clarè conſtabit ex ſolutione argumentorum.

73. Non ex antiqua Eccleſiæ praxi: nam non omnes communicabant ſub vtraque ſpecie: ſi autem communicare ſub vtraque ſpecie, eſſet de iure diuino, omnes debuiſſent ſub vtraque ſpecie communicare, quia ius diuinum obligat omnes præcepti capaces. Maior conſtat primò de infirmis, qui ſolùm communicabant ſub ſpecie panis, vt habetur in Concilio Toletano XI. cap. 11. celebrato anno 675. in quo etiam citatur Concilium Toletanum I. celebratum anno 400. & colligitur ex vita Baſilij, & Ambroſij, qui in fine vitȩ communicarunt in vna tantùm ſpecie: ſicut de Hieronymo teſtatur idem Euſebius, & de ipſo Euſebio Cyrillus in epiſtola ad Auguſtinum, quȩ eſt 206. inter Auguſtini epiſtolas, in qua narrantur Hieronymi laudes. Idem teſtatur B. Gregorius 3. lib. Dialogorũ cap. 3. de S. Agapito, qui ſub ſola ſpecie panis communicauit mutum, qui accepta Euchariſtia ſtatim loquelam recuperauit. Idem legitur de S. Benedicto in eius vita. Confirmatur: nam antiquus mos fuit ſeruandi Euchariſtiam pro infirmis, vt conſtat ex Concilio Nicæno can. 13. & can. *Peruenit*, & can. *Presbyter* de conſecr. diſtinct. 2. pro quibus tamen non ſeruabatur ſanguis: tum

Ius diuinũ de communione laica ſub vtraque ſpecie, nec poteſt colligi ex vlla antiqua praxi Eccleſiæ. Conc. Toletanum XI. Concilium Tolet. I. Baſilius. Ambroſius. Hieronym. Euſebius. Cyrillus. B. Gregor. S. Agapitus. S. Benedictus. Concilium Nicænum.

quia

quia hic non poterat abſque manifeſto periculo corruptionis ſpecierum diu ſeruari: tum quia Concilium Arelatenſe celebratum ſub Ioanne I. anno 524. pœnam ſtatuit ijs, quorum negligentia aſſeruatum ſacramentum comeſtum, vel corroſum fuiſſet à mure, nulla mentione facta de ſanguine, qui quò difficiliùs aſſeruatur, eò expreſſiori pœna debuiſſent cuſtodes admoneri. Idem colligitur ex Pio I. decimo à Petro Pontifice, qui, vt refertur de Conſecr. diſt. 2. *Si per negligentiam*, diligenter cauit, ne incuria ſacrificantis aliqua ſanguinis extra calicem ſtillaret: ſi autem communis mos fuiſſet, communicandi omnes in vtraque ſpecie, multò diligentiùs cauiſſet, ne vel incuria miniſtrantis, vel populi ſumentis aliquid ſanguinis effunderetur.

Conc. Arelatenſe ſub Ioanne I.

Pius I.

74. Secundò conſtat de ijs, qui quando ex aliqua rationabili cauſa non ſemper adeſſe poterant in templo, vt cùm alijs communicarent, ſecum deferebant domum Euchariſtiam, ibique opportuno tempore communicabant: nam nulli permittebatur proprijs manibus ſanguinem ſumere, ſed dabatur manibus Sacerdotis, vel Diaconi ex calice bibendus, teſte Cyrillo catecheſi 5. Myſtagogica. De qua conſuetudine multa ſcribit Baronius anno Chriſti 57. n. 47. qui addit, ſolitũ fuiſſe dari hoc ſacramẽtum ſub ſpecie panis iter facientibus, ne, ſi quod vitæ periculũ in itinere eis accidiſſet, tanto viatico priuarentur.

Cyrillus. *Baronius.* *Iter facturis in primitiua Eccleſia dabatur hoc ſacramentum ſub ſpecie panis.*

75. Tertiò conſtat de Nazarenis, quibus per legem Moſaïcam, quam initio conuerſionis permittebantur ſeruare, vinum bibere non licebat. Eadem difficultas erat de Abſtemijs, qui à vino naturaliter abhorrent. Tãdem hoc ipſum colligitur ex antiqua cæremonia communicandi in Paraſceue in vna tantùm ſpecie, cuius cæremoniæ meminit ordo Romanus antiquus: quin Innocentius I. epiſt. 1. cap. 4. qui fuit anno 402. docet, traditionem Eccleſiæ fuiſſe, in hoc & ſequenti die Sabbathi ſacramenta non celebrari.

Innocent. I.

76. Neque hoc ius diuinum colligi poteſt ex natura huius ſacramenti: nam hoc integrè ſaluatur in qualibet ſpecie: in qualibet enim ſpecie continetur totus Chriſtus, totaque refectio animæ, vt ex ſuprà diſputatis conſtat. Nec vna ſpecies in ratione ſacramenti pendet ab alia, eſto pendeat in ratione ſacrificij: quo pacto non poteſt, niſi in vtraque ſpecie à conſecrante perfici.

Neque hoc ius diuinum colligi poteſt ex natura huius ſacram.

77. Secundò probatur hæc veritas ex facto Chriſti, qui, vt colligitur ex Lucæ 24. & teſtantur Auguſtinus lib. 3. de cõſenſu Euangeliſtarum c. 25. Hieronymus in Leuiticum c. 9. Beda & Theophil. in prçcitatum locum Lucæ, duos diſcipulos euntes in Emaus communicauit in ſola ſpecie panis, nam de ea tantùm fit ibi mentio. Confirmatur, nam de ſola fractione panis fit etiam mentio Act. 2. *Erant*, inquit, *perſeuerantes in communione fractionis panis*. Quem locum omnes interpretantur de communione ſacramentali.

Luc. 24. *Auguſt.* *Hieron.* *Beda.* *Theophilactus.*

Actor. 2.

78. Tertiò probatur authoritate Scripturæ: quoniam, vt rectè argumentatur Tridẽt. ſeſſ. 21. cap. 1. qui Ioan. 6. dixit, *Niſi manducaueritis carnem filij hominis, & biberitis eius ſanguinem, non habebitis vitam in vobis:* idem quoque dixit: *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* Et, vt notauit citatus Ioannes de Raguſio, Chriſtus in hoc capite vndecies mentionem fecit de hoc ſacramento ſub ſpecie panis, ſub nomine autem carnis & ſanguinis non niſi quater: vt oſtenderet, ad ſalutem ſufficere ſolã ſpeciem panis. Vnde hoc Chriſti prçceptum ibidem concluditur ſola manducatione panis: *Qui manducat*, inquit, *Chriſtus hunc panem viuet in æternum.* Et ratio eſt, quia tã ſub ſpecie panis, quàm ſub ſpecie vini, quã ſub ſpecie vtriuſque, idem Chriſtus ſumitur. Vnde Chriſtus pro eodẽ in eo capite accipit manducare hoc ſacramentũ ſub ſpecie panis, ac manducare ipſummet Chriſtũ: *Qui manducat*, inquit, *me, & ipſe viuet propter me.* Poſt quæ ſtatim ſubdit: *Hic panis, qui de cælo deſcẽdit: Qui manducat hũc panem viuet in æternum.*

Concilium Tridentin. *Ioan. 6.*

Ioan. de Raguſio.

79. Quartò eadem veritas probatur ex oratione Dominica, in qua Chriſtus nos docuit ſolùm panem ſuperſubſtantialem, vt illum vocat Matthæus 6. à Deo petere. Porrò hunc panem ſuperſubſtantialem plurimi Patres intelligunt hoc ſacramentum ſub ſpecie panis nobis à Chriſto præparatũ: ita Cyprianus ſer. de oratione Dominica, Hieronymus in 6. caput Matthçi, Auguſtinus de bono perſeuerantiæ cap. 4. Caſſianus collat. 9. cap. 21. Anſelmus in prædictum caput Matthæi.

Matth. 6.

Cyprianus. *Hieron.* *Auguſt.* *Caſſianus.* *Anſelmus.*

80. Quintò probatur authoritate eorum, qui vixerunt ante 700. vel 800. annos, nam ex tunc in quibuſdam Eccleſijs cœpit publicus vſus communicandi in vna tantùm ſpecie panis, vt teſtatur S. Thomas 3. p. q. 80. art. 11. & alij.

S. Thomas

81. Sextò tandem probatur ex abſurdis: nam ſi vtraque ſpecies eſſet ad ſalutem neceſſaria, vix poſſet hoc præceptum ſeruari, vel ob penuriam vini, vbi non naſcitur, nec facilè tranſportari poteſt; vel ob multitudinem populi, vbi vnus tantùm eſſet Sacerdos; vel ob difficultatem conſeruandi ſanguinem pro infirmis; vel ob periculum illum effundendi in miniſtrando: vel demum ob difficultatem purificandi vaſa, in quibus multum ſanguinem conſeruari oporteret pro toto populo communicando.

82. Ad argumenta in oppoſitum adducta. *Ad primum* principale ex Scriptura Reſpondeo verba illa: *Bibite ex hoc omnes.* Dicta eſſe ad ſolos Apoſtolos. Etenim ad eos tantùm dicta fuere, qui Marci 14. dicuntur, *& biberunt ex illo omnes:* Atqui ſoli Apoſtoli biberunt. Igitur ad ſolos Apoſtolos illa dicta fuêre. Cæterùm potiùs Chriſtus ad Apoſtolos dixit: *Bibite ex hoc omnes*, quàm *manducate ex hoc omnes:* quia panem, vt Euangeliſtæ teſtantur, *ipſe fregit, deditque eis*; Vinum autem intra calicem conſecratum dedit ipſis diſcipulis inter ſe diuidendum Lucæ 22. *Accipite & diuidite inter vos.* Expoſitio autem Paſchaſij eſt accommodatè intelligenda, vt nolit

Ad argum.

Marc. 14.

Luc. 22.

Paſchaſij expoſitio

nolit eodem modo bibituros reliquos fideles, ac miniſtros ipſos conſecrantes: ſed conſecrantes ſub vtraque ſpecie, & formaliter, reliquos verò fideles ſub alterutra tantùm ſpecie, & concomitanter, quia ſub ſpecie panis, concomitanter etiam bibitur ſanguis.

83. Secundum teſtimonium tres habet expoſitiones: Primam, vt particula coniunctiua hoc loco ponatur pro diſiunctiua: quod frequens eſt in ſcriptura Actorum. 3. *Argentum & aurum non eſt mihi:* Ioan. 15. *Si non veniſſem, & locutus fuiſſem eis, peccatum non haberent:* Secundam, vt præceptum nō cadat in modum ſumendi, ſed in rem, quæ in hoc ſacramento ſumitur, quæ eſt corpus & ſanguis Chriſti, quæ ſub quauis ſpecie ſumuntur: Tertiam, vt præceptum intelligatur datū toti Eccleſiæ, non tamen obligare ſingulas perſonas, ſed aliquas, cuiuſmodi ſunt præcepta de ſacramentis Ordinis, & Matrimonij. *Actor. 3. Ioan. 15.*

84. Ad tertium, illis verbis, vt conſtat ex Tridentino ſeſſ. 22. can. 2. Chriſtum ſolùm ordinaſſe, vt Apoſtoli, eorumque in Sacerdotio ſucceſſores, offerrent corpus & ſanguinem ſuum in ſacrificium Miſſæ. *Concilium Tridentin.*

85. Quartum probat, Chriſti ſanguinem non modò dandum eſſe, fidelibus, ſed etiam infidelibus, pro quibus etiam ſaltem ſufficienter fuſus eſt. Quòd ſi limitetur ad ſolos fideles, ſat eſt, ſi detur omnibus in ſacramentum ſecundùm rem, eſto non detur omnibus ſecundùm modum.

86. Ad quintum, nego in præcitato loco Pauli idem eſſe tradere, ac præceptum intimare, ſed puram ſacramenti inſtitutionem à Domino acceptam, Corinthijs enarrare.

87. Ad ſecundum principale ductum ex authoritate Patrum Reſpondeo. Ignatium per illa verba ſolùm oſtendere voluiſſe vnitatem calicis, qui vnus eſt, etiamſi à multis bibatur, non autem vniuerſalitatem bibentium: ſic enim ſcribit: *Obſecro vos, vt vna fide, vna prædicatione, vna Euchariſtia vtamini: vna enim eſt caro Domini noſtri Ieſu Chriſti, & vnus illius ſanguis, qui pro nobis effuſus eſt, & vnus calix, qui pro omnibus nobis diſtributus eſt, vnus panis, qui omnibus fractus eſt* &c. Vbi notandum, quòd cùm loquitur de calice, dicat, *Nobis omnibus*, hoc eſt Sacerdotibus, *diſtributus eſt:* cùm verò de pane, ſimpliciter pronuntiat, pro *omnibus fractus*. *Ad Ignatium.*

88. Ad Iuſtinum Reſpondeo verbum *Præcepiſſe* non cadere ſuprà communionem ſub vtraque ſpecie, ſed ſuprà conſecrationem, vt nimirum Apoſtoli à Chriſto præceptum acceperint conſecrandi in vtraque ſpecie, non autem alios communicandi in vtraque ſpecie. Colligo ex eo, quòd idem author ibidem dicat, Euchariſtiam per Diaconos & miniſtros deferri ad eos, qui Miſſarum ſolemnijs, quæ diebus Dominicis celebrabantur, adeſſe non poterant. Non eſt autem probabile, ad huiuſmodi abſentes delatum fuiſſe ſanguinem, ob periculū effuſionis, ſed ſolum corpus ſub ſpecie panis, qui ſicut dabatur iter facietibus, & ijs, qui domū reuertentes, futuris ſolemnijs adeſſe non poterant; ita ad eos quoque deferebatur, qui rationabili ex cauſa Miſſarum celebrationi adeſſe non poterant. *Ad Iuſtinum.*

89. Ad Cyprianum dico, eo loco non agere de calice populo miniſtrando, ſed de aqua miſcenda vino conſecrando. Verba ipſius ſunt: *Admonitos autem nos ſcias, vt in calice offerendo Dominica traditio ſeruetur, neque aliud fiat à nobis, quàm quod pro nobis Dominus prior fecit. Vt calix, qui in commemorationem eius offertur, mixtus vino offeratur.* Quanquam potuit hîc Pater ad calicis ſumptionem populum adhortari, quia in eius Eccleſia vigebat vſus communicandi ſub vtraque ſpecie. Qua de cauſa lib. 1. Epiſt. 2. adhortatur Martyres ad ſanguinis poculum ſumendum, his verbis: *Nam quomodo docemus, aut prouocamus eos in confeſſione nominis ſanguinem ſuum fundere, ſi eis militaturis Chriſti ſanguinem denegemus? aut quomodo ad Martyrij poculum idoneos facimus, ſi non eos ad bibendum priùs in Eccleſia poculum Domini iure communicationis admittimus?* Cæterùm locus ille, in quo hic Sanctus inſinuare videtur, hoc fuiſſe præceptum Euangelicum, explicandus eſt de præcepto pro tota Eccleſia, non autem pro ſingulis perſonis. *Ad Cyprianum.*

90. Ad Auguſtinum dicendum eſt, illum præcitato loco loqui tantùm de ſanguine quoad rem, qui ſimul concomitanter ſumitur cum corpore ſub ſpecie panis; non autem quoad modum ſumendi. Quo pacto explicandi ſunt multi alij Patres, vt Chryſoſtomus, Hieronymus &c. Confirmatur: nam vbi ex profeſſo tractât de virtute huius ſacraméti, non minùs illi tribuunt ſumpto ſub altera tantùm ſpecie, quàm ſub vtraque ſimul, vt conſtat ex eodem Auguſtino, qui tractatu 26. & 27. in Ioan. vbi ex profeſſo explicans verba Chriſti, eandem vitam æternam tribuit vni, atque vtrique ſpeciei ſimul. *Ad Auguſtinum. Chryſoſt. Hieron. Auguſt.*

91. Sanctus verò Bernardus intelligendus eſt de ſolis Sacerdotibus conſecrantibus. Alioqui in eius vita legitur, communicaſſe quendam Monachum ſibi ſubditum in ſpecie tantùm panis, vt conſtat ex miraculo, quo Monachus ille contra prohibitionem Sancti communicans, ſuſceptum ſacramentum deglutire non potuit, donec ſolemnijs abſolutis ad Sanctum acceſſerit, à quo abſolutione ſui criminis accepta, ſacramentum deglutiuit. *Ad S. Bernardum.*

92. Modus ille communicandi per Euchariſtiam intinctam ſanguine ex Concilio Turonenſi adductus, emendatus eſt à Concilio Bracharenſi III. cap. 1. vbi, *Seorſim*, inquit, *panis, & ſeorſim calicis commendatio memoratur.* Quæ tamen verba non afferuntur à Concilio ad probandum, communionem debere fieri ſub vtraque ſpecie ſeorſim, ſed ſolùm ad refutandum modum communicandi per Euchariſtiam intinctam ſanguine. *Concilium Turonenſe, correctū eſt quod hunc modum cō municandi, à Conc. Bracharēſi.*

93. Ad tertium principale ductum ex antiqua Eccleſiæ praxi, conſtat ex dictis, talem conſuetudinem nec fuiſſe vniuerſalem, nec ſub præcepto, ſed tantùm ſub conſilio

ex facto

ex facto ipſo Chriſti. Quòd verò ad Græcos attinet, aliqui dubitant, an etiam nunc apud eos vigeat hic vſus communicandi ſub vtraque ſpecie: eò quòd nulla mentio huius conſuetudinis facta fuerit in Concilio Florentino, vbi omnes Græcorum errores fuerunt diſcuſſi. Mihi tamen dubium non eſt: nam Rutheni, qui in omnibus Græcorum ritum ſequuntur, de facto hanc conſuetudinem communicandi populum ſub vtraque ſpecie ſeruant etiam nunc, ex diſpenſatione Pontificis, vt mihi retulit Reuerendiſſimus Dominus Raphaël Epiſcopus Pinſenſis coadiutor Archiepiſcopi Metropolitæ, dum ex viſitatione liminum, Roma rediens Græcio tranſiuit. Quemadmodum diſpenſatum etiam fuit peculiari Bulla Pauli III. cum Epiſcopis Germaniæ, quibus poteſtas concedebatur ſub vtraque ſpecie populum communicandi, vt habetur in manuſcriptis in acta Concilij Tridentini ſub Pio IV. anno 1562. menſe Iunio in oratione Ducis Bauariæ. Eadem Pontificis authoritate, aliquæ priuatæ perſonæ, ſi quæ ſunt, hoc priuilegio vtuntur.

Cum Ruthenis diſpenſatum:

Et à Paulo III. cum Epiſcopis Germaniæ.

Pius IV.

94. Ad quartum principale erutum ex natura huius ſacramenti, diſtinguendum eſt antecedens: natura huius ſacramenti conſtat ex vtraque ſpecie, tanquam ex partibus eſſentialibus, ſicut compoſitum phyſicum ex materia & forma, & nego: conſtat ex vtraque ſpecie, tanquam ex partibus integralibus & heterogeneis, & concedo. Quo fit, vt qui illud ſumit in vna tantùm ſpecie, non ſumat perfectum integraliter, & ex parte Symboli tantùm, non autem eſſentialiter, & ex parte rei ſignificatæ. Quare nequit vna tantùm ſpecies dici mutilum ſacramentum, quia hoc denotat defectum vel in re ſignificata, vel in ipſa ſignificatione: quod falſum eſt, nam quælibet ſpecies continet totum Chriſtum, & ſignificat integram refectionem ſpiritualem animæ; cùm non minor gratia ſacramentalis detur per vnam ſpeciem, quàm per vtramque ſimul, vt ſuprà oſtenſum eſt. Nec eſt eadem ratio de ſacramento Baptiſmi, & Pœnitentiæ, quæ eſſentialiter conſiſtunt in vtroque, illud in ablutione & forma; hoc in confeſſione doloroſa pœnitentis & abſolutione iuridica miniſtri. Citata autem authoritas Gelaſij ſolùm loquitur de conſecrantibus, vt conſtat ex titulo canonis, qui eſt, *Corpus Chriſti ſine eius ſanguine Sacerdos non debet accipere.* Cæterùm commemoratio mortis Chriſti per ſuſceptionem cuiuſlibet ſpeciei fieri poteſt. Neque Eccleſia priuando laicos ſuſceptione calicis, priuat eos hæreditate à Chriſto legata: tum quia quidquid acciperent per vtramque ſpeciem, accipiunt per vnam tantùm: tum quia eſto defraudarentur aliqua gratia, cùm tamen hæc non ſit ad ſalutem neceſſaria, non defraudantur paterna hæreditate, quæ ſaluatur in gratia ad ſalutem neceſſaria. Neque Eccleſia aliqua gratia laicos priuando, facit contra iuſtitiam: quia hanc ipſam poteſtatem accepit à Chriſto, qui ita ſuum corpus & ſanguinem filijs ſuis legauit, vt tamen in modo & ritu ea miniſtrandi, plenam poteſtatem reliquerit Eccleſiæ, vt pro temporum, locorum, ac perſonarum varietate, ſalua ſacramenti ſubſtantia, alio ritu & cęremonia poſſet illud fidelibus miniſtrare. Sicut nec dicitur infantes paterna hæreditate priuare, quòd eos priuet gratia ſacramentali, quam ex manducatione huius ſacramenti accipere poſſent.

Ad arg. ex natura huius ſacram. petitum.

Gelaſius.

SECTIO VIII.

An communio in altera tantùm ſpecie ſit licita?

95. Hactenvs probatum eſt, communionem in vtraque ſpecie non eſſe neceſſariam omnibus ad ſalutem, probandum ſupereſt, an in vna tantùm licita ſit. Multa enim neceſſaria non ſunt, quæ tamen licita non ſunt, vt ſacramentum Confirmationis, & Extremæ-Vnctionis ad ſalutem neceſſaria non ſunt, eorum tamen prohibitio licita non eſt. Hęretici, qui putant neceſſariam eſſe communionem ſub vtraque ſpecie, à fortiori cenſent, communionem ſub vna tantùm non eſſe licitam. Fundamentum eſt; quia maior fructus percipitur ex vtraque ſpecie ſimul, quàm ex vna tantùm. Atqui non licet hoc fructu fideles priuare: ergo communio ſub vna tantùm ſpecie licita non eſt. Confirmatur, nam tutiùs eſt, communicare ſub vtraque ſpecie, quàm ſub vna tantùm: quia ſub vtraque nullum eſt periculum ſalutis, ſub vna verò eſt periculum, ne ad ſalutem ſufficiat: in rebus autem ad ſalutem neceſſarijs ſemper tutior pars eligenda eſt.

Negant hæretici.

96. Nihilominus dicendum eſt, licitam eſſe communionem ſub vna tantùm ſpecie. Aſſertio hæc definita eſt in Concilio Tridentino ſeſſ. 21. Can. 2. vbi Concilium anathemate damnat eos, qui dicunt, *Eccleſiam Catholicam non iuſtis cauſis & rationibus adductam fuiſſe, vt laicos, atque etiam clericos non conficientes, ſub panis tantummodo ſpecie communicaret.* Quod autem iuſtis cauſis & rationibus prohibetur, licitè prohibetur. Igitur ſi de fide eſt, communionem ſub vtraque ſpecie iuſtis cauſis & rationibus prohibitam eſſe, de fide quoque erit, communionem ſub vna tantùm ſpecie licitam eſſe. Quia cùm ſumptio huius ſacramenti ſit de iure Diuino, hoc ipſo quòd prohibetur ſub vtraque ſpecie, neceſſariò manet ſub præcepto illud ſumendi ſub vna ſaltem ſpecie.

Affirmatiua vera eſt.

Concilium Tridentin.

97. Vt autem hoc ratione probemus, duo erunt nobis oſtendenda: Primum, fuiſſe hanc poteſtatẽ in Eccleſia: Secundũ, eam ſufficiẽtes cauſas,

Poteſtas in Eccleſia cõmunionem inſtituendi ſub vna tãtùm ſpecie.

cauſas, & rationes habuiſſe ad hoc faciendum. Primum definitur à Tridentino ſeſſ. 21. cap. 2. & colligitur ex Paulo 1. ad Corinth. 4. ex illis verbis: *Sic nos exiſtimet homo vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei*, & cap. 11. cùm multa per epiſtolam de hoc ſacramento ordinaſſet, *cætera*, inquit, *cùm venero, diſponam*. 2. conſtat tum ex ijs, quæ in alijs ſacramentis pro temporum, locorum, & perſonarum varietate ſalua eorum ſubſtantia, mutauit, vt quod Baptiſmus, qui priùs fiebat per immerſionem, nunc fiat per aſperſionem: quod ſacramentum Pœnitentiæ priùs obligauerit ter in anno, nunc ſemel tantùm: quod ſacri Ordines nunc includant ſolemne votum caſtitatis, antea non: quod Matrimonia nunc non habeantur rata, niſi præſente Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus: Tum ex ijs, quæ de hoc eodem ſacramento pro diuerſis temporibus, ac locis, Eccleſia conſtituit: vt quod nunc non debeat hoc ſacramentum dari paruulis: quod Græci conficiant in fermentato, Latini verò in azymo. Tertiò à priori. Etenim certum eſt, Eccleſiam inſtitutam eſſe à Chriſto ſapientiſſimo inſtitutore: vnicuique autem bene inſtitutæ Reipublicæ, pro recto gubernationis regimine, neceſſaria eſt poteſtas, vt pro circumſtantiarum varietate, ſalua legum ſubſtantia, poſſint varij ritus accidentales mutari: cùm non omnia poſſint legibus, quæ quoad fieri poteſt, eſſe debent vniuerſales ac breues, comprehendi.

Concilium Tridentin. 1 ad Cor. 4. & 11.

Cauſa quibus mota eſt Eccleſia ad communionem ſub vtraque ſpecie prohibendam. Bellarm.

98. Secundum probo, afferendo cauſas, quibus mota eſt Eccleſia ad communionem ſub vtraque ſpecie prohibendam. Prima eſt, ad refellendam hæreſim, quod ſub ſpecie panis ſit tantùm corpus, ſub ſpecie vini tantùm ſanguis: vt multi ex Lutheranis, teſte Bellar. lib. 4. De Euchariſtia, cap. 28. id aſſerunt, irridentes concomitantiam ſanguinis Chriſti cum corpore in ſpecie panis.

99. Secvnda, ad refutandum errorem, quod ſola ſpecies panis ad ſalutem non ſufficiat: in quo ferè omnes hæretici verſantur. Harum duarum cauſarum expreſſam mentionem faciunt Concilia Conſtantienſe ſeſſ. 13. & Tridentinum ſeſſ. 21. can. 1. & 3.

Conc. Conſtantienſe Tridentin

100. Tertia ad debitam reuerentiam huic ſacramento præſtandam: nam ob populi multitudinem vix euitari poſſet frequens ſanguinis effuſio. Alia quoque ſunt inconuenientia, quæ Baſileenſe Concilium refert in compendioſa narratione de Bohemorum vocatione ad Concilium, initio poſita. Vt quòd ſæpe ſacerdotes ad ſupplendum ſanguinem pro multitudine communicantium, conſecrarint ſolùm calicem, idque extra Miſſam: quod ſæpe pro ſanguine miniſtrarint purum vinum.

Conc. Baſileenſe.

101. Qvarta cauſa eſt conformitas totius Eccleſiæ vt in hoc ſacramento, quod eſt proprium vnitatis, conuenirent omnes Chriſti fideles: ne ſi vna Prouincia habeat hoc priuilegium, iuſtè aliæ conqueri poſſent. nec obſtat, quòd cum Ruthenis diſpenſatum ſit, vt ſuprà vidimus: nam id potiùs factum eſt, permittente Pontifice, ad euitanda maiora ſcandala, quæ oriri poſſent, ſi Catholici ibi morantes non conuenirent cum Græcis, quorum ritus & cæremonias Rutheni per omnia ſequuntur. Dixi. *Permittente Pontifice:* quia mihi non conſtat, hanc diſpenſationem factam eſſe per bullam.

Ex vi præcepti diuini, non tam ſufficit hoc præceptum ad ſalutem ſub ſpecie vini, quàm ſub ſpecie panis.

102. Ex dictis infertur, quantum eſt ex vi præcepti diuini, non minùs licitum, ac ſufficiens ad ſalutem fore hoc ſacramentum ſub ſpecie vini, quàm ſub ſpecie panis: cùm ex vi præcepti diuini non minùs vna ſpecies, quàm altera annexam habeat promiſſionem æternæ vitæ: nec minùs vna, quàm altera contineat totum Chriſtum, totamque refectionem ſpiritualem animæ. Ex vi tamen præcepti Eccleſiaſtici determinatum eſt ad ſolam ſpeciem panis pro laicis, tum propter minùs periculum irreuerentiæ tum propter maiorem difficultatem habendi & conſeruandi vinum in regionibus, in quibus non naſcitur, illudque pro infirmis aſſeruandi.

An aliquando ſit licitum laico ſanguinem ſumere.

103. Cæterùm quæri poſſet, an aliquando licitum ſit laico, ſanguinem ſumere. Reſp. numquam ei licitum eſſe, ne quidem in articulo mortis, etiamſi fingatur caſus, in quo moribundus vel non haberet, vel non poſſet ſub ſpecie panis; haberet autem, vel poſſet ſub ſpecie vini communicare: quia cùm hoc ſacramentum non ſit ſimpliciter neceſſarium, non obligat, niſi cum debitis circumſtantijs ab humano præcepto præſcriptis, dependenter à quo ſæpe diuina præcepta obligant. In vno tantùm caſu licitum eſſet laico, ſanguinem ſumere, in periculo ſcilicet irreuerentiæ, aut effuſionis, vel iniuriæ aut corruptionis in defectum ſacerdotis, excipio etiam caſum in quo ſanguinis ſumptio cenſeretur ad ſalutem infirmi neceſſaria, vt ſuprà diximus. Atque hæc intelligenda ſunt, vbi non eſt permiſſa communio ſub vtraque ſpecie: nam vbi eſt permiſſa, poterit moribundus communicare ſub ſola ſpecie vini, ſi non poſſet ſub ſpecie panis: quia hoc ipſo, quòd illi eſt permiſſa vtraque ſpecies, poterit alterutram tempore neceſſitatis ſumere. Imò non ſolùm poſſet, ſed etiam teneretur in tali euentu communicare ſub ſpecie vini: quoniam ſublato in eo euentu, ſiue per conceſſionem, ſiue per permiſſionem præcepto Eccleſiaſtico de non communicando ſub vtraque ſpecie, locum haberet præceptum diuinum, quod in articulo mortis non minùs obligat ſub vna, quàm ſub altera ſpecie: igitur ſi in eo caſu non poſſet vel haberi, vel ſumi ſpecies panis, poſſet autem haberi, vel ſumi ſpecies vini, teneretur infirmus ſumere ſpeciem vini; ad ſatisfaciendum præcepto diuino. quemadmodum ſi Eccleſia permitteret in aliqua Prouincia Latina conſecrationem in fermentato, Sacerdos in caſu neceſſitatis non ſolùm poſſet, ſed etiam teneretur conſecrare in fermentato.

104. *Obijcies* 1. Nemo tenetur vti priuilegio ad præceptum ſeruandum: poſſe autem communicare ſub ſpecie vini, eſt priuilegium: ergo non tenetur priuilegiatus eo vti

in articulo

Digitized by Google

in articulo mortis ad ſeruandum præceptum diuinum de communione. Maior probatur: nam qui habet priuilegium, vt in propria domo celebrari poſſit, non tenetur eo vti ad ſatisfaciendum pręcepto de ſacro audiendo die feſto.

105. Reſp. 1. Negando maiorem: non enim ſemper eſt verum, nos non teneri vti priuilegio ad præceptum ſeruandum: vt conſtat de ſacerdote habente priuilegium eligendi ſibi confeſſarium: nam ſi vrgente neceſſitate is debeat celebrare, & habens conſcientiam peccati mortalis careat copia proprij confeſſarij, tenebitur vti priuilegio de eligendo ſibi alio confeſſario ad ſeruandum pręceptum de præmittenda confeſſione peccati mortalis ante celebrationem. Ratio eſt: quia quando non obſeruantia pręcepti cedit vel in graue damnum perſonæ, vel in aliquam irreuerentiam rei ſacrę, tenetur priuilegiatus vti priuilegio ad tale damnum, vel irreuerentiam vitandam. Vnde ſi priuilegiatus iudicaret communionem ſanguinis in articulo mortis fore ſibi neceſſariam, teneretur illam procurare. Velut ſi habens conſcientiam peccati mortalis non poſſet habere ſacerdotem, cui confiteretur, poſſet autem habere Diaconum, qui ſibi ſanguinem miniſtraret. Quin puto in tali caſu etiam ſine priuilegio poſſe fidelem, per legis interpretationem communicare ſub ſpecie vini. Vix tamen caſus eſt moraliter poſſibilis, niſi tantùm in euentu, quo deficiente ſacerdote poſt ſumptionem corporis maneret ſanguis in altari, & non eſſet ſacerdos, qui ſupplere poſſet defectum & moribundus eſſet proximè expiraturus.

106. Reſp. 2. Quando priuilegium conceſſum eſt perſonæ, tunc non teneri eo vti ad præceptum ſeruandum, teneri autem vti, quando conceſſum eſt cõmunitati: quia tunc non eſt in poteſtate perſonæ priuatæ eo non vti, ſed totius communitatis, cui priuatæ perſonæ tenentur ſe conformare. Poſito igitur, quòd priuilegium de communicando ſub vtraque ſpecie ſit conceſſum alicui communitati, tenentur perſonæ priuatæ eo vti in articulo mortis, ad ſeruandum præceptum diuinum de communione.

107. *Obijcies* 2. Nunquam Eccleſia cenſetur prohibere ſacramenta in caſu neceſſitatis, vt conſtat de ſacramento confeſſionis, quod nunquam in caſu neceſſitatis prohibet, ſicut nec Baptiſmum, Confirmationem & Viaticum tempore interdicti: ergo etiam vbi non eſt permiſſa communio ſub vtraque ſpecie, poterit infirmus in articulo mortis, communicare ſub ſpecie vini, ſi non poſſit vel habere vel ſumere ſpeciem panis.

108. Reſp. Negando non poſſe Eccleſiam prohibere, etiam in caſu neceſſitatis propter immutabilem obſeruantiam legis & reuerentiam ſacramentis debitam, ea ſacramenta, quę non ſunt ſimpliciter neceſſaria, cuiuſmodi eſt hoc ſacramentum. Pręſtat enim conſtans & perpetua obſeruantia legis de debita ſacramenti adminiſtratione vnius, vel alterius perſonę deuotioni: præſertim cùm facilè poſſit ex vno caſu ad alios extendi huiuſmodi legis interpretatio. Nec eſt eadem ratio de ſacramento confeſſionis, quod eſt ſacramentum neceſſitatis, ſicut & ſacramentum baptiſmi. Quod autem Eccleſia tempore interdicti non prohibeat alia etiam ſacramenta ad ſalutem non neceſſaria, vt confirmationem, Viaticum pro infirmis; & Matrimonium, id ideò eſt, quia hæc pendent à poteſtate Eccleſiæ, quæ potuit pro tali tempore hæc ſacramenta concedere, ſicut in articulo mortis concedere potuit communionem ſub ſpecie vini, in defectum alterius ſpeciei: de facto autem id non conceſſiſſe, colligimus ex vniuerſali prohibitione abſque vlla exceptione. Cæterùm non damnarem peccati mortalis, qui in eo caſu vtens benigna legis interpretatione communicaret ſub ſpecie vini.

109. Vltimò ſciendum eſt in Concilio Conſtanſienſi ſeſſ. 13. prohibitum eſſe ſacerdotibus ſub pœna excommunicationis, communicare populum ſub vtraque ſpecie, vel qui ad ſic faciendum populum exhortati fuerint: qui & tamquam hæretici habendi erunt, ſi per eccleſiaſticas cenſuras & pœnas coërciti non reſipuerint. *Concilium Conſtanſ.*

110. Ad fundamentum Hæreticorum, primò negatur Maior, vt conſtat ex ſuprà diſputatis, vbi oſtendimus, non maiorem gratiam conferri per vtramque ſpeciem ſimul quàm per alterutram tantùm. Secundò, negatur Minor. Nam eſto maiorem fructum percipiant fideles ex vtraque ſpecie, quàm ex vna tantùm, quia tamen maior hic fructus non eſt ad ſalutem neceſſarius, potuit Eccleſia illum poſthabere debitæ reuerentiæ & adminiſtrationi huius ſacramenti. Sicut eandem ob cauſam poſthabuit maiorem fructum, quem paruuli reciperent ex communione, reuerentiæ & immunitati huius ſacramenti. Nec eſt eadem ratio de ſacramento confirmationis, & extremę vnctionis, in quibus cùm nullum ſit periculum irreuerentiæ, quod præualere poſſet fructui, quem hæc ſacramenta ſuſcipientibus conferunt, non poſſet eorum vniuerſalis prohibitio eſſe licita. Dixi, *vniuerſalis*, nam particulariter poteſt interdum eorum vſus interdici in pœnam, ſicut de facto interdicitur vſus extremæ vnctionis tempore Interdicti. *Ad fund. Hæreticorum.*

111. Ad confirmationem, negandum eſt tutiùs eſſe Laicis in vtraque, quàm in alterutra tantùm ſpecie communicare: cum de fide ſit alterutram tantùm ſpeciem ad ſalutem ſufficere, vt ſupra oſtenſum eſt.

DISPVTATIO XXX.

De obligatione repellendi peccatores à communione.

SECTIO PRIMA.

An publici peccatores ſint à communione repellendi?

Affirmatiua aſſertio communis S. Thom. Summiſ. Can. pro dilectione de conſecr. d. 2. Cyprianus.

1. ASSERTIO eſt affirmatiua ex communi ſententia omnium doctorum in 4. diſt. 9. S. Tho. 3. p. q. 80. art. 6. & Summiſtarum verbo *Euchariſtia*, & verbo, *Communio*: & habetur can. *Pro dilectione* de conſecr. diſt. 2. quod ſumptum eſt ex Cypriano lib. 1. Epiſtola 10. quæ ita incipit: *Pro dilectione tua & verecundia mutua conſulendum me exiſtimaſti frater chariſſime, quid mihi videatur de hiſtrione quodam, qui apud vos conſtitutus in eiuſdem adhuc artis ſuæ dedecore perſeuerat, & magiſter & doctor non erudiendorum, ſed perdendorum puerorum, id quod malè didicit, cæteris quoque inſinuat, an talis debeat communicare nobiſcum. Quod puto ego nec maieſtati diuinæ, nec euangelicæ diſciplinæ congruere.* Sunt autem publici peccatores, vt colligitur ex cap. *Quæſitum* de cohabitatione Clericorum & mulierum, & explicat S. Thomas loco præcitato, quorum crimen eſt notorium vel per iudicis ſententiam vel per propriam confeſſionem in publico iudicio factam, vel per euidentiam facti, quod nulla poſſit tergiuerſatione celari, vel per publicum officium aut artem, cuius exercitium ſit peccatum mortale: nam per venialia, etiam publica non poteſt quis à communione repelli, quia hæc non impediunt dignam ſacramenti ſuſceptionem. Nec ſola publica fama delicti eſt ſufficiens ad negandam communionem, vt ſtatuitur in cap. *Tua nos* de cohabitatione clericorum & mulierum, niſi ſit coniuncta cum euidentia facti, aut publica ſententia iudicis, vel propria confeſſione delicti in publico iudicio facta. In dubio autem, vt rectè notauit Sotus in 4. diſt. 12. qu. 1. art. 6. ſtandum eſt pro communicante: qui quamdiu non probatur malus præſumendus eſt bonus: nec eſt publico iure priuandus, qui non eſt de crimine conuictus: vnuſquiſque autem fidelis ratione characteris baptiſmalis ius habet ad commune beneficium communionis, cui abſque iniuſtitia negari non poteſt.

Quid nomine publici peccatoris veniat. S. Thomas.

Sotus.

In quo fundetur hæc obligatio ſacerdotis.

2. Fundatur autem hæc obligatio, quam ſacerdos habet negandi communionem peccatori publico ac notorio, in eo, quòd ſacerdos eſt diſpenſator huius ſacramenti à Deo conſtitutus: Ad diſpenſatorem autem iure naturæ ſpectat, eſſe fidelem in diſpenſando: non eſſet autem fidelis, ſi illud ſine delectu cuicunque accedenti miniſtraret. Vnde ſicut peccaret, ſi illud infantibus aut perpetuò amentibus exhiberet: ita à fortiori ſi illud publicis peccatoribus miniſtraret: cùm maior irreuerentia & peccatum ſit, illud publicis peccatoribus miniſtrare, quàm infantibus, aut perpetuò amentibus; cùm illud iure diuino, hoc tantùm eccleſiaſtico prohibitum ſit.

Alia ratio Durandi.

3. Aliam rationem huius rei aſſignat Dur. in 4. diſt. 9. qu. 5. quia nimirum ſacerdos miniſtrans Euchariſtiam publico peccatori, eo ipſo ſit particeps eius criminis, quòd ſic probat: quia dũ iure negare poteſt iniuſtè petẽti, (amittit enim peccator ratione publici criminis ius petẽdi hoc ſacramentũ) ſi illud cõfert, ſponte ſua illud confert, non ex iure, quod habet petens, proinde particeps ſit ipſius criminis. Quę ratio etſi bona ſit, non eſt tamen propria, ſed generalis de omnibus, qui tenentur alterius crimini non cooperari.

An publicus peccator arcendus ſit à communione ibi vbi retinet bonam famam. Sotus.

4. Deducitur 1. Si reus ſit publico iudicio de crimine conuictus, & hoc ſacerdoti conſtet, etiamſi non conſtet alijs in eadem vrbe vel oppido commorantibus, eſſe à communione repellendum, cùm facilè poſſit talis delicti fama apud alios diuulgari. Eadem eſt ratio de alijs commorantibus in locis, ad quæ ob mutua commercia facilè poſſet delicti fama peruenire. Difficultas eſt de ijs locis, in quibus reus poſſidet bonam famam, nec facilè poſſet ad ea delicti fama penetrare, an in ijs repellendus ſit à beneficio publicæ communionis. Affirmat Sotus ſub dubio, quando ſacerdoti conſtat, quòd ille non ſit emendatus: ſecus ſi ſacerdoti non conſtet, quòd reus non ſit emendatus: quia tunc præſumere debet illum eſſe emendatum, & ad publicam communionem admittere, vbi eius delicti fama non eſt nota. Negant verò alij, etiamſi ſacerdoti conſtet, reum non eſſe emendatum: quod probabilius eſt: nam vbi reus ſuam famam poſſidet, ſimul cum ipſa poſſidet ius ad commune beneficium communionis: præ-

ſertim

ſertim ſi fama criminis non videtur facilè eo peruentura, ait, Syluius 3.p.loc.cit.citans Victoriam & Nugnez.

Syluius. Victoria. Nugnez. Publicus peccator, ſi maiori parti viciniæ notus. Richardus. Sotus.

5.Deducitur 2.Vt delictum ſit notorium ex euidentia facti, non ſatis eſſe, vt illud ſit notũ tantùm ſacerdoti, vel alijs, qui illud iuridicè teſtificari poſſent: quoniam, vt rectè notant Richard. in 4. diſt. 9. a.3.q. 1.& Sotus ſuprà citatus, colligiturque ex cap. *Tua nos* de cohabitatione clericorum & mulierum, tale delictum non tam eſſet manifeſtum, quàm manifeſtabile: Peccator autem nunquã eſt à publico beneficio communionis repellẽdus, donec manifeſtè conſtet de eius delicto. Debet igitur illud maiori parti viciniæ eſſe notum.

Poſt publicam pœnitentiam debet ad communionem admitti. Conc. Carthaginenſe III.

6.Deducitur 3.Non poſſe publicum peccatorem ad publicam communionem admitti, etiamſi ſacerdoti cõſtet de eius emendatione, niſi publica præcedat pœnitentia, poſt quam poteſt,& debet admitti, vt ſtatuitur in Concilio Carthaginenſi III.& refertur can. *Scenicis* de conſecratione diſt. 2. Ratio verò eſt: quia non euitatur ſcandalũ populi, ſi publicus peccator ante publicam pœnitentiam ad publicã communionem admittatur. Debet igitur de pœnitentia publicè cõſtare, ſicut publicè cõſtitit de delicto. Vnde non eſt publicus hæreticus ad publicã communionem admittẽdus, niſi publica hæreſis abiuratione facta, nec publicus vſurarius, vel publica meretrix, niſi publica data ſatisfactione & cautela de futura emẽdatione quæ exigẽda ſunt etiã à moribũdo.

7. Deducitur 4. Hæc non ſolùm ſeruanda eſſe à proprio Parocho, erga proprios Parochianos, ſed à quolibet ſacerdote erga quoſcunque Chriſtianos: quia cuique ſacerdoti incumbit præceptum fideliter diſpenſandi dona Chriſti.

Non frangit ſigillum confeſſionis qui poſt illam publicum peccat. arcet à cõmunione.

8. Deducitur 5. Non debere ſacerdotem, qui publici peccatoris confeſſionem audiuit, illum ad publicam communionẽ admittere: nec propterea erit ſacramentalis ſigilli fractor: quia non eſt neceſſe pro cauſa aſſignare crimen in confeſſione auditum, ſed publicam delicti famam omnibus notam.

9. Sed quid ſi ſacerdoti tunc primum, per confeſſionem ſacramentalem, publicum peccatoris crimen innoteſceret? nam tunc non videretur propter publicam famam delicti, ſed propter ſacramentalem notitiam confeſſionis, publicam communionem illi negare. Sed neque tunc debet ad publicam communionem admittere: nec propterea erit ſacerdos ſacramentalis ſigilli fractor: quoniam tũc frangitur ſigillum, quando aliqua via ſciri poſſet, quòd confeſſarius id faciat ex ſacramentali notitia confeſſionis. In caſu autem propoſito non eſt huiuſmodi periculum, cùm tale peccatum, ob quod negatur communio, ſit omnibus notum.

Non licet manifeſtationem criminis quærere per miniſtrationem Euchar.

10. Deducitur 6. Non licere ijs, qui ſunt de crimine ſuſpecti Euchariſtiam eo fine miniſtrare, ne metu ſacrilegæ communionis, occultam veritatem manifeſtent: ſicut iuramento compelli ſolent ad occultam veritatem patefaciendã: nam licet hic modus de ſe illicitus non ſit, quo vſus eſt Gregorius VII. cum Henrico IV. ad probationem ipſius innocentiæ, nunc tamen ob reuerentiam ſacramenti abrogatus eſt: ne quod in noſtram vtilitatem inſtitutum eſt, fiat occaſio ruinæ. Quare peccant viri, qui ſuas coniuges ad communicandum cogunt, vt hoc medio ſe purgent de adulterij ſuſpicione.

Gregorius VII.

SECTIO II.

An peccatori occulto neganda ſit communio?

11. CONVENIVNT Doctores, non eſſe negandam communionem peccatori occulto, quando illam publicè petit. Sola igitur controuerſia eſt, an quando illam occultè petit, ſit illi neganda; cenſetur autem occultè petere, vel quando ab ipſo tantùm ſacerdote occultè ſacrificante petit, vel coram alijs, qui petentis peccatum norunt.

Sotus negat.

12. Negat Sotus in 4. diſt. 12. q. 1. ar. 6. negandam eſſe communionem peccatori occulto, etiam occultè petenti, præſertim ſi illam petat à proprio prælato tempore neceſſitatis; ſecus ſi ab alieno ſacerdote, etiã tempore præcepti, vel à proprio extra tempus neceſſitatis. Fundamentum ipſius eſt: quia vnuſquique fidelis ratione baptiſmi habet ius petendi ſacramenta: ergo iniuria illi fit, ſi abſque manifeſta cauſa communio negetur. Nec eſt ſufficiens cauſa crimen occultum: cùm nemo extra ordinem iudicialem debeat ſuo iure ſpoliari: ſpoliaretur autem ſuo iure, ſi ob crimen occultum occultè petenti ſacramentum communionis denegaretur.

Affirmatiua communis eſt. Durandus.

13. Communis tamen ſententia Theologorum docet, negandam eſſe communionẽ peccatori occulto occultè petenti. In qua ſententia Durand. in 4. diſt. 9. q. 5 n. 6. ait, concordari omnes. Poteſt autem peccatum eſſe occultum, vel quia ſolus ſacerdos illud nouit per confeſſionem ſacramentalem, aut per ſecretũ naturale, vel quia præter ipſum pauci illud norunt. Conueniunt omnes, negandam eſſe communionem peccatori occulto occultè eam petenti, quando peccatum ipſius eſt à ſacerdote extra confeſſionem cognitum, modò ex tali negatione communionis nullum impendeat infamiæ periculum peccatori petenti.

Durandus. Alenſis. S.Thom. Argent. Vaſquez. Suarez.

14. Diſcrepant verò, an ſit neganda, quãdo peccatum eſt notum per ſolam confeſſionem ſacramentalem. Affirmant Durand. loc. præcit. Alenſis 4.p.q. 11. memb. 2. ar. 3. §. 1. S.Th. in 4. diſt. 9. q. 1. ar. 5. quæſtiunc. 1. Argent. ar. 4. Vaſquez diſp. 214. n. 55. inclinat Suarez diſp. 67. ſect. 3. Fundamentum, quia hîc nullum eſſet periculum reuelandi peccatum in confeſſione auditum: Et ex alia parte poteſt confeſſarius pœnitentem de peccatis in confeſſione auditis blandè monere, & dirigere in bonum ipſius: igitur poterit in tali caſu illi communionem propter ipſius bonum negare.

Paludanus.

15. Negant verò Palud. in 4. diſt. 9. q. 4. con-

Gabriel. Sotus. Sylueſter. Nauarrus Henriquez Valentia. Coninck. Sà. Syluius.

cluſ.3 Gabr.q.2.art.3.dub.1.Sotusq. cit. Sylueſter verbo *Euchariſtia* 3. qu. 5. Nauarrus in ſum.c.21.n.55.Henriq.lib. 8. de Euchariſtia c. 59. Valentia diſp. 6.q.8.puncto 3. §. *Ego vero*, Coninck 3.p.q.80.ar.6.Emman. Sà verbo *Euchariſtia* n. 16. Syluius 3. p.q. 80. ar. 6. pro declaratione totius controuerſię,

Non eſt negãda communio peccatori occulto publicè eam petenti.

16. DICO 1. Non eſt neganda communio peccatori occulto publicè petenti. Fundamẽtum eſt: quia præceptum de non infamando proximo præualet præcepto de neganda Euchariſtia indigno. Confirmatur, quia nequit reus ob priuatum delictum publica pœna puniri. Atqui repulſio à publica menſa Chriſti eſt publica pœna, cùm ſit publica priuatio iuris, quod quilibet fidelis habet ratione Baptiſmi ad menſam Domini: igitur non poteſt ob priuatũ delictũ publica communione priuari.

17. *Obijcies* 1. Peccatum mortale tollit ius ad menſam Domini: ergo non debet ad illam peccator admitti. Reſp. Tollere ius priuatum, non autem publicum, quo ſpoliandus non eſt, quandiu eius peccatum publicè non conſtat, vt patet exemplo Chriſti, qui Iudam à publica communione non excluſit.

18. *Obijcies* 2 Concurrentibus duobus præceptis, maius prǽualere debet: atqui maius prǽceptum eſt negandi communionem indigno, quàm proximum infamãdi: ergo illud eſt ſeruandum. Minor probatur: nam illud eſt maius præceptum, quod eſt de nobiliori virtute; nobilior autem virtus ęſt religio, quæ immediatè verſatur circa cultum diuinum, quàm iuſtitia, quę verſatur circa bona proximi: ergo maius præceptum eſt de neganda communione indigno, quod eſt de exhibendo debito cultu Deo; quàm de nõ infamando proximo, quod eſt de conſeruanda bona fama proximi.

Maior obligatio præcepti non ſemper oritur ex nobiliori virtute, quæ præcipitur

19 Reſp. Negando minorẽ. Ad cuius probationem, dico, maiorem obligationem præcepti non ſemper deſumendam eſſe ex nobiliori virtute, vt conſtat de præcepto charitatis, quæ eſt omnium maxima, quę tamen ſi cõcurrat cum præcepto miſericordiæ de ſubueniẽdo proximo in bonis temporalibus, vel ſpiritualibus, ceſſat eius obligatio. Quam doctrinam expreſsè docuit Chriſtus Dominus Matthęi 9. & 12. illis verbis: *Miſericordiam volo, & non ſacrificium*. Ratio verò eſt: quia cùm hoc pręceptum ſit affirmatiuum; præceptum verò de non infamando proximo ſit negatiuum, præualet hoc illi, eſto ſit de ignobiliori virtute.

Matth. 9. & 12.

20. *Obijcies* 3. Licitum eſt, prodere occultũ peccatum proximi, ne ſeipſum, vel alium interficiat: ergo licitum erit, prodere occultum peccatum proximi, ne ſeipſum ſpiritualiter interficiat per ſacrilegam communionem, aut ſacramento iniuriam irroget.

21. Reſp. Negando conſequentiam. Ratio diſcriminis: quoniam maius eſt præceptum tuendi vitam proximi, quàm ipſius famã: igitur tenemur ſeruare maius præceptum cum diſpendio minoris, quando vtrumque ſeruari non poteſt. Præceptum verò de non interficiendo ſeipſum ſpiritualiter per ſacrilegam communionem, licet ſit maius reſpectu communicaturi, qui potiùs deberet eligere famam amittere, quàm ſacrilegium committere: non eſt tamen maius reſpectu ſacerdotis ſacramentum miniſtrantis. Quoniam hic iure Diuino tenetur potiùs proximum non infamare, quàm ſeruare præceptum negandi communionem indigno.

Neganda eſt communio peccatori occulto, illam occultè petenti.

22. DICO 2. Neganda eſt communio peccatori occulto, illam occultè petenti, quando eius peccatum notum eſt ſacerdoti extra confeſſionem. Fundamentum eſt: nam catenus nõ erat negãda communio publicè petenti, quatenus ipſius famæ detrahebatur: atqui in caſu propoſito nihil de ipſius fama detrahitur: ergo neganda eſt illi communio. Conſequentia patet: quia vbi non obligat præceptum de fama proximi conſeruanda, vim habet præceptum de neganda communione indigno.

Inſtat Sotus.

23. At occurrit Sotus, non ſolùm dandam eſſe communionem peccatori occulto publicè petenti, ne infametur, ſed ne priuetur iure, quod ratione baptiſmi ad cõmunionẽ habet: quod ius peccator non amittit, niſi per publicum iudicium. Sed contrà: quia reuera peccator per occultum crimen amittit priuatum ius ad communionem: quia cùm hoc ſit ſacramẽtum viuorum, non debetur niſi iuſtis. Vnde ſolùm peccator occultus habet ius publicum, ne infametur. Neque baptiſmus ſine gratia dat proximum ius ad Euchariſtiam, ſed tantùm remotum. Intelligendum autem eſt, quãdo ita occultè petit, vt nullus ſit, qui ex tali repulſa poſſit ipſius peccatum conijcere, ſiue quia omnes, qui adſunt, eius peccatum norunt, alioqui ſi vnus vel alter ignoraret, non eſſet neganda communio; ſiue quia, præter ſacerdotem, nullus alius adeſt.

Henriquez.

24. Quid ſi tantùm ipſius peccatum ignoret ſacerdotis miniſter? Reſpondet Henriq. loco præcitato, adhuc in eo caſu negandam eſſe communionem. Ratio eſſe poteſt, quia miniſter non cenſetur alius à ſacrificante. Sed oppoſitum verius & probabilius eſt: quia ſigillum naturale, ſub quo ſuppono ſacerdotem nouiſſe peccatum communicaturi, præualet præcepto de neganda communione indigno. Nec ab infamia excuſat, quòd vnus tantùm eius peccatum cognoſcat, quia facilè poteſt ipſius notitia ad alios peruenire.

Non eſt neganda, ſi peccatum eſt notum tantùm in confeſſione.

25. DICO 3. Non eſt neganda communio peccatori occulto, quando eius peccatum eſt notum ſacerdoti tantùm in confeſſione: nec ſubeſt alia cauſa illam negandi, niſi propter peccatum in confeſſione cognitum. Fundamentum eſt: quia, vt ſequenti tomo oſtendam, non licet abſque expreſſa licentia pœnitentis, de ipſius peccatis in confeſſione auditis extra confeſſionem illum monere, dirigere, aut corripere, vel ſigno aliquo oſtendere, quo indicetur illius peccatum fuiſſe in confeſſione auditum. Qui autem negaret communionem pœnitenti, propter peccatum in confeſſione tantùm cognitum, nec vlla alia ſubeſſet cauſa, aut prætextus illam negandi, contra pœnitentis voluntatem, de peccato in confeſſione audito,

Digitized by Google

dito, illum extra confeſſionem moneret, corriperet, externoque ſigno manifeſtè oſtenderet, ſe illius peccatum in confeſſione cognouiſſe: quod nimis graue & odioſum reddit præceptum confeſſionis.

26. Dixi *in confeſſione tantùm*: quia ſi illud aliunde nouerit, deberet illi communionem negare: cùm notitia in confeſſione habita, non debeat præiudicare notitiæ aliunde comparatæ. Dixi, *nec ſubeſt alia cauſa*: quia ſi poteſt aliam cauſa prætendere, poteſt, & ſæpe debet communionem negare; vt vel quia eſt ad alia occupatus, vel quia non eſt ſibi commodum. Quo fit, vt hanc cauſam nequeat prætendere Parochus tempore præcepti, quia ille tenetur ſuis ſubditis ſacramenta miniſtrare: nec quiuis ſacerdos, dum actu exponitur ad Euchariſtiam miniſtrandam.

Nunquam licet ad euitandum ſacrilegium pro hoſtia conſecrata dare non conſecrat. Altiſid.

27. Cæterùm nunquam licebit ad euitandum ſacrilegium, pro hoſtia conſecrata communicaturo porrigere non conſecratam, ne de ipſius quidem communicaturi conſenſu, vt omnes doctores contra Altiſidorenſem monent: eò quòd nunquam licitum eſt, in ſacramentis fictione vti, cùm maius peccatum ſit hoc, quam ipſummet ſacrilegium, vt Innocentius III. definit capite *de homine* de celebratione miſſarum. Vnde malè quidam ſacerdos Colonienſis qui, vt refert Argentina, ad terrendum quendam vſurarium, loco ſacramenti porrexit illi cum hoſtia non conſecrata nummum, quo ille deceptus putaret propter ſua peccata ſacramentum conuerſum fuiſſe in nummum, vt ſic territus reſipiſceret.

DISPVTATIO XXXI.

De miniſtro diſpenſante Euchariſtiam.

SECTIO PRIMA.

An ad ſolos ſacerdotes ſpectet diſpenſatio huius ſacramenti?

1. DVPLEX eſt huius ſacramenti miniſter: Alter conficiens, cuius poteſtas verſatur in materia cõſecranda: Alter tantùm diſpenſans, qui ſolùm diſtribuit materiam præconſecratam. Primum ſupponimus ſolum ſacerdotem, nec poſſe alium, quàm ſacerdotem, hoc ſacramentum conficere, contra Lutherum, qui multis in locis, vt legere eſt apud Cardinalem Bellarminum lib. 4. de Euchariſtia cap. 16. docet, quemlibet Chriſtianum poteſtatem conficiendi hoc ſacramentum habere ex ipſo baptiſmo, licet non quiuis ad illud conficiendum accedere debeat, niſi in caſu neceſſitatis; ſed qui legitimè vocatur, ne ordo Eccleſiaſtici regiminis turbetur. Fundatur autem hoc in duobus principijs, apud Lutheranos receptiſſimis. Primum, quod ſacramenta non operentur, niſi excitando fidem. Secundum, per ordinationem miniſtrorum nullum imprimi characterem, aut nouam tradi poteſtatem, ſed vſum tantùm & officium legitimè miniſtrandi. Ex quibus principijs euidenter ſequitur, à quocunque verba ſacramẽtalia proferantur, etiam à diabolo, vt ipſemet Lutherus impiè fatetur, verùm confici ſacramentum. Vt mirum ſit ſacramentarios hæc duo principia cùm Luthero admittentes, negare poſtea hoc ſacramentum confici poſſe ab alijs, quàm à ſacerdotibus.

Lutherus aſſerebat ipſum Diabolum poteſtatem habere conficiendi hoc ſacramentum; infandò. Bellar.

Conc. Nicænum. Lateranenſe. Florentinũ Trident. Generalia.

2. Hoc igitur primò de fide poſito, tum ex perpetua Eccleſiæ traditione: tum ex definitione quatuor Conciliorum Generalium, Nicæni I. can. 18. vel 14. ſecundùm aliam verſionem, Lateranenſis ſub Innocentio III. cap. 1. de fide Catholica, Florent. ſub Eugenio IV. in decreto de vnione Armeniorum, Tridentini ſeſſ. 22. cap. 1. & ſeſſ. 23. cap. 1. & 4. tum ex illis verbis Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Quæ verba dicta fuerunt à Chriſto ſolis Apoſtolis, eorũque in ſacerdotio ſucceſſoribus, vt ipſi tantùm, eorumque in ſacerdotio ſucceſſores hoc ſacramentum cõficerent in ipſius paſſionis memoriam. Vnde ſola ſupereſt controuerſia de ſecundo miniſtro, quoad diſpenſationem dumtaxat huius ſacramenti, de quo tantùm propoſita eſt à nobis diſputatio.

Luc. 22.

Ex officio ſpectat ad ſacerdotes hoc ſacramentum populo diſpenſare.

3. Notanter autem dixi in titulo ſectionis, *ad ſolos ſacerdotes*: quoniam non eſt dubium, quin ad eos hoc miniſterium ex officio ſpectet; nam ſicut ad eos ex officio ſpectat, Chriſti corpus & ſanguinem propria poteſtate à Chriſto accepta conficere: ita ad eoſdem ſpectat, illa populo diſpenſare. Nam cui conuenit actus principalis, conuenit & acceſſorius cum principali connexus. Atqui ſacerdoti per ſe & ex officio conuenit confectio Euchariſtiæ, qui eſt principalis actus: ergo eidem per ſe etiam conuenit eius diſpenſatio, qui eſt actus acceſſorius cum principali connexus.

4. Confirmatur: nam cui Deus dat poteſtatem efficiendi rem, eidem facultatem concedit de eadem re diſponendi; cùm poteſtas ipſa efficiendi conſtituat rem ſub dominio efficiẽtis, nam qui dat cauſam, dat effectum ipſum incluſum in cauſa. Sed Deus dat ſacerdoti poteſtatem efficiendi Euchariſtiam: ergo eidẽ etiam poteſtatẽ concedit de eadem diſponendi.

5. Sola igitur concertatio ſupereſt, An ad ſolos ſacerdotes, & nõ ad alios inferiores miniſtros hoc munus diſpenſandi Euchariſtiam ſpectet. Potiſſima autẽ difficultas eſt de Diacono, an ad ipſum etiam hoc munus ſpectet. Quæ controuerſia adhuc duplicem habet ſenſum:

ſum: Primum, an ex proprio munere & officio illi competat huius ſacramenti diſpenſatio: Secūdum, an ſaltem ex cōmiſſione ſacerdotis.

S. Thomas. Palud. Sotus. Syluester. Valentia.

6. Prima ſententia affirmat, non tantùm ſacerdoti, ſed etiam Diacono ex officio conuenire diſpenſationem ſanguinis, non autem corporis Chriſti Domini, niſi ex commiſſione ſacerdotis: Eſt S. Thomæ 3. p. qu. 82. art. 3. ad 1. Paludani in 4. diſt. 13. q. 1. art. 4. Soti qu. 1. art. 3. Syluestri verbo *Diaconus* q. 2. Valentiæ 3. p. diſp. 6. q. 10. punct. 1.

S. Laurent. Cyprianus. Ambroſius. S Thomas.

7. Quòd non tantùm ſacerdoti, ſed etiam Diacono ex officio conueniat ſanguinis diſpenſatio, probatur: tum quia antiquitus, quando vigebat communio ſub vtraque ſpecie, diſpenſatio ſanguinis pertinebat ad Diaconum, ad quem tamen non pertinebat diſpenſatio corporis, vt conſtat ex illis verbis S. Laurentij ad Sixtum pontificem: *Experire vtrum idoneum miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem.* Quibus ſolius ſanguinis ſe diſpenſatorem fatetur. Quod etiam docent Cyprianus ſermone de lapſis magis verſus finem, Ambroſius lib. 1. officiorum cap. 41. & alij. Tum ratione: quoniam, ſicut, inquit S. Tho. Diaconus eſt ordine proximus ſacerdoti, ita eſt illi quoque in officio propinquus.

Conc. Carthag. IV.

8. Quòd verò eidem ex officio non conueniat diſpenſatio corporis, probatur: tum quia nunquam legitur Diaconus corpus diſpenſaſſe, niſi iubente Epiſcopo, vel presbytero, vt habetur in Concilio Carthaginenſi IV. can. 38. tum quia Diaconus diſpēſans ſanguinem, non debet illum tangere in ſe, vti deberet tangere corpus: quia ſanguinem miniſtrat in calice, corpus autem in ſe. Non licet autem niſi in neceſſitate, & ex commiſſione ſacerdotis, Diaconum immediatè tangere corpus Domini: quia cùm nō habeat manus conſecratas, nullamque rem non conſecratam deceat Chriſti corpus tangere, non licebit Diacono extra cauſam neceſſitatis, & commiſſionis ſacerdotis, Chriſti corpus miniſtrare.

Diacono ex officio nō conuenire Euchariſtiæ diſpenſationem. Palatius. Henriquez. Suarez. Vaſquez. Coninck. Concil. Trident.

9. Secunda ſententia negat, Diacono vllius Euchariſtiæ partis diſpenſationem ex officio conuenire, ſed ex ſola Epiſcopi, vel presbyteri commiſſione. Hanc docent communiter recentiores: Palatius in 4. diſt. 13. diſp. 1. §. *Sunt qui putent*, Henriq. lib. 8. de Euchariſtia c. 54. Suar. diſp. 72. ſect. 1. Vaſquez diſp. 219. cap. 1. Coninck 3. p. q 82. art. 3. & alij. *Quæ probabilior eſt & ſequenda.* Eaque non obſcurè colligitur ex Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 8. vbi nulla diſtinctione facta inter diſpenſationem corporis & ſanguinis Domini, indiſcriminatim ait; *In ſacramentali ſumptione ſemper in Eccleſia Dei morem fuiſſe, vt laici à ſacerdotibus communionem acciperent, ſacerdotes autem celebrantes ſeipſos communicarent, qui mos*, inquit, *tanquam ex traditione Apoſtolorum deſcendens iure ac merito retineri debet.*

10. Ratio verò fundamentalis eſt: quoniam illud ex proprio officio conuenit miniſtro, quod cum ipſa poteſtate ordinis ei traditur. Sed Diacono cum poteſtate Diaconatus non traditur Chriſti ſanguinis diſpenſatio: igitur Chriſti ſanguinis diſpenſatio non conuenit Diacono ex proprio officio. Minor patet: nam poteſtas Diaconatus, eſt ſola poteſtas legendi Euangelia in Eccleſia: nam hęc tantùm exprimitur in forma, & traditur per materiam libri Euangeliorum, nulla mentione facta de Chriſti ſanguinis diſpenſatione: nulla autem in ordinis collatione traditur poteſtas, quę non exprimatur in ipſa forma, aut ſaltem connexionem habeat cum poteſtate, quæ per formam exprimitur. Sed poteſtas legendi Euangelia nullam connexionem habet cum diſpenſatione ſanguinis, vt per ſe patet. Maior verò probatur: nam omnis actio, quæ alicui ex proprio officio competit, ſupponit in eo, cui ex proprio officio competit, legitimam poteſtatem illam exercendi independēter ab alterius commiſſione. Ergo ſi Diaconus ex proprio officio, independenter à commiſſione ſacerdotis habet actionem diſpenſatiuam ſanguinis Domini, habebit eiuſdem actionis legitimam poteſtatem independenter à commiſſione ſacerdotis: hanc autem habere non poteſt, niſi ex ipſa ordinis ſuſceptione: ergo ſi illam ex ſui ordinis ſuſceptione non habet, abſolutè non habet, cùm aliunde illam habere non poſſit.

S. Laurent.

11. Ad primum primæ ſententiæ, concedo, antiquitus Diaconos habuiſſe officium diſpenſandi ſanguinem Chriſti, non ex proprio munere, ſed ex commiſſione Epiſcopi, vel presbyteri, vt verba S. Laurentij manifeſtè oſtendunt: *Cui* inquit *commiſiſti Dominici ſanguinis diſpenſationem*: ſi autem ex commiſſione, vt notat verbum *commiſiſti*: ergo non ex proprio officio. Cæterùm præcitati Patres ſolùm docent, fuiſſe antiquum vſum huius conſuetudinis: An autem illum ex officio, vel ex commiſſione ſacerdotis, Diaconi exercuerint, non explicant.

12. Ad 2. Reſp. Diaconum eſſe proximum ſacerdoti in aſſiſtendo illi in altari, non autem in ſanguinis Chriſti diſpenſatione: Nam hoc ex officio ſpectat ad eum, qui illum propria poteſtate conficit. Ad duplex illud diſcrimē, quod affertur de diſpenſatione ſanguinis, & corporis: Primum, quòd nunquam legantur Diaconi diſpenſaſſe corpus Chriſti, niſi iuſſi ab Epiſcopo, vel presbytero, primò falſum eſt: nam apud Iuſtinum in Apolo. 2 pro Chriſtianis, verſus finem, indiſcriminatim dicuntur Diaconi miniſtraſſe populo Euchariſtiam. Verba Iuſtini ſunt: *Præſes verò, poſtquam gratiarum actionem perfecit, & populus vniuerſus adprecatione læta eam comprobauit, qui apud nos vocantur Diaconi atque miniſtri, diſtribuunt vnicuique præſentium, vt participet eum, in quo gratia acta ſunt, panem, vinum, & aquam, & ad abſentes perferunt. Porrò alimentum hoc apud nos appellatur Euchariſtia, quod nulli alij participare licitum eſt, quàm veram eſſe doctrinam noſtram credenti, & lauacro propter remiſſionem peccatorum, & regenerationem abluto.* Hæc Iuſtinus: quibus manifeſtè oſtendit, tam corpus, quàm ſanguinem indiſcriminatim diſpenſata fuiſſe populo per Diaconos.

13. Reſp. 2. Potiorem rationem committendi

tendi Diaconis diſpenſationem ſanguinis, quam corporis Domini, ob penuriam ſacerdotum fuiſſe, quia cùm ſanguis daretur populo poſt ſumptionem corporis, congruentius erat, vt priùs populus è manibus ſacerdotis acciperet corpus, deinde è manibus Diaconi ſanguinem; quàm contrà, priùs è manibus Diaconi corpus, deinde è manibus ſacerdotis ſanguinem.

14. Secundum verò diſcrimen non probat, actionem diſpenſandi ſanguinem ex proprio officio cõpetere Diacono, ex eo quòd in eius diſpenſatione non tangatur ſanguis in ſe, ſicut in diſpenſatione corporis tangitur corpus. Etenim potiſſima ratio, cur ex officio non cõpetat, niſi ſoli ſacerdoti tam corporis, quã ſanguinis diſpenſatio, eſt, quia ad eum tantùm ex officio ſpectat ſupernaturalia dona populo diſpenſare, qui ſuper illa à Deo poteſtatem accepit. Atqui ſolus ſacerdos poteſtatem accepit ſupra corpus & ſanguinem Domini, cùm ſolus ipſe poteſtatem habeat illa conficiendi: igitur ad illum ſolùm ſpectabit ex officio ea populo diſpenſare, Diacono verò ſolùm ex commiſſione ſacerdotis: idque ex iure diuino non præceptiuo, ſed permiſſiuo.

Conc. Carthaginenſe

15. Quoniam verò duæ rationes in præcitato Concilio Carthaginenſi aſſignantur, vt licitè poſſit Diaconus ex commiſſione ſacerdotis Euchariſtiam miniſtrare, & neceſſitas, & presbyteri iuſſio: *vt Diaconus*, inquit, *præſente presbytero Euchariſtiam corporis Chriſti populo, ſi neceſſitas cogat, iuſſus eroget*: Difficultas emergit, an vtraque cauſa, & quæ neceſſitas, requiratur, vt licitè valeat Diaconus hoc ſacramentum miniſtrare. Communiter docent Doctores, ſufficere neceſſitatem abſque ſacerdotis iuſſu, vt ſi nullus adſit ſacerdos, & infirmus ſit in articulo, vel periculo mortis: quod colligitur ex Concilio Nicæno I. can. ſuprà citato, in quo abſente ſacerdote, conceditur Diacono poteſtas, vt ipſemet è ciborio ſacramentum proferat, & ſumat: *quod ſi non fuerit*, inquit, *in præſenti, vel Epiſcopus, vel presbyter, tunc ipſi*, intellige Diaconi, *proferant & edant*, nempe venerabile ſacramentum. Igitur à fortiori poterit idem Diaconus tempore neceſſitatis hoc ſacramentum alijs miniſtrare. Ratio eſt: quia cùm iure diuino ſit permiſſum, vt Diaconus ex cõmiſſione ſacerdotis poſſit hoc ſacramentum miniſtrare; ſequitur, vt vrgente neceſſitate, ſi nullus adſit ſacerdos, eodem iure permittente poſſit hoc ſacramentum miniſtrare. Nam tunc idem ius Diuinum, quod hanc poteſtatem per ſacerdotem concedit Diacono, eandem vrgente neceſſitate concedit in abſentia ſacerdotis: cùm in vtroque caſu militet idem finis, propter quem hanc poteſtatem ius diuinum concedat Diacono, nempè proximi neceſſitas.

An in neceſſitate, abſente presbytero, Diaconus non iuſſus ab eo, poſſit diſpenſare hoc ſacram. Concilium Nicænum I.

An nulla vrgente neceſſitate poſſit iuſſus.

16. Maior difficultas eſt, An nulla vrgente neceſſitate, poſſit Diaconus iuſſus à ſacerdote hoc ſacramentum miniſtrare. Ad quod Reſp. 1. Accedente iuſſu ſacerdotis, non requiri extremam, ſed ſufficere moralem dumtaxat neceſſitatem, ſeu vtilitatem: Secundò licitè poſſe in tali caſu Diaconos Euchariſtiam miniſtrare, ſi eis euidenter non conſtet de nullitate cauſæ: Tertiò ſi illis euidenter conſtat nullitas cauſę, non poſſe licitè ſacramentum miniſtrare: quia cùm hoc ſi proprium ſacerdotis, neque Diacono competat, niſi vrgente neceſſitate, non poterit abſque huiuſmodi neceſſitate licitè illud miniſtrare: niſi fortè, ſi illud non miniſtraret, incurreret offenſam Epiſcopi, vel presbyteri pręcipientis. Nam tunc puto, licitè poſſe Diaconum, ad euitandam huiuſmodi offenſam, hoc ſacramentum miniſtrare, modò hoc non fiat in iniuriam, & irreuerentiam ſacramenti: nam illa eſt aliqua neceſſitas, ſi non communicantis, ſaltem communionem miniſtrantis. Contrà verò in caſu neceſſitatis poſſet, adhuc prohibente ſacerdote, vel Epiſcopo, Diaconus viaticum miniſtrare infirmo: quia tunc cenſeretur Diaconus poteſtatem habere, à Papa, vel ab ipſo Chriſto.

Cur non poſſit Diaconus extremam vnctionẽ miniſtrare.

17. *Obijcies* 1. Non eſt licitum Diacono abſente, vel deficiente ſacerdote in die Paraſceues in altari hoſtiam conſecratam conſumere, & reliquas cæremonias peragere: ergo neque Euchariſtiam populo miniſtrare. Reſp. Negãdo cõſequentiam: nam prior actio eſt propria ſacerdotis: quia licet per illam non conſecret, per eam tamen celebrat. Vnde in rubricis eiuſdem diei Paraſceues, dicitur ſacerdos eo die celebrare. Quemadmodum nec poſſet Diaconus perficere Miſſam, deficiente ſacerdote, etiam poſt conſecrationem: nam tota illa actio eſt propria ſacerdotis. Poſſet tamen Diaconus hoſtiam conſecratam ex altari deferre ad ſepulchrum in die Paraſceues: ſicut poteſt idem ſacramentum ex vno altari ad aliud transferre.

18. *Obijcies* 2. Non poteſt Diaconus, neque ex commiſſione ſacerdotis, extremam vnctionem miniſtrare; ergo neque Euchariſtiam. Reſp. Negatur conſequentia: nam prior actio eſt propria ſacerdotis, neque vnquam legitur communicata fuiſſe Diacono: quod fundamẽtum habet in Iacobi Epiſt. cap. vltimo, vbi agens de hoc ſacramento, ait, inducendos eſſe presbyteros Eccleſię, hoc eſt ſacerdotes, qui oleo ſancto infirmum vngant. Poſterior non eſt ita propria ſacerdotis, vt ſaltem ex commiſſione ipſius communicari non poſſit Diacono, vt de facto ſæpe communicata eſt.

SECTIO II.

An hoc officium communicari poſſit ſubdiacono, vel laicis in caſu neceſſitatis?

19. PRIMA ſententia affirmat, quam docet Gloſſa in cap. *Peruenit* de conſecratione diſt. 2. Explicans enim verba illa Concilij Rhemenſis, ex quo deſumptum eſt illud cap. *Presbyter per ſemetipſum infirmum communicet*, ſubdit: *vel per Diaconum, ſi neceſſe eſt, vel per laicum Catholicum*: quæ etiam citat Gloſſam in caput *Cœpit* 24. q. 1. vbi ambiguè loquitur, & potiùs oppoſitum aſſerere videtur. Eandem ſenten-

Gloſſa. Conc. Rhemenſe.

Suarez. Valentia. Sà. Coninck. ſententiam docent Suar. diſp. 72 ſect. 1. & 3. in fine, Valent. diſp. 6. q. 10. puncto 1. Emman. Sà verbo *Euchariſtia* n. 26. inclinat Coninck 3. p. q. 82. ar. 3. eam tamen aſſerere non audet propter tot Doctorum auctoritatẽ, oppoſitum docentium. *Caietanus.* Citatur pro ea Caiet. in 26. caput Matthæi. Sed ibi ſolùm docet poſſe ſacerdotem tempore peſtis hoc ſacramentum porrigere peſtiferis, vt illud ſuis manibus ſumant & communicent.

20. Probatur hæc ſententia primò ex ipſo facto Chriſti, qui ſaltem ſanguinem ſuum ex calice bibendum tradidit diſcipulis, vt ipſi illum inter ſe diuiderent, vt oſtendunt verba *Luc. 22.* illa Luc. 22. *Accipite & diuidite inter vos.* Porrò quando Apoſtoli communicarunt, nondum erant à Chriſto ſacerdotes ordinati: *Conc. Trident.* quippe qui, vt Tridentinum docet ſeſſ. 22. cap. 1. & can. 2. conſtituti ſunt ſacerdotes illis verbis Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem:* quę à Chriſto dicta ſunt, poſtquam Apoſtoli communicarunt. Sicut igitur vnus Apoſtolus adhuc laicus hoc ſacramentum miniſtrauit alteri, ita poterit exemplo Apoſtolorum vnus laicus hoc idem tempore neceſſitatis miniſtrare alteri.

21. Secundò: antiquus mos fuit in Eccle- *Baronius.* ſia, cuius meminit Baronius anno Chriſti 57. n. 42. vt ipſi fideles Euchariſtiam à ſacerdote acceptam proprijs manibus ſumerẽt, viri quidem nudis manibus, fœminæ autem nitido linteolo obuolutis. Idem confirmat alius mos, deferendi Euchariſtiam ad proprias domos, vt eam opportuno tempore ſumerent: cuius etiam mentionem facit idem Baronius ibid. n. *Euſebius.* 43. Eandem ſententiam probant duo vulgata exempla. Primum eſt apud Euſebium lib. 6. hiſtoriæ Eccleſiaſticę cap. penultimo, de quodam Serapione ſene Alexãdrino, qui infirmatus miſit puerum ad presbyterum pro Euchariſtia, qui dum & ipſe presbyter infirmus venire nõ poſſet, miſit particulam conſecratam per puerum, è cuius manibus Serapion iuxta *Regina Scotiæ.* presbyteri mandatum illam ſumpſit. Secundum eſt de Regina Scotiæ, quæ martyrium ſubitura, Euchariſtiam proprijs manibus ſumpſit & communicauit.

22. Tertiò. Concedunt Doctores, in periculo irreuerentiæ, quam hoc ſacramentum pati poſſet, vt laicus poſſit illud proprijs manibus contrectare, ſumere, & ſi neceſſe fuerit, etiam alteri tribuere, vt ſi nimirum eo tempore eſſet aliquis infirmus viatico egens, cui per ſacerdotem vel Diaconum miniſtrari non poſſet. Ergo hoc ipſum facere poterit in caſu neceſſitatis, ſi deſit legitimus miniſter. Confirmatur: nam iura concedunt, ſi fortè particula conſecrata ceciderit intra pectus, & vbera fœminæ, vt ipſa poſſit proprijs manibus illam ſumere. Cur illam in caſu neceſſitatis ſumere non poſſit ex ipſa pixide, vt proprię conſulat ſaluti?

23. Quartò; Nullum eſt ius, quod hoc poſitiue prohibeat. Nam vel hoc eſſet ius naturale, quod dictat, hoc eſſe per ſe malum. Et hoc nõ: tum quia alioqui illud nunquam licitum eſſet, neque in eo pontifex diſpenſare poſſet: cũ nequeat pontifex diſpenſare in ijs, quæ ſunt per ſe mala. Tum quia nulla in tali actu apparet difformitas: nam ſupponimus ex parte ſumẽtis eſſe omnia requiſita, vt dignè & reuerenter hoc ſacramentum ab ipſo ſumatur. Vel eſſet ius diuinum poſitiuum prohibens: & neque hoc dici poteſt, tum ex facto Chriſti, tum ex antiqua Eccleſiæ praxi, quæ licitè exerceri non potuiſſet, ſi eſſet diuino pręcepto prohibita, cùm non habeat Eccleſia auctoritatem contra ius diuinum.

24. Vel demum eſſet ius aliquod Eccleſiaſticum lege latum, aut conſuetudine inductũ: atqui neutrum eſt. Non primum: quia nullum de facto affertur ius, quod hoc expreſſè prohibeat in caſu neceſſitatis. Nam ſi quod eſſet, maximè eſſet caput *Peruenit* de conſecratione diſt. 2. vbi prohibetur, ne laici hoc ſacramẽtum infirmis miniſtrent. *Cap. Peruenit.* Prohibendo enim ne laici hoc ſacramentum infirmis miniſtrẽt, manifeſtè prohibere videtur, ne in caſu quidem neceſſitatis poſſent laici hoc ſacramentum miniſtrare: nam ſi qua eſſet neceſſitas, potiſſima eſſet in caſu infirmitatis, in qua currit periculum mortis. Sed neque hoc etiam probat: quia in eo capite ſolùm prohibentur caſus ordinarij & communes, non autem extraordinarij & extremę neceſſitatis, qualis eſt articulus, vel periculum mortis. Quod inde conſtat, quia in eo prohibetur, ne ſacerdos per alios, quàm per ſemetipſum infirmos communicet, cùm tamen in caſu neceſſitatis poſſit per Diaconum. Ergo qua ratione in eo non prohibetur in caſu neceſſitatis communio per Diaconum; ita neque communio per laicum.

25. Nec dici poteſt ſecundum, nempe hoc præceptum eſſe conſuetudine inductum. Nã talis conſuetudo non eſt poſitiua, ſed tantùm negatiua, quæ non habet vim obligandi. Cùm enim talis caſus ſit rariſſimus, & moraliter nunquam accidere ſoleat, non poteſt de eo pręſumi conſuetudo poſitiua, quæ introducitur per frequentatos actus: cùm tales actus frequentari nequeant circa caſum, qui vel nunquam, vel rariſſime contingit; ſed tantùm negatiua, quia nimirum caſu non acidente, nunquam talis conſuetudo exercita eſt.

26. Secvnda ſententia negat, in vllo caſu licitum eſſe ſubdiacono, vel laico hoc ſacramentum miniſtrare. *Probabilius negant Alenſis. S. Thomas. Syluius. Et reliqui ſcholaſtici & Caſuiſtæ.* Eſt communis: quam docent Alenſis 4 p. qu. 11. membr. 2. art. 3. §. 2. S. Thomas in 4. diſt. 13. qu. 1. art. 3. Syluius 3. p. qu. 82. ar. 3. & reliqui ſcholaſtici in eadem diſt. & Caſuiſtæ verb. *Euchariſtia*, & verbo *communio*, Henriq. lib. 8. de Euchariſtia *Henriq.* cap. 54. quæ ſententia vti cõmunior eſt inter Doctores, ita tanquam probabilior nobis ſequenda eſt; præſertim cùm illi ipſi, qui contrariam docent, non audeant abſolutè & ſine formidine illam aſſerere.

27. Fundamentũ huius ſententię deſumendum eſt ex c. *Peruenit* de conſecr. diſt. 2. vbi & grauiſſimis verbis, & ſub grauiſſima pœna, tanquã aliquid horribile & omnium Religio-

Digitized by Google

Conc. Rhemenſe. ſorum iudicio deteſtabile, Rhemenſe Conc. vnde hoc caput deſumptum eſt, prohibet, ne laici hoc ſacramentum miniſtrẽt infirmis, ſub pœna periculi deiectionis à gradu ſacerdotali, qui hoc fecerit. Hoc ipſum decretum confirmat Concilium Tridentinum ſeſſ. 13. cap. 8. his verbis: *In ſacramentali autem ſumptione ſemper in Eccleſia Dei mos fuit, vt laici à ſacerdotibus communionem acciperent, ſacerdotes autem celebrantes ſeipſos communicarent, qui mos tanquam ex traditione Apoſtolica deſcendens, iure ac merito retineri debet.*

Perpetua Eccleſiæ conſuetudo 28. Accedit perpetua Eccleſiæ conſuetudo, in qua nunquam hoc officium miniſtrãdi Euchariſtiam commiſſum eſt laicis. Nam illa cæremonia, quæ antiquitus ſeruabatur, vt cõmunicaturi acceptã Euchariſtiam è manibus ſacerdotis ipſi ſibi ori applicarent, non erat propriè Euchariſtiæ adminiſtratio, ſed applicatio potiùs ad os ipſius communicaturi: ſicut quãdo communicans lingua vel digito applicat ſumptum ſacramentum gutturi, vt illud commodè deglutiat. Miniſtrare enim propriè, eſt ſacramẽtum ipſum tribuere, ac donare, quod ſolùm exercebat ſacerdos, tribuendo Euchariſtiam communicaturo, vt ipſe ſibi ad proprium oſillam applicaret. Maior difficultas eſt de alia cæremonia, deferendi Euchariſtiam domum. Sed neque illa erat propria ſacramẽti adminiſtratio, ſed potiùs ſacramenti conſeruatio ad certum tempus. Vtraque autem cõſuetudo nunc ſublata eſt: nec licitum ampliùs eſt, niſi ab periculum irreuerentiæ, à laicis hoc ſacramentum tangi, contradicente iam contrario vſu per tot annorum ſpatia, cum cõmuni Doctorum conſenſu in Eccleſia firmato.

29. Fundatur autem hæc conſuetudo tum in ipſa reuerentia ſacramenti: decet enim ob dignitatem tanti ſacramenti, & rei contentæ maieſtatem, vt non niſi à ſacerdote, & in ſolo caſu neceſſitatis tantùm à Diacono adminiſtretur. Tum quia hoc ſacramentum, cùm nõ ſit ad ſalutem neceſſarium, ſed tantùm vtile, non obligat, niſi cum debitis circumſtantijs, ad ipſius debitam reuerentiam, quæ priuatæ perſonæ vtilitati præualere debet, requiſitis. Confirmatur: nam propter eandem cauſam, nunquam licet, ſacerdotem pranſum celebrare ad ſubueniendũ proximi vtilitati de communicando in articulo mortis: ergo neque licebit, ad ſubueniendum eiuſdem vtilitati, vt laicus hoc ſacramentum illi adminiſtret: cùm non minùs contra ſacramenti reuerentiam videatur, vt illud profanis laici manibus miniſtretur, quàm à non ieiuno ſacerdote conficiatur.

Si quis in abſẽtia ſacerdotis cõſcius peccati mortalis putaret ſe contritionem habere, poſſet hoc ſacramentum ſuis manibus etiam accipere. 30. Vnum dumtaxat excipio caſum, in quo exiſtimo licitè poſſe moribundum è manibus laici communicare. Si nimirum moribundus conſcius peccati mortalis, non habens copiam confeſſarij, haberet copiam Euchariſtiæ, licitè poſſet tunc illam per manus laici ſumere. Quia cùm hoc ſacramentum, iuxta probabilem ſententiam, interdum faciat de attrito contritum, conferendò primam gratiam, poſſet tunc moribundus cum ſola contritione tantùm putata hoc ſacramentum ſumens iuſtificari, ſine quo in tali decederet ex hac vita cum peccato æternum damnandus. In hoc igitur caſu omnino cenſeo locum habere Epychiam, quæ auctore Ariſtotele 5. Eth. 10. *Ariſt.* eſt correctio ſiue emendatio legis, iuxta legiſlatoris mentem, qui ſi talem caſum præuidiſſet, illum in ſua lege non comprehendiſſet. Etenim tamdiu ſeruanda eſt lex, quãdiu ſeruari poteſt abſque iniuſtitia: vbi autem abſque iniuſtitia ſeruari non poteſt, mens legiſlatoris non eſt, vt ea ſeruetur, ſed potiùs per Epychiam corrigenda erit. Atqui iniquum foret, in tali caſu legem ſeruare, non communicando per manus laici infirmum in tali periculo conſtitutum, cùm eſſet, illum probabili periculo æternæ mortis exponere. Confirmatur: nam in eo euentu reſpectu talis infirmi Euchariſtia non eſſet tantùm medium vtile, ſed ſed etiam ſaltem probabiliter neceſſarium ad ſalutem: ergo ſicut nulla lex humana priuare poteſt hominem in extremo vitę medio ſalutem neceſſario: ita nec in tali caſu, poterit lex humana priuare moribundum communione per manus laici.

31. Nec refert primò, quòd non ſit certum, in tali caſu Euchariſtiam collaturam primam gratiam: nam ſufficit, vt ſit tantùm probabile, cùm in extremo vitæ licitum ſit & interdum teneamur adhibere media etiam probabiliter ad ſalutem neceſſaria. Nec refert ſecundò, quòd talis infirmus poſſit conari ad contritionem eliciendam: quia cùm hęc difficilè elicia-tur, poterit ad maiorem ſalutis ſecuritatem, vti medio faciliori ac tutiori.

32. Dices. Hoc ipſum extendi poſſet ad alios caſus: nam etiam in alijs caſibus rationabiliter velle poſſet infirmus, ob maiorem ſuæ ſalutis ſecuritatem, communionem accipere de manibus laici, quando illam accipere non poſſet de manibus ſacerdotis, vel Diaconi. Vnde facilè aperiretur porta violationi huius Eccleſiaſtici præcepti. Reſp. Nego, poſſe hoc ad alios caſus rationabiliter extendi, quoniam in alijs caſibus infirmus ſupponitur habere copiam confeſſarij, per cuius abſolutionem ſupplere poſſet defectum contritionis.

33. Ad primum primæ ſententiæ, ductum *Ad argum.* ex facto Chriſti, primò negandum eſt, illam calicis diuiſionem factam manibus Apoſtolorum, fuiſſe propriè ſacramenti adminiſtrationem, ſed ſolùm ipſius ad bibendum applicationem. Secundò: Eſto illa fuerit ſacramenti diſpenſatio, nam ſaltem actio illa, qua vnus alteri calicem porrigebat, videbatur aliqua ſacramenti diſpenſatio, ex commiſſione Chriſti, non minùs quàm actio, qua Diaconus accipiens de manibus ſacerdotis Euchariſtiam populo diſpenſat; potuit tamen Chriſtus id facere, quia hoc non niſi Eccleſiaſtico præcepto prohibetur.

34. Ad ſecundum conſtat ex dictis. Nam nec illa cæremonia erat propriè Euchariſtiæ diſpenſatio; nec valet argumentari ex illo tempore ad iſtud: quia tunc nulla de tali communionis vſu extabat prohibitio, vti

extat

extat nunc. Pari modo excuſatur presbyter ille, qui Euchariſtiam ad infirmum miſit per puerum: nam nondum fortaſsè per contrarium vſum, vel legem abrogata erat illa conſuetudo communicandi per manus laici. Ad exemplum Reginę Scotiæ. Reſp. cum illa diſpenſatum fuiſſe à pontifice.

35. Ad 3. Neganda eſt paritas. Etenim quia minor irreuerentia ſacramenti eſt, vt manibus laici contrectetur, quàm vt aliquam iniuriam patiatur, permittitur in tali caſu ad euitandam maiorem irreuerētiam, vt laici proprijs manibus illud cōtrectent. Communicare verò per manus laici, cùm ſit aliqua ſacramenti irreuerentia, & ex alio capite hoc ſacramentum non ſit ad ſalutem neceſſarium, ſeruanda potiùs erit lex de nō communicando per manus laici, quàm talem irreuerentiam inferre ſacramento, cùm prępſtet huius ſacramenti reuerentia priuatæ vtilitati fidelis.

36. Cæterùm per accidens eſſet, quòd in eo caſu dum laicus ad euitandam ſacramēti irrēuerentiam, Euchariſtiam manibus teneret, occurreret moribūdus, qui ea egeret, nec poſſet per ſacerdotē, vel per Diaconum illā accipere. Nam in tali caſu, facta poteſtate laico, hoc ſacramentum contrectandi ad euitandū periculum irreuerentię, ius diuinum obligaret tribuendi illam moribundo, qui in eo caſu iure diuino obligatur hoc ſacramentum accipere, à quocunque licitè poſſet. Hæc autem poteſtas, quia in cęteris caſibus non conceditur laico, ideo in cæteris caſibus non poteſt Euchariſtiā miniſtrare moribundo. Ad confirmationē, illud peculiari lege cautum eſt ad euitandā indecentiam tangendi pectus & vbera mulieris.

37. Ad 4. Iam conſtat ex dictis, communionem per laicum factam neque eſſe per ſe malam, neque iure aliquo diuino vetitam, cū nullum tale ius extet, ſe iure tantùm Eccleſiaſtico, accedente conſuetudine, & communi Doctorum conſenſu illam approbante. Quod autem dicitur in cit. cap. *Peruenit*, non prohiberi caſus neceſſitatis, falſum eſt: quia, vt dictū eſt, quamdiu lex ſine iniuſtitia ſeruari poteſt, eſt ſeruāda: Sed in quolibet caſu neceſſitatis, pręter vnum à nobis aſſignatum, poteſt hæc lex abſque iniuſtitia ſeruari, cùm non ſit ſacramētum neceſſitatis, ſed vtilitatis: ergo ſeruanda eſt. Quod autem in eo capite non comprehendatur communio facta per Diaconum, vrgente neceſſitate, comprehendatur autem communio facta per laicum, etiam vrgente neceſſitate, manifeſtè conſtat ex alijs iuribus, quæ in caſu neceſſitatis concedunt hanc poteſtatē Diacono, nuſquā autem concedunt illā laico.

Solutio aliquorum dubiorum.

38. PRIMVM dubium: An licitè poſſit idem ſe ipſum communicare. Dubium non eſt de ſacerdote celebrante, qui ex præcepto tenetur ad ſacrificij cōſummationem ſeipſum communicare; ſed vel de ipſo ſacerdote extra Miſſam, vel de Diacono, alijſque inferioribus. Et ſanè auctores qui docent, poſſe laicos tempore neceſſitatis alios communicare, à fortiori docent, poſſe etiam ſeipſos, cùm magis vrgeat præceptum charitatis erga ſeipſum, quàm erga alios. In noſtra verò ſentētia, quod attinet ad laicos & miniſtros Diacono inferiores, res manet deciſa ex dictis. Nam ſi nequeūt laici (cum laicis includimus etiam miniſtros Diacono inferiores) alios communicare, niſi in vno tantùm caſu ſuprà à nobis aſſignato, nec poterunt ſeipſos, niſi in eo ſolo caſu, in quo poſſunt & alios: cùm in eo caſu eadem ſit ſui, & aliorum neceſſitas. Ergo dubium ſolùm erit de Diacono & ſacerdote non conſecrante. Et ſanè in articulo, vel periculo mortis, communior ſententia eſt, licitè poſſe ſacerdotem & Diaconum ſeipſos communicare. Docent Caiet. verbo *Communio*, Suarez diſp. 72. ſect. 3. in fine, Vaſquez diſp. 219. cap. 1. Emmanuel Sà verbo *Euchariſtia* n. 32. & alij: & à fortiori ſequitur ex dicendis.

In articulo mortis poteſt ſacerdos vel Diaconus ſeipſum cōmunicare. Caietan. Suarez. Vaſquez. Sà

39. Extra verò articulum mortis, vel ad præceptum Eccleſiaſticum adimplendum, vel ſola deuotionis cauſa, probabilior opinio fert, poſſe ſacerdotem & Diaconum abſente ſacerdote, ſi nullum ſit ſcandalum, ſeipſos communicare. Docent Suarez & Vaſquez locis præcitatis. Et colligitur ex Concilio Nicæno I. can. 14. vbi conceditur Diacono, abſente presbytero, facultas ſeipſum communicandi ex præconſecratis, nulla mentione facta de mortis articulo, vel periculo. Idem à fortiori licebit ſacerdoti, ſi vel celebrare non poſſit, vel non habeat omnia ad celebrandum requiſita, nulluſque alius ſacerdos adſit.

Probabiliter etiam extra periculum mortis. Suarez. Vaſquez. Concilium Nicænum I.

40. Secundum dubium: An præſente Diacono, debeat ſacerdos potiùs Euchariſtiam ſumere ex manibus Diaconi, quàm ex proprijs? Ex doctrina Vaſq. videtur ſequi, quod tunc potiùs deberet ex manibus Diaconi. Docet enim, quòd deferente Diacono Euchariſtiam ſacerdoti infirmo, etiamſi ſacerdos poſſit proprijs manibus, debet tamen potiùs ex manibus Diaconi communicare. Vnde idem diceret, ſi ſacerdos non poſſet celebrare, & vellet communicare, vel ad præceptum implendum, vel deuotionis cauſa, & non adeſſet, niſi Diaconus.

Sacerdos Euchariſtiam ſumat ex manibus Diaconi, ſi adſit: vult. Vaſquez.

41. Oppoſitum autem colligitur ex Durando in 4. diſt. 13. q. 4. n. 7. & Suar. diſp. 72. ſect. 3. affirmantibus, in eo caſu debere ſacerdotem infirmum proprijs manibus, ſi poſſet, Euchariſtiam ſumere. *Quod mihi probabilius eſt.* Etenim decentius eſt, vt ſacerdos proprijs manibus conſecratis Chriſti corpus ſumat, quàm permittat illud ſibi miniſtrari manibus Diaconi nō conſecratis. Cùm enim nulla ſit indecentia ſeipſum communicare, nam licet in reliquis ſacramentis requiratur diſtinctio perſonarum, miniſtrantis & ſuſcipientis, in hoc tamen nulla per ſe requiritur inter miniſtrantem & ſuſcipientem diſtinctio: & cùm ex alia parte maior ſit reuerentia huic ſacramento debita, vt illud non niſi conſecratis manibus ſacerdotis contrectetur, congruentius erit in eo caſu potiùs de ſuis, quàm de Diaconi manibus ſacerdotem communicare.

Oppoſitum probabilius Durandus. Suarez.

42. Ter-

Euchariſtiam accipi ritè ab excommunicato non tolerato:

42. Tertium dubium: An poſſit fidelis in caſu neceſſitatis Euchariſtiam accipere ab excommunicato, degradato, Schiſmatico, Hæretico? Dubium non eſt de excommunicato ab Eccleſia tolerato, à quo etiam extra caſum neceſſitatis, Euchariſtiam accipere poſſumus, quãdo cõmodè alium habere nequimus: nam charitas obligat vt ab alio, ſi adſit, quàm ab excommunicato ad euitandum periculum peccati in miniſtro, Euchariſtiam ſumamus, ſed dubium tantùm eſt de excommunicato non tolerato, cuiuſmodi eſt nominatim excommunicatus, & notorius clerici percuſſor, cum quibus tãtùm iuxta decretum Concilij Conſtantienſis, prohibemur in ſacris communicare.

Concil. Conſtanſ.

Negant. S Thomas. Bonauent. Durand. Palud. Palatius.

43. Negant S. Thomas 3. p. qu. 82. art. 9. Bonauentura in 4. diſt. 13. art. 1. qu. 4. Durandus qu. 4. n. 8. Paludanus quæſt. 1. art. 4. concluſ. 5. Palatius diſput. 1. & reliqui ferè Scholaſtici in eadem diſt. Fundamentum eſt prohibitio ipſa Eccleſiæ, quæ vetat, nos cum huiuſmodi hominibus in ſacris communicare, à quibus non niſi ſacramenta baptiſmi & pœnitentiæ, quę ſunt ad ſalutem neceſſaria, in articulo mortis, ex eadem Eccleſiæ conceſſione, ſuſcipere poſſumus. De baptiſmo habetur 24. qu. 1. canon. *Si quem*, qui deſumptus eſt ex Auguſtino lib. 1. de baptiſmo contra Donatiſtas cap. 2. De pœnitentia verò habetur cap. *Quod in te* de pœnitentijs & remiſſionibus, docetque Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 7. vbi definit, in articulo mortis quoſcunque ſacerdotes abſoluere poſſe quoſcunque pœnitentes à quibuſcunque peccatis. De communione verò, reliquiſque ſacramentis nulla fit exceptio. Confirmatur exemplo Erminigildi filij Liuigildi Regis Wiſigothorum, qui potiùs elegit, à parente occidi, quàm ab Epiſcopo Ariano Euchariſtiã accipere, ipſa die Paſchatis. Propter quod factum mirificè illum laudat B. Gregorius 3. lib. Dialogorum cap. 31. & refertur 24. q. 1. can. *Capit*.

S. Aug. *Concil. Trident.* *Erminigildus:* *B. Gregor.*

Affirmant probabilius Sotus. Suarez. Vaſquez.

44. Affirmant verò Sotus in 4. diſt. 13. q. 1. art. 9. Suarez diſp. 72. ſect. vltima in fine, Vaſquez 3. p. in commentario art. 9. qu. 82. *Quæ ſententia probabilior eſt & ſequenda.* Fundamentum eſt: quoniam eadem iura, quæ in articulo mortis concedunt ſacramentum pœnitentiæ ab omnibus ſacerdotibus ſuſcipiendum, concedunt etiam viaticum, vt conſtat ex cap. *Quod in te* de pœnitentijs, & remiſſionibus: vbi declarat Pontifex, quòd eodem verbo, quo pœnitentiam concedit morientibus, concedit & viaticum. Verba pontificis ſunt. *In illo verbo, per quod pœnitentiam morientibus non negamus, viaticum etiam, quod verè pœnitentibus exhibetur, intelligi volumus, vt nec ipſum decedentibus denegetur.* Nec refert, quòd ibi pontifex loquatur de ijs, qui moriuntur in loco interdicto: Nam ratio, quam aſſignat, eſt vniuerſalis, quæ cùm ſit in fauorem fidelium, cenſetur militare in omnibus alijs iuribus, quæ in eodem articulo mortis, ſacramentum pœnitentiæ concedunt, licet ea non exprimatur.

45. Ratio verò eſt: quoniam hoc ſacramentum iure diuino obligat in articulo mortis: ſed Eccleſia non poteſt prohibere, ne hoc ius in eo articulo ſeruetur, niſi ſolùm in caſu irreuerentię. Nulla autem eſt irreuerentia, hoc ſacramentum in articulo mortis ſuſcipere à nominatim excommunicato, degradato, Schiſmatico, Hæretico. Maior admittitur ab omnibus. Minor aſſumpta conſtat: quoniam Eccleſia non habet directam poteſtatem in ius diuinum, cùm nullus inferior directam poteſtatem habeat in ius ſuperioris; ſed tantùm indirectam, quatenus concurrente iure diuino fortiori, incompoſſibili cum alio minùs forti, prohibet minùs forte, vt obſeruari poſſit fortius. Quo pacto prohibet, ne ius diuinum communicandi in articulo mortis ſeruetur cum violatione debitæ reuerentię, qua decet, hoc ſacramentum confici à ſacerdote ieiuno, cum veſtibus ſacris &c. Nam licet hęc præcepta ſint humana, fundantur tamen in diuino iure debitè tractandi hoc ſacramentum, quibus humanis pręceptis poſitis, ceſſat ius diuinum obligare. Minor verò ſubſumpta probatur: quia nulla fit iniuria Euchariſtiæ, ex eo quòd in articulo mortis adminiſtretur ab excommunicato, degradato, Schiſmatico, Hæretico: ſuppono enim, quòd omnes iſti ſint hoc ſacramentum adminiſtraturi cum debitis circumſtantijs, cum quibus exigit adminiſtrari. Alioqui ſi periculum eſſet, ne illud adminiſtrandum non eſſet cum debitis circumſtantijs, non liceret tunc ab huiuſmodi ſacerdotibus illud petere.

46. Dices. Magna irreuerentia eſt, quòd hoc ſacramentum miniſtretur à publicis peccatoribus, & miniſtris ab Eccleſia præciſis. Sed contrà: tum quia alioqui illud non liceret in articulo mortis accipere à ſacerdote publico concubinario, vſurario, vel excommunicato, nondum nominatim declarato: cùm tamen in eo articulo illud poſſimus ab huiuſmodi miniſtris accipere, vt poſt decretum Concilij Conſtantienſis Doctores concedunt. Prætereà ſequeretur, neque nos poſſe in articulo mortis ſacramentum pœnitentię ab hæreticis ſacerdotibus, & nominatim excommunicatis petere: cùm eodem modo ſit contra reuerentiam ſacramenti pœnitentię, vt illud à talibus miniſtris impendatur.

Concil. Conſtanſ.

47. Tum quia hoc ipſo, quòd Eccleſia in tali caſu facultatem concedit moribundis, ab huiuſmodi miniſtris ſacramenta petendi, hoc ipſo concedit illis poteſtatem, ea ipſa ſacramenta in tali caſu licitè miniſtrandi. Sunt enim hæc mutuo correlatiua, petere & accipere: vnde nõ poteſt in eo caſu licitã reddere petitionem, quin ſimul licitam reddat adminiſtrationem. Quò fit, vt ſi hoc modo rogati ſacramentum miniſtrent, non peccent, præciſè ſacramentum miniſtrando: cùm in tali caſu conceſſa ſit illis facultas ab Eccleſia in fauorem fidelium, ſacramenta miniſtrandi: quamuis aliunde peccare poſſint, non miniſtrando illa cum debita diſpoſitione, ad dignam ſacramentorum adminiſtrationem requiſita, quam

ſi vel-

Digitized by Google

ſi vellent, poſſent habere, ſaltem per actum contritionis.

48. Cæterùm, quia vix in praxi fieri poteſt, vt ab huiuſmodi miniſtris hoc ſacramentum adminiſtretur ſine ſcandalo aliorum, aut periculo ſalutis ipſius ſuſcipientis, ne in eorum errores, & hæreſes, quas plerumque ſolent hæretici & Schiſmatici in ſacramentorum adminiſtratione admiſcere, conſentiat, conſultius erit, in eo articulo à communiona abſtinere, quàm ab huiuſmodi Miniſtris illam accipere, præſertim cùm hoc ſacramentum non ſit ad ſalutem neceſſarium.

Ad fund. oppoſ.

49. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ Reſp. Huiuſmodi Eccleſiæ prohibitionem non ſe extendere ad fideles in articulo mortis conſtitutos: in quo ſicut licitum eſt ab huiuſmodi Miniſtris accipere ſacramentum pœnitentiæ, ita & communionis, vt oſtenſum eſt. Ad exemplum Ermînigildi Reſpondeo optimè & laudabiliter illum communionem ab hæretico oblatam renuiſſe, tum ne videretur cum illo in hæreſim conſentire: tum propter periculum, ne ab eo in errorem induceretur: nam eo fine fuerat à parente ad eum miſſus, vt illum in ſuum errorem traheret, vt colligitur ex citato loco Gregorij.

SECTIO III.

An, & quam iuriſdictionem requirat hoc ſacramentum in miniſtro?

Diaconus publicè hoc ſacr. miniſtrans abſque commiſſione ſacerd. incurrit irregul.

50. DVPLICEM hoc ſacramentum ad legitimam ſui adminiſtrationem requirit poteſtatem, ordinis, & iuriſdictionis. Hactenus de poteſtate ordinis, quæ per ſe tantùm reſidet in ſacerdote, ex commiſſione verò, & delegatione in ſolo Diacono. Qui, ſi publicè hoc ſacramentum adminiſtraret, abſque commiſſione ſacerdotis, contraheret irregularitatem, quæ incurritur ab eo, qui ſolemniter actum ordinis nondum ſuſcepti exercet, vt habetur in cap. 1. & 2. de clerico non ordinato miniſtrante: Quia cùm hic actus ſit proprius ordinis ſacerdotalis, & non niſi in caſu neceſſitatis committi poſſit Diacono; ſi illum Diaconus abſque commiſſione ſacerdotis ſolemniter exerceat, incidet in irregularitatem impoſitam ijs, qui actum ordinis nondum ſuſcepti exercent.

Adminiſtratio huius requirit etiam poteſtatem iuriſd. Concil. Milleuitanum II.

51. Quòd autem, præter poteſtatem ordinis, requirat etiam huius ſacramenti adminiſtratio poteſtatem iuriſdictionis, eſt communis Doctorum ſententia; & colligitur tum ex Concilio Mileuitano II. cap. 18. vbi prohibetur, ne in alijs prouincijs & Eccleſijs fideles communicent: tum ex priuilegijs, quæ ſummi pontifices religioſis conceſſerunt, vt poſſint etiam ſibi non ſubditis Euchariſtiam miniſtrare: alioqui ſi adminiſtratio huius ſacramenti nullam requireret iuriſdictionem, fruſtra pontifices hoc priuilegium conceſſiſſent religioſis. Tum ex obligatione, qua fideles tenentur ſemel in anno, in die Paſchatis in propria Parochia communicare, vt nimirum hoc ſaltem tempore per hunc adminiſtrationis actum agnoſcant ſuos Parochos vt ſuperiores.

52. Ratio verò eſt: quoniam etſi adminiſtratio Euchariſtiæ non ſit actus iudicialis, ſicut eſt ſacramentalis pœnitentiæ adminiſtratio, eſt tamen proprius paſtoris actus, & quidem magis, quàm actus publicè docendi populum, cùm ſit actus paſcendi gregem Chriſti ſpirituali pabulo carnis Domini. Non requirit autem huius ſacramenti adminiſtratio antecedentem iuriſdictionem, ſed ſufficit quæcumque probabilis ſpes futuræ ratihabitionis: quia cùm non ſit actus iudicialis, non neceſſariò requirit antecedentem iuriſdictionem, ex qua procedat, ſed ſufficit tantùm futura, in cuius præſumptione fundetur.

Sine illa peccatum mortale.

53. Cæterùm etſi hoc ſacramentum miniſtrare abſque iuriſdictionis poteſtate, ex natura ſua ſit mortale, quod tamen varijs modis excuſari poteſt, nullam tamen habet annexam cenſuram, aut pœnam. Neque ſacerdos, qui ſine iuriſdictione hunc actum exerceret, incurreret irregularitatem: quia hæc non incurritur, niſi exercendo actum ordinis nondum ſuſcepti: Hic autem non exerceret actum ordinis nondum ſuſcepti, cùm proprius ordo huius actus ſit Presbyteratus, ſed tantùm actum iuriſdictionis, quam non haberet, propter quem non incurritur irregularitas.

Vide n. 59. Clement. Religioſi.

54. Solis Religioſis, clericos, aut laicos, communicare præſumentibus eſt ſtatuta excommunicatio, ipſo facto incurrenda, ſoli ſedi Apoſtolicæ reſeruata, vt habetur in Clement. *Religioſi*, de Priuileg. & exceſſibus Priuileg. ad quam non incurrendam ſufficit quæcunque ignorantia, vel cauſa probabilis, vt colligitur ex verbo *Præſumpſerint*, quo prædicta Clementina vtitur, quod expreſſam ſcientiam latæ excom. requirit; nec vllam habet rationabilem cauſam excuſationis. Præterea notanda eſt limitatio ad clericos, & laicos: Non enim hæc excommunicatio contrahitur, ſi vel Religioſi alijs Religioſis, etiam ſine licentia ſuorum prælatorum, vel clerici ſæculares alijs clericis, laicis, aut Religioſis hoc ſacramentum adminiſtrent. nec valet augmentum à ſimili in pœnalibus, quia hæc non contrahuntur niſi ſint in lege expreſſa.

Iuriſdictio alia ordinaria, alia delegata.

55. Porrò duplex eſt iuriſdictio, ordinaria, & delegata. Ordinaria reſidet in ſuperioribus, quorũ officio annexa eſt, vt in ſummo pontifice pro vniuerſa Eccleſia, in epiſcopo pro ſua Diœceſi, in Parocho pro ſua Parochia, in Generali Religionis pro tota ſua Religione, in Prouinciali pro ſua prouincia, in Rectore pro ſuo Collegio. Neque eſt neceſſe, vt ſemper hęc reſideat in ſacerdote, ſed poteſt reſidere etiam in non ſacerdote, qui ſaltem per alium poteſt illam exercere.

56. Dele-

Digitized by Google

56. Delegata eſt, quæ communicatur à ſuperiore; vel ad tempus huic, vel illi perſonæ, vel ſtabiliter per priuilegia toti Religioni, aut communitati, vti illam per bullas Pōtificias habent Religioſi mendicantes, vt poſſint omnibus Chriſti fidelibus quouis anni tempore, ſuorum Parochorum licentia minimè requiſita, Euchariſtiam miniſtrare, præter quàm in feſto Paſchatis Reſurrectionis Dominicæ, & in articulo mortis, niſi vrgeret neceſſitas, vt conſtat ex bulla Pauli III. quæ incipit *Paulus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei*, in qua hanc facultatem concedit noſtræ Societati.

Paulus III.

57. Nec ſolùm poſſunt noſtri in ſuis Eccleſijs Euchariſtiam miniſtrare, ſed etiam alijs Sacerdotibus in noſtris templis celebrantibus eandem facultatem communicare, vt conceſſit Iulius II. Minimis, vt habetur in ſupplemento Minimorum, quod priuilegium per communicationem participat noſtra Societas. Haud tamen noſtri poſſunt hoc ſacramentum adminiſtrare in alijs templis, niſi cum licentia & facultate ſaltem interpretatiua eorum, ad quos ſpectat adminiſtratio Euchariſtiæ in huiuſmodi templis, vt adnotatur in compendio noſtrorum priuilegiorum verbo *Euchariſtia* §. 2.

Iulius II.

58. Cæterùm notandum, per diem feſtum Paſchatis Reſurrectionis Dominicæ, non intelligi ſolùm diem Paſchatis, vt intellexerunt compilatores noſtrorum priuilegiorum præcitato loco, ſed totum tempus, quo currit præceptum Eccleſiaſticum annuę communionis, vt noſtræ Conſtitutiones exponunt parte 7. cap. 4. in explicatione litt. D. modò enim vna die intra hoc tempus Paſchalę quis in ſua Parochia præceptum annuæ communionis adimpleuerit, poterit reliquis diebus, etiam ipſo Paſchatis die in noſtris templis communicare, Parochi licentia minimè requiſita: alioqui ſequeretur, quòd nulla alia die, præter quàm ipſa die Paſchatis fideles præceptum annuæ communionis in ſuis Parochijs adimplerent. Nam ideò hæc dies excipitur, vt in ea ſuis in Parochijs pręceptum adimpleant: ergo ſi ſola dies Paſchatis excipitur, in qua noſtris in templis communicare non poſſint, ſola ea die poterunt in proprijs Parochijs præceptum adimplere, cùm nequeant illud adimplere in noſtris templis, abſque Parochi licentia.

Religioſi in Paſchate communionem tradere præſumentes, excommunicati.

59. Ex dictis infertur 1. excommunicationem latam in Clementina contra Religioſos, clericis, aut laicis Euchariſtiam miniſtrare præſumentes, per ſubſequentia Pontificum Priuilegia limitatam eſſe ad ſolum tempus annuæ communionis, extra quod Religioſi non prohibentur illam adminiſtrare quibuſcunque fidelibus, ad eorum templa accedentibus.

60. Infertur 2. prędictam excommunicationem incurri ab ijs Religioſis, qui in alienis Eccleſijs, etiam extra tempus Paſchale hoc ſacramentum miniſtrare præſumpſerint clericis, aut laicis, non autem Religioſis, abſque pręſumpta & interpretatiua ſaltem licentia eorum ſuperiorum, ad quos huius ſacramenti adminiſtratio in talibus Eccleſijs ſpectat. Ratio eſt: quia cùm priuilegia miniſtrandi Euchariſtiam clericis aut laicis, non ſint conceſſa Religioſis, niſi in proprijs Eccleſijs, in alienis manet antiqua prohibitio cum impoſita pœna excommunicationis. Pari modo ſi Religioſus nulla vrgente neceſſitate, abſque Parochi licentia, pręſumeret in mortis articulo ijſdem Viaticum miniſtrare. Quamquam per priuilegium à Paulo III. conceſſum; Societas noſtra poteſt omnia ſacramenta ijs, qui in noſtris obſequijs morantur, miniſtrare, & habetur in compendio noſtrorum priuilegiorum, verbo *Familiares*.

Paulus III.

61. Infertur 3. poſſe Religioſos in domo ægroti celebrantes, illum communicare, non autem ei Viaticum adminiſtrare, niſi de licentia Parochi, vel vrgente neceſſitate: multoque minùs ei poſſe ſacramentum Extremæ-Vnctionis conferre, cum hoc non ſit ſub præcepto. Vnde ſi Parochus eſſet præſens, & non poſſet celebrare, deberet vel ipſe ex præconſecrata particula Religioſi celebrantis, infirmum per modum Viatici communicare, vel hanc facultatem concedere ipſi Religioſo celebranti.

62. Infertur 4. dupliciter poſſe hanc facultatem miniſtrandi Euchariſtiam à Prælatis concedi, vel directè, illam communicando miniſtris; vel indirectè, illam concedendo communicaturis, vt ipſi ſibi huius ſacramenti miniſtrum eligant. Quo etiam duplici modo concedi ſolet à Pontificibus poteſtas miniſtrandi ſacramentum Pœnitentię, vt patet per priuilegia conceſſa Religioſis, quibus directè poteſtas miniſtrandi hęc ſacramenta communicatur ipſis Religioſis; & per iubilæa, in quibus poteſtas eligendi ſibi miniſtros, directè communicatur pœnitentibus.

63. Duo ſuperſunt dubia. Primum: An quando conceditur poteſtas miniſtrandi hoc ſacramentum, intelligitur concedi ſolùm Sacerdotibus ab ordinario approbatis: ſicut iuxta Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 15. de reformatione intelligitur concedi poteſtas miniſtrandi ſacramentum Pœnitentię.

Concilium Tridentin.

64. Reſpondeo negatiuè: tum quia praxis eſt in oppoſitum, vt conſtat de nouis presbyteris, qui nondum ad confeſſiones ab Epiſcopo approbati ſtatim ſolent in ſuis primitijs hoc ſacramentum populo adminiſtrare. Tum quia non valet argumentum à paritate ſacramenti Pœnitentiæ ad ſacramentum Euchariſtiæ: Primò, quia cùm hæc ſit quædam iuriſdictionis reſtrictio reſpectu Sacerdotis, non obligat, niſi lege expreſſa. Secundò, quia maiorem requirit ſcientiam adminiſtratio Pœnitentiæ, in qua Sacerdos eſt iudex ſimul & medicus Spiritualis animarum, quam adminiſtratio Euchariſtiæ, quæ nullum exercet actum iudicialem, ſed illum

Cùm conceditur hæc poteſtas, non conceditur ſolùm Sacerdotibus approbatis.

Vaſquez.

ſupponit exercitum in foro pœnitentiali. Oppoſitum huius praxis in Hiſpania ſeruari docet Vaſquez diſp. 219. cap. vltimo, in fine, vbi Sacerdotes, antequam primam Miſſam celebrent, approbantur ab ordinario. Cæterùm ipſe nobiſcum ſentit, huiuſmodi approbationem non eſſe neceſſariam.

An conceſſa poteſtate miniſtrandi ſacram. pœnit. non concedi poteſtatẽ miniſtrandi Euchar.

65. Secundum dubium eſt, An hoc ipſo, quod conceditur poteſtas miniſtrandi ſacramentum Pœnitentiæ, intelligatur etiam concedi poteſtas miniſtrandi Euchariſtiam. Pro parte affirmante eſt, tum caput *Quod in te* de Pœnitentijs & remiſſionibus, vbi Pontifex declarat, quòd quibus conceditur facultas miniſtrandi ſacramentum Pœnitentiæ, intelligitur etiam concedi facultas miniſtrandi Euchariſtiam. Quo argumento præcedente ſect. vſi ſumus ad probandum, in articulo mortis cum poteſtate petendi ſacramentum Pœnitentiæ à quouis Sacerdote, etiam ab Eccleſia præciſo, concedi etiam poteſtatem ab eodem petendi Euchariſtiam. Tum quia in poteſtate maiori includitur minor, licet non contrà: maior autem poteſtas eſt miniſtrandi pœnitentiam, quàm Euchariſtiam: igitur concedens poteſtatem adminiſtrandi Pœnitentiam, cenſetur etiam concedere poteſtatem adminiſtrandi Euchariſtiam.

66. Sed oppoſitum eſt verius. Ratio: quia cùm hæ ſint diſtinctę poteſtates, quarum vna concedi poteſt ſine altera, non eo ipſo, quòd conceditur vna, intelligitur conceſſa & altera, cùm vna non includatur in alia. Ita communiter recentiores, inter quos Suarez, & Vaſquez locis ſuprà citatis.

Suarez. Vaſquez.

67. Ad primum oppoſitę ſententię Reſpondeo Pontificem non declaraſſe vniuerſaliter, quod quoties conceditur adminiſtratio Pœnitentię, cum ipſa intelligitur etiam conceſſa facultas adminiſtrandi Euchariſtiam: ſed ſolùm id declaraſſe ex particulari conceſſione ſacramenti Pœnitentię in articulo mortis, in quo vtcunque ſacramentum eſt apprimè neceſſarium, & obligat ex præcepto diuino.

68. Ad ſecundum, eſto poteſtas adminiſtrandi Euchariſtiam ſit minor reſpectu poteſtatis miniſtrandi Pœnitentiam: nego tamen, illam includi in hac: non enim omnis poteſtas minor includitur in maiori, vt per ſe patet; ſed tantùm ea, quæ per ſe connectitur cum maiori. Poteſtas autem miniſtrandi Euchariſtiam licet ſit minor, per ſe tamen non connectitur cum poteſtate miniſtrandi Pœnitentiam, cùm poſſit committi Diacono, cui tamen committi non poteſt poteſtas miniſtrandi Pœnitentiam.

DISPVTATIO XXXII.

Quid ſit ſacrificium in communi?

1. HOc habet præcipuum Euchariſtia, quod non ſolùm inſtituta ſit in vtilitatem noſtrarum animarum, vt cætera ſacraméta, ſed etiam in peculiarem cultum Dei, quo pacto habet rationem ſacrificij, quo ſupremum ipſius dominium, & poteſtatem, quam habet in vitam & mortem omnium, proteſtamur. Vt autem propria ratio ſacrificij in hoc ſacramento dignoſcatur, inueſtiganda eſt priùs ratio & natura ſacrificij in communi, qua ſtabilita ea faciliùs in hoc ſacramento Euchariſtiæ cognoſcatur.

Gabriel. Alphonſus à Caſtro.

2. PRIMA ſententia affirmat, ſacrificium eſſe quodlibet opus in Dei honorem exhibitum. Ita Gabriel lect. 85. in can. Miſſæ litt. D. Alphonſus à Caſtro lib. 10. aduerſus hæreſes verbo *Miſſa*, hæreſi 2. §. *Primò ergo*. In qua conueniunt etiam hæretici noſtri temporis. Vnicum fundamentum huius ſententiæ eſt authoritas Auguſtini lib. 10. de ciuitate Dei cap. 6. vbi hanc ſacrificij definitionem tradidit: *Sacrificium eſt omne opus, quod agitur, vt ſancta Societate hæreamus Deo, relatum ſcilicet ad illum finem boni, quo veraciter beati eſſe poſſimus.* Quam definitionem cap. 4. & 5. probauerat, tum teſtimonio Scripturæ Pſal. 50. *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus:* Hebr. 13. *beneficentiæ, & communionis nolite obliuiſci, talibus enim hoſtijs promeretur* ſiue *placatur Deus*, Tum ratione: nam ſi opus externum dicitur ſacrificium, quia interioris ſacrificij eſt ſignum, quantò magis opus ipſum internum, & quodlibet aliud, quod in ara noſtri cordis igne charitatis Deo ſacrificamus? Confirmatur. Sacrificium eſt actus Religionis: ſed hic magis pendet ex motiuo interno, quàm ex opere externo.

S. Aug.

Pſal. 50. Hebr. 13.

3. SECVNDA ſententia, communis Catholicorum docet, ſacrificium propriè dictum non modò in vllo actu purè interno, ſed neque in quolibet externo ſaluari poſſe. Quod non in actu purè interno, conſtat ex communi ſenſu omnium, qui per proprium ſacrificium intelligunt notam aliquam ſenſibilem, qua ſupremum dominium Dei ſuper vitam & mortem omnium proteſtamur. Vnde non niſi impropriè actus interni appellantur ſacrificia.

4. Quod non in quolibet opere externo, patet: quia ſacrificium eſt peculiaris actus Religionis, quo Deum vitæ & mortis authorem proteſtamur. At non omne opus externum

Sacrificium non poteſt ſaluari in quolibet actu externo.

aptum

aptum eſt huiuſmodi Dei dominium in vitam, & mortem proteſtari. Confirmat Bellarminus lib. 1. de Miſſa cap. 2. quia ſæpe Scriptura opponit opera multarum virtutum ipſi ſacrificio: Oſeæ 6. *Miſericordiam volo, non ſacrificium:* 1. Regum 15. *Melior eſt obedientia, quàm victima.* At quo pacto miſericordia & obedientia dici poſſet melior, quàm ſacrificium, ſi miſericordia & obedientia eſt ipſiſſimum ſacrificium?

Bellarm. *Oſe. 6.* *1. Reg. 15.*

5. Quare ad Auguſtinum dicendum eſt, eo loco non definire ſacrificium propriè dictum, ſed quodcunque opus in beatum finem relatum. Quod inde patet, quoniam inter ſacrificia numerat laudem, quam Deo damus: certum autem eſt, ſacrificium non conſiſtere in verbis, ſed in rebus: laus autem ſolis verbis perſoluitur. Propter quod in Scriptura non dicitur ſacrificium ſimpliciter, ſed ſacrificium laudis. Cùm autem idem Auguſtinus dicit, actus internos eſſe verius ſacrificium, quàm externos, intelligendus eſt quoad rationem virtutis: nam actus interni ſunt formaliter virtuoſi, externi autem non niſi denominatiuè ab internis. Eodem modo explicandæ ſunt Scripturæ. Ad confirmationem, diſtinguenda eſt maior: Etenim non quicunque actus Religionis eſt ſacrificium, ſed quo peculiari nota proteſtationis recognoſcimus Deum vitæ & mortis authorem: hic autem non ſolùm pendet ex motiuo interno, ſed ex nota externa.

6. Atque hæc certa ferè ſunt apud Catholicos. Vt autem veram ſacrificij definitionem inueſtigemus, ſupponendum eſt, ſacrificium eſſe in genere ſigni, vt Auguſtinus expreſſit lib. 10. de Ciuitate cap. 5. *Sacrificium*, inquit, *viſibile, inuiſibilis ſacrificij ſignum eſt.* Et docuit S. Thomas ſecunda ſecundæ quæſt. 85. art. 1. & cum eo omnes recentiores ſupponunt. Ratio verò eſt: quia ſacrificium eſt nota proteſtatiua increati Dominij quod Deus habet in vitam & mortem omnium: hæc autem eſt ſignum. Porrò ſignum duplex eſt, naturale, & ad placitum. Omnes conueniunt, ſacrificium non eſſe ſignum naturale, ſaltem complete ſignificatiuum, cùm nulla res ſenſibilis ſit naturale ſignum proteſtatiuum diuini cultus, quamuis vna ſit aptior alia ad talem cultum exprimendum, ſed completur per extrinſecam impoſitionem. Velut occiſio vituli aptior eſt ad ſignificandum dominium, quod Deus habet in vitam & mortem omnium, quàm pura oblatio eiuſdem, vel alterius rei. Adhuc tamen illa ex ſe non completè ſignificat huiuſmodi dominium Dei, niſi accedat humana, vel diuina inſtitutio, qua ea ipſa inchoata ſignificatio completur, & determinatur ad hoc potiùs ſignificandum, quàm aliud, cùm potuerit ad aliud ſignificandum imponi. Porrò ſignum ad placitum adhuc eſt duplex: Alterum conſiſtens in rebus; Alterum in verbis: Sacrificium non in verbis, ſed in rebus conſiſtit. Cæterùm cùm omne ſignum ad placitum àb inſtituentis pendeat voluntate, hinc prima emergit quæſtio, An ad ſacrificium inſtituendum, ſufficiat priuata authoritas perſonæ, An requiratur publica Dei, vel communitatis.

S. Aug. *S. Thomas.* *Sacrificium non eſſe ſignum naturale &c.*

An ad ſacrificium ſufficiat priuata authoritas?

7. Bellarminus loco præcitato, Suarez diſp. 73. ſect. 4. Coninck. 3. parte quæſt. 83. art. 1. dub. 1. negant, ſufficere priuatam, ſed neceſſariam eſſe publicam authoritatem: tum quia ſicut inſtituere voces ad has, vel illas res ſignificandas, non eſt priuatæ perſonæ, ſed communitatis: ita inſtituere res ad hæc, vel illa myſteria exprimenda, non eſt priuati hominis, ſed totius Reipublicæ. Tum quia nequit ſacrificium à quacunque perſona, ſed à deſignata dumtaxat offerri. Si autem priuata authoritas ſufficeret, poſſet à quacunque perſona offerri: nam ab ea poteſt offerri, à qua poteſt inſtitui. Maior conſtat inductione: nam omnia ſacrificia, quæ hactenus inſtituta ſunt, ſiue ſacra, ſiue profana, omnia per deſignatam perſonam oblata ſunt.

Ad inſtitutionem ſacrificij publicam authoritatem requirunt Bellarm. Suarez. Coninck.

8. Oppoſitum verò docet Vaſquez diſp. 220. cap. 3. *Quod mihi probabilius eſt.* Idque non obſcurè colligitur ex S. Thoma ſecunda ſecundæ quæſt. 85 art. 1. vbi docet, naturale eſſe homini ſuos conceptus per externa ſigna Deo manifeſtare. Igitur poteſt priuatus homo per externum ſacrificium internum ſuum affectum Deo manifeſtare. Secundò probatur *ratione.* Nam fingamus, vnum tantùm eſſe hominem in mundo, qui per externum ſacrificium Deum colat, eumque profiteatur ſuæ vitæ, & mortis authorem: in tali opere ſaluaretur eſſentialis ratio ſacrificij: ergo ad eſſentiam ſacrificij non requiritur publica inſtitutio. Minor probatur: nam in eo ſacrificio eſſet externa nota ſenſibilis, & ſignificatio ſupremi Dominij in vitam & mortem hominis, cum interiori ſubmiſſione offerentis: ergo in eo eſſet adæquata ratio ſacrificij.

Oppoſitum probabilius, Vaſquez. S. Thomas.

9. Reſpondent aduerſarij, deeſſe publicam inſtitutionem. Sed contrà: tum quia hanc gratis aduerſarij requirunt. Tum quia hæc eſt extrinſeca, & omnino extra eſſentiam & naturam ſacrificij, quæ ſolùm per intrinſeca definienda eſt. Inſtitutio enim pertinet ad cauſam efficientem, quæ ſemper eſt extrinſeca rei. Vnde tandem Suarez in fine ſectionis delabitur in hanc noſtram ſententiam, ſolùmque putat, publicam authoritatem requiri ad ſacrificia, prout de facto ſunt, non prout eſſe potuerunt. Sed contrà, quia quod ita de facto inſtituta ſint, non pertinet ad eſſentiam ſacrificij, ſed ſolùm ad extrinſecam cauſam, qua variata, non variatur intrinſeca natura ſacrificij, quæ in ſola nota ſenſibili, proteſtatiua

Suarez.

tiua increati Dominij in vitam & mortem omnium adæquatè ſaluatur.

10. *Obijcies.* Si ad ſacrificium ſufficeret ſolius priuatæ perſonæ authoritas, martyrium eſſet verum ſacrificium, cùm nihil illi de natura veri ſacrificij deſit: eſt enim oblatio, qua martyr ſeipſum immolat Deo in proteſtationem dominij, quod Deus in ſuam ipſius vitam & mortem habet: victima, eſt proprium ipſius corpus: immolatio verò victimæ, eſt ipſa mors in proteſtationem diuini cultus tolerata: ergo ſunt omnia ad verum ſacrificium requiſita.

11. Reſpondent aliqui, martyrium non eſſe proprium ſacrificium: tum quia non eſt actus Religionis diuini cultus proteſtatiuus, ſed fortitudinis & charitatis, proteſtatiuus fidei, pro cuius defenſione martyr eligit mortem. Tum quia non eſt ad placandum Deum pro peccatis populi, ſed ſolùm ad teſtimonium præbendum veritati.

12. Sed contrà primò: quia poſſet martyr ſeipſum offerre Deo in proteſtationem Dominij, quod in ipſius vitam & mortem habet. Non enim repugnat, martyrium procedere ex vero actu interiori Religionis, quo martyr ſeipſum offerat Deo in proteſtationem ipſius ſupremi dominij: eſto hunc actum alij etiam actus virtutum comitentur: cùm non repugnet, vnum idemque opus externum ex pluribus actibus internis proficiſci.

13. Contrà ſecundò: tum quia non eſt neceſſe, vt omne ſacrificium ſit ad placandum Deum, cùm poſſit offerri, ad ipſius dumtaxat increatum dominium proteſtandum. Nam hic ſolus finis, etiamſi non dirigatur ad vlteriorem, eſt per ſe honeſtus, intrinſecus, & proprius virtutis religionis, cùm ſit ex intrinſeco & immediato obiecto ipſius. Tum quia poſſet martyr hunc etiam finem intendere, offerendo ſeipſum hoſtiam Deo pro peccatis iniuſtè occidentium, ſicut legimus feciſſe B. Stephanum Act. 7. *Act. 7.*

Cur Martyrium non ſit ſacrificium.

14. Reſpondeo igitur, ideò martyrium non eſſe propriè ſacrificium, quia martyr ne indirectè quidem actiuè concurrit ad immolationem ſui corporis, ſed merè paſſiuè, & neceſſariò ſuſtinendo tantùm paſſiones & mortem à Tyranno illatam. Ad proprium autem ſacrificium requiritur, vt ſacrificans actiuè, ſaltem indirectè concurrat ad immolationem victimæ. Minor patet: quoniam eſſentia ſacrificij formaliter conſiſtit in ipſa actiua immolatione victimæ: igitur vbi non eſt actiua immolatio victimæ, in diuini cultus proteſtationem facta, non eſt eſſentia ſacrificij. Maior probatur: tum quia martyr non habet ſuæ vitæ dominium: vnde non poteſt illam actiuè deſtruere, ſed tantùm illius deſtructionem pati. Tum maximè, quoniam in actu ipſo martyrij, quo martyr immolatur Deo tanquam victima à Tyranno, merè ipſe paſſiuè ſe habet, nullo modo ne indirectè quidem actiuè concurrens, quia nec poteſt actiuè ad ſuam mortem cooperari, nec poteſt illam eo tempore vitare, vt ſaltem ſic actiuè indirectè ad illam concurreret, ſed merè neceſſariò, & ineuitabiliter illam patitur.

15. Hinc euidens infertur diſcrimen inter martyrum, & Chriſti mortem, quæ fuit veriſſimum & propriiſſimum ſacrificium: quoniam Chriſtus actiuè ſaltem indirectè operatus eſt ſacratiſſimæ ſuæ humanitatis immolationem, non modò antecedenter, cùm ſponte ſeipſum obtulit ad mortem, iuxta illud Iſaiæ 53. *Oblatus eſt, quia ipſe voluit* & Ioan. 10. *Ego pono animam meam, nemo tollit eam à me, ſed ego pono eam*; cum enim potuerit tunc ſaltem temporis mortem vitare, non vitando, ſed potiùs ſponte ſe ad illam offerendo, actiuè ſaltem indirectè illam operatus eſt; verùm etiam ipſum actum mortis, & deſtructionis ſuæ humanitatis operatus eſt actiuè indirectè: quoniam dum actu patiebatur, poterat non pati, & impedire omnes paſſiones, & mortem ipſam à Iudæis illatam, non modò ſubtrahendo ſe è manibus Iudæorum, ſed etiam non permittendo, vt humanitas ipſa illata tormenta ſentiret per dotem impaſſibilitatis, quam communicare ſaltem ad tempus poterat corpori. Vnde non ſolùm Chriſtus habuit libertatem antecedentem vitandi paſſiones & mortem, ſed comitanter in ipſo actu patiendi & moriendi, quam poteſtatem non habent martyres, qui illatos à Tyranno cruciatus & mortem impedire non poſſunt. Quam libertatem in ipſo exercitio mortis non obſcurè ſignificauit Chriſtus, Ioan. 10. illis verbis: *Et pro eis ego me ipſum ſanctifico: hoc eſt*, vt Chryſoſtomus homilia 81. in Ioan. & Cyrillus lib. 11. in Ioan. cap. 25. interpretantur: *Me ipſum offero tibi hoſtiam.* *Iſai. 53.* *Ioan. 10.* *Ioan. 10.* *Chryſoſt.* *Cyrillus.*

16. Dices primò. Saltem antecedenter, quando martyres poſſunt fugere, & non fugiunt tyranni perſecutionem, actiuè indirectè concurrunt ad immolationem ſui corporis: ergo ſaltem ex hoc cap. proprium offerunt ſui corporis ſacrificium. Reſpondeo negando conſequentiam: quoniam ad proprium ſacrificium requiritur, vt non tantùm remotè & antecedenter, ſed proximè & formaliter ſacrificans aliquo modo actiuè concurrat ad immolationem victimæ. Quia cùm ſacrificium formaliter conſiſtat in ipſa actione immolatiua victimę, illa debet proximè & formaliter actiuè procedere à ſacrificante, vt habeat propriam rationem ſacrificij.

17. Dices 2. Saltem qui martyrem occidit, verum offert ſacrificium, nam ille actiuè concurrit ad occiſionem martyris. Reſpondeo negando antecedens: quia qui martyrem occidit, non occidit illum in proteſtationem diuini cultus, ſed in odium Chriſtianæ Religionis. Vnde non poteſt eſſe actus Religionis, ſed impietatis.

18. Instabis. Quid Si Tyrannus martyrem

tyrem occidat in cultum ſui falſi Dei? Reſpondeo in eo euentu martyris necem reſpectu Tyranni occidentis fore quidem ſacrificium, non tamen verum, ſed putatiuum, eo modo quo ſunt reliqua Gentilium ſacrificia, iuxta illud Auguſtini 10. de Ciuitate cap. 4. *Quis ſacrificandum cenſuit, niſi ei, quem Deum aut ſciuit aut putauit, aut finxit?*

Auguſt.

19. Ad primum argumentum oppoſitæ ſententiæ, neganda eſt paritas: nam voces ſunt ſigna, quibus homines ſeſe mutuò alloquuntur: nec poteſt vnus homo per ſigna à ſe tantùm inſtituta alloqui alios, niſi ad ea inſtituenda conueniant omnes. At verò ſacrificium eſt ſignum, quo creatura loquitur Deo, qui vt nos intelligat, non requirit, vt in eodem ſigno inſtituendo nobiſcum conueniat. Secundum ſolùm probat de facto: quamquam non deſunt, qui doceant, etiam de facto, multa fuiſſe ſacrificia à priuata dumtaxat perſona oblata, vt ſacrificia Abelis, Caini, & aliorum.

Qualis debeat eſſe actio, quæ ad ſacrificium requiritur?

Viguerius.

20. Viguerius de virtute iuſtitiæ cap. 5. §. 5. verſu 13. putat ſufficere quamcunque actionem, qua res ſacrificanda Deo offeratur, eiuſque cultui mancipetur. Reliqui verò Theologi, *cum quibus nobis ſentiendum eſt*, affirmant, requiri actionem tranſmutatiuam rei ſacrificandæ: ita S. Thomas ſecunda ſecundæ quæſt. 86. art. 1. & cum eo reliqui Scholaſtici. Fundamentum eſt: quia nequit ſacrificium diſtingui à ſimplici oblatione, niſi per actionem tranſmutatiuam victimæ; nam etiam oblatio, conſtat ex actione conſecratiua rei diuino cultui, vt erat oblatio primitiarum, & reliquarum rerum, quæ ſine vlla ſui mutatione diuino cultui mancipabantur. Vt igitur ſacrificium diſtinguatur à ſimplici oblatione, neceſſariò requirit actionem aliquam tranſmutatiuam rei ſacrificandæ, qualis erat occiſio, aut combuſtio vituli.

Actio ad ſacrificium requiſita debet eſſe tranſmutatiua rei ſacrificandæ. S. Thomas.

21. Probatur 2. à poſteriori: nam ſi actio ſacrificatiua non eſſet immutatiua victimæ, quæcunque res aſſumi poſſet ad proteſtandum dominium Dei in vitam & mortem omnium: falſum autem eſt, quamcunque rem aſſumi poſſe ad proteſtandum dominium Dei per modum ſacrificij in vitam, & mortem omnium: igitur falſum eſt, actionem ſacrificatiuam non eſſe immutatiuam victimæ. Sequela maioris patet. Minor probatur, nam nemo appellaret ſacrificium, vel tabellam, in qua tantùm eſſet depicta victima oblata Deo, vel quamcunque aliam rem ſimpliciter oblatam Deo in recognitionem talis Dominij, quod Deus in vitam & mortem omnium habet.

22. Tertiò à priori: quoniam per ſacrificium non tantùm ſpeculatiuè ſignificamus increatum dominium, quod Deus in vitam & mortem omnium habet, ſed etiam actu & exercitè proteſtamur, propter hoc dominium Deum eſſe dignum in cuius cultum, & honorem res, quam illi in ſignum talis dominij offerimus, deſtruatur. Hoc autem fieri non poteſt, niſi à parte rei res ipſa, quæ in ſacrificium offertur, immutetur. Quamuis igitur poſſit dominium Dei in vitam & mortem omnium per quamcunque rem ſpeculatiuè ſignificari, haud tamen actu & practicè poteſt, vti requirit natura ſacrificij, quæ eſt nota interioris affectus, quem ſacrificans habet practico aliquo ſigno proteſtandi dominium, quod Deus habet in vitam & mortem omnium. Quem affectum non poteſt alio modo exprimere, quàm per realem & exercitam deſtructionem rei, quam in recognitionem talis dominij offert Deo. Eandem ſententiam non obſcurè tradidit Auguſtinus Epiſtola 49. quæſt. 3. ad Deo gratias, in qua ſacrificia dixit eſſe, *quarundam rerum ſimilitudines, quibus admoneri nos oporteat ad ea ipſa, quarum ſimilitudines ſunt, ſiue ſcrutanda, ſiue noſcenda, ſiue recolenda.* Porrò ſimilitudo in reipſa ſupponitur ante inſtitutionem.

Auguſt.

23. Hinc infertur diſcrimen inter ſacramentum & ſacrificium: quod ſacramentum ex natura ſua non requirat determinatam actionem: Vnde Baptiſmus, qui de facto inſtitutus eſt per corporis ablutionem, ad ſignificandam interiorem animi emaculationem, inſtitui potuiſſet per corporis maculationem, per quam eodem modo foret practicum ſignum interioris emundationis, ſicut nunc eſt per corporis ablutionem. Non eſſet autem ſacrificium, ſi per aliam actionem, quam immutatiuam rei ſignificandæ, offerretur. Ratio diſcriminis eſt, quia ſacramentum eſt practicum ſignum cauſatiuum gratiæ, ad quam cauſandam quæuis actio aſſumpta eſſet verè & propriè ſacramentum. Sacrificium verò eſt nota interioris affectus quo proteſtamur, Deum propter ſupremum dominium in vitam & mortem noſtram dignum eſſe, in cuius cultum & honorem res ipſa, quæ illi offertur, deſtruatur.

24. *Obijcies* 1. Multa fuerunt ſacrificia, tum in lege naturæ, tum in lege ſcripta, quæ non conſiſtebant in actione immutatiua, ſed in ſola oblatione rei ſacrificatæ, vt fuit primò ſacrificium Caini Geneſ. 4. qui ſolùm obtulit *de fructibus terræ munera Domino*: Secundò ſacrificium Melchiſedech Geneſ. 14. qui obtulit panem & vinum, nulla mentione facta de actione immutatiua panis & vini: Tertiò ſacrificiũ panum propoſitionis Exodi 25. *& pones*, inquit, *ſuper menſam panes propoſitionis in conſpectu meo ſemper.*

Geneſ. 4.

Geneſ. 14.

Exod. 25.

25. Reſpondeo vel hæc non fuiſſe propriè ſacrificia, ſed ſimplices oblationes, quibus offerentes recognoſcebant eum, vt primum principium, & finem omnium rerum: vel ſi fuerunt ſacrificia, aliqua mutatio in re-

ipſa oblata facta fuerit oportet, nec fuit neceſſarium, vt Scriptura talis mutationis expreſſè meminerit.

26. *Obijcies* 2. Sacrificium eſt ſignum ad placitum, ex libera voluntate inſtitutoris impoſitum ad ſignificandum increatum dominium Dei in vitam & mortem omnium: ergo inſtitui poteſt in quauis re, & actione, etiam rei non immutatiua.

27. Reſpondeo negando conſequentiam: nam eſto ſacrificium in ſua completa & proxima ſignificatione pendeat à libera voluntate inſtitutoris, quia niſi accedat extrinſeca inſtitutio, nulla actio ſenſibilis eſt completum ſignum increati dominij Dei in vitam & mortem omnium: nihilominus tamen in ipſa incompleta & aptitudinali ſignificatione, quæ ad actionem ſacrificatiuam prærequiritur, ſacrificium non pendet à libera voluntate inſtitutoris, ſed ſupponi debet tanquam materia proximè aſſumptibilis.

28. *Obijcies* 3. Actio ipſa immutatiua victimæ, quæ de facto aſſumpta eſt ad ſignificandum dominium, quod Deus, ratione omnipotentiæ, habet in vitam & mortem omnium, aſſumi potuiſſet ad ſignificandum dominium, quod idem Deus, ratione primi principij & vltimi finis, habet in res omnes. Igitur è contrario, actio purè oblatiua, quæ de facto aſſumpta eſt ad ſignificandum dominium, quod Deus, ratione primi principij & vltimi finis habet in res omnes, aſſumi potuiſſet ad ſignificandum dominium, quod idem Deus ratione omnipotentiæ habet in vitam & mortem omnium.

29. Reſpondeo negando conſequentiam. Ratio diſcriminis, quia poteſt eadem actio, ad plura ſignificanda idonea, aſſumi ad plura ſignificanda: non poteſt autem actio, ad aliquid ſignificandum inepta, ad illud ſignificandum aſſumi. Cùm igitur actio immutatiua rei, non ſolùm ſit apta ad ſignificandum dominium, quod Deus ratione omnipotentiæ habet in vitam & mortem omnium, ſed etiam ad ſignificandum dominium, quod idem ratione primi principij & vltimi finis habet in res omnes, poterit ad vtrumque dominium ſignificandum aſſumi. Contrà verò, quia actio non immutatiua rei, idonea non eſt ad exprimendum dominium, quod Deus ratione omnipotentiæ habet in vitam & mortem, aſſumi non poteſt ad hoc ipſum dominium exprimendum.

30. *Obijcies* 4. Non minùs dominium Dei in vitam & mortem omnium apta eſt exprimere actio deſtructiua, quàm actio productiua rei: ergo natura ſacrificij non ſolùm ſaluari poteſt in actione deſtructiua, ſed etiã in actione productiua rei. Vnde poſſet ſacrificium inſtitui in actione productiua ignis, vel generatiua prolis in proteſtationem dominij, quod Deus habet in vitam noſtram.

31. Reſp. negando antecedens. Nam deſtructio rei non ſolũ eſt apta ſignificare dominium, quod Deus habet in mortem, ſed etiam in vitam noſtram: productio autem rei ſolùm eſt apta ſignificare dominium, quod Deus habet in noſtram vitam. Quia verò ſacrificium, non ſolùm eſt nota proteſtatiua dominij increati Dei in vitam, ſed etiam in mortem noſtram, ideò potiùs in deſtructione, quàm in productione rei conſiſtit. Minor probatur: quoniam in deſtructione rei non ſolùm denotatur dominium in mortem, ſed etiam in vitam, dum victima ipſa è vita tranſit in mortem: cùm tamen dici non poſſit, quæ producitur, è morte tranſire in vitam, ſed ſolùm è non vita in vitam: quia mors non dicit puram negationem, ſed priuationem vitæ, cuius eſt corruptio: quæ vitæ priuatio ante rei productionem ſupponi nequit, vt per ſe patet.

An ad eſſentiam ſacrificij requiratur interior actus religionis?

32. Ratio dubitandi pro parte negante eſt: quoniam ſacrificia gentilium ſunt vera ſacrificia, & tamen ea non imperantur ab actu religionis, cùm offerentes non moueantur ex vero cultu Dei. Confirmatur, quia ſi quis obligaretur ad ſacrificium offerendum, ſatisfaceret præcepto, ſi tantùm extrinſecum opus ſacrificij exerceret abſque intrinſeco actu Religionis. *Ratio dubitandi pro parte negatiua.*

33. Ratio verò dubitandi pro parte affirmante eſt: quoniam ſacrificium eſt actus Religionis: ergo debet à virtute Religionis imperari. Vnde ſicut exterior eleemoſyna non eſt actus miſericordiæ, niſi imperetur à virtute miſericordiæ: ita nec externum opus ſacrificij erit ſacrificium, niſi à virtute Religionis imperetur: omnis quippe actus humanus exterior requirit interiorem, cum quo componit vnum in genere moris. Vnde Auguſtinus lib. 10. de Ciuitate cap. 5. Sacrificium definit, *Signum viſibile inuiſibilis ſacrificij*, hoc eſt interioris actus Religionis, à quo externum opus procedit. Pro huius quæſtionis ſolutione, *Pro parte affirmatiua.* *S. Aug.*

34. Diſtinguendus eſt duplex Religionis actus; vnus implicitus; explicitus alter: & vterque eſſe poteſt verus, & putatus. Ad ſacrificium, neceſſarius ſaltem eſt implicitus & putatus, non eſt autem neceſſarius verus & explicitus. Hoc ſecundum probat prior dubitandi ratio: Primum verò poſterior. Quod adhuc ſic ampliùs confirmo. Sacrificium eſt actio inſtituta ad exhibendum cultum Deo: ergo ſaltem implicitè debet hic cultus à ſacrificante intendi. Conſequentiam probo: nam hæc actio debet humano modo fieri, non enim eſſet ſacrificium, ſi fieret ab amente: vt autem humano modo fiat, requirit internum actum voluntatis, quo ſaltem implicitè & confusè offeratur Deo, in cuius cultum inſtituta eſt. Alioqui ſi alij, quàm Deo offeratur; non erit ſacrificium, quod eſſentialiter eſt ſignum proteſtatiuum diuini cultus. Vnde veriſſimè dixit ſuprà citato loco *Ad ſacrificium non eſt neceſſarius actus religionis verus, & explicitus, ſed ſufficit putatus & implicitus.*

Auguſtinus,

Digitized by Google

Auguſt.

Auguſtinus, *Quis ſacrificandum cenſuit, niſi ei, quem Deum aut ſciuit, aut putauit, aut finxit?* Hinc infertur, non fuiſſe ſacrificia, quæ gentiles adulationis cauſa offerebant hominibus, niſi illos putaſſent Deos. Quòd autem hæc implicita voluntas ſufficiat, conſtat à paritate ſacramentorum, quæ vt validè fiant, ſufficit, ſi tantùm implicitè & confusè eorum ſignificatio intendatur. Ex his patet ad rationes dubitandi pro vtraque parte.

Definitio ſacrificij.

35. Ex dictis hæc poteſt ſacrificij definitio formari: *Sacrificium eſt oblatio rei ſenſibilis, per aliquam mutationem ſui, proteſtatiua ſupremi dominij, quod Deus habet in vitam & mortem.* Ponitur *oblatio* loco generis: cùm omne ſacrificium ſit oblatio, non contrà. *Per aliquam mutationem ſui*, tanquam per differentiam, per quam ex parte materiæ contrahitur ad actionem ſacrificij propriam. Reliqua ſpectant ad ſignificatum formale ſacrificij, quod eſt ſupremum dominium Dei in vitam & mortem. Per hoc enim formaliter diſtinguitur à ſimplici oblatione, quæ eſt formaliter proteſtatiua primi principij, & vltimi finis: ab adoratione, quæ eſt nota recognitionis diuinę excellentię & ſanctitatis; à voto, quod eſt promiſſio rei in futurum offerendæ, & eſſe poteſt de ſolo actu interno, quemadmodum & adoratio.

Dedicationes templorum, erectiones altarium conſecrationes vaſorum &c. excluduntur.

36. Ex his conſtat, à ratione ſacrificij excludi dedicationes templorum, erectionem altarium, conſecrationem vaſorum, & veſtium in diuinum cultum. Nullum enim ex his per ſe & immediatè inſtitutum eſt in ſignum proteſtatiuum omnipotentiæ Dei in vitam & mortem. Nam templa inſtituuntur, tanquam aptus locus ad exhibendum cultum Deo: Altare, vt medium idoneum & immediatus locus, in quo ſacrificandum ſit Deo: Vaſa & veſtes, vt proportionata media ad ſacrificium ritè ſolemniterque celebrandum.

Multiplicia veteris legis ſacrificia.

37. Porrò multa fuerunt in veteri lege ſacrificia, quæ diſtinguebantur materia, offerendi forma, & fine. Ratione materiæ triplex diſtinguebatur ſacrificium; Victima ſeu hoſtia, quæ ſemper erat ex re viua: Immolatio, quæ erat ex re inanimi ſolida, vt ex pane, thure, ſimila: quamquam immolatio tam apud Eccleſiaſticos, quàm apud profanos Scriptores ſumitur pro oblatione cuiuſcunque ſacrificij: Libamen, quod erat ex re liquida, quæ in recognitionem diuini cultus effundebatur, vt effuſione ipſa denotaretur dominium Dei in vitam & mortem. Diſtinguebatur offerendi forma in holocauſtum, quod totum in proteſtationem increati dominij cremabatur: In hoſtiam, cuius vna pars cremabatur, altera à Sacerdotibus comedebatur; & Victimam pacificam, cuius vna pars cremabatur, altera cedebat in vſum Sacerdotum, tertia eorum, qui victimam dediſſent. Ex fine diuidebatur in Sacrificium propitiatorium, Euchariſticum, & impetratorium. Primum erat hoſtia, quæ pro peccatis, pœniſque præteritis offerebatur. Secundum erat holocauſtum, quod & honorarium, ſeu gratiarum actionis dicebatur, offerebaturque pro acceptis beneficijs in communi: pro beneficijs verò in particulari, erat hoſtia Pacifica, vt fuit Agnus Paſchalis in memoriam ſpecialis beneficij Ægyptiacæ liberationis. Tertium erat pro futuris donis impetrandis, pœniſque præcauendis.

Vnicum legis nouæ ſacrificium.

38. His omnibus vnicum ſucceſſit in lege Euangelica ſacrificium cruentum crucis eminenter continens hæc omnia, cum infinito exceſſu valoris. Quod ſacrificium oblatum fuit ab ipſo Chriſto Deo Patri, ac toti Trinitati, atque adeò ſibi ipſi ſubſiſtenti in humanitate, quæ fuit victima in ara crucis, per violentam mortem, liberam tamen & ſpontaneam ab ipſo Chriſto, perfectè Domino ſuæ vitæ, in proteſtationem ſupremi Dominij Dei in vitam & mortem omnium, pro ſatisfactione cunctarum culparum, atque pœnarum, nec non pro omnibus beneficijs, & in communi, & in particulari, tum ſibi, tum reliquis hominibus collatis, ac pro impetrandis nobis ingentibus donis, tam præſentis, quàm futuræ vitæ, oblata. Cuius viua ac realis repræſentatio eſt ſacrificium incruentum altaris, quod ſucceſſit ſacrificio cruento crucis, quoad rem ipſam oblatam, quæ eſt Chriſtus, licet non quoad modum, & ritum ſacrificandi. Atque hæc de ſacrificio in communi; Reliquum eſt, vt de ſacrificio Miſſæ diſputemus, propter quod hæc pauca de ſacrificio in communi præmiſſa ſunt.

DISPVTATIO XXXIII.

De ſacrificio Miſſæ.

SECTIO PRIMA.

An in Miſſa offeratur verum & proprium ſacrificium?

Negant hæretici.

1. NEgant hæretici huius temporis, non ſolùm qui realẽ preſentiam Chriſti in hoc ſacramẽto negant, ſed etiam qui illam concedunt. Primò, quia ratio ſacrificij pugnat cum ratione ſacramenti & teſtamenti: ſed Euchariſtia eſt ſacramentum, & teſtamentum, quo Chriſtus ſui corporis & ſanguinis nos hęredes inſtituit. Maior probatur: quia ſacramentum, & teſtamentum eſt, quo Deus aliquid nobis donat, vel promittit; ſacrificium contrà eſt, quo nos aliquid Deo donamus: repugnat autem, vt Deus aliquid nobis donet, & illud ipſum nos Deo donemus: ergo.

2. Secundò. Chriſtus eſt Sacerdos in æternum: ergo nullus in Sacerdotio illi ſuccedit. Confirmatur: nam ideò in veteri lege multiplicabantur Sacerdotes, quia teſte Paulo ad Hebr. 7. morte prohibebantur permanere: at Chriſtus ſemper viuit Sacerdos in æternum: ergo ſemper fungitur Sacerdotio.

Ad Heb. 7

3. Tertiò. Sacrificium Miſſę euertit ſacrificium crucis: igitur non eſt aſſerendum. Antecedens probatur, quia ſacrificium crucis, cũ fuerit infiniti valoris, de ſe ſufficientiſſimum fuit ad placandum Deum, eique ſatisfaciendum pro omnibus peccatis, & pœnis; nec non ad impetranda nobis omnia bona: ergo non eſt opus alio ſacrificio, alioquin iniuriam facit ſacrificio crucis, qui aliud ſacrificium introducit, nam hoc ipſo putat illud non fuiſſe ſufficiens. Cõfirmatur 1. Nam Paulus ad Heb. 9. & 10. comparans ſacrificium crucis cum veteribus ſacrificijs, docet illa debuiſſe ſæpius offerri, eò quòd non poterant à peccatis emũdare, cultoreſque ſuos perfectè ſanctificare: Contrà verò ſacrificium crucis nõ debuit niſi ſemel offerri, quia de ſe potens fuit ad exhaurienda peccata multorum, & confirmandos in perpetuum ſanctificatos. Confirmatur 2. Nam Chriſtus Ioan. 19. per illam vocem *Conſummatum eſt*, ſatis expreſſit, vno ſacrificio crucis ſe compleuiſſe omnia, quæ ad noſtram ſalutem neceſſaria erant.

Ad Heb. 9. & 10.

Ioan. 19.

Ad Heb. 5.

4. Quartò. Nemo, teſte Paulo ad Hebr. 5. vſurpare ſibi debet honorem Sacerdotis, niſi à Deo vocatus: nemo autem pręter Chriſtũ, vocatus eſt Sacerdos. Confirmatur: quia nullibi in Scriptura habetur, quòd Chriſtus inſtituerit Euchariſtiam in ſacrificium: nam ſicubi habetur, eſt in vltima cœna: at tunc Chriſtus non legitur obtuliſſe ſacrificium; ſed communicaſſe tantùm ſuos diſcipulos.

5. His argumentis, vt leuiora omittam, demonſtrare ſe putant contra veritatem ab ipſis Apoſtolis ad hæc vſque tempora conſenſu omnium firmatam, adeò vt non vereantur Caluinus & Lutherus expreſsè fateri, ſe contra ſenſum & authoritatem omniũ reluctari: ſed quà ipſi fidem afferunt, vt cõtra omnium ſenſum illis credamus? Verbum, inquiunt, Chriſti, quo ſolo iudicanda eſt Eccleſia: ſcilicet melius ipſi, qui nuper in mundo exorti ſunt, quàm Apoſtoli, qui Chriſti doctrinam ex ipſius ore hauſerunt, verbum Chriſti nobis interpretari poſſunt.

Nota impudentes Caluini & Lutheri ſpiritus.

6. Eſt igitur hæc veritas primò expreſſa in duobus Canonibus Apoſtolorum 3. & 9. in quibus expreſſa mentio fit ſacrificij Miſſæ. Secundò, in 1. Concil. Nicæno, cano. 14. ſub ſecunda editione celebrato ſub Syluestro Papa. Tertiò, in Tolet. 1. cano. 5. celebrato anno 400. Quartò in Antiſiodorenſi cap. 8. celebrato anno 590. ſub Gregorio I. Quintò in Lateranenſi ſub Innocentio III. cap. 1. Sextò in Florent. in decreto Eugenij. Septimò in Trident. ſeſſ. 22. Octauò. Eadem veritas paſſim docetur à ſummis Pontificibus, à Clemente I. lib. 6. Conſtitutionum cap. 23. & lib. 8. c. vlt. Alexandro I. qui ſedit anno 121. Epiſt. 1. & refertur de conſecrat. diſt. 2. can. *In Sacramentorum*, & ferè per omnes canones primæ, & ſecundę diſt. Nonò. Hanc veritatem docuerunt vnanimi conſenſu PP. videatur Bellar. lib. 1. de Miſſa, cap. 15. Decimò. In eandem conſentiunt Scholaſtici omnes cum Magiſtro in 4. diſt. 12. Vndecimò. Colligitur ex antiquo ritu altaris ad Euchariſtiam offerendam, cuius expreſſa mentio fit 7. & 9. Canone Apoſtolorum. Porrò altare non conſueuit erigi, niſi ad verum ſacrificium offerendum, hæreticis ipſis fatentibus. Duodecimò. Apertè deducitur ex gradu Sacerdotali, qui per ſe ordinatur ad ſacrificia offerenda. Decimotertiò. Ex antiquis Liturgijs, in quibus, nulla tam frequens mentio, quàm de oblatione & ſacrificio. Nec poſſunt hæc omnia explicari de ſacrificio improprio, vt hæretici explicant: Tum quia doctrinales propoſitiones, quas ſæpe de hac

Affirmant Cano. Apoſt. Concil. Nicæn.

Toletan.

Antiſiodor.

Lateranenſ.

Florent.

Tridentin.

Alemens I.

Alexãder I.

Patres apud Bellarm.

Scholaſtici.

Antiqui ritus altaris.

Et Liturga.

de hac

de hac re Concilia & PP. tradunt, non admittunt ſenſum improprium: tum quia hoc modo non ſolùm Euchariſtia, ſed reliqua etiam ſacramenta eſſent ſacrificia, cùm tamen Concilia & PP. ſolam Euchariſtiam doceant eſſe ſacrificium.

Scriptura. 14. Ex Scriptura: & vt omittam reliqua loca, ex quibus Theologi conantur hanc veritatem eruere, duo tantùm afferam, quibus *Tridentin.* vtitur Trident. ſeſſ. 22. cap. 1. Primus eſt, *Malach. 1.* Malachiæ 1. *Ab ortu Solis*, inquit, *Dominus, vſque ad occaſum magnum eſt nomen meum in Gentibus, & in omni loco ſacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda:* qui locus non niſi de ſacrificio altaris intelligi poteſt, quod & propter ſanctitatem victimæ, mundum appellatur; & propter vniuerſalitatem offerentium, in omni loco, ab ortu ad occaſum offerri dicitur, nullum enim ſacrificium in Dei honorem inſtitutum fuit adeò vniuerſale, vt in omni loco ab ortu ad occaſum dici poſſet offerri, ſicut ſacrificium Miſſæ. Nec intelligi poteſt de ſacrificio improprio: tum quia, vt *Bellarmin.* notat Bellarm. cap. 10. ſacrificium improprium non ſolet appellari ſacrificium abſolutè, ſed cum addito, ſacrificium laudis, ſacrificium iuſtitiæ, vociferationis, labiorum &c. Tum quia ſemper Patres hunc locum intellexerunt de ſacrificio Miſſæ.

1. Cor. 10. 8. Secundus ſumitur ex 1. Corinth. 10. vbi docet Apoſtolus, non poſſe eos, qui participes eſſe volunt menſæ dæmoniorum, participes fieri menſæ Domini: per *menſam*, altare vtrobique intelligens, vt conſtat ex verbis ipſius; *Nonne*, inquit, *qui edunt hoſtias, participes ſunt altaris?* & in fine concludit, *Non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum: non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.* Vbi quod ſuprà vocauerat *altare*, hîc vocat *calicem* & *menſam*. Eſt autem altare ſignum veri & proprij ſacrificij.

9. Ex his omnibus hoc conficio dilemma. Aut tota Eccleſia per tot ſæcula errauit, quæ *Lutherus. Caluinus. B. Gregor.* fatentibus Luthero & Caluino ſaltem per 1000. annos à tempore Gregorij I. ſemper hoc conſtanter docuit, & per totum orbem iuſſit ſeruari: aut certè ipſi decepti ſunt. Credibile autem non eſt, totam Eccleſiam in re ad Chriſtianam Religionem maximè ſpectante per tot ſęcula erraſſe, ſolis Luthero & Caluino nuper exortis hanc veritatem illuxiſſe. Ipſi igitur decepti ſunt. Minor probatur: nam credibile non eſt, Chriſtum permiſiſſe totam Eccleſiam, pro qua pretioſam animam ſuam dedit, per tot ſæcula in re ad ſalutem neceſſaria erraſſe, eamque poſthabuiſſe vnis Luthero & Caluino. Confirmatur: nam ante ipſos nemo fuit, qui hoc expreſsè docuerit, & tamen omnes ante ipſos pro certo habuerunt, in Miſſa verum offerri ſacrificium: igitur nulla fuit ante ipſos vera Eccleſia, nulla vera fides, interruptum Chriſti regnum, qui in nobis non regnat, niſi per fidem. Vbi ergo promiſſiones Chriſti: *Et portæ inferi non præ-* *Matth. 16.* *ualebunt aduerſus eam:* Matth. 16. *Eccleſia eſt columna & firmamentum veritatis* 1. ad Ti- *1. ad Tim. 3.* moth. 3. vbi angelica prędictio de continuitate, & nunquam Chriſti regni interruptione. Luc. 1. *Et regni eius non erit finis?* Præua- *Luc. 1.* lebitne teſtimonium vnius, vel alterius hominis authoritati totius Eccleſiæ, quæ per tot ſæcula hanc veritatem & docuit & ſeruauit, & in tot Concilijs generalibus præuia conſultatione totius ferè orbis Doctorum ſanxit?

10. Vltimò accedit ad hanc veritatem *Abſurdum ex contraria opin.* confirmandam, quia nullum foret ſacrificium in Eccleſia Chriſti, ſi tolleretur ſacrificium Miſſæ, cùm præter hoc nullum aliud ſit in lege Euangelica. Atqui abſurdum eſt, in Eccleſia Chriſti nullum eſſe ſacrificium. Abſurdum patet: tum quia nulla hactenus tam barbara natio fuit, quæ externo aliquo ſacrificio ſuos deos non coleret: tum quia hoc eſt de iure naturæ, vt docet S. Thomas 2. 2. *S. Thomas.* quæſt. 85. art. 1. quod autem eſt de iure naturę, non tollitur, ſed confirmatur per legem gratiæ.

11. Ad 1. argumentum, nego maiorem: *Ad argum. hæretic.* nulla quippe eſt repugnantia, vt eadem res ſit ſacramentum, teſtamentum, & ſacrificium; ſacramentum, quatenus ſignificat animæ ſanctitatem; teſtamentum, quatenus nobis promittitur hęreditas æternę gloriæ; ſacrificium, quatenus eadem offertur, & conſumitur in Dei cultum. Nec etiam repugnat, vt quod nos Deo offerimus, ab ipſo priùs acceperimus, cùm nihil poſſimus Deo dare, quod ab ipſo priùs non acceperimus, iuxta illud Paralip. 1. cap. 29. *Tua ſunt omnia, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi.*

12. Ad ſecundum diſtinguo conſequens: nullus illi in Sacerdotio ſuccedit, vt principalis Sacerdos, concedo: vt miniſter, nego; hoc enim non repugnat vnitati Sacerdotij Chriſti, plures habere in terris miniſtros, qui vice ipſius viſibile offerant ſacrificium. Quod expreſſit Paulus 2. Corinth. 5. *Pro Chriſto,* *2. Cor. 5.* inquit, *legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.* Idem admittere tenentur ipſi quoad magiſterium: nam Chriſtus non ſolùm eſt Sacerdos, ſed Doctor & Magiſter: cùm tamen per ipſos non obſtet, quin Chriſtus plures habeat in terris miniſtros, qui vice ipſius doceant, & gregem paſcant verbo doctrinæ.

13. Ad confirmationem reſpondeo, ex ea tantùm ſequi, in lege Euangelica non poſſe multiplicari Sacerdotes eiuſdem authoritatis & poteſtatis cum Chriſto, non autem inferiores qui ſint ipſius miniſtri.

14. Ad tertium nego Antecedens. Ad cuius probationem dico, ſacrificium crucis fuiſſe ſufficientiſſimum ad ſanctificandum nos per modum cauſæ meritoriæ vniuerſalis, non autem per modum cauſæ applicantis particularis; ad hoc enim neceſſaria eſt libera cooperatio noſtra, quæ fit medio ſacrificio altaris liberè nobis applicato: nam ſicut propria operatione peccamus, ita libera cooperatione noſtra iuſtificamur: vnde tantùm abeſt, vt ſacrificium crucis per ſacrificium

altaris

Digitized by Google

altaris euertatur, vt illud per hoc maximè extollatur: Tum quia per hoc illius memoria altiùs conſeruatur in mentibus fidelium: Tum quia illius fructus in nobis efficaciùs applicatur. Neque ideò altaris ſacrificium repetimus, quia exiſtimemus, ſacrificium crucis in ſuo genere non fuiſſe ſufficiens, ſed vt per hoc & Deum debito cultu veneremur, & nobis cruenti ſacrificij fructus applicemus.

15. At reſpondent Hæretici, applicari nobis ſacrificium crucis per prædicationem verbi, & miniſterium cœnæ. Sed contrà: tum quia eodem modo cœna ipſa, & Baptiſmus nobis applicari potuiſſet per prædicationem verbi: tum quia per ſacrificium altaris efficaciùs crucis fructus nobis applicatur, cùm ſit medium ad colendum Deum aptius atque ſublimius, nam in eo offerimus Deo rem omnium gratiſſimam.

16. Ad priorem confirmationem dico, Paulum apertè loqui de cruenta oblatione, quæ non debuit eſſe niſi vna, quippe quæ fuit infiniti valoris & pretij, atque adeò ſufficientiſſima: & in hoc comparat ſacrificium crucis cum veteribus ſacrificijs. Ad poſteriorem: verba illa dicta eſſe à Chriſto, tum ob conſummationem Scripturarum, quę omnes in Chriſti morte fuerunt verificatæ: tum propter ſingularem paterni præcepti de morte ſubeunda obedientiam.

17. Ad 4. nego minorem: fuerunt enim Apoſtoli vocati, & conſtituti Sacerdotes à Chriſto, reliqui verò ab Apoſtolis, eiuſque ſucceſſoribus continuata ſucceſſione, vti teſtatur Clemens Romanus lib. 8. conſtitut. cap. vlt. & ſatis colligitur ex illis verbis Chriſti; *Hoc facite in meam commemorationem*.

Clement Romanus.

18. Ex quibus verbis colligit Trident. ſeſſ. 22. cano. 2. Chriſtum Apoſtolos Sacerdotes inſtituiſſe, eſt enim viſitatum in Scriptura verbum, *Facere*, pro ſacrificare, Luc. 2. *vt facerent ſecundum conſuetudinem legis*, hoc eſt, vt ſacrificarent.

Concilium Tridentin.

Lucæ 2.

19. Ad confirmationem nego antecedens: nam ex illis verbis; *Hoc facite in meam commemorationem*, ſatis colligitur Chriſtum in vltima cœna Euchariſtiam inſtituiſſe, non ſolùm in cibum animarum, ſed etiam in ſacrificium per manus Apoſtolorum, eorumque ſucceſſorum offerendum; adiuncta Eccleſiæ traditione, ac PP. Conciliorumque explicatione. Neque fuit neceſſe, Chriſtum explicitè vſum fuiſſe verbo *Sacrifico*, quo nec vſus eſt in ſacrificio cruento crucis, ſed ſat fuit, exercitè feciſſe, quæ ad eſſentiam ſacrificij concurrunt.

SECTIO II.

Quæ ſit res oblata in hoc ſacrificio?

20. IN omni Sacrificio eſt res, quæ offertur, & oblatio ipſa. Primum eſt quaſi materia, indifferenter ſe habens ad ſacrificium, vel ad oblationem, quæ eſt ſpecies diſtincta à ſacrificio. Secundum eſt quaſi forma, quæ rem adaptat & determinat ad ſacrificium potiùs, quàm ad oblationem: cùm enim ſacrificium conſiſtat in re, & vna res ſit aptior alia ad exprimendum formale ſignificatum ſacrificij, res, quæ de ſe erat indifferens, per actionem fit aptior, tanquam per formam ad ſignificandum potiùs terminum ſacrificij, quàm oblationis. Quoniam verò res offerenda ſupponitur ad oblationem, priùs de re, poſtea de oblatione erit diſputandum.

In omni ſacrificio eſt res quaſi materia, & oblatio quaſi forma.

21. Omnes Catholici conueniunt, rem, quæ in hoc ſacrificio principaliter offertur, eſſe corpus & ſanguinem Chriſti, vt conſtat tum ex verbis conſecrationis; tum quia hæc ſunt aptiſſima & excellentiſſima materia ſacrificij, vt patet de cruento ſacrificio crucis, in quo eadem materia fuit oblata. Cæterùm controuerſa ſunt: Primum, an totus Chriſtus ſit res oblata: Secundum, an vt exiſtens ſub propria ſpecie: Tertium, an panis & vini ſubſtantia ſit aliquo modo materia huius ſacrificij: Quartum, an ſpecies ipſæ panis & vini integrent materiam huius ſacrificij.

22. Quoad 1. ratio dubitandi eſt: quia id offertur in ſacrificium, quod in altari ponitur vi verborum: ponitur autem vi verborum ſolùm corpus & ſanguis: igitur ſolùm corpus & ſanguis offeruntur in ſacrificium. Minor conſtat. Maior probatur: nam illud poteſt tantùm Sacerdos in ſacrificium offerre, quod vi Sacerdotalis characteris poteſt facere ſuum, ſacrificium enim eſſe debet de re ſua: ſed vi Sacerdotalis characteris non poteſt niſi corpus & ſanguinem facere ſuum, quia id poteſt tantùm facere ſuum, quod libero actu conſecrationis poteſt vi verborum ponere ſuper altare.

23. Confirmatur: nam ſi aliquis Apoſtolorum ſacrificium obtuliſſet in triduo, ſolùm corpus & ſanguinem obtuliſſet: ergo etiam poſt triduum, poſt quod Sacerdotalis poteſtas non creuit. Accedit authoritas Trident. ſeſſ. 22. c. 1. & can. 2. in quibus docet, Chriſtum in vltima cœna ſub ſpeciebus panis & vini obtuliſſe Patri corpus & ſanguinem ſuum, idque Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus faciendum præcepiſſe.

Concilium Tridentin.

24. Communis tamen ſententia Catholicorum eſt, totum Chriſtum offerri in hoc ſacrificio: Quam ſententiam primò colligo ex Trident. loc. cit. cap. 2. vbi docet, eundem illum Chriſtum in hoc ſacrificio incruentè immolari,

Sententia Catholica eſt, totum Chriſtum offerri in hoc ſacrificio.

Concilium Trident.

immolari, qui in Ara crucis ſemel ſeipſum cruentè obtulit, *Sola offerendi ratione diuerſa:* Atqui totus Chriſtus in Ara crucis cruentè oblatus eſt: ergo & hîc. Minor conſtat: quia in Ara crucis non tantùm Corpus & ſanguis, ſed tota humanitas, atque adeò anima etiam oblata fuit. Nam licet terminus oblationis fuerit diſſolutio humanitatis: res tamen oblata fuit tota humanitas, quia res oblata eſt illa, quæ præcedit oblationem.

25. Secundò probatur: quia licet ex vi Verborum per ſe & formaliter ſub ſpeciebus non conſtituantur, niſi corpus & ſanguis, ex naturali tamen concomitantia totus Chriſtus conſtituitur: atque adeò licet character Sacerdotalis per ſe & formaliter non ſe extendat, niſi ad corpus & ſanguinem, concomitanter tamen ſe extendit ad totum Chriſtum: quæ concomitantia non eſt merè per accidens & prẹter intentionem, ſed ex ſecundaria ſaltem intentione inſtituentis, quod ſic explico. Nam primaria intentio Chriſti fuit, vt ſacrificium Euchariſtię eſſet perfectum memoriale ſacrificij crucis, & quia ſacrificium crucis fuit conſummatum per occiſionem victimę & ſeparationem ſanguinis à corpore, vt id perfectius reprẹſentaretur per hoc ſacrificium, inſtituit vt illud ſub diuerſis ſpeciebus ſeparatis perque diuerſas formas verborum ſignificantes corpus ſeparatum à ſanguine perageretur. Quoniam verò Chriſtus hoc ſacrificium non inſtituit offerendum in triduo, in quo ob cruentum ſacrificium crucis, ceſſare debebat incruentum altaris, cùm hoc non ſit niſi ad illud repræſentandum inſtitutum, atque adeò illo præſente, non debebat hoc offerri, quòd Eccleſia Apoſtolica traditione edocta, quotennis ſeruat in Paraſceue, ſed offerendum inſtituit, dum ipſe viueret & regnaret, atque adeò, dum propter naturalem connexionem corpus & ſanguis eſſent realiter vnita cum anima; ideò ſecundaria intentio Chriſti fuit, vt totus fieret præſens in altari, & conſequenter totus Chriſtus in ſacrificium offerretur: quia id totum in ſacrificium offertur, quod prẹſens ſit in altari ſiue per ſe, ſiue concomitanter.

Concomitantia animæ eſt ex ſecundaria intentione inſtituentis.

26. Qværes. An ſimul cum humanitate in hoc ſacrificio offeratur etiam ſuppoſitum diuinum. Reſp. eo modo, quo fuit oblatum in cruce offerri & hîc, nempe per ſolam communicationem idiomatum, non per formalem actionis ſacrificatiuę ſubiectionem. Ratio eſt, quia id tantùm eſt ſubiectiuè capax huius actionis, quod poteſt eſſe ſubiectum mutationis & ſignificationis cultus diuini: atqui implicat ſuppoſitum diuinum eſſe ſubiectum mutationis & ſignificationis cultus diuini, nam hęc ſupponit inferioritatem ad Deum, & perfectibilitatem in ſe.

Suppoſitum diuinum offerri.

27. Ad rationem dubitandi, diſtinguo maiorem. Id offertur in ſacrificium, quod in altari ponitur ex vi verborum tantùm, nego: quod etiam ponitur per naturalem concomitantiam, concedo, nam hoc etiam ordinatum eſt in ſacrificium ex ſecundaria intentione Chriſti. Ad probationem maioris: eſto Sacerdos directè & ex vi verborum non poſſit niſi corpus & ſanguinem facere ſuum, indirectè tamen & per concomitantiam facit ſuum totum Chriſtum.

28. Ad confirmationem nego conſequentiam: nam licet non creuerit poteſtas Sacerdotalis poſt triduum, nec mutatum fuerit obiectum formale verborum: tamen mutatum fuiſſet obiectum identicum ob naturalem vnionem ipſius obiecti formalis cum identico; atque adeò licet non formaliter, & ex vi verborum, tamen realiter & per concomitantiam mutata etiam fuiſſet præſentia Chriſti ſub ſpeciebus. Ad Concilium dico, illud ab hoc ſacrificio non excluſiſſe animam, cùm expreſsè dixerit eundem Chriſtum immolari hîc, qui immolatus eſt in cruce: ſed tantùm declaraſſe, id quod ad myſticè repræſentandam Paſſionem Chriſti, implicitè offertur ſub ſpecie panis, & ſub ſpecie vini.

29. Quoad ſecundum, ratio dubij eſt: Quia Chriſtus vt materia ſacrificij debet præcedere actionem ipſam ſacrificandi: atqui illam non prẹcedit, niſi vt exiſtens in propria ſpecie: ergo vt exiſtens in propria ſpecie eſt materia huius ſacrificij. Maior probatur. Quia actio ſacrificatiua verſari debet circa materiam ſacrificandam tanquam circa ſubiectum: ſubiectum autem præcedit actionem, quæ circa ipſum verſatur. Minor probatur. Nam actio ſacrificatiua principaliter conſiſtit in actione, qua Chriſtus fit præſens ſpeciebus: ſed hæc actio non ſupponit Chriſtum exiſtentem, niſi in propria ſpecie, cùm ſit terminus talis actionis: terminus autem non ſupponitur, ſed conſequitur actionem, cùm debeat per ipſam fieri.

An Chriſtus ſit materia, in propria ſpecie exiſtens?

30. Communis tamen opinio docet, Chriſtum nullo modo eſſe materiam huius ſacrificij vt in propria ſpecie exiſtentem. Ratio eſt: quia nulla actio, qua hoc ſacrificium peragitur, verſatur circa Chriſtum, vt in propria ſpecie exiſtentem: nequit autem res eſſe materia ſacrificij, circa quam nulla actio ſacrificij verſatur.

Opinio communis negat.

31. Dices. Verſatur actio, qua Chriſtus priuatur propria extenſione locali. Sed contrà: quia hæc non verſatur circa Chriſtum, vt in propria ſpecie exiſtentem, ſed vt exiſtentem ſub ſpeciebus, ſub quibus ſuccedit ſine propria extenſione locali, vt terminus actionis ſacrificatiuæ, non vt materia, quia non ſupponitur vt ſubiectum talis actionis, ſed conſequitur tantùm ad illam, vt terminus.

32. Ad rationem in oppoſitum, nego vniuerſaliter maiorem: quia non repugnat eſſe actionem, quæ producat victimam, & ſimul illam offerat in ſacrificium: atqui tunc materia non prẹcederet actionem ſacrificandi, ſed potiùs ſequeretur, quia materia eſſet res producta,

Materia nõ neceſſariò præcedit actionem.

producta, actio verò ſacrificatiua eſſet ipſa rei productio; atque adeò materia non præcederet, ſed ſequeretur actionem ſacrificatiuam. Maior conſtat: quia etiam actio immutatiua rei de non eſſe ad eſſe eſt apta nota ſacrificij, cùm ſit apta ad ſignificandum ſupremum dominium, quod Deus habet ſaltem in vitam omnium: igitur nõ implicat dari actionem, quæ victimam producat, & ſimul offerat in ſacrificium: atqui talis de facto eſt actio ſacrificatiua in hoc Sacramento altaris, & ſacrificio incruento, quæ Chriſtum immutat de non eſſe ſacramentali ad eſſe ſacramentale: ergo in hoc ſacrificio res oblata non præcedit, ſed ſubſequitur actionem ſacrificatiuam: vnde ſi Chriſtus non præexiſteret, ſed ſimpliciter fieret ſub ſpeciebus per ipſam actionem conſecratiuam, talis actio foret apta ad ſacrificationem. Ad probationem maioris, nego, actionem ſacrificatiuam debere neceſſariò verſari circa rem oblatam, tanquam circa ſubiectum, ſed ſat eſſe, ſi verſetur circa illam, tanquam terminum offerendum.

Scotus. Gabriel. Caſalius.

33. Quoad tertium, Scotus in 4. diſt. 13. quæſt. 2. §. *Ad quæſtionem*, Gabriel quæſt. 1. art. 3. dub. 2. Caſal. lib. 1. de Sacrificio c. 20. opinantur, panem & vinum eſſe materiam diſtincti ſacrificij ab ipſo ſacrificio corporis & ſanguinis Chriſti. Ratio Scoti eſt: quia oblatio panis & vini ante conſecrationem eſt ſacrificium, & non ſacramentum: Euchariſtia verò conſecrata in pyxide eſt ſacramentum, & non ſacrificium, niſi aptitudinaliter, quatenus offerri poteſt in ſacrificium: igitur in ſentẽtia Scoti oblatio panis & corporis Chriſti ſunt duo ſacrificia, cùm vnum præcedat, & ſeparari poſſit ab altero.

Panem & vinum conſtituere vnũ ſacrificium cum corpore & ſanguine Chriſti. Bellarm. Suarez.

34. Communiùs tamen & veriùs eſt, non eſſe duo ſacrificia, ſed vnum, conſtans ex corpore & ſanguine Chriſti, tanquam ex re principaliter oblata, ex pane autem & vino, tanquam ex termino à quo, & materia tranſeunte. Ita Bellarm. lib. 1. de Miſſa cap. vlt. Suar. diſp. 75. ſect. 1. & alij. Probatur 1. ex Concil. & PP. qui de hoc ſacrificio loquuntur, tanquam de vnico & ſingulari, quod ſucceſſit multitudini aliorum ſacrificiorum veterum, iuxta orationem ſecretam poſt ſeptimam Dominicam Pentecoſtes: *Deus, qui legalium differentiam hoſtiarum vnius ſacrificij perfectione ſanxiſti* &c.

35. Probatur ſecundò ratione: quia licet ſubſtantia panis ac vini in hoc ſacrificio deſtruatur in proteſtationem diuinæ potentiæ, ac proinde ſit materia aliquo modo huius ſacrificij, quia tamen eius deſtructio non eſt primariò & per ſe intenta, ſed ſecundariò ad verificanda verba ipſa conſecrationis, & ad poſitionem corporis & ſanguinis Chriſti, quę in hoc ſacramento ſunt per ſe, & primariò intenta, vtpote inſtituta ad repræſentandum ſacrificium cruentum crucis, non poteſt conſtituere ſacrificium diſtinctum à ſacrificio corporis & ſanguinis Domini, ſed ſolùm ſpectat ad illud vt terminus à quo, & materia tranſiens, quæ ad præſentiam rei principaliter intentæ, corrumpi debet.

36. Ad rationem Scoti, nego, oblationem illam panis & vini, quæ fit ante conſecrationem, eſſe ſacrificium: quia ad ſacrificium requiritur actio immutatiua materiæ: atqui illa oblatio non immutat ſubiectum panis & vini: ergo. Vnde ſolùm actio deſtructiua inchoat ſacrificium, quia illa, vt diſtincta à Corpore Chriſti, non eſt per ſe intenta, niſi vt diſpoſitio ad ſacrificium corporis, atque adeò non conſtituit diſtinctum ſacrificium, ſed pertinet ad ſacrificium vt terminus à quo, & materia tranſiens.

Vaſquez. Coninck.

37. Quoad quartum, negat Vaſquez diſp. 223. numero 43. Coninck quæſt. 83. art. 1. dub. 4. Probatur 1. Quia ſi ſpecies panis & vini pertinerent eſſentialiter ad rem oblatam, non eſſet idem ſacrificium, quod offertur hîc, & oblatum fuit in cruce, contra Trident. ſeſſ. 22. cap. 2. affirmans vnam eandemque eſſe hoſtiam, ſola offerendi ratione diuerſam. Secundò. Si ſpecies panis & vini integrarent rem oblatam, Chriſtus non eſſet tota hoſtia, ſed pars hoſtiæ: ſicut quia ſpecies pertinent ad eſſentiam ſacramenti, Chriſtus non eſt totum ſacramentum, ſed pars ſacramenti: hoc autem eſt contra PP. affirmantes, Chriſtum eſſe integram hoſtiam in hoc ſacrificio. Tertiò. Species non ſunt dignæ, quæ in tanto ſacrificio Deo offerantur, vt pars hoſtiæ infinitè dignæ.

Concilium Tridentin.

Hoc ſacrificium integrari ſpeciebus panis & vini. Suarez.

38. Oppoſita ſententia probabilior eſt, quam docet Suar. loco præcit. & colligitur ex Cano. *Hoc eſt* &c. de conſecrat. diſt. 2. vbi dicitur. *Hoc ſacrificium duobus conſtare, viſibili elementorum ſpecie, & inuiſibili Domini noſtri Ieſu Chriſti carne & ſanguine.* Porrò verbum *conſtare*, integritatem ſonat. Ratio verò eſt: quia ad eſſentiam rei oblatę ſpectat ſenſibilitas: atqui non eſt res oblata in hoc ſacrificio ſenſibilis, niſi per ſpecies: igitur ſpecies ſpectant ad eſſentiam rei oblatæ in hoc ſacrificio. Minor patet: nam Chriſtus, qui eſt res oblata in hoc ſacrificio non eſt, præciſis ſpeciebus, ſenſibilis. Maior probatur tum ex definitione ſacrificij ab Auguſt. aſſignata 10. de Ciuit. cap. 5. *Eſt enim inuiſibilis ſacrificij viſibile ſignum:* Tum ex Trident. ſeſſ. 22. cap. 1. *Vt dilecta*, inquit, *ſponſæ ſuæ Eccleſiæ viſibile, ſicut hominum natura exigit, relinqueret ſacrificium.* Tum ratione: quia proprium ſacrificium, quale eſt hoc, conſiſtit in nota ſenſibili proteſtatiua diuini cultus. Nec ſufficit, vt ſit ſenſibile per ordinem tantùm ad ſpecies. Tum quia ordo ad ſpecies non eſt ſenſibilis, niſi includat formaliter ſpecies, & ſic non per ordinem ad ſpecies, ſed per ſpecies ipſas erit ſenſibile: Tum quia ea ratione includit ſpecies, qua includit ſenſibilitatem: atqui hanc includit intrinſecè & formaliter, quia includit eſſentialiter, eſſentialiter enim prædicatur de ſacrificio: ergo & ſpecies. Conſequentia conſtat:

S. Aug.

Concilium Tridentin.

Non poſſe dici ſacrificium ſenſibile propter ſolùm ordinem ad ſpecies ſenſibiles.

quia

Digitized by Google

quia quod includitur terminatiuè & extrinſecè, non poteſt intrinſecè & formaliter prædicari: non enim dicitur, potentia eſt obiectum, quod tantùm extrinſecè terminatiuè includit: atqui ſenſibilitas formaliter & intrinſecè prædicatur de ſacrificio, eſt enim ſenſibile ſignum. Confirmatur. Nam in ſacrificio cruento crucis accidentia ſenſibilia humanitatis ſpectarunt ad eſſentiam rei oblatæ: ergo & in hoc ſacrificio incruento altaris accidentia ſenſibilia panis & vini ſpectant ad eſſentiam rei oblatæ.

Suarez. 39. Ad primum argumentum, nego ſequelam: quia vt optimè Suarez, vt ſit idem hic, qui oblatus fuit in cruce, ſufficit, vt ſit idem ſubſtantiale indiuiduum, eſto ſit diuerſum accidentaliter: nam etiam per ipſos in cruce Chriſtus fuit oblatus cum præſentia diuiſibili, & accidentibus naturæ mortalis: hîc contrà cum præſentia indiuiſibili, & accidentibus naturæ immortalis & glorioſæ. Cuius ratio à priori eſt: quia indiuiduatio non deſumitur ab accidentibus, ſed à ſubſtantia: ergo variatis accidentibus, modò non varietur ſubſtantia, ſemper manet idem indiuiduum. Vnde idem eſſet indiuiduum, quod vno tempore eſſet album, alio verò nigrum. Iuxta hanc doctrinam eſt explicandum Concilium.

40. Ad ſecundum, nego ſequelam: quia hoſtia propriè ſtat pro ſubſtantia rei oblatæ, non pro accidentibus, quæ ſolùm requiruntur ad reddendam hoſtiam ſenſibilem. Et quamuis ſimul offerantur cum ſubſtantia: non tamen offeruntur vt quid principale & primariò intentum, ſed vt quid minùs principale & ſecundarium, proinde non poſſunt dici propriè pars hoſtiæ, quia hoc ſonat ſubſtantiale quid, ſicut ſonat hoſtia ipſa. Nec eſt eadem ratio de ſacramento: quia hoc primariò conſiſtit in ſignificatione, quæ æquè accidentibus, ac ſubſtantiæ conuenire poteſt: ſacrificium verò in hoſtia ſacrificanda, quæ principaliter & primariò conuenit ſubſtantiæ.

41. Tertium ſolùm probat, ſpecies non eſſe dignas, vt in hoc ſacrificio offerantur, vt pars æquè principalis: non autem vt minùs principalis, & quaſi extrinſecum indumentum victimæ.

SECTIO III.

In qua actione hoc ſacrificium eſſentialiter conſiſtat?

42. CVm ſacrificium ex parte ſigni formaliter compleatur actione immutatiua victimæ, qua veluti forma res offerenda completur, vt potiùs ſit materia ſacrificij, quàm alterius oblationis, ſupereſt diſputandum, in qua actione potiſſimùm conſiſtat eſſentia ſacrificij Eucharistici: plures autem ſunt actiones, quibus hoc ſacrificium perficitur. *Multa ſunt actiones, quibus hoc ſacrificium perficitur.* Prima eſt oblatio panis & vini. Secunda eſt actio conuerſiua panis in corpus, & vini in ſanguinem Domini. Tertia eſt eleuatio ſacramenti. Quarta eſt oblatio corporis & ſanguinis, quæ expreſſis verbis fit poſt conſecrationem. Quinta eſt fractio hoſtiæ, eiuſque cum ſanguine mixtio. Sexta eſt conſumptio ſacramenti, quæ à ſacerdote fit: nam quæ fit à populo, non ſpectat ad integritatem ſacrificij, cùm poſſit eſſe integrum ſacrificium ſine illa.

43. Scotus, & Gabriel ſuprà cit. docent, ſacrificium Miſſæ conſiſtere in oblatione panis & vini, quæ fit ante, & in oblatione corporis & ſanguinis, quæ fit poſt conſecrationem; docent enim, vt ſuprà vidimus, oblationem panis & vini eſſe ſacrificium: contrà verò Euchariſtiam ſeruatam in pyxide, non eſſe ſacrificium, niſi aptitudinaliter, quatenus videlicet, apta eſt offerri: igitur tota eſſentia ſacrificij per hos Authores poſita eſt in actione oblatiua. Ratio eſt, quia ſacrificium eſt eſſentialiter oblatio: ergo in ea debet eſſentialiter conſiſtere. Scoto conſentit Sotus in 4. diſt. 13. qu. 2. art. 1. §. *ſed rogas,* quoad duplicem oblationem, & præterea addit ad eſſentiam huius ſacrificij pertinere etiam conſecrationem, & ſumptionem, quia per vnam inchoatur, per aliam perficitur victimæ immolatio. *Sent. Scoti, Gabrielis.* *Soti.*

44. Canus lib. 12. de locis Theol. cap. 13. ad 4. affirmat, conſecrationem, oblationem, fractionem & conſumptionem eſſe partes huius ſacrificij. Probat: quia has omnes adhibuit Chriſtus, vt colligitur ex Euangelio. *Cani.*

45. Sed contra hos omnes efficax ratio eſt: quia nequit ea actione eſſentialiter ſacrificium integrari, quæ non eſt realiter immutatiua victimæ: atqui oblatio hæc tam panis & vini, quàm corporis & ſanguinis Chriſti, non eſt realiter immutatiua victimæ, quæ in hoc ſacrificio offertur: ergo. Eadem ratio probat de eleuatione & fractione. Nam licet fractio immutet rem oblatam, quoad accidentia extrinſeca, non tamen immutat quoad rem intrinſecam, quæ in hoc ſacrificio eſt principalis. Præterea omnes docent, ſi fortè hoſtia ceciderit in calicem ante fractionem, poſſe ſacrificium perfici, quemadmodum ſi non fuerit oblata, aut eleuata: atqui ſine actione eſſentiali nequit ſacrificium perfici: ergo. *Reijcitur.*

46. Confirmatur: quia non legitur, Chriſtus corpus ſuum & ſanguinem eleuaſſe, aut expreſſis verbis obtuliſſe, aut conſecratum panem fregiſſe, nam panis fractio, qua vſus eſt Chriſtus, præceſſit, non ſubſecuta eſt conſecrationem: quia, vt ex Euangelio conſtat, priùs fregit, deinde conſecrauit per illa verba: *Hoc eſt corpus meum*; ſed Chriſtus verum obtulit ſacrificium, quando hoc ſacramentum inſtituit, vt docet Trident. ſeſſ. 22. cap. 1. *Concilium Trident.*

47. Ex his patet ad fundamenta oppoſitæ ſententiæ: non enim hoc ſacrificium con-

ſiſtit in ſimplici oblatione, ſed in oblatione realiter immutatiua rei oblatæ: nec requiritur, vt in ſacrificio oblatio fiat expreſſis verbis, ſed ſufficit, ſi tantùm fiat re, cùm non in verbis, ſed in rebus ſacrificij eſſentia conſiſtat. His oppugnatis grauior ſupereſt controuerſia, an eſſentia huius ſacrificij ſaluetur in ſola conſecratione, àn in ſola conſumptione an in vtraque ſimul.

48. Prima ſententia affirmat, in ſola conſumptione ſaluari integram eſſentiam huius ſacrificij: eſt Ioſephi de Angles q. de valore Miſſæ artic. 1. difficult. 2. & Ledeſma apud Vaſquez diſp. 222. cap. 3. niſi quod Angles, præter conſumptionem, addat etiam oblationem, quæ fit poſt conſecrationem. Probatur primò. Quoniam in ea actione conſiſtit integra eſſentia ſacrificij, quæ victimam immutat: atqui ſola ſacramenti conſumptio victimam immutat: quia per hanc deſtruitur eſſe ſacramentale, quod Chriſtus vt victima habet in hoc ſacramento. Confirmatur: quia conſecratio eſt tantùm victimæ præparatio, quæ ad ſacrificium non pertinet, niſi diſpoſitiuè; alioqui etiam Incarnatio pertinuiſſet ad ſacrificium cruentum crucis, quia per illam præparata fuit victima crucis. Probatur ſecundò. Nam in die Paraſceues celebratur verum ſacrificium, per ſolam victimæ conſumptionem, abſque noua conſecratione: ergo tota eſſentia ſacrificij Euchariſtici ſaluatur in conſumptione. Antecedens probatur: tum quia in rubricis illius Miſſæ appellatur ſacrificium. Tum quia ſi in eum diem incidat feſtum Annunciationis, ſatisfit præcepto audiendi Miſſam: non poſſemus autem ſatisfacere præcepto audiendi Miſſam, niſi illud eſſet verum ſacrificium, quia per hoc non obligamur, niſi ad intereſſendum vero ſacrificio.

Ioſephus de Angles. Ledeſma.

49. Secunda docet, in ſola conſecratione ſaluari eſſentiam huius ſacrificij: eſt Alani lib. 2. de ſacrif. cap. 15. & 17. Suarez diſp. 75. ſect. 5. Vaſquez diſp. 222. cap. 5. Coninck qu. 83. art. 1. dub. 5. Mentalem oblationem iungit explicitè Syluius 3. p. qu. 83. art. 1. concl. 4. Probant primò. Nam de fide eſt, Chriſtum in vltima cœna verum obtuliſſe ſacrificium: non eſt autem de fide, ipſum ſacrificium conſummaſſe: non igitur poteſt ſacrificium Miſſæ eſſentialiter conſiſtere in conſumptione, quia non poteſt res certa fundari in principio dubio.

Alanus. Suarez. Vaſquez. Coninck. Syluius.

50. Secundò, quia PP. hoc ſacrificium explicant per ſolam conſecrationem, nulla mentione facta conſumptionis, cuius tamen mentionem facere debuiſſent, ſi putaſſent ad eſſentiam ſacrificij ſpectare. Tertiò. In illa actione conſtituenda eſt eſſentia huius ſacrificij, quam ſacerdos exercet in perſona Chriſti: atqui ſolam conſecrationem ſacerdos exercet in perſona Chriſti: igitur ſola conſecratio pertinet ad eſſentiam huius ſacrificij. Maior probatur: quia principalis offerens in hoc ſacrificio eſt Chriſtus: in tantum autem Chriſtus eſt principalis offerens, in quantum proximus miniſter operatur in perſona ipſius.

51. Quartò. In ea actione conſtituenda eſt eſſentia ſacrificij, per quam Chriſti corpus incruentè immolatur: per ſolam autem conſecrationem Chriſti corpus incruentè immolatur: igitur in ea tantùm collocanda eſt eſſentia huius ſacrificij. Maior conſtat. Nam ex vi conſecrationis corpus ponitur ſeparatum à ſanguine, atque adeò myſticè occiſum, & conſequenter immolatum. Confirmatur: nam ſacrificium incruentum eſſentialiter eſt cõmemoratiuum ſacrificij cruenti: ergo in ea actione debet eſſentialiter conſiſtere, qua fit repræſentatiuum mortis Chriſti: atqui ſola conſecratione fit repræſentatiuum mortis Chriſti: nam per eam ponitur corpus ſeparatum à ſanguine, per conſumptionem verò ſolùm fit repræſentatiuum ſepulturæ Chriſti, quæ ad ſacrificium cruentum eſſentialiter non pertinuit.

52. Quintò. Si conſumptio pertineret eſſentialiter ad hoc ſacrificium, hoſtiæ, quæ vel nunquam conſumuntur, vel non ab ipſo conſecrante, non eſſent perfectè ſacrificatæ, aut certè non ab ipſo ſacerdote, ſed à populo cõmunicante ſacrificarentur. Sextò. Si contingat, corpus Chriſti in altari apparere ſub ſpecie carnis, aut ſanguinis, communiter docent Theologi cum S. Tho. q. 82. a. 4. ad 3. non eſſe ſumendum, neque teneri ad aliam hoſtiam, aut vinum conſecrãdum: at ſi conſumptio eſſet de eſſentia ſacrificij, teneretur ſacerdos aliam hoſtiam, aut vinum conſecrare, ne imperfectum remaneret ſacrificium, cuius perfectio eſt de iure diuino. *S. Thomas.*

53. Eſt autem notandum diſcrimen, quo hanc ſententiam explicat Vaſquez, & reliqui Authores. Nam reliqui ideò docent, in ſola conſecratione conſiſtere totam eſſentiam ſacrificij Euchariſtici, quia per eam fit aliqua realis mutatio in re ipſa, quæ in hoc ſacrificio offertur, nam hæc neceſſaria eſt ad eſſentiam ſacrificij, licet diſcrepent, qualis, & quo pacto fiat hæc mutatio. Vaſquez verò cenſet, nullam eſſe neceſſariam realem mutationem in re, quæ in hoc ſacrificio offertur, quod inde probat: Quia hoc ſacrificium eſt eſſentialiter commemoratiuum ſacrificij crucis: in ſacrificio autem commemoratiuo non eſt neceſſaria realis mutatio rei, quæ in eo offertur, licet ea ſit neceſſaria in ſacrificio abſoluto, & non commemoratiuo. Maiorem confirmat cap. 7. authoritate PP. Minorem probat cap. 8. hac ratione. Immutatio rei oblatæ eatenus eſt neceſſaria in ſacrificio, quatenus per eam ſignificatur Deus vt Author mortis & vitæ: ergo ſi ſit aliqua oblatio, per quam abſque immutatione rei oblatæ Deus Author vitæ & mortis denotari poſſit, erit verum ſacrificium: talis eſt conſecratio corporis & ſanguinis Chriſti: ergo. Antecedens conſtat. Conſequentia etiam patet. Nam ratio ſacrificij in ſignificatione Dei Authoris vitæ & mortis forma-

Vaſquez.

Vaſquez exiſtimat nullam eſſe neceſſariam realem mutationem in re, quæ in hoc ſacrificio offertur.

Digitized by Google

formaliter conſiſtit: immutatio autem non eſt ratio formalis ſacrificij, ſed aliquid ex parte ſigni requiſitum, vt poſſit eſſe aptum ad ſignificandum terminum formalem ſacrificij. Minor probatur. Nam per conſecrationem repræſentatur mors Chriſti hoc ipſo, quòd ex vi talis actionis corpus fit ſeparatum à ſanguine, ac proinde vt ſic denotat illum Authorem vitæ & mortis, abſque alia reali immutatione de nouo facta in re ipſa oblata.

54. Notat autem, ad verum ſacrificium commemoratiuum non ſufficere, vt ſit ſignum tantùm rei, cuius mortem repræſentat, ſed requiritur etiam, vt res ipſa, cuius mors repræſentatur, ſit ſignum mortis ſui ipſius: cùm igitur Chriſtus ipſe à ſacerdote conſecratus, repræſentet cruentam mortem ſui ipſius, & ea repræſentatione denotet Deum Authorem vitæ & mortis, licèt non verè, ſed tantùm in figura dicatur mori, verè tamen & re ipſa dicitur immolari, & in ſacrificium offerri: quia verè & à parte rei circa ipſum verſatur actio ſacerdotis ipſum in ſacrificium offerentis.

Bellarm. Henriquez. Alphonſus à Caſtro. Valentia. Albertus.

55. Tertia affirmat, vtramque actionem, conſecrationem, & conſumptionem eſſe de eſſentia ſacrificij Euchariſtici. Eſt Bellarm. lib. 1. de Miſſa cap. vlt. Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 9. Alphonſi à Caſtro, verbo *Miſſa*, hæreſi 2. 5. *præter iſtam*; niſi quòd hi duo Authores velint etiam oblationem, quæ expreſſis verbis fit poſt conſecrationem, pertinere ad eſſentiam ſacrificij: Valentiæ diſput. 6. quæſt. 11. punct. 1. qui putat ad eam etiam ſpectare fractionem; indicat Albertus in 4. diſtinct. 13. artic. 24.

Sola ſacramenti conſumptio, non eſt integra eſſentia ſacrificij.

56. Dico primò. Sola ſacramenti conſumptio non eſt integra eſſentia ſacrificij Euchariſtici. Primò: quia Patres, dum hoc ſacrificium explicant, nunquam conſecrationem excludunt, quod ſignum eſt rationis eſſentialis. Secundò. Non poteſt illa actio excludi ab eſſentia ſacrificij, propter quam principaliter confertur poteſtas ipſa ſacrificandi: atqui poteſtas ſacrificandi principaliter confertur propter conſecrationem. Maior conſtat: nam poteſtas ſacrificandi eſt propter ſacrificium: ergo non poteſt à ſacrificio excludi actio, propter quam principaliter confertur poteſtas ipſa ſacrificandi. Minor colligitur ex forma ſacerdotis à Florentino tradita: *Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro viuis & defunctis*. Sed hæc poteſtas principaliter cadit ſuprà corporis & ſanguinis Domini conſecrationem, nam propter hanc illa principaliter confertur, vt conſtat ex Trident. ſeſſ. 23. Cano. 1. vbi tanquam primam ac principalem actionem presbyteratus, aſſignat actionem ipſam conſecrandi. Confirmatur: quia per hanc principaliter ſacerdos accipit poteſtatem parandi victimam: ſed victima paratur conſecratione.

Concilium Florent. Concilium Trident.

57. Tertiò. In conſecratione ſunt omnia requiſita ad actionem ſacrificandi: ergo non debet ab eſſentia ſacrificij excludi. Conſequentia conſtat: nam propterea aduerſarij conſumptionem non excludunt, quia habet omnia requiſita ad eſſentiam ſacrificij. Antecedens probo: quia conſecratio eſt actio maximè ſacra, per eamque non ſolùm immutatur realiter panis, & vinum, quæ ſunt materia remota, ſed etiam corpus & ſanguis Chriſti, quæ ſunt materia proxima huius ſacrificij, cùm per eam corpus & ſanguis Chriſti amittant præſentiam naturalem, & acquirant ſacramentalem in ordine ad ſpecies: ergo de ſe eſt apta ſignificare Deum, vt Authorem vitæ & mortis.

Et conſecratio, & ſumptio integrant eſſentialiter hoc ſacrificium.

58. Dico ſecundò. Vtraque actio, conſecratio, & ſumptio integrant eſſentialiter ſacrificium Euchariſticum. Ratio eſt: quia vtraque eſt idonea ad denotandum ſupremum dominium Dei in vitam & mortem: illa, per realem deſitionem panis & vini, & productionem corporis & ſanguinis Chriſti in eſſe ſacramentali; hæc per deſitionem corporis & ſanguinis in eſſe ſacramentali. Vnde expreſſiùs conſecratio, quàm conſumptio denotat potentiam Dei in vitam & mortem: quia in conſecratione corrumpitur vna ſubſtantia, per quam denotatur dominium mortis, & producitur alia ſub nouo modo ſacramentali, per quam exprimitur dominium vitæ.

Hebr. 8.

59. Confirmatur primò. Quia ſacrificium debet eſſe de proprijs, Hebr. 8. *Omnis Pontifex ad offerendum munera & hoſtias conſtituitur: vnde neceſſe eſt*, inquit, *& hunc habere aliquid quod offerat*: atqui ſacerdos per liberum actum conſecrationis, facit ſibi ſuam victimam; per conſumptionem verò illam ſacramentaliter mactat: ergo vtraque actio ad complendum ſacrificium eſſentialiter concurrit. Confirmatur ſecundò. Per conſecrationem principalis victima, quæ in hoc ſacrificio eſt corpus & ſanguis Chriſti, producitur tantùm: actio autem tantùm productiua non eſt apta repræſentare dominium in mortem; ſicut actio deſtructiua: ergo ad vtrumque dominium perfectè repræſentandum à principali victima, præter conſecrationem, neceſſaria eſt etiam conſumptio.

S. Thomas. Conc. Toletanum XII. Conc. Tolet. VII.

60. Hanc ſententiam ſubindicat Sanctus Thomas ſecunda ſecundæ quæſt. 85. artic. 3. ad 3. & docet Concil. Toletanum XII. cap. 5. vt refertur Can. *Relatum*, de conſecrat. diſtinct. 2. Vbi, *Quale*, inquit, *erit illud ſacrificium, cui nec ipſe ſacrificans particeps eſſe cognoſcitur?* Confirmatur: nam ea tantùm actio cenſenda eſt eſſentialis huic ſacrificio, quæ omiſſa neceſſariò eſt repetenda: atqui tantùm conſecratio, & conſumptio omiſſa, neceſſariò eſt repetenda. Minorem docet Conc. Tolet. 7. cap. 2. & refertur cap. *Nihil* 7. q. 1. & praxis ipſa Eccleſiæ. Maior probatur: quia nequit huius neceſſitatis alia aſſignari cauſa, niſi quia vtraque eſt de eſſentia ſacrificij. Nec aſſignari poteſt voluntas Chriſti,

nam cur hæc non aſſignatur in reliquis actionibus eleuandi, offerendi, frangendi, cùm etiam iſtæ communiter cenſeantur eſſe de Iure diuino? niſi quia illas & non has ordinauit ad eſſentiam ſacrificij; eò quòd illæ & non hæ idoneæ ſint denotare dominium vitæ & mortis.

Non poſſe eſſentiam ſacrificij completè ſaluari in ſolâ repræſentatione ſacrificij cruenti, præcisè. Vaſquez.

61. Ex his deducitur contra Vaſquez, non poſſe eſſentiam ſacrificij Euchariſtici completè ſaluari in ſola repræſentatione ſacrificij cruenti, abſque reali mutatione ipſius ſacrificij incruenti: quia licet ſacrificium incruentum ſit eſſentialiter repræſentatiuum cruenti, ſi tamen in ſeipſo nullam ſubeat realem mutationem, non poterit ipſum dici verum & proprium ſacrificium, ſed repræſentatiuum dumtaxat veri ſacrificij. Nec ſufficit, quòd ipſe Chriſtus per ſeipſum repræſentet mortem ſui, vt verè dicatur incruentè ſacrificari: nam ſicut ſacrificium incruentum diſtinguitur à cruento: ita diſtincta debet actione tranſmutatiua perfici. Nec refert, quod ſacrificium principaliter conſiſtat in ſignificatione omnipotentiæ Dei in vitam & mortem: quia hæc ipſa ſignificatio fundari debet in aliqua reali mutatione rei, quæ ſacrificatur.

Vaſquez.

62. Confirmatur: quia non dicitur ſacerdos verè & propriè ſacrificare, niſi veram & propriam actionem ſacrificatiuam exerceat in rem ipſam ſacrificandam: vera autem & propria actio ſacrificatiua eſt, quæ realiter immutat rem ipſam ſacrificandam; atqui per Vaſquez nullam actionem exercet ſacerdos realiter immutatiuam rei, quæ in hoc ſacrificio offertur.

63. Nec diſcurſus Vaſquez aliud probat, quàm quòd Chriſtus in hoc ſacramento exiſtens repræſentet ſeipſum cruentè in cruce oblatum, quòd non ſufficit, vt ipſe in hoc ſacramento incruentè dicatur ſacrificari, quia deeſt illi propria nota ſignificatiua dominij, quæ eſt actio realiter immutatiua victimæ.

64. *Obijcies* primò. Res principaliter oblata in hoc ſacrificio non eſt modus ſacramentalis, ſed ſubſtantia ipſa corporis & ſanguinis Chriſti, vt ſtat ſub modo ſacramentali, ſicut res oblata in cruce non fuit modus præſentiæ naturalis, ſed ſubſtantia ipſa humanitatis, vt ſtabat ſub modo naturali: atqui in ſubſtantia corporis & ſanguinis Chriſti nulla fit realis mutatio: ergo.

65. Reſpondeo diſtinguo minorem. Nulla fit realis mutatio in corpore & ſanguine Chriſti in ſeipſo naturaliter exiſtente, concedo: Nulla fit realis mutatio in corpore & ſanguine Chriſti ſacramentaliter exiſtente, nego. Nam Chriſtus per conſumptionem ſpecierum non ſolùm deſinit ſecundùm illum modum, ſed etiam ſecundùm ſubſtantiam; non quidem prout in ſeipſo naturaliter exiſtit, ſed prout exiſtit in hoc ſacramento: quia prout exiſtit in hoc ſacramento, non ſolùm deſinit ſecundùm modum, ceſſando à ſuſtentatione accidentium, ſed etiam ſecundùm ſubſtantiam, deſinendo eſſe hîc ſecundùm propriam ſubſtantiam. Quod inde patet: quia poſſet ceſſare à ſuſtentatione accidentium, & adhuc manere ſecundùm ſubſtantiam.

66. *Obijcies* ſecundò. Per ſumptionem ſacramenti non ſtatim deſinit corpus & ſanguis Chriſti ſecundùm eſſe ſacramentale, quia non deſinit ſacramentaliter Chriſtus niſi deſinentibus ſpeciebus, quæ non ſtatim comeſtæ deſinunt, niſi alterentur in ſtomacho: ergo potiùs digeſtio, quàm ſumptio ſpectat ad eſſentiam huius ſacrificij, quia per digeſtionem, non per ſumptionem Chriſtus amittit eſſe ſacramentale. Reſpondeo quamuis per ſumptionem Chriſtus non ſtatim deſinat ſacramentaliter, fit tamen in via deſitionis, & hoc ſufficit, vt per illam tanquam per actionem magis ſenſibilem, & certam dicatur immolari.

67. *Obijcies* tertiò: Si ſacrificium Miſſæ eſſentialiter compleretur per conſumptionem, poſſet à laico perfici: quia cùm ad eſſentiam ſacrificij non requiratur determinata perſona, poſſet à ſacerdote inchoatum, à laico perfici. Reſpondeo nego ſequelam: & ad probationem, nego, ex diuina inſtitutione reſpectum ad perſonam non eſſe eſſentialem ſacrificio Miſſæ. Nam licet ex natura ſua hoc non poſtulet ſacrificium vt ſic: poſtulat tamen ſacrificium tale. Vnde non quæuis conſumptio, ſed à ſacerdote facta, vt Chriſti miniſtro, nempe cum ordine ad conſecrationem formaliter, complet ſacrificium: quare facta à ſacerdote ſeipſum communicante in caſu neceſſitatis, non eſt complementum ſacrificij, quia non fit cum ordine ad conſecrationem formaliter, atque adeò vt à Chriſti miniſtro.

68. *Obijcies* quartò, ſuprà docuimus, ad ſacrificium nouæ legis non ſolùm requiri res, ſed etiam verba, quæ ipſius eſſentiam exprimant: quâ de cauſa ibidem diximus, verba illa calicis, *Qui pro vobis effundetur*, eſſentialiter requiri ad conſecrationem ſanguinis, quia explicant eſſentiam ſacrificij, quam Chriſtus neceſſariò connexuit cum natura huius ſacramenti. Igitur falſum eſt, ad ſacrificium Miſſæ non requiri verba exprimentia oblationem victimæ, cùm oblatio ſit eſſentialis ſacrificio.

69. Reſpondeo. Requiri verba ad exprimendam rationem genericam ſacrificij, nego; ad exprimendam rationem ſpecificam, concedo. Cæterùm oblatio eſt ratio generica in ſacrificio, cùm hæc in omni ſacrificio reperiatur, proinde non fuit opus, etiam illam proprijs verbis exprimi, quia intelligebatur expreſſa in ipſa ratione ſpecifica, quæ in hoc ſacrificio eſt immolatæ victimæ pro nobis myſtica ſanguinis effuſio: nam hæc determinat ſacrificium ad certam ſpeciem, includitque rationem genericam ſacrificij, quæ eſt oblatio victimæ in cultum diuinum exhibita. Quia igitur,

Digitized by Google

vt ibi dictum eſt, debuit hoc myſterium, quod de ſe indifferens erat vt eſſet ſolùm ſacramentum per modum ſpiritualis cibi & potus, determinari, vt non ſolùm eſſet ſacramentum, ſed etiam ſacrificium: determinatum autem eſt potiùs per verba ſanguinis pro nobis effuſionem, quàm oblationem exprimentia: quia in hac non fuiſſet expreſſa illa: Contra verò in illa fuit expreſſa hæc: cùm in ratione ſpecifica exprimatur generica, non contra.

70. Deducitur primò, non compleri eſſentialiter hoc ſacrificium, niſi per ſumptionem, atque adeò tunc, & non ante participari fructum ipſius: quia non datur fructus ex opere operato, niſi completo ſacrificio. Vnde ſi quis moreretur ante ſumptionem, non participaret effectum ſacrificij: cuius fructus tunc participaretur, quando ab alio ſacerdote compleretur, qui ſimul cum præcedente facit vnum. Fructus tamen illius probabilius obuenturus eſſet præcedenti, cuius fuit victima, & vice cuius ſequens conſumeret; vnde illi, non iſti competeret ſtipẽdium pro Miſſa acceptum. Secus eſſet de eo, qui alteri ſuccederet in conſecratione ſanguinis poſt conſecrationem corporis: quia hic & conſecraret & conſumeret. Conſumptio in Paraſceue, quia non habet rationem perfecti ſacrificij, non confert effectum ex opere operato, niſi per modum ſacramenti: vnde nec per illud poſſet ſacerdos ſatisfacere ei, à quo ſtipendium pro Miſſa accepit, quia vbi non eſt ſacrificium, ſacrificij fructus non eſt, pro quo ſtipendium datur.

Sacrificium hoc eſſentialiter conſtat conſecratione & conſumptione vtriuſque ſpeciei.

71. Secundò deducitur ſacrificium hoc eſſentialiter conſtare conſecratione & conſumptione vtriuſque ſpeciei. Ratio eſt: quia hoc ſacrificium eſt eſſentialiter repræſentatiuum ſacrificij cruenti crucis: eſt autem repræſentatiuum illius per myſticam ſeparationem ſanguinis à corpore, quod in hoc ſacrificio fit per conſecrationem vtriuſque ſpeciei. Quod autem conſumptio vtriuſque ſpeciei ſit etiam de eſſentia, patet: quia hoc ſacrificium eſt perfectum holocauſtum, quod debet totum abſumi per conſumptionem vtriuſque ſpeciei.

72. Dices. Poſſet repræſentari Chriſti mors per conſecrationem, & conſumptionem vnius tantùm ſpeciei: quia conſumptio repræſentat deſtructionem vnionis inter animam & corpus Chriſti. Reſpondeo. Eſto per conſecrationem & conſumptionem vnius tantùm ſpeciei repræſentari poſſet Chriſti mors, non tamen repræſentari poſſet ea, quam de facto in cruce ſubijt, nempe per ſanguinis à corpore ſeparationem.

Corpus & ſanguis Chriſti in fieri dici poteſt ſacrificium formaliter.

73. Eſt autem notandum corpus & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, non in facto eſſe, ſed in fieri dici ſacrificium formaliter: quia ſacrificium non in re, ſed in actione formaliter conſiſtit. Atque hinc eſt, cur corpus & ſanguis Chriſti in cuſtodia ſeruata, non dicantur ſacrificium: dicantur tamen ſacramentum: quia ſacramentum ex rebus, ſacrificium verò ex actionibus conſtat.

Diſcrimen inter hoc ſacrificium, & crucis.

74. Deducitur tertiò. Hoc ſacrificium non ſolùm in re oblata, ſed etiam in actione offerendi eſſe idem ſpecie, cum ſacrificio cœnæ: diuerſum tamen ſpecie, non quidem in re oblata, ſed in actione offerendi cum ſacrificio crucis. Primum conſtat: nam in vtroque ſacrificio eſt eadem res oblata, & idem modus offerendi per myſticam & ſacramentalem immolationem: nec poteſt ratio vlla aſſignari, quæ vnum eſſentialiter diſcriminet ab alio: nam quæcunque aſſignatur, erit tantùm accidentalis. Nam quod actio illa fuerit infiniti valoris, nempe à Chriſto, hæc finiti, nempe à puro homine, ſolùm variat ſacrificium magis & minùs intra eandem ſpeciem, ſicut quantitas finita & infinita.

Concilium Trident.

75. Secundum colligitur ex Trident. ſeſſ. 22. cap. 2. affirmante eandem eſſe hoſtiam, quæ in cruce fuit oblata, & nunc ſacerdotum miniſterio offertur; ſola offerendi ratione diuerſa. Etenim actio, qua Chriſtus fuit in cruce oblatus, eſſentialiter differt ab actione, qua offertur in ſacramento: ſiquidem illa fuit realis deſtructio vnionis inter animam & corpus; hæc vnionis inter corpus & accidentia Euchariſtica: illa fuit deſtructio etiam naturalis, hæc tantùm ſacramentalis: atqui ſacrificium ex parte rei ſignificantis, ex actione immolatiua maximè conſtat: igitur ſi hæc diuerſa ſpecie eſt in ſacrificio crucis, & altaris, ſacrificia quoque ipſa diuerſa erunt ſpecie in actione ſacrificatiua, quamuis eadem in re ipſa oblata, & in termino vltimo ſignificato, qui eſt Deus vt Author vitæ & mortis.

76. Ad primum argumentum primæ ſententiæ reſpondeo, eſſentiam ſacrificij non ſolùm poſſe conſiſtere in actione, quæ victimam mutat per deſtructionem, ſed etiam, quæ victimam mutat per productionem: nam prior eſt ſufficiens nota dominij in vitam & mortem. Poſterior ſaltem in vitam: proinde in ea ſaltem partialiter ſaluari poteſt natura ſacrificij: quamuis in actione productiua corporis & ſanguinis Chriſti ſaluetur nota vtriuſque dominij, & mortis per deſtructionem ſubſtantiæ panis & vini; & vitæ per productionem corporis & ſanguinis Chriſti. Ad confirmationem, nego antecedens: nam cùm victima principaliter producitur ad proteſtandum ſupremum dominium Dei, non eſt tantùm præparatio ſacrificij, ſed ipſum ſacrificium: quia talis actio de ſe apta eſt, vt, accedente inſtitutione Dei, fiat formaliter ſacrificium. Quod autem Chriſtus ſub ſacramento conſtituatur principaliter ad denotandum ſupremum dominium Dei, conſtat ex illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Nec eſt eadem ratio de Incarnatione, quæ non fuit finaliter terminata ad huma-

Digitized by Google

humanitatem, vt eſſet victima, ſed propter gloriam ipſius, vt vnita verbo, eſſet naturalis filius Dei. Reliquum Henriq. lib. 9. de ſacram. cap. 9. concedit incarnationem pertinuiſſe ad ſacrificium cruentum, tanquam rem oblatam. *Henriquez.*

77. Ad ſecundum, nego, in die Paraſceues celebrari verum ſacrificium, vt communiter docent Theologi: vocatur autem ſacrificium, quia ſaltem eſt incompletum ſacrificium.

78. Dices. Sacrificium completur mactatione victimæ, ergo eſt completum ſacrificium. Reſp. nego, quoduis ſacrificium compleri in mactatione victimæ: cùm igitur hoc ſacrificium ſit perfectiſſimum complectens in ſe vno, quidquid perfectionis reperiri poſſet in ſingulis, non ſolùm habet perfectionem holocauſti, per conſumptionem, ſed etiam reliquorum ſacrificiorum, per corruptionem vnius & productionem alterius. Et prætereà quod eſt proprium huius ſacrificij, vt ſit commemoratiuum cruenti ſacrificij crucis, quod perfectè exprimi nequit, niſi in conſecratione vtriuſque ſpeciei.

79. Ad ſecundam probationem, nego minorem: nam Vaſq. putat, eo die nullum verum celebrari ſacrificium, & tamen cenſet, ſi in illum incidat feſtum, teneri fideles intereſſe, adeoque ſatisfacere præcepto audiendi Miſſam: ſicut tenerentur intereſſe ei ſacro, in quo Parochus defectu hoſtiæ, non conſecrat nouam hoſtiam, ſed præconſecratam eleuaret, offerret, frangeret & conſumeret. An autem ſi in talem diem, incidat feſtum, teneantur fideles vi præcepti audiendi ſacrum, intereſſe, dicemus infrà. *Vaſquez.*

80. Ad 1. argumentum ſecundæ ſententiæ, conceſſa maiori, ad minorem dico: quod quamuis non ſit de fide, Chriſtum ſacramentaliter ſeipſum conſumpſiſſe, eſt tamen conſtans opinio Scholaſticorum, quam docuit Hieronym. Epiſt. ad Hedibiam q. 2. & refertur can. *Nec Moyſes* de conſecrat. diſt. 2. & Chryſoſt. Homil. 84. in Matth. & colligitur ex illis verbis Chriſti Luc. 22. *Non bibam amodo de generatione vitis, donec regnum Dei veniat*, quæ eſt communis ſententia PP. non poſſunt niſi de calice conſecrato intelligi: atque hæc certitudo ſatis eſt, vt in ea fundati dicamus, ſumptionem ſacramenti ſpectare ad eſſentiam huius ſacrificij: vnde quantam certitudinem habet opinio, quod Chriſtus ſeipſum ſacramentaliter conſumpſit, tantam habet noſtra ſententia, quod conſumptio ſpectet ad eſſentiam ſacrificij. *Hieron.* *Chryſoſt.* *Luc. 22.*

81. Ad ſecundum argumentum dico, ita PP. hoc ſacrificium per conſecrationem exponere, vt conſumptionem non excludant. Quod autem ſæpius illius, quàm huius mentionem faciant, eſt, quia actio illa eſt admirabilior, & principalior.

82. Ad tertium, nego minorem: nam vt dici poſſit actio fieri in perſona Chriſti, ſufficit, ſi fiat Chriſto ordinante & iubente, etiamſi non fiat ipſo actu actionem exercente: Sicut dicuntur officiales regij operari in perſona Regis, qui operantur ordinante & iubente Rege.

83. Ad quartum, nego minorem: nam immolatio propriè importat deſtructionem victimæ, Chriſtus autem non deſtruitur ſacramentaliter per conſecrationem, ſed per conſumptionem. Et licet Chriſtus ſufficienter repræſentet mortem ſuam, per ſolam conſecrationem vtriuſque ſpeciei, hoc tamen non ſufficit ad ſacrificium incruentum, quod debet peculiari actione tranſmutatiua diſtincta peragi. Ad confirmationem, concedo ſacrificium incruentum eſſentialiter eſſe repræſentatiuum ſacrificij cruenti, & propterea eſſentialiter requirere conſecrationem vtriuſque ſpeciei: nego tamen, eſſe tantùm repræſentatiuum illius, ſed etiam oblatiuum ſui; atque adeò præter conſecrationem requirere etiam conſumptionem, quæ non eſt ſola ſepulturæ repræſentatio, ſed etiam mortis expreſſio. nam ſicut in morte diſſoluta fuit vnio animæ cum corpore: ita in conſumptione diſſoluitur vnio Chriſti cum accidentibus; vnde ſicut per illam mactata eſt humanitas naturaliter, ita per hanc corpus & ſanguis Chriſti ſacramentaliter.

84. Ad 5. concedo ſequelam: neque enim eſt abſurdum, particulas illas non perfectè ſacrificari, donec conſumantur, non à populo, cui ſacrificandi poteſtas collata non eſt, ſed à Sacerdote: ſicut non eſt abſurdum, quod deficiente Sacerdote, hoſtia ab ipſo conſecrata, non perfectè ſacrificetur, donec conſumatur ab alio Sacerdote.

85. Ad 6. In eo caſu cenſetur Auctor ipſe ſacrificij Deus per miraculum ipſum diſpenſare, ob peculiares fines, quos per tale miraculum intendit, vt ibidem indicat S. Thomas. *S. Thomas.*

SECTIO IV.

Quinam ſint offerentes in ſacrificio Miſſa?

86. De tribus offerentium generibus eſt difficultas, de Sacerdotibus excommunicatis, hæreticis, degradatis, An poſſint hoc ſacrificium offerre; De Chriſto, An actu vnà cum Sacerdote hoc ſacrificium offerat: Et de Eccleſia, quo pacto hoc ſacrificium Miſſæ offerat.

87. Quoad primum, Magiſter in 4. diſt. 13. Gratianus can. *Quod quidam* 1. q. 1. Scotus eadem diſt. 13. q. 2. §. *Ad quæſt.* Gabriel q. 2. art. 3. dubit. 2. negant, hos Sacerdotes hoc ſacrificium offerre poſſe. Qui tamen diſpari *Excommunicatum, hæreticum, vel degradatum Sacerdotem hoc ſacrificium offerre poſſe negant Magiſter. Gratianus. Scotus. Gabriel.*

diſpari mouentur fundaméto: Magiſter & Gratianus, quia iſti amittũt poteſtaté Chriſti corpus conſecrandi, cũ ex Patribus nulla ſint extra Eccleſiam vera ſacraméta: Scotus & Gabriel, quoniam ad ſacrificiũ neceſſaria eſt vocalis oblatio facta in perſona Eccleſiæ. Probant, quia nõ dicit Sacerdos: *Tibi offero:* ſed, *Tibi offerimus.* Sed qui ſunt ab Eccleſia præciſi, nõ poſſunt offerre in perſona Eccleſiæ: igitur non poſſunt ſacrificare, quamuis poſſint conſecrare, quoniam ad conſecrationem non eſt neceſſaria oblatio.

Contrarium verius eſt.

88. Reliqui verò Scholaſtici affirmant, non modò excommunicatos, hæreticos, & degradatos poſſe conſecrare, ſed verum etiam Miſſæ ſacrificium offerre. Primum eſt de fide, definitum à Concilio Tridentino ſeſſ. 23. cap. & can. 4. contra Lutheranos & Caluiniſtas aſſerentes, Sacerdotes ſemel ritè ordinatos, iterum laicos effici poſſe. Cuius rationem ibidem aſſignat: quia nimirum character, à quo tantùm validè pendet conſecratio, eſt indelebilis.

Concilium Tridentin.

89. Secundum probatur: quoniam ad naturam ſacrificij non eſt neceſſaria vocalis oblatio: & eſto ſit neceſſaria, eam non offert Sacerdos in perſona Eccleſiæ, ſed Chriſti: quia quæ ſunt eſſentialia ſacrificio, non pendent à poteſtate Eccleſiæ, ſed Chriſti, qui nunquam per ſuſpenſionem Eccleſiæ aufert à Sacerdotibus poteſtatem ſacrificandi. Confirmatur: quia non minùs debuit eſſe hoc myſterium firmum & infallibile in ratione ſacrificij, quàm in ratione ſacramenti: cùm non minùs illud ad diuinum cultum, quàm hoc ad noſtram vtilitatem dirigatur: ergo ſicut per nullam ſuſpenſionem humanam impeditur in ratione ſacramenti; ita nec in ratione ſacrificij. Cæterùm cum Patres dicunt, extrà Eccleſiam vera ſacramenta non reperiri, explicandi ſunt, vel fructuosè, vel quia plerumque non peraguntur cum omnibus eſſentialiter requiſitis.

Extra Eccleſiam nulla ſacramenta.

90. Maior difficultas eſt, an huiuſmodi Sacerdotes verum offerant ſacrificium, ſi expreſſam voluntatem habeant non ſacrificandi, ſed tantùm conſecrandi. Ratio dubitandi eſt: quia conſecratio, & ſacrificatio ſunt actiones formaliter diuerſæ: quarum vna ordinatur ad corpus & ſanguiné Chriſti per modum ſigni ſanctificantis animas; Altera per modũ ſigni proteſtatiui Diuini cultus: igitur poterit Sacerdos vnam intẽdere, & aliam expreſsè nolle: & conſequenter tũc conſecrabit, & non ſacrificabit, cùm ad ſacrificandum neceſſaria ſit implicita ſaltem voluntas profitendi diuinum cultum.

Qui expreſſam voluntatem haberet non ſacrificãdi, ſed conſecrandi, & ſumendi, is ſacrificaret.

91. His tamen non obſtantibus, dicendum eſt, adhuc in eo caſu Sacerdotem ſacrificaturum. Ratio eſt, quoniam ipſa voluntas conſecrandi & conſumendi, eſt ſimul implicita voluntas ſacrificandi: vnde implicat, aliquem habere voluntatem conſecrandi & conſumendi, & non ſacrificandi: tametſi habere poſſit voluntatem conſecrandi, & non conſumendi: in quo euentu conſecrabit, & non perfectè ſacrificabit, quoniam ad perfectum ſacrificium requiritur etiam conſumptio, vt ex præcedente ſect. conſtat.

92. Ad rationem dubitandi: eſto actiones iſtæ ſint diuerſæ formaliter, vna tamen eſſentialiter includitur in alia ex Chriſti inſtitutione. Quod colligitur ex illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem:* quorum ſenſus, vt ex Paulo 1. Corinth. 11. deducitur, eſt, vt quotieſcunque hoc ſacramentum conficietis, in mei memoriam facietis. Vnde in ipſa ſacramenti confectione includitur proteſtatio diuini cultus. *1. Cor. 11.*

Chriſtum actu vnà cum Sacerdote hoc ſacrificium offerre docet Bellarm. Suarez. Coninck. Concilium Trident.

93. Quoad ſecundum, affirmant Bellarminus lib. 2. de Miſſa cap. 4. Suarez diſp. 77. ſect. 1. Coninck quæſt. 83. art. 1. dub. 6. Primò, nam hoc modo meliùs ſaluatur, quo pacto Chriſtus ex Tridentino ſeſſ. 22. cap. 2. ſit principalis offerens in hoc ſacrificiò: cùm in hac ſententia non tantùm remotè & habitu, ſed proximè & actu concurrat cum ipſo Sacerdote ad actionem ſacrificandi. Confirmatur; quia hoc modo Chriſtus perfectiùs exercet munus ſummi & æterni Sacerdotis. Secundò melius ſaluantur authoritates Patrum aſſerentium, Chriſtum in hoc ſacrificio non ſolùm eſſe id, quod offertur, ſed eum, qui offert. Tertiò, hoc magis conducit ad dignitatem & valorem huius ſacrificij: quia magis hoc modo æquiparatur ſacrificio crucis, & cœnæ, non tantùm in re oblata, ſed etiam in ipſa actione offerendi. Quartò poteſt Chriſtus nunc actu cum Sacerdote offerre: ergo actu offert. Antecedens clatũ eſt. Conſequentia probatur: tum quia non eſt, cur Sacerdos digniſſimus perpetuò vacet à munere offerendi, cùm illud & pro dignitate ſua, & ad maiorem Dei gloriam exercere poſſit. Tum quia hoc ſpectat ad excellentiam huius ſacrificij: quippe cùm oblationis dignitas ex offerentis perſonæ dignitate maximè penſetur. Tum quia hoc poſtulat dignitas ipſa rei oblatæ, quæ ſicut ex ſe infinita eſt, ita infinitum poſtulat offerentem, ex cuius actione nunquam poſſit hoc ſacrificium inquinari.

Negant probabilius Gabriel. Corduba. Henriquez Vaſquez. Scotus.

94. Negant verò Gabriel lect. 26. in Can. Miſſæ litt. A. Corduba lib. 1. quæſt. 3. opin. 2. Henriquez lib. 9. de vero Miſſæ ſacrificio cap. 19. numero 4. & 6. Vaſquez diſp. 225. cap. 3. & colligitur ex Scoto quolibet. 20. 6. *Hic præmittendum. Quæ ſententia probabilior eſt & ſequenda.* Eaque probatur primò: nam vt Chriſtus, iuxta Concilium, ſit principalis offerens in hoc ſacrificio, ſufficit, vt Sacerdos offerat in perſona ipſius per virtutem ab ipſo acceptam. Sicut verè dicitur agere, qui per alium, tanquam per ſuum ſubſtitutum, & per virtutem illi communicatam, agit: ita verè Chriſtus ſacrificare dicitur, qui per Sacerdotes, tanquam per ſuos ſubſtitutos, & per virtutem illis communicatam, ſacrificat. Quem modum indicat Concilium, dicens, Chriſtum eſſe *Concilium Trident.*

eſſe nunc offerentem, *Sacerdotum miniſterio:* & docet S. Thomas 3. parte quæſt. 82. art. 1. & alibi.

S. Thomas.

95. Nec refert, quod ſacerdos hanc virtutem ſacrificandi accipiat etiam à Deo, cùm tamen Deus non dicatur principalis offerens in hoc ſacrificio: quia cùm ſacrificare ſit inferioris reſpectu ſuperioris, non poteſt competere Deo, qui ſuperiorem non agnoſcit. Per hunc etiam modum ſaluatur, quo pacto actio ſacrificandi, etiamſi procedat à malo miniſtro, non inquinetur, ſed ſemper ſuum effectum conſequatur ex opere operato: quia nimirum actio illa ſacrificatiua non accipit ſuam honeſtatem, ſaltem completam, vt procedit à miniſtro, ſed vt eſt à Chriſto aſſumpta, mediante miniſtro, tanquam inſtrumento, iuxta ea, quæ docuimus diſput. 4. ſect. 11.

96. Confirmatur: nam ſi aliquis Apoſtolus in triduo conſecraſſet, talis ſacrificij principalis offerens fuiſſet idem Chriſtus, non ratione actualis oblationis, ad quam tunc Chriſti anima à corpore ſeparata non concurriſſet, cùm hoc ſit munus totius compoſiti: ergo ratione inſtitutionis & virtutis communicatæ ſacerdoti, tanquam vicario & miniſtro Chriſti.

97. Secundò. Si Chriſtus ſimul cum ſacerdote actu ſacrificaret, concurrendo vt cauſa principalis ad eandem actionem ſacrificatiuam, hoc ſacrificium non ſolum prout fuit à Chriſto in vltimâ cœnâ, & in Cruce oblatum, ſed etiam prout nunc offertur, eſſet infiniti valoris & meriti. Conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Minor conſtat, quia prout nunc offertur, habet limitatum valorem & meritum. Sequela probatur: quia ſi Chriſtus actu ſacrificaret cum ſacerdote, actio ipſa ſacrificatiua ſacerdotis eſſet eadem cum actione Chriſti, cùm actio inſtrumenti ſit eadem cum actione principalis agentis. Sed actio Chriſti eſt infiniti valoris & meriti: igitur hoc ſacrificium, prout nunc offertur à ſacerdote, eſſet infiniti valoris & meriti. Conſequentia patet, quia ſacrificium formaliter conſiſtit in ipſa actione ſacrificandi: ergo ſi hæc eſt infiniti valoris & meriti, ſacrificium ipſum eſſet infiniti valoris & meriti.

98. Confirmatur. Si Chriſtus actu ſemper offerret ſimul cum ſacerdote hoc ſacrificium, ſemper hoc ſacrificium conſequeretur ſuum effectum, quia non poſſet Filius pro infinita ſua reuerentia à Patre non exaudiri: præſertim cùm aduerſarij admittant, quod nos etiam docuimus præcedenti tomo, Chriſtum eſſe in ſtatu impetrandi, licet non ſit in ſtatu merendi: & per conſequens ſacrificium pro quacunque re oblatum, ſemper illam infallibiliter conſequeretur.

99. Ad primum oppoſitæ ſententiæ, patet ex dictis. Ad ſecundum reſpondeo rectè à Patribus Chriſtum dici non ſolùm eſſe id, quod in hoc ſacrificio offertur, ſed etiam qui offert, quia iuxta Concilium Tridentinum, Chriſtus miniſterio ſacerdotum offert.

Concilium Trident.

100. Ad tertium, eſto hoc magis conduceret ad valorem & dignitatem ſacrificij, aſſerendum tamen non eſt, propter rationes aſſignatas. Nego etiam, hoc ſacrificium æquiparari debere ſacrificio vltimæ cœnæ quoad valoris dignitatem, licet æquiparetur quoad rationem ſpecificam, vt ſuprà diximus, & cruento crucis in actione offerentis: quin potius iuxta Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 2. in ea debet differre: *Vna enim, inquit, eademque eſt hoſtia, ſola offerendi ratione diuerſa.*

Concilium Trident.

101. Ad quartum, neganda eſt conſequentia Et ad primam probationem reſpondeo ad munus æterni ac ſummi ſacerdotis ſat eſſe, vt continuò offerat per ſuos miniſtros: ſicut ad munus ſupremi Principis ſufficit, vt gubernet per ſuos miniſtros. Ad reliquas verò probationes ſat eſt, vt hoc ſacrificium offeratur à miniſtro in perſona Chriſti, quo pacto actio perſonalis iniqui miniſtri nunquam poterit hanc hoſtiam inquinare.

102. Quoad tertium, dicitur ſacerdos hoc ſacrificium nomine totius Eccleſiæ offerre, ſed diuerſo modo, quo illud offerre dicitur in perſona Chriſti: quoniam in perſona Chriſti ſacerdos offert tanquam inferior nomine & iuſſu ſuperioris: nomine verò Eccleſiæ, tanquam ſuperior pro inferiore. Eſt enim Eccleſia, prout à ſacerdotibus condiſtinguitur, populus fidelis, qui hoc ſacrificium offert per ſacerdotem, tanquam per ſuperiorem & ſuum aduocatũ apud Deum. Concurrit autem ad hoc ſacrificium offerendum Eccleſia, vel habitualiter & interpretatiuè, quo pacto omnes fideles, etiam abſentes concurrunt; vel actualiter & expreſsè, vt præſentes, qui ſimul cum ſacerdote illud actu offerunt; vel cauſaliter, vt qui illud precibus, aut eleemoſyna procurarunt. Vnde vnuſquiſque eò magis de illius fructu participat, quò expreſſiùs, pluribuſque titulis ad illud concurrit.

SECTIO V.

Pro quibus poßit hoc ſacrificium licitè & validè offerri?

103. QVoniam hoc ſacrificium non ſolum inſtitutum eſt ad præſtandum cultum Deo, propter quod Latreuticum, & Euchariſticum, ſiue laudis dicitur, quatenus fit in gratiarum actionem de ſummo beneficio accepto Paſſionis Chriſti: ſed etiam ad obtinendam remiſſionem culpæ & pœnæ, quo pacto Propitiatorium nuncupatur; & Impetratorium, quatenus valet ad omnia bona tam animi, quàm corporis impetranda; videndum ſupereſt pro quibus illud licitè & validè offerri poſſit.

104. Certum

Digitized by Google

Poteſt hoc ſacrificium offerri pro fidelibus viuis, & defunctis, in purgatorio exiſtentibus: Concilium Trident.

104. Certum eſt autem primò, illud offerri poſſe pro fidelibus viuis, & defunctis exiſtentibus in purgatorio, vt Tridentinum docet ſeſſ. 22. cap. 2. & Cano. 3. quoniam hi omnes ſunt capaces effectus huius ſacrificij. Inter viuos fideles intelliguntur etiam infantes baptizati, nam etiam hi ſunt capaces alicuius beneficij, ſaltem temporalis, & extrinſecæ protectionis diuinæ.

Pro beatis, quomodo? Concilium Trident.

105. Certum eſt ſecundò, offerri poſſe pro beatis, non ad impetrandam illis gratiam, vel alicuius pœnæ remiſſionem, cùm nihil horum indigeant, ſed vt Tridentinum cap. 3. declarat, vt ipſi pro nobis apud Deum intercedant: neque enim ipſis, vt ibidem Concilium definit, ſed Deo, qui ipſos coronauit, ſacrificium offertur.

Non pro paruulis defunctis non baptizatis.

106. Certum eſt tertiò, offerri non poſſe pro paruulis defunctis abſque baptiſmo: quoniam hi nullius ſacrificij effectus ſunt capaces, neque mitigationis alicuius pœnæ ſenſus, quam, vt ex tertio tomo ſuppono, non patiuntur; nec remiſſionis peccati originalis aut pœnæ damni, quam patiuntur, cùm non ſint capaces, vtpote in termino conſtituti extra ſtatum viæ.

Nec pro damnatis. Origenes. Matth. 25.

107. Certum eſt quartò, offerri non poſſe pro damnatis, vt ab inferno liberentur: cùm de fide ſit, cõtra Origenem lib. Periarchon, damnatos æterna pœna fore cruciandos, ex illo Matthæi 25. *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum.*

Præpoſitinus. Porrectani. Altiſidiorenſis. Auguſtinus de Ancona. Maior. Scotus.

108. Controuerſia nonnulla inter Scholaſticos eſt, an ſaltem hoc ſacrificium proſit illis ad aliquam pœnæ mitigationem ſeu remiſſionem: Præpoſitinus, Porrectani, Altiſidiorenſis teſte S. Thoma in 4. diſtinct. 45. quæſt. 2. art. 2. ad 1. quæſt. affirmabant, ſuffragia prodeſſe damnatis. Sed Præpoſitinus aiebat, eò vſque ſuffragia pro illis multiplicari poſſe, vt tota tandem pœna tollatur vſque ad diem iudicij, poſt quem reaſſumptis corporibus, ceſſantibuſque ſuffragijs, cruciandi ſunt æternùm. Porrectani verò dicebant, minui pœnam damnatorum per partes proportionales, non autem æquales: quo pacto nunquam poſſet tota pœna finiri. Altiſidiorenſis autem docebat, per ſuffragia non minui pœnas damnatorum, ſed eos tantùm corroborari, vt pœnas minùs ſentiant. Eandem opinionem ſecutus eſt Auguſtinus de Ancona, vt refert Supplementum in 4. diſtinct. 45. quæſt. 2. art. 2. Alij verò putabant, minui pœnas damnatorum indirectè, quatenus illi videntes alios pro ſe orare, aliquam percipiunt conſolationem, quòd ipſorum memoria vigeat apud viuos. Maior in 4. diſtinct. 45. quæſt. 1. §. *Secunda argumentor*, cenſet, per ſuffragia minui pœnam debitam peccatis venialibus. Tandem ex doctrina Scoti in 4. diſt. 15. q. 1. §. *de quarto*, ſequitur, minui etiam pœnam debitam peccatis mortalibus remiſſis, & non ad plenum in hac vita, quoad pœnam condonatis. Fundamentum vtriuſque authoris eſt: quia pro huiuſmodi peccatis damnati ad tempus torquentur: igitur poterit eorum pœna, cùm ſit temporalis, per ſuffragia minui.

Nulla ſuffragia prodeſſe damnatis. Sotus.

109. Communis tamen & conſtans reliquorum Scholaſticorum ſententia in 4. diſt. 45. affirmat, nullo modo ſuffragia prodeſſe damnatis, adeoque non poſſe hoc ſacrificium pro ipſis offerri. Quam ſententiam Sotus citata diſt. q. 2. art. 2. appellat vel Catholicam, vel Catholicæ proximam. Ante Sotum verò nullus ex Scholaſticis auſus eſt oppoſitam ſententiam damnare, ſed ſolùm illam, tanquam falſam, improbabilem, & minùs tutam refutarunt.

Oppoſita ſententia errori proxima. Mayronus. Sotus.

110. Ego verò illam hæreticam dicere non audeo, cùm non ſit contra expreſſam aliquam regulam fidei: erroneam tamen, vel ſaltem errori proximam appellare non dubitarim, cùm non obſcurè ex diuinis oraculis deducatur, pœnas, quas damnati luunt, æternas eſſe, non modò quoad durationem, verùm etiam quoad intenſionem, adiuncta Patrum explicatione, & communi Eccleſiæ ſenſu, quæ canit, in inferno nullam eſſe redemptionem: porrò dicendo *Nullam*, omnem excludit. Quam veritatem confirmat ipſorummet damnatorum ſtatus, qui in termino exiſtentes, nullius ſunt remiſſionis capaces. Quemadmodum è contrario, quia beati ſunt in termino beatitudinis, nullius ſunt diminutionis gloriæ capaces. Nam ſicut illi non ſunt capaces remiſſionis culpæ, ita nec pœnæ, quæ culpam proportionaliter comitatur. Quare grauiter peccaret, qui pro damnatis oraret, vt rectè notarunt Mayronus in 4. diſtinct. 21. quæſt. 9. art. 3. & Sotus ſuprà citatus, & expreſsè prohibetur cap. *Pro abeuntibus* 13. quæſt. 2.

B. Gregorius. Albertus. Baronius.

111. Cæterùm exempla, quæ afferri ſolent de anima Traiani Imperatoris, precibus Sancti Gregorij ab inferis liberata, deque alijs Gentilibus in vitam reuocatis, ac tandem ſaluatis, vel vt apocrypha reijciuntur, vt ea reijcit Albertus in 4. diſtinct. 20. artic. 18. & Baronius anno Chriſti 119. vel certè, cùm ſint contra communem legem à Deo ſtatutam, non ſunt in exemplum adducenda. Cæterùm non omnes præcitatæ opiniones ſunt in eodem gradu erroris, ſed priores in maiori verſantur errore, quàm poſteriores.

Ad fund. Scoti & Maioris. S. Auguſtinus.

112. Ad fundamentum autem Maioris & Scotij nego, vllam pœnam damnatorum eſſe finiendam: & eſto illa eſſet finienda, nego, eam minui poſſe per ſuffragia viuorum, quorum ipſi ratione ſtatus & legis à Deo latæ capaces nõn ſunt, quod rectè notauit præcitatum Supplementum. Nego etiam, damnatos lege ordinaria, quidquid ſit de extraordinaria, cognoſcere ea, quæ apud nos geruntur, vt ſaltem cognoſcendo eos, qui pro ipſis orant, aliquod capiant ſolatium, quod expreſsè teſtatur Auguſt. lib. de cura pro mortuis gerenda cap. 13.

Non poteſt etiam hoc ſacrificium offerri pro excommunicatis.

113. Certum eſt quintò, hoc ſacrificium licitè offerri non poſſe pro excommunicatis vt habetur cap. *A nobis* de ſententia excom-

muni-

Digitized by Google

municationis, & cap. *Sacris* ſub eodem titulo: à fortiori neque illud poſſe pro hæreticis, & ſchiſmaticis. Nec ſolùm prohibemur publica ſuffragia offerre pro nominatim tantùm excommunicatis, publiciſque clerici percuſſoribus, quos tantùm poſt Concilium Conſtantienſe tenemur euitare, ſed pro quouis excommunicato, vt rectè aduertit Suarez tomo de Cenſuris diſp. 9. ſect. 3. alioqui in ijs fruſtraretur finis intrinſecus cenſuræ, qui eſt, eos priuare publicis Eccleſiæ ſuffragijs: quidquid in oppoſitum dicant Henriquez lib. 9. de vero Miſſæ ſacrificio cap. 15. & Azor lib. 10. cap. 22. quæſt. 3. Dixi *publica ſuffragia*: nam priuata pro ijs offerre, non eſt prohibitum.

Concilium Conſtant. *Suarez.* *Henriquez. Azor.*

114. An autem pro ijs ſacrificium oblatum valeat ad fructum, ſi præter cenſuram, nullum aliud impedimentum habeant, ſi nimirum eos de peccato pœnituerit, & in gratia ſint: affirmat Suarez citata diſput. ſect. 4. de fructu tantùm, qui conſequitur eſſentiam ſacrificij, quia hic à ſolo Chriſto pendet, & ab Eccleſia impediri non poteſt, ſi fiat, quamuis prohiberi poſſit, ne licitè fiat: negat autem de fructu, qui conſequitur publicas orationes & cæremonias ab Eccleſia huic ſacrificio adiunctas, quia hic pendet ab Eccleſia, ab eaque impediri poteſt, ne participetur, etiamſi à publico miniſtro offeratur.

Suarez.

115. Hinc ſoluitur dubium, quo pacto Noſtra Societas lege decreuit, vt omnes ſacerdotes ſingulis menſibus ſacrificium offerant pro hæreticorum conuerſione, cùm tamen Eccleſia id prohibeat: quia nimirum non decreuit, vt directè & primariò ſacrificium offeratur pro hæreticis, ſed tantùm indirectè & ſecundariò, directè verò & primariò pro dilatatione & propagatione fidei Catholicæ, quæ, quia haberi non poteſt, niſi per hæreticorum conuerſionem, indirectè & conſequenter valet etiam pro ipſorum conuerſione: quo pacto non eſt prohibitum pro illis orare. Quin addit Bellarminus lib. 2. de Miſſa cap. 6. non eſſe prohibitum, etiam directè pro eorum conuerſione hoc ſacrificium offerre, modò nihil addatur in Miſſa, ſed per ſolam internam intentionem illis ſacrificium applicetur.

Bellarm.

116. His vt certis poſitis, vnum ſupereſt inter Theologos controuerſum, an licitè & validè hoc ſacrificium offerri poſſet pro reliquis viuentibus non baptizatis. Negant Sotus in 4. diſtinct. 11. quæſt. 2. artic. 7. Vaſquez diſput. 226. cap. 3. Primò, quia ex Concilio Bracharenſi I. cap. 25. prohibetur hoc ſacrificium offerri pro Catechumenis defunctis. Secundò ex Auguſtino lib. 1. de anima & eius origine cap. 9. Vbi, *Quis*, inquit, *offerat corpus Chriſti, niſi pro eis, qui ſunt membra Chriſti?* Tertiò ex conſuetudine Eccleſiæ Rom. quæ nullas publicas orationes pro non baptizatis, niſi in ſolo die Paraſceues in Miſſa inſtituit. At quomodo pro illis ſacrificium offerret, ſi pro ijs publicè non orat? Quartò ratione: nam ſicut ſoli fideles baptizati ſunt capaces fructus Euchariſtiæ, vt ſacramentum eſt: ita ſoli fideles baptizati ſunt capaces fructus eiuſdem, vt ſacrificium eſt: cùm non minùs vnum, quàm aliud requirat ad ſui fructus perceptionem baptiſmalem characterem in ſubiecto.

Pro reliquis non baptizatis licitè negant, *Sotus.* *Vaſquez.* *Concil. Brachar. I* *Auguſtinus.*

117. Affirmant verò Bellarminus lib. 2. de Miſſa cap. 6. Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 15. Suarez diſput. 78. ſect. 2. Paulus Laymon tract. 5. de ſacrificio Miſſæ cap. 2. *Quæ ſententia probabilior eſt*: eaque colligitur ex illis verbis Apoſtoli 1. ad Timoth. 2. *Obſecro primum omnium fieri obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate ſunt* &c. & ſubdit: *Hoc enim bonum eſt, & acceptum coram ſaluatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Quem locum Chryſoſtomus homilia 6. explicat de Regibus Gentilibus. De ijſdem etiam hunc locum explicat Auguſtinus epiſt. 59. ad Paulinum circa medium, & de orationibus & poſtulationibus quæ in Miſſa fiunt: *Ne quiſquam*, inquit, *exiſtimaret, non eſſe iſta facienda pro his, à quibus perſecutionem patiebatur Eccleſia, cùm membra Chriſti ex omni eſſent hominum genere colligenda.* Cum his concordat Proſper lib. 1. de vocatione gentium cap. 12. vbi ſic ſcribit: *Supplicat vbiq; Eccleſia Deo, non ſolùm pro Sanctis, & in Chriſto iam regeneratis, ſed etiam pro omnibus infidelibus, & inimicis crucis Chriſti, pro idolorum cultoribus, pro Iudæis* &c. Et quòd etiam hic Pater loquatur de ſupplicationibus, quæ fiunt in Miſſa, conſtat ex ijs, quæ paulò ante dixerat: *Quam legem*, inquit, *ſupplicationis ita omnium Sacerdotum, & omnium fidelium deuotio tenet.* Idem multò antea docuerat Clemens Rom. lib. 8. Conſtitutionum cap. 12. vbi in Miſſa orare præcipit pro Rege, & omnibus qui in ſublimitate ſunt, proque ijs, qui foris ſunt & errant, vt eos Deus conuertat. Vnde addit Bellarminus loco præcitato, licitum eſſe ſacerdotibus, qui apud infideles degunt, expreſsè pro Rege infideli, modò excommunicatus non ſit, cuiuſmodi ſunt hæretici, Miſſam offerre: *Nam hæc eſt*, inquit, *traditio Apoſtolica, & nulla extat expreſſa Eccleſiæ prohibitio.* Ratio verò eſt: quia hoc ſacrificium eſt applicatio cruenti ſacrificij crucis: ſed illud oblatum fuit pro omnibus: ergò & hoc offerri poteſt pro omnibus, vbi expreſſa Eccleſiæ prohibitio non ſit.

Affirmant verius Bellarminus. *Henriquez.* *Suarez.* *Laymon.* *1. Ad Timoth. 2.* *Chryſoſtomus.* *Auguſtinus.* *Proſper.* *Clemens Romanus.* *Bellarm.*

118. Ad primum oppoſitæ ſententiæ reſpondeo cum Henriquez loco præcitato, Concilium tantùm loqui de Catechumenis, qui fuerunt in culpa, ne baptiſmum ſuſciperent, qui dicuntur *incõpetentes*, alioquin Nauarrus de indulgentijs notabili 31. nu. 47. docet, illis applicari poſſe indulgentias: ergo multò magis ſacrificium Miſſæ.

Henriquez. *Nauarrus.*

119. Ad ſecundum reſpondeo, Auguſtinum tantùm loqui de paruulis, qui moriun-

tur

tur abſque baptiſmo, quibus, vt ſuprà probatum eſt, nullo modo prodeſſe poteſt ſacrificium, cùm nec ſint, nec eſſe poſſint membra Chriſti.

120. Ad tertium, concedo, Eccleſiam totum Canonem Miſſæ primariò dirigere ad fideles: nego tamen hinc colligi, licitè ac validè offerri non poſſe etiam pro infidelibus, cùm nullibi hæc expreſſa prohibitio habeatur, niſi tantùm pro excommunicatis.

121. Ad quartum, concedo, non baptizatos incapaces eſſe fructus huius ſacrificij ex opere operato certa lege conſequibilis: nego tamen eos incapaces eſſe fructus per modum liberalis impetrationis: nam ſicut illi incapaces non ſunt fructus impetrabilis per orationem, ita neque erunt incapaces fructus impetrabilis per hoc ſacrificium.

SECTIO VI.

Quos effectus hoc ſacrificium cauſet ex opere operato?

122. Etſi primariò ſacrificium ad colendum Deum inſtitutum ſit, ſecundariò tamen ordinatur ad remittenda peccata, & impetranda bona ijs, pro quibus offertur: eo quippe placatus Deus, *crimina & peccata etiam ingentia dimittit*, vt teſtatur Trident. ſeſſ. 22. cap. 2. *Concilium Trident.* Cæterùm non diſputamus hìc de effectibus, quos hoc ſacrificium cauſat ex opere operantis, quatenus eſt opus ipſius offerentis, ſed de effectibus, quos cauſat ex opere operato, quatenus eſt opus Chriſti, nullo habito reſpectu ad diſpoſitionem miniſtri offerentis: quo pacto dixit citata ſeſſ. 22. cap. 1. Tridentinum: Nulla indignitate aut malitia offerentium hanc oblationem inquinari poſſe: quia nimirum non operatur vt actio perſonalis miniſtri, ſed vt actio inſtrumentalis Chriſti, ab ipſo aſſumpta ad huiuſmodi effectus in nobis cauſandos, in virtute ſuæ paſſionis, vt cauſæ principalis, iuxta ea, quæ de cauſalitate morali ſacramentorum diſp. 4. ſect. 11. docuimus.

123. Dupliciter autem dicitur hoc ſacrificium effectus cauſare ex opere operato; vno modo directè & immediatè, quo pacto cauſat remiſſionem pœnæ ex peccatis condonatis relictæ: alio modo indirectè & mediatè, quo pacto cauſat remiſſionem culpæ, tàm mortalis, quàm venialis, vt infrà oſtendam. Prior, ad diſtinctionem poſterioris, dici ſolet ex opere operato ſimpliciter; Poſterior impetratorius, eò quòd datur ad inſtar orationis impetrantis. Qui adhuc dupliciter eſſe poteſt; vno modo ex certa lege & infallibiliter; alio modó non ex certa lege & infallibiliter. Vterque tamen immediatè fundatur in meritis Chriſti, non in ſanctitate miniſtri offerentis; quoniam, vt rectè Vaſquez diſp. 229. n. 15. *Vaſquez.* Non eſt contra naturam effectus ex opere operato, quod non ſemper, & ex certa lege & infallibiliter fiat. His poſitis, difficultas eſt, quos effectus in particulari ſacrificium Euchariſticum cauſet ex opere operato, ſiue immediatè, ſiue mediatè, ſiue infallibiliter & ex certa lege, & promiſſione, ſiue non infallibiliter, & ex certa lege.

An hoc ſacrificium ex opere operato, & infallibiliter conferat primam gratiam, & remiſſionem peccatorum attritis?

124. Prima ſententia affirmat. Pro qua citantur Catharinus in 10. caput ad Hebræos, *Catharinus.* vbi tamen hoc non aſſerit: Gabriel lect. 85. in Can. Miſſæ, *Gabriel.* & Turrianus lib. 1. in Canones Apoſtolorum cap. 24. *Turrianus.* quos tamen legere non licuit, ſicut nec eundem Catharinum, qui citatur in peculiari opuſc. de ſacrificio Miſſæ. Cæterùm nullus, quem ego legerim, hanc ſententiam expreſsè docet, ſed ſolùm vniuerſaliter affirmant, per hoc ſacrificium deleri non ſolùm pœnas, ſed etiam culpas: modum autem, quo id fiat, non explicant. Solus Gulielmus Alanus videtur hanc *Gulielmus Alanus.* ſententiam indicare lib. 2. de Euchariſtia cap. 33. qui cùm docuiſſet cum Tridentino, per hoc ſacrificium crimina, & peccata etiam ingentia nobis dimitti, ſubdit: *Vnde planum quoque eſt (quod obſeruari in primis volo) hoc ſacrificio primam gratiam tribui, aut procurari, ſine qua huiuſmodi peccatorum non ſit vnquam condonatio*. Verùm ipſemet author paulò ſuperiùs explicauit, quomodo hoc ſacrificium primam gratiam conferat, nempe mediatè, non immediatè.

125. Probatur hæc ſententia primò. Hoc ſacrificium eſt propitiatorium, vt conſtat ex forma ipſa calicis, & definit Concilium Tridentinum ſeſſ. 22. Can. 3. *Concilium Trident.* Natura autem ſacrificij propitiatorij eſt, peccata remittere: ergo. Nec dici poteſt propitiatorium, quatenus remittit pœnas, nam hoc modo potiùs dicitur ſatisfactorium, vt rectè notauit Alanus *Alanus.* ſuprà citatus.

126. Secundò colligitur ex ipſis verbis, quibus hoc ſacrificium perficitur, *Qui pro vobis effundetur in remiſſionem peccatorum:* quæ non tantùm de ſacrificio cruento crucis, ſed etiam de myſtico altaris intelligunt Patres. Vt idem ſit, *qui pro vobis effundetur*, ac *qui pro vobis immolatur*. Qua de cauſa non legunt *effundetur* de futuro, ſed *effunditur* de præſenti, vt conſtat ex liturgijs Sanctorum Iacobi & Marci, vt ſuprà vidimus diſput. de forma Euchariſtiæ.

127. Tertiò deducitur ex Trident. citata *Concilium Trident.* ſeſſ. cap. 2. vbi ſic ſcribit: *Huius oblatione placatus Dominus, crimina & peccata etiam ingentia dimittit*. Quæ verba non niſi impropriè de pœnis dumtaxat peccatorum explicantur. Quin Concilium ipſum tacitè hanc explicationem refutat Can. 3. dum diſtinctè dixit, hoc ſacrificium offerri *pro peccatis, & pœnis, ac ſatisfactionibus*.

128 Quartò:

Trident.

128. Quartò: quoniam vt idem Tridentinum cap. 1. docet, per hoc ſacrificium applicatur nobis virtus ſacrificij cruenti crucis *in remiſſionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum.* Sed ſacrificium crucis valuit ad remiſſionem peccatorum, ſaltem quoad ſufficientiam, pro omnibus: ergo & hoc valebit quoad efficaciam pro aliquibus.

S. Thomas

129. Quintò ex S. Thoma 3. p. q. 22. art. 2. cuilibet ſacrificio tribuitur adeptio gloriæ, & remiſſio peccatorũ, ſine qua gloriam adipiſci non poſſumus: ergo maximè huic ſacrificio, quod eſt omnium perfectiſſimum. Atque hæc ſunt argumenta huius ſententiæ.

Negant veriùs.

130. Secunda ſententia communis Theologorum negat, hoc ſacrificium immediatè nobis peccata remittere, atque adeò primam gratiam conferre attritis, ſed tantùm mediatè, impetrãdo nimirum auxilium ad actum pœnitentiæ, quo peccata immediatè remittantur. Hanc ſententiam ex antiquis expreſsè docuerunt S. Thomas in 4. diſt. 12. q. 2. art. 2. ad 4. ſecundæ quæſtiunculæ, vbi docet, effectum huius ſacrificij eſſe delere peccata, non vt cauſam proximam, ſed in quantum gratiam conciliationis impetrat: Durandus q. 4. Paludanus q. 1. art. 3. ex recentioribus verò Sotus in 4. diſt. 11. q. 2. artic. 5. §. *Hic diſcrimen,* Canus lib. 12. de locis Theologicis cap. 13. in argumento 9. Ioſephus Angles de valore Miſſæ difficul. 4. Suarez diſp. 79. ſect. 5. Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ, cap. 13. & 14. Vaſquez diſp. 228. cap. 2. Coninck 3. p. q. 83. art. 1. dub. 8. Nugnez ibidem dub. 6. Syluius 3. p. qu. 8. 3. art. 1. qu. 14. & alij.

S. Thomas. Durandus. Paludanus. Sotus. Canus. Ioſephus Angles. Suarez. Henriquez. Vaſquez. Coninck. Nugnez. Syluius. Concilium Trident.

131. Hæc ſententia colligitur ex Trident. tum præcitata ſeſſ. 22. cap. 2. vbi explicans modum, quo hoc ſacrificium nobis peccata dimittat: *Huius*, inquit, *oblatione placatus Dominus gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingẽtia dimittit.* Ergo ex ſentẽtia Concilij Deus intuitu huius ſacrificij peccata nõ dimittit immediatè, ſed mediante dono pœnitẽtiæ, quod ſacrificium impetrat. Per gratiam autẽ non intelligit ibi Concilium iuſtificantem, quæ pœnitentiam conſequitur, eaque formaliter remittuntur peccata, ſed præuenientem, quæ pœnitẽtiam antecedit, ad eamque diſponit & excitat.

132. Tum ex eodem Trid. ſeſſ. 14. cap. 4. vbi docet, attritionem ſine ſacramento pœnitentiæ peccatorem ad iuſtificationem perducere non poſſe. Ex oppoſita autem ſententia ſequeretur, attritionem ſine ſacramento pœnitentiæ peccatorem ad iuſtificationem perducere poſſe: quoniam ex oppoſita ſententia attritio cum ſola oblatione ſacrificij peccatorem iuſtificaret. Nec dici poſſet, peccatorem iuſtificari per attritionem in voto ſacramenti pœnitẽtiæ, atque adeò non omninò iuſtificari ſine ſacramento pœnitentiæ: quia cùm negat Concilium, attritionem ſine ſacramento pœnitentiæ peccatorem ad iuſtificationem perducere poſſe, non excludit ab attritione votum ſacramenti pœnitentiæ, ſed tantùm illi vim iuſtificandi attribuit vt actu coniunctæ cum ſacramento pœnitentiæ.

133. Secundò probatur ratione. Nam hic modus iuſtificandi neque eſt conſentaneus diuinæ prouidentiæ, quæ quoad fieri poteſt, ſemper in iuſtificatione peccatoris exigit liberam cooperationem ipſius; nec hominum ſaluti, ad quam liberè debent cooperari. Si autem hoc ſacrificium infallibiliter primam gratiam impetraret attritis, poſſet vnum ſacrificium iuſtificare multos peccatores, non ſolùm ignorantes, ſed etiam dormientes, ſi nimirùm illi attriti eſſent, & pro eis etiam ignorantibus & dormientibus ſacrificium offerretur.

134. Dices. Sufficit ſi peccator ad ſuam iuſtificationem cooperetur tantùm remotè, vt patet tum de eo, qui antea cum attritione confeſſus, & poſtea in phreneſim lapſus abſoluitur: tum de eo, qui habẽs mortale oblitum, & cum ſola attritione in phreneſim incidens, iuſtificaretur per ſacramentum Euchariſtiæ, vel extremæ Vnctionis. Ergo pari modo poterit peccator habens ſolam attritionem iuſtificari per ſacrificium Miſſæ. Reſpondeo. Nego ſemper ſufficere cooperationem remotam peccatoris ad ipſius iuſtificationem, niſi vbi eſt aliquod fundamentum id aſſerendi, vt eſt in caſibus enumeratis: quia omnia ſacramenta, ſunt per ſe primò inſtituta ad aliquam gratiam habitualẽ immediatè conferendam obicem non ponenti, ad quam non eſt inſtitutum ſacrificium, vt ex dictis conſtat, & ex dicendis magis conſtabit.

135. Omitto nonnulla abſurda, quæ contra oppoſitam ſententiam afferuntur. Primum, quòd poſſet ſacerdos cum conſcientia peccati mortalis ad hoc ſacrificium cum ſola attritione accedere: quia cùm illud per ſe ſit ad hunc effectum inſtitutum, nulla ei fieret iniuria, ſi ad illud ſacerdos attritus accederet: nam dicere poſſet aduerſarius, neceſſariam eſſe gratiam in conſecrante propter ſacrificium perficiendum, quia illud priùs debet perfici, quàm applicari: vnde licet applicatum vim haberet iuſtificandi attritum, quia tamen non licet illud in peccato perficere, non poſſet ſacerdos ad illud cum peccato accedere.

136. Secundum abſurdum eſt: quia hinc ſequeretur, ſacramentum pœnitentiæ non eſſe ad ſalutem neceſſarium contra Trident. ſeſſ. 14. can. 6. eò quòd poſſet quis iuſtificari, ac ſalutem conſequi per ſacrificium, ſine ſacramento Pœnitentię. Nam ſimiliter reſpondere poſſet aduerſarius, hoc ſacrificium ſubordinari ſacramento pœnitentiæ, vt etiam ſi quis iuſtificetur per ſacrificium, adhuc teneatur ſua peccata confiteri. Nec eſſent ſuperflua duo media ad ſalutem inſtituta: ſicut non ſunt ſuperflua duo baptiſmata fluminis, & ſanguinis; contritio, & ſacramentum Pœnitentiæ, ad ſalutem conſequendam.

Concilium Trident.

137. Argumenta autem oppoſitæ ſententiæ optimè intelligi & explicari poſſunt de

Concilium Trident.

de remiſſione peccatorũ ſolùm mediata, iuxta doctrinam Concilij Tridentini, cùm per ſolam mediatam peccatorum remiſſionem verè & propriè hoc ſacrificium dici poſſit Propitiatorium. Sicut etiam ſacrificium cruentum crucis per mediatam dumtaxat peccatorum remiſſionem, verè & propriè dicitur Propitiatorium: non enim ſacrificium crucis immediatè cauſabat remiſſionem peccatorum, ſed mediante dono Pœnitentiæ, quod peccatoribus impetrabat. Hoc enim pacto eredẽdum eſt, ſacrificium crucis peccatorum remiſſionem impetraſſe bono latroni, Petro Chriſtum neganti, & alijs.

Sacrificium impetrare infallibiliter auxiliũ ad pœnitendum.

138. Cæterùm adhuc inter Catholicos controuerſum eſt, An hoc auxilium ad pœnitendum, ſacrificium Euchariſticum impetret ſemper, infallibiliter, & ex certa lege, an aliquando tantùm, & ad ſolum beneplacitum Dei, ad inſtar orationis, quæ non ſemper & infallibiliter, ſed aliquando & iuxta beneplacitum Dei impetrat quod petit.

Negant Durandus. Canus. Suarez. Vaſquez. Nugnez.

139. Durandus, Canus, Suarez, Vaſquez, Nugnez, & alij negant, hoc auxilium ad pœnitendum infallibiliter, & ex certa lege ſemper à ſacrificio Miſſæ impetrari. Probatur hæc ſententia primò: Quoniam ſi infallibiliter & ex certa lege illud daretur, ſemper ad oblationem huius ſacrificij daretur; quia quod infallibiliter & ex certa lege datur, ſemper datur, quia datur vt fundatum in promiſſione Dei, quæ fruſtrari non poteſt. Atqui non ſemper ad oblationem huius ſacrificij tale auxilium datur: igitur non infallibiliter, & ex certa lege datur, ſed ad beneplacitum dumtaxat Dei. Minor probatur: alioqui oblatum pro omnibus peccatoribus, omnes peccatores de facto ad Deum cõuerterentur: oppoſitum autem conſtat experientia; nam ſæpe oblatum pro vno peccatore, non ſemper ille ad Deum conuertitur.

Concilium Tridentin.

140. Nec dici poteſt, non ſemper hoc auxilium ad pœnitendum, quod ſacrificium Miſſæ infallibiliter impetrat, eſſe efficax, ſed interdum tantùm ſufficiens: tum quia Tridentinum ſeſſ. 22. cap. 2. de hoc auxilio loquitur, tanquam de auxilio efficaci, vt ex ipſius verbis conſtat: *Gratiam*, inquit, *& donum Pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit:* Porrò Deus peccata non dimittit per auxilium dumtaxat ſufficiens, per hoc enim ſolùm eſt potens dimittere, ſicut & ipſa creatura eſt potens pœnitere; non autem dimittit, ſicut nec creaturam pœnitet: ſed per auxilium efficax, per quod ſolùm Deus operatur remiſſionem peccatorum. Tum quia auxilium ſufficiens Deus concedit omnibus peccatoribus viatoribus ante vllius ſacrificij oblationem: quia cùm hoc auxilium ſit neceſſarium ad conſtituendum peccatorem potentem ad ſuam ſalutem operandam, debet illud omnibus peccatoribus eſſe paratum. Sacrificium autem Euchariſticum oblatum pro peccatore, aliquod aliud maius auxilium impetrat, quàm ſit illud, quod quiuis peccator viator habet: conſequenter erit efficax.

141. Probatur 2. eadem ſententia. Bona temporalia, cuiuſmodi ſunt corporis ſalus, terræ fructus, cœli temperies, Reipublicæ pax, pro quibus ſolet hoc ſacrificium ab Eccleſia offerri, non impetrat infallibiliter, ſemper, & ex certa lege, ſed aliquando, & ad liberum placitum Dei: ergo nec auxilium ad pœnitendum.

142. Tertiò. Etiamſi hoc ſacrificium per modum impetrationis cauſet auxilium ad pœnitendum ad ſolum beneplacitum Dei, adhuc dicetur cauſare illud ex opere operato: ergo ita eſt dicendum. Conſequentia probatur: quia hoc modo melius ſaluatur cauſalitas per modum impetrationis, quæ plerumque non eſt infallibilis, vt conſtat de oratione, quæ non ſemper infallibiliter obtinet quod petit. Antecedens patet: quia modus cauſandi ex opere operato nititur in ſolis meritis Chriſti operatis, intuitu quorum datur effectus, ſiue ille detur infallibiliter, & ſemper, ſiue aliquando & ad liberum placitum Dei, vt conſtat tum de ſalute corporis, quam ex opere operato Extrema-Vnctio; tum de perſeuerantia, quam ex opere operato cauſat Euchariſtiæ ſacramentum; cùm tamen neutrum effectum hæc ſacramenta cauſent infallibiliter, & ſemper, ſed aliquando, & ad liberum placitum Dei.

Affirmant & veriùs Henriquez. Coninck. Laymon.

143. Affirmant Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ, Coninck loco præcitato, & Paulus Laymon de ſacrificio Miſſæ c. 1. n. 7. ſacrificium Euchariſticum infallibiliter, & certa lege, ſemper impetrare auxilium ad pœnitendum, non ſemper tamen illud eſſe efficax, ſed tantùm ſufficiens ex defectu peccatoris cooperantis. *Hæc ſententia probabilior eſt & ſequenda.* Fundamentum eſt. Non minùs hoc ſacrificium eſt propitiatorium, quàm ſatisfactorium: ſed vt ſatisfactorium infallibiliter & certa lege cauſat remiſſionem pœnæ temporalis illi, pro quo offertur: ergo etiam vt Propitiatorium infallibiliter, & certa lege impetrat auxilium ad remiſſionem culpæ illi, pro quo offertur. Minor patebit ex dicendis. Conſequentia conſtat à paritate rationis, cùm non ſit maior ratio, cur vnum infallibiliter, alterum verò non infallibiliter conferat. Maior expreſsè definitur à Tridentino ſeſſ. 22. cap. 2. & can. 3. & probatur: quia non minùs hoc ſacrificium inſtitutum eſt ad remittenda peccata, quàm ad pœnas condonandas, vt conſtat tum ex eodem Tridentino, tum ex verbis ipſis, quibus hoc ſacrificiũ perficitur, *Qui pro vobis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Quæ verba de myſtica & incruenta effuſione intelligunt Alexander I. Epiſt. 1. decretali cap. 4. & Ambroſius libro 4. de Sacramentis cap. 6. reddens enim ille cauſam, cur verba hæc addita ſint formæ calicis: *Crimina enim*, inquit, *& peccata, oblatis his Domino ſacrificijs, delentur.* Hic verò explicans verba calicis ita ſcribit: *Si quotieſcunque effunditur ſanguis Chriſti in* remiſſionem

Concilium Tridentin.

Alexãder I. Ambroſius.

remiſſionem peccatorum, ſumitur, debeo illum ſemper accipere, vt ſemper mihi peccata dimittantur. Idem conſtat ex liturgijs Sanctorum Iacobi, & Marci, aliorumque Patrum. Et ſanè mirum eſſet, quòd remiſſio pœnarū, quæ in forma ſacrificij non exprimitur, infallibiliter daretur: auxilium verò ad remiſſionem peccatorum, quæ in forma ſacrificij expreſsè ponitur, infallibiliter non conferretur: cùm ſemper id, quod exprimitur, ſit magis ab inſtituente intentum.

144. Confirmatur. Non minùs hoc ſacrificium per ſe inſtitutum eſt ad impetranda auxilia ad pœnitendum, quàm ſacramenta ad peculiares ſuos fines facilè conſequendos: atqui ſacramenta infallibiliter, & ex certa lege impetrant opportuno tempore ſuſcipientibus auxilia ad peculiares ſuos fines facilè conſequendos: ergo & hoc ſacrificium auxilium ad pœnitendum.

Auxilium ad pœnitendum, per ſacrificium collatum, non eſt ſemper efficax.

145. Quòd autem non ſemper hoc auxilium, quod Miſſæ ſacrificium infallibiliter impetrat, ſit efficax, ſed tantùm ſufficiens, defectu cooperationis peccatoris, probatur tum experientia, qua conſtat, nō ſemper eum, pro quo offertur, pœnitentiam agere; cùm tamen per auxilium efficax peccator ſemper pœnitentiam agat; quia auxilium efficax ſemper conſequitur ſuum effectum. Tum quia auxilium hoc in ordine ad vltimum effectum, propter quem datur, datur cum dependentia à libera cooperatione peccatoris, vt pro ſua libertate cum illo poſſit cooperari, vel non cooperari. Dixi, *in ordine ad vltimum effectum,* qui eſt actus ipſe contritionis: nam in ordine ad primum effectum formalem, quem ſeipſo in peccatore cauſat, excitando & alliciendo illum ad pœnitentiam, datur abſque dependentia, à libera cooperatione peccatoris: cauſat enim Deus huiuſmodi auxilia in nobis ſine nobis liberè cooperantibus, quamuis non ſine nobis phyſicè coagentibus, cùm conſiſtant in actibus vitalibus, qui neceſſariò prærequirunt actiuum concurſum vitæ, cuius ſunt vitales actus.

146. Ad primum oppoſitæ ſententiæ, neganda eſt minor, eiuſque probatio: quia non ſemper hoc auxilium, quod Euchariſtiæ ſacrificium ad pœnitendum impetrat, eſt efficax, ſed tantùm ſufficiens, quòd effectu fruſtratur, defectu liberæ cooperationis peccatoris. Ad priorem inſtantiam ex Tridentino deductam, eſto eo loco Concilium loquatur de auxilio ad pœnitendum efficaci, nego tamen, hoc ſolùm à Concilio conſtitui effectum huius ſacrificij. Ex eo enim, quòd mentionem faciat auxilij efficacis, non ſequitur, quòd hoc tantùm ſentiat eſſe effectum huius ſacrificij. Maluit autem mentionem facere auxilij efficacis, tum quia, qui concedit auxilium efficax, multò magis paratus eſt concedere ſufficiens: tum ad magis animandos peccatores, deuotionemque fidelium excitandam erga hoc ſacrificium.

147. Ad poſteriorem verò inſtantiam Reſp. primò, negando conſequentiam: nam eſto hoc ſacrificium maius auxilium ad pœnitendum impetret peccatori, quàm ſit illud, quod idem peccator independenter ab hoc ſacrificio præparatum habet: adhuc tamen nego, illud eſſe efficax, ſed illuſtrius & vberius intra idem genus ſufficientis auxilij.

148. Reſp. ſecundò negando, omnes peccatores habere auxilium ſufficiens ad pœnitendum independenter ab hoc ſacrificio: nam ſæpe Deus illud idem auxiliū ſufficiens, quòd peccatori præparat, vt liberè cum eo poſſit ſalutem ſibi procurare, præparat dependenter ab hoc ſacrificio. Quemadmodum idem Deus interdum præparat alicui gratiam dependenter ab oratione alterius: quam gratiam, ſi alterius oratio non præceſſiſſet, alia via illi præparaſſet.

149. Ad ſecundum, negatur conſequentia. Ratio diſcriminis eſt: quia bona temporalia non ſemper conducunt ad ſalutem æternam, in ordine ad quam omnia bona nobis Deus per Chriſtum concedit: at verò auxilium ad pœnitendum ſemper conducit ad ſalutem æternam.

150. Ad tertium, negatur conſequentia. Etenim non ideò affirmo, hoc ſacrificiū certa lege & promiſſione nobis auxilium ad pœnitendum impetrare, quia alioquin non conferret illud ex opere operato; nam hoc, vt rectè probat argumentum, ſaluaretur, etiamſi illud non conferret certa lege & promiſſione, ſed ſolùm ad beneplacitū Dei, nā hoc ipſum fundaretur in ſolis meritis Chriſti, quæ licet non ſemper & infallibiliter, aliquando tamen iuxta beneplacitum Dei diuinam voluntatem mouerent ad tale auxilium conferendum: ſed quia, cùm ſit per ſe ex primario ſuo fine inſtitutum ad remiſſionem peccatorum, magis quàm ad remiſſionem pœnarum, debet ſaltem auxilium ad huiuſmodi peccatorum remiſſionem conſequendam infallibiliter, & certa lege impetrare. Cæterùm falſum eſt, auxilium ad perſeuerandum, quod Euchariſtia vt ſacramentum cauſat, non ſemper infallibiliter dari dignè illam ſuſcipienti, ſed nō ſemper illud eſſe efficax, defectu ſubiecti cooperantis. Quare licet efficax auxilium ad perſeuerandum ſit effectus Euchariſtiæ ſacramenti, adhuc tamen auxilium ſufficiens, quod fideli datur, vt poſſit, ſi velit, perſeuerare, eſt effectus eiuſdem Euchariſtiæ, quia intuitu illius à Deo donatur.

An hoc ſacrificium vim habeat augendi gratiam ex opere operato?

Affirmant Palatius. Toletus. Valentia.

151. AFfirmat Palatius in 4. diſt. 8. diſp. 1. circa finem, Toletus lib. 2. c. 7. Idem ſequitur ex doctrina Valentiæ, quam tradit 3. p. diſp. 6. q. 11. puncto 1. q. 4. eiuſdem puncti §. 22. vbi docet, hoc ſacrificium interdum ex attrito facere contritum illum, pro quo offertur, non minùs quàm ſæpe ex

attrito

attrito facit contritum idem, vt ſacramentum eſt: Hoc enim apertè ſupponit, ſacrificiū hoc conferre augmentum gratiæ, quæ interdum reddit peccatorem de attrito contritum, cùm non niſi per gratiā habitualem de facto mortale peccatum remittatur. Idem docet Sotus in 4. diſt. 13. qu. 2 art. 1. §. *Offerentes*, de ijs tantùm, qui illud offerunt, etiam remotè, vt ſunt omnes, qui ad ſacrificium quacunque ratione concurrunt, non autem de ijs, pro quibus offertur. Id ipſum ſequitur ex doctrina Ioannis Medinæ codice de oratione q. 19. §. *Si tamen*, & Nauarri de oratione c. 20. n. 47. docent enim, Deum propter orationem alterius liberaliter augere gratiam vltrà meritum recipientis.

Sotus. *Ioannes Medina.* *Nauarrus.*

152. Probatur hæc ſententia primò. Hoc ſacrificium habet virtutem impetrandi certò & infallibiliter auxilium ad iuſtificationem peccatori: ergo multò magis augmentū gratiæ iuſto: cùm maius ſit auxiliū iuſtificationis impetrare peccatori, quàm augmentum gratię iuſto; cùm hic ſit magis diſpoſitus ratione interioris iuſtitiæ ad augmentum gratiæ, quàm ille ad auxiliū iuſtificationis. Secundò. Martyrium confert gratiam, quæ reducitur ad ſacramentum Baptiſmi: ergo ſacrificium Miſſę confert gratiam, quæ reducitur ad ſacramentum Euchariſtiæ. Tertiò. Non videtur credibile, quòd hoc ſacrificium nullam contulerit gratiam Apoſtolis in vltima cœna, quando fuit à Chriſto inſtitutum, & pro ipſis oblatum, vt conſtat ex illis verbis, *Qui pro vobis effundetur in remiſſionem peccatorum.*

Negant veriùs cæteri.

153. Negant, & *probabiliùs reliqui, cùm quibus ſentiendum nobis eſt.* Fundamentum eſt: quia hoc eſt proprium ſacramentorum, *per quæ*, vt teſtatur Tridentinum ſeſſ. 7. in procemio, *omnis vera iuſtitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amiſſa reparatur.* Ratio verò eſt, quia hæc tantùm ſunt per ſe à Chriſto inſtituta ad noſtram ſanctificationem. Confirmatur: quoniam, vt rectè infert Corduba apud Vaſquez diſp. 228. num. 19. ſi hoc ſacrificium natura ſua conferret ſecundam gratiam, ſæpe conferret primam, nempe quando offerretur pro attrito putante ſe inuincibiliter contritum, vt conſtat de ſacramentis viuorum, quæ ſæpe conferunt primam gratiam accedenti cum attritione probabiliter putata contritione. Confirmatur 2. Nam hinc ſequitur, poſſe hoc ſacrificium offerri pro infantibus, vt in gratia continuò creſcant.

Concilium Tridentin. *Corduba.*

154. Ad primum oppoſitæ ſententiæ, neganda eſt conſequentia. Ad probationem autem, quidquid ſit de maiore diſpoſitione recipientis, certè infallibilis impetratio auxilij ad pœnitendum includitur in ipſa natura ſacrificij Propitiatorij, non autem infallibilis impetratio augmenti gratiæ. Ad ſecundum, negatur cōſequentia. Nam id conuenit Martyrio ex priuilegio, illi conceſſo ex eo, quòd ſit perfecta imitatio paſſionis Chriſti, vt S. Thomas teſtatur 3. p. q. 66. art. 12. quod non conuenit ſacrificio. Ad tertium, ſufficit, vt Euchariſtia gratiam Apoſtolis contulerit, vt ſacramentum, & cætera bona illis impetrauerit, vt ſacrificium.

S. Thomas.

An hoc ſacrificium habeat vim delendi venialia ex opere operato directè & immediatè?

155. Ex eo, quòd hoc ſacrificium vim nō habeat conferendi gratiam habitualem ex opere operato, non ſtatim ſequitur, non habere vim delendi venialia ex opere operato: nam hæc multis alijs modis, quàm per infuſionem gratiæ habitualis, deleri poſſunt, nempe extrinſeca condonatione Dei, infuſione ſupernaturalis auxilij, vel actus aliquo modo repugnantis cum peccato.

156. Prima ſententia affirmat, hoc ſacrificium immediatè, & directè ex opere operato delere venialia: Eſt Cani lib. 12. de locis Theologicis cap. 13. §. *Errant:* qui addit, hoc certum eſſe, & Theologorum teſtimonio, & veterum Patrum authoritate, & Eccleſiæ cōſenſione: Valētiæ 3. p. diſp. 6. q. 11. puncto 1. in 4. quæſt. eiuſdem puncti §. 22. circa finem, Nugnez 3. p. q. 83. ar. 1. dub. 6. concl. 6. Palatij in 4 diſt. 8. diſp. 1. in fine, Alani ſuprà citati, qui etſi remiſſionem mortalium doceat mediatè tantùm, non autem immediatè impetrari ab hoc ſacrificio, tamen remiſſionem venialium ibidem ait impetrari immediatè. Eandem ſententiam docent Paludanus in 4. diſt. 12. q. 1. art. 3. concl. 1. Henriquez lib. 9. de Miſſæ ſacrificio cap. 13. n. 2. cui fauere videtur S. Thomas 3. p. q. 79. art. 7. in argumento 2. vnà cum ſolutione eiuſdem.

Affirmant Canus. *Valentia.* *Nugnez.* *Palatius.* *Alanus.* *Paludanus.* *Henriquez.* *S. Thomas*

157. Potiſſimum fundamētum huius ſententiæ deſumitur ex natura huius ſacrificij, quod ex primariò ſuo fine inſtitutum eſt in remiſſionem peccatorum, vt conſtat ex forma calicis, in cuius conſecratione hoc ſacrificium completur: ergo directè, & per ſe inſtitutum eſt ad remittenda peccata, non mortalia, vt ſuprà probatū eſt; ergo ſaltem venialia. Prior conſequentia probatur: nam ad primarium effectum ordinatur directè & per ſe, cùm hic ſit per ſe & primariò ab inſtitutore intentus. Sicut quia pœnitentia primariò ordinatur ad remiſſionem peccatorum, directè & per ſe illam cauſat: ergo ſimiliter cùm ſacrificium Euchariſticum primariò ordinetur ad remiſſionem venialium, directè & per ſe illam cauſat, & non tantùm indirectè & mediatè, quatenus impetrat auxilium ad actum, quo illa immediatè remittantur; cùm hoc modo remittat etiam mortalia, ad quorum remiſſionem non tam directam & immediatam habet efficaciam, quàm habet ad remiſſionem venialium.

158. Confirmatur 1. Nam hoc ſacrificiū eſt amicorum, quod tam in offerente, quàm in eo, pro quo offertur, ſupponit amicitiam erga Deum: ergo per ſe & directè debet veniales culpas, quæ ſunt leues defectus inter

amicos, remittere. Confirmatur 2. Sacramétalia, cuiuſmodi ſunt aqua benedicta, tunſio pectoris &c. habent vim remittendi directè venialia: ergo multò magis hoc ſacrificium.

Probabilius negant.

159. SECVNDA ſententia negat, hoc ſacrificium habere virtutem remittendi directè & immediatè peccata venialia, ſed tantùm indirectè & mediatè, impetrando auxilium ad actum, quo formaliter illa remittuntur: eſt Vaſquez diſp. 228. c. 3. Suarez diſp. 79. ſect. 5. Coninck 3. p. q. 83. ar. 1. dub. 8. concl. 2. Syluius ibid. q. 14. quam etiã indicant Durandus in 4. diſt. 13. q. 4. n. 5. & Sotus diſt. 11. q. 1. art. 5. dum docent, hoc ſacrificium remittere pœnas peccatorum, tam mortalium, quàm venialium, nulla mentione facta de remiſſione ipſorum peccatorum. *Hæc ſententia probabilior eſt, & ſequenda.*

Vaſquez. Suarez. Coninck Syluius. Durandus. Sotus.

160. Fundamentum eſt: quia vel hoc ſacrificium remitteret venialia abſque vlla forma, per ſolam extrinſecam condonationem; vel per formam aliquam productam in eo, cui venialia remitteret. Primum dici non poteſt: tum quia, vt ex tertio tomo ſuppono, implicat veram animi maculam, cuiuſmodi eſt peccatum veniale, deleri abſque aliqua forma intrinſeca oppoſita ipſi maculæ. Tũ quia, eſto hoc ſit poſſibile, nõ eſt tamen congruum naturis rerũ, iuxta quas Deus ſemper, quoad fieri poteſt, operatur, vt conſtat de remiſſione mortalium, quæ non niſi per formam intrinſecam ſuaptè natura illis oppoſitam delet. Si ſecundo modo; aut remittit illa per ſolam formam productam in eo, cui venialia remittit, abſque vllo actu & diſpoſitione ſubiecti; aut præuio aliquo actu, & diſpoſitione ſubiecti. Non primo modo: tum quia hic non eſt ordinarius modus remittendi culpas propria actione contractas, quas nunquam Deus remittit, neque extrà, neque in ſacramentis, abſque præuio actu, & diſpoſitione ipſius peccatoris, quidquid ſit, an talis modus condonandi peccata ſit poſſibilis, de quo præcitato tomo 3. Confirmatur: nam hoc modo poſſet hoc ſacrificium offerri pro dormiente, vel mente capto, in quibus abſque vllo actu ipſorum ſtatim ſortiretur effectum: quòd tamen videtur inconueniens.

161. Tum quia non videtur explicabile, quid ſit iſta forma, quę abſque propria ſubiecti diſpoſitione peccatũ veniale deleat. Nam vel hoc haberet ex propria natura: & hinc ſequeretur, talem formam expelli à peccato veniali, quando iterum illud ab eodem ſubiecto cõmitteretur: vel ab extrinſeca volũtate Dei: & neque hoc dici poteſt, alioqui peccatũ non remitteretur per intrinſecam formam ſuaptè natura expulſiuam peccati, ſed per extrinſecum dumtaxat fauorem Dei, quòd non parum fauet hæreticis huius temporis.

162. Si dicatur ſecundum, non videtur quæ ſit iſta diſpoſitio ad remiſſionem venialium requiſita. Nam vel eſſet aliquis actus ſuaptè natura oppoſitus peccato veniali; & tunc nõ per ſacrificium, ſed per ipſum actum illud immediatè remitteretur: vel non eſſet ſuaptè natura oppoſitus, ſed fieret illi oppoſitus per formam à ſacrificio productam; ſicut attritio de ſe non opponitur mortali, opponitur autem illi per gratiam iuſtificantem à ſacramento Pœnitentiæ productam. Et contra hoc eſt, quia nullum habemus fundamentum aſſerendi, ſacrificiũ Miſſæ ad inſtar ſacramẽti cauſare remiſſionem peccatorũ, per formam à ſe productam, pręſertim cùm omnia, quæ de hoc ſacrificio à Patribus, & Concilijs traduntur, optimè ſaluari poſſint per remiſſionem mediatam, quatenus hoc ſacrificiũ impetrat auxilium ad actum, quo tam mortales, quàm veniales culpę deleantur. Quod non obſcurè deducitur ex Tridentino ſeſſ. 22. cap. 2. explicans enim modum, quo ſacrificium hoc peccata nobis dimittat, ſic ait: *Huius quippe oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata etiam ingentia dimittit.* Modus igitur dimittendi peccata ex Concilij ſententia eſt, vt hoc ſacrificio placatus Dominus, donum Pœnitentię nobis cõcedat, quo formaliter & immediatè peccata ipſa dimittantur. Neque hîc ſolùm loquitur de culpis mortalibus, ſed etiam venialibus, vt conſtat ex illis verbis, *etiam ingentia dimittit*, ſupponens, quòd etiam venialia hoc ſacrificio placatus Deus, mediante dono pœnitentiæ dimittat: quod expreſsè cap. 1. docuerat, vbi ait, hoc ſacrificium valere *in remiſſionem eorũ peccatorum, quæ à nobis quotidie committuntur:* quæ procul dubio ſunt peccata venialia, quæ quotidiana dicuntur propter facilitatem illa cõmittendi. Ergo ex ſententia Concilij idem modus eſt dimittendi peccata tam mortalia, quam venialia per hoc ſacrificium, medio ſcilicet pœnitentiæ dono, quòd hoc ſacrificio placatus Dominus nobis concedit.

Concilium Tridentin.

163. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, negatur prima conſequentia. Ad cuius probationem, dicendum eſt, ad naturam ſacrificij Propitiatorij neceſſum nõ eſſe, vt peccata directè, & immediatè dimittat, vt conſtat ex ſacrificijs antiquę legis, quæ erãt verè Propitiatoria, & tamen nullum illorum directè & immediatè peccata dimittebat, cùm nullũ eorum gratiam conferret ex opere operato: ſed ſufficere, ſi tantùm indirectè & mediatè peccata dimittat, impetrãdo infallibiliter opportuno tempore auxilium ad pœnitentiam, qua formaliter & immediatè peccata dimittãtur. Concedendum igitur eſt, hoc ſacrificium nõ eſſe inſtitutum ad remittenda peccata directè & immediatè, ſed ſolùm indirectè & mediatè, directè tantùm & immediatè ad pœnas ex peccatis cõdonatis relictas, vt mox oſtendam. Nec eſt eadẽ ratio de ſacramento Pœnitentię: quia de hoc habemus ſufficiens fundamẽtum, vt dicamus, per eã immediatè & directè nobis peccata dimitti, quod fundamentũ non habemus de hoc ſacrificio. Quod attinet ad authoritatẽ S. Thomę, explicandus eſt de remiſſione venialium mediata, modo ſuprà explicato.

Explicatur S. Thomas.

164. Ad priorem cõfirmationem Reſpondeo ſat eſſe, vt huiuſmodi defectus hoc ſacrificium tollat impetratiuè, modo prædeclarato:

rato: nam hic modus conformior eſt modo agendi amicorum; vt ipſimet leues offenſas contra amicum commiſſas voluntariè deteſtentur & retractent, cùm hic modus ſit gratior amico offenſo. Ad poſteriorem verò, negatur antecedens, de quo tomo ſequenti.

An hoc ſacrificium ex opere operato immediatè remittat pœnas ex condonatis peccatis relictas?

Catholici omnes affirmant.

165. Omnes Catholici conueniunt, hoc ſacrificium ex opere operato infallibiliter, & ex certa lege remittere pœnas temporales, ex peccatis condonatis tam mortalibus, quàm venialibus relictas. Colligitur ex Tridentino ſeſſ. 22. cap. 2. & can. 3. in quibus definit, hoc ſacrificium non ſolùm prodeſſe ſumenti, ſed etiam ijs, pro quibus offertur, tam viuis, quàm defunctis, pro peccatis, pœnis, & ſatisfactionibus.

Concilium Tridentin.

166. Nec dici poteſt, ex his Concilij locis tantùm colligi, per hoc ſacrificium remitti pœnas, non immediatè & directè, ſed mediatè & indirectè, quo pacto per illud remittuntur peccata: eò quòd eodem modo Concilium loquatur de pœnis, quas hoc ſacrificium remittit, ac de peccatis. Non, inquam, hoc dici poteſt: tum quia eodem modo Concilium definit, hoc ſacrificium prodeſſe viuis, ac defunctis: ſed defunctis non niſi immediatè prodeſſe poteſt, remittendo illis pœnas ex condonatis peccatis, nondum ad plenum in hac vita per pœnitentiam expiatis, relictas: ergo etiam viuis. Conſequentia patet: nam Concilium eodem modo loquitur de viuis, ac de defunctis: neque eſt vlla maior ratio de vnis, quàm de alijs: ergo eodem modo intelligendum eſt de vtriſque. Minor probatur: quoniam defuncti non ſunt capaces actiuæ ſatisfactionis, alioqui poſſent ſeipſos è purgatorio liberare: quemadmodum nec ſunt capaces meriti, ſed tantùm ſatispaſſionis, vel ſatisfactionis ab alijs applicatæ. Tum quia longè diſpar eſt ratio de remiſſione culpæ, & pœnæ: quia cùm illa non remittatur abſque proprio actu peccatoris, neceſſariò exigit actum ipſius: hæc verò, cùm conſiſtat in pura ſublatione mali pœnalis, tolli poteſt abſque vllo actu eius, cui remittitur, per ſolam virtualem voluntatem, quam vnuſquiſque ſupponitur habere, vt omne malum quacũque via & modo à ſe tollatur, & actum ipſius remittentis, vt conſtat quando vnus ſuam ſatisfactionem applicat alteri: nam ad illius fructũ participandum nõ requiritur, niſi ſolus actus applicãtis, & virtualis voluntas eius, cui applicatur.

167. Probabilius dici poſſet, hanc pœnæ remiſſionem tam viuis, quàm defunctis ſacrificium Miſſæ non cauſare infallibiliter, & ex certa lege, ſed ſolùm per modum beneplaciti & liberalis impetrationis. Verùm gratis & abſque fundamento hic modus cauſandi remiſſionem pœnæ temporalis limitatur ad modum liberalis dumtaxat impetrationis: & à fortiori refutatus manet ex dictis de modo, quo idem ſacrificium infallibiliter & ex certa lege impetrat auxilium ad pœnitendum.

168. Potiſſimum fundamentum huius communis ſententiæ deſumitur ex voluntate Chriſti, nobis explicata communi conſenſu Eccleſiæ, & Doctorum: quam apprimè confirmat virtus indulgentiarum. Nam ſi Pontifex fructum indulgentiarum applicaret alicui perſonæ, nulla ex parte illius requiſita diſpoſitione, niſi tantùm ſtatu gratiæ, qui neceſſarius eſt ad fructum indulgentiarum participandum: quemadmodum & ad hunc effectum ſacrificij conſequendum, tális perſona infallibiliter conſequeretur fructum indulgentiarum, etiamſi illi inſcię applicaretur. Ergo pari modo, ſi Sacerdos offerat ſacrificium pro aliquo, infallibiliter ille conſequetur fructum huius ſacrificij, etiamſi inſcio illi offeratur, modò ſit in gratia: cùm non minoris efficaciæ ſit ſacrificium Miſſæ, quàm virtus indulgentiarum, cùm vtrumque fundetur in meritis Chriſti operatis.

169. Explicatur amplius hæc voluntas Chriſti. Etenim cùm ſacrificium Miſſæ ſit applicatio ſacrificij crucis, vt Tridentinum teſtatur citata ſeſſ. 22. cap. 1. & 2. & colligitur ex illis verbis Chriſti: *Hoc facite in meam commemorationem*: addita explicatione Pauli 1. ad Corinth. 11. *Quotieſcunque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annunciabitis*: quæ præcipuè intelligenda ſunt de Euchariſtia, vt ſacrificiũ eſt, in quo mors & paſſio Chriſti magis exprimitur. Atqui Chriſtus per ſacrificium crucis non ſolùm meruit nobis remiſſionem peccatorum, gratiam iuſtificantem, cæteraque dona ſupernaturalia; ſed etiam remiſſionem pœnarum, condignè pro illis per ſuos dolores & cruciatus ęterno Patri ſatisfaciendo. Ergo quemadmodum reliquit nobis ſua merita per ſacramenta infallibiliter applicanda, ita & ſuas ſatisfactiones per hoc ſacrificium altaris infallibiliter etiam applicãdas. Alioqui fruſtra tot tantoſque cruciatus paſſus fuiſſet, ſi noluiſſet illos ad noſtras pœnas remittendas applicare, cùm omnia, quæ Chriſtus in vita & morte geſſit, in preciũ perfectæ noſtræ Redemptionis direxerit. Vnde ad hanc etiam pœnarum remiſſionem ſe extẽdunt verba illa calicis: *Qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*: nam etiam pœnæ dici poſſunt aliquo modo peccata, quatenus ſunt reliquię & effectus peccatorum, iuxta illud Machab. 2. cap. 12. in fine: *Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio pro defunctis, exorare, vt à peccatis*, hoc eſt à pœnis, *ſoluãtur*.

Concilium Tridentin. — *1. Cor. 11.* — *Lib. 2. Machab. c. 12.*

Quibus perſonis hanc pœnarum remiſſionem ſacrificium Euchariſticum conferat?

170. Dvo ſunt in vniuerſum genera perſonarũ, de quibus quæri poteſt, an hunc effectũ Miſſę ſacrificium conferat. Primum eſt offerentium. Secundum eorum, pro

quibus offertur: offerentium adhuc duplex eſt genus, immediatè offerentiũ, cuiuſmodi ſunt ſoli Sacerdotes ſacrificãtes; omitto Chriſtum, qui, vt ex ſuprà diſputatis conſtat, non eſt immediatus offerens in hoc ſacrificio, ſed ſolùm mediatus & remotus, quatenus dedit virtutem Sacerdotibus, illud in perſona ipſius offerendi; & mediatè offerentium, vt ſunt reliqui, qui vel ſacrificio interſunt, & vnà cum Sacerdote moraliter offerunt, iuxta illud canonis, *Et omnium circumſtantium pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc ſacrificium*: Vel qui, vt illud fiat, aliquo modo ſunt cauſa, ſtipendio, Eleemoſyna, conſilio, precibus: nam omnes iſti moraliter concurrunt ad ſacrificium Miſſæ peragendum. Ii verò, pro quibus offertur, aut ſunt viuentes, aut defuncti: & vtrique aut baptizati, aut non baptizati. De ſingulis videndum eſt, An, & quo pacto hoc ſacrificium ijs pœnarum remiſſionem conferat.

An, & quo pacto hunc effectum ex opere operato conferat Sacerdotibus offerentibus?

Sacrificium effectum hunc confert ex opere operato Sacerdotibus offerentibus.

171. Certa ſententia eſt, Sacerdotes offerentes participare hunc ſacrificij fructum, non ſolùm quatenus hoc ſacrificium pro ſe offerre poſſunt, ſed etiam quatenus offerentes ſunt formaliter. Fundamentum eſt: quoniam ipſa actio offerendi de ſe digniſſima eſt, vt ad illam, etiam qua oblatio eſt præcisè, hic effectus conſequatur, cùm illa fiat in perſona Chriſti, fundata in meritis ipſius. Igitur ſi hic effectus eſt proprius huius ſacrificij, maximè ratione huius oblationis, quæ ſuum valorem immediatè accipit à re oblata, quæ eſt corpus & ſanguis Chriſti.

172. DICES. Hæc oblatio non differt, vt eſt Sacerdotis offerentis, & quatenus ei applicatur: nam eadem actio ſuapte natura cedit in bonum ipſius offerentis. Vnde non eſt duplex fructus, alter reſpondens Sacerdoti vt offerenti, alter vt ei, pro quo offertur. Reſpondeo non differre realiter, differre autem formaliter. Eadem quippe oblatio, vt eſt à Sacerdote Chriſti perſonam repræſentante, directa ad immediatum ſuum obiectum, quod eſt corpus & ſanguis Chriſti, tanquam materia offerenda, & ad intrinſecum finem *cui*, qui eſt Deus, in cuius cultum exhibetur, etiamſi pro nullo, neque pro ipſomet Sacerdote applicetur; cauſat in offerente hunc effectum. Eadem verò vt applicata vel ipſi Sacerdoti, vel alijs, habet rationem obiecti: fit enim immediatum obiectum alterius actionis, qua Sacerdotes illam ſibi, vel alteri applicant: ſub qua ratione eadem actio ſacrificatiua continet diſtinctum effectum ab eo, quem continet, vt actio eſt offerentis formaliter.

173. Hoc autem ſic probatur: tum quia, ad hoc vt actio quatenus eſt offerentis formaliter, cauſet hunc effectum in ipſo offerente, non pendet à voluntate offerentis illam ſibi applicantis, ſed ex ipſa natura & honeſtate actionis, quæ hoc ipſo, quod ritè fit cedit in bonum ipſius offerentis. Vt autem hunc eundem effectum cauſet, vel in ſeipſo, vel in alijs, pendet ab applicatione ipſius offerentis. Igitur effectus, qui hoc ſacrificium cauſat, vt eſt Sacerdotis oblatio, diſtinctus eſt ab illo, quem cauſat, vt applicata ſibi, vel alteri. Conſequentia probatur: quia effectum, quem ſacrificium cauſat, vt oblatio offerentis eſt, non poteſt Sacerdos alteri applicare, cùm ille ſit inſeparabiliter connexus cum ipſa actione ſacrificatiua, vt exercita in Chriſti perſona, & in ipſius meritis fundata. Vnde ſicut ex ſuppoſitione, quòd illam exercet, non poteſt illam non habere, ita nec poteſt non participare omnes effectus, quos ex Chriſti meritis ſecum annexos habet. Effectum verò, quem eadem oblatio habet, quatenus eſt obiectum applicabile alijs, poteſt Sacerdos applicare ſibi, vel alteri. Igitur effectus, qui reſpondet Sacerdoti, vt offerenti, eſt diſtinctus ab eo, qui eidem reſpondet vt fini, cui applicatur: cùm hunc effectum applicare poſſit alteri, eoque ſe priuare; illum verò nequeat alteri applicare neque eo ſe priuare.

174. Tum quia, vt infrà probabo, reliqui etiam offerentes cum ipſo Sacerdote participant hunc effectum ex opere operato, præter illum, quem participare poſſunt, quatenus pro ijs peculiariter hoc ſacrificium à Sacerdote applicari poteſt. Ergo & ipſe Sacerdos non ſolùm hunc effectum participat, quatenus eſt immediatus offerens, ſed quatenus etiam poteſt eſſe finis, cui hoc ipſum ſacrificium applicatur: proinde duplex illi fructus ex opere operato reſpondet. Præter quem reſpondet etiam alius ex opere operantis, fundatus in perſonali ſanctitate ipſius, qui eo cæteris paribus eſt maior, quo maior eſt ipſius ſanctitas.

175. INSTABIS, non ideo primum effectum fundatum in actione ſacrificatiua Sacerdotis, non poſſe alteri applicari, quia fundatur in actione miniſtri, vt publica perſona eſt, ſed quia fundatur in actione ipſius, vt priuata perſona eſt. Sed contrà: tum quia hæc actio, vt à publico miniſtro in perſona Chriſti exercita, habet hunc effectum ex opere operato in ipſo offerente. Tum quia fructum ex opere operato reſpondentem actioni miniſtri, vt publicus offerens eſt, non poteſt, vt infrà probabo, Sacerdos alteri communicare: poteſt autem communicare fructum ex opere operantis, fundatum in propria ſanctitate & meritis.

176. Adhuc vrgebis. Si oblatio vt à Sacerdote in perſona Chriſti exercita hunc effectum ex opere operato in offerente cauſat, ſemper illum cauſabit, etiamſi offerens actionem hanc in peccato exerceat: quia actio in

perſona

Digitized by Google

perſona Chriſti exercita non inficitur priuata malitia offerentis, cùm illa ſuam honeſtatem ſumat ex Chriſti meritis. Reſpondeo 1. negando ſequelam: nam licet oblatio à tali Sacerdote facta, ex ſe ſit cauſatiua huius effectus, quia tamen ſubiectum cui hic effectus addictus eſt, non eſt capax, illum non cauſat. Sicut licet attritio elicita à peccatore de ſe ſit cauſatiua gratiæ, quia tamen ſubiectum, cui talis gratia addicta eſt, non eſt capax, illam non cauſat. Reſpondeo 2. Concedendo ſequelam quoad remiſſionem pœnæ temporalis ex præterito peccato condonato relictæ, non autem quoad remiſſionem ne mediatam quidem venialium: eò quòd prioris fructus eſt capax peccator, non autem poſterioris: vt infrà. Cæterùm eſto hæc actio in tali caſu fruſtretur fructu addicto proprio ſubiecto, haud tamen fruſtrabitur fructu alijs applicabili.

Sacrificium oblatum etiam à degradato habet ſuum effectum pro quibus offertur, ſi ſint capaces.

177. Quod non ſolùm verum puto, quando ſacrificium offertur ab iniquo Sacerdote, ſed etiam ab excommunicato, degradato, ſchiſmatico, hæretico: nam etiam ſacrificium ab his oblatum habet ſuum effectum ex opere operato alijs applicabilem, contra Magiſtrum in 4. diſt. 13. cap. 1. Scotum eadem diſt. quæſt. 2. §. *Ad quæſtionem*, & Gabrielem quæſt. 1. art. 3. dub. 2. quorum ille putat, hæreticum & ſchiſmaticum non ſolùm non poſſe verum ſacrificium offerre, ſed nec conſecrare, defectu intentionis, quam habere non poteſt de hoc articulo: hi verò, etſi putent, huiuſmodi Sacerdotes debitam habere poſſe intentionem, ac proinde verum conficere ſacramentum, quia ſaltem habere poſſunt intentionem vniuerſalem faciendi, quod fecit Chriſtus, negant tamen illos verum ſacrificium offerre poſſe: eò quòd non poſſunt offerre nomine Eccleſiæ, à qua ſunt præciſi: verum autem ſacrificium requirit, vt offeratur nomine Eccleſiæ, cùm miniſter non offerat hoc ſacrificium nomine ſuo, ſed nomine Eccleſiæ: non enim dicit, *Tibi offero*, ſed *Tibi offerimus*.

Contrà Magiſter. Scotus. Gabriel.

Contra hos

178. Sed contrà: tum quia explicita oblatio verbis expreſſa non eſt de eſſentia huius ſacrificij, vt ſuprà oſtendimus ſect. 3. ſed ſufficit tantùm implicita, eſſentialiter incluſa in ipſa conſecratione & abſumptione victimæ: Tum quia, eſto illa foret neceſſaria, adhuc tamen ab hæretico, vel ſchiſmatico in perſona propria tanquam miniſtri Chriſti facta ſufficeret. Nam hęc oblatio verbis expreſſa eſt addita huic ſacrificio ab Eccleſia, non à Chriſto: Eccleſia autem non habet authoritatem mutandi eſſentialiter, quæ ſunt à Chriſto inſtituta, vt conſtat de ſacramentis, ſed tantùm accidentaliter. Cùm igitur hunc effectum habeat hoc ſacrificium, vt eſt à Chriſto inſtitutum, non vt ab Eccleſia accidentaliter mutatum & auctum; eſt enim effectus ex opere operato, qui à ſolo Chriſto pendet, non poterit illud impediri per omiſſionem verbalis oblationis nomine Eccleſiæ factæ, modò non omittatur eſſentialis à Chriſto inſtituta.

Quilibet Sacerdos diſtinguitur vt ſacrificij miniſter, à ſe ipſo, vt publico oratore, & deprecatore apud Deũ.

179. Ex dictis infero diſcrimen inter Sacerdotem ab Eccleſia inſtitutum, vt ſacrificij miniſtrum, & vt publicum oratorem, & deprecatorem apud Deum. Vtrumque enim officium accipit Sacerdos vi ſui ordinis & poteſtatis ab Eccleſia, & ſacrificandi, quod exercet, Miſſam celebrando; & orandi ac deprecandi Deum pro neceſſitatibus Eccleſiæ, quod præſtat attentè & deuotè diuinum officium recitando. Cæterùm etſi vtrumque munus Sacerdos exerceat, vt publicus miniſter ab Eccleſia inſtitutus, ex ſolo tamen primo illi reſpondet fructus ex opere operato, non autem ex ſecundo. Ratio diſcriminis prouenit ex eo, quòd primum munus ſacrificandi, ſubſtantialiter eſt à Chriſto, in eiuſque meritis immediatè fundatum. Vnde Eccleſia ſolùm conſtituit miniſtrum, non autem dat valorem ſacrificio, quem tantùm habet à Chriſti meritis. Secundum verò eſt ab Eccleſia, quæ poteſtatem non habet communicandi valorem ex opere operato, quod ipſa inſtituit, cùm hoc ſit proprium Chriſti, ſed tantùm ex opere operantis. Quatenus publico muneri recitandi diuinum officium annectit preces, & merita totius Eccleſiæ, vt Deus non ſolùm propter ſanctitatem miniſtri orantis, ſed etiam propter ſanctitatem Eccleſiæ, preces, quas Sacerdos nomine totius Eccleſiæ fundit, exaudire dignetur.

180. Hinc ſequitur, preces ab Eccleſia Miſſæ ſacrificio additas, eſſe impetratorias, & ſatisfactorias ex operato: quia illæ in ſacrificio fuſæ faciunt vnum cum ſacrificio ipſo: proinde Deus eadem infallibili lege eas acceptat, ac ſacrificium ipſum.

181. Hinc vlteriùs deducitur, quòd etiamſi Sacerdos Breuiarium oret in peccato, quod eius oratio, vt eſt à publico miniſtro, adiunctas habens Eccleſiæ preces & merita, ſit impetratoria apud Deum: quia vt ſic nititur meritis & ſanctitate Eccleſiæ, ad quam Deus reſpicit, cùm per illam gratiam concedit. Secus eſſet de laico, qui Breuiarium oraret ex voto, vel ex priuata deuotione in peccato, licet votum adimpleret, eius tamen oratio non eſſet pro alijs impetratoria, eò quòd non haberet adiuncta publica Eccleſiæ merita, quæ tantùm ex inſtitutione Eccleſiæ adiunguntur precibus publici miniſtri.

182. Dices. Hinc ſequitur, talem orationem eſſe impetratoriam ex opere operato, cùm non ſit impetratoria ex meritis & ſanctitate perſonę orantis, ſed Eccleſiæ ſua merita interponentis. Reſpondeo negando ſequelam. Etenim impetrare ex opere operato, prout à Theologis hic loquendi modus vſurpatur, eſt impetrare ex ſolis meritis Chriſti: oratio autem Sacerdotis vt publici miniſtri, etſi in peccato facta non ſit impetratoria ex meritis & ſanctitate propria miniſtri, eſt ſaltem impetratoria ex meritis & ſanctitate Eccleſiæ, quæ propriè non dicuntur ex operato, ſed operantis, quia valorem & virtutem non habent immediatè ex meritis Chriſti, quæ

ſola à nullius alterius meritis valorem ſumunt, cùm in ratione merendi ſint cauſa vniuerſalis prima, non minùs quàm Deus in ratione agendi eſt cauſa vniuerſalis prima, quia à nulla alia pendet, & omnes ab ipſa.

Aliud diſcrimen inter Sacerdotem vt publ. oratorem ab Eccleſia cõſtitutum, & vt ſacrificij miniſtrum.

183. Eſt & aliud diſcrimen inter Sacerdotem vt publicum oratorem ab Eccleſia conſtitutum, & eundem vt ſacrificij miniſtrum. Nam etſi oratio ipſius propter Eccleſiæ ſanctitatem plerumque acceptetur à Deo, non tamen ſemper, infallibiliter, & ex certa lege, vti oratio Sacerdotis ſacrificantis, quæ fundatur in increata ſanctitate Chriſti, eiuſque infinitis meritis, quę ex certa promiſſione Deus remunerat, quotieſcunque ſibi per ſacramenta, vel per ſacrificium à Chriſto inſtitutum pro re ad æternam ſalutem conducente offeruntur. Dixi *per ſacramenta, aut per ſacrificium à Chriſto inſtitutum:* nam etiam preces Eccleſiæ offeruntur Deo propter merita Chriſti, quia tamen non offeruntur per opus à Chriſto immediatè inſtitutum, non infallibiliter & certa lege effectum conſequuntur, ſed ad liberum beneplacitum Dei.

An & quo pacto hunc effectum participent reliqui offerentes?

Caietanus. Syluester. Sotus. Suarez. Vaſquez. Henriquez. Coninck. Toletus. S. Thomas.

184. Communis ſententia affirmat, quam docent Caietanus tomo 2. opuſculorum, tract. 3. q. 2. §. *Vnum tamen dubium*, Sylueſter verbo *Miſſa* 1. q. 9. ante medium, Sotus in 4. diſt. 13. q. 2. art. 1. §. *Offerentes*, Suarez diſp. 79. ſect. 8. Vaſquez diſp. 226. cap. 2. Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 20. & alibi, Coninck. 3. p. q. 83. art. 1. dubio 9. Toletus lib. 2. cap. 7. quam indicat S. Thomas 3. parte q. 79. art. 5. omnes, qui proprio actu ad hoc ſacrificium concurrunt, fieri participes huius effectus, magis aut minùs iuxta modum, quo ad illud concurrunt, iuxtaque menſuram propriæ diſpoſitionis. Magis autem ad illud concurrunt, qui immediatiùs Sacerdoti miniſtrant, quàm qui tantùm mediatè; & hi magis, quàm qui ſolùm interſunt; & qui in Miſſa communicant, quàm qui tantùm illam audiunt: & magis qui Eleemoſyna & ſtipendio, quàm qui tantùm conſilio, aut precibus Miſſam procurant.

185. Fundamentum huius ſententiæ eſt: quoniam ſacrificium in hoc à ſacramento diſcriminatur, quòd ſacramentum in ſuſceptione conſiſtit, vnde non prodeſt niſi ſoli ſuſcipienti: ſacrificium verò in oblatione, ad quam multi moraliter concurrere poſſunt. Cùm igitur non ſolùm Sacerdos, ſed etiam alij poſſint eſſe moralis cauſa ſacrificij, non ſolùm Sacerdos, ſed alij etiam ipſius fructum participabunt. Quòd autem omnes iſti ſint moralis cauſa ſacrificij, conſtat: quia qui conſentit, mandat, adiuuat, conſilium dat, eſt moralis cauſa homicidij: ergo etiam qui Sacerdoti immolanti miniſtrat, ei ſacrificanti intereſſendo conſentit, illum pecunia, conſilio, precibus ad celebrandum adiuuat, erit moralis cauſa ſacrificij. Vnde omnes iſti in canone vocantur offerentes, de his enim intelliguntur illa verba, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc ſacrificium laudis.*

Non omnes offerentes cum Sacerdote æqualiter fructum huius ſacrificij participant.

186. Quòd autem non omnes æqualiter fructum huius ſacrificij participent, ſed vnuſquiſque iuxta modum, quo ad illud concurrit, & ſecundùm menſuram propriæ deuotionis, probatur: & quidem quoad primum conſtat: nam quò quis magis influit in opus, magis participat de ipſius virtute, cùm omnis effectus debeatur cauſæ: ergo plus influenti magis debetur. Secundum docent Sotus *Sotus. Petrus Sotus.* in 4. diſt. 13. q. 2. art. 1. §. *Ex his*, Petrus Soto lect. 7. De Euchar. & alij, & conſtat à paritate ſacramentorum, quæ ſuos effectus ex operato cauſant *ſecundùm propriam cuiuſque diſpoſitionem*, vt Tridentinum dixit ſeſſ. 6. *Tridentin.* cap. 7. ergo etiam hoc ſacrificium: præſertim cùm hic modus magis conducat ad venerationem huius ſacrificij: hoc enim modo fideles deuotiùs ac feruentiùs ad illud miniſtrandum, audiendum, & procurandum ſe diſponent, ſcientes, quod quò magis accedent diſpoſiti, eò maiorem fructum ex opere operato participabunt.

187. *Obijcies* 1. Non poteſt eſſe cauſa ſacrificij, qui nullum ius habet in victimam, quæ immolatur: ſolus autem Sacerdos habet ius in victimam, quæ in hoc ſacrificio immolatur; ergo ſolus Sacerdos eſt cauſa huius ſacrificij, proinde ſolus ipſe participabit fructum illius. Maior conſtat, tum quia ſacrificium debet eſſe de proprijs, nam per ſacrificium aliquid donamus Deo. Tum quia in veteri lege non omnes dicebantur ſacrificium offerre, ſed præter Sacerdotem, qui immolabat, ſolùm illi, qui victimam dabant. Minor conſtat: nam ſolus Sacerdos poteſtate ordinis producit victimam in hoc ſacrificio: igitur ſolus Sacerdos habet dominium in hanc victimam, quam per ſacramentalem productionem facit ſuam.

188. Reſpondeo negando minorem. Etenim ex Chriſti inſtitutione non ſolus Sacerdos, ſed omnes fideles habent ius in hanc victimam, quæ in hoc ſacrificio immolatur in remiſſionem peccatorum, & pœnarum omnium fidelium. Reliquit enim illam tanquam hoſtiam Propitiatoriam omnibus fidelibus. Nam ſicut in ara crucis tradidit ſemetipſum oblationem pro omnibus: ita in altari offert ſeipſum mediante Sacerdote hoſtiam propitiatoriam pro fidelibus omnibus. Licet igitur ſolus Sacerdos poteſtatem habeat producendi hanc victimam, quia ſolus Sacerdos, conuertere poteſt panem & vinum in corpus & ſanguinem Chriſti, omnes tamen fideles per Sacerdotem, tanquam per Chriſti miniſtrum habent ius & dominium in hanc victimam à Chriſto Eccleſiæ conceſſum.

189. *Obijcies* 2. Si offerentes dicuntur omnes, qui proprio actu ad ſacrificium concurrunt, erunt etiam offerentes illorum defunctorum

Digitized by Google

functorum animæ, qui vel eleemoſyna, vel precibus, vel Conſilio, vel aliqua alia via in hac vita procurarunt, vt poſt eorum mortem pro ijs ſacrificia offerrentur.

Cur animæ purgantes non poſſint dici hoc ſacrificium offerre.

190. Reſpondeo negando ſequelam: nam omnis actus ſecundus ſupponit primum: atqui animæ defunctorum carent actu primo offerendi hoc ſacrificium: ergo non poſſunt denominari actu offerẽtes. Maior patet: quoniam actus ſecundus eſt exercitium primi: ergo vbi non eſt primus, nequit eſſe ſecundus. Minor probatur: quia ſicut hoc ſacrificium eſt à Chriſto inſtitutum, vt offeratur tantùm ab Eccleſia militante: ita quicũque ſunt extra illam, vti ſunt animæ purgantes, non habent proximum principium offerendi. Confirmatur: nam in quibus non poteſt eſſe actus primarius, nec eſſe poterit ſecundarius & acceſſorius: ſed in animabus purgantibus non poteſt eſſe actus primarius immediatè offerendi, cùm animæ Sacerdotum defunctorum nõ ſint ad ſacrificandum capaces: ergo neque in eis erit ſecundarius & acceſſorius mediatè offerendi. Atque hoc quoad formalem denominationem offerentis.

191. Cæterùm, an quoad rem ipſam huiuſmodi animæ propter Eleemoſynam, quam in vita pro Miſſis reliquerunt, participent earum fructum, non modò quatenus pro illis offeruntur, de quo non eſt controuerſia, ſed etiam quatenus fuerunt moralis cauſa earum, eſto propter impotentiam non poſſint denominari formaliter offerentes. Affirmatiuam partem cenſeo probabiliorem. Quam docuit Caietanus ſuprà citatus. & probatur: tum quia non debent huiuſmodi animæ eſſe deterioris conditionis, quàm ſint viuentes. Tum quia alioqui cæteris paribus eundem fructum Miſſę participaret anima, quę pro Miſſa nullam reliquit pecuniam, atque anima, quę pro Miſſa pecuniam reliquit, ſi pro vtraque anima Miſſa offeratur. Tum quia licet exuta corpore non ſit potens moraliter concurrere cum Sacerdote ad ſacrificium, in quo ſtatu nequit denominari formaliter offerens, defectu principij proximi, quod eſt totum compoſitum ex anima & corpore, quia tamen reliquit pecuniam, quæ per modum inſtrumenti loco ipſius moraliter ſacrificium operatur, non debet priuari fructu, qui reſpondet ijs, qui ſunt moralis cauſa ſacrificij. Et fortaſſe hoc voluit Sotus ſuprà citatus, cùm dixit, huiuſmodi animas non propriè, ſed largè dici offerentes, non quoad participationem fructus huius ſacrificij, ſed quoad formalem denominationem offerentis.

Caietanus.

Sotus.

An aliquis poſſit dici offerens ſine vllo ſuo actu.

192. Supereſt controuerſia de reliquis fidelibus, qui nullo actu proprio ad ſacrificium concurrunt, An illi dicantur etiam offerentes per ſolum actum, quo Sacerdos vt publicus Eccleſiæ miniſter nomine omnium offert: & an aliquem fructum ex opere operato ex tali oblatione, qua oblatio eſt formaliter, non qua per modum obiecti illis applicabilis eſt, de hoc enim infrà, conſequantur.

Affirmant Caietanus.

193. Affirmat Caietanus loco præcitato, & nonnulli recentiores, quos ſuppreſſo nomine citat Suarez diſp. 79 ſect. 8. §. 2. *de Eccleſia.* Et probari poteſt: quoniam Eccleſia hoc facere potuit: quod autem fecerit probatur: quia per Sacerdotem, tanquam per publicum miniſtrum à ſe conſtitutum offert pro omnibus fidelibus, vt conſtat ex præcitatis verbis Cano. *Pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc ſacrificium laudis.* Nec non ex illis: *Hanc igitur oblationem ſeruitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ.* Et poſt conſecrationem: *Vnde & memores Domine nos ſerui tui, ſed & plebs tua ſancta* &c. Quibus expreſsè videtur Eccleſia in ipſa oblatione Sacerdotis includere omnes fideles, tanquam coofferentes cum ipſo Sacerdote.

Suarez.

194. Quòd autem hoc facere potuerit, probatur: nam Chriſtus reliquit Eccleſiæ perfectum dominium ſuprà voluntates omnium fidelium, vt eos ad æternam ſalutem meliùs dirigere poſſet, vt conſtat de dominio, quod Eccleſia accepit, commutandi, diſpenſandi, & annullandi fidelium vota facta Deo: ergo ratione talis dominij potuit Eccleſia includere voluntates omnium fidelium in ipſa voluntate Sacerdotis, cum quo offerente ſimul omnes coofferrent: Sicut Deus ratione dominij, quod habet in voluntates hominum, includere potuit voluntates omnium Poſterorum in voluntate Adami, cum quo peccante, peccarent, & cum quo promerente promererentur omnes.

Negant probabiliùs Henriquez, Suarez, Coninck.

195 Negant verò Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 20. Suarez ſuprà citatus, Coninck 3. p. q. 83. art. 1. dub. 9. & alij. *Quæ ſententia longè probabilior eſt, & amplectenda.* Fundamentum eſt: quia quidquid ſit, an hoc ſacrificium proſit omnibus fidelibus, quatenus nomine Eccleſiæ à Sacerdote applicatur pro omnibus Eccleſiæ membris, de quo infrà: tamen ſub ratione oblationis formaliter non prodeſt, niſi tantùm ijs, qui proprio actu illi cooperantur. Ratio eſt: quia oblatio vt oblatio ei tantùm prodeſt ex operato, à quo aliquo elicitur modo: ſed qui nullo actu proprio ſacrificio cooperatur, nullo modo elicit oblationem Miſſæ: ergo nullo modo vt oblatio ei proderit ex opere operato Minor patet: quoniam elicere, eſt ab intrinſeco principio actum producere: ergo qui nullo actu proprio ſacrificio cooperatur, nullo modo oblationem Miſſæ elicit. Maior probatur: quia oblatio vt oblatio eſt fructuoſa offerenti per modum actionis liberæ ac vitalis: actio autem libera ac vitalis ſicut addicitur ſoli principio à quo elicitur; ita ſuum fructum non confert, niſi ſoli principio, à quo producitur.

196. Confirmatur 1. nam qui proprio actu ſacrificio cooperatur, non ei prodeſt per modum oblationis, ipſa oblatio Sacerdotis, ſed oblatio cuiuſque propria, quatenus eſt cauſa moralis oblationis Sacerdotis. Igitur qui nullo actu proprio ſacrificio cooperatur, nullo modo ei poterit prodeſſe oblatio, vt oblatio: non propria, cùm nullam ipſe eliciat; non Sacerdotis, quia illa vt oblatio

formaliter,

formaliter, non prodeſt, niſi Sacerdoti offerenti.

197. Confirmatur 2. Vel oblatio Sacerdotis prodeſt illis vt applicata à Sacerdote nomine Eccleſiæ; & ſic non prodeſt illis per modum oblationis formaliter, ſed per modum obiecti applicabilis: vel non vt applicata à Sacerdote, ſicut prodeſt ipſi Sacerdoti offerenti: & hoc modo non ſolùm prodeſſet ijs, qui nullo actu, ſed etiam ijs, qui actu proprio ſacrificio cooperantur. Vnde duplicem fructum ex opere operato conſequerentur, qui proprio actu ſacrificio cooperantur, vnum ex oblatione propria, alterum ex oblatione Sacerdotis.

Ad fund. oppoſ. ſent.

198. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, negandum eſt, Eccleſiam hoc facere potuiſſe, eò quòd non fuit illi talis poteſtas à Chriſto communicata, vt actio, quæ naturaliter eſt fructuoſa tantùm elicienti, fiat ex inſtitutione, & voluntate Eccleſiæ per modum actionis fructuoſa etiam non elicienti, quidquid ſit, an hęc poteſtas Eccleſiæ communicari potuerit: nam ſufficit, vt ei ſit communicata poteſtas, eandem oblationem Sacerdotis fructuosè applicandi alijs etiam ad eam non cooperantibus, de qua infrà: hoc enim ſat erat, vt poſſet huius ſacrificij fructus diſpenſare omnibus fidelibus tam viuis, quàm defunctis.

199. Nec eſt par ratio de poteſtate diſpenſandi & annullandi vota: nam hæc nō eſt alia, quàm poteſtas interpretatiua, quam Eccleſia vt interpres & vicaria Chriſti habet, declarandi hîc & nunc, vouentem ad vota non teneri. Quam poteſtatem habet etiam parens in ſuos filios vſque ad certam ætatem. At verò facere, vt actio, quæ naturaliter eſt tantùm fructuoſa elicienti, fiat etiam fructuoſa non elicienti, eſt maior quædam poteſtas, quæ ſupponit perfectius atque intimius dominium in voluntates hominum, vt nimirum quæ eſt voluntas propria vnius, fiat moralis voluntas omnium, quæque tantùm naturaliter eſt operatiua ſibi, fiat etiam operatiua alijs. Ratione cuius Dominij potuit Deus coniungere voluntates poſterorum cum voluntate Adami, quo peccante peccaremus omnes, & quo promerente promereremur omnes.

200. Loca autem ex Canone adducta aliud non probant, quàm Sacerdotem nomine Eccleſiæ hoc ſacrificium offerre pro omnibus fidelibus; omneſque fideles hac oblatione Sacerdotis, tanquam publici Eccleſię miniſtri, extrinſecè denominari offerentes, non ſecus ac actio vnius membri tribui ſolet alteri, propter phyſicam, vel moralem connexionem cum illo; non autem quòd ei ſuum fructum ex opere operato communicet, vt actio eſt formaliter. Concedo igitur, aliquo modo dici poſſe omnes fideles offerentes extrinſeca denominatione ab ipſa oblatione Sacerdotis; nego tamen, quod hîc tantùm contendo, ex huiuſmodi denominatione illis reſultare fructum aliquem ex opere operato. Vnde non omnis offerens huius ſacrificij fructum participat, ſed ſolùm qui proprio actu ad illud concurrit.

Quinam hunc effectum per modum applicationis participare poſſint?

201. DVo ſunt genera perſonarum, pro quibus hoc ſacrificium quoad pœnarum remiſſionem applicari poſſit, viuentium, & defunctarum: & vtræque aut ſunt baptizatæ, aut non baptizatæ. Quoad perſonas non baptizatas viuentes, communis ſententia eſt, quidquid in contrarium ſentiat Nugnez 3. p. q. 83. art. 1. diffi. 5. eas non eſſe capaces huius effectus certa lege conſequibilis, etiamſi ſint in gratia.

Nugnez. Perſonas nō baptizatas viuentes non eſſe capaces huius effectus certa lege conſequibiles.

202. Probatur hæc ſententia primò ex continua praxi & vſu Eccleſiæ, quæ nunquam conſueuit Miſſam pro Catechumenis offerre, aut de ijs peculiarem collectam inſtituere, præter quam in die Paraſceues, in qua ad oſtendendum vniuerſale illud humanæ redemptionis ſacrificium, quod fuit eo die in ara crucis à Chriſto oblatum, orat pro omnibus hominibus, etiam hæreticis, ſchiſmaticis, Iudæis, & Paganis: extra quod tempus non niſi pro baptizatis, qui ſolùm nomine fidelium intelliguntur in Miſſa orare conſueuit. Quod etiam confirmat antiqua conſuetudo de expellendis ab Eccleſia Catechumenis, cùm primùm inciperet Miſſæ oblatio, quia nimirum illi capaces non ſunt huius ſacrificij fructus: alioqui nulla fuiſſet ratiò, cur permiſſi non fuiſſent cum reliquis baptizatis fructum huius ſacrificij per realem præſentiam participare?

203. Secundò probatur ex verbis ipſis, quibus hoc ſacrificium ſubſtantialiter completur: *Qui pro vobis & pro multis effundetur:* ſiue vt multę antiquæ liturgiæ legunt, *effunditur*, quod idem eſt, quod immolatur, ad denotandum, non eſſe hoc ſacrificium à Chriſto inſtitutum ad hunc effectum infallibili lege conferendum omnibus, ſed ſolis fidelibus, tanquam Eccleſiæ membris, cui hoc ſacrificium vt memoriale ſuæ paſſionis reliquit.

204. Tertiò probatur ratione. Ijs tantùm hoc ſacrificium infallibili lege diuinæ promiſſionis ſuos effectus confert, pro quibus fuit à Chriſto inſtitutum: fuit autem à Chriſto inſtitutum pro ſolis fidelibus baptizatis: ergo ijs tantùm ſuos effectus infallibili lege diuinæ promiſſionis confert. Maior elucet: quia cum non poſſit hoc ſacrificium certa lege ſuos effectus operari, niſi ex voluntate Chriſti, à qua horum collatio pendet, niſi Chriſtus in ſua inſtitutione hoc intendiſſet, non poſſet quantumcunque pro ijs hoc ſacrificium oblatum ſuos effectus conferre. Minor probatur: tum quia ſicut Chriſtus non inſtituit ſacramenta, niſi tantùm pro fidelibus baptizatis; ita nec ſacrificium: cùm non minùs hoc, quàm illa reliquerit tanquam pro-

priam

priam Eccleſiæ ſuæ notam ac teſſeram, per quam à cæteris diſcriminaretur ſectis. Tum quia hoc fuit expediens, & ad maiorem commendationem, ſingularemque excellentiam ac prærogatiuam Chriſtianæ Religionis, vt eò auidiùs cæteræ ſectæ eam amplectendam procurarent, quò excellentioribus donis ac prærogatiuis cognoſcerent eſſe ornatam, & ad declarationem ſpecialis amoris & prouidentiæ, quam Chriſtus de ſua Eccleſia habet. Tum demum, quoniam ijs tantùm infallibili lege effectus huius ſacrificij ſe daturum Chriſtus promiſit, quorum eſt per ſuum in terris Vicarium, viſibile caput: ſolùm autem baptizatorum per ſuum in terris Vicarium, eſt viſibile caput, nam quæ extra Eccleſiam ſunt, ad Vicarium Chriſti non pertinent: ergo ijs tantùm effectus huius ſacrificij infallibili lege promiſit. Maior probatur: nam ſicut Chriſtus Eccleſiam in terris gubernat per ſuum Vicarium, ita per eundem ſua dona diſpenſat. Atqui de facto per ſuum Vicarium ſua dona infallibili lege non diſpenſat, niſi fidelibus baptizatis, cùm de facto Eccleſia nunquam hoc ſacrificium offerat, niſi pro fidelibus baptizatis.

Henriquez.

205. Nonnulla difficultas eſt de defunctis in gratia abſque baptiſmo decedentibus, an ijs proſit hoc ſacrificium quoad pœnarum remiſſionem. Affirmat Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 16. n. 5. eò quòd tales animæ extra viam poſitæ nihil habent minùs, quàm animæ baptizatorum, præter characterem.

Defunctis, in gratia abſque baptiſmo nihil prodeſſe hoc ſacrificium quoad pœnarum remiſſionem ex opere operato.

206. Probabilior tamen ſententia reliquorum Doctorum eſt, nihil ijs ex opere operato hoc ſacrificium prodeſſe, cùm ſit eadem ratio de defunctis, ac de viuentibus: nam tam defuncti, quàm viuentes non baptizati carent charactere, per quem efficiuntur capaces effectus huius ſacrificij, certâ lege applicabilis: colligiturque ex illis verbis Can. *Memento etiam Domine famulorum, famularumque tuarum, qui nos præceſſerunt cum ſigno fidei & dormiunt in ſomno pacis.* Nam quid aliud ſignificat ſignum fidei, quàm baptiſmum? Ergo pro ijs tantùm defunctis orat Eccleſia.

Prodeſſe per modum liberalis impetrationis.

207. Cæterùm etſi quoad effectus certa lege conferendos hoc ſacrificium non proſit niſi baptizatis, quoad effectus tamen per modum liberalis impetrationis, prodeſſe poteſt etiam non baptizatis, vt ſuprà oſtendimus. Dupliciter autem per modum liberalis impetrationis poteſt hoc ſacrificium prodeſſe iuſtis non baptizatis quoad remiſſionem pœnæ; Vno modo immediatè, vt Deus iuxta liberum ſuum beneplacitum illis relaxet aliquam partem pœnæ ex condonatis peccatis relictæ, quo pacto prodeſt etiam animabus purgantibus ſine Baptiſmo: Alio modo mediatè, impetrando illis auxilium ad actum ſatisfactorium, quo immediatè remittatur pœna: quo modo licet hoc ſacrificium prodeſſe poſſit iuſtis non baptizatis viuentibus, non tamen prodeſſe poteſt iuſtis non baptizatis defunctis, cùm illi non ſint ampliùs capaces actus ſatisfactorij proprij.

Fidelibus baptizatis viuis & defunctis certum eſt prodeſſe. *Concilium Tridentin.* *Bellarm.*

208. Quoad reliquos fideles baptizatos tam viuos, quàm defunctos, certum fidei dogma eſt à Tridentino ſeſſ. 22. Can. 3. definitum, hoc ſacrificium eis prodeſſe pro peccatis, pœnis, & ſatisfactionibus alijſque neceſſitatibus. Quæ etiam cenſetur Apoſtolica traditio, vt idem Concilium teſtatur cap. 2. & colligitur ex communi conſenſu Patrum, qui legi poſſunt apud Bellarminum lib. 2. de Miſſa cap. 7. Prodeſt autem defunctis hoc ſacrificium quoad pœnas ex condonatis peccatis relictas, non autem quoad remiſſionem mortalium, quæ neceſſariò ſupponuntur illis condonata, antequam ex hac vita migraſſent. Pro remiſſione verò venialium, cum quibus ſæpe hinc diſcedunt, prodeſt hoc ſacrificium, impetrando illis in ipſo inſtanti mortis, in quo & peccata deleantur, vberius auxilium ad actum feruentioris contritionis, & charitatis, quo illa remittantur. Quoad remiſſionem verò pœnarum prodeſt toto tempore, quo animæ in purgatorio detinentur.

Remiſſionē pœnæ animabus purgantibus hoc ſacrificiū conferre, tantùm per modum liberalis impetrationis putant Sotus. Canus.

209. Vna hic ſupereſt controuerſia, An remiſſionem pœnæ animabus purgantibus hoc ſacrificium conferat infallibiliter & ex certa lege, An tantùm per modum liberalis impetrationis. Hoc poſteriori modo conferre putant Sotus in 4. diſt. 13. q. 2. art. 1. §. *Secundum effectum*, Canus lib. 12. de locis Theologicis cap. 13. ad 9. circa finem, & alij. Fundamentum eſt: quoniam animæ purgantes ſunt extra poteſtatem & dominium Eccleſiæ militantis: ergo non poſſunt infallibiliter participare ipſius bona. Conſequentia patet: quia non poſſunt participare, ſaltem infallibiliter Eccleſiæ bona, niſi iuridicè illis ab Eccleſia applicentur. Eccleſia autem poteſtatem non habet applicandi bona Chriſti ijs, qui ſunt extra ipſius iuriſdictionem, cùm ipſa non ſit abſoluta domina, ſed tantùm diſpenſatrix eorum: eſt autem diſpenſatrix ſolùm pro ijs, in quos dominium & poteſtatem habet. Antecedens probatur: quoniam animæ purgantes non ſpectant ad Eccleſiam viſibilem: ergo nullam in eas habet poteſtatem & iuriſdictionem.

210. Confirmatur 1. Non habet Eccleſia poteſtatem applicandi animabus purgantibus fructum ſacramentorum; ergo nec ſacrificij: cùm non maiorem poteſtatem habeat in hoc, quàm in illa. Confirmatur 2. Ideò Eccleſia non habet poteſtatem infallibiliter, ſed ſolùm per modum liberalis impetrationis fructum huius ſacrificij non baptizatis applicandi, quia illi non ſpectant ad ipſius dominium: ſed neque animæ purgantes ſpectant ad ipſius dominium. Confirmatur 3. Indulgentiæ non conceduntur animabus purgantibus per modum abſolutæ ſententiæ, certa & infallibili lege applicandæ, ſed ſolùm per modum ſuffragij, vt nimirum dignetur Deus eas pro ijs acceptare: ergo neque fructus huius ſacrificij. Confirmatur 4. Animæ purgantes non ſunt in ſtatu merendi: ergo neque in ſtatu ſatisfaciendi: ergo non poſſunt ſatisfactionibus viuorum

uorum

Digitized by Google

uorum iuuari, cùm non ſint earum capaces. Confirmatur 5. Nam hinc ſequeretur, multas animas ſtatim à purgatorio liberari, ſi pro eis multa offerantur ſacrificia. Vnde non ſeruaretur cum eis diuina iuſtitia, quæ exigit pœnam proportionatam culpæ.

Veriùs tamē eſt hunc effectum ut conferri infallibiliter, & ex certa lege.
Albertus. S. Thomas. Durandus. Suarez. Henriquez. Vaſquez. Nugnez. Coninck

211. Reliqui verò Scholaſtici, & quidem *probabiliùs*, affirmant, hunc effectum remiſſionis pœnarum ab animabus purgantibus infallibiliter & certa lege participari. Ita docent Albertus in 4. diſt. 45. art. 2. S. Thomas q. 2. art. 1. ad 1. quæſt. & art. 3. ad quæſt. 2. Durandus q. 1. n. 6. inter Recentiores Suarez diſp. 79. ſect. 10. Henriquez lib. 9 de ſacrificio Miſſæ cap. 16. Vaſquez diſp. 228. cap. 4. Nugnez 3. p. q. 83. art. 1. difficult. 4. ad 2. Ægidius Coninck ibidem dub. 9. concluſ. 4. & paſſim alij.

212. Nititur autem hæc ſententia oppoſito fundamento, nempe quòd animæ purgantes adhuc ſunt ſub poteſtate & dominio Eccleſiæ militantis, cùm nondum ſint in termino: nam licet ſint in termino merendi, nondum tamen ſunt in termino, ſed adhuc in via ſoluendi debita, quæ ex peccatis in hac vita commiſſis, & non ad plenum expiatis, contraxerunt: ideò poterunt militantis Eccleſiæ ſacrificijs & ſatisfactionibus infallibili lege iuuari: cùm non minus dominium habeat Eccleſia in eas, quàm in viuentes. Quod etiam confirmat poteſtas ipſa, quæ Sacerdoti traditur in collatione ordinis, quæ non magis determinatur ad viuos, quàm ad defunctos: *Accipe poteſtatem offerendi ſacrificium in Eccleſia pro viuis & defunctis.*

213. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ, negandum eſt antecedens. Ad cuius probationem, negatur conſequentia: nam eſto animæ purgantes non pertineant ad Eccleſiam vt membra viſibilia, pertinent tamen ad illam vt membra inuiſibilia, nondum in termino conſtituta, ſed adhuc cum ipſa militantia, & à Domino peregrinantia.

214 Ad primam confirmationem, negatur conſequentia: tum quia proprium ſacramentorum eſt, vel conferre primam gratiam ſimpliciter, vel primam augere: neutrius autē effectus ſunt capaces animæ purgantes: nam primam gratiam habent, ipſius verò augmentum recipere non poſſunt, cùm non ſint in ſtatu amplius creſcendi in præmio eſſentiali, quod reſpondet cuilibet incremento gratiæ: ſunt autem capaces remiſſionis pœnarum, quas nondum ſoluerunt. Tum quia ſubiectum ſacramentorum non eſt anima, ſed compoſitum ex anima & corpore. Vnde ſuos effectus non operantur in anima, niſi applicata corpori mediante aliqua mutatione ſenſibili: ergo per ſe non ſunt inſtituta niſi pro viuentibus. At verò ſacrificium poteſt ſuum effectum immediatè conferre animæ, cùm illum non conferat mediante aliqua mutatiòne ſenſibili facta in corpore ipſius, cui applicatur, ſed ſola voluntate offerentis, ordinantis illud in bonum alterius.

215. Ad ſecundam neganda eſt minor, vt patet ex dictis: habet enim Eccleſia dominium & poteſtatem in fideles defunctos, quam non habet in non baptizatos.

216. Ad tertiam, plerique ex citatis authoribus noſtræ ſententiæ negant antecedens, nam etiam indulgentiæ applicantur defunctis certa & infallibili lege. Nec refert, quòd illæ pro defunctis dicantur applicari per modum ſuffragij, nam hic modus loquendi non tollit, quin infallibiliter applicentur, vt ſequenti tomo dicemus. Aliqui verò negant conſequentiam, eò quòd maiorem vim & efficaciam habeat ſacrificium, in quo realiter & immediatè offertur ipſe Chriſtus, quam indulgentiæ, per quas ſolùm repræſentatiuè & per modum obiecti Eccleſia offert Chriſti merita.

217. Ad quartam, diſtinguo primum conſequens: non ſunt animæ purgantes in ſtatu actiuè ſatisfaciendi per ſe ipſas, concedo; per alios, nego: nam qua ratione ſunt in ſtatu ſoluendi pœnas, eadem ratione iuuari poſſunt ſatisfactionibus aliorum, cùm non ſolùm debitum ex iuſtitia ſolui poſſit ſolutione propria, ſed etiam aliorum.

Rubio.
Per fideliū preces & ſacrificia minui pœnam ſenſus, non damni.

218. Ad quintam Reſpondeo 1. negando ſequelam, & cum quadam opinione, quam tanquam probabilem refert Rubio in 4. diſt. 45. q. 3. art. 3. dico, fructum ſacrificij applicari animabus purgantibus ſolùm quoad remiſſionem intenſiuam pœnarum, non autem quoad abbreuiationem, ſeu quoad pœnam ſenſus, non autem quoad pœnam damni, quæ conſiſtit in certa duratione temporis.

Richardus.

219. Reſpondeo 2. & probabiliùs cum Richardo in 4. diſt. 45. art. 2. q. 1. ad 4. nullum eſſe abſurdum, multas animas virtute huius ſacrificij ſtatim è purgatorio in cœlum euolare, nulla, aut exigua in eò pœna ſoluta. Nec propterea ſequitur, cum ijs non ſeruari iuſtitiam punitiuam, quæ exigit, vt reus puniatur pœna proportionata culpæ: nam licet non ſeruetur iuſtitia cum ipſo reo, ſimpliciter tamen ſeruatur proportio pœnæ ad culpam, quatenus applicatur illi ſatisfactio Chriſti, quæ ratione perſonę ſatisfacientis excedit quamcunque pœnam debitam cuicunque peccato. Quemadmodum licet idem Deus non ſeruet æqualitatem ſatisfactionis ad offenſam cum peccatore, cui offenſam condonat, ſeruat tamen æqualitatem ſimpliciter, dum illi offenſam remittit propter ſatisfactionem Chriſti, quæ in infinitum excedit quamcunque offenſam.

220. Atque hæc quoad defunctos fideles, quoad fideles autem viuentes certa ſententia Scholaſticorum eſt, eos infallibili lege hunc fructum remiſſionis pœnarum conſequi, ſi illis hoc ſacrificium applicetur: cùm ad hunc fructum conſequendum non requiratur, niſi ſola intentio offerentis, & ſtatus gratiæ ex parte recipientis.

Per intentionem quā Sacerdos tenetur ſacri-

221. In controuerſia tantùm poſitum eſt, An per generalem illam intentionem, qua iuxta Eccleſię pręſcriptum quilibet Sacerdos

tenetur

ficiũ offerre pro viuis & defunctis, nullam remiſſionem pœnarum certa lege illis obuenire, docent. Suarez Coninck.

tenetur hoc ſacrificium pro omnibus tam viuis, quàm defunctis offerre, pars aliqua remiſſionis pœnarum certa lege illis obueniat. Negat Suarez diſp. 79. ſect. 9. & cum eo Coninck ſuprà citatus concluſ. 12. probat primò, quia nullum de hoc extat præceptum, neque diuinum, neque Eccleſiaſticum. Non diuinum: tum quia neque illud colligi poteſt ex natura ipſa ſacrificij, neque ex poſitiua voluntate Chriſti, cùm illa nobis non conſtet. Tum quia ſi tale præceptum eſſet, non poſſet Eccleſia hoc fructu priuare aliquos, vti de facto priuat excommunicatos. Non Eccleſiaſticum, cùm nullibi tale præceptum exſtet. Neque colligi poteſt ex ipſo canone, ex quo ad ſummum colligitur obligatio offerendi hoc ſacrificium pro omnibus Eccleſiæ membris quoad impetrationem, non autem quoad ſolutionem alicuius partis remiſſionis pœnarum.

Conc. Cabilonenſe II.

222. Confirmatur ex Concilio II. Cabilonenſi, & habetur de conſecratione diſt. 1. cap. *Viſum nobis eſt:* vbi Concilium ſolùm decernit, vt in Miſſarum ſolemnibus Dominus pro viuis & defunctis deprecetur, non autem vt pro ijs remiſſio pœnarum applicetur. Quod idem eſt, ac pro illis hoc ſacrificium offerri per modum liberalis impetrationis, non autem per modum infallibilis ſolutionis.

223. Probat 2. Si ex quouis ſacrificio aliqua pars remiſſionis pœnę infallibili lege obueniret viuis ac defunctis, facili negotio omnes animæ è purgatorio liberarentur: neque vllus ferè eſſet iuſtus in hac vita, præſertim qui diu in iuſtitia vixiſſet, qui aliquem pœnæ reatum haberet, ac proinde quin ſtatim poſt mortem, nulla in purgatorio ſoluta pœna, in cœlum euolaret.

224. Tertiò ſi Eccleſia hoc præcepiſſet, debuiſſet ſimul declarare, quota pars remiſſionis pœnarum pro vniuerſa Eccleſia applicanda eſſet: quod dum non fecit, ſignum eſt, nullum de hac re præceptum edidiſſe. Ex alia verò parte omnia, quæ in Can. Miſſæ præſcripta ſunt, intelligi commodè poſſunt quoad applicationem per modum liberalis impetrationis.

Contrarium verius opinantur Scotus. Gabriel. Caietanus. Sotus. Henriquez. Vaſquez.

225. Affirmant verò reliqui ferè omnes Scholaſtici, Scotus quodlibeto 20. art. 1. Gabriel lect. 26. in Can. Miſſæ, Caietanus tomo 2. opuſculorum tractatu 3. q. 2. præcipuè ad argumenta, Sotus in 4. diſt. 13. q. 2. art. 1. §. *Igitur ad quæſtionem*, Henriquez l. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 17. n. 3. & cap. 18. n. 3. Vaſquez diſp. 231. cap. 6. & alij multi apud ipſum Suarez. *Quæ ſententia vti communior inter Doctores, ita probabilior cenſenda eſt.*

226. Fundamentum vnicum huius ſententiæ eſt, quoniam de facto quiuis Sacerdos ex Eccleſiæ præſcripto Miſſam offert pro omnibus fidelibus: nulla autem eſt ratio, eoſdem excludendi à participatione huius effectus per modum infallibilis ſolutionis: ergo. Maior conſtat ex canone ab Eccleſia inſtituto, cui celebrans ſe conformare tenetur, in quo ſæpe Sacerdos intentionem ſacrificandi dirigit ad omnes Chriſti fideles tam viuos, quàm defunctos. Primò, hanc intentionem exprimit in ipſo offertorio, dum offerendo dicit: *Suſcipe* &c. *ſed & pro omnibus fidelibus Chriſtianis viuis atque defunctis, vt mihi & illis proficiat ad ſalutem in vitam æternam.* Secundo initio Canonis: *Imprimis quæ tibi offerimus pro Eccleſia tua ſancta Catholica.* Tertiò, ſtatim poſt *memento* viuorum, idem ſacrificium offertur pro omnibus circumſtantibus. Quartò, poſt *communicantes* offert Sacerdos Deo hanc oblationem, tanquam totius Eccleſiæ: *hanc igitur oblationem ſeruitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ, quæſumus Domine, vt placatus accipias.* Quintò, eandem intentionem repetit ſtatim poſt conſecrationem: *Vnde memores Domine nos ſerui tui, ſed & plebs tua ſancta.* Sextò, poſt ſpecialem memoriam factam de certis determinatiſque perſonis, Sacerdos vniuerſaliter orat pro omnibus fidelibus defunctis: *Ipſis Domine, & omnibus in Chriſto quieſcentibus locum refrigerij, lucis & pacis, vt indulgeas, deprecamur.* Nec refert, quòd his verbis tantùm videatur Sacerdos pro defunctis orare, non autem offerre: quoniam, vt ſuprà dictum eſt, etiam orationes in ſacrificio fuſę habent vim conferendi ſuos effectus infallibiliter, quatenus eleuatę faciunt vnum opus cum ſacrificio ipſo: ſicut attritio vt eleuata in ſacramento Pœnitentiæ habet vim impetrandi infallibiliter, coniuncta cum abſolutione iuridica, gratiam iuſtificantem.

Orationes in ſacrificio fuſæ habent vim conferendi ſuos effectus infallibiliter.

227. Quòd autem nulla ſit ratio excludendi fideles à participatione huius effectus, probatur: tum quia cùm nobis conſtet de voluntate Eccleſiæ, per Canonem expreſſa, quòd debeat hoc ſacrificium offerri pro omnibus Chriſti fidelibus, & non conſtet de voluntate eiuſdem, quod velit eoſdem fideles ab hoc fructu excludere, nulla erit ratio aſſerendi, eos de facto ab hoc ſacrificij fructu eſſe excluſos. Tum quia æquè hoc ſacrificium offertur pro viuis, ac pro defunctis, vt ex adductis locis Canonis conſtat: ſed non poteſt hoc ſacrificium prodeſſe defunctis, niſi quoad pœnarum remiſſionem, & non tantùm per modum liberalis impetrationis, ſed etiam per modum infallibilis ſolutionis: ergo. Prior pars minoris patet: quia defuncti non ſunt alterius effectus huius ſacrificij capaces; cùm nec habeant peccata mortalia, nec venialia, quorum mediatam remiſſionem hoc ſacrificium illis impetrare poſſit, per auxilium ad actum pœnitentiæ, quo illa immediatè remittantur. Poſterior pars probatur: quoniam non eſt in poteſtate Sacerdotis, vel Eccleſię, poſito, quòd hoc ſacrificium applicet omnibus fidelibus, non applicare illud ſecundum omnes effectus, quos extenſiuè ex operato includit, cùm in hoc ſacrificium non pendeat ex voluntate offerentis, ſed Chriſti inſtituentis: ſicut non eſt in voluntate Eccleſiæ, vel miniſtri applicare ſacramentum quoad vnum effectum, & non quoad

quoad alios, quos ex Chriſti inſtitutione includit. Repugnat igitur, Eccleſiam per Sacerdotem hoc ſacrificium offerre pro omnibus Chriſti fidelibus, & illud pro iiſdem non offerre, quoad omnes effectus, quos extenſiuè ex operato includit: inter alios autem eſt remiſſio pœnę temporalis per modum certę ſolutionis applicanda. Dixi *extenſiuè*; nam an poſſit Sacerdos non applicare totam remiſſionem pœnę, quam aptum eſt hoc ſacrificium in vnoquoque cauſare, conſtabit ex dicendis.

228. Confirmatur: nam in toto Canone nullum eſt verbum, quo videatur Eccleſia ab hoc effectu excludere Chriſti fideles, pro quibus hoc ſacrificium per Sacerdotes offert. Nec aliter illud offert pro determinatis perſonis, quàm pro omnibus in communi, niſi quòd pro illis offert per intentionem ſpecialem, pro his verò per intentionem generalem. Quæ differentia etſi facere poſſit ad maiorem, vel minorem huius ſacrificij fructum applicandum, cùm ſemper efficacior ſit ad fructum huius ſacrificij applicandum intentio ſpecialis, quàm generalis, vt definitur in Concilio Conſtantienſi ſeſſ. 8. contra errores Wicleſſi, quorum XIX. erat: *Speciales orationes applicatæ vni perſonæ per Prælatos aut Religioſos, non plus proſunt eidem, quàm generales, cæteris paribus:* nihil tamen facit ad vnum effectum præ alio applicandum, ſed omnes æquè applicat extenſiuè per vtramque intentionem, ſiue generalem, ſiue ſpecialem.

Concilium Conſtantienſe.

229. Hinc intelligitur communis illa ac recepta partitio fructus huius ſacrificij, fundata in hac doctrina, cuius primus author cenſetur Scotus præcit. quodlibet. in ſpecialiſſimum, ſpecialem, & generalem. Primus reſpondet Sacerdoti offerenti; Secundus ei, pro quo Sacerdos ſpeciali intentione ſacrificium applicat; Tertius vniuerſis Chriſti fidelibus, pro quibus nomine Eccleſiæ generali intentione ſacrificium offert.

Quis ſacrificij fructus ſpecialiſſimus, ſpecialis, generalis. Scotus.

230. Ad primum oppoſitę ſententię Reſp. nullam eſſe obligationem diuinam, hoc ſacrificium applicandi pro omnibus Chriſti fidelibus, ſed Eccleſiæ dumtaxat ordinationem in ipſo Canone expreſſam, cui Sacerdos tenetur ſe conformare, & hoc ipſo, quòd contrariam voluntatem non habet, quam ſine peccato mortali habere non poſſet, vt teſtatur Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 21. n. 3. ſe illi conformat: eſſe autem inſtitutionem Chriſti, vt poſito quòd hoc ſacrificium pro aliquo offeratur, non poſſit ad vnum tantùm effectum limitari, conſtat tum à paritate ſacramentorum: tum quia illud in cauſando non pendet à voluntate offerentis, ſed à Chriſti inſtitutione, vti & ſacramenta ipſa: ſolùm autem ab offerente pendet in applicatione, qua poſita ſacrificium per modum cauſæ naturalis ſuos effectus cauſat in ſubiecto capaci. Ad confirmationem conſtat ex dictis, cùm etiam preces in ſacrificio fuſæ habeant eandem efficaciam infallibiliter impetrandi ea, quæ ad ęternam ſalutem conducunt, quatenus integrant vnum opus cum ſacrificio.

Henriquez.

231. Ad ſecundum, neganda eſt ſequela: tum, quia, vt dictum eſt, non tantùm fructum cauſat hoc ſacrificium applicatum omnibus voluntate generali, quàm oblatum pro ſingulis voluntate ſpeciali. Tum quia, ſi vera eſt opinio, quam Rubio ſuprà citatus refert, hoc ſacrificium non remittere pœnam animabus purgantibus quoad extenſionem durationis, ſed ſolùm quoad intenſionem doloris, argumentum pro defunctis nullam habet vim. Nam etiamſi remittatur tota pœna ſenſus, ſemper integra manet pœna damni vſque ad prędefinitum tempus.

Rubio.

232. Ad tertium nego, fuiſſe neceſſarium, vt Eccleſia in particulari deſignaret determinatam partem remiſſionis pœnæ pro fidelibus applicandam: quia cùm hoc ſacrificium ſuos effectus cauſet iuxta diſpoſitionem ſubiecti, cui applicatur, vt ſequenti ſect. oſtendam, ſat fuit, in communi deſignare, vt illud pro omnibus fidelibus offeratur, nam hoc ipſo ſuos effectus in illis cauſabit iuxta vniuſcuiuſque diſpoſitionem.

Quas conditiones hoc ſacrificium requirat, vt ſuos effectus infallibiliter conferat?

234. DVplex eſt genus cōditionum, aliud tenentium ſe ex parte offerentium, aliud ex parte eorum, pro quibus ſacrificium offertur. Rurſus cùm duplex ſit offerens, Alter immediatus, qui eſt ipſe Sacerdos; Alter mediatus, vt ſunt reliqui omnes, qui proprio actu ſacrificio cooperantur, duplex quoque eſt conditio ex parte offerentis; Altera ex parte offerentis immediati; Altera ex parte offerentis mediati. Ex parte offerentis immediati neceſſarius eſt character Sacerdotalis exiſtens in homine viatore, nec non implicita ſaltem intentio ſacrificandi. Ex parte verò offerentis mediati requiritur character baptiſmalis, ſine quo nullus actus hominis, quantumuis iuſti & ſancti, eſt eleuabilis ad integrandum vnum ſacrificiū cum ſacrificio Sacerdotis, eiuſque virtutē ex opere operato participandā, necnon implicita ſaltē & virtualis intentio cooperandi ſacrificio; & vt ſit homo viator: defectu huius conditionis nec animæ ſeparatæ, nec Angeli, etiamſi aſſiſtant Sacerdoti celebranti, dicuntur offerentes.

Conditiones ex parte offerentis immediati:

Ex parte offerentis mediati:

235. Ex parte verò eorum, pro quibus ſacrificium offertur, requiritur primò, vt pro iis generali ſaltem voluntate à Sacerdote applicetur. Secundò, vt is, cui ſacrificium applicatur, habeat baptiſmalem characterem ad illius effectum conſequendum per modum infallibilis ſolutionis. Tertiò, vt indigeat aliquo effectu huius ſacrificij: non enim eſt neceſſe, vt ſubiectum egeat, vel ſit capax omniū effectuum, quos hoc ſacrificium aptum eſt ex operato conferre, ſed ſatis eſt, ſi aliquo egeat, eiuſque ſit capax, vt ſaltem illum recipere poſſit: quemadmodum vt ſacramenta Baptiſmi

Ex parte eorum pro quibus offertur.

& Pœni-

& Pœnitentiæ cum fructu poſſint ſubiecto applicari, ſufficit, vt ſubiectum ſit alicuius effectus illorum capax. Vnde fit, vt poſſit hoc

Poſſe ſacrificium offerri pro gentilibus, Saracenis, paruulis, amentibus.

ſacrificium offerri etiam pro gentilibus, Saracenis, paruulis, amentibus, nam omnes hi ſunt alicuius effectus capaces, ſaltem extrinſecæ protectionis, & alicuius boni temporalis, cuius etiam hoc ſacrificium eſt impetratiuum. Quartò requiritur ſtatus gratiæ, nō quidem ad omnes huius ſacrificij effectus participandos, alioqui nunquam poſſet cum fructu applicari peccatoribus, ſed ſaltem ad remiſſionem etiam mediatam peccatorum venialium: cùm hæc non remittantur, niſi per reſtitutionem familiaritatis cum Deo, quæ familiaritatis reſtitutio ſupponit amicitiam cum Deo, quæ cum peccato mortali pugnat.

Ad quos effectus requiratur ſtatus gratiæ.

236. Controuerſia eſt de remiſſione pœnæ temporalis ex præterito peccato condonato relictæ, an huius capax ſit peccator. Negant communiter Doctores: eò quòd hæc dona non concedantur, niſi ſolis amicis. Quæ quidem ſententia probabilis eſt, iuxta quam dicendum eſt, quòd etiamſi requiratur ſtatus gratiæ in ſubiecto, qui eiuſmodi effectum participare debet, haud tamen requiri ex parte offerentis. Cuius diſcriminis ratio aſſignari poteſt: quia actio offerentis tota fundatur in meritis Chriſti: at verò ad participandum effectum meritorum Chriſti requiritur diſpoſitio ex parte ſubiecti, quæ per peccatum mortale impeditur. Iuxta hanc ſententiam,

Sacrificium conferet fructum offerēti modò abſoluat in gratia.

237. Infero primò, Sacerdotem inchoantem ſacrificium in peccato, modò illud abſoluat in gratia, participare hunc effectum ſacrificij. Quin fieri poſſet, vt in priori inſtanti naturæ actio ſacrificatiua incipiat in peccato & in poſteriori naturę ſubiectum conſtituatur in gratia: & tunc ſacrificium in poſteriori naturæ hunc effectum cauſabit in Sacerdote ſacrificante. Ratio: quoniam actio ſacrificatiua non amittit ſuum fructum propter peccatum ſacrificantis, cùm illum participet ex meritis Chriſti: ergo etiam in peccato inchoata conferre poteſt ſuum effectum, modò ſubiectum, cui illum conferre debet, ſit in gratia, quando adhuc ipſa perſeuerat. Quo fit, vt ſi ſubiectum in poſteriori naturæ, vel antequam ſacrificium eſſentialiter abſoluatur, fiat gratum, cauſabit in eo effectum, quem ex meritis Chriſti continet.

Vt offerens mediatus participet fructū huius ſacrificij ſufficit ſi ſit in gratia, quando Sacerdos actu celebrat;

238. Infero 2. vt mediatus offerens conſequatur hunc fructum ſacrificij, ſufficit, vt reperiatur in gratia, quando Sacerdos actu celebrat, etiamſi non fuerit in gratia, quando peculiari actu cooperabatur ſacrificio, illud eleemoſyna, vel precibus procurando. Ratio: quia mediatus offerens non conſequitur hunc ſacrificij fructum, quando ipſe proprio actu cooperatur, ſed quando Sacerdos actu celebrat: ex alia verò parte, vt talis cooperatio ex opere operato hunc effectum conferat cooperanti, non eſt neceſſe, vt procedat à ſubiecto grato: nam eodem proportionali modo theologandum eſt de actione mediati, ac de actione immediati offerentis: vtraque enim immediatè nititur meritis Chriſti, licet vna immediatiùs alia: nam actio Sacerdotis immediatè, actio verò aliorum cooperantium mediante actione Sacerdotis. Sicut igitur actio immediatè offerentis, vt ſuum effectum ex operato conferat ſacrificanti, non requirit, vt ſubiectum ſit gratum, quando ipſa incipit, ſed ſufficit, vt ſit gratum, quando abſoluitur: eodem modo vt actio mediati offerentis ſuum effectum ex operato conferat ipſi cooperanti, non requirit vt ſubiectum ſit gratum, quando ipſa exercetur, ſed quando exercetur actio immediati offerentis, à qua ad hunc effectum participandum illa eleuatur. Quod ſic probatur: nam ab actione immediati offerentis, tanquam à forma, eleuatur actio mediatè offerentis; ergo niſi illa exiſtat, non poterit hæc ad huiuſmodi effectum eleuari. Quemadmodum, quia diſpoſitio pœnitentis eleuatur ad effectum ex operato cauſandum à iuridica abſolutione Sacerdotis, quamdiu iſta non impenditur, nunquam illa eleuatur ad effectum ſacramentalem cauſandum.

239. Infero 3. qui in peccato exiſtens Eleemoſynam reliquit, vt poſt ipſius mortem ſacrificium offerretur, ſi poſtea in gratia deceſſit, non modò conſecuturum hunc fructum ſacrificij, qui ex operato reſpondet illi, pro quo offertur, ſed etiam qui reſpondet mediatè offerenti. Contrà verò, etiamſi fuerit in gratia quando Eleemoſinam pro ſacrificio dedit, ſi tamen non ſit in gratia, quando ſacrificium offertur, non conſecuturum hunc fructum ſacrificij: quia cùm cooperatio mediatè offerentis non conferat effectum ex operato, quando exercetur ab ipſo cooperante, ſed quando offertur ſacrificium, ſi tunc cooperans non eſt in gratia, non conſequetur fructum ſacrificij.

240. Atque hæc dicta ſint iuxtà probabilem ſententiam aſſerentem, etiam ad participandam remiſſionem pœnæ temporalis ex præterito peccato condonato relictæ requiri à ſubiecto ſtatum gratiæ. Cæterùm oppoſita opinio probabilior eſt, & magis pia, quæ docet, ad huiuſmodi effectum participandum non requiri in ſubiecto ſtatum gratiæ: quemadmodum, vt ſequenti tomo oſtendam, non requiritur ſtatus gratiæ, vt ſatisfactio ſacramentalis conferat pœnitenti remiſſionem pœnę temporalis relictę ex peccatis in ſacramento Pœnitentiæ remiſſis. Vnde illa etiam in ſtatu peccati impleta confert pœnitenti hunc effectum ex opere operato meritorum Chriſti. Hæc enim ſententia magis commendat liberalitatem Dei erga peccatores, & efficaciam meritorum Chriſti: neque vlla eſt repugnantia ex parte ſubiecti: nam ſi Deus propter merita Chriſti confert peccatori auxilia gratiæ: multò magis dicendum eſt propter merita eiuſdem eidem conferre remiſſionem pœnę temporalis ex præteritis peccatis condonatis relictæ, tanquam effectum huius ſacrificij. Vnde iuxta quamcunque ſententiam,

Digitized by Google

cium ſit ita limitatum ad certum gradum pœnæ temporalis remittendum; vt pro quacunque; vel quotcunque perſonis illud offeratur, non maiorem, vel minorem pœnam remittat, ſed ſemper eundem gradum remiſſionis pœnæ conferat, aut vni tantùm, ſi pro vno tantùm offeratur, aut diuiſum in pluribus, ſi pro plúribus applicetur. An contrà, nullam habeat limitationem, nec intenſiuam in ordine ad idem ſubiectum, in quo ſemper hic effectus creſcere poteſt magis & magis iuxta ipſius ſubiecti diſpoſitionem; neque extenſiuam in ordine ad plures & plures perſonas, quibus multiplicatis non minuatur in ſingulis pœnæ remiſſio, ſed eadem cauſetur in ſingulis, ac ſi pro ſingulis tantùm eſſet ſacrificium oblatum.

248. Ex cuius controuerſiæ definitione pendet celebris illius practicæ quæſtionis deciſio, An liceat Sacerdoti pro vna Miſſa plura adæquata ſtipendia à pluribus accipere. Nam iuxta priorem ſententiam non licebit, eò quòd is, qui pro Miſſa iuſtum ſtipendium donat, ea intentione donat, vt totus fructus remiſſionis pœnæ ſibi applicetur: cùm autem iuxta priorem opinionem non eundem fructum remiſſionis pœnæ, Miſſæ ſacrificium cauſet in ſingulis, applicatum pluribus, quem cauſaret in vno, illi ſoli applicatum, non poterit abſque iniuſtitia Sacerdos plura adæquata ſtipendia accipere à pluribus pro vna Miſſa offerenda omnibus. Iuxta poſteriorem verò ſententiam licebit, cùm iuxta eam per applicationem ad plures, non minuatur fructus Miſſæ ad ſingulos.

249. Prima igitur ſententia affirmat, virtutem huius ſacrificij quoad hunc effectum eſſe infinitam, tam intenſiuè, quàm extenſiuè: Eſt Caietani 3. p. quæſt. 79. art. 5. & 2. tomo opuſc. tract. 3. q. 2. Syluestri verbo *Miſſa* 1. q. 9. Soti in 4. diſt. 13. q. 2. art. 1. Cani lib. 12. de locis theolog. cap. 13. ad 10. argument. Vaſquez diſp. 230. cap. 3. & 231. cap. 3. pro qua citat etiam Cordubam, quem videre non libuit, Nugnez 3. p. q. 83. art. 1. dub. 7. & 8.

Caietanus. Syluester. Sotus. Canus. Vaſquez. Corduba. Nugnez.

250. Potiſſimum fundamentum huius ſententiæ eſt: quoniam effectus huius ſacrificij eò eſt maior ex opere operato in ſingulis, pro quibus offertur, quò maior eſt deuotio offerentis, & eius, vel eorum, pro quo, vel pro quibus offertur: ergo eſt infinitus. Conſequentia patet: nam ſi eſſet finitus, non poſſet creſcere, creſcente deuotione offerentis, vel eius pro quo offertur. Ideò enim ſacramenta dicuntur habere vim proximam cauſandi infinitam, quia ſemper eorum effectus creſcit, creſcente diſpoſitione ſubiecti; cauſa enim, quę ad cauſandum nō eſt limitata, ſed ſemper poteſt perfectiorem & perfectiorem, iuxta meliorem & meliorem ſubiecti diſpoſitionē effectū cauſare, eſt infinita, quia licet quiuis effectus, quem cauſat, ſit finitus, virtus tamen ipſa ad perfectiorem & perfectiorem effectum cauſandum neceſſariò eſt infinita.

251. Confirmatur 1. ab abſurdo. Quoniam ex oppoſita ſententia ſequeretur, minorem fructum ex hoc ſacrificio promanaturum ad ſingulos, ſi pauciores, quàm ſi plures fuerint eidem ſacrificio præſentes: nam idem fructus diuiſus in plùres, minor fit in ſingulis. Hoc autem nemo non iudicat abſurdum, cùm potiùs ex multitudine aſſiſtentium & audientium augeatur deuotio ſingulorum, fiatque ſacrificium ſolemnius ac celebrius.

252. Confirmatur 2. Oblatio Sacerdotis eſt infiniti valoris, vel quia ad eam immediatè concurrit Chriſtus vt principalis offerens, vel quia fit in perſona Chriſti, proinde participat dignitatem perſonæ Chriſti: Igitur hoc ſacrificium habet infinitam virtutem proximè cauſatiuam. Conſequentia conſtat: quoniam virtus & valor ſacrificij máximè penſatur ex virtute & valore oblationis, in qua ſacrificium eſſentialiter conſiſtit.

253. Confirmatur 3. Hoc ſacrificium eſt idem quoad victimam, quę in eo immolatur, cum ſacrificio crucis, & vltimæ cœnæ: ſed illud fuit infinitæ virtutis & valoris: ergo & hoc.

254. Confirmatur 4. Nam Canone *Mediocriter*, de conſecratione diſt. 5. dicitur vna Miſſa oblata pro cunctis animabus purgatorij non minùs valere, quàm ſi pro vnaquaque offerretur: *Dum igitur*, inquit, *pro cunctis animabus pſalmus, vel Miſſa dicitur, nihil minùs, quàm ſi pro vnoquolibet ipſorum diceretur, accipitur.*

255. Secvnda ſententia negat, virtutem huius ſacrificij eſſe infinitam, ſed finitam, & limitatam ad certum effectum, tam intenſiuè, quàm extenſiuè: eſt Scoti quodlibet. 20. ſuprà citato, Bonauenturę in 4. diſt. 45. art. 2. q. 3. ad vltimum, Richardi art. 2. q. 3. Durandi q. 3. in fine, Paludani q. 2. art. 1. concluſ. 2. Maioris q. 2. Supplementi q. 2. art. 3. dubit. 3. propoſ. 5. & dubit. 4 dicto 6. Nauarri in ſumma cap. 25. n. 92. Suarez diſp. 79. ſect. 11. & 12. Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 19. à n. 4. Valentię diſp. 6. q. 11. punct. 1. in fine, Toleti in ſumma lib. 2. cap. 8. Coninck 3. p. q. 83. art. 1. dub. 10. concluſ. 4. & 5. Syluius ibid. ar. 1. q. 15.

Scotus. Bonauent. Richardus. Durandus. Paludanus. Maior. Supplement. Nauarrus. Suarez. Henriquez Valentia. Toletus. Coninck. Syluius.

256. Vnicum fundamentum huius ſetentię eſt abſurdum in prima confirmatione pro prima ſententia adductum, quia nimirum ſequeretur, poſſe Sacerdotem vna Miſſa ſatiſfacere omnibus, tam viuis, quàm defunctis. Vnde tolleretur vtilis ac laudabilis mos plures Miſſas procurandi, ſiquidem vna eſſet ſufficiens pro omnibus. Præterea poſſet Sacerdos pro vno ſacro plura adæquata ſtipendia accipere. Confirmatur: nam ſi vnum ſacrum habet infinitam virtutem proximam, poſſent vno ſacro omnes animę è purgatorio liberari, cùm tota pœna illarum ſit finita.

257. Pro explicatione præſentis controuerſiæ, diſtinguendi ſunt offerentes ab ijs, pro quibus hoc ſacrificium offertur. Et ſanè quoad offerentes tam immediatos, quàm mediatos, communis ſententia eſt, hoc ſacrificium

Sacrificium reſpectu offerentium eſt infinita virtutis.

non habere virtutem limitatam ad certum effectum cauſandum, ſed eò maiorem intenſiuè cauſare in ſingulis offerentibus, quò melior ac perfectior fuerit offerentis deuotio; eoque etiam maiorem extenſiuè multis conferre, quò plures fuerint offerentes: multiplicatis quippe offerentibus, multiplicantur oblationes, ac proinde fructus, qui oblationibus ex operato reſpondent. Sacrificium enim formaliter conſiſtit in oblatione: ea igitur multiplicata, multiplicatur fructus ſacrificij. Sicut, quia ſacramentum formaliter conſiſtit in ſuſceptione, ea multiplicata, multiplicatur effectus ſacramenti, vna enim aſperſione ac prolatione formæ multi poſſunt Baptiſmum ſuſcipere, quorum ſinguli integrum fructum Baptiſmi conſequentur: ita ad eandem hoſtiam conſecrandam ſimul concurrere poſſunt multi Sacerdotes, vt quando cum Epiſcopo ordinante omnes noui Sacerdotes cum eo ſimul concelebrant: tunc enim vnuſquiſque ex ſua oblatione tantùm fructum reportat, quantum reportaret, ſi ſolus ſeorſim conſecraſſet. Nam licet in eo caſu paſſiua conſecratio ſit vna, quia vna eſt victima conſecrata, non ſolùm quoad ſubſtantiam, ſed etiam quoad externa accidentia, quæ ſacrificium integrant, actiuæ tamen conſecrationes eſſent plures, quia hæ multiplicantur ad multiplicationem offerentium.

258. Dices. Ergo in eo caſu plura eſſent ſacrificia: nam ſacrificium formaliter conſiſtit in oblatione, ſeu conſecratione actiua, quæ in prędicto caſu multiplicaretur: quemadmodum plures forent Baptiſmi, ſi vna aſperſione multi abluerentur, quia Baptiſmus formaliter conſiſtit in aſperſione paſſiua. Reſpondeo negando conſequentiam: nam licet oblationes ſeu conſecrationes actiuæ forent multæ, quia tamen victima, penes quam ſpecificatur ſacrificium, eſſet vna; non ſolùm quoad ſubſtantiam, ſed etiam quoad extrinſeca accidentia, non multiplex, ſed vnum foret ſacrificium. Contrà verò diſtincti forent Baptiſmi, quia Baptiſmus principaliter conſtituitur per paſſiuam ablutionem, quę in eo caſu multiplicaretur.

Reſpectu eorum, pro quibus offertur, eſt virtutis extenſiua limitata, infinita intenſiuè.

259. Quoad eos verò, pro quibus ſacrificium offertur, dicendum eſt, virtutem huius ſacrificij extenſiuè quidem eſſe limitatam ad certum effectum, intenſiuè verò nullam habere limitationem, ſed eò maiorem, vel minorem in vnoquoque effectum cauſare, quò perfectiorem, aut minùs perfectam inueniet ad hoc ſacrificium diſpoſitionem. Explico. Si ſacrificium hoc conſideretur per ordinem ad eos, pro quibus offertur, nulla habita ratione diſpoſitionis ipſorum, certum habet effectum, quem in illis cauſat: qui effectus pluribus applicatus, minor obueniet ſingulis. Si verò conſideretur cum habitudine ad diſpoſitionem, quam ſinguli habent ad hoc ſacrificium, non habet hoc ſacrificium limitationem ad aliquem determinatum effectum, quo perfectiorem cauſare non poterit, ſed eò maiorem in vnoquoque ex opere operato cauſabit, quo maiorem melioremque inueniet in ſubiecto, cui applicatur, diſpoſitionem.

Duplex diſpoſitio negatiua, & poſitiua.

260. Cæterùm duplex eſt diſpoſitio ad hoc ſacrificium; Altera negatiua, quæ conſiſtit in ſola remotione impedimenti, qualis eſt illa, qua quis exiſtens in gratia, nullum habuit actum perſonalem erga hoc ſacrificium: Altera poſitiua, quæ præter ſtatum gratiæ, ſuperaddit actum poſitiuum, quo is, cui ſacrificium applicatur, aliquo modo ſacrificio cooperatus eſt, illud petendo, deſiderando, procurando, ei miniſtrando, vel intereſſendo: nam idem actus poteſt eſſe & mediata oblatio ſacrificij, & ſimul diſpoſitio ad illius fructum participandum. Sicut eadem attritio in pœnitente ſimul eſt partiale ſacramentum ex operato gratiam conferens, & diſpoſitio ad gratiam ſacramentalem ab integro ſacramento Pœnitentiæ recipiendam.

261. Applicatum igitur hoc ſacrificium pro pluribus nullam habentibus poſitiuam diſpoſitionem, eò minorem confert ſingulis fructum, quò pluribus fuerit applicatum: Applicatum verò pro pluribus poſitiuam habentibus ad illud diſpoſitionē, minorem quidem conferet ſingulis fructum, quàm conferret, ſi ſeorſim pro ſingulis applicaretur, maiorem tamen, quàm conferret, ſi nullam in eis inueniret diſpoſitionem: nam præter illum gradum remiſſionis pœnæ, quem ex ſe confert, etiamſi nullam in ſubiecto inueniat diſpoſitionem, confert alium maiorem, vel minorem, iuxta maiorem, vel minorem ſubiecti diſpoſitionem.

S. Thomas

262. Hanc ſententiam ſic explicatam primò mihi colligere videor ex S. Thoma, qui in 4. diſt. 45. q. 2. art. 4. ad quæſt. 3. ad 2. docet, quòd quamuis hoc ſacrificium infinitam contineat virtutem, illam tamen limitari ad determinatum effectum, ad quem ordinatur: idem verò 3. p. q. 79. art. 5. affirmat, effectum huius ſacrificij commenſurari tam deuotioni offerentis, quàm eius, pro quo offertur. Quibus non obſcurè indicare videtur hanc duplicem virtutem, quam nos ſacrificio Euchariſtico tribuimus, Alteram ſecundùm ſe, nulla habita ratione diſpoſitionis ſubiecti, quam nos extenſiuam; Alteram reſpectiuè ad diſpoſitionem ſubiecti, quam intenſiuam libuit breuitatis cauſa appellare.

Cur non liceat Sacerdoti pro vna Miſſa plura adæquata ſtipendia accipere. vide infrà n. 277.

263. Secundò probatur ratione. Nam hęc ſententia optimè ſaluat omnia, quæ de hoc ſacrificio cōmuniter Doctores docent. Saluat primò principalem controuerſiam, quòd non liceat Sacerdoti pro vna Miſſa plura adæquata ſtipendia accipere: in qua aſſertione conueniunt omnes, etiam qui putant, hoc ſacrificium habere infinitum valorem, ſed an conſequenter, ipſi viderint. Saluatur autem hoc in noſtra ſententia, quia quando plures ſunt, pro quibus ſacrificium offertur, minor fructus extenſiuus cedit ſingulis, eſto non minor cedat fructus intenſiuus proueniens ex diſpoſitione ſubiecti; nam ille diuiditur in ſingulis, pro quibus offertur, qui tamen in-

teger

Digitized by Google

teger ceſſiſſet vni, ſi pro vno tantùm fuiſſet ſacrificium oblatum.

264. Secundò ſaluat, quo pacto hoc ſacrificium hunc effectum ex operato cauſet ad inſtar ſacramenti, vt eò maiorem conferat, quò maior fuerit ſubiecti diſpoſitio. Hunc enim modum cauſandi ideò ſacramentis tribuimus, quia facit ad maiorem ſacramentorum venerationem; nam ſic fideles deuotiùs ac feruentiùs ad ea ſuſcipienda ſe præparant: ergo propter eandem cauſam illum tribuere debemus huic ſacrificio, cùm æquè teneamur hanc maiorem fidelium deuotionem, venerationemve erga hoc ſacrificium ſaluare: quam maiorem deuotionem & venerationem cùm Chriſtus erga hoc ſacrificium à fidelibus poſcat, ſignum eſt, ad eos magis ad hanc maiorem deuotionem excitandos, prædicto modo hoc ſacrificium inſtituiſſe.

265. Fundamentum ſententiæ 1. ſolùm probat de effectu intenſiuo, qui ſolùm creſcit iuxta ſubiecti diſpoſitionem, non autem de extenſiuo, qui limitatus eſt, eoque minor cauſatur in ſingulis, quò pro pluribus ſacrificium offertur.

266. Ad 1. confirmationem, conſtat ex dictis: procedit enim ex fructu reſpondente offerentibus, qui neque intenſiuè in ſingulis, neque extenſiuè minuitur in pluribus ex multiplicatione offerentium.

267. Ad 2. negatur antecedens: ad cuius priorem probationem, negandum eſt, vt ex ſuprà diſputatis conſtat, Chriſtum immediatè concurrere ad hoc ſacrificium, ſed tantùm mediatè, quatenus poteſtatem dedit Sacerdotibus, vt vice ipſius hoc ſacrificiũ offerrent. Ad poſteriorem cõcedo, Sacerdotẽ hoc ſacrificiũ offerre in perſona Chriſti; nego tamen inde ſequi, oblationem ipſius eſſe infiniti valoris: nam vt in ratione oblationis eſſet infiniti valoris, deberet deificari ab ipſa perſona Chriſti: vt autem deificari poſſet à perſona Chriſti, deberet immediatè procedere ab ipſa perſona Chriſti, cùm nequeat perſona actionem deificare, niſi quæ ab ipſa immediatè procedit. Cùm igitur oblatio Sacerdotis, etiam facta in perſona Chriſti, nõ procedat immediatè à perſona Chriſti, non poterit habere eam dignitatem & valorem, quem habebat oblatio ipſa Chriſti. Solùm autem dicitur oblatio Sacerdotis infinita, ratione rei oblatæ, quia offert Chriſtum, eiuſque merita, quæ ſecundùm ſe ſunt valoris infiniti, quæ tamen ex ipſius voluntate limitantur ad effectum extenſiuum finitum.

268. Ad 3. confirmationem, concedo, hoc ſacrificium eſſe idem, & eiuſdem valoris cum ſacrificio crucis, & vltimæ cœnæ quoad rem oblatam; nego autem, eſſe idem & eiuſdem valoris quoad oblationem. Nam oblatio in hoc ſacrificio, eſt actio Sacerdotis, quæ eſt finiti valoris: oblatio verò in ſacrificio crucis, & vltimæ cœnæ, fuit actio Chriſti, quæ erat infiniti valoris & dignitatis, vtpotè intrinſecè dignificata ab ipſa perſona increata verbi.

269. Ad 4. confirmationem, à multis citatum locum explicari de impetratione, non autem de effectu infallibili lege applicando. Nam licet animæ purgantes non ſint capaces remiſſionis pœnę per modum impetrationis mediatæ, cùm non ſint capaces actus ſatisfactorij, quo mediante ipſæ ſatisfacerent pro ſuis pœnis: ſunt tamen capaces remiſſionis pœnæ immediatę, quatenus Deus intuitu ſacrificij immediatè illis pœnas condonat. Faciliùs verò iuxta noſtra principia hic locus explicatur de fructu intenſiuo huius ſacrificij, qui reſpondet propriæ deuotioni eius, pro quo offertur. Nam quamuis animæ purgantes non conſequantur maiorem fructum intenſiuum, propter actus, quos erga ſacrificiũ eliciunt in purgatorio, conſequuntur tamen maiorem fructum, propter actus, quos erga hoc ſacrificium exercuerunt in hac vita.

270. Ad fundamentum verò 2. ſententiæ, neganda eſt ſequela: quoniam, vt conſtat ex dictis, nullus effectus huius ſacrificij eſt infinitus actu, ne ipſe quidem effectus intenſiuus, qui ſolùm creſcit iuxta incrementum diſpoſitionis eius, cui applicatur: quæ diſpoſitio quia ſemper finita eſt, ſemper ad finitum effectum determinat infinitam virtutem huius ſacrificij, ac proinde nullo modo ſequitur, vno ſacrificio fore liberandas omnes è purgatorio animas, quia licet concedamus, virtutem huius ſacrificij quoad effectum intenſiuum, qui in infinitum creſcere poteſt iuxta ſubiecti diſpoſitionem, eſſe infinitam, nunquàm tamen concedimus, illud actu conferre effectum infinitum, nam hic ſemper limitatur à diſpoſitione ſubiecti, quæ ſemper eſt finita. Solùm igitur dicitur hoc ſacrificium quoad hunc effectum intenſiuum, infinitum, quatenus ex ſe non eſt determinatum ad certum gradum, vltra quem iuxta ſubiecti diſpoſitionem maiorem conferre non poſſit, vti eſt determinatum ad effectum extenſiuum.

271. Ex dictis infero primò, ex applicatione vnius Miſſæ ad plures, non minui fructum intenſiuum in ſingulis, quia hic datur iuxta menſuram diſpoſitionis ſubiecti, cui licet maior collatus fuiſſet, ſi pro eo tantùm ſacrificium oblatum fuiſſet; hic tamen maior fructus non auxiſſet fructum collatum iuxta menſuram deuotionis ſubiecti: quia hic non creſcit ex maiori fructu extenſiuo, ſed ex maiori dumtaxat deuotione ſubiecti, ſiue fructus extenſiuus, qui ſubiecto confertur, ſit maior, ſiue minor.

Diſpoſitio in iis pro quibus offertur, ſufficit ſi ſit circa aliquod aliud Euchar. ſacrificium.

272. Infero ſecundò, Non eſſe neceſſarium, vt hęc diſpoſitio, iuxta cuius menſuram ſacrificium Euchariſticum ſuum effectum ex operato ſubiecto confert, ſit circa idem ſacrificium, quod pro ipſo offertur: ſed ſat eſſe, vt ſit erga ſacrificium Euchariſticum in communi. Quia cùm talis fructus detur intuitu deuotionis erga hoc ſacrificium, eadem erit moraliter deuotio erga vnum, atque aliud ſacrificium.

Non eſt neceſſe vt ſit phyſicè in ſubiecto eo inſtanti, quo ſacrificium offertur.

273. Infero 3. Non eſſe neceſſarium, vt hęc diſpoſitio phyſicè ſit in ſubiecto, quando pro eo ſacrificium offertur, ſed ſat eſſe, ſi fuerit anteà, in eoque moraliter perſeueret, non tamen ſufficere, vt ſit futura. Primũ conſtat, quia neque ad recipiendum fructum ſacramentorum phyſica coniunctio diſpoſitionis cum ſubiecto eſt neceſſaria. Secundum probatur: nam ſicut diſpoſitio futura ſubiecti non eſt ſufficiens ad præſentem effectum ſacramenti, non enim futurus dolor eſt ſufficiẽs, vt ſacramentum Pœnitentiæ ſuum effectum de præſenti cauſet: ita nec futura diſpoſitio ſubiecti erit ſufficiens ad præſentem fructum ſacrificij conſequendum. Ratio, quia ſicut Deus non punit de pręſenti peccata futura, ita neque de præſenti iuxta legem ordinariam præmiat futura merita.

Hæc diſpoſitio debet elici à ſubiecto grato:

274. Infero 4. Vt diſpoſitio ſit ſufficiens ad recipiendum fructum intenſiuum huius ſacrificij, elici debet iuxta primam ſentẽtiam pręced. ſect. relatam à ſubiecto grato, non tamen eſt neceſſum, vt ſemper perſeueret in ſubiecto grato, modò ſubiectum reperiatur gratum, quando illi fructus ſacrificij applicatur. Primum iuxta prædictam ſententiã probatur: quoniam hæc diſpoſitio non eſt impetratoria huius effectus apud Deum immediatè ex meritis & ſanctitate Chriſti, ſed ex meritis & ſanctitate ſubiecti: ergo ſi ſubiectum non eſt gratum, quando ab eo hæc diſpoſitio elicitur, non poterit eſſe impetratoria huius effectus. Hinc elicitur diſcrimen inter eandem operationem, vt eſt diſpoſitio ad conſequendum fructum ſacrificij, & vt eſt mediata oblatio eiuſdem. Etenim, quia vt diſpoſitio non eſt accepta Deo, niſi ex meritis & ſanctitate ſubiecti, non diſponit ad maiorem fructum ſacrificij conſequendum, niſi elicita ſit in gratia: quia verò eadem, vt mediata oblatio ſacrificij, eſt accepta Deo ex meritis & ſanctitate Chriſti, etiam in peccato elicita cõſequetur effectum ex operato, ſi ſubiectum reperiatur in gratia, quando pro eo ſacrificiũ offertur. Secundum oſtenditur: nam, vt iuxta hanc ſententiam diſpoſitio in gratia elicita diſponat ſubiectum ad fructum ſacrificij cõſequendum, neceſſum non eſt, vt ſubiectum perſeueret in gratia toto tempore, quo illam elicuit vſque ad tempus, quo ſacrificij fructũ eſt percepturum: ſed ſufficit, ſi illam in gratia elicuerit, & poſteà peccato interruptam iterũ per pœnitentiam recuperet. Nam ſicut per ſubſequentem pœnitentiam reuiuiſcũt omnia præcedentia merita in gratia elicita, in ordine ad omne præmium, ad quod ante peccatum fuerant à Deo acceptata: ita cum illis etiam reuiuiſcit hæc diſpoſitio in ordine ad hunc effectum ſacrificij, in ordine ad quem ante peccatum fuerat à Deo acceptata. Iuxta aliam verò ſententiam, quam nos probabiliorem ac magis piam judicauimus, dicendum eſt, vt hoc ſacrificium ſuum fructum intenſiuum in ſubiecto cauſet neceſſum non eſſe, vt ſubiectum ſit in gratia: eò quòd hoc ſacrificium ex opere operato meritorum Chriſti ad inſtar cauſę naturalis cauſat hunc effectum in omni ſubiecto capaci: Atqui ſubiectum in peccato exiſtens eſt capax remiſſionis pœnæ ex peccato condonato relictæ: nam ſi eſt capax ſupernaturalis auxilij quòd eſt maius donum, erit à fortiori capax remiſſionis pœnæ ex præterito peccato condonato relictæ.

Et ſufficit exiſtenti in gratia eo tempore quo offertur.

Quando ſacrificium inchoatum eſt ab vno, & perficitur ab altero, quis eorum ipſius fructum percipiat.

275. Infero 5. Quando idem ſacrificium inchoatum ab vno Sacerdote perficitur ab alio, fructum ſacrificij reſpondere inchoanti, modò conſecratio ſub vtraque ſpecie ab inchoante facta ſit: tum quia qui vtramque ſpeciem conſecrauit, præſtitit, quod in hoc ſacrificio eſt potiſſimum, & in multorum opinione ſolùm eſſentiale. Tum quia, qui in ſacrificio alteri ſuccedit, ſuccedit illi, vt quid acceſſorium: ergo fructus ſacrificij debetur præcedenti, tanquam principali offerenti.

Suarez.

276. Maior difficultas eſt, quando primus non conſecrauit, niſi ſolam ſpeciem panis: An etiam tunc ſacrificij fructus debeatur inchoanti, an potiùs perficienti. Suarez diſp. 79. ſect. 12. §. *Sed tunc occurrit vlterius*, exiſtimat, rem eſſe dubiam, debere tamen ſuccedentem ſuam intentionem conformare cum intentione præcedentis.

SECTIO VIII.

Quodnam ſit iuſtum ſtipendium pro Miſſa dicenda?

277. TAmetſi multi doceant, fructũ huius ſacrificij non minui in ſingulis, oblatum pro pluribus: nemo tamen audet concedere, licitum eſſe Sacerdoti, pro vna Miſſa plura iuſta ſtipendia accipere: ſiue quia in Miſſa non ſolùm applicatur fructus ſacrificij, ſed etiam precum, qui quia finitus eſt, vtpotè fundatus in meritis Eccleſiæ, minuitur in ſingulis, applicatus pluribus: ſiue quia mens contribuentis ſtipem nõ ſolùm eſt, vt ſibi ſacrificij fructus applicetur, ſed etiã vt frequentatione Miſſarum diuinus cultus augeatur, & tam viuorum, quàm defunctorum animæ plurimorum ſacrificiorũ ſuffragijs iuuentur: ſiue quia, cùm ſtipendium pro Miſſa non detur vt pretium, ſed vt honeſta Sacerdotis ſuſtentatio, ſemel accepta ſtipe pro iuſta diurni victus ſuſtentatione, non poterit aliam accipere: ſiue demũ, quia cùm in opinione poſitum ſit, an fructus ſacrificij applicatus pluribus, minuatur in ſingulis, non licebit Sacerdoti, pro certo ſtipendio dubium ſoluere ſacrificium: ſicut non licet certum debitum dubia compenſare ſolutione. Ideò in omnium ſententia neceſſum fuit, ſtatuere, quodnam ſit iuſtum ſtipendium, quod pro vnaquaque Miſſa Sacerdos accipere poteſt.

278. Suppono autem ex cõmuni ſententia Doctorum, omnes Sacerdotes tam pauperes, quàm diuites, qui ſuas Miſſas obligatas non

habent,

habent, ſtipendium aliquod pro Miſſa dicenda accipere poſſe: dignum quippe eſt, vt qui altari ſeruit, de altari viuat. Quod non ſolùm Paulus 1. ad Corinth. 9. ſed Chriſtus ipſe Lucę 10. hoc docuit cùm dixit, Dignum eſſe operarium mercede ſua. Eſt enim rationi conſonum, vt qui in bonum aliorum occupatur, ſpiritualia miniſtrando, mutuò ab illis ſuſtetetur. Ex quo colligit S. Thomas 2. 2. q. 87. art. 1. quòd dare decimas miniſtris Dei in ipſorum vitæ ſuſtentationem, ſit de iure naturæ, quamuis determinatio ad certam taxam ſit de iure poſitiuo. Quòd autem etiam Sacerdotes diuites licitè poſſint pro Miſſa ſtipendium accipere, probatur: quoniam hoc ſtipendium non datur Sacerdoti titulo paupertatis, ſed miniſterij, quod exercet; non quidem in pretium, ſed quia hoc ipſo quòd illud exercet in bonum alterius, fit dignus aliquo ſtipendio, quo ſuſtentetur. Hoc igitur vt certo poſito, vlteriùs inquirimus, quodnam ſit iuſtum ſtipendium pro Miſſa dicenda. In qua re,

1. ad Cor. 9.
Luc. 10.
S. Thomas.

279. Alij putant, iuſtum ſtipendium pro vna Miſſa eſſe ſobriam ſuſtentationem pro victu illius diei: Alij ſuſtentationem, non ſuæ tantùm perſonæ, ſed reliquarum etiam, quæ in eius famulatu occupantur: Alij non ſolùm pro ſtipendio aſſignant ſuſtentationem ipſius Sacerdotis, eiuſque famulorum, ſed etiam cognatorum. Alij demum iuſtum pro Miſſa ſtipendium aiunt eſſe, non ſolùm quod ſufficere poſſit ad victum, ſed etiam ad veſtitum, & reliqua vitæ humanæ neceſſaria, vſque ad ipſa Sacerdotis debita ſoluenda. Pro explicatione propoſitæ controuerſiæ,

Diuerſæ opiniones circa præſentem quæſtionem.

280. Notandum, bifariam poſſe iuſtum ſtipendium pro Miſſa aſſignari, vno modo publica lege ſuperioris, quo pacto, pertinet ad Pontificem, vel Epiſcopum id definire: Alio modo priuata æſtimatione fidelium: non ſecus ac rerum pretia definiri ſolent, aut publica lege & arbitrio principis, aut priuata conuentione perſonarum, quę in huiuſmodi rebus ſunt peritæ. Vbi ſtipendium taxatum eſt à ſuperiore, non licet Sacerdoti, aut plura, aut maius ſtipendium, quàm ſit à ſuperiore taxatum, pro Miſſa petere. Sicut vbi publica lege, vel arbitrio Principis taxatum eſt iuſtum pretium rerum, non licet venditori vltra pretium taxatum ab emente accipere, quia tunc iuſtum pretium rei eſt illud, quod Princeps ſua lege taxauit. Vbi verò ſtipendium non eſt taxatum lege ſuperioris, ſed priuata dumtaxat æſtimatione & vſu fidelium: tunc ſicut in reliquis pretijs rerum datur ſummum, infimum, & mediocre, eò quòd aliqui ſummo, aliqui infimo, mediocri alij pretio eandem rem vendunt: ita in Miſſa dicenda triplex diſtingui poterit ſtipendium, ſupremum, infimum, & mediocre; licitumque erit Sacerdoti vſque ad ſupremum ſtipendium pro Miſſa, etiam ex pacto petere, non tamen vt pretium, ſed vt honeſtam ſuæ perſonæ ſuſtentationem. Quin addit Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 22. n. 2. poſſe Sacerdotem in iudicio compellere, vt ex iuſtitia conſuetum ſtipendium pro celebrata Miſſa ſibi ſoluatur: ex pacto enim mutuę conuentionis oritur obligatio iuſtitiæ ex vtraque parte.

Henriquez.

281. Infero primò contra aliquos non poſſe Sacerdotem, qui dimidium ſtipendium accepit ab vno pro Miſſa dicenda, aliud dimidium accipere ab alio, & vtrique vna tantùm Miſſa ſatisfacere: tum quia Sacerdos ceſſit iure ſuo, quando à primo dimidium ſtipendium accepit pro Miſſa dicenda: ergo non poteſt illum fraudare, partem tantùm Miſſę offerendo. Tum quia hoc expreſsè probibuit Sacra Concilij Tridentini Congregatio anno 1626. 21. Iunij, quæ habetur in Bullario Vrbani VIII. quam prohibitionem placuit hic inſerere. *Deinde pro pluribus Miſſis, etiam eiuſdem qualitatis celebrandis, plura ſtipendia, quantumcunque incongrua & exigua, ſiue ab vna, ſiue à pluribus perſonis collata fuerint, aut conferentur in futurum Sacerdotibus Sacra Congregatio ſub obteſtatione Diuini iudicij mandat ac præcipit, vt abſolutè tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributa eleemoſyna præſcripta fuerint: alioqui grauiter peccant, & ad reſtitutionem tenentur.*

Congregatio Trident. Synodi Vrbanus VIII.

282. Infero ſecundò. Etſi non poſſit Sacerdos vltra iuſtum ſtipendium pro Miſſa petere, poſſe tamen minùs accipere, ſi velit, contra nonnullos putantes, quando ſtipendium eſt certa lege taxatum, non poſſe Sacerdotem minùs accipere. Ratio noſtri corrolarij eſt, quia poteſt Sacerdos cedens iuri ſuo, minori ſtipendio eſſe contentus; ſicut poteſt nullum accipere ſtipendium. Neque enim lex ita fideles obligat ad dandum iuſtum ſtipendium pro Miſſa, vt non poſſint, conſentiente Sacerdote, minus dare.

283. Infero tertiò contra Sotum in 4. diſtinct. 13. quæſt. 2. art. 2. Poſſe interdum Parochum pro Miſſis, quas coram ſuis Parochianis celebrare tenetur, ſtipendium accipere. Ratio eſt, quia non tenetur Parochus omnes Miſſas, quas celebrat, pro ſuis Parochianis offerre. Dixi *omnes*: quoniam ad aliquas teneri apertè colligitur ex Trident. ſeſſ. 23. cap. 1. de reformat. *Cùm præcepto*, inquit, *Diuino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oues ſuas agnoſcere, pro his ſacrificium offerre* &c. Vnde ſufficit, vt in feſtis ſolemnioribus, & Dominicis diebus, aut ſemel in hebdomada pro illis celebret. Secus eſt de Sacerdote obligato ad Miſſas dicendas pro capellania. Nam hic tenetur omnes Miſſas applicare pro fundatore capellaniæ, vna tantùm libera ſibi retenta in hebdomada. Qui etiam tenetur Miſſas, quas in infirmitate omiſit, per alios ſupplere, niſi infirmitas non fuerit diuturna, & alioqui ſanus ſemper fuerit diligens. Ratio omnium eſt: quoniam voluntas Fundatoris, niſi aliter ſit expreſſa, rationabiliter eſt intelligenda.

Sotus.
Concilium Trident.

284. In-

An poſſit Sacerdos qui pinguia ſtipẽdia pro Miſſis dicendis accepit, procurare minori ſtipendio eas Miſſas per alios Sacerdotes dici.

284. Infero 4. Poſſe Sacerdotem, qui pinguia ſtipendia pro Miſſis dicendis accepit, procurare per iuſta ſtipendia minora per alios Sacerdotes Miſſas offerri, retinendo ſibi, quod ſupra iuſta ſtipendia ſupereſt. Secus verò eſt, ſi huiuſmodi ſtipendia accepit pro Miſſis dicendis etiam ab alijs Sacerdotibus: quia tunc mens contribuentis eſt, vt non tantùm huiuſmodi ſtipendia dentur ipſi Sacerdoti, ſed etiam alijs. Vnde iniuſtè tunc alios priuaret pingui ſtipendio à contribuente aſſignato. Atque hęc ſpectato iure naturali permiſſiuo. Cæterùm eadem S. Congregatio, *Omne damnabile lucrum ab Eccleſia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cùm certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri, parte eiuſdem eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.*

Sacra Congreg.

285. Vltimò quæri poteſt, An poſſit Sacerdos accipere ſtipendium pro Miſſa, quam iam celebrauit, cuius tamen applicationem ſibi in futurum reſeruauit. Affirmant aliqui recentiores apud Vaſquez diſp. citata, cap. 3. vt hac pia opinione ſubueniant paupertati quorundam Sacerdotum, qui dum aſſignata ſtipendia non habent, quando Miſſas celebrant, earum applicationem ſibi in futurum reſeruant, accepturi ſtipendia ab ijs, qui in futurum ab ſe Miſſas petierint. Fundamentum eorum eſt: quoniam in poteſtate Sacerdotis eſt, ſacrificij fructum ſuſpendere. Alij verò cùm Vaſquez negant.

Vaſquez.

An & quomodo poſſit Sacerdos accipere ſtipendium pro Miſſa, quã iam celebrauit, cuius applicationẽ ſibi in futurum reſeruauit.

286. Mihi autem diſtinguendum eſt: nam aut Sacerdos ſuſpendit de præſenti effectum ſacrificij, vt illum poſſit de futuro, cui voluerit applicare: & hoc licitum non eſt, cùm in poteſtate ipſius non ſit, ſacrificij fructum ſuſpendere: ſicut neque in poteſtate ipſius eſt, ſuſpendere effectum ſacramenti, cùm eadem ſit vtriuſque ratio, aut certè non maius fundamentum habemus negandi vnum, quàm alterum. Alio modo poteſt Sacerdos de præſenti applicare effectum ſacrificij illi, qui de facto ab ipſo ſacrificium petiturus eſt: quo pacto licitum eſt, quia vt ſic non ſuſpendet effectum ſacrificij applicandum in futurum, ſed illum applicat de præſenti ei, qui ab ipſo ſacrificium petiturus eſt. Etenim vt poſſit ſacrificium cum fructu alicui applicari, nõ requiritur, vt ab ipſo, cui applicatur, ſit antea petitum, ſed ſufficit, ſi pro tunc, quando ſacrificium applicatur, ſit ille, cui applicatur, ſacrificij effectus capax. Neque etiam requiritur, vt ille, cui ſacrificium applicatur, à Sacerdote cognoſcatur, alioqui non poſſemus cum fructu applicare ſacrificium pro animabus, quas non nouimus: ſed ſufficit, vt cognoſcatur à Deo, ad cuius ſcientiam ſe remittit Sacerdos, dum ſacrificium offert pro eo, qui petiturus eſt, à quo poteſt & ſtipendium accipere.

SECTIO IX.

An teneatur Sacerdos aliquando celebrare?

287. PRIMA ſententia negat, vllum Sacerdotem, quantum eſt ex vi muneris Sacerdotalis, aliquando ad celebrandum teneri, ſed poſſe per totam vitam à celebratione ceſſare, modò ad implendum præceptum Eccleſiaſticum, more laicorum communicet ſemel in anno in Paſchate: Eſt Alenſis 4. p. q. 11. memb. 2. ar. 4. §. 1. Bonauenturæ in 4. diſt. 12. p. 2. ar. 2. q. 1. Palatij diſt. 13. diſp. 2. Caietani in 3. p. qu. 82. art. 10. qui tamen commentarius in impreſſione Rom. expunctus eſt iuſſu Pij V.

Negant Alenſis. Bonauent. Palatius. Caietanus. Pius V.

288. Probatur hæc ſententia primò: quia nullum exſtat præceptum, aut naturale per ſe connexum cum munere Sacerdotali, aut diuinum, aut Eccleſiaſticum: ex alia parte poteſt Sacerdos ob ſuam indignitatem, & maieſtatem tanti ſacrificij, velle perpetuò abſtinere à celebrando, ſemper tamen paratus, vel vbi neceſſitas proximi, vel ſuperioris præceptum acceſſerit, celebrare. Quis enim talem Sacerdotem damnaret crimine peccati mortalis? De pręcepto naturali, & diuino conſtat: alioqui non poſſet Eccleſia in perpetuum priuare aliquos celebratione Miſſæ, vti per cenſuram & irregularitatem priuat. De Eccleſiaſtico probatur, cùm nullibi tale præceptum ſit latum.

289. Secundò. Non minùs Sacerdos vi muneris Sacerdotalis accipit poteſtatem audiendi confeſſiones fidelium, quàm celebrandi: ſed poteſt Sacerdos abſque vllo peccato, velle per totam vitam abſtinere ab officio audiendi confeſſiones, excepto caſu neceſſitatis: ergo etiam à celebratione Miſſæ.

290. Tertiò. Poteſt Diaconus ex affectu humilitatis, & reuerentiæ erga tantum ſacrificium, poſt ſuſceptum Diaconatum, nolle ſuſcipere presbyteratum: ergo poterit Sacerdos poſt ſuſceptum presbyteratum ex eodem affectu humilitatis, & reuerentiæ erga tantum myſterium, nunquam velle celebrare: vti legitur de quodam antiquo Patre, qui ordinatus Sacerdos, nunquam voluit, propter reuerentiam erga hoc ſacrificium, celebrare, vti refert S. Thomas in 4. infrà citandus.

S. Thomas.

291. Quartò. Poteſtas celebrãdi eſt quoddam priuilegium, quod ſit ordinato: nemo autem tenetur vti priuilegio ſibi conceſſo, ſed poteſt abſque peccato eo nunquam vti. Ergo poterit Sacerdos abſque peccato nunquã vti priuilegio celebrandi ſibi conceſſo.

Probabilius affirmant.

292. SECVNDA ſententia affirmat, quemlibet Sacerdotem, etiam ſimplicem, vi ſolius muneris Sacerdotalis, & poteſtatis in collatione ordinis acceptæ, ſub mortali teneri aliquoties ſaltem in anno celebrare. Eſt

communis

S. Thomas. Richardus. Durandus. Paludanus. Sotus. Syluester. Angelus. Petrus Soto.

communis reliquorum Scholaſticorū, quam docent S. Thomas 3. parte quæſtione 82. art. 10. vbi oppoſitam ſententiam appellat *irrationabilem*, & in 4. diſt. 13. quæſt. 1. ar. 2. ad 1. quæſt. Richardus art. 2. q. 2. Durandus quæſt. 2 num. 6. Paludanus quæſt. 2. art. 1. concluſ. 1. Sotus quæſt. 1. art. 10. concl. 1. Syluester verbo *Miſſa* 1. quæſt. 7. poſt medium, qui etiam citat Angelum: Petrus Soto lect. 13. de Euchariſtia in fine, quamuis ſub dubio relinquat, vtrùm hoc ſit mortale, an veniale, quod tamen communiter reliqui cenſent mortale, cùm ſit omiſſio de re graui. Eandem ſententiam tradunt Nauarrus in ſumma cap. 25. num. 88. Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 23. num. 2. Vaſquez diſp. 232. cap. 1. Suarez diſp. 80. ſect. 1. Nugnez 3. parte quæſt. 82. art. 10. difficult. 1. Coninck quęſt. 83. art. 2. dub. 1. *Quæ ſententia vt probabilior amplectenda eſt.* Ad eam tamen efficaciter probandam non parum laborant theologi.

Nauarrus. Henriquez. Vaſquez. Suarez. Nugnez. Coninck.

Innoc. III.

293. Aliqui probant illam ex cap. *Dolentes*, de celebratione Miſſarum, vbi Innocentius III. Pontifex referens negligentiam quorumdam Sacerdotum, qui Miſſas vix quater in anno celebrabant, ſub pœna ſuſpenſionis, & in virtute obedientiæ pręcipit, *vt diuinum officium nocturnum pariter & diuinum, ſtudioſè celebrent pariter & deuotè.* Sed contrà, nam hoc præceptum non tam tulit Pontifex propter frequentem ceſſationem à Miſſis celebrandis, quàm propter indeuotionem diuina peragendi, in quam tantùm cadit Pontificis præceptum, vt allata verba oſtendunt.

Ex Conc. Trident.

294. Alij probant ex eo, quòd Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. cap. 14. de reformatione, commendet Epiſcopis, vt curent, ſaltem diebus Dominicis & feſtis ſolemnibus, vt Sacerdotes celebrent. Sed contrà: nam inde nullum colligitur in Sacerdotibus præceptum, cùm ſit ſimplex tantùm commendatio Epiſcopis facta.

2. ad Cor. 6. 1. Petri 4.

295. Alij demum hanc ſententiam probant ex illo loco Pauli 2. ad Corinth. 6. *hortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*; & ex illo alio 1. Petri 4. *Vnuſquiſque, ſicut accepit gratiam, in alterutrum illam adminiſtret.* Ne igitur Sacerdos in vacuum Sacerdotalem poteſtatem acceperit, tenetur aliquando illam in ſui, & aliorum vtilitatem exercere. Sed contrà: nam hæc loca authores contrariæ ſententiæ explicant de conſilio, non de pręcepto, vt conſtat ex verbo, *Hortamur:* quod idem eſt, ac ſuademus, ſeu monemus. Præterea aliunde poteſt Sacerdos ſibi compenſare fructum, quem ex Miſſæ celebratione caperet.

Efficaciter probatur ex Concil. Trident.

296. Vnicus autem locus eſt ex Concilij Tridentini ſeſſ. 22. cap. 1. ex quo poteſt hæc noſtra ſententia efficaciter probari. Vbi loquens Concilium de modo, quò Chriſtus hoc ſacrificium inſtituit, ſimul etiam declarat obligationem, ſub qua illud Apoſtolis, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, offerendum tradidit. Sic enim ſcribit: *Corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtulit ac ſub earundem rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc noui teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, vt ſumerent, tradidit; & eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus; vt offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem.* Dum igitur Concilium affirmat, per hæc verba: *Hoc facite in meam commemorationem:* Chriſtum præcepiſſe Apoſtolis, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, vt hoc ſacrificium offerrent, comprehendit ſub hoc præcepto omnes etiam ſimplices Sacerdotes, cùm etiam ſimplices Sacerdotes in munere & officio Sacerdotali ſuccedant Apoſtolis. Idem ſub anathemate confirmat can. 2. *Si quis,* inquit, *dixerit, illis verbis:* hoc facite in meam commemorationem, *Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, vt ipſi alijque Sacerdotes offerrent corpus & ſanguinem ſuum: Anathema ſit.*

Trident.

297. Neque Concilij verba explicari poſſunt de præcepto dato tantùm Eccleſiæ, de procurandis idoneis miniſtris, qui poſſent iugiter hoc ſacrificium offerre: tum quia hæc explicatio apertè contradicit verbis Concilij, quæ non ad communitatem, ſed ad ſingulos Sacerdotes diriguntur. Tum quia non erat opus peculiari decreto Concilij ad hoc pręceptum toti Eccleſiæ traditum, declarandum, cùm per ſe euidenter ſequatur ex inſtitutione huius ſacrificij. Cùm enim omnis communitas iure naturæ teneatur Deo ſacrificia offerre: hoc ipſo, quòd fuit hoc ſacrificium à Chriſto inſtitutum, iure naturæ tenebatur Eccleſia idoneos miniſtros procurare, vt per eos iugiter hoc ſacrificium Deo offerretur. Tum quia in hoc ſenſu verba Concilij intellexit Catechiſmus Romanus, qui ex ordinatione Pontificis authoritatem habet explicandi Concilium: *Eos enim,* nempe Apoſtolos, inquit Catechiſmus, *quemadmodum à Sancta Synodo definitum eſt, tunc Sacerdotes inſtituit, præcepitque vt ipſi, & qui eis in Sacerdotali munere ſucceſſuri eſſent, corpus eius immolarent, & offerrent.* Et quod caput eſt ipſemet Pontifex Pius V. qui fuit immediatus executor Concilij Tridentini, in eodem ſenſu hęc verba Concilij intellexit, dū oppoſitam ſententiam Caietani abradi iuſſit ex commentarijs S. Thomæ.

Catechiſmus Rom.

Pius V.

298. Dices. Si Pontifex in hoc ſenſu verba Concilij intellexiſſet, debuiſſet etiam in alijs authoribus hanc opinionem damnare: quod cùm non fecit, ſignum eſt, illum in alio ſenſu verba Concilij intellexiſſe. Reſp. negādo ſequelam: nam ſat fuit Pontifici ad ſuam mentem declarandam, vt ab vno dumtaxat authore ex ipſius ſcriptis abradendam iuſſerit. Quemadmodum, cùm idem Concilium definiuit, in conſecratione totam ſubſtantiam panis & vini cōuerti in corpus & ſanguinem Chriſti, nō fuit opus nouo decreto ab hoc diſtincto, damnare opinionem Durandi, qui putabat, in conſecratione manere materiam primam: ſed hoc ipſo, quòd definiuit, nihil

Durandus.

ſubſtantiæ

ſubſtantiæ panis & vini manere poſt conſecrationem, ſimul etiam implicitè virtualiter damnauit opinionem Durandi.

Obligatio quam Sacerdotes habent aliquoties in vita celebrandi, eſt diuina.

299. Ex dictis infertur 1. hanc obligationem, quam Sacerdos habet, aliquoties in vita celebrandi, eſſe diuinam, fundatam in illis verbis Chriſti: *Hoc facite in meam commemorationem:* quæ non ſolùm dicta fuerunt Apoſtolis, ſed omnibus Apoſtolorum in Sacerdotio ſucceſſoribus. Vnde meritò ad hanc ſententiam probandam hoc teſtimonio Chriſti vſi ſunt S. Thomas, & Richardus locis prætitatis in 4.

S. Thomas. Richardus.

300. Infertur 2. excuſari authores, qui oppoſitam ſententiam ante Concilium docuerunt. Nam ante explicationem Concilij non poterat hoc præceptum obligare, cùm non expreſsè contineatur in verbis Chriſti; vnde neceſſaria fuit Concilij explicatio, vt tale præceptum obligaret. Quocirca miror Palatium, qui fuit poſt Concilium, illudque videre atque expendere debuiſſet, oppoſitum mordicus docuiſſe.

Palatius.

301. Perplexior difficultas eſt, quoties ad hoc præceptum adimplendum teneatur Sacerdos in vita celebrare. Omnes noſtræ ſententiæ authores conueniunt, teneri aliquoties in anno, nec ſufficere ſemel tantùm. Quoties verò præciſè teneatur, etſi aliqui definire tentauerint, id tamen, me iudice, determinari nõ poteſt, ſed prudentis arbitrio relinquendum: non ſecus ac laica communio, ſi Eccleſiaſtico præcepto determinata non fuiſſet: quamuis ibi habeamus aliqua tempora determinata, vti ſunt articulus, vel periculum mortis, quæ tamen non habemus in Miſſa celebranda, per ſe loquendo ratione ſacrificij, præciſis extrinſecis circumſtantijs.

302. Ad 1. argumentum oppoſitæ ſententiæ conſtat ex dictis. Ad probationem verò, negandum eſt, hoc præcepto diuino poſito, non poſſe Eccleſiam in pœnam perpetuò priuare Sacerdotem à celebratione Miſſæ. Etenim potuit Chriſtus hoc præceptum dare Sacerdotibus dependenter ab Eccleſia: Sicut iuxta probabilem ſententiam, de qua tomo ſequenti, Chriſtus dedit poteſtatem omnibus Sacerdotibus excipiendi confeſſiones omnium fidelium, qui ad ipſos accederent, dependenter tamen à poteſtate Eccleſiæ, eam vel tollendi, vel limitandi, iuxta quod meliùs expediret Eccleſiaſtico regiminij ita tamen, vt quamdiu illa non eſſet ab Eccleſia vel ſublata, vel limitata, validè poſſent quoſcunque fideles, à quibuſcunque peccatis in foro conſcientiæ abſoluere. Pari modo dare potuit hoc præceptum omnibus Sacerdotibus aliquoties in anno celebrandi, quamdiu ab Eccleſia à celebrando prohibiti non eſſent. Cæterùm ſemel poſito hoc præcepto Chriſti, non poteſt ampliùs Sacerdos à perpetua ceſſatione huius ſacrificij excuſari, vel propter propriam indignitatem, vel propter ſacrificij maieſtatem: aliqqui propter eaſdem cauſas excuſari etiam poſſet à perpetua abſtinentia ſacræ ſynaxis.

303. Ad 2. neganda eſt maior: nam poteſtatem ſacrificãdi accipit Sacerdos cum obligatione illam exequendi aliquoties in anno: poteſtatem verò audiendi confeſſiones non accipit cum obligatione illam aliquãdo exercendi, niſi aut cùm acceſſerit cura animarum, aut præceptum ſuperioris, vel proximi neceſſitas vrſerit. Cuius diſcriminis ratio fuit, quia poteſtas ſacrificandi non eget iuriſdictione, cùm ſit actus ſolius ordinis, qui tantùm pendet à Chriſto. Poteſtas verò audiendi confeſſiones eget peculiari iuriſdictione, quæ ob bonum regimen pendet ab Eccleſia. Vnde quantum eſſet ex ſe, licitè poſſet Sacerdos velle perpetuò abſtinere ab actu talis poteſtatis.

304. Ad 3. negatur conſequentia: nam Diaconus non habet à Chriſto præceptum ſuſcipiendi presbyteratum: ſicut habet presbyter à Chriſto præceptum exercendi aliquoties actum ſui ordinis. Ad exemplum adductum de illo S. Patre, qui ex affectu humilitatis à celebrando ſemper abſtinuit, reſpondet citato loco in 4. S. Thomas, id illum feciſſe inſtinctu Spiritus ſancti, qui non regulatur legibus communibus. Aut certè dici poteſt, illum excuſatum fuiſſe, quia ante Concilium Tridentinum non erat hoc præceptum Chriſti ita clarum, vt ſine Eccleſiæ explicatione Sacerdotes obligaret. *S. Thomas.*

305. Ad 4. Reſp. primò negando minorem: nam ſæpe tenemur vti priuilegio, quando vſus ipſius neceſſarius eſt, vel ad ſalutem propriam & proximi, vel ad præceptum aliquod ſeruandum. Reſp. ſecundò, presbyteratum eſſe quidem priuilegiũ factum Sacerdoti, ex alia tamen parte habere ſecum annexum præceptum de exercendo actu talis priuilegij ad Dei cultum, & animarum ſalutem.

SECTIO X.

An licitum ſit ſingulis diebus celebrare?

306. DE tribus tantùm diebus vltimis maioris hebdomadæ controuerſia eſt, An liceat ſaltem omnibus Sacerdotibus celebrare. Nam de reliquis anni temporibus nulla eſt difficultas. Et quidem quoad diem Iouis Sancti, vno excepto Marcello Francolino apud Vaſquez diſp. 232. c. 2. conſentiunt omnes, licitum eſſe eo die, non tantùm Eccleſiarũ Præpoſitis, ſed reliquis omnibus Sacerdotibus, non modò priuatim, ſed etiam publicè & in templo celebrare, modò hæ Miſſæ abſoluantur ante Miſſam ſolemnem, poſt quã Chriſti corpus in aliquo ſecreto loco reconditur. Requirit tamen Sotus in 4. diſt. 13. q. 2. art. 2. ad id faciendum Prælati licentiam, quam tamen Vaſquez non requirit. Vnicum fundamentum eſt, quia hoc nullo iure prohibitum eſt. Nec ſufficit contraria, ſi qua alicubi

Marcellus Francolinus. Sotus. Vaſquez.

Digitized by Google

alicubi eſt, Eccleſiæ conſuetudo: quia talis conſuetudo non ſeruatur ſub præcepto, ſed ſub conſilio: non enim eſt neceſſum, vt omnis conſuetudo obliget ſub præcepto, ſed quæ tantùm acceptata eſt ſub præcepto. Sola igitur difficultas ſupereſt de reliquis duobus diebus, de die Paraſceues, & ſabbati ſubſequentis.

An die Paraſceues liceat celebrare.
Sà.

307. De die Paraſceues, etſi non deſint apud Emmanuelem Sà verbo *miſſa* n. 23. qui putent, in aliquo caſu licitum eſſe, eo die celebrare; communis tamen & conſtans Doctorum ſententia eſt, in nullo caſu neque ad infirmum morti proximum communicandum, licitum eſſe. Fundatur hæc prohibitio in perpetua Eccleſiæ conſuetudine, quam Innocentius I. in Epiſtola ad Decentium Epiſcopum Eugubinum, quæ habetur tom. 1. Conciliorũ p. 1. pag. 608. & refertur can. *Sabbato*, de conſecratione diſt. 3. declarat eſſe traditionem Eccleſiæ, quæ originem ducit ab Apoſtolis, qui ob memoriã paſſionis Domini prohibuerunt, eo die ſacramenta celebrari. Quo fit, vt eo die propriè non ſacrificetur, ſed præcedentis dumtaxat diei ſacrificium conſummatur ac perficiatur: pertinet enim illa præconſecratæ hoſtiæ ſumptio ad ſacrificiũ præcedentis diei.

Innocent. I

Si in diem Paraſceues incidat feſtum Annuntiatæ nõ teneri fideles miſſæ intereſſe eo die.
Vaſquez.

308. Ex quo infertur, quòd ſi in talem diem incidat feſtum Annuntiatæ, fideles ſub præcepto non teneantur huiuſmodi cæremoniæ intereſſe, contra Vaſquez affirmantem, teneri. Ratio noſtræ illationis eſt: quoniam vi præcepti Eccleſiaſtici fideles in die feſto non tenentur intereſſe, niſi ſacrificio miſſæ: cùm igitur ea cæremonia ſacrificium propriè non ſit, cùm in ea Chriſti corpus & ſanguis non conficiatur, in qua actione ſacrificium Euchariſticum potiſſimum conſiſtit, ad eam fideles vi præcepti, quo ſacrificio in die feſto intereſſe tenentur, non obligantur.

An die Paraſceues ſit licita Laica communio.

309. De laica tantùm communione eſt aliqua difficultas: An liceat eo die populum communicare. De qua nullam inuenio Eccleſiæ prohibitionem. Nam cùm Innocentius præcitatus docet, hac die prohiberi, ſacramenta celebrari, quo teſtimonio nixus Francolinus putat, eo die vetitam eſſe laicam communionem, per ſacramenta celebrari, non intelligit pontifex laicam communionem, ſed miſſarum ſacrificia. Ideo ſtandum cenſeo loci conſuetudini; optandum tamen eſſet pro Eccleſiæ vniformitate, vt tali die vbique laica communio populo prohiberetur, cùm hæc ipſa à communione ceſſatio magis conducat ad Chriſti paſſionem celebrandam. Sola igitur controuerſia ſupereſt de die ſabbati, an hac die licitum ſit, præter ſolemnem, priuatas etiam miſſas celebrare.

Francolinus.

Die ſancto ſabbati priuatam miſſam celebrare exiſtimant non licere.
Francolinus.
Vaſquez.
Henriq.

310. Negat Francolinus apud Vaſquez ſuprà citatus, cui conſentiunt Vaſquez, & Henriquez lib. 9. de ſacrificio miſſæ cap. 24. n. 3. qui tamen vnum excipit caſum, ſi opus ſit ad communicandum infirmum morti propinquum. Fundamentum eſt: quoniam eodem modo prohibitum erat antiquitus celebrare in die Paraſceues, atque in ſabbato ſancto, vt expreſſe habetur in citata Epiſtola Innocentij I. Ex eo autem, quòd diſpenſatum ſit in miſſa ſolemni, quæ ſolita erat celebrari in ipſa nocte Reſurrectionis, non eſt hoc ipſo diſpenſatum in miſſis priuatis. Ergo quoad miſſas priuatas manet antiqua prohibitio. Minor probatur: nam ſi Eccleſia diſpenſare voluiſſet etiam in miſſis priuatis, inſtituiſſet pro ijs proprium introitum, ſicut inſtituit pro miſſis priuatis, quæ celebrantur in vigilia Pentecoſtes, in qua licet pro miſſa ſolemni nullus ſit introitus, ſed loco introitus deſeruiunt prophetiæ, pro miſſis tamen priuatis eſt proprius introitus. Cùm igitur in ſabbato ſancto nullus ab Eccleſia pro priuatis miſſis inſtitutus ſit introitus, ſignum eſt, quòd in ijs non ſit diſpenſatum, ſed tantùm in ſolemni, quæ ex nocte Reſurrectionis retracta eſt in ſabbatum. Igitur quoad miſſas priuatas manet antiqua prohibitio.

Innocent. I.

311. Nec dici poteſt hæc prohibitio abrogata per contrariam conſuetudinem: quoniam ad abrogandum publicum ius tot annorum ſpatio firmatum, non ſufficit contrarius vſus priuatus paucorum, ſed neceſſarius eſt publicus ac patens multorum, quem videns & tolerans ſuperior, tacitè cenſeatur in lege diſpenſare. Sed nullus hactenus introductus eſt publicus vſus celebrandi die ſabbati ſancti, præter vnam miſſam ſolemnem in quauis Eccleſia: ſed ſi id alicubi ſit, non niſi à paucis & priuatim ſit. Igitur hæc contraria conſuetudo, cùm ſit priuata & paucorum, non eſt ſufficiens ad publicum ius ſcriptum abrogandum.

Affirmant contrarium probabilius Sotus. Suarez. Coninck.

312. Affirmant verò Sotus in 4. diſt. 13. qu. 2. art. 2. Suarez diſp. 80. ſect. 2. Coninck 3. p. qu. 83. art. 2. dub. 2. *Cum quibus aſſentiendum eſt.* Fundamentum noſtrum eſt: quoniam hoc ipſo quòd diſpenſatum eſt in miſſa ſolemni, in publico officio, & reliquis cæremonijs fieri ſolitis in ipſa nocte reſurrectionis, diſpenſatum conſequenter cenſetur in miſſis priuatis, quæ tanquam acceſſorium ſequuntur principale. Diſpenſato igitur in principali, quod eſt miſſa ſolemnis, & officium cum reliquis publicis cæremonijs, diſpenſatum conſequenter eſt in miſſis priuatis tanquam in acceſſorio, cuius natura eſt, ſequi conditionem principalis. Confirmatur: nam ſicut antiquitus in ipſo die Reſurrectionis poſt ſolemnem miſſam & officium, licitũ erat cuilibet ſacerdoti, priuatam miſſam dicere: ita tota ea ſolemnitate retracta in diem ſabbati, licebit die ſabbati poſt miſſam & officium ſolemne, cuilibet ſacerdoti priuatam miſſam celebrare.

313. Ad fundamentum oppoſitæ ſententiæ iam conſtat ex dictis, antiquam prohibitionem quoad miſſas priuatas abrogatam eſſe, hoc ipſo, quòd abrogata fuit quoad miſſam ſolemnem, & cæteras publicas ſolemnitates, tanquam acceſſorium. Nec refert, quòd nullus pro priuatis miſſis introitus aſſignetur: quia, cùm principalis finis Eccleſiæ fuerit de officio & miſſa ſolemni, non fuit ſollicita de inſtituendo peculiari introitu pro miſſis priuatis,

uatis, eò quòd æſtimare potuit fore, vt pauci eſſent eo die celebraturi priuatas miſſas, propter publicum & ſolemne illius diei officium.

SECTIO XI.

An liceat plures miſſas eodem die celebrare?

314. EXCIPIMVS diem natalis Domini, in qua ob memoriam ſacratiſſimæ ipſius Natiuitatis, licitum eſt cuilibet ſacerdoti, eo die tres miſſas celebrare, vt habetur cap. *Conſuluiſti*, de celebratione miſſarum, vbi non tam hoc ſtatuitur, quàm ſupponitur tanquam antiqua Eccleſiæ conſuetudo, quam aliqui incæpiſſe volūt à tempore Teleſphori, qui ex Anachoreta Electus eſt pontifex ann. 142. eò quòd in ſua decretali, quæ habetur tom. 1. Conciliorum p. 1. pag. 63. & refertur can. *Nocte ſancta* de conſecr. diſt. 1. decernat, vt presbyteri ea nocte miſſas celebrent. Verùm ibi nullam mentionē facit de triplici miſſa, quod etiam aduertit P. Suarez diſp. 80. ſect. 3. ſed ſolùm diſpenſare videtur in tempore, vt poſſint ſacerdotes, ob memoriā Natiuitatis Chriſti, de nocte miſſas celebrare, *cùm reliquis*, inquit, *anni temporibus miſſarum celebrationes ante horam diei tertiam minimè ſint celebrandæ*: cuius rei rationem reddit: *quia*, inquit, *& eadem hora Dominus crucifixus eſt, & ſuper Apoſtolos Spiritus S. deſcendiſſe legitur*. Ergo ſola quæſtio eſt, an præter diem Natalis Domini, licitum ſit aliquando ſacerdoti, plures miſſas celebrare.

Quando inceperint tres miſſæ in die Natalis Domini celebrari Teleſphorus.

Suarez.

315. Conſtans & communis omnium Doctorum ſententia eſt, aliquando id licere. Quā ſententiam definiunt Alexander II. can. *Sufficit*, de conſecrat. diſt. 1. & Innocentius III. cap. *Conſuluiſti*, de celebratione miſſarum. quorum ille permittit, poſſe ſacerdotem duas miſſas dicere eadem die; vnam pro defunctis, alteram de tempore, *ſi neceſſe*, inquit, *fuerit*: hic verò concedit, poſſe plures miſſas ab eodem ſacerdote celebrari, *ſi cauſa*, inquit, *neceſſitatis ſuadeat*: alias, ut ibidem pontifex ſubdit: *ſufficit ſacerdoti ſemel in die vnam miſſam ſolummodo celebrare*. Ex quibus duo inferuntur certa: primum, nulla ſuadente neceſſitate, non niſi vnam in eadem die miſſam licitum eſſe ſacerdoti celebrare. Secundum ſuadēte neceſſitate, licitum eſſe plures celebrare.

Affirmatiua communis eſt. Alexand 2. Innoc. 3.

316. Tota difficultas eſt, quæ, & quanta debeat eſſe hæc neceſſitas: in qua explicanda variant authores. In vno tantùm caſu conueniunt omnes, quando idem ſacerdos habet duas parochias in diuerſis pagis, vel oppidis, & propter paupertatem non poteſt habere adiutorem, tunc vt ſatisfaciat ſuis parochianis, poteſt duas miſſas eadem die celebrare. Hoc autem Suarez diſp. 80. ſect. 3. nō limitat tantum ad dies feſtos, ſed ad quoſcunque dies feriales, modo frequentia populi, qui miſſam audire cupit, ſit moraliter tanta, vt pro ea debeat ſecunda miſſa celebrari. Ratio eſt, quia non ſolùm debet Parochus prouidere ſuis parochianis de miſſa die feſto ad præceptum Eccleſiaſticum adimplendum, ſed etiam die feriali, ad deuotionem populi augendam ac promouendam. Addo autem in tali caſu, præſertim ſi ſit dies feſtus, non ſolùm licere, ſed etiam obligari Parochum ad duas miſſas celebrandas, poſito quòd non poſſit aliunde illis de alio ſacerdote prouidere: quia cùm ex iure habeat facultatem in tali caſu duas miſſas celebrandi; & ex alia parte ex iuſtitia teneatur ſuis parochianis miſſam procurare, ſi aliunde non poterit, ipſe tunc tenebitur, vt huic debito ſatisfaciat, duas celebrare.

Quæ neceſſitas ſufficiat ad celebrandum bis in die.

Suarez.

317. Non eſt autem eadem obligatio erigendi pro die Paraſceues duplex ſepulchrum in vtraque Eccleſia, ſed poterit tantùm in principaliori. Ratio eſt: quia cùm debeat ſacerdos in die Paraſceues particulam hoſtiæ, præcedenti die conſecratæ, ſimul cum vino in Calice poſito ſumere, non poſſet iterum non ieiunus communicare: nam, vt idem ſacerdos poſſit ſecundam miſſam celebrare, vel in prædicto caſu iterum communicare, ſupponi debet ieiunus, vt omnes docent ex cap. *Ex parte*, de celebratione miſſarum, vbi Pontifex prohibet ſecundam miſſam ſacerdoti, qui poſt primam purificationem accepit. Quòd ſi fortè Parochus hanc futuram difficultatem non præuidens, in vtroq; templo tumulum erexit: tunc vel in vno tantùm ſacramentum ſumat, & cœremoniam abſoluat, & in altero ſacramentum in ſecreto ac decenti loco recondat: vel certè in primo templo omittat illam cœremoniam ſumendi particulam hoſtiæ conſecratæ cum vino, vt citato loco monet Suarez, cùm talis cœremonia non cenſeatur eſſentialis. Hoc autem intelligitur, vbi ſeruatur Romana conſuetudo de conſumenda hoſtia die Paraſceues, quæ præcedenti die Iouis expoſita fuit in ſepulchro.

An ſit obligatio erigendi pro die Paraſceues duplex ſepulchrum in duplici Eccleſia vni ſacerdoti.

Suarez.

318. Ex hoc caſu ab omnibus admiſſo infero licitum eſſe ſacerdoti, ſecundam miſſam celebrare, præſertim in die feſto, ſi poſt primam ſuperuenerit magna multitudo peregrinorum, qui miſſam eo die non audierunt. Nam quod cenſetur debitum reſpectu Parochi ad ſatisfaciendum deuotioni & obligationi ſuorum parochianorum, cenſebitur ſaltem licitum cuilibet ſacerdoti ad ſatisfaciendum obligationi & deuotioni populi.

319. Infero licitum eſſe, vbi eſt raritas ſacerdotum, & magna frequentia populi, vt eſt in India, eodem die plures miſſas celebrare, quando ſacerdos non poteſt vna ſatisfacere toti populo: qua de cauſa Paulus III. peculiari bulla edita anno 1549. quę incipit *Paulus Epiſcopus*, conceſſit vt poſſint presbyteri Societatis in locis infidelium bis de die miſſam celebrare. Quod fecit cùm ad ſcrupulos tollendos vbi, & quando non eſſet tanta neceſſitas: tum ad hoc ipſum tutiùs practicandum.

Paulus III.

320. Infero 3. licitum etiam eſſe ſacerdoti ad communicandum infirmum morti propinquum, ſecundam miſſam celebrare.

Ratio

Ratio eſt: quia maxima illa vtilitas, quam percepturus eſt infirmus ex hoc ſacramento in eo articulo mortis, præualere videtur huic legi de vna tantùm in die Miſſa celebranda, præſertim cùm Pontifices concedant, ſuadente neceſſitate, facultatem ſecundam Miſſam celebrandi, quis autem negauerit, in hoc caſu ſuadere neceſſitatem?

321. Infero 4. Vbi viget conſuetudo, vt defunctus ſine ſacrificio non ſepeliatur, poſſe ſacerdotem poſt primam Miſſam celebrare ſecundam pro defunctis: præſertim cùm in hoc caſu ſpecialiter ius permittat ſacerdoti ſecundam Miſſam celebrare.

322. Verùm ſicut in hac neceſſitate explicanda nimis ſcrupuloſè procedunt aliqui Recentiores, cùm vix nonnulli primum caſum concedant de Parocho paupere habente duas parochias: ita è conuerſo nimis laxè in huiuſmodi caſibus multiplicandis ſunt aliqui Antiquiores Scholaſtici: multos enim congerunt, qui aut vix ſunt moraliter poſſibiles, aut non videtur in ijs ſuadere neceſſitas, qualis eſt caſus de celebranda Miſſa pro nuptijs benedicendis: cùm hæ vel facilè differri poſſint in ſequentem diem, vel certè ſine Miſſa celebrari, niſi aliquod orir etur in populo ſcandalum, ad quod euitandum deberet tunc ſacerdos ſecundam Miſſam celebrare.

323. Cæterùm refert Baronius anno Chriſti 816. n. 4. Multos ſanctiſſimos viros ſæpius de die celebraſſe, ſolùm ad diuinum auxilium implorandum. Vnde refert de Leone Papa, quòd vna die ſepties, vel nouies celebrauerit. Verùm huiuſmodi exempla tanquam ſpeciali Spiritus ſancti inſtinctu facta admiranda potiùs, quàm imitanda ſunt. *Baronius.*

SECTIO XII.

Quo ritu celebrandum ſit hoc ſacrificium?

324. MVltiplex eſt ritus, quo ex præſcripto Eccleſiæ celebrãdum eſt hoc ſacrificium, vt opportuno tempore, certo loco, determinatis veſtibus & vaſis, alijſque cæremonijs ab Eccleſia præſcriptis peragatur.

325. Quoad tempus, non idem ſemper fuit in omnibus Eccleſijs: nam, referente Baronio an. Chriſti 34. n. 17. olim in Eccleſia Africana, & Alexandrina, tempus celebrandi Miſſas, erat veſpertinũ, ex quo *Miſſæ veſpertinæ* dicebantur, de quibus mentio fit in Concilio Agathenſi, & refertur can. *Conuenit*, de cõſecr. diſt. 5. eandem conſuetudinem referunt Cyprian. lib. 1. Epiſt. 3. ad Cæcilium poſt medium, & Auguſt. Ep. 118. ad Ianuariũ, quam conſuetudinem moderatum eſt Conc. Carthag. III. vt non niſi à ieiunis tali tempore ſacrificium celebraretur, excepta ipſa die cœnæ Domini, in qua ad repræſentandam vltimam cœnam, quam Chriſtus cum ſuis diſcipulis fecit, permittebantur ſacerdotes cœnati ſacrificare. Tẽpore autẽ Teleſphori Miſſę celebrabantur poſt tertiam, eò quòd, vt inquit Pontifex, ea hora Chriſtus fuit crucifixus. Nunc vniuerſalis Eccleſiæ conſuetudo obtinuit, vt non niſi ab aurora ad meridiem Miſſæ celebrarentur, vna excepta die Natiuitatis Domini. Quæ conſuetudo tot ſæculorum ſpatio firmata, & à tota Eccleſia conſtanter ſeruata vim habet præcepti, & tanquam lex ab omnibus ſeruanda poſita eſt inter rubricas miſſalis Romani ſub titulo, *de hora celebrandi Miſſam.*

Olim celebrandi miſſas tempus erat veſpertinum. Baronius. Conc. Agathenſe. Cyprianus. Auguſt. Conc. Carthag. III. Teleſphor. Papa. Nunc tempus eſt ab aurora vſque ad meridiem.

326. Quòd autem hæc conſuetudo vim habeat legis obligantis ſub mortali, colligitur tum ex priuilegijs, quæ Pontifices concedunt Religioſis, vt poſſint ex rationabili cauſa interdum hoc tempus anticipare, vel poſtponere. Tum ex Concilio Trid. ſeſſ. 22. decreto *de obſeruandis ac euitandis in celebratione Miſſæ*: vbi, *caueant*, inquit, *ne ſacerdotes alijs, quàm debitis horis celebrent.* Sunt autem debitæ horę celebrandi, quæ in rubricis miſſalis Rom. exprimuntur, nempe ab aurora vſque ad meridiem. Tum ex pœnis, quibus trangreſſores puniri ſolent, quarum meminit citato loco Concilium. Addit diſp. 80. ſect. 4. Suarez, id etiam colligi ex peculiari quodam motu proprio Pij V. in quo omnes nocturnas Miſſas vetat, etiam in Sabbato ſancto; verùm vt teſtatur Vaſquez diſp. 232. c. 3. hoc motu Pius V. nõ prohibet miſsas nocturnas matutinas, ſed tantùm reuocat priuilegia celebrãdi Miſsas poſt ſolis occaſum in vigilijs Natiuitatis & Reſurrectionis. Vnde per hanc conſuetudinem non ſolùm reuocatum eſt antiquum ius celebrandi Miſsas poſt tertiam, ſed etiam in ipſa nocte Reſurrectionis, quæ Miſsa nunc retracta eſt in diem ſabbati.

Idq; vim habet præcepti ſub mortali. Conc. Trid. Suarez. Pius V. Vaſquez.

327. Ex his conſtat, quã improbabilis ſit Nauarri ſententia, qui c. 25. n. 85. in ſumma docet, licitè poſſe abſque vlla facultate ſuperioris, Miſsas celebrare poſt tertiã; quin in quadrageſima poſt nonã, hoc eſt tres horas poſt meridiem: nam etſi hęc licebant antiquitus, nunc tamen per contrariam conſuetudinem ſunt abrogata. cui conſuetudini non licet cõtraire. *Nauarrus.*

328. Ergo tota difficultas eſt de tẽpore matutino, quid intelligatur nomine *aurora*, in qua, & non ante, nunc poteſt Miſſa inchoari. Aliqui explicant, per vnam horam, alij per horam & dimidiam, alij per duas ante ſolis ortum: Quæ vltima explicatio probabilis eſt, quia cùm ſit res moralis, non debet mathematice definiri. Habenda præterea eſt ratio loci: nam in partibus Septentrionalibus, in quibus hyemales dies ſunt breuiſſimi, licitum eſt, citiùs Miſſam inchoare, alioqui nimis breue eſſet tempus, quod intercedit inter initium, quo inchoandæ, & finem, quo abſoluendæ ſunt Miſſæ. Sufficit etiam quæcunque rationabilis cauſa, vt vel paulò ante auroram, vel paulò poſt meridiem inchoari poſſit Miſſa. Porrò cauſa rationabilis eſſe poſſet neceſſitas ad communicandum infirmum morti proximum, iter, officium ſolemne, longa concio. Vnde non ſine myſterio addit Rubrica tempus celebrandi eſſe ab aurora ad meridiem communiter. Cæterùm minor cauſa requiritur ad ſacrum inchoandum poſt meridiem, quàm ante auroram, cùm maior

Digitized by Google

ſcopo excommunicato: nam tunc manet Eccleſia ſaltem à ſacris exercitijs ſuſpenſa, non minùs quàm ab actu ordinis manet ſuſpenſus, qui ordinatus eſt excommunicatus. Oppoſitum tamen, & quidem probabiliùs, docet Suarez diſp. 81. ſect. 4. §. 4. *violatur.* Pro quorum omnium declaratione,

Suarez.

Quale homicidium Eccleſiam violare aptum ſit.

335. Notandum primò, vt homicidium Eccleſiam violet, debere eſſe voluntarium, & iniurioſum, & intra ipſam Eccleſiam patratum, & conſummatum. Hinc excluditur homicidium caſuale, inuoluntarium, ſupra Eccleſię tectum, vel circa ipſius parietes factum, aut morte non ſecuta intra ipſam Eccleſiam, ſed extra, etiamſi in Eccleſia accepta ſit cauſa mortis, licet ex alio capite tunc violetur Eccleſia per ſanguinis effuſionem, aut lethalis vulneris inflictionem. A fortiori non violatur Eccleſia per homicidium factum extra Eccleſiam ab exiſtente intra Eccleſiam: ſecus ſi fiat in Eccleſia ab exiſtente extra Eccleſiam. Addit Suarez, nec violari Eccleſiam per homicidium, cuius cauſa iniurioſa data eſt extra Eccleſiam, intra quam ſecuta eſt mors: quia tunc non poteſt dici homicidium, ſed tantùm mors ſecuta eſſe in Eccleſia: nam homicidium non dicit ſolam mortem occiſi, ſed inuoluit actionem ipſam occidentis, quę quãuis phyſicè perſeueret in occiſo, moraliter tamen cenſetur ceſſare, quando homicida ceſſat ab actione occidendi. Violatur etiam Eccleſia per mortem rei in Eccleſia à Iudice executioni datam: quia talis mors non ſolùm eſt iniurioſa Eccleſiæ, ſed etiam reo, qui ius habet in tali loco non interfici.

Suarez.

Qualis effuſio ſanguinis.

336. Notandũ 2. effuſionẽ ſanguinis debere eſſe voluntariã, iniurioſam & notabilem. Vnde Eccleſiam nõ violat, ſi caſu, ſi naturaliter, ſi ſanitatis ergo vena incidatur, ſi ad defenſionem ſui, ſi ioci cauſa, vel in parua quantitate ſit. Non eſt autem neceſſe, vt ſanguis ipſe effundatur intra Eccleſiam, modò vulnus accipiatur intra Eccleſiam, nam etiam per vulnera violatur Eccleſia, cap. *Propoſuiſti* de conſecra. Eccleſiæ vel Altaris. Violatur etiam Eccleſia per mortem ſibi illatam, vel iniuſtam membri mutilationem, aut illicitam proprij ſanguinis effuſionem: hæc enim omnia iniurioſa ſunt Eccleſiæ.

Quæ ſeminis effuſio.

337. Notandum 3. effuſionem ſeminis debere eſſe culpabilem, & in aliqua ſufficienti quantitate, vt notat vox *effuſio*, & intra ipſam Eccleſiam factam, ſiue per pollutionem, ſiue per quamcunque illicitam copulam. Sola difficultas eſt de copula licita coniugali in Eccleſia facta, an per eam violetur Eccleſia. Affirmant aliqui, eò quòd iura abſolutè loquantur. Negant verò alij, & fortè probabiliùs, præſertim quando fit ad euitandum periculum incontinentiæ: Ratio, quia pœnę ſunt reſtringendæ: ergo cùm hæc ſit pœna, eo ipſo quòd non eſt in iure expreſſa, non comprehenditur ſub communi prohibitione.

Non per copulam carnalem.

Quorum excommunicatorum ſepultura

338. Notandum 4. excommunicatum, cuius ſepultura Eccleſiam violat, debere eſſe ex ijs, quos iuxta Concilij Conſtantienſis decretum vitare tenemur, cuiuſmodi ſunt nominatim excommunicati, ac publici & notorij clerici percuſſores, reliqui autem habentur tanquam priuati excommunicati.

profanet Eccleſiam. Concilium Conſtant.

339. Notandum 5. nomine Pagani ſeu infidelis comprehendi etiam infantes ante baptiſmum defunctos. Quorum tamen ſepultura tunc intelligitur Eccleſiam violare, quando vt ſeparati à matre ſepeliuntur, non autem quando cum ipſa matre fideli.

Per hæc & cæmeterium violatur.

340. Notandum 6. per hæc non ſolùm violari Eccleſiam conſecratam, ſed etiam benedictam; nec ſolùm Eccleſiam, ſed etiam cæmeterium annexum & contiguum Eccleſiæ. Quod violatur, violata Eccleſia; non autem contrà, cap. vnico de conſecr. Eccleſiæ in 6. Vnde eodẽ modo reconciliandũ eſt cęmeteriũ atque Eccleſia. Lege Syluiũ 3. p. q. 83. ar. 3.

Syluius.

Sotus. Scotus. Paludanus. Non incurris cenſurã, qui ſciens celebrat in Eccleſia violata.

341. Notat Sotus loco ſuprà citato ex Scoto & Paludano, nullam cenſuram aut irregularitatem contrahi ab eo, qui ſciens & volens celebrat in Eccleſia violata: quam tamen contrahit, qui in Eccleſia à Iudice interdicta: non tamen ſi celebret corã perſonis interdictis, in loco nõ interdicto, tametſi mortaliter peccet.

Henriquez.

342. Notat etiam Henriquez lib. 9. de ſacrificio Miſſæ cap. 27. in fine, non violari oratoria & loca non conſecrata, nec benedicta, ſed tantùm ab Epiſcopo, vel ab alio habente auctoritatem ad diuinum cultum deputata. Violatio enim ſupponit aliquam conſecrationem, aut benedictionem: ergo vbi nulla eſt conſecratio, aut benedictio, nulla poterit eſſe violatio. Tandem contra multos docet Sanchez lib. 9. diſp. 15. n. 31. non violari Eccleſiam per violationem ſacriſtię: quia ſacriſtia eſt quaſi camera, Eccleſiæ adhærens, ad veſtium ſacrarum cuſtodiam deputata; ſecus eſt de capellis, quæ ad idem munus cum Eccleſia deputantur, efficiuntque vnum corpus cum illa.

Sanchez.

343. In Eccleſia igitur aliquo ex his modis violata, non licet per ſe celebrare, abſque graui peccato, vel alia diuina officia in ea exercere, vel defunctum ſepelire, niſi vrgente neceſſitate, & cum licentia Epiſcopi; nam ſicut Epiſcopus concedere poteſt, vt celebretur in loco communi & profano, ita & in loco violato. Tum quia can. *Miſſarum*, de conſecr. diſt. 1. apertè cõceditur, vt Miſſa celebrari poſſit, vbi Epiſcopus permiſerit. Notat autem Sotus, ad huiuſmodi licentiam concedendam grauem requiri cauſam. Addit verò Suarez, tam grauem poſſe eſſe neceſſitatem, vt abſque Epiſcopi licentia ſacerdos licitè celebrare poſſit in huiuſmodi Eccleſijs violatis. Atque hoc modo excuſat, qui in partibus Septentrionalibus celebrant in Eccleſijs, in quibus ſepulti ſunt hæretici: quia vel non poſſunt commodè alibi celebrare, vel Epiſcopi ipſi videntes & permittentes, tacitè cenſentur facultatem concedere.

Sotus.

Suarez.

Quid faciendum ſacerdoti ſi Eccleſia violetur, dum in ea celebrat.

244. Sed quid faciet ſacerdos, ſi Eccleſia violetur, dum in ea celebrat? cõmunis ſententia, quam tradit rubrica titulo *de defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus*, eſt, vt ſi violatio accidat poſt inchoatum can. proſequendum ſit

ſacrificium: ſi verò accidat ante incæptum can. omittendum ſit ſacrificium. Incipit autem canon ab illis verbis. *Te igitur* &c.

Syluester. Armilla. Henriquez.

345. Petes, an quiuis ſacerdos poteſtatem habeat violatam Eccleſiam reconciliandi. Affirmat Syluest. v. *Conſecrat.* q. 8. Armil. 2 & Henriquez ſuprà citatus n. 6. & colligitur ex c. *ſi Eccleſia*, de conſecr. Eccleſiæ & Gloſ. ib. poſito quòd Eccleſia erat tantùm benedicta: nam ſi erat conſecrata, non poteſt à ſimplici ſacerdote reconciliari, niſi ex commiſſione pontificis; ſed debet vel à proprio Epiſcopo, vel ab alieno de licentia proprij: reconciliatur autem à ſimplici ſacerdote vt ibidem dicitur, per aquam exorcizatam ab ipſomet ſacerdote benedictam. Cęterùm poſſunt ſuperiores Societatis Ieſu licitè noſtras Eccleſias, cœmeteria, & oratoria quomodolibet polluta reconciliare, præſertim in locis remotis, vbi Epiſcopus per duas dietas ſeu per iter bidui adiri non poteſt, vt habetur in compendio priuilegiorum Societatis Ieſu verbo *Eccleſia*, §. 2. Quin in partibus infidelium poſſunt ſuperiores Societatis Eccleſias, & alia pia loca erigere, nec non veſtes ſacerdotales, pallas, corporalia, calices, altaria, & cæmeteria benedicere, & profanata reconciliare, ſi Catholicus Epiſcopus ibi non adſit. Nõnulli putant, reconciliari Eccleſiam, hoc ipſo, quòd in ea bona fide ſemel celebratur: quod falſum eſt, alioqui etiam reconciliaretur, quando in ea de licentia Epiſcopi celebraretur.

Henriquez. Sà. Laymon. Fagundez.

346. Dubitatur, an liceat in mari vel in fluuio celebrare. Negant communiter Doctores, ob periculum effuſionis ſanguinis. Henriquez lib. 9. de ſacrifiç. miſſæ ca. 27. n. 3. & Sà verbo *miſſa* n. 19. putant licitum eſſe, vbi nullum timetur periculum: quod etiam alij affirmant apud Laymon lib. 5. tract. 5. cap. 5. n 6. idque de facto in praxim deductum eſſe à Luſitanis in Indiam nauigantibus teſtatur Fagundez lib. 3. de primo præcepto Eccleſię cap. 10. num. 15. quod ad inſtantiam Patrum Societatis Ieſu conceſſum eſt à Clemenſe VIII. & Paulo V.

De altari.

Altaris cõſecratio de iure ordinario ſpectat ad ſolũ Epiſcopum. Syluester Paulus III. Ex priuilegio ad Societatẽ Ieſu

347. ALtare eſt locus, in quo immediatè ſacrificiũ offertur: dictũ ab ara, & altè, quoniam reuerentiæ, ſignificationis, & commoditatis cauſa in alto ſemper loco erigitur. Debet autem eſſe lapideum, vt conſtat ex can. *Altaria*, de conſecrat. diſt. 1. *Altaria*, inquit, *ſi non fuerint lapidea, chriſmatis vnctione non conſecrentur.* Altaris conſecratio de iure ordinario ſpectat ad ſolum Epiſcopum, vt colligitur ex can. *Nullus*, de conſecrat. diſt. 1. & docet Syluester verbo *Altare* 2. vnà cum alijs Doctoribus. Ex priuilegio committi poteſt ſimplici ſacerdoti, vti commiſit Paulus III. presbyteris Societatis Ieſu, in locis infidelium, vbi Catholicus Epiſcopus non adeſt, vt conſtat ex bulla edita anno 1549. eſt autem altaris conſecratio, vt idem Syluester verbo *Benedictio* 2. cum alijs docet, actus Ordinis Epiſcopalis, non autem iuriſdictionis. Vnde conſecrari nõ poſſet ab Epiſcopo nondum conſecrato habente tantùm iuriſdictionem, quamuis poſſet hanc poteſtatem communicare alteri Epiſcopo iam conſecrato. Eadem ratio eſt de conſecratione calicis, & omnium vaſorum, quæ debent chriſmate vngi. Quę quidem doctrina vera eſt, an autem cohæreat cum alia doctrina, quam idem Syluester tradidit, Eccleſiam ab Epiſcopo excommunicato conſecratam, non eſſe validè conſecratam, ipſe viderit: nam ſi eſt actus Ordinis, non poteſt ab excommunicatione impediri ſicut nec impediuntur Ordines ab Epiſcopo excommunicato collati.

348. Non eſt autem neceſſe, vt totum altare, in quo celebratur, ſit lapideum, aut conſecratum, ſed ſufficit, ſi ſola pars, ſupra quam reponitur pes calicis cum patena, hoſtiã conſecratam continente. Quę pars dicitur Ara, ſeu Tabula, intra quam recondendæ ſunt reliquię Sanctorum cum ipſo nomine Epiſcopi conſecrantis, & Sancti, cui altare dedicatur, cum anno & die conſecrationis; qui ad maiorem ſolemnitatem debet eſſe, vt monet Pontificale, dies Dominicus, vel alicuius Sancti feſtum. Locus autem, intra quem Sanctorum reliquię reconduntur, dicitur Sepulchrum, quod obſignari debet paruo lapide rotundo, vel quadrato, qui ſigillum dicitur.

349. Cęterùm Hugo & Aſtenſis apud Syluest. verbo *Altare* 1. nec non Sotus in 4. diſt. 13. q. 2. ar. 3. § *Sextò denique*; Suarez diſp. 81. ſect. 5. immediatè ante §. *In tertia parte*, Emmanuel Sà verbo *Altare*, Coninck 3. p. q. 83. art. 3. dub. 2. & alij putant, Reliquias Sanctorum non ſpectare ad cõſecrationis eſſentiam. Probat citatus Aſtenſis, quoniam in rubrica antiqui Miſſalis monetur, omittendam eſſe illam orationem ante introitum, *Oramus te Domine per merita illorum ſanctorum, quorum Reliquiæ hic ſunt*, quando nullæ fuerint in altari Reliquię. Quæ ſententia probabilis eſt: cuius tamen oppoſitam citato loco docet Syluester: quod probari poteſt ex cap. *Placuit*. de conſecrat. diſt. 1. in quo iubetur Epiſcopi euertere altaria, quæ per agros & villas ſine Martyrum Reliquijs extruuntur. Verùm hic locus non vrget, quia ibi ſolùm præcipiuntur euerti altaria propter ſuperſtitiones, quæ ibi committebantur, in exhibendo cultu aliquibus Martyribus ſine certa ſcientia illorum. Refert autem ibidem Syluester quęſito 4. ex Panormitano, quòd Leo Papa deficientibus reliquijs poſuerit partem corporalis, & Euchariſtię in conſecratione cuiuſdam Eccleſiæ. Sed hęc ſententia ſicut de parte corporalis probabilis eſt, ita de parte Euchariſtię eſt omninò abſurda & indigna.

Hugo. Aſtenſis. Sotus. Suarez. Sà, Coninck, Exiſtimant reliquias Sanctorum non ſpectare ad cõſecrationis eſſentiam. Syluester. Syluester. Panormit.

350. Eſt autem duplex Altare: Vnum ſtabile, quod antequam conſecretur, calce ſeu cęmento aptatur ſtipiti, cui infigitur, vt conſtat ex pontificali Romano: Alterum portatile ſeu viaticum quod ex Panormitano apud Syluestrum loco citato q. 1. eſt paruus lapis

continens in ſe foramen cum conſecratione & ligno ſuperpoſito, per quam conſecrationem capit res ſacras ſigillo clauſas: quod tantæ magnitudinis eſſe debet, vt capere valeat cum hoſtia pedem calicis, ſaltem maiori ex parte, vt Doctores explicant.

351. Altare ſtabile eſt addictum ſtipiti, cui eſt affixum; à quo ſi amoueatur, amittit conſecrationem, vt patet tum ex can. *Si notum*, de conſecrat. diſt. 1. tum ex cap. *Quod in dubijs*, de conſecrat. Eccleſiæ vel Altaris. Vbi ſub diſiunctione dicitur: *Altare, in quo tabula, cui conſecrationis benedictio pontificali miniſterio adhibetur, ſi mota, vel enormiter fracta fuerit, debet non immeritò conſecrari*. Quòd ſi tota menſa ſuperior vnà cum ara conſecrata intra ſe clauſa transferatur de vno loco in alium, non amittit conſecrationem, vt rectè docet Suarez diſp. 81. ſect. 5. §. *Tertio additur*. Quo fit, vt poſſit execrari Altare, non execrata Eccleſia, ſi nimirum amoueatur lapis à ſtipite, cui erat affixus: & contrà, execrari Eccleſia, non execrato Altari, ſi parietes Eccleſiæ corruant, intacto manēte Altari. Nunquam autem pollui poteſt Eccleſia, non polluto Altari: vel contrà, pollui Altare, non polluta Eccleſia, vt cum Panormitano docet Syluester verbo *Altare* qu. 11. Ratio diſcriminis: quoniam conſecratio Eccleſiæ eſt diſtincta à conſecratione Altaris, & conſiſtit in conſecratione parietum, quibus dirutis, manere poteſt conſecratio altaris: & è contrà, deſtructo altari, manere poſſunt illæſi Eccleſiæ parietes, ac proinde eorum conſecratio. At verò pollutio concernit totam Eccleſiam, quatenus facit vnum corpus cum altaribus: Vnde nequit pollui Eccleſia, quin ſimul polluatur altare; & contrà.

Suarez.

Panormitanus.
Syluester.

352. Altari portatili ſeu viatico vti poſſumus in omni loco decenti, etiam profano & communi, can. *Concedimus*, de conſecrat. diſt. 1. Quapropter ſemper eius vſus eſt priuilegiatus. Vnde eo vti poſſumus etiam in Eccleſia, quæ ob parietum collapſum, conſecrationem amiſit; non autem in Eccleſia polluta, vel interdicta, niſi in priuilegio exprimatur. Primum probatur: quia talis locus æquiualet communi & profano, cùm non ſit poſitiuè pollutus, ſed tantùm negatiuè non conſecratus: Atqui omnis locus negatiuè non conſecratus, modò indecens non ſit, aptus eſt ad vſum Altaris portatilis. Secundū conſtat: quia locus poſitiuè pollutus non intelligitur ſub nomine loci communis, vnde niſi exprimatur in priuilegio, non poſſumus in virtute priuilegij altaris portatilis, in eo celebrare. Confirmatur, quia in priuilegio de vſu Altaris portatilis conceſſo noſtræ Societati à Paulo III. exprimitur, vt eo vti poſſimus etiam in tempore & loco interdicto, licet non coram perſonis interdictis.

Altari portatili vti licet in loco profano, non in Eccleſia polluta.

Paulus III.

353. Habent autem hoc priuilegium vtendi Altari portatili omnes Epiſcopi, dum iter agunt cap. vlt. de priuilegijs in 6. vt in eo vel ipſi, vel alij coram ipſis celebrare poſſint. Nec non presbyteri Societatis Ieſu, qui vbique gentium, etiam in caſtris militum, modò loca tuta & honeſta ſint, & Generalis, aut Prouincialis eo vti iudicàuerint, vti poſſunt. Quod priuilegiū primò conceſſit Paulus 3. an. 1549. deinde per Concilium Triden. ſublatum, iterum peculiari bulla an. 1579. prima die Octobris reſtituit Gregorius 13. Quem portatilis altaris vſum ſaltem in neceſſitate poſſunt Epiſcopi intra ſuam diœceſim alijs concedere. neque enim illis ſublata eſt hæc poteſtas à Concilio Trident. vt communiter Recentiores nobiſcum ſentiunt & congregatio Card. 1586. declarauit; legatur Suarez diſp. 81. ſect. 3. Vaſquez diſp. 233. cap. 1. & Emmanuel Sà verbo Epiſcopus n. 24.

Paulus III.
Conc. Trid.

Greg. XIII.

Suarez.
Vaſquez.
Sà.

354. Porrò amittit Altare portatile conſecrationem, ſi notabiliter frangatur, ſi omnia eius quatuor cornua, quæ chriſmate vnguntur, comminuantur, ſi ſigillum ſepulchri, quo reliquiæ clauduntur, amoueatur, vel frangatur: omnia hæc conſtant ex can. *Si motum*, de conſecr. diſt. 1. ex cap. *Quod in dubijs*, & cap. *Ad hæc*, de conſecrat. Eccleſiæ vel Altaris. Quam tamen cōſecrationem non amittit, ſi à ligno, intra quod includi ſolet, ſeparetur, vt rectè docet Syluester loco præcitato qu. 8. & 9. Ratio verò eſt, quia huiuſmodi Altaria non conſecrantur per affixionem ad lignum, intra quod includuntur, ſicut conſecrantur altaria ſtabilia, ſed per ſe, lignum autem ſolùm apponi ſolet ad ornamentum, vel ad maiorem commoditatem.

Quando altare portatile conſecrationem omittat.

Syluester.

355. Diſputat autem ibidem qu. 3. idem Syluester, an liceat celebarare in Altari portatili ex duobus lapidibus inſertis, duobus lignis inuicem colligatis ad inſtar libri, quod claudi & aperiri poſſit, vt in vno lapide hoſtia, in alio calix collocetur. Ad quam quæſtionem reſpondet negatiuè: tum quia, inquit, eſt contra vniuerſalem conſuetudinem Eccleſiæ: tum quia eſt contra myſterium ipſum: nam altare ſignificat Chriſtum, in quo non eſt, niſi vna perſona, hic autem eſſent duo altaria, nam altaria multiplicantur ad multiplicationem lapidum conſecratorum. Tum quia eſſet, ac ſi in vna Eccleſia conſecraretur corpus, in alia ſanguis. Verùm duæ poſteriores rationes non conuincunt, nam duo illi lapides vno ligno inuicē colligati eſſent per modum vnius Altaris: Vnde vna tantùm conſecratione ſacrarentur, vnoque ſepulchro ac ſigillo obſignarentur. Sola prima ratio eſt alicuius momenti: quia eſſet contra Eccleſiæ conſuetudinem in re graui. Vltimò q. 8. idem auctor aduertit, non execrari altare, ex eo quòd in illo celebrauerit Hæreticus, ſchiſmaticus, degradatus, excommunicatus.

Syluester: An celebrare liceat in altari portatili ex duobus lapidibus vno ligno inuicem colligatis.

356. Cæterùm notandum eſt, ſi altare conſecrationem amittat per notabilem fracturam, ita vt nulla pars ſit apta capere calicem & patenam ſimul, non eſſe ampliùs capax nouæ conſecrationis, cùm non poſſit ampliùs habere vſum altaris: ſecus ſi conſecrationem amittat per amotionem ſigilli à ſepulchro, vel lapidis à ligno, intra quod velut in ſepulchro Altare ſtabile reconditur.

Quando altare portatile per fracturam reddatur incapax nouæ conſecrationis.

Digitized by Google

De calice cum patena & reliquis ad altare requiſitis.

Ex quali materia debeat vel poſſit eſſe calix. *Aſtenſis. Emma. Sà*

357. CAlix cum patena debet eſſe ab Epiſcopo vel à ſimplici ſacerdote habente priuilegium à Papa, conſecratus. Cuius ſaltem cuppa (eadémque ratio eſt de patena) debet eſſe ex auro, vel argento, aut ſtanno, vt conſtat ex can. *vt calix*, de conſecr. diſt. 1. *vt calix* inquit, *Domini cum patena, ſi non ex auro, omnino ex argento fiat. Si quis autem tã pauper eſt, ſaltem vel ſtanneum calicem habeat. De ære, aut orichalco, ligno, aut vitro, non fiat calix.* Pro ſtanno Aſt. apud Sylueſtrum verbo *calix* q. 1. & Emmanuel Sà intelligi putant etiam plumbum. Hinc colligitur, ſi quis legat Eccleſiæ calicem, intelligendum eſſe argenteum: nam hæc eſt materia conſueta & communis. Grauiter igitur peccat, qui calice, vel patena ex alia materia, quàm iure expreſſa vtitur.

An calix reconſecrari debeat poſt inaurationem. Coninck. Sà. *Sylueſter.* *Laymon.*

358. Execratur calix & patena per notabilem fracturam, quando nec ille ſanguinem, nec iſta conſecratam hoſtiam capere valet: per humani ſeminis & ſanguinis ſacrilegam effuſionem, non autem per profanum vſum: Nec per attritionem auri, quo deaurantur, quia manet reliqua materia conſecrata. Difficultas, eſt An reconſecrari debeant poſt inaurationem. Affirmant communiter Doctores. Negant Coninck qu. 83. ar. 3. dub. 2. & Emmanuel Sà verbo *calix*, in editione Colonienſi anni 1599. in Antuerpienſi verò anni 1622. id potiùs affirmare videtur dum ait, poſt deaurationem ſolere iterum conſecrari. Probari poteſt hæc ſententia à paritate corporalis, quod lotum & iterum amydo dealbatum non eget noua conſecratione, vt docet Sylueſter verbo *Corporalia* qu. 3. ſicut nec Eccleſia conſecrationem amittit per dealbationem parietum. Ratio verò eſt: quia quando pars minor additur maiori trahitur ad conditionem maioris, vt pars veſtis non benedictæ aſſuta veſti benedictæ, non eget noua benedictione, quia trahitur ad conditionem partis maioris, iuxta illud: *Non ſacrum acceſſione ad ſacrum efficitur ſacrum.* Atque hæc ſententia probabilior eſt: quam etiam ſequitur Laymon, & alij apud ipſum lib. 5. tract. 5. c. 6. n. 7. Prior tamen eſt tutior.

Sylueſter. An calix maneat ſacer, cuppa diſiuncta à pede.

359. Cęterùm docet idem Sylueſter verbo *calix* qu. vlt. execrari calicē ſi eius cuppa quocunque modo diſiungatur à pede. Sed oppoſitum eſt communius apud Doctores: præſertim quando calix eſt tornatilis, cuius cuppa arte ſeparabilis eſt à pede: ſecus fortè eſſet, ſi cuppa non eſſet arte ſeparabilis à pede.

An vas, in quo Chriſti corpus ſeruatur, ſit conſecrandum. Coninck.

360. Dubium eſt, An etiam conſecrandum ſit vas, in quo Chriſti corpus aſſeruatur. Negant aliqui apud Suarez diſp. 81. ſect. 7. § *Tertio obiter:* quod etiam ſequitur Coninck ſuprà citatus dub. 3. Affirmant verò alij, & quidem probabiliùs: nam ſi debet conſecrari patena, & benedici corporale, quia recipiunt corpus Chriſti, debet etiam conſecrari, aut ſaltem benedici vas, quod intra ſe cuſtodire debet idem corpus Chriſti. Vnde ſpecialis benedictio de huiuſmodi vaſculo aſſignatur in pontificali. Poſſet tamen, qui oppoſitum faceret, ſufficienter excuſari probabilitate alterius ſententiæ, quam ſequuntur graues auctores.

Corporale, quale eſſe debeat. *A quibus poſſit benedici.*

361. Præter calicem & patenam, requiritur primò corporale lineum, non ſericum, vel aliquo colore tinctum, can. *conſulto*, de conſecrat. diſt. 1. quod neceſſariò debet eſſe benedictum ab Epiſcopo, vel à regulari habente priuilegium, quale habent omnes ſuperiores Noſtræ Societatis, vt conſtat ex compendio priuilegiorum verbo *Benedicere* §. 2. Poſſet tamen eſſe auro, vel ſerico elaboratum in extremitatibus.

Pallæ. *Sylueſter. Sà.*

362. Secundò requiruntur ſubtus corporale ad minimum duæ pallæ lineæ, vel vna duplicata: tametſi decentius eſt, vt ſint tres, vti miſſalis rubrica præſcribit: quarum ſaltem vna debet totam ſuperiorem Altaris ſuperficiem tegere. Hæ pallæ non neceſſariò debent eſſe benedictæ: quin addunt Sylueſter verbo *Benedictio* qu. 5. & Emmanuel Sà verbo *miſſa* n. 7. in neceſſitate poſſe ſacerdotem vti linteis profanis, eaque poſtea reddere Domino ad priſtinum vſum profanum applicãda. Quod fieri non poteſt, ſi ſint benedictę.

363. Tertiò requiritur tegumentum, quo calix tegatur, etiam ex lino, ſaltem ex parte inferiori, qua calicem tegit, eodem modo benedictum, niſi fortè hoc munus tegendi calicem præſtet corporale, quod alicubi ſeruatur, vt Sotus teſtatur in 4. diſt. 13. qu. 2. art. 5. in fine. Et fortè propter hoc non aſſignatur pecularis benedictio huius tegumenti diſtincta à corporali in pontificali.

364. Quartò requritur Purificatorium, quo patena, calix, & digiti, ac labia ſacerdotis poſt ſumptionem ſanguinis abſtergantur. Etſi huius Purificatorij nulla fiat mentio in pontificali, neque vlla peculiaris aſſignetur benedictio, ſicut neque in rubrica miſſalis.

Crux requiritur ad celebrationem.

365. Quintò requiritur Crux, ex quacunque materia ſit, ſiue picta, ſiue ſculpta; nec debet neceſſariò eſſe benedicta, quamuis peculiaris illius benedictio aſſignetur in pontificali.

Candelæ. *Suarez.* *Laymon. Azor.* *Alexander ab Alex.*

366. Sextò requiruntur duæ, vel ad minimũ vna candela cerea accenſa: cuius loco poſſet in neceſſitate ſacerdos vti lucerna ex oleo. Cãdelas ex ſeuo nullo pacto admittit Suarez. Verũ vrgente neceſſitate admitti poſſent: nam licet rubrica aſſignet luminaria ex cera, non tamen prohibet, quin vrgente graui neceſſitate, vti poſſimus ex oleo, vel ſeuo: quod etiam ſentit Laymon & apud ipſum Azor. Huius cæremoniæ neceſſitas ex eo maximè colligitur, quod cap. finali de celebratione miſſarum, grauiter punitus eſt ſacerdos, qui ſine lumine celebrauit. Vnde notat Alexander ab Alexandro lib. 4. gen. dier. cap. 17. apud nul-

Digitized by Google

lam nationem licitum fuiſſe abſque igne ſacrificare.

Miſſale. *Syluester.*

367. Septimò requiritur miſſale, ſine quo non eſt licitum celebrare, etiamſi, vt notat Rubrica de defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus, ſacerdos memoriter miſſam ſciat. Nonnulli volunt, miſſale eſſe benedicendum vt Sylu. verbo *Benedictio*. qu. 4. Sed cùm nulla peculiaris benedictio in pontificali pręſcribatur, temere hoc requiritur.

Miniſter, qui fœmina non ſit. *Suarez.*

368. Octauò requiritur miniſter: qui ſecundum miſſalis rubricam non poteſt eſſe fœmina: hæc enim cap. *Inhibendum*, de cohabitatione clericorum & mulierum prohibetur, *ne accedat ad altare, vel presbytero miniſtret, vel intra cancellos ſtet, vel ſedeat*: niſi fortè, vt Suarez diſp. 87. ſect. 1. docet, remotè, & ex choro ſacerdoti celebranti reſpondeat.

Quando liceret ſine miniſtro celebrare. *Sotus.* *Suarez.*

369. Dubium eſt, An in aliquo caſu liceat abſque miniſtro miſſam celebrare. Concedit Gloſſa in can. *Hoc quoque* de conſecrat. diſt. 1. in caſu, quo ſacerdos eſſet ſolus incluſus in aliquo loco abſque miniſtro. Sotus in 4. diſt. 13. qu. 2. art. ad 12. concedit etiam de Eremita Solitario, non quidem ſemper, ſed feſtis dumtaxat diebus; neque omnibus, ſed tantùm in ſolemnioribus. Conſentit Suarez citata diſp. 87. ſect. 1. ad finem: quamuis hoc non concedat ordinariè, ſed in aliquo caſu extraordinario & fortuito. A fortiori id licitum erit, ad ſeipſum, vel ad alium per modum viatici communicandum. Quæ ſententia probabilis eſt. Aduertunt tamen prædicti auctores, in caſu, quo ſacerdos non haberet niſi fœminam, debere potiùs celebrare ſolum, quàm miniſtrante fœmina, cùm hoc ſit expreſſiùs in iure prohibitum.

De veſtibus ſacerdotalibus.

Cicero. *Virgilius.* *Donatus.* *Exodi 28.*

370. APVD omnes nationes ſemper ſacroſanctum fuit, vt non profana & communi in veſte, ſed in ſacra, & diuino cultui dicata appareret ſacerdos Deo ſacrificaturus, vt teſtantur Cicero lib. 2. de legibus, & Virgilius 12. Æneidos, apud quos veſtis, qua ſacerdos vtebatur, dicitur pura & candida, hoc eſt, vt Donatus interpretatur, albo calore, nec purpuræ variata picturis. Rationem huius coloris aſſignat citato loco Cicero: quia *color albus præcipuè decorus Deo eſt, tum in cæteris, tum maximè in textili*. Quocirca Deus ſpeciali præcepto mandauit Moyſi Exodi 28. vt peculiarem veſtem faceret Aaroni ſacerdoti, *in gloriam & decorem: Hæc autem erunt*, inquit, *veſtimenta, quæ facient: Rationale, ſuperhumerale, Tunicam, & Lineam ſtrictam, Cidarim, & Balteum*. Quæ auro, purpura, varijſque gemmis inter ſe contextis, & celaturis ornabantur, vt eo ſpectabiliorem redderent populo ſacerdotem in ipſo actu ſacrificandi. At quantò ſpectabilior cæteris ſacerdotibus coram Altari apparere debet Euangelicus ſacerdos, qui non bruta animalia, ſed ipſummet venerandum & Auguſtum Chriſti corpus & ſanguinem coram Chriſtiano populo, ſpectantibus ac reuerentibus Angelis, pro expiatione peccatorum glorioſiſſimæ Trinitati in ſacrificium offert?

Sacrarum veſtium vſus antiquus. *Anacletus.* *Clemens.* *Stephanus Pontif.* *Sotus.* *Ex qua materia debeant eſſe ſacra veſtes.* *Syluester.* *Gloſſa.*

371. Meritò igitur Eccleſia non ſine ſpeciali Spiritus S. afflatu peculiares veſtes ſacerdoti præſcripſit, ſine quibus non licet ad ſacrificandum accedere. Qui ſacrarum veſtium vſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia, cuius in ſua prima decretali circa medium meminit Anacletus Clementis ſucceſſor: qui loquens de Diaconis & presbyteris, qui in diebus ſolemnioribus Epiſcopo aſſiſtebant: *Sacris*, inquit, *induti veſtimentis*. Quarum vſum decreuiſſe fertur ipſemet Clemens ex pręſcripto & traditione B. Petri, vt colligitur ex ſecunda ipſius Epiſtola ad Iacobum fratrem Domini. De his veſtibus hęc præcipit Stephanus pontifex in ſua prima decretali, & refertur can. *Veſtimenta* de conſecrat. diſt. 1. *Veſtimenta Eccleſiaſtica, quibus Domino miniſtratur, & ſacrata debent eſſe & honeſta: quibus alijs in vſibus non debent frui, quàm in Eccleſiaſticis & Deo dignis officijs: quæ nec ab alijs debent contingi, aut ferri, niſi à ſacratis hominibus*. Sex autem ſunt veſtes, quibus induitur ſacerdos celebraturus, Amictus, ſeu Superhumerale, Alba, Stola ſeu orarium, Manipulus, Cingulum, Caſula ſeu Planeta, quę vt refert Sotus in 4 diſt. 13. qu. 2. art. 4. in primitiua Eccleſia erat tota à capite ad pedes vſque concluſa. Primę duæ ſunt ex lino, vt Eccleſiæ conſuetudo declarauit: Reliquę poſſunt eſſe ex quacunque materia, etiam ex profana veſte viri aut fęminę, vt rectè docet Syluester verbo *Corporalia* qu. 4. contra Gloſſam in can. *Ad nuptiarum*, vbi negat ex veſte alicuius Dominæ, vel alterius fieri poſſe caſulam, vel aliquem Eccleſię ornatum.

Cuius coloris. *Syluester.* *Sà.*

372. Nullum ex præcepto habent determinatum colorem, ex vſu tamen Eccleſiæ quinque aſſignantur colores, qui iuxta diuerſitatem temporum & miſſarum variantur. Albus, Rubeus, Viridis, Violaceus, Niger, quos tantùm directiuè, non præceptiuè præſcribit rubrica. Non debent eſſe lacerę, aut enormiter immundæ, cum quibus celebrare ſecundùm Syluestrum verbo *miſſa* 1. qu. 2. eſt peccatum mortale: cui conſentit Sà v. *miſſa* 15.

Scotus. *Richardus.* *An liceat celebrare ſine veſtibus.* *Suarez.* *Azor.*

373. Omnes debent ab Epiſcopo benedici, etiam cingulum contra Scotum in 4. diſt. 13. qu. 2. §. *Reſtat ergo*, & Richardum art. 3. q. 4. putantes, cingulum in aliquibus locis non benedici: cùm tamen de cingulo tradatur ſpecialis benedictio in pontificali. Vnde vti veſte non benedicta, per ſe eſt mortale, niſi excuſet ignorantia, vel grauis neceſſitas, in qua vti poſſumus cingulo non benedicto. Nunquam licet celebrare ſine vlla veſte ſacra: Licebit autem in graui aliqua neceſſitate ſine aliqua ex minoribus, vt ſine ſtola, vel manipulo, aut cingulo, vt multi graues auctores apud Suarez diſp. 82. ſect. 3. §. *Secundo dicendum*, putant: quemadmodum & cum vna dumtaxat mappa, vel ſine cruce; quod etiam cum

Digitized by Google

Azor. Layman.

Azore docet Laymann. Poteſt ſacerdos loco manipuli vti ſtola: & è contra, ſi manipulus pro ſtola ſufficiat.

374. Hinc dubium emergit, an poſſit ſimplex ſacerdos ſacra paramenta benedicere. Negant ferè omnes, vt conſtat ex priuilegijs, quæ ad ea benedicenda conceſſa ſunt à pontificibus ſuperioribus Regularium. Etenim ſi quiuis ſacerdos ea benedicere poſſet, fruſtra ad ea benedicenda requirerentur priuilegia.

Armilla. Sà

375. Difficultas eſt, an ea benedicere poſſint Abbates infulati. Negat Armilla v. *Abbas* n. 8. dum docet, ea non niſi ex priuilegio, vel tacito conſenſu pontificis benedicere poſſe. Affirmat verò Sà verbo *Benedictio*. Quæ ſententia probabilior eſt: nam ſi poſſunt conferre ordines minores, vt docet Sylu. v. *Ordo* 3. qu. 2. & colligitur ex Trident. ſeſſ. 23. cap. 10. de reformat. poterunt etiam ea ſacra benedicere, quæ chriſmatis vnctionem non requirunt, quod etiam ſacra Trident. Concilij congregatio declarauit his verbis: *Quocirca Abbas qui eſt benedictus, vel ex priuilegio ſedis Apoſtolicæ habet vt pontificalia exercere poſſit, ac ſi eſſet benedictus, poteſt omnia ſacra benedicere, illis exceptis, in quibus vnctio requiritur.*

Syluester. Conc. Trid. ſacra. Congreg.

376. Sed num ſaltem poſſet Epiſcopus hanc facultatem ſimplici ſacerdoti delegare? Negant Syluester verbo *Epiſcopus* qu. 8. Armilla nu. 11. & verbo *Abbas* n. præcit. & alij: eò quòd hic ſit actus ordinis Epiſcopalis, quem non poteſt Epiſcopus delegare, vti poteſt ea, quæ ad iuriſdictionem pertinent: *quæ ſententia probabilis eſt*, non ſolùm quoad ea, quæ ſimplici tantùm egent benedictione, ſed à fortiori etiã quę chriſmatis vnctioné requirunt.

Syluester. Armilla.

377. Amittunt veſtes ſacerdotales benedictionem, quoties fiunt ineptę ad vſum, propter quem ſunt inſtitutæ, vt ſi amictus ita diuidatur, vt nulla pars ſit apta ſacerdotis collum circumdare: ſi ab alba notabilis pars abſcindatur; ſi cingulum ita rumpatur, vt nulla pars ſufficiat ad cingendum, poſſunt tamen ante fractionem, filo vel nodo reſarciri: imò addit Sà v. *Miſſa* 12. poſſe cingulum fractum necti, ſi pars altera non ſufficit, licet tunc amittat benedictionem.

Sà.

378. Quæ ſemel fuerunt diuino cultui dicata, nunquam ſunt iuxta regulam iuris in 6. ad humanos vſus tranferenda, ſed vetuſtate abſumpta comburenda ſunt: vti pręſcribunt can. *ligna, & altaris*, de conſecrat. diſt. 1. *Altaris*, inquit, *palla, & cathedra, candelabrum, & velum ſi fuerint vetuſtate conſumpta, incendio dentur: quia non licet ea, quæ in ſacrario fuerint, malè tractari, ſed incendio vniuerſa tradantur. Cineres quoque eorum in baptiſterium inferantur.* Quæ omnia pręſcripta fuerunt à Clemente I. vt conſtat ex ipſius ſecunda Epiſt. ad Iacobum fratrem Domini. Multò minùs licebit ſacris veſtibus vti in ſcena, etiam honeſta, & in templo exhibita. Notant autem Syluester v. *Benedictio* 7. & Henriquez cap. 28. num. 3. in textu, non poſſe in neceſſitate calices & vaſa ſacra vendi laicis in profanos vſus commutanda, niſi priùs per confractionem execrata. Quoad tactum harum veſtium attinet, expreſsè prohibetur, eas ab alijs, quàm à ſacratis hominibus tangi, vt habetur can. *Veſtimenta*, de conſecrat. diſt. 1. Vſus tamen obtinuit vt ſola illa non poſſint à laicis tangi, quæ immediatè corpus & ſanguinem Chriſti tangunt, vti ſunt corporale, purificatoriũ, calix, patena, & reliqua omnia, quę chriſmate vel oleo benedicto, vt ara, & agnus cereus ſacrantur. Quare à laicis tangi poſſunt omnes veſtes ſacerdotales, mappę Aram tegentes, velum, burſa & palla ipſa, quę calicem tegit, imo & ciborium ipſum benedictum antequam conſecratas hoſtias in ſe cuſtodiendas recepit. Vnde corporale & purificatorium prima ſaltem lotione lauari debent in peculiari pelui à Diaconis, vel Subdiaconis, non autem ab alijs inferioribus clericis, niſi fortè à ſacriſtis regularibus, qui priuilegium habent à ſummis pontificibus huiuſmodi ſacra tangendi. Hæc omnia pręſcripſit idem Clemens præcit. Epiſt. Cæterùm, ſi tactus non fiat in contemptum, etiam ſine cauſa, non excedit culpam venialem: nam cum cauſa omnino excuſat ab omni peccato, vt communiter Doctores docent.

Clemens I. Syluester. Henriquez. Clemens.

379. Vltimò debet ſacerdos iuxta rubricam calceatus, & veſtibus conuenientibus, quarum exterior talum ſaltem attingat, nec non detecto capite celebrare. Ad quorum primum Syluester verbo *Miſſa* 1. q. 2 *ad tertium verò*, Sotus in 4. diſt. 13. qu. 2. art. 4. §. *Ecce quibus ſacris veſtibus*, ſacerdotem obligari putant ſub mortali: ſed probabiliùs alij non niſi ex decentia & reuerentia myſterij. Vnde quęuis rationabilis cauſa ab omni peccato excuſare poterit, vt de facto excuſantur peregrini, & ruſticani ſacerdotes, qui veſte vix genua attingente celebrare ſolent.

Quomodo ſacerdotes extra miſſam veſtiri debeat. Syluester. Sotus.

380. Maior difficultas eſt, an celebrare ſine tonſura, ſit peccatum mortale. Ratio dubitandi: quoniam tonſura eſt principale ſacerdotis inſigne: ergo ſine eo celebrare eſt mortale, non minùs quam celebrare ſine habitu clericali, cùm non minùs vnum, quàm aliud ſit proprium ſacerdotis inſigne. Vnde vtrumque ſub grauiſſimis pœnis præcipitur in bulla Sixti V. edita anno 1589. 18. Ianuarij, quæ incipit *Cum ſacroſanctam*.

An ſine tonſura celebrare ſit mortale. Sixtus V.

381. Fortè Sotus affirmans in 4. diſt. 24. q. 2. art. 1. poſt 2. concl. eum, qui ad ſacros Ordines ſuſcipiendos intonſus accedit, mortaliter peccare, etiam affirmaret, mortaliter peccare ſacerdotem, qui ſine tonſura ad celebrandum accedit, cùm grauius ſit ad celebrandum, quàm ad Ordines ſuſcipiendos, ſine tonſura accidere. Contrà verò Caietanus docens in ſumma verbo, *Clericorum peccata*, nunquam peccare clericum ſine tonſura incedentem, niſi propter contemptum & contumaciam, pariter nunquam peccare diceret ſacerdotem, qui intonſus abſque contemptu ad celebrandum accederet. Verùm ſicut vtriuſque falſum eſt aſſumptum ita & quod ex eo deducitur.

Sotus. Caietanus

382. Quare probabilius eſt primò, contrà

Digitized by Google

Caietanum, ſine rationabili cauſa frequenter abſque tonſura ad celebrandum accedere, etiamſi abſque contemptu fiat, à peccato mortali non excuſari, cùm iura id ſeuerè præcipiant ſub anathematis pœna, vt patet ex cap. *Si quis* de vita & honeſtate clericorum: *Si quis ex clericis*, inquit, *comam relaxauerit*, quod idem eſt, ac caput non raſerit, *anathema ſit.* Vnde Gloſſa explicat, huiuſmodi eſſe excommunicandum. Conf. nam hoc præceptum ex obiecto ſuo obligat ad mortale, vt notauit Vaſquez infrà citandus, cùm ſit de re graui: ergo tranſgreſſio ipſius etiam abſque contemptu erit aliquando peccatum mortale. Secundò certum eſt ex aliqua cauſa rationabili aliquando licitum eſſe ſine tonſura celebrare: patet in ſacerdotibus inter hæreticos verſantibus, qui ne deprehendantur, ſine tonſura incedunt, & celebrant. Tertiò certum quoque eſt ſemel, aut bis, etiam ex negligentia intonſum celebrare, non eſſe peccatum, ſaltem graue, ſi contemptus & ſcandalum abſit.

Gloſſa.

383. Tota igitur difficultas eſt, quando cenſebitur peccare mortaliter ſacerdos intonſus celebrans. Quod certò definiri non poteſt, niſi penſatis ſingulis circumſtantijs, perſonæ, loci, & temporis diuturnitate, penes quam maximè definienda eſt grauitas huius peccati, vt cum Syluestro verbo *Clericus* 2. §. *Pro intelligentia*, notauit Vaſquez 3. p. diſp. 250. cap. 3. eadem quoque ratio eſt de habitu clericali, ſine quo ex aliqua rationabili cauſa aliquando celebrare, nullum erit peccatum, ſecus ſi frequenter, & ſine cauſa.

Syluester. Vaſquez.

384. Nunquam licebit, niſi ex expreſſa facultate ſummi pontificis, in alio idiomate, quàm Latino, miſſam dicere. Neque cuiquam licitum eſt, nouos ritus, aut cæremonias, preceſque in miſſarum celebratione adhibere, præter eas, quæ ab Eccleſia probatæ ac frequenti & laudabili vſu receptæ fuerunt, vt expreſsè præcipit Trident. ſeſſ. 22. in decreto de obſeruandis & vitandis in celebratione miſſæ, & Pius V. in peculiari bulla, quam initio miſſalis affixit.

Num & quando liceat in alio idiomate quàm Latino miſſā dicere.

Conc. Trid.

Pius V.

385. Atque hæc de Auguſtiſſimo Euchariſtiæ myſterio, necnon de Baptiſmo, cōfirmatione, & ſacramentis in genere pro mea tenuitate ſatis, etſi non pro materiæ dignitate. In quibus an veritatem aſſecuti fuerimus, noſtrum non eſt iudicare. Certè de omnibus hoc aſſerere, ſumma temeritas eſt; de nullis, aperta infidelitas; de pleriſque, nonnulla probabilitas. Hoc tamen conſtanter ac fideliter pronuncio, me nunquam affectu impugnandi, ſed ſtudio inquirendi veritatem, & auctores legiſſe, & ſententias examinaſſe: quo fit; vt non ſemel, vel ex aſſidua Doctorum lectione, vel ex publica & frequenti diſputantium concertatione, vel ex diuturna ac ſedula mentis commentatione, quaſi è tenebris oborta luce, eandem ſententiam, quam ſemel vt veram ſtatuimus, bis aut ter mutauerimus, eligentes potiùs mutabiles videri, quàm cum præiudicio agnitæ veritatis pertinaces haberi.

LAVDETVR VENERABILE SACRAMENTVM.

INDEX LOCVPLETISSIMVS OMNIVM QVÆ IN HOC VII. TOMO CONTINENTVR.

PRIOR NVMERVS DISPVTATIONEM, POSTErior verò eiuſdem diſputationis numeros, in quos vnaquæque diſputatio à principio, ad finem vſque diuiſa eſt, deſignat.

A.

Accidens.

ALiquod accidens naturaliter reſpicit ſubiectum naturale, à quo tamen non niſi obedientialiter reſpicitur. 5. 18.

Accidentia ſubſtantia, non actualiter neceſſario, ſed aptitudinaliter eam ſignificant. 17. 15.

Accidentia non exiſtunt exiſtentiâ ſubſtantia. 17. 24.

Accidentia non ſuſtentantur à ſubſtantia media aliqua potentia ab ipſa ſubſtantia metaphyſicè diſtincta. 18. 104.

Actio reparatiua accidentium non prouenit ab ipſis accidentibus inexiſtentibus ſubſtantia, ſed ab ipſa ſubſtantia. 23. 50.

Actio reparatiua accidentium Euchariſticorum prouenit à ſolo Deo vt cauſa particulari. 23. 53.

Actio, actus.

Quomodo poſſit Deus aliquem malum actum requirere vt conditionem ad dandam gratiam. 3. 93.

Eadem numero actio poteſt eſſe ſimul & ſemel, diuerſo tamen reſpectu bona & mala. 3. 97. 216.

Implicat aliquid duplici actione adaquata ſimul cauſari. 6. 22.

Bonitas obiecti poteſt refundi in actum licet non expreſsè intendatur ab eliciente, modo ab imperante intenta fuerit. 4. 211.

Adam.

Etſi Adam ſtatu Innocentia fuiſſet noſtrum caput meritorium quoad primam gratiam, non tamen fuiſſet quoad augmentum illius. 3. 34.

An ſi Adam abſtinuiſſet à pomo confirmatus fuiſſet vnà cum poſteris in gratia. 3. 36.

Altare, ara.

Altaris conſecratio de iure ordinario ſpectat ad ſolum Epiſcopum. 33. 347.

Ex priuilegio tamen id conceſſum eſt Societati in quibuſdam locis. ibid.

Non eſt neceſſarium vt totum altare in quo celebratur ſit lapideum aut conſecratum. 33. 348.

Quanta ſit neceſſitas reliquiarum SS. in ara ſeu tabula reconditarum. 23. 349.

Altari portatili vti licet in omni loco decenti etiam profano non tamen in Eccleſia polluta. 33. 352.

Quando altare portatile conſecrationem amittat. 33. 354.

An celebrare liceat in altari portatili ex duobus lapidibus vno ligno inuicem colligatis. 33. 355.

Quando altare portatile per fracturam redditur incapax noua conſecrationis. 33. 356.

Angelus *poteſt naturaliter mouere per ſe & directè corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens.* 20. 13.

Anima.

Vltima diſpoſitio ad animam non ſunt ſola forma partiales, ſed prima etiam qualitates in certo gradu combinata. 19. 61.

Quauis anima rationalis habet potentiam inorganicam motiuam, qua mouere naturaliter poſſit ſuum corpus ex vno loco in alium. 20. 6.

Annihilatio.

Ad annihilationem non requiritur vt res annihilata non maneat in potentia alicuius. 18. 195.

Nihil annihilatur niſi per ſubtractionem concurſus creatiui. 18. 196.

Apoſtoli *quando fuerint à Chriſto ſacerdotes inſtituti.* 33. 18.

Aquæ *omnes conſecrata fuerunt, per contactum Chriſti & aqua Iordanis.* 24. 128.

Ara *vide* Altare.

B.

Baptiſmus.

Definitio baptiſmi per phyſica. 11. 24.

Per metaphyſica. 11. 20.

Non

Non baptizaretur cuius tantùm partes excrementitiæ, vel veſtes abluerentur. 11. 29
Probabilius eſt non ſufficere ad validitatem baptiſmi, quamuis minimam partem corporis ſolùm ablucre. 11. 31.
Requiritur autem tam actiua quam paſſiua ablutio. 11. 36.
Baptizati ab hæreticis nõ debent rebaptizari. 11. 47.
An & quando ſit baptiſmus à Deo inſtitutus. 11. 1
Eum ante Chriſti paſſionem inſtitutum fuiſſe probabilius eſt. 11. 9
Probabile eſt eo tempore baptiſmum inſtitutum fuiſſe, quo Chriſtus à Ioanne baptizatus fuit. 11. 13
Diſcrimen inter baptiſmum Chriſti & Ioannis. 11. 15
Chriſtus ſuis manibus aliquos baptizauit. 11. 16
Hæretici qui negarunt baptiſmum eſſe ad ſalutem neceſſarium. 11. 1
Cataphrygum circa baptiſmum error. 11. 83
Quæ aqua ſufficiens ad validitatem baptiſmi. 11. 74
Quanta ablutio ſufficiat. 11. 28
Requiritur trium diuinarum perſonarum in vna eſſentia expreſſio. 11. 37
Sub qualibus nominibus debeant perſonæ diuinæ in forma baptiſmi exprimi. 11. 40
Præceptum baptizandi paruulos obligat ſub mortali. 11. 81.

Baptiſmus flaminis, ſanguinis.

An & quomodo baptiſmus flaminis ſuppleat baptiſmum fluminis. 12. 2
Contritio quæ eſt baptiſmus flaminis ſupplet vicem baptiſmi fluminis quoad remiſſionem culpæ. 12. 3
Non tamen quoad pœnæ totius relaxationem. 12. 3
Nec quoad characteris impreſſionem. 12. 5
An baptiſmus ſanguinis ſufficiat ad ſaluandos infantes. 12. 8
Sententia affirmatiua verior eſt. 12. 10
Contraria cenſuram patitur. ibidem
Infantes qui in vtero matris trucidantur propter Chriſtum, martyrij lauream conſequuntur. 12. 23

Baptiſmi miniſter.

Quiſnam ſit ordinarius quis extraordinarius miniſter huius ſacramenti. 11. 43. 54
Quando filius à proprio patre vel matre baptizari poſſit. 11. 45
An in caſu neceſſitatis baptizare infantem liceat Laico, ſi præſens ſit Clericus vel Sacerdos. 11. 48
An in caſu neceſſitatis Diaconus vel Sacerdos excommunicatus baptizare debeat, præ Laico non excommunicato. 11. 49
Soli Diacono infrà Sacerdotem poteſt communicari munus baptizandi ſolenniter. 12. 52
Præter ordinem Sacerdotalem etiam iuriſdictio aliqua ad licitam & dignam huius ſacramenti adminiſtrationem requiritur. 11. 55
Baptiſmus validus non eſt cùm vnus formam profert, alter verò materiam applicat. 11. 58
In quo tamen caſu id licitè fieri poſſet. 11. 64
Quomodo & quando poſſint plures vt cauſæ totales eundem hominem ſimul baptizare. 11. 66
Baptizati ab hæreticis rebaptizari non debent. 11. 44
Baptiſmi character poteſt à quouis imprimi. 7. 107

Subiectum Baptiſmi.

Soli homines ſunt baptiſmi capaces. 11. 71
Et ij omnes. 11. 72
Infantes antequam ex vtero matris prodeant eius capaces non ſunt. 11. 73
Fiunt tamen capaces ſtatim vbi ex vtero prodierint. 11. 76.
Homines ſunt baptiſmi capaces vſque ad inſtans mortis excluſiuè 11. 82
An miraculoſè à Deo creatus capax eſſet baptiſmi. 11. 85.
Cur non liceat infidelium infantes contra ipſorum parentum voluntatem baptizare. 11. 106
Licitè poteſt baptizari infans etiam parentibus inuitis impendente morali periculo mortis. 11. 116
Infidelium, qui ſubiecti ſunt Chriſtianis tanquàm ciues, filij non poſſunt baptizari contra parentum voluntatem. 11. 121
Si verò ſubiecti ſint tanquam ſerui, poſſunt. 11. 126

Ad Baptiſmum diſpoſitiones.

Ad validitatem baptiſmi in adultis neceſſarius eſt ex parte baptizandi aliquis voluntarius conſenſus ſuſcipiendi baptiſmum. 11. 94
Nec ſufficit ſola negatio reſiſtentiæ, ſeu negatiua permiſſio. 11. 96
Sufficit tamen poſitiuus conſenſus virtualis. 11. 97
Nec obeſt quod ille conſenſus ſit metu aut vi extortus. 11. 98.
Ad validitatem baptiſmi nulla requiritur in infantibus diſpoſitio. 11. 101

Baptiſmi effectus.

Omnes infantes æqualem gratiam recipiunt in baptiſmo. 4. 123
Adulti ſemper maiorem gratiam recipiunt in baptiſmo, quàm infantes. ibid.
Baptiſmus ſuum effectum confert recedente fictione. 4. 156.
Baptiſmus imprimit characterem. 11. 134
Delet omnia peccata ante baptiſmũ commiſſa. 11. 135
Eſt inſtitutus per ſe ad delendum etiam perſonale peccatum principaliùs tamen ad originale. 11. 138
Per ſe confert gratiam habitualem vna cum virtutibus infuſis. 11. 139
Confert etiam auxilia, quæ ſunt proportionata eius fini. 11. 144
Item remittit omnem pœnam, quibuſcunque peccatis debitam. 11. 145
Hanc autem remittit ratione ſuæ inſtitutionis cum fundamento in re. 11. 152
Baptiſmus per ſe ordinatur tum ad characterem, tum ad reliquos actus per ſe infuſos. 19. 42
Beati viſione beatifica non ſolùm beantur in capite, ſed etiam in pedibus, & omnibus alijs membris. 19. 330.
Calix, *Vide* Celebrare, Conſecrare, Euchariſtia.

C.

Alexander I. Pontifex, primus aquã vino miſcendam

in calice præcipit in ſacrificio miſſæ. 16.48
In ipſo calice oportet miſcere vino aquam, & non ſufficit in dolio. 16.49
Aqua non eſt miſcenda poſt conſecrationem, ſi ante illam mixta non fuit vino. ibid.
Poſt offertorium ſine noua oblatione miſcenda eſt, ſi quis prius oblitus fuit id facere. ibid.
Aqua mixta vino non eſt pars eſſentialis calicis. 16.76
Nec integralis. 16.77
Concilium Triburienſe correctum eſt à Florentino circa mixtionem aquæ cum vino in ſacrificio. 16.81
Si aqua mixta vino immediate ante prolationem verborum non eſt conuerſa in vinum, non conuertitur amplius in ſanguinem. 16.89
Implicat aquam conuerti in inſtanti conſecrationis in vinum, & inde in ſanguinem. 16.91
Aqua artificialis ſi miſceatur vino, non irritat hoc ſacramentum. 16.97
Peccaret tamen qui ea vteretur. ibid.
Chriſtus in hoc ſacramento non eſt vſus vino mixto temperantiæ cauſa, ſed modo myſtico ſignificationis ergo. 16.105
Quomodo intelligenda ſint concilia quæ docent materiam calicis eſſe vinum de vite. 16.112
Vinum ex aqua productum, etſi non miſceretur cum vino immediatè ex vite progenito, eſſet tamen apta materia calicis. 16.113
Non poteſt conſecrari gutta vini quantitate aquæ mixta. 15.141

Cæmiterium.

Per eadem violatur cæmiteriũ per quę Eccleſia. 33.340
Quoties Eccleſia violatur, violatur etiam cæmiterium, non tamen è contra. ibid.
Cæremoniæ *ſacræ cur non ſint ſacramenta.* 1.12

Cauſa, Cauſalitas.

Cauſę ſpecificantur à modo cauſandi, non ſolùm ab effectu. 1.63
Cauſa obedientialis non eſt naturale ſignum ſui effectus. 1.28
Quando effectus debeat dici ſignum ſuæ cauſæ. ibid.
Non eſt contra rationem cauſæ moralis, quod infallibiliter effectus ſequatur. 4.194
Cauſalitas moralis ſufficit ad rationem veræ cauſæ conſtituendam. 4.209
Quid ad rationem cauſæ inſtrumentalis requiratur. 4.211. 244
Ad cauſalitatem moralem neceſſaria eſt aliqua bonitas moralis. 4.214
Virtus ſupernaturalis coniuncta naturali poteſt effectum naturalem producere. 5.80
Cur autem de facto non ſic producat. 5.81
Eſſe potens producere, eſt denominatio partim intrinſeca, partim extrinſeca cauſæ. 5.84 *circa finem.*
Eadem actione cauſa prima & ſecunda cauſant effectus creatos. 5.110
Implicat aliquid duplici actione adæquata cauſari ſimul. 6.22
Diſcrimen inter cauſas liberas & neceſſarias. 19.37
Cauſæ naturales ex inſtitutione naturæ ordinantur per ſe, tam ad ſubſtantiam, quàm ad accidentia producenda. 19.43
Poteſt idem effectus pendere à duplici cauſa adæquatè in eodẽ loco, ſi habeat duplicẽ locabilitatem. 19.194

Celebrare. *Vide* Miſſa.

An in aliquo caſu liceat celebrare ſine veſtibus ſacris. 33.373
An celebrare ſine tonſura ſit peccatũ mortale. 33.380
An aliquando liceat in alio quam Latino idiomate celebrare. 33.384
Ad miſſam requiritur miniſter, nec fœmina miniſtrare poteſt. 33.368
Quando tamen liceret ſine miniſtro celebrare. 33.369

Ad celebrandum requiſiti ornatus.

Ex quali materia debeat vel poſſit eſſe calix. 33.357
An calix poſt inaurationem conſecrari debeat. 33.358
An calix maneat ſacer, cuius cuppa disiuncta fuerit à pede. 33.359
An ciborium, ſeu vas in quo Chriſti corpus ſeruatur ſit conſecrandum. 33.360
Corporale quale debeat eſſe. 33.361
A quibus poſſit benedici. 33.361
Cætera vide diſp. 32. à n. 352. vſque ad finem.

Character.

Cum charactere infirmi, non infunditur charitas in baptiſmo, infunditur tamen fides & ſpes. 4.174
Characterem imprimi ab aliquibus ſacramentis eſt de fide. 7.3
Characterem tria tantùm ſacramenta imprimũt. 7.16
Characterem circumciſio num impreſſerit. 7.17
Character quo fine detur. 7.27.54
Character ſub quo prædicamento locari debeat. 7.34
Character non eſt phyſicè operatiuus. 7.38
Character debet in eſſentia animæ poni. 7.53
Character non eſt indelebilis reſpectu omnipotentiæ Dei. 7.58.
Eſt tamen indelebilis reſpectu cauſarum ſecundarum etiam poſſibilium. 7.60
Etiam in futura vita indelebiliter ineſt animæ. 7.63
Cognoſcitur ſolùm abſtractiuè à damnatis. 7.65
Character non eſt naturale ſignũ SS. Trinitatis. 7.67
Nec diſponit phyſicè ad gratiã, ſed tãtũ moraliter. 7.68
Non eſt propriè ſignum obligatiuum, ſed tantùm ſignum acceptæ poteſtatis. 7.69
Proprietates characteris. 7.70
Non eſt actiuus. 7.73
Character ex ſe habet, non ex voluntate extrinſeca Dei, quod ſit conſignatiuus Chriſto. 7.75
In Chriſto nullus eſt character creatus. 7.82
Character ſupponit aliquã imperfectionẽ in ſubiecto. ib.
B. Virgo Maria habuit characterem baptiſmi & confirmationis. 7.83
Singuli ordines ſuum characterem imprimunt. 7.91
Singuli characteres ordinũ ſpecie inter ſe differunt. 7.95
Quomodo ſupremus character presbyteratus contineat reliquos characteres inferiorum ordinum in ſe. ibid.
Nullus character imprimitur in Epiſcopatu. 7.98
Nec character ſacerdotalis perficitur ab Epiſcopatu. 7.104
Character baptiſmi poteſt à quouis imprimi. 7.107

Chriſma *Vide* confirmatio.

An poſſit ex diſpenſatione ſummi pontificis conſecratio chriſmatis committi ſimplici ſacerdoti. 13.43
Chriſma quod eſt materia confirmationis debet conſecratum eſſe ab Epiſcopo. 13.40

Chriſtus.

In Chriſto nullus eſt character creatus. 7.82
An Chriſtus vt homo inſtituerit ſacramẽta. 18.15.18

Chriſtus ſui manibus aliquos baptizauit. 11.16
Corpus Chriſti non exiſtit exiſtentia increata verbi. 17.25

Circumciſio.

Cur circumciſio non potuerit eſſe cauſa moralis, ſaltem inſtrumentalis gratia. 4.224
An circumciſio characterem impreſſerit. 7.17

Communio, communicare.

An & quo caſu poſſit Laicus bis in die communicare. 27.14 22
An communio in vna tantùm ſpecie ſit licita. 29.95. 97. &c.
Communicans ſub ſpecie vini ſatisfacit præcepto diuino de communicando, non tamen Eccleſiaſtico. 29.102
Cauſa propter quas Concilia Laicam communionẽ ſub vtraque ſpecie ſuſtulerunt. 25.61
Ruthenis permittente pontifice, communicant iam ſub vtraque ſpecie. 29 93
An licitum ſit aliquando Laico ſanguinem ſumere ratione præcepti Eccleſiaſtici. 29 103
Qua pœna debeatur ſacerdotibus dantibus populo hoc ſacramentum ſub vtraque ſpecie. 29. 109
Qua pœna debeantur tranſgreſſoribus præcepti de communicando ad paſcha. 29.1
Præceptum communicandi quale ſit, diuinum an humanum. 29. 2
Quando obliget præceptum diuinum ſumendi Euchariſtiam. 29 9
Moribundus ſatisfacit huic præcepto, ſi paulo ante valens communicauit. 29 17
Præter præceptum diuinum de communicando datur etiam præceptum Eccleſiaſticum. 29 20
Quantum temporis venit nomine Paſchatis in præcepto de communicando. ibid.
An in primitiua Eccleſia fuerit præceptum communicandi quotidie. 28.22
An ſaltem ſingulis ſeptimanis. 29.25
An Religioſi teneantur ſpeciali iure ſæpius in anno communicare. 29.29
An teneatur communionem anticipare qui præuidet ſe fore impeditum quo minus communicare poſſit tempore ab Eccleſia præſcripto. 29. 29
An qui tempore paſchali amiſit communionem maneat liber eo anno ab hoc præcepto. 29.44
Præceptum de communicando ad paſcha eſt virtualiter negatiuum. 29 48
An poſſit hoc præceptum impleri actu ſacrilego. 29. 51. & ſeq.
Qui paſchate ſacrilege communicaret, non incurreret in pœnas Eccleſiaſticas quibus obnoxij ſunt non communicantes. 29 56
Quæ ætas ſufficiat vt quis obligetur ad communicandum. 29.59
Non omnis qui habet ſufficientem rationis vſum ad ſacramentum pœnitentiæ, obligatur etiam ad communicandum. 29. 60
Energumeni modo ſint compotes ſui tenentur præcepto de communicando. 29. 63
Amentes etiam qui lucida interualla habent tenentur hoc præcepto. 29. 62
Item damnati ad mortem. 29. 64
An communio ſub vtraque ſpecie ſit omnibus neceſſaria. 29.65. & ſeq.
Non eſt de iure diuino communicare ſub vtraque ſpecie. 29.71
An & quando liceat abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione peccati mortalis ad ſacram Euchariſtiam accedere. 26.13

Qui ſint repellendi à S. communione.

An publici peccatores ſint à cõmunione repellendi. 30.1
In quo fundetur obligatio ſacerdotum de negando hoc ſacramento publicis peccatoribus. 30.2
An publicus peccator arcendus ſit à communione in ijs locis in quibus bonam famam ſeruat. 30.4
Poſt publicam pœnitentiam debet peccator publicus ad communionem admitti. 30.6
An peccatori occulto neganda ſit communio. 30.11.22

De diſpenſatore S. communionis.

An Diacono ex officio conueniat diſpenſare hoc ſacramentum. 31.6
An in aliqua neceſſitate in abſentia ſacerdotis ſine ipſius commiſſione poſſit Diaconus hoc ſacramentum diſpenſare. 31.15
Vtrum nulla vrgente neceſſitate poſſit Diaconus iuſſus à ſacerdote, hoc ſacramentum miniſtrare. 31.16
An officium miniſtrandi ſacram Euchariſtiam poſſit communicari ſubdiacono vel Laico in caſu neceſſitatis. 31.19.30
In articulo vel periculo mortis poteſt ſacerdos extra miſſam, vel Diaconus ſeipſum communicare. 31.38
Imò etiam aliquando extra articulum mortis. 31.39
An præſente Diacono debeat ſacerdos ex ſuis vel illius manibus accipere SS. Euchariſtiam. 31.40. & ſeq.
An poſſit fidelis in caſu neceſſitatis Euchariſtiam accipere ab Hæretico, ſchiſmatico, degradato. 31. 42
Diaconus publicè hoc ſacramentum miniſtrans abſque commiſſione ſacerdotis incurrit irregularitatem. 31.50
Miniſtrare hoc ſacramentum abſque Iuriſdictione eſt peccatum mortale. 31.53
Religioſis Clericos vel Laicos communicare præſumentibus eſt ſtatuta excommunicatio. 31. 54
An hoc ipſo quod concedatur poteſtas miniſtrandi ſacramentum pœnitentiæ, intelligatur etiam concedi poteſtas miniſtrandi Euchariſtiam. 31.65

Concionator.

Non peccat mortaliter qui extra ſtatum gratiæ conſtitutus concionatur, contra Caietanum. 9.11

Confeſſio.

Semper in Eccleſia fuit præceptum confitendi ante ſumptionem SS. Euchariſtiæ. 26.3
Præceptum confitendi mortalia ante ſuſceptionem SS. Euchariſtiæ eſt diuinum. 26.8
Etiam qui per reuelationem ſciret ſe iuſtificatum eſſe à mortali per contritionem, teneretur tamen confiteri ante ſuſceptionem Euchariſtiæ. 26.11.9
Item qui ſolùm dubiam vel probabilem conſcientiam peccati mortalis haberet. 26.12
An & quando licet abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione peccati mortalis ad SS. Euchariſtiam accedere. 26.13
Non eſt cenſenda confeſſarij inopia, ex eo tantùm, quod deſit proprius. 26. 14
Si non adeſt, niſi ſimplex ſacerdos, qui ſolùm poteſtatem habeat abſoluendi à venialibus, non eſt obligatio illi confi-

confitendi ante ſumptionem SS. Euchariſtiæ. 26.16
Caſus in quibus cenſeri debet Confeſſarij inopia. 26.17
Quibus caſibus cenſeri debet urgens, neceſſitas ſumendi Euchariſtiam ſine praevia confeſſione ſacramentali. 26.18
Præceptum de confitendo poſt ſumptionem Euchariſtiæ, quam primum commoditas fuerit obligat ſolos ſacerdotes. 26.22
An ſacerdos qui in ipſa celebratione recordaretur peccati mortalis, obligaretur illud ſtatim poſtea confiteri. 26.24
Non frangit ſigillum confeſſionis qui publicum peccatorem poſt confeſſionem ſacramentalem arceret à communione. 30.8
Vide Pœnitentia.

Confirmatio.

Quid ſit confirmatio. 13.1
Hanc eſſe verum ſacramentum. 13.2
Quo tempore hoc ſacramentum à Chriſto inſtitutum fuerit. 13.8
Quænam ſit eſſentialis mater in huius ſacramenti. 13.10
Sola illa manus impoſitio quæ reperitur in ipſa ſacri chriſmatis unctione, eſt eſſentialis materia huius ſacramenti. 13.19
Fueritne eadem manus impoſitio tempore Apoſtolorum, quæ eſt iam. 13.20
Eſſentialis materia huius ſacramenti eſt oleum balſamo mixtum. 13.28
Hoc chriſma quod eſt materia huius ſacramenti debet conſecratum eſſe ab Epiſcopo. 13.40
Quæ ſit proxima materia huius ſacramenti. 13.55
An ſignum crucis, quod fit pollice uncto chriſmate, in fronte confirmandorum, ſit de eſſentia huius ſacramenti. 13.56
Unctio, in fronte tantùm eſt eſſentialis huic ſacramento. 13.59
An ſit de eſſentia huius ſacramenti ut adminiſtretur pollice manus dexteræ. 13.60
An poſſit hæc unctio fieri validè medio aliquo inſtrumento. 13.61
Quænam ſit huius ſacramenti forma. 13.62
Quos effectus hoc ſacramentum conferat. 13.80
Imprimis characterem. 13. ibid.
Et hunc diſtinctum à charactere baptiſmi. 13.81
Non poteſt adultus ad hoc ſacramentum accedere cum conſcientia peccati mortalis. 13.83
Maioremne gratiam conferat quàm baptiſmus. 13.85
Omnes homines eſſe capaces huius ſacramenti. 13.87
A quocunque Epiſcopo, etiam hæretico, vel degradato collatum hoc ſacramentum validum eſt. 13.93. & diſp. 7.113
Confirmatio ex commiſſione ſummi pontificis poteſt à ſimplici ſacerdote conferri. 7.110
Confirmationis ordinarius miniſter ſolus Epiſcopus eſt. 7.108.112.
Sacramentum confirmationis ante Chriſti glorificationem fuit inſtitutum ſed poſt illam adminiſtratum. 8.14

Connotatio.

Connotatio non neceſſariò fundatur in ſola extrinſeca denominatione. 5.120
Non repugnat aliquid connotatiuè ingredi formalem conſtitutionem rei. 15.26

Conſecratio.

Verba conſecratoria non producunt unionem hypoſtaticam in Euchariſtia. 14.33.
Sacramentum Euchariſtiæ non conſtituitur eſſentialiter per conſecrationem. 15.21
Tam in azymo, quàm in fermentato validè conſecrari poſſe. 16.17
Quibus caſibus vel Græcus in azymis, vel Latinus in fermentato conſecrare poſſet. 16.25. &c.
Latini tempore Leonis IX. in fermentato conſecrare ſolebantur. 16.48
Ad perficiendum ſacrificium inchoatum, poteſt ſacerdos in ſolo vino conſecrare ſi deſit aqua. 16.49
Sacerdos cæcus poteſt conſecrare. 16.122
Quæcunque quantitas ſenſibilis, in qua ſubſtantia panis vel vini conſervari poteſt, eſt apta materia conſecrationis. 16.132
Nulla pars naturaliter inſenſibilis, à toto ſeparata, etſi in illa conſervaretur ſubſtãtia panis vel vini, eſt apta materia conſecrationis. 16.137
Minimum panis naturaliter inſenſibile, licet miraculosè reddatur ſenſibile, non poteſt tamen eſſe materia conſecrationis. ibid.
Poteſt in toto conſecrari quælibet minima pars, non conſecratis reliquis, modo ſenſibilis ſit, & mentè deſignari poſſit. 16.139
Debeatne materia conſecrabilis ſenſibilis eſſe ipſi conſecranti? 16.140
Non poteſt privatus ſacerdos etiam ob publicam neceſſitatem in una tantùm ſpecie conſecrare. 16.156
Nec pontifex ob privatam tantùm utilitatem. 16.157
Probabile tamen eſt, id eum poſſe propter publicam utilitatem per iuris interpretationem. 16.158
Probabilius autem contrarium eſt. ibid.
Vide Euchariſtia, Calix.

Converſio.

Ad converſionem requiritur ut verſetur inter duos terminos poſitivos. 18.3
Item ut ſit aliquid tertium commune utrique termino, ſub quo, deſinente uno ſuccedat alter. 18.5
Et hoc commune requiſitum debet eſſe capax utriuſque termini naturaliter, vel obedientialiter. 18.8
Item illud commune debet eſſe aliquid intrinſecum & proprium termino à quo. 17.9
Item ut terminus à quo deſinat vi termini ad quem. 18.10
Converſio non importat per ſe mutationem termini ad quem. 18.32
Id quod dicitur converti in aliud, debet ſimpliciter deſinere. 18.16
Converſio non includit eſſentialiter aliquam actionem phyſicam. 18.22.25
Ad veram converſionem non neceſſariò requiritur productio termini ad quem. 18.29
Nec mutatio illius. 18.32
Converſio alia eſt ſubſtantialis, alia accidentalis. 18.36
Subſtantialis alia eſt transformatio, alia tranſubſtantiatio. 18.36
In converſione ſubſtantiali, debet uterque terminus eſſe ſubſtantialis. 17.40
Quæ ſit converſio naturalis. 18.41
Quæ ſupernaturalis quoad modum? ibid.
Quomodo converſio panis in corpus Chriſti ſit ſupernaturalis

Digitized by Google

turalis quoad ſubſtantiam, licet verſetur inter duos terminos naturales. 18.45
Quæ ſit conuerſio ſupernaturalis quoad ſubſtantiam. 18.47.
Implicat conuerſio ſupernaturalis ſubſtantialis inter duos terminos ſupernaturales quoad entitatem. 18.48.
Conuerſio odij Dei in amorem eiuſdem eſt ſupernaturalis. 18.49
Conuerſio verò amoris Dei in odium eiuſdem, eſt naturalis. 18.50
Conuerſio componitur ex duplici mutatione. 18.52
Vt conuerſio ſimpliciter dicatur mutatio, non eſt neceſſarium, vt ex parte vtriuſque termini ſit vera & propria mutatio. 18.53
Implicat actualis conuerſio ſine actualibus terminis. 18.72
Sacræ conuerſionis in Euchariſtiæ ſacramento terminus formalis, eſt corpus & ſanguis Chriſti, per ſeipſum immediatè ſuccedens in munus ſubſtantiæ panis & vini. 18.94
Conuerſio ſuam denominationem accipit tantùm à termino vltimato principaliter intento. 18.113
Quæ entia conuerti poſſint in alia. 18.224
Ille terminus ſub quo fit conuerſio, debet intrinſecè componere rem, quæ dicitur conuerti. 18.225
Terminus ad quem conuerſionis debet communi termino fieri præſens vt ipſius conuerſionis. 18.239
Poteſt creatura conuerti in Deum. 18.243
Non tamen Deus in creaturam. 18.250
Quidquid conuertitur debet ad minimum deſinere ab aliquo munere in re ſibi propria. 18.250

Corpus.

Corpus humanum dicit pro formali ſuo formam aliquam ſubſtantialem. 19.46
Nomine corporis expreſſi per verba conſecratoria in ſacramento Euchariſtiæ venit materia prima cum formis partialibus ſubſtantialibus. 19.48
In formali ſignificato corporis & ſanguinis non importatur ſubſiſtentia. 19.76
Corpus Chriſti in ſacramento Euchariſtiæ eſt extenſum per quantitatem in ordine ad ſe, non in ordine ad locum. 19.104
Poteſt fieri impenetrabile corpus cum ſeipſo ratione duplicis extenſionis localis. 19.258

Creari, Creatura.

Creatio eſſentialiter connotat negationem præexiſtentiæ termini. 18.148
An capax eſſet baptiſmi qui miraculosè crearetur à Deo. 11.85
An talis eſſet ſubditus Eccleſiæ. 11.91
Creatura poteſt conuerti in Deum. 18.243
Non tamen Deus in creaturam. 18.250
Nulla creatura aſſumi poteſt ad immediatam deſtructionem ſui. 6.28
Poteſt tamen ad mediatam. 6.29

D.

Damnati.

Damnati capaces ſunt alicuius cognitionis ſupernaturalis. 7.65
Damnati abſtractiuè tantùm cognoſcunt characteres. ibid.
Pro damnatis non licet miſſæ ſacrificium offerre, contra aliquos. 33.107
Denominatio, quando à potiori forma ſit deſumenda. 18.42

Deſtructio.

Nulla creatura poteſt aſſumi ad immediatam deſtructionem ſui. 6.28
Poteſt tamen ad mediatam. 6.29
Nulla res ſimplex aſſumi poteſt ad actiuam deſtructionem ſui. 6.32
Poteſt tamen qualibet res compoſita 6.36

Deus.

Quo ſenſu dicatur Deus moueri à conditionibus ad cauſandam gratiam. 3.95
Ex quo capite probari poſſit quod Deus nequeat ſeipſum actione ſaltem conſeruatiua producere. 18.163
Deus non poteſt conuerti in creaturam. 18.250
Poteſt tamen creatura in Deum. 18.243

Diaconus.

Nec Diaconus nec ſubdiaconus de nouo peccant adminiſtrando actus ſui ordinis in peccato mortali. 9.8
Cur Diaconus non poſſit ex commiſſione ſacerdotis extremam vnctionem miniſtrare. 31.18
Diaconus non poteſt in Paraſceue abſente ſacerdote, hoſtiam conſecratam ſumere & reliquas cæremonias peragere. 31.17
An Diacono ex officio conueniat diſpenſare ſacramentum Euchariſtiæ. 31.6
Diaconus publicè miniſtrans SS. Euchariſtiam commiſſione ſacerdotis, incurrit irregularitatem. 31.50
An in aliqua neceſſitate, in abſentia ſacerdotis, ſine eius commiſſione poſſit Diaconus ſacramentum Euchariſtiæ miniſtrare. 31.15
Vtrum nulla vrgente neceſſitate Diaconus à ſacerdote iuſſus hoc ſacramentum diſpenſare poſſit. 31.16
Vide Ordo.

E.

Eccleſia.

Quibus modis Eccleſia violetur. 33.334
Quale homicidium Eccleſiam violet. 33.335
Qualis item effuſio ſanguinis. 33.336
Quæ ſeminis effuſio. 33.337
Per copulam licitam coniugalem probabilius eſt non violari Eccleſiam. 33.337
Quorum excommunicatorum ſepultura violet Eccleſiam. 33.338.
Non incurrit excommunicationem, qui ſciens volenſque in Eccleſia violata celebrat. 33.341
Per violationẽ Sacriſtiæ non violatur Eccleſia. 33.342
Quid faciendum ſacerdoti, ſi violetur Eccleſia dum in ea celebrat. 33.344
An quiuis ſacerdos habeat poteſtatem violatam Eccleſiam reconciliandi. 33.345
In Eccleſia polluta non licet celebrare etiam ſupra altare portatile. 33.352.

Eductio.

Eductio eſſentialiter exigit unionem cum ſubiecto. 23 37.
Eductio non eſt ipſa formalis vnio ſubiecti & formæ. ibidem.
Probabile tamen etiam eſt vnionem realiter identificari, cum eductione formæ ex ſubiecto. 23. 39

Effectus.

Quomodo effectus debeat dici ſignum ſuæ cauſæ. 1.29
Poteſt aliquis effectus cauſari ab aliqua cauſa etiam ſecundum eam differentiam ſecundum quam continetur in ea. 5. 76
Effectus formalis poteſt variari, etiam ſi forma non varietur in ſe, ſed in aliquo ſuo connotato. 5. 86
Elementa *ſi ſint formaliter in mixto in conſecratione panis & vini, conuertuntur in corpus & ſanguinem Chriſti.* 15. 115
Vide Cauſa.

Eleuatio.

Eleuatio non neceſſariò addit rei eleuatæ auxilium indebitum. 5. 30
Eleuatio non ponit virtutem agendi in creaturis, ſed eam ſupponit. 5. 66
Non poſſunt eleuari ad realem effectum producendum ea entia, quæ non habent actu realem aliquam entitatem. 5. 68
Deus nequit eleuari ad producendum aliquid. 6. 1
Nec creatura ad comproducendas perſonas diuinas. ibid.
Poteſt eleuari oculus corporeus ad videndum corpus Chriſti in ſacramento Euchariſtiæ. 20. 8
Vide Potentia obedientialis

Ens.

Ens ſucceſſiuum non poteſt eleuari ad producendum effectum permanentem indiuiſibiliter & totum ſimul. 6. 4
Idem Ens ſemel productum iterum, & iterum reproduci poteſt. 17. 134

Epiſcopatus.

Epiſcopatus nullum imprimit characterem. 7. 98
Nec modificat vel perficit characterem ſacerdotalem. 7. 104
Epiſcoporum priuilegium circa tempora celebrandi miſſam. 33. 329
Euangelij *ſtatum multò meliorem eſſe in multis, quam fuiſſet ſtatus innocentiæ.* 3. 35

Euchariſtia.

Quod motiuum fuerit inſtituendi de facto SS. Euchariſtiam. 3. 23. 39
Exiſtentia Euchariſtiæ in quo conſiſtat. 14. 1
In Euchariſtia non manducatur Chriſtus tantùm ſpiritualiter per fidem. 14. 3
Demonſtratione moraliter euidente oſtenditur exiſtentia Euchariſtiæ. 14. 26
Euchariſtia ſacramentum in vltima cœna inſtitutum eſt. 11. 12
Sacramentum Euchariſtiæ potuit ante incarnationem inſtitui. 14. 31
Quid vi verborum veniſſet ſi formula Euchariſtiæ fuiſſet prolata ante incarnationem. 14. 32
Manducatio Euchariſtiæ eſt ſola conditio ad cauſandam gratiam. 15 38
Error Armenorum circa mixtionem aquæ & vini in calice. 16. 42
Regula aliquot circa propoſitiones quaſdam, quæ de hoc ſacramento fieri ſolent. 18. 216
Cùm in Euchariſtia miraculoſæ quædam fiunt apparitiones, plerunque eæ fiunt per ſolam ſpecies repræſentantis productionem. 19. 361
Sacramentum Euchariſtiæ eſt eſſentialiter ſacrificium. 15. 19
Ceſſante ratione ſacrificij ceſſaret etiam ratio ſacramenti in Euchariſtia. 3.24
Vnde deſumenda ſit ſpecifica vnitas huius ſacramenti. 15. 45
Vnde vnitas numerica. 15. 57
Hoc ſacramentum inſtitutum eſt, vt ſpirituale conuiuium animarum. ibid.
Species in ſacra Euchariſtia non dicuntur ſacra formaliter vel conſecrata, à verbis, ſed ab vnione cum corpore Chriſti. 15. 20
Quæ denominationes tribui poſſint corpori Chriſti ratione ſpecierum, & quæ ſpeciebus ratione corporis Chriſti in Euchariſtia. 19. 237
An mota hoſtia circulariter, cum ea ſimul moueatur Chriſti corpus. 19. 236
Non datur mutua dependentia inter præſentiam corporis Chriſti & inter ſpecies. 19. 215
Quis finis huius ſacramenti. 15. 72
Iter facturi in primitiua Eccleſia accipiebant ſecum hoc ſacramentum, ſub ſpeciebus panis. 29. 74
Poteſt de potentia abſoluta ſimul cum corpore Chriſti ſacramentaliter exiſtente manere ſubſtantia panis. 17. 28.
Quomodo corpus Chriſti immediatè per ſuam ſubſtantiam ſit formaliter incompoſſibile cum ſubſtantia panis. 18. 104
Vnio quâ corpus Chriſti vnitur accidentibus panis, ſubiectatur in ipſis tantùm accidentibus. 18. 108
Quomodo corpus Chriſti in Euchariſtia exerceat munus cauſæ materialis erga accidentia. 18. 109
Vnio quâ accidentibus corpus Chriſti eſt accidentalis. 18. 110.
Hæc vnio eſt ſupernaturalis quoad ſubſtantiam. 18. 111.
Panis deſinit in hoc ſacramento propter incompoſſibilitatem cum vnione, quam eius accidentia acquirunt ad corpus Chriſti. 18. 183
Nec panis, nec vinum in ſacra Euchariſtica conuerſione annihilantur. 18. 192
Corpus quod exprimitur in forma Euchariſtica non eſt mathematicum, neque metaphyſicum. 19. 23
Nomine corporis non poteſt ſub ſpecie panis venire ſola materia prima, cum gradu corporeitatis, prout hic præſcindit ab alijs gradibus. 19. 34
Nec materia prima cum aliqua forma ſubſtantiali indeterminatè & disiunctiuè. 19. 35
Corpus Chriſti eſt in hoc ſacramento cum tota ſua quantitate & accidentibus abſolutis. 19. 101
Corpus Chriſti in hoc ſacramento eſt extenſum per quantitatem

tiatem in ordine ad ſe, non vero in ordine ad locum 19 104.
Vnio Chriſti cum ſpeciebus ſubiectatur in ipſis ſpeciebus & terminatur ad corpus Chriſti. 19.211
Hæc diuiſibilis & ſecundùm ſe totam, & ſecundùm quamlibet ſui partem terminatur ad corpus Chriſti. 19.212
Item eſt ſupernaturalis quoad ſubſtantiam .19 213
Ad motum ſpecierum mouetur corpus Chriſti, ſubiectando intrinſece in ſe motum. 19.227
Poteſt Chriſti corpus ſimul eſſe in pluribus locis circumſcriptiuè. 18.245.

Conſtitutiua huius ſacramenti.

Nec panis, nec vinum, nec gratia ſacramentalis conſtituunt hoc ſacramentum. 15.1
Verba non pertinent ad conſtitutionem huius ſacramenti. 15.8
Nec virtus aliqua cauſata à verbis. 15.10
Nec conſtituitur eſſentialiter per conſecrationẽ. 15.11
Nec per ſumptionem. 15.24
Implicat in adiecto hoc ſacramentum formaliter conſtitui per aliquid, quod eſt in illo tantùm concomitanter. 24.69. & 15.35.
Conſtituitur ergo eſſentialiter ex ſpeciebus & corpore Chriſti. 15.27

Præſentia Chriſti in Euchariſtia.

Chriſti corpus non poteſt ſola actione adductiua fieri præſens ſubſtantialiter ſub accidentibus. 18.125
Nec per ſolum motum localem. 18.129
Nec per productionem nouæ tantùm locabilitatis. 18.130.
Nec inſtantaneè per aliquam actionem æquiualentem motui locali. 18.131
Sed fit ſubſtantialiter præſens per nouam actionem productiuam ipſius corporis ſub accidentibus panis. 18.133.
Chriſti corpus non poteſt eadem numero actione produci ſub accidentibus panis qua conſeruatur in cælo. 18.137.
Tot ſunt actiones replicatiuæ quot res in Chriſto diſtinctæ. 18.139
Actio qua Chriſti corpus in hoc ſacramento ponitur, non poteſt cauſari phyſicè à verbis ſacramentalibus. 18.153.
Non implicat ad hanc actionem phyſicè concurrere ipſum Chriſti corpus, vel characterem ſacerdotalem. 18.155
Probabilius tamen eſt characterem ſacerdotalẽ de facto non concurrere phyſicè ad replicationem corporis Chriſti. 18.167
Nec ipſum corpus Chriſti. 18.168
Quas cauſas habeat actio qua corpus Chriſti in hoc ſacramento producitur. 17.170
Præſentia corporis Chriſti in hoc ſacramento per ſe colligitur ex conuerſione panis. 19.3. & ſeq.
Vi ſolius conuerſionis non poteſt colligi indiuiſibilis eſſe præſentia corporis Chriſti, quæ eſt in hoc ſacramento. 19.9
Hæc indiuiſibilis præſentia deducitur ex connaturaliori ac decentiori modo exiſtendi ſub ſpeciebus panis. 19.11
Indiuiſibilis huius præſentiæ aliqua ratio aſſignari poteſt ex parte ipſius panis & vini. 19.14
Totus Chriſtus eſt ſub quauis parte ſpecierum ante fractionem. 19.126.130.133
Non eſt neceſſaria explicita intentio ſacerdotis ad ponendum Chriſtum, ſub quauis parte ſpecierum. 19.136.
Chriſtus eſt præſens tantùm ſub illis indiuiſibilibus quæ præſupponuntur ante conſecrationem. 19.142
Varij modi explicandi quid ſit illa præſentia, qua Chriſtus ponitur indiuiſibiliter in hoc ſacramento. 19.149.
Auctoris mens circa hoc. 19.180
Qualis ſit actio qua Chriſti corpus indiuiſibiliter ſub ſpeciebus producitur. 19.185
Hæc eſſentialiter exigit præſentiam indiuiſibilem. 19.192.
Sacramentalis præſentia corporis Chriſti non variatur ad motum ſpecierum. 19.197
Præſentia ſacramentalis corporis Chriſti ponitur in prædicamento Vbi. 19.202
Præſentia Euchariſtica non eſt formaliter vnio Chriſti cum ſpeciebus. 19.207
Includit tamen, ſaltem concomitanter aliquam vnionem inter Chriſti corpus & ſpecies ſacramentales. 19.209.
Præſentia Euchariſtica non pendet immediatè à ſpeciebus, ſed ſolùm mediante vnione quam includit. 19.217.
Chriſtus non eſt in Euchariſtia tanquam locatum in loco. 19.235
Præſentia animæ Chriſti in hoc ſacramento eſt naturalis quoad ſubſtantiam. 20.40

Quę ſint in Euchariſtia vi verborum, quæ verò tantùm concomitanter.

Quid ſit vi verborum, quid per concomitantiam in hoc ſacramento. 19.16
Nulla perfectio accidentalis Chriſti eſt vi verborum in hoc ſacramento. 19.17
Vi verborum eſt ſolùm corpus Chriſti ſub ſpeciebus panis, & ſolus ſanguis ſub ſpeciebus vini. 19.18
Vi naturalis concomitantiæ totus Chriſtus quoad omnes ſuas perfectiones, à loco independentes, ſibi realiter coniunctas eſt ſub quauis ſpecie huius ſacramenti. 19.21.
Veſtes & indumenta Chriſti neque concomitanter ſunt in hoc ſacramento. 19.22
Totus ſanguis qui eſt iam in corpore Chriſti glorioſo, etiam ille qui in paſſione effuſus non fuit eſt in hoc ſacramento vi verborum. 16.66
Solus ſanguis qui de facto eſt in corpore Chriſti ponitur in hoc ſacramento. 19.67
In hoc ſacramento Verbum diuinum non eſt vi verborum, ſed tantùm concomitanter. 19.73
Et eodem modo vnio hypoſtatica. 19.74
Poſſunt dici omnes perſonæ diuinæ eſſe in hoc ſacramento concomitanter. 19.82
Per ſe vi verborum in hoc ſacramento in triduo ſub ſpeciebus panis fuiſſet corpus inanime ſine vlla forma totali. 19.87
Item ſanguis tam effuſus, quàm non effuſus ſub ſpeciebus vini. 19.88
Verbum verò & tota diuinitas tantùm per concomitantiam fuiſſent. 19.89
Sic etiam per concomitantiam tantùm fuiſſet corpus

ſub ſpeciebus vini. 19. 92
Anima verò nec concomitanter tunc fuiſſet in hoc ſacramento. 19. 93
Non ſolùm quæ immediatè, ſed etiam quæ mediatè, ſed tamen adæquatè vniuntur cum termino formali ſignificato, ſiunt in hoc ſacramento per concomitantiam. 18. 95

Materia ſacramenti Euchariſtię.

Solus panis ex tritico eſt materia ſufficiens huius ſacramenti. 16. 5. 6
Panis confectus ex granis diuerſæ ſpeciei non eſt materia huius ſacramenti, niſi maior pars ſit tritici. 16. 10.
Maſſa crudaaut torrida ſole, non eſt materia huius ſacramenti. 16. 11
Nec panis ex aqua roſacea. 16. 12
Nec panis ex amylo. 16. 13
Nec exhalationes ex pane calido licet ſubſtantialiter ſint panis. 16. 14
Tam in fermentato, quàm in azymo validè conſecrari poſſe. 16. 17
Diuerſi errores circa materiam remotam ſanguinis. 16 29
Muſtum eſt apta materia conſecrationis. 16. 30
Succus intra folliculos vuarum incluſus nõ eſt apta materia conſecrationis. 16. 32
Nec acetum. 16. 33
Succus expreſſus ex vuis paſſis eſt apta materia conſecrationis. 16. 34
Vinum congelatum quomodo poſſit eſſe materia calicis. 16. 35.
Vinum in pane imbibitum non eſt materia calicis. 16. 36
Illud tãtùm conuertitur in corpus & ſanguinem Chriſti, quod ſubſtantialiter integrat panem & vinum. 16. 88
Si elementa ſint formaliter in mixto, conuertuntur in corpus & ſanguinem Chriſti. 16. 115
Materia conſecranda debet eſſe præſens miniſtro. 16. 120
Quid nomine huius præſentia intelligatur. 16. 122
Quibus ſenſibus percipi debeat materia, ad hoc vt cenſeatur eſſe ſufficienter præſens. 16. 123
Materia conſecrata non eſt per ſe determinata quoad maximum. 16. 130
Nihil ſubſtantiæ panis & vini poſt conſecrationem in hoc ſacramento manet cum corpore & ſanguine Chriſti. 16. 8
Vide Calix.

Forma ſacramenti Euchariſtiæ.

Varia Hæreticorum explicationes ſupra illud: Hoc eſt enim corpus meum. 14. 6
Verba conſecratoria non producunt vnionem hypoſtaticam. 14. 33
Nullum verbum antecedens formam corporis & ſanguinis, eſt neceſſarium ad veritatem ſacramenti. 24. 4
Quomodo verba conſecrationis dicantur proferri in perſona Chriſti. 24. 6
Particula, Enim, *non pertinet ad formam eſſentialem conſecrationis.* 24. 7
Illa tantùm verba ſunt de eſſentia conſecrationis calicis, quæ cum vini conuerſione, ſanguinis etiam pro nobis effuſionem ſignificant. 24. 20
Pronomen, Hoc, *in forma Euchariſtiæ demonſtrat corpus Chriſti in fine prolationis verborum ponendum.* 24 103
Forma Euchariſtica eſt practica, non ſignatè, ſed exercitè. 24. 97. 109
Verba conſecrationis non proferuntur recitatiuè tantùm à ſacerdote. 24. 123
Sacerdos nec in propria perſona recitatiuè, ſed ſolùm aſſertiuè in perſona Chriſti verba conſecrationis profert. 24. 129
Etiam in triduo mortis debuiſſent verba conſecrationis in perſona Chriſti proferri, ad hoc vt potuiſſent Chriſti corpus ponere in hoc ſacramento. 14. 182
Exiſtentia Chriſti non præréquiritur ad verificandum pronomen meum *in perſona Chriſti à ſacerdote prolatum.* 24. 183
Cur verba conſecrationis non poſſint producere corpus & ſanguinem Chriſti, ſi ea à parte rei non præexiſterent. 24. 186
An ſi ſola materia corporis & ſanguinis reperiretur vnita verbo, verba conſecrationis prolata producerent corpus & ſanguinem Chriſti. 24. 188
An plures formæ concurrere poſſint ad eiuſdem materiæ conſecrationem. 24. 191
Licitè plures primò ordinati vnà cum Epiſcopo eamdem formam Euchariſticam, ſupra eamdem hoſtiam ſimul proferunt, contra Durandum. 24. 197

Quid poſſit Chriſtus in ſacramento Euchariſtiæ?

Corpus Chriſti in hoc ſacramento exiſtens non poteſt ſeipſum mouere motu progreſſiuo. 20. 5
Nec poteſt comedere, augeri, nutriri, ſpirare, &c. 20. 5.
Poteſt tamen moueri ab intrinſeca virtute motu ſimpliciter delatiuo ex vno loco in alium. 20. 6
Quomodo anima Chriſti poſſit mouere ſuum corpus in hoc ſacramento. 20. 12
Poteſt corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens directè & per ſe naturaliter moueri ab Angelo. 20. 13
Repugnat corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens pati paſſionem aliquam corpoream ſiue à ſe, ſiue ab extrinſeco. 20. 20
Chriſtus ſacramentaliter exiſtens, nec ſe naturaliter, nec alios videre, vel audire poteſt. 20. 27
Poteſt Chriſtus ſacramentaliter exiſtens naturaliter mouere aliud corpus vel ſpiritum. 20. 33
Item poteſt agere in corpus ſibi propinquum. 20. 34
Anima Chriſti ſacramentaliter exiſtens eſt naturaliter capax actionis & paſſionis ſpiritualis. 20. 39
Non poteſt anima Chriſti in hoc ſacramento exiſtens, naturaliter elicere actũ intellectionis circa obiectum, quod mediante phantaſmate alibi producto primò cognoſcit. 20. 44
Poteſt anima Chriſti ſacramentaliter exiſtens, naturaliter in ſe producere intellectionem & volitionem. 20. 46
Item naturaliter loqui cum Angelis cæteriſque ſpiritibus. 20. 48

De

De paſſiua cognoſcibilitate corporis Chriſti ſacramentaliter in Euchariſtia exiſtentis.

Poteſt eleuari oculus corporeus ad videndum corpus Chriſti in hoc ſacramento. 21.8
Corpus Chriſti ſacramentaliter exiſtens non poteſt immediatè tangi. 21.20
Neque videri oculo corporeo. 21. 21
Nec naturaliter cognoſci ab intellectu viatoris. 21.29
Nec ab vllo creato intellectu. 21.30
Implicat videri corpus Chriſti in hoc ſacramento & ſimul præſcindere à modo, quo eſt in eo. 21.36
An ex eo quod Dæmon videret præſentiam animæ Chriſti in ſacramento, poſſet euidenter arguere præſentiam ſacramentalem corporis Chriſti. 21. 45

Quando & quomodo deſinat Chriſtus eſſe in Euchariſtia.

Chriſtus deſinit eſſe ſub ſpeciebus ſacris, quando propria illorum ſubſtantia deſitura fuiſſet. 22.2
Nunquam deſinit Chriſtus ſub ſpeciebus Euchariſticis niſi ſuccedente alia ſubſtantia à pane & vino diuerſa. 22.4
Subſtantia quæ ſuccedit corpori Chriſti, non generatur ex quantitate, tanquam ex primo ſubiecto eductionis. 22 5
Sed educitur ab agente naturali ex materia prima, prius natura à Deo creata. 22.7
Corpus Chriſti non deſinit eſſe ſub ſpeciebus per conuerſionem. 22.10
Corpus Chriſti deſinit eſſe ſub ſpeciebus non ſolùm per deperditionem præſentiæ ſacramentalis, ſed etiam actionis ſubſtantialiter replicatiua. 22 9

De accidentibus quæ in ſacramento Euchariſtiæ remanent.

Eadem numero accidentia remanent in hoc ſacramento, quæ fuerunt in pane & vino. 23.2
Et quidem omnia illa, quæ ſenſu aliquo percipi poſſunt. 23 5
Imo etiam illa quæ ſub nullum ſenſum cadunt. 23.6
Hanc veritatem Vaſquez cenſet eſſe de fide. 23.7
Contrarium tamen verius eſſe oſtenditur. 23 10
Quantitas eſt immediatum ſubiectum reliquorum accidentium in hoc ſacramento. 23.15
Accidentia Euchariſtica omnem actionem intentionalem poſſunt exercere extra ſubiectum, quam poterant in illo, 23 44
Item eandem actionem principalem. 23 48.56
A quo proueniat actio reparatiua accidentium in hoc ſacramento. 23.52
Ad actiones quę exercentur ab accidentibus Euchariſticis corpus Chriſti nec obedientialiter concurrit. 23.54

Effectus SS.Euchariſtiæ, diſpoſitio ad illam.

Sacramentum hoc dignè ſuſceptum confert effectum ſuum ex opere operato. 25.1
Quis ſit proprius effectus huius ſacramenti. 25.2
Vt quis in hoc ſacramento actualem gratiam accipiat, debet carere actuali diſtractione. 25.7
Requiritur etiam in accedente voluntas ſaltem virtualis recipiendi hoc ſacramentum, vt ſacramentum eſt. 25.9
Maius augmentum gratiæ accipit in hoc ſacramento cæteris paribus, qui ad illud accedit cum intenſiori gratia habituali. 25.12
Qui ſine vlla voluntate accedit ad hoc ſacramentum, nullum accipit affectum. 25.13
Non peccaret tamen talis, modo accederet cum gratia habituali. 25.14
Negatio actualis deuotionis impedit in hoc ſacramento ſaltem aliquam intenſionem gratiæ habitualis. 25.20
Sacramentum Euchariſtiæ ſumptum, non auget gratiam, quamdiu eſt in homine niſi aucta diſpoſitione. 25.25
An quæuis noua diſpoſitio ſufficiat, vt hoc ſacramentum dum in nobis perſeuerat, gratiam adaugeat. 25.29.
Talis diſpoſitio debet eſſe ſupernaturalis. 25.36
Hoc ſacramentum etiam in mortali peccato ſuſceptum, delet illud ſi de eo conteramur antequam ſpecies Euchariſticæ conſumantur. 25.41
Speciali peccato ſacrilegij peccat, non ſolùm qui cum mortali peccato ad hoc ſacramentum accedit, ſed etiam qui illud ſic retinet. 25. 42
In hoc ſacramento tantùm ea cauſant gratiam, quæ ſunt in eo per ſe, vi ſacramenti. 25.68
Diuinitas & anima Chriſti, ſunt cauſæ tantùm vniuerſales, non autem particulares gratiæ Euchariſticæ. 25.70
Caro Chriſti in hoc ſacramento radicaliter tantùm, & non formaliter habet ab vnione ad verbum, vim ſanctificandi animas. 25.71
Sub vtraque ſpecie non conferri maiorem gratiam, quàm ſub alterutra. 25.72
Vtraque ſpecies ſacramentalis per ſe ordinatur ad eundem effectum. 25 75
Hoc ſacramentum vt ſacrificium eſt confert maiorem gratiam ſub vtraque ſpecie, quàm ſub alterutra tantùm. 25.90
Effectus quos hoc ſacramentum in nobis cauſare ſolet. 25.91

De confeſſione peccati mortalis ante ſacramentum Euchariſtiæ. *Vide* Confeſſio.

De ieiunio præerequiſito. *Vide* Ieiunium.

De ijs qui ſunt capaces SS. Euchariſtiæ.

Triplex capacitas in ſumente hoc ſacramentum conſiderari poteſt. 28.1
Angelus nec in ſe, nec in aſſumpto corpore eſt capax ſumptionis ſacramentalis vel ſpiritualis huius ſacramenti. 28.2
Nullum animal inferius homine eſt capax vllius manducationis huius ſacramenti. 28.4
Infantes & perpetuo amentes non ſunt capaces ſacramentalis manducationis Euchariſtiæ. 28.7.10
Sunt tamen capaces fructus & nutritionis ſpiritualis. ibid.
Ad hoc vt Euchariſtia gratiam conferat paruulis, de-

Digitized by Google

bet haberi ſaltem à miniſtro notitia eius. 28. 15
Homines non baptizati capaces ſunt manducationis ſacramentalis, Euchariſtiæ; non tamen fructus eius. 28. 16
An amentes, qui antea habuerunt rationis vſum, ſint capaces huius ſacramenti. 28. 17
Amenti in mortis articulo debet dari Euchariſtia modò conſtet eum non fuiſſe in peccato mortali immediatè ante amentiam. 28. 18
Perpetuò amentibus non eſt dandum ſacramentum Euchariſtiæ etiam in mortis articulo. 28. 19
Excommunicato, ſi conſtet eum in amentiam incidiſſe cum peccato, non eſt danda Euchariſtia in mortis articulo. 28. 20

De obligatione ſumendi SS. Euchariſtiam. Vide Communio.

Extenſio.

Extenſio localis eſt modus reipſa diſtinctus à corpore. 19. 203
Poteſt fieri impenetrabile corpus cum ſeipſo ratione duplicis extenſionis localis. 19. 254
Extenſio localis non requiritur ad agendum in agente corporeo. 20. 35
Hæc extenſio requiritur ſolùm vt conditio extrinſeca in obiecto ad hoc vt videri poſſit. 21. 9
Extenſio vero integralis partium in ſe, eſt ſimpliciter neceſſaria. ibid.

F.

Fœmina.

Fœmina eſt iure diuino ſacrorum ordinum incapax. 7. 117

Fides.

Res fidei ex triplici capite probari poſſunt. 14. 1
Potens motiuum credibilitatis noſtræ fidei, viri ſapientes, & ſtudio litterarum exercitatiſſimi, & ſanctitate præſtantiſſimi, qui eam tenuerunt. 29. 71

Forma.

Implicat formam materialem in eodem inſtanti in quo producitur, eleuari ac producendam vnionem ſui cum ſubiecto. 18. 85
An forma materialis ſuſtentet ſua accidentia, tanquam ſubiectum primum. 18. 101
Formæ materiales non immediatè recipiuntur in ſubiecto per eductionem, ſed per vnionem. 23. 37

Generatio.

Per accidens ſe habet ad generationem quod forma aliqua præceſſerit in ſubiecto. 18. 4
Corruptionem vnius ſubſtantiæ non neceſſariò conſequitur generatio alterius. 19. 62

G.

Gratia.

Gratia ſacramentalis differt aliquo modo à gratia communi. 4. 42
Non autem ſolùm penes agent extrinſecum. 4. 43
Gratia ſacramentalis non eſt aliqua perfectio modalis ſuperaddita. 4. 45
Sed eſt ipſa gratia communis includens peculiaria auxilia. 4. 46
Gratia ſanctificans ſit immediatè operatiua per habitus, proximè vero per auxilia. 4. 47
Auxilia per ſacramentum collata, quomodo diſtinguantur ab alijs collatis extra ſacramentum. 4. 48
Gratiæ ſacramentales ſpecie inter ſe differunt. 4. 49
Gratiæ ſacramentales non exiguntur intrinſecè, & ſpecialiter à gratia habituali. 4. 51
Quid præſtet gratia ſacramentalis, quod non præſtet alia. 4. 56
Gratia non eſt phyſica paſſio Christi. 4. 60
Denominatio prima, non eſt intrinſeca gratiæ. 4. 109
Gratia ſacramentalis non augetur per meliorem diſpoſitionem miniſtri. 4. 121
In eadem proportione, quo infunditur gratia, infunduntur etiam habitus & virtutes ſupernaturales. 4. 126

H.

Hæretici.

Cur hæreticis martyrium pro Chriſto toleratum nihil proſit. 12. 85
Inſignis Caluini temeritas notatur. 14. 14
Contra Begardos & Beguinas feſtum corporis Chriſti & adoratio illi debita ſtatuitur. 14. 21
Vbiquiſtarum hæreſis. 14. 24
Sacramentariorum hæreſis de SS. Euchariſtia. ibid.
Caluini & Caluiniſtarum error circa exiſtentiam SS. Euchariſtiæ. ibid.
Armenorum error circa mixtionem aquæ & vini in calice. 16. 42
Berengarij, Walerammi, Wicleffi, & Lutheri error circa SS. Euchariſtiam. 16. 1

Hoc.

Quando ly Hoc, ſtat pro contento, deſignat totam ſubſtantiam, quæ ſub continente ſenſibili latet. 16. 11
Variæ hæreticorum explicationes ſupra ly Hoc, in forma Euchariſtiæ. 14. 6

Hypotheſis.

Vnde colligatur an data aliqua hypotheſi, in ea Deus aliquid facturus vel non facturus fuiſſet. 3 4

I.

Ieiunium.

Ieiunandi præceptum ante ſumptionem SS. Euchariſtiæ, non eſt Chriſti, ſed Apoſtolorum. 27. 1
Ieiunium aliud naturale, aliud Eccleſiaſticum. 27. 2
Ad ſumptionem SS. Euchariſtiæ prærequiritur ieiunium naturale, nec ſufficit Eccleſiaſticum. 27. 3
Quidquid caſu in ſtomachum venit, non per manducationem vel bibitionem, non violat ieiunium naturale prærequiſitum ad ſumptionem SS. Euchariſtiæ. 27. 4
Nec ſaccharum retentum in ore ad temperandas ca-

ſtia, non Chriſti, ſed Apoſtolorum. 27. 1
Ieiunium aliud naturale, aliud Eccleſiaſticum. 27. 2
Ad ſumptionem SS. Euchariſtiæ prærequiritur ieiunium naturale, nec ſufficit Eccleſiaſticum. 27. 3
Quidquid caſu in ſtomachum venit, non per manducationem vel bibitionem, non violat ieiunium naturale prærequiſitum ad ſumptionem SS. Euchariſtiæ. 27. 4.
Nec ſaccharum retentum in ore ad temperandas capitis diſtillationes. 27. 5
Quale ieiunium requiratur poſt Euchariſtiæ ſumptionem. 27. 6
Cur non detur leuitas materiæ, in hac materia, quæ excuſet à peccato mortali communicantem. 27. 6
Quibus caſibus poſſit hoc ſacramentum ſumere non ieiunus. 27. 9
An liceat ſæpius in eodem morbo ſumere hoc ſacramentum non ieiuno. 27. 10
Si facta conſecratione ſolius corporis deficiat celebrans, tenetur alter ſacerdos etiam non ieiunus complere ſacrificium. 27. 18
An liceat ſacerdoti non ieiuno celebrare ad ſubueniendum ſibi vel alteri extremè indigenti. 27. 24. 38
Ad vitandam mortem, vel graue vulnus poteſt ſacerdos non ieiunus celebrare. 27. 30

Inſtrumentum.

Subiectio creaturæ ad Deum eſt ratio remota inſtrumenti obedientialis. 5. 149
Inſtrumentum obedientiale completur in actu ſecundo per concurſum Dei ſibi indebitum. 5. 150
In actu primo vero completur per virtutem diuinam ſibi aſſiſtentem. ibid.
An aptitudo creaturæ ad effectus ſupernaturales ſit proxima vel remota ratio inſtrumenti obedientialis. 5. 149. 151.
Cur naturale inſtrumentum naturaliter inclinat ad effectum ſui principalis agentis, non vero inſtrumentum obedientiale. 5. 152
Inſtrumentum obedientiale poteſt eleuari ad operandum in quamcunque diſtantiam. 6. 67

Intellectus. Intelligibile.

Cur perfectior intellectus habens idem lumen gloriæ cum alio imperfectiore inæqualem viſionem producere nequeat. 5. 140
Ens non intellectiuum non poteſt aſſumi ad actum vitæ intelligentis etiam materialiter producendum. 6. 44
Implicat intellectiuum exercere actum vitæ ſentientis. 6. 50.
Non omnia eo ipſo quòd ſunt intelligibilia, ſunt etiam ſuæ ſpeciei productiua. 5. 67

Intentio.

Intentio purè interpretatiua & in cauſa non ſufficit ad valide conficiendum ſacramentum. 9. 13
Ad validitatem ſacramenti intentio actualis non eſt neceſſaria, habitualis non ſufficit. 9.
Non ſufficit conditionata, ſed requiritur abſoluta. 9.
Et debet ad certam perſonam, certamve materiam dirigi. 9. 19

Iuriſdictio.

Iuriſdictio alia eſt ordinaria, alia delegata. 31. 55
Qui ſine iuriſdictione miniſtrat ſacramentum Euchariſtiæ; peccat mortaliter. 31. 53
Iuſtificatio alia eſt ex opere operantis, alia ex opere operato. 4. 1
Lex naturæ. Vide Status.

L.

Libertas.

Nequit ſaluari libertas voluntatis in ſola receptione, ſed in actione. 5. 57
Libertas tollitur per prædeterminationem. 5. 105

Locabilitas.

Quid ſit locabilitas in corporibus & ſpiritibus. 19. 200
Eſt modus ex natura rei diſtinctus a mobili. ibid.

Lumen.

Lumen gloriæ ſi ſit æquale in inæqualibus intellectibus, æqualem tamen viſionem producit. 5. 140
Lumen per totum medium ab ipſo ſole producitur. 6. 66

M.

S. Mater Dei, Maria.

B. Virginem habuiſſe characterem Baptiſmi & Confirmationis. 7. 83

Martyrium.

Martyrium cur non ſit ſacramentum. 1. 55
Martyrium licet ſuppleat baptiſmum quoad remiſſionem peccati, non tamen quoad impreſſionem characteris. 12. 7
Qui in vtero matris propter Chriſtum trucidantur, laureolam martyrij conſequuntur. 12. 23
Martyrium adultorum neceſſario requirit conſenſum eorum. 12. 27
Qualis hic conſenſus eſſe debeat. 12. 28
An martyrium ex quacunque virtute ſupernaturali imperatum ſufficiat ad remittenda omnia peccata. 12. 30.
Martyrium conferre etiam primam gratiam ex opere operato. 12. 43. 47
Ad hoc tamen neceſſarius eſt aliquis dolor ſupernaturalis de peccatis admiſſis. 12. 60
Et ſufficit attritio. 12. 64
Eaque virtualis. 12. 64. 67
Nullus præterea actus alius, inferior charitate abſque formali pœnitentia ſufficit ad iuſtificandum etiam in martyrio. 12. 68
In ſomno pro Chriſto occiſus non conſequitur effectum martyrij, niſi habuerit aliquando voluntatem illud ſubeundi. 12. 70
Semel autem de hoc habita voluntas & nunquam retractata ſufficit. 12. 71
Quo tẽpore martyr gratiam martyrij accipiat. 12. 80

Digitized by Google

Cur hæretico martyrium pro Chriſto toleratum non proſit. 12.25
An martyrium ante Chriſti aduentum potuerit iuſtificare ex opere operato. 12.85
Cur martyrium non ſit ſacrificium. 32. 14

Matrimonium.

Quæ ſit materia & forma ſacramenti matrimonij. 2. 4
Quomodo Eccleſia mutando conſenſum clandeſtinum in matrimonio, non mutauerit tamen materiam eius. 2.73
Matrimonium in ſtatu innocentiæ non fuit ſacramentum. 3.39
Procuratoris matrimonij verba non poſſunt phyſice cauſare gratiam in contrahentibus. 4 204
Quando & quomodo liceat ſacramentum matrimonij iterare. 7. 13
Medij neceſſitas. *Vide* Neceſſitas.

Metaphora.

In teſtamentis & legibus condendis non licet vti metaphoris. 14.11
Quo conſtare poſſit quæ verba in ſacra Scriptura ſint metaphorica. 14.12

Miſſa.

Cur non liceat pro vna Miſſa plura adæquata ſtipendia accipere. 33.263.277
Quodnam ſit iuſtum ſtipendium pro miſſa dicenda. 33. 277.
Non poteſt ſacerdos, qui dimidium accepit ab vno pro miſſa dicenda, aliud dimidium accipere ab alio pro eadem. 33.281
Poteſt aliquando Parochus pro miſſis, quas coram ſuis Parochianis celebrare tenetur, ſtipendium accipere. 33. 283
An poſſit ſacerdos qui pinguia ſtipendia pro miſſis dicendis accepit, procurare minori ſtipendio eas miſſas per alios ſacerdotes dici. 33.284
An & quomodo poſſit ſacerdos accipere ſtipendium pro miſſa, quam iam ante celebrauit. 33. 286
An teneatur ſub mortali quilibet ſacerdos aliquando ſaltem celebrare. 33. 287
An & quomodo liceat die Iouis ſancto miſſam dicere omnibus ſacerdotibus publicè & priuatim. 33. 306
An die Paraſceues liceat celebrare. 33.307
Si in diem Paraſceues incidat feſtum annunciationis, non tenentur fideles miſſæ illius diei intereſſe. 33.308
Hiſtoria de Innocentio VIII. concedente Nordvvegis poteſtatem conſecrandi tantùm in pane, ficta videtur. 16.168
An in die Paraſceues ſit licita Laico communio. 33. 309.
An die S. Sabbati priuatā miſſā celebrare liceat. 33.310
An plures Miſſas eadem die celebrare liceat. 33.314
Quando inceperint tres Miſſæ die Natalis Domini celebrari. ibid.
Quanta & quæ neceſſitas ſufficiat ad celebrandum bis in die. 33.316
Quo ritu celebrari debeat hoc ſacrificium. 33.324
Tempus celebrandi miſſā olim veſpertinū fuit. 33.325
Nunc verò ab aurora vſque ad meridiem. ibid.
Idque vim habet præcepti ſub mortali. 33. 326
Epiſcoporum priuilegium circa tempora legendi miſſam. 33.329
Idem habent Societatis Ieſu Religioſi. ibid.
Poſſuntne in nocte Natiuitatis domini, omnes tres Miſſæ dici. 33 330
Non incurrit excommunicationem, qui ſciens volenſque in Eccleſia violata celebrat. 33. 341
Quid faciendum ſacerdoti ſi Eccleſia violetur dum in ea celebrat. 33 344
An liceat in mari vel fluuio celebrare. 33. 346
In Eccleſia polluta non licet celebrare etiam ſupra altare portatile. 33. 352
Vide Celebrare, Sacrificium.

Modi.

Qualis actualitas ſit de eſſentia modorum. 18. 147
Motus localis non eſt eſſentialiter affixus vni determinato loco. 19 296

N.

Neceſſitas.

Diſcrimen inter neceſſitatem medij, & neceſſitatem præcepti. 10.2
Neceſſaria neceſſitate medij alia ſunt ex natura ſua, alia ex inſtitutione diuina. 10.24
Alia ita neceſſaria, vt ſuppleri nequeant. 10.6
Aliqua quæ ſimul neceſſaria ſunt neceſſitate medij & neceſſitate præcepti. 10.9
Tria tantùm ſacramenta nouæ legis ſunt neceſſaria neceſſitate medij. 10.11

O.

Oculus.

Oculus corporeus poteſt eleuari ad videndum corpus Chriſti in ſacramento Euchariſtiæ. 21.8
Item ad videndum modum ſacramentalis præſentiæ, quo in ordine ad ſpecies afficitur color corporis Chriſti. 21.11
Non verò ad videndam ſacramentalem præſentiam, qua afficitur ipſa ſubſtantia. 21. 12
Opinione *probabiliori relicta, circa materiam ſacramentorum, non licet ſequi minùs probabilem ſine neceſſitate.* 16.40
Orationem *Dominicam dicentes, eam non in Chriſti, ſed in propria perſona proferimus.* 24. 135

Ordines ſacri.

Materia & forma ſacramenti ordinis quo pacto fuerunt à Chriſto inſtituta. 2. 32
Materia & forma ordinis fuit in Eccleſia diuerſis temporibus diuerſa. 2. 36
Ritus ordinandi Græcus eſt validus, & tamen à Latino quoad materiam & formam diuerſus. 2. 37. 38. 41.
Pro materia Ordinis non poteſt res qualibet ab Eccleſia ſtatui. 2.42
Quæ ſit materia ſingulorum ordinum. 2. 43
In ordinatione poteſtas ordinati exprimitur actiuè & executiuè. 2. 44

Digitized by Google

Cur in nullo ordine per traditionem veſtium aliqua poteſtas conferatur. 2. 45
Materia Ordinis pendet ab Eccleſia non ſolùm in ratione ſigni materialis, ſed etiam in ratione ſigni formalis. 2. 47. 48
In ordinatione Græcorum vnica impoſitione manuum, vnicaq; forma confertur duplex poteſtas: quæ in Latinorum ordinatione per duplicem materiam formamque. 2. 51
In tribus ſacris Ordinibus confertur duplex poteſtas. 2. 53.
Poteſt in his ſacris Ordinibus poteſtas vna ſine altera conferri; ſaltem prior. 2. 54
Eccleſia potuit diuerſis temporibus variare materiam Ordinis. 2. 58
Non potuit tamen pro diuerſis Eccleſijs diuerſas materias ſtatuere. 2. 59
Cur materia Ordinis pendet à ſola auctoritate Eccleſiæ, non verò materia matrimonij. 2. 63
Singuli Ordines ſunt vera ſacramenta, & ſuum characterem imprimunt. 7. 91
Ordines minores poſſunt conferri à ſimplici Sacerdote ex commiſſione Pontificis. 7. 114
Imò etiam Diaconatus & Subdiaconatus. 7. 116
Fœmina iure diuino eſt incapax ordinis. 7. 117
Non poteſt diſpenſari cum eo, qui necdum habet legitimam ætatem pro ordinibus niſi à ſummo Pontifice. 7. 117
Ordinatus ante legitimam ætatem etiam cum diſpenſatione manet ſuſpenſus ab executione ordinum vſque ad legitimum tempus. ibid.
Ordinis ſacramentum in vltima Cœna à Chriſto inſtitutum eſt. 11. 12

P.

Panis *benedictio ante conſecrationem à Chriſto factam in vltima cœna quid efficaciæ habuerit.* 24. 86

Paraſceue.

Diaconus non poteſt in die Paraſceues abſente Sacerdote hoſtiam conſecratam ſumere, & reliquas cæremonias peragere. 31. 17
An vnus Parochus habeat obligationem exigendi duplex ſepulchrum in duplici Eccleſia pro die Paraſceues. 32. 317
Partes *inter eſſentiales & integrales diſcrimen.* 25. 87

Peccator. Peccatum.

Quid nomine publici peccatoris in iure intelligatur. 29. 1. 5.
Quodlibet peccatum mortale non retractatum impedit gratiam ſacramentalem. 4. 63
Peccatum originale in adultis in lege naturæ non potuit deleri, niſi per dilectionem Dei ſuper omnia. 3. 106
Poteſt iuſtificari adultus & emundari ab originali, licet non emundetur à venialibus. 3. 110
Peccatum originale non poteſt remitti ſine infuſione gratiæ. 4. 6
Ad remittendum originale non requiritur dolor formalis. 4. 74
Perſeuerantiæ *donum à multis cauſis pendet.* 10. 5
Perſonam *ſuam & alienam agere eadem locutione nequis eidem, etiam materialiter conſiderato pro eodem tempore conuenire.* 24. 131

Perſonæ diuinæ.

Vnde deſumatur veritas cognitionis notionalis, qua pater priùs origine cognoſcit filium producendum, quàm ille producatur. 24. 156

Pontifex.

Non poteſt Pontifex ob priuatam tantùm vtilitatem in vnica tantùm ſpecie conſecrare. 16. 157
Probabile tamen eſt poſſe in hoc ob publicam vtilitatem diſpenſare per iuris interpretationem: probabilius tamen contrarium. 16. 158

Pœnitentia.

Pœnitentia ſacramentum litteris vel nutibus perfici nequit. 2. 5
Pœnitentiæ ſacramentum ordinatur per ſe etiam ad habitus, qui per ſe cum gratia ſanctificante ſunt connexi. 19. 41
Qui in ſtatu gratiæ accederet ad ſacramentum pœnitentiæ, ſine vlla voluntate accipiendi hoc ſacramentum, eo ipſo peccaret mortaliter. 25. 76

Potentia obedientialis.

Eſſe potens producere, eſt denominatio partim intrinſeca, partim extrinſeca. 5. 84 *circa fin.*
Creatura non dicitur potens ad effectus ſupernaturales per extrinſecam ſolùm denominationem. 5. 92
Vide Eleuatio.
Quid ſit potentia obedientialis. 5. 2
Hæc datur ad omne id quod contradictionem non inuoluit. 5. 7
Eſt vera potentia & non tantùm metaphorica. 5. 9
Non eſt ſola non reſiſtentia imperio Dei, ſed poſitiua virtus. 5. 11
Hæc datur non ſolùm reſpectu Dei ſupernaturaliter operantis, ſed etiam reſpectu formæ ſupernaturaliter receptibilis. 5. 12
Hæc importat in ſuo conceptu promptitudinem ad exequendum imperium Dei, & improportionem ad actum producendum. 5. 16
Non omnis potentia naturaliter inclinat ad quamcunque ſuam perfectionem. 5. 19
Potentia obedientialis reperitur in genere cauſæ materialis. 5. 26
Item in genere cauſæ formalis. 5. 27
Item in genere cauſæ efficientis. 5. 36
Item in genere cauſæ meritoriæ. 5. 37
Hæc non ſemper comparatur vt inſtrumentum ad effectum producendum. 5. 28
Quid ſentiat S. Thomas de potentia obedientiali. 5. 43.
Datur potentia obedientialis actiua congenita in ſolis & omnibus entibus, natura ſua actiuis. 5. 63
Potentia obedientialis poteſt eleuari ad effectus ſupernaturales per imperium Dei extrinſecum ſine virtute aliqua intrinſecus addita. 5. 82
Diſcrimen inter potentiam obedientialem & naturalem. 5. 90
Cur inſtrumentum obedientiale non naturaliter exigat concurſum ad effectum cauſæ principalis. 5. 91

Potentia obedientialis eſt etiam per ordinem ad effectus aliquos naturales. 5. 39
Potentia obedientialis actiua eſt naturalis entitatiue. 5. 117.
Potentia obedientialis tam actiua, quàm paſſiua ſunt ſupernaturales terminatiuè, non ſpecificatiuè, ſed connotatiuè. 5. 118
Potentia obedientialis paſſiua eſt completa in ratione potentiæ. 5. 122
Actiua verò eſt incompleta etiam in ratione inſtrumenti. 5. 123
Nulla potentia obedientialis eſt ante eleuationem perfectior alia, quoad modum attingendi effectum independenter ab aliqua cauſa vel conditione naturali. 5. 129.
Vna potentia obedientialis poteſt eſſe perfectior alia quoad virtutem influendi præſuppoſitam ante ipſam eleuationem. 5. 130
Potentia obedientialis non neceſſario influit in effectum, quantum per natiuam ſuam virtutem obedientialiter poteſt. 5. 133
Cauſa neceſſaria cùm obedientialiter agunt, à Deo ad agendum determinantur. 5. 134
Non verò cauſa libera. 5. 136
Potentia obedientialis non eſt de eſſentia entis creati vt ſic. 5. 143
Potentia obedientialis adæquatè conſtituitur per ſubiectionem ad Deum & per aptitudinem ad effectus ſupernaturales cauſandos. 5. 149
Subiectio creaturæ ad Deum eſt ratio remota inſtrumenti obedientialis. ibid.
Inſtrumentum obedientiale completur in actu ſecundo per concurſum Dei ſibi indebitum. 5. 150
Vide Inſtrumentum.
In quo prædicamento locanda ſit potentia obedientialis. 5. 153
Hæc non conſtituit aliquam ſpeciem potentiæ per ſe. 5. 154.
Nec reducitur ad genus virtutis cauſæ principalis. 5. 155.
Sed reducitur ad eam potentiam in qua proximè fundatur. 5. 156
Potentia obedientialis terminatiuè reducitur ad ſpeciem potentiæ infuſæ. ibid.
Potentia obedientialis ſubiectiuè multiplicatur ad multiplicationem potentiæ naturalis. 5. 160
Hæc ſubiectiuè eſt finita, terminatiuè verò infinita. 5. 161.
Potentia obedientialis poteſt eleuari ad creandū. 6. 54
Non autem ad effectus tempore à ſe diſtantes producendos. 6. 61
Poteſt autem eleuari ad eos, loco ſolùm diſtātes. 6. 65

Præcepta.

An obſeruantia præceptorum in ipſo contritionis voto incluſa ſit neceſſaria, neceſſitate medij. 10. 7
Quando priuilegium conceſſum eſt perſonæ, non tenetur eo vti ad præceptum ſeruandum, ſecus verò ſi conceſſum ſit communitati. 29. 106
Prædeterminatio *tollit libertatem.* 5. 105
Presbytero *poteſt conferri poteſtas conſecrandi corpus Domini, ſine poteſtate abſoluendi à peccatis, non contrà.* 2. 53
Vide Ordo.
Priuilegium *quando conceſſum eſt perſonæ, tunc non tenetur eo vti ad præceptum ſeruandum; ſecus verò ſi conceſſum ſit communitati.* 29. 106

Producere.

Implicat aſſumi aliquid ad primam ſui productionem. 6. 14.
Implicat aliquid aſſumi ad nouam ſui productionem, ceſſante priore. 6. 17
Implicat aliquid eleuari ad producendos effectus tempore diſtantes. 6. 61
Non autem loco diſtantes. 6. 65
Idem numero effectus ſemel productus iterum, & iterum reproduci poteſt. 18. 134

Propoſitio.

Duplex tempus in propoſitionibus conſiderari poteſt. 24. 168.
Propoſitiones certam ſignificationem non habent, niſi integræ prolatæ. 24. 169

Pueri.

Pueris in vtero matris periclitantibus an poſſit adhiberi aliquod ſalutis remedium. 3. 62
Quomodo pueri dicantur in vtero matris à Deo antecedenti voluntate ad ſalutem voliti. 3. 64
In lege naturæ fuit aliquod medium pro paruulorum iuſtificatione à Deo inſtitutum. 3. 58
Quale fuerit illud medium. 3. 66
Fuit verum ſacramentum. 3. 69
Conſiſtebat in aliquo ſigno ſenſibili, quod fuit actus aliquis externus proteſtatiuus fidei Meſſię venturi. 3. 72
Hoc ſignum non fuit à Deo determinatum in ſpecie, ſed tantùm in genere. 3. 74
Omnes pueri accipiunt æqualem gratiam in baptiſmo. 4. 123.
Qui in vtero matris propter Chriſtum trucidantur, martyrij laureolam conſequuntur. 12. 23

Q.

Quantitas.

In quantitate raritas & denſitas alia eſt organica, alia ſitualis. 19. 114
Quomodo Chriſti corpus in SS. Euchariſtia extendatur per quantitatem. 19. 104
Quantitas eſt immediatum ſubiectum reliquorum accidentium in ſacramento Euchariſtiæ. 23. 15
Denominatio quanti non poteſt ſaluari, niſi per vnionem inhærentem ei, quod quantum denominatur. 23. 19.
Quantitas Euchariſtica non poteſt exiſtere extra ſubiectum per puram priuationem inhærentiæ. 23. 27
Quantitas Euchariſtica de facto conſeruatur eodem numero actione eductiua, qua conſeruabatur in proprio ſubiecto. 23. 33

R.

Reliquiæ.

An reliquiæ Sanctorum in ara ſeu tabula recondita, ſint de eſſentia conſecrationis. 33. 349

Replicatio.

Non implicat aliquid aſſumi ad actionem replicatiuam ſui. 6. 25

Non

Non neceſſariò replicantur ſimul cum ſubiecto omnes proprietates à loco independentes. 19. 267

Forma modaliter tantùm à ſubiecto diſtincta non poteſt ſine illo replicari. 19. 275

Connaturalius eſt vt cum ſubiecto replicentur omnes eius proprietates à loco independentes. 19. 276

Mutatio facta corpori in vno loco, non neceſſariò fit eidem exiſtenti in altero per replicationem 19. 278

Subiectum vnum numero in diuerſis locis replicatum contrarias formas ſimul habere poſſet. 19. 283

Replicata forma ſi in vno loco corrumperetur, non eo ipſo neceſſariò etiam corrumperetur in alio. 19. 286

Poteſt corpus replicatum in vno loco nutriri, & augeri & non eo ipſo in alio. 19. 287

Corpus replicatum poſſet ſe pluribus motibus mouere, ſed minori velocitate in ſingulis, quàm ſi in vno ſolùm loco moueretur. 19. 289

Mutatio eſſentialiter pendens à determinato loco, facta ſubiecto in vno loco non fieret eidem in alio. 19. 291

Etiam mutatio localis replicari poteſt. 19. 294

Actus vitales externi qui medio obiecto eliciuntur à potentia vitali in vno loco; non eliciuntur connaturaliter eo ipſo etiam in alio. 19. 302

Actus vitales interni non eliciuntur connaturaliter in vtroque replicationis loco, niſi replicetur ſimul omne comprincipium phyſicum à quo dependent. 19. 304

Implicat potentiam cognoſcitiuam vel appetitiuam in vno loco elicere actum oppoſitum illi quem habet in alio. 19. 310

In vtroque loco replicationis in quo eſt anima, eſt etiam cognitio, ſi non phyſicè, ſaltem obiectiuè, & intentionaliter reſpectu animæ. 19. 316

Cur homo in diuerſis locis ſimul exiſtens non poſſit conſtitui in gratia, & in peccato ſimul. 19. 332

Si humanitas Chriſti ſine vnione hypoſtatica replicaretur, etiam ſic non poſſet peccare. 19. 338

Corrupta actione reproductiua rei in vno loco, non corrumperetur res in alio. 19. 352

An deſtructa actione replicatiua poſſit dici res ibi ſubſtantialiter annihilata, vbi eſſe deſinit. 19. 353

An ſaltem tunc dici poſſit ſubſtantialiter corrumpi. 19. 354.

Poteſt idem homo in vno loco viuere & in altero ſimul mori. 19. 357

Retractatio *peccati duplex, perfecta & imperfecta.* 4. 64.

Rutheni *ſumunt iam SS. Euchariſtiam ſub vtraque ſpecie, Pontifice id permittente.* 29. 93

Sacerdos.

Sacerdos cæcus poteſt conſecrare. 16. 122

Non poteſt priuatus Sacerdos ob publicam etiam neceſſitatem in vna tantùm ſpecie conſecrare. 16. 156

Sacerdos poteſt bis eadem die celebrare vrgente aliqua neceſſitate. 27. 14

Quando Apoſtoli ſint facti Sacerdotes à Chriſto. 33. 18.

Quomodo Sacerdotes extra miſſam veſtitos eſſe oporteat. 33. 379

Vide Sacramentorum miniſter.

Sacramentum.

Sacramentum quid nominis. 1. 1

Eius definitio. 1. 56

De eius eſſentia eſt relatio ſigni perfectæ ſanctitatis. 1. 5.

Hæc tamen relatio non conſtituit adæquatè ſacramentum. 1. 6

Conſtituitur ergo ſacramentum adæquatè ex relatione ſigni & cauſæ. 1. 7

Finis ſacramentorum eſt homines erudire & ſanctificare. 1. 9

Ad rationem ſacramenti non requiritur relatio cauſæ perfectæ ſanctitatis. 1. 11

Relatio cauſæ in ſacramentis ſe tenet ex parte materiæ. ibidem.

In ſacramentis eſt natura prius cauſatiuum, quàm ſignificatiuum. 1. 14

In ſacramentis relatio ſigni non eſt ens rationis. 1. 20.

Cur potius relatio ſigni quàm cauſæ dicatur ratio formalis ſacramentorum. 1. 27

Diſcrimen inter ſacramenta & ſacrificia. 1. 30

In ſacramentis quid ſit principalius, ſignificare an cauſare. 1. 32

Sacramentale ſignum debet eſſe ſenſibile. 1. 36

Item debet eſſe ſacrum non ſolùm terminatiuè, ſed etiam ſubiectiuè. 1. 39

Item firmum & ſtabile. 1. 44

Hoc ſignum naturale non eſt, ſed ex inſtitutione Dei. 1. 47.

Non eſt de eſſentia ſacramenti habere aliquam proportionem cum rebus ſignificatis. 1. 50

Sacramenta differunt inter ſe non ſolùm penes terminos ſignificatos, ſed etiã penes res ſignificantes. 1. 52

Ad rationem ſacramenti non pertinet vt habeat certos ritus, & cæremonias. 1. 55

Compoſitio in ſacramentis non eſt phyſica, ſed moralis. 2. 12.

In quolibet ſacramento eſt duplex ſignificatio, materialis & ſacramentalis. 2. 14

Inter res & verba ſacramentalia ſolùm moralis ſimultas requiritur. 2. 19

Quorum ſacramentorum formæ non neceſſariò ſupponunt præſentem materiam. 2. 23

Omnium ſacramentorum formæ ſunt à Chriſto determinatæ non tamen ſingulæ quoad ſpeciem, ſed aliquæ quoad genus tantùm. 2. 32

Quomodo Eccleſia mutando conſenſum clandeſtinum, in matrimonio, non mutauit tamen materiam eius. 2. 38.

Sacramentum quot modis poſſit irritari. 2. 78

Poteſt quis cum priuato errore circa materiam vel formam ſacramenti, habere ſufficientem intentionem conficiendi illud ſacramentum. 2. 79

Quid requiratur ad falſificationem formæ. 2. 95

Quando error miniſtri circa accidentalia, redundat in ſubſtantialia, irritat ſacramentum. 2. 80

Hic autem error circa accidentalia duobus modis redundat in ſubſtantialia. ibid. & n. 81

Cùm materia ſacramenti eouſque mutatur, vt moraliter amittat communem vſum, in quo primò fuit à Chriſto inſtituta, mutatio eſt ſubſtantialis. 2. 82

Quoties forma alicuius ſacramenti mutat principale ſignificatum, mutatio eſt ſubſtantialis. 2. 85

Forma ex vocibus diuerſi idiomatis idem ſignificantibus eſt valida. 2. 86

Quot modis poſſit fieri mutatio circa formam alicuius ſacramenti. 2. 86

Digitized by Google

Quomodo falſificatiuum formæ ſacramentalis, ſi ei poſtponatur, non inualidet ſacramentum. 2.91
Nullum ſacramentum fuit in ſtatu innocentiæ, nec erit in ſtatu gloriæ. 3.1
Vide Status.
Quod motiuum fuerit inſtituendi ſacramenta quæ peccatum ſupponunt. 3.21
Pueris totaliter in vtero matris exiſtentibus non poteſt adhiberi vllum ſacramentum. 3.62
Quæ ſint ſacramenta mortuorum, quæ viuorũ. 3.121
Cur ſeptem tantùm ſint ſacramenta in lege Euangelica. 3.122.
Sacramenta vt gratiam conferant aliquam diſpoſitionem requirunt. 4.62
Nullum ſacramentum gratiam confert ex opere operato, niſi actu ſuſceptum. 4.134
Gratia confertur per ſacramentum actu ſuſceptum in inſtanti negatiuo, in quo moraliter completur ſignificatio ſacramenti. 4.147
Gratia in ſacramentis producitur aliquando in fine prolationis formæ, aliquando in fine applicationis materiæ. 4.148
Quæ ſacramenta recedente fictione gratiam cauſent. 4.158. 160.
Sacramenta non ſunt phyſica inſtrumenta characteris, aut alterius phyſicæ qualitatis. 4.195
Sacramenta non attingunt phyſicè vnionem gratiæ cum anima. 4.196
Sacramenta non ſunt phyſica inſtrumẽta gratiæ. 4.197
Sacramenta ſæpe cauſant gratiam, quando non amplius phyſicè exiſtunt. 4.201
Sacramenta non ſunt conditiones, ſine quibus non, nec cauſæ tantùm per accidens gratiæ. 4.206
Nec ſunt cauſæ extrinſecæ, tantùm diſponentes ſubiectum. 4.208
Sed ſunt morales cauſæ gratiæ. 4.209
Sunt item inſtrumenta paſſionis Chriſti. 4.210
Quomodo ſacramenta moueant & inclinent moraliter Deum ad gratiam conferendam. 4.211
Cur ſacramentum non poſſit dici conferre gratiam ex opere operantis Miniſtri. 4.219
Aliqua ſacramenta characterem imprimere eſt de fide. 7.3
Eaque tria tantùm ex nouis. 7.16
Sacramenta quæ characterem non imprimunt, non imprimere vllum ornatum alium in anima. 7.22
Poteſt aliquid eſſe accidentale vni ſacramento, ſubſtantiale alteri. 13.41
Quomodo verum ſit, quod ante omne ſacramentale præſupponi debuerit eſſe naturale. 14.35
Quid ſit eſſe partem eſſentialem, quid integralem ſacramenti. 15.53
Inter illas tantùm materias & formas ſacramentorum moralis ſufficit ſimultas, quæ non tranſmutantur. 16.94
Quare in formis ſacramentorum generica ratio ſanctitatis, quam per ſe conferunt, non exprimatur explicitè. 24.44
Nullius ſacramenti forma, niſi Euchariſtiæ in perſona Chriſti pronunciatur. 24.74
In formis ſacramentalibus triplex veritas conſiderari poteſt. 24.153
Formæ ſacramentorum cauſant ſuos effectus vt vera, veritate ſibi communicata ex infallibili promiſſione Dei. 24.154
Non poſſunt formæ ſacramentales cauſare vt vera veritate practica, deſumpta ex conformitate cum obiecto actu exiſtente. 24.160
Quomodo dicuntur formæ ſacramentales ſeipſas veras efficere. 24.166
Quando formæ ſacramentorum habeant ſuam completam ſignificationem, & cauſent ſuos effectus 24.170
Quomodo Patres intelligendi ſunt qui docent extra Eccleſiam nulla ſacramenta reperiri. 24.89

Sacramenta mortuorum, viuorumque.

Quæ ſint ſacramenta mortuorum, quæ viuorum. 3.121
Ad conſequendam gratiam ſacramentorum mortuorum non ſufficit ſola voluntas ea recipiendi. 4.71
Sed requiritur dolor ſupernaturalis. 4.72
Et hic debet eſſe ſupernaturalis quoad ſubſtãtiam. 4.75
Sufficit attritio 4.79. etiam cognita. 4.84
Hæc ſacramenta per ſe primò inſtituta ſunt ad primam gratiam conferendam. 4.82
Ad effectum ſacramentorum mortuorum conſequendum, non tenemur retractare explicitè peccata quatenus ſunt Dei offenſa. 4.87
Vt hæc gratiam ſacramentalem conferant debent frequentari ſine actuali diſtractione mentis. 4.93
Vt ſacramenta viuorum conferant augmentum gratiæ habitualis ſufficit ſolus ſtatus gratiæ cum voluntate virtuali recipiendi ſacramentum vt ſacramentum eſt. 4.95
Hæc ſacramenta non ſunt primò & per ſe inſtituta ad conferendam primam gratiam. 4.105
Habent tamen vim conferendi eam per accidens & ſecundariò. 4.106

Sacramenta noua & antiqua.

Diſcrimen inter noua & antiqua ſacramenta. 1.13
Sacramenta noua à veteribus non differunt ratione formæ, ſed ratione materiæ. 1.53
Quomodo noua ſacramenta differant à puris ſymbolis. 1.61
Sacramenta noua & vetera vniuocantur in ratione ſacramenti adæquatè ſumpti. 1.59
Quæ analogia reperiri poſſit, in ſacramentis nouis & veteribus. 1.64
Quomodo à nouis ſacramentis antiqua dependebant. 1.66.
Omnia noua ſacramenta conſtant rebus & verbis. 2.2
In ſacramentis nouis res & verba importantur in recto. 2.15
Quæ erat ſanctitas legalis, quam antiqua ſacramenta cauſabant, quæ ſacramenta antiquæ legis. 1.8
Antiqua ſacramenta, propriè ſacramẽta fuerunt. 1.11
Antiqua ſacramenta ſolis rebus & non verbis conſtabant. 2.1
Multa fuerunt ſacramenta in antiqua lege, quæ tamen ceſſarunt in noua. 3.117
Antiqua ſacramenta non iuſtificabant ex opere operato. 4.3
Cur antiqua merita non poſſint dici cauſaſſe gratiam ex meritis Chriſti. 4.16
Sacramenta noua eſſe cauſas inſtrumentales gratiæ eſt de fide. 4.22
Item cauſare gratiam ex opere operato. 4.26
Hæc cauſant etiam habitus gratiam ſanctificantem conſequentes. 4.28

Non

Non ſolùm autem cauſant, ſed etiam augent vnà cum gratia habitus per ſe infuſos. 4. 29
Quomodo ſacramenta noua non ſolùm cauſent ſed etiam contineant. 4. 231
Quomodo noua ſacramenta non ſint pura ſigna gratiæ. 4. 232.
Sacramenta nouæ legis ſunt omnia à Chriſto inſtituta. 8. 3.
Tria tantùm ſacramenta nouæ legis ſunt neceſſaria neceſſitate medij. 10. 11
Vide Status.

Sacramentale.

Cur actio ſacramentalis in noua lege poſſit eſſe bona, etſi ob prauum finem eliciatur à miniſtro, non autem in antiqua lege. 3. 98
Actio ſacramentalis in antiqua lege non exercebatur nomine Eccleſiæ. ibidem
Gratia ſacramentalis differt aliquo modo à gratia communi. 4. 42
Non differt autem ab illa tantùm per agens extrinſecum. 4. 43
Vide Gratia.
In qualibet actione ſacramentali eſt aliqua honeſtas moralis. 4. 215
Sacramentalia verba non poſſunt phyſicè cauſare actionem qua Chriſti corpus in hoc ſacramento ponitur. 18. 153.

Sacramentorum Obex.

Duplex datur obex in ſacramentis ad gratiam, poſitiuus & negatiuus. 4. 63. 161
Quodlibet peccatum mortale non retractatum impedit gratiam ſacramentalem. ibidem
Quid, & quotuplex ſit fictio in ſuſceptione ſacramenti. 4. 149.
Ad tollendum obicem negatiuum ſufficit attritio, ad poſitiuum verò requiritur contritio vel cum ſacramento attritio. 4. 164

Sacramentorum Miniſter.

Peccat miniſter conſecratus qui in ſtatu peccati mortalis ſacramenta adminiſtrat. 9. 1
In quo fundetur ius naturale, quo miniſter ſacramenti tenetur ſe ponere in ſtatu gratiæ cùm adminiſtrat ſacramenta. 9. 2
Actus miniſtri in omni ſacramento debet exprimi exercitè, non ſignatè. 2. 71

Sacrificium.

Inter ſacrificia & ſacramenta diſcrimen. 1. 30
Cur in ſtatu gloriæ nulla dentur ſacrificia. 3. 45
In lege naturæ fuerunt ſacrificia. 3. 55
Non perficitur prius ſacramentum quàm ſacrificium in Euchariſtia. 24. 22
Euchariſtia non eſt ſolùm ſacrificium propitiatorium 24. 39
Quid ſit ſacrificium in communi. 32. 1
Sacrificium propriè dictum non poteſt ſaluari in actu purè interno. 32. 3
Nec in quolibet opere externo, 32. 4
Sacrificium non eſt ſignum naturale ſaltem complete ſignificatiuum. 32. 6
An ad ſacrificium ſufficiat priuata authoritas. 32. 7
Cur martyrium non ſit ſacrificium. 32. 14
Cur mors Chriſti ſacrificium fuerit, & non mors martyrum. 32. 15
Ad ſacrificium requiritur vt ſacrificans actiuè ſaltem indirectè concurrat ad immolationem victimæ. 32. 14. 16.
Actio ad ſacrificium requiſita debet eſſe tranſmutatiua rei ſacrificandæ. 32. 20
Ad ſacrificium non eſt neceſſarius actus religionis verus & explicitus, ſed ſufficit putatus & implicitus. 32. 34.
Cur dedicationes templorum, Erectiones altarium, conſecrationes vaſorũ &c. non ſint ſacrificia. 32. 36
Sacrificia veteris legis multiplicia fuere. 32. 37
Vide Miſſa.

Sacrificium Miſſæ.

Voluntas in Sacerdote celebrante, non offerendi pro viuis & defunctis eſt peccatum mortale. 33. 230
An in miſſa offeratur verum & proprium ſacrificium. 33. 1.
Res quæ in hoc ſacrificio principaliter offertur eſt corpus & ſanguis Chriſti. 33. 21
An totus Chriſtus offeratur in hoc ſacrificio. 33. 21
An ſimul etiam ſuppoſitum diuinum. 33. 26
An Chriſtus ſit materia huius ſacrificij vt in propria ſpecie exiſtens. 33. 29
An panis & vinum in hoc ſacramento conſtituant ſacrificium diſtinctum à ſacrificio corporis & ſanguinis Chriſti. 33. 33
Panis & vinum eſſentialiter integrant hoc ſacrificium. 33. 38.
Non poteſt dici hoc ſacrificium ſenſibile per ſolum ordinem ad ſpecies ſenſibiles. ibidem
Multa ſunt actiones quibus hoc ſacrificium perficitur. 33. 42.
In qua actione hoc ſacrificium eſſentialiter conſiſtat. ibidem.
Corpus & ſanguinem Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, non in facto eſſe ſed in fieri tantùm, dici poſſe ſacrificium formaliter. 33. 73
Diſcrimen inter hoc ſacrificium & ſacrificium crucis. 33. 74.
Quicunque Sacerdos etiam excommunicatus, hæreticus, degradatus, poteſt hoc ſacrificium offerre. 33. 88
Sacerdos qui expreſſam voluntatem haberet non ſacrificandi, ſed tantum conſecrandi & ſumendi, is adhuc verè ſacrificaret. 33. 91
An Chriſtus actu vna cum Sacerdote hoc ſacrificium offerat. 33. 93
Pro quibus poſſit hoc ſacrificium licitè & validè offerri 33. 103.
Primò pro omnibus fidelibus viuis, & vita functis in purgatorio exiſtentibus. 33. 104
Itē pro reliquis viuentibus nō baptizatis. 33. 116. 235
Non tamen pro hæreticis, excommunicatis, ſchiſmaticis. 33. 113
Nec pro paruulis defunctis ſine baptiſmo. 33. 106
Nec pro damnatis. 33. 107

Effectus huius ſacrificij.

Hoc ſacrificium non remittit immediatè peccata illis

pro quibus offertur. 33. 103. 155
An impetret auxilium infallibiliter ad pœnitentiam. 33. 138.
Auxilium quod per hoc ſacrificium confertur, non eſt ſemper efficax. 33. 145
An hoc ſacrificium vim habeat augendi gratiam ex opere operato. 33. 151
An hoc ſacrificium ex opere operato immediate remittat pœnas ex condonatis peccatis relictas. 33. 165
Quo ritu celebrari debeat hoc ſacrificium. 33. 324
Quibus perſonis hanc pœnarum remiſſionem ſacrificium Euhariſticum conferat. 33 170
An & quomodo hunc effectum ex opere operato conferat Sacerdotibus offerentibus. 33. 171
Quomodo reliquis offerentibus. 33. 184. 186
Quinam effectum huius ſacrificij per modum applicationis participare poſſint. 33. 201
Viuentes non baptizati cum certa lege non conſequuntur. 33. 202
Defunctis in gratia, abſque baptiſmo tamen, nil prodeſt hoc ſacrificium ex opere operato. 33. 206
Prodeſt tamen eis per modum liberalis impetrationis. 33. 207.
Fidelibus baptizatis viuis & defunctis certum eſt prodeſſe ex opere operato. 33. 208
Hoc ſacrificium minuere ſolum pœnam ſenſus, non autem damni, animarum purgantium, eſt probabile. 33. 218.
An per generalem intentionem qua quilibet Sacerdos tenetur hoc ſacrificium offerre pro viuis & defunctis, eis certa lege aliqua remiſſio pœnæ detur. 33. 221.
Quis ſit huius ſacrificij fructus ſpecialiſſimus, quis ſpecialis, quis generalis. 33. 229

Conditiones & diſpoſitiones ad effectum huius ſacrificij.

Quæ conditiones requirantur ex parte offerentis immediati. 33. 234
Quæ verò ex parte mediati. ibidem
Ad quos effectus requiratur ſtatus gratiæ in ijs, pro quibus hoc ſacrificium offertur. 33. 235
Vt hoc ſacrificium proſit ijs pro quibus offertur, non eſt neceſſarius ſtatus gratiæ in offerente. 33. 236
Sacrificium hoc conferet ſuum effectum offerenti, licet inceperit illud in peccato, modo abſoluerit in gratia. 33. 237.
Vt offerens mediatus participet de fructu huius ſacrificij ſufficit ſi ſit in gratia, quando Sacerdos actu celebrat, licet prius non fuerit quando illud procurabat per eleemoſynam. 33. 239
Niſi Sacerdos actu celebret, fideles cooperantes ad hoc ſacrificium peragendum, non accipient effectum eius ex opere operato. 33. 242
Vt proſit ex opere operato hoc ſacrificium non offerentibus, debet ab immediato offerente pro ijs offerri. 33. 243.
Duplex diſpoſitio ad hoc ſacrificium negatiua & poſitiua. 33. 260. 273. & ſeq.

Valor huius ſacrificij.

An hoc ſacrificium habeat valorem infinitum. 33. 245
Quomodo reſpectu offerentium non ſit limitata virtutis. 33. 257
Reſpectu eorum, pro quibus offertur eſt limitata virtutis extenſiuè, non autem intenſiuè. 33. 259
An hoc ſacrificium Euchariſticum ſit eiuſdem valoris cum ſacrificio crucis, & vltima Chriſti cœna. 33. 268.
Sacriſtia violata non violatur Eccleſia. 33. 342
Sanguis non integrat eſſentialiter corpus humanum. 19. 20.
Signum practicum & ſpeculatiuum diſcriminantur. 1. 44.
Signum practicum gratiæ ſolus Deus inſtituere poteſt. 1. 47.
Societatis Ieſu Religioſi quomodo ex lege teneantur ſacrificium offerre pro hæreticorum conuerſione. 33. 115.
Societatis Ieſu priuilegium circa tempora celebrandi miſſam. 33. 329
Societatis Ieſu Prouinciales habent priuilegium dedicandi per ſeipſos oratoria ad diuinum cultum in domibus noſtris. 33. 331
Societatis Ieſu ſuperiores poſſunt noſtra loca ſacra ſi violata fuerint reconciliare. 33. 345
Societas Ieſu ex priuilegio ſibi conceſſo in quibuſdam locis poteſt conſecrare altaria. 33. 347
Spirituale eſſentialiter depēdere poteſt à corporeo. 5. 159

Status.

Status legis naturæ, legis ſcriptæ, Euangelij, gloriæ. 3. 46.
Pro ſtatu Innocentiæ de facto nullum ſacramentum inſtitutum fuit. 3. 1
In ſtatu gloriæ nullum erit ſacramentum. ibidem
Si ſtatus Innocentiæ perſeueraſſet, potuiſſet habere ſacramenta. 3. 2
Nulla tamen de facto futura fuiſſent. 3. 14.
Si in ſtatu innocentiæ omnes vel ferè omnes peccaſſent inſtituta fuiſſent in eo ſacramenta. 3. 30
Quo medio ſe liberaſſent à peccatis perſonalibus homines in ſtatu puræ Innocentiæ. 3. 22
Statum Euangelij præſtare, innocentiæ ſtatui in multis. 3. 35.
Si in ſtatu Innocentiæ fuiſſet ſacramentum Euchariſtiæ conſequenter debuiſſet etiam fuiſſe ſacramentum ordinis. 3. 40
In ſtatu Innocentiæ futura fuiſſent ſacrificia. 3. 44
Cur in ſtatu gloriæ nulla dentur ſacrificia. 3. 45
In lege naturæ fuerunt ſacrificia. 3. 55
In lege naturæ fuit aliquod remedium pro paruulorum iuſtificatione à Deo inſtitutum. 3. 58
Nec præter hoc fuit aliud. 3. 111
Vide. Pueri.
Qualis fides Chriſti neceſſaria fuerit ad conficiendum hoc ſacramentum. 3. 76
Non iuſtificabat ex opere operato. 3. 87
Sed concurrebat ad iuſtitiam tantùm vt conditio. 3. 91.
Status legis Euangelicæ melius prouiſum eſt per baptiſmum, quàm legi naturæ per ſacramentum illius ſtatus. 3. 102
Sacramentum legis naturæ nec ſufficiens nec neceſſarium fuit pro adultis. 3. 106
In lege naturæ ad delendum originale in adultis neceſſaria fuit dilectio Dei ſuper omnia. ibidem
Poteſt eſſe naturale homini aliquid pro vno ſtatu, & non pro alio. 20. 10

Subdia-

Subdiaconus *non peccat de nouo, adminiſtrando actus ſui ordinis in peccato mortali.* 9. 8
Vide Ordines.

Subiectum.

Poteſt aliquid ſuſtentare accidentia vt ſubiectum primum, abſque eo quòd illa in eo inhæreant. 18. 96
An forma materialis ſubiectet ſua accidentia tanquam ſubiectum primum. 17. 101

Supernaturale.

Exercere actus ſupernaturales in peccato mortali, peccatum non eſt. 9. 9
Solus Deus poteſt eſſe cauſa principalis effectus ſupernaturalis quoad modum. 17. 150
Differentia naturalis & ſupernaturalis non deſumitur per habitudinem ad agens. 20. 42
Subſtantia *non ſubiectat accidentia media potentia aliqua à ſe etiam metaphyſicè diſtincta.* 18. 104

T.

Tonſura *ad celebrandum an ſub mortali requiratur.* 33. 380.
Tranſſubſtantiatio *eſt ſpecies conuerſionis.* 18. 1
Vide Conuerſio.
Trinitatis SS. *naturale ſignum nullus eſt caracter.* 7. 67.

V.

Veſtes.

Sacrarum veſtium vſus quam antiquus; ex quâ materia debeant eſſe. 33. 371
Cuius coloris. 33. 372
An in aliquo caſu ſine illis celebrare liceat. 33. 373
Quis eas benedicere poſſit. 33. 374
Quando amittant benedictionem. 33. 377
Nunquam licet eas ad profanos vſus transferre, ſicut & omnia alia quæ ſemel diuino cultui dicata fuerunt. 33. 378

Vinum.

An vinum habeat vim conuertendi in ſe aquã. 16. 72.
In calice oportet miſcere vino aquam pro ſacrificio Miſſæ, nec ſufficit miſcere ſolùm in ipſo dolio. 16 49.
Vide Calix.
Violatio Eccleſiæ. *Vide* Eccleſia.

Virtus.

Implicat virtus creata, quæ per modum inſtrumenti connaturalis ſit productiua effectus ſupernaturalis quoad modum. 5. 98
Virtus productiua effectus ſupernaturalis quoad eſſentiam inhærens creaturis in multis caſibus oſtenditur repugnare principijs Thomiſtarum, qui eam adſtruunt. 5. 103

Vita. Vitalis.

Poteſt Ens non vitale eleuari ad producendum in ſe aliquem effectum vitæ vegetantis. 6. 38
Implicat ens non ſenſitiuum eleuari ad exercendum actum materialem vitæ ſentientis. 6. 39
Nec poteſt ens non cognoſcitiuum aſſumi ad exercendum actum appetitus vitæ cognoſcentis. 6. 45
Implicat vitam intellectiuam, non autem ſenſitiuam exercere actum vitæ vegetantis. 6. 48
Implicat intellectiuum exercere actum vitæ ſentientis. 6. 50.
Quotupliciter accipiatur nomen vitalis operationis. 6. 37.

Vnctio extrema.

Cur nequeat ex commiſſione Sacerdotis Extremam vnctionem miniſtrare Diaconus. 31. 18

Vnio.

Quomodo verùm ſit, vi vnionis vbicunque ponitur vnum vnitorum, poni etiam alterum. 19. 21

Voluntas.

Voluntas virtualis, alia eſt formaliter talis, alia interpretatiuè. 25. 13

Omnia ad maiorem Dei gloriam.

DISP.	NVM.	VERS.	LEGE.
1.	8.	7.	Religioni
	14.	1.	ſacramentis eſſe
	47.	17.	hæc debet
	61.	7.	igitur ſi per huiuſmodi
2.	37.	1.	fundamentum ducitur
3.	2.	11.	perfectiſſimus
	5.	2.	in eo ſtatu
	15.	18.	atqui
	30.	13.	ad afferendum
	37.	14.	Deo
	39.	6.	affectum
	64.	3.	voliti, ſufficit illis vt
	70.	6.	perfectæ
	86.	15.	Atqui
	92.	7.	imperfectæ
	104.	14.	nullos eccleſia
	108.	5.	dignè ad ſacram.
4.	5.	9.	legis
	15.	19.	requirit
		39.	3. par.
	79.	10.	diſponit impetrandam.
	90.	5.	effectum reliquorum ſacram.
	103.	11.	Soti Sect.
	124.	antep.	Non ſic autem
	214.	2.	ſeruandam aliqua bonitas
	225.	43.	& à perſona
5.	41.	14.	proportionatam
	51.	1.	eſt inter
	60.	11.	quod contradictionem
	65.	10.	ab effectibus
	70.	7.	quæ in ſe non contineat
	76.	14.	ſpeciei
	78.	9.	ſupernaturali
	83.	4.	conſtare
	85.	vlt.	coniunctione cum viuente
	105.	20.	voluntas
6.	39.	16.	coloris
11.	128.	penult.	[illegible]nferre
12.	44.	44.	contraria ſententia hunc
	72.	5.	pro Chriſto in ſomno
13.	2.	30.	anima
	7.	vlt.	chariſmatum
	62.	37.	inſultus
	65.	1.	communius
	66.	7.	eſt par ratio
	70.	5.	externum ſig.
	75.	9.	Sancti
14.	22.	2.	ſub Ioanne XXIII. & Mart.V.
15.	46.	18.	vnitas ſigni
	61.	8.	connotatam, nego.
16.	46.	penult.	ſi Chriſtus miſeuiſſet
	54.	4.	Iulius I.
	69.	6.	remanſiſſet.
	84.	9.	Potuit igitur
	162.	penult.	ſecundùm omnes vnctiones.
17.	26.	11.	ex publica
18.	89.	27.	perfectè ſuſtentatiuum
	137.	12.	formæ
	159.	6.	Etenim iuxta
	191.	4.	non eſt corpus Chriſti
	204.	1.	ratio, cur
	212.	2.	ſolum obſtat ſubiectum
	228.	penult.	ſeparato
19.	36.	17.	variatio
	45.	20.	in oſſe
	137.	5.	repræſentantium
	309.	15.	communiter recentiores. Quod
	331.	8.	aſſentiri
	352.	15.	vnaquaque
20.	24.	8	actioni
	35.	16.	proficiſcitur
	40.	8.	anima
23.	42.	15.	poſſet
	45.	10.	inductione
24.	42.	5.	quâ myſticè
	190.	vlt.	vnquam
25.	20.	13.	& ſanè
	26.	4.	intenſiorem

Digitized by Google